

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
10 E
4

Valerius maximus cum cōmen
tario historico videlicet ac litteratō Oliuerii Arzi
gnanensis: ⁊ familiari admodum ac succin-
cto Jodoci Badij Ascēsij: qui q̄ttuor
⁊ viginti exēpla aldino auspicio
nuper inuēta simili cōmēta
tione declarauit: ⁊ totū
opus gemina ta-
bella: altera
titulorū:
altera
litterarum ordine illustrauit. Additis Theo
phili lucubrationibus. Nec non pene
viuis imaginibus: que priscorum
gesta referre videntur.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

V Alerium Maximum publice priuatumq; domi prælegit hoc anno Ianus. ex eo q̃ terra rerũ
uerborũq; portẽta collatis exẽplaribus: igeniiq; sollertia sustulerit: q̃ uaria passim loca cim
meriis (ut aiũt) obducta tenebris: utriusq; linguæ excussis auctoribus illustrarit: ipse testis
es optimus. q tãto litterarum desiderio flagras ut nullo nõ die pẽdeas ab eius ore. Libuit hæc
efflagitata toties ĩpressoribus edẽda tradere in cõmunẽ studiosæ iuuẽtutis utilitatẽ: tibiq;
nuncupare quẽ Ianus ex oĩbus suis auditoribus plurimi (nec iniuria) facit. optatq; & augu
rat (ut ab eo sæpius accepi) quãdoq; euasurũ ad summũ uirtutis & honorum fastigiũ: fretus i
dole quæ in te cælestis elucet: clarissimo maiorum tuorum digna splẽdore: & Augustino patre q
iuris humani diuiniq; cõsultissimus: iter regios Senatores eminẽtissimũ locũ tenet: auctoritate gratiaq; nemini
secũdus. q̃s ei nõ ambitus & prẽlatio: sed itegritas & æq tenax obseruãtia cõciliat: igenuarũq; artiũ nõ in se mõ
studiũ: sed in aliis ẽt p̃ociniũ. Quis. n. uel eloquẽtiã? uel iuris iterp̃tatione? uel phiã? uel aliq̃ eruditiõis opiniõe
cẽset? quẽnõ amplectatur & gratissime foueat? Inde cõsecutus ẽ: ut eũ uenerẽt & obseruẽt iferiores: æq̃les colãt:
pricipes ornẽt. An mẽ uri me sinet? potẽtissimus gallorum Rex: Insubriũq; Dux Ludouicus: a quo spõte lectus i san
ctissimũ senatũ? Iuliusq; secũdus Ponti. Maxi. cui ita carus est: ut illi i tãta rerum mole dignitas & amplitudo tua
curæ sit. Extant eius ad te diplomata: cũ summa uoluntatis inte declaratione. Nõ te fugit (ut uideo) quantũ one
ris diuino suo iudicio tibi iniunxerit. Ideoq; diu noctuq; das operã: ne qd ex optimis disciplinis: in qbus ab ine
unte ætate uersatus pater excellit: in te desideret. Eqdẽ maxime uellẽ: eã mihi facultatẽm dari: quæ posset hanc
inexplebilẽ tuã discẽdi sitim p̃priis lucubrationibus & si nõ extinguere saltẽ sedare. Sed qm̃ nõdũ per ætatem li
cet: habebis iterea Parrhasii tui nõ minus accurate emẽdata: q̃ luculẽter exposita q̃dã Valerii loca. quæ tuo noie
publicauimus. Additis in Corollariũ: si qua cæteri quoq; nr̃i tp̃is grãmatici p̃fessores eius generis emiserunt. q
suis quæq; noibus & auctoritati reddidimus. ne quenq̃ sua laude fraudemus: idẽq; nobis eueniat: qd̃ nup im
pressori cuidã Minutiano qui quom bonã partẽ Liuianarum castigationũ q̃s triẽnio iã Parrhasius (ut scis) ex bel
lo Macedonico frequenti promulgauit auditorio: pro suis edidisset: non minorem Cachinnum in se excitauit:
quã uel Aesopi uel Horatii cornicula furtiuis nudata coloribus. Hæc nostra quamq̃ non dubito studiosis omni
bus grata fore: tamen ut secus accidat: operæprecium me tulisse existimabo: si tu fraterq; tuus hilaris & ameni
puer ingenii Nicolaus: quibus labor hic noster desudat æqui boniq; cõsuletis. Id si feceritis (ut spero) forsan ad
maiora mihi adiicietis aculeos: Vale.

¶ Petrus Brutus Episcopus Catharensis; Oliuerio Suo Oratori Carissimo. S. P. D.

L Ectis litteris tuis doctissime Oliueri mecũ cœpi aio uoluptate Comici nostri sniam: bone deus
hõ hoi qd p̃stat. Cumq; ingenii mei uires ipse metiri diligẽtissime cœpissem: iure mihi atq; meri
to de fortuna cõqueri uisum est: q̃do multos annos ipse oĩ studio nõ sine magna lucubratiõe &
labore assiduo litterarum ocio medicauerim: & illud mihi præ singulari ingenio tuo: & icredibili
doctrina fateri liceat: me nihil scire. Qd & si mihi graue est atq; molestũ: nõ cado tamẽ aĩs: lecti
tans in Valeriũ Maximũ Cõmẽtaria illa tua qd̃ litterarum bene olẽtibus floribus ætate iã igraue
scente ipse nõ exornari queam. quãdoqdẽ & Cato ille Cẽlorinus senior iã effectus litteras græcas discere nõ eru
buerit. In ipsis nãq; Cõmẽtariis a maioribus nr̃is p̃clarissime gesta: tã græcis q̃ latinis cũ q̃dã dicẽdi elegantia &
uenustate ita aperte atq; dilucide cõplexus es: ut pro adipiscẽdis litteris. pro istituendis moribus: pro uita bene
agenda unicũ & rectũ uestigiũ ide facile sibi excipere q̃sq; possit. Quãobrẽ oẽs si te optimis istitutis tuis: si igẽio
si doctrina atq; uirtute alterum Oĩbonũ doctorẽ tuũ p̃dicant & admirant. nõ eos qdẽ fallit opinio: q̃do his tp̃ibus
nihil dignius; nihilue conducibilius studiosissimis litterarum afferre potuisses. nã quæ uel longius uel ob nimiã
breuitatẽ obscurius alii cõscripserũt: tua hæc p̃fecto egregia enarratio clarius in pauca accuratissime redigit: &
unico ferme argumẽto singula mirifice cõplectit. neq; qd̃ ad ueritatẽ historiæ atq; cognitionẽ attinet: p̃termisi
sti qcq̃: p̃tulisti sane uim q̃dã hoĩs naturæ ad se uirtutibus oĩbus ornãdũ: ut quẽ tecũ in oĩ litterarum genere cõfer
re possim habeã neminẽ. Quid. n. p̃clarius aut maximarum rerum: aut uirtutis: aut sapiẽtiæ actũ: qd̃ a te uiro doctis
simo discussum nõ sit & illustratũ? q̃tusq; in ipsis splẽdor sit uirtutis atq; gloriæ: quãtusq; admirabilis fructus
rerum oium ostendit legẽtibus accurate: neq; de moribus solũ & uita hoium: qd̃ qdẽ eximiũ est. Sed de uirtutũ
natura & rebus humano sensui pœne occultis cũ oĩ differẽdi ratione & dignitate monumẽta in ipsis tradita co
gnoscunt. & ad fœlicitatẽ cõparandã: & ad beatitudinẽ cõsequendã nihil magis accidere potuit: hæc tua p̃fecto
inter alia quæ legerim oĩa facundia q̃dã & dignitate p̃cipua lõge eminẽt & excellũt: quæ si qs p̃clare simul & re
cte domiq; & foris tã in rebus secũdis quã aduersis sibiipsi cõsulere cupiat assidua lectione pertractet. Arbitre
turq; in primis diuinũ hoc opus scribi nõ ad fidẽ historiæ faciũdã solũ: sed ad cõtẽplandã effigiẽ oĩs uirtutis &
humanarum diuinarũq; rerum exẽplũ stabile atq; firmũ; quã gratũ igit & iocũdũ id mũeris litteratissimis oĩbus fu
rũ sit: uel ex hoc maxime cognosci põt: qd̃ te orãtũ uoluerint totiẽs: ut hæc æditio a te fieret ad bene beateq; ui
uendũ mortalibus aliqd deesse uideret. Quapropter mi Oliueri doctissime: hic tuus labor: hæc tua industria
haud minus p̃fecto: sed plus multo q̃ eorũ q ante nos fuerũt uiri peritissimi ciuitatẽ nostrã Vicẽtinã extulit & de
corauit: tametsi nihil fuit aut ad humanũ usum: aut ad diuinũ cultũ: aut ad imortalẽ gloriã obtinẽdã: qd̃ Vi
cẽtini nr̃i uiri clarissimi nõ discusserint: nõ illustrauerint. Fuit. n. (si recte memini) Rhemnius ille Palemon Vi
cẽtinus: q artis grãmaticæ miro quodãmõ & artificio p̃cepta q̃dam memoratu digna tradidit. Quibus nec Dio
medes eruditius: nec Priscianus illustrius tradere potuerũt. Fuit Antonius luscus q eximio quodã ordine & ar
te p̃cipua in quasdã Ciceronis orationes elegantissime scripsit: fuit & Gaietanus Thienæus: q cũ oĩ academia &
dialecticæ atq; philosophiæ mirum in modũ potuit decertare: fuit Ioannes Portus utriusq; iuris in Patauino gym
nasio clarissimus iterpres. Omittã Matheũ bissariũ eloquẽtissimũ oratorẽ. Guilhelmum paiellum i persuadẽ

do alterum Ciceronem: Missumque faciam Omnibonum in dicendo & græce atq; latine singularem & admirabilem uirum: Franciscum Malchiauellum iurisconsultū. Qui rebus publicis atq; priuatis igenio suo ac legibus mirifice cōsulebat: & oppressis solus defensor sine spe ulla pmii opē ferebat: qd' & ipse apud me totiens in agendis causis expertus in libello meo de uirtutis amplectēda hoiem patrem patriæ iure atq; merito appellaui. fuit Alexander neuius iuris pōtifici unicū decus. fuit Leonar. nogarolus summus Theologus uenerādus pater illo. Qui illustrādæ ueritatis causa: sanctorū patrū scriptis & rationibus quāplurimis benedictæ uirginis cōceptionē adeo illustrauit: ut in posterū ab aliquo impugnatū iri uideā minime: nisi ab imperito & male sano: ob q̄ rē celeberrimū: ut ita dixerim officiū ab eo cōfectū: & a Sixto pōtifice maximo plectū: fuit summope approbatū: fuerunt & alii nostræ urbis magno & excellenti ingenio atq; doctrina uiri: quos quidē ne diuaget oratio silētio prætermittam. Si de te tantum mi Oliueri dixerim qd' de uiro pbissimo dici potest: qui nō minus eruditione quā facultate ingenii pollens tantum hac nostra ætate cæteris pstas: ut te non inferiori decore atq; gloria insignitum ueluti firmissimū omnium uirtutū fundamentū ratione & ui qdā naturæ omnes te inquam obseruēt & quasi uenerent: quod autem altera æditio minus erudita: uel potius arida: & inculta ab impressoribus nuper facta Omniboi titulo ascribatur: nō est cur quisquā admiretur: cum & deteriora agere nō pudeat Auri sacra fames: ut ille ait: temerarios impressores: & doles ita factū: parce quæso huic dolori: q̄do qdē Omnibus suopte ingenio singulari eloquentia. & admirabili doctrina sese tueatur atq; defendat: nō latent (mihi crede) litteratissimos oēs I oī dicendi genere orationes græcæ atq; latine huiusmodi pclarissimi uiri: & illud in primis in Ciceronē de oratore scriptum immortali laude dignū: & q̄ igenii magnitudine: q̄ ui orationis: q̄ elegātia & maiestate fuerit elucubratū: fugit pfecto neminē. Ex quo illius nomē in oī ætate celebrabit ppetuū & immortale: & immortali gloria extollet: hæc est uera hoium laus: hæc illustres uiros in cælū tollit: hæc breuitatē uitæ nominis immortalite cōpēsat. Qd' autē enarrationes tuas tuo Bruto episcopo Catharēsi dicare cēsueris: ago tibi gratias & habeo: & tanti muneris nō imemor: spero me tibi quādoq; relatur. Opus qdē mihi peculiare ē & gratū & periocūdū: suauissimūq; erit atq; dulcissimū ociū mihi. Stude igit mi Oliueri & enitere: si me diligis: si me gratū existimas. ut diligētissime atq; rectissime iprimant: ne ipressorū icuria & ipitia: qd' frequētius fieri solet: uerborū stilū atq; orationis seriē: nec nō & dignitatē opis puertāt atq; cōtaminent. De brutorū uero familia: quæ ut ais totum est celebrata per orbē: & antiqua originis uetustate referta: quo ingenio: qua prudentia: qua animi fortitudine romanū imperiū libertate donauerit: pace cōseruauerit: latini codices satis admonēt: atq; explicāt. De ipsa nāq; nihil in mediū afferā q̄do q genus suū iactat: ut inqt tragicus ille: alienū laudet. Tu ipse pterea Venetæ ciuitati multū tribuis: facis tu ut soles ac debes urbē de oi genere uirtutis benemeritā summis efferre laudibus: qua sane ob singulares uirtutes & res oēs sapientissime a se gestas opibus auctoritate gloria atq; dignitate sdies magis illustrat & fulget: omittā admirabilē & pœne ieredibilē urbis sitū: ædificiorūq; alta atq; pstātissima ornamēta. Quales. n. uiros semp habuerit hæc ciuitas: q̄ iusticia: q̄ fide: q̄ cōstātia: quo cōsilio: q̄ sapiētia pornati extiterint: institutis suis atq; moribus: legibus: decretis atq; ipio facile dignosci pōt: q; unq̄ respu. (pace dixeri aliaȝ) pstātius atq; sapiētius gubernata extit: nec nō pacis solū: sed ēt belli opportunis artibus: nec maritimis tantū: sed etiā terrestribus miȝ in modū ualet: quos sumptus: quos labores: quæ reȝ discrimina p religiōe seruāda: p fide augēda subierit hæc sanctissima ciuitas: nullus est qui non satis superq; itelligat. Omnia iam meo iudicio christianæ fidei subiecta ab imanissimis barbaris: a seuissimis turcis christianæ fidei. hostibus capta spoliata direpta & exhausta forēt: nisi Venetoȝ cōstātia & ai magnitudo defēdisset & cōseruasset: q̄ res maxie admirationi uesse debet ita profecto est q totam Italiā & christianos oēs cōsilio suo facultate & opibus foueat: iuuet: & tueatur: atq; cōseruet hoc sane ut dixerī nō fecit priæ amor: q; i ea natus & educatus fuerim: sed res ipa p uarietate tuenda me ipulit & inflammauit: tametsi q̄ gesta fuerūt a Venetis maiora sunt & clariora q̄ ut mea dictiōē egere uideantur sed mittā hæc: & id exequar qd officiū suadet obsecrās oēs: q litteraȝ studio delectanf: qui disciplinis q uirtutibus & uitæ bene institutæ fauēt hoc opus sanctissimū amplectāt: huic oī studio icūbāt. Hoc legant & perlegant sæpius: & in gymnasio suo atq; bibliotheca siue quocūq; se cōtulerint de manibus nūq̄ ponāt: ut eū pstātissimis igēiis atq; uiris illustribus se adæquerint: glorient quandoq; imortalitate nois sui. Tu igit mi Oliueri da operā & icūbe ut id operis quāprimū imprimaf: ut admirādæ doctrinæ tuæ atq; uirtutis testimoniū oēs ualeāt phibef. Tu uale & me ut soles ama clarissimū sydus Vicētini agri: Vicētiæ. XI. kalēdas Ianuarii.

¶ AD Reuerendissimum in Christo patrem & dominum dominum Petrum de Brutis benignitate Diuina Episcopum Catharensem Oliuerius Arzignanensis.

Vanquā mihi negatū erat ociū Reuerēdissime Pater: ut iter graues & cōtinētes erudiēdæ iuuētutis aliarūq; rerū multaȝ occupationes: nihil a me promi: nihil edi posse uideretur: qd' elaboratū igenio: lucubratū industria in litterario senatu digne recitari pbariq; posset: negare tamē ipse nō potui: nec fas esse duxi Iacobo Leoniceno clarissimi uiri Omniboni filio: & mihi spirituali qdā necessitudine cōiūcto psertim a me iusta peteti & pclara cupiēti: ut Valerii Maximi monumēta: q uolumine breui cōpræhēsa multis iterdū obscuriora uideri solēt: quacūq; possem oratione explicarē: in mediūq; pferrē ad humanitatis & disciplinæ ppagationē ad cōmunē studiosoȝ hominū utilitatē. Cui qdē hoc a me sæpius afflagitāti multū ac diu reluctatū fuisse nō negauerim qm suscipere tāti auctoris iterptationē q̄ nō mō facultate cōleq: sed ēt cogitatione cōplecti difficile foret: qppe ubi oia ferme omnium rerū exēpla: ex multis & pœne inumerabilibus tā græcoȝ q̄ latinoȝ uoluminibus eēnt nō minus diligēter inqrēda: q̄ fideliter referēda: nō meū eē censebā: q̄ uererer rephēsionē doctoȝ hominū atq; prudētū: sed eoȝ qui maiori ocio: acriori igenio: exquisitori doctrina: pstātiori facūdia de se talia pferri & cōseq possunt. Sed cū huiuscemodi rei nup facta eēt ab ipssoribus æditio qdā temeraria satis ut arbitror: & ea falso qdem Oiboi oratoris

eximii titulo abūbrata:ut eius auctoritate uēalior fieret ac p̄ciosior:id mihi necesse quodāmō duxi: qđ Iacobū
Leonicenū magnope uelle itelligerē:nec aliter boni uiri gratiq; discipuli officiū tueri posse uidebā nisi p̄ceptorē
optimū de me:de p̄ria:de lr̄is:de lingua nr̄a:de romana dignitate optie meritū qb⁹ possē studio:& idustria uī
dicassē:& a turpissima q̄ uidebat̄ iustus nota tersissem:nā cū bōi si qd i nobis ē id totū ab uberrimo tāti p̄cepto
ris fonte manarit:hæc quoq; cōmētaria nr̄a siqd ualēt ad eū referant̄ necesse est. Et cū eo malignitatis & ipudē
tiæ quorūdā ipressorū accesserit auaritia:ut dū suæ utilitati cōsulāt:alienæ dignitati isidiari nō dubitēt qppe q
pallacini cuiusdā ipiti hois nugas a doctissimo uiro Calphurnio nō solū dānatas:sed ita reiectas:cū eius lima-
tissimæ correctiōi traderet̄ ut diceret se malle noua cōpōere q̄ iā mēdola corrigere has inq̄ nugas tāto uiro ascri
bere ausi fuerūt. Satius eē duxi piclitari qd possent exiguæ ingēii mei uires q̄ rei magnitudine deterritū ab of-
ficio oino desistere. Nā si minus q̄tū uelis afferas:bōi:at q̄tū possis attulisse laude nō careat:neq;.n. ubi sunt sua
p̄mia debēt studia nr̄a lāguescere:qđ nō eo pueniāus quo uolūtas ferat sed:mltomagis itēti ut officiosi hoīes ali
quo potius nūero uideamur fuisse q̄ nullo. Itaq; feci eoq; ꝓpēsius:quo rē istā nō solū honestā & utilē:sed ꝓpe
necessariā eē iudicarē:ne pclara adolescētū igēia obscuris alioꝝ ambagibus:uel ut uerius dicā: deliramētis in
maximos deducerent̄ errores:turpissimāq; reꝝ ignorātiā:falsas & fictas historias lectitando. Quantū uero uti
litatis afferat Valeriana diligētia sui studiosis:uel ex eo cognosci pōt:q; nullū ferme hoium gēus īueniri pos-
sit:cui nō aliq̄ ex pte cōsuluisse uideat̄:cū ille p oīa ferme oium scriptorū monumēta: tāq̄ p redolētia prata di-
scurrens:multiplici flore uestita:pulcherrimaꝝ reꝝ ueluti floꝝ speciosissimā sibi corona cōfecerit:dignissima
quæq; legēdo:nā uirtutis & uicii nullū genus reliqr itactū:unde habeāt hoīes:& imitari qđ cupiāt & fugere qđ
oporteat:hoc.n.ope suo:ut p̄ceptoris mei uerbis utar:cōplexus ē diuinaꝝ humanarūq; reꝝ p̄cipua quæq; ut ab
egregiis illa qdē uiris edita deligi potuere. Hinc.n.habet̄ quo iure hoīes egregiā laudē:q̄ ue iniuria dedecus oē
incurrerint. Habēt sacris religiōibus dedicati quo pietatis honore colēt fasq; bonūq;:q̄ deinde turpitudinis no-
ta metuāt scelusq; nefasq;. Habēt reꝝ publicarū reges & pricipes:qbus eas istitutis maioꝝ meliores efficere pos-
sint:qbus & artibus seditiōes in populū serere pnitiosi hoīes cōsueuerit:ut eaꝝ artiū turpitudinē abominentur.
Habent adolescētes:q̄ nā egregiæ idolis p̄clara facinora imitent̄:q̄ rursus idignitatis & ignauiæ cōuicia declinēt.
Hinc fortitudinis & patiētiæ fructus uberior. Hinc cōstātiæ gloria maior exorit̄. Hinc rebus oibus modū ipōe
re discimus:ut amicitiis gerēdis ac amiciciis:ne aut in his remissiores:aut illis uehemētiores q̄ oporteat simus:
hinc abstinere a flagitiis:cōtinere libidines:tolerare pauperiē:turpia uereri:pietatē colere:seueritatē obseruare:
docemur: Hinc nobis cōiugalis amor carior efficit̄:amicitia iocūdior liberalitas clarior:humanitas p̄stantior:
clæmētia nobilior:huius p̄ceptis istruunt̄:q gratitudinis laudē sibi cōparare studēt:q obnixius ingratitudinis
nomē effugere cōtēdūt. Huius pitia maiorē in modū iusticia colit̄:fides obseruat̄:pudicitia retinet̄. Huius ad-
monitione maxie iuuant̄:q sapiētius cōsulere. Astutius ꝓuidere:idustriosius agere uoluerūt. Hinc quoq; ociosa
senectus iuenire pōt quo se studio oblectet atq; negocio:hinc luxuries atq; libido q̄ detestabiles sint facile pcipi
tur. Hic crudelitas:Ira:Odiū:Auaritia:Supbia:Impotētia:Perfidia:q̄ cōtrariæ sint naturæ hoium planius ostē
dit̄. Postremo qm̄ Valerianæ diligētiæ nō possumus oia narrata pcurrere:ex his satis cōstare arbitror q̄ putilis
sit liber iste:ubi uirtutū ois generis imagines collocatæ sint:illæ qdē multo expressiores & imitari potius q̄ itue
ri iocūdæ:q̄s non ære aut marmore phidias:aut Apelles siue Lysippus:sed tm̄ libris suis scriptor diligētissim⁹
reliquerit icorruptis litterarū monumētis ppetuo duraturas:q̄s impudētissima q̄dā temeritate nescio qs attin-
gere ausus dū spectandas hoibus illustriores se reddere posse putat:maxime deformes & obscurissimas red-
didit:q̄re nos multoꝝ & clarissimoꝝ hominū:tā græcoꝝ q latinoꝝ hortatu cōpulsi:& eoꝝ ope atq; opera adiu
ti. Illas in suū pristinū decorē reuocare ac restituere q curauimus:& fœliciter satis nos assecutos eē speramus.
Hoc igit̄ opus nostrū q̄lecūq; est tuæ reuerēdissimæ dominationi dedicatū ad te mittimus:ut illud dū licet p
occupationes totū percurras:& si tanta dedicatione tibi dignū uidebit̄ tuo noī iubeas iscribi:ut tua auctoritate
munitū audatius ꝓdeat i publicū:nā iudicio tuo cōprobatū satis scio malignitatis aculeos nō ualde posse exho
rescere. Quis.n.nisi male sanus iudiciū imbrobaret æqssimi uiri doctrina & litteris excellētis:ingenio & sapiē-
tia p̄diti:iusticia & integritate referti:fide & inocētia ꝓbati:religione & sanctimōia pleni:qui ꝓbitatis defensor:
malignitatis oppugnator:ppetuā sibi pro nobis cōtra improbos ꝓpugnationē suscipere cōsueuerit? Non cōmo
dum uidetur esse reuerendissime pater:imperorata iam præfatione nostra tuas uelle laudes recensere: quæ q-
dem eiusmodi sunt:ut una quæq; suum tēpus suum locū suā orationem desideret. Nam brutorū familiam to-
to orbe celebratā & tanta originis uetustate refertam:ut prima Romanæ libertatis parens:eiusdēq; seuerissima
custos fuisse dicatur:si nūc in mediū afferre:& explicare uoluero tātæ primordia domus per tot ducta uiros an
tiqua ab origine gentis:si p̄terea tuā inclytā patriā urbem Venetā:in qua natus:in qua educatus:in qua ad hono
res & dignitates ꝓuectus es:quæ omniū iudicio atq; cōsensu merito dicit̄ Maris Regina:orbis cōsiliū: regum:
principū:& omnium gentiū profugiū:libertatis patrona:iusticiæ parēs:religionis mater:fidei columē. Italiæ
splēdor:in qua ois illa spartanorū atheniēsiū & Romāorū sepulta potētia & gloria reuiuiscit. Si deniq; tuas exi
mias uirtutes:qbus merito uideris cū oibus & eoꝝ q maximi habent̄:& sapiētia ai:& inocētia uitæ:& magnitu
die cōsilii:& liberalitate naturæ:& excellētia doctriæ:& scia reꝝ:& religiōis obseruātia:& fidei cōstātia:& oī de
niq; laudes gn̄e posse cōferri:si hæc inq̄ oia cōmemorar̄ uoluero:nō erit mihi oro claudēda:sed historia magis
ichoāda. Itaq; omittā atq; i aliud tp̄s differā:& si nr̄aꝝ multaꝝ uigiliaꝝ mun⁹ tibi gratū fuisse cognouero. Primū
illud:ut noī tuo iprimat̄ opā dabo. Alia deide pabo dn̄atiōi tuæ destināda. Nā qcqd lr̄is:qcqd studio: qcqd idu
stria:qcqd ingenio conseq potero id totū ad arbitriū tuum referā. Quos autem in hoc opere sum auctores imi
tatus:quosq; dictorum meorum testes adduco:Historicos:Poetas:Oratores:Grammaticos:atq; Philosophos
Græcos:Latinos:& Hebreos. Numero supra centum & uiginti. Oēs hic breuiter collecti oculis tuis subiiciunt̄:

Germano Deganaio amplissimorum honorum decori ꝑcipuo Io. Ba. Ascensius obseruãtiam.

Alerii Maximi multiiugã:& ut ĩ frõte pollicet̃:cũ primis memoratu dignorũ collectaneã historiã:ab Oliuerio Arzignanensi nõ oscitãter ꝑferti cõgruẽtiũ historiarũ citatiõe declaratã: ꝓpterea succincta faciliq; cõmẽtatiõe expoluimus Germane splẽdidissime:q; talẽ intelleximus desyderatã ab iis q altioribus studiis occupati neq; ꝓlixiorẽ legere uelint; neq; difficiliorẽ (saltẽ pria lectiõe) capere possint:simulq; ut in claustris pagisq; ac oppidulis ab litterario gymnasio seiũcti habeãt quo sitim suã sedẽt si nõ expleant. Oẽs.n.tã rudi q̃ cultiore litteratura ꝑditi uariarũ rerũ cognitione ne sp pueri maneant capiunt̃. Quã utrũ q̃spiã uberius cõmodiusue ac Valerius noster ꝑstet:affirmare nõ ausim. Siqdẽ oium fere & tꝑorũ & nationũ dicta ac facta tã ꝓbãda q̃ iprobãda historico filo cõtexuit. Quorũ cognitio Christianæ pietatis cultoribus præter cætera hoc affert boni:q; dum ethnicorum:quibus uanum erat ante lucem surgere:animos tam ꝓpẽsos aut in supstitionẽ aut in nõ usquequaq; uerã religionẽ uidẽus:erubescimus tãto & tã altũ exorto sole:tã oscitãter stertere. Scilicet illi Voconiæ uel Aionis uoce aut moniti aut mœni uisi:tẽpla arasq; erexerit:& nos uiua redẽptoris nr̃i qd dicã ꝑdicatione uocati:imo & morte ꝓciosissima restituti tã torpescẽtes obsurdescemus:ut nulla religiõe excitemur:illi nihil magni nõ captis prius auspiciis ĩchoauerint: & nos qd dicã ĩcõsyderati aut temerarii:imo scelestissimi cõtra aptissima dei mãdata ĩ nephas ꝓruemus? Illi ꝓterea ꝓ male ꝑsuasa religiõe aut iani gloriola uitã ꝓfuderint:& nos aĩas ipẽdere uero formidabimus? Illi dẽiq; oẽ uirtutũ gẽus uel uitæ ꝑtio emerit:& nos ne uoluptatibꝰ priuemur uirtutẽ oẽm floccipẽdemus? Quin etiã ĩteger lector dũ authorẽ ipsũ seculi sui errore ĩ deuia abductũ uidebit:ut qñ domũ cæsareã nimia ꝑseqt̃ palpitatione aut sibi necẽ cõsciscẽdi approbat meticulosã (ut uere cũ diuo Aug. dixero) fortitudinẽ:aut obscœnissimã nescio quo pallio tegit turpitudinẽ:cõtinuo gr̃as aget lũini ꝑ qd eius hallucinationẽ & ĩterdũ cæcitatẽ ꝑspexerit. Hũc igit̃ authorẽ paucis explanauius:grãmãticas nugellas cõsulto ꝑtergressi:q; ĩ eo ueteranorũ potius q̃ tyronũ iudicauius palestrã: qppe in q̃ nõ uerborũ uelitationẽ:sed grauẽ sn̄iarũ (q̃ aĩos penetrẽt) cõflictationẽ ꝑspexius. q̃ lucubratiũculã ganaie:ꝓsidiũ nostrũ dulcissimũ & decus amplissimũ:qm̃ tuo faustissimo suffragio regia maiestas sic respexit ut priuilegio & gr̃a ĩ frõte ꝓfixis eã dignata sit: tuæ ꝓstãtiæ ita deuouẽus:ut qcũq; ea sese adiutos nolcẽt:plꝰ tuo se auspicio q̃ nr̃o debere fateant̃ cõatui. Vale. Et officina nr̃a chalcographa ad Nonas Iu. M.D.X.

Plinius de hist.nat	Fauorinus	Hermippus	Martialis	Plato
Plinius de uiris illus.	Aemilius probus	Diocles	Petrarcha	Archimenides
Titus Liu.Patauinus	Quintus Curtius	Plinius Orator	Archilochus	Syropus
Marcus cato	Asinius pollio	Marcus cicero	Theocritus	Chrysippus
Aulus Gelius	Orosius	Quintilianus	Homerus	Solon unus e Septem
Lucius florus	Iosepus	Demosthenes	Symonides	Heraclydes
Salustius Crispus	Diomedes	Demetrius	Plautus	Antisthenes
Valerius Antias	Macrobius	Theopompus	Hesiodus	Diogenes
Iustinus	Clodius Licinius	Theodectes	Pacuuius	Aristippus
Solinus	Eusebius	Naucrates	Syllius	Pythacꝰ unꝰ e septẽ
Frontinus	Fauonius	Isocrates	Aristoxenus	Aristophanes
Vegetius	Cassiodorus Siculus	Virgilius	Seruius Honoratꝰ	Eschines
Iulius Celsus	Diodorus siculus	Oratius	Priscianus	Theophrastus
Iulius Cæsar	Helius spartianus	Iuuenalis	Asconius Pedianus	Calisthenes
Suetonius	Strabo	Persius	Varro de lĩgua latĩa	Cares
Cornelius Balbus	Dionysius Alicarnas.	Lucretius	Nonius Marcellus	Apuleus
Cornelius Nepos	Plutarchus	Lu.Crassus Orator	Festus Pompeius	Dicæarchus
Fabius	Tuditanus	Ouidius poeta	Laurentius Valla	Apollodorus
Selius	Eutropius	Lucanus	Ioannes Tortellius	Thrasylus
Gelius	Thucidides	Terentius	Leõardus Aretinꝰ	Socrates
Sabinus Masurius	Herodotus	Seneca	Beatus Thomas	
Seruius sulpitius	Philistius	Statius	Beatus Augustius	
Lactantius Firmianꝰ	Ptolemæus	Propertius	Beatus Hieronymꝰ	
Pomponius Mella	Quadrigarius	Ennius	Aristoteles	

Compendiosa Vita Valerii Maximi.

Alerius Maximus ciuis Romãus Patricio genert̃ natus oẽm puericiã & magnã adolescẽtiæ partẽ l̃ris ꝑcipiẽdis & hõestis artibus dedit:ĩde sũpta uirili toga se cõtulit ad rei militaris disciplinã: ubi aliq̃diu stipẽdia fecisse & ĩ Asiã cũ sexto Põpeio nauigasse dicit̃:unde reuersus cũ uideret se p̃riæ suæ tã benedicẽdo q̃ benefaciẽdo posse ꝓdesse:a quo icœpto studio militiæ gloria detinuerat:eodẽ regressus statuit urbis Romæ exterarũq; gẽtiũ facta simul ac dicta memoratu digna:ut ipse fatet̃:litterarũ mõumentis cõmẽdare:qđ fœliciter & gloriose cõsecutus est. Floruit ãt Tiberii Cæsa. tꝑibus & sub eius ĩpio hanc scripsit historiã:cuius ẽt numẽ iuocat. Impatores.n.Rõani cũ uirtute sua juste sancteq; gessissent imperium diuino celebrabantur honore & in deorum numerum transferebantur:unde etiam diuos imperatores appellamus. genus uero suum paternum a gente Valeria:Maternum a Fabia duxisse fertur:unde Valerius Maximus ex utraq; familia ei nomen est:de cuius morte certi nihil potest afferri.

Finis.

¶TABVLA Vtilissima Valerii Maximi ingeniosissime excogitata: in qua descripta clarissimorũ uirorũ dicta ac facta digna scitu cõtinent: tã romanorũ q̃ externorũ. In una quaq; uirtutũ cardinaliũ ac earũ spẽ qđ ut facilius eẽt iuẽtũ: non solũ librũ & caput: sed etiã paginas arithmeticis numeris annotauimus. Vt aperte intuentibus patebit. Vale Candide lector.

Finis.

Explicit Tabula super libro Valerii Maximi.

RBIS Romæ exterarumq; gentium facta ſimul ac dicta memoratu digna: q̃ apud alios latius diffuſa ſunt. In ac pfatiõe: Valerius ſeruat qđ ppriũ ẽ exordii: ut attentionẽ captet & docilitatẽ: Proponit enim qbus de rebus dicturus ſit: & ſe rem utilẽ ſcripturũ pollicet: idq; q̃ breuiſſime facturũ. Beniuolentiã quoq; cõparat a perſona ſui: cũ officiũ ſuũ ſine arrogãtia laudet: extenuat quoq; meritũ ſuũ cũ dicat ſe nõ tãtũ ingenio & induſtria ualere: ut oĩa cõplecti poſſit: neq; confidat: ea etiã de qbus tractaturus ſit: ſe uel ornatius: uel copioſius q̃ cæteros eſſe ſcripturũ. In reliqua uero pte: nihil aliud agit: niſi ut plane aduler Tiberio: nã inuocat eius numẽ: qđ propriũ eſt poetarũ: idq; ſine adulationis ſuſpitione fieri nõ poteſt. ❡ Vrbis Romæ: eo ordine hiſtoriã exequit: quo nunc pponit: nã ubi primo domeſtica ponit exẽpla: deinde externa ſubiũgit. ❡ Exterarũq; gẽtiũ: Quia oĩa ferme oĩum rerũ exẽpla ex multis & pene innumerabilibus: tã græcorũ: q̃ latinorũ uoluminibus ĩ unũ cõgeſta ppoſuit. Exterarũ dr & Externarũ: nã & exter ĩuenitur. Statius exter honos dixit. Virg. lib. iiii. Et nos fas extera q̃rere regna: at li. vi. Externiq; itẽ thalami. Heſternus uero aſpiratũ cũ ſ aliud eſt: Nã ab heri deducit. ❡ Facta ſimul ac dicta: ut q̃ſq; recte fecerit aut dixerit oculis noſtris ſubiiciat. ❡ Quæ apud alios: utilitatẽ oſtẽdit operis ſui: dicit.n. apud alios eiuſmõi plixe tractata eſſe: & ob eã rem nõ facile cõpræhendi poſſe. ❡ Latius diffuſa ſunt: latius diſperſa ſunt: ut non breuiter cognoſci poſſint. ❡ Breuiter: Bene hic breuiter: quia apud alios latius ſiqdem ita pcipi oportet: quẽadmodũ apud eos: ſcripta ĩueniunt. ❡ Illuſtribus auctoribus: Ab auctoritate ẽt cõparat fidẽ: ſcriptis ſuis. ❡ Documẽta: hic nitit beniuolos reddere auditores: qui pfitet ſe illis minue re laborẽ. ❡ Documẽta: exẽpla & monumẽta uirtutis uel uicii: uirtutis ad ſuadendum; uicii ad deterrẽdũ: ut alterũ imitemur: alterũ fugiamus.

OLI VEri9 — Exter — Extern nus — Statio — Virg. — Heſtern9 — Docu mẽtũ

❡ VALERII Maximi Factorũ: ac dictorũ memorabiliũ. Liber ad Tiberium Cæſarem. Prologus.

RBIS Romæ exterarũque gentium facta ſimul ac dicta memoratu digna: quæ apud alios lati9 diffuſa ſunt: q̃ ut breuiter cognoſci poſſint ab illuſtribus electa auctoribus deligere conſtitui: Vt documẽta ſumere uolentibus longe inquiſitionis

RBIS Romæ. Mor oratorio quo ordine rem pſecuturus eſt pponit. Deinde ĩueterato ſui tẽporis errore inuocat non deum ipſum patrẽ luminũ unde oẽ datũ & oẽ donũ pfectũ eſt deſcendens: ſed Tyberiũ Cæſarẽ: quẽ recepto iam tũ cõſenſu in diuorũ numerũ aſciſcit: quẽ quidem errorẽ Laurentius Valla ut acri uir eſt ĩgenio acerbe ſatis deteſtat. Poſtremo loco ppoſita exeqtur ut ſuis locis declarabim9. In ppoſitiõe reddit lectorẽ ex ordĩe rerũ quo pri9 dõeſtica q̃ extera ſe ſcripturũ dicit: docilẽ: ex difficultate ſuſcepti negocii attẽtũ: & ex utilitate: & breuitate bñiuolũ. ſimlq; breuitatẽ ne uitio det purgat: ut cũ ordine latius apiem9 quẽ ab ultĩa priæ Periodi pte auſpicabimur. q a fere ĩ cõſtruẽdo & reſoluẽdo cõtrarius ẽ ordo ut q̃ hic ultĩa fuerit ſint illic fer priã. Ordo igit ẽ. Cõſtitui. i. maturo cõſenſu & puia deliberatiõe ſtatui: deligere. i. de mltis leger & decerpe facta ſimul ac dicta Vrbis Rõæ & gẽtiũ exterarũ. i. aliarũ nationũ extra ciuitatẽ Rõanã: digna memoratu. i. q̃ memorẽt: hoc ẽ recitent & ad memoriã reducãtur. Notũ ẽ Valla authore oẽs urbes oppida poſſe dici pter Romã q̃ tãtũ urbs dr uſq; adeo ut ſi per ſe põat urbs Roma intelligat; quocirca poſſit ſupflua uideri appoſitio: nã ſatis eẽt urbis exterarũq; gẽtiũ: uerũ qa dignitas qdã ex nobilitate rerũ geſtarũ accreuit Romæ: noluiit id nomẽ ptermitter: unde ãt Roma dicta ſit an ab Romulo an ab Ruma an ab ρωμη ĩ aliis authoribus ubi plus ſermõis q̃ morũ elegãtiã uenamur diſqrẽdũ cẽſeo: Bñ ãt pponit facta utpote ĩ qbus plus eſt põderis: & q plus ad imitãdũ ĩuitãt q̃ dicta. Et reuera Romani prius pclare facere q̃ dicere cœperũt: q. ſ. facta & dicta: ſunt diffuſa apud alios. ſ. authores ſeu ſcriptores latius. i. extẽſius & diffuſius: q̃ ut (elegãs ſermo dici poſſet etiã q̃ quæ in eadẽ elegãtia & ſentẽtia) poſſint cognoſci breuiter: ut mõ cognoſci poterũt: cõſtitui iqt ea deligere electa. i. excerpta cum iudicio ab authoribus illuſtribus. i. claris: nihil ergo triuiale aut protritum adducetur: ideo autem cõſtitui ut labor longæ inqſitionis abſit uolentibus. i. iis qui uolẽt aut uoluerint (credo ãt uolẽtibus dtũ eẽ cõem: nã abltũ termini a quo regit ut abſũ domo &c. ſũere. i. cape p ſe documẽta. i. exempla & mõumẽta qbus mõeant qd ĩ faciẽdo aut dicẽdo & imitari & deuitare debeãt: q maxius ẽ legẽdæ hiſtoriæ fructus: uñ Liui. ĩ pfactiõe. Hoc illđ ẽ pcipue ĩ cognitiõe rerũ ſalubre ac frugiferũ. oĩs te exẽpli documẽta ĩ illuſtri poſita monumẽto ĩtueri; unde tibi tuæq; reip. qđ imitere capias; uñ fœdũ ĩcœptu fœduq; exitu quod uites &c.

ASCẽſius

labor absit. Nec mihi cũcta cóplectẽdi cupido icessit. Quis enĩ oĩs æui gesta: modico uoluminũ numero cõpræhenderit? Aut quis compos mentis: domesticæ peregrinæq; historiæ seriem: felici superiorũ stilo cõditam: uel attẽtiore cura: uel pſtantiorẽ facundia: traditurum se sperauerit? Te igiẽ huic cœpto: penes quẽ hominum: Deorũq; consensus: Maris: ac Terræ regimẽ eẽ uoluit certissima salus patriæ Cæsar iuoco: cuius cœlesti ꝓuidẽtia: uirtutes de qbus dicturus sum: benignissime fouenẽ: uitia seuerissime uindicanẽ. Nam si Prisci Oratores

OLI. ¶Labor absit: Ná alioqn necesse foret ut apud multos eiusmodi excẽpla iuẽirenẽ: qđ sine maximo labore cõfici nõ posset. ¶Nec mihi cũcta cõple. qa nõ satis est ad beniuolẽtiá cõtrahẽdá officiũ suũ laudare: nisi id quoq; extenuaueris: ideo hoc facit: & attẽtionẽ parat: cũ breuiter id se facturũ polliceaẽ. Ná cũ dicit se nolle cũcta cõplecti: significat se historiá breuiori libro uelle cõphẽdere. ¶Quis.n.oĩs æui: Nõ.n.inqt ego mihi uiribusq; meis ita cõfido: ut audeá oĩa polliceri imo uero de multis pauca pſcribá: neq;.n.ita igenio meo fretus sum: ut ornatius q̃ cæteri scriptores scribere audeá. ¶Voluminũ numero: utpote nouẽ libris: hoc iter uolumẽ & librũ iterest: q; uolumẽ significat ptes operis: nõ át totũ librũ: liber uero & ꝓ toto codice & ꝓ uolumine accipiẽ: Idq; Pli. oratoris testimonio cõprobaẽ: q dixit libri tres: in sex uolumia pp amplitudinẽ diuisi. ¶Aut quis cõpos mẽtis: bene dixit nisi stultus fuerit: ná q supra uires aliqd audet: hic prope isaniá accessisse uẽ. Vnde flaccus. Sumite materiá uẽis q scribitis æquá Viribus: & uersate diu qd ferre recusent: Quid ualeant humeri. Quis ergo inqt nisi malesanus audeat cæteros scriptores eloqntia & idustria supare? ¶Seriẽ: ordinẽ a serẽdo hoc ẽ ordinádo dictá. ¶Fœlici: fœcũdo & copioso. ¶Supiori: maiori & elegantiori. ¶Cõditá: cõpositá. ¶Quis spauerit? .q.d.nemo. ¶Te igi.p.quẽ. Iá adulari icipit: sic & Virg. Tuq; adeo quẽ mox q̃ sint hitura deorũ. Cõcilia icertũ ẽ: & cætera. Nec mirũ ẽ q; tá plane aduleẽ: nõ .n.mos ẽ scriptoribus iuocare. Hoc át loco iuocat ipatorẽ q̃si deũ: qđ sine adulatiõe facere nõ põt: q; mos nõ sit. Liui. Cũ bõis potius ominibus: uotisq; ac pcatiõibus deoꝝ dearũq; si ut poetis nobis quoq; mos eẽt: libẽtius icipere mus: ut orsis táti opis successus ꝓsperos darẽt. ¶Cõsensus hoium: Quia dii & hoies ita cõsenserũt: ut totius orbis terrarũ marisq; ipiũ obtineres. ¶Certissima sa.pa. qa salus pẽiæ i te uno posita ẽ: ná ipatores p adulationẽ parẽtes pẽiæ dicebáẽ: qđ Cicerõi nõ p adulationẽ datũ fuit post extictá nefariá Catilinæ cõiurationẽ i cõsulatu suo.
Iuuenalis Iuue. Roma pẽem pẽiæ Ciceronẽ libera dixit. ¶Virtutes: fouenẽ: & uicia uidicanẽ. Id fortasse dicit qđ facere deberet ut uirtutes foueret: & uicia uidicaret. cũ.n. dicius hoiem aliqd magnũ facere: si facit: cõfirmamus: si nõ facit: hortamur ut faciat. ¶Fouenẽ: Sustentanẽ. ¶Ná si prisci oratores: oñdit se rectius iuocasse Cæsá. numẽ q̃ cæterorũ deoꝝ: quos ab oratoribus & poetis iuocari cõsuetũ ẽ: dicit.n. si antiq oratores & poetæ ab aliquo nũine icepe: hi a Ioue: illi ab alio numine: ego quo minor sum cæteris hoc iustius ad te cõfugio: quẽ uidemus diuinos honores meruisse: q; át prisci oratores iuocauerit numiná anteq̃ orões icoharẽt: ostẽdit
Virgilius Vir. i.ix. æn. Præfatus diuos solio rex ifit ab alto. Ná & Ser. i enarratiõe huius carminis sic iqt. More átiquo: ná maiores nullá orationẽ nisi iuocatis numinibus icohabát: sicut sunt oẽs oratiões Catõis & gracchi: ná generale caput i oĩbus legius.
Cicero Vnde Cicero: p irrisionẽ ait. Si qđ ex uetere aliq̃ orõne Iouẽ ego optimũ maximũ: &c. ¶Ab Ioue o.m. Cice. in orõne cõtra clodiũ. Quo circa te capitoline quem pp beneficia Populus Romanus optimum propter uim maximum appellauit. Item libro. iii. de finibus bonorum & malorum. Cũ dicimus Iouem optimũ maximum eundemq; salutarem: hospitalem: statorem: intelligi uolumus salutem omniũ in sua esse tutela.

ASCẽsius ¶Nec (ne forte prolixitate deterrearis) cupido.i.cupiditas complectendi cuncta.s.facta & dicta memoratu digna: incessit.i.irrepsit mihi. dicitur etiam incesso te: quasi lacesso. Quis enim compræhenderit modico numero uoluminum gesta omnis æui q.d. nemo: in ea tamen re ingentem laudem meruit Antonius sabellicus. Aut quis (si uidelicet magno uoluminum numero omnia complecti tentauerit) compos mentis.i.non insanus: sperauerit se traditurum uel attentiore cura uel præstantiori facundia seriem.i. rapsodiam & coordinationem historiæ domesticæ: id est ciuitatis tuæ: & peregrinæ.i. externæ conditam fœlici.i. fœcundo & benefortunato stilo superiorum: id est priorum scriptorum quasi dicat etiam nullus. Et est arguta argumentatio sic concludens: Qui quæ ab aliis scripta sunt reponunt difficillime poterunt omnia complecti: nam paucis uoluminibus non poterunt omnia dicere: & prolixis aut eadem similiter dicent: & erunt superuacanei: ac ridiculi. aut cura attentiore.s.ad ueritatem rei seruandum: aut facundia præstantiore: quod polliceri uidetur arrogantis animi aut sibi non satis constantis. Alterutrũ tñ polliceri habent qui alios imitari uolunt: Quia ut iquit in dicta pſatiõe Liuius: dum noui semper scriptores aut in rebus certius allaturos aliquid se: aut scribendi arte rudem uetustatem speraturos credunt. ¶Te igitur huic cœpto &c. postq̃ proposuit iuocat ut dixi Tyberiũ Cæsarem tempori magis inseruiens q̃ ueritati. Quo uitio aut adulationis aut meticulositatis laborauerũt & Luca. q Neronem inuocat & Martialis q Domitianũ teterrima hoium mõstra. Sed stilũ cõtrahá iõ breuis futurus q; ab oliuerio bene dicta neq; iculcare neq; delere uolui. Ordo igiẽ ẽ. Igiẽ qa hoc facerẽ cõstitui: O Cæsar Tyberi uidelicet: appositorie: certissima salus pẽiæ.s.nr̃æ (uñ pr̃ pẽiæ dici mereaẽ) ego iuoco.i. i fauorẽ & auxiliũ uoco. te penes quẽ.i. i cuius ptãte: cõsensus hoium & deoꝝ (forte pp auspicia fausta deorũ addit) uoluit regimẽ.i. ipiũ maris ac terræ eẽ: cuius cælesti ꝓuidẽtia uirtutes de qbus sum dicturus fouentur benignissime: & uitia uindicanẽ seuerissime. Probat deinde q; eũ rite inuocet: Nam si prisci oratores ut Cato Gracchi & cæteri (de quibus Oliuerius exacte) orsi sunt.i. exordia fecerunt incipiẽtes bene.i. decenter: a aut potius ab Ioue optĩo maximo: epitheta summo deo congrua: q cũ optimus dr̃: itelligiẽ sũme bõus & sũme scientes: ná bonos etiam scientes dicimus cum maximus potẽtissimus. Si excellẽtissimi uates.i. poetæ: ut orpheus? Homerus Virg. traxerũt pricipia.s. canẽdi.

¶Numine:qa ita icipere solebãt oratores antiq.¶Orsi.s.exordia sũpsere.¶Numine:ut ab apolline:a libero:a cerere.Vnde Vir.Vos o clarissima mũdi Lumina labẽtẽ cælo q ducitis ãnũ:Liber & alma ceres.¶Cætera.d.cæteri iqt dii tãtũ opiniõe colligunt.i.tãtũmõ hoies opinant cæteros eẽ deos:q̄ eos nũq̄ uiderit.¶Cæsares:ãt uidẽt:ergo cæterorũ deorũ qdẽ fides ẽ:sed icerta:Cæsarũ ãt p̄sens & certa:qa dii cæsares oculis ipsis cõspiciunt:ergo q̄do de cæsaribus fides ẽ certior atq; p̄ñtior q̄ de cæteris diis tãto iustius ego tuũ numẽ iuocaui:q̄ cæterorũ deorũ ab oratoribus & poetis iuocant.P̄rno Auitoq; syderi.Pli.li.i.natu.histo.dicit:nõ multo post obitũ.C. OLI. Virg. Plini.

ab Ioue Opt.Max.bene orsi sũt:si excellẽtissimi Vates a numie aliquo pricipia traxerũt:mea paruitas:eo iustius ad fauorem tuum decurrerit:quo cætera diuinitas opinione colligit:tua p̄senti paterno:auitoq; syderi:par uidet:quoꝝ eximio fulgor:multũ cærimõiis nr̄is iclytæ claritatis accessit.reliquos.n.deos accepim⁹.Cæsares dedim⁹.Et q̄m initiũ a cultu deoꝝ petere i aio ẽ:de cõditiõe eius sũmatim disserã.

¶De culto deoꝝ. Cap.I.

Aiores:statas:solẽnesq; cærimonias:pontificũ sciẽtia:bene gerendaꝝ rerũ auctoritate.Augurum obseruatione:

Cæsaris i ludis:quos faciebat august⁹ ueneri genitrici:appuisse sydus crinitũ p.vii.dies i regiõe cœli sub septẽtriõibus:qd̄ oriebat circa undecimã horã diei:Eo signo sign̄ari uulgus credidit Cæs.aiam iter deoꝝ imortaliũ numina receptã.¶Et hoc testat ipe:Pli.ex uerbis augusti:q qdẽ iteriori gaudio sibi illud natũ seseq; i eo nasci iter p̄tatus ẽ:hoc inqr salutare terris fuit. Vnde Vir. Ecce dionei p̄cessit Cæs.astrũ.In cuius tamẽ carminis expositiõe.Seruius nõ ueneri genitrici:sed patri Cæsari funebres tũc celebrasse ludos augustũ dicit.Bene ergo dixit p̄rno auitoq; syderi.i.¶P̄rno:Octauiani.¶Auito:Iulii Cæsaris.¶Cærimõiis nr̄is:Quia maxia lætitia celebant sacra p̄ris & aui:quoꝝ diuinitate auctæ sunt cærimoniæ nr̄æ.¶Reliquos.n.d.ac.Nec imerito qdẽ factũ ẽ:ut uirtute Iulii Cæsaris romani dicerent deoꝝ auctores.¶Accepimus.s.ab aliis gentibus. Virgi.

¶Dedimus.s.a nobis.¶Et quoniam initium:Quandoquidem huc animus intendit:ut principium nostrum sumatur a religione:ab eã dicere incipiemus.

Aiores statas:Aggredit nũc qd̄ pollicitus est:ut exẽpla p̄ponat memoratu digna:& primo qdẽ de religiõe:qbus facile pcipi põt eã p̄ cæteris curæ fuisse maioribus:ut nihil ne minimũ qdẽ p̄termitterẽt qd̄ ad religionẽ ptinere uideret.Primo igit dicit de istitutis maiorũ:q ad religionẽ spectabãt:q̄ illi oĩbus i rebus diligẽtissime seruabãt.Est ãt religio:uirtus q̄ supiori cuidã naturæ.i.deo cultũ cærimoniãq; affert:dicta a relegẽdo teste Cice.li.de na.de.q supstitiosos a religiosis ita distiguit:q totos inqt dies p̄cabant & imolabãt:ut sui sibi liberi supstites essent:supstitiosi sunt appellati:qd̄ nomẽ primo latius patuit.Qui ãt oia q ad cultũ deorũ ptinerẽt:diligenter retractarent:& tãq̄ relegerẽt:dicti sunt religiosi ex relegẽdo.¶Maiores:Antiq & ueteres:illi quorũ mores fuere meliores:nã ipsi deorũ cultũ p̄ cæteris rebus p̄curarũt:maiores & minores:quotiẽs de priscis & posteris dicimus numero tãtũ plurali declinat.Statas cærimonias:statæ cærimoniæ:ut uult Festus Põpeius:dicebant sacrificia q certis qbusdã diebus & statutis celebrabant.Vnde Cato.Sacra stata & solẽnia sancta deseruisti:alii statas p̄ statutas dicũt:q dã ẽt Iouis statoris sacra.Sed festi melior est s̄nia & expositio.¶Solẽnes:anniuersaria sacrificia q singulis qbusq; annis fiebãt:nã solẽnis a solo & anno cõponit.¶Cærimonias:cærimoniæ apud latinos generaliter dicunt oẽs ritus sacrificiorũ a cerete oppido:ut ipse paulopost dicturus est:uel a caritate ut aliis placet.¶Põtificũ scia:iure canonico:ut nos nũc dicimus siue põtificio:nã põtifices docebãt qbus tẽplis:qbus diis:quo tpe:quo ritu:qbusq; i hostiis sacrificia fieri deberẽt.¶Gerẽdaꝝ rerũ:Quia sacrificia q p̄ rebus gerẽdis suscepissent:earũ rerũ auctoritate cõfirmata:solẽnia habebant nisi iperator rẽ cũ hoste cõmissurus taurũ marti imolasset:& postea uictoriã cõsecutus eẽt id sacrificiũ ex re bene gesta cõprobatũ solẽne hẽbat:nã ex eo qd̄ rẽ bene gesissent itelligebãt ea sacrificia diis accepta fuisse:& ita cõfirmata auctoritate solẽnia h̄ri icipiebãt.¶Augurũ obseruatiõe:ut q captis auspiciis augures diis grata & p̄bata fuisse dixissẽt ea solẽnia h̄nt.¶Apollinis p̄di.ua.ut q sacrificia phœbades oraculo apollinis fieri dẽre dixissent ac diis placer:h̄nt solenia:sicut sæpe cõsultus apollo qũo sacrificia fieri d̄rent:uel ad irã deoꝝ placãdã:ul ad uictoriã cõseq̄ndã:uel si qd aliđ op⁹ eẽt:r̄ndebãt phœbades ul tauro:uel agno:uel hoc ritu:uel illo:uel Ioui:uel Marti:ul his:ul illis sacrificiũ eẽ faciẽdũ.¶Vatũ:phœbadũ:nã phœbades apollis uates dñr:erãt ãt uirgies sic a fœbo d̄noiatæ:q tẽplũ apo.igressæ:cũ ad ipi⁹ adita:hoc ẽ penetralia uẽisset:apo.sp̄tũ afflate futura p̄dicebãt. Reli gio Cice. Pom. Cato Phœbas Magica ars a Romanis neglecta

¶A numie.i.deo.aliquo.mea puitas.i.modicitas decurrerit eo iustius ad tuũ fauorẽ:quo legẽdũ ẽ q.i.qa cætera diuinitas.i.cæteroꝝ q cũ hoies eẽnt p̄ diis recepti sũt:colligit opinione.s.hoium.i.p̄suasiõe:tua sup.diuinitas:ul fide.i.fideli approbatiõe:p̄senti.i.corã oculis nr̄is uersanti:par.i.æq̄lis:syderi p̄rno.s.octauii p̄ris tui adoptiui:& auito.i.Iulii Cæs.Octauii Aug.p̄ris adoptiui:quoꝝ.s.duoꝝ iparoꝝ Iulii & Octauii fulgore qa syderi dixit)eximio accessit.i.additũ ẽ multũ iclytæ claritatis nr̄is cærimõiis.i.sacrificiis:nã p syd⁹ qd̄ i eoꝝ ludis apparuit ratificata fuit eoꝝ diuinitas:& approbatæ Rõanæ cerimõiæ.Probat alia uia qd̄ dixit.Nos.n.accepius.s.ab aliis natiõibus p̄ferti a troiãis:reliquos deos:qa apud alios natos:& nos dedimus sup.aliis Cæsã.sup.deos quos alii quoq; colerẽt.Er q̄m i aio ẽ.i.cõstitui petere initiũ.s.dicẽdi:a cultu deoꝝ:eius disserã.i.diserte hoc est exp̄sse disputabo:de cõditione.i.origine q̄ cõditũ est:eius.s.cultus deorũ.¶Maiores statas.Quẽadmodũ p̄misit de religiõis & deoꝝ cultus origine disserit:docẽs quoꝝ authoritate diuersa eius genera fulciãt ut cũ ordie explanabimus.Ordo ãt ẽ.Maiores sup.nr̄i.i.prisci Rõani:uoluerũt cerimõias.i.opatiões aut res diuias aut sacrificatiões:statas.i.certo die cõstitutas:& solẽnes.i.ãniuersaria sacra q solẽniter semel.quotãnis fiebãt:explicari sciẽtia põtificũ.i.iure põtificio qd̄ nũc cãonicũ dicũt:& uoluerũt authoritatẽ bñ gerẽdarum reꝝ.i.auspicia. ASCẽsius

THE. ℭMaiores statas. Nõ ab re prisci Grãmatici iter officii sui ptes: haud ultimã statuerũt positurę rõnẽ. Niciorq; in eo genere tãtũ studii collocauit: ut ide si γμα̃ Τιασ appellari meruerit. Emẽdatus.n. codex nisi distictus eẽ q põt? Ecce confuso in hoc Valerii capite textu orationis: aut nullus aut certe insulsus extabat sensus. Accepit hæc (ut ad rem ueniam) Valerius ex Cicerõe cuius in ea q̃ de Aruspicũ responsis inscripsit orõne uerba sunt hæc. Ego uero primũ hẽo auctores ac mgr̃os religionũ colẽdarũ maiores nr̃os: quorũ mihi fuisse tãta sapiẽtia u r̃: ut satis supq; prudẽtes sint q illorũ prudẽtiã nõ dicã asseq: sed q̃ta fuerit pspicere possunt. Qui statas sollẽnisq; cærimõias põtificatu: Rerũ bene gerẽdarũ auctoritates: augurio fatorũ. Veteris pdictiones Apollinis: Vatũ libris. Portẽtorũ explanatiões Etruscorũ disciplina cõtineri putarũt &c. Ex iis arbitror apparet aliter eẽ distiguẽda cõmata: q̃ cõpitalicii mgr̃i cõsueuerũt hoc ordine atq; sensu. Maiores nr̃i statas & sollẽnes cærimõias põtificũ scĩa uoluerũt explicari: nã tota sacrificãdi rõ a Collegio põtificũ: petebaẽ: ut discimus ex Ci. Liuioq;. Sed auctoritatẽ rerũ bene gerẽdarũ uoluerũt explicari obseruatiõe augurũ. qppe rõani publice nisi auspicato nihil icohabãt: ut auctor ẽ ipse Tullius. Predictiões & Apollinis oracula: Vatũ .i. Sibyllarũ uel Martiorũ libris. Depulsa uero portẽtorũ .i. pcuratiões ad auertẽdas portẽtorũ minas: Etrusca disciplina explicari uoluerũt. Prisco ẽt istituto .i. ueteri sacrorũ cõsuetudie ipartito sacrificio cũ solẽni ritu: rebus diuinis opa daẽ: quo pcatiõe aliqd ẽ cõmẽdãdũ: quõ ẽ exposcẽdũ uoto: quõ exoluẽdũ gratulatiõe: quõ iqrẽdũ uel extis uel sortibus: repetẽdũ sp ẽ prisco istituto rebus diuinis opera datur per singula commata: sicut illud: explicari uoluerunt. in superioribus. Hæc est Elegãs & uera Georgii Merulæ expositio. quam Doninus eruditus admodum Iuuenis eius auditor excepit: & mecum communicauit. is affirmabat Merulam iussisse induci uerbum peragendũ. quia sensum destrueret. Aliq̃ Codrus urceus & Raphael Rhegius ad hanc rem prodiderunt sed utroq; prior. ut accepi Merula iam promulgarat: & si præuentus est editione non propterea sua laude fraudari debet.

Apollinis pdictione: Vatũ libris. Portẽtorũ depulsis. Hetrusca disciplĩa explicari uoluerũt: Prisco ẽt istituto rebus diuinis opera daẽ, cũ aliqd cõmẽdãdum est; precatione; cũ exposcendũ; uoto, cum soluendũ; gratulatione; cum inquirẽdum: uel extis:

OLI. ℭLibris porten. depulsis .i. supstitiosorũ hoium reiectis libris: nã ut Liui. tradit. Sacrificuli qdã externi uenerũt Romã: q supstitiõe potius q̃ religiõe aĩos hoium astrigerẽt. ⁋ Aut libris portẽtorũ depulsis: qa Romãi nũq̃ magicã artẽ admittere uoluerũt: qđ Vir. p Didonẽ testari ur: cũ eam sita loquẽtẽ iducit. Testor cara deos: & te germana tuũq;. Dulce caput magicas iuitã accingier artes: ubi Seruius. Cũ multa iqt sacra Rõani suscipẽrẽt magica semper dãnarunt. Cice. quoq; & Pli. magicos & mathematicos ipugnãt. Augustinus Augusti. quoq; in ciuitate dei tradit aduersus magicas artes legẽ. xii. tabularũ eẽ. Libris ergo portẽtorũ .i. magorũ: q portẽtis qbusdã denũciatis i terrorẽ hoies cõuertũt: ita ut eos sui cõpotes eẽ nõ sinãt. ⁋ Hetrusca disclia: scdm morẽ hetruscorũ quẽ a thage i agro tarqniẽsi didicerũt: nã ide sacra & cærimõias oẽs rõani susperũt. Cõstat.n. hetruscos oĩs diuini cultus studiosissimos fuisse: hæc ãt oia Cice. i orõne cõtra. P. Clodiũ pleissime oñdit: q illorũ iqt prudẽtiã nõ dicã asseq: sed q̃ta fuerit pspicere possunt: q statas solẽnesq; cærimõias: põtificũ rerũ bñ gerẽdarũ auctoritates; auguria fatorũ: ueteres pdicatiões apollinis uatũ libros: portẽtorũ explanatiões hetruscorũ disciplia cõtineri putarũt q̃ tãta ẽ: ut nr̃i memoria primũ italici belli funesta pricipia: post syllãi cinaniq; tpis extremũ pene discrimẽ: tũ hãc recẽtẽ urbis iflãmãdæ delẽdiq; ipii cõiuratione nõ obscure pauloãte pduxerit. ⁋ Explicari: euolui: exponi: diffiniri. ⁋ Prisco ẽt isti. nõ solũ iqt i obseruãdo cultu deorũ hetruscã disciplinã secuti sũt rõani: sed ẽt alii ritus qdã sacrificãdi a ueteribus istituti seruanẽ: ergo prisco istituto: qa nõ solũ sacrificaẽ scdm hetruscã disciplinã: sed ẽt scdm istitutionẽ maiorũ: nã sicut illa maiores istituerũt: ita q sequũẽ maiorũ istitutis sunt pcepta. ⁋ Rebus diuinis opa daẽ .i. sacrificia diis exhibẽẽ: nã diuinis rebus opã dare mihi aliđ ẽ nisi sacrificare. ⁋ Cũ aliqd cõmẽdãdũ: ut cũ aliqđ bellũ suscipẽt: & diis exercitũ. P. r. cõmẽdarẽt: diis sacrificabãt: deide cũ iã bello suscepo pliũ inituri eẽnt nũinibus aliqd uouebãt: uel tẽplũ uel arã uel munus aliqđ: si Po. Ro. uictoriã cõcessissent postrẽo uictoria potiti: q̃ a diis petierãt: i actiõe gr̃iarũ uota psoluebãt: & hos rit⁹ oñdit istituisse maiores. ⁋ Cõmẽdãdũ: Ordinẽ secutus rectissimũ: cũ dicat cõmẽdãdũ pcatiõe exposcẽdũ uoto: soluẽdũ gratulatiõe: prio.n. anteq̃ bella susciperenẽ: cõmẽdabãẽ exercitus: deide cũ pliũ cõmissum fuerat: uotis expostebaẽ uictoria: postrẽo uictis hostibus: qđ uotũ fuerat cũ gratiarũ actiõe psoluebaẽ: ergo cõmendandũ susceptis bellis: exposcẽdũ cõmissis pliis soluendũ debellatis hostibus & deuictis bellorũ casibus. ⁋ Gratulatione: Quia diis gr̃as agebant p re bene gesta: nã gratulari cũ ad deos referẽ gr̃as agere: alias uero cũ alio pariter de re aliq̃ lætari significat. ⁋ Cũ iqrẽdũ uel extis uel sortibus. Sunt inquit & alii ritus sacrificãdi a maioribus istituti: ut cũ irati sunt dii: & sacrificiis irã eorũ placare uolumus: prio iquirẽdũ ẽ cur irati sint & postq̃ explorata fuerit ira deorũ; p q̃litate piaculi adhibẽdũ ẽ sacrificiũ: explorabaẽ ãt ira deorũ uel p exta: uel p sortes: p exta hoc mõ si tristia fuissent uel pallida uel aliq̃ pte mutilata: significabant deos iratos esse: si uero læta uigẽtia & itegra dii significabanẽ eẽ placati.

Gratular

ASCẽsius ℭExplicari .i. declarari: & denũciari .i. obseruatiõe .i. aiaduersiõe augurũ: & uoluerũt pdictionem .i. uaticinia & oracula apollinis: explicari libris uatũ: pcipue sybillinis & uoluerũt depulsa .i. depulsiones & amotiones portẽtorũ: q mali qppiã portẽderẽt: explicari disciplina hetrusca: qa hetrusci i ea supstitiõe ptissimi habebanẽ. Hæc ãt q̃ i uno dũtaxat exẽplo cognoui: uera mihi uẽ lectio: q̃ suos qq; authores hẽt cerimõia: alii legũt oĩa i ablto: pter pricipiũ: ut sit ordo: maiores nr̃i uoluerũt cerimõias statas & solẽnes explicari scia põtificũ: auctoritate rerũ gerẽdarũ obseruatiõe augurũ: pdictiõe Apollinis. depulsis portẽtorũ: hetrusca disciplia: q lectio certe nõ placet: pcipue i scdo artic. nã q eẽt auctoritas bñ gerẽdarũ rerũ q̃ cerimõiæ explicenẽ. Sed pgãus suũ cuiq; iudiciũ relinqntes: Id tñ (tacere.n. nõ possũ) qđ seqẽ lectionẽ nostrã cui sese ẽ approbat. Opa daẽ reb⁹ diuinis .i. cerimõiis & sacrificiis: ẽt. q. d. nõ tñ dictis modis: sed ẽt aliis prisco .i. ex ãtiquo istituto .i. morẽ utpote pcatiõe cũ aliqd nt

¶ Vel fortibus: Duplex fuit apud priscos pcipuũ diuinãdi gẽus p sortes: unas qdẽ sortes uirgilianas appellabãt cũ apto Vir. codice destiati q occurrissent uersus excipiebãt: de quo gñe helius Spartianus i adriani uita: quo qdẽ tpe cũ solicitus de ipatoris erga se iudicio uirgilianas cõsuleret sortes: i hos icidit uersus. Quis pcul ille ãt ramis isignis oliuæ Sacra ferẽs: nosco crines icanaq; mẽta Rõani regis primã q legibus urbẽ Fũdauit: curribꝰ puis: & paupe terra. Alteꝝ fuit sortiũ gẽus uetustissimũ: a sacerdotibus cõfictũ responsisq; oraculoꝝ nõ dissimi le: qd iscripta foliis arboꝝ tabellisq; diuersoꝝ euẽtũ eulogia ad deoꝝ puluiaria erãt ita disposita: ut qd petitio ni cõducere uideret: artificio quodã i spe uel in metũ suscitatẽ iduceret: hic illd Liuii li. xxii. sortes atteuatas: Vnãq; excidisse ita scriptã. Mauors telũ suũ cõcutit: quo heret pcurationes idẽ Liui. docet. Impartio: adhibito solẽni ritu. prio iqrẽ dũ ẽ: post iqsitionẽ p qlitate piaculi adhibẽdũ ẽ sacrificiũ: ergo ubi cãm cognouissẽt iræ deoꝝ i extis uel sortibus stati expiabãt ritu sacrorum. Quo. s. sacrificio: ñ eodẽ dicit sacrificio purgari dnũciatiões: fulguꝝ & ostẽtoꝝ: quo purgabãt. ea q sortibus uel extis inquisita sunt. Sed alio sacrificio i uidelicet sacrificio ostẽtoꝝ. Vt uerbi grã. si lapidibus pluisset nouẽdali sacrificio expurgabãt: qa nouẽ diebus sacrificiis opã dari optebat. Liui. id mltis i locis: sed li. v. scdi puici belli: p aliquot iqt dies cõsules diuinis rebus opã dederũt: & p oẽs dies sacrũ nouẽdiale fuit. Ac fulguꝝ: ut si tecta publica de cælo tacta fuissent maioribus hostiis expiarii oportebat. Denunciationes: Quia denunciabant aliquid in instare reipublicæ. Procurantur. Expiantur: purgantur.

uel sortibus iptito: cũ solẽni ritu pagẽdũ: sacrificio quo ẽt ostẽtoꝝ: ac fulgurũ denũtiatiões procurãt.

¶ De Cerere placãda.

Tantũ ãt studiũ ãtiqs nõ solũ obseruãdæ: sed ẽt ãplificãdæ rligiõis fuit: ut florẽtissima tũ: & opulẽtissima ciuitate. x. Pricipũ filii. S. C. sigulis hetrurie ppłis: pcipiẽde sacroꝝ disciplię gr̃ia traderẽt. Cererię: q̃ mor græco uenerari istituerãt:

Tantũ ãt studiũ. cõmẽdat ãtiquos: qd adhibuere ad religionẽ colẽdã: cũ iqt hetrusci eo tpe cæteris gẽtibus religiõe pstarẽt: senatuscõsulto decẽ pricipũ filii singulis ciuitatibus hetruriæ tradebãt: ut plene disciplinã sacrificãdi pcipẽt: cuius rei Ci. meminit li. de diuinatiõe: dicit. n. Bñ apud maiores nr̃os senatus tũ cũ florebat Ipiũ decreuit ut de pricipũ filiis sex electi singulis hetruriæ ppłis i disciplinã traderẽt: ne ars tãta pp tẽuitatẽ hoĩum & religiõis auctoritatẽ adduceret ad mercedẽ & q̃stũ: i quo tñ a Val. de nũero dissẽtit. Tñ ãt stu. Tametsi hæc religio supstitio potius dicẽda sit: qppe demonũ cultrix: & q uerũ deũ nõ iueneraț: hæc tñ exẽpla nõ paꝝ nobis pdesse possũt: nã si demonũ cultores adeo religiõis obseruantes fuisse uidenť: qd nobis faciẽdũ ẽ: q ueꝝ deũ uera religiõe colimus: & ueri cultus certa pmia expectãus? Florẽtissima tũ: Respicit illud qa dici posset: hoc iõ faciebãt Ro. ut placatis diis urbẽ suã ex pua magnã: ex paupe ditẽ facerẽt imo iqt ciuitas tũ erat florẽtissima & opulẽtissima. Cereri quoq;. Hic quoq; diligẽtiã: q̃ circa religionẽ habuere maiores: oñdi põt: q cũ uellẽt cereri suo ritu sacrã celebrari: miserũt i græciã: uñ sacrificia orta esse dicebãtur: deinde in Siciliam: quia inde ceres pro dea coli cœpisset: cum filiam suam Proserpinam a Plutone raptam inquireret: inde enim sacra cereris principium habuisse credebant: ergo ne quid omnino deesset nullum locum prætermiserunt: ubi dea aliquando culta diceretur. Cereri quoq;: Ad speciem sensim descendit: ergo cereri ad honorem cereris. More græce. Ne si mutato ritu sacrificaretur piaculum committeretur.

¶ Alicuius salus aut honor ẽ cõmẽdãdũ. s. diis: uoto. i. re uota: cũ aliqd ẽ expoſcẽdũ. i. q̃si iuste a deo petẽdũ: gratulatiõe. i. q̃si gr̃iaꝝ actiõe: cũ aliqd ex exoluẽdũ. s. deo p suscepto bñficio: & extis uel sortibus cũ aliqd ẽ iqrẽdũ: Exta sũt eminẽtiora itestia e qbus iudicabãt. Sortes i hetruria iuẽtæ dñr dæmonũ nimiꝝ fraude: un eas latere q nosci pstet. Sacrificio iptito. i. diis nõ uoto sed iã ipẽso: cũ pagẽdũ sit ritu solẽni. qa prius offerebãt & deide opabanť quo. s. sacrificio licet nõ eiusdẽ rei: denũtiatiões ostẽtoꝝ ac fulguꝝ. i. q augures aut aruspices denũtiauerũt pcurãdæ: pcurãť. i. cura puiane qd minãť euẽiat purgãť. Tñ ãt studiũ. Vt uel & pie mõet Oliue. igẽs nobis pposita ẽ cura obseruãdæ piæ religiõis: cũ prisci rõani supstitiõis sacrilegæ nedũ stultæ: & ab ipsis spiritibus i pniciẽ ac seruitutẽ generis hũani itroductæ tã ãxie obseruãtes fuerit. Quis itaq; uerbis explicet grã debeamus saluatori nr̃o: q nos nõ solũ a pcti iugo sed ẽt a supstitiõe miserria liberauit? Nihil. n. miserius q̃ quos mortales nouerimus tãq̃ deos uenerari: tãtũq; deoꝝ nũeꝝ cõstituere ut nulla fere uirtus nullũq; uitiũ sit: qd ñ diuinitate donauerit stulta gẽtilitas: uñ honorẽ: uirtutẽ. uictoriã. palloꝛẽ. febrẽ. fortunã ut nũina adorabãt. & siqs dicat a prudẽtioribus creditũ unũ fuisse numẽ: Nã ut Ply. asserit fragilis & laboriosa mortalitas i ptes ista & digessit plures fragilitatis suæ mẽor ut portiõibus qsq; coleret quo maxie idigeret: dicã p paucos fuisse aut nullos q id syncere crederẽt: nã si unius dei ueri cætera nũina mẽbra qdã credidissent: nõ cẽsuissent iter se tam diuersa ut uno sacello coli nõ possent. Nos. n. sic sẽtoꝝ cõmuniõnẽ credimus ut qd uni placere cõstet oibus placeat. Veꝝ iuxta istitutũ nrum ordinẽ pseqmur. Aũt p sed tñ studiũ. i. tã studiosus conatus: nõ solũ obseruãdæ religiõis. s. semel istitutæ: sed ẽt ãplificãdæ religiõis fuit ãtiqs. i. Priscis Rõanis: ut ciuitate sup. ente: tũ florẽtissima: & opulẽtissima: q res negligẽtiã religiõis generare solẽt: In aduersitatibus. n. & timore deũ iuocãus: uñ illud primus i orbe deos fecit timor: & illud Greg. Mala q hic patimur ad deũ nos: ire cõpellũt: iuxta qd psal. Ad dñm cũ tribularer clamaui. &c. Et cõtra. Impiguatus ẽ dilectus meus & recalcitrauit) decẽ (Cicero sex dicit) filii pricipũ. i. maioꝝ ciuitatis: cũ paupriuis qsq; nũc religiõi destineť: nisi honores cũ q̃stu potẽtiores iuitẽt: traderenť senatuscõsulto. i. ex decreto senatus singulis ppłis hetruriæ: sũt q. xii. ppłos hetruriæ fuisse dicãt: & ab illis. xii. lictoꝝ nũeꝝ sũpserũt: uñ cẽtũ uigiti fuerit filii mittẽdi: aut scdm Cic. lxxii. q nũerus discipuloꝝ xpi fuit: traderẽt disciplię grã disciplię sacroꝝ pcipiẽdæ: i q hetrusci hẽbãt pitissimi. Et (repete a supiore nã lectio cõdepẽdet) ut petere cereri. i. ad honorẽ cereris chalcitanã uel ut alij dicũt caliphenã sacerdotẽ. i. q ẽet sacerdos cereri: q. i. Cererẽ.

OLI. Duplex Diuinandi genus

Liui.

Etrusci disciplinã qui facerẽt rõani

Cereris sacrificium

Velia ASCẽsius

OLI. ¶ Sacerdotem: Tantū studiū fuit ut et sacerdotē peterent: quæ docta & perita antistes sacrificia deæ suo ritu & more celebraret: Fiebant autē cereris sacra a solis matronis teste Liuio. lib. ii. secūdi punici belli. Sacrū inqt anniuersariū cereris itermissum est: qa nec lugētibus facere id fas est: nec ulla illa tēpestate matrona luctus exps fuerat. ¶ A uelia: Velia oppidū est calabriæ: sic a paludibus: qbus circūdatū est: appellatū: nā eli significat paludē: dasea uero hoc est aspiratio in digama couertit i. in u. colonantem sicut multis in noibus fieri solet: ut henetus uenetus: hespera uespera: & multis aliis similiter. ¶ Vetustis ritibus deesset antistes. Ne quid de ritu sacrorum eius pterintteret. ¶ Perita: Quæ sacrorum eius peritiam haberet: riteq; sacrificare & sciret & posset. ¶ Antistes: sacerdos: ab āte stando: est āt. custos & princeps tēpli. ¶ Cuius cū in urbe pulcherrimū tēplū: Nec satis habuere maiores acertsitā a uelia sacerdotē sacrificādi pitā q̄ uetusto ritu cereri sacrificia faceret: qn ēt cū i urbe tēplū ei cōditū eēt amplissimū: & ostētis ciuitas laboraret: mōiti libris sibyllinis: ut cererē uetustissimā placarēt: ætnā. xv. hoies miserūt ad eā placādā: quoniā inde sacrificia eius principia: ut diximus: habuisse credebant: nā ætna mōs est siciliæ a poetis decātatus: & i cuius radicibus ē eiusdē nois oppidū teste Stra. li. vi. in descriptione siciliæ: dicit. n. Cētoripis āt ppiquū ē exile sane oppidū uocatū ætna: ex mōte cōscēsuros acipit a q̄ trāsmittit: hic. n. primus mōtis ascēsus ichoat: il luc missi fuere legati. Nā cū pserpina cereris filia

Velia

sacerdotē a Velia: cū id oppidū: nō dū ciuitatis nomē accepisset. Chalcitanā peterēt: uel ut alii dicunt Caliphenā: ne deæ uetustis ritib⁹ perita deesset antistes. Cuius cū i Vrbe pulcherrimū tēplū haberēt gracchano iteritu pollutū moniti sibyllinis libris: ut uetustissimā. Cererē placarēt, Ennā: qm̄ sacra ei⁹ ide orta credebāt: qndecī uiros ad eam propitiādā miserunt.

Tē matri deū sæpenumero īperatores nři cōpotes uictoriaꝝ: suscepta uota Pessinūtē pfecti soluerūt. ¶ De metello Pōtifice.

¶ Metellus uero. Pon. Max. Posthumium cōsulē:

cū cyanenipha & sirenibus flores colligeret a Plutōe raptā ē mř iscia a quo sibi filia surrepta fuisset: errādo cū tps ei diurnū nō sufficeret: noctu eā facibus accēsis p triuia & qdriuia ululādo qrebat: uñ pmāsit i eius sacris ut certis dieb⁹ a mřonis exerceat ululat⁹ ad imitationē eius. ¶ Mōiti li. s. hoc ēt refert Lact. d falsa rligiōe dic. n. rep. tādē pturbata seditiōib⁹ & oītis cū mōiti eēnt carmibus sibyllis cererē dēre placari: legatos ætnā miserūt.

Tē mři deū: & hoc ē seruatæ religiōis exēplū nō mediocre q̄ īpatores Ro. q̄ mři deū p cōseqnda uictoria in bello uota fecissent: eadē pessinōtē pfecti cū sūma deuotiōe psoluerēt: q̄ ibi numē eius colere et in primis. ¶ Irē: Rursus uel similiter nō solū cereri: sed ēt mři deū ē habitus honos. ¶ Cōpotes ui. Cū uictorias obtinuissent. ¶ Pessinōtē: Oppidū ē Phrygiæ: ubi Cybeles simulacrū colebat: qđ cū a pessinōte oraculo apollinis romā trāslatū eēt: apud Scipio. Nalica cōsensu senatus collocatū ē: qa respōsum fuerat ab oraculo: ut cū romā dea uenisset tū curarēt ut eā q uir optimus eēt Romæ hospitio accipet: de cuius aduentu suo loco dicemus lib. viii. cap. ultimo.

Cybeles tēplum.

m Etellus uero pontifex maximus. Sub cuius potestate cæteri omnes pōtifices & sacerdotes positi erāt. Vnde etiam maximus dictus est: quia reliqui omnes ipso erant inferiores.

ASCēsius ¶ Instituerāt. i. icepāt aut ppouerāt uenerari more græco. i. ut græci a qbus primū uenerata ē eā uenerabāt: peterēt dico a uelia cū hæc scriberent oppido calabriæ: cū id oppidū nōdū. i. nō adhuc accepisset: nomē ciuitatis nō oīa ergo oppida ciuitates cōstituūt: sed ea dūtaxat i qbus cōibus legibus & iure cōstituto solēniter uiuit: q̄ dignitatē nūc galli traxerūt ad ea oppida i qbus ē episcopalis sedes: cū & aliæ ciuitates sint. Pertinet āt ad studium religiōis q̄ opulētissima ciuitas nō dedignata sit ab oppidulo nōdū ciuitate sacerdotē petere: notū āt est sacerdote cōis eē generis: uñ hic fœmininū ē. iō āt petierunt: ne antistes. i. priceps sacerdotū: pita. i. exercitata: uetustis ritibus deesset deæ. s. Cereri. Cuius. s. deæ cū haberēt pulcherrimū tēplū i urbe: & pollutū sup. haberēt aut esset: iteritu gracchano: qa alter gracchoꝝ in eo iterit: antiq sup. aut maiores nři: moniti libris sybillinis: a sybilla Cumana scriptis & ad Tarqniū allatis: i qbus fata rōana cōtinebant: ut placarēt cererē uetustissimā: aut uetustissimo more: aut antiqssimā: q̄ eā a pria ciuitatū istitutiōe coluissent mortales: Nā nō ē ciuitas sine legib⁹ legū āt iuētrix Ceres: uñ Maro legiferæ cereri dixit: miserūt Ennā oppidulū siciliæ nō pcul ab ætna mōte: d q̄ dicit Stra. lib. vi. Intra isulā ē Enna: modicis qdē possessa iqlinis sup collē iacēs: i q̄ cereris ædes ē. Ea mōtanas āplectit planicies totas arabiles &c. xv. uiros ad eā ppitiādā: qm̄ credebant sacra eius. s. deæ Cereris orta inde.

THE. ¶ Velia nō Calabriæ sed Lucaniæ ciuitas. de qua Strabo Pliniusq; & Gelius ex Higyno. ¶ Gracchano interitu. Cicero de signis in Verrē in descriptione Siciliæ. Apud patres inqt nřos atroci ac difficili reipu. tpe: qūo Tibe. Graccho occiso magnorū piculoꝝ metus ex ostētis portēderet. P. M. L. Calphurnio Coss. aditū ē ad libros Sibyllinos: a qbus iuētū ē Cererē antiqssimā placari oportere. hæc Cicero. Locū Codrux explicauit. ¶ Aetnā. qdā scribēdū putāt Ennā cū Liuio Silioq; & aliis auctoribus inde Ceres Ennea. auctor obscæni carminis. Ennææ Cererē nurus frequentant. ¶ Pessimontē. Corrige Pesinuntem. sicut apud Liuium frequenter admonuit Ianus Herodiani testimonio quom minutianus ubiq; Pessimontem perperam scripsisset. Herodiani uerba sunt hæc. Cybeles inquit simulachrum decidisse ferunt in quendam phrygiæ agrum cui nomen Pesinunti a casu eius simulachri factum putant ibi enim a principio comparuisse. Licet apud alios comperiam: pugnam illic Ilum phryga Tantalumq; lydum inter se cōseruisse siue de uia ortā: siue potius ob raptum Ganymedis: quoq; diu æquis uiribus decertatum foret ac permulti utrinq; cecidissent: nomen ex ea clade loco esse impositum. Hic etiam fama fert Ganymedem ipsum: trahentibus in diuersa amatoris ac germani manibus uita esse orbatum sublatumq; e medio. pro Calamitatis solatio relata ad Iouem raptorem fabula: diuinis fuisse honoribus affectum.

Pesinus unde

¶Eũdẽq; fla.i.ſacerdotẽ:Flamines ut Varro teſtat̃ dicti ſũt:ꝙ caput uĩctũ hñt filo & cognomẽ accipiũt ab eo deo cui ſacra faciũt:ſed pti ſũt apta:ut Martia. Vulcanalis:obſcuriora pti ut dialis a Ioue:furialis a furia: cu/ius i faſtis feriæ erãt furiales. Li.uero ſcr.numã flaminẽ Ioui aſſiduũ ſacerdotẽ creauiſſe:iſigniq; eũ ueſte & cur ruli regia ſella adornaſſe:huic duos flãines adieciſſe:marti unũ:alteꝝ q̃rino. Creati ſũt et a põtifice maxĩo flãines:& a dictatoꝛ i oppidis:ſeu mũicipiis ſcriõũt Cice. & Liui.ergo flamẽ dictus uꝛ q̃ſi filamẽ:a filo lanæ:quo caput uĩctũ hẽbat ꝙ apto oĩno capite eẽ nõ liceret. Dyon.ñ alicarnaſe.li.ii.a flãma aſſũpta iq̃t oĩ diuini cultus i OLI. Flamines

eũdẽq; Flaminẽ Martialẽ ad bellũ gerẽdũ africã pe tẽtẽ:ne a ſacris diſcederet mulcta idicta:urbẽ egredi paſſus nõ ẽ:religioniq; ſũmũ iperiũ ceſſit: quo tuto ſe Poſthumius Martio certamini cõmiſſurus nõ ui/debat̃ cerimoniis Martis deſertis.

¶De Tiberio Graccho.

Laudabile.xii. faſciũ religioſũ obſeqũ:laudabilior q̃tuor & uigiti i conſimili re obe/diẽtia:a Tiberio .n. Graccho: ad collegium augu/rũ litteris ex prouincia miſſis;quibus ſignificabat ſe:cum libros ad ſacra populi pertinentes legeret

ſtitutiõe atq; conſcripta i octo diuiſit ptes; quot erãt et ſacroꝝ ordines tradidit ãt unã ſacroꝝ mi/niſterioꝝ cõſtitutionẽ trigĩta curiõibus: quos di xi hoſtias imolare publicas ꝓ curris:ſecũdã ue ro iis q uocant̃ a græcis ſtephephori:a Ro.uero flãines quos a geſtatiõe pileoꝝ & iſulaꝝ: q̃s ad/huc ferũt flãmã uocãtes hoc noĩe appellãt: iuẽi ẽt q dicãt iõ flãines dictos eẽ q̃ſi filamines: ꝙ in ſũmo flãinis apice eẽt uirgula q̃dã lanata.i.uirgu la i cuius extrẽitate modica lana erat alligata:qd cõſtat ab aſcanio apud albã prio fuiſſe iſtitutũ: & ſecũdũ quoſdã ad terrorẽ coruoꝝ: q plerũq; ſacrificãtibus ſupuẽiẽtes:nõ obſeruantibus exta ſacerdotibus correpta ꝑrinus auferebant: ſcd̃m alios qa æſtatis tpe:cũ calor itẽſius ferueret: ut pileũ ferre nõ poſſent:nec capite detecto eẽ lice/ret:ad ſatiſfactionẽ huius: & tpamẽtũ illius uir gã illã lanatã i capite geſtabãt. ⁋Ad bel. Mittebat̃.n.cũ ĩpio. ⁋Sacris. Q.uæ.ſ.marti debebat & facere ſolebat: qa Martialis flamẽ eẽt. ⁋Multa idi. Iniũcta pœna ſi urbe egrederet̃. ⁋Religiõiq; ſũmũ. Nũc cauſã ſubiũgit q̃re hoc exẽplũ poſuerit:ut oſtẽdat maioris nihil habuiſſe potiſſimũ pter religionẽ. Quoniã:iuſtã cauſam ſubiun/git cur ille ſe religiõi ſubiecerit. Nã ſi ſacra Martis deſeruiſſet qũo ſperare potuiſſet Martẽ ſibi futurũ ꝓpitiũ.

Laudabile: Tiberius gracchus ſeq̃ntis anni cõſules creauerat. C. figulũ. & Scipionẽ naſicã: q cũ ingrã/tũ iniiſſent & i ꝓuĩcias uterq; ſuã diſceſſiſſent: paulopoſt a Tiberio. Graccho q tũc ꝓcõſul erat i aſia lrãe miſſæ ſũt ad colegiũ augurũ; qbus ſignificabat ſe uicio cõſules creaſſe:nõ recte capto tabernacu lo:hoc ãt ſe cognouiſſe dũ libros augurales iſpiceret. Augures.n.cõtinuo rẽ deferũt ad ſenatũ: q ſta/tĩ iuſſit utrũq; Ro.redire:ſeq; abdicare mgr̃atu. ⁋Duodecĩ fa. Faſces erãt iſignia cõſulatus a faſciculis uirgaꝝ ſẽ curibus alligatis q̃s lictores cõſuli ꝑferebãt ad terrorẽ: lictores ãt a ligãdo dicti ſũt qd̕ nocẽtes ad palũ ligarẽt uirgiſq; cæderẽt:& ſecuri pcuterẽt erãt ãt.xxiiii.quoꝝ.xii.cũ alteri cõſuli totidẽ pebãt.ergo.xii.faſciũ.i.unius cõ ſulis obediẽtia laudabilis fuit qa poſthumius q cõſul erat & .xii.faſces hẽbat paruit pontifici ſed q̃tuor & xx.i. duoꝝ cõſulũ obediẽtia laudabilior fuit. ⁋Obſeqũ: Obediẽtia & i bõa pte accipit̃:at illd̕ terẽtianũ obſeqũ ami cos:ueritas odiũ pit: ꝓ aſſentatiõe q̃dã uꝛ accipi cũ dicat Dõatus:obſeqũ aſſẽtator dẽt:ueritatẽ amicus. ⁋A ti/berio:q eos cõſules uicio creauerat. ⁋Collegiũ augures plures erãt & q in eodẽ mgr̃atu plures ſunt collegæ di cunt̃ ipſoꝝ uero cœtus collegiũ. ⁋Aiaduertiſſe: Cõphẽdiſſe:aiaduertere cũ actõ ſine ꝓpoſitiõe: conſiderare & cõphẽdore ſignificat. Ci. Aiaduerti Brute ſæpe Catonẽ aiaduertere cũ actõ cũ ꝓpoſitiõe: i aliquẽ iuſta de cã pũi/re:hic fit aiaduerſio pũicio. ⁋Vicio ca.tabe. Plu.ita diffinit qd ſit cape uicio tabernaculũ:ſi tabernaculũ iq̃t cõe piſſet is q auguriũ capturus eẽt:ita ut ãteq̃ auſpiciũ cœpis aliqd aliud egiſſet qd̕ ad auguriũ nõ ptineret tñ id tabernaculũ uicio captũ eẽ dicebat̃:& ſi auſpicia cœpiſſet i eo nihil ualebãt. Ci.quoq; li.de diuinatiõe ita iq̃t: qd apud te ſcriptũ ẽ de Tib.grac.nõne & auguꝝ & aruſpicũ cõprobat diſciplia:q cũ tabernaculũ uicio cœpiſ/ſet iprudẽs:qd̕ i auſpicato pomeriũ trãſgreſſus eẽt cõicia cõſulibus creãdis hũerit. ⁋Libros ad ſacra pti. Vel augurales uel ſibyllinos. ⁋Comiciis cõſu. Quæ ad creãdos cõſules hũerat. Comicia ut ſcri. Aſconius fuerunt ædilitia:ꝑtoria tribũitia:& cõſularia. Aulus uero Gelius dicit cõicialia fuiſſe curiata:alia cẽturiata. Comiciũ ãt erat locus dictus teſte Varrone ꝙ ibi coibãt comitiis curiatis mgr̃atus creãdi cã:nã in cãpo martio eligebatur magiſtratus habitis cõiciis de ordine autẽ cõitioꝝ multa apud Liuium:plura apud Diony.li.viii.ubi de cotio lani dãnatione loq̄t uidere licet. ⁋Corſica:hæc inſula procul eſt e ſardinia.lx.ſtad.auct.Stra. Faſces lictores Obſequiũ Collegium Aiaduerter Aiaduerſio

¶Item matri deũ. Oſtẽdit ſimilẽ diligẽtiã factã i ſeruãda religiõe circa cultũ mr̃is deũ Cybeles noĩe cuius cũ antiq̃ſſima ueneratio peſſimũti eẽt in phrygia:miſerũt ſæpe illuc ad gratulãdũ poſt obtẽtã uictoriã. Declinat̃ autem peſſimus peſſimuntis ut hiericus hiericuntis opus opuntis amathus amathuntis. ⁋Metellus uero põ/tifex. A ſenatuſcõſulto & q̃ſi cõi totius ciuitatis decreto trãſit ad ſinguloꝝ & primo ſũmi põtificis in ſeruãda re ligiõe authoritatẽ:& flaminis Martialis obedientiã:nam utriq; laudi dat̃ & illi ꝙ iuſſerit:& huic ꝙ obediuerit. ⁋Laudabile.trãſit ad aliud exẽplũ dicẽs. Laudabile ſup.fuit obſeqũ religioſũ duodeci faſciũ.i.cõſulis cui.xii. erãt lictores cũ faſcibus:ſed ſup.obediẽtia quattuor & xx.ſup.faſcium.i.duorũ cõſulum ſup.erat laudabilior. ASCẽſius

¶Flamĩes. Dion.ait flamĩes a flãmeis appellatos:nõ ut Iſti legũt a flãmã.græcus.n.Dio.codex hẽt:flãina uocãt. & ita Parrhaſi9 olĩ caſtigauit. ⁋Mlta idi.ĩmo dicta.ex ãtiq.exẽpl. Nã mlta dici ſolet ñ ĩdici. ⁋Incõſulto.d. uetu/ſti codices hoc nõ habent. Ad ſaltẽ ſi placet. emenda iconſulto eo.i. Poſthumio. ⁋Gracco. Graccus. & ortus ſine aſpiratione dici debere Varro ait:& Ortum quidem ꝙ in eo oriantur omnia. Gracchum uero a Gerẽdo ꝙ ei9 mater.xii.menſibus eum geſtauit:unde a gracilitate corporis ut quidam uolunt Gracchus:ſed conſuetudo & Gracchos & Hortos cum aſpiratiõe uſurpauit. Hæc olim Ianus ex Chariſio recitauit. THE.

OLI. ¶ Cōſimili ratiōe: Eadē rō fuit ꝙ tres flamines Sacerdotiū deponere ſunt coacti: qa uidel icet paꝝ diligēter ex ta altaribus admouiſſent. ¶ Exta parū curioſe: qa cæſa uictima & imolata ſacerdotes prio lāce ipoſita debebāt exta diligēter altaribus admouere: deinde quaſi ſacrata ſuſcipere: & ſic ueſci: quod cum illi negligenter feciſ ſent Sacerdotio priuati ſunt. ¶ Conſimili ratione: ut religioni cederent. ¶ Admota: oblata: appropinquata. ¶ Fla minio: Sacerdotio flaminis: nam ſicut a pontifice pontificatus dicitur ſic a flamine hoc eſt ſacerdote flaminium ſacerdotium. ¶ Coacti: quia ſacerdotio abire nolebant.

Exta quo porri ciēda Flami nium

T Sulpitio iter: Ob nullā aliā rē Sulpi tius ſacerdotio priuatus ē: niſi ꝙ apex e capite ceciderat: erat āt apex i ſūmo flaminis pileo uirga lanata ut ſupra di xius: hoc ē i cuius extremitate modica lana erat alligata. Vir. Ecce leui ſūmo de uertice uiſu s Iu li: Fūdere lumē apex: & circū tempora paſci.

Oncetus: Vix inqt creati fuerāt dicta tor & mgr eqtū: cū ſacrificātes uocē ſoricis audiuere & magiſtratū depōe re coacti ſūt: Pli. ait cōcētu ſoricum dirimi auſpicia annales referūt ſunt.

Diiciēdū his: In æde deæ ueſtæ ignis æternus ſeruabaſ: cui ſp una ex ueſta libus diligētiſſima cuſtos adhibeaſ: q uigilādo ſeruaret: ne aliquo caſu exti gueret ignis forte accidit ut ūa oppſſa ſōno ignē extigui pmiſit. qd cū pōtifici cognitū eēt flagelis tota ferme cōſecta ē. Li. viii. ſcdi pūici belli plus inqt oibus aut nūciatis pegre aut uiſis domi pdigiis terruit aios hoium. Ignis i æde ueſtæ extī ctꝰ ob q cām cæſa flagro ē ueſtalis uirgo: cuiꝰ cu ſtodia eius noctis fuerat iuſſu pōtificis. P. Li cid ꝗq nihil portēdētibus diis: cæteꝶ qa negligētia hūana accideraт: tñ & hoſtiis maioribꝰ pcurari & ſupplicationē hēri ad ueſtæ arā placuit. ¶ Vir go ue. iō uirgines ueſtales ppetuū ignē ſuabāt ut

aiaduertiſſe uitio tabernaculū captū: cōitiis cōſula ribus: q̄ ipſe feciſſet: eaq; re ab auguribꝰ ad ſenatū relata: iuſſu eius. C. Figulus e Gallia. Scipio Naſi ca e Corſica Romā redierūt: & ſe cōſulatu abdica uerūt. ¶ De. P. Coel. M. Cor.

Onſimili ratiōe poſt. P. Cœlius: Marcus Cornelius. M. Cethegus &. C. Claudius pp exta parū curioſe admota aris deoꝶ īmortaliūꝫ uariis tēporibus: belliſq; diuerſis: Flaminio abire iuſſi ſūt: coactiq; ēt. ¶ De Sulpitio.

T Sulpitio iter ſacrificādū e capite apex prolapſus: eidem ſacerdotium abſtulit.

¶ De Fabio Maximo.

Ccētuſq; Soricis auditꝰ: Fabio Max. dicta turā. C. Flaminio magiſteriū eqtū dponē di: cām pbuit. ¶ De Publio Licinio.

Diiciēdū his: qđ. P. Licinio Pōtifici Max. uirgo ueſtalis: qa q̄dā nocte parū diligēs æterni ignis cuſtos fuiſſet: digna uiſa ē: q̄ flagro ad

ad ſimlacrū cæleſtiū ſydeꝶ cuſtos ipū flāma uigilaret: teſte Floro: q dic. Nūa Pōpi. focū ſprimis ueſtæ uirgibꝰ colēdū ddit ut ad ſimlacrū cæleſtiū ſydeꝶ cuſtos ipii flāma uigilaret. Alii dñt ꝙ iō ſuabāt ut ſignarēt ſe ita ppe tuo puras & iui olatas eē dēre ſicut iuiolatꝰ ſuabaſ ignis: his. n. teſte Liuio ſtipēdiū de publico dari ſtatuit Nūa Pōpi. q hoc ſacerdotiū iſtituit ut aſſidue tēpli āntiſtites eēnt: eaſq; uirgitate & aliis cærimōiis uērabiles & ſcās fe cit ētāt ueſta q̄ ſ ria græ. di: hāc āt terrā eē phibēt q ignē hēe māifeſtū ē. Flag. admoueret: uerberibus cederef.

ASCē ſius ¶ Eni pro qa: līris miſſis a Tyberio grac. ex puincia ad collegiū augurū: qbus. l. līris ſigrificabat ſe aiaduertiſſe cū legeret libros ptinētes ad ſacra ppli. ſ. roāni aiaduertiſſe dico: tabernaculū captū uitio comitiis cōſularibꝰ. i. q bus conuenerant ad cōſules creandos. q. ſ. comitia ipe. ſ. tyberius feciſſet: & ea re relata ab auguribus ad ſenatū. ¶ Cōſimili &c. Ordo eſt Publius Cælius. M. Cornelius Cethegus & C. Claudius iuſſi ſunt & etiā coacti: quod plus eſt: ideo āt coacti: qa parere recuſauerūt: unde cogētiū nō coactoꝶ hoc loco cōmendaf religio: coacti itaq; ſunt cōſimili rōne plus. i. deiceps: uariis tpibus & bellis diuerſis abire flaminio. i. ſacerdotio: pp exta admota. ſ. ab eis: aris deoꝶ īmortaliū parū. i. nō ſatis curioſe. i. accurate. Vbi ſignādū curioſum nō ſp i malū accipi: nā hic uitio daſ nō curioſe egiſſe. ¶ At ſulpitio. Superiores q pp exta nō ſatis curioſe admota aris uidēt ſatis iuſte coa cti abire flaminio ſeu ſacerdotio: qđ uulgo dicimus degradari. ¶ Occētuſq; &c. Alii cōcētus legūt: ſed rectius occētus qſi aſtrepēdo ſonus factus itelligaf. ¶ Adiiciēdū his &c. Adducir ſcrupu loſæ obſeruatiōis exēpla q ſi nō aliud: hoc tñ utilitatis nobis afferre debēt: ut memores ſimus qtū in uera religiōe obſeruāda diligētiæ hēre de beamus: cū ethnici i ſupſtitiōe ſua tā anxii obſeruatores fuerit: ut p igne p negligētiā extincto ſacerdotula eius cuſtos flagris ſit admota. i. uirgis acriter cæſa. ¶ Maximæ uero. Cōtra dicit approbata eſt diligētia Aemiliæ etiā dea approbante ut Oli. latius declarat Ordo eſt. Vero p ſed. q. d. ecōtrario: Numē. i. diuinitas: ueſtæ q nutu quæ uult facit aut dea ipa: pſtitit diſciplinā. i. religioſam obſeruatiōē q a maioribus ut diſcipula accepit.

N On miꝶ. Trāſiturus ad religionis in Marcello narrationē more ſuo pfaf dicēs. Igif. i. qdoqdē tā an xie religionē ſeruarint ut cōcētu ſoricis mouerenf nō miꝶ ſup. eſt: ſi īdulgētia. i. opa clemēter ipēſa ptinax. i. pſeuerans qſi obſtinato aio: tñ licet in bono ſit hoc loco: tñ neſcio qd qſi nimiū ſiqd in his nimiū eē poſſit: notat: tractū eſt uerbale a ptinēdo. i. ppetuo tenēdo cōtra oēs eripe uolētes: īdulgē tia uero ab īdulgēdo īdulgere āt ē claemēti aut facili aio opam dare & qſi diſſimulādo ignoſcere: unde mollis educatio liberoꝶ īdulgētia authore Quintiliano uocaf: & qa deus qdo citra cōdignū puniti: īmo mizericordi ter ignoſcit aut culpā remittit: nobis quodāmō īdulgere uſ. i. affectiōe pīna pctā noſtra tegere: ideo indulgētiā pro uenia eccleſia liberius ſæpe q̄ uocabulum patiatur accipit: non tamen tam abſurde ut nonnulli cauillantur. Si inq ptinax īdulgētia eoꝶ doꝶ. i. taliū qles coluit: exubuit. i. moſ excubātiū itēta fuit & qſi uigilās eū utrūq.

THE. ¶ Concentus: Lego occentus ex antiquis codicibus.

M Axiæ uir. Dioy. alic. dficiēte iqt aliqdo negligētia qdā igne: custodē tūc eius æmilia aliaq; uirgini nup electa: & tūc discētiū tradēte cui⁹ curā pturbationē fuisse tota i urbe mrā & īq̄sitionē p pōtifices: ne pollutio aliq̄ circa ignē sacerdotibus extitisset: tūc āt æmiliā ferūt īsontē q de: sed dubitabundam ex hmōi casu pōtificibus sacerdotibus & aliis uirgibus māus sup arā tēdētē ita dixisse: uesta urbis Ro. custos siq̄ dē pie & iuste sacra tibi pfeci: ānis paulominus. xxx. & aium purū hn̄s & corpus castū demōstra mihi sisq; auxilio: neq; puipēdas sacerdotē tuā morte mori miseria: si uero ipiū aliqd gestū ē a me: meo ipsius suppli cio urbis polutionē ex pia: hæc dicētē & scidētē a carbasea ueste: q̄ tunc amicta erat fasciā: post p̄ ces factas iecisse eā sup arā dnt: & ex frigido mr to ān nullāq; seruāte sitillā ciere flāmā emicuisse multā p carbasū: ita ut nec ciuitati lustratiōe nec nouo opus eēt igne: dicit ergo Vale. illa qdē q̄ ne gligēs fuerat: flagellis cruciata: at uero æmilia tā etsi nescio qūo ignis extict⁹ eēt tātā tn̄ aio r̄ligio nē cōcœpit: ut cū supplex deæ misericordiā iplo raret foculo carbasū suūsup iponēs meruerit icē so carbaso ignē extictū suscitar: ad id ergo ualet aduersatiua cōiūctio uero illa qdē pœnas dedit negligētiæ. At uero hæc tutā pstitit numē & ē ar gumētū: qd nō solū a pœna: sed & a rephēsiōe tu tā seruauerit: nā nō mior plerūq; solet eē rephē sio q̄ pœna. ¶ Disciplinā. Custodiēdi ignis. ¶ Car. basū: Materiā posuit p forma: ē. n. carbasus tēuis simi lini genus: qd nūc & frequentissime p uelo sumit: & ē metōymia Foculo. Dimiutiuū a foco ē āt focus locus ubi fouet ignis: ipm uero elemē tū ignis ē: ergo foculo loco ubi erat ignis extict⁹. ¶ Nō mi. igit. Nūc dicit qd nā p tāta r̄ligiōis dili gētia P. R. meruerit: ut uidelicet: dos ppicios sp hūerit: q p ipio suo n̄ solū cōseruādo sed & augēdo iuigilauerit.

moueret. ¶ De Virgine Aemilia.

M Axime uero Virginis Aemilie discipulā extīcto igne: tutā ab oī reprehēsiōe Veste numē pstitit: q̄ adorāte: cū Carbasū: q̄ optimā ha bebat: foculo ipsuisset subito ignis emicuit.

¶ De Marcello: & tēplo Honoris.

N On mi⁊ igit̄ si p eo iperio augēdo: custo diēdoq; ptinax eo⁊ idulgētia deo⁊ sp ex cubuit: qd tam scrupulosa cura: paruula quoq; momēta religiōis examinari uidet̄: qa nunq̄ remotos ab exactissimo cultu cerimoniarum ocu los habuisse nostra ciuitas existimanda est.

I N qua cum Marcellus quintum consula tum gerens: templum Honori: & Virtu ti: Clastidio pri⁹: deide Syracusis potitus

N On mirū igit̄: Quādoq; deigit̄ adeo diligētes i seruāda religiōe fuer̄ Ro. nihil ē qd q̄sq; admiret̄ si tāta fuerit deo⁊ idulgētia i cōseruādo augēdoq; ipio ro. ¶ Pertiax: Perseuerās & notadū ptiacē ple. rūq; & i bonā ptē accipi posse ut hoc loco: cū i malā ut plurimū pōi cōsueuerit: ē. n. ptiax is q ubi nō dēt tēax & obstiatus ē: sed hoc loco ptinacē curā pseuerātē dixit. ¶ Scrupulosa: Solicita & exq̄sita di ligētia: ut nihil oino pter mitteret̄: nā scrupulus lapillus breuis ē: q breuitate sua fermē n̄ uī: sed calcatus solici tudinē creat: un̄ scrupulū solicitudinē & difficultatē dicius: Te. Inieci scrupulū: & scrupulosū sollicitū & āxiū dicius. ¶ Paruula: Sicut ā occētu soricis: d apice lapso. ¶ Momēta: Incliatiōes. ¶ Exāinari: Exq̄ri exam̄ pprie dr̄ ligua bilācis hoc ē libræ: q rectissimā eē opter cū aliqd pēsamus: q̄ si huc aut illuc icliauerit pl⁹ miusue eē itel ligius id qd pēsāmus & ppea examē iterdū dr̄ iudiciū. Vn̄ psius. Examē ut iprobū i illa castiges trutina: exam̄ dicit iudiciū. I. Po. Ro. ¶ Exactissimo: Exq̄sitissimo: nā exigere pter alias significatiōes exq̄rere quoq; significat. ¶ Cærimonia⁊: Cærimōiæ ut ipse Paulo post ducturus ē: dictæ sunt quia urbe a gallis capta cum uestales uir gines: simulacra deorum ex hostibus erepta traducerēt: cærete oppidum potissimum conuenere ubi benigne fuerunt hospitio susceptæ: donec a gallis ciuitas per Camillum recuperata & liberata fuit: in huius beneficii memoriā Ro. pstiterunt: ut omnis cultus diuinus omniūq; sacrorū ritus cærimoniæ dicerent̄ a cærere oppido.

I N q cū Mar. Marcell⁹ cōsul prio clastidiū galliæ cisalpiæ oppidū qd nūc castigiū dr̄ oppugnādo for titer cœpat: deide magno labore atq; uirtute siracusas expugnauerat: itaq; ex duo⁊ oppido⁊ expu gnatiōe duobus diis uota fecerat honori. I. & uirtuti tēplū ædificatu⁊: parta uictoria romā uēit: & cū uota psoluer̄ uellet utriq; tēplū unū ædificar̄: pōtifices restiter̄: qa diceret id cōtra r̄ligionē eē. Li. se cūdi pūici belli lib. vii. d hac ipeditiōe sic breuiter r̄fert. Cōsulū alter. Q. Crispius ad exercitū quē Q. ui. Flac. hūerat cū supplemēto i lucāos ē pfect⁹. Marcellū aliæ atq; aliæ obiectæ aio r̄ligiōes tenebāt: i qbus q cū bello gall. ad clastidiū ædē honori & uirtuti uouisset: ddicatio ei⁹ a pōtificib⁹ ipediebat̄: q negabāt unā cellā duob⁹ diis r̄cte dicari: q si d cœlo tacta aut pdigii aliqd i ea factū eēt difficilis i ea pcuratio foret: q utri do res diuia fieret sciri nō posset: neq; n. duob⁹ nisi certis diis rite una hostia fieri ita addita uirtutis ædes a pparo ope: neq; tñ ab ipso ædes ea dedicatæ sūt: tū demū ad exercitū quē priore āno uēusiæ reliq̄rat cū supplemēto pficiscit̄.

¶ Hoīs nō dei sit: p eo. i. tali & tā religioso ipio augēdo & custodiēdo ne imiuat̄ q. i. qa quoq;. i. ēt puula momē ta. i. pōdera r̄ligiōis ut ē cōcētus soricis: uidet̄ exaīari. i. expiri: discuti: tā scrupulosa. i. āxia cura. qa n̄ra. i. rōana ci uitas nūq. i. n̄ unq̄: n̄ ē existimāda. i. iudicāda aut cēsēda: hūisse unq̄ oculos rmotos ab exctissimo cultu cerionia rū. i. rex diuia⁊. In q. i. ciuitate cū Marcellus gerēs. v. cōsulatū: uel et potitus prius clastidio oppido i cisalpina illis nobis trāsalpina gallia: deide potitis syracusis urbe opulētissima i sicilia: hoc ē postq̄ uoti cōpos factus eas urbes expugnauerat: cōsecrare honori: scilicet deo sic dicto: & Virtuti: scilicet bellicæ: id est fortitudini: quæ proprie uirtus dicitur: templum: scilicet commune debitum: scilicet illis: uotis nūcupatis: id est expressis uo caliter: & non solum animo conceptis: impeditus est a collegio pontificum: negante: id est quod collegium ne gabat. Vnā cellā (quam imperiti capellam uocant). i. sacellum dicari. i. consecrari: recte. i. decēter duobus diis.

¶ Maxiæ uirginis. Maxiæ dignitatis nō familiæ nomē ē aut propriū. Nā maxima sic appellat̄: ut Pōtifex Max.

OLI.

Carbasus

Foculus

Pertinax in bonū

Examiare

Exactum

Cærimōiæ

Clastidium

ASCēsius

THE.

OLI. ℭ Testāť:testificanť & q̄ſi ꝓbat. Inde:ex hac hoſpital itate. Quare agreſte illud. Tm̄ ualuit occaſio ſuſcipiē di ſacra Ro.ut plauſtrū agreſte par uľ ēt maius fuerit & hri potuerit:triumphali curru: qui tanto ornamento & apparatu iſtructus imperatores ad capitoliū uehere conſueuerat. Tempeſtiue capax:ꝙ ſuo tempore onus acceperat egregium. Antecesserit:ſuperauerit fulgētiſſimi quātocūq; apparatu ornatiſſimus fuerit.

e Adē reip.tēpeſtate:Cū capitoliū obſidereť a gallis:quo pauci admodū rōani ciues urbe iā capta cō fugerāt:iter cæteros erat.C.F.dorſo:cui pariter & familiæ ſuæ q̄rini ſacra fuerāt demādata ut certo tpe ea ī q̄rinali colle celebrarēt: cū igiť ſacrorū dies iſtaret iāq; urbē totā galli occupaſſēt:nō dubitauit ſalutē ſuā ꝓ deoꝝ ſacris exponere:nā de capitolio deſcēdit:& gabio ritu īcict9 p medias hoſtiū acies ī q̄rinalē collē ꝑuēit:debita ſacrificia ꝑegit:& ī capitoliū ſaluus & incolumis rediuit:qđ idē Li.Teſtať eo.li.dicit.n. Sacrificiū erat ſtatutū fabiæ gēti ī q̄rinali colle ad id faciendū C.F.dorſo gabio cictus ritu ſacra māibus gerēs: cū de capitolio deſcēdiſſet:p medias hoſtiū ſtatiōes egreſſus:nihil ad uocē cuiuſq; terrorem ue motus ī q̄rinalē collē ꝑuēit: ibiq; oībus ſolēniter pactis:eadē reuerſ9:ſiſr cōſtāti uultu graduq; ſatis ſperās ꝓpitios eē deos quoꝝ cultū ne mortis q̄dē metu ꝓhibitus deſeruiſſet: in capitoliū ad ſuos rediit ſeu attonitis gallis miraculo audaciæ ſeu religiōe ēt motis cuius haud q̄q̄ negligēs gēs ē. Eadē tē. Eadē calamitate:ſed & tēpeſtas: aliq̄do ꝓ tpe pōiť.i q̄ ſignificatiōe freq̄nter utiť Sal:Dorſo.Multi legūt dorſo ſuo:ſed ut Li.& Cice.docēt:dorſo cognomē fuit:ergo legētiū īpitia ſuo additū ē. Interrūpet:Nā ſtatuto die ſacra q̄rino exhibebāt. Gabino ri.ici. Videlicet toga p tergū reiecta ſub lacerto ita ut ad dexterā ptē laciā traherēt:& ſub ueſte exteriore laciniæ māus dextera tenereť:hoc factū eſt qa cū gabini ſacra celebrarēt hoſtes ſupuenere:illi āt reiecta p tergū lacinia ueſtis ut eēnt expeditiores hoſtē īſecuti fuderūt atq; fugarūt:de hoc ritu Luca. turba mior ſeq̄ť ritu ſuccīcta gabio. Perīđ:Nō aliter q̄ ſi hoſtes uiciſſet:q uictores urbē occupant.

Tēpeſtas Gabinus cinctus

ASCĒſius ℭ Propior.i.uicior:hoc ē magis ꝓpīqu9 i affectione:religiōi publicæ:q̄ charitati priuatæ. īpauit ſuis ut deſcēderēt plauſtro atq; omiſſo itineř cœpto: ꝓuexit cærete oppidū:ſic ab euētu dictū uirgīes.ſ.ueſtales:& ſacra īpoſita ī id.ſ.plauſtꝛ.ubi īpa ſacra ꝛcepta cū ſūma ueneratiōe:teſtāť uſq; ad hoc tp̄s quo hæc ſcripta ſť hūanitatē hoſpitalē.i. ī hoſpitalitate exhibitā:mēoria grata.i.ob gratitudinē cōſeruata. Enī ꝓ qa:īſtitutū ē īde:ſacra.i.res diuinas uocari cerimōias(quaſi a cerete:cū tm̄ a cerere alii malint:nā prima corripitur)quia ceretani coluerunt ea perinde.i.æqualiter in ſtatu reip.fracto:ac florēte. Quare illud plauſtrū agreſte & ſordidū:capax.ſ.maioꝝ utpote diuinoꝝ:tēpeſtiue.i.in tpe neceſſitatis:uel æquerit uel anteceſſerit gloriā cuiuſlibet currus triūphalis ſubaudi ēt fulgētiſſimi. Eadē Reip.tēpeſtate. Affert.C.Fabii dorſonis īſeruanda religiōe memorabile exēplū ab Oliuerio ſatis explicatū. Ordo igiť textus eſt.C.i.Caius ꝓferť tam̄ Gaius.qa a gaudio p̄nomē illud īditū uolūt.Fab.i.in gēte fabia q̄ a fabis q̄s feliciter ſeuit cognomen ſumpſit: dorſo.ſ.noīe aut agnomie:nā q̄ aliis cognomīa aut agnomīa aliis poſſunt fieri noīa:dedit eadē tpate.i. calamitate reip.i.qua reſp.Rōana mſtis urgebať aduerſitatib9:exēplū mōorabile.i.mēoratu dignū:religiōis ſuatæ.i.obſeruatæ:& n̄ ꝑtermiſſæ.Nāq; gallis.ſ.ſenonibus obſidētibus capitoliū.i.arcē tarpeiā a capite hūano cū fundamēta eius iacerētur illic inuento aut ꝙ caput eēt urbis dictū:ne ſacrificiū ſtatutū gētis fabiæ.i.ſtatuto die a fabia gēte Quirino fieri ſolitū:iterrūpereť.i.ꝑtermittereť:ipe cinctus ritu.i.more Gabino.i.toga per tergū reiecta & ſub lacerto altera eius lacinia aut nexa aut tēta:gerēs māibus humeriſq; ſacra.i.ſacrificiis neceſſaria:ꝑuenit p medias ſtationes hoſtiū(Statiōes āt ſunt ubi aut naues aut milites ſtāt ad tp̄s:erectæ uidelicet & erecti in oēm occaſionē & reſiſtēdi & īuadēdi:ſumpto uocabulo a ſtādo:ꝙ q in ꝑiculo ſunt:aut diu q̄eſcere nolūt ſtare dicanť)in collē q̄rinalē ubi Quirino ſacra fiebant:& eſt unus e ſeptē collibus Romæ. Vbi.i.in quo colle oībus.ſ.ad ſacrificiū ꝑtinētibus:peractis more ſolēni:rediit in capitoliū perinde ac.i.tanq̄ uictor euaſerit:aut quia iā hoſtes per quorū ſtationes euaſerat iciſſe ſibi uidebatur:aut qa poſt ſacrificiū de uictoria ſpei plenus erat:aut qa in cīctu gabino exierat:ut gabini olī uictor rediiſſe uiſus erat:poſt diuinā uenerationē:armoꝝ uictrici q̄bus Romulus uictor euaſerat:q̄bus uerbis ſignificat haſtā aut aliud q̄ppiā armorum. Quirini illic fuiſſe cui diuinos exhibebāt honores. Niſi forte de cinctu gabino in quo ut gabini olim: ipſe iam uicerat intelligi malis.

plauſtro deſcēderēt: īperauit:atq; ī id: Virgines:& ſacra īpoſita:omiſſo cœpto itinere:cerete oppidū ꝓuexit ubi cū ſūma ueneratiōe recepta:grata memoria:ad hoc uſq; tp̄s hoſpitalē hūanitatē teſtāť. Inde .n. īſtitutū ē ſacra:Cerimonias uocari:quia Ceretāi ea:īfracto reip.ſtatu:ꝑide:ac florēte:coluerūt. Quare agreſte illud:& ſordidū plauſtrū:tēpeſtiue capax cuiuſlibet fulgētiſſimi triūphalis currus: uel æquerit gloriā:uel anteceſſerit.

ℭ De Caio Fabio.

Adē reip. tēpeſtate. C. Fabi9 Dorſuo memorabile exēplū ſeruatæ ṙligiōis ēdit. Nāq; Gallis Capitoliū obſidētib9 ne ſtatutū Fabiæ gētis ſacrificiū īterrūpereť. Gabino ritu cīctus:manibus:humeriſq; ſacra gerēs:p medias hoſtiū ſtatiōes:ī Quirinalē collē ꝑuenit. ubi oībus ſolemni more peractis:ī Capitoliū:poſt diuinā uenerationem:uictriciū armorū ꝑinde:ac uictor:rediit.

ℭ De.P.Cornelio & Bebio Pāphilo Conſulibus.

Agna cōſeruāde religiōis ēt Pub. Cornelio.& Bebio Pamphilo COSS.apđ maiores nr̄os acta cura ē. Si q̄dē ī agro Lucii petilii ſcribæ ſub Ianiculo cultoribus terrā alti9 uerſātibus:duabus arcis lapideis reptis:q̄rū ī altera ſcriptura īdicabat corpus Numæ: Pōponii filii fuiſſe ī altera libri recōditi erāt latini ſeptē de iure pōtificū

Agna cõ.re.L.i.de bello macedonico li.x.Eodẽ iqt ãno i agro.L.Petilii ſcribæ ſub ianiculo dũ cultores altius moliũt terrã: duæ lapideæ arcæ octenos ferme pedes lõgæ q̃ternos latæ iuẽtæ ſũt: opẽis plũbo deuictis: lr̃is latinis græciſq; utraq; arca iſcripta erat: i altera Numã põpiliũ Põponii filiũ regẽ Ro.ſepultũ eẽ: i altera libros Numæ Põpilii ieſſe eas arcas cũ ex amicoꝶ ſnĩa dñus apuiſſet: q̃ titulũ ſepulti regis hũerat: ianis iuẽta ſine ullo ueſtigio corpis hũani ac ullius rei p tabẽ tot ãnorũ oib9 abſũptis i altera duo faſces cãdelis iuoluti: ſeptẽos hũere libros: ñ itegros mõ.ſed recẽteſſima ſpẽ.vii.l.latini de iuř põti. OLI.

totidẽq; græci de diſciplina ſapiæ: latios magna diligẽtia aſſeruãdos curauerũt: Græcos: qa aliq̃ ex pte ad ſoluẽdã religionẽ ptiere exiſtiabant. Petilius p̃tor Vrbanus ex autoritate ſenatus p Victimarios facto igne icõſpectu ppli crẽauit. Noluerũt.n.priſci uiri qcq̃ i hac ciuitate aſſeruari: quo ai hoium a doꝶ cultu auocarent. ¶De Targnio Rege.

Arqnius ãt rex.M.Tulliũ duũuirũ.qd librũ ſecreta ciuiliũ ſacroꝶ cõtinẽtẽ: cuſtodiæ ſuæ cõmiſſũ: corruptus Petronio Sa-

ficio erãt.vii.græci d̃ diſciplia ſapiæ q̃ illi9 ætatis.eẽ potuit. Addit Antias Val. pythagoricos fuiſſe uulgatæ opiniõi q̃ credit pythagoř auditorẽ fuiſſe numã mẽdacio pbabili accõmodat fidẽ prio ab amicis q i re p̃ſeti fuerũt libri lecti mox plribus legẽtibus cũ uulgarẽt. Q.u.Petilius p̃tor urbãus ſtudioſus legẽdi hos libros a.L.Petilio ſũpſit: & erat familiaris uſus q ſcribã eũ q̃ſtor. Q. Petilius i decuriã legerat: lectis reꝶ ſũmis cum aĩaduertiſſet pleraq; diſſoluẽdaꝶ religionũ eſſe L.Peti.dixit: ſeſe eos libros i ignẽ cõiectuꝶ eſſe prius q̃ id faceret: ſe ei pmittere uti ſi q ius ſeu auxiliũ ſe hr̃e ad eos libros repetẽdos exiſtiaret expiret id itegra ſua gřa eũ factuꝶ. Scriba ad tribũos pleb.adiit: a tribũis ad ſenatũ res ẽ reiecta p̃tor ſe & iuſiurãdũ dare paratũ eẽ aiebat libros eos legi ſeruariq; nõ oportere: ſenatus cẽſuit ſatis habendũ q p̃tor iuſiurãdũ polliceretur libros primo quoq; tempore in comitio cremãdos eſſe: p̃ciũ pro libris q̃tum. Q.u.Petilio p̃tori maior iq; parti tribunorum plebis uideret domino eẽ ſoluendum: id ſcriba non accepit: libri in comitio igne per uictiarios facto in conſpectu ppli creiti ſũt. De nũero li. Pli.li.xiii.na.hi.uarias refert ſcriptoꝶ opiniões ut alii.xiiii.alii plures: alii pauciores fuiſſe dicit. L.Petilii ſcribæ. Varro nõ Petilii ſed Terẽ.agrũ fuiſſe dicit: teſte Au.de ci.dei qd ita ſol uit ut itelligãus agrũ fuiſſe Petilii eius: cultorẽ fuiſſe Terẽ.li.de diſciplia ſapiæ.i.de phia: erãt.n.cõpoſiti de ſapiẽtia: uidelicet qd eẽt ſapiẽtia: Sapiẽtia ãt eadẽ ẽ q̃ phia. Sed phi ut plurimũ irreligioſi eẽ ſolẽt: nihil.n.credũt q nõ rõne naturali pbari poſſit. ¶Petili9 p̃t. cũ ad p̃torẽ delati eẽnt: iurauit cõtra rep.eẽ ut legerent: qa ad ſoluẽdã religionẽ q̃ reſp.foucbat ptineret. ¶Victimarios: Per miniſtros uictimaꝶ: q uictias ligabãt: cultrũ: aq̃ & molã parabãt: & reliq̃ q ſacris erãt neceſſaria: uictimarii dicebant: erãt igit miniſtri ſacrificioꝶ. ¶Auocarent: Amouerẽt: abſtraherent. ¶Noluerũt.n. Reddit rõnẽ cur id fecerit maiores: ut aĩos rõanoꝶ religiõi deditiſſimos eẽ oſtẽderẽt. In hoc ãt imitati ſunt lacedæmõios: q archilochi libros: q cõtra religionẽ eẽnt exportari e ſua ciuitate iuſſerũt. Librũ ſecreta ciuiliũ ſacroꝶ cõtinẽtẽ. Vnũ ex libris ſybillinis fuiſſe itelligius: eiuſmodi ãt libri occulte ſeruabant: & ſecrete qm̃ igt duũuir id patefecit: qd cælerari opportuit: iuſto ſupplicio affectus ẽ. ¶Corrupt9: Scilicet pecũia. ¶Duũuirũ: Duo primũ fuere tãtũmõ q libris ſibyllinis p̃ficiebãt: & hi erãt p̃ricii: deĩde.x.pfecti ſũt poſtea.xv.uſq; ad ſyllana tpa: poſtremo.l.fuerũt: & licet fuerit plures i his tamẽ.x.uirorum nomẽ remanſit. Victimarii.

¶Magna &c. Laudat factũ Petilii q authoritate ſenatus quoſdã libros numæ q cõtra religionẽ facere uidebãt cremãdos curauit. Q.d nõ oẽs fortaſſis laudãdũ cẽſerẽt qa peiores ſuſpicari liceat q̃ fortaſſis erãt: aut ẽt nõ nihil ad nr̃am pietatẽ faciẽs cõtiuiſſe qd i aliis arcis cõptũ ẽ. Sed illud aſſerere planũ diuinantiũ eẽt. Mihi certe piũ uř ea cõcremaſſe q cõtra religionẽ facerẽt ẽt ſi nõ bõa erãt: nã bonã putabãt. Et nobis ex hoc exẽplo curandũ ſiqd cõtra religionẽ nr̃am nouerius id ſtati aboleamus. Titulus ãt iſcite poſitus ẽ: nihil.n.cõſules egerũt. Ordo eſt. Magna cura cõſeruãdæ religiõis acta ẽ apud maiores nr̃os.i.priſcos Rõanos: ẽt Publio Cor.& Bebio pãphilo cõſulibus.i.cũ illi eẽnt cõſules. Siqdẽ.i.qa cultoribus.ſ.terrarũ: uerſantibus.i.fodiẽdo iuertẽtib9 altius.i.pfũdius: terrã: i agro lucii petilii ſcribæ (Var.tñ ut ẽ apd̃ Augu.i de ciuitate dei Terẽtii fuiſſe dicit: ſed forte Petilii dñs erat fũdi: Terẽtius cultor aut cõductor) duabus arcis lapideis reptis.i.poſtq̃ reptæ erãt duæ arcæ i q̃rũ altera ſcriptura q̃ erat i frõte: idicabat corpus. Numæ filii Põponii ſecũdi regis Rõanoꝶ fuiſſe.i.ex titulo cognoſcebat q i altera arcaꝶ fuerat corpus numæ: i altera.ſ.arca libri ſeptẽ latini de iure põtificũ: & totidẽ.i.alteri ſeptẽ græci de diſciplina ſapiæ erãt recõditi.i.diligẽter cõſeruati: Pr̃es ſup.ubi id reſciuerũt p p̃torẽ urbanũ: curauerũt latinos ſup.libros aſſeruãdos.i.ut aſſeruent magna diligẽtia: Petilius.ſ.Q.uitus nõ lucius Prætor urbanus cremauit i cõſpectu ppli: qa i cominiis: igne facto p uictimarios.i.q uictimas cremãdi & mactãdi curã habebãt: cremauit dico græcos qa exiſtimabant ptinere ad ſoluẽdã.i.relaxãdã & iminuẽdã religionẽ (Bñ ſoluẽdã dicit ſiqdẽ a religãdo dictã uolũt).ex aliq̃ pte. Eteni p qa priſci uiri noluerũt qcq̃ aſſeruari.i.cuſtodiri i hac.i.nr̃a.hoc ẽ Rõana: ciuitate: quo.i.p qd: ai hoium auocarent a cultu deoꝶ. Targnius ãt rex. pbat iudiciũ Targnii regis i re fere ſili dicẽs. Targnius autẽ rex iuſſit.M.Tulliũ duumuiꝶ.i.ſungentẽ cum altero uiro officio cuſtodiendi ſacros libros & ut uero ſimile eſt ſybillinos: inſutum culeo.i.ſacco coriaceo: abiici in mare: q: id eſt quia ipſe corruptus: ſcilicet pecunia: dediſſet Petronio ſabino deſcribendum: id eſt de archetypo ſcribendum: aut traſcribendum librum continentem ſecreta ſacrorum ciuilium: commiſſum; id eſt creditum ſuæ cuſtodiæ. ASCẽſius

¶Victimarios: Sacerdotes aut ipſi peutiebant uictimas & Agones appellabantur: aut ipſis tenentibus alter impigebat cultrum quẽ uictimarium uocabant & popã. Verg. Supponunt alii cultros. hæc ex Aelio Spartiano: Lutatio Placido Phoca grammatico. Propertius Succinctiq; calent ad noua ſacra Popæ. M.Tulliũ: Dionyſius Alicarnaſeus. M. uocat Atylium. dubium tamen utri de ueræ lectionis incolumitate magis oporteat credi. THE.

OLI. ℭCuleo isutū: Culeus erat coriū lupinū: i quo gallus serpēs & symia icludebant deide q̄ eiusmodi suppliciū
Decē meruisset isuebat hoc culeo: & i mare uel i ꝓximū fluētē ꝓiiciebat: poena āt erat: qa gallus serpentē serpēs sy-
uiri miā: symia hoīem iseqbat: hoc āt supplicii gēus parricidis irrogatū ē. P. Maleolus mr̄e iterēpta prius oium ilti
Culeꝰ tus culeo i mare p̄cipitatus ē. ℣ Multo post: Quia usq; ad tpa syllæ & Marii q sexagesimo fuerūt ab urbe cōdita
anno: hoc lege pōpeiana datū ē ad populū. ℣ Irrogatū: Iniūctū: ipositū. ℣ Iustissime qdē: ꝓbat hic Po. ro. sn̄iam
iustissimā fuisse: q uoluerūt pricidas hoc eodē supplicii genere affici ℣ Vīdicta: Poena: a p̄cedēte qd seqt: nam
ex poena sequit uindicta. ℣ Expianda: Purgāda.

bino describēdū dedisset: culeo isutū i mare abiici iussit. idq; supplicii genus nō multo post parricidis lege irrogatū est. Iustissime quidē quia pari uidicta parentum: ac deorum uiolatio: expianda est.

De Marco regulo Attilio.

Sed q̄ ad custodiā religiōis attinēt: nescio an oēs. M. Attilius Regulus p̄cesserit: q ex uictore speciosissimo: isidiis Hasdrubalis: & Xāthippi Lacedæmonii ducis ad miserabilē captiui fortūa dduct⁹: ac missus ad. S. P. q. ro. legat⁹: ut ex se: & uno & sene: cōplures pœnoꝝ iuuenes pēsarēt: i cōtrariū dato cōsilio Cart. petiit nō ignarus ad q̄ crudeles: q̄q; ēt merito sibi ifestos deos re-

Sed q ad custodiā: Hic. M. Attilius Regulꝰ fuit q prio pūico bello: post grauissimas Carthag. clades illatas: tadē isidiis hasdrubalis & Xāthippi lacedæmōii ducis captus & carthaginē ductus Romā missus ē ad senatū: ut ipius ꝑmutatione oēs carthaginēsiū captiui restituerent: cōtētiq; solo eius sacramēto nullo alio de reditu suo ualde illū astrixerūt: hoc i senatu cū attilius exposuisset prius de hac re sn̄iam rogatus negauit: ꝓ se uno: & sene tot iuuenes & ualidos hostibus eē reddēdos: in cuius sn̄iam facto senatus cōsulto nō reddi. s. captiuos: cū ut i pr̄ia remaneret a familiaribus & liberis enixe rogaret: q dicerēt nefas non eē ꝑfidis fidē nō seruasse: nulla rōne adduci potuit: ut a fide desisteret: maluit ergo ad certū suppliciū redire: q̄ iusiurādū uiolare poterat hic salutis suæ cōsuler sed q̄uis se sciret ad sæuissimū
hostē rediturū: tn̄ religionē seruādā eē putauit: nouis nāq; & exq̄sitis exēploꝝ modis excrutiatus ē: & n. resectis
palpebris i machinā cōiectus ē: cui erāt aculei ꝑfixi uel claui cuspidibus acutis i iteriorē ptē uersi: tractaq; ē p to
Cice. tā ciuitatē machia: & i oēs ptes uersata: dēiq; post multos cruciatus i mare deiecta. Cicero i orōne cōtra pisōnē.
Nec mihi ille. M. Attilius regulus: quē Carthag. resectis palpebris illigatū i machina necauerūt: uigilādo sup-
plicio uī affectus. Suppliciū. n. fuisse uenenū a Carthag. quo tpe romā ad senatū ꝓ captiuoꝝ ꝑmutatiōe legatū
misere: qd eiusmodi fuit ut non stati eū iterimeret: sed mortē i diē ꝓferret: eo cōsilio: postea uero grassante sē-
sim ueneno cot tabesceret: alii alter ferūt de huius uiri supplicio: dicūt. n. q eū carthaginēses i atras & ꝓfundas
tenebras claudebāt: ac diu retētū post ubi sol uisus erat ardētissimus tēpēre educebāt & aduersus ictū solis op
positū cōtinebāt: atq; itēdere i cœlū oculos cogebāt: palpebrasq; eius ne coniuere posset sursum deorsum du-
Tudi- ctas isuebāt. Tuditanus āt somno diu ꝓhibitū atq; ita uita priuatū refert. idq; ubi romæ cognitū ē nobilissimos
tanus poenoꝝ captiuos liberis reguli a senatu deditos & ab his i armario muricibus ꝑfixo dstitutos eadē isomnia ex-
Speci- ciatos iteriisse. ℣ Ad cu. Ad cōseruationē religiōis. Nescio. q. d. credo ita mihi uidet. ℣ Speciosissimo: Pulcherrio
osum & gloriosissimo. ℣ Miserabilē: Describit fortūæ statū: q fecit ut Attilius: q sp multis p̄lus uictor extiterat i capti
uitatē deueniret. ℣ Cōplures: Singula singulis opponit. ℣ In cō. Quia prius rogatus sn̄iam dicere cēsuit: nō red-
dēdos. ℣ Nō q igna. Hoc idē affirmat Ci. i paradoxis: Dicit. n. Neq; ego. M. regulū erūnosū: nec ifœlicē: nec mi-
serū unq̄ putaui. n̄. n. magnitudo aī cruciabat a poenis: nō eius grauitas nō fides: nō ulla uirtus: nō deniq; tot uir
tutū p̄sidio muitus aīus: tātoq; comitatu uirtutū septus: cū corpus eius carpet: carpi ipe certe n̄ potuit. Itē li. iii.
de of. Nec uero tū ignorabat se ad crudelissimū hostē & ad exq̄sita supplicia ꝓficisci sed iusiurādū suādū puta-
bat. ℣ Quāq̄ merito sibi ifestos: qppe quoꝝ mlta funera edidisset. ℣ Verū qa: Subaudit rediit: & aduersat: sed
quia dixerat non q ignarus: ac si diceret: si non erat ignarus: cur redibat: sed rediit: qa iurauerat his se rediturū.
ASCē ℭEt id genus supplicii: uidelicet insutum culeo cū simia cane & gallo gallinaceo immergendi in mare: irroga-
sius tū. i. facta rogatione illatum est lege. s. sancita publice: multo post. Alii legūt: ut aldinus codex attestat nō multo
post: quarū lectionū utra sit uerior calculus iudicet: ad rē nihil refert pricidis. i. iterfectoribus parētū: & qd em
iustissime sup. irrogatū est: qa uiolatio parētū ac deorū est expianda. i. purganda pari. i. æquali uindicta. i. poena
& ultione. Merito tamē debet grauior dei contēptori: q̄ patris etiā occisori: nisi q parricida oīs deum in manda
tis contemnit. Sane expiare est intuitu pietatis. i. ut deū placemus: malū & malos de medio tollere. ℣ Sed in his
quæ ad custo. &c. Vltimo fere loco affert admirabile Marci Reguli exemplū in iureiurādo religiose seruando:
qd si ob religionē syncerā & pietatē illuminatā fide nō admixto gloriæ mundanæ fermēto: quod inumeros Ro
manorū ad necē ipulit perpetratū fateamur: nō est cur martyrio coronatis cōparādū negemus: q licet ante lu
cē natus ē tn̄ pie credēdū ē aut mitius cū eo ubicūq; ē agi: aut ēt feliciter. Quid. n. maius potuit p̄stare aut p̄riæ
charitati aut fidei datæ: q̄ uitā ipēdere: & sæuissima adire tormēta? Nota ē historia. Ordo āt ē. Sed nescio. i. dubi
to an. M. Attilius Regulus p̄cesserit oēs. s. mortales aut Romanos sup. in his q pertinēt ad religionem: qa nullus
maiore pignore eā stabiliuit: q. s. regulus deductus isidiis hasdrubalis poenorū impatoris: & xantippi lacedæ-
monii ex uictore speciosissimo: qa antea sæpe gloriosissime uicerat: ad miserabilē fortunatā captiui: qa ab illis
in mari p insidias captus est: ac missus legatus. i. orator & iterpres ac cōduceator (uulgus ambasiatorē uocaret)
ad senatū Populūq; Roma. ut cōplures iuuenes poenorū pēsarēt. i. æstimarēt ex se & uno & sene: qa licet unus
esset & senex carthaginēses putabant eū tanti esse suis: quanti multos iuuentutis suæ milites petiit: id est rediit
Carthaginem. consilio dato. s. a se in contrarium: ꝑsuasit enim ne fieret ꝑmutatio: non ignarus. i. certus & p̄scius.

Potuerũt profecto dii: Hic q̃si deplorat indignã Attilii Reguli mortem: dicit.n. si qd pietatis ẽ: potuerũt dii lenire efferatã carthaginẽsiũ crudelitatẽ. Efferatam: Exasperatam more ferarũ est.n. a feris sumpta translatio. Cæterũ quo: quãobrẽ id nõ fecerunt dii: declarat: qa uoluerunt ut clarior esset Attilii gloria. Tertio punico bello: tametsi nũc qdẽ id carthaginensibus concessere dii: tamẽ post aliquot annos de illis graues q̃uis seras sumpsere poenas: nam urbem eorum deleuit æmilius Scipio: primum nãq; bellum confecit Lutatius: secundum aphricanus superior: tertium Scipio æmilianus: qui dictus est Aphricanus inferior: Constat autem teste Eutropio carthaginem anno septingẽtesimo post q̃ condita fuit fuisse deletam.

OLD. Efferatum

uerteretur: uerũ quia his iurauerat: si captiui eorũ redditi non forent: ad eos sese rediturũ. Potuerunt profecto Dii imortales: efferatã mitigare sæuitiã: cæterũ quo clarior esset Attilii gloria: Carthaginienses moribus suis uti passi sunt: tertio Punico bello religiosissimi spiritus tã crudeliter uexati: Vrbis eorum interitu: iusta exacturi piacula.

QVãto nr̃æ ciuitatis Senatus uenerabilior ĩ deos: q post Canẽsem cladẽ decreuit: ne matronæ ultra trigesimũ diẽ luctus suos extẽderẽt: uti ab his sacra Cereris pagi possent: qa maiorẽ pene romanarũ uiriũ pte ĩ execrabili: ac diro solo iacẽte: nullius penates mœroris exptes erant. Itaq; matres: ac filiæ: cõiugesq;: & sorores: nup ĩterfectorũ abstersis lachrymis: depositisq; doloris insignibus: cãdidã ĩduere uestẽ: & aris thura dare coactæ sũt: q̃ qdẽ constãtia obtinẽdæ religiõis magnus cœlestibus iniectus est rubor: ulterius aduersus eã sæuiendi Gentẽ quæ ne iniuriarũ quidem acerbitate ab eorum cultu absterreri potuẽrit.

Vanto nostræ ciuitatis senatus: Post cãnẽsem cladẽ: q accepta est Terẽtio Var. & Paulo æmilio cõsulibus apud cannas apuliæ uicũ hac maxime clade nobilitatũ: ubi supra .l. hominũ milia a pœnis cæsa fuisse tradunt cũ Paulo æmilio consule tãtus mœror ciuitatẽ icessit: ut oẽs in luctu & sq̃lore politi essent: nec ulla domus tanti mœroris expers inueniretur: & ꝓpterea cereris sacra: q nisi p matronas in candida ueste celebrari licebat suo ritu pfici nõ possent: qa lugentibus interesse nõ liceret: senatus iussit ne ultra .xxx. diem flerẽt matronæ: ut sacra cereris perficere possent. Liuius lib. i. belli punici secundi. Tum priuatæ quoq; inquit per domos clades uulgatæ sunt adeoq; totã urbẽ cõpleuit luctus: ut sacrum anniuersariũ cereris intermissum sit: quia nec lugẽtibus id facere ẽ fas: nec ulla in illa tempestate matrona luctus exps fuerit: itaq; ne ob eandem causam alia quoq; sacra publica desererentur: senatuscõsulto diebus triginta luctus est finitus. Maiore pene Romanorum: Quia duo cõsulares exercitus ad internitionem prope cæsi fuerant. Nullius pe. Nulla domꝰ. Doloris ĩsignib. Atris uestibꝰ. Cãdidã idu. ue. Qđ ĩ cãdida ueste cereri sacrificaret a m̃fonis testat Oui. li. x. meta.. Festa piæ cereris celebrabãt ãnua m̃res. Illa q̃bus niuea uelatæ corpora ueste: Primitias frugum dant spicea serta suarum. Qua quidem cõ. Tãta inq̃t religiõis diligẽtiã habuere ro. ut postea dii Ppl̃m Ro. tã piũ tãq; religiosum cladibus affici tam grauiter nõ sint passi. Magnus rubor: Erubuerunt inquit dii ulterius in gentem tam diligentem & obseruantem cultus eorum seuire.

Cereris sacra in alba ueste

Ad q̃. i. q̃tũ crudeles & ad q̃ ĩfestos ẽẽt merito sibi deos reuerteret. Verũ. i. sed: qa iurauerat his. s. carthaginẽsibꝰ: si captiui eorũ nõ forẽt redditi sese rediturũ ad eos: iõ sup. rediit: Profecto dii imortales potuerũt mitigarẽ sæuitiã efferatã. i. ferino more ĩmanẽ: Cæterũ. i. sed quo. i. ut glia. Attilii. s. reguli eẽt clarior dii sũt passi Carthag. uti moribus suis: q sp pfidi & imanes fuerãt. Qui si mites in regulũ fuissent: nõ eẽt tã clara reguli fides: nã pepigisse cũ ill' putari possit. Qđ idẽ martyribus xp̃i ex tyrãnorũ crudelitate cõtigit: passi dicit sũt exacturi. i. exacte postulaturi iusta piacula. i. supplicia: spũs. s. reguli: religiosissimi uexati tã crudeliter ut Oliue. recitat: exacturi ĩq̃ piacula. Quãto. Exẽplũ ẽ religiõis seruatæ ĩ senatu Rom. ĩhibẽte m̃fonis luctũ ut cerimõiis aptæ sint & ĩ matrõis q̃ paruerũt mãdato: quocirca nouus ꝓponẽdus eẽt titulus: sed nescio q̃ religio me tenet ĩ seruãdis exẽplaribus q̃lia iueneri dũmõ aptũ nõ sit mẽdũ. Ordo ẽ. Quãto uenerabilior. i. uenerãtior & obseruãtior. s. q̃ Carthag. (capit .n. actiue uenerabilis hoc loco ꝓ eo q obseruat) sup. fuit senatus ciuitatis nr̃æ. i. Rõanæ (qa Rõanus ẽ q loquit: & qa mixtũ ẽ argumẽtũ de seruata & nõ seruata religiõe aptũ ẽ trãsitiui ad titulũ seq̃ntẽ) q. s. senatus decreuit. i. ex decreto sanciuit: post cladẽ cãnẽsem. i. q̃ Rõani accepũt ab Hãnibale apud cãnas uicũ apuliæ prius ignobilẽ: ne m̃fonæ. s. Rõanæ extẽderẽt luctus suos. i. apparatus & põpas lugubres (nã ĩteriores dolores ĩhiberi uix possunt) ultra diẽ .xxx. uti. i. ut: sacra Cereris possent pagi ab iis. s. m̃fonis qa a solis m̃fonis & nõ lugẽtibus ne nõ ad gaudiũ iuẽtæ ꝓserpinæ: sed ad luctũ amissæ facerẽt. celebrari poterãt: iõ ãt ĩhibuerũt: qa maiori pene pte uiriũ Rõanarũ iacẽte ĩ solo execrabili ac diro: qa bis illic uicti sũt Rõani q̃si deorũ ira: pẽates. i. lares & familiæ: nullius. s. domus aut m̃fonæ (potius q̃ mœroris) erãt exptes mœroris. Itaq; qa decretũ erat m̃res ac filiæ cõiugesq; & sorores ĩterfectorũ nup. i. tũc pauloantæ: coactæ sũt ĩduere uestẽ cãdidã. i. stolã albã: & hoc lachrymis abstersis & ĩsignibus doloris. i. uestibus lugubribus q̃ pullæ seu atræ erãt depositis: & coactæ sũt darẽ thura aris. Qua qdẽ. i. certe (põit tñ potius ornatus grã) cõstãtia religiõis obtinẽdæ. i. obstiato aĩo seruãdæ: magnus rubor. i. pudor ẽ iniectus cælestibus: sæuiẽdi ulterius in eã gẽtẽ (certũ ẽ post cãnẽsem uictoriã: q̃ Hãni. uti nesciuit: res eius sp ĩ peius ruisse: & rõanas ad melius puẽisse). s. rõanã: q̃ ne qdẽ acerbitate iniuriarũ (supstitiose dictũ q̃si uero dii iniurii sint si temporaliter aut etiam in æternum nos perire sinãt: quãtuuis sacrificulos) potuerit absterreri ab cultu eorum. s. deorum: Noue etiam absterreri dicit: quasi sentiret ideo periisse qꝛ religiosi essent: qđ iudæis aliquando accidit: qui ut sabbato quiescerent cædi sese permittebant.

ASCẽsius

OLI.

Reditum ē Varronē cōsulē: trāsit ad neglectā religionē: hic āt Var.q.C. Terētius dictus ē loco nō solū humili: sed ēt sordido natus erat teste Liuio: nā patrē eius Ianiū fuisse dicit: ipm istitorē mercis filioq; hoc ipso in seruili eius artis ministerio usum. Is iuuenis ex eo genere qstus pecūia a patre relicta aīum ad spē liberioris fortunæ adiecit: togaq; & forū placuere: pclamādo p sordidis hoībus causisq; aduersus rē famāq; bonoꝝ: primo in noticiā populi: deinde ad honorē puenit. ☞ Tā ifœliciter: Quia ut supra diximus: cæsa fuisse ferunt plusq̄. l. milia romanorū: & supra. xx. milia capta cū ipso Imperatore Paulo.

ℭDe Neglecta Religione. Caput. II.

De Varrone cōsule dimicāte cū carthaginiēsib⁹.

Reditū ē Varronē cōsulē apud cānas: cū Carthaginiēsib⁹ tā ifeliciter dimicasse ob irā Iunonis quo cū ludos circēses Aedilis faceret i Iouis optimi: Maximi téplo: eximia facie pueꝝ Histrionem ad excubias tenendas posuisset qd' factū post aliquot annos memoria repetitū: sacrificiis expiatum est.

ℭDe Potitio non obseruante sacra.

Ercules quoq; detractæ religionis suæ: & grauē & māifestā pœnā exegisse traditur. Nā cū Potitii sacroꝝ eius ritū: quē p dono genti eoꝝ ab ipso assignatum: uelut hæreditarium obtinuerant autore Appio Censore: ad humile seruoꝝ ministerium trāstulissent omnes q erāt numero sup. xxx. puberes itra annū extincti sunt. Nomenq; Potitiū in. xii. familias diuisū prope interiit.

Aedilis officium

☞ Aedilis faceret: Aliud officiū erat ædilis currulis: aliud plebei: qd nā eēt officiū currulis. Cicero Verrinarū lib. ulti. ostēdit. Nūc sum inqt designatus ædilis: hēo rōnē qd a ppso ro. acceperim: mihi sanctissimos ludos maxīa cū cærimōia Cereri libero libereq; faciēdos: mihi florā matrē: ppso plebiq; ludorū celebritate placandū: mihi ludos antiqssimos q primi romani sunt noiati maxīa cū dignitate ac religiōe Ioui Iunoni Mineruæ eē faciēdos: mihi sacrorū ædiū pcurationē: mihi totā urbē tuēdā eē cōmissam ob eaꝝ reꝝ laborēq; & solicitudinē fruct⁹ illos datos ātiqorē snīæ dicēdæ locū togā ptextā sellā currulē ædiles plæbei ædibus tātū perāt. l. ii. ff. de ori. iu. sic iscribit. Itēq; ut eēnt q ædibus pessent in qbus oīa scita sua plebs deferebat: duos ex plebe cōstituerāt q etiam ædiles appellati sunt. ☞ Circenses ludi: Erāt idē q & romāi sicut idē Ci. eodē loco testatur: hi fiebāt in honorē Iouis Iunonis & Mineruæ. ☞ Puerū histrionē: Sūt q uelint histrionē ab istria dictū: qa primus q romæ scænicā artē exercuit ab istria uenerit: alii nō ab istria: sed ab hetruria accitos romā histriones fuisse dicūt: erāt āt histriōes q latine ludii dicunt q psonati i scæna comœdias & tragœdiis agebāt uoce & corpis gestu: de qbus Ci. i para. Histrio igr: si paululū se moueat extra numerū: aut si uersus pnūciatus est syllaba una breuior aut lōgior: exibilat explodit. Post aliquod annos. Quia in memoriam romanis rediit id factum fuisse contra maiestatem Popu. Roma. Expiatum expurgatum quia seruilis conditionis puerum excubiis Iouis præfecerat.

Ercules quoq; detractæ: Sicut graui supplicio Iuppiter ultus ē numē: suū & hercules q cū potitii antiqssimæ familiæ eius sacris ppositi eēnt: & ab ipso istituti: cūq; post aliquot annos suadēte Claudio ad seruorū ministeriū sacrificia trāstulissent: iratus oēs illius familiæ paruo tpe iteremit. Appiū luminibus priuauit. ☞ Detractæ: Diminutæ. ☞ Potitii sacrorū ritū: Hercules ut auctor ē Liui. post occisum cachū pp abactas boues cū eēt ad euādrū deductus: se Iouis filiū p cachi mortē uirtute pbauit: ob q̄ rem ab Euādro bēigne ē hospitio susceptus: & p numine hitus: deniq. Ara maxīa ē ei cōstituta: qd Herculi Delphicus apollo in Italia fore pdixerat: & Carmēta mr euādri multo antea fuerat uaticinata: cū ergo de suo armēto ad sua sacrificia boues dedisset: iuēti sunt duo senes. Pinarius & Poticius: qbus q̄liter se uellet coli costēdit. Itaq; mane & uespi ei sacrificaret: pfecto itaq; matutino sacrificio cū circa solis occasum eēnt sacra repetēda Poticius prior aduenit: pinarius postea extis iā cōsūptis: un̄ iratus Hercules statuit ut pinariorū familia tm̄ ministra eēt: epulātibus poticiis & cōplētibus sacra: un̄ & piarii dicti sūt a πεινα q græcæ dr̄ fames: nā senē illū: ut uult Ser. cōstat alio noie fuisse nūcupatū: un̄ Vir. Primusq; poticius auctor. Et domus herculei custos pinaria sacri.

Poticii

Pinarii

ASCēsius

Creditū ē. Secūdus titulus ē de neglecta religiōe i quo nō minor supstitio Romāoꝝ & illusio dæmonū cōspicit: imo aliqto euidētior: Nā miseri mortales se ob negligēter celebratos ludos cladē accepisse putabāt & forte accepāt: quos tn̄ melius fuisset pēitus fuisse omissos. At dices dii iusserāt sibi eos rite celebrari: fateor: sed qa iusserūt significauerūt se nō deos eē sed malignos spūs. s. q p id genus spectacula aīas mortaliū captabāt: & ut nō itermitterēt aut ne negligēter fierēt: psuaserūt occulta ispiratiōe mala q euenerāt ppea euēisse cū uero silius sit: alias fuisse euētorū cās: sed futura ab illis postcognita: siue ex astris siue ex alia rerū dispositiōe: tali negligētiæ aut an̄ aut post euētū iputasse: fieri ēt potuit ut deo pmittēte ppter affectatā cæcitatē: dæmōes talē reꝝ exitū q̄lē mēriti fuerāt pcurarit. De q̄ re sane docte & abūde disputat diuus Aug. i. i. li. de ci. d. Ordo ē. Creditū ē Varronē. s. Caiū Te. cōsulē dimicasse tā ifœliciter: ut. s. eū dimicasse cōstat cū Cartha. apud cānas uicū apuliæ: ob irā iunōis: q cū ipē ædilis. i. cū eēt ædilis: faceret ludos circēses. i. Rōanos a circo dictos: posuisset i tēplo Iouis optimi maximi: ad excubias tenēdas pueꝝ histrionē. i. ludiū ac mimū. qui fere molles erāt: facie eximia: q̄ aut ipē ædilis captus erat; aut populus capi poterat: aut q seruus erat aliōq qd retulisset? Qd factū repetitū memoria. i. reductū i memoriā post aliquot annos. ē expiatū. i. purgatū sacrificiis. ☞ Hercules qu. signāt q̄ uīdicta psecutus sit hercules suoꝝ sacroꝝ ad seruos trāslatione i quo mirabile ē q eū p deo coluerit: quē mortuū nō ignorarēt: sed forte de diuis aut diis factis ex hoib⁹ id sēserūt qd uulgus de sctīs: nā nō paucis psuasū ē sctōs sacro aliquo morbo sui cōtēptores psequi: q̄si uero morboꝝ sint authores

¶ Auctore Ap. Quia Appius auctor fuerat: ut hoc sacrificiũ trãsferetᷓ ad ministeriũ seruoꝝ. Sciẽdũ est ꝙ teste Macro. saturnaliũ li.i. Sacris herculis mulieres iteresse nõ licebat. ⁋ Luminibus ca. Oculis & luce priuatus. De hoc Appio dicemus libro.vii. capitulo de senectute fuit autem qui cum pyrrho epirotarum rege pacem qbus ille petebat cõditiõibus fieri dissuasit anno ab urbe condita.cccclxi. teste Eutropio li.ii. ACer ẽt sui numinis uidex Apollo: Apollo nihilo segnius & ipe suũ numẽ ultus ẽ. Cũ.n. Scipio Aphricanus iferior carthaginẽ militibus diripiẽdã cõcessisset: qdã apollinis tẽplũ igressus eius simulacrũ aurea ueste idutũ spoliarᷓ tẽtauit: qre idignatus Apollo id egit ut sacrilegæ mãus iter fragmenta uestis & fimbrias a corpe abscisse repirẽt. ⁋ Inter fr. Inter fibrias. Acer uidex. Vehẽs & asp ultor OLI. Appius unde coecus

Appius uero luminibus captus est.

¶ De Apolline uindicante se de sacrilegio.

ACer ẽt sui numinis uindex Apollo: q Carthagine a Romãis opssa: ueste aurea nudatus: id egit: ut sacrilege manus iter fragmenta eius abscisse inuenirentur.

BRẽnus Galloꝝ dux: Delphis: Apollis tẽplũ igressus: dei uolũtate i se man⁹ uertit.

NEc minus efficax ultor cõtẽpte religiõis filius quoq; eius Aesculapius: q cõsecratũ tẽplo suo lucũ a Turulio pfecto Antonii ad naues ei faciẽdas: magna ex parte succisũ dolẽs: iter ipm nefariũ ministeriũ: deuictis partibus antonii: iperio Cæsaris morti destinatũ Tiruliũ: manifestis numinis sui uiribus: i eũ locũ: quẽ uiolauerat traxit: effecitq; ut ibi potissimũ a milicibus cæsariãis occisus eodẽ exitio: & euersis iã arboribus pœnas lueret: & adhuc superãtibus: ipunitatẽ cõsimilis iniuriæ pareret: suamq; uenerationẽ: quam apud colentes maximam sp habuerat. Deus multiplicauit

BRẽnus galloꝝ dux: hic fuit quo duce Rõa capta & icẽsa fuit: scd̃m quosdã. ⁋ Apollinis tẽplũ: De hac spoliatione tẽpli meminit Iustin. ⁋ In se ma.uer. Instinctu numinis hoc est instigante numine seipsum gladio transfixit: quia eius templum ingressus fuerat uiolaturus. Breui mors

NEc mĩus efficax ultor. Deuictis ptib⁹ bruti & cassii Cæsa. iterfectoꝝ Octa. Antõius & lepidus iter se orbẽ diuiserũt. Octaui. occidẽtẽ plagã. Antonius oriẽtẽ. Lepid⁹ meridianã obtinuit. Et cũ Octauiã Octauii sororẽ Anto. duxisset uxorẽ: ut inita cõfœderatio ui maiorẽ posset hrẽ: se cõtulit i ægyptũ: ubi captus illecebris cleopatræ regiæ diuortii libellũ paulopost misit Octauiæ. Quare idignatus August⁹ bellũ itulit Antõio: quẽ cũ cleopatra nauali plio apud leucadẽ ãbrachiæ pmõtoriũ supauit. Cuius cladis acceptæ cãm illã fuisse dicũt: ꝙ Anto. pfectũ quẽdã i lucũ æsculapio cõsecratũ ad ligna succidẽda nauiũ cõficiẽdarũ grã misisset: nã casus ita tulit: ut eo ipso tpe quo ligna cædebanᷓ: Antõii ptes deuicereᷓ: ubi lucũ cædẽdo uiolauerat. ⁋ Lucũ: Lucus drᷓ q̃si luce carẽs: & p ãtiphrasim dict⁹ ẽ: qa nõ luceat: nã arboꝝ dẽsitate radii solis lucum penetrarᷓ non possunt. Sic.n. Seruius: sic Prisciãus sentiunt: multa noia per antiphrasim dicta eẽ ut bellũ: parcæ: lucus: alii de luco aliter sentiũt sed hos ego auctores habeo. ⁋ Ministeriũ: Dũ exciderentur trabes. ⁋ Lueret: persolueret. ⁋ Superantibus: scilicet arboribus hoc est restantibus. Impunitatem ne quis postea id impune auderet facere.

¶ Precibus subide a deo remedia ipetrẽt. Sed ordo ẽ. Hercules quoq;.i. ẽt tradiᷓ a scriptorib⁹ ãnaliũ Rõanoꝝ: exegisse & grauẽ & mãifestã pœnã religiõis suæ detractæ.i. imiutæ & uilipẽsæ. Nã cũ potitii ãtiqssimi illi Rõani trãstulissent ritũ sacroꝝ eius (quẽ.s. ritũ obtinuerãt uelut hæreditariũ assignatũ ab ipso.s. herculæ gẽti eorũ .i. potioꝝ p dono) authore appio cẽsore ad humile ministeriũ seruoꝝ: oẽs.s. potitii puberes: q erãt sup.xxx. numero extĩcti sũt itrã annũ.i. spatio unius anni: & nomẽ potitiũ diuisũ i.xii. familias iteriit ppe.i. q̃si totũ appius uero author trãslatiõis captus ẽ luminibus.i. excæcatus. Acer sui &c. Ingẽiose ne suos sacrilegii taxet apti › meminit de uidicãte deo q̃ de iis de qbus uidictã sũpsit dicẽs. Apollo ẽt.q.d.ñ solũ Hercules: ẽ sup. acer.i. uehẽms & acerbus uidex nũinis sui.s. læsi: q carthagie oppssa a Rõanis sub Scipiõe miore: nudatus ueste aureæ. egit id: ut mãus sacrilegæ.i.q sacrilegiũ cõmiserãt: iuẽireᷓ abscisæ (nõ dicit a quo: q̃si a numine factũ sit: cũ forte a percẽtibus ptẽ pdæ factũ putes) iter fragmẽta.s. tunicæ. uñ ea nõ itertexto sed obducto auro erat. Brẽnus &c. Affert scd̃m exẽplũ de uidicta apollinis i sacrilegiũ Brẽni ducis galloꝝ i gallogræcia q cũ delphicũ tẽplũ spoliasset i furorẽ uersus sibi manũ itulit. Ordo ẽ. Brẽnus dux galloꝝ igressus tẽplũ apollinis delphis.i. qđ erat opulẽtissimũ apđ delphos: uertit mãus i se.i. seipsũ iteremit: uolũtate dei.s. apollinis. ⁋ Nec mĩus. Nec.i. & nõ: & Aesculapius filius eius.s. apollinis: nõ minus efficax ultor sup. fuit religiõis cõtẽptæ: q dolẽs lucũ.i. siluã icæduã & sacrã: cõsecratũ tẽplo suo.i. ad obseruãtiã tẽpli: succisũ sup. eẽ ex magna pte a Turulio pfecto Antõii ad naues faciẽdas ei.s. Ant. ptib⁹ Antõii deuictis.i. postq̃ ptes ãtõii erãt duictæ iter ipm nefariũ misteriũ.i. dũ adhuc naues fierẽt: traxit.s. æsculapius: Turuliũ destinatũ morti ipio Cæs.s. Augusti: mãifestis uiribus sui minimis.i. suæ diuinitatis i eũ locũ.s. lucũ quẽ uiolauerat: & effecit ut ipe Turulius occisus a militibus Cæs. potissimũ ibi cũ alibi occidi potuisset: lueret pœnas eodem exitio: & idest simul arboribus euersis: & pareret: idest acquireret arboribus adhuc superantibus: idest extantibus impunitatem consimili iniuriæ ne euertanᷓ & deus: scilicet æsculapius multiplicauit uenerationem suam (possessiue utpote) quam habuerat maximam apud colentes. ASCẽ lius

¶ In se ma.uer. Quõ dolorẽ uulnerũ ferre nõ posset: ut Trogus autumat: ut Pausanias: ipar iuidiæ q̃ flagrabat apđ suos ob rẽ male gestã. ⁋ Ingressus. castiga aggressus. Apollinis.n. templum Brennus ingressus non est. nisi tẽplum pro finibus accipias & Luco templi. THE

CDe Quinto Fuluio.

Quintus ãt Fuluius Flaccus ĩpune nõ tulit qđ i cẽsura teglas marmoreas ex Iunõis Laciniæ tẽplo ĩ ædẽ Fortunæ Equestris : q̃ Romæ faciebat:trãstulit. Negaẽ.n:post hoc factũ mẽte cõstitisse : qn ẽt p sũmã ægritudinẽ aĩ expirauit:cum ex duobus filiis in illyrico militãtibus:alterũ decessisse:alterũ grauiter audisset affectũ:cui⁹ casu motus Senatus:tegulas Locros reportãdas curauit:decretiq; circũspectissima sanctitate ĩpiũ op⁹ Cẽsoris retexuit.

CDe Pleminio legato Scipiõis.

Tam mehercule: q̃ Pleinii legati Scipiõis i thesauro Proserpinæ spoliãdo sceleratã auaritiã iusta aĩaduersiõe uidicauit. Cum enim eum uinctũ Romã prothrai iussisset ante causæ dictiõem in carcere teterrimo genere morbi: cõsumptus est:pecuniã Dea eiusdem Senatus ĩperio: & quidem summam duplicando:recuperauit.

OLI. Fului. Flac.

Quintus ãt fuluius flaccus:Hic ẽt ostẽdiẽ maiorũ diligentia:q̃ĩ seruãda religiõe habuere: ne qđ aĩo ptermitterẽt expiãdũ:qđ diis aliquo mõ displicere cognouissent abbreuiator Liuii fuluius iqt flaccus censor tẽplũ Iunonis laciniæ tegulis marmoreis spoliauit:ut ædẽ q̃ dedicauerat tegeret. Huius fuit uxor sulpitia:q̃ ut Nasica iudicio senatus oium optimus:sic matrõaꝝ sñia oium castissima iudicata fuit. In cẽsura:Dũ cẽsor eẽt q alienos mores dãnare cõsueuerat:ipse in sacrilegiũ icidit. Tegulas:tegulæ dicunẽ qbus tecta tegunẽ:unde a tegẽdo dictæ sunt tegulæ:sunt & hymbrices ab hymbre dictæ. Iunonis

Tegulæ Hymbrices

laciniæ:Lacinius latro fuit nobilissimus q extrema italiæ multis latrociniis infestabat:hũc Hercules cũ occidisset ad expiationẽ loci placationẽque iunonis:q̃ sibi irata dicebaẽ:ei tẽplũ dedicauit:& a noĩe latronis iunonẽ laciniã appellauit. Vir. Hic sinus Herculei si uera ẽ fama tarẽti. Cernitẽ attolit se diua lacinia cõtra. Alii dicũt a rege cõditore fuisse noiatũ tẽplũ illud:de quo diuersas scriptoꝝ sñias iuenio:ubi sitũ fuerit: nã Val. cũ dicat in fine huius exẽpli cuius casu motus senatus:tegulas locros reportãdas curauit: inueniẽ locris fuisse tẽplũ istud. At Liui. li.iiii.scdi punici belli circa pricipiũ crotonæ fuisse ostẽdit cũ in descriptione illius urbis dicat. In urbe nobile tẽplũ ipsa urbe erat nobilius laciniæ iunonis sãctũ oibus:circa populis:& paulo infra:tẽplũ iqt inclytũ diuitiis etiã nõ tãtũ sanctitate. At Strabo lib.sexto post fines crotoniatas eẽ uult:post Scyllaceũ inqt:crotoniatarũ fines sunt:& Iapygũ terna pmõtoria:deinde laciniæ iunonis tẽplũ superiori ætate locupletissimũ: donisq; frequentissimis plenũ. Theocritus uero in quadã æglogã ex parte orientali ppinquũ crotonæ eẽ significat;cõstat tamẽ pmontoriũ laciniũ in regione locrensi fuisse teste Plinio naturalis historiæ li.iii.in descriptione locroꝝ. In ædẽ fortũæ: Tẽplũ deæ fortunæ:q̃ isidẽs equo fabricatã fuerat & erecta. Trãstulit. Clocris Roma. Mẽte cõ.mẽte sana fuisse. Per sũmã ægritudinẽ:p sũmũ dolorẽ & aĩ pturbationẽ nã ægritudo tã aĩ q̃ corpis dr:ægrotatio corpis tm̃ male ualentis: In illyrico ĩ bello qđ gessit.P.R. aduersus psem macedõiæ regẽ & illyricos fuit. Circũspectissima:diligẽtissima:& clarissima. Retexuit:Deleuit:trãslatio sũpta a textoribꝰ:nã q texũt fila ĩ ordinẽ redigũt:q uero retexũt opus ĩ ordinẽ redactũ delẽt:ergo retexuit deleuit & emẽdauit. Ita me her.tã senatus retexuit opus cẽsoris q̃ uindicauit auaritiã &c. Plemini legati:pleminiũ legatũ Scipio locris cũ psidio Po.Ro.pfecerat:q pter multa facinora q̃ sœda nimis & idigna ĩ locrẽses ediderat;tẽplũ quoq; pserpinæ qđ ibi nobilissimũ & opulẽtissimũ fuerat:nimia auaritia tactus diripuit:nã ibi thesauꝝ igẽtẽ reposuerũt locrẽses:quẽ ex ipsius pserpinæ luco cõfecerant:cũ ibidẽ magni qnotidiaĩ puẽtus iponerent. Quare legatus thesauri cupiditate captus pecũiã surripuit qđ ubi resciuit senatus: legatũ Romã uinctũ deduci iussit:Cognita deide cã ubi culpæ affinẽ eẽ itellexit: i carcerẽ trudi iussit. Vbi pediculari morbo:ut qdã uolũt:ante causæ dictionẽ cõsũptus est. Verũ nõ minus ipsa sedea q̃ eius numẽ senatus uindicauit. Cõst.at.n.teste Liuio li.ix.secũdi pũici belli post direptionẽ sacræ pecũiæ tãtũ oibus sacrilegio cõtactis iniectũ eẽ furoris:ut numinis ĩstictu oẽs iter se:Dux i ducẽ;miles i militẽ;hostili qdã rabie cõuerterẽt:nã rapto poculo argẽto ex oppidaĩ cuiusdã domo pniciosa stati orta ẽ seditio iter Plemi. & tribunos militum;ubi accẽsa pugna uulneratis cesisq; nõnullis:cum Plemi.de tribunis tanquã seditionis auctoribus pararet sumere supplicium:illorum milites ex recenti uictoria ferociores facti ex omnibus locis ad opem ferendam concurrunt:qui cum uiolata uirgis tribunorum corpora uidissent:in multo impotentiorem iram accensi sine respectu non maiestatis modo sed etiam humanitatis in legatum mulctatis lictoribus impetum faciunt:ipsumq; a suis intercoeptum & seclusum hostiliter lacerarunt & prope exanguem : naso auribusq; mutilatis relinquunt. Quibus rebus ad Scipionem delatis qui tũc erat messanæ:post paucos dies locros cum exercitu uenit:& cognita causa tribunis sontibus iudicatis:& in uincula coniectis ut Romam ad senatum mitterentur:messanam rediit Ple.impotens iræ.tribunos ad se attrahi iussit:laceratosq; omnibus suppliciis quæ pati corpus ullum possit interfecit:nec satiatus uiuorum pœna insepultos proiecit:simili crudelitate in locrensium principes est usus:quos ad conqrendas iniurias ad.P.Sci. pfectos audiuit:Hunc igiẽ cathenis uictũ romã tractũ fuisse ferunt:& i carcerẽ conditũ:& ante dictionẽ causæ mortuum:Clodi.tamen Licini.in lib.iii.reꝝ romanarũ refert:hũc ludis uotiuis:quos romæ aphricanus iterũ cõsul faciebat:cõatũ per quosdã:quos pcio corruperat:aliquot locis urbẽ icẽdere:ut frãgẽdi carcerẽ fugiẽdiq; haberẽt occasionẽ. Patefacto deide scelerẽ delegatũ i tullianũ ex senatuscõsulto:ibiq; teterrimo mortis genere cõsũptũ. Ante cãæ dictionẽ:Anteq̃ dies sta tuta ueniret : ut causam diceret. Teterrimo genere mor.scilicet pediculari morbo : ergo teterrimo fœdissimo asperrimo. Pecuniam senatus : ubi quantitatem pecuniæ senatus intellexit quam abstulerat legatus ; duplicem reddi iussit.

Iunonis · Plini. · Egritudo · Egrotario · Proserpiæ tẽplũ locris · Liui. · Clodi.

¶ Quintus āt ful. Taxat neglectā religionē a Quinto Fuluio censore in transferēdis tegulis: quam si deus nūc statim puniret in ablatis sacris grauem in multos uideremus animaduersionē: cū multo tamē grauior eos maneat. Ordo est. Quintus autē fuluius flaccus non tulit. i. nō abstulit aut non transegit impune. i. sine punitione q̧ transtulit in censura super sua: tegulas marmoreas ex templo iunonis lacinię quę ad locros colebatur: in ędē. i. templum fortunę equestris: quam ędem faciebat romę. Enim ꝓ quia: negatur cōstitisse mēte. i. cōpotē aut compos fuisse mētis post hoc factum: qn etiam. i. insup: expirauit per summam egritudinē. i. afflictionem aī: cū audisset alterū ex duobus filiis militantibus in illirico decessisse. s. de hoc mundo. i. mortuum esse: & alterꝝ affectum grauiter. i. graui morbo. Cuius. s. Quinti Fuluii casu. i. calamitate senatus motus curauit tegulas reportandas locros: & retexuit. i. dissoluit impium opus cēsoris circūspectissima. i. prudentissima sanctitate decreti. ASCE sius

⁋ Tam me hercule. Continuatur sermo superiori. Nam ordo est. me hercule tam spectata sanctitate retexuit senatus impium factum: Quinti Fuluii: q̄. i. q̄tum iusta animaduersione uindicauit sceleratam auaritiam Pleminii legati scipionis in spoliando thesauro proserpinę. Cum enim iussisset eum pertrahi uinctum Romam: consumptus est ante causę dictionem. i. purgationem facti: teterrimo. i. dirissimo genere morbi in carcere. Dea. s. ꝓserpina: recuperauit imperio: eiusdem senatus pecuniam: scilicet ablatam: & quidem duplicando summam quia non est satis ablatum restituere in sacrilegio.

¶ Atqui Valerius hoc non ait. Antonii partes ad Aesculapii lucū superatas id quod historię fides non habet: sed Antonii fractis opibus ad Actium ab Octa. duci iussum a Turuliū militib⁹ eē itercēptū i ipo potissimū luco quē succiderat in quo māifesta numinis Aesculapii uis apparet. THE. Lucus

QVę qđ ad Pleminii facinus ptinuit bene a patribus. C. uindicata: quod ad uiolētas regis Phyrri sordes attinuerat: se ipsam potēter: atq̧ efficaciter defēdit coactis. n. locrēsib⁹ ex thesauro eius: magnā illi pecūiā dare: cū onust⁹ nefaria prǽda nauigaret: ui subitę tēpestatis tota cū classe: uicinis deę litoribus illisus ē i qbus pecunia icolumis repta: sanctissimi thesauri custodię restituta est.

¶ Externa De Masinissa Rege.

AT nō similiter Masinissa Rex Numidarū cuius cū p̄fectus clasiis Melitam apulisset atq̧ fano Iunonis dētes eburneos eximię

QVę quantū ad Pleminii Pyrrhus cū e Sicilia rediens locros classe ꝑteruehere t: iter alia fœda q̄ in locrēses facinora ędidit: thesauros quoq; ꝓserpinę itactos ad eā diē spoliauit: atq; ita pecunia in naues iposita ipe terra est ꝓfectus. Classis postero die fœdissima tēpestate lacerata fuit: oēsq; naues: q̄ sacram pecuniā habuerāt: i littora locrēsia reuectę: Liui. li. ix. secundi belli punici ubi de Pleminio loquit. nā auaritia inquit ne sacrorū q dem spoliatione abstinuit: nec alia modo tēpla uiolata: sed proserpinę etiam intacti omni ętate thesauri: ꝑterq̄ q̧ a pyrrho: qui cum magno piaculo sacrilegii sui manubias rettulit: spoliati dicebant: ergo sic ante regię naues lacerate naufragiis nihil in terrā itegri ꝑter sacrā pecuniam deę quā asportabant extulerāt tum quoq; alio genere cladis eadē illa pecunia oībus cōtactis adultionem templi furorē adiecit: hac igitur tanta tempestate & clade superbissimus rex edoctus deos esse pecuniam omnē cōq̄sitā in thesauros Proserpinę referri iussit: nec tamē illi unq̄ postea ꝓsperi qcq̄ euenit. Pulsusq; Italia turpiter satis ignobili atq; inhonesta morte temere nocte igressus argos occubuit. Senatus igitur: q̄tū ad Pleminium ptinet: deam ultus ē: qđ uero ad pyrrhū spectat dea seipsam uindicauit. ⁋ Sordes: auaritiā: sic enī maiores auaritiā sordes appellarunt: qa nihil hominē faciat sordidiorē q̄ auaritia. Salustius: Auaritia pecunię studiū habet: quā nemo sapiēs cōcupiuit: ea q̄si malis uenenis imbuta corpus: aīumq; uirilē effœminat. ⁋ Nefaria quia cōtra fas hoc est ius diuinū accœperat. Vicinis deę: haud ꝓcul a locris. ⁋ Illisus: impactus. Sāctissimi thesauri: Thesaurus ꝓprie dicitur locus ubi pecunia uel alia res prǽciosa seruanda reponitur. OLI. Salu.

AT nō similiter Massinissa: hic fuit Pyrrho lōge dissimilis: q nō mō sacrilegiū n̄ cōmisit: uerꝫ ēt cōmissū emēdauit. Nā cū eburneos dētes de iūonis tēplo sublatos sibi dono datos eē cognouit: ei q̄ primū r̄stituēdos curauit qđ eo magis laud dignū fuit q̧ cū barbar⁹ eēt alienū sacrilegiū emēdar̄ uoluerit.

¶ Quę qđ &c. Proseqtur sacrilegiū pyrrhi regis epyrotaꝝ in eodē thesauro & eiusdē deę in eū aiaduersionē ordo est. Quę. s. dea ꝓserpina: bene uindicata est a patribus conscriptis. i. a senatu Romano: qđ. i. q̄tū: alii legūt quantū: pertinuit ad facinus Pleminii. s. legati Scipiōis: & qđ attinuerat ad uiolentas sordes. i. rapinas sordidas pyrrhi regis: q cū rex eēt opulentissimus & nobilissimus: nō debuit gloriam suā sacrilegio inquinare: defendit se ipsam aut ipsa defendit se potēter atq; efficaciter: qa ablata recepit: Enī pro qa locrēsibus coactis. i. postq̄ locrēses fuerāt coacti dare illi. s. pyrrho magnā pecuniā: ex thesauro eius. s. deę: cū nauigaret honustus ꝑda nefaria: illisus est cū tota classe littoribus uicinis deę. i. tēplo ipsius ꝓserpinę. ui tēpestatis subitę. i. subito ortę: in quibus. s. littoribus pecunia reperta icolumis. i. nō submersa nec iminuta a pyrrho restituta ē custodię sanctissimi thesauri. Hoc aūt genere uindictę q̄si bolo quodā obiecto inescauerūt dęmones mortaliū mētes: nā cum scirēt legē dei aīs nr̄is iscriptā: q̄ iudicamus furtū nedū sacrilegiū iniquū eē: uindictā itulerūt nō a scelere ut abstinerēt: sed ut idolatrię firmius ihęrerēt: nihil. n. ab hoste generis hūani exspectādū: qđ nō i maius uergat detrimētū. ⁋ At n̄ &c. Supius exēplū mixtū quodā mō erat: qa de externo rege sed i italia rē patrātē: cū pleminii domestici uiri mētiōe: nūc externū affert: qđ etiā duplex est. Nā quantū ad sacrilegiū p̄fecti classis pertinet: neglectę religionis est: quantum uero ad Masinissę restitutionem obseruatę est religionis exemplum. ASCE sius

¶ Pleminii Antiqui codices: partim Postumii Leuini legunt: partim. P. Leuinii nec affirmare quisquam potest hoc an illo modo rectius apud Liuiū scribatur. Lubricus enim lapsus est a. P. Leuino in Pleminium. THE.

OLI. Exta quó porricieda Flaminium

¶ Cõsimili ratiõe: Eadẽ rõ fuit ꝙ tres flamines Sacerdotiũ deponere sunt coacti: qa uidelicet paꝝ diligẽter exta altaribus admouissent. ⁋ Exta parũ curiose: qa cæsa uictima & imolata sacerdotes prio lãce iposita debebãt exta diligẽter altaribus admouere: deinde quasi sacrata suscipere: & sic uesci: quod cum illi negligenter fecissent Sacerdotio priuati sunt. ⁋ Consimili ratione: ut religioni cederent. ⁋ Admota: oblata: appropinquata. ⁋ Flaminio: Sacerdotio flaminis: nam sicut a pontifice pontificatus dicitur sic a flamine hoc est sacerdote flaminium sacerdotium. ⁋ Coacti: quia sacerdotio abire nolebant.

aĩaduertisse uitio tabernaculũ captũ: cõitiis cõsularibus: q̃ ip̃e fecisset: eaq; re ab auguribꝰ ad senatũ relata: iussu eius. C. Figulus e Gallia. Scipio Nasica e Corsica Romã redierũt: & se cõsulatu abdicauerũt. ¶ De. P. Cœl. M. Cor.

COnsimili ratiõe post. P. Cœlius: Marcus Cornelius. M. Cethegus &. C. Claudius pp exta parũ curiose admota aris deoꝝ ĩmortaliũ: uariis tẽporibus: bellisq; diuersis: Flaminio abire iussi sũt: coactiq; ẽt. ¶ De Sulpitio.

AT Sulpitio iter sacrificãdũ e capite apex prolapsus: eidem sacerdotium abstulit.

¶ De Fabio Maximo.

OCcẽtusq; Sorcis auditꝰ: Fabio Max. dictaturã. C. Flaminio magisteriũ eqtũ dponẽdi: cãm p̃buit. ¶ De Publio Licinio.

ADiiciẽdũ his: qd. P. Licinio Põtifici Max. uirgo uestalis: qa q̃dã nocte parũ diligẽs æterni ignis custos fuisset: digna uisa ẽ: q̃ flagro ad

AT Sulpitio iter: Ob nullã aliã rẽ Sulpitius sacerdotio priuatus ẽ: nisi ꝙ apex e capite ceciderat: erat ãt apex ĩ sũmo flaminis pileo uirga lanata ut supra dixius: hoc ẽ ĩ cuius extremitate modica lana erat alligata. Vir. Ecce leui sũmo de uertice uisus Iuli: Fũdere lumẽ apex: & circũ tempora pasci.

COncẽtus: Vix inqt creati fuerãt dictator & mgr̃ eqtũ: cũ sacrificãtes uocẽ soricis audiuere & magistratũ depõere coacti sunt: Pli. ait cõcẽtu soricum dirimi auspicia annales referti sunt.

ADiiciẽdũ his: In æde deæ uestæ ignis æternus seruabat: cui sp una ex uestalibus diligẽtissima custos adhibeat: q̃ uigilãdo seruaret: ne aliquo casu extigueret ignis forte accidit ut ũa opp̃ssa sõno ignẽ extigui pmisit. qd cũ põtifici cognitũ eẽt flagelis tota ferme cõsecta ẽ. Li. uiii. scdi pũici belli plus inqt oibus aut nũciatis pegre aut uisis domi p̃digiis terruit aĩos hoiũ. Ignis ĩ æde uestæ extĩctꝰ ob q̃ cãm cæsa flagro ẽ uestalis uirgo: cuiꝰ custodia eius noctis fuerat iussu põtificis. P. Li. id q̄q̄ nihil portẽdẽtibus diis: cæteꝝ qa negligẽtia huãna acciderat: tñ & hostiis maioribꝰ p̃curari & supplicationẽ fẽri ad uestæ arã placuit. ⁋ Virgo ue. iõ uirgines uestales ppetuũ ignẽ s̃uabãt ut ad simlacrũ cælestiũ sydeꝝ custos ipũ flãma uigilaret: teste Floro: q dic̃. Nũa Põpi. focũ ĩ p̃imis uestæ uirgibꝰ colẽdũ ddit ut ad simlacrũ cælestiũ sydeꝝ custos ipii flãma uigilaret. Alii dñt ꝙ iõ s̃uabãt ut sig̃arẽt se ita ppetuo puras & ĩuiolatas eẽ dẽre sicut ĩuiolatꝰ s̃uabat ignis: his. n. teste Liuio stipẽdiũ de publico dari statuit Nũa Põpi. q hoc sacerdotiũ istituit ut assidue tẽpli ãtistites eẽnt: easq; uirgitate & aliis cærimõiis uñrabiles & scãs fecit ẽ: ãt uesta q̃ τῶ ῥιᾳ græ. dr̃: hãc ãt terrã eẽ p̃hibẽt q̃ ignẽ hr̃e mãifestũ ẽ. Flag. admoueret: uerberibus cederet.

ASCẽsius ¶ Eni pro qa: lr̃is missis a Tyberio grac. ex p̃uincia ad collegiũ augurũ: qbus. s. lr̃is significabat se aiaduertisse cũ legeret libros ptinẽtes ad sacra ppli. s. rõani aiaduertisse dico: tabernaculũ captũ uitio comitiis cõsularibꝰ. i. qbus conuenerant ad cõsules creandos. q̃. s. comitia ip̃e. s. tyberius fecisset: & ea re relata ab auguribus ad senatũ. ⁋ Cõsimili &c. Ordo est Publius Cælius. M. Cornelius Cethegus &. C. Claudius iussi sunt & etiã coacti: quod plus est: ideo ãt coacti: qa parere recusauerũt: unde cogẽtiũ nõ coactoꝝ hoc loco cõmendat religio: coacti itaq; sunt cõsimili rõne plus. i. deĩceps: uariis tp̃ibus & bellis diuersis abire flaminio. i. sacerdotio: pp exta admota. s. ab eis: aris deoꝝ ĩmortaliũ parũ. i. nõ satis curiose. i. accurate. Vbi signãdũ curiosum nõ sp ĩ malũ accipi: nã hic uitio dat nõ curiose egisse. ⁋ At sulpitio. Superiores q pp exta nõ satis curiose admota aris uidẽt satis iuste coacti abire flaminio seu sacerdotio: qd' uulgo dicimus degradari. ⁋ Occẽtusq; &c. Aliĩ cõcẽtus legũt: sed rectius occẽtus q̃si astrepẽdo sonus factus itelligat. ⁋ Adiiciẽdũ his &c. Adducit scrupulosæ obseruatiõis exẽpla q̃ si nõ aliud: hoc tñ utilitatis nobis afferre debẽt: ut memores simus q̃tũ in uera religiõe obseruãda diligẽtiæ hr̃e debeamus: cũ ethnici ĩ supstitiõe sua tã anxii obseruatores fuerĩt: ut p̃ igne p negligẽtiã extincto sacerdotula eius custos flagris sit admota. i. uirgis acriter cæsa. ⁋ Maximæ uero. Cõtra dicit approbata est diligẽtia Aemiliæ etiã dea approbante ut Oli. latius declarat Ordo est. Vero p sed. q. d. ecõtrario: Numẽ. i. diuinitas: uestæ q̃ nutu quæ uult facit: aut dea ip̃a: p̃stitit disciplinã. i. religiosam obseruationẽ q̃ a maioribus ut discipula accepit.

NOn mira. Trãsiturus ad religionis in Marcello narrationẽ more suo p̃fat dicẽs. Igit. i. q̃doq dẽ tã anxie religionẽ seruarint ut cõcẽtu soricis mouerent nõ miꝝ sup. est: si idulgẽtia. i. opa clemẽter ipẽsa ptinax. i. pseuerans q̃si obstinato aĩo: uñ licet in bono sit hoc loco: tñ nescio qd q̃si nimiũ siqd in his nimiũ eẽ possit: notat: tractũ est uerbale a ptinẽdo. i. ppetuo tenẽdo cõtra oẽs eripe uolẽtes: idulgẽtia uero ab idulgẽdo idulgere ãt ẽ clemẽti aut facili aĩo opam dare & q̃si dissimulãdo ignoscere: unde mollis educatio liberoꝝ idulgẽtia authore Quintiliano uocat: & qa deus q̃do citra cõdignũ puniti: ĩmo misericorditer ignoscit aut culpã remittit: nobis quodãmõ idulgere uĩ. i. affectiõe p̃na pctã nostra tegere: ideo indulgẽtiã pro uenia ecclesia liberius sæpe q̃ uocabulum patiatur accipit: non tamen tam absurde ut nonnulli cauillantur. Si inq̃ ptinax idulgẽtia eoꝝ doꝝ. i. taliũ q̃les coluit: exubuit. i. nõ excubãtiũ ĩtẽta fuit & q̃si uigilãs cũ utrũq.

THE. ¶ Concentus: Lego occentus ex antiquis codicibus.

MAxiæ uir. Dioȳ. alic. d̄ficiēte iḡt aliq̄do negligētia q̄dā igne: cūstode tūc eius æmilia aliaq; uirgini nup OLI.
electaꝝ: & tūc discētiū tradēte cuiꝰ curā pturbationē fuisse tota ī urbe m̄ſā & īqſitionē p pōtifices: ne
pollutio aliq̄ circa ignē sacerdotibus extitisset: tūc āt æmiliā ferūt īsontē q̄dē: sed dubitabundam ex
hmōi casu pōtificibus sacerdotibus & aliis uirgibus mānus sup arā tēdētē ita dixisse: uesta urbis Ro.
custos siq̄dē pie & iuste sacra tibi pfeci: ānis paulomius. xxx. & aium purū hn̄s & corpus castū de nōstra mihi
sisq; auxilio: neq; puipēdas sacerdotē tuā morte mori miserria: si uero ipiū aliq̄d gestū ē a me: meo īpius suppli

cio urbis polutionē ex pia: hæc dicētē & scidētē a carbasea ueste: q̄ tunc amicta erat fasciā: post p̄ces factas iecisse eā sup arā dn̄t: & ex frigido m̄l to an̄ nulláq; seruāte sitillā ciere flāmā emicuisse multā p carbasū: ita ut nec ciuitati lustratiōe nec nouo opus eēt igne: dicit ergo Vale. illa q̄dē q̄ negligēs fuerat: flagellis cruciata: at uero æmilia tā etsi nescio q̄uo ignis extīctꝰ eēt tātā tn̄ aio r̄ligionē cōcœpit: ut cū suplex deæ misericordiā iplo rarēt foculo carbasū suūsup īponēs meruerit icēso carbaso ignē extīctū suscitarē: ad id ergo ualet aduersatiua cōiūctio uero illa q̄dē pœnas dedit negligētiæ. At uero hāc tutā p̄stitit nuīe & ē argumētū: q̄d nō solū a pœna: sed ēt a rep̄hēsiōe tutā seruauerit: nā nō mior plerūq; solet eē rep̄hēsio q̄ pœna. Disciplinā. Custodiēdi ignis. Carbasū: Materiā posuit ꝓ forma: ē. n. carbasus tēuissimi lini genus: q̄d nūc & frequentissime ꝓ uelo sumit: & ē metōymia Foculo. Diminutiuū a foco ē āt focus locus ubi fouet ignis: īp̄m uero elemētū ignis ē: ergo foculo loco ubi erat ignis extīctꝰ. Nō mi. igit. Nūc dicit q̄d nā ꝓ tāta r̄ligiōis diligētia P. R. meruerit: ut uidelicet: d̄os ꝓpicios sp h̄uerit: q̄ ꝓ ipio suo n̄ solū cōſuādo sed ēt augēdo īuigilauerit.

Carbasus

Foculus

moueret. ¶ De Virgine Aemilia.

MAxime uero Virginis Aemilie discipulā extīcto igne: tutā ab oī reprehēsiōe Vestę numē p̄stitit: q̄ adorāte: cū Carbasū: q̄ optimā habebat: foculo īposuisset subito ignis emicuit.

¶ De Marcello: & tēplo Honoris.

NOn mirꝝ igit si ꝓ eo īperio augēdo: custodiēdoq; ptinax eoꝝ īdulgētia deoꝝ sp excubuit: q̄d tam scrupulosa cura: paruula quoq; momēta religiōis examinari uidet: q̄a nunq̄ remotos ab exactissimo cultu cerimoniarum oculos habuisse nostra ciuitas existimanda est.

IN qua cum Marcellus quintum consulatum gerens: templum Honori: & Virtuti: Clastidio priꝰ: deide Syracusis potitus

NOn mirū igit: Q uādoq̄dē igit adeo diligētes ī seruāda religiōe fuerē Ro. nihil ē q̄d q̄s q̄ admiret si tāta fuerit deoꝝ īdulgētia ī cōseruādo augēdoq; īpio ro. Pertiax: Perseuerās & notādū ptiacē plerūq; & ī bonā ptē accipi posse ut hoc loco: cū ī malā ut plurimū pōi cōsueuerit: ē. n. ptiax is q ubi nō dēt tēax & obstiatus ē: sed hoc loco ptinacē curā pseuerātē dixit. Scrupulosa: Solicita & exq̄sita diligētia: ut nihil oīno p̄termitteret: nā scrupulus lapillus breuis ē: q breuitate sua ferme n̄ uī: sed calcatus solicitudinē creat: un̄ scrupulū solicitudinē & difficultatē dicius: Te. Inieci scrupulū: & scrupulosū sollicitū & āxiū dicius. Paruula: Sicut d̄ occētu soricis: d̄ apice lapso. Momēta: Incliatiōes. Exāinari: Exq̄ri exam̄ ꝓprie d̄r ligua bilācis hoc ē libræ: q̄ rectissimā eē optet cū aliq̄d pēsamus: q̄ si huc aut illuc īcliauerit plꝰ miusue eē ītelligius id q̄d pēsamus & ꝓpea examē iterdū d̄r iudiciū. Vn̄ psius. Examē ut iprobū ī illa castiges trutina: exam̄ dicit iudiciū. s. Po. Ro. Exactissimo: Exq̄sitissimo: nā exigere p̄ter alias significatiōes exq̄rere quoq; significat. Cærimoniaꝝ: Cærimōiæ ut ipse Paulo post ducturus ē; dictæ sunt quia urbe a gallis capta cum uestales uirgines: simulacra deorum ex hostibus erepta traducerēt: cærete oppidum potissimum conuenere ubi benigne fuerunt hospitio susceptæ: donec a gallis ciuitas per Camillum recuperata & liberata fuit: in huius beneficii memoriā Ro. p̄stiterunt: ut omnis cultus diuinus omnisq; sacrorū ritus cærimoniæ dicerent a cærere oppido.

Pertinax in bonū

Examiare

Exactum

Cærimōiæ

IN q cū Mar. Marcellꝰ cōsul prio clastidiū galliæ cisalpiæ oppidū q̄d nūc castigiū d̄r oppugnādo fortiter cœpat: deide magno labore atq; uirtute siracusas expugnauerat: itaq; ex duoꝝ oppidoꝝ expugnatiōe duobus diis uota fecerat honori. s. & uirtuti tēplū ædificaruꝝ: parta uictoria romā uēit: & cū uota psoluer uellet utriq. s. tēplū unū ædificarē: pōtifices restiterē: q̄a dicerēt id cōtra r̄ligionē eē. Li. secūdi pūici belli lib. vii. d̄ hac ipeditiōe sic breuiter r̄fert. Cōsulū alter. Q. Crispius ad exercitū quē. Q. ui. Flac. h̄uerat cū supplemēto ī lucāos ē ꝓfectꝰ. Marcell d̄ aliæ atq; aliæ obiectæ aīo r̄ligiōes tenebāt: ī q̄bus q cū bello gall. ad clastidiū ædē honori & uirtuti uouisset: d̄dicatio eiꝰ a pōtificibꝰ īpediebat: q negabāt unā cellā duobꝰ diis r̄cte dicari: q si d̄ cœlo tacta aut ꝓdigii aliq̄d ī ea factū eēt difficilis ī ea ꝓcuratio foret: q utri d̄o res diuia fieret sciri nō posset: neq;. n. duobꝰ nisi certis diis rite una hostia fieri ita addita uirtutis ædes a ꝓpato ope: neq; tn̄ ab ipso ædes eæ dedicatæ sūt: tū demū ad exercitū quē priore āno uēusiæ reliq̄rat cū supplemēto ꝓficiscit.

Clastidium

¶ Hois nō dei sit: ꝓ eo. i. tali & tā religioso īpio augēdo & custodiēdo ne imiuat q. i. q̄a quoq;. i. ēt puula momēta. i. pōdera r̄ligiōis ut ē cōcētus soricis: uidet exaiari. i. expiri: discuti: tā scrupulosa. i. āxia cura. q̄a n̄ra. i. rōana ciuitas nūq̄. i. n̄ unq̄: n̄ ē existimāda. i. iudicāda aut cēsēda: h̄uisse unq̄ oculos r̄motos ab exctissimo cultu ceriōniarū. i. reꝝ diuiaꝝ. In q̄. s. ciuitate cū Marcellus gerēs. v. cōsulatū: uellet potitus prius clastidio oppido i cisalpina illis nobis trāsalpina gallia: deide potitis syracusis urbe opulētissima ī sicilia: hoc ē postq̄ uoti cōpos factus eas urbes expugnauerat: cōsecrare honori: scilicet deo sic dicto: & Virtuti: scilicet bellicæ: id est fortitudini: quæ proprie uirtus dicitur: templum: scilicet communæ debitum; scilicet illis: uotis nūcupatis: id est expressis uocaliter: & non solum animo conceptis: impeditus est a collegio pontificum: negante: id est quod collegium negabat. Vnā cellā (quam imperiti capellam uocant). i. sacellum dicari. i. consecrari: recte. i. decēter duobus diis.

ASCēsius

¶ Maxiæ uirginis. Maxiæ dignitatis nō familiæ nomē ē aut propriū. Nā maxima sic appellat: ut Pōtifex Max. THE.

OLI.

Votū conceptum

℄Nūcupatis: Votū duplex ē: cōceptiuū: & nūcupatiuū: cōceptiuū qđ aīo & mēte solū cōcipit̄ sed uerbis nō exprimit̄: nūcupatiuū uero qđ noiatū uoce declarat̄ atq; uouet̄: ut si dixero: si ualitudinē recupauero statuā argēteā ī tēplo Mariæ uirginis cōstituā & erigā. Qui uota nūcupassent ea libellis īscripta tēplorū porticibus affigebāt. ⁋Siqd ꝓdigii: ut si serpēs ī eo tēplo apparuisset dignosci nō potuisset ab utro ꝓfectū: & illud hostentū eēt: ppea nec utri eēt sacrificādū: aut si tēplū de cœlo tactū fuisset pari rōne dignosci nō potuisset: qūo illđ expiādū eēt. ⁋Rē diuinā fa. Sacrificare signĩcat. ⁋Nisi cer. diis: Vt polluci & castori: ut apolini & dianæ: ut ueneri & adoni: ut cybele & atti: hæc numina societatē qdā iter se hr̄e dicebant̄. Itaq; ambobus una sacrificabat̄: pſerti castori & polluci: ita tñ ut utriq; suus hr̄et̄ honos: & iō Marcel. coactus ē hac admonitiōe & supstitiōe pōtificū nō unā ædē duobus diis: sed duas ædificare & cōsecrare. ⁋Separatis ædibus ædes licet plurali nūero ut plurimū priuatū uniuscuiusq; domū significet: singulari uero tēplū: tñ i plurali plerūq; & ꝓ tēplo accipit̄ ut hoc loco: sūt q dicāt cū adiectione aliq̄ eē dicendū: ut i æde sacra: i æde pacis: in æde apollinis:

Aedes

eodē mō i plurali: ut sacræ ædes deoꝝ ædes: aut nympharū ædes: si uero absolute dixerius ædes domū tātūmō designar̄: & ppea apud iurisconsultos iueniri ædes ꝓ oi spē ædificii. ⁋Collegio: qa collegiū nō respexit āplissimi uiri auctoritatem: uoluit.n. religiōis ritū sāctitatēq; seruatā: nec duplicata qdē ipēsa Marcellū a soluēdo uoto deterruit: nā duo tēpla cōstituit q unū tātummō uouerat & i hoc Va. dissentit a Liuio q nō dedicata ab eo fuisse dicit sicut supra ondimus. ⁋Adiecto ipēsæ: Accessio expēsæ ut ubi tēplū unū uotū

Obseruatio

eēt duo dedicaret̄. ⁋Suus te. Suus ordo suaq; lex. ⁋Obseruatio: Honor & reuerētia ut religio suū ordinē suāq;

Obseruantia

obseruationē retineret. Differt tamen iter obseruantiā: & obseruationē qa obseruatio pro quadā animaduersione accipitur in modum speculatio nis: obseruantia uero est ueneratio quædā & honoris exhibitio.

nūcupatis debitū uotis cōsecrare uellet a collegio pōtificū ipeditus ē: negāte unā cellā duobus dīs recte dicari futuꝝ.n. siqd ꝓdigii accidisset i ea: ne dignosceret̄: utri rē diuinā fieri oporteret: nec duob⁹ nisi certis dis una sacrificari solere: ea pōtificū admōitiōe effectū ē: ut Marcellus separatis ædibus: Honoris: ac Virtutis simulachra statueret neq; aut collegio pontificū autoritas āplissimi uiri: aut Marcello adiectio ipēse ipedimēto fuit: quominus religionibus: suus tenor: suaq; obseruatio redderetur.

℄De Lucio Furio bibaculo.

OBruit ēt tot illustrib⁹ cōsularib⁹. L. Furi⁹. Bibaculus exēpliq; locū uix post marcellū iuenit: Sed pii simul: ac religiosi animi laude fraudādus nō ē q ꝑtor: a patre suo collegii Salioꝝ magi

OBruit̄ tot il. cū ancylia. xii. salii p urbē uetusto mor̄ gestarēt: illiq; sacro urbis ꝑtor ītereſſet Luci. Fur. bibaculus: forte pr̄ eius tūc salioꝝ mgr̄ iussit eū ācylia tollē & ferre p urbē tāq̄ ñ ꝑtor: sed unus eēt e saliis paruit sūmū ꝑtoriis ipiū ꝑcepto pr̄is: q̄q̄ hōeste negare potuisset: qm̄ officii maioris gr̄a uacationē & imūitatē hēbat: tñ qa oē qđ diis exhibet̄ officiū laudabile sp hētur & ē: nō duxit idignū ancylia ferre ꝑeūtibus lictoribus: fuit āt ꝑtor sēdo pu. bel. ⁋Obruit̄: Quasi iqt Fu. bibacul⁹ opprimit̄ ut emergere uix possit: tāto fulgor̄ & claritate supioꝝ exēploꝝ. ⁋Cōsularibus: Vir cōsularis dr̄: q aliqd o gesserit cōsu

Cōsularis

latū sicut ꝑtorius q ꝑturā. Cēsorius q cēsurā administrauerit. ⁋Vix post mar. Vix dignus ē iqt q subiūgat̄ Mar

Saliorū collegiū

cello. ⁋Sed pii: Quia paruit pr̄i. ⁋Religiosi. q pricipi salioꝝ collegi. ⁋Collegii sa. Salii ut Liu. tradit. xii. i urbe fuer̄ a Numa cōstituti: & Marti gradiuo cōsecrati: q totidē ācylia p urbē cū saltibus gestabāt atq; tripudiis: canētes ueterē: māurii memoriā. Ancylia uero scuta erāt: q oras. i. extrēitates hēbāt in similitudinē labiorū. Vñ &

Ancylia

ancylia dcā sūt ab oris q̄ sunt circū labrū scđm alios uero ab ανξη q̄ ciuitas laborabat: tūc cū de cœlo lapsū est scutū: cōstat.n. regnāte numa breue scutū atq; rotūdū de cœlo lapsum: de quo Oui. Ecce leui scutū uersatū leniter aura. Decidit a pplo clāor ad astra uēit. Cōsulti deide auruspices respōderūt ibi futuꝝ totius orbis ipiū ubi scutū illud seruaret̄: quo accepto responso & honoris gratia: & quo idē tutius seruaret̄: ne ab hostibus surripi posset. Numa Pōpili. xii. alia ad similitudinē cælestis illius fabricari iussit: q fuere in tēplo Martis reposita: & cum. xii. sacerdotes adolescētes numa ipsi Marti gradiuo delegisset: illisq; dedisset insignia pictas tunicas & super tunicas æneum pectori tegmen: iussit ipsa cælestia arma: quæ ancylia nominauit suspēsa collo ab illis p Vrbem portari: cum salio atq; tripudiis carmina decantari. & salii dicti sunt a saltu. te. Oui. q dicit. Iam dederat saliis a saltu nomina dicta. Armaq; & ad certos uerba canenda modos. Inter cætera carmina hoc fuisse dicūt. Veterē māurii mēoriā: qa cum numa acciuisset undiq; fabros: q scuta alia cælesti similia fabricarent: inuentus est qdā Mamurius: q cæteros artificio supauit: nā adeo simillima fecit: ut a cælesti discerni nō possent. Iussus itaq; primū peter̄ qđ uellet: nihil aliđ petiisse dr̄: nisi ut Salii ācylia gestātes p urbē cāerēt i ueterē Mamurii mēoriā:

ASCēsius

℄Quoꝝ diuersa eēnt nūina? Eni ꝓ qa: sup. dicebāt: futurū sup. eē siqd ꝓdigii accidisset i ea. s. cella ne. i. ut non dignosceret̄: utri. s. deoꝝ oporteret rē. s. diuinā fieri: nec solere sacrificari. i. unū sacrificiū fieri: duobus diis: nisi certis: ut polluci & castori: apollini & dianæ & similibus quoꝝ una aut subalterna putaret̄ potestas. Effectū ē ea admōitiōe ut Marcel. statueret simulacra honoris & uirtutis ædibus separatis: neq; aut authoritas āplissimi uiri: uidelicet Marcelli: fuit ipedimēto collegio pōtificū: qa ei obtēperatū ē: aut adiectio. i. icremētū ipēsæ uidelicet binaꝝ ædiū fuit ipedimēto Marcello: qa uota psoluit: ut nō fuit dicit ipedimēto quominus. i. ut nō suus. i. debitus tenor & sua obseruatio redderet̄ religiōibus. ⁋Obruit̄ &c. Ordo ē furius bibaculus: uir clarus qdem sed non consularis: obruit̄. i. opprimit̄: etiam tot illustribus sup. uiris: consularibus. i. q consulatum gesserint & uix inuenit locum exempli. i. ut eius exemplum de obseruata religione recitet̄: postquam Marcellum de quo iam dictum: sed quasi dicat licet post consulares: tamen non est fraudādus laude animi pii simul ac religiosi.

¶ Vnde Oui. Tũc sic mamurius merces mihi gĺia dixit: noiaq; extrẽo carmĩe nr̃a sonẽt. Idq; sacerdotes opi ꝓmissa uetusto. Præmia psoluũt mamuriũq; uocãt. Fuit ãt tãte reuerẽtiæ saliorꝝ collegiũ. ut aphricãus nõ erubuerit unũ fieri de saliis. Teste: Li. li. vi. de bello Mac. Nec L. Furius Bibaculꝰ, ut ĩ hoc exẽplo pr̃i suo saliorꝝ magr̃o parerẽ recusauit: q̃uis ꝑtor eẽt: oẽs ãt salios ex gẽte pr̃icia fuisse creatos testat̃ Dio. de ãtiqtatibus ro. dicit. n. Sexta ãt ps istitutiõis circa diuia his distributa ẽ: q uocãt̃ a ro. salii: quos nũa ĩpe ex pr̃iciis creauit iuuenes. xii. spectatissimos deligẽs: quorꝝ sacra maẽnt ĩ palatio; uocãtq; palatini. Hi qdẽ agõales: a qbusdã uero collini uocati salii: quorꝝ qdẽ sacrariũ ĩ collino est mõte: OLI.

stro iussus sex lictoribus ꝑcedẽtibus arma ancylia tulit. q̃uis uacationẽ huius officii: honoris beneficio haberet. Oia nãq; post religionẽ ponẽda semp nostra Ciuitas duxit: ẽt ĩ qbus sũme maiestatis cõspici decus uoluit. Q uapp ñ dubitauerũt sacris ĩperia seruire. ita se humanarꝝ rerꝝ futura regimẽ existimãtia: si diuinæ potẽtie bene: atq; cõstãter fuissent famulata. Q đ aĩ iudiciũ ĩ priuatorũ quoq; pectoribus uersatũ ẽ. Vrbe. n. a Gallis capta: cũ Flamẽ qrinalis: uirginesq; Vestales sacra onere partito ferrent: easq; Pontem Subliciũ trãsgressas: & Cliuũ qui ducit ad Ianiculũ descendere incipiẽtes. L. Aluaniꝰ plaustro Cõiugẽ: Et liberos uehẽs aspexisset ꝓpior publicæ religiõi: q̃ priuatæ charitati: suis: ut

post. Numã cõditũ ab hostilio rege ex uoto: qđ idẽ bello sãbino nũcuparat: hi ãt salii oẽs iactatores qdẽ sũt & laudatores armatorꝝ deorꝝ. Sollẽnitas ãt eorꝝ est circit̃ panatenea: mẽse Martio: q sũptu agit̃ publico: multaq; alia de his Dio. tradit: q hoc referr̃ lõgũ & tediosũ eẽt. Sex lictoribꝰ cõsul. xii. lictores hẽbat: ꝑtor ãt sex. ¶ Vacationẽ: qa ꝑtura faciebat illũ huiꝰ officii & laboris ĩmunẽ: ergo uacationẽ ĩmũitatẽ officii. s. gestãdi ancylia. ¶ Honoris: Magr̃atus. s. ꝑturæ: Oia post religionẽ. i. oia cædere religiõi. ¶ Etiã ĩ qbus: Subaudit̃ ea hoc ẽ ĩpia. ¶ Sũmæ ma. de. Vt ĩ cõsularibꝰ ꝑtoriisq; uiris. ¶ Regimẽ. Existiabãt se reges esse futuros. ¶ Bñ atq; cõstãter: bñ utrũq; coniũxit qa necessariũ: nã potuisset bñ certo tpe seruir̃: sed ñ cõstãter. i. pseuerãter: iõ dixit bñ & ꝯstãter. ¶ Q đ aĩ iudiciũ: Ver̃ iq̃ maiores nr̃i ita existimarũt se futuros reges si diligẽter pieq; religionẽ seruarẽt ut nihil qđ ad eius fructũ ptineret omitterẽt: nã & L. Aluãius q̃uis plebeius eẽt & hũilis tñ diis ĩmortalibꝰ tãtã reuerẽtiã exhibuit ut liberꝝ suorꝝ curã religiõi postposuerit. ¶ Vestales ui. uirgies deæ uestæ cõsecratæ. ¶ Oner̃ ptito: qa æq̃ portione diuiserãt iter se simulachra deorꝝ & reliq̃ sacra: q cũ mlta eẽnt nisi a multis ferri non poterãt. ¶ Subliciũ põtẽ: Subliciũ q̃si sub Luciũ: nã sublucari purgare sigñat: uñ subliciũ lignũ purgatiuũ: ergo põs sublicius põs ligneus a subliciis dictus: sunt. n. sublicia ligna q sustinẽt põtẽ hic ãt primũ factus ẽ a põtificibus: & sæpe restitutus: uñ ẽt põtifices dci sũt. ¶ Cliuũ: Cliuus dr̃ locus molliter arduus. ¶ Ad ia. Quia ianiculũ amnẽ tiberis põte cõiũxit: dictũ ꝙ ianua sit eũtibus ĩ hetruriã. ¶ L. Alua. hæc idẽ Li. testat̃ li. v. dicit. n. Flamẽ iteri qrinalis. Virgĩesq; uestales: omissa rerꝝ suarꝝ cura: q secũ ferẽda sacrorꝝ: qq;: qa uires ad oia ferẽda deerãt: relinquẽda eẽnt cõsultãtes qsue ea locus fideli asseruaturꝰ eẽt custodia: optimũ ducũt: cõdita ĩ doliolis sacello ꝓxio ædibus flaminis qrinalis: ubi nũc despui religio ẽ: defodere: cætera iter se onere partito feruntur uia: q sublicio põte ducit ad ianiculũ: ĩ eo cliuo eas cũ L. Alua. de plebe Ro. hõ cõspexisset plaustro cõiugẽ ac liberos habẽs iter cæterã turbã q ĩutilis bello ex urbe excedebat: saluo ẽt tũ discrimie diuiarꝝ hũanarũq; rerꝝ irreligiosũ ratus sacerdotes publicos sacraq; Po. Ro. pedibus ire: ferriq; se ac suos uehiculo cõspici descẽder̃ uxorẽ ac pueros iussit: uirgines sacraq; ĩ plaustrũ ĩposuit: & cæt̃ quo iter erat sacerdotibꝰ peruexit. ¶ Propior. i. publicæ religiõi magis cõsẽtiẽs. ¶ Cærete op. ĩdecliabile ẽ sicut ꝑneste: hoc ãt oppidũ primũ appellabat̃ agyllina: sed cũ latini igrederẽt̃ hãc urbẽ: & ignorãtes nomẽ eius iqrerẽt: oppidãi q græci erãt existiantes se salutari aut optimũ eẽ putãtes: si eos prius ĩpi salutarẽt respõderũt χαῖρε. idẽ ciuitati nomẽ remãsit ut cære siue cærete dicerẽt̃: & qa dixi eẽ ĩdecliabile: sũt tñ q uolũt decliari hoc cærete huius cæretis. Li. tñ ut supra uidius hoc cære ĩdecliabile dixit: & nomen patrium hic & hæc cæres huius cæretis. Virg. lib. vi. Est ingens gelidum lucus prope cæretis amnẽ: qui teste Seruio minio dicitur. ut idẽ lib. x. Qui cærete domo: q sunt minionis in aruis: fuit ãt cærete; ut uult Strabo: a pelasgis e thessalia ꝓfectis conditũ: & a tyrrhenis aduersus agyllinos belligerantibus denoiatũ: cũ qdã murꝝ subiẽs urbis nomẽ ꝑcũctaret̃ ꝓ respõso a thessalis accepit salutẽ renũciãtibus χαῖρε qđ tusci bonũ omẽ accipiẽtes captã urbẽ sub mutato uocauere noie. x. ãt milibus passuum distat ab urbe.

Vacatio — Regimen — Sublicius pons — cliuus — Cere opp. Agyllina — Cerete

¶ Qui prætor. i. cũ esset prætor iussus a patre suo magistro collegii saliorum: qui præsul dici posset. i. primus sacerdotum martis dum ancylia ferrẽt per urbem salientiũ: tulit arma. s. martis ancylia dicta: sex lictoribus ꝓcedentibus: cũ cõsulibus duodeni essent: q̃uis haberet uacationẽ. i. exẽptionẽ huius officii. s. portandorũ ancyliũ uel ancyliorꝝ: utrunq; enim dicit̃: beneficio honoris. i. ꝑtætorii: Nãq; nostra. i. romana ciuitas duxit semper oia habẽda post religionẽ. i. cultũ deorũ: etiã sup. illa in quibus uoluit decus summæ maiestatis cõspici. Quapropter imperia. i. ĩperatores nõ dubitauerũt seruire sacris. i. rebus diuinis: existimantia. i. iudicãtes se futura. i. se futuros: regimẽ. i. rectores: rerũ humanarũ: famulata. i. si fuissent famulata. i. si ipsi fuissent famulati. (Nã ut seruitia ꝓ seruis passim ponunt̃: ita ĩpia ꝓ ĩpatoribus ponit) bene & cõstãter potẽtiæ diuinæ. ¶ Quod aĩ iudicium transit ad aliud exemplũ di. Quod iudiciũ animi: uidelicet diuina humanis eẽ anteponẽda: uersatum est quoq; in pectoribus priuatorũ. i. nõ geriẽtiũ magistratũ; aut ut dicũt officiũ publicũ. Vrbe enim uidelicet Roma capta a gallis: cũ flamen. i. sacerdos quirinalis. i. Quirini seu Romuli: & uirgines uestales. quæ illis erant q̃les nobis sanctæ moniales: ferrẽt. i. portarent: sacra. i. res sacras onere ptito. i. iter ipsas diuiso: & Lucius Aluanius uehens plaustro. i. curru: coniugẽ & liberos aspexisset eas transgressas pontem sublicium: idest ligneũ tyberi impositũ & ĩcipiẽtes descendere cliuũ. i. de cliuo q ducit ad ianiculũ suburbiũ urbis qua in hetruriam itur. ASCẽsius

OLI. ¶ Testāť:testificanť & q̄ſi ꝑbat. ⁋ Inde:ex hac hoſpitalitate. ⁋ Quare agreſte illud. Tm̄ ualuit occaſio ſuſcipiē di ſacra Ro.ut plauſtrū agreſte par uľ ēt maius fuerit & hŕi potuerit:triumphali currui: qui tanto ornamento & apparatu īſtructus imperatores ad capitoliū uehere conſueuerat. ⁋ Tempeſtiue capax:ꝙ ſuo tempore onus acceperat egregium. ⁋ Anteceſſerit:ſuperauerit fulgētiſſimi quātocūq; apparatu ornatiſſimus fuerit.

e Adē reip.tēpeſtate:Cū capitoliū obſidereť a gallis:quo pauci admodū rōani ciues urbe iā capta cōfugerāt:iter cæteros erat.C.F.dorſo:cui pariter & familiæ ſuæ q̄rini ſacra fuerāt demādata ut certo

plauſtro deſcēderēt: iperauit:atq; i id: Virgines:& ſacra ipoſita:omiſſo cœpto itinere:cerete oppidū ꝑuexit ubi cū ſūma ueneratiōe recepta:grata memoria:ad hoc uſq; tp̄s hoſpitalē hūanitatē teſtāť.Inde .n. iſtitutū ē ſacra:Cerimonias uocari:quia Ceretāi ea:īfracto reip.ſtatu:pide:ac florēte:coluerūt.Quare agreſte illud:& ſordidū plauſtrū:tēpeſtiue capax cuiuſlibet fulgētiſſimi triūphalis currus: uel æquerit gloriā:uel anteceſſerit.

¶ De Caio Fabio.

EAdē reip. tēpeſtate.C.Fabi⁹ Dorſuo memorabile exēplū ſeruatæ rligiōis ēdit. Nā cū Gallis Capitoliū obſidētib⁹ ne ſtatutū Fabiæ gētis ſacrificiū iterrūpereť.Gabino ritu cictus:manibus:humeriſq; ſacra gerēs:p. medias hoſtiū ſtatiōes:i Quirinalē collē puenit.ubi oibus ſolemni more peractis:i Capitoliū:poſt diuinā uenerationem:uictriciū armorū pinde:ac uictor:rediit.

¶ De.P.Cornelio & Bebio Pāphilo Conſulibus.

MAgna cōſeruāde religiōis ēt Pub. Cornelio.& Bebio Pamphilo COSS.apd maiores nr̄os acta cura ē.Si q̄dē i agro Lucii petilii ſcribæ ſub Ianiculo cultoribus terrā alti⁹ uerſātibus:duabus arcis lapideis reptis:q̄rū i altera ſcriptura idicabat corpus Numæ:Pōponii filii fuiſſe i altera libri recōditi erāt latini ſeptē de iure pōtificū

tpe ea i q̄rinali colle celebrarēt: cū igiť ſacrorū dies iſtaret iāq; ui bē totā galli occupaſſēt:nō dubitauit ſalutē ſuā ꝑ deoꝝ ſacris exponere: nā de capitolio deſcēdit:& gabio ritu icict⁹ p medias hoſtiū acies i q̄rinalē collē pueit:debita ſacrificia pegit:& i capitoliū ſaluus & incolumis rediuit:qđ idē Li.Teſtať eo.li.dicit.n. Sacrificiū erat ſtatutū fabiæ gēti i q̄rinali colle ad id faciendū C.F.dorſo gabio cictus ritu ſacra māibus gerēs: cū de capitolio deſcēdiſſet:p medias hoſtiū ſtatiōes egreſſus:nihil ad uocē cuiuſq; terroremue motus i q̄rinalē collē pueit: ibiq; oibus ſolēniter pactis:eadē reuerſ⁹:ſiſr cōſtāti uultu graduq; ſatis ſperās ꝑpitios eē deos quoꝝ cultū ne mortis q̄dē metu ꝓhibitus deſeruiſſet: in capitoliū ad ſuos rediit ſeu attonitis gallis miraculo audaciæ ſeu religiōe ēt motis cuius haud q̄q̄ negligēs

Tépe/ſtas gēs ē. ⁋ Eadē tē.Eadē calamitate:ſed & tēpeſtas: aliq̄do ꝑ tpe pōiť.i q̄ ſignificatiōe freq̄nter utiť Sal:Dorſo.Multi legūt dorſo ſuo:ſed ut Li.& Cice.docēt:dorſo cognomē fuit:ergo legētiū ipitia ſuo additū ē. ⁋ Interrūpet:Nā ſtatuto die ſacra q̄rino exhibebāt. ⁋ Gabino ri.ici. Videlicet toga p tergū reiecta ſub lacerto ita ut ad dexterā ptē laciā traherēt:& ſub ueſte exteriore laciniæ māus dextera tenereť:hoc factū eſt qa cū gabini ſacra celebrarēt hoſtes ſupuenere:illi āt reiecta p tergū lacinia ueſtis ut eēnt expeditiores hoſtē iſecuti fuderūt atq; fugarūt:de hoc ritu Luca. turba mior ſeqť ritu ſuccicta gabio. ⁋ Perid:Nō aliter q̄ ſi hoſtes uiciſſet:q uictores urbē occupant.

Gabi/nus ci/ctus

ASCē/ſius ¶ Propior.i.uicior:hoc ē magis ꝑpiqu⁹ i affectione:religiōi publicæ:q̄ charitati priuatæ. ipauit ſuis ut deſcēderēt plauſtro atq; omiſſo itineř cœpto: puexit cærete oppidū:ſic ab euētu dictū uirgies.ſ.ueſtales:& ſacra ipoſita i id.ſ.plauſtꝛ.ubi ipa ſacra ēcepta cū ſūma ueneratiōe:teſtāť uſq; ad hoc tp̄s quo hæc ſcripta ſť hūanitatē hoſpitalē.i. i hoſpitalitate exhibitā:mēoria grata.i.ob gratitudinē cōſeruata.Eni ꝑqa:iſtitutū ē idē:ſacra.i.res diuinas uocari cerimōias(quaſi a cerete:cū tm̄ a cerere alii malint:nā prima corripitur)quia ceretani coluerunt ea perinde.i.æqualiter in ſtatu reip.fracto:ac florēte.Quare illud plauſtrū agreſte & ſordidū:capax.ſ.maioꝝ utpote diuinoꝝ:tēpeſtiue.i.in tpe neceſſitatis:uel æquerit uel anteceſſerit gloriā cuiuſlibet currus triūphalis ſubaudi ēt fulgētiſſimi. ⁋ Eadē Reip.tēpeſtate.Affert.C.Fabii dorſonis iſeruanda religiōe memorabile exēplū ab Oliuerio ſatis explicatū.Ordo igiť textus eſt.C.i.Caius ꝓferť tam̄ Gaius.qa a gaudio p̄nomē illud īditū uolūt.Fab.i.in gēte fabia q̄ a fabis q̄s feliciter ſeuit cognomen ſumpſit: dorſo.ſ.noie aut agnomie:nā q̄ aliis cognomia aut agnomia aliis poſſunt fieri noia:dedit eadē tpate.i. calamitate reip.i.qua reſp.Rōana mſtis urgebať aduerſitatib⁹:exēplū mēorabile.i.mēoratu dignū:religiōis ſuatæ.i.obſeruatæ:& n̄ ꝑtermiſſæ.Nāq; gallis.ſ.ſenonibus obſidētibus capitoliū.i.arcē tarpeiā a capite hūano cū fundamēta eius iacerētur illic inuento aut ꝙ caput eēt urbis dictū:ne ſacrificiū ſtatutū gētis fabiæ.i.ſtatuto die a fabia gēte.Quirino fieri ſolitū:iterrūpereť.i.ꝑtermittereť:ipē cinctus ritu.i.more Gabino.i.toga per tergū reiecta & ſub lacerto alteta eius lacinia aut nexa aut tēta:gerēs māibus humeriſq; ſacra.i.ſacrificiis neceſſaria:puenit p medias ſtationes hoſtiū(Statiōes āt ſunt ubi aut naues aut milites ſtāt ad tp̄s:erectæ uidelicet & erecti in oēm occaſionē & reſiſtēdi & iuadēdi:ſumpto uocabulo a ſtādo:ꝙ q in piculo ſunt:aut diu q̄eſcere nolūt ſtare dicanť)in collē q̄rinalē ubi Quirino ſacra fiebant:& eſt unus e ſeptē collibus Romæ. Vbi.i.in quo colle oibus.ſ.ad ſacrificiū ptinētibus:peractis more ſolēni:rediit in capitoliū perinde ac.i.tanq̄ uictor euaſerit:aut quia iā hoſtes per quorū ſtationes euaſerat iciſſe ſibi uidebatur:aut qa poſt ſacrificiū de uictoria ſpei plenus erat:aut qa in cictu gabino exierat:ut gabini oli uictor rediiſſe uiſus erat:poſt diuinā uenerationē:armoꝝ uictrici q̄bus Romulus uictor euaſerat:q̄bus uerbis ſignificat haſtā aut aliud q̄ppiā armorum.Quirini illic fuiſſe cui diuinos exhibebāt honores.Niſi forte de cinctu gabino in quo ut gabini olim: ipſe iam uicerat intelligi malis.

Agna cõ.re.Li.de bello macedonico li.x.Eodẽ iqt áno i agro.L.Petilii scribæ sub ianiculo dũ cultores altius moliũt terrá: duæ lapideæ arcæ octenos ferme pedes lõgæ qternos latæ iuẽtæ sũt: opẽis plũbo deuictis: lr̃is latinis græcisq; utraq; arca iſcripta erat: i altera Numá põpiliũ Põponii filiũ regẽ Ro. sepultũ eẽ: i altera libros Numæ Põpilii iesse eas arcas cũ ex amicorũ snia dñus apuisset: q̃ titulũ sepulti regis hũerat: ianis iuẽta sine ullo uestigio corpis hũani ac ullius rei p tabẽ tot ánorũ oib9 absũptis i altera duo fasces cádelis iuoluti: septẽos hũere libros: ñ itegros mõ. sed recẽtessima spẽ. vii. l. latini de iur̃ põtificio erát. vii. græci d̃ disciplia sapiæ q̃ illi9 ætatis. eẽ potuit. Addit Antias Val. pythagoricos fuisse uulgatæ opiniõi q̃ credit̃ pythagor̃ auditoré fuisse numá mẽdacio ꝓbabili accõmodat fidẽ prio ab amicis q i re p̃sẽti fuerũt libri lecti mox plri bus legẽtibus cũ uulgarẽt. Q.u. Petilius p̃tor urbáus studiosus legẽdi hos libros a. L. Petilio sũpsit: & erat familiaris usus ꝙ scribá eũ q̃stor. Q. Petilius i decuriá legerat: lectis rerũ sũmis cum aiaduertisset pleraq; dissoluẽdarũ religionũ esse L. Peti. dixit: sese eos libros i ignẽ cõiectuꝝ esse prius q̃ id faceret: se ei pmittere uti si ꝙ ius seu auxiliũ se hr̃e ad eos libros repetẽdos existiaret expiret id integra sua gr̃a eũ factuꝝ. Scriba ad tribuos pleb. adiit: a tribũis ad senatũ res ẽ reiecta p̃tor se & iusiurádũ dare paratũ eẽ aiebat libros eos legi seruariq; nõ oportere: senatus cẽsuit satis habendũ ꝙ ptor iusiurádũ polliceretur libros primo quoq; tempore in comitio cremádos esse: pciũ pro libris q̃tum. Q.u. Petilio p̃tori maior iq; parti tribunorum plebis uideret̃ domino eẽ soluendum: id scriba non accepit: libri in comitio igne per uictiarios facto in conspectu ppli creiti sũt. De nũero li. Pli. li. xiii. na. hi. uarias refert scriptorũ opiniões ut alii. xiiii. alii plures: alii pauciores fuisse dicit. L. Petilii scribæ. Varro nõ Petilii sed Terẽ. agrũ fuisse dicit: teste Au. de ci. dei qd̃ ita sol uit̃ ut itelligáus agrũ fuisse Petilii eius: cultoré fuisse Terẽ. li. de disciplia sapiæ. i. de phia: erát. n. cõpositi de sapiẽtia: uidelicet qd eẽt sapiẽtia: Sapiẽtia át eadẽ ẽ q̃ phia. Sed phi ut plurimũ irreligiosi eẽ solẽt: nihil. n. credũt ꝙ nõ rõne naturali ꝓbari possit. ¶ Petili9 p̃t. cũ ad ptoré delati eẽnt: iurauit cõtra rep. eẽ ut legerent̃: qa ad soluẽdá religionẽ q̃ resp. fouebat̃ ptinerẽt. ¶ Victimarios: Per ministros uictimarũ: q uictias ligabát: cultrũ: aq̃ & molá parabát: & reliq̃ q̃ sacris erát necessaria: uictimarii dicebant̃: erát igit̃ ministri sacrificiorũ. ¶ Auocarent̃: Amouerẽt̃: abstraherent̃. ¶ Noluerũt. n. Reddit rõnẽ cur id fecerit maiores: ut aios rõanorũ religiõi deditissimos eẽ ostẽderẽt. In hoc át imitati sunt lacedæmõios: q archilochi libros: q cõtra religionẽ eẽnt exportari e sua ciuitate iusserũt. Librũ secreta ciuiliũ sacrorũ cõtinẽtẽ. Vnũ ex libris sybillinis fuisse itelligius: eiusmodi át libri occulte seruabant̃: & secrete q̃m igt̃ duũuir id patefecit: qd̃ cælerari opportuit: iusto supplicio affectus ẽ. ¶ Corrupt9: Scilicet pecũia. ¶ Duũuirũ: Duo primũ fuere tãtũmõ q libris sibyllinis p̃ficiebát: & hi erát p̃ricii: deide. x. p̃fecti sũt postea. xv. usq; ad syllana tpa: postremo. l. fuerũt: & licet fuerit plures i his tamẽ. x. uirorum nomẽ remansit.

totidẽq; græci de disciplina sapiæ: latios magna diligẽtia asseruãdos curauerũt: Græcos: qa aliq̃ ex pte ad soluẽdã religionẽ ptiere existiabant̃. Petilius p̃tor Vrbanus ex autoritate senatus p Victimarios facto igne icõspectu ppli creauit. Noluerũt. n. prisci uiri qcq̃ i hac ciuitate asseruari: quo ai holum a do rũ cultu auocarent̃.

¶ De Tarqnio Rege.

TArqnius át rex. M. Tulliũ duũuirũ. qd̃ librũ secreta ciuiliũ sacrorũ cõtinẽtẽ: custodiæ suæ cõmissũ: corruptus Petronio Sa-

¶ Magna &c. Laudat factũ Petilii q authoritate senatus quosdá libros numæ q cõtra religionẽ facere uidebát̃ cremádos curauit. Q. d nõ oẽs fortassis laudádũ cẽserẽt qa peiores suspicari liceat q̃ fortassis erát: aut ẽt nõ nihil ad nr̃am pietatẽ faciẽs cõtiuisse qd̃ i aliis arcis cõptũ ẽ. Sed illud asserere planũ diuinantiũ eẽt. Mihi certe piũ ur̃ ea cõcremasse q̃ cõtra religionẽ facerẽt ẽt si nõ bõa erat: ná boná putabát. Et nobis ex hoc exẽplo curandũ siqd cõtra religionẽ nr̃am nouerius id stati aboleamus. Titulus át iscite positus ẽ: nihil. n. cõsules egerũt. Ordo est. Magna cura cõseruádæ religiõis acta ẽ apud maiores nr̃os. i. priscos Rõanos: ẽt Publio Cor. & Bebio páphilo cõsulibus. i. cũ illi eẽnt cõsules. Siqdẽ. i. qa cultoribus. s. terrarũ: uersantibus. i. fodiẽdo iuertẽtib9 altius. i. ꝓfũdius: terrá: i agro lucii petilii scribæ (Var. tñ ut ẽ apd̃ Augu. i de ciuitate dei Terẽtii fuisse dicit: sed forte Petilii dñs erat fũdi: Terẽtius cultor aut cõductor) duabus arcis lapideis reptis. i. postq̃ reptæ erát duæ arcæ i q̃rũ altera scriptura q̃ erat i frõte: idicabat corpus. Numæ filii Põponii secũdi regis Rõanorũ fuisse. i. ex titulo cognoscebat̃ ꝙ i altera arcarũ fuerat corpus numæ: i altera. s. arca libri septẽ latini de iure põtificũ: & totidẽ. i. alteri septẽ græci de disciplina sapiæ erát recõditi. i. diligẽter cõseruati: P̃res sup. ubi id resciuerũt p p̃torẽ urbanũ: curauerũt latinos sup. libros asseruádos. i. ut asseruent̃ magna diligẽtia: Petilius. s. Q. uitus nõ lucius Prætor urbanus cremauit i cõspectu ppli: qa i comitiis: igne facto p uictimarios. i. q uictimas cremádi & mactádi curá habebát: cremauit dico græcos qa existimabant̃ ptinere ad soluẽdá. i. relaxádá & iminuẽdá religionẽ (Bñ soluẽdá dicit siqdẽ a religádo dictá uolũt). ex aliq̃ pte. Etenĩ ꝓ qa prisci uiri noluerũt qcq̃ asseruari. i. custodiri i hac. i. nr̃a. hoc ẽ Rõana: ciuitate: quo. i. p qd̃: ai hoium auocarent̃ a cultu deorũ. Tarqnius át rex. ꝓbat iudiciũ Tarqnii regis i re fere sili dicẽs. Tarqnius autẽ rex iussit. M. Tulliũ duumuirũ. i. fungentẽ cum altero uiro officio custodiendi sacros libros & ut uero simile est sybillinos: insutum culeo. i. sacco coriaceo: abiici in mare: ꝙ: id est quia ipse corruptus: scilicet pecunia: dedisset Petronio sabino describendum: id est de archetypo scribendum: aut trascribendum librum continentem secreta sacrorum ciuilium: commissum: id est creditum suæ custodiæ. ¶ Victimarios: Sacerdotes aut ipsi pcutiebant uictimas & Agones appellabantur: aut ipsis tenentibus alter impigebat cultrum quẽ uictimarium uocabant & popá. V. erg. Supponunt alii cultros. hæc ex Aelio Spartiano: Lutatio Placido Phoca grammatico. Propertius Succinctiq; calent ad noua sacra Popæ. M. Tulliũ: Dionysius Alicarnasseus. M. uocat Atylium. dubium tamen utri de ueræ lectionis incolumitate magis oporteat credi.

OLI.

Victimarii.

ASCẽsius

THE.

OLI. ¶Culeo ísutũ:Culeus erat coriũ lupinũ:i quo gallus ſerpẽs & ſymia ícludebanť deíde q̃ eiuſmodi ſupplicíũ
Decẽ meruiſſet íſuebať hoc culeo:& i mare uel i ꝓximũ fluctẽ ꝓiiciebať:poena át erat:qa gallus ſerpentẽ ſerpẽs ſy-
uiri miá:ſymia hoiem iſeq̃bať:hoc át ſupplicii gẽus parricidis irrogatũ ẽ.P.Maleolus mr̃e iterẽpta prius oĩum íllu
Culeꝰ tus culeo í mare ꝑcipitatus ẽ.¶Multo poſt:Quia uſq; ad tpa ſyllæ & Marii q ſexageſimo fuerũt ab urbe cõdita
anno:hoc lege põpeiana datũ ẽ ad populũ.¶Irrogatũ:Iniũctũ:ípoſitũ.¶Iuſtiſſime qdẽ:ꝓbat hĩc Po.ro.ſniam
iuſtiſſimá fuiſſe:q uoluerũt pricidas hoc eodẽ ſupplicii genere affici ¶Vidicta:Poena:a ꝓcedẽte qđ ſeqť:nam
ex poena ſequiť uindicta.¶Expianda:Purgáda.

bino deſcribẽdũ dediſſet: culeo íſutũ í mare abiici iuſſit.idq; ſupplicii genus nõ multo poſt parricidis lege irrogatũ eſt.Iuſtiſſime quidẽ quia pari uidicta parentum:ac deorum uiolatio:expianda eſt.

De Marco regulo Attilio.

Sed q̃ ad cuſtodiá religióis attinẽt: neſcio an oẽs.M.Attilius Regulus ꝑceſſerit: q ex uictore ſpecioſiſſimo:íſidiis Haſdrubalis:& Xáthippi Lacedæmonii ducis ad miſerabilẽ captiui fortũa ꝺduct⁹:ac miſſus ad.S.P.q.ro.legat⁹:ut ex ſe: & uno & ſene:cõplures poenoꝝ iuuenes pẽſareť:í cõtrariũ dato cõſilio Cart.petiit nõ ígnarus ad q̃ crudeles:q̃q; ẽt merito ſibi iſeſtos deos re-

Sed q̃ ad cuſtodiá:Hic.M.Attilius Regulꝰ fuit q prio pũico bello: poſt grauiſſimas Carthag.clades illatas:tadẽ íſidiis haſdrubalis & Xáthippi lacedæmõii ducis captus & carthaginẽ ductus Romá miſſus ẽ ad ſenatũ:ut ipius ꝑmutatione oẽs carthaginẽſiũ captiui reſtituerenť: cõtẽtiq; ſolo eius ſacramẽto nullo alio de reditu ſuo ualde illũ aſtrixerũt:hoc í ſenatu cũ attilius expoſuiſſet prius de hac re ſniam rogatus negauit:ꝓ ſe uno: & ſene tot iuuenes & ualidos hoſtibus eẽ reddẽdos:in cuius ſniam facto ſenatus cõſulto nõ reddi.ſ.captiuos:cũ ut i pr̃ia remaneret a familiaribus & liberis enixe rogareť:q dicerẽt nefas non eẽ ꝑfidis fidẽ nõ ſeruaſſe:nulla rõne adduci potuit:ut a fide deſiſteret:maluit ergo ad certũ ſupplicium redire:q̃ iuſiurádũ uiolare poterat hic ſaluti ſuæ cõſuleř ſed q̃uis ſe ſciret ad ſæuiſſimũ
hoſtẽ rediturũ:tñ religionẽ ſeruádá eẽ putauit:nouis náq; & exq̃ſitis exẽploꝝ modis excrutiatus ẽ:&.n.reſectis
palpebris í machiná cõieſtus ẽ:cui erát aculei ꝑfixi uel claui cuſpidibus acutis i iteriorẽ ptẽ uerſi:tractaq; ẽ ꝑ to
Cice. tá ciuitatẽ machia:& í oẽs ptes uerſata:dẽiq; poſt multos cruciatus i mare deiecta.Cicero i orõne cõtra piſõne.
Nec mihi ille.M.Attilius regulus:quẽ Carthag.reſectis palpebris illigatũ í machina necauerũt:uigiládo ſupplicio uř affectus.Suppliciũ.n.fuiſſe uenenũ a Carthag.quo tpe romá ad ſenatũ ꝓ captiuoꝝ ꝑmutatiõe legatũ
miſere: qđ eiuſmodi fuit ut non ſtatí eũ iterimeret:ſed mortẽ i diẽ ꝓferret:eo cõſilio:poſtea uero graſſante ſẽ
ſim ueneno cor tabeſceret:alii alter ferũt de huius uiri ſupplicio:dicũt.n.ꝙ eũ carthaginẽſes i atras & ꝓfundas
tenebras claudebát:ac diu retẽtũ poſt ubi ſol uiſus erat ardẽtiſſimus repẽte educebát & aduerſus ictũ ſolis op
poſitũ cõtinebát:atq; itẽdere i coelũ oculos cogebát:palpebraſq; eius ne coniuere poſſet ſurſum deorſum du-
Tudi- ctas íſuebát.Tuditanus át ſomno diu ꝓhibitũ atq; ita uita priuatũ refert.idq; ubi romæ cognitũ ẽ nobiliſſimos
tanus poenoꝝ captiuos liberis reguli a ſenatu deditos & ab his i armario muricibus ꝑfixo dſtitutos eadẽ íſomnia cru
Speci- ciatos iteriiſſe.¶Ad cu.Ad cõſeruationẽ religióis.Neſcio.q.d.credo ita mihi uideť.¶Specioſiſſimo:Pulcherrio
oſum & glorioſiſſimo.¶Miſerabilẽ:Deſcribit fortũæ ſtatũ:q̃ fecit ut Attilius:q ſp multis ꝑliis uictor extiterat i captiuitatẽ deueniret.¶Cõplures:Singula ſingulis opponit.¶In cõ.Quia prius rogatus ſniam dicere cẽſuit:nõ reddẽdos.¶Nõ ꝙ igna.Hoc idẽ affirmat Ci.i paradoxis:Dicit.n.Neq; ego.M.regulũ erũnoſũ:nec iſoelicẽ:nec miſerũ unq̃ putauí.ñ.n.magnitudo aĩ cruciabať a poenis:nõ eius grauitas nõ fides:nõ ulla uirtus:nõ deniq; tot uirtutũ ꝑſidio muĩitus aĩus:tãtoq; comitatu uirtutũ ſeptus:cũ corpus eius carpeť:carpi ipẽ certe ñ potuit.Itẽ li.iii.
de of.Nec uero tũ ignorabat ſe ad crudeliſſimũ hoſtẽ & ad exq̃ſita ſupplicia ꝓficiſci ſed iuſiurádũ ſuádũ putabat.¶Quáq̃ merito ſibi iſeſtos:qppe quoꝝ mſa funera edidiſſet.¶Verũ qa:Subaudiť rediit:& aduerſať: ſed
quia dixerat non ꝙ ignarus:ac ſi diceret:ſi non erat ignarus:cur redibat:ſed rediit:qa iurauerat his ſe redituꝝ.
ASCẽ ¶Et id genus ſupplicii:uidelicet inſutum culeo cũ ſimia cane & gallo gallinaceo immergendi in mare:irroga-
ſius tũ.i.facta rogatione illatum eſt lege.ſ.ſancita publice:multo poſt.Alii legũt:ut aldinus codex atteſtať nõ multo
poſt:quarũ lectionũ utra ſit uerior calculus iudicet:ad rẽ nihil refert pricidis.i.iterfectoribus parẽtũ:& qdem
iuſtiſſime ſup.irrogatũ eſt:qa uiolatio parẽtũ ac deorũ eſt expianda.i.purganda pari.i.æquali uindicta.i.poena
& ultione.Merito tamẽ debeť grauior dei cotẽptori:q̃ patris etiá occiſori:niſi ꝙ parricida ois deum in mandatis contemnit.Sane expiare eſt intuitu pietatis.i.ut deũ placemus:malũ & malos de medio tollere.¶Sed in his
quæ ad cuſto.&c.Vltimo fere loco affert admirabile Marci Reguli exemplũ in iureiurãdo religioſe ſeruando:
qđ ſi ob religionẽ ſyncerá & pietatẽ illuminatá fide nõ admixto gloriæ mundanæ fermẽto:quod ínumeros Romanorũ ad necẽ ípulit perpetratũ fateamur:nõ eſt cur martyrio coronatis cõparádũ negemus: q licet ante lucẽ natus ẽ tñ pie credẽdũ ẽ aut mitius cũ eo ubicũq; ẽ agi:aut ẽt feliciter.Quid.n.maius potuit ꝑſtare aut pr̃iæ
charitati aut fidei datæ:q̃ uitá ipẽdere:& ſæuiſſima adire tormẽta?Nota ẽ hiſtoria.Ordo át ẽ.Sed neſcio.i.dubito an.M.Attilius Regulus ꝑceſſerit oẽs.ſ.mortales aut Romanos ſup.in his q̃ pertinẽt ad religionem:qa nullus
maiore pignore eá ſtabiliuit:q.ſ.regulus deductus íſidiis haſdrubalis poenorũ impatoris:& xantippi lacedæmonii ex uictore ſpecioſiſſimo:qa antea ſæpe glorioſiſſime uicerat:ad miſerabilẽ fortunatá captiui: qa ab illis
in mari ꝑ inſidias captus eſt:ac miſſus legatus.i.orator & iterpres ac cõduceator(uulgus ambaſiatorẽ uocaret)
ad ſenatũ Populũq; Roma.ut cõplures iuuenes poenorũ pẽſareť.i.æſtimareť ex ſe & uno & ſene: qa licet unus
eſſet & ſenex carthaginẽſes putabant eũ tanti eſſe ſuis:quanti multos iuuentutis ſuæ milites petiit:id eſt rediit
Carthaginem.conſilio dato.ſ.a ſe in contrarium:ꝑſuaſit enim ne fieret ꝑmutatio:non ignarus.i.certus & ꝑſcius.

OLD Efferatum

¶ Potuerũt profecto dii:Hic q̃si deplorat indignã Attilii Reguli mortem:dicit.n.si qd pietatis ẽ:potuerũt dii lenire efferatã carthaginẽsiũ crudelitatẽ.¶ Efferatam:Exasperatam more ferarum est.n.a feris sumpta translatio. ¶ Caeterũ quo:quãobrẽ id nõ fecerunt dii:declarat:qa uoluerunt ut clarior esset Attilii gloria.¶ Tertio punico bello:tametsi nũc qdẽ id carthaginensibus concessere dii:tamẽ post aliquot annos de illis graues q̃uis seras sumpsere poenas:nam urbem eorum deleuit aemilius Scipio:primum nãq; bellum confecit Lutatius : secundum aphricanus superior:tertium Scipio aemilianus:qui dictus est Aphricanus inferior : Constat autem teste Eutropio carthaginem anno septingẽtesimo post q̃ condita fuit fuisse deletam.

uerteretur:uerum quia his iurauerãt: si captiui eorum redditi non forent:ad eos sese redituros. Potuerunt profecto Dii imortales: efferatã mitigare saeuitiã: caeterũ quo clarior esset Attilii gloria: Carthaginienses moribus suis uti passi sunt : tertio Punico bello religiosissimi spiritus tã crudeliter uexati: Vrbis eorum interitu:iusta exacturi piacula.

QVãto nr̃ae ciuitatis Senatus uenerabilior ĩ deos:q post Canẽsem cladẽ decreuit: ne matronae ultra trigesimũ diẽ luctus suos extẽderẽt:uti ab his sacra Cereris pagi possent: qa maiorẽ pene romanarum uiriũ pte iexecrabili: ac diro solo iacẽte:nullius penates moeroris exptes erant. Itaq; matres:ac filiae:cõiugesq;:& sorores:nup iter fectorum abstersis lachrymis:depositisq; doloris insi gnibus:cãdidã iduere uestẽ:& aris thura dare coactae sũt:q̃ q̃dẽ constãtia obtinẽdae religiõis magnus coelestibus iniectus est rubor:ulterius aduersus eã saeuiendi Gentẽ quae ne iniuriarũ quidem acerbitate ab eorum cultu absterreri potuerit.

QVanto nostrae ciuitatis senatus : Post canẽsem cladẽ:q̃ accepta est Terẽtio Var.& Paulo aemilio cõsulibus apud cannas apuliae uicũ hac maxime clade nobilitatũ:ubi supra.l. hominũ milia a poenis caesa fuisse tradunt cũ Paulo aemilio consule tãtus moeror ciuitatẽ icessit:ut oẽs in luctu & sq̃lore politi essent:nec ulla domus tanti moeroris expers inueniretur:& ,ppterea cereris sacra:q̃ nisi p matronas in candida ueste celebrari licebat suo ritu pfici nõ possent:qa lugentibus interesse nõ liceret:senatus iussit ne ultra.xxx.diem flerẽt matronae:ut sacra cereris perficere possent. Liuius lib.i.belli punici secundi. Tum priuatae quoq; inquit per domos clades uulgatae sunt adeoq; totã urbe cõpleuit luctus:ut sacrum anniuersariũ cereris intermissum sit:quia nec lugẽtibus id facere ẽ fas:nec ulla in illa tempestate matrona luctus exps fuerit:itaq; ne ob eandem causam alia quoq; sacra publica desererentur : senatuscõsulto diebus triginta luctus est finitus.¶ Maiore pene Romanorum:Quia duo cõsulares exercitus ad internitionem prope caesi fuerant. ¶ Nullius pe.Nulla domus.¶ Doloris isignib.Atris uestibus. ¶ Cãdidã idu.ue.Q̃d ĩ cãdida ueste cereri sacrificaret a mr̃onis testat Oui.li.x.meta.. Festa piae cereris celebrabãt ãnua mr̃es. ¶ Illa qbus niuea uelatae corpora ueste:Primitias frugum dant spicea serta suarum.¶ Qua quidem cõ. Tãta inqt religiõis diligẽtiã habuere ro.ut postea dii P plm Ro.tã piũ tãq; religiosum cladibus affici tam grauiter nõ sint passi.¶ Magnus rubor:Erubuerunt inquit dii ulterius in gentem tam diligentem & obseruantem cultus eorum saeuire.

Cereris sacra in alba ueste

¶ Ad q̃.i.q̃tũ crudeles & ad q̃ ifestos ẽt merito sibi deos reuerterent. Verũ.i.sed;qa iurauerat his.s.carthaginẽsibus:si captiui eorum nõ forẽt redditi sese redituros ad eos;iõ sup.rediit:Profecto dii imortales potuerũt mitigare saeuitiã efferatã.i.ferino more imanẽ:Caeterum.i.sed quo.i.ut glia Attilii.s.reguli eẽt clarior dii sũt passi Carthag.uti moribus suis;q sp pfidi & imanes fuerãt.Qui si mites in regulũ fuissent:nõ eẽt tã clara reguli fides:nã pepigisse cũ ils putari possit. Q̃d idẽ martyribus xp̃i ex tyrãnorum crudelitate cõtigit:passi dicit sũt exacturi.i.exacte postulaturi iusta piacula.i.supplicia:spũs.s.reguli:religiosissimi uexati tã crudeliter ut Oliue.recitat: exacturi iq̃ piacula. ¶ Quãto.Exẽplũ ẽ religiõis seruatae i senatu Rom.ihibẽte mr̃onis luctũ ut cerimõiis aptae sint & i matrõis q̃ paruerũt mãdato:quocirca nouus p̃ponẽdus eẽt titulus:sed nescio q̃ religio me tenet i seruãdis exẽplaribus q̃lia iueneri dũmõ aptũ nõ sit mẽdũ.Ordo ẽ.Quãto uenerabilior.i.uenerãtior & obseruãtior.s.q̃ Carthag.(capit.n.actiue uenerabilis hoc loco ,p eo q obseruat)sup.fuit senatus ciuitatis nr̃ae.i.Rõanae(qa Rõanus ẽ q loquit:& qa mixtũ ẽ argumẽtũ de seruata & nõ seruata religiõe aptũ ẽ trãsitiui ad titulũ seqntẽ)q.s.senatus decreuit.i.ex decreto sanciuit:post cladẽ cãnẽsem.i.q̃ Rõani accepẽt ab Hãnibale apud cãnas uicũ apuliae prius ignobilẽ:ne mr̃onae.s.Rõanae extẽderẽt luctus suos.i.apparatus & põpas lugubres(nã iteriores dolores ihiberi uix possunt)ultra diẽ.xxx.uti.i.ut:sacra Cereris possent pagi ab iis.s.mr̃onis qa a solis mr̃onis & nõ lugẽtibus ne nõ ad gaudiũ iuentae ,pserpinae:sed ad luctũ amissae facerẽt.celebrari poterãt:iõ ãt ihibuerũt:qa maiori pene pte uiriũ Rõanarum iacẽte i solo execrabili ac diro:qa bis illic uicti sũt Rõani q̃si deorum ira:pẽates.i.lares & familiae:nullius.s.domus aut mr̃onae(potius q̃ moeroris)erãt exptes moeroris.Itaq; qa decretũ erat mr̃es ac filiae cõiugesq; & sorores iterfectorum nup.i.tũc pauloante:coactae sũt iduere uestẽ cãdidã.i.stolã albã: & hoc lachrymis abstersis & isignibus doloris.i.uestibus lugubribus q̃ pullae seu atrae erãt depositis:& coactae sũt dare thura aris.Qua q̃dẽ.i.certe(põit tñ potius ornatus grã)cõstãtia religiõis obtinẽdae.i.obstiato aio seruãdae:magnus rubor.i.pudor ẽ iniectus caelestibus:saeuiẽdi ulterius in eã gẽtẽ(certũ ẽ post cãnẽsem uictoriã:q̃ Hãni.uti nesciuit:res eius sp ĩ peius ruisse:& rõanas ad melius pcẽsse).s.rõanã : q̃ ne qdẽ acerbitate iniuriarum(supstitiose dictũ q̃si uero dii iniurii sint si temporaliter aut etiam in aeternum nos perire sinãt:quãtuuis sacrificulos)potuerit absterreri ab cultu eorum.s.deorum:Noue etiam absterreri dicit:quasi sentiret ideo periisse q religiosi essent: qd̃ iudaeis aliquando accidit:qui ut sabbato quiescerent caedi sese permittebant.

ASCẽsius

OLI. C Reditum ē Varronē cōsulē: trāsit ad neglectā religionē: hic āt Var. q. C. Terētius dictus ē loco nō sol lū humili: sed et sordido natus erat teste Liuio: nā patrē eius laniū fuisse dicit: ipm institorē mercis filioq; hoc ipso in seruili eius artis ministerio usum. Is iuuenis ex eo genere q̄stus pecūia a patre relicta aium ad spē liberioris fortunae adiecit: togaq; & forū placuere: pclamādo p sordidis hoibus causisq; aduersus rē famāq; bonoꝝ: primo in noticiā populi: deinde ad honorē puenit. ℣ Tā ifoeliciter: Quia ut supra diximus: caesa fuisse ferunt plusq̄. l. milia romanorū: & supra. xx. milia capta cū ipso Imperatore Paulo.

℃ De Neglecta Religione. Caput. II.

De Varrone cōsule dimicāte cū carthaginiēsib⁹.

C Reditū ē Varronē cōsulē apud cānas cū Carthaginiēsib⁹ tā ifeliciter dimicasse ob irā Iunonis quo cū ludos circēses Aedilis faceret i Iouis optimi: Maximi tēplo: eximia facie pueꝝ Histrionem ad excubias tenendas posuisset qd' factū post aliquot annos memoria repetitū: sacrificiis expiatum est.

2: ℃ De Potitio non obseruante sacra.

H Ercules quoq; detractae religionis suae: & grauē & māifestā poenā exegisse traditur. Nā cū Potitii sacroꝝ eius ritū: quē p dono genti eoꝝ ab ipso assignatum: uelut haereditarium obtinuerant autore Appio Censore: ad humile seruoꝝ ministerium trāstulissent omnes q erāt numero sup. xxx. puberes itra annū extincti sunt. Nomenq; Potitiū in. xii. familias diuisū prope interiit.

Aedilis officium ℣ Aedilis faceret: Aliud officiū erat aedilis currulis: aliud plebei: qd nā eēt officiū currulis. Cicero Verrinarū lib. ulti. ostēdit. Nūc sum inqt designatus aedilis: hēo rōnē qd a pplo ro. acceperim: mihi sanctissimos ludos maxia cū caerimōia Cereri libero libereq; faciēdos: mihi florā matrē: pplo plebiq; ludorū celebritate placandū: mihi ludos antiq̄ssimos q primi romani sunt noiati maxia cū dignitate ac religiōe Ioui Iunoni Mineruae eē faciēdos: mihi sacrorū aediū pcurationē: mihi totā urbē tuēdā eē cōmissam ob eaꝝ reꝝ laboreq; & solicitudinē fruct⁹ illos datos ātiqorē sniae dicēdae locū togā ptextā sellā currulē aediles plaebei aedibus tātū perāt. l. ii. ff. de ori. iu. sic iscribit. Itēq; ut eēnt q aedibus pessent in qbus oia scita sua plebs deferebat: duos ex plebe cōstituerāt q etiam aediles appellati sunt. ℣ Circenses ludi: Erāt idē q & romāi sicut idē Ci. eodē loco testatur: hi fiebāt in honorē Iouis Iunonis & Mineruae. ℣ Puerū histrionē: Sūt q uelint histrionē ab istria dictū: qa primus q romae scaenicā artē exercuit ab istria uenerit: alii nō ab istria: sed ab hetruria accitos romā histriones fuisse dicūt: erāt āt histriōes q latine ludii dicunt q psonati i scaena comoedias & tragoediis agebāt uoce & corpis gestu: de qbus Ci. i para. Histrio igr: si paululū se moueat extra numerū: aut si uersus pnūciatus est syllaba una breuior aut lōgior: exibilat explodit. Post aliquod annos. Quia in memoriam romanis rediit id factum fuisse contra maiestatem Popu. Roma. Expiatum expurgatum quia seruilis conditionis puerum excubiis Iouis praefecerat.

H Ercules quoq; detractae: Sicut graui supplicio Iuppiter ultus ē numē: suū & hercules q cū potitii antiq̄ssimae familiae eius sacris ppositi eēnt: & ab ipso istituti: cūq; post aliquot annos suadēte Claudio ad seruorū ministeriū sacrificia trāstulissent: iratus oēs illius familiae paruo tpe iteremit. Appiū luminibus priuauit. ℣ Detractae: Diminutae. ℣ Potitii sacrorū ritū: Hercules ut auctor ē Liui. post occi-

Poticii sum cachū pp abactas boues cū eēt ad euādrū deductus: se Iouis filiū p cachi mortē uirtute pbauit: ob q̄ rem ab Euādro bēigne ē hospitio susceptus: & p numine hitus: deniq; Ara maxīa ē ei cōstituta: qd Herculi Delphicus apollo in Italia fore pdixerat: & Carmēta mr euādri multo antea fuerat uaticinata: cū ergo de suo armēto

Pinarii ad sua sacrificia boues dedisset: iuēti sunt duo sēnes. Pinarius & Poticius: qbus q̄liter se uellet coli costēdit. s. ut manc & uespi ei sacrificaret: pfecto itaq; matutino sacrificio cū circa solis occasum eēnt sacra repetēda Poticius prior aduenit: pinarius postea extis iā cōsūptis: un̄ iratus Hercules statuit ut pinariorū familia tm̄ ministra eēt: epulātibus poticiis & coplētibus sacra: un̄ & piarii dicti sūt a πεινα q graecae dr̄ fames: nā sēnē illū: ut uult Ser. cōstat alio noie fuisse nūcupatū: un̄ Vir. Primusq; poticius auctor. Et domus herculei custos pinaria sacri.

ASCEsius C Creditū ē. Secūdus titulus ē de neglecta religiōe i quo nō minor supstitio Romāoꝝ & illusio daemonū cōspicit: imo aliq̄to euidētior: Nā miseri mortales se ob negligēter celebratos ludos cladē accepisse putabāt & forte accepāt: quos tm̄ melius fuisset pēitus fuisse omissos. At dices dii iusserāt sibi eos rite celebrari: fateor: sed qa iusserūt significauerūt se nō deos eē sed malignos spūs. s. q p id gēus spectacula aias mortaliū captabāt: & ut nō itermitterent aut ne negligēter fierēt: psuaserūt occulta ispiratiōe mala q euenerāt ppea eucisse cū uero silius sic alias fuisse euētorū cās: sed futura ab illis postcognita: siue ex astris siue ex alia rerū dispositiōe; tali negligētiae aut an̄ aut post euētū iputasse: fieri et potuit ut deo pmittēte pp eoꝝ affectatā caecitatē: daemōes talē reꝝ exitū q̄lē mēriti fuerāt pcurarit. De q̄ re sane docte & abūde disputat diuus Aug. i. i. li. de ci. d. Ordo ē. Creditū ē Varronē. s. Caiū Te. cōsulē dimicasse tā ifoeliciter: ut. s. eū dimicasse cōstat cū Cartha. apud cānas uicū apuliae: ob irā iunōis: q cū ipe aedilis. i. cū eēt aedilis: faceret ludos circēses. i. Rōanos a circo dictos: posuisset i tēplo Iouis optimi maximi: ad excubias tenēdas pueꝝ histrionē. i. ludiū ac mimū. q fere molles erāt: facie eximia: q̄ aut ipe aedilis captus erat; aut populus capi poterat: aut q seruus erat alioq qd rettulisset? Qd factū repetitū memoria. i. reductū i memoriā post aliquot annos. ē expiatū. i. purgatū sacrificiis. ℣ Hercules qu. signat q̄ uidicta plecutus sit hercules suoꝝ sacroꝝ ad seruos trāslationē i quo mirabile ē quo eū p deo coluerit: quē mortuū nō ignorarēt; sed forte de diuis aut diis factis ex hoib⁹ id senerūt qd uulgus de sctis: nā nō paucis psuasū ē sctōs sacro aliquo morbo sui cōtēptores pseq: q̄si uero morboꝝ sint authores: eo q

¶ Auctore Ap. Quia Appius auctor fuerat: ut hoc sacrificiū trāsferetᷣ ad ministeriū seruoꝝ. Sciēdū est ꝙ teste Macro. saturnaliū li. i. Sacris herculis mulieres īteresse nō licebat. ℣ Luminibus ca. Oculis & luce priuatus. De hoc Appio dicemus libro. vii. capitulo de senectute fuit autem qui cum pyrrho epirotarum rege pacem qbus ille petebat cōditiōibus fieri dissuasit anno ab urbe condita. cccclxi. teste Eutropio li. ii. ACer ēt sui numinis uidex Apollo: Apollo nihilo segnius & ipe suū numē ultus ē. Cū. n. Scipio Aphricanus iferior carthaginē militibus diripiēdā cōcessisset: qdā apollinis tēplū igressus eius simulacrū aurea ueste idutū spoliarᷣ tētauit: qre idignatus Apollo id egit ut sacrilegæ māus iter fragmenta uestis & fimbrias a corpe abscisse repirēt. ℣ Inter fr. Inter fibrias. Acer uidex. Vehemēs & asp ultor

OLI. Appius unde coecus

Appius uero luminibus captus est.

¶ De Apolline uindicante se de sacrilegio.

ACer ēt sui numinis uindex Apollo: q Carthagine a Romāis opssa: ueste aurea nudatus: id egit: ut sacrilege manus iter fragmenta eius abscisse inuenirentur.

BRēnus Galloꝝ dux: Delphis: Apollīs tēplū igressus: dei uolūtate i se man⁹ uertit.

NEc minus efficax ultor cōtēpte religiōis filius quoqꝫ eius Aesculapius: q cōsecratū tēplo suo lucū a Turulio pfecto Antonii ad naues ei faciēdas: magna ex parte succisū dolēs: iter ipm nefariū ministeriū: deuictis partibus antonii: iperio Cæsaris morti destinatū Tiruliū: manifestis numinis sui uiribus: i eū locū: quē uiolauerat traxit effecitqꝫ ut ibi potissimū a militibus cæsariāis occisus eodē exitio: & euersis iā arboribus pœnas lueret: & adhuc superātibus: īpunitatē cōsimilis iniuriæ pareret: suamqꝫ uenerationē: quam apud colentes maximam sp habuerat. Deus multiplicauit

BRēnus galloꝝ dux: hic fuit quo duce Rōa capta & icēsa fuit: scdm quosdā. ℣ Apollinis tēplū: De hac spoliatione tēpli mem init Iustin. ℣ In se ma. uer. Instinctu numinis hoc est instigante numine seipsum gladio transfixit: quia eius templum ingressus fuerat uiolaturus.

Breui mors

NEc mīus efficax ultor. Deuictis ptib⁹ bruti & cassii Cæsa. iterfectoꝝ Octa. Antōius & lepidus iter se orbē diuiserūt. Octaui. occidētē plagā. Antonius oriētē. Lepid⁹ meridianā obtinuit. Et cū Octauiā Octauii sororē Anto. duxisset uxorē: ut inita cōfoederatio ui maiorē posset hrē: se cōtulit i ægyptū: ubi captus illecebris cleopatræ regiæ diuortii libellū paulopost misit Octauiæ. Quare idignatus August⁹ bellū itulit Antōio: quē cū cleopatra nauali plio apud leucadē ābrachiæ pmōtoriū supauit. Cuius cladis acceptæ cām illā fuisse dicūt: ꝙ Anto. pfectū quēdā i lucū æsculapio cōsecratū ad ligna succidēda nauiū cōficiēdarū gra misisset: nā casus ita tulit: ut eo ipso tpe quo ligna cædebanᷣ: Antōii ptes deuicerētᷣ: ubi lucū cædēdo uiolauerat. ℣ Lucū: Lucus drᷣ q̄si luce carēs: & p ātiphrasim dict⁹ ē: qa nō luceat: nā arboꝝ dēsitate radii solis lucum penetrarᷣ non possunt. Sic. n. Seruius: sic Prisciāus sentiunt: multa noīa per antiphrasim dicta eē ut bellū: parcæ: lucus: alii de luco aliter sentiūt sed hos ego auctores habeo. ℣ Ministeriū: Dū exciderentur trabes. ℣ Lueret: persolueret. ℣ Superantibus: scilicet arboribus hoc est restantibus. Impunitatem ne quis postea id impune auderet facere.

¶ Precibus subīde a deo remedia ipetrēt. Sed ordo ē. Hercules quoqꝫ. i. ēt tradirᷣ a scriptorib⁹ ānaliū Rōanoꝝ: exegisse & grauē & māifestā pœnā religiōis suæ detractæ. i. imiutæ & uilipēsæ. Nā cū potitii ātiqssimi illi Rōani trāstulissent ritū sacroꝝ eius (quē. s. ritū obtinuerāt uelut hæreditariū assignatū ab ipso. s. herculæ gēti eorū. i. potioꝝ p dono) authore appio cēsore ad humile ministeriū seruoꝝ: oēs. s. potitii puberes: q erāt sup. xxx. numero extīcti sūt ītrā annū. i. spatio unius anni: & nomē potitiū diuisū i. xii. familias iteriit ppe. i. q̄si totū appius uero author trāslatiōis captus ē luminibus. i. excæcatus. Acer sui &c. Ingēiose ne suos sacrilegii taxet apti meminit de uidicāte deo q̄ de iis de qbus uidictā sūpsit dicēs. Apollo ēt. q. d. n̄ solū Hercules: ē sup. acer. i. uehemēs & acerbus uidex nūinis sui. s. læsi: q carthagie oppssa a Rōanis sub Scipiōe miore: nudatus ueste aurea: egit id: ut māus sacrilegæ. i. q̄ sacrilegiū comiserāt: iuēirētᷣ abscisæ (nō dicit a quo: q̄si a numine factū sit: cū forte a petētibus ptē pdæ factū putes) iter fragmēta. s. tunicæ. uñ ea nō itertexto sed obducto auro erat. Brēnus &c. Affert scdm exēplū de uidicta apollinis i sacrilegiū Brēni ducis galloꝝ i gallogræcia q cū delphicū tēplū spoliasset i furorē uersus sibi manū itulit. Ordo ē. Brēnus dux galloꝝ igressus tēplū apollinis delphis. i. qđ erat opulētissimū apđ delphos: uertit māus i se. i. seipsū iteremit: uolūtate dei. s. apollinis. ℣ Nec mius. Nec. i. & nō: & Aesculapius filius eius. s. apollinis: nō minus efficax ultor sup. fuit religiōis cōtēptæ: q dolēs lucū. i. siluā icæduā & sacrā: cōsecratū tēplo suo. i. ad obseruātiā tēpli: succisū sup. eē ex magna pte a Turulio pfecto Antōii ad naues faciēdas ei. s. Ant. ptib⁹ Antōii deuictis. i. postq̄ ptes ātōii erāt đuictæ iter ipm nefariū misteriū. i. dū adhuc naues fierēt: traxit. s. æsculapius: Turuliū destinatū morti ipio Cæs. s. Augusti: māifestis uiribus sui minimis. i. suæ diuinitatis i eū locū. s. lucū quē uiolauerat: & effecit ut ipe Turulius occisus a militibus Cæs. potissimū ibi cū alibi occidi potuisset: lueret pœnas eodem exitio: & idest simul arboribus euersis: & pareret: idest acquireret arboribus adhuc superantibus: idest extantibus impunitatem consimili iniuriæ ne euertanᷣ & deus: scilicet æsculapius multiplicauit uenerationem suam (possessiue utpote) quam habuerat maximam apud colentes.

ASCEsius

¶ In se ma. uer. Quō dolorē uulnerū ferre nō posset: ut Trogus autumat: ut Pausanias: ipar iuidiæ q̄ flagrabat apđ suos ob rē male gestā. ℣ Ingressus. castiga aggressus. Apollinis. n. templum Brennus ingressus non est. nisi templum pro finibus accipias & Luco templi. THE

OLI. Fului. Flac. Vintus āt fuluius flaccus:Hic ēt ostēdit maiorū diligentia:q̄ ī seruāda religīōe habuere:ne qd aīo ꝑtermitterēt expiādū:qd diis aliquo mō displicere cognouissent abbreuiator Liuii fuluius igt flaccus censor tēplū Iunonis laciniæ tegulis marmoreis spoliauit:ut ædē q̄ dedicauerat tegeret. Huius fuit uxor sulpitia:q̄ ut Nasica iudicio senatus oīum optimus:sic matrōaꝶ snia oīum castissima iudicata fuit. ¶ In cēsūra:Dū cēsor eēt q alienos mores dānare cōsueuerat:ipse in sacrilegiū icidit. ¶ Tegulas:tegu

Tegulæ lę dicunt qbus tecta tegunt:unde a tegēdo dictæ sunt tegulæ:sunt & hymbrices ab hymbre dictæ. ¶ Iunonis

Hymbrices laciniæ:Lacinius latro fuit nobilissimus q extrema italiæ multis latrociniis infestabat:hūc Hercules cū occidisset ad expiationē loci placationē que iunonis:q̄ sibi irata dicebat:ei tēplū dedicauit:& a noīe latronis iunonē laciniā appellauit. Vir.Hic sinus Herculei si uera ē fama tarēti.Cernit attolit se diua lacinia cōtra.Alii dicūt a rege cōditore fuisse noīatū tēplū illud:de quo diuersas scriptoꝶ snias īuenio:ubi situ fuerit:nā Val. cū dicat in fine huius excēpli cuius casu motus senatus:tegulas locros reportādas curauit:inuenit locris fuisse tēplū istud. At Liui.li.iiii.scdi punici belli circa pricipiū crotonæ fuisse ostēdit cū in descriptione illius urbis dicat. In urbe nobile

Iunonis tēplū ipsa urbe erat nobilius laciniæ iunonis sāctū oibus:circa populis:& paulo infra:tēplū iqt inclytū diuitiis etiā nō tātū sanctitate. At Strabo lib.sexto post fines crotoniatas eē uult:post Scyllaceū inqt:crotoniatarū fines sunt:& Iapygū terna ꝑmōtoria:deinde laciniæ iunonis tēplū superiori ætate locupletissimū: donisq; frequentissimis plenū. Theocritus uero in quadā æglogā ex parte orientali ꝑpinquū crotonæ eē significat;cōstat tamē ꝑmontoriū laciniū in regione locrensi

Plini. fuisset teste Plinio naturalis historiæ li.iii.in descriptione locroꝶ. In ædē fortūæ: Tēplū deæ for

¶ De Quinto Fuluio.

Vintus āt Fuluius Flaccus īpune nō tulit qd i cēsura teglas marmoreas ex Iunōis Laciniæ tēplo i ædē Fortunæ Equestris : q̄ Romæ faciebat:trāstulit. Negat .n:post hoc factū mēte cōstitisse : qn ēt p sūmā ægritudinē aī expirauit:cum ex duobus filiis in illyrico militātibus:alterū decessisse:alterū grauiter audisset affectū:cui⁹ casu motus Senatus:tegulas Locros reportādas curauit:decretiq; circūspectissima sanctitate īpiū op⁹ Cēsoris retexuit. ¶ De Pleminio legato Scipiōis.

Am mehercule: q̄ Plēinii legati Scipiōis i thesauro Proserpinæ spoliādo sceleratā auaritiā iusta aīaduersiōe uidicauit. Cum enim eum uīnctū Romā prothrai iussisset ante causæ dictiōem in carcere teterrimo genere morbi: cōsumptus est:pecuniā Dea eiusdem Senatus iperio: & quidem summam duplicando:recuperauit.

Egritudo tunæ:q̄ isidēs equo fabricata fuerat & erecta. ¶ Trāstulit.s.locris Romā. ¶ Mēte cō.mēte sana fuisse. ¶ Per sūmā

Egrotario ægritudinē:p sūmū dolo: ē & aī ꝑturbationē nā ægritudo tā aī q̄ corpis dr:ægrotatio corpis tm̄ male ualentis: In illyrico I bello qd gessit.P.R. aduersus ꝑsem macedōiæ regē & illyricos fuit. ¶ Circūspectissima:diligētissima:& clarissima. ¶ Retexuit:Deleuit:trāslatio sūpta a textorib⁹:nā q texūt fila i ordinē redigūt:q uero retexūt opus i ordinē redactū delēt:ergo retexuit deleuit & emēdauit. Ita me her.tā senatus retexuit opus cēsoris q̄ uidicauit auaritiā &c. Plemini legati:pleminiū legatū Scipio locris cū ꝑsidio Po.Ro.ꝑfecerat:q ꝑter multa faci

Proserpiæ tēplū locris nora q̄ fœda nimis & idigna i locrēses ediderat:tēplū quoq; ꝑserpinæ qd ibi nobilissimū & opulētissimū fuerat:nimia auaritia tactus diripuit:nā ibi thesauꝶ igētē reposuerūt locrēses:quē ex īpius ꝑserpinæ luco cōsecrant:tū ibidē magni qnotidiāi ꝑuētus īponerent. Quare legatus thesauri cupiditate captus pecūiā surripuit qd ubi resciuit senatus: legatū Romā uinctū deduci iussit:Cognita deide cā ubi culpæ affinē eē itellexit: i carcerē trudi iussit. Vbi pediculari morbo:ut qdā uolūt:ante causæ dictionē cōsūptus est. Verū nō minus ipsa se

Liui. dea q̄ eius numē senatus uindicauit. Cōstat.n.teste Liuio li.ix.secūdi pūici belli post direptionē sacræ pecūiæ tātū oībus sacrilegio cōtactis iniectū eē furoris:ut numinis ictu oēs iter se:Dux i ducē:miles i militē:hostili qdā rabie cōuerterēt:nā rapto poculo argēto ex oppidāi cuiusdā domo ꝑniciosa stari orta ē seditio iter Plemi. & tribunos militum:ubi accēsa pugna uulneratis cesisq; nōnullis:cum Plemi.de tribunis tanquā seditionis auctoribus pararet sumere supplicium:illorum milites ex recenti uictoria ferociores facti ex omnibus locis ad opem ferendam concurrunt:qui cum uiolata uirgis tribunorum corpora uidissent:in multo impotentiorem iram accensi sine respectu non maiestatis modo sed etiam humanitatis in legatum mulctatis lictoribus impetum faciunt:ipsumq;a suis intercœptum & seclusum hostiliter lacerarunt & prope exanguem : naso auribusq; mutilatis relinquunt. Quibus rebus ad Scipionem delatis qui tūc erat messanæ:post paucos dies locros cum exercitu uenit:& cognita causa tribunis sontibus iudicatis:& in uincula coniectis ut Romam ad senatum mitterentur:messanam rediit Ple.impotens iræ.tribunos ad se attrahi iussit:laceratosq; omnibus suppliciis quæ pati corpus ullum possit interfecit:nec satiatus uiuorum pœna insepultos proiecit:simili crudelitate in locrensium principes est usus:quos ad conqrendas iniurias ad.P.Sci.ꝑfectos audiuit:Hunc igit cathenis uictū romā

Clodi. tractū fuisse ferunt:& i carcerē conditū:& ante dictionē causæ mortuum:Clodi.tamen Licini.in lib.iii.reꝶ romanarū refert:hūc ludis uotiuis:quos romæ aphricanus iterū cōsul faciebat:cōatū per quosdā:quos ꝑcio corruperat:aliquot locis urbē icēdere:ut frāgēdi carcerē fugiēdiq; haberēt occasionē. Patefacto deide scelere delegatū i tullianū ex senatuscōsulto:ibiq; teterrimo mortis genere cōsūptū. ¶ Ante cāæ dictionē:Anteq̄ dies statuta ueniret : ut causam diceret. ¶ Teterrimo genere mor. scilicet pediculari morbo : ergo teterrimo fœdissimo asperrimo. Pecuniam senatus : ubi quantitatem pecuniæ senatus intellexit quam abstulerat legatus : duplicem reddi iussit.

¶ Quintus ãt ful. Taxat neglectã religionẽ a Quinto Fuluio censore in transferẽdis tegulis: quam si deus nũc statim puniret in ablatis sacris grauem in multos uideremus animaduersionẽ: cũ multo tamẽ grauior eos maneat. Ordo est. Quintus autẽ fuluius flaccus non tulit. i. nõ abstulit aut non transegit impune. i. sine punitione ꝙ transtulit in censura super sua: tegulas marmoreas ex templo iunonis laciniæ quæ ad locros colebatur: in ædẽ. i. templum fortunæ equestris: quam ædem faciebat romæ. Enim ꝓ quia: negatur cõstitisse mẽte. i. cõpotẽ aut compos fuisse mẽtis post hoc factum: qñetiam. i. insup: expirauit per summam egritudinẽ. i. afflictionem ai: cũ audisset alterũ ex duobus filiis militantibus in illirico decessisse. s. de hoc mundo. i. mortuum esse: & alterũ affectum grauiter. i. graui morbo. Cuius. s. Quinti Fuluii casu. i. calamitate senatus motus curauit tegulas reportandas locros: & retexuit. i. dissoluit impium opus cẽsoris circũspectissima. i. prudentissima sanctitate decreti. ¶ Tam me hercule. Continuatur sermo superiori. Nam ordo est. me hercule tam spectata sanctitate retexuit senatus impium factum: Quinti Fuluii: q̃. i. q̃tum iusta animaduersione uindicauit sceleratam auaritiam Pleminii legati scipionis in spoliando thesauro proserpinæ. Cum enim iussisset eum pertrahi uinctum Romam: consumptus est ante causæ dictionem. i. purgationem facti: teterrimo. i. dirissimo genere morbi in carcere. Dea. s. ꝓserpina: recuperauit imperio: eiusdem senatus pecuniam; scilicet ablatam: & quidem duplicando summam quia non est satis ablatum restituere in sacrilegio. ASCEN-sius

¶ Atqui Valerius hoc non ait. Antonii partes ad Aesculapii lucũ superatas id quod historiæ fides non habet: sed Antonii fractis opibus ad Actium ab Octa. duci iussum a Turuliũ militib⁹ eẽ itercẽptũ ĩ ipo potissimũ luco quẽ succiderat in quo mãifesta numinis Aesculapii uis apparet. THE. Lucus

Quæ q̃d ad Pleminii facinus ꝑtinuit bene a patribus C. uindicata: quod ad uiolẽtas regis Phyrri sordes attinuerat: se ipsam potẽter: atq; efficaciter defẽdit coactis. n. locrẽsib⁹ ex thesauro eius: magnã illi pecũiã dare: cũ onust⁹ nefaria præda nauigaret: ui subitæ tẽpestatis tota cũ classe: uicinis deæ litoribus illisus ẽ ĩ q̃bus pecunia ĩcolumis repta: sanctissimi thesauri custodiæ restituta est.

¶ Externa De Masinissa Rege.

At nõ similiter Masinissa Rex Numidarũ cuius cũ ꝑfectus classis Melitam apulisset atq; fano Iunonis dẽtes eburneos eximiæ

Quæ quantũ ad Pleminii Pyrrhus cũ e Sicilia rediens locros classe ꝑteruehere͛: iter alia fœda q̃ in locrẽses facinora ædidit: thesauros quoq; ꝓserpinæ itactos ad eã diẽ spoliauit: atq; ita pecunia in naues iposita ĩpe terra est ꝓfectus. Classis postero die fœdissima tẽpestate lacerata fuit: oẽsq; naues: q̃ sacram pecuniã habuerãt: ĩ littora locrẽsia reuectæ: Liui. li. ix. secundi belli punici ubi de Pleminio loquit͛. nã auaritia inquit ne sacrorũ q̃dem spoliatione abstinuit: nec alia modo tẽpla uiolata: sed proserpinæ etiam intacti omni ætate thesauri: ꝑterq̃ ꝙ a pyrrho: qui cum magno piaculo sacrilegii sui manubias rettulit: spoliati dicebant͛: ergo sic ante regiæ naues laceratæ naufragiis nihil in terrã itegri ꝑter sacrã pecuniam deæ quã asportabant extulerãt tum quoq; alio gene͛ cladis eadẽ illa pecunia oĩbus cõtactis adultionem templi furorẽ adiecit: hac igitur tanta tempestate & clade superbissimus rex edoctus deos esse pecuniam omnẽ cõq̃sitã in thesauros Proserpinæ referri iussit: nec tamẽ illi unq̃ postea ꝓsperi qcq̃ euenit. Pulsusq; Italia turpiter satis ignobili atq; inhonesta morte temere nocte igressus argos occubuit. Senatus igitur: q̃tũ ad Pleminium ꝑtinet: deam ultus ẽ: qđ uero ad pyrrhũ spectat dea seipsam uindicauit. ¶ Sordes: auaritiã: sic enĩ maiores auaritiã sordes appellarunt: q̃a nihil hominẽ faciat sordidiorẽ q̃ auaritia. Salustius: Auaritia pecuniæ studiũ habet: quã nemo sapiẽs cõcupiuit: ea q̃si malis uenenis imbuta corpus: aiumq; uirilẽ effœminat. ¶ Nefaria quia cõtra fas hoc est ius diuinũ acceperat. Vicinis deæ: haud ꝓcul a locris. ¶ Illisus: impactus. Sãctissimi thesauri: Thesaurus ꝓprie dicitur locus ubi pecunia uel alia res præciosa seruanda reponitur. OLI. Salu.

At nõ similiter Massinissa: hic fuit Pyrrho lõge dissimilis: q nõ mõ sacrilegiũ ñ cõmisit: uerũ ẽt cõmissũ emẽdauit. Nã cũ eburneos dẽtes de iũonis tẽplo sublatos sibi dono datos eẽ cognouit: ei q̃ primũ restituẽdos curauit qđ eo magis lauđ dignũ fuit ꝙ cũ barbar⁹ eẽt aliẽnũ sacrilegiũ emẽdar͛ uoluerit.

¶ Quæ qđ &c. Prosequtur sacrilegiũ pyrrhi regis epyrotarũ in eodẽ thesauro & eiusdẽ deæ in eũ aiaduersionẽ ordo est. Quæ. s. dea ꝓserpina: bene uindicata est a patribus conscriptis. i. a senatu Romano: qđ. i. q̃tũ: alii legũt quantũ: pertinuit ad facinus Pleminii. s. legati Sciṗiõis: & qđ attinuerat ad uiolentas sordes. i. rapinas sordidas pyrrhi regis: q cũ rex eẽt opulentissimus & nobilissimus: nõ debuit gloriam suã sacrilegio inquinare: defendit se ipsam aut ipsa defendit se potẽter atq; efficaciter: q̃a ablata recepit: Enĩ pro q̃a locrẽsibus coactis. i. postq̃ locrẽses fuerãt coacti dare illi. s. pyrrho magnã pecuniã: ex thesauro eius. s. deæ: cũ nauigaret honustus ꝑda nefaria: illisũs est cũ tota classe littoribus uicinis deæ. i. tẽplo ipsius ꝓserpinæ. ui tẽpestatis subitæ. i. subito ortæ: in quibus. s. littoribus pecunia reperta icolumis. i. nõ submersa nec iminuta a pyrrho restituta ẽ custodiæ sanctissimi thesauri. Hoc aũt genere uindictæ q̃si bolo quodã obiecto inescauerũt dæmones mortaliũ mẽtes: nã cum scirẽt legẽ dei ais nr̃is iscriptã: q̃ iudicamus furtũ nedũ sacrilegiũ iniquũ eẽ: uindictã itulerũt nõ a scelere ut abstinerẽt: sed ut idolatriæ firmius ĩhærerẽt: nihil. n. ab hoste generis hũani exspectãdũ: qđ nõ i maius uergat detrimẽtũ. ¶ At ñ &c. Supius exẽplũ mixtũ quodã mõ erat: q̃a de externo rege sed i italia rẽ patrãte: cũ pleminii domestici uiri mẽtiõe: nũc externũ affert: qđ etiã duplex est. Nã quantũ ad sacrilegiũ ꝑfecti classis pertinet neglectæ religionis est: quantum uero ad Masinissæ restitutionem obseruatæ est religionis exemplum. ASCE-sius

¶ Pleminii Antiqui codices: partim Postumii Leuini legunt: partim. P. Leuinii nec affirmare quisquam potest hoc an illo modo rectius apud Liuiũ scribatur. Lubricus enim lapsus est a. P. Leuino in Pleminium. THE.

OLI. ¶Melitã insula i siculo mari posita haud lõge a Sicilia piculoso disiuncta mari: ut testatur Pli. lib. iii. na. histo. & Melita illa Cice. uerrinarum: in hac ãt fuit oppidũ eiusdẽ nominis a quo nõ lõge in ꝓmontorio fanũ Iunonis fuit antiquũ summa cũ reuerẽtia celebratũ: de quo sublati fuere dẽtes eburnei supradicti. Melita uero penultimã corripit. Ouidi. de fastis. Fertilis est melite sterilis uicina cosire. Insula quã libyci uerberat unda freti. De hac insula Liui. xxi. lib. a lilibeo inqt cõsul hierone cum classe regia dimisso relictoq; ꝑtore ad tuẽdã siciliæ orã ipse in isulã Plini. Cice. Ouid. Liui. melitã: q̃ a carthaginensibus tenebaẽ traiecit. Dẽtes eburneos: elephãtios. ¶ Litteris. s. libycis. ¶ Ignorãtẽ: neq; illos accepisset: si iunonis fuisse existimasset. ¶ Libẽter reddidisse: postq̃ rescivit de tẽplo iunonis fuisse sublatos: & laudat Valerius Masinissæ factũ: qd' propinqor fuerit regali aio q̃ punico: tametsi sanguine & natiõe punicus esset: tamẽ suæ quodãmodo oblitus uidebaẽ. ¶ Quã punico: q̃ pro nõ dixit: Sãguini: quia cõstat magnificũ fuisse: & liberalẽ regẽ: quod maxime cognitum est postq̃ se sociũ fecit Po. Ro. ¶ Quãq̃ qd: quid inquit opus est mores ex nationibus cõsiderare cũ in media barbarie natus sit Massinissa q nõ mõ aufugit sacrilegiũ: sed ab alio cõmissum correxit: & emendauit. ¶ Mores natione perp. sicut de Themistocle legiẽ: quem seriphio cuidã respõdisse ferunt nec si atheniẽsis esses clarus unquã extitisses: nec ego: si seriphius essem ignobilis: Themistoclis Cum ille patriam diceret Themistocli dedisse nobilitatem. ¶ Perpendi: æstimari trãslatio sumpta a pensante: nam qui pensat pondus æstimat. ¶ Rescidit deleuit: cuius uerbi præteriti penultimam contra cæterorum naturã corripuit. Ouid. Ouidius: nam cælo terras & terris abscidit undas.

magnitudinis sublatos ad eũ ꝓ dono attulisset: ut cõperit unde aduecti eẽnt: q̃nqueremi reportãdos Melitam: inq; tẽplo Iunonis collocandos curauit: isculptos gẽtis suæ literis: significãtibus regẽ ignorãtẽ eos accepisse: libenter deæ reddidisse: factum Masinisse aio: q̃ punico sanguini conueniẽs: q̃q̃ qd attinet mores natiõe pẽdiẽ in media barbaria ortus sacrilegiũ rescidit alienũ:

¶De Dionysio.

Syracusis genit⁹ Dyonisius: tot sacrilegia sua: quot iã recognoscim⁹: iocosis dictis ꝓseq uoluptatis loco duxit: fano. n. Proserpiæ spoliato Locris: cũ ꝑ altũ: secũdo uẽto: classe ueheret: ridens: amicis uidetis ne: ait: quã bona nauigatio ab ipsis dis immortalibus sacrilegis tribuaẽ.

Syracusis genitus Dionysi. Nunc de tyrãno dionysio loqẽ: qui ualde dissimilis fuit Massinissæ: nam hic adeo religiones contempsit: ut iocabũdus multa sacrilegia commiserit: & quãquã ipse pœnas euaserit eius tamen filius grauissimas pœnas dedit. Nam regno pulsus corinthum se contulit: ubi præ inopiam litterarum ludum in publico aperire coactus est. ¶ Syracusis genitus: bene in quã dixit non oportere mores natione perpendi: cum massinissa in media barbarie natus sacrilegiũ emẽdauerit. Dionysius uero syracusis genitus quam constat urbem græcorum fuisse præstantissimam: Vbi studia humanitatis exercentur: non tamen ab ingenio suo discedere potuit: quin sacrilegia multa committeret. ¶ Syracusis: Ac si Syracusis diceret: in qua mores & philosophorum præcepta uigebant. Syracusæ teste Cicerone uerrinarum libro sexto. Cice. Omnium græcarum urbium maxima atq; pulcherrima fuit. Recognoscimus. Quia nota ferme sunt omnibus eius sacrilegia. ¶ Prosequi: narrare.

ASCEsius ¶Ordo est. At Massinissa rex numidarũ & amicus Ro. Po. pater iugurthæ de quo Salustius: nõ similiter. s. pyrro sup. fecit: cuius cũ ꝑfectus classis appulisset sup. classem melitã. i. ad eam insulam q̃ i carthaginẽ. erit ditione: in mari siculo posita: Virgilius in tertio æneĩ. datiuo cõstruxit terminũ ad quem dicẽs: Hinc me digressum uestris deus appulit oris: hic actõ iungiẽ gratia ꝑpositionis: uel aduerbialiter secũdum autẽ uallã subaudit se aut nauem quia actiuum est: unde nõ dices ego appuli sed appulsus sum (sic tamen legitur) & præfectus attulisset pro dono ad eum. s. masinissam: dentes eburneos: hoc est elephantinos: miræ magnitudinis sublatos e fano iunonis: ut. i. postq̃ cõperit. i. resciuit unde. i. de quo loco essent aduecti: curauit reportandos quinqueremi. sup. naui. i. habente quinq; remorũ ordines melitam. i. in melitam insulæ eiusdem nominis urbem: & collocandos in templo iunonis: in sculptos litteris suæ gentis: idest numidicis: significantibus regem accepisse eos ignorantem. s. q sacri essent: & reddidisse deæ libenter. q. d. uolentem & scientem. Factum idest quod factum est conueniẽtius. i. consonantius animo masinissæ: qui præter morem gentis fidus & iustus erat: quã sanguini punico: quia fere perfidi & sacrilegii sunt pœni: a pœnus ãt fit punicus: ut a pœna punio: & a mœnibus munio uersa diphtõgo in u longum. ubi nos legimus conuenientius: alii legunt conueniens unde Oliue. exponit quam pro non: ut sit factum quam: idest non conueniens & cætera. Quãquã: idest tametsi quid attinet: scilicet ad ueram censuram: mores pendi: idest æstimari & appretiari: natione: idest a loco in quo contingit nasci. quia ubiq; terarum & boni & mali: non quidem nascuntur sed nati sunt (multum tamen ad mores facit patria: sed plus disciplina) Masinissa ortus in media barbarie: quia in numidia: rescidit: idest dissoluit & irritum fecit sacrilegium alienum: idest ab alio commissum unde quantum ad masinissam superioris tituli est argumentum. ¶ Syracusis &c. Ponit multa exẽpla de sacrilegio Dionysii tyranni siculi: quem acriter taxat eo q non in barbara terra sed syracusana ubi græcorũ studia & mores uiguere natus a prauo ingenio non sit retractus. Ordo est Dionysius. s. superior: genitus syracusis urbe clarissima in sicilia: duxit loco uoluptatis. i. habuit ut rẽ uoluptuosam: prosequi dictis iocosis. i. ioculari dicacitate & salibus impiis: tot sacrilegia sua: quot iam recognoscimus. i. recensemus. Fano enim proserpinæ spoliato. s. ab eo locris. i. in ea urbe uicina siciliæ: cũ ueheret classe per altum. s. mare: uento secundo. i. prospero qa a tergo flante: ridens ait amicis: saltẽ simulatis per metũ: quia ueros amicos non meruit habere: o amici uidetis ne q̃ bona nauigatio tribuaẽ sacrilegis q̃si dicat nobis: ab ipsis diis imortalibus.

I Oui olym.tēplū fuit Iouis olympii ī ūrbe Acarnania haud ꝑcul a syracusis:sicut uult.Ci.i uerrinis OLI,
alia iqt urbs est:haud ꝑcul a syracusis cui nomē est Acarnania i q̄ olympi Iouis antiq̄ssimū fanum
est.Amiculo:Paruo amictu hoc ē palliolo.☞ Mãubiis car.Q̄uas a Scipiōe affricano supiore accepat.
E Pidauri æsculapio barbā:Epidãnus urbs est epiri:q̄ nūc Dyrrachiū dr̄:epidaurus uero teste Soli.li. Solinus
de memorabilib9 mū.ubi loqͬ de Achaia:urbs est Achaiæ:q̄mo nemoræ redimita & æsculapii de
lubro pcelebris:dicit.n.Inachus achaiæ amnis argolicū secat tractū & reliqua deinde subiūgit.Epi Ouid.

D Etracto ēt Ioui olympio magni ponderis aureo amiculo:quo eū Tyrãnus Hiero e manubiis carthaginiensiū ornauerat:iniectoq; ei lãeo pallio:dixit æstate grauē eē aureū amiculū:hyeme frigidū:lãeū ãt ad utrūq; tp̄s ãni apt⁹.

D ē epidauri Aesculapio. barbã aureã demi iussit:qd affirmaret.nō cōuenire patrē apollinē iberbē:ip̄m uero barbatū cōspici

D ē mēsas argēteas:atq; aureas:e fanis sustulit.Quodq; i his more græciæ scriptū erat:bonorum deorum eas esse:uti se bonitate eorum prædicauit.

D ē uictorias aureas:& pateras : & corōas q̄ simulacrū porrectis manibus sustinebãtur:tollebat:& eas se accipere:nō auferre:

dauro decus est:æsculapii sacellū:cui incubãtes ægritudinū remedia capessūnt de monitis sõniorū:unde & æsculapius epidaurius sæpe dictus est:Oui.de Pon.Afferat ipe licet sacras epidaurius hærbas.Sanabit nulla uulnera cordis ope. Strabo li.viii.in descriptione locorū achaiæ:epidaurus inqt antea epitaurus uocabaͬ:eam cares Aristotele teste occuparūt sicut & hermionē: redeuntibus uero heraclidis Iones ex attica tetrapoli.i.quaternas urbes cōtinente:eos ad argos comitantes etiã i unis cohabit.uere mœnibus hæc autem non parum insignis est ciuitas ꝑtertim ex æsculapii claritate nobilitata:quē uaria morborū genera curasse somniati sunt hoīes:erat uero in tēplum ægrotantium multitudine usq; quaq; refertum pēdentibusq; tabellis:in q̄bus sanati lãgores erant iscripti:quēadmodum & in Coa fiebat īsula pariter & trica.Sita urbs est ipso saronici sinus recessu intimo:stadiis.xv.circuitã habēs Plini.
nauigationē & cætera.Pli.quoq; lib.iiii.naturalis historiæ asserit hancurbē esse in Achaia: hinc ē
q uehementer admirer Seruium in expositione
carminis illius georgicorū.Taygetiq; canes domitrixq; epidaurus equorū dixisse epidaurū esse ciuitatē epiri Seruius
equis nobilissimã:sed id culpa librariorū factum esse arbitror: qui nominis similitudine decepti epidaurus
pro epidannus scripserint:q̄q̄ oēs tã ueteres quã nouiter impressi codices quos legerim epidaurus habeant: in
hoc igitur epidauro Achaiæ ciuitate æsculapius religiosissime colebatur:cuius simulacrum fingebatur barbatum:quippe qui deus esset medicinæ:apollinis uero eius patris imberbe:hic ergo uidens auream barbã æsculapii e mento pendētem:eã demi iussit:incongruum esse dicens patrem imberbem & filium esse barbatum.

I Dem mensas argenteas:Mos fuit apud antiquos ut mensæ argenteæ in deorum templis consecrarentur in his autem inscribebatur titulus των αγαθων θεων .i.bonorum deorū:hic ubi litteras legisset iniquum sane inquit esse deorum bonitate nō uti.☞ Victorias aureas:insignia uictoriæ Cice. uictoriolas Cice.
dixit diminutiuum.Victorias:Deæ uictoriæ statuas mos fuit apud maiores ut imperatores ex hostibus parta uictoria:statuas quasdam & imagines deæ uictoriæ consecrarent.Quintilianus de istitutione ora Qui.
toria libro nono Themistocles inqt aureas uictorias conflare uolebat:Pateras & coronas.Sicut apud antiquos Accipere
fidebantur.☞ Porrectis ma.quasi offerri uiderenͭ.☞ Accipere non auferre.Differentia iter accipe & auferre : nã auferr̄
id accipiͭ qd̓ ultro daͭ:auferͭ uero qd̓ ab iuito extorq̄tur:ergo accipimus datum auferimus negatum. ASCē
¶ Detracto etiã &c.Ordo est Etiam amiculo.id est genere quodam amictus:aureo magni ponderis : detracto: sius
idest postq̄ ipsum detraxerat:ioui olympio:quo .i.amiculo hiero tyrannus.s.siciliæ ante eum. ornauerat eum
.s.iouem:e manubiis.i.parte prædæ duci cōpetente Carthaginēsium.i. quas Scipio abstulerat Carthaginēsibus
& hieroni dederat:& pallio laneo iniecto ei.s.ioui:hoc est idolo eius:dixit amiculū aureū esse graue & ita molestū æstate:& frigidū hyeme:aūt pro sed laneū sup. amiculum esse aptius ad utrūq; tp̄s anni.unde patet neutri esse generis forte qa amiculus ab amicus diminutiuum est.unde flaccus in episto.Disce docendus adhuc q̄ censet amiculus:& ita legendū erit graue nō grauē:nisi forte grauē dixeris amiculū & laneū sup. palliū aptius sed nō placet adiectiua.n.ad proximū substãtiuū adiiciunͭ. ☞ Idē epidauri.Ordo est.Idem.s.dionysius tyrannus iussit Barbã aureã demi.i.abstrahi æsculapio apollinis filio & medicorū pricipi epidauri ubi ꝑcipue colebaͭ:& uñ eius numē ī specie dracōis Romã aliq̄n accitū crediderūt:iussit ãt demi q affirmaret nō cōuenire.i.nō eē decēs & cōueniēs apollinē P̄rem Aesculapii cōspici iberbē.i.læuē & sine barba:uero ꝑ sed: ip̄m.s.æsculapiū Barbatū.Qui iō Barbatus fingebaͭ & pigebaͭ:q cū medicorū hitus eēt pitissimus & grauissimus barba illi cōgrueret:Apollinē ãt iberbē q p eū(Est.n. sol)oia uirēt.Vñ.Solis ē phœbo bacchoq; æterna iuēta.Et decet intōsus crinis utrūq; deū.☞ Idē.s.Dioŷ.tyrãnus:sustulit &.i.abstulit surripuit:ephãis ædibus sacris:mēsas argēteas atq; aureas q;.i.&:q.i.qa scriptū erat ī his.s.mēsis more græco:qa græci ut res sacræ noscerenͭ iscripserūt eas noībus deoꝝ:eas.i.mēsas eē bonorū deoꝝ: ipe ꝑdicauit.i.prius ac palã dixit: se uti bōitate eoꝝ.i.deorū.
Nã bonos beneficos īterdū uocamus.☞ Idē.s. tyrãnus:tollebat.i.auferebat:uictorias.i.imagines uictoriarū q̄s uictores in rei memoriã in deorum mãibus posuerãt:& pateras uasa patentia galli tarsias uocãt: & coronas aureas:q̄ sustinebanͭ.mãibus simulacrorū porrectis.i.extēsis q̄si qd̓ sustinerēt porrigētibus:& dicebat se accipe: scilicet a dantibus eas.s.uictorias:coronas & pateras aureas:non auferre.s.ab inuitis:argumentando.i.pro ratione adducendo:esse perq̄:idest ualde stultum:nolle sumere bona ab his:scilicet diis:porrigentibus sup.ea.

OLI. ℂA qbus bõa p̃ca. Nos deos iqt quotidie p̃camur ut nobis bõa cõcedãt:& cũ ultro offerũt accipe recusabim⁹!
Cice. ⸿Qui tametsi debita supplicia: Cice. de natu. deo℞ lib. ulti. ostẽdit hũc fœliciter mortuũ: dicit.n. hũc nõ olympius Iuppiter fulmine pcussit: nõ æsculapius misero diuturnoq; morbo tabescẽtẽ iteremit: atq; in suo lectulo mortuus in triũphantis modũ in rogũ illatus est: eãq; ptãtẽ q̃ p scelus nactus est q̃si iustã & legitimã hæreditatis loco filio suo tradidit: sed tamẽ eã diutius retinere nõ potuit: nã regno pulsus ludi mgr̃ factus est: & i triuio lfas docuit & hoc mõ patris pœnas filius dedit. Sed de huius sacrilegi regis morte Iustinus uehemẽter a Cice.
Iusti. dissentit: nõ.n. fœliciter mortuũ in suo lectulo iacentẽ: sed a suis crudeliter necatũ fuisse dicit i h ne lib. xxi. suorũ epithomatũ dicit.n. Dio. quem paulo ante nõ Sicilia nõ Italia capiebat: assiduis belli certaminib⁹ uictus: fractusq; ad postremũ insidiis suorũ iterficit̃: sed magis Cice. credẽdũ est. At Cor. nepos dicit hũc manu forti belliq; pitũ fuisse: & qd̃ in tyrãno nõ facile repit̃ minime libidinosũ nõ luxuriosum nõ auarũ fuisse: nulliusq; rei cupidũ nisi sanguinis ppetuiq; impii: ob eãq; rem crudelẽ. ⸿Dedecore filii: de quo multa Iusti. li. xx. ut diximus: sed qd̃ ad hãc rẽ ptinet: dicit illũ in segnitiẽ lapsum saginã corporis ex nimia luxuria oculorũq; ualitudinẽ contraxisse adeo ut nõ solẽ: nõ puluerẽ: nõ deniq; splendorẽ ipsius lucis ferre posset: pulsum deide syracusis corinthũ se recepisse: ibiq; humillima qq; tutissima existimãtem in sordidissimũ uitæ genus descẽdisse: nõ cõtentũ in publico uagari: sed portare: nec cõspici i popinis lupanaribusq;: sed totis diebus residere cũ pditissimo quoq; de minimis rebus disceptare: pãnosum & squalidũ uideri risum libentius p̃bere q̃ captare: in macello perstare & quod emere non poterat: oculis deuorare: nouissime se ludi magistrum professum: pueros in triuio docere: unde Ouidi. lib. de ponto. Ille syracusia
Oui. modo formidatus in urbe Vix humili duram reppulit arte famẽ: ergo dedecore filii quẽ ex rege potẽtissimo ludi magistrũ fecit eẽ fortuna. ⸿Lẽto.n. gradu ad uindictã. Sñia pulchra & generalis: huicq; loco maxime accõmodata: uidelicet iprobo q̃uis seras tamẽ graues manere pœnas: Sic & Hor. Raro antecedẽtem scelestum pœ-
Hora. na deserit pede claudo: pœna sensim proseqtur nocẽtẽ. ⸿Tarditatemq; supplicii: Sicut in Dionyso Dionysii filio qui syracusis pulsus corinthi litterarum ludum aperire coastus est: legitur etiam q obsonia uendiderit.

dicebat. per quam stultum esse argumentando a q̃bus bona p̃camur: ab his porrigentibus nolle sumere. Qui tãetsi debita supplicia non exoluit: dedecore tamẽ Filii: mortuus pœnas rependit: quas uiuus effugerat. Lẽto .n. gradu ad uindictã sui diuia pcedit ira tarditatẽq; suplicii: grauitate cõpẽsat.

ℂDe Thymasitheo pricipe Liparitanorum.

IN quã ne iciderent Thymasitheus Liparitãorum priceps cõsilio sibi aliter: atq; uniuersæ p̃riæ: utili puidit exẽplo. Eccepta nãq; i freto a ciuib⁹ suis Pyraticã exercẽtib⁹: magni põ-

IN quã ne iciderent Timasi. Timasitheus liparitanorũ priceps: ualde iqt dissimilis fuit Diõ. nã ille mlta sacrilegia cõmittebat: hic cõmissa corrigebat licet.n. pyraticã exerceret: tñ ut sensit p̃dã ex rõmis captã apollini cõsecratã: eẽ reddẽdã curauit. Camil. cũ in obsidiõe ueio℞ decimã p̃dæ ptẽ uouisset apollini: si potiret̃ urbe: post aliquot annos urbe capta dixit Po. Ro. religionẽ tueri: q̃ re coactus. P.R. decimã p̃dæ ptẽ exoluere: tãta i camillũ exarsit iuidia ut illũ die dicta miserit i exiliũ: uerũ ut religiõe solueret̃ ex hac decia craterẽ fieri iussit apollini deportãdã: q cũ deportaret̃ atq; classis Ro. ad Liparẽ isulã pucisset capit̃ a liparitanis piraticã exercẽtibus: erat tũ in summo magistratu Timasitheus: romanis uir similior q̃ suis. q legatos donũq; & deũ cui mitteret̃ & dõi cãm ueritus ipe multitudinẽ suã q ut diuideret̃ p̃da efflagitabat metu iu-
Pilentis ste religiõis ipleuit: adductosq; in publicũ hospitiũ legatos cũ p̃sidio ẽt nauiũ delphos psecutus ẽ Ro. ide so-
usæ spites redierũt: hospitiũ & amicitia cũ Timasitheo ex senatuscõsulto publice factũ: dõaq; illi publice data. de
matro hac decia & uoto legit̃ q cũ pp eius soluẽdæ maximã difficultatẽ grauata lõgis tributis plebe: exhaustoq; diuti-
næ q̃ñ nis bellis ærario: seditio apperet i urbe: matronæ cœtibus ad eã rẽ cõsultãdã habitis: cõi decreto pollicitæ: tribu-
pri- nis militũ aurũ & oia ornamẽta sua in ærariũ detulerũt: grata ea res ut q̃ maxie senatui unq̃ fuit: honoremq;
mum ob eam munificentiam ferunt matronis habitum ut pilentis: ad sacra ludosq;: carpentis festo profestoq; uterentur. ⸿Vtili exemplo: Vt etiam ad alios tale postea exemplum manaret: ut religioni uenerationẽ hr̃e uellent.
ASCẽ- ℂA qbus p̃camur. s. ut porrigãt bõa. Qui. s. Diony. tametsi nõ exoluit debita supplicia. s. in uita tñ mortuus repẽ-
sius. dit. i. psoluit pœnas: dedecore. i. p dedecus filii. s. dionysii iunioris q regno turpiter pulsus erat q̃s effugerat uiuus. Eni p qa: diuina ira pcedit ad uidictã sui. i. ad se uidicãdã hæc est ad uindictã faciẽdã de iniuria sibi illata: gradu lento. i. tardo: & cõpẽsat tarditatẽ. i. dilationẽ supplicii: grauitate supplicii: qa tãto grauius punit̃: q̃to tarpius. Qd̃ licet sit pie dictũ & satis cõformiter ad fidẽ nostrã: tñ nõ satis fideliter sentit eũ luisse supplicia in dedecore filii: qd̃ solũ in opinione uiuẽtiũ ad defunctũ ptinuit: q. uero nõ grauiores multo det pœnas in inferno. Sed loqt̃ q̃si nullus sit ifernus aut nihil maneat in hoĩe qd̃ illud detrudat̃: Cõtra sancte supius dixit manibus simulacrorũ: q̃si nõ deos cẽseat sed effigies deo℞ ac idola: sicut reuera erãt hitacula dæmonio℞. ⸿In quã. &c. Affert exẽplũ nõ neglectæ sed seruatæ religiõis: cuiusmodi & alia sed i multis exẽplaribus p̃termissa st̃: de hoc ãt satis ãpliter Oliue. disputat. Ordo igit̃ ẽ. In q̃. s. deorũ uindictã aut irã ne Thymasitheus priceps liparitano℞. i. pplo℞ lipares isulæ unius ex æoliis: iciderent: ipe sup. puidit cõsilio. i. cõsulte & prudẽter: exemplo utili aliter sibi atq;. i. q̃ uniuersæ p̃riæ: qa sibi puidit: cũ gl̃iæ icremẽto ex religiõis obseruatæ laude: p̃riæ! qa ad p̃dã auidior erat: tãtũmõ ad uidictæ euasionẽ. Hæc ãt lectio i aldina ip̃ssione ẽ: Oliue. legẽte cõsilio sibi & aliis atq; uniuersæ p̃riæ utili puidit exẽplo: sed minus placet: nã frustra adderet̃. post & aliis atq; uniuersæ &c.

ℂVictorias. Victoriolarũ sigilla porrectis statua℞ mãib⁹ ipõebãt: ut i ãtiq s nũismatibus ẽ uidere. Sed & ipm Nemesis simulachrũ uictoriolarũ sigilla sustiuisse legi⁹: eaq; Enchiridia græce dici ñ latebit athenæi studiosũ.

¶ Aurea cratera. Dicitur hic crater teris. Vir. Crateres magnos statuunt & uina coronant. Item alibi. Tum pa- OLI.
ter Anchises magnum cratera corona. Induit: impleuitq; mero: dicitur & hic cratera teste Statio lib. thebaidos Crater
.x. Et bachus in altos crateras: & inuenitur hæc cratera: quod magis in usu est: ut hoc loco. Li. pari ratione di- Crate-
xit lib. v. aureã crateram fieri placuit: nam ab accusatiuo græco: ut quidam uolũt: fit nominatiuus latinus κρα- ra
τηρα hæc cratera: quod in plerisq; nominibus fieri solet ut pãthera. ¶ Pythio apollini: Pythius apollo dictus est a pythone serpente quem interfecit: qui & python & phyton dicebatur unde cum p aspirato & sine aspiratione scribi potest: & sic pyhtium & phytiũ apollinem dicius eiusq; ludos phytia seu pythia. Ouidius methamor. lib. i. Instituit sacros celebri certamine ludos: Phytia perdomitæ serpentis noie dictos: quidam uero sunt qui uolunt phytium deriuari πυι ϑανομαι hoc est ab iterrogatione: eoq; apollinis oraculum frequenter interrogaretur: melior tamen est superior expositio.

¶ Lege ergo cõsilio sibi al itera tq; uniuersæ. &cæ. ASCē-
(Nãq; pro qa: cratera aurea .i. poculo ex solido sius
auro. (Declinatur aut hic crater huius crateris penulti. longa. uel crateros: unde accusatiuus hunc cratera: a quo ut in aliis quibusdam fit nominatiuus primæ mutato genere: hæc cratera ræ: sicut a stater fit statera a cassidem uel cassida. hæc cassida, & cætera) imensi ponderis: quia octo talentorum ut Sabellicus attestatur utpote: quam Romani dicauerãt Apollini pythio apud delphos nomine: idest ex debito: decimarum: scilicet uoratũ a Camillo ex omni præda ueiẽtana: quæ nimirum ingens erat. Ea igitur cratera excepta: idest per insidias aut inuasiones capta: in freto: idest mari una cum legatis ipsam deferentibus: a ciuibus: idest subditis suis liparitanis: exercẽtibus pyraticam: id ẽ latrocinium maritimum: & populo incitato: idest prouocato ob eius pretium & immensitatem ad partiendam idest condiuidendam eam ut: idest postquã comperit: scilicet apollini dicatam fuisse: curauit eam perferendã una cum legatis romanis: delphos ubi erat apollo pythius templi princeps.

deris aurea cratera: incitatoq; ad eam partiendam populo: ut comperit a Romanis pythio Apollini decimarum nomine dicatam: eam Delphos perferendam curauit.

¶ De uindicta Cereris ĩ Alexãdri milites exercita.

Milesia Ceres mileto ab Alexandro capta: milites: q templum spoliaturi irruperãt: flamma obiecta priuauit oculis.

Milesia & cætera. hoc exẽplum & multa sequẽtia in paucis uoluminibus cõperiunt de quorum accessione scripsit sic aldus Mãutius ad eorum iuẽtorẽ i epla sua nũcupatoria: cuius tale ẽ exẽplũ. ¶ Miletos seu miletus urbs ẽ clarissima i finibus Ioniæ & cariæ lanitio nobilitata: unde fit adiectiuũ nõ miletius sed milesius: q̃ urbẽ cũ Alexãder Mag. cepisset & militibus diripiendã dedisset: milites in tẽplũ Cereris ad ipsũ spoliandũ irrũpẽtes: sunt a dea excæcati obiecta oculis illorum flãma: Nihil. n. efficacius facit ad excæcationẽq̃ nimius fulgor ex obiectione flammarum in tabulas æneas. Ordo est. Ceres Milesia: idest ab Milesiis uenerari solita: mileto: scilicet urbe capta ab Alexãdro. s. magno: priuauit oculis: idest usu oculorum hoc est uisu: milites. s. Alexandrinos: qui irruperant: idest per uim intrauerant templum: spoliaturi. i. ut spoliarent templum: priuauit dico oculis: flamma. i. nimia resplendentia obiecta oculis.

ALDVS ROMANVS CVSPINIANO GERMANO. S.

T SI priuatim tibi gratias egimus q quattuor: & uiginti exempla quæ omnibus in Italia Valerii Maximi exemplaribus tam impressis quã manu conscriptis: deerant: ad me perhumaniter miseris: tamen ut & publice idem facerem meas esse partes existimaui: ut tibi una mecum studiosissimus quisq; deberet. & eo magis: q tu sponte tua audito tantum excudi Valerium in ædib. nostris significaueris mihi uidisse te in præclara urbe Vienna: cum publice studia humanitatis inibi profitereris: Valerium antiquissimum. in cuius principio quædam nunq̃ ante a te uisa: haberentur: titulosq; omnium scripseris ut si ea mihi non essent. facerẽ te certiorem. quandoquidem ad me illico ea esses daturus. Quod & factum ẽ. Deerant enim in fine de neglecta religiõe exempla quattuor: De simulata religione totum caput necnon & de auspiciis totum. præter exẽplum. De deiotaro rege quod perperam in aliis omnibus Valerii exemplaribus quæ ipse uiderim: principium erat de ominibus. cum de auspiciis ultimum esse deberet de Ominibus autem principium esse illud Ominum etiam obseruatio aliquo cõtactu religiõis innexa est: & cætera. Nam antequã ad exempla ueniat præfatiunculam aliquã ubiq; fere Valerius solet præmittere. Id uero mi Cuspiniane. fuit mihi longe gratius: quã si auri multum gemmarũ ue misisses muneri. illud impenditur consumitur disperit hoc etsi omnibus impertitur: tamen æque apud impertiẽtem: ac impertitum diuino excusorio munere manet æternum. hoc & uiuentes: & posteri perpetuo habebunt utriq; nostrum plurimam gratiam. Huiusmodi dent mihi reipub. litterariæ benefactores. Quãq̃ habemus & alios plurimos; ex quibus unus ab extremo nuper orbe daturum se mihi Donatum integrum in Aeneidem totumq; Seruium: & Probi grãmmatici antiquissimos libros: & alia quædã: quæ non habentur. pollicitus est Viue autem tu diu uel hoc solo beneficio Cuspinianæ Viuant & cæteri tales.

ASCEsius.

Ersæ &c. Affert exēplum potius seruatæ q̄ neglectæ religionis: Nam de neglecta religione uerius esset exēplū qd' de iisdē psis recitat Sabellicus enneadis tertiæ lib.ii. q cū delphicū tēplū spoliare tētassent fulminibus & fœda tēpestate & duorū scopulorū e pnasi uertice subito casu ad q̄tuor milia obruti sunt. Ordo hic est. Persæ cōpulsi.s.ui uētorū delū.i.ad eā insulā quæ patria apollinis & dianæ dicit: & ubi insigne habuit tēplū oraculis clarū: nūero mille nauiū tot.n. Xersi fuisse Aeschilus est author: cū cētū octoginta atticas naues cōtra illas stetisse dicat. adhibuerūt tēplo apollinis: qd' in delo est: manus potius religiosas: quia donaria auxerant: quam rapaces: quia nihil abstulerunt.

ℂDe Persarum in Apollinem religione.

Ersæ mille nauiū numero Delū cōpulsi: tēplo Apollinis religiosas potius manus: quam rapaces adhibuernut.

ℂDe religone Atheniensium: q philosophos & irreligiose disputantes non tulerunt.

Theniēses Diagoram philosophū pepulerūt: quia scriber ausus fuerat: primū ignorasse an dii essent deinde si sint: q̄les sint. Iidem Socratem damnauerunt: q̄ nouam religionem introducere uidebatur. Iidē Phidiam tulerūt quandiu is marmore potius: q̄ ebore Mineruam fieri debere dicebat: q̄ diutius nitor esset māsurus sed ut adiecit: & uilius: tacere iusserunt.

ℂDe Diomedonte.

Iomedon unus ex decem ducibus: qui eadem pugna Atheniēsibus uictoriam: sibi uero damnationem peperūt: cū iā ad meritum supplicium duceretur: nihil aliud loquutus est: q̄ ut uota pro icolumitate exercitus ab ipso nūcupata soluerentur.

Diagoras atheos

Thenienses &c. Affert tria exēpla seruatæ religionis ab atheniēsibus. & toti dē neglectæ a Diagora Socrate & phidia. diagoras.n. philosophus uulgo ἄθεος .i.sine deo dictus est. eo q̄ deos negauit: & oēm deorū opē: q (ut Cicero. lib. iii. de natu. deo. dicit) cū Samothraciā uenisset: atq; ei qdā amicꝰ dixisset: tu qui deos putas humana negligere: nōne aiaduertis ex tot tabulis pictis q̄ multi uotis ui tēpestatis effugerit: i portūq; salui peruenerit? Ita fit inqt. Illi.n. nunq̄ picti sunt q naufragia fecerunt in mariq; perierūt. q.d. q salui euaserant et euasuros fuisse tametsi nulla nūcupassent uota: at qui perierant licet uero simile sit non minora nuncupasse nō minus tamē periisse. Vnde ex his qui perierant potius cōcluderet aut deos nō esse aut opē nullā ferre q̄ ex saluis cōtra.

Socrates.

Socrates āt (qui teste Cicerōe in ꝓlogo qnti. tuscu. libri: philosophiā euocauit e cælo & i urbibus collocauit domosq; itroduxit: & cœpit de uita & moribus: rebusq; bonis & malis q̄rere: q̄obrē ut scripsit Solinus: nō solū cōsensu hominū: uerū ēt oraculo apollinis fuit sapientissimus iudicatus) imerito fuit ab Anyto hoīe diuite & factioso & a Melito accusatus & per Aristophanē poetā comicū i comœdia quas nebulas iscripsit falso criminatus q̄ nebulas coleret & athenien. religiōibus detractaret: & pubē seduceret. Sūt āt q asserāt Socratē prædicasse unū solū deū more iudæorū de qbꝰ

Phidias.

Iuue. Nil p̄ter nubes & cæli numen adorant: unde nebulas coluisse criminabat. & cū superstitiōes multas damnaret religioni detrahere culpabatur. Phidias uero statuarius fuit clarissimus authore Quintiliano libro. xii. diis q̄ hoībus effingendis artifex melior: In ebore uero longe citra æmulū uel si nihil nisi Mineruā athenis aut olympium in Elide iouē fecisset. Cuius pulchritudo adiecisse aliqd ēt receptæ religioni ur: adeo maiestas operis deū æquauit. Verū ut hoc loco innuit: cū laudatus q̄ mineruā i ebore sic effigiasset: dixisset melius in marmore effigiari q̄ candor in marmore diuturnior eēt: sicut reuera est: nā marmor quo uetustius eo splendidius at ebur uetustate croceū colorē attrahit: lubēter ab atheniēsibus auditus est: at cū adiecisset: etiā uilius ex marmore q̄ ex ebore fieri: tacere iussus est q̄ male uideret de religione athenie. cēsere: ut q impēsæ parcerent in deæ cultu: qd' illi nollēt. Ordo est. Atheniē. pepulerāt.s. ex urbe sua: diagorā philosophū qa fuerat ausus scribere: ignorasse sup. se primū an dii essent: deinde si sint q̄les sint: cuius ignorationis prior pars durior est: quia pauci noscūt q̄les sunt dii: oēs tn̄ hōi credūt eos bonos. eē & iustos ac beneficos: qd' ille negabat: un̄ ꝓ utroq; dicto dānatus est. Iidē.s. Atheniē. dānauerūt socratē: q̄ uidebat itroducere nouā religionē nō tn̄ itroduxit: Vn̄ pœnitētia ducti sūt atheniē. sed sera: p̄ferti q̄ Platonē ꝓ p̄ceptore suo orātē audire noluerit. Iidē.s. atheniē. tulerūt .i. passi sūt & libēter audiuerūt phidiā.s. statuariū pitissimū: q̄ diu is dicebat Mineruā debere fieri potius marmore q̄ ebore: q̄.i. qa nitor.i. splēdor & cādor eēt māsurꝰ diutiꝰ i marmore.s. q̄ i ebore: sed ut.i. postq̄ adiecit: &.i. ēt uilius.i. minore ipēsa: qa uilius est athenis marmor ēt pariū q̄ ebor: ipsi iusserūt sup. eū tacere: ut q nesciret quid dicerent: aut qui non recte sentiret de aīo athenien. q in dea colenda non quærerent impensæ parcere.

Iomedon &c. Hoc quoq; exēplum seruatæ non neglectæ religionis est. Quocirca suspicari licet ut sublata fuerant multa exempla ita perperam locata. Quid enim minus negligens religionis ipso Diomedonte qui ne ad mortem quidem proficiscēs eam negligere potuit? Cum enim contra p̄scriptum magistratus Atheniensibus cum aliis ducibus fœliciter quidem pugnasset: ad mortem tamen damnatus eēt q̄ rēp. māifesto discrimini cōmisisset: nō recusauit mortē: sed unū obtestatus ē: ut uota ꝓ salute exercitus a se nūcupata psoluerent. Ordo ē Diomedō unus ex decē ducibus q peperāt eadē pugna atheni. uictoriā qa hostē uicerūt: uero ꝓ sed: sibi sup. ipsis peperāt.i. acqsiuerūt: dānationē.i. sniam mortis q̄ cōtra edictum pugnassent: cum duceretur iam ad suppliciū meritum. nihil locutus est aliud: q̄ ut uota nuncupata.i. expressa uoce suscepta: ab ipso.s. Diomedonte: pro incolumitate exercitus: soluerentur: scilicet a ciuitate atheniensi.

Vma Pompilius. Titulus hic totus erat sublatus aut forte itercideratː sed ut cõsulto sublatũ puteː id facit: ꝙ nihil magis religionẽ a Numa istitutã authoritate ac fide priuet: q̃ dicer simulatũ eẽ eius cũ Aegeria cõgressum. Si.n. Numa credidit nõ satis augusta fore populo q̃ idiceret sacra: nisi Numinis alicuius itercederet authoritas: multũ fidei eius detraheret qsqs diceret fictitiũ eẽ eius inuẽtũ: Quocirca cũ senatus approbauerit cremãdos libros Numæ ꝙ religionẽ labefactarẽt: q̃to magis hũc titulũ cẽ fuerit delẽdũ q numæ authoritatẽ detraxerit. de hoc tñ cõmẽto Numæ sic dicit Liui. li. i. ab urbe cõdita Oium ASCē sius

De Simulata Religione. Ca. III.

Vma Pompilius: ut populũ romanũ sacris obligaret: uolebat uideri sibi cũ dea Aegeria cõgressus eẽ nocturnos: eiusq; mõitu: se: quæ accepta diis immortalibus sacra forent, instituere.

De Scipione Africano.

Cipio Africanus nõ ãte ad negocia pub. uel priuata ibat: q̃ i cella Iouis capitolini moratus fuisset: & ideo Ioue genit⁹ credebatur.

De L. Sylla.

Vci⁹ Sylla quoties præliũ cõmitteṙ destinabat: paruũ Apollinis signũ Delphis sublatũ: i cõspectu militũ cõplexus: orabat uti ꝑmissa maturaret.

De. Qu. Sertorio.

primũ rẽ ad multitudinẽ ĩpitã & illis sæculis rudẽ efficacissimã: deoꝝ metũ iniiciẽdũ ratus ẽ q cũ descẽdere ad aios sine aliquo cõmẽto miraculi nõ posset: simulat sibi cũ dea ægeria cõgressus nocturnos eẽ: eius sese mõitu q̃ acceptissima diis essent sacra instituere. Et paulopost. Lucus erat quẽ mediũ ex opaco specu fons pẽni rigabat aq̃ quo qa se pſæpe. Numa sine arbitris uelut ad cõgressũ deæ iferebat: camœnis eũ lucũ sacrauit: ꝙ deaꝝ sibi cõsilia cũ cõiuge sua Aegeria eẽnt: & soli fidei solẽne istituit. Hæc ille. Sicut ergo Moses uere asseruit se legẽ a deo deiq; digitis scriptã accepisse: ita ethnici quoq; legũ latores numinis alicuius iterposuerũt authoritatẽ: sciẽtes difficile eẽ hoiem hoi parere. Ordo est. Numa Põpil. q fuit scd̃s Rõanoꝝ rex: uolebat uideri cõgressus nocturnos eẽ sibi cũ dea ægeria. (Quæ nympha erat aut dicta ut regi maior esse authoritas: sicut hersilia Rõuli cõiux ꝓ nympha ẽ tota: aut uulgo credita ꝙ spũs succubi ꝓ deab⁹ fontiũ: mõtiũ: arboꝝ: fluminũ aut mariũ sese mortalibus exhibebant) iõ ãt id uolebat: ut obligaret. i. deuiciret P. R. sacris. i. reb⁹ dinis: q̃s alioq nõ obseruasset: & uolebat uidri se istitueṙ sacra q̃ forẽt accepta diis imortalib⁹. Lucus camœ narũ

Cipio &c. Scd̃m exẽplũ simulatæ religiõis ẽ de Scipiõe aphricão maioṙ: de quo Sabellic⁹ enneadis qntæ li. iiii. Fuit Scip. nõ tñ ueris uirtutibus mirabilis: sed ab ætate ẽt ieũte i eaꝝ ostẽtatiõe noua q̃dã arte cõpositus. Iã ide ex quo uirilẽ togã sũpsit: nullo die priuatã ullã aut pub. rẽ prius egit q̃ i capitoliũ ascẽderit: ibiq; i secreto sedẽs multũ tpis solus tereret. Addũt qdã antelucanis horis eũ i locũ uẽtitate solitũ: ne canibus qdẽ q ad custodiã capitolii alebanṫ illi allatrãtibus. Phama ꝑterea tenuit: q̃ huic uulgatæ de hoie opiniõi astipulaṫ: eũ imanis anguis cõcubitu a mṙe cõceptũ (Qd̃ i Alex. Philippi filio euẽisse græcoꝝ qdã ꝓdiderũt) obseruatãq; aliqñ i materno cubiculo serpẽtis spẽm: q̃ hoiũ iteruẽtu cõtiuo oculis eua nesceret. Sȝ quo nã mõ hæc cõtigere potuerũt alioꝝ erit æstimatio. Miraculi hui⁹ fides (qd̃ satis cõstat) nõ solũ nõ ẽ ab eo illusa: sed cũ uitæ istituto: tũ reꝝ ab eo gestaꝝ glia uehemẽter aucta. hæc ille. Ordo ẽ Sci. aphricãus ñ ibat ad negocia pub. uel priuata ãteq̃ morat⁹ fuisset. i. aliq̃tulũ solus fuisset i cella Iou. capitolini: & iõ qa iouis authoritate se oia facere simulabat: creditus est genitus ioue. i specie tamẽ serpẽtis: sicut Alexãder magnus se iouis Ammonii filiũ ẽt ab eo i specie serpẽtis genitũ iactitabat: tametsi subide mṙ id asserẽtẽ argute reprimebat.

Vcius scylla &c. Tertiũ exẽplũ ẽ de lucio scylla q mira gessit. & speciosã i mariũ uictoriã i tyrãnidẽ uertit. Is ãt ut suis fiduciã faceret hẽbat secũ imagũculã apollis delphis sublatã: i quo q̃si apollinis numẽ iesset: illudq; sibi ꝓpitiũ haberet: orabat eã ꝑlia initurus ut promissam uictoriam maturaret simulans uidelicet ob religionem sibi promissam uictoriam. Ordo est lucius scylla qui primus dictaturam inuasit; & tabulã ꝓscriptorũ: ꝓposuit quoties destinabat. i. ꝓponebat: committere ꝑliũ: complexus i conspectu militũ: puũ signũ. i. simulacrũ & imaginem apollinis: sublatum. i. subductum aut clam subtractum delphis: orabat sup. illud: uti. i. ut maturaret. i. acceleraret promissa quasi dicat promissam uictoriam.

Vintus Sertorius. Quartũ exẽplũ est de Sertorio: in quo licet ad numinis cuius fauorẽ simulabat dignitatẽ respexisse uideaṫ author: qa post iouis a scipione simulatũ fauorẽ: Apollinis recitauit: & nũc post apollinis dianæ: tamẽ potius tẽporũ sequiṫ rationẽ: nam dignitate ꝑcedat Iuppiter ægeriã sane cũ diana sit uenatrix eiq; cerua sacra: uideri posset per ceruam intellexisse dianam. Quam qui dẽ ceruã Sertorius non simulasse dṙ: sed reuera habuisse rerũ gerẽdaꝝ indicẽ. Vnde sabellicus de eo enneadis .vi. li. iiii. Cessatũ ẽ aliquot dies sertorio uehemẽter sollicito ꝙ Cerua q̃ penes se religiose hũerat aliq̃diu nullibi locoꝝ extitisset: q̃ demũ cõspecta spei plẽus suos in aciẽ eduxit. hæc ille. Sertoriũ ãt ꝑpẽna i hispania sustulit: uirũ ingenti in patriã & in matrẽ pietate. Ordo est. Quintus Sertorius trahebat per asperos colles lusitaniæ regionæ hispanæ: ceruam albam: prædicans se admoueri ab ea quænam essent agenda & quænam uitanda. In quo facto ut ex Sabellico colligere licet non tam ipse simulator religionis quã nequã spiritus in forma ceruæ: alioqui non fuisset uehementer sollicitus in eius amissione. nam similem facile induxisset.

Inos &c. docet externos quoq; legum latores ex simulata numinis authoritate: legibus a se latis fidem & Venerationem peperisse. Ponitque primum exemplum Minois regis Creten. qui tam iuste regnasse & iudicasse dṙ uiuus: ut mortuus sit habitus iudex apud iferos: unde Vir. æne. vi. q̃sitor Minos urnã mouet. datiq; putanṫ illi cõiudices Aecus & rhadamanthus: eo ꝙ & ipsi seueṙ iudicarint:

Vitus Sertorius p asperos Lusitaniæ col les Ceruá albã trahebat. ab ea se: q̃ ná aut agéda: aut uitãda eẽnt: p̃dicãs admoneri.

℄ Externa de Minoe cretæ insulæ rege.

Inos Cretẽsiũ rex nono quoq; áno quod dã p altũ: & uetusta religione consecratũ specus secedere solebat: & i eo moratus tã q̃ a Ioue: quo se ortũ ferebat traditas sibi leges p̃ro gabat.

℄ De Pisistrato Atheniẽsium Tyranno.

Isistratus i recuperãdã Tyrãnidẽ: q̃ amise rat: simulatiõe reducẽtis se i arcẽ Mierue ẽ usus: cũ p ostẽtationẽ ignote mulieris: q Phia uocabaᷓ: formatæ ad habitũ Deæ: Athẽiẽses decipet.

De Lycurgo Lacedæmõioꝝ legislatore.

Ycurgus cõsilio Apollinis grauissimæ lace dæmoniorũ ciuitati leges cõpositas ferre se persuasit.

℄ De Seleucho.

Eleuchus sub noĩe Mineruæ apud Locrẽ ses prudẽtissimus habitus ẽ. Bacchanaliũ sacrorũ mos nouus ĩstitutus: cũ ad pnitio sam uesaniam iretur: sublatus est.

℄ De Auspiciis. Cap. IIII. ℄ De Luctatio.

Vctatius: q primũ Punicũ bellũ cõ fecit: a senatu ꝓhibitus ẽ sortes fortu næ p̃nestinæ audire: auspiciis. n. p̃ius nõ alienigenis rempublicam admini strare oportere iudicabant.

ná secũdũ eũdẽ Maronẽ seqᷓ eadẽ cura tellure repostos. i. q̃les hic uixerit tales illic habenᷓ: & eadẽ affectiõe. Ordo ẽ. Minos rex Cretẽsiũ solebat nono duoq; áno. i. semel p singulos nouẽ ános(Is át nũerus átiqs sacris erat obseruatissimus. forte q ter ternariũ ĩcludat: oẽ át trinũ p̃fectũ. Vñ maro æneĩ. v. Præterea si nona diẽ mortali bus almũ Aurora extulerit. Nr̃i quoq; nescio an supstitiose nouẽ dieꝝ cerimõias ĩ multis obseruát) secedere. i. seorsũ a cõspectu mortaliũ icedere & igredi: i qddã specus. i. antrũ: p altũ. i. p̃ cæteris ꝓfundũ: & cõsecratũ. ue tusta religiõe. i. obseruátia: & moratus. i. postq̃ morã taxit i eo: p̃rogabat: aut p̃rogabat. i. q̃dã p̃rogatiõe & eminẽ tia authorisabat: leges si q̃s ferebat tãq̃ traditas sibi ab Ioue. quo. s. ioue ferebat. i. asserebat se or tũ. i. ꝓgẽitũ: ex europa: cũ uerius eẽt Xãthi regis Cretẽsiũ ex europa filius: sed qa iuste uixit & ĩcẽ iudicauit: priusq; ut attestaᷓ Ari. in æthicis & po liticis Cretẽsibꝰ leges dedit: iouis ẽ filiꝰ creditꝰ.

Isistratus hippocratis filius doctrina & eloq̃ntia isignis facile Atheni. rẽpu. occupauit uno Solone refragãte. Fuit át sæpe eiectus: semel qdẽ a megadis & aliaꝝ pricipũ aduersæ factiõis uiris priusq̃ ty rãnidẽ stabilir̃ potuisset: orta ĩde iter libertas as sertores discordia Megades pactis cũ pisistrato filiæ nuptiis eũ in urbẽ restituit: phya muliere p̃ grãdi statura nouo schemate ornata & i currũ i posita: q̃ p urbẽ circũuecta p minerua Pisistratũ restituẽdũ clãitabat: ludibriũ(iqt Sabel. ennea. ii. li. vi.) uel barbaris gẽtibus pudẽdũ nõ mõ ciui tati sapiẽtiæ studiis pricipi oĩ futur̃. Idẽ tñ pau lo post qa filiã megadis q̃ uxorẽ duxit nõ ut uxo rẽ tractauit rurꝰ expulsus ẽ. Ex hoc át ludibrio facile patet q̃to errore tenebanᷓ tũc mortales: q nisi se deã aliq̃n uidisse putarẽt: nõ tã facile credi dissent phyã eẽ deã. dubitare át licet an ab ea gal li oĩa id genus muliebria fantasmata phaias uo cẽt. sed ordo ẽ. pisistratus ẽ usus. i. i. ad recupãdã tyrãnidẽ. i. dñationẽ i athenas: q̃ amiserat simula tiõe mineruæ reducẽtis se ĩ arcẽ: hoc ẽ simlauit se reduci ĩ arcẽ urbis: p mieruã deã athẽĩs sũme uenerabilẽ: cũ dcipet athẽiẽ. p oñtationẽ mlieris ignotæ q̃ uocabaᷓ phya: formatæ ad hitũ deæ. i. mieruæ erat. n. p̃grãdis & hitu deæ spectabilis.

Ycurgus legislator prudẽtissimus: p suasit ciuitati lacedæmõioꝝ q sᷓ spar tani & lacões grauissimæ. qa rigidissi me uixerũt se ferre leges cõpositas cõ silio apollinis q prudẽtissimꝰ deorũ ẽ hitus: uñ uaticinia illi addicũᷓ: sic tñ ut ab ioue ea accepit unde æneĩ. iii. Quæ phœbo pater omnípotens: mihi phœbus apollo prædixit &c.

Eleuchus: exẽplũ hoc pánosũ & male consutis pánicᷓ contextũ ná neq; q sit seleuchus satis apit: nec q locrenses: qa tñ iter externa põiᷓ de locrẽsibus græciæ itelligã: q azolæ a malo odore dicti sũt. Præ terea nihil ad rẽ facit: q Bacchanalia dicit sublata: q̃ Romæ nimirũ sublata sũt: Vñ id frustũ ad ali ud caput assuẽdũ putẽ: de Bacchanaliũ át abolitiõe late scribit post Liuiũ & alios sabellicus Enne. v. li. vii. do cẽs cõptũ idicio hispalæ mulieris & ebutii eius amatoris i illis sacris a nullo flagitii gñe cessatũ: pluraq; inibi fieri uirorũ q̃ fœmiarũ stupra si q minus dedecoris patiẽtes eẽnt ꝓ uictimis ĩmolari: uñ post acerrimã i noxi os utriusq; sexus aiaduersionẽ cõsulibꝰ dicit datũ negociũ ut romæ ac i tota italia Bacchanalia diruerẽt. Dicta át erát Bacchanalia a baccho: cuius sacris initiati furore corripiebanᷓ: Vñ Bacchari uerbũ notat furere. Ordo ẽ. Seleuchus ẽ habitus prudentissimus apud locrenses: scilicet azolas in græcia iuxta phocidem unde locri in brutiis italiæ Iuxta illud æneidos tertio hic & narrilii posuerunt mœnia locri: sub nomine Mineruæ: quia eius se consilium sequi & dictabat: aut quia se pro ea gessit: quod minus uidetur cum uir deam male agat. Mos no uus Bacchanalium istitutus(ut opinor Romæ) est sublatus: idest penitus: extinctus cum iretur: scilicet fere ab omnibus ad uesaniam perniciosam: quia in omne flagitium ut dictum est.

Vctatius &c. Põit exẽpla de auspiciis aut religiose captis aut p̃perã neglectis. Atq; ita postq̃ d religiõe ĩ generali egit: tractat de eiꝰ speciebus: ná auspicia & auguria omina: sortes. miracula: ꝓdigia & ostẽ ta q̃ diuinatiõis sunt ptes ad religionẽ ptinere putabáᷓ: cũ meræ sint supstitiões: nisi diuina ĩtercedat authoritas: quod addo quia sorte electus est mathias. Sane auspicium dictum est ab auiũ inspectio ne Augurium ab auium garritu. quibus cõfinia sunt aruspicia & extispicia ab hostiarũ & extarũ ĩspectiõe: sunt

&aliæ diuinationũ species:ut quando ex igne futura iudicabant dicit̃ pyromãtia:quando ex aqua:hydromantia:quando ex terra gæomantia:& ex manuũ lineamẽtis chiromatia:sed cum hæc sine iactura morum nesciri possint parce de eis agã.Ordo est Luctatius;qui confecit.i.finiuit:primum bellum punicum:id est carthaginẽ s.gestum a ro.cum pœnis fuerunt autem tria insignia:ꝓhibitus est a senatu audire aut potius adire consulendi gratia sortes fortunæ ꝑnestinæ q̃ apud ꝑneste colebat̃.n.pro quia senatores iudicabant oportere sup.eum administrare rempu.s.Ro.auspiciis patriis.q.d.domesticis & non alienigenis:idest aliunde genitis aut captis. ASGésius

¶De C.Cor. hispalo.

Caius Cor.hispalus ꝑtor pegrinus.M.Põpilio lenate.L.Cal. cõs. edicto Caldæos circa.x.diẽ abir̃ ex urbe:atq; Italia iussit: leuibus & lepris īgẽiis:fallaci sydeꝝ īterꝑtatiõe q̃stuosã mẽdaciis suis caliginẽ iniiciẽtes. Idẽq; sabazii Iouis cultu sublato mores Ro.īficere cõati sũt domos suas repeter̃ coegit.

¶De.L. Aemilio Pa.

Lucius Aemilius Paulus cõsul cũ Senat⁹ Isidis & Seraphis phana diruẽda cẽsuisset eaq; nemo opificũ attigere auderet: posita ꝑtexta securi arripuit:tẽpliq; eius foribus īflixit.

¶De.L.Tarquino.

Lucius tarq̃nus Rex cẽturiis eqtũ:q̃s Romulus auspicato cõscripserat:alias adiicere cupiẽs:cũ ab Decio Accio nauio augure ꝓhiberet̃:offẽsus īterrogauit: posset ne fieri:qđ ipse mẽte cõceperat:posse fieri dicẽte:iussit nõacula cotẽ discidi:q̃ Decius allata:administrato īcredibili facto:effectũ suæ ꝓfectiõis oculis regis subiecit.

¶De Tiberio Graccho.

Tiberius Gracch⁹ cũ ad res nouas pararet̃ auspicia domi pr̃ia luce petiit:q̃ illi pq̃ tristia respõderũt:& ianua egressus ita pedẽ offẽdit:ut digitus ei decuteret̃:tres deinde corui ĩ eũ aduersũ occinẽtes:ptẽ tegulæ decussã ante ipsũ ꝓtulerũt:q̃bus ominibus cõtemptis a Scipiõe Nasica põtifice maximo decussus capitolio: fragmẽto subsellii ictus procubuit.

Caius &c.exẽplũ ẽ de exactis caldæis.i.astrologis ex astroꝝ horoscopo futura iudicãtibus q̃ res parũ ad auspicia facit:uñ mixta & suffarciata sũt hic quoq; exẽpla.ordo ẽ.C.Cornelius hispal⁹ ꝑtor pegrius iussit edicto.s.publico.M.Põ.lenate.& Lucio.Cal.seu Calpurnio consulibus.i. dũ illi eẽnt cõsules:caldæos.s.ꝓfessores astrologiæ: abir̃ ex urbe atq; italia.s.tota circa(legã ĩtra) decimũ diẽ .s.ab edicto;utpote iniiciẽtes leuibus & ieptis ingẽiis.s.uulgi(prudẽtibus.n.nõ poterãt ꝑsuader̃) caliginẽ.i.obscurã ꝑdictionẽ reꝝ:q̃ studiosam.i.lucrosã.sup.ex fallaci īterꝑtatiõe syderũ:q̃a licet sydera nõ mẽtiant̃ coꝝ iudices sæpe mẽtiuntur.

Lucius &c.hoc exẽplũ auspicia sẽatus cõfirmat: ut cũ ordie apiã.Ordo ãt ẽ Lu.Aemili⁹ Pau.cõs.cũ senatus cẽsuisset phana.i.tẽpla aut sacra ædificia Isidis & seraphis nũinũ ægyptiorum diruẽda sup.eẽ.i.dirui opter̃:& nẽo opificũ auderet ea attigere:arripuit securi ĩstrumẽtũ ferreũ a secãdo dictũ:ꝑtexta.i.ueste pr̃icia:posita.i.đposita & īflixit forib⁹ eius tẽpli ĩ quo illi colebãt̃.

Lucius Tarq. Hoc exẽplũ mirabiliter auxit augurioꝝ obseruationẽ:cũ miraculitã mãifesta uis sit; ut theologi nr̃i dubitẽt q̃ uia factũ ꝑdicẽt. Nã si dæmõia:cũ natura id fieri nõ possit:mirũ ẽ eãdẽ ptãtẽ dæmõibus ꝑmissã aliis dicẽtibus nõ uere icisã cotẽ sed aut ui aut natura fissã fissura dæmõioꝝ fraude:aut auguris ꝑstigiis celata(icidi uisã de hoc lib.i.ab urbe cõ.ex ea iqt re auguriis sacerdotio ꝗ augurũ tãtus honos.accessit;ut nihil belli dõi q; postea nisi auspicato gereret̃ cõcilia:exercitus uocati:sũma reꝝ:ubi aues ñ admisissent dirimerent̃:neq; tũc Tarq. đ eqtũ cẽturiis qcq̃ mutauit &c.Ordo ẽ.Luci⁹ T.s.priscus:rex rõanorũ cupiens adiicere cẽturiis eqtũ q̃s romulus cõscripserat auspicato.i.capto auspicio:erãt ãt Rãnien. Tatiẽses:Luceres:nouas.s.Cẽturias ut plures hẽret eqtes:cum ꝓhiberet̃ ab decio accio Nauio(seu neuio ut Dion.legit)augur̃:nisi sup.auspicato id faceret:offensus.s.pp inhibitionẽ:īterrogauit illudẽs artẽ autore liuio:ne ꝑ an id qđ cõcepat mẽte.i.aio:posset fieri:& sup.augure iã capto augurio & cõsultis auibus dicẽte.i.respõdẽte.posse fieri:iussit cotẽ q̃ durissimus ẽ lapis: discẽdi nouacula.i.cultro rasorio:q̃a dixit se id mẽte concepisse:qua.s.cote allata:decius.s.augur: incredibili facto administrato.i.p eũ ut ministro deorũ patrato:subiecit:oculis regis effectũ.i.efficaciã suæ ꝓfessionis.unde statua accii capite uelato quo in loco res acta est in comitio uidelicet erecta est cum cote:ad rei memoriam.

Tiberius.G.Affert tria omina sine ostẽta Tiberio.G.necẽ portẽdẽtia:q̃ q̃a cõtẽpsit:necẽ nõ euasit. Erat ãt hõ seditiosus q ut plæbi placeret legẽ agrariã nũq̃ sine seditiõe motã aut tulit aut fer̃ parauit.Ea ãt exigebat ut agri a Po.Ro.acq̃siti q fere in patrũ cõscriptorũ & paucorũ nobiliũ erant possessione æqs portiõibus ciuibus cõdiuideret̃.Nota ẽ de gracchis(Nã Caius quoq; gracchus fr̃ huius eadẽ de cã piit)historia.Ordo igit̃ ẽ Tiberius.G.cũ pararet̃.i.disponeret̃ ad res nouas;utpote ad legẽ agrariã ꝓmulgãdã petiit pr̃ia luce auspicia domi.s.suæ:an q̃rẽs an q̃ paret succederẽt:q̃ auspicia respõderũt illi pq̃.i. admodũ ualde tristia.i.aduersa:& egressus iãua offendit.i.lesit ad obiectũ lapidẽ aut limẽ ita pedẽ:ut digitus.s. pedis decuteret̃.i.de statiõe q̃teret̃ ei:deĩde.i.tertio loco tres corui occinẽtes.i.rauca uoce clamãtes:i eũ aduersum.i.oppositũ:ꝓtulerũt ante ipsum partẽ tegulæ decussam.s.de tecto;q̃bus oĩbus q̃a multa sunt:aut ominibus contẽptis:quia nihilominus process̃it:decussus.s.in terrã capitolio in qđ fugerat:a Scipione Nasica pontifice maxĩo procubuit:scilicet in mortem:ictus.i. percussus fragmento.i.frusto subsellii idest scabelli illic arrepti.

ASCĒsius.

PVblius &c. Sicut de obseruata & de neglecta religione distinctim locutus est: ita de obseruatis & neglectis auspiciis loqui instituisse uidetur: nam hoc & præcedens & sequens exemplum de neglectis est auspicus. Ordo est. publius Claudius cum uellet committere cũ carthaginensi. prælium nauale: bello punico primo: nam tria leguntur & petiisset more maiorum: idest prisco istituto: auspicia. i. ex auiũ aspectione rem stabiliri: & pullarius: idest augur qui ad hoc pullos asseruabat: nũciasset pullos nõ exire cauea: nam ex gestu exeuntium iudicabant: iussit eos abiici in mare: dicens quia nolunt esse: idest capere escam egressæ caueam: bibãt: scilicet in mare proiecti. Is autem infeliciter pugnauit.

LVcius Iunius collega. s. in cõsulatu publii Claudii: amisit classem tẽpestate. i. aduersa dispositiõe uẽtorũ & aquarum: auspiciis neglectis. i. contemptis & præuenit morte uoluntaria quam sibi intulit ignominiam dãnatiõis. s. a senatu si uixisset.

CVm Metellus. s. Lucius hõ patricius & põtifex maximus iret. i. iter faceret. petẽs tusculanũ. s. agrũ: duo corui aduolauerũt ĩ os. i. faciẽ ei9 aduersũ. i. obiectã illis: ueluti ĩpediẽtes iter: & uix. i. cũ magna difficultate extuderũt. i. obtũdẽdo effecerũt ut rediret domũ: ædes uestæ arsit noctu ꝑ nocte ĩsequẽte. s. reditũ: eius ĩ quo ĩcẽdio Met. seruauit palladiũ. i. simulacrũ palladis ex ilio trãductũ raptũ inter ipsos ignes: seruauit dico incolume. i. illæsũ. ĩpe tñ orbã luminibus exegit senectã authore Plynio li. vii. de quo Iuue. saty. iii. uel q Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam.

MArco. &c. Cũ Cice. opa Antonii triumuiri ꝓscriptus in Caietana uilla diliteret missi sũt q eũ occiderẽt caputq; Romã ferrẽt: quã rẽ coruus illi manifesto augurio præmonstrauit. Vnde dicit. Mors immines Marco Ciceroni: est prædicta sup. illi auspicio. i. auis aspectiõe: cũ. n. eẽt ĩ uilla Caietana: iuxta caietã urbẽ maritimã italiæ: coru9 auis nigra & ita mortis ꝑnũtia: excussit ĩ cõspectu ei9: ferrũ horologii. i. qđ ĩ horologio solari ĩioras faciebat: motũ loco. s. suo: & tetẽdit ꝓtinus ad ipsũ. s. Ciceronẽ: post motũ ferrũ quo ĩdicaret illi nõ supesse horã uitæ: ac tenuit morsu laciniã. i. pendulã ptẽ togæ sup. eius donec Seruus nunciaret milites uenisse ad occidendum eum.

MArcus Brut9 un9 iterfectoꝝ Iulii Cæ. cũ eduxisset ĩ philippis iuxta pharsaliã: reliqas exercit9 sui aduersus Cæs. s. Augustũ: & Anto. s. triũuiꝝ: duæ aqlæ aduolauerũt. s. ĩ aptũ aerẽ: ex diuersis castris qa alter ex castris bruti alter est castris hostilibus: & edita pugna iter se ea. s. aqla q̃ fuerat ex parte bruti. i. q ex eius castris ꝓcesserat. fugit mulctata. i. afflicta ab aduersaria: male. i. multũ & ĩ malũ suũ & ita significabat exitum pugne futuræ.

CVm rex Alexander: scilicet magnus uellet: constituere urbem: scilicet Alexãdriam ĩ ægypto democrates architectus: idest princeps ædificiorum faciendorum: & præcipue mœnium: cum non haberet cretam idest terram albam: & deduxisset lineamenta futuræ urbis: polenta: idest genere pultis ex farre candido: ingens multitudo auium emersa: idest existens aut quæ euolauerat ꝓximo (sunt qui legant primo) lacu: depasta est. idest absumpsit aut deuorauit: polentam: quod uocabulum Ouidius etiam neutrale protulit in metamor. dulce dedit testa quod coxerat ante polẽta: quod. s. auspiciũ sacerdotes ægyptiorũ sũt iterꝑtati. s. dicẽtes urbẽ suffecturam alimentis frequentiæ. i. multitudinis aduenaꝝ.

De Publio Claudio.

PVblius Claudius bello punico primo cũ ꝓlium nauale cõmittere uellet auspiciaq; more maiorũ petiisset: & pullarius nõ exire pullos cauea nũtiasset: abiici eos ĩ mare iussit: dicẽs: qa esse nolũt: bibãt.

De. L. Iunio.

LVcius Iunius. P. Clodii collega neglectis auspiciis classem tempestate amisit: damnationisq; ignominiam: uoluntaria morte præuenit.

De Metello.

CVm Metellus põtifex maxim9 tusculanũ petẽs iret: corui duo ĩ os eius aduersũ ueluti iter ĩpediẽtes aduolauerũt: uixq; excuderũt: ut domũ rediret: ĩ sequẽte noctu ædes uestæ arsit: quo ĩcẽdio Metellus iter ĩpos ignes raptũ palladiũ ĩcolume seruauit.

De. M. Tullio Cicerone.

MArco Ciceroni mors imĩtẽs auspicio ꝓdicta ẽ: cũ. n. ĩ uilla caietana eẽt: coruus ĩ cõspectu eius horologii ferrũ loco motũ excussit & ꝓtinus ad ipsum tetẽdit: ac laciniã togæ eo usq; morsu tenuit: donec seruus ad occidẽdũ eũ milites uenisse nuntiaret.

De Marco Bruto.

MArcus Brutus cũ reliqas exercitus sui aduersus Cæsarẽ: & Antoniũ eduxisset: duæ Aqlæ ex diuersis castris aduolauerunt: & edita inter se pugna: ea q̃ ex pte Bruti fuerat: male multata fugit.

Externa de rege Alexãdro.

CVm Rex Alexãder urbẽ in ægypto cõstituere uellet: architectus Democrates cũ cretã nõ haberet: polẽtaq; futuræ urbis lineamẽta deduxisset: ingens auiũ multitudo primo lacu emersa polẽtã de pasta est: qđ sacerdotes ægyptiorum interpretati sunt aduenarum frequentiæ alimentis suffecturam urbem.

OLI. Deiotarus rex

DEiotaro ue. regi: Trāsit ad omina & recte q̄dē: nā religiōi cōiūgunt̄ ea q̄ nō sine numine diuū eueniunt. Deiotarus rex ciliciæ fuit: q cū aqlā uidisset declinātē in tectū ab eius usu se q̄primū abstinuit: sequenti uero nocte corruit tectū: Cic. li. de diui. qd hospitē inqt clarissimū & optimū uirum deiotarū regē cōmemorē qui nihil unq̄ nisi auspicato gerit: qui cū itinere quodā ꝓposito & cōstituto reuertisset: aqlæ admonitus uolatu cōclaue illud ubi erat mālūrus si ire ꝓrexisset ꝓxima nocte corruit: itaq; ut ex ipso audieram ꝑsæpe reuertit ex itinere cū iā ꝓgressus eēt multorū dierū uiā. Auspicato: qa nihil ferme nisi captis auspiciis gerebat: auspiciū aūt ab aspiciendis auibus dictū est. Solo æq̄tū: Quia corruit.

De Deiotaro Rege.

DEiotaro uero regi omina fere auspicata gerenti salutaris aqlæ cōspectus fuit: q̄ uisa abstinuit se ab eius tecti usu. quod nocte in sequenti ruina solo æquatum est.

De Ominibus. Caput. V.

OMinū ēt obseruatio aliquo cōtactu religiōis inexa ē qm̄ nō fortuito motu: sed diuina ꝓuidētia: cōstare credit̄: q̄ effecit: ut urbe a Gallis deleta: delibe rātibus. P. C. utrū Veios migrarēt: an sua mœnia restituerēt: forte eo tpe: e ꝓ̄sidio cohortibus redeūtib⁹: cēturio i comitio exclamaret. Signifer statue signū. hic optīe mācbimus: ea. n. uoce audita: senatus accipe omē se respōdit: e uestigioq; ueios trāseūdi cōsiliū omisit. Quā paucis uerbis d̄ domicilio futuri sūmi ipii cōfirmata ē cōditio. Credo īdignū dis existimātibus: ꝓsperis auspiciis Ro. nomē ortū: Veiētanæ urbis appellatiōe mutari īclytæq; uictoriæ decus mō abiectæ Vrbis ruinis īfundi.

Omini uis

OMinū obseru. Declarat q̄re omina religioni subiūgat. Ci. li. de diui. Non solū inqt deoꝝ uoces pythagorei obseruauerūt: sed etiā hoīum q̄ uocāt omina q̄ maiores nr̄i qa ualere cēsebant: iccirco omnibus rebus agēdis: qd̄ bonū: faustū fœlix: fortunatūq; eēt ꝑfabant̄. Cōtactu: cōiūctiōe & affinitate. E ꝓ̄sidio: e loco ubi ꝓ̄sidia posita fuerāt. Hic optime mācbimus. Ecce omē: nā ab ore dr̄ omē q̄si orimē: qeqd ex ore egredit̄. Sēatus accipe: se. Iō hoc dixit qa i ꝑ̄āte uidētis & audiētis erat an recipe an respuer̄ id uoluerit. E uestigio Stati: tractū idē: qa cū aliqd repēte fieri uolum⁹ ita dicere solemus: anteq̄ e uestigio moueaꝛ: hoc exeq̄re. Prosprimis auspiciis. s. Romuli & Remi quoꝝ alteri sex: alteri. xii. uultures appuerūt. Veiētanæ urbis appellatiōe. Vt quēadmodum primo romanū uocabat̄: postea ueientanū appellaret̄. Inclitæ uictoriæ: q̄ rōani ex ueiētibus pepererāt urbe eoꝝ capta direptaq;. Infūdi misceri.

ASCensius

Deiotaro. hoc exemplum nō est de omine sed de auspiciis in quo Oliuerius propter exemplaris deprauationem deceptus est. Ordo est: Vero sed: cum superiora fere malum portenderent: conspectus seu conspectio aquilæ fuit salutaris deiotaro regi quem Cicero defendit: gerenti fere omnia auspicata: idest auspicio præuisa (sunt qui auspicato legāt nec minus placet) qua: scilicet aquila uisa abstinuit: idest alienauit se ab usu eius tecti: id ē alti ædificii quod æquatum est solo: idest terræ planæ: ruina: idest per ruinam sequenti nocte.

OMinum etiam & cætera. Post auspicia tractat omina: præmittitq; more suo præludium ad aptum transitum faciendum unde facile paret quod etiam aldus animaduertit superius exemplum nō pertinuisse ad omen. Omen autem est quando uox ex ore alicuius excepta cum ad aliud propositum sit dicta ad alterius rei euentum ab excipiente eam applicatur. Neq; tamen ab ore duntaxat capitur: nam & factum pro omine sæpe animaduersum legimus: ut in Casu Camilli proximo loco dicetur: & in ꝓcursu aselli ad fontem quem marius pro omine sequutus est. Sic equorum lapsus: leporum occursus & id genus alia pro ominibus obseruata legimus. misera mortalium superstitione & certissima dæmoniorum illusione: q̄ eo seruitutis genere homines deuinctos premebant. Nam quid aselli procursus ad fontem ad marium pertinuit? Certe siti potius quam fame oppressus fontem prætulit. At marius sibi aquas petendas intellexit: quod quia prospere fecit obseruatum est & scriptis mandatum: at si in mari periisset: nulla ominis mentio fuisset. qn adeo omina: auspicia. auguria & id gēus portēta nihil efficaciæ credebant̄ habere nisi in capiētibus & ratificātibus: ut uolētaria haberet̄ eiusmodi seruitus. Ordo est. Obseruatio ominū est ēt innexa aliquo cōtactu religiōis qm̄ sup. Ominis obseruatio credit̄ cōstare nō fortuito motu sed diuina ꝓuidētia: q̄ rē suæ credulitati ꝑ̄tēdūt fere diuinatores affirmātes quæ fiūt ab astris dependere & ideo prænosci posse: quæ. s. obseruatio effecit: ut urbe. s. Roma deleta præter capitolium: a gallis: & sup. patribus Conscriptis deliberantibus. i. consultātibus: utrū migrarent ueios iam captos a Camillo: an restituerent: mœnia sua: cohortibus redeuntibus forte eo tempore quo consultatio fieret: e præsidio: idest urbibus quibus præsidio fuerant: Centurio exclamaret in comitio: id ē in eo campo: quo ad suffragia populus coire solebat: o signifer statue. i. fige in terram: signum. i. uexillum: nos manebimus optime hic. n. pro quia ea uoce audita senatus respōdit se accipe. i. acceptū habere: omen & omisit e uestigio. i. ilico. consilium transeundi Veios. Quā. i. o q̄tū paucis uerbis est cōfirmata. i. stabilita cōditio: de domicilio summi imperi futuri. i. ubinā monarchia arcē haberet: credo diis existimantibus indignum sup. eē: nomen romanum ortum ꝓsperis auspiciis: mutari appellatione urbis Veientanæ. i. ut romani deinde ueientes dicerentur: & decus inclytæ uictoriæ: infundi ruinis urbis modo: idest paulo ante abiectæ.

THE.

Deiotarus: rex armeniæ minoris & tetrarcha gallogrætiæ. hircius in rebus Cæsa. qui siciliæ uel ciliciæ regem suspicantur parum diligentes historiæ sunt. Veios migrare. hinc illa indignatio in Neronem. Roma domus fiet Veios migrate Quirites: Si non & Veios occupat ista domus.

OLI. Vius tam præ. Liui. dictator inquit Camil: capta ueiorum urbe præcones edicere iubet: ut ab inermi turba abstineatur: is finis sanguinis fuit: deinde inermes capti: & ad prædā miles permissu dictatoris discurrit: quæ cū ante oculos eius aliquanto spe atq; opinione maior: maiorisq; precii rerum ferretur: dicit̄ manū ad cælū tollēt p̄catus eē dictator: ut si cui hominū deorūq; nimia sua fortuna Populiq; Roma. uideret̄: ut eā inuidiā lenire suo priuato icōmodo q̄ minimo publico Populiq; Roma. liceret: conuertēte se inter hanc uenerationē tradit̄ memoriæ p̄lapsum cecidisse: Idq; omen p̄tinuisse postea ab euentu rē cōiectantibus uisum ad dānationē ipsius Camilli cladēq; captæ deinde urbis Ro. quod post paucos accidit annos. ¶ Tam præcla. operis au. Vt restituerent̄ mœnia urbs Ro. nā ipse fuit q ab exilio reuocatus collectis reliqs exercitus Po. Ro. qui apud Aliam fluuium paucis ante dieb9 turpiter fusus fuerat: atq; fugatus ex urbe gallos eiecit. ¶ Inuidia: ob captā urbē ueiorū q̄ totius hetruriæ opulētissimā fuisse cōstat. Et qa fœlicitas illa uidebat̄ eē nimia ueritus ē ne cui deorū faceret iuidiā. ¶ Eius fœ. q sua magnitudine diis etiā fecisset iuidiā. ¶ Lap. c. Nā sicut mos erat adora-

Adora turi in oriētē uerte bantur turus cū se oriētē uersus cōuertisset p̄lapsus recidit hoc idē affirmat Ci. li. de n. d. ¶ Q ua op. dānatus. n. fuit die dcā sibi a L. Apuleio tribūo plæbis: de q̄ dānatione dicēus li. y. ca. de igratis. Merito hic laudat Camillū: difficile discrimē ē inquit utrū maior laus fuerit uicisse ueios: an orasse deos ut in se malum omē cōuerteret. ¶ Victoria igit̄ & pietas iter se certarūt: qa nō facile discernes utrū laudāda magis sit uictoria: Camilli: an ipa p̄catio. ¶ Auxi. bo. Deuictis ueis. ¶ Mala: Depræcatione sua.

Vius tā p̄clari opis autor Camillus cū eēt p̄catus: ut sicui deoꝝ nimia felicitas Po. r. uideret̄ eius īuidia: suo aliquo icōmō satiaret̄: subito lapsu decidit: qd̄ omen ad dānationē: q̄ postea opp̄ssus est: p̄tinuisse uisum ē: merito āt de laude iter se: uictoria: & pia precatio amplissimi uiri certauerunt. æque enim uirtutis est & bona patriæ auxisse: & mala in se transferre uoluisse.

¶ De Lucio Paulo & filia.

Vid illud̄ qd̄. L. Pa. cōsuli euenit q̄ mēorabile? cū ei sorte euenisset: ut bellū cū rege Persa gereret & domū e curia regress9

Vid il. omē camilli memorabile fuit. At qd̄ seqt̄ nō minori memoria dignū. Nā cū macedonicū bellū. L. Pau. senatus extra ordinē decreuisset: & ea ipsa die domū ad uesperas rediisset: filiolā suā tertiā q̄ tūc erāt paruula admodū osculās aīaduertit tristiorē. Q uā cū iterrogasset qt ita tristis eēt: mi

Paul9 in macedōiam pater iqt p̄sa: piit: tū ille arctius puellā cōplexus: accipio iqt mea filia omē. Erat āt mortua Catella eo noie: quā puella habuerat in deliciis. L. āt Paulus omē accepit p̄sam macedonū regē aduersus quē sibi decreta fuerat p̄uicia: eo bello piturū: qd̄ & factū est: quis uiuus ductus fuerit ī triūphū. Iusti. li. xxxiii. Dū hæc agunt̄ inqt metu iā piculosi belli ro. Aemili. Pau. creat: eiq; extra ordinē macedonicū bellū decernit: q cū ad exercitū uenisset nō magnā morā pugnæ fecit: pridie q̄ cōsereret bellū luna nocte defecit: triste id ostēsum perseo oibus p̄sagiētib9 fineq; macedonici regni portēdi uaticinātibus. ¶ Cū: re diuersis modis hoc nomē declinat̄ p̄seus p̄sei: q̄ delitione usus est Iust. ut supra uidimus: cū dixit: triste id ostētū p̄seo: simili mō & L. li. x. bel. macedo. multis in locis: ut ibi uidere licet: declinat̄ & p̄ses huius persis: ut sentire uidet Ser. honoratus q Salustii utit̄ exēplo ī historiis: quē librū amisimus ubi p̄bare itēdit subtractā eē līam. S. huic nōi achilli: & in eo uersu. Troas reliqas danaum atq; immitis Achilli: dicit. n. pp omioteleuton detraxit S litteram quæ plerunq; pro sybilo habetur: non solum necessitatis: sed etiam euphoniæ: causa ut Sal. A principio urbis ad bellum persi macedonicum pro persis: item persa huius persæ ut hoc loco.

ASCē sius ¶ Huius & cætera. Ordo dependet a supiore: nam talis est: Camillus auctor huius tam p̄clari opis: ut: scilicet ueii caperentur & eo non migraretur: aut ut restituerentur mœnia urbis: cum esset præcatus: ut si fœlicitas Populi Romani uideretur cui: id est alicui deorum nimia: sicut eneidos sexto. Nimium Romana propago Visa potens superis: inuidia eius; scilicet dei satiaretur & ita sedaretur aliquo incommodo suo: scilicet præcantis camilli: decidit: idest deorsum in terram cecidit subito lapsu: idest inopino casu: quod omē: scilicet cāus uisum est pertinuisse ad damnationem; scilicet camilli: qua oppressus est postea: quia in exilium actus; Autem pro sed: uictoria & pia præcatio amplissimi uiri: uidelicet Camilli: certauerunt merito inter se de laude idest utri maior laus deberetur. n. pro quia: est æque: idest æqualiter: aut æquæ: idest æqualis uirtutis: & auxisse bona patriæ quod fecit per uictoriam: & uoluisse tranferre in se mala: scilicet patriæ; quod precatus ē. ¶ Q uid illud. Affert euidentis ominis exemplum dicens. Q uid illud: idest quid dicendum putas de illo omine quod euenit Lucio Paulo: scilicet æmilio consuli: q̄ idest quātum sup. putas memorabile idest memoratu dignum sit. Cum euenisset ei sorte: quia consules sortiri solebant inter se prouincias aut forte legendum ē quia extra sortem decreta est ei prouincia ut gereret bellum cum persā (proprium est nomen) rege: scilicet Macedoniæ: & egressus e curia domum: osculatus filiolam suam Tertiam nomine quæ erat tūc paruula admodū animaduerteret tristem interrogauit quid ita idest cur: esset eo: scilicet tam mœsto uultu? Q uæ respondit persam perisse. Autem pro sed Catellus idest paruus canis nomine persa (nam canes a fluminibus aut regionibus aut colore nomina sæpe sumunt) quem puella habuerat in deliciis: decesserat idest mortuus fuerat: non tamē cani aptum uidetur uocabulum: non enim decedit idest de loco cedit quod perit: ut anima bruti: nam corpus mansit. Igitur quia faustum erat uisum: paulus: scilicet æmilius: arripuit: idest auide accepit & ratum habuit omen: idest ab ore prolatum rei euentum: & præsumpsit: idest precepit hanc rem antequam contingeret & sumpsit animo: scilicet suo idest cogitatione: edicto fortuito: scilicet puellæ quasi certam spem triumphi clarissimi quem postea de persa egit: unde Macedonicus dictus est.

OLI. Cecilia Metelli

AT cæci me.Ci.li.de diui.L.flaccum flaminē Martia.inqt audiui:cū diceret cæciliam Metel.cū uellet sororis suæ filiā in matrimoniū collocare:exisse in quoddā sacellū ominis capiēdi cā: qđ fieri more ueterū solebat:cū uirgo staret:& cæcilia in sella sederet:neq; diu ulla uox extitisset:puellā defatigatā petisse a matertera ut sibi cōcederet paulisper ut in eius sella requiesceret:illā āt dixisse:uere mea puella tibi concedo sedes meas:qđ omē res consecuta est:ipsa.n.breui mortua est:uirgo aūt nupsit cui Cæcilia nupta fuerat. At cæcilia me.s.uxor:ut hectoris andromache & deiphobe glauci. Mor prisco:mos.n.fuit apđ

filiolā suā noīe Tertiam:q̄ tum erat admodum paruula:osculat⁹:tristē aīaduerteret. Interrogauit qd ita eo uultu eēt: q̄ respondit Persam pisse. decesserat āt catellus:quē puella in delitiis habuerat noīe Persa, arripuit igiť omen Paulus.æq; sortuito dicto q̄si certā spē clarissimi triūphi aīo præsumpsit.

De Cæcilia Metelli.

AT Cæcilia Metelli dū sororis filiæ: adultæ ætatis Virginis:more priscomocte concubia nuptialia petit.omē ipsa fecit. nā cū in sacello quodā: eius rei gratia aliquandiu pedisset nec aliq̄ uox ,pposito cōgruēs eēt audita fessa lōga stādi mora puella rogauit materterā:ut sibi paulisp. locū residēdi accōmodaret:cui illa:ego uero inqt libēter tibi mea sede cedo.qđ dictū ab īdulgēdia ,pfectū:ad certi ominis pcessit euētū.quoniā Metellus non multo post mortua Cæcilia:uirginem: de qua loquor:in matrimonium duxit.

De Caio.M.& omnis obseruatione.

CAio aūt Ma.obsuatio ominis ,pculdubio saluti fuit:quo tpe hostis a Sēatu iudica-

maiores ut cū puellæ mature uiro & plenis iam nubiles annis eēnt i tēplis excubarēt & ibi stātes omē accipent futuri mariti. Cōcubia nocte. Intēpesta nocte. Var.de lingua latina. Intēpestū celius dicebat cū tpus agēdi ē nullū:qđ alii concubiū appellarūt ꝙ fere tūc oēs cubarēt:ē ergo prima pars somni. Eius rei petēdi nuptialia. Locū residēdi: Vt fessa nō nihil se recrearet. Mora:q̄dā idulgētia & cōmiseratiōe puellæ commota.

Cōcubia nox

CAio aūt:Cū.P.Sulpi.tribunus plæbis auctore.C.Ma.pniciosas leges ,pmulgasset ut exules reuocarenť: ut noui ciues libertiniq; distribuerenť i trib⁹ ut & cōsul Ma. aduersus Mitrida.pōti regē dux crearetť:& aduersantibus cōsulibus.Q.u.Pōpe.& L.Syllæ ui itulisset:occiso q; Pōpei consulis filio genero syllæ.L.Sylla cōl.i urbē cū exercitu uēit. & aduersus factionē Sul.& Ma.i ipā urbe pugnauit:eāq; expulit.Ex quo.xii.a senatu hostes inter quos cōsul Mari.& filius iudicati sūt.P.Sulp.cū in q̄dā uilla lateret idicio serui sui retractus:& occisus ē.C.Mari⁹:filius i aphricā traiecit.C.M. pr Minturnas delatus in paludibus delituit: eo. syllani milites:cū uenissent:ac diligēter & accurate eius uestigia idagarēt:nec eū iuenirēt:pastorē haud lōge cōspicati rogāt prio idicet Mariū: fluctuātē deinde & dissimulātē minis:& terrore pfundūt:q ubi se a militibus circūfundi & telis undiq; peti uidit Mariū idicat:itaq; capiť Mari⁹ Miturnasq; deferť:& i domū faniæ mulieris publice custodiēdus tradiť:ad quē occidēdū Seruus publicus natiōe cimber missus inermē & squalore oblitū maiestate tanti uiri cōmotus stricto iā gladio iterficere nō sustinuit:& tremebūdus abiecto ferro refugit:clāitās geminata uoce nō possum iterficere Mariū:tū Minturnēses maiestate uiri capti icolumē pstiterūt hic ergo cū abiturus exisset e domo aīaduertit asellū neglecto pabulo quod obiectū ei fuerat ad aq̄ cōtēdētē quo uiso omē arripuit:intellexitq; sibi salutem nauigatiōe qrendā eē:& stati ipetrat a minturnēsibus ut sibi publica nauis tradatur quo facto se contulit in aphricam:& ibi uires comparauit:quibus pristinam fortunam & dignitatem breui recuperauit sicut suo loco ostendemus.

Marii casus uarii

ASCēsius

At Cæcilia. Aliud affert omen ex ore Cæciliæ Metelli dicens. At.i.sed Cæcilia Metelli.s.coniunx:dum more prisco:idest ueteri instituto: petit nocte concubia.i.qua mortales simul cubare solēt & quiescere:nuptialia.i.ptinentiā ad nuptias:filiæ sororis:: uirginis.i.quæ erat uirgo ætatis adultæ:idest iam maturæ uiro:ipsa fecit non accepit omen:nam cum persedisset in quodam sacello:idest parte templi:capellam nunc uocant aliquandiu: gratia eius rei:idest nuptialium ominum causa:nec aliqua uox congruens proposito:idest pertinens ad nuptia uirginis esset audita:puella fessa longa mora standi:rogauit materteram:idest matris suæ sororem:Cæciliam uidelicet:ut accommodaret sibi paulisper:idest paululum temporis:locum residendi.Cui illa:scilicet Cæcilia inquit ego uero:idest certo & serio:cedo tibi mea sede:idest do tibi sedē meā ut sedeas:quod dictum profectū ab indulgentia.i.clementi affectione in puellam:processit ad euentum certi ominis:quoniā Metellus duxit in matrimonium uirginem de qua loquor:Cæcilia mortua.i.cū esset mortua:non multo post.Caio autem Mario:Omen hoc in facto non in uerbo captum:nam cū asinū aīaduertisset marius neglecto pabulo terrestri ad aquā bibendā profugere:intellexit neglectis terrestribus auxiliis ad marinum aufugium properandum:quod quia fecit & prospere illi forte successit religioni a miseris mortalibus ascriptum est. Sabellicus author est asinum qua potuit uoce omen confirmasse.Nam ingenti inquit uoce uelut classico quodam edito:ad fontem petulca gesticulatiōe procurrit.Ordo est.Autem:idest sed:obseruatio ominis:scilicet in facto fuit Caio Mario uidelicet prisco qui septies consul antequam moreretur fuit:saluti:idest ad salutem:idest seruationem uitæ: sic enim salus fere accipietur: eo sup.tempore quo tempore: ipse iudicatus hostis senatus: scilicet Romani deductus est causa custodiæ:idest ut custodiretur donec romam traheretur:minturnis: idest ad uillam iuxta paludes in quibus repertus erat:in domum faniæ:oliuerius dicit mulieris:credam uiri dicendum: nam sabellicus uocem senis a quo occultus fuerat audita dicit:& in Terentio uiri nomen est:Enim pro quia.

OLI. ℭ Fāix: qui defendit in iudicio. ⁋ Alioquin: insuper. ⁋ Peritissimus: qui maximam augurii peritiam haberet. ⁋ In aphri. Vbi cōpato exercitu cū se cinnæ coniunxisset urbem cepit: & pristinam dignitatem cum magno inimicorum exitio recuperauit.

Marius augurii pitissimus

Pompeius uero: omē future cædis factū ē Pōpeio Cæs. arma fugiēti: nā ī acie pharsalica uictus cū īsulā cyprū peteret: ut ide uiriū aliqd cōtraheret uidit a lōge eminēs ædificiū & īterrogāti qd' ei nomē eēt: respōsū ē κακοβασιλεία quo audito moestus ītellexit se malū regē expturū. ⁋ Pōpeius ma. cuius magnitudo totū orbē cōplexa fuit: nā Ci. ī Cati. iuecti. iiii. paucis uerbis ondit qta fuerit pōpeii reṝ gestaṝ magnitudo dicit. n. Pompeii res gestæ atq; uirtutes cōtinenť iisdē qbus solis cursus regiōibus ac terris cōtineť. ⁋ Pharsalica: thessalica nā regio illa diuersis noibus fuit appellata emōia: thessalia: pharsalia: macedōia: emathia: cāpi philippici: ꝓut eā diuersi reges occuparūt. ⁋ Cōtraheret: colligeret: cōgregaret. ⁋ Oppidū paphū: oppidū ē cypri ubi pcipue colebať uēus q paphia dicta. Vir. Inde paphū sublimis abit: sedesq; reuisit Læta suas &c. κακοβασιλεία malū regē sicut Ptolomæū expt⁹ ē. ⁋ Nō tulit dissimulanter: Nō occultauit illud qd' mēte cōcoeperat.

pōpeii fuga ex acie pharsalica

Paphus oppi.

Marci ēt Bruti: Nota est historia qūo Bru. & Ca. Cæ. ī senatu multis uulneribus cōfoderūt: q̄ tñ suo loco dicemus sed qd' ad hūc locū ptinet: cum Bru. post pfatū hōicidiū sacrificaret natali suo iter p̄ces: ut mos erat aiuꝫ adiecit ad carmē Ho. ἀλλά με μοῖρ' ὀλοὴ καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός. Sꝫ me pca ferox latonæq; obruit īfans. Ali⁹ uero sic traduxit: sed me sors misera & latōæ pdidit īfans. Et ita factū ē: nā ī cāpis philippicis ubi cōgressus ē cū Augusto & M. An. forte ita cecidit: ut signū belli futuri ꝑponereť ab Augusto & Anto. signū apollinis: nā mos erat ut cōmissuri p̄lia: deū aliquē signū pugnæ ꝑponerēt: ut. C. Ma. Martis simulacrū. Sylla delphici apollinis: Cæsar ueneris gēitricis. Ergo qa apollinis signū ꝓposuit augustus: omem qd' factū ē uersus ille quodāmō īpleuit: qa ī ea pugna supatus ē: ī q̄ signū fuerat apollo latonæ filius. ⁋ Admisso pricidio: Hoc nō sine adulatione dictū est uult. n. Va. Cæsarē. p̄rem p̄riæ fuisse.

Bruti mortē quod omnē ꝑcessit

Signū prælii

tus ī domū Fanniæ Minturnis custodiæ cā deduct⁹ ē: aiaduertit. n. Asellū: cū ei pabulū obiiciref: neglecto eo: ad aquā ꝓcurrētē: quo spectaculo: deoꝝ ꝓuidētia qd seqreť: oblatū ratus: alioq ēt iterptandaꝝ religionū pitissimus a multitudīe: q ad opē illā ferēdā cōfluxerat: īpetrauit: ut ad mare pduceref: ac ꝓtin⁹ nauiculā cōscēdit: eaq; ī Africā ꝓuectus: arma Syllæ uictricia effugit.

De Pōp. magno.

Pompeius uero magnus in acie Pharsalica uictus a cæsare: fuga q̄rēs salutē: cursu in īsulā Cyprū: ut aliqd ī ea uiriū cōtraheret: classem direxit: appellēsq; ad oppidū paphū: cōspexit ī littore speciosum ædificiū: gubernatorēq; īterrogauit: qd ei nomē eēt: q respōdit κακοβασιλέα uocari: q̄ mox spē eius quātulacūq; restabat: cōminuit. Neq; id dissimulāter tulit: auertit. n. oculos ab illis tectis: ac dolorē: quē ex diro oē cōceperat: gemitu patefecit.

De Marco Bruto.

Marci etiā Bruti dignus: admisso patricidio euētus: ē omine designatus: siqdē post illud nefariū opus: natalē suū celebrans: cū græcū uersum exprimere uellet: ad illud potissimū Homericū referēdū aīo tetendit: ἀλλά με μοῖρ' ὀλοὴ καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός. q deus philippensi

ASCēsius ℭ Animaduertit. s. cum Minturnēsium nemo auderet in eum manū mittere: cū ne cimber quidē id ausus fuisset: & eum abire permisissent: asellum procurrentem ad aquā. s. fontalem: cum pabulum. i. nutrimentū obiiceretur ei; eo. s. pabulo neglecto. i. ꝑtermisso tanq̄ spreto: Quo spectaculo ratus sup. est: oblatum sup. esse sibi prouidētia deorū: id quod sequeretur: alioquin. i. qui alio quoq; modo esset peritissimus: minime tamen litteratus: religionum q̄ ad diuinationē pertinerent: interpretandarū. i. exponendarū qd portenderent: impetrauit a multitudine præsertim minturnēsium: quæ cōfluxerat ad opē ferendam illi: ut produceretur ad mare ac protinus conscendit nauiculam: & ꝓuectus ea. s. nauicula in aphricam effugit arma syllæ uictricia. s. tūc utpote a quibus uictus fuerat. ⁋ Pompeius uero magnus uictus: scilicet a. Cæsare in acie pharsalica: id est conflictu apud pharsaliam urbem emathiæ: quærens salutem: idest seruationem uitæ & reipub. fuga: idest fugiendo direxit cursu: idest cum celeritate classem in cyprum insulam: ut contraheret: idest congregaret: aliquid uirium: idest copiarum quæ uires sunt exercitus: in ea: scilicet insula: & appellens: scilicet classem aut se ad oppidum paphum: scilicet nomine: si præposuisset paphum non præposuisset ad: conspexit in littore ædificium speciosum: & interrogauit gubernatorem: scilicet nauis: quod nomen esset ei: scilicet ædificio: qui respondit uocari cacouasilea: idest malum regem: Nam cacos dicitur malus: & βασιλεύς Basileus profertur tamen uasileus rex: quæ uox comminuit spem eius: scilicet Pompeii quantulacūq; restabat: quia non sperabat se bonum regem fuenturum. Neq; tulit: idest passus est id: idest eam spei depositionem aut īdignationem suam dissimulanter: auertit enim oculos ab illis tectis: scilicet tam mali ominis ac patefecit gemitu: idest gemendo: dolorem quem conceperat ex diro: id est execrabili omine. ⁋ Marci & cætera. Affert omen perniciosum Bruto dicens. Euentus: idest exitus rei: etiam Marci Bruti: nō solum Pompeii: dignus parricidio admisso: dum Cæsarem patrem patriæ & etiam suum occidit. Nam Cæsar tribus & uiginti uulneribus confossus est uno dumtaxat gemitu ad primum ictum emisso. Marcum enim brutum in se grassantem intuitus: græcis uerbis dixisse fertur. Et tu fili. hoc est etiam tu fili me occidis: qui in te paterno sum animo: euentus dico Marci Bruti designatus est: idest præfiguratus est omine. Siquidem: idest quoniam ipse celebrans post illud nefarium opus: uidelicet cædem Iulii Cæsaris.

¶Natalem: Mos fuit apud antiquos natalia principes sua solẽniter celebrarent. Virgi. Phillida mitte mihi m. na. Iola. ¶Signo. da. Vt milites cæsariani: & Antoniani a militibus bruti & cassi dignoscerentur.

Onsentaneo uocis iactu: pari ratione Cassius Bruto affinitate coniunctus quippe qui Iuniam bruti sororem duxerat uxorem: fecit suæ futuræ mortis omen cum rogantibus rhodiis aliqua sibi deorum simulacra relinqui. solem a se relinqui respondisset: nam quod ille per ludibrium dixit suo euẽtu sortitus est: quia reuera solem reliquit. ¶Solem re. simulacrum solis: hoc autem per ludibrium dixit: quippe quem ferre non poterat ꝑ magnitudine. Memoratur enim a Soli. unum ex septem mirabilibus mundi: erat autem cẽtum uiginti sex pedum immago ænea: & fusilis facta q̃ a se cassius relinqui dicebat. Insolentia: Superbia nam quãto maior erat timor uicti tanto magis uictori superbia crescebat. ¶Protraheret: manifestaret uel augeret. ¶Ipsum solem: quia cum uictus esset & cum oibus copiis i hostiũ potestatẽ uenisset sibi mortem consciuit. ¶In ligu. Ligures imis alpium iugis adherentes iter uarum & macrã fluuios implicitosq; dumis siluestribus maior aliquanto labor est inuenire q̃ uicere. Varrus Fluuius est grandis ex alpibus fluens galliã transalpinam a cisalpina separans uetustissimus italiæ terminus Macra fluuius est ex initio apennini fluens inter ligurum montes & demum iuxta lunam ciuitatem defluit in mare tyrrhenum.

acie: a Cæsare: & Antonio signo datus: i eum tela conuertit.

¶De Caio Cassio.

COnsentãeo uocis iactu. C. Cassii aurẽ fortuna puellit: quæ orãtibus Rhodiis: ne ab eo cũctis deoꝝ simulacris spoliarẽtur: Solẽ a se relinqui respõdere uoluit: ut rapacissimi uictoris insolentiã: dicti tumor ꝓtraheret: abiectũq; macedonica pugna: nõ effigiem Solis: quã tãtummodo supplicibus cesserat: sed ipsum solem reuera relinquere coegit. Annotatu dignum illud quoq; omen: sub quo Petilius cõsul in Liguria bellũ gerens occiderit. Nã cũ mõtem: cui Letum cognomẽ erat: oppugnaret: iterq; adhortationẽ militũ dixisset. hodie ego Letum utiq; capiam icõsideratius ꝓliando: fortuitũ iactũ uocis Leto suo confirmauit.

¶Natalem suum: idest diem quo natus fuerat: cum uellet exprimere uersum græcum: scilicet aliquem lepidum & festiuum: nam tales multi sunt apud græcos tetendit animo: idest animus illi tractus ẽ potissimũ ad referẽdũ illud homericum quod latine sonat: Sed parca. i. dea fatoꝝ fera: idest crudelis i me: & ifans: idest filius latonæ semper iuuenili forma uidelicet apollo: perdidit me. Qui deus: scilicet apollo: datus a Cæsare: scilicet Augusto: & Antonio eius socio: signo: id est ut sit signum seu uexillum: sup. in acie: idest conflictu philippensi: idest pharsalico: conuertit: scilicet animando eos quibus signo erat tela in eum: scilicet Marcum Brutum. Virgilius etiam est author in Bello actiaco contra Antonium & cleopatram Augustum usum apolline: Quin etiam nonnunquã sese pro apolline gessit: ad quod alludens. Idem maro in Buco. dixit. Castam faue lucina tuus iam regnat apollo. ¶Consentaneo uocis iactu. Fortuito inquit omine Cassius etiam Cæsaris percussor & Bruti pernecessarius sui exitus euentum protulit: Nam orantibus rhodiis dum rhodon spoliaret etiam deorum simulachris: ut aliquod eis relinqueret: solis inquit relinquo (id autem tam ingens erat ut auferri integrum non possit: quod ideo forte tam ingens fecerant ꝙ in solis se credebant tutela propterea ꝙ nulla dies tam nubila in qua sol non uideatur ipsis rhodiis). Et quia qui solem relinquunt uitã quoq; relinquunt: ideo omen fuit uitæ ab eo relinquendæ. Ordo est. Fortuna: idest fortunatus aut prosperus euentus peruellit aurem. C. Cassii: id est admonuit Caium Cassium: (Quia enim auris dedicata est memoriæ: uellere aurem est memorem facere. Vnde in buco. maro. delius aurem uellit: &) pro: idest (admonuit: Et in rosa. Mors aurem uellens uiuite ait uenio) admonuit autem futuri exitii: consentaneo: id est conformi ad euentum rei: iactu: idest superba emissione: uocis: idest dicti aut responsi: quæ: scilicet fortuna uoluit sup. Cassium respondere rhodiis orantibus ne spoliarentur ab eo: scilicet Cassio: cunctis simulachris deorum: solem: idest solis simulachrum (nisi forte de sole intellexerit Cassius ut qui quotidie rhodiis uisitur) relinqui a se: ideo autem uoluit eum fortuna sic superbe respondere: ut protraheret: id est extenderet & ampliaret: insolentiam: id est superbam petulentiam uictoris: scilicet Cassii superbissimi: tumore: id est inflatione dicti: id est responsi tam superbi: & fortuna coegit Cassium abiectum: scilicet a spe uictoriæ: priusquã uictus esset: pugna macedonia: in macedonica ad Philippos contra Augustum gesta: relinquere non effigiem solis: quam cesserat: id est concesserat: tantummodo: supplicibus: scilicet Rhodiis: sed reuera ipsum solem: id est lucem huius mundi cum uita: forte ꝙ hallucinatus cum suos uideret: hostes credidit & ita solem: id est lumen nondum mortuus reliquit. ¶Annotatu dignum & cætera. Affert omen petilianæ necis sumptum & ab inuito aut non animaduertente: & ab æquoco uocabulo: nam cum se letum: id est montem eo nomine capturum diceret: letũ: id est mortem cepit. Ordo est. Illud omen sub quo petilius consul gerens bellũ in liguria parte illa italiæ galliæ italis cisalpinæ contermina: occiderit: idest mortem obiuerit: est sup. quoq; id est etiam dignum annotatu: id est ut annotetur quia mirabile est. Nam cum ipse Petilius oppugnaret montem cum castello aut saltem castris: cui: scilicet monti cognomen erat letum: & dixisset inter adhortationem militum: id est dum milites adhortaretur: utique: idest certe: ego capiam hodie letum: ut intellexit: montem: id est ipse præliando inconsideratius: confirmauit suo leto: id est nece & fato: iactum fortuitum: id est incertam aleã alludit enim ad iactum aleæ: aut emissionem casualem uocis: id est dicti illius quod iactu quodam fit unde a uerberando uerbum dictum uolunt.

OLI. Natalis dies Cassii mors omie denũciata. Lætus mons. Varrꝰ flu. ASCẽsius

OLI. SAmii prie. Cũ prienẽſes graui bello ꝓmerenť: auxiliũ petierũt a ſamiis. Samii ut q̃ ab illis eẽnt alieni q̃ſi ridẽtes ſe ſybillá miſſuros reſpõderũt: ná ex ſybillis una fuit ſamia: Prienẽſes ergo quod irridentes ſamii ꝓmiſerát læto aio acceperũt: & hác q̃ſi ducẽ belli cõſtituentes glorioſam ex hoſtibus uictoriá reportarũt. Prienẽſibus priene ciuitas ẽ ioniæ: biátis pria: auctor Stra. lib. xiiii. Cui pricipiũ eſt: reliquũ eſt ut de ionibus caribuſq; dicamus &c. ubi noiatis. xii. ciuitatibus in qbus & priene ſubiũgit ná hæc ſunt. xii. Ioniæ ciuitates: & paulo iferius ubi deſingulis mẽtioné facit: poſt meádri inqt oſtia eſt prienenſiũ littus: ultra qđ priene eſt & micale mons feris & arboribus plenus. Itẽ paulopoſt: priene inqt a quibuſdá cadme appellať quoniá philotas eius cõditor e boetia uenit: e priene fuit Bias hũc ex. vii. ſapiẽtibus de quo hipponax ſic inqt: & diſceptari q̃ Bias prienẽſis melius. Aduerſus car. caræ po. iſulani piraticá exercẽtes famoſi fuerũt uicti a minoe ut Tucydides & Sal. dicũt: auctor. Ser. i
Cares expoſitione illius carminis Vir. hinc lelegas caraſq; ſagittiferoſq; gelonos. At Stra. dicit populos eſſe cariæ regionis q̃ cõtermina eſt Ionie: uidelicet iter Ionia & licia poſitæ: hos ẽt aliquádo ſub minoe fuiſſe dicit: & iſulas hitaſſe: hic arbitror inſulanos dictos fuiſſe & carres carriũ declinauit: ſunt & carræ primæ decli. in ſyria eodẽ teſte li. vi. in deſcriptione ſyriæ: dicit. n. tigranocerta;
Chorbriza & loca q̃ ſunt circa caras: Nicephoriũ & Chobriza & Sinnaca in q̃ Surina parthorũ ĩpator Craſſum dolo captũ iteremit. unde Luca. a ſyrias latio maculauit ſanguine carras. Deriſus gr̃a: ꝑ deriſione. Diuinitus. Quaſi diuiá ꝓuidẽtia eis data foret. Vera fa. r̃ddit rõnẽ cur læti acceptũt
Apollonia APolloniatæ: apollõia pluriũ urbiũ nomẽ fuit unius in epiro cõſtitutæ: de q̃ nũc agiť: alterius i creta. iii. in thracia. iiii. i ſyria. Eátẽ: actus latinus a noie græco ueniens αἴαντα. i. aiacem: & quia aiax unus ex heroibus fuit: ideo hunc ſe libenter accipere reſponderũt & ſimulacrum eius quaſi ducẽ ſemper habuerunt. Acceptum re. i. quicquid fœlicitatis ex ea re ſunt conſecuti id homini totum aſcribentes & illi quaſi gratias agentes: nam æanti tanquá deo poſtmodum immolarunt.
ASCenſius. Adiiei &c. Adiicit duo externa omina alterũ a prienẽſibus acceptũ alterum ab appoloniatis. Cum. n. ſamii ꝑ deriſum pro ꝓſidio ſybillá dediſſent prienẽſibus aduerſus carras aut q̃ illis opus cenſerẽt prudẽtia aut muliere duce: illiq; tanq̃ fauſti ominis ſybillá acceptaſſent: eius diuinatione ſeruati ſunt. Et cũ epidamnii appolloniatis etiá per deriſum Acantẽ quo noie fluuius erat: adiutorẽ aſſignaſſent: innuẽtes forte q̃ illũ nõ tranſgrederentur: appoloniatæ omen accipientes æanta. i. aiacẽ. hoc eſt eius imaginẽ ſumpta pro ſigno ſibi cõſtituerũt ducem trangreſſiq; amnẽ uicerunt. Vt cũ ordine latius aperiá. Ordo át eſt. Duo exẽpla alienigena. i. externa (declinatur atq; adiectiue aliẽigenus. a. ũ.) eiuſdẽ generis. i. admirabilis ominis: poſſunt adiici nõ abſurde. i. nõ ĩpertinẽter: noſtris. i. romanis exẽplis (Simile autem eſt de Cyrtheo ſeu Tyrtheo poeta: de quo flaccus in arte. Poſt hos inſignis homerus Cyrtheuſq; &c. ubi rem aperuimus) Samii. i. iſulani illi: inſtincti arrogantia. i. ſupbia quadá uñ contemptus oriť & deriſio: prienenſibus. i. ciuibus prienes ciuitatis in ionia: implorantibus. i. cum implorarẽt: hoc eſt quaſi plorando orarẽt: auxilium aduerſus carras qui uicini ſunt populi: poteſtq; accuſatiuus dici tertiæ miſerunt eis gratia deriſus. i. deriſionis: pro claſſe & exercitu. i. loco claſſis & exercitus Sybillam. i. fœminá diuinæ ſententiæ ac mentis peritá: hoc eſt uatem: q̃ ſamia a uarrone & lactantio diciť: Vnde patet dominicũ illud nullũ prophetá acceptũ in patria: quia ut rem uilẽ miſerũt ſybillam ſamii: q̃ ut præcioſam acceperunt prienẽſes. unde addit: q̃. ſ. ſybillá: illi: ſcilicet prienenſes: interꝑtati uelut præſidiũ datum diuinitus: habuerũt receptá libẽter ducẽ uictoriæ ꝑdictione uera. i. per uerá ꝑdictionẽ & ꝑmonitionẽ: fatorũ. i. futurorũ euentoꝝ prius ignoratorũ. ná ſcientes qđ futurũ eſſet & ita qđ tentarent & qđ uitarent: facile hoſtẽ ſuperarũt. Ne qdẽ. i. ſed nec etiá apolloniatæ. i. ciues Apolloniæ urbis in Epyro: egerũt pœnitentiá. i. non pœnituit eos q̃ cũ preſſi bello illyrico oraſſent Epidánios uicinos ſuos: ut ferrẽt ſibi opẽ: atq; illi. ſ. Epidamnii dixiſſent: ſe mittere in adiutorium flumen uicinũ mœnibus ſuis: hoc eſt appoloniatarũ. (Et eſt bona reciprocatio qa reſpicit primũ hoc eſt pricipale ſuppoſitũ) noie Acantẽ. i. qđ flumen noiabať græce αἴας Aeas (quo mõ aiax ab illis ſcribiť & ꝓfertur: declinatur huius æantis: ſuſcepto n qđ in recto nullis græcis ante s eſt: ſed accipiť interdum ab as. is. us. ut gigantis. ſymoentis. opuntis) non inquá egerunt pœnitentiá q̃ dixerunt accipimus qđ datur. ſ. auxilium: Acantẽ uidelicet hoc eſt aiacem: & aſſignauerunt ei. ſ. æanti hoc eſt eius imagini perinde ac duci: primũ locũ in acie; enim pro quia hoſtibus ſuperatis. i. cũ hoſtes eſſent ſuperati ex inſperato. i. præter ſpem: ipſi referẽtes omini. ſ. quod acceperint ſucceſſum ſuum acceptum. i. fatentes ſe accepiſſe ab omine & cauſa ominis approbati talẽ ſucceſſum (Acceptum enim ferre cũ datiuo eſt aio iudicare ſe accepiſſe quod addiť ab illo quod in datiuo poniť: Vt ſoli xp̃o genus hũmanũ ſalutẽ ſuá acceptá ferre debet.) &. i. pariter tunc imolauerũt æanti ut deo: & inſtituerunt

De externis ominibus.

ADiici noſtris duo eiuſdẽ generis alienigẽa exẽpla nõ abſurde poſſũt. Samii Prienẽſibus auxiliũ aduerſus Carras iplorãtibus: arrogãtia inſtincti: pro claſſe: & exercitu ſibyllam eis deriſus gratia miſerũt: q̃ illi uelut diuinitus datũ præſidium interꝑtati: libẽter receptá: uera fatoꝝ prædictiõe: Victoriæ ducem habuerũt.

De Apolloniatarum omine.

NE Apolloniatæ qdẽ pœnitẽtiá egerũt: qđ cũ bello illyrico preſſi. Epidamnios: ut ſibi opẽ ferrẽt: oraſſẽt atq; illi flumẽ uicinũ mœnibus ſuis noie Acantẽ in adiutoriũ ſe mittere dixiſſẽt: accipimus: qđ datť: reſpõderũt: eiq; primũ in acie locũ: ꝑinde ac duci aſſignauerũt: ex iſperato. n. ſupatis hoſtibus: ſucceſſum ſuũ omini acceptũ referentes: & tunc Aeanti ut deo immolauerunt: & deinceps omnibus præliis duce uti inſtituerunt.

tri deinceps in omnibus præliis æante sup. duce. Quia tamen ueterum superstitio tenuit fluuiis eiusdem nominis deos præesse: unde tyberis & Tyberinus inuocatur apud Maronem: non absurdum forte esset dicere apoloniatas fluminis sui tanq̃ dei imaginẽ & non aiacis sibi ducem constituisse: sed in priore sententia. Oliueriũ sequimur Liberum tamen est cum author non discernat utramlibet ample ctí.

¶ Caras. A caria quã Strabo Melia Piniusq; & Ptolemæus Asiæ contribuunt: a qua nomẽ gentile car apud Plutar. Singulariter: & plurali numero Cares. ii plærasq; tenuerunt Aegei maris insulas & in iis Con. unde caris antea dicta est: ut scribit Hellanicus: oram maritimam nauibus: habebant infestam. Neq; quod ait Seruius auctoritate Thucydidis & Sallustii præter historiam uideri debet. Caras enim Minos nauali prælicto uictos cycladibus expulit: isulasq; eas in suã potestatẽ redegit ut meminit etiam Libanius. Ad Vergilii tamen expositionẽ nihil ii faciũt. Carræ uero per duplex. R. urbs Mesopotamiæ Crassi clade nobilis. auctor Plinius & Steph. & hác Luca. intelligit. Vt parum perite faciant qui confundunt. ⁊ Acantem. æs & Aos idem fl. est ut Hecatæus & Stra. tradũt Apolloniatum fines irrigans: a mõte lacmo caput tollit. Adriatico mari infundit. ad Aiacẽ nihil attinet. THE.

¶ De Prodigiis. Cap. VI. De Seruio. Tu.

PRodigiorũ quoq; q̃ aut aduersa: aut secũda acciderũt: debita ꝓposito nostro relatio est. Seruio Tullo etiã tũ puerulo dormienti: circa caput flãmã emicuisse domestici oculi annotauerunt. Quod prodigiũ Prisci Tarquinii regis uxor Tanaquil admirata: Seruium serua natum: in modũ filii educauit: & ad regium fastigium euexit.

PRodigiorũ. qu. Recte iq̃ oibus ꝓdigia subiũgunt: sunt. n. iter se q̃dã affinitate cõiũcta: & ut hoc loco cũ Ci. sẽtire Vale. q a ꝓdicẽdo dicta sunt ꝓdigia: & no ut qdã uolũt a porro & adigẽdo: nã cũ mõstꝝ aliqd appet siue bonũ siue malũ ꝓdicat ꝓdigiũ appellat Ci. li. de na. deo. Prædictiões & ꝓsẽtiones reꝝ futuraꝝ qd aliđ declarãt nisi q̃ futura sunt oibus ostendi mõstrari portẽdi ꝓdici ex quo illa ostenta mõstra portenta prodigia dicuntur: ergo plane ostendit a prædicendo dicta esse ꝓdigia. Pri. Tar. re. Hic dissentit a liuio q nõ anci Marci: sed Prisci Tarqnii uxorẽ fuisse dicit: q ut ꝓdigioꝝ pitissima cognouit Ser. tullũ pueꝝ dormiẽtẽ cuius caput flãma: corripuisset clarũ aliq̃do euasurũ: q etiã regiæ maiestati i rebus afflictis succurreret. Itaq; cũ qdã Familiarũ aq̃ ad extinguẽdũ iceẽdiũ afferret a regina ꝓhibitũ ferũt: sedatoq; tumultu moueri puerũ uetuisse: donec sua spõte exprectus eẽt tum adducto in secretum uiro. Tanaquil. uides ne tu puerũ hunc inquit: quẽ tã humili cultu educamus. Scire licet lumẽ quondã rebus nostris dubiis futurũ ꝓsidiumq; regiæ afflictæ ꝓinde materiã ingẽtis publice priuatimq; decoris omni indulgẽtia nostra nutriamus: inde puerũ liberoꝝ loco cœptum haberi erudiriq; artibus qbus igenia ad magnæ fortunæ cultũ exercitant: euẽit facile qđ diis cordi eẽt: iuuenis euasit ueræ idolis regiæ: nec cũ q̃reret gener tarquinio quilq̃ ro. iuuẽtutis ulla arte cõferri potuit: filiãq; ei rex despõdit: quo deide cæso tanaquilis arte & cõsilio in regnũ substitutus fuit. Pli. de uirib. illust. Ser. inq̃t tullus. P. Corniculani & Ocretiæ captiuæ filius eũ i domo tarqnii prisci educaret: flammæ spẽs caput eius amplexa est: hic Vir. sumpsit illud. Ecce leuis summo de uertice uisus Iuli. fundere lumẽ apex: tractuq; inoxia molles lãbere flãma cõas: & circũ tpa pasci. & reliq̃ ad ascaniũ. s. referẽs qđ fuit i Ser. tul. Ou. ait uulc. filium fuisse. Nãq; pr̃ tulli uulcãus ocretia mr̃. Præsignis facie corniculana fuit: hãc secũ Tanaql sacris de more pacti s iussit in ornatũ fundere uina focũ: Hæc iter cineres obscẽi forma uirilis: Aut fuit aut uisa ẽ: sed fuit illa magis: Iussa foco captiua seder cõceptus ab illa Ser. a cælo seia gẽtis hẽt. Signa dedit gẽitor tũc cũ caput igne coruſco Cõtigit: inq; comis flãmeus arsit apex. ⁊ Serua na. L. sentit nõ eẽ serua natũ sed captiua. Dicit. n. hic q̃cũq; decã titus honos hitus eredere ꝓhibet serua natũ: eũ puũq; ipm seruisse coꝝ magis sniæ sum q corniculo capto. Ser. Tullii q pricceps in illa urbe fuerat: grauidã uiro occiso uxorẽ cũ inter reliq̃s captiuas cognita eẽt ob unicã nobilitatẽ ab regina Ro. ꝓhibitã ferũt seruicio prũ Ro. edidisse prisci tarqnii domo: ide tanto beneficio mulieres familiaritate aucta & puerũ ut in domo a paruo educatum in caritate atq; honore fuisse fortunam matris q capta patria in hostium manus uenerit: ut serua natus crederetur fecisse; nam omnis captiua serua dicitur. OLI. Prodigia uñ Tanaquil Seruii Tulli pueri caput arsit

¶ Prodigiorum quoq; &c. Post omina narrat ꝓdigia: inter quæ mihi hoc uidetur interesse q omnẽ est dictum aut factum præsenti qdẽ negocio subseruiens: sed ab accipiente in rem futuram etiam ualens: ut q Tertia æmilii filia persam perisse dixit ad catelli mortem pertinuit: sed pater ad psæ regis exitũ conuertit. Prodigium uero ꝓsenti statui nihil confert sed futurũ portendit: unde a pro. i. ante & ago interposito ut sæpe fit didicitur eo q signis rem tã bonam q̃ malã agat anteq̃ eueniat. Vnde insomnia pharaonis ab Iosipo explanata: si facta fuissent ut in somnis apparuerunt prodigia dici potuissent. Sicut flamma e uertice Seruii Tulli emicans non ꝓsentem illi gloriã sed futurã indicauit: ad quã allusit Maro æneí. ii. dicens. Ecce leuis summo de uertice uisus iuli Fundere lumen apex: tactuq; innoxia molli Lãbere flãma comas & circũ tempora pasli &c. In principio ponit Author ad rerum continuationem proludium dicens. Relatio. i. recitatio & narratio prodigiorum qua acciderunt aut aduersa aut secũda (aliter proponit q̃ exequet: nã prius prospera exequet) est quoq;. i. etiam debita nostro proposito. i. pertinẽs ad institutũ opus. ⁊ Seruio &c. Ponit primũ exemplũ dicẽs. Oculi domestici. i. domesticorum & familiarũ Tanaquilis quæ erat uxor Tarquinii prisci (Pro quo quidam hic legerunt ut Oliuerius adnotauit anci regis uxor: sed in exemplo Aldino legitur. prisci Tarquinii regis uxor) annotauerunt. i. obseruauerunt flammã emicuisse Seruio Tullo etiãtum: idest tunc adhuc puerulo: dormienti. s. in regia: emicuisse dicit: circa caput: qđ ꝓdigiũ Tanaql uxor tarqnii prisci: regis. s. romanorũ: mirata. i. admirãs aut ubi admirata fuerat educauit Seruiũ natũ serua. i. captiua nobili tñ sanguine: i modũ filii. i. ꝓinde ac si fuisset filius: & euexit. s. tali educatiõe: ad fastigiũ. i. culmẽ regiũ: qa ex seruo regẽ fecit. Vñ Iuuena. Seruis regna dabunt: captiuis fata triũphos. ASCẽsius

OLI. Martius eqs hispaias retinuit

Eq; felicis: Cũ cæsis in hispãia duobus Scipionibus deleti Ro. exercitus amissæq; hispaniæ uiderent uir unus retinuit easdẽq; restituit: erat in exercitu Ro. L. Ma. septimii filius eqs Ro. ipiger iuuẽis animiq; & igenii aliqͥto maioris q̃ ꝑ fortuna i q̃ erat natus: ad sũmã idolẽ accesserat. Gn. Scipi. disciplia sub q̃ p tot annos ois militiæ artẽ e doctus fuerat: is ex fuga collectis militibus & qbusdã de ꝑsidiis deductis haud cõtẽnẽdũ fecerat exercitũ: cõiũxerat q; se. T. Foteio. P. Sci. legato: sed tãtũ ꝑstitit eqs ro. auctoritate iter milites atq; honore: ut castris circa hiberũ cõmũitis cũ ducẽ exercituũ cõitiis militaribus creauerint: hic igit̃ i magna rerũ difficultate cũ ad consiliũ pria ipẽ temerariũ magis q̃ audacem adiecisset aium ut ultro castra hostiũ oppugnaret ne subita res & nocturnus terror: nã id ꝓxia nocte facturus uidebat̃: suæ fortũ æ cõsiliũ pturbaret: alloq̃ndos prius & adhortãdos milites ratus aduocata cõciõe orõnẽ hũit: cui concionãti flãmã fusã e capite dicũt sine eius sensu magno pauore circũstantiũ militũ quo ꝓdigio moti alacriori aĩo cũ ducẽ secuti maiorẽ hostibus cladẽ ĩtulerunt q̃ accepãt: nã nocte atq; die bina hostiũ castra ceperũt: & ad iternectionẽ hostes ꝓpe ceciderunt: hic ergo uirtute sua ultus ẽ Cn. & P. Scipi. cũ maiori pte exercitus cædẽ: quos celtiberi trãsfugiẽtes ꝓdiderãt ducibus Cartha. Magõi & Gisgoni q̃ uictoriã cõsecutus ẽ nulla re magis q̃ celeritate de quo Frõ. li. ii. ca. x. L. M. eqs ro. q reliqs exercitus ꝓfuit cũ a ꝓpinquo bina castra penoꝝ paucis militibus passuũ distarẽt: cohortatus milites ꝓxia castra itẽpesta nocte adort9 ẽ: & cũ hostẽ uictorie fiducia icõpositũ aggressus ne nũcios qdẽ cladis reliqsset breuissimo tpe militi ad rqẽ dato eadẽ nocte capti famã rei gestæ ꝓgressus: altera eoꝝ castra iuasit: ita bis sili usus euẽtu dlẽtis utrobiq; penis amissas po. r. hispãias rstituit.

ℭDe Martio.

Eq; felicis euentus illa flãma: quæ ex. L. martii ducis duoꝝ exercituũ: quos iterit9 Publii: & Cnei Scipionũ i Hispania debilitauerat: capite cõtionãtis eluxit. Nanq; eius aspectu pauidi adhuc milites: pristinã recuperare fortitudinẽ admoniti: octo & triginta hostiũ millibus cæsis: magnoq; numero ĩ potestatẽ redacto: bina castra: pũicis opib9 rferta: ceperũt.

De Lacu Albão.

Tẽ cũ bello acri: & diutio Veiẽtes a Romãis itra mœnia cõpulsi capi nõ possẽt: eaq; mora nõ mius obsidẽtibus: q̃ obsessis

Lacus albanus Veiorum fatum

Tẽ cũ bel. acri. & huius histo. auctor ẽ. L. ab urbe cõd. li. iii. Ci. quoq; li. de di. qd q̃ i ãnalib9 igt hẽmo ueienti bello cũ lacus albãus ꝑter modũ excreuisset: ueiẽtẽ q̃ndã nobilẽ ad nos ꝓfugisse: eũq; dixisse ex fatis q̃ ueiẽtes scripta hrẽnt: ueios cãpi nõ posse dũ lacus is redũdaret: & si lacus emissus lapsu & cursu suo ad mare ꝓfluxisset pniciosũ po. ro. sinãt ita eẽt eductus ut ad mare pueire nõ posset: tũ salutare nr̃is fore: ex quo illa mirabilis a maioribus nr̃is aq̃ albãæ facta deductio ẽ. cũ ãt ueiẽtes bello fessi legatos ad senatũ misissẽt: tũ ex his qdã dixisse dr̃: nõ oĩa illũ trãsfugã ausũ eẽ senatui dr̃e: i eisdẽ. n. fatis scriptũ ueientes hr̃e fore ut breui a gallis ro. capet̃: qd̃ qdẽ sexẽnio post ueios captos factũ eẽ audiuimus hæc Ci. At Li. cũ ꝓdigiũ appuisset ut lacus albãus ꝑter modũ excresceret ita ut p agros diffunderet̃: nulla eius inundatiõis cã extrisecus appatẽte: nõ solũ ad ro. uenisse q̃ supra dixius referẽtẽ: sed delphos quoq; oraculũ sciscitatũ legatos misisse ro. refert: q responsum retulerũt: non prius ueios capi posse q̃ lacus ille per agros unda proflueret: oraculi autem uerba hæc fuere ro. aquã albanam caue lacu contineri: caue in mare manare suo flumine sinas. emissam per agros rigabis: dissipataq; riuis extingues tum tu insiste audax hostium muris memor: q̃ per tot annos obsides urbem ex ea tibi his quæ nunc pãdunt̃ fatis uictoriã datam. ꝑ Acri. Aspero & uehementi. ꝑ Capi nõ. p. quia mœnia essent alta: & loco editissimo posita ut nõ solũ ædificiis: sed etiã natura loci tuta essent. ꝑ Eaq; mo. i. quia non minus detrimenti patiebantur obsidentes q̃ ueientes obsessi.

ASCẽsius.

ℭAeque felices &c. Affert secundum exemplum superiori multum simile: de quo quia Oliuerius satis ampliter loquitur: colligamus. Ordinem qui talis est. Illa flamma quæ eluxit capite Lucii Martij ducis duorũ exercituũ; scilicet romanorum militantium in hispania: quos exercitus: inter itus: id est interemptio: Publii & Cnei scipionum debilitauerat in hispania: Lucii dico concionantis: id est ad milites concionem seu orationem adhortoriam habentis: sup. fuit euntus: id est exitus æque felicis: ac sup. flamma quæ apparuit in capite Seruii Tulli: Nanq; milites pauidi: pro pauentes: adhuc: scilicet ob cladem pauloante acceptam: admoniti aspectu eius: scilicet flamme: recuperare fortitudinem pristinam: idest quam ante cladem habuerant: q̃si prioris status: cum priscum sit prioris sæculi: ceperunt bina castra: id est duo munimenta exercituum sub dio degentium (Bene dicit bina sine distributione: quia castra in hac significatione tãtum pluraliter dicimus) referta: idest oppleta opibus punicis: idest carthaginensibus: aut quas aduxerant: aut quas coaceruauerant: & hoc octo & triginta milibus hostium cæsis: idest occisis: & magno numero: scilicet hostium redacto ĩ potestatẽ: idest capto. Bene præponit minorem numerum dicendo octo & triginta & cætera. ꝑ Item cũ bello. huius quoq; ut fere reliquorum exemplorum historia satis explicatur ab Oliuerio: quocirca textum enodabimus cum ordine: qui hic est. Item cum ueientes populi italiæ non sane longe a roma: quorum urbs ueii. orum: compulsi a Romano: scilicet populo aut exercitu: bello acri & diutino: intra mœnia: scilicet ueiorum: non possent capi: quia se mœnibus tuebantur: & ea mora uideretur itolerabilis: non minus obsidentibus: scilicet Romanis: q̃ obsessis: scilicet ueientibus: dii immortales (immo pro diis habiti maligni spiritus) patefecerunt iter: idest aditum uictoriæ exoptatæ: scilicet a Romanis: prodigio miro: id est mirando. Lacus enim albanus excessit subito modum solitum: id est mensuram consuetam stagni: idest aluei intra quem stagnare solebat: neq; auctus imbribus cælestibus: id est pluuia uehementi: ab aere delapsa nam cælum pro aere nonnunquam dicimus: unde uolucres cæli. neq; adiutus inundatione: idest influxu ullius amnis: qui subito inundare solet.

OLI.

Imbribus:q̃ effusi imbres cecidissent. Sortibus:oraculo nam sortes pro oraculis sæpissime ponūtur: eo q̃ sortes e uase ducerentur: qbus oracula reddebanť ad ea de qbus iterrogareť sacerdos. Ami. ra. qa simulauit uelle de priuatis eū ꝓdigiis cōsulere. Dōestici: qa ro. adhuc nō habebāt aruspicinā. Dupli. p̄. Et q̃ oraculum delphis prædixerat & q̃ aruspex ueientanus significauerat lacum deriuari per agros. Et. p. ꝓ. hoc fuit sociali bello cuius causa i de nata ē: q̃ Drusus tribu. Ple. promiserat sociis latinis nominis si cum senatu sentirēt: eiusq; partes aduersus equestrē ordinē cū quo pp iudicia grauiter dissidebat: tueretur: daturum opā ut in ciuitatē ro. acciperētur: sed occiso paulopost Druso cū præmium latinis negaretur irati a societate Po. Ro. defecerūt & ro. bellū idixerūt. Diuersi cōtra hos missi sunt imperatores: inter quos & L. Sylla qui profectus in samniū aduersus nolam primo duxit exercitum. Nolāi extra moenia cum copiis & præsidiis posuere castra. Sylla igiť cum deos de pugna consuleret: anguis subito apparuit. Interrogato aruspice quid anguis ille portenderet: responsum est ut magno animo castra hostium iuaderet quo facto uictoria potitus est. Sociali. b. quod gestum est contra eos qui a societate Pop. roma. defecerunt quod alio nomine bellum latinum uocatur. Futuræ. a. p. Nam opes suas hic sylla cœpit augere: & hac uictoria clarior factus maiora suscipere non dubitauit.

Bellū sociale

itolerabilis uideteť: exoptate uictorie iter miro ꝓdigio di imortales patefecerūt. Subito .n. Alban⁹ lacus neq; cœlestib⁹ auctus ibrib⁹: neq; iundatiōe ulli⁹ amnis adiutus: solitū stagni modū excessit: cuius rei explorandæ gr̄a legati ad Delphicū oraculū missi retulerūt p̄cipi sortibus: ut aquam eius lacus emissā: p agros diffūderēt. Sic. n. Veios i potestatē: populi Ro. uēturos. Quod priusq̃ legati renūtiarēt. Aruspex Veiētiū a milite nostro: quia domestici iterpraetes deerāt: raptus: & i castra perlatus: futuꝝ dixerat. Ergo senatus duplici p̄dictiōe monitus: eodē pene tēpore: & religiōi paruit: & hostiū urbe potitus ē. Nec parū ꝓsperi successus ē: qd̄ seqť.

De Lucio Sylla consule.

LVcius Sylla cōsul Sociali bello: cū i agro Nolāo āte p̄toriū imolaret: subito ad una pte aræ prolapsā āguē ꝓspexit: q̄ uisa Posthumii aruspicis hortatu cōtinuo exercitū i expeditionē eduxit: ac fortissima Sānitū castra cepit: quæ uictoria futuræ eius āplissime potētiæ gradus: & fundamentum exstitit.

Syllæ sacrificati p̄digiū

De Caio Volumnio & Seruio Sulpicio.

PRæcipuæ admiratiōis ēt illa ꝓdigia: quæ C. Volūnio: & Ser. Sul. cōs. i urbe nr̄a iter initia: motusq; bellorum acciderunt.

PRæcipue admirationis: L. i. multa refert apparuisse prodigia: ante galloꝝ aduentum quæ futurum urbis minaretur excidium: dicit: enim eo anno cælum uisum ardere: terra ingenti concussa motu est. Bouem locutam: cui rei priore anno cui fides non fuerat creditum est inter alia prodigia q̄ multa fuere: carne pluit: quem imbrem ingens numerus auium uolitando rapuisse fertur qd' intercidit sparsum ita iacuisse aliquot dies ut nihil odor mutaretur. Præcipue: nō solū q̄ dixius ꝓdigia admirāda sunt sed ēt q̄ sequuntur.

ASCĒsius

Cuius rei explorandæ gratia: legati. s. romani missi ad oraculum: idest responsum uocale: aut quod orādo ipetrari solebat (unde sybilla æneæ. vi. increpando: Cessas in uota precesque dux aut ænea? neq; enim ante dehiscent Attonitæ magna ora domus.) rettulerūt. i. reportauerūt pro responso: præcipi sortibus: idest ab responsis dei. unde flaccus in arte: dictæ per carmina sortes: ut diffunderent per agros aquā eius lacus: scilicet albani emissam: scilicet stagno aut alueo suo. Enim pro quia: sup. responsum est Veios uenturos sic: id est per tale opus: in potestatem populi Romani quod quid attineret ad Veiorum captionem nemo dicere posset: nisi q̃ futurum urbis captionem dæmones præuidentes tali illusionæ superstitionem mortalium augeri cupiebant: ut quicquid præciperent licet nulla constaret ratio exequerentur. Quod: idest quam rem: scilicet ueios sic posse capi: priusquam legati renunciarent: scilicet patribus conscriptis: Aruspex ueientum captus a nostro: idest Romano milite: & perlatus in castra: scilicet ad iudicandum de eo: quia interpretes: id est expositores prodigiorum: domestici: idest Romani deerant: dixerat futurum. Ergo senatus monitus duplici prædictione: scilicet apollinis delphici per legatos: & Aruspicis ueientis: pene eodem tempore & idest simul paruit religioni: idest mandato religioso deorum: quia aquam diffundendam curauit: & potius est urbe hostium: hoc est ueios cepit. Nec parum. & cætera. Ordo est Nec: id est & non: & sup. prodigium quod sequitur est successus non parum: idest multum prosperi Lucius sylla consul bello sociali: id ē cum latinis qui prius soci fuerant gesto: cum immolaret in agro nolano: id est nolæ urbis ante prætorium: id est tabernaculum prætoris: prospexit anguem: scilicet fœmellam prolapsam subito ab una parte aræ: qua uisa eduxit continuo exercitum in expeditionem: id est opus bellicum hortatu posthumi aruspicis: ac cepit fortissima castra samnitum quæ uictoria extitit gradus & fundamentum eius potentiæ futuræ amplissimæ: id est medium aut occasio perueniendi ad eam. Notandum est q̃ anguem prolapsum dicit de fœminino: sed sexum discernit. Præcipuæ admirationis & cætera. Ordo est. Illa prodigia quæ acciderunt in urbe nostra hoc est romana: inter initia & motus bellorum: hoc est inter initia motuum bellorum: aut inter initia quia iam decreta erant bella: & motus: quia nondum quicquam motum erat: Caio uolumnio & Seruio Sulpitio consulibus: id est dum illi erant designati consules: sup. sunt etiam admirationi præcipuæ: id est singularis.

OLI. ℂMugitū.ſ.u.ſe.bos q̄ ante mugire cōſueuerat hūanis uerbis locuta ē:nā dixiſſe fert̃:caue tibi ro. ſed prio cre ditū nō ē:ſecūdo uero cū hoc idē ꝓdigiū enūciatū eēt fides hēri cepta ē.ꝩ Carnis.q.i.m.Pli.li.ii.pter hæc inqt

Bos locuta relatū ē i mōumēta iferiore cælo lactæ & ſāguie pluiſſe.M.Acilio.C.Portio cōſ.& ſæpe alias carne ſicut.L.uolū

Carne pluit nio.Ser.Sulpi.cōſ.eāq; nō ꝓputruiſſe:qđ nō diripuiſſent aues.ꝩ In.m.ni.nibus uentus cū pluuia:eſt ēt d ēſitas nu bis i tēpeſtate obſcura.ꝩ Præpetes aues:ſunt q̄rū uolatu futura ꝑnoſcius hoc ē auguria faciūt:dictæ ꝑpetes: q̄ſi

Præpetes priora petētes:qa priora petūt uolātes.ꝩ Nec.o.qa nec deformes erāt carnes nec tabo & ſanie aut alia corruptio ne ferētes nō odor̃ nō aſpectū uariarūt ſe carnes illæ:ſed eūdē quoq; uigorē retinuerūt quē prius hūere & odorē.L.ii.pu.be.li.i.rōæ iqt circa urbē multa ea hyeme ꝓdigia facta &c.ꝩ Seme.vi.mē

Semeſtris Infās locut9 ſiū:iō āt dixit ſemeſtrē qa potuiſſet eē ifās loq̄ns ſine admiratiōe ut i biatu & ifra:ſed ſemeſtris lo q ſine miraculo nō pōt.ꝩ In.f.b.li.dicit i foro oli torio locutū:clamaſſe io triūphæ.ꝩ Elephā.c.ſi

Flāmīnius ſigna neglexit ne dubio hæc abhominādū fuit.ꝩ Lap.p.dicius lāpides & lapidibus.ꝩ Vigili:q nocturnas facit excubias.ꝩ Sāguinē.ſ.ſignificat laborē bellicū: q poſtea ſecutus ē.ꝩ Cruē.ſp.hæc ab ancio ciuitate uolſcorum nūciatū eſt.ꝩ In.c.ſecūdū uetuſtum morem locutus.ꝩ Caue ti.ro. ho: dicit.L. fuiſſe bel.mac. cærites.L.hoc idem ſcribit.

Aius aūt Fla.L.i.de.ii.bel.pu. Ci.de di ui.qđ bello iqt pūico ſcđo nōne.C.fla minius cōſul ſigna neglexit re𝓅 futura rū magna cū clade reip.q exercitu lu ſtrato cū arctiū uerſus caſtra mouiſſet: & contra Hāni.legiōes duceret:& ipe & equus ante ſignū Iouis ſtatoris ſine cā repēte cecidit: nec ei rē ha buit religiōi obiecto ſigno ut pitis uidebat̃ ne cō mitteret ꝑliū. Idē cū tripudio auſpicaret̃:pulla rius diē ꝑlii cōmittēdi differebat:tū Flaminius ex eo q̄ſiuit ſi nec poſtea qdē pulli paſcerent̃ qđ fa ciēdū eē cēſeret:cū ille qeſcēdū eē reſpondiſſet: Flamini.ꝑclara iqt auſpicia ſi eſurientibus pullis res geri potuiſſet ſaturis nihil gereret̃. Itaq; ſigna cōuelli & ſeq iuſſit:quo tpe cū ſignifer ꝑmi ha ſtati ſignū nō poſſet loco mouere nec qeq̄ ꝓfice rēt plures cū accederēt:Flamini.nūciata ſuo mo re neglexit:itaq; tribus horis conciſſus exercitus

In auſpicato atq; ipe iterfect9 ē.ꝩ Inau. aduerbialiter dictū ē: ut falſo cōſulto ꝑ̄ario auſpicato te.Pri.ꝩ Lacum .t.puſinū lacū q nomē accepit a mēio mōte.ꝩ Cō uelli ſ.i terra ſp ſigna defigebāt̃.ꝩ Lapſo.l.i.Fla. cū ocius cōuelli ſigna iuberūt:& ipſe in equū iſiluiſſet:equus repēte corruit:conſuleq; lapſum ſupra caput ef fudit.ꝩ Verum huius temeritatis:ſed utinam inquit temeritatis huius poene in caput ſuum redundaſſent non enim reſpubli.tantum detrimenti paſſa fuiſſet.ꝩ Ad funerandum:ad funus faciēdum ut ſepulture mandaret.

Bos nanq; mugitu ſuo i ſermonē humanū cōuer ſo nouitate mōſtri:audiētiū aīos exterruit. Carnis quoq; i modū nibi diſſipatæ ptes ceciderūt:q̄𝓅 ma iorē numerū ꝑpetes diripuere aues: reliquū humi ꝑ aliquod dies: neq; odore tetro: neq; deformi aſ pectu mutatū:iacuit. Eiuſdē generis monſtra alio tumultu credita ſūt. Puerū īfantē ſemeſtrē in foro Boario triūphū proclamaſſe. Aliū cū elephantino capite natū. In picēo lapides pluiſſe. In Gallia lupū uigili e uagina gladium abſtuliſſe. In Sicilia ſcuta duo ſāguinē ſudaſſe. Etiā metētib9 cruētas ſpicas i corbē dcidiſſe. Cærites aq̄s ſāguine mixtas fluxiſſe Bello ēt Punico ſcđo cōſtitit. Cn. Domicio bouē dixiſſe. Caue tibi Roma.

ℂDe Caio Flaminio.

Aius āt Flaminius i auſpicato cōſul crea tus:cū apđ lacū Traſimenū:cū Hānibale cōflicturus: conuelli ſigna iuſſiſſet:lapſo equo ſup caput eius:humi ꝓſtratus ē:nihilq; eo ꝓ digio ihibus:ſigniferis ſigna moueri ſua ſede poſſe negātibus. malū ni cōtiuo ea effodiſſēt miat9 ē. Ve rū huius temeritatis utinā ſua tm̄. nō ēt Po.ro. ma xia clade pœnas pepēdiſſet. i ea nanq; acie. xv. mil lia Romanorum Cæſa. vi. millia capta. xx. millia fugata ſunt. Conſulis obtruncati corpus ad fune randum ab Hannibale quæſitum eſt: qui quan tum in ipſo fuerat Romanū ſepelierat imperium.

ASCēſius. ℂNāq; bos.ſ.fœmella:hoc eſt uacca:ut oēs interpretant̃:mugitu ſuo.i.ſibi naturali:cōuerſo in ſermonē huma nū quia locuta eſt:exterruit animos audientiū nouitate mōſtri.i.inauditi ꝓdigii. Partes quoq; carnis diſſipatæ ceciderunt in morē nimbi.i.denſi imbris. Quarū.ſ.partiū carnis:maiorē numerum aues præpetes.i.feſtinæ & priuſq̄ caderēt eas petentes:aut ad auguria aptæ:diripuere mor̃ uidelicet hirūdinū:reliquū.ſ.ꝑtiū carnis.i.qđ relictū erat & nō direptū ab auibus:iacuit humi.i.ſup terrā per aliquot dies:neq; mutatū tetro odore: qa non cōtraxit foetorem:neq; mutatū deformi aſpectu:quia qđ putrefactū eſt & odore & aſpectu deformæ eſt: caro aūt illa nequaq̄ unde cōcludit̃ nō fuiſſe corruptam.ꝩ Eiuſdē. Paucis recitat complura ꝓdigia nō minus ſtupē da dicēs. Monſtra.i.ꝓdigia eiuſdē generis:credita ſunt alio.i.diuerſo aut uario tumultu.ſ.bellico: uidelicet pu erū infantē ſemeſtrē.i.ſex mēſes natū: ꝓclamaſſe in foro boario:quod romæ eſt:triūphū.i.clamādo io triūphe denūciaſſe futurū triūphū & creditū eſt aliū.ſ.īfantē natū cū capite elephātino & creditum eſt: lapides pluiſ ſe.i.in montē pluuiæ decidiſſe:in piceno ſup.agro:& creditū eſt.lupū abſtuliſſe uigili:forte tamē nō uigilanti gladiū e uagina in gallia. Et duo ſcuta ſudaſſe.i.ſudantiū mō emiſiſſe ſanguinem:in ſicilia: Etiā ſup.creditū eſt ſpicas cruentas.i.cruore perfuſas decidiſſe metentibus.i.iis q metebant:in corbē.i.uas uimineū in qđ colligun tur ſpicæ dum inteſius eſt cauma. Aquas cærites.in cerete oppido fluxuiſſe mixtas ſanguine. Cōſtitit.i.pro māi feſto tētū eſt:etiā bello punico.i.carthagīēſi ſecūdo:Bouē dixiſſe Cneo domitio. O roma caue tibi. ꝩ Caius āt flaminius creatus conſul inauſpicato: ideſt non captis auſpiciis:aut infœliciter:cum cōflicturus: id eſt manus conſerturus:cum Hannibale Carthaginenſi duce:apud lac tranſimenum:ideſt perufinum a uicino monte di-

ctum: iussisset signa: id est uexilla hastis imposita: conuelli: idest terra extrahi & moueri: prostratus est humi: idest in terram: equo lapso super caput eius: & ipse nihil inhibitus: idest retractus ab incepto licet inhiberetur: eo prodigio: idest ostento futuri casus: signiferis negantibus: idest cum insuper signiferi negarẽt signa posse moueri sua sede: idest a terra cui inhærebant: minatus est sup. signiferis: malum: idest uerbera aut necem: nisi effodissent ea. i. signa cõtinuo. Verũ. i. sed. utinã ipse. C. flaminius pependisset. i. psoluisset: poenas. i. multã huius temeritatis: tm̃. i. dũtaxat sua clade: & nõ ẽt maxĩa clade ppli ro. qd tñ nõ fecit. Nãq; p qa. xv. milia Romanorũ sũt cæsa i ea acie. vi. milia Ro. sũt capta: & xx. milia sunt fugata. i. i fugã uersa. uñ colligit. xli. milia. i eo plio cõtra Hãnibalẽ stetisse. Corpus cõsulis. i. C. Flaminii: obtrũcati. i. cui caput erat ablatũ: qsitũ ẽ ab Hãnibale hoc ẽ iussu Hãni. ad funerãdũ. i. fun9 faciẽdũ ad sepulturã ptinẽs: q. s. cõsul qtũ fuerat i ipo: sepelierat sup. secũ: ipiũ Ro. qa nisi dii ppexisset actũ fuisset de ip. ro. Posset ẽt dici q. s. Hã. qtũ i ipo fuit sepelierat cũ cõsule ip. ro. qa nisi fata rstitissent: potuisset ipi Ro. extixisse. Ve℞ qa h dicit author ad rphẽsionẽ temeritatis cõsul: seqr priorẽ expositionẽ.

Laminii ãt pcipitẽ audaciã. C. Hostilius Mancinus uesana pseuerãtia subseqt, cui cõsuli i Hispaniã ituro hæc pdigia acciderũt, cũ Lanuuii sacrificiũ facere uellet: pulli cauea emissi i pximã syluã fugerũt: sũmaq; diligẽtia quesiti reperiri nequiuerũt, cũq; ab Herculis portu: quo pedibus puenerat: nauẽ cõscẽderet talis uox sine ullo autore ad aures eius puenit. Mãcine mane: qua territus cũ itinere cõuerso Genuã petisset & ibi Scaphã esset igressus: ãguis eximie magnitudinis uisus e cõspectu abiit: ergo numerũ pdigio℞ numero calamitatũ æquit: ĩfelici pugna turpi foedere: deditione funesta. ℭ Aliud de Tito. Gr.

Inus miram in homine parum consydera to temeritatem Titi Grachi grauissimi ciuis exitus tristis: & pdigio denũtiat9: nec

OLI.

Laminii ãt p. nõ mius obstinatus fuit. Hostilius ut aduersus deorũ uolũtatẽ bellũ susciperet cũ nũantinis: nã hoc fuit bello nũantio sicut suo loco dicemus: nã lauinii deos cõsulẽti cũ esca pullis i cauea eẽt obiecta: illi stati esca neglecta i pximũ lucũ pfugeret: quo pdigio nihil territus cũ i puiciã pficiẽẽs classẽ e portu her. solueret: uocẽ audiuit dicẽtẽ. ℣ Mãcine mãe: deide cũ gẽuã reuersus eẽt uidit spẽtẽ imẽsæ magnitudis: tñ his tot pdigiis nihil mot9 pgit ire i puiciã ubi demũ pdigia cladib9 adequit: nã cũ igẽti strage uictus ẽ ab hostibus: deide foedus turpiter cũ hostib9 iniuit: postrẽo traditus ẽ a sẽatu hostib9 ad suppliciũ. ℣ Vesa: ñ sana. i. stulta. ℣ In hi. qa duxit exercitũ cõtra numãtinos. ℣ Pulli e ca. Ro. moris fuit teste Ser. q i cõiciis agẽdis & bellis gerẽdis pullaria captarẽt auguria. ℣ Portu. h. u; de liguria ubi portus ẽ Her. mõeci: nã cõponit ex μονος qd ẽ solus: & οικος domus. & teste Ser. iõ potãt Herc. sic dcm̃: ut q pulsis oibus illic solus hitauit uel q i eius tẽplo nũq deo℞ qspiã simt colit: sicut i templo Iouis colit Mierua & Iun. i tẽplo ueneris cupido. Stra. de liguribus loqns ait. Mõecus pterea portus statio qdã ẽ ñ magna℞ ñ mlta℞ capax nauiũ tẽplũ hñs Her. cognomẽto mõecci qm̃ is i eo hitat solus. ℣ Infelici pu. qa uictus ẽ cũ igẽti mltitudie a paucis: nã fuer. xxx. milia ro. a. iiii. milibus numãtino℞ supata. ℣ Turpi foe. qa se i hostiũ ptãtẽ dedit: & i iussu Po. r. foedus iniqs cõditiõib9 fecit cũ numãtinis. ℣ Deditiõe fu. qa senatus cẽsuit ut hostibus traderet: & Po. ro. religione seruaretur.

Bellũ Numãtinum

Mãcini præceps audacia

Inus mirã. Tib. Grac. puinciã Lucaniã tenebat p cõsul bel. pu. scdo in qua sacrificãti triste pdigiũ apparuit: nã ad exta sacrificio ppetrato angues duo ex occulto plapsi edere iecur: conspectiq; repẽte ex oculis abierũt: id cũ aruspicũ monitu sacrificiũ istauraret atq; intẽtius exta reserata seruarent: ite℞ ac tertio tradũt libato iecinore intactos angues abiisse: cũ aruspices ad iperatorẽ id ptinere pdigiũ præmonuissent & ab occultis cauẽdũ hoibus cõsultũ eẽt: nulla tamẽ puidẽtia fatũ iminens moueri potuit: nã hospitis dolo pcipitatus in insidias cũ paucis occidit: hospes ãt fuit Flac. Luc. caput eius partis: quæ cũ Ro. stabat: nã lucãorũ pars ad Hãnibalẽ defecerat: is mutata uolũtate locũ gratiæ qrẽs apud penũ neq; trãsire neq; trahere ad defectionẽ Luca. satis hũit nisi impatoris Ro. & eiusdẽ hospitis pditi capite & sanguine foedus cũ hostibus sanxisset. Cõuenit. n. cũ magone Car. duce ut si ro. tradidisse imperatorẽ liberi cũ suis legibus in amicitiã Luca. uenirẽt: cuius rei data acceptaq; fide Grac. inuitat ad reliquã Lucaniæ partẽ in ditiõe accipiendã q a penis defecturã pollicebat: si mõ imperatorẽ Ro. uidissent: nã antea partem maximam ceperat. Grac. igit uerbis hospitis fraudẽ abesse credẽs cũ lictoribus & turba eqtũ e castris profectus duce hospite in isidias præcipitauit.

Tibẽ. Gracchi mors

ℭ Flaminii ãt &c. Affert simile exẽplũ cõtẽptorũ pdigiorũ i. C. Hostilio dicẽs. Aut p sed: Caius Hostili. Mãcin9 subseqt. i. imitat pseuerãtia. i. ptinacia sua sup. uesana. i. multũ isana. Legi posset ẽt sic. pseuerãtia uesana. C. Hostiliũ mãcini subseqt. pcipitẽ. i. temerariã audaciã flaminii: cui. s. Caio Hostilio cõsuli: ituro. i. cũ uellet ire in hispaniã: hæc pdigia q sequunt acciderũt. Cũ uellet facere lanuuii in eo oppido italiæ sacrificiũ: pulli emisii cauea ut. s. pascerẽt & ex pastu futura pullarius diiudicaret: fugerũt i syluã pximã: & qsiti sup. cũ sũma diligẽtia: nequerãt repiri: & cũ cõscẽderet nauẽ a portu herculis. s. monæci: quo. i. ad quẽ puenerat pedibus: uox talis qlis seqt puẽit ad aures eius sine ullo authorẽ. Mãcine mãe. q. s. uoce territus: cũ itinere cõuerso: petisset Genuã urbẽ liguriæ pcipuã: & eẽt ibi igressus scaphã. i. nauiculã: anguis eximiæ magnitudinis uisus. i. postq appuerat: abiit e cõspectu: ergo qa ea tria pdigia cõtẽpsit ipse æquit nũe℞ pdigio℞ nũero (ablũs ẽ) calamitatũ: u; ĩselici pugna q fuga pullo℞ significauit turpi foedere iniqs cõditiõibus cũ Numantinis icto quod uox minata est: & deditione funesta: quia eius funeris. i. mortis causa. Senatus enim censuit ut hostibus traderetur & foedus irritum fieret: quã qdẽ deditionẽ anguis qui forte genium eius se simulabat: euanescendo portendit. ℣ Minus &c. Ordo ẽ. Exitus Titi (non Tiberii) Grac. ciuis grauissimi: tristis. i. dolorosus: & denũciatus pdigio qd ãñ eũ euenerat.

ASCẽsius

OLI. ¶Minus.m.nã ĩ quo uir clarissimus peccat si in eodẽ leuior peccauerit minus erit mirãdũ.⁋Temeritatẽ:temeritas dr̃ cũ aliqd sine cõsilio & cogitatiõe facimus:cõsiliũ uero ẽ aliqd faciẽdi aut nõ faciẽdi excogitata rõ: dicit ergo cũ ꝓdigiũ tristis exitus denũciatũ eẽt. Ti.Grac.nec illud cõsilio ẽt ulus uitare potuerit minus mirãdũ uĩ de temeritate mãcini:qa & ipsum pariter fata traxerũt.⁋Angues du.ex.oc.ꝓ.adeso iecore i easdẽ latebras se cõtulere.multa ꝓdigiũ faciũt:nã anguis ẽ subdolũ & callidũ aĩal qd̃ significat hostes futuros callidos & astutos:iecur pterea mẽbrũ uitale ẽ:qd' mortẽ cõsuli ꝑdicebat:ꝙ i latebras se cõtulerit significabat fore ut i isidiis hostes delitescerẽt.⁋Ex.o.qa nesciebãt uñ se priperent.
⁋Iecore:Iecoris & iecinoris dr̃ teste Pris.⁋Idẽ ꝓ.qa cũ rẽnouasset sacrificiũ reuersus anguis ille iecoris pte ãbesa se ab oculis hoiũ ꝑripuit.⁋Extis as. Diligẽter custoditis ne diripent exta dñr intestina ab extãdo.i. eminẽdo : sunt.n.ptes q̃ itra corpus eminentiores sũt:sicut iecur.cor.pulmo: splẽ.⁋Cauit.ꝑuidit.⁋Ne p.ho.Cũ apd̃ maiores iura hospitii sancta & iuiolata fuissent. Vir.Iuppiter hospitibus:nã te dar̃ iura loquunt̃: ꝑfidus **Perfidus** ãt dr̃ q fidẽ uiolat.⁋Insi.utpote q ꝓficisceret̃ ipa catos:huius Ti.ossa ro.deportãda dedit Hanni. militibus Ro.ut uidebimus i ca.de humanitate.

ET cõ.col.cõsules i apulia. Q.u.crispinus & M.Mar.Hãnib.se opposuerant cũ copiis bel.pũico scdo:tumul9 erat syluestris iter pũica & ro.castra a neutris prio occupatus:qa Ro.q̃lis eẽt ps eius q̃ uergeret ad hostiũ castra ignorabãt:Hãn.isidiis quẽ castris aptiorẽ cum crediderat:Itaq; nocte ad id missas aliquot numidaꝝ turmas medio i saltu cõdiderat Ro.occupãdi loci cupiditas icessit: ne si occupatus ab Hãni.foret i ceruicibus hñr hostẽ.itaq; cõsules cũ paucis eqtibus exploratũ ꝓfecti i isidias ꝑcipitarũt: ubi Marc.pugnãdo fortiter cecidit. **Marcelli mors** Crispius grauiter saucius euasit:imolasse eo die qdã ꝓdidere mẽoriæ cõsule Mar.& pria hostia cæsa iecur sine capite iuẽtũ.In secũda oia cõpuisse q̃ assolẽt:auctu ẽt uisũ i capite : nec id sane aruspici placuisse ꝙ scdm trũca & turpia exta nimis læta appuissent.M.q̃uis admõit9 eẽt neqd temere ageret:tñ ducẽtibus fatis id cõsilio uitare nõ potuit.⁋Colle.Ti.gra.& Mar.collegæ fuerãt i cõsulatu.⁋Erro.so.qa uterq; i isidias temere ꝑcipitauit.⁋Par.g.m.qa uterq; fuit isidiis oppssus.⁋Is ca.sy.qa syracusas diu obsessas tãdẽ cepit ubi Archimedes igẽti arte diu classem Ro.eluserat.⁋Hãni.cor.Mar.prius fuit q ad nolã Hãnib.uici posse docuit:& cũ exercitu deleri:hic quoq; fuit ex tribus unus qui spolia opima ioui feretrio consecrauit cæso uiridõaro gallorum rege.⁋Prima.h.hostia imolabatur antequã ad hostes ꝓficiscerentur.⁋Victima:plus partam uicto:iam cum diis gratias agerent dicta uictima ꝙ uicti sunt hostes.⁋Capi.principio.

euitatus cõsilio:facit. Consul.n.cũ i Lucanis sacrificasset:ãgues duo ex occulto ꝓlapsi:repẽte hostiæ: q̃ imolauerat adeso iocinore i easdẽ latebras se retulerũt.ob id deide factũ:istaurato sacrificio idẽ ꝓdigii euenit. Tertia quoq; cæsa uictima : diligẽtiusq; asseruatis extis:neq; allapsus serpẽtũ arceri:neq; fuga ipediri potuit. quod q̃uis Aruspices ad salutẽ iperatoris ptiner̃ dixissẽt.Gracch9 tñ nõ cauit: ne pfidi hospitis sui Flauii isidiis: in eũ locũ deductus: i quo pœnoꝝ Dux Mago cũ armata manu delituerat:iermis occideret̃.

¶De Marcello.

ET Cõsulatus collegiũ:& erroris societas: & par genus mortis a Tito Gracchoꝫ ad Marcelli memoriã me trahit. Is.n. captarũ Syracusaꝝ:& Hãnibalis ãte nolana mœnia a se primũ fugere coacti:gloria iflãmatus: cũ sũmo studio niteret̃:ut Penorũ exercitũ aut i Italia ꝓsterneret:aut Italia pelleret:solẽniq; sacrificio uolũtates deoꝝ exploraret:q̃ prima hostia ãte foculũ decidit eius iecur sine capite inuentum est. proxima ioci-

ASCĒsius ¶Facit temeritatẽ in homine parũ cõsyderato.i.parũ ꝓuidẽti & futura non satis consideranti: minus mirã:qa minus mirãdũ est ꝙ hõ incõsyderatus per temeritatẽ tristẽ habuerit exitũ:q̃ ꝙ ciuis grauissimus nequerit ꝓdigii tristis exitũ uitare.Enim pro qa:Ipse Titus Gracchus cõsul cũ sacrificasset:ad inquirendũ exitũ belli per exta:in lucanis.s.cãpis angues duo ꝓlapsi repente ex occulto:retulerũt se repẽte in latebras easdẽ unde.s.ꝓlapsi accesserant & hoc iocinore.i.iecore hostiæ quã Grac.imolauerat adeso.i.absumpto.deinde sacrificio instaura.i.in statũ priorẽ inouato:ob id factũ:ꝙ anguis iecur ederat.idem prodigii euẽit:quia iterum absumptũ ẽ iecur hostiæ ab illis: Tertia quoq;.i.etiã tertia uictima cæsa:& extis asseruatis.s.a sacrificulis:diligentius.s.q̃ prius aut multũ diligẽter:neq; elapsus serpẽtũ neq; fuga serpentũ potuit impediri quin.s.iecur ederent & ausugerẽt: qd' .s.prodigium q̃uis aruspices.i.qui Harã ispectabãt & inde iudicabãt dixissent ptinere ad salutẽ impatoris(qd' Virgi.æneí.v.in ænea imitatus est)& ita non fuit temeritas in eo:tamẽ Gracchus imperator non cauit.i.non enituit:ne deductus insidiis flauii hospitis sui ꝑfidi:in eum locum in quo mago dux pœnorum delituerat cũ armata manu.i.exercitu armato:occideret̃.s.ab eo inermis.⁋Et consulatus &c. Trãsit apte ad narrationẽ de Marcello dicens.Et idest simul collegium consulatus:quia simul consulatum gesserunt : & societas : id est paritas erroris: scilicet in spe de prodigii exitu:& par:idest simile genus mortis:trahit me a Tito Graccho:id est a narratione exitus eius:ad memoriam Marcelli.Is enim inflammatus gloria syracusarum . urbis in sicilia opulẽtissimæ:captarum:scilicet a se:& Hannibalis coacti fugere primum a se:scilicet Marcello : ante mœnia nolana cum niteretur summo studio ut aut prosterneret exercitum pœnorum in italia:aut pelleret italia: & exploraret:idest exquireret uoluntates deorum : sacrificio solemni : eius sup.hostiæ : quæ hostia decedit prima ante foculum:ubi asseruabatur ignis ad sacrificii usum:iecur est inuẽtum sine capite: idest prima & eminentissima parte : proxima sup.hostia habuit duplex caput iocinoris:(Sic antiquis declinabatur iecur : nam illis rectus erat iocinor:sicut itiner unde itineris)

℄ Tristi mœsto. qa uidebat piculum ducibus imminerᷓ. ℣ Temere: incōsulte. Hāt M. corpus sepeliēdū curauit.
N Am Octa. cō. Octa. & cina cōsu. fuerūt. Sed cina cōsulatū tāq̄ tyrānidē exercēs seuiebat in ciues & le- OLI.
gē ferre uolebat de reuocādis: quos senatus hostes iudicauerat: & hoc mō tyrānidē affectabat. Octa- Cina'
uero huic aduersabatᷓ: & eius cōatibus sūma ope resistebat. igitᷓ cū iter se tātope dissentirēt & Octau. cons.
ps melior ciuitatis seq̄retᷓ: ex urbe pellitᷓ cina: quo eiecto Cor. merulā in eius locū substituere p̄res.
Eadē tēpestate marius e ciuitate pulsus a sylla i hispāia igētes copias cōpauerat: q ut in cinā audiuit eiectū ex
urbe ad eū stati legatos de cōiūgēdis exercitibꝰ
misit: cina id se facturū libēter respōdit: ad hæc
uelle se mariū legiōibꝰ p̄esse: utpote q belli dux
pitissimus eēt. Marius negat se priuatū cōsuli p-
ferri oportere. Cæterū nihil qd ad pristinā digni
tatē recupādā ptineat p̄termissurū igitᷓ i Italiam
traductis copiis q̄s i hispāia cōtraxerat: Marius
cine cōiūgitᷓ: exercitū ad urbem ducūt sed prio
hostiā: q. viii. milibus passuū distat ab urbe: post
auētinū capiūt: postreo exercitū ad urbē ducūt
cina Octa. p tribunali sedētē obtruncat: caput ei
us rostris affigit: mlti & aliī nobilissimi ciues ce-
duntᷓ. inter quos & M. A. orator cuius caput diu
māibus ptractatū Marius mēsæ apposuit: & cū
aliis postea rostris affixit: quēadmodū: iūgitᷓ cū
supiori. Marcel. qdē n̄ tiuit Octa. uero tiuit: sꝫ ui
tarᷓ n̄ potuit. Præsūpsit p̄sagiuit: aīo. ℣ Tristi s. qa
occisus est a Cinna & eius caput rostris affixum.
N On finit. cū tres Ro. pricipes q̄dā iter Marii
se cōspiratiōe conueīssent ut cōiatis crude
opibus rēp. p sua uolūtate uersarent litas
puīcias iter se ptiti sūt: ita ut galliam Octa-
Cæ. Italiā Pō. pthiā Cras. obtineret: sed pthia p- uii
uīcia facta ē nulla itercedēte belli cā: neq;. n. pthi cons.
po. ro. ulla iniuria lacessiuerant: uerꝫ qa Cras. au- mors,
diuerat arsacidē: uel ut alii dicūt. Orodē pthoꝶ
regē auri & argēti locupletissimū eē: ihians eius opibꝰ: nō prius agere destitit cū Cæsare atq; Pōpeio q̄ obtinuit
ut ea sibi puincia decernerefᷓ: sperās ide se locupletē rediturū magis q̄ gloriosum: cōstat. n. Crassum ciuē fuis Cras-
se auarissimū: Ci. li. iii. de finibus bonoꝶ & maloꝶ. Rectius iqt diues q̄ crassus q nisi eguisset. nūq̄ eufratē nul- sus a
la belli cā trāsire uoluisset. Sed res sibi pter spē & opinionē euenit: cū. n. i parthiā duxisset exercitū: & regi caput pthis.
offertᷓ qd̄ hūit ille ludibrio: nā ferūt auꝶ liqdū cū hac exprobratione isudisse: aurū sitisti auꝶ bibe: utpote q- deletꝰ
sp diuitiaꝶ studiosissimus fuisset: ita ut diuitis cognomē accipet: unde florus: caput iqt crassi recisum cū dex-
tera māu ad regē deportatū ludibrio fuit: neq; idigne: aurū. n. liqdū i rictū oris isusum ē: ut cuius aīus arserat
auri cupiditate eius ēt mortuū & exāgue corpus auro ureretᷓ. Alii tamē dicūt qd̄ ueritati magis accedit. Partho
rū regē edixisse: qcūq; caput ad se crassi detulisset ei se tātūdē auri repēsaturū: ex eo calliditate igenii militem
usum euacuato crāeo plumbum liquidum istillasse: & hāc calliditatem regem probasse: quod uero ad rem p-
tinet: huic aduersus hostes exercitum ducenti multa apparuere prodigia: quibus poterat ab incepto deterreri:
si mens nō leua fuisset uel fata potius ro. tulissent: nam proditur memoriæ. xi. legiones Rom. in ea pugna fuisse
deletas. ℣ Inter. g. quia ut dixi. xi. legiones amisere Ro.

noris duplex caput habuit: qbus ispectis Aruspex
tristi uultu: nō placere sibi exta: qa prima trūca: se
cūda nimis læta apparuissēt: respōdit. Ita monitus.
M. Marcellꝰ ne q̄d temere conaretᷓ: i sequēti nocte
speculādi gr̄a cū paucis egredi ausus: a multitudīe
hostiū i Brutiis circūuētus: æq; magnū dolorē: ac
dtrim ētū p̄riæ: iteritu suo atulit. ℄ De Octa. cōs.
I Am Octauiꝰ Cōsul dirū omē quēadmo-
dū timuit: ita uitarᷓ nō potuit. e simulacro
. n. Apollinis p se abrupto capite: & ita isi
xo humi: ut auelli neq̄ret: armis a collega suo Cin
na dissidēs: p̄sūpsit aīo ea re sighcari exitū suū: i quē
metꝰ augurii: tristi fine uitæ icidit: ac tū demū imo-
bile dei caput terra refigi potuit. ℄ De. M. Crasso.
N On finit nos. M. Crassus iter grauissimas
Ro. iperii iacturas numerādꝰ hoc loco de
se silētiū agere: plurimis: & euidētissimis:
āte tātā ruinā mōstroꝶ pulsatus ictibꝰ (ductur. n.

℄ Quibus inspectis aruspex tristi uultu. i. habens tristē uultu: respondit exta nō placere sibi. i. non portendere ASCē-
lætum exitum: quia prima apparuissent trunca. i. imminuta ablato iecoris capite: & secunda nimis læta: qa du- sius
plicato capite: & ita Marcus Marcellus monitus ne quid conaretᷓ temere: ausus egredi cū paucis nocte insequē
ti gratia speculādi: circunuētus in Brutiis a multitudine hostium: attulit interitu suo patriæ. s. romanæ: æq; ma
gnū dolorem ac detrimentum. i. damnum. ℣ Iam Octauius. Ordo est. Iam quæ uox continuatiua hic est. Octa-
uius consul non ille qui augustus postea dictus est: sed collega Cinnæ in consulatu: quemadmodum timuit di
rum omen. i. ostentum & prodigium: ita non potuit uitare. Enim pro quia: capite abrupto per se: quia nesciebatᷓ
facti author alius q̄ deus ipse: e simulachro apollinis. (Ergo & ipsi credebant non simulachrum esse apollinē
sed apollius tabernaculum quin etiam multi solem. lunam. hesperum &c. nō apollinē. dianam. uenerem. &cæ.
sed eorum faces aut sedes esse cēsebant) & capite infixo humi in quā ceciderat: ita. i. tā firmiter: ut neq̄ret euelli.
Dissidēs armis a collega suo Cinna nomine: præsumpsit. i. ante euentum sumpsit & iudicauit animo: exitū suū
significari. ea re: hoc est se q caput bonorū eēt caput amissurū: in quē. s. exitum: metus augurii: incidit tristi fine
uitæ: qa reuera obtruncatus est: & caput eius ludibrio habitū: ac caput dei: hoc ē simulacri dei apollinis immo
bile. s. prius: potuit tū demū refigi. i. euelli terra: Refigi & figi contraria sunt. ℣ Nō finit &c. Pulchre trāsit ad Mar
ci Crassi exitū tristi pdigio significatū dicens. Marcus Crassus numerādus iter grauissimas iacturas impii ro-
mani quia cum eo plurimi extincti sunt: & paulo post resp. oppressa est: nō finit. i. non patitᷓ nos agere silentiū. i.
nos silere de se hoc loco: utpote pulsatus. i. grauiter admonitus ut quē pulsando monemus: plurimis & euidē-
tissimis ictibꝰ. i. pulsatiōibus: mōstroꝶ. i. pdigioꝶ aduersoꝶ: an̄ tātā ruinā. i. priusq̄ resp. tātā faceret iacturam.

OLI. ¶ Acar. De qbus supra satis dictũ ẽ. ⁋ Pullũ. i. nigrũ & atrũ: ná pullus. la. lũ. dr̃ niger. a. um. Vir. Reiice ne macu-
Carræ lis ĩfuscet uellera pullis. Iu. Pullati ꝓceres: hoc ẽ atra ueste. Paludamẽtũ: Vestis ĩpatoria. ⁋ Ad pri. principes ap-
urbs pellant q ĩ secũda acie locãt: ná cũ uelites primi ita leuiter ꝑliũ cõmitãt: ut q̃ primũ hosti cedãt: eorũ cũ hoste
Pull9 cõgressus dignus nõ eẽ uĩ q pugna appellet: uñ pricipia hæc ẽ prĩcipes subseq̃ntes ĩgnes armis uiribusq; feroci
a. um. us pugnãt: hiq; primã pugnã cõmittere dicunt: ergo ad prĩcipia hoc ẽ ad primã aciẽ: q post uelites & ferẽtarios remãet eo q ipsi pugnã reuera ĩcipiãt: nã uelitũ ꝑludiũ magis q̃ pugna eẽ uidebat. Te. ego uero post pricipia oĩ-bus signẽ dabo sc̃da acies erat pricipũ siue hastatorũ: tertia subsidiarioꝝ. ⁋ Altera. a. uexilloꝝ: nã uexilla ro. dpictã aqlã hẽbãt. Lu. signa pes aqlas & pila minãtia pilis. Itẽ alibi: & notæ fulseẽ aqlæ rõanaq; signa. ⁋ Optie ĩ. q. L. Cras. dicebat hic bello galli. sub Cæs. militãs multa facinora uirtutis ediderat: & cũ pr̃ ĩ hãc expeditionẽ ꝓficisceret cum a militia Cæsaris exciuit cum ægre Cæsar illum dimitteret quem ante conspectum patris cæsũ fuisse cõstat. ⁋ Tot si. qa signa militaria ĩ ptã tẽ hostiũ uener̃ q deide augusto ĩperãte recepta sũt. ⁋ Strues: cumulos: aceruos. ⁋ Vellẽ: uellẽ iqt Va. hãc cladẽ placidius dicere posse: sed omissis gratiosis uerbis cogor uera fateri. ⁋ Sed re. s. loquor. sic. d. s. qa dii ubi nobis ostẽderũt signa qbus qd gesturi sum9 sibi ñ placere significãt: irrascũt si cõtra eoꝝ uolũtatẽ fecerim9. ⁋ Excãdescũt: ira scũt affectu nõ passione: excãdescere ꝓ ignescer̃: sed igni ira cõparat. ⁋ Præferret: qa cõsilia hũana admonitiõibus deorum anteponunt.

C Neũ Põpeiũ: Multa ꝓdigia supiores admouere duces. Sed nõ pauciora põpeiũ a suscipiẽda cũ Cæs. pugna auertebãt: si mõ fata tulissent. ⁋ Vltimã. s. qa de sũma rerũ pugna ista fuit ubi cũ uniuerso exercitu fortunã belli exptus ẽ. ⁋ Cõtẽderet: eniteret. ⁋ Aduersa ia. Luca. Inq; oculis hoium fregerunt fulmina nubes.

erat a Carris aduersus Parthos exercitũ (pullũ ei traditũ ẽ paludamẽtũ: cũ ĩ ꝑliũ exeũtib9 albũ: aut purpureũ dari soleret: mœsti: & taciti milites ad prĩcipia cõuenerũt: q uetere instituto cũ clamore alacri accurrere debebãt. aquilarũ altera uix cõuelli a primipilo potuit: altera ægerrime extracta ĩ contrariã: ac ferebatur partem: seipsam conuertit.

M Agna hæc ꝓdigia. sed & illæ clades aliquãto maiores. tot pulcherrimarũ legiõnũ ĩteritus: tã multa signa hostilibus intercepta manibus: tãtũ Romanæ militie dec9: Barbarorũ obtritũ equitatu: optime ĩdolis Filii cruore paterni respersi oculi. corpus Impatoris iter ꝓmiscuas cadauerũ strues auiũ: ferarũq; laniatib9 obiectũ. uellẽ qdẽ placidius: sed r̃latu uerũ ẽ. Sic deoꝝ ſpti ꝑmõit9 excãdescũt. Sic hũana cõsilia castigãt: ubi se cœlestibus ꝑferũt. ¶ De Cn. Pompeio.

C Neũ etiam Pompeiũ Iupiter omnipotẽs abũde monuerat: ne cũ. C. Cæsar̃ ultimã belli fortunã experiri cõtẽderet: egresso a

ASCẽ ¶ Enim ꝓ qa paludamẽtũ. i. ĩdum ẽtũ ĩpatoriũ
sius. pullũ. i. nigrũ & funebris coloris: traditũ est ei ducturo exercitũ a carris urbe medorũ aduersus parthos: cum paludamẽtũ albũ aut purpureũ soleret dari exeũtibus ĩ ꝑliũ. Itẽ milites cõuenerũt ad principia quæ archiua uulgo uocant: aut ad secũda in aciebus loca: mœsti & taciti: q debebant accurrere instituto: i. more uetere cum clamore alacri. i. alacriter clamantes. Præterea altera aquilarũ (nã duæ erãt Romanis pro signis) uix: idest cum summa difficultate potuit conuelli. i. terra extrahi: a primipilo: idest primo uexillifero: altera. s. aqlarum: idest reliqua extracta ægerrime. i. cum summo labore conuertit seipsam in partẽ contrariã ac. i. q̃ ferebat. Hæc prodigia sup. sunt aut fuerunt magna: sed illæ cladẽs quas Crasso duce respub. accepit: sup. fuerunt: & . i. etiã maiores aliquanto. utpote interitus tot pulcherrimarũ legionũ. s. romanarũ tã multa signa. i. uexilla militaria (præter. n. aquilas duas erãt q̃plurima alia signa) intercepta manibus hostilibus: sunt tamen postea ab augusto recepta: & tantum decus militiæ romanæ obtritũ. i. in terrã conculcatũ: eq̃tatu barbarorũ: Oculi paterni. i. ipsius Crassi patris: respersi: cruore filii. s. Iunioris crassi: optimæ indolis. i. qui erat optima indole præditus: & corpus imperatoris. i. ipsius crassi: abiectũ laniatibus. i. discerptionibus auiũ & ferarum: inter strues cadauerũ promiscuas. i. confusas: ubi tã boni q̃ ignaui: tã nobiles q̃ ignobiles iacebãt. Ego quidem. i. certe: uellem sup. referre aut loqui. (Verba enim loquelæ sæpe supprimuntur: & pulchra est in re tristi eclipsis ubi singultus uerba surripere uidẽtur) placidius: idest plausibilius & amœnius: sed uerum est relatu: idest ut refertur a me: aut: sed uerum est relatum sup. a me: quomodo clarior esset locutio: sed exẽplaria quæ uidi habent relatu ut sit sicut dixi: sed quod dixi uerũ est relatu. i. dũ refert aut sed uerum. i. iustum est relatu. i. ut referat sicut gestũ est. Sic. i. hoc modo: ꝑmonitus deorum. i. dii in suis præmonitionibus spreti: excandescunt. i. ira uehemẽti inflãmantur: & sic consilia humana quæ uana sæpe sunt castigantur: scilicet tam duriter: ubi idest quãdo præferũt se cælestibus. i. diuinis. ⁋ Cn. etiã pompeium. Ordo est Iuppiter omnipotens: idest deus pater a iuuando dictus & solus omnia potẽs monuerat etiam abunde. Cneum (profertur ut Gneum) Pompeium qui magnus dictus est.

THE. ¶ Album aut purpureũ. ⁋ Imp. utebant albo aut purpureo paludamẽto. Hircius in rebus Cæsaris. Nã cũ Scipio sagulo purpureo ante regis aduentũ uti solitus eẽt dicit Iuba cũ eo egisse: nõ oportere illũ eodẽ uti uestitu atq; ipse uteret. Itaq; factũ ẽ illico: ut Scipio ad albũ sese uestitũ trãferret. & Ita castigãdũ docuit ianus ex ãtiq. Cod. & hoc loco Val. cũ prius aliũ legeret. ⁋ Aqlarũ altera. Hoc ostẽtũ refert etiã Diony. Aquilãq; Ro. Signum docet aureã fuisse non pictam. Verba Dionis adieci sicut a meo parente Demetrio translata sunt in latinum. Signum quod Aquila dicitur: est ædicula parua in qua Aquila collocatur aurea. quam gestari mos est in omni iusto exercitu a signifero: præfixam longissimo conto: qui; quo terræ depangi possit: in acutam cuspidem desinit.

OLI. Pompeii cladē pharsalicā q̄ pdigia pcesserunt

¶ Examinibus apū. Luca. Nec nō innumero coopta examine signa: qđ pdigium significabat multitudinē nociturā esse Pōpeio. Vnde Vegetius de re militari. Nil magis obfuit Pōpeio q̄ exercitus numerosa copia: qđ & ēt sensisse fert: dixit.n. nihil aliud portēdere apes q̄ numerosam militū copiā. ¶ Nocturnis: cōstat flāmā q̄dā clarissimā i castris Pōpeii emicuisse in Cæsaris castra uergētē q̄ significabat magnā pōpeii gloriā ad Cæsarē trāsiturā ex eoq; terrorē iniectū uniuerso exercitui q & aliis uisis mōstris territus ē Lu. Hic trepido cōcussa tumultu castra fremūt: hostiaꝝ fuga. Luca. Ad motus supis discussa fugit ab ara Taurus: nā cū altaribus hostias admouisset ille stati fugam ꝓripuerūt. ¶ Sed inui. sed fatis inqt resistere nō potuit Pōpeius q̄q̄ prudētia & consilio plurimū ualeret: loquit autem secūdū stoicos: qui oia dicebant fatali necessitate cōtingere qđ falsissimū est: & a uera religione alienū nā si sic eēt seqret illud absurdissimū: q nec cōsiliū nec doctria nec uolūtas qcq̄ ualeret: & frustra humāo generi liberꝝ datū eēt arbitriū seqret & illud: ut qcqd homines sine uirtute sine cōsilio facerēt nō uirtuti neq; cōsilio sed necessitati potius eēt ascribendū: & ppea dānari qsq̄ uel pmio affici nō merito posse uideret: q nō uoluntate rectū qcq̄ uel turpe fecissent: sed fatis ita uolētibus: de fato Sene. in q̄stionibus natu. qd.n. intelligis fatum existimo necessitates rerū omnium actionūq; quas nulla uis rūpat. ¶ Alioq: prætere q̄ in hoc parū prudēs fuit. ¶ Perpēdere: examinare cōsiderare trāslatio sumpta a pesantibus. ¶ Itaq; dū ele.nā ex auctoritate sua Pōpeius cum Cæsare pugnā suscepit: senatus.n. pdigiis credēdū esse dicebat. ¶ Eleuat: minuit tollit: & est trāslatio sumpta a cumulo: de quo q̄tū eleuas tātū minis: unde Persius.nū si qđ turbida roma eleuet accedās. ¶ Auctoritatē: qa uoluit senatus cōsiliū seq. ¶ Opes.p. Pōpeii opes iā iceperāt maiores eē q̄ ciuicæ: neq.n. cōtentus erat cū cæteris æquo iure uiuere: sed oēs opibus supare uolebat. ¶ Fastigio: altitudine. ¶ Ab ie.a. adhuc adolescens ante q̄ cōsul eēt de aphrica triūphauit: quod nulli ro. ad eā diē cōtigisse legit. ¶ Inuidiā: qa tātæ opes erāt Pōpeii: ut oēs inuidia laborarēt. ¶ Quo.c. qa pompeius hæc oia admisit ideo sibi pdigia multa apparuerūt: nec solū q̄ supra diximus: sed ēt q̄ sequunt. ¶ In de. Iulius celsus lib. de bel.ci. prodigia ista cōmemorat: dicit.n. elide in tēplo mineruæ repetitis atq; enumeratis diebus: quo die pliū secūdū Cæsar fecit simulacrū uictoriæ qđ ante ipsam mineruā collocatū erat & ad simlacrū mineruæ spectabat ad ualuas le tēpli limēq; cōuertisse: eodē die Antiochiæ in syria bis tantus exercitus clamor & signorū sonus exauditus est: ut in muris armata ciuitas discurreret: hoc idē ptolemaide accidit: pergami in occultis & reconditis tēplis quo pter sacerdotes adire nefas est: q̄ græci adyta appellāt: tympana cecinerūt. Itē tralibus in tēplo uictoriæ: ubi Cæsaris statuā cōsecrauerāt palma per eos dies in tecta iter coagmēta expauimento extitisse ostēdebat. ¶ Antiochiæ: q̄ ciuitas est in syria q̄ cōdidit seleucus anthiochi filius. ¶ Ptolæmaide: quæ ciuitas est pētapoleos iter ægyptū & aphricā olim testibus Seruio & Strab. barce appellata. Ci. Ad lētulum: Esse tui & nri iperii dignitatis: ptolæmaide aut aliquo propinquo loco rege collocato.

Perpēdere

Eleuare

Dyrrhachio aduersa agmini eius fulmina iaciens examinibus apum signa obscurādo: subita tristitia implicatis militum animis: nocturnis totius exercitus terroribus: ab ipsis altaribus hostiarum fuga. sed iuicte leges necessitudinis: pectus alioqui procul ab Amentia remotum: prodigia ista iusta æstimatione perpendere passæ nō sunt. Itaq; dum ille eleuat autoritatem amplissimam: & opes priuato fastigio excelsiores: omnia ornamenta: quæ ab ineunte adolescentia ad inuidiam usq; contraxerat: spacio unius diei confregit. Quo constat in delubris deum: sua sponte signa cōuersa militarem clamorem: strepitumq; armorum: adeo magnum Antiochiæ: & Ptolemaide: auditum: ut in muros concurreretur: sonum tympanorum Pergami:

Antiochia

ASCē sius

¶ Ne contenderet: idest firmato animo moliretur: experiri ultimam fortunam bellicum Caio Cæsare. admonuerat (dicit) iaciens fulmina aduersa agmini eius: scilicet Pompeii egresso a dyrrachio urbe epyri: obscurādo signa: scilicet militaria: idest uexilla: examinibus: idest foeturis apum quæ ex aluearib9 suis nuper euolauerūt: animis militū implicatis subita tristitia & nocturnis terroribus totius exercitus: & fuga hostiarum ab ipsis altaribus. Sed leges inuictæ necessitudinis: idest fata ineuitabilia: non sunt passæ: id est non permiserunt: pectus scilicet Cnei pompeii: remotum aliquando (immo si Ciceroni & cæteris reipubli. studiosis credimus fere semper: sed callide loquitur author: cum enim consilia & facta pompeii omnia damnare non posset: eatenus innuit damnanda: quatenus contra Cæsarem facerent: idq; in gratiam Tyberii Cæsaris: qui nisi Cæsar uicisset imperium non habuisset) procul ab amentia: idest quod aliquando prudentia utebatur perpendere iusta æstimatione ista prodigia: scilicet iam dicta. Itaq; dum ille: scilicet pompeius: eleuat: id est deprimit & minoris quam sit æstimat: authoritatem amplissimam: scilicet senatus secundum Oliuerium: sed malim dicere Cæsaris: quem præ se contempsit pompeius: nam pati noluerunt ut Lucanus cecinit Cæsarue priorem pompeiusue parem: unde superbior iudicatus est pompeius qui pari potestate neminem pati uoluit quam Cæsar qui maiore: & opes: id est facultates excelsiores fastigio priuato: id est priuati hominis: hoc est opes Cæsaris quē priuatum agere uolebat: cum tamen eius gloria & potentia maior esset quam quæ etiam in fastigio: id est culmine priuati hominis ageret: uult ergo dicere q quia Cæsaris maiestatem eleuaret & de se maiora uiribus sentiret: penitus corruit (Oliuerius tamen aliter exponit) unde addit: confregit spacio unius diei: scilicet in pugna pharsalica: omnia ornamenta quæ contraxerat: id est conflauerat & accumulauerat usque ad inuidiam: scilicet deorum & hominum ab ineunte adolescentia: id est ab eo tempore quo primum inciperet adolescenturire. Quo id est propter quod factum eius constat: signa: id est effigies deum pro deorum: conuersa sua sponte in delubris: id est templis deum.

OLI. ℂAdytis: Adytũ loc⁹ ẽ i tẽplo quẽ adire nemini fas ẽ nisi sacerdoti: & ẽ dictio græca: nã diuo significat igredior. ℣Sub.c.ſt. Tralẽſes Cæſ. statuã q̃dã erexerãt: sub q̃ per iuncturas lapidũ pauimẽto palmã pullulasse cõstat. ℣Inter: Prop. ℣Coagmẽta: cõiuncturas. ℣Iustæ ma. Tã magnã ut creſcer̃ solẽt. ℣Errorẽ: ne Põ. se fortũæ cõmitteret.

Deus Diuus

Vas aras: Hic apte Cæsari adulaẽ: cõstat. n. ab augusto fuisse Cæsari dedicatas aras & tẽplũ: ergo nõ sine adulatiõe cõmemorat Cæsarẽ fuisse temerariũ q̃ & ĩpe cõtẽptis ꝓdigiis in piculũ suũ corruerit ideo ueniã petit si cõtra eũ dicturus erit. ℣Diue iuli. nota ẽ differẽtia iter diuũ & deũ ut deũ æternũ: diuũ ex hoĩe factũ dicius. ℣Propitio: ephegesis ẽ: nã dii nobis ꝓpicii ſũ cũ nobis fauẽt. ℣Sub tui: De negligẽtia scripturus q̃ Cæſ. adhibuerit i ꝓbãdis ꝓdigiis: q̃si ueniã petit: & dicit se iõ exẽplũ eius positurũ: nõ tã ut ipsũ rep̃hẽdat q̃ ut p eius exẽplũ cæteri de q̃b⁹ dixi mi nori rep̃hẽsiõe digni censeãt: nã si deus ꝓdigiũ neglexisse ꝓbat: minus mirũ ẽ mortalẽ hominẽ tale qcq̃ icurrisse. ℣Te. n. accepimus: Cũ senatus nouos: & iusitatos honores Cæſ. decreuisset: die statuto quo accepturus eos i senatũ uẽturus erat sacrificauit: nec cor uictimæ q̃ imolabat iuẽtũ ẽ: respõsum itaq̃ ẽ ab aruspice id ꝓdigiũ ad salutẽ eius ptinere: itaq̃ cũ Cæſ. i senatũ ire recusaret: Decius Brutus: q̃ auctor & pricep̃s cõiurationis erat: istabat & mõebat ac liberius arguebat ne de cer senatũ uniuersũ ꝓ uno: & eo cui magnificẽtissimos honores demãdaẽ uellet: ne qcq̃ cõuocatũ

Cæsa.

abditis delubris editũ palmã uiridẽ Tralibus i ædẽ Victoriæ: sub Cæsa. statua iter coagmenta lapidũ iustæ magnitudinis enatã: quibus appareret cœlestium numen: & Cæsaris gloriæ fauisse: & Pompeii errorem inhibere uoluisse.

Vas aras: tuaq̃ sãctissima tẽpla: Diue Iuli ueneratus oro: ut ꝓpitio: ac fauẽti numine tantorũ casus uirorũ sub tui exẽpli præsidio: ac tutela delitescere patiaris. Te enim accepimus: eo die: quo purpurea ueste uelatus aurea i sella cõsedisti: ne maximo studio senatus exquisitum: & delatum honorem: spreuisse uidereris priusquã

suspitionẽ eo die tãtæ isolẽtiæ aufugeret: itaq̃ Cæſ. psuasus i senatũ uẽit: ubi teste Suet. tribus & trigĩta plagis interfectus ẽ: honores ãt quos illi senatus decreuerat erãt ut ꝑpetuo dictator eẽt: ut oĩbus ꝓuĩciis nisi italiæ pref̃set: ut terra mariq̃ coronã gestaret pter q̃ i italia. Suet. alia pter hæc ꝓdigia appuisse cõmemorat Cæſ. futuram cædẽ significãtia: ut illud cũ capuæ euerterent lege Iulia uetustissima sepulchra: tabula ænea i mõumẽto: i quo dicebaẽ capis cõditor capuæ sepultus: iuẽta ẽ lr̃is uerbisq̃ græcis hac snĩa q̃do ossa capis detecta eẽnt: fore ut Iulo ꝓgnatus mãu cõsanguineorũ necaref: magnisq̃ mox italiæ cladibus uĩdicaref: cuius rei ne q̃s fabulosam aut cõmẽticiã putet: auctor ẽ Corne. balbus familiarissimus Cæſ. Rursus illud: equoꝝ greges quos i traiiciẽdo rubicõe flumĩe cõsecrauerat: ac uagos & sine custode dimiserat cõperit ptinacissime se a pabulo abstinẽ ubertimq̃ flere: qd̃ Virg. tetigisse uẽ i ægloga dalphnidis i q̃ Cæſ. mortẽ sub noĩe daphnidis: ut q̃dã uolũt: deplorat cum dicit: Nõ ulli pastos illis egere diebus. Frigida daphni boues ad flumina nulla neq̃ amnẽ Libauit q̃drupes nec graminis attigit herbã. Itẽ aliud: imolãte aruspice auẽ regaliolũ cũ laureo rãulo põpeiæ curiæ se iserẽtẽ uolucres uarii generis ex ꝓxio nemore ꝓsecutæ ibidẽ discerpserũt. ℣Purpurea: Triũphali ueste idutus. ℣Exq̃situ: Excogitatũ diligẽter iuẽtũ. ℣Priusq̃ ex. ut quodãmõ Cæſ. nõ seruauerit: ne. s. uideret cõtẽpsisse honores: quos sibi senatus studiosissime deferebat. Ci. li. de diui. q̃d iq̃d Cæsarẽ putamus si diuinasset fore ut i eũ senatu quẽ ex maiori parte ĩpe cooptasset i curia Põpeiana añ ipsius Põpeii simulacrũ tot cẽturionibus suis spectãtibus a nobilissimis ciuibus partĩ ẽt a se oĩbus reb⁹ ornatis trucidatus ita iaceret: ut ad eius corpus nõ modo amicorum: sed ne suorum q̃dẽ quisq̃ accederet: quo cruciatu aĩ uitam acturum fuisse putas?

ASCẽsius. ℂProprie in q̃bus simulacra erant lignea: q̃si delibrata. i. decorticata & cõstat clamorẽ militarẽ & strepitũ armoꝝ auditũ antiochiæ & Ptolemaide (Seruius dixisset ꝓlemaidi) ut cõcurreret. s. a ciuibus aut uigilibus i muros. & cõstat sonũ tympanorũ: q̃bus nũc quoq̃ Alemãi in bello utunẽ: editũ pgami i delubris. i. phanis abditis. i. secretis: hoc ẽ adytis ipis (nõ tñ dices adytis delubris sed delubrorũ) & cõstat palmã uiridẽ iustæ magnitudinis enatã trallibus urbe lydiæ aut potius phrygiæ in finibus cariæ: nã in utrisq̃ fũt tralles: i ædẽ uictoriæ. s. deæ sub statua Cæſ. iter coagmẽta lapidũ. Quibus. s. ꝓdigiis appareret numẽ. i. uolũtatẽ diuinã cælestiũ. s. deoꝝ & i. simul: fauisse gloriæ Cæſ. Iulii: & uoluisse ihibere errorẽ Põpeii. Hoc uẽ cõtrariũ illi: sed inuictæ leges necessitudinis: sed sic est: qd̃ deus scit ieuitabiliter futuꝝ: ut euitabile libero proposuit arbitrio. ℣Tuas aras. Quia mẽtẽ Põpeii magni dixit aliq̃do hallucinatã: posset aliq̃s dicere Cæſ. quoq̃ errasse q̃ ꝓdigiis admõitus nõ cauerit: q̃ rẽ q̃a ificias ire ñ posset: cũ nihilominus asserat & prius asseruit Cæſ. eẽ i deoꝝ nũeꝝ relatũ fateẽ diuos quoq̃ dũ i hũanis agũt posse errare: sed pcaẽ ut patiaẽ p suũ errorẽ magnorũ uiroꝝ errorẽ defẽde & tua sanctissima tẽpla: & ita tibi diuinitatẽ demes. Ordo ẽ. O diue Iulii. s. Cæſ. ego ueneratus tuas aras ut patiaris numine sup. tuo ꝓpitio ac fauẽte casus. i. lapsus & errores tãtorũ uirorũ q̃i dicti sunt errasse: delitescere. i. abscondi: ut protegantẽ: sub præsidio. i. ꝓtextu ac tutela idest ꝓtectione: tui exẽpli. q̃a qd̃ in diuis nõ rep̃hendiẽ: non uidetur repræhẽsibile in mortalibus. Dico tui exẽpli. n. pro quia: nos accepimus te uacasse eo die quo uelatus ueste purpurea. i. triũphali cõsedisti in sella. i. sede aurea: ne uidereris spreuisse honorẽ exq̃sitũ & delatum sup. tibi maxio studio. i. annixu: senatus: priusq̃ offerres oculis ciuiũ: cõspectũ tui. i. tuæ (ut uulgo dicũt) ꝓ fanæ.

THE. ℂNoctu mis terroribus. Pãicos terrores itelligit. Pausãias de exercitu Br ci. Noctu terror eos iuadit pãic⁹. Nã nõ la ẽ cã trepidatiões ab hoc ipo do dicũt eẽ plura Suidas: & Strategematõ prĩo Polyæn⁹ ex historia. ℣Auctorita tẽ a. Q ui nasi q̃d hẽtad auctoritatẽ Cæ. referet. nõ ãt Põpeii. ℣Adytis. d. Adyta græci uocãt occulta ac remota tẽpla: quo pter sacerdotes adire fas nõ ẽ. hæc ex Diuo Cæſ. Nomẽ ẽ (ut uocant grãmatici) substãtiuũ quare Valerius iusitate dixisset adytis delubris. Itaq̃ placet antiq̃ lectio. abdictis delubris. ideq̃ significat: q̃d penetralibus.

Adytis

exoptatū ciuiū oculis cōspectū tui offerrs: cultui rli giōis: i q̃ mox eras trāsitur⁹: uacasse: mactatoq; opimo boue cor i extis ñ rpisse: ac rspōsū tibi a Spuria aruspice: ptier id signū ad uitā & cōsiliū tuū qd utraq; h cord cōtierēt erupit deide eoꝝ pricidiū: q dū te hol) nūero subtraherē uolūt deoꝝ cōcilio adiecerūt.

CLaudat hoc exēplo taliū ostētorū domestica relatio: ne si ulterius Romana apprehēdro: e cœlesti tēplo ad priuatas domos: nō cōsentaneos usus trāstulisse uideat Attigā igit. externa: quæ latinis isserta literis: ut autoritatis minus habēt: ita aliqd gratæ uarietatis afferre possūt.

¶ De Eq̃ pariēte leporē externa.

IN exercitu xerxis: quē aduers⁹ pulciā græciā cōtraxerat: Eq̃ ptu leporē editū cōstat quo gñe mōstri tāti appatus significatus ē euētus.

¶ Exoptatum: qa pauci admodum contra te coniurauerant uniuersa tamen ciuitas tibi fauebat. Religionis: ideo dixit quia post mortē in deorū numerum trāslatus est: ergo religionis in quā mox transiturus eras: ut quē admodū tu eo die sacrificabas ita paulopost tibi quoq; sacrificandū esset in numerum deorū relato. Opimo Pigui & sacrificiis idoneo. A spurina arus. Spurina pdixerat Cæsari diē mortis suæ ut caueret: erant autē idus Martiæ hoc est a kalen. usq; ad idus: nam omnes illos dies ei periculosos esse pdixerat: unde legit q cum idus aduenissent sine ulla noxa sua: Spurinā irridens & tanquā fallum uatem redarguens Cæsar dixit: adsunt kalēdæ o spurina: cui adsunt quidē respondit sed nōdum pterierunt. Itē cū in capitolium iret Cæsar multitudine stipatus dixisse spurinā ferunt. Sol tendit ad occasum: quia respōdisse dicit. Sol bene tendit. Ad ui. qa uita & consiliū a corde pro ueniunt: nā cor uitale membrū est: & ideo Cæs. de utroq; periclitabat. Erupit: exit cum impetu exortū est parricidiū. s. bruti & cassii & aliorū qui manus intulerūt Cæsari: & maxime cassii: q primus letale uulnus intulit: pricidū āt ad adulationē dixit: q ueꝝ parrē priæ occiderit. Ci. ad Cas. Luget amicus tuus furorē iudicis primū in statua q̃ posuit i rostris iscripsit parēti optie merito: ut nō mō sicarii: sed ēt pricidæ iudicemini. Laudat. h. nunc cōcludit dicēs nō cōgruū eē ut facta Cæsaris: qui diuios iā cōsecutus ē honores: ad pria hominū exēpla trāsferamus q̃si a diuinitate ad humanitatē descēdamus: & iō se domesticis exēplis: q ad pdigia spectant finē iponere uelle dicit. Exēplo. s. Cæs. q uisis pdigiis in piculū lapsus est. Ad pri. Ne a diuorū exēplis ad mortaliū documēta trāseamus. Inserta: pmixta. Vt minus: qa græci a qbus exēpla petunt: sp assētatores fuerūt: & magis gliæ q̃ ueritati studuerūt. Vñ Sal. Athiē. res gestæ sicut ego existimo: satis āplæ magnificæq; fuerūt. Verū tñ aliqto maiores q̃ fama ferūt: sed qa puenere ibi scriptoꝝ igēia magna p terrarū orbē athēiēsiū facta p maximis celebrāt. Gratæ ua. Respōdet tacitæ qōni: nā dici posset si græca latinis lrīs iserta minus auctoritatis hñt: cur ea tradis: hñt qdē sed uarietas ipa ñ nihil delectatiōis affert: ēt si cōcesseris miūs auctoritatis hēre latīs lrīs pdita: ipa tñ uarietas q̃dā affert delectationē.

Varietas grata

IN exercitu xerxis: Hoc exēplū tradit ab herodoto: q in exercitu xerxis persarū regis: quē aduersus græcos innumerosum ac ppe incredibilē duxerat: equa leporē pepit: qd turpissimā regis fugā: q sub secuta ē significare uoluit: est. n. lepus timidissimū animal. Tāti apparatus: Quia sicut Demosthenes tradit q̃tuor milibus & ducētis nauibus: & decies cētenis milibus militū Mardonio uni ex ducibus suis i græcia relictis cū paucis admodum: & exigua rate: utpote piscatoria scapha: trepidus i suū regnū refugit nā in græciā alii alium numeꝝ traduxisse ferūt: ego uero totū exercitū fuisse legi quinquies mille millia & ducēta octogintaduo milia: quæ summa potius ostentatione q̃ fide digna: q modum oēm excedere uideat.

Equa leporē peperit

¶ Exoptatum. s. populo: accepimus inquā te uacasse. i. operam unicam dedisse dicto die cultui religionis. i. uenerationis deorum: in quā eras transiturus mox: qa qua ueneratiōe deos coluisti mox colendus eras: & accepimus te boue opimo: idest pingui mactato nō repperisse cor in extis. i. inter exta. ac responsum: idest dictū cum quæreres quid illud prodigiū portēderet: tibi a spurina aruspice: id signum pertinere ad uitam & ad cōsiliū tuum: q. i. quia hæc utraq;. s. uita & consilium: continerentur corde. quia cor est fons uitæ: primum & ultimū mēbrorum uiuentium: & in eo uidetur sedes prudentiæ: unde cordati prudentes habentur; sicut ergo defuit cor: ita denuntiabat illi breui præsertim ad idus martias uitā defuturam & consilium: quia in senatum inermis se contulit: deinde parricidium eorum. s. Bruti. Cassii. & aliorum coniuratorum: qui dum uolunt te subtrahere nūero hominū: adiecerūt te cōcilio. i. coetui doꝝ erupit. i. exortū ē q̃si ex ea re occasionē deide sūpserit. Claudat hoc &c. dōesticoꝝ exēploꝝ finē faciēs: dicit. Relatio dōestica. i. de dōesticis: taliū ostētoꝝ. i. pdigioꝝ claudatur. i. finiat: hoc exēplo. s. Iulii Cæs. ne si apphēdero ulterius. i. ultra Iulii Cæsa. exēplū: Romana sup. exēpla: uidear trāstulisse usus nō cōsentaneos. i. repugnātes & iuitos e tēplo cælesti in quo Cæ. ē: ad domos priuatas: in qbus reliq fere Rōani sūt. Igit ego attigā externa sup. pdigioꝝ exēpla: q iserta. i. imixta lrīs latinis. ut hñt min⁹ authoritatis q̃ hērēt si græca i ea forma q̃ græce scripta st recitarēt: & ita possūt afferr aliqd uarietatis gratæ. i. utilis ad delectationē & memoriā. In exercitu xerxis. Affert externa exēpla & primū de xerxe psāꝝ rege oīm pulcherrīo ac opulētissīo minime tñ fœlici dicēs. Cōstat leporē editū. i. i lucē datū ac natū ptu eq̃ hoc ē eq̃ pepisse leporē i exercitu xerxis quē cōtraxerat aduers⁹ puiciā græciæ. Quo gñe mōstri: euēt⁹. i. exit⁹ tāti appat⁹: q tus raro alias legit: est significatus: lepus enim est animal timidum & fugax: & ita significauit exitū apparatus bellici quem fecit xerxes; Nā is q operuit mare classibus: terram exercitu pedestri: est coactus repetere regnū suum regressu pauido: qa in una scapha sedens: ut animal fugax. uidelicet lepus.

ASCensius

¶ Cor in extis nō repe. Polyænus macedo tradit: hoc in castris accidisse: costernatosq; militum animos a Cæsare facert erectos. Quid inquit mirum: si rationis ex pars animal corde careat.

THE.

OLI.

Spurina aruspex.

Nam qui Mare classibus. Terrã pedestri operuit exercitu: ut fugax animal: pauido regressu: regnũ suum repetere ẽ coactus. Eidẽ mõtem Athon iuxta Idam transgresso: priusquam Athenas deleret: Lacedæmonis iuadẽde consilium agitanti: admirabile inter cœnam prodigiũ incidit: infusum nãq; pateræ eius uinum: in sanguinem nec semel: sed iterum: & tertio conuersum est. Qua de re consulti magi monuerunt: ut se ab incepto proposito absti neret & si quod uestigium i uecordi pectore sensus fuisset: cauere potuisset ante de Leonida: & Spartanis abunde monitus.

De Mida.

Idæ uero: cuius imperio Phrygia fuit subiecta: puero dormiẽti formicæ i os grana tritici cõgesserũt: parẽtibus deĩde eius, quorsũ prodigiũ tẽderet explorãtib⁹. Augures respõderũt: oĩum illũ mortaliũ futurum ditissimum: nec uana predictio extitit. Nam Midas cũctorum

OLI.
Vinũ i cruorem
Athos mons
Athenæ a Xerxe deletæ

Odẽ mõtẽ athõ: Hoc quoq; ꝓdigiũ significauit tristẽ exitũ xerxis: q anteq̃ iuaderet lacedæmonẽ cũ sacrificaret & uinũ pateris ifunderet: subito uinũ i sanguinẽ cõuersum est: qđ ꝓdigiũ itidẽ euenisse didoni Vir. dicit. Vidit turicremis cũ dona iponeret aris Horrendũ dictu: latices nigrescere sacros: Vīsaq; in obscenũ se uertere uina cruorẽ. Mõtẽ athon: Mõs ẽ Macedoniæ tãte altitudinis ut usq; ad insulã lẽnõ umbrã ꝓtẽdere dicat̃ distat ãt lẽnos a macedõia octagitasex milibus passuũ. Statius li. v. thebaidos. Ingẽti tellurẽ ꝓximus umbra uestit athõ: nemorũq; obscurat imagine pontũ: iuenit̃: athon & athos. Iu. Velificatus athos. Vir. in Geor. Quãtus athon aut̃ quãtus erix: hic igit̃ mõs q̃q̃ eẽt altitudis admirãdæ ut supra diximus tamẽ iussu xerxis mille qngẽtis passibus abscissus ẽ: & nauigabilis factus: ut tradit He. unde Iuu. Olim uelificat⁹ athos. Structũ ẽt fuisse põtẽ supra mare hellespõtũ ab abydo urbe asiæ usq; in sestõ urbẽ europæ. Idẽ testat̃ He. qđ & Luca. tetigit cũ dixit, Talis fama canit tumidũ sup æquora xerxẽ Cõstruxisse uias: multũ cũ põtibus ausus Europãq; asiæ sestõq; admouit abydo. Incessitq; fretũ rapidi sup hellespõti. Nõ eurũ zephyrũq; timẽs cũ uela rateisq; in mediũ deferret athõ. Athenas: q̃s relictas ab atheniẽsibus: q arma ferre poterãt: xerxes solo adæquauit: fugiẽtibus in lacedæmonẽ cõsilio Themistoclis: & relictis ĩbellibus. Agitãti: tractanti ut lacedæmonẽ inuaderet. Nec se. sed iterũ ac tertio: quia sæpius restaurauit sacrificiũ: & semper illud idẽ apparebat prodigiũ. Qua de re consulti magi: Cũ petiisset a magis consiliũ: consultus enim dicitur a quo consilium petitum fuerit: consultor uero qui petit: quãquam inconsultus dicatur sine consilio: hoc est cui nõ ẽ datum consilium quod petierit unde Virgilius libro tertio inconsulti abeunt: sedeq; odere sybillæ in consultos dixit ignaros rerum & sine consilio: hoc est quibus non est datum cõsilium a sibylla: est enim Cato consultus: consultor filius eius: magi dicebantur apud syrios sapientes: uel quos Ro. augures appellant. Ac incæ. ꝓpo. inuadendæ lacedæmonis. Vecordi: insano. De leo. nam leonidas spartãorum. rex cũ trecẽtis milibus apud thermopylas persis in græciã ex asia trãseuntibus occurrit: & ita cum xerxis exercitu pugnauit: ut ipsum regẽ aliquoties a sede sua consternatũ in fugã cõuerteret: sed multitudine militũ oppræssi sunt spartani. Hæc historia suo loco plenius tractabitur in capi. de fortitudine.

Cõsultus
Magi
Leonidæ uirtus

Midæ opes
Gaza
ASCẽsius.

Idæ uero regi: De quo poetæ fabulati sunt: quicqd manibus attigisset in aurum conuerti. Ci. Midæ illi phrygio cũ puer eẽt dormiẽti formicæ i os grana tritici congesserũt: ditissimũ fore pdictũ ẽ: qđ euenit. Oium: qa nullus ꝓpemodũ fuit ante midã: q tãtũ auri oĩumq; diuitiarũ gẽus possideret. Vtili: nullæ fruges sũt tritico meliores. Gazis: Gaza ligua psica significat apud latinos diuitias: sicut. n. sub diuitiaꝝ gener̃ itelligimus multas opes: ita ligua psica sub noie gazæ itelligimus maxias diuitias. Eidẽ &c. affert secũdũ exẽplũ externum de eodẽ xerxe dicens. Admirabile prodigium incidit inter cœnã. i. inter cœnandũ eidẽ uidelicet xerxi: trangresso Athon mõtẽ inter macedoniã & thraciã iuxta idã & agitãti cõsilium lacedæmonis. s. urbis spartanæ: inuadendæ priusq̃ deleret athenas. Incidit dicit admirabile ꝓdigiũ: nã uinum isusum pateræ. i. poculo eius patenti (galli tarsiã dicũt) cõuersum est in sanguinẽ nec. i. & nõ semel sup. tñ sed iterũ. i. secundo & tertio. de qua re magi. qui psaꝝ sunt sapientes & diuinationis periti: cõsulti. i. rogati cõsilium aut sententiam suam. monuerunt sup. xerxem. ut abstineret se a proposito incœpto id est ab Lacedæmonis inuasione. Est autem urbs hæc. Lacedæmon: uir hic Lacedæmonius. Et siquod. i. aliquod etiam minimum uestigium sensus. i. rationis & prudentiæ fuisset in pectore uecordi. i. expti cordis idest prudentiæ: uidelicet xerxis ipse potuisset cauere monitus abunde ante a leonida rege lacedæmoniorum & a spartanis. i. populo lacedæmonio nã lacedæmon etiã sparta dicit̃: est aũt urbs laconiæ unde uiri lacones mulieres lacenæ dicuntur. Midæ uero. Affert tertium exemplum prodigiorum externorũ de mida rege phrygiæ opulẽtissimo dicens. Vero pro sed formicæ cõgesserũt midæ cuius impio subiecta fui. i. postea: phrygia: puero. i. cũ adhuc esset puer: dormienti in os grana tritici. deinde augures responderunt parentibus eius explorantibus quorsum. i. ad quem euẽtum prodigium sup. illud tenderet: illum. s. puerum midam futurum ditissimum omniũ mortalium: nec prædictio extitit. i. fuit aut emersit uana. i. mendax. Nam midas antecessit abundantia pecuniæ opes pene cunctorũ regũ. atq; ipse onustus auro & argento pensauit. i. cõpensauit gazis. i. diuitiis: incunabula infantiæ. s. suæ: donata ut dicunt dotata & aucta mũere deorũ utili: quia tritico nihil utilius. Quæ uerba sunt satis aperta: habent tamen sensum obscurũ: nam dubitẽ an intellexerit author midã pro deorũ munere ab icunabulis suscepto illis reposuisse incunabula auro & argento referta: an potius: Midam pro granis tritici sibi in os congestis: auri & argenti uim coaceruasse & ita prudigio deorum: facto suo respondisse.

OLI

FOrmicis: hoc ſimile ē ſupꝺori: ſed ĩ hoc diſtãt ꝙ illud ad diuitias: hoc ad eloquẽtiã ſpectaᵱ: uᵱ nã formicæ tritici grana in os midæ cõgerẽtes diuitias portẽdebãt: apes uero Pla. labellis ĩſidẽtes: mellaq; ſtipãtes: ſuauiſſimã eloquẽtiã ſignificãt. ⁋ Apes Platonis: Cice. Platoni cũ in cunis dormiẽti paruulo apes in labellis cõſediſſent reſpõſum eſt illũ ſuauitate orõnis fore ꝑclaꝝ: ita ꝑuiſa ē ĩſanti futura eloquẽtia dignũ eſt inqᵱ Vale. ut Platonis apes midæ formicis ꝑferanᵱ. ⁋ Caducæ & fragiles: qppe qa in poteſtate fortunæ poſitæ pro eius libidine mõ huc mõ illuc trãſferunᵱ: nullo loco: nullo tpe certæ ſtabileſq; poſſidenᵱ.

Platonis eloquẽtia prodigio ſignificata

pene regum opes: abundantia pecuniæ anteceſſit infantiæq; incunabula utili deorum munere donatæ: onuſtus Auro: atque Argento gazis penſauit.

ℭ De Platone aliud mirum.

FOrmicis Midæ iuræ meritoq; apes Platonis prætuleri: ille. n. caducæ: ac fragiles: hæ ſolidæ: & æternæ felicitatis ĩdices extiterũt: dormiẽtis ĩ cũis paruuli labellis mel ĩſerẽdo. Qua re audita: prodigiorũ ĩterpretes ſingularẽ eloquii ſuauitatẽ ore eius emanaturã dixerũt. At mihi qdẽ illæ apes nõ mõtem Hymetũ Thymi flore redolentẽ: ſed muſaꝝ Heliconios colles õi genere doctrinæ uirẽtes: deaꝝ ĩſtĩctu depaſtæ: maxĩo igẽio dulciſſima alimẽta ſũmæ eloquentiæ ĩſtillaſſe uidẽᵱ.

ℭ De Somniis. Caput. V.

SEd quoniam diuitias Midæ: diſertũq; Platonis ſomnum attigi: referã: quã certis imaginib⁹: multoꝝ qes adũbrata ſit. quẽ locũ unde poti⁹ ordiar quã

⁋ Eternæ fœlicitatis: Vis tãta ē eloquẽtiæ: ut im mortalẽ hoĩem efficere poſſit: nã Platõis nomen ut uidemus uiget apud oẽs: uirtus. n. in cuius genere ponitᵱ eloquẽtia cũ ſapiẽtia cõiũcta: ē hoĩs certa poſſeſſio: q̃ ſola clara æternaq; habetur: ut nec eripi nec ſurripi poſſit: nõ naufragio: nõ incẽdio amitti: nõ ui tẽpeſtatũ: nõ impioꝝ ꝑturbatione mutari: q̃ q ꝑditi ſunt: ſoli felices ſunt: ſoli diuites: q poſſident res fructuoſas & ſempiternas. ⁋ Qua re audita: aruſpices iterrogati: qd ſibi uellet ꝑdigiũ reſpõderũt ſũmã ex ore Platonis eloquẽtiã aliquãdo emanaturã eſſe nã. Home. eloqntiæ ſuauitatẽ melli comparauit: dixit. n. ex cuius ore melle dulcior fluebat oratio. ⁋ Emanaturã: Exiturã: fluxurã. ⁋ At mihi qdẽ: Sed ille apes inquit Vale. ſiqs ſniam meã reqſierit nõ uidenᵱ de flore thymi ex hymeto mel collegiſſe ſed de elicõe mõte iſtinctu muſarũ ſuauiſſimos eloq fontes hauſiſſe. ⁋ Hyemetũ: Hymetus mons eſt atticæ regionis q teſte ſolino oĩum græcoꝝ montiũ obtinet principatũ & floribus ſp abũdat. Ouid. Vertice de ſũmo ſemp florentis hymeti: pari rõne Iuuenalis: dulciq; ſenex uicinus hymeto: ex hoc eodẽ mõte marmorũ cruſtæ: & trabes marmoreæ ſuccauabanᵱ: dicẽte Oratio in odis cõtra mœcenatẽ: q in ædificãdo nimis ſũptuoſus eſſe uidebaᵱ. Nõ ebur: neq; aurũ renidet in domo lacunar nõ trabes hymetiæ. ⁋ Eliconios: mõs ē ſecũdũ Pliniũ, atq; Solinum boetie: & eſt iuxta thebas & auctore Strabõe in lib. ix. phocidi regioni uicinus locatus ꝑcul a parnaſo circiter qndecim milia paſſuũ: eiq; æmulus altitudine & circuitu q & ipſe apollini quoq; ſacer & muſis eſt: unde eliconiades muſæ appellatæ ſunt. Lucretius: adde eliconiadum comites quorum unus Homerus: eſt igitur helicon muſis conſecratus mõs: non autem collis montis parnaſi ut Ser. atq; Tortellius exiſtimant in tranſlatione perſiſtit.

Helicon mons

Sõnia

SEd quoniã: Trãſit ad capitulũ de ſomniis q̃ uera apparuerunt: & primo qdẽ ſomniũ narrat artorii medici qđ ad ſalutẽ Auguſti Cæ. ꝑtinuit: nã huius ſomnii ĩnõitu ab exitio qđ iminebat liberatus ē. ⁋ Diuitias: propter formicas. ⁋ Diſertũ: ꝑp apes. ⁋ Referã q̃ Certis imaginibus: cũ duo ſint uaticinãdi genera unũ artis: alterũ naturæ: ſomnia ſunt ex his q̃ a natura ꝑueniunt. Ci. li. de diuinatione: ſed omittamus oracula: ueniamus ad ſomnia: de quibus criſippus diſputans multis & minutis ſomniis colligẽdis facit idẽ qđ antipater ea conquirẽs q̃ antiphõtis iterꝑtatiõe explicata declarat. ⁋ Imaginibus cer. quia exitus declarauit imagines illas ſomniorũ ueras fuiſſe. ⁋ Adumbrata: reſpexit ad imagines quæ adumbrari dicuntur.

ℭ Formicis midæ. Bono filo cõnectit q̃rtũ exẽplũ qđ ē de Platone exẽplo. iii. dicẽs. Ego ꝑtuleri iure & merito formicis midæ. i. q in os midæ triticum cõgeſſerũt: apes Platonis q̃ i os Platonis mel collegerũt. n. pro qa ille: . i. prius dictæ hoc eſt formicæ midæ: extiterunt indices. i. ꝑnuntiæ: fœlicitatis caducæ ac fragilis q̃lis eſt diuitiarũ ſcdm Saluſtiũ: hæ. ſ. apes Platonis extiterunt in dices fœlicitatis ſolidæ & æternæ inferẽdo labellis. ſ. Platonis paruuli dormientis in cunis: mel: quod cæleſte eſt donum: unde in pricipio quarti Gæor. ⁋ Protinus aerei mellis cæleſtia doña exequar &c. & quo nihil eſt dulcius. Qua re. i. quo prodigio: audita. i. diuulgato: interpretes prodigiorum: dixerunt ſingularem ſuauitatem eloquii: emanaturam. i. effluxuram ore eius. At: id ē ſed illæ: apes uidentur quidem mihi: depaſtæ. i. ubi fuerint depaſtæ non hymettũ montem atticæ: redolentẽ flore thymi: hærbæ fragrãtis: qua ueſcunᵱ auidiſſimæ apes. Vnde in buc. maro. Dũq; thymo paſcenᵱ apes &c. Sed heliconios colles muſarũ. i. quos muſæ rerum inuentrices excoluiſſe dicuntur in bœotia non ꝑcul a phocide uirẽtes non thymo ſed omni genere doctrinæ: uidẽtur inquam depaſtæ illos colles iſtinctu dearum uidelicet muſarum: inſtillaſſe maximo ingenio. ſ. Platonis qui diuinus ob id dictus eſt: alimẽta dulciſſima eloquẽtiæ ſummæ: quia ſummæ ſapientiæ ſummã coniunxit eloquẽtiã. ⁋ Sed qm̃ &c. More ſuo gradũ munit ad ſomniorum narrationẽ q̃ ſuperioribus affinẽ dicit eo ꝙ in illis dictũ eſt de iis ꝑdigiis q̃ dormientibus Midæ & Platoni cõtigerũt. unde dicit. Sed qm̃ ego attigi diuitias midæ quæ. ſ. illi dormiẽti deſtinatæ ſunt: aut quas fere mortales ſomniãt: & attigi ſomnũ Platonis diſertum. i. qui ſignificabat illũ diſertũ fore: referã. ſ. recẽlebo: q̃ certis imaginibus quies. i. dormitio multorũ: ſit adumbrata. i. ſopita: aut potius umbris. i. phãtaſmatibus affecta. Deinde tranſiens ad exẽplũ de artorio medico auguſti q de ipſo ſomniauerat dicit. Quẽ locum. i. tractatũ de ſomniis:

ASCé ſius

OLI. ¶ A diui Augusti sacratissima memoria: non pôt ab assentione discedere Valerius: somnium autem eiusmodi fuit cũ in cãpis Philippicis exercitus duo stetissent romanorũ: hinc Octauiani & Antonii: inde Bruti atq; cassii & ꝓximo die manus essent cõserturi: Artorius medicus Octauiani somniũ accepit: ut admoneret Octauianũ ne postero die p ualitudinẽ ĩ cubiculo iaceret: qđ cũ fecisset ab iminẽti mortis periculo liberatus est: nã captis forte castris brutiani milites Octa. tẽtoriũ ingressi lecticã eius: ĩ q̃ illũ cubãtẽ esse putabãt: gladiis transfixerũt: fuit ãt Octa. ut inqt Suetonius de duodecim Cæs. somniorũ obseruantissimus: ita ut nec suũ nec alienum contẽpserit unq̃: dicit. n. philippẽsi acie q̃uis statuisset nõ egredi tabernaculo propter ualitudinẽ: egressus tamẽ est amici somnio monitus cessitq; res ꝓspere quoniã captis castris eius lectica quasi ibi cubans remansisset concursu hostiũ confixa atq; lacerata est. ¶ Quã dies insc. est. i. nocte q̃ diẽ ꝓcessit: quo manus conserturi erant exercitus ro. ¶ Implici: affectũ laborãtẽ morbo. ¶ Ne destina. quia ẽt uiuus tẽpla meruerat: ut Ora. ꝓsentiq; tibi diuinos largimur honores. Iurãdasq; tuũ per nomẽ põimus aras. ¶ Augustũ uero: exẽpla hæc ita coniungit ut a narratione sua discedere nõ uideat: Augustus igr ita somnio paruit Artorii: ut excubaret in acie exemplũ capiebat a patre suo Iulio Cæsare: nã Augustus Cæsaris adoptiuus filius fuit: pr̃ igit̃ qa noluit uxoris sõnio per; pœnas dedit: nã a pricidis in senatu crudeliter trucidatus ẽ. ¶ Præter naturalẽ: Præterq̃ q Augustus cautus erat: accessit & patris exẽplũ: ut somnio pareret. ¶ Vigorẽ. Nã plurimũ ualebat igenio: & in ꝓspiciẽdis rebus subtilis. ¶ In terris: Quia postea uixit in cælis. ¶ Calpurniam nocte: Sueton. lib. primo. Calpurnia uxor imaginata collabi fastigiũ domus: maritũq; in gremio suo cõfodi: Itẽ paulo superius: ea nocte inqt cũ illuxit dies cædis & ipse sibi uisus est p q̃etẽ interdũ supra nubes uolitare aliã cũ Ioue dextrã iungere. ¶ At illũ ne muliebri: Ne uideret̃ Cæsar muliebrib⁹ somniis deterritus noluisse senatus morem gerere uoluntati: ideo spreto somnio senatum adiit. ¶ Nõ ẽ ĩter patrẽ & filiũ: Quia occurrebat illud q ipse p̃re sapiẽtius fecisset: nõ dicit nõ esse comparationẽ faciendã inter patrem & filium: nã alter paratum iter habebat in cælum: alter magnarũ rerũ laborem referebat. Anteq̃ diuinos honores acciperet. ¶ Nõ ẽ: Nõ cõuenit nõ licet. ¶ Pẽdẽtẽ Quia nõ stabilis ẽ fortũa nec stat⁹ rerũ hũanarũ.

Augustus somnio seruatus

Augustus uita cõsecratus

a Diui Augusti sacratissima memoria: eius medico Artorio sõnũ capiẽti nocte: q̃ dies ĩsecutus ẽ quo ĩ cãpis Philippicis romãi ĩter se exercitus cõcurrere. Mineruæ species oborta ꝓcepit: ut illũ graui morbo ĩplicitũ moneret: ne ꝓp aduersã ualetudinẽ ꝓximo ꝓlio nõ ĩteresset. qđ cũ Cæsar audisset: lectica se deferri ĩ aciẽ iussit: ubi dũ supra uires corpis ꝓ adipiscẽda uictoria excubat: castra eius a Bruto capta sũt. Quid ergo aliud putamus: quã diuino muner̃ effectũ: ne destinatũ iã imortalitati caput: indignã coelesti spiritu fortunæ uiolẽtiã sentiret? Augustũ uero ꝓter naturalẽ aĩ ĩ oĩbus rebus subtiliter ꝓspiciẽdis uigorẽ: ẽt recẽs: & domesticũ exẽplũ: ut Artorii sõnio obtẽperaret: admõuit. Audiuerat. n. Diui Iulii patris sui uxorẽ calpurniã nocte: quã is ultimã ĩ terris egit: ĩ q̃ete uidisse: multis eũ cõfectũ uulneribus ĩ suo sinu iacẽtẽ: sõniiq; atrocitate uehemẽter exterritã: rogare nõ destitisse: ut ꝓxima die a curia se abstineret. At illũ ne muliebri somnio motus id fecisse existimaret̃: senatũ: ĩ quo ei parricidarũ manus allatæ sũt: adire cõtẽdisse. Nõ ẽ ĩter patrẽ: & filiũ: ulli⁹ rei cõpationẽ fieri: ꝓserti diuinitatis fastigio iũctos: sed iã alter opibus suis aditũ sibi ad cœlũ ĩstruxerat: alteri lõgus adhuc terrestriũ uirtutũ orbis restabat. Quapp ab hoc tãtũmodo pẽdẽtẽ mutationem status cognosci: ab illo etiã differri Di imortales uoluerũt: ut aliud cœlo decus daret̃: aliud ꝓmitteret̃.

ASCẽsius. ¶ Vnde ordiar. i. ordine quodam incipiã potius quã a sacratissima memoria diui Augusti. q. d. a nullo. deĩde incipiens narrare dicit. Speties mineruæ oborta. i. obuersata & ꝓter cogitationẽ orta & apparens Artorio medico eius. i. Augusti Cæsaris: capienti somnũ. i. dormienti nocte quã dies quo Romani exercitus Cassii. s. & bruti ex una parte: & Augusti & Antonii ex altera: cõcurrere. i. cõflixerunt post cõcursum inter se in campis philippicis. i. pharsalicis: est insecutus: hoc est nocte ꝓcedẽte eũ cõflictũ: ꝓcepit sup. Artorio ut moneret illũ. s. Augustũ implicitũ graui morbo. i. grauiter ægrotantem ne nõ interesset. i. ut non abesset proelio ꝓximo. i. ꝓxime futuro: ꝓp aduersam ualitudinem: hoc ẽ ægritudinẽ. i. licet esset æger. Quod. i. quã rẽ: cũ Cæsar. s. Augustus audisset: iussit se deferri in aciẽ. i. locũ conflictus: lectica: qua ægroti solent deferri humeris suorũ: ubi. i. in qua acie: dum ipse Augustus excubat. i. intentus est & uigilat. noue dicit excubare in lectica iacentẽ: pro uictoria adipiscenda (ergo a deponẽti fere q̃ttuor deducunt̃ participia) supra uires corporis: castra eius sunt capta a Bruto: & ita si in eis mansisset una cũ eis captus fuisset. Quid ergo putamus (aut putemus potius) aliud. s. de illo somno: q̃ id effectum esse diuino numine. i. diuina prouidentia: aut ut alii legunt diuino munere. i. beneficio aut dono ne caput. s. Augusti destinatũ. i. a diis addictũ iã. s. rũ imortalitati. & ita diuinitati (qa uiuẽti decreti sunt illi diuini honores ut Oliue. recitat) sentiret uiolentiã fortunæ q̃ etiã optimis ducibus interdũ inimica est: indignã spũ cælesti qualis erat iam tum Augusti. ¶ Augustũ &c. Trãsit ad somniũ obortũ pro Iulio dicens. Vero pro sed: exẽplũ recens & domesticũ: qđ Iulio patri eius adoptiuo oblatũ est: admonuit ẽt Augustũ præter naturalẽ uigorẽ aĩ. s. eius. i. ꝓter uigilãtiam eius ĩ ꝓspiciẽdis subtiliter oĩbus rebus: admonuit dico ut obtẽperaret. i. acquiesceret & pareret: somnio artorii. s. medici. Eni pro quia audiuerat Calpuniã (alii calphurniã scribunt) uxorẽ diui iulii patris sui. s. adoptiui: uidisse in quiete. i. sopore aut somno: nocte q̃ is. s. iulius egit ultimã in terris: quia die sequente occisus est: eũ. s. iuliũ iacẽtẽ in suo. s. calpurniæ

sinu cõfectũ.i.ad necẽ cæsum multis uulneribus. Et audiuerat Galpurniã: exterritam uehemẽter atrocitate.i.diritate somnii: nõ destitisse rogare.s.maritũ suũ Iuliũ: ut abstineret se a curia.i.ab ingressu in senatũ: die ꝓximo: id est proxime secuturo. At.i.sed audiuerat illũ.s.Iuliũ patrẽ suũ contendisse.s.cõtra monitũ uxoris adire senatũ: in quo manus parricidarũ.i.coniuratorum in patrẽ patriæ sunt allatæ.i.per uim illatæ ei: ideo aũt contẽdisse: ne existimaret fecisse id.i.abstinuisse a curia: motus somnio.i.in somnio muliebri: quod plerũq; uanũ est. Et siquis dicat ergo sapiẽtius egit filius q̃ pater. Quã q̃ posset respondere: sequelã nõ stare: quia cætera non sunt paria: nam filius patris exemplo erat admonitus: maluit tamẽ in adulationem respõdere: ꝙ ideo res non est similis: qa patet iam multa uirtute sibi aditũ in cælũ muniuerat: & ita dii noluerunt ipsum diutius in terris agere filio ãt.s.Augusto restabãt adhuc multa in terris pro mortaliũ salute gerenda. Ordo est. Non est cõueniens cõparationẽ ullius rei.s.fœlicitatis aut prudẽtiæ: fieri inter patrẽ.s.Iulium: & filium.s.Augustũ: præsertim iũctos fastigio diuinitatis.i.cũ uterq; sit summũ diuinitatis gradum assecutus. Sed alter.s.pater hoc est Iulius: instruxerat iã.s.cũ somnio muliebri moneret senatum non ingredi.sibi aditũ ad cœlũ opibus suis.s.iam peractis: longus orbis.i.circũactus uirtutũ terrestriũ.i.in terris exercendarum restabat adhuc alteri: uidelicet filio adoptato: hoc est Augusto. Quapropter dii immortales uoluerunt mutationem status.s.mortalis in immortalẽ: pendentem.i.imminẽtem aut dubium adhuc: cognosci tãtummodo ab hoc.s.iulio: qui per sõniũ uxoris cognouit mutationem status sui: sed non distulit: quia nihilominus in curiã se contulit: ubi uitam cũ morte mutauit.q.d. iuliũ cognouisse quidẽ mutationẽ uitæ suæ: sed noluisse euitare: quo citius immortalis efficeret & dii uoluerunt mutationem status differri etiã ab illo.s.Augusto: qui cognouit se quoq; aliquãdo deũ futurũ: sed distulit euitando manus bruti: qđ dii ita fieri uoluerunt ut aliud.i.alterũ illorũ duoꝝ: decus daret cælo: cui Iulius additus est: aliud.i.alterũ decus.s.Augustus ꝓmitteret: qa ꝑ̃enti uirtute cælũ quidẽ meruit: sed ꝓpter utilitatem quã hoibus ꝑ̃stitit it distulit. Hic locus subobscurus mihi uisus est: ꝓpterea ꝙ hoc fere de ꝓximiore.i.posteriore dicto dicit: & illud de remotiore: quocirca diceret: ab hoc.s.Augusto: ab illo uidelicet Iulio: qđ siqs dicere uelit: nõ sit legendũ differri sed adiri: ut sit dii uoluerunt mutationẽ status cognosci tãtũmodo & nõ adiri ab hoc.i.augusto: & uoluerũt ipsum adiri etiã ab illo.s.Iulio. Quia tamen exẽplaria habent differri nõ adiri: & sequentiũ mẽbrorum prius respicit iuliũ: posterius augustũ: sequar priorẽ expositionem: quum neutrum ponat Oliuerius: sed ita fit ubi difficultas est nihil dicunt commentarii. Posset etiam legi: illi etiam deferri ubi ẽ ab illo etiam differri: quam lectionem siquid immutare ausim maxime sequar.

¶Numine exẽplaria antiq̃ q̃dã habent munere. ꝑ Animi motũ. in uetustis aliquot codicibus motũ nõ legitur.

THE. OLI. Decius ꝓ exercitu se deuouit

¶De.P.Decio: &.M.Torquato.

Illud etiã somniũ magnæ admiratiõis: & clari exitus: quod eadem nocte duo Cõs. Publ.Decius: &.T.Manlius Torquatus

Llud etiã somnium. P.Decius ille.q.filius qui primus ex deciis cõsul fuit: cum esset tribunus militum: Valerio & Aulo Cornelio cõsulibus: a samnitibusq; ꝑmeret romanus exercitus: cũ ꝑicula ꝑ̃liorũ iniret audacius: moneretur q; ut cautior esset: dixisse ferẽ qđ extat in annalibus sibi in somniis uisum esse: cũ in mediis hostibus uersaret occidere cũ maxima gloria: & tũ qdẽ icolumis exercitũ obsidiõe liberauit: post trienniũ autẽ cũ cõsul esset deuouit se: & in aciẽ latinorũ irrupit armatus: quo eius facto superati sunt & deleti latini: cuius mors ita gloriosa fuit: ut eandẽ cõcupisceret filius. Liuius ab urbe cõdita li.viii. cũ cõsules inquit duobus scriptis exercitibus ad capuã: quo iã latini sociiq; cõuenerant: castra locassent: utriq; cõsuli eadem dicitur uisa species in quiete uiri maioris humano habitu augustiorisq; dicentis ex una acie imperatorẽ: ex altera exercitũ diis manibus matriq; terræ deberi: utrius exercitus imperator legiones hostiũ: superq; eas se deuouisset eius populi partisq; uictoriã fore: hos ubi nocturnos uisus inter se consules contulerunt: placuit auertentæ deum iræ causã uictimas cædi simul: ut si ex eis eadem quæ somno uisa fuerant portẽderentur. Alteruter consulum fata impleret: ubi respõsã aruspicum insidenti iam animo tacitæ religioni congruerunt: tũ adhibitis legatis tribunisq; & imperiis pro palam expositis: ne mors uoluntaria consulis exercitum in acie terreret: comparant inter se: ut ab utra parte cedere Ro. exercitus cœpisset: inde se consul deuoueret pro Po.Rom. Quiritibusq. Item paulo inferius. Instructis inquit sicut ante dictũ est ordinibus processere in aciẽ Manlius dextro. Decius leuo cornu ꝑerat. Primo utrinq; æquis uiribus eodẽ ardore animorũ gerebat res: deinde a leuo cornu hastati Ro. nõ ferẽtes imꝑssionẽ latinorũ: se ad principes recepere: in hac trepidatione Deci. cõsul. M. Valerium magna uoce inclamat deorũ inquit ope Valeri opus est: agedum pontifex publicus Po.Roma.ꝑ̃.i.uerba qbus me pro legionibus deuouẽ: põtifex cum togã ꝑtextã sumere iussit: & uelato capite: manu subter togã exerta: super telum subiectũ pedibus stantẽ sic dicere: Iane: Iuppiter: mars pater: qrine: bellona: lares: diui nouensiles: dii indigetes: dii quorũ est potestas nostrorum hostium: diique manes: uos precor ueneror: ueniam peto: feroq; uti Popu.Roma. quiritum uim uictoriãq; properetis hostesque Populi Romani quiritum terrore: formidine: morteq; afficiatis: sicut uerbis nuncupauit: ita pro republica quiritum: exercitu: legionibus: auxiliis Populi Romani quiritum legiones auxiliaq; hostium mecum diis manibus deuoueo: hæc ita precatus: lictores ire ad Titum Manlium iubet: matureque collegæ se deuotum pro exercitu nunciare: ipse cinctus ritu gabino armatus in æquum insiluit: ac se in medios hostes immisit: conspectus ab utraque acie aliquanto augustior humano uisu sicut cælo missus piaculum omnis deorum iræ: qui pestem a suis auersam in hostes ferret: Itaque omnis terror pauorque cum illo ratus: signa primo latinorum turbauit: deinde in totam penitus aciem peruasit: euidentissimum id fuit: ꝙ quocunque equo inuectus est ibi haud secus quam pestifero sydere icti pauebant: ubi uero corruit obrutus telis inde iam haud dubie consternatæ cohortes latinorum fugam uastitatemque late fecerunt.

OLI. ¶Latino bello: Quando latini a sociis romanis defecerunt. ¶Periculoso: Bene periculoso: quia latini populi iidem armis eadem militiæ disciplina utebantur: & romanis pares opibus erant. ¶Vesuuii: Mons est campaniæ. ¶Matri: scilicet omnium. ¶Luce proxima: Postera die ubi illuxit: primo quidem tẽtarũt piacularibus hostiis auertere ne possent iram deorum: sed idem in extis qđ uiderant in sõniis futuꝝ cognouerũt. ¶Cõuẽit: Ex pacto iter se ita cõstituerũt. ¶Neutro reformidãte: Quia uterq; patus erat sine trepidatiõe se ꝓ pr̃ia deuouere.

SEquitur æq; ad publicam religionem: Illud somnium ad deos pertinuit ut eorum uoluntas impleretur: sed hoc quod sequitur non minus spectat ad religionem: omnes historici Romãi Fabii: Gelii: Celii: & Liuius in primis hanc testantur historiam. Cicero quoq; libro de diuinatione refert ꝙ bello latino dum ludi uotiui maximi primum fierent: ciuitas ad arma repente excitata est: itaq; ludis intermissis instauratiui paulopost constituti sunt: qui anteq̃ fierent cum Populus cõsedisset: & seruus per circum uirgis cederet furcam ferens: dictus est deinde cuidam rustico Romano dormienti uisus eẽ Iuppiter per quietem: qui dixerũt præsultatorem sibi nõ placuisse ludis: idq; ad eodem iussum esse senatui nunciare: illum non ausum esse: iterũ idẽ iussum & monitũ ne uim suã experiri uellet. nec tum quidem esse ausum: exinde filium eius esse mortuum eadem in somniis admonitionẽ fuisse tertiã: tũ ẽt debilẽ factũ rem ad amicos detulisse: quoꝝ de sentẽtia lecticula ĩ curiam esse delatũ. cumq; senatui somnium enarrasset pedibus suis saluum domum reuertisse: itaq; somnio approbato a senatu ludos illos iteꝝ instauratos memoriæ proditum est.

Sõnii mira fides

Latino bello: & graui: & piculoso: nõ procul a Vesuuii montis radicibus positis castris uiderũt. Vtriq; enim quidam per quietis speciem prædixit: ex altera acie imperatorem: ex altera exercitũ: dis Manibus: Matriq; Terræ deberi. Vtrius autem dux copias hostiũ aggrederetur: supq; eas: se seipsum deuouisset: uictoriam habiturũ. id luce ꝓxima COSS. sacrificio: uel expiaturis: si posset auerti uel si certum deorum etiam monitu uisum foret: executuris: hostiarum exta somnio congruerunt. Conuenitq; iter eos cuius cornu prius laborare cœpisset. ut is capite suo fata patriæ lueret: quæ neutro formidante: Decium depoposcerunt.

SEqẽ æque ad publicã religionẽ ptinens sõniũ: cũ plebeis Ludis qdã paterfamilias p Circũ Flaminiũ: prius: q̃ põpa iducere.

ASCẽsius. ¶Illud ẽt somniũ. Narrat somniũ decio & Torqto oblatũ qđ mãifeste dæmonũ fraude suũ sortitũ est effectũ ut pulchre sabellic⁹ ennea. iiii. li. iiii. argumẽtaẽ: qa si p talẽ deuotionẽ. i. sui ad mortẽ addictionẽ posset qs hostilẽ exercitũ sic deuouere ut necessario cadat: nõ opus eẽt nisi aut stolido aut supstitioso aut glĩæ cupido. aut desperãte de uita: aut grauius suppliciũ timẽte ĩpatore: ad hoc ut aliẽa uirtus frãgaẽ. deĩde qđ fieret si utriq; duces se deuouerẽt: an ne ambo exercitus caderẽt: ꝙ si sic qs eẽt ĩ deuotiõe fructus. Sed ordo ẽ. Illud ẽt sõniũ (qđ duo cõsules Pu. Decius & Titus Mã. Torq. s. cognomẽto dictus: uiderũt eadẽ nocte: bello latino. i. cũ latio ꝑpło q defecerat a Ro. gesto: & iõ & graui & piculoso: qa armis. ais. & disciplia fere pari utebanẽ. i. castris positis nõ ꝓcul a radicib⁹ Vesuuii mõtis cãpãiæ italicæ (sup. fuit magnæ admiratiõis: & clari. i. euidẽtis exitus. Eni ꝓ qa: Quinã de⁹: Prædixit utriq; p speciẽ uisiõis q ĩ qete solet fieri: ĩpatorẽ. i. primũ ductorẽ: deberi diis mãibus. i. ĩferis: & terræ matri. s. animãtiũ fere oium: ex altera acie. s. duaꝝ aut ex romana aut ex latina: & exercitũ deberi illis ex altera. i. ex reliq̃ acie: in q̃ ĩpator ñ ceciderit. Aũt ꝓ sed: ꝑdixit utrius. s. aciei siue huius siue illius: dux aggrederet copias hostiũ & deuouisset. i. morti addixisset solẽni ꝑce seipsum sup. i. ultra eas copias aut iõ sup eas dixit ꝙ deuoti sup stragẽ occisoꝝ se tãdẽ demittere solẽt: sicut dido sup cadauera iuli & Aeneæ se daturã fuisse dicit æne. iiii. Natũq; patrẽq;. Cũ genere extinxẽ: & memet sup ipa dedissem: sup. eũ ducẽ hituꝝ uictoriã nõ tñ ꝓ se sed ꝓ suis: nisi eo mõ quo martyres tyrãnos uicerãt: qa ne morte qdẽ frãgi potuerũt: aptior eẽt lectio habiturã ut sit eã aciẽ habiturã uictoriã: ꝙ si oino legẽdũ cõtẽdas habiturũ tñ placeret more antiquo cũ fœminino cõiũgẽdũ ut sit utrius aciei dux ceciderit eã aciẽ habiturũ (qđ nũc diceremus habiturã: multa aũt sunt id genus apud antiquos exẽpla: ut post Aulũ Gelli. collegit nestor. Calepinus. atq; alii (uictoriã: posset tñ dici eũ ducere habiturũ uictoriã licet ipe ceciderit ueꝝ sabellicus dicit sic. Vtrius exercitus impator se sup hostiũ cateruas deuouisset eius populi uictoriã fore. Cõsulibus uel expiaturis. i. purgaturis & ab euẽtu malo mũituris. i. cũ uellẽt uel piarẽ id. s. sõniũ luce ꝓxima. i. ꝓxime ĩsequẽti die: sacrificio si. s. ꝓ dignũ illud posset auerti. i. euitari aliquo sacrificio: uel executuris. i. executioni daturis. i. quũ uellent si mutari nõ posset qđ dii monuerãt: ipsum exequi: si uisum foret certũ. i. testificatũ ẽt monitu deoꝝ qui ꝓ extoꝝ dispositionẽ tũc ꝑcipue admonere credebãẽ: exta hostiaꝝ. s. Cæs. cõgruerũt. i. cõcordia fuerũt: sõnio. i. idẽ portẽdebãt qđ sõnio iusserãt: q; ꝓ &: qa euitari ñ poterat qđ dii ĩ sõniis mouerãt: Cõuẽit. i. pactũ factũ ẽ iter eos cui⁹: ꝓ utri⁹ (duo. n. sẽ) cornu cępisset pri⁹ laborarẽ. i. ĩ piculo eẽ: ut is. s. cõsulũ siue De. siue Tor. lueret. i. purgaret aut aboleret: suo capite. i. uita fata. s. aduersa pr̃ie. i. q̃ pr̃ie ĩmiussẽt. Quæ. s. fata ꝺpoposcerũt deciũ. s. cõsu. Neutro. s. cõsulũ formidãte. s. se ꝓ salute exercit⁹ morti obiicerẽ. ¶Nõ ꝓcul a Vesuuii mõtis radicib⁹ positis castris. Hic loc⁹ arguit ĩpitiã ei⁹ q nup opusculũ de uiris illustrib⁹ Suetõio uidicauit. ĩ quo pperã legiẽ ĩ Decio Cõsul bello latio collega Mãlio Tor. positis apđ Veserim fluuiũ castris. & ĩfra ĩ ipo. Torqto: Latios apđ Veseri fiuuiũ Decii collegæ deuotiõe supauit. utrobiq; castigãdũ Ian⁹ admõit apud Vesuuiũ: testimõio Liuii Valeriiq;. Sed ĩpudẽtissimus plagiarius is q nouissimæ libellũ curauit imprimẽdũ: Vestigia Iani secutus ĩ aliis oibus in hac una correctiõe nõ potuit. Nã quo tpe Catullianus cotta Cornelii nepotis titulo multis in locis a Iano correptũ codicẽ publicauit: usus Iano nõ uenerat: ut auditoribus suis cõmunicaret. Itaq; bellus impressor: q nihil ex se unq̃ pepit adminiculo ducis orbatus fœde lapsus ẽ ĩ errorẽ.

OLD. Ludi Plæbei

¶ Plæbeis ludis. Quos teste asconio: Exactis regibus pro libertate plæbis aut pro reconciliatione fecerūt. Dionysius uero alicarnaseus libro. vii. circa finem hos ludos senatū fieri decreuisse dicit: cum nuncupata eēnt uota ab Aulo Postumio dictatore pugnaturo cū desciscentibus latinorū urbibus conantibusq; Tarquinum in regnū restituere: decreuisse quot annis in sacrificia atq; certamina quingēta s argēti minas: & usq; ad bellum punicum hoc impendisse in eā solemnitatē. ipsos deinde ludos quales essent & quo fierent longa oratione describit: qd' quia lōgū nimis eēt referre prætermittā. ¶ Quidam paterfamilias: Liuius li. ii. Mane seruū qdā paterfamiliæ nondum cōmisso spectaculo sub furca cæsum medio egerat circo. Macrobius Saturnaliū. i. dicit hoc fuisse anno ab urbe condita q̄dragesimo septuagesimo quarto: & patrēfamilias uocatum Acroniū maximū. ¶ Circū flaminiū. Tres cōstat circos fuisse in urbe romana maximū: flaminiū & neronianū. Flāminius aūt circus dictus est nō φ flaminius qsq̄ ut nōnulli putant ædificari iusserit: sed φ in pratis flamineis fuerit cōstructus. Vnde Liuius: Ea inqt in pratis flamineis oia in cōcilio plæbis acta q̄ nunc circū flaminiū appellant. Plutarchus in pblematibus. Quid est φ circus flaminiꝰ dictus est? an φ flamineus qdā priscus cū ciuitati agrū reliquisset; equestribus ludis eius fructu & uectigalibus utebantur? nā cū pecunia suppeteret: uiam quoq; flamineā muniērūt. ¶ Præsultorē: Lusorē qui psiluerat: hoc est p saltauerat priusq̄ ludi incoarent. ¶ Circēsibus. q proxime celebrati fuissent nā ludi plæbei magni Romāi circēses eodē nomine appellabantur: dicti sunt autem circenses teste Seruio a circū & enses: qa rudis antiquitas q̄ nondum spectacula in fabricarū ornatum deduxerat inter enses & gladios locis uirentibus ludos agebant & in medio loco munera collocabant: ut Virg. Munera principio ante oculos circoq; locanť in medio: eratq; ludicrū ut equi iunctis curribus a circi carceribus discedētes: ex uno latere circi decurrerent & cū ad summam aduentassent se deinde diuerterent: & ex alio latere recurrentes ad primam usq; circi metam reducerenť: ne igitur lusoribus per fugam locus esset ignauiæ circum eos disponebantur milites strictis gladiis: unde circenses dicti sunt quasi circum enses: uel ut alii uolunt: a circuitu. erant autem currule certamen: hoc est quadrigarum cursus. Vir. Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus. ¶ Attenta instauratione. Diligenti & accurata renouatione ludorum.

Circi quot i urbe Flāminius circus unde

tur: seruum suum uerberibus mulctatū: sub furca ad suppliciū egisset. Latino homini ex plebe: Iupiter iqete præcepit: ut COSS. diceret: sibi præsultoré Ludis Circensibus proximis non placuisse: quæ res: nisi attenta ludorum instauratione expiata esset: secuturum non mediocre urbis periculum. Ille ueritus ne cum aliquo incōmodo suo: religiōe summum implicaret imperium: silentiū egit. Euestigioq; filiꝰ eius subita ui morbi correptus: iteriit. Ipse etiā per quietem ab eodem deo iterrogatus: an satis magnam pœnam neglecti iperii sui pepēdisset? in proposito perseuerans: debilitate corporis solutus est. ac tum demum ex consilio amicorū lectica ad tribunal COSS. & inde ad senatum platus: ordine totius casus sui exposito: magna cū omniū admiratione: recupata membrorum firmitate: pedibus domum rediit.

ASCēsius

¶ Sequiť æque &c. Hoc exemplū adhuc manifestiore dæmoniorū fraude mortalium oculis obiectum est: ad ludorum uidelicet sanctiorē celebrationē pertinēs quasi uero ad deorū religionē pertinerent: & non potius. ad morum subuersionem: de qua re argute disputat diuus Augustinus libro de ciuitate dei. viii. cap. xiii. Ordo ē. Sequitur somniū pertinens æque ac superius sup. ad religionem publicā. Cū quidā paterfamilias: Acronius uidelicet maximus egisset. i. impulisset ad supplicium sub furca. i. cruce ludis plebeis. i. tempore quo ludi plebei celebrati debebāt seruū suū mulctatū. s. prius uerberibus. i. uirgis aut flagellis: per circū flaminiū in quo futuri erant ludi: priusq; pōpa. i. solēnis apparatus ad celebrandos ludos iduceret: Iuppiter cui eiusmodi ludi facti erāt: pcepit hoī latino ex plebe. i. plebeio & nō patricio: in qete. i. cū dormiret: ut diceret cōsulibus: psultorem. i. eū a quo facta sunt pludia & preuiæ saltationes: hoc est miserū illū seruū qui ad suppliciū ducebať nō placuisse sibi. s. ioui: ludis circēsibus pximis. i. ultimo loco celebratis: & est amarū scōma. q. d. iuppiter cū ludi q̄ festiui & celebres ac lætitiæ pleni esse deberēt mihi fieri deberēt nō decuit eos a mœsti serui & eiusdē malefici supplicio & miserabili saltu auspicari: q̄ res. i. qd' erratū: nisi eēt expiata. i. emēdatū & castigatū: at: ēta. i. diligenti & accurata instauratiōe. i. de integro celebratiōe ludorū: dixit sup. nō mediocre: imo maximum periculū urbis. s. Romæ: secuturū. Ille. s. hō plebeius: ueritus ne implicaret religiōe. i. metu deorum aut instauratione religiosa ludorū: sūmū: utpote cōsulare imperiū cū aliquo icōmodo suo. qa timebat ut mēdax ab illis in carcerē detrudi aut uerberibus affici: aut multā dare: egit silētiū. i. nihil dixit. Et filius eius correptus subita ui morbi iteriit. i. mortuus est euestigio. i. continuo post. Ipse etiā iterrogatus per quietē. i. in somnis ab eodē deo. s. ioue: an pepēdisset. i. persoluisset satis magnā poenā impii sui neglecti. i. eo φ neglexisset imperiū suum: quia siluisset: perseuerans in proposito: scilicet tacendi: solutus est debilitate corporis idest paralyticus factus est: omnibus mēbris luxatis ac tum demum perlatus lectica ex consilio amicorum ad tribunal consulum: & inde ad senatum ordine: idest serie casus sui exposito: idest declarata: idest cum rē omnē eo ordine quo dictū est cōsulibus & senatui enarrasset: rediit domū nō in lectica: sed pedibus suis: cum magna admiratione oium. s. q id uiderant: & hoc firmitate mēbrorum recuperata. Quæ res sic potuit fieri: ut norint dæmones filiū eius tunc moriturum: & ipsum in ualitudinē illā ex mœrore aut alioqui casurū: aut se permissione diuina illius corpus ifestaturos: sed paulo post incolumitatē illi rediturā: aut potius se ab infestatione quieturos: ut talis miraculi ludibrio mortales irretirent ad ludoꝝ exactiorē celebrationē: cum in ipsis nihil aut deo aut bōis moribus dignū contineretur.

OLI. Cice. exiliū Cice. sōniū

AC ne illud q dō Cicero lib. de diuinatione: ubi quintū fratrē de se loquētē inducit. ¶ Venio ingt nūc ad tuū somniū: audiui eqdē ex teipso: sed mihi sæpius noster Sallustius narrauit cū in illa fuga nobis gloriosa patriæ calamitosa in uilla q̄dā cāpi arpinatis maneres: magnāq; partē noctis uigilasses: ad lucē deinde arcte & grauiter dormitare cœpisses: & q̄q̄ iter istaret. tibi silētium fieri iussisse neq; passum esse te excitari: cum āt experrectus esses hora secūda: sæpe te tibi somniū narrasse: uisum tibi eē cū in locis solis mœstus errares. C. Mariū cū fascibus laureatis q̄rere ex te qd ita tristis eēs: cūq; tu te patria expulsum ui eē dixisses: ꝑhendisse eū dexterā tuā: & bono aīo te esse iussisse: lictoriq; ꝓximo te tradidisse ut te in monumētū suū deduceret. & dixisse i eo tibi salutē fore: tū & se exclamasse Sallustius narrat. reditū tibi celerē & gloriosum paratū. & teipsum uisum in somnio delectari: nā illud mihi ipsi celeriter nunciatū est ut audiuisti in monumēto marii de tuo reditu magnificentissimum illud senatus consultum esse factū: referente optimo & clarissimo. P. lentulo consule: idq; frequētissimo theatro incredibili clamore & plausu cōprobatum: dixisse te nihil arpinati somnio fieri potuisse diuinius. ¶ Villa. In domo agresti. nā uilla ꝓprie est domus in agris. Virg. Etiam summa procul uillarum culmina fumāt. Attinatis. Mōs est campaniæ ab attina urbe iuxta pontinas paludes posita deriuatus: & est nomen gentile attina ab ærumna & morbo dicta ē quem uicinæ paludes inferebant α ᾳ græce: latine significat ærumnam quāquam Virg. dicat. Attina potens tiburq; superbū. ¶ Insignibus. Videlicet lictoribus ꝑcedentibus: ipso uero prætextam gerēte sicut mos erat. ¶ Lictori proximo. nam ex lictoribus unū semper habebant proximum consules. ¶ Monumentū. Sacellum marianum. ubi fuerāt eius monumenta & ita accidit: nam ut diximus cū Cicero totius ferme italiæ consensu restitutus esset in sacellum Marii in quo factū fuerat senatus cōsultum de eius reditu deductus est: & ingenti senatus consensu liberatus summaq; cum dignitate restitutus. scimus enim quō. M. Ci. lege apū claudii trib. ple. lata q̄ īpe ciues Romanos in dicta causa damnatos occidisset in exiliū pulsus fuerit. ¶ In æde iouis Mariana: q̄ Marius in honorē iouis cōdiderat: ibiq; mōumēta sua collocauerat.

Atina urbs

¶ De. M. Cicerone.

AC ne illud qdē īuoluēdū silētio inimicorū. cōspiratione urbe pulsus. M. Cicero: cū in uilla quadam cāpi Atinatis diuersaretur: is animo in somnū profuso: per loca deserta: & in uias regiones uaganti sibi. C. Mariū consulatus ornatum insignibus: putauit obuiū factum: interrogantem eum. Quid ita: tam tristi uultu: I certo itinere ferretur? audito deinde casu: quo cōflictabatur: comprehendisse dexteram suam: ac se proximo lictori in monimētum ipsius deducendū tradidisse: qđ diceret ibi esse ei lætiorē status spē repositam. nec aliter euenit. Nam i æde Iouis. Mariana: Senatuscon. de reditu eius est factum.

¶ De. C. Graccho.

CAio autē Graccho iminentis casus atrocitas palā: atq; apte: p qetē denūciata est: somno eui pssus Tiberii Gracchi fratris

CAio autem. Grāc. imminentis casus atrocitas. Tiberius Grac. uir magnæ auctoritatis duos filios habuit seditiosissimos uiros Tiberiū & Caiū Gracchū: quorū uterq; eodē exitio perierunt. nam Tiberius maior natu dum legē agraria cōtra senatus auctoritatē ferre moliret ut ager stellas qui bello & armis captus fuerat inter omnes equaliter diuideretur: a Scipione nasica interemptus est. erat enī lex illa magnæ seditionis causa: quia nobiles de possessione cedere cogebantur: itaq; cum magnæ Tiberii opes: & legem omnino laturus esset quam Populus quod sibi conducibilem fore uidebat libenter acciperet. Scipio nasica uidens id fieri contra rempublicam tergiuersantesq; consules inquit.

ASCēsius. ¶ Ac ne: siue nec illud qdē &c. ꝓsequit somniū Cice. qui per. C. Mariū cōpatriotā suū (uterq; n. arpinas fuit) iā defunctū & in somnis apparētē de suo in patriā reditu admōitū dictitabat. Ordo ē. Ac ne illud qdē qđ seqt sōniū ē sup. inuoluēdū. i. iplicādū silentio: hoc ē nō ē silēdū. Marcus Cicero pulsus. urbe. s. Roma (qđ bis cōtigit: sed prius gloriose rediit: posterius iussu Antonii cōniuēte Augusto crudeli & iniqua cæde sublatus est: de priore ergo ꝓscriptione loquit): conspiratione inimicorū ꝑsertim nobiliū ut Appii Claudii & aliorū inuidorū molestē ferētiū q̄ hō nouus tm̄ gl'iæ in toga meruisset q̄tū q̄s q̄ eoꝵ in armis unde criminabant illū q̄ Catilinā. cethegū & cæteros cōiuratos: ciues Romāos ídicta cā dānatos occidisset: cū diuersaret in q̄dā uilla. i. domo rustica: cāpi atinatis: iuxta atinā urbē: is. s. Cicero aio ꝓfuso insōnū. i. cū haberet aium ꝓfusum in somnum: putauit Caiū Mariū ornatū isignibus cōsulatus. s. lictoribus & fascibus. xii. (septies. n. cōsul fuerat) factū obuiā sibi. s. Ciceroni uagāti. i. sibi uagari uiso p loca deserta & regiones inuias (qđ in regibus solet mortis putari omē) & sup. interrogantē eū. s. Ciceronē: Q. iud ita. i. cur ferret icerto itinere uultu tā tristi. i. habēs uultū tam mœstū. Deinde Mariū audito casu quo Cice. cōflictabat: cōpꝛhēdisse manū suā. s. Cicer. (q hæc putauit uñ ad primū suppositū fit reciprocatio) ac Mariū tradidisse lictori. i. ministro publico portāti fascē uirgaꝝ cū secuti ante cōsulē: ꝓxio. i. ꝓxiē e duodeci astāti se. s. Ciceronē deducēdū i monumētū ipius. i. sacellū marianū ubi erāt eius mōumēta: q̄. i. eo q̄ diceret spem lætioris status esse repositā. s. Ciceroni; ibi. i. in sacello Mariano. Nec euenit aliter. s. q̄ sōniauerit Cicero sibi dictū. Nā senatuscōsultū de reditu eius. s. Ciceronis i urbē est factū. s. præsidio lentuli: in æde iouis Mariana. i. a mario ioui constituta. ¶ Caio āt. Argumētū patet nec ordo obscurus ē: nenihil tñ dicam ita retexit: Autē ꝓ sed Atrocitas casus (qa ob leges populares occisus ē a Lucio Opimio) iminētis Caio Grac. est denūciata ipi. C. Graccho palam & aperte per quietē. i. in somnis. Enim pro quia: ipse pressus somno.

THE. ¶ Attinatis cāpi. Videne potius legēt sit Arpinatis. eo nāq; Ci. pulsus urbe cōcessit: ut satis cōstat eius testimōio.

¶ Quicũq; uult rẽpublicã eẽ saluã is me sequaŧ:& ita fractis subselliis impetũ fecit in rostra:& uno ictu Tiberiũ occidit:haud ita multo post.C.Gracchus Tiberii fratris effigiẽ uidit in somniis dicẽtis:quantũ uellet cunctaretur:tamen eodem sibi loeto quo ipse interiisset esse pereundum:idq; Cælius tradit se ab eodem.C.Graccho audiuisse anteq̃ tribunus plebis factus esset qđ etiam euenit.cum enim creatus tribunus esset multas leges senatui per inuisas tulit:inter quas & frumentaria quæ iubebat ut semissibus & trientibus frumenta plæbi diuiderenŧ:alterã agrariã:eandẽ quã & frater tulerat:tertiã quoq; ut sexcenti equites miscerenŧ senatoribus.& equestrẽ ordinẽ ita puertit.hic continuato magistratu & latis legibꝰ complens in italiã colonias deduxit & unã in solo dirutæ carthaginis quo ipse triũ uir coloniã deduxit:deniq; seditiosus cũ auentinum montẽ cũ multitudine armata opp̄sisset a.L.Opimio qui Populũ cõuocauit occisus est:& ita somnum adimpleuit.de Gracchis multis in locis dicturi sumus ut res postulabit:itaq; uariabiŧ historia fortasse pro diuersa auctoꝝ sententia.¶ Quo ille. Nam sicut ille a Scipione cæsus est ita hic a.L.Opimio interfectus. ¶ Cælius.Hoc somnium auctoritate Cælii probat.

OLI.
Cai. Gracchi lex tũ sõnio p̄dictũ
Lex frumẽtaria

effigiẽ uidit dicẽtis sibi : nulla ratione eum uitare posse:ut eo fato non periret:quo ipse occidisset:Id ex Graccho prius:quã tribunatũ i quo fraternum exitũ habuit:iniret:multi audiuerunt.Cœlius etiã certus Romanæ historiæ autor sermonem de ea re ad suas aures:illo adhuc uiuo:puenisse scribit.

¶ De Cassio Parmensi.

VIncit huiuscemodi sõnii dirũ aspectũ qđ seqŧ.Apđ Actiũ.M.Antonii fractis opibus: Cassius Parmẽsis:q partes eius secutus fuerat.Athenas cõfugit.ubi cõcubia nocte: cũ solicitudinibus:& curis: mẽte sopita:i lectulo iaceret: existimauit ad se uenire hominẽ igẽtis magnitudinis:coloris nigri:squalidũ barba: & capillo demisso.Interrogatũq; qsnã eẽt:respõdisse κακοδαίμονα.pterritus deide tã tetro uisu : & nomine horrendo: seruos inclamauit. Sciscitatusq; est: si quẽ talis habitus:aut intrantem cubiculum:aut exeuntem uidissent. quibus affirmantibus neminem illuc accessisse.iterum quieti:& somno se dedit:atq; eadẽ animo eius obuersata est species.Itaq; fugato sõno:lumẽ ĩtroferri iussit puerosq; a se discedere uetuit.Inter hanc noctem:& supplicium capitis:quo eũ Cæsar affecit: paruulum ad modũ tp̄s accessit.

CAssius parmensis.Deuictis Antonio: & Cleopatra apud actiũ promontorium ut supra dictũ est : Cassius hic q secutus erat Antonii partes:timẽs exitũ ne.s.occidereŧ ab interfectoribus quos miserat Octauiãus ut persequerenŧ oẽs q sibi aduersi fuissent : Athenas profugit : & se in diuersorio quieti dedit:ibi hæc horrida somni species obuersata est sibi mortẽ paulopost futurã denuncians.Concubia.Prima parte somnii nam nox concubia & nox intẽpesta eadem ferme est ut supra diximus.¶ Sollicitudinibus.Sollicitudines & curæ sæpe somniũ excitant sæpe ẽt debilitato corpore in somnũ resoluũt sicut etiã hoc loco.¶ Demisso.usque ad pectus demissa barba.tale quiddam uisum est bruto in campis philippicis:ut in eius uita Plutarchꝰ tradit.κακοδαίμονα Malum demonem. duo sunt spiritus qui dantur homini bonus & malus.bonus ratione uocabuli dæmon appellaŧ.nã dæmõ apud græcos intelligentiã significat:& ita itelligiŧ bonus angelus cacodæmõ malus angelus:nã κακὸς malũ significat:uñ Vir. Quisq; suos patimur manes.quia ut inquit Ser.Cũ nascimur duos genios sortimur.hoc est duos spiritus:unũ qui nos hortatur ad bona:alterum qui deprauat ad mala:quibus assistentibus:aut asserimur ad meliorem uitam:aut condemnamur ad deteriorem.¶ Iterum sequenti.Quasi per somnium delusus esset.¶ Fugato. Pulso hic autem non multo post tempore ab interfectoribus Octauiani occisus est.

Virgi.
Geniꝰ Bõus
Gẽius malus
ASCẽsius

¶ Vidit effigiẽ.i.simulachrũ Tiberii Gracchi fratris sui dicentis sibi:eũ nulla.i.non ulla : non posse uitare ulla ratione:ut non periret:eo fato.i.genere mortis fatalis(ut hic sentit minus catholicæ fidei cõueniẽter) quo ipse occidisset(ab occidẽdo media breui).i.occubuisset cæsus a Scipione nasica ut prius dictũ est.Multi audiuerũt id.s.somniũ sic factũ esse:ex graccho.s.Caio:priusq̃ iniret tribunatũ.i.priusq̃ factus eẽ: tribunus plebis:in quo tribũatu habuit exitũ fraternũ.i. similẽ exitui fratris:qa ob cõsimilẽ cãm similem accepit necẽ. Celius ẽt certꝰ author Romanæ historiæ scribit sermonẽ de ea re puenisse ad aures suas:illo.s.C.Graccho adhuc uiuo.i.uiuẽte.¶ Vincit &c.Affert dirius somniũ dicens.Somniũ sup.quod insequitur.s.Cassi parmensis:uincit.i. superat dirum aspectũ huiuscemodi somnii quod factum est graccho:ut dictum est.Opibus Marcii Antoni fractis apđ Actium Epiri promontorium : ubi cũ cleopatra ab augusto uictus est(unde Maro ænei.viii. In medio classes æratas actia bella cernere erat:totũq; instructo marte uideres Feruere leucatẽ &c.)cassius parmẽsis qui secutus fuerat partes eius.s.Antonii:confugit athenas ubi cũ iaceret i lectulo:nocte concubia.i.alta qua mortales simul requiẽ capere solent:mẽte sopita.i.suoluta sollicitudinibus & curis:qa timebat arma augusti uictoris & partes antonii persequẽtis:existimabat hominẽ ingentis magnitudinis:coloris nigri squallidũ barba.i.habentẽ barbã squallidã.i.squalore & situ immũdã: & capillo demisso:ut habent q in carcere diu detẽti sunt : & existimauit eũ interrogatũ qsnã esset respondisse κακοδαίμονα cacodæmona.i.malũ dæmonẽ.i.geniũ eius malignũ. deinde pterritus(pulchre mutat dicẽdi filũ : Nã de superioribus q in somnis uersata sunt dixit existimauit: de iis quæ uigili cõtigerũt ut de certis loqŧ)uisu tã tetro & noie horrẽdo q̃le est cacodæmon: iclamauit.i. intro ad se cũ clamore uocauit:seruos:& sciscitatus.i.postq̃ disquisiuit:si uidissent quẽ.i.aliquẽ talis habitus.i.figuræ & ornatus intrantẽ cubiculum.s.suum aut exeuntem:quibus.s.seruis affirmãtibus neminem accessisse illuc : idest i

cubiculum eius (unde constat Cassium cum sibi tam anxie timeret seruos habuisse pro foribus cubiculi excubantes. Alioqui id sciscitari non decuisset) dedit iterum quieti & somno se: idest iterum obdormiuit: atque eadem species est obuersata: idest obiecta animo eius. Itaq; somno fugato: idest per uim excusso: iussit lumen inferri & uetuit pueros: idest seruos suos discedere a se. Tempus ad modum paruulum intercessit inter hanc noctem: & inter supplicium capitis; quo Cæsar: scilicet augustus affecit; idest mandauit afficiendum; eum: scilicet Cassium.

THE. ℭ Quo ipse occidisset. aliqui codices antiqui legunt. quo ipse propulsus e capitolio occidisset. ℙ Supplicium capitis. Cassius parmensis in partibus Bruti & Cassii tribu. militum fuit. quibus uictis Athenas se recepit. Q. Varius ab Augusto missus ut eum interficeret: studentem reperit: eoque perempto scrinium cum libris tulit: unde multi crediderūt Thyestem Cassii Parmensis fuisse: scripserat enim multas alias tragœdias Cassius: ut auctor est Porphyrio. necem sibi maturauit quadam epistola qua non tantum ut pistoris sed ut Nummularii nepotem taxabat Augustum. Plinius inter auctores habet etiam Cassium cuius acre ingenium laudat Horatius ad Tibullum. Quid nunc te dicā facere in regione pedana scribere qđ Cassi Parmēsis opuscula uicat.

ℭ De Atterio ruso.

Ropioribus tamē (ut ita dicā) lineis aterii rufi eqtis Ro. somniū certo euentu admonitū ē: qui: cū gladiatoriū munus Syracusis ederetur: inter qetem Retiarii se manu confodi uidit: idq; postero die in spectaculo cōsessoribus narrauit. Incidit deinde: ut pximo ab eqte loco: Retiarius: cum Mirmillone introduceretur: cuius cum faciem uidisset: idem dixit ab illo se Retiario trucidari putasse: protinusq; inde discedere uoluit. illi sermone suo: metu eius discusso: cām exitii misero attulerūt. Retiarius enī ī eū locū cōpulso Mirmillone: & abiecto: dū iacentē ferire conatur: transfictū gladio Atterium interemit.

OLI. Ropioribus tamen. Quamuis somnium quod supra dixi certis admonitionibus declaratum fuerit: tamen quod sequitur certioribus denunciatum fuisse uidetur. ℙ Lineis: Spaciis: ideo quia paruum interuallū fuit ab eo qđ uiderat ad id qđ postea fuit: quemadmodū linea breuissimū spacium est. ideo ostēdere uoluit paruum admodum interuallum fuisse ab eo quod uidit ad id qđ postea sensit. ℙ Gladiatorum munus. Quidam ludos funebres edebat in honorem patris sui qui gladiatores dimicātes protulerat: & hoc erat quasi ad inferias mortuorum: existimabāt enim si sanguinem effudissent ad umbrarum expiationem pertinere: gladiatores autem dicebantur qui singulari certamine dimicabant gladiis: donec aut occideretur alter: aut se uictum fateretur. ℙ Rætiarii. Gladiatorum alter mirmillo: alter rætiarius dicebat: rætiarius pugnabat aduersus mirmillonem. & teste Festo ita dicebat non te peto sed piscem peto: quid me fugis galle nam mirmillonicum genus est armature gallicæ. ideo & galli mirmillones sunt appellati. ideo autem piscem dicit. qa in eorum galea piscis effigies erat illud autem gallicæ armaturæ genus a pittaco mitylenco uno ex septem sapientibus primo inuentum fuisse traditur: cum dimicaturus esset contra frynonem quēdam atheniensem pro finibus patriæ. occultabat igitur pittacus sub clipeo ræte quoddam: quo deinde iacto frynonem sic implicuit ut se mouere non posset: & ita uictus est. unde Iuuenalis. Vicit & hoc mōstrum tunicati fuscina gracchi. Item alibi. Inter pinirapi iuuenes iuuenesq; lanistæ. ergo si piscem in apice galeæ gladiatores gestabāt recte utebantur retibus quibus capiuntur pisces. ℙ Narrauit. An scitis inquit quid ego uiderim in somniis me: scilicet a rætiario occidi. ℙ Discusso. Quia illum metuere uetuerunt.

Gladiatores Rætiarius Festus Pom. Mirmillonicū Gēus Armature Iuue.

ASCēsius. ℭ Propioribus tamen & cætera. Affert exemplum somnii quod Atterio contigit dicitque ut exempla inter se connecteret. Tamen: idest tametsi multum conformis fuit Cassii cum somnio exitus; tamen somnium Arterii Rufi equitis Romani: idest qui erat de ordine equæstri Romæ: admonitum est certo euentu: lineis: idest spaciis temporum quæ per lineas in horologiis agnoscuntur: quia agitur metaphora est dicit ut ita dicā: propioribus: idest uiciniioribus: quia minus erat spacii inter admonitionem & euentum quam in Cassio. Qui scilicet Atterius cum munus: scilicet spectaculum populo quasi numeri exhibitum: gladiatoriū: idest quo duo gladiatores inter se certare solebant: quibus nomina ex officio erant Mirmillo & Reciarius. Mirmillo autem piscem in galea habebat quem retiarius capere nitebatur dictitans subinde: piscem peto: te nō peto: cur me fugis galle? ederetur syracusis: idest in ea urbe siciliæ principe in qua tunc erat atterius: uidit inter quietem: id ē cum dormiret: se confodi manu retiarii: & narrauit consessoribus: idest iis cum quibus sedebat: postero: idest sequenti eam noctem die in spectaculo: id: scilicet uisum aut somnium suum: deinde incidit; idest forte accidit ut retiarius cum mirmillone: idest par illud gladiatorum introduceretur: scilicet in arenam hoc est spaciū medium ad usum certantium relictum: loco proximo ab equite: idest ab eo in quo Atterius eques sedebat: cuius: scilicet retiarii; cum idem: scilicet eques Roma. uidisset faciem. dixit se putasse trucidari ab illo retiario: & uoluit protinus discedere inde: idest ab illo loco aut spectaculo: illi: scilicet consessores qui illud audiuerant: metu discusso: idest ablato hoc est postquam ademerant illi metum: sermone suo; asserentes uidelicet. stultum esse adhibere fidem somniis: seque cauturos nequam illi uim inferret retiarius: attulerunt misero causam exitii: Enim pro quia: mirmillone compulso: scilicet per fugam in eum locum ubi eques sedebat: & abiecto: idest lapso aut a defensione sui amoto: aut lege obiecto: scilicet ictui; retiarius dum conatur ferire iacentem: scilicet mirmillonem: interemit Atterium transiectum gladio. Ergo gladium quoque non solum rete tenebat Retiarius.

Annibalis quoq;. Narrat hānibalis ſomniū Liuius ſecūdi punici belli li.i.inquiete dicit Iuuenē ab eo uiſum fuiſſe diuina ſpecie q ſe a Ioue diceret ducē i Italiā Hānibali miſſū ꝓinde ſeqret neq; uſq̄ a ſe deflecteret oculos:pauidū prio nuſq̄ circūſpiciētē aut reſpiciētē ſecutū deide cura humāi igēii cum qdnā id eēt qđ reſpicere uetitus eēt:agitaret aio:tēperare oculos aio nequiſſe eū uidiſſe poſt ſe ſerpētē mira magnitudie cū igēti arboꝝ & uirgultoꝝ ſtrage ferri ac poſt iſeq cū fragore cœli nībū:tū q moles ea qd ue ꝓdigii eēt q̄rētē audiuiſſe uaſtitatē italiæ eē.pgeret porro ite nec ultra īq̄reret:ſineretq; fata i occulto eē. Cic. lib.de diui. Hānibalē igr cū cœpiſſet ſagūtū uiſum eē in ſōniis a Iouē i deoꝝ cōciliū uocari quo cū ueniſſet iouē īpaſſe ut italiæ bellū īferret: du cēq; ei unū ex cōcilio datū quo illū utētē cū exer tu ꝓgredi cœpiſſet:ne reſpiceret īperaſſe: illū aūt diutius facere nō potuiſſe:elatūq; cupiditate reſpexiſſe:tū uaſtā belluā & imane uilām circūplicitā ſerpētibus q̄cūq; icederet oia arbuſta uirgulta tecta puertere: & eū admiratū q̄ſiſſe de deo: qdnā illud eēt tale mōſtrū:& deū reſpōdiſſe:italiæ eē uaſtitatē:p̄cepiſſeq; ut pgeret ꝓtinus qd retro & a tergo fieret ne laboraret. ☞ Vigiliæ. Nō ſolū dū uigilaret ſed ēt dū qeſceret agitabat aio peſtem italiæ īferre. ☞ Hauſit. Vidit. haurio Polyſemus ſermo ē: mlta.n.ſignificat:aliq̄do ferio. Vir. Et latus hauſit apţū. aliquādo uideo: ut hauriat húc oculis ignē crudelis ab alto dardanus: interdū audio: ut uocēq; his hauribus hauſi. plerūq; ſorbeo: ut ille īpiger hauſit ſpumātē pateram & pleno ſe proluit auro: q̄uis ibi. Ser. dicat hauſit accepit. ergo ꝓ loci q̄litate accipiēdū ē. ☞ Excelſiorē. Auguſtiorē mortali hitu. ☞ Secutus oculis: Quod humāi igēii ꝓpriū eſt: ut nitaf in uetita. ☞ Pone: Poſt. ☞ Proterētē ꝓculcantē oia ꝓſternētē. ☞ Nibus Vētus cū pluuia: ſed iterdū ꝓ nube ponif: ut Virg. Heu qa nā tāti cinxerūt æthera nibi. aliquādo pro pluuia ſiue hymbri: ut denſus ruit æthere nibus. ☞ Fragor. Tōitru: & ꝓprie fragor dr̄ fractaꝝ reꝝ ſonitus ſiue ſtrepitus. ☞ Portēderet. Significaret. Hinc portēta dicunf q aliqd futurū ſignificant. ☞ Permitte fatis. Relinq̄s diis ſollicitudines: nihil aliud dicer̄ uoluit niſi ut fata carthaginēſiū in occulto relinqueret. nam ſi huius belli exitus declaraſſet: nulli dubium quod ab incœpto deſtitiſſet.

OLI. Cice. Haurio Virgi. Nib

ℭ Externa De Hannibale.

Annibalis quoq; ut deteſtādū Romāo ſāguini: ita certæ p̄dictiōis ſōniū: cuius nō uigiliæ tantū: ſed ēt ipſa qes: hoſtilis ipio noſtro fuit: hauſit. n. ꝓpoſito: & uotis ſuis cōueniencē imaginē: exiſtimauitq; miſſū ſibi a Ioue: mortali ſpecie excelſiorē iuuenē: īuadēdæ Italiæ ducē. cuius monitu: prio: ueſtigia nullā i ꝑtē ſecutis oculis: mox humāi igenii prona uolūtate uetita ſcrutādi pone reſpiciens: animaduertit immenſe magnitudinis ſerpētē: concitato īpetu omne: quicqd obuiū fuerat: proterentē. poſtq; eam magno cum cœli fragore erūpentes nimbos: lucēq; caliginoſis inuolutā tenebris. Attonitus deide quidnā eſſet mōſtri: ecquid portēderet: īterrogauit. hic Dux. Italiæ uides īquit uaſtitatē. proinde ſile: & cætera tacitis permitte fatis.

ℭ De Alexandro.

Vā bene Macedoniæ Rex Alexander ꝑ qetem uiſa imagine præmonitus erat: ut uitæ ſuæ cuſtos eſſet diligentior: ſi eum

Vā bn̄ macedōiæ rex Alex. Alexāder macedo uidit i ſōniis imaginē neſcio q̄ eū admonētē: ut diligētior eēt ſuæ uitæ cuſtos. qm̄ peſtifera Caſſādri māu piturus eēt: qđ ēt factū ē. nā iolas Caſſādri fr̄ pincerna erat alexandri: & nup uenerat: ita q̧ facultatem dedit accuſare uolentibus Caſſandrum. & nō nulli proxime uenerant qui dicerent.

ℭ Hānibalis &c. Proſeqf externa & prio de Hāni. dicēs. Sōniū quoq; Hāni. ducis Cartha. ut. i. quēadmodū ſup. fuit deteſtādū ſāguini Ro. ita ſup. fuit certæ. i. nō fallētis nec falſæ p̄dictiōis. i. p̄nūtiationis. Cuius. ſ. Hāni. nō tātū uigiliæ: ſup. fuerūt hoſtiles: ſed ēt ipa qes. i. dormitio fuit hoſtilis: ipo nr̄o. i. Ro. n. ꝑ qa: ipe hauſit. i. auide accepit i qete: iaginē. i. phātaſticā rep̄ſētationē: cōuēiētē ꝓpoſito & uotis ſuis: exiſtimauitq; iuuenē excelſiorē ſpecie mortali miſſū ſibi a ioue ducē italiæ iuadēdæ: cuius. ſ. iuuēis mōitu nullā. i. nō ullā: nō ſecutus i ullā ꝑtē ueſtigia ſup. eius: hoc ē iuuēis: prio. i. a p̄ncipio: oculis. i. cōuerſiōe oculoꝝ ad ueſtigia eius: hoc ē quē iuuenē prio ſecutus ē nullo mō obſeruādo ueſtigia eius nec iueſtigādo oculis qs eēt (Sūt q legāt ſecutis: ut ſit oculis Hāni. ſecutis. i. ſequētibus ī nullā ꝑtē prio) mox. i. paulo poſt reſpiciēs (ſi eēt ſecutis legēdū: legerē ēt reſpiciētibus) pone. i. poſt ſe: uolūtate igēii hūani ꝓna. i. icliata aut appetēte. (ſed noue dedit adiectiuo ꝓna gerūdiū i di) ſcrutādi uetita aīaduertit ſerpētē imēſæ magnitudinis ꝓterētē. i. ante faciē eius terētē & ꝓculcātē īpetu cōcitato oē qc qd fuerat obuiā: & ita idicauit Hāni. ſimlr faciēdū: poſtq;. i. & poſt: & aīaduertit poſt eā. ſ. ſerpētē: nibos. i. uentos pluuioſos erūpētes cū magno fragore cæli. i. aeris hoc ē cū magno tōitru: & lucē. i. fulgētē a iuolutā tenebris caliginoſis. deinde attonitus. ſ. ex tā horribili rerū facie: interrogauit: qdnā mōſtri eēt & qd portēderet. i. porro. i. in futurū tēderet & p̄mōſtraret: hic. i. tūc dux. ſ. q apparuerat ei prio ut Iuuēis diuia ſpecie: nūc ut ſerpēs formidabilis: īqt tu uides uaſtitatē. i. aut amplitudinē italiæ ſic obruēdā aut uaſtationē italiæ p te futurā: ꝓīde. i. iō: ſile & ꝑmitte cætera fatis tacitis. i. nō diuulgatis p te: aut tacitis. i. tacēdis: ut diues iacceſſos ubi ſolis filia lucos &c. i. nō accedēdos: & Aut illaudati neſcit Buſiridis aras. i. nō laudādi: aut nihil qđ laudes habētis. Aut lege: tacitus ut ſit tu tacitꝰ ꝑmitte cætera fatis. ☞ Quā bn̄ &c. Recitat ſōniū Alexādri macedonū regis: quo mōitꝰ qdē fuerat piculū uitare ſed cōſiliū uitādi defuit: qa fidē nō adhibuit. Duplex. n. ē donū dei & ſcire qd uites aut facias: & cōſiliū ac aius uitādi ſeu faciēdi. Et cōtra aliud ē ueꝝ p̄dicere: aliud p̄dictis fidē mereri. Vn̄ de caſſandra dr̄ æneī. ii. Tūc ēt fatis apit caſſādra futuris Ora dei iuſſa nō unq̄ credita teucris Ordo ē. Quā. i. o q̄tū bn̄ p̄mōitus erat.

ASCēſius

OLI. Antipatrē cū filiis egisse:ut alexādrū ueneno necarent.qđ cū illi dicerēt pſente cassandro:tū ille qđ audes i qt dicere hoies q tā pcul uenerūt:nulla nobis iniuria affectos cauillari:& ille inqt:eo magis qa: pcul uenerūt scire nō possumus qđ idicāt.hic ē inqt illa Aristo.Ironia q utiſ.ut i utrāq; partē arguat.deide cū uidisset Cassāder more Prisco adorari Alexādrū qa res noua eēt risū statim psecutus est.Alexāder idignatus capillis manibus iniectis:ipsum terq; q̄terq; terræ collisit.Haud multo post:sicut antea dictū est ex Anthiocho rege Cassander poculū uenenatū Alexādro ppinauit.Venenū autē frigidā a q̄ fuisse de nonacride regione q guttatim de petra stillat:q aq nō nisi in ungulis eq uel asini deferri pōt.hāc aquā cū hausisset Alexāder:subito dolore pfusus est:alexāder natus est anno ab ur be cōdita.ccclxxxv.teste Solino capitulo de Asia. quo die flagrauit templū Dianæ ephesiæ.Cic.de natu.de.li.ii.Diana cū i partu olympiadis adesse uoluisset domo abfuit.De cuius morte Iustinus li.vii.Plinius & Herodotus.sed i primis Plutar.in uita alexādri. Ab illo Cassandro: erat.n. antipatris filius q paulo post somniū uenit. sed anteq̄ uēiret illū i somniis uiderat. Adiecto uersu græco.Sūt q dicūt hūc fuisse uersum.

Alexādri mors

Alexādri Dies Natalis

Eleuat.minuit trāslatio ut diximus a cumulo.dicit aūt credendū non esse.

Longe idulgentius.Hoc somniū Cice. li.de diuinatiōe refert .dicit.n. Quid illi duo somnia q celeberrime cōmemorant a stoicis.quis tandem pōt cōtenere unū de Simonide:q cū ignotū quēdā pie ctū mortuū uidisset.eūq; humasset: haberetq; i aio nauim cōscēdere moneri uisus est ne id faceret.ab eo quē sepultura affecerat:si nauigasset eū naufragio eē piturū:itaq; Simōidē redisse piisse cæteros q tū nauigassent. Indulgētius. Indulgētiores fuere dii in Simonidē q̄ in alexādrum. Simonides Liricus fuit a quo Simonidia metra dicunt. Cōsilii firmitate.Non.n.satis erat in sōniis pdixisse exitū.nisi etiā pdictū caueret . nā pdictio mali magis nocet nisi cautio adhibet.Corroborauit admōitiōi q̄ uiderat in somniis consiliū adhibuit. Aeternitati.qa liricū carmen scripsit.cuius postea per aliquot a nnos memoria mansit diuturnior.Iuxta illud Propertii.At non ingenio quæsitū nomen ab æuo:Excidet igenio stat sine morte decus. Ignotis.peregrinis.Virgilius.Nudus in ignora palinure iacebis harena.

Simōides

ēt cauēdi piculi cōsilio fortuna istruere uoluisset. Nāq; Cassādri pestiferā sibi dexterā sōnio prius cognouit:q̄ exitu sēsit.existimauit.n.se ab illo iterfici cū eū nūq̄ uidisset.Interposito deide tēpore: postq̄ i cōspectū uenisset:nocturni met⁹ patefacta imagine:ut Antipatri filiū esse cognouit: adiecto uersu græco: q fidē sōniorū eleuat: preparati iā aduersus caput suū ueneficii: quo occidisse Cassādri manu credit: suspionē animo repulit.

De Simonide Poeta.

Longe idulgētius Di i Poeta Simonides: cuius salutarē iter qetē admonitionē con filii firmitate roborauerūt. Is.n. cū ad litus nauē appulisset:ihumatūq; corpus iacēs: sepulturæ mādasset: admonitus ab eo: ne pximo die nauigaret: i terra remāsit:q ide soluerāt:fluctibus:& pcellis:i cōspectu eius obruti sūt . Ipse lætatus est: qđ uitā suā sōnio q̄ naui credere maluisset. Memor āt bñficii elegātissimo carmie æternitati cōsecrauit. Melius illi:& diuturnius : i aīs hominū sepulchrū cōstituēs:q̄ in desertis : & ignotis arenis struxerat.

ASCĒsius. Alexāder.s.magnus:rex macedōiæ:iagie uisa p qetē.i.dū dormiret:pmōitus dico erat:ut eēt diligentior custos uitæ suæ:qa dictū ei erat q potio letalis p Cassādrū afferebat.si fortūa uoluisset istruere eū ēt cōsilio.i. ppo sito & uolūtate p donū cōsilii:cauēdi.i.fugiēdi piculi.Nāq; prius cognouit sōnio.i.i sōnio & simlachro sibi oblato p sōniū:dexterā Cassādri pestiferā.i.afferētē pestē.i.potionē letale:q̄ sensit.i.pcepir exitu.i.euētu sup. dexterā eius.Enī p qa:īpe existiauit se iterfici ab illo.s.cassādro:cū nūq̄ uidisset eū.Deide tpe.s.aliqto:interposito postq̄ uēisset i cōspectū.s.alexadri imagie nocturni metus patefacta.i.cū agnouisse illū eē a quo iterfici uisus fuerat: ut.i.postq̄ cognouit sup.Cassandrū eē ātipři filiū:adiecto uersu græco q eleuat.i.diminuit & minoris facit fidē sōnior.i.q d sōniis hři possit:repulit aio.i.reiecit ex aio suspitionē ueneficii.i.potiōis letalis & i motē ueneni ne câtis:q stygis aq ptē fuisse traditū ē pparati iā:qa allatia a Cassandro:aduersus caput suū.i.i pniciem uite eius: quo.s.ueneficio aut uenenata potiōe credit occidisse.i.occubuisse:māu cassādri.s.ipm porrigētis. Lōge idulgētius.Ordo est.Dii sup.egerūt aut fecerūt aut pmōuerūt:idulgētius.i.affectātius illi opitulādo:i Simonide sup. poeta:q̄ in alexandro:qa in Simonidē simul & pnoscēdi piculi beneficiū & fugiendi cōsiliū cōtulere: in alexandrū tm̄ pnoscēdi. Vñ addit Cuius.s.Simōidis poetæ admōitionē salutarē.i.salutiferā:iter qetē.i.factā iterqescēdum: roborauerūt.i. stabiliauerūt & cōfirmauerūt firmitate cōsilii.Enī p qa:is.s.Simōides:cū appulisset nauē ad littus:& mādasset sepulturæ:corpus iacēs.s.i littore naufragio facto a mari eiectū:ihumatū.i.isepultū:admōitus ab eo.i.eius corpis umbra aut spū(p sōniū aut sōnū ut qdā textus hñt:sed uacat cū pris dixerit iter qetē)ne nauigaret die pxio.i. pxie futuro:remāsit i terra:illi q soluerūt.s.naues ide.i.ab ea terra.i.q eo die nauigabāt obruti sūt.i.sopiti & coopti flub9,& pcellis.i.undis ipetuosis & uētosis:i cōspectu cius.s.symōidis stātis adhuc in littore:Ipse.s.simonides Lætatus est q maluisset credere .i.cōmitter q̄si fidei:somnio.i.uisiōi nocturnæ q̄ naui uitā suā.Aūt pro sed:īpe consecrauit æternitati memoriam beneficii.s.accepti ab eo quē sepeliuerat:carmine elegātissimo:constituens illi.s.defuncto sepulchrum melius & diuturnius in animis hominum: quā struxerat.scilicet prius in harenis desertis & ignotis.hoc est in littore peregrino.

THE. Per somniū admonitus Vetustā qdā exemplaria.non habēt illa uerba per somniū.Sed dūtaxat ab eo admonitus. Memoriā.Antiq codices legūt.Memor āt:ut uerbū consecrauit ad umbram referas a qua monitus.

OLI. Crœsi Sõniũ

EFficax & illa. Crœsus rex Lidiæ duos filios habuit unũ mutũ alterũ icolumẽ. pr̃ aũt uidit isõniis illũ q uocalis erat ferro piturũ eẽ. curauit igit̃ ut oẽ telũ remoueret̃ ab eo. ipsum ẽt cũ æqlibus suis cũ qbus uiuere cõsueuerat: sine telo esse uolebat. deniq; eũ nihil agere pmittebat: quo posset ferro pire forte ita accidit ut eo tpe ap imẽsæ magnitudinis totã illã regionẽ uastaret. agrestes uero ad regiã cõ uenere petẽtes attim. q uenatione delectabat̃ qbus rex ita respõdit. istrumẽta se q dẽ daturũ. retia. canes filiũ ue ro nõ cõcessurũ metuẽs somniũ qd̃ uiderat: Eodẽ tpe uir qdã externus ad Crœsum uenerat rogãs regẽ ut cæ

ℭ De crœso.

EFficax & illa qetis imago: q̃ Crœsi regis animũ maximo prius metu: deinde etiam dolore confecit. Nam e duobus filiis: & i genti agilitate: & corporis dotibus præstantiorem: imperiiq; successiõi destinatum Atym: existimauit ferro sibi ereptum. Itaq; quicquid ad euitandam de nuntiatæ cladis acerbitatẽ ptinebat: nulla ex parte patria cura cessauit auertere. Solitus erat iuuenis ad bella gerenda mitti. domi detentus est: Habe bat armamentariũ omnis generis telorum copia re fertum: id quoque amoueri iussit. gladio cinctis co mitibus utebatur. uetiti sunt propius accedere: ne cessitas tamen aditum luctui dedit. Cum enim in gentis magnitudinis Ap: Olympi montis culta crebra cum agrestium strage uastaret: inusitatoq; malo regium imploratum esset auxilium: filius a patre extorsit: ut ad eum opprimendum mitteret̃ eo quidẽ facilius quod non dentis: sed ferri sæuicia in metu reponebatur. Verum dum acri studio in terficiendi suem omnes sũt itenti: ptinax casus im minẽtes uiolentie lãceam: petẽde feræ gratia mis sam i eũ detorsit: & quidẽ eam potissimum dexte rã nefariæ cædis crimine uoluit aspergi: cui tutela filii a patre mãdata erat: quãq; Crœsus imprudẽtis homicidii sanguine uiolatam: hospitales ueritus deos: supplicem sacrificio expiauerat.

dẽ suã expiaret. Interrogatus qs eẽt. unde ueniret respõdit. Adrasti filius: sum uelut alii dicũt Mi degordii fratrẽ meũ iuitus occidi. & a patre pul sus rebus oĩbus priuatus. tũ rex misericordia ca ptus. eũ cæde expiauit & in regno retinuit. deĩde Adrasti (sic. n. de noie pr̃is appellabat̃) cognita industria. rex ei filiũ attim cõmẽdauit. Sed cũ tã dẽ pcibus agrestiũ uictus eẽt rex ut filiũ cõcede ret. misit i uenationẽ Adrasto prius magnope cõ mẽdatũ. forte casus ita tulit. ut hũc adolescẽtem uenationẽ uersantẽ adrastus cũ hastã torqret in aprũ: ifeliciter attim mediũ trãsfixerit: & occide rit. q cũ mortuus ad patrẽ delatus eẽt: i magnos qstus lachrymasq; resoluit pr̃. & ipsum pcipuæ accusabat adrastũ q cui filiũ demãdasset: is po tissimũ occidisset. Adrastus se nihil expurgans: mortẽ nõ respuebat: Rex ubi uidit illũ casu non uolũtate cædẽ illã ppetrasse & ppea ipatiẽter do lẽtẽ uita donauit q̃tũ i se fuit: sed cũ funus attis psecutus ẽ adrastus. i eius sepulchro seipsũ q̃si iferias occidit. ℙ Destinatũ. deputatũ. Virgi. Et q me destinat aræ. ℙ Strage qa multi agrestes pibãt: nã strages d̃r cæsorũ corporũ ruina. ℙ Nõ dentis. Sic quoq; Herodo. tradit hac rõne filio cõcessisse ut ad uenationẽ iret. qa. s. nõ dente sed ferro mo riturũ sõniauerat. ℙ Sacrificio expiarat. hic mos a græcis sũptus ẽ: ut q homicidiũ ppetrasset a re gibus expiaret̃. Oui. fast. Ha nimiũ faciles q tri stia crimia cædis: Flũinea tolli posse putatis aq. ℭ Efficax &c. Affert triste sed uerax somniũ crœ si lidorũ regis ditissimi & ut uideri uoluit beatis simi dicẽs. Et. i. ẽt illa imago. i. repsentatio aut ui sum qetis. i. sõnii: q̃ cõfecit animũ crœsi regis: pi us maximo metu: deinde etiã maxio dolore: fu it sup. efficax. i. effectũ reddẽs qd admõuerat. Nã crœsus existimauit. s. sõniãdo atym pstãtiorẽ de duobus filiis. i. iter duos filios quos habuit: & . i. simul: igẽti agilitate. s. corpis: & dotibus sup. cæ teris corpis. Nã agilitas quoq; dos corpis: qa tñ ex sptũ pueit: nã nõ p corpis mole sed pro spiritus uiuacitate agiles sumus: ur̃ distinguere dotes corpis ab agilitate ut iter dotes corpis sint q̃ a corpe depẽdẽt: ut pceritas. i. pulchritudo. robur mẽbrũ species &c. pstãtiorẽ dico & destinatũ. i. aĩo crœsi additũ & ut dñt ordiatũ: successio ni ipii. i. regni lidiæ. Itaq; qa id existiauerat: cura pr̃ia. i. pr̃na: nulla. i. nõ ulla: nõ cessauit ex ulla parte: auertere. i. amouere & ipedire: qcqd ptinebat ad acerbitatẽ cladis denũtiatæ. s. in sõnio iuitãdã. i. accelerãdã. (Textus fere habet euitandã: sed contraria sit sentẽtia: nã auertere: qd̃ euiter ẽ nolle euitare) Iuuenis. s. Atys: solitus erat mit ti. s. a patre: ad bella gerenda: & sup. post somniũ patris: detẽtus est domi. Iuuenis habebat armamentariũ. i. re positoriũ armorũ refertũ copia oĩs generis telorũ pater sup. iussit id quoq; amoueri. s. a filio. Iuuenis utebat̃. s. prius: comitibus cĩctis gladio: sup. postmodũ hi uetiti sunt accedere ppius. s. ad iuuenẽ: tñ necessitas. i. uiolẽtia ieuitabilis fati dedit luctui. i. dolori patris: aditũ. i. accessũ: hoc ẽ ansam & mediũ quo fieret. Quũ. n. ap. i. por cus siluester: igẽtis magnitudis: uastaret. i. destrueret uasta reddẽdo. s. fata aut uieta: mõtis olympi q illic quoq; est nã q̃ttuor i locis ponit̃ olympus: cũ crebra strage. i. pstratione & nece agrestiũ. s. colonorũ q ipm pellere aut i terficere sperabãt: & auxiliũ regiũ eẽt iploratũ: malo iusitato. i. cõtra malũ isuetũ: filius extorsit. i. multa pce q̃si ui obtinuit: ut mitteretur ad opprimẽdum eũ. s. aprũ. quidẽ. i. certe eo facilius sup. extorsit: q nõ sæuitia dentis: quo aper armatus est sed ferri reponebatur in metu: nam existimauit pater in somniis filium sibi ferro adem ptum. Verum dum oẽs qui cum Aty missi erant: sunt intenti acri studio interficiendi suem: idest porcum sup. syluestrẽ: hoc est aprũ illum: casus pertinax uiolẽtiæ iminentis. i. instantis necessitatis. hoc est a fato prædestina tus: detorsit in eum. s. iuuenẽ hoc est filium regis Atym: lanceã. i. hastã aut cuspidẽ missam gratia feræ petẽdæ . i. ut uulneret aprũ ferocẽ: & qdẽ. i. certe ptinax ille casus: uoluit eã dexteram potissimũ. i. p oĩbus aliis: cui tuto

Destinare

Homicidia reges expiabant

ASCẽsius

la filii erat mādata a patre:hoc est dexterā Adrasti iunioris:aspergi crimīe cædis nephariæ.i.filii eius a quo de parricidio purgatus fuerat & a quo custodiā filii receperat:quāq;.i.& q̄ dexterā:hoc ē cuius dexteræ totū: hoc est adrastū:uiolatū sanguie homicidii ipruderis.i.ab iprudēte cōmissi:qa iprudēs fratrē occiderat:crœsus uerītus deos hospitales:(qa.n.Adrastū hospitio susceperat ueritus ē si eū nō iuuaret deos hospitales.i.hospitalitatis authores habere inimicos)expiauit sacrificio supplicē.i.supplicantē ut sit pars p̄ toto.i.dextera p̄ hoīe.Crœsus & huic errori ueniā dedit:sed Adrastus nō admissa uēia seipsum tanq̄ iferias Atys iteremit:ut Oliue. recitat.Quapropter historiarum narratione illius recitatione contentus fere supersedeo.

OLI. Nec Cyrus qdem.Astiages medorum rex uidit in somniis filiam suā mādanē urina totā asiā inundasse:ut tradit Herodotus.ut uero Iustinus refert: uidit ex naturalibus filiæ quā unicā habebat:enatā esse uitē cuius palmite oīs asia obūbraref:cōsulti aruspices responderūt ex filia nasciturū eē nepotem qui totam Asiā imperio subigeret:eiq; regnum adimeret.Quo responso territus Astiages;neq; claro uiro neq; ciui filiā suam ne paterna maternaq; nobilitas nepotis animos extolleret:sed ex gente obscuratum temporis persarū Cambisi mediocri uiro in matrimonium tradidit.Ac ne sic quidem somnii metu deposito grauidā ad se filiā iussit acciri:ut sub aui oculis partus necaretur:natus infans daf occidēdus Arpago regis archanorū participi.Is ueritus ne si ad filiā mortuo rege uenisset imperiū:quia nullum Astiages uirilē sexū genuerat:illa necati infantis ultionē:quoniam a patre nō potuisset:a ministro exigeret.Mithridati pastori regii pecoris puerū exponendum tradit.Forte eodē tēpore & ipsi pastori natus filius erat uiuus ut Iustinus refert:ut alii uolūt mortuus:eius igif uxor audita regii infantis expositione:rogat summis p̄cibus sibi p̄ferri ostēdiq; pueṝ.cuius p̄cibus fatigatus pastor reuersus in siluā iuenit iuxta infantē canē feminā paruulo ubera p̄bentē:& a feris a litibusq; defendentē.motus:& ipse misericordia:q; mota esse canē uiderat:puerum refert ad stabula:eadem cane anxie prosequente:quem ubi in manum mulier accepit:ueluti ad notam allusit:tantusq; in illo uigor & dulcis quidā blandientis infantis risus apparuit:ut pastore ultro rogaret:suum pro illo partū exponeret:permitteretq; sibi siue fortunæ ipsius:siue spei suæ gratia pueṝ enutrire:atq; ita p̄mutata sorte paruulorū:hic p̄ filio pastoris educaf:ille pro nepote regis exponif nutrici deinde nomē spago fuit:qa canē Persæ sic uocāt.puer deide iā adultus cū iperio usus inter pastores eēt:cyri nomē accepit.mox rex inter ludētes sorte delectus:cū p̄ lasciuiā cōtumaces flagellis cecidisset:a parentibus puerorū q̄rela regi delata ē idignātibus a regio seruo igēuos hoīes seruilibus uerberibus affectos:ille accersito puero & interrogato qd ita eēt:cū nihil mutato uultu fecisse se ut regē respōdisset:admiratus cōstātiā:in memoriā sōnii respōsiq; reuocaf:atq; cū:& uultus & similitudo & expositionis tp̄a & pastoris cōfessio cōuēirēt:nepotē agnouit & q̄m defunctus sibi somnio uideref:agitato iter pastores regno:animū minacē dūtaxat i illo fregit. cæterum

De Cyro.

Nec cyrus qdē Supior: iuictæ fatoṝ necessitatis:puulū argumētū ē:cuius ortus ad iperium totius Asiæ spectātis: maternus auus Astyages: duos p̄nūtios sōnii frustra discutere tētauit.Mādanē filiā suā: q̄ sīgete uiderat urina eius oēs asiaticas gētes inūdasse: ñ Medoṝ excellētissimo:ne ī eius familiam regni decus transferref: sed Persarū modice fortūæ uiro collocādo: natūq; Cyriū exponi iubendo.quia similiter q̄etis temporibus existimauerat: genitali p̄te Mādanes: enatā uitē eo usq; creuisse: donec cunctas dominationis suæ partus iumbraret.frustratus est.n.seipse:Nepotis felicitatē:cœlestium iudicio destinatam: humanis consiliis impedire conando.

Harpago filius epulādus apposītus Harpago amico suo ifestus i ultionē seruati Nepotis filiū eius iterfecit:epulādūq; p̄ri tradidit. Sed Harpagus ad tp̄s dissimulato dolor:odiū regis i uidictæ occasionē distulit. Interiecto tp̄e cū adoleuisset Cyrus:dolor orbitatis admōitus:scri.ei:ut ablegatus ab auo i p̄sas fuerit:ut occidi eū puulū au⁹ iussterit:ut b̄nficio suo seruat⁹ sit:ut regem offēderit. ut filiū amiserit:hortat: ut exercitū paret:& p̄nā ad regnū uiā igrediaf:medoṝ trāsitionē pollicitus.Ep̄lā qa palā ferri neqbat regiis custodib⁹ oēs aditus obsidētib⁹:exēterato Lepori iserit:Lepusq; i Persas Cyro ferēdus fido seruo tradif auitaq; retia sūt:ut sub specie uēatiōis dolus lateret.Lectis ille l ris:eadē sōnio aggredi iussus bellū medis ifert.Astyages meriti sui i Harpago oblit⁹:sūmā belli i eidē cōmittit. q exercitū acceptū stati Cyro p̄ deditionē tradit regisq; crudelitatē p̄fidia defectiōis ulcisci:qd ubi Astyages audiuit.cōtractis ūdiq; auxiliis ipē i p̄sas p̄ficisci:& prio ipetu Persaṝ acies i fugā couertit:qb⁹ fugiētib⁹ m̄res & Vxores eoṝ obuiā occurrerūt:orāt ut i p̄liū reuertanf:cūctātib⁹ illis sublata ueste obscœna corpis ondunt rogātes nū i uteros matrū & uxoṝ uellēt refugere:Hac rep̄̄si castigatiōe i p̄liū redeūt:& facta ip̄̄siōe quos fugiebāt fugere cōpellūt.In eo p̄lio Astyages capif:cui Cyr⁹ nil aliud q̄ regnū abstulit:seq; in illo nepotē magis q̄ uictorē egit.Supior.iō dixit qa fuit et Cyrus iferior:de quo i Catōe maiore mēta Ci.dicit.ad quē Alex.cū uēisset: illi arbores sua māu isitas ondit.Argumētū:idiciū.Prænūcios:q̄si duo p̄sagia.Mādanē:declarat sōnia q̄ fuer p̄nūcia ort⁹ cyri:q ūiuersæ asiæ i patur⁹eēt.Frustrat⁹.uel iqt frustra tētauit.qa dū ulē fata cauer i ipa fata icidit.

Cyri duo

ASCēsius. Nec Cyrus &c.Recitat sōniū hitū de Cyro de quo qa Oliue.satis p̄lixe differit:Ordo ē.Nec.i.& non: & qdē Cyrus superior.i.prior tp̄e(nā fuit eo alter Cyrus posterior)est non paruulum:immo magnum argumentum .i.approbatio:aut medium probandæ necessitatis fatorum inuictæ:idest ineuitabilis:Cuius:scilicet Cyri:ortus idest natiuitatis:spectantis ad imperium totius asiæ: Astyages auus maternus: quia pater Mandanes matris eius: tentauit frustra discutere:idest dissoluere & irritos facere duos prænuncios:idest duo præsagia somnii. Si loco relatiui:cuius ponatur antecedens Cyri.ordo fit.Astyages auus maternus Cyri frustra tentauit excuto-

re diuos prænuncios. Forte legendum ſit diuos prænuncios: ſed duo illi ſomnia fuiſſe dicunt: alterum quo uidit Mandanen totā regionē urina ꝓfundētē: alterū quo uidit ex eadē uitē enatā cuius palmites totā aſiā umbra ſua tegerent)ꝓnuncios dico ſomnii.i. qui erāt in ſomnio ꝓnuncii ortus Cyri ſpectantis ad imperiū totius aſiæ tentauit aūt diſcutere: collocando.i. uxorē dando Mandanen filiam ſuam: nō excellētiſſimo medorū ne decus regni transferret in familiā eius(ꝙ.i. qa uideret urinam eius.ſ. mādanes filiæ ſuæ inūdaſſe.i. obruiſſe aut unda quadā inuoluiſſe: oēs gentes aſiaticas: & ita ſomniorū interpretes dicebāt unde urina ſit ꝓditurū partum qui totius aſiæ imperiū occuparet)ſed collocando eam uiro modicæ fortunæ perſarū.i. habenti modicum fortunæ inter pſas; uidelicet cambyſi: & iubendo Cyrū natum.ſ. ex Mandane: exponi.i. foras ferri in deſertū aut Silueſtrem aliquē locū feris deuorandum quia exiſtimauerat ſimiliter temporibus quietis.i. cū dormiret: uitem natā genitali parte mandanes creuiſſe eo uſq;.i. donec inumbraret: ideſt umbra ſua tegeret: omnes partes dominationis ſuæ.ſ. Aſtyagis. deinde probat ꝙ fruſtra tentauit: enim pro quia: ipſe fruſtratus eſt ſe conando impedire cōſiliis humanis fœlicitatem nepotis: ſcilicet Cyri: deſtinatam.i. illi addictam iudicio cæleſtium.i. deoꝝ.

ℭ De Dionyſio.

Ntra priuatū autem habitū Dionyſio ſyracuſano adhuc ſe cōtinēte. Himera quædā: nō obſcuri generis fœmina: iter qetē opinione ſua cœlum conſcendit: atq; ibidem deoꝝ omnium luſtratis ſedibus: animaduertit præualentem uirum flaui coloris: lentiginoſi oris: ferreis cathenis uinctū: Iouis ſolio: pedibuſq; ſubiectum. interrogatoq; iuuene: quo gratia cōſyderādi cæli: duce fuerat uſa: quis nam eſſet: audiuit illum Siciliæ atq; Italiæ dirum eſſe fatum: ſolutumq; uinculis: multis urbibus exitio futurum: quod ſomniū poſtero die ſermone uulgauit. Poſt: quā deinde Dionyſium inimica Syracuſarū libertati: capitibuſq; inſontium in feſta fortuna cœleſti cuſtodia liberatū: uelut fulmen aliqđ ocio ac trāquillitati iniecit: Himera eum: mœnia inter effuſam ad officium: & ad ſpectaculum eius turbam intrantem ut aſpexit: hunc eſſe: quem in quiete uiderat: uociferata eſt. Id cognitum tyrāno: curā tollende mulieris dedit.

Ntra priuatum autem habitum. Antequam Dionyſius Syracuſarum regnū occuparet: cum adhuc priuatus eſſet mulier quædam exiſtimauit ſe in cœlum aſcendiſſe: & ſibi ducem datum eſſe qui cā duceret per cœlum: ut regiones illas contemplaretur: cum ad Iouem itroducta eſſet: uidiſſe ſub eius pedibus catenatū iuuenem: quo ſoluto magnum exitium Syracuſanis immineret: Interiectis deinde aliquot annis: cū Diōyſius Rex creatus eſſet: & ciues obuiam prodirent offlcii gratia in his etiam multæ matronæ erant: quæ diis ſupplicationes facerent. Ingreſſo igitur ciuitatem cū mulier illum cōſpicata foret magna uoce clamauit: hunc illum Iuuenem eſſe quē uiderat in ſōniis. & hoc mulieris dictū adeo excitauit animū Dionyſii: ut eam de medio tolli iuberet. Occupauit autem imperium. xxv. ſuæ ætatis anno: & regnauit annis. xlii. teſte Cice. li. v. Tuſculanorum qſtionum. ꝩ Priuatum habitum. non habentē imperium. ꝩ Himera: nomen erat mulieris. ꝩ Lentiginoſi: lentiginum pleni: qui color in rubrum ſemper tendit. Eſt enim lētigo in uultu nota rubicunda. ꝩ Effuſam: ex ædibus tam offlcii q̃ ſpectaculi gratia. ꝩ Tollēdæ: iterficiēdæ mulieris. OLI. Himera Lētiginoſus

ℭ Intra priuatum &c. Narrat ſomnium himeræ ſiculæ mulieris de Dionyſio tyranno: dicens. Autem pro ſed dionyſio ſyracuſano: ideſt ſyracuſis in ſicilia orto: continente ſe adhuc itra habitum priuatum.i. hoīs priuati: hoc eſt nullo fungētis magiſtratu aut impio.i. cū Dionyſius nōdū regnum ſiciliæ p tyrannidē occupaſſet. Quædā fœmina non obſcuri.i. latis clari generis himera.ſ. nomine: cōſcēdit ſua opinione: ideſt quantū opinata eſt cælum iter quietē.i. dum qeſceret atq; ſedibus deorū omniū luſtratis.i. circū inſpectis ibidem animaduerti t uirum præualentem: coloris flaui.i. ut dicunt rufi: & oris lentiginoſi.i. facie in qua multæ erāt lētigies.i. maculæ ſubrubræ: uīctū.i. ligatū catenis ferreis; ſubiectū ſolio.i. regali ſedi: & pedibus iouis ſicut tyranni ſub martyrū pedibus a nr̄is ſculpunť & pingunť. & Iuuene quo duce.i. cuius ductu fuerat uſa gratia cōſiderandi aut cōſcēdendi cæli: interrogato quiſnā eſſet.ſ. ille uinctus: audiuit illum eſſe dirū fatū.i. pniciem aut flagellum ſiciliæ atq; italiæ: & ſolutū.i. ubi eſſet ſolutus: futurū multis urbibus exitio.i. ad exitiū & euerſionē. quod ſomniū ipa himera uulgauit ſermone.i. narrādo multis: die poſtero.i. eā noctē īſeq̄nte deinde poſtq̃ fortuna inimica libertati ſyracuſaꝝ & ifeſta.i. uim inferēs: capitibus inſontiū.i. innocentū: iniecit Dionyſium liberatū cuſtodia cæleſti: qa id ſignificabat ꝙ pedibus iouis ſubiectus iacebat: ipſum nō exiturū in pniciē niſi q̄do dii eū ſoluerēt.i. q̄do id pmitterēt: iniecit dico ocio ac trāqllitati uelut fulmē aliqđ: tunc ſup. himera ut.i. poſtq̃ aſpexit eū itrātē mœnia iter turbam effuſam ad officiū.i. honorē debitū ei exhibēdū obuiā ꝓdeūdo. & ſpectaculū eius: quia in regali pōpa ſpectabatur: uociferata eſt.i. uoce magna clamauit: hunc.ſ. Dionyſium eſſe: quē uiderat inquiete.ſ. uinctum ſub ſolio iouis. Id cognitum tyranno.i. ubi tyrannus id cognouit dedit tyrāno: ſcilicet Dionyſio: curam mulieris tollendæ.ſ. de medio uiuentium: ne talia uociferando coniurationem concitaret. ASCēſius

ℭ Mœnia intrantem. Dionyſius Hermocratis. F. ut ſyracuſas optimis ciuibus orbatam facilius occuparet: eos qui parum proſpere bellum geſſerant aduerſus Carthaginenſes: proditionis accuſauit: quorum partim damnati: partim fuga ſaluti ſuæ conſuluerunt. formidoloſo mox ingruēte bello: ad exercitum cum imperio neceſſario miſſus eſt. unde reuerſus ingenti fauore exceptus a popularibus inſidias in ſe parari ſimulauit: impetratoq; corporis præſidio Tyrannum ſe conſtituit. hiſtoriæ partem recitat Polyænus Strategematon. y. THE.

OLI. ℭ Altioris ſomnii. Cice. lib. i. de diuinatione. mater inquit Dionyſii eius qui Syracuſanorum Tyrannus fuit: ut ſcriptum apud Philiſtiũ eſt: & doctũ hominem & diligentem: & æqualem temporum illorum: cum prægnãs hũc ipſum Dionyſium aluo contineret: ſomniauit ſe peperiſſe ſatyriſcum: huic interpretes ſomniorum: q gallicei in Sicilia tum nominabantur: reſponderunt eum quem peperiſſet clariſſimum Græciæ diuturna cum fortuna fore. ⁋ Satyriſcum. paruum ſatyrum. eſt enim diminutiuum græcum nam diminutionẽ formæ græcæ ſũt aliæ in: αριον ut ανθρωπαριον homuncio. aliam in ιδιον ut στιχιδιον uerſiculus. alia in ισκος ut λογισκος indum

Saty-riſcus

oratiuncula. Et ſicut beatus Auguſt. dicit delu ſa gentilitas pro diis celebrabat Faunos: Satyros Nymphas. ſũt autem Satyri animalia diu uiuentia: aduncis naribus & cornua in frõtibus habentia. Caprinis pedibus homuncionum ſimilitudinem referentia. naſcũtur autem teſte Plinio & habitant in receſſu inſulæ Canopeæ in finibus æthiopiæ: & præter figuram nihil oris humani. ſatyriſcum ergo quaſi aſperum corruptorẽ. ⁋ Potentiſſimum. quia Satyri mira agilitate corporis mouentur. ſunt enim ut diximus homelli Syluestres. nudi. mordaces: ſaltatores. ⁋ Clariſſimum quia pro diis habebãtur Satyri. ⁋ Certo euentu: id re uera fuit. nam & Italiæ partem cum Sicilia nõ minimam imperio tenuit.

Tutioris ſomnii mater eiuſdem Dionyſii: quæ cũ eum conceptum utero haberet: parere uiſa eſt Satiriſcum: conſultoq; ꝓdigiorum interpretæ: clariſſimum: ac potẽtiſſimum Graii ſanguinis futurum: certo cum euentu cognouit.

ℭ De Amilcare.

AT carthaginẽſiũ dux Amilcar: cũ obſideret Syracuſas inter ſoniũ uocẽ exaudiſſe credidit nũtiantẽ futurum: ut ꝓximo die in ea urbe cœnaret. Letus igitur perinde: ac diuinitus promiſſa uictoria: exercitũ pugnæ cõparabat. in quo inter Siculos: & Pœnos: orta diſſenſione: caſtris ei⁹ Syracuſani ſubita irruptione oppreſſis: ipſum intra mœnia ſua uinctum pertraxerũt. Itaq; magis ſpe: quã ſonio deceptus: cœnauit Syracuſis captiuus: non ut animo præſumpſerat: uictor.

T carthaginenſium dux. Amilcar pœnorum dux: dum ſyracuſas Siciliæ urbem clariſſimam obſideret: exiſtimauit ſe in ſomniis audiſſe uocem nunciantem. fore: ut ſequẽti die Syracuſis cœnaret. qđ ſomnium cum ad uictoriam pertinere arbitrat⁹ eſſet exercitum inſtruxit ad pugnam. ut potiretur urbe. ſed forte ita accidit: ut inter pœnos & Siculos tranſfugas qui erant i eius exercitu maxima oriretur diſſenſio: quam Syracuſani ſentientes eruptione facta pœnorum caſtra cepere: & amilcarem uictum in urbem traxere ubi cœnauit captiuus. & hoc pacto impletum eſt eius ſomnium non autem eo quo animo præſumpſerat. ⁋ Inter ſiculos. uel qui tranſfugerant. uel certe qui cum carthaginenſibus ſocia arma coniunxerant & conſœderati erãt. ⁋ Magis ſpe. quia credebat ſe uictorem cœnaturum ſed uictus cœnauit.

ASCẽ-ſius. ℭ Altioris alii legunt tutioris: tangit autem ſecundum ſomnium factum de Dionyſio ſed matri eius dicens. Mater eiuſdem Dionyſii: fuit ſup. ſomnii altioris: ideſt ſublimioris: & diuinioris aut profundioris & occultioris ſignificationis. Quæ: ſcilicet mater cum haberet eum: ſcilicet Dionyſium conceptum utero: uiſa eſt ſup. ſibi: parere ſatyriſcum: ideſt paruum ſatyrum: ideſt animal cornutum & aduncis naribus & pedibus caprinis: & interprete prodigiorum conſulto: ideſt interrogato conſilium: cognouit cum certo euentu: ideſt qđ euentus qui poſtea contigit certum reddidit: ſup. partum ſuum: hoc eſt Dionyſium: futurum clariſſimum atque potentiſſimum ſanguinis graii: ideſt græcanici: ſup. ſuo tempore. ⁋ At carthaginen. dux. Recitat ſomnium Hamilcaris ducis carthaginen. non ſatis feliciter ab eo interpretatum: nam cum ſibi promiſſum ſomniaſſet ſe poſtridie eius ſomnii ſyracuſis cœnaturum: urbem ex eo ſomnio capere ſperans ipſe captus in ea cœnauit. Ordo eſt. At: ideſt econtrario: quaſi dicat non ſimili euentu Hamilcar dux Carthaginẽ. credidit exaudiſſe ideſt manifeſte audiuiſſe: inter ſomnium: id eſt ſomniando: cum obſideret ſyracuſas urbem primariam ſiciliæ: uocem nunciantem futurum ſup. eſſe: ut cœnaret proximo die in ea urbe: quam obſidebat. Igitur ipſe lætus perinde: id eſt ſimiliter ac: ideſt ac ſi: uictoria promiſſa ſup. eſſet diuinitus: id eſt a deo (poſſunt tamen ſine uerbo dici ablatiui in deſignatione ſequælæ poſiti) cõparabat: ideſt congregabat aut inſtruebat exercitum pugnæ: ideſt ad pugnam contra ſyracuſanos. In quo: ſcilicet exercitu collecto ex ſiculis qui partes carthaginen. fouebant & ex penis: diſſenſione orta inter ſiculos & pœnos: quia neutri alteris parere uolebant: Syracuſani uidentes exercitus diſſenſionem: caſtris eius: ſcilicet Hamilcaris oppreſſis: id eſt poſtquam oppreſſerant caſtra eius: ſubita irruptione: quam faciebant ægreſſi portis: pertraxerunt ipſum: ſcilicet Hamilcarem: uinctum: intra mœnia. Itaque: id eſt & ſic ipſe deceptus magis ſpe quam ſomnio: non enim falſum erat ſomnium: ſed ſtulta ſpes eius fecit ipſum falſo interpretari: cœnauit ſyracuſis: id eſt in ſyracuſanorum urbe: captiuus: non uictor: ut preſumpſerat: id eſt inaniter præceperat animo: id eſt opinione. Vbi quod Valla diligenter ſcripſit: meminerit lector præſumptio & præſumptuoſus: item præſumere a doctis ferenũquam accipi in uulgata ſignificatione.

THE. Cice. locus ℭ Altioris. In antiquis exemplaribus habetur tutioris & caſtigatius. ⁋ Prodigiorum interprete. Cicero. de diuinatione libro priore. Huic inquit interpretes portentorum: qui Galleatæ tum in Sicilia nominabantur: reſponderunt: ut ait Philiſtus & cætera. Sed eorum uatum nomen apud eum deprauatum corrige monitu Parrhaſii Galeotæ nam Stephanus ait. τινὰς δέ φησι γαλεώτας μάντεων εἶδος σικελόν. Aliqui tradunt inquit Galeotas in Sicilia uates eſſe. Sed hæc a Parrhaſio diſtinctius epiſtolicarum quæſtionum. iii.

CDe Alcibiade.

Alcibiades quoq; miserabilẽ exitũ suũ haud fallaci nocturna imagine speculatus ẽ. quo.n. Pallio amicæ suæ dormiẽs optũ se uiderat: eo iterfectus: & isepultus iacẽs: cõtectus ẽ.

CDe duobus Arcadibus.

Proximũ somniũ : & si paulo est lõgius: pp nimiã tamẽ euidentiã ne omittatur: ipetrat. Duo familiares Arcades iter una facientes: Megarã uenerunt: quorũ alter ad hospitẽ se cõtulit: alter in tabernã meritoriã diuertit. Is: qui in hospitio erat: uidit in somniis comitẽ suum orantẽ: ut sibi Cauponis insidiis circũuento subueniret: posse.n. celeri eius accursu se imminenti periculo subtrahi: quo uiso excitatus psiluit tabernãq; in qua is diuersabat: petere conatus est. Pestifero deinde fato eius humanissimũ propositum tanquã supuacuũ dãnauit: & lectũ: ac somnũ repetiit. Tũc idem ei saucius oblatus obsecrauit: ut qui uitæ suæ auxilium ferre neglexisset: neci saltem ultionẽ non negaret. Corpus enim suum a caupone trucidatũ: eum maxime plaustro ferri ad portam stercore coopertum. tam constantibus familiaris præcibus cõpulsus: protinus ad portam cucurrit. & plaustrum: quod in quiete demonstratum erat: compræhẽdit. Cauponemq; ad capitale supplicium perduxit.

Alcibiades quoq; miserabilẽ. Lysander Lacedæmonius atheniẽses diu obsessos tãdẽ i suã ptãtẽ redegit & oẽm reip. statũ pmutauit ipositis trigita ptoribus q in totidẽ euasere tyrãnos. quorũ prius Critias fuit. q cũ uideret Alcibiadẽ plurimũ grã & auctoritate ualere apd Pharnabazũ psaꝝ regẽ scripsit Lysandro nisi daret opam ut de medio tolleret Alcibiades: nihil eoꝝ q athenis cõstituerat ratũ fore. Lysander ubi hoc cognouit misit ad Pharnabazũ nũciũ q diceret Laced.æmões renũciare illi societatẽ q cũ Rege erat nisi uel mortuũ uel uiuũ ad se mitteret Alcibiadẽ. Pharnabazus clemẽtiã & fidẽ suã maluit q opes regias minui. Itaq; duos misit. Fusimenũ uel ut alii Susametrẽ & Bagoũ. q Alciadẽ iterficerẽt. Hi cũ nõ auderẽt ferro aggredi uiꝝ fortissimũ: ligna itulerũt: & tuguriũ. in quo cũ amica qdã erat: Alcibiades: icẽderũt. Ille strepitu flãmæ excitus uestimẽta oia sup ignẽ iniecit. & cũ familiari seruo & amica euaserũt: sed tandẽ a multitudine militũ occidit. tũ mortuum mulier ueste sua opertũ cremauit incendio tugurii. De hoc uiro dicetur i cap. de mutatione casus & fortunæ. OLI- Alcibiadæ mors.

Proximũ sõniũ: Excusat plixitatẽ sõnii qd narraturus ẽ. q Ci. lib. de diui. ita pdit. Cũ duo qdã Archades familiares iter una facerẽt & Megarã uẽissent: ad cauponẽ alterũ diuertisse ferũt: alteꝝ ad hospitẽ: q cũ cœnati qescerẽt cõcubia nocte uisũ eẽ i sõniis ei q erat i hospitio: illũ alteꝝ orare: ut subueniret q sibi a caupõe pararet interitus: eũ prio pterritũ sõno surrexisse. dĩde cũ se collegisset. idq; uisum p nihilo habẽdũ eẽ duxisset recubuisse. tũ ei dormiẽti eũdẽ illũ uisum eẽ rogare ut qm̃ sibi uiuo nõ subuẽisset: mortẽ suã ne iultã eẽ pateret: se iterfectũ in plaustrũ eẽ a caupone cõiectũ: & supra stercus iniectũ: petere ut mane ad portã adesset priusq̃ palustrũ ex oppido exiret. hoc uero somnio eũ cõmotũ. mãe bubulco p̃sto ad portã fuisse: q̃sisse ab eo qd eẽt i plaustro. illũ pterritũ aufugisse: mortuũ erutũ eẽ: cauponẽ re patefacta pœnas dedisse. qd hoc sõnio dici diuinius põt? Euidẽtiã: qa adeo pspicuũ ẽ ut ñ sit ptermittẽdũ. Megarã: urbẽ græciæ: & ẽ ntũs huius nois Megara formatus ab actõ græco sicut crathera. Circũuẽto. Decepto. Diuersabat. Diuertere Hospitabat. nã diuerteẽ: ẽ ad diuersa uertere seu de uia i hospitiũ: uñ diuersoriũ locus ad quem Diuersoriũ de uia diuertimus. s. domus hospitalis. Dãnauit. Quia seipsum accusabat: q eiusmodi sõniis crederet. Necis saltẽ ultionẽ: Ne cẽtũ erraret ãnos: qa iusti & isepulti cẽtũ errabãt ãnos. Vir. cẽtũ errãt ãnos. uolitãtq; ea flũina circũ. Luc. Vmbraq; erraret crassus iusta. Capitale. qa magr̃atibꝰ tradidit: ut eũ capite pũirẽt.

CMegarã. Megara ciuitas ad Isthmum mediis Atticæ Bœotiæq; finibus: in umbilico Peloponesi: nomẽ habuit a Megareo: quẽ genuit Apollo uel Aegeus ex Pãdione natus Erechthei filio: cui pater extitit Vulcius: uel ab asperitate regionis: ut alii sentiunt. Hæc ex Strabone Pausaniaq; & Stephano. quæ tunc a nominatiuo formaretur si megar in eo casu dici posset: id quod apud auctores inuenit nemo. THE.

CAlcibiades &c. Ordo ẽ. Alcibiades quoq;. i. et. q. d. nõ mõ Hamilcar: sed & Alcibiades atheniẽ. speculatus est: idest uidit: imagine. i. repræsentatione nocturna. i. facta per quietem: haud. i. non fallaci: quia ita euenit ut speculatus est: sed forte non ita ut spera uerat. Eni p qa: ipse interfectus & iacens insepultus: sic derelictus ab interfectoribus missis a Pharnabaso; contectus est. i. coopertus & in rogum missus eodem pallio amicæ suæ. i. concubinæ: quo pallio ipse dormiens uiderat se opertum. Somniauerat enim q amica sua se nudũ pallio suo cooperiret: quod ad illã ingressus illi narrauit: sed cũ tuguriũ incensum esset a pcussoribus: & tñ elapsus est: in fuga oppressus & interfectus: tãtisper insepultus iacuit donec amica eodẽ incendio elapsa ipsum pallio suo coopiret. Proximũ &c. Textus est apertus & lectu iocundus: Ordo tamẽ nequis eũ desyderet est. Somniũ pximũ: id est qd proximo loco narrabit: etsi. i. q̃q̃ est longius. s. q̃ par sit: paulo. i. modico. i. licet sit aliquãtulũ prolixũ: tamẽ impetrat. i. obtinet ne omittat: propter euidentiã: quia tam euidens & manifestum est. Duo arcades familiares iter se facientes; idest euntes aut eundo una. i. pariter: uenerunt megaram : idest in eã urbẽ quorum alter contulit se ad hospitem idest amicum cum quo hospitalitatem habebat : eam autem est ut gratis reciperent & reciperentur hospites mutuo : quotiens alter ad alterius se diuerteret ædes alter : idest reliquus qui non habebat illic hospitem diuertit in tabernam meritoriam; idest mercede recipientem aduenas: hinc forte tractum ASCẽsius

est q̄ taberna uulgo pro caupone accipiatur: cum sit ex tabulatis & asseribus constructa potius ad uendendas res quam ad recipiendos hospitio homines apta. Is qui erat in hospitio uidit in somniis comitem suum: idest socium itineris orantem ut subueniret sibi circumuento insidiis cauponis: enim pro q̄a: dixit sup. se posse subtrahi piculo imminēti: quia caupo parabat eum iugulare & paulo post iugulauit: celeri accursu eius. s. qui in hospitio erat: quo uiso: idest somnio excitatus: scilicet is qui in hospitio erat: prosiluit: scilicet extra hospitium & conatus est petere: idest adire tabernam in qua is: scilicet alter diuersabatur. Deinde damnauit: idest reprobauit propositum suum humanissimum: idest pietate humana dignissimum: tanquam superuacuum: fato eius scilicet comitis sui pestifero: idest letali illi: & repetiit lectum ac somnium: tūc idem: scilicet comes: oblatus & saucius: idest uulneratus in necem usq̄: obsecrauit: idest ob sacra rogauit: ut ipse qui neglexisset ferre uitæ suæ auxilium: non negaret saltem neci: idest cædi ultionem. Enim pro quia: sup. dixit: corpus suum trucidatum: id est truculenter cæsum a caupone: idest domino tabernæ: ferri plaustro: idest uehiculo: maxime: idest præcipue tum: idest eo tempore quo hæc dicebat: ad portam coopertum stercore: idest fimo immundo ut nemo quæreret quid id eueheret. Is sup. qui in hospitio erat compulsus tam constantibus precibus familiaris sui: cucurrit protinus: idest e uestigio ad portam: & comprehendit plaustrum: idest currum aut uehiculum: quod demonstratum erat in quiete: & perduxit: scilicet criminando ipsum apud iudices cauponem ad supplicium capitale: id ē mortale quod de eo sic conuicto sumptum est.

ℭDe Miraculis. Caput. VIII.

Vlta et īterdiu: & uigilantibus acciderūt: pinde ac tenebrarū: sōniiq̄ nube inuoluta: quæ: q̄a unde manauerint: aut qua ratiōe cōstiterint: dignoscere arduū est merito miracula uocentur. Quorū e magno aceruo i primis illud occurrit, Cū apud lacū Regillū Aulus Posthumius dictator: & Tusculanorum dux Mamilius Octaui⁹ magnis uiribus inter se concurrerent: ac neutra acies aliquādiu pedem referret: Castor: ac Pollux Romanarum partium propugnatores uisi hostiles copias penitus fuderunt.

OLI.

Vlta etiam interdiu & uigilantibus. Transit ad capitulum de miraculis: quæ ueluti somniis cæcitatis nube adūbrata hominibus apparuerunt: nam miracula sunt cognitu difficillima sicut somnia.

Miracula

sunt autem. Miracula quæcūque præter naturæ usum eueniunt. ℣ Constiterint. Qua ratione. facta sint & euenerint.

Vm apud lacum. Hanc historiam Liuius libro secundo commemorat de miraculo uero nullam prorsus mentionem facit: tantum dicit ædem Castori dictatorem uouisse: nec id affirmat: sed ita ferri dicit. Plutarchus uero & Cice. auctores sūt: q̄ dum Romani cum Tusculanis bellum haberent duce Aulo posthumio dictatore: & apud lacum regillum pugna commissa ad mitum dici tracta foret: & in neutram partem uictoria inclinaret: uisi sunt Pollux & Castor pro Ro. fortiter pugnare: qui copias hostium pœnitus profuderunt. Diony. libro sexto post pugnæ narrationem. In hac inquit pugna dicit posthumio dictatori: & qui cum eo erant in acie equitibus apparuisse duos iuuenes: & forma magnitudine longe superiores uiris: quos nunc nostra natura nutrit: pubescereq̄; incipientes: ducentes equitatū roma. & qui obuiam latinorum irent ferientes hastis: propellēntesq̄; & cohortantes socios postq̄; fugam latinorū captionēq̄; castrorum suorum inclinante iam die in uesperis uisi esse in Romano foro eodem habitu adolescētes dicuntur duo: bellicas induti lenas: proceriq̄ & pulcherrimi eandem habentes ætatem: faciemq̄ seruantes tanquam redeuntium ex prælio: specie pugilum equosq̄; madidos sudore adducentes: ascendentemq̄ aiunt de inde utrunq̄; equos abluere ad scaturiginem: quæ manat iuxta templum uestæ: lacum faciens profundum paruum multis cursitantibus & siquid esset ab exercitu noui discere postulantibus: narrasse eos pugnam ut fuerat: & q̄ uicissent Romani nuntiasse: discēdētesq̄; inde dicūt eos ex foro a nemine uisos amplius: die postero acceptis litteris a dictatore cognouerūt de apparitiōe numinū ī p̄lio: & eos fuisse Castoris & Pollucis simulacra.

Castor & Pollux in acie Romana pugnant.

ASCĒsius.

ℭMulta etiam & cætera. Transit ad narranda miracula: quæ præsertim uigilantibus diuina non humana ope uisa sunt: unde magis stoice quam epicurice sentit. Epicurei enim negabant deum curare mortalia: aut quicquam miraculi in terris facere. unde Horatius de miraculo quod circa thus liquescens per se in aris fieri dicebatur: dicit sermonum libro primo. Credat iudæus apella: Non ego: nanque deos didici securum agere æuum: Nec siquid miri faciet natura deos id. Tristes ex alto cæli demittere tecto. & cætera. Ordo textus nūc est. Multa etiam acciderunt interdiu: idest durante die quasi intra diem: & uigilantibus & ita licet tam nocte quam interdiu tamen non somniantibus ut superioribus: perinde ac: id est non aliter quam si fierent inuoluta nube tenebrarum & somnii: quæ quia arduum: id est difficile est dignoscere: idest discernendo noscere: unde emanauerint: idest orta sint: aut qua ratione constiterint: idest facta sint: uocentur merito miracula: quorum scilicet miraculorum illud: quod proxime sequetur occurrit: scilicet memoriæ: imprimis e magno aceruo: id est cumulo exemplorum. deinde incipiens narrare dicit. ℣ Quum & cætera. Recitat miraculum castoris & pollucis. ordo est. Quum Aulus Posthumius dictator: idest summo illo magistratu a quo non licebat puocare: sed audiendum erat eius dicto: fungens: & Octauius Manilius dux Tusculanorum: concurrerent inter se magnis uiribus: ac neutra acies: neque Romani dictoris: neque tusculani ducis: referret: idest retroferret recipiendo se in castra: pedem: scilicet: suum aliquandiu: idest per plusculum temporis. Castor & pollux: dii illi ex fratribus geminis facti: uisi: idest apparentes: propugnatores: idest defensores partium Romanarum: fuderunt: idest prostrauerunt penitus copias hostiles: utpote tusculanas.

OLI.

Tem bello macedonico. Pub. Vatinio Cice. lib. de na. deo. Et in nostro inquit populo & in cæteris deorum cultus religionūq; sanctitates existunt in dies maiores atq; meliores: idq; euenit non temere: nec casu: sed quod etiam præsentiam suam diui declarant: ut apud Regillum bello latinorum: cum po-stumius dictator cum Octauio Manilio Tusculáo prælio dimicaret: in nostra acie Castor & Pollux ex equis pugnare uisi sunt: & recenti memoria iidem tyndaride Persem uictum nūciauerunt. P. enim Vatinius auus huius adolescentis: cum ei præfectura reatina Romá uenienti noctu duo iuuenes in equis albis dixissent regé Persem illo die captum: senatui nunciasset: primo quasi temere de republi. locutus esset: in carcerem coniectus est. Postea a Paulo litteris allatis cum idem dies constitisset: & agro a senatu & uacatione donatus est: nec illud prætermittā: licet non ad rem. sed quia simile est huic: quo tē-pore Cato erat Vticæ: quidam nocte ueniens nū-ciauit Catoni die tertia ante cōmissum certamen castra Scipionis capta fuisse: Cæsaréq; uictorem Scipionem & Iubam cum paucis euasisse: reliq̄s copias funditus deletas: hoc legitur in uita Catonis. ¶ Reatinæ præfecturæ: quia præfectus erat reati: ac si diceres preturæ uicentinæ erát quædá præfecture ad quas mittebátur a prætore Vrbano præfecti: ut fundi: & formiæ ceræ: priuernū: anagnia: reate: norsia: arpinum: & alia. ¶ A paulo: Scilicet Aemilio: de quo supra dictum est in capitu. de ominibus. ¶ Vacatione. Immunitate: & ut uulgo dicimus exemptione. ¶ Lacū Iuturnæ; Nymphæ. Iuturna fons iuxta numicum fluuiū dictus ut quidam uolunt a Iuturna Turni sorore: quæ a Ioue compressa immortalitate donata est: & munici fluminis Nympha facta: iuxta hūc fontem ædes erat Castoris & Pollucis. ¶ Iuncta. Haud procul erat a fonte templum quod sponte sua uisum est aperiri.

Vacatio

iuturna

¶ De. P. Vatinio.

Tē bello Macedonico. P. Vatinius: Reatinæ præfecturæ uir: noctu urbē petens: existimauit duos iuuenes: excellentis formæ: albis equis residentes: obuios sibi factos nūtiare: die: q præterierat Perse regē: a Paulo captū: quod cum senatui indicasset: tanquam maiestatis eius: & amplitudinis: uano sermone contemptor: in carcerem coniectus. post: quam Pauli literis illo die Persen captum apparuit: & custodia liberatus: & insuper agro: ac uacatione donatus est.

Astorem uero: & Pollucem: etiam illo tempore pro imperio. P. R. excubuisse cognitum est: quo apud lacū Iuturnæ: suumq; equorumq; sudorem abluisse uisi sunt. Iunctaq; fonti ædes eorum: nullius hominum manu reserata patuit.

ASCENSIUS

¶ Item bello macedonico. Narrat secūdum miraculum quod per eosdem contigit dicens. Item Publius Vatinius uir præfecturæ reatinæ: idest unus eorum qui reati præfecti erant petens bello macedonico: id est quo tempore Paulus Milius Persam regem macedoniæ bello petiit: petens dico noctu urbem: scilicet Romam: existimauit duos iuuenes excellentis formæ: scilicet Castorem & pollucem: licet eos non agnouit: residentes sup. in: equis albis & sup. factos obuiam sibi: nuntiare persām regem: scilicet macedoniæ: de quo in titulo de omine dictum est: captum die qui præterierat: scilicet proxime: a paulo: scilicet, emylio. Quod: id est quam rem cum indicasset senatui: scilicet Romano: idest ordini senatorum: coniectus in carcerem tanquam contemptor maiestatis & amplitudinis eius: scilicet senatus: sermone uano: idest mendaci & futili: quale & senatui allatum non decuit: postquam apparuit litteris: idest per litteras: pauli: scilicet æmilii ad hoc missas. Persam captum illo die: quo uatinius indicauerat: ipse Vatinius & idest simul liberatus est custodia: id ē carcere noxiorum: & donatus est insuper: idest supra liberationem agro ac uacatione: idest immunitate & exéptione ab omni onere publico. ¶ Castorem uero & cætera. Affert tertium exemplum de iisdem: locutum autem de castore & poluce indicat particula etiam quæ consociatiua est. Atque ita tertium traditur de illis exemplum. In quo mirari possis cum græci sint quomodo Romanis qui ex troianis traxerunt originem toties opitulati sint Verum facile possit occurri: inter deos non esse simultatem: nisi homerus & eum insecutus Maro etiam deorum contentiones usq; ad uulnera interdū inducant. Non uenerē uulneratā dicunt dū filio suppetias ferret: unde illud æneidos. x. impersona ueneris. mea uulnera restant. Verum dicerent homerum & cæteros poetas in talibus figmentis hominū mores per deos exprimere uoluisse: quos & præsens miraculum imitandos innuit. Nam si aut ueros deos aut immortales & impatiibiles effectos credas: unde illis sudor? de quo iam dicemus. Vt cunque autem est constat Romanis persuasum esse Castorem & pollucem illis auxiliares sæpe fuisse. unde eos Horatius inuocat. Sic fratres Helenæ & cætera unde ordo est. Vero pro sed: cognitum est Castorem: & Pollucem excubuisse: idest uigilasse pro imperio Populi Romani etiam illo tempore: quo uisi sunt abluisse sudorem suum & equorum sup. suorum ex recenti pugna pro Romanis obita: apud lacum iuturnæ: scilicet nymphæ cuius lacus erat apud numicum fluuium: & ædes eorum: scilicet Castoris & Pollucis: iuncta idest proxima fonti: scilicet iuturnæ: patuit reserata nullius hominum manu: sed sup. deorum qui tamen credebantur homines fuisse. Sed mire dicit cum homines neget sudasse: non enim dii quātumuis strennuam nauarent operam sudarent: nisi dicas sudorem illum non fragilitatis aut agitationis nimiæ causá apparuisse: sed ut ex eo Romani scirent: quam acriter pro se dii illi certarant.

THE.

¶ Reatinæ præfecturæ uir. Non ex magistratu. sed oppido Reate: quod erat præfectura. de cuius significatu plura ianus in Commentaria Cæsaris & Liuium disputauit: ex Hygini constitutionibus & aliis auctoribus qui nondum prodierunt in Vulgus.

OLI. SEd ut cæterorum. Hoc miraculum & a Liuio primi punici belli libro primo memoriæ proditum fuit: qui quoniam non extat breuiter ab aliis ſic traditur. Romani ad peſtilentiam: reſponſo monēte: ad æſculapium Epidauro acerſendum decem legatos principe. Q. uin. Volumnio: uel potius Vgolino miſerunt. qui cum eo ueniſſent: & ſimulacrum ingens mirarentur. anguis e ſedibus ſuis elapſus uenerabilis: non horribilis per mediam urbem cum admiratione omnium ad nauem Romanam perrexit & ſe inuolutum tabernaculo conſpirauit: legati dum uehentes antium prouecti ſunt; ubi per moliciam maris anguis proximum æſculapii fanū petit: & poſt paucos dies ad nauem rediit: cum aduerſo Tiberi: ſubueheretur in proximam iſulam deſiluit: ubi templum ei conſtitutum: & peſtilentia mira celleritate ſedata eſt. Auguſtinus de ciuitate dei libro tertio. æſculapius īquit ab Epidauro Romā abiuit ut peritiſſimus Medicus in urbe nobiliſſima artem glorioſius exerceret. Ouidius libro ultimo Metamorphoſeon hanc late deſcribit hiſtoriam ſiue fabulam. ☞ Propēſum. Inclinatum extenſum. ☞ Humano conſilio. Q uia humana remedia non proficiebāt nec ulla in parte iuuabāt. ☞ Ab epidauro. De quo ſatis ſupradictū eſt. ☞ Fatalis ſalubris: hoc loco: in quo ſalus Populi Romani poſita foret. nam fatalis interdum mortalis dicitur. ut Virgilius. Scandit fatalis machina muros. ☞ Auctoritate ſua. Q uāq̄ nulla eſſet Po. Romano cum Epidauriis amicitia neq; ſocietas. ☞ Pari nāq;. Nō minus ſtudioſe inquit Epidaurii conceſſerūt q̄ Romani petierunt. ☞ Præſidium. Subſidium auxilium: ſed inter præſidium auxilium & ſubſidium hoc: intereſt ꝙ præſidiū alteri loco impoſitum utile ſit. ut milites in arce collocati p̄ſidium dicit: & datur uel imponitur ſemper p̄ſidium a potentioribus: auxilium ab externis. ſubſidiū qđ poſtea iuenit: & a minoribus dat: ſed cōfundit iſta ꝓprietas. & aliud ꝓ alio ſæpiſſime ponit.

Fatalis

ℂDe peſtilentia.

SEd ut cæterorum quoq; deorum propenſum huic urbi Numen exequamur. Triēnio continuo uexata peſtilētia ciuitas noſtra: cum finem tāti: & tam diuturni mali; neq; diuina miſericordia: neq; humano auxilio: īponi uideret: cura ſacerdotum inſpectis ſibyllinis libris: animaduertit: non aliter priſtinam recuperari ſalubritatē poſſe: quā ſi ab Epidauro Aeſculapius eſſet acerſitus. Itaq; eo legatis miſſis: unicam fatalis remedii opem autoritate ſua: quæ iam ī terris erat ampliſſima: impetraturam ſe credidit: neq; eam opinio decepit: pari nanq; ſtudio peritum; ac promiſſum eſt præſidium. e ueſtigioq; Epidauri: Romanorum legatos in templum Aeſculapii: qđ ab eorum urbe q̄nq; millibus paſſuū diſtat: ꝑductos: ut q̄cq̄d inde ſalubre patriæ laturos ſe exiſtimaſſent: ꝓ ſuo

ASCLEPIUS. ℂSed ut cæterorum quoq; &cæ. Ergo hactenus locutus eſt de miraculis Caſtoris & pollucis: Nunc uero exemplum affert de Aeſculapio qui in Serpentina facie conſpectus & Romam (aut eius loco malignus ſpiritus) delatus peſtilentiam ſedauit: quæ aut ſua ſponte erat ceſſatura aut non amplius a dæmoniis ipſis excitanda. Ordo eſt. Sed ut nos exequamur: ideſt ex ordine narremus: numen. ideſt diuinam potentiam: quoq;: ideſt etiam cæterorum deorum: ꝓpenſum: ideſt propitiam & īclinatam huic: ideſt noſtræ urbi: ideſt ad auxilium & defenſionem Romæ. Ciuitas noſtra: ideſt Romana: quia Romanus eſt qui loquitur: uexata: ideſt grauiter infeſtata triennio: ideſt ſpacio trium annorum: continuo: ideſt non interrupto peſtilentia: ideſt pernicioſiſſimo illo morbo: cū ipſa ciuitas uideret finem tāti & tam diuturni mali: neq; imponi miſericordia diuina: ideſt per miſericordiam dei: neq; auxilio humano: ut opera medicorum: Cura (ſi eſt nominatiui caſus ordo eſt) ſacerdotū animaduertit: ideſt conſiderauit libris ſybillinis lectis: ideſt poſtquā legerat libros ſybillinos in quibus continebantur fata romana aut ſi ablatiui caſus eſt ordo eſt. Ciuitas animaduertit cura: ideſt per diligentiam ſuam: inſpectis libris ſybillinis: ſalubritatem priſtinam: ideſt prioris ſtatus eorum: non poſſe recuperari aliter q̄ ſi Aeſculapius qui Apollinis filius propter peritiam medicinæ dum uiueret: habitus eſt: accerſitus: ideſt uocatis romanis ab Epidauro. Itaq;: ideſt & ita legatis miſſis eo: uidelicet epidaurū: ciuitas ſup. noſtra: ideſt Romana: credidit ſe impetraturam auctoritate ſua: ideſt per aut propter auctoritatem ſuam quæ erat ampliſſima in terris: unicā ideſt ſingularem opem remedii fatalis: ideſt a fatis ad hoc ordinati: uidelicet acceſſum æſculapii ad urbē. Neq; opinio decepit eam. ſ. ciuitatē Romanā. Nāq; pro quia: præſidium: ideſt protectorium ciuitatis Aeſculapii numen: eſt petitum: ſcilicet a Romanorum legatis; ac promiſſum: ſcilicet ab epidauriis; pari: ideſt æquali: ſtudio ideſt opera ſtudioſa: q; ꝓ qa: epidaurii: ideſt ciues epidauri urbis: inuitarant aut benigniſſime legatos Romanorū perductos eueſtigio: ideſt ſtatim audita petitione eorū priuſquā ueſtigia mutaſſent: unde & ſtatim dictum: ꝙ quaſi a ſtante & nihil adhuc moto quid factum aut heri aut futurum dicamus: in templum æſculapii quod diſtat ab urbe eorum; ſcilicet epidauriorum quinq; milibus paſſuum: inuitarunt dico: ideſt blande adhortati ſunt; ut ſumerent pro ſuo iure: ideſt auctoritate qua pollebant: aut pro ſuo arbitrio quicquid exiſtimaſſent ſe laturos; ideſt portaturos in urbem ſalubre: ideſt ſalutiferum patriæ: ſcilicet ſuæ hoc eſt Romæ: dicendo quicquid innuerunt penes ſe non eſſe numen dei ut illud traduci ſine ipſius aſſenſu poſſit: ſed ſiue ſimulacrum dei ſiue donarium aliquod peterent id illos laturos. Q uorum: ſcilicet epidauriorum indulgentiam: ideſt conceſſionem tam promptam: ideſt tam facilem & paratam: numen ipſius dei: ſcilicet æſculapii: ſecutum: ideſt ſubſecutum aut imitans; comprobauit: ideſt ratificauit obſequio: ideſt morigeratione cæleſti. uerba mortalium: ſcilicet epidauriorium: qui inuitauerant legatos ſumere quicquid ſalubre patriæ putarent; quod non potuiſſent præſtare ſine numinis obſequio. (Eſt autem obſequium ab obſequendo dictum: quando quis quod ſua ſpōte non ſequeretur: ob alterius uoluntatem aut utilitatem ſequitur. & facit. unde illud comicum Obſequium ami

cos ueritas odium parit. Quando ergo deus quod mortales promittunt & efficere nõ possunt comprobat: tūc obsequium praestat (Siquidem: idest quoniam: is anguis) quem Epidaurii: scilicet populi: uisum raro: sed nūquam sine magno bono ipsorum uenerati fuerunt: scilicet antea: in modum aesculapii: quia credebant in eius specie Aesculapium uideri).

ture sumerēt benignissime suitauerūt. quoꝝ tā prōptam idulgentiā: Numē ipsius Dei subsecutū: uerba mortaliū: coelesti obsequio cōprobauit. Siqdē is anguis: quē epidaurii raro: sed nunquā sine. magno ipsoꝝ bono uisum: in modū Aesculapii uenerati fuerunt: ꝑ urbis celeberrimas partes: nutibus oculis: & leni tractu labi coepit. triduoq́ iter religiosam oium admirationē cōspectus: haud dubiam ꝑse appetitae clarioris sedis alacritatē ferens: ad triremē Romanam perrexit pauētibusq́ iusitato spectaculo nautis: eo cōscendit: ubi Quinti Ogulini legati tabernaculum erat: inq́ multiplicē orbē: per summā quietē est cōuolutus. Tum legati perinde atq́ exoptatae rei cōpotes: expleta gratiarum actione: cultuq́ anguis a peritis excepto: laeti īde soluerunt: ac prosperā emensi nauigationē: post: quam Antium appulerūt: Anguis: qui ubiq́ in nauigio remāserat: prolapsus in uestibulo aedis Aesculapii: Myrto frequētibus ramis diffusae: supereminentē excelsae altitudinis palmam circundedit: perq́ tres dies positis: quibus uesci solebat: non sine magno metu legatorum: ne in triremē reuerti nollet. Antiensis tēpli hospitio usus: urbi se nostrae ad uehendū restituit: atq́ in ripā Tyberis egressis legatis: in insulā: ubi templum dicatū est: transnauit: aduentuq́ suo tēpestatē: cui remedio q̄sit⁹ erat: dispulit.

Salubre. q̄ patriae salutē afferret. Quorū tā. promptā. Quia non minus ipe deus uisus est cōcessisse Romāis: q̄ ipsi Epidauri cōcesserāt. Mitibus oculis. Quasi bōi aliquid Romanis ꝑmitteret. Leni tractu. Placido nō impetuoso mansueto: ut appareret foelicitatē afferre Romanis. Praeseferens. Ostēdens. dicimus. n. ꝑmefero: ꝑtefers: ꝑsefert: ostēdo dis. dit. nā qui ante se aliqd portat: illud sine dubio ostēdit. Pauētibus. Cū oēs terrore ꝑculsi essent & legati imprimis tā nouo miraculo: ille recta uia peruenit ad Tabernaculū Qu. Vgolini: & in eo q̄si sua sede cōstitit: locus autem ille dignior erat in triremi Romana. Multiplicē orbē. In mltas spiras & giros. significat autē longitudinē serpētis: qui multipliciter inuolutus est. Perinde atq́. Tanq̄ propositi sui cōpotes. Antium Volscorū ciuitas fuit: a q̄ oriunda fuit camilla Volscorum regina: distat ab ostia: teste Strabone. stadia. cc. & lx. In uestibulo aedis. Quia tēplū aesculapii erat in littore haud ꝑcul ab Antio. Mirto. Mirtus erat dēsis ramis: est āt arbor ueneri consecrata. unde Virgi. Veneri gratissima mirtus. Tyberis insulā. Exactis regibus senatus censuit: eorum bōa populo diripiēda tradere: ut ea ꝑda coactus Populus reges postmodum recipere non auderet. erat autē. Ager haud procul ab urbe regibus destinatus: quē graeci αρειοπαγον uocāt: qui Marti cōsecratus Martius deinde cāpus dictus est forte ita accidit, ut cū e ciuitate reges eiicerent: laeta seges i Agris esset: quae regibus dedicata erat: uerū tāto odio Romani flagrabant in reges: ut omnia quae regū forent diripienda & destruenda censerent: hanc igit segetem: qa uesci equos aut hoies Nephas esse ducebant: cū corbibus messem in profluentem deiecerūt culmus etiā segetis: obice nescio qua in medio alueo retentus creuit ad eā planiciē: ut longo tpe post solidata area ibi fierent aedificia: ubi etiā templū Aesculapii conditū est: & hunc locū insulā appellari testis est Ouidius lib. ulti. Metamorpho. Scindit in geminas partes circūfluus amnis Insula nomē habet Liuius de bonis regis: quae reddenda ante cēsuerant: res integra defert ad patres: ibi uicti ira uetuere reddi: uetuere in publicū redigi: diripienda plaebi sunt data: ut contacta regia ꝑda spem in perpetuū cū his pacis amitteret. ager Tarquinorū qui inter urbē & tiberim fuit cōsecratus Marti Martius deinde cāpus fuit forte ibi tamē seges farris dicitur fuisse matura messi: quem cāpi fructū qa religiosum erat cōsumere: desectam cū stramento segetē: magna uis hominū simul immissa corbibus fudere in Tiberim: tenui fluentē aqua ut mediis solet caloribus. ita in uadis haesitantis frumenti aceruos consedisse illitos limo. isulam deinde paulatim & aliis quae fert temere flumen eodē inuectis factā postea additas credo moles: manu quoq́ adiutū: ut tam eminens area: firmaq́ templis quoq́ ac porticibus sustinendis esset. Tempestatem. Pestem.

Coepit labi. i. serpere: ocul mitibus: & ita fauorabilibus & tractu leni: qđ placati aī indiciū erat: per celeberrimas ptes urbis: & cōspectas triduo. i. spacio triū dierū (hoc credo authore cōfirmatus ualla censet cōtra Seruiū per accusatiuū tpis etiā cōtinui nō esse uenustiorē locutionē) inter admirationē oium religiosam. i. uenerabūdā: prae se ferens. i. manifesta gestitione indicās & ostētās haud dubiā. i. certā alacritatē sedis. i. habitatiōis firmae clarioris: qa clarior multo erat Roma q̄ epidaurus: prexit ad triremen Romanā: qua. s. legati aduecti fuerāt: & nautis pauentibus spectaculo inusitato. i. ob inusitatū & insuetū spectaculū: anguis sup. cōscēdit eo. i. in eū locū nauis: ubi erat tabernaculū Quinti Ogulini seu hugolini legati. i. pricipis illius legatiōis: & est obuolutus per summā qetē: in multiplicē orbē. i. spirā & girū: unde ostēdit oblōgus fuisse. Tū legati per inde atq́: i. tāq̄ essent compotes rei exoptatae expleta actione gratiarū: quā epidauriis egerunt: & cultu anguis. i. modo colendi anguē: excepto. i. si dicat discito: a peritis. i. ab iis qui bene nouerant: nā antea apparuerat epidauriis. Vnde manifestū ē quod prius dixi: malignū spiritū i ea spē in qua quia hominē decepit dānatus est uoluisse ab homine coli) soluerūt inde. i. ab littore epidaurico laeti: emensi prosperā nauigationē. i. emetiendo mare prospera nauigatiōe usi

OLI.
Antiū
Mirto
ASCEsius

postq̃ appulerũt.s.trireme̾ suã:antiũ oppidũ illud haud ꝓcul ab Roma olim tũc sup.anguis q̃ remãserat ubiq; in nauigio: ꝓlapsus.i.labẽdo egressus circũdedit in uestibulo.i.ut dicũt.i.fani æsculapii: diffusæ myrto freque̾tibus ramis.i.habẽtis diffusam myrtũ arborẽ cuius frequẽtes erãt rami porticu ædis circũdedit dico.i.amplexus est:palmã.s.arborẽ excelsæ altitudinis supeminẽtẽ.i.myrtis.i.caput altius extollẽtẽ:& iis sup.cibis qbus anguis solebat uesci(ut uertis putaret)positis sup.ante eũ p legatos p tres dies:nõ sine.i.cũ magno metu legatorũ ne nollet(Id ẽ esset si dicatur ut nollet)reuerti in triremẽ:usus.i.per triduũ illud hospitio antiati:ut illud quoque templum religione deuinciret:restituit se aduehendum urbi nostræ:idest in urbem nostram:hoc est Romam.atq; legatis:scilicet Romanis egressis:scilicet naui in ripam tyberis anguis tranauit(aut antiqua orthographia transnauit)in insulam:scilicet uicinam:ubi templum est dicatum: scilicet Aesculapio postea: & dispulit suo aduentu tempestate:scilicet pestilentem:hoc est pestilentiam ipsam:cui ipse quæsitus erat remedium:hoc est effecit pro quo faciendo accersitus erat.

OLI. NEc minus uolũtarius i urbẽ nostram Iunonis trãsitus. Liuius. Cum iã humanæ opes egestæ a ueiis eẽnt:amoliri tamẽ deũ dona: ipsosq; deos:sed colẽtiũ magis q̃ rapientiũ mõ cœpere:nãq; delecti ex omni exercitu iuuenes pure lautis corpibus: cãdida ueste:qbus deportanda Romã regina Iuno assignata erat:uenerabundi tẽplũ iniere:prio religiose admouentes mãus ꝙ id signũ more uetusto nisi certæ gẽtis sacerdos attrectare nõ esset solitus:deinde cũ quidã seu spiritu diuino tactꝰ seu iuuenili ioco:uis ne Romã ire Iuno dixisset? annuisse cæteri Romani cõclamauerũt:inde fabulæ adiectũ ẽ: uocẽ quoq; dicẽtis uelle auditã motã certe sede sua parui momẽti adminiculis sequẽtis modo accepimus leuẽ & facilẽ trãslatu fuisse:integramq; in auentinũ æternam sedẽ suã quo uota Romani dictatoris uocauerãt ꝑlatã: ubi tẽplũ ei postea idẽ:qui uocauerat Camillus dedicauit. ℣ Iunonis mõetæ. Iuno moneta a monendo dicta est: ut sentire uidetur Cicero libro de diuinatione.dicit enim atq; etiam scriptum a multis cum terremotus factus esset: ut sue plẽa procreatio heret:uocem ab æde Iunonis ex arce extitisse:quo circa iunonẽ illã appellatã monetã.

Iuno moneta cur

De Furio Camillo.

NEc minus uolũtarius i urbẽ nostrã Iunonis trãsitus. Captis a Furio Camillo Veiis: milites iussu iperatoris simulachrum Iunonis Monetæ:quod ibi præcipua religione cultum erat in urbẽ tralaturi:sede sua mouere conabãtur:quorum ab uno per iocum iterrogata Dea: an Romam migrare uellet:uelle se respondit. Hac uoce audita:lusus in admirationem uersus est. Iamq; non simulacrum:sed ipsam cœlo Iunonem petitam portare se credentes:læti in ea parte Auentini montis:i qua nũc templũ eius cernimus: collocauerũt.

De simulacro Fortunæ.

FOrtũæ ẽt muliebris simulacrũ: qđ ẽ i Latina uia ad q̃rtũ miliariũ eo tpe cũ æde sua cõsecratũ:quo coriolanũ ab excidio urbis maternæ ꝑces repulerũt nõ semel:sed bis locutũ cõstitit:priꝰ his uerbis.rite me mr̃onæ uidistis:riteq; dedicastis.

FOrtunæ muliebris.Cum Coriolanus in exiliũ missus eẽt:ꝙ frumentum distribui populo uetaret ad ætruscos ꝓfugit & ab his imperator electus urbẽ magnis copiis inuasit:& eã graui obsidione ꝑmebat missi sunt ad eum primo legati qui agerent de pace cũ eo:q̃ nihil obtinere potuerunt:iterũ idẽ missi:nõ recipiunť in castra.missi deinde sacerdotes cũ isulis æq; sine effectu redierũt:stupebat senatus:trepidabãt populus:uiri:ac pariter mulieres iminens exitium lamentabanť:tũc matronæ ad Veturiã matrẽ coriolani Voluniãq; uxorẽ frequentes cocunt:id publicũ cõsiliũ:an muliebris timor fuerit paꝝ cõstat ꝑuicerũt certe:ut & ueturia magno natu mulier:& Volumnia duos paruos ex Martio ferẽs filios secũ in castra hostiũ irent:& q̃ armis uiri defendere urbẽ non possent.mulieres ꝑcibus lachrymisq; defenderẽt:ubi ad castra uentũ est:nunciatũq; coriolano adesse igens mulierũ agmẽ:ut qui nec publica maiestate in legatis nec in sacerdotibus tanta offusa oculis animoq; religiõe motus est multo obstinatior aduersus lachrymas muliebres erat:deinde familiaꝝ qdã qui insignem mœstitia inter cæteras cognouerat Veturiã inter nurum nepotesq; stantem nisi me frustanť inquit oculi:Mater tibi cõiunxitq; adsunt:& liberi:coriolanus prope ut amens cõsternatus a sede sua cum ferret matri obuiæ cõplexũ . mulier in irã ex precibus uersa:scire inqt uolo:priusq̃ cõplexũ accipiã ad hostẽ ne an ad filiũ uenerim captiua Mater ne. in castris tuis sim:in hoc me lõga uita:& infœlix senecta traxit ut primo exulẽ:deinde te hostẽ uiderẽ:potuisti populari hãc terram quæ te genuit:quæ te aluit.nisi te peperissem Roma nõ oppugnareť: multa isuper addidit cõplorando:qbus:& uxoris & paruuloꝝ fletibus motus:Matrẽ cõplexus expugnasti inqt irã meã.patriam ꝑcibus huius motus cuius utero delatus sum q̃uis merito mihi iuisam dono:cõtinuoq; agrũ Romanum hostilibus armis liberauit:in cuius rei memoriã senatus:censuit tẽplũ fortunæ muliebri dedicãdũ in latina uia ad quartũ lapidẽ:ubi res acta fuerat:qm̃ fortunatiores in liberanda patria fuerãt mulieres q̃ uiri:nã ut inqt Liui. nõ suiderunt laudes suas mulieribus uiri Romani adeo sine obtrectatione alienæ gliæ uiuebať.huius igiť deæ simulacrum bis locutum fuisse tradunt auctores.℣ Rite uidi. Tũ cũ uobis ꝓpitia fui.℣ Rite dedicastis. Quia simulacrũ illud dedicarũt mĺieres.Plu.dicit:ꝙ mĺieres collata pecũia simulacrũ illđ cõpararũt & dedicarũt.

Fortuna muliebris

ASCẽsius. ℭNec minus &c. Affert miraculum quod sub Camillo factum uult a iunone:quod ne laboremus scire: quomodo fieri potuerit Liuius satis explicat:non uere contigisse:sed nutu simulacri cum forte simul interrogaretur & moueretur inuentum fabulæ locum ut dicatur respondisse:uolo Mutorum ei(ut sunt simulachra) loquelæ sunt eorum nutus. Author tamen deam uere locutam iterpretatur:quod si est dæmonem in simulacro

locutum facile dixerimus. Ordo est. Nec.i.& non: & trāsitus Iunonis.s.monetæ in urbē nostram.s.romam: non sup. fuit: minus uoluntarius. immo æq; uoluntarius ac transitus æsculapii. Enim pro quia: Veii urbe potente i italia: captis a furio Camillo: qui uir clarissimus & alter ab Romulo urbis conditor est habitus: milites.i. qui ꝑ bello gerendo æra merebant: translaturi seu tralaturi iussu imperatoris: in urbē nostrā.i. Romā: simulacrū Iunonis monetæ a monēdo dictæ: quod.s.simulacrum erat cultū ibi.i. Veiis: præcipua religione: conabant moue‑re.s. ipsum simulacrum: sup. a sede sua: ab quorum.s.militū: uno: dea iterrogata per iocum an uellet migrare.i. transire habitatū romā: respondit (ut Liuius sentit nutu) uelle sup. se. Lusus.s. iocularis: quia non serio interrogauerat: uersus est in admirationem: hac uoce audita. Iamq;.i. et iam hoc est deinceps: milites læti credentes se portare non simulacrū: sed ipsam iunonem petitam cælo.i. de cælo translatam: collocauerūt sup. ipsum. simulacrum in ea parte montis auentini: in qua nos cernimus (de tempore suo loquitur author) iam enim non extat: templum eius: scilicet iunonis. Ex his patet: Romanos & cæteros gentiles distinxisse simulacra deorum ab ipsis diis & deabus. Verum in hoc erabant: q eos quorum simulacra ponebant deos esse credebāt: quinetiā deos fieri posse putabant aut deos in ea descendere: sed hæc alibi sunt disputanda. ⁋ Fortunæ &c. Vt probet exemplū superius cuius fides maxime Vacillat: affert exemplum simulacri fortunæ muliebris quod bis locutum dicit: sed haud dubie dæmonum fraude qui in simulacris subinde loquebantur ut in uita Bertholomei apostoli legimus. Ordo est. Simulacrum etiam: non solum Iunonis: sed etiam fortūæ muliebris quæ mulieres fortunare credebatur (ut uero Plutarchus in eo libro quem de fortuna Romanorum & uirtute Alexandri scripsit: docet Romani plurimum fortunæ debere putandi sunt: sed stulto errore ad hoc inducti sunt ut fortunam deam credunt: ad quam dicit iuuenalis. Nullum numen habes si sit prudentia: sed te Nos facimus fortuna deam. cæloq; locamus. Et ideo Augustinus in libro primo de ciuitate dei: non a fortuna sed a deo Romanos imperium accepisse ut autoramentum & mercedem uirtutum sentit) quod sup. simulachrum est in uia latina ad quartum miliarium.s. ab urbe: consecratum eo tempore cum æde sua: quo præ:es maternæ: idest ueturiæ matris & uxoris Coriolani.s. Martii a Coriolis deuictis agnomen illud sortiti: repulerūt idest retro abire fecerūt Coriolanum: scilicet Martium ut dixi filium. Veturiæ ab excidio urbis: scilicet romæ: simulachrum dico fortunæ &cæ. constitit locutum non semel sup. tantum: sed bis prius non dicam priusq̄ consecratum esset: ne sit repugnantia in uerbis: sed prius: idest priore loco: aut ut dicunt uice: his uerbis. O matronæ uos uidistis me rite & dedicastis merite. ergo post consecrationem locutum est.

ℭ De Valerio Publicola.

VAlerio autem Publicola COS. q post exactos reges bellū cū Veientibus: & Etruscis gessit: illis Tarquinio pristinū imperium restituere: Romanis nuper partam libertatē retinere cupientibus. Etruscis: & Tarquinio i cornu dextro: prælio superioribus: tantus terror subito incessit: ut nō solū uictores ipsi pro fugerēt: sed etiā pauoris sui cōsortes secū Veiētes traherēt: cui rei pro argumēto miraculū adiicitur īgēs: repente uox e proxima sylua Arsia: quæ ore Syluani i hūc pene modū missa tradit. Vno plus Etrusci cadēt. Romanus exercitus uictor abibit. Mirā dicti fidē digesta numero cadauera exibuere.

OLL. VAlerio autem publicola consule qui post hic plebis amator publicola dictus post reges exactos consul cū bruto creatus in suspitionē cum uenisset affectati regni: q uidelicet ædes suas in summo ueliæ ædificaret: iussit omnem ædificandi materiam in planū deferri: tollēdæq; suspitionis gratia in radicibus montis atq; ima ualle construxit ædificium. ⁋ Illis. Scilicet ueientibus & ætruscis ⁋ Incessit. Ingessit inuasit & tam cum accusatiuo q̄ cum datiuo construitur: ut hoc loco cum datiuo. ⁋ Veientes. Qui principes erant etruscorū & ita primum miraculum fuit: q uictores i certa causa terrerentur. ⁋ Argumento. Ad confirmationem pauoris illius. ⁋ Miram fi. quia dinumeratis utriusq; exercitus cadaueribus id postmodum uerum fuisse re ipsa compertum est. ⁋ Digesta. Distincta atq; discreta cadauera Romana ab ætruscis ut dinumerari possent.

ASCēsius ℭ Valerio &c. Reliqua iam dicemus id præmonitum uelim illic: Etruscis & Tarquinio &c. meliorem esse ordinem. Tantus terror subito incessit etruscis & tarquinio superioribus proelio in dextro cornu &c. Idem Ascen. ⁋ Valerio &c. Recitat miraculosam. Syluani uocē e syluis auditā dicens. Autē pro sed: Valerio publicola consule.i. cum Valerius publicola esset consul: qui.s. publicola gessit bellū cū ueientibus & etruscis: post reges.s. Tarquiniū superbū & eius filios: & per eos alios oēs qui futuri erant: exactos.i. ignominose expulsos urbe illis.s. Veientibus & Etruscis cupientibus restituere. Tarqnio imperium pristinum.i. quod prius habuerat qui ad sui restitutionem maxime induxerat Porsenam regē etruscorum: ne exigendorū regū impunitate cognita: reliqui populi exemplū sumāt qđ mitent: Romanis sup. cupientibus retinere libertatē partam nup .i. nunc paulo ante: etruscis & Tarqnio sup. entibus aut ut dicūt existētibus superioribus prælio.i. uincentibus i cornu dextro.s. aciei instructæ tātus terror incessit.i. inuasit subito.s. etruscos: ut non solum ipsi uictores.s. etrusci qui paulo ante fuerāt uictores ꝓfugerēt: sed traherēt etiā secum ueientes consortes sui pauoris: qui tamen in sinistro cornu bellabāt: Cui rei adiicit ingens miraculū pro argumento.i. pro eius comprobatione: potest & meo quidē iudicio rectius illud ingens addi sequenti sic. Miraculū adiicitur uidelicet ingēs uox q̄ tradit missa e proxima sylua arsia.s. nomine: ore Siluani.i. dei syluarum in hunc modum. Etrusci cadent plus.i. amplius uno.s. milite: Romanus exercitus abibit uictor: quia uno minus cecidit. Corpora.s. cæsorum digesta numero.i. ab utraq; parte numerata: exhibuere miram fidem dicti: quia ita inuentum est ut dictum erat.

OLI. ℭMemoria celebrandū. Memoratu dignū Syluanus uoce Ro. iuuit mars uero facto. Brutii atq; Lucani sunt
Brutii Italiæ regiones haud ꝓcul a calabria: Lucani sunt iter cāpaniā & abrutiū uel ut alii dicūt: inter apulos & cala-
Lucāi bros qui teste Pli. sunt a sannitibus oriūdi. Strabo uero lib. v. circa pricipiū dicit Lucaniā iter tyrrhenū siculūq; littus positā eē: huic qdē a Silari usq; laū: hic āt a metapōto usq; ad thurios ad ipsā uero cōtinētē a sannitib9 usq; ad isthmū qui a thuriis i cerillos extēdit ꝓpe laū: supra hos dicit eē brutios cherōesū hitātes: q a Luca. brutiorū nomē accepūt: qm̄ Lucāi brutios rebelles fugitiuosq; uocāt. nā brutios dicit ātea fuisse Lucioꝶ pastores a q-bus trāl fugerāt.

ℭDe. C. Fabricio.

Vid Martis auxiliū: quo uictoriā Romanoꝶ adiuuit: n̄ ne memoria celebrādū ē: cum Brutii: atq; Lucani: odio icitatissimo: maximisq; uirib9 Turinæ urbis peterēt exitiū ac ꝑcipuo studio eius icolūitatē. C. Fabricius Lucinus cōss. protegeret: resq; ancipiti euentu: collatis unū i locū utriusq; ptis copiis gereret. Nō audentib9 Rōanis ꝑliū igredi: eximiæ magnitudinis iuuenis: primū eos hortari ad capessēdā fortitudinē cœpit: deinde: ubi tardiores aiaduertit: arreptis scalis per mediā hostiū aciē ad contraria castra euasit: & admotis: uallum conscendit. Inde uoce igēti clamitans: factū uictoriæ gradū: & nostros ad aliena castra capiēda: & Lucanos: Brutiosq; ad sua defendēda illuc traxit: ubi cōserti dubio certamine terebātur. Sed idē impulsu armorum suorum: prostratos hostes: iugulādos: capiēdosq;: Rōanis tradidit. xx. enim millia cæsa q nq; millia cū Statio Statilio duce utriusq; gētis: & trib9 atq; xx. militaribus signis capta sunt. Postero die cum conss. inter honorandos: quoꝶ strenua opera fuerat usus: Vallarem coronā ei se seruare dixisset: a quo castra erāt oppssa.

ℭThurinæ. Oppidū ē calabriæ i sinu tarētino positū crotoni cōterminū qd' olim thuriū dicebat a græcis cōditum auctor ē Stra. hæc igit ciuitas erat Romanis fœdere & societate cōiūcta: & iō defendebat a Po. Ro. ℭAncipiti. Dubia fortuna in neutrā partē iclinata re. ℭVallū. Dicit munimētū castrorū uel fossa. unde uallare: circūdare: ꝓtegere: munire: uallū mūimē qd fit de palis acutis: uallus uero mascu. generis palus acutus: siue q genibus iūctis ambulat. ℭInde. E summo loco: hoc est e uallo. ℭFactū ui. gradum: quia scalas admouerant uallo. ℭIdē. Quē Martē fuisse credendū est. ℭInter honorandos.
Corona uallaris Dū honoraret. ℭVallarē coronam: qua donari solebāt: qui primi uallū ascēdissent: erat autem gramiea: qa gramē Marti cōsecratū ē: militares coronæ: ut Gelsus tradit multifariæ sunt: quarū quæ nobilissimæ sunt has ferme dicit esse: triūphalē: obsidionalem: ciuicā: muralē: castrēsem: naualē ea est quoq; corona quæ oualis dicit: ē itē postrema oleagina: qua uti solebāt: qui i ꝑlio nō fuissent: sed triūphū ꝓcurassent triūphales coronæ erant aureæ: quæ imperatoribus ob honorem triumphi mittebant: id uulgo dicebat aurū coronariū: hæ antiqtus e lauro fuerāt post fieri ex auro cœptæ. obsidionalis est quā hi qui liberati obsidione dabāt ei duci qui liberasset: ea corona graminea fuit obseruariq; solitū: ut herēt e gramine. qd' in eo loco generatū eēt in quo clausi erant: qui obsidebant. hanc coronam. S. P. Q. u. Ro. Q. u. Fabio maximo dedit bello pœnorum secūdo: ꝙ urbē Romā obsidione hostiū liberasset. Ciuica corona appellat q̄ ciuis a quo seruat9 est in ꝑlio in testimōio uitæ salutisq; receptæ dabat: & fiebat e frondeq̄rna: qm̄ cibus uictusq; antiqssimus ex q̄rcu capi solitus sit: fiebat ēt ex illice: qd gēus supiori ꝓximū est: hac ciuica corona. L. Gelius uir celorius in senatu Ciceronem cōsulē donari a repu. censuit ꝙ eius opera eēt atrocissima illa Catilinæ coniuratio detecta idicataq;: muralis corona: q̄ donabat a b imperatore: qui primus murū subiisset: inq; oppidū hostiū per uim ascendisset: Iccirco q̄si muri insignia pinnis decorata erat: castrēsis corona est: qua donabat imperator eū: q primus hostiū castra pugna itroiuisset: ea corona insigne ualli habebat: naualis corona qua donari solet maritimo ꝑlio qui primus in hostiū nauim armatus transilisset: ea q̄si nauiū rostris isignita erat: muralis autem & castrēsis: & naualis fieri ex auro solebāt. oualis uero corona mirtea erat: ea utebant iperatores: q ouātes itroibāt urbē: ouādi ac non triūphādi cā: cū autē bella non rite inita. neq; cū iusto hoste gesta forent: aut hostiū nomē humile: & nō idoneū fuisset ut seruorū piratāꝶ: aut deditionē repēte factā: absq; puluere ut dici solet: incruētaq; uictoria obuenisset: cui facilitati aptā eē ueneris frondē crediderūt: ꝙ nō Martis. sed q̄si Venereus qdā triūphus foret. hāc mirteā coronā. M. crassus bello fugitiuoꝶ cōfecto cū ouās rediret isolēter aspernatus est: senatusq; cōsultū faciēdū curauit: ut e lauro nō mirto coronaret. de ouatiōe ueteres scriptores iter se dissensisse accipio. partim .n. scripserūt q ouarēt itroire solitos equo iuectos: & Sabinus Masurius pedes igredi ouātes dicit seqntib9 eos n̄ militib9: sed uniuerso senatu. ouar āt alii a militū uoce: alii a boue q̄ sacrificabāt dictū uolūt: olipie celebri græ-
Plini. ciæ spectaculo pugiles deiectis aduersariis oleastro isigniri serto mos erat. Pli. quoq; d his mlta li. xxii. & li. 33.
ASCēsius. ℭQuid martis &c. Recitat miraculosum exemplū de auxilio Martis quo Romanos iuuisse putatus est dicēs. Quid s. modus est interrogandi ad uenustatē faciēs: auxiliū martis quo adiuuit uictoriā Romāorū: nōne celebrandū est. i. celebre reddendū: memoria. i. memoratione frequenti. q. d. maxime. Quū Brutii atq; Lucani populi italiæ peterent odio incitatissimo & maximis uiribus exitiū. i. euersionē & pniciē aut destructionē ultimā. Turinæ urbis in calabria: & Caius Fabricius Lucius aut ut alii legunt Lucinus consul. s. Romāus: ꝓtegeret præcipuo. i. maximo studio: incolumitatem. i. salutē & cōseruationē eius. s. urbis: & res. s. bellica gereret euentu ancipi. i. dubio & incerto in utram partem uictoria se inclinaret: copiis utriusq; partis collatis in unum locum: romanis non audentibus ingredi prælium: Iuuenis eximiæ magnitudinis (quem Martem fuisse postea creditū

eſt)cœpit primum hortari eos.ſ.Romanos:ad capeſſendā fortitudinē.ſ.animi:deinde ubi.i.poſtq̄ animaduertit.ſ.Romanos tardiores:quia nihil uerbis mouebanť:euaſit per mediā aciē hoſtiū ad caſtra contraria.i.hoſtilia:ſcalis.ſ.ad uallū treſcendendū arreptis:& ſcalis admotis.ſ.ad uallum cōſcēdit uallū:qď ex uallis.i. ſtipitibus & ceſpitibus fieri ſolebat præpoſita foſſa.Inde clamitans uoce ingenti:quod Marti maxime cōuenit:gradū.i.anſam aut aditū.factū uictoriæ traxit illuc ubi ipſe erat &.i.ſimul:noſtros.i.Romanos ad capiēda caſtra aliena:quia hoſtium & lucanos & brutios ad defendenda ſua.ſ.caſtra:ubi.i.apud quæ caſtra:ipſi Ro.cōſerti.i.congreſſi & manum conſerentes dubio certamine:terrebantur.ſed idem:ſcilicet Iuuenis:hoc eſt Mars tradidit hoſtes proſtratos impulſu armorum ſuorum Romanis iugulandos & capiendos:hoc eſt alios iugulandos alios capiendos.Enim pro quia:uiginti milia:ſcilicet hoſtium cæſa:ideſt occiſa ſunt : quinque milia capta ſunt cum Statio Statilio duce utriuſq; gentis:& cum tribus atq; uiginti ſignis militaribus.Die poſtero quum Conſul:ſcilicet Fabricius inter cæteros honorandos.i.dum cæteros honore afficeret:quorum ſtrēnua opera fuerat uſus: dixiſſet ſe ſeruare coronam uallarem ei a quo caſtra erant oppreſſa:talis enim corona debebatur ei qui prius uallum hoſtile tranſcenderit:nec inueniretur ſup.quiſpiam:qui peteret id præmium.ſ.uallarem coronam.

nec īueniretť q id præmiū peteret: cognitū pariter: atq; creditū ē :Martē patrē tūc populo ſuo affuiſſe. Inter cætera huiuſce rei manifeſta īdicia : galea quoq; duabus diſtīcta pinnis:qua cœleſte caput tectū fuerat : argumētū p̄buit. Itaq; Fabricii edicto ſupplicatio Marti ē habita:& a laureatis militib⁹: magna cū aīo℞ lætitia oblati auxilii teſtimonium ei ē redditū.

De Dis Troianis mirum.

Referā nūc: qđ ſuo ſeculo cognitū : manauit ad poſteros. Penates deos Aeneā troia aduectos Lauinii collocaſſe. Inde ab Aſcanio filio eius Albā:quā ipſe condiderat:tralatos: priſtinum ſacrarium repetiſſe : & quia id humana manu factum exiſtimari poterat:relatos Albam:uoluntatem ſuam altero tranſitu ſignificaſſe.

Nec inueniretur.quia nemo ſe dignum ducebat eo p̄mio. Martē patrē : qa de Marte creditū eſt natos fuiſſe Romulū & Remū urbis cōditores & romāi generis auctores. Duabus diſticta pinis.Criſtis.ita quoq; pingi ſolebat: uñ Vir. Viden ut geminæ ſtāt uertice criſtæ.Et pater ipſe ſuo ſuperum iam ſignat honore. Argumētum. Indicium. Oblati.ſ.a Marte. OLI. Vergi. locus

Eferam nunc quod ſuo ſæculo cognitum manauit ad poſteros.i.quod tra ditione patrum peruenit ad poſteros nō ex monimētis littera℞ repertum. Penetrales deos.Penates:notum eſt quomodo Aeneas a troia penates aduectos ſecum comites adduxit.ut Virgilius Ilium in Italiam portans uictoſq; penates:uel quod melius eſt penetrales ideſt genios:ſicut Plutarchus:qui geniorum nomen aſſumunt.hoc etiam in penetralibus conſecrant qui cum ſpiritu tenues ſint inſinuant ſe corporibus Dionyſius alicarnaſeus de antiquitatibus Romanorum libro primo dum conderetur inquit urbs Alba miraculū quoddam maximū Penates troiāi

fuiſſe diciť:extructo.n.ſacris deorum:quos æneas troia extulit & Lauini collocauit:templo locū habente inacceſſibilē:atq; ſacris in hoc delubrū Lauino tranſlatis:Albam ſequenti nocte clauſis tunc maxime foribus: neq; leſis ulla ex parte parietibus aut tectis inuentos eſſe aiunt deos Lauini permutatis ſedibus ſup priſca ſedilia. tranſlatoſq; deinde Albam iterū lauinio:cū p̄cationibus & placitis ſacrificiis in eundē rediiſſe locū.dubitantibus autē hoībus:quid facto opus eſſet in tali negocio.cum neq; ſine diis patriis habitare ſe dignū ducerent:neq; in relictā iam habitationē rurſus reuerti:ſentētiā tandē inuenerunt:quæ uiſa eſt utriq; rei abunde ſatiſfacere:ut ſimulacra ſuo loco permanere finerent:homines autē ad eorum cultū:Alba rurſus lauinium colonos traducerent:fueruntq; qui miſſi ſunt ſacrorū curatores ſexcēti cū oībus rebus ſuis:dux autē conſtitutū ē ipſis egeſtus. hos quidem deos Romani penates uocant:qui uero in linguā græcam nomen ipſum conuertunt: alii Patrios appellant:alii Geneth lios:ſunt & qui Eteſios:alii autem Mychios alii Ercios:uideť autem unuſquiſq; horum ſecundū aliqd cōtingētiū ipſis fuiſſe cognomē:multa p̄terea dicit de figura & forma eorum:quæ longū eēt referre:quæ qui ſcire deſiderat:apud ipſum Dionyſiū legat. Albā.Quæ a ſitu porrectæ in dorſo urbis:lōga dicta eſt ut teſtatur Liuius:decade ab urbe condita. Sacrarium.pri.priorem locum ſacratum unde fuerant aduecti:nam ſacrariū ꝓprie diciť locus in tēplo ubi ſacra reponunť. Relatos albam.Reportatos.albani qa putabāt nō per ſe deos priſtinā ſedē lauinii repetiſſe:ſed humana ope eos fuiſſe trāſlatos rurſus albā tranſtulerunt. Alba longa Sacrarium
Cognitū eſt pariter & creditū:martē patrem.ſ.Romani populi:quia primi Romanorū regis Romuli pr̄ eſt habitus:affuiſſe.i.auxilio fuiſſe tunc populo ſuo.Galea quoq; diſtincta duabus pinnis.i.acuminibus & criſtis q caput cæleſte:uidelicet martis fuerat tectū præbuit argumētū.i.approbationē:iter cætera māifeſta īdicia.i.demonſtrationes huius rei.ſ.q̄ a Marte fuerant adiuti Romani.Itaq;.i.& ita:ſupplicatio:ideſt ut noſtri dicunt rogatio ſeu proceſſio:eſt habita Marti:edicto:ideſt ex publico mandato Fabricii:& teſtimonium auxilii oblati: ſcilicet a Marte eſt redditum ei:ſcilicet Marti:a militibus laureatis.i.lauro coronatis: cū magna lætitia aiorū. Referā &c.Recitat miraculū factum per deos troianos ab Aenea in italiam aduectos dicens. Ego referam.i. recitabo nunc ſup.miraculum quod cognitum ſuo ſæculo:ſcilicet quo contigit:manauit.i.proceſſu t̄pis p̄uenit ad poſteros.i.notitiā poſterorū:uidelicet Aenēā filium Anchiſæ ex uenere collocaſſe Lauinii urbe in latio a lauinia filia latini & uxore æneæ dicta deos penates aduectos.ſ.in italiam troia.i.ex ilio:& inde trāſlatos ab aſcanio filio eius:ſcilicet Aeneæ albam.ſ.longam.quam ipſe.ſ.Aeneas condiderat:repetiſſe ſacrariū priſtinum.i.ſacellum in quo prius ſacrati fuerant lauinii.Et quia id poterat exiſtimari.i.iudicari factum ſup.eſſe manu humana:relatos albam ſignificaſſe.i.declaraſſe ſuam uoluntatem altero.i.ſecundo tranſitu ab alba in Lauinium. ASCēſius

OLI. ¶Nec me pterit. Occurrit tacitæ quæstioni Valerius. non facile his miraculis esse credendum: quæ de motu & uoce deorum referuntur: nam plerūq; falsa sunt: & multi ea se uidisse uel audisse putant: quæ non sunt nec fuerunt: respondet ergo: & dicit: non se ea nunc primum tradere: sed ab aliis tradita commemorare: unde in pꝛhemio dixit: quæ apud alios latius diffusa sunt. ¶Sed quia non noua dicuntur. Duplex sensus uideri potest: aut enim inquit credendum est: his auctoribus maxime qui non noua & inaudita referunt: sed ab antiquis tradita repetūt. aut certe utcūq; sit nulla huius: ad me uituperatio pertineat. credatur auctoribus: a quibus hæc ipsa su muntur exempla: nostrum sit ea non cōtempsisse tāq̄ uana. ¶Non me præterit. Honestus dicendi modus: non me præterit: non me fugit: nō me latet. i. scio: idem est non sum ignarus nō inscius & multa huiuscemodi inueniuntur sinonyma. ¶Humanis oculis: quantum pertinet ad motū. ¶Auribus: quātum ad uocem. ¶Ancipiti opinione. Scio inquit homines uariam opinionem habituros esse his de rebus quæ ad deos pertinent: quia alii uera: alii falsa esse existimabunt. ¶Sed quia non noua: sed tradita repetuntur. Ego inq̄ non ea primus narroised ab aliis tradita refero. ¶Fidem auctores uendicent. Ergo qui primi ea scripserunt: hi uideant quomodo credenda sint. ¶Refugisse. Respuisse.

Nec me præterit de motu: & uoce deorū immortalium: humanis oculis: auribusq; pcepto: quā Ancipiti opinione æstimatio uersec. Sed qa nō noua dicūtur: sed tradita repetūtur: fidē autores uēdicēt: & nostrū sit: iclytis literarum monimentis cōsecrata perinde: ac uana non refugisse.

¶De Diuo Iulio.

Acta mētione urbis e qua primordia Ciuitas nostra traxit: Diuus Iulius fausta ꝓles eius: se nobis offert: quem. C. Cassius

Acta mentione urbis: Exemplum quod sequitur cum superiori coniungitur hoc modo quandoquidem inquit albæ mentionem fecimus recte nunc de Iulio Cæsare dicamus qui ab Iulio albæ conditore fuit oriundus cuius numen cassio minatum est: cum in campis Philippicis cum Augusto dimicaret. ¶Primordia: Nam inde oriundi sunt Romulus & Remus Ro. urbis conditores. Diuus Iulius: Nam ab Ascanio: qui & Iulius dictus est: postea iulius Cæsar: Et iuliorum familia descendit unde Virgil. & a magno demissum nomen iulo. ¶Fausta proles: Nunq̄ de Cæsare mentionem sine adulatione facit. ¶Fœlix & faustum Ro. appellabant: fœlicem & hylarem ut uult Plutarchus in uita Syllæ. ¶Caius Cassius: Statis constat Brutum & Cassium principes fuisse coniurationis in Cæsarem qui cum partes reipublicæ tuēdas suscepissent. Octauianus cum Antonio coniunctus aduersus eos copias maximas cōpararunt: & cum bellum in cāpis Philippicis utrinq; colatum esset: inter ipsam dimicationem imago Cæsaris quæ equo uehebatur: purpureo paludamēto se obtulit Cassio: & acri uultu minabūdus psequi istitit: tūc Cassius terrore pculsus tādē ab illius imaginis cōspectu se auertit: & fugiens magna uoce clamauit: qd aliud superest: si occidere uirum parum est.

Fœlix & Faustus

ASCēsius. ¶Nec preterit me: idest non ignoro: quam: idest quantum ancipiti: idest dubia opinione existimatio: idest iudicium de motu & uoce deorum immortalium præcepto oculis quantum ad motum & auribus quantum ad uocem: uersetur: idest agitetur. Sed quia non dicuntur noua: idest recenter excogitata sed repetuntur tradita scilicet a maioribus: autores: idest assertores & primi scriptores earum rerum uendicent: idest usurpent sibi fidem: idest credulitatem hominum: & nostrum sup. officium sit non refugisse perinde ac: idest tanquam uana consecrata inclytis: idest nobilibus monumentis litterarum. ¶Facta mentione urbis. Congruo pede progrediť ad narrandum miraculum quod per iulium Cæsarem factum assentatorie recitat dicens. Mentione urbis: scilicet troiæ e quæ nostra. i. romana ciuitas traxit primordia. i. prima exordia & originē: (quia Aeneas uir troiāus iuli ex creusa filia priami fuit pater: iulus āt albā cōdidit: & populo dotauit: ex albani autē regis filia natus romulus: a quo Roma cōdita) facta. i. quia in supiore exēplo fecimus mētionē deorū penatiū troia aduectorū: iō sup. diuus iulius. s. Cæsar: proles fausta. i. fauore deorum aucta & fœlix: eius. s. troiæ: unde maro æneī. i. Nascec pulchra troianus origine Cæsar Iulius a magno demissum nomen iulo: offert nobis se. s. recitandū: quē. s. iuliū Caius Cassius: nunq̄ nominandus sine præfatione. i. præuia appellatione in detestationē eius: parricidii publici: quod uidelicet comisit in remp. occidendo patrē patriæ: uidelicet quē. i. quādo perstaret aio ardētissimo in acie philippēsi: ubi cum bruto cōtra Augustū & Antoniū dimicauit Augustiorē. i. diuiniorē & celebriorem habitu: idest dispositione aut aspectu & facie humano: idest homini conuenienti. hoc est uidit in forma diuina amictum paludamēto. i. indumēto imperiali: purpureo: facientē impetum in se uultu minaci & equo concitato: idest ad impetum & cursum instigato. Quo aspectu Cassius territus dedit hosti tergum. i. uertit se i fugā. uoce illa. i. nobili & iā diuulgata emissa prius. Quid enim agas amplius: si parum ē occidisse? Quæ uox uideť respōdere tacitæ murmurationi Cassii q uiso Cæs. aut putās uideť Cæs. dixerit secū: Atq cassi nihil ægisti: si adhuc hostē hēs Cæs. ad qd Cas. fateor sed āplius nō potui: qd. n. āplius agas si paꝝ ē occidisse. q. d. nihil uť potius ad abolēdū hostē q̄ eū occidere: uñ illud Iuuena. Nulli grauis ē percussus achilles: & tñ mihi paꝝ ē occidisse qa adhuc occisū hēo iestū. Cui sic occurrit Author nr. Tu qdē o cassi nō occideras Cæs. neq;. n. diuinitas pōt extigui: ul la sup. re aut ui. aut uia. Sic potius dixero: q ulla diuinitas ut sit noīatiui casus plus. n. monēti hēt: & authores ita loquunť: ut i fœminino utāť simili uoce absolute subaudiēdo uia aut rōne: ut i buco. maro. Et si nō aliq noi uisses mortuus eēs: & i æneī. i. Si q̄ fata sināt: ubi nō uacat q: sed multū pōderis hēt. Neq; tñ hoc loco pēitus negē ulla eē nti cāus: imo ex situ eius putē eē nti cāus cū snia sit nō pui momēti: uꝫ neq;. n. diuinitas ulla. i. quis una. q. d. uel minima: ēt ex hoīe facta: mō sit diuinitas: pōt extigui: sed tu uiolādo Cæsarē sup. utērē adhuc corpore mortali. meruisti ut haberes sup. eū deum. i. iam effectum deum: tam infestum: idest in te uim inferentem.

THE. ¶Sacrarium. Penetrale.

OLI.

¶Nunq̄ sine ꝑfatione:Potidiusculus Valerius errat qui tanta tāq; apta utebatur adulatione nunq̄ Cassius inqt nominādus est quin ei præponatur hæc ꝑfatio publicus perricida Cassius:quia publicum parēte occidit Cæsarem.⸿Augustiorem:Venerabiliorem & ꝑstantiorē humano hitu q̄.s.hoi cōueniat:nā Augustus locus dicit̃ Augurio consecratus q̄si sanctus uel a gestu uel a gustu auiū dictus:nā locus is uel quē aues depastæ fuissent uel ī quo gestū aliquē exp̄ssissent sacer eē putabat̃.⸿Cōcitato:Subditis calcaribus equos.⸿Quid.n.amplius: Verba sunt cassii seipsum alloquētis.⸿Agas.s.Cæsari quādoquidē non satis fuit occidisse.⸿Non occideras: Quodammodo respondet Valerius Cassio cum quadam inuectiua & magna Cæsaris adulatione.

nūq̄ sine ꝑfatiōe publici parricidii nominādus: cū acie Philipēsi ardētissimo aīo ꝑstaret: uidit hūano habitu augustiorē: purpureo paludamēto amictū: minaci uultu: & cōcitato equo: ī se ipetū faciētē: quo aspectu pterritus: tergū hosti dedit: uoce illa prius emissa. Quid.n.āplius agas: si occidisse paꝝ ē? Nō occideras tu qdē Cassi Cæsarē. Neq;.n.extigui ulla diuinitas potest: sed mortali adhuc corpore utētē uiolādo: meruisti: ut tā infestū haberes deum.

¶De Lucio Lentulo.

Tam qdē.L.Lēt.litus ꝑnauigās: ī quo Cn.Pō.magni: ꝑfidia Ptolemei regis iterēpti corpus conscissæ Scaphæ lignis cōburebatur: ignarus cas⁹ ei⁹: cū ip̄i fortūæ erubescēdū rogū uidisset: cōmilitōibus dixit: qd scimus an in hac flāma Cn. Pōpei⁹ cremet̃? diuinitus missæ uocis miraculū ē.

Tam quidē Lucius Lentulus: Pompeius in acie pharsalica uictus a Cæsare in ciliciam atq; inde in cyprū ꝓfugit: transiturus in syriā: sed ubi cognouit cōsensu omniū āthiochēsium ciuiūq; Ro. q illic negociarent̃ arcē ante captā eē excludēdi sui causa: nūciosq; dimissos ad eos q se ex fuga ī finitimas ciuitates recepisse dicerent̃: ne anthiochiā adirent: id si fecissent magno eoꝝ capitis piculo futurū: deposito adeūdæ syriæ cōsilio: pecūiaq; a sociis sublata: & a qbusdā priuatis sumpta: & æris magno pōdere ad militarē usum ī naues iposito: duobusq; milibus hoium armatis quos partim ex familiis societatū delegerat: ptī a negociatoribus coegerat: quosq; ex suis qsq; ad hāc rē idoneū existimabat: pelusiū peruenit: ibi casu rex erat Ptolemæ⁹ puer ætate magnis copiis cū sorore Cleopatra bellū gerens: q̄ paucis ante mēsibus p suos ꝓpinquos & amicos regno expulerat: castraq; Cleopatræ non lōgo spatio ab eis castris distabāt: ad eū Pōpeius legatos misit: ut p hospitio atq; amicitia patris alexandria reciperetur: atq; illius opibus a calamitate tegeretur: sed qui ab eo missi erant confecto legationis officio liberius cum militibus regis colloqui cœperūt: eosq; hortari ut suum officiū Pōpeio ꝑstarent: ne ue eius fortunā despicerēt: in hoc erāt nūero cōplures Pōpeii milites: quos ex eius exercitu acceptos in syria gabinius Alexandriā traduxerat belloq; cōfecto apud Ptolemæū patrē pueri reliq̄rat: his tunc cognitis rebus amici regis: q propter ætatē eius in ꝓcuratione erāt regni siue timore adducti: ut postea ꝑdicabāt: ne solicitato exercitu regio Pōpeius alexādriā ægyptūq; occuparet: siue despecta eius fortūa: ut plerūq; in calamitate ex amicis inimici existūt: his q erāt ab eo missi palā liberaliter respōderūt: eūq; ad regē uēire iusserūt: ipsi clā cōsilio inito. Achillā ꝑfectū regiū singulari hoiem audacia. & L. Septimiū tribunū militū ad iterficiendū Pōp. miserūt: ab his liberaliter ipsi appellatus: & q̄dā septimii noticia ꝓductus: q bello ꝑdonū apud eū ordinē duxerat: nauiculā paruulā cōscēdit cū paucis suis & ibi ab Achilla & Septimio iterficit̃: hæc ex commētariis Iulii Cæsaris de bello ciuili cōstat igit̃ corpus eius in mare ꝓiectū: & caput ad regē delatum: post aliquos dies corpus eius a fluctibus maris in litus eiectū cū lignis scaphæ cuiusdā: q naufragio perierat; cōburet̃ a Philippo & a quodā alio romano sene. L. Lētulus illac nauigās fumū de lōge cōspicatus commilitonibus suis inqt: nūquid scimus an hac flāma Gn. Pōpeius cremet̃? Plutarchus in uita Pōpeii postera inqt die. L. Lentulus horū ignarus e cypro nauigās iuxta littus uectus: ut funereā pyrā inspexit: Philippūq; iuxta isidere: quis utiq; iniquis fatis hic quiescit: parumperq; amēs factus: ductisq; suspiriis. Forte inquit tu hic es magne Pōpei. Stra. ostēdit ī casio mōte fuisse sepultū. Casius inquit mons est qdā accumulatus in promontorii modū aquaꝝ inops: in eo magni Pōpeii corpus iacet & Iouis casii tēplū: & nō procul inde magnus iugulatus fuit: & ab ægyptiis dolo iterēptus.⸿Lucius lētulus: littus ꝑnauigans. Post profligatū Pōpeiū in cāpis emathiis.⸿Magni: Nā de uicto mithridate & tigrane magnus appellatus ē.⸿Erubescēdū rogū: Quasi iqt fortūa erubuisse debuit tā uili rogo tāti uiri corpus cōcremari.⸿Diuinitus: exprimit q̄re miraculū fuerit neq;.n. uidebat̃ eē miraculum.

Pompeii mors.

Pompeii sepulchrū

¶Iā qdē &c. Subifert miraculū qd. L. Lētulo nō cogitāti factū eēset. Nā nō nisi miracło euēisse putat q de Cnei .P. magni casu sibi ignoto ꝓtulit: Quā qdē uocē si a diuio sp̄ū ꝑmōitus emisisset: nr̄i ad spiritū ꝓpheticū r̄ferrēt licet ꝓprie ꝓphetia nō sit nisi de futuris: sed q̄ p̄terita aut p̄ntia sciūt̃ & enūciāt̃ diuinit⁹ ꝓphetiis æqualēt. Ordo āt ē. Iā qdē: cōtinuatiuæ sūt pticulæ plus ad ornatū q̄ itegritatē orōnis faciētes. L. Lētulus ꝑnauigās littus .s. ad Casiū mōtē ī ægypto: ī quo corpus Cnei. P. magni īterfecti pfidia Ptolemæi regis .s. ægypti (qa ut Luca. dicit ab eo defēdi meruerat) cōburebat̃ lignis scaphæ .i. nauiculæ cōscissæ .i. aut collisæ aut fissæ ad hoc ut facili⁹ struat̃ ī pyrā: quū sup. Lētu. ignar⁹ casus eius .s. Pōpeii: uidisset rogū .i. pyrā icēsā erubescēdū ip̄i fortūæ (qa turpe uidebat̃ fortūæ eū quē tot triūphis decorasset tā humili rogo a cliētulo uno furti funerādū reliq̄sse) dixit comilitonibus: qd scimus an Cneus. P. cremet̃ in hac flāma .s. tā exigua? Miraculū ē sup. i ea re factū: uocis missæ .i. emissæ ditus .i. ex dei īspiratiōe: nō.n. ab hoie sciri potuit q si ab hūano ꝑsagio ꝑfecta dicat̃ miracło careat.

ASCēsius

¶Fausta p. eius. Nā Iulii s̃ ex alba. Claudi⁹ apđ tacitū. Neq;.n. ignoro Iulios alba: Corūcāos Cāerio: Portios tusculo: ī Senatū accitos. Ei⁹ ergo r̄fer ad albā nō ad ascāiū. Cæsar.n. ꝓles & alūnus albæ dr̄: uñ trahebat originē. ⸿Magni: Pōpei⁹ a Sylla magnus appellat⁹ ē ex aphrica reuersus aduersaꝝ ptiū fractis opib⁹. ut ē apđ Plutarc.

OLI. ILlud tãtũ ore:qa tametsi phœbas respõsiũ dedit tñ hoc isticu numinis fecit. ¶Veridica: q sp certiora apollo respõsa dabat. ¶Is bello ciuili quo se põpeius a Cæsare:Orto iter Cæsaré & põpeiũ ciuili bello. Appius qdã Romãus q pfectus erat achaiæ puiciæ:cũ huius belli euẽtũ explorare uellet ut sciret utrã pté tuto seqret delphos pfectus tẽplũ apollinis petiit:ubi cũ i iteriorẽ antri sacratissimi partẽ phœbadẽ descẽdere coegisset:uirgo repleta numie horrẽdũ & ambiguũ cecinit respõsum:nihil iqt: ad te hoc Rõanæ bellũ:eubœæ cellã obtinebis. ¶Abruperat:Remouerat:distulerat. ¶Delphicæ corthinæ apollinei tẽpli. ¶Cortina locus dr:unde respõsa dabãtur:sic dictus q illic cor uatis tẽderet.i.itẽderetur & repleret numine: uel q certe ibi cora teneret. .i.puella:nã cũ puella antrũ igressa eẽt cõtiuo isticu numinis afflabatur adeo:ut oia q a principio mũdi fuerunt: usq; ad id tps & q futura eẽnt cũcta nouisset:unde Virg. Nouit omnia uates uel dicta est cortina q ibi certa respõsa darent q̃si certina:auctor Seruius. fuẽt etiã qui putant cortinã esse tripodẽ apollinis corio pythonis tectũ. ¶Coegit: Quasi nolentẽ propter id qd sequit.nã quãto maior numinis afflatu puella istigabatur:cum spiritus ille discessisset:responso dato tanto debilior efficiebatur.uirgo sicuti hoc tempore uideri licet:si forte quenpiam spiritus aliquis uexauerit ita debilis redditur eo sublato ut plerũq; uitã amittat. ¶Certæ sortes:Certa responsa:nam sortes singraphi erãt in quibus responsa inscripta continebantur. ¶In intimam partem. Ad locum quod græci. & latini adytum appellãt. ¶Nimius haustus: Quia nimio spiritu repleta illius uim sustinere non potest. ¶Horrendo:Horribili uel uenerabili:ut arboribus suus horror inest. ¶Cellam:Sepulchrum ubi corpus eius conditum fuit.

Corti-na

ATque hoc quidem hominis: illud tamẽ ore ipsius Appollinis editum: quo Appii interitum ueridica Pythicæ uaticinatiõis fides præcurrit. Is bello ciuili: quo se.C. Põpeius a Cæsaris concordia pestifero sibi: nec repub. utili consilio abruperat: euentum grauissimi motus explorare cupiens (uiribus nanq; imperii Achaiæ præerat) Antistitem Delphicæ Cortinæ: in itimã sacri specus partem coegit descẽdere: unde ut certe consulentibus sortes petuntur: ita nimius diuini spiritus haustus reddentibus pestifer existit. Igit impulsu capti numinis instincta uirgo: horrendo sono uocis. Appio inter obscuras uerborum ambages fata cecinit. Nihil enim iquit ad te hoc Romane bellum. Eubœæ cellã obtinebis. Ac is ratus consiliis se Apollinis moneri: ue illi discrimini iteresset

ASCẽ-sius. ¶Atq; hoc quidem hominis &c. Connectendo sequẽtia prioribus dicit miraculosam uocẽ lẽtuli emissam ore humano:sequẽtẽ uero ore tñ diuino:utpote apollinis:unde sciendũ est pythias uirgines sic a deo (aut dæmonio) afflari solitas ut penitus insanire uiderent:& sacro furore corripi:sic ut nõ ipsæ loq uiderent sed deus in ipsis. Ordo ẽ. Atq; hoc qdẽ qd pxime dictũ est:uidelicet lẽtuli q̃si oraculũ qddã:est editũ.i.emissum ore hoĩs illud:qd sequet:editũ ẽ ore tñ ipsi9 apollinis:loquẽtis.s.i pythia aut phœbade:quo.s.dicto aut uaticinio: fides ueridica uaticinationis pythicæ.i.pythiæ puellæ a deo possessæ pcurrit.i.ante esse celeriter iteritũ appii.s.pfecti Achaiæ. Is.s. Appius cupiẽs bello ciuili.i.tpe quo bellũ ciuile gerebat:quo.s.bello:Cneus Põ. abruperat se a cõcordia Cæs.s.Iulii:cõsilio pesti fero.i.letifero sibi.s.põpeio:nec utili reip.qa multi ciues in eo iteriere:& resp. a uictore Cæsare occupata est (quod tamẽ neget Valerius eũ iniuste fecisse) cupiens inq̃ explorare euentum.i. exitũ:grauissimi motus nãq; ipse Appius (ut reor) pulcher:perat achaiæ uiribus imperii.i.pleno imperio: coegit antistitẽ.i.pricipem:cortinæ.i.tripodis aut loci secretioris:hoc est oraculi quod illic dabat:delphicæ.i.apud delphos:descendere in intimã.i.profundissimã partem specus.i.antri sacri:unde.i.equa specus parte intima:ut .i.quemadmodum sortes.i.oracula aut respõsa:petunt certæ.i.minus dubia:ita nimius haustus spiritus diuini .i.ipsius apollinis existit pestifert.i.letalis:reddentibus sup.respõsa:hoc ẽ pythiis seu phœbadibus:hoc est uirginibus sacerdotulis phœbi:Nã nimio furore correptæ nõ poterãt mentiri:nihil.n.de suo dicebant:sed deus q cunq; uolebat per ipsas pronũciabat:sed ubi furor eas dimisit expirare solebãt:sicut a dæmonibus obsessæ grauiter affligunt:dum exire compellunt. Et ideo:id sciẽtes phœbades inuitæ descendebant:unde dixit eã coactã ab appio. Igitur uirgo (tales enim præficiebant oraculo) instincta.i.instigata:ĩpulsu numinis capti.i.concepti: cecinit appio fata.i.responsa fatalia:inter obscuras ambages uerborũ:hoc est obscuris uera inuoluens:ut de sybilla dicit maro:horrendo sono uocis:per quẽ significabatur possessa a deo:Enim pro quia:ipsa inquit:o Romane.s.appi hoc bellum.s.futurũ inter Cæsarem & Pompeiũ nihil sup.pertinet ad te quia tu obtinebis cellam eubœæ.i.in loco cui id nominis erit anteq̃ pugna cõmittet sepelieris:id aũt nõ sic itellexit appius. Vnde addit. Ac .s.sed:is.s. Appius:ratus se moneri cõsiliis apollinis:ne interesset illi discrimini.i.periculo pugnæ.

THE. ¶Eubœæ cœlã. Pertinax i oĩbus Valerii codicibus ioleuit mẽda:q̃ ianus a cæteris dissimulatã dephẽdit oĩum prius:& nobis idicauit apud Liuiũ belli Macedonici lib.i. Sinus iqr Euboicus ẽ:quẽ cœta uocãt:suspectus nautis. ita Liui. ubi Parrhasius admõuit eẽ castigãdũ Cœla. Nã Stra. Geographiæ.x. πρωτον τησ ευβοιασ τα κοιλα λεγουσι. τα μεταξυ αυλιδοσ και των περι γεραιστον τοπων:idest Primum omnium eubœæ cœla dñt: inter Aulidẽ Geræstũq; mediis locis. Ptolemæ. Geræstus iqr portus caphare9 pmõtoriũ.cœla eubœæ. q̃uis iterp̃tes apd u'rũq; caua trãstulerũt aut qd ẽ idẽ cõcaua:ñ mius iprudẽter q̃ ualla:q ichthyn i thucydid pmõtoriũ:piscẽ cõuertit. Hũc ipm locũ Va. itelligit. i eoq; cœla eubœæ legẽdũ ian9 affirmat:Explicat q̃stionũ scdo.cui Luca.in v. pharsaliæ cõcinit:ex psona pythiæ uatis ad Appiũ. Effugis igẽtes tãti discriminis exps Bellorũ o Rõane minas e solusq; qetẽ euboici uasta lateris cõualle tenebis. & paulopost isultans Appio. Secreta tenebis littoris euboici memorando condite busto. Nam per uastã conuallẽ perq; littoris euboici secreta:Cœla sinũ designauit

Liuii locus
Strab. locus,
ptolemæi

in eam regionem ſeceſſit: quæ inter Rhamnunta nobilem Attici ſoli partem: Cariſtumq; chalcidico freto uicinam inter iacens: cellæ Eubœæ nomē obtinet: ubi ante Pharſalicum certamen morbo conſumptus: prædictū a deo locū ſepultura poſſedit.

Oſſunt & illa miraculorum loco referri: quod deuſto ſacrario Saliorum nihil ī eo pter lituū Romuli integrum repertū eſt.

q Vod Seruii Tullii ſtatua: cum ædes fortunæ conflagraſſet: inuiolata permanſit.

Vod Q uin. Claud. ſtatua in ueſtibulo tēpli Matris deum poſita: bis ea æde incendio conſumpta prius. P. Naſica Scipiōe: &. L. Beſtia. Item. M. Seruilio: &. L. Lamia Conſſ. in ſua baſi flammis intacta ſtetit.

℄Rhamnunta: Ciuitas eſt euboiæ ubi colitur fortuna: unde etiam rhamnuſia appellata eſt. Ouidius libro quarto. Triſtium Exiget ad dignas ultrix rhamnuſia pœnas. Lucanus de hoc appio. Effugis igentis tanti diſcriminis expers Bellorum Romāæ minas: ſoluſq; quietem euboici uaſta lateris cōualle tenebis. Item paulo infra. Heu demens nullum belli ſentire fragorem. Tot mundi caruiſſe malis: præſtare deorum excepta quis morte poteſt ſecreta tenebis. Littoris euboici memorando condite buſto. Q ua maris anguſtat facies ſaxoſa cariſtos. Et tumidis infeſta colit: qua numina rhānus. Sunt qui dicunt rhamnum eſſe uicum atticæ regiōis. ubi templum amphiarai: & phidiacæ nemeſis. ⁋ Caryſtos. Ciuitas euboiæ unde cariſtium marmor. Strabo. libro. x. in deſcriptione euboiæ. In ripa inquit ſub monte caryſtus conſiſtit. cui uicina ſunt ſtyra. & marmarium paulo infra ſubiūgit. ad caryſtum lapis naſcitur. quem pectūt: nent: textum inde mantilia cōficiuntur egregiæ cōtexta ea ubi ſordeſcūt in flammam proiecta non ſecus emundantur, q̄ ſi maculas elueris. ⁋ Chalcidico: Nam chalcis urbs metropolitana eſt in euboia. ⁋ Salioꝝ. Q ui .xii. erant ſicut ſupradiximus Martis ſacerdotes qui per urbem ancilia arma ferre conſueuerant. ſaltantes & hoc carmen canētes: ueterem mamuri memoriam. ⁋ Sacrario. Vbi ancilia ſeruabanť ubi etiam lituus conditus erat baculus Romuli incuruus. nam lituus dicitur incuruus. & a ſummo leuiter īflexus baculus qui ab eius quo canitur litui ſimilitudine nomen inuenit: ut ait Cice. libro de diuina. Hoc autem lituo utebantur augures ad deſignanda in aere ſpatia quæ tēpla appellari uoluerūt. unde extemplo aduerbium augurale. inter hæc uero ſpatia captabantur auguria. quō captarentur dicemus ſuo loco. Fuit autē hic lituus ut tradit Plu. in uita romuli. Baculus ipſius Romuli conſeruatus in pallatino colle uſq; ad Gallorum tempora a quibus capa incenſaq; Roma fuit. ſed poſtea eiectis a Camillo hoſtibus inter altiſſimos cinerum cumulos illeſus cum omnia ignis conſumpſiſſet inuentus ē: Etiam lituus: ut dicit feſtus genus buccinæ īcuruæ: qua qui cecinerit liticem dicitur Virgilius. Et lituo pugnas īſignis obibat & haſta: item alibi. Ipſe quirinali lituo paruaq; ſedebat Succinctus trabea. ⁋ Cum ædes fortunæ: In qua ſtatua ſeruii Tulli regis Romanorum erecta fuit: ideo autem in templo fortunæ poſita quaſi imperiū Romanum amplum & fortunatum reddidit: hic enim primus fuit qui cenſum ſtatuit in urbe Roma.

Vod Q uin. claudiæ: Hæc uirgo ueſtalis fuit quæ innocens cum ſtupri accuſata eſſet: cōſcientia freta deam rogauit: ut aliquo inſigni miraculo ſuam omnibus oſtenderet innocentiam: cū preces effudiſſet: & nauis in qua dea confederat longe abeſſet a portu: nec humana ui moueri poſſet anitentibus nautis: hæc dexteræ ſuæ tantum impulſu ſine aliquo adminiculo: eam ſubegit in portum: quo uiſo cuncti eam falſa ſuſpitione liberarunt: & tum demum innocentem eſſe crediderunt: & ita a futuro iudicio abſoluta: de qua Plinius de uiris illuſtribus. Suetonius de. xii. Cæſaribus: Liuius decade ſecundo punici belli mentionem faciunt: & Ouidius libro faſtorum. iiii. ſicut ſuo loco monſtrabimus in capitulo de iudiciis. ⁋ Veſtibulo. i. aditu: eſt enim ueſtibulum locus ante fores: ſic dictus ꝙ ianuam ueſtiat: quamuis alii a ue & ſtando deductum exiſtiment: in qua ſententia eſt Aulus Gelius. ⁋ Matris deum: Cibeles quæ diuerſis nominibus appellabatur: mater deum: Cibele & rea. ⁋ In ſua baſi: In ſuo fundamento: nam Baſis dicitur extremitas columnæ in infimo poſita: nam quæ in ſummitate eſt epiſtilus appellatur.

℄Seceſſit in eam regionem quæ interiacens inter rhamnunta: appoſitorie: nobilem partem ſoli attici & chariſtum: ſcilicet urbem uicinam freto: ideſt mari chalcidico: obtinet nomen cellæ eubœæ: ubi. i. quo loco ipſe conſumptus morbo: ideſt mortuus ante certamen pharſalicum: quod inter Cæſarem & Pompeium iuxta pharſaliam geſtum eſt: poſſedit locum prædictum a deo pro ſepultura: ideſt illic ſepultus eſt. ⁋ Poſſunt & cætera. Paucis tria miracula recitat dicens. Et: ideſt etiam illa quæ ſequuntur: poſſunt poni loco miraculorum: ꝙ ſacrario: ideſt repoſitorio ſacrorum: ineptiores ſacriſtiam uocant: ſaliorum: ideſt ſacerdotum martis a ſaliendo in portandis ancilibus dictorum: deuſto: ideſt concremato: nihil eſt repertum in eo integrum præter Roma. ideſt non aut tubam clariſonam: ſed baculum incuruum quo augures utebantur & reges pro ſceptro. ⁋ Item ꝙ ſtatua Seruii Tulli regis Romani: permanſit inuiolata quum ædes fortunæ conflagraſſet: & tamen ſtatua hæc fuiſſe intelligitur in ea: alioqui non eſſet miraculum. ⁋ Item ꝙ ſtatua quintæ claudiæ uirginis ueſtalis: poſita in ueſtibulo. i. priore ſtatione & quaſi introitu: uulgus portale uocat: templi matris deum: ſcilicet cybelis: ſtetit in ſua baſi: ideſt fundamento: intracta flammis: ea æde: ſcilicet matris deum conſumpta incendio bis: prius: ideſt priore ut dicunt uice: publio Scipione naſica: & Lucio beſtia conſulibus. Item: id eſt iterum (putem legendum iterum) Marco ſeruilio & Lucio Lamia conſulibus: id eſt quo anno conſules erant.

℄Rhanunta. Rhanus atticæ uicus ex Acantide tribu dictus a ſenticetis. Auctor Euſtathius & eo priores alii plures

OLL. ASCĕ fius THE

OLI. ¶Aliquid admirationis ciuitati nostræ attilii auiolæ rogus: Plinius libro septimo. Auiola inquit consularis in rogo reuixit:& quoniam subueniri non poterat præualente flāma uiuus crematus est: similis casus in.L.lamia prætorio uiro traditur:nam Aelium Tuberonem prætura functum a rogo relatū Messalla ruffus & pleriq; tradunt. ▸ Elatus.scilicet ad rogum:ut cremaretur:& bene dixit elatus:nam efferri proprie dicitur cadauer. ▸ Pædagogi:quia mos erat:ut cum cadauer rogum prosecuti essent:cæteri omnes inde discederent: unus tantū remaneret:quod uniuersum corpus exureretur:pædagogus autem dicitur a uocabulo græco. παισ quod significat puerum αγωγοσ ductor: igit̃ pædagogus dicit̃ custos pueri qui eum ducit:& de moribus eius curam agit sicut & Leonides magno in honore fuit apud alexandrū cuius erat pedagogus. ▸ Lutio lamiæ:hic tpibus fuit Cic.& sicut i eplis dephēdimus magna Ci.familiaritate cōiūctus.

Væ minus admirabilia. Transit conuenienter ad externa.hæc inquit miracula quæ supradixi minus miranda fuerunt q̃ illo eo die quo mortui erant rogo superimpositos uiuere cognouerunt At hic cuius exemplum pōitur cesus in acie per dies.x.cum iacuisset deide biduo:post elatus & rogo superimpositus magna uoce clamauit & se uiuere & ita extincto q̃primum rogo liberatus. multa qdē admiratione & stupore digna se tempore mortis uidisse narrauit. ▸ Fereti. Alii legūt

Pheræ pheræi quod melius ē.sine dubio a ciuitate pheræ:nam pheræ est ciuitas in agro propinqua pylo & sub imperio agamēnonis.uel ut Stra.uult in messanie.pheræ autem inquit ad messeniū agrū ptinēt. ▸ Biduoq;:Ergo.xii.dieb9 exaīs iacuerat.

T quoniam ad externa. Atheniensem quendam philosophum narrat cum diu in studiis litterarum uersatus eēt adeo ut excelleret:forte incidit ut q̃dam caput eius lapide percuteret & statim subsecutua est res quidem mira dictu: q̃ litterarum:

Litterarū oblit9 scilicet oblitus ē cum cætera tenaciter memoria retineret Plinius libro septimo naturalis historiæ. nec aliud inquit est æque fragile in homine morbo᷑ & casus iniurias atq; etiam metus sentiens.alias particularim alias uniuersa.ictus lapide oblitus est litteras tantum. & præalto tecto lapsus matris & affinium propinquorumq; cæpit obliuionem. Alius ægrotus seruorum etiam sui uero nominis oblitus est Messala coruinus orator.

¶De Attilio.

Liqd admiratiōis ciuitati nostræ attilii ēe Auiolæ rogus attulit; q̃ & a medicis; & a domesticis mortu9 creditus:cū aliq̄diu humi iacuisset:elatus:post:quā corpus eius ignis corripuit:uiuere se ꝑclamauit:auxiliūq; Pædagogi sui (nā is sol9 ibi remāserat) iuocauit. Sed iā flāmis circūdatus fato subtrahi nō potuit. Lucio quoq; lāiæ ꝑtorio uiro:æque uocē fuisse super rogum cōstitit.

¶Externa.

Væ minus admirabilia Eri Pamphilii casus facit:quē Plato scribit iter eos: qui in acie ceciderant.x.diebus iacuisse:biduoq; post:quā inde sublatus esset:impositum rogo reuixisse: ac mira quædam tēpore mortis uisa narrasse.

T quoniā ad externa trāsgressi sumus: q̃dam Athenis uir eruditissimus: cū ictum lapidis capite excepisset:cætera omnia tenacissima memoria retinens:litterarum tātummodo:quibus præcipue inseruierat:oblitus est.

ASCēsius. ¶Aliquid & cætera. Affert duo quæ q̃ raro euenire solent miraculo ascribi possunt:cum tamen naturaliter fieri potuerint ut spiritus uidelicet sopitus igni excitetur. Ordo est rogus:idest pyra incensa ad comburendū corpus:attilii auiolæ attulit ciuitati nostræ:idest Romanæ aliquid admirationis qui creditus mortuus & a medicis & a domestis: quum iacuisset aliquandiu humi:idest super humum elatus:scilicet ædibus suis ut in rogum ducatur. postquam ignis corripuit corpus eius proclamauit se uiuere:& inuocauit auxilium pædagogi: idest sui in pueritia ductoris:Nam is:scilicet pædagogus remanserat ibi ad rogum solus:sed ipse attilius iam circundatus flammis non potuit subtrahi fato:idest neci. ▸ Constitit:idest manifestum fuit quoq;:idest etiam: uocem fuisse æque:idest æqualiter:super rogum:idest postquam immissus fuerat rogo:lucio lamiæ uiro prætorio. ▸ Quæ minus admirabilia & cætera. Transit suo more ad externa miracula recitanda dicens. Quæ: scilicet iam dicta proximo loco miracula: casus Pamphilii fereti aut pheræi:idest ciuis pherarum urbis propinquæ pylo aut messeniæ facit minus admirabilia:quia ipse est magis admirabilis: Quem: scilicet phamphilium plato scribit iacuisse decem diebus inter eos qui ceciderant acie:idest in prælio:& impositum rogo biduo postquam sublatus esset inde:idest ex strage occisorum:reuixisse ac narrasse quædam mira:uisa: scilicet a se tempore mortis.quod certe stupendum est miraculum;& si uerum est deo uero attribuendum. ▸ Et quoniam Transit ad miraculorum memoriæ interruptionem in quodam philosopho atheniēsi dicens. Et quoniam nos sumus trangressi ad externa:idest aliena a Romanis quidam uir atheniensis eruditissimus quum excepisset capite: scilicet suo: ictum lapidis: oblitus est tantummodo litterarum quibus inseruierat: idest insudauerat præcipue:retinens cætera omnia quæ: scilicet sciuerat: memoria tenacissima:de quo casu dicit author.

THE. ¶Heri pamphylii. Macrobius in somnium Scipionis ille platonicus inquit secretorum relator. Et quidam nomine fuit: natione pamphylius: miles officio: qui cum uulneribus in prælio acceptis uitam effudisse uisus: duodecimo demum die inter cæteros una peremptos ultimo esset honorandus igne; subito seu recepta anima seu retenta:quicquid emēsis inter utraq; uitam diebus:egerat uideratue:tanquam publicum professus indicium:humano generi nunciauit.hæc ille.uidetur itaq; legendum potius Eris ex analogia;sicut Ser Seris: q̃ uel Eri uel Eretis:unde lubrica menda pheretis a quibusdam scribitur & inepte exponitur.

ℂDirũ.Detestat̃ quodãmõ hũc casum Vale.ꝙ q̃si dedita opa sensibus hois pscrutatis eũ potissimũ eripuerit a quo uoluptatẽ maximã capiebat.ꝩ Diꝶ.q̃si ab ira deoꝶ puenies.ꝩ In aio potius q̃ corpore.ꝩ Pleno iuidiæ funere Plenus inuidiæ sum significo mihi multos iuidere.unde doctrinã litterarũ a casu maligno sublatã:funis iuidiæ plenũ appellat:q̃si dicat casũ tã acerbũ huic hoĩ doctrinã litteraꝶ iuidisse.ꝩ Q̃d autẽ dicit efferẽdo.pstat in trãslatione.qa sicut sæpe diximus.efferri ꝓprie cadauerũ est.

Mirabilior tamẽ.Mirabilis qdẽ fuit supior casus.ꝙ ictu lapidis litteraꝶ doctrinã amiserit : sed hic q seq̃t mirabilior.Mulier q̃dã atheĩẽsis cũ filios i adulterio dephẽdisset:mõstri nouitate perculsa loq̃lã uocẽq; amisit.ꝩ Mirabilior.Alii legũt miserabilior.sed cũ de miraculis tractet̃ melius stat lr̃a mirabilior.ꝩ Inopinati:qa nũq̃ tale qcq̃ cogitasset.ꝩ Cõspectu ꝙ uideret tm̃ eos facinus admittere.ꝩ Ad idignãdũ:ut ipa qdẽ idignabũda rephẽder̃ potuerit.ꝩ Illi.ne.c.ubi cõsiderarũt turpitudinẽ suã q̃tũq; nephas cõmisisset sibi uitã ademerũt.ꝩ Illi p.de quo dictur⁹ sũ donauit uocẽ. OLI. Dipe

Dirũ:malignũq; uulnus i aio peussi:q̃si de idustria scrutatis sẽsibus i eũ potissimũ locũ: quo maxime lætabatur : acerbitate nocẽdi erupit: singularẽ doctrinã hominis pleno iuidiæ funere efferẽdo:cui si talibus studiis pfrui fas nõ erat:utilius aliquãto fuit ad illa aditũ nõ ipetrasse : quã iam percepta eoꝶ dulcedine caruisse. ℂDe Nausimenis uxore.

Mirabilior tamẽ sequentis casus narratio. Nausimenis enĩ Atheniẽsis uxor:cũ filii: ac filiæ suæ stupro interuenisset:iopinati monstri perculsa cõspectu : & in præsens tẽpus ad indignandum: & in posterum ad loquendum : ob mutuit. Illi nefariũ cõcubitũ uoluntaria morte pẽsarunt : hoc modo Fortuna sæuiens huic uocem: iis uitam ademit:illi propitia donat.

ℂDe Aegle Samio.

Aegles Samius Athleta mutus:cũ ei uictoriæ:q̃ adeptus erat:titulus:& præmiũ eriperet : idignatiõe accẽsus uocalis euasit.

ℂDe Gorgia Epirota.

Gorgiæ quoq; Epirotæ fortis: & clari uiri origo:q i funere mr̃is suæ utero elapsus: iopinato uagitu suo lectũ ferẽtes cõsistere coegit:nouũq; spectaculũ patriæ pbuit:nõ tãtũ ex ipo genitricis rogo lucẽ:sed ẽt cunas assecutus:eodẽ.n. momẽto tpis : altera iã fato fũcta parit:alter ante elatus:q̃ natus est.

Aegles Samius

Egles Samis.Aul⁹ Ge.Sãi⁹ iqt athleta nomẽ illi fuit:Aegles cũ antea non loquẽs fuisset ob simile dr̃ cãm loq cœpisse.nã cũ i sacro certamie sortitio iter ipm & aduersarios nõ bõa fide fieret:sed sortẽ nois falsã subiici aiaduertisset:repẽte in eũ q id faciebat:sese uidere qd faceret magnũ iclamauit;atq; is oris uiculo soluto p oẽ ide uitæ tp̃s nõ turbide neq; adhæse locutus ẽ.Tale qddã legit̃ de filio Crœsi regis.q cũ mutus uixisset i salute pr̃is uocẽ recupauit.sicut i cap.de pietate diccus.ꝩ Athleta. certamẽ significat certatorẽ.ꝩ Aegles.Decliat̃ æglæs æglæ.sicut ãchises anchisæ uel ægles æglis.ꝩ Vocalis de mu.fa.ẽ uocalis:qa uocẽ acq̃siuit.nã uocalis dr̃ q uoce utit̃.ꝩ Epirotæ ad differẽtiã gorgiæ Leontini: de quo diccus lib.viii.ca.ulti.ꝩ Origo:fuit admirabilis.ꝩ Nõ tm̃:M̃lti lr̃am hãc corruptã eẽ existimãtes: legũt nõ tm̃ ex ipo gẽitoris rogo.sed & cunas assecutus.q ab itelligẽtia huiuscemodi dicẽdi gñis abhorrẽt:nõ tm̃.n.ẽ qd græcæ dr̃. .i.ferme ita post lucẽ supfluo adiiciũt sed.ergo hoc dicit ferme ex ipso genitoris rogo uitã & cunas assecutus.qa paꝶ admodũ fuit qn rogo sup iniiceret̃ anteq̃ puer uagitũ ederet & recte qdẽ qd ẽ.n. ferme cecidit nisi tm̃ ñ cecidit.paꝶ abfuit qn caderet & ẽ peculiare dictũ Valerii quo frequẽter utit̃. Athleta

ℂDirũ ac malignũ uulnus pcussi in aio.i.in parte memoratiua q̃ ab aio dependet: erupit acerbitate nocẽdi:potissimũ in eũ locũ uidelicet repositoriũ sciæ qua lætabat̃ maxime:& hoc sensibus scrutatis.i.rimatis q̃si de idustria.i.data ut dicũt opa:utpote efferẽdo.i. extinguẽdo:sicut hõ qui effert̃ iã extinctus est(unde speciosa utit̃ metaphora)singularẽ doctrinam.i.hoc loco scientiam hominis:pleno funere inuidiæ.quasi dii illi singularẽ illam doctrinam inuiderit:alioqui enim aut illius memoriam reliquissent:aut cæterorum quoq; abstulissent.Cui.s.uiro eruditissimo si non erat phas pfrui.i.ad finem usq; uitæ fuit:talibus.i.litteralibus studiis:utilius aliquanto fuit.i.fuisset illi non impetrasse.s.a deo aditum.i.accessum aut introitum ad illa.s.studia:q̃ caruisse dulcedine eorũ scilicet studiorum iam percepta:quia nihil est infelicius q̃ fuisse in aliqua re & maxime litteraria felicem.ꝩ Mirabilior &c. Iocundo progressu narrat miraculũ qd' contigit uxori Nausimenis atheniensis dicens.Mirabilior uel ut alii legunt miserabilior: certũ ãt est ꝙ miserabilis sit:dubitari autem possis an miserabilior:cũ superior non uidetur miserabilis sed beatus: si inter beatitudines reponenda sit a mortuis excitatio.Certũ etiam est ꝙ sit mirabilis:sed an superiore mirabilior dubites quũ mirabilius sit mortuũ iam decẽ & amplius dierũ reuixisse:q̃ mulierẽ præ nimio stupore obmutuisse.Quo circa nõ dãnẽ eos q miserabilior legunt.Ordo est.Tamẽ.i.tãetsi supior casus est mirabilis uel miserabilis tñ narratio casus sequẽtis est mirabilior:aut miserabilior.Vxor Nausimenis athẽien.cũ interuenisset stupro.i.coitui filii & filiæ suæ:ipsa pculsa cõspectu monstri.i monstrosi coitus inopinati:quia non opinata fuerat posse contingere:obmutuit.i.muta facta ẽ:&.i.sit̃:ad idignandũ.i.ex indignatione uæhemẽter obiurgandum in psens.i. ꝓ tpe illo psenti:& ad loquẽdũ tin posterũ qa nulla deinceps locuta ẽ.Illi.s.filius & filia Nausimẽis uxoris pẽsarũt.i.cõpẽsãdo.i.æq̃lia repẽdẽdo expiarũt:mõrte uolũtaria qa sibi necẽ itulerũt.& ita scd̃m ueritatẽ ñ expiarũt prius malũ sed grauiore auxerũt:fortiter tñ illis tpib⁹ uisi sũt agere q nece sua enorme facin⁹ ulti fuerũt. ASCẽsius

Fortuna sæuiẽs.i.cũ illis sæuiter agnes:ademit.i.abstulit:hoc mõ uitã iis.s.filio & filiæ incestis: & uocẽ huic.s. matri:& sup.fortuna ꝓpitia.i.clœmẽs & idulgẽs donat sup.uocẽ:illi.i.alteri:utpote illi de quo seqñs narratio. ℣ Egles samius athleta.i.pugil mutus:cũ titulus & præmiũ uictoriæ quã fuerat adeptus.s.in sacro certamine eriperet̃ ei.s.ꝑ salsã sortẽ:euasit uocalis.i.factus est loquẽs:accẽsus ĩdignatiõe.i. cũ ex nimia ĩdignatiõe conatus loq̃ reuera loq̃ cœpit:sicut & filius Crœsi:de quo Iustinus & Oli.hoc loco.℣ Gorgiæ &c.Ordo ẽ. Origo quoq; Gorgiæ epyrotæ.i.cuius epyrus erat pr̃ia.uiri fortis & clari(q elapsus utero m̃ris suæ i funere.i.cũ mortua portaret ad rogũ:coegit uagitu suo ĩopinato ferẽtes lectũ.i.feretrũ aut lecticã i q̃ i ptu defunctæ p̃cipue efferri solẽt:cõsistere.i.manere stãtes & apire loculũ)origo dico gorgiæ:p̃buit pr̃iæ.s.suæ epyro:nouũ.i.insolitũ spectaculũ assecutus(mire mutat genus:nã quũ respicere debeat ad suppositũ origo:respicit ad nomẽ gorgiæ: pinde acsi i ntõ dixisset:gorgias quoq; ortu suo &c.spectaculũ p̃buit pr̃iæ assecutus nõ tm̃ lucẽ.i.uitalẽ aurã:ex ipo rogo gẽitricis cui saltẽ uicinus erat:licet nõdũ cũ m̃re i eũ missus: sed ẽt cunas.i.repositoriũ ifantile: nã m̃ris loculũ seu pheretrũ hũit ꝓ primis cunis.n.ꝓ qa alter:utpote m̃r parit eodẽ momẽto tp̃is : functa.i.ꝑfuncta fato .i.moriẽdi munere:hoc est perfuncta:iã.i.paulo ante:& alter.i.filius gorgias postea dictus elatus est.i.ad rogũ cum matre defuncta portatus ante.i.prius q̃ natus est:qđ ne fiat nobis cautio est : nã partus etiam nondũ maturus a matre separatur.Oliuerius uult legendũ tãtũ nõ pro ferme sine particula sed ut sit assecutus: tãtũ non .i.ferme lucẽ ex ipso rogo genitricis & cunas:sed apertior est lectio non tãtũ sed etiã . Sunt q legant nouũq; sed uacat q;:nisi cõnectat uerbũ p̃buit cũ uerbo coegit.sed tunc origo absolute ponatur.

ℭ De quodã Iasone.

DIuinæ fortũæ uulnus Phereo Iasoni q̃dã exitii eius cupidus ĩtulit. Nã cũ iter ĩsidias gladio eũ ꝑcussisset:uomicã: q̃ a nullo medicoꝝ sanari potuerat:ita rupit:ut hoiem pestifero malo liberaret.

ℭ De Simonide.

AEq; Dis immortalibus acceptus Simonides:cuius salus ab iminẽti exitio defensa: ruinæ quoq; subtracta ẽ. Cœnãti.n.apud Scopã i Cranone(qđ ẽ i Thessalia oppidũ)nũtiatũ est duos iuuenes ad ianuã uenisse:magnopẽ rogãtes:ut ad eos cõtinuo ꝓdiret.ad quos egressus neminẽ repperit ibi.Cæteꝝ eo momento temporis

OLI. ℭ Vomicã:uomica proprie dicit̃ ulcus latens a uomendo.quia ruptum euomit saniem. uomica secundum Nonium Marcel. locus est concauus & uetustate ambesus.secundum alios genus apostematis.per quod emittuntur uiscera.

AEquæ diis. Hic est ille Simonides de quo supra mentio facta est in.ca. de sõniis.q̃ nauigaturus per getẽ monitus est:ut corpus ihumatũ sepulturæ mãdaret.qđ ut faceret cõsilio nauigãdi supsedit: & ita naufragiũ euasit.qđ passi sunt cũ q̃bus nauigaturus erat.hũc igit̃ dicit beneficium quoq; salutis a diis accepisse.quos Castorem & Pollucẽ fuisse creditũ est.cũ.n.apud Scopam cœnaret & omnes discũbentes iã in medio cõuiuio cõstitissent:nũciatũ est duos iuuenes uenisse qui Simo- nidẽ allocuturi uocarent.ille egressus dũm q̃rit

Simonidẽ iuuene: illos q nulli erãt ante ostiũ.iterea cœnaculũ ubi epulabãt̃ corruit:& q eo cœnabãt obruti sũt Sol.uero de me.mũ.ñ itelligit Simonidẽ:sed Pyndarũ poetã lyricũ.q ĩ honorẽ Pollucis & castoris carmina scri.Dicit.n.Pyndaꝝ lyricũ e cõuiuii loco cui ĩminebat ruina:ne cũ cæteris iteriret:forisecus castor & pollux uocauerũt ĩspectãtibus uniuersis quo effectũ est ut solus ĩpendens periculũ euaderet.Ci.li.de oratore.ii.gratiã inq̃t habeo Simonidi illi cæo quẽ primũ ferũt artẽ memoriæ protulisse:dicũt eni cũ cœnaret Crãone in thessalia Simonides apud Scopã fortunatũ hominẽ & nobilẽ:cecinissetq; id carmen qđ in eo scripsisset:in quo multa ornandi causa poetarum more in castorẽ scripta & pollucẽ fuissent:ferũt nũciatũ simonidi.ut prodiret iuuenes id ianuã stare duos quosdã qui eũ magnopere uocarẽt:surrexisse illũ prodisse. uidisse neminẽ.hoc interĩ spacio conclaue illud ubi epularetur scopas concedisse.ea ruina ipsum cũ cognatis oppssum interrisse. Sequit̃ deinde qũo artẽ memoriæ iuenerit.Hoc idẽ testat̃.Q.uin.lib.xi.de instit.ora.ubi multa alia tradit & in primis

Scopas dissentionẽ eẽ ĩter auctores cui carmen illud scriptũ fuerit.Scopæ an aliis quos cõmemorat. & cuius fuerit domus pharsali an scopæ? Item dicit sibi uideri fabulosum de tindaridis:scopas autem ut Pli.refert fuit ẽt sculptor marmoreus cuius opera quæ & ubi romæ idem Plinius tradit.℣ Simo.Hic primus fuisse dicitur qui memoriam artificiosam inuenit.℣ Exitio defensa.propter illud corpus quod sepulturæ mandauit.

ASCẽsius. ℭ Diuinæ &c. Recitat miraculosã aut certe mirãdæ felicitatis sanationẽ iasonis pheræi dicẽs.Quidã intulit iasoni pheræo uulnus diuinæ fortũæ.i.fortũatissime felicitatis:ĩtulit dico cupidus exitii.i.iteritus eius:nã eũ ꝑcussisset cũ gladio iter ĩsidias:rupit uomicã.i.cõgeriẽ putredinis in corpore latẽtẽ:q̃ a nullo medico potuerat sanari(Quod arguit aut nõ satis peritos fuisse chirurgicos aut nõ ausos uulnus apire:qđ inimicus apuit) rupit̃ dicit ita ut liberaret hoiem malo pestifero.i.necẽ illaturo nisi ab illo sic ruptũ fuisset.℣ Aeq; &c.Recitat miraculosam euasionẽ mortis i simonide:quẽ prius meminit submersionẽ euasisse.Ordo est. Simonides sup.fuit æq; .i.æq̃liter ut iason phereus:acceptus.i.aut gratus aut placẽs: diis immortalibus:cuius salus defensa: idest ꝓtecta ab exitio:scilicet submersionis subtracta est quoq; ruinæ: scilicet conclauis aut cœnationis . Enim pro quia nunciatum est Simonidi cœnãti apud Scopam uirum diuitem in Cranone:quod oppidum est in thessalia: duos iuuenes:scilicet castorem & pollucem:uenisse ad ianuam rogantes magnopere ut sup.

THE. ℭ Pheræo iasõi. phæreoꝝ tyrã.iasõ fuit:ĩpatoriis artib⁹ ĩstructissim⁹ ut polyæn⁹ Maced.stratagemotõ.vi.r̃fert. ℣ Cranõe.Cranõ urbs ei⁹ thessalie regiõis q̃ Pelasgiotẽ uocãt ad ĩpa tẽpe:hecatæ⁹ auctor i europa.Eiusdẽ nõis altera ciuitas athamãiæ cõtributa:a cranõe Pelasgi filio dctã:ĩ cui⁹ finib⁹ duos tãtũmõ uideri coruos iter miracula retulit callimac⁹ & teopõp⁹.In Bel.Mace.L.i.oppidi mẽinit ab ĩpssorib⁹ iuersa dictiõe: q̃ iãus emẽdauit.

OLI. Tricli nium

¶ Triclinij. cœnaculũ: a tribus lectis stratis ubi epulari solebãt antiqui. dr̃ ãt triclinium a tris & κλίνη. i. lectis tres. n. lecti sternabanť: i quo℞ uno dominus epulabať: i altero uxor cũ reliq̃ eius familia assidebat. i tertio uero amici & reliq q supuenissent. nã tres mẽsæ apponebanť apud maiores: & iuxta mẽsas totidẽ thori ubi discũberẽt Iuue. prio finge loco quo tu discũbere iussus. & subdit. Tertia ne uacuo cessaret culcitra lecto. ergo tricliniũ locus ubi cõuiuabanť. Quinti. loquẽs de hoc Simõide ait. Vix eo limẽ egresso triclinij illud sup conuiuas corruit. Cice. uero eundẽ locum traduxit conclaue dicẽs. Hoc interim spatio conclaue illud concidit. Aliq̃bus uero aliis discubitoriũ magis traducere placuit: & a triclino architriclinus diciť pricep s cœnaculi.

tricliniũ: i quo Scopas epulabať: collapsũ: & ipsũ: & oẽs cõuiuas opp̃ssit. Quid hac felicitate locupletiꝰ: q̃ nec Mare: nec terra sæuiẽs extiguere ualuit?

¶ De Daphida.

NOn inuitus huic subnecto daphidã: neq̃ ignoret q̃tũ itersuerit cecinisse deorũ laudes: & numẽ obtrectasse. Hic cũ eius studii eẽt. cuius ꝓfessores Sophistæ uocanť: ieptæ: & mordacis opinationis: Apollinẽ Delphis irridendi causa cõsuluit: an equũ iuenire posset: cũ oĩno nullũ habuisset. cuius ex oraculo reddita uox est iuẽturũ equũ sed ut eo pturbatus: periret. inde cũ iocabũdus: q̃si delusa sacrarũ sortiũ fide reuerteretť: incidit in regẽ Attalũ sæpenumero a se cõtumeliosis dictis absentẽ lacessitum: eiusq̃ iussu saxo: cui nomen erat Eq: præcipitatus: ad deos usq̃ cauillãdos dementis animi iusta supplicia pependit.

¶ Nec mare. pp id q̃ naufragiũ euitauit: ¶ Nec te. ad id q̃ ruinã subterfugit bñficio do℞. NOn inuitus. Liptote ẽ cũ minus dicimus & plus significamus. ¶ Nõ iuitꝰ. libentissime. ¶ Cecinisse laudes sicut Simonides q uersu laudes Pollucis & Castoris complexus est. ¶ Numẽ obtrectasse. inuidia q̃dã ꝓsecutũ eẽ. Inuidia est mioris aduersus maiorẽ. obtrectatio est iter pares. uel obtrectasse: uitupasse. ut obtrectare sit aliquẽ cũ inuidia maledictis lacerare. ¶ Sophistæ: q astutiis & argutiis suis id qđ falsũ ẽ ue℞ ostẽdere nitũtur. Sũt igiť cauillatores & alio℞ sermonũ molesti iterpretes. qđ nomẽ q̃uis a sopho dicatur. q̃si emulator sapiẽtiæ: tñ nõnũq̃ ꝓ sophiæ & sciæ calũniatore accipiť: ipo uidelicet apparẽte nõ existẽte sopho. ¶ Ineptæ: qa ea q̃ dicũt sp p cõtrariũ iterpranť. Ineptus ã dr̃. q nec rei. nec tpis nec loci nec psonæ rõnẽ hẽt. hoc ẽ nulli rei aptus ẽ. ¶ An equũ iuẽire posset. hæc erat calliditas. ut siue respõderet iuẽturũ illũ equũ eẽ siue nõ. deus oĩno delusus eẽ uidereť: nã si respõdisset iueniẽs existimabat se decepisse numẽ: qa nõ iueniri possit qđ non sit amissum. Si uero dixisset non inuenturũ: itidem credebat posse irrideri q̃ ipse uidelicet sciret non posse inuenire qđ nõ amiserit. ¶ Sed ut eo deturbatus periret. i. ex equo deiectus præceps pibis. ¶ Iocabundus: iocanti similis uel re uera iocãs. nomina. n. in bundus desinentia non similitudinem sed rei effectũ significant. ut sentit Valla. ¶ Attalũ: regem Asiæ. ¶ Saxo: monte. nã saxũ pro mõte Vir. Saxi de uertice pastor. ¶ Cauillãdos ad cauillandos nõ tãtũ hoies suis argutiis sed etiã deos. Cauillari est proprium sophistarum. ponitur etiam pro calũniari & deridere. ¶ Iusta supplicia: meritas poenas. qa illum Attalus iusto quidem affecit supplicio.

Ineptus

De nominibus in bundus

Valla.

Virgi.

Cauillari

ASCẽsius

¶ Simonides prodiret. i. exiret continuo ad eos (posset dici etiam ad se: propter participium rogantes) ad quos scilicet iuuenes Simonides egressus neminem repperit ibi. Cæterum. i. sed triclinium. i. cœnatio trium lectorũ discubitorio℞ capax: in quo Scopas dominus domus epulabatur: collapsum eo momento temporis quo Simonides exiuerat: oppressit & idest simul: ipsum: scilicet dominum domus scopam: & omnes cõuiuas. Quid locupletius idest ditius aut abundantius: hac fœlicitate: scilicet simonidis: quam: scilicet felicitatẽ nec mare sæuiens: cum ut patuit in capite de somniis nauem quã Simõides nisi præmonitus fuisset igressurus erat: obruit nec terra sæuiens: idest casus triclinii in terra positi: ualuit extinguere. q. d. nihil. cũ duplex sit & euidentissima. ¶ Non inuitus. Tractat exemplum miraculosi & diuinitus prædicti exitus uitæ daphidæ cuiusdam non satis noti hominis: sed cuius exitiũ ad religionẽ mortalibus incutiẽdã efficax est argumẽtũ. Ordo autẽ est. Ego subnecto: scilicet quodam filo dicendi non inuitus. i. libentissimus huic. s. simonidi pio daphidam hominem impium: ne quis ignoret: idest ut quiuis sciat: quantum interfuerit cecinisse laudes deorum ut fecit Simonides castoris & pollucis quorum ope postea seruatus fuit: & obtrectasse. i. contumeliosis uerbis affecisse: numen: id ẽ deum aliquem & hoc loco apollinem. Hic: scilicet daphida: cum esset eius studii: cuius professores: idest ex pfesso sectatores: uocantur sophistæ: idest apparentes sed cauillosi philosophi: consuluit: idest interrogauit quasi consulẽdi gratia: apollinem delphis: idest in templo delphico: & cum esset sup. opinionis seu opinationis (ut alii legunt) ineptæ quia nulla calliditas contra deum ualet: unde per contrarium Statius in achilleide. Quis diuũ fraudibus obstet: & mordacis: quia apollinis oraculũ eo modo falsitatis arguere uolebat: consuluit dico causa irridendi: an posset inuenire equum: cum nullum omnino habuisset sup. equum. Ex cuius: scilicet Apollinis oraculo: idest responso de rebus futuris ex ore dei prolato: uox est reddita ipsum sup. inuenturum equũ sed ut ipse periret eo: scilicet equo perturbatus. Inde cum ipse daphida iocabundus quasi fide sacrarum sortiũ delusa: reuerteretur: incidit attalum regem: scilicet asiæ: lacessitum a se: scilicet qui incidit in manus eius hoc ẽ a daphida dictis contumeliosis: absentem. s. lõge distantem ab eo: & ipse præcipitatus. i. deorsum deiectus: iussu eius: saxo cui nomen erat equi: pependit iusta supplicia animi dementis: quia ad deos usq̃ cauillandos.

¶ Sophistæ. Rhetoras ãtiq Sophistas appellabãt: ut Philostratus auctor ẽ & Marius Victorius i Rhetorica Ci. Rhetor ẽ igt q docet lras atq̃ artes tradit eloquẽtiæ: Sophista ẽ apud quẽ dicẽdi exercitiũ disciť. &c. eius ergo generis Daphita fuit ex Telmesso: q cõmẽtatus in Homerũ negat Athenienses expeditiõis in Troiã participes

THE.

extitisse. de cuius fato Suidas eadem quæ Valerius. Aliter autem Strabo Geographiæ. xiiii. Mons ait Thorax appellatur: in quo tradunt in crucem sublatum Daphitam grammaticum: q reges uersibus incesseret. πορφυρεοι μώλωπες ... id est Purpurei uibices scobs opum Lysimachi uos ne Lydis & phrygibus imperatis: ex quo illud in prouerbium cessit: caue Thoracem. Daphitas in superiore disticho Purpureos uibices ex Aridicæ ioco dixit. Nã: quom regis libertus ad opes nuper euectus philosophos ad conuiuiũ congregasset: & irridendo minutulas eorum quæstiones scire se uelle dixisset: cur ex nigra & alba faba pulmentum unius coloris edatur: Aridices indigne ferens tu nobis inquit absolue. cur de albis & nigris loris similes maculæ gignant. hæc in Valerium ianus ex quinto Symposiacorum Plutarchi dictauit: unde totidem uerbis & Macrobius. Cui nomen erat equi. Valerio Suidas & eo prior Cicero concinit hũc in modum. Quid enim si Daphitæ fatũ ita fuit de equo cadere? atq; ita perire? ex hoc ne equo qui cum equus non esset: nomen habebat alienum. Sed illud obseruandum. Daphitam per. T. a Strabone: a Suida Daphidam per. d. notari: quod in quibusdam Valerii codicibus est legere.

OLI. Odẽ oraculo. Sicut illi uerum predixit apollo: ita quoq; Philippo Macedonũ regi. hic cum q̃reret ex oraculo qua morte periturus esset: responsum accepit ut quadrigas uitaret: tum Philippus q̃drigas oẽs ex regno suo iussit amoueri. locus etiã qui quadriga appellabatur: ab eo studiose uitebat: sed nulla potuit ratione fata uitare. nam occisus est a pausaniæ adolescentis gladio: in cuius capulo quadriga fuerat insculpta. hac autem de causa dr̃ pausanias occidisse Philippũ: q cũ iter rogasset Hermoclẽ quo pacto sibi posset gloriosum nomen comparare: respondisse: dicit: si uirum nobilissimũ occideret. hoc autem Valerius sentit. sed aliter Iustinus. dicit. n. q Philippus Macedonũ rex iã ætate puectiori fgis attali sororẽ: Plutarchus uel ut Plutar. dicit filiã Cleopatrã uirginẽ olim piadi supinduxit uxorẽ. qd' q̃dẽ illa grauiter ferens cũ Alexandro filio iam tum dicit iniisse consiliũ contra Philippum. Forte ita accidit ut Attalus cũ Cleopatra filia conuiuiũ celebraret: ad quod Pausaniam adolescentẽ inuitarunt. qui cũ uino paulo largius ĩuitatus eẽt: eo turpiter abusi sunt oẽs. adolescẽs postq̃ resipuit: & contumeliã: q̃ per uiolentiam passus erat recognouit: sæpe de iniuria ad Philippum conq̃stus est. Ille iocabundus Pausaniã dimittere: hic uehementius indies de ea Mors philippi re instare. cupere tantã iniuriã ulcisci. sed cũ forte quadã occurrisset Alexander: apud eũ cõquestus ẽ de hac iniuria. ille dicitur græcæ iambicum uersum pronunciasse: eũ qui dedit. eum qui accepit: scilicet interfice. quod etiam factum est: nam occupatum angustiis: Philippum in transitu obtruncat. de quo latius in cap. de cupiditate gloriæ dicemus: sed in eo miraculum fuit q gladio occidit̃ qui quadrigam impressam habebat in capulo.

De Rege Philippo.

Odẽ oraculo Macedonũ Rex Philipp⁹ admonitus : ut a quadrigæ uiolẽtia salutem suam custodiret toto regno disiungi currus iussit: eũq; locũ : qui in Bœotia q̃dtiga uocatur: sẽp uitauit. nec tamen denũtiatum periculi genus effugit: nã Pausanias ĩ capulo gladii: quo eum occidit: quadrigam habuit cœlatam.

De Calano.

Væ tam pertinax necessitas in patre: & filio Alexãdro cõsimilis apparuit. Siq̃dẽ calanus Indus sua spõte se ardẽtissimo rogo

Væ tam pertinax. Cũ Alexander dariũ uicisset & Babylonẽ subegisset: audiuit in india esse qui ludũ Gymnosophistæ exercerent. dicebanẽ ãt Gymnosophistæ nudi philosophi. ideo autẽ nudi uiuebant quia dicerent naturã oibus rebus humanis puidisse. nec qcq̃ deesse uoluisse: quemadmodũ igitur cætera animalia his contenti essent: q̃ sibi natura suppeditasset: ita homines uitã suam informare debere: ut nihil pter quod eis natura dedisset: inquirerent. hi philosophi erant: qui summũ bonũ in uoluptate ponebant. summũ malũ in dolore. Hos igit̃ uidendi magno desiderio captus est Alexander: & inter Alexãdro pdicta mors. cæteros Calanus qdã pstare audiebat: cum ho: maximã familiaritatẽ iniuit Alexander: & cum secũ adduxit sed cũ anno uite suæ. lxxiii. ad eos dolores forte peruenisset: ut eos ulterius ferre non posset: nã aluo uexabat: rogũ sibi struxit: & aurea lectica superimposita incubuit stramentis optus ut eos aufugeret: in qbus summum malũ statuebat: deinde Macedones obsecrauit: ut illũ letitiæ diem cũ rege simul potantes exigerent: quẽ paucis post diebus Babylone uisurũ se dixit: atq; ita breui futurã alexãdri mortẽ pdixit: q Babylone periit: sicut suo loco dicemus. Alexander uero mortuo calano cõuiuia celebrari iussit. sed anteq̃ moreret: eũ rogauit: siqd uellet ut diceret. q nihil aliud respõdisse fert̃ nisi te ppe diẽ. Babylone uidebo. Cice. li. de diuinationis. i. Calanus indus cũ descenderet in rogũ ardentẽ. o pclarã inqt discessum e uita: cum ut Herculi contigit mortali corpore cremato in lucem animus excesserit. Cũq; Alexander eũ rogaret siqd uellet ut diceret: optime inqt: ppe diẽ uidebo te. qd' ẽt cõtigit. rursus de hoc Calano mẽtionẽ facit li. ii. Tuscu. q̃stionũ. & Stra. in descriptione indiæ plurima de his Gymnosophistis atq; calano. Tyrus. ciuitas phœnicie inter omnes memoranda teste Curtio.

ASCẽsius. Eodẽ oraculo &c. Narrat fatalẽ atq; ĩeuitabilẽ & ppea miraculosã mortẽ Philippi Macedonũ regis. Ordo ẽ philippus rex macedonũ mõitus eodẽ oraculo. s. delphico. ut custodiret salutẽ suã a uolẽtia q̃drigæ: iussit currus disiũgi. i. dissolui toto regno. s. suo: ut nullæ ĩ eo sint q̃drigæ: & uitauit sp. s. post oraculũ eũ locũ q uocat̃ in Boœtia quadriga: nec tamẽ effugit genus periculi denunciatũ. Nam pausanias adolescẽs habuit quadrigam. i. quattuor equorum currum cœlatam: idest sculptã: in capulo: idest ut dicunt manubrio gladii quo occidit eũ.

THE. Locũ q in Bœotia quadriga uocat̃. Auctorẽ qui tibi reddat in Bœotia Quadrigã nõ facile ĩuenias. Harma græcũ nomẽ expressit oppidi Tanagreo fnibus atributi: si pausaniæ credimus: ab amphiarai casũ. de quo plura Strabo. Memorat̃ & in Actica Harma ad castellum phylen. Ergo Valeri. Harma latine Quadrigã uocauit.

Vid illa nonne ? quia a proposito discedere uidebatur ; reddit rationem cur hæc uideantur superioribus simillima. ꝶ Nonne ludibria. quia natura in corporibus humanis quodammodo ludere uisa est: uoluisse & noua quædam facere. Cæterum quia natura proueniũt : & præter naturam fuerunt. ꝶ Nam & prusia. Post præfationem sequitur narratio eorum quæ a natura fuere aliena. ꝶ Os equaliter extentum. os unum tenus ore continuatum. Solinus. Quidam cum dentibus procreantur ut. Cn. Papirius Carbo. ut. M. Curio dentatus ob id cognominatus. quidam etiam uice dentium continui ossis armantur soliditate qualem filium Bithyniorum regis Prusias. Abbreuiator : Prusias inquit rex Bithyniæ omnium humillimorum fautor atq; uitiorum a Nicomede filio: adiuuante Attalo rege. Pergami occisus ẽ Habebat aliũ filiũ: q pro superiore ordine dẽtium enatum habuisse unum os continens dicitur Plinius libro septimo naturalis histo. Aliqui uice dentiũ continuo osse uno gignuntur sicut Prusiæ regis Bithyniorum filius suprema parte oris. ꝶ Ad usum. Ad utendum. nam ita commode epulabatur: sicut cæteri qui in plures partes diuisos habent dentes. ꝶ Mithridatis. regis ponti hostis Populo Romão ad quẽ debellandum primo Sylla. deinde Luculus. postremo Pompeius missus est: qui bellum illud confecit. Hunc igitur post profligatum exercitũ fugiẽtem filiam hanc comitatam fuisse Ci. dicit. OLI.

superiacturus: interpellatus ab eo: ecquid: aut mandaret: aut dicere uellet: breui: inquit: te uidebo. nec id sine causa. quia uoluntariũ eius e uita excessum: rapida mors Alexandri subsecuta est.

℄ De quodam remige.

Egios interitus. magnitudine miraculi Remigis casus æquat: quem in littorẽ Tyriorum sentinam haurientem: cum e naui fluctus abiecisset: altero latere repercussum: cõtrarius fluctus in nauem retulit. Itaq; miseri simul ac felicis complorationi: permixta fuit gratulatio.

De Prusia filio Regis Bithyniæ.

Vid illa nõne ludibria Naturæ in corporibus humanis fuisse credenda sunt? tolerabilia quidem : quia sæuitia caruerunt: cæterum & ipsa miraculis annumeranda. Nam & Prusiæ regis filius eodẽ noĩe: quo pr̃ ꝓ supiori ordine dentiũ unũ os æq̃liter extẽtũ hũit: nec ad speciẽ deforme: nec ad usum ulla ex parte incõmodũ.

℄ De Filia Mitridatis regis.

Itridatis uero regis filia Dripetine Laodice r̃gia nata duplici ordĩe dẽtiũ đformi admodũ comes fugæ pr̃is: a Põ. đuicti fuit.

Ec illi⁹ qdẽ puæ admiratiõis ocl̃i: quẽ cõstat tã certa acie lũinũ usũ eẽ ut a lilybeo portu Cartagi. egrediẽtes classes ĩtueret.

Ec illius quidem paruæ admirationis. Hunc Solinus Strabonem nominatum fuisse tradit quem Varronis testimonio centum triginta quinque millia passuum prospexisse dicit. solitumq; exeuntem a carthagine classem punicam numerũq; nauiũ ex lilybetana specula manifestissime notare. quod idem testatur Plinius libro septimo natura. histo. Cic. tradit iliadẽ oẽm ita subtiliter in mẽbrãis ab hoc scriptã: ut testa nucis clauderet. ℄ Quæ & cætera. Affert exemplum de alexandro Philippi filio dicens. Quæ necessitas: idest uiolentia fatalis : tam pertinax: idest ineuitabilis in patre : scilicet philippo ; apparuit similis, &: idest etiam in alexãdro filio: scilicet eius: hoc est philippi. Siquidem Calanus idus quia unus e gymnosophistis superiacturus: scilicet in lecti ca aurea se rogo ardẽtissimo : idest in rogum ardentissimum ; interpellatus : idest ab instituto paulisper impeditus dum interrogaretur: ab eo : scilicet alexandro : ecquid : idest an ne aliquid mandaret aut uellet dicere : inquit ego uidebo te o alexander ; breui : scilicet tempore. (Quinetiam qui eandem rem recitant locum addunt : dicunt enim dixisse breui te babilone uidebo (nec : sup. dixit : id sine causa : quia rapida : idest nimis subita mors Alexandri : subsecuta est uoluntarium excessum e uita : eius: scilicet Calani. ꝶ Regios & cætera. Pulchre præparat narratione plebei exempli dicens Casus remigis : scilicet cuiusdam : æquat magnitudine miraculi interitus regios: ut philippi. alexandri & aliorum quem: scilicet remigem haurientem: idest euacuantem in littore tyriorum: sentinam: idest receptaculum sordium in base nauis: cum fluctus abiecisset e naui: fluctus contrarius: rettulit eum percussum altero: idest opposito latere in nauem: scilicet unde excussus iam erat. Itaq; : idest & ita: gratulatio fuit permixta comploratiõi simul miseri: quia iam excussi in mare: ac felicis: quia relati in nauem ui oppositi fluctus. ꝶ Quid illa & cæt. Ordo est. Quid illa sup. credenda sunt fuisse: nonne credenda sunt fuisse: ludibria naturæ in corporibus humanis quasi dicat maxime; quidem: idest certe tamẽ tolerabilia: quia caruerunt sæuitia: cæterum: idest sed quantum est de reliquo: & idest etiam ipsa annumerãda sunt miraculis. Nam filius prusiæ regis bithyniæ: eodem nomine quo pater hoc est etiam prusias dictus; habuit pro superiori ordine dentium: idest loco superioris ordinis dentium unum os extentum æqualiter: nec sup. habuit ipsum ad speciem deformẽ: nec ad usum incommodum in ulla parte. ꝶ Mitridatis &c. Ordo ẽ. Vero ꝓ sed: Dripetine filia mitridatis regis: nata laodice regia: duplici ordĩe dẽtiũ admodũ. i. multũ deformi: fuit comes fugæ pr̃is deuicti a Põ. s. magno. ꝶ Nec illius. Paucis absoluit alia mirãda i uirtute sensitiua: in mẽbris in morbis hoium & in similibus dicens. Nec quidẽ oculi illius: uidelicet strabonis aut lincei: sup. sunt aut fuerunt admirationis paruæ: immo maximæ: quem constat esse usum tam certa acie : idest acumine luminum: idest oculorum ut intueretur: idest inspiceret a lilybeo promontorio siciliæ classes egredientes portu carthaginen. ASCẽsius

OLI. ℭOculis. Hunc linceis oculis fuisse dicunt. ℣ A lilybeo portu: scilicet Siciliæ. nam lilybeum promontoriū est Siciliæ: multum autem a Sicilia ad carthaginem distare dicitur: & ut tradit Solinus centum trigintaquinq; milia passuum intersunt. ℣ Admirabilius Aristomenis. Athenienses cum messenis bellum graue & longum gessere. messeniorum dux fuit Aristomenes: qui tanta calliditate fuisse dicitur: ut sæpe athenienses deciperet. quorum sæpe urbem ingressus: & aliquando captus: atq; in uincula coniectus calliditate sua aufugerat quod cum semel atq; iterum & tertio fecisset: constituerunt atheniēses illum rursus captum interficere: quod etiam fecere. sed admirati uersutiā hominis uoluerunt eius capti & occisi cor inquirere; quod execto corpore pilosum inuenerunt. ℣ Pilis refertum nam qui pilis abundant solent astutiores esse.

Lylibaeū

Et poeta antipater: Hic quo die natus erat eodem semper febri laborabat omnibus annis: & cum diu uixisset: postquam ætatis suæ tempus destinatum appropinquasset: eo die & eodem genere morbi consumptus est. ℣ Patrimonii possidēdi. quia comiter possidebant patrimonia a parētibus relicta: & ex his comiter impensas faciebāt studiorum quibus operam dabant. ℣ Tam æqualem. Quis inquit hanc cōcordiam & amicitiam ac societatem deo non tribuit. ℣ Liberis sicut in filia Mithridatis. Aut in rege: scilicet prusia. ℣ Viris eruditissimis. Polystrato & hippoclide. ℣ In uate: scilicet Antipatre. ℣ Homine sortis ignotæ: scilicet Strabone: qui tam acutam aciem habuit. ℣ Omnis bonæ: quia ex natura bona & mala omnia comparantur secundum philosophorum scientiam quorum Plato princeps est qui dicit: nihil nisi ex ante subiecta natura procreatum esse: quod a nostra religione alienum est: nā deus omnia ex nihilo creauit: sed naturam possumus accipere naturantem: & non naturam naturatam. ℣ Ne ipsa quidem. ne dum philosophi qui rerū naturalium scientiam habuerunt.

Natura bonæ malæq; materiæ artifex

ASCēsius. ℭOculis & cætera. Ordo est. Cor Aristomenis Messenii sup. fuit admirabilius oculis eius: scilicet iam dicti: quod: scilicet cor athenien. exectū scilicet secando pectus eius extractum: ob calliditatem eximiam: quam putabant habere sedē

Oculis eius admirabilius Aristomenis Messenii cor: quod Athenienses ob eximiam calliditatem exectum: pilis refertum inuenerunt: cum eum aliquoties captum: & astutia elapsum: cepissent.

ℭDe Antipatro Poeta.

AT Poeta Antipater Sidonius: oībus ānis uno tātūmō die: quo genitus erat: febri īplicabat. Cumq; ad ultimā ætatē peruenisset: natali suo certo illo circuitu morbi cōsūptus ē.

ℭDe Polistrato & Hippoclide.

HOc loco apte referāt Polistratus: & Hippoclides Philosophi eodē die nati: eiusdē pceptoris Epicuri sectā secuti: patrimōii etiam possidendi: alendæq; scholæ communione coniuncti: eodēq; momento temporis ultima senectute extīcti: tā æq̄lē fortunæ pariter: atq; amicitiæ societatem: quis non ipsius cœlestis concordiæ sinu genitam: nutritam: & finitam putet? Quapropter hoc potissimum fuerit: aut in liberis potentissimi regis: aut in rege clarissimo: aut in uate igenii florentis: aut in uiris eruditissimis: aut in homine sortis ignotæ: ne ipsa qdē oīs bōæ: malæq; materiæ fæcunda artifex natura: rationē rerū reddiderit.

in corde. inuenerunt refertum pilis: hoc est pilosum seu hirsutum: cum cepissent eum captum: scilicet prius aliquoties: sed elapsum astutia. ℣ At: idest sed: Antipater poeta sidonius: implicabatur febre omnibus annis uno tantummodo die quo genitus erat: & cum peruenisset ad ultimam ætatem: cōsumptus est natali suo: idest die quo natus fuerat: illo certo: idest infallibili circuitu: idest per circulum anni reditu morbi. ℣ Hoc loco & cætera. Ordo est. Polistratus & hippoclides philosophi referantur: idest recitētur apte hoc loco: quia simile quiddam passi sunt: referantur dico: idest referendo dicantur: nati eodē die: & sup. secuti sectam eiusdem præceptoris: uidelicet epicuri: & coniuncti etiam communione patrimonii possidendi: & scholæ alendæ: & extincti eodem momēto temporis sup. in ultima senectute: Quis non putet tam æqualem societatem fortunæ: idest rerū externarum: pariter ac amiciciæ genitam. nutritam: idest adultam & finitam sinu ipsius concordiæ cælestis: q̄si dicat merito nemo non putet: hoc est unusquisque putet. Quapropter hoc fuerit potissimum: idest quæ fuerit potissima ratio cur hoc quod dictum est eueniret potissimum: aut in liberis potētissimi regis utpote in filia mitridatis: aut in rege clarissimo uidelicet Prusia: aut in uate florentis ingenii: scilicet simonide aut antipatro: aut in uiris eruditissimis ut in athenien. illo & in his sectatoribus epicuri polistrato & hippoclide: aut in homine sortis: idest conditionis ignotæ: ut in strabone illo linceis oculis prædito: ne quidem ipsa natura: scilicet naturans: utpote artifex fœcūda omnis materiæ bonæ & malæ: reddiderit: idest reddere possit rationem rerum scilicet quæ contigerunt. ℣ Non magis. Optimo pede progreditur ad recitanda mira quæ in ratione aut etiam uita carentibus natura producit dicens. Non magis sup. rationem rerum supradictarum reddiderit natura q̄ quidita: idest cur aut qua ratione: ipsa sup. dilexerit tantopere capreas siluestres genitas cretæ: idest in creta insula. ℭSunt qui legant qui ita: certum enim ē q quasi ablatiui casus a nominatiuo quid aduerbialiter sæpe poni pro quomodo ut. Qui fit Mecœnas &c. certum etiam est quid ita particulam aptam interrogationi solere poni p cur aut quare quocirca legam qui ita nisi sequatur tantopere: nam ita tantopere dicēdo uidetur ita redūdare.

THE. ℭQuod Athenienses. Herodo. Plutarchus; Rhianus: Polyenus: Pausanias: & Stephanus in mentione ciuitatis Andaniæ tradit a Spartanis exectum: nec aliter historiæ fidem constare Ianus existimat. Itaque corrige lacedæmones.

(OLI.)

On magis. Non magis inquit rationẽ reddere possem: cur hæc miracula i eiusmodi hominibus natura esse uoluerit. ⁋ Quam qui. pro quomodo. ⁋ Syluestres capreas. Plinius lib. xxv. ceruas non capreas dicit. Simplicius inquit Ceruæ monstrauere Elaphoboscon: de qua diximus. Item elsinem a partu dictam: ostendere ut indicauimus: dictamum uulneratæ eo pastæ statim decidentibus telis. nam libro octauo dixerat dictamum herbam extrahendis sagittis monstrauere percussæ eo telo pastuq; eius herbæ eiecto. ⁋ Capæ. sunt capæ Syluestres & cap̃ dõesticæ: sed i Creta capæ Syluestres confixe sagittis si mõ periculũ instãtis mortis euadere possint per se ad dictamum herbam confugiunt. qua gustata & tela uim ueneni repellunt: quod quidem a secreta quadam nature ratione proficiscitur auxilium dictami. Dictamus penultimam producit. Virgilius libro duodecimo. Dictamum genetrix cratea carpit ab ida. ⁋ Tantum non: idest ferme inquit ipsa natura suis manibus eas deducit ad remedium dictami saluberrimum. ⁋ Concepta. comesta. ⁋ At in Cephalenia: Plinius libro septimo constat in lusitania circa Vlysiponem oppidum & tagum amnem equas fauonio flante obuersas animalem cõcipere spiritum: idq; partum fieri & gigni pernacissimum ita sed triennium uitæ non excedere: quod etiam beatus Augusti. confirmat libro de ciuitate dei q̃ equæ uidelicet ore aperto uentos excipientes concipiant unde Virgilius. Sic oẽs uersæ in Zephirũ stant rupibus altis. exceptantq; leues auras. & sæpe sine ullis cõiugis uento grauidæ: mirabile dictu. Solinus in proximis inquit Vlysipponis equæ lasciuiunt mira fœcunditate. nam aspirante fauonii uento concipiunt & sitientes uiros aurarum spiritu maritantur. Varro quoq; dicit: In ulteriore Hispania uerno tempore equas nimio calore commotas contra frigidiores plagas & uentos ora patefacere ad sedandum calorem & eas exinde concipere: edereq; pullos licet ueloces diu tamen minime duraturos. ⁋ Ex alto. quia in edito loco consistunt ut uentos commodius capiant. Vnde Virgilius Stant rupibus altis. ⁋ Aut hoc etiam Solinus commemorat templum Crotonæ esse iunoni consecratum cuius ara exposita est aperto aeri: ita ut ab omni regione uenti pflantes in eã spirare possint: & tamen illic cinerem sacrorum immobilem permanere. ⁋ Quapropter. Nec etiam rationem reddiderim quamobrem natura uoluerit. ⁋ Crotonæ. quæ est ciuitas Calabriæ: & est genitiuus aduerbialiter positus: ac si diceres Vincentiæ. ⁋ In Caleno agro. a calibus quod oppidum est in Campania dictum pluraliter hæ cales calium. quia homines inebrientur non secus ac si uinum bibissent. ⁋ Licentiæ plurimũ uendicari. qui plurimum laboris sustinet: hic debet aliquanto plus licentiæ sibi cæteris assumere. ergo cum tantus sit naturæ labor: ut per eam cuncta gignantur non mirandum est si dum uires suas ostendit tantum sibi licentiæ uendicat ut plæraq; faciat quorum causam hominibus ignotam esse uelit. ⁋ Gignendi. de natura naturante intelligit: sed si uere intelligitur natura naturans deus est.

(Capæ)

On magis: q̃ qui ita syluestres capreas: Cretæ genitas: tantopere dilexerit: quas sagittis cõfixas ad salutare auxiliũ herbæ Dictami: tantũ non suis manibus deducit: efficitq; ut cõcepta ea: continuo & tela: & uim ueneni: uulneribus respuant. Aut in Cephalenia insula: cum omnia ubiq; pecora haustu aquæ quotidie recreet̃ in ea pecudes maiore ex parte anni ore aperto ex alto uentos recipiẽtes: sitim suam sedare instituerit. Aut quapropter Crotonæ in templo Iunonis Laciniæ aram ad omnes uentos immobili cinere donauerit potissimum. Vel quare alterã in Macedonia: alteram in Caleno agro aquam proprietatem uini: qua homines inebrientur: possidere uoluerit. Non admiratione ista: sed memoria prosequi debemus. Cum sciamus recte ab ea plurimum licẽtiæ uẽdicari: penes quã ĩfinitus cũcta gignẽdi labor consistit.

(Caleo ager)

(ASCē-sius)

⁋ Quod non uacat si q̃dita pro una ponat̃ particula) quas: scilicet capreas: cõfixas sagittis natura deducit tantum non: idest non solum: suis manibus: idest naturali instinctu: ad auxilium salutare herbæ dictam. i. s. nomine quæ in creta sponte nascitur: efficitq;: idest etiam ut ea: scilicet hærba concepta: idest in uentrem redacta a capreis: ipsæ capreæ respuant: idest eiiciant quasi expuendo & euomendo una cum hærba: uulneribus: scilicet sagittarum: & ita non solum e uentre: sed ubicunque fuerint uulnera: & tela & uim ueneni: quo armari solent sagittæ. Aut (repete quid ita: idest cur) in cephalenia insula quam lusitaniæ uicinam hic Oliuerius uidetur innuere: cum altera sit aut saltem cephalonia insula maris ionii: cum: scilicet ita sit q̃ pecora recreentur: ubique quotidie haustu aquæ: cur natura instituerit pecudes sedare sitim suam recipientes: scilicet in pulmonem: uentos ex alto: scilicet aere: ore: aperto. ex maiore parte anni: quia non in suprema bruma: in ea: scilicet insula. uacat illud in cephalenia aut in ea: nisi alterum gratia alterius positum dicas: nam satis esset aut in cephalenia & cætera. Neq; tametsi equæ ex aere concipiunt in hispania necesse sit dicere pecudes illic solum aere loco potus uesci. Aut quapropter natura donauerit potissimum: idest maxime omnium aram in templo Iunonis laciniæ: Crotonæ: idest quod templum habet crotonæ quæ est ciuitas calabriæ iuno: cinere immobili ad omnes uentos: quia peracto sacrificio & incensa uictima aut hostia cinis derelictus in ara a nullo uento agitatur: uel quare natura uoluerit: alteram aquam: id est fontem unum: in macedonia: & alteram aquam: idest alterum fontem in agro caleno: idest iuxta cales oppidum campaniæ italicæ: possidere proprietatem uini qua homines inebrientur. Nos debemus ista: idest istiusmodi miracula naturæ: prosequi non admiratione: quia non est mirum si natura tantum potest: sed memoria. cum sciamus plurimum licentiæ: idest authoritatis aut potẽtiæ cuius non constet nobis ratio: uendicari: idest appropriari sibi: ab ea: scilicet natura naturante penes quam: idest in cuius potestate: consistit labor infinitus: idest officium immensum gignendi cuncta: scilicet quæ uult.

OLI. ℭA Tito Liuio. Hoc miraculum Liuius narrat in secunda decade primi punici belli: quam nos amisimus Aulus Gelius libro sexto capitulo tertio. Tubero inquit in historiis scriptum reliquit bello primo punico. Attilium Regulum consulem in Aphrica castris apud Bagradam flumen positis prælium grande atq; acre fecisse aduersus serpentem inusitatæ immanitatis. cumq; magna totius exercitus conflictione: ballistis atq; captapultis diu oppugnatum: eiusq; interfecti longum corium pedes centum & uiginti Romam misisse Plinius lib. octauo. Nota est inquit in punicis bellis ad flumen Bagradam a Regulo imperatore balistis tormentisq; ut oppidū

Bagrada flu. aliquod expugnata serpens cētum uiginti pedū longitudinis pellis eius maxillæque usq; ad bellum Numantinum durauere in templo. ℣ Apud Bagradam fluuium: qui præter uticam labitur. quæ distat triginta milia passuum a carthagine. ℣ Usu amnis. quia non audebant appropinquare milites fiuuio ut aquam inde haurirent. ℣ Voluminibus: quia lōgitudine caudæ corripiebat milites complures & ita illos præmebat ut necaret. ℣ Elisis: dissipatis: laceratis. ℣ Telorū ictu. nam tela in eum contorta penetrare non poterát. ℣ Balistarum tormentis: idest machinis quibus saxa maiora mittuntur. sed hoc loco ballista sine dubio uidetur significare saxum maius quod machina mittitur. & dicitur ballista βαλλειν a iacendo. unde lectum est etiam ballistas talentarias esse: idest septuaginta librarum saxa. unde hoc loco sequitur. silicum crebris & ponderosis uerberibus. sed ballista a græcis accipitur pro tormento mœnia concutiente in qua significatione sæpius inuentum est apud poetas Ouidius lib. primo de tristibus. Quam graue ballistæ mœnia pulsat onus Lucanus pro instrumento hastā quandam iaciente accepisse uidetur. cū ait. Neq; enim solis excussa lacertis lancea: sed tenso ballistæ turbine rapta. ℣ Procubuisse. postquam tandem transfixa sagitta occubuit.

ℭDe mirabili magnitudie & lōgitudine serpētis.

Quæ quia supra usitatam rationem excedētia attigimus: serpentis quoq; a Tito Liuio curiose pariter: ac facunde relatæ fiat mentio. Is enim ait in aphrica apud Bagradam flumen tantæ magnitudinis anguem fuisse: ut Attilii Reguli exercitum usu amnis prohiberet: multisq; militibus ingenti ore correptis: compluribus uoluminibus caudæ elisis: cū telorum iactu pforari neq ret: ad ultimū balistarum tormētis undiq; petitam silicum crebris: & ponderosis uerberibus procubuisse: oibusq; & cohortibus: & legionibus ipsa Carthagine uisam terribiliorē. atq; ēt cruore suo gurgitibus ibutis: corpisq; iacētis pestifero afflatu: uicina regione pollura Rōana inde sūmouisse castra: dicit beluæ cotiū. C. xx. pedum longū: in urbē missum.

ASCēsius. ℭEt quia & cætera. Affert ad cætera miranda naturæ serpentis ad Bagradam reperti stupendam lōgitudinem dicens. At: idest sed quia nos attigimus supra: idest in superioribus exemplis: excedentia rationem usitatam: idest consuetam: quia multorum ratio a nobis reddi non potest: mentio serpentis relatæ: idest recitatæ a Tito Liuio curiose pariter ac facunde: fiat quoq;: idest etiam sup. a nobis. Enim pro quia. is: scilicet Titus Liuius ait anguem fuisse in aphrica apud Bagradam flumen tantæ magnitudinis: ut prohiberet: idest arceret exercitum Attilii reguli usu amnis: idest aquatione: & multis militibus correptis: idest raptim reuocatis ingenti ore: scilicet anguis aut serpentis: compluribus uoluminibus: idest spiris aut anulis caudæ elisis: idest effractis: cum nequiret perforari iactu telorum: ait sup. ipsam petitam (frequenter & anguem & serpentem feminino genere pronūtiat Valerius) ad ultimum: idest tandem undiq;: idest ex omni parte: tormētis ballistarum: idest machinarum eiaculantium ligna lapides & similia: procubuisse: idest prostratam esse crebris & ponderosis uerberibus silicum: idest lapidum durissimorum: & sup. ait: ipsam serpentem uisam ominibus & cohortibus: & legionibus sup. Romanis: terribiliorem ipsa carthaginem quam serpentem illam (si textus haberet & carthagine dicerem de cohortibus & legionibus punicis loqui) Atq; dictus Liuius dicit serpentem summouisse: scilicet occasionaliter: Romana castra inde: idest ab eo loco: gurgitibus: idest fluctibus aquarum imbutis: idest postquā imbuerat gurgites aquarum suo cruore: & uicina regione polluta: idest infecta & corrupta pestifero afflatu corporis iacentis: idest prostrati. Dicit etiam Liuius: corium belluæ: idest immanis serpentis longum centum uiginti pedes missum in urbem: scilicet Romam. Sunt qui legunt: quod si est subauditur longitudine ut sit longum longitudinem. cxx. pedum.

THE. ℭDictami. Dictamus est herba passim proueniens in Creta de cuius ui inter naturæ miracula refert Aristoteles eadem quæ Valerius. apud Aratum mallotes Zenodotus δικτω ... Dictamum putat intelligendum uel ex eo quod odorum uocat. Ad faciles enim partus hæc uerba sufferuntur: unde Euphorion Ilithias ea coronatas inducit. ℣ In Macedonia. Vitruuius Architecton & Plinius in Paphlagonia.

ℭValerii Maximi Liber primus fœliciter finit. Eiusdem Liber secundus incipit. Et primo de Institutis.

℗Valerii Maximi Liber Secundus.

℗De Institutis antiquis.

IVES:ET PRAEPOtés naturæ regnum scrutatus: iniiciam stilum tã nostræ urbis:quã cætera rum gentium priscis: ac memorabilibus istitutis: Opus est enim cognosci huiusce uitæ:quã sub optimo pricipe felicem agimus:quæ nam fuerit elementa:ut eorum quoq; respectus aliquid præsentibus moribus prosit.

℗De nuptiis.

Pud antiquos non solum publice:sed etiã priuatim nihil gerebatur:nisi auspicio prius sumpto: quo ex more nuptiis etiamnũ Auspices interponuntur:qui quamuis auspicia petere desierint:ipso tamen nomine ueteris consuetudinis uestigia usurpantur.

OLL.

Iues & præpotens naturæ regnũ. Incipit nũc secũdus Liber in quo ferme hæc omnia continent:institutа maiorũ:disciplina militaris:ius triumphandi:cẽsoria nota:& uirorũ maiestas. Facit autẽ pfationẽ:q̃ nos reddit attẽtos cũ ostẽdat qbus primo de rebus dicturus sit:uidelicet de institutis maiorũ quæ ad id pertinẽt ut uitæ nostræ præsenti eorũ exẽplis cõsulere possimus. Captat insup beniuolentiam ab Imperatore Tiberio:cũ dicat:ꝙ sub eius imperio feliciter uiuatur.ad cõfirmãdũ statum præsentẽ exempla hæc ꝓficiũt. Vtit uero trãsitiõe colore rhetorico:cum quibus de rebus dixerit:& de qbus dicturus sit breuiter ostẽdit:postq̃ iquit de potestate naturæ superiori capitulo diximus nunc de priscis institutis dicere incipiemus. ℣ Sunt autem instituta. mores ratione & consilio comprobati. ℣ Diues trium generũ esse hoc loco aperte uidemus. ditia uero a dite inuenitur. ℣ Iniiciam stilum:scribere incipiã. nam iniicere est immittere: inserere: imponere. ab in & iacio:q̃si intro iacere. Iniciare uero imbuere: sanctificare:innouare:hoc loco iniicere incipere significat unde inicium principium. ℣ Cæterarũ. quia non domestica solum sed externa quoq; cõmemorabo. ℣ Sub optimo prícipe.i. Tiberio: nec sine adulatione hoc dicit. ℣ Elementa. principia unde quattuor elemẽta rerum omnium primordia philosophi esse uoluerunt:ꝙ ab his gignerẽtur cuncta.& ideo per similitudinem cuiuslibet rei principium non absurde dicimus elementũ. ℣ Præsentibus moribus.nam uetera exempla ꝓsentibus auctoritatem præstant.nã quanto maioris auctoritatis esse uidebũtur hi a quibus hæc documenta manauerint:tanto ea etiam nobis uidebuntur esse sanctiora.

Diues trium. generũ

Pud antiquos: Hoc institutum apud Liuium libro primo plane dignosci potest:ubi dicit:non prius regnum acceptum fuisse a Numa Põpilio secundo Roma. rege quam deos auspiciis ille consuleret. Is enim in loco edito ascendens lituo spacia descripsit in cælo ab oriente:ab occidente: a meridie:a septentione prospiciens quantum oculi ferre poterant & partem ab oriẽte appellauit anticam.ab occidẽte posticam:a meridie dextram a septentrione sinistrã:deinde cum operto capite stetisset: animo concepit: quæ auspicia & qua parte mitti uellet quibus missis cõtinuo rex creatus est & i regnum acceptus. ℣ Auspicio:ab aspectu auium:ꝙ propter earum aspectum: intelligebatur quid placeret displiceret ue diis. ℣ Ipso tamen nomine:qui eo quod auspices appellant tametsi auspicia non petant: apparet tamen eos aliquid ex cõsuetudine maiorum qui omnibus in rebus auspiciis utebantur retinere. Vnde Lucanus in receptione Martiæ Catonis ait. Contentiq; auspice Bruto. ℣ Auspicia.ab aspiciendis auibus:ut dixi siue præpetibus siue oscinibus. nam præpetes aues erant q̃ uolatu suo futura ꝓnũciabát Oscines uero q̃ nõ uolatu tm̃:sed ẽt garritu sigñcabãtq̃ istare uiderẽt.

Auspicãdi cõsuetudo

Iues & præpotens. Cõgruo progressu: transit ad secundi libri ferraginẽ siue argumenta. Nam in primo de rebus diuinis pulchro ordine tractauit:ita ura dei cultu & mirabilibus ad naturæ miracula sit progressus:cum tamen natura sine deo nihil possit:immo natura quam naturantem uocát deus ipse sit:nunc autem quæ proximæ ad res diuinas accedunt utpote istituta ac mores hominum primo loco prosecuturus dicit:Ego scrutatus regnum naturæ diues & præpotens(unde patet nomina in es neutrum genus non penitus respuere:ut depositum tibi sospes erit &c. (iniiciam stilum:idest scribẽdi munus.institutis:idest moribus uiuendi priscis.i.ueteribus ac prioris sæculi ac memoralibus:idest quæ & antiqua sunt & memo

ASCẽsus

ratu digna:tam nostræ:idest Romanæ urbis:idest ciuitatis hoc loco:q̄ cæterarum gentium.Enim pro q̄a:opus est:idest operæpretium elementa: idest primas institutiones & seminia huiusce uitæ quam agimus felicem sub optimo pricipe:uide Tyberio:cognosci: idest ut cognoscant quænam:idest qualia fuerint.Si esset cognosse aut cognoscere facilior esset ordo.Ideo opus est ut respectus : idest consideratio:eorum:scilicet elemētorum prosit quoq;:idest etiam aliquid:idest in aliquo:moribus præsentibus:idest æui præsentis.Ideo enim antiqua legimus ut si bona sint imitemur. ¶ Apud antiquos. Memoraturus instituta antiquorum bene auspicatur ab auspi eiis nuptiarum.ut quæ sint antiquissimum & firmissimum in humana societate uinculum.Docet itaq; primum cur is qui nuptiis præest ex parte uiri auspex dicatur.(Nam quæ fœminæ præest pronuba dicitur)quia inquit antiqui nihil sine auspicio faciebant. Ordo est Nihil ; idest nulla res nullum ue negocium gerebatur apud antiquos:idest priscos Romāos:non solum publice sed etiam priuatim:idest in re priuata ; nisi auspicio sumpto prius. ex quo more auspices interponuntur etiam nunc nuptiis:qui:scilicet auspices quamuis desierint petere auspicia:tamen uestigia ueteris consuetudinis usurpantur idest in usum adducuntur:ipso nomine.

Oemine cum uiris cubantibus sedentes cœnitabant . quæ consuetudo ex hominū cōuictu ad diuina penetrauit : nam Iouis epulo ipse in lectulum : Iuno:& Minerua:in sellas ad cœnam inuitabantur . quod genus seueritatis ætas nostra diligentius in Capitolio : q̄ i suis domibus seruat:uidelicet q̄a magis ad rē pertinet dearū: quā mulierum disciplina contineri.

Væ uno contentæ matrimonio fuerant: corona pudicitiæ honorabantur . Existimabant enim : cum præcipue matronæ

OLI. Oeminæ hoc institutum satis abhorret a consuetudine nostra & indecorū est ut uiri cœnantes recubent: quā cōsuetudinem adhuc græci seruant.cubito enim innixi siue prostrati & iacentes epulant. ¶ Sedentes. Viri quidem recubabant strati mulieres uero sedebant:Legitur in uita Catonis q̄ paulo anteq̄ se Vticæ interimeret sedens cœnauerit quemadmodum post ciuile bellum cōsueuerat.nam ante nisi cum dormiret semp stabat uel nunq̄ iacebat. ¶ Cœnitabant:q̄a ut refert Seruius & Iuuenalis testatur:apud maiores prādia non fuerant in usu.unde Iuuenalis: Quis fercula septem secreto cœnauit auus? & sunt q dicant primum qui prandii consuetudinem in urbem Romanam itroduxerit:fuisse Marium propter illud carmen: Exul ab octaua Marius bibit. ego uero ante Marium & Priscū & Arpinatem prandia in usu fuisse legi.Plini.libro.xxxiii.ubi loquitur de.Qu. Aelio tuberone.L.Pauli genero.Qu.Aelium inquit cum legati ætolorum in consulatu prandentē in fictilibus adissent.missa ab his uasa argentea non accepisse.Constar autem hunc Aelium multo ante fuisse q̄ Marium. ¶ Cōuictu.Iam temporibus Valerii hæc consuetudo sensim aboleuerat apud homines : sed in Epulo Iouis adhuc seruabatur.erat autem Epulum Iouis quod alio nomine lectisternium dicebatur.In capitolio enim stratis tribus lectulis conuiuium apponebatur tribus diis:ioui:iunoni:& Mineruæ.uel ut tradit Liuius:sex.ut paulo infra.Iupiter uero:idest simulachrum iouis statuebatur in lectulo recubans:iuno & Minerua in sellis considebāt sed appositis epulis non ipsi dii sed septem epulones conuiuia celebrabant.Quare autem inuenta fuerint lectisternia Liuius libro quinto docet:Dicit enim grauis pestilensq; omnibus animalibus æstas excepit urbem : cui insanabili pernicie quando nec causa nec finis inueniebatur:libri Sybillini ex senatusconsulto aditi sunt duumuiri sacris faciundis lectisternia tunc primum in urbe Romana facta;per dies octo Apollinem.Latonāq;:& dianam:Herculem:Mercurium atq; Neptunum;tribus q̄ amplissime tum apparari poterant stratis lectis placauere:priuatim quoq; id sacrum celebratum est tota urbe patentibus ianuis:promiscuoq; usu rerum omnium in propatulo posito:notos ignotosq; passim aduenas in hospitium ductos ferūt:& cum inimicis quoq; benigne & comiter sermones habitos iurgiis & litibus temperatum.uinctis quoq; dempta in eos dies uincula:religioni deinde fuisse:quibus eam opem intulissent uinciri. Augustinus quoq; de ciuitate dei de his mentionē facit. ¶ Cōuictu. Alio nomine cōuiuiū dicimus nā a cōuiuendo dicit :eo q̄ inter se conuiuere solent.est enim conuiuere simul uiuere. ¶ Quod genus:ætate nostra inquit consuetudo ista minime seruatur. ¶ Quia magis.Plus auctoritatis habent exempla dearum quam mulierum.

(Epulū Iouis Lectisternium)

Væ uno contente matrimonio fuerant.Homines sic existimant id esse uerissimum pudicitiæ signū uno postq̄ semel tantum cum uiro uixerint:& uno contentæ marito & ita est profecto.nam ut inquit Iuuenalis:Ocius illud extorquebis ut hæc oculo cōtenta sit uno. Eiusmodi autem mulieres q̄ uno tantum matrimonio cōtentant. μονογαμαι græce dicunt.i.monogamæ:unius matrimonii. ¶ Corona pudicitiæ honorabant.quasi pudicissime dicerent. ¶ Matronæ.supple quæ non transierāt ad secunda uota.

ACScæsius. ¶ Fœminæ &c. Quia post matrimonium sequitur conuictus narrat conuiuendi modum dicens. Fœminæ cœnitabant sup.apud antiquos(quod ex titulo intelligitur)cum uiris cubantibus.i.incurue sitis & fere iacentibus: quæ consuetudo penetrauit.i.penitus transiuit a conuictu.i.conuiuiis hominum.ad diuina.i.res diuinas hoc ē ad.sacrificia & officia quæ exhibentur diis.Nam in epulo.i.solenni epulatione & uisceratione:iouis.i.quod sub nomine iouis offerebatur in templum:ipse.i.iuppiter tanq̄ princeps ut a quo facta est denominatio : iuitabatur ad cœnam sup.in lectulum.i.ut cum simulacro suo quod in lectulo erat ad epulum appositum:dignetur adesse in lectulo:iuno & minerua(Tres enim illi inter magnos deos habebantur)inuitabantur in cœnam in sellas.i. ut descendant in sellas.i.sedes(nam sella pro seda dicitur.)Quod genus seueritatis (ut scilicet fœminæ quæ proniores sunt ad cubandum sederent uiris cubantibus)ætas nostra seruat diligentius in capitolio.i.in sacrario summorum deorum quale tunc erat in capitolio:q̄ in domibus suis:idest priuatis. uidelicet.i. uidere licet cur

id faciat:quia pertinet magis ad rem.i.utilitatem cōtineri idest constringi disciplina dearum q̄ mulierum. Alii legunt disciplinam ut sit disciplinam dearum contineri.idest obseruari magis q̄ mulierum. ꝑ Quæ uno & cæ. Videtur narrando ordinem rerum respexisse. Nam primo nubēt fœminæ:deinde cum uiris cœnitant.tū si ita contingit ut uiris superstites sint:aut uiduæ manent aut ad secūdas trāseunt nuptias:laudat aūt eas quæ unis cōtentæ fuerint nuptiis:quas & religionis nostræ principes sic laudant ut in iuuenculis p̄sertim secundas non dānēt:melius enim est nubere q̄ uri. Ordo est. Vero pro sed:fœminæ sup.q̄ fuerant contētæ uno matrimonio: honorabantur.i.ad honorē ornabant̄ corona pudicitiæ. Enim pro quia:maiores sup.nostri existimabant.i.iudicabant eū animū præcipue matronæ esse incorruptū syncera fide.i.propter synceram fidem qui sup.animus: nesciret egredi in publicū.i.nolit per secundas nuptias conspectui mortaliū exponi:post cubili uirginitatis depositæ:idest postquam in primo matrimonio uirginitatem deposuerat credentes experiētiam multorum matrimoniorum esse signum cuiusdam intemperantiæ.

syncæra fide īcorruptū esse animū:q post depositæ uirginitatis cubile: in publicū egredi nesciret: multoꝝ matrimonioꝝ experiētiā: q̄si legitime cuiusdā ītēpantie signū eē credētes.

¶De prio repudio.

REpudiū īter uxorē: & uirū a cōdita urbe usq; ad uicesimū & qngētēsimū ānū nullū ītercessit. Primus āt Spurius Carbilius uxorē sterilitatis causa dimisit:q quāq̄ tolerabili ratione motus uidebatur:rep̄hēsiōe tamē nō caruit: quia nec cupiditatē q̄dē liberorū: cōiugali fidei p̄poni debuisse arbitrabantur.

SEd quo matronale decus uerecundiæ munimento tutius esset:in ius uocāti matronam corpus eius attingere non permiserūt:ut īuiolata māus alienæ tactu stolæ relinq̄ret.

¶De usu uini mulieribus interdicto.

VIni usus olī Ro.fœminis ignotus fuit: ne .s.ī aliqd̄ dedecus ꝓlaberent̄:q̄a pximus

¶Sincera fide:pura sincerum dicitur purum q̄si sine cera:sicuti mel purum dicimus qd̄ sine cera est. ꝑ Post depositæ uirginitatis cubile.i. post primas nuptias in quibus uirginitas deponitur. ꝑ In publicum egredi.nescire publicari. ꝑ Legitimæ intēperantiæ. quia licebat quidem secundas uel tertias agere nuptias.sed tamen nō sine suspitione fiebat libidinis cuiusdam intemperatæ.& ideo legitimam intemperantiam appellat.

REpudium. Dicit hoc institutum apud antiquos seruatum fuisse. ꝑ Cētesimū & quinquagesimū annum. Aulus Gelius dissentit a Valerio lib.iiii.capi.iii. Dicit.n.memoriæ traditū ē quigētis fer ānis post Romā cōditā nullas rei uxoriæ neq; actiones neq; cautiones in urbe Romana:aut in latio fuisse:qm̄ ꝑfecto nō desiderabant̄.nullis etiā tūc matrimoniis diuertētibus:Seruius quoq; Sulpitius in lib. quē cōposuit de dotibus:tū primū cautiones rei uxoriæ necessarias uisas esse scripsit:cū Spurius Carbilius cui ruga cognomentū fuit:uir nobilis diuortiū cū uxore fecit:q̄a liberi ex ea corporis uicio nō gignerent̄:anno urbis cōditæ qngētesimo uigesimo tertio.M.Attilio.P.Valerio cōsulibus:atq; is Carbilius tradit̄ uxorem quā dimisit ægregie dilexisse:carissimāq; moꝝ eius gratia habuisse:& iusiurādi religione animo atq; amori p̄uertisse:q̄ iurare a censoribus coactus erat:uxorē se liberoꝝ habēdoꝝ gratia habiturū. alio loco dicit idē Gelius hoc diuortium fecisse de amicorum consilio q̄ sterilis esset. Dionysius. Quod autē lex ait:hæc de mulieribus pulchre se habuerit testis fuit diuturnitas.cōstat enim intra quingentos uiginti annos nullum Romæ fuisse diuortium centesima & tricesima Olympiadæ consulibus.M.Pomponio:&.C.Papirio:q̄ primus uxorē suam dimisisse dicitur Spurius Carbilius uir non obscurus iurare coactus a cēsoribus liberorum gratia se matrimoniū colere.erat āt ei cōiūx sterilis quo tū̄ facto q̄q̄ ob necessitatē populo īuisus fuit. ꝑ Sterilitatis cā. Vitio corpis:q̄ uidelicet filios nō cōcipet. ꝑ Vocati.s.uiro q̄uis nōnulli diuortiū fecerit:hoc tū̄ īstitutū seruauere: ut matronaꝝ corpa q̄ ī ius uocarent̄ ab obstetricibus nō ptractarent̄ ut pudicitiæ decus īuiolatū māeret.hoc aūt fiebat q̄do mulier q̄ sterilis eē dicebat̄:nō sua cā hoc fieri dicebat:& iō adhibebant̄ obstetrices q̄ illius corpus ptractarēt:sed eaꝝ q̄ ī ius uocabant̄ non ptrāctabant. ꝑ Inuiolata stolæ. Nolebant ne uestem quidem attingi mulieris in ius uocatæ:ut honor mulieris omnino seruaretur:& stolæ:casus nominatiuus ē & græcum ἡ στολὴ τῆς στολῆς hæc stolæ huius stoles:& est proprie uestis muliebris ad talos usq; demissa.

VIni usus. Hoc īstitutū qd̄ apud maiores fuit nō memoria solū:ueꝝ ēt laude u͛ eē dignissimū q̄ mulieres Ro.sine usu uini fuerit:idq; Vale.ualde ꝓbat:sicut & ꝓbādū ē.hoc āt iō cēsuerūt. q̄a uidelicet ad icōcessā libidinē ꝓxius sit gradus:nā ubi uio calēt mulieres facile labunt̄ ī libidinē:uñ Terē.sine cerere & baccho friget uenus.putabāt ergo mulieres pudicas eē posse si uino se abstinerēt:& sine dubio uinū ē magnū libidinis irritamētū:unde Aulus Ge.de noctibus atticis dicit:nō minori pœna affici cōsueuisse mlieres:q̄ uinū bibisse dep̄hēderent̄:q̄ si aut ꝓbrū:aut adulteriū cōmisissent.pœna āt capitalis erat. Diony.quoq; li.i. Deliq̄ns inq̄t uxor ī aliquo iudicē & magnitudinis pœne dominū sortiebat̄ eū q̄ lesus erat. cognati nāq; simul cū uiro de his iudicabāt ī q̄bus erat corpis corruptio de eo q̄ peccatoꝝ oīum u͛ græcis minīmū: siq̄ iuēta eēt mulier uinū bibēs nā utraq; hæc mulctari morte cōcessit Romu. Metel. q̄a uxorē uinū bibisse dep̄hendit:eam interemit. Romæ autem & in uniuerso latio:uino quod prisca lingua temetum appellatur: mulieres abstinebant:unde etiam abstemiæ dictæ sunt lauretam:passum murenam:pro uino bibebant:cognati eorū osculum afferebant:ut si uinum bibissent deprahendere possent.

¶Repudiū. Locutus de fœminarū in matrimonio honestate:affert & uxorū patiētiā q̄ multis annis libellū:

OLI. Monogamis institutus honos Sincerum

ASCēsius

repudii dare ignorauerant dicens. Nullum repudium: idest nullum dissidium nullaq; separatio per repudiationem alterius coniugum intercessit: idest interuenit inter uxorem uirum usq; ad uigesimũ & qngentesimum annum ab urbe cõdita: duorũ ordinem immutat: nam moris est prius uiros q̃ mulieres dicere: & post centum numerum minorem post ponere uerum alii textus habent cẽtesimum & quinquagesimũ.) Autem pro sed: Spurius Carbilius dimisit primus uxorem causa sterilitatis: qui q̃q̃ uidebatur motus ratione tolerabili: tamen nõ caruit repræhensione. quia maiores sup. arbitrabantur ne quidem. i. nõ etiam liberorum cupiditatem debuisse præponi fidei coniugali: qua: scilicet indissolubilitas promittitur: sed quo. i. ut decus matrõale. i. mulieris quæ ut mater fiat licet facta non sit nupserit: esset tutius munimẽto uerecundiæ non permiserunt uocãti. s. uiro: matronam. i. uxorẽ suam in ius. i. ad iudicem ut dicta causa sterilitatis legitime daret libellum repudii: attingere corpus eius: idest non permiserunt experiri an sterilis esset: ut ipsa inuiolata tactu manus alienæ relinquætes stole: idest uesti matronali: idest non priuatur ea ob repudium aut potius sic. ut stole: idest uestis matronalis relinqueretur inuiolata tactu manus alienæ. ℣ Vini usus. Quod ad conuictum ptinet docet abstemias fuisse matronas Romanas dicens. Vsus uini fuit olim ignotus fœminis Romanis: scilicet ne prolaberẽtur in aliquod dedecus (quia ut dicit Naso) Turpe iacens mulier multo madefacta lyeo: sed aliam causam affert quam & diuus Hieronymus sic affert. Venter mero æstuans facile despumat in libidinem: unde addit.

THE. ¶ Centesimum. Vigesimum legendum uidetur. ex Dionysio: Seruio: Sulpitio: Gellioq;.

a Libero patre: intemperantiæ gradus: ad incõcessam uenerem esse consueuit.

Caeterũ ut non tristis earũ & horrida pudicitia: sed honesto comitatis gñe tẽperata eẽt: Idulgẽtibus maritis: & auro abundanti: & multa purpura usæ sunt: & quo formam suam cõcinniorẽ efficerent: summa cũ diligentia capillos cinere rutilarunt. Nulli. n. tunc subsessores alienorum matrimoniorum oculi metuebantur: sed pariter & uidere sancte: & aspici mutuo pudore custodiebantur.

¶ De Sacello deæ uiriplacæ.

Quoties uero inter uirũ: & uxorẽ aliquid iurgii itercesserat: I Sacellum deæ uiriplacæ quod est in Palatio: ueniebant: & ibi

OLI. ¶ A libero patre intemperãtiæ. Ex ebrietate ꝓficisci libido. ℣ Libero. Baccho: nã liber ille uidetur
Liber unde Bacchus: esse q uini aliquãto plus sumpserit q̃ necesse foret: utpote oia sibi licere existimans: & hic liber nomẽ accepit. ℣ Comitatis genere tẽperata eẽt in dulgẽ. Suauitatis seueritas & remissio duæ sunt extremitates: comitas media est inter utrãq;: nã ois uirtus semper medio duarũ extremitatum posita est: seueritas est cũ aliqs ne punctũ qdẽ a ueritate discedit. Remissio cum oia aĩ q̃dã oblectiõe remittit: comitas utrãq; tẽperat extremitatẽ: nã & si seueritas uirtus est: nõ tamẽ usq; adeo ad calculũ redigẽdi sunt mores. ℣ Cõciniorẽ. Cõuenientiorẽ: speciosiorẽ: nec a cano deducitur ut quidã existimẽt: qd' si esset concinus penultimã breuem haberet quæ longa est: sed cinus erat potionis genus quod e diuersis rebus fieri solebat: q̃ rerũ uarietas. suauem potionem reddebat unde concinũ dicitur conueniens & cõgruũ. & concinare significat facere. Plautus auceps priusq̃ escam effundit cõcinauit aream. ℣ Capillos cinere rutilarũt. Hãc consuetudinem & mulieres: nostræ facile seruãt ut cinere calefacto rubicundos capillos reddãt. ℣ Rutilarunt. Rubicundos reddiderunt: nam rutilũ dicimus rubicundum fulgidũ clarũ coruscum inde Rutilare fulgere rubicundũ facere. ℣ Nõnulli. n. Occurrit tacitæ q̃stioni: qa diceret aliquis hoc uiros uxoribus non debuisse pmittere q̃ fortasse his ornamẽtis formosiores factæ: amores aliorũ in se elicere potuissent: & iuuenũ animos sollicitare: respondit ergo Valerius dicens ideo concessisse uiros mulieribus hunc ornatum qa adulte-
Subsessor Subsidere: ros non metuebant ℣ Tunc. Illis temporibus cum pudori maximus honor habebatur. ℣ Subsessorum. Insidiatorum subsessor proprie dicitur qui delitescit ad alium occidendum per insidias: nam subsidere dicuntur qui uias obsident ut per insidias uiatores intercipiãt. Virgili. subsedit adulter: unde hoc loco ꝓ oppressoribus alieni Thori accipitur & est substantiuum nomen subsessor. soris. ℣ Videre &. Hæc duo custodiebantur mutuo pudore: & ut mulieres Castæ uiderent Adolescentes & pariter Castæ uiderentur. Ab ipsis.

ACSẽsius. ¶ Quia proximus gradus intemperantiæ consueuit esse a libero patre. i. a uino ut sit inuentor pro inuento: ad uenerem inconcessam: idest ad coitum illicitum ut in adulterio fit. Pote enim mulieres: magis calent & minus uerentur. Cæterum ut pudicitia earum esset non tristis & pro: idest horrida: idest inculta & aspera aspectu: sed esset temperata honesto genere comitatis: idest suauitatis in maioribus ipsæ fœminæ Romanæ usæ sunt: & .i. simul auro abũdãte. i. ornatu seu mũdo aureo frequẽti ut i anulis: & mõilibus: & multa purpura. i. purpureo idumẽto: & hoc maritis Idulgentibus. i. ex indulgentia quadã ipsis ea concedẽtibus aut suppeditantibus. & quo .i. ut: efficerent formam suam cõcinniorẽ. i. cõpolitiorẽ ipsæ fœminæ rutilarunt. i. rutilos ac rubicundos effecerunt cũ diligentia. i. accurate: capillos sup. suos: cinere. s. calefacto: aut ad lixium faciendum comparato. Id autẽ tunc sine iactura pudicitiæ faciebãt. Enim pro quia nulli oculi subsessores. i. isidiatores alienorum matrimoniorum metuebant tunc: sed oculi custodiebantur tunc pariter & uidere sancte. i. sine corruptione turpis desyderii: & aspici mutuo pudore. i. seruata honestate: tam in aspicientibus q̃ in aspectis. ℣ Quoties &c. Affert aliud institutum maiorum circa uiriplacam deam: in cuius sacellum. conuenientes coniuges post dissidium reconciliabantur: sed quia a placando uiro dea nomen sortiebatur licet uiri se placabiles exhibebant: tamen eorũ maiestas seruabatur & muliebris honor non imminuebat: hõestũ enim est uxori uirũ placare. Ordo est. Vero. i. sed quoties aliquid iurgii intercesserat inter uirum & uxorem: ipsi ueniebant in sacellum: idest paruum templum deæ uiriplacæ. quod est i palatio: idest uico illo antiqssimo Romæ: quẽ Euãder coluisse dicitur: & ipi locuti ibi.

OLI.

¶ Inuicē locuti: Vt uerbi gratia si dixissent: non recte fecisti q me uerbo læsisti: nec tū q dē q male respondisti: sed hoc tibi remitto uir inquit. & itē ignosco tibi ait uxor: & hoc modo placati inde discedebant. ¶ Quottidianæ: qa sæpe accidere solet ut inter uirum & uxorē aliqd oriat̃ nō satis sincerū. ¶ Inq; pari iugo. Coniunctione & pari copula uiri & uxoris. & bene pari qa q̃tū uir uxori tātū & uxor uiro debet. ¶ Sui appellatione: quæ partem uirorū & partē cõtinet fœminarū: nam in eo qđ dicit uiri partem ostēdit uirilē: in eo ꝙ uniuersum nomen fœminini generis est: partem cõtinet mulieris: habet igit̃ ꝑlationē fœminini generis: sed & masculinū inclusum.

inuicē locuti: quæ uoluerāt; contētione animorū deposita: concordes reuertebantur.

DEa nomē hoc a placādis uiris assecuta fertur. uenerāda q dē: & nescio an præcipuis & exq̃sitis sacrificiis colēda. utpote quotidianæ: ac domesticæ pacis custos: ĩpari iugo charitatis: ipsa sui appellatiõe uirorum maiestati debitum: ac fœminis reddens honorem.

HViusmodi iter cõiuges uerecūdia. q d iter cæteras necessitudines nonne apparet cõsentanea? nam ut minimo idicio maximā uim eius significem: aliquandiu: nec pater cum filio puberet: nec socer cum genero lauabatur. Manifestum igitur est tantum religionis sanguini: & affinitati: quantum ipsis dis immortalibus tributū. quia inter ista tam sancta uincula: non magis: quā in aliquo sacrato loco nudare se nefas esse credebatur.

COnuiuiū ēt solenne maiores instituerūt: idq; charistia appellauerūt: cui ꝑter cognatos: & affines nemo interponebat̃: ut si q̃

¶ Necessitudines. Necessitudo dicit̃ cõiunctio tā sanguinis q̃ amicitiæ plærūq: ēt necessitatē significat. ¶ Cõsentanea. Cogrua. cõueniens. ¶ Nā mi. Hoc inqt exēplo maxio pōt eē idicio: q̃to in honore habita fuerit pudicitia. ¶ Minimo: qa res q̃uis minima sit tamē uim maximā hēt. ¶ Filio pubere: filio adolescēte ē. n. puber q ad adultā ætatē puenit q. xiiii. anno terminat̃ a pube. i. corpis pudētia dict9 ꝙ ea loca tūc primū lanuginē ducūt: qui tūc puberes eē putabant̃ cū. xiiii. annū ipleuerit: q̃uis alias nūdū pubescāt: tūc tamē ex habitu corporis pubertatē ostēdūt: & generare possunt: dicit̃ ēt pubis unde ei9 cõpositū hic & hæc impubis Vir. impubis Iuli dixit. pubes uero collectio iuuenū hoc est iuuētus: ut studiosa pubes ipsa quoq; ætas pubes dr̃: & pubertas. pubes lanugo barbæ: pars pudēda corporis Ci. li. officiorū. i. c. de uerecūdia. q d inqt more nostro uēusti us cū parentibus puberes filiĩ cū soceris generi non lauant̃: retinēda ē igit̃ uerecūdia huius generis ꝓsertim natura ipa magistra. ¶ Nudare: deponere uestimēta: quibus depositis quodammodo pudorē deponebant: sicut scri. Hesio. mulier simul cū ueste pudorē exuit. ¶ Sāguini: ad id refert̃ qui dixit pater cum filio non lauabat̃. ¶ Affinitati: ad id quod gener cum socero.

Necessitudo Cõsentaneũ

COnuiuiū ēt sollēne: Triplex ē cõuiuium. s. philosophicū: cui tantū philosophi & sapientes itersunt de sciētiis disputantes: alteꝝ politicum. i. ciuile quod fit a ciuibus: & ad hoc iuitant̃ affines & cognati: fit autem maxime in festis solēnibus: utputa in festis natiuitatis & similibus: tertium uulgare appellatur quod a uulgaribus fit. sed de politico loqtur hoc loco. quot āt debeant esse conuiuæ. A. Gelius declarat li. xiiii. ca. x. Solēne a solo & anno dicitur solemnis quod semel in anno celebrari consueuerit: sæpe etiam pro singulari accipitur. ¶ Caristiam: gratificationem a græco deducitur: nam gratifico significat. ¶ Interponebatur: Nemini interesse licebat.

Cõuiuiũ genera

¶ Inuicē. i. ultro citroq; q̃ uoluerūt: hoc est declarātes cām iurgii aut iniuriæ alteri illatæ & q̄uo læsus aut læsa uelit placari: ipsi reuertebant̃. s. domū cõcordes: & hoc cõtētione aioꝝ deposita. Dea fert̃ assecuta. i. obtinuisse: hoc nomē. s. uiriplacæ: a uiris placādis. i. pacatis faciēdis (& ita penul. ē lōga: q a placeo eēt breuis) Quidē. i. certe uenerāda: sup. ē ea dea: & nescio an colēda sup. sit: sacrificiis ꝑcipuis & exq̃sitis utpote custos. i. cõsuatrix pacis quotidiāæ ac dõesticæ: ĩ pari. i. cõsimili iugo charitatis. i. dilectiõis: reddēs ipa appellatiõe sui. i. ipo noie quo appellata ē: maiestati uiroꝝ ac fœminis debitū honorē: qa licet uiri sūmissius i hoc agebāt ꝙ ad mulieris petitionē i sacellū descēdebāt: & forte magis placari cupiebāt q̃ mulieres placare: qnetiā sæpe uiri non placabant̃ sed placabāt læsas cõiuges: tñ qa a uiris placādis dea nomē sortita erat sexui maiestas seruabat̃. ¶ Hmōi &c. Docet ex ātiquo istituto uerecūdiā q̃ iter coniuges supiori exēplo cõprobauit cæteras quoq; necessitudines decere: ut parētū erga liberos dicēs. Hmōi uerecūdia iter cõiuges: q d sup. facit iter cæteras necessitudies. i. necessarias cõiūctiões ut sunt sanguinis & legū: nõne apparet cõsentanea sup. rõni: hoc ē cõgrua & decēs. q. d. maxie. Nā ut ego significē. i. notificē & declarē: maximā uī. i. ptātē eius. s. uerecūdiæ iter necessarios cæteros: idicio minimo (Est āt hõesta antithesis maximā & minimo) Nec pr̃ lauabat̃ aliq̃diu cū filio pubere. i. pubescente: nec socer. i. maritus uxoris lauabat̃ cū genero. ne uidelicet aspectu ad turpitudinē maxime incestā ꝓuocarent̃. Igit̃ qa hoc cauebāt manifestū est tantū religionis. i. casti timoris & obseruantiæ tributum sup. esse: sanguini propter patrē & filios: & affinitati propter socerum & generū: quantū ipsis dĩs immortalibus: qa credebat̃ esse nephas se nudare inter ista sancta uincula. i. necessitates dictas: nõ magis (legēdū puto magis aut maius sine negatiõe) aut nõ minus q̃ in aliquo loco sacro. ¶ Cõuiuiū &c. Affert aliud institutū inter necessarios qđ ad cõcordiam reconciliandam maxime pertinebat dicens. ¶ Maiores. i. superiores romani: instituerunt etiā conuiuiū. i. epulum solenne: & appellauerunt id charistiam: idest gratificationē: cui. s. conuiuio nemo interponebatur præter cognatos & affines. ASCE sius

¶ Capillos Rutilarunt. Rutuli coloris studiosæ mulieres antiquæ fuerunt: unde Rutiliarum cognomina traxerunt: ut Afranii testimonio docet Festus. THE.

OLI. ℭNecessarias:necessitudine coniunctas:nam illos necessitate coniunctos dicimus qui uel amicitia uel propinquitate uel affinitate copulati sunt.℣ Sacra mensæ.i.epulas.nam omnia quæ mẽsis apponunt sacrata putabant: quia ex his anteq̃ uescerent primitias semper deo offerebant.℣ Fautoribus.s.cognatis & affinibus & quia erant inter se sanguine coniuncti:ideo fauebant potius concordiæ.

iter necessarias personas quærela esset ortas apud sacra mensæ: & iter hilaritatem animorum : fautoribus Concordiæ adhibitis tolleretur.

ℭDe honore impenso senibus a iuuenibus.

SEnectuti iuuẽtus ita cumulatũ & circũspectũ honorẽ reddebat:tãq̃ maiores natu adulescẽtiũ cõmunes patres eẽnt. Quo circa iuuenes Senatus die utiq; aliquem ex p̃tibus. C. aut ꝓpiquũ:aut paternũ amicũ ad curiam deducebãt: affixiq; ualuis expectabãt: donec reducẽdi officio ẽt fũgerẽt :q̃ qdẽ uolũtaria statiõe: & corpora & aĩos:ad publica officia sustinenda impigre roborabãt:breuiq; ꝓcessu morarũ: clara in lucẽ uirtutũ suaꝝ uerecũda laboris meditatiõe:ipi doctoꝛs erãt.

Senectuti hĩtus honos SEnectuti:ita inqt adolescẽtes in honorẽ habuere senes:ut cõmunes adolescẽtibus patres eẽ uiderent ná ut inquit Gelius nulli rei maior honos tribui q̃ ætati solitus. Maiorelq; natu a minoribus colebantur ad deũ ꝓpe & parentũ uicẽ:atq; oĩ in loco oiq; spẽ honores priores potioreq; habiti sunt.a conuiuio quoq; ut scriptũ est i antiq̃tatibus:seniores a minoribus domũ reducebãt:eũq; morẽ accepisse Ro.a lacedæmõiis traditũ ẽ apud quos Lygurgi legibus maior oĩum rerũ honos maiori ætati habebat. sed postq̃ Soboles ciuitati necessaria uisã est & ad prolem populi frequentandã p̃miis atq; inuitamentis usus fuerit.tũc ante lati qbusdam in rebus qui uxorẽ qui liberos haberẽt:senioribus neq; liberos neq; uxores habẽtibus sicuti capite legis iulie priori & cõsulibus fasces sumẽdi potestas sit.nõ q plures annos natus est:sed qui plures liberos q̃ collega aut in sua potestate hẽt:aut bello amisit sed si per utrinq; numerus liberorũ est: maritus aut qui in numero maritorũ est p̃fert.si uero ambo mariti & patres totidẽ liberoꝝ sunt tũ ille pristinus honos istaurat:& qui maior natu ẽ prior fasces sumit.sup his ãt qui & Cælibes ambo sunt: aut parẽ numerũ filiorũ habent:aut mariti sunt & filios nõ habẽt nihil scriptũ in lege de ea re est:solitos tum audio qui lege potiores eẽnt fasces primi mensis collegis cõcedere:aut longe ætate prioribus nobilioribus multo aut secundum cõsulatũ ineuntibus.℣ Cumulatũ.Plenũ p̃fectũ amplũ.℣ Circũspectũ.Honorabilẽ.qd' omni ex parte diligenter obseruarẽt.℣ Quo circa iuuenes:Quo senatus haberet uidelicet seniores cum curiam cõgregabant.℣ Patribus cõ. Multi sunt qui existimant omnes senatores ab initio cõstitutæ curiæ patres cõscriptos fuisse appellatos.q̃ oẽs uno tẽpore simul scripti essent sed uehementer fallunt.ná ut tradit Liui.Romu.ab initio curiá instituit.& cẽtũ delegit senatores.siue q̃ numerus ille sufficere uidebat:siue q̃ plures nõ erãt qui delegi possent:deinde cũ imperiũ Ro.auctũ eẽt.& opus eẽt pluribus cõsultãtibus:alii cẽtũ additi sunt:regnãte Tarqnio Prisco.qui suploribus additi sunt appellari conscripti.i.cum aliis scripti:deinde procedente tẽpore oẽs conscripti fuere appellati:patres aũt dicti:q̃ nõ secus patriæ curá habebant q̃ patres filiis habẽt.senatores uero a senectute.℣ Affixi.ostẽdit diligentẽ curá adolescẽtũ ut nec pũctũ qdem horæ a ualuis discederẽt.affixi ergo inherentes.℣ In statione. Appellat expectationẽ illá q̃dá statione nõ stationes loca sunt ante fores castrorũ.ubi stare custodes castrorũ cõsueuerũt.& a stãdo dictæ sunt stationes q̃q̃ & ipsi custodes statiões sæpe uocant. Statio quoq; ubi ad tẽpus stãt naues:ná portus ẽ ubi hiemãt in motus ab accessu uentorũ.uolũtaria autem dicit ad differẽtiam stationis castrorũ ná sorte excipiebãtur qui custodias facerent & sicut illa fortuita.s.sorte ita hæc uolũtaria statio erat.℣ Corpora. Ad sustinendos labores.℣ Alios. Ad perseuerantiam.℣ Impigre.prõpte.strenue.℣ In lu.in manifestatione.℣ Meditatione. Exerci-

Meditatio. tatione nam græci dicũt μελετω quod nos meditor.inde μελετη meditatio.quando adolescentes principiũ alicuius actionis ineunt antequá ad rem ipsam tractandá ueniãt:non nihil ingenium suũ & uires exercebant & appellatur meditatio.i.exercitatio:ut cũ iuuenes in cãpo Martio exercebantur equum ascendere.iaculũ mittere cursu:palestra cõtendere & hæc quædam præludia dicebantur : idest meditationes.℣ In lu.cũ tempus esset in quo uirtutes suas ostentare possent.℣ Ipsi doctores:quia magno in honore senes habebantur & ea prosequebãtur quæ ad maiestatem eorum uenerandam pertinebant doctores efficiebantur.

ACSẽsius. ℭVt siqua quærela esset orta inter personas necessarias:idest consanguinitate aut affinitate coniunctas : sup.ea tolleretur.i. amoueretur aut aboleret apud sacra.i. sacras cerimonias mensæ:& inter hilaritatẽ mensæ: & hoc fautoribus concordiæ adhibitis. Quia aderant semp fautores cõcordiæ ad quos lis referebat.℣ Senectuti &c. Addit honestatem instituti circa obseruantiam seniorum dicens.℣ Iuuentus.i.multitudo iuuenũ:reddebat senectuti.i.senioribus:honorem ita cumulatum:idest auctum & circũspectum:idest accurate ꝓspectum:tanquá maiores natu:idest seniores essent cõmunes patres:adolescentum:quocirca:idest quapropter:iuuenes ducebãt .i.honorifice comitabant ad curiá aliquẽ ex patribus conscriptis aut propinquum.s.consanguinitate:aut amicũ paternũ:utiq;.i.certe si non semper saltem:die senatus.i.quo congregatierant seniores:& ipsi affixi.i.firmiter adhærentes ualuis:scilicet curiæ in qua tenebatur senatus:expectabant donec fungerentur etiam.i. præter officiũ in curiam ducendi quo iam perfuncti erãt:officio reducẽdi.s.domũ.qua quidem statione uolũtaria.i.spõtanea ipsi iuuenes corroborabãt.i.confirmabant & corpora & aĩos ad officia publica sustinẽda ĩpigre.i. strenue:& ipsi: scilicet iuuenes:erant uerecunda meditatione.i.exercitatiõe laboris:in aperta:idest manifesta luce.i.mãifestatione uirtutũ suarum doctores.s.aliorum:quia sæpe plus opera docent q̃ uerba:& hoc breui successu morarum.i. dilationum temporum.Deinde afferens aliud exemplum de honesto iuuenum instituto dicit.Iuuenes sup.

INuitati ad hoc quoque institutum seruabatur ut si ad cœnam inuitati fuissent uel a propinquis uel a sodalibus priusquam discumberent diligenter suscitarentur: qui nam essent uenturi ad cœnam ne discumbendi officio senem quempiam præuenirent. ¶ Ne se. ne antequam seniores uenissent & suo quisq; loco discubuissent eos discubitum præuenirent quod eis non mediocri uitio ascribi intelligebatur. ¶ Mensa. s. secunda nam duabus mensis tantum maiores utebantur: una carnium altera pomorum. Virg. & mensæ grata secundæ. ¶ Priores. Nostris temporibus contrarium est. nam iuniores priores surgunt. ¶ Ex quibus: Ex hac diligentia apparet quam moderati fuerint in sermone.

OLI.

Mēsæ duæ

INuitati ad cœnā diligēter quærebāt: q̄ nā ei cōuiuio eēnt Iterfuturi: ne senioris aduētū discubitu pcurrerēt. sublataq; mēsa priores cōsurgere: & abire patiebāt e qbus apparet cœne quoq; tēpe quā parco: & quā modesto sermone his præsentibus soliti sint uti.

¶ De maioribus dātibus exēplū uirtutis iuuēib⁹.

MAiores natu in cōuiuiis ad tibias egregia superiorū opera carmine comprehensa pāgebant quo ad ea imitanda iuuentutem alacriorem redderent.

QVid hoc splendidius? quid etiam utilius certaminæ? pubertas canis suum honorē reddebat: defuncta uiriū cursu ætas Igrediētes actuosā uitā fauoris nutrimētis, psēqbat. q̄s Athēas? q̄ scholā? quæ alienigena studia huic domesticæ disciplinæ prætulerim? Inde oriebantur

MAiores natu. Diligentes quidem erāt iuuenes in uenerandis senibus. at nō munus informandis ad capessendas uirtutes iuuenibus studiosi diligentesq; senes erant idq; exempla uirorum illustriū præteritorum & eorum clarissima gesta. ¶ At ti. ubi erant tibicines qui canebant præclarorum uirorum res gestas. Cato in originibus dicit solitos esse in epulis canere cōuiuas ad tibicinam declarorum uirorum uirtutibus. idem Tullius libro primo. Tusculanarum quæstionum. sero igitur poetæ nostris uel agniti uel recepti: quamquam est in originibus solitos esse in epulis canere conuiuas ad tibicinem declarorum hominum uirtutibus. Item eodem li. q. iiii. nam cum carminibus soliti illi esse dicantur & præcepta quædā q̄ occultius tradere: & mētes suas a cogitationum intentione cantu fidelibusq; ad tranquillitatē traducere grauissimus auctor i originibus dixit Cato. morem apud maiores hunc epularum fuisse ut deinceps qui accubarent canerent ad tibiā clarorum uirorum laudes atq; uirtutes carmine cōprehensa quæ carminibus celebrata erant. ¶ Pangebant. Canebant. ¶ Alacriorem. Promptiorem æmulationem: quasi qdam inflāmanti animi adhortatiōe.

Tibicē in epulis

QVid hoc. Commendat hanc maiorum consuetudinem. ¶ Pubertas: adolescentia. puber etiam dicitur ille qui primam barbæ lanuginem mittere cœpit. græci Iulon appellant. unde Iulius dictus est Ascanius. ¶ Canis: senioribus: & iuuenes seniores obseruabant: ut senes uicissim iuuenes ad honores prouehebant. ¶ Defuncta alter effecta: idest uiribus exhausta. ¶ Ingredientes: qui ingrederentur uitam agendis rebus occupatam & ubi opus aliquid agendum erat. ¶ Vitam ac. in qua rempubli. administrare & honores genere cœpissent. ¶ Athenas. quia constat athenas urbem fuisse nobilem ex qua artis disciplina manauit ad nostros. ¶ Quam scholam: scilicet philosophorum. qui præceptis uitam humanam instituunt: & scribitur schola per aspirationem teste Festo. nam σχολο: idest uaco deducitur quia cæteris rebus omissis studiis liberalibus uacare pueri debent. ¶ Quæ alienigena studia: Notanda constructio cum dixeris alienigena quasi declinetur alienigenus na. num. quod antiquorum fuit: nunc tantum hic & hæc alenigena. ¶ Inde oriebantur: q̄ ita sit res ipsa declarata: ab hac enim uiri præstantissimi nati sunt qui imperium peperere Ro.

Schola

¶ Inuitati ad cœnam: quærebant: idest inquirebant diligenter: qui nam essent interfuturi ei conuiuio: id est ad quod inuitati erant: ne præcurrerent discubitu: idest discumbendo aduentum senioris: & iuuenes mensa: scilicet secunda: hoc est appositione secundorum ferculorum: sublata: idest deposita: hoc est postquam erat ablata. patiebantur seniores sup. consurgere & abire priores: quia honestatis gratia tenebant illi societatem donec illic placebat: nunc autem peracto conuiuio honestatis est ante seniores surgere. Ex quibus: scilicet rebus apparet: quoq;: idest etiam: quam: idest quantum parco & quam: id est quantum modesto sermone iuuenes soliti sint uti tempore cœnæ his: scilicet senioribus præsentibus. Quia per argumētū a minori: si non ausi sint surgere ante seniores: multo minus loqui. ¶ Maiores & cætera. Recitat institutum maiorum circa exempla recitanda minoribus dicens. Maiores natu. idest seniores pangebant: idest psallebant in conuiuiis ad tibias: egregia opera superiorum: idest antecessorum: comprahensa carmine: idest uersu poetico: quo: idest ideo ut; redderent: idest reficerent: iuuentutem: idest multitudinem iuuenum: alacriorem ad imitanda ea: scilicet egregia opera superiorum: idest superioris temporis. ¶ Quid hoc. Affert institutum de mutuo certamine maiorum: & minorum inter se: ex quo tot egregios imperatores romæ natos asserit dicens. Quid sup. est splendidius: qd etiam sup. est utilius hoc certamine: idest concertatione de honestate uitæ maiorum & minorum inter se? quasi dicat nihil quia pubertas. i. pubes; cœtus. reddebat. i. exhibebat canis. i. canescentibus: hoc ē senioribus: suū: id est debitum honorem: & ætas defuncta cursu uirium: idest quæ expleuit cursum seu exercitum uirium corporalium (quia ut dicit in officiis Cice. Senibus deminuendi sunt labores corporis) prosequebatur nutrimētis fauoris ingredientes uitam actuosam: hoc est adolescentes. Quas athenas: idest quæ gymnasia litteraria athenien. similia: & quam scholam & quæ studia alienigena prætulerim: idest præferre debuerim huic disciplinæ domesticæ? quasi dicat nullas nullam & nulla.

ASCEsius

OLI. ℭ Camilli.Similes camillo & cæteris. ⁋ Ne ſim longior.ſ.i. dicendo.q.d.ut uno concludam uerbo.

Arcana Deo āt ma.q̃ amātiſſimi reip.fuerit ro.ex hoc iſtituto dep̄hedit̄ ꝙ q̃ i ſenatu decreta fuiſſēt arcana tenebant̄.⁋ Arcana ſecreta.cōponit̄ ab arca:nā ſicut q̃ reponunt̄ i arca ſecreta ſunt ita arcana cōſilia dicimus q̃ in pectore ueluti arca cōcludunt̄.⁋ Tertio.p.b.ſæpius agitatū ē de tertio punico bello.& tertio dixit.qa fuit primū & ſcdum.primū qđ cōfecit.C.Lutatius i quo.M.A.Regulus captus fuit & graui ſupplicio affectus:ſcdm cui finē ipoſuit Scipio aphricanus ſupior.tertiū.P.Scipio Aphricāus iferior cōfecit.cōſtat ſæpius agitatā fuiſſe hāc rē in ſenatu:qa duo p̄ſtātiſſimi uiri iter ſe diſſētiebāt. Cato.ſ.&.P.Scipio naſica:nā Cato ſentiebat bellū iferēdū & ſuccedēte uictoria euertēdā eē carthaginē q̃ ſæpe fœdera frāgeret totieſq; rebellaret. At Scipio contra reliquēdā eē ut bellū illud exercitatio qdā foret iuuentuti ro.q̃ bellis aſſueta ocioſa eē nullo mō poſſet.⁋ Verebat̄.n.id futurū qđ euenit:ne ſubacta carthagine:debellatiſq; exteris gētibus cū deeſſent hoſtes:in ſeipſos arma cōuerterēt.tñ ſecundū Marci Cato.ſniam factū ē ſenatuſcōſultū. ut bellū carthaginēſibus iferret̄:& ſubacta carthago euerteret̄.Cice.in Catone maiore.ubi Catonē iducit de ſe loquētē:ego inqt quom Carthagini iā diu male cogitāti bellū ſit iferēdū multo ātea denūciaui:de q̃ uereri nō deſinā anteq̃ illā exciſā cognouero.⁋ Memor.Dicit q̃re p iprudētiā hoc fecerit Fabius:credebat.n.hūc in numerū ſenatorū electū:qa meminerat triēnio ante fuiſſe q̃ſtorē:& poſt q̃ſturā patebat aditus ad ordinē ſenatoriū.⁋ Aditus in.ut & ipſi ſenatores curiā ingredi poſſent.⁋ Honeſtus.qa ſe legitime excuſabat ꝙ crederet illū ſenatorē eē.⁋ Obiurgatus.icrepitus iurgiū iter amicos:lis ē iter inimicos.⁋ Optimū atq; recte dicit:nā cū aliqd cōſilii capit̄ de gerenda rep.& p̄ſerti cū de bello agit̄ fœliciter euenire ſolet ſi ocultū fuerit.Adminiſtrādarū . Quia ea taciturnitas ē:q̃ facit ut res optime gerāt̄.⁋ Labefactari.Corrūpi.⁋ Ergo cū aſiæ rex. Exēplum adducit:ex quo ꝓbat qđ dixit maxie fuiſſe maturationē cōſiliorū:q̃ i ſenatu ſeruata ē.⁋ Eumenes.rex aſiæ idicauit Ro.Perſā regē Macedonū i gētē exercitū cōparare:eo aio ut bellū Ro.iferret

Perses Macedoniæ rex q̃ re cognita ſenatus cēſuit bellū idicēdū eē pſæ regi:& exercitū prio quoq; tpe cōparauit:deide ꝓuiciā macedonicā Paulo Aemilio extra ordinem tradidit: & prius pſes uictus captus & ductus ē i triūphū q̃ ſciri potuerit:qd ab Eumene rege nūciatū:qd reſpōſū a ſēatu fuiſſet.Ergo qa nolebat taciturnitatē uiolari.⁋ Fidū erat & altū:Eſt q̃ſi diffinitio curiæ qd eſt curia nihil aliud niſi fidum pectus & altum reip.nam quēadmodum ea quoꝝ animus noſter conſcius eſt ſecreta in pectore noſtro ſeruantur:ita archana conſilia reipubli.in pectore curiæ reponuntur atq; ſeruantur.Munitum & uallatum. Tranſlatio ſumpta ab oppidis:& caſtris quæ muniuntur & uallantur.

Camilli:Scipi.Fabricii:Marcelli:Fabii: ac ne ſigula ipii nr̄i lumia ſimul ꝑcurrēdo ſim lōgior ide iq̃ cœli clariſſima ps diui fulſerunt Cæſares.

Adeo āt magna charitate patriæ tenebāt̄: ut arcana conſilia patrum.C.multis ſeculis nemo Senator enuntiauerit.Q.Fabius Maximus tātūmō:& is ipſe p iprudētiā de tertio Punico bello idicēdo: quod ſecreto i curia erat actū: Publio Craſſo rus petēs domū reuertēti i itinere narrauit: memor eū triēnio āte q̃ſtorē factū: ignaruſq; nō dū a Cēſorib⁹ i ordinē ſenatoꝝ electū quo uno mō etiā his:qui iā honores geſſerāt: aditus in curiā dabatur:ſed quāuis honeſtus error Fabii eſſet: uehemēter tñ a COSS.obiurgatus ē Nūquā enim taciturnitatē:optimū: ac tutiſſimum: adminiſtrādaꝝ reꝝ uīculū: labefactari uolebant.

ℭ De Eumene Rege Aſiæ.

Ergo cū Aſiæ Rex Eumenes amātiſſimus noſtræ urbis bellū a Perſe aduerſus.P.Ro.cōparari ſenatui nūtiaſſet:nō añ ſciri potuit:qd aut ille locutus eſſet:aut patres reſpōdiſſent: quam captum Perſen cognitū eſt. Fidū erat: & altū.R.pu.pectus cura:ſilentiiq; ſalubritate munitum: & uallatum undiq;. cuius limen intrantes

ACSē ſius. ℭ⁋ Quia Camilli.Scip.fabricii.Marcelli.fabii oriebant̄ ide.i.ex domeſtica illa diſciplina:ac ne ego ꝑcurrēdo ſil ſingula lūina nr̄i.i.Ro.ipii:ſim lōgior.i.ꝓlixior iq̃.i.dico ꝙ diui Cæ.ut Iuli.Aug.& Tyb.Cæ.appoſitoriæ.clariſſima ps.i.q Cæ.ſūt clariſſima ps cæli.i.coꝝ q i cælos trāſlati putāt̄:fulſerūt:ide.i.ex ea domeſtica diſcipliā. ⁋ Adeo āt &c.Recitat aliud iſtitutū de celādis arcanis curiæ amor pſiæ neqd ex reuelatiōe detrimēti pateret̄ dicēs.Maiores ſup.nr̄i tenebāt̄ adeo magna charitate pſiæ:ut nemo ſenator enūtiauerit multis ſæculis: cōſilia patrū cōſcriptoꝝ.i.cōſiliarioꝝ ſenatus.Q.Fabius.M.tñ mō.i.ſolūmō:& is ipe:q ſolus id fecerat: narrauit p iprudētiā publio Craſ.qđ factū erat i Curia ſecreto de tertio bello pūico.i.Carth.idicēdo.i.denūtiādo narrauit dico i itinere petēs rus craſſo reuertēte domū:memor eū.ſ.P.Craſſū factū ſup.fuiſſe:q̃ſtorē triēnio ante.ſ.q̃ illi ſecretū illud cōmūicarat:& ignarus eū nōdū electū a cēſoribus i ordinē ſenatoriū quo uno.i.ſolo mō.ſ.p electionē cēſoꝝ: aditus dabat̄ i curiā ēt iis q geſſerāt iā honores.i.alios mḡratus.Sed q̄uis error fabii eēt hōeſtus: tñ ipe obiurgatus ē uehemēter a cōſulibus.Eni.ꝓ qa:ipi cōſules & cæteri maiores nūq̃ uolebāt taciturnitatē.appoſitoriæ:optimū ac tutiſſimū uīculū reꝝ admiſtrādaꝝ labefactari.i.corrūpi & d̄bilitari aut ifrigi. ⁋ Ergo &c. Cōprobat rē ſupiorē exēplo dicēs.ergo qa arcana cælauerat ſēat⁹ cū Eūenes rex aſiæ amātiſſim⁹ urbis nr̄æ.ſ.ro:nūciaſſet ſēatui bellū cōpari:aduerſus Po.r.a pſe rege.ſ.macedōiæ:nō potuit ſciri qd aut ille.ſ.eumenes p lr̄as aut nūcios locut⁹ eēt:aut qd p̄res.ſ.cōſcripti r̄ſpōdiſſēt:añq̃.i.pri⁹ q̃ cognitū ē pſen captū ſup.fuiſſe.Pect⁹ reip.i.coꝝ q rēp.curabāt erat fidū & altū.i.pfūdi ſilētii mūitū & uallatū.i.circūſeptū ūdiq; cura & ſalubritate ſilētii cui⁹.ſ.reip.limē itrātes.ſ.ſenatores:iduebāt pub.ſup.caritatē:& hoc caritate priuata.i.in priuatos abiecta.

OLL

¶ Abiecta priuata. Dicit hác fuisse cósuetudiné: ut ĩgressuri curiá omné curam priuatá deponerent & publicá sumerét. ℣ Itaq. Id magis mirũ ac ꝑprie incredibile uidet̃ eẽ. ꝙ cũ res gererent̃ iter multos senatores ita occultæ erát ut si in paucis agerentur. ℣ Ne græcis qdẽ. Legit̃ in uerinis ꝙ Cic. dicit se accusatũ fuisse: ꝙ cũ syracusis eẽt senatui syracusano græce locutus eẽt. ℣ Quin ẽt ipsa linguæ uolubilitate. Non solum dabant responsa græca cũ possent: sed cogebát eos per iterꝑtes latine loq: uolubilitate ideo dixit: qa græcia loq̃cissima est & ad fingẽdũ paratissima. unde Horati. Grais ingeniũ: grais dedit ore rotundo: musa loqui. ℣ Excussa. Explosa: expulsa.

abiecta priuata charitate: publicam ĩduebát. Itaq; non dicam unũ: sed neminem audisse crederes: qđ tã multorũ auribus fuerat commissum.

Magistratus uero prisci quátopere suã: populiq; Romãi maiestaté retinétes se gesserit: hic cognosci potest qđ iter cætera obtinẽdæ grauitatis ĩdicia: illud quoq; magna cũ pseuerãtia custodiebát. ne græcis unq̃: nisi latine respósa darét. q̃n ẽt ipsa liguæ uolubilitate: q̃ plurimũ ualét: excussa per ĩterpretem loqui cogebant: nó in urbe tantum nostra: sed ẽt in Græcia: & Asia: quo. s. latinæ uocis honos: p oés gẽtes uenerabilior diffũderetur: nec illis deerant studia doctrine: sed nulla nó in re palliũ togæ subii debere arbitrabantur: ĩdignũ esse existimátes illecebris: & suauitati literarum: imperii pondus: & autoritatem donari.

Sed etiá in græcia. Non in urbe solum cogebát legationes gentiũ exterarum in senatu loq latine p interꝑtes: sed etiá per magistratus suos apud exteras gẽtes idẽ facere uoluerũt. ℣ Nec illis. Occurrit tacitæ q̃stioni: quia diceret aliqs: nolebát hoc fieri Ro. qa studia græcarũ litterarũ ignorabant dicit hoc nõ fuisse: immo oium generũ studiosissimos fuisse Ro. sed imperii sui maiestatẽ seruare uoluisse. ℣ Palliũ to. i. nõ oportere Ro. dignitaté subiici græcis immũdiciis: ná palliũ ꝑ græcis philosophis ĩtelligit. togá uero ꝑ Ro. qa sicut pallio græci utebant̃ philosophi: ita toga Ro. unde Vir. Ro. rerum dominos gẽtéq; togatá: unde etiá comœdias alias dicer̃ solemus paliatas: alias togatas: paliatas in q̃bus aliqd gráde cõtinet̃ sicut comœdia amphitrionis in qua introducuntur reges & dii ut Iupiter & mercurius: togatas uero quæ magis quottidiano sermõi cõueniút. ℣ Palliũ to. Eloquẽtiá græcá subiici debere maiestati Ro. ℣ Indignũ. Turpe & ñ tolerádũ. ℣ Illecebris. Bládiciis. Iuue. Nõ possum ferre q̃rites græcam urbẽ. Solin. i ca. de hoie dicit ꝙ cato cẽsorinus sæpe cẽsuit græcos urbe pellẽdos. ℣ Suauitate. Propter eloquẽtiá & philosophiam.

Palliũ
Toga.

¶ De. C. Mario.

Quapropter non es damnandus rigoris rustici crimine. C. Mari: quia gemina lauro: coronatá senectutem tuá Numidicis:

Quapp. Ostẽdit secũdũ hoc ĩstitutum ab eiusmodi doctrina alienũ fuisse. C. Mariũ ut propterea ĩprobari nõ debeat quasi rusticus: sed sũmopere laudari. hoc ideo dicit qa rusticitaté q̃dá sibi obiiciebant: ꝙ a litteris se abstinuisset qa minime Idoneus esset eiusmodi humanitatis studiis: sed hic laudandus est: ꝙ se militaribus studiis exercuerit sicut Salusti. uoluit. dicit enim mario ad capiendum cõsulatũ præter familiæ uetustatem: omnia abunde erát: industria probitas militiæ magna scientia: & reliqua Paulo infra dicit: ubi primum ætas militiæ patiẽs fuit stipendiis faciendis non græca facundia neq; urbanis mundiciis sese exercuit. item in orõne ad populũ: non ego inquit græcas litteras didici: quoniam parum placebat eas discere q̃ ad uirtutem doctoribus nihil profuerant. ℣ Rigoris. Duritiæ: quia durus ad studia litterarum fuit. Cice. pro archia poeta: & ipsi illi Caio Mario qui durior ad hæc studia uidebatur iocundus fuit. ℣ Gemina laurea. Quia triũphátes coronati albis equis iunctis in capitolium ꝓcedẽtibus captiuis: & subsequẽte exercitu & uniuerso ferme populo uehebantur. ℣ Numidicis. Ná in Numidia iugurthá uicit & prouinciam illam Ro. subegit imperio.

¶ Itaq; crederes. i. credere posses: non dicam unum audisse sed neminem audisse: quod fuerat commissum auribus tam multorum: scilicet patrum conscriptorum: quia ita omnes cælabant ac si nullus audiuisset. ℣ Magistratus uero &c. Affert aliud institutũ in audiẽdis legatis & respõsis dandis: qa ne græcæ linguæ illecebris caperent̃: cauerút ut latine nõ græce res ageret̃. Ordo est. Vero pro: sed: quátope. i. quáta cura & labore prisci magistratus gesserint se retinentes maiestatem suam & populi Ro. potest cognosci hinc. i. ex hac re: ꝙ custodiebant inter cætera indicia. i. signa grauitatis. i. seueritatis obtinendæ: quoq. i. etiá: illud. s. quod seq̃t custodiebant ĩquá cum magna perseuerantia: uidelicet ne darent unquam græcis. s. oratoribus responsa nisi latine. i. uerbis latinis. Quinetiam: idest insuper cogebant sup. græcos loqui per interꝑtem: scilicet latinum utriusq; linguæ peritum: & hoc ipsá uolubilitate linguæ. s. græcæ: qua sup. græci ualent plurimum: excussa: idest reiecta: ut puluis excutitur pallio. Cogebát dicit: nõ tãtũ in urbe nostra: sed etiá ĩ græcia & asia: scilicet. i. scire licet ꝙ illud faciebát: quo. s. ideo ut honos. i. honor: uocis latinæ diffunderet̃ uenerabilior per oẽs gẽtes: qđ uotũ ut Valla in prologo elegantiarũ docet maxima assecuti sunt. Nec studia doctrinæ: quæ fere græce tũc scripta erát: deerát illis. s. priscis romanis: hoc est non ideo latine loqui cogebant: ꝙ græce nescirét: sed arbitrabant̃ palliũ. i. eloquentiá & cæteras res palliatorũ hoc est græcorum in nulla re nõ subiici: hoc est in omni re subiici togæ: idest eloquẽtiæ & rebus togatorum hoc est romanorum: existimantes. i. iudicantes indignũ esse pondus & authoritatem imperii donari illecebris & suauitati litterarum. ℣ Quapropter & cætera. Commendat seueritatem licet subrusticanam Caii Marii per apostrophen ad ipsum dicens. Quapropter: idest propter quam causam iam dictam: O Caii Mari tu non es damnandus crimine rigoris rustici: qui uictor sup. iam existẽs: noluisti senectutem tuam coronatam gemina laurea: & illustrem tropheis numidicis ob deuictum Iugurtham.

ASCẽsius

OLI. ℭGermanicis. Quia Gallos teutonas Senones cymbros & tigurinos: qui inundatione aquarum patria pulsi cũ in italiam descendissent cum liberis & coniugibus eo animo ut aut nouas sedes imperrarent. aut pulsis Roma. ipsi regnarent: is uirtute sua fudit atq; deleuit: teutonas priores aggressus apud sextias aquas sub ipsis alpium radicibus: cimbros deinde in italia inter Veronam & tridentum in campo quem canidium uocant siue sauidium. Plini. de uiris illustribus. C. Marius inquit septies consul arpinas loco humili natus primis honoribus per ordinem functus legatus: Metello in numidia criminando consulatum adeptus. Iugurtham captum ante currum egit: in primum annum consul ultro factus cimbros in Gallia apud aquas sextias teutonas. In italia in campo sauidio uicit: de hisq; triũphauit: de hoc germanico triumpho latius dicemus in ca. de pudicitia. ⸿Credo. Supple hoc fecisti. ⸿Alienigena exercitatione. utpote græca quasi alterius ingenii. apud Plutar. illud de mario legitur solitum dicere ridiculum esse illorum discere litteras: quorum magistri seruirent.

Vis ergo? Quærit & deinde respondet: quis nam fuerit ille auctor q̃ primus ausus fuerit græcam linguam introducere in curiam romanam: quæ adeo celebris est ut aures senatus græca facũdia obtundantur. ⸿Quis ergo quandoquidẽ ita seruabant dignitatem suam Romani: ut nemo in ea

Exurdari curia nisi latine loqui posset. ⸿Exurdãtur: obtũduntur usq; adeo nunc omnes græce loquuntur ut quodammodo obtundantur aures cum nihil nisi græce loqui audiant. ⸿Molo. Molo apollini⁹ rhodius fuit apud quem. eloquentiæ studuisse Cice. constat. ⸿Rhetor. inter rhetorem & oratorem hoc interest ꝙ rhetor est artis professor: id est qui de arte præcepta tradit: orator qui ex arte dicit. ⸿Quem honorem. nec id quidem immerito concessum est Moloni: nam ipse auxerat Ci. ingenium in quo Ro. florebat eloquentia. ⸿Conspicuæ fe. Dicit iuenire se Arpinatem summæ felicitatis fuisse: siue illum cõtemptorem litteraꝝ dixeris siue amatorẽ: ná uterq; de mũicipio arpinati fuerãt. Cice. s. & C. Mari. ⸿Gloriosissimũ cõ. s. mariũ. ⸿Abũdãtissimũ fon. Ci. Arpinatũ refert ad utrũq;: ná arpinas ẽ nomẽ p̃riũ & significat de oppido arpiati.

& Germanicis illustrem trophæis: uictor deuictæ gentis facundia politiorem fieri noluisti: Credo ne alienigena ingenii exercitatione: patrii ritus seruus transfuga existeres.

Vis ergo huic cõsuetudini: qua nũc Græcis actionibus aures curiæ exurdantur ianuã patefecit: ut opinor Molo Rhetor: q̃ studia. M. Ciceróis: eũ nãq; ãte oẽs exterarũ gẽtiũ i senatu sine iterp̃te auditũ cõstat: quẽ honorẽ nõ i merito cepit quoniã sũmã ui Romanæ eloquẽtiæ adiuuerat: Cõspicue fœlicitatis Arpinas: unicũ siue literarum gloriosissimum cõtemptorem: siue abundantissimum fontem intueri uelis.

ℭDe more quẽ maiores obseruabãt i urbe.

Axima ãt diligẽtia maiores hũc morẽ retinuerũt: ne q̃s se iter cõs. & ꝓximũ lictorẽ. q̃uis officii cã una ꝓgrederet̃: iterponeret filio dũtaxat: & ei puero ante patrem cons. ambulandi ius erat. Qui mos adeo ꝑtinaciter retẽtus ẽ: ut. Q. Fabius maximus quinquies COS. uir etiam

Axima autem. Semper consules Rom: xxiiii. lictores præcedebant & secures uirgarum fasciculis alligatas gestabant qui fasces dicebantur. ⸿Filio. s. consulis & hoc. Principium filii seruant tempore nostro. ⸿Ius. potestas. Fabius maxi. in samnitibus bene signauit.

ACSesius. ℭEt germanicis ob deuictos cimbros & theutonas: fieri politiorem facundia gentis deuictæ. i. qui alienigena līgua uti noluisti: credo ne existeres: idest euaderes seruus trãsfuga: idest desertor patrii ritus: exercitatione alienigena: idest externa ingenii: scilicet tui. i. ne te exercendo in linguis alienis ritus quoq; alienos ĩbiberes. ⸿Quis ergo. Subinfert specialem audientiam factam moloni Rhodio præceptori. M. Tullii in rhetorica: & cum uterq; tam marius quam Cicero esset arpinas. addit utrunq; fuisse felicissimum: Marium in contemnẽda eloquentia: Ciceronem insectanda. Ordo est. Ergo si latine loqui omnes oratores cogebantur: & Marius laudatur ꝙ aliẽas linguas discere nolebat: quis patefecit ianuam: idest quis aditum fecit: huic: idest nostri temporis consuetudini: qua aures curiæ: idest senatorum in curia exurdantur: idest obtunduntur nunc actionibus græcis: respõdet ut opinor Molo rhetor: scilicet Rhodius qui acuit studia Marci Cicero. Nãq; constat eum: scilicet molonem auditum in senatu absq; interprete ante omnes: scilicet alios oratores gentium exterarum. Quem honorem ipse cepit: idest accepit non imperito: quoniam adiuuerat summam uim eloquentiæ Romanæ quæ erat in Cicerone. Arpinas: idest natus arpini aut illinc oriundus: sup. est dicendus felicitatis conspicuæ: idest claræ: siue uelis: idest quis uelit intueri siue gloriosissimum contemptorem litterarum: ut. C. Marium unicum: idest singularem in ea re: siue fontem abundantissimum: scilicet litterarum: & præsertim eloquẽtiæ: unicum: idest etiam singularem uidelicet Marcum Cice. uterq; enim (ut dixi) arpinas fuit.

Axima &c. Commemorat istitutũ ambulandi cum cõsulibus dicẽs. ãt ꝑ sed maiores: idest prisci Ro. retinuerunt maxima diligentia hunc morem: ne quis interponeret se inter consulẽ seu cõsules & ꝓximũ lictorẽ. i. ministrũ publicũ: q̃uis progrederet̃. i. deambularet: una. i. pariter cũ eo: causa officii. i. honoris exhibẽdi (dubiũ est utrũ de cõsule an de altero hoie loquat̃: si de consule: ut uero simile ẽt loquit̃ sic exponit̃: q̃uis consul ꝓgrederet̃. i. obuiã exiret causa officii: si de altero sic. q̃uis is ꝓgrederet̃. i. inambularet una cũ cõsule: causa officii) ius ambulandi ante patrẽ cõsulẽ erat dũtaxat filio & ei puero. i. non prouectiori ætate. Qui mos. s. ambulandi cũ consule est retentus adeo ꝑtinaciter. i. cõstanter: ut. Q. Fabius maximus quinquies consul: & uir etiã pridem. i. antea sũmæ authoritatis: & tunc ultimæ senectutis iuitatus a filio cõsule.

℄ Pridem priori ætate.cōmēdat Fabiū a multis partibus a potentia cum dicit maximus a dignitate cum dicit quinquies cōsul ab auctoritate dum dicit.uir summæ auctoritatis ab ætate dum dicit ultimæ senectutis. ⁋ Idno. Ne a maiorū cōsuetudie discederet. ⁋ Descēderet.s.ad cōditiōes pacis cōponēdas cæsis.s.sānitib9. Dē a se. iter cætera maiou istituta illud quoq; memoratu dignū ē q neminē uoluere ad cōsulē equo isidētē uenire:sed honoris gra anteq̄ cōsuli appropinq̄ssent descēdere.qd' exēplo eiusdē Fabii comprobat:q cū legatus ad filiū cōsulē missus eēt:atq; illi filius honoris gria pdiisset obuiā: nec pmisisset lictorē q iuberet se qprimū equo descendere & filio peditē psto eē:idignatus noluit spōte descēdere.qd' ubi aiaduertit filius iussit pximo lictori patri ut imperaret ad se pedes uenire. qd' sūmopere laudauit pater & simul paruit edicto filii. A.Geli.li.ii.ca.ii.facti cōsules Sēprōius gracchus iterūq; Fab. maxius filius eius q prior āno erat cōsul:ei cōsuli pr pcos obuiā i equo uehēs uenit neq; descēdere uoluit qa pr erat. & q inter eos sciebat maxima cōcordia cōuenire lictores ñ ausi sūt descēdere iuber.ubi iuxta uenit tū cōsul ait descēdere iube qd' postq̄ lictor ille q apparebat cito itellexit maximū descēdere iussit Fabio impio paruit & filiū colaudauit cū puiū qd populi eēt retineret. ⁋ Idē. Scilicet Fab.missus legatus pseuerauit sedere i equo plenus ira. Filiū cōsulē. Fabi.gurgitē. ⁋ Suessam. Ciuitas est Cāpāiæ ubi erat cū ipo. ⁋ Officiū suū. ut honoris gratia patri obuiā pdiret. ⁋ Qd postq̄ aiaduertit Seneca:si cōsulē īqt aut ptorē uidero oia qbus honor hēri honori solet faciā:equo descēdā caput adoperiā semita decedā. ⁋ Qd cū filius sensisset:ubi filius intellexit patrē in equo sedere de idustria. ⁋ Appareret psto adesset:nā apparere iter alia significata psto adesse quoq; significat:unde apparitores dicti pro ministri sūt:eo q psto adsint. ⁋ Nō ego inqt:excusat se filio pater. ⁋ Non ignoro:scio qd pietatis pri filius debeat:sed hæc paterna pietas debet cædere maiestati consulari. ⁋ Pietate pri.pietas priuata est q̄ patri filius debet:publica uero q summo iperio debet q̄lis est cōsulatus:ut post habita pietate paterna publica maiestas ueneretur. — *margin:* OLI. · Præsto eē · Apparitores · Pietas

pridē summæ autoritatis:& tūc ultimæ senectutis: a filio COS.iuitatus:ut iter se: & lictorē procederet:ne hostiū Sānitū turba:ad quou colloquium descēdebāt:elideretur:id facere noluerit.

Dē a Senatu legatus missus ad filiū COS.Suessam: post quā animaduertit eum ad officium suum extra mœnia oppidi pcessisse:indignatus quoque quod ex lictoribus nemo se equo descēdere iussisset:plenus iræ seder pseuerauit:qd cū filius sensisset: proximo lictori: ut sibi appareret:iperauit: cuius uoci Fabius continuo obsecutus:nō ego(iquit) fili sūmum iperium tuum cōtēpsi:sed experiri uolui:an scires COS.agere: nec ignoro q̄d patriæ uenerationi debeat: uerū publica istituta priuata pietate potiora iudico.

℄ De mira constantia legatorum Ro.

Elatis.Q.Fabii laudibus:offerūt se mirificæ cōstātie uiri:q legati a senatu Tarentū ad res petendas missi:cum grauissimas

Elatis.Q.u.Fabii. Tarentū oppidū est in littore maris positū:& theatrū maius habet in pspectū maris expositū:qd' Tarētinis cā maximarū calamitatū fuit:nā cū Tarētini ludos forte celebrātes classem Ro.nō lōge a littore maris nauigātē pspexissent:q frumētatū:ut qdā dicunt:in Apuliam ierāt: hostem rati in eas imperū fecerūt:& spoliatis domum reuersi sunt.ad eos missi sunt legati: qui q̄rerentur iniurias illatas & res de more repeterēt:qui cum iniuriis affecti essent:ac unus urina perfusus in theatrum intromissi legationē sibi a senatu demandata exposuerūt.de iniuria q̄ accepāt ne uerbū qdē unū fecerūt. — *margin:* Tarētum

℄ Vt pcederet iter se.s.cōsulē & lictorē.s.primū:ne turba samnitū hostiū ad quorū colloqa descēdebāt.s.pacis cōdi gratia:eliderer.s.a Fabio patre & comitibus eius:noluerit facere id.i.cōtra morē pxime consulē ingredi. ⁋ Idē &c. Affert exēplū eiusdē fere rei de eodē.Q.Fabio dicēs. Idē.s.Q.Fabius Maximus missus a senatu legatus.i.functurus officio cōsulari si filius cōsul deficeret:ad filiū cōsulē:suessam.i.i illud oppidū Apuliæ: postq̄ aiaduertit eū.s.filiū suū consulē pcessisse extra mœnia.i.muros oppidi ad officiū suū.i.sibi patri exhibēdū: & indignatus quoq;.i.etiā q nemo ex lictoribus iussisset se.s.fabiū patrē descēdere equo:perseuerauit sedere:scilicet inequo:plenus iræ.i.indignationis.quod quum filius.s.fabius gurges sensisset: imperaui proximo lictori ut sup.pater aut lictor appareret:idest pariturus adesset sibi.s.filio consuli quasi dicat non debet indignari pater q lictor primus mihi apparet:cū ex ueteri istituto ita fieri debeat. Cuius.s.filii cōsulis uoci Fabius.s.pater obsecutus:idest obtemperans continuo:inquit:o fili:ego non contempsi summum imperium tuum. sed uolui experiri an scires agere consulem.(Quo responso uidetur mihi pater prudentior q̄ filius pius:nam cum sentiret filium sibi nō cessurum:ne ex ea re filio iuidia oriretur:in eius laudem uertit).Nec ignoro quid debeatur.s. a filiis:uenerationi patriæ:idest paternæ:uerum:idest sed ego iudico instituta publica potiora pietate uidelicet priuata:quod apud Aulus Gelius ita discernitur:ut in actione pub.filius magistratus patri pferatur:in priuata contra. ⁋ Relatis &c. recitat constantiā legatorū romanou dicens. Laudibus.Q.Fabii sup. maximi:relatis.i. recitatis uiri mirificæ cōstātiæ offerūt se sup.dicēdos aut referēdos:q entes legati missi a senatu Tarentū ad res repetēdas: quū accepissent ibi:uidelicet tarēti grauissimas iniurias:& unus sup.cou respsus eēt etiā urina.i.lotio:ipsi introducti in theatrū.i.spectaculū publicum ut est cōsuetudo græciæ:unde innuit tūc græcos tarentū incoluisse:pegerunt.s.in psentia totius populi:legationem.i.causam cur & ad quā missi fuerāt.uerbis sup.illis qbus acceperāt.s.eam agendam a senatu;& non sunt questi de his quæ passi erant:ne loquerentur quid.i.aliquid. — *margin:* ASCēsius

OLI. ¶ Florus Tarentum inquit etiam lacedemoniorum opus calabriæ quondam & apuliæ totiusq; lucaniæ caput.tum magnitudine & muris portuq; nobili: tū mirabili situ: quippe in ipsis adriatici maris faucibus posita in oras nostras Histriam: illiricum: epyrum: achaiam: aphricam: siciliam uela dimittit. Imminet portu ad prospectum maris positum urbis theatrum: quod quidem causa miseræ ciuitati fuit omnium suarum calamitatum: ludos forte celebrat: cum remigantes littori Roma.classes inde uident atq; ostentati emicāt: sine discrimine insultant qui enim aut unde Romani nec satis norant. Aderat sine mora querelam ferens legatio: hanc quoq; foedius per obscoenam turpéq; dictu contumeliam uiolant: ex hinc bellum Q.u.Fabii.qui adeo perseuerans fuit in seruandis institutis. ¶ Tarentum.quia classem Roma. tarentini diripuerant: & duum uirum qui classi pˉerat occiderāt. ¶ Græciæ; nam ibi quondam magna græcia appellata est. Hoc Cice.ostēdit multis in locis; & præcipue in Catone ma. Dicit ergo: ut est consuetudo græciæ. ¶ Verbis: ut nec adderent quicquam nec diminuerent. ¶ Antiq moris: uidelicet ut nō plus in legatione diceretur quā a senatu uel a populo mandatum esset. ¶ Dolore. nullus dolor maior est quam qui ex contumelia nascitur nam ut inquit ille. Asperat i medio damna dolore pudor. ¶ Finem profecto: Sicut legimus in historia: nullus unquam in urbe pulchrior aut speciosior triumphus intrauit ante hunc diem: nil nisi pecora Volscorum gerges sabinorum. carpenta Gallorum & fracta Sannitum uidisses arma. Tunc si captiuos aspiceres: erant Molossi: Thessali: Macedones; Brutius: Appulus: atq; Lucanus: Si pompas: aurum: argentum: purpura: signa tabulæ: tarentinæq; deliciæ. sed nihil libentius Popu.Roma. aspexit: quam illas quas timuerāt cum curribus suis beluas; quæ non sine sensu captiuitatis submissis ceruicibus uictores equos sequebant. ¶ Quibus ad inuidiā diu abundaueras: bene ad inuidiam dixit.nam tarentinorum opes amplissimæ aliquando fuere. rem suam ciuilem populari potestate gerentes democratia.nam classe maxima cunctos superauerunt accolas peditesq; ad milia triginta i expeditiōes emisere: eqtū uero tria milia. ductores āt eqtū mille. Pythagoricā quoq; philosophiā amplexati sunt in primis Archytas singulariter. q diutius eius ciuitatis princeps eminuit: īde posterioribus annis illecebrosæ inualuere diliciæ ꝓpter fortūas nimiū sedas adeo ut plures totius ppli ludos fessasq; celebritate quotānis agerent quam reliquos anni dies. Eam ob rem in deterius urbanum regimen ferebatur. cuius flagitiorum unum illud documentum est. ꝙ externis uti imperatoribus coacti sunt contra Mesapios enim & Lucanos Alexandrū Molossorum regem acci fierunt. Antea quoq; Archidamum Agesilai filium postea Cleonymum & Agathoclē. deinde Pyrrhum quo tempore aduersus Ro. bellum conflauere auctor Strabo. ergo finitimæ ciuitates omnes tantæ rerum omnium affluentiæ inuidebant: uel quia tantopere propter diuitias eas elata: ut populi uicini superbiam tuam sustinere non possent. ¶ Horridæ: duræ ad labores tollerandos: non mollis propter luxum diuitiarū. ¶ Virtutis; scilicet Romanæ in seipsum connexum ideo dicit: quia nullo extrinsecus adminiculo uirtus īdiget: sed seipsa contenta est.nam Romani tantas uires habebant ut per se bellum sine aliorum auxilio gerere possent: hoc ideo dicit: quia tarentini multorum populorum & ciuitatum armis adiuti fuere: nam Molossi: Thessali: Macedones: Brutii: Campani: Apuli: Lucani: atq; ipse clarissimus græciæ rex Pyrrhus pro tarentinis incitatissimo animo consurrexerunt: & socia arma iunxerunt. Roma. suis contenti opibus & armis aduersus tot populorum potentiam non solum audacter: sed etiam feliciter bellum gessere. ¶ Fastidiose existimas: paruifaciens: alii habent fastuose: & significat superbe. declinatur autem fastus fasti: & significat librum in quo fasti dies continentur: nam fasti etiam libri dicebantur quos consules habebant in quibus reges & consules scribebantur a fascibus dicti: idest a potestatibus: unde Ouidius libro fastorum dicuntur: ꝙ in his de fastis diebus tractetur. fasti uero dies erāt quibus licebat fari cum populo: nefasti quibus fari non licebat: & ut dixi cū eiusmodi librum significat: secundæ est declinationis licet aliquando & quartæ ueniatur in hac significatione: sed raro: fastus.n. quartæ tedium superbiam cōtēptūq; significat. Vir. Stirpis achilleæ fastus iuuenemq; superbum. Ser. in expositiōe huius loci. Fastus inqt. i. superbiam: & est quarte declinationis. nā liber qui dierum habet cōputationē secundæ declinationis est: unde errasse uidetur Luc. dicēdo: nec meus eudoxi uincet fastibus annus.

Fasti/diose Fasti

ibi iniurias accepissent: unus etiam urina respersus esset in Theatrum (ut est cōsuetudo Græciæ: introductis legationem quibus acceperant uerbis: peregerunt: de his quæ passi erant: questi non sunt: nequid ultra: ac mandatum esset: loquerentur. intimisq; pectoribus eorum: antiqui moris respectus dolore: qui ex contumelia grauissimus sentitur: cōuelli non potuit. finem profecto fruendarum opū: quibus ad inuidiam diu abundaueras Tarentina ciuitas: quæsisti. Nam dū horridæ uirtutis in se ipsum connexum stabilimētum: nitore fortunæ præsentis inflata fastidiose æstimas: in præualidum imperii nostri mucronem: cæca: & amens irruisti.

ASCENsius. ¶ Vltra ac. i. q̄ mādatū eēt sup. eis a senatu: & respectus. i. consideratio antiq moris. s. nihil ultra mādata loquēdi nō potuit cōuelli. i. abstrahi aut expelli pectoribus eoꝝ dolore. i. p dolorē āi: q sentit. i. sentiri solet: grauissimus ex cōtumelia: hoc disto per apostrophen alloquit author Tarētinos dicēs. O ciuitas Tarētina tu pfecto. i. reuera qsisti. i. tētasti iuenire finē. i. exitū opū fruendaꝝ: qbus. s. opibus abūdaueras ad inuidiā sup. usq;. Nā dū tu æstimas. i. appciaris studiose. i. cū cōtēptu: stabilimētū uirtutis horridæ. i. rigidæ: q̄lis erat i legatis romanis. cōnixū. i. innitens in seipsum. i. in nihil extrinsecus ꝑueniēs: cuiusmodi sunt res fortūæ (sunt q legūt cōnexū. i. cōuolutū in seipsum) æstimas dico aut existimas īflata nitore. i. splēdore & strepitu: pñtis. i. tpis fortunæ: irruisti cæca & amens in mucronem. i. stimulum nostri. i. Romani impii præualidū: qa per ipsum paulo post periit.

Sed ut a luxu pditis morib⁹: ad seuerissima maioꝝ istituta trãsgrediar. ãtea senat⁹ assiduã statioñe eo loci pagebat: q hodie quoq; Sẽaculũ appellatꝛ: nec expectabat: ut edicto cõtraheretꝛ sed ide citatus ꝑius i curiã uẽiebat. ãbiguæ laudis ciuẽ existimãs: q debitis. R. P. officiis ñ sua spõte: sed iussus fũgeretꝛ: qa qcqd ĩpio cogitur exigẽti magis: quam præstãti acceptum refertur.

¶ Aliud institutum contra trib. pl.

Illud quoq; memoria repetendum est qd trib. pl. intrare curiam nõ licebat: ante ualuas autẽ positis subselliis decreta patrũ attentissima cura examinabant: ut siqua ex eis improbassent: rata esse non finerent. Itaq; ueteribus. S. C. T. litera subscribi solebat: eaq; nota significabatꝛ: illa trib. quoq; cẽsuisse: q q̃uis ꝓcõmodis plebis excubabãt inq; ĩpiis cõpescendis occupati erãt. Instrui tñ ea argẽteis uasis: & ãnulis aureis publicæ ꝑbitis: patiebantꝛ: quo taliũ reꝝ usu: autoritas magistratuũ eẽt ornatior. quoꝝ queãdmodũ maiestas ãplificabatꝛ: ita abstinentia arctissime cõstrigebatꝛ.

OLL. Sed ut a luxu. Vale. quia uidebatur quodammodo ab eo egressus esse quod instituerat inquit: qa diximus de luxu tarentinorum & eorũ superfluitate: quæ illos ad eã insaniã deduxerit: ut Ro. irritare auderẽt: nũc reuertar ad rigidissima maiorum nostrorum instituta. ¶ Luxu. quia constat hanc urbem opulẽtissimã fuisse & omnium rerum abundantem. ¶ Antea senatus. Hoc quoq; institutum seruatum est. ¶ Senaculum: Eo ꝙ locum illũ senatores frequentare solebant. ¶ Edicto: uidelicet ut præcones mitterentur: qui hostiatim senatores in curiam uẽire iuberent. ¶ Ambiguæ laudis. Laudat hoc propositum: illi. n. ambiguæ cuiusdam fidei uidẽtur esse ciues qui non sponte sed iussu quodammodo coacti rempubli. gerãt. ¶ Ambiguæ: bene dixit ambiguæ qa fortasse nisi cogerentꝛ nõ uenirent. ¶ Laudis: laudandum quidem est: ꝙ in curiam ueniunt. sed uituperandum ꝙ dictum expectẽt. ¶ Quicqd imperio cogitur: Quicquid enim fit imperio alterius: id imperanti potius ascribendum est quam agenti. ¶ Acceptum refertur: honesta locutio refero hoc beneficium tibi acceptum: idest hoc quid est beneficii tibi dico esse ascribendum: & fateor a te recepisse & aliud referre in acceptum quod a uulgo lingua uernacula dici solet facere notationem de soluto.

Senaculũ

Accẽptum fertur

Illud quoq;. hoc quoq; institutum Romani seruabant: ne uidelicet tribuni plæbis curiam intrarent: quod postea uulgatum est: nam temporibus Cice. poterant tribuni curiam itrare. ¶ Sublelliis: subsellia sunt minorum magistratuum sedes: sicut sellæ curules maiorum dicuntur sunt etiam subsellia: ut quidam uolunt: sedes & pulpita in quibus spectabantur ludi. unde Persius. Trosulus exultat tibi per subsellia læuis. Cicero. tamen in epistola ad appium: subsellia: per contemptum senatorũ rostra appellauit: cum dixit: ad me litteras miseris longi subsellii. ut Pompeius noster appellat. ¶ Veterib⁹. Ideo dixit quia postea hæc consuetudo aboleuit. ¶ Pro commodis. Quamuis inquit Tribu. Pleb. reipu. commoda curarẽt tamen passi sunt magistratibus argentea uasa: & anulos aureos ex publi. dari ut eorum maiestas amplificaretꝛ. ¶ Vlu. Eiusmodi insignibus preciosis non nihil auctoritatis addi uidebatꝛ magistratibus. ¶ Vẽiebãt. uẽdebantꝛ.

ASCẽsius

¶ Sed ut &c. Apta transitione more suo trãsit. ad exemplum spõtanei officii in Romanis dicens. Sed ut ego trãsgrediar: a moribus perditis luxu: idest propter luxum & abundantiam opum: ut tarẽtinorum: ad seuerissima instituta: idest mores seuerissimos: maiorum sup. nostrorum: idest priscorum Romanorum unde minores orti sunt. Senatus: idest coetus senatorum peragebat antea: idest olim assiduam stationem eo loci: idest in eo loco: qui quoq;: idest etiam hodie appellatur senaculum: idest senatorum conuenticulum: nec expectabat ut contraheretur: idest congregaretur: edicto: scilicet consulari: sed senatus citatus. idest uocatus inde: idest e senaculo illo: ueniebat protinus in curiam: existimans: idest iudicans ciuem ambiguæ: idest incertæ laudis (Qui enim nõ faceret nisi coactus non est laude dignus: quando autem quis cogitur prius q̃ inuitetur dubium est an sponte facturus fuisset etiam non coactus) qui: scilicet ciuis fungeretur officiis debitis reip. non sua sponte sed iussus: qa quicquid cogitur imperio: refertur acceptum: idest debetur adiudicari magis exigenti: scilicet ob debitum: q̃ præstanti. s. ob imperium alterius. ¶ Illud quoq;. Addit uetus Tribunorum plæbis institutum officiosum in republi. dicens. Illud quoq; est repetendum memoria: idest memorandum: ꝙ non licebat tribunis plæbis intrare curiam: idest senatum: aut locum ubi senatus habebatur: autem pro sed tribuni plebis examinabãt attentissima cura decreta patrum subselliis: idest sedibus minorum magistratuum: positis ante ualuas: scilicet curiæ; quia in illis sedebant: ut siqua: idest aliqua improbassent ex eis: scilicet decretis patrum ipsi non finerent sup. ea esse rata. Itaque: idest & ita: T littera quæ signabat tribunos plæbis solebat subscribi: idest in infima parte scribi: senatusconsultis ueteribus: & significabatur ea nota: idest signo T litteræ: tribunos quoq;: idest etiam censuisse: id est approbasse aut decreuisse: illa: scilicet decreta patrum aut senatusconsulta. qui: scilicet tribuni quamquam excubabant: idest uigilabant pro commodis plæbis; & erant occupati in imperiis compescendis: idest refrenandis imperiositatibus nobilium: tamen patiebantur ea: scilicet imperia: idest nobiles quorum erat imperare: instrui: idest ornari uasis argẽteis: & annulis aureis: præbitis publice: idest ex publico ærario: quo: idest ut: authoritas magistratuum esset ornatior usu talium rerum. ¶ Quorum &c. Recitat seueritatem circa sacrificia dicẽs. Quorum. s. imperiorum aut summorum magistratuum: quemadmodum maiestas amplificabatꝛ; idest dilatabatur: scilicet ex permissione talium ornamentorum: ita constringebatur: idest comprimebatꝛ arctissime abstinentia: idest per abstinentiam (sunt qui addunt malorum sed meliores textus non addunt.

OLI. ¶Immolaturū. Quia ipsi qui magistratum gerebát: imolabant: ná quanto dignior persona erat: q̄ immolabat tanto dignior deorum cultus. ¶Continentia: Neq; enim p̄mittebat intestinis ueici quod certe maxima laude dignum erat quod nostri tanti ea faciunt: at illi continentiam pluris faciebant. ¶Sanctas manus: integras incorruptas innocentes. ¶Continentiæ tantum tribuebatur. i. tanti faciebant continentiam: nam tribui multum alicui ē aliquem magnificare. ¶Sincere pure: innocenter: & caste: scilicet prouincialium hominū rebus intactis. ¶Splédorem: Nam innocentia præfectorum in prouinciis erat splendor quidam nominis Ro.

Immolatarū. n. ab his hostiarū exta ad Quæstores Aerarii delata ueniebát. Sacrificiisq̧. P. R. tū deorum imortalium cultus: tum etiā hominum continentia inerat. Imperatoribus nostris quā sacras manus habere deberēt: apd̄ ista altaria discētibus: cōtinētiæq̧ tātum tribuebat: ut multorū æs alienum qa prouícias sincære administrauerāt: a senatu persolutum sit. Nam quoq; opera: publicam autoritatē: splendorē suum procul obtinuisse uiderāt: eorū dignitatē domi collabi idignū: sibiq̧ deforme eē arbitrabāt.

¶De ordine equestri.

EQuestris uero ordinis iuuentus: oībus annis bis urbē spectaculo sui: sub magnis autoribus celebrabat: die Lupcaliū: & eqtū p̄batióe. Lupcaliū. n. mos a Romulo: & Remo icohoatus ē: tūc cū lætícia exulātes: qd̄ his au⁹ Numitor Rex Albāo⁊ eo loco: ubi educati erāt: urbē cōdere p̄miserat sub mōte Palatio: hortatu Faustuli educatoris sui: quem Euander Argiuus consecrauerat. facto sacrificio: cæsisq̧ capris epularum hilaritate: ac uino largiore p̄uecti: diuisa pastorali turba: cincti omnes pellibus immolatarum hostiarū iocantes: obuios petiuerunt: cuius hilaritatis memoria annuo circuitu feriarum repetitur.

EQuestris uero iuuentus. i. eqtes Ro. q ex nobilitate iuuētū erāt. ¶Spectaculo: Quia se spectādos populo p̄bebát ¶Die lupcaliū. i. die quo lupcalia celebrabát. i. dies festos i honoré pannis. Lupcalia ludi erát solēnes istituti a Romulo & Remo sub mōte Palatio ubi expositi fuerūt. Nota ē historia quo pacto Romulus & Remus frēs expositi fuerūt ab Amulio cū i sicco unda illos destituisset: ex p̄ximis mōtibus Lupa descēdēs i pueros icidit & ifantibus mámas adeo miti p̄buit. ut húanū sensū hr̄e uideret. supuēit iterea Faustulis regis pastor q pueros laurētiæ uxori suæ educandos tradidit. Scim⁹ deide quom adulti facti numitoré auū suū occiso Amulio i regnū restituerūt: & factū ē ut i ipsis locis: ubi expositi fuerát:
Lupcalia lupcalia exercerent: qd̄ ludicrū ab euádro átea istitutū fuerat: erat át ubi eiusmodi pastores cōgregabant & pellibus imolatarū ouiū cibo potuq; repleti lasciuiētes iuicé cōcurrēbát & se mutuis ictibus earū pelliū pulsitabát liceū pána uenerátes. hác át opinioné iduxerát ut q̄ mulier sterilis se ludētibus obtulisset & eorū ictibus collisa fuisset fœcūda efficeret. uñ Iuue. Nec p̄dest agili palmas p̄bere lupco. Ouidius fasto. ii. Nupta qd expectas nō tu pollētib⁹ herbis. Nec p̄ce. nec magico carmíe mr̄ eris. Excipe fœcūdæ patiétis uerbera dextræ. Iá sacer optatū nomé hébit aui. Ná fuit illa dies dur̄ cū sorte maritæ. Reddebát uteri pignora cara sui. Lupcales át dicti sīt a lupis arcēdis. hoc. n. sacrificio existiabát Lupos ab Ouib⁹ arceri. De lupcalib⁹ alii alia dicūt sūt. n. q tradūt pastores nudos mō pellibus cictos eiusmodi ludos celebrare cōsueuisse: lora p̄ máibus gerétes qbus quosq; cederēt laruisq; tectas facies habétes de nuditate uaria & íceerta rō afferē. Pluta. i Antōii uita si breuiter iqt erat solēnis lupcaliū dies. Cæs. át triūphali ueste amictus i rostris sedebat currétes lupcos ispecturus: currūt. n. & nobiliū iuuenū & eo⁊ q magistratū gerūt cōplures nudi atq; cincti loris albis obuios ferictes. ¶Eqtū p̄batiōe: Lustrádis eqtibus. i. cū eqtes tráueh ebant: ná ut Liui. docet eqtes se cēsoribus ostēdebát qd̄ istitutū prio a Qu. Fabio cē lore cui maxio cognomē erat traditū: manauit ad posteros. tráuehebant át idibus qntilibus. ¶Faustuli. Regii pecoris mgr̄i. ¶Facto sacri. s. páni deo rustico⁊ ludus lupcal dicebat ab arcēdis Lupis ut dixi: ná ita pána placari credebát q lupos ab Ouibus expelleret. ¶Immolata⁊ ouiū. Qua⁊ pellibus se cīgebát pti tenētes máibus: iter se ut dixi cōcursantes se pulsitabát: & erat opinio ut si mulier sterilis oc
Gestire currisset fœcūda redderet. ¶Epula⁊ qa epulabant & uescebát carnib⁹. ¶Diuisa. qa i duas ptes se diuidebát & ita iter se cōcurrebát tāq̄ pugnátes. ¶Gestierūt. Leticiá gestu corpis ostēdebát: ná gestire p̄prie ē hītu corpis leticiam ostendere. ¶Feriarum. Festorum nam feriæ dies festi dicti sunt a feriendis uictimis. ¶Circuitu. Circui-
Ferie tus dicitur eo quod sol incipiens ab uno signo zodiaci cum ad id signum redierit annus dicitur exactus.

ASCēsius. ¶Enim p̄ qa exta hostia⁊ imolata⁊ ab his. s. sūmis mgr̄atibus: ueibát. i. uēdebant delata ad q̄stores. i. ut uulgo dicūt receptores ærarii. i. publicæ pecūiæ: & ita licet honoré uictimádi hébát nō tñ cōmodū (Textus fere habēt uēiebát sed a ueneo uenibát legēdū ē: dicimus. n. ibá nō iebá). Et tū. i. simul: cultus deo⁊ imortaliū: tū ēt cōtinētia hoiu⁊ inerát sacrificiis Ppli Ro. & hoc ipatorib⁹ nr̄is discētibus apud ista altaria: q̄. i. q̄tū scīás. i. ipollutas ab oī rapina máus: deberēt hr̄e. Et tm̄. i. tā multū tribuebat. cōtinētiæ. s. a reb⁹ alienis: ut æs alienū. i. debitū: multo⁊. s. ciuiū Rōano⁊: sit p̄solutū a senatu: qa administrauerát syncere. i. sine corruptiōe p̄uícias. s. qbus p̄fuerát. Ná ipsi arbitrabant idignū & deforme sibi eorū dignitaté collabi domi quo⁊ opa. i. opatiōe & diligētia: uiderát authoritatē publicá obtinuisse p̄cul. i. i lōgiqs oris suū splēdoré. ¶Eqstris &c. Recitat istituta antiq̄ circa ordiné eqstré & a Quinto Fabio introducta dicens. Vero pro sed: iuuentus. i. multitudo iuuenū: ordinis equestris: qui secundus erat Romæ. Tres. n. erát: primus patrū & patriciorū: secundus equitū: & tertius plebeiorū celebrabat oībus annis urbē. s. Romá: spectaculo sui. i. exhibēdo se inspectandá: sub magnis authoribus. i. illius

rei inceptoribus:bis.ſ.dic lupcaliũ & ꝓbatiõe eqtũ.i.eqtũ luſtratione:q̄ galli mõſtrã uocãt.Enim ꝓ qa:mos lupercaliũ.i.feſtorũ illorũ inchoatus eſt a Romulo & Rhemo:tũc cũ ipſi exultantes lætitia ꝙ numitor rex albanorũ auus ſup.eorũ:ꝓmiſerat iis.ſ.Romulo & Rhemo cõdere urbẽ.ſ.Romã:eo loco ubi fuerant educati:uidelicet ſub mõte palatino:& hoc hortatu fauſtuli educatoris ſui.ſ.Romuli & Rhemi:Quẽ.ſ.mõtẽ euãder argiuus .i.græcus qa archas cõſecrauerat.ſ.ioui.Eni pro qa ſacrificio facto & capris cæſis.i.mactatis ꝓuecti : hilaritate epularũ:ac uino largiore & hoc turba paſtorali diuiſa:oẽs.ſ.q tũc ſub Romulo & Rhemo aderant: cincti pellibus hoſtiarũ immolatarũ ipſi ſup.iocantes petiuerunt obuios.Cuius hilaritatis memoria repetitur anno circuitu feriarum.Vero pro ſed Quintus Fabius inſtituit equites.

Trabeatos uero equites idibus Iulii.Qu.Fabius tranſuehi inſtituit.

TDẽ cẽſor cũ.P.Decio ſeditionis finiẽdæ gratia:qa Comitia ĩ humillimi cuiuſq; poteſtatem redacta acceſſerãt: oẽm forẽſem turbã:ĩ quatuor tantũmõ Tribus deſcripſit : eaſq; Vrbanas appellauit.quo tam ſalubri.R.P.facto: uir alioq bellicis operibus excellens: Maximus cognominatus eſt. ℂDe.C.Mario.

LAudãda etiã populi uerecũdia ẽ: q ĩpigre ſe laboribus: & ꝑiculis militiæ offerẽdo: dabat operã ne ĩperatoribus:capitecenſos ſacramẽto rogare eẽt neceſſe:quorũ nimia ĩopia ſuſpecta erat:ĩoq; his publica arma nõ cõmittebant.

SEd hanc diutina uſurpatione firmatam cõſuetudinẽ.C.Marius Capitecẽſũ legẽdo militẽ:abrupit.Ciuis alioq magnific⁹.

ℂTrabeatos.Plini.iunior tradit.Qu.Fabiũ rullũ primũ ex ea familia ob uirtutẽ maximã inſtituiſſe ut equites Ro.idibus quintilibus ab æde honoris equis inſidentes in capitoliũ tranſirent: eundem cẽſorẽ libertinos tribubus amouiſſe.Liui.li.ix.Fabius ĩquit cõcordiæ cauſa ſimul ne humillimorum in manu comicia eẽt omnem forẽſem turbã excretã in quattuor tribus coniecit. urbanaſq; eas appellauit adeoq; eã rẽ acceptã gratis aĩs ferunt ut maximi cognomen qđ tot uictoriis non pepererat hac ordinũ tẽperatione pararet: ab eodẽ iſtitutũ dicit ut eqtes idibus qntilibus trãſueherent plærũq;.☞Trabeatos.trabea ueſte ĩdutos nã trabea ueſtis erat quã honoratus qſq; ſup tunicã ſumebat nũc ꝑtextã uocãt: q̄ in extremitate purpurã habebat circũtextã:& duo tantũ erãt cẽſores.☞Redacta.Calliditate nobiliũ.☞Forenſẽ turbã.Clientũ libertinorũ & ſcribarũ.☞Deſcripſit.Diuiſit & ꝓprie deſcribi dicunt.☞Vrbana.Vt uocabuli dignitas illos leniret.☞Alioqn.Præter hoc qđ inſtituit cẽſor.☞Bellicis opibus.Nã fuit ille q primo remp.calamitoſo illo Hannibalis tpe afflictã & ꝓpe ꝑditã cõctãdo rẽſtituit. Audãda.Id ẽt ꝑtinet ad maiorũ cõſuetudinẽ.☞Impigre.Se laboribus offerẽdo.☞Dabat opa.Capitecenſi dicebant q pro ſuo capite tributi noĩe æra pẽdebãt & ſine ſuffragiis erãt. Nã horũ nihil ꝑter pſonã cẽſebat quorũ.n.res cẽſebant in claſſes coniiciebant totus Po.Ro.in qnq; claſſes diſtinctus erat ita ut qui cẽtũ milia æris uel eo plus poſſiderẽt primæ claſſis eẽnt.ſecundæ claſſis erãt q̄ intra.c.uſq;ad qnq; & lxx.miliũ cẽſum haberẽt.tertiæ uero q.l.miliũ æris haberẽt.q̄rtæ ad.xxv.deſcẽdebãt cẽſum:qntæ.q.xi.poſſiderẽt reliq̄ multitudo q citra hũc cẽſum poſſediſſent:uel ꝓletarii uel capitecẽſi dicebant.A.G.li.ii.q ĩ plebe Romana tenuiſſimi pauprimiq; erãt neq; amplius q̄ mille qngẽtũ æris icẽſum deferebãt ꝓletarii appellati ſunt q uero nullo aut ꝑ q̄ pauco ære cẽſebant capitecẽſi uocabant & erãt imunes militia.☞Rogare: Quia rogabantur oẽs ut noĩa darẽt:& in manus ac uerba ĩpatores iurarẽt hoc mõ:iuratis ne oẽs quocũq; uos duxero me libere ſecuturos:nec ueſtrũ quẽq; iniuſſu meo:a ſignis diſceſſuros:reſpõdebãt iuramus.☞Quorũ nimia ĩopia ſuſpecta erat.Propter nimiã ĩopiã nõ admittebant ad militiã in q̄ rõanũ ĩpiũ ſtabiliri cõſueuerat.qa pauptate hoĩes plerũq; ad maleficia cõpellunt.☞Caius Marius.Dicit.C.Mariũ hãc cõſuetudinẽ abrupiſſe ut ex uerbis Saluſtii in iugurtino legit.dicit.n.Marius milites ſcribit nõ ex more maiorũ.nec ex claſſibus:ſed uti cuiuſq; libido erat capitecenſos.pleroſq; id factum:alii per ĩnopiã bonorũ militũ.alii per ambitionẽ cõſulis memorabãt ꝙ ab eo genere celebratus auctuſq; erat:& hoĩ potẽtiã quærenti egentiſſimus quiſq; opportuniſſimus erat.

ℂTrabeatos.i.trabea ueſte honorata iſtructos;trãſuehi.ſ.ante conſpectũ populi in capitoliũ:idibus Iulii.i.quĩtilis mẽſis prius dicti:ꝙ a Martio quintus eſſet;ut Auguſtus qui ſextus eſt ſextilis.☞Idẽ.ſ.Quintus Fa.cẽſor.i.cũ eẽt cẽſor cũ publio decio:gratia ſeditionis finiendæ:qa comitia.i.iura eligẽdi magiſtratus ĩ comitiis.i.coitionibus Po.Ro.acceſſerant.i.aduentarãt:redacta.ſ.fraude potentiorũ in poteſtatẽ cuiuſq; humillimi.i. abiectiſſimæ cõditionis excepta ſeruili:utpote clientulorũ & plebeiorũ:deſcripſit.i.diuiſit:oẽm turbã forenſem.i.in forũ cõuenire ſolitã:tãtũmõ in q̄ttuor tribus:& appellauit eas urbanas:quo facto tã ſalubri.i.utili ad ſalutẽ reipublicæ:ſeu Po.Ro.ipſe uir excellẽs alioq.i.etiam aliter operibus bellicis;cognominatus eſt maximus.☞Laudanda &c.Affert aliud iſtitutũ Populi Ro.circa rẽ militarẽ dicẽs.Verecũdia etiã populi.ſ.Romani laudãda ſup.eſt:ẽt qui.ſ.populus:offerẽdo ſe impigre.i.ſtrennue:laboribus & piculꝭ militiæ:dabat operã:ne neceſſe eẽt ĩpatoribus rogare ſacramento.i.iuramento qđ milites tãq̄ rẽ ſacrã ĩpatori ꝑſtabãt:cẽſos capite.i.paupes & abiectos q incẽſum præter caput parũ afferebant:quorũ.ſ.capite cẽſorũ nimia iopia erat ſuſpecta qa q nihil habẽt qđ amittere timeant domi:nõ tã uiriliter dimicãt:& citius pellici poſſunt ſaltem pecũia ꝓpoſita ut ad hoſtes trãſeant:aut ſuſpecti ꝙ potius rapinæ q̄ rei bene gerẽdæ itẽri forent:ideoq; arma publica nõ cõmittebant his.i.huiuſmodi ciuibus.☞Sed hãc &c.Dicit mariũ dictum inſtitutum abrupiſſe hoc ordine:Sed Caius Marius abrupit hãc conſuetudinem firmatam diutina uſurpatione.i.longo uſu:legẽdo militẽ cenſum capite.i.dũ cẽſus fieret æſtimarũ nihil debere in rempubli.cõferre præter caput.Marius inquã:ciuis alioqui.i.in quouis alio facto magnificus.

OLI.

Capitecenſi qdo primũ milites.

ASCẽſius

OLI

¶ Sed nouitatis ſuæ conſcientia. Ideo ad militiã capite cēſos admiſit Marius cõtra cõſuetudinē & iſtituta malorũ: qa & ipſe ſibi cõſcius erat nouitatis & iopiæ ſuæ: nã ꝑter uirtutē ai corpiſq; paruas poſſedit diuitias: adeo ut a maligno uirtutis iterpte capite cēſus appellari potuerit iperator noui aũt hoies dicunt q ab humili ſtatu ad ſummũ dignitatis gradũ aſcendũt ut Marius qui ex municipio arpinati pauper admodũ Romã ꝓuectus ſummos honores adeptus eſt. ⁋ Vetuſtati nõ ſane ꝓpitius. qa inſtitutũ aboleri uoluit antiquũ. ⁋ Militaris ignauia humilitatē ſpernere. i. ſi milites diuites quidem & opulentos: ſed ignauos: hũiles uero ſed uirtute & robore ꝑditos iure miliari cõtēnere pateret. ⁋ Maligno uirtutũ interpte. Malignus uirtutũ interps dicit qui uirtutem hominis æſtimat nõ per ipſam ſed per diuitias ac fortunæ qualitatē. Ergo maligno. Maliuolo & iniquo. ⁋ Faſtidioſum. Superbũ. nã oĩs ſuperbia naſcitur ex faſtidio. ⁋ Delectus. Genitiui caſus eſt & eſt delectus militũ electio uel deſcriptio. ⁋ Oblitterãdũ. Abolendũ. ⁋ Notæ. Infamiæ ipſius marii. ⁋ Contagio. Infectio: pollutio. ⁋ Sugillationem Notationem ignominiæ ut quo Sigillo capite cenſis infamiæ nota fuiſſent īpreſſa eodem ſibi inureretur.

Malignus uirtutis interpres

Armorum ludus

Armorũ tractandorũ meditatio. Exercitatio & ꝓludiũ. Dicit a. P. rutilio hãc emanaſſe diſciplinã ut milites ſimulacra pugnæ quædã iſtituerent anteq̃ ad uerũ pugnandi cũ hoſtibus certamen accederēt. diſcebant autē a magiſtris gladiatorũ artem uitandi ictus atq; inferēdi. legitur de hoc. P. Rutili ꝙ cũ frater eius conſulatũ impetrare nõ potuiſſet dolor perierit. Cicero tuſculana quarta. ægre tuliſſe. P. Rutiliũ fratris repulſam cõſulatus ſcriptũ apud Fabium eſt: ſed tamen tranſiſſe modũ uideatur quippe qui ob eã cãm a uita receſſerit Pli. naturalis hiſtoriæ lib. ſeptimo. P. Rutilius inquit morbo leui ipeditus nunciata fratris repulſa in conſulatus petitione ilico expirauit. ⁋ Ex ludo. Scilicet funebri: nã gladiatores exhibebantur ad ludos funebres: qui plerunq; eo uſq; certabãt ut uel caderet: uel ſanguinē effunderet eoꝝ alter & ſe uictũ fateretur. ꝙ ſi accidiſſet piaculum illud plurimũ diis placere arbitrabant: & ad animarũ expiationē plurimum pertinere. dicit ergo tũc a ludis funebribus Cai Aurelii gladiatorum accitos fuiſſe magiſtratos qui iuuētutem Romanam laſciuientem hac arte inſtruerent. ⁋ Legibus. Arte Velitum. Nunc narrat quiſnam fuerit inuentor uelitum. ſunt autem uelites milites qui alio noie rorarii: alio etiam ferentarii appellãtur. dicti ſunt ãt uelites græco nomine ακοντοβαλλειν: ideſt a iaculando: eo ꝙ tela tantum miſſilia ſecum gerant: quæ iaculantur in hoſtes. Rorarii uero dicti eo ꝙ tela in modum roris ſpargerent: ferentarii: eo ꝙ tela geſtabant quæ in hoſtem ferri poterant. ⁋ Capuam. Capua ſecundum Titum Liuium a campanorũ fertilitate dicta. alii uolunt a capy duce denominatam eſſe. Strabo uero a capite dictam plane oſtendit: ꝙ aliarum ciuitatum ſit caput. dicit. n. libro quinto cum autem urbes duodecimo populoſæ forent Capuam perinde ac illarum caput nominarunt. hæc autem ciuitas bello punico ſecundo a Populo Romano defecit ad Hannibalem.

Capua unde

ſed nouitatis ſuæ cõſciētia: uetuſtati non ſane propitius: memorq; ſi militaris ignauia humilitatem ſpernere pſeueraret ſe a maligno uirtutũ interpte uelut capite cenſum imperatorem compellari poſſe: Itaq; faſtidioſum delectus genus: i exercitibus Romanis obliterandum duxit: ne talis notæ contagio ad ipſius quoque gloriæ ſugillationem penetraret.

¶ De. P. Rutilio &. C. Mallio conſule.

Armoꝝ tractãdorũ meditatio a. P. Rutilio cõſ. C. Mallii collega militibus eſt tradita. Is. n. nullius ãte ſe ipatoris exēplũ ſecutus: ex ludo. C. Aurelii Scauri doctoribus gladiatorũ accerſitis: uitãdi: atq; iferēdi ict⁹ ſubtiliorē rationē legibus igenerauit. Virtutēq; Arti: & artē rurſus Virtuti miſcuit: ut Illa ipetu huius: fortior: hæc illius ſcientia: cautior fieret.

¶ De uſu Velitum primo reperto.

Velitum uſus eo bello primum repertus ē quo Capuã Fuluius Flaccus ipator obſedit. Nã cũ equitatui cãpanorum crebris

ACScenſius.

¶ Sed cõſcientia ſuæ nouitatis. i. qa ſe nouit hominē nouũ. i. qui primus in familia ſua ad eũ honorē quē adiuerat utpote cõſularē peruenerat: nõ ſane. i. nõ multũ: ꝓpitius. i. idoneus & utilis: uetuſtati. i. nobilibus: memorq; ſi ignauia militaris perſeueraret ſpernere humilitatē. i. abiectionē nouorũ hominum. ſe poſſe compellari a maligno interprete uirtutũ: ut qui uirtutē inuertat: idq; uitio det qđ honori dandũ ſit: uelut. i. tanq̃ imperatorem cēſum capite. Itaq;. i. & ita duxit. ſ. utile. i. iudicauit faſtidioſum. i. ſupbũ & cõtēptioſum genus delectus. i. eligendi militis de multis: oblitterandum. i. delendũ in exercitibus Romanis: ne cõtagio talis notæ. i. humilitatis capite cenſoꝝ: penetraret quoq;. i. ēt ad ſugillationē. i. denigrationē gloriæ ipſius. ſ. Caii Marii. ⁋ Armorum &c. Recitat aliud iſtitutũ militare dicēs Meditatio. i. exercitatio armoꝝ tractãdoꝝ ē tradita militibus a Publio Rutilio cõſule: collega Caii Mallii. i. q ſimul cũ. C. Mallio cõſul fuit. Eni ꝓ qa: is. ſ. Rutilius: nullius. i nõ ullius: nõ ſecutus exēplũ alicuius ipatoris ante ſe: igenerauit. i. itroduxit legibus. i. p leges a ſe latas: ſubtiliorē rationē uitandi ictus atq; iferēdi ictus: ut faciũt gladiatores quos dimicatores uocãt: & hoc doctoribus. i. magiſtris gladiatorũ accerſitis ex ludo. i. ut dñt ſchola gladiatoria. C. Aurelii ſcauri. ſ. laniſtæ: & miſcuit arti uirtutē & rurſus uirtuti artē. i. fecit ut ad uirtutē priſtinã militũ romãoꝝ accederet ars gladiatoria: ut illa. ſ. ars fieret fortior ipetu hui⁹. ſ. uirtutis: & hæc. ſ. uirtus fieret cautior ſcia. i. p ſciam illi⁹. ſ. artis. hic nõ liceret dicere cautior q̃ ſcia: nõ etenim ē ablatiuus rei exceſſæ: ſed ſeptius cãus iſtrumēti itriſeci. ⁋ Velitũ &c. ꝓcedit ad alia iſtituta & iuēta militaria dicēs. Vſus uelitũ. i. expeditoꝝ militũ: repertus ē primũ eo bello: quo fuluius Flac. ipator obſedit capuã: urbē potētiſſimã i cãpãia italica: Nã quũ eqtes nři. i. Ro. qa pauciores erãt nũero nõ poſſēt reſiſtere eqtatui cãpãoꝝ crebris.

¶ Excursationibus.qui sæpe e mœnibus erūpētes īcursabāt in Romanos.⁊ Expediti. Agiles corpore qa nō ad modū armis onerati erāt.⁊ Breuibus & icuruis. Vnū seqꝫ ex reliquo.nā telū quo breuius ē eo ēt rigidius.⁊ Et incuruis hastis.significat eas fuisse nō admodū crassas:q dū coruscarent incuruari possent.⁊ Paruo tegmine. breui scuto.⁊ Veloci saltu. Quia didicerāt milites exercēdo se agili saltu in equos conicere.& deinde cū cepissent hostes desilirēt.ita prio ipetu eqtes eē dicebant.ergo ueloci saltu qa in clunes equorū ascēdebāt agili saltu & cū ad pugnā puentū eēt desiliebant & ita duplici pugna eqtatū hostiū deludebāt.⁊ Delabi.Celeriter descendere.s.ab eqs.⁊ Incesserēt.Inuaderēt.⁊ Eaqꝫ nouitas.Hac nouitate rei deterriti hostes facti sunt imbecilliores.⁊ Auxiliū.Scilicet eqtatū.⁊ Campanæ perfidiæ.Quia defecerant a Romanis. OLI.

Excursationibus eqtes nři: quia numero pauciores erāt:resistere nō possēt.Q. Neuius Cēturio e peditibus lectos expediti corporis breuibus:& icuruis septēis armatos hastis:puo tegmie mūitos : ueloci saltu iūgere se eqtātibus: & rursus celeri motu dilabi istituit.quo facilius eqstri ꝓlio subiecti pedites: uiros piter:atqꝫ equos hostiū telis icesserēt. Eaqꝫ nouitas pugnæ unicū cāpāæ pfidiæ debilitauit auxiliū.Ideoqꝫ autori eius Neuio adhuc honos ē habitus.

PRoximus militaribus īstitutis ad urbana castra.i.theatra gradus faciēdus ē.quoniā hæc quoqꝫ sæpenūero aīosas acies īstruxerūt. Excogitata.Nāqꝫ cultus deorū: & hoīum delectatiōis cā nō sine aliquo pacis rubore: uoluptātē: & religionē :ciuili sanguine : scænicorū potentorū gratia : macularunt : quæ inchoata quidem sunt a Messala:& Cassio Cen.Cæterū autore. P.Scipione Nasica omnē apparatum operis eorū subiectū hastæ uenire placuit. Atqꝫ etiam.S.C.cautū est.neqs in urbe propius ue passus mille subsellia posuisse.

PRoximis militaribus istitutis.Dicturus de spectaculis ita transit ut nō ex abrupto transire uideaī ut dicat non eē dissonū qd ī theatris fit ab eo qd ī castris fuerit.dicit ergo. diximus de bellis q foris gerunī.nūc dicēdū ē de certaminibꝫ q ītra urbē fiūt:uidelicet ī theatro.⁊ Militaribus.Nō.n.multū īterest inter spectacula & militarē disciplinā.⁊ Gradus Trāsitus.⁊ Qm̄ hæc.Ondit quō simitudinē habeāt spectacula cū militari disciplia qa uidelicet plerūqꝫ exorta sunt bella in theatro pp aīorū iracūdiā adeo ut ciuilis sanguis excitaret.⁊ Aīosas acies īstruxerūt.Quia ut dixi ciues plerūqꝫ iter se dū alii aliis fauēt histriōibus: occidebanī.⁊ Excogitata.iuēta.qa cā spectaculorū fuit ut colerenī dii:& hoies quoqꝫ oblectarenī.⁊ Cultus deorū.qa ut paulo post dicturus ē ī honorē deorū ludi ædabāī.⁊ Nō sine aliquo pacis rubore qa reuerētia diuini cultus ī pace retinere debebat hoies.nā ī summo ocio spectacula ædūtur:ī qbus cū rixæ orirenī quodāmō initiebāī.⁊ Voluptatē.qtū ad hoīuꝫ dlectatiōnē.⁊ Religionē.qtū ad deorū cultū.⁊ Gr̃ia scænicorū portētorū.bn̄ dixit portētorū pp fabulas poetarū:q in scænis recitabanī.nā portenta dr̄ miracula q excedūt rerū naturā & qa hæc ī tragœdiis narranī q pter cōsuetudinē fiūt hoiumqꝫ naturā:iō portēta appellauit uel certe portētorū.i.miorū:quos portēta appellat pp psonas qs īduūt.aut portētorū dixit.qa mōstrosum quodāmō uī ꝙ ciuis isurgat cōtra ciuē sine cā & tpe pacis.⁊ Auctore.P.Scipiōe.qa ī senatu rettulit & scdm sentētiā eius factū ē senatuscōsultū ut sub asta uēderent.Augusti.de ciuitate dei dicit.Caueā theatri senatū cōstruere moliētē ab ea dispositiōe & cupiditate cōpescuit.P.Scipio nasica persuasitqꝫ oratiōe grauissima ne græcam luxuriam uirilibus patriæ moribus paterentur obrepere.hoc autem homine nemo suo tempore melior:nemo sanctior in urbe fuit.hic ille ē:qui omnium optimus a senatu iudicatus dignusqꝫ ductus ; apud quem deorum Mater:quæ publice a pesinunte uehebatur per aliquot dies diuerteret.

¶ Excursatiōibus.i.faciētiū crebras excursiōes.Q.Nænius Cēturio istituit milites sup.lectos e peditibus existētes corpis expediti:armatos septenis hastis.i.septē iaculis singulos:breuibus & icuruis.& mūitos puo tegmine:istituit dico iūgere se ueloci saltu eqtātibus;& dilabi rursus motu celeri.quo.i.iō ut;pedites subiecti facilius ꝓlio eqstri:icesserēt.i.lacesserēt telis:uiros piter atqꝫ equos hostiū.Et ea nouitas pugnæ:debilitauit unicū.i.singulare auxiliū pfidiæ cāpanæ:uꝫ eqtatū eius.Iōqꝫ honos ē hitus adhuc Næuio authori eius.s.rei.⁊ Proxius &c. Trāsiēs a castris militaribus ad urbana.i.ad theatra i qbus ē ēt sua militia.i.exercitatio:recitat antiquorū seueritatē i spectādo:nā stātes nō sedētes spectare pmittebanī.Ordo ē.Gradus.i.passus aut trāsitus pxius istitutis militaribus ē faciēdus ad castra urbana.i.theatra.exponit q sint castra urbana:dicēs ea eēt theatra.i.spectādi loca.Qm̄ hæc quoqꝫ.i.ēt hæc.i.urbana castra hoc ē theatra:istruxerūt sæpe nūero acies aīosas:aut qa uiriliter in arena decertabāt & ex īspectatiōe aī tyronū ad cædē ībuebāī:aut qa ēt ī scænicis spectaculis sæpe igēs ē aīorū & uerborū cōflictatio:aut potissimū(nā id sentit author) qa nō miore cōtētiōe digladiātes i arena cotēdebāt q in uera acie.Nāqꝫ theatra sup.excogitata.i.iuēta cā cultus deorū:ut p ludos solēnes(quē cultū diuꝰ Aug.i li.de ci. dei merito irridet:cēsetqꝫ a malignis spiritibus excogitatū)& cā delectatiōis hoium ut hoies spectādo oblectamēta capiāt:macularūt nō sine aliquo rubore pacis(p hoc.n.cognoscebāt ꝙ sine uicio i pace lōga uiuere nescirēt und Iuue.paci lōgæ oia luxuriæ mala iputat dicēs.Nūc patimur lōgæ pacis mala:sæuior armis luxuria icubuit uictūqꝫ ulciscit orbē &c.)macularūt iq̄ uoluptatē & religionē(nā utriusqꝫ cā introducta dixit)sāguie ciuili.i.effusiōe sāguinis ciuilis īter spectādū aut certādū fusi.gr̃ia portētorū scænicorū qa alii aliis fauebāt usqꝫ ad cōflictū Quæ.s.theatra aut portēta scænica.sī qdē ichoata a Messala & Cassio Cēsoribus:cæterū.i.sed:placuit Authore Publio Scipiōe Nasica oēm apparatū opis eorū uēire.i.uēdi:subiectū hastæ.i.auctiōi aut sectiōi publicæ factæ sub hasta.Atqꝫ cautū est.i.inhibitū;etiā senatusconsulto:ne qs uellet posuisse subsellia ad sedendum : ue ꝓ uel. ASCēsius

OLI. ¶Sedēs ludos spectare. Nolebat inqt ludos sedendo spectare sed stādo ut si spectacula ędereñ oēs stantes ea spectarēt ut stādo robustiores efficerenť. Remissiōi aiorū. V nō solū i laboribus & piculis adeūdis sed ēt dū ai laxamēta qrerēt uirilitatē quādā p se ferrēt. qa ut Liui. ait: Rōanū ē fortia pati. ergo remissiōi. i. laxamēto. Per qngētos & qnqgita octo annos. Iā iqt qngēti & qnqgita octo anni fluxerūt ex quo senatus cū populo mixtus iis dis sp iterfuit. Hūc morē. Scilicet mixtum & cōfuse spectādi ludos. Aediles. Q ui ludos ędere solebāt a qbus ēt ut qdā uolūt dicti sſ. Matri deū fac. Faciētes ludos q i honorē Matris deū celebrabanť & Megalesia dicebātur ἀπὸ τῆς μεγάλης a magna & matre deorum.

Remissio aiorum

Nā ita gręce dicit μεγάλη τῆς magna Mr: de quibus Li. in li. mace. iqt. M. Iunius brutus ędē magnę Mris deū i palatio dedicauit & ludos ob eā dedicationē factos Megalesia apellauit. & μεγα quod ē magnū deductū uocabulū. Discreti. di uisi separati. Et. p. I. Q uia loca ubi sederet ppls & ubi senatus uoluerūt eē discreta & separata & nō pmixta sicut āte. Eaq; res. Inqt Scipiōi pepit inuidiā qa id gratia populi fecisset. quoniam dedignaretur una cum populo spectare senatum. Auertit animum. Scilicet a fauore Scipionis.

Discretum

sedens ue ludos spectarť uellet. ut scilicet remissioni animorum iniuncta stādi uirilitas: propria Romanę gentis nota esset.

¶Mos ludorum.

PEr qngētos aūt: & qnquagitaocto ānos: Senatus populo mixtus: spectaculo ludorum interfuit. Sed hunc morem Attilius Seranus: & . L. Scribonius Aediles: ludos Matri deū facientes: superioris Africani sentētiam secuti: discretis Senatus & populi locis soluerūt. eaq; res auertit uulgi aium: & fauorē Scipiōis magnopere quassauit.

NVnc causam instituendorū ludorū Prosequiť narrare Val. quo initiū ludis sumptū fuerit qd a Tito Liuio li. septimo decadis ab urbe condita prolixe tractať. Domestici atq; intestini mali cura ab ocio inqt aliaq; rerū orti sunt: cū tamen pęstilentia urbē inuasisset nec remediū ullum inueniri posset nisi deorū ira placareť: nam humanę opes ad auertendū pęstilentiā parū prodesse poterant. Reuocatā. remotā a bellis externis. Domestici. Q uia maior cura a minori aios deterret. nā maior cura est unicuiq; salutis suę aliarū rerū. Intestini. q. ad salutē cuiusq; pertinebat ut maior illū cura domaret. Iāq; pl. Iāq; adeo increuerat pęstilētia ut humanę opes nihil sufficere posse uiderentur ut auxilium potius a diis q ab hoibus petendum esse uideretur. Nouo. Magno quodam cultu ut aliquid genus colendorum deorum exquisitum inueniretur.

Pęstilentia laborant Rom.

NVnc causam instituendorū ludorum ab origine sua repetā. C. Sulpitio Batico. C. Licinio Stolone Cōs. intoleranda uis ortę pestilētię ciuitatē nr̄am a bellicosis opib⁹ reuocatā domestici atq; intestini mali cura afflixerat. Iamq; plus in exquisito: & nouo cultu religionis: quā in ullo humano cōsilio positū opis uidebatur.

THE. ¶Hūc morē. Hoc eē factū Vale. Antias auctor. ē ludis Rōanis: quos fecerūt Aediles Curules: Attilius Seranus & T. Scribonius Libo: idq; eos fecisse iussu cēsorū Sex. Aelii Pęti & C. Cor. Cethegi. Sic n. Ianus apud Asconiū castigauit: Antiatis iuersū nouissima clausula testimōiū. Sed illud obseruādū pnomē Aedilis Scribōii: i Ascōio T. legi i Vale. L. Ludos Mri deū. Va. Antias & Liui. ait Ludis Rōanis: Ci. Megalesiacis eius uerba sunt hęc. Nā qd ego de illis ludis loqr: quos i palatio nr̄i maiores: āte tēplū Mris magnę heri celebrariq; uoluerūt: qbus pri mū ludis āte ppli cōsessū & c. uñ sulpicari lic; eosdē fuisse ro. & megalesacos ludos. ut i Li. laus admōuit. Africāi sniam secuti. Ci. p Cor. de Maiestate. P. iqt africāus ille posterior: dr̄ nō solū a sapiētissimis hoibus q tū erāt uerū a seipso sępe accusatus e: q cū cos. eēt cū. T. lōgo passus eēt tñ pluria a ppłari cōsessu senatoria subsellia separari. In ea āt q post aliquot annos hūit de haruspicū respōso: nō passū eē Scipionē: sed ipsū auctorē fuisse dādi eū locū senatoribus haud obscure significat: inde Vale. ait africani sententiā secuti. Superioris africani. Veru sti codices habent omnes posterioris. & ita legendū putabit quicūq; non in diligēs est historię temporum.

ASCĒSIUS ¶Sedēs spectare ludos in urbe: ue pro uel ,ppius sup. urbē: sup. usq; ad mille passus. qd' miliare dicit. usq;. Uirilitas stādi iniuncta remissioni. i. laxamento animorū: esset nota ,ppria gentis Romanę. Nā si ne tunc quidē cū uoluptati operā dabāt uirilitatis imemores erāt: uero simile est ipsam eorū eē ,ppriā. Per qngētos āt & c. Commēdat antiquorum modestiā in spectādis ludis eo q senatores mixti plebeis spectabāt: sed post annos qngētos & quinquaginta octo discreti sunt. Ordo est. Senatus. i. ordo senatorius: iterfuit spectaculo ludorum. s. scenicorum & solemniū: mixtus. i. nō discretus loco: populo per annos qngentos & qnquaginta octo. Sed Attilius Seranus & Luci. Scribonius ędiles. s. curules ad quos pertinebat ludos instruere: faciētes ludos matri deū q megalesia dicebantur: secuti sniam aphricani. s. Scipionis: superioris. i. maioris q carthaginē tributariam fecerat: soluerunt hunc morē. s. mixtim spectandi: & hoc locis senatus & populi discretis. Et ea res. i. discretio senatus a populo auertit aium uulgi. s. a fauorē scipiōis: & qssauit. i. labefecit magnope. i. uehemēter fauorē scipiōis. i. quo scipiōi prius fautū fuerat. Nunc & c. qa ludorū mentionē fecit: docet a qbus & quō instituti sint dicēs. Ego repetā nūc causam ludorū instituēdorū. i. cur primū instituti sint: ab origine sua. Caio Sulpitio Batico & Caio Licinio Stolone cōsulibus. i. quo anno. ii. cōsules erāt: uis. i. uehemētia & copia intoleranda. i. intolerabilis qa maxima pestilētię ortę afflixerat ciuitatē nostrā reuocatā ab operibus bellicosis: cura. i. sollicitudine mali domestici atq; intestini: qa in uisceribus ciuitatis grassantis. Et iam plus opis. i. auxilii uidebatur positum in exqro & nouo cultu religiōis q in ullo cōsilio humano.

¶ Itaq; placãdi celestis numinis gratia.antẽ hac inquit populus romanus nullos alios ludos spectauerat pterq̃ circẽses q alio nomine magni & romani appellabantur:quo genere spectaculi ad eã usq; ætatẽ populus Romanus cõtẽtus fuerat.¶ Compositis carminibus.i.himnis in qbus deorũ laudes cõtinebanť hunc morẽ Virg.tetigit ubi dicit.Dãt motus incompositos & carmina dicũt.¶ Quod primus Romulus.Q d qdẽ spectaculũ & ludi sunt primũ a Romulo cõsualia dicti nã Romulus cũ equestris imago neptuni in fundamẽtis urbis reperta fuisset:ei ludos quãto potuit apparatu cõstituit:& populos uicinos ad hos ludos spectãdos inuitari iussit. Cæ- OLI.

Itaq; placandi cœlestis numinis gratia: compositis carminibus uacuas aures præbuit ad id tẽpus Circensi spectaculo contenta: quod primus Romulus raptis uirginibus sabinis Cõsualium nomine celebrauit. Verum ut est mos hominum paruula initia pertinaci studio prosequendi: uenerabilibus erga deos obsequiis iuuentus: rudi: atque incomposito motu corporum iocabunda: gestus dedit: eaq; res Ludium ex Etruria accersendi causam præbuit: cuius decora pernicitas uetusto ex mor Curetum:

teri frequẽtes conuenere sabini ẽt passim & uxores cũ liberis oẽs affluxere.qppe q ppinquiores erãt cũ benigne hospitio suscepti eẽnt:nouãq; urbẽ ti breui opibus uirisq; auctã perlustrati eẽnt: ad ludos conuenerunt:ubi cum omnes spectaculo intenti essent:iuuentus Rom.ad uirgines rapiendas ex cõposito discurrit eas sibi uxores adiũgũt ui ꝙ aliter obtineri neqerant.nã cũ p legatione Romani ad affinitatẽ uicinas urbes sæpius inuitassent:idq; sp denegatũ sibi fuisset:utpote gẽti nouæ ui grassandũ eẽ cẽsuerũt. Rõulus igitur post raptũ sabinarũ imaginẽ illã eqstrẽ Neptuni cõsum appellauit:& ludos cõsualia:quasi cõsilium dei.qa post iuẽtã illã imaginẽ subito consilium coepisset rapiendarũ uirginũ p ludorũ spectaculũ. Cõsualia / Cõsũqui

De cõsualibus ita tradit Plutar.fama diu uulgata a Romulo cuiusdã dei arã cõditã sub terra inuentã eiq; deo conso nomẽ indiderũt:siue a cõsilio ꝙ cõsiliarius foret siue neptunus equestris.ara est in circo maxio posita q reliquũ tẽpus latet.in equestribus ãt certaminibus aperiť:hæc cõdita sub terra est:quoniã cõsiliũ arcanũ eẽ oportet:ludi igiť in honorẽ huius dei instituti a romulo cõsualia dicta.Dionysius alicarnaseus de antiqtatibus Romanis.sacratam inqt illã solẽnitatẽ nũc etiã Romani pficiunt cõsualia uocãtes in qua etiã ara subterranea cõstructa iuxta circũ maximũ circũfossa terra sacrificiis q & igneis solẽnitatibus coliť. cursusq; equorũ agitur iunctorum & non iniunctorum.uocatur aũt is deus.cui hæc pficiunť consus a Romanis.ac ppterea subterranea coli ara eum dicũt:ꝙ hic deus terram habeat.ego uero alterũ quoq; sermonẽ audiui ꝙ hi quidẽ dies festi:Neptuno agantur ꝙq; cursus & equites huic etiam deo fiãt ara uero postea genio cuidam arcano constructa fuerit occultorum consiliorum duci atq; custodi.Neptuno.n.interea nec domitori terræ neq; a græcis neq; a barbaris ara usq; erigiť.ueritas autem ubi lateat difficile est dicere.¶ Vt est mos hominũ.ita ferme cõsuetudo est ut omnia tenui principio orianť.¶ Venerabilibus uerbis:Carminibus compositis in honorem deoꝝ.¶ Iocabũde gestus adiecit.Quia iocos iter se iactabãt eaq; res qa nõ solũ carmina canerẽt sed ẽt motu corpoꝝ gestus facerent cã fuit cur a lydia uocarenť histriones.¶ Ludiũ:Romanũ nomẽ ẽ:nã tusco uerbo diciť Histrio.¶ Decora:Venusta.qeqd fit qđ decet diciť decorũ.¶ Pernicitas.Velocitas ut Pernicibus ignea plãtis Virg.¶ Cuius decora pnicitas uetusto ex more Curetũ.Curetes populi sunt Cretæ:q hoc canẽdi saltãdiq; gẽus primi iuenisse dicunť ad usum militiæ siue ad cultũ deorũ.siue magis ad fabulosam Iouis originẽ:nã hæc oĩa Stra.li.x.innuit circa mediũ ubi de curetibus diuersas auctorũ sñias referens:dubiã eorũ etimologiã his uerbis esse ostẽdit:Quo fit ut multifariã noscendi nois rationẽ & etimologiã curetes habere facile copioseq; uideanť: credibile est & armiferã illã saltationẽ ab eis prius itroductã q circa comã atq; stolã exercitari fuere q curetes uocarenť qđ qdẽ negociũ occasionẽ illis pbuisse crediderim ut fortiores in re militari cæteris euaderẽt: & uersatã in armis uitam haberẽt.paulo inferius armisona inqt:saltatio militari de more & hypercha & pyrricus ipe iditio sunt qui hmõi repertor exercitii pro iuuenibus ad militarẽ pitiã fuisse phibeť.Apparet ergo ex his uerbis ad usum militiæ hoc saltationis gẽus fuisse reptũ.sed alio loco dixerat hac armorũ agitatione in deorũ sacris usos fuisse ubi deorũ ministros illos noiat.tales inqt dæmones quosdã deoruue ministros curetas uulgãt.deinde subiungit qdã uero res cretẽses ac phrygias edidere sacrificiis nõnullis implicitas parti aliquo pacto cotẽtas:uti Iouis ĩfantiã ĩ creta educati.matrisq; deorũ cerimõias ĩ phrygia & in idæ troianæ locis celebrãdas.qbus sane in sermõibus magna uarietas ẽ:cũ alii eosdẽ eẽ curetas & corybãtes & caberos & idæos dactylos & telchines ostẽdãt:alii cognatos iter se & pusillas qͥdã ipsarũ differẽtias iter eos eẽ distinguãt.in hoc ãt uniuersi tradũt quosdã spiritibus afflatos & bacchicos inq; armorũ agitatione tumultuosa & cũ strepitu & fragoř:cymbalisq; & tympanis & armis itẽ ẽt tibiis uociferatiõibus iter sacrificãdũ stupefaciẽtes inq; ministroꝝ hitu publicamõ quodã sacra factitantes.rursus ad fabulã Iouis alio loco referens ait:hos curetas noiabat adolescẽtes quosdã armisonã qͥdã cũ saltibus agilitatẽ edẽtes pferentes quãdã de Iouis origine fabulã &c.nã ipsam fabulã deindenarrat.itẽ paulo ifra ubi Homeri carmina refert cretẽsem ẽt rẽ his adiũgit hoc mõ.sedes curetũ religiosiq; ẽt Iouis genitores ubi Tibiæ:ubi triplices cristæ:ubi Byrsa & Thyrsum orbẽ hũc mihi coribãtes excogitarunt. Curetes autem fuisse nõ solũ in creta sed in Euboea ætolia & Acarnania idẽ auctor cũ multis in locis tum ibi potissimum ostendit:ubi ait:itaq; eodẽ insignitos nomine curetas ipsos appellari q in Euboea sunt:quiq; in ætolia & in Acarnania hinc est quod Luca.dicit libro.iiii.Curetas feroces populos in dalmatia. Quos alit Adriaco tellus circumflua ponto. Apud quos Marcus Antonius fuit a Põpeianis clausus cum maximo discrimine.

¶ Itaq;.i.& ita ciuitas sup.nostra:præbuit carminibus cõpositis gratia numinis.i.dei celestis placandi: aures uacuas.i.non occupatas alieno sonitu:ut bellico aut forensi:contẽta.i.q ciuitas fuerat contẽta ad id tempus: spectaculo circensi: idest quod in circo exhibebatur:nondum enim theatrum erat:& scænicos ludos nõ norat:quod ASCẽsius

sup.spectaculũ circense:Romulus celebrauit primus noie cõsualiũ:uirginibus sabinis raptis.i.quãdo rapiebat uirgines sabinas:ut Romanus populus qui tunc uirorũ dũtaxat erat:uxores a uicinis negatas haberet:ut Liuius late docet li.i.ab urbe cõdita.Ɏ Verũ.i.sed:ut.i.quẽadmodũ aut scdm q mos hoium est ꝓsequẽdi pertinaci studio.s.cõtinuãdi & augẽdi puula initia:iuuẽtus.s.romana iocabũda.i.lusitãs:dedit obseqis uenerabilibus erga deos:gestus.i.motus & saltatiões rudi atq; icõposito motu corporũ.Et ea res ꝑbuit cãm.i.occasioné accersendi.i.aduocãdi ex hetruria:ludiũ.i.histrioné:q ludẽdi pitus eẽt:cuius.s.ludii:pernicitas.i.agilitas & uelocitas i motu corporis decora.i.honesta & speciosa:atq; ita plausibilis:ex uetusto more curetum populorum in creta.

Lydorũq;:a qb⁹ Etrusci originẽ traxerũt:nouitate grata Romãorũ oculos ꝑmulsit.& qa Ludius apd eos Histrio apellabat̃ scænico nomẽ histriõis íditũ ẽ.Paulatí deíde ludicra ars ad satyrarũ modos prexit:a qbus prius olum poeta Liuius:ad fabularũ argumenta spectãtiũ oculos:& animos trãstulit.Isq; sui operis actor:cũ sæpius a populo reuocatus: uocem obtudisset:adhibito pueri:& tibicinis cõcẽtu: gesticulationem tacitus peregit.

ATtellani auté ob Oscis acciti sunt : qd genus delectatiõis italica seueritate tẽꝑatũ

OLI. ℂLydorũq;.a qb⁹ thusci originẽ traxerũt.Nã tusci dicti sunt lydi qm̃ ex lydia coloni uenerũt in thusciã duce Tyrrhẽo Atys filio.Str.li.v.Tyrrhenos inqt Romani æthruscos appellãt atq; tuscos

Discretum graeci uero Tyrrhẽos hoc eos noie noiarũt a tyrrhẽio Atys filio q ex lydia colonos hãc in regioné sicuti tradit̃ dimisit.Atys.n.ex ꝓgnatis Herculis & Omphales cũ sterilitate & fame populum emittere cogeret̃ e duob⁹ filiis sorte iacta Lydiũ lydiæ regni successoré tenuit.Tyrrheno ãt maioré aplicãs populũ foras abire iussit.hãc ille tãdé igressus orã de suo uocauit noie tyrrheniã lydos ãt hoc gñe saltatiõis usos eẽ idẽ auctor multis in locis ostẽdit:Plau.quoq; sub silice populi hãc ꝓpriã lydoꝝ eẽ dicit.Pli.uero lib.iii.Lydia iquit a quorũ rege Tyrrheni mox a sacrificio ritu ligua græca tusci sunt cognominati.de fabula curetum

Scænicus hymbribus deletorũ & ex fũgis restitutoꝝ nihil hoc loco uř eẽ dicẽdũ.Ɏ Scænico.Ministro scæne q ptes aliqs agit scæne.Ɏ Liuius poeta.De hoc Ci.li.Tusculã.prio.serius poeticã nos accepimus ãnis fere q̃drigentis decẽ &

Liui⁹ andronicus octo post romã cõditã Liui.fabulã dedit.Ɏ Fabularũ.Reꝑhẽsiões ciuiũ salibus.n.qbusdã ciues irridebãt.Ɏ Perrexit.Peruenit.Ɏ Satyrarũ modos.modus dř uersuũ mẽsura certa lege diffinita:ergo modos modulatiões appellat Satyraꝝ.Ex carminibus q prio icõposita agebãt̃ res eo ꝓcessit ut satyri efficerent̃ & comœdiæ & tragœdiæ.Ɏ Sui op.a.Quia canebat & cãtũ nutu corpis imitabat̃.Ɏ Reuocatus.Cũ finierat adeo pplo placebat ut sæpius ad pricipiũ reuocaret̃ agẽdi.Sed cũ raucã uocẽ fecisset puerũ acciuit q caneret uoce & alterũ q tibia:ipse uero modus & cãtus agere cepit motu corpis.Ɏ Tacitus.Nõ narrãs qa ante narrabat:& deide gestũ corpis dabat.

ATellani.Ludi ꝓprie sĩ comicoꝝ u; i qbus comœdiæ agũt̃ i theatro.Atellãi erãt ludiões q iõ sĩ accidi ab Atellis:qa pitiores erãt q̃ Rõa.Atellæ ciuitas ẽ cãpãorũ quorũ luxuria i hmõi ludis nimia erat.& iõ apud cãpãos ihõestissimi erant: sed a Ro.deide magna seueritate correcti.Ɏ Ab oscis acciti. Osci dicti sunt cãpãi q i cãpãia serpẽtes abũdẽt.Ver.Oscorũq; mãus capuẽses expõit.Ser.Nã oscus cãpãia ligua significat serpẽté uel scdm alios dicti sũt osci q̃si obscæni a q̃dã cicatrice q̃ hñt i frõte q reddit eos obicænos Hora.i sermõibus.At illi sœda cicatrix setosã leui frõté turpauerat oris cãpanũ i morbũ.sed melior ẽ super

Italica seueritas expositio.Stra.i descriptiõe cãpãiæ oscos separat a capuẽsi.Ɏ Italica se.iõ dicit q̃ cũ apud græcos.ironice ciues athe.comœdi reꝑhẽderet̃ cautũ ẽ lege apud Ro.ne id adeo solute heret:imo ẽt sensim res eo ꝓcessit ut nulla eiusmodi uirorũ reꝑhensio cõtineret̃.sed aliud gẽus carminis iuẽtũ ẽ.qd postea Satyricũ est appellatũ.Ɏ Italica ãt seueritate.iõ dixit qa uult italiæ ꝓpriã eẽ seueritaté sicut græcoꝝ fuit eloq̃ntia & liberaliũ artiũ studiũ.Satyrica ut iqt Diomedes ẽ apd græcos fabula i q̃ irẽ tragici poete nõ Reges aut Heroes sed satyros iduxerũt ludẽdi cã:iocãdiq; simul ut spectator iter res tragicas serias:satyrarũ quoq; iocis & lusibus delectaret̃.& ut Hora.sẽtit.mox ẽt agrestes satyros ornauit.Ci.i ꝓemio Tuscul.qõnd ãnis q̃si q̃drigẽtis post romã cõditã Liui.fabulã dedit.C.Claudio cæci filio & Tuditão cõsulibus.Idẽ Diomedes.tertia ẽ spẽs fabularũ iqt latinarũ q a ciuitate oscorũ atella in q̃ primũ captæ atellanæ dictæ sũt argumẽtis dictisq; iocularibus similes satyricis fabulis græcis.

ASCẽsius ℂEt lydorum a quibus.s.lydis etrusci traxerũt originem:permulsit.i.oblectauit nouitate grata.i. delectabilẽ: quia omnia noua placent:oculos romãorum.Et quia ludius:scilicet lingua romana appellandus: appellabat̃: apud eos histrio:ideo sup.nomen histrionis inditum:idest impositum est scænico: idest actori in scænis.Deinde ars ludicra perrrexit:idest peruenit paulatim ad modos:idest uersus satyrarum:a quibus:scilicet modis: Liuius:scilicet andronicus:poeta transtulit primus omnium oculos & animos spectantium:ad argumenta fabulaꝝ qa prius fabulã egit.Vñ addit.Et is actor.i.reꝑsẽtator & lusor sui opis:quũ ipe sæpius reuocatus a populo.s.i scænã ad agẽdũ:obtudisset.ii. hebetasset uocẽ sup.suã:ipe ꝑegit tacitus.i.tacẽs:gesticulationẽ cõcẽtu pueri.& tibicinis adhibito.Autẽ ꝓ sed:attellani.i. attellanæ fabulæ actores acciti.i. accersiti sũt ab oscis:pplis Etruriæ quod genus delectationis : scilicet attellanæ: temperatũ sup.est(quia nimis lasciuium erat)seueritate italica.

THE. ℂDedit.Exẽplaria duo reuerendæ uetustatis & exploratæ fidei legũt adiecit.Ɏ Liuius:Liuius andronicus(ut est apud Sueto.)grãmaticus & poeta semigræcus:utraq; lingua domi forisq; docuit:nihil amplius q̃ græcos iterpretabatur & siqd ipse latine cõposuisset prælegebat.ob igenii meritum manumissus a Liuio salinatore cuius erudiebat liberos.Olympiade centesima duodequinq̃gesima scriptitãdis agendisq; in scæna tragædiis claruit.auctor Hieronymus in Eusebiũ.Ɏ Reuocatus.Nã quom placeret iterum atq; iterũ exposente populo prodibat.

Liuii locus in scænã.Et hoc est quod ait Liuius Ludi scænici Romani biduum istaurati.Similiterq; de cæteris iterũtidem.Ɏ Attellani.Atella ciuitas opicoꝝ mediis iter Neapolim Capuãq; finibus:unde gentile nomẽ atellanus.Atellæ

numero multitudinis etiam dicitur hodieq; Auersa.superiora Polyb.Strabo Stepha.horumq; testimonio parthasius in liuium. ꝑ Italica seueritate.quorum propria grauitas est.Hinc auctor obscœni carminis Conueniẽs latio pone supercilium. Papinius ad Vxorem de Neapoli Q.uid laudem littus: libertatemq; Menãdri Q.uã Romãus honos & graia licentia miscet:quẽ nodũ Ianus ut multos apud hũc poetã primus omnium soluit

ideoq; uacuũ nota ẽ.nam neq; tribu moueť:neq; a militaribus stipẽdiis repelliť:& qa cæteri ludi ipsis appellatiõibus unde trahantur:appet: nõ absurdũ uideť Secularibus initiũ suũ:cuius generis minus trita notitia ẽ:reddere.

ℭ De quodã Valesio.

CVm ingẽti pestilentia Vrbs antiq̃:agriq; uastarẽtur: Valesius uir locuples rusticæ uitæ duobus filiis: & filia ad desperationẽ usq; medicorũ laborantibus:aquã calidã iis a foco petens:genibus inixus:Lares familiares: ut puerorũ periculũ in ipsius caput trãsferẽt: orauit.orta deinde uox est: habiturũ eos saluos:si cõtinuo flumine Tyberis deuectos Tarentũ portasset. Ibiq; ex Ditis patris: & proserpiæ ara petita aqua calida: quam illi desyderarent:recreasset. Eo prædicto magnopere cõfusus:quod & longa:& piculosa nauigatio iperabatur:spe tamen dubia præsentem metum uincẽte: pueros ad ripã Tyberis protinus detulit.

ℭ Vacuũ.iõ ãt nõ erat ludi genus uituperãdum quoniã iuuẽtus Romana inter se carmina iactare consueuerit.Nã neq; a tribu moueť.Ostẽdit q̃ re ignominiosum nõ erat qa.s.a tribu non mouebať ex quo apparebat nõ eẽ seruile.Nã is diciť in tribu esse q suffragiũ ferre põt.ois.n.pop.Romanus p tribus diuisus est atq; cẽturias: q infamis fuisset tribu mouebať.Et qa cæteri. De aliis ludis minus icertũ est unde originẽ habuerint. nã noie suo facile cõprehẽdi põt ludi apolliares. ꝙ i honorẽ apollis fiãt circẽses a circuitu.ut supra diximus:uel a circũ & enses: Magalesia ϰϰτοτϛ μεγαλημ.i.a magna dea magni & Romãi: eo ꝙ in honorẽ Iouis fierent. Atellani ab Atellis ciuitate olscorũ.i.cãpaniæ.unde Acciti fuerũt histriones sed seculariũ ludorũ origo obscura uideť:nõ.n.a noie cognosci põt. ꝑ Seculares:iõ dicti sunt qď post seculũ semel tm̃ hi ludi celebrarenť.i.post centũ annos:nã seculũ est centũ annorũ spaciũ. ꝑ Trita. Vsitata cõsueta.trãslatio est sumpta a ueste:q̃ propter longam cõsuetudinem teritur.

OLI.

Tribu moueri

CVm ingenti pæstilentia urbs antiqua agri. Q.uia nõ solũ ciues sed etiã agrestes pæstilentia impliciti corrumpebanť.Nã ager dr̃ oẽ territoriũ ut ager Vicẽtius. Veronẽsis & cætera. Accipitur plerũq; pro fundo.unde.agellus diminutiuũ hoc loco plane territorium significat. ꝑ Ad desperationẽ. Q.uia nullũ remedium medici inueniebant contra ualitudinem illam. ꝑ Lares. Genii dicuntur naturæ dei. Lactãtius.hi & geniorum nomen assumunt qui græce lares dæmones interpretantur.orauit ergo ut transportarẽt in caput ipsius puerorum morbum. ꝑ Genibus inuixus. Aut gestum tangit accendentis ignem. uel quod uerius est: quia orationem fecit ad deos penates flexis genibus. ꝑ Ibiq;.ex eo ostendit quo modo possent recuperare ualitudinem. ꝑ Eo prædicto magnopere confusus. Q.uia uidebatur longum iter:ideo quasi animo perturbatus erat: sed tantus metus fuit ut in certam spẽ subigeret præsens metus.s.mortis filiorum quia metus mortis filioꝝ uincebat. Ager, Lares

ℭ Et ideo uacuum est:idest caret nota:scilicet ifamiæ.Nam neq;(actor sup.attellãæ fabulæ)mouetur tribu: ut qui ludicram artem exercebant tribu mouebantur.ita ut non haberent in tribu sua suffragia danda:neq; repellitur a stipendiis militaribus.Et quia apparet:idest manifestum est:unde cæteri ludi trahantur:ipsis appellationibus:idest nominibus eorum:non uidetur absurdum reddere sæcularibus sup.ludis: suum initium:cuius generis:scilicet ludorum notitia est minus trita:idest uulgata. ꝑ Cum ingenti &c.Recitat(ut ꝓmisit originem)sæculariũ ludorum:quæ antiquæ superstitionis plenissima est: dicens.Cum:idest quando:urbs antiqua.s.roma & agri.s.uicini:(Sunt qui legant urbes atq; agri &c.)uastarentur:idest uasti & uacui cultoribus fierent ingẽti pestilentia:Valesius uir locuples uitæ rusticæ: duobus filiis & filia laborantibus:idest cum duo filii & filia laborarent.s.morbo:usq; ad desperationem medicorum:idest usq; adeo ut medici eos deponerent & nihil de eorũ sanitate sperarent:petens iis.s. filiis & filiæ: aquam calidam a foco orauit innixus:idest incumbens genibus: id est sup.genua sua:lares familiares:quibus focus facere erat:ut transferrent periculum puerorum:idest liberorum:in caput ipsius:scilicet orantis patris.Deinde uox est orta Valesium sup.habiturum sup.esse:eos: scilicet filios & filiam saluos:si portasset eos deuectos:idest deorsum uectos:continuo flumine tyberis tarentum:id ẽ in eũ locũ q sic dictus erat:sed intellexit in id oppidum satis lõginquum ab urbe.Et si recreasset:idest refocillasset & refrigerasset eos æstuantes:ibi:idest tarenti:aqua quã illi desyderarent:petita ex ara calida:idest calefacta per sacrificium.Ditis:idest Plutonis patris:scilicet inferorum:& proserpinæ uxoris eius.Confusus:idest disturbatus magnopere eo prædicto:idest uaticinio seu oraculo:ꝙ:idest quia nauigatio & lõga & piculosa imperitabatur:scilicet a diis laribus tamen spe dubia:idest incerta uincente præsentem:idest qui tunc aderat metum de periculo nauigationis:detulit protinus:idest statim pueros:scilicet suos:ad ripam tyberis. ASCĕsius

ℭ Seculares. T. Liuius lib.cxxxvi. Ludos inquit seculares Cæsar ingenti apparatu fecit: quos centesimo quoq; anno(is enim terminus seculi)fieri mos.hæc ille seculares igitur a seculo dicti sunt. ꝑ Q.uom ingenti pæstilẽtia. Varro de Scænicis originibus lib.i.cur instituti sint aliter narrat Q.uom multa portẽta fierẽt(inquit) & murus & turris quæ sunt inter portam Collinã & Aesquilinam: de cælo essent tacta:& iõ libros sibyllinos decẽuiri adissent:renunciauerũt uti diti patri & Proserpinæ ludi Tarẽtini i cãpo Martio fierẽt:tribus noctibus: & furuæ hostiæ imolarenť utiq; ludi centesimo ãno fierẽt. ꝑ Antiq. uetusti codices.antiq̃ uerbũ nõ habẽt.ergo uel eradẽdũ uel emẽdãdũ est atq;.ut nõ Roma solum:Sed ꝓximi quoq; fines eius morbi contagione essent impliciti. THE.

OLI ¶ Habitabat. Ostendit haud ꝓcul a uilla sua tyberi fluxisse. ¶ Vicinū sabinæ regiōis. ¶ Quia ꝑterlabiť tyberis. ¶ Fretū. Quia petētibus tarentū necesse est igredi mare tyrrhenū. ¶ Per hostiā. Nā hostia est haud ꝓcul ab urbe utpote octo milibus passuū q̄ defluuit tyberis in mare. ¶ Lintre. Fluuiali naue. Linter.n.genus est nauiculæ breuis fluminibus traiiciēdis aptæ. Ver. Cauat arbore lintres. ¶ Nocte cōcubia in tēpesta nocte: prima parte somni. ¶ Ad martiū cāpū. Qui tūc extra urbē fuit: sicut ostēdit Liuius. Dicit.n.tarqniorū ager qui inter urbē & tyberim fuit cōsecratus. marti martius deinde cāpus fuit & cætera. ¶ Suppetēte: subministrāte: uel sufficienter existēte. ¶ Tarētū. Hoc ēt ostendit Seruius. Dicit.n. partē aliq̄ tyberis in urbe appellari tarentum qđ Ouid. quoq; testať in li. fasto. ubi inqt. iāq; rate monitu doctæ carmētis ad amnē. Egerat. & tuscis obuius ibat aqs fluminis illa latus cui sunt uada iuncta tarēti: Aspicit & sparsas p loca sola casas: Ergo tyberis in aliq̄ pte sui uocať tarētū a terēdo qđ ripas.s.terat. in aliq̄ uero: fretū appellať a feruore. ¶ Solo.m.s. Locus ille fumabat. nec tñ ulla signa apparebāt exhalātis ignis. ¶ Spōgia. Quasi oēm morbū hauriret. ¶ Pertergi. demulceri & mūdari. ¶ Aq̄ potio. Nā ex eo loco ubi ditis pr̄is ara subterranea erat fum⁹ ille exhalauerat. ¶ Furuæ. Nigræ. uñ fures etiā dñr qđ i furuo.i.nigro tpe noctis furenť. Antiq supis imolabāt alba aīalia. In feris uero nigra Ver. li. vi. Duc nigras pecudes ea p̄ria piacula sūto. ¶ Lectisternia. Quia tribus cōtinuis noctib⁹ ea sacrificia hebāt. dicebāť āt lectisternia (ut supra dixi⁹) a sternēdis lectis: quibus deoꝝ simulacra superimponebantur: ergo lectisternia quibus se sternentes tota nocte uigilabant.

Cāpus Martius

habitabat enim in uilla sua prope uicū Sabinæ regionis Heretum: ac lintre Hostiā petens: nocte cōcubia ad Martium campum appulit. sitientibusq; ægris succurrere cupiens: igne in nauigio nō suppetente: ex gubernatore cognoscit: haud procul apparere fumum: & ab eo iussus egredi Tarentum (id nomen ei loco ē) cupide arrepto calice aquā flumine haustam eo: unde fumus erat obortus: iā lætior ꝑtulit: diuinitus dati remedii quasi uestigia quædā in propiquo se existimās nactū. Inq; solo magis fumante: quā ullas ignis habēte reliquias: dū tenacius omē apprehēdit: cōtractis leuibus: & quæ sors obtulerat nutrimētis: pertinaci spiritu: flāmā euomuit: calfactamq; aquā pueris bibendā dedit. qua potata: salutari qete sopiti: diutina ui morbi repēte sunt liberati. patriq; idicauerūt uidisse se in somnis nescio a quo deorū spongia corpora sua pertergi: & præcipi: ut ad Ditis patris: & Proserpinæ arā: a qua potio ipsis fuerat allata furuæ hostiæ imolarentur. Lectisterniaq;: & ludi nocturni fierent. Is qui eo loci nullā aram uiderat: desyderari credens: ut a se construeretur: aram empturus in urbem perrexit:

ASCENSIUS ¶ Enim ꝑ qa: ipe hitabat in uilla sua.i.domo rustica ꝓpe heretū uicū regionis sabinæ: ac petens Hostiā.s.urbē ad tyberi sitā: lintre.i. nauicula q̄si excauata arbore facta; appulit.s.lintrē nocte concubia.i.q̄ cubitū fere itur. ad.i.iuxta cāpū martiū: q tūc extra urbē fuit: & cupiens succurrere: ægris.s.liberis suis: sitiētibus: igne in nauigio.i.q erat in nauicula nō suppetēte.i.nō sufficiēte: hoc est deficiēte cognoscit ex gubernator̄.s.nauigii: fumū apparere haud ꝓcul.i.e ꝓxio: & iussus ab eo.s.gubernatore nauigii: egredi: tarētū (id s.tarētū ē loco nomē) ipe calice.i.poculo accepto: cupide: qa iā speret plēus audita noie tarēti: ꝑtulit aq̄ haustū flumie: u; tyberi: eo.i. ad locū: uñ fumus erat abortus: existēs iā lætior: & existimās se nactū: q̄si uestigia q̄dā remedii dati diuinitus.i. a diis laribus idicati: i ꝓpinquo.s.tarēto: nō i urbe illa remota: & dū apphēdit tenacius.i.cōstātius: omē: ex noie tarēti oblatū: i solo.i.solida terra: magis fumāte q̄ habēte ullas reliqas ignis: leuib⁹ nutrimētis.i.fomētis ignis qq;.i.& q: aut qcūq; sors obtulerat: cōtractis.i.rapti cōstructis: euomuit.i.elicuit ptinaci sptū.i.cōtinuo flatu: flāmā: & dedit pueris.i.liberis suis aq̄ calefactā.s.calefactā igne illo: bibēdā: q̄.s.aq̄ pota: aut ut potata ut alii legūt: ipsi pueri: sopiti.i.obdormiētes: qete salutari: liberati sunt repēte diutina ui morbi: & idicauerunt pr̄i sup.suo: u; Valesio se uidisse i sōnis.i.dū sopiti erāt corpa sua ptergi.i.p omnē ptē tergi: spongia: nescio a quo deoꝝ.i.ab aliquo deorum quem quis esset ignorabāt: & indicauerunt præcipi ab illo deo: ut hostiæ furuæ.i.nigræ. (unde æneid. vi. duc nigras pecudes ea prima piacula sunto) immolarētur ad aram ditis patris & proserpinæ: scilicet reginæ infernæ: a qua.s.ara: potio fuerat allata ipsis: & præcipiti & lectisternia: lectistrati in quos dii uocarentur: & ludi nocturni fierēt. Is uidelicet Valesius pater qui eo loco.i.in eo loco nullam aram uiderat: credens desyderari.i.expetī a diis: ut sup. ara cōstrueretur a se: perrexit in urbē.s.Romā: empturus.i.ut emat a domino fundi aram.i.locū ad instruedā arā: relictis.s.seruis: q foderent terrā ad solidū.i.profundum: ubi solidū solet esse ædificiorum fundamentum: gratia fundamentorum uidelicet aræ: constituendorum.

THE. ¶ Fretum. Hoc animaduertere oportet. multas in Aethruria ciuitates: iis quæ in latio referuntur haberi cognomines: ut Ferentinum: etiāsi Ptolemæus Ferentium: Stra. tamen Ferentinum: utcūq; in Tuscia Ferentini potius in latio Ferentinates dicuntur: de quibus ipse Pli. ut in Stephano Ferētani & Ferētii: non tamen a Ferentio Ferentinoue: sed a Ferento sabinorum oppido aut samnitum de quo Halicarnaseus Diōy. xvii. historiaꝝ uolumie. ut hoc fortasse illud sit de quo Vale. hitabat (inqt) secūdo lib. in uilla sua ꝓpe uicinū sabinæ regiōis Ferentū: ēt si corrupte fretū legiť. Non sum nescius Eretū id a qbusdā scribi ex Strabone Liuioq;: nec improbo. Tibur inquit Stra. & Eretū uici potius q̄ oppida: Idem paulopost: Via inquit salaria in quā & Nomētana concidit: ubi sabinorū uicus supra Tyberim Eretū noie Antoninus quoq; Ab urbe inqt Eretū distat duodeuigiti M.P. Diōy. Eretū inqt Sabinorū fuit oppidū. Ver. Ereti māus oīs oliui fereq; Mutiscæ. porro Eretū is uŕ locus eē: q mōs Eretū & corrupta uulgo dictione Mons rotundus uocať. Hæc Hermolaus. ¶ Dedit. Antiq codices habent. detulit.

Ferētū opp.

relictis q fundamētorum cōſtituēdorum gratia: terrā ad ſolidū foderent. ii domini iperiū exequentes: cū ad .xx. pedū altitudinē humo egeſta pueniſſet: aiaduerterunt arā Diti patri: Proſerpineq; inſcriptā. Hoc poſtq̄ Valeſius nūtiāte ſeruo accepit: omiſſo emēdæ pposito: Hoſtias nigras: q̄ antiqtus furuæ dicebant: Tarēti imolauit: ludoſq; & Lectiſternia: cōtinuis tribus noctibus: qa totidē filii piculo liberati erāt: fecit.

De. P. Valerio. Publicola.

Cvius exēplū Valerius publicola: q prius Cōſ. fuit: ſtudio ſuccurrēdi ciuibus: ſecutus: apud eādē arā publice nūcupatis uotis: cæſiſq; atris bobus Diti maribus: fœminis Proſerpinæ: Lectiſternioq; : ac ludis trinoctio factis: arā Terra: ut āte fuerat: obruit.

De. Q. Catulo.

Religionē ludorū creſcentibus opibus ſecuta lætitia eſt. Eius inſtinctu. Q. Catulus Cāpanā imitatus luxuriā primus ſpectantium conſeſſum: uelorū umbraculis texit.

De Cn. Pompeio.

Cneus pompeius ante oēs: aq; per ſemitas decurſu: æſtiuum minuit feruorem.

Relictis. ſ. famulis. Altitudinē: Profunditatē. nā altitudo tā de faſtigio q̄ de pfundo dr: unde cæluq; pfundū dixere poetæ. & altū mare. nā altū & ſuperiorē & inferiorē altitudinē ſignificat: teſte Seruio. qa menſuræ nomē eſt altitudo. ſicut etiā faſtigiū dicimus plærunq; pfunditatē. Ver. Forſitan & ſcrobibus quæ ſint faſtigia queris. Inſcriptā. Quia notis quibuſdā ſignificabat aram illā diti patri pſerpinæq; cōſecratā. Valerius publicola. Valeſius ludos & ſolēnia ſecularia fecit liberādorum filiorum cauſa: At Valerius publicola liberādæ ciuitatis grā q̄ peſte grauiter corrupta fuerat. Hic fuit Valerius ille q exactis regibus primus in urbe cōſulatū geſſit cū Iunio Bruto. Nā collatinus Lucretiæ cōiunx cū Bruto creatus ob nomē & genus regiū coactus eſt abdicare ſe magiſtratu: & urbe excedere quoniam de gente tarquinia foret: hic illi deinde ſucceſſit. Studio. Cupiditate. Succurendi ciuibus. qui peſtilentia laborabant. Atris: Furuis & nigris. Trinoctio. p ſpacium trium noctiū. Lauticia eſt. lauticia proprie dicitur magnificentia conuiuii & elegantia unde etiam mundicias dicimus lauticiā qbus in conuiuiis uti cōſueuerunt & deriuatur a lauo lotum uel lautū hic accipitur pro magnificentia. Q. u. Catulus. Pli. lib. xv. primus oium Catulus linteis in theatro. umbram fecit & byſtina uel a primus in theatrū duxit. Cāpanā luxuriā. qa & ipſi cāpani oium rerum opulentia abundares eiuſmodi apparatibus utebantur. Spectātiū cōſeſſum: Cōſeſſus dicit extructus locus ubi ad ſpectaculū populus cōſedit. Vir. li. v. Cōſeſſus medium tulit extructoq; reſedit. dicit ēt cōſeſſus ſpectātium multitudo & populus ut eodem libro. Hic totum caueæ cōſeſſum ingētis & ora: prima patrum magnis Salius clamoribus implet. Vmbraculis. Sicut ſunt aulæa. nā aulæis texit ſcænā ſub qua ludi celebrabantur. & quia a ſole defendebant ideo umbracula appellauit. Per ſemitas decurſu aquæ. Aquam riuulis deduxit per theatrum.

Ii. ſ. relicti ſerui: exequentes imperium domini: cū egeſta: id eſt excauata & exportata humo: id eſt terra: perueniſſent ad altitudinem: ideſt pfunditatem uiginti pedum: animaduerterūt: id eſt adnotauerunt aram iſcriptam: ideſt titulo ad dictum Diti. i. Plutoni patri & pſerpinæ (Quo circa dicendum eſt aut ueterem illic aram terræ incremento occultatam fuiſſe: nam i locis ſacris præſertim ubi ſepulturæ ſunt terra altius ſurgere ſolet: aut demoniorum calliditate aram ſubterraneam effictam.) Poſtq̄ Valeſius (Sic enim antiquitus dicebatur qui poſtea Valerius: ſuam pro r littera ſæpes profertur ut mulieres parhiſienſium documento ſunt): id eſt accepit hoc ſcilicet aram inuentam eſſe: accepit dico: id eſt intellexit: ſeruio nunciante: omiſſo propoſito: aræ emenda: immolauit tarenti: ideſt in dicto loco ſic uocato: hoſtias nigras quæ antiquitus dicebantur furuæ: & fecit ludos & lectiſternia tribus noctibus continuis: quia totidem id eſt tres filii: & liberi (erant duo filii & filia ſed conceptorie dicuntur tres filii) erant liberati periculo: ſcilicet mortis propter morbum. Cuius: ſcilicet Valeſi exemplum Valerius publicola qui primus conſul fuit: ſcilicet cum Bruto exactis regibus ſecutus: ideſt imitatus: aut tunc imitans: ſtudio: ideſt cupiditate & diligente conuentu ſuccurendi ciuibus: ſcilicet peſtilentia laborantibus: atris: ideſt furuis aut nigris bobus cæſis apud eādem aram. ſcilicet tarentinam & hoc uotis nuncupatis: ideſt pronunciatis conceptis uerbis: publice: ideſt nomine publico aut coram multis: maribus ſup. bobus cæſis diti: ideſt plutoni: & fœminis: ſcilicet bobus cæſis: proſerpinæ: ideſt ad honorem eius & lectiſternio ac luctis factis trinoctio: ideſt ſpatio trium noctium: obruit arā terra ut ante: ſcilicet obruta: ideſt cooperta erat: quia inferis dicata. Religionem. docet incrementa ludorum ex luxu & apparatu dicens. Lautitia aut Lautia: id eſt lautus apparatus & magnificentia ludorum: ſecuta eſt religionem ludorum quia pius religioſe agebantur: & hoc opibus: id eſt facultatibus & dutiis creſcentibus. Q. Catulus imitatus luxuriam campanam: id eſt qua campani frui ſolebāt: inſtinctu eius ſcilicet lautitiæ: ſunt tamen qui letitiæ legant) texit primus umbraculis uelorum: ſcilicet linteorum: conſeſſum: id eſt multitudinem ſimul ſedentium: cum diu ſtetiſſent: ſpectantium: id eſt inſpectantium Ludos. Cneus Pompeius: ſcilicet magnus minuit ante omnes: id eſt primus omnium feruorem æſtiuum decurſu aquæ per ſemitas: ideſt aqua in riuulos ſecta & per theatrum ducta.

Trinoctio. continuis tribus noctibus. Auſonius in Grypo ternario. Trina tarētino celebrata trinoctia ludo. THE.
GN. Pōpeius. Is. n. māſurū theatrū e q̄drato lapide prius Romæ ſtruxit ut ſcri. Tacitus: antea tēperariū fuit.

OLI. — Valerius publicola — Vmbracula — ASCēſius

OLI. Laudius pulcher:Hic ẽ ille Clau.q primo pu.bel.nõ pascẽtibus pullis & p cõtẽtũ religiõis mari demersis q̃si biberẽt q̃n eẽ nollẽt.nauali ꝓlio supatꝰ fuit:de quo suo loco dicetur.⁋Ebore.q. eburnea & speciosior & stabilior eẽt.⁋Versatileq́; fe.Duplex erat scæna:aut uersatilis:aut ductilis. uersatilis cũ rota machinis qbusdã subito uertebaẽ & aliã atq; aliã picturæ speciẽ ostẽdebat.Ductilis cũ hac atq; illac ducta & iacta rota ois pictura nudabaẽ iterior:& sicut Seruius ait in Geor.Vir.li.iii. exponẽs carmẽ illud uel scæna ut uersis discedat frõtibus usq; purpurea itexti tollũt aluea Britãi.apud maiores theatri gradus tãtũ fuerũt.nã scæna ad lignis ad tempus fiebãt unde hodie quoq; pmãsit cõsuetudo:ut cõponãẽ Pegmata.i.gradus a ludoꝝ theatraliũ editoribꝰ:Scena ãt fiebat:aut uersilis:aut ductilis. uersilis tũc erat cũ subito rota machinis qbusdã cõuertebaẽ & aliã picture speciẽ ostẽdebat.ductilis erat tũc cũ tractis tabulatis hac atq; illac spẽs picturæ nudabaẽ itẽrior.hoc ẽt Varro & Suet. cõmemorãt.

Scæna quæ erat ãt Scæna teste Cassiodoro pars illa theatri q̃ ab uno eius cornu ad aliud ducebaẽ cũ coopertura & pricipiũ habuit a rusticis eodẽ teste. cũ addecãtanda incondita carmina rustici sibi adumbrationes parabant.⁋Choragiis.Choragia dicũtur

Cho ragia istrumenta scænarum.i.apparatus. ακο τουνοφου:idest a multitudine minorum de quibus Ver.Purpurea intexti tollunt aurea britani.⁋L.Spinter.Quia minimo sibi psimili in suo cõsulatu uidẽri cognominatus ẽ fuit ãt tpe Cic.ut uidere possumus in epistolis ad Atticum.

Rãslatã antea phœniceis. puniceis puniceus & phœniceus idẽ ẽ nã q. plerũque ponĩẽ pro dasea ut φυγικον græci dicũt nos punicũ.⁋Trãslatũ.qđ inde sumpserat colorẽ unde ẽt phœniceus puniceus dř.Nã gladiatoꝝ Munus.Dixit.de his q adornauerũt.Scænã Nũc narrat q primũ istituerũt artẽ Gladiatoriã.⁋Romæ. Datũ ẽ:Liui. hoc dicĩẽ

⁋De Claudio Pulchro.

Laudius pulcher scænã uarietate colorũ adũbrauit:uacuis ante pictura tabulis extẽtã:q̃ totã argẽto.C.Antõius auro: Petreius:ebore.Q.Catulus prætexuit:uersatilẽ fecerunt Lucius & Cinna locum: quem argẽtatis choragiis.P.Lentulus Spinter adornauit.

Ranslatũ antea phœniceis indutũ tunicis.M.Scaurus exq̃sito genere uestis cultũ induxit: Nã gladiatorũ munus primũ Rõæ datũ ẽ in foro Boario:appio claudio.Q.Fuluio Cons.dederũt.M. & Decius filii Bruti funebri mẽoria:pr̃is cineres honorãdo.

⁋De Athletis.

Thletarum certamen a .M. Scauri tractũ est munificentia.

⁋De prima statua aurea in Italia.

Tatuã auratã nec in urbe: nec in ulla pte Italiæ quisquam prius aspexit: q̃ a.M.Acilio Glabrione equestris: patri põeretur

M.Decius Brutus munus gladiatoꝝ in honorem patris sui defuncti primus edidit in foro boario.⁋Gladiatorum.ludi funebres appellati sunt.cũ paria gladiatorum uel duo uel plura dabanẽ:ut cuiusq; facultas erat.Erãt ãt gladiatores ut supra diximus q singulari certamine gladiis iter se dimicabãt:donec alter eoꝝ uel occidereẽ uel se uictũ fatereẽ.& si sanguis spgebaẽ existimabãt iferorũ expiationẽ fore.⁋Foro boario.Vbi uẽdũẽ boues.

a Thletarum. Athletæ sunt qui lacertis & brachiis iter se luctantur.αθλητης sermo græcus est.

Tatuã.a.Nã.M.attiliꝰ i honorẽ pr̃is sui glabriõis statuã erexit q ãtiochũ regẽ Phili. iuuãte ex asia pepulit:idẽ ẽt ætolos euicit.& ad honorẽ uictoriaꝝ q̃s pr̃ cõsecutus erat nũc pellẽdo ex asia Antio.nũc ætolos subigẽdo statuã erexit.nec.n.aureæ unq̃ statuæ erectæ fuerãt.his q bñ rẽ gessissẽt.Acilius Glabrio.neqs i errorẽ trahaẽ.A.Gl.q supauit Anti.Pietatis æde ex uoto dedicata eq̃strẽ statuã pr̃i posuit.

ACSẽsius. ⁋Claudius pulcher adumbrauit.i.cooputt scænã.i.umbraculũ in quo fabellæ agebanẽ:uarietate colorũ.i.uariis coloribus:extẽtum.i.explicatũ antea.i.priusq̃ id faceret Claudius:tabulis uacuis.i.carẽtibus pictura.Quã.s.scænã Caius Antonius ꝑtexuit.i.incrustauit:totã argẽto:Petreius ꝑtexuit totã auro: & Quintus Catulus ꝑtexuit totã ebore.Lucius & Cinna cõsules fecerunt locũ uersatilẽ.i.aptũ ut quibusdã machinis uertaẽ ad aliã picturæ speciẽ ostẽdẽdã:quã Publius Lentulus Spinter adornauit choragiis.i.istrumẽtis agẽdarũ fabularũ:argẽtatis.i.argento tectis aut decoratis.⁋Marcus Scaurus induxit exquisito.i.elegãti & diligẽter q̃sito genere uestis:cultũ.s.scænicũ:trãslatũ.s.ab aliis nationibus:& indutũ antea tunicis phœniceis.i.rubicundis.⁋Nam gladiatorũ &c.Cõpendiose transit a scænarũ apparatu ad gladiatorũ munus ac si dicat:hi qdem scænã instruxerũt.Nã munus gladiatorũ datũ est Romæ primũ in foro boario appio Claudio & Quinto Fuluio cõsulibus. dederũt sup.illud Marchus & Decius filii Bruti honorãdo cineres patris.s.sui:hoc ẽ bruti:memoria funebri. Credebãt enim miseri mortales rem gratã facere inferis & manibus præsertim cæsi:si a gladiatoribus populo ad spectaculum datis sanguis inter dimicãdũ funderetur.⁋Certamẽ athletarum.i.pugilum tractũ est.i.originẽ sumpsit a munificentia Marci Scauri.⁋Statuã &c. Transit ad alia istituta superiorum non dissimilia dicens. Quis q̃ nec in urbe:nec ulla parte italiæ aspexit prius statuam auratam:idest auro incrustatam aut tectam:q̃ sup. ea poneretur equestris a Marco Attilio Glabrione Patri.sup eius.

THE. ⁋Petreius.Exẽplar antiquum legit.P.Ceteius.aliud.P.Reteius. ⁋Versatilẽ &c.codices iter se nõ cõueniunt: in qbusdã legiẽ:Versatilẽ fortunæ locũ Choragiis argẽtatis.P.Lẽtulus spinter adornauit in aliis hunc in modũ. Versatilẽ fecere locũ:quẽ argẽtatis &c. Aliq sic. Versatile fecerũt. Lucius & Cina locũ quẽ &c.Satis ẽ idicasse exẽplariorum fidẽ uacillare.Solertis ingenii facile quid uero propius accedat:intelliget.⁋Foro Boario:alii Forum boarium dictum malunt ab æreo tauri simulacro:de quo libro duodecimo.Tacitus.igitur a foro boario ubi æreum tauri simulachrum aspicimus.

OLI. Thermopylæ

℄ Cõpos uo. q̃ obtinuerát qđ obtauerát: uel certe. qa uouerat se statuá illá eẽ factu℞ si uictoriá cõseqref aduersus Antiochũ. ⁋ Apud Thermopylas. Termopylæ sť águstiæ q̃dá mõtis oetæ ut uult Stra. li. ix. í descriptiõe mõtis oetæ. q Græciá eo pacto diuidit quo Apẽninus italiá dicit. n. hi uero oetá mõtẽ possidebát. mõs ípe ab oriẽte ac Thermopylis í occidẽtẽ usq; sinũ ãbraciũ extẽdiť quodá ẽt mõ p lineas rectas mõs iste mõtaná ĩcidit regionẽ: a parnaso usq; pidũ barbarisq; supiacẽtibus: istius ps una uergẽs i Thermopylas oeta uocať: lõgitudinis ad stadia. xxx. asperitatis & celsitudinis nõ mediocris lõge át excellẽtissimus ad Thermopyla℞ tractũ: ibi. n. cacumẽ attoliť & i rupes acutas ꝓruptas ꝑcipitesq; finiť. paruũ & angustũ uiatoribus a littore locros petẽtibus: & ex thessalia derelinqt tráſitũ. ipm q dẽ tráſitũ pylas. i. portas & águstias uocitát atq; thermopylas: sũt. n. ibi ꝓpe thermæ. i. calidæ aq magno i honore ut herculi cõsecratæ. Liui. uero li. v. de bello Macedo. dicit mõtem esse longissimum qui mediam ita Græciam diuidit sicut apenninus suo dorso scindit italiam.

ĩ æde pietatis: eá aũt ædẽ. P. Cor. Len. & M. Bebio Pãphilo Cos. ípe dedicauerat cõpos uoti fact⁹ rege Antiocho apud Thermopylas superato.

℄ De. C. Flauio uulgante Ius ciuile.

IVs ciuile p multa secula inter sacra: cerimõiasq; deo℞ ĩmortaliũ abditũ: solisq; Põtificibus notũ. Cn. Flauius libertino pr̃e gẽitus: & scriba: cũ ingẽti nobilitatis ĩdignatiõe factus Aedilis Curulis uulgauit: ac fastos pene toto foro exposuit: q cũ ad uisendũ ægrũ collegá suũ ueniret: neq; a nobilib⁹: quo℞ freq̃ntia cubiculũ erat completum: sedẽdi loco reciperetur: sellam curulẽ

IVs ci. Hoc ẽt Liui. narrat ab urbe cõ. li. ix. dicẽs: Gn. Flauius ius ciuile i penetralibus repositũ uulgauit: fastos i albo posuit: ut q̃do cũ pplo agi liceret sciri posset. Geli. Gn. inqt Flau. pr̃e Libertino natus scriptũ faciebat: isq; i eo tẽpore ædili curuli apparebat: quo tẽpore ædiles surrogabáť eũq; p tribu ædilẽ curulẽ renũciarũt. at ædilis q comitia hẽbat negat accipe neq; sibi placere: q scriptũ faceret eũ ædilẽ fieri. Cn. Fla. Anii filiꝰ dŕ tabulas posuisse scripto sese abdicasse: isq; ædilis currulis factus ẽ. idẽ. Cn. Fla. Anii filiꝰ dŕ ad collegá uẽisse uisere ægrotũ: & i cõclaue postq̃ itroiuit: adolescẽtes ibi cõplures nobiles sedebát: hi cõtẽnẽtes eũ assurgere ei nemo uoluit. Cn. Flau. Anii filius ædilis id arrisisse dŕ. sellãq; currulẽ iussit sibi afferri: eá i limine apposuit ne qs illorũ exire posset: utiq; hi hoies iuiti uiderẽt sese i sella. ⁋ Ius ciui. qđ. xii. tabulis cõtinebať. has cõditas seruabát põtifices cũ cæteris sacris ac cærimoniis. ⁋ Inter sa. cæ. ideſt penetrabilibus ubi dii penates celebrabáť: nec iuris ciuilis sciẽtiá ꝑter põtifices qsq̃ hẽbat. ⁋ Solisq;. qa soli põtifices seruabát libros. ⁋ Libertino pr̃e: cuius pŕ aliquádo seruierat. ⁋ Et scriba: qa seruile faciebat officiũ. ná scripturá exercebat q apđ Ro. seruile hẽbať officiũ q̃q̃ apud nos nec liberale qdẽ dici possit. & ex eo qstũ ille cõparabat. ⁋ Indignatiõe: qa ĩdignũ uidebať: ut q Seruili cõditiõe natus eẽt ad curulẽ dignitatẽ ꝓueheref. ⁋ Vulgauit. in aptũ exposuit ut ab omnibus cognosci possent. ⁋ Fastos: Fasti libri erát i qbus cõtinebáť dies qbus cũ pplo agi liceret & qbus nõ liceret: sed a potiori denoiati sť. s. a fando. ná dies qbus cũ pplo fari licebat fasti: qb⁹ uero nõ nefasti. Cic. ꝓ L. Murena: fastos inqt uulgus nõ hẽbat: erát i magna potẽtia: q cõsulebanť. a qbus ẽt dies tanq̃ a Chaldeis petebáť: iuẽtus ẽ scri. Cn. Flaui. q cornicũ oculos cõfixerit & singulis diebus ediscẽdos Fastos pplo ꝓposuerit. Pli. li. xxxiii. Frequẽtior át usus annulo℞ nõ ante. Gn. Flauiũ dephẽdiť. hic náq; publicatis diebus fastis. quos populus a paucis pricipũ quottidie petebat; tãtá gratiá plæbis adeptus ẽ: alioqn Libertino pr̃e gẽitus & ipse Appii Cæci scriba; cuius hortatu exceperat eos dies cõsultádo assidue sagaci igenio: ꝓmulgaueratq;: ut ædilis curulis crearef: cũ. Q. Antio Prænestino: q paucis ante diebus hostis fuerat: pteritis. C. Petilio & Domitio: quo℞ pr̃es cõsules fuerát: Aditũ Flauio ut simul tribunus plæbis eẽt. quo facto: táta senatus ĩdignatiõe exarsit: ut anulos ab eo abiectos fuisse in antiqssimis reperiaf annalibus. ⁋ Scriba. fuit. n. scriba Appii Cæci: ut Pli. testaf hẽtur. ff. de orig. iuris. ⁋ Toto foro. Fo℞ fũt q dicũt a phoroneo inachi pr̃e dicti eẽ. q primus cõstituit leges apud græcos. Est át locus cõuẽtui & exercẽdis litibus relictus. ubi ciues cõueniũt. est forũ quoq; locus mercati qđ ꝓ re℞ q uenduntur q̃litatibus nominaf ut forũ boarium: in quo boues uẽduntur: uinariũ in quo uinũ: frumẽtariũ in quo frumẽtũ. & sit de cæteris rebus. ⁋ Nobilibus. a iuuentute nobiliũ. hoc quoq; Liuius narrat. ⁋ Sellá curulem. Sella curulis appellatur uel a curibus ciuitate sabinorum: unde hoc genus tractum est a romanis sicut & toga ꝓtexta: uel q sellæ illi rotæ subiectæ essent: ut in quácũq; partẽ ciuitatis uehi & impelli posset. Nam quia iurisdictionem habebant & ciuitas magna erat: ideo multis in loci iura dare cogebantur.

Gn. flauius scriba

Fasti qui

ASCẽsius

℄ In æde. i. phano pietatis. s. deæ. Autẽ pro sed ípe. s. M. Attilius glabrio: dedicauerat. s. Pietati: eá ædem Publio Cornelio Lentulo: & Marco Bebio Pamphilo consulibus: factus compos uoti & hoc Antiocho rege superato apud Thermopylas: ideſt angustias illas montis Oetæ. ⁋ Ius ciuile &c. Paucis recitat iuris ciuilis occultationẽ ex antiquo instituto: & eius publicationẽ factam ab hoie libertino patre nato: qđ nõ sine morsu quodam explicat: quasi a mere libero homine fieri non potuisset. Ordo ẽ. Cneus Flauius genitus a patre libertino. i. libertinæ conditionis: ut qui libertate donatus fuerat cũ prius seruus fuisset: & scriba. s. Appii cæci factus ædilis. i. cũ ædilis esset: & ita ædiũ sacrarum & eorum quæ in eis essent curá haberet: uulgauit. i. in uulgi cognitionem detulit: cum ingẽti indignatione nobilitatis: ideſt nobiliũ. ius ciuile. i. ciuiũ romanorũ: abditũ. i. occultũ p multa sæcula inter sacra & cerimonias deo℞ immortaliũ: & notũ. i. cognitũ solis põtificibus. ac sup. idẽ Cneus Flauius exposuit. i. legẽdos dedit toto foro. i. p totũ forũ. s. litium. Fastos. i. libros continentes dies fastos & nefastos. Qui. s. dictus Cneus: cũ ueniret ad uiscendum. i. uisitádũ aut uidendũ collegá suũ. i. coædilẽ ægrũ. i. ægrotantẽ: neq; recipereť loco sedẽdi. i. in quo sedere posset: a nobilibus quo℞ frequẽtia cubi culũ. s. ægroti: erat cõpletum.

℄ Scriba. Probus Aemilius in Eumene Cardiáo. Apud nos inqt reuera (sicut sũt) mercenarii scribæ existimáť.

OLI. ℂContemptus sui.q̃ contemneretur a nobilitate.est enim genitiui casus.

Veneficii q̃stio q̃ndo Rõæ

Eneficii.Liu.quoq; li.viii.Cũ primores inqt ciuitatis similibus morbis eodẽ ferme oẽs euẽtu morerent ancilla q̃dã ad.Q.Fabiũ maximũ ædilẽ curulẽ idicatura se cãm publicæ pæstis pfessa ẽ: si ab eo sibi fides data eẽt:haud futurũ noxe idiciũ:Fabius cõfesti rẽ ad cõsules : cõsules ad senatũ referũt.cõsensuq; ordinis fides idici data tũ patefactũ ẽ muliebri fraude ciuitatẽ pmi.matronasq; ea uenena coqre & si se seq ex tẽplo uelit mãifesto dephẽdi posse.secuti idicẽ:& coquẽtes q̃sdã medicamẽta & recõdita alia iuenerũt.qbus i forũ delatis.& xx. matronis apud q̃s dephẽsa erãt p uiatorẽ accitis duæ ex eis Cornelia ac Seruilia pͭriciæ utraq; gẽtis:cũ ãt medicamẽta salubria eẽ cõtẽderẽt ab cõfutãte idice bibere iussæ. ut se falsũ cõmẽtas arguerẽt. spacio ad colloquẽdũ sumpto cõmoto populo i cõspectu oium rẽ ad cæteras retulissẽt:haud ab nuẽtib9 & bibere epoto medicamẽto suamet ipse fraude oẽs iterierũt:cõprææhẽsæ ex tẽplo earũ comites magnũ numerũ matronarũ idicarũt ex q̃bus ad.clxx.dãnatæ.neq; de ueneficiis ãte cã diẽ Romæ q̃sitũ ẽ.℣ Perimerẽt.asumerẽt. occiderẽt. necarẽt.℣ Pars istarũ.s.cẽtũ & lxx.fuerũt capitali supplicio affectæ pp admissũ scælus: & hæ potissimũ fuer pauperes.aliarũ uero pœna pmissa fuit earũ maritis pp ifamiã & dedecus. ℣ Tibicinũ quoq; collegium.Liuius Tibicines inqt phibiti a pximis cẽsorib9 erãt i æde Iouis uesci qđ traditũ antiquitus erat.ægre passi Tybur uno agmine abierunt.adeo ut nemo in urbe eẽt qui sacrificiis præcineret:eius rei religio tenuit senatũ legatos Tybur miserunt:ut darẽt operam.ut hi homines Romanis restituerentur. Tyburtini benigne polliciti primũ accitos eos in curiã:hortati sunt ut reuerterent Romã.Postq̃ ipelli neq̃bant:consilio haud abhorrẽte ab igeniis hominum eos aggrẽdiuntur die festo:alii alios per speciẽ celebrandarum cantu epularũ causa inuitant & uino cuius auidum ferme genus est oneratos sopiũt.atq; ita in plaustra uinctos coiiciunt ac Romam deportant.nec prius sensere quã plaustris in foro relictis plenos crapulæ eius lux oppsit.℣ Tũc concursus populi factus est:impetratoq; ut manerent:datum ut triduum quotãnis ornati cũ cantu: atq; hac q̃ minime solẽnis est licẽtia per urbem uagarentur:restitutumq; in æde uescendi ius iis qui sacris præcinerent.De tibicine Oui.Fasto.li vi.Cur uagus incedit tota tibicen in urbe:quid sibi psonæ:quid toga lõga uolunt.℣ Oculos in se conuertere:quia uulgus uidẽs Tibicines p urbem incedere persona tot in eos omnes oculos coniiciebant.℣ Publicas priuatasq; ferias.siue publice:siue priuatim sacrificia fiebant:feriæ antea dicebant dies quibus hostiæ feriebantur.℣ Actiones.quia agunt ipsi tragœdias:siue comedias tibiis canentes.

afferri iussit:& in ea honoris pariter: atq; cõtẽptus sui uindex consedit.

ℂDe ueneficiis in urbe.

VEneficii questio : & moribus : & legibus Romanis ignota: complurium matronarum patefacto scelere orta est quæ cum uiros suos clãdestinis insidiis ueneno pimerẽt: unius ancillæ indicio ptractæ:pars capitali iudicio damnatæ centum semptuagintã numerum cõpleuerũt. Tibicinũ quoq; collegiũ solet i foro uulgi oculos in se cõuertere:cũ inter publicas : priuatasq; ferias: actiones personis tecto capite: uariaq; ueste uelatis

ACSC. sius. ℂ Iussit sellam curulẽ.i.quo ipse ædilis curulis dũ officio fungebat:utebat:afferri.s.i cubiculũ:& cõsedit.i.locũ cepit & sedit in ea existẽs uidex.i.usurpator honoris sui.& pariter uindex.i.ultor contemptus.i.uilipensionis sui:id est quo uel qua contemptus fuerat.℣ Veneficii quæstio &c.Docet ueneficium diu Romæ ignotum fuisse sed tandem nimis uulgatum & acriter uindicatum dicens.Quæstio:idest iquisitio ueneficii:idest de ueneficio ignota & moribus & legibus romanis(Præponit decenter mores:quia ob mores institutæ sunt leges)orta ẽ romæ:scelere.i.ueneficio:complurium matronarũ pactefacto.i. manifestato aut comperto:quæ.s.matronæ cũ perimerẽt uiros suos isidiis clãdestinis.i.occultis:pars protractæ.s. in ius ipsæ partim:indicio:idest indicatiõe & reuelatione unius ancillæ:dãnatæ iudicio capitali.i. quo in caput:hoc est uitã earũ aiaduersum est: cõpleuerũt numerum centũseptuaginta sup.capitũ aut matronarũ.℣ Tibiciniũ &c.Docet antiquũ ius tibicinũ & eorũ i urbẽ reuectionẽ dicens.Collegium quoq; tibicinũ.i.canentium tibiis: solebat cõuertere in foro.s.rerum uenalium oculos uulgi in se:quũ.i.quãdo edidit iter publicas & priuatas ferias.i.uacationes ab opere & lite:hoc ẽ dies festos & inter publicas & priuatas actiones.s.fabularũ edidit dico concẽtus.i.symphonias personis.i. diuersarum qualitatum simulacris:galli fallaces aspectus:idest faulx uisages appellant: qualibus utuntur qui est scænica actione in Flandria quæstum in priuato faciunt:uelatis capite tecto & ueste uaria. Alii legunt uelati : ut referat ad tibicines sic collegium edidit:hoc est tibicenes ediderunt capite tecto personis & uelati uaria ueste.

THE. ℂ Tibicinũ quoq; collegiũ.Plutarc.in q̃õnibus.Quid ẽ inqt q̃ Eidibus Iañ.pmissum ẽ:ut Tibicines muliebri habitu urbẽ lustrẽt? An pp cãm q̃ dr? Magnis.n.ut uidet fruebant honoribus:quos illis Numa Põpilius pp sanctitatẽ ac deorũ cultũ cõtulerat:iis postea p Tri.cõsulari potestate spoliatos urbe excesserunt quos quom uehemẽter reqrerẽt(nã religiõe tangebant ai:q̃ sine Tibiis rẽ diuinã facerẽt)q̃ primũ reuocãdos cẽsuerũt.sed quõ accersiti nõ paruissent:ac Tyburi:quo se initio contulerant:manere uel le se dicerent. Libertus quidã clã magistratus adiit.seq; eos reducturũ policitus ẽ.Cõuiuio igit Laute & opipare apparato:q̃si rẽ diuinã fecisset Tibicines iuitauit. Aderãt i cõuiuio mulieres nox i somnis ducit:Saltatiõibus ac iouis oĩa pstrepũt.Tũ de repente quõ patronũ Libertus adesse diceret:& uehemẽter pturbatus uideret:hoibus psuasit:ut statim currus cõscenderet pellibus circũtectos ac Tybur pueherẽt e uestigio:hoc ãt dolo fiebat.Nã quõ ignaris illis & p noctẽ ac uinũ nihil cernẽtib9 currus circũduxisset:oẽs ãteq̃ illuxisset Romã:pter opinionẽ reportauit.Erãt ãt eorũ plærique ornatu muliebri:pp comessationẽ ac uigilias:ornati.Sed posteaq̃ psuasi a magistratib9 & plane recõciliati sũt: istitutũ ẽ eo die:ut eodẽ habitu ornati p urbẽ icederẽt.℣ Actiões.Ex antiqs exẽplaribus unũ nõ hẽt.hoc uerbũ.

OLI.

Cōcentus Symphōia

¶ Concentus edidit.cantus cōcordes & bene conuenientes iter se.Nā cō:ētus est qđ græci symphoniam dicunt. ℣ Prisco more.id & indignius tulerunt.quia hoc antea frequēter fecerant.℣ In proposito: uidelicet in suis inceptis pmanētes.℣ Honor pristinus:ut psonati per urbē incederent.ut in æde iouis uesci possent. ℣ Personarum usus.primus psonarū inuentor teste Hor.ī poetria fuit.Aeschylus poeta:psonæ pallæq; reptor honestæ aeschylus & modicis lustrauit pulpita tignis.Causa aūt cur usi fuerint psonis hæc ē.s.pudor adeptæ temulētiæ.Nam qa ipsis pudori erat temulentos fuisse in urbē reuectos.petierūt ut liceret uti psonis ad caput tegendū. Hoc & Oui.lib.fastorū ostēdit dicēs.Callidus ut possit speciē numerūq; senatus:Fallere psonis imperat ora tegi.℣ Simplicitas: est & bona simplicitas & mala.℣ Cœnare in ppatulo:ī publio ī apto ante fores suæ cuiusq; domus.hic ē q Iuue. cōquerit fuorū tēpo℞ mores qa prisca illa uiuēdi norma declinassent:q uidelicet suæ ætatis hoies maiorū instituta mutassent pp luxuriā epularū:dicit .n. Quis fercula septē secreto cœnauit au℞? ℣ Subiicere erubescerēt.& pfecto id sine rubore facere poterāt cū epulæ eiusmodi eēnt q ab oib℞ spectari possent.℣ Erāt adeo cōtinētiæ.Adeo inqt pfecta utebant cōtinētia:ut frequētius uterentur pultibus q pane. ℣ Puls:genus cibi est qđ ex farina & aq mixto sale conficit. ℣ Mola.Oui.de fastis:hoc idē ostēdit dicēs:Ante deos hoī qđ cōciliare ualeret:Far erat & puri lucida mica salis. Pli.li.xviii.natura.histo.Pulte āt inqt:nō pane lōgo tpe uexisse Romanos māifestū est:quoniā inde & pulmētaria hodie quoq; dicunt.Et Ennius antiqssimus uates obsidiōis famē describēs offícia eripuisse plorātib℞ liberis pēes cōmemorat. Et hodie sacra prisca atq; Nataliū pulte fritilla cōficiunt:uideturq; tā puls ignota græciæ fuisse q italiæ polēta.mola igit cōficiebat ut Serui.tradit ex farre orno & sale:orno farre.i.eo anno orto:far āt est genus frumēti grādioris.℣ Et pullis.nā in cauea pulli seruabant:& cū bellū cū hostibus cōmittere uellent:primū auspicia capiebant obiecta pulte:q si sumpsissent ut pars ī humum caderet:bonū erat auspiciū;si respuissent diis nō placere dicebāt id bellū suscipi.℣ Libamētis. libare pprie ē partē & primitias diis fundeē λυβειν græce:latine significat fundere.quia primam partem libantes in ignem quasi primitias fundentes se diis sacrificare dicebant.

Natalium sacra

cōcentus edit.Inde tracta licentia quondā uetiti in æde Iouis quod prisco more factitauerāt: uesci. Tibur irati se cōtulerūt: quo℞ ministerio senatus desetta sacra nō æquo aio ferens:per legatos a Tiburtibus petiit: ut eos gratia sua Romanis templis restituerent:quos illi in proposito perseuerantes: interposita festæ epulationis simulatione:mero: somnoq; sopitos: plaustris in urbem deuehendos curauerūt.qbus & honos pristinus restitutus: & huiusce lusus ius est datum. personarum usus pudorem circumuentæ temulentiæ causam habet.

¶ De modo comedendi antiquorum.

Fuit etiā illa simplicitas antiquo℞ in cibo capiendo humanitatis simul: & continētiæ certissima idex. Nā maximis uiris prādere: & cœnare in ppatulo uerecūdiæ nō erat: nec sane ullas epulas habebāt.quas populi oculis subiicere erubescerēt:erāt adeo cōtinētiæ attenti:ut frequētior apud eos Pultis usus:q panis esset. Ideoq; in sacrificiis mola:quæ uocabatur: ex farre:& sale: cōstat:exta farre spargūtur.& pullis: qbus auspicia petunt:plus obiicit:primitus enim ex libamētis uictus sui: deos eo efficacius: quo simplicius placabāt. Et cæteros qdē ad benefaciendū uenerabant.

ASCēsius

¶ Inde.i.ex ea re aut deide licentia.i.mala & ad libitū faciēdi cōsuetudine tracta:uetiti quondā.i.quodā die uesci i æde Iouis:qđ.i.quā rē:ipsi factitauerāt more prisco.i.ueteri istituto:irati.s.ob eā rē cōtulerūt se.i. abierunt: tiburtū.i.ad illud oppidū uicinū:quo℞.s.tibicinū ministerio.i.officio aut famulatu:senatus ferēs non æquo.i. iniquo aio:sacra.i.sacrificia deo℞ eē sup.deserta.i.destituta & priuata:petiit a tiburtibus.i.populo tiburtino p legatos:ut restituerēt tēplis Ro.eos.s.tibicines:gra sua.i.q apud illos ualebāt.℣ Quos.s.tibicines pseuerātes in pposito.i.nō redeūdi Romā:illi.s.tiburtes curauerūt deuehēdos plaustris.i.uehiculis aut curribus: in urbē.s. Romā sopitos.i.obrutos mero.i.puro uino qđ biberūt & sōno:& hoc simulatiōe epulationis festæ.i.ad diē festū ptinentis:iterposita:qa simulauerūt sibi festū esse diē:quo genio idulgerēt:& ita mero obrutos i currū cōiecerūt:dormiētesq; Romā auehēdos curauerūt.℣ Quibus.s.tibicinibus iā Romā aduectis:&.i.simul:honos pristinus.s.uescēdi i æde iouis:ē restitutus:& ius huiusce.i.huiuscemodi:lusus:pp cuius licētiā exacti fuerāt: ē datū .i.pmissum eis. Vsus psona℞.i.ut tibicines psonis uterēt cōsuetudo hēt pudorē temulētiæ.i.ebrietatis circūuentæ.i.p circūuētionē & ipositionē ac deceptionē cōmissæ:cām.s.pp quā pmissus ē.℣ Fuit ēt &c. Prosequit ātiquo℞ istitutū i comedēdo dicēs.Illa ēt simplicitas antiquo℞ i capiēdo cibo fuit:sup.oli:idex certissima humāitatis.i. benignitatis & cōtinētiæ.s.a luxu.Nā prādere & cœnare(ergo prādia tūc quoq; nota erāt)i ppatulo.i.patēti loco nō erat uerecūdiæ uiris maxis.Nec hēbāt sic.i.oino ullas epulas:qs erubescerēt subiicer oculis ppli.i.oium cōspectui expōere.Et sup.prisci illi erāt adeo.i.usq; adeo attēti cōtinētiæ.s.a luxu & illicito usu re℞:ut usus pultis .i.cibi uulgaris cōfecti ex farina & aq aut lacte:eēt frequētior apud eos q panis:q solidior ē cib℞.Iōq;.i.& iō sup. res q uocabat mola i sacrificiis:utpote sine q scdm Seruiū:nulla fiebāt sacra:cōstar.i.cōficit:ex farr:& sale & aq exta.s.hostiarū:uñ futura iqrūt:spgūt farre quo puls cōfici solet:& puls obiicit ut uescāt:pullis:qbus.i.p quos auspicia petunt.s.a diis per augures.n.pro qa:prisci sup.Romani:placabant deos primitus ex libamentis.i.oblationibus sui uictus.i.eius quo uescebantur:uidelicet farris cum sale & aqua:eo.i.tanto efficacius:quo simplicius.Et quidē.i.certe:ipsi uenerabant cæteros.s.deos & deas:ad benefaciendū.i.ut benefacerent:autem pro scd.

OLI. ℂ Febrē āt. Ad aliud trāsit istitutū. ꝑ Vici lō. q uicus lōgus appellabat̄. In eaq; remedia deferebāt̄. Ea remedia qbus ualitudinē pristinā recuperassent ægroti in tēpla febris deferebāt. sicut apud nos syngraphi qbꝰ ad febrē depellēdā utunt̄: nōnulli recupata ualitudine ad tēpla deferunt̄: alii uero icēdūt̄. ꝑ Annexa sicut eiusmodi syngraphi: ita illi sortes qbus liberati eēnt i tēplis suspēdebāt. ꝑ Hæc ad. h. m. Ad mētis qdē sanitatē diuinū qrebatur auxiliū. qtū uero ad salubritatē corpis ptinebat eā frugalitate & psimōia tuebant̄. ꝑ Mētis æstus. qa sunt & corpis æstus: uidelicet cū egritudine laborat. ꝑ Leniēdos. sedādos. Sed quō dicit mētis æstus leniri: cū iā remedia corpibus annexa fuisse dixerit? nō pōt heri qn mēs p ægritudinē corpis aliqtulū & ipa laboret. ꝑ Vsus. utilitatis cū aliq̄ ratiōe iō dixit aliq̄: qa ē alia certior rō ualitudis suādæ. ꝑ Excogitata. iuēta. ꝑ Bōæ ua. qa ē ēt mala. nā ualitudo mediū ē uocabulū qđ i utrāq; ptē accipit̄. ꝑ Mr̄. e. s. nam ex frugalitate nascit̄ bōa ualitudo. Frugalitas frugalitas media ē iter pdigalitatē & auariciā. cū nec nimis pce rebus utimur nec nimis luxuriosa. Est igit̄ moderata psimōia cibi & potus. ꝑ Inimica. l. epulis. sicut ex epl̄ luxuriosis morbus medicorū iducit̄. ita ex frugalitate bōa ualitudo cōseruat̄. ꝑ Veneris usu. qa ab utroq; icēdit̄ libido: nā ut iqt Ter. Sine cerere & bac. ho friget uēus. uitabāt igit̄ maiores crapulatiōnē ut tuerent̄ salubritatē uitabāt uinū ne deuenirēt i demētiā: uitabāt luxuriā ut seruarēt castitatē idustria doctrina. studiū. uigilātia: ab idulgere. i. opā dare studio. idustria dr̄ assiduitas: cura: labor: ptinacia: istātia. idustria ē frequēs exercitiū circa rē honestā. idustriosus: studiosus: laboriosus: efficax.

febrē autē ad minus nocendū templis colebant: quorum adhuc unū in palatio: alterū in area Marianorū monimentorū: tertiū in summa parte Vici lōgi extat. In eaq; remedia: quæ corporibus ægrorum adnexa fuerant: deferebantur. Hæc ad humanæ mentis æstus leniēdos cum aliqua usus ratione excogitata: cæterū salubritatē suā industriæ certissimo ac fidelissimo monimēto tuebātur bonæq; ualetudinis eorꝫ quasi q̄dam mater erat frugalitas: inimica luxuriosis epulis: & aliena nimiæ uini abūdātiæ: & ab omni imoderato ueneris usu: auersa.

ℂ Externa. De ciuitate Spartana.

IDem sensit pxima maiorū nr̄orū grauitati Spartana ciuitas: q̄ seuerissimis Lycurgi legibus obtēperās: aliq̄diu ciuiū suorꝫ oculos a contēplāda Asia retraxit. ne illecebris eius capti: ad delicatius uitæ genus plaberētur. Audierant eni Lautitiā inde: & imodicos sumptus: & oīa nō necessaria uoluptatis genera fluxisse. primosq;

IDē sensit. Trāsit ad externa. ꝑ Proxia: ppinq̄ & q̄si cōformis grauitatis Spartana ciuitas Lacedæmō. uocata āt sparta postq̄ maioris iuuētutis pte lōgo & graui bello cōsumpta pmissum fuit mulieribus ut cū qbuscūq; uellēt sine discrimine cōcūberēt: unde q nati sunt pthenię quoq; appellati sūt q̄si uirginales. dicit ergo Spartāos cōsimilē Romāis hēc grauitatē: Spartanæ uenatrices mil tm prias ptes cōtinētiæ Romāos tenuisse: Rōanis deide spartāos secūdos fuisse. adeo spartāi luxuriæ cōtēptores & laboris patiētes fuere. ut ēt uirginibus eorū teste Cice. li. ii. tusc. q̄st. magis palestricus puluis uenaticus labor & militia i studio fuerit q̄ fertilitas filiorꝫ. unde & uariū hītū ab aliis uirginibus fere cōsueuerāt: dicēte Vir. Virginis os hītūq; gerēs & uirginis arma: Spartanæ. ꝑ Aliq̄diu. Per. dcc. annos & āplius se ab asia abstinuerūt cōtinenter uiuentes legibus nunq̄ mutatis. Ci. in oratione p. L. Flacco. Lacedæmonii inquit soli toto orbe terrarū septingētos annos amplius unis moribus & nūq̄ mutatis legibus uixerūt. posset hæc qō quodā mō exoriri: cur nō exēpla atheniēsiū lacedæmoniorū pponat exēplis: cū sapiētia uirtuti bellicæ uideat̄ anteponēdā? Respōdet qa Lacedæmō cōformis ē Romæ in uirtute bellica: iō ppōsuit athēis. ꝑ Voluptatis: ergo diffinit eē q̄dam uoluptatē hoibus cōcessam. ꝑ Primosq; Ionas. Auderāt ionas q & ipi ps asiæ eē credunt̄: sūt certe i extrēitate mioris asiæ uersus nos: primū iuēisse ut corōati epularēt̄: hos ēt secūdas mēsas istituisse: cū ātea una tm̄ mēsa uterēt̄.

ACS& fius. ℂ Ipsi colebāt febrē. s. deā: ad minus nocēdū. i. ut minus noceret: templis. s. tribus; quorum. s. templorum febris unum extat adhuc in palatio alterum: scilicet secūdum extat adhuc in area. i. spatiolo: monumentorum marianorum. i. q a mariis illuc structa erant. tertiū sup. templū febris extat in summa pte uici longi. (Q đ dicit extat adhuc. i. nondū periit: itellige tpe quo hæc scripserit) & remedia q fuerūt annexa corpibus ægrorꝫ. i. laborātiū febri deferenbant̄ in ea. s. templa febris post sanitatē receptā: aut naturæ: aut dei ueri nō febris (ut credebant) beneficio: aut dæmoniorū uexare desinētiū calliditate: hæc. s. remedia q corpibus annexa erāt: excogitata sup. erāt. i. iuenta cū aliqua ratione usus ad æstus humāæ mētis qui phrenesim sæpe excitāt: leniendos. i. sedādos: cæterꝫ. i. sed: prisci sup. Romani tuebant̄. i. ptegebāt salubritatem suā. i. suorū corporū sospitatē: certissimo ac fidelissimo monumento industriæ sup. suæ: & frugalitas. i. sobrietas erat quasi mater q̄dam bonæ ualitudinis. i. sospitatis eorum: frugalitas inquā inimica epulis luxuriosis: & aliena nimiæ abundantiæ uini: & auersa: ab omni immoderato usu ueneris: idest coitus non legitimi. ꝑ Idem sensit. Apte: utpote a consimilibus moribus ducto filo orationis progreditur ad instituta externa: & primo lacedæmoniorū dicens. Ciuitas spartana: idest lacedæmon proxima grauitati maiorum nostrorum (immo in multis præcedens) sensit idem: scilicet de frugalitate quod Roma: quæ. s. ciuitas spartana: obtemperans. i. obediens seuerissimis legibus licurgi retraxit aliquandiu. i. p aliquot annos: oculos suorum ciuium: a contemplanda asia. i. arcuit a cōtemplatione luxuriæ quæ in asia tunc erat ne. s. ciues sui: capti illecebris eius. s. Asiæ prolaberent̄ ad genus uitæ delicatius. s. q prius usi fuerant. Enim pro quia: ipsi spartani seu lacedæmonii: audierant lautitiam. i. exq̄situm apparatū in uictu: & immodicos. i. magnos sumptus: & omnia genera uoluptatis non necessaria. i. superflua: fluxisse inde: idest ex Asia.

THE. ℂ Vici longi. Vicus longus urbis: decimoquarto regione transtiberim redditur a. P. Victore.

Ionas unguenti:coronarū q; in cōuiuio dandaꝝ:& secundæ mensæ ponēdæ cōsuetudinē: haud parua luxuriæ irritamēta reperisse:ac minime mirū ē : q̄d homines labore:ac patiētia gaudētes:tenacissimos patriæ neruos:externarū delitiarum cōtagione solui:& hebetari noluerunt:cum aliquanto faciliorē uirtutis ad Luxuriam: quā Luxuriæ ad uirtutem: transitum uiderent.

¶De Pausania.

QVod eos nō frustra timuisse dux ipsorum Pausanias patefecit. Qui maximis operibus editis:ut primū se Asiæ moribus permisit:fortitudinem suam : effœminato eius cultu: mollire non erubuit.

¶De ciuitate ipsa.

EIusdē ciuitatis exercitus nō ante ad dimicādū descēdere solebant: q̄ Tibiæ cōcentu:& anapæsti pedis modulo cohortationis calorē aīo traxissent:uegeto:& crebro ictus sono:strēnue hostē īuadere admōiti. Iidē ad dissimulādū:& occultādū uulneꝝ suoꝝ cruorē:pūiceis tunicis in ꝑlio utebant̄:nō ut ipsis aspectus earū terrorem:sed ne hostibus fiduciæ aliquid afferret.

OLI.

¶Ionas.sunt ut dixi scđm quosdā ps asiæ:q tn̄ & ipsi græcā hn̄t liguā:nā ionica ligua una est ex qnq; græcis:sed magis ē regio græca posita teste Po.iter cariā & Aeoliā:& iones primi fuerūt q legatos Cyro miserūt ut in fidē amicitiāq; suā uellet eos accipe:q urbāe satis & facete legatis dr̄ rn̄disse.nā Aesopi fabulā illis exposuit qrēs nū qd audiuissent piscatorē quēdā ad littora maris uēisse q suauiter canēs pisces cōuocare studebat q cū aliq̄diu cecinisset nec pisces cātu mouerent̄.idignatus retia iecit:qbus iplicitos pisces cū ad littora traxisset & sup herbā exposuisset:illi saltare q̄primū cœpūt:tū piscator desinite iqt cōtūaces saltare:nā cū canerē id facere noluistis nūc uero cū noli saltaris.ita uos cū societatē meā ultro eā me uobis offerente hr̄e potuistis eā quodāmō respuistis nūc uero cū petitis cōseq n̄ poteritis. Scđæ mē.s.pomoꝝ & aliorū eiusmōi fructuū.nā scđam mēsā pōa eē ēt Vir.oñdit cū dicit.Et mēsæ grata seræ.cū d pōis loq̄ret. Ac.m.m.ē q.collaudat hoc ꝓpositū sptāoꝝ.q uoluerit ciues suos asiā freq̄ntare:q facilior eēt trāsitus a uirtute ad uitia. Tenacissimos.robustissimos ꝓp seuerā ac tristē uiuēdi rationē. Neruos. robur. Hebetari:obtundi effeminari.

QVod eos.n.f.Corroborat exēplo hāc opinionē:nā Pausanias cū multas magnasq; res gessisset:ubi se moribꝰ asiaticis dedit:ita corruptus ē:ut cōsilia ꝓdēdæ p̄riæ cū rege psaꝝ iniret.Hic pausanias cū aduersus Xersē psarū regē opulētissimū missus multas atq; p̄clara s ide uictorias rtulisset & plurimū icremēti lacedæmōiorū adiecisset ipio:sēsim uitā suā i mores asiaticos labi ꝑmisit.deinde eo usq; ꝓcessit res:ut cū Xersē ita couēiret.se illi īpiū lacedæmōioꝝ ꝓditurū eē:si filiā sibi i m̄rimōiū dedisset.Id uulgatū cū lacedæmōes rescissēt.Pausaniā exiliō mulctarūt.uel ut alii dn̄t:accusatus ab argilao adolescēte quo abutebat̄ turpē mortē subire coactus ē. Maximis opi.edi. q Mardōiū satrapē natiōe Medū & psaꝝ regis generū māu forte & cōsilii plenū cū ducētis milibꝰ peditū & uigiti eqtū had ita magna māu apd Plateā uicit. Mollire.mollē facere & effœminatā reddere. Anapæsti pedis modulo. Anapæstus pes ē q prias duas syllabas breues hēt.ultimā lōgā. ꝑ huius ergo pedis modulationē uolebāt itelligi prio cōcursu celeriter & ipetuose cū hoste pugnādū esse.ut si quo mō posset prio cōflictu cōficerēt hostē q si hostē pria acie ꝓfligare neq̄rēt firmitus & p̄sso pede pugnādū.nec prius moueri oportere q̄ hostē cōfecisset. A.Gelius dicit Lacedæmōes nō carmie tibiaꝝ & cātu & signis : sed tibicinū modulis i p̄liis utebant̄. Vegeto:strēuo & forti ac robusto q̄tū ad ultimā syllabā.crebro q̄tū ad.ii.prias syllabas q̄ breues sunt. Nō q ipsis.nō q :terrorē sanguis afferret:nā assueti erant pati & fortia ferre.

¶Et audierāt Ionas.i.populos ioniæ:ē āt accusatiuus plis tertiæ a ntō iones:& uox trissyllaba:repisse prios: cōsuetudinē unguēti & coronaꝝ dādaꝝ i cōuiuio:& secūdæ mēsæ:q̄ pomoꝝ erat:ponēdæ.s.in cōuiuio : appositorie haud parua.i.q̄ res sunt nō parua:sed maxia irritamēta luxuriæ.Ac minime.i.nullo mō mirū ē : q hoīes:ut erāt spartani gaudētes labore ac patiētia:noluerūt neruos tenacissimos p̄riæ.i.ꝑ quos p̄ria maxīe conseruabat̄ utpote laborē & patiētiā:sobrietatēq;:solui & hebetari.i.obtusos fieri cōtagiōe.i.turpi cōmūicatiōe: delitiaꝝ externarū:cū uiderēt trāsitū uirtutis ad luxuriā faciliorē sup.eē aliq̄to:q̄ luxuriæ ad uirtutē:q̄ rē fecit amissio iustitiæ orginalis:illis qdē ignota tāq̄ cā:sed i effectu notissima. Q.d eos &c.Perpetuo stilo rē ꝓseq̄t̄ dicēs.Q.d .s.neruos tenacissimos p̄riæ solui cōtagiōe delitiarū Pausāias dux ipoꝝ.s.Lacedæmōioꝝ patefecit eos.s. lacedæmōios:timuisse.nō frustra.i.nō sine cā q.s.Pausānias:maximis opibus editis.i.postq̄ maxia opa ediderat & cōfecerat:ut primū.i.tā cito ut ꝑmisit se moribus Asiæ:nō erubuit emollire.i.mollē facere:fortitudinē suā;cultu eius:uidelicet asiæ effœminato.i.i fœmininā mollicię deducto. Eiusdē &c.Ordo ē.Exercitus eiusdē ciuitatis: uidelicet spartanæ:solebāt nō descēdere ad dimicādū.i.nō inire piculū dimicādi:ante.i. prius: q̄ traxissent aīo calorem cohortationis concentu tibiæ:& modulo pedis anapæsti qui ex duabus breuibus & lōga constans ineundi prælii formam indicat:admoniti uegeto:idest uiuaci & uigorogo sono ictus:scilicet indicati per anapæstum in ultima syllaba:& crebro sono ictus quantum ad duas priores syllabas pedis indicatis celeriter inuadēdum esse:inuadere hostem strenue:idest acriter.ita ut subita sit inuasio:& constans pugna. Idem:scilicet lacedæmonii utebantur in prælio tunicis puniceis:idest rubicundis ad occultandum cruorem uulnerum suorum. nō sup.id faciebant q:idest quia aspectus earum:scilicet tunicarum sanguinolentarum:afferret ipsis:scilicet lacedæmoniis terrorem(quia pusillanimes quales non erant lacedæmonii statim uiso sanguine suo labascunt animo)sed ne aspectus earum tunicarum cruentarum:afferret hostibus aliquid fiduciæ : quando enim uulneratus quis conspicitur:eum non diu pugnaturum confiditur.

Pausanias Spartani

ASCL. sius

CDe Atheniensibus.

EGregios uirtutis bellicæ spiritus Lacedæ
moniorum. prudẽtissimi pacis moribꝰ Athe
niẽses subsequũtur: apd quos iertia e late
bris suis lãgore marcẽs: i forũ pinde ac delictũ ali
qd protrahit: sitq; ut facinorosæ: ita erubescendæ
rea culpæ.

CDe Areopago.

EIusdẽ urbis & sanctissimũ cõsilium Areo
pagus: qd quisq; Atheniensiũ ageret: aut
quo nam quæstu sustentaretur: diligẽtis
sime iqrere solebat: ut hoies honestatẽ uitæ ratio
nẽ memores reddendã esse: sequerentur.

CDe Eodem.

EAdẽ bonos ciues corõa decorãdi: prio cõ
suetudinẽ itroduxit: duobꝰ oleæ cõnexis
ramulis clarũ Periclis cigẽdo caput. Probabile isti
tutũ siue rẽ: siue psonã itueri uelis. Nã & uirtutis
uberrimũ alimẽtũ ẽ Honos & picles dignus a quo
talis mũeris dãdi posteritas potissimũ initiũ capet.

OLI. EGregios uirtutis bellicæ spiritus Lacedæmoniorum. Quẽadmodũ illi in bello pstãtes fuerũt ita athe
nienses in pace. Plato in timæo hanc ciuitatẽ cõmẽdans dicit. Fuit olim atheniensiũ ciuitas lõge cæte
ris pstans morũ bonitate ac potẽtia uiriũ bello & pace memoranda. Hæc ille. Apud quos inertia.
nõ alter inqt apud atheniẽses iertes homines puniunt: ac si delictũ aliquod ppetrassent. est ãt iners
qui sine arte hoc est sine exercitatione uiuit: nulli. s. e honesto studio applicans. & posuit inertiã pro hoie inerti
.i. rem pro hoie. E latebris suis: quia per ociũ in occulto uitã agũt: nã ppriũ iertis est in ocio & in tenebris deli
tescere. Lãguore. torpe & ocio qd iducit lãguo
rẽ. Perĩde ac delictũ tanq̃ hõ delicto obnoxiꝰ
Areo- eẽt i forũ ptrahit ut puniat. Areopagus. Areo
pagus pagitarũ officiũ erat simile Romanis censoribꝰ.
Areopagus uicus erat athenis sic dictus a tẽplo
Martis: qd haud pcul ide foret nã iterptat uil
la martis αρης .n. martẽ πηγη fontem significat
inde arcopagus: q illic iudicium martis aliq̃do
a diis latũ sit. nã fabula talis est. Mars homicidii
accusatus uocatus est in ius: palladi concessum
fuit ut athẽis iudiciũ haberet: & xii. dii cõsessũ
iouis hõestarũt sex maribus a dextris: & sex dea
bus a sinistris assidẽtibus Plutone: Neptũo: Vul
cão: Marte: Mercurio: & apolline a dextris: a sini
stris uero Iunone: Cerere: Vener: Vesta: pallade:
& Diana: & cũ totidẽ sentẽtiis damnarent qbus
absoluebant: pallas suffragiũ his adiecit qui il
lũ absoluebãt: & ita absolutus est. Inde aũt fabu
lã fictã esse arbitror q ibi teste Plinio primũ ca
pitis iudiciũ actũ fuerit. ibi ãt cõsiliũ erat atheni
ensiũ & iudicia ferebant: q exqsitissima habebã
tur. Vt hoies honestatẽ. Reddit rõnẽ cur ita fa
cerẽt qa nisi probaretur ratio uitæ suæ: pœnam
darent non mediocrem.
EAdẽ bonos ciues. & hoc istitutũ athe
niẽsium laude dignissimum fuit q
pmia uiris optimis reddebant. sic. n.
ad uirtutes incitant. Honor est exhibitio reuerentiæ in testimonium uirtutis: ut uult philosophus in æthicis.
Periclis. pericles orator maximus ac philosophus doctissimus fuit q rẽp. atheniensiũ q̃draginta annis mirã
quadã prudẽtia gubernauit: & illi habitus est honos: ut suo loco dicemus. Siue rẽ siue psonam. Nam maxime
gloria hoies ad uirtutẽ cõcitant. sicut ille Solon unus e septẽ putabat rẽpu. duabus rebus cõtineri: pmio & pœ
na: ut hinc boni ad uirtutes inuitentur: illinc mali a flagitiis arceant. In huius quoq; sententiam & Oui. de põto
carmẽ edidit. Laudataq; uirtus crescit & immensum gloria calcar habet. Siue rẽ. quia res illa bene instituta sit
nam ut ĩfra dicit. Honos est uirtutis uberrimũ alimentũ. Siue personam. Cui tale præmiũ debet. Nã & uir
Præmiũ tutis. Sic etiam aristoteles dicit. honorem esse reuerentiam & dignitatis collationem quæ datur in testimoniũ
uirtutis. Initium caperet. ut ipse princeps esset huius instituti.
Pœna CEgregios &c. Trãsit ad mores atheniẽ. quos dicit in pace excelluisse ut lacedæmõios in bello. Ordo est. Athe
AGSẽ niẽ. prudẽtissimi moribꝰ pacis. i. ĩ pace seruãdis: subsequũt. (q̃si minor sit uirtus i pace q̃ in bello gerẽdo.) egre
sius. gios spiritus uirtutis bellicæ lacedæmõiorũ: apud quos. s. athe. inertia. i. ignauia & uita sine arte & idustria mar
cescens. i. putrescẽs lãguore. i. torpore: i latebris suis. i. ganeis: poopinis & aliis locis illecebrosis & ppterea occul
tis: ptrahit in forũ. i. iuridice rephendit & diiudicat: perinde. i. pariter ac. i. sicut: aliquod delictũ: & ipsa iner
tia fit rea. i. accusat culpæ: ut facinorosæ ita erubescẽdæ hoc est apud Atheniẽ. desides inertes: hoc est nihil boni
tpe pacis agẽtes: ita puniebant: & condemnabant ut facinorosi. Eiusdem &c. laudat institutũ Athenien. in aro
pago dicens. Airopagus. i. uicus martis ubi iustitia exercebatur apud athen. & i. etiam: sanctissimũ. i. inuiolatissi
mum consilium eiusdem urbis. s. athenien. solebat inquirere diligentissime quid quisq; athenien. ageret aut qũ
quæstu. i. lucro aut qua acquisitione rerũ sustentaret. ut homines sequerent honestatẽ: memores. i. memoria re
petentes rationem uitæ eẽ reddendã. Eadẽ ciuitas. s. atheni. itroduxit prio cõsuetudinẽ decorãdi bonos ciues
corona: cingendo caput piclis: illius ciuis athe. claræ. i. illustre: ob bonũ cõsiliũ & fortia gesta: duobus ramulis
aut (ut alii hñt) ramusculis: oleæ. i. arboris eliferæ apud atheni. primũ; ut qdã uolũt reptæ. Probabile istitutũ
.i. qd istitutũ athe. ẽ pbabile: cõmẽdabile siue uelis itueri rẽ. i. effectũ ipsum: nã p talẽ uiã puocant ciues ad for
titer agẽdũ: siue psonã: hoc ẽ piclẽ q talẽ honorẽ bene meritus fuerat. Nã & honos. i. honor: ẽ uberrimũ alimẽ
tũ. i. nutrimẽtũ uirtutis: unde Naso laudataq; uirtus Crescit: & ĩmensum gloria calcar habet. Et picles ciuis ille
atheni. dignus sup. erat ut eẽt is a quo potissimũ posteritas capet initiũ talis mũeris. i. coronæ oleaginæ: dandi.
THE. CAreopagus. Athenis curia i q̃ capitis iudicia agebant. Areopagus appellatus eo q i edito situs: & arios. i. Mar
tius qa de cæde cognoscit cui Mars pest. uel q ibi Mars causam dixit necati allirrhothii filiũ neptũni: quẽ inte
remit ob illatã uĩ alcippæ eius filiæ q̃ sustulit ex agraulo Cecropis: ut Hellãicus auctor ẽ i prio. uel ut autumat
Aeschylus q amazones castra habuerunt in eo Martis filiæ. Posteritas. Vetusta Exemplaria legunt potestas.

℃ Age quid illud institutum athenarum: Institutū fuit athenis. ꝙ siquis manumissus a domino post libertatem OLI.
igratus extitisset libertate priuaret. Sūt uerba legis. Siue domini seruū mãumissū i seruitutē uidicãtis. ¶ Quē
domi scælestū. Si domi inimicus es nō eris reipu. amicus. uel si domi iniquus: reip. nō eris iustus.
Vnde Massilienses quoq;. Hi maxima fuerunt amicitia Po. Ro. deuincti: adeo ut cū cæteræ ciuitates a
Po. Ro. defecissent hi soli i fide & officio pmanserēt. qđ & tēpore belli ciuilis fecerūt: unde Stra. li. iiii.
Massilienses inqt Romani popu. amicitiā cōciliarūt q cū illis pmultū utiles eēnt magnū ex ipsis su-
sceperūt incrementū. & paulo infra. Tū uero ex
Po. R. amicitia eximia fœlicitate florebant in pō-
peiana aduersus Cæsarē seditione cū uictæ par-
ti sese addixissent magnā suæ feli. iac. fe. Institu-
tū autē fuit ꝙ siqs cōperisset seruū suū quem li-
bertate donasset ingratū eē: usq; ad tertiā liberta-
tē posset se igratitudinis uitio ulcisci. si post ter-
tiā libertatē rursus eū libertū faceret non habe-
ret ius in seruū illū. ¶ Qui ei se to. qui sese toties
periculo obiecit: si postea piculi pœnā dederit:
nullū habet quē accuset nisi seipsum. ¶ Maiori
ex parte: qa sunt nōnullæ q̄ stuprorū nō habent:
ut apud Plautū aulularia. captiui duo. ¶ Talia
spe. cō. nā quæ frequenter spectanꝰ ea quoq; licē-
tius cōmitti posse uidenꝰ. ita nobis psuademus.
nā nisi eiusmodi licerēt nō cōcederenꝰ spectari:
cōcedunꝰ ãt: ergo licet. ¶ Religionis simu. dū si- Religionis simulatio
mulant se religiosos esse ut a labore sint alieni.
nā tūc erāt nōnulli qui simulabant religionem q̄
potius erat superstitio. ¶ Mēdacē. falsam & simu
latā. ¶ Fucosam. nō sincerā sed apparētē. ¶ A con-
dita urbe. Hæc urbs est in sinu Galliæ trãsalpine
teste Strabone li. iii. qui dicit. Quo loco is qui si-
nus uocaꝰ Gallicus diffundiꝰ inq; eo Massilia &
Narbo sunt urbes clarissimæ: uel teste Solino in
Narbonēsi ꝓuincia a focensibus quōdā fugatis.
Persarū aduētu q̄dragesimaqnta olympiade cō
dita fuit. Iustinus uero dicit phocenses angusta
terræ coactos mare curiosius exercuisse: piscan-
do: mercãdo: plærūq; etiā latrocinio qđ illis tē-
poribus decus erat. Vir. Cōuectare iuuat pdas &
uiuere rapto. Prædãtes ergo uenisse in sinū Gal-
licū ad ostium amnis rhodani & eius loci ame-
nitate captos domū rediisse: & suoꝝ complures
sollicitasse. qui tandem duce prouenientes Mas-
siliam condidere. ¶ Rubigine quidem exesus: præ nimia uetustate rubigo gladium illum prope corrupit.

Age quid illud istitutū Athenarū q̄ memorabile?
quod cōuictus a Patrono Libertus ingratus: iure
libertatis exuitur. superſedeo te (inqt) habere ciuē
tanti muneris impiū æstimatorē. Nec adduci pos-
sum: ut credā urbi utilē: quē domi scelestū cerno:
abi igitur & esto seruus: quoniā liber esse nescisti.

℃ De Masiliensibus.

Vnde Massiliēses quoq; ad hoc tēpus usur
pãt disciplinæ grauitatē: prisci moris ob-
seruantia: charitate Po. Ro. pcipue cōspi
cui qui treis in eodē manu missiones rescindi pmic
tūt: si ter ab eodē deceptū dominū cognouerint q̄r
to errori subueniendum non putant: quia sua iam
culpa iniuriam accepit: qui ei se toties obiecit.

Eadē ciuitas seueritatis custos acerrima ē.
Nullū aditū in scænā Mimis dãdo: quoꝝ
argumēta maiore ex parte stuproꝝ conti-
nent actus ne talia spectãdi cōsuetudo: etiā imitan
di licentiā sumat. Oibus aūt: qui per aliquā religio
nis simulationē alimenta inertiæ quærunt: clausas
portas habet: & mēdacē: & fucosam supstitionem:
submouēdā eē existimãs. Cæteꝝ a cōdita urbe gla-
dius ē ibi: quo noxii iugulãꝰ: rubigine qdē exesus:
& uix sufficiēs ministerio: sed idex i minimis quoq;
rebus oia antiq; consuetudinis momenta seruãda.

℃ Age &c. Prosequitur institutum atheniēsiū circa gratos & ingratos dicens. Age adhortandi uox est ut diligen ASCēsius
tius respondeaꝰ: quid. i. quale sup. est illud istitutum athenarum: q̄. i. q̄tum memorabile: idest dignum memo-
ria? ꝙ libertus: idest donatus libertate conuictus: idest probatus a patrono: idest manumissore: ingratus scili
cet in patronum fuisse: exuitur iure libertatis: idest reuocatur in seruitutem: Patronus sup. reuocans libertum
in seruitutem inquit: ego supersedeo: idest prætereo & desino habere te impium æstimatorem: idest appretia-
torē: tãti muneris: quantum est libertatis: ciuem: idest in numero ciuium: hoc est non deputo te amplius ciuē.
nec possum adduci ut credam utilem sup. esse aut fore urbi: quē cernam domi: idest in patremfamilias ingra-
tū & ita: scelestum: idest iniquum. Igitur quoniam nescisti esse liber: abi & esto: scilicet posthac seruus. ¶ Inde.
Transit ad mores massiliensium populorum in prouincia gallicana: q ex phocēsibus originē traxerūt dicens.
Massiliensiū cōspicui: idest illustres obseruãtia moris prisci: idest antiq: & præcipue charitate po. ro. usurpãnt
quoq; inde: idest post atheniēses usq; ad hoc tempus: grauitatē disciplinæ: quoniā. s. massiliensiū pmittunt tres
manumissiones rescindi. i. reuocari: in eodem: scilicet manumisso si cognouerint dominum. s. manumissorem:
deceptum ter ab eodem. s. manumisso. & non putanꝰ subueniendā quarto errori: qa si quarto: quis manumise-
rit: & postea se errasse ostenderit: non reuocabatur in seruiturē manumissus: qa qui ter inuentus est malus sem-
per talis futurus censendus est q̄si dominus accepit iniuriam iam scilicet q̄rto loco: sua culpa utpote qui obie-
cit se toties ei scilicet seruo malo libertate donato. ¶ Eadē &c. Prosequitur alterum seueritatis institutum massi
liensiū. a diuo Augustino in de ciuitate dei magnopere laudatū dicēs. Eadē ciuitas massiliēsiū est acerrima cu-
stos seueritatis nullū. i. nō ullū: nō dãdo mimis ullū aditū i scænā. i. agēdarū fabularū locū: quorū. s. mimorū:
hoc est histrionū mores hominū gestu corporis imitãtiū: argumēta. i. materiæ ut res tã ueræ. q̄ fictæ q̄s agūt cō
tinēt ex maiore parte actus stuprorū. i. illicitorū coituū: iō autē nullū aditū dedit: ne cōsuetudo spectãdi talia
scilicet lubrica & carnalia nō tamē res obscœnæ oculis sed auribus. uerbis q̄rū fieri pōt captis subiiciuntur: sed

qa ex gestu & psonarũ hĩtu:potissima uolũptas depẽdebat spectare potius q̃ audire dicebãt) sumat.i. p se capiat ẽt licẽtiã.i.malã cõsuetudinẽ aut pmissionẽ imitãdi.s.turpia ut stupra.ãt p sed:ciuitas massiliẽ. hẽt portas.s.urbis suæ clausas oĩbus q q̃rũt alimẽta iertiæ.i.ignauiæ & ociositatis:p aliq̃ simulationẽ religiõis:qa multi sub ptextu religiõis mollẽ & iertẽ uitã ẽt tũc sectabant sp.n.religiõibus addicti ab externis fuerũt imunes:nisi sũma urgẽte necessitate:hẽt dicit portas clausas existimãs supstitionẽ mẽdacẽ & fucosã.i.palliatã nã reuera tales mollicię uitæ sectant submouẽdã eẽ.s.ab urbe sua.Cæterũ.i.sed:gladius quo noxii.i.sontes & maleficio cõuicti:iugulãt.i.necãt.ẽ ibi ab urbe cõdita.i.ab eo tẽpore quo primũ urbs eo℞ fuit cõdita:qdẽ.i.certe:exesus.i.corrosus & parti corruptus:rubigine.i.uitio illo ferri diu sine usu tẽti.& uix sufficiẽs ministerio.s.de ollãdi aut iugulandi:sed idex.i.mõstrator & significator:oĩa momẽta.i.discrimina aut efficatiæ seu ut dicũr iportantiæ;antiq consuetudinis seruanda sub esse;quoq;:id est etiam in minimis rebus:quasi dicat ne dum in maximis.

❡De duabus Arcis.

DVæ etiã ante portas eo℞ arcæ iacent: altera qua libero℞:altera qua seruo℞ corpora ad sepulturæ locũ plaustro deuehunt. sine lamentatione:sine planctu:sine luctu: funeris dies:domestico sacrificio:adiectoq; necessariorum conuiuio finitur. Etenim quid attinet humano dolori indulgere? aut diuino numini inuidiã fieri:qd imortalitatem suam nobiscum partiri noluerit?

VEnenũ cicuta tẽperatũ i ea ciuitate publice custodit:quod dat ei q causas sexcẽtis. (Id.n.senatus eius nomẽ est)exhibuit pp q̃s mors sit illi expetẽda:cognitione uirili: beneuolentia tẽperata:quæ neq; egredi uita temere patit: & sapienter excedere cupienti celerem fati uiã præbet.ut uel aduersa: uel pspera nimis usi Fortuna.

OLI DVæ ẽt:Hãc etiã consuetudinẽ Masiliẽses seruabant; q & duas arcas ante urbẽ suam cõstituere:in quarũ altera seruorũ corpora: in altera liberorum portarentur ad sepulchrum; & cum cadauer ad funus effertur nemo ẽ qui lugeat;& pectora plãgat. Plaustro: non humeris hominũ ad sepulchrum efferebãtur cadauera:sed Plaustro. Lamentatione.quærelarũ. Planctu:pulsatione pectorum:nec quærelis nec planctibus funera suorum comitabantur. Funeris dies.lugendi funeris. Domestico: quia domus funesta dicitur eius qui mortuus est. Etenim quid attinet.Laudat hoc propositum & institutum Massilẽsium: dicens.nil aliud facimus dum querelis & lachrimis insistimus:nisi q dolorem nost℞ augemus: & iuidiã deo℞ puocamus. Indulgeri:operã darit:sicut Cic.dicit.Nõ itelligis duplicari dolorẽ. Immortalitatẽ:q nos imortales facere noluerint sicut ipsi sũt. Cicuta tẽperatũ.Cicuta uenenosa herba ẽ teste Pli.li.xxv.na.hist.q cicuta inq̃t quoq; uenenũ ẽ Publica atheniẽsiũ pœna iuisa; ad multa usus nõ omittẽdi:semẽ hẽt noxiũ & reliq̃. Sexcentis.Senatoribus.s.qui sexcẽti erãt;nã cõsiliũ eo℞ sexcenti appellãtur.Strabo li.iiii. Cæterũ Massiliẽses rẽ urbanã per optimates & aristocratiã regẽtes oẽs legũ æquitate superãr:cõsiliũ sexcentis ex uiris instituentes q quoad uita supersit id honoris genus habent quos Timiros.i.honorificos appellãt : quindecim uero senatus sunt principes:qbus quæ ad manus prõpta obueniunt moderari & regere datũ est rursus & his qndecim tres sunt p̃sides qbus plurimũ potestatis attribuitur ; uerum ex his nemo cnnitus creatur q liberos nõ habeat: ne ue deciuiũ sanguine tertiã per generationẽ ortus sit. Mors expetenda:qui iustã cãm moriendi se probauerint habere:his publice hoc uenenum hauriendũ datur. Tẽperata beniuolẽtia.q eos nolit temere mori. Virili.de his q uiriliter mori uolũt.ordo est cognitione uirili tẽperata cũ beniuolẽtia.cognitio uirilis est de his q fortiter mori uolũt:q̃ tẽperat hac beniuolẽtia ne sine cã moriant. Sapienter.hoc ptinet ad uirilẽ cognitionem.

Cicuta

ASCẽsius ❡Duæ autẽ &c.Recitat istitutũ Massiliẽ.de duabus arcis.i.feretris aut capsulis seu capulis:qbus oium cadauera ad sepulturã deferebãt i altera libero℞ i altera seruo℞ dicẽs.Aũt p sed:duæ arcæ.i.cistæ ligneæ qbus efferebãt cadauera:iacẽt añ portas eorũ:uidelicet massiliẽ.altera.sup.arca iacet añ portã;q̃ corpa libero℞ deuehunt plaustro ad locũ sepulturæ:& altera q̃ corpa seruo℞ deuehũt plaustro ad locũ sepulturæ.Et dies funeris finit.i.trãsigit sine plãctu.i.cõcussiõe mẽbrorũ p dolore.& sine luctu.i.signo doloris i uestitu:sacrificio domestico & cõuiuio necessario℞ i.cõsanguinitate aut affinitate necessaria cõiũcto℞;adiecto.i.addito q̃si iptinẽti.Eteni(laudat istitutũ massiliẽ.i tẽpamẽto luctus dicẽs)eteni.i.& certe qd attinet.i.ad rẽ.i.qd pdest:aut idulgere.i. nimis icũbere:dolori hũano.i.pp hoĩs mortalitatẽ orto:aut iuidiã fieri nũini diuino q ip) numẽ diuinũ noluerit pari.i.cõicare suã imortalitatẽ nobiscũ.q.d.nihil.Et recte id diceret:si deus nos imortales eẽ noluisset.Nihil.n.iniuste aut uult aut nõ uult.Verũ uoluisset qdẽ deus nos eẽ imortales:si pto plasti obediẽtes eẽ uoluissent. Venenũ &c.Recitat aliđ mas.istitutũ:tũc qdẽ laudabile:sed nũc si fieret detestabile.Nã iis qbus societate uitæ honesta petebat mors potio uenenata ad hoc publice asseruata;cũ nemini liceat suæ necis accelerationẽ peterẽ.Ordo ẽ:Venenũ tẽperatũ.i.dilutũ cicuta.i.succo herbæ frigidissimæ:custodit publi.i ea ciuitate uidelicet massi. qđ sup.uenenũ dat ei:q exhibuit.i.exposuit & declarauit sexcẽtis.s.senatoribus aut iuridicis uiris(id.n.ẽ nomẽ senatus)eius.s.ciuitatis cãs pp q̃s mors sit expetẽda.i.honeste aut rõnabiliter petẽda illi:& hoc cognitiõe uirili.i.uiriliter mori cupiẽtiũ tẽpata beniuolentia.s.iudiciũ:q neq; petit temere.i.sine legitima cã egredi uita:& p̃bet cupiẽti excedere.s.uita:sapiẽter.i.iusta de cã:celerẽ uiã fati.i.mortis.ut usi fortũa uel nimis aduersa: uel nimis pspera)utraq;.n.fortuna:p̃ouerit.i.p̃bere potuerit:rõnẽ spiritus.s.uitalis:finiẽdi.illa.s.aduersa ne pseueret: hæc.s. pspera ne destituat.i.derelinquat qa summũ ifelicitatis genus(Vt Boetius sentit)est fuisse ifelicẽ : & ideo q aliquo uehemẽti gaudio delibuti erãt:ut Cherea ille in Enucho Terẽtii:emori exoptabãt ne gaudiũ ægritudo cõtaminet aliq̃)ut inq̃ usi tali fortuna uehementer bona;aut mala terminẽtur exitu scilicet uitæ comprobato.

OLI.

¶Nam utraq; utraq; inqt fortuna tam aduersa q̃ prospera causam moriendi p̃bet hoibus. nã si aduersa fuerit: nolũt in ea diutius p̃manere: si prospera: dubitãt ne deserat eos & in aduersam incidant. ¶Iulide oppidum. est insulæ Ceæ. ¶Clariorem fieri: ut mors sua p̃sentia Põpeii celebraretur. ¶Instructissimus: paratissimus. munitissimus. ¶Insana: in hæc uno insana erat q̧ mori uolebat. ¶Sinceritate. integritate. Sincerus dicitur ille q plane purus est sine ulla mixtione malitiæ: ut mel sine cera sincerũ dicimus. ¶Dii quos reliquo. s. superi. ¶Quã quos peto. scilicet inferi. ¶Nec hortator uitæ meæ. quoniã a proposito eam reuocare studuerat. ¶Ipsa Epitagmaticõ est: ipse lego: ipse legis: ipe legit. nam ad omnem personam referri potest. ¶Sacrisq; domesticis. ut diis penatibus sacrificia facerent. ¶Maiori filiæ ita mos erat: ut maioribus natu sacra domistica traderẽt. ¶Cõstãti. firma & nõ tremebũda. ¶Defusis mercurio libamẽtis. iõ Mercurio libauit qa d̃r aĩab⁹ p̃esse Ver. Aĩas ille euocat orco pallẽtes alias sub tartara tristia mittit. ẽ ãt deoꝝ nũcius. q nõ solũ diis superis sed inferis quoq; ministrat. ¶Placido itinere. æquo non aspero: uia planiore in campos elysios. ¶Defusis. autem dixi factis sacrificiis uel in terram fusis. antequã libaret. fudit aliquantulum potionis in terram.

Mercurius infernus

(utraq; eni finiẽdi spiritus. Illa ne perseueret. Hæc ne destituat rationẽ p̃buerit) cõprobato exitu terminetur. Quã cõsuetudinẽ Massiliensiũ nõ in Gallia ortã: sed e Græcia tralatam inde existimo: quod illam etiã in insula Cea seruari aiaduerti: quo tempore Asiam cũ Sex. Pomp. petens: Iulide oppidũ intraui. Forte enim tunc euenit: ut summæ dignitatis ibi fœmina: sed ultimæ iã senectutis: reddita rõne ciuibus: cur excedere uita deberet: ueneno cõsumere se destiarit: mortẽq; suã Pomp. p̃sentia clarorem fieri magni æstimarit. Nec preces eius Vir ille: ut oibus uirtutibus: ita humãitatis quoq; laudib⁹ instructissimus: aspnari sustinuit: uenit itaq; ad eã: facundissimoq; sermone: q ore eius q̃si e beato quodã eloquẽtiæ fonte manabat: ab icepto cõsilio diu nequicquã reuocare cõatus: ad ultimũ: propositũ exequi passus est: quæ nonagesimũ annũ trãsgressa: cũ summa & animi: & corporis sinceritate: lectulo quantũ dignoscere erat quotidiana cõsuetudinẽ cultius structo recubans: & innixa cubito: tibi (inquit) Sex. Pomp. Dii magis quos reliquõ: q̃ quos peto: gratias referãt: quia nec hortator uitæ meæ: nec mortis spectator eẽ fastidisti. Cæterũ ipã hilarẽ Fortunæ uultũ semp experta: ne auiditate lucis tristem intueri cogar: reliquias spiritus mei prospero fine: duas filias: & unũ nepotũ gregẽ relictura superstitẽ: permitto. Cohortata deinde ad concordiam suos: distributo eis patrimõio: & cultu suo sacrisq; domesticis Maiori filiæ tarditis: poculũ i quo uenenũ tẽperatũ erat: cõstanti dextera arripuit. Tũc defusis Mercurio delibamẽtis: & iuocato numie eius: ut se placido itinere in meliorẽ sedis isernæ deduceret partẽ: cupido haustu mortiferã traxit põtionẽ:

ASCẽsius

Vam consuetudinem & cætera: dicit esse consuetudinẽ e Cæa insula translatam; idq; probat exemplo cuiusdã mulieris sic mortem obeuntis dicẽs. Quam consuetudinem Massilien. ego existimo non ortam in gallia sed translatam e græcia: inde idest ex ea re: q̧ ego animaduerti illam seruari etiam in Cæa insula: sup. eo tempore; quo tẽpore ego petens asiã cũ Sexto Pompeio (nõ illo prisco sed sui temporis uiro) intraui oppidum iulide. s. nomine. Euenit enim forte tunc ut fœmina summæ dignitatis: sed iam ultimæ senectutis: ratione cur deberet excedere uita: reddita ibi ciuibus: destinauit. i. decreuit se consumere ueneno: æstimauit. i. censuit magni sup. pretii esse: mortẽ suam fieri clariorem præsentia põpeii uidelicet Sexti. Nec. i. & non & uir ille: uidelicet Sextus Põpeius ĩstructissimus. i. ornatissimus & maxime p̃ditus ut omnibus uirtutibus; ita quoq;. i. etiam laudibus humãitatis. i. clæmẽtiæ: nõ sustinuit. i. non passus est: preces eius. s. fœminæ: aspernari. i. uilipendi. Itaq; ipse uenit ad eam: & conatus ẽ diu nequicq̃. i. frustra: sermone facundissimo: q manabat ore eius. s. pompeii. quasi e quodã fonte eloquentiæ: beato. i. abundante. Quæ. s. fœmina: transgressa annum nonagesimum: scilicet ætatis suæ: cum summa sinceritate. i. puritate: & animi & corporis: recubãs in lectulo strato cultius quotidiana cõsuetudine: quãtũ erat. i. dabatur dignoscere: & innixa cubito: iquit o Sexte Pompei. dii magis quos relinquo. i. superi aut mundi huius rectores: q̃ quos peto. i. q̃ inferi. referant tibi gratitas: quia nec fastidisti. i. non cõtempsisti superbe. esse adhortator uitæ meæ: ne ac spectator mortis. Cæterũ. i. sed: ipsa. i. ego: experta semper uultum fortunæ hilarem. i. fauorabilẽ mihi: ne cogat auiditate. i. propter auiditatem uitæ: intueri. i. inspicere sup. fortunã aut uultum eius tristem: permitto. s. diis inferis: aut permuto cum morte reliquias spiritus mei. i. qd̃ reliquum esse possit uitæ: fine prospero quia relictura duas filias: & unum gregem. i. multitudinem nepotum e filiabus ortorum: superstitem: idest post occasum & mortem meam staturum & in uita permissurum. Deinde ipsa foemina cohortata suos: scilicet necessarios ad concordiam. patrimonio distributo eis: & cultu suo sacrisq; domesticis: traditis maiori filiæ: arripuit dextra constanti: idest constantis animi idice: poculum in quo uenenum erat temperatum. Tunc: idest deinde delibamentis seu libamentis: idest oblationibus potionis prœlibatæ defusis: scilicet in terram: mercurio: idest ad honorem mercurii & numine: idest diuino auxilio: eius scilicet mercurii inuocato: ut deduceret se placido itinere in meliorem partem sedis infer: idest apud inferos habendæ: traxit: idest attraxit & imbibit cupido haustu potionem mortiferam quia uenenatam.

OLI. ¶ Subide: deiceps: q̄a dicebat q̄uo rigor prīo pedes occupasset. deīde ad gēua puēisset. postea ad cor ascēdisset ꝟ Oprimēdoꝝ oculoꝝ. claudēdoꝝ oculorū. Ver. Pressi ue oculos & funera laui. cōsuetudo. n. erat ut ꝓpīqores mortuis lūīna clauderēt. ꝟ Tamē aduer. ad id qđ dixit obstupefacti. q. d. si stupefacti erāus nō debeāus flere.

S Ed ut ad massi. Nūc redit ad ꝓpositū. ꝟ Diuerticulū. digressionē. digressio ē ab eo diuerti qđ dicere coeperit. ꝟ Vt ho. ut queadmodū ipsi hospitales bēigne sumerēt pegrinos ita ipsi ab hostibus tuti eē possent. ꝟ Pecunias mu. Opinio antiquoꝝ satis deridēda. Apud īferos. dicebāt tu mihi. x. aureos mutuabis. & ego tibi postea totidē apud īferos reddā. Quia ꝑsuasū habuerūt. Credebāt ad aliā migrari uitā scđm Metēpsychosim. ꝟ Dicerē stul. Dānarē inqt eorū stultitiā: nisi hoc idē sensisset Pythagoras. ꝟ Bracchati. Quamuis ōis Gallia comata uno appellata teste Pli. li. iiii. nat. hi. ī tria populorū genera diuisa ē: uidelicet ī belgicos. aq̄tanos. & celticos: siue lugdunēses; quod idē & Cæsar ī pricipio cōmētarioꝝ suorū affirmat: tamē inueni nōnullos ex nr̄is q dicūt tripli eē Galliā: brachatā: comatā: & togatā eē. Comatā eē q Lōbardia dr̄: & Galli īsubres. Togatā ab alpibus usq; ad mare britanicū tēdere. Brachatā narbonensē ꝓuiciā & oēm regione q̄ adiacet rheno. q̄ multas hēt partes Borgōdiā: lotorigiā: flandriā: coloniā: & terrā ligonēsiū. ꝟ Palliatus: græcus: qa ut supra diximus pallio utebāt græci Pythagoras qdē credebat aīas hoīum mortales eē: sed ex uno corpore ī alia corpora trāsire: nec usꝗ iferos eē. ꝟ Auara & fe. q philosophant ut dicāt aīas eē imortales: & iō pecunias mutuo accipiāt sed nūc optimū illū feneratorē eē dicimus: q egētibus opē ꝑstat: q̄ si q ꝓ uno cētuplū expectet. adeo & hic reuera q̄stū nullū maiorē facere pōt q̄ pecuniā paupibus effundere: cōpensationē illius a deo ꝓmissam expectās. sed apđ ignaros nr̄æ fidei uana fuit opinio. ꝟ Alacris: læta atq; iucūda: & ostēdit utrāq; rōnē: q ī acie gaudio exultabāt: q cū ꝑlio cōmisso piculis se expositos uiderēt lætabāt: Iulius Cæ. li. vi. Druades inqt ꝑsuadēt aīas nō iterire sed ab aliis post mortē trāsire ad alios. ꝟ Gloriose: q; fortiter pugnātes morerētur: ī acie id sibi honorificū & gloriosū fore credebāt: qa nō: ut segnes & ignaui morerent: sed ut fortes & Magnanimos decet. Vergi. Pulchrumq; mori succurrit in armis.

Bra-chatā gallia. palliatus

ac sermone significās quasnā subinde partes corporis sui rigor occuparet; cū iā uisceribus eū: & cordi īminere esset locuta: filiarum manus ad supremum opprimendorū oculorum officium aduocauit: nostros autem: tametsi nouo spectaculo obstupefacti erant sufusos tamen lachrymis dimisit.

¶ De ritu Massiliensium.

S Ed ut ad massiliēsiū ciuitatē: unde in hoc diuerticulū excessi: reuertar: itrar̄ oppidū eoꝝ nullli cū telo licet: ꝑstoq; ē: q id custodie gr̄a acceptū: exituro reddat: ut hospitia sua queadmodū aduenietib⁹ humana sūt: ita ipis quoq; tuta sint.

¶ De more: quē obseruabāt Galli.

H Orū mœnia egresso: uetus ille mos Gallorū occurrit. quos memoria proditū est: pecunias mutuas: q̄ his apud inferos redderent: dare: quia persuasum habuerit: aīas hoīum īmortales esse. dicerem stultos: nisi idem Brachati sensissent: quod Palliatus Pythagoras credidit.

¶ De Gallis.

A Vara: & fœneratoria Gallorum Philosophia. Alacris: & fortis Cimbrorum: & Celtiberorum: qui in acie gaudio exultabant: tanquam gloriose: & feliciter uita excessuri.

ASCĒsius ¶ Ac significās sermōe. i. loquēdo: q̄lnā ptes corpis sui: rigor. i. torpor mortis occuparet: cū eēt locuta: eū. s. rigorē aut si legat eā uidelicet potionē uenenatā un̄ rigor ille oriebat: iminere. i. appropiq̄re iā uisceribꝰ & cordi: aduocauit maus filiaꝝ ad supmū. i. ultimū officiū: uidelicet oculoꝝ opprimēdoꝝ. i. claudēdoꝝ: qa a morietibus dereliquunt patētes: āt ꝓ sed: ipa dimisit nr̄os. i. Pōpeii & meos cæterorūq; Ro. tametsi erāt obstupefacti nouo spectaculo: tamē dimisit supsusos lachrymis. Quo dicto idicat suū & cæteroꝝ Ro. clemētiā. ꝟ Sed ut &c. Redit ad narrationē istitutorū Massiliēsiū: dicēs. Sed ut ego reuertar ad ciuitatē Massiliēsem: unde ego excessi. i. extra uagatus sum: i hoc diuerticulū. i. i narrationē istituti Ceæ īsulæ. Nulli. i. nō ulli: nō licet ulli itrare oppidū eoꝝ. s. Massiliēsiū: cū telo. i. armis iuasiuis de lōge iaculari solitis: & ꝑsto est q reddat exituro. s. pegrino Massiliā egredi uolēti: id. s. telū aceeptum. s. ab intrāte: gratia custodiæ: ut hospitia sua. s. massiliēsiū: queadmodū sunt adeuntibus humana. i. benigna: ita sint tuta quoq;. i. etiā ipsis. s. Masiliensibus. ꝟ Horū mœnia &c. Secūdū locorū situm pulchre transit a Masiliensibus ad Gallicanos mores: dicēs. Vetus ille mos Gallorū occurrit mihi egresso mœnia horum. s. Masiliensiū quos. s. Gallos proditū est memoria dare pecunias mutuas aut mutuo quæ redderentur: his. s. mutuo dantibus: apud inferos: quia habuerint persuasum aias hoium esse imortales: dicerem sup. Gallos stultos (qui reuera in eo facto errabāt: nō q; animas imortales credebant: sed q; talia cōmercia apud inferos putabāt: ut pecūia opus haberē: nisi forte eo aio dabāt: ut ꝓ datis amore dei mercedē reciperēt) nisi bracchati. s. galli: hoc est bracchis induti sensissent: idē qđ Pythagoras palliatus credidit. s. pecuniā mutuo datā: apđ īferos recipi. ꝟ Auara &c. Trāsit ad mores Cimbroꝝ & celtiberoꝝ dicēs: Philosophia galloꝝ sic mutuo dātiū: ē sup. auara & fœneratoria: qa plus recipe sperabāt q̄ dederāt: sed sup. phia cibroꝝ & celtiberoꝝ est alacris & fortis: q. s. cibri & celtiberi exultabāt gaudio i acie. i. qn̄ cū piculo uitæ ꝑliabāt: tāq̄ excessuri uita gl̄iose & fortiter.

THE. ¶ Co. Cea legendum non Co. quoniam sequitur Iulidem intraui. Satis enim constat ex Plinio Iulidem unum esse ex oppidis insulæ Ceæ patriam Simonidis melici. ꝟ Iulide: corrige Iulidem. Iulis enim Ceæ oppidum ab eiusdem nominis fonte dictum Stepha. auctor est.

Hraciæ uero illa Natio merito sibi sapiē/
tiæ laudē uēdicauerit : q̄ Natales hoīum
flebiliter:exeqas: cū hilaritate celebrat si
ne ullis doctorū p̄ceptis: uerū cōditionis nr̄æ habi
tū p̄uidit. Remoueat̃ itaq; naturalis oīum aīalium
dulcedo uitæ: q̄ multa & facere: & pati turpiter co/
git: si ea mortua: aliq̄to eius felicior : ac beatior re/
perietur finis.

lamētabātur in morbo q̄si turpiter: & miserabiliter
perituri.

℄De celtiberis.

Eltiberi etiā nefas esse ducebāt p̄lio super
esse: cū is occidisset: p cuius salute spiritū
deuouerāt: laudāda utrorūq; populo℞ al
p̄stātia: quod & patriæ incolumitatē fortiter tueri:
& fidē amicitiæ constanter p̄standā arbitrabantur.

℄De Thracia.

Hraciæ uero illa Natio merito sibi sapiē/
tiæ laudē uēdicauerit : q̄ Natales hoīum
flebiliter: exeqas: cū hilaritate celebrat si
ne ullis doctorū p̄ceptis: uerū cōditionis nr̄æ habi
tū p̄uidit. Remoueat̃ itaq; naturalis oīum aīalium
dulcedo uitæ: q̄ multa & facere: & pati turpiter co/
git: si ea mortua: aliq̄to eius felicior : ac beatior re/
perietur finis.

℄De moribus & ritu Lycio℞.

Vo circa recte Lycii : cū iis luctus icidit:
muliebrē uestē iduūt: ut deformitate cul/
tus cōmōiti: maturius stultū p̄iicere mœ/
rorem uelint.

℄De Fœminis idicis.

Erum quid ego fortissimos in hoc gene/
re prudentiæ uiros laudem? Respiciātur
Indorum fœminæ: quæ cum more patrio
cōplures eidem nuptæ esse soleāt: mortuo marito:

℄Lamētabāt̃. Cōtra uero si iacuissent i lecto metuebāt mortē: & iō tristabant̃ q̄ ignauiter quodāmō & turpiter OLI
perituri essent. Hoc idē Cice. li. tuscu. q̄stio. ii. ℣ Celtiberi: ēt. Prosequit̃ aliud istitutū eorū fuisse : ut cū milites
ducē suū amisissent mortuo duce: se interfici malebāt: qđ legit̃ i uita Sertorii. ℣ Pro cuius salute spi
ritū deuouerāt: qa i bellū p̄ficiscētes iurabāt i māus ipatoris se p salute illius fortiter pugnaturos.
Hraciæ uero. Aliud istitutū. ℣ Natio: regio thraciæ. ℣ Sapiētiæ: nā re ipsa potius q̄ doctrina & p̄ceptis
phiæ p̄stāt. ℣ Celebrāt: frequētāt. ℣ Quæ na. Duo dicit: & nascētes flære: & moriētes lætitia p̄seq cō/
sueuisse: iō āt nascētes deflebant. Quasi labores:
& hūanæ uitæ picula subeuntes : moriētes uero
hilaritate p̄seq̄bāt̃: q̄si labores illos & picula re
liquētes: illđ āt aduertēdū ē: natalē & p se p[l]enū
eē: ut hoc loco: & apud Ver. Meus ē natalis iola.
& adiectionē recipe: ut apud Terē. Porro āt alio
ubi erit puero natalis dies: & apud Iu. Natali cor Nata/
uine die mihi dulcior hæc lux. Hoc aūt istitutū lis
thracū iō magis admiratiōe p̄sequēdū ē: qa apđ
cæteras gētes & p̄serti apud Ro. i oīb9 sacrificiis
castitas seruabat̃: nisi eū dies natalis celebraret̃:
i quo libēter uoluptatibus opam dabāt So. i. c. de
thracia. Apud plurios inqt luctuosa st̃ puerpia:
deniq; recētē natū fletu parēs excipit: cōtra uer/
sū læta st̃ funera: adeo ut exēptos gaudiis prose/
quāt̃. ℣ Sine. ul. do. p̄. nō q̄ phi p̄cipiāt : sed q̄ hoc
ex rōe hūanæ uitæ collegerit qa & ort9 uitæ hūa
næ picula subit & laboris: mors āt finis ē. ℣ Sine
ul. do. p̄. eo magis gaudēdū qđ ipi potius a natu/
ra habuere q̄ ex ullius doctrinæ p̄ceptiōe. ℣ Ha/
bitū. i. p̄uidit naturā humanā. q̄ miserrima & fra
gilis ē. ℣ Remoueat̃ na. ui. dul. Nisi nos iqt nimia
uitæ cupiditas tenuerit: itelligimus uitæ itroitū
miserabiliorē fore q̄ exitū. nā uitæ cupiditas co/
git plerūq; nos multa turpiter facer̃ aut turpiter
pati. ℣ Vitæ du. iō dixit: qa oē aīal rōale & irratio Vita
nale uiuer̃ appetit. ℣ Deformitate cul. Siquē ui℞ erūno
uideas: muliebri ueste idutū: deforme spectacu sa
lū uidebis. ℣ Lyciæ. Lycia p̄uīcia ē i minori asia
ab oriēte iuxta pāphyliā: ab occidēte Cariam. uel
ut Sol. tradit Ciliciæ cōfinis. i ea ciuitas ē noīe pa
tara: i q̄ Apollinis oraculū erat cæteris claritate
p̄stātius un̄ Vir. Lycias sortes appellat Apollinis
oracula: q i lycia respōsa dabat. In lycia ē mōs il
le chimera notabilis & ubiq; celeber: de cuius uertice ignis exalat: sicut & i Sicilia ætna: i Cāpania mōs uesæuus
ignē euomit. ℣ Ve℞ qđ ego. Sed qđ de fortitudie mulie℞ dicā? ℣ In hoc. ge. qđ paruifaciāt uitā. Soli. de idia apđ
eos uero qbus ad uiuēdi rōnē exactior cura ē ēt multæ uxores i eiusdē uiri coeūt matrimōiū: & cū maritus de
cesserit aliquādo apud grauissimos iudices suā q̄q; demeritis agūt cām: & q̄ officio q̄si cæteris p̄stātior sniam ui
cerit iudicātiū hoc palmæ refert p̄miū ut arbitrio suo cōscēdat rogū cōiugis & sup̄mis semetipsam det eius ise
riis: cæteræ cū nota uiuūt. Cice. li. tusc. q̄st. q̄stiōe. v. Mulieres inqt in idia: cū ea℞ cuiusuis mortuus uir fuerit in
certamen incidit. indeq; ueniunt quam plurimum dilexerit uir (plures enim singulis solēt esse nuptæ) quæ ui/
ctrix est ea læta prosequētibus cunctis una cum uiro in rogū imponitur: aliæ uictæ mœstæ discedunt.
℄Et lamētabāt̃ i morbo. i. qn̄ afficiebant̃ morbo q̄si p̄ituri turpiter & miserabiliter. Celtiberi ducebāt. i. existi/ ASCē/
mabāt ēt nephas eē supesse p̄lio quum is occidisset: u3 priceps eo℞ p cuius salute ipi deuouerāt. i. morti addi/ sius
xerāt spiritū. i. uitā suā. Præstātia ai utrorūq; populorū ē laudāda: q̄. i. qa: &. i. simul: tueri. i. tuebant̃ fortiter ico
lumitatē patriæ: & arbitrabant̃ fidē. i. fidelitatē p̄stādā amicitiæ. ℣ Thraciæ. Proseq̄t̃ mores thracū dicēs. Vero
p sed: illa natio thraciæ: uēdicauerit sibi merito laudes sapientiæ q̄. s. natio celebrat natales hoīum flebiliter: &.
exeqas hoīum cū hilaritate: sine ullis p̄ceptis docto℞. i. docētiū phorū. Verū. i. sed: ipa p̄uidit hitū nr̄æ cōditio
nis. i. status uitæ: nā nascētes huius mūdi miserias igredimur moriētes si bōi sumus ad uitā beatā trāsimus. Igit̃
qa hæc sapiēter fecerunt thraces: naturalis dulcedo uitæ oium aīaliū remoueat̃. s. ab ais nr̄is: q̄. s. dulcedo uitæ
cogit & facere & pati multa turpiter. si. ea. s. dulcedine uitæ mortua: finis eius repiet̃ felicior ac beatior aliquāto.
℣ Quocirca. Apte: qa a cōsimili argumēto trāsit ad mores lycio℞ dicēs. Quocirca. i. q̄pp lycii. s. pp̄li: recte sup.
s. etiūt aut faciūt: qa cū luctus icidit iis: ipi iduūt uestē muliebrē: ut ipi cōmoti deformitate cultus. i. uestitus: ue
lit p̄iicere maturius. i. celerius mœrorē stultū: qa p re irrecuperabili assumptū. ℣ Verū qđ ergo. Infert exēplū
idica℞ fœmina℞ cū earūdē laude dicēs. Ve℞ qđ. i. ad qđ ego laudē fortissimos uiros i hoc gn̄e prudētiæ? q̄. s.
paruifaciūt hāc uitā. q. d. frustra: cū fragilior sexus i ea re plus laudis mereat̃. Nā respiciant̃ fœminæ indo℞ q̄
cū soleant esse cōplures nuptæ eidē. s. uiro: more patrio; ueniūt marito mortuo. i. postq̄ maritus est mortuus.

OLI. ℭ In certamen iudiciumq;. Quia primo certāt īter se: & ex certamine deide sequit̄ iudicium. ℙ Tanquā felicissima instar felicitatis. ℙ Superatæ. sicut illa læta moritur ita cæteræ tristes in uita pmanēt q̄ superatæ sunt.

Protrahe in mediū. Cōparat hanc mulieꝝ fortitudinē his oibus exēplis quæ supra posuerat. ℙ Cymbricā audaciā. qui fortiter in bello moriunt̄. ℙ Celtibericā fidē. qui se morti pro salute iperatoris sui destinant. ℙ Thraciæ sapiētiā. qui natales suorū lugent: in morte uero gaudēt. Lyciorum qui muliebrē uestem accipiunt cum sibi lugendum fuerit. ℙ Indico tamē rogo. indicarum mulierū: hoc est ex india: Tamē q̄uis hæc oia laudanda sint. ℙ Dedecus. flagitiū. ℙ Sycæ. urbis punicæ. ℙ Corporis iniuria uidelicet stupro. nulla. n. maior corporis iniuria eē potest q̄ se ipudicas facere. Hoc ēt refert Herodotus: mulieres antequā ad nubilē ætatē puenissent ad hoc tēplum uenire cōsueuisse: & corpus suū in publicū exponentes eoq; dotē sibi cōparare solitas fuisse. ℙ Honesta cōiugia: qa cōstat post cōiugium illas oium castissimas mulieres fuisse. ℙ In persarum. hoc quoq; tradit Herodo. inter cætera: ut cū primū pueri cœpissent loqui eos ueritatem dicere assuescerēt. si uero aliqd minus uerū dixissent: acriter puniebāt: deinde hoc quoq; īstituerāt: ut non prius filios uiderēt q̄ ad septē annos pueīssent: ne tenellæ ætatis caritate corriperent̄: ut si mortui eēnt mius dolerēt eoꝝ iterritū. nā usq; ad. vii. annū solet ætas illa in nimio discrimine uitæ uersari pp uermes.

in certamē: iudiciumq; ueniunt: quam ex iis maxime dilexerit. uictrix gaudio exultās: deductaq; a necessariis lætum pferens uultum: coniugis se flāmis superiacit: & cum eo tanquā felicissima: crematur. superatæ cū tristitia: & mœrore in uita remanent.

Protrahe i mediū cibricā audaciā. Adiice Celtibericā fidē. Iūge aiosam Thraciæ sapiētiā: Annecte Lycioꝝ in luctibus abiiciēdis callide q̄sitā rationē. Indico tamē rogo nil eoꝝ pferes. quē uxoris pietas: in modum genialis tori propinquæ mortis secura conscendit.

ℭ De punicis fœminis & fano ueneris.

Cui gloriæ: punicaꝝ fœminaꝝ: ut ex cōparatiōe turpius appareat ddecus: subnectā. Siccæ. n. fanū ueneris est: i qd se matronæ cōferebāt. atq; ide pcedētes: q̄stū dotis: corporis iniuria cōtrahebāt. honesta nimiꝝ tā ihonesto uiculo cōiugia iūcturæ.

ℭ De īstituto pbabili psaꝝ.

Nam Persaꝝ admodū pbabile īstitutum fuit: qd liberos suos nō prius aspiciebāt: q̄ septimū iplessent annū quo paruuloꝝ amissionē æqore aio sustinerēt.

ℭ De Numidis.

Ne Numide qdē reges uituperādi: q more gētis suæ nulli mortalium osculum ferebant. Quicquid enim in excelso fastigio positum est. humili: & trita consuetudine: quo sit uenerabilius: uacuum esse conuenit.

Veritatis studiū

Ne numidæ qdē. Dicit reges numidas hoc seruasse: ut nemini osculū darēt nā q ingt i summo dignitatis gradu cōstituti sunt nō debēt se nimiū familiares hoibus reddere. ℙ Fastigio. summo gradu ℙ Venerabilius. nam quicquid rarum est: id etiam preciosum: quæ uero sunt nimium cōsueta: ea solent uiliora quoq; haberi.

Ascensius

ℭ In certamē. i. cōtētionē: & iudiciū. s. grauissimorū uiroꝝ: q̄. s. uxorē ex eis. s. cōpluribus maritus dilexerit maxie: uictrix. i. iudicata maxie dilecta fuisse: exultās. i. tripudians gaudio: & deducta a necessariis. i. pximis pētibus pferēs. i. āte se ferēs & ōndēs lætū uultū: supiacit se flāmis. i. in rogū seu ignē ardētē: cōiugis. i. quo cadauer mariti cōburit̄ & cremat̄ cū eo taq̄ sup. eēt felicissima: supatæ. i. mius dilectæ iudicatæ remanēt i uita cū tristitia & mœrore. ℙ Protrahe &c. loquēs de excellētia hmōi facti itēpatiōe ad alioꝝ facta dicit. ptrahe i mediū: qa res collatæ cōpari possūt dū sit cōspiciūt̄ audaciā cibricā. i. cibroꝝ exultantiū dū i plio cadūt: adiice fidē i ducē & pricipē: celtibericā. i. celtiberorū ppl̄oꝝ ex celtis & hiberis cōstātiū: q duce cadēte supstites eē recusāt: iūge aiosā sapiētiā thraciæ. i. thracū: exeqas gaudio celebrātiū & natales luctu: ānecte rōnē lycioꝝ q̄sitā. i. iuētā callide i abiiciēdis luctibus: quia turpe ē i ueste muliebri diu cōspici: tn̄ tu nihil eorū pferes. i. plus laudādū iudicabis rogo. i. igni icēso: idico. i. idicorū maritorū: quē. s. rogū pietas uxoris. i. uxor pia i maritū: secura. i. seorsū a cura mortis ppiq: cōscēdit. s. læto uultu & appatu i modū thori gēialis. i. quo gnatiōi plīs a cōiugib9 opa dari solet. ℙ Cui glīæ. Affert turpe istitutū pūicaꝝ mulieꝝ nō sine odii i pūicū nomē suspiciōe: nā & cypriæ idē factitasse legūt̄. Ordo ē. Cui glīæ. s. idicarū mulierū ego annectā: dedecus. i. dedecēs & turpe flagitiū fœmiarū punicaꝝ: ut ipsū dedecus appeat turpius ex cōparatiōe (qa si mediū cōpatū uni externorū hēt rōnē alterius: unū extremū cōpatū ad alteꝝ egregie elucebit) Enī p qa: fanū. i. tēplū ueneris ē siccæ. i. i ea urbe aphricæ: i qd. s. phanū matrōæ. i. q matresfamilias aut erāt aut eē uolebāt: cōferebāt se: atq; pcedētes ide. s. i publicū: cōtrahebāt. i. accumlabāt q̄stū. i. lucꝝ. i. acq̄sitionē dotis iniuria. i. stupro corpis: qa uitiū ueneris i corpus peccat: nimirū. i. certe (& ē irōia: cū tn̄ constet castissimas deide uixisse) iūcturæ. i. initurae cū maritis: cōiugia hōesta tā ihonesto uiculo. s. dotis ex q̄stu meretricio. ℙ Nā psarū &c. Ne exteras natiōes uitupio pseq cōstituisse puteť: dicit eas qdē dāno: sed nō oēs natiōes. Nā īstitutū psarū fuit pbabile admodū. i. ualde: q nō prius aspiciebāt liberos suos q̄. s. liberi: iplessēt septimū annū. s. ætatis suæ: quo. i. iō ut. sustinerēt. i. pferrēt amissionē puulorū: utpote nō uisorū: aio æqore. i. placatiore & mius dolorē excedēti. ℙ Ne Nūidæ qdē. Laudat grauitatē regū nūidaꝝ utēs ea forma dicēdi q̄ uti solemus: dū aliqd alicui attribuimus: cui minime cōuēire uideat̄: idq; cui attribuimus īter ne & qdē pōimus: ut hoc loco author noster dicēs. Ne qdē. i. nō ēt reges nūidæ quū sint maxie barbari & pfidi: sunt uitupādi supple i īstituto qd dicet. q. s.

reges nulli mortaliū.i.hominū: ferebāt osculū.Enim .p quia: cōuenit.i. cōueniēs est: quicqd positū est in excelso fastigio.i. culmine honoris & dignitatis: esse uacuum consuetudine humili.i.demissa: & abiecta & trita.i.uulgata inter plebeios: quo.i. ad hoc ut sit uenerabilius: quia nimia familiaritas contemptum parit.

¶ Sycæ.ciuitas e regione Byzantii quam Strabo singulariter appellat Sycen. Est & eiusdem nominis altera Alexandriæ proxima a Sycco Titane: quem a tergo dum premerent hostes ad se fugiētem terra Mater in sinum recepit: eiusq; loco remisit arborem fici.

¶ De Disciplina Militari. Caput. II.

Venio nūc ad pcipuū decus: & ad stabilimētū Ro.ipenii: salutari pseuerātia ad hoc tpus sincerū: & icolūæ seruatū militaris disciplīæ tēacissimū uicūlū: i cuius sinu: ac tutela: serēus: tranqlusq; beatæ pacis status aqescit.

¶ De Scipiōe.

Publius Cornelius Scipio cui deleta carthago auitum cognomen dedit. Consul. in hispaniam missus: ut insolentissimos mutatum multum gaudii solet afferre. Cice. Eo animo gerenda sunt bella: ut sine iniuria in pace uiuatur.

Venio nunc ad præcipuū decus & stabilimentū Ro.imperii. Expedito institutū tractatu ad aliū transgredit ubi de disciplina militari continet. Stabilimētū: qa re militari Po.Ro. nō mō tātū cōparauit ipenū: sed partū quoq; seruauit. Salutari pseuerātia. assiduitate qdā salutari: q Romāo fuit salubris impio. Nunq.n. Romani a disciplina rei militaris declinauerūt. Sincerū: iuiolatū. Tenacissimū uiculū: qa nullo mō pmiserunt disciplinā militarē solui. Serenus tranqllusq; sine pturbatione bellorū externorū. Tranqllus: sine dissensione ciuiū: alibi pacē sereno tpi: bellū nubilo comparat: ut uidelicet ex nubilo cælum serenum hilari aspectu sentitur: sic bellum pace in

Publius Cornelius Scipio. Primū exēplū seruatæ disciplinæ. Scipio. Aphricanus iferior cū successisset prioribus ducibus q oppugnauerant Numātiā & aphricā: & pcipue Micino: qa Numātinis cum exercitu obsessus ad turpē deditionē uenire coactus ē: exercitū q licētiori disciplina a pristinis moribus lapsus fuerat antē oia icorruptū eē curauit & expurgauit. quo facto milites Romāi pristinum uigorē & cōsuetā uirtutē recepē. ita ut facile supiorū ducū errata emēdauerit. & sibi nomē auitū & laudē cōparauerit. Origo & cā belli numātini teste Floro fuit: q Egidēses socios & cū sanguineos Ro.māibus elapsos excepērat Numātini: q .p illis quoq; depcati nihil obtinuerūt: & cū ab oi bellorū cōtagione se subtrahere uellēt: pacē a Ro.petierūt: q in legitimi fœderis pciū & cōditionē iussi sunt arma deponere: qd Barbari ægrius acceperūt q si māus abscinderent. Itaq; repudiatis cōditiōibus bellū īductū ē: aduersus quos missi sunt primo. Q. Pompeius q ob ifirmitatē: ut uult Liuius li.liiii. pacē cū illis fecit: & numātini fœdus maluerūt cū illū debellaf possent. deinde. M. Pōpilius q fusus fugatusq; fuit a Numātinis: cū qbus pacē factā senatus irritā cēsuerat: postea missus est Hostilius Micinus: qui cōtēptis auspiciis atq; pdigiis: ut uidimus in ca.de pdigiis: uictus a numātinis & castris exutus: cū spes nulla seruādi exercitus eēt: pacē cū his fecit ignominiosam. quā ratā senatus eē uetuit: dedecusq; talis flagitii deditione mācini expiauit. nā i ea pugna trigīta milia Ro.a qttuor milibus numātinorū uicta fuerāt. postremo opus fuit eo īperatore q carthaginē euerteret. missus igit est Scipio aphricāus qui primū ut diximus corruptū licētia luxuriaq; exercitū: ad generosissimā militiæ disciplinā reuocauit. oia.n. delitiarū istrumēta recidit. Duo milia scortorū e castris eiecit: militē quottidie in opē habuit: & triginta dierū frumētū ac septenos uallos ferre cogebat ægre pp onus īcedēti dicebat. cū gladio tete uallare scieris. uallū ferre desinito. alii nimiū parū habiliter scutū ferēti eū scutū amplius iusto ferre iussit: neq; id se rephēdere: quoniā melius scuto q Gladio uteref quē militē extra ordinē dephēdit: si Ro.eēt uiribus: si extraneus uirgis cecidit. iumēta qdē oia ne exoneraret milites uēdidit. Acrius igit i castris q i cāpo cū milite suo q cū numātinis ilii pliādū fuit qppe assiduis & iniustis & seruilibus maxime opibus attriti: ferre plenius uallū. q arma nesciret luto inqnari. qui sanguinē nollent iubebantur: calones: sarcinæ: nisi ad usum necessariæ amputabanf: tanti esse exercitū quāti imperatorē uere pditū est: & sic redacto in disciplinā milite: cōmissa acies: qd nemo uisurum se nūquā sperauerat factū est: ut fugiētes numantinos uideret de quorū: debellatiōe alio loco dicemus. nam hoc qtū ad disciplinā militarē ptinet diximus. de qua Frontinus li.iiii. cap.i. Scipio inqt ad numantiam corruptum superiorū ducū secordia exercitū correxit. dimisso ingenti lixarum numero: redactis ad munus quottidiana exercitatiōe militibus: qbus cū frequens iniungeret iter portare compluriū dierū cibaria sperabat: ita ut frigora & imbres pati: uada fluminū pedibus traiicere assuescerent milites: exprobrāte impatorē timiditatē & ignauiā: & frāgēte delicatoris usus ac parū necessaria & expeditioni uasa quod maxime notabiliter accidit. S. neuio tribuno.pleb. cui dixisse traditur Scipio. mihi paulisper tibi & reipublice semper necessarius nequaquam eris.

Venio nūc. Cū pfatiōe more suo transit ad disciplinā militarem: q species institutorū esse uidetur: unde deceter post istituta tractat: eā aūt cōmēdās ait. Ego uenio.i. trāseo nūc ad pcipuū decus & ad stabilimentū Romani imperii seruatū sincerū & .p.i. incolume salutari pseuerantia sup. usq; ad hoc.i. nostrū tps (loquif aūt de suo tpe author: nā nūc penitus perit) utpote ad uinculū tenacissimū disciplinæ militaris: in cuius.s. disciplinæ sinu ac tutela.i. protectione: status pacis beatæ: idest omnium bonorū abūdātis: acqescit serenus.i. purus a uitio: & tranquillus a motu externo. Nam durante exercitio militari nemo pacē disturbare ausus est. Publius &c. Primū exemplū affert de Publio Cornelio Scipione dicēs. Publius Cor. Scipio.s.aphricanus minor: cui Carthago dolata.i. assignata a senatu ut eā expugnet dedit cognomen auitū: quia inde aphricanus dictus est: ut auus eius.s. aphricanus maior dictus fuerat: consul.i. cum esset consul. missus in hispaniam ut contunderet: id est contereret & deprimeret: insolentissimos spiritus: idest animos.

OLL

Numātinum bellū

ASCēsius

OLI. ¶Superiorum ducum culpa. Q. u. Pompei. M. Pōpilii & mancini: quorum unus. ſ. Pompeius re infecta ut dixi mus diſceſſit. Alter fuſus fugatuſq; fuit a numantinis. tertius iniuſſu ſenatus turpe fœdus cū hoſtibus fecit qđ ſenatus ratum non habuit itaq; Scipio miſſus ad accipiendum exercitum cum omni genere hoium inutiliū ex purgauit: & ſub eo milites Ro. audaciam cum priſtina uirtute recuperarunt. Scipio uero nomen auitum conſecutus eſt: ut Aphricanus diceretur: nam celtiberos: uaceos: cantabres: & alios populos in Hiſpania uicit & ſubacta aphrica carthaginem deleuit: numantiam ferro fameq; conſumpſit. ¶ Summouerentur: remouerentur: in hoc exercitu ſexaginta milia militū fuerunt. ¶ Inſtitorum: inſtitores dicuntur qui iumēta quibus uenalia uehuntur: agūt: erant enim negociatores qui res eſculenta: a loco ad locum trahebant. dicti ſunt inſtitores: eo ꝙ inſtant iumētis: quæ mercibus ſuis onerata impellunt ad locum ubi merces emere ſeu uendere cōſueuerunt. ¶ Lixarum: lixe dicūtur mercenarii qui exercitus in expiditione ſequuntur. proprie autem dicuntur miniſtri militum: qui aquam militibus afferūt. nam antiqui lixam aq̄ dixerunt: unde elixū aqua coctū & elixare aq̄ mollire. ¶ Scortorum: ſcorta dicuntur meretrices a ſcorteis quas pelliculas appellabant antiqui quibus incubare ſolebāt. & qa meretrices non aliter uiris ſubiiciuntur ac pelliculæ: ꝑpterea ſcorta appellarer. ¶ Turpi & er. ſē. Sentina ꝑprie eſt aqua fœditiſſima in fundo Nauis quæ uomitum nautis prouocat. unde Sētina dicta ē a ſentiēdo: eo ꝙ malo ſentiatur odore: per tranſlationem exercitus purgamenta Sentinam appellat. ¶ Deformi fœ. ictu. quia turpe fœdus. ictum fuerat inter Mancinum & numantinos qđ Populum Romanū iprobauit ꝙ eius in iuſſu factum fuiſſet. ¶ Acrem: fortem: animoſum: quia cum ad extremam neceſſitatem numantini redacti eſſent: ne in Romanorum poteſtatem uenirent: cumulum ipſi in foro rerum omnium ſuarum erexerunt: & uxores ac liberos primo deinde ſubero igni iniecerunt. Conſtat numantinos fortiſſimos fuiſſe uiros. Strabo libro tertio. Numantia inquit nobiliſſima ciuitas eſt quæ bello celtiberico quod aduerſus Po. Roma. geſtū eſt uirtutē ꝑpriā oſtentauit qđ uiceſimū ꝑdurauit annū. cōplures. n. exercitus cū imperatoribus ad iternitionē detracti. nouiſſime aūt numantini obſidiōe cīcti diuturna patiētia tollerarūt. ¶ Indiciū: Deditio Mācini indicauit qđ eēt negligere diſciplinā militarē. triumphus Scipionis præmium extitit ei qui militarem diſciplinam iam prolabentem ſuſtinuit & in priſtinum ſtatum redegit. ¶ Mancini: Cum ille fœdus cum numantinis turpe & ignominioſum percuſſiſſet: quia id Pop. Roma. non probauerat: ipſe auctor hoſtibus deditus eſt: ut omni religione populus ſolueretur.

Sorta

Numantinæ urbis ſpiritus. ſuperiorū ducū culpa nutritos cōtūderet. eodē tēporis momēto: quo caſtra intrauit: edixit: ut oia ex his: quæ uoluptatis cauſa cōparata erāt: auferētur: ac ſumouerentur. Nam Conſtat tū maximū inde Inſtitorū: & Lixarū numerū: cū duobus milibus ſcortorum abiiſſe. Hac turpi: atq; erubeſcēda ſētia uacuefactus exercitus nr̄: q paulo ante: metu mortis: deformi ſe fœderis ictu maculauerat: erecta Virtute: recreataq;: acrem illā: & animoſā Numantiā incēdiis exuſtam ruiniſq; ꝑſtratam: ſolo æquauit. Itaq; neglectæ diſciplinæ militaris īdiciū: Mācini miſerabilis deditio: ſeruatæ merces: ſpecioſiſſim⁹ Scipiōis triūph⁹ extitit.

¶ De Metello.

Eius sectā Metel. ſecutus: cū exercitū ī Aphrica: iugurtio bello: nimia Spu. Albini īdulgētia coruptū cōſ. accepiſſet oib⁹ ipſi neruis: ad reuocādā priſtinæ diſciplinā militiæ cō-

Q. Metellus ſecta

Eius ſectam Metel. Frontinus li. iiii. cap. i. Q. Metellus bello iugurtino ſimiliter lapſam diſciplinam pari ſeueritate reſtituit: cū inſup ꝓhibuiſſet alia carne q̄ aſſa elixa ue milites uti. ¶ Sectam. eſt trāſlatio ſumpta a philoſophis: nā q Socratis aut Ariſt. opinionē ſequunť ſectā ſeq dicunť a ſectādo dicta eo ꝙ ī diuerſas opiniones ſecarenť: hoc ē diuiderenť: quis ſi diligētius cōſideremus ea q̄ ipſi ſumebāt oino tamē ad uirtutē ſpectare iueniemus. ¶ Iugurtino bello: bello qđ geſtū fuit cōtra Iugurtā: ſolēt. n. bella a deuictis hoſtibus denominari. ¶ Spu. Al. Sp. albi. primus fuit qui conſul & imperator miſſus a ſenatu contra iugurtam: molliter nimis ac licenter exercitum habuerat: ut apud Sallu. uidere licet. ¶ Neruis: nam nerui corporis uires ſunt eodem modo neruos imperii uires & potentiam appellat.

ACSēſius

¶ Numātiæ urbis. i. numātinorū ciuiū nutritos culpa ducū. ſ. romanorū: ſupiorū. i. ante ſcipionē in hiſpaniam miſſorū: edixit. i. publice mādauit eodē momēto tp̄is quo intrauit caſtra. ſ. romana: ut oia q̄ cōpata erāt cā uoluptatis auferrenť ac ſūmouerenť ex his. ſ. caſtris. Nā conſtat maximū numerū iſtitoꝝ. i. negociatorū: & lixarū. i. miniſtrorū militibus ī iis q̄ ipſi facere deberēt famulātiū: cū duobus millibus ſcortorū. i. turpi coitui ſeſe exponētiū: ut ueꝝo ſimile ē utriuſq; ſexus: abiiſſe tū. i. tunc poſt edictū inde. i. ex caſtris Romanis. Exercitus noſter. i. Romanus uacuefactus. i. euacuatus hac turpi atq; erubeſcenda ſentina. i. ſordiū hoc eſt ſordiſſimoꝝ hominū colluuie: qui maculauerat ſe pauloante deformi ictu fœderis. i. percuſſi iter Mācinū & Numātinos: metu mortis: uirtute. ſ. priſtina erecta & recreata. i. poſtq̄ ipſe exercitus recepit uirtutē priſtinā p diſciplinā militarē æq̄uit ſolo: illā acrē & aioſam Numātiā. ſ. prius: exuſtā icēdiis & ꝑſtratā ruinis Itaq;. i. & ita: deditio miſerabilis Mancini: q qa fœdus nō approbabať a ſenatu hoſtibus deditus ē: fuit īdiciū. i. ſignū militaris diſciplinæ neglectæ. i. ꝙ eā neglexerat: & triūphus ſpecioſiſſimus ſcipionis de numātinis fuit merces. i. ꝑmiū: ſeruatæ. ſ. diſciplinæ militaris. ¶ Eius ſectam &c. Affert exemplum obſeruationis diſciplinæ militaris a Metello Numidico dicēs. Metellus. ſ. Numidicus ſecutus ſectā. i. doctrinā in re militari: eius. ſ. Scipionis Numantini: cum ipſe cōſul accepiſſet exercitum: ſcilicet Romanum in aphrica bello iugurthino: ideſt quod contra Iugurtham gerebatur: corruptam nimia indulgentia: ideſt laxitate in obſequendo militum uoluptati: conixus eſt omnibus.

Nec ſingulas partes.nec inq̃t ſenſim milites corrigere cœpit:ſed eodẽ momẽto tpis uniuerſũ exercitũ purga uit. Singulas ptes:ut ſenſim milites ad rectã diſciplinã redigeret. Cibũq; co.nolebãt ut cibaria & eſculẽta ꝓ pōerenť uẽalia:ne milites cibo pparato ueſcẽtes molliores redderẽť. Neminẽ mi.ſ.gregariorũ. nã cẽturiões decuriões & tribũi militũ ſuos hẽbat milites:& gregarii dicebanť q nulli pſunt ordini:ſed de grege ſť. Mini ſterio.nec ſeruos hẽbãt q ſibi miniſtrarẽt. Iumẽtorũq;.q̃ Sarcinas ſuas ueherẽt. Alimẽta.cibaria qbus in dies ueſcerenť. Subide.deide.ut ĩpo itineř milites exercerenť. Eadẽ.tãq̃ iugurta.Cũ caſtra frequẽter moueret ſp ea uallo ſoſſaq; circũdabat tanquã hoſtis iſtaret.

nixus ẽ nec ſingulas ptes appħẽdit:ſed totã cõtĩuo ĩ ſtatũ ſuũ redegit.Protius nãq; Lixas e caſtris ſum mouit:cibũq; coctũ uenalẽ ꝓpõi uetuit : ĩ agmine neminẽ militũ miniſterio:ſeruoꝝ:iumentorũq;:ut arma ſua:& alimẽta ipſi ferrẽt:uti paſſus ẽ. Caſtro rũ ſubĩde locũ mutauit:eadẽ: tanq̃ Iugurtha ſemp adeſſet: uallo: foſſaq; aptiſſime cinxit. Quid ergo reſtituta cõtinentia: qd repetita ĩduſtria profecit? Crebras ſcilicet uictorias: & multa trophæa pepe rit ex eo hoſte:cuius tergũ: ſub ambitioſo ĩpatore: Ro.militi uidere nõ cõtigerat.Bene ẽt illi diſcipliæ militari aſſuerũt:q neceſſitudinũ ꝑruptis uinculis: ultionẽ:uĩdictãq; læſæ:cũ ignominia domuũ ſuarũ exigere nõ dubitauerũt.Nã.P.Rutilius Conſul.eo bello:quod in Sicilia cũ fugitiuis geſſit.Q.Fabiũ generũ ſuũ:quia negligentia: Taurominitanã arcẽ amiſerat:prouincia iuſſit decedere.

Quid er.nũc ꝓbat qđ Metel.fecit. Multa tro phea. Trophæũ dř honor q hoſtibus uerſis ĩ fu gã cõpať dictũ.ατρεπη.i.cõuerſiõe.greci cõſuetu dinẽ ĩduxerũt ut uictori tropheũ ſtatuereť. erat ãt colũna marmorea ubi lřæ ĩſculpebãť:qb9 ui ctos hoſtes terga đdiſſe ſignificabiť.Mlta trofea Dux q hoſtẽ ĩ fugã cõuerterat tropheũ merebať q uero ultra certũ nũeꝝ hoſtiũ occiderat : ita ut plenã uictoriã cõſeq̃reť triũphũ mereri dicebať Sãe nõnũq̃ & arbor ĩ q̃ hoſtiũ ſpolia affigebãť & id ædificiũ ĩ quo res geſtæ ĩſcribebãť trophea il li9 dicta ſť:ut marii cibra.Ser.ſup.x.æne.refertq; Sa.ĩ hiſto.de Põ.deuictis hiſpãis trophea ĩ pyre neis iugis cõſtituit:ex quo moř ĩ urbib9 fingũť ĩ arcub9 ex ædificatis. Ver.dicit æneã de Mezẽtio tropheũ cõſtituiſſe cũ ait ĩ.xi.deciſis ũdiq; armis Cõſtituit tumulo fulgẽtiaq; ĩduit arma Mezenti ducis exuuias tibi magne tropheu dedit æneæ tropheũ.Ver.nõdũ plenã uictoriã cõſecuto:q oc ciſo Mezẽ.fugauerat exercitũ. Ambitioſo.i.Sp. albio:q uз q̃reret ſe tm̃mõ militibus gratũ faceř ut cupiditati & libidini militũ obſeq̃reť. Videre nõ cõtigerat.ãteq̃ Metel.ꝓeẽt exercitui. Bñ ẽt il li.laudat illos q milites ſuos ad diſciplinã mili. reuocarũt. Aſſuerũt.pñtes:hoc ẽ ꝓpitii fuerũt & fauerũt. Præruptis uic.dẽptis ꝗ obliti ſint illos ſibi neceſ ſitudine cõiunctos eẽ. Læſæ.ſ.diſciplinæ militaris. P.Rutilius cõſul eo bello qđ cũ fugitiuis.i. ſeruis quorũ dux & auct.fuit Eunus.nã dũ is cũ cæteris ſeruis ĩergaſtulis teneret:& habitu corporis & uiribus pſtãs ſub ſi mulatiõe ſyrræ deæ eos ad libertatẽ cõparãdã adortãs ĩ unũ cõtraxit ad numeꝝ.lx.mil.Hoc ãt ut nũine quodã inſtinctus facere uidereť;nucẽ enucleatã ſulphure ſtipatã & igne in os ſumebat.& ĩter uerba q̃ſi flãmã amittere uidebať;Multi impatores Ro.cõtra hos miſſi cũ exercitibus deleti ſunt. Tãdẽ.M.Perpẽa eos apud ætnã longa obſidione pſſos fame cõfecit. Taurominitanã arcẽ. Taurominio mons eſt Siciliæ & ſupra illum ciuitas q̃ Roa norum Coloniã eẽ dixit Ptolemæus. At Strabo urbem non montẽ eſſe oſtendit li.vii.in deſcriptione Siciliæ cũ dicit. Vrbes uero extãt ad latus Euripũ efficiens primũ Meſana:deinde Taurominiũ.& Cathana : & ſyracuſæ &c.Coloniã autẽ Romanã fuiſſe alio loco oſtendit eodem li.ubi dicit:Ciuitas aũt frequẽtiores habet accolas q̃ Cathana.nã & habitatores admiſit Romãos plurimos:pautiores ãt q̃ utraq; hẽt Taurominiũ.fuiſſe uero occu Tauro pată a fugitiuis alibi oſtẽdit his uerbis.Eunus cũ fugitiuis obſidiõe præſſus:illam.ſ.ætnã de qua loquitur præ miniũ cipuis affecit cladibus;uixq; tandẽ a Romanis euulſi ſunt:eadẽ mala ppeſſi Cathanẽſes & taurominitani aliiq; cõplures;& reliq̃.iuxta taurominiũ optimi piſces muli capiebanť tpe romanorũ:unde Iuuena.Mullus erit do mino:quẽ miſit corſica uel quẽ Taurominitanæ rupes.nã a Taurominio Taurominitanus deduciť.unde Luc. Taurominitanam uincunt feruore Charybdim.ſicut a gadibus gaditanus.a drepano drepanitanus.

Neruis.i. totis uiribus ĩperii.i.poteſtatis q̃ ĩpe ĩperator fungebať ad reuocãdã.i.reſtituẽdã diſciplinã militiæ ASCẽ priſtinæ.i.quã exercitus prius habuerat.Nec appræhendit partes ſup. diſciplinæ militaris ſingulas.i.unãquãq; ſius ſeorſum ſed redegit continuo totã in ſtatum ſuũ.Nãq; ipſe ſummouit protinus.i.porro tenus aut ſtatim lixas.i. miniſtros militum mercede cõductos ad aquã ferendam & cætera onera obeunda.& uetuit cibũ coctum pro poni uenalem:ut:ſcilicet coquendi labore exercerentur:Et neminem.i.non aliquẽ:non eſt paſſus aliquẽ militũ uti in agmine.i.dum ageretur ſeu incederet & caſtra mutaret exercitus miniſterio ſeruorum & iumentorũ.ut.ſ. milites ferrẽt ipſi.i.in propriis humeris:arma ſua & alimenta ſua.Et ipſe mutabit ſubinde.i.per iter ualla tpis: locũ caſtroꝝ.i.tẽtorioꝝ exercitus ſub dio agẽtis.& cinxit eadẽ.ſ.caſtra aptiſſime uallo & foſſa tanq̃ Iugurtha.ſ. rex numidiæ adeſſet ſp.ſ.ea oppugnaturus.Ergo qd cõtinẽtia reſtituta:& qd ĩduſtria repetita ꝓfecit? R̃ñſio.Sci licet.i.ſcire licet qd ꝓfecerit:qa pepit crebras uictorias & multa trophea ex hoſte.ſ.Iugurtha cuius uidere ter gũ nõ cõtigerat militi.ſ.Romão:ſub iperatore Ro.ambitioſo uidelicet Spurio Albino q ambiẽdo milites eis ni miũ ĩdulſerat. Bene ẽt &c.Ordo eſt.Illi ẽt aſſuerũt.i.auxilio fuerũt bene.i.cõuenicter diſciplinæ militari:q ꝑ ruptis uĩculis neceſſitudinẽ.i.q nõ pcẽtes ſuis neceſſariis:ut Torq̃tus q in filiũ aĩaduertit:nõ dubitauerũt exi gere ultionẽ & uĩdictã leſæ.ſ.diſciplinæ aut maieſtatis ĩperialis:cũ ignominia domuũ ſuaꝝ.i.ꝓpriaꝝ. Nã Pu blius Rutilius cõſul iuſſit eo bello qđ geſſit ĩ ſicilia cũ fugitiuis hoc ẽ cõtra fugitiuos duce Euno: Quintum Fa biũ geneꝝ ſuũ.i.filiæ maritũ:decedere ꝓuĩciã.i.egredi ſicilia:qa amiſerat arcẽ taurominitanã: negligẽtia.ſ.ſua.

OLI. Am.C.Cocta.P.Aureliú.C.Cocta consul cú Liparé æoliá ísulá obsideret:animaduertit non recte ta bernaculum captum esse igi᷑ cú ad restauranda auspicia iturus esset.P.Aureliú sanguine sibi coniú ctú obsidioni pfecit:qui cú negligentius milites in armis habuisset:per eruptioné oppidani uallum incendio consumpserunt:& pene castra ceperunt & ob hanc causam cõsul reuersus:re cognita.P.Au relium uirgis cæsum inter pedites militare coegit.

ℭDe Cotta.

Am.C.Cota.P.Aureliú Pecuniolá:sanguine sibi iúctú qué obsidiói Liparitanæ ad auspicia repetéda Messaná trásiturus p fecerat uirgis cæsum:militiæ múere iter pedites fungi coegit:qd eius culpa ager incésus: & pene castra erát capta.

ℭDe quinto Fuluio.

Vintus etiá Fuluius Flaccus Césor Fului um fratré cohorté legióis:in q̃ Tri.militú erat:iniussu Cós.domú dimittere ausum senatu ãmouit:tá digna exépla:tá breuiter: nisi maioribus urgerer nó referrent.Q uid.n.tá difficile factu:q̃ copulatæ societati generis: & iaginú: deformé í patriá reditú ídicere? aut cõmunióí nominis ac familiæ:ueteris ppiqtatis serie cohærẽti:uirgarũ cõtumeliosa uerbera adhibere? aut Censoriú supciliú aduersus fraterná charitaté distringere? Dent hæc singula quamuis claris ciuitatibus: abunde tamé gloria disciplinæ militaris instructæ uidebũtur.

Vintus ét Ful.Flaccus.Frótinus li.iiii.Fuluius Flaccus censor inquit Fuluiuni fratrem suum: quia legionem in qua tribunus militú erat in iussu cõsulis dimiserat a senatu mo uit.Senatu amouit.Duplex erat censoria nota in equites:aut enim senatu mouebant:si erant inter senatores.aut equo publico priuaban tur ne uidelicet stipédium de publico daretur. ℣Tribunꝰ militú.Tribúi militú pérát milibus hominú:Primipilus dicétis Céturio q̃tuor manipulis:manipulus uero prio.c.deinde cõduplicatus ducétorú militú fuit:& dicti sunt manipuli a fasciculis palearú quos manipulos dicimus ná adhuc paup.Po.Ro. p uexilis manipulos paleaꝝ ptica suspésos gestare solebát.unde & manipularis miles dictus est.Oui.Pertica gestabát suspensos acta maniplos.Vnde máiplaris nomina miles habet.Alii dicũt Céturiones tátú cétú militibus præfuisse:& inde nomé accepisse:qd magis tenedú est pp nois similitudiné:pfecti cohortibus pérát cohors aút cõstat ex qngétis qnq̃ginta qnq; peditibus & lxvi.eqtibꝰ:turma ea.xxx.ná turma dicta é q̃si terina: q ex unaq̃q; céturia ter déci deligebát & fiebát turmæ. legati legióibꝰ pérát legio át ab eligendo dr.ut uult Vege.de re mili.qa hoc uocabulú desiderat corú fidé atq; diligétiá q milites pbát.ex decé át cohortibus plena legio cõficiebat:q hébat sex milia centú peditú: eqtes septingétos & triginta.sed p diuersitate témporú uariatus é numerus.Tribúoꝝ militariú ut habet í digestis officiú fuit milites í castris cõtinere:ad exercitationé pducere:claues portaꝝ suscipe:uigilias iterdú circuire frumétatióibus cõmilitonú iteresse:frumétú pbere:mésuræ:fraudé cohibere:delicta secúdú suá auctoritaté his modis castigare:pricipiis freqnter.iteresse: qrelas cõmilitonú audire:ualitudinarios íspicere:officiú regétis exercitú nó tñ í dáda:sed ét cõseruanda disciplina cõsistere.℣Liparitanæ:lipe una ex ísulis æoliis:cuius Soli.una cú reliqs métioné facit:& oés suo noie describit:sũt.n.septé.Ver.de lipare ísula.Sicaniú iuxta latus æoliáq; erigit.liparé fumátibus ardua saxis: & a lipaé liparitáus.ut hoc loco:& liparæus dr.Iuue.Brachia uulcáus liparæa nigra taberna.℣F.Flac. Hoc factú é bello seruili qd í sicilia gestú é.℣Tá di.ex.Excusat se quodámõ Vale.q exépla rei militaris breuiter nimiú narrauerit:q sic dicit nó fuisse facturũ nisi mſta alia se offerrét q maiora st.℣Gñis.familiæ.sicut Ful.q fratré séatu amouit.℣Imaginú:maioꝝ splédor & uirtus ac egregia facinora posteroꝝ iagies dicebát ió át dicebát iagies:qa posteri cogitatióe reꝝ eaꝝ q pclare gestæ fuerát a maioribꝰ:ad uirtuté icédebát:ut illas imitaret & reuera ét iagines & statuas eriger solebát:ut posteri ituétes eas ipa cogitatióe uiroꝝ excelléciú ad uirtuté accéderét.℣Cõióí:

Super cilíú cõiúctióí.nó sicut fecit Cocta q pecúiolá ságuie sibi cõiúctú ex eqte pedité fecit.℣Supciliú.Austeritas seueritas a pcedéte qd seqt:ná í supcilioꝝ toruo motu qdá tristitia & seueritas oñdit.℣Distriger:miari: uel exercere. & est tráslatio a gladiatoribus q Gladiú i cõcertatoré suú nudát.℣Dent hæc:Si íqt ciuitates q rex potitæ st singulæ unú aliqd eoꝝ exéploꝝ hérét q oñdimus:tñ abúde uiderent disciplíná militaré obseruasse.℣Tamen.q̃uis singula singulæ ciuitates exépla habeát.℣Gloria.qa gloriari possit in ipsis ciuitatibus disciplíná fuisse seruatá.

ASCé sius ℭEt.C.Cotta.Coegit Publiú Aureliú.fuluiú pecuniolá.s.cognométo:iúctú sibi sanguine.i.cõsanguineú:quem trásiturus Mesaná.i.ad eá urbé siciliæ:ad repetéda auspicia pfecerat obsidioni liparitanæ cæsum.i.pcussum uirgis fungi munere militiæ iter pedites:q.i.qa ager erat incésus:& castra erát pene.i.q̃si capta culpa eius. ℣Quintus ét Fuluius &c.Affert tertiú exemplú eiusdem seueritatis in necessarios suos dicés.Quintus ét fuluius flaccus:césor.i.cú eét césor:amouit senatu.i.priuauit dignitate & ordine senatorio.Fuluiú fratré sup.suú: ausú dimittere domú iniussu cõsulis cohorté legióis í q̃ erat tribunus militú.Tá digna.s.memoratu exéplú nó referrétur sup.a me tá breuiter.i.tá paucis uerbis:nisi urgerer maioribus.s.exéplis.Eni p qa:qd é tá difficile factu.i.ut fiat:q̃ idicere societati generis & imaginú.i.stématú.copulatæ.i.cõiúctæ reditú í patriá:ut fecit Rutilius.deformé.i.turpé:ac adhibere cõmunioni nois ; aut coherẽti.i.ei q coherebat familiæ.i.ad familiá:serie.i.ordinata deductione ueteris ppinquitatis:cõtumeliosa uerbera uirgarum. Vt fecit Cocta?aut distringere.i.denudare & uibrare supciliú césoriú.i.seueritaté censoriá aduersus charitaté fraterná. Vt fecit.Q.Fuluius?q.d.nihil. Vñ addit.Détur hæc.s.dicta exépla: singula ciuitatibus q̃uis.i.q̃túuis claris:tñ uidebunt ístructæ gĺa disciplíæ mili. q.d.Qua ergo gloria ístructa dicet Roma q hæc oia habet? Vnde addit.At urbs nostra : idest romana ciuitas.

¶ Genere.scilicet cuiuslibet uirtutis.¶ Proprio sanguine.s.filiorū.¶ Speciosas.q uictores extiterūt.¶ Priuatim lugubres:q eorū filii uirgis cæsi & securi pcussi sunt.inqt quantū ad rem pu.speciose:quātum ad priuatā lugubres propter mortem filiorum.¶ Gratulandi.q uictores euaserint.¶ Lugendi.q filios amiserint. Igitur ego.Ergo quia res magna fuit ac ,ppe icredibilis teste Liuio:qui dixit hoc apud posteros plus admiratiōis habiturū q̄ fidei.dicit ergo uereor ne uirtuti uræ nō parē relationē ad hibeā.igit̄ qa illi incerti erāt fungerent̄ officio gratulādi an lugēdi:pari rōne cū illis ego quoq; dubito.¶ Tu nāq; Posthumi.

¶ De Posthumio Tiburto:&.T.M.Tor.

At nostra urbs:q̄ oī gn̄e mirificorū exēplorū totū orbē terrarū repleuit.Imperatorū ,ppio sanguie manātes secures: ne turbato militiæ ordie uīdicta deesset: e castris pub. speciosas:priuati lugubres duplici uultu recepit.Incerta gratulādi pri⁹: an lugēdi officio sūgeret̄: Igit̄ ego quoq; hæsitāte aīmo uos bellicarū rerū seuerissimi custodes Posthumi Tiburte:& Māli Torq̄te mēoria:ac relatiōe cōplector:qa aīmaduerto fore:ut pōdere laudis:q̄ meruistis: obrutus: magis ībecillitatē ingenii mei detegā: quā uestram uirtutem:sicut par ē: represente. Tu nāq; Posthumi Dictator Aulū Posthumiū: quem ad generis: penetraliūq; sacrorum successionē propagandā genueras:cuius īfantiæ blādimēta:sinu: atque osculis foueras:quē puerū literis:quē iuuenem armis instruxeras: sanctum: fortem: amantem tui: pariter ac patriæ: quia non tuo iussu:sed sua sponte: præsidio progressus hostes fuderat:uictorē securi feriri iussisti.

humi.Ab hac opiniōe dissentit Liui.dicit.n.non duos fuisse q filios occidisse iusserūt: sed unum nec posthumiū sed Maniliū torquatū. hoc āt in cōiecturā adducit cur Mālius non posthumius existimādus sit.qui filiū uirgis cædi & securi ,pcuti iussit.q Manliana nō posthumiana ipia sunt appellata.nā i cōsuetudinē uenit ut cū aliquis nimia seueritate uteret̄:diceret̄.en Manlianū ipiū quē crudelitatis titulū.Posthumius prior occupaturus fuit.nā multis āte annis posthumius fuit q̄ Mālius.Sed de hac re nō nihil dubitat̄ uidetur Liuius:qa nonnulli sic tradidere scriptores duos.s.fuisse.q filios occidi iusserint.sed existiare se dicit scriptores qd' posthumii fuerat ascripsisse Torquato uel contra potius. Et qa nonnulli historici ita retulerūt se quoq; tacitū ,pterire noluisse.¶ Posthumiū filiū.Hoc fuit teste Ge.anno ab urbe cōdita.cccxxii.bello fidēati.¶ Penetraliū sacrorū.mos erat antiqtus ut domesticis sacris: ex filiis maiores natu ,pficerent̄.¶ Propagandā; amplificādā translatio sumpta a uitibus.nā ,ppagari dicunt̄ uites cū ab arbore sub terrā flagella deducunt̄.¶ Cuius ifantiæ blandimēta.Hæc oīa describit q̄ Pater i educatiōe filii facere solet: ut rē ante oculos pōat.¶ Armis.ut iā adultus arma tractare disceret.¶ Sāctū.respectu patris q pietatē paternā sanctā habebat.¶ Fortē:quia fortis bellator erat.Itē Sanctum moribus fortem uiribus. multa in unum congerit Valerius quorum cogitatiōe & respectu pater a filii cæde deterreri potuerat:ut maiorem fortitudinē animi in posthumio fuisse ostēdat.q omnia post habuit ut disciplina militarē seruaret incorruptā.¶ Amantem tui pariter & patriæ; pietate q̄ parentibus pariter & pr̄iæ debemus.¶ Persidio.ubi eū locaueras cū cohorte sua sponte egressus est. ut manus cū hostibus cōsereret.¶ Progressus quia a præsidio in pallantes & incōpositos hostes ,pcesserat eosq; fuderat.

¶ Quæ repleuit totum orbē terrarū.omni genere exemplorū.mirificorū.i.mirabiliū factorū:recepit secures imperatorū manantes sanguine proprio:quia ab eis genito:ne uindicta deesset:ordine militiæ turbato: recepit dico duplici.i.ambiguo uultu:quia speciosas publice.i.quātum ad rempublicam:& lugubres priuatim.i.q̄tū ad ipsorum imperatorum qui in filios animaduerterunt dolorem:recepit inquam īcerta an fungeretur prius officio gratulandi propter bonum publicum: an lugendi propter dolorem priuatum.¶ Igitur. Quia supra fidem uidetur pro conseruanda disciplina militari in filios animaduertisse.Ego quoq;(iquit author)O posthumi tyburte;& o Manli Torquate seuerissimi custodes rerum bellicarum: complector uos memoria: idest in mente:ac relatione:idest recitatione in scripto uerba repræsentante animo hesitante: idest ambiguo& dubio. Quia ego animaduerto:idest animo considero fore:idest futurum esse;ut ego obrutus:idest oppressus pondere:idest mole laudis quam meruistis:detegam:idest aperiam & ostendam magis imbecillitatem ingenii mei: qua representem:scilicet legentibus aut audientibus relationem hanc.Nanque tu o posthumi dictator: idest cum eēs dictator:iussisti Aulum posthumium:scilicet filium tuum quem genueras ad successionem generis: idest progeniei;quia pater quodammodo in filio uiuit:& ad successionem sacrorum penetralium: idest maxime familiarium: quæ penatibus a patrefamilias fiebant:unde Aulus iste quia primogenitus; patri successurus erat:propagandam: idest per propagationem continuandam:Cuius:scilicet posthumii filii tui blandimēta infantiæ:idest quem infantem blandientem tu foueras:idest molliter educaueras:sinu:idest in cōplexu brachiorum:& osculis:idest in complexu paterno:quem puerum:idest cum esset puer:tu instruxeras:idest ornaueras & erudieras litteris:& quem iuuenem:idest cum esset in iuuenta ætate:tu instruxerat armis: idest peritia militari.entem aut ut uulgarius dicam existentem sānctū.i.incorruptū.fortē & amantē pariter tui ac pr̄iæ; iussisti inq̄ eū uictorē.s.hostiū:feriri ut feriat̄ collū eius:securi.i.ferreo istrumēto quo sōriū colla secāt̄: qa ipse ,pgressus psidio.i.extra castra;nō tuo iussu.i.ipio:sed sua spōte.i. ,ppria authoritate fuderat hostes.s.fidēates.Et tu ualuisti sufficere.i.satis eē ministerio uocis paternæ.i.mādato uocali:jubēdo lictoribus ut eū securi feriant. ¶ Lugendi.Vetusti codices habent:alloquendi quod non displicet. Alloqui interdum solari significat.ide Catullus.Qua solatus es allocutione:& infra:Paululum quodlibet allocutionis.

Mālii seueritas í filiū

ASCē-sius

OLI. ℭEt ad hoc peragēdum imperiū.potuisti inquit imperare lictoribus ut lege agerēt: nam cum magistratus de nocentibus supplicium sumerent: lictoribus dicere solebant.age lege.⁋ Nā oculos. Dixi te hoc tam crudele imperium in filios:uocem tua exequi potuisse.nā te uultum auersum a tāta supplici fœditate habuisse certe scio. ⁋ Ingens animi opus. Opus animi erat supplicium quo filium affici.⁋ Tu item Manli torquate: Id fuit Volscorū equorūq; bello:ut uult Liuius. Gellius uero dicit.tum hostes erant Fidenates sed hoc qđ sequit̄ fuit bello latino. Cato tamē apud Sallu.in oratione cōtra cōiuratos dicit hoc fuisse bello Gallico.& appellat hūc Aulum Manliū Torq̄tū. Huic Torq̄to post cædē filii in patriā cū uictoria redeūti.nemo iuniorꝝ processit obuiā.fuit autē patribus carus; iuuenibus & tūc & semp iuisus; sicut in cap. de ira & odio dicemus.ubi hæc historia plenius tractabit̄.⁋ Satius esse iudicans: exēplo filii tui statuer̄ ut postea alii disciplinam militarem non uiolarent.

Qui. Ceicinatus — AGe q̄to. Lu. Quintiū ceicinatū.de hoc uito dicemus in ca. de moderatiōe & paupertate: qđ uero ad disciplinā militarē pertinet: cū parua statis agris subito equorū & uolscoꝝ in cursu.alter cōsulū.L. Minucius ad ultionē missus eēt: illi neq; fortuna neq; uis ai i ea re gerēda fuit: nā cū haud procul ab hoste castra posuisset: nulla clade accepta pauidus iter castra se cōtinebat. qđ ubi sensere hostes ex metu alieno creuit audacia: & primo castra expugnare adorti cū nō succederet: ad obsidionē cōuersi munitiōibus circūdāt: qđ ubi Romā perlatū est obsideri.s.cōsulē & exercitū tantus pauor & trepidatio urbē incessit: ut dictatorē q̄ primū dici placeret dictusq; est cōsensu omniū. L. Quintius Ceicinatus: q tū erat in agris & rustico inhians operi: audito patriæ statu & honorē & laborē piū prono aio suscepit. ꝓfectusq; cōfestim scripto exercitu oībus ultro noīa dantibus spe certa sub tali duce uincēdi: disposito rerū statu die ꝓximo sub noctē Roma egressus: alacritate mirabili mediaq; nocte ad hostē ꝓueniens.& cōsulē & exercitū obsidione liberauit: hostes ut exprimeret̄ tandē cōfessio subactā domitāq; eē gētē sub iugū misit: fiebat āt iugū ex tribus hastis duabus humi defixis supq; eas una trāsuersa deligata. sub hoc iugo dictator hostes ueluti totidē boues misit. Castris hostiū receptis plenis oium reꝝ (nudos.n.miserat) p̄dā oēm suo tātū militi dedit: cōsularē exercitū cōsulēq; ipm icrepās: carebis iq̄t p̄dæ pte miles ex eo hoste cui ꝓpe p̄dæ fuisti: & tu. L. Minuti donec cōsularē aium icipias hr̄e: legatus sis: legiōibus p̄eris. ita se Minutius abdicat cōsulatu iussusq; ad exercitū manet. sed adeo tū imperio meliori animus māsuete obediens erat ut beneficii magis q̄ ignominiæ hic exercitus memor & coronā aureā dictatori libræ pōdo decreuerit: & ꝓficiscētē eū patronū salutauerit. ⁋ Aeqcolis. populis q sunt haud

Aeqcoli — ꝓcul a Roma. ⁋ Indignū.n. Putabat illū nō eē ipio dignū: q se exercitūq; suū nō uirtute sed uallo fossaq; tutatus esset. ⁋ Arma Romana.q̄ semp uictricia fuerūt. ⁋ Ergo ipiosissimi.xii. fasces. Nūc extollit cōsulatū: ut maiorem etiam poenā ostenderet: ꝙ nec illis quidem dictaror pepercerit: qui summum imperium gerebat. ⁋ Nutu. nam quanto maiorem uim & potestatem consulatus ostendit: tanto eius magis ostēdit seueritatem dictatoris. ⁋ Decus. ornamentum nam in consulatu senatus maiestas continebatur.

& ad hoc imperiū peragendum: paternæ uocis ministerio sufficere ualuisti: nam oculos tuos: certum scio: clarissima in luce tenebris offusos ingēs opus animi intueri nequiuisse. Tu item Manli Torquate latino bello Cōs. filium: quod prouocatus a Geminio Metio duce Tusculanoꝝ ad dimicandum te ignaro descenderat: gloriosam uictoriā: & speciosa spolia referentem: abripi a lictore: & in modum hostiæ mactari iussisti: satius esse iudicans: patrem forti filio: quam patriam militari disciplina carere.

ℭDe Lucio Quintio Cincinnato.

AGe quāto spiritu putamus usum. L. Quintiū Cincinatū Dictatorē eo tpe: quo deuictis Equulis: & sub iugū missis. L. Minutiū cōsulatū depōer̄ coegit: qđ castra ei⁹ hostes iidē obsederāt: indignū.n. maximo iperio credidit: quē nō sua uirtus: sed fossa: uallūq; tutū p̄stiterat: cuiq; uerecundiæ nō fuerat: arma romana metu trepida: clausis portis contineri: ergo imperiosissimi.xii. fasces: penes quos: senatus: & equestris ordinis: & uniuersæ plebis summum decus erat: quorumque

ACSē sius — ℭAd hoc ipiū.s.de nece filii: pagēdū: nā scio certū.i.certe aut ut rē certā: aut scio certo oculos tuos offusos tenebris.i.caligine mœrore nimio i luce clarissima.s.aut mētis: qa rectissime ꝑ pr̄ia sesit: aut diei: nequisse ītueri īgēs.i.excellēs opus ai. Itē.i.cōsimiliter. Tu o Māli Torq̄te cōsul latio bello: iussisti filiū.s.tuū referētē.i.ex hoste glosā uictoriā & speciosa spolia: qa cæso ꝓuocator̄: abripi.s.a cōplexu militū q̄bus charissimus erat: a lictore.i. misterio lictoris & mactari i modū hostiæ: ꝙ.i.qa ipe ꝓuocatus.s.ad certamē a Geminio Mætio duce Tus. descēderat ad dimicādū.s.cū hoste: te ignaro: imo plus q̄ ignaro: qa ꝓhibuerat qcq̄ se absente i hostē moliri: iussisti sq̄ iudicās eē satius.i.eligibilius & melius: patrē: u3 teipm: carere filio forti: q̄ patriā.s.Romā carere disciplina militari. ⁋ Age q̄to &c. Recitat simul exēplū seruatæ a Qui. Ciciato: & neglectæ disciplīæ militaris a Lucio .M. dicēs. Age adhortādi uox: q̄to sp̄tū putaus Luciū. Q. Ciciatū dictorē: usū eo tpe quo Equlis pp̄lis illis italiæ ꝺuictis & missis sub iugū coegit Luciū.M. ꝺpōer̄ cōsulatū: ꝙ iidē hostes.s.Equuli: obsederāt castra eius u3 Miutii añ aduētū dictatoris.n. ꝑ qa. Ciciatus sup.credidit sup. cū u3 Miutiū (quē nō uirtus sua: sed fossa & uallū p̄stiterat tutū.s.ab hoste: cuiq;.i.& cui nō fuerat uerecūdia.i.q nō erubuerat: arma romana trepida.i. armatos Ro. trepidātes metu.i.p̄ tiore: cōtieri portis.s.castrorū clausis) idignū maxio ipio: u3 cōsulari i Ro. Ergo qa dictator ita cēsuit: duodeci fasces.i.uirgarū cū securi: ipiosissimi.i.maximi ipii idices: penes quos erat summum decus.i.ornamētū senatus & ordinis.equestris & uniuersæ plebis (i tot.n.& ordies populus. Ro. distictus erat.)

¶Nutu imperio & iuſſu:nã omnes Romani ordines ſub imperio dictatoris erant.poterat enim & plæbi & ſenatui & equeſtri ordini imperare quicquid uoluiſſet dictator.¶ At ne leſa.ne res militaris foret inulta. cõſul q aliorũ delicta punire cõſueuit ipſe punitus eſt.¶ His ut ita dicã piaculis.Conuertit ſermonẽ ſuũ ad martẽ Valerius:& eſt Apoſtrophe dicens:o Mars ideo fuere imperatores Romani adeo ſeueri:ut numen tuũ his pœnis placarent:ſiqd cõtra te fuiſſet admiſſum.¶ Piaculis.pœnis.nã piaculũ ſignificat pœnã:remediũ:delictũ:mortẽ deniq; ipſam.ergo piaculis:expiationibus.¶ Paternã.a Marte originẽ ſumpſiſſe dicunt Romulus & Remus. OLI. Piaculum

nutum Latium : ac totius Italiæ uires regebantur contuſi : atq; fracti : dictatoriæ ſe animaduerſioni ſubſtrauerunt. Ac ne inulta foret gloria militaris. Conſul. delicti omnis uindex punitus eſt. His(ut ita dicam)piaculis: Mars imperii noſtri pater : ubi aliqua ex parte a tuis auſpiciis degeneratum erat: numen tuum propitiabatur:affinium:& cognatorum:& fratrum nota:filiorumq; ſtrage:ignominioſa conſulum eiuratione.

¶De Papirio.

Iuſdẽ ordinis quod ſequitur Papirius dictator:cũ aduerſus iperiũ eius. Q .Fabius Rutilianus magiſter equitum exercitum

¶ Degeneratũ.peccatũ & delictũ aliqd cõmiſſũ eſſet.nã degenerare eſt a genere exire uel ab aliq re alienũ ẽẽ.¶ Nota ignominioſa. ¶ Eiuratione: priuatione.nã eiurare ẽ extra ius facere.quemadmodũ dicimus exaugurare extra auguriũ facere.ſicut eiurat cõtra ius uel extra ius facere.ergo iuratione.abdicatiõe.nã cũ cõſulatũ ineũt i rep. iurãt:cũ deponũt.eo iureiurãdo ſoluuntur.

Iuſdẽ ordinis Papirius dictator. Frõtinus li.iiii.L.Papirius curior dictator Fabiũ Rutiliũ magiſtrum equitũ q aduerſum edictũ eius q̃uis proſpere pugnauerat:uirgis popoſcit cædi ſecuri pcuſſurus nec cõtẽtione aut precibus militum cõceſſit animaduerſionem.cumq; profugientem Romã pſecutus eſt:nec ibi quidem remiſſo prius ſupplicii metu:q̃ ad genua eius & Fabius cum patre prouolueretur & pariter ſenatus & populus rogarẽt. Liuius uero multo prolixius ſcribit hiſtoriam.Fuit hoc bello ſamnitico:cui cum.L.Furius Camillus conſul præeſſet morbo implicitus dictatorem dixit Papirium Curſorem.qui ſibi.Quin.Fabium Rutilianum magiſtrum equitum dixit quibus in caſtra profectis:paulopoſt dictator in urbem ad auſpicium petendũ accerſitur.imperat magiſtro equitum ut ſeſe loco teneret:nec abſcente ſe cum hoſte confligeret.Fabius cum poſt profectionẽ dictatoris per exploratores compiſſet perinde omnia ſoluta apud hoſtes ac ſi nemo Romanus in ſamnio eſſet.ſeu ferox adoleſcens indignitate ac tenſus q oia in dictatorem uiderentur repoſita eſſe:ſeu occaſione bene gerendæ rei ductus: exercitu inſtructo paratoq; pfectus ad hoſtes conflixit.Ea fortuna pugnæ fuit:ut nihil relictũ ſit:quo ſi affuiſſet dictator res melius geri potuerit:nõ.n.dux militi:nec miles duti defuit.uiginti milia hoſtiũ ea pugna cæſa dicuntur : Qđ ubi Romæ cognitum eſt dictator incenſus ira redit in caſtra:Fabium acciri iubet ſpoliariq; ut de illo ſumeret ſupliciũ:milites reiectis lictoribus Fabiũ tutant:iaq; ſeditio maxima apparebat.nox eã diremit : Fabius interea Romã pfugit:& auctore patre apud ſenatũ de iniuria dictatoris cõqrit.Demũ ſuperueniẽte dictatore : tribũorũ omniũ ac Populi Ro.fidẽ implorat q̃ nihil ſibi pficiẽte fluctuabat eius uita niſi q populus ad p̃ces & obteſtationẽ cõuerſus.ut ſibi pœnã magiſtri eqtũ dictator remitteret. Tribuni quoq; inclinatã rem in p̃ces ſubſecuti orare dictatorẽ iſiſtunt ut ueniã errori humano ueniã adoleſcẽtiæ Q.u.Fabii Rutiliani daret.ſatis eũ penarum dediſſe.iã ipſe adoleſcẽs:iã pater.M.Fabius cõtentionis obliti:pcũbere ad genua & irã depcari dictatoris:Tũc dictator ſilentio facto bene hẽt q̃rites.uicit diſciplina militaris uicit impii maieſtas nõ noxæ eximit Q.u.Fabius q cõtra edictũ iperatoris pugnauit. ſed noxe damnatus donat.P.R.donat tribunitiæ poteſtati p̃cariũ: nõ iuſtum auxiliũ ferẽti.¶ De gente Papiria.Cice.epiſtolaꝝ familiarũ lib.ix.epiſtola ad Petũ. Tandẽ inqt iſanire tibi uideris ita inqt.ſed tamẽ mi Pete qd tibi uenit in mẽtẽ negare Papiriũ quẽquã niſi plæbeiũ fuiſſe unq̃: fuerũt.n.patricii minorũ gentiũ quorũ princeps.L.Papirius.M.Vigilanus q cõſul cũ.L.Sẽpronio Atratino fuit cũ ante cẽſor cũ eodẽ fuiſſet annis poſt Romã cõditã trecẽtis.xii.ſed tũc papiſii dicebant.poſt hũc.xiii.fuerũt ſela curuli ante Luci.papirium craſſum qui primum papiſius uocari deſitus eſt.is dictator cum Luci.papirio Curſore magiſtro equitum factus eſt annis poſt Romam conditam trecentis.xv.& quadriennio poſt conſul cũ Duellio hunc ſecutus eſt papirius curſor homo ual de honoratus. papirii ſeueritas papiriorũ gens

¶Et quoꝝ nutu.i.eis ornati uolũtate uel ſigno capitis indicata:latiũ.i.nobiliſſima illa ps italiæ:ac uires totius italiæ regebãt :cõtuſi atq; fracti.ſ.a dictatoria pcãte:ſubſtrauerũt ſe:aiaduerſiõi.i.cõſideratæ & ordiatæ pũitiõi: dictatoriæ.i.Ciciati dictatoris ac ne glĩa cõſularis foret mlta.i.ſine ultiõe læſa cõſul uidex ois dlicti.i.penes quẽ ẽẽ delictũ alioꝝ pũir:pũitus ẽ.ſ.a dictator.O Mars pr ĩpũ nri.i.Rõa.qa primi regis pr hitus ẽ:ubi.i. poſtq̃ degñatũ erat.i.mius gñoſe agẽdo diſceſſerat:a tuis auſpiciis.i.p̃claris icœptis:numẽ tuũ.i.diuia maieſtas tua q̃ nutu q̃uis facis ppitiabat.i.placabat : his.i.hmõi(ut ita dicã.i.ſi mõ liceat ſic dicer)piaclis.i.piatiõibus & purgatiõibus dlicti.V; nota.ſ.iſamiæ affiniũ:q̃ Rutilius notauit.Q.Fabiũ geneꝝ ſuũ:cognatoꝝ q̃ Cotta pecũiolã diffamauit:& fratrũ q̃ flaccus cẽſor fuluiũ fratrẽ iſignẽ reddidit:& ſtrage filioꝝ.ſ.poſthũii & Mãlii:& eiuratione.i. exauthoramẽto ac priuatiõe ſacramẽti qđ Milites ipatori exhibebãt:ignominioſa:qa poſſet ẽẽ hõeſta: ut ſi ob ualitudinẽ aut uulnera accepta:aut religionẽ aliq̃ qs ſe mgratu abdicarit:cõſulũ.ſ.Minutii:ſed ad rẽ extollendã de ſingulis p̃terq̃ de filiis(cũ tñ ab aliis ẽt unus cẽſeat)pluratiue loqt.¶ Eiuſdẽ ordinis. Affert alterius dictatoris in cõſimili ſeueritate exẽplũ dicẽs.Id ſup. quod ſequit ẽ ſup.eiuſdẽ ordinis.ſ.dictatorii. Nã ſup. papirius dictator quũ Q.uitus Fa.Rutilianus:magiſter equitũ:& ita ſecũdus a dictatore in exercitu : ſicut Coneſtabilis olim ſecundus ab rege fuit:eduxiſſet aduerſus.i.contra imperium eius.ſ.papirii exercitum.ſ.Romanum. ASCẽſius

OLI. ℂNeq; uirtute. qa uicerat. ꝩ Neq; successu. quia felix fuerat. ꝩ Nobilitate. quia patricius erat de fabia gēte. ꝩ O spectaculum. exaggerat rem istā. Cruore. renouatio uulnerū quæ ab hostibus acceperat nondū cicatrices sanatę erant. ꝩ Vulnerū. quæ nondū obducta erant. ꝩ Nodosis ictibus. s. uirgaꝝ. ꝩ Dedit. occasionē fugiēdi. ꝩ Dispendio pœnæ. nō ꝙ ita putaret: sed quia rogauerant milites ut punitionē illā insequentē diē differret Papirius. qđ ubi factū est nocte Fabius in urbē confugit. ꝩ Post dictaturā tertiūq; consulatum. qa Fabius pater eius qui & dictator & consul fuerat: coactus ad auxiliū populi confugere atq; illius opem implorare. Vniuersus. Quia uniuersus. P. R. Papiriū supplex rogabat; ut eum sibi condonaret: hæc Papirii seueritas sic totius exercitus animum a dictatore auertit. ut ꝓximo cū samnitibus ꝑlio: hostes debellari potuerint: nisi milites duci suo gloriā īuidētes uincerꝫ noluissēt.

LVcius Quoq; Calpurniꝰ. Hoc quoq; fuit bello fugitiuo quod in Sicilia gestum est. cū L. Calpurnius prouinciā obtineret: & bellum aduersus eos gereret. Titius qui præfectus erat equitum in insidias cecidit fugitiuorum & cum undiq; circunuētus euadere nullo modo posset: illis arma tradidit. ipse uero cum equitibus euasit. Cōsul calp. ꝙ contra disciplinam militarem fecisset: ut q arma haberet: his depositis in potestatē hostiū ueniret: ipum hac pœna mulctauit: ut scissa lacinia togæ pedibusq; nudis in cōspectu uigilū staret inter principes: quoiq; illud præsidium mitteretꝫ. hoc etiam Frontinus affirmat. lib. iiii. cap. i. Dicit. n. L. Piso. C. Ticium præfectu cohortis: quæ loco fugitiuis cesserat Cincio togæ præciso: soluta tunica nudis pedibus in principiis quottidie stare dum uigiles uenirent iussit cōuiuiīs & balneo
Piso- abstinere. Pisonum domus a Numa Pōpilio du-
nes a xit originē teste Horatio in poetria ubi loquitur
numa ad Pisones. Vos o Pompilius sanguis carmen reprehendite. ꝩ Fugitiuorum: Seruorum qui bellum in Siciliam mouerant. ꝩ A laciniis abscissis. Sine fimbriis: quæ a lacerando dictæ sunt.
ACSe- ℂIn aciē. i. præliū (non ꝙ acies sit ꝑliū: sed quia
sius. hic pro ꝑlio accipitꝫ nisi sit i aciē hostilē) ꝗꝗ sup. Rutilianus redierat in castra samnitibus fusis: & ita uictis: tamē neq; motus. i. a proposito reuocatus; uirtute eius. s. Rutiliani: neq; successu. i. ꝓspera pugna: neq; nobilitate eius: iussit uirgas expediri. i. e fascibus euolui: & iussit eum. s. Rutilianū nudari ut uirgis cederetꝫ. unde exclamat author.

O spectaculū admirabile: Et. i. simlꝫ Rutilianus: uir nobilissimus: cui ob solū nomē pcere debuerit: & magister equitū: & ita ꝑsenti magistratu fungens: & uictor & ita ob rem paulo ante bene gestā clarus ueste scissa: & corpore spoliato. i. ignominiose nudato: præbuit se lacerādū uerberibus lictorū; ut respergeret titulos uictoriarū qs adeptus erat mō. i. paulo antea: speciosissimas. i. hōestissimas: respergeret dico cruore uulnerum exceptorum i acie: renouato nodosis ictibus. s. uirgarum. Deinde Papirius dedit precibus. i. ob ꝑces sui exercitus: fabio. s. Rutiliano: occasionē confugiendi in urbem: quia cū importuni pro eo intercederent: & lictores ab eius cæde repellerent: ligatūq; soluerēt: patefacto abitu aut ut aliī uolūt ꝑcibus exercitus ultione in posterū dilata nocte in urbem se ꝓripuit: ubi implorauit. i. plorādo orauit auxilium senatus: frustra; quia senatus in dictatorē nil potuit. Enim pro quia: Papirius. s. dictator nihilominus perseuerauit in poena. s. capitali exigenda: quod durum erat in tali culpa: unde per allusionem dictum putem a marone: poenas cum sanguine poscunt. Itaq;: idest & ita pater eius: scilicet Fabii: qui etiam Fabius dictus est: coactus est post dictaturam & tertium consulatū. i. postꝗ summis honoribus functus erat: deuocare rem ad populū. s. Romanū & petere supplex auxiliū tribunoꝝ plebis ꝓ filio: neq; seueritas papirii. s. dictatoris: potuit refrenari. i. cohiberi a ꝑsecutiōe ultionis: hac: re. i. supplicitate tanti uiri. Cæterū. i. sed: cū rogaretꝫ ab uniuersis ciuibus & tribunis plebis: testatus est se concedere. i. cōdonare illam pœnā: nō Fabio sed Populo Romano & potestati tribunorū. ꝩ Lucis &c. Affert seueritatē Lucii Calpurnii in Titiū eqtū ꝑfectū ob neglectā disciplinā militarē dicens Lucius quoq; Calpurniꝰ seu (ut alii scribūt) calphurniꝰ Piso: consul: cū. i. quādo gereret: bellū i sicilia aduersus fugitiuos. i. seruos q a dominis fugerāt & titius ꝑfectus equitū: circūuētus multitudine fugitiuorū hostiū. i. eorū q fugitiui & hostes erant: tradidisset his arma iussit: ꝑfectū. s. Titiū: affici his generibus ignominiæ: iussit sup. eū amictū toga abscissis laciniis. i. fimbriis: & indutū tunica discincta. i. dissoluta in signū ignauiæ & molliciæ: adesse nudis pedibus a mane usq; noctem

in aciem eduxisset: quāquā fusis Samnitibus in castra redierat: tamē neq; uirtute eius: neq; successu: neq; nobilitate motus: uirgas expediri: eumq; nudari iussit. O spectaculum admirabile: & Rutilianus: & magister equitū: & uictor: scissa ueste: spoliatoq; corpore: lictorum se uerberibus lacerandū præbuit. ut i acie exceptorū uulneꝝ nodosis ictibꝰ cruore renouato: uictoriarū: quas modo speciosissimas adeptus erat: titulos respergeret. ꝑcibus deinde sui exercitus: occasionē Fabio cōfugiēdi in urbē dedit: ubi frustra senatus auxiliū īplorauit. Nihilominus. n. Papirius in exigenda pœna ꝑseuerauit. itaq; coactus ē pater eius: post Dictaturā; tertiūq; cōsulatū: rē ad populū deuocare: auxiliūq; Tri. plebis supplex ꝓ filio petere. neq; hac re seueritas Papirii refrenari potuit. Cæteꝝ: cū ab uniuersis ciuibus: & Tri. plebis rogaretur: testatus ē: nō pœnā illā se Fabio: sed Po. Ro. & Tribu. concedere ꝑtāti.

ℂDe. L. Calpurnio.

LVcius quoq; Calpurnius Piso cōss. cū in Sicilia bellū aduersus fugitiuos gereret; & Titius eqtū ꝑfectus: fugitiuoꝝ multitudine hostium circumuētus: arma his tradidisset: his præfectum ignominiæ generibus affici iussit eū toga laciniis abscissis amictū: discictaq; tunica indutum: nudis pedibus a mane: noctem usque:

OLI.

¶ Principia: idest prima acie donec militarent. ¶ Funditorum. genus est militiæ uilissimum. de equitibus facti sunt funditores: qui fundis glandes in hostes torquebant. ¶ Alas ordinem: sed proprie alæ sunt equitum: sic dictæ q̄ pedites tegant alarum uice. ¶ Magnum profecto dedecus. Decus imperatoris est seruare rem militarē. dedecus uero corrumpere. ¶ Decor: gloria: & ornamēto. ¶ Quoniam. Fecit enim Piso ut qui se tam turpiter dedissent: his tam sordidis hominibus qui erant cruce digni: uitam morte grauiorem ducerent. nam hæc supplicia: quæ ignominiæ plena erant faciebant ut mori maluissent. ¶ Seruili manu. fugitiuorum seruorum.

ad pricipia per omne tempus militiæ adesse. Interdixit etiam ei cōuictum hominum: usumq; balnearum. turmasq; equitū: quibus præfuerat: ademptis equis in funditorū alas transcripsit: magnum profecto dedecus patriæ magno Pisonis decor̄ uidicatū est: quoniā quidē id egit Piso: ut qui cupiditate uitæ adducti: cruce dignissimis fugitiuis trophæa de se statuere concesserant: liberatiq; suæ seruili māu flagitiosum imponi iugum non erubuerant: amarum lucis usum experirētur. mortemq;: quam effœminate timuerant: uiriliter optarent.

De. Q. Metello.

NEc minus Pisone acriter. Q. Metellus. q: cū apud Contrebiam: res gereretur: collocatas a se i quadā statiōe quinq; cohortes: atq; ex ea uiribus hostium depulsas: repetere eādē stationem e uestigio iussit: nō quod speraret ab iis amissum locū recupari posse: sed ut p̄teritæ culpā pugne: insequētis certaminis māifesto piculo puniret. edixit etiā ut siqs ex his fugiens castra petiisset: pro hoste interficeretur: qua seueritate cōpressi milites: corporibus fatigatis: & aīs desperatione uitæ īplicatis: loci tamē iniquitatē: multitudinemq; hostium: superarunt: humanæ igitur imbecillitatis efficacissimum duramentum est: Necessitas.

NEc minus Pisone. Qui. Metellus. frōtinus libro quarto cap. i. Quin. Metellus numidicus inqt: in hispania qnq; cohortes: quæ locum amiserant testamentum facere iussit: eas deinde ad locum recuperandum remisit: minatus non nisi post uictoriam recepturum. cum igitur iuberentur facere testamentum intelligebant. nisi uincerent se morti destinatos esse: & hoc modo expressa est illis necessitas. ut pulsis hostibus locum recuperarent: unde fuerant deiecti. ¶ Quin. Metellus. Hic fuit ille Quin. Metellus. q Iugurtham numidiæ regem primus dare terga coegit: de quo multa Salu. ¶ Trebiam. hæc ciuitas est in celtiberia: quæ pars est hispaniæ. ¶ Statione quadā: iusserat qnq; cohortes lo.um quendam seruare: ne caperetur ab hostibus. ¶ Manifesto: quia uolebat omnes occidi & pro scelere pœnam luere. ¶ Ac de. u. quia se in manifestius periculum irruere uidebant. iō ferociores facti locum receperūt. nihil enim magis ualet ad difficilima obtinēda q̄ desperatio uitæ. unde Ver. Vna salus uictis nullam sperare salutē. ¶ Humanæ igit̄: Ex quo iqt cognosci potest necessitatē eē: q̄ hoies imbeciles facit esse fortes.

Trebia ciuitas

¶ Ad principia: idest primam stationem in acie: ut ab omnibus aduenictibus conspici posset: aut ut inermis hosti obiiceretur: per omne tempus militiæ: idest quo deinde militabat. Et ipse interdixit etiam ei: conuictum hominum: idest ne cū aliquo cōuiuium iniret: & usum balnearum (Ex hoc loco patet iterdico etiam accusatiuum regere cum datiuo: nam secundum Vallam dicendum esset conuictu & usu) & transcripsit turmas eqtum quibus præfuerat: scilicet Titius in alas funditorum: idest uilissimorum peditum e fundis glādulas iacientiū & hoc eqs adēptis. i. ablatis eis. Profecto. i. reuera: magnū dedecus p̄riæ: qa turpe erat tā degeneres educasse eqtes: ē uidicatū & ita purgatū decore. i. hōesto facto Pisonis. s. cōsulis. Qm̄ qdē. i. qn̄ qdē Piso egit id ut q adducti cupiditate uitæ: cōcesserāt: fugitiuis. s. seruis: dignissimis cruce. i. turpissima morte: statuere trophea de se: pp arma eis tradita: & nō erubuerāt iugū flagitiosū. i. subiugatione flagitiosā: iponi suæ libertati: māu seruili: experirent̄: usum lucis. s. huius uitæ amaræ: & optarēt uiriliter mortē q̄ timuerāt effœminate. i. molliter & q̄si muliebriter. ¶ Nec minus &c. Adducit Quiti Metelli seueritatē I eadē re dicēs. Nec Qu. Metellꝰ sup. egit minus acriter Pisone. i. q̄ Piso: q cū res gereret̄ apud Cōtrebiā alii Trebiā legūt: urbē Celtiberiæ: iussit qnq; cohortes collo.atas a se in q̄dā statiōe: atq; depulsas ex ea. s. statiōe. i. loco in quo ad t̄ps starēt: uiribus hostiū: repetere e uestigio. i. sine cūctatiōe eādē stationē: nō q̄ sparet locū amissum ab iis posse recupari ab iis sed ut puniret culpā pugnæ p̄teritæ. i. prius ab eis male gestæ: māifesto piculo certaminis insequētis. Edixit etiā ut siquis ex iis fugiens. s. a statione illa petisset castra: iterficeret̄ pro hoste. i. tanq̄ eēt hostis q̄ seueritate milites cōpressi & corporibus fatigatis: & aīs implicatis desperatiōe uitæ: qa uidebant̄ aut ab hostibus aut a suis interficiendi: tamē. i. nihilominus superarūt. i. uicerūt iniquitatē loci: quia difficile erat recuperare locū amissum & ab hoste occupatum: & multitudinem hostiū. Igit̄ necessitas ē duramētū. i. stabilimētū & corroboramentum efficacissimum: imbecillitatis humanæ. i. quo iinbecillitas humana perseuerat & durat.

ASCensius

¶ Cōtrebiā. Vetusti codices aliquot hn̄t trebiā Cor. Nepos apd Cōtebriā oppidū cohortes loco pulsas redire & locū recipe iussi. oppidi Cōtebriæ Liu. i hispāiæ mētiōe meminit. ut hic appeat ipressoris eius iscitia: q Cornelii nepotis opusculū Suet. uidicat. is oppidū Cātabriæ p Cōtrebia substituit: ipudētissinus i sceuolæ cognomēto qd ē cordꝰ: i Decii p̄ris historia q̄ cū Cosso cōfusa citra mētionē Decii prius erat: irē decii filii: q̄ p initia stati legebat̄. iuersa: i Noie Duellii: Calatini: Calpurnii flāmæ: Nabidis Ortiagōtis & aliis cētū Castigatiōes Iani sequit̄: & i eū facit argutias acsi Trāquilli lucubrationes in Cornelium temere trāsferat. Hoc uerū sit nisi luce clarius: in huius operis calce demostrauero: Cornelii Nepotis esse non Trāquilli: sicut is stultissime suspicatur.

THE.

OLI. IN eadē p.Fa.Ma.hic ferat eidē puinciæ.i.Hispāiæ:q cū totā poene Romano subegisset iperio oēs q ad hostes trāsfugerāt captos pcisis manibus dimisit:q tā & si natura māsuetioris eēt ingenii: tamē ut cæteris terrorē incuteret:ne tale aliqd facere auderēt:uoluit illos amputatis manibus exēplo cæteris eē. Tātisper. Dū uidicaret disciplinā militarē. Seueritatē:inter seuerū comē & crudelē hoc interest. Seuerus dr rigidus:q nec pce:nec p̄cio:nec misericordia pōt a iusticia deduci.& iterptat q̄si sequēs uerē. Comis uero dr.is q seueritatē hēt cū q̄dā māsuetudine cōiūcta. Crudelis ē q pter iusticiā & equitatē grassat in oēs. Omniū.n. Nā Hispaniā totā Q. Fabius iperio suo subegit. Vt trūca p̄ se. Hoc iō fecit ut exēplo illi cæteris forent dū māus pcisas p̄ se ferrēt. Rebelles itaq;:qui bellum renouare uoluerunt:nam rebelles dicunt contumaces: eo q duRebellis cis imperio parere recusant. Distractæ: Amputatæ. Documento: Exemplum cæteris præbuerūt:ne tale qcq̄ facere molirent.aut auderent.

NIhil mitius supiore Aphricāo:q̄si minus mirē sit hāc seueritatē in cæteris fuisse.cū hoc idē a Scipiōe Aphricāo factū fuerit quonēo mitior. Nā cum Carthaginēses bello uicisset:urbēq; coꝶ cœpisset:oēs q ab exercitu Romāo ad hostes trāsfugerāt cū in potestatē suā redegisset.asprius i Romanos aīaduertit q̄ in externos:ciues.n.seruili supplicio affecti sunt.alii uero ciuili. Nihil mi. Si naturā inqt Scipiōis cōsideres nihil mansuetius ferme i ueneris:sed hæc pp seruādā militarē disciplinā incorruptā seipsa deficere:& ad pegrinā sibiq; lōge alienissimā crudelitatē labi coacta est. Mutuādū. Quia ñ suū erat crudelitate uti sed a barbara & imāi gēte p tpe sibi mutuo suscipiēdū eē existimauit;tātisp dū uiolatā militarē disciplinā merito supplici genere uidicare. Insultare. Per derisionē iuadere:p cauillationē irridere. Ad ea.s.externa:hoc ē dc his dicer q nō fuerūt Romāi i edēdis ppłoꝶ spectaculis. Quia in ludis q pplo edebant plærūq; faciebāt cāes & uenatores picq feras. Vnde Ter. Lauinio aduersario suo obiecit.q i comœdiā tragœdiaꝶ portēta iduxerit adolescētulū ceruam uidere fugiētem: & sectari canes & eā plorar ut subuēiat sibi. Martialis & Iuue.de theatrali uenatiōe multa dicūt.

ACSē fius. C In eadē. Ordo ē. Q. Fabius maximus cupiēs cōtūdere & debilitare aīos gentis ferocissimæ:i eadē puincia.s.celtiberia aut hispania:coegit īgeniū suū mansuetissimū uti ad tps seueritate sæuiore.i.multum sæua aut magis sæua q̄ prius:&

C De. Q. Fabio.

IN eadē prouīcia. Q. Fabius Max. ferocissimæ gētis aīos cōtūdere:& debilitare cupiens : māsuetissimū īgeniū suū ad tēpus deposita clemētia:sæuiore uti seueritate coegit. omniū.n.q ex p̄sidiis ro. ad hostes trāsfugerāt:captiq; erāt māus abscidit:ut trūca p̄ se brachia gestantes: metū defectiōis reliqs iniicerēt.rebelles itaq; māus a corporibus suis distractæ inq; cruētato solo spsæ: cæteris:ne idē cōmitter auderēt documēto fuerūt.

C De Africano superiore.

NIhil mitius seperiore Africāo: is tamē ad firmādā disciplinā militarē: aliqd ab alienissima crudelitate:sibi amaritudinis mutuādū existimauit:siqdē deuicta Carthagie: cū omnes q ex nostris exercitibus ad pœnos trasierāt : in suā potestatem redegisset: grauius in Romanos:q̄ in latinos trāsfugas aīaduertit. Hos enim tāquā patriæ fugitiuos crucibus affixit. Illos autē tāquā perfidos socios securi percussit. Non prosequar hoc factum ulterius:& quia Scipionis est:& quia Romano sanguini:quamuis merito perpesso:seruile supplicium isultare nō attinet. Cū pferti trāsire ad ea liceat: q̄ sine domestico uulner gesta narrari possūt.

C De Africano Posteriore.

NAm posterior Africanus : euerso Punico īperio:exteraꝶ gētiū trāsfugas : in edēdis populo spectaculis : feris bestiis obiecit.

hoc clæmētia deposita ad tps. Enim p qa: abscidit manus oium q trāsfugerāt ex p̄sidiis Romanoꝶ ad hostes: & q capti erāt:ut ipsi gestātes p̄se.i.ante se brachia trunca.i.trūcata abscissis māibus:iniicerēt reliqs metū defectiōis.i.trāsfugiēdi ad hostes. Itaq;.i.& ita māus rebelles distractæ a corporibus suis:& sparsæ i solo cruēto: fuere cæteris documēto ne auderēt cōmittere idē.s.crimē defectionis. Nihil mitius &c. Vt Romana respu.gloria militari pcellit ita & exēplis seruatæ disciplinæ militaris:unde affert exēplū Scipionis aphricāi maioris dicēs. Nihil mitius sup.fuit.i.nemo mitior aphricano.i.Scipiōis:supiore.i.priore(nā duo fuerūt)tamē.i. tametsi fuit mitissimus:is existimauit aliqd amaritudinis.i.acerbitatis mutuādū.i.mutuo accipiēdū sup.eē sibi ab crudelitate aliēissima sibi.i.suo igēio:ad disciplinā militarē firmādā.i.stabiliēdā. Siqdē.i.qm̄ carthagie deuicta quū redegisset i suā ptātē oēs q trāsierāt exercitibus nrīs.i.Ro.ad pœnos.i.Carth.ipe aīaduertit.i.ultiōnē exercuit grauius i trāsfugas Ro.i.Rōanæ ciuitatis:q̄ i latios.i.socios. Nā affixit hos.i.Ro.crucibus tāq̄ fugitiuos pt̄iæ.i. a pt̄ia ad hostes trāsfugerit seruos āt p sed pcussit.i.pcutiēdos mādauit securi:illos.s.latios:tāq̄ socios pfidos. Nō psequar hoc factū.s.Scipiōis ulterius:hoc ē uerbis cōtumeliosis aut expositoriis cōtumeliæ i ea lateris: & qa ē Scipiōis.hoc ē uiri laudatissimi:& quē taxare nefas sit:& qa nō attinet.s.ad rē.i.nō decet.isultare.i.p irrisionē iproperare sanguini Ro.ppesse suppliciū seruile q̄uis.i.q̄uuis merito.i.pctō suo:pferti quum liceat trāsilo ad ea q possunt narrari gesta sine uulnere domestico.i.sine lesione populi Romani quod in sequentibus facit. Nam Aphricāus posterior: idest minor imperio punico euerso quia carthaginem deleuit:obiecit feris bestiis:ut leonibus in edendis spectaculis populo transfugas exterarum gentium:idest qui cum imperatori Romano iurati fuissent ad hostes transierant:a quibus recepti ad supplicium fuerunt.

OLI. Paul9 Aemilius

¶Et.L.Paulus.De hoc satis supradictũ ẽ in cap.de ominibus.q̃ bellũ macedonicũ extra ordinẽ huic senatus decreuerit qd' cũ summa felicitate & gloria cõfecit:regẽ uicit.¶ Eiusdẽ culpæ.fugitiuos.¶ Proterendos. Cõculcandos.pessundãdos.¶ Aspero.n.& abcisso.iperatores & duces exercituũ si militẽ quẽpiã a militari disciplina declinãtẽ punierit:tã & si id iuste & merito faciãt:tamẽ id insolẽtia potius q̃ dã fecisse indicant qa crimẽ i iudicium nõ uenit.sed commissum continuo punit:qd' etiam fieri necesse est.nã si per dispẽdia iudiciorũ expectandum esset ut de iure disceptaret nimis cresceret gladiatorũ licẽtia.¶ Abscisso.cõpẽdioso & breui.

Et.L.Paulus Perse rege superato: eiusdẽ generis: & culpæ homines: Elephãtis proterendos substrauit: utilissimo quidẽ exẽplo: si tamẽ acta excellẽtissimorũ uirorum humiliter æstimare: sine insolentiæ repræhensione permittitur. Aspero enim: & abscisso castigationis genere militaris disciplina indiget: qa uires armis constant: quæ ubi a recto itinere desciuerint oppressura sunt nisi opprimantur.

¶De.L.Martio tribuno militum.

SEd tempus est eorum quoq; mentionem fieri: quæ iam non a singulis: uerum ab uniuerso senatu pro militari more obtinendo: defendendoq; administrata sunt.

LVcius martius Tri.militũ: cũ reliqas duorũ exercituũ Publii & Cnei Scipionum: quos arma pũica i Hispãia absumpserãt: dispersas mira uirtute collegisset: earũq; suffragiis dux eẽt creatus: senatui de rebus actis a se: scribẽs i hũc modũ ors9 ẽ: L.M.Proptor: cui9 honoris usurpatiõe uti eũ pr̃ib9.C.nõ placuit: qa duces a populo: nõ a militibus solerẽt creari: quo tpe tã ãgusto: tãq; graui: ,ppter imane reip.damnũ: etiã Tri.militũ adulãdus erat.quoniã quidẽ ad statũ totius ciuitatis corrigẽdum unus suffecerat: sed nulla clades: nullum meritum: ualentius militari disciplina fuit.

LVcius Martius tribunus Mi.Pu.&Cn.Scipiões diu i hispãia cõtra carthaginẽses bella feliciter gesserũt: carthaginẽses Asdrubalẽ & Magonẽ aduersus eos cũ magnis copiis miserunt & cũ eos Romãi aliquãdiu psecuti eẽnt: illi uero se in tutiora loca recepissent & nõnũq̃ pauci Romãi ex multis uictoriã reportassent: Celtiberi q cũ Romãis erãt p̃cio corrupti ad carthaginẽses defecerũt: & forte diuisis exercitibus duo fratres bifariã bellum gerebãt: ut tãdẽ aliq̃ndo ei fınẽ imponerent.sed destituti a celtiberis in qbus spes maxia erat uictoriæ (qppe q supra.xxx.milia eẽnt) intra paucos dies ab hostibus oppressi sunt: & duo iperatores Romãi cũ magna pte exercitus deleti sunt qd' reliquũ fuit uirtute.L.Martii tribuni militũ in unũ coactũ est: & dux ẽ a militibus electus. q cũ intellexisset hostes ob rẽ bene gestã lætitiã agitãtes: q̃si oẽs Romanorũ copias deletas crederẽt & ,ppterea se neglig̃ẽter haberẽt milites ad cõtionẽ uocauit: & adhortatus eos ad hostes inuadendos cũ inter cõcionãdũ (ut dixius in capitulo de ominibus) subito flãma e capite eius emicuisset læti milites omẽ acceperũt. & ducẽ Martiũ secuti ad castra hostiũ: eos cibo somnoq; opp̃ssos cõfecerũt.hic ergo Martius cum de rebus gestis ad senatũ scriberet hoc Titulo usus est.Lu.Martius ,ppraetor.S.P.q;.R.S.P.D.quo genere tituli eũ senatus ulterius uti noluit: ut cũ tribunus creatus eẽt a populo: se ,ppraetorẽ diceret qd' id a militibus accepisset.¶ Adulãdus.hoc uerbũ apud ueteres cõe fuit sicut multa alia teste Prisciano.

Martius apd Hispaniam

ASCEsius

¶Et Lucius Paulus.s.macedonicus: Perse rege.s.Macedoniæ superato: qa capto & in triũphum ducto: substrauit homines eiusdem generis: id ẽ externi: & eiusdem culpæ: idest transfugas: ,pterendos elephantis: qui eos conculcantes proterebant: Obiecit in quã ille feris & hic substrauit elephantis: exẽplo utilissimo.s.Rei Romanæ: ut alii cauerent transfugere: si tamẽ permittitur: subaudi mihi æstimare.i.appretiari: humiliter.i.abiecta & uili acta excellentissimorum uirorũ: ut erant iam dicti: sine repræhensione isolentiæ: qa insolentis uidet diminuere laudẽ tantorũ uirorũ: ea autem imminui uidetur dum frigide narratur.Declarat quare utili exẽplo: aut cur in ea re maximopere laudandi sint dicti imperatores: enim pro qa: disciplina militaris indiget genere castigatiõis aspero & abscisso: quale est dum membrorũ putridũ abscindit: aut abscisso.i.cõpendioso abscissa oi mora: qa uires militũ constant armis: quæ.s.arma ubi desciuerint.i.per defectionẽ & seditionẽ discesserint ab itinere recto.i.ab æquo & iusto. Sunt qui legãt tenore.i.perpetuo tramite recto aut potius recti sunt oppressura.s.in quos impetũ fecerint: nisi opprimant.s.ab illis mature.¶ Sed tempus est mentionem fieri: quoq;.i.etiam eorum quæ iam administrata sunt non a singulis.s.imperatoribus: sed ab uniuerso senatu pro more militari obtinendo & defendendo. L.Martius Tribunus militũ cum collegisse est mira uirtute reliquias duorum exercituum uidelicet Publii & Cnei Scipionum: quos.s.Scipiones arma punica: idest carthaginenses.absumpserant in hispania dispersas: scilicet post ducum cædẽ: & esset creatus dux suffragiis: idest uotis aut uocibus earum.s.reliquum ipse scribens senatui de rebus actis a se: orsus est in hunc modum. Lucius Martius Propraetor.i.foris fungens officio praetoris. Cuius: scilicet propraetoris honoris usurpatione non placuit patribus conscriptis eum uti: idest ut amplius utatur: quia duces solerent creari a populo: scilicet toto in comitiis: non a militibus: scilicet tantum: in castris qui tamen mos postea iualuit Quo tempore tam angusto.i.anxietatis pleno: & tam graui.i.duro & molesto: propter immane: idest maximũ damnum Reipub.etiam tribunus militum erat adulandus: idest adulatione in officio retinendus: quoniam quidem unus.id est ipse solus: suffecerit ad corrigendũ statũ totius ciuitatis: qa pene deperditũ restituit: sed nulla clades fuit ualentior.i.plus potuit: & nullũ meritũ fuit ualẽtius disciplina militari: quia maluissent nouam cladem accipere & tribunum sibi iratum constituere q̃ disciplinam militarem frangere.

OLI. TArentino bello. Cum Tarentini bellum cum Po.ro. haberēt Pyrrhum regē epyrotarū in italiam acci uerunt. quo in bello attritæ primo sunt uires Populi roma. cum igit pyrrhus magnum numerum ca ptiuorum cœpisset sine redemptione omnes Po.roma. condonare uoluit. in quo sentētia Appii Clau di cæci fuit ne reciperentur pristino statu igitur qui equites fuerāt in peditum numerum: qui pedi tes in funditorum alas transcripti sunt:& aliis conditionibus alligati unde Frontinus libro.iiii. capitulo primo Appii claudii sententia senatus eos quia Pyrrho rege Epirotarum capti & postea remissi fuerunt equites ad pe dites redegit: pedites ad leuem armaturam om nibus extra uallum iussis tendere donec bina ho stium spolia singuli referrent. ℣ Magnum ca.eni Fuerunt. autem ducenti teste Iustino lib. xviii. q inquit pyrrhus ducentos captiuos milites gratis romam remisit ut cognita uirtute eius romāi co gnoscerent liberalitatem. ℣ Meruerant: militaue rant. Luca. ære merent paruo. ℣ Tenderent. Tēto ria haberent. Verg. hic sæuus tendebat Achilles. ℣ Vallo & fossa. Volebat ipos hostibus expositos esse. ℣ Ex pellibus. sed ex tela tātum. ℣ Quibus suppliciis. His inquit legibus & cōditionibus tā asperis milites illi qui munuscula fuerāt pyrrhi idem illius acerrimi hostes fuerunt.

PArem iram senatus: Frontinus lib. iiii. cap. i. Fuluio & Appio Claudio Coss. milites ex pugna canensi in Siciliam a senatu relegati postulauerunt a consu le M. Marcello ut in ꝑlium ducerenť: ille senatū cōsuluit: senatus negauit sibi placere cōmitti his rempu. quā deseruissent. Marcello tamē commi sit facere quod uideretur: dum ne quis eorū mu nere uacaret: ne ue donareť: ne ue quod præmiū ferret: aut in italiam deportaretur: dum pœni in ea fuissent. Liuius. legatis militū qui relegati po stulabant ut in prælium ducerentur. Marcellus id nec iuris nec potestatis suæ esse dixit: senatui scripturum se: omniaq; de sentētia patrum factu rū esse. litteræ ergo Marcelli ad nouos consules allatæ ac per eos ī senatu recitatæ sunt. cōsultusq; de his litteris ita decreuit senatus. militibus qui ad cannas commilitones suos pugnātes deseruis sent senatui nihil uideri rempu. committendam esse: si. M. Claudio procōsuli aliter uideretur faceret quod ē re publica fideq; sua duceret: dum ne quis eorum munere uacaret: ne ue dono militari uirtutis gratia donaretur. non in italiam reportaretur: donec hostis in ter ra italia esset. ℣ Distrinxit. nudauit translatio sumpta a gladio. ℣ Vltra mor. cō. Quia conditiones illorum mor te ipsa atrociores fuerunt. ℣ Munere ua. Dum ne quis illorum uacationem haberet militiæ uidelicet ut semper militiam gererent. ℣ Aut do. ut si etiam fortiter gessisset nullo munere militari donaretur. ℣ Sic enerues. Sic uiri les & uirtute præstantes molles & effœminatos odisse solent: quia Romani semper uiriles fuerunt.

SVccurrebat. n. illis q̄ animosa seueritate Tarētio bello maiores eoꝝ usi fuissēt. In quo q̄ssatis & attritis reip. uiribus: cū ma gnū captiuorū ciuiū suoꝝ numerū a Pyrrho rege ultro missū recepissēt. decreuerūt: ut ex his: q equo meruerāt: peditū numero militarēt: q pedites fue rāt: I funditorū auxilia transcriberētur: ne ue qs eo rū intra castra tenderet: ne ue locū extra assignatū: uallo aut fossa cingeret: ne ue tentoriū expellibus haberet: recursū āt iis ad pristinū militiæ ordinē ꝑ posuerūt: si qs bina spolia ex hostibus tulisset: qui bus suppliciis cōpressi: ex deformibus Pyrrhi mu nusculis: acerrimi hostes extiterunt.

PArē irā aduersus illos senatus distrixit: q apd Cānas rēp. deseruerūt. Nā cū eos gra uitate decreti ultra mortaliū cōditionē re legasset: acceptis a. M. Marcello litteris: ut eorum sibi opera ad expugnationē. Syracusanoꝝ uti lice ret: rescripsit Idignos eē: q ī castra recipenť: Cæteꝝ se ei ꝑmittere: ut faceret qd expedire reip. iudicasset dū ne qs ex eis munere uacaret: aut dono militiæ donareť: aut i Italiā: donec hostes ī ea essēt: accede ret. Sic enerues animos odisse uirtus solet.

ACSé sius ℭ Succurrebat enim illis. s. patribus cōscriptis q̄. i. q̄tū aīo seueritate maiores eorum fuissent usi in bello tarēti no: in quo uiribus reipu. q̄ssatis. i. concussis & attritis. i. īminutis & absumptis: cū recepissent magnū numerum ciuiū suorum missum a pyrrho rege ultro. i. sine pretio: dixit enim ut Cicero recitat apud Enniū Dono ducite doq; uolētibus cū magnis diis: decreuerūt. i. sniam tulerūt: ut sup. ii ex his q meruerāt. s. æra & stipēdia equo. s. qui eqtes fuerāt: militarēt numero peditū. s. gregariorū: & q fuerāt pedites trāscriberenť in auxilia. i. supplemē tū: funditorū. i. uilissimorū peditū nō cominus sed eminus bellātiū. Et decreuerūt ne qs eoꝝ tēderet. i. tētoria figeret: itra castra: neue cīgeret uallo. i. sepimēto ex uallis. i. stipitibus & terra facto. aut fossa locū assignatū sup. eis extra. s. castra. ne ue. i. & ne hēret tētoriū ex pellibus. Aūt ꝑ sed: ipsi ꝓposuerūt iis recursum ad pristinū ordi nē militiæ: si qs tulisset ex hostibus bina spolia. i. duorū a se occisorū: qbus suppliciis illi a pyrrho remissi com ꝓssi. i. angustiati: extiterūt. i. euaserunt acerrimi hostes pyrrhi: ex deformibus munusculis pyrrhi: qa dono eos emiserat tāq̄ idignos q ꝓtio redimanť Ennius tn̄ (ut dixi) aliter iterꝓtatus est id pyrrhi donū. ℣ Parē &c. Sena tus. s. Romanus distrinxit. i. exercuit parē. i. cōsimilē irā: aduersus illos qui deseruerūt rēpu. s. fugiēdo: apud Cā nā uicū apuliæ ubi Romanus exercitus ab Hānibale ꝓfligatus est. Nā cū senatus relegasset eos. s. milites ī in Sici liā uidelicet: ultra cōditionem mortalium: qa mortalibus nihil grauius morte accidere posse uidetur: & tamē illis relegatio illa morte acerbior uisa est: litteris acceptis a. M. Marcello qui tūc in siciliā missus erat: ut liceret .i. qbus Marcellus a senatu petiit: ut liceret sibi uti opera eorum ad expugnationem syracusanorum: rescripsit scilicet senatus: eos esse indignos qui reciperentur in castra: scilicet Romana. Cæterum idest sed: rescripsit se ꝑ mittere ei: scilicet Metello: ut faceret quod iudicasset expedire Reipubli. dum: idest dummodo. nequis: idest

non aliquis ex eis.scilicet qui fugerant:uacaret:idest uacuus esset:munere:idest onere militari:aut donaret̃ dono militiæ:idest insigni præmio rei bene gestæ.aut accederet in italiam:donec hostes essent in ea. Sic uirtus solet odisse animos enerues:idest molles & imbelles.

AGe q̃ grauiter senatus tulit:qđ Q uirũ Petiliũ cõs. fortisime aduers⁹ ligures pugnãtẽ:occidere milites passi eẽnt: legiõi neq; stipẽdiũ ãni ꝓcedere:neq; æra dari uoluit: qa ꝓ salute ĩpatoris: hostiũ telis se nõ obtulerãt. Idq; decretũ ãplissimi ordis:speciosũ:& æternũ Petilii monimẽtũ extitit:sub quo ĩ acie:morte ĩ Curia:ultiõe clari cineres eius acq̃escũt.

COnsimili aio:cũ ei Annibal sex milliũ romanorũ:q̃ capta ĩcastris habebat:redimẽdoꝝ potestatẽ fecisset:cõditiõem spreuit: memor tãtã multitudinẽ armatorũ iuuenũ: si hõeste mori uoluissẽt:turpiter capi nõ potuisse. quoꝝ nescio utrũ maius dedecus fuerit.qđ patria spei:an qđ hostis:metus nihil ĩ his reposuerit: hæc ꝓ se: ille ne aduersus se dimicarẽt: parui ducendo.

SEd cũ aliquoties senat⁹ ꝓ militari disciplina seuer̃ excubuerit:nescio an tũc ꝑcipue cũ milites q rhegiũ ĩiusto bello ocupauerãt: mortuoq; duce Bubelio.M.Cesiũ scribã eius: sua spõte ĩpatorẽ delegerant:carcere ĩclusit: ac.M. Furio Flac. Tribũo pl. denũtiãte: ne ĩ ciues Rõanos aduersus morẽ maiorũ aĩaduerteret: nihilominus ꝓpositũ executus ẽ: Cæteꝝ miore cũ ĩuidia ut id ꝑageret̃. q̃ngenos ꝑ singulos dies uirgis cesos securi ꝑcuti iussit: eorumq; nullum sepulturæ mandari:mortemq; lugeri uetuit.

AGe quã.senatus tulit.De hoc ĩ capitulo de ominibus abũde satis dictũ est. nã hic.Q.Petilius fuit q dixit hodie lætũ capiã.s.mõtẽ ubi fortiter pugnando occubuit Frõtinus li.iiii.ca.i.cũ a liguribus in ꝓlio.Q.Petilius ĩterfectus eẽt decreuit senatus uti ea legio ĩ cuius acie cõsul fuerat occisus: tota in frequẽs referret̃:stipẽdiũ ei nõ daret̃ annuũ: æra rescinderẽtur.⁋Nec stipendia proce.sequẽtis anni.Neq; æra dari.quæ meruerãt: duplici ergo stipendio priuauit.⁋In curia ultione.propter decretum amplissimi senatus.

OLL. Quin. Petilius Coss. a liguribus interfectus

COnsimili aio.Liui.deca.ii.punici belli:Hãnibalẽ dicit ꝟm ꝓsperã ad cãnas pugnã:captiuos Rõanos:qđ nũq̃ antea fecerat bẽigne satis fuisse allocutũ:eisq; se redimẽdi ꝑtãtẽ fecisse ꝑciũ cõstituisse ĩ capita.eq̃ti q̃ngenos q̃drigatos nũmos:tricenos pediti:ꝟuo terdenos:& q̃q̃ aliq̃tũ adiiciebat̃ eq̃tibus ad id ꝑciũ:quo pepigerat dedẽtes se:lætos tñ q̃cũq; cõditione accepisse:romãq; legatos misisse:senatũ nõ redimẽdos cẽsuisse.dissuadẽte in primis.T.Mãlio Torq̃.priscæ & nimis duræ seueritatis uiro.q ꝑter alias rõnes:eoꝝ ignauiã ĩsectatus illã afferebat:qđ cũ.P.Sẽpronio tuditano: aufugere potuissent & noluisse.Cice.officiorũ li.ulti.circa finẽ.Octo hoiũ milia ĩq̃t tenebat hãnibal:nõ quos ĩ acie cœpisset:aut q ꝑiculo mortis diffugissent.sed q relicti ĩ castris fuissẽt a Paulo & Var.cõsule: eos senatus nõ cẽsuit redimendos cũ id ꝑua pecũia fieri potuisset:ut eẽt ĩsitũ militibus nr̃is aut uicer̃ aut emori.⁋Sex milia Rõanorũ:ĩ nũero dissentit a Ci.& a Liuio q octomilia fuisse dñt.⁋Ille ne.a.se.Ne ꝓ ut posuit aperte hoc loco.⁋Qui rhe.i.b.Frõtin⁹ eodẽ lib.& capi. ĩ legiõe ĩq̃t q̃ rhegiũ oppidũ ĩiussu ducis diripuerat aĩaduersũ ẽ ita ut q̃ttuor mil. tradita custodiæ necarent̃.ꝑterea senatus cõsulto cautũ:est nequẽ ex eis sepelire aut lugere fas esset.abreuiator Liuii:non Romanos sed campanos fuisse dicit. Campana inquit legioq; rhegiũ occupauerat obsessa seditiõe facta securi percussa est.⁋Eorumq; corpora. Ad mortem usq; seuire tolerabile est.ultra mortem inhumanum.sicut de Achille legitur qui in hectorẽ mortuum seuiuit. Ver. Ter circum iliacos raptauerat hectora muros.Exanimumq; auro corpus uendebat Achilles.

⁋Quo tpe Pyrrhus Epirotarũ Rex ĩ Italiã copias traiecit:aduẽtu eius deterriti Rhegini:simul ꝗ Car.tũc mari dominãtes metuebãt.P.R.opẽ atq; ꝑsidiũ postularũt.Missi a rõanis ad eos milites aliq̃diu Vrbẽ tutati:fidẽ ciuitati seruauerũt.Erãt nũero q̃tuor mi.hoium:q̃bus duces ꝑerãt Decius & Cãpãus.Sed tãdẽ Mamertinoꝝ exẽplo ꝑmoti:& eos tãti facinoris cõspiratores habẽtes:ĩpi quoq; Rheginis fidẽ uiolãt:tũ rei oportũitate:tũ Rheginoꝝ opulẽtia pellecti:ciues alios ex urbe depellũt:alios cedũt:dẽiq; ut Mamertini Messanã:ita Rhegiũ detinẽt Rõani & si hãc Rhegioꝝ calamitatẽ graui & iniquo aio ferrẽt:supiorib⁹ tñ bellis occupati:subsidiũ ferr̃ ñ poterãt.Cõfecto demũ bello Rhegiũ ꝓfecti:urbẽ obsederũt:ac tãdẽ expugnarũt ĩterfectis cõpluribus q ĩ ipa ẽt uictoria ꝑscii:qđ passuri forẽt:si supuixerẽt:usq; ad extremũ fortissime repugnarũt.trecẽti solũ uiui ĩ ꝑtãtẽ redacti:quos romã euestigio emissos Coss.ĩ foꝝ ꝓduci ac uirgis cædi:& tãdẽ scdm ꝑriæ morẽ:securi ꝑcuti fecerũt. quo & illi scelerati faciõris pœnas darẽt:& ĩpi suã erga socios fidẽ:q̃tũ fieri posset cõfirmarẽt.h hist.i. Polybi⁹. THE

⁋Age q̃.i.q̃tũ:grauiter tulit.i.passus ẽ:senatus ꝗ milites erãt passi.Q.Petiliũ cõsulẽ pugnãtẽ fortissime aduersũ ligures:occidere.i.occũbere & mori:ut ãt sciat̃ q̃tũ grauiter tulerit dicit.senatus neq; uoluit stipendiũ.i.stipẽ q̃ pẽdebat̃.i.soluebat̃ ãni.i.ꝓ ãno sequẽte ĩtegro:ꝓceder̃.i.ulterius ratũ h r̃i:neq; uoluit æra.s.iã debita dari: qa nõ obtulerũt.i.nõ obiecerũt se telis hostiũ ꝓ salute ĩpatoris.Idq; decretũ ãplissimi ordinis:u patrũ cõscriptoꝝ extitit speciosũ & æternũ mõumẽtũ.i.sepulcrũ memoratiuũ:Petilii.s.cõsulis ĩterẽpti:sub quo.s.mõumẽto: cineres eius acq̃escũt clari morte ĩ acie.s.obita:& clari ultiõe:ĩ curia.s.senatoria;aut acq̃escũt ĩ acie clari morte: & ĩ curia clari ultiõe.i.aĩaduersiõe ĩ milites ignauos.⁋Cõsimili &c.Pro seq̃t̃ eiusdẽ exẽpla dicẽs.Sẽatus quũ Hã. fecisset ei ꝑtãtẽ redimẽdorũ sex milia Romãoꝝ:q.s.sex millia hẽbat ĩ castris capta:aut quos romãos hẽbat ĩ ca ASCẽsius

ftris captos:ſpreuit cōditionē.i.noluit eos redimere:memor tātā multitudinē iuuenū armatorū: ſi uoluiſſent: honeſte mori:nō potuiſſe capi. Q uorū.ſ.militū aut miliū: neſcio utrū maius dedecus.i. ꝓbrū fuerat: ꝙ pr̃ia nihil ſpei repoſuerit i his:an ꝙ hoſtis nihil metus repoſuerit i his:aut i eis.hæc.ſ.pr̃ia ducēdo.i.æſtimādo pui ut ſup.pugnarēt ꝓ ſe:ille ducēdo pui ne dimicarēt aduerſū ſe. Sed cū ſenatus excubuerit.i.uigilauerit aliquo ties ꝓ diſciplia militari ſeuere:cū ſeueritate & grauitate:neſcio an ſup.excubuerit ꝓ diſciplina mili. pcipue tūc cū iclulit carcere milites q occupauerāt.i.iuaſerāt rhegiū.ſ.oppidū bello iniuſto.i.nō legitie idicto:& Bubelio duce mortuo:delegerāt.M.Cæſiū ſcribā eiꝰ quē nūc Cācelariū dicūt:ſua ſpōte.i.nō iuſſu a ſenatu:ipatorē: ac .M.Furio Flac.tri.pl.denūtiāte ne.ſ.ſenatus aiaduerteret i ciues ro.aduerſus.i.cōtra morē maiorū: executus eſt nihilominus ꝓpoſitū.i.ultio ſupplicio eos affecit. Cæterū.i.ſed:ut id pageret cū minore iuidia: ſenatus iuſſit quinquaginta.ſ.eorū aut quinquagenos eos cæſos uirgis per ſingulos dies:percuti ſecuri.i.decollari: & nulli.i. non ulli:& corpora eorum non mandari ulli ſepulturæ.& uetuit mortem eorum lugeri.

OLI. Inculcādo:igerēdo. Vt ſpi.Poe.in. Ex eo iqt ꝙ dicebat magis ipatorē ꝗ hoſtē metui debere: ſignificat fore ut uitā ꝗ hoſte pugnādo effūdere dubitaſſent:eā ꝓ pœna delicti turpiter amitterēt hoc ēt frōtinus Clearchus dux lacedæmoniorū exercitui dicebat:ipatorē pluſꝗ hoſtē metui debere:ſignificās eas ꝙ i ꝑlio dubiā mortē timuiſſent certū ſi uixiſſēt de ſe maere ſuppliciū. ut itelligerēt ſibi poſt ꝑliū mortē certā expectādā eē. Minaꝝ de.me.Legit ꝙ mr̄ qdā cū Diropetriō filiū audiſſet ignauū & mr̄e idignū:illū ſuis manibꝰ extixit.un̄ & uerſus cōſtāt. Hūc timidū mr̄ Diropetriō ipa necauit.Nec dignū m̄ ſe:nec lacedæmōiū.Mr̄es āt filios i ꝑliū exeūtes breuibus admōebāt dicētes:aut hūc aut i hoc.uꝫ uel hunc clipeū referas uiuus uel i hoc mortuꝰ referaris. Fauces p.ſi.De hoc ait Ci.i oſone.ꝓ archia poeta:populus.n.Rōanus apuit lucullo ipante pōtū: & regis opibus quōdā & nā regiōis uallatū.nā lucullus cōtra Mithridatē regē pōti miſſus ē:& uictoriæ aditū patefecit:ꝗ āplā poſtea Pōp.cōſecutus ē. Validiſſimaꝝ gē.r. Q. Flaminus i græciā miſſus eā uniuerſā Rōano ſubegit ipio. & liberā eē uoluit un̄ cū pco iuſſus eēt ad hāc uocē ciere. uꝫ ut græciā liberā eē nunciaret.tātus dr̄ clamor ſubſecutus:ut aues ſupra uolātes hoc clamorē repcuſſæ i terrā plapſæ ceciderit: ut ſupra notatū ē. Parua Ro.c. Tuguriū illd i quo romulus adhuc paſtoralē uitā agēs dr̄ hitaſſe qd poſtea Ro. refecerūt ſuo tpe i pet̄is ſui memoriā ſēpiternā.

Clearchus ſpart. dux.

ACSeſius Leniter. Apte trāſit ad externa & prio ad ſenatus Cart.exēpla dicēs. Pr̄es cōſcripti.ſ.rōani ſenatus ſup.feterūt leniter.i.parū uehemēter: hoc.ſ. qd dictū ē:ſi uelimꝰ ītueri uiolētiā ſenatus Car. in negociis militiæ pcurādis:a quo.ſ.ſenatu:duces.ſ.Car.gerētes bella puo cōſilio.i.modica pru dētia:ēt ſi ꝓſpera fortūa eēt ſubſecuta tn̄ affigebātur cruci:affigebanf inꝗ cruci ab ſenatu iputāte: adiutorio deoꝝ imortaliū qd bn̄ geſſerāt: & culpe ipſorū.ſ.ducū:qd cōmiſerāt male.i. conſules.Sūt q legāt iputātes:ſed ordo nō ſtat:niſi dicamus. Et erāt iputātes &c.qd' datū ē a filoofonis ualerianæ abhorrēs. Clearchus uero &c.Paucis pcurrit exēpla externa afferēs duo lacedæmōioꝝ & purgās ꝙ nō plura afferat externa:eo ꝙ tot ſupſint domeſtica un̄ cū laude rōanæ diſciplinæ titulū hūc claudit.Ordo āt ē. Vero ꝓ ſed Clearchus dux lacedæmōiorū cōtinebat.i.cōſeruabat diſciplinā militiæ egregio dicto:iculcādo idētidē.i.p iteruallā tpis auribꝰ exercitus ſui:ipatorē debere potius metui a militibus ꝗ hoſtē. Q uo.ſ.dicto:denūtiabat apte futurū ut ipſi ipēderēt pœnæ.i.ultiōi ab ipatore expectandæ: ſpiritū.ſ.uitalē:quē dubitaſſent ferre acceptū.i.ipēdere pugnæ.ſ.hoſtæ. Et ipſi milites lacedæmōii nō mirabāt id pcipi a duce:memores.i.eo ꝙ eēnt memores:blāditiarū maternaꝝ.i.uiriliū iuſſorū matrū ſuarū:quæ abeūtibus dabāt:cū aliarū nationū matres blādiri ſoleāt:un̄ ſeuera illarū mādata ſpecioſe blāditias uocat:q.ſ.m̄res potius ꝗ blāditiæ maternæ mōebāt eos exituros ad ꝑliādū ut aut uēirēt uiui i cōſpectu eaꝝ cū armis.i.nō amiſis illis nec abiectis:aut referrenf mortui i armis:utpote i clypeo aut ſcuto. Acies ſpartanæ.i. lacedæmōiæ dimicabāt hoc ſigno.i.uexillo:hoc ē hoc mōitu loco uexilli accepto itra parietes domeſticos:qa a matribꝰ. Sed ſatis ē ꝓſpexiſſe.i.delōge uidiſſe tm̄mō aliena ſup.exēpla militaris diſciplinæ:cū liceat gloriari exēplis ꝑpriis.i.do-

Externa exempla.

Leniter hoc. Patr. C. ſi carthaginēſiū ſenatus in militiæ negociis procurādis uiolētiā ītueri uelimus: a quo duces bella prauo cōſilio gerētes: etiā ſi ꝓſpera fortuna ſubſecuta eſſet:cruci tamē affigebanf: qd bene geſſerāt deorū īmortaliū adiutorio:quod male cōmiſerāt:ipſorum culpæ imputantes.

De Clearcho.

Clearchus uero Lacedæmonioꝝ dux egregio dicto diſciplinam militiæ cōtinebat: Idētidem exercitus ſui auribus iculcādo: a militibus iperatorē:potius: ꝗ hoſtē metui debere:quo apte denūtiabat futuꝝ:ut ſpiritū pœnæ ipēderēt:quē pugnæ acceptū ferre dubitaſſent.

Dq: a duce pcipi nō mirabanf maternaꝝ blāditiaꝝ memores: ꝗ exituros eos ad ꝑliandū mōebāt:ut aut uiui cū armis ī cōſpectū eaꝝ uenirēt: aut mortui i armis referrenf: hoc itra domeſticos parietes accepto ſigno: ſpartæ acies dimicabāt. Sed aliēa ꝓſpexiſſe tātūmō ſatis ē:cū ꝓpriis:multoq; uberioribus:& felicioribus exēplis gloriari liceat:diſciplina militaris acriter retēta: pricipatū Italiæ Romāo ipio pepit:& multarū Vrbiū magnoꝝ Regū ualidiſſimaꝝ gētiū regimē largita ē:fauces Pōtici ſinꝰ patefecit. Alpiū:Tauriq; mōtis cōuulſa clauſtra tradidit: ortūq; e pua Rōuli caſa totiꝰ terraꝝ orbis fecit columē. Ex cuiꝰ ſinu qm̄ oēs triūphi manarūt:ſeqf ut d iuſ triūph. diceri icipiā.

meſticis:& multo uberioribus ac felicioribus.Nã ſup.diſciplina militaris retẽta acriter peperit ĩperio Ro.principatũ italiæ:& largita eſt ſup.ei regimẽ magnorũ regũ:& ualidiſſimarũ gentiũ:& patefecit ei fauces ſinus pontici.ſ.maris:& tradidit clauſtra alpium & tauri montis cõuulſa.i.ui diffracta: & fecit ipſum imperium rõanũ ortum e parua caſa.i.humili tugurio romuli:columẽ:ideſt faſtigium totius orbis terrarũ.Ex cuius:ſcilicet imperii romãi ſinu;quoniã oẽs triũphi manarunt:ſeqt.i.conſequens eſt ut dicere incipiam de iure triumphandi.

De Iure Triumphãdi Caput.III.

Ob leuia ꝓlia qdã ĩpatores triũphos ſibi decerni deſyderabãt qb[9] ut occurreret lege cautũ ẽ ne qs triũpharet: niſi quinq; millia hoſtiũ una acie cecidiſſet. Nõ.n.nũero:ſed gl͞ia triũphoꝝ excelſius urbis nr͞e futurũ decus maiores exiſtimabãt. Cæterũ ne tã p̄clara lex cupiditate Laureæ obliteraret:legis alterius adiutorio fulta ẽ:q̄.L.Mari.&.M.Cato Tri.pl. tulerũt pœnã.n.ĩpatorib[9] minatr:q aut hoſtiũ occiſoꝝ ĩ ꝓlio:aut amiſſoꝝ ciuiũ falſũ numeꝝ lr͞is ſenatui auſi eẽnt referre.Iubetq; eos:cũ primũ urbẽ intraſſent:apud q̄ſtores urbanos iurare de utroq; numero uere ab his ſenatui eẽ ſcriptũ. Poſt has leges iudicii illi[9] tẽpeſtiua mẽtio itroducet.ĩ quo de iure triũph.iter clariſſimas pſonas & actũ: & excuſſũ ẽ.

Lvctatius cõſ.&.Q.Valerius p̄to.circa Siciliã iſignem Pœnoꝝ claſſem deleuerant. quo nomine Luctatio Cõſ. triũphũ ſenatus decreuit.Cũ ãt Valerius ſibi quoq; eũ decerni deſyderaret:negauit id fieri oportere luctatius:ne ĩ honore triũphi minor poteſtas maiori æq̄ret p̄tinaciuſq; ꝓgreſſa cõtẽtiõe: Valerius ſpõſiõe Luctatiũ ꝓuocauit:nõ ſe pitũrũ triũphũ:niſi ſuo ductu punica claſſis eẽt oppreſſa.nec dubitauit reſtipulari Luctati[9].Itaq; iudex iter eos cõuenit At.Ca.apd quẽ Val.ĩ hũc modũ egit.Cõſulẽ ea pugna ĩ lectica

Ob leuia ꝓlia ĩperatores triũphos. Trãſit ad capitulũ de triũphis & oſtẽdit ĩpatores Ro.nõ niſi de maximis uictoriis triũphaſſe:nã lege cautũ erat: ne cui triũphus decerneret niſi quinq; milia hoſtiũ una acie ꝓſtrauiſſet.Erat ãt triũphus maximus honor q dabat ĩpatorib[9] Rõanis q q̄ttuor albis eq̄s inaurato currui iũctis capite laurea corõato ĩ capitoliũ uehebãt.p̄cedẽtibus captiuis catenatis & p̄eũte ſenatu.ĩ Iouis optimi maximi tẽplũ deuechi:imolato tauro albo ad ꝓprias ædes redibãt.q ãt prius ĩ urbe rõana triũphauerit uaria ẽ ſcriptorũ ſnia.nã alii camillũ:alii tarq̄niũ priſcũ:alii Vale.pub. fuiſſe tradũt.¶ Obliteraret: obliuiõi traderet deleret.¶ Fulta ẽ.Nec.n.lex illa p ſe ſatis ualida erat.potuiſſẽt.n.ĩpatores cupiditate triũphi falſũ occiſoꝝ hoſtiũ nũeꝝ r͞ferr.

Lvtatius Ca.cõ.Hic cõtra pœnos ſiciliã inuadẽtes miſſus ẽ q cũ nauali ꝓlio itereſſe nõ poſſet pp malã corpis ualitudinẽ.Q.Valerius p̄tor claſſẽ hoſtiũ deleuit.tpe quoq; cõſulatus lutarii diuerſe aq̄ꝝ igniũq; clades pene urbẽ abſũpſerũt.¶ Reſtipulari. Stipulari ſignificat ſtipẽ hoc ẽ pecuniã obligar:tractũ ãt ẽ a ſtipe q ſpecies erat Numiſmatis ſtips ãt dicta ẽ a ſtipãdo:nã antiq pecũiã pẽſar n̄ numerare ſolebãt:q̄ pecũiã æs graue Liui. appellat.& Pli.li.xxxiii.militũ igt ſtipẽdiorũ hoc ẽ ſtipis põderãdæ:pẽſatores libripedes dñr.uñ ẽt nomina nũmis remãſerũt apud antiquos a pẽſatione ſicut aſſis dodrãs q̄drãs uncia minæ denari[9] & ſimilia.ergo pecũiã nõ ĩ loculis ſeruare ſolebãt ſed ĩ theſauris ſtipare & cõdẽſare.nã ſtipare ẽ in locũ anguſtũ reponere.ergo reſtipulari eſt retro ſe obligare.i.cõtra ſpõſionẽ a Valerio factã pecuniã obligare.¶ Cõuenit.placuit.¶ Iudex Attilius Cala.Hic cõſul cũ a pœnis ĩ locũ circũſeſſũ temere exercitũ duxiſſet.M.Calpurnii tribuni militũ uirtute & opa euaſit.qui cũ trecẽtis militibus eruptione facta hoſtes in ſe cõuerterat oẽs.De Attilio Calatino Cice.in Catone maiore.Quanta auctoritas fuit in Lucio Cæcilio Metello.quanta in Attilio Calatino:in quẽ illud eulogiũ unicũ primariũ populi fuiſſe uirum.notũ eſt carmẽ inciſum in ſepulchro.

Ob leuia &c.Locuturus de triũphis Rõanis:p̄mittit duas leges latas de iur triũphãdi dicẽs. Quidã ĩpatores.ſ.Rõani:deſyderabãt triũphos decerni ſibi ob q̄dã ꝓlia a leuia.i.facilia & modici ſudoris: qb[9] ut occurreret.i.reſiſteret.cautũ ẽ lege:ne qs triũpharet niſi cecidiſſet.i.iteremiſſet:una acie quinq; milia hoſtiũ.Eni p g a:maiores.i.priſci Rõani exiſtimabãt decus urbis nr͞æ futurũ excelſius: non nũero.i.multitudie triũphoꝝ q q̄ plurimi fuiſſẽt ſi ob leuia ꝓlia triũphar licuiſſet:ſed gl͞ia.ſ.triũphoꝝ q̄ ex difficultate & magnitudie uictoriæ naſcit.Cæterũ ne tã clara lex obliteraret.i.deleret aut ãtiq̄ret:cupiditate lauree.i.coronæ triũphalis:ipa ẽ fulta adiutorio alterius legis:q̄.L.Marius & Marcus Cato trib.pl.tulerũt. Eni p qa lex ſup.illa miat ĩpatoribus pœnã:q auſi eẽnt referre lr͞is.i.ſcribere ſenatui:falſũ nũerũ hoſtiũ occiſorũ in ꝓlio:aut ciuiũ amiſſorũ.Iubet eos.ſ.ĩpatores triũphũ petẽtes:quũ primũ itraſſent urbẽ iurare apd q̄ſtores urbanos:uere ſcriptũ eẽ ab his ſenatui de utroq; nũero.ſ.tã hoſtiũ q̄ ciuiũ cæſorũ.Mẽtio iudicii illius ĩ quo & actũ & excuſſũ ẽ iter clariſſimas pſonas;itroducet tẽpeſtiua.i.oportũa & debita ſerie poſt has leges.ſ.iã dictas.¶ Luctatius cõſul &.Q.Vale.p̄tor:deleuerãt iſignẽ claſſẽ pœnoꝝ circa ſiciliã:quo noĩe.i.gr͞ia cuius meriti:ſenat[9] decreuit luctatio cõſuli triũphũ.Aũt p ſed:cũ Vale.quoq; deſideraret eũ.ſ.triũphũ decerni.i.addici aut adiudicari ſibi:luctatius negauit id oportere.i.decere(hoc loco)fieri:ne minor poteſtas:utpote p̄toria:æq̄ret maiori.ſ. cõſulari:ĩ honore triũphi:& cõtẽtiõe ꝓgreſſa p̄tinacius:Vale.ꝓuocauit Luctatiũ ſpõſiõe.i.depoſitiõe tãti q̄ti intereſſe poſſet:nõ ſe petiturũ.i.quo ſpõpõdit & depoſuit ꝓbare:ſe nõ petiturũ triũphũ:niſi pũica claſſis eẽt oppſſa ſuo ductu:nec Luctatius dubitauit reſtipulari:ideſt econtrario deponere. Itaq; Attilius Calatinus conuenit:

OLI. — Triũphãdi ius. — Stipulari — ASCẽſius

ideſt ex conſenſu utriuſq; fit iudex inter eos:apud quem Valerius egit:ſcilicet cauſam ſuam in hunc modum: ut diceret uidelicet:Conſulem:ſcilicet Luctatium.

OLI. ℭClaudum.qa conſul morbo erat implicitus: miſſus eſt hic Valerius prætor.⁋ Vtrum an nõ. Tantũ ualet nec ne.⁋ Litẽ do.i.dico.& eſt uerbũ iuris uerbi ſignificatio etiam apud grãmaticos inuenitur. Vergili.Sed tamen iſte deus qui ſit da ti tyre nobis:ergo dare litem eſt ius diſceptationis dicere.⁋ Vt non legitimum. Quia ſibi lege non debebatur.ſed conſuli.

Litẽ date

Fului us flac cus triũphũ cõtem pſit

Vid facias.Cn.Fuluio Flac.Hic Fuluius flaccus triũphũ cõtempſit.Qui primo ſubegit Vareolos in illyrico: deinde alio tempore alpinos ligures domuit:miſſus quoq; in auxilium maſſilienſiũ: aduerſus Saluios gallos qui fines maſilienſium depopulabantur:demum cũ ætolis bellauit qui cum ambraciam ciuitatẽ eorũ diu machinis expugnare tẽptaſſet:nec eã capere poſſet:ad extremã neceſſitatẽ oppidani cõpulſi ſupplices cõſulẽ orarũt:ut eos in deditionẽ accipere uellet: quod ille omnino facere recuſauit:nec prius flecti potuit q̃ pcibus rhodii cuiuſdã Attici a ſenatu impetratũ eſt:ut eos in deditionẽ acciperet: qđ grauiter tulit ſenatus.uiſus eſt enim cõtra religionẽ feciſſe:ſupplices in deditionẽ uenire uolẽtes repudiare.⁋ Ob res bene geſtas. Quia omnem Aetoliam Romano ſubegit imperio.⁋ Nimirũ nõ. p.p.q̃ ac. Quaſi mens eius pſaga eſſet futuri qa uidelicet poſt triumphũ mulctandus eẽt exilio ſi triũphaſſet.⁋ Percerpẽs.Sine dubio abundat. ſenſus.n.a ſupiori pẽdet nimirũ nõ plura facies q̃ acciderũt.⁋ Quæſtione publica.quia in iudicium accitus eſt ꝙ oppidanos in deditionem accipere noluiſſet:quod cõtra religionẽ eſſe uidebatur.⁋ Mulctatus.punitus.⁋ Expiaret. purgaret. ⁋ Inſolẽtia.qua triumphum contempſiſſe iudicatus eſt huius.n.inſolentiæ reus exilio dãnatur.

claudum iacuiſſe:ſe autem omnibus imperatoriis partibus functum. Tunc Calatinus prius : quam. Luctatius cãm ſuam ordiretur : quæro inquit Valeri a te ſi dimicãdũ nec ne eſſet : cõtrariis iter uos ſentẽtiis diſſe diſſetis : utrũ qđ cõſ.an quod.P.R. ĩperaſſet. maius habiturũ fuerit momentum? Reſpõdit Valerius non facere ſe controuerſiã : quin priores partes cõſ.eẽnt futuræ. Age deinde inquit Calatinus.Si diuerſa auſpicia accepiſſetis:cui⁹ magis auſpicio ſtaret? Itẽ reſpõdit Valerius: cõſ.Iam me hercule inquit:Cũ de ĩperio: & auſpicio : inter uos diſceptationem ſuſceperi & tu utroq; aduerſariũ tuũ ſuperiorẽ fuiſſe fatearis: nihil eſt:quod ulterius dubitem . Itaq; Luctaci: quamuis adhuc tacueris:ſecũdum te litẽ do: Mirifice iudex: qđ ĩ manifeſto negocio tẽpus teri paſſus nõ ẽ Probabilius Luctatius: quod ius ãpliſſimi honoris cõſtãter defẽdit.Sed nec Valerius qdem improbe: qa fortis: & pſpere pugnæ ut nõ legitimũ ita ſe dignũ præmium petiit.

ℭDe Cn. Fuluio Flacco.

Vid facias.C.Fuluio Flacco : q tã expetẽdũ aliis honorẽ triũphi: decretũ ſibi a ſẽatu ob res bñ geſtas ſpreuit: ac ṙpudiauit. Nimirũ nõ plura pcerpẽs : q̃ acciderũt: Nã ut urbẽ itrauit:cõtiuo qõne pub. afflict⁹:exilio mlctat⁹ ẽ ut ſi qd ṙligiõis ĩſolẽtia cõmiſiſſet pœna expiaret.

ASCẽ ſius ℭIacuiſſe in lectica claudum:ea pugna: id ẽ dũ ea pugna heret qua claſſis oppreſſa erat:ſe aũt functũ omnibus partibus imperatoriis.Tunc calatinus inqt priuſq̃ Luctatius ordiret cauſam ſuã. o Valeri ego quæro a te ſi uos diſſe diſſetis ſentẽtiis.i.ſi fuiſſetis diſcordes in ſententiis dimicandũ nec ne eſſet.i.utrum dimicandũ eſſet an non:utrum id quod conſul impaſſet an id qđ prætor imperaſſet fuerit habiturum maius momentum.i.plus authoritatis ad mouendã rem ad executionem Valerius reſpondit:ſe non facere cõtrouerſiam.i.nõ diſſentire nec inficiari quin priores.i.potiores partes eſſent futuræ conſulis.i.quin imperio conſulis eſſet parẽdum.Deinde Calatinus inqt:age.Si accepiſſetis diuerſa auſpicia:cuius.i.utrius ueſtrum auſpicio ſtaretur magis? Valerius reſpondit itẽ.i.ſimiliter:conſulis.i.ꝙ ſtaret magis auſpiciis conſulis.Et Calatinus ſup.inquit Iã me hercule.ſ.ita iudicãte ut uerum dico:cum ſuſceperim inter uos diſceptationẽ.i.cõtẽtionẽ imaginariam de imperio & auſpicio:& tu o Valeri fatearis aduerſarium tuum.ſ. Luctatium cõſulem fuiſſe ſi ita eueniſſet:ſuperiorem in utroq: tam in imperio q̃ in auſpicio:nihil eſt quod dubitem ulterius:ſcilicet de cauſa ueſtra. Itaq;:ideſt & ita o Luctati ego do litem:ideſt iudico:ſecundum te : ideſt pro te:quãuis tacueris adhuc Mirifice ſup.egit iudex ꝙ uel qui non eſt paſſus tempus teri : ideſt fruſtra tranſigi:in negocio manifeſto. Luctatius ſup.egit probabilius:ꝙ defendit conſtanter ius ampliſſimi honoris uidelicet cõſularis.Sed nec Valerius quidem improbe ſup.egit quia ipſe fortis petiit præmium pugnæ proſperæ: ſcilicet geſtæ:ut non legitimum:quia ex lege debebatur conſuli:ita dignum ſe:quia uir fortis erat.⁋ Quid facias. &cæ. Affert contrarium exemplum utpote eius qui triumphum contempſit:ſed præſagio quodam imminentis contumeliæ dicens. Quid facias.Cneo Fuluio Flacco: qui ſpreuit & repudiauit honorem triumphi decretum ſibi a ſenatu ob res bene geſtas:tam:ideſt tantopere expetendum aliis:ideſt quẽ alii tantopere expetiſſent. Nimirum:ideſt haud dubie præcerpens: id ẽ antequã euenirent carpens de infortunio ſuo non plura q̃ acciderunt:ſcilicet paulopoſt(Sunt qui legant percerpẽs:quod Oliuerius uacare ſentit:ſed mihi placet præcerpẽs legere)Nam ut:ideſt ſtatim poſtquã intrauit urbem:ſcilicet Romam:afflictus continuo quæſtione:ideſt inquiſitione de uita eius publica mulctatus eſt exilio:ideſt pro mulcta tulit exilium:ut ſi commiſiſſet quid:ideſt aliquid religionis:ideſt contra religionem:inſolentia:ideſt per inſolentiam ſuam:aut quia oppidanos in deditionem ſuſcipere noluerat:aut ꝙ ſacrũ illũ honorẽ ſpreuerat:expiaret.i.purgaret illud:pœna:ideſt multa exilii.

Apiētiores igiť Q.u.Ful.& L.Opimius.His triūphus a senatu denegatus ē ꝙ qcq̃d ꝑ eos gestū fuerat ad accessionē ipii nō ptiebat.nihil.n.ipio ro.ꝑ ipos aditū:sed restitutū fuisse uidebať qd amissū fuerat:triūphare āt nō nisi q iperiū auxissent lege licebat.☞ Probenť nūc:Hirōia ē: nā dānat duces q ex minima uictoria triūphū petebāt.☞ Cuius liber.& nimiæ cuiusq; laudis.☞ Ex desertis mōtib⁹ qď modicæ laudis ē:nā pugnare ubi nēo resistit nulla difficultas ē.☞ Myoparonū.nauiū pyraticarū. Myoparo dŕ Scapha.i.nauicula & nauis piratica.uñ & ipi piratæ Myoparōes aliqñdo dñr.☞ Ramulos.Diminutiuo utiť: ut laudē eorū puā admodū ostēdat eē.☞ Festinabūda.qa nōdū res gesserāt qbus merito sibi triumphus decernatur.☞ Abrupta.adempta. OLI.

CDe.Q.Fuluio.

Apiētiores igiť Q uit⁹ Fuluius: q Capua capta: & L.Opimius: q Fregellãis ad deditionē cōpulsis: triūphādi ptātē a seatu petierūt. Vterq; editis operibus magnificus: Sed neuter petitæ rei cōpos. Nō qdē īuidia Patrū .C. cui nūq̃ aditū ī curia eē uoluerūt. sed sūma diligētia obseruādi iuris: quo cautū erat: ut ꝑ aucto ipio nō ꝑ recuperatis: q̃ Po.R. fuissēt. Triūph⁹ decerneretᷣ. Tm̄.n. ītereſt adiicias aliqd: an detractū restituas: q̃tū distat bñficii initium ab iniuriæ fine.

CDe.P.Scipione: & Marco Marcello.

Vin ēt ius: de quo loquor: sic custodium ē: ut.P.Scipiōi ob rēcupatas Hispāias. M. Marcello ob captas Syracusas triūphus nō decerneretᷣ: qd ad eas res gerēdas: sine ullo missi erāt magistratu: pbēť nūc cuiuslibet gloriæ cupidi: q ex dsertis mōtib⁹: Myoparonūq; pyraticis rostris: laudis ī opes: Laureæ ramulos festinabūda māu decerpserūt: carthaginis ipio abrupta Hispāia & Siciliæ caput abscissū Syracusæ: triūphales iūgere currus nequerūt. Et qb⁹ Viris? Scipiōi: & Marcello quoꝝ ipsa noia īstar sūt æterni triūphi. Sed clarissimos solidæ: ueræq; Virtutis autores. humeris suis salutē patriæ gestātes: & si coronatos ītueri senatus cupiebat: iustiori tñ reseruādos laureæ putauit. His illud subnectā. Moris erat ab īperatore triūphū ducturo: cōsl. inuitari ad cœnā: deide rogari: ut ueīr supsedeāt: neqs eo die: quo ille triūphauerit: maioris ī eodē cōuiuio sit ipii. Veꝝ q̃uis qs p̄claras res: maxieq; utiles reip. ciuili bello gessisset:

CSapientiores igiť &c. Ex suo iudicio censet eos qui cū repulsa triūphū petierūt sapientiores eo qui respuit. In qua re sentire uideť Cneū illum fuluiū flaccum si triūphū sibi decretū non repudiasset: exilii pœnam non fuisse daturum. Ordo ē. Igiť quia Cneus Fuluius qui respuit triūphū male mulctatus est: Quitus fuluius qui capua urbe præcipua campaniæ italicæ: & Lucius opimius qui fregellanis ad deditionem cōpulsis petierunt a senatu potestatē triumphandi: sapiētiores sup. fuerunt q̃ Cneus Fuluius eo ꝙ qui triumphū petit se de rep. optime meritū significat. Vterq; sup. fuit magnificus opibus editis.i.præclare gestis & in lucē datis: sed neuter sup. fuit cōpos rei petitæ: hoc est triūphi: nō qdē sup. cōpos nō fuit: inuidia.i.pp iuidiā patrū cōscriptoꝝ cui .s.iuidiæ nūq̃ uoluerūt eē additū.i. accessum in curiā: sed sūma diligentia iuris obseruandi: quo .s.iure: erat cautū.i. caute sancitū: ut triūphus decerneretᷣ ꝑ iperio.s.romano aucto: nō ꝑ recupatis sup. rebus aut oppidis: quæ fuissent sup. prius Populi Ro. Etenim ꝑ qa: tantū interest.i. distat & refert: an sup. adiicias aliqd.s.ad iperium: aut aliud caput: an restituas detractū.i.iter augere: & recuperare ipiū: quātū initiū beneficii: qď facit q rē auget: distat a fine iiuriæ quē facit q ablata recipit.☞ Quietiā &c. Oñdit idē ius seruatū ī: aliis uiris & iis qdē facile pricipibus dicēs. Quiť etiā ius.s.triūphādi de quo loquor: ē custoditū .i.obseruatū sic ut triūphus nō decerneretᷣ Pub. Scipiōi ob hispāias recuperatas: nec sup. M. Marcello ob.i.pp Syracusas captas.s.ab eo ꝙ.i.qa missi erāt ad eas res gerēdas: sine ullo mgratu.i.sine aditiōe mgratus: nō.n.missi erāt ut consules: aut ut dictatores aut ptores &c. sed ut priuati cū authoritate tñ pub. Probēť.i.cōmēdēť nūc postq̃ tales uiri ꝑ tātis rebus nō obtinuerunt triūphū: & ita ē irōia: cupidi cuiuslibet gliæ: q iopes laudis .s.ueræ aut cōstruaᷣ cū ramulos sic: q decerpserūt māu festinabūda.i.nimis accelerāte: ex mōtibus desertis & ita ignotis: ramulos laureæ i opes laudis.s.ueræ; & ex rostris pyraticis myoparonum: idest paruaꝝ nauiū sup. coronaꝝ naualē aut ēt laureā triūphalē: sed in opem laudis. Hispania abrupta.i.uirtute Scip. auulsa ipio carthaginis: & syracusæ caput siciliæ.i.priceps urbiū i sicilia abscissū.s.ab ipio carthaginis uirtute Marcelli: nequerūt iūgere currus triūphales: & qbus uiris sup. nequerūt iūgere? Rñdet Scipiōi & Marcello: quoꝝ nomina ipa: sť istar.i.æqpatio æterni triūphi. Sꝫ etsi.i.q̃q senatus cupiebat ītueri clarissimos authores solidæ & ueræ uirtutis gestātes hūeris suis salutē priæ coronatos.s.triūphali corona: tñ putauit eos sup. reseruādos laureæ iustiori.i.iustius susceptæ.☞ His illud &c. Addit exēpla de modestia i ciuili bello dicens. Ego subnectā his.s.iā dictis illud.s.qď seqť. Moris erat cōsulis inuitari ad cœnā ab ipatore ducturo.i.q ductur⁹ erat triūphū: deide rogari ut supsedeāt.i.omittā uēire ad cœnā ne qs eo die quo ille triūphauerit sit i eodē cōuiuio maioris ipii.s. q̃ triūphās: q a cōsul maior ē nō triūphās: q̃ triūphās non cōsul. Veꝝ q̃uis qs gessisset bello ciuili: res p̄claras & maxie utiles reip. tñ nō ē appellatus ipator eo noie.i.ea de cā aut ob id meritū. neq; ullæ supplicatiōes.i.q̃s rogatiōes: & pcessiōes dicius: decretæ sūt sup. ei: hoc ē ad eius honorē neq; aut ouauit.i.ouās pedibus īgressus ē; ut i minori uictoria facere solebāt: aut triūphauit curru: qa ut istæ.s.ciuilis belli uictoriæ existimatæ sunt necessariæ: ita existimatæ sunt semper lugubres utpote partæ: idest acquisitæ non cruore externo sed domestico. ASCē sius

OLI. ℭEo noie.ea de cā.ꝑ Ouans:ouabat q hostes in fugā uertisset.q āt ouabat equo albo p urbē uectus in capitoliū
Oua/tio ascēdebat & ibi ouē sacrificabat.unde ouare dictū ē ut Ser.placet.Festus Pōpe.dicit ouare dictū eē a uoce corū q ouātē subseqbant.ꝑ Itaq; & nasica tibe. gracchū. De cæde gracchorū satis supra dictū est i cap.de somniis.Metellus uero simili mō Oppimiū necauit.Q.u.Catulus &.M.Lepidus cōsules creati erāt:sed cū.M.Lepidus acta .L.Syllæ reicidere uellet & ab eo ꝓscriptos i ciuitatē restitui.& eorū bona q̄ Sylla & populo & amicis suis dōauerat ipsis reddi.Q.Catulꝰ ex cōsensu bonoꝝ resistebat actiōibꝰ illius.cū igit actionibus obtinerē nō posset qđ cupiebat.in Aethruriā ꝓfectus i gētes ibi copias cōparauit cōtra quē missi sūt.Q.Catulus & Cn. Pōpeius.illū haud ita multo post fuderunt atq; fugarunt ille rursus se in Aethruriā:deide i Sardiniam contulit:& ibi morbo & pæstilentia piit: Luca.ut Catulo iacuit lepidus.ꝑ Abstersos gladios. Quasi ciuilem sanguinem abhominaretur.

Maria num bellū LVcius Ci.&.C.Marius. Hi urbe eiecti diuersis factiōibus.hic a sylla:ille ab Octauio puo tpis īterstício:cōparatis atq; cōiūctis exercitibus pſiæ bellum ītulerūt.nā cū Marius carcere liberatus:ut i ca. de ominibus planius uidimus:se in aphricā contulisset audissetq; romæ cōditionē ortā eē īter cīnā & Octauiū:utpote uir bellicosissimꝰ ex maurusiis eqtes in aphricā cōperauit:& ex agris robustissimos quosq; delegit:ipletisq; sexaginta nauibus ex ea uirorū multitudine:romā uersus nauigauit:seq; cinnæ pauloante expulso Roma cōiunxit:q segnioribus factis iā Romāis: atq; etiā desidia & segnitie ducū:prio hostiā deide ianiculū: postrēo urbē ipsā occuparūt.q̄ uelut terrā hostilē diripuerūt.& miserabili cæde replerunt:post hāc igit uictoriā Cina & Mari. de suis inimicis nō triūpharūt.ꝑ Aras &.t.ut de uictoria pta diis gratias agerent sacrificātes more triumphantiū.

impator tamē eo nomine appellatus nō est: neque ullæ Supplicationes decretæ sunt: neq; aut ouās: aut curru:triūphauit.qa ut necessariæ istæ ita lugubres sēp existimatæ uictoriæ sunt:utpote nō externo:sed domestico partæ cruore.Itaq; & Nasica Tiberiū Gracchum & Opimius.C. Gracchi factiōes mœsti trucidarūt.

QVitus Ca.M.Lepido collega suo cū olbꝰ copiis seditiosis extincto: moderatū præ se ferēs gaudiū: in urbē reuertitur.C. ēt Antonius Catiline uictor absterſos gladios in castra retulit.

ℭDe Cinna.

LVcius Cinna &.C.Marius hauserāt quidem auidi ciuilē sanguinē:sed non protinus ad tēpla deorū: & aras tetenderunt.

IAm Lucio Sylla: q plurima bella ciuilia cōfecit: cuius crudelissimi: & isolētissimi successus fuerunt: cum consumata ac cō

Syllæ dñatꝰ LVcius Syl.q.p.b.c.Sylla multa bella ciuilia cōfecit.primum aduersus Marium & Sulpicium orta de prouincia ponti seditione.nam cum Mithridaticum bellum Syllæ qui tum consul erat demandarū foret.Q.Sul.T.Plæ.aduersæ factionis homo legem tulit inuito senatu.ut Mario Mithridatica prouicia cederet:cui rogationi cū resistere Sylla summa ope uellet.Sulpitius cū armata manu in eum imperum fecit.stragem ingentem circa eum edidit ubi Pompeii filius adolescens nobilissimus cæsus est. Sylla inter cædem difficulter elapsus clam nocte in castra contendit exercitum omnem aduersus Sulpicium & Marium concitauit & cæsis legatis qui ad accipiendum exerciū missi fuerant ad urbem ꝓperauit.quā hostiliter ingressus cædibus & incendio repleuit.nam dum hostes spectat:suorum nullam rationem habet:sontes & insontes opprimit deinde sedato tumultu.imperio potitus aduersus Mithridatem profectus est ubi cum paulopost audisset Marium & Cinnam coniunctis exercitibus urbem cœpisse:totamq; hostiliter diripuisse: & ciuium ac in primis amicoꝝ suorū fœdā edidisse stragem.icto cum rege fœdere:cōpositisq; rebus in ꝓuincia Romā uēit.

ACSē/sius ℭItaque: idest & ita: &: idest simul. nasica: scilicet Scipio: & Metellus trucidarunt mœsti:& ita non libenter: nasica sup.trucidauit Tiberium Gracchum: & Metellus factiones: idest conscios & fautores factionis: Opimii ciuis Romani. Sic legit Oliuerius. alii legunt sic. Et Opimius Caii Gracchi factiones & cætera. ꝑ Quintus Catulus. Affert tertium ciuilis uictoriæ sine lætitia publica exemplum dicens: Quintus Catulus reuertitur in urbem: præ se ferens: idest signis quibusdam ostendens;gaudium moderatum Marco lepido triumuiri:collega suo:idest qui cum consul creatus fuerat:extincto cum omnibus copiis: idest exercitibus seditiosis: Caius & cætera. Affert et:& quartū eiusdem rei exemplum dicens. Caius etiam Antonius collega Ciceronis in consulatu:uictor Catilinæ: saltem per legatum: nam ipse pedibus æger adesse non poterat ut Sallustius dicit prælio(Catilina autem per Salustium notissimus est:coniurauerat enim in rempubli.& nobilitatem Romanam cum lentulo Cethego aliisque perditis ciuibus)retulit gladios in castra absterſos: scilicet sanguine ciuili. ꝑ Lucius Cinna &c. Affert & alia ciuilis uictoriæ sine triūpho exēpla dicens Lucius Cina & marius hauserūt qdem auidi:idest entes auidi aut auide sanguinem ciuilem sed non tetenderunt protinus.i.statim ut urbem essent ingressi:ad templa & aras deorum:ut triumphantes & ouantes fecerant:& sicut in supplicationibus fiebat.ꝑ Nam Lucius Sylla &c. Affert etiam Syllæ in ciuili uictoria exemplum dicēs. Nam Lucius Sylla:qui cōfecit:idest consummauit & exhausit:plurima bella ciuilia:& sup.cuius successus fuerunt crudelissimi quia speciosa in marium uictoria turpissime abusus est: in sanguinem ciuilem imaniter sæuiens:& per dictaturæ perpetuæ usurpationem remp.opprimens;cum duceret triūphum potentia sua existēte sup.cōsūmata atq; cōstructa.

THE. ℭEt opimius.C.Gracchi factiōes. Satis ex Annæo Floro constat & Appiano.C.Gracchum fretum comitū manu fatale familiæ suæ capitolium inuasisse inde proximorum cæde depulsum quō se in Auentinum recepisset: inde quoq; obuia Senatus manu ab Opimio consule oppressum.

OLI.

¶Et primo apud Capuā cū Mario iuniore & cōsule Norbano feliciter pugnauit: supra vii. hostium milia cecidit. itra Capuā Norbanū inclusit. M. quoq; lucullus unus ex ducibus suis apud fidentiam sedecim cohortes aduersus quinquaginta duxit & eas fudit atq; fugauit uictorq; decimo & octauo milia trucidauit: hostem castris exuit. Sylla paulopost alterum consulem Scipionem spe pacis ostentata: & eius legiones occidit rursus cum mario iuniore qui exercitum reparauerat haud procul ab urbe congressus cum ingenti hostium strage uictor euasit. nam ad uigesimo mil. cæs. & viii. capta ab eo fuisse dicunt. Mariū pneste fugisse: multa quoq; per eius præfectos Pompeium Crassum Metellum seruilium prælia feliciter commissa. qui magnas & romãorum copias deleuere. ultimum illi prælium fuit sub ipis mœnibus urbis cum Telesino quodam samnite & Lamponio eius socio in quo parū abfuit quin funditus deleretur sed tandem aspirãte fortuna illos profligauit non sine magna suorum clade. urbē deinde ingressus sex milibus ex equestri ordine in forum productis: crudeliter cæsis pro scriptionem senatorum & aliorum ciuiū ac in primis diuitum fecit miserabilem. ¶Constricta. Conserta. condensa. ¶Multas urbes. Solebãt triumphantes urbes uictas in triumpho pictas ducere. ¶Græcia & asia. inter cæteras duxit etiã athenas. ¶Ad quærcum pronæ manus porriguntur. Qui ciuem seruasset quærna corona donari consueuerat. unde etiam leginius. corona quærna Ciceronem fuisse donatum q ciues seruasset ut supra dixius. ¶Ante postes. Iulii Cæsaris erat antiquæ quærcus ex qua Romãos decerpere solebãt ubi coronam alicui dare uoluissent. ¶Lauream. Non solum non dabatur triumphis. uerū etiam teste Cicero. in Philippicis oratione ultima sine lauro nullæ fiebant supplicationes. Laur9 ante fores Augusti

structa potentia sua triūphū duceret: ut Græciæ & Asiæ multas urbes: ita ciuium Ro. nullum oppidum uexit.

PIget: tedetq; p uulnera reip. ulterius procedere: laureā nec senatus cuiquā dedit. nec quisquam sibi dari desyderauit. ciuitatis parte lachrymãte.

CAeterū ad q̃rcū pnæ mãus porrigūt: ubi ob ciues seruatos corõa dãda ē q̃ postes augustæ domus sēpiterna gloria triūphant.

¶De Cēsoria Nota. Cap. IIII.

CAstrēsis disciplinæ tenacissimū uiculū & militaris ratiōis diligēs obseruatio: admōet me: ut ad censurā pacis magistrā: custodēq; trāsgrediar: nā ut opes P. r. i tãtū aplitudinis ipatorū uirtutib9 excesserūt ita pbitas: & continētia cēsorio supcilio examiata ē. Opus effectu: par bellicis laudib9. Quid. n. prodest foris eē strenuū: si dōi male uiuit? Expugnēt licet urbes: corripiāt gētes regnis manus iniciāt:

CAstrensis disciplinæ: conuenienter inquit admōeor militari disciplinæ cēsuram subiungere. ut enim illa belli. sic hæc pacis custos est atq; magistra. quæ imperium Ro. p incorruptā rei militaris disciplinam ad maximas opes amplitudinēq; pucctū sua seueritate quã diutissimæ conseruauit. Liuius. Censuræ initium fuit rei a parua originæ ortæ. quæ deinde tanto incremento aucta est: ut morum disciplinæq; Romã. penes eam regimen senatus equitumq; centuriis decoris dedecorisq; discrimen sub conditione eius magistratus publicorum ius priuatorumq; locorum uectigalia Popu. Roma. sub nutu atq; arbitrio essent. primi autem censores fuerunt Papirius Semproniusq; ¶Probitas ad fidem. ¶Continentia ad moderationem. ¶Supercilio. Austeritate & rigiditate censoria. nam supercilium pro seueritate sæpissimæ ponitur: Vergi. conueniens latio pone supercilium. interdum pro superbia ponitur. ¶Opus effectu par. Quia non minorem efficatiam habet in ciuibus conseruata continentia & probitas q̃ in bello disciplina militaris. Super ciliū

¶Vt. i. quemadmodum uexit. s. in triumpho suo: multas urbes. s. pictas: Græci & Asiæ: quas deuicerat: ita nullum oppidū ciuiū romanorum: significãs per hoc se nō de ciuibus licet eēt crudelissimus: sed de externis triūphare. Deinde author claudēs hunc tractatum: nã externorū triūphorū non meminit quasi solius Romani sit triūphare dicit. Piget. i. miseratione afficir: & tedet procedere ulterius per uulnera reipu. hoc callide facit ne de Cæsaris triūphis dicere cogatur: quē neq; uituperare audeat: neq; uere laudare possit. Nec senatus dedit cuiq̃. s. uictori in bello ciuili laureā: nec quisq̃: scilicet ciuium desiderauit lauream dari sibi parte ciuitatis lachrymante. s. pro deuictis alterius factionis ciuibus. Cæterum. i. sed: manus. s. senatorum porriguntur. i. extenduntur pronæ ad quærcum. i. ad quernam coronam dandam: ubi; idest quoties corona: scilicet querna est ob ciues seruatos. q̃. s. corona querna seu quercea: postes domus augustæ. i. ipsius Iulii Cæsaris: aut alterius augurio consecratæ: triumphant gloria sempiterna: qa parens patriæ. seruatos ciues dictus est aut qa æternam meruit gloriam quisqs seruauerit ciuem. ¶Castrensis & Dicturus de Censoria nota pfatur dicens. Tenacissimum uiculum disciplinæ castreñ. i. quæ in castris seruata est & diligens obseruatio rationis militaris admonet me ut transgrediar ad Censuram: idest ad descriptionem censuræ: magistram & custodem pacis. i. quæ censura facit: ut in pace decēter uiuatur: & ut pax diutius custodiatur. Nam ut. i. quemadmodum: opes: idest diuitiæ & facultates ac potentiæ populi Romani: excesserunt. i. excreuerunt: in tãtum amplitudinis quãtū. s. habuisse notū est: uirtutibus. i. per uirtutes imperatorū: ita probitas & cōtinentia examinata est. i. excussa & cēsa atq; iudicata: supcilio cēsorio. i. grauitate censorum: Opus. i. quæ res est opus par. i. æquale effectu. i. in utilitate ipsa & ualore: licet nō in labore laudibus bellicis. Enim pro quia: quid prodest strenuū esse foris. i. belli aut in bello: si uiuitut male domi. q. d. nihil Quia licet urbes expugnantur. i. uincantur & capiantur: & gentes corripiãtur. i. simul in seruitutem aut saltem in subiectionem rapiantur & manus iniiciantur regnis: idest in seruitutem redigantur regna: tamen sup. ASCēsius

OLI. ℂNisi foro & curiæ. Nisi iuste sapiẽterq; resp. administrata fuerit ĩperiũ q̃tũlibet magnũ facile corruet. ℣ Foro: ubi iudicia exercent̃. ℣ Curiæ. Vbi sententiæ dicunt̃. ℣ Cælebs. Sine uxoribus: nam Cæleps dicit̃ qui sine uxore uiuit q̃si cæleste uitã ducẽs. ℣ Aera. i. certã pecuniæ quantitatẽ: fecerũt. n. ærarios. ærarii at obnoxii dicebantur ærario. ℣ Accedit his. Additur ꝙ a fortũa estis cõsecuti longã uacationẽ: hoc est longũ tp̃is spaciũ. ℣ Præstandi huius numeris. Scilicet gignẽdi filios. ℣ Nodosam stipen. Per hoc illos auaros ostẽdit & ob eam cãm celibes uixisse: ꝙ timerent ne uxorẽ & liberos alere possent: nam auari dicuntur fortunas multis nodis plenas cõgerere.

Icut Porcius Cato. Liuius decade belli macedonici cũ hãc historiã dupliciter tradat a Valerio oĩno dissentire uidet̃. nã & Catõis & Valerii antiatis sentẽtiã adducẽs ait. Cẽsores. M. Portius & L. Vale. metu mixta expectatiõe sẽatũ legerũt. vii. mouerũt ex qb⁹ unũ genere & nobilitate & honoribus. L. Quitiũ flaminiũ cõsularẽ patrũ memoria istitutũ fert̃. ut cẽsores motis a senatu scriberẽt notas. Catonis & aliæ qdẽ acerbæ oratiões extãt: in eos quos aut senatorio loco mouerit: aut qbus equos ademit. longe grauissimã in.

ASCẼsius ℂNisi officium: idest debitum munus & exercitium: & uerecundia sua. i. debita & ꝓpria: cõstiterit foro. s. iudiciali: & Curiæ. s. senatoriæ: cumulus. i. aceruus rerum partarum: i. acquisitarũ uirtute bellica: æquatus cœlo. i. ad cælũ usq; congestus: non habebit sedem stabilem. i. permanentiã igit̃. i. & ideo pertinet ad rem. i. utilitatẽ: hoc ẽ utile est nosse adeo. i. omnino qđ plus est: recordari acta potestatis cẽsoriæ. ℣ Camillus. Affert exẽpla censoriæ notæ dicẽs. Camillus & posthumi⁹ censores iusserunt eos qui peruenerãt cælibes. i. sine uxore & liberis: ad senectutẽ: deferre i ærarium. i. repositorium pecuniæ publicæ: æra. s. signata. i. pecuniã: noie. i. ratione & titulo poenæ. i. mulctæ dignos puniri iterũ. i. secũda pœna: si ausi sint q̃ri. i. cõqueri: quo. i. aliquo mõ: de tã iusta constitutione: quũ increparent̃. s. a censoribus in hunc modũ. Natura scribit. i. p̃scribit uobis o celibes: legẽ: quẽadmodũ nascendi: ita gignendi quia nihil ẽ naturalius q̃ unũquodq; generare sui simile: alioq spẽs rerũ cũ idiuidius pirẽt & parẽtes. s. uestri alligauerunt. i. deuinxerunt & obligauerũt uos alendo: uos debito nepotũ. i. suorũ: hoc ẽ filiorũ uestrorũ nutriendorũ: siquis pudor ẽ sup. uobis: qa turpe ẽ nolle reddere qđ ea lege ut reddas acceperis. Accedit. i. addit etiã iis. s. ratiõibus ꝙ uos estis assecuti in fortũa. i. rebus uestris: uel a fortuna: longam uacationẽ. i. cessationẽ mũeris huiusce p̃standi. i. liberorũ alẽdi: cũ iterim anni uestri sunt consumpti uacui. i. carentes nomine

nisi foro: & curiæ: officiũ. ac uerecũdia sua cõstiterit: partarũ rerũ cælo cumulus æq̃tus: sedẽ stabilẽ non habebit. Ad rem igitur pertinet nosse: atque adeo recordari acta censoriæ potestatis.

ℂDe Camillo: & Posthumio.

Amillus: & Posthumi⁹ cẽsores æra pœnæ noie eos q ad senectutẽ cælibes ꝑuenerãt i Aerariũ deferre iusserũt: Iterũ p̃uiri dignos: siquo mõ de tã iusta cõstitutiõe q̃ri sũt ausi. Cũ i hũc modũ icreparent̃. Natura uobis quẽadmodũ nascendi: ita gignendi legẽ scribit parẽtesq; uos alẽdo nepotũ nutriẽdoꝝ debito (siqs ẽ pudor) alligauerũt: accedit etiã iis: quod i fortuna lõgam præstãdi huiusce muneris uacationẽ estis assecuti: cũ interim cõsumpti sunt anni uestri: & mariti: & patris nomine uacui. Ite igitur: & nodosam exoluite stipem utilem posteritati numerosæ.

ℂDe. M. Valerio Max. & C. Iunio.

Orũ seueritatẽ. M. Valerius Max. & C. Iunius Brutus Bubulc⁹ cẽsores i cõsimili gñe aĩaduersiõis imitati. L. Antõiũ sẽatu mouerũt qđ q̃ uirginẽ i matrimõiũ duxerat repudiasset: nullo amicorũ i cõsiliũ adhibito. At hoc crimẽ nescio: an supiore maius: illo nãq; cõiugalia sacra spreta tãtũ. Hoc etiam iniuriose tractata sunt. optimo ergo iudicio cẽsores idignũ eũ aditu curiæ existimauerunt.

ℂDe Por. C.

Icut Porcius Cato. L. Flam. quẽ e nũero Senatoꝝ sustulit qa i ꝓuicia quẽdã damnatũ securi ꝑcusserat: tempore supplicii

& mariti quia uxorem non habetis: & patris: quia liberis caretis. Igitur: quia alioqui inutiles estis. ite & exoluite stipem nodosam: idest multis nodis in loculis aut sacculo: abstrusam pecuniã: utilem: idest quæ utilis sit posteritati: idest posteris licet ex aliis genitis: numerosæ: idest multi numeri. ℣ Horum &c. Marcus Valerius maximus & Caius Iunius Brutus Bubulcus. s. cognomento censores. i. cũ essent censores imitati seueritatem: hoꝝ. s. iam dictorũ in cõsimili genere aĩaduersionis: amouerunt senatu Lucium Antonium ꝙ repudiasset sup. eam quam duxerat in matrimoniũ uirginẽ: nullo amicorum adhibito in cõsilium. At: idest sed nescio (inq̃t author). an hoc crimen sup. sit maius superiore. Namq; pro quia: coniugalia sacra. i. sacramenta matrimonialia: sunt tantum: idest duntaxat spreta: quia non suscepta: illo: scilicet superiore crimine in cælibatu permanentium & sunt tractata etiam iniuriose: hoc; scilicet posteriore crimine uxorem temere repudiantis. Igitur quia tam iniurius fuit in uxorem sacra matrimonialia: censores existimauerunt optimo iudicio eum indignum aditu curiæ: idest qui amplius curiam ad iret aut potius iniret. ℣ Sicut Porcius cato sup. existimauit indignum aditu curiæ Lucium Flaminium: quem sustulit: idest subtraxit e numero senatorum: quia percusserat securi: idest decollauit in prouincia: scilicet gallicana: quendam damnatum: idest adiudicatum ultimo supplicio: tempore supplicii electo: idest eo ꝙ elegerat tempus supplicii: scilicet ab eo sumendi.

¶.L.Quintiū Flaminiū oratio est iter cætera obiecit ei Philippū pœnū carū ac nobile scortū Roma in galliā OLI. puinciā spe igentiū donorū pductū:eū p lasciuiā quū cauillaret exprobrare cōsuli psepæ solitū:qđ sub ipsū Q.ui. spectaculū gladiatorū abductus a Roma eēt:ut obseqū amator ei uēditaret:forte epulantibus his cū iā uino i⸗ Flami caluisset nūciatū i cōuiuio ē nobilē Boiū cū liberis trāfugā uenisse:cōuenire cōsulē uelle:ut ab eo fidē psens ac nius, ciperet itroductū i tabernaculū p iterpte alloq cōsulē excepisse:iter eius sermonē.Q.u.scorto.uis tu iḡt: quoni Séatu am gladiatorū spectaculū reliqsti.iā hūc Gallū moriētē aspicere.& cū is uix dū serio anpuisset:adnutū scorti motus cōsulē stricto gladio;q supra caput pendebat lo⸗ quēti gallo caput primū pcussisse:deide fugiēti: fidēq.P.R.& coȝ q̄ aderāt iplorāti latus transfo disse:Val.Antias ut q nec Catonis orōnē legisset & fabulæ tm̄ sine auctore editæ credidisset alid argumētū simile: tm̄ libidie & crudelitate pagit. Placētiæ formosā mulierē cuius amore depiret i cōuiuiū accersitā scrib.ibi iactātē sese scorto in⸗ ter cætera retulisse q̄ acriter qōnes exercuisset:& q̄ multos capitis dānatos i uīculis hr̄et:quos se⸗ curi pcussurus eēt:tū illā ifra eū accubātē negasse unq̄ uidisse quēq̄ securi feriētē & p uelle id ui dere.hic idulgētē amatorē unū ex dānatis extra⸗ hi iussū securi pcussisse Facius atrox siue eo mō quo cēsor obiecit siue:ut Vale.tradit cōmissū ē: iter pocula atq.epulas ubi libare diis dapes: ubi bn̄ pcari mos eēt:ad spectaculū scorti pcacis i si nu cōsulis recubātis mactatā hūanā uictimā eēt & cruorē mēsā respersam.i extrema orōne Cato. cōditio fert:ut si id factū negaret:cætera.q̄ adiecisset spōsiōe defenderet sese:si fateret ignominia ne sua q̄nquā doliturū cēseret:cū ipe uino & uenere amēs sanguine hois i cōuiuio iussisset.¶ Amplissimi. honoris maiesta⸗ tē.Quia ut dixerat Cato:tā flagitiosa tā pdita libido sibi pbari nō poterat q cū pbro priuato cōiūxerat ipii de cus.¶ Auctoritate fris.T.Flaminii q totā græciā subegerat & iussu senatus Populiq Ro.liberā fecerat:& Philip po regi macedonū magnā ipii ptē ademerat.q̄ i græcia occupauerat.¶ Censor & Cato:In his duobus noībus rō q̄dā seueritatis cōtinet.¶ Notādū:ignominia afficiēdū.¶ Nec di.pē.du.Duo iḡt tā cōtraria exēpla fratrū iisdem Notañ imaginibus iscribi cōsiderationē appetebat.multi legūt idignū.ut sit nō dignū pēsi.sed pēsi duxerat.i.cōsidera⸗ uerat.ut ducere pēsi:sit cōsiderare:& erit absolutus sensus. Vn̄ Ci.i Catone maiore.ubi Catonē de se loquētē in⸗ troducit inuitum loqui:fecit ut fortissimi uiri.T.Flāminii fratrem Flamminiū e senatu eiecerim septem annis postq̄ consul factus fuisset:sed notandam deputaui libidinē.ille enim cū esset cōsul in gallia exhortatus in con uiuio a scorto est ut securi feriret aliquē eorum qui in uinculis essent damnati rei capitalis hic.T.fratre suo cen sore:qui proximus ante me fuerat elapsus est:mihi uero & flacco ne utiq probari potuit tam flagitiosa tā pdi⸗ ta libido:q̄ cū pbro priuato cōiūgeret iperii decus.¶ Et regis Philippi.quē uicerat.T.flaminius eius frater.

ad arbitriū & spectaculū mulierculæ:cuius amore tenebat: electo.Et poterat inhiberi respectu cōsu latus quē is gesserat:atq autoritate fratris eius Ti ti Flaminii:Sed & Censor:& Cato:duplex seuerita tis exēplū : eo magis illū notādū statuit : qđ āplis simi honoris maiestatē: tā tetro facinore inquina⸗ uerat:nec indignū pensi duxerat:iisdē imaginibus ascribi:meretricis oculos humano sanguine dele⸗ ctatos: & Regis Philippi supplices manus.

¶ De Fabricio Lucino.

Quid de Fabricii Lucini cēsura loqr? narra uit.n. omnis ætas: & deinceps narrabit: ab eo Cor.Rufinum duobus Consula⸗

Quid de Fa.lu.eē.Gelius li.iiii.ca.viii.Fabricius iḡt Lucinius magna glīa uir:magnisq rebꝰ gestis fuit :P.Cornelius Rufi.māu qdē strēuus & bellator bōus militariq discip.pitꝰ admodū fuit:s furax hō & auaritia aeri erat hūc Fabri.nō pbabat neq amico utebat.odusq eū moȝ cā fuerat.s cū tpibꝰ diffi cillimis cōsules creādi forēt & is Rufi.peteret cōsulatū cōpetitoresq eiꝰ.eēnt ibelles qdā & futiles: sūma opē ānixꝰ ē Fabri.ut Rufi.cōsulatꝰ dferret:eā rē plærisq admirātibꝰ q hoieȝ auaȝ cui eēt inimicissimus creari cōsulē peteret:quē hostiliter oderat.Fabri.iḡt nihil ē q miremini:si malui cōpilari q̄ uēire.hūc Rufinū postea bis cōsulatu & dictatura fūctū cēsor Fabri.sēatu mouit ob luxuriæ notā:qđ.x.pōdo lib.argēti factitaret. ¶ Ad arbitrium & spectaculum.i.in spectādo oblectamentū:mulierculæ cuius amore tenebatur. Et sup.Cato poterat inhiberi.i.arceri ab illa censura respectu.i.ex cōsideratiōe cōsulatus quē is.s.Lucius gesserat:atq autho ASCē ritate fratris eius uidelicet Titi flaminii:uiri grauissimi.Sed & censor & Cato.i.sed quia cēsor erat & idē Cato: stus qui licet cēsor nō fuisset seuerus tm̄ fuisset)appositorie duplex exēplū seueritatis;alterū uidelicet quia censor; alterū qa Cato ille Cēsorius:statuit.i.cōstituit eū notandū.s.nota ignominiæ eo magis q inqnauerit tam tetro.i. fœdo cū abominatione facinore maiestatē amplissimi honoris uidelicet consularis & imperialis: nec.i. & q nō duxerat.i.nō iudicauerat & censuerat:pensi.i.iudicii & æstimationis.i.nō putauit pensandū & iudicandū eē: in⸗ dignū sup.oculos &c.ut sit locutio duco pēsi q̄lis illa boni æquiq cōsulo:pēsū.n.accepimus p iudicio de ptio re rū qđ pēdēdo dignoscit un̄ hoiem isipiētē & iprouidū ac nullius iudicii dicimus nihil pēsi hr̄e. Pōt ēt cōstrui cū idignū ut sit locutio q̄lis illa uergiliana:magnorū haud unq̄ idignus auorū:& ordo:nec duxerat idignū:im mo dignū pēsi.i.ut expēdat:& iudicet ab iis q nouerit:oculos meretricis.i.illiꝰ mulierculæ q̄ depibat : ascribi iisdē imaginibus.i. ceris aut stēmatis maioȝ(nā stēmatū imaginibꝰ ascribebāt noīa & isignia facta uiroȝ:quo circa ad imaginē Lucii Flami.uult author ascribēdos eē oculos meretriculæ ad quos oblectādos gallū percuti iusserat:sicut ad imaginē Titi Flaminii fratris eius & manus Philippi regis supplices:ordo itaq ē) oculos me⸗ retriculæ delectatos sanguine humano:utpote galli capti:& manus supplices Philippi regis.s.macedoniæ sese Tito flaminio fratri lucii dedentis.¶ Quid loquar de censura Fabricii Lucini?q.d.non satis explicare possim. Enim pro quia:omnis ætas.s.præterita narrauit:& omnis ætas:scilicet futura narrabit deinceps :Corneliū Ru finū functum speciosissime duobus cōsulatibus & dictatura;non esse retentum ab eo in ordine senatorio.

tib⁹: & Dictatura speciosissime functū: qđ decē pōdo uasa argētea cōparasset: pįde ac malo exēplo luxuriosum: i ordine senatorio retētū nō eē. ipsæ mē diusfidius mihi lrǽ seculi nostri obstupescere uidētur: cū ad tātā seueritatē referēdā ministerium accommodare coguntur: ac uereti: ne nō nostræ urbis acta cōmemorare existimētur. Vix enī credibile est intra idē pomeriū decē pondo argenti: & iuidiosum fuisse censum: & inopiā haberi contēptissimā.

CDe. M. Antonio & L. Flacco.

Marcus āt Antonius & L. Flaccus cēsores Duroniū senatu mouerunt: qđ legē de coercēdis cōuiuiorum sumptibus latā tribunus ple. abrogauerat: mirifica notæ cā. Quā. n. impudēter Duronius rostra cōscendit: illa dicturus. freni sunt iniecti nobis qrites nullo mō ppetiendi. alligati: & cōstricti estis amaro uinculo seruitutis. lex. n. lata est: q̄ uos eē frugi iubet. abrogemus igitr̄ istud horridæ uetustatis rubigine obsitū ipiū. etenī qd opus ē libertate. si uolētibus luxu pire nō licet.

CDe. Cl. Nerone & L. Salinatore.

AGe par proferamus æq̄li iugo uirtutis: honorumq; societate iunctum: instinctu autem æmulationis aīo dissidens. Cl. Nero: Liui usq; Salinator secundi Punici belli tēporibus

OLI. CIdē pomeriū: Eadē moenia. pomeriū inqt Liuius uerbū solū intuētes post moenium īterptant̄ eē. est autem
Pomerium qd pomeriū magis circa murū locus quē incōdendis urbibus quōdā æthrusci: qua murum ducturi erāt certis circa terminis inaugurato cōsecrabant: ut neq; interiore partæ ædificia moenibus continuarent̄: quæ nunc uulgo & coniunguntur & extrinsecus puri aliquid ab humano cultu: pateret soli hoc spaciū: quod neq; habitari neq; arari fas erat: non magis quod post murum eēt: q̄ q̄ murus post id pomeriū romani appellarūt. Inuidiosum cē sum. Apud antiquos de parsimonia romanorū priscorū uide. A. Geliū li. ii. cap. xxiiii. Inopiam: Aetate Valerii. Tribunus plæbis. iunia lege non poterat qs tribunus esse nisi plæbeius sed postea alia lege lata & patricii creari cæperunt. ut hoc loco Duronius senatu amotus est. quia tribu. plæb. legem de cohercendis sumptibus conuiuiorum abrogauerat. Abrogauerat. penitus substulerat & subuerterat. abrogatur lex quæ penitus tollitur. Derogatur legi cum aduersus eam contraria lex lata fuerit. nā posterior derogat priori. Fræni: sunt translatio sumpta ab equis qui frænis cohibent̄. Perpetiēdi. participium passiue positum. Rubigine uetustatis: Legem abrogemus quæ uetustati seueræ conuenit. Obsitum. Circundatum. Rubigine. Veluti rigore.

AGe par proferamus. Tangit duorū cēsorum seueritatem qui æmulatione q̄dam & odio inuicem laborantes censuram iter se rigide nimis exercuerūt
Par amicorum nam alter alterum damnauit. Par. substantiue positū. & semper de duobus dicit̄ ut par amicorum: par boum. Virtutis. Quia uterq; res magnas atq; præclaras pro republica gessit. Honorū. Quia ambo cōsules & cēsores simul fuerūt.
ASCēsius CImmo exclusum perinde ac: idest ueluti. luxuriosum: idest incontinentem in supellectile domestica: malo: idest pernicioso exemplo: eo q̄ cōparasset uasa argentea decem pondo: idest librarum. Quod qa factū ualde seuerū est: & ab ea seueritate multum remissum erat tempore authoris addit cum iuramento illius æui. Mediusfidius: idest ita me filius iouis: scilicet hercules iudicet: aut ita iouis me iuuet fides: ipsæ litteræ sæculi nostri quo ego in hoc sæculo natus hæc scribo uidētur mihi obstupescere: quum coguntur acōmodare ministerium ad tantam seueritatem referendam: ac uidentur uereri ne existimentur non commemorare acta nostræ urbis: in qua longe aliter nūc uiuitur: sed sup. alterius. Vix enim credibile est: &: idest simul: censum: idest possessionem decem pondo: idest librarum argenti: fuisse inuidiosum: ita ut possidentem senatu amoueret: & inopiam haberi: scilicet tempore authoris contēptissimā. i. despicatissimā: itra idē pomoeriū. i. eadē moenia unius urbis. Contēptā autem fuisse inopiam satyrici late docēt: unde Flaccus in epistolis. Hos solos aio sapere & bene uiuere quorū Conspicit̄ nitidis fundata pecunia uillis. Et Iuue. Quantū quisq; sua nūmorū spectat in area Tantū habet & fidei. Idē. Nil habet infelix paupertas durius in se. Quā q̄ ridiculos hoīes facit. Et Naso. Dat census honores: census amicitias: Pauper ubiq; iacet: & mille talia alibi. Marcus aūt Antonius & Lucius Flaccus censores mouerunt Duroniū senatu. i. collegio senatorū: q̄ ipse tribunus plebis. i. cū esset tribunus plebis: abrogauerat. i. antiquauerat & reuocauerat legē de coercēdis sumptibus conuiuiorū. Causa notæ. i. infamiæ: ppter quā amouebat̄ senatu: est sup. mirifica. Enim p quia: q̄. i. q̄tū putas īpudēter duronius cōscendit rostra. i. editū illū locum unde edicta publica fiebāt & ad populū uerba dicturus. i. eo istituto ut dicat illa q̄ sequunt̄. O qrites freni sunt iniecti uobis nullo modo perpetiendi. i. tolerandi. Nam uos estis alligati & astricti amaro uinculo seruitutis. Enim pro quia: lex est lata quæ iubet uos esse frugi: idest parcos & ad frugem conseruandam intentos. Igitur quia lex illa tolerabilis non est abrogemus: idest aboleamus: istud: scilicet. Durum imperium: obsitum: idest obductum rubigine: id est uitio illo quale ferrum contrahit: uetustatis horridæ: idest asperæ & incultæ. Etenim quid opus est libertate si non licet perire luxu uolentibus: perire: idest perditis esse luxu. i. si non licet ut libet uiuere & sua consumere: quasi dicat nihil. Et sunt uerba duronii a censoribus postmodum taxata. Quod addo ne quis in eptulus dicat Valerium hæc dixisse: recitat enim non dicit. Age: adhortādi uox: pferamus par. i. nūerū primū parē: iūctum. i. colligatū æquali iugo uirtutis & societate honorū: autē p sed dissidens: idest discordans: hoc est quod par hominum dissedit & discors fuit aīo. instructu. i. pp istructū æmulatiōis. i. zelationis & inuidiæ. Claudius nero: & Liuius salinator: firmissima latera. i. firmissimi sustētatores & ptectores reip. tpibus secūdi belli pūici.

¶ Firmissima latera: qa alter cā fuerat: ut Asdrubal q uenerat i supplemētū Hānibali cū oi exercitu: ut italia d OLI.
lererē: alter ut Hānibal ex italia discedere cogererē: & ē trāslatio a corpe sūpta: ut.n. lateribus corpa stabiliunē ita
his duobus resp. cōfirmata uē. ¶ Districtā: seuerā. ¶ Nā cū equi. Ondit quō seueritatē exercuerit. nā Liu. saliator
legē de uēdēdo sale artissimā tulerat: pplo ualde molestā. ex quo paulopost dānatus ē a pplo: post hāc dānatio-
nē eiusdē ppli suffragiis cōsul prio: deide cēsor creatus ē cū igiē idibus qntilibus eqtes de more trāsueherenē:
Claudiusq; ac Salinator ob robusti corpis uires adhuc i nūero eqtū eēnt postq̄ ad tribū polliā uētū ē: i q̄ nomē

firmissima reip. latera: q̄ districtam simul egerunt censuramē Nam cum equitum centurias recognoscerent: & ipsi propter robur ætatis etiānum eoꝝ e numero essent: ut est ad Poliā uentū tribū: præco lecto nomines Salinatoris: citādum nec ne sibi esset: hæsitauit: quod ut intellexit Nero: & citari collegā: & arma: & equū uēdere iussit: quia populi iudicio damnatus esset. Salinator quoq; eadem aiaduersione Nero nē plecutus est. adiecta causa qđ nō syncæra fide secū in gratiā rediisset: Quibus uiris siquis cœlestiū significasset futuꝝ: ut eorū sanguis illustriū imaginū serie deductus: in ortū salutaris principis nostri conflueret: depositis inimicitiis: arctissimo se amicitiæ fœdere iūxissēt seruatā ab ipsis patriam: cōmuni stirpe seruandam relicturi.

SAlinator uero q̄ttuor: atq; trigita Trib' iter ærarios referre nō dubitauit: qđ cū se damnassent: postea Cons. & Cēsorem fecissent: prætexuitq;: causam: qa necesse esset: eas alterutro facto crimie temeritatis: uel piurii teneri.

Salinatoris erat illius noie a scriba lecto pco dubitabat: an tāti uiri nomen dānatū efferret. qđ cū collega eius Nero aiaduertisset iussit pcone expsse & audacter nomē saliatoris excirē & illū equū uēdere coegit qa dānatus eēt a pplo. ¶ Recognoscerēt: Recēserēt. ¶ Robur: quāuis grandioris eēt ætatis. ¶ Præco: Tabellio noia eqtū legebat. pco uero noiabat. ergo noluit pco dānatū aliqdo Salinatorē dicere. ¶ Dānatuś. post primū cōsulatū quo legē tulit ne qs salē uēdere posset: cū antea ius oibus eēt uēdēdi salis. uñ & Saliatoris agnomē accepit. ¶ Aiaduersione: pœna. ¶ Adiecta cā. Qđ nō sincera fide: hoc āt argumēto poterat oibus eē: q nō sincera fide i gratiā rediisset: qa nō satis habuerat Salinatorē a pplo dānatū esse: nisi & ipe illū cēsoria nota afficeret. ¶ Quibus uiris: Hoc i gratiā Tiberii dicit Vale. q ab utraq; gente ducit originē. paternū genus a Claudio Nerone. Mrnū ab Appio. C. pulchro q ab Appio Cæco descēderat dducebaē. Quō ergo dixit: eoꝝ sāguis serie & cætera: qa isertus hic Tiberio Liuiorum familiæ mrno auo in ea adoptato. ergo a familia Liuiorū ducebat originē: qđ mrnus auus i familiā Liuiorū adoptatus eēt. q̄ q̄uis plæbeia fuerit tñ octo cōsulatibus fūcta ē duabus cēsuris: dictatura & magisterio eqtū floruit. ¶ Pricipis. s. Tiberii. ¶ Seruatā ab ip. p. Deuicto Asdrubale: Hānib. ffe. ¶ Cōi sti. Tiberio & Nerōe. ¶ Inter ær. re. Obnoxios & obligatos ærario facere. ¶ Prætexuitq;

cām: Cām Salinator pscriptis: cur tribus dānasset & hāc adducebat. qđ uel illū iniuste dānassēt. uel post dānatio-
nē idignū admistratiōe reip. cōsulē primū: deide cēsorē creassēt: & utebaē dilemate. Nā ita arguebat: aut me iu-
ste dānastis p lege q̄ tuli de sale uēdēdo aut iiuste: si iiuste: sine dubio cēsoria nota digni estis. qa nihil a uobis i-
iuste dānādū ē: cū itegri eē debeatis. si uero iuste nūq̄ cōsulatū mihi tāq̄ idigno & cēsurā demādare debuistis:
nā quē p. r. semel dānauerit eū pculdubio idignū administratiōe reip. iudicauit: ergo tāq̄ piurii cēsoria aiaduer-
siōe digni fuistis. ¶ Prætexuit. Præscripsit: & ē trāslatio sūpto a textore: nā āteq̄ pānū texāt uersicolores q̄sdā line- Prætexere
as faciūt. qs uulgo dicūt caput pāni. sicut i pāno ē ptextū: sic & i pagina. ¶ Temeritatis. Qđ iiuste dānassēt. ¶ Per- cām
iurii. Quia tribus iurabāt se honores & magistratus his demādaturas q digni uiderēē administratiōe reipubli-
cæ: sed semel dānatus ab oibus tribubus pter unā idignus eē uidebaē q rēpubli. administraret officio publico.
ergo tribus periurium cōmisisse uidebanē cū dānato Salinatori consulatū & censuram demandarunt.

¶ Egerūt simul cēsurā districtā. i. seuerā. Nā cū recognoscerēt. i. recēserēt & ut dñt uisitarēt: cēturias eqtū: & ipi ASCēsius
eēnt ēt nū. inūc p tūc: adhuc e nūero. i. de nūero eoꝝ. s. eqtū: pp robur ætatis. i. qa i pfecta ætate q̄ cēsores crea-
baē adhuc robusti erāt: ut. i. postq̄ uētū ē ad Poliā tribū. s. citādā ad officiū militare: i q̄ tribuerat saliator: & pco
.i. tabellio & pnūtiator noium ac pclamator: lecto noie salinatoris. i. postq̄ scriba legeret i serie eqtū citādoꝝ no-
mē hæsitauit. i. dubitauit: an sup. salinator eēt citādus sibi. i. a se: necne. i. an nō: alii legūt citādū sup. nomē eius. i.
pnūciādū iter dānatos a Po. Ro. ¶ Qđ. i. q̄ hæsitationē: ut. i. postq̄ nero itellexit: iussit collegā. i. cōcēsorē suū sali-
natorē citari. i. pnūciari iter dānatos: & iussit sup. eū uēdere arma & equū: qa dānatus ē. s. prius iudicio ppli: ob
salis uēdēdi legē. Sali. quoq; plēcutus ē neronē. s. claudiū collegā suū: eadē aiaduersione: cā adiecta q nō redisset
secū i gratiā fide sincera: cū tñ collegæ oēm æmulationē deponere deberēt. Quibus uiris siqs cælestiū. i. deorū
significasset futurū ut sāguis eorū deductus serie i illustriū imaginū. i. claroꝝ nataliū cōflueret i ortū principis
nři. s. tyberii: salutaris. s. reip. qđ p adulationē dicit ipi iūxissēt se arctissimo foedere amicitiæ: inimicitiis. i. silita-
tibus & æmulatiōibꝰ depositis: relicturi patriā seruatā ab ipsis. s. cōtra poenos: seruādā cōi stirpe: qa affinitates i-
ter se cōtraxissēt. ¶ Saliator uero nō dubitauit referre iter ærarios. i. fisco addictos aut obligatos ærario: q̄ttuor
atq; trigita tribꝰ. s. Ro. a tribuēdo: uꝫ tributo dictas: q cū dānassēt i eūꝫ salinatorē ob legē de sale: fecissēt postea
cōsulē & cēsorē: & ptexuit cām. s. errati eaꝝ: qa necesse erat eas teneri alterutro facto. s. dānatiōis aut electiōis: cri-
mine temeritatis: si imeritū cōdēnassēt: aut piurii: si idigno honores illos cōtulissēt: quo qdē piurio q̄plurimi
i electiōe mgratuū polluūē: iurati.n. optimū hoc ē maxie dignū se electuros: plurimū dātē eligūt reliqt. s. salla-
tor tātū unā tribū uidelicet Mætiā uacuā nota. s. ifamiæ: q. s. tribus Mætia: ut. i. quēadmodū non iudicauerat in.

OLI. ℂVna tãtũ tribuũ.Ci.i oratiõe cõtra Rullũ:& cõtra Verrẽ.& i Philippicis dicit has tribus fuisse.xxxv.⁋ Ita ne ho.qdẽ.Si postq̃ semel dãnatus eẽt.⁋ Quá pu.Laudat cõstãtiã Salinatoris.⁋ Cõsulẽtis:prouidẽtis:deliberãtis. ⁋ Exitu:Dãnatiõe.⁋ Honore:qđ iterũ creatus cõsul eẽt & cẽsor.⁋ Patiẽti aio:qđ nõ idignati sint se fuisse dãnatos.⁋ In Sicilia:bello seruili de quo supra dictũ ē.ná cũ seruos i mõtes Rõani cõpulissent & iter euadẽdi claudere uellẽt:mũitiões erãt explicãdæ & extẽdẽdæ p mõtes:qđ cũ milites iussi faceř neglexissent: & cẽsoria nota pũiti sũt.aliĩ dicũt hoc factũ fuisse i liparitana obsidiõe sub Aurelio cotta.⁋ In ærarioꝝ nũerũ.ut capite cẽsi essent uelut æra tributi nomine persoluerent.

unã tãtũmõ tribuũ Metiã uacuã nota fliqt q̃ cũ suffragiis suis ut nõ dãnatiõe : ita nec honore qdẽ dignũ iudicauerat.Quã putem⁹ cõstãtis : & ꝑualidi illũ igẽii fuisse:q neq; tristi iudiciorũ exitu cõpelli: neq; honorũ magnitudie aduci potuit: quo se blãdiorẽ i administratiõe Reip.gereret.

ℂDe Marco Val.& .L.Sempronio.

EQ uestris quoq; ordinis bona : magnaq; ps q̃drigẽti iuuenes : cẽsoriã notã patiẽte aio sustinuerũt:quos.M. Val. &.P.Sẽp. qa i Sicilia admũitionũ opus explicãdũ ire iussi : faceř id neglexerãt:eqs publicis spoliatos : in numerum ærariorum retulerunt.

ℂDe .M.Attilio Regulo &.L.Fu.

TVrpis ẽt metus pœnã Cẽsores sũma cũ seueritate exigerũt.M.n.Attilius Regulus &.L.Furi⁹ Philipph⁹ .M. Metellũ Quæstorem:cõpluresq; eqtes romanos:q post ifeliciter commissam Canensem pugnam cum eo abituros se Italia iurauerãt: direptis equis publicis iter ærarios referendos curauerunt: eosq; graui nota affecerunt: qui cum in potestatem Annibalis uenissent: legati ab eo missi ad senatum de permutãdis captiuis:neq; impetrassent quod petebant in urbe manserunt : quia & romano sanguini fidem præstare

TVrpis ẽt me.cẽ.Nõ solũ mores & fcta sed aioꝝ quoq; affectus dãnabãt cẽsores Rõani.ut exẽplo timiditatẽ eorũ dãnauit rigida cẽsura:q post cãnẽsem cladẽ uirib⁹ pĩiæ diffidẽtes:& eã paulopost ruiturã:uel certe i hostiũ ptãtẽ uẽturã metuẽtes italiæ deserẽdæ cõsilia inierãt:hoc fuit scdo pũico bello.nã.L.Cæcilius Metel.q̃stor cõpluribus auctor fuerit cõiurandi ex italia discedere post pugnã apđ cãnas ifeliciter cõmissã sed id scipionẽ ꝓhibuisse cõstat cui sũma reꝝ p illius exercitus reliquias maximo cõsensu delata fuerat.& dum de rep.cõsultaret nũciatur frustra illũ consultare qđ pdita spes ois eẽt qđq; despata & cõplorata iã đmũ resp.foret ppea:q plæriq; nobilissimi iuuenes quoꝝ priceps eẽt.L.Cæcili⁹ Me.naues & mare spectarẽt:ut deserta pĩia ad nouas sedes q̃rẽdas:irẽt quo nũcio attonitus stupoř & miraculo rei Scipio oĩ cõsultatiõe dimissa ad hos talia cõsilia agitãtes citatissimo equo puenit:& stricto sup cõsultãtiũ capita gladio iurauit se iterfecturũ qcũq; discedere tẽptasset:hos deide restituta repu.cũ i ciuitatẽ redissẽt:a Cẽsorib⁹ cõdẽnatos fuisse dicit Val.⁋ Inter erari.de.Qui æra tributi noĩe pẽdebãt & nihil aliud hẽbãt i ciuitate.⁋ Eosq; gra.no.af.Hã.plærosq; ex Ro.i castris captiuos hẽbat & Ro.multos ex Car.cũ igiř Hã.cũ captiuis Ro.cõuẽisset:ut Ro.ꝓficisceretř & pmutatiõnẽ captiuorũ i senatu ipetrarẽt.idq; si facerẽt Ro.remãerẽt si nõ possẽt ad se i castra redirẽt: cũ sacramẽto adacti ad hãc rẽ e castris Paulo ꝓcessissent:plæriq; ex his cauillatiõibus nihil ꝓfuturis usi ut se sacramẽto liberarẽt regressũ tãq̃ suarũ rerũ obliti simulãtes in castra reuerterũt. deide Romã se cõtulerũt ut ẽt si pmutationẽ captiuorũ nõ ipetrassẽt iureiurãdo absoluti uiderẽtř.& sic Romæ remanerẽt.qđ cũ senatus accepisset uictos Hãnibali mittẽdos curauit.deide ẽt cẽsoria nota pũiuit.In hac histo.Val. nõ nihil a Liuio dissẽtit:nõ.n.ad pmutationẽ captiuorũ:sed ad suã ipsorũ redẽptionẽ ipetrãdã uenisse legatos dicit.Liui.nã illis redimẽdi se ptãtẽ fecerat Hãni.ꝓposito i eorũ capita ꝓcio ꝓ cõditiõe cuiusq; nec a legatis q ꝓ hac re ad senatũ mittebanř de redditu uades alios poposcit:q̃ eorum fide contẽtus.s.sacramẽto.qui deinde usi ea q̃ supra diximus fallaci cauillatione a censoribus grauiori nota puniti sunt.sed.A.Gellius q̃si cũ Valerio sentire uidetur libro septimo:capitulo decimooctauo Iusiurandum inquit apud Ro.iuiolatum sancteq; habitum seruatumq; est id etiam moribus legibusq; multis ostenditur.& hoc q dicemus ei rei non tenue argumentũ eẽ. potest.prælio cannensi Hãnibal Carthaginẽsium imperator ex captiuis nostris electos decem Romam misit.

Iurisiurádi sãctitas

ℂSuffragiis suis:eũ.s.Sali.dignũ dãnatiõe:nec qdẽ.i.& nõ ẽt cũ magis uidereř dignũ iudicauerat honoř. Quã .i.q̃tũ cõstãtis & ꝑualidi igẽii putẽus illũ.s.Sali.fuisse:q neq; potuit cõpelli tristi exitu iudicioꝝ:neq; potuit adduci magnitudie honoꝝ:quo.i.ut gereret se blãdiorẽ i admistratiõe reip.q.d.nimiꝝ maxie.⁋ Eq̃stris &c.Ordo ẽ.Bõa q.p.i.magna ps ordis eq̃stris.s.q̃drigẽti iuuenes:sustiuerũt aio patiẽti notã cẽsoriã: quos.M. Valerius & Publi⁹ Sẽ.retulerũt i nũerũ ærariorũ.i.q pœnã pecũiariã i ærariũ cõferrẽt:aut ut capite cẽsi eẽnt spoliatos eqs Publicis.i.a rep.datis:qa iussi i Sicilia ire ad explicãdũ.i.extẽdẽdũ opus mũitionũ:neglexerãt faceř id.i.eo ire. Pulchre extenuat culpã:qa ñ ẽ uero simile neglexisse ire sed noluisse.⁋ Turpis &c.Ordo ẽ.Cẽsores exegerũt ẽt pœnã turpis metus cũ sũma diligẽtia.Eniꝫ ꝓ qa.M.Attilius regulus:& Lucius Fu.philippus:curauerũt Mariũ metellũ q̃storẽ & cõplures eqtes romanos q iurauerãt post pugnã cãnẽsem cõmissã ifeliciter se abituros italia cũ eo:referẽdos iter ærarios.i.capite cẽsos:aut æris in ærariũ cõferẽdi obnoxios:& affecerunt eos graui nota.s. ignominiæ:q quũ uenissent in potestatẽ Hãnibalis: missi ab eo legati.i.tãq̃ oratores & itercessores ad senatum de captiuis pmutãdis.i.ut ꝓ Ro.redditis redderẽt pœnos:neq.i.& nõ ipetrassẽt qđ petebãt:mãserũt i urbe.i.nõ redierũt ad hãnibalẽ.Quia &.i.siř cõuẽiẽs erat sãguini Ro.ꝓstař.i.exhibere fidẽ.i.fidelitatẽ i re sãcte pmissa:&c.

ACSẽsius

cõueniẽs erat:&.M.Attilius Regulus cẽsor pfidi
diã notabat: cuius pater p sũmos cruciatus expira
re quã fallere Carthaginiẽses satius esse duxerat. Iã
hæc cẽsura ex foro in castra transcẽdit: quæ neque
timeri: neque decipi uoluit hostem.

S Equũtur duo eiusdẽ generis exẽpla: eaq;
adiecisse satis erit Geta cum a.L.Metel
lo:& Cn.Domitio Cẽsoribus senatu mo
tus esset: postea censor factus est.

¶De Marco Valerio.

T Ẽ Marcus Valerius Messala cẽsoria no
ta pstrictus: censoria postmodũ potestate
impauit quorũ ignominia uirtutẽ acuit:
rubore enim eius excitati: ominibus uiribus incu
buerũt: ut digni ciuibus uiderentur: quibus dari
potius: quã abiici censura deberet.

¶De Maiestate. Caput. V.

E St & illa q̃si priuata censura maiestas
claroꝝ uiroꝝ sine tribũaliũ fastigio: si
ne apparitorũ ministerio potens i ãpli
tudine sua obtinenda. Grato enim: &
iucũdo introitu animis hominum illabitur admi
rationis prætexta uelata: quam recte quis: dixerit

¶Mãdauitq; eis pactusq; ẽ: ut si.P.R. uideret̃ pmutatio fieret captiuorũ: ut p his quos alteri plures accipẽt dar̃ OLI.
argẽti põdo librã & semi librã. hoc priusq̃ pficiscerent̃ i iusiurãdũ eos adegit redituros eẽ i castra punica si Ro
mani captiuos nõ pmutarẽt: uẽiũt deide Ro. decẽ captiui. mãdatũ pœni ipatoris exponũt: pmutatio sẽatui nõ
placita parẽtes cognati affinesq; captiuoꝝ amplexi eos postliminio i patriã redisse dicebãt. statũq; eoꝝ icolumẽ
itegrũq; eẽ ac ne ad hostes redire uellẽt orabãt: tũ octo ex iis postliminiũ iustũ nõ eẽ sibi respõderũt: qm̃ deiu-
rio uicti forẽt itaq; uti iurati erãt ad Hãnibalẽ pfecti sunt: duo reliq Romæ mãserunt: solutosq; eẽ sese ac libe-
ratos religiõe dicebãt. qm̃ cũ egressi castra hosti
um fuissent cõmenticio cõsilio regressi eodẽ: die
tãq̃ si ob aliq̃ fortuitã cãm issent: atq; ita iureiurã
do satisfacto: rursũ iniurati abiissent. Hæc eorũ
fraudulẽtiæ calliditas tã eẽ turpis existimata est
ut cõtẽpti uulgo despectiq; sint: cẽsoresq; eos po-
stea oium notaꝝ & dãnis & ignominiis affecerũt
qm̃ qđ facturos dictauerãt nõ fecissent. Cor. aũt
nepos i lib. exẽploꝝ qnto id quorũ lfis mãdauit
multis i senatu placuisse: ut hi q redir̃ nollẽt da
tis custodibus ad Hannibalẽ deducerent̃. sed eã
sniam nũero pluriũ qbus id nõ uideret̃ supatã:
eos tñ q ad hãnibalẽ nõ rediissent usq; adeo ire-
stabiles iuisosq; fuisse: ut tædiũ uitæ cepit necẽq;
sibi cõsciuerit. Duplicẽ tñ & Liui. sup hac re opi-
nionẽ tradit: sicut apud eũ uider̃ licet. ⁋ Cõueniẽs
nã fidẽ seruare sp cõsueuer̃ Rõani. ⁋ M.n. Attili9
Reg. hic fili9 fuit illi9 Attilii Reg. q crudelissima Attili9
supplicia apđ Cartha. forti aĩo ferr̃ q̃ iusiurãdũ Regu-
uiolar̃ maluit. cui9 historiã supra i ca. de religio lus.F.
ne notauimus. Ci. multis i locis Vale. i ca. de cru
delitate. Iã hæc cẽsura ex foro i castra: nõ solũ ur
bana sed ẽt castrẽsis fuit. ⁋ Perstrictus. dãnatus.
⁋ Quoꝝ ig. u.a. qa illis tpib9 nota cẽsoria dãna-
ti: uirtutis postmodũ fuere studiosiores. ⁋ Dari.
Vt eã administrarẽt. ⁋ Quã obiici. ut punirent̃.

E St & il. cẽ. q̃. p. Dicturus de maiestate
pfatiõe utit̃: ostẽdens qđ sit maiestas
q̃re hoc supiori coniicier̃. nã sicut cen
sura iqt ẽ Publicus mgr̃atus: sic maie
stas ẽ priuata q̃dã dignitas q hoiem reddit hono
ratũ. Est ãt maiestas uirtutis & pbitatis q̃dã ex-
cellẽtia sine mgr̃atu sine ipo sine fortũæ admini
culo honoratũ reddẽs hoiẽ). ⁋ Fastigio: nã ut cẽsura excellẽtiores hoies facit sic & maiestas q nõ extrĩsecus: sed
ppria uirtute cõparat̃ eius q iuste prudẽter & moderate uixerit ⁋ Sine appa. alii magistratus & dignitates ap-
paritoribus ministris & tribũali uariisq; isignibus utunt̃. at maiestas q uirtute cõparat̃ illis nõ idiget. ⁋ Appari
toꝝ: apparitores mĩstri ab apparẽdo dicti. apparere ãt p̃sto eẽ significat: ut sæuiq; i limie regis apparẽt. ⁋ Potẽs:
sine ullo extrĩsecus adminiculo. ⁋ Grato. n. & iu. grato qa placet. iucũdo: qa delectat: ut Ci. cuius officia iucũdio
ra. s. mihi sæpe fuerũt: nũq̃ tñ gratiora. ⁋ Prætexta: p̃texta ẽ q̃ supra uestẽ honoratus qsq; accipit ita & maiestas
u r̃ q̃dã hois eẽ p̃texta. ⁋ Recte di. ita cõmode inqt aliqs iterp̃tari posset. lõgũ honorẽ eẽ. qa sp honore efficitur.
¶M. Attilius regulus cẽsor notabat. i. nota ignominiæ afficiebat: pfidiã. i. uiolationẽ fidei. Cuius. s. M. Attilii reg. ASCẽ
pater eiusdẽ nois duxerat eẽ satius. i. melius & sanctius: expirare. i. spiritũ emittere p sũmos cruciatus: de qbus sius
alibi dictũ ẽ: q̃ faller̃ Carthagi. q̃bus p simili cã missus iurauerat se si nihil ipetraret redíturũ. Hæc cẽsura. s. uio
latæ fidei trãscẽdit iã ex foro. s. iudiciali: i castra. s. militaria. Quæ. s. cẽsura: neq; uoluit hostem timeri. ut fecerat
.M. Metellus timẽs Hãnibalẽ cũ timore italia ab ire parabat: neq; decipi: ut fecerãt illi legati. ⁋ Sequuntur duo
exẽpla eiusdẽ gñis. s. cẽsoriæ notæ: & satis erit adiecisse ea. Geta (qs hic sit cõmẽtarii nõ dicũt: difficillimũ ãt si
diuiare: nec magni refert) cũ eẽt motus senatu a.L. Metello & Cn. Domitio cẽsoribus: factus ẽ postea cẽsor. Itẽ
Mar. Val. Messala: pstrict9. i. dãnat9 aut p̃ssus: nota cẽsoria: ipauit postmodũ ptãte cẽsoria. Quoꝝ. s. duoꝝ igno
minia acuit uirtutẽ sup. eoꝝ. Eni p qa ipi excitati rubor̃ eius. i. ignominiæ icubuerũt omnibus uiribus: ut uiderẽ
tur ciuibus digni: qbus cẽsura deberet potius dari: ut alios cẽseãt: q̃ obiici. i. opprobrio dari q ea notati fuerant.
E St & illa &c. Proseqt̃ de maiestate priuata claroꝝ uiroꝝ: q̃ p modũ p̃fatiõis quodãmõ describit & cõ
mẽdat dicẽs. Est & i. ẽt illa q̃si priuata cẽsura: uidelicet maiestas. i. dignitas: & ut uulgus diceret maio
ritas & p̃eminẽtia: claroꝝ uiroꝝ: sine fastigio tribunaliũ. i. iuridictiõis celsitudine: & sine ministerio
apparitoꝝ. i. publice famulãtiũ satellitũ: potẽs in obtinẽda amplitudine sua. Eni p qa: ipsa illabitur
animis hominum introitu grato: idest utili & iocundo: idest delectabili: uelata: idest cooperta: prætexta: idest
ueste nobilium. admirationis: quia præclarorum uirorum maiestatem minores cum admiratione obseruant.
Quam: scilicet maiestatem quis dixerit: idest appellauerit recte aut duxerit. i. censuerit recte esse honorem.

OLI. ℭLongum:usq; ad extremum suæ uitæ tempus durat.Consulatus annuus est.Censura trium annorum dicta/tura semestris:cæteriq; magistratus ad certũ tẽpus.hæc uero perpetua est ⁋Sine honore:sine magistratu.

longum:& beatum honorem esse sine honore.Nã quid plus honoris tribui potuit Consul.quam est datum reo Metello? qui cum causam repetunda/rum diceret: tabulæq; eius ab accusatore expostu/late: & ad nomen inspiendum circa iudicium ferrẽ tur:totum consilium ab earum cõtemplatione ocu los auertit: ne de aliqua re: quæ in his relata erat: uideretur dubitasse.non in tabulis:sed in uita.Q. Metelli argumenta sincære administratæ prouin/ciæ legenda sibi iudices crediderunt.indignum ra/ti integratem tanti uiri:exigua cæra:& paucis lite/ris perpendi.

ℭDe rege Antiocho:& superiore Africão.

SEd quid mirum: si debitus honos a ciui/bus Metello tributus est: quem superio/ri Africano etiam hostis præstare non du bitauit? siquidem rex Antiochus bello: quod cum Romanis gerebat: filium eius a militibus suis in/terceptum: honoratissime excepit:regiisq; muneri/bus donatum:ultro:& celeriter patri remisit: quã/quam ab eo tum maxime finibus imperii pelleba/tur. Sed & rex:& lacessitus: maiestatem excellen/tissimi uiri uenerari: quam dolorem suum ulcisci maluit.

NAm qd plus honoris reo Metello?Metel.Numidiæ ꝓuiciæ pfuit:& ex ea clarissimũ duxit triũphũ unde & Numidicus appellatus:deĩde repetũdaꝝ postulatus ẽ.Ille repetũdarũ accusari dicebať:q creditus eẽt ꝓuiciã uel socios.p.r.pecunia expilasse uel iudiciũ tulisse qđ in sua cõmoda cæderet.io
Repe/ repetũdaꝝ accusari dicebať ut pote q pecunias repetere hoc ẽ restituet & reficere tenebať.uel.q ab
tũdaꝝ eo pecunia uel alia res iniuste ablata repetebať.
reus. ergo tãta fuit huius hois maiestas apud oẽs ut cũ tabulæ in qbus accusatio cõtinebať circa iudi ees ab accusatore deferrenť: eas iudicũ nemo ui dere uoluerit.Cice.ad Atticũ li.iii.epist.xi.cuius pricipiũ est.qris ex me.Quæ mihi res inqt mul to honorificẽtior uisa est q̃ aut illa:cũ iurare tui ciues Xenocratẽ testimoniũ dicẽtẽ ꝓhibuerunt aut cũ tabulas Metelli numidici cũ hæ ut mos ẽ circũferrenť nři iudices aspicere noluerũt.⁋Ta bulæ.i.libelli in qbus uel acta ꝓuiciæ.i.uniuer/sæ ꝓuinciæ administratio:uel accusatio contine bať:Ci.rursus de hoc Metello in orone ꝑ Achia poeta:Metel.inqt homo sanctissimus modestis/simusq; oium tanta diligentia fuit ut ad iudices uenerit:& unius hominis litura se cõmotum di/xerit.⁋Sed in uita Qu.Metelli argumẽta.Quia semper integerrime uixerat.⁋Exigua cæra:par/ua tabella.⁋Perpendi:Aestimari:iudicari. Tra/ctum est a pensantibus qui sp diligẽter ĩspiciũt.

SEd quid mirũ si debitus.Bellum ro/manis erat cum Antiocho Asiæ rege.
Scipio ad quod gerẽdum cũ.L.Scipio frater
nis exi superioris Aphricani petiisset ut mit
lium teretur:tantũq; bellũ huic senatus populusq; ro manus demãdare dubitarẽt:magisq; in.C.Læliũ eius collegã:nã hi duo tũ cõsules erant:& uterq; ꝓuiciã sũma ambitiõe deposcebat ĩclinati oium animi uiderentur:Scipio Aphricanus pietate cõ/motus in fratrem professus est se legatũ in pro/uinciam iturum:ut in cap.de pietate dicturi su/mus:qua pollicitatione factũm est: ut.L.Scipio impetraret asiæ prouinciam sibi decerni. Profe/ctus igitur cũ fratre Aphricanus secum in bellũ filium perduxit:qui ab hostibus interceptus & ad regẽ productus ab eo honorificẽtissime tractatus & multis regiis muneribus donatus gratuito patri remissus est:tãti facta est etiã ab hoste Scipionis maiestas.⁋Sed quid mirũ.q.d.nulli mirum uideri debet tantum a ciuibus tributum esse Metello:cũ hostes multo pluris æstimas/se Scipionẽ iudicenť.⁋Interceptũ:in angustiis captũ.⁋Quãq̃:licet ab eo tunc potissimum e regno pelleretur.

ACSe/ ℭLongum:idest diuturnum & beatum:idest bene habentem sine honore:idest magistratu publico.⁋Nam qd
sius &c.Probat quod dixit exemplo Metelli dicens.Nam quid plus honoris:idest uenerationis potuit tribui consu libus q̃ datum est Metello reo:idest in ius Vocato:qui:scilicet Metellus cũ diceret causam repetundarum.i.se purgaret de repetundis.s.pecuniis a ꝓuincia spoliata:ut accusatores dictitabãt:& tabulæ eius:idest libelli cõtra eum facti postulatæ su.essent ab accusatore.i.ut eas aut eos accusator exhiberet.& ferrentur circa iudices ad ĩspi ciendum nomen.s.accusati:aut debitum quod petebatur:sed potius nomen:totum consilium:scilicet consessus iudicum auertit oculos a contemplatione earum.s.tabulaꝝ.ne uidereť dubitasse de aliqua re: quæ erat relata ĩ his.s.tabulis.Iudices crediderũt argumenta.i.approbationes prouinciæ administratæ syncere:idest ĩcorrupte. legenda supple esse sibi:non in tabulis sed in uita Quinti Metelli.rati.i.arbitrantes:indignum sup.esse: integri/tatẽ tanti uiri:ꝑpendi.i.existimari:exigua cæra:idest cærata tabula & paucis litteris.s.accusatoriis in ea scriptis. ⁋Sed qd mirũ sup.est nihil.q.si honos:idest honor debitus est tributus Metello a ciuibus:quẽ.s.honorẽ etiam hostis non dubitauit præstare aphricano.s.scipioni superiori.i.maiori & prius nato.Siquidem.i.quoniam.Antio chus rex Asiæ:excepit honoratissime bello quod gerebat cũ Romanis filiũ eius.s.scipionis interceptum: idest captum:a militibus suis.s.antiochi:& remisit ultro.i.non requisitus;& celeriter:in quo duplicatur beneficium quia ut uulgo dicitur:qui cito dat bis dat:patri.s.scipiõi sup.filiũ donatum.i.dono ornatum:muneribus regiis: idest a rege acceptis.& forte regalibus:idest rege dignis hoc loco. q̃q̃ antiochus pellebať tum maxime finibus imperii.s.Romani aut suis:quod in idem recidit:nam de finibus contendebant:ab eo.s.scipione patre.Sed &:id est pariter rex.i.licet eẽt rex:& ita eũ oia magnifice facere deceret:& lacessitus.i.ꝓuocatus ad irã ob bellum illa tũ:& ita ĩ hostẽ sæuiter agere posset:tamẽ maluit uenerari maiestatem uiri excellẽtissimi q̃ ulcisci dolorẽ suũ.

AD eundē Aphricanū:hoc omnibus perſpicuum & illuſtræ fuit ſummæ maieſtatis exemplum poſt maximas res geſtas:clariſſimoſq; triumphos.Scipio ab ingrata patria urbe pulſus in exilium ire coactus eſt in uillam.ſ.Linterninam : ubi cū ꝑdones quorū magna in illis locis copia erat audito Scipionis nomine eſſent maximo uidendi uiri deſiderio concitati:ad eum facto grege uenerunt.Scipio non ad ſui contemplationem:ſed ad uim inferendam uenire ꝑdones exiſtimans:amicorum atq; clientum quibus potuit domum præſidiis munit:quod ubi ſenſere prædones:abiectis armis dimiſiſq; militibus ianuæ appropinquantes magna uoce clamarunt:ut a ſcipione & cæteris qui intus eſſent exaudiri poſſent.nō ſe hoſtes aut inſidiatores:ſed uirtutum ſcipiōis admiratores ueniſſe;cuius conſpectum atq; colloquium mirum inmodum deſiderarent:qua uoce confirmatus ſcipio reſerari fores:& omnes intromitti iuſſit.q maxima illū ueneratiōe tāq̄ cœleſte numen omniumq; uirtutum ſacrarium ꝓſecuti ſunt.¶ In linternina uilla:hoc idem cōmemorat Valeri.ubi agit de ingratitudine: nam dicit ꝙ ingrata patria benemeritum ſcipionem intra ſua mœnia habitare non paſſa: ſed in linterniam uillam abire coegerit.¶ In linterninam uillam.dicerem uillam hoc loco pro domo in agro linternino poſita accipi debere cuius propria eſt ſignificatio:niſi hunc locum Va.in capi.de ingratitudine uicum appellaret.Dicit enim cuius clariſſima opera iniuriis penſando uici ignobilis eā ac deſertæ paludis accolam fecerunt ; ubi ualde a ſtrabone diſſentit non enim uicum ſed oppidū iuxta mare poſitum dicit eſſe.Stra.in deſcriptione Campaniæ prope mare inquit poſt ſinueſſam Linternum eſt oppidum ubi prioris ſcipiōis cognomento Aphricani ſepulchrum iacet.ibi enim extremam conſumpſit ætatem:omiſſis ꝓpter aliquorum ſimultatem reipublicæ negociis. ¶ Apparatum:armorum:Nā ſe armis munierat.¶ Cōſpectum: Vt uiderent.¶ Congreſſum. Vt loquerentur:nam congreſſus colloquiū dicitur:& conſertio pugnæ.¶ Donis : Vt ſunt ſerta & thura pateræ coronæ & ſimilia quæ ante deorum immortalium ſimulachra in donū maiores ponere conſueuerunt:ea prædones ante ſcipionis pedes poſita relinquerunt.¶ Geſtientes.læticiā geſtu quodam oſtendentes nam geſtire eſt corporis geſtu lætitiam oſtendere:ꝙ eſt ratione carentium. Virgili.de auibus. Et ſtudio incaſſum uideas geſtire lauandi. OLI. Geſtiē

¶ De Africāno Scipione.

AD Africanū eūdē ī Linternina uilla ſe cōtinētē : cōplures prædonū duces uidēdū eodē tpe forte confluxerūt.quos cū ad uī faciēdā uēire exiſtimaſſet: præſidiū domeſticorū ī tecto collocauit:eratq; ī his repellēdis:& aīo:& apparatu occupatus. qd ut prædones aīaduerterūt: dimiſſis militibus:abiectiſq; armis:ianuæ appropīquant.& clara uoce nuntiāt Scipiōi. nō uitæ eius hoſtes:ſed uirtutis admiratores uēiſſe:cōſpectū:& cōgreſſū:tanti uiri: quaſi cœleſte aliqd beneficiū expetētes : proīde ſecurum ſe nobis præſtādū præbere ne grauetur:Hæc poſt.quā domeſtici Scipiōi retulerūt:fores reſerari:eoſq; intromitti iuſſit: qui poſtes ianuæ tanquā aliquā religioſiſſimam aram ſanctūq; templū uenerati : cupide Scipionis dexteram apprehenderūt:ac diu oſculati:poſitis ante ueſtibulū donis: quæ deorū immortaliū numini cōſecrari ſolent:læti quia Scipionē uidiſſe cōtigiſſet: ad lares ꝓprios reuerterūt.Q uid hoc fructu maieſtatis excelſius? Q uid ēt iucūdius? Hoſtis iram admiratiōe ſui placuit ſpectaculo præſētiæ ſuæ latronū geſtiētes oculos obſtupefecit:delapſa cælo ſydera hoib⁹ ſi ſe offerāt: ueneratiōis āpli⁹ nō recipiēt.

¶ At aphricanum &c.Ordo eſt complures duces prædonum:ideſt ſpoliatorum hominum & obſeſſorum uiarum: confluxerant forte eodem tempore ad uidendum eundem aphricanum continentem ſe in uilla linternina.quæ erat non longe a mari & paludibus:quos:ſcilicet prædones:quum ſcipio exiſtimaſſet uenire ad uim faciendam:ideſt ad eum occidendum aut ſaltem ſpoliandum:collocauit in tecto.ideſt in ſuprema parte domus præſidium domeſticorum:ideſt familiarium ſuorum quos ſecum habebat.eratq; occupatus & animo;ideſt cogitatione & apparatu:ideſt molimini exteriori : in repellendis:ſcilicet prædonibus a uilla ſua:qd ut:ideſt poſt q̄ prædones animaduerterunt.militibus ſup.ſuis dimiſſis:& armis abiectis:appropinquanti ianuæ:ſcilicet uillæ & nuntiant ſcipioni clara uoce:ueniſſe ſup.ſe non hoſtes uitæ eius:ſed admiratores uirtutis eius:expetentes conſpectum & congreſſum tanti uiri:quaſi aliquod beneficium cæleſte:ideſt cælitus datum . Proinde : ideſt & ideo:ſup.nuntiantes dicebant:ne grauetur ſe præbere præſtandum: ideſt exhibendum nobis ; ideſt oculis noſtris: ſecurum:ideſt ſeorſum a cura.Poſtquā domeſtici retulerunt hoc ſcipioni:iuſſit fores reſerari & eos itromitti:qui uenerati poſtes ianuæ:tanquā aliquā aram religioſiſſimam:& templum ſanctum : appræhenderunt cupide dexteram ſcipionis:ac diu oſculati:ſcilicet dexteram eius:donis poſitis:ideſt poſtquā poſuerant dona: ante ueſtibulum:ideſt primum ingreſſum uillæ;hoc eſt domus ruſticæ:quæ:ſcilicet dona:hoc eſt qualia ſolēt conſecrari:numini:ideſt diuinitati deorum immortalium:redierunt ad lares proprios:læti qa contigiſſet ſup. eis:uidiſſe ſcipionem.Q uid ſup.eſt excelſius hoc fructu maieſtatis: ideſt hac obſeruantia & ueneratione quā ob maieſtatem uiri illi hoſtes & prædones obtulerunt quaſi dicat nihil.unde addit.Ipē ſcipio placuit iram hoſtis:ſcilicet antiochi:admiratiōe ſui:ideſt quia illi admiratiōi fuit:& obſtupefecit:ideſt hebetauit ſtupore quodam:oculos latronum:geſtientes:ideſt præ nimio gaudio exultantes & ſe continere nequeuntes:ſpectaculo: id eſt delectatione ex inſpectu ſuæ præſentiæ.Si ſydera delapſa cælo offerant ſe:ſcilicet uidenda:hominibus: non recipient amplius:ideſt aliquid plus uenerationis:ſcilicet quam ſcipio ob maieſtatem ſuam recepit. ASCĒſius

OLI. ¶Illud āt æmilio Paulo. qđ uiuo ſcipioni cōtigit idē Paulo æmilio uitæ műeribus defuncto euenit. nā cū diē ſuum obiiſſet: forte legati ex Macedonia miſſi: tunc erāt in urbe totius ꝓuinciæ principes: q nō mō funus com-
Pauli mittātes ſua pſentia celebrare: ſed ipſum pauli corpus ſuis humeris efferre uoluerūt: qđ illi ꝓfecto fuit hono
Aemilii rificētiſſimū: ſuiſq; uirtutibus maxime dignū. Cōſtat.n. paulū Impatorē fuiſſe cōtinentiſſimū: ut q multa bel-
maieſtas la cōſecerit: multos populos ſubegerit multas ꝓuincias domuerit: in ſumma tā pauptate uixerit uñ illud cele-
braē de hoc uiro pconiū q cū multis milibus hoſtiū ſupatis Hiberiā totā ſubegiſſet: & ducēta & qnq̄gita oppida cœpiſſet: ne dragma ditior in patriā redierit.

⁋Macedonicis triūphis. qa pſam Macedoniæ regē debellauerat: & de ipo glioſe triūphauerat. in exeqis āt ſūmoꝝ uiroꝝ pferebanē iſignia honoꝝ qbꝰ i uita pfūcti fuiſſēt. ⁋Indicia. uꝫ triūphū depictū: q idicabāt ab eo q ferebaē mortuꝰ Macedoniā fuiſſe ſupatā. ⁋Bis.n. Semel uiuū: cū de ea ſupata triūphaſti: deinde mortuū cū te ad ſepulturā ſuis hūeris deportauit. ⁋Fato fun. mortuū.

NEc filiū qdē ſupior Aphricanus filiū habuit adeo tēuit & exilis naturæ ut nec filios qdē ꝓcreaē poſſet ut ex ſuo noīe gēus ꝓpagaret: filiū a paulo æmilio i adoptionē accepit: q deīde Aphricāus iferior dictus ē eo qđ Aphricā deuicerit: & Carthaginē funditus euerterit. ⁋Duaꝝ. ſ. æmilianæ & ſcipionū. ⁋Cū eū adoleſcētē admodū. ſcipio cum Luculo ipatore militabat i Hiſpāia: q ꝓuīciā cū exercitu tenebat & cū ad ſupplementū exercitus uti uellet auxilio carthaginēſiū: nā tū erāt tributari carthaginēſes: ſcipionē in Aphricā miſit adhuc adoleſcētē: quē cū Maſaniſſa uidiſſet diſceptatorē pacis īter ſe & Carthaginēſes cōtinuo de
Diſceptator legit. ⁋Diſceptatorē. cognitorē. Diſceptator dr̄ q
īter duos diſſidētes eligiē ad litē iudicādā. ⁋Ma
Maſaniſſa ſaniſſa. rex nūidaꝝ. ⁋Velut cōſulē: cū admodū
eēt adoleſcēs. ⁋Ignara q. fa. i. c. qa neſciebat cartago q̄tū exitii ſibi ab hoc ſcipiōe ipēderet. ⁋Supius co. A ſupiore Aphricāo carthago facta ē. P. R. tributaria: ab iſeriori uero fūditus euerſa. ſcipionū āt familia a gēte cornelia originem duxit.
¶Hoc qdē. Recitat exēplū de maieſtate Pau. Ae
ASCēſius mylii poſt mortē eius dicēs. Hoc qdē. ſ. qđ ꝓxie
dictū ē: cōtigit ſcipiōi uiuo. i. uiuēti: illđ āt qđ ſeqē cōtigit Paul. Aemylio exa. i. mortuo. Nā quū

¶De Paulo Aemylio

HOc qdē uiuo Scipioni illud āt Aemylio Paulo exanimi cōtigit. Nā cū exeqæ eius celebrarēē: ac forte tūc pricipes Macedoniæ: legatiōis noīe Romæ morarēē: funebri lecto ſpōte ſua ſeſe ſubiecerūt. qđ aliquāto maius uidebitur ſiqs cognoſcat lecti illius frōtē macedonicis triumphis fuiſſe adornatā. Quātū.n. Paulo tribuerūt: ꝓpter quē gētis ſuæ Cladiū idicia: p ora uulgi ferre nō exhorruerūt? quod ſpectaculū: funeri ſpeciem alterius triūphi adiecit. Bis enim te Paule Macedōia urbi noſtræ illuſtrē oſtēdit: icolumem: ſpoliis ſuis: fato functum: humeris.

¶De Aemyliano Scipione.

NEc filii qdē tui Scipiōis Aemyliani: quē i adoptionē dādo: duaꝝ familiarū ornamētū eē uoluiſti: maieſtati parū honoris tributū ē: cū eū adoleſcētē admodū a Lucullo cōſ. petēdi auxilii gr̄a ex Hiſpania: i Africā miſſum Carthaginiēſes: & Maſiniſſa Rex de pace diſceptatorē uelut cōſ. & ipatorē habuerunt: Ignara quidem fatorū ſuorum Carthago. Orientis.n. illud iuuētæ decus: deorū: atq; hominū idulgētia: ad excidium eius alebaē: ut ſuperius cognomē Africanū captæ: poſterius euerſa Corneliæ genti daret.

exeqæ eius celebrarenē: ac pricipes macedōiæ morarenē fortæ tunc Romæ: noīe. i. rōne aut ptextu legatiōis ipi ſubiecerūt ſe. i. hūeros ſuos ut ferrēt ſpōte lecto funebri. i. quo funus eiꝰ ferebaē: qđ. ſ. factū macedonū uidebiē maius. i. difficilius aliq̄to: ſiqs cognoſcat frōtē. i. ſūmā & primā ptē illius lecti fuiſſe adornatā triūphis macedonicis. i. rebus macedonū i triūpho ab eo ductis. Quātū.n. tribuerūt paulo. ſ. Aemylio macedōico pp quē nō exhorruerūt ferre p ora uulgi: idicia. i. ſigna & mōumēta cladiū. i. calamitatū ſuæ gētis? Qđ ſpectaculū adiecit funeri. i. pōpæ funebri: ſpēm. i. imaginē alteriꝰ triūphi. Eni p qa: o Paule. ſ. Aemyli. Macedōia oñdit te bis illuſtrē urbi nr̄æ. ſ. Romæ: uꝫ ſemel oñdit te icolumē illuſtrē ſpoliis ſuis: & ſcđo oñdit te functū fato. i. mortuū: illuſtrē humeris. ſ. ſuis: qbus pricipes eius te ad ſepulturā honorifice efferebāt. ⁋Nec filiū qdē tui &c. Perſtat in apoſtrophe. i. cōuerſione ſermonis ad abſentē: immo ad defunctum dicēs. Nec quidē parū: immo multū honoris: tributū eſt maieſtati filii tui. ſ. ſcipionis Aemyliani: quē tu dando in adoptionē. ſ. ſcipioni maiori uoluiſti ſup. ipſū eſſe ornamētū duarū familiarū. ſ. Aemiliorū & Scipionū. Tunc inquā eſt tributū cum carthag. & Maſiniſſa rex Numidiæ haberent eū adoleſcentē admodū. i. ualde. ſ. adhuc: miſſū a lucullo cōſule gratia petendi auxilii. ſ. a Carthag. ex hiſpāia in aphricā: habuerūt dico diſceptatorē de pace. i. examinatorē petitionū & q̄relarū utriuſq; partis ut pacē inter eos conciliaret: uelut conſulem & imperatorem: qa ad eius quodāmodo arbitriū retulerūt Carthago quidē ſup. habuit eū uelut impatorē: ignara. i. minime præſcia: fatorū ſuorum. i. malorum ſibi ab eo impedentium: enim pro quia: illud decus iuuentæ orientis. i. creſcentis: alebaē indulgētia. i. largo fauore deorū atq; hoium (quia gratiā inuenit in oculis regis & populorum) ad excidiū eius. ſ. Carthaginis: ut ipſa carthago capta & tributaria facta: daret genti corneliæ in qua ſunt Scipiones: cognomen aphricanū ſuperius. i. maioris aut ſuperioris: & ipſa euerſa. ſ. ab hoc ſcipione: daret eidem genti cognomen aphricanum poſterius: ideſt poſterioris ſeu minoris. Hinc patet cognomen & cognomentū ſæpe pro agnomine accipi: eo q agnomen a poſteris uſurpatum in cognomen tranſit: ut ſcipionum. licet aphricanum non niſi meriti[illegible]batur.
THE. ¶Maſaniſſa; ita græci codices habent & aliquot etiam ex antiquis latini: non ut uulgo ſcribitur Maſiniſſa.

OLI.

Vid damnatione:qd exilio?P.R.ut.uir summæ innocẽtiæ:cũ legatus.C.Mutii ꝓcõsulis: uel ut alii dicũt q̃stor p̃toris asiæ p̄esset:ab iniuriis publicanorũ asiá defenderat ná.publicãos uectigalia aspius exigẽtes ꝓhibuerat miseratione ciuitatu cõmotus:qui cũ postea impio finito Romá redisset : eũ publicani læsæ maiestatis accusaret:ꝙ uectigalia.P.R.exigi ꝓhibuisset:ualuit accusatio & in exiliũ pulsus est.ná eq̃stri ordini per inuisus penes que tũ iudicia erát læsæ maiestatis:uel ut alii dicunt reperũdarum iniuste dánatus:urbe eiectus est.cui in exiliũ ꝓficiscẽti oẽs asiæ ꝓuinciæ ciuitates honoris gratia legatos obuiá miserunt & eum honorificentissime ubiq; susceperunt.de cuius fortuna & cõditione dicetur in capi.de mutatione fortunæ.

Marii maiestas

ℭDe.P. Rutilio.

Vid dánatiõe?qd exilio miseri⁹?At q.P. Rutilio cõspiratiõe publicãoꝶ pculso.au toritatẽ adimerẽ nõ ualuerũt.Cui Asiá petẽti:oẽs ꝓuíciæ illius ciuitates: legatos ei⁹ secessũ oppiẽtes:obuiã miserũt: exulare aliqs hoc loco an triũphare iustius dixerit?

ℭDe Mario.

Aius etiam Marius in profundum ultimarum miseriarum abiectus:ex ipso.uitæ discrimine: beneficio maiestatis emersit: missus enim ad eum occidendum in priuata domo Minturnis clausum seruus publicus:natione Cimber:& senem: & iermem : & squalore obsitum strictũ gladium tenẽs : aggredi nõ sustinuit : sed claritate uiri occæcatus: abiecto ferro attonit⁹.ide: ac tremẽs fugit:cíbrica nimirũ calamitas oculos hois ꝑstrinxit:deuictæq; suæ gentis interitus : animum comminuit:ẽt dis immortalibus indignũ ratis ab uno nationis eius interfici Mariũ:quã totam deleuerat.Miturnẽses autem maiestate illius capti: cõpressũ iã:& constrictũ dira fati necessitate: ícolumem præstiterũt: nec fuit eis timori aspima Syllæ uictoria.cũ præsertim ipse Marius eos a cõseruando Mario abstertere posset.

Aius autẽ Marius:hæc historia superius annotata est in cap.de ominibus. ná Marius Syllæ íperũ fugiens miturnas delatus in paludibus delituit. eo cũ uenissent Syllani milites q ꝑsequenbant eũ i dicio pastoris ídicatũ:e paludibus extractũ.i custodiá Fániæ cuiusdá mulieris tradiderũt.Et cũ paulopost ad eũ occidẽdũ cymber seru9 missus eẽt maiestate uiri pculsus stricto iá gladio iterficere nõ sustinuit.sed tremebundus abiecto ferro refugit clamitans:nõ possum interficere Mariũ. Ad cuius uocẽ exciti Minturnẽses accurrerũt. & uiri maiestate cõmoti deinde Aselli omine: Naui ipositũ liberũ abire pmiserũt:q in Aphricam delatus ígẽtes copias cõparauit.Cinaq; cõiũctus ad urbẽ ꝓperauit.qua capta multorũ ciuiũ sanguine iniuriá suá ultus est.☞Vltimarũ.miseriaꝝ quia hostis patriæ iudicatus est.☞ Emersit. liberatus ẽ.☞Priuata domo: Fanniæ cuiusdá mulieris.☞Sed claritate uiri.qa claritas q̃dá ex ipsius uultu irradiare uidebat.☞Cymbrica calamitas. Nõ inquit fulgor marii quẽ seruus ille se uidisse dicebat illum a proposito occidẽdi deterruit sed quia meminerat húc genti suæ magná cladẽ intulisse.suorum igit calamitas sibi oculos perstrinxit.☞Nec fuit timori.Nec timuerũt minturnẽses illum abire permittere:cũ uictorẽ Syllá esse perspiceret.☞Asperrima uictoria. qa ex asia uictor redierat.☞Cũ p̃sertim ipse Marius a conseruando mario.ná poterát minturnenses cogitare quátum exitii ipsis conseruantibus Marium immineret:cũ Mariũ ipsũ adeo afflictũ eẽ cõspicerẽt.

ASCẽlius

ℭQuid damnatione & cætera. Affert exemplum maiestatis in Rutilio dicens.Quid est miserius damnatiõe .s.in publico iudicio: & quid est miserius exilio?q.d.nihil.Atqui.i.sed tamen damnatio & exilium nõ ualuerũt adimere authoritatem Publio Rutilio perculso:scilicet sententia equestrium iudicũ: conspiratione.i. propter conspirationem:publicanorum.i.eorum qui publicum uectigal redemerant:quos ab exactione iniusta ꝓhibuerat Rutilius.Cui.s.exuli petẽti asiam omnes ciuitates illius prouinciæ:miserunt obuiam legatos operientes: id est expectantes:secessum eius.i.donec in aliquem locum secederet:quẽ pro exilio caperet:de quo facto quærit author dicens.Dixerit aliquis hoc loco Rutiliũ exulare:an iustius triũphare.q.d.haud dubie triũphare.☞Caius etiá Marius abiectus in ꝓfundũ:miseriarũ ultimarũ.i.maximarũ ultra quas nullæ sunt:emersit.i.euasit ex ipo discrimine.i.periculo uitæ:beneficio maiestatis.i.propter maiestatẽ suá:Enim pro qa.Seruus publicus: Ciber natione:missus ad occidendum eũ clausum in priuata domo:minturnis.i.apud minturnas paludes:non sustinuit:idest nõ ualuit:aut nõ fuit sufficiẽs tenẽs gladiũ.i.licet teneret gladiũ strictũ.i.nudatũ aut euaginatũ:aggredi eũ:& senẽ:& inermẽ:& obsitũ.i.opertũ:squalore.i.situ & alia immũdicia carceris:sed ipse Cimber occæcatus claritate uiri abiecto ferro.i.gladio nudato:fugit inde attonitus ac tremẽs.Nimirũ.i.qa haud dubie: calamitas Cibrica.i.q̃ cibri a mario usq; ad ítemicionẽ occisi passi fuerát:ꝑstrinxit.i.terrore clausit:oculos hois.s.ad eũ missi:& iteritus gẽtis suæ deuictæ.s.a mario:cõminuit.i.labefecit : animũ eius:etiá diis immortalibus ratis .i.cẽsentibus ídignũ sup.eẽ:mariũ íterfici ab uno eius natiõis:q̃ deleuerat totá:saltẽ q i italiá trãscẽderat. ☞ Aũt pro sed Minturnẽses.i.eius loci ícolæ:capti maiestate illius.s.marii p̃stiterũt ipsum mariũ cõpressũ iá & cõstrictũ.i.angustiatũ:dira necessitate fati.i.ipẽdentis mortis:qa ꝓximi erát hostes eius:incolumẽ.i.saluũ.Nec asperrima uictoria syllæ q paulo ante multos uicerat:fuit eis timori:præsertim cũ ipe marius.s.hõ crudelis & imperiosus posset absterrere eos a cõ[redacted] mario.s.illo quẽ cõseruabát:qa mortuus nulli:uiuus ẽt cõseruatoribus aliquãdo nocere [redacted]it.Es[redacted]& meo qdẽ iudicio melior:quẽ ẽt Oliuerius sequitur: ut sit ordo. Ipse Marius ta[redacted]serabilis & afflictus posset absterre eos a conseruando Mario:ne simile paterentur.

CDe Marco Porcio Catone.

MArcũ quoq; Porciũ Catonem admiratio fortis: ac sincæræ uitæ: adeo admirabilẽ sẽatui fecit: ut cũ iuito. C. Cæsaræ cõs. aduers⁹ publicãos dicẽdo i curia diẽ extraheret: & ob id eius iussu a lictore i carcerẽ duceref: uniuersus senatus illum sequi non dubitaret: quæ res diuini animi perseuerantiam flexit.

CDe eodem.

FOdẽ ludos florales: quos Messius ædilis faciebat: spectãte: populus: ut Mimæ nudarẽf: postularẽ erubuit: qđ cũ ex Fauõio amicissimo sibi una sedẽte cognouisset: discessit e theatro ne p̃sẽtia sua spectaculi cõsuetudinẽ ipediret quẽ abeũtẽ igẽti plausu pplus ꝓsecutus: priscũ morẽ iocorũ i scænã reuocauit: cõfessus pl⁹ se maiestatis illi uni tribuere: quam uniuerso sibi uendicare: quibus opibus: quibus imperiis: quibus triumphis hoc datum est? exiguum uiri patrimonium: astricti continentia mores: modicæ clientelæ: domus ambitioni clausa: paterni generis

OLI. MArcum quoq; Catonẽ. nõ minus porciũ Catonẽ a Cæsaris iniuria liberauit maiestatis excellentia. nã cum Publicani peterent uectigaliũ remissionem. eos tertia parte mercedũ. C. Cæsar liberauit: & ne in locatione nouorum uectigalium immoderatius leges ferrentur pro palam admonuit: Cato cõtra Cæsarem nolebat quicq̃ publicanis remitti. sed eos uniuersa uectigalia persoluere. nã publicani conquerebanf ꝙ uectigalia nimis dura soluere cogerentur. Cato igitur rogatus sententiam dicere: ne quid eo die i senatu confici posset: quia contra rempub. id esse uidebat: orationẽ suã lõgiorẽ habebat: quod cum sensisset cæsar eum per lictorem iussit in carcerẽ duci. Tunc uniuersus senatus Catonem secutus est. Cæs. id grauiter ferre senatum sentiens dimitti iussit. A. Gel. lib. iiii. cap. x. C. inqt Cæs. cõs. M. Catonẽ sententiã rogauit Cato rẽ de q̃ cõsulebaf (qm̃ nõ e republica uidebaf) ꝑfici nolebat. eius rei gratia ducẽdæ lõga orone utebaf; eximebatq; dicẽdo diẽ. erat. n. ius senatori ut sñiam rogat⁹ diceret qcqd uellet & quo ad uellet. Cæs. cõsul uiatorem uocauit eũq; cũ finẽ nõ faceret philosophãdi loquẽtẽ & in carcerẽ duci iussit. senatus cõsurrexit & ꝓsequebaf catonẽ i carcerẽ. hac iuidia facta Cæs. destitit & dimitti Catonẽ iussit. ⸿ Fortis & sinceræ uitæ. Vnũ seqf ex altero. q. n. fortis ẽ. iustus ẽ: cõtinẽs ẽ iteger ẽ. uirtutes. n. iter se adeo cõnexæ sũt ut altera sine altera eẽ nõ possit: sinceræ igif uitæ qa nẽo illũ unq̃ potuit gr̃a neq; p̃ce neq; p̃cio a recto deducere. ⸿ Abstraheret. qa diẽ cõsumi uolebat. ⸿ Diuini ai: a cõsuetudie adulãdi ñ discedit. FOdẽ ludos flo. Ludi Florales i honorẽ deæ Floræ romæ celebrabanf i q̃bus obscæna q̃dã cõmittebanf. & illđ i primis ꝙ mimæ nudabãf. Vñ Lactãti. Firmianus: meretrices iqt flagitãte populo nudatis corpibus i floralibus mimorũ fungebanf officio: & ppea mimas eas Val. appellat. hos igif ludos cũ Messius ædilis faceret & ad spectaculũ eorũ Cato uẽisset: populus petere erubuit ut meretrices nudarenf ludosq; pagerẽt. Fauonius Catonẽ admonuit populũ ipediri p̃sẽtia illius ne ludos spectaret: qppe quo p̃sente petere nõ auderet ut meretrices nudarenf. ludosq; pagerẽ: qđ cum audisset Cato cõtinuo discessit e theatro. ⸿ Q. đ cũ ex fauonio. ordo ẽ discessit e theatro: cũ Fauoniũ ita monẽtẽ audisset o Cato cur i theatrũ uẽisti. cũ iocos Martiales nouisses sacrũ dulce floræ hoc ãt genere metri Martialis usus ẽ i prio suorũ epigrãmatũ: Nosses iocose dulce tũ sacrũ floræ. festosq; lusus & licẽtiã uulgi cur i theatrũ Cato seuere uẽisti? an iõ tm̃ ueneras ut exires? ⸿ Martiales. qa i cãpo Martio agebanf hi ludi. ⸿ Iocos: ludos. nã iocus in uerbis: ludus i rebus ẽ. ⸿ Sacrũ deæ floræ. hoc ẽ Martialis iocos. ⸿ Dulce. iocũdũ & populo gratũ. ⸿ Ingẽti plau-

Florales ludi su: quo significabat placere sibi Catonẽ discedere. ut pristina ludorũ cõsuetudo reuocaref i theatrũ. ⸿ Priscum mo. ut meretricis nudæ mimiꝙ fungerenf officio. ⸿ Cõfessus. Significauit inqt populus hoc plausu plus maiestatis & honoris uni Catõi tribuere q̃ sibi uniuerso. nã ꝙ p̃sente Catõe heri nõ fuerãt passi. id se uniuerso spectãte passi sunt. ⸿ Vẽdicaf. ascilere. ⸿ Modicæ cliẽtelæ: Quia nõ multos secũ ducebat cliẽtes sicut alii pricipes Ro.

ASCẽsius CMarcũ &c. Affert exẽpla maiestatis i catõe dicẽs. Admiratio uitæ fortis atq; syncæræ. i. q̃ erat đ uita forti & syncera Catõis: fecit quoq;. i. ẽt Mar. Porciũ Catonẽ adeo. i. i tm̃ admirabilẽ sẽatui: ut cũ. i. q̃do extraheret. i. cõsumeret diẽ dicẽdo i curia aduersus publicãos. i. q publicã pæcũiã recipiebãt nõ dubitaret seq illũ. s. Catonẽ abeũtẽ i carcerẽ: q res. i. qđ factũ senatus flexit pseuerãtiã ai diuini. s. Iulii Cæs. quẽ postea i deorꝫ nũerꝫ relatũ credidit stulta illa gẽtilitas. ⸿ Eodẽ &c. Affert aliud eiusdẽ exẽplũ dicẽs. Eodẽ. s. Catõe: spectãte. i. cũ idẽ spectaret ludos florales. i. quos deæ floræ facere solebãt: quos Messius ædilis faciebat. s. tũc: pplus erubuit postulare ut mimæ. i. meretriculæ q̃ florã meretricẽ q ad eos ludos faciẽdos grãdẽ pecũiã reliq̃rat: repsentabãt i ludis illis: nudarẽf. qa nudæ agere solebãt. Q. đ. i. q̃ rẽ cũ cognouisset ex Fauõio. s. uiro amicissimo sibi: sedẽte una. i. i uno loco cũ illo: discessit theatro: ne ipediret p̃sẽtia sua cõsuetudinẽ spectaculi (Hoc ãt factũ nõ erat uere laudabile: sed ꝑ errore illoꝝ q ad religionẽ ptiere putabãt meretricũ corpa denudari: sed q̃ religionẽ? ꝑfecto q̃ maligni spũs mẽtes mortaliũ ad illecebras carnis iescabãt(Quẽ. s. Catonẽ abeũtẽ pplus ꝓsecutus est igẽti plausu: q a seueritatẽ eius ẽt iuiti laudabãt: sed imitari nolebãt: reuocauit i scænã. i. ad spectaculũ: priscũ morẽ iocoꝝ. i. meretricũ nudarũ sicq; agẽtiũ: cõfessus. s. pplus eo facto cõtẽs: se tribuere maiestati illi s. Catõis plus q̃ uẽdicaf sibi uniuerso. qa potius illo p̃nte omittebãt qđ illi displicere notãt: q expetebãt qđ cæteris oibus placebat. Quibus opibus. i. diuitiis & facultatibus? q̃bus ipiis? q̃bus triũphis est hoc datũ. s. ut pplus ab eo qđ sibi placeret abstineret eo qđ uni displicere norit. q. d. nullus. Et tñ p̃rimõiũ uiri. s. Cat. cui tm̃ tribuebãt sup. fuit exiguũ. i. modicũ: mores sup. fuerũt astricti. i. uicti cõtinẽtia: qa tã rigide cõtinẽtiã ãplex⁹ ẽ ut si eã dimitteŕ uoluisset ñ potuisset aut saltẽ

non decuisset: clientelæ: idest pauperum ipsum colentiũ familiaritates: paucæ sup. fuerunt: domus clausa sup. fuit: ambitioni: idest cupiditati honorum.

una imago: minime bláda frõs: sed oib⁹ nũeris pfecta Virtus q̃ q dẽ effecit: ut siqs sanctũ: & egregiũ ciuẽ significare uelit: sub nomine Catõis definiat.

℄ Externa de Harmodio: & Aristogitone.

DAndũ ẽ aliqd loci ẽt aliẽigenis exẽplis: ut domesticis aspersa: uarietate ipsa delectẽt. Harmodii: & Aristogitõis: q̃ Athenas tyrãnide liberare cõati sũt effigies æneas Xerxes rex ea urbe deuicta i regnũ suũ trãstulit: longo deide iteriecto tẽpe: Seleucus i pristinã sedẽ reportãdas curauit. Rhodii quoq; eas urbi suæ apulsas: cũ i hospitiũ publice iuitasset: sacris ẽt puluinarib⁹ collocauerũt. Nihil hac mẽoria felicius: q̃ tm̃ uenerariõis: i tã puulo ære possedit. De Xenocrate.

QVãtũ porro honoris Athenis Xenocrati sapiẽtia pariter: ac sãctitate claro: tributũ est: cũ testimõiũ dicere coactus ad arã accessisset: ut more ei⁹ ciuitatis iuraret: oia se uere retulisse: uniuersi iudices cõsurrexerũt: pclamarũtq; ne iusiurãdũ diceret: qdq; sibimet ipsis post modũ dicẽdæ sentẽtiæ loco remissuri non erant: sinceritati eius concedendum existimarunt.

℄ Vna imago. Nõ multas maiorũ suorũ imagines habebat: sed unius pris sui Catõis. ⁋ Minime bláda. imo seuera Lipote est. ⁋ Oibus numeris. i. ptibus: nã uirtus q̃ttuor ptes hẽt iusticiã: prudẽtiam: fortitudinem: & temperantiam. OLI.

DAndũ ẽ aliqd loci ẽt aliẽigẽis exẽplis Trãsit ad externa. Primũ ãt exẽplũ ẽ maiestatis Harmodii & Aristogytõis fratrũ atheniẽsiũ: q cũ idigne ferrent tyrãnidẽ in libera ciuitate regnare die festo cõuenerũt ut tyrãnũ occiderẽt nã tyrãnis athenis a Pisistrato incepit quo mortuo Hipparchus & Hippias i regnũ successerũt. tũc ergo Hippias regnabat in quẽ die solẽni cũ populus cõuenisset ipetũ facere statuerũt. sed cũ id parũ pcessisset Hipparcũ fratrẽ occiderũt. A. Gelius li. xvii. ca. xxi. Tarqni filio igr regnũ obtinẽte Romæ: cui cognomẽ supbus: fuit. hisdẽq; tpibus occisus ẽ athenis ab Harmodio & Aristogytone Hipparcus pisistrati filius Hippiæ tyrãni frater. itaq; hi adolescẽtes q̃tũ i se fuit urbẽ tyrãnide liberare conati sunt: licet nõ liberarint: tamẽ atheniẽses effigies æneas i honorẽ eoꝝ erexerunt. q̃s cũ Xerses cœpisset Athenas i regnũ suũ trãstulit. deinde Seleucus rex Asiæ: q post Alexãdrũ regnauit: cũ Athenis potitus eẽt ab atheniẽsibus uisus ẽ honorificẽtissime tractari: qd cũ pspexisset ut rẽ gratã populo faceret: statuas illas i suã pristinã sedẽ reportãdas curauit. Et cũ transueherenť athenas: ad Rhodios forte appulerũt: qbus ueluti deorũ simulachris lectisternia exhibuerũt. ⁋ Aspsa uarieta. ut eadẽ sæpius repetita fastidiũ sic mutata delectationẽ afferũt. ⁋ Puluinaribus. Puluinaria loca erant in templis quæ alio nomine lectisternia dicebantur: in quibus deorum simulacra locabantur. ⁋ Tantum uenerationis. quantum diis immortalibus exhibebatur. Pului/naria

QVãtũ porro. aliud exẽplũ maiestatis Xenocratis. fuit ãt Xenocrates pipateticꝰ philosophus de quo i capi. de cõtinẽtia latius dicemus. qd ad hũc locũ ptinet: tãta fuit huius hois maiestas & fides apud atheniẽses: ut cũ athẽis mos eẽt ut nullius iniurati testimoniũ admitterenť: huic soli iusiurãdũ atheniẽses remitterẽt sicut Ci. ut dixius ad atticũ. Cũ iurare tui ciues Xenocratẽ testimõiũ dicẽtẽ phibuerũt. ⁋ Sanctitate. sanctitas ẽ optima uiuẽdi rõ. ⁋ More eius ciuitatis: Quia mos erat testimõiũ prio phibere dei de se uera dixisse iurare. ⁋ Dicẽdæ. s. l. qa iudices iurauerũt se iuste sniam eẽ daturos. ⁋ Remissuri. Remittimus quõ q d aliquẽ facere oportet: cõcedimus. qd iure suo aliqs facere non potest. ⁋ Sinceritati. puritati. & integrati. Remit/tere

℄ Vna. i. unica imago p̃ni gñis sup. fuit i stemate: frons sup. fuit ei minime blãda: sed uirtus pfecta oibus nũeris: q reuera i solo deo ẽ. q q dẽ uirtus effecit ut siqs uelit significare ciuẽ sanctũ & egregiũ: definiat sup. eum sub noie catõis. ⁋ Dãdũ ẽ aliqd &c. Trãsit ad externa sic tm̃ ut uix illis locũ putet p̃ mltitudine exẽploꝝ Rõanoꝝ. Vñ dicit. Aliqd loci. s. i hac descriptiõe maiestatis: ẽ dãdũ ẽt exẽplis aliẽigẽis. i. aliẽigẽaꝝ: (s; more suo declinat aliẽigẽus. a. ũ.) ut ipa aspsa dõesticis delectẽt uarietate. Xerxes rex. s. psaꝝ trãstulit i regnũ suũ effigies æneas. i. ex ære factas Hermodii & Aristogitõis tyrãnicidaꝝ q cõati sť liberare athẽas tyrãnide. s. hyppiæ & hipparch. i. trãstulit dico ea urbe deuicta. Deide lõgo tpe itericto Seleuch. curauit sup. effigies illas: reportãdas i pristinã sedẽ. i. locũ. nõ ubi prius sederãt sed fuerãt erectæ. Quoq; p & Rhodii sup. ciues: collocauerũt ẽt sacris puluiarib⁹. s. lectisterniorũ i q deos iuitaf solebãt eas. s. effigies appulsas urbi suæ. i. ad urbẽ suã: cũ iuitassẽt publice i hospitiũ Nihil sup. ẽ felici⁹. i. beati⁹ hac memoria: qa. s. diuinis donatæ sť honorib⁹: q. s. memoria possedit tm̃ uenerationis i tam puulo ære. S; uer̃ dicit btũs Hiero. multorũ corpa uenerari i terris quoꝝ aiæ cremãť i iferno. ⁋ Quãtũ &c. Ordo ẽ Porro. i. Cæterũ aut sed: q̃tũ honoris ẽ athẽis tributũ Xẽocrati clara spia piter ac scitate: qd plurimũ: Quia quũ ipe coactus dicere testimõiũ accessisset ad arã ut iuraret more eius ciuitatis. s. athen. se retulisse. i. enarrasse & dixisse aut deposuisse oia uere: uniuersi iudices cõsurrexerũt pclamarũtq; ne diceret iusiurãdũ: & existiarũt cõcedẽdũ sinceritati. i. itegritati ei⁹. s. Xẽocratis id sup. uidelicet iuramẽtũ: qd nõ erãt remissuri sibimetipsis postmodũ loco sniæ dicendæ: qa cũ sniam dicere cogerenť sacramẽto adacti sunt se uere iudicaturos. ASCẽ/sius

℄ Martialis & dulce sacꝝ Floræ. Hæc i ãtiqs aliquot ẽt codicib⁹ leguť. ipitia librarioꝝ auctoritate Mart. i margie notata ad hi. Vale. trãsposita: cõfuso ordie & sẽsu. Nã Va. uti Martia. testimõio p utriusq; ætatẽ ñ potuit: alter n. Tiberio blãdiť: alter Dõitião. ⁋ Nũeris. Immo p̃stat ad pleitudinẽ nũeroꝝ referre: de q Macro. i Sõniũ Scipiõis abũde disputat. Oui. Quæ mihi uẽtura ẽ: siqdẽ ẽ uẽtura senectus: Quõ desit numeris ipsa iuuenta suisť THE.

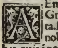
OLI.

Valerii Maximi Liber Tertius Incipit.

Ttingam nunc. Primum huius tertii libri.caput de indole.Est autem indoles futuræ probitatis specimen quod in puero apparet.aliquando.pro incremento uirtutis ponitur.Liuius. Tāta indoles in lauinia:ut tutela muliebri res latina & regnum auitum paternumq; puero steterit. ¶ Cunabula.nutrimenta.tractum ab infantibus qui in cunis nutriuntur. ¶ Elementa. abusiue omnium rerum principia dicuntur.græci τιχεῖα dicunt.

Cunabula

Emili9 Lepidus.Hoc fuit sub tiberio Grac.bello celtiberico.¶ Statua bullata.Bulla erat insigne puerorū:& p̄serti nobiliū qđ a collo i pectus descēdebat quia i pectore cōsiliū ē.hoc iō fiebat.ut ostēderet ætas illa adhuc sub alterius cōsilio posita eē. nā βουλη cōsiliū significabat.in pectus descēdebat.qa i pectore ut dixi cōstat eē cōsiliū.Macr. dicit igenuis pueris cōcessum.ut cordis figurā i. Bulla ante pectus annecterēt.q̄ ispiciētes ita demū se hoīes cogitarēt si corde p̄starēt hoc ē spia & magnanimitate.togā quoq; p̄textā his additā ut ex purpuræ rubore igēuitatis rubore regerentur.Priscus tarqnius filiū suū annos.xiii. natū q hostē māu pcusserat & p cōciōe laudauit & Bulla aurea p̄textaq; donauit:isigniēs puerū ultra annos forte p̄miis uirilitatis & honoribus. nā sicut p̄texta isigne magistratuū ab Aethruscis acceptū regnāte tullo: ita Bulla gestamē erat triūphātiū. q̄ in triūpho p̄se gerebāt ipatores. hic deductus mos ut p̄texta & Bulla in usum puerorū nobiliū usurparent ad omē & uota cōciliāde uirtutis ei similis cui primis in annis mūera ista cesserunt.

Prætexta ¶ Prætexta.ueste purpurea q̄ utebantur nobiles pueri usq; ad q̄rtūdecimū annū: q̄ postmodum deposita in capitolio uirilē togā sumebāt ex quo dep̄hēdit puerū fuisse Aemiliū quo tpe hostē i acie iteremit.¶ Stabilimētū ætatis.uidelicet uirilitate.tūc.n.stabilis dr̄ ætas. ¶ Dupliceq; laudē. q hostē iterfecit & ciuē seruauit:unđ ēt q̄rnā coronā meruit.¶ Vix spectatorē. Aulus est bellum inire quod alius in ea ætate spectare timuisset.

Valerii Maximi Liber Tertius.

De Indole. Caput.I.

Ttingam nūc quasi cunabula q̄dā & elementa uirtutis:aiq; p̄cedēte tpe:ad sūmum gloriæ cumulū puenturi: certo cum indolis experimento:datos gestus:referam.

De Aemylio Lepido

Emylius Lepidus puer etiātū progressus in aciē: hostē interemit: ciuem seruauit: cuius tā memorabilis operis idex est in capitolio:statua bullata:& incincta prætextas.s.consulto posita.Iniquū eni putauit eū honori nōdum tempestinū uideri:qui iā Virtuti maturus fuisset. Præcurrit igitur Lepidus ætatis stabilimentū fortiter faciēdi celeritate: duplicēq; laudē e prælio retulit:cuius eū uix spectatorē anni esse patiebātur.

ASCēsius

Ttingā nūc &c.Primus tertii lib. Tit.ē de idole:de q̄ p̄fat sic. Ego attigā nūc q̄siqdā cunabula.i.seminaria & elemēta uirtutis & referā gestus ai puenturi tpe p̄cedēte ad summū cumulū gloriæ:datos.i. emissos ab eo in quo erat talis idoles:cū certo experimēto:idolis.i.iolitæ & ingenitæ uirtutis olī in effectū p̄diture.¶ Aemylius lepidus p̄gressus puer ēt tū.i.tūc cū adhuc puer eēt:i aciē.s.instructā ad pugnā:iteremit hostē:& sup. seruauit ciuē.Cuius opis tā memorabilis:idex est statua bullata.i.isignita bulla:q̄ est ornamentū pueritie & icincta prætexta.i.ueste puerorū nobiliū anteq̄ uirilē togā acciperent.(Quia hic mores querūtur q p̄uectiorē sunt cibi:nō uersor circa uocabulorū uim:qa tamē eis ignotis nihil scit.Sciat rudior lector bullā fuisse rē factā ex auro:argento: aut alio metallo i formā cordis & cōcauā: i q̄ cōtra fascinū cōfēcta erāt remedia:eaq; depēdebant de collo puerorū p̄serti nobiliū ut i cordatos uiros euadāt:fascinū uicāt:& a turpibus locis.sociis & factis arceāt:ad q̄ p̄texta maxīe cōducebat. Ea.n.hēbat p̄tē senatoriæ uestis p̄textā & uestimēto puerili ānexā ut p̄ricii noscātur:q̄.xiiii.āno sūpta uirili toga exuebāt)posita senatuscōsulto: .i.p decretū senatus:i capitolio.i.arce tarpeia.Enim p qa senatus sup.putauit iniquū eū uideri nōdū tēpestiuū: honori.i.ut honoret & tali statua:q fuisset iā maturus uirtuti.i.ad exercēdā talē uirtutē.Igit lepidus p̄currit celeritate faciendi fortiter stabilimētū.i. firmamentū ætatis :hoc ē ante ætatē fortiter egit.Et retulit duplicē laudē.s.hostis iterfecti & ciuis s̄uati:e p̄lio cuius spectatorē anni uix patiebantur eum esse.

¶ Iuuenibus:nedum pueris. ¶ Arma.n.infesta.Declarat quare alius in ea ætate bellum spectare timuisset. ¶ Infesta:inimica cũ arma armis contraria sunt. ¶ Stricti:nudati. ¶ Discursus.cum hinc inde tela iactant. Hic sptũs ne.M.qdẽ.Catõis. Quãtũ futuræ. Virtutis Specimẽ & Documẽtũ a pueritia de se Cato dederit & i hoc & i sequẽti exẽplo uidere licet.cũ iudicia ab eqstri ordie i senatoriá dignitatẽ eẽnt trãslata:eaq; sibi uellet eqstris ordo uẽdicare:senatus.M.Drusũ tribunũ pl.creauit:ut senatus.ptes tueret. hic ut facilius cõseqret qđ senatus cupiebat:latinis ciuitatẽ.pmisit.ut eo℞ auxilio aduersus eqstrẽ ordinẽ uteret

OLL

Catõis idoles

Arma.n. īfesta:& districti gladii: & discursꝰ telo℞: & aduetãtis eqtatus fragor:& cõcurrẽtiũ exercituũ ĩpetus:iuuẽibus quoq; aliquãtũ terroris ĩcutit. Inter q̃ æmyliæ gẽtis pueritia: coronã mereri spolia raperẽ ualuit. ¶ De Marco Catone.

HIc spiritus ne Marci qdẽ Catõis pueritiæ defuit. Nã cũ ĩ domo.M. Drusi Auũculi sui educaret:& ad eũ tribunũ tũc.P.Latini đ ciuitate ĩpetrãda cõuẽissẽt a.Q .Popedio latino℞ prĩcipe:Drusi ãt hospite rogatꝰ:ut socios apđ Auũculũ adiuuaret:cõstãti uultu nõ facturũ se respõdit. Iterũ deide:ac sæpius ĩterpellatus ĩ.pposito pstitit tũc Popedius ĩ excelsã ædiũ partẽ eleuatũ: abiecturũ se eũ ĩde:nisi p̃cibus obtẽperaret: minatus ẽ.nec hac re ab ĩcœpto moueri potuit: expressa ẽ itaq; illa uox hoĩnũ gratulẽur nobis Latini:& Socii: hũc eẽ tã paruũ quo sẽatore ne sperare qdẽ nobis ciuitatẽ licuisset: tenero ergo aio Cato totius curiæ grauitatẽ pcepit:p̃seuerãtiaq; sua:Latinos iura nostræ ciuitatis apphendere cupientes: repulit.

¶ De Eodem Catone.

IDẽ cũ salutãdi grã p̃textatus ad syllã uẽisset & capita.pscriptorũ ĩ atriũ allata uidisset:atrocitate rei cõmotꝰ: pædagogũ suũ Sarpedonẽ noĩe ĩterrogauit:qua pp nẽo ĩuẽiret q tã crudelẽ Tyrãnũ occideret:cũq; is:nõ uolũtatẽ hoĩbꝰ.sed facultatẽ deesset:qđ salus eiꝰ magno militũ præsidio custodiret respõdisset:ut ferrũ sibi daret.obsecrauit:affirmãdo pfacile se eũ ĩterfecturũ:

Eo tpe Drusus Catonẽ cuius auunculus erat alebat.cũ igit legati latino℞ ad eũ uẽissẽt: ut.pmissã ciuitatẽ a pplo ĩpetrarẽt ẽt ĩpo potissimũ Druso ĩterpte Catonẽ pue℞ cõspiciẽtes rogarunt ut sibi apud auunculũ auxilio eẽ uellet ad ciuitatẽ obtinẽdã q se id neq̃q̃ factu℞ cõstãti uultu respõdit. Preces ite℞ ac sæpius legati necq̃q̃ iterarũt. Tandẽ ut aium pueri expirent:ĩ excelsã ædiũ ptem ascẽderũt:& se ide illũ p̃cipitaturos affirmarũt nisi sibi obseqret.nihilo magis a.pposito đterreri ñ potuit.tũ latini gratulẽur iqũt nobis hũc pue℞ eẽ nã si sẽator eẽt ñ obtinẽdi mõ spẽ ullã hãremꝰ sed nec petẽdi qdẽ. ¶ Interpellatus.iterrogatus. ¶ Tenero aio p̃.i.ea tenera ætate totius senatus officiũ adipleuit. ¶ Perseuerantia fuit.ut latinos ab ĩpetrãda ciuitate repulerit. ¶ Proscripto℞ capita Qui.pscribebant eo℞ noia scripta ĩ tabella ĩ foro expõebant & ius oibus erat eos ĩterficiẽdi.illi uero ut ĩtellexissent se eẽ.pscriptos: cõtinuo se e ciuitate.pripiebãt:Eo℞ uero bona p arbitrio pscribẽtis tractabãt.sed multi ãteq̃.pscriberent de p̃hẽsi occidebãt & eo℞ capita deferebant ad Syllã. ¶ Pædagogus.eius ductor & comes nã pædagogus dr̃ q pueros ducit & gubernat παισ παιδοσ puer αγω duco.inde αγωγοσ.ductor.

Pro scri pti q

¶ Eni.p qa:arma ĩfesta.i.ui ĩferẽtia:& gladii districti.i.e uagia rapti:& discursus telorũ ulteo citroq; uolãtiũ:& ĩpetus exercituũ cõcurrẽtiũ : incutit(ut sit zeuma ab ĩferiori:aut ĩcutiunt ut sit cõceptio nũero℞)quoq;.i.ẽt iuuenibus q.pximi ad uirilẽ sũt ætatẽ:nedũ.i.ne dicã tm̃ aut nõ solũ pueris:aliq̃tũ terroris.Inter q̃.s.horrẽda & terribilia aliis pueritia gentis Aemiliæ ualuit mereri coronã.s.ciuicã ob ciuẽ seruatũ:& rape spolia ab hoste ĩterfecto. ¶ Hic sptũs &c.Recitat ĩdolẽ.i.indicẽ future grauitatis & cõstãtiæ i.M.Catõe dicẽs.Hic sptũs.s.tã acer ac aiosus q fuit ĩ æmilio: ne qdẽ.i.nõ ẽt defuit pueritiæ Marci Catõis. Nã cũ educaret ĩ domo Marci Drusi auũculi sui:& latini cõuẽissent ad eũ.s.drusũ auũculũ Cat.tũc tribunũ pl.i.q tũc trib.pl.erat de ciui.ĩpetrãda.i.ut ciuitate Ro. donarẽt:& ciues efficerent.Cato sup. rogatus a Q.Popedio prĩcipe latinorũ:aũt pro sed hospite drusi.s.auũculi Catonis:ut adiuuaret socios.s.Ro. ĩpii u; latinos aut socios.i.eosdẽ latinos quorũ Popedius priceps erat:apud auũculũ.s.Drusũ:respõdit cõstãti.i.ĩtrepido uultu se nõ facturũ:deide ĩterpellatus.i.sollicitatus p̃cibus:iterũ.i.secũdo ac sæpius:pstitit.i.pseuerauit ĩ.pposito. Tũc popedius minatus est se abiecturũ eũ eleuatũ.i.sursum portatũ (Ergo eleuo nõ sp denotat diminuere: ut ualla sentit) ĩ excelsam ptẽ ædiũ:.piecturũ dico ide.i.ab illa pte deorsum:nisi obtẽparet.i.acqesceret p̃cibus nec.i.nõ ẽt hac re.i.tãtis minis potuit moueri ab ĩcepto.i.a.pposito nõ orãdi.p eis.Itaq;.i.& ita : illa.s. nobilis uox hominũ q seqt est exp̃ssa.i.ob uehemẽtẽ admirationẽ cõstãtiæ Catonis emissa. O latini & socii gratulemur nobis.i.ducamus bene nobiscũ actũ esse hunc.s.Catonẽ eẽ tã paruũ:quo senatore.i.si fuisset senator:ne qdẽ sperare ciuitatẽ licuisset:nedũ obtinere.Ergo Cato pcepit tenero aio.i.cũ adhuc eẽt puer:grauitatẽ totius curiæ:& repulit pseuerãtia sua:latios cupiẽtes apphẽdere iura ciuitatis nostræ. ¶ Idẽ.s.Marcus Cato:cũ p̃textatus.i.adhuc puer uenisset ad syllã gratia salutãdi sup.eũ:& uidisset capita.pscripto℞ allata ĩ atriũ.s.syllæ:cõmotus atrocitate rei:iterrogauit pædagogũ suũ.i.pueritiæ suæ ductorẽ Sarpedonẽ noie:q̃propter nemo ĩuẽiret q occideret tã crudelẽ tyrãnũ. Q.uũq;.i.& quũ.i.qñ:is sup.pedagogus respõdisset nõ uolũtatẽ sed facultatẽ deesse hoibus:q salus eius uidelicet syllæ custodiret magno p̃sidio.i.custodia & p̃tectione militũ:obsecrauit ut ferrũ daret sibi:affirmãdo se ĩterfecturũ eũ p facile.i.sine difficultate:q.i.qa soleret cõsedere ĩ lecto illius pedagogi : &.i.simul agnouit aium Catonis:& exhorruit.ppositũ sup.eius:& adduxit sp postea:ad syllã eũ excussum.i.exqsitũ.

ASCẽ sius

OLI. ¶ Q. d i lecto illius. sæpe Cato puer a pædagogo ad syllā salutatū ducebaẜ: quē sylla q̧ nobilissimus erat in lectū ubi cōsidebat suscipe solebat: nā antiq tribus lectis stratis epulabanẜ. ut sæpe dictū est. ¶ Excussum. exqsitū nunqd latēs ferrū haberet. ¶ Nihil hoc admirabilius: Describit Catonis aium. ¶ Officina crudelitatis. i. i carnificina eo iqt tpe potissimū Cato uictorē syllā nō timuit quo maxie crudelis apparuit. ¶ Tū ma. cō. Norbanū & Scipionē. his. n. cōsulibus Sylla Romā regrediẜ a mithridate: postq̄ itellexit captā urbē a Mario & aduersus se igētes exercitus eē cōparatos: apud Capuā sub amne Vulturno signa cōcurrūt: & stati Norbani fusus exercitus oēs Scip. copiæ ostētata spe pacis oppssæ obsessa q; curia: sic de senatu q̄si de carcere q iugularenẜ educti. ꝑposita ē illa igēs tabula: & ex ipo eqstris ordinis flore ac senatu duo milia electi q mori iuberenẜ. ¶ Eqstris or. ma. par. s. duo milia delecta sūt ad suppliciū.
Statui ¶ Statuisset. posuisset. nā a sisto uenit. ¶ Ipsum Mariū. puer facinus excogitauit qd' ipe Marius nūq̄ excogitasset in tāta Syllæ uictoria & potētia. ¶ Cuius h. Exēplū indolis. C. Cassii. fuit āt hic Cassius q Cæsarē iterfecit i sēatu. ¶ Faustū. Sylla post uictoriā creatus dictator ꝑpetuus uoluit se felicem: liberos uero faustos: hoc ē marē faustū & fœminā faustam appellari. ¶ Cōdiscipulū. eiusdē præceptoris discipulum. ¶ Quæ se pu. par. qa Cassius cū bruto Cæsarē iterfecerūt q̄si parētē patriæ: hoc ideo dicit ne læderet Augustū ex eo q̧ laudasset Cassiū. ¶ Colapho significat ictū pugno clauso ifixū. E T ut a græcis. De hoc uiro satis dictū in ca. de sōniis: & latius dicēus i ca. de mutatiōe status & fortunæ. ¶ Aliqd. s. sumamus.
Alcibiadis indoles ¶ Ille cui. ac si diceret: ille alcibiades: cuius idoles spē maximā futuræ ꝓbitatis ciuib9 afferebat. Iust. de alcibiade. Erat ætatis flor & fortunæ ueneratiōe nec minus eloquētia iter Athe. isignis sed i recōciliādis amicitiarū studiis q̄ in retinēdis uir melior. qa morū uitia sub umbra eloqntiæ prio. latebāt. ¶ Vtrū bo. nā si uirtutes cōsideres: nullus eo fuit uirtute pstātior: si uitia nullū scelestiorē iueneris. ¶ Bōa. Nobilitas: igēiū: eloquētia: diuitiæ: forma præstās: ciuium fauor. eximia potentia. ¶ Vitia: Libido: ambitio: imperii: cupiditas: superbia: arrogantia. ¶ Decepit illis: scilicet bonis: quia primo summam de illo spē utilissimum fore illum ciuitati ciues conceperunt: sed cū ad adultam ætatem peruenit: sua spe frustratos esse intellexerunt. ¶ Is affixit: scilicet uitiis.

qd i lecto illius cōsederẜ soleret. Pedagogus & animū Catōis agnouit: & exhorruit ꝑpositū: eūq; postea ad Syllā excussū sēp adduxit. Nihil hoc mirabilius. Puer i officina crudelitatis deprehensus uictorē non extimuit: tū maxime cōs. Municipia Legiones. Equestris ordinis maiorē partē trucidantē ipsū Mariū: siqs eo loci statuisset celerius aliquid de fuga sua: quam de Syllæ nece cogitasset.

¶ De Caio Cassio.

CVius filiū Faustū. C. Cassi9: cōdiscipulū suū i schola ꝓscriptionē paternā laudātē ipsūq; cū p ætatē potuisset: idē facturum minitātem: colapho ꝑcussit: dignā manū: quæ se publico parricidio non cōtaminaret. ¶ Externa.

ET ut a græcis aliqd. Alcibiades ille: cui9 nescio utrū bōa: an uitia patriæ ꝑniciosiora fuerint: illis. n. ciues suos decepit his afflixit: cū adhuc puer ad Periclē Auūculū suū ueil

ASCēsius ¶ An aliquod telū latens sub ueste haberet. Nihil sup. est: hoc. s. aio aut facto mirabilius. Nā puer. s. Cato dep̄hēsus. i. ꝑter opinionē iuentus in officina crudelitatis: hoc est in atrio syllæ: quē nō putarat tā crudelē: nō extimuit uictorē. s. marii Syllā: trucidātē tū. i. tūc maxie. i. ꝑcipue: cōsules: municipia. i. municipes: legiones: & sup. maiorē partē ordinis eqstris. Siqs statuisset ipsum mariū: uirū maxime audacē: q cimbros uicerat: illo loci. i. in illo loco ubi sibi ferrum dari postulauit Cato: cogitasset celerius aliquid de fuga sua q̄ de nece syllæ: quod qdē uero simile est: sed minus mirabile: Marii enī nō Catōis uitæ isidiabaẜ sylla. ¶ Cuius. s. syllæ filiū faustū noie: sunt q huius legāt: sed tūc uidereẜ de Catonis filio loq. C. Cassius ꝑcussit colapho existentē cōdiscipulū suū: i schola. i. ludo litterario: laudātē ꝓscriptionē pṙnā. i. quo pṙ eius sylla tot ciues ro. ꝓscripserat: & minātē ipsum. i. se facturū idē. i. eādē aut similē ꝓscriptionē cū potuisset: dicerē potuerit aut possit qa de tūc futuro loqẜ p ætatē. dignā manū subaudio: ut sit o dignā manū: aut cēseo manū illā cassii q̄ faustū ꝑcussit: eē dignā ne cōtaminaret se parricidio publico. i. ꝑentis patriæ uidelicet Iulii Cæsa. qd' per adulationē dicit. Nā eo noie ab aliis laudatus ē Cassius. ¶ Et ut a græcis aliqd &c. Frigide admodū qa unico & ābiguo exēplo externa trāsigit: q̄si in solo populo Ro. uera fuerit idoles. Ordo ē: Et ut aliqd sup. exēpli sumaẜ a græcis. Alcibiades ille. s. nobilissim9 ciuis athe. cuius nescio utrū bona. s. aī: q̄ in alio sint uirtutes dicendæ: an uitia fuerint ꝑniciosiora. i. maiori ꝑniciei pṙiæ sup. eius: hoc est athenis. Enī ꝓ qa: ipe decepit ciues suos: illis. s. bōis saltē apparētibus: qa nisi in eo apparuissent nūquā illi reip. gubernacula cōmisissent & afflixit ciues suos his. s. uitiis: cū adhuc sup. ens aut (qd' ualla ꝓscripsit in hoc sensu) existēs: puer: uenisset ad Periclē āuūculū suū. & uidisset eū sedētē tristē secreto. i. in loco separato ab aliis: interrogauit: qd ita. i. cur itā: gereret. i. p̄ se ferret: tātā cōfusionē. i. disturbationē aī: in uultu? At illo. s. Pericle dicēte se ædificasse mādato ciuitatis ꝓpylæa. i. uestibulū: aut si sic uertere liceat: anteportale mineruæ. i. templi eius: q. s. ꝓpylea sūt ianuæ arcis. s. Athe. in q̄ mineruæ erāt sacra ut romæ in capitolio iouis. uñ i bucol i. maro. Pallas q̄s cōdidit arces. Ipsa colat: & igēti pecunia cōsūpta in id opus. i. i eius opis ædificationē (repete dicētē).

THE. ¶ Vtrū bōa &c. Probus Aemilius: in Alcibiade natura qd efficere posset uẜ expta. Cōstat. n. iter oēs q de eo memoriæ ꝓdiderunt: nihil illo fuisse excellētius: uel in uitiis: uel in uirtutibus. ¶ Periclē auūculū suū. Probus Aemilius: Alcibiadis uictricū fuisse piclē scri. Educatus inqt est in domo periclis (ꝑuignus. n. suus fuisse dr) eruditus a Socrate. Suidæ monimēta Valerio cōcinūt. Plutar. eoq; prior plato tantū dicunt Alcibiadē sub tutela periclis relictum. unde persius: ex persona Socratis ad Alcibiadem: Magni pupille periclis.

¶Cōfusionē.pturbationē.& tristitiā.¶Secreto.ut tristes facere solēt.¶Propylæa.significat uestibulū. sed græco uocabulo usus ē:qa græca tractaf historia.nā προ significat āte πυλη portā.uñ προπυλαια.sed diphtōgū recipit. Ciuitas mādauerat picli.ut ianuas arcis mineruæ edificari curaret &.n.de publi.data ē pecūia hic uero igēte pecūiā i hoc ope cōsūpsit.unde ēt Demetrius phalerius teste Ci.li.de offi.scdo uitupat piclē q tātā pecuniā i pclara illa ppylæa piecerit.i.in eo ædificio psuderit.¶Afflictari:grauiter cruciari.¶Defectus: destitutus cui suū defuit cōsiliū.¶Finitimo bel.s.Peloponesi.¶Rōnibꝰ.s.pecūiæ q̄ i ædificio illo cōsūpserat.¶Lamētēt.pp uitia. OLI. Cōfusio oris.

set: eūq secreto tristē sedētē uidisset iterrogauit: qd ita tātā i uultu cōfusionē gereret? at illo dicēte mādato se ciuitatis Propylæa Mineruæ:q̄ sūt ianue arcis:edificasse:cōsūptaq i id opus igēti pecūia:nō iuēire quo pacto ministerii rationē redderet: atq ideo cōflictari. Ergo(iqt) quære potiꝰ quē admodum rationē non reddas itaq uir amplissimus. & prudētissimus:suo cōsilio defectus:puerili usus ēt: atq id egit:ut Athenieses finitimo iplicari bello: rationibus exigēdis nō uacarēt. Sed uiderit Athenæ:utrum Alcibiadē lamententur:an glorientur: quoniā adhuc inter execrationē hominis:& admirationē:dubio mētis iudicio fluctuatur. Nos quia iam initia.procursusq uirtutis patefecimus: actū ipsū psequemur. cuius pōderatissima uis: & efficacissimi lacerti:in fortitudinem consistunt.

¶De Fortitudine Caput.II.

De Horatio Coclite.

NEc præterit me cōditor urbis nostræ Romule:principatum tibi hoc in genere laudis assignari oportere. Sed patere obsecro uno te præcurri exemplo cui & ipse aliquantum honoris debes quia beneficio: illius effectum est: ne tam præclarum opus tuum Roma dilaberetur: Etruscis in Vrbem: ponte Sublicio: irrumpentibus.

¶Gliēt.pp uirtutes.¶Execrationē:ad uitia ptinet.¶Admirationē.ad uirtutes referf.¶Nos ini.qñqdē iqt de signo uirtutis dixius:uidelicet de idole:dicamus nunc de ipsa uirtute.s. fortitudine.¶Efficacissimi lacerti.ualidissima robora.

NEc me pterit.Dicturus de fortitudie.hoc Ca.qdā pmittit excusationē q ñ icipiat a romulo cōditore & urbis romanæ parēte:quē multa fortiter fecisse cōstat.Hora.Cocles fuit āt huius uiri pugna & uirtus mirabilis ac ppemodū icredibilis defensus.n.pōs sublicius p ipm cōtra oēm exercitum Aethruscorū:donec a tergo fractus pōs pclususq hostibus aditus idignante rege ac stupēte exercitu:q uir unus isq monoculus:ut q iā alio plio alterū amisisset:tātū cōtra tot armata hoium milia ausus fuisset.¶Fracto pōte.ipe ut erat armatus ex alto in Tyberi se piecit. & ad suos sospes enatauit:nisi q i casu ipe ut qdā tradidere sagitta femur traiectus claudꝰ euasit: qd cū sibi post tpis spaciū(ut phibēt)i petitione honoris obiectū eēt ut uitiū magnifica prius & facto par respōsio.p singulos iqt gradus admoneor triūphi mei:huic tātæ uirtuti ñ igrata ciuitas fuit. statua illi i cōitio posita & de publico donatus ager:tertū uno die circūducto aratro posset amplecti. Coclitis uirtus

¶Se nō iuēire quo pacto.i.mō redderet rationē ministerii.i.accepu& ipēsi.iqt.s.alcibiades(nā hoc ē uerbū pticulæ i capite positæ)ergo qa reddēdæ rōnis modū iuenire neqs:q̄re potius quēadmodū nō reddas rōnē.s.ministerii.i.administratiōis tuæ.Itaq.i.& ita uir amplissimus & prudentissimus uidelicet picles: de quo persius. Magni pupille pericli:defectus.i.destitutus suo.i.pprio cōsilio:usus est.puerili sup.cōsilio:atq egit id ut athenien.iplicati bello finitimo nō uacarent rationibus.s.ipēsi exigendis.Sed uiderit athenæ quasi dicat author id nihil ad me:utrum lamententur Alcibiadem q tam callidus fuerit:an glorientur:idest iactent gloriabundi q tantæ indolis puerum haberent:qm̄ fluctuatur:idest more fluctuantis maris huc & illuc agitatur(& est impersonaliter dictum)dubio iudicio mentis inter execrationem hominis:idest an deberent eius uitia tam callide occultata execrari:& admirationem sup.eius:quia in utranq partem fuit uehementissimus: & hoc dicto transit ad Titulum de fortitudine:de quo continuo sic profaf.¶Nos & quia & cætera quasi dicat cēseant athenien.de alcibiade suo ut uelint:nos quia patefecimus iam initia & procursus:idest priores excursus & ostentamenta uirtutis:hoc est indolem:prosequemur ipsum actum:idest effectū idolis:cuius:scilicet actus studiosi:uis & lacerti efficacissimi:idest instrumenta quibus potissimum in opus exit:cōsistunt in fortitudine. ASCēsius

¶Nec me præterit. Affert primum exemplum fortitudinis de Horatio coclite cum purgatione q non prius dixerit de fortitudine Romuli dicens.Nec:idest & non:o romule conditor nostræ urbis:scilicet romæ:non præterit me:idest scientiam meam non fugit:quia bene scio:oportere principatum in hoc genere laudis:uidelicet ob fortitudinem assignari tibi:sed obsecro patere:idest sine & permitte:præcurri id ut præcurratur tibi uno exemplo:scilicet coclitis:cui &:idest etiam ipse:idest tu debes aliquantum honoris: idest uenerationis honorificæ: quia effectum est beneficio illius:scilicet de quo dictum est horatii coclitis:ne roma tam præclarum opus tuū dilaberetur:idest periret.Hetruscis sub porsenæ rege irrumpentibus urbem.scilicet Romam: ponte sublicio: .i.per pōtē subliciū:qa exliciis cōpactū:Horati. cocles occupauit partē extremā.s.ab urbe & pximū hosti: eius .s.pōtis:& sustinuit pugna ifatigabili.i.idefessa:qa ipe erat ifatigabilis:totū agmē hostiū donec pons abrūperef post tergū suū:atq ut.i.postq̄ uidit patriā liberatā piculo iminēti.s.ab hetruscis armatus ut erat:misit se in tyberi cuius fortitudinē dii imortales admirati pstiterūt ei icolūitatē syncerā qa saluus ad suos enatauit:licet scdm quosdā saucius cōtra quos hic autor sentit dicēs.Nā neq disiectus.i.in diuersas ptes iactus & iactu distractus.

OLI. NEc Marci q̄dē Marcelli. Cū aduersus boios & isubres: q nūc mediolanēses dicunt: qbus cū erat Viridomarius: uel ut alii dicūt Britomarus gallorū gesatarū dux: cū igēti exercitu ferme decē miliū militū. M. Marcellus missus eēt cū qngētis: aut paulo amplius militibus: & paucis equitibus: apud padū uniuersum exercitū fudit atq; fugauit: regē ipsum tāto exercitu stipatū obtrūcauit. Erat āt hic Viridomarius iter Gallos eximia corporis magnitudine. armatura auro. & argēto: ac uariis distincta coloribus fulgoris istar plucida. q ubi Marcellus pulcherrima ex toto conspicat agmine: ea futura meditatus q̄ contepto deo uota psolueret. nā in ea pugna Marcellꝰ opima spolia Ioui feretrio uouerat. uirū igit adhortus hasta pfodit: & moribūdū ex equo pstrauit & ita opima spolia cū igēti gloria in patriā reportauit. Liuius li. xx. M. Claudius Marcel. cōsul occiso isubriū gallorū duce Viridomario opima spolia retulit. Florus Galli insubres Britomaro duce nō priꝰ soluturos se baltea q̄ capitoliū ascēdissent iurarūt: factū ē: uictos. n. Aemilius i capitolio discinxit mox Aristōico duce uouere de nostrorū militū p̄dā: Marti suo torquē: itercepit iupiter uotū nā de torqbus eorū aurū tropheū Ioui flaminius cœpit. Viridomario rege Romana arma uulcāo pmiserāt: aliogn uota ceciderūt. occiso. n. rege Marcellus tertia post Romulū patrē feretrio Ioui arma suspendit. ꝩ Gallorū regē. Viridomariū: ut alii referūt Britomarū. ꝩ Stipatū circūdatū. ꝩ Cū paucis equitibus. s. quingentis.

Viridomarius.

❡De. M. Marcello.

NEc Marci q̄dē Marcelli mēoriā ab his exēplis separarē debemꝰ: i quo tātꝰ aī uigor fuit: ut apd Padū Gallorū regē īgēti exercitu stipatū: cū paucis eqtibꝰ iuaderet: quē ptinꝰ obtruncatū: armis exuit eaq; Ioui Feretrio dicauit.

❡De. T. Manlio Torquato.

EOdē & uirtutis: & pugnæ gñe usi sūt. T. Mālius Torquatus: & Valerius Coruinꝰ & Aemylianus Scipio. Hi etiam ultro puocatos hostiū duces iteremerūt: sed qa sub alienis auspiciis rem gesserant: spolia Ioui Feretrio nō posuerunt consecranda.

ITē Scipio Aemyliāꝰ: cū i Hispāia sub Lucullo duce militaret: atq; Intercacia prævalidū oppidum circūsederetur primus

EOdē & u. & p. g. Cū Titus Mālius torqtus Gallū qndā isultātē & ro. fortissimū quēq; ad pugnā puocātē audisset: & ad dictatorē accessisset ait: iniussu tuo dictator nūq̄ extra ordinē pugnaueri: nō si certam uictoriam uideam: sed si permiseris ostendam profecto illi beluæ: me ex illa familia ortum: qui gallorum agmen ex rupe tarpeia deiecit. itaq; permissu dictatoris in certamen pgressus cum utrinq; dimotæ acies ad pugnæ spectaculum constitissent: gallum primo & lingua ab irrisu exerētem: & magnitudine: proceritateq; eximium interfecit: & de collo sibi torquem aureum detraxit cum cæteris spoliis: a quo etiam torquatus appellatus est. Est autem ornamentum colli ex auro contorto confectum. ꝩ Valerius coruinus: Consule Camillo Furii Camilli filio contra gallos bellum gerebatur: ubi cum utrinq; stationibus quietis tempus tereretur: gallus magnitudine atq; armis insignis in medium processit: & per iterpretem silentio facto: hasta scuto concusso: unū ab exercitu ro. qui secum ferro decernat ad pugnā prouocat. M. Valerius tribunus militum adolescens pmissu consulis in medium armatus processit: & inito prælio coruus in galea Valerii contra hostem consedit: qui cum letus omen accipiens deos uel deas quicūq; misissent p̄petem illam pcatus; ut sibi adessent. auis in non solum sedem semel captam tenuit. sed quotienscūq; prælium miretur leuās sese oculosq; hostis rostro & unguibus petiuit. Vale. hostem tali prodigio perterritum obtruncauit. deinde Coruino cognomen additum.

Torquatus unde

ITē Scipio Aemilianus. Hic est qui deleta carthagine sublata Numantia dictus est Africanus inferior igitur quō Lucullo imperatore militiam gereret. prouocatus ad pugnam hostē interemit. oppidi q expugnabatur primus ipse mœnia conscendit: aliaq; egregia belli facinora edidit. quibus futuræ magnitudinis suæ omnibus certissima daret indicia: Plini. de uiris illust. P. Scipio æmilianus Pauli Macedonici filius a Scipione Aphricano adoptatus in Macedonia cum patre agens uictum Persem tam pertinaciter prosecutus est. ut media nocte redierit i castra: Lucullo i Hispāia legatus apud itercaciā oppidū puocatorē singulari certamie uicit muros hostiles ciuitatis prius ascēdit. tribunꝰ i aphrica sub Tito. M. ipator octo cohortes obsidiōe uallatas cōsilio & uirtute seruauit: a qbus corōa obsidiōali aurea donatus. ꝩ Sub Lu. duce q aduersus celtiberos bellū gerebat: cui successit. M. Marcel. q Vaceos: cātabros: aliosq; ignotos. Po. R. subegit imperio.

ASCēsius ❡Nec Marci &c. Celebrat quoq; eū qui tertia intulit dicēs. Nec qdē. i. nō etiā debemus separare memoriā Marci Marcelli ab his exēplis: in quo. s. Marcello tātus uigor aī fuit ut iuaderet cū paucis eqtibus utpote quingentis apud Padū fluuiū italiæ: regē gallorū. s. gesSetarū Viridomarū āt Britonarū noie: stipatum. ingēti exercitu: quē. s. regē gallorū obtrūcatū protinus: ipse Marcellus exuit armis & dicauit ea ut opima spolia: ioui feretrio. ꝩ Eodem &: Affert complura fortitudinis exempla: ex singulari certamine per puocationem orto dicens. Marcus Manlius Torquatus. s. primus eo cognomine dictus & Valerius Coruinus etiam primus eius agnominis: usi sunt eodem genere & uirtutis & pugnæ: quia hi etiā sicut supiores iteremerūt duces hostiū: nō omnes tamē duces exercitus saltē primarii fuerūt: prouocātes ultro. i. priusq̄ essent lacessiti. sunt qui legant prouocatos: sed contra historiam & mentem authoris est. Quidam etiam textus habent. Et Aemylianus Scipio: sed perperam quia non est simile eius facinus: & postea seorsum narratur. unde aut prouocati legentur: autem prouocantes: Sed quia gesserant rem sub alterius auspiciis: uidelicet consulum suorum: ideo sup. non posuerunt spolia: scilicet opima: consecranda ioui feretrio. ꝩ Item Scipio Aemylianus quum militaret in hispania sub Lucullo duce atq; intercatia prævalidum oppidum: scilicet hispaniæ circūsederetur: ipse primus conscendit mœnia eius.

OLD

ℭNeq; erat i eo exercitu. Si quē pſtātē.uiꝝ exercitus ad reip.cōmoda ſeruare uoluiſſet.nemo erat Scipiōi pferēdus.& tñ ipſe piculū mortis ꝑ amplificāda pr̄ia ſubire nō dubitauit. ₰ Aut fu.act.erat.n.carthaginē euerſurus.q ſp ipio Ro.iſeſtiſſima fuit. ₰ Hāc militiā.ſ.occidendi hoſtes:aſcēdēdi muros & mœnia.

Agnū iter hæc. Hoc exēplū ſatis abūde Vale.qđ tñ multo diffuſius Liui.oſtēdit. ₰ Pulſi ro.apđ aliā Fluuiū unde Aliēſis dies appellatus ab hac clade iter religioſos hitus eſt.nihil.n.cū populo eo die agere licebat. ₰ His.ſ.nā capitoliū i collibus poſitū erat:collibus ergo capitolii. ₰ Morari nō.p.pp anguſtias. ₰ Tāq; lu.ut pote capta urbe. ₰ In cu.i.ſellæ curules dicebanť (ut qdā uolūt) a curro.eo φ ſubiectas rotas i modū currus haberēt.nā cū magna ciuitas eēt & ius i multis urbis ptibus reddēdū foret:quo facilius id fieri poſſet:ſellæ ſubiectas rotas hēbāt:ut i quācūq; ptē ipelli poſſent. Alii dñt a curibus ſabynorū urbe a qbus & alia magiſtratus iſignia acceperāt ro.& ſic primā corripit. Ver. Curibuſue ſabinis. His āt ſellis tātum mō pricii magiſtratus utebanť. A. Ge.tñ.li.iii.ca.xviii. Vocabuli iſtius inqt rō dr̄:q̄.C. Baſſus i cōmētariis ſuis ſcriptā reliqt. Senatores.n.dicit i ueterū ætate.q curulē magiſtratū geſſiſſent curru ſolitos honoris gr̄ia i curiā uehi.i quo curru ſella eēt ſupra q̄ cōſiderēt.q ob eā cā; curulis appellať:ergo Gelli⁹ a curru uult eē dictā. Liui.haud pœnitet iqt eorū ſniæ eē:qbus & apparitores & hoc gēus ab æthruſcis finitimis. unſ ſella curruli:unſ toga ꝑtexta ſumpta ē magiſtratuū ro.ornamēta ab æthruſcis.ſumpta fuiſſe. cū alii plures auctores tū Stra.li.iiii.plane teſtať.dicit.n.nā memoriæ ꝑditū ē:et triūphalia ornamēta iſigniaq; cōſularia & ſimpliciter mgr̄atuū decora i Rom. urbē a Tarqnis trāſlata ſūt. ₰ Cū iſignibus.i.ꝑtexta & ſceptro. ₰ In occaſu ſuo: in ruina urbis uel morte eorū. ₰ Et ple.ad for.nā cū uiderēt principes ſuos aduerſam fortiter ferre fortunā:ac malle honeſte mori q̄ turpiter uiuere:nec ipſi malis uicerenť. ₰ Venerabilis. Dicit qđ prīo fecerit galli. ₰ Nouitate.qa nunq̄ antea tale qcq̄ uiderant. ₰ Cultus.q regia ueſte iduti erant. ₰ Audaciæ. q̄ inermes dum hoſtes urbem ſuam diriperent in ſellis cum ſcepteris eburneis conſederant.

mœnia eius cōſcēdit:neq; erat i eo exercitu q̄ſq̄ aut nobilitate aut aīi īdole:aut futuris actis:cui⁹ magis ſaluti cōſuli & parci dēret: ſed tūc clariſſim⁹ qſq; iuuenū: ꝑ āplificāda:& tuēda pr̄ia:plurimū laboris: ac piculi ſuſtiebat: deforme ſibi exiſtimās:quos dignītate ꝑſtaret: ab iis uirtute ſupari. Ideoq; Aemylianus hanc militiā aliis propter difficultatē uitantibus:ſibi depopoſcit. ℭDe Marco Attilio.

Agnū iter hæc fortitudis exēplū ātiqtas offert. Ro. Gallorū exercitu pulſi:cū ſe i Capitoliū & i arcē cōferrēt: inq; his collibus morari oēs nō poſſēt:neceſſariū cōſiliū i plana parte urbis relinquendorū ſeniorū ceperant: quo facilius iuuētus reliquias iperii tueretur. Cæterum ne illo qdem tam miſero:tamq; luctuoſo tempe:ciuitas noſtra Virtutis ſuæ oblita ē:defūcti.n.honoribus. apertis ianuis: i curulib⁹ ſellis: cū iſignibus magiſtratuū:quos geſſerāt ſacerdotiorumq;: quæ erant adepti cōſederunt:ut & ipſi i occaſu ſuo:ſplēdorem:& ornamenta uitæ præteritæ retinerent:& plebem ad fortius ſuſtinendos caſus ſuos prouocarent. Venerabilis eorum aſpectus primo hoſtibus fuit: & nouitate rei: & magnificentia cultus: & ipſo audaciæ genere cōmotis. Sed quis dubitaret.

Occaſus hominū

ASCōlius

ℭNeq; qſq̄ erat in eo exercitu cuius ſaluti deberet magis cōſuli & parci:aut nobilitate.i.pp nobilitatē:aut indole aīi aut futuris actis quæ ex indole ſperari poterāt. Sed tūc.i.ea tēpeſtate:clariſſimus qſq; iuuenū.i.ois q inter iuuenes Romanos clarus erat ſuſtinebat plurimū laboris ac piculi ꝑ patria amplificāda.ſ.hoībus & ipio:& tuenda.ſ.ab hoſtibus:exiſtimās deforme.i.turpe ſibi ſupari ab his uirtute:quos ꝑſtaret.i.excelleret dignitate.ſ.generis & maioꝝ honoribus. Ideoq; Aemylianus depopoſcit.i.exegit ſibi hanc militiā.i.hoc militare opus:aliis uitantibus ſup.eā:propter difficultatē. ₰ Magnū inter hæc fortitudinis &c. Recitat exēplū fortitudinis in Caio Attilio tpe quo urbs a gallis capta erat dicens. Antiquitas offert magnum exemplum fortitudinis:inter hæc ſup.exempla romana: Romani pulſi: ſcilicet apud alliam fluuium exercitu:ideſt ab exercitu gallorum:cū cōferrent.i.reciperent ſe in capitoliū & in arcem.i.quicquid capitolio in arce tarpeia erat annexū:& non omnes poſſunt morari in his collibus.ſ.capitolinis aut tarpeiis:ceperūt conſilium ſeniorum relinquēdorum in parte plana urbis.i.in pede collium:quo.i.ideo ut iuuentus ideſt multitudo iuuenum:tueretur facilius reliquias imperii:quia nec ſeniores defendere potuerūt nec locus utroſq; capere. Cæterum:ideſt ſed ciuitas noſtra:ideſt romana ne quidem: ideſt non ſaltem illo miſero & luctuoſo tpe oblita eſt ſuæ uirtutis. Enim pro qa:defuncti honoribus.i.q ſūmos magiſtratus geſſerāt & tūc nō gerebāt cōſederūt.ſ.in domibus ſuis apertis ianuis:in ſellis.i.ſedilib⁹: curulibus.i.a curibus acceptis aut qbus ꝑ curribus primi magiſtratus utebanť dū in eis ꝑ urbē portabanť:cū iſignibus magiſtratuū quos geſſerāt: & ſacerdotioꝝ q̄ adepti erāt:ut &.i.etiā ipſi retineret in occaſu.i.interitu ſuo ſplēdorē & ornamēta uitæ præteritæ:& prouocarēt.i.excitarēt plæbē ad ſuſtinēdos caſus ſuos fortius:cū etiā ſūmis honoribus functi iiſdem cladibus afficerenť. Sic author interptať ꝑ maiorū ſuorū factio comprobando. Cæterū uero ſimilius eos id eo cōſilio feciſſe:ut maieſtati religionis cuius galli ſemp fuerunt obſeruantiſſimi ab iniuria tuti eēt. Manifeſtū eſt enim ois mortales religione ſemp fuiſſe coercitos unde a religando dictam uolunt. Quod nō ignorās ſūmus iudeorū pōtifex i pōtificali hitu Alexādro ma.occurrit & ueniā obtinuit:ſed hæc aliis quoq; exiſtimāda i medio relinquo aſpectus eorū.i.ſeniorū i hītibus illis ſedētiū:fuit prīo uenerabilis hoſtibus cōmotis:&.i.ſimul nouitate.i.pp nouitatē rei:& magnificētia cultus. Sꝫ qs dubitaret (hoc ad purgādā temeritatē ei⁹ quē laudatū uult affert)

OLI. ¶ Quin & galli uictores: Auget rem ipsam cum dicit uictores. nam cum ab ipsa nam sit gallis isita atq; ingenita supbia: quãto insolentiores esse debent post uictoriã. ¶ C. Attilius: Liuius dicit fuisse. M. Papiriũ cursorẽ. ¶ barbam suã. usq; in pectus demissam sicut mos erat. ¶ Scipionẽ: q̃ reges & duces bellorũ utunt. uenit ãt a græco. unde & Scipio ille primus appellatus est: qui patrẽ cæcũ per urbem ducere solebat: quasi patris Baculus quo sustentaretur ac tegeretur. ¶ Infixit. impegit. ¶ Virtus. hoc est homo uirtute p̃ditus. etiam si capiatur corpus. ¶ Patientiæ de. hoc loco nõ uirtutẽ patiẽtiã accipimus. ẽ. n. patiẽtia cũ uirtutẽ determinat laboriosarũ rerũ cũ pseuerãtia ppessio. ¶ Ducit. existimat. ¶ Si qsq̃: correctio. ¶ Qui sic extiguitur. quia nõ moritur. sed gloriã sibi sempiternam cõsequitur. nam ut ait Cicero qui per uirtutem perit. non omnino interit.

Reddẽdus est nũc. Liuius dissentit ab hoc. scribit enim cum Semprõio atratino. Quin. Fabium Iubilianum consulem tunc fuisse creatum. Semprõio Volscorum prouinciam forte euenisse. Cum igitur cõtra hostem: qui sæpe uicti fuerant a romanis exercitum duxisset: fortuna cõstantissima popu. Roma. frætus: oĩa temere ac negligenter agere cœpit. Itaq; cum primo concursu nõ subsidiis firmata acie: non equite apte locato: romani impetum ferenon possent: deinde pedem referentes: cum se ferocius hostes inferrent undiq; cederentur: ne quicquã Sempronio consule obiurgãte adhortanteq;: Sextus Tempanius decurio equitum exclamat: ut equites qui rẽpubli. saluã esse uellent ex equis desiliant: quo facto continuo pu-

Eqtes equo desiliunt

gna omnibus locis restituta est. & in aciem recursum. Tempanius cum equitibus: qui se in pedes exceperant in confertissimos hostes incurrit quacũq; incedunt ferro uiam faciunt. Tunc Volscus impator signum dat ut armatis militibus locus detur. qui scutis obiectis Romanos a suis excludant. quod ubi factum est: interclusi equites ad suos prorumpere non poterãt. igitur cum his uehementius hostes istarent: cumulum proximũ occupant: ubi se in orbem tutabãtur: nec ante noctem pugnandi finis fuit: ibi Tempanius usq; ad lucem suos metu isidiarum tenet. deĩde cum speculatores nũciasset a Volscis castra esse deserta: lætus ab tumulo suos in castra Roma. deduxit. ¶ Apud feruginem. nomen oppidi cuius nedum uestigia extant. ¶ Centuriauit. in centurias peditum se coniecit. ¶ Omnis Volscorum impetus. nam uolsci uersi sunt ad tumulum oppugnandum.

quin & Galli: & uictores: illã admirationẽ mox in risum: & in oẽ contumeliæ genus cõuersuri essent? Nõ expectauit igit̃ hãc iniuriæ maturitatẽ. C. Atilius: uerũ barbã suã pmulcẽti Gallo Scipionẽ uehementi ictu: capiti inflixit. eiq; ppter dolorẽ ad se occidẽdũ ruẽti: corpus cupidius obtulit. Capi ergo Virtus nescit: patiẽtia dedecus ignorat. Fortũæ succũbere: tristius oĩ fato ducit. noua & speciosa gña iteritus excogitat: si qsq̃ iterit: q sic extinguitur.

¶ De. C. Sempronio.

Reddẽdus ẽ nũc Romãæ iuuẽtuti debitus gloriæ titulus. Q. Catulo: Sẽprõio Atracino cõs. cũ Volscis apd Veruginẽ parũ pspere dimicãte ne acies nr̃a iã iclinata ppelleret̃: eqs delapsa: seipsã cẽturiauit: atq; hostiũ exercitũ: irrupit: quo dimoto pximũ tumulũ occupauit: effecitq;: ut oĩs Volscorũ in se cõuersus impetus: legiõibus nostris ad cõfirmandos animos salutare laxamentum daret. Itaq; cũ iam de trophæis statuendis cogitarẽt: prælium nocte dirimẽte: uictores ne an uicti discederent: incerti abierunt

ASCẽsius ¶ Quin & galli qui natura feroces sunt: & uictores: qui in uictoria multo uiolentiores & insolentiores sunt: essent conuersuri mox illã admirationẽ: in risum. i. derisum & in omne genus contumeliæ: quasi dicat nullus: cũ tamen multis liceat hodie quoq; dubitare. Igitur quia non erat spes eo pacto euadendi: Caius Attilius non expectauit maturitatem: idest consummationem hanc iniuriæ: scilicet paulo post inferendæ: uerum: idest sed: infixit uehementi ictu scipionem. i. baculum: gallo permulcenti. i. leniter quasi ad derisum tractãti: barbam suã: capiti. i. in caput. Et est honesta locutio: infixit gallo. i. ad perniciẽ galli: capiti. i. in caput: pro eo quod est infixit capiti galli &c. & ipse cupidus. s. honesti exitus: obtulit corpus sup. suũ ei. s. gallo percusso: ruenti. i. celeriter accurrẽti: ad occidendum sup. eũ propter dolorem quem accepit q: scipione ictus esset. Ergo quia attilio capto animus eius captus non erat: uirtus nescit capi: patientia. s. uiri fortis: nescit. i. nõ admittit dedecus. i. probrum: & ducit. i. æstimat: tristius omni fato. i. morte: succumbere fortunæ. i. fateri se uictam a fortuna aduersa: & ita uirtus excogitat noua: idest insolita: & speciosa genera interitus: si: idest si modo cõcedamus q quisq̃ interit qui extinguitur sic: quasi dicat non interire aut obire sed abire aut transire ad meliora loca tales dicendi sunt. ¶ Reddendus est &c. Ordo est. Debitus titulus gloriæ est nunc reddendus iuuentuti Romanæ. Quinto Catulo Sempronio Atracino Consule dimicante parum prospere cum uolscis apud Veruginem: oppidum uolscorum: id ẽ cum consul illic parum prospere dimicaret: ipsa iuuentus delapsa equis: idest ubi celeriter descenderat equis ne acies nostra. i. Romana iam inclinata. s. ad fugam: propelleretur. i. pcul pelleretur & in fugam uerteretur: centuriauit: idest in centurias more peditum coniecit seipsam: atq; irrupit: idest ui inuasit exercitum hostium & excepit impetum. s. eorum qui iam pedites pellere cœperunt: quo. s. impetu hostili dimoto: occupauit tumulum. i. collem proximum: effecitq; ut omnis impetus uolscorum conuersus in se. s. iuuentutem Romanam: daret legionibus nostris idem cæteris peditibus romanis ad fugã spectantibus: laxamẽtũ salutare. i. remissionẽ pugnæ: unde salutẽ cõsecuti sunt: ad aĩos sup. eorũ cõfirmãdos. Itaq;. i. & ita: cũ. s. Volsci cogitarent iã. s. priusq̃ eqs desiluisset iuuentus Romana: de tropheis statuendis. s. de spoliis Romanorũ: ipsi dirimentes: idest interfecantes nocte prælium; quia ad noctem usq; protractum est: abierunt incerti ne pro an discederent uictores an uicti.

Trennuus.q.i.fl.Liui.li.viii.decados ab urbe cõdita:a Valerio ut multis in locis:sic in hac quoq; dis/ sentit historia.non enim male commissum prælium:sed oblata occasione rei bene gerendæ ita fuisse pisse pugnam cum hoste: ita rẽ gessisse:ut nihil in ea pugna defuerit:quo si absuisset dictator. ¶ Strẽ nuus.fortis & acer.¶ Magister equitum.Dictator sibi magister equitum semp dicebat. unde etiam dictator appellatus est:uel q dicerctur a populo:hoc est crearetur:uel q sibi magistrum equitum diceret. pe/ tat autem equitibus magister eqtũ:dictator uero legiõibus & uniuerso exercitui.& erat summus magistratus in urbe Romana sine ,puocatiõe & semestris tantũ. ¶ Propter au.re.qa male capta fuerant. nam erat tabernaculũ uitio captũ.¶ Egit:cõcitauit.¶ Obstinataq; ai.hoc loco in bonam partem accipitur: idest perseuerantis animi præsentia.hoc est forti tudine.¶ Exortam.per uim ablatam. — OLI. — Magr eqtu

¶ De Fabio Maximo.

Trenuus ille quoq; flos ordĩs eq̃stris: cuius mira uirtute Fabius Max. Rutilianus magister eqtũ bello qd aduersus Sãnites gerebat :male cõmissi ,p̃lii crimie leuat⁹ ẽ. Nãq; Papyrio Cursore pp auspicia repetẽda i urbẽ ,pficiscẽ te castris ,p̃posit⁹: ac uetitus i aciẽ exercitũ ducere: nihilominus mãus cũ hoste:sed nõ tã feliciter:q̃ te mer cõseruit: ,pcul.n. dubio supabat.Cæterũ optimæ idolis iuuentus: detractis equoꝝ frenis: uehe mẽter eos calcarib⁹ stimulatos i aduersos Sãnites egit: obstinataq; ai ,p̃stãtia extortã manibus hostiũ uictoriam:& cum ea spem maximi ciuis rutiliani: patriæ restituit.

Valis deĩde roboris illi milites:q̃ uehemẽ ti ictu remorũ cõcitatã fugæ pũicã classẽ: nantes lubrici pelagi q̃si camporum firmitate pedites :in litus retraxerunt.

Iuldẽ tẽpis:& notæ miles:q cãnẽsi ,p̃lio: quo Annibal magis uires Ro. contudit: q̃ alos fregit:cũ ad retinẽda arma iutiles uulnerib⁹ mãus hẽret.spoliare se conãtis Numidæ

Valis de in.Hoc fuit prĩo punico bello cuius auctor non extat q̃sq̃ ex anti quis scriptoribus.quia in negligentiã in dies magis cadentibus litteris pie rint.T.Liuii decades.At Leonardus Aretinus uir græce & latine litteraturæ peritissimus ac sollertissimus homo ex cõmentariis græcis:quæ ponit in latinũ traduxit.¶ Cũ igif romani duce.G.Duellio punicam classem in fugam cõuertissent circa Siciliam:ne illam fugientem aliter se adipisci posse uiderent:nonnulli ex Romanis se in undas immiserunt: & eam consecuti in littus retraxerunt.hoc tangit Cice.lib.de senectute.¶ Vehemẽti ictu.i.impulsu.¶ Fugæ.ad fugã.¶ Lubricis pelagi.Lubricum dicitur quod labitur dum tenet ut anguis & piscis:ergo lubricum per quod labitur sicut aqua:& est substantiue positum.¶ Camporꝝ firmitate. tanquã essent incontinenti terra. — Lubrica

Iusdem generis & notæ mili. Notissima hæc est historia & a nobis diligenter satis notata.¶ Notæ: idest laudis non infamiæ : licet quidam notæ : idest infamiæ & ignominiæ : dicant : eo q ignominiosa Romanis fuerit cannensis clades : sed non de bello hic : sed de militis fortitudine & uirtute agitur.¶ Inutiles.q essent obtruncatæ.

¶ Strennuus & cætera. Affert aliud eiusdem iuuentutis exemplum dicens.Ille quoq; flos ordinis equestris cuius mira uirtute Fabius Maximus Rutilianus magister equitum sup.in bello.quod gerebatur aduersus Sannites leuatus est:idest liberatus crimine prælii male commissi:strenuus sup.est.Nam papyro cursore qui tunc cõsul ac imperator erat:proficiscente in urbem : scilicet Romam:propter auspicia repetẽda: quia tabernaculum uitio erat : ipse Fabius præpositus castris sup.tuendis:ac uetitus : scilicet a consule ducere exercitum in aciem: conseruit nihilominus : idest quamquam esset ei uetitum: manus cum hoste sed non tam feliciter quam teme re:enim pro quia:ipse superabatur : scilicet ab hoste procul dubio. Cæterum : idest sed : iuuentus optimæ indolis : idest ingenitæ uirtutis : detractis frenis equorum : idest postquam detraxerat equis frena : egit : idest impulit : eos : scilicet equos : stimulatos : idest punctos : uehementer calcaribus : in samnites aduersos : idest contrapositos ; & restituit præstantia animi obstinata:idest per fortitudinem suam inuincibilem . patriæ : scilicet Romæ uictoriam extortam : idest ui extractam manibus hostium : & restituit cum ea : scilicet uictoria: spem maximi ciuis : scilicet rutiliani : quæ periisset.¶ Qualis deinde Roboris & cætera.Affert aliud iuuentutis Romanæ miræ strennuitatis exemplum dicens.Deinde qualis roboris sup. fuerũt milites illi qui nantes lubricis:idest per lubrica pelagi retraxerunt in littus quasi pedites infirmitate camporum ; hoc est perinde ac si pedites in campo firmo stetissent: classem punicam:idest Carthaginen.concitatam fugæ:idest ad fugam uehementi ictu:idest impulsu remorum:quasi dicat admirandi roboris fuit.Nam cum Carthaginen.classem fugientem uiderent & eam manibus suis assequi non possent:eo q tardiores essent:sese in mare demiserunt & nando eam assecuti sunt & in littus retraxerunt. Quod certe uix credibile est. Nam ut demus assecutos classem: decem in naui possunt centum in aquis aut arcere a classe aut occidere modo fugientibus aliquid reliquum esset animi.¶ Eiusdem & cætera. Ordo est. Miles eiusdem temporis & notæ : idest æstimationis & ualoris; tracta.metamophora a nota æris : idest moneta : nam eiusdem notæ & ponderis numi : eiusdem æstimantur ualoris : qui cum haberet sup. in prælio cannensi : idest apud Cannas uicum apuliæ a Romanis feliciter commisso (quo : scilicet prælio : Hannibal dux Carthaginen. magis contudit : idest concussit quã fregit animos Romanorum manus inutiles:idest inidoneas:ad retinenda arma sup.sua:uulneribus: idest propter uulnera accepta complexus:scilicet lacertis: — ASCẽsius

OLI. ℭCeruicē.c.f.ulnis tā & si uulneribus cōfectas & ꝓpe abscissas māus hēret.⸿Os.faciē.⸿Sepone.seiūge.separa.⸿Obnoxius.obstrictus.⸿P.n.Crassus.Cā huius belli hæc fuit.Attalus q philomator cognominatus ē teste Str. li.xiii.ubi de rebus attali loqr:rex asiæ regni sui Po.Ro.heredē reliqrat.Aristonicus Eumeni filius post mortē: Attali hoc regnū inuasit.missus est ergo cōtra illū.P.Crassus cū exercitu & imperator & pōtifex qđ nūq̄ antea factum erat:ut dux simul exercitus & pōtifex mitteret:ex quo ēt creditū ē rē male ꝓcessisse.Captus itaq; Crassus a thracibus qui uenerant in auxilium Aristonici:cū duceret ab his qui eū itercepe rāt:uirgā qua equū ducere solitus erat in oculū unius eorū a qbus ducebat direxit:adeo ut illi oculū excuteret: quo facto ira incensus ille hunc gladio trāsfixit:& ita fortiter potius mori uoluit q̄ in captiuitatē uenire & in seruitute turpiter uiuere. Sed postea contra aristōicū missus.C.Perpēna illū uicit: cœpit & uinculis habuit:iperiūq; Asiæ recuperauit.Aqlius asiatici belli reliqas cōfecit mixtis(nefas)ueneno fontibus ad deditionē q̄rūdā urbiū. Quæ res ut maturā ita infamē reddidit uictoriā:quippe cū cōtra fas deū moresq; maiorū medicaminibus impuris ī id tēpus sacrosancta romana arma uiolasset.⸿Inter.E.&.S.oppida sunt maioris Asiæ.Smyrnam teste Hero.in uita Home.cōtruxit Theseus Thessalus & eā ab uxoris suæ quæ Smyrna dicebat monumento denominauit:quā a lydis euersam ab Antigono suscitatā fuisse dicit Str.li.xiiii.q & a Vale.in hac histo.dissentit.nō .n.P.Crassum captū:sed in ꝑlio fortiter pugnando occubuisse dicit:nā post dīcriptionē Smyrnæ q̄ satis ambitiose describit & eā oium pulcherrimam esse dicit:& in ea Home.templum ac statuam:quoniam poetam illum sibi uendicent:statim subiungit Hoc in loco Dolabella Trebonium obsidione cæpit:unum ex his qui diuum Cæsarem dolo occiderūt:& multas partes urbis diruit.Post smyrnam sunt Leucæ oppidulum:quod Aristonicus post attali philomatoris obitum ad defectionem perduxit:qui putans se esse e regia stirpe imperium sibi uendicare cogitauit. quare ab eo excidit circa Cumanum agrum ad ephesios naual ꝑrælio superatus. Ascendens uero in mediterraneam hominum inopum ac seruorum ad libertatem uocatorum:quos heliopolitanos appellabat:tumultuariam manum congregauit:primumq; Thyatira aggressus est:deinde capta Apollinide alia castella capiebat.Sed non diu restitit.nam continuo ciuitates exercitum miserunt Nicomedes quoq; Bithynius & Cappadocum reges auxiliū tulere.postea quinq; legati a Ro.missi.deinde exercitus & consul.P.Crassus:deinde.M.Perpēna.qui capto Aristonico & Romam misso bellū absoluit. Aristonicus ipse in carcere mortuus est.Perpēna morbo absumptus.Crassus cum quidam eum apud leucas adoriretur in prælio occubuit.Postea manlius Aquilius consul cum decem legatis missus prouinciam in eam gubernationis formam composuit quæ adhuc durat.Dissentit etiam a Plutarcho de.M.Perpenna quem dicit a Pompeio fuisse superatum & occisum.⸿Smyrnā.huius urbis mœnia meles amnis preterfluit.de Elea nullam prorsus mentionem facit Strab.⸿Exceptus:per insidias captus.⸿Accersita: ratione excogitata & quæsita arte quadam...

Aristonicus Eumenis F.

...ceruicē cōplexus: os naribus: & auribus corrosis deforme reddidit. Inq; plenæ ultiōis morsibus expirauit. se pone iniquū pugnæ euentū: quanto interfectore fortior interfectus. pœnus enī in uictoria obnoxius. morięti solatio fuit: romanus in ipso fine uitæ uidex sui extitit. ℭDe.P.Crasso.

Militis huius i aduerso casu tā egregius: tāq; uirilis aīus:q̄ relaturus sum ipatoris.P.n.Crassus cū Aristonico bellū in Asia gerens: a Thracibus: quoꝶ is magnū nūerū i ꝑsidio habebat:iter Eleā:& Smyrnā except⁹:ne i ditionē ei⁹ pueīret:dedecus: accersita ratiōe mortis effugit Virgā.n.q̄ ad regēdū equū usus fuerat i unius barbari oculū direxit:qui doloris accēsus:latus Crassi

ASCĒsius ℭCeruicem:idest posteriorem partem colli:numidæ:idest militis e numidia:conantis spoliare se:idest militē Romanum(id enim est principalē suppositum ad quod reciprocatio fit)reddidit os sup. eius hoc est numidæ deformæ:hoc ē faciem eius:deformatam naribus & auribus sup.eius:corrosis:idest mordicus abreptis:& expirauit in morsibus plenæ ultionis.Sepone:idest seclude iniquum euentum pugnæ utpote qua fortiores & pro iustiore causa quia pro defensione patriæ occubuerant:quanto sup.fuit:aut dicendus est interfectus fortior interfectore:q.d.multo.Enim pro quia pœnus obnoxius.i.obstrictus noxæ & pœnæ in uictoria: idest cum esset uictor:fuit morienti:scilicet Romano:solatio.quia solabatur malum malo rependens:quod tamen modicum est solatium:nisi quatenus reinpu.suam iuuit.Romanus extitit in ipso fine uitæ uindex:idest ultor sui:idest necis suæ.⸿Militis huius &c.Subnectit exemplum fortitudinis in imperatore & pontifice Crasso dicens. Animus militis huius:scilicet proxime dicti:sup.fuit tam:idest tantum egregius & tam uirilis in casu aduerso q̄.i.q̄tū egregius & uirilis fuit animus:imperatoris quem relaturus sum.Publius enim Crassus gerens in asia bellum cum Aristonico filio eumeni ob regnum attali:exceptus:idest ex insidiis captus iter Eleam & Smyrnam urbes asiæ a thracibus:quorum is:scilicet Aristonicus habebat magnum numerum i præsidio:idest custodia:scilicet urbium aut corporis sui:effugit dedecus:idest infamiam ratione mortis accersita:idest ad hoc faciēdum quæsita seu uocata:& inuenta:ne perueniret in ditionem eius:scilicet aristonici docet quē effugerit.Enim pro quia direxit.i.dirigēdo impulit in oculū unius barbari.i.eorum a quibus ad hostem trahebaẽ uirgā qua fuerat usus ad regendū equū:q accēsus.i.iflāmatus ira:ui.i.propter uim & uehementiam doloris:confodit: idest trāsfogit.

THE. ℭElæā & Smyrnā.Elæa ciuitas Aeolidis in Asia:nauale ꝑgamenorū q̄ Cidænis ātea uocabaẽ opꝰ(ut ē apud Stephanū)Menesthei:Philon.Elæā ꝑterea reddit in mediis Sidonis & tyri finibus oppidū phœniciæ.Est & Elæa Bithynoꝶ scđm Mysiā nauale:portusq; Aethiopiæ:tres eius nois īsulæ.Elæa ꝑ simplex e medium urbs italiæ de qua plura Stra.Liuius Aeolicæ meminit in Bello Macedonico qđ enarrans olim Ianus hæc omnia recitauit.

¶ Sica.genus teli admodū breuis & acuti:quo latrones & uiarū obsessores utunť.unā & sicarii dnr.☞ Prudēter. OLI.
qa sciuit rōnē mortis iuēire.☞ Fortiter.qa forti aio fuit ad moriēdū.☞ Donatūq:.qtū qdē ad uolūtatē hostiū. Sica

EOdē meritis ꝓposito usus Scipio post deletas Gne. Pōpei magni ptes in cāpis philippicis Scipio cū Sicarii sexto Pōpeio magni Pōpei filio:& Catone aliisq; cōpluribus se in Aphricā ad regē Iubā cōtulerūt & ibi igēti exercitu cōparato bellū aduersus Cæsarē rursus gessere:i quo bello cū pōpeiani fusis fuga tisq; Cæsarianis castra arripuissent teste plutarcho:eo die actū fuisset de re Cæsaris:nisi cæsar & Asinius pollio auxiliū cōferentes fugā inhibuissent qre beneficio quodā fortūæ adiutus:tādē uictor euasit:tū ex aphrica Scipio classe in Hispaniā se trāsferre parabat:cū milites cæsariani classem ꝑsequētes adepti sunt:& iterrogātibus ubi nā classis ipatoris eēt.respondit ipse Scipio bene se habet iperator:cū iā pectori gladiū iflixisset:ne in potestatē hostium ueniret Seneca de Scipione in ep:stola ad Lucillū uigesimaqnta Sollicitū te eē scribis:si ostendero non tm̄ fortes uiros:hoc momētū efflādæ aiæ cōtēpsisse:sed quosdā ad alia ignauos in ac re æquasse animū fortissimū:sicut illū Cn.Pōpeii socerū scipionē q cōtrario i aphricā uēto relatus:cū teneri Nauē suam uidisset ab hostibus:ferro se trāsuerberauit:& qrētibus ubi iperator eēt:iperator inqt bene se hēt.uox hæc illū parē maioribus fecit:& fatalē Scipiōis i aphrica gloriā nō est interrūpi passa:multum fuit carthaginē uincere:sed amplius mortē.☞ Infeliciter. Diciť Cæsari:cū audisset aduersarios suos uetusto quodā cōfidere uaticinio:q sp in Aphrica uicere fatale Scipionū generi foret:haud facile dictu ē siue ut hostiū ipatorē Scipionē p iocū floccipēderet:siue ut serio sibi id uēdicaret auguriū:quēdā ex corneliorū familia hominē sane abiectū & despectissimū Scipionē:cognomēto Salutionē iter pliādu ꝓuide exercitus ducē ꝓposuit ita ut cū hoste interdū cōgredi cogereť & quasi eadem fortuna ex nomine Scipionis frueretur.

sica cōfodit:dumq; se ulciscit. Romanū iperatorē maiestatis amissæ turpitudine liberauit:ostēdit fortūæ Crassus:q̄ idignū uirū tā graui cōtumelia afficere uoluisset: quoniā qdē ictictos ab ea libertati suæ miserabiles laqos prudēter piter:ac fortiter: rupit: donatūq; iā se Aristonico:dignitati suæ reddidit.

¶ De Scipione.

EOdē mētis ꝓposito usus est Scipio: nāq; infeliciter Gn. Pōp. gñi sui defensis i Africa partibus:classe Hispāiā petēs: cū aīaduertisset nauē: qua uehebatur:ab hostibus captā gladio ꝑcordia sua trāsuerberauit:ac deide prostratus:in puppi:qrētibus cæsariāis militibus ubi nā eēt ipator? Respōdit ipator se bene habet:tātumq; eloqui ualuit:quantū ad testandā aī magnitudinē æternæ laudi satis erat.

¶ De Catone.

TVi quoq; clarissimi excessus Cato Vtica monimētū est: in q̄ ex fortissimis uulneribus tuis: plus gloriæ:q̄ sanguinis manauit

TVui quoq; clarissimus excessus Cato.de Catone Vticēsi loquiť:qui iā ꝓfligatis reipu. partibus & in pharsalia duce Pōpeio:& i Aphrica sexto Pōpei filio:ubi nulla sibi libertatis potiūdæ spē supesse uidit:maluit dignitati suæ q̄ uitæ cōsuleret. Platonis enim quē in manibus habebat de imortalitate animæ librū perlegens:cubiculū ingressus gladio incubuit.excitati serui accurrunt:transfixū inueniūt.

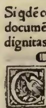
¶ Sica.i.pugiōe latus crassi.s.ipatoris capti:& dū ille barbarus ulciscit se:liberauit ipatorē Ro.turpitudie maiestatis amissæ:qa si uiuus i hostis ptātē ueīsset ex ipatore seruus deuēisset.Crassus ōndit fortūæ.s.p hoc factū: ASCēsius
q̄.i.qtū idignū uirū.s.tā graui cōtūelia:ipa fortūa uoluisset afficere tā graui cōtūelia:hoc ē fortiter qrēdo morte ōndit se dignū q ita nō debuerit capi:sed meliore fortūa:uti qm̄qdē.i.q̄doqdē ipe rupit prudēter pariter ac fortiter laqos miserabiles:iniectos libertati suæ:ab ea.s.fortūa.q eū ut Aristōico seruiret cape pmisit & ipe reddidit libertati suæ.se donatū.i.destinatū iā aristōico.i.ut dedať ad ꝑuiēdū aristōico.☞ Eodē mētis ꝓposito. Laudat scipiōis soceri Cn.Pōpeii fortitudinē i cōsciscēda sibi morte:q̄ ut diuus August.i li.de ciui.dei de morte Catōis uticēsis loquēs & uere & docte declarat:nemo merito laudauerit.Nō.n.penes nos ē animā q̄ deus custodiēdā nobis donec eā euocauerit dedit.ꝓ libito eiicere:neq; q seipsū necat imūis ē homicidii.neq; fortitudinis sed pusillanimitatis ē argumētū:ne duriora patiantur leuiora subire.Sed hæc aliorꝫ sit cēsura:nos ꝓ istituti nr̄i breuitate ordinē ꝓseqmur.Ordo igiť ē Scipio socer Cnei Pōp.usus ē eodē ꝓposito mētis:quo.s.crassus:Nāq; p qa ptibus Cnei Pō.generi sui.i.mariti filiæ suæ defensis i aphrica ifeliciter qa iteruētu Cæs.& pollionis uictæ ,erāt petens hispaniā classe.quū aiaduertisset nauē q̄ uehebať captā ab hostibus:trāsuerberauit gladio ꝑcordia sua .i.in tegumēta cordis in quo uitæ sedes:ac deinde ꝓstratus in puppi qrētibus militibus Cæsariāis.i.dū milites Cæsariani qrerēt ubinā eēt ipator.s.ipe scipio:Respōdit:ipator hēt se bene:qa dedecus deditiōis morte effugit. Ordo ēt eē pōt:respondit militibus Cæsarianis qrētibus ubinā ipator eēt:iperator habet se bene ut cēseanť datiui & cū septimi casus ualuit tm̄ eloq:q̄tū satis erat æternæ laudi ad testandā.i.testimonio ipsius facti ꝓbandā magnitudinē aī.☞ Tui quoq.Cōmēdat fortitudinē Cat.uticēsis,quē i sui cæde diuus Aug.(ut dixi)docet neq; iuste fecisse:qa cōtra dei istitutionē hoiē inocētē occidit:neq; prudēter qa filiū ad uitā p deditionē seruādā hortatus ē:qd cōsiliū si bonū fuit ipe quoq; seq dēbat(q̄ q̄ Tul.i officiis:ōndit eā fuisse Cato.cōstātiā ut hōcste dedi ñ potuerit)neq; fortiter qa tior maioris icomodi.Ordo ē.O Cato utica oppidū i aphrica Ro.ditiōis.ē mōimētū .i.testimoniū quoq;.i.ēt tui:clarissimi excessus.i.exitus uitæ p illationē māus i te:i q.s.urbe: plus glīæ q̄ sanguinis manauit ex uulneribus tuis fortissimis:idest fortissime illatis & acceptis.Siquidē tu incumbendo fortissime in gladium dedisti hominibus magnum argumentum(quia magni uiri factum plus mouet q̄ alterius)quanto potior dignitas sine uita debebat esse probis:q̄ uita sine dignitate qualis est in seruitutem radactis.

OLI· ℭDominū accusant: q̄ sibi mortē cōsciscerer: hortati deinde uulnus religāt: & salubria stati adhibēt medicamē ta. Ille uero pœnitētiā simulans cū se reqescere uelle dixisset: remotis arbitris uulnus resoluit & digitis. qa teli potestas eēt erepta: dilacerauit: donec spiritū emisit: de hoc Cæsar dictitare solitus erat. īuidisse gloriæ suæ: q sub eius eē noluisset iperio: nā is erat Cato: q nisi liber & cū dignitate uiuere potuisset: quē uticēses honorē sepulturæ decorarūt Seneca de Catōe eadē epistola. Tu mihi cū ad cōtēnēdā mortē uētū fuerit: Catonē narrabis: qd ni ego narrarē: ultima illa nocte Plato. librū legētē: posito ad caput gladio: duo hæc ī rebus exstremis īstrumēta plpexerat: alterū ut uellet mori: alterū ut posset. Cōpositis ergo rebus utrūq; cōponi fractæ atq; ultimæ poterat. id agēdū existimauit: ne cui catonē aut occidere liceret: aut seruare cōtingeret: & stricto gladio quē usq; ad illū diē ab oi cæde purū seruauerat: nihil īqt egisti fortūa oibus conatibus meis obstādo nō ꝓ mea adhuc: sed ꝓ patriæ libertate pugnaui: nec agebā tāta ptinatia ut liber: sed ut īter liberos uiuerē. nūc qm̄ dplorate sunt res generis humāi: Cato deducat̃ ī tutū. ipsi sit deīde mortiferū corpi uulnus: quo deīde obligato a medicis cū minus sanguinis hr̄et: minus uiriū aī idē iā nō tm̄ Cæs. sed sibi iratus nudas in uulnus māus egit. & generosū illū cōtēptorē: ois potētiæ spiritū nō emisit: sed eiecit. Aug. de ciui. dei li. i. dānat hūc Cato. ℣ Vtica: ciuitas ē triginta

Vtica ciuitas milibus passuū a carthagine distās: ubi Cato sibi mortem intulit: unde dictus est Vticensis.

Si qdē cōstātissime ī gladiū īcūbēdo: magnū hoib⁹ documētū dedisti quāto potior esse debeat probis dignitas sine uita: quam uita sine dignitate.

ℭDe Porcia Catonis filia: & Bruti uxore.

Vius filia Minime muliebris aī: q̄ cū Bruti uiri sui cōsiliū: qd̄ iterficiēdo Cæ. cœperat: ea nocte: q̄ dies teterrimi facti secut⁹ ē cognouisset: egresso cubiculū Bruto: cultellū tonsoriū: quasi unguiū resecandorum causa poposcit eoq; uelut forte elapso: se uulnerauit: clamore dei de ancillarū ī cubiculū reuocatus Brutus: obiugarē eā cœpit. quod tonsoris p̄ripuisset officiū. Cui secreto Porcia: non est: hoc īqt temerarium factum meum sed ī tali statu nr̄o amoris mei erga te certissimū īdiciū. Experiri .n. uolui si tibi propositum ex sentētia parū cessisset quā æquo aio me ferro essem

iterētura. ℭDe Catone.

Elicior progēie sua superior Cato: a quo Porciæ: familiæ principia: manarunt.

Vius filia minime muliebris animi. ℣ Portia huius: quē sumpta diximus Catonis filia: & Bruto q Cæs. iterfecit matrimōio copulata: cognito mariti cōsilio: qd̄ de iterficiēdo Cæs. cœpat: priori die q̄ maritus tātū facinus aggrederet̃ accepta nouaculā: sibi manū sauciauit: reuocat⁹ deīde. Brut⁹ illā acriter obiurgauit: q tōsoris officiū icidēdis unguibus: sic. n. illa simulauerat: p̄ripuisset: tū illa remotis arbitris: nō hoc īqt temere feci: uolui nāq; tētare possē ne forti aio mihi mortē īferre: si res tibi pāꝝ ꝑ spē successisset hæc postea audita uiri morte cū illi supesse nullo mō cōstituisset carbōes ardētes cōiecit ī os ac deuorauit nulla alia mortis uia repta. qm̄ gēus oē telorū ide eēt amotū: & ita nouo gñe mortis cōsūpta est. Hæc portia: ut hētur ī uita Cat. prio bibuli uxor fuit: ex quo duos suscepit filios. ℣ Cultellū tōsoriū. Nouaculā dicit a nouādis hoibus dictā. Ci. li. ofsici. scdo Diony. cultellos metuēs tōsorios carbōe cādēte capillos adurebat. ℣ Temerariū. icōsideratū & sine rōne factū. ℣ Præripuisset. ꝑoccupasset. ℣ Obiurgat̃: ꝑprie dixit: nā iurgiū ē iter amicos & cōiunctos. ℣ Tali statu nr̄o amoris mei erga te. q̄ uiri sui cōditionē sibi cōem eē uolebat. ℣ Ex sen. ex uoto.

Elicior ꝑgenie sua cato. Hic ut Iustinus tradit li. xxxiii. fuit Cato cēsorini filius: & oratoris maximi: q cū forte sub Paulo Aemilio bello maced. stipēdia faceret: die quo certamen atrox cōmissum fuerat iter cōfertissimos hostes dū fortiter pugnaret: equo delapsus pedestre p̄liū aggredit̃. nā cadēte manipulus hostiū cū horrido clamore uelut iacētē obtrūcaturus circūsteterat. At ille citius corpe collecto magnas strages edidit. cū ad unū opprimēdū undiq; hostes cōuolarēt: dū ꝑcerū quēdā petit gladius e manu elapsus in mediā cohortē hostiū decidit: ad quē recuperādū umbone se ꝑtegēs īspectāte utroq; exercitu: inter mucrones se hostiū imersit: recollectoq; gladio multis uulneribus exceptis ad socios cū clamore oium reuertitur huius audaciam cæteri imitati uictoriā peperere. nā hostes postero die supplices ad pacem petendā uenerunt. Cice. lib. de senectute: ubi Catonem de se loquentem inducit. Redeo īquit ad me quartum gero annū & octogesimū uellē equidē idem posse gloriari qd̄ cyrus: sed tātum queo dicere: non me quidem his esse uiribus qbus miles bello punico: aut q̄stor eodē bello: aut consul in Hispania fuerim: aut quadriennio post cū tribunus militaris depugnaui apd̄ thermopylas. M. At. glabriōe cōsule. ℣ Prīcipia: qa prīceps fuit portiæ familiæ.

ASCĒsius ℭCuius: scilicet Catonis filia: scilicet porcia: sup. fuit animi minimæ muliebris: quia maxime uirilis: Quæ cū cognouisset consilium bruti uiri: idest mariti sui: quod ceperat: idest iniuerat de interficiēdo cæsare: cognouisset dico ea nocte quam secutus est dies teterrimi facti: quo. s. cæsar iterfectus est: Bruto egresso. i. postq̄ Brutus egressus erat cubiculum poposcit cultellum tonsoriū. i. nouaculam: quasi causa. i. sub prætextu unguium secādorum: & uulnerauit se eo uelut elapso: scilicet e manibus. deinde Brutus reuocatus in cubiculum clamore ancillarum: cœpit obiurgare eam: q prætipuisset officium tonsoris: cuius est uti cultro tonsorio: Cui porcia inqt secreto: hoc factum meum non est temerarium: sed est certissimum indicium: amoris mei erga te hoc statu nostro: scilicet tam periculoso. Volui enim experiri: si propositum: scilicet tuum: de occidendo Cæsare: cessisset idest successisset parum ex sententia: idest uoluntate tua: quam: idest quantum æquo animo essem interemptura me ferro: idest ferreo cultello. ℣ Fœlicior. Affert exemplum fortitudinis in catone maiore quo eum felicius usum dicit: hoc ordine. Cato supior. q idem maior: a quo principia familiæ porciæ manarunt. i. fluxerunt

OLI. Rape Sume re

q cū ab hoste ī acie uehemēti piculo peteref uagia gladius eius elapſus decidit: quē ſubiectū prælian tium globo: atq; undiq; hoſtilibus pedibus circū datū: poſt;q̄ abeſſe ſibi aīaduertit adeo cōſtāti aīo ī ſuā poteſtatē redegit ut illū nō piculo opp̄ſſus ra pere: ſed metu uacuus ſumere uidereť: quo ſpecta culo attoniti hoſtes: poſtero die ad eū ſupplices pa cē petētes uenerūt.

ℭDe.P.Scipione Naſica.

TOgæ quoq; fortitudo: militarib⁹ opibus īſerēda ē: qa eādē laudē: foro: atq; caſtris edita mereť. Cū Tib. Gracch⁹ ī tribūatu pfuſis largitiōibus fauoř populi occupato. Rēp. op p̄ſſā teneret: palāq; dictitaret: īterēpto ſēatu oīa p plebē agi debere in ædem. Fidei publicæ cōuocati Patres. C. a cōſ. Mutio Scæuola: qd nā in tali tēpe ſtate faciūdum eſſet deliberabāt: cūctiſq; cenſenti bus ut cōſ. armis. Reſp. tuereť. Scæuola negauit ſe quicq̄ ui eē actŭrū. Tūc Scipio Naſica: quoni am inqt cōſ. dum iuris ordinem ſequitur: id agit: ut cū oībus legibus Rōanū īpiū corruat: egomet priuatus: uoluntati ueſtræ me offero ducem: ac de inde leuā manū aperte togæ circūdedit: ſublataq; dextera pclamauit. Qui Rēp. ſaluā eē uolūt me ſe quāť: eaq; uoce: cūctatiōe bonorū ciuiū diſcuſſa: Gracchū cū ſcelerata factiōe: quas merebatur pœ nas: perſoluere coegit.

ℭDe.C.Mario ſene.

ITem cū Tri.Pl.Saturnin⁹ & Prætor Gla

ℭIn acie: Perſæ regis & Pa.æmilii. ☞ Globo: multitudine. ☞ Rapere: p uim ab alio cape. ☞ Sumeř: ſpōte ſuſcipe. CVm. T. Gracchus: hæc ſupius hiſtoria notata eſt in cap. de ſōniis. referť āt pleniſſime ab Apiano bel lorū ciuiliū ſcriptore diligētiſſimo. Nō ē igiť hoc loco repetēda. qđ uero ad rē ptinet: illud ſatis erit dixiſſe Scipionē naſicā uirū fortiſſimū: cū uideret rēpu. pditū iri tergiuerſante cōſule Mutio Scæuo la atq; ēt negāte rē armis aut ui geſturū: cæteris quoq; torpeſcētibus iuoluta ſiniſtra manu ſublataq; dextra magna uoce pclamaſſe: qcūq; rēpu. uult eē ſaluā ſequať me: & ſeditioſiſſimū uirū. T. Gracchū cū ſcele rata factione pœnas dare coegiſſe: nam ferme a triginta ſenatoribus cæſus eſt. ☞ Profuſis: immo deratis immēſis. ☞ Fidei publicæ. ſic illi templo nomen erat. ☞ Ordinem iuris: quia uolebat lege agi contra ſeditioſos. ☞ Factione: conſpiratione ſe quatium. nam factio malorum cōſpiratio dicif.

ITē cū trib. plæ. Saturninus: Hæc hiſto ria dicetur in cap. de cōſtantia exēplo. Metellus āt Numidicus. Item in capi. de ſeueritate exēplo. ideoq; & M. Flac ci. Quod uero ad Scauri fortitudinem pertinet. non dubitauit cum eſſet ætate confectus & uide ret: Saturninum grauiſſimas ī populo ſeditiōes excitare: perſuaſo prius Mario cōſule: qui aduer ſæ factionis eſſe conſueuerat ad ſenatus partes tuendas & arma induere & ſenatū aduerſus Sa turninum concitare: donec illum oppreſſit: Fuit autem Aemilius Scaurus teſte Sallu. uir nobilis in piger: factioſus: auidus: potentiæ: honoris: di uitiarum: cæterum callide uitia ſua occultans. ℭFelicior ſup. fuit (Scribitur fere fœlix: ſed ī an tiquis notāt peritiores ſemp ſcriptum) progenie ſua. i. catone minore q abeo originē traxit qui cū petereť ab hoſte in acie uehemēti periculo: gla dius eius elapſus uagina decidit. ſ. in terram: quē . ſ. gladium: ſubiectum: ideſt conculcatum globo præliantium atq; circundatum undiq; pedibus hoſtilibus: poſtq̄ animaduertit ſibi abeſſe: ideſt deeſſe: redegit in ſuā poteſtatē aīo adeo conſtan ti ut non uiderent rapere. i. ui extorquere ab inui tis: illum: ſcilicet gladium ſuum oppreſſus peri culo: hoc ē ut facere uero ſimile erat: qa oppreſ ſus erat periculo: & ita non erat moræ aut ſegni tiæ locus: ſed uideť ſumere. ſ. a porrigēte: uacu⁹ . i. tanq̄ eſſet liber metu. Quo ſpectaculo hoſtes attoniti uenerunt poſtea die ad eum petentes pa cem. Ergo dies etiam pro tempore condiſtincta nocti iterdum fœminini generis eſt: quia hoc lo co interdiu ueniſſe intelligimus. ☞ Togæ &c. Af fert exemplūm fortitudinis in toga: ideſt tempore pacis: aut domi factū dicens fortitudo quoq; togæ: ideſt to gati: hoc eſt in urbe agentis: inſerenda eſt operibus militaribus: quia mereť eandē laudē edita foro: in quo ſūt togati: atq; caſtris in quibus ſunt armati: unde Cicero Cedāt arma togæ. Quū tyberius Gracchus teneret rem pu. oppreſſam: largitionibus. i. largis donationibus corrumpendi gratia: profuſis. id eſt immoderatis: in tribūa tu. i. quo tempore tribuniſplebis fuerat: & fauori populi occupato. ſ. largitionibus: ita ut nō eſſet locus alteri fa uendi: ut dictitaret. i. frequēter diceret: palam: ideſt manifeſte coram multis: omnia debere agi per plæbem: ſe natu interfecto: ideſt ſi ſenatum interfeciſſet: patres conſcripti conuocati publice: quia a ſcæuola conſule aut in ædem: ideſt templum fidei publicæ: ſcilicet deæ: deliberabant: ideſt conſultabant: quidnam faciundum eſſet in tali tempeſtate. i. tēpore tam procelloſo & periculoſo. & cunctis cenſentibus ut conſul tueretur remp. armis: Scæuola. ſ. conſul: negauit ſe acturū eſſe quicq̄ ui. i. per uim: Tunc Scipio naſica inquit: quoniam conſul dum ſe quitur ordinem iuris negantis contra ciuem quicq̄ ui agi: agit id ut Romanum imperium corruat cum omni bus legibus: egomet priuatus: ideſt nullo magiſtratu fungens: offero ueſtræ uoluntati me ducem. Ac deinde cir cundedit aperte: ideſt manifeſte: togæ: ſcilicet ſuæ leuam manum hoc eſt inuoluit leuam ſuam toga: & ita forte legendum ſit toga: & dextera ſublata: ideſt ſurſum lata & erecta proclamauit. Qui uolunt rempubli. eſſe ſaluā ſequantur me: & cunctatione: ideſt mora & hæſitatione ciuium bonorum diſcuſſa: ſcilicet ex animis eorum: ea uoce: ſcilicet tam uiri: coegit gracchum: ſcilicet tyberium perſoluere poenas quas merebatur cum factione ſce lerata: ideſt & factioſos cum eo: quia gracchū rapta parte ſubſellii ſtrauit. ☞ Item quum & cætera. Affert aliud fortitudinis in urbe exemplum dicens. Item quum ſaturninus tribuniſplebis: & Glaucia prætor.

ASCē ſius

qđ i lecto illius cōseder̃ soleret. Pedagogus & animū Catōis agnouit: & exhorruit ꝓpositū: eūq; postea ad Syllā excussū sēp adduxit. Nihil hoc mirabilius. Puer ī officina crudelitatis deprehensus uictorē non extimuit: tū maxime cōs. Municipia Legiones. Equestris ordinis maiorē partē trucidantē ipsū Mariū: siqs eo loci statuisset celerius aliquid de fuga sua: quam de Syllæ nece cogitasset.

ℭDe Caio Cassio.

CVius filiū Faustū. C. Cassi⁹: cōdiscipulū suū ī schola ꝓscriptionē paternā laudātē ipsūq; cū p ætatē potuisset: idē facturum minitātem: colapho ꝑcussit: dignā manū: quæ se publico parricidio non cōtaminaret. ℭExterna.

ET ut a græcis aliqd. Alcibiades ille: cui⁹ nescio utrū bōa: an uitia patriæ ꝑniciosiora fuerint: illis .n. ciues suos decepit his afflixit: cū adhuc puer ad Periclē Auūculū suū ueīs

OLI. ℭQđ i lecto illius. sæpe Cato puer a pædagogo ad syllā salutatū ducebaſ: quē sylla q̄ nobilissimus erat in lectū ubi cōsidebat suscipe solebat: nā antiq tribus lectis stratis epulabanſ. ut sæpe dictū est. ꝑ Excussum. exqsitū nunqd latēs ferrū haberet. ꝑ Nihil hoc admirabilius: Describit Catonis aīum. ꝑ Officina crudelitatis. i. i carnificina eo iqt tpe potissimū Cato uictorē syllā nō timuit quo maxie crudelis apparuit. ꝑ Tū ma. cō. Norbanū & Scipionē. his. n. cōsulibus Sylla Romā regrediſ a mithridate: postq̄ itellexit captā urbē a Mario & aduersus se īgētes exercitus eē cōparatos: apud Capuā sub amne Vulturno signa cōcurrūt: & stati Norbani fusus exercitus oēs Scip. copiæ ostētata spe pacis opp̄ssæ obsessa q; curia: sic de senatu q̄si de carcere q iugularenſ educti. ꝓposita ē illa igēs tabula: & ex ipo eq̄stris ordinis flore ac senatu duo milia electi q mori iuberenſ. ꝑ Eq̄stris or. ma. par. s. duo milia delecta sūt ad suppliciū. ꝑ Statuisset. posuisset. nā a

Statui sisto uenit. ꝑ Ipsum Mariū. puer facinus excogitauit qđ ipse Marius nūq̄ excogitasset in tāta Syllæ uictoria & potētia. ꝑ Cuius h. Exēplū indolis. C. Cassii. fuit āt hic Cassius q Cæsarē īterfecit i sēatu. ꝑ Faustū. Sylla post uictoriā creatus dictator ꝑpetuus uoluit se felicem: liberos uero faustos: hoc ē marē faustū & fœminā faustam appellari. ꝑ Cōdiscipulū. eiusdē præceptoris discipulum. ꝑ Quæ se pu. par. qa Cassius cū bruto Cæsarē iterfecerūt q̄si parētē patriæ: hoc ideo dicit ne læderet Augustū ex eo q̄ laudasset Cassiū. ꝑ Colapho significat ictū pugno clauso ifixū. ET ut a græcis. De hoc uiro satis dictū in ca. de sōniis: & latius dicēus i ca. de mutatiōe status & fortunæ. ꝑ Aliqd. s.

Alcibiadis indoles sumamus. ꝑ Ille cui. ac si diceret: ille alcibiades: cuius idoles spē maximā futuræ ꝓbitatis ciuib⁹ afferebat. Iust. de alcibiade. Erat ætatis flor̃ & fortunæ ueneratiōe nec minus eloquētia iter Athe. īsignis sed i recōciliādis amicitiarū studiis q̄ in retinēdis uir melior. qa morū uitia sub umbra eloq̄ntiæ prio latebāt. ꝑ Vtrū bo. nā si uirtutes cōsideres: nullus eo fuit uirtute p̄stātior: si uitia nullū scelestiorē fueneris. ꝑ Bōa. Nobilitas: igēiū: eloquētia: diuitiæ: forma præstās: ciuium fauor. eximia potentia. ꝑ Vitia: Libido: ambitio: imperii: cupiditas: superbia: arrogantia. ꝑ Decepit illis: scilicet bonis: quia primo summam de illo spē utilissimum fore illum ciuitati ciues conceperunt: sed cū ad adultam ætatem peruenit: suaspe frustratos esse intellexerunt. ꝑ Is affixit: scilicet uitiis.

ASCĒsius ℭAn aliquod telū latens sub ueste haberet. Nihil sup, est: hoc. s. aio aut facto mirabilius. Nā puer. s. Cato dep̄hēsus. i. ꝑter opinionē iuentus inofficina crudelitatis: hoc est in atrio syllæ: quē nō putarat tā crudelē: nō extimuit uictorē. s. marii Syllā: trucidātē tū. i. tūc maxie. i. ꝑcipue: cōsules: municipia. i. municipes: legiones: & sup. maiorē partē ordinis eq̄stris. Siqs statuisset ipsum mariū: uirū maxime audacē: q cimbros uicerat: illo loci. i. in illo loco ubi sibi ferrum dari postulauit Cato: cogitasset celerius aliquid de fuga sua q̄ de nece syllæ: quod qdē uero simile est: sed minus mirabile: Marii enī nō Catōis uitæ isidiabaſ sylla. ꝑ Cuius. s. syllæ filiū faustū noīe: sunt q huius legāt: sed tūc uidereſ de Catonis filio loq. C. Cassius ꝑcussit colapho existentē cōdiscipulū suū: ī schola. i. ludo litterario: laudātē ꝓscriptionē p̄rnā. i. quo p̄r eius sylla tot ciues ro. ꝓscripserat: & minātē ipsum. i. se facturū idē. i. eādē aut simile ꝓscriptionē cū potuisset: dicerē potuerit aut possit qa de tūc futuro loqſ p ætatē. dignā manū subaudio: ut sit o dignā manū: aut cēseo manū illā cassii q̄ faustū ꝑcussit: eē dignā ne cōtaminaret se parricidio publico. i. ꝑentis patriæ uidelicet Iulii Cæsa. qđ per adulationē dicit. Nā eo noīe ab aliis laudatus ē Cassius. ꝑ Et ut a græcis aliqd &c. Frigide admodū qa unico & ābiguo exēplo externa trāsigit: q̄si in solo populo Ro. uera fuerit idoles. Ordo ē: Et ut aliqd sup. exēpli sumaſ a græcis. Alcibiades ille. s. nobilissim⁹ ciuis athe. cuius nescio utrū bona. s. aī: q in alio sint uirtutes dicendæ: an uitia fuerint ꝑniciosiora. i. maiori ꝑniciei p̄riæ sup. eius: hoc est athenis. Eni ꝓ qa: ipe decepit ciues suos: illis. s. bōis saltē apparētibus: qa nisi in eo apparuissent nūquā illi reip. gubernacula cōmisissent & afflixit ciues suos his. s. uitiis: cū adhuc sup. ens aut (qđ ualla ꝓscripsit in hoc sensu) existēs: puer: uenisset ad Periclē āuūculū suū. & uidisset eū sedētē tristē secreto. i. in loco separato ab aliis: interrogauit: qd ita. i. cur itā: gereret. i. p̄ se ferret: tātā cōfusionē. i. disturbationē aī: in uultu? At illo. s. Pericle dicēte se ædificasse mādato ciuitatis ꝓpylæa. i. uestibulū: aut si sic uertere liceat: anteportale mineruæ. i. tēpli eius: q. d. ꝓpylea sūt ianuæ arcis. s. Athe. in q̄ mineruæ erāt sacra ut romæ in capitolio iouis. uñ ī bucoli. maro. Pallas q̄s cōdidit arces. Ipsa colat: & igēti pecunia cōsūpta in id opus. i. i eius opis ædificationē (repete dicētē).

THE. ℭVtrū bōa &c. Probus Aemilius: in Alcibiade. natura qd efficere posset uſ expta. Cōstat. n. iter oēs q de eo memoriæ ꝓdiderunt: nihil illo fuisse excellētius: uel in uitiis: uel in uirtutibus. ꝑ Periclē auūculū suū. Probus Aemilius: Alcibiadis uictricū fuisse ꝑiclē scri. Educatus inqt est in domo periclis (ꝑuignus. n. suus fuisse dr̃) eruditus a Socrate. Suidæ monimēta Valerio cōcinūt. Plutar. eoq; prior plato tantū dicunt Alcibiadē sub tutela periclis relictum. unde persius: ex persona Socratis ad Alcibiadem: Magni pupille periclis.

Cōfuſionē.pturbationē.& triſtitiā.Secreto.ut triſtes facere ſolēt.Propylæa.ſignificat ueſtibulū. ſed græco uocabulo uſus ē:qa græca tractaſ hiſtoria.nā περι ſignificat ārē πυλη portā.un̄ περιπυλαια.ſed diphtōgū recipit. Ciuitas mādauerat picli.ut ianuas arcis mineruæ edificari curaret &.n.de publi.data ē pecūia hic uero igētē pecūiā i hoc ope cōſūpſit.unde ēt Demetrius phalerius teſte Ci.li.de offi.ſcōo uitupat piclē q tātā pecuniā i pclara illa ppylæa piecerit.i.in eo ædificio pfuderit.Afflictari:grauiter cruciari.Defectus: deſtitutus cui ſuū defuit cōſiliū.Finitimo bel.ſ.Peloponeſi.Rōnib.ſ.pecūiæ q i ædificio illo cōſūpſerat. Lamētēt.pp uitia. — OLI. Cōfuſio oris.

ſet : eūq ſecreto triſtē ſedētē uidiſſet iterrogauit: qd ita tātā i uultu cōfuſionē gereret: at illo dicēte mādato ſe ciuitatis Propylæa Mieruæ:q̄ ſūt ianue arcis:edificaſſe:cōſūptaq i id opus igēti pecūia:nō iuēire quo pacto miniſterii rationē redderet : atq ideo cōflictari. Ergo(iqt) quære poti quē admodum rationē non reddas itaq uir ampliſſimus . & prudētiſſimus:ſuo cōſilio defectus:puerili uſus ē: atq id egit:ut Atheniēſes finitimo iplicari bello: rationibus exigēdis nō uacarēt. Sed uiderit Athenæ:utrum Alcibiadē lamententur:an glorientur: quoniā adhuc inter execrationē hominis:& admirationē:dubio mētis iudicio fluctuatur. Nos quia iam initia.procurſuſq uirtutis patefecimus : actū ipſū pſequemur. cuius pōderatiſſima uis: & efficaciſſimi lacerti: in fortitudinem conſiſtunt.

De Fortitudine Caput .II.

De Horatio Coclite.

NEc præterit me cōditor urbis noſtræ Romulæ:principatum tibi hoc in genere laudis aſſignari oportere. Sed patere obſecro uno te præcurri exemplo cui & ipſe aliquantum honoris debes quia beneficio : illius effectum eſt : ne tam præclarum opus tuum Roma dilaberetur : Etruſcis in Vrbem : ponte Sublicio : irrumpentibus.

Gliēt.pp uirtutes. Execrationē:ad uitia ptinet. Admirationē.ad uirtutes referſ. Nos ini.qn̄ qdē iqt de ſigno uirtutis dixius:uidelicet de idole:dicamus nunc de ipſa uirtute.ſ. fortitudine. Efficaciſſimi lacerti.ualidiſſima robora.

NEc me pterit. Dicturus de fortitudie.hoc Ca.qdā pmittit excuſationē q n̄ icipiat a romulo cōditore & urbis romanæ parēte: quē multa fortiter feciſſe cōſtat. Hora. Cocles fuit āt huius uiri pugna & uirtus mirabilis ac ppemodū icredibilis defenſus.n.pōs ſublicius p ipm cōtra oēm exercitum Aethruſcorū:donec a tergo fractus pōs pcluſuſq; hoſtibus aditus idignante rege ac ſtupēte exercitu:q uir unus iſq monoculus:ut q iā alio plio alterū amiſiſſet:tātū cōtra tot armata hoium milia auſus fuiſſet. Fracto pōte.ipe ut erat armatus ex alto in Tyberi ſe piecit. & ad ſuos ſoſpes enatauit:niſi q i caſu ipe ut qdā tradidere ſagitta femur traiectus claudꝰ euaſit: qd cū ſibi poſt tpis ſpaciū(ut phibēt)i petitione honoris obiectū eēt ut uitiū magnifica pſus & facto par reſpōſio.p ſingulos iqt gradus admoneor triūphi mei: huic tātæ uirtuti n̄ igrata ciuitas fuit. ſtatua illi i cōitio poſita & de publico donatus ager: ter q̄tū uno die circūducto aratro poſſet amplecti. — Coclitis uirtus

Se nō iuēire quo pacto.i.nō redderet rationē miſterii.i.accepti& ſpēſi.igt.ſ.alcibiades(nā hoc ē uerbū ꝑiculæ i capite poſitæ) ergo qa reddēdæ rōnis modū iuenire neqs:qre potius quēadmodū nō reddas rōnē.ſ.miniſterii.i.adminiſtratiōis tuæ. Itaq.i.& ita uir ampliſſimus & prudentiſſimus uidelicet picles: de quo perſius. Magni pupille pericli:defectus.i.deſtitutus ſuo.i.pprio cōſilio:uſus eſt.puerili ſup.cōſilio:atq egit id ut athenien.iplicati bello finitimo nō uacarent rationibus.ſ.ipēſi exigendis. Sed uiderit athenæ quaſi dicat author id nihil ad me:utrum lamententur Alcibiadem q tam callidus fuerit:an glorientur:ideſt iactent gloriabundi q tantæ indolis puerum haberent:qm̄ fluctuatur:ideſt more fluctuantis maris huc & illuc agitatur(& eſt imperſonaliter dictum)dubio iudicio mentis inter execrationem hominis:ideſt an deberent eius uitia tam callide occultata execrari:& admirationem ſup.eius:quia in utranq partem fuit uehementiſſimus : & hoc dicto tranſit ad Titulum de fortitudine:de quo continuo ſic profaſ. Nos & quia & cætera quaſi dicat ceſſeant athenien.de alcibiade ſuo ut uelint:nos quia patefecimus iam initia & procurſus:ideſt priores excurſus & oſtentamenta uirtutis:hoc eſt indolem:proſequemur ipſum actum:ideſt effectū idolis:cuius:ſcilicet actus ſtudioſi:uis & lacerti efficaciſſimi:ideſt inſtrumenta quibus potiſſimum in opus exit:cōſiſtunt in fortitudine. Nec me præterit. Affert primum exemplum fortitudinis de Horatio coclite cum purgatione q non prius dixerit de fortitudine Romuli dicens. Nec:ideſt & non:o romule conditor noſtræ urbis:ſcilicet romæ:non præterit me:ideſt ſcientiam meam non fugit:quia bene ſcio:oportere principatum in hoc genere laudis:uidelicet ob fortitudinem aſſignari tibi:ſed obſecro patere:ideſt ſine & permitte:præcurri id ut præcurratur tibi uno exemplo:ſcilicet coclitis:cui &:ideſt etiam ipſe:ideſt tu debes aliquantum honoris: ideſt uenerationis honorificæ: quia effectum eſt beneficio illius:ſcilicet de quo dictum eſt horatii coclitis:ne roma tam præclarum opus tuū dilaberetur:ideſt periret. Hetruſcis ſub porſenæ rege irrumpentibus urbem.ſcilicet Romam : ponte ſublicio: .i.per pōtē ſubliciū:qa ex liciis cōpactū:Horati. cocles occupauit partē extremā.ſ.ab urbe & pximū hoſti: eius .ſ.pōtis:& ſuſtinuit pugna ifatigabili.i.idefeſſa:qa ipe erat ifatigabilis:totū agmē hoſtiū donec pons abrūperef poſt tergū ſuū:atq ut.i.poſtq uidit patriā liberatā piculo iminēti.ſ.ab hetruſcis armatus ut erat:miſit ſe in tyberi cuius fortitudinē dii imortales admirati pſtiterūt ei icolūitatē ſyncerā qa ſaluus ad ſuos enatauit:licet ſcdm quoſdā ſaucius cōtra quos hic autor ſentit dicēs. Nā neq diſiectus.i.in diuerſas ptes iactus & iactu diſtractus. — ASCēſius

OLI. ℂSic honore simul & cōmodo auctus i p̄sens & i posterū rei fama plures admiratores reptura q̄ credulos. Froti. li. ii. cap. ult. Hora. cocles urgēte Porsenæ exercitu iussit suos p pōtē redire i urbē. eūq; ne casu seqret hostis itercidere: qd̓ dū efficit̄ i caput eius ꝓpugnator ip̄e isequētes detinuit: audito deniq; fragore pōtis abrupti deiecit se i alueū: eūq; iermis: sed uulneribꝰ oneratus trāsnauit. Seneca ad Luciliū epistola. xx. cuius pricipiū ē. Epistola tua &c. Hora. iqt cocles solus ipleuit pōtis Angustias ademit sibi reditū: dū iter hosti auferret. iussit ēt diu p̄mētibus resisti: donec reuulsa igēti ruina tigna sonuerūt: postq̄ respexit utq; extra piculū eē p̄riā piculo suo sesit: ueniat siqs uult sic eūtē seq: deditq; se i p̄ceps & nō minus sollicitus i illo rapido alueo flumis ut armatus q̄ ut saluus exiret. retēto armorū decore tā tutus rediit: q̄ si spōte uenisse. Cic. li. paradoxo. prio. Quæ uis Horatiū coclitē cōtra hostium copias tenuit i pōte solū? Pli. de uiris illustribus. Porsena rex Aethruscorū inqt cū Targnios i urbē restituere tētaret & prio ipetu Ianiculum cœpisset: Hora. cocles illo cognomine: qd̓ i alio p̄lio oculū amiserat ꝓ pōte sublicio stetit & aciē hostiū sustinuit donec a tergo iterūperet: cū i tyberi decidit. & armatus ad suos transnatauit: ob hoc ei tm̄ agri publice datū: q̄tum uno die arare potuisset: statua quoq; in Vulcanali posita: Hæc igit̄ historia a multis auctoribus tradit̄. ℣Disiectus: in diuersas ptes distratus qppe q ex alto deciderit potuit dirrūpi. ℣Vorticis. aq̄ꝝ reuolutionis ꝓfundæ. Vortex teste Quint. li. viii. de istituti. orato. pprie est cōtorta in se aqua: uel qcqd aliud similiter uertit̄. ℣Actus agitatus. iter lætitiaꝫ mætūq;. Lætabat̄ ciuitatē cōseruatā eē. metuebat tātū uirū pire. ℣Cōsertos exercitus. Cōsertæ manus dicunt̄ cū inter se hostes dimicāt. ℣Alueo.

Alue9 flu. Alueus est medius annis q aq̄ fluminis continet. uidelicet fluminis meatus: locus p quē labit̄ aq̄. ℣Munimēti. p̄sidii. ℣Attulit. sustinēdo Horatiū.

Horatius Cocles extremā eius partē occupauit: totūq; hostiū agmē: donec post tergū suū pōs abrūperet̄: isatigabili pugna sustinuit: atq;: ut patriā periculo iminēti liberatā uidit: armatus se in Thybe rim misit: cuius fortitudinē dii imortales admirati: icolumitatē sincæram ei præstiterunt. Nā neq; altitudie deiectus: quassatus ue neq; pōdere armorū p̄ssus: nec ullo uorticis circuitu actus: nec telis quidē: quæ undiq; cōgerebant̄: læsus: tutū natandi euentū habuit. Vnus itaq; tot ciuiū: tot hostiū: in se oculos cōuertit: stupētes illos admiratiōe: hos inter lætitiā. metūq; hæsitantes: unusq;: duos acerrima pugna cōsertos exercitus: Alterū repellēdo: alterū propugnādo: distraxit. Deniq; unus urbi nostræ tātū scuto suo: quātum Tyberis alueo: munimēti attulit: q̄ ꝓpter discedentes Etrusci dicere potuerūt. Romāos uicimꝰ: ab Horatio uicti sumus.

ℂDe Chlœlia uirgine.

Mmemorē me ꝓpositi mei Chlœia pene facit eadem. n. tempestate: certe aduersus

Mmemorē. Aliud exēplū Clœliæ uirginis. imemorē iō dixit: qa se mō unū exēplū p̄positurū Romulo dixerat. ergo q̄si sui ꝓpositi uidet̄ imemor. cuiꝰ rei memoriā & tātæ uirtutis p̄miū statua illi eqstris i foro fm̄. T. Liuiū: fm̄ uero seruiū i uia sacra posita fuit Pli. ď uiris illustribus. Porsena Clœliā uirginē iter obsides accepit: q deceptis custodibus noctu castris eius egressa: equū quē sors dederat arripuit & Tyberi traiecit: a Porsena p legatos repetita reddita. cuius ille uirtutē admiratus cū qbus optasset i p̄riā redire pmisit. illa uirgies & pueros qdē elegit: quoꝝ ætatē iniuriæ obnoxiā sciebat huic statua eqstris in foro posita est: Clœlia p diphthōgū scribit̄: scilicet Clœlia. Vir. Ruptisq; inaret Clœlia uiculis.

ASCēsius ℂEst (nā solēt aq uiolēto ipetui resistēdo nōnūq̄ q se i ipas iaculant̄ findeř: nisi cōstrictis cruribꝰ se dimiserit stm̄ q legāt deiectus ut sit deorsū i ꝓfūdū usq; iactꝰ & stratus) ue ꝓ uel: q̄ssatus. i. cōcussus: ita ut luxa & dissoluta hūerit mēbra: altitudine. i. pp altitudinē ūn se demiserat nec actus. i. uectꝰ ullo circuitu. i. gyro uorticis. i. reuolutiōis aq̄ꝝ ꝓfūdaꝝ: nec qdē læsus telis q̄ cōgerebāt̄. i. i ip̄m unū sil igerebant̄: undiq;. i. ex oi pte: saltē a q̄ hostes stabāt: hūit euētū natādi tutū. s. deoꝝ mūere ab oi offēsiōe. Itaq;. i. & ita: ip̄e unus. i. solus cōuertit i se oculos tot ciuiū & tot hostiū illos. s. hostiū oculos stupētes admiratiōe: & hos. s. ciuiū oculos: hoc ē ciues ip̄os: nā ptē ꝓ toto accipit: hæsitātes. i. dubios iter lætitiā: qa uidebāt eū fortiter agere & posse euadere & metū: qa timebāt ne deficeret: aut mergeret̄ aut telis opprimeret̄: & ip̄e unus distraxit. i. i diuersa traxit & separauit duos exercitꝰ cōsertos. i. cōmixtos pugna acerria: repellēdo alterū. s. hostilē: & ꝓpugnādo. i. defēdēdo alterū. s. ro. exercitū. nā nisi se mediū iterposuisset: & hostē a pōte arcuisset: necesse fuisset: aut urbē capi: aut q iā fugerāt i pugnā redire. Deiq; ip̄e unus attulit urbi nr̄æ tm̄ mūimēti. i. ꝓtectiōis ab igressu hostiū: scuto suo: qd̓ telis hostiū obiecerat: q̄tū tyberis attulit alueo suo. i. aq̄ꝝ receptaculo. Quapp Hetrusci discedētes potuerūt dicere: nos uicimus Ro. s. cæteros i fugā uersos? & uicti sumꝰ ab Horatio coclite: q unus eos ab igressu arcuit. ℣Immemorē &c. Quia p̄catus romulū ut pateret̄ uno se p̄curri: & nūc a lteꝝ affert pp tpis cōfirmitatē exēplū dicit. Clœlia. s. uirgo romana facit me p̄n imemorē ꝓpositi: qa ꝓposuerat unū tm̄ āteq Rouli exēplū afferre. Clœlia dico ausa iclytū facinus eadē tēpestate: certe. i. aut saltē: qa paulo post cōtigit aduersus eūdē hostē. s. Porsenā regē hetruscoꝝ & i eodē tyberi i quo cocles memorabile facinus enatādo edidit. Enī ꝓ qa ip̄a Clœlia data Porsenæ regi hetruriæ hosti obses. i. ob fidem fœderis icti seruandā: inter cæteras uirgines egressa tēpore noctumo custodiā. i. locū quo asseruabat̄ cum cæteris: conscendit equum: & soluit patriam non solum obsidione: sed etiam metu.

THE. ℂIncolumitatē sincerā ei p̄stiterūt. Theotimus italicaꝝ rerū. ii. dū tranaret ad suos ictū telo alteꝝ amisisse scribit oculū. ℣Clœlia. Plut. hāc historiā refert i claris mulieribus & Macedo polyenus octauo strategematon: illud obseruandum: uel Clœliam citra aspirationem cum Plutarcho scribendum: uel Cocliam cum polyæno. quō uariante exemplarium fide non constet utrum sit melius.

¶ Inclytũ gloriosum. nam κλυτὸς clarus & gloriosus dr̃. i. ualde. unde iclytus ualde gloriosus. ☞ Porsenæ data; huius nois penultimã Martialis corripuit. cũ dixit: hãc spectare manũ Porsena nõ potuit. ☞ Obses. obsides dñr qsi obsides: q ergo ob fidẽ dati sũt seruãdã obsides dicuntur: uel ab obsidione ut quidam uolunt. OL.I. Inclytum

Edeo nũc ad Romulũ. Post raptas sine more Sabinas: aliarũq; finitimarũ fœminas: iter q̃s Ceninenses mota sunt bella. Ceninẽses ira magis q̃ cõsilio rẽ gerẽtes: prio ipetu fusi sunt atq; fugati. Rex eorũ Acrõ a rege Romulo iterfectus: q ad singulare certamẽ ut Vale. tradit fuerat ꝓuocatus: cuius occisi Romulꝰ opima spolia Ioui feretrio obtulit. Duo. deide secuti sunt Romulũ. q opima spolia retulerũt occisis iperatoribus. M. Marcellus & Corneli us Cossus. sunt ãt opima spolia q̃ dux duci detraxerit: dicta uel ab ope ut uult Var. uel ab ope ut sentit Plutar. cũ sit opus egregiũ: clarissimũ ducẽ belli parẽ sibi ductorẽ superare. Vñ Ver. in. x. Aut spoliis ego iã raptis laudabor opimis. ☞ Ad dimicandũ ꝓuocatus. in hoc Vale. dissentit a Liuio: non. n. ꝓuocatũ Liuius: sed in acie dimicãtẽ & imperatorio munere fungẽtẽ occidisse: qđ idẽ sentit Diony. sed intra urbẽ hoc factũ fuisse dicit cũ capta urbe illi cũ armata multitudine occurrisset. ☞ Omẽ. i. uictoriæ: qa postea uicti sunt hostes. ☞ Ioui feretrio. Iupiter feretrius dicebaẗ a feretro instrumento de quo suspendebanẗ spolia: erat feretrũ ligneũ instrumẽtũ ad id apte fabricatũ ut spolia ferret. i. sustineret. Liuius li. i. Romulus inqt duce hostium occiso orbem primo impetu capit: inde exercitu uictore ducto ipse cũ factis uir magnificus tũ factorũ ostentator haud minor: spolia ducis hostiũ cæsi suspẽsa fabricato ad id apte ferculo gerens in Capitoliũ ascendit. ibiq; cũ ea ad quercũ pastoribus sacrã deposuisset simul cum dono designauit tẽplo iouis: fines cognomenq; addidit deo: iupiter feretri igt. hic uictor Romulus rex regia arma fero: tẽpluq; his regionibus q̃s modo aio metatus sum dedico: sedem opimis spoliis: quo regibus ducibusq; hostiũ cæsis me auctorem sequentes posteri ferent. ☞ Opima. ditia. utpote regia. ☞ Publica religione. qa Romulus in deorũ numerũ translatus nulla indiget priuata laudatione. sed per seipsum laudationẽ amplam habet: utpote consecratus. Iupiter feretrius

eundem hostem: & in eodem Tiberi iclytum ausa facinus. (Inter cæteras enim uirgines obses Porsenæ data hosti) nocturno tempore custodiam egressa: equum conscẽdit celeriq; traiectu fluminis: nõ solum obsidione: sed etiam metu: patriam soluit. Viris puella lumine Virtutis præferenda.

. ¶ De Romulo.

Edeo nũc ad Romulũ: q ab Acrõe Ceninẽsiũ rege ad dimicãdũ prouocatus: q̃q̃ & nũero: & fortitudie militũ: supiorẽ se crederet tutiusq; erat toto cũ exercitu: quã solum faciẽ descẽdere: sua potissimũ dextera: omen uictoriæ rapuit: nec icœpto eius Fortũa defuit. Occiso. n. Acrõe: fusisq; hostibus: Opima de eo spolia: Ioui Feretrio retulit: hactenus istud: qa publica religiõe consecrata Virtus: nulla priuata laudatione indiget.

¶ De Cornelio Cosso

A Romulo ꝓximus Corneliꝰ Cossus eidẽ deo spolia cõsecrauit: cũ Magister Eqtũ ducẽ Fideãtiũ i aciẽ cõgressus iteremisset magnꝰ initio huiusce gñis icoatæ gloriæ Romulꝰ. C. quoq; m̃ltũ ãcqsitũ ẽ: q imitari romulũ ualuit

Omulo ꝓximus. secũdus post Romulũ Corne. Cõss. opima spolia rettulisse ferẗ cæso Larte Tolũnio fidenatũ duce: i q̃ re dicit Li. se a cæteris dissentire scriptoribus: q eidẽ rẽ tradũt: ꝙ illũ tribunũ militũ fuisse dicãt: qdo rẽ tãtã gessit. se uero duabus rationibus cõmoueri ut credat illũ fuisse cõsulẽ. altera ꝙ ea tñ spolia opima dicunẗ: q̃ dux duci detraheret. neminẽ ãt ducẽ eẽ nisi cuius auspicio res geraẗ. altera ꝙ titulis spoliorũ ostẽdit illũ cõsulẽ fuisse & ea spolia cœpisse. ☞ Proximus: secũdus. ☞ Eidẽ deo. ioui feretrio. ☞ Magistrũ eqtũ. cõsulari ptãte. ☞ Ducẽ fidenatũ. Lartẽ Tolũniũ. magnꝰ initio huius gloriæ: Nã prius fuit Romulus. qui opima spolia dicauit. secũdus Cor. Cossus. tertius uero Marcellus. ideo uno ordine ponit. neq;. n. plures unq̃ inuenti sunt: q huius generis gloriam uirtute sua consequi ualuerint. Opima spolia

¶ Celeri tractu fluminis. i. qa cæleriter in equo traiecit flumẽ & Romã aufugit: unde eius uirtutẽ admiratus. Porsena: repetiit qdem tã p legatos: sed receptã cũ qbus uellet comitibus abire pmisit: q̃ cũ iniuriæ obnoxios delegisset: miratus rursus puellæ prudẽtiã & cæteras uirtutes urbẽ obsidiõe soluit æstimãs ex eius & scæuole uirtute: q̃lis sit cætera romana pubes. p occasionẽ ergo priã obsidiõe liberauit: Puella p̃ferẽda uiris lumine uirtutis nã sexu p̃ire nõ poterat. ☞ Redeo nũc ad Romulũ: q ꝓuocatus ab Acrone rege Ceninẽsiũ. q uicini erãt urbi populi: ad dimicãdũ. i. cõcertãdũ: q̃q̃ ipse Romulus crederet se superiorẽ & numero & fortitudine militum: & tutius erat sup. cum descendere in aciem: idest discrimẽ pugnæ: cum toto exercitu q̃ solũ: corripuit potissimũ. ac multis aliis: omẽ uictoriæ. i. aio p̃ceptæ: dextra. s. sua. i. uirtute dextræ suæ. neq; fortũa defuit icepto eius. Occiso. n. Acrone & hostibus fusis: retulit. i. reportauit ioui feretrio. i. a feretro istrumẽto ad qđ spolia suspẽdebanẗ sic dicto: spolia opima de eo. i. rege occiso. ea. n. dicebanẗ opima spolia q̃ pricipi exercitus occiso detracta erãt. Hactenus istud. sup. a me dictũ ẽ sine alia laude aut cõmẽdatiõe facti: nã uirtus. s. Romuli: cõsecrata publica religiõe: qa Romulus i deorũ Nũerũ erat relatus: nulla laudatiõe priuata. A Romulo &. Celebrat eũq sc̃da intulit opima spolia dicẽs. Cornelius cossus cõsecrauit eidẽ deo. s. ioui feretrio: spolia. s. opima: ꝓxius a romulo lõgo tamẽ iteruallo: cũ ip̃e magister eqtũ cõgressus in aciẽ iteremisset ducẽ fidenatiũ. i. Lartẽ Tolũniũ: & declinatur Lar lartis &c. romulus sup. est magnus. s. sine cõparatiõe: initio gl̃iæ huiusce gñis. s. ferẽdi opia spolia: ichoatæ. s. a se qa primus ea itulit. Multũ quoq; sup. gloriæ huiusce generis acq̃sitũ ẽ Cosso: q ualuit imitari Rõulũ. ASCẽsius

OLI. Ec Marci q̄dē Marcelli. Cū aduersus boios & isubres: q nūc mediolanēses dicunt: qbus cū erat Viridomarius: uel ut alii dicūt Britomatus gallorū gesatarū dux: cū īgēti exercitu ferme decē miliū militū. M. Marcellus missus eēt cū qngētis: aut paulo amplius militibus: & paucis equitibus: apud padū uniuersum exercitū fudit atq; fugauit: regē ipsum tāto exercitu stipatū obtrūcauit. Erat āt hic

Viri/domarius. Viridomarius iter Gallos eximia corporis magnitudine. armatura auro. & argēto: ac uariis distincta coloribus fulgoris istar plucida. q ubi Marcellus pulcherrima ex toto conspicat̄ agmine: ea futura meditatus q̄ concepta deo uota psoluere: nā in ea pugna Marcellus opima spolia Ioui feretrio uouerat. uirū igit̄ adhortus hasta pfodit: & moribūdū ex equo pstrauit & ita opima spolia cū īgēti gloria in patriā reportauit. Liuius li. xx. M. Claudius Marcel. cōsul occiso isubriū gallorū duce Viridomario opima spolia retulit. Florus Galli insubres Britomaro duce nō prius soluturos se baltea q̄ capitoliū ascēdissent iurarūt: factū ē: uictos. n. Aemilius i capitolio discinxit mox Aristōico duce uouere de nostrorū militū pdā: Marti suo torquē: itercepit iupiter uotū nā de torqbus eorū aurū tropheū ioui flaminius coepit. Viridomario rege Romana arma uulcāo pmiserāt: alioqn uota ceciderūt. occiso. n. rege Marcellus tertia post Romulū patrē feretrio Ioui arma suspendit. ℣ Gallorū regē. Viridomariū: ut alii referūt Britomarū. ℣ Stipatū circūdatū. ℣ Cū paucis equitibus. s. quingentis.

¶ De. M. Marcello.

NEc Marci q dē Marcelli mēoriā ab his exēplis separar̄ debem⁹: i quo tāt⁹ ai uigor fuit: ut apd Padū Gallorū regē īgēti exercitu stipatū: cū paucis eqtib⁹ suaderet: quē ptin⁹ obtruncatū: armis exuit eaq; Ioui Feretrio dicauit.

¶ De. T. Manlio Torquato.

EOdē & uirtutis: & pugnæ gn̄e usi sūt. T. Mālius Torquatus: & Valerius Coruin⁹ & Aemylianus Scipio. Hi etiam ultro puocatos hostiū duces iteremerūt: sed qa sub alienis auspiciis rem gesserant: spolia Ioui Feretrio nō posuerunt consecranda.

ITē Scipio Aemyliā⁹: cū i Hispāia sub Lucullo duce militaret: atq; Intercacia prævalidū oppidum circūsederetur primus

Odē &. u. &. p. g. Cū Titus Mālius torqtus Gallū qndā isultātē & ro. fortissimū quēq; ad pugnā puocātē audisset: & ad dictatorē accessisset ait: iniussu tuo dictator nūq̄ extra ordinē pugnaueri: nō si certam uictoriam uideam: sed si permiseris ostendam profecto illi beluæ: me ex illa familia ortum: qui gallorum agmen ex rupe tarpeia deiecit. itaq; permissu dictatoris in certamen pgressus cum utrinq; dimotæ acies ad pugnæ spectaculum constitissent: gallum primo & lingua ab irrisu exerētem: & magnitudine: proceritateq; eximium interfecit: & de collo sibi torquem aureum detraxit cum cæteris spoliis: a quo etiam torquatus appel

Torq̄/tus unde latus est. Est autem ornamentum colli ex auro contorto confectum. ℣ Valerius coruinus: Consule Camillo Furii Camilli filio contra gallos bellum gerebatur: ubi cum utrinq; stationibus quietis tempus tereretur: gallus magnitudine atq; armis insignis in medium processit: & per iterpretem silentio facto: hasta scuto concusso: unū ab exercitu ro. qui secum ferro decernat ad pugnā prouocat. M. Valerius tribunus militum adolescens pmissu consulis in medium armatus processit: & inito prælio coruus in galea Valerii contra hostem consedit: qui cum lętus omen accipiens deos uel deas quicūq; misissent ppetem illam pcatus: ut sibi adessent. auis in non solum sedem semel captam tenuit. sed quotienscūq; prælium iniretur leuās sese oculosq; hostis rostro & unguibus petiuit. Vale. hostem tali prodigio perterritum obtruncauit. deinde Coruino cognomen additum.

Tē Scipio Aemilianus. Hic est qui deleta carthagine sublata Numantia dictus est Africanus inferior igitur quō Lucullo imperatore militiam gereret. prouocatus ad pugnam hostē interemit. oppidi q expugnabatur primus ipse mœnia conscendit: aliaq; egregia belli facinora edidit. quibus futuræ magnitudinis suæ omnibus certissima daret indicia: Plini. de uiris illust. P. Scipio æmilianus Pauli Macedonici filius a Scipione Aphricano adoptatus in Macedonia cum patre agens uictum Persem tam pertinaciter prosecutus est. ut media nocte redierit ī castra: Lucullo i Hispāia legatus apud itercaciā oppidū puocatorē singulari certamie uicit muros hostiles ciuitatis prius ascēdit. tribun⁹ i aphrica sub Tito. M. ipator̄ octo cohortes obsidiōe uallatas cōsilio & uirtute seruauit. a qbus corōa obsidiōali aurea donatus. ℣ Sub Lu. duce q aduersus celtiberos bellū gerebat: cui successit. M. Marcel. q Vaceos: cātabros: aliosq; ignotos. Po. R. subegit imperio.

ASCē/sius ¶ Nec Marci &c. Celebrat quoq; eū qui tertia intulit dicēs. Nec qdē. i. nō etiā debemus separare memoriā Marci Marcelli ab his exēplis: in quo. s. Marcello tātus uigor ai fuit ut suaderet cū paucis eqtibus utpote quingentis apud Padū fluuiū italiæ: regē gallorū. s. gessetarū Viridomarū āt Britonarū noie: stipatum. ingēti exercitu: quē. s. regē gallorū obtrūcatū protinus: ipse Marcellus exuit armis & dicauit ea ut opima spolia: ioui feretrio. ℣ Eodem &: Affert complura fortitudinis exempla: ex singulari certamine per puocationem orto dicens. Marcus Manlius Torquatus. s. primus eo cognomine dictus & Valerius Coruinus etiam primus eius agnominis: usi sunt eodem genere & uirtutis & pugnæ: quia hi etiā sicut supiores iteremerūt duces hostiū: nō omnes tamē duces exercitus saltē primarii fuerūt: prouocātes ultro. s. priusq̄ essent lacessiti. sunt qui legant prouocatos: sed contra historiam & mentem authoris est. Quidam etiam textus habent. Et Aemylianus Scipio: sed perperam quia non est simile eius facinus: & postea seorsum narratur. unde aut prouocati legentur: autem prouocantes: Sed quia gesserant rem sub alterius auspiciis: uidelicet consulum suorum: ideo sup. non posuerunt spolia: scilicet opima: consecranda ioui feretrio. ℣ Item Scipio Aemylianus quum militaret in hispania sub Lucullo duce atq; intercatia prævalidum oppidum: scilicet hispaniæ circūsederetur: ipse primus conscendit mœnia eius.

¶Neq; erat i eo exercitu. Si quẽ p̃stãtẽ.uiꝝ exercitus ad reip.cõmoda seruare uoluisset.nemo erat Scipiõi p̃ferẽdus.& tñ ipe piculũ mortis ꝑ amplificãda p̃ria subire nõ dubitauit.¶ Aut fu.act.erat.n.carthaginẽ euersurus.q̃ sp ipio Ro.ifestissima fuit.¶ Hãc militiã.s.occidendi hostes:ascẽdẽdi muros & mœnia. OLD

Agnũ iter hæc.Hoc exẽplũ satis abũde Vale.qđ tñ multo diffusius Liui.ostẽdit.¶ Pulsi ro.apđ aliã Fluuiũ unde Aliẽsis dies appellatus ab hac clade iter religiosos hitus est.nihil.n.cũ populo eo die agere licebat.¶ His.c.nã capitoliũ i collibus positũ erat:collibus ergo capitolii.¶ Morari nõ.p.pp angustias.¶ Tãq; lu.ut pote capta urbe.¶ In cu.i.sellæ curules dicebanť (ut qdã uolũt) a curro.eo q̃ subiectas rotas i modũ currus haberẽt.nã cũ magna ciuitas eẽt & ius i multis urbis ptibus reddẽdũ foret:quo facilius id fieri posset:sellæ subiectas rotas hẽbãt:ut i quãcũq; ptẽ ipelli possent. Alii dñt a curibus sabynorũ urbe a qbus & alia magistratus isignia acceperãt ro.& sic primã corripit. Ver.Curibusue sabinis.His ãt sellis tãtum mõ pricii magistratus utebanť. A.Ge.tñ.li.iii.ca.xviii.Vocabuli istius inqt rõ dr:q̃.C.Bassus i cõmẽtariis suis scripta reliqt.Senatores.n.dicit i ueterũ ætate.q curulẽ magistratũ gessissent curru solitos honoris gr̃ia i curiã uehi.i quo curru sella eẽt supra q̃ cõsiderẽt.q ob eã cã curulis appellať:ergo Gelli9 a curru uult eẽ dictã.Liui.haud pœnitet iqt eorũ sniæ eẽ:qbus & apparitores & hoc gẽus ab æthruscis finitimis. uñ sella curulis:uñ toga p̃texta sumpta ẽ magistratuũ ro.ornamẽta ab æthruscis.sumpta fuisse. cũ alii plures auctores tũ Stra.li.iiii.plane testať.dicit.n.nã memoriæ ꝑditũ ẽ:ut triũphalia ornamẽta isigniaq; cõsularia & simpliciter ıngr̃atuũ decora i Rom.urbẽ a Tarqnis trãslata sũt.¶ Cũ isignibus.s.p̃texta & sceptro. ¶ In occasu suo: in ruina urbis uel morte eorũ.¶ Et ple.ad for.nã cũ uiderẽt principes suos aduersam fortiter ferre fortunã:ac malle honeste mori q̃ turpiter uiuere:nec ipsi malis uicerenť.¶ Venerabilis.Dicit qđ prio fecerit galli.¶ Nouitate.qa nunq̃ antea tale qcq̃ uiderant. ¶ Cultus.q regia ueste iduti erant. ¶ Audaciæ. q̃ inermes dum hostes urbem suam diriperent in sellis cum sceptris eburneis consederant.

mœnia eius cõscẽdit:neq; erat i eo exercitu q̃sq̃ aut nobilitate aut ai idole:aut futuris actis:cui9 magis saluti cõsuli & parci dẽret: sed tũc clarissim9 q̃sq; iuuenũ: ꝑ ãplificãda:& tuẽda p̃ria:plurimũ laboris: ac piculi sustiebat: deforme sibi existimãs:quos dignitate p̃staret: ab iis uirtute supari. Ideoq; Aemylianus hanc militiã aliis propter difficultatẽ uitantibus:sibi depoposcit.

¶De Marco Attilio.

Agnũ iter hæc fortitudis exẽplũ ãtiqtas offert. Ro. Gallorũ exercitu pulsi: cũ se i Capitoliũ & i arcẽ cõferrẽt: inq; his collibus morari oẽs nõ possẽt: necessariũ cõsiliũ i plana parte urbis relinquendorũ seniorũ ceperant: quo facilius iuuẽtus reliquias iperii tueretur. Cæterum ne illo qdem tam misero: tamq; luctuoso tempe: ciuitas nostra Virtutis suæ oblita ẽ: defũcti.n.honoribus. apertis ianuis: i curulib9 sellis: cũ isignibus magistratuũ: quos gesserãt sacerdotiorumq;: quæ erant adepti cõsederunt: ut & ipsi i occasu suo: splẽdorem: & ornamenta uitæ præteritæ retinerent: & plebem ad fortius sustinendos casus suos prouocarent. Venerabilis eorum aspectus primo hostibus fuit: & nouitate rei: & magnificentia cultus: & ipso audaciæ genere cõmotis. Sed quis dubitaret.

¶Neq; q̃sq̃ erat in eo exercitu cuius saluti deberet magis cõsuli & parci:aut nobilitate.i.pp nobilitatẽ:aut indole ai aut futuris actis quæ ex indole sperari poterãt.Sed tũc.i.ea tẽpestate:clarissimus q̃sq; iuuenũ.i.ois q inter iuuenes Romanos clarus erat sustinebat plurimũ laboris ac piculi ꝑ patria amplificãda.s.hoibus & ipio:& tuenda.s.ab hostibus:existimãs deforme.i.turpe sibi supari ab his uirtute:quos p̃staret.i.excelleret dignitate.s.generis & maioꝝ honoribus. Ideoq; Aemylianus depoposcit.i.exegit sibi hanc militiã.i.hoc militare opus:aliis uitantibus sup.eã:propter difficultatẽ. ¶ Magnũ inter hæc fortitudinis &c.Recitat exẽplũ fortitudinis in Caio Attilio tpe quo urbs a gallis capta erat dicens.Antiquitas offert magnum exemplum fortitudinis:inter hæc sup.exempla romana: Romani pulsi: scilicet apud alliam fluuium exercitu:idest ab exercitu gallorum:cũ cõferrent.i.reciperent se in capitoliũ & in arcem.i.quicquid capitolio in arce tarpeia erat annexũ:& non omnes possunt morari in his collibus.s.capitolinis aut tarpeiis:ceperũt consilium seniorum relinquẽdorum in parte plana urbis.i.in pede collium:quo.i.ideo ut iuuentus idest multitudo iuuenum:tueretur facilius reliquias imperii:quia nec seniores defendere potuerũt nec locus utrosq; capere. Cæterum:idest sed ciuitas nostra:idest romana ne quidem: idest non saltem illo misero & luctuoso tpe oblita est suæ uirtutis.Enim pro qa:defuncti honoribus.i.q sũmos magistratus gesserãt & tũc nõ gerebãt cõsederũt.s.in domibus suis aptis ianuis:in sellis.i.sedilib9: curulibus.i.a curibus acceptis aut qbus ꝑ curribus primi magistratus utebanť dũ in eis ꝑ urbẽ portabanť:cũ isignibus magistratuũ quos gesserãt: & sacerdotioꝝ q adepti erãt:ut &.i.etiã ipsi retinerẽt in occasu.i.interitu suo splẽdorẽ & ornamẽta uitæ præteritæ:& prouocarẽt.i.excitarẽt plæbẽ ad sustinẽdos casus suos fortius:cũ etiã sũmis honoribus functi iisdem cladibus afficerenť.Sic author interp̃tať ꝑ maiorũ suorũ factio comprobando.Cæterũ uero similius eos id eo cõsilio fecisse:ut maiestati religionis cuius galli semp fuerunt obseruantissimi ab iniuria tuti eẽt.Manifestũ est enim ois mortales religione semp fuisse coercitos unde a religando dictam uolunt. Quod nõ ignorãs sũmus iudeorũ põtifex i põtificali hitu Alexãdro ma.occurrit & ueniã obtinuit:sed hæc aliis quoq; existimãda i medio relinquo aspectus eorũ.i.seniorũ i hitibus illis sedẽtiũ:fuit prio uenerabilis hostibus cõmotis:& i.simul nouitate.i.pp nouitatẽ rei:& magnificẽtia cultus. Sz qs dubitaret (hoc ad purgãdã temeritatẽ ei9 quẽ laudatũ uult affert)

Occasus hominũ

AScẽtius

OLI. ℭQuin & galli uictores: Auget rem ipsam cum dicit uictores. nam cum ab ipsa nam sit gallis isita atq; ingenita supbia: quãto insolentiores esse debent post uictoriã. ℣ C. Attilius: Liuius dicit fuisse. M. Papiriũ cursorẽ. ℣ Barbam suã usq; in pectus demissam sicut mos erat. ℣ Scipionẽ: q̃ reges & duces bellorũ utunť. uenit ãt a græco. unde & Scipio ille primus appellatus est: qui patrẽ cæcũ per urbem ducere solebat: quasi patris Baculus quo sustentaretur ac tegeretur. ℣ Infixit. impegit. ℣ Virtus. hoc est homo uirtute pditus. etiam si capiatur corpus. ℣ Patientiæ de. hoc loco nõ uirtutẽ patiẽtiã accipimus. ẽ n. patiẽtia cũ uirtutẽ determinat laboriosaꝝ reꝝ cũ pseuerãtia ppessio. ℣ Ducit. existimat. ℣ Si qsq̃: correctio. ℣ Qui sic extiguitur. quia nõ moritur. sed gloriã sibi sempiternam cõsequitur. nam ut ait Cicero qui per uirtutem perit. non omnino interit.

Reddẽdus est nũc. Liuius dissentit ab hoc. scribit enim cum Semprõio atratino. Quin. Fabium Iubilianum consulem tunc fuisse creatum. Semprõio Volscorum prouinciam forte euenisse. Cum igitur cõtra hostem: qui sæpe uicti fuerant a romanis exercitum duxisset: fortuna cõstantissima popu. Roma. frætus: oĩa temere ac negligenter agere cæpit. Itaq; cum primo concursu nõ subsidiis firmata acie: non equite apte locato: romani impetum fere non possent: deinde pedem referentes: cum se ferocius hostes inferrent undiq; cederentur: ne quicquã Sempronio consule obiurgãte adhortanteq;: Sextus Tempanius decurio equitum exclamat: ut equites qui rẽpubli. saluã esse uellent ex equis desiliant: quo facto continuo pugna omnibus locis restituta est. & in aciem recursum. Tempanius cum equitibus: qui se in pedes exceperant in confertissimos hostes incurrit quacũq; incedunt ferro uiam faciunt. Tunc Volscus impator signum dat ut armatis militibus locus detur. qui scutis obiectis Romanos a suis excludant. quod ubi factum est: interclusi equites ad suos prorumpere non poterãt. igitur cum his uehementius hostes istarent: cumulum proximũ occupant: ubi se in orbem tutabãtur: nec ante noctem pugnandi finis fuit: ibi Tempanius usq; ad lucem suos metu isidiarum tenet. deide cum speculatores nũciasset a Volscis castra esse deserta: lætus ab tumulo suos in castra Roma. deduxit. ℣ Apud feruginem. nomen oppidi cuius nedum uestigia extant. ℣ Centuriauit. in centurias peditum se coniecit. ℣ Omnis Volscorum impetus. nam uolsci uersi sunt ad tumulum oppugnandum.

Eqtes equo desiliunt

quin & Galli: & uictores; illã admirationẽ mox in risum: & in oẽ contumeliæ genus cõuersuri essent? Nõ expectauit igiť hãc iniuriæ maturitatẽ. C. Attilius: ueꝝ barbã suã pmulcẽti Gallo Scipionẽ uehementi ictu: capiti inflixit. eiq; ppter dolorẽ ad se occidẽdũ ruẽti: corpus cupidius obtulit. Capi ergo Virtus nescit: patiẽtia dedecus ignorat. Fortũæ succũbere: tristius oi fato ducit. noua & speciosa gñra iteritus excogitat: si qsq̃ iterit: q sic extinguitur.

ℭDe. C. Sempronio.

Reddẽdus ẽ nũc Romãæ iuuẽtuti debitus gloriæ titulus. Q. Catulo: Sẽprõio Atracino cõs. cũ Volscis apd Veruginẽ parũ pspere dimicãte ne acies nr̃a iã iclinata ppelleretť: eqs delapsa: seipsã cẽturiauit: atq; hostiũ exercitũ: irrupit: quo dimoto pximũ tumulũ occupauit: effecitq;: ut oĩs Volscorũ in se cõuersus impetus: legiõibus nostris ad cõfirmandos animos salutare laxamentum daret. Itaq; cũ iam de trophæis statuendis cogitarẽt: prælium nocte dirimẽte: uictores ne an uicti discederent: incerti abierunt

ASCẽsius ℭQuin & galli qui natura feroces sunt: & uictores: qui in uictoria multo uiolentiores & insolentiores sunt: essent conuersuri mox illã admirationẽ: in risum. i. derisum & in omne genus contumeliæ: quasi dicat nullus: cũ tamen multis liceat hodie quoq; dubitare. Igitur quia non erat spes eo pacto euadendi: Caius Attilius non expectauit maturitatem: idest consummationem hanc iniuriæ: scilicet paulo post inferendæ: uerum: idest sed: infixit uehementi ictu scipionem. i. baculum: gallo permulcenti. i. leniter quasi ad derisum tractãti: barbam suã: capiti. i. in caput. Et est honesta locutio: infixit gallo. i. ad perniciẽ galli: capiti. i. in caput: pro eo quod est inflexit capiti galli &c. & ipse cupidus. s. honesti exitus: obtulit corpus sup. suũ ei. s. gallo percusso: ruenti. i. celeriter accurrẽti: ad occidendum sup. eũ propter dolorem quem accepit q scipione ictus esset. Ergo quia attilio capto animus eius captus non erat: uirtus nescit capi: patientia. s. uiri fortis: nescit. i. nõ admittit dedecus. i. probrum: & ducit. i. æstimat: tristius omni fato. i. morte: succumbere fortunæ. i. fateri se uictam a fortuna aduersa: & ita uirtus excogitat noua: idest insolita: & speciosa genera interitus: si: idest si modo cõcedamus q quisq̃ interit qui extinguitur sic: quasi dicat non interire aut obire sed abire aut transire ad meliora loca tales dicendi sunt. ℣ Reddendus est &c. Ordo est. Debitus titulus gloriæ est nunc reddendus iuuentuti Romanæ. Quinto Catulo Sempronio Atracino Consule dimicante parum prospere cum uolscis apud Veruginem: oppidum uolscorum: id ẽ cum consul illic parum prospere dimicaret: ipsa iuuentus delapsa equis: idest ubi celeriter descenderat equis ne acies nostra. i. Romana iam inclinata. s. ad fugam: propelleretur. i. pcul pelleretur & in fugam uerteretur: centuriauit: idest in centurias more peditum coniecit seipsam: atq; irrupit: idest ui inuasit exercitum hostium & excepit impetum. s. eorum qui iam pedites pellere cœperunt: quo. s. impetu hostili dimototo occupauit tumulum. i. collem proximum: effecitq; ut omnis impetus uolscorum conuersus in se. s. iuuentutem Romanam: daret legionibus nostris idem cæteris peditibus romanis ad fugã spectantibus: laxamẽtũ salutare. i. remissionẽ pugnæ: unde salutẽ cõsecuti sunt: ad aĩos sup. eorũ cõfirmãdos. Itaq;. i. & ita: cũ. s. Volsci cogitarent iã. s. priusq̃ eqs desiluisset iuuentus Romana: de tropheis statuendis. s. de spoliis Romanoꝝ: ipsi dirimentes: idest interfecantes nocte prælium: quia ad noctem usq; protractum est: abierunt incerti ne pro an discederent uictores an uicti.

Trenuus.q.i.fl.Liui.li.viii.decados ab urbe cōdita:a Valerio ut multis in locis:sic in hac quoq; dissentit historia.non enim male commissum prælium:sed oblata occasione rei bene gerendæ ita suscepisse pugnam cum hoste: ita rē gessisse:ut nihil in ea pugna defuerit:quo si abfuisset dictator. Strēnuus.fortis & acer. Magister equitum.Dictator sibi magister equitum semp dicebat. unde etiam dictator appellatus est:uel ꝙ diceretur a populo:hoc est crearetur:uel ꝙ sibi magistrum equitum diceret. p̄erat autem equitibus magister eqtū:dictator uero legiōibus & uniuerso exercitui.& erat sūmus magistratus in urbe Romana sine ꝓuocatiōe & semestris tantū. Propter au.re.qa male capta fuerant. nam erat tabernaculū uitio captū. Egit:cōcitauit. Obstinataq; ai.hoc loco in bonam partem accipitur: idest perseuerantis animi præsentia.hoc est fortitudine. Exortam.per uim ablatam. OLI. Magr̄ eqtū

Valis de in.Hoc fuit prio punico bello cuius auctor non extat qsq̄ ex antiquis scriptoribus.quia in negligentiā in dies magis cadentibus litteris pierint.T.Liuii decades.At Leonardus Aretinus uir græce & latine litteraturæ peritissimus ac sollertissimus homo ex cōmentariis græcis:quæ ponit in latinū traduxit. Cū igit̄ romani duce.G.Duellio punicam classem in fugam cōuertissent circa Siciliam:ne illam fugientem aliter se adipisci posse uiderent:nonnulli ex Romanis se in undas immiserunt: & eam consecuti in littus retraxerunt.hoc tangit Cice.lib.de senectute. Vehemēti ictu.s.impulsi. Fugæ.ad fugā. Lubricis pelagi.Lubricum dicitur quod labitur dum tenet̄ ut anguis & piscis:ergo lubricum per quod labitur sicut aqua:& est substantiue positum. Campoꝝ firmitate. tanquā essent incontinenti terra. Lubrica

Iusdem generis & notæ mili. Notissima hæc est historia & a nobis diligenter satis notata. Notæ: idest laudis non infamiæ: licet quidam notæ: idest infamiæ & ignominiæ: dicant: eo ꝙ ignominiosa Romanis fuerit cannensis clades: sed non de bello hic: sed de militis fortitudine & uirtute agitur. Inutiles.ꝙ essent obtruncatæ.

¶De Fabio Maximo.

Trenuus ille quoq; flos ordīs eq̄stris: cuius mira uirtute Fabius Max. Rutilianus magister eqtū bello qđ aduersus Sānites gerebat̄:male cōmissi ꝑlii crimie leuat⁹ ē. Nāq; Papyrio Cursore pp auspicia repetēda i urbē ꝓficiscēte castris ꝑposit⁹: ac uetitus i aciē exercitū ducere: nihilominus māus cū hoste:sed nō tā feliciter:q̄ temer̄ coseruit: ꝓcul.n. dubio supabat̄. Cæterū optimæ idolis iuuentus: detractis equoꝝ frenis: uehemēter eos calcarib⁹ stimulatos i aduersos Sānites egit: obstinataq; ai ꝑstātia extortā manibus hostiū uictoriam: & cum ea spem maximi ciuis rutiliani: patriæ restituit.

Valis deīde roboris illi milites.q̄ uehemēti ictu remorū cōcitatā fugæ pūicā classē: nantes lubrici pelagi q̄si camporum firmitate pedites: in litus retraxerunt?

Iusdē tēpis: & notæ miles: q cānnēsi ꝑlio: quo Annibal magis uires Ro. contudit: q̄ aios fregit: cū ad retinēda arma iutiles uulnerib⁹ māus hēret. spoliare se conātis Numidæ

¶Strennuus & cætera. Affert aliud eiusdem iuuentutis exemplum dicens. Ille quoq; flos ordinis equestris cuius mira uirtute Fabius Maximus Rutilianus magister equitum sup.in bello.quod gerebatur aduersus Sannites leuatus est:idest liberatus crimine prælii male commissi: strenuus sup.est.Nam papyro cursore qui tunc cōsul ac imperator erat:proficiscente in urbem: scilicet Romam:propter auspicia repetēda: quia tabernaculum uitio erat: ipse Fabius præpositus castris sup.tuendis:ac uetitus: scilicet a consule ducere exercitum in aciem: conseruit nihilominus: idest quamquam esset ei uetitum: manus cum hoste sed non tam feliciter quam temere:enim pro quia:ipse superabatur: scilicet ab hoste procul dubio. Cæterum: idest sed: iuuentus optimæ indolis: idest ingenitæ uirtutis: detractis frenis equorum: idest postquam detraxerat equis frena: egit: idest impulit: eos: scilicet equos: stimulatos: idest punctos: uehementer calcaribus: in samnites aduersos: idest contrapositos: & restituit præstantia animi obstinata:idest per fortitudinem suam inuincibilem. patriæ: scilicet Romæ uictoriam extortam: idest ui extractam manibus hostium: & restituit cum ea: scilicet uictoria: spem maximi ciuis: scilicet rutiliani: quæ periisset. Qualis deinde Roboris & cætera. Affert aliud iuuentutis Romanæ miræ strennuitatis exemplum dicens. Deinde qualis roboris sup.fuerūt milites illi qui nantes lubricis:idest per lubrica pelagi retraxerunt in littus quasi pedites infirmitate camporum; hoc est perinde ac si pedites in campo firmo stetissent:classem punicam:idest Carthaginen.concitatam fugæ:idest ad fugam uehementi ictu:idest impulsu remorum? quasi dicat admirandi roboris fuit.Nam cum Carthaginen.classem fugientem uiderent & eam manibus suis assequi non possent:eo ꝙ tardiores essent:sese in mare demiserunt & nando eam essecuti sunt & in littus retraxerunt. Quod certe uix credibile est. Nam ut demus assecutos classem: decem in naui possunt centum in aquis aut arcere a classe aut occidere modo fugientibus aliquid reliquum esset animi. Eiusdem & cætera. Ordo est. Miles eiusdem temporis & notæ: idest æstimationis & ualoris; tracta metamophora a nota æris: idest moneta: nam eiusdem notæ & ponderis numini: eiusdem æstimantur ualoris: qui cum haberet sup. in prælio cannensi: idest apud Cannas uicum apuliæ a Romanis feliciter commisso (quo: scilicet prælio: Hannibal dux Carthaginen. magis contudit: idest concussit quā fregit animos Romanorum manus inutiles:idest inidoneas:ad retinenda arma sup.sua:uulneribus: idest propter uulnera accepta complexus: scilicet lacertis: ASCēsius

OLI. ℭCeruicē.c.s.ulnis tā & si uulneribus cōfectas & ,ppe abscissas māus hēret.ℱOs.faciē.ℱSepone.seiūge.separa. ℱObnoxius.obstrictus.ℱP.n.Crassus.Cā huius belli hæc fuit. Attalus q philomator cognominatus ē teste Str. li.xiii.ubi de rebus attali loqt:rex asiæ regni sui Po.Ro.heredē reliqrat. Aristonicus Eumeni filius post mortē: Attali hoc regnū inuasit.missus est ergo cōtra illū.P.Crassus cū exercitu & imperator & pōtifex qđ nūq̄ antea factum erat:ut dux simul exercitus & pōtifex mitteret:ex quo ēt creditū ē rē male ,pcessisse.Captus itaq; Crassus a thracibus qui uenerant in auxilium Aristonici:cū duceret ab his qui eū itercepertāt:uirgā qua equū ducere solitus erat in oculū unius eorū a qbus ducebat direxit:adeo ut illi oculū excuteret: quo facto ira incensus ille hunc gladio trāsfixit:& ita fortiter potius mori uoluit q̄ in captiuitatē uenire & in serui ute turpiter uiuere. Sed postea contra aristōicū missus.C.Perpēna illū uicit: cœpit & uinculis habuit:īperiūq; Asiæ recuperauit. Aqlius asiatici belli reliqas cōfecit mixtis(nefas)ueneno fontibus ad deditionē q̄rūdā urbiū. Quæ res ut maturā ita infamē reddidit uictoriā:quippe cū cōtra fas deū moresq; maiorū medicaminibus impuris ī id tēpus sacrosancta romana arma uiolasset.ℱInter.E.&.S.oppida sunt maioris Asiæ.Smyrnam teste Hero.in uita Home.cōstruxit Theseus Thessalus & eā ab uxoris suæ quæ Smyrna dicebať monumento denominauit:quā a lydis euersam ab Antigono suscitatā fuisse dicit Str.li.xiiii.q & a Vale.in hac histo.dissentit.nō .n.P.Crassum captū:sed in ṗlio fortiter pugnando occubuisse dicit:nā post dīcriptionē Smyrnæ q̄ satis ambitiose describit & eā oium pulcherrimam esse dicit: & in ea Home.templum ac statuam:quoniam poetam illum sibi uendicent:statim subiungit Hoc in loco Dolabella Trebonium obsidione cæpit:unum ex his qui diuum Cæsarem dolo occiderūt:& multas partes urbis diruit.Post smyrnam sunt Leucæ oppidulum:quod Aristonicus post attali philomatoris obitum ad defectionem perduxit:qui putans se esse e regia stirpe imperium sibi uendicare cogitauit. quare ab eo excidit circa Cumanum agrum ad ephesios nauali prælio superatus. Ascendens uero in mediterraneam hominum inopum ac seruorum ad libertatem uocatorum:quos heliopolitanos appellabat:tumultuariam manum congregauit:primumq; Thyatira aggressus est:deinde capta Apollinide alia castella capiebat.Sed non diu restitit.nam continuo ciuitates exercitum miserunt Nicomedes quoq; Bithynius & Cappadocum reges auxiliū tulere.postea quinq; legati a Ro.missi.deinde exercitus & consul.P.Crassus:deinde.M.Perpēna.qui capto Aristonico & Romam misso bellū absoluit. Aristonicus ipse in carcere mortuus est.Perpēna morbo absumptus. Crassus cum quidam eum apud leucas adoriretur in prælio occubuit.Postea manlius Aquilius consul cum decem legatis missus prouinciam in eam gubernationis formam composuit quæ adhuc durat.Dissentit etiam a Plutarcho de.M.Perpenna quem dicit a Pompeio fuisse superatum & occisum.ℱSmyrnā.huius urbis mœnia meles amnis preterfluit.de Elea nullam prorsus mentionem facit Strab.ℱExceptus:per insidias captus.ℱAccersita: ratione excogitata & quæsita arte quadam.

ceruicē cōplexus: os naribus: & auribus corrosis deforme reddidit. Inq; plenæ ultiōis morsibus expirauit. se pone iniquū pugnæ euentū: quanto interfectore fortior interfectus. pœnus enī in uictoria obnoxius. morięti solatio fuit: romanus in ipso fine uitæ uidex sui extitit. ℭDe.P.Crasso.

Ilitis huius ī aduerso casu tā egregius: tāq; uirilis aīus:q̄ relaturus sum īpatoris. P.n.Crassus cū Aristonico bellū in Asia gerens: a Thracibus: quoꝝ is magnū nūerū ī p̄sidio habebat:iter Eleā:& Smyrnā except⁹:ne ī ditionē ei⁹ pueīret:dedecus: accersita ratiōe mortis effugit Virgā.n.q̄ ad regēdū equū usus fuerat ī unius barbari oculū direxit:q ui doloris accēsus:latus Crassi

ASCensius ℭCeruicem:idest posteriorem partem colli:numidæ:idest militis e numidia:conantis spoliare se:idest militē Romanum(id enim est principale suppositum ad quod reciprocatio fit)reddidit os sup. eius hoc est numidæ deformæ:hoc ē faciem eius:deformatam naribus & auribus sup.eius:corrosis:idest mordicus abreptis:& expirauit in morsibus plenæ ultionis.Sepone:idest seclude iniquum euentum pugnæ utpote qua fortiores & pro iustiorē causa quia pro defensione patriæ occubuerant:quanto sup.fuit:aut dicendus est interfectus fortior interfectore:q.d.multo.Enim pro quia pœnus obnoxius.i.obstrictus noxæ & pœnæ in uictoria: idest cum esset uictor:fuit morienti:scilicet Romano:solatio.quia solabatur malum malo rependens:quod tamen modicum est solatium:nisi quatenus rempu.suam iuuit.Romanus extitit in ipso fine uitæ uindex:idest ultor sui:idest necis suæ.ℱMilitis huius &c.Subnectit exemplum fortitudinis in imperatore & pontifice Crasso dicens.Animus militis huius:scilicet proxime dicti:sup.fuit tam:idest tantum egregius & tam uirilis in casu aduerso q̄.i.q̄tū egregius & uirilis fuit animus:imperatoris quem relaturus sum.Publius enim Crassus gerens in asia bellum cum Aristonico filio eumeni ob regnum attali:exceptus:idest ex insidiis captus iter Eleam & Smyrnam urbes asiæ a thracibus:quorum is:scilicet Aristonicus habebat magnum numerum ī præsidio:idest custodia:scilicet urbium aut corporis sui:effugit dedecus:idest infamiam ratione mortis accersita:idest ad hoc faciēdum quæsita seu uocata:& inuenta:ne perueniret in ditionem eius:scilicet aristonici docet quē effugerit.Enim pro quia: direxit.i.dirigēdo impulit in oculū unius barbari.i.eorum a quibus ad hostem trahebať uirgā qua fuerat usus ad regendū equū:q accēsus.i.īflāmatus ira:ui.i.propter uim & uehementiam doloris:confodit: idest trāsegit:

THE. ℭElæā & Smyrnā.Elæa ciuitas Aeolidis in Asia:nauale pgamenorū q̄ Cidænis ātea uocabať opꝰ(ut ē apud Stephanū)Menesthei:Philon.Elæā p̄terea reddit in mediis Sidonis & tyri finibus oppidū phœniciæ.Est & Elæa Bithynoꝝ scđm Mysiā nauale:portusq; Aethiopiæ:tres eius nois isulæ.Elæa p simplex e medium urbs italiæ de qua plura Stra.Liuius Aeolicæ meminit in Bello Macedonico qđ enarrans olim Janus hæc omnia recitauit.

¶ Sica.genus teli admodū breuis & acuti:quo latrones & uiarū obsessores utunt.unā & sicarii dnr.☞ Prudēter. qa sciuit rōnē mortis iuēire.☞ Fortiter.qa forti aīo fuit ad moriēdū.☞ Donatūq;.q̄tū qdē ad uolūtatē hostiū. OLI. Sica Sicarii

EOdē meritis ꝓposito usus Scipio post deletas Gne. Pōpei magni ptes in cāpis philippicis Scipio cū sexto Pōpeio magni Pōpei filio:& Catone aliisq; cōpluribus se in Aphricā ad regē Iubā cōtulerūt & ibi igēti exercitu cōparato bellū aduersus Cæsarē rursus gessere:i quo bello cū pōpeiani fusis fugatisq; Cæsarianis castra arripuissent teste plutarcho:eo die actū fuisset de re Cæsaris:nisi cæsar & Asinius pollio auxiliū cōferentes fugā inhibuissent q̄rc beneficio quodā fortūæ adiutus:tādē uictor euasit:tū ex aphrica Scipio classe in Hispaniā se trāsferre parabat:cū milites cæsariani classem ꝑsequētes adepti sunt:& iterrogātibus ubi nā classis ipatoris eēt.respondit ipse Scipio bene se habet iperator:cū iā pectori gladiū iflixisset:ne in potestatē hostium ueniret Seneca de Scipione in epistola ad Lucillū uigesimagnta Sollicitū te eē scribis:si ostendero non tm̄ fortes uiros:hoc momētū efflādæ aīæ cōtēpsisse:sed quosdā ad alia ignauos in ac re æquasse animū fortissimū:sicut illū Cn.Pōpeii socerū scipionē q cōtrario i aphricā uēto relatus:cū teneri Nauē suam uidisset ab hostibus:ferro se trāsuerberauit:& q̄rētibus ubi iperator eēt:iperator inqt bene se hēt.uox hæc illū parē maioribus fecit:& fatalē Scipiōis i aphrica gloriā nō est interrūpi passa:multum fuit carthaginē uincere:sed amplius mortē.☞ Infeliciter. Dicit Cæsari:cū audisset aduersarios suos uetusto quodā cōfidere uaticinio:q sp in Aphrica uincere fatale Scipionū generi foret:haud facile dictu ē siue ut hostiū ipatorē Scipionē p iocū floccipēderet:siue ut serio sibi id uēdicaret auguriū:quēdā ex corneliorū familia hominē sane abiectū & despectissimū Scipionē:cognomēto Salutionē iter pliādu ꝓuide exercitus ducē ꝓposuit ita ut cū hoste interdū cōgredi cogeret & quasi eadem fortuna ex nomine Scipionis frueretur.

sica cōfodit:dumq; se ulciscit. Romanū iperatorē maiestatis amissæ turpitudine liberauit:ostēdit fortūæ Crassus:q̄ idignū uiq; tā graui cōtumelia affice re uoluisset:quoniā qdē iniectos ab ea libertati suæ miserabiles laq̄os prudēter piter:ac fortiter:rupit:donatūq; iā se Aristonico:dignitati suæ reddidit.

¶ De Scipione.

EOdē mētis ꝓposito usus est Scipio:nāq; infeliciter Gn.Pōp.gñi sui defensis i Africa partibus:classe Hispāiā petēs:cū aīaduertisset nauē:qua uehebatur:ab hostibus captā gladio p̄cordia sua trāsuerberauit:ac deīde prostratus:in puppi:q̄rētibus cæsariāis militibus ubi nā eēt ipator? Respōdit ipator se bene habet:tātumq; eloqui ualuit:quantū ad testandā aīi magnitudinē æternæ laudi satis erat.

¶ De Catone.

TVi quoq; clarissimi excessus Cato Vtica monimētū est:in q̄ ex fortissimis uulneribus tuis:plus gloriæ:q̄ sanguinis manauit

TVui quoq; clarissimus excessus Cato.de Catone Vticēsi loquit:qui iā ꝓfligatis reipu partibus & in pharsalia duce Pōpeio:& i Aphrica sexto Pōpei filio:ubi nulla sibi libertatis potiūdæ spē supesse uidit:maluit dignitati suæ q̄ uitæ cōsulere. Platonis enim quē in manibus habebat de imortalitate animæ librū perlegens:cubiculū ingressus gladio incubuit.excitati serui accurrunt:transfixū inueniūt.

¶ Sica.i.pugiōe latus crassi.s.ipatoris capti:& dū ille barbarus ulciscit se:liberauit ipatorē Ro.turpitudīe maiestatis amissæ:qa si uiuus i hostis ptātē uēisset ex ipatore seruus deuēisset.Crassus ōndit fortūæ.s.p hoc factū: q̄.i.q̄tū idignū uirū.s.tā graui cōtūelia:ipa fortūa uoluisset afficere tā graui cōtūelia:hoc ē fortiter q̄rēdo morte ōndit se dignū q ita nō debuerit capi:sed meliore fortūa:uti qm̄qdē.i.q̄doqdē ipe rupit prudēter pariter ac fortiter laq̄os miserabiles:iniectos libertati suæ:ab ea.s.fortūa.q eū ut Aristōico seruiret cape pmisit & ipe reddidit libertati suæ.se donatū.i.destinatū iā aristōico.i.ut dedat ad suiēdū aristōico.☞ Eodē mētis ꝓposito. Laudat scipiōis soceri Cn.Pōpeii fortitudinē i cōsciscēda sibi morte:q̄ ut diuus August.i li.de ciui.dei de morte Catōis uticēsis loquēs & uere & docte declarat:nemo merito laudauerit.Nō.n.penes nos ē animā q̄ deus custodiēdā nobis donec eā euocauerit dedit.ꝓ libito eiicere:neq; q seipsū necat imūis ē homicidii.neq; fortitudinis sed pusillanimitatis ē argumētū:ne duriora patiantur leuiora subire.Sed hæc alioꝝ sit cēsura:nos ꝓ istituti nr̄i breuitate ordinē ꝓseq̄mur.Ordo igit ē Scipio socer Cnei Pōp.usus ē eodē ꝓposito mētis:quo.s.crassus:Nāq; p qa ptibus Cnei Pō.generi sui.i.mariti filiæ suæ defensis i aphrica ifeliciter qa iteruētu Cæs.& pollionis uictæ,erāt petens hispaniā classe.quū aīaduertisset nauē q̄ uehebat captā ab hostibus:trasuerberauit gladio p̄cordia sua .i.in tegumēta cordis in quo uitæ sedes:ac deinde ꝓstratus in puppi q̄rētibus militibus Cæsariāis.i.dū milites Cæsariani q̄rerēt ubinā eēt ipator.s.ipe scipio:Respōdit:ipator hēt se bene:qa dedecus deditiōis morte effugit. Ordo ēt eē pōt:respondit militibus Cæsarianis q̄rētibus ubinā.ipator eēt:iperator habet se bene ut cēsent damni & cū septimi casus ualuit tm̄ eloq:q̄tū satis erat æternæ laudi ad testandā.i.testimonio ipsius facti ꝓbandā magnitudinē aī.☞ Tui quoq;.Cōmēdat fortitudinē Cat.uticēsis:quē i sui cæde diuus Aug.(ut dixi)docet neq; iuste fecisse:qa cōtra dei istitutionē hoiēʒ inocētē occidit:neq; prudēter qa filiū ad uitā p deditionē seruādā hortatus ē:qđ cōsiliū si bonū fuit ipe quoq; seq debat(q̄q̄ Tul.i officiis:ōndit eā fuisse Cato.cōstātiā ut hōeste dedi n̄ potuerit)neq; fortiter qa tioꝛ maioris icōmodi.Ordo ē.O Cato utica oppidū i aphrica Ro.ditiōis.ē mōimētū .i.testimoniū quoq;.i.ēt tui:clarissimi excessus.i.exitꝰ uitæ p illationē māus i te:i q.s.urbe:plus glæ q̄ sanguinis manauit ex uulneribus tuis fortissimis:idest fortissime illatis & acceptis.Siquidē tu incumbendo fortissime in gladium dedisti hominibus magnum argumentum(quia magni uiri factum plus mouet q̄ alterius)quanto potior dignitas sine uita debebat esse probis:q̄ uita sine dignitate qualis est in seruitutem radactis. ASCē sius

Si qdē cōstātissime ī gladiū icūbēdo: magnū hoib⁹ documētū dedisti quāto potior esse debeat probis dignitas sine uita: quam uita sine dignitate.

¶De Porcia Catonis filia: & Bruti uxore.

CVius filia Minime muliebris aī: q̄ cū Bruti uiri sui cōsiliū: qđ iterficiēdo Cæ. cœperat: ea nocte: q̄ dies teterrimi facti secut⁹ ē cognouisset: egresso cubiculū Bruto: cultellū tonsoriū: quasi unguiū resecandorum causa poposcit eoq; uelut forte elapso: se uulnerauit: clamore deīde ancillarū ī cubiculū reuocatus Brutus: obiurgarē eā cœpit. quod tonsoris ꝓripuisset officiū. Cui secreto Porcia: non est: hoc iqt temerarium factum meum sed ī tali statu nr̄o amoris mei erga te certissimū idiciū. Experiri .n. uolui si tibi propositum ex sententia parū cessisset quā æquo aīo me ferro essem iteremptura.

¶De Catone.

FElicior progēie sua superior Cato: a quo Porciæ: familiæ principia: manarunt.

OLI. ¶Dominū accusant: q sibi mortē cōsciscerēt: hortati deinde uulnus religāt: & salubria stati adhibēt medicamēta. Ille uero pœnitētiā simulans cū se reqescere uelle dixisset: remotis arbitris uulnus resoluit & digitis. qa teli potestas eēt erepta: dilacerauit: donec spiritū emisit: de hoc Cæsar dictitare solitus erat. iuidisse gloriæ suæ: q sub eius eē noluisset iperio: nā is erat Cato: q nisi liber & cū dignitate uiuere potuisset: quē uticēses honor̄ sepulturæ decorarūt Seneca de Catōe eadē epistola. Tu mihi cū ad cōtēnēdā mortē uētū fuerit: Catonē narrabis: qd ni ego narrarē: ultima illa nocte Plato. librū legētē: posito ad caput gladio: duo hæc ī rebus exstremis istrumēta ꝑspexerat: alterū ut uellet mori: alterū ut posset. Cōpositis ergo rebus utrūq; cōponi fractæ atq; ultimæ poterat. id agēdū existimauit: ne cui catonē aut occidere liceret: aut seruare cōtingeret: & stricto gladio quē usq; ad illū diē ab oi cæde purū seruauerat: nihil iqt egisti fortūa oibus conatibus meis obstādo nō ꝓ mea adhuc; sed ꝓ patriæ libertate pugnaui: nec agebā tāta ꝑtinatia ut liber: sed ut iter liberos uiuerē. nūc qm̄ đplorate sunt res generis humaī: Cato deducaꝛ ī tutū. ipsi sit deīde mortiferū corpi uulnus: quo deīde obligato a medicis cū minus sanguinis hr̄et: minus uiriū aī idē iā nō tm̄ Cæs. sed sibi iratus nudas in uulnus māus egit. & generosū illū cōtēptorē: ois potētiæ spiritū nō emisit: sed eiecit. Aug. de ciui. dei li. i. dānat hūc Cato. ꝩ Vtica: ciuitas ē triginta milibus passuū a carthagine distās: ubi Cato sibi mortem intulit: unde dictus est Vticensis.

Vtica ciuitas

CVius filia minime muliebris animi. ꝩ Portia huius: quē sumpta diximus Catonis filia: & Bruto q Cæs. iterfecit matrimōio copulata: cognito mariti cōsilio: qđ de iterficiēdo Cæs. cœpat: priori die q̄ maritus tātū facinus aggredereꝛ accepta nouacula: sibi manū sauciauit: reuocat⁹ deīde. Brut⁹ illā acriter obiurgauit: q tōsoris officiū icidēdis unguibus; sic. n. illa simulauerat: ꝓripuisset: tū illa remotis arbitris: nō hoc iqt temere feci: uolui nāq; tētare possē ne forti aio mihi mortē iferre: si res tibi ꝑ̄ꝫ ꝓspeꝛ̄ successisset hæc postea audita uiri morte cū illi supesse nullo mō cōstituisset carbōes ardētes cōiecit ī os ac deuorauit nulla alia mortis uia repta. qm̄ gēus oē telorū ide eēt amotū: & ita nouo gn̄e mortis cōsūpta est. Hæc portia: ut hētur ī uita Cat. prio bibuli uxor fuit: ex quo duos suscepit filios. ꝩ Cultellū tōsoriū. Nouaculā dicit a nouādis hoibus dictā. Ci. li. offi. i. scđo Diony. cultellos metuēs tōsorios carbōe cādēte capillos adurebat. ꝩ Temerariū. icōsideratū & sine rōne factū. ꝩ Præripuisset. ꝓoccupasset. ꝩ Obiurgarꝛ: ꝓprie dixit: nā iurgiū ē iter amicos & cōiunctos. ꝩ Tali statu nr̄o amoris mei erga te. q uiri sui cōditionē sibi cōem eē uolebat. ꝩ Ex sen. ex uoto.

FElicior ꝓgenie sua cato. Hic ut Iustinus tradit li. xxxiii. fuit Cato cēlorini filius: & oratoris maximi: q cū forte sub Paulo Aemilio bello maced. stipēdia faceret: die quo certamen atrox cōmissum fuerat iter cōfertissimos hostes dū fortiter pugnaret: equo delapsus pedestre ꝓliū aggrediꝛ. nā cadēte manipulus hostiū cū horrido clamore uelut iacētē obtrūcaturus circūsteterat. At ille citius corpe collecto magnas strages edidit. cū ad unū opprimēdū undiq; hostes cōuolarēt: dū ꝓcerū quēdā petit gladius e manu elapsus in mediā cohortē hostiū decidit: ad quē recuperādū umbone se ꝓtegēs ispectāte utroq; exercitu: inter mucrones se hostiū imersit: recollectoq; gladio multis uulneribus exceptis ad socios cū clamore oium reuertitur huius audaciam cæteri imitati uictoriā peperere. nā hostes postero die supplices ad pacem petendam uenerunt. Cice. lib. de senectute: ubi Catonem de se loquentem inducit. Redeo iquit ad me quartum gero annū & octogesimū uellē equidē idem posse gloriari qđ cyrus: sed tātum queo dicere: non me quidem his esse uiribus qbus miles bello punico: aut q̄stor eodē bello: aut consul in Hispania fuerim: aut quadriennio post cū tribunus militaris depugnaui apđ thermopylas. M. At. glabriōe cōsule. ꝩ Pricipia: qa priceps fuit portiæ familiæ.

ASCēsius ¶Cuius: scilicet Catonis filia: scilicet porcia: sup. fuit animi minimæ muliebris: quia maxime uirilis: Quæ cū cognouisset consilium bruti uiri: idest mariti sui: quod ceperat: idest inierat de interficiēdo cæsare: cognouisset dico ea nocte quam secutus est dies teterrimi facti: quo. s. cæsar iterfectus est: Bruto egresso. i. post q̄ Brutus egressus erat cubiculum poposcit cultellum tonsoriū. i. nouaculam: quasi causa. i. sub prætextu unguium secādorum: & uulnerauit se eo uelut elapso: scilicet e manibus. deinde Brutus reuocatus in cubiculum clamore ancillarum: cœpit obiurgare eam: q præripuisset officium tonsoris: cuius est uti cultro tonsorio: Cui porcia inqt secreto: hoc factum meum non est temerarium: sed est certissimum indicium: amoris mei erga te hoc statu nostro: scilicet tam periculoso. Volui enim experiri: si propositum: scilicet tuum: de occidendo Cæsare: cessisset idest successisset parum ex sententia: idest uoluntate tua: quam: idest quantum æquo animo essem interemptura me ferro: idest ferreo cultello. ꝩ Fœlicior. Affert exemplum fortitudinis in catone maiore quo eum felicius usum dicit: hoc ordine. Cato supior. q idem maior: a quo principia familiæ porciæ manarunt. i. fluxerunt.

q cū ab hoste ĩ acie uehemẽti piculo peteret̃ uagia gladius eius elapsus decidit: quẽ subiectū prælian tium globo: atq; undiq; hostilibus pedibus circū datū: post:q̃ abesse sibi aiaduertit adeo cōstãti aio ĩ suã potestatẽ redegit ut illū nō piculo opp̄ssus ra pere: sed metu uacuus sumere uideret̃: quo specta culo attoniti hostes: postero die ad eū supplices pa cẽ petẽtes uenerūt.

¶De. P. Scipione Nasica.

TOgæ quoq; fortitudo: militarib⁹ opibus īserẽda ẽ: qa eãdẽ laudẽ: foro: atq; castris edita meret̃. Cū Tib. Gracch⁹ ĩ tribūatu ꝓfusis largitiōbus fauor̃ populi occupato. Rẽp. op p̄ssã teneret: palãq; dictitaret: itẽrẽpto sẽatu oĩa p plebẽ agi debere in ædem. Fidei publicæ cōuocati Patres. C. a cōs. Mutio Scæuola: qd nã in tali rẽpe state faciūdum esset deliberabãt: cūctisq; censenti bus ut cōs. armis. Resp. tueret̃. Scæuola negauit se quicq̃ ui eẽ arcturū. Tūc Scipio Nasica: quoni am inqt cōs. dum iuris ordinem sequitur: id agit: ut cū oĩbus legibus Rōanū ĩpiū corruat: egomet priuatus: uoluntati uestræ me offero ducem: ac de inde leuã manū aperte togæ circūdedit: sublataq; dextera ꝓclamauit. Qui Rẽp. saluã eẽ uolūt me se quãt̃: eaq; uoce: cūctatiōe bonorū ciuiū discussa: Gracchū cū scelerata factiōe: quas merebatur pœ nas: persoluere coegit.

¶De. C. Mario sene.

ITem cū Tri. Pl. Saturnin⁹ & Prætor Gla

¶In acie: Persæ regis & Pa. æmilii. ꝟ Globo: multitudine. ꝟ Rapere: p uim ab alio cape. ꝟ Sumer̃: spõte suscipe.

CVm. T. Gracchus: hæc supius historia notata est in cap. de sōniis. refert̃ ãt plenissime ab Apiano bel lorū ciuiliū scriptore diligẽtissimo. Nō ẽ igit̃ hoc loco repetẽda. qđ uero ad rẽ ptinet: illud satis erit dixisse Scipionẽ nasicã uirū fortissimū: cū uideret rẽpu. pditū iri tergiuersante cōsule Mutio Scæuo la atq; ẽt negãte rẽ armis aut ui gesturū: cæteris quoq; torpescẽtibus iuoluta sinistra manu sublataq; dextra magna uoce ꝓclamasse: qcūq; rẽpu. uult eẽ saluã sequat̃ me: & seditiosissimū uirū. T. Gracchū cū scele rata factione pœnas dare coegisse: nam ferme a triginta senatoribus cæsus est. ꝟ Profusis: immo deratis immẽsis. ꝟ Fidei publicæ. sic illi templo nomen erat. ꝟ Ordinem iuris: quia uolebat lege agi contra seditiosos. ꝟ Factione: conspiratione se quatium. nam factio malorum cōspiratio dicit̃.

ITẽ cū trib. plæ. Saturninus: Hæc histo ria dicetur in cap. de cōstantia exẽplo. Metellus ãt Numidicus. Item in capi. de seueritate exẽplo. ideoq; & M. Flac ci. Quod uero ad Scauri fortitudinem pertinet. non dubitauit cum esset ætate confectus & uide ret: Saturninum grauissimas ĩ populo seditiōes excitare: persuaso prius Mario cōsule: qui aduer sæ factionis esse cousueuerat ad senatus partes tuendas & arma induere & senatū aduersus Sa turninum concitare: donec illum oppressit: Fuit autem Aemilius Scaurus teste Sallu. uir nobilis in piger: factiosus: auidus: potentiæ: honoris: di uitiarum: cæterum callide uitia sua occultans.

¶Felicior sup. fuit (Scribitur fere fœlix: sed ĩ an tiquis notãt peritiores semp scriptum) progenie sua. i. catone minore q abeo originẽ traxit qui cū peteret̃ ab hoste in acie uehemẽti periculo: gla dius eius elapsus uagina decidit. s. in terram: quẽ . s. gladium: subiectum: idest conculcatum globo præliantium atq; circundatum undiq; pedibus hostilibus: postq̃ animaduertit sibi abesse: idest deesse: redegit in suã potestatẽ aio adeo constan ti ut non uiderent rapere. i. ui extorquere ab inui tis: illum: scilicet gladium suum oppressus peri culo: hoc ẽ ut facere uero simile erat: qa oppres sus erat periculo: & ita non erat moræ aut segni tiæ locus: sed uidet̃ sumere. s. a porrigẽte: uacu⁹ . i. tanq̃ esset liber metu. Quo spectaculo hostes attoniti uenerunt postea die ad eum petentes pa cem. Ergo dies etiam pro tempore condistincta nocti iterdum fœminini generis est: quia hoc lo co interdiu uenisse intelligimus. ꝟ Togæ &c. Af fert exemplum fortitudinis in toga: idest tempore pacis: aut domi factū dicens fortitudo quoq; togæ: idest to gati: hoc est in urbe agentis: inferenda est operibus militaribus: quia meret̃ eandẽ laudẽ edita foro: in quo sūt togati: atq; castris in quibus sunt armati: unde Cicero Cedãt arma togæ. Quū tyberius Gracchus teneret rem pu. oppressam: largitionibus. i. largis donationibus corrumpendi gratia: profusis. id est immoderatis: in tribūa tu. i. quo tempore tribunisplebis fuerat: & fauori populi occupato. s. largitionibus: ita ut nō esset locus alteri fa uendi: ut dictitaret. i. frequẽter diceret: palam: idest manifeste coram multis: omnia debere agi per plæbem: se natu interfecto: idest si senatum interfecisset: patres conscripti conuocati publice: quia a scæuola consule aut in ædem: idest templum fidei publicæ: scilicet deæ: deliberabant: idest consultabant: quidnam faciundum esset in tali tempestate. i. tẽpore tam procelloso & periculoso. & cunctis censentibus ut consul tueretur remp. armis: Scæuola. s. consul: negauit se acturū esse quicq̃ ui. i. per uim: Tunc Scipio nasica inquit: quoniam consul dum se quitur ordinem iuris negantis contra ciuem quicq̃ ui agi: agit id ut Romanum imperium corruat cum omni bus legibus: egomet priuatus: idest nullo magistratu fungens: offero uestræ uoluntati me ducem. Ac deinde cir cundedit aperte: idest manifeste: togæ: scilicet suæ leuam manum hoc est inuoluit leuam suam toga: & ita forte legendum sit toga: & dextera sublata: idest sursum lata & erecta proclamauit. Qui uolunt rempubli. esse saluã sequantur me: & cunctatione: idest mora & hæsitatione ciuium bonorum discussa: scilicet ex animis eorum: ea uoce: scilicet tam uiri: coegit gracchum: scilicet tyberium persoluere pœnas quas merebatur cum factione sce lerata: idest & factiosos cum eo: quia gracchū rapta parte subsellii strauit. ꝟ Item quum & cætera. Affert aliud fortitudinis in urbe exemplum dicens. Item quum saturninus tribunisplebis: & Glaucia prætor.

OLI. Rape Sume re

ASCẼ sius

OLI- ℭEqtius.q se Tiberii Gracchi filiũ faciebat.⁊ Cõfectũ:debilitate & senio cõsũptũ.⁊ Præsentia ai.i. fortitudio. Sed ut armorũ & togæ.de Fortitudine Cæsaris dicturus prohoemio quodam utitur: in quo plane af sentatur:cum dicat eius uirtutem diuinam potius fuisse q̃ humanam.Hæc autem historia in ipsius Cæsaris commentariis habetur.⁊ Syderum:q. in sydus translatum Romani esse credebant.propte rea q̃ cum Augustus funebres illi ludos faceret medio die stella uisa est:quam Cæsaris esse credi dere.Vnde Vergili.Ecce Dionei processit Cæsaris Astrum.Astrum quo segetes.⁊ Neruiorum impetum : Ner

Neruiorum gens — uii sunt Galliæ transalpinæ & Germaniæ Populi.qui nunc Magdunenses dicuntur.& teste Plutarcho densissimas incolunt syluas. qui in profundissimo nemore filiis & suppellectili collocatis cum sexaginta milibus hominum contra Cæsarem bello gallico:tam cruenta sæua & obstinata pugna dimicarũt:ut a sexagita milibus ad qngentorum numerum peruenerit :& ex patriciis qui quadringenti numero erant tres superfuere incolumes.animis adeo obstinatis & perseuerátibus pugnam sustinuerunt:ut exercitum pene i fugam coegerint:nam uerso in fugam equitatu: septimam & duodecimam legiões circumuenere.& uniuersos centuriones trucidarunt. Cæsar ubi uidit territos suos cedere: & aciem inclinari scutum militi cuidã segnius timidiusq̃ pugnanti detraxit: eoq; tectus in confertissimos hostes se contulit:ibiq; fortiter pugnans exercitum pene labentem restituit ingentiq; uictoria potitus est.Ex hac tanta Neruiorum pertinacia qui sibi murum ex cadaueribus fecerant natum est prouerbium.Romanorum perseuerantia Neruios tandem uicit peruicatiam.

Legio Martia — Dem alio prælio.hoc fuit bello qđ i aphrica gessit contra Scipionem magni Pompei socerum de quo satis supra dictum est.⁊ Legionis martiæ.Sic illi legioni nomen imposuerat.⁊ Aquiliferum:si gniferum.nam aquila ut diximus in uexillis depicta Romanorum insigne fuit.⁊ Faucibus nam una manu utraq; oris partem comprehendit.

ASCẽsius — ℭEt Eqtius designatus.i.futurũ annũ declaratus trib.pl.excitassent in ciuitate nr̃a maxios motus seditionũ:nec q̃sq̃ opponeret se populo cõcitatõ.M.Aemyli. scaurus uir nobilis & factiosus: hortatus est primũ Caiũ Mariũ gerẽtẽ sextũ cõsulatũ:ut defenderet manu.i.ui:& ut dicũt facto libertatẽ & leges.s.romanas:& Marius hortatu il lius:iussit ,ptinus arma afferri sibi: qbus.s.armis

ucia :& Equitius designatus Tri.Pl. maximos in ciuitate nr̃a seditionũ motus exci tassent : nec q̃sq̃ se populo cõcitato opponeret: primũ .M.Aemylius Scaurus.C.Mariũ cõsulatũ sextũ gerentẽ hortatus est: ut libertatem: legesq̃ manu defenderet: protinusq̃ arma sibi afferri iussit: qbus allatis ulti ma senectute confectum :& pene dilapsum corpus induit: spiculoq; inixus:ante fores curiæ constitit: ac paruulis extremi spiritus reliquiis ne resp.expi raret:effecit:præstantia enim animi sui: senatũ: & equestrem ordinẽ:ad uindictã exigendã impulit.

ℭ De diuo Iulio.

Ed ut armorum:& togæ superius:ita nũc etiam syderum clarum decus Diuum Iulium:certissimam ueræ Virtutis effigiem repræsentemus. Cum innumerabili multitudine: & feroci impetu Neruiorum : inclinari aciem suam uideret : timidius pugnanti militi scutum detraxit:eoq; tectus : acerrime præliari cœpit:quo facto fortitudinem per totum exercitum diffudit: labẽtemq̃ belli fortunã diuino ai ardore restituit.

Dem alio prælio legionis Martiæ aquiliferum ineundæ fugæ gratia iam conuersum:faucibus comprehensum: in contrariã partẽ detraxit:dexteráq; ad hostẽ tẽdẽs quorsũ tu iqt abis:illic sũt:cũ qb⁹ dimicam⁹.& mãib⁹ qdẽ unũ militẽ:adhortatiõe uero tã acri oium legionũ trepidationẽ correxit: uiciq; patas uicere docuit.

allatis:iduit corpus suũ cõfectũ.i.debilitatũ ultia.i.supma senectute:& pene dilapsũ.i.uix ãplius stare ualens: & inixus spiculo.i.telo acuti ferri:cõstitit ante fores curiæ ac effecit puulis reliqis extrẽi spiritus.i.aiositatis ultimæ:ne respu.expiraret.i.extingueret. Impulit.n.pstãtia ai sui.i.fortitudine sua:senatũ & ordinẽ eqstrẽ ad exigẽ dã uidictã.s.a plebeiis factiosis.⁊ Sed ut armorũ &c.Sub adulatiõe solita recitat exẽplũ fortitudinis i iulio cæ sare dicẽs.Sed ut.i.queãdmodũ sup.repsentauimus supius:decus armorũ & togæ.i.tã foris q̃ i urbe fortiter ge storũ:ita repsentemus nũc ẽr clarũ decus sydeꝝ:ut pote Iuliũ.s.Cæsarẽ:diuũ.i.iter deos relatũ:appositorie cer tissimã effigiẽ.i.imaginẽ aut exẽplar:ueræ uirtutis.Cũ.i.qñ sup.is uideret aciẽ suã inclinari.s.ad fugã:aut repelli a statiõe sua:inumerabili multitudie & feroci ipetu neruiorũ:quos Tornacẽ.seu Tomacẽ.qdã nũc dici pu tãt:ali aliter: detraxit militi pugnãti timidius.i.nõ satis strenue:scutũ:& tectus eo.s.scuto:cœpit pliari acerrime quo facto diffudit fortitudinẽ p totũ exercitũ:qa oẽs eũ imitantes fortiter agere cœperũt:& restituit diuino ar dore ai:fortunã belli labantẽ.i.labefactã prius:mire dicit restituit fortunã:qsi fortitudo fortunæ dominet : ut sapiens astris.⁊ Idẽ.s.iulius cæsar:detraxit alio plio.s.qđ in aphrica contra Scipionẽ Põpeii magni generum cõ misit:aqliferũ.i.signiferũ & ut dicunt uexilliferũ:legionis martiæ quæ maxime strenua erat:& aquilã signum habebat cõuersum iam gratia fugæ ineundæ.i.icœptandæ:detraxit dico cõphensum.i.arreptũ faucibus in partẽ contrariã.i.in hostes a quibus iam auersus erat:& tendens dextrã ad hostẽ inqt:quorsum ab is tu:i sup.cum quibus dimicamus.i.præliamur sunt illic in illa parte nõ i ista ad quã spectas.Et correxit manibus quidẽ unũ militẽ uidelicet aquiliferũ.uero ,p sed:adhortatione tã acri trepidationẽ oium legionũ & docuit sup. legiones paratas uinci:qa ad fugam spectabant uincere sup.hostes a quibus pene uictæ erant.

¶De Vibio:& Vale. Flacco:& Pedãio cẽturiõe.

Aeterũ ut humanæ Virtutis actũ exequamur cũ Annibal Capuã: in q̄ Romanus exercitus erat: obsideret. Vibius Aceus Pelignæ cohortis p̃fectus:uexillũ trãs pũicũ uallũ ꝓiecit seipsũ:suosq; cõmilitões: si eo hostes potiti eẽnt:execrat⁹: & ad id petẽdũ subsequẽte cohorte primus ipetũ fecit:qđ ut Valerius Flaccus tribun⁹ tertiæ legiõis aspexit:cõuersus ad suos: spectatores (iq̄t)ut uideo:alienæ uirtutis huc uẽim⁹:sed absit istud dedecus a sãguĩe nr̃o:ut Romãi: gloria cedere latinis uelit: Ego certe aut speciosã optaui mortẽ:aut felicẽ audaciæ exitũ:uel solus p̃currere paratus sũ.His auditis Pedãius Cẽturio cõuulsũ signũ dextra retinẽs: iã hoc iq̄t ĩtra hostile uallũ mecum erit:proinde sequãtur q id capi nolunt: & cum eo in castra Pœnorũ irrupit: totãq; secum traxit legionem.Ita triũ uirorum fortis temeritas. Annibalẽ pauloante spe sua Capuæ potitorẽ:ne castrorũ quidem suorum potientem esse passa est.

OLI.

Aeterũ ut humãæ uirtutis actũ.More suo Valerius dissentit a Liuio ĩ hac historia:nã Liuius decade secũdi pũici belli dicit.post cãnensem cladem cum multæ ciuitates a Romanis defecissent in primis Capua nõ paruum Romani imperii uinculum & columẽ desciuit.ad q̄ recuperandam cũ suas omnes Romani uires intendissent:nec minori animo defenderetur a pœnis:lõgo bello & obsidione oppressa famem sentiebat propter depopulatos agros prohibitamq; sementem. Hanno dux carthaginensis ab Hannibal missus qui operam daret:ut frumenti copia fieret campanis:haud procul a Beneuento castra posuerat quem cum Furius consul Romanus cui prouincia illa euenerat:per exploratores excepisset frumentatum cum parte exercitus esse profectũ castra hostium cum expeditis militibus paulo ante lucem adoritur:tantumq; pauoris iniecit:ut si in plano castra posita fuissent: primo impetu capi potuissent:sed eos altitudo loci & munimẽta defenderunt: prima luce atrox prælium fuit nec uallo modo tutabanť pœni:sed detrudebãt quoq; per ardua nitentes hostes uicit tamen pertinax uirtus.nam Romanus iperator ab incepto desistere constituerat:ꝙ sine militum suorum pnicie magna id obtineri nõ posse uideret: ianq; receptui canere iusserat:cum clamor militũ aspnantium tam segne imperium disiecit eis cõsilia Proxima portæ hostium erat cohors peligna:cuius præfectus Vibius accius:uexillum trans uallum hostium trãiecit: execratus ide seqi cohortemq; si eius uexilli hostes potiti eẽnt princeps ipse per uallum fossamq; in castra hostium irrupit cum tota cohorte.Hunc deinde secutus ẽ Valerius Flaccus tertiæ legiõis tribunus:cuius imitatione accensus.T.Pedanius Centurio: uexillũ e signiferi manibus ereptum intra uallum coniecit dicens & signum:& hic Centurio iam intra castra hostium erit.quicũq; me saluum & uexillũ esse uoluerit subsequeť nec detractarunt eius manipulares tam gloriosum certamẽ.Castra uirtute horum capta & direpta sunt magnaq; cædes facta.nam supra sex milia hostium cesa:supra septem milia capta cum alia ingenti præda. Vibii uirtus ⸿Humanæ uirtutis actũ.Quia Cæsaris fortitudinẽ diuinã fuisse dixerat. ⸿Pelignæ cohortis.Pelignũ oppidum latinum est a quo peligna cohors dicta q socii romãoꝝ:i eorũ uenerãt auxiliũ. ⸿Latinis.Quia latia erat,ut dixi peligna cohors,

ASCẽsius

¶Cæterum & cætera.Affert fortitudinem eorum qui proiecerũt signa in hostium castra aut cuneum:ut ea milites repetendo hostium castra caperent aut eos loco mouerent:dicens.Cæterum:idest sed:ut nos exequæmur actum humanæ uirtutis(nam superiora duo Iulii exempla diuinæ uult esse uirtutis)quum Hannibal obsideret Capuam urbem principalem cãpaniæ Italicæ in qua exercitus Ro.erat:Vibius Aceus p̃fectus cohortis pelignæ quæ erat ex sociis imperii:proiecit uexillum trans uallum punicum:idest in castra carthaginen.execratus: idest maledictione & anathemate & diris execrationibus prosecutus seipsum & suos commilitones: si hostes essent potiti eo:scilicet uexillo:idest si illud in potestate sua retinerent:& ipse primus fecit impetum ad petendum:scilicet ex hostium castris:id:scilicet uexillum:& hoc cohorte subsequente:quod:idest quam rem:ut:idest postquam Valerius Flaccus tribunus:scilicet militum:tertiæ cohortis uidit conuersus ad suos inquit: nos (ut uideo)uenimus huc spectatores alienæ uirtutis.Sed istud dedecus absit a nostro sanguine:ut romani uelint cedere latinis:scilicet de gloria fortitudinis.Ego certe optaui:scilicet semper aut huc ueniens:aut mortem speciosam:idest pulchram:unde Maro:pulchrumque mori succurrit in armis:aut felicem exitum audaciæ: scilicet repetendi uexilli ex hostium castris:paratus sum præcurrere: scilicet in hostiũ uallum:uel: idest etiam solus:si nullus sequi uelit.His auditis Pedanius centurio retinens dextra signum conuulsum:scilicet e terra in qua fixum fuerat inquit:hoc:scilicet uexillum quod teneo erit iam mecum intra hostile uallum: proinde: idest & ideo:sequantur sup.me:qui nolunt id capi.scilicet ab hostibus:& irrupit in castra poenorum cum eo:scilicet uexillo quod tenebat:& traxit se cum totam legionem:ita:idest & sic:temeritas fortis: idest ex fortitudine animi orta:cum tamen non fuerit uera uirtus:licet felicem exitum secuta:trium uirorum:scilicet Vibii: Valerii & Pedanii:ne quidem: idest non saltem passa est:Hannibalem potitorem paulo ante spe sua:idest ut frustra licet forte non uane: sperabat: capuæ: scilicet urbis: esse potientem: idest potitorem(nam nomen est: licet potior genitiuum rerum regat: subaudiendo imperio)castrorum suorum: ꝙ illis exutus & in fugam uersus est.

THE.

¶Pelignæ cohortis.Peligni ex Illyrico orti:inde enim profecti ductu uolscorum regis: cui cognomen fuit lucullo:partem Italiæ occuparunt.Huius fuerũt nepotes Pecinus a quo Pecinates:& pelicus a quo peligni.Verrius:Strabo:Plinius.Prol.ostendunt esse gentem pelignorum non oppidum.

CDe.Q. Cotio.

Vorum uirtuti nihil cedit. Q. Cotius: q pp fortitudinē Achilles cognomiat⁹ ē. Nā ut reliq̄ eius opa nō exeq̄r: abūde tñ duob⁹ factis q̄ relatur⁹ sū: quātus bellator fuerit: cognoscet. Q. Metello cōs. legatus in Hispaniam profectus: Celtibericū sub eo bellū gerens: postq̄ quā cognouit a quodā gētis huius iuuene se ad dimicādū prouocari: (erat autē illi forte prādendi gratia posita mēsa) relicta ea: arma sua extra uallū deferri: equūq; duci clam iussit ne a Metello impediretur: Et illū Celtiberū insolētissime obequitātem consectat⁹ iteremit: detractasq; corpori ei⁹ exuuias ouās lætitia in castra retulit.

Dē Piresū nobilitate ac uirtute oēs Celtiberos præstātē: cū ab eo i certamē pugne puocatus eēt: succūbere sibi coegit: nec erubuit flagrātissimi pectoris iuuēis: gladiū ei suū & sagulū utroq; exercitu spectāte tradere. Ille uero ēt petiit: ut hospitii iure inter se iūcti eēnt: qñ iter Romanos: & Celtiberos: pax foret restituta.

CDe Attilio.

Ec Attiliū qdē pterire possumus: q cū decime legiōis miles p. C. Cæsaris ptib⁹ maritia pugna pliaret: abscissa dextra: q̄ Masiliēsiū naui iniecerat leua puppi apprehendit: nec ante dimicare destitit: quā captam profundo mergeret: quod factum parum iusta notitia patet.

CDe Cynegiro.

T Cynegirū Atheniēsem simili ptinacia in colectādis hostibus usū: uerbosa cantu laudū suarū Græcia: omnium seculorum memoriæ literarum præconio inculcat.

OLI.

Vorum uirtuti: illorum qui Hannibalis: uel ut tractat Liuius annonis castra inuaserant & ceperant. Achilles. ad similitudinem Achillis illius qui apud Troiam a Paride cæsus fuit. Non exequar: non narrem. Erant autem parenthesis est. Iresium: nomen proprium cuiusdam celtiberi. Sagulum: uestis militaris uariis coloribus cōtexta. Ver. Virgatis lucēt sagulis. Vtroq; Ro. & Celtibero.

Sagulum n Ec Attiliū qdē. Cōflato iā ciuili bello. Cæsar cū Massiliā uenisset: obiectæ sunt ei portæ. nā Massiliēses erga rēpu. i fide & officio fuerūt Cæsarē uero cōtra rēpu. arma sumpsisse credebāt: qre iratus cæsar classē eo direxit ubi cōmissa nauali pugna at tilius deciæ legiōis miles eū Massiliēsiū naue ap phēdisset dextra ea trūcatus a nautis læua puppi apphēdit. nec prius destitit. q̄ nauē illā pfundo submersit. Sueto. in uita Cæsa. Attilii Nauali ad Massiliā plio iniecta in puppē hostiū dextra abscissa memorabile illud apud græcos cynegiri exēplū imitatus ītrāsiliuit Nauē umbōe obuios agēs. Parū iusta notitia. Quia non adhibita fuit eloquentia: quæ illi præclaro facinori conueniret. At uero græci in laudando Cynægiro omnem dicendi copiam & ornatum adhibuere.

T Cynægiro. Hoc gestū ē bello Persico qd Atheniēses aduersus Dariū Persarū Regē fecerūt: de quo Iustinus li. ii. Cynegiri quoq; militis inqt Atheniensis gloria magnis scriptorū laudibus celebrata ē: q post plii inumeras cædes cū fugiētes hostes: ad naues egissent: onustā Nauē dextra māu tenuit nec prius dimisit: q̄ manū amitteret: tū quoq; amputata dextra māu tūc Nauē sinistra coprahendit: q̄ & ipsam cū amisisset ad postremū morsu Nauem detinuit: tantam in eo uirtutem fuisse dicunt. ut non tot cædibus fatigatus non ambabus manibus amissis uictus ad postremum truncus & ueluti rabida fera dentibus dimicauerit.

Cynegyri uirtus

ASCEsius

CQuorū uirtute &c. Recitat mirabilē fortitudinē Q. Cotii: q ob eā Achilles cognomiatus ē: dicēs. Quorū. s. triū iā dictorū uirtuti. Q. Cotius nihil cedit: q pp fortitudinē ē cognoiat⁹ achilles. Nā ut nō exeqr. i. ut ptereā reliq opa eius: tñ cognoscet abūde duobus factis sup. eius: q̄ sum relaturus: q̄tus bellator fuerit. Ipse sup. pfectus in hispaniā legatus: & hoc. Q. Metello cōsule gerēs sub eo bellū celtibericū: postq̄ cognouit se puocari ad dimicādū a quodā iuuene huius gētis. s. celtibericæ (āt p sed: mēsa erat illi posita forte. s. tūc gratia prādēdi) iussit ea. s. mēsa relicta: arma sua deferri. & equū duci clā extra uallū. i. mūitionē castrorū ne ipediref a Metello. s. cōsule. Et cōsectatus illū celtiberū obeqtātē. i. circa uallū eqtātē: isolētissime iteremit sup. eū: & retulit i castra exuuias. i. spolia: detractas corpori eius ouās lætitia. Idē. s. Cotius coegit Piresiū pstātē. i. æqtem aut uicēte nobilitate aut uirtute oes celtiberos. s. reliquos. sucūbere sibi: cū esset puocatus ab eo i certamen pugnæ. Nec iuuenis flagrātissimi pectoris. i. ai. s. Piresius erubuit tradere ei. s. Cotio uictori gladiū suū & sagulū suū. i. idumētū militare. uariorū colorū: utroq; exercitu spectāte. Ille uero uidelicet Cotius aut forte idē piresius petiit ēt ut eēnt iūcti iter se iure hospitii qñ pax foret constituta iter Ro. & celtiberos. Nec Attiliū qdē &c. Affert mirū fortitudinis exēplū i Attilio milite Cæsariano dicēs. Nec q dē possū pterire Attiliū: q cum ens sup. miles decimæ legiōis pliaret pugna maritima ante urbē Massilien. p ptibus Cæs. s. cōtra pōpeiū. dextra q̄ iniecerat naui Massiliē. abscissa. i. postq̄ dxtera illi erat abscissa: apphēdit leua. i. finistra. s. māu: puppi. i. posteriorē ptē nauis: nec destitit dimicare. i. certare: cū his q i naui erant: anteq̄ mergeret pfundo. s. aqrū: captā. s. nauū illā: qd' factū patet notitia parū iusta. i. nō satis ampla: uel qa scriptores silētio pterierūt. Lucanus tñ meminit: uel qa nō ē uero simile unū hoiem & eū altera māu captū: naui tātā submersisse: nisi forte prius cōuulsam dicamus: & p unius ifestationē nō potuisse succurri rimas obstruendo. At Cynegirū. Occasionē Attilii: qa simile est eius facinus illi qd' in Cynegiro Atheniē. celebraf. iterserit ipsius exēplū licet externū dicēs. At. i. econtrario

cũ parũ notũ ſit attili factũ:græcia uerboſa.i.multorũ uerborũ cãtu.i.in decãtatione laudũ ſuarum: inculcat ꝑ conio.i.per ꝑconiũ litterarũ:memoriæ oium ſæculorum Cynegirum atheniẽ.ſium ſimili ptinacia in conſectan dis hoſtibus:immo maiore:nã amiſſis utriſq; maibus:mordicus nauem retinuit:ut ẽt Aulus Gel.cõmemorat. THE.

℄Cotio.Vetuſti quidam codices habent.Q.Ocio.qdam.ẽt Q.u.Tecio.tu uide ne legendũ ſit cotta de quo Sui das.Cotta inquit telo q̃ Tragolam uocant utebatur:eoq; tantaui uulnus inferebat:ut hominis thorace munitas uno dum taxat ictu coſtas transadigeret terræq; infigeret.

℄De.M.Scæua.

Claſſicã Attilii gloriã : terreſtri laude.M. Scæua eiuſdẽ ĩpatoris cẽturio ſubſecutus ẽ.cũ.n. ꝓ caſtello:cui præpoſitus erat: di micaret.Gn.q; Pompeii præfectus:iuſſu eius: ſum mo ſtudio:& magno militũ nũero ad id capiendũ mitteref ſoẽs:q ꝓpi⁹ acceſſerãt:iteremit:ac ſine ul lo ĩgreſſu pedes pugnãs:ſup ĩgẽtẽ ſtragẽ q̃ ĩpe fece rat:corruit: cui⁹ corp⁹:capite: hũero:ſemorĩ ſaucio: oculo eruto : ſcutũ.c. &.xx.ictib⁹ ꝑfoſſũ appuit. ta les ĩ caſtris diui Iulii diſciplia milites aluit:quoꝝ al ter dxtra:alter oculo amiſſo hoſtib⁹ ĩhæſit.Ille poſt hãc iacturã uictor. Hic nec hac q dẽ iactura uictus.

Tvũ uero Scæua ĩexuperabilem ſpiritum ĩ utraq; pte rerũ naturæ q̃ admiratiõe ꝓſe quar neſcio: qm̃ excellenti uirtute dubiũ

Claſſicã attilii.Hoc bello ciuili geſtũ: ẽ qď iter Cæſarẽ fuit atq; Põpeiũ iuxta Durachiũ.nã cũ Cæſar ad expugnã das arces Durachii:ubi cõmeatũ om nẽ & belli apparatũ Põpeius repoſuerat: exerci citũ duxiſſet:Põpe.breuiori itinere p mare naui gauit:quo Cæſarẽ ſi fieri poſſet celeritate ꝑueni ret:qď ubi uidit ex uoto ſibi nõ ceſſiſſe.nã Cæſar paulo ante illius aduẽtũ ſedes occupauerat: lo cũ q dr̃ petra haud ꝓcul a mœnibus Durachii poſitũ cœpit ibiq; caſtra locauit.Erarãt locus il le ſic nauigatiõi oportun⁹:ut ex tota aſia & regio nibus q̃s põpeius teneret cõmeatus:eo facile cõ portari poſſent hũc igit̃ locũ Cæſ. munitiõibus undiq; claudere cæpit:obſidiõe põpeius & fame ꝑmeref:qď parũ ſibi profuit:nã cũ locus ille(ut dixi)ad cõmeatũ ex multis partibus recipiẽdũ eẽt accõmodatus:maiori fermæ ĩopia obſidẽtes q̃ obſeſſi laborabãt.põpeius tñ tãtã ĩdignitatẽ fer re nõ potuit:ut q nũero militũ ſupior eẽt:obſide ri pateref.ide ergo erũpeř ſtatuit cũ exercitu qď cũ feciſſet ea pte q̃ erat caſtellũ ĩ muris:qď a ſcæ ua fortiſſimo uiro cũ ꝑſidio tenebať ſtatuit id ex gnare Caſtellũ:qď tãta ptinacia & fortitudine:cũ aliorũ militũ tũ ĩprimis Scæuæ cẽturiõis defẽſũ fuiſſe cõſtat ut ĩ Caſtello nemo fuerit oino militũ q ñ uulneraref:q̃ttuorq; ex una cohorte.cẽturiões oculos amiſerũt: & cũ laboris ſui piculiq; teſtimõiũ afferre uellẽt.milia ſagittarũ circiter.xxx.ĩ Caſtellũ cõiecta Cæſa. renũciauerũt: ſcutoq; ad eũ relato Scæuæ cẽturiõis iuẽta ſť ĩ eo foramĩa ducẽta.xxx.quẽ Cæſ.ut erat de ſe meritus & de repu. donauit milibus ducẽtis æris:atq; ab octauis ordinibus ad primipilũ ſe traducere ꝑnũciauit eius.n.opa Caſtel lũ cõſeruatũ eẽ ex magna pte cõſtabat.cohortẽ poſtea duplici ſtipẽdio frumẽtoq; & ſpeciariis mĩtaribuſq; dõis ãpliſſiẽ dõauit:ď hoc ſcæua.Sue.ĩ uita Cæ.ſcæua iqt excuſſo oculo trãſfix⁹ fœmoř & hũero.c.&.xx.ictibus ſco to pforato cuſtodiã portæ cõmiſſi caſtelli retinuit:Luca.de hoc multa li.vi.⁋ Ille poſt hãc.Atti.ſ.⁋ Hic.ſ.Scæua.

Tvũ uero Scæuola ĩexupabilẽ:Cũ Cæ.nõ ſatis hr̃et ꝑſcripſiſſe omnẽ occidẽtalẽ ptẽ ĩ Britãniã q alter orbis tradiť a poetis traicere uoluit.& cũ forte expectaret:ut eſtus decurreret & uadũ relinqreť: ut ſui trãſire poſſent cũ q̃ttuor ĩpe militibus ĩ ſcopulũ naue traiecit.Britãi eos aggrediũť.ſolus his Scæ uola qnq; telis.q̃ ſatis eẽnt.qnq; militibus tota die pugnã ſuſtinuit.laudat ergo.Scæuolã ꝗ fortiter in Naui fecerit & ueiã pierit a Cæ.ꝗ nõ fortiter pugnaſſet ſicut forte uoluiſſet ĩpator.cũ tñ ſupra hũanas ui:es pu gnauerit.⁋ In.u.p.r.n.ſ.ĩ mari & ĩ terra q̃ duo pcipuæ ſť elemẽta:ĩ qb⁹ reꝝ natura cõſiſtit.nã uocẽ q̃ uſus ẽ ad Cæ. ĩ terrã uirtuti cõparat q̃ uſus ẽ ĩ mari.⁋ Claudere Bri.ĩſulæ.Finire.Vergi.Ante diẽ clauſo cõpõet ueſp olympo. Scæuo le uirtus in Britannos

℄Claſſicã &c.Affert exẽplũ miræ fortitudinis ĩ ſcæua eiuſdẽ Cæſ.milite dicẽs Marcus Scæua cẽturio eiuſdẽ ĩ patoris:uidelicet Iulii Cæſaris:ſubſecutus ẽ qa poſterior tpe licet non minor gĩa laude terreſtri.i.ĩ terris pta: gloriã claſſicã.i.naualẽ Attilii.Q.uũ.n.dimicaſſet ꝓ caſtello.i.pte murorũ qbus Cæ.põpeianos obſepſerat apď durachiũ:cui.ſ.caſtello ꝑpoſitus erat.ſ.a Cæſa.& pfectus Cnei Põ.niteref potius q̃ mitteref iuſſu eius.ſ.põpeii: ſũmo ſtudio.i.cõatu:& magno nũero militũ ad capiẽdũ id.ſ.caſtellũ ĩpe Scæua iteremit oẽs q acceſſerãt ꝓpius ac ĩpe pugnãs pedes.i.pedeſter nõ eques: ſine ullo regreſſu.i.retroceſſiõe:corruit.ſ.tãdẽ ſup ĩgẽtẽ ſtragẽ.ſ.cada ueꝝ q̃ ĩpe fecerat ſternẽdo põpeianos.Cuius corpus apparuit.ſ.poſtq̃ pugna remiſſa ẽ:capite ſaucio.i. uulnerato humero ſaucio:fœmore ſaucio oculo eruto:p foſſũ cẽtũ & uigiti ictibus.⁋ Tales &c.Poſt narrationẽ factoꝝ.ꝓ ſeqť ea debita laude aliudq; exẽplũ ĩfert:ſed ſic ambigue ut neſcias eiuſdẽ ſit an alterius ſcæuæ:nã qa textus ſe re utrobiq; idẽ nomẽ habẽt:& cẽturionatu in britãnia donatũ dicit:ipſũq; cẽturionẽ iã faſſus:uideť de eodẽ lo qui:Sed qa cõmentarius legit illic tuũ uero ſcæuola nõ ſcæua:& pticula uero aduerſatiua eſt:uř de alio loq:nã non uř ꝓcedere hic.ſ.ſcæua ne hac qdẽ iactura uictus tuũ uero ſcæua & ſi de eodẽ loqť tñ diuiſim legero. Sed ordo hic eſt.Diſciplina diui Iulii aluit tales milites q̃les ſũt Attilius & ſcæua in caſtris.ſ.ſuis:quorũ alter.ſ.atti lius ĩ hæſit hoſtibus dæxtera ſup.amiſſa:alter.ſ.ſcæua oculo amiſſo.ille.ſ.Attilius uictor ſup.exiſtens:põt hanc facturã.i.amiſſionẽ dextræ qa nauẽ hoſtilẽ demerſit:hic.ſ.ſcæua ne qdẽ hac iactura.i.amiſſiõe oculi uictus ſup. fuit qa loco nõ ceſſit:nec hoſti aditũ fecit licet occubuerit.⁋ Tuũ uero &c.Proſequitur ut dixi:aut tertiũ qď po tius dicã militẽ cæſariarum aut eundẽ ſcæuam:qui priuſq̃ ad durachiũ caderet:egregium edidit in britãnia fa cinus:Q.uẽ ſi placet eũdẽ eẽ dicamus uero nõ ꝓ ſed accipi ſed ꝓ ſerio ſic.O ſcæua neſcio uero.i.reuera aut ſe rio:qua admiratione ꝓſequar tuũ ſpiritum inexuperabilem in utraq; parte rerum naturæ : ideſt aqua & terra. ASCẽ tius

OLI. ¶ Regressu suo: quia mare fluuit ad lunæ cursum. hic autē locus angustis adeo claudit̄ mōtibus: ut de superiori loco telū in littus adigi possit. ¶ Quiq; militū diurno p̄lio suffectura. Tela q̄ qnq; militibus sufficere potuissent si a mane usq; ad uespum dimicassent. ¶ Vmbōis: Vmbo ꝓprie umblicus hæc ē media ps scuti. ¶ Ira ac pudor: Iraq; uicerent̄ ab uno. Pudor: qd' unus tātæ multitudinis ipetū sustieret. ¶ Tragula: gen9 teli grādioris qd tormēto mittit̄. No. Mar. dicit eē hastā a traiiciēdo dictā. ¶ Veniā petisti: Et hæc fuit uox: quā i terrā supius dixit emisisse. Dixit. n. o impator ignosce mihi qd' mecū arma nō tulerim. Nā ita ab impatore ueniā petef̄ solebāt secundū morē militiæ: ꝙ per ignauiā arma i pugna amisisset. Sed hic p ignauiā nō amiserat: imo p uirtutē in hostiū corpora cōiecerat. ¶ Magnus p̄lio: quo unus tātæ multitudinis barbarorꝝ: uim tulit & impetum. ¶ Maior disciplinæ. Quia uiso Imperatore meminit petere ueniam ab eo quod secum arma non portasset. ¶ Virtutis æstimatore. scilicet a Cæ. ¶ Cēturionatus: qa ex milite centurio factus est.

reliquisti: inter undas ne pugnam fortiorē edideris an i terra uocē emiseris bello nāq; Gallico: quo .C. Cæsar nō cōtētus opa sua litoribus Oceāi claudere Britānicæ isulæ cœlestes iniecit māus: cū quatuor cōmilitōibus rate transuectus: in scopulū uicinum isulæ: quā hostium īgētes copiæ obtinebāt post: quā æstus regressu suo spatiū: quo scopulus: & isula diuidebāt: in uadū transitu facili redegit: īgēti multitudine barbarorū affluente cæteris: rate ad litus regressis: solus imobilē stationis gradū retinēs: undiq; ruentibus telis: & ab oī parte acri studio ad te inuadēdū nitentibus: quinq; militum diurno p̄lio suffectura Pila: una dextra: hostiū corporib9 adegisti: ad ultimū districto gladio: audacissimū quēq; mō umbonis impulsu: modo mucronis ictu depellēs: hic Romāis: illic Britānicis oculis icredibili: dū cerneeris: spectaculo fuisti: postquā deīde ira: ac pudor cūcta conari fessos coegit: Tragula femur traiectus: saxiq; pōderi ora cōtusus galea iā ictib9 discussa: & scuto crebris foraminib9 absūpto: ꝓfūdo te credidisti: ac duab9 loricis onustus: iter undas: quas hostili cruore ifeceras: enatasti: uisoq; ipatore armis non amissis: sed bene impensis: cū laudē mereeris: ueniā petiisti. Magnus prælio: sed maior disciplinæ militaris mēoria: Itaq; ab optimo uirtutis æstimatore: tū facta: tū ēt uerba tua: centurionatus honore donata sunt.

ASCēsius ¶ Quoniam tu reliquisti excellēte uirtute. i. propter excellētem uirtutem tuam: dubium ne pro an: edideris fortiorem pugnam inter undas: an emiseris fortiorem uocem in terra. Nāq; tu trāsuectus bello gallico quo Caius Cæsar non contentus claudere. i. terminare: opera sua littoribus oceani. iniecit insulæ britannicæ quæ nunc anglia dicitur manus cælestes idest diuinas & postea in coelū trāferēdas: tu iquā trāsuectus rate cū quatuor cōmilitōibus in scopulū uicinū quē ingētes copiæ hostiū obtinebāt: postq̄ æstus maris redegit suo regressu: qa refluit illic mare. spaciū quo scopulus. s. ille in quē ascēderas: & isulæ diuidebant ab inuicē: in uadū facile transitu: qa derelictū ab aqua igenti multitudine barbarorꝝ affluēte. i. in morē fluctus quū iā recesserat: unde apta est metaphora cæteris. i. cōmilitonibus q quatuor erāt: regressis. rate ad littus: adegisti inquā (retinēs solus gradū statiōis imobilē: telis irruētib9 undiq;: & sup. barbaris nitētibus ab omni pte studio acri ad iuadēdū te) corporibus. i. in corpora hostium: una dextra. i. tua unius pila suffectura prœlio diurno. i. unius dei spacio: qnq; militum tot. n. ascēderāt in scopulū ab hoste tuēdū: sed quatuor abierāt relictis manēti telis. unde unus qnq; militū munus obiens qnq; militū adegit in corpora hostiū pila. i. tela Romāis ꝓpria: ad ultimū cū forte decesset tela: tu depellēs audacissimum quæq;. s. hostiū. ut q ꝓxime accesserat modo. i. interdum: impulsu umbonis idest incuruaturæ mediæ in clypeo: modo idest interdum ictu mucronis: fuisti dū id est donec cerneeris spectaculo icredibili id est icredibiliter mirabili: oculis. s. te spectantibus hinc. i. ex una parte Romāis: illinc. i. ex altera parte britānicis: Deinde postq̄ ira & pudor (quia pudori erat tot ab uno uinci) coegit. s. britannos fessos conari cuncta. i. simul oia tu traiectus femur. i. habēs femur traiectū: tragula. i. grandi telo: cōtusus ora. i. habēs faciē cōtusam: pondere saxi: & galea iam discussa. s. e capite ictibus. s. telorū: & scuto absumpto. i. annihilato: iam crebris foraminibus: credidisti idest cōmisisti uelut fidei profundo scilicet aquarū: ac onustus duabus loricis. i. in tegumentis q̄ ex loris olim fieri solebant: enatasti. i. euasisti natando inter undas quas infeceras idest tinxeras: sanguine hostili: Et uiso imperatore: uidelicet Cæsare: armis non amissis: sed bene impensis. quia in corpora hostilia infixis: quod utilissimum est eorum impendium: cum mereeris scilicet ex ea re: laudem: petiisti ueniam: idest ꝙ arma non omnia referres: petiisti dico ens aut habendus: magnus prælio: quia fortiter dimicasti sed maior memoria disciplinæ militaris. quia nosti quid miles imperatori deberet in multos enim animaduersum est: non quia male pugnarant: sed quia disciplinam transgressi erant. Itaq; idest & ita: tum idest simul facta tua. tum. i. simul etiam uerba tua: donata sunt pro præmio: ab optimæ stimatore. i. censore & appretiatore uirtutis: uidelicet Caio Cæsare: honore centuriatus. quia ex milite gregario centurionē fecit: unde quia is scæua qui ad durachium fortiter occubuit centurio erat uero simile est eundem fuisse: licet in contextu uideatur discrepantia quod non est magno peremirandum. nam qui collectanea faciunt opera fastidio prius collectorum religendi subinde panniculos minus apte assuunt.

THE. ¶ Veniam petiisti. Non propter amissa tela sed ꝙ imp. iniussu sustitisset: & pugnasset. ide subdit: magnus prælio: sed maior disciplinæ militaris memoria.

OL. Sicinii Dētati uirtus

Ed qđ ad ꝑliatorū:īter fortissimos bellatores. L. Sicinius dētatus iure primū obtinet locū laudis & gloriæ quū omniū fortitudinē supasse uideaſ. nā toties ꝓuocatus cum hoste singulari certamine dimicauit. tot hostiū spolia uictor ex acie reportauit. tot ciues captos e manibus hostium redemit: & a morte liberauit. tot uulnera excepit. tot deniq; uictorias cōsecutus ē: ut omniū fidē exupare possit nisi a certissimis & sūma auctoritate scriptoribus: tā græcis q̄ latinis eius res gestæ memoriæ ꝓditæ forēt: atq; in primis a M. Varrone linguæ latinæ teste certissimo. similiter ab Aulus Gelius uiro grauissimo: pari ratiōe a so-

De Lucio Sicinio Dentato.

Ed quod ad præliatorum excellentem fortitudinē attinet merito. Lucii Scicinii dētati commemoratio omnia romana exempla finierit: cuius opera: honoresque operum: ultra fidem ueri: excedere iudicari possent: nisi ea certi autores: inter quos Marcus Varro mōimētis suis testata eē uoluissēt: quē cēties & uigesies ī aciē descendisse tradunt: eo robore animi: atque corporis utentem: ut maiorē semper uictoriæ partem traxisse uidereſ. sex &. xxx. spolia ex hoste retulisse: quorum in numero octo fuisse: cū q̄bus spectante utroq; exercitu ex prouocatiōe dimicasset. xiiii. ciues ex media morte raptos seruasse: qnq; &. xl. uulnera ī pectore excepisse: tergo cicatricibꝰ uacuo nouē triūphales īpatorum currus secutū: totius ciuitatis oculos in se numerosa donorū pōpa cōuertētē præferebanſ enim Aureæ coronæ octo. Ciuicæ xiiii. Murales tres. Obsidiōalis. una. torques. clxxxiii. Armillæ. clx. Hastæ. xviii. Phaleræ. xxv. ornamenta etiam legioni: nedum militi satis multa.

lino: qui de hoc sic breuiter tradit. Prævaluisse apud Romāos. L. Siciniū dētatū: tituloꝝ numerus ostēdit: tribunus hic plæbis fuit. non multos post exactos reges. Spu. Tarpeio. Aurelio Aterio cōsulibus: idē ex ꝓuocatiōe uictor octies q̄dragies qnqes aduersas habuit cicatrices ī tergo nullā notā: spolia ex hoste tricies: q̄ter coepit. in faleris: hastis: pilis: armiliis: coronis tricenta duodeci dona meruit. nouē īpatores q opa eiꝰ uicerūt triūphantes ꝓ secutus est. hūc ob fortitudinem Achillem tradūt fuisse noīatū Aulus Ge. L. Sicinius dētatus tribunus plæbis fuit Spurio Tarpe. Aurelio Aterino cōsulibus. Hic plus q̄ credi possit & debeat strēnuus bellator fuit: ob īgētē fortitudinē Achilles Romāus appellatus ē. is pugnasse ī hostē dr̄ cētū & uiginti ꝑliis. cicatricē a tergo nullā: aduersas qnq; & q̄draginta tulisse. coronis est donatus aureis octo: obsidionali una: muralibus tribus: ciuicis q̄ttuordeci: torqbus tribus: & octoginta armillis: plus cētū & sexaginta hastis: duo de uigiti faleris. Itē donatus ē qnqes uicies populi militaria habuit multi iuga in his ꝓcurator plærūq; triūphauit cū īpatoribus: suis triūphos nouē hæc ille. Dionysi. quoq; Alicarnaseus multa de hoc uiro tradit; quæ longum esset recēsere. Idem etiam facit Plinius de natu. histo. lib. uigesimosecūdo: cap. v. ꝑ Honoresq; operū: insignia uictoriarū. i. ꝑmia sibi data ex uictoriis cōparatis. ꝑ Testata: affirmata. ꝑ Sex & triginta spolia. Quæ ab hostibus eripuerat singulari certamine supatis. ꝑ Traxisse uidereſ. Quasi maior pars uictoriæ eius eēnt ciues: q in manus hostium deuenerāt. ꝑ Tergo cicatricibus uacuo. in quo signifi: abaſ illū nō fugisse. ꝑ Nouē triūphales: nouē triūphantes imperatores secutus fuerat: qui opera sua teste. Soli. uicerant. ꝑ Totius ciu. ut magis in. L. Dentatum: quā in imperatorem oculos coiicerēt. ꝑ Pompa: ordine sequētiū in quo ēt uictoriarū īsignia ꝑferebantur. ꝑ Ciuicæ. xiiii. erāt aūt ciuicæ q̄rnæ. ꝑ Murales: Aureæ. ꝑ Obsidionales: Gramineæ. ꝑ Torq̄s: Ornamenta colli ex auro torta confecta. unde etiā torq̄s dicti sunt. ꝑ Armillæ: ornamenta brachiorū: a tegēdis armis. idest superioribus brachiorū partibus.

Achilles Romanus

Torqs Armille ASCēsius

Sed qđ &c. Claudit exēpla romanorū ciuiū admirabili & nō minus felici fortitudine Lucii Sicinii dētati dicēs. Sed cōmemoratio Lucii Sicinii dētati: finierit. i. terminauerit merito (qa maxima ē: & ex rhetorico īstituto maxima q̄q; āt ī frōte aut ī calce locāda sūt) oia exēpla romana: qđ. i. q̄tenus attinet ad excellētē fortitudinē ꝑliatorū. Cuius. s. Lucii Sicinii opa & honores. i. ꝑmia operū possēt iudicari excedere. i. excellere aut excellētiā hr̄e: ultra fidē ueri. i. ultra q̄ uero similē ē. nisi certi authores (īter quos sup. ē Marchus Varro) uoluissent ea eē testata. i. testificata suis monimētis. s. litterarū: hoc est scriptis: Quē. s. Luciū tradūt. s. certi authores descēdisse ī aciē. i. obiisse piculū dimicādi cēties & uicies (nō dicā uigesies: nisi sic scriptū antiqua fides ꝓbarit) utētē eo robore. i. firmitate aī atq; corporis: ut uidereſ traxisse semp. s. ad se maiorē ptē uictoriæ: & quem tradūt: retulisse. i. reportasse ex hoste sex & trigita spolia: in quorū numero (repete tradūt) octo fuisse sup. eorū cū q̄bus dimicasset ex ꝓuocatiōe. s. ad singulare certamē: utroq; exercitu spectante: & quē tradūt seruasse q̄ttuordecim ciues. s. rōanos raptos ex media morte. i. cū minimū abessent a cæde. & excepisse in pectore qnq; & q̄draginta uulnera (diligēter obseruat qđ ualla ꝑcipit de numero minori ꝑlocando ītra uiginti & cētū: & post locando post cētū & ante uiginti: usq; adeo ut ex eius obseruatiōe ualla ꝑceptū collegisse cēseri posset) tergo sup. ente aut manēte uacuo cicatricibus unde nūq̄ terga uertisse hosti ꝓbaſ: & tradūt eū secutū nouē currus triūphales īpatorū: cōuertētē in se oculos totius ciuitatis: nūerosa. i. copiosa pōpa donoꝝ q ab iperatoribus ob rem bene gestā receperat. Enim pro qa octo coronæ aureæ ob singularē uirtutē ꝑferebāſ sup. ei: coronæ ciuicæ. s. q̄rnæ obseruatū ciuē: quattuordeci; tres. s. coronæ murales q iter prios trāscēderat muros q aureæ erāt: & una obsidiōalis q exercitū obsessū singulari uirtute liberauerat repete præferebanſ. Torq̄s. i. ornamēta colli ex auro ītorto galli cathenas uocant. clxxxiii. armillæ. i. ornamēta brachiorū. clx. hastæ. xviii. Phaleræ. i. ornamēta equorū. xxv. appositoriæ ornamenta. i. quæ omnia sunt ornamēta: satis multa. i. sufffectura: etiam legioni: nedū. i. ne dicam solum aut non solū militi sup. uni: repete præferebantur illi ī sequenti currum triumphalem.

¶Prexaſpem interrogat cur mandatum ſuum non ſit executus:credebat enim Smerdim hunc fratrem ſuum OLI
eſſe:ille affirmat ſe fratrem illius occidiſſe:ut reuera fecerat:rex Prexaſpem in carcerem conicii iubet: quo fa/cto haud ita multo poſt rex moritur:Prexaſpes carcere liberatur:qui poſtea in locum editum aſcendit: quaſi ſimulata ſtultitia ridiculum quod facturus eſſet:& congregato populo conuenerant enim omnes mirantes qd nam facturus eſſet & confeſſus eſt ſe Smerdim regis fratrem illius iuſſu interfeciſſe:quo facto ſe præcipitem dedit princeps ciuitatis & ſi antea dubitauerant hunc qui regnaret Cambyſæ fratrem:quamquam & ipſe Smerdis appellaretur:atq; illi per ſimilis tamen quia nunquam prodibat in lucem:& maxime confeſſione Prexaſpæ iam pro certo habere cœperunt hunc regis fratrem non eſſe:huc accedebat q cũ rex multas concubinas filiam quoq; Otanæ cuiuſdam principis haberet:pater ut rem exploratam haberet filiæ præcepit:ut diligẽter animaduerteret cũ rex profundiori ſomno captus eſſet nunquid aures haberet. Nam huic Cambyſes dum eẽt in regno aures iuſſerat auelli:ut dignoſceretur a fratre:cui & uultu: & nomine ſimilis erat:filia mox detulit ad patrem ſine auribus regem eſſe: hæc cum rem certam feciſſet hunc q regnaret Cambyſæ regis fratrem non eſſe: multi ex principibus ciuitatis coniurant patriam Tyrannide liberare:itaque cum Darius & reliqui ſecum primores ciuitatis ad regiam armati conueniſſent. a cæteris quos ad ſui corporis cuſtodiam rex habere conſueuerat prohibebantur ultimam portam intrare.ibique cum Darius Smerdium regem amplexus humi proſtrauiſſet:unuſque ex ſociis telum in corpus regis demittere dubitaret. tuendum Smerdium uulnera recipit: Darium quoque transfigeret.telum inquit Darius per utrunque corpus agas dum hic pereat quam celerrime.in hac hiſtoria Valeri opinionem ſecuti ſumus:qui multum diſſentit a Iuſtino. ¶Tyrannide mago. illo qui ſe per dolum regem fecerat. ¶Obſcuro loco. Vbi lux nulla erat. Vel pro etiam utrũq; Meum ſcilicet & huius.

liberaret:unumq; ex iis obſcuro loco abiectũ corporis põdere urgeret:præclari operis ſocio plagam ei īſerre dubitãti: ne dum Magũ petit: ipſũ uulneraret. tu uero (inqt) nihil eſt quod reſpectu mei timidius gladio utaris:uel per utrũq; illũ agas licet: dum hic quam cellerrime pereat.

¶De Leonida.

HOc loci Leonidas ſpartanus nobis occurrit: cuius propoſito opere exitu: nihil fortius. Nam cum.CCC. ciuibus apud Thermopylas toti Aſiæ obiect⁹:grauẽ illũ: & mari:& terræ Xerxen:nec hominibus tãtũ terribilẽ:

HOc loci Leonidas Spartanus.Cum Xerxes Perſarum:& totius Aſiæ rex exercitum infinitæ multitudinis utpote decies centena milia militum in græciam traduceret:ut eam ſuo imperio ſubigeret: lacedæmonii leonidam principem ciuitatis cum trecentis ciuibus miſerunt: qui in anguſtiis thermopylarum ſe perſis offerret & tranſitum eorum in græciam prohibiturus: eſt autem mons longiſſimus qui ita græciam diuidit ſicut Apeninus Italiam teſte Liuio de bello Macedonico libro quinto: Strabo uero uult eſſe anguſtias montis œtæ ut ſupra diximus:ibi leonidas cum trecentis ciuibus quos ſecum duxerat tanta uirtute dimicauit:ut non ſolum multos ac prope innumerabiles ex hoſtibus de monte repulerit:ſed etiam rex ipſe ter de ſede ſua conſternatus fuiſſe dicatur multos ex ſatellitibus quos ad cuſtodiam ſui corporis ſeruabat quoſque. αγυτουσ hoc eſt immortales appellabat:eoſque leonidas ſuperauit. & docuit eſſe mortales.itaque apparebat Xerxem ſibi tranſitum in græciam uiribus quidem aperire non poſſe: niſi agreſtis incola regi locum aperuiſſet:per quem in cacumen montis euadere poſſet.Rex illum multis muneribus donatũ multitudini ſuæ ad montem ſcandendum ducem dedit:quos cum iam ſuperiora loca tenentes leonidas cõſpexiſſet: enim uero cognouit ſe diutius reſiſtere non poſſe:nec eo tamen remiſſior ad pugnam eſt factus quin etiam ſuos ita allocutus eſt:ut diceret eos ita prandere tanquam cœnaturos ad inferos:hi duci ſuo tanquam triumphos ac uictoriam permiſiſſet intrepide paruerunt & ita pugnantes omnes pro patria fortiter occubuerũt.Multis tamen prius ex hoſtibus interfectis. Vnde de hoc Strabo libro nono in deſcriptione Thermopylarum:Leonidas inquit Sane paucis adiunctis finitimis contra tot Perſarum milia hominum ualentiſſimorum tunc ope locorum obſiſtit:donec alio per montana circumeuntes tramyte barbari ipſius leonidæ commilitones conciderunt:& tunc in communem cunctorum tumulum eorum polyádrium adeſt & inſculpta in columna.Spartanorum late uulgata inſcriptio.Dic lacedæmoniis hac hoſpes parte iacere dum illorum rigidis legibus obſequimur. ¶Grauem.Pernitioſum:quia nec mare nec terra eum ſuſtinere poterant.

Xerxes in græcia

Thermopylæ

¶Et urgeret: ideſt opprimeret pondere corporis:ſcilicet ſui:unum ex his: ſcilicet magis: mergidem nomine abiectum:ideſt proſtratum loco obſcuro:inquit ſocio præclari operis: ideſt tyrannicidii:dubitanti iſerre plagam ei: ſcilicet mago: ne uulneraret ipſum: ſcilicet darium incumbentem ſuper magum: dum petit aut peteret magũ:uero.i. certe: nihil eſt qđ.i. ꝓpter qđ tu utaris gladio timidius: ideſt cum timore: reſpectu mei:id eſt ne me uulneres.licet agas: ideſt impellas: illum: ſcilicet gladium tuum: uel: ideſt etiam per utrunque ſcilicet me & tyrannum: dum.i. dummodo hic: ſcilicet tyrannus pereat quam celerrime: ideſt ualde celeriter. ¶Hoc loco ſeu hoc loci. Vtrunque enim legitur. Recitat mirabilem uirtutem Leonidæ & cæterorũ ſpartanorum dicens. Leonidas ſpartanus: ideſt lacedæmonius: nam ſparte ſeu ſparta etiam lacedæmon dicitur: occurrit nobis:ſcilicet memorandus:hoc loci aut hoc loco uidelicet inter uiros fortiſſimos:cuius: ſcilicet leonidæ propoſito:quia uoluit hoſtem arcere a patria opere:quia innumeros occidit:exitu:quia tandem fortiſſime cecidit:nihil eſt fortius. Nam ipſe cum trecentis ciuibus.ſ. lacedæmoniis:obiectus toti aſiæ.i. exercitui quẽ ex tota aſia cõtraxerat Xerxes:apud thermopylas.i.anguſtias illas mõtis Oetæ dictas q̄ſi portas calidarum aq̄rũ, ASCélius

OLI. ❡Sed Ne.cō. Quia dr̄ Xerxes bizātiū pōte iūxisse: uel q̄ mare nauibus strauit: ut dicit Iusti. Propterea compe des ur̄ iniecisse neptuno. ☞ Tenebras cœ. qa mltitudie sagittarū cælo tenebras iducebat & solis lucē auferebat.

Thryadæ quoq; pugna pariter ac. Athenieses & Lacedæmōii de agro thyreatiū iuicē dissidebant: & cū de hoc utrinq; exercitus pugnaturi cōstitissent: ne magnā cladē acciperēt totius belli fortunā trecētis militibus cōmiserūt: q utriq; ꝑ suo dimicarēt exercitu. & dū hi pugnarēt reliq oēs i castra discederēt. i hac pugna tāta aiorū ptinacia certatū ē ut cæteri oēs occubuerint. unus tm̄ Othryades pugnæ supstes extiterit: q ne solus i castra rediret: seipsum iter hostilia cadauera gladio transfixit: & sanguine ꝓprio scuto suo lr̄as iscripsit ενικησα .i. uici deinde cum e castris utriq; oēs exissent ad colligēda cadauera: ut sepulturæ mādarent: nec aliq̃ ratione secerni posset: utri uictoresue fuissent Othryadæ corpus iter cadauera atheniēsiū repertū ē: cū scuto ubi uictoriæ Titulus erat inscriptus ex quo cognitū ē ipsum uictorē supstitē fuisse & ita cōsensu athēiēsiū lacedæmōii thyreatiū agrū spatio qdē angustū sed laudibus amplū deiceps possederūt. ☞ Spatio: Quia puo spacio circūscriptus erat locus ille. Ordo āt lr̄æ ē: solū thyreatiū latius laude q̃ spatio cernit speciosa pugna piter: ac morte Othryadæ. ☞ Direpta. t. nō. p. f. s. i. s. i. ferme & q̃si post mortē suā nā parū aberat a morte cum sanguine suo uictoriæ titutulū scuto superinscripsit ac si diceret in ipso mortis articulo: & est modus dicendi tantum non ꝑ ferme Valeri. propemodum peculiaris.

sed Neptūo quoq; cōpedes: & cœlo tenebras minitantē: ptinacia uirtutis ad ultimam desperationē redegit. Cæterum perfidia: & scelere incolarū eius regionis: & loci opportunitate: q̃ plurimū adiuuabatur: spoliatus occidere dimicans: quā assignatā sibi a patria stationē deserere maluit. Ideoq; tā alacri animo suos ad id prælium: quo perituri erāt cohortatus est: ut diceret sic: prādete cōmilitōes mei tanquam apud iferos cœnaturi: mors erat denūtiata. Lacedæmōii pide ac uictoria esset promissa: ductori itrepide paruerunt. ❡De Othryade.

Thryadæ quoq; pugna pariter ac mors speciosa: Thyræatiū laude: q̃ spatio latius solū cernit: q sāguie suo scriptis literis: direptā hostibus uictoriā: tantū nō post fata sua in sinum patriæ: cruento trophæi titulo retulit.

ASCĒSIUS ❡Redegit ptinacia. i. isrāgibili cōstantia uirtutis ad ultimā desꝑationē xerxē illū grauē. i. molestū & mari & terræ: & non mō terribilē hoibus: sed minitātē quoq; neptūo. i. deo maris cōpedes: qa hellespōtū pōte iūxit: & colaphis cæsū q̃si cōpedibus cōstrictū rū se miatus ē: minitātē cælo tenebras: qa multitudine teloꝝ terris ūbras iduxit: ita ut q sub illis erāt possēt putasse cælo lucē deesse. Cæterū. i. sed: ipe spoliatus opportūitate loci q̃ plurimū adiuuabat: spoliatus dico: pfidia & scelere icolarū: qa unus ex icolis regiōis docuit a tergo aditū i mōtē unde leōidas depugnabat: uiso aūt hoste: maluit occidere. i. occūbere: dimicās: q̃ deserere: stationē assignatā sibi a pr̄ia ut. s. i ea stās hostes arceret. Ioq;: qa maluit occidere q̃ fugere: cohortatus ē suos. s. ciues illos trecētos: ad id p̄liū quo erāt pituri: qa nō erat spes euadēdi: cohortatus iq̃ ē aio tā alacri ut diceret sic. O cōmilitones mei: prādete tāq̃ cœnaturi apud iferos .s. i cāpis elysiis. Mors erat denūtiata. s. hoc dicto: & tn̄ sup. lacedæmōii puerūt ductori. s. suo Leonidæ: itrepide pinde ac. i. nō aliter q̃ si uictoria eēt ꝓmissa. ☞ Othryadæ &c. Ordo ē. Solū quoq; Thyreatiū. i. qd thyræates colūt: cernit. i. cōspicit: latius. i. extēsius: laude othryadæ. s. lacedæmōii illi⁹ forte sic dicti q̄ Otrii eēt filius: speciosa piter pugna ac morte q̃ spacio. i. extēsiōe locali: sic Oli. legit: Alii nō morte sed mors legūt: qbus libētius accedo pp pticulā quoq: ut sit ordo. Pugna quoq; piter ac mors athryadæ: speciosa sup. ē: cuius sup. laude solū thyræatiū cernit latius q̃ spacio: & sup. q rettulit i sinū pr̄iæ cruēto titulo trophei: utpote lr̄is scriptis sāguie suo: uictoriā direptā hostib⁹. s. athen. tn̄ n̄. i. dūtaxat post sua fata. i. post mortē uolūtariā: noluit. n. supuiuere cæteris cæsis: ut q ei⁹ scripta legerūt iterp̄tati st̄: potuit tn̄ fieri: ut accepto letali uulnere: s; spūnōdū sopito ea scripserit: & eo solo uicerit: q̄ cæteri siia scribere aut nō potuerit utpote iā defuncti: aut nō curauerit mīus ꝑ pr̄iæ gl̄ia attēti.

THE. ❡Leonidas Spartanus. Quom Xerxes in terrā græciā cū decies cētenis armatorū milibus aduētaret a lacedæmōiis qngēti duce Leonida missi sūnt: ut angustas Thermopylaꝝ fauces occuparēt: Epulabant. & ecce igēs barbarorū uis a sūmis igruit iugis quos ubi Leonidas aspexit: prādete inqt cōmilitones: tanq̄ apud iferos cœnaturi. Tūc facto i Persas ipetu multis cōfossus telis ad Xerxē puenit: eiq; diadema abripuit: occisi cor a Xerxe exectū setis hirtū iuētū ē. historiā refert Aristides rerū plicarū prio. ☞ Neptuno cōpedes. Quom oborta maritē pestas pōtē quo Xerses iūxerat Hellespōtū diruisset: ille furiis actus hellespōtū trecētis plagis affecit: cōpedesq; grauissimas in ipsum deiecit: cū hac isultatiōe. Dominus hac acerba pœna te plectit. Auctor Horodotus. & Iuuena. Ipsū cōpedibus q uinxerat. Ennosigæū. ☞ Othryadæ. Argiuis ac lacedæmōiis de Thyreate agro disceptātibus amphictyōes statuerūt ut utriq; pugnā cōmitterēt: & ager uictorib⁹ adiudicaretur: Itaq; lacedæmōes othryadē: Argiui Thersandrū creant iperatorē. qbus deinde pugnantibus duo ex argiuis Agenor & Chromius supstites uictoriā in urbē renūciāt. ꝑ summā postea qetē Othryades q supfuerat: semifractis innitēs hastis cæsorum scuta corripiēs Trophæū erexit: ex ꝓprio iscribens cruore Διι τροπαιουχω: idest; Ioui i cuius potestate sunt tropæa. dehinc orta utrinq; discordia Amphictyones quom in rē plentē uenissent: uictoriā Lacedæmōiis adiudicāt. ut Chrysermus peloponesiacorū tertio tradit & Herodotus. ☞ Thyreatium solū. Thyrea de qua certamen inter argiuos & lacedæmonios fuit: in mediis utriusq; ciuitatis finibus posita: dicitur & thyre numero multitudinis ex contractione. unde incolæ thyreatæ: ut tegeatæ: & genere fœminino thyreatis. hæc stephāus. ☞ Leuctrā. Leuctra numero multitudinis & neutro genere declinatur: ex Stra. Plutarch. Suidæ monimentis Eustachio: cæteris. Pausanias και τα Λευκτρα αφικνει ται ταβουτια.

OLI.

EXcellẽtissimos spartãæ ciuitatis. Epaminõdas bellicæ artis gloria pstãs prius docuit Lacedæmõios: q græciæ regnũ occupauerãt uinci posse: & eorũ opes frãgi.nã apud leuctra prio fudit atq; fugauit illorũ exercitũ: cũ Cleõbroto duce: q tãta cũ spe fuerat a Lacedæmõiis aduersus Thebãos missus: ut nihil ,psus de uictoria dubitarẽt. q cũ ad Leuctra uẽisset: ac diligẽter hostiũ uires: & cõsilia cognouisset: tãdẽ itellexit illos oĩbus rebus eẽ supiores. sed qm̃ tãta cũ opiniõe ciuiũ uenerat Cleõbrotus ut redire nõ posset nisi cũ magna ciuiũ offensiõe: rẽ pugnæ cõmisit & a thebãis Epaminõda duce supatus: magnã priæ suæ cladẽ itulit: adeo ut nisi eẽt accitus ex ægypto agesilaus actũ eẽt de re Lacedæmõiorũ. erat. n. ad eã necessitatẽ puẽtũ: ut mulieres arma sumere coactæ fuerit: ad urbis mœnia defendenda: rursus apud Mãtinæã cũ utriq; exercitus cõstitissent: ueritus Thebãos i acie segnius pugnaturos his uerbis & oratiõe hortatus ẽ. ut diceret captiuitatem uxorũ liberorũ priæ sibi ante oculos ,pponerẽt: ipsius quoq; urbis mœnia solo paulopost adæqdã nisi fortiter agerẽt qbus aĩati Thebãi ciues lacedæmõios acri pugna superarũt. Frõtinus li. i. c. xi. Epaminõdas igr dux Thebanorum aduersus lacedæmõios dimicaturus ut nõ solũ milites uiribus suis: uerũ ẽt affectibus iuuarent: ,pnũciauit in cõcione destinatũ lacedæmõiis si uictoria potirent oẽs uirilis sexus iterficere: uxoribus ãt eorũ & liberis i seruitutẽ adductis thebas diruere q̃ cõcione cõcitati prio ipetu thebãi Lacedæmõios expugnauerũt. de hoc uiro & Cice. in epistolis ad. L. Luceiũ dicit. n. quẽ nostrũ ille moriẽs apd Mãtineã Epaminõdas nõ cũ q̃dã miseratiõe delectat? q cũ deniq; sibi spiculũ auelli iubet postq̃ ei pcõctãti dictũ ẽ clipeũ saluũ eẽ ut ẽt in uulneribus dolore æquo aĩo cũ laude moreret. ℣ Inuictã publicã uirtutẽ. Quia & si multi ex lacedæmõiis oppssi sunt publice: tamẽ oium bellorum ad id tps supiores extiterãt. ℣ Leuctrã & Mantineã. Leuctra oppidũ ẽ boetiæ haud ,pcul ab helicõe iuxta lebadiã & Cheronæã teste Stra. li. ix. in descriptiõe boetiæ: dicit. n. iacet ãt Helicõis & Cheronææ mediũ iuxta coronæã Leuctra i eo tractu sunt ubi epaminõdas lacedæmonios ingẽti superãs plio: eorũ calamitatis & cladis initiũ repit: ex eo. n. tpe græciæ pricipatũ ultra recupare nequerũt. quẽ prius adepti tenebãt. pserti postq̃ scẽdo apud Mãtinæã cõgressi rẽ ifeliciter gesserũt unũ tñ illis q̃q̃ hũci modũ afflictis pmãsit: ut nullorũ aliorũ ditiõi subacti sint. usq; ad Ro. ipiũ a qbus eis hĩtus pdurat honos pp regẽdæ ciuitatis ,pbitatẽ. mõstrat sane locus ipe i uia q̃ ex platæis ducit ad thespias. Mãtinæa uero fuit i Arcadia eodẽ teste. sed ut uult nũc nõ extat. nã Epaminõdas igr Mãtinæã supatis scẽda pugna Lacedæmõiis illustrẽ reddidit i q̃ & ipe obiit. hæc ãt euanuit. ℣ Sed me. & al. initiũ uitæ. Quia fama uirtutis meæ apud posteros æterna manebit. ℣ Ciuitas spart. Sparta metropolis ciuitas ẽ Lacedæ. hoc ẽ pricipalis q̃ alio noĩe Lacedæ. dr q̃q̃ nõnulli uelĩt Laced. regionẽ eẽ. Spartã uero urbẽ. Iust. li. xi. Thebãi igr auxiliãtib9 athe. bellũ his itulere. s. Lacedæmoniis q̃ ciuitas ex ĩfimis icremẽtis uirtute Epaminõdæ ducis ad spem iperii græciæ erecta est.

Epaminondæ uirtus

ℭ De Epaminunda.

EXcellẽtissimos Spartãæ uirtutis puẽt9 miserabilis lapsus seqt. Epaminũdas maxia Thebarum felicitas: idẽq; Lacedæmõis pria clades: cũ uetustã eius urbis gloriã: iuictãq; ad id tps publicã uirtutẽ: apd Leuctrã: & Mãtineã: secũdis præliis cõtudisset: traiectus hasta: sanguine: & spiritu deficiẽs: recreare se conãtes: primũ an clypeus suus saluus eẽt deide an fusi hostes penit9 forẽt iterrogauit: q̃ post: q̃ ex aĩ sẽtẽtia cõperit: nõ finis igr cõmilitões meæ uitæ: sed meli9 & alti9 initiũ aduẽit. Nũc. n. uester epaminũdas nascit qa sic morit. Thebas ductu. & auspiciis meis caput Græciæ factas uideo: & fortis: & aiosa ciuitas Sptana iacet armis nr̃is abiecta: amara dñatiõe Græcia libata ẽ: orb9 quoq; nõ tñ sine liberis morior: qm̃ mirificas filias Leuctrã: & Mãtineã relinquo: e corpore deinde suo: hastã educi iussit: eoq; uulnere expirauit. Quod si eũ Di imortales uictoriis suis perfrui passi eẽnt: sospes gloriosior patriæ mœnia nõ itrasset.

Mantinæa

ℭ Excellẽtissimos. Affert pulchrũ fortitudis exẽplũ i Epaminũda thebano dicẽs. Lapsus miserabilis uirtutis spartãæ. i. Lacedomõiæ: seqt excellẽtissimos ,puẽtus uirtutis spartãæ. Epaminũdas maxia fœlicitas thebarum & idẽ pria clades. i. calamitas lacedæmõiorum: cũ. i. postq̃ cõtudisset. i. tũdẽdo oppssisset: uetustã gloriam eius urbis uz lacedemõis & uirtutẽ publicã. i. toti9 ciuitatis iuictã ad id tps: cõtudisset dico pliis scẽdis. i. ,psp̃is sibi & suis: apd Leuctrã & Mãtineã. i. loca illa i qb9 feliciter cũ sptãis pugnauit: traiect9 hasta. i. hñs corp9 traiectũ hasta: & sup: deficiẽs sanguie & sptũ. s. uitali: iterrogauit. s. amicos: conãtes se recreare. i. cõsolãdo repare uires aĩ eius: primũ an clypeus suus eẽt salu9: qa turpissimũ erat clypeũ abiicere: deide an hostes forẽt fusi pẽitus: q. s. duo postq̃ cõpit ex sñia aĩ. i. ex uolũtate sua. i. ita se hre ut uoluit: igr o cõmilitões nõ finis uitæ meæ aduẽit: sed meli9 & alti9 initiũ uitæ sup. uẽit. n. p qa: Epaminũdas ur. s. dux: nascit nũc. s. i eterna memoria: qa sic. i. tã gloriose moritur (Pulchre se laudãs i tertia tãq̃ de altera loqt psona. Sic eãt cũ illo sẽtiẽs ecclesia nr̃a: celebrat sãctorum martyrũ natalitia: quo die hĩc ad æterna migrauerũt regna) Ego uideo thebas factas ductu. s. meo & auspiciis meis. i. felicitate & puidẽtia mea caput. i. pricipẽ ciuitatẽ græciæ: & ciuitas spartana fortis & aiosa iacet abiecta. i. uilis effecta: armis nr̃is: græcia ẽ liberata. amara dñatiõe. i. tyrãnide lacedæmõiorũ. Ego quoq;. i. ẽt morior orbus. i. carẽs natura li aut carnali ,ple: nõ tñ morior sine liberis: quoniã reliquo Leuctrã & Mãtineã. i. memorias uictoriarũ mearũ apd leuctrã prius & nũc apud Mãtineã mirificas filias. i. loco mirificarum filiarum. Deide. i. illis dictis iussit hastã q̃ traiectus erat: duci. i. leniter trahi e corpore suo: & expirauit. i. spiritũ emisit eo uulnere. Quã si. i. dato q dii immortales passi eẽnt eũ pfrui. i. ad satietatẽ uitæ aut ad extremũ fati frui uictoriis suis: ipe sospes. i. sanus & icolumis nõ itrasset gloriosior. i. plenior ueræ gloriæ mœnia patriæ. s. thebarũ: sup. q̃ intrauit hoc dicto & facto.

ASCẽsius

OLI· ACne Theramenis qdē atheniensis. Subactis atheniēsibus ut diximus in cap. de somniis Lyxāder Lacedæmoniorū dux triginta ꝑtores īposuit q paulopost facti sunt triginta tyrāni. nā illorū opa sublato de medio Alcibiade cuius metu reprimebant sæuire cœperūt ī plæbē atheniēsem & in populum uniuersum crudelē tyrānidē exercere. nā tāti ultoris uidelicet. Alcibiadis metu liberati miseras urbis reliqas cædibus & rapinis crudeliter exhauriūt. qd cū Theramēi uehemēter displiceret: eorū libidinibus sæpissimæ obstaret iniecto falso crimine: in carcerē cōiecerūt: eiq; uenenatū poculū paulopost hauriēdū miserūt. qd eū forti aio & indubitāter hausisset: qd poculū uenenatū missum in fundo remanserat: & tūc terræ incussit dicens. Hoc Critiæ propino: erat āt unus ex triginta: hi uero fuerūt a thrasibulo eiecti: & critias īterēptus. ꝑ Critiæ propino. Quasi diuinās qd futurū erat: ut exigerent oēs: & Critias occideret. Cic lib. i. tusculanarū. Quā me delectat inqt theramenes. quā elato aio est: & si. n. flemus cū legimus: tñ non miserabiliter uir clarus emorit: q cū ēt cōiectus in carcerē trigita tyrānorū iussu: uenenūq; ut siciēs ebibisset: reliquū sic e poculo eiecit ut id resonaret quo sonitu reddito arridēs ꝓpino iqt hoc pulchro critiæ q in eū fuerat deterrimus: græci. n. ī cōuiuiis solēt noīare cui poculū tradituri sint. Iusit uir egregius in extremo spiritu cū iā ꝑcordiis susceptā mortē contēneret. uereq; ei q uenenū ꝑbuerat mortē eā est auguratus q breui cōsecuta ē. ꝑ Profecto ē tā fortiter mori. Tā cōstanter mori est se supplicio mortis liberari. ꝑ Inimicorū existimatiōe. inimici qdē de morte pœnas ddisse illū credebāt ipe uero mortē pœnarū finē eē iudicauit. ꝑ Litteris & doctrina. Est endiadis: idest doctrina litterarum.

Propinare

De Theramene.

AC ne Theramēis qdē Athēiēsis ī publica custodia mori coacti: pua mētis cōstātia ī q̄ trigita tyrānorū iussu porrectā ueneni potionē nō dubitāter hausit. Q dq; ex ea supfuerat iocabūdꝰ illi sū humo clarū ederē sonū coegit. Rēddēsq; seruo publico: q eā tradiderat Critiæ iqt ꝓpino: uide igit ut hoc poculū ad eū continuo pferas erat autem is ex .xxx. tyrānis crudelissimus: profecto est supplicio se liberare: tā facile suppliciū perpeti. Itaq; Theramenes pinde ac ī domestico lectulo moriēs: uita excessit. Inimicorū æstimatione punitus: suo iudicio finitꝰ. Sed Theramenes a litteris & doctrina uirilitatem traxit.

NVmātino uero theogeni ad consimilem uirtutem capessendā: quasi magistra gentis suæ ferocitas extitit: pditis nanq; & af

Theogenis NVmātino uero Theogeni. Cū Numātiā obsideret Scipio posterior cōplures oppidāos ex urbe ꝓgressos ad colligēda frumēta pallātes p agros occidere uetuit. q diceret eo facilius qcqd frumenti esset in urbe consumpturos esse quo plures essent. nā qd portabatur in urbem per eos qui exierant ad paucorum dierum usum erat igitur cōsumptis omnibus quæ ad uictum præstarent desperatisq; sociorū & aliorum auxiliis cum iam famis extremitatem diutius tolerare non possent: ne in seruitutem uenirent consilio Theogenis se inuicem tradentes neci omnes occubuere: sed de hac fame: & necessitate uidebimus libro septimo cap. de necessitate. ꝑ Præstaret. Superaret. excelleret.

ASCēsius ℭ Ac ne Theramenis. Affert exēplū fortitudinis Theramenis ciuis & philosophi atheniē. ī carcere potionē uenenatā a tyrānis missam forti aio hauriētis. Ordo ē Ac ne qdē. i. nō etiā cōstātia mētis theramenis athenien. coacti mori in publica custodia. i. carcere: parua sup. ē: immo magna: in qua. s. custodia aut mentis constantia: Hausit nō dubitāter potionē ueneni porrectā iussu triginta tyrānorū: & ipse iocabūdus. i. per iocū irridens: coegit id quod supfuerat ex ea. s. potione qa totū bibere nō ualuit: illisum humo. i. in humū. i. fortiter iactū in terrā: edere. i. emittere sonū clarū: & reddens seruo publico sup. partē aliquā potionis: qui. s. seruus tradiderat sup. eā potionē: inquit ego ꝓpino sup. similē haustū aut potionē Critiæ. s. tyrāno. q. d. expectet Critias breui uitæ suæ exitū (Nā in cōuiuiis qui datū poculū biberūt solēt cui faueant nouū ꝓpinare) igit quia Critiæ propino: uidelicet. i. prospice: ut pferas cōtinuo hoc poculū ad eū. s. Critiam. Aūt pro sed: is (inquit author) erat crudelissimus ex triginta tyrānis. deinde author laudās factū Theramenis a prudētia dicit. Profecto perpeti suppliciū tā facile: est liberare se supplicio. Itaq;. i. & ita Theramenes excessit uita perinde ac. i. tanq̄ esset moriēs: in lectulo domestico: punitus existimatione. i. iudicio inimicorum. s. tyrānorum: finitus: scilicet punitione largiore & huius uitæ miseriis: iudicio suo. i. ut ipse indicabat & interpretabat. Sed Theramenes traxit uirilitatē. i. animositatem & fortitudinem qua usus est a litteris & a doctrina: quia multa legerat & audierat ac docuerat: qbus aduersa fortiter toleranda didicerat. ꝑ Numantino uero. Perpetuo contextu tanq̄ principiū seqntis narrationis ex fine pcedentis dependeat: connectit author narrationē suā. q. d. theramenes qdē ex litteris fortitudinē didicerat: Vero pro sed Theogeni Numantino. i. uni ex principibus Numātiæ urbis hispaniæ quā Scipio ad excidiū cōpulit: ferocitas gētis suæ. i. q̄ fere oēs numātini pditi eē solēt: extitit q̄si magistra: ad Capessādā. i. obeūdā simile uirtutē.

THE. ℭ Theramēis. Theramenes Isocratis auditor Agnonis. F. ex Acticæ tribu. Stiria: q rogatiōes alias tulit & duas ī primis īprobas: ex Arginusis īhumationē militū suffragāte sibi Calhixēo: trigitaq; Tyrannorū dñatū quo pplus oppimeret. Itaq; sortitus ē dignū uita finē: ab iis. n. trigita sublatus ē iudicio Critiæ. Sūt q dicāt ab ara auulsum quo cōfugerat. ob ingeniūq; uersatile Cothumū uocatū: q ī seditiōe utrarūq; partiū eēt: īseruiēsq; tpibus: utilitatē fide potiorē hēet: ut Cothumus uiris & mulieribus æq cōueīt. Videt & hic instituisse tria pœnarū gña: uel sub hastā bōa publicari: uel Cicutā sorbere: uel exulare. Natus apud īsulā Cæā ab Agnone adoptatus ē. a thucydide tñ laudat. ꝑ Lřis & doctrīa. Nā studio sapiētiæ claruit: & pter Isocratē Prodico chio dedit operā. Scripsit aūt declamationū libros tres item de similitudine sermonis: de comparationibus: de figuris. & alia quædam.

OLI

℄ Vicum suũ. Q uẽ habitatione sua totum occupauerat.⁋ Tam forti lege. Vt inter se de uita certarent.

Verũ ut æq̃ Po. Ro. Carthagine capta. idẽ Scipio posterior Carthaginẽ quã sup̃ior tributariã fecerat: expugnauit: i cuius euersiõe cũ Hasdrubal i Scipiõis deditionẽ uenisset: eius uxor indignata: q̃ se liberisq̃ cõptẽtis sibi soli cõsuluisset ne i captiuitatẽ ueniret: secũ duos filios mortẽ nõ recusantes in arcis fastigia trahens se cũ illis in urbis icẽdiũ p̃cipitẽ dedit. fuit ãt huius Hasdrubalis uxor q̃ filiã suã noie Sophonisbã Syphaci numidarũ regi dederat uxorẽ: ne i Romãoꝝ societatẽ ueiret secũdo pũico bel. q̃ qdẽ & ipa nihil a mr̃e degenerãs misso a Masinissa: q̃ p nuptiaꝝ occasionẽ uolebat illã a captiuitate uindicare: cum non posset: ueneno illud fortiter hausit.⁋ Exprobrata. improperata impietate qđ sui & liberorum oblitus esset.

flictis rebus Numãtiorũ: cũ oẽs eius ciues nobilitate: pecunia: honoribusq̃: p̃staret: uicũ suũ: q̃ i ea urbe speciosissimus erat. cõtractis undiq̃ nutrimẽtis: ignis icẽdit. ptinusq̃ strictũ gladiũ i medio posuit: ac binos iter se dimicare iussit: ut uictus: icisa ceruice ardẽtibus tectis: supiaceret: q̃ cũ tã forti lege mortis oẽs assũpsisset: ad ultimũ seipsum flammis immisit.

℄ De uxore Asdrubalis.

Erũ ut æq̃ populo. R. inimicæ urbis excidiũ referã. Carthagine capta: uxor Asdrubalis exprobrata ei ipietate: qđ a Scipiõe soli sibi ipetrare uitã cõtẽtus fuisset: dextra leuaq̃ tres cõmunes filios: mortẽ nõ recusãtes: trahẽs icẽdio se flagrantis patriæ obiecit.

℄ De duabus puellis Syracusanis.

Vliebris fortitudis exẽplo: æq̃ fortẽ duarũ puellaꝝ casũ adiiciã. Cũ pestifera seditiõe Syracusarũ: tota regis Gelõis stirps: euidẽtissimis exhausta cladibus ad unicã filiã Harmõiã uirginẽ eẽt rdacta: & i eã certati ab inimicis ĩpetus fieret: nutrix eius æq̃lẽ illi puellã: regio cultu ornatã: hostilibus gladiis obiecit: q̃: ne cũ ferro qdẽ trucidaret: cuius esset cõditiõis: ederet: pclamauit admirata illius aĩum Harmõia: & tãtæ fidei superesse nõ sustinuit. Reuocatosq̃ interfectores:

Vlieris fortitudinis exẽplo æq̃. cũ pæstifera. Hyero syracusaꝝ rex. P. R. amicissimus fuit secũdo pũico bello. hic ãt filiũ habuit Gelonẽ a quo Hieronymus natus ẽ: q̃ cã fuit extiguẽdæ regiæ stirpis. nã mortuo Hierõe: atq̃ p̃re cũ eẽt admodũ puer & regno imaturus tutorib⁹ tũc cõmẽdatus ẽ & amicis: q̃ eius igẽiũ ad p̃cipitãdũ i oĩa uitia accepũt: q̃ ita cernẽs futura Hiero ultima senecta dr̃ uoluisse liberas syracusas relinq̃re: ne sub domĩatu puerili p ludibriũ bõis artibus ptũ firmatũq̃ iteriret regnũ: sed eius cõsilio restitere filiæ: q̃ p̃cibus & blãdiciis pellexerũt senẽ: ut r̃gnũ reliq̃ret nepoti: itaq̃ tutores. xv. puero tũc reliq̃t: quos p̃catus ẽ moriẽs ut fidẽ erga. P. R. q̃nq̃ginta annos a se cultã iuiolatãq̃ seruarẽt. qđ lõge secus factũ ẽ. nã eo mortuo mala puero suadẽtes ipulerũt ut a Romana societate deficeret: regioq̃ hitu & cultu augustiori cũ purpura & diademate satellitibus ũdiq̃ stipatus ad terrorẽ oium icederet. qđ nũq̃ ãtea p̃r nec auus fecerat ex quo i puerũ Tyrannidem exercentem facta est coiuratio. ubi nõ solum rex occidit: sed uniuersa stirps regis hieronis funditus tollitur. in ea igitur p̃secutione factum est quod Valerius memorat. — Hieronymi syracusani tyrannis

℄ Nãq̃ rebus Nimãtinorũ pditis & afflictis: cũ ipe p̃staret. i. anteiret: oẽs ciues eius. s. Numantiæ (alio q̃ diceret suos) nobilitate: pecũia & honoribus icẽdit uicũ suũ: q̃ erat speciosissimus i urbe: & hoc nutrimẽtis. i. fomẽtis ignis: hoc ẽ lignis & aliis cõbustilibus cõtractis undiq̃: & posuit ptinus. i. stati ut icẽdiũ iualuit: gladiũ strictũ. i. nudatũ in medio: ac iussit sic ciues: dimicare iter se binos. i. duos & duos ea sup. lege: ut uictus supiaceret tectis ardentibus ceruice icisa. i. habẽs ceruicẽ icisam: q̃ cũ absumpsisset oẽs: tã forti lege mortis. q̃ alter alterũ cogebat occidere: imisit seipsũ flãmis. i. iflãmas ad ultimũ: eũ nõ haberet a quo imitteret. Sed i euẽtu rei ut uerba sonãt difficultas ẽ si. n. bini dimicauerit: & unũ uictus i flãmas iniectus sit: uideret dũtaxat altera pars ciuitatis absumpta. unde dicẽdũ est: sic dimicasse ut oẽs mori parati fuerint: nã uictor unius sinebat se uinci ab altero: ratus pulchrius sic mori q̃ hostibus dedi: aut sibi manũ iferre: cũ ergo Theogenes ultimũ sic confecisset pœnuria adactus sese in ignẽ imisit.⁋ Veꝝ ut æq̃. Ad filiũ oratiõis i aliis respicit similẽ aĩum in aliis similẽ euẽtũ: in aliis par: in aliis dispar studiũ: unde hic dicit. Veꝝ ut referã excidiũ urbis æq̃. i. æq̃liter inimicæ Po. Ro. ut fuit Numãtia uꝫ carth. Carthagine capta: uxor Asdrub. ipietate exprobata. i. iproperata & pbro data ei. s. asdrubali: q̃ fuisset cõtẽtus ĩpetrare sibi soli uitã a Scipiõe: trahẽs dextera & leua. i. utraq̃ mãu: tres filios cões. s. iter se: hoc ẽ asdrubalẽ. & ipsam: nõ recusantes mortẽ. i. mori paratos: obiecit se icẽdio p̃riæ flagrãtis. i. ardẽtis.⁋ Muliebris &c. Affert ultimũ exẽplũ fortitudis idq̃ muliebris dicẽs. Ergo adiiciã exẽplo fortitudinis muliebris: q̃ fuit i uxore hasdrubalis: casum duarũ puellarũ æq̃ fortẽ. Q uũ. i. q̃n: tota stirps. i. pgenies regis hieronis eẽt redacta ad unicã filiã Harmoniã. s. noie: pestifera seditiõe syracusaꝝ. i. syracusanoꝝ i sicilia late dominãtiũ: cladibus euidẽtissimis. i. mãifestissimis: & iper⁹ fieret ab inimicis certati i eã. s. unicã puellã: nutrix eius subiecit gladiis hostilib⁹ puellã. s. ignobilẽ: æq̃lẽ illi. i. eiusdẽ æui & magnitudis cũ illa: ornatã cultu regio. i. regali: hoc ẽ regis filia digno q̃. s. puella sub ornata: cũ ne quidẽ. i. non etiam cum trucidaretur ferro: ederet. i. explicaret: cuius cõditionis esset (quia maluit mori q̃ se explicando harmoniã quæ uera filia regis erat prodere) Harmonia admirata animum illius: scilicet puellæ: pclamauit: scilicet se esse regiã prolem nõ illã q̃ interficeret: & non sustinuit super esse: idest non ualuit silere ut supstes esset: tantæ fidei. i. fidelitati. & cõuertit interfectures. s. illius puellæ: in cædem suam: idest sui.

℄ Tres hũc numerũ uetusta nõ habẽt exemplaria.⁋ Hieronis. antiqui codices habent Gelonis.

ASCEnsius

THE

OLI. EGregiis uirorũ pariter. Fortitudo inqt se oculis nr̃is subiecit: q̃ hortata est: ut patiẽtia in medium ueniret: q̃ uł cũ ea uel ex ea nata uideri põt. nã fortitudinis partes sunt patiẽtia & pseuerãtia. Infirmioribus. r. Nam laudis & gloriæ radices habet patientia. Cum ea. tãq̃ soror. Ex. e. tanquã filia.

Vid. n. his. ad ita eẽ Mutius q̃ Scæuola dictus ẽ clarissima nobis documẽta reliqt. A Porsẽa. æthruscorũ rege. ad cuius opes ea tẽpestate florẽtissimas Targnius cũ scelerata stirpe pulsus ex urbe confugerat. Immolãtẽq; ante altaria. i hoc Vale. a Liuio dissentit. nõ. n. sacrificãtẽ sed milites recẽsentẽ

Scæuolæ uirtus una cũ scriba in castris & stipẽdiũ dãtẽ dicit Liui. & Mutiũ q̃ ad regis cædẽ uenerat errore ductũ p rege scribã obtrũcasse: q̃ ille corpis cultu nihil ferme a rege distaret cõphensum deide cũ Regii satellites retraxisset ante tribunal regis destitutũ: & tũ quoq; iter tantas fortũæ minimas metuẽdũ magis q̃ metuẽtẽ dixisse: Romãus sum ciuis. C. Mutiũ uocãt. hostis hostẽ occidere uolui: nec ad mortẽ minus: ai ẽ: q̃ fuit ad cædẽ & facere & pati fortia Romanũ ẽ. nõ unus ego i te hos aios gessi. lõgus ẽ post me ordo idẽ petẽtiũ decus: pinde in hoc discrimen si iuuat accingere: ut in singulas horas capite dimices tuo: ferrũ hostẽq; i uestibulo habeas regiæ hoc tibi iuuentus Romana bellũ idicimus nullã aciẽ nullũ pliũ timueris: uni tibi cum singulis res erit. tũc regẽ simł ira icẽsũ piculoq; cõterritũ ad terrẽdũ adolescẽtẽ q̃ metu poenaꝝ expromeret qd illud eẽt: qđ p ambages minaret: tormẽta afferri: & ignẽ parari iussisse quo tanq̃ uictima imolaret: illũ uero ut regi ostẽderet q̃ facile tormẽta cõtẽneret: dextrã foculo iã icẽso: spectãtibꝰ oibus iniecisse: & exuri passum eẽ: inde Scæuolã

Scæuola unde fuisse noiatũ: q̃si sine uola: hoc ẽ sine media pte manus. q̃ uola dr̃: unde dr̃ iuolare. Diony. q̃ hãc historiã mlto plixius narrat nullã prorsus de hac patiẽtia mẽtionẽ facit. Inter. m. p. pa. Paratũ dũ paret piissimũ ppositũ adiplere. Pii. qa p pt̃ia liberãda id facer̃. Fortis. qa mortẽ nõ formidaret. Cãm ad. qa igñue cõfessus ẽ se ad occidẽdũ regẽ uenisse.

professa q̃ nã eẽt: in cædẽ suã cõuertit: Ita alteri tectũ mẽdaciũ: alteri ueritas aperta: finis uitæ fuit.

De Patientia. Caput. III.

EGregiis pariter uiroꝝ: ac fœmiaꝝ operibus fortitudo se oculis hoium subiecit: Patiẽtiãq; i mediũ pceder̃ hortata est: nõ sane ifirmioribꝰ radicibꝰ stabilitã: aut mius generoso spiritu abũdãtẽ: sed ita similitudie iũctã: ut cum ea: uel ex ea nata uideri possit.

De Mutio Scæuola.

QVid. n. his: q̃ supra retuli facto Mutii cõuenĩerius? cũ a Porsẽa rege Etruscorũ urbẽ nostrã graui: ac diutino bello: urgeri ægre ferret: castra eius clam ferro cinctus itrauit: immolantemq; ante altaria: conatus est occidere. Cæterum inter molitionem pii pariter: ac fortis propositi oppressus: nec causã aduẽtus texit: & tormenta quantopere cõtemneret: mira patientia ostẽdit. Perosus. n. (Credo) dexterã suã: qđ eiꝰ ministerio in cæde regis uti nequisset: iniectam foculo exuri

Professa: idest palã locuta: quænam esset. Ita: idest & sic mendacium tectum: idest celatum fuit finis uitæ al-

ASCēsius teri. s. puellæ ignobili: & ueritas apta. i. manifestata fuit finis uitæ alteri. s. harmoniæ: quæ uera erat regia proles.

EGregiis. Hac præfatione trãsit ad exempla patientiæ dicens. Fortitudo subiecit se oculis hominum: idest manifestauit se hominibus: egregiis: idest excellentibus operibus pariter uirorum ac fœminarum: & ipsa fortitudo hortata est: patientiam procedere in medium: sane: idest certe: aut non sane: id est cum multo infirmioribus radicibus stabilitam: aut abundantem spiritu minus generoso: sed coniunctam ita similitudine: ut possit uideri nata uel ex ea tanq̃ filia: uel cum ea tanq̃ soror. Quid enim his &c. Affert primum exẽplum patientiæ dicens. Enim pro quia. q. d. bene dixi patientiã posse uideri natam ex fortitudine uel cum fortitudine: quia quid est conuenientius: idest minus differẽs his. i. cũ his aut ab his q̃ retuli. i. recitaui supra. s. dãdo exẽpla fortitudinis: facto. i. q̃ factũ: mutii. s. scæuolæ postea dicti. q. d. nihil: Cum. s. Mutius: ferret ægre urbẽ nostrã: hoc est romã: urgeri: idest premi a porsena rege Etruscorũ: bello graui ac diutino: immo obsidione longa: ipse cinctus ferro. i. habens secũ sicã: intrauit castra eius clã. i. a nemine pceptus: & conatus est occidere. s. porsenã: imolantẽ ante altaria. s. deorũ. Liui. dicit q̃ scribã eius occiderit p illo: ut Oliuerius recitat. Cæterũ. i. sed: ipse Mutius oppressus. i. ab incœpto iã cognito phibitus: inter molitionẽ. i. difficilẽ executionẽ propositi pariter pii: quo ad patriam non quo ad deos: si immolantem diis obtruncare uoluit: ac fortis quia paratus erat peracto eo trucidari: alioqui cum non esset spes euadendi temere rem molitus esset: nec texit: id ẽ non celauit causam aduentus quia professus est se uenisse ut regem obtruncaret: & ostendit mira: idest mirãda patientia: idest in exustione manus: quantopere: idest quantum contẽneret tormẽta. Enim pro quia. per æquo. i. posus odio habẽs: credo. i. ut credo dexterã suã: q̃ neqsset p nequisset: uti ministerio eius. s. dexteræ: in cæde: id est occisione regis: scilicet porsenæ: passus est sup. eam iniectam foculo: idest igni (ut sit locus pro locato) exuri.

THE. Facto Mutii &c. Mutii Scæuolæ patiẽtiã Milesius Aristides historiarũ. iiii. refert: ut Liui. exẽplũ pene par agatharchides Samius reꝝ persicarũ secũdo memorat. Xerses inqt igruebat in græciã cũ qnquies cẽtenis hominũ milibus: ac ad artemisiũ stabat in ancoris. Atheni. itaq; pturbati: fratrem Themistoclis Agesilaũ miserũt exploratũ. tametsi pr̃ Neocles utrãq; eũ amisisse per quietẽ uiderat. is inter barbaros habitu persico quõ uersaret: errore ductus interemit Mardoniũ regii corporis stipatorẽ: quẽ Xerxem putabat. Cõprehensus & ad regẽ tractꝰ immolaturũ offendit ad Solis arã. in q̃ dexterã imponens: quõ aliquãdiu uim suppliciorũ sine ullo gemitu tolerasset e uinculis emissus est. hac adiecta uoce. huiusmodi sunt omnes Atheniẽses, quod si nondũ credis: læuam quoq; iniciam. Quo spectaculo territus Xerxes Agesilaum seruari iussit. hæc ille.

¶ Adulatus. Nam Mutius quasi remunerans meritū quādo quidē inquit: rex est apud te uirtutis honos: ut beneficio tuleris a me q̄ minis neq̄sti. ccc. cōiurauimus iuuētutis Ro. principes: ut in te hac uia grassaremur mea pria sors fuit; cæteri ut cuiq; ceciderit. primi quo ad te oportunū fortūa dederit suo q̄sq; tpe aderit. OLI.

Pompeii etiā laudibus. Pōpeius in Asia legatus cū per illyricū nauigaret interceptus est ab illyricis: & cum a Gentio illyricorū rege & hoste Po. Ro. consilia publica prodere iuberetur: digitū lucernæ ardenti admodū exuri passus est: ut ostenderet nec supplicio quidē mortis induci unq̄ posse: ut cōsilia publica indicaret quo facto: & regi desperationem induxit tormētis ex se quicq̄ cognoscendi: & cupiditatē amicitiæ cum. Po. R. iungendæ. hunc regem Lucinius cōsul bello postea superauit: cum uiolata fide rebellasset. qui cum uxore & liberis Romam missus est. ¶ Incussit iniecit: induxit. ¶ Ad ciuilium bellorum. Hoc ideo dixit quia cōmemorationem fecerat. C. Pompeii qui postea bellum ciuile gessit. Pōpeii patientia

passus ē. Nullū profecto Di immortales admotū aris cultum attentioribus oculis uiderunt. Ipsum quoque Porsenam oblitum periculi sui: ultionem suam uertere in admirationem coegit. Nam reuertere inquit ad tuos Muti: & eis refer: te cum uitam meam petieris: a me uita donatum: cuius clementiam nō adulatus Mutius: tristior Porsenæ salute: quā sua lætior: urbi se cū æternæ gloriæ cognomie Scæuolā reddidit. ¶ De Pompeii patientia.

Pompeii ēt ꝓbabilis uirtus: q dū legatiōis officio fugeret: a Gēthio rege īterceptus cū senatus cōsilia ꝓdere iuberet: ardenti lucernæ admotū digitū cremādū p̄buit: eaq; patiētia regi simul: & desperationē tormētis q̄cq̄ ex se cognoscēdi excussit & expetendæ. P. R. amicitiæ magnā cupiditatē ingenerauit.

Ac ne plura huiusce gn̄eris exempla domi scrutādo: sæpius ad ciuiliū belloꝶ detestādā mēoriā ꝓgredi cogar: duobus Romanis exēplis cōtētus: q̄ ut clarissimarū familiarū cōmēdationē: ita nullū publicū mœrorē cōtinēt: externa subnectā. ¶ Externa.

Vetusto Macedōiæ more Regi Alexādro nobilissimi pueri p̄sto erāt sacrificāti. E q bus un⁹ thuribulo accepto: āte ipsū astitit in cui⁹ brachio carbo ardēs delapsus ē: quo: & si ita urebat: ut adusti corpis ei⁹ odor ad circūstātiū nares ꝑueniret tn̄ & dolorē silētio pressit: & brachiū īmobile tenuit: ne sacrificiū Alexādri: aut excusso thuribulo īpediret: aut edito gemitu aures regias

Vetusto Macedoniæ more. Hoc tractatur a Plutarcho in uita Alexandri regis macedonū: cui sacrificanti cū plures nobilissimi adolescentes ambitiose administrarent: unus sumpto Thuribulo præsto astitit. i cuius brachiū ignitus carbo delapsus dolorem creauit: quem tandiu puer passus est: quoad sacrificaret Alexāder. nam nec brachium mouere ne excusso Thuribulo perturbaret sacrificātem: nec uocem emittere: ne effœminationē aut ullam animi mollitiem indicaret ausus est. Alexāder quoq; hac re cognita in longum distulit sacrificium ut pueri patientiam multo magis probaret. ¶ Præsto erant. apparebāt ministrabāt. ¶ Carbo ardens. i. pruna. ¶ Odor. q græce dicitur nidor: latinæ ustrina ab urendo. ¶ Et dolorem silentio pressit. Duo dicit in quibus mira pueri patientia significabatur: nec mouisse brachium: nec uocem quidem ullam emisisse. Præsto esse

¶ Nullum. i. non ullum: profecto idest reuera: dii immortales non uiderunt ullum cultum ad motum idest applicitum aris: oculis attentioribus: q̄ sup. facinus mutii. Et sup. mutius coegit quoq; ipsum Porsenam: obliuū periculi sui: uertere ultionem suam in admirationem. Nam inquit: o Muti reuertere ad tuos: & refer. i. enarra eis te cum petieris. i. insidiāter sectatus sis uitam meam donatū sup. esse a me uita. Cuius clæmentiam mutius nō adulatus. i. nō adulatorie laudās tristior salute porsenæ: q̄ letiore sua. i. nō tam lætus q̄ sic euasit: q̄ tristis q̄ porsenā nō interemit. redidit urbi. s. Romæ se Scæuolā: cū cognomine seu agnomine æternæ gloriæ: qa cū prius tantū Mutius diceret: rediit dicendus scæuola quasi sæuus ī uolā. i. manū suā: quod illi perpetuam peperit gloriam. ASCē sius

¶ Pōpeii &c. Ordo ē uirtus sup. patiētiæ pōpeii. s. magni sup. ē aut fuit ēt ꝓbabil. i. cōmēdabil q dū fugeret officio legatiōis. i. oratoris aut caduceatoris: itercept⁹. i. i itinere captus: a gētio seu gētio rege illiricoꝶ: cū iuberet. s. ab eo ꝓder. i. reuelare cōsilia senatus p̄buit digitū admotū lucernæ. i. lāpadi aut cādelæ ardēti: cremādū: & excussit ea patiētia. i. p eā patiētiā: regi: & . i. sil depatiōnē cognoscēda q̄cq̄ ex se tormētis. i. p tormēta: & ingenerauit regi magnā cupiditatē amicitiæ populi ro. expetēde. Ac ne cogar ꝓgredi ad detestādā memoriā. i. cōmemoratione belloꝶ ciuiliū: q̄li a Pōpe. cū Cæsare gessit: scrutādo sæpius exēpla huiusce gn̄is. s. patiētiæ. domi. i. domestica: ego cōtētus duobus exēplis romāis: q̄. s. duo exēpla: ut cōtinēt cōmēdationē clarissimaꝶ familiaꝶ: ita nullū publicū mœrorē cōtinēt: qa nihil adhuc in ciues gessit Pō. ideo sup. subnectā sup. exēpla externa. ¶ Vetusto &c. Primū externoꝶ exēploꝶ ē de puero Macedōico sane q̄ mirādo de quo dicit sic: Pueri nobilissimi p̄sto. i. p̄ntes & auxiliares erāt Alexādro regi sacrificāti uetusto more macedōiæ: e q bus. s. pueris unus astitit ante ipsū thuribulo. i. uase i quo thus cremari solebat accepto. s. cū carbōib⁹ icēsis: i cui⁹. s. pueri brachiū d̄lapsus ē carbo ardēs quo. s. carbōe: & si. i. q̄q̄ puer ita urebat: ut odor corpis ei⁹ adusti ꝑueniret ad nares circūstātiū: tn̄ & . i. sil p̄ssit dolorē silētio: qa nihil dixit: aut igemuit: & tēuit brachiū imobile: ne aut īpediret sacrificiū Alex. thuribulo excusso. i. amoto a loco debito: aut elapso e māibus: aut aspgeret aures regias gemitu edito. i. si gemitū edidisset.

OLL ℭAspergeret. Turbaret:impleret:obsonaret.⸿Certius:Firmius expectando nunquid puer uocem emitteret. ⸿Diutius sacrificauit.in longius distulit sacrificium.⸿Si huic miraculo Darius. Si Darius inquit hoc miraculum conspexisset:intellexisset profecto:eius gentis milites uinci nõ posse:cuius puerilem ætatem tanta patientia prædità cognouisset.⸿Eius stirpis:gentis scilicet Macedonum.

Philosophiæ laus E St & illa uehemẽs.ita qdẽ & militaris disciplinæ rõ:hoium aios patiẽtia corroborat atq; cõfirmat:& laborũ patiẽtissimos facit:sed hoc idẽ facit philosophia.⸿Animi militia.Patientia q̃ a philosophia nascit.⸿Venerabiliũ sacrorũ átistes. Veluti q̃dã sacerdos q̃ p̃cepta tradit: qb⁹hoies ad bene beateq; uiuẽdũ istituũt.⸿Doctrĩa uenerabiliũ sacrorũ. Quibus ex hoĩe uitia pellũt & i eũ uirtutes iducũt.⸿Quæ ubi pectore.phia si ab hoĩe recepta fuerit.& oĩa ex eo uitia depellit:& eum robore uirtutis cõfirmat: ita ut nullo animi affectu ab officio discedat.⸿Potẽtiorẽq;.m.Facit ut hõ metũ uicat atq; dolorẽ qa nec metu nec dolore p̃lentis mali ab officio discedit.

Zeno eleates I Ncipiã aũt a Zenone.Fuerũt duo zenões:Iunior & senior.de utroq; tractat Vale.sed de his quoq; Heraclides:Demetrius:& Antisthenes plene loquunt. de iuniore loquit hic Valer.⸿Eleate. qđ ab elea ciuitate fuit.⸿Dispiciẽda:diligẽter inuestigãda. nã dispicere inqrere.despicere cõtemnere.significat.⸿Ad uigorẽ.Ad magnitudinẽ aĩ ne eorũ ai inertia molles & tardi efficerent.⸿Præceptorũ fidẽ.i.bõus p̃ceptor qđ uerbis p̃cipit re ipsa & exẽplo cõfirmat:neq;.n.aliter fidẽ p̃ceptis facere posset:nisi ipsa re ,pbaret & uita:q uerbis alios astringere nitit.soluerent oĩa q̃cunq; traderet:si a p̃ceptis uita ex aliq̃ pte dissentiret.hic ergo q̃ p̃cipiebat aliis eẽ faciẽda:prior ipse ope comprobabat. ⸿Patriã egressus.Dicimus egredior urbẽ & urbe.patriã & p̃ria.⸿Agrigẽtũ. Sicil iæ oppidũ unde sal agrigẽtinus:cui solino teste lõge alia ẽ a cætero sale natura : ut igni ipositus resoluat: ut aq uel alteri liquori crepitet ueluti torreat:cæterarũ salinarũ metalla quæq; sunt:aut agrigentino aut centuripino proxima funguntur cautium ministerio.nam illic exculpuntur signa ad facies hominum uel deorum.

Agrigentiũ

aspergeret. Rex quoq; patientia pueri magis delectatus hoc : certius perseuerantiæ experimentum sumere uoluit:solito enim sacrificauit diutius: nec hac re eũ a proposito repulit:si huic miraculo Darius inseruisset oculos:scisset eius stirpis milites uinci non posse:cuius infirmam ætatem tanto robore præditam animaduertisset.

E St & illa uehemẽs & cõstãs aĩ militia:litteris pollẽs uenerabiliũ doctrĩæ sacrorũ Antistes Philosophia:q̃ ubi pectorẽ recepta ẽ hoĩnũ:ihonesto:atq; iutili affectu depulso: totũ i solidæ uirtutis munimẽto confirmat : potentiusq; metu:ac dolore facit. ℭDe Zenone Eleate.

I Ncipiã ãt a Zenõe Eleate:q cũ eẽt i dispicienda rerum natura maxime prudentię inq; excitandis ad uigorem iuuenum animis promptissimus : præceptorũ fidẽ exẽplo uirtutis suæ publicauit: patriã.n. egress⁹ : i q̃ frui secura libertate poterat.Agrigẽtũ miserabili fuitute obrutũ:petiit :tãta fiducia igẽii:ac morũ suorũ fret⁹: ut

ASCẽsius ℭRex quoq;.s.Alexãder:delectatus magis patiẽtia pueri:uoluit sumere hoc.i.tanto:aut de hoc certius experimentũ perseuerãtiæ:sacrificauit enim diutius cõsueto.i.q̃ cõsuetus erat:nec rapuit eũ.s.puerũ a proposito.i. perpetiendi:hac re.i.diuturnitate sacrificandi.Si Darius rex persarũ qui postea ab Alexãdro uictus est:inseruisset oculos huic miraculo.i.mirabili facto pueri Macedonici:scisset.i.sciuisset:milites eius stirpis non posse uinci: cuius.s.stirpis Macedonicæ:animaduertisset ætatẽ infirmã:utpote puerilẽ:præditã tãto robore.s.animi.Et hæc tria patientiæ exẽpla per ignẽ sunt cõprobata:sequẽtia sunt p philosophiã cõciliata:de qbus quasi præfatus dicit.⸿Est & illa &c.Ab iis exemplis in qbus uiri summa generositate & nobilitate p̃diti:admirabile aut ostenderunt:aut ostẽdere parati erant:patientiã:cum præfatione transit ad philosophorũ.i.sapientia & doctrina præstãtium patientiã;trãsiturus etiã ad seruilẽ:unde dicit.Est &.i.etiã illa uehemẽs & cõstans militia animi : pollẽs.i. multũ potẽs litteris:uidelicet philosophia antistes.i.p̃ses:uenerabiliũ sacrorũ doctrinæ:q̃.s.philosophia ubi.i. postq̃ recepta est pectore hoium cõfirmat sup.ipsum pectus hoium:totũ in munimẽto.i.p̃sidio solidæ uirtutis & facit ipsum potẽtius metu ac dolore.i.q̃ qđ metuat ac doleat:& hoc affectu inhonesto.i.turpi ac inutili depulso.Cuius rei addit exẽplũ.⸿Incipiã aũt.s.dare exẽpla solidæ patiẽtiæ a philosophia ,pfectæ:a Zenone Eleate: qui cũ esset maximæ prudẽtiæ in natura rerũ dispiciẽda.i.serutãda & disquirẽda:& prõptissimus in animis iuuenũ excitandis ad uigorẽ.s.uirtutũ:publicauit fidẽ.i.fidelitatẽ p̃ceptorũ.i.eorũ q̃ p̃cepit:exẽplo uirtutis suæ.i. bonæ opatiõis q̃ cõpẽdiosius & efficacius docet q̃ uox ulla:unde scriptũ est. Cœpit Iesus facere & docere.Enim pro qa:ipse Zeno egressus patriã uidelicet Eleã unde Eleates dictus:in qua.s.patria poterat frui libertate secura.i.sine anxietate ulla:petiit Agrigẽtũ oppidũ Siciliæ:obrutũ.i.oppræssũ miserabili seruitute:qa a phalaride tyrãno sæuissimo:fretus tãta fiducia igenii ac morũ suorũ.i.tm̃ cõfisus in igẽio & moribus suis:ut sperauerit feritatẽ.i.ferocitatẽ aut siluestritatẽ mẽtis uesanæ.i.prauæ & nõ sanæ:posse diripi.i.depelli celeriter a se.i. opera & monitiõe sua:& tyrãno cũ oĩs tyrãnus uideat incurabilis:& phalaridi.i.ei tyrãno qui sæuissimus erat. Nam cũ cõtinuo si quis tyrannũ potuisset conuertere ad bonam mentem Phalaridem conuertisset.

THE. ℭConsueto.uetusta exemplaria habent:consulto.⸿Agrigentum.Siciliæ ciuitas ab amne proximo:ut sentit Duris:uel ab Agrigento Iouis & Asteropes oceani filiæ:ut in suis originibus refert Ianus.Agrigentum.græce uocatur Acragas:unde Polybius oppidum simul & amnem dictum putauit a bonitate soli:ut sit Acragas quasi ακρα γης idest summa terrarum propter ubertatem.

OLL.

¶ Tyranno & Phalari. in noie ipso emphasim facit quia Phalaris omnium crudelissimus fuisse tradit: delectabat semp crudelioribus torm̃etis. unde igeniosus ille Atheniẽsis faber noie Perillus putãs regi se maximæ gratificaturũ ꝙ crudelissimus eẽt: nouũ & ifandũ tormẽti genus excogitauit: & illi piter ostẽdit: ut tauro æneo hoies icluderent: & subiecto igne fistulis qbusdã spiritũ emittẽtes mugiẽtis bouis uocẽ imitarent: qđ tamẽ ipse iuẽtor primus exptus est teste Oui. li. iii. de tristibus. dicit. n. ut munus munere pẽses. Da p̃cor igenio munera digna meo. Dixerat & phalaris pœnæ mirãdæ repertor ipse tuũ p̃sens ĩbue dixit opus. ¶ Proximũ. quẽq; hoc iõ fecit ut regi desparionẽ excuteret. s. noiãtis proximis & fidelissimis eius & se destitutũ eẽ itelligeret. ¶ Increpitas. Hoc mõ miror ignauiã uestram Agrigẽtini: ꝙ pro his q̃ tollero uos huic tyranno seruire decerniris. Cice. li. ii. Tuscu. q̃stionũ. ꝑponat inqr zeno Eleates: q ꝑpessus oĩa potius q̃ cõscios delendæ tyrannidis indicaret.

speraucrit & Tyrãno: & Phalaridi uesanæ mentis feritatem a se diripi posse. Post: quam deinde apđ illum plus consuetudinem dominationis: quã consilii salubritatẽ ualere animaduertit: nobilissimos eius ciuitatis adulescẽtes: cupiditate liberandæ patriæ inflammauit: cuius rei cum idicium ad tyrannum manasset: conuocato in forum populo: torquere eum uario cruciatus genere cœpit: subinde quærẽs quos nam cõsilii participes haberet: at ille nec eorum quempiam nominauit: & proximum: quenq; ac fidissimũ tyranno: suspectum reddidit: increpitansq; Agrigentinis ignauiam: ac timiditatem: effecit: ut subito mentis impulsu cõcitati Phalarim lapidibus posternerẽt. Senis ergo unius eculeo impositi non supplex uox nec miserabilis eiulatus: sed fortis cohortatio totius urbis animũ: fortunamq; mutauit.

¶ De Alio Zenone.

Eiusdẽ nominis philosophꝰ: cũ a Nearcho tyrãno: de cuius nece cõsiliũ inierat: torqueret: supplicii pariter: atq; idicãdorum gratia cõsciorũ: doloris uictor: sed ultiõis cupidus: eẽ dixit qđ secreto audire eũ admodũ expediret: laxatoq; eculeo: post: quã isidiis opportunũ tp̃s aiaduertit: aurẽ eius morsu corripuit: nec ante dimisit: quã & ipse uita: & ille corporis parte priuaretur.

Eiusdẽ nois phs. Diogenes laertius de uita philosophoꝝ dissentit a Valerio nõ. n. duos fuisse zenões q cruciati fuerint: sed unũ seniorẽ: nec duos tyrannos: sed unũ Clearchũ cuius tormẽta superauit. ego ãt hũc errorẽ ĩde manasse crediderim: qđ & Heraclides dicit: ꝙ alii Mordicus abscidisse aurẽ: ut Vale. alii nasum ut Demetrius: alii neutrũ factũ eẽ dicũt: iter quos Antistenes: sed linguam abscissam & dẽtibus cõtritã: i eius faciẽ expuisse. Alii unũ hæc oĩa fecisse & ãt siue nasum mordicus abscidisse: & cũ oĩno cõscios cõiuratiõis ꝑferre cogeret: liguã dẽtibus cõscissam in os tyranni cõspuisse: quo facto ciues tyrãnũ lapidauerũt: & ĩde ortũ: ut hæc duo fecisse uiderent atq; alterũ ꝑ altero positũ. nã cõstat zenonẽ stoicũ ad nonagesimũ ætatis annũ puenisse: semp itegrũ & icolumẽ: ac sine morbo: & ut refert Apollõius: cum abiret ex schola lapidẽ offendisse: digitũ perfregisse: ac manu terrã feriẽtẽ dixisse: ex Niobe uenio: qđ me uocas: & cõtinuo se strãgulãtẽ iteriisse. alii uero dicũt ꝙ cũ gingiuaꝝ dolore laboraret cõsilio medicorũ se a cibo duos dies cõtinenter abstinuit. quo facto ita cõualuit: ut medici eũ quouis genere cibi pmitterẽt: ut hic ꝙ se satis in uita fuisse diceret in ieiuniis ꝑsistens inædia cõsumptus ẽ. De Clearcho duce lacædemõ loquit li. ii. cap. ii. Lapsaco pro ip̃e lapsatus ab equuleo.

ASCẽsius

¶ Deinde postq̃ ipse zeno aiaduertit cõsuetudinẽ dominatiõis. i. tyrãnidos: plus ualere (qa difficile est cõsueta relinqre) apud illũ. s. phalaridẽ: q̃ salubritatẽ cõsilii: iflãmauit nobilissimos adolescẽtes eius ciuitatis. s. Agrigẽtinæ: cupiditate liberãdæ p̃riæ. s. a seruitute tyrannica p necẽ eius. Cuius rei. s. iflãmatiõis illius idiciũ. i. idicatio & delatio: cũ manasset. i. ꝑfluxisset ad tyrãnũ: tyrãnus cõuocato ppl̃o. i. postq̃ uocauerat populũ in forũ: cœpit torqre eũ. s. zenonẽ uario genere cruciatus: qrẽs. i. iterrogãs subĩde. i. p iteruaIla: quosnã hẽret pticipes consilii. s. sui. Aũt. i. sed ille. s. zeno: nec noiauit quẽpiã eorũ quos reuera pticipes habuerat: ac reddidit ꝑximũ quẽq; & fidissimũ quẽq; tyrãno: suspectũ tyrãno: & icrepitãs. i. cũ icrepatiõe exprobrãs agrigẽtinis ignauiã ac timiditatẽ: effecit ut ipsi cõcitati subito ipulsu mẽtis: ꝑsternerẽt. i. i terrã sterneret phalarim. s. tyrãnũ lapidibus. i. obruẽdo eũ arreptis lapidibus (Declinat aũt hic phalaris: huius phalaris uel phalaridis: sicut paris: unde iuxta regulã Seruii q̃ talia uult dũtaxat i gtõ & dtõ crescere: in actõ phalarim facit) Ergo nõ supplex uox: ne eiulatus miserabilis: sed fortis cohortatio unius senis. s. zenonis iposti eculeo. i. illi istrũ tortorio: mutauit animũ: qa prius seruire paratus erat: & fortunam: quia cæso tyrãno ex seruis liberi facti sunt: totius urbis. i. ciuitatis Agrigentinæ. ¶ Eiusdẽ nois: imo ut multi uolũt idẽ philosophus: sed nõ stat eũdẽ fuisse secũdũ mẽtẽ authoris q agrigẽti & spartæ passus sit: quocirca authorẽ: sequẽtes licet ab eo alii dissentiãt: dicamus sic. Philosophus eiusdẽ nois: utpote zeno senior cũ torqret. s. i eculeo seu equuleo: a clearcho tyrãno lacedæmonio: de cuius nece inierat. i. ceperat cõsiliũ torquæret inquã pariter gr̃a supplicii. s. qđ meruisse putabat: & gr̃a cõsciorũ idicandorũ: ipse uictor doloris: sed cupidus ultiõis: dixit eẽ. s. sibi. i. se habere: qđ expediret. i. utile esset: admodũ. i. ualde: eũ. s. tyrãnũ audire secreto. s. in aurẽ: & eculeo in quo tensus erat laxato. i. remisso & soluto: ut ipse liber caput ad aurẽ tyranni admoueret: postq̃ animaduertit tempus sup. esse opportunũ insidiis: corripuit morsu. s. dẽtium: aurem dicam auriculam tyranni: nec dimisit sup. eam: anteq̃ & i. sit: ipse. s. phi. priuaretur uita: quia in eo facto expirauit: & ille. s. tyrannus priuaretur parte corporis: utpote auricula potius q̃ aure.

¶ Clearcho. Antiqui codices: partim Clearcho: partim Learcho: partim Nearcho: quã lectionẽ probat Ianus. THE.

Apud.n.Suidam sic est.Zeno Teleutagoræ.F.Eleates:assectator & æqualis Pithagoræ democritiq;:nam floruit olympiade.lxxviii.Xenophanis auditor fuit:is quom tentasset a Tyrannide Nearchi.uel ut alii Diomedontis Elei patriã liberare cõprensus:& indicare conscios iussus linguam suam mordicus amputauit:atq; in Tyranni faciem expuit:demum coniectus in mortarium crebris ictibus contusus expirauit.

CDe Anaxarcho.

TAlis patiẽtiæ æmulus Anaxarchus: cũ a Tyrãno Cyprioꝶ nicocreõte torquereť: nec ulla ui ihiberi posset:quomius amarissimorũ eũ maledictoꝶ uerberibus iuicẽ ipẽ torqueret:ad ultimũ amputationẽ liguæ minitãti: nõ erit (iqt) effœminate adulescẽs hæc quoq; ps corporis mei tuæ ditiõis: ꝓtiusq; dẽtibus abscissã: & comãducatã liguã:i os eius ira patẽs expuit. Multorum autẽ aures:illa lingua & in primis Alexandri regis admiratione sui attonitas habuerat: dũ terræ cõditionẽ: ambitũ maris syderum motus: totiusq; deniq; mũdi naturã prudentissime: & facũdissime exprõpsit. pene tamẽ occidit gloriosus: quã uiguit: quia tã forti fine illustrẽ professionis actũ comprobauit. Anaxarchiq; nõ uitã mõ deseruit:sed mortẽ reddidit clariorem.

CDe Theodoro.

IN Theodoro quoq; uiro grauissimo Hieronymus tyrannus tortorum manus frustra fatigauit. Rupit enim uerbera: fidiculas laxauit:soluit eculeum: laminas extinxit prius:quam efficeret:ut tyrãnicidii conscios idicaret.

OLI. TAlis patientiæ æmulus Anaxarchus: Anaxarchus Diomedis Smyrnæi ut qdã dicũt: ut alii uero Metrodori chii auditor olympiade cẽtesima & uigesima uiguit.hic ẽt eũ Alex.cõgressus ẽ.& d rerũ natura apud eũ acutissime disputãs:i eius familiaritatẽ se facile isinuauit:habuit nicocreõtem cypri Tyrãnum acerrimum inimicum: cuius odii principium inde ortum est. ꝗ cum Anaxarchũ Alexan.in cõuiuio aliquando iterrogasset qd nã de cœna illa sentiret:cũcta magnifice inqt o rex: uerum oporteret iam Satrapæ cuiusdã caput apponi Nicocreontem semper ituens.quo ille iridignatus post Alexandri mortem:cũ Anaxarchus naui forte ueherer diuinitusq; cypro appulisset: ab illo captus crudelibus pœnis affectus ẽ. nam eum Tyrannus malleis ferreis cædi iussit. hinc illud celebre dictũ gemiasse dr̃.tũde tũde Anaxarchi sacculũ.nã Anaxarchũ nihil teris:ꝑ sacculo corpus itelligebat.ꝑ Anaxarcho ipsius animã iteriorẽ.Ci.li.ii.Tuscu.de Anaxarcho demetrico cogitteť q cypri i mãus Nicocreõtis regis icidisset:nullũ gẽus supplicii depcatꝰ ẽ nec recusauit. sũt q dicũt hũc pcisam liguã i os Tyrãni cõspuisse. Inuictẽ. Vicissim qa sicut ille tormẽtis ita hic maledictis. Multorũ aures. Deplorat quodam mõ Anaxarchi fortunã. Attõitas ha. Obstupefecerat. Terræ cõ. Quõ cõstituta sit. Ambitum maris. Qd terras ambit. Sydeꝶ mo. Quia alia sidera aliũ cursum habẽt. Totiusq; dc.m.i. cœli.& græce dixit.nã κοσμος mũdus & cœlũ dr̃.

Nicocreon Tyrãnus

Theodori patientia: IN Theodoro quoq; uiro. Cõiuratio i Tyranni caput facta idicať ꝑ Galonẽ quẽdã æqlẽ Hierõymi ẽt ide a puero i.oia familiaria iura assuetum: iudex unum ex coniuratis Theodoti: a quo ipẽ noiatus erat:noiare potuit q cõphẽsus exẽplo traditusq; Andromodoro.torquẽdus de seipso haud cunctãter fassus cõscios celabat.postrẽo cũ oibus itolerãdis humãæ patiẽtiæ cruciatibus laceraret uictũ malis se simulãs:auertit a cõsciis i isontes inditiũ Thrasonẽ ẽt auctorẽ cõsilii mẽtitꝰ nec nisi tã potẽti duce cõfisus rẽ tãtã ausuros fuisse. noiabat ãt eos quoꝶ capita uilissima fingẽti iter dolores gemitusq; occurrerũt maxie aio tyranni credibile iditiũ Thraso noiatus fecit:itaq; extẽplo tradiť ad supplicium adiectiq; pœna cæteri iuxta isontes:tũ socioꝶ nemo:dũ cõscius cõsilii diu torqreť:aut latuit:aut fugit:tantũ illis in uirtute ac fide theodoti fuit fiduciæ tãtũq; ipsi Theodoto uiꝶ ad arcana occultãda. Fidiculas. Neruos:& chordas tortiles qbus tormẽta danť.ẽ.n.diminutiuũ a fidis. Laminas. Scilicet ferreas. Extimuit. Scilicet candentes & accensas.

ASCEsius: CTalis patiẽtiæ &c. Describit admirabilẽ patiẽtiã & cõstãtiã i passiõe ipsius anaxarchi phi. dicẽs. Anaxarchus phs.æmulus.i.imitator talis patiẽtiæ.s.zenõis ꝓxie dicti quũ torqreť a Nicocreõte tyrãno cypriorũ:nec posset ihiberi.i.ĩhibẽdo ipediri quo mius.i.ut nõ ut ipe nõ torqt eũ.s.tyrãnũ:iuicẽ.i.uicissim aut ecõtrario:uerberibus.i.flagellis aut ictibus maledictoꝶ amarissimorũ.cõuiciorũ & maledictionũ seu execrationũ nã alia nõ hebat uerbera iqt minitãti.s.tyrãno ad ultimũ ãputationẽ liguæ:o adolescẽs effœmiate.i.mollis ut fœmia aut muliebria turpiter patiẽs aut ignaue more mulierũ agẽs:hæc quoq; ps corpis mei.i.ligua:nõ erit ditiõis.i.ꝑtãtis tuæ: & expuit ꝓtius liguã sup.suã abscissã & cõmãducatã.i.masticatã dẽtibus i os eius.s.tyrãni patẽs.i. apertũ ira ꝓpirã:ut fit. Aũt ꝓ sed:illa ligua.s.q̃ sic expuit:habuerat aures mltorũ & i primis alexãdri.s.magni regis uidelicet macedõiæ:attõitas.i.stupefactas admiratiõe sui:dũ ipa ligua prõpsit.i.explicauit prudẽtissime & facũdissime cõditionẽ terræ.i.quũ terra eẽt cõdita:ambitũ.i.circuitũ maris u; oceãi:orbẽ fere terraꝶ circũdãtis motus syderũ:& deniq; ẽt totius mũdi.i.uniuersa deo creati. Tñ.i.tãetsi sic mortuꝰ ẽ anaxarchus ipse occidit pœne.i. q̃si gloriosius q̃ uiguit.i.floruit i pholos.dũ uiueret:qa cõprobauit tã forti fine illustrẽ.i.clarũ actũ ꝓfessiõis.s.philosophicæ.i.ostẽdit se talẽ eẽ q̃lẽ quẽlibet eẽ debere docuerat:& nõ mõ deseruit uitam anaxarchi sed reddidit mortẽ clariorẽ. In theodoro quoq; &c. Ordo ẽ. Hiero.tyrãnus s.aut syracusarũ:fatigauit quoq; frustra manus tortorũ i Theodoro syracusano uiro grauissimo. Enim pro qa Hiero.sup.per tortores:rupit.s.in corpus theodori:uerbera.i.flagella:laxauit.i.sic tetendit ut laxæ fierent fidiculas.i.chordas tortorias:soluit.i.dissoluit eculeũ.i.instrumentum ligneum de quo qui torquebantur dependebant:extinxit.s.corpore Theodori; laminas.s.ardentes:priusq̃ efficeret ut scilicet Theodorus:indicaret conscios tyrannicidii.

C Satellitem. Scilicet Thrasonem quem licet Valerius non nominet: Liuius tamen ita nominatum fuisse dicit. OLI.
Theodotos.xx.fuisse lectum est: inter quos fuit hic Syracusanus: quem etiam de re militari scripsisse legimus.

Quin ēt satellitē:ī quo totius domīatiōis sūma q̄si quodā cardie uersabat̃ falsa criminatiōe iqnādo:fidū lateri eius custodē eripuit:beneficioq; patiētiæ: nō solū:q̄ occulta fuerūt:texit:sed etiā tormēta sua ultus est:qbus Hieronymus:dum inimicū cupide lacerat:amicum temere perdidit.

A Pud Indos uero patiētiæ meditatio tā obstinate usurpari credit̃:ut sint: q oē uitæ tp̄s nudi exigāt:mō Caucasi mōtis gelido rigor̃ corpora sua durantes:modo flammis sine ullo gemitu obiicientes.atq; haud parua his gloria contemptu doloris acquiritur:titulus nanq; sapientiæ datur. Hæc e pectoribus altis & eruditis orta sunt.

I Llud tn̄ nō mius admirabile:qd̄ suilis ai̊ cepit.Seruus barbarus asdrubalē:qd̄ dominū suū occidisset:grauiter ferēs:subito aggressus interemit.Cumq; compræhensus omni modo cruciaretur lætitiam tamen: quam ex uindicta ceperat:in ore constantissime retinuit.

Gymnosophistarum patientia

A Pud idos uero patiētiæ. Soli. de his ait idi gymnosophistas habet̃ q ab hortu usq; ad solis oc. alū cōtētis oculis orbē cādētissimi syderis cōtuent̃:i globo ignis rimātes secreta q̄dā:harēisq; feruētibus ppetē diē alternis pedibus isistūt. Stra.li.xv. de his multa:q̄ qa lōga nimis:ꝓtermittēda duxi ueꝝ illd̄ ad hāc rē satis erit:ꝙ Onesicritus scri. se missū ab Alexā. ut cū gymnosophistis loq̄ret̃:ꝙ Alexā. audiuisset eos nudos seder̃ & tolerātiā exercētes i honore maxio hēri:ad hos uēisse &.xv. hoies iuēisse.xx. stadiis ab urbe aliū i alio gestu:uel stātē: ul sedētē:uel iacētē nudū & usq; ad uesperā imotū postea i urbē discedere. sed oium difficillimū eē solē ppeti a deo calidū:ut nēo alius nudis pedibus.s.i meridie p terrā ire facile ferret. locutūq; cū uno eorū noie Calāo q postea usq; i ꝑsiā Alex. secutus ē:nec illd̄ ꝑtermittēdū cēseo ꝙ aristobolus dicit uidisse se sophistas duos ex taxillis utrosq; Bragmanas:alteꝝ seniorē tonsū: alteꝝ iuniorē comatū:quos discipuli seq̄bant̃: hos deinde ad Alexā. mēsā assistētes cēare:& patiētiā docere:postea i locū quēdā ꝓximū secedētes seniorē supinū & solē & hibres tolerare. iā.n. pluebat uere icipiēte. iuniorē uero i altero pede stātē lignū tricubitale ābabus māibꝰ sublatū:sustētare. pede aūt iā defesso rursū i alteꝝ imutare: atq; ita cottidie ꝑseuerare:ex his cōtinētiorē iussū fuisse iuniorē q cū aliq̄diu regē secutꝰ fuisset. domū reuersus ē:& eo relicto iussit siq̄d uellet ad se uēiret. Alterū usq; ad extremū secutū & uestē & uitā apd̄ regē imutasse. & cū a q̄busdā icreparet̃ r̄ndisse.ꝙ.lx. exercitatiōis ānos cōplesset quos ꝓmiserat alexā. filius eius dōa plurima dedisse de his quoq; Pli. li. vi. nat. hi. & Luca. li. iiii. mētionē facit. Ci. li. v. Tusc. q̄onū igr.q̄ barbariā idia uastior & agrestior:i ea tn̄ gēte primū hi qui sapiētes habentur nudi ætatem agunt & caucasi niues: hyemalemq; uim perferūt sine dolore: cūq; ad flāmā se iplicauerit sine gemitu adurunt̃ gymnosophistæ adeo sibi patiētiā: q̄si ꝓpriā uēdicārt:ut uitā suā nudi sp ducāt. uñ ēt gymnosophiste dn̄r ꝙ nudi philosophēt̃ ut supra dixius. ⁋ Durātes. Dura reddētes. ⁋ Mō flāmis sine. Aut qa ut dixius harēis feruētibus ppetē diē alternis pedibus isistūt. aut qa gymnosophistæ cū diu se satis uixisse arbitrarent̃:istructo rogo uiui cōburi patiebant̃. Legit̃ ēt de Socrate: apud. A. Geliū li. ii. cap. i. ꝙ stare solitus eēt ptinaci statu pdius atq; pnoxa summo lucis ortu ad solē alterū oriētē. icōueniēs imobilis iisdē uestigiis & ore atq; oculis i eūdē locū directis cogitabūdus:tanq̄ quodā secessu mentis atq; animi facto a corpore: tēperātia quoq; fuisse eū tāta traditū ē ut oīa uitæ suæ tp̄a ualitudine in offensa uixerit.

I Llud tn̄ seruus barbarus. Barbarus q̄dā Hasdrubalē ob irā iterfecti ab eo dn̄i palā obtrūcat: cōpræhēsusq; a circūstātibus haud alio q̄ si euasisset uultu tormētis quoq; cū laceraret̃ eo fuit habitu oris: ut superāte lætitia dolores ridētis ēt speciē ꝓbuerit. Iustinus i fine suoꝝ epitomarū ubi de laudibus Hispāiæ loquit̃. Sæpe tormētis iqt ꝓ silētio rerū creditaꝝ sūt mortui adeo illis fortior taciturnitatis cura q̄ uitæ celebrat̃. eadē ēt bello punico serui illius patiētia. q̄ ultus domini necē iter tormēta risu exultauit seren aq; lætitia crudelitatē torquētiū uicit. ⁋ Oi mō. Oi gn̄e supplicii. ⁋ Cōstātissime retinuit. Quia sp ridebat. Serui patientia

C Quinetiā ipse Theodorus iquinādo. i. maculādo: satellitē. s. Hieronymi thrasonē noie: i quo sūma totius dominatiōis. i. tyrānidos: uariabat̃ q̄si i quodā cardie. i. ut ianua i cardie uersat̃: eripuit lateri eius fidū custodē: qa tyrānus credēs uera locutū amicū fidelissimū necādū mādauit & ip̄e Theodorꝰ nō solū texit bn̄ficio patientiæ ea. sup. q̄ fuerūt occulta: sed ēt ultus ē sua tormēta: qa tyrāno grauissimū itulit dānū: uñ addit: q̄bus. s. tormētis dū Hiero. lacerat cupide inimicū ut Theodorū pdidit temere. i. p temerariā credulitatē: amicū. s. thrasonem. ⁋ Apud idos &c. Recitat paciētiā idorū (ut opinor gymnosophistaꝝ dicēs. Vero ꝓ sed: meditatio. i. exercitatio patiētiæ: credit̃ usurpari. i. i usū adduci apud idos tā obstiate. i. ptinaciter: ut sint q exigāt. i. trāsigant oē tp̄s uitæ nudi: durātes. i. dura faciētes mō. i. iterdū: corpora sua gelido rigore. i. frigidissima aspitate: caucasi mōtis: mō. i. iterdū abiiciētes corpa flāmis sine ullo gemitu: Atq; haud pua gl̄ia acq̄rit̃ his cōtēptu. i. p cōtēptū doloris: & titulus sapiētiæ dat̃. Hæc. s. supius dicta de patiētia phoꝝ: orta sūt e pectoribus altis. i. ꝓfundæ prudētiæ aut magnanimis & eruditis. ⁋ Illud tamē cōtinuat̃ supiori: ut sit q̄uis supiora a sapiētibus & igenuis facta sūt: tn̄, sed illud. s. exēplū patiētiæ: qd̄ animus seruilis cepit. i. cōcepit nō minus admirabile sup. est. Seruus barbarus utpote punicus grauiter ferens ꝙ sup. asdrubal occidisset dominū suū: aggressus asdrubalē subito iteremit sup. eum. Quūq;. i. & quū. i. q̄uis ipse seruus cōpræhēsus. i. captus cruciaret̃ omni modo. i. omni genere cruciatus tamē. i. nihilominus retinuit in ore. i. ultu: lætitiam quam ceperat ex uindicta. s. ꝙ ita dominum ultus fuerat. ASCĒsius

C Theodoro. Antiqua exemplaria habent omnia theodoto.

OLI. Virtus oibus exposita

NOn ergo fastidioso. Ergo iqt uirtus nō fastidit quenq̄ cuiusq; cōditiōis sit ad se penetrare. Viuida. Feruida & uiuacia.nā segnis cōtrariū uiuido:unde & q̄si sine igne dr̄. Cū aliquo psonaꝝ discrimine. Nō facit uirtus sicuti psonaꝝ exceptores q magnos & dignitate pstantes admittūt.hūiles uero & abiectos reiiciūt. Malignū. Angustū:ut sub luce maligna. Inq; cap. Tibi iqt curā relinqt:q̄tū ex ea cape uelis:tātūq; tecū sp habeas q̄tū tui ai magnitudo cōplexa fuerit:nec eiusmodi est uirtus:ut his se qdē totā pbeat:illius p exiguā ptē cōcedat:sed æq̄liter se oibus expōit.nā si magni ai fueris ut ex ea te multū cape posse cōfidas:multū tibi ex se auferre pmittit:q̄ si pusilanimis fueris parū ex ea cōseqris. unde extat carmē. Nobilitas sine mēte ruit sapiētia uiles eleuat.haud uirtus refugit qcūq; sequet. Splēdidā re. Nā oēs libēter audiūt eos : q ex hūili loco nati sūt ad sūmū dignitatis gradū euasisse:& ita nō ex abrupto trāsitū facit ad sequēs capitulum.

Tulli Hostilii genus

INcunabula Tulli Hostilii. Cōstat tullū hostiliū tertiū romáoꝝ regē hūili loco natū i casa pastoris fuisse educatū.hūc Liui.dicit nepotē fuisse illius Hostilii q fortiter pugnās aduersus Sabios i lacū Curtiū lapsus ē:q deīde locus Hostili9 dictus ē. Diōysi.plurimū dissentit a Vale.nā i pricipio li. iii.hūc ex genere honesto & opibus potētē fuisse ōndit:dicit.n.Numa Pōpilio mortuo fact9 iterū senatus reip.dn̄s i eodē genere regiminis:nec iuito pplo pmanēdi cēsuit:cōstituitq; iterū ex senioribus i pfinitū q̄dā dierū numerū pfuturos uerbi iter reges:a qbus deīde is quē populus ois ptulit. Tullus hostili9 rex dict9 ē.eius āt gēus hoc fuit:ex urbe Medullia.quā ab albāis cōditā rōulus fœdere suscipiēs. Ro.coloniā fecerat:uir qdā generosus & opib9 pollēs Hostilius noie Romā cōmigrās uxorē duxit ex genere Sabinoꝝ seruilii filiā:eā ipsam q̄ gētilibus suis fœminis bello Sabino cōsuluerat legationē suscipiendā p uiris ad pses:q̄q; ēt uisa erat cōciliādorū ducū cā fuisse pcipua:hic igr̄ uir multis i bellis sub Romulo militās claris editis facioribus bello sabio iteriit:filiū reliquēs unicū:sepeliturq; a regibus in optio fori loco.uirtutē eius testātis tituli i pscriptiōe dignatus:ex hoc āt filio uiro facto & illustrē ducēte fœminā Tullus hostil.ē gēitus uir prōptus & alacer q rex deinde creatus ē cū suffragiis ciuilib9 de eo satis ex lege:tū uero Numa secūdis auguriis firmāte q̄ pplo uisa erāt &cæ. Impiū ro. Quia eius auus se bello sabio fortiter gessit;rex romæ creatus ē. Duplicauit. Quia oēm populū albanū Rōa traduxit euersis mœnibus & solo pstratis.hæc cā fuit q̄ bello fidenati ifidi fuerūt.P.R. In altissimo ma.fa. Quia iā senex aium religiōibus adiecit quo antea nihil minus ad regnū ptinere putauerat.

NNon ergo fastidioso aditu uirtus excitata ingenia uiuida ad se penetrare patit̄. Neq̄ haustum sui cum aliquo psonarum discrimine largum:malignum ue præbet : sed oibus æq̄liter exposita:qd cupiditatis potius : quā quid dignitatis attuleris : æstimat:iq; captu bonoꝝ suorum tibi ipsi pōdus examinādū reliqt ut quātum subire aio sustinueris:tātū tecū auferas. Quo euenit:ut & humili loco nati:ad sūmā dignitatē cōsurgāt:& generosissimarū iaginū fœtus:i aliqd reuoluti dedecus:acceptā a maioribus lucē:i tenebras conuertant:quæ quidē planiora suis exemplis reddūtur: ac prius de his ordiar:quoꝝ i meliorē statū facta mutatio:splendidā relatu præbet materiam.

De his q humili loco nati:clari euaserūt. Cap. IIII.

INcūabula Tullii Hostilii agreste tuguriū cepit:eiusdē adulescētia i pecore pascēdo fuit occupata. Validior ætas ipiū Ro.rexit:& duplicauit:Senect9 excellētissimis ornamētis dcorata:i excellētissimo maiestatis fastigio fulsit: uerū Tulli. & si magni:& admirabilis icremēti:domesticū tn̄ exēplū ē.

ASCēsius

Nō ergo &c. Occasiōe seruilis uirtutis docet uirtutē i oi mortaliū cōditiōe posse repiri:faciēs aptā parasceuē .i.pparationē sequētis tituli. Ordo ē. Ergo qa i seruo quoq; repta ē uirtus patiētiæ cū fortitudie ai:uirtus excitata.i.puocata idignitate alicuius rei:unde pipatetici irā fortitudinis ministrā cēsuerūt:nō patit̄ igēia uiuida.i.nō torpētia sed uegeta penetrar̄ ad se:aditu fastidioso.i.supbo & hūilis cōditiōis cōtēptore neq; pbet haustū sui largū uel malignū.i.exiguū.i.nō se ifundit i hoies pce aut abūde cū aliquo discrimie.i.dr̄ia/aut acceptiōe psonaꝝ .i.discretionū status:sed exposita.s.ad accipiēdū:oibus.i.cuiuscūq; cōditiōis fuerit:æq̄liter:æstimat.i. ppēdit & reputat potius qd cupiditatis.i.affectiōis & desyderii attuleris.s.ad eā obtinēdā q̄ qd dignitatis & reliqt tibi ipsi.i.p arbitrio tuo examinādū.i.discernēdū & diiudicādū:pōdus.i.magnitudinē aut ualorē i captu bonoꝝ suorū:ita ut tm̄ auferas tecū.i.de bōis uirtutis q̄tū sustinueris subire aio. Quo.i.p q̄ rē euenit:ut &.i.ēt nati humili loco.i.i hūilibus familiis:cōsurgāt ad sūmā dignitatē & fœtus.i.filii generosissimaꝝ imaginū.i.clarissimorū patrū quoꝝ imagies sūt reuoluti i aliqd dedecus cōuertāt lucē acceptā a maioribus i tenebras. Quæ qdē.s.discrimina filioꝝ aut succedētiū reddunt̄ planiora.i.faciliora ad cognoscēdū:suis exēplis.i.si de eis adducāt̄ exēpla. Ac ordiar.i.icipiā dicere prius de his:quoꝝ mutatio facta i meliorē statū pbet materiā splēdidā relatu.i. ad referēdum aut ut referatur:qa pulchrum est referre eos qui ex humili loco ad summā gloriā emerserunt.

INcūabula &c. Qūo i supiore pfat9 ē affert primū exē.coꝝ q hūili loco nati clari euaserūt idq; de tullo hosti.rege Rōanorū dicēs. Tuguriū agreste id ē hūilis casa i agro cepit icuabula id ē priordia uitæ Tulli ho.iii.Ro.regis:Adolescētia eiusdē fuit occupata i pecore pascēdo.i.pastoralis ætas ualidior & uirilis rexit ipiū Ro.& duplicauit.i.i duplū auxit ipm senect9.i.ultia ætas ei9 decorata excellētissimis ornamētis:fulsit i excellētissimo fastigio.i.culmie maiestatis. Verū tullus & si.i.q̄q̄ ē exēplū magni & admirabilis icremēti.i.eorū q ex minimis maximi facti sūt tn̄ ē exēplū domesticū.i.ex nō alieigēa ad ipiū ro. acciti.

Arquiniū aūt. Hic est Tarqnius Priscus a quo supbus deinde natus est ☞ Exactū. Ciuitate eiectū: nā exigere iter alia significata & expellere significat. unde Ter. spectādæ an exigēdæ sint fabulæ: hui9 aūt expulsiōis cā fuit: ꝙ pr̃ Tyrānidē Eupili fugiebat. Exactū. Dio. lib. iii. Nō exactū sed spōte discessisse dicit. cū multaꝝ ex mercatura pecūiaꝝ dn̄s factus eēt: nā occupāre iqt corithū seditiōe & istāte brachiadis cypselli Tyrānide: cū haud tutū uideret sub tyrānide uiuere hoiem ꝑferti multa possidētē: eūq; ex familia factiōis optiatū: cōpositis rebus suis q̃scūq; erat fieri possibile: coritho solués ꝓfectus ē: habensq; amicos OLI.

ℭ De Tarquinio Prisco.

TArquiniū āt Priscū ad Rom. ipiū occupandū fortūa i urbē nostrā aduexit: alienum: qd exactū: alienorē: qd ortū Coritho: fastidiēdū: qđ mercatore gēitū: erubescēdū qđ ēt exule Demarato natū pr̃e. Cæterū tā ꝓsperū cōditionis suæ euētū: idustriū: ꝓ iuidioso: gloriosū: ꝓ iuiso rēddidit. dilatauit. n. fines Ro. Po. cultū deoꝝ nouis sacerdotiis auxit. nūeꝝ Senatus āplificauit. eq̄strē ordinē uberiorē reliqt. qdq; laudū eius consumatio est: ꝓclaris uirtutibus effecit: ne hæc ciuitas pœnitētiā ageret: qđ regē de finitimis potius mutuata esset: q̄ de suis elegisset.

ℭ De Tullio Ser. rege.

IN Tullio uero seruio fortūa ꝓcipue uires suas ostēdit. Vernā huic urbi natū: regē dādo: cui quidem diutissime imperium obtinere: quater lustrum condere: ter triumphare cōtigit. ad summam autem unde ꝓcesserit: aut quo peruenerit: statuæ ipsius titulus abunde testatur.

multos ex æthruscis & bonos pp cōtinua cōmercia: maxiāq; Tarqniis urbe magna aliqñ & fœlici domū sibi ibi cōst: uit. & uxorē genere illustrē ducit &c. ☞ Fastidiēdū. Cōtēnendū uili cōditione hoiem. ☞ Erubescēdū. Q. đ filius exulis regnauerit Romæ nā huius pr̃ Demaratus exul patria se ad Tarqnios cōtulit: & ibi duxit uxorē: ex qua Aruntē & Lucumonē genuit. Aruns grauida uxore relicta mortē obiit ante patrē suū: q haud ita multo post cū die suū obiturus eēt: ignorās nuꝝ ferre uētrē imemor i testādo nepotis. solū Lucumonē reliqt hæredē: & puero in nulla sorte bonorū nato Egerio cognomē inditū ē. Lucumo cū oium bonorū hæres relictus i sūmis diuitiis eēt uxorē nobilē duxit: Tanaqlē: q cū uirū suū tarqniis nō satis ꝓ dignitate honoratū eē uideret. migrādi Romā cōsiliū dedit uiro: ubi oīs repētina ex uirtute nobilitas fieret: & cū ad ianiculū uētū eēt: carpēto sedēti cū uxore aqla suspēsis demissa lēiter alis pileū aufert: superq; carpētū cū magno clāgore uolitās: rursus ueluti ministerio diuitus missa capiti reposuit: id omē læta dr̄ Tanaquil accepisse: & cōtinuo uirū cōplexa alta sperare iussisse hic igir̃ cū beneficiis multoꝝ sibi ciuium beniuolētiā cōsiliasset: eo usq; ꝓcessit: ut i summā Auci regis familiaritatē ueniret: a quo liberorū ēt tutor istitutus est. & post mortē Auci regnū itercepit. ☞ Dilatauit. Prorogauit: nā sabinos bello supauit: & eis collatiā ademit: & qcqd agri citra collatiā erat. omnēq; latinū nomē domuit: & multas latinoꝝ ciuitates. Po. R. iperio subegit: uidelicet apiolas. corniculū: ficulneā. cameriā. crustomeriū. ☞ Cultū deoꝝ nouis sacerdotiis. Q. uia augurū collegiū sūmo i honore haberi uoluit: adeo ut nihil priuatū uel publice ageret: nisi prius captatis auspiciis: qđ īde factū ē: qa cū uellet curiis a romulo istitutis nouas edere curias: Nauius augur id nisi diis prius ꝑ auguria cōsultis fieri posse negabat. Rex uero eius arti fidē eleuās: cōsule iqt aues fieri ne possit qđ aio cōcipio. qđ cū ille captatis auguriis fieri posse rn̄disset: cape inqt hāc cotē eāq; nouacula discinde. At ille icōtanter accepit ac secuit: tūc rex cœpit & arti fidē & auguribus honorē maximū adhibere. ☞ Numerū se. Q. uia cētū pr̃es adiecit ordini senatorio: q minoꝝ gētiū appellati. ☞ Equestrē ordinē. Q. uia Cēturias istitutas a Romulo auxit: ut i tribus cēturiis mille & tricēti eqtes essent.

IN Tullio uero seruio. Tota historia repetēda q̄ i prio lib. dicta ē i cap. de ꝓdigiis. fuit āt fm̄ fabulas ut dixius Vulcāi filius & Ocretiæ. ☞ Vernā. Seruū ex ancilla natū. Plin. de uiris illustribus. Seruio tullius inqt publii corniculani & Ocretiæ captiuæ filius cū i domo Tarqni prisci educaret̃ flāmæ species caput eius cōplexa est. ☞ Titulus ipsius statuæ. Q. uia ita iscriptus ē. Serui Tullii regis. Ro. statua.

ℭ Tarqniū &c. Cōdepēdet supiori sic. Aūt ꝓ sed: fortūa aduexit i nostrā urbē: ad occupādū iperiū ro. Tarqniū priscū qđ dicit ad dr̄iam tarqnii supbi: alienū. s. ab ipio Ro. i. multū remotū: ꝙ exactū. i. expulsū a suis: alieniorē. i. magis abhorrētē & remotū ab eodē ipio: ꝙ ortū Coritho: & ita extra Italiā fastidiēdū. i. merito ꝑ fastū reiiciēdū ꝙ genitū mercatore erubescēdū: ꝙ natu patre Demarato ēt exule. Cæteꝝ. i. sed: euētū (ergo i nt̃o ēt dr̄) tā ꝓsperū cōditiōis suæ. i. status eius: reddidit. i. fecit reputari idustriū. i. sagaci igenio ꝓ iuidioso. i. loco eius cui inuideat̃: & gloriosū ꝓ iuiso. i. loco iuisi. ēnī ꝓ qa: ipse dilatauit fines ppl̄i Ro. & iunxit cultū deoꝝ nouis sacerdotiis: & amplificauit numerū senatus: & reliqt ordinē equestrē uberiorē. i. abūdātiorē & auctiorē: quodq;. i. & qđ cōsumatio. i. pfectio laudū ei9 ē: effecit ꝓclaris uirtutib9: ne hæc. i. nr̃a ciuitas ageret pniam ꝙ mutuata eēt. i. mutuo accepisset potius regē de finitis. s. ppl̄is: utpote hetruscis q̄ elegisset de suis. ☞ In Tullio uero &c. Ordo ē. Vero ꝓ sed: fortūa oñdit ꝓcipue uires suas i. Tull. s̃uio rege Ro. dādo sup. eū natū uernā. i. s̃uū ex ancilla: Liui. nī uult dūtaxat ex captiua natū: regē huic. i. nr̃æ ubi. Cui. s. Ser. cōtigit. i. licet difficile sit datū ē: obtiere ipiū diutissime: & cōdere q̄ter lustrū. i. lustrationē ciuiū. i. iqsitionē quot eēnt & q̄tū possiderēt: qđ qnto quoq; āno hebat. uñ lustrū ꝓ qnquēnio deīde usurpatū. & triūphare ter ut Liui. latæ li. i. docet. Aūt ꝓ sed ad sūmā. i. ut summatim eius fortunā dicā: titulus statuæ ipsius testatur abunde: unde processerit: quia ex seruitute: aut quo peruenerit quia ad regnū Romanum: perplexus. s. utrūq; cognomine seruili & appellatione regia. Inscriptum enim erat. Statua Serui Tullii Romanorum regis. aut Seruius Tullius Romanorum rex. in uoce autē serui aut Seruius uult author denotandum ꝙ prius fuerat Seruus: cum Liuius a patre id accepisse uelit.

Demaratus Corinthius

ASCēsius

OLI. ¶Seruilii cognomine. Quia dicit ſeruii quod a ſeruo nomen habuit q̃uis Liuius dicat patrem huius ſeruium appellatum eſſe principem in Corniculo ciuitate: & probat hunc non ſeruum fuiſſe nec ſerua natum.

Miro quoq; gradu Var. Quã humili loco hic ſit natus oſtendimus in capitulo de neglecta religiõe. cũ igitur fauore plebis patribus ne quicq̃ reſiſtentibus cõſul creatus eſſet cum. L. Paulo grauiſſima clades illa tantopere celebrata a ſcriptoribus apud cãnas apuliæ uicũ fuit Romãis illata: cuius cauſa & auctor fuit hic Terẽtius. Varro. ⸿Macellaria. Non laniena: ſed ubi obſonia uendebantur a Macello quodam qui cum patriam prodere uoluiſſet: damnatus eſt & capite punitus ædes eius ſolo adequatæ: in area ubi ædes fuerant uendi cœperunt obſonia. ⸿Capturis. Quæſtibus hæc captura dicitur. ⸿Excudit expreſſit: tranſlatio a fabris qui ferrum cudentes in: cuiuſpiam inſtrumenti forma efficiunt.

Non paruus cõſulatus rubor. M. ꝑpennæ. Hic græcus fuit. & i urbẽ peregrinus uenerat: deinde cũ ſe gratioſiorẽ patribus feciſſet: & magnas opes cõparaſſet: eo ꝓceſſit res ut cũ comitia haberentur auſus fuit petere cõſulatũ: quẽ etiã obtiuit. multa hic rei militaris documẽta dedit: adeo ut prius pœne conſul q̃ ciuis miſſus gratia Ariſtonicũ fuit: ut ſupradiximus. nã Ariſtonicus rex Eumẽii filius Aſia Attali regis toto. Po. Ro. legatã occupauerat: aduerſus quẽ. P. Licinius Graſſus & idem põtifex maximus qđ nunq̃ antea factũ fuerat: cũ exercitu miſſus: qui rem iſeliciter geſſit. & ꝑ inſidias itereptus occubuit. poſtea uero. M. ꝑpenna exercitũ aduerſus hunc Ariſtonicũ duxit: & eũ ſuperatũ in deditionẽ accepit ac de illo triũphauit: deinde cũ Sertorius hoſtis patriæ iudicatus: fuit hic ſocius eius fuit. Põpeius & Metellus conſules aduerſus ſertoriũ Hiſpaniã cũ exercitibus miſſi ſunt. ubi eũ Sertorius oibus fere præliis uictor euaſiſſet ad ultimũ ꝓditiõe ſuorũ occidit: cuius porditionis priceps fuit. M. ꝑpenna: qui deinde ſucceſſit ei: & cum Pompeius intelligeret ſe rem habere cum uno duce: & longe inferiore ſertorio: rex cohortes obiecit ei: quæ tanq̃ pabulatum irent: per agros euagarentur & ſpem bene gerendæ rei Perpennæ facerent. quod etiam ita euenit. nam ubi cohortes Romanas pallantes per agros animaduertit eas toto cum exercitu inuaſit quæ fugam ſimulantes: Perpennam cũ exercitu ſuo ad inſidias pertraxerunt: ubi cum milites uiuum Perpennam ad Pompeium deduxiſſent. eum lege Papia interfici iuſſit: utpote qui hoſtis patriæ iudicatus eſſet.

Lex Papia

... ſeruili cognomine: & regia appellatione perplexus.

¶De Varrone.

Miro quoque gradu Varro ad conſulatum ex macellaria patris taberna conſcendit. Et quidem fortũa parum duxit: ſordidiſſimæ mercis capturis inquinari ſolito. xii. faſces largiri: niſi etiam. L. Aemilium Paulum dediſſet collegam. atque ita ſe in eius ſinum ĩfudit ut cũ apud Cannas culpa ſua uires Popu. Roma. exhauſiſſet. Paulum quoque: qui prælium committere noluerat: occidere pateretur: illum in urbem ĩcolumem reduceret. Quinetiam ſenatum gratias ei agentem: quod redire uoluiſſet: ãte portas eduxit: excuditq; ut grauiſſimæ cladis autori Dictatura deferretur.

De. M. Perpenna.

Non paruus cõſulatus rubor Marcus Perpenna: ut pote qui cõſ. ante: quam ciuis: ſed in bello gerendo utilior aliquanto rei publi. Varrone imperatore. Regem enim Ariſtonicum cepit: Craſſianæque ſtragis punitor extitit. Cũ ĩterim cuius uita triũphauit: mors Papia lege ...

ASCẽſius ¶Miro quoq;. Ordo eſt. Varro. ſcilicet Terentius conſcendit quoq; miro gradu. id eſt proceſſu: ex taberna macellaria patris: ideſt ubi pater obſonia in macello uenditabat: ad conſulatum ſcilicet Romanum qui ſummus tunc erat ſaltem ordinarius magiſtratus: Et quidem ideſt & certe (ſic autem melius q̃ equidem legitur: nam equidem eſt quaſi ego quidem: unde Cicero & Vergili. primæ tantum perſonæ iungunt) fortuna duxit parum ideſt exiſtimauit parum eſſe: duodecim faſces largiri ſolitos inquinari capturis ideſt callido quæſtu: ſordidiſſimæ mercis: niſi dediſſet etiam ſup. ei: Lucium Aemylium paulum: uirum uidelicet nobiliſſimum: collegam ideſt conſulem: atq; fortuna infudit ſe in ſinum eius. ſcilicet Terentii Varronis: ita ut quũ ipſe exhauſiſſet ſua culpa ideſt temeritate uires populi Romani apud Cannas uicum apuliæ ubi cum Hãnibale male pugnauit: pateretur quoq; paulum. ſ. Aemylium qui nolebat prælium committere: quia uidebat non eſſe expediens: occidere: ideſt occumbere: & ſup. reduceret illum ſcilicet Varronem caput omnis cladis: incolumen. ideſt ſaluum: in urbem ſcilicet Romam. Quinetiam eduxit ſcilicet fortuna ſenatum agentem ante portas ſcilicet urbis gratias: ꝙ redire uoluiſſet: & fortuna extudit aut excudit id eſt fabre effecit: ut dictatura: ideſt maximus ille a quo nulla erat prouocatio magiſtratus: deferretur ideſt mandaretur: authori cladis grauiſſimæ. ſ. cannenſis: hoc eſt eidem Varroni. ⸿Non paruus rubor & cætera. Duplex eſt lectio: & ita duplex ordo: nam alii textus habent Marci perpennæ: alii Marcus perpenna ſecundum priores ordo erit. Rubor conſulatus Marci perpẽnæ non paruus ſup. eſt aut fortunæ aut ciuitati Romanæ: ſecundum poſteriores ſic. Marcus perpenna ſup. eſt nõ paruus: immo magnus rubor conſulatus utpote qui conſul ſup. fuit anteq̃ ciuis quia græcus erat & ita conſulatui rubor iniectus eſt: ꝙ cum ſit ſummus ciuium honor: non ciui delatus ſit: ſed ſup. Marcus perpenna: utilior aliquanto reipubli. in bello gerendo. Varrone ſcilicet Terentio dicto. Enim pro quia ipſe cœpit Ariſtonicum regem ſcilicet Aſiæ: & extitit punitor ſtragis craſſianæ: ideſt craſſi qui a thracibus interceptus: a milite uirga in oculum percuſſo: a quo ad Ariſtonicum trahebatur occiſus eſt.

¶Namq; potentiæ eius.bene dico.M.perpēnam lege Papia per Pompeium interfici iussum:cum patrem illius iudicio scabelli tribuni plæbi: damnatū:se ciuē Romanū:& ciuis Romāi iura usurpātē in pristinas sedes redire coegerūt.¶In pristinas sedes.in græcia.¶Nomē adūbratū.trāslatio a pictoribus.q primo qdē formā imaginis adūbrāt:deīde coloribus illā distingūt:& sic ī imaginē redigūt.adūbrare ꝑprie est alicuius rei formā īducere.ergo nomē adūbratū.qa pricipia qdē.M.ppēnæ sūmæ claritati & gloriæ formā īduxerūt : sed exitus formā illā adūbratā in uerā splēdoris imaginē exprimere nō potuerūt.¶Falsus cōsul.qa cū ciuis nō eēt cōsul eē nō debuit.¶Caliginis.simile ipiū caducus triūphus.i.caducū & obscurū:quēadmodū est caligo.q̄ cū sol uehementior ipulerit eā continuo dissipat. OLI.

damnata ē.Nāq; patrem illius:nihil ad se pertinentia ciuis Romani iura cōplexū: Sabelli iudicio petitum :redire in pristinas sedes cogerūt. Ita Marci perpennæ nomen adumbratum:falsus Cōsulatus: caliginis simile imperium:caducus triūphus: aliena in urbe improbe peregrinatus est.

¶De.M. Porcio Catone.

MArci uero Por.Catōis īcremēta publicis uotis expetēda fuerūt:q nomē suū thusculi ignobile:Romæ nobilissimū reddidit. Ornata sūt enim ab eo litetarum latinarum monimenta:adiuta disciplina militaris : aucta maiestas senatus prorogata familia: in qua maximū decus posterior est ortus Cato.

MArci uero Porcii Catonis Pli.de ui.illu.M.Portius Cato genere Tusculāus a Vale.Flacco romā sollicitatus tribunus militū ī sicilia:q̄stor sub Scipione fortissimus & p̄tor iustissimus fuit: ī p̄tura sardinia subegit:ubi ab Ennio græcis litteris īstructus cōsul celtiberos domuit:& ne rebellare possent: litteras ad singulas ciuitates misit. ut muros diruerēt:cū unaquæq; sibi soli iperari putaret fecerūt.Siriaco bello tribunus militū sub.M. Attilio Galabriōe occupatus thermophilarū iugis p̄sidiū hostiū depulit.Cēsor.L. Flaminiū cōsularē senatu mouit:q̄ ille ī gallia ad cuiusdā scorti spectaculū eiectū e carcere ī cōuiuio iugulari iussisset.Basilicā suo noie primus fecit:matronis ornamēta erepta iopia lege repetētibus restituit.accusator assiduus malorū:galbā octogenarius accusauit:ipse q̄dragies q̄ter accusatus gloriose absolutus carthaginē delēdā cēsuit:imago huius funeris gratia ꝑduci solet.Plutarchus dicit hūc genere tusculanū fuisse:& priusq̄ ad militiā atq; rēpu.se cōferret:in agro paterno circa sabinos uixisse.cuius cū maiores prorsus ignobiles eē uiderenť.ipse Cato.M.patrē ut uirū bonū fortē ac in re militari uersatū efferret laudibus: Catonē et proauū sæpenumero p̄mioꝝ honore ab iperatoribus laudatū:& qnq; bellantiū equoꝝ quos iter dimicandū amiserat p̄ciū fortitudinis suæ testimoniū a populo sibi restitutū refert:cū ex more Romani eos q generis gloria carentes a se ipsis initiū caperēt nois sui nouos hoies quēadmodū & ipsum catonē appellarēt:ipse ad gloriā sibi magistratus se nouū eē.rebus uero gestis ac uirtute maioꝝ uetustissimū p̄dicabat : pricipio aūt tertio noie nō Cato:sed Priscus uocabať.cōsequēti t̄pe Cato ei uirtutis cognomētū extitit.nā Romā eo in quo multarū rerum usus ac experiētia sit Catonē noiant.Hæc Plutarchus in uita Catōis.¶Incremēta.pricipia.ita qdē.M. ppennæ egregia fuere primordia.exitus minus ꝓbabiles habuerūt sed.M.Porcii Catonis uitæ totius tenor idē extitit.¶Tusculi:municipii Ro.¶Monumēta.historiæ.nā librū de originibus edidit.uidelicet de quacūq; familia Romana:unde originē habuerit:& qd a quaq; gēte acceperit roma.idē summus orator fuit.Hora.in poetria.Eū lingua Catonis & Enni sermonē patriū ditauerit.Ci.li.de oratore.iii.qd ingt.M.Catoni p̄ter hāc politissimā doctrinā trāsmarinā atq; aduēticiā defuit.nā qa ius ciuile nō didicerat;causas nō dicebat:aut qa poterat dicere ius negligebat:aut utroq; genere & laborauit & p̄stitit.nō pp hāc ex priuatoꝝ negociis collectā gratiā tardior ī repu. capescēda:nemo apud populū fuit fortior:nemo melior senator.& idē optimus iperator.deniq; nihil:ī hac ciuitate t̄pibus illis sciri discive potuit.qđ ille nō tum ēt iuestigauerit & sciuerit:tū ēt cōscripserit:& cætera.¶Adiuta militaris disciplina.qa bello omnē ferme Hispaniā iperio populi Ro.subegit dictu:& auspiciis suis.¶Aucta maiestas.qa in ordinē senatoriū electus.¶Prorogata.propagata.¶Posterior ortus.qui Vticensis dictus est.

¶Cum iterim mors eius.s.Perpennæ cuius uita triumphauit.i.qui in uita triumphos duxit : damnata est lege papia:quia hostis patriæ iudicatus est cum sertorio:cuius in Hispania socius & causa mortis fuerat : tandemq; captus & ad Pōpeium perductus lege papia ultimum suppliciū tulit . Namq;(.q.d.certum ē mortem eius damnatam:quia etiam post mortem eius)Romani sup.coegerunt patrem illius.s.perpennæ complexum.i.usurpantem iura ciuis Romani nihil pertinentia ad se:cum esset peregrinus;utpote græcus: petitum iudicio Sabelli.s. tribuni plæbis:redire in pristinas sedes.s.in græciam.Ita.i.& sic nomen Marci perpennæ adumbratum.i. obscuratum:& consulatus fallus.i.non uere aditus:cum eius capax non fuerit:& imperium simile caliginis.i.tenebrarum:& triumphus caducus.i.cuius gloria non diu durauit:peregrinatus.i.more peregrioi conuersatus est: improbe in urbe aliena quia peregrini officium est non esse curiosum de rebus ciuitatis in qua peregrinatur:is autem summos eius honores usurpauit.¶Marci &c.Affert laudabile incrementum Marci porcii Catonis dicens. Vero pro sed.q.d.econtrario incrementa.s.honoris & gloriæ Marci porcii Catonis:fuerunt expetenda publicis uotis:qui reddidit nomē suum ens sup.ignobile tusculi:in illo oppidulo.nobilissimum Romæ.Enim pro quia monumenta litterarum latinarum sunt ornata.i.exculta ab eo;disciplina militaris adiuta sup. est ab eo : maiestas senatus est aucta ab eo:& familia.s.porcia prorogata.i.propagata & extēsa est ab eo:in qua ortus est Cato posterior:maximum decus.s.Romæ:quod miror adiecisse cum contra Cæsarem senserit.

¶Immo Catonis origines Italiæ ciuitatum continebant origines.unde nomē.& si non satis plenum titulū propositi sui uidetur amplexus:ut placet Verrio:quom prægrauent ea quæ sunt rerum gestarum.Po.Ro.

Cato homo nouus

ASCēsius

THE.

OLI. Ge Q.u.Fabii Ma.hic fuit q aduersus Allobroges:& Bituitũ auernorũ regẽ secũdũ quosdã felici pugna dimicauit:nã.xx.mil.hostiũ ea pugna cæsa dicunt.& cũ Bituitus Romã uenisset ut senatui satisfaceret:hoc ẽ ut se excusaret q͛ a se bellũ illud nõ eẽt ortũ:& ppea sibi ignosci & pacẽ dari peteret.Albã missus traditus ẽ i custodiã:& cũ secũdũ pacẽ nõ uideret:filiũ eius Cõgoneciatũ i ipio eẽ:ne motũ aliquẽ i puĩcia cõcitaret.ipe quoq; Romã accitus ẽ.Vale.tamẽ li.ult.cap.vi.de pfidia dicit hunc regẽ Bituitũ nõ a Babio uictũ:neq; spõte Romã uenisse:sed a.C.Domitio pfidia captũ & Romã missum fuisse.qd̃ factũ senatus nec pbare nec rescidere noluit.sed regẽ albã custodiæ cã relegauit:qd̃ si sic ẽ Fab.rẽ tãtũ cum Allobrogis hũit.

Allobroges ⁋ Allobrogi.q allobroges uicit.⁋ Perditã.corruptã:sceleratã.⁋ Pr̃nis.bonis iterdixit ab administratiõe bonorũ paternorũ phibuit.nã oia bona paterna i luxũ & libidines pfũdebat:& ẽ pulcherrim⁹ dicẽdi modus.iterdico tibi aq̃ & igni.q̃ constructione oẽs idonei utunt. Pli.Aq̃ & igni iterdixit ei:q i suas leges nõ iurasset.Cice.in orati.ubi tuleras ut mihi aqua & igni interdiceretur.& hac constructione referti sunt auctorꝫ libri.⁋ Nimia pr̃is idulgẽtia.qa tametsi filiũ prodigũ uideret.tamẽ eũ reliqt hæredẽ.

 Ossedit fauorẽ plæbis Clodius Tã & si clodi⁹ Pulcher seditiosissimus fuerit:tñ plurimũ ualuit i rep.nã tri.ple. fuit & i tribunatu suo ciceronẽ adiecit cũ se totũ plæbi isinuasset:cõstat ãt oẽs Clodios sp potẽtiæ patriciorũ assertores fuisse:pter hũc unũ de quo loqmur:q ut Ciceronẽ eiiceret ciuitate ñ dubitauit renũciare generi pricio & se plæbeiũ facere.nã lex erat q̃ patriciũ queq; tribunũ fieri uetabat.hic igit cuidã plæbeio & minori natu se i adoptionẽ dedit suadẽte hoc.C.Cæsare cõsule:nã quodã loco deplorãte Cicer.statũ reipu.iratũ dicũt Cæsarẽ in cãm plæbis Clodiũ adduxisse.q cõtinuo tri.pl.factus fauorẽ plæbis possidere cæpit.Vel possedit fauorẽ plæbis iõ:qa ut ait Suet.de gẽte claudia.qa notissimũ ẽ claudios oẽs dignitatis atq; potẽtiæ patriciorũ assertores unicos fuisse:excepto dũtaxat.P.Clodio q ob expellẽdũ urbe ciceronẽ plæbeio hoi atq; natu minori in adoptionẽ se dedit.⁋ Fuluianæ sto.p metonymia.stolã p ipa muliere fuluia ponit. pugionẽ p hoĩe militari.nã pugiõe milites utunt hic Fuluiã uxorẽ hũit.q̃ deĩde mortuo clodio.M.An.duxerat uxorẽ.q͛ ãt pugionẽ uellatorẽ & hoiem militarẽ appellat ẽt Ci.pugiũculũ hispanẽsẽ Cn.Pisonẽ appellat:ludẽs i conatũ eius q una cũ Catilina cõtra patriã cõspirasset:q ptor i Hispania missus.ab eqtibus hispãis ut dicit sallustius iterfectus est.⁋ Possedit fauorẽ.Hoc dicit ẽt si clodius ciuis seditiosus erat & uxorius:tamẽ uirtutes magnas cũ uitiis habuit coniunctas:sed filius eius flagitiis oibus adeo abrutus fuit:ut nullã oino uirtutis imaginẽ habuerit.⁋ Eneruẽ.effœmiatã & mollẽ.⁋ Frigidã seg.cũ ppriẽ ardor iuuenũ sit.⁋ Vulgatissimæ meretricis: ac si diceret de medio lupanari corpus iter oẽs uulgãtis:qd̃ flagitiosius ẽ q̃ si cõsuetudinẽ hũisset cũ aliqto pudẽtiore.⁋ Abdomine.Abdomẽ dicit durũ & solidũ:pingue & laridũ Iuue. Teneræ placãt abdomine porcæ.

⸿De filio.Q.Fabii degenere.

 Ge.Q.Fabii Max.allobrogici & ciuis: & ipatoris clarissimi filius.Qu.Fabius Ma. q̃ pditã luxuria uitã egit:cuius ut cætera flagitia oblitterent:tamẽ abũde illo dedecore mores nudari possent:qd̃ ei.Q.Põpeius ptor urbãus pr̃nis bõis iterdixit:neq; ĩ tãta ciuitate:q illd̃ decretũ rephẽderet:iuẽtus ẽ.dolẽter.n.hoies ferebãt pecuniã:q̃ Fabiæ gẽtis splẽdori seruire debebat flagitiis disiici.Ergo quẽ nimia pr̃is idulgẽtia hæredem reliquerat publica seueritas exhæredauit.

⸿De filio Clodii pulchri.

 Ossedit fauorẽ plebis Clodi⁹ Pulcher:ad hæresq; Fuluiãæ stolæ pugio:militare dec⁹ muliebri ipio subiectũ hũit.quoꝝ fili⁹ Pulcher pterq̃ qd̃ eneruẽ:& frigidã iuuẽtã egit:pdito ẽt amor uulgatissimæ meretricis ifamis fuit mortisq; erubescẽdo gñe cõsũpt⁹ ẽ.abdomie.n.auid̃ deuorato:fœdæ:ac sordidæ itẽpãtiæ:sprtũm reddidit.

ASCEsius ⸿ Age:adhortãdi uox.q.d.Sed attẽde qso:q̃.i.q̃tũ pditã uitã luxuria.i.p luxuriã egit Q.uitus Fa.Ma.filius qnti Fabii maximi allobrogici.i.q uicit allobroges gallos scd̃m alios ĩ delphinatu:scd̃m alios i subaudia &.i.simĩ ciuis clarissimi:qa domi clarissime uixit.& iperatoris clarissimi:qa bellũ speciosissime gessit.Cuius.s.filii:licet.i.demus ut cætera flagitia oblitterent.i.deleant & nõ memorent:tñ mores sup.eius praui:possent nudari.i.detegi:abũde illo dedecore.i.pbro q͛ Q.u.Põpeius ptor urbanus iterdixit ei.i.arcuit eũ a bõis pr̃nis:neq;(ne dicamus id temere ab eo factũ)sup.qĩq̃ inuẽtus ẽ ĩ tãta ciuitate:q̃ta tũc erat roma:q rephẽderet illud decretũ.i.pteris urbãi.Eni p qa hoies ferebãt dolẽter pecuniã q̃ debebat seruire splẽdori gẽtis fabiæ: disiici.i. dilapidari flagitiis.i.obscœna uita unius filii.Ergo seueritas pub.qa magistratus publici:exhæredauit sup.eũ:quẽ idulgẽtia.i.nimia facilitas & benignitas pr̃is reliq̃rat hæredẽ.⁋ Possedit &c.Clodius igt pulcher filius eiusdem nois (qd̃ fere cõtigebat)patrẽ habuit clarũ & matrẽ clariorẽ & tamẽ turpissimã uitã turpius finiuit.Ordo ẽ. Clodius pulcher:possedit(.q.d.si aliud nihil speciose egit:tñ ex eo clarus ẽ q͛ possedit)fauorẽ plebis:qa i plebeiã familiã se adoptãdũ dederat:& pugio.i.ipse uir militaris pugiõe uti solitus adhærẽs p matrimõiũ stolæ matrõali hõestati:fuluiãæ.i.fuluiæ uxoris.i.suæ:hũit decus militare:subiectũ ipio muliebri.i.sic obseq̃nter uxori uixit:& tñ ab adulterio abhorruit:ut uxori subiectus uideret:uñ filius lasciuæ uitæ exẽplũ ab eo ñ accepit:uxor ẽt eius matronalẽ nõ polluit stolã:qa caste cũ marito licet ipio se uixit.Quoꝝ.s.duoꝝ filius:pulcher.s.cognomĩro pr̃no:pterq̃.i.ultra q͛ egit iuuẽtã.i.iuuenilẽ ætatẽ:eneruẽ.i.mollẽ & frigidã.i.pigrã fuit ẽt ifamis amore perdito.i.per quem ipse perditus erat:aut aliud nihil q̃ ad perdendũ eum utili: meretricis uulgatissimæ.i.libidini expositus & consumptus est:idest extinctus:erubescẽdo genere mortis.Enim pro quia:ab domine.i. pingui sup illo:aut sumine delicato deuorato auide:reddidit spiritũ fœdæ ac sordidæ intẽperãtiæ.i. intemperantis uitæ.

Am Q.u.q dē Hortēsii.Hic eloqntia tm̄ ualuit:ut sæpius dubitatū sit:uter ipius & Cic.pricipatū obtineret.Þ Prouētu co.&c i hoc maxia glia extitit hortēsii:q̧ cū magna igēioꝶ copia uigeret:tm̄ iter cætera eius eloqntia emiuerit.Þ Corbio:qa tāq̄ corbes oia deuorabat pña bōa.ná sꝭ q dicāt hoc nomē accepisse a cupiditate deuorādi:ná corbitare ē auide deuorare.uñ Pla.corbitāt dixit.Þ Ligua.e.t.l.c.p.i.uulgo se libidinis cūctorū recōciliatorē ꝓfitebaꝭ.Þ Prostitit:ꝓstare ꝓprie se uēalē expōere. Ergo ꝓstitit:ꝓ pcio stetit:qa sc cōciliatorē libidinis uulgo ꝓfitebaꝭ.Þ Aiaduertit:Rephēdit quodāmō seipsū q̧ forte ꝓcedēdo noiaturas sit aliquē cuius deide ꝑœnitebat. OLI. Corbitare

CDe Hortensio Corbio.

Am.Q .qdē Hortēsii: q i maximo & igenuorū ciuiū:& āplissimorū ꝓuētu:sūmū autoritatis atq̧ eloquētiæ gradū obtiuit nepos Hortēsius Corbio:oib⁹ scortis abiectorē & obscœniorē uitā exegit:ad ultimūq̧ ligua eius:tā libidini cūctorū iter lupanaria ꝓstitit:q̄ aui ꝓ salute ciuiū i foro excubuerat. Aiaduerto i q̄ piculosū iter ꝓcesseri.Itaq̧ meipsū reuocabo:ne si reliq̄ eiusdē generis naufragia cōsectari ꝑseuerauero:aliq̄ Iutili relatiōe iplicer. Referā igiꝭ pedē:deformesq̧ umbras i imo gurgite turpitudinis suæ iacere patiar.Satius ē.n. narrare q illustres uiri in cultu:cæteroq̧ uitæ ritu:aliqua expte nouādo:sibi idulserūt.

CQui ex illustrib⁹ i ueste aut i cætero cultu licēti⁹ q̄ mos pri⁹ pmittebat:idulserūt. De.P.Scip.C.vi.

Vblius Sci. cū i Sicilia augēdo exercitū:traiiciēdoq̧ i Africā opportunū qrēdo gradū:Carthaginis ruinā aio uolueret:inter consilia:ac molitiōes tātæ rei:operam Gymnasio dedit:pallioq̧:& crepidis usus:nec hac re segniores punicis exercitib⁹ man⁹ itulit.sed nescio an ideo alacriores.

Þ Deformes.u.ūbras qa maioribus suis degenerauerūt & claras maiorū suorū iagines flagitiis suis q̄si ūbra q̄dā opuerūt sicut supra dixit:ado ptis illustriū uirorū imaginibus.Þ Gurgite. baratro.Þ Satius est.n.melius inquit est de his dicere qui ex illustribus uiris in ueste & cætero cultu sibi licētius q̄ mos prius reqrebat idulxerūt.

Vbli⁹ Sci.cū i si.Hāc Liui.tradidit historiā decade scdi pūici bel.Þ Augendo.qa i sicilia supplebat exercitū quē i aphrica traiecturus erat capta Cart.noua.Þ Reuolueret.cogitaret.Þ Molitiōes.apparat⁹ uel cōat⁹.Þ Gymnasio.p.n.d.i.palestra ubi si iuuenes exercebāt.Þ Pallio.q.qđ gēus uestis græci phi hēbāt & utebanꝭ.erat usq̧ ad talos demissa.Þ Crepidis.Sūt qa sōitu.i.crepitu pedū cū soleis crepidas dictas uelīt.ē tm̄ græca dictio nā κρηπιδεσ dr̄:uulgo planulæ.ē autē ab actō græco formatus ntūs latius.Dicerē a crepo uerbo ddu ci.nisi græcū nomē eēt:qđ latinā etymologiā non recipit teste Gel.li.xiii.q dicit oia.n.ferme id genus qbus plātarū calces tm̄ i fine tegūꝭ:cætera ꝑpe nuda & teretibus habenis iūcta sūt soleas dixerūt nōnūq̄ græcā uoce crepidulas. Serui.tamē dicit fuisse tusca calciamēta.q corrigis ad pedes ligabanꝭ cū Vir.dixerit.Et tyrrhena pedū circūdāt uicula plāti.Seru.exponit crepidas q̄s primo habuere senatores:post eqtes.deide milites. unde Hor.i sermōibus.Sapiēs sibi crepidas nūquā nec soleas fecit.Persius.tm̄ uꝭ uelle calciamta fuisse græcoꝶ.ñ hic q i crepidas graioꝶ luderꝭ gessit. Crepidæ.

CNā qnti qdē &c.Nā & qde expletiuæ sꝭ cōiunctiōes ad cōtinuationē & ornatū:nihil ad cōstructū faciētes.Nā ordo ē Hortēsius Corbio nepos Q.uiti hortēsii(q obtinuit sūmū gradū authoritatis & eloqntiæ i maxio ꝓuētu.i.fœtura ciuiū & igēuorū & āplissimorū:q Rōæ tēpestate illius fuerūt)exegit.i.usq̧ ad mortē egit:uitā abiectiorē & obscœniore oibus scortis.i.ꝓstitutis libidini utriusq̧ sexus:& ad ultimū cū ad patiēdū turpia in idoneus eēt ligua eius.i.lenociniū & cōciliatio turpiū amorū p liguā ꝓstitit.i.ꝓsto stetit iter lupanaria.i.ꝓstātiū meritoria:tā.i.tm̄ libidini cūctoꝶ q̄.i.q̄tū lingua sup.aui.s.hortēsii oratoris excubuerat i foro.i.iudiciali ꝓ salute ciuiū.Hoc āt dicto reprimēs se paraiceuē ad sequētē titulū facit dicēs.Þ Aiaduerto.i.cōsydero i q̄.i.q̄tū piculosū iter ꝓcesseri:qa piculosū.sane est clarissimarū familiaꝶ dedecora recēsere:Itaq̧.i.& ita ego reuocabo me ipsū:ne si ꝑseuerauero consectari reliq̄ naufragia.i.ꝑditionē honoris & reꝶ:ut p naufragia oia amittunꝭ:eiusdē gn̄is.i.ꝑditoꝶ filiorū iplicet aliq̄ relatiōe iutili.i.q̄ mihi tacuisse melius fuerit.Igiꝭ referā pedē.i.retrocedā ab ea naratiōe i q̄ nimis ꝓcesseri:& patiar ūbras deformes.i.turpissimas & ignobilissimas aliorū uitas:ut Cic.Iunioris.ut Nerōis.& aliorū multoꝶ sed potissimū Nerōis iacere.i.abscōditas:i gurgite.i.ueragine:turpitudinis suæ.Eni.p qa Satius ē narrare q uiri illustres indulserūt:idest nimiū ꝑmiserunt sibi:in cultu & cætero ritu uitæ nouando sup.eum ex aliqua parte. ASCēsius

Vblius scipio &c.Recitat itaq̧ primū exēplū dicēs.Pub.scipio cū.i.qn̄ ipe augēdo exercitū i sicilia & qrēdo gradū.i.modū aio opportunū.i.idoneū traiiciēdo.i.ad traiciēdū.s.exercitū i aphriā:uolueret aio.i.ruinā meditareꝭ:ruinā cartha.dedit opā gymnasio.i.palæstræ(ut Oli.iterꝑtaꝭ, aut ut mihi placet exercitatiōi ire litteraria ná qđ palliū aut crepidæ ad palæstrā:nisi forte nō ut palæstrita:sed ut iudex iter fuerit:qđ tm̄ uero simile nō ē.Nā ut decet i alienis exercitiis q nup aduenerat stati iudex extiterit:dicā igiꝭ)aut potius exercitatiōis litterariæ iter cōsilia ac molitiōes.pōderosos conatus tātæ rei q̄ta erat cartha.ruina & ipe usus pallio.i.idumēto græcāico maxie philosophico:& crepidis.i.altis calciamētis philosophorū:qđ uocabulū licet græcanicū sit:latini tamē p suo usi q̄si a crepitu quē faciūt icedēdo.ná si græco κρηπισ prima produceꝛeꝭ.Nec.i.a se intulit hac re.i.pp hāc rē.i.pp illā remissionē:exercitibus punicis.i.carthagin.manus:scilicet suas segniores.i.torpentiores & tardiores:sed nescio an sup.intulerit ideo:alacriores:idest magis strenuas.

CLingua libidini prostitit.Nam sellabat.

THE

OLI. ¶Vegeta:uiuida.ſpigra.⁋Plus.ſeceſſus recreatiõis.⁋Cum multũ ac diu.Multũ itenſionis eſt diu longitudinis temporis.Multũ ut ſiquis una hora ſe uſq; ad laſſitudiné exerceret.Diu ſi toto die laboraret.⁋Agitatione.exercitatione militari.⁋In his remiſſio.ſ.exercitationibus ſolemnibus.

LVcii uero Scipiõis.De hoc ſatis ſupradictũ ẽ:cui Aſia ꝓuicia a ſẽatu eo libẽtius demãdata fuit:q̃ frater eius Aphricãus pollicitus fuerat legatũ ſe cum illo.iturum ex qua prouincia cum uictor rediiſſet aſiaticus dictus.⁋Crepidatam.crepidis munitam & ornatam.

LVcius quoq; Sylla.q aduerſus mitridatẽ miſſus fuit:q̃ ꝓuiciã Marius ſibi dari iuito ſenatu p populũ aut ſuæ factiõis pricipes cũ uellet:exorta ẽ ſeditio:deinde bellũ iter ipm & Syllã ut ſupra dictũ eſt.⁋Sibi chlamydato & crepidato.Notanda cõſtructio:nam ambulo ſimilium copulatiuum.ut ambulo rectus ſicut incedo.ut Vergilius.Incedo regina Iouiſq;.Et ſoror & coniunx.

CAius aũt Du.q prius.is qdẽ prius nauali prælio uictor ex pœnis triũphũ duxit:ſed ante ipm bellũ nauale geſſit cũ carthaginẽſibus ſcipio: q ęquo Marte diſceſſit.ei deide ſucceſſit Appius Claudius.q poſt uictoriã cũ in pñam rediret:ui ſubitæ tẽpeſtatis exercitũ fermeomnẽ amiſit qđ iõ ſibi cõtigiſſe putãt nõnulli:q̃ popularẽ diſciplinã cõtẽpſiſſet:poſt hũc igiẽ miſſus ẽ.C. Duellius q in-

Duellius tra.lx.dies claſſẽ.c.&.lx.nauiũ tãta celeritate parauit:ut creditũ ſit munere deorũ arbores inaues fuiſſe cõuerſas:quo facto machias ẽt adiũxit ferreas:qbus Catenatæ naues ita ſtarẽt: ut icõtinẽti pugnare uiderẽt. & ita cõmiſſa pugna uictoriã egregiã cõſecutus ẽ:& claſſis hoſtiũ pti ſubmerſa:pti i hoſtiũ ptãtẽ redacta ẽ: ex quo de pœnis ſpecioſiſſimũ egit triũphũ Pli.G.inqt Duellius prio punico bello dux cõtra Carthaginẽſes miſſus cũ uideret eos multũ mari poſſe:claſſem magis ualidã q̃ decorã fabrefecit: & mãus ferreas i uſu hoſtiũ primũ iſtituit.q iter pugnãdũ hoſtiũ Naues apphẽdit:qui uicti & capti ſunt:Himilco dux claſſis carthaginẽ fugit:& a ſenatu q̃ſiuit qd faciẽdũ cẽſeret:oibus ut pugnaret clamãtibus.fe-

q̃a uegeta:& ſtrenua ĩgẽia:quo plus receſſ⁹ ſumũt hoc uehemẽtiores ĩpetus edũt.Credideri ẽt fauorẽ cũ ſociorũ uberiorẽ ſe adepturũ æſtimaſſe ſi uictũ eorũ:& ſolẽnes exercitatiões cõprobaſſet: ad q̃s tũ uẽiebat:cũ multũ:ac diu fatigaſſet hũeros: & cæ. mẽbra militari agitatiõe:firmitatẽ ſuã pbaẽ coegiſſet:cõſiſtebatq; i illis labor ei⁹ i iis remiſſio laboris.

LVcii uero Sci.ſtatuã chlamydatã & crepidatã i capi.cernim⁹:quo hitu u;:q̃a aliqñ uſus erat:effigiẽ ſuã formatã poni uoluit

LVcius quoq; Sylla cũ ĩpator eẽt: chlamydato ſibi & crepidato Neapoli ãbulaẽ deforme nõ duxit. ¶De Caio Duellio.

CAius ãt Duellius:q primus naualẽ triumphũ ex Pœnis retulit:quotieſcunq; epulaturus erat:ad fũalẽ cæreũ p̃eũte tibicine: & fidicẽe:a cœna domũ reũerti ſolitus ẽ: iſignẽ bellicæ rei ſucceſſũ:nocturna celebratione teſtando.

¶De Papyrio Maſſone.

NAm Papyrius qdẽ Maſſo:cum bñ geſta Rep.triũphũ a ſenatu nõ ĩpetraſſet. i Albão mõte triũphãdi:& ipſe initiũ fecit:& cæteris poſtea exẽplũ p̃buit:proq; laurea corõa:cũ alicui ſpectaculo intereſſet:myrtea uſus eſt.

ci iqt & uictus ſum:ſic pœnã crucis effugit.nam apud pœnos dux re male geſta pũiebaẽ.Duellio cõceſſum eſt ut prælucente funali & præcinente tibicine a cæna publice rediret.Cicero.in Catone maio.G.inquit Duellium marci filiũ qui pœnos primus claſſe deuicerat redeũtem a cæna ſenem ſæpe uidebam: puer delectabar crebro funali & tibicine q̃ ſibi nullo exẽplo priuatus ſũpſerat:tñ ei licentiæ dabat gl̃ia.L. quoq; Florus poſt narratã pugnã naualẽ.Duellius iqt ĩpator nõ cõtẽtus unius diei triumpho per uitã omnẽ. ubi a cæna rediret:prælucere funalia:præcinere ſibi tibias iuſſit:quaſi cottidie triumpharet.

NAm Papirius Maſſo.Re bene geſta quia deuicerat Samnites.

ASCEſius ¶Quia ĩgenia uegeta.i.uigoroſa & uiua:& ſtrẽnua.i.acria:quo.i.q̃to plus receſſus.ſ.a labore hoc ẽ remiſſionis & recreatiõis ſumũt:hoc.i.tãto uehemẽtiores ĩpetus edũt.i.emittũt.Ego ẽt credideri.i.credere poſſim eũ exiſtimaſſe ſe adepturũ uberiorẽ.i.copioſiorẽ fauorẽ ſociorũ:ſi cõprobaſſet.ſ.idẽ faciẽdo uictũ.i.modum uiuẽdi: & exercitatiões ſolẽnes eorũ:ad q̃s.ſ.exercitatiões ĩpe uẽiebat tũ.i.tũc:quũ.i.qñ aut poſtq̃:fatigaſſet multũ ac diu humeros ſup.ſuos & coegiſſet cætera mẽbra ſup.ſua.ꝓbare.i.oñdere firmitatẽ ſuã agitatiõe militari.q̃ ꝓ q̃a labor ei⁹ cõſiſtebat i illis.ſ.exercitatiõibus militarib⁹ & remiſſio laboris cõſiſtebat im his.i.poſteri⁹ dictis hoc ẽ exercitatiõibus græcãicis & ut uiſũ ẽ lſariis.⁋Lucii &c.Ordo ẽ Vero.i.ſed:Nos cernim⁹: q̃a adhuc extabat tpe quo hæc ſcripta ſũt:i capitolio:ubi ſtatuæ triũphãtiũ põebãẽ.ſtatuã Lucii ſcipi.ſ.aſiatici chlaydatã.i. idutã ãt ornatã chlamyde. i.ueſte militari.& crepidatã.i.habẽtẽ crepidas ad pedes uidelicet.quo hitu q̃a uſus fuerat aliqñ uoluit effigiẽ ſuã formatã.i.ſculptã poni.ſ.i capitolio hoc ẽ uoluit eo hitu effigiẽ ſuã põi quo aliqñ uſus fuerat. ⁋Lucius quoq; ſylla cũ eẽt ĩpator nõ duxit.i.nõ exiſtimauit deforme chlamydato.i.ornato chlamyde & crepidato.i.ſubnixo crepidis.ãbulare neapoli.⁋Caius ãt duellius q prius retulit.i.reportauit triũphũ naualẽ.i.i nauib⁹ ptũ ex pœnis.i.cartha.quotiẽſcũq; erat epulatur⁹.i.celebri cõuiuio affutur⁹ ſolit⁹ ẽ reuerti domũ ad funalẽ cæreũ.i.faculã ceratã q̃ q̃ torta ſit:torſã uulg⁹ uocat.tibiciẽ.i.canẽti i tibiis & fidiciẽ.i.canẽte fidib⁹ h ẽ chordis p̃eũte:teſtãdo celebratiõe.i.põpa illa nocturna.i.q̃ noctu utebaẽ:iſignẽ ſucceſſũ rei bellicæ. quo i bello uſus fuerat.⁋Nã cõtinuatiua aut diſcretiua pticula:authori familiaris.q.d.dico Duelliũ uſũ funali cæreo:nã papyrius maſſo.cũ.i.quãdo rep.bene geſta.i.poſtq̃ rẽp.bene geſſerat & adminiſtrarat deuictis ſannitibus: nõ ĩpetraſſet a

ſenatu triũphũ:&.i.ſimul:ipſe fecit initiũ triũphãdi in mõte albano:ubi latinæ celebrari ſolebãt : & icunabula erãt gẽtis romãæ &.i.ſimul ꝓbuit aliis exẽplũ triũphãdi.ſ.in mõte albão poſtea & cũ itereſſet alicui ſpectaculo uſq̃ ẽ corõa myrthea q̃ ouãtes corõari ſolebãt: ꝑ laurea.i.loco laureæ corõæ q̃ triũphãtes & triũphales utebãt.

ℭDe.C.Mario.

ITẽ.C.Marii pene ĩſolens factũ . Nã poſt Iugurtinũ:Cĩbricũq; & Theutõicũ triũ phũ:cantharo ſemꝑ potauit: qđ Liber pr̃ ĩclytũ ex Aſia ducẽs triũphũ hoc uſus poculi gene re ferebatur:ut ĩter ipſũ hauſtũ uini:uictoriæ eius ſuas uictorias cõpararet.

ℭDe.M.Catone.

MArcus ãt Cato Prætor.M.Scauri:cætero rũq; reorũ iudicia nulla ĩdutus tũica: ſed tãtũ mõ amictus prætexta: egit.ſed hæc: atq; his ſimilia: uirtutis aliquid ſibi ĩ cõſuetudine nouãda licẽtiæ ſumẽtis ĩdicia ſũt. Illis ãt q̃ deiceps ſubnectã quãtã ſui hr̃e fiduciã ſoleat cognoſcetur.

ℭDe Fiducia Sui. Caput. VII.

PVb.&.Cn.Scipiõib⁹ ĩ Hiſpãia cũ ma iore ꝑte exercit⁹ acie pũica oppreſis.oĩ buſq; ꝓuĩciæ ei⁹ natõib⁹ Carthaginiẽ ſiũ amicitiã ſecutis nullo ducũ noſtro rũ illuc ad corrigẽdã rẽ ꝓficiſci audẽte .P.S.q̃rtũ & uigeſimũ ãnũ agẽs iturũ ſe pollicit⁹ ẽ. Quæ qdẽ fiducia.p.r.Salutis:ac uictoriæ ſpẽ đdit.

OLI. ITẽ.C.Marii.ĩſolẽtia carpit Marii:qui cum debellaſſet Iugurthã: Cymbros atq; Teutones : ſe libero pr̃i : q(ut ait Solinus)primus Indiã ĩgreſſus de in dis triũphauit:ſimilẽ eẽ uolebat.nã cãtaro pota bat:qa hoc uaſis gñe liberũ patrẽ uſum fuiſſe di cũt:cui ſe Marius cõparare nõ dubitabat. in hũc quodãmõ iuehit Plin.li.xxxiii.ubi loqtur de lu xuria dicẽs.hic aliqs ueterũ:ut.C.Marius poſt uictoriã Cymbricã cãtaris potaſſe liberi pr̃is exẽ plo tradit.ille arator arpinas & mãipularis ĩpe rator.⁋Cãtaro:cãtar⁹ uas uinariũ; quo maiores in ſacris Bacchi uſos fuiſſe dicũt; & anſam habe bat.Vnde Ver.in Sileno.Et grauis attrita pende bat cantharus anſa.eſt cantarus teſte Varro. per quem aquæ ſaliunt. Cantarus

MArcus aũt Cato.M. Scaurii iudicium egit.Accuſatus aũt fuerat repetũdarũ Scaurus a Triario adoleſcẽte q̃ auare ꝓuinciã Sardiniã adminiſtraſſet. Ca to ꝑtor iudiciũ.qa æſtate agebat:ſine tunica exer cuit cãpeſtre ſub toga cinctus:in forũq; ſic deſcẽ derat:iuſq; dicebat:idq; reperat ex ueteri cõſue tudine:ſecũdũ q̃ & Romuli ſtatuæ Capuæ in ca pitolio:& roſtris Camilli fuerũt togatæ ſine tu nicis:qbus uerbis ſignificabat illos aliqñ ſic ĩ fo rũ deſcẽdiſſe.⁋Cæteruq; reorũ.Decoꝝ eẽ uide bat adoleſcẽtibus principes ciuitatis accuſare & ĩ iudiciũ trahere:q̃ nõ illoꝝ opibus: nõ potẽtia: nõ auctoritate deterrerent.⁋Nulla tunica:ſed tã tummodo prætexta.ac ſi diceres ueſte ſola ſuper interualam ſine dypolie.nam tunica ueſtis ĩterior. Toga uero & prætexta exterior.⁋Nouanda:ergo ſignificat hoc aliquando factum fuiſſe.

ILlis autẽ.P.&.Cn.Scipiõibus.poſt cæſos in Hiſpãia Scipiões fratres cũ duobus exercitibus:nõ Italiæ iam maior q̃ Hiſpãiæ cura Romãis erat & exercitus augeri & ĩpatorẽ mitti placebat.nec tñ quẽ mit terẽt ſatis cõſtabat.ubi duo ſummi imꝑatores ĩtra dies triginta cecidiſſent:q in locũ duoꝝ ſuccede ret extra ordinaria cura diligẽdũ eẽ:cũ alii aliũ noiarẽt.poſtremũ eo decurſum eſt : ut populus pro cõſule creãdo in Hiſpãia comitia haberet:dieq; comitiis edixerũt:cõſules primo expectauerãt:ut q ſe tãto imꝑ rio dignos cẽſerẽt:noia ꝓfiterent:quæ:ut deſtituta expectatio eſt redintegratus luctus acceptæ cladis deſideri umq; ĩperatorũ amiſſorũ.Mœſta itaq; ciuitas prope inops cõſilii:cõmiciorũ diem : tamẽ in campũ deſcendit: atq; in magiſtratus circunſpectãt ora.principũ aliorũ alios intuẽtiũ:fremũtq; adeo perditas res deſperatũq; de repu.eẽ:ut nemo audeat in Hiſpãia ĩperiũ accipe:cũ ſubito.P.Cor.Scipio filius eius Scipiõis q in hiſpania ceci derat:q̃tuor & uiginti ferme ãnos natus ꝓfeſſus ẽ ſe peter̃ ĩ ſupiorẽ:unde cõſpici poſſet loco cõſtitit.ĩ quẽ poſtq̃ omniũ ora cõuerſa clamore atq; fauore ominati extẽplo ſunt.fœlix fauſtũq; ĩperiũ.Iuſſi deinde iure ſuffragiũ: ad unũ oẽs nõ cẽturiæ modo ſed ẽt hoĩes.P.Scipiõi ĩperiũ in Hiſpãia iuſſerũt:& hic fuit ille fatalis dux q Hã nibalẽ ex Italia quã ſedecim ferme annos poſſederat:inuitũ extraxit:& Carthaginẽ.P.R.tributariã fecit.

ℭItẽ factũ.C.Marii eſt ſup.pœne ĩſolẽs.i.petulãtiæ aut ꝓteruiæ plenũ nã poſt triũphũ iugurthinũ : cĩbricũ & theuthõicũ.i.quẽ duxit de iugurtha cimbris & theuthonibus potauit ſemꝑ cantharo.i.uaſe anſato ad ſacrificia bacchi apto:q̃.i.qa:liber pr̃.ſ.bacchus deducẽs ex aſia(ſic uulgo legit dubitẽ tñ an legẽdũ ſit ex idia) triũphũ ĩclytũ.i.glorioſũ:ferebat uſus hoc genere poculi.ut cõpararet uictorias ſuas uictoriæ eius.ſ.bacchi iter ipm hau ſtũ uini.i.dũ aut quoties uinũ biberet.⁋Marcus aũt cato ꝑtor id ẽ cũ ꝑtor eẽt cũ iudicia idẽ ſnia ꝯtulit de crimi ne Marci Scauri repetũdarũ rei:& cæteroꝝ reoꝝ:nulla tunica id ẽ ueſte iudiciali idutus:ſed tñ amictus ꝓtex ta.i.ueſte q̃ uel priuati dũmõ igẽui uti poterãt.Sed hæc atq; ſimilia illis ſũt idicia uirtutis ſumẽtis.i.uſurpãtis ſi bi aliqd licẽtiæ.i.ĩſolẽtiæ ĩ noua cõſuetudĩe.i.iducẽdo nouos ritus.Hoc ãt dicit ueritus fortaſſe aliqd dãnare in Catõe de quo dictũ uolũt a Seneca ſe potius laudaturũ ebrietatẽ pp Catonẽ: q̃ dãnaturũ Catonẽ pp ebrietatẽ. ASCẽſius

ILlis aũt &c.Breuis ẽ ꝓfatio & q̃ſi paraſceue ſequẽtis tituli:unde dicit. Aũt ꝓ ſed:cognoſcet illis.ſ.exẽ plis q̃ ſubnectã deiceps:q̃tã fiduciã ſui:ſoleat ſup.aliqs habere : aut legẽdũ ẽ hẽri fiducia qđ potius credã.⁋Publio & Gneo Scipiõibus oppſſis cũ maiore ꝑte exercit⁹.ſ.romãi ĩ hiſpãia:acie.i.ab acie pu nica:& oĩbus natiõibus eius ꝓuĩciæ ſecutis amicitiã carthaginẽſiũ:nullo ducũ nr̃orũ.i.romanoꝝ au dẽte ꝓficiſci illuc ad corrigẽdã rẽ.ſ.bellicã male geſtã.Publius Scipio agẽs q̃rtũ & uigeſimũ annũ:pollicitus eſt ſe iturũ.ſ.in Hiſpaniã;qua qdẽ fiducia.i.ꝑ quã fiduciã:ipſe dedit populo romano ſpem ſalutis ac uictoriæ.

OLI. ¶Oppidū Badiū. A. Gel. de Aphricano superiore admirāda quædā de annalibus excepta cōmemorat: qbus illum dicit creditū esse diuinæ uirtutis & originis hoiem. nā eadē ferme de ipsius natiuitate cōmemorat: quæ de Alexandro græci tradidere scriptores: ut ostendemus in ca. de his q cuiq; magnifica cōtigerūt. De uita uero iter cætera hoc quoq; dicit solitū fuisse noctis extremo ante diluculū in Capitoliū uentitare: ac iubere aperiri cellā Iouis ac ibi solū diu demorari: q̄si cōsultātē de rep. cū Ioue: æditúosq; illius tēpli sæpe esse demiratos: q̄ solū id ipsis in Capitoliū igredietē canes semp in alios sæuiētes: neq; latrarēt: eū neq; icurrerēt. Has uulgi opiniones de Scipiōe cōfirmare: atq; approbare uidebant. dicta factaq; eius pleraq; admirāda: ex qbus est unū eiusmodi assidebat oppugnabatq; oppidū i Hispāia sitū mœib9: defensorib9 ualidū & munitū: ꝗ̧ etiā cibaria copiosū: nullaq; ei9 potiundi spes erat: & quodā die eius i castris sedēs dicebat: atq; ex eo loco id oppidū ꝓcul uidebat tum e militibus q i iure apud eū stabāt: unus iterrogauit ex more i quē diē locūq; uadimōiū ꝓmitti iuberet & scipio manū ad ipsā oppidi qđ obsidebat arcē ꝑtēdēs: ꝑendie iqt se se sistāt eo i loco atq; ita die factū tertio: i quē uadari iusserat oppidū captū ē: i eodē quoq; die i arce eius oppidi sicut p̄dixerat: ius dixit. Hæc. A. G. Vadimōiū i posterū. Iussit eos q suū tribūal adibāt dare uadimōiū assistēdi se i posterū diē i ædē: quā itra mœnia cōspicatus ē. ℣ Vadimoniū: spōsionē: nā sicut a teste testimoniū: ita a uade uadimoniū. Sed iter uades & spōsores hoc interest q̄ uades publici: sponsores priuati dicunt. ℣ Nihil hac fiducia: extollit Scipiōis fiduciā laudibus non imeritis. ℣ Prædictione: uaticinatione. ℣ Dignitate dignius. i. quod magis ad eius dignitatem pertineret.

Adēq; i ipsa Hispāia usus ē. Nā cū opidū Badiā circūsederet: tribūal suū adeūtes: i ædē: q̄ itra mœnia hostiū erat: uadimōiū i posterū diē facer iussit: cōtiuoq; urbe potit9: & tpe & loco: quo p̄dixerat: sella posita ius eis dixit. Nihil hac fiducia generosi9 nihil p̄dictiōe ueri9: nihil celeritate efficacius: nihil etiā dignitate dignius.

Ec minus animosus: minus ue prosperillius in Africam transitus: in quam e Sicilia exercitum senatu uetante trāduxit: qa nisi plus i ea re suo: q̄ PA. CONS. cōsilio credidisset: secūdi pūici belli finis inuētus non esset.

Vi facto par illa fiducia qđ post: quā Africā attigit: speculatores Annibalis i castris dep̄hēsos: & ad se ꝑductos: nec suplicio affecit: nec de cōsiliis: ac uiribus pœnoꝝ ꝑcūctatus ē.

Ec minus animosus. Scipio debellata Hispania totaq; in romanam ditionem redacta cum parte exercitus Romā rediit. cui senatus extra urbē datus est. ubi expositis quæ in ꝓuincia gessisset: petiit ut Aphrica sibi in prouinciā decerneret: in quā omnē belli molem cōuerteret. Cui rogationi. Q. Fabius maximus inuidia (ut quidam dicunt) commotus: summa ope intercessit: quare non Aphrica: sed Sicilia ei ꝓuincia data est: in quā ubi primū uenit: exercitū parauit qualē ad eā militiā quā iā aio cōceperat longinquā & grauē oportere existimauit: robustissimū queq; & maxie uolūtariū ex ciuibus deligēdo quē paulopost īscio ac iuito senatu traiecit in Aphricā. atq; eo tpe quo maxie ab ea opiniōe deterreri poterat: q̄ Syphacē Numidarū regē. quo cū supiori æstate publicū fœdus inierat: & in eis opibus magnā uictoriæ spē posuerat a Ro. ad Carthaginēses p nuptiarū occasionē defecisse audierat: nihil tñ eius fiduciā frāgere aut debilitare potuit. Fron. li. i. ca. de cōstituendo statu belli. Scipio inquit manēte in Italia Hānibale trāsmisso in Aphricā exercitu necessitatem Carthaginensibus imposuit reuocādi Hānibalem. Sic a domesticis finibus hostile transtulit bellum.

Vi facto. Nō minoris fiduciæ factū illud fuisse uidet: qđ cū Hanibal reuocatus in patriā ad opem laborātibus ciuibus suis nulla mora ferēdā ex Italia: quā sedecim ferme annos bello possederat retractus Hasdrumētū oppidū uenisset: & inde zamā ꝓfectus eēt (abest aūt Zama qnq; dierū itinere a carthagine) p̄misit speculatores: q res Ro. p imparorē & castra diligēter explorarēt: q excepti a custodibus Ro. & deducti ad Scipionē sūt: Scipio iussit eos traditos tribūis militū omisso metu uisere oia. p q castra q̄ uellēt duci iussit. ꝑcūctatusq; falti p cōmodū oia explorassent: datis q ꝓseq̄rent retro ad Hānib. remisit.

ASCĒsius ¶Eadēq; &c. Et usus est eadē. s. fiducia: in hispāia. cū circūsederet. i. obsideret oppidū in hispāia: Badiū. s. noie sūt q Badiā scribāt: iussit ad eūtes tribunal suū: ut. s. ius diceret: litēq; solueret facere uadimōiū. i. cōstituere alterū alteri diē datis uadibus: i diē posterū. i. ꝓxie seq̄ntē: i ædē. s. quādā publicā quā mōstrauit: & q̄ erat itra mœnia hostiū: & potitus ē cōtinuo. i. paulo postq̄ id dixerat: urbe. s. dicta: & sella. s. curuli aut tribūali posita. i. postq̄ posuerat sellā. i. sedē iudiciariā: & tpe: qa crastino: & loco: qa i mōstrata æde: dixit eis ius. i. sētētiā de lite: de quo facto auctor affert more suo cōmēdationē dicēs. Nihil ē generosius hac fiducia: nihil ē uerius hac p̄dictiōe: q̄ p dixit se id effectuꝝ qđ effecit: qđ licet ita euenit: priusq̄ tñ eueniret: qa ipediri poterat: multa erāt ueriora nihil sup. ē efficacius celeritate sup. hac: q̄ qđ uoluit ac p̄dixit cōtinuo effecit: nihil etiā sup. ē dignius. i. p̄stātius & decētius: hac dignitate. i. p̄stātia iperatoria in magnifico dicto & facto. ℣ Nec minus &c. Affert cōtinuo alia de eiusdē Scipiōis fiducia exēpla dicēs. Nec trāsit9 illius. s. Scipiōis i aphricā: ad carthaginē debellādā: ē sup. aut fuit minus aiosus. i. aiose factus (Sæpe autor epitheta efficiētis effectui dat) ue ꝑ uel: minus ꝓsp. s. q̄ fuit expugnatio oppidi illius i hispāia: iquā. s. aphricā traduxit exercitū e sicilia senatu uetāte. i. postq̄ uetuit: ꝓbat q̄ ꝓsp fuit qa nisi credidisset i ea re plus cōsilio suo q̄ patrū cōscriptoꝝ: finis secūdi belli punici nō eēt iuētus. Qui qa iuētus ē mō: laudat factū: cū tñ q cōtra p̄ris ꝓhibitionē fecerat: iure cæsum dixerit. ℣ Cui facto &c. Affert tertiū eiusdē rei & uiri exēplū dicēs. Cui facto. s. trāsitus i aphricā: illa fiducia. s. eiusdē Scipiōis: par. i. silis & æq̄lis sup. fuit: q̄ postq̄ attigit aphricā: nec affecit supplicio nec ꝑcūctatus ē. i. nec sciscitatus ē: de cōsiliis aut uiribus pœnoꝝ speculatores. i. exploratores Hānibalis depræhēsos in castris. s. romanis: & ꝑductos ad se: uidelicet scipionem.

¶Hoc idẽ feciſſe Publiũ Vale. Leuiniũ tradit Eutropius li. ii. cũ.n. cœpiſſet exploratores: iuſſit eos ꝑ caſtra duci & oſtẽdi ſibi oẽm exercitũ: deĩde dimitti: ut nunciarẽt Pyrrho quæcũq; uidiſſent: quæq; a romanis agerent. OLI.

VErũ ut. diximus de fiducia Scipiõis q̃ uſus ẽ ĩ caſtris: dicamus nũc de illa q̃ domi. i. ĩ ciuitate uſus ẽ. ¶Quũ a. L. Scipiõe hoc exẽplũ. A. G. cõmemorat: cũ inqt a. M. Catõe a tri. ple. q̃a a. M. Catõe cõparati & ĩducti fuerãt accuſaret: ꝙ pecuniã & ꝑdã uſurpaſſet bello Antiochẽſi captã: librũ detulit ĩ quo ſũma pecũiæ cõtiebat: & ſtati ĩ cõſpectu oĩum diſcidit poſſẽ iq̃t reddere rõnẽ nec me ipſũ cõtũelia afficiã: qñ q̃dẽ ærariũ uſm bis milies ſextertio uberius fecerim. ¶Eximiæ exc. eximius dr̃ q̃ſi ex aliis exceptus: hoc ẽ excellẽs. nã eximere excipe ſignificat. ¶A. L. Scipiõe repoſceret. quẽ pecũiã ꝑdãue anthiochẽſẽ uſurpaſſe dicebãt. ¶Sextertiũ: ꝓ ſextertiorũ: q̃d raro fieri a neutro ſyncopã inuenies apud iuniores: ſed antiq põebãt: ut modiũ ꝓ modiorũ. nã modius maſculini generis ẽ. ſextertiũ uero neutri: niſi hoc loco pro maſculĩo accipiat. Eſt aũt ſextertiũ dipõdius & ſemis. põdo uero libellã ſignificat teſte Varrõe Pli. li. xxxiii. Placuit inq̃t denarius ꝓ decẽ libris æris: q̃narius ꝓ q̃nq; ſextertiũ pro dipodio & ſemiſſe. ¶Sũmæ. ſupputatiões. ¶Eo ma. noſtrã ætatẽ ad eã malignitatẽ pueniſſe. ¶Sed uterq; no. locupletior. Cõparatiuus cõparat alteri cõpatiuo. ¶Præter co. ſ. aphricani: q̃a ab aphrica ſupata Aphricãus dictus ẽ: & agnomẽ debuit dicere: q̃d eſt nomẽ ab euẽtu uel a factis ĩpoſitũ: ſed plærũq; cõfundũt auctores. Sextertium

Sed circa omnes manipulos diligentiſſime deducẽdos curauit: Interrogatoſq; an ſatis ea cõſideraſſẽt quæ ſpeculari iuſſi erant: prandio dato ipſis: iumentiſq; eorum: incolumes dimiſit: quo tam pleno fiduciæ ſpiritu prius animos hoſtiũ: q̃ arma cõtudit.

VErum ut ad domeſtica eximiæ ei9 fiducie acta ueniamus cum a Lucio Scipiõe: ex Antiochẽſi pecunia ſextertiũ quadragies ratio in curia repoſceret: ꝓlato ab eo libro: quo acceptæ: expenſæq; ſummæ cõtinebãtur refelliq; inimicorũ accuſatio poterat: diſcerpſit: ĩdignat9 de ea re dubitari: q̃ ſub ipſo legato adminiſtrata fuerat. quinetiã in hũc modum egit non reddo. P. C. ærario ueſtro ſextertii q̃dragies rationẽ alieni ĩpii miniſter: q̃d meo ductu: meiſq; auſpiciis bis milies ſextertio uberius feci. Neq;. n. adhuc puto eo malignitatis uẽtũ ut de mea ĩnocẽtia quærendũ ſit. Nã cũ Africã totã poteſtati ueſtræ ſubiecerim: nihil ex ea quod meũ dicerẽ: præter cognomẽ retuli. Non igitur me Punicæ: nõ Fratrem meum Aſiaticæ gaze auarum reddiderũt: ſed uterq; noſtrum ĩuidia magis: quã pecunia locupletior eſt: tã conſtantem defenſionẽ Scipionis uniuerſus ſenatus cõprobauit.

¶Sed curauit. i. diligẽti cura mãdauit eos ducẽdos diligẽtiſſime circa oẽs manipulos. i. globos militũ romãorũ: ſub uno uexillo militãtiũ: & dimiſit eos iterrogatos an cõſideraſſẽt ſatis ea quæ erant iuſſi ſpeculari. i. explorare: aut diſq̃rere: dimiſit dico icolumes prãdio dato. i. poſtq̃ prãdiũ dderat: ipſis & iumẽtis eoꝝ: uenerat. n. quo miꝰ agnoſcerent ſedentes more negociatoꝝ aut colonoꝝ ĩ iumẽtis nõ eq̃s. Quo ſpiritu tã pleno fiduciæ: ipſe Scipio prius cõtudit. i. concuſſit aĩos hoſtiũ q̃ arma hoſtiũ. ¶Verũ &c. Affert q̃rtũ exemplũ ſed q̃d ĩ urbe actũ dixit. Ordo ẽ. Verũ ut ueniamus ad acta domeſtica eius fiduciæ eximiæ. ASCẽſius

Cũ rõ ſeſtertii q̃dragies. i. de q̃dragita ſeſtertiis: hoc ẽ cẽtũ libris (nã ſeſtertiũ. i. ſemi ad tertiũ cõtinet duas libras & ſemis. Sane hæſitaſſe uident de uocabulo ſeſtertiũ: nã Oliue. dicit dure poſitũ: quo circa alii textus ſubiecerũt libras: q̃ſi uero libras recte põat: cũ ſit ordo rõ libras. Quocirca lubet mihi ꝓ grãmaticoꝝ iſtituto res paucis apire. Regulæ duæ ſũt de ſyncopa: iter ſe fere cõtrariæ. Prior: quoties dictio ſiue ꝑ appoſitionẽ ſiue ꝑ cõpoſitionẽ: noĩ nũerali iungit uenuſte ſyncopat: ut mille nũmũ: duũuirũ &c. Poſterior ẽ. Neutri tñ generis noĩa ſingulari nõ carẽtia ne gt̃us cũ ntõ actõ & utõ ſingularibꝫ coĩcidãt ſyncopẽ refugiũt: quocirca nõ dicã tẽplũ: ſcãnũ ĩ gtõ plurali: ſi tñ ſingulari caruerit: ſyncopã nõ refugerit: ut duũ aĩaliũ. Quia igit ſeſtertiũ neutrũ ẽ: ſingulare habẽs: nõ recte diceret ſeſtertiũ pro ſeſtertiorũ: & rurſus qñ numerali iungit aptius ſyncopã patit quocirca pitiores ut ĩ neutrã ptẽ peccẽt ſingulari utunt cũ aduerbio: ut ubi dicere poſſem: dedi tibi decẽ ſeſtertiũ aut ſeſtertia: dicã decies ſeſtertiũ: hoc igit loco q̃a ꝓponit particula rõ q̃ genitiuũ efflagitat: dicit bis ſeſtertii). Quũ inquã ratio. i. calculus & ſupputatio: ſeſtertii quadragies ex pecunia antiochẽſi. i. expẽſa in bello cõtra Antiochũ: poſceret in curia a Lucio Scipione fratre ipſius publii de quo nunc loquit: libro quo ſummæ acceptæ. ſ. pecuniæ & expenſæ tenebant: ꝓlato. i. in mediũ adducto ab eo. ſ. L. Scipiõe: & ſup. quũ accuſatio inimicorũ poterat refelli: ponẽdo. ſ. calculũ cũ oia eſſent debite perſcripta. Publius ſup. Scipio diſcerpſit. ſ. librũ rationũ: idignatus dubitari de ea re quæ fuerat adminiſtrata ſub ipſo legato. i. cum eſſet legatus fratri miſſus. Quinetiã. i. iſuper egit. i. cauſam ſuã & fratris in hunc modũ. O patres cõſcripti: nõ reddo miniſter. i. cũ fuerim miniſter alieni imperii. quia legatus Lucii fratris: ueſtro ærario rationem ſeſtertii quadragies: quod. ſ. ærariũ: ego feci meo ductu & meis auſpiciis. i. cũ eſſem imperator & princeps belli: uberius. i. ditius & auctius ſeſtertio bis millies. i. q̃a ĩtuli in ærarium bis mille ſeſtertia. i. q̃nquies mille libras. Neq; enim puto uentum ſup. eſſe adhuc eo: ideſt ad id malignitatis: ut ſit quærẽdũ. i. inq̃rendum de ĩnocẽtia mea: nã quũ ſubiecerim poteſtati ueſtræ totã Aphricã: nihil retuli ex ea re quod diceret meũ niſi cognomẽ ſcilicet Aphricanũ: q̃a ex deuicta Aphrica aphricanus eſt dictus. Igitur gazæ. i. diuitiæ cõgeſtæ punicæ nõ reddiderunt. i. nõ fecerunt me auarũ: nõ etiã gazæ aſiaticæ reddiderũt fratrẽ. ſ. Lucium auarum. Sed uterq; noſtrum eſt locupletior ſup. factus magis inuidia q̃ pecunia. Hæc ille de quo author. Vniuerſus ſenatus cõprobauit. i. ratam habuit tam conſtantem fiduciam Scipionis. ſ. publii: pro ſe & Lucio loquentis.

OLI. Sicut & illud factum. Hoc depræhenditur: fuisse Celtiberico bello quod. C. Sempronius Tuditanus prætor contra Celtiberos gessit: in quo ipse fere cum toto exercitu occisus est. itaq; cum opus esset: pecuniam ex ærario depromi ad reficiendum exercitum: nec quæstores id apire auderent: q lex obstare uideretur nam lex erat: ut ex ærario pecunia non depromeretur: nisi ultima iam necessitate cogente: Scipio priuatus ærarii claues popolcit: & patefacto ærario legem utilitati parere coegit. Promi. excipi.

Scipionis accusator Non fatigabor. Hoc exemplum. A. Gellium ponit li. iiii. ca. xviii. nam Scipionem a. M. Næuio accusatū dicit. q pecuniam accepisset ab Antiocho rege: ut cōditionibus gratiosis & mollibus pax cum eo fieret. Pop. Ro. nomine. Scipio iquit Aphricanus antiquior: quāta uirtutū gloria perstiterit: & q̄ fuerit altus animo atq; magnificus: qua sui conscientia subnixus pluribus ex his quæ dixerit quæq; fecerit declaratum est. ex quibus sunt hæc duo exempla eius fiduciæ & exuperantiæ ingentis. cum. M. Næuius tribu. plæ. accusaret eum ad populū diceretq; accepisse a rege Antiocho pecuniam: ut conditionibus gratiosis & mollibus pax cum eo. P. R. nomine fieret: quædam item alia crimina daret indigna tali uiro: tum Scipio præfatus quæ dignitas uitæ suæ atq; gloria postulabat: memoria inquit repeto diem esse hodiernum: quo Hannibalem Pœnum imperio nostro inimicissimum magno prælio uici in terra Aphrica: pacemq; & uictoriā uobis peperi isuperabilem. Non igitur sumus aduersus deos ingrati: & censeo relinquamus nebulonem hunc: Eamus nunc protinus Ioui optimo maximo gratularum. id cum dixisset auertit & ire in capitolium cœpit. cū contio uniuersa quæ ad sententiam de Scipione ferendam conuenerāt relicto tri. Scipiōem in capitolium comitata atq; inde in ædes eius cum lætitia & gratulatione solemni prosecuta est. Referendo. i. dicendo quia ille nec fatigatus faciendo est. Diem dixerat. accusauerat: quia reo semper dicendæ causæ dies statuebat: hoc ē ut certa die se defenderet. Corona triumphali. nō autem lugubri ueste ut mos reorum est. quod maximum fuit fiduciæ signū. Hoc die Quirites. ac si diceret. cōcipite animo uestro Quirites hunc esse diem illum: quo Carthagini leges nostras ipolui: & huic imperio nostro seruire coegit. Puluinaria: lectisternia q̄ in templo Iouis optimi maximi fuerunt.

De Eodem.

Sicut illud factū: quod cū ad necessarium Reip. usum pecuniā ex ærario promi op esset: idq; Quæstores quia lex obstare uideretur: aperire non auderent: priuatus claues poposcit: patefactoque ærario: legem utilitati cedere coegit. q̄ quidē fiduciam conscientia illa dedit: quia meminerat omnes leges a se esse seruatas.

Non fatigabor eiusdē facta identidē referēdo: quoniā nec ille quidē in cōsimili genere uirtutis edēdo: fatigatus est. dič illi ad populum. M. Neuius Tri. Pl. aut (ut quidē memorant) duo Petilii dixerāt: qui ingenti frequentia in forum deductus: rostra conscendit: capitiq; suo corona trūphali imposita: hac ego (iquit) Quirites die Carthaginem magna sperantem: leges nostras accipere iussi. proinde æquum est uos mecum ire in Capitolium supplicatum. speciosissimā deide eius uocem æque clarus euentus secutus est. siquidem & senatum totum: & uniuersum equestrem ordinem: & cunctam plebem Iouis OP. MAXI. puluinaria petens: comitem habuit. Restabat ut Tri. apud populum sine populo ageret: desertusq; in foro cum magno calumnie suæ ludibrio: solus moraret. cuius deuitādi ruboris causa: i Capitoliū pcessit: deq; accusatore: Scipiōis uenerator est factus.

ASCēsius Sicut sup. uniuersus senatus comprobauit: &. i. etiam illud factum: scilicet eiusdem Scipiōis: q. i. quia cum. i. quando opus esset ad necessarium usum reip. pecuniam promi ex ærario. i. repositorio publici æris: hoc est pecuniæ & quæstores qui claues ærarii habebant: non auderent aperire id. s. ærarium: quia lex uideretur obstare ipse Scipio priuatus. i. nullum tunc magristratum gerens popolcit claues: & ærario patefacto. i. aperto: coegit legem cedere utilitati. Quam quidem fiduciam: dedit illa cōscientia: quia meminerat omnes leges esse seruatas a se: quia per eum Hannibal qui urbi & legibus minabatur excidium: italiam deserere coactus fuerat. Non fatigabor referēdo. i. recitādo itentidē. i. interdū facta eiusdem quoniam nec ille quidem. s. Publius Scipio fatigatus est in edendo. i. emittendo præclarū facinus. s. in consimili genere uirtutis. Marcus Næuius tribunus plebis: aut ut quidā memorāt duo petilii dixerant. i. assignauerant & indixerant illi diem ad populū. i. quo die causam diceret & se purgaret coram populo: qui deductus in forum sup. cum ingenti frequentia: conscendit rostra. i. locum unde edicta fiebant rostris nauium antiatium munitum: & corona triumphali imposita capiti suo: inquit o Quirites ego iussi hac die: carthaginem sperantem magna. i. magnas res: utpote imperium Romanum posse euertere accipere leges nostras: idest Romanas: quia tributaria facta est: proinde: idest ideoq;: aut & ideo: æquū est uos ire mecum in capitolium: supplicatum: scilicet diis ad supplices gratias agendas. Deinde inquit Valerius. euentus æque clarus secutus est eam uocem. Siquidem: idest quandoquidem ipse petens puluinaria Iouis optimi maximi: habuit senatum & totum uniuersum ordinem æquestrem: & cunctam plebem: scilicet ignobilem comitem: scilicet itineris. Restabat: idest adhuc expectabatur: ut tribunus ageret apud populum sine populo: & ipse desertus in foro cum magno ludibrio calumniæ suæ: moraretur solus. Cuius ruboris: idest uerecundiæ deuitandi. i. fugiendæ causa: idest ut deuitaret ruborem processit in capitolium: idest arcem Romanam; & factus est uenerator Scipionis: ex accusatore. i. qui prius fuerat accusator Scipionis.

Cipio Aemilianus(hic ut sæpe dictum est)de gente Aemilia fuit Pauli filius in gentem Scipionum adoptatus.hic ille fuit Aphricanus qui Carthaginem euertit:& Numātiam sustulit:urbes duas potentissimas.& P.R.infestissimas.Cum igitur intercalatiam Hispaniæ urbem prævalidam obsideret uel ut alii putant.Numantiam:multi hostium eruptionem metuentes suadebant tribulos ferratasq; tabulas circa moenia spargendas esse qui hostes ab eruptione deterrerent.quibus respondit:non esse uiri fortis uelle hostes capere eosdemq; timere.¶ Prævalidā urbem.intercalaciā ut quidā putant quæ est in Hispania:uel ut alii uolūt Numantiā.¶ Ferreos Murices.Murex proprie dicit acumē saxi.Verg.Et acuto murice remi obnixi crepuere.sed pro unaquaq; re acuta ponitur.ut hoc loco pro trigono posuit ferreos murices:qui sunt cuiusmodi tribuli qui nascuntur in latubus & stagnis qui in quācūq; partem ceciderint ita cadunt:ut unum acumē extet erectum:Ferreos murices dixit ad differentiam naturaliū muricū uidelicet tribulorū.¶ Plumbatis tabulis.ut profundo aquæ summergerentur.¶ Qui enim licet.pro quomodo licet. OLI. Murex

De Scipione Aemyliano.

AViti spiritus egregi⁹ successor Scipio Aemyliāus:cū urbē pualidā obsideret suadētibus qbusdā:ut circa moenia eius ferreos murices spgeret:oiaq; uada tabulis plūbatis cōsterneret:hñtibus clauorū cacumia:ne subita eruptiōe hostes i psidia nra ipetū facere possent:rñdit nō eē eiusdē & cape aliquos uelle:& tieṙ.

De Sc.Nasica.

INquacūq; mēorabiliū ptē exēplo⁊ cōuertor:ueli:noli ue i cognomie Scipio.hæreā necesse ē.cui.n.licet hoc loci Nasicā pteri re fidētis ai:dictiq; clarissimū autorē? Annōæ charitate icrebrescēte.C.Curiati⁹ Tri.Pl. pductos in cōcionē Cōs.cōpellebat:ut de frumēto emēdo:atq; ad id negociū explicādū mittēdis legatis i curiā referrēt.Cuius istituti minie utilis:icerpellādi grā nasica cōtrariā actionē ordiri coepit:obstrepēte deide plebe:tacete q̃so qrites(iqt)plus.n.ego:q̃ uos qd reip.expediat:itelligo q̃ uoce audita oēs plēo uenerātiōis silētio:maiorē autoritatē ei⁹ q̃ suo⁊ alimento⁊ respectū egerūt.

De Lucio Saliatoṙ.

LIuii quoq; salinatoris æterne memoriæ autoritate tradēdus aius.q cum Asdrubalē.

IN quācūq.Annonæ increbrescēte caritate q̃ta ai fiducia fuerit.Scipio Nasica ex hoc exēplo cognosci facile pōt:q totius.P.R.furorē solo uerbo cōpressit:nec metuit sæuiētis ppli ipetū.¶ Increbrescēte:igrauescēte.¶ Caritate.caristia & inopia.¶ Minie utilis.qa hoc idē cognouerat alias piculosū fuisse libertati rōanæ.¶ Interpellādi:ipediēdi.¶ Obstrepēte.uociferāte & tumultuāte plæbe. Nasicæ fiducia

LIuii quoq; Salinatoris.Hoc fuit secundo punico bello.nā cum Hasdrubal cum multis milibus hominū in Italiam descendisset ut se Hānibali fratri cōiugeret:quod si factū fuisset omniū ferme iuditio actum fuisset de imperio Ro.Eo forte anno cōsules erant:Claudius Nero:& Liuius Salinator.Claudio puicia euenerat Hānib.Liuio uero Hasdrubal:forte nūcii q ad Hānib.cū litteris mittebāṫ a fratre:a uagis p agros populatoribus Ro.itercepti ad Claudiū cōsulē deducunṫ q lectis litteris p iterpretes & ex captiuis pcōtatione facta nō esse tps ratus quo cōsiliis ordinariis prouinciæ qsq; suæ finibus p exercitus suos cū hoste destinato a senatu bellū gereret:lr̄is Hasdrubalis Romā missis ad senatū edoctisq; patribus qd ipse pararet:qd itē illis parādū esset de toto exercitu:qd roboris erat delegit sex milia peditum:decem milia æquitū:& ad collegam quantis maximis itineribus potuit contendit.

¶ Auiti &c. Ordo est scipio æmilianus.s.Paulus:egregius successor spiritus auiti.i.maioris affricani:quum obsideret urbem prævalidam:quibusdam suadentibus.i.cum quidam suaderent:ut spargeret circa moenia eius:murices ferreos sic effigiatos ut quocunq; iaciantur:semper unū stimulum habeant erectum:& ut consterneret omnia uada tabulis plūbatis ut mergerentur in profundum & ita laterent:tabulis dico habētibus cacumina.i.acuta clauorum extensa:ne hostes possent facere impetum in nostra.i.romana præsidia:eruptione subita:respōdit sup.illis non esse eiusdem.s.imperatoris:& uelle capere aliquos & timere.¶ In quācunq; &c. Recitat fiduciā alterius Scipionis utpote Nasicæ purgans quodāmodo q tantum in uno cognomine immoreṫ.ac dicens.In quācunq; partem exemplorum memorabilium conuertor:hoc est me conuerto:& animum applico:necesse est ut sup.hæream.i.immorer:Velim nolime ue:in cognomine scipionū.Enim pro quia:cuilicet.q.d.nulli præterire hoc loci.i.in hoc loco ubi de fiducia agitur:Nasicam.s.scipionem:clarissimum authorem animi fidentis.i.fiducialiter audentis:& dicti.i.uerbi fidentis.i.ex fiducia dicti.Caritate.i.preciositate:annonæ.i.uictualium icrebrescente.i.crebriore & auctiore existente ac euadente:Caius Curiatius tribunus plæbis compellebat consules productos in cōcionē.i.cōgregationē populi:ut referrēt.i.cōsultationē facerēt:i curia.i.corā senatu:de frumēto emēdo atq; de legatis mittēdis ad id negociū.s.de emēdo frumēto explicādū.i.ut dicūt expediēdū.Gratia cuius instituti.i.moris:minie utilis.s.reip.(qa p hoc ærariū penitus exhaurireṫ se i publica fame:ex ærario frumētum emaṫ)iterpellādi.i.ipediēdi Nasica coepit ordiri.i.ordine cōtexe & diceṙ:actionē cōtrariā.i.q̃ agebat ad nō emēdū publice frumētū:deide plebe obstrepēte.i.strepitu & murmure orationē eius turbāte:iqt o qrites q̃so tacete:ego.n.pl⁹ itelligo qd expediet reip.q̃ uos:oēs egerūt.i.ondērūt authoritatē eius.s.Nasicæ:maiorē sup.eē q̃ respectū alimēto⁊ suo⁊:& hoc silētio pleno uenerātiōis:qa q cū loq uelit silet ut alter loquaṫ:illū ueneraṫ.¶ Liuii &c.Recitat aliorū fiduciā & prio salinatoris dicēs Animus quoq; Liuii salinatoris tradēdus sup.est:æternæ memoriæ.Qui.s.salinator:cū delesset p deleuisset in umbria regiōe illa italiæ:Asdrubalē ducē Carthagineñ. ASCensius

OLI ❡Seruilii cognomine. Quia dicit seruii quod a seruo nomen habuit q̄uis Liuius dicat patrem huius seruulum appellatum esse principem in Corniculo ciuitate: & probat hunc non seruum fuisse nec serua natum.

Iro quoq; gradu Var. Quā humili loco hic sit natus ostendimus in capitulo de neglecta religiōe. cū igitur fauore plebis patribus ne quicq̄ resistentibus cōsul creatus esset cum. L. Paulo grauissima clades illa tantopere celebrata a scriptoribus apud cānas apuliæ uicū fuit Romāis illata: cuius causa & auctor fuit hic Terētius. Varro. ℣ Macellaria. Non laniena: sed ubi obsonia uendebantur a Macello quodam qui cum patriam prodere uoluisset: damnatus est & capite punitus ædes eius solo adequatæ: in area ubi ædes fuerant uendi cœperunt obsonia. ℣ Capturis. Quæstibus hæc captura dicitur. ℣ Excudit expressit: translatio a fabris qui ferrum cudentes in: cuiuspiam instrumenti forma efficiunt.

On paruus cōsulatus rubor. M. ppennæ. Hic græcus fuit. & i urbē peregrinus uenerat: deinde cū se gratiosiorē patribus fecisset: & magnas opes cōparasset: eo ,pcessit res ut cū comitia haberentur ausus fuit petere cōsulatū: quē etiā obtiuit. multa hic rei militaris documēta dedit: adeo ut prius pœne consul q̄ ciuis missus gratia Aristonicū fuit: ut supradiximus. nā Aristonicus rex Eumēii filius Asiā Attali regis toto. Po. Ro. legatā occupauerat: aduersus quē. P. Licinius Grassus & idem pōtifex maximus qd nunq̄ antea factū fuerat: cū exercitu missus: qui rem ifeliciter gessit. & p insidias itterceptus occubuit. postea uero. M. ppenna exercitū aduersus hunc Aristonicū duxit: & eū superatū in deditionē accepit ac de illo triūphauit: deinde cū Sertorius hostis patriæ iudicatus: fuit hic socius eius fuit. Pōpeius & Metellus consules aduersus sertoriū Hispaniā cū exercitibus missi sunt. ubi eū Sertorius oibus fere præliis uictor euasisset ad ultimū ,pditiōe suorū occidit: cuius porditionis priceps fuit. M. ppenna: qui deinde successit ei: & cum Pompeius intelligeret se rem habere cum uno duce: & longe inferiore sertorio: rex cohortes obiecit ei: quæ tanq̄ pabulatum irent: per agros euagarentur & spem bene gerendæ rei Perpennæ facerent. quod etiam ita euenit. nam ubi cohortes Romanas pallantes per agros animaduertit eas toto cum exercitu inuasit quæ fugam simulantes: Perpennam cū exercitu suo ad insidias pertraxerunt: ubi cum
Lex Papia milites uiuum Perpennam ad Pompeium deduxissent. eum lege Papia interfici iussit: utpote qui hostis patriæ iudicatus esset.

seruili cognomine: & regia appellatione perplexus.

❡De Varrone.

Iro quoque gradu Varro ad consulatum ex macellaria patris taberna conscendit. Et quidem fortūa parum duxit: sordidissimæ mercis capturis inquinari solito. xii. fasces largiri: nisi etiam. L. Aemilium Paulum dedisset collegam. atque ita se in eius sinum īfudit ut cū apud Cannas culpa sua uires Popu. Roma. exhausisset. Paulum quoque: qui prælium committere noluerat: occidere pateretur: illum in urbem īcolumem reduceret. Quinetiam senatum gratias ei agentem quod redire uoluisset: āte portas eduxit: excuditq; ut grauissimæ cladis autori Dictatura deferretur.

De. M. Perpenna.

On paruus cōsulatus rubor Marcus Perpenna: utpote qui cōs. ante: quam ciuis: sed in bello gerendo utilior aliquanto reipubli. Varrone imperatore. Regem enim Aristonicum cepit: Crassianæque stragis punitor extitit. Cū īterim cuius uita triūphauit: mors Papia lege

ASCÉsius ❡Miro quoq;. Ordo est. Varro. scilicet Terentius conscendit quoq; miro gradu. id est processu: ex taberna macellaria patris: idest ubi pater obsonia in macello uenditabat: ad consulatum scilicet Romanum qui summus tunc erat saltem ordinarius magistratus: Et quidem idest & certe (sic autem melius q̄ equidem legitur: nam equidem est quasi ego quidem: unde Cicero & Vergili. primæ tantum personæ iungunt) fortuna duxit parum idest existimauit parum esse: duodecim fasces largiri solitos inquinari capturis idest callido quæstu: sordidissimæ mercis: nisi dedisset etiam sup. ei: Lucium Aemylium paulum: uirum uidelicet nobilissimum: collegam idest consulem: atq; fortuna infudit se in sinum eius. scilicet Terentii Varronis: ita ut quū ipse exhausisset sua culpa idest temeritate uires populi Romani apud Cannas uicum apuliæ ubi cum Hānibale male pugnauit: pateretur quoq; paulum. s. Aemylium qui nolebat prælium committere: quia uidebat non esse expediens: occidere: idest occumbere: & sup. reduceret illum scilicet Varronem caput omnis cladis: incolumen. idest saluum: in urbem scilicet Romam. Quinetiam eduxit scilicet fortuna senatum agentem ante portas scilicet urbis gratias: q; redire uoluisset: & fortuna extudit aut excudit id est fabre effecit: ut dictatura: idest maximus ille a quo nulla erat prouocatio magistratus: deferretur idest mandaretur: authori cladis grauissimæ. s. cannensis: hoc est eidem Varroni. ℣ Non paruus rubor & cætera. Duplex est lectio: & ita duplex ordo: nam alii textus habent Marci perpennæ: alii Marcus perpenna secundum priores ordo erit. Rubor consulatus Marci perpēnæ non paruus sup. est aut fortunæ aut ciuitati Romanæ: secundum posteriores sic. Marcus perpenna sup. est nō paruus: immo magnus rubor consulatus utpote qui consul sup. fuit anteq̄ ciuis quia græcus erat & ita consulatui rubor iniectus est: q; cum sit summus ciuium honor: non ciui delatus sit: sed sup. Marcus perpenna: utilior aliquanto reipubli. in bello gerendo. Varrone scilicet Terentio dicto. Enim pro quia ipse cœpit Aristonicum regem scilicet Asiæ: & extitit punitor stragis crassianæ: idest crassi qui a thracibus interceptus: a milite uirga in oculum percusso: a quo ad Aristonicum trahebatur occisus est.

¶Namq; potentiæ eius. bene dico. M. perpẽnam lege Papia per Pompeium interfici iussum: cum patrem illius OLI.
iudicio sabelli tribuni plæbi: damnatũ: se ciuẽ Romanũ: & ciuis Romãi iura usurpãtẽ in pristinas sedes redi-
re coegerũt. ¶ In pristinas sedes. in græcia. ¶ Nomẽ adũbratũ. trãslatio a pictoribus. q primo qdẽ formã imagi-
nis adũbrãt: deide coloribus illã distingũt: & sic i imaginẽ redigũt. adũbrare ꝓprie est alicuius rei formã iduce
re. ergo nomẽ adũbratũ. qa pricipia qdẽ. M. ppẽnæ sũmæ claritati & gloriæ formã iduxerũt; sed exitus formã
illã adũbrati in uerã splẽdoris imaginẽ exprimere nõ potuerũt. ¶ Falsus cõsul. qa cũ ciuis nõ eẽt cõsul eẽ nõ de-

damnata ẽ. Nãq; patrem illius: nihil ad se pertinen
tia ciuis Romani iura cõplexũ: Sabelli iudicio pe
titum: redire in pristinas sedes cogerũt. Ita Marci
perpennæ nomen adumbratum: falsus Cõsulatus:
caliginis simile imperium: caducus triũphus: alie-
na in urbe improbe peregrinatus est.

¶ De. M. Porcio Catone.

Marci uero Por. Catõis icremẽta publicis
uotis expetẽda fuerũt: q nomẽ suũ thuscu
li ignobile: Romæ nobilissimũ reddidit.
Ornata sũt enim ab eo litterarum latinarum moni
menta: adiuta disciplina militaris: aucta maiestas
senatus prorogata familia: in qua maximũ decus
posterior est ortus Cato.

buit. ¶ Caliginis. simile ipiũ caducus triũphus. i.
caducũ & obscurũ: quẽadmodũ est caligo. q̃ cũ
sol uehementior ipulerit eã continuo dissipat.
Marci uero Porcii Catonis Pli. de ui. il- Cato homo nouus
lu. M. Portius Cato genere Tusculãus
a Vale. Flacco romã sollicitatus tribu
nus militũ i sicilia: q̃stor sub Scipione
fortissimus & ꝑtor iustissimus fuit: i ꝑtura sardi
nia subegit: ubi ab Ennio græcis litteris istructus
cõsul celtiberos domuit: & ne rebellare possent:
litteras ad singulas ciuitates misit. ut muros di-
ruerẽt: cũ unaquæq; sibi soli iperari putaret fece
rũt. Siriaco bello tribunus militũ sub. M. Attilio
Galabriõe occupatus thermophilarũ iugis ꝑsi-
diũ hostiũ depulit. Cẽsor. L. Flaminiũ cõsularẽ
senatu mouit: q ille i gallia ad cuiusdã scorti spe
ctaculũ eiectũ e carcere i cõuiuio iugulari iussis
set. Basilicã suo noie primus fecit: matronis orna
mẽta erepta iopia lege repetẽtibus restituit. accu
sator assiduus malorũ: galbã octogenarius accu
sauit: ipse q̃dragies q̃ter accusatus gloriose abso
lutus carthaginẽ delẽdã cẽsuit: imago huius funeris gratia ꝑduci solet. Plutarchus dicit hũc genere tusculanũ
fuisse: & priusq̃ ad militiã atq; rẽpu. se cõferret: in agro paterno circa sabinos uixisse. cuius cũ maiores prorsus
ignobiles eẽ uiderent. ipse Cato. M. patrẽ ut uirũ bonũ fortẽ ac in re militari uersatũ efferret laudibus: Catonẽ
et proauũ sæpenumero ꝑmiorũ honore ab iperatoribus laudatũ: & qnq; bellantiũ equorũ quos iter dimicandũ
amiserat ꝑciũ fortitudinis suæ testimoniũ a populo sibi restitutũ refert: cũ ex more Romani eos q generis glo-
ria carentes a se ipsis initiũ caperẽt nois sui nouos hoies quẽadmodũ & ipsum catonẽ appellarẽt: ipse ad gloriã
sibi magistratus se nouũ eẽ. rebus uero gestis ac uirtute maiorũ uetustissimũ ꝑdicabat; pricipio aũt tertio noie
nõ Cato: sed Priscus uocabat. cõsequẽti tpe Cato ei uirtutis cognomẽtũ extitit. nã Romã eo in quo multarũ re-
rum usus ac experiẽtia sit Catonẽ nolant. Hæc Plutarchus in uita Catõis. ¶ Incremẽta. pricipia. ita qdẽ. M. ppen
næ egregia fuere primordia. exitus minus ꝓbabiles habuerũt sed. M. Porcii Catonis uitæ totius tenor idẽ exti-
tit. ¶ Tusculi: municipii Ro. ¶ Monumẽta. historiæ. nã librũ de originibus edidit. uidelicet de quacũq; familia
Romana: unde originẽ habuerit: & qd a quaq; gẽte acceperit roma. idẽ summus orator fuit. Hora. in poetria. Eũ
lingua Catonis & Enni sermonẽ patriũ ditauerit. Ci. li. de oratore. iii. qd inqt. M. Catoni ꝑter hãc politissimã do
ctrinã trãsmarinã atq; aduẽticiã defuit. nã qa ius ciuile nõ didicerat; causas nõ dicebat: aut qa poterat dicere ius
negligebat: aut utroq; genere & laborauit & ꝑstitit. nõ pp hãc ex priuatorũ negociis collectã gratiã tardior i repu.
capescẽda: nemo apud populũ fuit fortior: nemo melior senator. & idẽ optimus iperator. deniq; nihil: i hac ciui
tate tpibus illis sciri disciue potuit. qd ille nõ tum ẽt iuestigauerit & sciuerit: tũ ẽt cõscripserit: & cætera. ¶ Adiu
ta militaris disciplina. qa bello omnẽ ferme Hispaniã iperio populi Ro. subegit dictu: & auspiciis suis. ¶ Aucta
maiestas. qa in ordinẽ senatoriũ electus. ¶ Prorogata. propagata. ¶ Posterior ortus. qui Vticensis dictus est.
¶ Cum iterim mors eius. s. Perpennæ cuius uita triumphauit. i. qui in uita triumphos duxit: damnata est lege ASCẽsius
papia: quia hostis patriæ iudicatus est cum sertorio: cuius in Hispania socius & causa mortis fuerat: tandemq;
captus & ad Põpeium perductus lege papia ultimum suppliciũ tulit. Namq; (.q.d. certum ẽ mortem eius dam
natam: quia etiam post mortem eius) Romani sup. coegerunt patrem illius. s. perpennæ complexum. i. usurpan-
tem iura ciuis Romani nihil pertinentia ad se: cum esset peregrinus: utpote græcus: petitum iudicio Sabelli. s.
tribuni plæbis: redire in pristinas sedes. s. in græciam. Ita. i. & sic nomen Marci perpennæ adumbratum. i. obscu-
ratum: & consulatus fallus. i. non uere aditus: cum eius capax non fuerit: & imperium simile caliginis. i. tenebra-
rum: & triumphus caducus. i. cuius gloria non diu durauit: peregrinatus. i. more peregrini conuersatus est: im-
probe in urbe aliena quia peregrini officium est non esse curiosum de rebus ciuitatis in qua peregrinatur: is au-
tem summos eius honores usurpauit. ¶ Marci &c. Affert laudabile incrementum Marci porcii Catonis dicens.
Vero pro sed. q.d. econtrario incrementa. s. honoris & gloriæ Marci porcii Catonis: fuerunt expetenda publicis
uotis: qui reddidit nomẽ suum ens sup. ignobile tusculi: in illo oppidulo. nobilissimum Romæ. Enim pro quia
monumenta litterarum latinarum sunt ornata. i. exculta ab eo; disciplina militaris adiuta sup. est ab eo: maie-
stas senatus est aucta ab eo: & familia. s. porcia prorogata. i. propagata & extẽsa est ab eo: in qua ortus est Cato po
sterior: maximum decus. s. Romæ: quod miror adiecisse cum contra Cæsarem senserit.
¶ Immo Catonis origines Italiæ ciuitatum continebant origines. unde nomẽ. & si non satis plenum titulũ pro- THE.
positi sui uidetur amplexus: ut placet Verrio: quom prægrauent ea quæ sunt rerum gestarum. Po. Ro.

OLI. Socratis genus

Ocrates nõ solũ: hic fuit Atheniẽsis philosophus clarissimus ex pago alopocensi. filius Sophronisci marmorarii & phanaretæ obstetricis. Fuitq; ut qdã ferunt anaxagoræ primũ auditor: deide Archelai: cui successit i scola: hic aiaduertẽs speculatiõis naturalis nullũ fructũ eẽ quãtũ ad cõmoda uitæ spectaret: prius ethicẽ: hoc ẽ moralẽ philosophiã iuenit relicta naturali. nã teste Cice. i plogo qnti libri Tuscu. qsti. prius de cælo phiam euocauit: & i urbibus collocauit: i domosq; itroduxit. & coegit de moribus & uita rebusq; bõis & malis qrere. qobrẽ ut scribit Soli. nõ solũ cõsensu hoium: uerũ ẽt appollinis oraculo fuit sapiẽtissimus iudicatus. nã igressũ forte appollinis tẽplũ phithia. i. phœbas appollinica ita illũ excepisse ferẽ Salue sapiẽtissime oium. fuitq; orator prõptus: acer. prius teste Fauorio cũ Aeschine discipulo oratoriæ artis campos apuit. fuitq; illi cura ẽt corporæ exercitatiõis atq; erat pclari habitus: ut dixit Laertius. ũñ suadebat discipulis suis: ut se crebro tuerenẽ in speculo: ut qbus eẽt corpis dignitas a natura dõata: eã itegrã nullis uitiis corruptã cõseruarẽt: qbus uero negata fuisset uirtute cõpararẽt: ut aio si nõ corpe hoibus placerẽt: militauitq; qñq; & Zenophõtẽ ab equo deiectũ i plio facto uiriliter suscipiẽs saluũ reddidit fugiẽtibus atheniẽsibus uniuersis i bello nauali uictu: uictoriãq; alcibiadi cõcessit: quẽ ipse teste aristippo suis mãibus armauerat: de quo alia dicem⁹ i ca. de sapiẽter dictis. ⁋ Cũ eru. cũ cæteri phi i cognitiõe naturali tps tererẽt. prius ipse relicta naturali: moralẽ phiam i q̃ hoies rõne bene recteq; uidẽdi specularenẽ inuenit. ⁋ Mẽsurasq; solis. i. magnitudinẽ solis lũe: & cæteroꝝ sydeꝝ. ⁋ Solis quẽ alii duplo. alii triplo terra maiorẽ dicunt Lunã æq̃ magnã ac terrã dicũt. magis loq̃cib⁹ qbusdã cõiecturis ducebãẽ q̃ certis rõnibus: ut de his rebus disputarẽt. ⁋ Intima. s. pte uidelicet aio. ⁋ Repositos affectus. irascibilem concupiscibilẽ: rõnalem: ex qbus quasi fontibus omnes animi perturbatiões deriuãtur.

Ⅽ Externa: De Socrate.

Ed ut Romanis externa iũgamus: Socrates nõ solũ hoium cõsensu: uerũ ẽt Apol. oraculo sapiẽtissimus iudicatus: Phænarete matre obstetrice: & Sophronisco pr̃e marmorario gẽitus: ad clarissimũ lumẽ gloriæ excessit: neq; i merito. Nã cũ eruditissimorũ uiroꝝ igẽia i disputatiõe cæca uagarenẽ: mẽsurasq; Solis: & Lũæ: & cæterorũ sydeꝝ loq̃cibus magis: q̃ certis argumentis explicare cõarenẽ totius ẽt mũdi ambitũ cõplecti auderẽt prius ab his idoctis errorib⁹ abductũ animũ suũ i itima cõditiõis hũanæ: & i secessũ pectoris repositos affectus scrutari coegit. si uirtus p seipsã æstieẽ: uitæ mgr optius. Ⅽ De Euripi. & demosth.

Vã matrẽ Euripides: aut quẽ patrẽ Demosthenes hũerit ipoꝝ quoq; seculo ignotũ fuit alterius ãt matrẽ olera: alterius patrẽ cultellos uẽditasse: oiu; pñ doctoꝝ lr̃æ loquũtẽ, sed qd aut illius tragica: aut hui⁹ oratoria ui clari⁹?

Demosthẽis generis

Vam matrẽ Euripides: Cõstat hũc in familiaritatẽ Socratis maximã & iura uenisse: adeo ut sint q dicant Socratẽ fuisse q scripsit tragœdiã Euripidis. Syropus ẽt dicit Euripidis liguã Socratẽ iuuisse: & Aristophães dicit Socratẽ fuisse Euripidẽ. hæc historia notabiẽ i ca de fiducia. ⁋ Demostenis patrẽ. Plutarchus Demostenẽ noiatũ fuisse dicit: illũq; teste Theopõpo historico uirũ pbũ: & hõestũ macheropiũ cognominatũ: ab officina gladioꝝ: quã athẽis egregiã multisq; artificibus seruis istructã habebat: qd & Iuuẽalis affirmat i satyra oĩbus i terris. cũ dicat. Quẽ pr̃ ardẽtis massæ fuligine lippus. A carbõe & forcipibus gladioq; parãte icude: & luteo Vulcão ad rhætora misit. Matrẽ uero eius Aeschies tradit ex barbara muliere & atheniẽsi quodã exule natã id uerũ sit nec ne icertũ ẽ. nã ad falsam calũniã id obiectũ Demosthẽi ab æmulo putaẽ. fuit ãt Demosthenes orator oĩum maxius ut sub oratoris noie: apd græcos demostenes itelligaẽ sicut apud nos. Cicero: & cõstat qdẽ paruũ admodũ orphanũ fuisse: q cũ se a tutoribus suis deceptũ fuisse cognosceret: statuit oino artẽ oratoriã assequi plenissime: ut ab his ius suũ aliquãdo reposceret: sed oia a natura suo proposito habebat aduersa: quæ tamen studio & industria superauit: ut in capi. de idustria dicemus. ⁋ Quã matrẽ. Theopõpus teste Gellio dicit Euripidis matrẽ olera uendẽt est cottidianũ sibi uictũ miserabiliter quæritasse. Ⅽ Sed ut iũgãus romãis sup. exẽplis: externa: socrates iudicat⁹ sapiẽtissimus nõ solũ cõsẽsu hoium: ueꝝ ẽt apollinis: gẽitus phænarete matre obstetrice. i. q̃ pturiẽtibus operã locabat: & sophrõisco patre marmorario. i. q marmora polibat aut sculpebat: excessit. i. euasit: clarissimũ lumẽ glie. Neq; imerito. i. & nõ sine merito suo eo peruenit nã cũ igenia uiroꝝ eruditissimorũ: uagarenẽ. i. in certa agitarenẽ: i disputatiõe cæca. i. rerũ quarũ uerã cognitionẽ habere nõ poterãt: & conarenẽ explicare argumẽtis magis loquacibus q̃ certis: mẽsuras solis lunæ & cæterorũ syderũ & auderẽt cõplecti ambitũ. i. circuitũ etiã totius mũdi: ipse primus coegit animũ suũ ab his idoctis. i. idoctorũ aut iductis. i. ab aliis erroribus: i itima. i. itimã partẽ cõditiõis humanæ. i. ad scrutãda pcordia quoꝝ laus aut uituperatio nasciẽ ex præcordiis eorũ & pro. i. i affectus. i. potẽtias animæ repositos. i. locatas: in secessu. i. secreto pectoris: ens sup. aut existens: optimus magister uitæ: si uirtus æstimeẽ per seipsam. i. sine respectu ad cõmoda publica: aut priuata: qa philosophando & cõtemplãdo optime uiuitur sed utilius reip. fortiter agẽdo. ⁋ Quam matrẽ. Citat alia duo exẽpla eorũ qui ex ignotis parẽtibus ad summã nobilitatem emerserũt dicens: Quam. id est quo noie matrẽ Euripides poeta in tragœdia clarissimus: habuerit: aut quẽ. i. quo noie patrẽ Demosthenes orator apud græcos summus habuerit: ignotũ fuit: quoq;. i. etiã sæculo. i. æuo ipsorũ. Aũt pro sed literæ: pœne omniũ doctorũ loquunẽ. i. attestantur: matrẽ alterius. s. Euripidis: uenditasse olera: & patrem alterius. scilicet Demosthenis uenditasse cultellos. Sed quid clarius sup. est aut tragica ui illius. scilicet Euripidis: aut oratoria ui huius scilicet Demosthenis? q. d. nihil.

S Eqꝫ duplicis ꝑmissi pars. Seqꝫ inqt pars ꝑmissa.i q̄ de his q̄ a maioribus suis degenerauerūt tra-ctādū ē. Adopertis.i.a posteris patefactis. Degenerarūt.alieni facti sunt. Porteta: q̄si porteta: q.n. cōtra naturā sunt porteta dñr. Nobilia.qa a nobilissimis parētibus nati sunt. Paruulo admodū regis antiochi. Scimus.quō.L.Scipio frater supioris Aphricāi cōsul sortitus sit ꝑuinciā Asiā: ut bellū aduersus Antiochū gereret. q̄ senatus eo libentius cōcessit quo ff Aphricāus ultro pollicitus est se in Asiā iturū illi legatū. L. ergo Scipiōe & Aphricāo fratribus exercitū traiicientibus in Asiā: nuncii uenerūt debellatū utrinq; eē. a terra qppe ab Attilio Reg. mari āt ab æmilio. Prio igiꝫ aduētu eorū legatos pacē petētes antiochꝰ ad eos mittit peculiar̄ donū aphricāo ferentes filiū eiꝰ quē rex puo nauigio traiicietē cæpat húc aūt regiis muneribus donatū ad patrē remisit. pax regi data parte ꝑuinciæ adempta usq; ad montē Taurū. Altero patre. qui aphricanus cognominatus ab oppressa aphrica. Altero: patruo qui asiaticus dictus est recuperata Asia. Precariū: qd p̄cibus obtineꝫ. & est uerbū iuris. Deorum hominūq;. quia curru triūphans uectus est in capitolium: ubi dii & hoies illum intuebanꝫ. OLI.

Dē præturæ petitor: hic & Cicereius qui scriba patris eius fuerat cōpetitores erāt p̄turæ: qui cū in cāpum martium uenisset in honore scriba Cicereius Scipiōis p̄latus est: sed hic motus reuerentia quadā patris eius cuius scriba fuerat: cōcessit illi præturā: quā tamē cognati eius administrare nō sunt passi. Diximus Regulū aduersus regiā classem antiochi feliciter pugnasse: ad Mionensum rhodiis iuuātibus. Aphricāi filius captus ab antiocho patri remissus est. Maculis. sordibus uitiorum inquinatam sic per concessionē quasi turpiter. Sellam. currulem poneret: ut ius diceret. Cicereius scriba

De iis: q a parētibꝰ claris degenerauerūt. Cap. V.

S Eqꝫ duplicis ꝑmissi ps adoptis illustrium uirorū imaginibus reddēda: qm̄ q dē sūt referēdi: q ab earū splēdor̄ degenerauerūt: teterrimis ignauie: ac neqtiæ sordibus: ibuta nobilia portenta.

De Scipione ignobili filio Africani.

Q Vid.n. mōstro similius: q̄ supioris Africani filius Scipio? Q ui i tāta domestica gloria ortꝰ: a puulo admodū regis Antiochi p̄sidio capi sustinuit: cū ei uolūtaria morte absūi satius fuerit: q̄ iter duo fulgētissima cognomia p̄ris: & p̄rui altero op̄ssa africa: altero iā p̄o iā maiore ex pte recupata asia surgeꝫ icipiēte: māus uiciēdas hosti tradere: eiusq; bn̄ficio p̄cariū spiritū obtineꝫ: de quo mox. L. Scipio speciosissimū Deoꝝ: Hoiumq; oculis subiecturus erat triumphum.

T Dē p̄turæ petitor cādidā togā adeo turpitudinis maculis obsolefactā i cāpū detulit: ut nisi gratia Cicerei: q patris eius scriba fuerat adiutꝰ eēt honorē a Po. ipetraturꝰ nō uidereꝫ: quāquā qd iter fuit utrū repulsā: an sic adeptā præturā domū referret? quā cū ꝑpiq ab eo pollui aiaduerterēt: id egerūt ne aut sellā pōere aut ius dicere auderet. Insupq; e manus eius ā nulū: i quo caput Africani sculptū erat: detraxerūt. Di bōi quas tenebras ē quo fulmine nasci pasi estis.

C Sequiꝫ &c. Ordo est. Pars.s.altera promissi.s.i parasceue ante supiorē titulū: duplicis.i.duo mēbra cōplectētis: quoꝝ alteꝝ iā absolutū est: leqꝫ reddēda.i.q̄ reddi debet iaginibꝰ illustriū uirorū: adoptis.i.offuscatis p degenerarē prolē. qm̄ qdē.i.quādo qdē referēdi sup. sunt: q degenerauerūt.i.p ignobilitatē ai defecerūt ab splēdor̄ earū.s.iaginū illustriū uiroꝝ appositorie portēta.i. mōstra nobilia.i.q sic degenerantes sunt nobilia portēta: ibuta.i.ifectata: teterrimis sordibꝰ ignauiæ ac neqtiæ. Q uid eni &c. Affert primū exēplū Scipiōis filii Scipionis aphricani maioris dicens. Enim pro qa: qd sup. fuit: similius mōstro: q̄ Scipio filius scipiōis aphricani supioris.i. anterioris aut maioris. q.d.nihil: utpote: qui ortus in tāta gloria domestica.s.p̄ris sui sustiuit.i.passus ē.capi: a p̄sidio regis antiochi admodū.i.ualde puulo: quū satius.i. eligibilibus fuerit ei absumi morte uolūtaria: uidelicet iferēdo sibi manū q̄ tradere māus uinciēdas hosti: & obtinere spiritū p̄cariū.i.uitā q̄si p̄cibus redēptā beneficio eius.s.hostis: iter duo fulgētissima cognomia.s.p̄ris & patrui.i. f̄ris p̄ris: altero.s.cognoie p̄ris pacto.i.acqsito iā aphrica opp̄ssa & altero.s.patrui cognomie q asiaticus dictus ē. scipiēte surgere recupata Asia ex maiore pte. de quo.i.hoste. Lucius Scipio.s.patruus eius. subiecturus erat mox.i.paulo post oculis deoꝝ & hoium speciosissimū triūphū. Idē &c. Ordo ē. Idē.s.scipio supioris aphricāi filiꝰ petitor p̄turæ.i.cū rpe comitioꝝ cādidatus i cāpū martiū ad p̄tēdā p̄turā descēderet: detulit i cāpū.s. martiū: togā cādidā: q̄ iduebāꝫ: i signū candoris ai nulla ambitiōe aut auaritia polluti: adeo obsolefactā.i. cōtaminatā maculis turpitudinis.i.obscoenitatis: ut nisi eēt adiutus g̃ra citherei (nā sūt q illi oblatā dicāt p̄turam) q fuerat scriba p̄ris eius nō uidereꝫ ipetraturus sup. fuisse: honorē.s. p̄turæ a populo. Q uāq̄.i.tāetsi qd iterfuit utrū referret domū repulsā: an p̄turā adeptā.i.acqsitā sic id ē p̄cario & cū dedecore? q.d.nihil. Q uā.s.p̄turā cū ꝑpinq.s. cōsanguinitate: aiaduerterēt pollui ab eo: id egerūt.i.ita terruerūt eū ne.i.ut nō auderet aut pōere sellā curulē.i. sedē proriā: aut dicere ius.i.iudicar̄ iter litigātes. Insup.i.& sup hæc: detraxerūt e māu eiꝰ anulū i quo erat sculpꝰū caput aphricāi.s.maioris hoc āt faciebāt ne eo qcq̄ temere signaret: nā i anulo signa sua fere ut nūc multi habebāt. Dii boni exclamatio modesta: quas.i.q̄les tenebras.i.offuscationes claritatis nois & famæ: passi estis nasci æquo.i.quali fulmine.i.uehementissime lumino: ut ex Aphricano maiore? q.d.maximas e maximo. ASCEsius

C Q uam matrem Euripides. Ea Clito dicta est: q̄ ueteris comœdiæ poetæ uelut olera uendere solitam notāt. THE historia tamen Philochori tradit Euripidem materno paternoq; stemmate clarissimum.

OLI.

AGe Q.u.Fabii Ma.hic fuit q aduersus Allobroges:& Bituitũ auernorũ regẽ secũdũ quosdã felici pugna dimicauit:nã.xx.mil.hostiũ ea pugna cæsa dicunt.& cũ Bituitus Romã uenisset ut senatui satisfaceret:hoc ẽ ut se excusaret q̃ a se bellũ illud nõ eẽt ortũ:& ppea sibi ignosci & pacẽ dari peteret.Albã missus traditus ẽ i custodiã:& cũ secũdũ pacẽ nõ uideret:filiũ eius Cõgoneciatũ i ipio eẽ:ne motũ aliquẽ i puĩcia cõcitaret.ipe quoq; Romã accitus ẽ.Vale.tamẽ li.ult.cap.vi.de pfidia dicit hunc regẽ Bituitũ nõ a Babio uictũ:neq; spõte Romã uenisse:sed a.C.Domitio pfidia captũ & Romã missum fuisse.qđ factũ senatus nec pbare nec rescidere noluit.sed regẽ albã custodiæ cã relegauit:qđ si sic ẽ Fab.rẽ tãtũ cum Allobrogis hũit.

Allobroges

Allobrogi.q allobroges uicit. Perditã.corruptã:sceleratã. Pr̃nis.bonis iterdixit ab administratiõe bonorũ. paternorũ phibuit.nã oia bona paterna i luxũ & libidines pfũdebat:& ẽ pulcherrimꝰ dicẽdi modus. iterdico tibi aq̃ & igni.q̃ constructione oẽs idonei utunt. Pli.Aq̃ & igni iterdixit ei:q i suas leges nõ iurasset.Cice.in orati.ubi tuleras ut mihi aqua & igni interdiceretur.& hac constructione referti sunt auctoꝝ libri. Nimia pr̃is idulgẽtia. qa tametsi filiũ prodigũ uideret.tamẽ eũ religt hæredẽ.

POssedit fauorẽ plæbis Clodius Tũ & si clodiꝰ Pulcher seditiosissimus fuerit:tñ plurimũ ualuit i rep.nã tri.ple.fuit & i tribunatu suo ciceronẽ adiecit cũ se totũ plæbi isinuasset:cõstat ãt oẽs Clodios sp potẽtiæ patriciorũ assertores fuisse:pter húc unũ de quo loqmur:q ut Ciceronẽ eiiceret ciuitate ñ dubitauit renũciare generi pr̃icio & se plæbeiũ facere.nã lex erat q̃ patriciũ quẽq; tribunũ fieri uetabat.hic igit cuidã plæbeio & minori natu se i adoptionẽ dedit suadẽte hoc.C.Cæsare cõsule:nã quodã loco deplorãte Cicer.statũ reipu. iratũ dicũt Cæsarẽ in cãm plæbis Clodiũ addu xisse.q cõtinuo tri.pl.factus fauorẽ plæbis possidere cæpit.Vel possedit fauorẽ plæbis iõ:qa ut ait Suet.de gẽte claudia.qa notissimũ ẽ claudios oẽs dignitatis atq; potẽtiæ patriciorũ assertores unicos fuisse:excepto dũtaxat.P.Clodio q ob expellẽdũ urbe ciceronẽ plæbeio hoi atq; natu minori in adoptionẽ se dedit. Fuluianæ sto.p.metonymia.stolã p ipa muliere fuluia ponit.pugionẽ p hoĩe militari.nã pugiõe milites utunt hic Fuluiã uxorẽ hũit.q̃ deide mortuo clodio.M.An.duxerat uxorẽ.q̃ ãt pugionẽ uellatorẽ & hoiem militarẽ appellat ẽt Ci.pugiũculũ hispancẽsẽ Cn.Pisonẽ appellat:ludẽs i conatũ eius q una cũ Catilina cõtra patriã cõspirasset:q ptor i Hispania missus.ab eqtibus hispãis ut dicit sallustius iterfectus est. Possedit fauorẽ.Hoc dicit ẽt si clodius ciuis seditiosus erat & uxorius:tamẽ uirtutes magnas cũ uitiis habuit coniunctas:sed filius eius flagitiis oibus adeo abrutus fuit:ut nullã oino uirtutis imaginẽ habuerit. Eneruẽ.effœmiatã & mollẽ. Frigidã seg.cũ ppriẽ ardor iuuenũ sit. Vulgatissimæ meretricis ac si diceret de medio lupanari corpus iter oẽs uulgãtis:qđ flagitiosius ẽ q̃ si cõsuetudinẽ hũisset cũ aliq̃to pudẽtiore. Abdomine.Abdomẽ dicit durũ & solidũ:pingue & laridũ Iuue.Teneræ placãt abdomine porcæ.

De filio.Q.Fabii degenere.

AGe.Q.Fabii Max.allobrogici & ciuis:& ipatoris clarissimi filius. Qu.Fabius Ma.q̃ pditã luxuria uitã egit:cuius ut cætera flagitia oblitterent:tamẽ abũde illo dedecore mores nudari possent:qđ ei.Q.Põpeius ptor urbãus pr̃nis bõis iterdixit:neq; i tãta ciuitate:q illđ decretũ rephẽderet:iuẽtus ẽ.dolẽter.n.hoies ferebãt pecuniã:q̃ Fabiæ gẽtis splẽdori seruire debebat flagitiis disiici.Ergo quẽ nimia pr̃is idulgẽtia hæredem reliquerat publica seueritas exhæredauit.

De filio Clodii pulchri.

POssedit fauorẽ plebis Clodiꝰ Pulcher:adhærẽsq; Fuluiãæ stolæ pugio:militare decꝰ muliebri ipio subiectũ hũit.quoꝝ filiꝰ Pulcher pterq̃ qđ eneruẽ:& frigidã iuuẽtã egit:pdito ẽt amor uulgatissimæ meretricis isamis fuit mortisq; erubescẽdo gñe cõsũptꝰ ẽ.abdomĩe.n.auidđ deuorato:fœdæ:ac sordidæ itẽpãtiæ:sp̃tũm reddidit.

ASCENSIUS

Age:adhortãdi uox.q.d.Sed attẽde q̃so:q̃.i.q̃rũ pditã uitã luxuria.i.p luxuriã egit Q.uitus Fa.Ma.filius q̃nti Fabii maximi allobrogici.i.q uicit allobroges gallos scđm alios i delphinatu:scđm alios i subaudia & i.simĩ ciuis clarissimi:qa domi clarissime uixit.& iperatoris clarissimi:qa bellũ speciosissime gessit.Cuius.s.filii:lice.i.demus ut cætera flagitia oblitterent.i.deleant & nõ memorent:tñ mores sup.eius praui:possent nudari.i.detegi:abũde illo dedecore.i.pbro q̃ Q.u.Põpeius ptor urbanus iterdixit ei.i.arcuit eũ a bõis pr̃nis:neq;(ne dicamus id temere ab eo factũ)sup.qĩs q̃ inuẽtus ẽ i tãta ciuitate:q̃ta tũc erat roma:q rephẽderet illud decretũ ptoris urbãi.Enĩ p qa hoies ferebãt dolẽter pecuniã q̃ debebat seruire splẽdori gẽtis fabiæ:disiici.i.dilapidari flagitiis.i.obscœna uita unius filii.Ergo seueritas pub.qa magistratus publici:exhæredauit sup.eũ:quẽ idulgẽtia.i.nimia facilitas & benignitas pr̃is reliq̃rat hæredẽ. Possedit &c.Clodius igt pulcher filius eiusdem nois (qđ fere cõtigebat)patrẽ habuit clarũ & matrẽ clariorẽ & tamẽ turpissimã uitã turpius finiuit.Ordo ẽ.Clodius pulcher:possedit(.q.d.si aliud nihil speciose egit:tñ ex eo clarus ẽ q̃ possedit)fauorẽ plebis:qa i plebeiã familiã se adoptãdũ dederat:& pugio.i.ipse uir militaris pugiõe uti solitus adhærẽs p matrimõiũ stolæ matrõali hõestati:fuluiãæ.i.fuluiæ uxoris.i.suæ:hũit.decus militare:subiectũ ipio muliebri.i.sic obseq̃nter uxori uixit:& tñ ab adulterio abhorruit:ut uxori subiectus uideret:uñ filius lasciuæ uitæ exẽplũ ab eo ñ accepit:uxor ẽt eius matronalẽ nõ polluit stolã:qa caste cũ marito licet ipio se uixit.Quoꝝ.s.duoꝝ filius:pulcher.s.cognomĩto pr̃no:pterq̃.i.ultra q̃ egit iuuẽtã.i.iuuenilẽ ætatẽ:eneruẽ.i.mollẽ & frigidã.i.pigrã fuit ẽt ifamis amore perdito.i.per quem ipse perditus erat:aut aliud nihil q̃ ad perdendũ eum utili: meretricis uulgatissimæ.i.libidini expositus & consumptus est:idest extinctus:erubescẽdo genere mortis.Enim pro quia:ab domine.i.pingui sup illo:aut sumine delicato deuorato auide:reddidit spiritũ fœdæ ac sordidæ intẽperãtiæ.i.intemperantis uitæ.

Am Q.u.q̄dē Hortēsii.Hic eloq̄ntia tm̄ ualuit:ut sæpius dubitatū sit:uter ip̄ius & Cic.pricipatū ob tineret.⁋ Prouētu co.& i hoc maxīa glīa extitit hortēsii:ꝙ cū magna igēiorꝫ copia uigeret:tm̄ iter cætera eius eloq̄ntia emiuerit.⁋ Corbio:q̄a iāq̄ corbes oīa deuorabat pīna bōa.nā sūt q dicāt hoc nomē accepisse a cupiditate deuorādi:nā corbitare ē auide deuorare.uñ Pla.corbitāt dixit.⁋ Ligua.e.t.l.c.p.i.uulgo se libidinis cūctorū recōciliatorē ꝓfitebat.⁋ Prostitit:ꝓstare ꝓprie se uēalē expōere. Ergo ꝓstitit:ꝓ pcio stetit:q̄a se cōciliatorē libidinis uulgo ꝓfitebat.⁋ Aiaduertit:Rep̄hēdit quodāmō seipsū ꝙ forte ꝓcedē do noiaturas sit aliquē cuius deīde pœnitebat. OLI. Corbitare

⁋De Hortensio Corbio.

Am.Q.q̄dē Hortēsii:q̄ i maximo & igennorū ciuiū:& āplissimorū ꝓuētu:sūmū autoritatis atq; eloquētiæ gradū obtiuit nepos Hortēsius Corbio:oib⁹ scortis abiectorē & obscœniorē uitā exegit:ad ultimūq; ligua eius:tā libidini cūctorū iter lupanaria ꝓstitit:q̄ aui ꝓ salute ciuiū i foro excubuerat. Aiaduerto i q̄ piculosū iter ꝓcesseri.Itaq; meipsū reuocabo:ne si reliq̄ eiusdē generis naufragia cōsectari pseuerauero:aliq̄ lutili relatiōe iplicer.Referā igit pedē:deformesq; umbras i imo gurgite turpitudinis suæ iacere patiar.Satius ē.n. narrare q illustres uiri in cultu:cæteroq; uitæ ritu:aliqua expte nouādo:sibi idulserūt.

⁋Qui ex illustrib⁹ i ueste aut i cætero cultu licēti⁹ q̄ mos pri⁹ pmittebat:idulserūt. De.P.Scip.C.vi.

Vblius Sci.cū i Sicilia augēdo exercitū:traiiciēdoq; i Africā opportunū q̄rēdo gradū:Carthaginis ruinā aio uolueret:inter consilia:ac molitiōes tātæ rei:operam Gymnasio dedit:palliōq;:& crepidis usus:nec hac re segniores punicis exercitib⁹ man⁹ itulit,sed nescio an ideo alacriores.

⁋ Deformes.u.ūbras q̄a maioribus suis degenerauerūt & claras maiorū suorū iagines flagitiis suis q̄si ūbra q̄dā opuerūt sicur supra dixit:ado ptis illustriū uirorū imaginibus.⁋ Gurgite. baratro.⁋ Satius est.n.melius inquit est de his dicere qui ex illustribus uiris in ueste & cætero cultu sibi licētius q̄ mos pri⁹us req̄rebat idulxerūt.

P Vbli⁹ Sci.cū i si.Hāc Liui.tradidit historiā decade scđi pūici bel.⁋ Augendo.q̄a i sicilia supplebat exercitū quē i aphrica traiecturus erat capta Cart.noua.⁋ Reuolueret.cogitaret.⁋ Molitiōes.apparat⁹ uel cōat⁹.⁋ Gymnasio p.n.d.i.palestra ubi si iuuenes exercebāt.⁋ Pallio.q.qđ gēus uestis græci phi hēbāt & utebant.erat usq; ad talos demissa.⁋ Crepidis.Sūt q̄a soitu.i.crepitu pedū cū soleis crepidas dictas uelit.ē tm̄ græca dictio nā κρηπιδος dr:uulgo planulæ.ē autē ab actō græco formatus ntūs latius.Dicerē a crepo uerbo đduci.nisi græcū nomē eēt:qđ latinā etymologiā non recipit teste Gel.li.xiii.q dicit oia.n.ferme id genus q̄bus plātarū calces tm̄ i fine tegūt:cætera ꝓpe nuda & teretibus habenis iūcta sūt soleas dixerūt nōnūq̄ græcā uoce crepidulas. Serui.tamē dicit fuisse tusca calciamēta.q̄ corrigis ad pedes ligabant cū Vir.dixerit.Et tyrrhena pedū circūdāt uicula plāti.Seru.exponit crepidas q̄s primo habuere senatores:post eq̄tes.deīde milites.unde Hor.i sermōibus.Sapiēs sibi crepidas nūquā nec soleas fecit.Persius.tm̄ uī uelle calcianita fuisse græcorꝫ.ñ hic q i crepidas graiorꝫ luderī gessit. Crepidæ

⁋Nā q̄nti q̄dē &c.Nā & q̄de expletiuæ sūt cōiunctiōes ad cōtinuationē & ornatū:nihil ad cōstructū faciētes.Nā ordo ē Hortēsius Corbio nepos Q.uiti hortēsii(q obtinuit sūmū gradū authoritatis & eloq̄ntiæ i maxio ꝓuētu.i.fœtura ciuiū & igēuorū & āplissimorū:q Rōæ i ēpestate illius fuerūt)exegit.i.usq; ad mortē egit:uitā abiectiorē & obscœniore oibus scortis.i.ꝓstitutis libidini utriusq; sexus:& ad ultimū cū ad patiēdū turpia in idoneus eēt ligua eius.i.lenociniū & cōciliatio turpiū amorū p liguā ꝓstitit.i.ꝓsto stetit iter lupanaria.i.ꝓstātiū meritoria:tā.i.tm̄ libidini cūctorꝫ q̄.i.q̄tū lingua sup.aui.s.hortēsii oratoris excubuerat i foro.i.iudiciali ꝓ salute ciuiū.Hoc āt dicto reprimēs se paraiceuē ad sequētē titulū facit dicēs.⁋ Aiaduerto.i.cōsydero i q̄.i.q̄tū piculosū iter ꝓcesseri:q̄a piculosū.sane est clarissimarū familiarꝫ dedecora recēsere:Itaq;.i.& ita ego reuocabo me ipsū:ne si pseuerauero consectari reliq̄ naufragia.i.pditionē honoris & rerꝫ:ut p naufragia oia amittunt:eiusdē gn̄is.i.pditorꝫ hliorū īplicet aliq̄ relatiōe iutili.i.q̄ mihi tacuisse melius fuerit.Igit referā pedē.i.retrocedā ab ea naratiōe i q̄ nimis ꝓcesseri:& patiar ūbras deformes.i.turpissimas & ignobilissimas aliorū uitas:ut Cic.Iunioris.ut Nerōis.& aliorū multorꝫ sed potissimū Nerōis iacere.i.abscōditas:i gurgite.i.ueragine:turpitudinis suæ.Eni ꝓ q̄a Satius ē narrare q uiri illustres indulserūt:idest nimiū pmiserunt sibi:in cultu & cætero ritu uitæ nouando sup.eum ex aliqua parte. ASCēsius

Vblius scipio &c.Recitat itaq; primū exēplū dicēs.Pub.scipio cū.i.qn̄ ip̄e augēdo exercitū i sicilia & q̄rēdo gradū.i.modū aio opportunū.i.idoneū traiiciēdo.i.ad traiciēdū.s.exercitū i aphriā;uolueret aio.i.ruinā meditaret:ruinā cartha.dedit opā gymnasio.i.palæstræ(ut Oli.iterp̄tat, aut ut mihi placet exercitatiōi ire litteraria nā qd palliū aut crepidæ ad palæstrā:nisi forte nō ut palæstrita:sed ut iudex iter fuerit:qđ tm̄ uero simile nō ē.Nā ut decet i alienis exercitiis q nup aduenerat stati iudex extiterit:dicā igit)aut potius exercitatiōis litterariæ iter cōsilia ac molitiōes.pōderosos conatus tātæ rei q̄ta erat cartha.ruina & ip̄e usus pallio.i.idumēto græcāico maxīe philosophico:& crepidis.i.altis calciamētis philosophorū: qđ uocabulū licet græcanicū sit:latini tamē ꝓ suo usi q̄si a crepitu quē faciūt icedēdo.nā si græco κρηπισ prima produceret.Nec.i.a se intulit hac re.i.pp hāc rē.i.pp illā remissionē:exercitibus punicis.i.carthagin.manus:scilicet suas segniores.i.torpentiores & tardiores:sed nescio an sup.intulerit ideo:alacriores:idest magis strenuas.

⁋Lingua libidini prostitit.Nam fellabat.

THE.

OLI. ₵Vegeta:uiuida.ſpigra.⁋Plus.ſeceſſus recreatiõis.⁋Cum multũ ac diu.Multũ itẽſionis eſt diu longitudinis temporis.Multũ ut ſiquis una hora ſe uſq; ad laſſitudinẽ exerceret.Diu ſi toto die laboraret.⁋Agitatione.exerci

tatione militari.⁋In his remiſſio.i.exercitationibus ſolemnibus.

Vcii uero Scipiõis.De hoc ſatis ſupradictũ ẽ:cui Aſia ꝓuicia a ſeatu eo libẽtius demãdata fuit:ꝙ frater eius Aphricanus pollicitus fuerat legatũ ſe cum illo.iturum ex qua prouincia cum uictor rediiſſet aſiaticus dictus.⁋Crepidatam.crepidis munitam & ornatam.

Vcius quoq; Sylla.q aduerſus mitridatẽ miſſus fuit:q̃ ꝓuiciã Marius ſibi dari iuito ſenatu p populũ aut ſuæ factiõis pricipes cũ uellet:exorta ẽ ſeditio:deinde bellũ iter ipm & Syllã ut ſupra dictũ eſt.⁋Sibi chlamydato & crepidato.Notanda cõſtructio:nam ambulo ſimilium copulatiuum.ut ambulo rectus ſicut incedo.ut Vergilius.Incedo regina Iouiſq;.Et ſoror & coniunx.

Aius aũt Du.q prius.is qdẽ prius nauali prælio uictor ex pœnis triũphũ duxit:ſed ante ipm bellũ nauale geſſit cũ carthagĩẽſibus ſcipio:q æquo Marte diſceſſit.ei deide ſucceſſit Appius Claudius.q poſt uictoriã cũ in pñam rediret.ui ſubitæ tẽpeſtatis exercitũ ferme omnẽ amiſit qd iõſibi cõtigiſſe putãt nõnulli:ꝙ popularẽ diſciplinã cõtẽpſiſſet:poſt hũc igiẽ miſſus ẽ.C. Duellius q in

Duellius tra.lx.dies claſſẽ.c.& .lx.nauiũ tãta celeritate parauit:ut creditũ ſit munere deorũ arbores inaues fuiſſe cõuerſas:quo facto machias ẽt adiũxit ferreas:qbus Catenatæ naues ita ſtarẽt: ut icõtinẽti pugnare uiderẽt. & ita cõmiſſa pugna uictoriã egregiã cõſecutus ẽ:& claſſis hoſtiũ pti ſubmerſa:pti i hoſtiũ ptãtẽ redacta ẽ : ex quo de pœnis ſpecioſiſſimũ egit triũphũ Pli.G.inqt Duellius

prio punico bello dux cõtra Carthagineſes miſſus cũ uideret eos multũ mari poſſe:claſſem magis ualidã q̃ decorã fabrefecit:& mãus ferreas i uſu hoſtiũ primũ iſtituit.q iter pugnãdũ hoſtiũ Naues apphẽdit:qui uicti & capti ſunt:Himilco dux claſſis carthaginẽ fugit:& a ſenatu ɋ̃ſiuit qd faciẽdũ cẽſeret:oĩbus ut pugnaret clamãtibus.ſeci iqt & uictus ſum:ſic pœnã crucis effugit .nam apud pœnos dux re male geſta pũiebaẽ.Duellio cõceſſum eſt ut prælucente funali & præcinente tibicine a cæna publice rediret.Cicero.in Catone maio.G.inquit Duellium marci filiũ qui pœnos primus cluſſe deuicerat redeũtem a cæna ſenem ſæpe uidebam : puer delectabar cerebro funali& tibicine q̃ ſibi nullo exẽplo priuatus ſũpſerat :tñ ei licentiæ dabat gl̃ia.L. quoq; Florus

poſt nar ratã pugnã naualẽ.Duellius igt ipator nõ cõtẽtus unius diei triumpho per uitã omnẽ . ubi a cæna rediret:prælucere funalia:præcinere ſibi tibias iuſſit:quaſi cottidie triumpharet.

Am Papirius Maſſo.Re bene geſta quia deuicerat Samnites.

ɋa uegeta:& ſtrenua ĩgẽia:quo plus receſſ⁹ ſumũt hoc uehemẽtiores ipetus edũt.Crediderĩ ẽt fauorẽ cũ ſociorũ uberiorẽ ſe adepturũ æſtimaſſe ſi uictũ eorũ:& ſolẽnes exercitatiões cõprobaſſet: ad q̃s tũ uẽiebat:cũ multũ:ac diu fatigaſſet hũeros : & cæ. mẽbra militari agitatiõe:firmitatẽ ſuã ꝓbaẽ coegiſſet:cõſiſtebatq; i illis labor ei⁹ i iis remiſſio laboris.

Vcii uero Sci.ſtatuã chlamydatã & crepidatã i capi.cernim⁹:quo hitu u⁊:qa aliqñ uſus erat:effigiẽ ſuã formatã poni uoluit

Vcius quoq; Sylla cũ ipator eẽt: chlamydato ſibi & crepidato Neapoli ãbulaẽ deforme nõ duxit. ₵De Caio Duellio.

Aius ãt Duellius:q primus naualẽ triumphũ ex Pœnis retulit:quotieſcunq; epulaturus erat:ad fũalẽ cæreũ pẽũte tibicine: & fidicie:a cœna domũ reuerti ſolitus ẽ: iſignẽ bellicæ rei ſucceſſũ:nocturna celebratione teſtando.

₵De Papyrio Maſſone.

Am Papyrius qdẽ Maſſo:cum bñ geſta Rep.triũphũ a ſenatu nõ ipetraſſet. i Albão mõte triũphãdi:& ipſe initiũ fecit:& cæteris poſtea exẽplũ ꝓbuit:proq; laurea corõa:cũ alicui ſpectaculo intereſſet:myrtea uſus eſt.

ASCĒSIUS ₵Q uia igenia uegeta.i.uigoroſa & uiua:& ſtrenua.i.acria:quo.i.q̃to plus receſſus.ſ.a labore hoc ẽ remiſſionis & recreatiõis ſumũt:hoc.i.tãto uehemẽtiores ipetus edũt.i.emittũt.Ego ẽt crediderĩ.i.credere poſſim eũ exiſtimaſſe ſe adepturũ uberiorẽ.i.copioſiorẽ fauorẽ ſociorũ:ſi cõprobaſſet.ſ.idẽ faciẽdo uictũ.i.modum uiuẽdi : & exercitatiões ſolẽnes eorũ:ad q̃s.ſ.exercitatiões ipe uẽiebat tũ.i.tũc:quũ.i.qñ aut poſtq̃ :fatigaſſet multũ ac diu humeros ſup.ſuos & coegiſſet cætera mẽbra ſup.ſua. ꝓbare.i.oñdere firmitatẽ ſuã agitatiõe militari.q: ꝓ q a.labor ei⁹ cõſiſtebat i illis.ſ.exercitatiõibus militarib⁹ & remiſſio laboris cõſiſtebat im his.i.poſteri⁹ dictis hoc ẽ exercitatiõibus græcãicis & ut uiſũ ẽ lſariis.⁋Lucii &c.Ordo ẽ Vero.i.ſed:Nos cernim⁹: qa adhuc extabat tpe quo hæc ſcripta ſũt:i capitolio:ubi ſtatuæ triũphãtiũ põebãẽ.ſtatuã Lucii ſcipi.ſ.aſiatici chlaydatã.i. idutã ãt ornatã chlamyde. i.ueſte militari.& crepidatã.i.habẽtẽ crepidas ad pedes uidelicet.quo hitu qa uſus fuerat aliqñ uoluit effigiẽ ſuã formatã.i.ſculptã poni.ſ.i capitolio hoc ẽ uoluit eo hitu effigiẽ ſuã põi quo aliqñ uſus fuerat. ⁋Lucius quoq; ſylla cũ eẽt ipator nõ duxit.i.nõ exiſtimauit deforme chlamydato.i.ornato chlamyde & crepidato.i.ſubnixo crepidis.ãbulare neapoli.⁋Caius ãt duellius q prius rettulit.i.reportauit triũphũ naualẽ.i.i nauib⁹ ptũ ex pœnis.i.cartha.quotiẽſcũq; erat epulatur⁹.i.celebri cõuiuio affutur⁹ ſolit⁹ ẽ reuerti domũ ad funalẽ cæreũ.i.faculã ceratã q̃ ꝙ torta ſit:torſã uulg⁹ uocat.tibicie.i.canẽti i tibiis & fidicie.i.canẽte fidib⁹ h̃ ẽ chordis ꝑcũte:teſtãdo celebratiõe.i.põpa illa nocturna.i.q̃ noctu utebaẽ : iſignẽ ſucceſſũ rei bellicæ. quo i bello uſus fuerat.⁋Nã cõtinuatiua aut diſcretiua pticula:authori familiaris.q.d.dico Duelliũ uſũ funali cæreo:nã papyrius maſſo.cũ.i.quãdo rep.bene geſta.i.poſtq̃ rẽp.bene geſſerat & adminiſtrarat deuictis ſannitibus: nõ ipetraſſet a

senatu triũphũ:& i.simul:ipse fecit initiũ triũphãdi in mõte albano:ubi latinæ celebrari solebãt: & icunabula erãt gẽtis romãæ & i.simul ꝓbuit aliis exẽplũ triũphãdi.s.in mõte albão postea & cũ iteresset alicui spectaculo usꝫ ẽ corõa myrthea q̃ ouãtes corõari solebãt: p laurea.i.loco laureæ corõæ q̃ triũphãtes & triũphales utebãť.

ℂDe.C.Mario.

ITẽ.C.Marii pene isolens factũ. Nã post Iugurtinũ:Cibricũqꝫ: & Theutõicũ triũphũ:cantharo semp potauit: qđ Liber pr̃ iclytũ ex Asia ducẽs triũphũ hoc usus poculi generẽ ferebatur:ut iter ipsũ haustũ uini:uictoriæ eius suas uictorias cõpararet.

ℂDe.M.Catone.

MArcus ãt Cato Prætor.M.Scauri:cæterorũqꝫ reorũ iudicia nulla idutus tũica: sed tãtũ mõ amictus prætexta: egit. sed hæc: atqꝫ his similia: uirrutis aliquid sibi i cõsuetudine nouãda licẽtiæ sumẽtis idicia sũt. Illis ãt q̃ deiceps subnectã quãtã sui hĩe fiduciã soleat cognoscetur.

ℂDe Fiducia Sui. Caput. VII.

PVb.&.Cn.Scipiõib⁹ i Hispãia cũ maiore pte exercit⁹ acie pũica oppresis. oĩbusqꝫ ꝓuiciæ ei⁹ natõib⁹ Carthaginiẽsiũ amicitiã secutis nullo ducũ nostrorũ illuc ad corrigẽdã rẽ ꝓficisci audẽte .P.S.q̃rtũ & uigesimũ ãnũ agẽs iturũ se pollicit⁹ ẽ. Quæ qdẽ fiducia.p.r.Salutis:ac uictoriæ spẽ ddit.

ITẽ.C.Marii.isolẽtia carpiť Mariꝰ:qui cum debellasset Iugurthã: Cymbros atqꝫ Teutones: se libero pr̃i: q(ut ait Solinus)primus Indiã igressus de indis triũphauit:similẽ eẽ uolebat.nã cãtaro potabat:qa hoc uasis gñe liberũ patrẽ usum fuisse dĩcũt:cui se Marius cõparare nõ dubitabat. in hũc quodãmõ iuehiť Plin.li.xxxiii.ubi loqtur de luxuria dicit.n.hĩc aliqs ueterũ:ut.C.Marius post uictoriã Cymbricã cãtaris potasse liberi pr̃is exẽplo tradiť.ille arator arpinas & mãipularis iperator. ☞Cãtaro:cãtarꝰ uas uinariũ: quo maiores in sacris Bacchi ulos fuisse dicũt: & ansam habebat. Vnde Ver.in Sileno. Et grauis attrita pendebat cantharus ansa.est cantarus teste Varro. per quem aquæ saliunt. — OLI. Cantarus

MArcus aũt Cato.M. Scaurĩ iudicium egit. Accusatus aũt fuerat repetũdaꝝ Scaurus a Triario adolescẽte qꝫ auare ꝓuinciã Sardiniã administrasset. Cato ꝑtor iudiciũ.qa æstate agebať:sine tunica exercuit cãpestre sub toga cinctus:in forũqꝫ sic descẽderat:iusqꝫ dicebat:idqꝫ reperat ex ueteri cõsuetudine:secũdũ q̃ & Romuli statuæ Capuæ in capitolio:& rostris Camilli fuerũt togatæ sine tunicis:qbus uerbis significabat illos aliq̃n sic i forũ descẽdisse. ☞Cæterũqꝫ reorũ. Decoꝝ eẽ uidebať adolescẽtibus principes ciuitatis accusare & i iudiciũ trahere:qꝫ nõ illoꝝ opibus: nõ potẽtia: nõ auctoritate deterrerenť. ☞Nulla tunica:sed tãtummodo prætexta.ac si diceres ueste sola super interualam sine dypolie.nam tunica uestis iterior. Toga uero & prætexta exterior. ☞Nouanda:ergo significat hoc aliquando factum fuisse.

ILlis autẽ.P.&.Cn.Scipiõibus.post cæsos in Hispãia Scipiões fratres cũ duobus exercitibus:nõ Italiæ iam maior q̃ Hispãiæ cura Romãis erat & exercitus augeri & ipatorẽ mitti placebat.nec tñ quẽ mitterẽt satis cõstabat.ubi duo summi imparores itra dies triginta cecidissent:q in locũ duoꝝ succederet extra ordinaria cura diligẽdũ eẽ:cũ alii aliũ noiarẽt.postremũ eo decursum est: ut populus pro cõsule creãdo in Hispãia comitia haberet:dieqꝫ comitiis edixerũt:cõsules primo expectauerãt:ut q se tãto imperio dignos cẽserẽt:noia ꝓfiterenť:quæ:ut destituta expectatio est redintegratus luctus acceptæ cladis desideriumqꝫ iperatorũ amissorũ. Mœsta itaqꝫ ciuitas prope inops cõsilii:cõmiciorũ diem: tamẽ in campũ descendit: atqꝫ in magistratus circunspectãt ora principũ aliorũ alios intuẽtiũ:fremũtqꝫ adeo perditas res desperatũqꝫ de repu.eẽ:ut nemo audeat in Hispãia iperiũ accipe:cũ subito.P.Cor.Scipio filius eius Scipiõis q in hispania ceciderat:q̃tuor & uigiti ferme ãnos natus ꝓfessus ẽ se peteř i supiorẽ:unde cõspici posset loco cõstitit.i quẽ postq̃ omniũ ora cõuersa clamore atqꝫ fauore ominati extẽplo sunt.fœlix faustũqꝫ iperiũ.Iussi deinde iure suffragiũ: ad unũ oẽs nõ cẽturiæ modo sed ẽt hoĩes.P.Scipiõi iperiũ in Hispãia iusserũt:& hic fuit ille fatalis dux q Hãnibalẽ ex Italia quã sedecim ferme annos possederat:inuitũ extraxit:& Carthaginẽ.P.R.tributariã fecit.

ℂItẽ factũ.C.Marii est sup.pœne isolẽs.i.petulãtiæ aut ꝓteruiæ plenũ nã post triũphũ iugurthinũ: cibricũ & theuthõicũ.i.quẽ duxit de iugurtha cimbris & theuthonibus potauit semp cantharo.i.uase ansato ad sacrificia bacchi apto:qꝫ.i.qa:liber pr̃.i.bacchus deducẽs ex asia(sic uulgo legiť dubitẽ tñ an legẽdũ sit ex idia) triũphũ iclytũ.i.gloriosũ:ferebať usus hoc genere poculi.ut cõpararet uictorias suas uictoriæ eius.s.bacchi iter ipm haustũ uini.i.dũ aut quoties uinũ biberet. ☞Marcus aũt cato ꝑtor id ẽ cũ ꝑtor eẽt cũ iudicia idẽ sñia ꝫtulit de crimine Marci Scauri repetũdaꝝ rei:& cæteroꝝ reoꝝ:nulla tunica id ẽ ueste iudiciali idutus:sed tñ amictus prætexta.i.ueste q̃ uel priuati dũmõ igẽui uti poterãt. Sed hæc atqꝫ similia illis sũt idicia uirtutis sumẽtis.i.usurpãtis sibi aliqd licẽtiæ.i.isolẽtiæ i noua cõsuetudĩe.i.iducẽdo nouos ritus. Hoc ãt dicit ueritus fortasse aliqd dãnare in Catõe de quo dictũ uolũt a Seneca se potius laudaturũ ebrietatẽ pp Catonẽ: q̃ dãnatuꝝ Catonẽ pp ebrietatẽ. — ASCEsius

ILlis aũt &c. Breuis ẽ ꝑfatio & q̃si parasceue sequẽtis tituli:unde dicit. Aũt p sed:cognosceť illis.s.exẽplis q̃ subnectã deiceps:q̃tã fiduciã sui:soleat sup.aliqs habere: aut legẽdũ ẽ hẽri fiducia qđ potius credã. ☞Publio & Gneo Scipiõibus oppssis cũ maiore pte exercitꝰ.s.romãi i hispãia:acie.i.ab acie punica:& oĩbus natiõibus eius ꝓuiciæ secutis amicitiã carthaginẽsiũ:nullo ducũ nr̃orũ.i.romanoꝝ audẽte ꝓficisci illuc ad corrigẽdã rẽ.s.bellicã male gestã. Publius Scipio agẽs q̃rtũ & uigesimũ annũ:pollicitus est se iturũ.s.in Hispaniã:qua qdẽ fiducia.i.p quã fiduciã:ipse dedit populo romano spem salutis ac uictoriæ.

OLI ¶Oppidū Badiū. A.Gel.de Aphricano superiore admirāda quædā de annalibus excepta cōmemorat: qbus illum dicit creditū esse diuinæ uirtutis & originis hoiem.nā eadē ferme de ipsius natiuitate cōmemorat: quæ de Alexandro græci tradidere scriptores: ut ostendemus in ca.de his q̄ cuiq; magnifica cōtigerūt. De uita uero inter cætera hoc quoq; dicit solitū fuisse noctis extremo ante diluculū in Capitoliū uentitare: ac iubere aperiri cellā Iouis ac ibi solū diu demorari: q̄si cōsultātē de rep.cū Ioue: æditiuosq; illius tēpli sæpe esse demiratos: q̄ solū id ipīs in Capitoliū igredièté canes semp in alios sæuiētes: neq; latrarēt: eū neq; icurrerēt. Has uulgi opiniones de Scipiōe cōfirmare: atq; approbare uidebanť. dicta factaq; eius pleraq; admirāda: ex qbus est unū eiusmodi assidebat oppugnabatq; oppidū i Hispāia sitū mœib9: defensorib9 ualidū & munitū: ṗe ēt cibaria copiosū: nullaq; ei9 potiundi spes erat: & quodā die eius i castris sedēs dicebat: atq; ex eo loco id oppidū ṗcul uidebať tum e militibus q̄ i iure apud eū stabāt: unus iterrogauit ex more i quē diē locūq; uadimōiū ṗmitti iuberet & scipio manū ad ipsā oppidi q̄d obsidebať arcē ṗtēdēs: ṗendie iqt se se sistāt eo i loco atq; ita die factū tertio: i quē uadari iusserat oppidū captū ē: i eodē quoq; die i arce eius oppidi sicut ṗdixerat: ius dixit. Hæc.A.G. Vadimōiū i posterū. Iussit eos q̄ suū tribūal adibāt dare uadimōiū assistēdi se i posterū diē i æde: quā itra mœnia cōspicatus ē. ¶Vadimoniū: spōsionē: nā sicut a teste testimoniū: ita a uade uadimoniū. Sed iter uades & spōsores hoc interest q̄ uades publici: sponsores priuati dicunť. ¶Nihil hac fiducia: extollit Scipiōis fiduciā laudibus non imeritis. ¶Prædictione: uaticinatione. ¶Dignitate dignius.i.quod magis ad eius dignitatem pertineret.

EAdēq; i ipsa Hispāia usus ē. Nā cū opidū Badiā circūsederet: tribūal suū adeūtes: i ædē: q̄ itra mœnia hostiū erat: uadimōiū i posterū diē faceř iussit: cōtiuoq; urbe potit9: & tpe & loco: quo ṗdixerat: sella posita ius eis dixit. Nihil hac fiducia generosi9 nihil ṗdictiōe ueri9: nihil celeritate efficacius: nihil etiā dignitate dignius.

NEc minus animosus: minus uē prosper illius in Africam transitus: in quam e Sicilia exercitum senatu uetante traduxit: q̄a nisi plus i ea re suo: q̄ PA.CONS. cōsilio credidisset: secūdi pūici belli finis inuētus non esset.

CVi facto par illa fiducia q̄d post: quā Africā attigit: speculatores Annibalis i castris dep̄hēsos: & ad se ṗductos: nec suplicio aff fecit: nec de cōsiliis: ac uiribus pœnoꝝ ṗcūctatus ē.

NEc minus animosus. Scipio debellata Hispania totaq; in romanam ditionem redacta cum parte exercitus Romā rediit. cui senatus extra urbē datus est. ubi expositis quæ in ṗuincia gessisset: petiit ut Aphrica sibi in prouinciā decerneret: in quā omnē belli molem cōuerteret. Cui rogationi. Q. Fabius maximus inuidia (ut quidam dicunt) commotus: summa ope intercessit: quare non Aphrica: sed Sicilia ei ṗuincia data est: in quā ubi primū uenit: exercitū parauit qualē ad eā militiā quā iā aīo cōceperat longinquā & grauē oportere existimauit: robustissimū quēq; & maxie uolūtariū ex cībris deligēdo quē paulopost iscio ac iuito senatu traiecit in Aphricā. atq; eo tpe quo maxie ab ea opiniōe deterreri poterat: q̄ Syphacē Numidarū regē. quo cū supiori æstate publicū fœdus inierat: & in eis opibus magnā uictoriæ spē posuerat a Ro. ad Carthaginēses p nuptiarū occasionē defecisse audierat: nihil m̄ eius fiduciā frāgere aut debilitare potuit. Fron. li.i.ca.de cōstituendo statu belli. Scipio inquit manēte in Italia Hānibale trāsmisso in Aphricā exercitu necessitatem Carthaginensibus imposuit reuocādi Hānibalem. Sic a domesticis finibus hostile transtulit bellum.

CVi facto. Nō minoris fiduciæ factū illud fuisse uideť: q̄d cū Hānibal reuocatus in patriā ad opem laborātibus ciuibus suis nulla mora ferēdā ex Italia: quā sedecim ferme annos bello possederat retractus Hasdrumētū oppidū uenisset: & inde zamā ṗfectus eēt (abest aūt Zama qnq; dierū itinere a carthagine) ṗmisit speculatores: q̄ res Ro. p imparorē & castra diligēter explorarēt: q̄ excepti a custodibus Ro. & deducti ad Scipionē sūt: Scipio iussit eos traditos tribūis militū omisso metu uisere oīa. p q̄ castra q̄ uellēt duci iussit. ṗcūctatusq; salti p comodū oīa explorassent: datis q̄ ṗseq̄renť retro ad Hānib. remisit.

ASCē sius ¶Eadēq; &c. Et usus est eadē.s. fiducia: in hispāia. cū circūsederet.i. obsideret oppidū in hispāia: Badiū.s. noie: sūt q̄ Badiā scribāt: iussit ad eūtes tribunal suū: ut.s. ius diceret: litēq; solueret facere uadimōiū.i. cōstituere alterū alteri diē datis uadibus: i diē posterū.i. ṗxie seq̄ntē: i ædē.s. quādā publicā quā mōstrauit: & q̄ erat itra mœnia hostiū: & potitus ē cōtinuo.i. paulo postq̄ id dixerat: urbe.s. dicta: & sella.s. curuli aut tribūali posita.i. postq̄ posuerat sellā.i. sedē iudiciariā: & tpe: q̄a crastino: & loco: q̄a i mōstrata æde: dixit eis ius.i. sētētiā de lite: de quo facto auctor affert more suo cōmēdationē dicēs. Nihil ē generosius hac fiducia: nihil ē uerius hac ṗdictiōe: q̄ ṗdixit se id effectuꝝ q̄d effecit: q̄d licet ita euenit: priusq̄ tn̄ eueniret: q̄a īpediri poterat: multa erāt ueriora nihil sup. ē efficacius celeritate sup. hac: q̄ q̄d uoluit ac ṗdixit cōtinuo effecit: nihil etiā sup. ē dignius.i. ṗstātius & decētius: hac dignitate.i. ṗstātia īperatoria in magnifico dicto & facto. ¶Nec minus &c. Affert cōtinuo alia de eiusdē Scipiōis fiducia exēpla dicēs. Nec trāsit9 illius.s. Scipiōis i aphricā: ad carthaginē debellādā: ē sup. aut fuit minus aiosus.i. aiose factus (Sæpe autor epitheta efficietis effectui dat) ue ṗ uel: minus ṗsp.s. q̄ fuit expugnatio oppidi illius i hispāia: i quā.s. aphricā traduxit exercitū e sicilia senatu uetāte.i. postq̄ uetuit: ṗbat q̄ ṗsp fuit q̄a nisi credidisset i ea re plus cōsilio suo q̄ patrū cōscriptoꝝ: finis secūdi belli punici nō eēt iuētus. Qui q̄a suctus ē mō: laudať factū: cū tn̄ q̄ cōtra pr̄is ṗhibitionē fecerat: iure cæsum dixerit. ¶Cui facto &c. Affert tertiū eiusdē rei & uiri exēplū dicēs. Cui facto.s. trāsitus i aphricā: illa fiducia.s. eiusdē Scipiōis: par.i. siīis & æq̄lis sup. fuit: q̄ postq̄ attigit aphricā: nec affecit supplicio nec ṗcūctatus ē.i. nec sciscitatus ē: de cōsiliis aut uiribus pœnoꝝ speculatores.i. exploratores Hānibalis deprachēsos in castris.s. romanis: & ṗductos ad se: uidelicet scipionem.

¶ Hoc idē fecisse Publiū Vale. Leuiniū tradit Eutropius li. ii. cū. n. cœpisset exploratores: iussit eos p castra du OLL
ci & ostēdi sibi oēm exercitū: deīde dimitti: ut nunciarēt Pyrrho quæcūq; uidissent: quæq; a romanis agerent.

Erū ut. diximus de fiducia Scipiōis q̄ usus ē ī castris: dicamus nūc de illa q̄ domi. i. ī ciuitate usus ē. ¶ Quū a. L. Scipiōe hoc exēplū. A. G. cōmemorat: cū inqt a. M. Catōe a tri. ple. qa a. M. Catōe cōparati & iducti fuerāt accusaref: q pecuniā & p̄dā usurpasset bello Antiochēsi captā: librū detulit ī quo sūma pecūiæ cōtiebaf: & stati ī cōspectu oium discidit posse ē iqt reddere rōnē nec me ipsū cōtūelia affi ciā: qn̄ qdē ærariū urm bis milies sextertio uberi9 fecerim. ¶ Eximiæ exc. eximius dr̄ q̄si ex aliis exceptus: hoc ē excellēs. nā eximere excipe signi ficat. ¶ A. L. Scipiōe reposceref. quē pecūiā f̄daue anthiochēsē usurpasse dicebāt. ¶ Sextertiū: p sex tertiorū: qd̄ raro fieri a neutro syncopā inuenies apud iuniores: sed antiq pōebāt: ut modiū p mo diorū. nā modius masculini generis ē. sextertiū uero neutri: nisi hoc loco pro masculīo accipiaf. Est aūt sextertiū dipōdius & semis. pōdo uero li bellā significat teste Varrōe Pli. li. xxxiii. Placuit inqt denarius p decē libris æris: qnarius p qn q: sextertiū pro dipodio & semisse. ¶ Sūmæ. sup putatiōes. ¶ Eo ma. nostrā ætatē ad eā malignita tē puēisse. ¶ Sed uterq; no. locupletior. Cōparati uus cōparaf alteri cōpatiuo. ¶ Præter co. s. aphri cani: qa ab aphrica supata Aphricāus dictus ē: & agnomē debuit dicere: qd̄ est nomē ab euētu uel a factis ipositū: sed plærūq; cōfundūt auctores.

Sed circa omnes manipulos diligentissime deducē dos curauit: Interrogatosq; an satis ea cōsiderassēt quæ speculari iussi erant: prandio dato ipsis: iumen tisq; eorum: incolumes dimisit: quo tam pleno fi duciæ spiritu prius animos hostiū: q̄ arma cōtudit.

Erum ut ad domestica eximiæ ei9 fiducie acta ueniamus cum a Lucio Scipiōe: ex Antiochēsi pecunia sextertiū quadragies ratio in curia reposceref: plato ab eo libro: quo ac ceptæ: expensæq; summæ cōtinebātur refelliq; ini micorū accusatio poterat: discerpsit: īdignat9 de ea re dubitari: q̄ sub ipso legato administrata fuerat. quinetiā in hūc modum egit non reddo. P. C. æra rio uestro sextertii q̄dragies ratioñē alieni ipii mi nister: qd meo ductu: meisq; auspiciis bis milies sex tertio uberius feci. Neq;. n. adhuc puto eo maligni tatis uētū ut de mea inocētia quærendū sit. Nā cū Africā totā potestati uestræ subiecerim: nihil ex ea quod meū dicerē: præter cognomē retuli. Non igi tur me Punicæ: nō Fratrem meum Asiaticæ gaze auarum reddiderūt: sed uterq; nostrum iuidia ma gis: quā pecunia locupletior est: tā constantem de fensionē Scipionis uniuersus senatus cōprobauit.

¶ Sed curauit. i. diligēti cura mādauit eos duc ASCē
dos diligētissime circa oēs manipulos. i. globos sius
militū romāorū: sub uno uexillo militātiū: & di misit eos iterrogatos an cōsiderassēt satis ea quæ erant iussi speculari. i. explorare: aut disqrere: di misit dico icolumes prādio dato. i. postq̄ prādiū dderat: ipsis & iumētis eorū: uenerāt. n. quo mīus agnoscerent sedentes more negociatorū aut colo norū ī iumētis nō eqs. Quo spiritu tā pleno fidu ciæ: ipse Scipio prius cōtudit. i. concussit aios ho stiū q̄ arma hostiū. ¶ Verū &c. Affert qrtū exem plū sed qd̄ i urbe actū dicit. Ordo ē. Verū ut ue niamus ad acta domestica eius fiduciæ eximiæ.

Cū rō sestertii q̄dragies. i. de q̄dragīta sestertiis: hoc ē cētū libris (nā sestertiū. i. semi ad tertiū cōtinet duas libras & semis. Sane hæsitasse uidenf de uocabulo se stertiū: nā Oliue. dicit dure positū: quo circa alii textus subiecerūt libras: q̄si uero libras recte pōaf: cū sit ordo rō libras. Quocirca lubet mihi p grāmaticorū īstituto res paucis apire. Regulæ duæ sūt de syncopa: iter se fere cōtrariæ. Prior: quoties dictio siue p appositionē siue p cōpositionē: noī nūerali iungif uenuste syncopaf: ut mil le nūmū: duūuirū &c. Posterior ē. Neutri tn̄ generis noia singulari nō carētia ne gtūs cū ntō actō & utō singula rib9 coicidāt syncopē refugiūt: quocirca nō dicā tēplū: scānū ī gtō plurali: si tn̄ singulari caruerit: syncopā nō re fugerit: ut duū aialiū. Quia igif sestertiū neutrū ē: singulare habēs: nō recte diceret sestertiū pro sestertiorū: & rursus qn̄ numerali iungif aptius syncopā patif quocirca piriores ut ī neutrā ptē peccēt singulari utunf cū ad uerbio: ut ubi dicere possem: dedi tibi decē sestertiū aut sestertia: dicā decies sestertiū: hoc igif loco qa p̄ponif particula rō q genitiuū efflagitat: dicif bis sestertii). Quū inquā ratio. i. calculus & supputatio: sestertii quadra gies ex pecunia antiochēsi. i. expēsa in bello cōtra Antiochū: posceref in curia a Lucio Scipione fratre ipsius pu blii de quo nunc loquif: libro quo summæ acceptæ. s. pecuniæ & expensæ tenebanf: plato. i. in mediū adducto ab eo. s. L. Scipiōe: & sup. quū accusatio inimicorū poterat refelli: ponēdo. s. calculū cū oia essent debite perscri pta. Publius sup. Scipio discerpsit. s. librū rationū: idignatus dubitari de ea re quæ fuerat administrata sub ipso legato. i. cum esset legatus fratri missus. Quinetiā. i. isuper egit. i. causam suā & fratris in hunc modū. O patres cōscripti: nō reddo minister. i. cū fuerim minister alieni imperii. quia legatus Lucii fratris: uestro ærario ratio nem sestertii quadragies: quod. s. ærariū: ego feci meo ductu & meis auspiciis. i. cū essem imperator & princeps belli: uberius. i. ditius & auctius sestertio bis millies. i. qa ītuli in ærarium bis mille sestertia. i. qnquies mille li bras. Neq; enim puto uentum sup. esse adhuc eo: idest ad id malignitatis: ut sit quærēdū. i. inqrendum de inocē tia mea: nā quū subiecerim potestati uestræ totā Aphricā: nihil retuli ex ea re quod diceref meū nisi cognomē scilicet Aphricanū: qa ex deuicta Aphrica aphricanus est dictus. Igitur gazæ. i. diuitiæ cōgestæ punicæ nō reddi derunt. i. nō fecerunt me auarū: nō etiā gazæ asiaticæ reddiderūt fratrē. s. Lucium auarum. Sed uterq; nostrum est locupletior sup. factus magis inuidia q̄ pecunia. Hæc ille de quo author. Vniuersus senatus cōprobauit. i. ra tam habuit tam constantem fiduciam Scipionis. s. publii: pro se & Lucio loquentis.

OLI.
Icut & illud factum. Hoc depræhenditur: fuisse Celtiberico bello quod. C. Sempronius Tuditanus prætor contra Celtiberos gessit: in quo ipse fere cum toto exercitu occisus est. itaq; cum opus esset: pecuniam ex ærario depromi ad reficiendum exercitum: nec quæstores id apire auderent: q lex obstare uideretur nam lex erat: ut ex ærario pecunia non depromeretur: nisi ultima iam necessitate cogente: Scipio priuatus ærarii claues popolcit: & patefacto ærario legem utilitati parere coegit. Promi. excipi.

Scipionis accusator
On fatigabor. Hoc exemplum. A. Gellium ponit li. iiii. ca. xviii. nam Scipionem a. M. Næuio accusatū dicit. q pecuniam accepisset ab Antiocho rege: ut cōditionibus gratiosis & mollibus pax cum eo fieret. Pop. Ro. nomine. Scipio iquit Aphricanus antiquior: quāta uirtutū gloria perstiterit: & q̄ fuerit altus animo atq; magnificus: qua sui conscientia subnixus pluribus ex his quæ dixerit quæq; fecerit declaratum est. ex quibus sunt hæc duo exempla eius fiduciæ & exuperantiæ ingentis. cum. M. Næuius tribu. plæ. accusaret eum ad populū diceretq; accepisse a rege Antiocho pecuniam: ut conditionibus gratiosis & mollibus pax cum eo. P. R. nomine fieret: quædam item alia crimina daret indigna tali uiro: tum Scipio præfatus quæ dignitas uitæ suæ atq; gloria postulabat: memoria inquit repeto diem esse hodiernum: quo Hannibalem Pœnum imperio nostro inimicissimum magno prælio uici in terra Aphrica: pacemq; & uictoriā uobis peperi īsuperabilem. Non igitur sumus aduersus deos ingrati: & censeo relinquamus nebulonem hunc: Eamus nunc protinus Ioui optimo maximo gratularum. id cum dixisset auertit & ire in capitolium cœpit. cū contio uniuersa quæ ad sententiam de Scipione ferendam conuenerāt relicto tri. Scipiōem in capitolium comitata atq; inde in ædes eius cum lætitia & gratulatione solenni prosecuta est. Referendo. i. dicendo quia ille nec fatigatus faciendo est. Diem dixerat. accusauerat: quia reo semper dicendæ causæ dies statuebat̄: hoc ē ut certa die se defenderet. Corona triumphali. nō autem lugubri ueste ut mos reorum est. quod maximum fuit fiduciæ signū. Hoc die Quirites. ac si diceret. cōcipite animo uestro Quirites hunc esse diem illum: quo Carthagini leges nostras iposui: & huic imperio nostro seruire coegit. Puluinaria: lectisternia q̄ in templo Iouis optimi maximi fuerunt.

De Eodem.

Icut illud factū: quod cū ad necessarium Reip. usum pecuniā ex ærario promi opus esset: idq; Quæstores quia lex obstare uideretur: apetire non auderent: priuatus claues poposcit: patefactoque ærario: legem utilitati cedere coegit. q̄ quidē fiduciam conscientia illa dedit: quia meminerat omnes leges a se esse seruatas.

On fatigabor eiusdē facta identidē referēdo: quoniā nec ille quidē in cōsimili genere uirtutis edēdo: fatigatus est. diē illi ad populum. M. Neuius Tri. Pl. aut (ut quidē memorant) duo Petilii dixerāt: qui ingenti frequentia in forum deductus: rostra conscendit: capitiq; suo corona trūphali imposita: hac ego (īquit) Quirites die Carthaginem magna sperantem: leges nostras accipere iussi. proinde æquum est uos mecum ire in Capitolium supplicatum. speciosissimā deide eius uocem æque clarus euentus secutus est. siquidem & senatum totum: & uniuersum equestrem ordinem: & cunctam plebem Iouis OP. MAXI. puluinaria petens: comitem habuit. Restabat ut Tri. apud populum sine populo ageret: desertusq; in foro cum magno calumnie suæ ludibrio: solus moraret. cuius deuitādi ruboris causa: i Capitoliū pcessit: deq; accusatore: Scipiōis uenerator est factus.

ASCēsius Sicut sup. uniuersus senatus comprobauit: & i. etiam illud factum: scilicet eiusdem Scipiōis: q. i. quia cum. i. quando opus esset ad necessarium usum reip. pecuniam promi ex ærario. i. repositorio publici æris: hoc est pecuniæ & quæstores qui claues ærarii habebant: non auderent aperire id. s. ærarium: quia lex uideretur obstare ipse Scipio priuatus. i. nullum tunc magistratum gerens popoicit claues: & ærario patefacto. i. aperto: coegit legem cedere utilitati. Quam quidem fiduciam: dedit illa cōscientia: quia meminerat omnes leges esse seruatas a se: quia per eum Hannibal qui urbi & legibus minabatur excidium: italiam deserere coactus fuerat. Non fatigabor referēdo. i. recitādo itentidē. i. interdū facta eiusdem quoniam nec ille quidem. s. Publius Scipio fatigatus est in edendo. i. emittendo præclarū facinus. s. in consimili genere uirtutis. Marcus Næuius tribunus plebis: aut ut quidā memorāt duo petilii dixerant. i. assignauerant & indixerant illi diem ad populū. i. quo die causam diceret & se purgaret coram populo: qui deductus in forum sup. cum ingenti frequentia: conscendit rostra. i. locum unde edicta fiebant rostris nauium antiatium munitum: & corona triumphali imposita capiti suo: inquit o Quirites ego iussi hac die: carthaginem sperantem magna. i. magnas res: utpote imperium Romanum posse euertere accipere leges nostras: idest Romanas: quia tributaria facta est: proinde: idest ideoq;: aut & ideo: æquū est uos ire mecum in capitolium: supplicatum: scilicet diis ad supplices gratias agendas. Deinde inquit Valerius. euentus æque clarus secutus est eam uocem. Siquidem: idest quandoquidem ipse petens puluinaria Iouis: optimi maximi: habuit senatum & totum uniuersum ordinem æquestrem: & cunctam plebem: scilicet ignobilem comitem: scilicet itineris. Restabat: idest adhuc expectabatur: ut tribunus ageret apud populum sine populo: & ipse desertus in foro cum magno ludibrio calumniæ suæ: moraretur solus. Cuius ruboris: idest uerecundiæ deuitandi. i. fugiendæ causa: idest ut deuitaret ruborem processit in capitolium: idest arcem Romanam; & factus est uenerator Scipionis: ex accusatore. i. qui prius fuerat accusator Scipionis.

Scipio Aemilianus(hic ut sæpe dictum est)de gente Aemilia fuit Pauli filius in gentem Scipionum adoptatus.hic ille fuit Aphricanus qui Carthaginem euertit:& Numātiam sustulit:urbes duas potentissimas.& P.R.infestissimas.Cum igitur intercalatiam Hispaniæ urbem prævalidam obsideret uel ut alii putant.Numantiam:multi hostium eruptionem metuentes suadebant tribulos ferratasq; tabulas circa mœnia spargendas esse qui hostes ab eruptione deterrerent.quibus respondit:non esse uiri fortis uelle hostes capere eosdemq; timere. Prævalidā urbem.intercalaciā ut quidā putant quæ est in Hispania:uel ut alii uolūt Numantiā. Ferreos Murices. Murex proprie dicit acumē saxi. Verg. Et acuto m u rice remi obnixi crepuere.sed pro unaquaq; re acuta ponitur.ut hoc loco pro trigono posuit ferreos murices:qui sunt cuiusmodi tribuli qui nascuntur in lacubus & stagnis qui in quācūq; partem ceciderint ita cadunt:ut unum acume extet erectum:Ferreos murices dixit ad differentiam naturaliū muricū uidelicet tribulorū. Plumbatis tabulis.ut profundo aquæ summergerentur. Q. ui enim licet.pro quomodo licet. OLL. Murex

De Scipione Aemyliano.

Auiti spiritus egregi⁹ successor Scipio Aemyliāus:cū urbē pualidā obsideret suadētibus qbusdā:ut circa mœnia eius ferreos murices spgeret:oiaq; uada tabulis plūbatis cōsterneret:hn̄tibus clauorū cacumia:ne subita eruptiōe hŏstes i p̄sidia nr̄a ipetū facere possent:rn̄dit nō eē eiusdē & cape aliquos uelle:& tiexr. De Sc. Nasica.

In quacūq; meorabiliū pte exēplo℞ cōuertor:uelī:nolī ue i cognomie Scipio.hæreā necesse ē.cui.n.licet hoc loci Nasicā pteri re fidētis ai:dictiq; clarissimū autorē? Annōæ charitate icrebrescēte.C.Curiati⁹ Tri.Pl.pductos in cōcionē Cōs.cōpellebat:ut de frumēto emēdo:atq; ad id negociū explicādū mittēdis legatis i curiā referrēt.Cuius istituti minie utilis:iterpellādi gr̄a Nasica cōtrariā actionē ordiri cœpit:obstrepēte deide plebe:tacete q̄so qrites(iqt)plus.n.ego:q̄ uos qd reip.expediat:itelligo q̄ uoce audita oēs plēo uene ratiōis silētio:maiorē autoritatē ei⁹ q̄ suo℞ alimento℞ respectū egerūt. De Lucio Saliator.

Liuii quoq; salinatoris æterne memoriæ au toritate tradēdus aius.q cum Asdrubalē uiciæ qsq; suæ finibus p exercitus suos cū hoste destinato a senatu bellū gereret:lris Hasdrubalis Romā missis ad senatū edoctisq; patribus qd ipse pararet:qd itē illis parādū esset de toto exercitu:qd roboris erat delegit sex milia peditum:decem milia æquitū:& ad collegam quantis maximis itineribus potuit contendit.

In quācūq;. Annonæ increbrescēte caritate qta ai fiducia fuerit.Scipio Nasica ex hoc exēplo cognosci facile pōt:q totius.P.R.furorē solo uerbo cōpressit:nec metuit sæuiētis ppli ipetū. Increbrescēte: igrauescēte. Caritate.caristia & inopia. Minie utilis.qa hoc idē cognouerat alias piculosū fuisse libertati rōanæ. Interpellādi:ipediēdi. Obstrepēte.uociferāte & tumultuāte plæbe. Nasicæ fiducia

Liuii quoq; Salinatoris.Hoc fuit secundo punico bello.nā cum Hasdrubal cum multis milibus hominū in Italiam descendisset ut se Hānibali fratri cōiungeret:quod si factū fuisset omniū ferme iuditio actum fuisset de imperio Ro.Eo forte anno cōsules erant:Claudius Nero:& Liuius Salinator.Claudio puicia euenerat Hānib.Liuio uero Hasdrubal:fortenūcii q ad Hānib.cū litteris mittebāt a fratre:a uagis p agros populatoribus Ro.itercepti ad Claudiū cōsulē deducunt q lectis litteris p iterpretes & ex captiuis pcōtatione facta nō esse tp̄s ratus quo cōsiliis ordinariis pro

Auiti &c. Ordo est scipio æmilianus.s.Paulus:egregius successor spiritus auiti.i.maioris affricani:quum obsideret urbem prævalidam:quibusdam suadentibus.i.cum quidam suaderent:ut spargeret circa mœnia eius:murices ferreos sic effigiatos ut quocunq; iaciantur:semper unū stimulum habeant erectum:& ut consterneret omnia uada tabulis plūbatis ut mergerentur in profundum & ita laterent:tabulis dico habētibus cacumina.i.acuta clauorum extensa:ne hostes possent facere impetum in nostra.i.romana præsidia:eruptione subita:respōdit sup.illis non esse eiusdem.s.imperatoris:& uelle capere aliquos & timere. In quācunq; &c. Recitat fiduciā alterius Scipionis utpote Nasicæ purgans quodāmodo ꝙ tantum in uno cognomine immoret.ac dicens.In quācunq; partem exemplorum memorabilium conuertor:hoc est me conuerto:& animum applico:necesse est ut sup.hæream.i.immorer:Velim nolime ue:in cognomine scipionū.Enim pro quia:cuilicet.q.d.nulli præterire hoc loci.i.in hoc lo:o ubi de fiducia agitur:Nasicam.s.scipionem:clarissimum authorem animi fidentis.i.fiducialiter audentis:& dicti.i.uerbi fidentis.i.ex fiducia dicti. Caritate.i.preciositate:annonæ.i.uictualium icrebrescente.i.crebriore & auctiore existente ac euadente:Caius Curiatius tribunus plæbis compellebat consules productos in cōciōnē.i.cōgregationē populi:ut referrēt.i.cōsultationē facerēt:i curia.i.corā senatu:de frumēto emēdo atq; de legatis mittēdis ad id negociū.s.de emēdo frumēto explicādū.i.ut dicūt expediēdū. Gratia cuius institutii.moris:minie utilis.s.reip.(qa p hoc ærariū penitus exhaurireē se i publica fame:ex ærario frumētum emaē)iterpellādi.i.ipediēdi Nasica cœpit ordiri.i.ordine cōtexe & diceē:actionē cōtrariā.i.q agebat ad nō emēdū publice frumētū:deide plebe obstrepēte.i.strepitu & murmure orationē eius turbāte:iqt o qrites q̄so tacete:ego.n.pl⁹ itelligo qd expediet reip.q̄ uos:oēs egerūt.i.ōnderūt authoritatē eius.s.Nasicæ:maiorē sup.eē q̄ respectū alimēto℞ suo℞:& hoc silētio pleno ueneratiōis:qa q cū loq uelit silet ut alter loquaē:illū ueneraē. Liuii &c. Recitat alioru fiduciā & pro salinatoris dicēs Animus quoq; Liuii salinatoris tradēdus sup.est:æternæ memoriæ. Q.ui.s.salinator:cū delesset,p deleuisset in umbria regiōe illa italiæ:Asdrubalē ducē Carthagineñ. ASCēsius

OLI. ℭNocte clam hostibus Romana castra ingressis: suadet collegæ prima luce pugnam cum hoste suscipere mul- tis in contrariū censentibus tantisper differendum esse donec fessum uia & uigiliis reficeret militem: ille ne cō- silium suum quod tutum celeritas fecisset morādo temerariū faceret: instat pugnæ signū dari. quo facto sequē-

Hasdrubal a Liuio deletꝰ — ti die in aciem utrinq; descensum est sed id morā attulit pugnæ ꝙ Hasdrubal prouectus ante signa cum paucis scuta uetera hostium notauit: quæ antea nō uiderat strigosiores equos uidit: & auctū exercitū Romanū cogno- uit. Territus ꝙprimū receptui cani iubet sequēti nocte tacitus aufugit quem Ro. exercitus prima luce i secutus apud Metaurū fluuiū. quē ille tranare nequi- uerat assecutus est. ibi cōserto ꝓlio quinquaginta sex milia hostiū cū ipso imperatore cæsa quinq; milia quadringēta capta sunt. deniq; reddita est æqua Canensi clades. in eo igitur ꝓlia tanta sangui- nis & cædis sacietas cæperat Ro. uictores. ut po- stero die cū esset nunciatum Liuio gallos cisalpi- nos liguresq; qui aut prælio nō affuissent: aut inter cædē aufugissent uno agmine abire sine certo du- ce: sine ordie ullo aut iperio posse: si una equitū ala mittat oēs deleri. Sint ait Liuius qui supsint aliqui nuncii & hostiū cladis & uirtutis nostræ. ℣ In umbria: Vmbria iter Sabinā & Tusciā posi- ta est teste Strab. qui dicit li. v. Cæterū in Sabinæ & Tusciæ medio Vmbria iacet. mōtesq; trāsgres- si usq; Ariminū Rauēnamq; procedunt. & ideo a multis pars Tusciæ dicitur in iugis apennini mō- tis posita in partes Italiæ. sunt aūt loca iuxta Spo- letum dicta Vmbria a uocabulo græco quod est ομβρος: idest imber eo ꝙ ut tradunt historiæ tempore aquosæ cladis imbribus superfuerit. Sunt qui dicant nunc appellari patrimonium.

Furiꝰ philꝰ — Bellica hæc. Fiducia. Pu. Furii pene ac- cusanda magisquā probāda. quippe q sibi acerrimos inimicos. Q. u. Metel- lum Q. u. quæ Pōpe. in administratio- ne prouinciæ legatos assumere non dubitauerit: eorumq; cōsilio & ope iuuari: a quibus cauendū maxime uideretur. ℣ Togata. quia in urbe hoc fa- ctum fuit. ℣ Pene temeraria. Ideo dixit pene: ne- quid grauius in tantū uirum dixisse uideretur. ℣ Vsumq; ministerii: scilicet bellici: quod mini- sterium uix amicis tuto cōmittitur: id inimicissimis demādauit.

exercitūq; pœnorū i umbria delesset: & ei diceret: Gallos: ac Ligures ex acie sine ducibus: & signis: sparsos: ac palātes ꝑua manu opprimi posse: respō- dit: i hoc eis oportere parci: ne hostibꝰ tātæ cladis domestici nūtii deessēt. ℭDe. P. Furio Philo.

Bellicā hæc præstantia animi. togata illa: sed nō minus laudabilis: quam Publius Furius Philus COS. in senatu exhibuit . Q. enim Metellum. Q. q. Pōpeium consulares uiros uehementes inimicos suos: cupitam sibi pro- fectionem in prouinciam Hispaniam: quam sorti- tus erat identidem exprobrantes: legatos secum il- luc ire coegit. fiduciam nō solum fortem: sed pene etiam temerariam exhibēs: quæ duobus acerrimis odiis latera sua cingere ausa est: usumq; ministerii uix tutū i amicis: e sinu inimicorū petere sustinuit.

ℭDe. L. Crasso.

Cuius factum si cui placet necesse est Lucii etiam Crassi: qui apud maiores eloquen- tia clarissimus fuit propositum non displi- ceat. nam cum ex consule ꝓuinciam Galliā obtie- ret: atque in eā. Cn. Carbo: cuius patrē dānauerat

Cn. Carbo dānatꝰ — Cuius factū si cui placet. Lucius Crassus Cn. Carbonis de quo nūc agitur patrē dānauerat: prætores aliquot dānati fuerāt: eo ꝙ auare & crudeliter ꝓuincias administrauerāt: sed hic. Cn. Carbo damna- tus fuerat ꝙ cū. C. Graccho & Fuluio graccho triūuiris diuidēdo agro creatis seditionē cōcitauerat bello etiam aduersus cymbros infeliciter pugnauerat: hic quoq; tribu. plæ. rogationē tulerat: ut eun- dem tribu. plæ. quotiens uellet creari liceret quā rogationē. P. Scipio grauissima oratiōe dissuasit. Gracchus con- tra suasit. his igitur de causis. L. Crassus eum damnatum exulare coegit.

ASCēsius — ℭEt exercitū pœnorū: cū qbus galli cisalpini pugnauerūt: & diceret. i. ab exploratoribus ei. s. salinatori: gallos ac ligures quoꝝ nobilissimi sūt genuēses: sparsos ac palātes. i. uagātes ex acie. i. extra aciē sine ducibus & signis pos- se opprimi ꝑua māu. i. ꝑuis copiis. rīdit oportere pci eis. s. gallis & liguribus i hoc. i. ad hoc: ne nūcii domestici tātæ cladis deessent hostibus. ℣ Bellica &c. Affert fiduciā plenā animositatis furii philidi. hæc ꝓstātia ai. s. iā di- cta ē sup. bellica. i. i bello ostēsa: illa. s. quā dicturus ē: ē sup. Togata. i. domi ostēsa: sed nō mīus laudibilis: quā. s. fiduciā. Publius Furius Philꝰ cōsul. i. quū eēt cōsul: exhibuit in senatu. Eni ꝑ qa: ipse coegit Q. u. Metellū & Q. Pōponiū uiros cōsulares. i. q iā cōsulatū gesserāt: uehemētes inimicos suos exprobrātes. i. opprobrio dātes idēti- dē. i. iterdū: aut aliqñ: sibi. s. Philo: ꝑfectionē cupidā. i. cupiditatē ꝑfectiōis i hispāiā ꝓuiciā q̄ erat sortitꝰ. i. quā sorte obtiebat cū altero cōsule missa: coegit dico eos ire secū illuc. i. i hispāiā legatos. i. ad hoc missos ut secūda- riā illi operā nauarēt: ad hoc. n. legati ipatoribꝰ dabāt & ut ex hoc loco patet ipator sibi legatos quos uolebat ꝓ- nūciabat: sicut dictator magistꝝ eqtū: coegit īquā exhibēs. i. oñdēs i eo facto: fiduciā nō solū fortē: sed ēt pene. i. q̄si temerariā: q. s. fiducia ausa ē cigere latera sua duabus acerrimis odiis. i. uiris se odio hñtibus & q sustiuit. i. ꝑ- ualuit petere e sinu inimicoꝝ usū ministerii. s. legatiōis: uix tutū i amicis. qa ēt amici detractāt subinde fortiter agere ad gloriā alterius augendā. ℣ Cuius factū &c. Aptissimo cōtextu (ut fere semp) subnectit fiduciam Crassi oratoris sane q̄ mirabilem: & quæ ostēdit oratorē apte definitū: uirum bonū dicēdi peritum. Ordo est. Cuius .s. Phili factum si placet cui: idest alicui: necesse etiam: ut sup. propositum: Lucii Crassi qui fuit clarissimus elo- quentia apud maiores sup. nostros: non displiceat: immo etiam placeat eidem. Nam quum consul obtineret gal- liam prouinciam: atq; Cneus Carbo cuius patrē Crassus sup. damnauerat. i. exilio: uenisset in eam. s. prouinciā.

¶ Ad speculanda acta uenisset.nunquid iniustum minusue honestum aliquid in prouincia committeret: cum ius prouincialibus hominibus diceret. OLL

Ato uero superior.Hic Cato teste Plinio quadragies quater accusatus & gloriosissime semper abso- lutus est.Plutar.uero quinquagies dicit fuisse accusatum.nam calumniarum inquit in republi. Ca- to non fuit expers nam ubicunq; inimicis accusationis argumentum accusationemq; præstabat in cau sa dicenda magno cum discrimine uexabatur.ferme enim quinquagies ei diem dictam esse ferunt.

Cato quoties accusatus

ad speculanda acta sua uenisset: nõ solũ eũ inde nõ sũmouit: sed insup locũ ei ĩ tribũali assignauit. nec ulla de re: nisi eo ĩ cõsiliũ adhibito: cognouit. Itaq; acer & uehemẽs Carbo: nihil aliud Gallica peregri natione cõsecutus est quã ut aiaduerteret: sontẽ pa trem suũ: ab itegerrimo uiro in exilium missum.

¶ De Catone superiore.

Ato uero supior sæpenumero ab inimicis ad causæ dictionẽ uocatus: nec ullo unq̃ crimie cõuictus: ad ultimũ tãtũ fiduciæ ĩ sua inocẽtia reposuit: ut ab his ĩ quæstionẽ publicã deductus. Ti. Gracchũ a quo ĩ administrationem Reip. ad multũ odiũ dissidebat: iudicẽ deposceret. Qua qdẽ ai præstãtia: ptinaciã eorũ ĩsectãdi se inhibuit.

¶ De.M. Scauro.

Adẽ.M.Scauri fortũa: æq; senectus lõga: ac robusta idẽ ai⁹: q cũ ꝓ rostris acusaret̃ qd a rege Mitridate: ob Rẽp. ꝓdẽdã: pe cũiã accepisset: causã suã ita egit. Est.n. Quirites iniquũ cũ ĩter alios uixeri: apd alios me rationẽ ui tæ reddere. Sed tñ audebo uos: quorꝫ maior ps ho norib⁹: & actis meis ĩterresse nõ potuit: ĩterrogare.

postremo sex &.lxxx.natus annos accusatus uul- gatum illud dixisse aiunt difficilimum eẽ cum inter alios homines uixerim apud alios de his criminibus respondere quæ ab aduersariis obie cta sunt.ut in capitu.de studio & industria dictu ri sumus. ¶ A quo in administratione reipublic. dissidebat.obtrectationem enim egit cum Tibe- rio.nã uterq; ĩ Hispãia pclara facinora ediderat.

Adem.M.Scauri.Comparat & magni tudinem animi & longitudinem uitæ .M.Scauri ætati magnitudiniq; animi Catonis Val.sed dissentit ab aliis scri ptoribus.nam Plin.de uiris illu.dicit accusatum fuisse: q consilio eius bellum sociale cõcitatum esset: Asconius pedianus refert apud Q.u.Variũ accusatum fuisse: cum ob negatã sociis latini no- minis ciuitatem nobilitas infesta esset Q.u.Vari us tribu.plæb.legem tulit ut questiones haberen tur eorum quorum opera socii contra Po. roma. arma sumpsissent.inimici primo.M.Scauri existi mantes se inuenisse rationem opprimendi Scau- rum egerũt ut in iudicium traheretur accusatus q pecunia corruptus excitasset arma contra Po- pu.Roma.hic eo tempore ægrotabat: amici & co gnati hortabantur ne uellet contra ualitudinem ad questionem accedere: ille sua maxima innocẽ tia fretus maximaq; pectoris fiducia munitus in forum descendit: & paucis uerbis causam dixit. nam Q.u.Varius inquit.M.Scaurum regia pecu nia corruptum rempublicam prodere uoluisse .M.Scaurus huic se culpæ affinem eẽ negat.utri magis credendum est? ¶ Inter alios q̃ inter uos. riam apud maiores uestros uixi: uos aũt uitam meã per ætatẽ noscere nõ potestis. ¶ Apud alios.qua apud uos.

Scauri fiducia

Varius trib. ple.

¶ Ad speculanda acta sua: scilicet crassi.non solum non submouit: idest non depulit eum: scilicet Carbonem: inde: idest de prouincia sua: quod tamen potuisset: sed insuper assignauit ei: scilicet Carboni locum in tribuna- li: idest in sede iudiciaria: nec cognouit: idest & non decreuit aut disquisiuit iudicare de ulla re: nisi eo: scilicet Carbone adhibito in consilium. Itaq;: idest & sic: carbo acer & uehemens: scilicet ultor si potuisset paternæ dam nationis: nihil aliud consecutus est ex peregrinatione gallica: q̃ ut animaduerteret.i.consideraret: patrem suum sontem: idest culpabilem & sic meritum: esse missum in exilium ab integerrimo uiro: ut qui in oculis inimici omnia gerere audebat. ¶ Cato uero superior uocatus: scilicet in ius: sæpenumero ab inimicis ad dictionem causæ: idest ad defensionẽ sui: nec conuictus unquã ullo crimine (ut Oliuerius diligenter recitat quocirca quæ adducerem si ille non adduxisset sciens uolensq; prætereo) reposuit ad ultimum: scilicet uitæ tantum fiduciæ in innocentia sua: ut deductus ab his: scilicet inimicis suis in quæstionem: idest inquisitionem: publicam: idest factam aut faciendam a magistratu publico: deposceret: idest de multis posceret iudicem: scilicet causæ suæ Ty berium Gracchum a quo dissidebat: idest dissentiebat & simultatem foueb.it in administratiõe reipublicæ: ad idest usq; ad multum: idest copiosum odium. Quaquidem præstantia: idest inuincibilitate animi inhibuit per tinaciam eorum: scilicet inimicorum suorum insectandi se: scilicet Catonem: quia amplius non ausi sunt eum insectari. ¶ Eadem &cæ. ut filium propositum conseruaret comparat scaurum Catoni dicens. Eadem fortuna quæ: scilicet Catonis: fuit sup. Marci Scauri: quia similiter sæpe accusatus est cum esset innocẽs. Et senectus sup. eius fuit æque longa ac robusta: ut sup. Catonis: & idem animus sup. fuit: qui cum accusaretur pro rostris: idest ante rostra: idest locum illum unde publica pronunciabantur edicta: & ita in conspectu totius populi: q acce- pisset pecunia a mitridate rege: scilicet bithyniæ: ob rempublicam prodendam: egit causam suam ita: idest sic se purgauit. Est enim: idest enimuero: hoc est certe: o quirites iniquum: cum uixerim inter alios: scilicet patres uestros qui fere mortui sunt: me reddere rationem uitæ; apud alios: scilicet uos.q.d.post tanta interualla tem- porum. Sed tamen.i.nihilominus audebo interrogare uos quorum maior pars non potuit.s.per ætatem: inte- resse honoribus & actis meis interrogatio autem talis erat: Varius seuerus sucronẽ.i.ex sucrone oppido hispa niæ iuxta sucronẽ fluuium (qui labitur inter carthaginẽ nouã & hiberũ flu.ut author est strabo lib.iii.

ASCẽsius

OLI. ℂVarius Seuerus Veronẽsis. Asconius dicit Varium hispanum fuisse nominatum. ⁋ Pertinaci clamore. Q uia accusatori ab omnibus uehementer succlamatum.

Ontra. M. Antonius ille. Hic est ille. M. Antõius orator: quẽ Ci. I i. de oratore loquẽtẽ iducit. hic q̃stor in Asiã ꝓficilcebaẽ & cũ Brũdusiũ usq: puenisset: amicorũ litteris certior factus crimine incesti accusatũ omisso qđ iam iceperat itinere Ro. reuersus est: q̃uis lege mæuia accusationẽ istã uitare potuisset: ibiq: causam suã tãta cũ eloquẽtia & laude peregit: ut statim absolutus fuerit: deide securior: & honestior in ꝓuinciã ꝓficisceret: q̃q̃ ẽt fide serui quẽ iudices in q̃stiõibus habere uoluerunt adiutus defensusq: fuerit: ut uidebimus i cap. de fide seruorũ. ⁋ Causæ dictionẽ. defensionẽ cãæ. ⁋ Postulatũ. accusatũ & tũc iungit cũ gtõ. ut postulo te furti. ⁋ Incesti. Cõmittiẽ incestus cũ uirgine sacrata: cũ parẽte: cũ sorore: cũ sanguine cõiuncta
Incestus dictus uel non castus uel a cesto Veneris zona. ⁋ Scopulus reorũ. nã quẽadmodũ nauigãtes scopulo illisi naufragiũ faciũt: ita apud tribunal huius q accusabanẽ pro maiori pte periclitabanẽ. ⁋ Mæuiæ legis. quã Mæuius tulit de his qui publice mitterenẽ in prouincias ad publica negocia peragẽda ut si accusarenẽ eorũ noĩa a iudicibus nõ admitterenẽ. ⁋ Absolutionẽ celerẽ. nã si nõ redisset absolutus nõ eẽt donec annuũ magistrũ ꝑfecisset: & sic in urbẽ redisset crimine grauis.

Vnt & illa. Mago Carthaginensis dux in auxiliũ Ro. cũ ducẽtis & trigita nauibus missus: ut tradit Iustinus senatũ adiit dicẽs ægre pati Carthaginenses ut in Italia Ro. a peregrino hoste ĩfestarenẽ & quoniã externo hoste ꝑmerenẽ auxiliũ misisse: ut externis quoq: opibus adiuuarenẽ: gratiæ a senatu actæ & naues remissæ sunt. qa dicerent Romãos. ea bella suscipere quæ suis uiribus gerere possent. ⁋ V ltro. sponte non rogati. ⁋ Suo milite. Speciosa locutio: cum singularem pro plurali numero ponimus: ut Armato milite complent.
ASCẽsius ℂSic autem uerior est lectio: q̃ si Veronẽ. legatur. hispanus enim fuit) ait Marcum Aemylium Scaurum: & ita ciuem Romanum (pulchre autẽ de se in tertia persona loquitur: ut quicunq: de se aut nomie suo magnifice sentiũt: ut æneid. v. Q uæ munera niso digna dabis &c.) corruptum mercede prodidisse. s. mithridati imperium populi Romãi Marcus Aemylius Scaurus negat se esse affinem. i. uel proximum huic culpæ. uitri creditis. s. utrum homini peregrino & nihil de uobis merito: an ciui tot annos apud uos tam innocenter & fortiter uersato? Cuius dicti admiratione populus Romanus commotus: quia naturale est suis plusq̃ externis tribuere depulit pertinaci clamore Variũ: ab illa dementissima. i. dementissime cœpta actione: scilicet contra Scaurum. ⁋ Contra. i. contrario modo sup. fecit Marcus Antonius ille. s. orator clarissimus: disertus. i. dicendi peritus (non enim testatus est q̃. i. quantum innocens esset respuendo dictionem causæ. i. defensionem: sed amplectendo: quia pro se causam dicere uoluit) quæstor. i. publicæ pecuniæ debitorum inquisitor & debiti receptor proficiscens in Asiam: peruenerat Brundusium. i. ad oppidum illud Maritimum in italia: ubi factus certior. i. edoctus litteris. s. ad se missis: se postulatum. s. ad supplicium: hoc est accusatum incesti. s. crimine: apud Lucium Cassium prætorem: cuius tribunal dicebaẽ scopulus. i. præcipitium aut naufragiũ reorum: quia rari admodũ inde salui euaserant aut enauigarant: propter nimiam seueritatem. i. rigorem exactæ iustitiæ: cum liceret uitare id. s. tribunal: beneficio legis Memiæ quæ. s. lex: uetabat nomina eorum qui abessent causa reipu. recipi. s. ad accusationẽ: aut ad litem subeundã tantisper dum abessent: tamen recurrit in urbem. Q uo consilio pleno tam bonæ fiduciæ: cõsecutus est. i. obtinuit: tum. i. simul: absolutionẽ celerẽ: tum. i. simul: profectionẽ honestiorem: quia meliorem de se opinionẽ relinquens. ⁋ Sũt & illa &c. Post singulorũ fiduciã agit de totius senatus fiducia de qua dicit sic. Sũt &. i. etiã illa exẽpla publica. i. totius senatus per quẽ resp. fere gubernabaẽ: speciosæ. i. honestæ fiduciæ. Nã cũ Carthaginẽ. qui tum Romãis amici erãt: misissent Ro. ultro. i. nõ rogati in ꝑsidiũ. i. ad ꝓtectionem: eo bello qđ gerebaẽ. s. a romanis aduersus Pyrrhum: regem epyri: classem centũ ac triginta nauium: hostiã. i. ad illud usq: oppidum super tyberim situm: placuit senatui legatos ire. i. ut legati irent ad ducẽ eorũ. s. Carthaginẽ. uidelicet magonẽ: qui dicerẽt Po. Ro. solere suscipere bella: q̃ posset gerere suo milite: ꝑinde. i. & ideo reducerẽt classem Carthaginẽ. s. unde abduxerant eã: ℂVeronensis. Alii codices habent sucronensis. Asconius etiam pedianus Hispanum fuisse scribit. ⁋ Memmiæ. Q uædam exemplaria legunt Næuiæ.

Varius Sucronẽsis. M. Aemiliũ Scaurũ rẽgia mercede corruptũ: imperiũ. Po. Ro. prodidisse ait. M. Aemylius Scaurus huic se affinẽ esse culpæ negat: utri creditis? cuius dicti admiratione populus cõmotus: Variũ ab illa demẽtissima actione: ptinaci clamore depulit.

ℂDe. M. Antonio.

Ontra. M. Antonius ille disertus: Nõ. n. respuẽdo: sed ãplectẽdo causæ dictionẽ: q̃ inocẽs esset: testatus ẽ. Q uæstor ꝓficiscẽs i Asiã: Brũdusiũ iã puenerat. ubi literis certior factus icesti se postulatũ apud. L. Cassiũ Prætorẽ: cuius tribũal pp nimiã seueritatẽ Scopulus reorũ dicebaẽ: cũ id uitarẽ beneficio legis Memiæ liceret: quæ eorũ: q̃ Reip. causa abessẽt recipi nomina uetabat: i urbẽ tamẽ recurrit. quo tam pleno fiduciæ bonæ consilio: tũ absolutionẽ celerẽ: tũ profectionẽ honestiorẽ cõsecutus ẽ.

ℂDe senatu Romão.

Vnt & illa speciosæ fiduciæ publica exẽpla. Nã cũ eo bello: qđ aduersus Phyrrũ gerebaẽ: Carthaginiẽses. C. ac. xxx. nauiũ classẽ i ꝑsidiũ Romãis Hostiã ultro misissẽt: senatui placuit: legatos eorum adducẽ ire: qui dicerẽt: Po. Ro. bella suscipere solere: q̃ suo milite gerere posset: proinde classem Carthaginem reducerent.

Dem post aliquot. Cū a Romanis obsidereĉ capua. Hānibal ut ab ea obsidione Ro. abstraheret qa nō aliter sociis subueniri posse uidebat: ad oppugnādā urbē Ro. exercitū duxit: & ad Aniene fluuiū tria milia passuū ab urbe castra locauit: ibi cū statiua haberet senatus milites in supplemētū Hispāiæ mi sit: & agrū in quo essent hostes publice uēdidit: qđ ubi p captiuos cognitū est Hānibali. id adeo sup bū adeoq; idignū sibi uisum est: q cū ipse ad mœnia urbis Ro. armatus sederet milites sub uexillis i supplemē tū aliaȝ ,puinciaȝ mittereĉ: & eius soli qđ ipse bello captū possideret haberetq; romæ inuētū emptore esse q nihil diminuto p̄cio mercareĉ: ut extēplo uocato p̄cōe tabernas argētarias q circa forū romanū es sent iussisset uenire: sed emptor nō ē iuētus. ¶ Ve niret: uēdereĉ. ¶ Pudoŕ uictā: qa fortunā quodā modo pudet cū uiderit illū in quē totiēs sæuitiā exercuerit: adeo fortē atq; magnanimum esse.

OLI. Rõæ obsi dio

Dē post aliqđ annos cānēsi clade ex haustis Romāi ipii uirib⁹: supplemētū exercitus i Hispaniā mittere ausus: fecit: ne hostiliū locus castrorū: tū maxie Capenā portā armis Annibale pulsāte: mioris uēiret: q̄ si illū Pœni nō obtierēt, ita se gerere I aduersis rebus: qđ aliud ē: q̄ sæuientē fortunā: in adiutorium sui: pudore uictam conuertere?

¶De Accio poeta.

Agno spacio diuisus ē a senatu ad poetā Acciū trāsitus. Cæterū ut ab eo decētius ad externa trāseamus ,pducaĉ i mediū. Is Iulio CAES. āplissimo: & florētissimo uiro: i collegiū poetarū uēiēti nūq̄ assurexit. nō maiestatis ei⁹ imemor: sed qđ i cōparatiōe cōmuniū studiorū: aliquāto superiorem se esse cōsideret: q̄ propter insolentiæ crimine caruit. qa ibi uoluminū: non imāginum certamina exercebantur.

¶Externa: De Euripide Philosopho.

Ec Euripides qdē atheis arrogās uisus ē. cū postulāte populo ut ex tragœdia quandā sētētiā tolleret: ,pgress⁹ i scenā: dixit: se ut eū doceret: nō ut ab eo disceret: fabulas cōpōere solere. laudāda ,pfecto fiducia ē: q̄ æstimationē sui: certo pōdere examīat: tātū sibi arrogās: quātū a contemptu: & insolentia distare satis est.

Agno spacio. Q. uāq̄ inqt: a senatu ad poetā Acciū trāsitus uideĉ abruptus. tamē ut aptius atq; decētius ad externa trāseamus: eius exēplū i mediū ,pferemus. ¶ Collegiū. p. Cæsar in collegio poetaȝ se cooptare uoluit. ¶ Voluminū. q plura carmia edidisset: nō p̄clara belli facinora gessisset.

Accio poeta

Ec Euripides qdē Athenis. Tragicus iste poeta fuit clarissimus ut supra dixius Euripides dictus teste Prisciano lib. ii. de octo ptibus orationis ab euripo ea maris pte q est iter Eubocā & boetiā: qm̄ eo die natus sit quo athenieńses: cū psis in euripo bellū gerētes uictoriā sunt cōsecuti: de cuius ,pgenie atq; fortuna: hæc Gellius. Euripidi poetæ matrē Theopōpus agrestia olera uēdētē uictū q̄ritasse dicit. patri aūt eius nato illo respōsum est a chaldeis eū puerū cū adoleuisset uictorē in certaminibus fore: id ei puero factū esse pater iterpratatus: athletā debere eē; roborato exercitatoq; filii corpe olympiā certaturū eū iter athletas pueros deduxit: ac prio qdē in certamie p ambiguā ætatē receptus nō ē: post Eleusino Thesæo certamie pugnauit & corōatus est mox a corpis cura ad excolēdū animi studiū trāsgressus auditor phisici anaxagoræ & rhetoris prodici: i morali aūt philosophia Socratis tragœdiā scribere natus annos duodeuiginti adortus est. Philochorus refert in isula Salamina speluncā esse terrā & horridā in q̄ euripides tragœdiā scriptitauit. mulieres fere oēs maiorē in modū exosas sibi fuisse diciĉ. siue q abhorruerit a mulieȝ coitu: siue q simĺ duas uxores hūerat: q id decreto ab Athenie. facto ius eēt: q̄rū m̄rimōii ptedebat: eius odii i mulieres Aristoph. meminit. de cuius morte diceĉ i ca. de morte nō uulgari. hic nonagitaduas dr̄ scripsisse tragœdias: i qbus decies qnqes uictor eua sit. eū i theatro diuersorū poetarū tragœdiæ recitarenĉ cuius patrē Mnelarchū: matrē Clitone fuisse legimus. ¶ A cōtēptu & isolētia. Duæ extremitates sunt a quaȝ utraq; uitiosa ē: audacia & timiditas uirtuti tamē audacia ,ppitior est iter has media est fiducia uirtus. ¶ A cōtēptu. q̄tū ad timiditatē. ¶ Insolētia. q̄tū ad audaciam.

Euripidis genus

¶ Idem. s. senatus Ro. ausus mittere supplemētū exercitus in Hispaniā: uiribus Romāis exhaustis. i. licet uires Romæ eēnt exhaustæ: aut ubi erāt exhaustæ: clade cānēsi. i. accepta apud cānas: post aliquot annos. i. aliquot annis post bellū cū pyrrho gestū: fecit. s. p eā fiduciā ne locus castrorū hostiliū. i. ubi hostes castra habebāt: uēiret. i. uendereĉ Romæ: minoris. i. minore p̄tio: q̄ si pœni nō obtinerēt illū: Hānibale pulsante. i. q̄uis Hānibal pulsaret maxie tū. i. tūc p̄cipue armis. s. i uasinis portā capenā. i. q̄ itur capuā q capua tūc ab Hānibale tenebaĉ. Gereŕ se ita. i. tā cōfidēter in rebus aduersis: qđ aliud ē q̄ fortunā sæuiētē cōuertere i adiutoriū sui. i. quo se iuuaret: uictā pudore? q. d. nil aliud est. Immo post illud factū fortūa quali pnia ducta ab Romāis stetit. ¶ Magno spacio &c. Ne ieptis uideaĉ trāsitus a senatu ad poetā unū: pulchre purgat dicēs. Trāsitus a senatu ad Acciū poetā est diuises magno spacio: cæterū. i. sed: ut nos trāseamus decētius ab eo. s. accio poeta: ad externa sup. exēpla: quorū prima de poetis erunt ,pducaĉ sup. Accius in mediū. Is. s. accius poeta: nunq̄ assurrexit. i. nunq̄ surgēdo in aduentu honorē p̄buit: Iulio Cæsari uiro amplissimo & florētissimo ueniēti in collegiū poetarū: nō imemor maiestatis eius. s. iulii cæsaris: hoc est sciens qdē quāta esset maiestas eius sed q cōsideret se esse supiorē. s. q̄ Iuliū: aliquāto in cōparatiōe cōmuniū studiorū: uidelicet artis poeticæ: quapropter Accius caruit crimine isolētiæ. i. supbæ arrogāti æ: qa certamina uoluminū. i. librorū a se editorū: & non imaginū. i. stēmatū maiorū exercebanĉ ibi. i. in eo collegio poetarū: per qđ innuit author aliquē in uno loco præferendū q in alio posthabēdus sit: ut sacerdos

ASCē sius

in administratiōe sacramētorū uel regi praeferēdus est: qui in coenis diuitū etiā ciui saepe postponit: qd q̄ decē ter faciat uiderint ipsi. ꝩ Nec qdē. i. nō etiā Euripides poeta tragicus: uisus est arrogās athenis: cū. i. quādo: popu lo postulāte ut tolleret. i. demeret: ex tragoedia. s. quā fecerat: quādā sniam. i. dictū cuius snia displicebat: pgres sus in scaenā ubi tragoediae agebant: dixit se solere cōponere fabulas ut doceret eū. s. populū: nō ut disceret ab eo & ita innuit sententiā illā licet displiceret laudādā eē unde ait author. Profecto. i. reuera: fiducia sup. Euripedis: laudanda sup. est. quae examinat. i. pensat & discernit aestimationē. i. appretiationē sui: certo. i. debito: pondere ar rogans. i. sumens ac uendicans sibi tantum: quantū satis est distare a contemptu. s. sui: quo contēnatur: & insolen tia. i. insolenti arrogantia. quae alios contēnat: quae duo uidentur extrema.

OLI. Dedu cere uersus

❡ Deducere. Trāslatio sūpta a filātibus q̄ tēuiter fila deducūt: pferti q̄ pciosa eē uolūt. Eodē mō q magnae auctoritatis & pōderis carmia cōdūt de ducere dicunt. Verg. i bucolicis: Pascere oportet oues deductū dicere carmē. ꝩ Fecūdi cursus: qa ex eius ore facile carmia currebāt. ꝩ Gloriae. qa per uniuersum orbē eius carmina celebrantur.

Diiciā eiusdē scaenae. Hic musicae artis pitissimus fuisse tradit & discipulū habuisse in eo genere nō mediocriter eruditū sed parū populo gratū ac p pemodū cōtēptibilē qd saepe fieri solet in oi cu iusq; artis genere. qd cū uidisset eius pceptor: ut oñderet artē ex oi pte pfectā ēt si cōtēnat: p se tñ satis laudabilē astātibus cūctis & audiētibus di scipulo dixit mihi cane & musis. qa uidelicet ars pfecta ēt si a nullo pbet tñ p se ipa satis laudabi lis ē. ꝩ Adiiciā scenā i scaena recitātibus tragoedi as mimis tibiae sp adhibebant. ꝩ Parū feli. ppso se approbāti: qa i eo genet artis parū erat populo gratus. ꝩ Lenocinio defecta. i. blāditiis. uidelicet externa laude destituta. nā quēadmodū lenōes adolescētibus blādiunt. sic ēt fortūa modo huic modo illi blandit & fauet. ꝩ Domestico iudicio. quia scit iam sibi obligatam esse laudem.

Zeusis pictor

Eusis aūt cū Helenā pinxisset. īter pri mos suae aetatis pictores hic pcipuū lo cū obtiuisse fert quē Pli. citā ex ea ar te gloriam & opes cōparasse dixit: ut gratuito pingere & elargiri opa sua nō dubitaret: existimās illa nō satis digno pcio posse cōpēsari. dicitur in certamen descendisse cum Parrhasio

Taq; & quod Alcestidi tragico poetae re spōdit: probabile. apud quē cū quereret: quod eo triduo nō ultra tres uersus maxīo impenso labore deducere potuisset: atq; is: secētū p facile scripsisse gloriaret: sed hoc inquit interest: quod tui in triduum tantummodo: mei uero in oē tempus sufficient. alterius enim foecūdi cursus scri pta: intra primas memoriae metas corruerunt. alte rius cūctāte stilo elucubratū op⁹: p oē aeui tp̄s ple nis gloriae uelis feret.

❡ De Antigenida.

Diiciam scenae eiusdem exemplum. Anti genidas tibicen discipulo suo magni pfe ctus: sed parum feliciter populo se appro banti: cunctis audientibus: dixit: Mihi cane & Mu sis. quia uidelicet pfecta ars fortunae lenocinio de fecta: iusta fiducia non exuitur. Quamq; scit se lau dē meritam: eam: & si ab aliis impetrat: domestico tamen acceptam iudicio refert.

❡ De Zeusi Pictore.

Eusis āt cū Helenā pixisse: qd de eo opere homines censuri essent expectandum non putauit: sed pti⁹ hos uers⁹ graecos adiecit.

& ab illo superatus. nam cum detulisset uuas tanto successu depictas. ut aues in scaenam aduolarēt: Parrhasius detulisse fertur linteum pictum traditur ita ueritate repraesentata.

ASCē tius

❡. Itaq;. i. & ita etiā pbabile. i. cōmendabile est: id qd sup. euripides respōdit Alcestidi poetae tragico. Apud quē . s. Alcestidē: cū. s. euripides: quereret. s. familiariter q̄ nō potuisset deducere. i. pficere ita ut in locum tragoediae apte deduci possent eo triduo. i. spacio trium dierū nō ultra. i. nō supra tres uersus: & tamē maximo labore im penso: Atq; is. s. Alcestides: gloriaret se scripsisse pfacile centū: sup. uersus. Euripides sup. inqt scripsisti qdē cen tum: & ego nō nisi tres: sed hoc interest inter uersus tuos & meos: q̄ tui sufficiēt. s. perstare: tantūmodo i triduū: quia quod cito fit cito perit: maxime si careat arte: uero pro sed mei: sup. uersus sufficient in omne tēpus. Probat aūt author id dictū esse probabile: quia uerū. Enim pro quia: scripta alterius. s. alcistidis: cursus foecundi. i. ube ris partus: aut ut alii legunt secundi. i. prosperi successus: corruerūt intra primas metas. i. primos terminos: me moriae. s. recentis: hoc est quantū durare potuit postq̄ semel essent audita memoria: nō enim iterum trāscripta aut lecta sunt: opus alterius. s. Euripidis: elaboratū stilo cunctante. i. immorante & non currente sed expectante donec aptus uersus esset animo cōceptus: feretur per omne tēpus aeui: uelis (trāslatio a nauibus) plenis gloriae. ꝩ Adiiciam &c. Affert exemplū fiduciae in antigenida tibicine dicēs. Adiiciā exēplū eiusdē scaenae. i. qd cōtigit in scaena: dum fabulae agerent. Antigenidas tibicen. i. citor in tibiis & fistulis aliis: dixit discipulo suo magni profe ctus. i. qui in musica & arte canendi in fistulis multū profecerat: sed approbāti. i. exhibēti ad pbādū: se populo parū feliciter: qa licet ex arte caneret tamē nō placebat: dixit inquā illi discipulo cunctis audiētibus: cane mihi & musis. i. peritis artis & arti ipsi aut inuētricibus eius musis. Videlicet qa ars pfecta defecta. i. destituta: lenoci nio. i. blādimento & applausu fortunae: nō exuit fiducia iusta. i. bona de se opinione pro merito. Quāq;. i. & quā (sunt enim duae particulae diuisim construendae sic) & refert. i. reportat eam laudē quā scit se meritā: etsi. i. q̄q̄ nō impetrat ab aliis: tamen refert acceptā sup. a iudicio domestico. i. aut cōscientiae suae: aut eorū qui artem norint: quales sunt in eodē ludo instituti aut instituentes. ꝩ Zeusis etiam pictor excellentissimus cum pinxisset helenā non putauit expectandum quid homines essent censuri. i. iudicaturi de eo opere.

℃ Vt zeusis alitum iudicio tumens flagitaret tandem remoto linteo ostendi picturam:atq; itellecto errore inge OLI nuo pudore palmã ei cõcesserit.hic uero in fœmineo corpore pingẽdo cæteris oĩbus antecellit.nã ut Cice.meminit in arte ueteri acrotoniatis ingẽti p̃cio cõductus ut Iunonis tẽplũ qd illi magnificũ satis cõdiderãt egregiis figuris locupletaret.post absolutũ opus:ut excellentẽ muliebris formæ pulchritudinẽ muta in se imago cótineret:Helenæ dixit se uelle pingere simulacrũ:petiit a crotoniatis uirgines quas oĩum formositissimas haberẽt illi publico de cõsilio uirgines in locũ unũ cõduxerũt:& pictori quas uellet eligẽdi potestatẽ dederunt.ille aũt ex oĩbus quinq; delegit in qbus uerissimũ pulchritudinis iudiciũ haberet.neq;.n. putauit oĩa q̃ ad uenustatẽ q̃reret in uno se corpore posse repire. Pli.uero li.xxxv.nõ id fecisse crotõitatis:sed agrigẽtinis:zeusis inq̃t tantus diligẽtia fuit ut Agrigẽtinis facturus tabulã q̃ in tẽplo iunõis laciniæ publice dicarẽt ĩspexerit uirgines eorũ nudas & qnque elegerit:ut qd in quaq; laudatissimũ esset pictura redderet. Q̃d uero ad eius fiduciã ptinet: cũ Helenã pinxisset:nõ expectauit hoium iudicium de ope tanto:sed statim fiducia maxima ductus suũ ipse opus Hõe.uersibus cõprobauit:his Helenæ pulchritudo uidelicet. ου νεμεσισ τρωασ και ευκνημιδασ αχαιουσ. τοιηδ᾽ αμφι γυναικι πολυν χρονον αλγεα πασχειν αινωσ αθανατοισι θεησ εισ ωπα εοικεν.
Haud turpe est troas fulgentisq; ære pelasgos: Coniuge pro tali diutumos ferre labores Aeternis facies nimis est æquanda deabus. Alii sic trãstulerũt. Nõ dedecus troas & achiuos ære nitentes pro tali sufferre nuru lachrymabile bellũ Aeternis certe est nimis assimilanda deabus.

οὐ νέ μεσισ τρωασ ακι ευκνημιδασ αχαιουσ τοιηδ᾽ αμφι γυναικι πολυν χρονον αλγεα πασχειν αινωσ αθανατοισι θεησ εισ ωπα εοικεν

Adeo ne dextræ suæ multũ pictor arrogauit: ut eã tãtũ forma:comprehensum crederet: quãtum aut Læda cœlesti ptu edere: aut Homer⁹ diuino igẽio exprimere potuit?

℃ De Phidia.

Phidias quoq; Homeri uersib⁹ egregio dicto allusit. Simulacro.n. Iouis olympii p̃fecto:quo nullũ p̃stãtius:aut admirabili⁹ humanæ fabricatæ sũt mãus iterrogatus ab amico: quo nã mẽtẽ suã dirigẽs: uultũ Iouis ppemodũ ex ipso cœlo petitũ:eboris lieamẽtis eẽt ãplexus: illis se uersibus quasi magistro usum respondit.

η και κυανεησιν επ᾽ οφρυσι νευσε κρονιων αμβροσιαι δ᾽ αρα χαιται επερρωσαντο ανακτος κρατος απ᾽ αθανατοιο μεγαν δ᾽ ελελιξεν ολυμπον

Phidias quoq; hõeri uersibus. Statuarius hic nobilissimus fuit tanta fiducia p̃ditus:ut teste Macrobio cũ Iouẽ olympiũ pigeret: iterrogatus de quo exemplo diuinã mutuaret̃ effigiẽ respõdit Archetypũ Iouis in his se tribus Homeri uersibus iuenisse. η και κυανεησιν επ᾽ οφρυσι νευσε κρονιων. αμβροσιαι δ᾽ αρα χαιται επερρωσαντο ανακτος κρατος απ᾽ αθανατοιο μεγαν δ᾽ ελελιξεν ολυμπον:qui uersus sic sunt in latinum traducti: Atq; superciliis Saturnius annuit atris. Ambrosiæ fluxere comæ de uertice regis Aeterni:ast nutu magnum concussit Olympum. De superciliis & crinibus se totum Iouis uultũ collegisse ait de quo Pli.li.vii.na.hist. Phidiæ Iupiter inq̃t Olympius quottidie artifici excellẽtiæ testimoniũ phibet. Rursus lib.xxxii. Phidiã clarissimũ eẽ p oẽs gentes q̃ ædẽ Iouis Olympii fama intelligũt nemo dubitat:sed ut merito laudari sciãt etiã qui opera eius nõ uiderũt: pferemus argumẽta parua & ingenii tantũ.neq; ad hoc Iouis Olympii pulchritudine utemur:nõ Mineruæ athenis factæ amplitudine:cũ sit ea cubitorũ.xxvi.ebore.hæc ex auro cõstat sed in scuto eius in quo amazonũ præliũ cælauit ambitu eiusdẽ cõcaua parte:& gigantũ dimicationẽ:in soleis uero Laphitarũ & centauro℞ adeo momẽta oĩs artis illi fuere:in basi autem qd cælatũ est:dii sunt triginta numero noscẽtes uictoriã mirabilẽ p̃cio.mirabimur ẽt serpẽtes q sub ipsa cuspide æreã spingẽ habẽt.hæc Pli. Quinti.li.vii.de istitutiõe oratoria:hunc dicit in diis q̃ hoibus fingẽdis lõge meliorẽ fuisse artificẽ.in ebore uero lõge citra æmulũ:uel si nihil nisi Mineruã athenis aut Olympiũ in elide Iouẽ fecisset:cuius pulchritudo adiecisse aliqd ẽt receptæ religiõi uidet̃ adeo maiestas opis deũ æquauit Cic. quoq; li.tus.q̃sti.i. Quid.n. Phidias sui oris similẽ speciẽ adeo artificiose iclusit in clypeo Mineruæ cũ iscribere nõ liceret q ea cõuulsa tota operis colligatio solueretur. ℙ De cælo petitum. si Iouem ipsum in cælo quomodo stare cõsueuit aliquando uidisset melius certe non effinxisset. ℙ Eboris liniamẽtis. quia imagines ex ebore formatæ ex liniamentis consistunt. Vel liniamentis. hoc est adumbrationibus.

℃ Sed protinus adiecit hos uersus:quos Oliueri. recitat:latine aũt sonant. Haud turpe est troas & pelasgos seu ASCẽsius acheos fulgẽtes ære.i.æreis armis:ferre pro tali coniuge labores diutumos:seu ut græce sonãt multi tpis:qa facies est nimis æquãda deabus æternis.i.imortalibus. Adeone.i.nõne aut næ.i.certe:adeo multum pictor arrogauit.i.sumpsit & attribuit dextræ suæ:ut crederet tantũ formæ.i.formositatis cõp̃hẽsum ea.s.dextra:quãtũ.s.formæ aut leda uxor tyndari potuit edere partu cælesti.i.ex cõceptu Iouis q cũ ea in specie cygni cõcubuit(ut fabulæ habent)& ex ouo cõcepto helenã genuit:aut quãtũ homerus potuit exprimere diuino igenio. ℙ Phidias quoque(Statuarius erat)allusit egregio dicto uersibus.i.ad uersus homeri. Enim p qa:simulachro iouis olympii: pfecto.s.ab eo quo.s.simulachro:nullũ.i.nõ ullũ:manus humanæ:nõ sunt fabricatæ ullũ p̃stantius:aut admirabilibus:iterrogatus ab amico quonã.i.ad qd exẽplar mẽtale aut quã ideã ipse dirigẽs mentẽ suã.i.oculos mẽtis suæ:amplexus eẽt.i.exp̃ssisset:liniamẽtis.i.subtilibus sculpturis & celaturis eboris.i.i ebore formatis:uultũ iouis petitũ propemodũ.i.quasi ex ipso cælo.i.qualem haberet iuppiter in cælo:respõdit se usum illis uersibus.s. homericis quasi magistro:qui sic sunt traducti latine(Author tamen græcos subiecit:quos Oliuerius recitat.) Atq; saturnius.i.saturni filius iuppiter:annuit.i.assensum præbuit atris superciliis:& comæ ambrosiæ.i. Ambrosio odore perfusæ:quem tamen imitari nõ potuit:sed loco eius colorem subiecit)fluxere de uertice regis ater-

.LIII. ni:ast concussit totum olympum nutu.i.dum caput nutando moueret. Quam rem si imitari potuit mirabilis haud dubie fuit artifex:ut qui spiritum uitalem statuæ dedisse uisus sit.

De Epaminunda.

Non patiūt me tenuioribus exēplis diuti^9 īsistere fortissimi duces. si qdē Epaminūdas:cū ei ciues irati:sternēdaꝝ i oppido uiarū cōtumeliæ cā curā mādarēt (erat.n. illud ministeriū apud eos sordidissimū) sine ulla cūctatione id recepit:daturūq; se opā:ut breui speciosissimū fieret: asseuerauit. mirifica deinde procuratione:abiectissimū negotiū:pro amplissimo ornamento expetendū Thebis reddidit.

De Annibale.

Annibal uero:cū apd regē prusiā exularet:autorq; ei cōmittēdi p̄lii eēt:atq; is nō idē sibi extis portēdi diceret:an tu īqt uitulīæ carunculæ.q̄ ipatori ueteri mauis credere? si uerba numeres breuiter & abscise:si sensum æstimes: copiose:& ualēter. Hispāias.n.direptas.P.R.& Galliarum ac Ligurie uires in suam redactas potestatē

OLI. Non patiunt me. Ad exēpla memoratu digniora transgredit:qppe de clarissimis & ducibus & regibus dicturus primū aūt de Epaminōda ꝓpōit exēplū:cuius adeo fiducia munitū pectus fuisse tradit ut cū eius ciues irati uel iuidia ducti sternēdis uiis q̄si uilissimo officio ignominiæ gratia p̄fecissent:ille munus nō cūctāter nec fastidiose susciperet:dicēs effecturū se breui ut illud ministeriū qd̄ tūc apud eos sordidissimū haberet speciosissimū ac summæ dignitatis eēt.qd̄ etiā euēit ex quo apparet nō hoi magistratū:sed magistratui hoiem dignitatē afferre.cōstat aūt Epaminōdā oium thebanoꝝ ducū fuisse clarissimū:adeo ut teste Iustio cū illo nata & extīcta ois p̄riæ gl̄ia fuisse uideat. nā post illū thebani memorabile nullū bellū unq̄ gessere:nec uirtutib^9 aut rebus gestis:sed cladibus īsignes semp fuere. Fuit etiā philosophus sūmus:ex quo dubiū hoibus reliquit uir ne melior an dux fuerit. nā & īperiū nō sibi sed patriæ q̄siuit.pecūiæ parcus adeo fuit ut funebris sumptus defuerit.gloriæ quoq; nō cupidior q̄ pecūiæ qppe recusanti oia iperia ingesta: sunt:honoresq; ita gessit ut ornamētū nō accipere:sed dare ipi dignitati uideret. iā litterarū studiū iā phiæ doctrina tāta:ut mirabile uideret unde tā īsignis militiæ sciētia hoi iter lr̄as nato. Aemilius ꝓbus hūc oibus ferme uirtutibus ornatū fuisse cōmemorat prudētia:æqtate:modestia:sapiētia:rei militaris; pitia: ai & corporis fortitudine:cōtinētia:clemētia:patiētia:uero tāta:ut nō solū populi sed et amicorū facile ferret iniurias adeo ueritatis amatorē fuisse tradit ut ne ioco qdē mētiret adeo taciturnitatis seruatorē ut cōmissa cūcla celaret.studiosum quoq; audiēdi ex quo facile disci posse arbitrabat.multaq; alia de hoc uiro mēoriæ ꝓdidit. q longū eēt enarrare. Mirifica ꝓ.q maxia cura & diligētia illd̄ mūus exercuerit ex quo facile cōici pōt:q nō uirtutib^9 ex dignitate s; dignitatib^9 ex uirtute honor accedit. Abiectissimū:uilissimū. Expetēdū: desiderādū.

Hanni bal apud prusiā

Annibal uero cū apud regē Prusiā. Prusias rex Bithyniæ fuit apud quē hānibal exulabat postq̄ uict^9 a Romāis tanq̄ rupti fœderis auctor deposcebat ad pœnas.qd' meminit Cic.li.de diuinatiōe. Rex inqt Prusias cū Hānibali apud eū exulāti depugnare placeret negabat se audere qd̄ exta ꝓhiberēt.uim tu inqt carūculæ uitulīæ magis q̄ ueteri iperatori credes:nā cū eumene pōti rege tūc bellū hēbat rex prusias:& p̄lio nauali dimicabat.nā illū terrestri p̄lio supauerat.Cōsulebat Hānibalē prusias nūquid pugnā cū hoste cōmitteret.& cū Hānibal cōmittēdā eē cōsuleret.īndit rex id sibi extis nō portēdi. Tū idignatus Hānibal mauis inqt uitulinæ carūculæ q̄ ueteri iperatori fidē habere? qbus uerbis rex cōmotus p̄liū suscepit & hostes superauit. Hac aūt astuatia usus est Hānibal q stratagemate oiq; calliditate plurimū ualebat:iussit lagenas fictiles oium generū serpētibus repleri:& media pugna in naues hostiū coniici.pōtici primū illudebāt dicētes quo cū fictilibus lagenis pugnare poterūt q armis nō possunt? deinde cū iniecti serpētes p naues feruescere ceperūt tum deniq; hostes ancipiti malo pterriti in fugā naues uerterūt. Portēdi:significari. Carūculæ. Diminutiuo usus est ad rem ipsam multo magis extenuandā. Veteri imperatori. Ecce magna fiducia. Hispanias direptas. Breuiter pstringit cuncta Hānibalis gesta.quæ Decade secūdi punici belli plenissime referuntur.

Carū cula Hanni balis gesta

ASCē sius

Nō patiunt &c. Trāsit ad maioꝝ uiroꝝ exēpla dicēs. Duces fortissimi nō patiunt me īsistere diutius exēplis tēuiorib^9 q̄lia sūt i arte pigēdi aut sculpēdi. Siqdē.i.qm̄ epaminūdas dux thebāorū clarissimus: cū ciues irati mādarēt ei cā cōtūeliæ:curā uiarū sternēdarū i oppido.s.thebāo(ꝓbat q cōtūeliæ cā.n. ꝓ qa illud ministeriū erat apud eos.s.ciues thebāos sordissimū)recepit id.i.ministeriū sine ulla cūctatiōe.i.mora aut hæsitatiōe:& asseuerauit.i.sup affirmauit se daturū operā:ut sup.illud ministeriū fieret breui.s.tpe:speciosissimū:deide reddidit mirifica ꝓcuratiōe.s.sua:q̄ i eo ministerio ꝓcurādo:uisus ē negociū abiectissimū.s.prius expetēdū thebis.i.apud thebas ꝓ amplissimo ornamēto. Hānibal uero cū exularet apud prusiā regē Bithyniæ:& eēt ei author.i.adhortator:p̄lii cōmittēdi.i.cū eumene pōti rege:atq; is.s.rex diceret nō idē.s.qd Hānib.cōsuleret: portēdi.i.significari sibi faciēdū eē extis.i.p exta q uetabāt p̄liū cōmittere īqt.s.regi:an tu mauis credere carūculæ uitulinæ.i.modicis extis uituli mactati q̄ ipatori ueteri.i.multū expto.q.d.ipm nō debere facere:quo tm̄ dicto multū eleuauit ac diminuit.idē extispicii. Nā si uirtute aut arte sua extorū a diis(ut credebāt)sic dispositoꝝ idicia supare spabat:deos aut futuri ignaros: aut se minus potētes iudicabat.author āt nr̄ uerbū illud ut plenū multæ fiduciæ ꝓseqt dicēs. Hānibal sup.iqt aut r̄ndit sic breuiter & abscisse.i.p abruptū sermonē:si nūeres uerba q̄ paucissima sūt:sed sup.respōdit copiose & ualēter.i.efficaciter:si æstimes.i.pōderes sensū.s.uerborū. Eni ꝑ qa:ipse effudit ante pedes.hois.s.regis hoc ē illo uno uerbo ad regis mēoriā reduxit:hispāias direptas Po.Ro.ac uires galliarum ac liguriæ.i. ꝓuinciæ italicæ:cuius genua caput:redactas in potestatē suam.s.Hannibalis.

¶Nouo transitu. quia nemo ante Hannibalem cum exercitu transierat alpes fuitq; transitus ille e difficilis & pernitiosus Hannibali: quippe ubi multa hominũ milia & in edia & difficultatibus cõsumpta pieriũt. ⸿Hispaias. ulteriorẽ & citeriorẽ: quas abstulerat. Po. Ro. ⸿Trasimenũ lacũ ubi. C. flaminiũ cõsulẽ Romanũ cũ quindecim milibus hoium occidit. ⸿Cãnas punicæ uictoriæ. ubi cæsa dicunt qnquaginta Ro. & sociorũ milia cũ altero cõsule paulo Aemilio. sicut supra mõstratũ est. ⸿Ante pedes hois. s. regis prusiæ. ⸿Et sane qđ ad explo. Si ueniant inquit in cõparationẽ bellica sacrificia & scientia ducis: ut eũ aliud illa p̄monstrent: aliud hæc hortent: utrum OLI

& nouo transitu Alpium iuga patefacta: & Transimenũ lacũ dira inustũ memoria: & Cãnas punicæ uictoriæ clarissimũ monimentũ: & Capuã possessã & Italiam laceratã: ãte pedes hominis effudit: uniusq; hostiæ iocinori: longo experiméto testatã gloriam suã: postponi æquo animo nõ tulit: & sane qđ ad exploranda bellica sacrificia: æstimandosq; militares ductus attinebat: omnes foculos: omnes aras Bithyniæ: Marte ipso iudice: pectus Annibalis p̃grauasset.

¶De Cotye.

Capax generosi spiritus illud quoq; dictũ regis Cotis. ut enim ab Atheniensibus ciuitatem sibi datam cognouit: & ego (inquit) illis meæ gentis ius dabo. æquit Athẽis thraciã: ne uicissitudine talis beneficii imparem se iudicando: humilius de origine sua sentire existimaret.

Nobiliter etiã uterq; Spartanus: & q increpitus a quodã quod in aciẽ claudus descẽderet: pugnar: nõ fuger p̃positũ sibi eẽ respõdit. & q referẽte quodã sagittis plag solẽ obscurari solere: bñ narras (iqt) i ũbra. n. meli⁹ p̃liabimur.

utri sit anteponẽdũ: mali id exequi qđ ducis sciẽtia p̃bauerit: q̃ qđ sacrificia hortata fuerit. ⸿Prægrauasset: præponderasset: superasset.

Capax generosi spiritus illud: Codrus rex thracũ fuit cum inter Doricles & athenięses ueterũ simultatũ eẽt offensæ: & ideo bellũ inter se gesturi eẽnt: Codrũ regẽ accitũ i auxiliũ suũ athenięses exercitui p̃fecerũt: & ut illũ sibi amãtiorẽ fideliorẽq; redderẽt: eũ ciuitate donarũt. qđ cũ sibi nunciaret: ut ostẽderet thraces athenięsibus nihilo dignitate iferiores esse: respõdit & ego athenienses ciues facio thracenses. Fuit alter Codrus dux & rex athenięsis qui se pro cõseruanda patria deuouit: de quo in capitu. de pietate erga patriam dicetur. ⸿Vicissitudine. alternatione.

Nobiliter etiã uterq; Sparta. Claudius Lacõ in aciẽ descẽdebat cũ hostibus dimicaturus q̃rẽti equũ aliẽigenæ cuidã Agesilaus r̃ndit claudũ ĩdicãs: nõ ne sentis inqt? nõ fugiẽtibus sed manẽtibus bello opus eẽ. sed hic de quo loqt Androclidas fuit q debilis & crure inutilis iter bellatores se locauerat itaq; ihibituri qdã moti sunt. ppea q eẽt ifirmus. tũ ille nõ eũ iqt q fugiat: sed q maeat cũ hostibus pugnare oportet. Alter Claudus ad bellũ p̃ficiscẽs qbusdã iaculẽtibus ac ridẽtibus cõuersus ait mala capita nõ ẽ cũ hostibus fugiẽdo pugnãdũ. sed manẽdo ordineq; tuẽdo. ⸿Nobiliter: subaudit respõderũt. ⸿Vterq; Spartanus. Androclidas & Leonidas. ⸿Qui increpitus. hic Androclidas fuit. ⸿Et qui referẽte. Hic teste Frõtino lib. iiii. fuit Leõidas rex Spartanus eo modo quo Spartani regẽ habebãt: de quo satis supra dictũ est in ca. de fortitudine: hic igitur cũ aduersus persas cũ paucis admodũ proficisceret: & qdam dixisset tantã esse persarũ multitudinem ut sagittis solem obscurarent: respondit: id sibi gratius fore q sub umbra pugnabitur. Claudus utilis bello

¶Et iuga Alpiũ patefacta nouo trãsitu: qa prius trãstulit exercitũ: & mõte rupit aceto: & Trasimenũ lacũ inustũ. i. ifamiter notatũ pp cædẽ flãinii cõsulis: dira. i. execrabili mẽoria: & cãnas uicũ apuliæ clarissimũ mõimẽtũ. i. testimõiũ mẽoratiuũ uictoriæ pũicæ. i. carthaginẽsis: & capuã possessã. s. a se: & italiã. s. totã pene laceratã. i. aut direptã aut i factiões sectã: & nõ tulit æquo aio gloriã suã testatã. i. cõprobatã lõgo: qa plusq̃ decẽnali expimẽto: postpõi iocinori. i. pri illi uitulinæ hoc ẽ iecori aut hepati: hostiæ. s. a prusia mactatæ & bella uetantis. Et sanæ. i. certe qđ. i. q̃tũ attiebat ad explorãda sacrificia bellica: & ad æstimãdos. i. cẽsẽdos duct⁹ militares: pectus Hãnib. aut potius Hãnib. p̃grauasset. i. põdere suo p̃isisset: oẽs foculos & oẽs aras bithyniæ. i. oia auspicia p sacrificia idagata ipso marte iudice. i. d̃ iudicãte: qa mars potius secutus fuisset: qđ Annib. expiẽtia p̃basset: q̃ qđ exta uetuissent. Signãter dicit qđ ad explorãda sacrificia &c. q. d. Annib. meli⁹ iudicare posse de extis q̃ sacrificulos: atq; ita nõ deprimit fidẽ extispicii: sed exaltat expiẽtiã Hãnib. ⸿Capax &c. Affert dictũ plenũ fiduciæ Codri thracũ regis nõ illius atheniẽ. q p p̃ria cecidit: unde qdã nõ Codri sed Cotyis legũt. Ordo ẽ. Illud quoq; dictũ cedri seu Cotyis regis. s. Thraciæ: capax sup. ẽ generosi spiritus: qa a generoso spiritu emissũ ẽ. Eni p qa: ut. i. postq̃ cognouit ciuitate datã sibi ab atheięsibus. i. se factũ ciuẽ atheniẽ. qđ p magno beneficio illi habebãt: inqt & ego dabo illis ius gẽtis meæ. i. faciã eos ciues thraciæ. Quo sup. dicto: æquit Thraciã Athẽis: qa inuit se tm̃ beneficii referre q̃tũ accepat: ne iudicãdo se iparẽ uicissitudie. i. mutua collatiõe: talis beneficii: existimaret. i. iudicaret sẽtire de origie sua hũilius. s. q̃ par erat: ãt multũ hũiliter. ⸿Nobiliter ẽt &c. Narrat fiduciã i dicto duoꝝ sptanoꝝ seu lacedæmõiorũ dicẽs. Vterq; sptanus sup. r̃ndit aut dixit: ẽt nobiliter &. i. silis: q icrepitus. i. rephẽsus a quodã q descẽderet i aciẽ claudus. i. cũ eẽt claudus: r̃ndit p̃positũ eẽ sibi pugnare nõ fugere: &. i. silis sup. q referẽte quodã solẽ solere obscurari sagittis p̃sarũ. s. i aera tã dẽse imissis ut terrã umbra coopirẽt iqt: tu narras bene. i. cõmode nobis. n. p qa: nos p̃liabimur melius i umbra. s. q̃ sub sole. & ita qđ ille ad terrorẽ dixerat i cõmodũ suũ uertit. ASCẽsius

¶Regis Codri. castiga. Cotys. imperauit is Thraciæ: eo uesaniæ demum lapsus: ut Mineruæ nuptias affectaret: eiusq; uxorẽ cuius pudiciciã suspectã habebat mediã secuerit: a pudẽdis ad uerticẽ. Theopõpus historiã scribit in primo Philippicoꝝ. Locũ prius idicauit Egnatius. Vetustus & exploratæ fidei iãi codex emẽdate Cotys hẽt. THE.

OLI. Eiusdē uir urbis atq; animi. Agesilaus dux lacedæmōiorū hospiti Atheniēsi ostēdēti mūitū & ualide fabricatū athenaꝝ urbis muꝝ.q̄rētiq; an ipsi pulcher ualidusq; uiderer̃:mediusfidius inq̄t pulcher & ualidus:at nō quē uiri sed quē mulieres ihabitēt.⁋ Agis.ēt ptrāliēs corithioꝝ muros altos & mūitos:tū ēt i multū ipacii ptēsos cū ītueref̃:q̄ ait mulieres hūc locū incolūt? Theopōpus quoq; ad eū q murū ostentaret & pcunctaretur an & firmus & altus esset:minime inquit si mulierum sit.⁋ Si uiris turpiter: Luca.Humanus labor est facilis licet ardua tollas:Cedere uel bellis uel cuncta mouentibus annis.

Aptum & aiosum bonæ. Vale.ad cap.de cōstātia trāsiturus more suo utit̃ transgressiōe:ut cōmemoratis q̄bus de rebus dixerit:de q̄bus dicturus sit breuiter ōndit.Et bene cōstātiā.fiduciæ statim subiūgit.nā hæ uirtutes q̄dā iter se uident̃ affinitatem haber̃.q.n.sibi cōfidit:idē & cōstās sēmp eē solet. ⁋ Emēso.Postq̄ iq̄t de fiducia dixius: supest ut de cōstātia dicamus.⁋ Cura.n.sit cōparatū ē hoc inq̄t obseruare solemus:ut cū cōfidimus nos iustū aliq̄d & hōestū eē cōplexos:uel iā gestū acriter tueamur si q̄spiā illud rescidere uoluerit. uel nōdū pfectū sine mora ad exitū pducam⁹:si q̄sq̄ illud interpellare tentauerit quo minus perficiatur.⁋ Obtrectetur: improbetur: detrahatur. ⁋ Interpelletur:impediatur.

Obtrectari

Amissum celere Theanum

Sed dū exēplar.Capuā fallacibus Hānibalis.Hāc historiā supius diligēter satis annotauimus i ca.de fortitudine ubi de Vibio acio peligno diximus. ⁋ Fallacib⁹ pmissis.q̄a multa pmisit q̄ suare nō potuit. ⁋ Italie re.nā i ipa defectiōe iter cæteras fœderis cōditiōes de ipio totius italiæ iactatū ē atq; sancitū ut deuictis Ro. regna italiæ penes cāpanos essent.⁋ Amisso.celeri Oui.nil nocet.amisso subdere calcar equo.i.⁋ Teanum cōtendit. de quo Hora.Cui si uitiosa libido fecerit auspiciū: cras ferramenta Theanum tolletis fabri.

ASCĒSIUS

Eiusdē &c.Ordo ē.Vir eiusdē urbis uidelicet spartæ aut lacedemōis:atq; eiusdē hoc ē nobilis & excelsi ai dixit hospiti suo ōndenti.s.p iactātiā muros excelsos & latos pſiæ suæ.i. urbis i q̄ ille hospes nat⁹ erat:& sptāus diuersabat̃: dixit inq̄ si uos cōpastis(bene nūerū mutat:nō ad unū aut

Vir eiusdē urbis: atq; aī: hospiti suo patriæ muros excelsos: latosq; ostēdēti dixit. Si mulieribus istos cōparastis: recte:si uiris turpiter.

De constantia. Caput. VIII.

Aptū:& aiosū bonæ fiduciæ pect⁹ emēso:q̄si debitū op⁹ supest:Cōstātiæ representare naturā. Natura.n. sic cōparatū ē:ut q̄sq̄s se aliq̄d ordie:ac recta mente cōplexū cōfidit:uel iā gestū si obtrectet̃:acriter tueat̃:uel nōdū editū si iterpelletur sine ulla cūctatiōe ad effectū pducat.

De Fuluio.

Sed dū exēplar ppositæ rei psequor latius mihi circūspiciēti ante oīa se Fuluii Flacci cōstātia offert Capuā fallacib⁹ Annibalis pmissis Italiæ regnū nefaria defectiōe pacisci psuasā:armis occupauerat:tādē culpæ hostiū tā iustus æstimator:q̄ speciosus uictor: Capuanū sēatū ipii decreti autorē:fūditus deler̃ cōstituit.Itaq; cathēis onustū i duas custodias: theanā: calenāq; diuisit: consilium executurus:cum ea peregisset: quorum administrādorum celerior esse necessitas uidebat̃: rumore deide de senatus mitiore sentētia orto:ne

de uno pſr loquēs s; q̄a pluriū erat opus:q̄a totius ciuitatis)sup.istos muros mulierib⁹.i. ut mulieres i eis desedāt̃:recte sup.fecistis:si cōpastis uiris.turpiter sup.fecistis:q̄a uiroꝝ ē armis n̄ muris tueri:uñ eis spta caruit.

Aptū.Præfatio ē q̄ ad narrationē de cōstātia trāsitū facit:dicēs.Representare naturā cōstātiæ:supest.i.reliquū ē q̄si opus debitū:supest inq̄:emēso uidelicet mihi:q iā emēsus sum:aptū & aiosum pectius bonæ fiduciæ:q̄a ēt ē cōfidētia q̄ mala ē:Probat q̄ id reliquū sit.Eni p q̄a cōparatum ē natura id ē p naturā sic eueire solet.ut q̄sq̄s cōfidit se cōplexū.i.cōphēdisse aliq̄d ordie.s.debito:ac recta mēte uel tueat̃.i.defendat acriter sup.illud iā gestū:si obtrectet̃.i.iprobet̃ & ei detrahat̃:uel pducat ad effectū sine ulla cūctatiōe.i.mora & hesitatiōe sup.ipsū nōdū editū.i.trāsactū:si iterpellet̃.i.ipediat̃.hoc aūt facere ptinet ad cōstātiā:unde apte subiūgit eius exēpla.⁋ Sed dum exēplar &.Primū exēplū est de cōstātia Fuluii flaccii quā tñ prius i titulo de fortitudie ut nimiæ sæueritatis taxauit.Ordo ē.Sed dū psequor.s.exēplar rei ppositæ.s. cōstātiæ: Cōstātia fuluii flacci offert̃ mihi circūspiciēti latius.i.disq̄rēti cuius cōstātiā primā narrē.ante oīa.s.alia exēpla cōstātiæ. Qui sup.fuluius occupauerat armis.i.ui receperat:capuā.urbē illā pricipē cāpaniæ italicæ psuasam pacisci.i.expacto se habiturā regnū italiæ:fallacibus pmissis Hānibalis:q̄a pmiserat se caput iperii q̄d romæ erat Capuā trāsferre:q̄d neq; potuit:neq; si potuisset uoluisset sed tā Capuā q̄ Romā Carthaginēsi impio subiicere parabat defectiōe nepharia.s.a Roma socia urbe a qua multa beneficia accepat:ad hostē perfidū:& utriusq; libertati isidiātē:tādē tā iustus æstimator.i.cēsor & pōderator culpæ hostiū q̄ uictor speciosus:q̄a ui ceperat eos: cōstituit delere funditus senatū Capuanū authorē ipii decreti:ut.s.Po.R.prius socius hostis decerneret̃. Itaq;.i. & ita: dimisit.i.diuisū misit.s.senatū Capuanū:i duas custodias:uidelicet theanā.i.theāi oppidi: & calenā.a Calibus oppido denoīatā:onustū.i.oneratū cathēis.s.ferreis executurus.i.eo pposito ut exeq̄t̃ cōsiliū.i.id q̄d cōsilio suo pposuerat:hoc ē deletionē senatus capuāi:cū.i.postq̄ pegisset ea:quoꝝ administrādorū necessitas uidebat̃ esse celerior.i.urgentior.Deinde rumore orto de mitiore sentētia senatus:ne scelerati effugerēt debitā pœnam: contendit nocte theanā.s.custodiam equo admisso.i.celeri:& interfectis sup.iis qui asseruabantur ibi.

THE. Natura.uetusti codices habent cura.

℄ E uestigio Calenam. Liuius hoc oppidum pluraliter tãtum declinauit cales caliũ. ꝩ Sicut erãt: scilicet clausæ & obsignatæ. ꝩ Agere lege. suo fungi ministerio sumendi de nocentibus supplicii. OLI. Cales.

Atq; ista q̃dẽ seueritatis. Nota est historia Q. u. Fabius Maximus bello punico secũdo aduersus Hãnibalẽ dictator missus illũ iuueniliter exultãtẽ sua sapiẽtia repressit. sed cũ ille multos captiuos Ro. haberet: quos apud Trebiã & lacũ trasimenũ alibiq; ab iperatoribus romãis re iseliciter gesta cepe rat dictator de his publice redimẽdis cũ Hãnibale cõuenerat iposito i capita ꝑ cõditiõe cuiusq; ꝑcio sed ea spe fraudatus a senatu . q nõ publice redimi cẽsuit: qđ sine eius auctoritate id factũ eẽ diceret: tacuit: & agrũ quẽ ꝑciosum hẽbat publice uendidit: & pecuniã ꝑ captiuis hosti ꝑmissam fideliter exoluit: eadẽ animi cõstãtia usus ẽ cũ minuciũ magistrũ eqtũ ipio sibi parẽ senatus Populusq; Ro. eẽ iussit: qđ nunq̃ antea factũ fuerat: ut dictatori magister eqtũ æq̃ret iperio id ãt fuit: qa cũ Fabius uideret supiorũ ducũ temeritate rẽpu. eẽ cõcussam: adeoq; debilitatã ut suis uiribus niti uix posset rẽ sibi lõge aliter gerẽdã eẽ duxit q̃ supiores fecerãt: hostẽ. s. cõsilio non uiribus eẽ domãdũ: & rẽp. prudẽtiæ magis q̃ fortunæ beneficio recreãdã itaq; noluit unq̃: nisi quãtũ necessitas cogeret cũ hoste certare: sed illoꝝ ipetus idies frustrari & multis modis illudere doec suis ipsi uiribus cõficerent: nã loca unde illis cõmeatus eẽ possent: q̃ maxĩa diligẽtia occupabat arctioraq; idies alimẽta in castris hostiũ reddebat: qđ unũ uincẽdi cõsiliũ saluberrimũ excogitauerat: sed Miucius magister eqtũ uir ferox: & rapidus i cõsiliis: ac lingua imodicus . prio inter paucos deide palã i uulgus dictatorẽ criminari. pro cauto timidũ. ꝑ prudẽte tardũ: ꝑ pito ibellẽ appellare: q ut diutius eẽt i magistratu & Romæ & i castris hẽret iperiũ nolle cũ hostibꝰ acie dimicare: hæc & alia his idigniora de dictatore ferẽs in uulgus sic aĩos militũ icẽderat ut si militaris suffragii res fuisset: haud dubie uiderent Minutiũ Fabio duci ꝑlaturi: forte ita euẽit ut dictator comiciorũ cã romã reuocatus Minutiũ castris ꝑficeret: q leui quodã certamine cũ Hãnibale cõgressus & uictoria parua potitus litteras de rebus gestis & egregia uictoria ad senatũ misit: quibus motus senatus & populus decreuerũt Minutium æquã imperii potestatẽ habere cũ dictatore: sed paulopost intellexere Ro. bono impatori haud magni fortunam momenti esse: & solam mentẽ rationẽq; dominari. nam Minutius temere cum hostibus suscepta pugna nõ mediocrem reipu. cladem illaturus fuerat: nisi dictatoris consilio in tempore subuentum fuisset. Minucii temeritas

debitam poenam scelerati effugerẽt: nocte admisso equo Theanã cõtẽdit. iterfectisq; q ibi asseruabãt: e uestigio Calenam trãsgressus: ꝑseuerãtiæ suæ opꝰ executus est. & iam deligatis ad palum hostibus: literas a. P. C. ne q̃cq̃ Capuanis salutares accepit. In sinistra enim eas manu sicut erant traditæ: reposuit ac iusso lictore lege agere: tũc demũ aperuit: postq̃ illis obtẽperari nõ poterat. Q ua constãtia uictoriæ quoq; gloriam antecellit. qa si eum intra seipsũ partita laude æstimes: maiorem ꝑũita Capua: quã capta reperies. ℄ De. Q. Fabio Maximo.

Atq; ista q̃dẽ seueritatis illa uero pietatis cõstãtia admirabilis: q̃ Qu. Fabius Max. ifatigabilẽ patriæ ꝑstitit. pecũiã pro captiuis Annibali nũerauit. fraudatus ea publice tacuit.

Dictatori ei magistrũ equitũ Minutium iure iperii senatus æquauerat: silẽtium egit. compluribus præterea iniuriis lacessitus: in eodẽ animi habitu permansit. nec unq̃ sibi reip. ꝑmisit irasci. tã ꝑseuerãs i amorẽ ciuiũ fuit.

Quid i bello gerẽdo: nõ ne par eiꝰ cõstãtia? Impiũ ro. Cãnẽsi ꝑlio pene destructũ uix sufficerẽ ad exercitꝰ cõpãdos uidebatẽ. Itaq; frustrari

℄ Transgressus e uestigio. i. sine dilatione calenã. i. ad custodiã calenã: executus est opus suæ perseuerãtiæ. i. seueræ cõstãtiæ: & ipse hostibus deligatis iam ad palũ. i. stipitẽ ut flagellis cæderent & mox securi percuterent accepit litteras a patribus cõscriptis. i. a senatu Ro. nequicq̃. i. in nullo aut potius frustra salutares capuanis: quia licet salutem eoꝝ senatus per eas iusserat: tamẽ eã nõ sunt assecuti: enim pro qa fuluius reposuit eas. s. litteras missas a senatu in manu sinistra: sicut erant traditæ: hoc est clausas & signatas: ac lictore. i. spiculatore: iusso agere lege . i. iuxta legem de cõdemnatis: aperuit tunc demũ: postq̃ non poterat obtemperari illis. s. litteris: quia iam peractum erat qđ inhibere uolebãt. Q ua cõstantia: fuluius antecellit. i. superat: quoq;. i. etiam: gloriã uictoriæ: qa si æstimes. i. censeas: eum. s. fuluiũ intra se ipsum: laude sup. eius partita. s. in duas partes: quarũ altera sit de uictoria: altera de cõstantia: tu reperies eum maiorem: capua punita. i. in punitiõe capuæ: q̃ capta. i. in captiõe eius. ꝩ Atq;. Affert tria unius exẽpla: di. Atq; q̃dẽ (discretiua est particula) ista. s. fuluii cõstantia est seueritatis uero ꝑ sed illa. s. quã dicturus est utputa Q u. Fab. maxi. est pietatis admirabilis: quã Q uintus Fabius Maximus præstitit patriæ infatigabilẽ: nescio an legendũ sit indefatigabilẽ: pro ipse indefatigabilis: ipse numerauit Annibali pecuniam pro captiuis sicut promiserat: & fraudatus publice. i. per publicã authoritatẽ ea. s. pecunia: tacuit. i. nõ est cõquestus. ꝩ Affert deinde secundũ exemplũ eiusdẽ dicens Senatus æquauerat. i. æqualem fecerat iure imperii ei dictatori. i. cum esset dictator: Minitium magistrũ æquitũ: & tamen sup. cum uideretur grauiter lesus: silentiũ egit. Præterea ipse lacessitus cõpluribus iniuriis: permãsit in eodem habitu mentis. i. nullo modo turbatus aut cõmotus est. Nec permisit sibi unq̃ irasci reipu. tam. i. usq; adeo perseuerans fuit in amore ciuiũ. ꝩ Affert & tertiũ eiusdẽ exẽplũ dicẽs. Q uid sup. de eo dices i bello gerẽdo nõ ne eiꝰ cõstãtia par sup. fuit i bello gerẽdo ac i toga. q. d. maxiẽ. Nã Imp. Romanũ destructũ pene. i. q̃si totũ ꝑlio cãnẽsi. i. apud cãnas ut sæpe dictũ est cõmisso: uidebatur uix sufficere ad exercitus comparandos. Itaq;. i. & ita: ipse ratus melius supple esse frustrari. ASCẽsius

OLI. Ira ac spe superior ℂEludere. Protrahere.⁊ Ira ac spe su. Quia irá supauit ad id qđ nunq̄ in pniciē reip. irasci uoluit. ⁊ Spe. Quia Hánib. cedēdo magis q̄ dimicādo supauit cōtra spē oium. ⁊ Nō dimi. Ennius unus q nobis cūctádo restituit rem.

Aiū ēt pisoné mirifice: Pōpe. pcōsul de Hispáia fertorio uicto nup redierat: & statim cōcioné hūerat de restituēda plebi tribúicia ptáte palicáo tri. ple. legē ferēte hūc palicanū seditiosum fuisse cōstat: q cōtra senatus auctoritatē effecit ut tribūitiá ptátē populo rēdderet cōsules. Cn. Pō. & M. Li. Crassus tūc i magna fuit iuidia Pō. q cōsul tribūitiá ptátē populo redderet. Fuit aūt palicanus ad uiá appiá caesus cū aliis q̄ pliū ibi cōmiserát p recuperádo filio quē repetebat Tigráes. ⁊ Pestiferis bládiciis. Quia ferēte legē palicáo: tribunitia ptás restituta populo fuerat. ⁊ Cōsternatae. Perturbatae: & quasi mēte captae. ⁊ Turbulēto. Propter seditionē excitatá. ⁊ Huc idi. Pro ad hác idignitatē. ⁊ Abscisso: cōciso & breui. ⁊ Flecti: Arecto & honesto.

ASCEnsius ℂEt eludere id est manifeste fallere ipetus id ē ipetuositatē poenorum: q̄ cōserere cū eis scilicet poenis manū. i. cōfligere cū eis; tota acie irritatus pluribus cōminatióibus Hánibalis; & spe ēt rei bene gerēdae saepe oblata nunq̄ recessit a salubritate cōsilii ne qdē. i. nō saltē discrimie. i. disceptatiōe parui certaminis: & qđ ē difficillimū: ipse apparuit ubiq; supior. i. iuincibilis ira & spe. Ergo ut scipio uisus est succurrisse maxie ciuitati nrae pugnádo; ita hic: uidelicet Fabius Maxi. uisus ē succurrisse maxie ciuitati nrae nō dimicádo. i. nō faciēdo copiá pugnádi. Enim p qa alter uidelicet scipio oppssit Carthaginē sua celeritate: alter. i. Fagius egit cunctatiōe. i. mora id ne roma possit opprimi qasi male pugnádo exercitus eius delet9 fuisset Roma haud dubie oppssa fuisset. ⁊ Caiū &c. Ordo est. Patebit narratiōe insequēti Caium Pisonem egisse consulē etiam mirifice & constanter sup. in turbulento statu reip. incipit aūt narrare dicens. Fauor populi p̄reptus blanditiis pestiferis Marci Palicani hois seditiosissimi: conabatur admittere: comitiis consularibus. i. ut dicunt in congregationibus populi romái in quibus agebatur de consulibus eligendis: dedecus amplissimum: cupiens deferre ei; scilicet homini seditiosissimo: iperium amplissimū. Cuius: scilicet palicái actis teterrimis debebatur potius supplicium exquisitum: q̄ullus honos. Nec fax furialis. i. calida cōmotio ad furorem: quasi a furiis incitata: tribunitia. i. tribuni: nō deerat multitudini consternatae: quae & id est simul: comitaretur temeritatem eius ruentem. s. in praecipitium: & inflámaret suis actionibus sup. temeritatē eius languentē. i. frigide agentem. In hoc statu ciuitatis miserando pariter ac erubescēdo: piso est collocatus tantūmodo manibus tribunorū pro rostris: idest ante rostra unde edicta fiebát. quū. s. populi ambissent. i. circunstitissent eum hinc atq; illinc. i. a duabus partibus. ac interrogaretur. s. a populo minaci: an esset renunciaturus palicanum creatum consulem suffragiis. i. uotis & uocibus populi Romani: respondit primo: se non existimare rempublicam esse offusam tantis tenebris: ut ueniretur sup. ab ea: huc indignitatis. i. ad huiusmodi indignitatem. deinde cum sup. populi instarēt perseueranter: ut scilicet interrogatus responderet: ac dicerent: age si fuerit uentum. s. ad cōsulatū palicani quid sup. faceres? inquit ego non renunciabo. Quoquidem responso: tanto. i. in tantum: abscisso. id est celeri & succincto: eripuit Palicano consulatum priusq̄ adipisceretur. i. obtineret illum. Piso contēpsit multa & terribilia dum non uult speciosum rigorem mentis suae flecti. s. a constantia.

THE. ℂDeinde: antiqui exēp. legū aūt. ⁊ Calená. s. custodiá. Nam Cales oppidū numero multitudinis appellaṫ. ⁊ Ergo ut scipio pugnádo &c. Fabiū scipioni cōparat ob aemulationē polyaenus Macedo Fab. inquit Maximus scipio magnus appellabaṫ: adeoq; scipio Fabi gloriae inuidebat: ut in haec aliquádo prūperet qđ ita Fabi? ut tu q dūtaxat exercitū seruaris Maximus: ego q deuicto Hánib. bellū cōfeci: magnus appeller? Ad quē Fab. Atqui nisi milites ego seruassem: tu nō habuisses unde uinceres hinc Ouid. in artibus Scip. magnū dixit: ut ianus obseruauit.

& eludere Poenorū ipetus: q̄ manū cū iis tota acie cōserere melius ratus: pluribus cōminatióibus Annibalis irritatus: sepe ēt spe bñ gerendae rei oblata unq̄ a cōsilii salubritate: ne parui qdē certaminis discrimine: recessit: qđq; ē difficillimū: ubiq; ira: ac spe superior apparuit. Ergo ut Scipio pugnádo: ita hic nō dimicádo: maxie ciuitati nrae succurrisse uisus ē: alter. n. celeritáte sua Carthaginē opssit: alter cunctatione id egit: ne Roma opprimi posset.

ℂDe. C. Pisone: &. M. Palicano.

CAiū ēt Pisonē mirifice & cōstáter turbulēto Reip. statu egisse cōs. narratiōe isequēti patebit. M. Palicani seditiosissimi hois pestiferis bláditiis p̄reptus populi fauor: cōsularib9 comitiis sūmū dedecus admittere cōabaṫ: amplissimū ei deferre ipium cupiens: cuius teterrimis actis exqsitum potius suppliciū: quá ullus honos debebaṫ. Nec deerat cōsternatae multitudini furialis fax tribunitia: quae temeritatē eius & ruentē comitaretur & languētem actionibus suis iflammaret: i hoc miserádo pariter: atq; erubescēdo statu ciuitatis: tantū nō manibus Tribūorū pro rostris Piso collocatus est. cū hinc atq; illinc eū ambissent: ac Palicanum suffragiis populi cōs. creatum: an renuntiaturus esset iterrogaret primo respondit non existimare se tátis tenebris offusam esse Rēp. ut huc idignitatis ueniretur: deide cū pseueranter instarent: ac dicerēt: age: si uentum fuerit: nō renuntiabo inquit: quo qdem tam abscisso respōso: consulatum Palicáo: prius: quam illum adipisceretur: eripuit: multa & terribilia Piso contempsit dū speciosū mētis suae flecti non uult rigorem.

OLI.

Etellus aũt nũidicus pp. Florus Apuleius ĩqt Saturninus grachanas asserere leges nõ destitit:tũ aĩo rũ uiro Marius dabat q nobilitati ĩp inimicus cõsulatu suo p̃terea cõfisus occiso palá comiciis Anio cõpetitore tribũatus subrogare cõatus ẽ i eius locũ. C. Gracchũ hoiem sine tribu sine noie:sed subito titulo i familiã ipse se adoptabat:cũ tot tãtisq; ludibriis exultaret ĩpune rogãdis Gracchoꝝ legib9 ita uehemẽter icubuit:ut senatũ quoq; cogeret i uerba iurare.cũ abnuẽtibus aq̃:& igni ĩterdicturũ seminaret̃; nons tñ extitit q mallet exiliũ:hic aũt fuit Metellus nũidic9.ga seqt̃ post Metelli fugã oi nobilitate pculsa &c.

ℂDe Metello.

Etellus aũt Numidicus pp cõsimile pseue rãtiæ genus:excepit quoq; indignã maiestate:ac moribus suis ꝓcellã: Cũ.n.aiaduerteret:quo tẽderent Saturnini Tri. Plæb. funesti conatus:quãtoq; malo Reip, si nõ his occurret̃ erupturi eẽnt:in exliũ:q̃ in legẽ ei9 ire maluit. potest aliquis hoc uiro dici cõstantior? qui ne sentẽtia sua pelleret̃:patria:in qua sũmũ dignitatis gradũ obtinebat:carere sustinuit.

ℂDe. Qu. Scæuola.

Aeteꝝ ut neminẽ ei p̃tulerim:ita. Q. Scæuolã Augurẽ merito cõparatim. depulsis: prostratisq; inimicorũ partibus:Sylla occupata urbe:senatũ armatus coegerat: ac sũma cupiditate ferebat̃:ut. C. Marius: q̃ celerrime hostis iudicaret̃. cuius uolũtati nullis obuiã ire audẽtib9: solus Scæuola ĩterrogatus de hac re:sentẽtiã dicere noluit. q etiã truculẽtius sibi minitãti Syllæ:licet (iqt) mihi agmia militũ:qb9 curiã circũsedisti:ostẽtes: licet mortẽ idẽtidẽ miniteris: nũq̃ tamen efficies:ut ꝓpter exiguũ:senilẽq; sanguinẽ meum: Mariũ:a quo urbs:& Italia cõseruata ẽ:hostẽ iudicem.

ℂDe Sempronia.

Vid fœminæ cũ cõtione? si p̃rius mos fuetur:nihil. sed ubi domestica qes seditionũ hominum prodire non debet ex consuetudine maiorum.

Metelli Numidici constãtia

⁋Metellus ãt nũidic9:De hoc uiro Pli. de uiris illustrib9. Qu. iqt Cecilius Metellus nũidicusq de iugurtha rege triũphauit Cẽsor eũ:q se Tiberii Gracchi filiũ mẽtiebat̃ icẽsũ nõ recepit. Idẽ ĩ legẽ Apuleiã p uim latã iurare noluit:q̃re i exilium actos Smyrnæ exulauit:Claudia dcide rogatiõe reuocatus cũ ludis forte lr̃as i theatro accepisset de reuocatiõe:nõ prius eas legere dignat9 ẽ q̃ spectaculũ finiret̃ Metellũ sororis suæ uirũ laudar̃ noluit. q is solũ iudiciũ cõtra leges detrectaret. Abreuiator. T. Liuii cũ legẽ inqt agrariã p uim tulisset Saturninus Metello nũidico eo q i eã minime iurasset:diẽ dixit:q cũ a bõis ciuibus defenderet̃:ne cã maloꝝ certamẽ eẽt ĩuoluntariũ exiliũ rhodũ ꝓfectus ẽ.ibiq; legẽdo & audiẽdo magnos uiros aduocabat. ⁋Procellam: impetum auxilii. ⁋Occurreret:Resisteret. ⁋Quo erupturi eẽnt in exilium. Ad quantum reipublicæ: pernitiem euasuri essent.

Aeterũ neminẽ:ut neminẽ ei p̃tulerĩ: ut Qu. Scæuolã augurẽ. Nõ ausim inqt uirũ quẽpiã i hoc uirtutis genere Metello imponere: possũ ãt Qu. Scæuolã iure cõparare:q nihilo iferius cõstãtiæ documẽtũ dedisse uidet̃. deuictis.n. Marianis ptibus cũ Sylla ut sæpe dictũ ẽ rẽpu. occupasset:cõuocato senatu uoluit:ut Marius hostis p̃riæ iudicaret̃ iussisq; sñiam dicere senatoribus cũ alii metu:alii uolũtate sñiam cõprobassent:solus Scæuola iuẽtus ẽ: q cõstãs & itrepidus nulla rõne. cogi potuerit ini quã ꝓferre sñiam. ⁋Truculẽtius. Sæui9. ⁋Idẽtidem. Frequẽter. ⁋Vrbs & Italia. Quia teutones cymbros & gallos deuicerat.

Scæuolæ auguris constãtia

Vid foeminæ. Scilicet negocii habent cũ cõciõe. ⁋Si patrius mos seruet̃:nihil nam foemina pudica in couentu

ASCẽsius

ℂMetellus ãt Numidicus excepit quoq; propter cõsimile genus perseuerantiæ procellam.i.commotionẽ indignam maiestate ac moribus suis. Cum enim animaduerteret quo conatus funesti.i.scelerati & pernitiosi:Saturnini tribuni plæbis tenderent:& sup. cum quanto malo.i.incõmodo reip. essent erupturi:si non occurreretur his scilicet conatibus eius:maluit ue in exilium q̃ in legem eius id est q̃ consentire legi eius. Potest aliquis dici constantior hoc uiro:qui ne pelleretur sup. a sentẽtia sua sustinuit.i.passus est se carere patria in qua obtinebat summum gradum dignitatis? q.d. minime dici potest eo constantior quicunq; is sit unde addit. ⁋Cæterum.i. sed ut .i. quemadmodũ neminem prætulerim ei:ita comparauero sup. ei tanq̃ non inferiorem:merito.i. ob meritum eius Quintum Scæuolam Augurem. Nam sup. partibus inimicorum.s. syllæ depulsis & prostratis:Sylla occupata urbe.i.qui occuperauerat urbem;coegerat:idest congregauerat armatus:idest ui;senatũ:ac ferebatur summa cupiditate:ut Caius Marius iudicaretur hostis:scilicet patriæ q̃ celerrime. Cuius uoluntati nullis audentibus ire obuiam:idest resistere:solus scæuola interrogatus de hac re:noluit dicere sententiam:quinetiam inquit syllæ minitanti sibi:scilicet scæuolæ truculentius:idest multum truculentæ: licet ostentes mihi agmina militũ quibus circumsedisti curiam:& licet miniteris mihi identidem mortem. tamẽ nunquã efficies ut pp exiguum & senilẽ sanguinẽ meũ.i.pp cõseruationẽ uitæ q̃ nõ põt diu durare: ego iudicẽ Marium a quo urbs & italia ẽ conseruata:hostem.s. patriæ. ⁋Quid foeminæ &c. Recitat cõstãtiã semproniæ q̃ in concionẽ pducta ut osculo attestaretur quendam ignobilem (ut authore tribũo plæbis sese asserebat) esse filiũ Tyberii gracchi:nullis minis ad mendacii attestationẽ induci potuit. Ordo est. Quid foeminæ sup. habent negocii cũ concione:aut potius ĩ singulari sic. Quid sup. negocii est:foeminæ cum conconcione.i. cœtu hominum cõuocatorum ad audiendum de iis quæ rempublicã concernunt? Respõdet. Si mos patrius.i.a patribus ĩstitutus aut in patria diu obseruatus: seruetur:nihil sup. est negocii foeminæ cum cõcione. Sed ubi:idest postq̃:quies domestica:idest ciuilis.

OLI. ℂFluctibus. Motibus & perturbationibus: ſic & Ci. pro Milone populi ſeditioni comparat tempeſtatem: equidem certas tempeſtates & procellas in illis dumtaxar fluctibus concionum & cætera: contra uero Verg. tempeſtati comparat populum: ac ueluti in populo magno cum ſæpe coorta eſt ſeditio: &c. ⸿Sed ubi pudor quidem & reuerentia. Sexus non patitur mulierem pudicam in cœtum & multitudinem uirorum prodire ex conſuetudine maiorum niſi neceſſitate cogatur: ſed ſi cogitur: priſca conſuetudo tollitur: & uiolentiæ pudor parere compellitur. ⸿Itaq; te Sempronia. L. Apuleius tribunus plæ. ſubornauerat Equitium quendam ignobilem utpote libertinæ ſortis hoiem: ut ſe filium. T. Gracchi diceret: Sempronia in forum adducta ut rem hanc falſam teſtaretur: nulla ui impelli potuit: ut decus familiæ ſuæ cognoſceretur. ⸿Perturbari frons ſolebat: nemo erat tam ſummus in ciuitate princeps: qui ſi de eo ad populum ageretur reus productus non uultu pallore perfunderetur: & de ſalute ſollicitus eſſet. ⸿Abſurde. Inconuenienter: & indigne. ⸿Ampliſſima poteſtas. i. tribunitia. ⸿Obſtreperet. inclamaret. reſonaret: ná plebs more ſuo tumultuabatur.

NOn indignabũtur. De inferiorum hominum conſtantia dicturus Val. præfationem quádá præmittit: qua oſtendit nõ debere nobilioribus uiris moleſtum eſſe naturæ indignum uideri humiliorũ hominum ſibi exempla ſubiungi: ꝙ quéadmodum ab his clarorum uirorum amplitudo uenerat ſic a claris uiris humilitatis uirtus ſiqua fuerit magis eſt omni fauore proſequéda: quo ſe tollere poſſit: q̃ ulla malignitate ſpernenda qua ueluti demerſa ppetuo iaceat. ⸿Nouitas. Noui homines qui nullam maiorum ſuorũ imagine clari ſuam ſibi nobilitatem uirtute comparant.

agitata fluctibus eſt: priſcæ conſuetudinis autoritas conuellitur: pluſq; ualet: qđ uiolentia cogit: q̃ quod ſuadet: & præcipit uerecũdia. Itaq; te Semp. Tib. &. C. Gracchorũ ſoror: uxor Scipiõis Aemyliani: non: ut abſurde grauiſſimis uirorum operibus inſerens: maligna relatione comprehendam. Sed quia a Tribu. Plæ. producta: ad populum in maxima cõfuſione nihil a tuorum amplitudine degeneraſti: honorata memoria proſequar. Coacta es eo loci cõſiſtere: ubi principiũ ciuitatis pturbari frons ſolebat: inſtabat tibi toruo uultu minas profundens ampliſſima poteſtas: cum clamor imperitæ multitudinis obſtreperet: totum forum acerimo ſtudio nitebatur: ut Equitio: cui Semproniæ gentis falſum ius quærebatur: tanquam filio Tiberii Fratris tui oſculum dares: tu tamen illum: neſcio q bus tenebris protractum: ut portẽtum: execrabili audacia ad uſurpandam alienam propinquitatem tendentem repuliſti.

ℂDe Centurionibus.

NOn indignabuntur lumina noſtræ urbis: ſi inter eorum eximium fulgorem Centurionum quoque uirtus ſpectandam ſe obtulerit. Nam ut humilitas amplitudinem uenerari debet: ita nobilitate fouenda magis: quam ſpernẽda bonæ indolis nouitas eſt.

ASCẽſius ℂEſt agitata fluctibus ſeditionum. i. poſtq̃ ciues qui prius domi quiete uiuere ſolebant: cœperũt ſeditiones excitare: authoritas priſcæ. i. antiquæ conſuetudinis: conuellitur. ſ. a ſede ſua. i. diſſipatur: & tunc plus ualet id quod uiolentia cogit: q̃ id quod uerecundia ſuadet & præcipit. Itaq;. i. & ita: quia ui non ſponte in concionem deſcendiſti: o Sempronia: ſoror Tyberii & Caii gracchorum & uxor Scipionis Aemyliani: ego non compræhendam re maligna: ſcilicet detractoria relatione: ut: ideſt ueluti inſerens (forte legatur rectius inſerẽtem) te abſurde:, quia contra morẽ patriũ: grauiſſimis opibus uiroꝝ: q̃le eſt in concione cõſtanter uerum tueri. ſed quia tu producta a tribuno plæbis: ſcilicet Lucio Apuleio ad popnlum in maxima confuſione: ſcilicet populi: qui commotus ſtabat expectans atteſtationem tuam tu nihil degeneraſti ab amplitudine tuorum: ſcilicet neceſſariorum & maiorum: ideo ſup. proſequar te: memoria honorata: id eſt honorifica. Tu enim coacta es cõſiſtere: ideſt cum multis ſtare: eo loci: ideſt in eo loco: uidelicet in publica concione: ubi frons principum ciuitatis ſolet perturbari: quando: ſcilicet quádo: ſcilicet illis dies ad populum dicta fuerit: poteſtas ampliſſima uidelicet tribunitia: inſtabat tibi profundens toruo uultu minas: cum: ideſt quando: clamor multitudinis imperitæ obſtreperet: ideſt ſtrepitu oppleret totum forum: & nitebatur acerrimo ſtudio: ideſt conatus: ut dares Equitio: ſcilicet adoleſcenti ignobili: cui quærebatur: ſcilicet a Tribuno plæbis & a populo male perſuaſo: falſum: quia fictũ & non uerum ius gentis Semproniæ: ideſt ut hæres declararetur Tyberii Gracchi qui de gente ſempronia erat: dares in quam æquitio oſculum tanq̃ filio Tyberii fratris tui; tamen: ideſt licet tot te urgerent: tu repuliſti illum: ſcilicet Equitium protractum: ideſt procreatum: neſcio quibus tenebris: ideſt obſcuris parentibus: tendentem ut portentum: ideſt tanquá monſtrum; audacia execrabili: ad uſurpandam propinquitatem alienam. ⸿Non indignabuntur. Tranſiens ad minus clarorum uirorum conſtantiam memorandam per modum præfationis connectit dicenda dictis hoc ordine. Lumina: ideſt primores noſtræ urbis: non indigabuntur: ideſt non ægre ferent ſi inter eximium fulgorem eorum: uirtus quoq; Centurionum qui inferiores ſunt: obtulerit ſe ſpectandam: ſcilicet ex relatione authoris: nam ut humilitas: ideſt humilis conditionis homo: debet uenerari amplitudinem: ideſt amplæ cõditionis & nobilitatis uiros: ita nouitas bonæ indolis: eſt magis fouenda q̃ ſpernenda ſup. a nobilitate: ideſt nobilibus opponuntur autẽ noui & nobiles. Nam noui ſunt ignobiles ut qui primi ſuorum magiſtratum gerunt aut geſſerunt. Nobiles autem multorum magiſtratuum geſtorum notitia clari.

Nabigi debet Pontius ab horum exemplorum contextu? qui pro Cæsaris partibus excubans: Scipionis præsidio interceptus: cum uno modo salus ei daret: si se futurum Cnei Pompeii generi ipsius militem affirmasset: ita respondere nõ dubitauit. Tibi quidem Scipio gratias ago: sed mihi uti ista conditione uitæ non est opus. Sine ullis imaginibus nobilem animum: & idem cõstantiæ propositum secutus. C. Meuius Centurio diui Augusti: cum Antoniano bello sæpenumero excellentes pugnas edidisset: improuisis hostium insidiis circumuentus: & ad Antoniũ Alexandriam perductus: interrogatusq; quidnam de eo statui deberet: iugulari me inquit iube. quia non salutis beneficio: nec mortis supplicio adduci possum: ut aut Cæsaris miles desinam: aut tuus eẽ incipiam. Cæterum quo constantius uitam cótempsit: eo facilius impetrauit. Antonius enim uirtuti eius incolumitatem tribuit.

Externa: De Blasio.

Omplura huiusce notæ Romana exépla superant: sed satietas modo uitanda est.

Nabigi de.Põ.a.h.e.Hoc sine dubio ciuili bello qđ in aphrica gestũ ẽ post Põpeii casũ: nã capta forte triremi una cesariana: q cõmeatũ ex Sicilia aduehebat: Veterãi qdã milites cũ Cẽturiõe uno ad Scipioné deducti sũt: quos ita Scipio dr allocutus: nõ spõte uestra certe scio: sed illius scelerati uñi ipatoris ĩpulsu & ipio coactos: ciues & optimũ quéq; nefarie cõsectari: quos qm̃ fortũa in nrãm detulit ptãtẽ: si id qđ facere debetis rẽp. cũ optio quoq; defendetis: certũ ẽ nobis uitã & pecuniã dõare: q̃pp qd sẽtiatis ploqmini: tũ Cẽturio. p tuo igt sũmo beneficio Scipio grãs ago. nõ.n. te ipatorẽ appello: qđ mihi uitã icolumitatéq; belli iure capto polliceris: & forsan isto uterer bñficio: si nõ ei sũmũ scelꝰ adiũgeretᷣ: ego ne cõtra Cæsarẽ ipatorẽ meũ apud quẽ ordinẽ duxi: eiusq; exercitũ p cuiꝰ dignitate uictoriaq; amplius. xxxvi. ãnis depugnaui aduersus armatusq; cõsistã? neq; ego id facturus sũ: & te magnope de negocio desistas adhortor: cõtra cuius.n. copias cõtẽdas: si minus antea exptus es licet nũc cognoscas: elige ex tuis cohortẽ unã q̃ putas eẽ firmissimã: & cõstitue cõtra me: ego ex meis cõmilitonibus quos nũc in tua tenes ptãte: nõ amplius decẽ sũmã tũc ex uirtute nr̃a itelliges qd ex tuis copiis ſpare debeas. tũc Scipio irritatꝰ oẽs iterfici iussit. Si se fu.Cn.Põpe.ge.ip.mi.af. Discrepar hoc loco Va.a Cæs.cõmẽtariis.nã post Põpeii mortẽ hoc factũ fuisse: ex ipsis cõmẽtariis colligitᷣ: nisi alter forte Cẽturio alio tpe & Scipi. p̃sidio itercẽptus ad eũ fuisset deductus: qđ nusq̃ me legisse mẽini: nã qđ nõnulli dicũt hoc fuisse apud aliacmonẽ fluuiũ: q Macedõiã diuidit a thessalia cũ Scipio ad Põpe. pperaret: ut expeditus iter faceret. M. Fauoniũ cũ. viii. cohortibus ad Aliacmonẽ fluuiũ ĩ p̃sidio collocauit: & ꝙ põtius certior factus de aduẽtu Scip. fuerit iterceptus: totũ falsũ teste ipso Cæs. q ondit: nullũ ibi fuisse Põtiũ: sed Cassiũ nõ itercẽptũ: sed aduẽtu Domitii liberatũ: quare Cẽturiõe: quem supra diximus pontium nominatum fuisse crediderim.

Sine ullis.& idẽ cõstãtiæ. hoc fuit bello ciuili qđ iter Au. & Anto. gestũ ẽ: ubi Mæuius hic: de quo loqtur cum multa & p̃clara facinora edidisset: tandẽ piculis temere nimis expositus ab antonianis militibus: iterceptus ẽ: & ad iperatorẽ Anto. deductus quẽ cũ iterrogasset: qd nã de se cõstituẽdũ eẽ uideretᷣ: cõstãter rñdit occidi iube: qa nulla rõne adduci possũ: ut a Cæs. ad te ipse deficiã: q̃ cõstãtia uitã q̃ cõtẽnebat facilius ab Ant. cõsecutus ẽ. Alexãdriã. Vbi cũ Cleopatra uiuebat.

Omplura huiuscæ: Ad externa trãsiturus p̃fatᷣ quodãmõ: ac dicit alia multa seruatæ cõstãtiæ domestica exempla supesse memoratu digna: quæ cõsulto præterire & ad externa trãsire uoluit: ne unius rei longæ narrationis fastidiosa copia sacietatem legentibus ingeneraret. Note. Idest huius memoriæ: & notandum est in bonam partem accipi plærunq; notam: est enim peccatum dedecus macula: est etiam nota rei alicuius memoria: ac signum & figura rem aliquam denotans.

An Põtius. s. cẽturio debet abigi. i. repelli ab cõtextu horũ exẽplorũ? q. d. minie. Qui. s. põtius excubãs. i. uigilãter agẽs p ptibus Cæs. s. Iulii iterceptus sup. a p̃sidio Scip. cũ salus daretᷣ. i. offerretᷣ ei uno mõ. i. tm̃ una cõditiõe: si affirmasset se futuꝶ militẽ Cnei Põp. generi ipsius. s. Scip. nõ dubitauit. i. nõ ẽ ueritus rñdere ita. i. i hũc modũ: o Scipio ago qdẽ tibi grãs: sed nõ ẽ opus. i. expediẽs mihi uti ista. s. tam uili qa mutata fide: cõditiõe uitæ. Sine ullis &c. Valla hoc legit q̃si subaudiatᷣ o. sed supprimatᷣ ut mior sit uis exclamatiõis: & ita deberet addi supiori exẽplo ut sit o nobilẽ animũ sine ullis imaginibus. i. stẽmatis maiorũ. Et scdm hãc lectionẽ pricipiũ alterius narratiõis eẽt. Idẽ cõstãtiæ: quo mõ nõ eẽt legẽdũ: & idẽ: sed dũtaxat idẽ: aliis aũt qbus minus accedo: placet ut sit ordo. Caius meuius cẽturio diui Aug. secutus aium. s. põtii nobilẽ sine ullis imaginibus. s. maioꝶ: & idẽ ppositũ cõstãtiæ: cũ. i. postq̃: edidisset sup. i bello Antõiano. i. gesto cõtra Ant. triũuirũ: sæpenũero pugnas excellẽtes: circũuẽtus. i. iterceptus: isidiis hostiũ i puisis. i. q̃s nõ p̃uiderat: & pductus Alexãdriã: urbẽ ægypti: ad Anto. q illic cũ cleopatra agebat: & iterrogatus. s. ab Ant. qdnã deberet statui de eo: iqt o Anto. iube me iugulari: qa nõ possũ adduci. s. ad assentiẽdũ beneficio salutis. i. et si mihi salutẽ pmiseris: nec supplicio mortis. i. lʒ mortẽ miniteris ut aut desinã eẽ miles Cæs. s. augusti: aut icipiã eẽ tuus. Cæteꝶ. i. sed quo. i. q̃to cõstãtius Meuius sup. cõtẽpsit uitã eo. i. tãto facilius ipetrauit uitã. Ant.n. tribuit icolumitatẽ. i. salutẽ uirtuti. i. pp uirtutẽ eius ipsi. Cõplura. Trãnsit ad externa: nõ ꝙ desint Romana sed ut uaria magis oblectẽt. unde dicit. Cõplura exẽpla Romana huiusce notæ. i. eiusdẽ ualoris i cõstãtia: sicut nũmi eiusdẽ æris. põderis & notæ. i. monetæ eiusdẽ sunt ualoris: sed satietas est uitanda modo. i. mẽsura. Quicqd enim ultra modũ capimus nos satiat & in nobis nauseam parit in terris.

OLI.

ASCẽsius

OLI. Dasi9 Blasi9 ℭQuorum principatum. Salapiæ principes erant Daſius & Blaſius: Daſius Hannibalis amicus: Blaſius quantum ex tuto poterat rem Romanam fouebat: & per occultos nuncios ſpem proditiõis fecerat Marcello. ſed ſine adiutore Daſio res tranſigi non poterat: Multum ac diu cunctatus: & tum quoq; magis inopia conſilii potioris q̃ ſpe effectus: Daſium appellabat: at ille ab re auerſus. tum æmulo potenti inimicus rem Hannibali aperit. Acceſito utroq; Hannibal cum pro tribunali quædam ageret mox de Blaſio cogniturus ſtaretq; ſummoto populo accuſator: & reus Blaſius de proditione Daſium appellabat enim uero ille uelut immanẽ rem ſtare exclamat ſub oculis Hannibalis ſecum de proditione agi: Hannibali atq; eis qui aderant: quo audacior res erat minus ueriſimilis uiſa eſt æmulationem profecto atq; odium eſſe: & id crimen afferri: quod qa teſtem habere non poſſit liberius fingatur: ita inde dimiſſi ſunt. ne non Blaſius ante deſtitit tum audaci incepto quá idem obtundendo docẽdoque quá ea res ipſi patriæq; ſalutaris eſſet: peruicit ut præſidium. hi autem numidæ erant: Salapiaq; traderet Marcello nec: ſine cede multa tradi potuit quia longe fortiſſimi equitum ex toto punico exercitu erant: ita q̃q̃ improuiſa res fuit nec uſus equorum in urbe erat: tamen armis inter tumultum captis: & eruptionem tentauerunt & cum euadere nequirent pugnantes ad ultimũ occubuerunt: nec plus q̃ quinquaginta ex his in poteſtatem Roma. uiui uenerunt: plus aliquanto damni. hæc ala equitum amiſſa Hannibali q̃ Salapia fuit: nec deinde unquam pœnus: quo longe plurimũ ualuerat ſupior equitatu fuit. ℣ Diſſidentem: diſſentientem: quia Blaſius cum Roma. Daſius cum Hãnibale ſentiebat. ℣ Adiectis: quæ & ipſum commẽdatiorem. Quia quædam inſerebat quæ ipſum beniuolum Hannibali redderent. ℣ Citerioris. c. propinquioris. q. celeriorem curam deſideraret. ℣ Vultu diſſimulante. ne ab aliquo percipi poſſet ipſum cũ Blaſio loqui. ℣ Incredibile: Vtpote etiam in conſpectu ducis & quo res audaciæ plus habere uidebatur communis fidei habebat.

Sala pia deficit Hanni bale

Itaq; ſtilũ meũ ad externa iã delabi pmittã: quorũ principatũ teneat Blaſius: cuius cõſtãtia nihil ptinacius. Salapiá. n. patriã ſuã pſidio pũico occupatã Romãis cupiẽs reſtituere: Daſiũ accerrimo ſtudio ſecũ i adminiſtratiõe Rei. diſſidẽtẽ: & alioq toto aío Annibalis amicitiæ uacãtẽ: ſine quo proſitum conſilium peragi non poterat: ad idem agrediendum opus maiore cupiditate: quã ſpe certiore: tẽtare auſus eſt. qui protinus ſermonẽ eius: adiectis q̃ & ipſum commendatiorẽ: & inimicũ inuiſiorem factura uidebãt: Annibali retulit. a quo adeſſe iuſſi ſũt: ut alter crimẽ probaret: alter defenderet. Cæterum cũ res pro tribũali gereretur: & illi quæſtioni omniũ oculi eſſent itẽti: dũ aliud forte certioris curæ negotiũ tractat: Blaſius uultu diſſimulãte: ac uoce ſummiſſa: monere Daſiũ cœpit: ut Romanorum potius: quá carthaginienſium partes foueret. enimuero tũc ille proclamat: ſe i cõſpectu ducis aduerſus eum ſolicitari. quod qa icredibile exiſtimabatur: & ad unius tãtũ aures penetrauerat: & iactabatur ab inimico: ueritas fide caruit: ſed nõ ita poſt multo Blaſii mira conſtantia: Daſium ad ſe traxit. Marcelloq; & Salapiã: & quigẽtos Numidas: qui in ea cuſtodiæ cauſa erant: tradidit.

ASCẽ tius ℭItaq;: ideſt & ita permittam ſtilum meum dilabi ad externa ſup. exempla quorum principatum: ideſt primum & principem locum Blaſius: ſcilicet Salapinus teneat: Cuius cõſtantia nil ſup. eſt pertinacius: ideſt perſeuerantius Enim pro quia: ipſe cupiens reſtituere Romanis Salapiam patriam ſuam: occupatam præſidio punico: auſus eſt tentare: ideſt ſollicitare ad idem opus: ideſt ad reſtitutionem communis patriæ maiore cupiditate q̃ ſpe certiore: ideſt cupiditate quæ plus habuit uehementiæ aut magnitudinis: quam ſpes habuit certitudinis; quia auſus eſt tractare Daſium diſſidentem: ideſt diſſentientem ſecum acerrimo ſtudio in adminiſtratione reipublicæ & alioqui: ideſt præter illud diſſidium aut illam diſſenſionem: uocantem. i. operam dantem & ſe exponentem toto animo: amicitiæ Hannibalis; ſine quo conſilium propoſitum non poterat peragi: quia uterq; præſidio præerat: aut claues portarum neuter omnis habebat. Qui: ſcilicet Daſius retulit protinus Hannibali ſermonem eius: ſcilicet Blaſii: adiectis: ideſt additis ſup. iis quæ uidebantur factura: & . i. ſimul ipſum: ſcilicet Daſium: commendatiorem id eſt chariorem & acceptiorem Hannibali: & inimicum: ſcilicet Blaſium inuiſiorem: ideſt magis inuiſum. A quo: ſcilicet Hannibale iuſſi ſunt: ſcilicet ambo: adeſſe. i. comparare ut alter: ſcilicet Daſius probaret crimen: alter. ſ. Blaſius defenderet: ideſt purgaret aut repelleret. Cæterum: ideſt ſed: cum res gereretur pro tribunali: ideſt ante tribunal: & oculi omnium eſſent intenti illi quæſtioni: ideſt inquiſitioni de crimine proditionis: dum forte aliud negocium curæ citerioris: ideſt interioris & magis urgentis: tractatur: ſcilicet ab Hannibale Blaſium cœpit monere Daſium: uultu diſſimulante: ideſt occultate quid ageret: & uoce ſummiſſa: ne præter eum quiſquá audiret: ut foueret potius partes Romanorum q̃ Carthaginen. Enimuero: ideſt certe tunc ille: ſcilicet Daſius proclamauit ſe ſollicitari: ſcilicet a Blaſio: in conſpectu ducis: ſcilicet Annibalis. aduerſus illum: ſcilicet ducem; quia ut foueret Romanorum partes. Quod quia exiſtimabatur incredibile & penetrauerat tantum ad aures unius: ſcilicet Daſii: & iactabatur: ideſt iactanter deferebatur ab inimico: ueritas: ideſt licet uera eſſet delatio: tamen caruit fide: ideſt credulitate. Sed mira conſtantia Blaſii traxit non multo poſt Daſium ad ſe: ideſt in ſententiam ſuam: & tradidit: ſcilicet conſentiente Daſio: Marcello duci Romanorum: & . i. ſiſ: ſalapiam: ſcilicet urbem patriam ſuam: & quingentos milites Numidas: qui erant in ea: ſcilicet urbe: cauſa cuſtodiæ: ideſt præſidii & defenſionis a Romanis. ℣ Phocion uero &c. Ordo eſt. Vero pro ſed: phocion cum athenienſes adminiſtraſſent rem. ſ. militarem: proſpere: ſed aliter q̃ ipſe ſuaſe

rat:extitit adeo pseuerās ꝓpugnator.i.ꝓtector:suæ cōstantiæ.i.perseuerātiæ in sententia:ut diceret in cōcione.i. ut dicunt in cōgregatiōe & in coetu hominū:se quidē lætari successu eorū.i.eo ꝙ prospere successit:sed tamē cōsilium suum fuisse melius aliquāto:& ita si ipsum secuti fuissent adhuc melius successisset. OLI.

℄De Phocione.

PHoció uero:cū Atheniēses rē aliter:q̄ ipse suaserat:prospere administrassēt:adeo pseuerās cōstātiæ suæ ꝓpugnator extitit:ut i cōtiōe lætari qdē se successu eoꝝ:sed cōsiliū tn̄ suū aliquāto melius fuisse diceret. Nō.n. dānauit:qđ recte uiderat:qa qđ alius male cōsuluerat:bene gesserāt.felicius illud existimās: hoc sapiētius.plærūq.n. temeritatē casus iuuat: ubi prauo cōsilio ꝓpius aspirat. & quo uehemētius noceat. desperatiꝰ ꝓdest.placidi:sane & misericordes:& liberales:oīq; suauitate tēperati mores Phociōis:quos optime ꝓfecto cōsensus oium:bōitatis cognomīe decorādos cēsuit.Itaq; cōstātia: q̄ natura rigidior uidet̄: lenis e māsueto pectore fluxit. ℄De Socrate.

SOcratis āt uirilitatis robore palliatꝰ aīus: aliquāto p̄stātiꝰ pseuerātiæ exēplū edidit. Vniuersa ciuitas Atheniēsiū iniqssimo:& truculentissimo errore istructa: de capite decem Prætorū: qui apud Arginusas Lacedemōiā classē deleuerant tristem sententiam tulerat.forte tunc

Hocion uero cū. Dercillus qdam admonebat atheniēses:ut cauerēt ab isidiis Nicanoris:q p̄fectus erat Cassandri:ꝙ occulte bellū pararet.pireeūq; portū ne itercipet piculū eē.Phociō aūt populo audiēte magna uoce dixit nullū istare piculū & nihil prorsus timēdū eē.cōsulebatq; magis amicitiā cū Cassandro:q̄ bellū suscipiēdū:capto deinde pireeo nec ad recuperādū armati:nec armatis:ꝑesse uoluit.nā factio optimatū i q̄ & phociō erat cū Cassandro sentiebat.populares Polypcōti fauebat:sed postq̄ suscepto bello pulsus est Cassander Polypercōte duce Phocionis cōsiliū minus ꝓbabile uisum fuit:tum phocion in cōcione atheniensiū fortunæ gratulatus est: & de ꝓspero euētu lætatus:at uero consiliū suū aliq̄to sanius fuisse affirmauit:magnā qdē cōstantiā uiri: ut in ipsa uictoria ꝓbaret cōsiliū suum qđ fuerat de bello nō suscipiēdo.fuit hic phocion ut in cap.de igratitudine latius prolixiusq; dicturi sumus capite dānatus:nā inter cætera in eo quoq; offenderat ciuitatē:qđ male consuluerat patriæ suæ:nec ultro spartanis bellū iferrent:cuius duces fuere pericles & sophocles : quo bello multas achaie ciuitates atheniēsiū impio adiecerūt.Phocion & si sæpe exercitibus præfuit sumosq; magistratus cœpit:tamē multo eius notior integritas uitæ. q̄ rei militaris labor:itaq; huius memoria nulla illius aūt magna fama : ex quo cognomine bonus est appellatus:legit̄ in uita demosthēis:uim maximā in dicēdo habuisse phocionē:q multas grauesq; sentētias paucis uerbis cōplecteret̄.itē. ꝙ Demosthenes oēs oratores uno Phocione excepto nō solū eloquētia:sed uita quoq; superauit.⸿Blādū aīum:casus plærūq; temeritatē corrigit:ut res malo cōsilio aggressas casus plærūq; secūdet.⸿Placidi & misericordes. Cōstat summæ modestiæ & itegritatis uirū fuisse phocionē:& ꝑpetuo pauperē:cū ditissimus pp delatos honores eē potuisset. nam repudiauit cōstātissimæ philippi regis munera.cum maxime hortaretur a legatis regis ut ea acciperet:ad filiorum saltem commoditatem qui in summa paupertate non facile possent paternam tueri gloriam quibus ille respondit:si mei similes erunt nequaq̄ difficile erit:idem hic agellus illos alet : qui me ad hanc dignitatem produxit:si dissimiles sunt futuri:nolo meis impensis illorum ali augeriq; luxuriam.

Phocionis constātia

SOcratis aūt uirilitatis.Cū Bellū gererēt atheniēses aduersus lacedemonios & forte apud Argynusas īsulā utriusq; populi classis cōparata eēt ac staret istructa:placuit decē p̄toribus ut pugnā cū hoste cōmitterēt & fortunā expirent quo p̄lio ipsi uictores fuerūt:sed post pugnā subito exorta tempestas:q̄ classem atheniēsiū disiecit ac dissipauit.ut militū corpora sepulturæ mādari nō potuerit cum nunciatū eēt athenis militū corpora isepulta iacere:adeo exercitatus ē populus athēiēsis aduersus p̄tores ut legē ferrēt de sumēdo supplicio ex his cū primū rediissent & eum forte Dimarchus eēt Socrates.i.tri.plæ. nulla ratiōe adduci potuit:ut hic legi tā uesanæ cōsentiret:& qa plæbiscitū fieri nō poterat iniussu Socratis illi ꝑ uim executi sunt ꝙ iure nō poterāt:itaq; cū p̄tores rediissent ex his cōtinuo summū supplicium sumpserunt.

℄Non.n.dānauit.i.reprobauit sup.id qđ ipse uiderat recte:qa.i.ꝓpterea ꝙ atheniēs.bene gesserant:id qđ alius male cōsuluerat.Existimās.i.iudicās illud.s.qđ fecerāt ex malo cōsilio alterius:felicius sup.euēisse:hoc.s.qđ ipse cōsuluerat:sapientius sup.cōsultum esse unde noluit rem iudicari ab euentu:sicut nec Sappho Ouidiana dicens ex opinione uulgi.Exitus acta probat:& addens ex sentētia sua:careat successibus opto:Quisquis ab euentu facta notanda putat. Vnde author noster.Casus enim iuuat plærūq; temeritatē(nō quia ut philosophus docet:quanto minus inest alicui prudētiæ:tanto plus habet fortunæ eo ꝙ casus & fortuna:nullū cū prudentia habent cōmerciū:sed quia plærīq; ita euenit:ut quāto quisq; minus prospexerit tanto melius illi a casu euenire soleat)ubi.s.casus aut fortuna asperat propius.i.præsentius cōsilio prauo:sup.quā recto:& quo.i.ideo ut : fortuna noceat uehemētius:ipsa prodest desperatius.i.in rebus magis desperatis.Mores phocionis placidi sane.i.ualde & misericordes & liberales:& tēperati oi suauitate:quos.s.mores:cōsensus oium.s.ciuiū atheniē.cēsuit optime decorādos cognomine bōitatis:alii legūt decorādo:ut sit quos cōsensus oium cēsuit.i. æstimauit optīe:decorādo sup.eū cognomine bōitatis:Nā dictis est uulgo phociō bōus.Itaq;.i.& ita: cōstātia q ur̄ natura.i.ꝑ naturam:rigidior.i.asꝑior(qa cōstātes fere rigidi sunt) ut q nullo modo flecti possunt fluxit lenis.i. placida & trāqlla:e pectore eius māsueto.⸿Socrates aūt &c.Subinfert alia exēpla externa nō sine q̄dā cōparatiōe inter se dicēs.Autē ꝑ ASCēsius

sed aius Socratis phi illius atheniensi.palliatus.i.tectus:robore.i. firmitate perseuerātiæ edidit exēplū perseuerātiæ pfectius aliquāto.f.q̄ pxime recitatū. Vniuersa ciuitas atheniēs.istructa errore iniqissimo & truculentissimo(qa licet.pp tēpestatē subortā:corpora suorū sepulturæ mādare nō potuerāt nō tamē digni erāt morte: non enim penes mortales est uim tēpestatis cohibere)tulerat tristē quia letiferā sententiā de capite decem prætorū (uulgus nunc capitaneos uocat)qui deleuerant apud Arginusas:scilicet insulam:classem lacedæmoniam.

OLI. ℂEius potestatis.δημαρχοσ.Dimarchus ut apd nos tribunus.⸿Ex idigna:q uidelicet militū corpora sæuitia maris iterpellāte sepulturæ mādare nequerāt.⸿Legitīa grassari uia. Grassari cru-

Grassari deliter agere & supra modū sæuire.⸿Cōsternatæ patriæ. Aliqua subita perturbatiōe concitatæ. ⸿Vndecimus.s.post mortem decimo prætorum ipse undecimus esset qui opprimeretur.

PRoximū & si nō eiusdē:Mos erat apd athenieses ut forte traherēt q mores hoium & uitæ rōnē idagarēt:& quos nō pbarēt:publicæ accusarēt:cū uitæ rōnē reddere nō possēt.⸿Forēsis fidei.qa ephialtes i foro fecit qd debuit:& hæc ē fides forensis. ⸿Accusare pub.ut apud nos cēsores de moribus iudicabāt ciuitatis quos græci τιμηται uocāt ita hi & accusabāt ut uitæ rōne redderēt.⸿Cuius.s. Antiq pueros amabāt egregie i dolis pcipuæ pio quodā & hōesto amore ut eos ad uirtutes exercitarēt & honores pueherēt.⸿Miserabilis.r.Respiciēs ad ipsius affectū:nō.n.accusare: sed accusari uidebat:i eadē psona erat uterq.⸿Sincera fide: Quia nulla pueri gratia cuius amore tenebatur ab officio deduci potuit.

ASCē-sius ℂSocrates forte tunc eius ptātis.s. dimarchias hoc ē tribūatus cuius arbitrio ordiarent.i.ratihcarent plebiscita.i.a plebe scita:ac cōprobata: iudicās idignā:tot qa decē pceptores:& tā bene meritos.s.de rep.qa luce dæmoniā classē uicerāt.arripi.s.ad cædē:ex cā i q̄ nulla eorū ierat culpa: & digna i ipetu iuidiæ:obiecit temeritati multitudinis suā cōstātiā.i.cōstāter restitit:& nō ē cōpulsus.i.pductus:maxio fragore cōcionis.i.quo icōciōe usi erāt athenieē.& icitatissimis minis.s. totius

eius ptātis Socrates:cuius arbittio plebiscita ordiarēt:idignū iudicās tot:& tā bñmeritos:ex indigna cā ipetu iuidiæ arripi:temeritati mltitudis cōstātiā suā obiecit:maxioq cōtiōis fragore: & icitatissimis minis cōpulsus nō ē:ut se publicæ demētiæ autorē ascriberet.q̄ oppositu eius legitima crassari uia phibita:iniusto Prætorū cruorē māus suas cōtāinare pseuerauit.nec tiuit Socrates. nec cōsternatæ priæ .xi.furor:mors ipsius existeret. ℂDe Ephilate.

PRoximū:& si nō eiusdē splēdoris ē:tñ certū cōstātiæ hrī pōt experimētum efficacis opæ forensis:fidei non latentis. Athenis Ephilates accusare publice iussus: & inter cæteros demōstrati nomē deferre coactus ē:cuius filiꝰ erat Demochates excellētis formæ puer aīo eiꝰ flagrātissimo ihærēs amore. Itaq cōis officii sorte truculētꝰ accusatot:priuati affectus cōditiōe miserabilis reꝰ: puerū ad se exorādū:quo pcius pris criminibꝰ isisteret ueiētē:neq repellere:neq supplicē gēibus suis aduolutū ituert sustinuit. Sed opto capite flens: & gemēs:pces exptomere passus ē. Nihiloq minus: sincæra fide accusatū demōstratū dānauit:uictoriā nescio laude:an tormēto maiore partā.quoniā prius:quā sontē opprimetet:seipsum uicit Ephialtes.

populi:ut ascriberet se demētiæ publicē authorē.i.cōprobatorē:q.s.demētia publica: phibita oppositu.i.p obiectionē eius:grassari.i.sæuitiā ondere(nō ē n legēdū crassari:qd ē pūguē heri)uia legitia(qa lex erat:rūc demū sniam ppli ratā hēri:si dimarchos author fieret)pseuerauit cōtamīare māus suas cruore ptorū iniusto.i.iniuste effuso:nec socrates timuit ne mors ipsius hoc ē sua:existeret undecius furor(qa tot furores pcessisse uidebant quot ptores iniuste dānauerāt:erāt aūt decē:unde eius mors ultius furor fuisset)priæ cōsternatæ.i.plæbis cōsternatæ eo q audierat suos isepultos iacere.⸿Proximū:Eodē ductu affert exēplū de ephilate dicēs. Proximū sup.exēplū.i.qd pxie narrabit:etsi nō eiusdē splēdoris:pt tñ hēri certū expimētū cōstātiæ:efficacis opæ forēsis .i.foro iudiciali exercitæ:& sup.fidei nō latētis sed euidētis & se pdētis. Ephilates iussus Athēis accusare publice.s.eos quos sōtes nouerat:coactus ē deferre.i.accusare iter cæteros nomē demōstrati.i.illius ciuis athēiēs.pris Democharis:cuius.s.demōstrati filius erat Demochrates puer excellētis formæ.ihærens aīo eius.s. Ephilatis aut ephilatæ:amore flagrātissimo.i.ardētissimo:& tñ casto. Itaq: ipse Ephilates accusator truculētus.i. immitis sorte cōis officii.i.qa officiū delatoris & accusatoris qd in unūquēq cadere poterat:forte i eū ceciderat & nolebat officio publico deesse:& reus.i.tanq reus.i.est defensor miserabilis.i.miseratiōe dignus:aut more eoꝝ miserabili hitu oris & cultus utēs cōditiōe.i.p cōditionē affectus priuati.s.quo puerū illū depibat:neq sustiuit:puerū ueniētē ad se orādū:a se orādo ipetrādū:quo.i.iō ut:ut sup. Ephilates isisteret pcius.i.remissius:criminibus .i.crimiatiōibus pris:neq sustiuit.i.ualuit aut sibi pmisit:ituert puerū supplicē aduolutū suis gēibus: sed ipse ephilates flens & gemēs capite opto ne puerū uideret:passus ē sup.puerū ex pmere pces:āt passus ē puerū expmere pces capite opto.i.habētē caput optū:qd potius dicā:qa grauitati uiri magis cōuenit:& nihilominus q uis puer pceps expromeret:dānauit demōstratū patrē(ut dixi)ipsius pueri:accusatū fide sincera.i. incorrupta. Victoriā acclamatio ē.q.d.O uictoria ptā.i.acqsitā nescio an maiore laude:an maiore tormēto.i.cruciatu quoniam ephilates:uicit seipsum.i.amores suos priusq opprimeret sontem uidelicet demonstratum.

THE. ℂDe capite decē ptorū. Theramenes eius legis auctor extitit ut auctoritate Suidæ recitauius.⸿Ephialtes. Atheniēsis orator hic est.at apud Macrob.sōni spēs:quē publica psuasio qcscētes opinat iuadere:& podere suo psos ac sentiētes grauare.Suidas ita diffinit:euaporatione crapulæ a crudo stomacho i caput.icubū uulgo uocant.

Vem Syracusanus. Hic fuit Diō Hipparini filius: de quo in sequēti lib. & in ca. qđ icipit. Ne quaq̄ pla toni. latius dicemus: ibi qrēda est hæc historia: nā utriq; loco cōuenit. qđ nō ad eius cōstantia ptinet: cū illi nūciatū eēt ab heraclide & Philippo isidias sibi parari: nulla rōne adduci poterat: ut illud de Heraclide crederet. cognita deinde illius cōiuratiōe nō tulit æquo aīo Dion & uersū illū hōeri rettu lit ex secūda raspodia. ... & ita iussit heraclidē iterfici. clarissimū ergo dedit suæ cōstātiæ documētū: ut ne metu qdē uiolētæ mortis a uere amicitiæ officio potuerit absterreri. OLL

℃ De Syracusano Dione.

Vē Syracusāus Diō diuersitate exēpli ꝑ grauat: q qbusdā monentib⁹: ut aduersus Heraclidē: & Calippū: quorū fidei pluri mū credebat: tāq̄ isidias ei nectētes cautior eēt: rñ dit: se uita male excedere: q̄ i metu uiolētæ mortis amicos inimicosq; iuxta pōer. Q đ sequr: & rei ip sius admiratiōe: & claritate autoris illustre.

℃ De Alexandro magno.

Lexāder Macedonū rex iclyta iā pugna: excellētissimis opib⁹ darii Cōtusis æstu: & itieris seruorī i Cilicia pcalefactus. Cydno q aq̄ liquore cōspicuus: Tarsū iterfluit: corpus suū īmersit: subito deide ex nimio haustu: rigore obstu pefactis neruis: ac torporī hebetatis artubus maxia cū exāimatiōe totius exercit⁹: i oppidū castris ppi quū deferē. iacebat æger Tarsi iq̄ ualetudine eius aduersa istātis uictoriæ spes fluctuabat. Itaq; cōuo cati medici attētissimo cōsilio salutis remedia circū spiciebāt: q cū ad unā potionē sētētiā direxissēt: at q eā Philip. medicus suis māib⁹ tēperatā alexādro (erat āt ipsi⁹ amic⁹: & comes) porrexisset. a parmēio ne missæ literæ supuenerūt admonētes: ut rex insi dias Phillipi pide ac pecūia corrupti a Dario caue ret q̄s cū legisset: sine ulla cūctatiōe medicamētū hausit: ac tūc legēdas Philippho tradidit: p quo tā constāti erga amicū iudicio: dignissimā a Dis imor talibus mercedē recepit. qui icolumitatis eius præ sidium falso interpellari indicio noluerunt.

℃ Explicit Liber tertius.

Lexāde Macedonū. Alexander Mace donū rex Dariū Persa. regē iā primū acie ꝓflixerat. ille uero cuius ipio to ta ferme Asia subiecta erat breui fir miorē repauit exercitū: qđ cū audisset Alex. me tuēs ne in mōte tauro itercipeē: inde citatissimo cursu aduersus Dariū ꝓfectus est: & cū uno die qngēta stadia cōfecisset: lōgo itineris labore & so lis ardore fatigatus: ut æstu se leuaret: corp⁹ apđ Tarsū in Cydnū fluuiū frigidissimæ aq̄ demer sit: & subitā ualitudinē ide cōtraxit. acciti undiq; medici potionē saluberrimā: & ad eā uim morbi pellēdā maxīe accōmodatā cōstituerūt: q cū phi lip. medicus suis māibus cōpositā & tēpatā Alex. porrexisset: ille itrepidus atq; ipiger hausit: & si ne cūctatiōe medicīā assūpsit: deide lrās quas pauloāte recepat a Parmenōe: Philippo legēdas tradidit: q̄ cōtinebāt autē ut sibi a Philippi medici caueret isidiis: qm̄ pecūia corrupt⁹ & spe nuptia rū sororis Darii mortē illi machinaret: fuit ꝓfe cto Alexādri pect⁹ cōstātiæ plēissimū: q a medi co iam ꝓpemodū suspecto suæ icolumitatis psi diū sumere nō dubitauerit. ⁋ Opib⁹. Darii appa ratū describit Q. u. Curtius i pricipio secūdi lib. inqt iter hæc Alexā. & cætera. ⁋ Cōtusis. fractis & debilitatis ac ēt domitis. Parmenionē uero q su spectas lrās Alex. regi dederat. Cleāder & poly damas mādato Alexādri iteremerūt. hic fine re ge Alexā. multa strenue rex fine eo nihil magnæ rei gessit ut uult Q. u. Curtius li. vii. de hoc pme nione rursus habebit li. v. ca. iiii. ⁋ Liquore: puri tate soluta. ⁋ Cōspicuus. adeo clarus ut ad iā usq; arenā cōspici posset. ⁋ Stupefactis. Cōtractis. ē. n. stupor cū padmiratiōe aut rei cuispiā horrore sē sū aliquē amittius ai uel corpis: ut stupor pedū: stupor dētiū: aut ai cū admiratiōe dedēti sensū aliquē amittius. ⁋ Exaniatiōe. Terrore. ⁋ Hebeta tis. Obtusis qñ res pdit uigorē suū: ut gladiū he betatū: qui aciem obtusam habet. ⁋ Fluctuabat. in dubio erat. ⁋ Interpellari: iterrūpi. impediri. Philip pus Alexā dri me dicus Exaia tio

℃ Q. uem syracusanus. Q. uasi uno spiritu oia di ctauerit exempla ita pcedit dicēs. Q. uē. s. Ephila rē Diō syracusāus. i. ciuis admodū nobilis īmo pricceps: pgrauat. i. antecellit diuersitate exēpli: q a plus pōderis ē i eo: Q. ui qbusdā monētib⁹ ut eēt cautior aduersus Heraclidē & Calippū tāq̄ nectētes. i. struētes ei isidias quoꝝ fidei credebat plurimū respōdit se male excedere. i. exiuere uitā q̄ pōere amicos inimicosq; iuxta. i. sine discrimi ne i metu mortis uiolētæ. i. necis sibi iferēdæ. i. malle mori q̄ sp in timore tam ab amicis quā inimicis uiuere. ⁋ Q. uod sup. exēplū cōstātiæ sequr: illustre supē &. i. simul admiratiōe ipsius rei & claritate authoris. s. Alexā dri magni: qa sicut authore Iuuenale. Omne animi uitiū tāto cōspectius i se Crimē habet quāto q peccat maior habeē ita uirtus quoq; plausibilior & maior uideē in claro q̄ in ignobili uiro. Alex. rex macedonū opibus. i. uiri bus & facultatibus Darii regis pfarū excellētissimis qa maximis cōtusis. i. cōfractis: iam. i. paulo ante pugna in clyta. i. q̄ Alex. eū egregie uicerat: pcalefactus in Cilicia æstu. s. solis & feruore itineris. i. pfectiōis imersit corpus suū Cydno. s. fluuio q iterfluit Tharsum. s. urbem cōspicuus liquore. i. limpiditate aquæ deide neruis obstupe factis. i. cōtractis subito: ex nimio haustu. i. attractu: rigoris. i. frigiditatis aquarū: ac artibus. i. iuncturis mēbroꝝ hebebatis. i. obtusis torpore. i. frigore: defertur sup. cū maxima exanimatiōe. i. exutione animorum totius exerci tus in oppidū. s. Tharsum propinquū castris: & ita ipse iacebat Tharsi æger: & spes uictoriæ instantis. i. īminen tis fluctuabat. i. certa agitabaē: in aduersa ualitudine eius: qa si eum mori cōtigisset: actum fuisset de uictoria: quā si statim sanari potuisset iam fere in manibus habebat. Itaq; medici aduocati circunspiciebāt remedia. s. con ASCē sius

tra morbũ attẽtissimo cõsilio salutis.i.de salute eius istaurãda:q.s.medici quũ direxissent sentẽtiã.i.oẽs conuenissent ad unam potionẽ.s.Alexandro dandã:atq; Philippus medicus porrexisset Alexãdro sup.potionẽ illam temperatã.suis manibus:erat autẽ amicus ipsius & comes.s.expeditiõis illius tam lõginquæ:litteræ superuenerunt missæ a parmenione uno ex ducibus Alexandri:admonẽtes ut rex caueret insidias Philippi.s.medici perinde ac corrupti pecunia a Dario:quas sup.litteras:cum Alexãder legisset:hausit medicamentum.i.potionem illam:sine ulla cunctatione.hæsitatiõe:ac tum.s.postq̃ hauserat potionẽ tradidit sup.litteras illas Philippo legendas:pro quo iudicio tam cõstanti erga amicum.i.Philippũ medicũ:recepit mercedem dignissimam: quia pristrinam sospitatem:a diis immortalibus:qui.s.dii noluerunt præsidium incolumitatis eius.i. medicamentum illud in quo consistebat salus eius:interpellari.i.impediri falso iudicio.s.Parmenionis.

Explicit Liber Tertius.

¶ Valerii Maximi Liber Quartus.

De animi moderatione.

Ransgrediar ad saluberrimã partẽ aĩ moderationẽ: quæ mẽtes nostras ĩpotẽtiæ:& temeritatis incursu trãsuersas ferri nõ patit. quo euẽit: ut rep̃hẽsiõis morsu sit uacua:& laudis q̃stu sit opulẽtissima. ita q̃ effectus suos ĩ claris uiris recognoscat.

¶ De.P. Valerio Publicola:

Tque ut ab ĩ cunabulis sũmi honoris ĩci piã.P.Valerius:q populi maiestatẽ uenerãdo: Publicolæ cognomẽ assecutus est:

OLI. Moderatio

Ransgrediar ad saluberrimã. Ad capitulũ transit de moderatione: Est autẽ moderatio cupiditatum nostrarũ quædã quasi refrenatrix quæ nostros solutius euagari non sinit affectus sed tanq̃ cæterarum uirtutum auriga hominis animum ita componit ut quicq̃d fecerit aut dixerit: omnino repræhensione careat. recte igitur constantiæ subiungitur q̃ eius quasi mater sit atq; magistra. ¶ Impotentiæ.arrogantiæ & incontinentiæ. ¶ Morsu. Quia nemo audet moderatum animum aliqua ratione mordere.

Tq; ut ibi.P. Valerius q post exactos reges primi consules in urbe Romana creati sunt Iunius Brutus &.L. Tarquinius collatinus quo deinde pulso quia ex gente tarquinia foret in eius locũ centuriatis comitiis substitut⁹ est.P.Valerius publicola. qui fuerant illius exactionis auctores & Romanæ libertatis uindices.Brutus obuiam regibus q populo Romano bellũ inferebant cũ legiõe processit:& super aruntem regis filium quem hasta transfixerat:mutuo uulnere expirauit:inde mortui locum substitutus est Lucre.Lucretiæ pater: quo paulopost mortuo.Valeri. per multos dies nullam subrogandi sibi collegæ mentionem facere:& in summa uelia:sibi domũ ædificare.populus eum regnum affectare suspicatus ẽ. quod ubi sensit Vale.uocato ad contionem populo:depositisq; fascibus grauiter de illorum leuitate cõquestus:q̃ se libertatis uindicem pauloante magna ambitione prædicarent:nunc eiusdem libertatis oppræssorem suspicarẽtur.castigatis demũ omnibus collegam sibi substituit Sp. Lucretium eiq; priores falces p̃ferri iussit ædes quas in summo ueliæ ædificabat dirui & omnem materiam in planum atq; in infimum locum deferri iussit: aliquas deinde populares leges tulit: inter quas & illam ut nullus ciuis Romanus aduersus prouocationem uiolari posset.

ASCẽsius

Ransgrediar &c. Daturus exẽpla de animi moderatiõe more suo p̃fat dicẽs. Trãsgrediar ad saluberrimã partẽ animi:moderationẽ uidelicet(Quã p̃ticulã Valla recte adnotauit ab authoribus idoneis in hac significatiõe uix unq̃ positã) quæ:scilicet moderatio animi:nõ patit mẽtes nostras ferri:idest impelli more ferarum trãsuersas: idest extra semitam rationis incursu impotentiæ:idest arrogantis insolentiæ:qua quis impotens efficitur ad bene agendum:potius tamen uehementia praue agendi quã priuatio bene agendi hoc uocabulo a doctis signari solet:& temeritatis:quam uulgus præsumptionem uocat:quo:idest per quod:hoc est per quam cautionẽ euenit:ut:scilicet pars ea animi aut moderatio sit uacua:idest inanis morsu repræhensionis:& sit opulẽtissima quæstu:idest acquisitione laudis. Itaq;:idest & ita quia ad eam transgrediar:cognoscat effectus suos:idest quos fecerit fructus in claris uiris. ¶ Atq; ut incipiam:scilicet dicere effectus moderatiõis animi:ab incunabilis:idest primordiis summi honoris:idest ab eo qui primus consul fuit:Publius Valerius qui uenerando maiestatem populi:scilicet Romani:assecutus est:idest obtinuit cognomen publicolæ.

OLI. Publicola unde

C In eū.pricipiis.Publicolæ. A colēda plæbe dictus:qa plæbē mirificæ coluit.⸗ Exactis:Eiectis expulſis.⸗ Sub titulo cōſulatus.Noie qdē cōſules:re aūt ipſa reges erāt.nā oīa regū īſignia cōſules hēbant nomē regiū poſt partā libertatē fuit Romāis ſp iuiſū. ⸗ Hitū:cōditionē.⸗ Dimidia ex pte:Nā cū.xii.faſces unuſqſq; cōſul ſp habe/ret ipſe tātūmō ſex uoluit hr̄e.⸗ Spurio lucretio.Q ui ītra paucos dies ſuffectus ī lucretii locū.M.Oratius pul/uillus.⸗ Cēturiatis:habitis p cēturias:nā.P.R.in qnq; claſſes diuiſus:& unaquæq; claſſis ī cēturias:ut apud Titū Liuiū decade ad urbe cōdita uidere licet:cū igiť ſuffragia dabanť priæ claſſis cēturiæ rogabanť : q̄ ſi uariaſ/ſent ad ſecūdæ claſſis cēturias ueniebať.deīde p ordinē oēs deſcēdebāt.⸗ Magiſtratus:ſiue cōſul:ſiue p̄tor:ſiue alius.⸗ Aduerſus ꝓu.Si qs ꝓuocaſſet ad populū ab oī magiſtratuū iniuria tutꝰ eēt.⸗ Aedes ſuas:Delata cōfeſtim materia oī īfra ueliā & ubi nūc uia publica ē domus in īhmo cliuo edificata.⸗ Inſtar:ad ſimilitudinē & unq̄ recte cū ad iungi poteſt;ut ad inſtar dicatur.

Camilli moderatio

VIx iuuat abire.Hic feruēte Romanoꝝ ac ueiorū bello:cū tribunus militum cōſulari ptāte pp diſcordiā q̄ tunc domi militiæq; igēs fuit ꝓhibitus: q uir eēt oſtēdere:ad extremū creſcētibus īdies & domeſticis & externis malis terrore publico dictator dictus ad unicæ urbis obſidionē tāta ꝑfectus oium fiducia;ut cū īpatore mutata fortūa reip. uidereť;capenates in primis & phaliſcos q cum hoſtibus cōiurauerāt:nepeſinis ī finibus obuios p̄lio uicit:hinc lōgā obſidionē ueiorū ac difficilē ꝑueniēs mira cōſtātia ac uirtute:anno tandē decimo ueios cœpit:q dies multa hoſtiū cæde trāſactus eſt dōec a dictatore eēt edictū:ut iermibus parcereť :qbus captis in p̄dā uerſi oēs cui nullius ad eā diē hoſtis p̄dā par fuerat:huic uictoriæ Rōæ igēs gaudiū:& q̄tridui ſupplicatiōes quātæ nunq̄ antea:dictator in ſolito honore triūphauit & ſup:humanū habitū capitoliū aſcēdit:currū aureū equis q̄ttuor niueo cādore trahētibus: ipſe qdē pſolutis uotis depoſuit dictaturā uir & armis & aī moderatiōe clariſſimus:ſed nulla claritas uacat īuidia Alienati a Camillo plæbis:aī q̄ rētibus paſſim ciuibus hoſtilē prædā in uoto diſperſam:& tribunis plæbē de morte turbantibus pendente tamen inuidia.quarto Tribunus militum factus eſt commiſſuniq; illi bellum phaliſcum.

cū exactis regibꝰ:īpii eoꝝ uī uniuerſā: oīaq; īſignia ſub titulo cōſulatꝰ ī ſe tralata cerneret: īuidioſū magiſtratus faſtigiū:moderatiōe ſua ad tolerabilē habitū deduxit:faſces ſecuribus uacuefaciēdo: & ī cōciōe populo ſūmittendo.nūerū quoq; eoꝝ dimidia ex pte minuit:ultro Spurio Lucretio collega aſſūpto:ad quē:quia maior natu erat:prior faſces trāſferri iuſſit.legē etiā comitiis cēturiatis tulit: ne qs magiſtratus:ciuē Romanū aduerſus ꝓuocationē uerberare:aut necare uellet.Ita quo ciuitatis conditio liberior eēt:īpiū ſuum paulatim deſtruxit. Quid qd ædes ſuas diruit: qa excelſiore loco poſitæ:iſtar arcis habere uidebanť: non ne quantū domo inferior:tantum gloria ſuperior euaſit?

C De Furio Camillo.

VIx iuuat abire a Publicola: ſed uenire ad Furium Camillum libet:cuius tā moderatus ex magna ignominia ad ſummum imperium tranſitus fuit: ut cū præſidiū eius ciues capta urbe a Gallis Ardeæ exulantis petiiſſent: non prius Veios ad accipiendum exercitum iret;quam de Dictatura ſua omnia ſolēni iure acta cōpiſſet.

ASCēſius

C Cū.i.quādo exactis regibus.i.poſtq̄ reges erant exacti.i.ignominioſe expulſi Roma pp ſuperbiā tarquinii & uiolētiā filii eius q Lucretiā ſtuprauerat cerneret uniuerſam uim impii eoꝝ.I.regū.i.quā reges prius habuerāt & oīa īſignia:ut faſces cū ſecuribus purpurā &c.trāſlata in ſe ſub titulo cōſulatus:deduxit moderatiōe ſua:faſtigiū.i.altitudinē īuidioſum.i.inuidiæ plenā:magiſtratus.ſ.cōſularis:ad habitū tolerabilē.i.minus moleſte ferēdū a populo uacue faciendo.i.priuando faſces:in qbus cū uirgis etiā ſecures tēpora regū ligari ſolebāt : ſecuribus.i.eximdo ſecūres e faſcibus & ſubmittendo ſup faſces populo:in cōciōe.i.quoties cōcio fieret:minuit quoq; numerū eorū.I. faſcium ex dimidia parte:quia ſex dumtaxat ſibi retinuit lictores qui totidē faſces ferrēt; Spurio Lucretio patre lucretiæ aſſumpto collega ultro.i.ultra quā ab eo peteretur ad quē.ſ.Lucretium: quia maior natu.i.ſenior erat:iuſſit priores.i.maioris dignitatis faſces trāſferri.Tulit etiam legē comitiis centuriatis.i.habitis per centurias.neqs magiſtratus ēt cōſularis,uellet(modeſtius quā ſi diceret auderet:nā dicēdo uellet uideť poteſtatē nō negare ſed ligare)uerberare ciuē Romanū aut necare aduerſus.i. cōtra ꝓuocationē.i.ſi ꝓuocauerit ad populū niſi fortea populo quoq; cōdemnatus ſit. Ita & ſic: quo.i.ideo ut.cōditio.i.ſtatus ciuitatis eſſet liberior deſtruxit imperiū ſuum:hoc eſt cōſulare:paulatim.i.ſenſim quaſi paulo tenus.i.per paulum & paulū procedendo.Quid ſup.de eo dices?q; diruit ædes ſuas;quia ipſæ poſitæ loco excelſiore:uidebātur habere inſtar id eſt æquiualens:arcis.i.caſtri aut domus regalis.Nonne ipſe euaſit:tantū: Valla diceret tāto:ſuperior gloria quātum diceret quanto:inferior ſup.euaſit aut factus eſt domo.i.ædificādo in loco humillimo? q.d.maxime.⸗ Vix iuuat abire a publicola.i.tot ſunt eius moderatiōis exempla ut in eorū narratiōe perſiſtere iocundū ſit:ſed libet.i.uolupe eſt uenire ad Furiū Camillū:uirum excellentiſſimū qui alter urbis cōditor habitus eſt;cuius tranſitus ex magna ignominia:quia ex exilio ad ſummū imperiū:quia ad dictaturā:fuit tam moderatus:ut quum ciues petiiſſent:urbe capta:ideſt quia urbs Roma eſſet capta a gallis:præſidium.i.protectiōem aut præſidentiam eius:ſcilicet Camilli:exulantis:ideſt exilium agentis:ardeæ:ideſt in eo oppido rutulorum quondam regia non iret prius ueios:ideſt ad illud oppidum quod Romani ſub Camillo paulo ante ceperant : & ubi exercitum adhuc incolumen habebant: ad accipiendum exercitum quam comperiſſet omnia de dictatura ſua acta ſup.eſſe: iure ſolemni;ideſt iuſta electione :& debitis ſuffragiis more maiorum.

OLI. ¶ Hinc exortum q cum ueientibus phaleri cóiurassent: quos cum prælio uicisset & direptis castris hostilibus prædam omnem ad qua stores publicos reiecisset. magis magisq; alienauit sibi animos militum qui uirtutem uiri rigidá simul oderant & stupebant. inde cú obsidio p æquali idæ ac munitæ urbis nihilo breuior futura uideretur: q Veientiú fuisset: ducis uirtus ac fortuna ingruente honestissimæq; uictoriæ uiam fecit: magistro nobiliú quorú patres primi erant in populo: qui per speciē solatii illos in castra Romana & ad tentoriú ducis adduxerat: uincto nudoq; illis tradito & uirgis adhibitis quibus ageret proditorē: huius admiratiōe uirtutis fracti animi: urbs dedita: ipse summa cum gloria: sine triumpho tamen quia res sine armis acta fuerat romam rediit: nec diu quidem uiri gloria & res gestæ inuidiam oppressere: accusatus a Tribuno plæbis Apuleio intercurrente per eos dies adolescētis morte filii. hinc publico. hinc priuato incommodo affectus in exilium abiit: sed parabatur egregio uiro laus. non ex prosperis modo: sed ex aduersis patriæ rebus cum itaq; per id tempus gallorum primo: deinde germanorum populi nouissimiq; omnium senones. Galli frugum uinique dulcedine quæ ad huc eos hic detinet in italia irruentes infinito cum exercitu fudissent bellohetruscos: ea tempestate magnam italiæ partē possidentes: deinde Apenninum transgressi: clusiumq; aggressi: de hinc Romam: exercitumq; Romanum apud Aliam Fluuium prælio fudissent: unoq; impetu indefensam urbem cœpissent atq; incendissent: senatu impie trucidato: flammis hostilibus intactum solum capitolii saxum remansisset: necessitate ultima Camillus absēs

Magnificus Camilli Veientanus triumphus. egregia gallica uictoria. sed ista cunctatio longe admirabilior. Multo enim: multoq; seipsum q̄ hostē superare operosius ē nec aduersa propera festinatio ne fugiētē: nec secūda effuso gaudio apprhēdentē.

¶ D. M. Rutilio Censorino.

PAr Furio moderatiōe Marcus Rutilius Cēsorius. Iterū. n. Cēsor creatus ad cōtioné populū uocatum: q̄ potuit grauissima oratiōe corripuit. qđ eam ptātē bis sibi detulisset: cuius: maiores: qa nimis magna uidereť: tps coarctādū iudicassēt. uterq; recte: & Cēsorinus & ppls: alter enī ut moderate honores crederēt: pcepit, alter se moderato credidit. ¶ De. L. Quintio.

Camillus abscēs dictator du ctus — dictator iterum dictus recolligit laceras Romani exercitus reliquias: & turpi redentione turbata in ipsa primū urbe mox extra urbem cum hostibus fortiter feliciterq; pugnauit. Quo in prælio nec fuga nec captiuitas: sed solla hostium strages fuit ne nuncio quidem tantæ cædis superstite. Victor Camillus & secūdus Romanæ urbis conditor dictus est. Seruatamq; in patriam insigni rediit triūpho. Multa præterea bella gessit: uictorias multos honores: multos habuit triumphos: quos breuitas ipsa non capit: nec proposito nostro cōueniunt: nā quod ad moderationem eius pertinet: noluit a ciuibus delatum imperium accipere: nisi prius ab exiguo senatu: qui in capitolio obsidebatur solēni iure dictator creatus esset. Magnificus Camilli: per cōparationē ostendit eius moderationem: quod longe sit difficilius. & propterea etiam gloriosius seipsum q̄ hostes uincere. Operosius: difficilius & laboriosius. Nec aduersa propera festinatione fugientem. In hoc maxima consistit moderatio.

PAr Furio moderatione Marcus Rutilius Censorinus. De hoc uiro satis dictum est in capitulo de disciplina militari. Sed quod ad moderationem eius spectat: cum censor iterum creatus esset uir omnino ambitionis expers: non modo magistratum non suscepit: sed ultro etiam populum accusauit q eam potestatem quæ per se grauis a maioribus anni & sex mensium tātummodo facta esset: cum triennis esse soleret quod nimis magna uideretur sæpius uni uiro deferre non dubitarent. Par Furio moderatione. Quia sicut Camillus dictaturam nisi solemni iure demandatam accipere non sustinuit. ita hic continuare

Censorinus — censuram omnino recusauit. Censorinus. Nam a rigiditate censuræ dictus est Censorinus. Corripuit: Repræhendit. Eam potestatem: censura. Coarctandum. Breuiandum. Nam primo triennis fuit deinde anni & sex mensium facta est. postremo ad semestre spacium deducta Liui. ab urbe condita de coarctando censuræ tēpore Marcus Aemilius dictator censuræ honore: qui antea per quinquennium gerebatur. anni & sex mensium spacio finito: ob eam rem a censoribus uocatus est. Crederet: committeret.

ASCĒsius — ¶ Triumphus Camilli Veientanus: idest quo triumpharat de Veiis: magnificus sup. fuit: & uictoria gallica: idest qua Gallos urbe expulit & penitus deleuit: fuit sup. egregia: sed ista cunctatio: idest dubitatio ac recusatio de magistratu ineundo priusq̄ explorasset an iure omnia acta essent fuit sup. longe admirabilior. Enim pro quia: multum sup. est: (aut si legendum est bis multo: dicatur multo multoq: sicut dicitur iterum iterumq: ad augendam rem) multoq; operosius: idest laboriosius superare seipsum quā hostem: seipsum inquam fugientem aduersa prospera festinatione: nec appræhendentem secunda: idest prospera: gaudio effuso: idest immoderato. in utrisq; ergo tam in aduersis q̄ secundis moderationem animi seruauit Camillus. Par furio & cætera. Ordo est. Marcus Rutilius censorinus aut potius censorius: idest qui aliquando censor fuit: est sup. par Furio: scilicet Camillo: moderatione: scilicet animi: quia in multis aliis inferior fuit. Enim pro quia: ipse creatus censor iterum: idest secundo seu quod dicunt secunda uice: corripuit: idest repræhendit populum uocatum ad cōtionem: oratione: q̄: idest quantum potuit grauissima: q: idest eo q populus detulisset: idest contulisset sibi: scilicet Rutilio: eam: scilicet censoriam potestatem eis. Cuius: scilicet potestatis censoriæ: quia uideretur nimis magna: maiores iudicassent tempus coarctandum: idest restringendum & abbreuiandum. Vterq; recte sup. fecit: &: idest simul: censorinus seu censorius: scilicet Rutilius: & populus. Enim pro quia: alter: scilicet Rutilius: præcepit: ut. s. populus crederet. i. cōmitteret honores. i. honorificos magistratus moderate. i. cum moderatiōe: & ita non frequenter uni: alter. s. populus credidit. i. commisit sic moderato. s. Rutilio: hoc est censuræ eius.

Ge.L.Quintius Ceicinatus.Hic origine nobilis de gēte patricia : filiorū turba ornatus integerrimus OLI.
ac fortissimus fuit:sed cū unus ex filiis accusatus grādi pecūia dānatus eēt. Q.ut soluēdo filiū libe/ Quin
raret :rebus suis fere oībus distractis ad inopiā redactus:relicta urbe trans tyberi habitauit . ruralē tii
ac modicā uitā agēs.quo tpe equorūq; icursu subito puastatis agris. & legatis Romāorū ad qrēdū de Ceicia
iniuriis solēniter missis & a duce hostiū cōtēptis:cū ad ultionē alter cōsulū missus ad Algidū obsideret cū ex/ ti
ercitu;nec in altero satis uiriū eēt ad collegā liberādū:attonita ac turbata urbe:ad extrēa remedia recursum ē: mode
sūmi oium magistratus cōsensuq; oium ciuium ratio
.Q.Ceicinatus dictator factus ē:atq; i agro solus (ut dixius)rustico ihians opi iuctus. Audito patriæ statu.& honorē & laborē piū pno atq; offensarū imemori aio suscepit: pfectusq; cōfesti trās/misso amne exceptus a filiis a senatu:& igēti populi cōcursu:qq̄ populo morū austeritate suspectior dicto magistro eqtū.L.Tarquinio nobilissimo itidē ac fortissimo uiro:pariterq; iopi:& collecto exercitu oībus ultro noia dātibus spe certa sub tali duce uincēdi:dispositoq; rerū statu : die pximo sub noctē Romā egressus alacritate mirabili.Mediaq; ad hostē nocte pueniēs & cōsulē & exercitū obsidiōe liberauit:& duces ac legiones hostiū magno p̄lio uictos: ut agri ritus in castra trāsueherent prius oium sub iugū q̄si totidē boues misit direptis castris:& q̄ ab hostib9 tenebātur oppida recepta sūt:diuisaq; iter milites p̄da: hisq; oibus iextimabili celeritate cōfectis:Romā rediēs militaribus ornamētis isignis & ducibus hostiū ante currū actis psequēte exercitu uictore p̄da onusto solēniter triūphauit & mox dictaturā q̄ semestrē:qa non iā amplius rei necessariā uidebat die sextodecio deposuit & ad agrū suū rediit dux p̄clarus & isignis agricola:magna pfecto uiri modestia q dictaturā ante legitimū tps deposuerit.maior uero q magistratū cōtinuare noluerit.urbe namque intestina discordia laborante: q tribu.plæb.magistratum cōtinuare populus iuberet: & senatus eosdē cōsules creari uellēt:atq; ipsū i primis.Qu.Ceicinatū:ut neutrū fieret sua sapiētia puidit: nā deposito cōsulatu.tribūi uerecūdia moti:se q̄primū a tribunitia ptāte abdicarūt:& ita moderatiōe sua nihil cōtra leges ac rephēsiōe dignū fieri passus ē.☞Studiū:Curā q̄ senatus hēbat i cōtinuādo cōsulatū.☞Verecūdiæ su.nā cū ipuisset cōsulatū:pudore quodā deterriti sūt tri.pl.a cōtinuatiōe mgr̄atus.☞Inhibēdo:refrenādo:coercēdo.

Ge.L.Quitius Cicinatus q̄lē cōs. gessit: cū honorē eius.P.C.cōtiuare uellēt: nō solū pter illius egregia opa:sed ēt qd populus eosdē tribūos i pximū annū creare cōabat: quorū neutrū iure poterat fieri : utrumq; discussit. senatus studiū simul inhibēdo:& tribunos uerecūdiæ suæ exemplum sequi cogendo.atq; unus causa fuit:ut amplissimus ordo:populusq; tutus eēt ab iniusti facti reprensione.

De Fabio Maximo.

Abi9 uero Max.cū a se qnqes: & a patre: Auo Proauo:maioribusq; suis : sæpenūero cōsulatū gestū aiaduerteret:i comitiis: qbus filius suus sūmo cōsensu cōs.creabat: q̄ potuit cōstāter: cū populo egit:ut aliquādo uacationē huius honoris Fabiæ genti paret.nō qd uirtutibus filii diffideret(erat.n.illustris)sed ne maximū ipium i una familia cōtinuaret.Quid hac moderatiōe efficacius: aut ualentius: quæ ēt patrios affectus: qui potentissimi habentur:superauit.

Abius uero maxius.Hic(ut i ca.de cōstātia dixius)fuit reipu.Ro.i rebus duris & afflicti unicū leuamē:q plus opis cōsilio & prudētia hostē subigēdo:q̄ alii fortiter dimicādo priæ attulisse uidet. primus.n.docuit sapiētiā nunq̄ cū temeritate cōiūgi:neq; ad cōsiliū casus admitti:sed rōnē sp fortūæ dominari.nō ē igit huius uiri historia repetēda.sed qd ad hūc locū ptinet eius pectus tāta fuit moderatiōe istructū:ut ēt affectus paternos.q iterdū nimii eē solēt:supar potuerit.cū.n.filio uiro nobilissimo: & singulari uirtute p̄dito cōsulatus sūmo oium cōsensu:certissimisq; suffragiis a pplo demādaret:quo minus fieret sūmo studio curauit:q diceret æquū esse familiā suā:q̄ p multos ducta uiros antiq̄ ab origine gētis.eiusmodi honores ppemodū cōtinuasset:uacationē aliqn̄ mereri.☞A patre:auo pauo. Nā Fabius.Gurges genuit Fab.Rutulianū:q gēuit alterū Fabiū Gurgitē ex quo natus ē Fab.Max.Auorū ordo sic se hēt:ut prio pr̄ deinde auus:ter Fabii
tio proauus:postea abauus:deinde attauus:postremo tritauus dicat.☞Diffideret. Quominus tanti magistra/ Maxi.
tus honorē sustinere ac tueri posset.ac pro sua maiorūq; suorū & populi Romani dignitate gubernaret.☞Quid mode
hac moderatione.Laudat hoc loco Fabiū:qui potuerit ēt affectus superare paternos:solēt.n.cupide nimis affe ratio
ctare parentes:ut ad honores filii:q̄ maximos puehantur:honestioresq; fiant in dies.☞Qui potentissimi habētur:nimii plerumq; sunt parentum affectus ut ad celsiorē fortunā per gradus honorum filii producantur.

Age(adhortādi uox).L.Quitius Cicinatus q̄lē gessit.s.se cōsulē.q.d.moderatissimū.Quia cū p res cōscripti ASCē
uellēt cōtiuare honorē.i.mgr̄atū aut cōsulatū ei9 i sequētē annū extēdere:nō solū pp egregia opa ipsius : sed ēt sius
q populus cōabat creare eosdē tribūos i annū pximū.i.tūc pxie secuturū:quorū neutrū poterat fieri iure.i.fm leges discussit.i.irritū fecit utrūq;.i.utrorūq; cōatū:ihibēdo.i.retinēdo ne exiret i effectū:studiū senatus: moliētis uidelicet se iterū cōsulē creare:& cogēdo tribūos seq exēplū suæ uerecūdiæ:atq; unus.i.ipse solus cā fuit: ut ordo amplissimus.s.senatorius:& ppls eēt tutus.i.múitus ab rephēsiōe facti iniusti:qa sic neuter egit cōtra legē. ☞Fabius uero Maxi.quū aiaduerteret cōsulatū gestū eē a se qnqes:& sæpenūero a pr̄e:auo: pauo:& maioribus suis:egit i comitiis qbus filius suus creabat cōsul sūmo cōsensu cū pplo:q̄.i.q̄tū potuit cōstāter: ut daret aliqn̄ gēti fabiæ uacationē huius honoris.i.a cōsulatu gerēdo:nō sup.iō id egit q diffideret uirtutibus filii:erat.n.illustris.i.clarus & spectabilis ciuis:sed ne maximū ipiū cōtinuaret in una familia.Quid sup.ē efficacius aut ualētius hac moderatiōe:q.s.moderatio:supauit etiā affectus patrios.i.paternos:q habent potētissimi.q.d.nihil. z

OLI ℂFluctibus.Motibus & perturbationibus:sic & Ci.pro Milone populi seditioni comparat tempestatem: equidem certas tempestates & procellas in illis dumtaxat fluctibus concionum & cætera:contra uero Verg.tempestati comparat populum:ac ueluti in populo magno cum sæpe coorta est seditio:&c. ℣Sed ubi pudor quidem & reuerentia.Sexus non patitur mulierem pudicam in cœtum & multitudinem uirorum prodire ex consuetudine maiorum nisi necessitate cogatur;sed si cogitur:prisca consuetudo tollitur;& uiolentiæ pudor parere compellitur.℣Itaq; te Sempronia.L.Apuleius tribunus plæ.subornauerat Equitium quendam ignobilem utpote libertinæ sortis hoiem:ut se filium.T.Gracchi diceret:Sempronia in forum adducta ut rem hanc falsam testaretur:nulla ui impelli potuit: ut decus familiæ suæ cognosceretur.℣Perturbari frons solebat:nemo erat tam summus in ciuitate princeps:qui si de eo ad populum ageretur reus productus non uultu pallore perfunderetur:& de salute sollicitus esset.℣Absurde.Inconuenienter:& indigne.℣Amplissima potestas.i.tribunitia.℣Obstreperet.inclamaret.resonaret:ná plebs more suo tumultuabatur.

NOn indignabútur.De inferiorum hominum constantia dicturus Val.præfationem quádá præmittit:qua ostendit nó debere nobilioribus uiris molestum esse naturæ indignum uideri humiliorú hominum sibi exempla subiungi: ꝗ quéadmodum ab his clarorum uirorum amplitudo ueneraſ sic a claris uiris humilitatis uirtus siqua fuerit magis est omni fauore prosequéda:quo se tollere possit;q̄ ulla malignitate spernenda qua ueluti demersa ꝑpetuo iaceat.℣Nouitas.Noui homines qui nullam maiorum suorú imagine clari suam sibi nobilitatem uirtute comparant.

agitata fluctibus est: priscæ consuetudinis autoritas conuellitur:plusq; ualet:qđ uiolentia cogit: q̄ quod suadet:& præcipit uerecúdia.Itaq; te Semp.Tib.&.C.Gracchorú soror:uxor Scipióis Aemyliani:non:ut absurde grauissimis uirorum operibus inserens:maligna relatione comprehendam.Sed quia a Tribu.Plæ.producta: ad populum in maxima cófusione nihil a tuorum amplitudine degenerasti:honorata memoria prosequar.Coacta es eo loci cósistere:ubi principiú ciuitatis ꝑturbari frons solebat:instabat tibi toruo uultu minas profundens amplissima potestas: cum clamor imperitæ multitudinis obstreperet:totum forum acerrimo studio nitebatur:ut Equitio:cui Semproniæ gentis falsum ius quærebatur: tanquam filio Tiberii Fratris tui osculum dares:tu tamen illum:nescio q̄bus tenebris protractum: ut portétum: execrabili audacia ad usurpandam alienam propinquitatem tendentem repulisti.

ℂDe Centurionibus.

NOn indignabuntur lumina nostræ urbis: si inter eorum eximium fulgorem Centurionum quoque uirtus spectandam se obtulerit.Nam ut humilitas amplitudinem uenerari debet:ita nobilitate fouenda magis: quam spernéda bonæ indolis nouitas est.

ASCé sius ℂEst agitata fluctibus seditionum.i.postq̄ ciues qui prius domi quiete uiuere solebant:cœperút seditiones excitare:authoritas priscæ.i.antiquæ consuetudinis:conuellitur.s.a sede sua.i.dissipatur:& tunc plus ualet id quod uiolentia cogit: q̄ id quod uerecundia suadet & præcipit.Itaq;.i.& ita:quia ui non sponte in concionem descendisti: o Sempronia:soror Tyberii & Caii gracchorum & uxor Scipionis Aemyliani:ego non compræhendam te maligna:scilicet detractoria relatione:ut:idest ueluti inserens(forte legatur rectius inserétem)te absurde:,quia contra moré patriú: grauissimis opibus uiroꝶ:q̄le est in concione cóstanter uerum tueri.sed quia tu producta a tribuno plæbis:scilicet Lucio Apuleio ad popnlum in maxima confusione:scilicet populi:qui commotus stabat expectans attestationem tuam tu nihil degenerasti ab amplitudine tuorum:scilicet necessariorum & maiorum:ideo sup.prosequar te:memoria honorata:id est honorifica. Tu enim coacta es cósistere:idest cum multis stare:eo loci:idest in eo loco:uidelicet in publica concione:ubi frons principum ciuitatis solet perturbari:quando:scilicet quádo:scilicet illis dies ad populum dicta fuerit:potestas amplissima uidelicet tribunitia:instabat tibi profundens toruo uultu minas:cum:idest quando:clamor multitudinis imperitæ obstreperet:idest strepitu oppleret totum forum:& nitebatur acerrimo studio:idest conatu: ut dares Equitio:scilicet adolescenti ignobili:cui quærebatur:scilicet a Tribuno plæbis & a populo male persuaso:falsum:quia fictú & non uerum ius gentis Semproniæ:idest ut hæres declararetur Tyberii Gracchi qui de gente sempronia erat:dares in quam æquitio osculum tanq̄ filio Tyberii fratris tui: tamen: idest licet tot te urgerent:tu repulisti illum:scilicet Equitium protractum:idest procreatum:nescio quibus tenebris: idest obscuris parentibus:tendentem ut portentum:idest tanquá monstrum: audacia execrabili: ad usurpandam propinquitatem alienam.℣Non indignabuntur.Transiens ad minus clarorum uirorum constantiam memorandam per modum præfationis connectit dicenda dictis hoc ordine.Lumina:idest primores nostræ urbis: non indigabuntur:idest non ægre ferent si inter eximium fulgorem eorum:uirtus quoq; Centurionum qui inferiores sunt:obtulerit se spectandam:scilicet ex relatione authoris:nam ut humilitas:idest humilis conditionis homo:debet uenerari amplitudinem:idest amplæ códitionis & nobilitatis uiros:ita nouitas bonæ indolis: est magis souenda q̄ spernenda sup.a nobilitate:idest nobilibus opponuntur auté noui & nobiles.Nam noui sunt ignobiles ut qui primi suorum magistratum gerunt aut gesserunt. Nobiles autem multorum magistratuum gestorum notitia clari.

A Nabigi de. Pō. a. h. e. Hoc sine dubio ciuili bello qđ in aphrica gestũ ẽ post Pōpeii casũ: nã capta forte triremi una cesariana: q̃ cōmeatũ ex Sicilia aduehebat: Veterãi qdã milites cũ Cẽturiōe uno ad Scipionẽ deductu sũt: quos ita Scipio dr̃ allocutus: nõ spōte uestra certe scio: sed illius scelerati ur̃i ipatoris ipulsu & ipio coactos: ciues & optimũ queq; nefarie cōsectari: quos qm̃ fortũa in nr̃am detulit ptãtẽ: si id qđ facere debetis rẽp. cũ optio quoq; defendetis: certũ ẽ nobis uitã & pecuniã dõare: q̃pp qđ sẽtiatis ploqmini: tũ Cẽturio. p tuo igr sũmo beneficio Scipio gr̃ias ago. nō. n. te ipatorẽ appello: qđ mihi uitã icolumitatẽq; belli iure capto polliceris: & forsan isto uterer bñficio: si nõ ei sũmũ scel9 adiũgeret: ego ne cõtra Cæsarẽ ipatorẽ meũ apud quẽ ordinẽ duxi: eiusq; exercitũ p cui9 dignitate uictoriaq; amplius. xxxvi. ãnis depugnaui aduersus armatusq; cõsistã: neq; ego id facturus sũ: & te magnope de negocio desistas adhortor: cõtra cuius. n. copias cõtẽdas: si minus antea exptus es licet nũc cognoscas: elige ex tuis cohortẽ unã q̃ putas eẽ firmissimã: & cõstitue cõtra me: ego ex meis cõmilitonibus quos nũc in tua tenes ptãte: nõ amplius decẽ sũmã tũc ex uirtute nr̃a itelliges qđ ex tuis copiis spare debeas. tũc Scipio irritat9 oẽs iterfici iussit. ¶ Si se fu. Cn. Pōpe. ge. ip. mi. af. Discrepat hoc loco Va. a Cæs. cõmẽtariis. nã post Pōpeii mortẽ hoc factũ fuisse: ex ipsis cõmẽtariis colligit: nisi alter forte Cẽturio alio tpe & Scipi. p̃sidio itercептus ad eũ fuisset deductus: qđ nusq̃ me legisse mẽini: nã qđ nõnulli dicũt hoc fuisse apud aliacmonẽ fluuiũ: q Macedõiã diuidit a thessalia cũ Scipio ad Pōpe. pperaret: ut expeditus iter faceret. M. Fauoniũ cũ. viii. cohortibus ad Aliacmonẽ fluuiũ i p̃sidio collocauit: & q pōtius certior factus de aduẽtu Scip. fuerit iterceptus: totũ falsũ teste ipso Cæs. q ondit: nullũ ibi fuisse Pōtiũ: sed Cassiũ nõ iterceptũ: sed aduẽtu Domicii liberatũ: quare Cẽturiõe: quem supra diximus pontium nominatum fuisse crediderim.

A Nabigi debet Pontius ab horum exemplorum contextu? qui pro Cæsaris partibus excubans: Scipionis præsidio interceptus: cum uno modo salus ei daretur: si se futurum Cnei Pompeii generi ipsius militem affirmasset: ita respondere nõ dubitauit. Tibi quidem Scipio gratias ago: sed mihi uti ista conditione uitæ non est opus. Sine ullis imaginibus nobilem animum: & idem cõstantiæ propositum secutus. C. Meuius Centurio diui Augusti: cum Antoniano bello sæpenumero excellentes pugnas edidisset: improuisis hostium insidiis circumuentus: & ad Antoniũ Alexandriam perductus: interrogatusq; quidnam de eo statui deberet: iugulari me inquit iube. quia non salutis beneficio: nec mortis supplicio adduci possum: ut aut Cæsaris miles desinam: aut tuus eẽ incipiam. Cæterum quo constantius uitam cõtempsit: eo facilius impetrauit. Antonius enim uirtuti eius incolumitatem tribuit.

¶ Externa: De Blasio.

C Omplura huiusce notæ Romana exẽpla superant: sed satietas modo uitanda est.

S Ine ullis. & idẽ cõstãtiæ. hoc fuit bello ciuili qđ iter Au. & Anto. gestũ ẽ: ubi Mæuius hic: de quo loqtur cum multa & p̃clara facinora edidisset: tandẽ piculis temere nĩmis expositus ab antonianis militibus: iterceptus ẽ: & ad iperatorẽ Anto. deductus quẽ cũ iterrogasset: qđ nã de se cõstituẽdũ eẽ uideret: cõstãter rñdit occidi iube: qa nulla rõne adduci possũ: ut a Cæs. ad te ipse deficiã: q̃ cõstãtia uitã q̃ cõtẽnebat facilius ab Ant. cõsecutus ẽ. ¶ Alexãdriã. Vbi cũ Cleopatra uiuebat.

C Omplura huiuscæ: Ad externa trãsiturus p̃fat quodãmõ: ac dicit alia multa seruatæ cõstãtiæ domestica exempla supesse memoratu digna: quæ cõsulto præterire & ad externa trãsire uoluit: ne unius rei longæ narrationis fastidiosa copia sacietatem legentibus ingeneraret. ¶ Note. Idest huius memoriæ: & notandum est in bonam partem accipi plærunq; notam: est enim peccatum dedecus macula: est etiam nota rei alicuius memoria: ac signum & figura rem aliquam denotans.

¶ An Pōtius. s. cẽturio debet abigi. i. repelli ab cõtextu horũ exẽplorũ? q. d. minie. Qui. s. pōtius excubãs. i. uigilãter agẽs p ptibus Cæs. s. Iulii iterceptus sup. a p̃sidio Scip. cũ salus daret. i. offerret ei uno mõ. i. tm̃ una cõditiõe: si affirmasset se futuꝝ militẽ Cnei Pōp. generi ipsius. s. Scip. nõ dubitauit. i. nõ ẽ ueritus rñdere ita. i. i hũc modũ: o Scipio ago qdẽ tibi gr̃ias: sed nõ ẽ opus. i. expediẽs mihi uti ista. s. tam uili qa mutata fide: cõditiõe uitæ. ¶ Sine ullis &c. Valla hoc legit q̃si subaudiat o. sed supprimat ut maior sit uis exclamatiõis: & ita deberet addi supiori exẽplo ut sit o nobilẽ animũ sine ullis imaginibus. i. stẽmatis maiorũ. Et scđm hãc lectionẽ pricipiũ alterius narratiõis eẽt. Idẽ cõstãtiæ: quo mõ nõ eẽt legẽdũ: & idẽ: sed dũtaxat idẽ: aliis aũt qbus minus accedo: placet ut sit ordo. Caius meuius cẽturio diui Aug. secutus aium. s. pōtii nobilẽ sine ullis imaginibus. s. maioꝝ: & idẽ ppositũ cõstãtiæ: cũ. i. postq̃: edidisset sup. i bello Antõiano. i. gesto cõtra Ant. triũuirũ: sæpenũero pugnas excellẽtes: circũuẽtus. i. iterceptus: isidiis hostiũ i puisis. i. q̃s nõ puiderat: & pductus Alexãdriã: urbẽ ægypti: ad Anto. q illic cũ cleopatra agebat: & iterrogatus. s. ab Ant. qdnã deberet statui de eo: iqt o Anto. iube me iugulari: qa nõ possũ adduci. s. ad assentiẽdũ beneficio salutis. i. ẽt si mihi salutẽ pmiseris: nec supplicio mortis. i. lz morte miniteris ut aut desinã eẽ miles Cæs. s. augusti: aut icipiã eẽ tuus. Cæteꝝ. i. sed quo. i. q̃to cõstãtius Meuius sup. cõtẽpsit uitã eo. i. tãto facilius ipetrauit uitã. Ant. n. tribuit icolumitatẽ. i. salutẽ uirtuti. i. pp uirtutẽ eius ipsi. ¶ Cõplura. Trãsit ad externa: nõ q desint Romana sed ut uaria magis oblectẽt. unde dicit. Cõplura exẽpla Romana huiusce notæ. i. eiusdẽ ualoris i cõstãtia: sicut nũmi eiusdẽ æris. põderis & notæ. i. monetæ eiusdẽ sunt ualoris: sed satietas est uitanda modo. i. mẽsura. Quicqd enim ultra modũ capimus nos satiat & in nobis nauseam parit in terris.

OLI

ASCõsius

rat:extitit adeo pseuerās ꝓpugnator.i.ꝓtector:suæ cōstantiæ.i.perseuerātiæ in sententia:ut diceret in cōcione.i. ut dicunt in cōgregatiōe & in cœtu hominū:se quidē lætari successu eorū.i.eo ꝙ prospere successit:sed tamē cōsilium suum fuisse melius aliquāto:& ita si ipsum secuti fuissent adhuc melius successisset. OLI.

De Phocione.

PHociō uero:cū Atheniēses rē aliter:q̄ ipse suaserat:prospere administrassēt: adeo pseuerās cōstātiæ suæ ꝓpugnator extitit: ut ī cōtiōe lætari qdē se successu eoꝝ:sed cōsiliū tn̄ suū aliquāto melius fuisse diceret. Nō.n. dānauit: qd recte uiderat:qa qd alius male cōsuluerat:bene gesserāt. felicius illud existimās: hoc sapiētius. plærūq3.n. temeritatē casus iuuat: ubi prauo cōsilio ꝓpius aspirat. & quo uehemētius noceat, desperatiꝰ ꝓdest. placidi:sane & misericordes:& liberales:oīq3 suauitate tēperati mores Phociōis:quos optime ꝓfecto cōsensus oīum:bōitatis cognomie decorādos cēsuit. Itaq3 cōstātia: q̄ natura rigidior uidet̄: lenis e māsueto pectore fluxit.

De Socrate.

SOcratis āt uirilitatis robore palliatꝰ aīus: aliquāto p̄stātiꝰ pseuerātiæ exēplū edidit. Vniuersa ciuitas Atheniēsiū iniqssimo: & truculentissimo errore īstructa: de capite decem Prætorū: qui apud Arginulas Lacedemōiā classē deleuerant tristem sententiam tulerat. forte tunc

PHocion uero cū. Dercillus qdam admonebat athenięses:ut cauerēt ab insidiis Nicanoris:q p̄fectus erat Cassandri:ꝙ occulte bellū pararet. pireeūq3 portū ne itercipet piculū eē. Phociō aūt populo audiēte magna uoce dixit nullū īstare piculū & nihil prorsus timēdū eē. cōsulebatq3 magis amicitiā cū Cassandro:q̄ bellū suscipiēdū:capto deinde pireeo nec ad recuperādū armati:nec armatis:p̄esse uoluit. nā factio optimatū ī q̄ & phociō erat cū Cassandro sentiebat. populares Polypcōti fauebat:sed postq̄ suscepto bello pulsus est cassander Polypercōte duce Phocionis cōsiliū minus ꝓbabile uisum fuit:tum phocion in cōcione atheniensiū fortunæ gratulatus est: & de ꝓspero euētu lætatus:at uero consiliū suū aliq̄to sanius fuisse affirmauit:magnā qdē cōstantiā uiri: ut in ipsa uictoria ꝓbaret cōsiliū suum qd' fuerat de bello nō suscipiēdo. fuit hic phocion ut in cap. de igratitudine latius prolixiusq3 dicturi sumus capite dānatus:nā inter cætera in eo quoq3 offenderat ciuitatē:qd' male consuluerat patriæ suæ:nec ultro spartanis bellū iferrent:cuius duces fuere pericles & sophocles : quo bello multas achaię ciuitates atheniēsiū impio adiecerūt. Phocion & si sæpe exercitibus præfuit sumosq3 magistratus cœpit:tamē multo eius notior integritas uitæ. q̄ rei militaris labor:itaq3 huius memoria nulla illius aūt magna fama : ex quo cognomine bonus est appellatus:legit̄ in uita demosthēis:uim maximā in dicēdo habuisse phocionē:q multas grauesq3 sentētias paucis uerbis cōplecteret̄. itē. ꝙ Demosthenes oēs oratores uno Phocione excepto nō solū eloquētia:sed uita quoq3 superauit. Blādū aium:casus plærūq3 temeritatē corrigit:ut res malo cōsilio aggressas casus plærūq3 secūdet. Placidi & misericordes. Cōstat summæ modestiæ & itegritatis uirū fuisse phocionē:& ꝑpetuo pauperē:cū ditissimus pp delatos honores eē potuisset. nam repudiauit cōstātissimæ philippi regis munera. cum maxime hortaretur a legatis regis ut ea acciperet:ad filiorum saltem commoditatem qui in summa paupertate non facile possent paternam tueri gloriam quibus ille respondit:si mei similes erunt nequaq̄ difficile erit:idem hic agellus illos alet : qui me ad hanc dignitatem produxit:si dissimiles sunt futuri:nolo meis impensis illorum ali augeriq3 luxuriam. Phocionis constātia

SOcratis aūt uirilitatis. Cū Bellū gererēt atheniēses aduersus lacedemonios & forte apud Argynusas isulā utriusq3 populi classis cōparata eēt ac staret īstructa:placuit decē p̄toribus ut pugnā cū hoste cōmitterēt & fortunā expirent quo p̄lio ipsi uictores fuerūt:sed post pugnā subito exorta tempestas:q̄ classem atheniēsiū disiecit ac dissipauit. ut militū corpora sepulturæ mādari nō potuerit cum nunciatū eēt athenis militū corpora īsepulta iacere:adeo exercitatus ē populus athēiēsis aduersus p̄tores ut legē ferrēt de sumēdo supplicio ex his cū primū rediissent & cum forte Dimarchus eēt Socrates.i.tri.plæ. nulla ratiōe adduci potuit:ut hic legi tā uesanæ cōsentiret:& qa plæbiscitū fieri nō poterat iniussu Socratis illi ꝑ uim executi sunt ꝙ iure nō poterāt:itaq3 cū p̄tores rediissent ex his cōtinuo summū supplicium sumpserunt.

Non.n. dānauit.i. reprobauit sup. id qd ipse uiderat recte:qa.i. ꝓpterea ꝙ atheniēs. bene gesserant:id qd alius male cōsuluerat. Existimās.i. iudicās illud.s. qd fecerāt ex malo cōsilio alterius:felicius sup. euēisse:hoc.s. qd ipse cōsuluerat:sapientius sup. cōsultum esse unde noluit rem iudicari ab euentu:sicut nec Sappho Ouidiana dicens ex opinione uulgi. Exitus acta probat:& addens ex sentētia sua:careat successibus opto: Quisquis ab euentu facta notanda putat. Vnde author noster. Casus enim iuuat plærūq3 temeritatē (nō quia ut philosophus docet:quanto minus inest alicui prudētiæ:tanto plus habet fortunæ eo ꝙ casus & fortuna:nullū cū prudentia habeat cōmerciū:sed quia plæriq3 ita euenit:ut quāto quisq3 minus prospexerit tanto melius illi a casu euenire soleat) ubi.s. casus aut fortuna asperat propius.i. præsentius cōsilio prauo:sup. quā recto:& quo.i. ideo ut : fortuna noceat uehemētius: ipsa prodest desperatius.i. in rebus magis desperatis. Mores phocionis placidi sane.i. ualde & misericordes & liberales:& tēperati oī suauitate:quos.s. mores:cōsensus oium.s. ciuiū atheniē. cēsuit optime decorādos cognomine bōitatis:alii legūt decorādo:ut sit quos cōsensus oium cēsuit.i. æstimauit optīe:decorādo sup. eū cognomine bōitatis: Nā dictis est uulgo phociō bōus. Itaq.i. & ita: cōstātia q̄ ur̄ natura.i. ꝑ naturam:rigidior.i. asꝑior (qa cōstātes fere rigidi sunt) ut q nullo modo flecti possunt fluxit lenis.i. placida & trāqlla: e pectore eius māsueto. Socrates aūt &c. Subinfert alia exēpla externa nō sine q̄dā cōparatiōe inter se dicēs. Autē ꝑ ASCēsius

ſed aĩus Socratis pħi illius athẽienſi.palliatus.i.tectus:robore.i. firmitate perſeuerãtiæ edidit exẽplũ perſeuerãtiæ pfectius aliquãto.ſ.q̃ ꝓxime recitatũ. Vniuerſa ciuitas atheniẽſ.iſtructa errore iniq̃ſſimo & truculentiſſimo(qa licet.pp tẽpeſtatẽ ſubortã:corpora ſuorũ ſepulturæ mãdare nõ potuerãt nõ tamẽ digni erãt morte:non enim penes mortales eſt uim tẽpeſtatis cohibere)tulerat triſtẽ quia letiferã ſentẽtiã de capite decem prætorũ (uulgus nunc capitaneos uocat)qui deleuerant apud Arginuſas:ſcilicet inſulam:claſſem lacedæmoniam.

eius ptãtis Socrates:cuius arbitrio plebiſcita ordiarẽť:idignũ iudicãs tot: & tã bñmeritos:ex indignacã ĩpetu ĩuidiæ arripi:temeritati mltitudis cõſtãtiã ſuã obiecit:maxioq; cõtiõis fragore: & ĩcitatiſſimis minis cõpulſus nõ ẽ:ut ſe publicæ demẽtiæ autorẽ aſcriberet.q̃ oppoſitu eius legitima craſſari uia ꝓhibita:iniuſto Prætoꝝ cruoř mãus ſuas cõtãinare pſeuerauit.nec tiuit Socrates. nec cõſternatæ p̃riæ .xi.furor:mors ipſius exiſteret. ℭDe Ephilate.

PRoximũ:& ſi nõ eiuſdẽ ſplẽdoris ẽ:tñ certũ cõſtãtiæ hři põt experimẽtum efficacis opæ forenſis:fidei non latentis. Athenis Ephilates accuſare publice iuſſus: & inter cæteros demõſtrati nomẽ deferre coactus ẽ:cuius fili⁹ erat Demochares excellẽtis formæ puer aĩo ei⁹ flagrãtiſſimo ihærẽs amore.Itaq; cõis officii ſorte truculẽt⁹ accuſator:priuati affectus cõditiõe miſerabilis re⁹:puerũ ad ſe exorãdũ;quo ꝑcius p̃ris criminib⁹ iſiſteret uẽiẽtẽ:neq; repellere:neq; ſupplicẽ gẽibus ſuis aduolutũ ĩtueri ſuſtinuit.Sed opto capite flens: & gemẽs:p̃ces expromere paſſus ẽ.Nihiloq; minus: ſincæra fide accuſatũ demõſtratũ dãnauit:uictoriã neſcio laude:an tormẽto maiore partã.quoniã prius:quã ſontẽ opprimeret:ſeipſum uicit Ephialtes.

OLI. ℭEius poteſtatis.δημαρχοσ.Dimarchus ut apd nos tribunus.℣Ex idigna:q͛ uidelicet militũ corpora ſæuitia maris ĩterpellãte ſepulturæ mãdare nequerãt.℣Legitia graſſari uia. Graſſari crudeliter agere & ſupra modũ ſæuire. ℣Cõſternatæ patriæ. Aliqua ſubita perturbatiõe concitatæ. ℣Vndecimus.ſ.poſt mortem decimo prætorum ipſe undecimus eſſet qui opprimeretur.

Graſſari

PRoximũ & ſi nõ eiuſdẽ:Mos erat apđ atheniẽſes ut ſorte traherẽť q mores hoium & uitæ rõnẽ idagarẽt: & quos nõ ꝓbarẽt:publicæ accuſarẽt:cũ uitæ rõnẽ reddere nõ poſſẽt.℣Forẽſis fidei.qa ephialtes i foro fecit qđ debuit:& hæc ẽ fides forenſis. ℣Accuſare pub.ut apud nos cẽſores de moribus iudicabãt ciuitatis quos græci τιμητασ uocãt ita hi & accuſabãt ut uitæ rõnẽ redderẽt. ℣Cuius.ſ. Antiq pueros amabãt egregie idolis p̃cipuæ pio quodã & hõeſto amore ut eos ad uirtutes exercitarẽt & honores ꝓueherẽt.℣Miſerabilis.r.Reſpiciẽs ad ipſius affectũ:nõ.n.accuſare: ſed accuſari uidebať:i eadẽ pſona erat uterq;.℣Sincera fide: Quia nulla pueri gratia cuius amore tenebatur ab officio deduci potuit.

ASCẽſius ℭSocrates forte tunc eius ptãtis.ſ. dimarchias hoc ẽ tribũatus cuius arbitrio ordiarenť.i.ratiħcarenť plebiſcita.i.a plebe ſãcita,ac cõprobata: iudicãs idignã:tot qa decẽ p̃ceptores: & tã bene meritos.ſ.de rep.qa luce dæmoniã claſſẽ uicerãt.arripi.ſ.ad cædẽ:ex cã i q̃ nulla eorũ ierat culpa: & digna i ĩpetu ĩuidiæ:obiecit temeritati multitudinis ſuã cõſtãtiã.i.cõſtãter reſtitit:& nõ ẽ cõpulſus.i.pductus:maxio fragore cõcionis.i.quo icõciõe uli erãt atheniẽſ.& ĩcitatiſſimis minis.ſ. totio populi:ut aſcriberet ſe demẽtiæ publicẽ authorẽ.i.cõprobatorẽ:q̃.ſ.demẽtia publica: ꝓhibita oppoſitu.i.p obiectionẽ eius:graſſari.i.ſæuitiã oñdere(nõ ẽ ãt legẽdũ craſſari:qđ ẽ pũgnẽ heri)uia legitia(qa lex erat;tũc demũ ſniam ppľi ratã hẽri:ſi dimarchos author ħeret)pſeuerauit cõtamiare mãus ſuas cruore p̃torũ iniuſto.i.iniuſte effuſo:nec ſocrates timuit ne mors ipſius hoc ẽ ſua:exiſteret undecius furor(qa tot furores p̃ceſſiſſe uidebať quot p̃tores iniuſte dãnauerãt:erãt aũt decẽ:unde eius mors ultius furor fuiſſet)p̃riæ cõſternatæ.i.plæbis cõſternatæ eo q͛ audierat ſuos iſepultos iacere.℣Proximũ:Eodẽ ductu affert exẽplũ de ephilate diceẽs.Proximũ ſup.exẽplũ.i.qđ ꝓxie narrabiť:etſi nõ eiuſdẽ ſplẽdoris:ꝑt tñ hẽri certũ expimẽtũ cõſtãtiæ:efficacis opæ forẽſis .i.foro iudiciali exercitæ:& ſup.fidei nõ latẽtis ſed euidẽtis & ſe ꝓdẽtis.Ephilates iuſſus Athẽis accuſare publice.ſ.eos quos ſõtes nouerat:coactus ẽ deferre.i.accuſare iter cæteros nomẽ demõſtrati.i.illius ciuis athẽiẽſ.p̃ris Democharis:cuius.ſ.demõſtrati filius erat Demochrates puer excellẽtis formæ.ihærens aĩo eius.ſ. Ephilatæ aut ephilatæ:amore flagrãtiſſimo.i.ardẽtiſſimo:& tñ caſto. Itaq; ipſe Ephilates accuſator truculẽtus.i. imanis ſorte cõis officii.i.qa officiũ delatoris & accuſatoris qđ in unũquẽq; cadere poterat:ſorte i eũ ceciderat & nolebat officio publico deeſſe:& reus.i.tanq̃ reus.i.eſt defenſor miſerabilis.i.miſeratiõe dignus:aut more coꝝ miſerabili hitu oris & cultus utẽs cõditiõe.i.p cõditionẽ affectus priuati.ſ.quo puerũ illũ depibat:neq; ſuſtiuit:puerũ ueniętẽ ad ſe orãdũ:a ſe orãdo ipetrãdũ:quo.i.iõ ut:ut ſup.Ephilates iſiſteret pcius.i.remiſſius:criminibus .i.crimiatiõibus p̃ris:neq; ſuſtiuit.i.ualuit aut ſibi pmiſit:ĩtueri puerũ ſupplieẽ aduolutũ ſuis gẽibus: ſed ipſe ephilates flens & gemẽs capite opto ne puerũ uideret:paſſus ẽ ſup.puerũ ex ꝓmere p̃ces:ãt paſſus ẽ puerũ ex ꝓmere p̃ces capite opto.i.habẽtẽ caput optũ:qđ potius dicã:qa grauitati uiri magis cõuenit:& nihilominus q̃uis puer p̃ceps expromeret:dãnauit demõſtratũ patrẽ(ut dixi)ipſius pueri:accuſatũ fide ſincera.i. incorrupta. Victoriã acclamatio ẽ.q.d.O uictoria ptã.i.acq̃ſitã neſcio an maiore laude:an maiore tormẽto.i.cruciatu quoniam ephilates:uicit ſeipſum.i.amores ſuos priuſq̃ opprimeret ſontem uidelicet demonſtratum.

ℭDe capite decẽ p̃torũ. Theramenes eius legis auctor extitit ut auctoritate Suidæ recitauius.℣Ephialtes. Athe

THE. niẽſis orator hic eſt.at apud Macrob.ſõni ſpẽs:quẽ publica pſuaſio q̃ſcẽtes opinať iuadere:& põdeř ſuo p̃ſſos ac ſentiẽtes grauare. Suidas ita diffinit:euaporationẽ crapulæ a crudo ſtomacho i caput.icubũ uulgo uocant.

Vem Syracusanus. Hic fuit Diō Hipparini filius: de quo in sequēti lib. & in ca. qđ icipit. Nē quaq̄ platoni. latius dicemus: ibi q̄rēda est hæc historia: nā utriq; loco cōuenit. qđ nō ad eius cōstantiā ptinet: cū illi nūciatū eēt ab heraclide & Philippo isidias sibi parari: nulla rōne adduci poterat: ut illud de Heraclide crederet. cognita deinde illius cōiuratiōe nō tulit æquo aīo Dion & uersū illū hōeri rettulit ex secūda raspodia. και πολυκοι ρανιη ευρκοι ρανου εισιν βασιλευς & ita iussit heraclidē iterfici. clarissimū ergo dedit suæ cōstātiæ documētū: ut ne metu qdē uiolētæ mortis a uere amicitiæ officio potuerit absterreri. OLL

De Syracusano Dione.

Vē Syracusāus Diō diuersitate exēpli p̄grauat: q qbusdā monentib⁹: ut aduersus Heraclidē: & Calippū: quorū fidei plurimū credebat: tāq̄ isidias ei nectētes cautior eēt: rñdit: se uita male excedere: q̄ i metu uiolētæ mortis amicos inimicosq; iuxta pōer. Q d sequtr: & rei ipsius admiratiōe: & claritate autoris illustre.

De Alexandro magno.

Lexāder Macedonū rex iclyta iā pugna: excellētissimis opib⁹ darii Cōtusis æstu: & itieris feruor ī Cilicia pcalefactus. Cydno q aq̄ liquore cōspicuus: Tarsū iterfluit: corpus suū īmersit: subito deide ex nimio haustu: rigore obstupefactis neruis: ac torpor hebetatis artubus maxia cū exāimatiōe totius exercit⁹: i oppidū castris ppī quū deferṫ. iacebat æger Tarsi iq; ualetudine eius aduersa istātis uictoriæ spes fluctuabat. Itaq; cōuocati medici attētissimo cōsilio salutis remedia circūspiciebāt: q cū ad unā potionē sētētiā direxissēt: at q eā Philip. medicus suis māib⁹ tēperatā alexādro (erat āt ipsi⁹ amic⁹: & comes) porrexisset. a parmēione missæ literæ supuenerūt admonētes: ut rex īsidias Phillipi pide ac pecūia corrupti a Dario caueret qs cū legisset: sine ulla cūctatiōe medicamētū hausit: ac tūc legēdas Philippho tradidit: p quo tā constāti erga amicū iudicio: dignissimā a Dis īmortalibus mercedē recepit. qui icolumitatis eius ptæsidium falso interpellari indicio noluerunt.

Explicit Liber tertius.

Lexādeṙ Macedonū. Alexander Macedonū rex Dariū Persa. regē iā primū acie pflixerat. ille uero cuius ipio tota ferme Asia subiecta erat breui firmiorē repauit exercitū; qđ cū audisset Alex. metuēs ne in mōte tauro itercipeṫ: inde citatissimo cursu aduersus Dariū pfectus est: & cū uno die qngēta stadia cōfecisset: lōgo itineris labore & solis ardore fatigatus: ut æstu se leuaret: corp⁹ apđ Tarsū in Cydnū fluuiū frigidissimæ aq̄ demersit: & subitā ualitudinē īde cōtraxit. acciti undiq; medici potionē saluberrimā: & ad eā uim morbi pellēdā maxīe accōmodatā cōstituerūt: q̄ cū philip. medicus suis māibus cōpositā & tēpatā Alex. porrexisset: ille itrepidus atq; ipiger hausit: & sine cūctatiōe medicinā assūpsit: deide lr̄as quas pauloāte recepat a Parmenōe: Philippo legēdas tradidit cōtinebāt autē ut sibi a Philippi medici caueret īsidiis: qm̄ pecūia corrupt⁹ & spe nuptiarū sororis Darii mortē illi machinareṫ: fuit pfecto Alexādri pect⁹ cōstātiæ plēissimū: q a medico iam ppemodū suspecto suæ icolumitatis p̄sidiū sumere nō dubitauerit. Philippus Alexādri medicus Opib⁹. Darii apparatū describit Q. u. Curtius i pricipio secūdi lib. ingt iter hæc Alexā. & cætera. Cōtusis. fractis & debilitatis ac ēt domitis. Parmenionē uero q suspectas lr̄as Alex. regi dederat. Cleāder & polydamas mādato Alexādri iteremerūt. hic sine rege Alexā. multa strenue rex sine eo nihil magnæ rei gessit ut uult Q. u. Curtius li. vii. de hoc pmenione rursus habebiṫ li. v. ca. iiii. Liquore: puritate soluta. Cōspicuus. adeo clarus ut ad iā usq; arenā cōspici posset. Stupefactis. Cōtractis. ē. n. stupor cū p̄admiratiōe aut rei cuispiā horrore sēsū aliquē amittius aī uel corpis: ut stupor pedū: stupor dētiū: aut aī cū admiratiōe dedēti sensū aliquē amittius. Exaniatiōe. Terrore. Hebetatis. Obtusis qm̄ res pdit uigorē suū: ut gladiū hebetatū: qui aciem obtusam habet. Exaiatio Fluctuabat. in dubio erat. Interpellari: iterrūpi. impediri.

Quem syracusanus. Quasi uno spiritu oia dictauerit exempla ita pcedit dicēs. Quē. s. Ephilatē Diō syraculāus. s. ciuis admodū nobilis imo priceps: p̄grauat. i. antecellit diuersitate exēpli: q a plus pōderis ē i eo: Qui qbusdā monētib⁹ ut eēt cautior aduersus Heraclidē & Calippū tāq̄ nectētes. i. struētes ei isidias quoꝝ fidei credebat plurimū respōdit se male excedere. i. exiuere uitā q̄ pōere amicos inimicosq; iuxta. i. sine discrimine i metu mortis uiolētæ. i. necis sibi iferēdæ. i. malle mori q̄ sp in timore tam ab amicis quā inimicis uiuere. ASCēsius Quod sup. exēplū cōstātiæ seqtur; illustre sup. ē & . i. simul admiratiōe ipsius rei & claritate authoris. s. Alexādri magni; qa sicut authore Iuuenale. Omne animi uitiū tāto cōspectius i se Crimē habet quāto q peccat maior habeṫ ita uirtus quoq; plausibilior & maior uideṫ in claro q̄ in ignobili uiro. Alex. rex macedonū opibus. i. uiribus & facultatibus Darii regis psarū excellētissimis qa maximis cōtusis. i. cōfractis: iam. i. paulo ante pugna inclyta. i. q̄ Alex. eū egregie uicerat: pcalefactus in Cilicia æstu. s. solis & feruore itineris. i. pfectiōis imersit corpus suū Cydno. s. fluuio q iterfluit Tharsum. s. urbem cōspicuus liquore. i. limpiditate aquæ deide neruis obstupefactis. i. cōtractis subito: ex nimio haustu. i. attractu: rigoris. i. frigiditatis aquarū: ac artibus. i. iuncturis mēbroꝝ hebebatis. i. obtusis torpore. i. frigore: defertur sup. cū maxima exanimatiōe. i. exutione animorum totius exercitus in oppidū. s. Tharsum propinquū castris: & ita ipse iacebat Tharsi æger: & spes uictoriæ instantis. i. īminentis fluctuabat. i. icerta agitabaṫ: in aduersa ualitudine eius: qa si eum mori cōtigisset: actum fuisset de uictoria: quā si statim sanari potuisset iam fere in manibus habebat. Itaq; medici aduocati circunspiciebāt remedia. s. con

tra morbū attētissimo cōsilio salutis.i.de salute eius istaurāda:q.s.medici quū direxissent sentētiā.i.oēs conuenissent ad unam potionē.s.Alexandro dandā:atq; Philippus medicus porrexisset Alexādro sup.potionē illam temperatā.suis manibus:erat autē amicus ipsius & comes.s.expeditiōis illius tam lōginquæ:litteræ superuenerunt missæ a parmenione uno ex ducibus Alexandri:admonētes ut rex caueret insidias Philippi.s.medici perinde ac corrupti pecunia a Dario:quas sup.litteras:cum Alexāder legisset:hausit medicamentum.i.potionem illam:sine ulla cunctatione.hæsitatiōe:ac tum.s.postq̄ hauserat potionē tradidit sup.litteras illas Philippo legendas:pro quo iudicio tam cōstanti erga amicum.i.Philippū medicū:recepit mercedem dignissimam: quia pristrinam sospitatem:a diis immortalibus:qui.s.dii noluerunt præsidium incolumitatis eius.i. medicamentum illud in quo consistebat salus eius:interpellari.i.impediri fallo iudicio.s.Parmenionis.

Explicit Liber Tertius.

OLI. Moderatio

Ransgrediar ad saluberrimā. Ad capitulū transit de moderatione: Est autē moderatio cupiditatum nostrarū quædā quasi refrenatrix quæ nostros solutius euagari non sinit affectus sed tanq̄ cæterarum uirtutum auriga hominis animum ita componit ut quicqd fecerit aut dixerit: omnino repræhensione careat. recte igitur constantiæ subiungitur q̧ eius quasi mater sit atq; magistra. ¶ Impotentiæ.arrogantiæ & incontinentiæ. ¶ Morsu. Quia nemo audet moderatum animum aliqua ratione mordere.

Tq; ut ibi.P. Valerius q post exactos reges primi consules in urbe Romana creati sunt Iunius Brutus &.L. Tarquinius collatinus quo deinde pulso quia ex gente tarquinia foret in eius locū cēturiatis comitiis substitut⁹ est.P. Valerius publicola. qui fuerant illius exactionis auctores & Romanæ libertatis uindices. Brutus obuiam regibus q populo Romano bellū inferebant cū legiōe processit:& super aruntem regis filium quem hasta transfixerat:mutuo uulnere expirauit:inde mortui locum substitutus est Lucre.Lucretiæ pater: quo paulopost mortuo.Valeri. per multos dies nullam subrogandi sibi collegæ mentionem facere:& in summa uelia:sibi domū ædificare.populus eum regnum affectare suspicatus ē. quod ubi sensit Vale.uocato ad contionem populo:depositisq; fascibus grauiter de illorum leuitate cōquestus:q̧ se libertatis uindicem pauloante magna ambitione prædicarent:nunc eiusdem libertatis oppræssorem suspicarētur.castigatis demū omnibus collegam sibi substituit Sp. Lucretium eiq; priores fasces pferri iussit ædes quas in summo ueliæ ædificabat dirui & omnem materiam in planum atq; in infimum locum deferri iussit: aliquas deinde populares leges tulit: inter quas & illam ut nullus ciuis Romanus aduersus prouocationem uiolari posset.

¶ Valerii Maximi Liber Quartus.

De animi moderatione.

Ransgrediar ad saluberrimā partē aī moderationē: quæ mētes nostras ipotētiæ:& temeritatis incursu trāsuersas ferri nō patit. quo euēit: ut rephēsiōis morsu sit uacua:& laudis q̄stu sit opulētissima. itaq; effectus suos ī claris uiris recognoscat.

¶ De.P. Valerio Publicola:

Tque ut ab ī cunabulis sūmi honoris icipiā.P.Valerius:q populi maiestatē uenerādo: Publicolæ cognomē assecutus est:

ASCēsius

Ransgrediar &c. Daturus exēpla de animi moderatiōe more suo pfat dicēs. Trāsgrediar ad saluberrimā partē animi:moderationē uidelicet(Quā pticulā Valla recte adnotauit ab authoribus idoneis in hac significatiōe uix unq̄ positā) quæ:scilicet moderatio animi:nō patit mētes nostras ferri:idest impelli more ferarum trāuersas: idest extra semitam rationis incursu impotentiæ:idest arrogantis insolentiæ:qua quis impotens efficitur ad bene agendum:potius tamen uehementia praue agendi quā priuatio bene agendi hoc uocabulo a doctis signari solet:& temeritatis:quam uulgus præsumptionem uocat:quo:idest per quod:hoc est per quam cautionē euenit:ut:scilicet pars ea animi aut moderatio sit uacua:idest inanis morsu repræhensionis:& sit opulētissima quæstu:idest acquisitione laudis. Itaq;:idest & ita quia ad eam transgrediar:cognoscat effectus suos:idest quos fecerit fructus in claris uiris. ¶ Atq; ut incipiam:scilicet dicere effectus moderatiōis animi:ab incunabilis:idest primordiis summi honoris:idest ab eo qui primus consul fuit:Publius Valerius qui uenerando maiestatem populi:scilicet Romani:assecutus est:idest obtinuit cognomen publicolæ.

OLI. Publicola unde

℄ In cu.pricipiis.Publicolæ.A colēda plæbe dictus:qa plæbē mirifice coluit.⁋ Exactis:Eiectis expulſis.⁋ Sub titulo cōſulatus.Noie qdē cōſules:re aūt ipſa reges erāt.nā oia regū iſignia cōſules hēbant nomē regiū poſt partā libertatē fuit Romāis ſp iuiſū. ⁋ Hitū:cōditionē.⁋ Dimidia ex pte:Nā cū.xii.faſces unuſqſq; cōſul ſp haberet ipſe tātūmō ſex uoluit hr̄e.⁋ Spurio lucretio.Q.ui itra paucos dies ſuffectus i lucretii locū.M.Oratius puluillus.⁋ Cēturiatis:habitis p cēturias:nā.P.R.in qnq; claſſes diuiſus:& unaquæq; claſſis i cēturias:ut apud Titū Liuiū decade ad urbe cōdita uidere licet:cū igiť ſuffragia dabanť priæ claſſis cēturiæ rogabanť : q ſi uariaſſent ad ſecūdæ claſſis cēturias ueniebať.deide p ordinē oēs deſcēdebāt.⁋ Magiſtratus:ſiue cōſul:ſiue ꝓtor:ſiue alius.⁋ Aduerſus ꝓu.Si qs ꝓuocaſſet ad populū ab oi magiſtratuū iniuria tutꝰ eēt.⁋ Aedes ſuas:Delata cōfeſtim materia oi īfra ueliā & ubi nūc uia publica ē domus in īfimo cliuo edificata.⁋ Inſtar:ad ſimilitudinē & unq̄ recte cū ad iungi poteſt:ut ad inſtar dicatur.

cū exactis regibꝰ:īpii eoꝝ uī uniuerſā: oiaq; īſignia ſub titulo cōſulatꝰ i ſe tralata cerneret: īuidioſū magiſtratus faſtigiū:moderatiōe ſua ad tolerabilē habitū deduxit:faſces ſecuribus uacuefaciēdo: & i cōciōe populo ſūmittendo.nūerū quoq; eoꝝ dimidia ex pte minuit:ultro Spurio Lucretio collega aſſūpto:ad quē:quia maior natu erat:prior faſces trāſferri iuſſit.legē etiā comitiis cēturiatis tulit: ne qs magiſtratus:ciuē Romanū aduerſus ꝓuocationē uerberare:aut necare uellet.Ita quo ciuitatis conditio liberior eēt:impiū ſuum paulatim deſtruxit. Quid qd ædes ſuas diruit: qa excelſiore loco poſitæ iſtar arcis habere uidebanť: non ne quantū domo inferior:tantum gloria ſuperior euaſit?

℄ De Furio Camillo.

Vix iuuat abire a Publicola: ſed uenire ad Furium Camillum libet:cuius tā moderatus ex magna ignominia ad ſummum imperium tranſitus fuit: ut cū præſidiū eius ciues capta urbe a Gallis Ardeæ exulantis petiiſſent : non prius Veios ad accipiendum exercitum iret:quam de Dictatura ſua omnia ſolēni iure acta cōpiſſet.

Camilli moderatio

Vix iuuat abire.Hic feruēte Romanoꝝ ac ueiorū bello:cū tribunus militum cōſulari ptāte pp diſcordiā q̄ tunc domi militiæq; igēs fuit ꝓhibitus: q uir eēt oſtēdere:ad extremū creſcētibus idies & domeſticis & externis malis terrore publico dictator dictus ad unicæ urbis obſidionē tāta ꝓfectus oium fiducia:ut cū ipatore mutata fortūa reip. uidereť:capenates in primis & phaliſcos q cum hoſtibus cōiurauerāt:nepeſinis ī finibus obuios ꝓlio uicit:hinc lōgā obſidionē ueiorū ac difficilē pueniēs mira cōſtātia ac uirtute:anno tandē decimo ueioꝝ coepit:q dies multa hoſtiū cæde trāſactus eſt dōec a dictatore eēt edictū:ut iermibus parcereť:qbus captis in ꝓdā uerſi oēs cui nullius ad eā diē hoſtis ꝓdā par fuerat:huic uictoriæ Rōæ igēs gaudiū:& q̄tridui ſupplicatiōes quātæ nunq̄ antea:dictator in ſolito honore triūphauit & ſup:humanū habitū capitoliū aſcēdit:currū aureū equis q̄ttuor niueo cādore trahētibus: ipſe qdē pſolutis uotis depoſuit dictaturā uir & aīmis & aī moderatiōe clariſſimus:ſed nulla claritas uacat iuidia Alienati a Camillo plæbis:aī q̄ rētibus paſſim ciuibus hoſtilē prædā in uoto diſperſam:& tribunis plæbē de morte turbantibus pendente tamen inuidia.quarto Tribunus militum factus eſt commiſſuniq; illi bellum phaliſcum.

ASCēſius

℄ Cū.i.quādo exactis regibus.i.poſtq̄ reges erant exacti.i.ignominioſe expulſi Roma pp ſuperbiā tarquinii & uiolētiā filii eius q Lucretiā ſtuprauerat cerneret uniuerſam uim impii eoꝝ.ſ.regū.i.quā reges prius habuerāt & oīa iſignia:ut faſces cū ſecuribus purpurā &c.trāſlata in ſe ſub titulo cōſulatus:deduxit moderatiōe ſua:faſtigiū.i.altitudinē īuidioſum.i.inuidiæ plenā:magiſtratus.ſ.cōſularis:ad habitū tolerabilē.i.minus moleſte ferēdū a populo uacue faciendo.i.priuando faſces:in qbus cū uirgis etiā ſecures tēpora regū ligari ſolebāt : ſecuribus.i.eximdo ſecūres e faſcibus & ſubmittendo ſup faſces populo:in cōciōe.i.quoties cōcio fieret:minuit quoq; numerū eorū.ſ. faſcium ex dimidia parte:quia ſex dumtaxat ſibi retinuit lictores qui totidē faſces ferrēt: Spurio Lucretio patre lucretiæ aſſumpto collega ultro.i.ultra quā ab eo peteretur ad quē.ſ.Lucretium: quia maior natu.i.ſenior erat:iuſſit priores.i.maioris dignitatis faſces trāſſerri. Tulit etiam legē comitiis centuriatis.i.habitis per centurias.neq s magiſtratus ēt cōſularis.uellet(modeſtius quā ſi diceret auderet:nā dicēdo uellet uideť poteſtatē nō negare ſed ligare)uerberare ciuē Romanū aut necare aduerſus.i. cōtra ꝓuocationē.i.ſi ꝓuocauerit ad populū niſi fortea populo quoq; cōdemnatus ſit. Ita & ſic: quo.i.ideo ut.cōditio.i.ſtatus ciuitatis eſſet liberior deſtruxit imperiū ſuum:hoc eſt cōſulare:paulatim.i.ſenſim quaſi paulo tenus.i.per paulum & paulū procedendo.Quid ſup.de eo dices?q; diruit ædes ſuas:quia ipſæ poſitæ loco excelſiore:uidebātur habere inſtar id eſt æquiualens:arcis.i.caſtri aut domus regalis.Nonne ipſe euaſit:tantū:Valla diceret tāto:ſuperior gloria quātum diceret quanto:inferior ſup.euaſit aut factus eſt domo.i.ædificādo in loco humillimo?q.d.maxime.⁋ Vix iuuat abire a publicola.i.tot ſunt eius moderatiōis exempla ut in eorū narratiōe perſiſtere iocundū ſit:ſed libet.i.uolupe eſt uenire ad Furiū Camillū:uirum excellentiſſimū qui alter urbis cōditor habitus eſt:cuius tranſitus ex magna ignominia:quia ex exilio ad ſummū imperiū:quia ad dictaturā:fuit tam moderatus:ut quum ciues petiiſſent:urbe capta:ideſt quia urbs Roma eſſet capta a gallis:præſidium.i.protectiōem aut præſidentiam eius:ſcilicet Camilli:exulantis:ideſt exilium agentis:ardeæ:ideſt in eo oppido rutulorum quondam regia non iret prius ueios:ideſt ad illud oppidum quod Romani ſub Camillo paulo ante ceperant ; & ubi exercitum adhuc incolumen habebant: ad accipiendum exercitum quam comperiſſet omnia de dictatura ſua acta ſup.eſſe: iure ſolemni:ideſt iuſta electione :& debitis ſuffragiis more maiorum.

OLI. ¶Hinc exortum q cum ueientibus phaleri cõiurassent: quos cum prælio uicisset & direptis castris hostilibus prædam omnem ad quæstores publicos reiecisset. magis magisq; alienauit sibi animos militum qui uirtutem uiri rigidã simul oderant & stupebant. inde cũ obsidio præualidæ ac munitæ urbis nihilo breuior futura uideretur: q Veientiũ fuisset: ducis uirtus ac fortuna ingruẽte honestissimæq uictoriæ uiam fecit: magistro nobiliũ quorũ patres primi erant in populo: qui per speciẽ solatii illos in castra Romana & ad tentoriũ ducis adduxerat: uincto nudoq; illis tradito & uirgis adhibitis quibus agerẽt proditorẽ: huius admiratiõe uirtutis fracti animi: urbs dedita: ipse summa cum gloria; sine triumpho tamen quia res sine armis acta fuerat romam rediit: nec diu quidem uiri gloria & res gestæ iuidiam opp̃ssere: accusatus a Tribuno plæbis Apuleio intercurrente per eos dies adolescẽtis morte filii. hinc publico. hinc priuato incommodo affectus in exilium abiit; sed parabatur egregio uiro laus. non ex prosperis modo: sed ex aduersis patriæ rebus cum itaq; per id tempus gallorum primo: deinde germanorum populi nouissimiq; omnium senones. Galli frugum uinique dulcedine quæ ad huc eos hic detinet in italia irruentes infinito cum exercitu fudissent bello hetruscos: ea tempestate magnam italiæ partẽ possidentes: deinde Apenninum transgressi: clusiumq; aggressi: de hinc Romam: exercitumq; Romanum apud Aliam Fluuium prælio fudissent: unoq; impetu indefensam urbem cœpissent atq; incendissent; senatu impie trucidato; flammis hostilibus intactum solum capitolii saxum

Magnificus Camilli Veientanus triumphus. egregia gallica uictoria. sed ista cunctatio longe admirabilior. Multo enim: multoq; seipsum q̃ hostẽ superare operosius ẽ nec aduersa propera festinatio ne fugiẽtẽ: nec secũda effuso gaudio app̃hẽdentẽ.

¶D.M. Rutilio Censorino.

PAr Furio moderatiõe Marcus Rutilius Cẽsorius. Iterũ .n. Cẽsor creatus ad cõtionẽ populũ uocatum: q̃ potuit grauissima oratiõe corripuit. q̃d eam p̃tãtẽ bis sibi detulisset: cuius: maiores: qa nimis magna uideret: t̃ps coarctãdũ iudicasset. uterq; recte: & Cẽsorinus & ppls: alter enim ut moderate honores crederẽt: p̃cepit, alter se moderato credidit. ¶De. L. Quintio.

Camillus absces dictator du ctus remansisset: necessitate ultima Camillus abscẽs dictator iterum dictus recolligit laceras Romani exercitus reliquias: & turpi redentione turbata in ipsa primũ urbe mox extra urbem cum hostibus fortiter feliciterq; pugnauit. Quo in prælio nec fuga nec captiuitas: sed so la hostium strages fuit ne nuncio quidem tantæ cædis superstite. Victor Camillus & secũdus Romanæ urbis conditor dictus est. Seruatamq; in patriam insigni rediit triũpho. ¶Multa præterea bella gessit: uictorias multos honores: multos habuit triumphos: quos breuitas ipsa non capit: nec proposito nostro cõueniunt; nã quod ad moderationem eius pertinet: noluit a ciuibus delatum imperium accipere: nisi prius ab exiguo senatu; qui in capitolio obsidebatur solẽni iure dictator creatus esset. ¶Magnificus Camilli: per cõparationẽ ostendit eius moderationem: quod longe sit difficilius. & propterea etiam gloriosius seipsum q̃ hostes uincere. ¶Operosius: difficilius & laboriosius. ¶Nec aduersa propera festinatione fugientem. In hoc maxima consistit moderatio.

PAr Furio moderatione Marcus Rutilius Censorinus. De hoc uiro satis dictum est in capitulo de disciplina militari. Sed quod ad moderationem eius spectat: cum censor iterum creatus esset uir omnino ambitionis expers: non modo magistratum non suscepit: sed ultro etiam populum accusauit q eam potestatem quæ per se grauis a maioribus anni & sex mensium tãtummodo facta esset: cum triennis esse soleret quod nimis magna uideretur sæpius uni uiro deferre non dubitarent. ¶Par Furio moderatione. Quia sicut Camillus dictaturam nisi solemni iure demandatam accipere non sustinuit. ita hic continuare censuram omnino recusauit. ¶Censorinus. Nam a rigiditate censuræ dictus est Censorinus. ¶Corripuit: Repræhendit. ¶Eam potestatem: censura. ¶Coarctandum. Breuiandum. Nam primo triennis fuit deinde anni & sex mensium facta est. postremo ad semestre spacium deducta Liui. ab urbe condita de coarctando censuræ tẽpore Marcus Aemilius dictator censuræ honore: qui antea per quinquennium gerebatur. anni & sex mensium spacio finito: ob eam rem a censoribus uocatus est. ¶Crederet: committeret.

Censo rinus

ASCẽ tius ¶Triumphus Camilli Veientanus: idest quo triumpharat de Veiis: magnificus sup. fuit; & uictoria gallica: idest qua Gallos urbe expulit & penitus deleuit: fuit sup. egregia; sed ista cunctatio: idest dubitatio ac recusatio de magistratu ineundo priusq̃ explorasset an iure omnia acta essent fuit sup. longe admirabilior. Enim pro quia: multum sup. est: (aut si legendum est bis multo: dicatur multo multoq: sicut dicitur iterum iterumq; ad augendam rem) multoq; operosius: idest laboriosius superare seipsum quã hostem; seipsum inquam fugientem aduersa prospera festinatione: nec appræhendentem secunda: idest prospera: gaudio effuso: idest immoderato. in utrisq; ergo tam in aduersis q̃ secundis moderationem animi seruauit Camillus. ¶Par furio & cætera: Ordo est. Marcus Rutilius censorinus aut potius censorius: idest qui aliquando censor fuit: est sup. par Furio: scilicet Camillo: moderatione: scilicet animi: quia in multis aliis inferior fuit. Enim pro quia: ipse creatus censor iterum: idest secundo seu quod dicunt secunda uice: corripuit: idest repræhendit populum uocatum ad cõtionem: oratione; q̃; idest quantum potuit grauissima: q; idest eo q populus detulisset: idest contulisset sibi: scilicet Rutilio: eam: scilicet censoriam potestatem eis. Cuius: scilicet potestatis censoriæ: quia uideretur nimis magna: maiores iudicassent tempus coarctandum: idest restringendum & abbreuiandum. Vterq; recte sup. fecit: & : idest simul: censorinus seu censorius: scilicet Rutilius: & populus. Enim pro quia: alter: scilicet Rutilius: præcepit: ut. s. populus crederet. i. cõmitteret honores. i. honorificos magistratus moderate. i. cum moderatiõe: & ita non frequenter uni: alter. s. populus credidit. i. commisit sic moderato. s. Rutilio: hoc est censuræ eius.

Ge.L.Q.uintius Ceicinatus.Hic origine nobilis de gēte patricia: filiorū turba ornatus integerrimus ac fortissimus fuit:sed cū unus ex filiis accusatus grādi pecūia dānatus eēt. Q.ut soluēdo filiū liberaret: rebus suis fere oībus distractis ad inopiā redactus:relicta urbe trans tyberi habitauit. ruralē ac modicā uitā agēs.quo tpe equor icursu subito puastaris agris. & legatis Romāorū ad qrēdū de iniuriis solēniter missis & a duce hostiū cōceptis:cū ad ultionē alter cōsulū missus ad Algidū obsideret cū exercitu:nec in altero satis uirtū eēt ad collegā liberādū:attonita ac turbata urbe:ad extrēa remedia recursum ē: OLI. Q.uintii Ceicinati moderatio

Ge.L.Q.uitius Cicinatus qlē cōs. gessit? cū honorē eius. P.C.cōtiuare uellēt: nō solū ,ppter illius egregia opa:sed ēt qd populus eosdē tribūos i ,pximū annū creare cōabat: quor neutrū iure poterat fieri: utrumq; discussit. senatus studiū simul inhibēdo: & tribunos uerecūdiæ suæ exemplum sequi cogendo.atq; unus causa fuit:ut amplissimus ordo:populusq; tutus eēt ab iniusti facti reprensione. ¶De Fabio Maximo.

Abi⁹ uero Max.cū a se qnqes: & a patre: Auo Proauo:maioribusq; suis: sæpenūero cōsulatū gestū aīaduerteret:i comitiis: qbus filius suus sūmo cōsensu cōs.creabat: q̄ potuit cōstātēr: cū populo egit:ut aliquādo uacationē huius honoris Fabiæ genti paret.nō qd uirtutibus filii diffideret(erat.n.illustris)sed ne maximū ipīum i una familia cōtiuaret. Q uid hac moderatiōe efficacius? aut ualentius? quæ ēt patrios affectus: qui potentissimi habentur: superauit.

sūmo oīum magistratus cōsensuq; oīum ciuium. Q.Ceicinatus dictator factus ē:atq; i agro solus. (ut dixius)rustico īhians opi iuētus. Audito patriæ statu.& honorē & labore piū ,pno atq; offensarū immemori aio suscepit: ,pfectusq; cōfestī trāsmisso amne exceptus a filiis a senatu: & igēti populi cōcursu:qq̄ populo morū austeritate suspectior dicto magistro eqtū.L.Tarquinio nobilissimo itidē ac fortissimo uiro:pariterq; iopi:& collecto exercitu oībus ultro noīa dātibus spe certa sub tali duce uincēdi: dispositoq; rerū statu: die pximo sub noctē Romā egressus alacritate mirabili.Mediaq; ad hostē nocte pueniēs & cōsulē & exercitū obsidiōe liberauit:& duces ac legiones hostiū magno plio uictos: ut agri ritus in castra trāsueherent prius oīum sub iugū q̄si totidē boues misit direptis castris:& q̄ ab hostib⁹ tenebātur oppida recepta sūt:diuisaq; iter milites pda: hisq; oībus iextimabili celeritate cōfectis:Romā rediēs militaribus ornamētis isignis & ducibus hostiū ante currū actis ,psequēte exercitu uictore pda onusto solēniter triūphauit & mox dictaturā q̄ semestrē:qa non iā amplius rei necessariā uidebat die sextodecio deposuit & ad agrū suū rediit dux pclarus & īsignis agricola:magna ,pfecto uiri modestia q̄ dictaturā ante legitimū tps deposuerit.maior uero q̄ magistratū cōtinuare noluerit.urbe namque intestina discordia laborante: q̄ tribu.plæb.magistratum cōtinuare populus iuberet: & senatus eosdē cōsules creari uellēt:atq; ipsū i primis.Q.u.Ceicinatū:ut neutrū fieret sua sapiētia puidit: nā deposito cōsulatu.tribūi uerecūdia moti:se q̄primū a tribunitia ptāte abdicarūt:& ita moderatiōe sua nihil cōtra leges ac rephēsiōe dignū fieri passus ē.¶Studiū:Curā q̄ senatus hēbat i cōtinuādo cōsulatū.¶Verecūdiæ su.nācū ipe uisset cōsulatū:pudore quodā deterriti sūt tri.pl.a cōtinuatiōe mgratus.¶Inhibēdo:refrenādo:coercēdo.

Abius uero maxius. Hic(ut i ca.de cōstātia dixius)fuit reipu.Ro.i rebus duris & afflictis unicū leuamē:q plus opis cōsilio & prudētia hostē subigēdo:q̄ alii fortiter dimicādo priæ attulisse uidet. primus.n.docuit sapiētiā nunq̄ cū temeritate cōiugi:neq; ad cōsiliū casus admitti:sed rōnē sp fortuæ dominari.nō ē igit huius uiri historia repetēda.sed qd' ad hūc locū ptinet eius pectus tāta fuit moderatiōe istructū:ut ēt affectus paternos.q iterdū nimii eē solēt:supaē potuerit.cū.n.filio uiro nobilissimo: & singulari uirtute pdito cōsulatus sūmo oīum cōsensu:certissimisq; suffragiis a pplo demādaret:quo minus fieret sūmo studio curauit:q̄ diceret æquū esse familiā suā:q̄ p multos ducta uiros antiq̄ ab origine gētis.eiusmodi honores ,ppemodū cōtinuasset:uacationē aliqñ mereri.¶A patre:auo pauo. Nā Fabius.Gurges genuit Fab.Rutulianū:q gēuit alterū Fabiū Gurgitē ex quo natus ē Fab.Max. Auorū ordo sic se hēt:ut prio pr deinde auus:tertio proauus:postea abauus:deinde attauus:postremo tritauus dicat.¶Diffideret. Q.uominus tanti magistratus honorē sustinere ac tueri posset.ac pro sua maiorūq; suorū & populi Romani dignitate gubernaret.¶Q.uid hac moderatione. Laudat hoc loco Fabiū:qui potuerit ēt affectus superare paternos:solēt.n.cupide nimis affectare parentes:ut ad honores filii:q̄ maximos puehantur:honestioresq; fiant in dies.¶Q.ui potentissimi habētur:nimii plerumq; sunt parentum affectus ut ad celsiorē fortunā per gradus honorum filii producantur. Fabii Maxi. moderatio

¶Age(adhortādi uox).L.Q.uitius Cicinatus qlē gessit.f.se cōsulē.q.d.moderatissimū.Q.uia cū p̄res cōscripti uellēt cōtiuare honorē.i.mgratū aut cōsulatū ei9 i sequētē annū extēdere:nō solū pp egregia opa ipsius: sed ēt q̄ populus cōabat creare eosdē tribūos i annū ,pximū.i.tūc pxie secuturū:quor neutrū poterat fieri iure.i.sm leges discussit.i.irritū fecit utrūq;.i.utrorūq; cōatu:ihibēdo.i.retinēdo ne exiret i effectū:studiū senatus: moliētis uidelicet se iterū cōsulē creare:& cogēdo tribūos seq exēplū suæ uerecūdiæ:atq; unus.i.ipse solus cā fuit: ut ordo amplissimus.f.senatorius:& ppls eēt tutus.i.mūitus ab rephēsiōe facti iniusti:qa sic neuter egit cōtra legē. ASCēsius

¶Fabius uero Maxi.quū aīaduerteret cōsulatū gestū eē a se qnqes:& sæpenūero a p̄re:auo:pauo:& maioribus suis:egit i comitiis qbus filius suus creabat cōsul sūmo cōsensu ppl̄o:q.i.qtū potuit cōstāter: ut daret aliqñ gēti fabiæ uacatiōe huius honoris.i.a cōsulatu gerēdo:nō sup.iō id egit q̄ diffideret uirtutibus filii:erat.n.illustris.i.clarus & spectabilis ciuis:sed ne maximū ipīū cōtinuaret in una familia.Q.uid sup.ē efficacius aut ualētius hac moderatiōe?q.d.moderatio:supauit etiā affectus patrios.i.paternos:q habent potētissimi.q.d.nihil.

OLI. NOn defuit maioribus:ad reliquas animi uirtutes quæ in hoc uiro fuere prope modum admirabiles accedit & modestia:quæ in cōtēnendis honoribus tanta fuit:ut nō minus eū uenerabilē fecerit quā res ab ipso magnifice gestæ.nā quāto magis honores cōtempsit:tanto etiā admirabilior fuit: cōtempsit autē nō solū humanos sed prope diuinos quos illi summo studio & ambitiōe detulerat ciuitas Roma.pro suis maximis & immortalibus erga se meritis. In rostris:ubi cōciones habebant. In curia:ubi senatus cogebat. Iouis optimi maximi.Cuius filius esse credebatur teste Gellio: qa sicut in capitulo de fiducia diximus quod de olympia Philippi regis uxore Alexādri matre qdā græci tradidere scriptores: idem de.P.Scipiōis matre memoriæ proditū ē: uisum imensæ magnitudinis anguem cū Scipionis matre cōcumbere:& ex eo creditū est Scipionem cōcepisse:quā famā ab ineunte ætate clarissimus uirtutibus maximisq; rebus gestis idies magis:magisq; auxit & cōfirmauit. Puluinaribus. (Puluinaria) Lectisterniis.idest uolebant eum diuinis honoribus afficere patrum. Recusandis honoribus. Quia clarior interdū gloria spreta redit. Emerendis. Valde merendis.sed emeriti milites qui militiæ uacationem habēt. q̄ sint militiæ officio profundi. Eodem robore. Eadem constantia & moderatione.q̄ Hannibali quem legati Carthaginenses Romam accusantes uenerant: se acerrimum defensorem præbuerit. Sui ciues. notanda constructio sui pro eius posuisse. Victoria tenus: Vsq; ad uictoriam:quia ultra uictoriā neutrius hostis fuit: uidelicet nec Hannibalis cuius salutem post uictoriam p̄texit:nec senatus quia docuit quid eum diceret.

AT.M.Marcellus.M.Marcellus cū Valerio Leuino cum forte absente iterū consul idibus Martiis cū magistratū inisset senatū eo die more maiorum. habuit:professus se nihil absente collega neq; de republica:neq; de prouinciis acturū:scire se frequentes Siculos prope urbem in uillis obtrectatores factorum suorum esse.quibus tantum abesset:ut pro se non liceat palam. Romæ crimina: & dicta:& ficta ab inimicis uulgari. ut insimularent aliquem sibi timorē absente collega dicendi de consule esse ipse eis ex templo daturus senatum fuerit:ubi quidem collega uenisset non passurum quicquā prius agi:q̄ ut siculi in senatum introducantur. postquam igitur collega rediit.

De Africano superiore.

NOn defuit maioribus grata mēs ad p̄mia: sup̄iori Africano exoluēda. Siqdē maxīa eius merita paribus ornamentis decorare cōati sūt.uoluerūt illi statuas ī comitio: ī Rostris: ī Curia: ī ipsa déiq; Iouis.OP.Max.cella pōere.uoluerūt imaginē ei⁹ triūphali ornatu īdutā capitolinis puluīarib⁹ applicare.uoluerūt ei cōtinuū p oēs uitæ annos Consulatū: p̄petuāq; Dictaturā tribuere:quorum sibi nil neq; plebiscito dari.neq;.S. Cōsulto decerni patiēdo:pene tātum ī recusandis honoribus se gessit:quantum egerat in merendis.

De eodem Africano.

EOdē robore mētis cām Annibalis ī senatu p̄texit.cū eū ciues sui missis legatis tāq̄ seditiones apd eos mouētē accusarēt:adiecit quoq; nō oportere.P.C.se reip.Carthaginiēsiū īterpōere:altissimaq; moderatiōe: alterius saluti cōsuluit:alterius dignitati.uictoria tenus:utriusq; hostem egisse contentus.

De.M.Marcello.

AT.M.Marcellus: qui primus & Annibalē uinci:& Syracusas capi posse docuit:cū in Consulatū eius Siculi de eo questum

ASCensius Non defuit &c.Ordo est.Mens grata ad persoluenda Aphricano superiori.i.maiori:præmia:non defuit maioribus.i.progenitoribus nostris:hoc est priscis Romanis.Siquidem:idest quoniam ipsi conati decorare maxima merita eius:ornamentis paribus:idest etiam maximis:uoluerunt ponere illi.i.ad honorem illius statuas in comitio.i.loco quo conueniebant ad magistratus eligendos:in rostris.i.in loco unde publica fiebant edicta; in curia.i.in senatu:deniq;.i.ut summum locum dicam:in cella.i.sacello in capitolio: Iouis optimi maximi.i. summi deorum:uoluerunt applicare puluinaribus:idest lectisterniis capitolinis in quibus locabantur simulacra deorum:& ad quæ uocabantur ipsi dii:imaginem eius:scilicet Scipionis indutam ornatu triumphali:uoluerunt tribuere ei consulatum continuum:idest continuatum per omnes annos uitæ:scilicet eius:& dictaturam perpetuam:quorum:scilicet præmiorum honorificorum:ipse nil:idest non quicq̄:non patiendo quicquā sibi dari neq; plebiscito:neq; decerni senatusconsulto:gessit se pene tantum:idest tam magnificum in recusandis honoribus: quantum egerat in emerendis:scilicet honoribus. Eodem &c.Idem sup.Aphricanus superior: protexit in senatu causam Hannibalis:eodem robore:idest firmitate mentis:quum eum ciues sui:hoc est Carthaginenses accusarent:scilicet in senatu:missis legatis:scilicet ad senatum:tanquā mouentem seditiones apud eos: scilicet ciues suos.Scipio sup.adiecit quoq;:scilicet ad defensionem Hannibalis:Patres Cōscriptos:nō oportere: idest nō decere se interponere reipublicæ Carthaginensium:& ita consuluit:idest opem tulit:saluti alterius:scilicet Hānibalis:altissima moderatione:& consuluit dignitati alterius:scilicet senatus Romani:contentus egisse: idest se gessisse hostem utriusq;:scilicet tam Hannibalis q̄ senatus:uictoria tenus:idest usq; ad uictoriam: & non ultra, quia satis habuit Hannibalem uicisse:& ita ne uicto etiā hostis uideretur eum defendit.Senatui autem quia restitit etiam hostis uisus est:non tamen sic ei aduersari uoluit:ut eius dignitati non consuleret. At Marcus Marcellus qui primus docuit Hannibalem posse uinci:& Syracusas posse capi: cum siculi uenissent in urbem: hoc est Romam:questum:idest ad querendum de eo.

OLI.

¶ Primũ iter se puincias sortiti sunt. Sicilia & classis Marcello: italia cũ bello aduersus Hánib. Leuino euenit: q sors uelut iterũ captis syracusis ita exanimauit Siculos: ut cõploratio eorũ flebilesq; uoces extẽplo oculos hominũ cõuertissent. qđ cũ Marcello cognitũ eẽt: ne qs frenari timore siculos dicere posset: quo minus de se libere qrant cuius ptãte mox futuri eẽnt puinciá cũ collega pmutauit: deĩde siculos i senatũ itroduxit: & de se grauiter cõquerẽtes æqssimis auribus sustiuit. iussosq; a Leuino: post cõquestionẽ exercere extẽplo ut de postulatis eorũ pres cõsuli posset: Marcel. tẽuit: ut corá ipsis rñdẽderet obiectis. quo facto cũ illis piter excessit de senatu: ut liberi9 pres cõsuli posset q acta Marcel. sũmo cõsẽsu cõprobarũt. reuocatis deĩde i senatu siculis & cõsule rcitatoq; sẽatuscõ. siculi bẽigne appellari ac dimissi ad gẽua se Marce. cõsulis piecerũt & obsecrãtes ut q deplorãdæ ac leuãdæ calãitatis suæ cá dixissent ueniá eis darer: & in fidẽ cliẽteláq; accipet porãtes. hæc cõsul clemẽter allocutus eos dimisit. ¶ Qui prius Hánib. uicit. Ná oẽs ante Marcellũ Romái ipatores uel ex acie uicti discesserát uel i acie cũ magna reipu. clade ceciderát. Aut certe nunq̃ cũ Hánib. fortuná belli tẽptare ausi fuerát. prius igit Marcellus apud Nolá uinci posse docuit ná cũ urbẽ illá obsideret Hánibal: quom ppemodũ ad defectionẽ uidebat erecta: Marcellus nocte oppidũ ingressus: & ad tres portas i hostes uersás tripartito exercitum instruxit impedimenta subsequi iussit. Calones lixas & in ualidos milites uallum ferre: ut paucitaté spernẽtibus poenis ingentis exercitus spém repẽte facerẽt: his ita istructis patefactisq; repẽte portis i hostes tãto cũ clamore ipetuq; ferunt: ut pturbata media acie terga uerterit: nõ tñ sine iactura. ná duo milia & tricẽti hostiũ cæsi nõ plus Roma. cẽtũ amissis: igens eo die res ac nescio an maxia illo bello gesta sit. nõ. n. uinci ab Hánib. Rõanis tũc uincẽtibus difficilius fuit: qđ postea uicere. hac uictoria Marcellus potitus militũ suo♃ aios multis antea cladibus territos erexit & excitauit: urbẽ Nolá a defectiõe phibuit: ualidoq; psidio firmauit. & sic ppemodũ amissá Po. R. restituit. ¶ Et Syracusas cap. Cuius difficillima ac ppe icredibilis fuit expugnatio: qppe cũ urbs ipsa situ & natura soli ualidissima munitiõibus quoq; firmissimis undiq; circũsepta foret; accedebat q i ea uir erat Archimedes unicus; cæli syderũq; spectator mirabilior tñ iuẽtor ac machiator bellicorũ tormẽtorũ operũq; qbus ea q hostes igẽti mole agerent ipse p leui momẽto ludificaret: hic aduersus oẽm Marcelli terrestrẽ maritimũq; apparatũ uariæ magnitudinis tormẽta i muris disposuerat. i qbus illud pcipuæ admiratiõis fuit. ferrea máus firmissimæ cathenæ illigata cũ iniecta præ Nauis eẽt: grauiq; librãmẽto plũbi recelleret ad solũ suspẽsa pra Nauẽ i puppim statuebat: dei de remissa subito uelut ex muro cadẽtẽ nauẽ cũ igẽti trepidatiõe nautarũ ita undæ affligebat; etiá si recta recerderet aliq̃tulũ aq recipe: ita maritia oppugnatio ẽ clausa ois: iter tãtas tamẽ difficultates urbẽ oium illo tpe & i ea regiõe terra mariq; ualidissimá atq; pulcherrimá uirtus ipatoris tãdẽ expugnauit. ¶ Quia collega Leuinus aberat: Erat. n. in macedõia aduersus Philip. ¶ Admittẽdis. itroducẽdis. ¶ Improbatis qrelis: dánatis a senatu. ¶ In cliẽtelá reciperent. Apud maiores urbiũ expugnatores earũ postmodũ patrõi eẽ dicebant & erát. æquũ. n. erat: ut q uulnera itulisset: eadẽ sanaret. Cice. in officiis li. i. Apud maiores nros iqt tãto pe iusticia culta ẽ: ut hi q ciuitates: aut natiões deuictas bello i fidẽ recepissẽt earũ patrõi eẽnt more maiorũ. ¶ Sup hæc Siciliá sortitus Liui. dicit anteq̃ itroducerent legati i senatũ: cũ collega suo sortitũ fuisse puinciá: sed ut cũq; fuerit: magna tamẽ illius modestia fuit. ¶ Toties Laudatio Marcelli. Toties iqt laudádus Marcell9 ẽ quoties aduersus siculos moderatiõe usus est primo q eis noluit dare senatum absente collega: deinde q conquerentes de se patienter sustinuit: postea q eos in senatu retinuit: ut suæ defensioni interessent: rursus q cum illis e senatu pariter abiit: ut Liberius patres super ea re cõsuli possent postremo q cum collega prouinciam permutauit: & in clientelam suam siculos accepit: hæc omnia sunt in Marcello laudanda.

Syracusæ ui captæ

Leuinus Coos.

Patroni ciuitatum

in urbem uẽissent: nec senatum ulla de re habuit: qa collega Valerius leuinus forte aberat: ne ob id Siculi in querẽdo timidiores essent. & ut is rediit: ultro de his admittendis retulit. querentesq; de se patiẽter sustinuit. iussos ẽt a Leuino discedere: remanere: ut suæ defensiõi iteressent: coegit. ac deinde utraq; parte perorata: ẽt excedentes curia subsecutus est: quo liberius senatus sentẽtiá ferret. i probatis quoq; eorum querelis: suplices: & orãtes: ut ab eo in cliẽtelam reciperent: clemẽter excepit. super hæc Siciliá sortitus: eá prouinciam collegæ cessit. Toties laudatio Marcelli uariari põt: quoties nouis ipe gradib9: modratiõe áduers9 socios usus ẽ.

¶ In. i. cõtra cõsulatũ eius: nec hũit senatũ. i. nõ fecit uocari senatũ ulla de re: qa Vale. Leuius collega ei9 aberat forte: qa i macedõia erat: iõ át nõ hũit senatũ: tãtisp dũ absens eẽt collega suus: ne siculi eẽnt timidiores. i. magis timidi i qrẽdo: ob id. i. pp absentiá alterius cõsulis: qa q de uno cõsulũ qrebant: fere ad alterius patrociniũ cõfugere solebát: & ut. i. postq̃: is. s. collega rediit: retulit. i. i cõsultationẽ senatus posuit: ultro. i. a nemie coactus: de his. s. siculis quos de se qstũ uẽisse sciebat: admittẽdis. s. ad curiá: & sustiuit. i. tolerauit patiẽter qrentes de se: & coegit ẽt eos iussos a Leuio. s. altero cõsule: discedere. s. de curia: remáere: ut iteressẽt suæ defensiõi. i. q̃ ipse Marcellus de se faceret: ac deĩde utraq; pte porata. i. post q̃ tá accusatores q̃ defensor oia dixissẽt q uolebát: subsecutus ẽ ẽt excedẽtes curia: qa dũ auditis ptibus pres cõscripti de snia ferẽda cõsultát: iterea exire iubẽt: ipe át eo q cõsul máere potuit; & tñ subsecutus ẽ exeũtes: quo. i. iõ ut: senatus ferret sniam liberius. Quoq;. i. ẽt: aut isup: qrelis eorũ iprobatis. s. a senatu táq̃ iniustis: excepit clemẽter supplices & orãtes ut recipent ab eo in cliẽtelá. i. ptectionẽ familiarẽ táq̃ cliẽtũ. i. eorũ q se colerẽt ut patronũ: & sup hæc sortitus. i. sorte nactus siciliá: cessit. i. cõcessit & dimisit collegæ. s. Leuio: eá puiciá: hoc ẽ siciliá: laudatio Marcelli põt uariari. i. uaria & diuersa dici toties quoties ipe usus ẽ aduersus. i. erga socios: moderatiõe. s. ai: nouis gradibus. s. moderationis: ut qbus ad summá scanditur moderationẽ: ut in primo moderate acto sit primus gradus: in secundo secũdus & ita consequenter.

ASCẽsius

OLI. ℭFluctibus.Motibus & perturbationibus:sic & Ci.pro Milone populi seditioni comparat tempestatem: equidem certas tempestates & procellas in illis dumtaxat fluctibus concionum & cætera:contra uero Verg.tempestati comparat populum:ac ueluti in populo magno cum sæpe coorta est seditio:&c. ⁋Sed ubi pudor quidem & reuerentia.Sexus non patitur mulierem pudicam in cœtum & multitudinem uirorum prodire ex consuetudine maiorum nisi necessitate cogatur:sed si cogitur:prisca consuetudo tollitur:& uiolentiæ pudor parere compellitur.⁋Itaq; te Sempronia.L.Apuleius tribunus plæ.subornauerat Equitium quendam ignobilem utpote libertinæ sortis hoiem:ut se filium.T.Gracchi diceret:Sempronia in forum adducta ut rem hanc falsam testaretur:nulla ui impelli potuit: ut de decus familiæ suæ cognosceretur.⁋Perturbari frons solebat:nemo erat tam summus in ciuitate princeps:qui si de eo ad populum ageretur reus productus non uultu pallore perfunderetur: & de salute sollicitus esset.⁋Absurde.Inconuenienter:& indigne.⁋Amplissima potestas.i.tribunitia.⁋Obstreperet.inclamaret.resonaret:nā plebs more suo tumultuabatur.

On indignabūtur.De inferiorum hominum constantia dicturus Val.præfationem quādā præmittit:qua ostendit nō debere nobilioribus uiris molestum esse naturæ indignum uideri humiliorū hominum sibi exempla subiungi: ꝙ quēadmodum ab his clarorum uirorum amplitudo ueneraɫ sic a claris uiris humilitatis uirtus siqua fuerit magis est omni fauore prosequēda:quo se tollere possit:q̄ ulla malignitate spernenda qua ueluti demersa ꝑpetuo iaceat.⁋Nouitas.Noui homines qui nullam maiorum suorū imagine clari suam sibi nobilitatem uirtute comparant.

agitata fluctibus est: priscæ consuetudinis autoritas conuellitur:plusq; ualet:qđ uiolentia cogit:q̄ quod suadet:& præcipit uerecūdia.Itaq; te Semp. Tib.&.C. Gracchorū soror: uxor Scipiōis Aemyliani: non: ut absurde grauissimis uirorum operibus inserens: maligna relatione comprehendam. Sed quia a Tribu.Plæ.producta: ad populum in maxima cōfusione nihil a tuorum amplitudine degenerasti: honorata memoria prosequar. Coacta es eo loci cōsistere: ubi principiū ciuitatis ꝑturbari frons solebat: instabat tibi toruo uultu minas profundens amplissima potestas: cum clamor imperitæ multitudinis obstreperet: totum forum acerrimo studio nitebatur: ut Equitio: cui Semproniæ gentis falsum ius quærebatur: tanquam filio Tiberii Fratris tui osculum dares: tu tamen illum: nescio quibus tenebris protractum: ut portētum: execrabili audacia ad usurpandam alienam propinquitatem tendentem repulisti.

ℭDe Centurionibus.

On indignabuntur lumina nostræ urbis: si inter eorum eximium fulgorem Centurionum quoque uirtus spectandam se obtulerit. Nam ut humilitas amplitudinem uenerari debet: ita nobilitate fouenda magis: quam spernē da bonæ indolis nouitas est.

ASCĒSIUS ℭEst agitata fluctibus seditionum.i.postq̄ ciues qui prius domi quiete uiuere solebant:cœperūt seditiones excitare:authoritas priscæ.i.antiquæ consuetudinis:conuellitur.s.a sede sua.i.dissipatur:& tunc plus ualet id quod uiolentia cogit: q̄ id quod uerecundia suadet & præcipit.Itaq;.i.& ita:quia ui non sponte in concionem descendisti: o Sempronia:soror Tyberii & Caii gracchorum & uxor Scipionis Aemyliani: ego non compræhendam te maligna:scilicet detractoria relatione:ut:idest ueluti inserens(forte legatur rectius inserētem)te absurde:,quia contra morē patriū: grauissimis opibus uiroꝝ:q̄le est in concione cōstanter uerum tueri.sed quia tu producta a tribuno plæbis:scilicet Lucio Apuleio ad popnlum in maxima confusione:scilicet populi:qui commotus stabat expectans attestationem tuam tu nihil degenerasti ab amplitudine tuorum:scilicet necessariorum & maiorum:ideo sup.prosequar te:memoria honorata:id est honorifica. Tu enim coacta es cōsistere:idest cum multis stare:eo loci: idest in eo lo:o: uidelicet in publica concione:ubi frons principum ciuitatis solet perturbari:quando:scilicet quādo:scilicet illis dies ad populum dicta fuerit: potestas amplissima uidelicet tribunitia:instabat tibi profundens toruo uultu minas:cum:idest quando:clamor multitudinis imperitæ obstreperet:idest strepitu oppleret totum forum:& nitebatur acerrimo studio: idest conatu: ut dares Equitio:scilicet adolescenti ignobili:cui quærebatur:scilicet a Tribuno plæbis & a populo male persuaso:falsum:quia fictū & non uerum ius gentis Semproniæ:idest ut hæres declararetur Tyberii Gracchi qui de gente sempronia erat:dares in quam æquitio osculum tanq̄ filio Tyberii fratris tui: tamen: idest licet tot te urgerent:tu repulisti illum:scilicet Equitium protractum:idest procreatum:nescio quibus tenebris: idest obscuris parentibus:tendentem ut portentum:idest tanquā monstrum: audacia execrabili: ad usurpandam propinquitatem alienam.⁋Non indignabuntur.Transiens ad minus clarorum uirorum constantiam memorandam per modum præfationis connectit dicenda dictis hoc ordine.Lumina:idest primores nostræ urbis: non indigabuntur:idest non ægre ferent si inter eximium fulgorem eorum:uirtus quoq; Centurionum qui inferiores sunt:obtulerit se spectandam:scilicet ex relatione authoris:nam ut humilitas:idest humilis conditionis homo:debet uenerari amplitudinem:idest amplæ cōditionis & nobilitatis uiros:ita nouitas bonæ indolis: est magis fouenda q̄ spernenda sup.a nobilitate:idest nobilibus opponuntur autē noui & nobiles.Nam noui sunt ignobiles ut qui primi suorum magistratum gerunt aut gesserunt. Nobiles autem multorum magistratuum gestorum notitia clari.

Nabigi de.Pō.a.h.e.Hoc sine dubio ciuili bello qđ in aphrica gestū ē post Pōpeii casū:nā capta forte triremi una cesariana:q̄ cōmeatū ex Sicilia aduehebat:Veterāi qdā milites cū Cēturiōe uno ad Scipionē deductu sūt:quos ita Scipio dr̄ allocutus:nō spōte uestra certe scio:sed illius scelerati uīi ipatoris ipulsu & ipio coactos:ciues & optimū quēq; nefarie cōsectari:quos qm̄ fortūa in nr̄am detulit ptātē:si id qđ facere debetis rēp.cū optio quoq; defendetis:certū ē nobis uitā & pecuniā dōare:q̄pp qd sētiatis ploqmini;tū Cēturio.ꝑ tuo iqt sūmo beneficio Scipio grīas ago.nō.n.te ipatorē appello:qđ mihi uitā icolumitatē q; belli iure capto polliceris:& forsan isto uterer bn̄ficio:si nō ei sūmū scelꝰ adiūgeretᷣ: ego ne cōtra Cæsarē ipatorē meū apud quē ordinē duxiᷣ eiusq; exercitū ꝑ cuiꝰ dignitate uictoriaq; amplius.xxxvi.ānis depugnaui aduersus armatusq; cōsistāᷣ neq; ego id facturus sū:& te magnope de negocio desistas adhortor: cōtra cuius.n. copias cōtēdas:si minus antea exptus es licet nūc cognoscas:elige ex tuis cohortē unā q̄ putas eē firmissimā:& cōstitue cōtra me:ego ex meis cōmilitonibus quos nūc in tua tenes ptāte:nō amplius decē sūmā tūc ex uirtute nr̄a itelliges qd ex tuis copiis spare debeas.tūc Scipio irritatꝰ oēs iterfici iussit.⁋ Si se fu.Cn.Pōpe.ge.ip.mi.af. Discrepat hoc loco Va.a Cæs.cōmētariis.nā post Pōpeii mortē hoc factū fuisse:ex ipsis cōmētariis colligitᷣ: nisi alter forte Cēturio alio tpe & Scipi. ꝑsidio iterceptus ad eū fuisset deductus:qđ nusq̄ me legisse mēini:nā qđ nōnulli dicūt hoc fuisse apud aliacmonē fluuiū:q Macedōiā diuidit a thessalia cū Scipio ad Pōpe. ꝑperaret:ut expeditus iter faceret.M.Fauoniū cū.viii.cohortibus ad Aliacmonē fluuiū i ꝑsidio collocauit:& q̄ pōtius certior factus de aduētu Scip.fuerit iterceptus:totū falsū teste ipso Cæs.q ōndit: nullū ibi fuisse Pōtiū: sed Cassiū nō iterceptū:sed aduētu Domitii liberatū:quare Cēturiōe:quem supra diximus pontium nominatum fuisse crediderim.

Nabigi debet Pontius ab horum exemplorum contextuᷣ qui pro Cæsaris partibus excubans:Scipionis præsidio interceptus: cum uno modo salus ei daretᷣ: si se futurum Cnei Pompeii generi ipsius militem affirmasset: ita respondere nō dubitauit. Tibi quidem Scipio gratias ago:sed mihi uti ista conditione uitæ non est opus. Sine ullis imaginibus nobilem animum: & idem cōstantiæ propositum secutus. C. Meuius Centurio diui Augusti: cum Antoniano bello sæpenumero excellentes pugnas edidisset: improuisis hostium insidiis circumuentus: & ad Antoniū Alexandriam perductus:interrogatusq; quidnam de eo statui deberet:iugulari me inquit iube. quia non salutis beneficio:nec mortis supplicio adduci possum:ut aut Cæsaris miles desinam: aut tuus eē incipiam. Cæterum quo constantius uitam cōtempsit:eo facilius impetrauit. Antonius enim uirtuti eius incolumitatem tribuit.

Externa: De Blasio.

Omplura huiusce notæ Romana exēpla superant: sed satietas modo uitanda est.

Ine ullis.& idē cōstātiæ. hoc fuit bello ciuili qđ iter Au. & Anto. gestiū ē: ubi Mæuius hic:de quo loqtur cum multa & ꝑclara facinora edidisset:tandē piculis temere nimis expositus ab antonianis militibus: iterceptus ē:& ad iperatorē Anto. deductus quē cū iterrogasset:qd nā de se cōstituēdū eē uideretᷣ:cōstāter rn̄dit occidi iube:qa nulla rōne adduci possū:ut a Cæs. ad te ipse deficiā:q̄ cōstātia uitā q̄ cōtēnebat facilius ab Ant.cōsecutus ē.⁋ Alexādriā. Vbi cū Cleopatra uiuebat.

Omplura huiuscæ: Ad externa trāsiturus ꝑfatᷣ quodāmō:ac dicit alia multa seruatæ cōstātiæ domestica exempla supesse memoratu digna:quæ cōsulto præterire & ad externa trāsire uoluit: ne unius rei longæ narrationis fastidiosa copia facietatem legentibus ingeneraret.⁋ Note. Idest huius memoriæ:& notandum est in bonam partem accipi plærunq; notam:est enim peccatum dedecus macula: est etiam nota rei alicuius memoria:ac signum & figura rem aliquam denotans.

An Pōtius.s.cēturio debet abigi.i.repelli ab cōtextu horū exēplorūᷣ q.d.minie. Qui.s.pōtius excubās.i.uigilā rer agēs ꝑ ptibus Cæs.s.Iulii iterceptus sup.a ꝑsidio Scip.cū salus daretᷣ.i.offerretᷣ ei uno mō.i.tm̄ una cōditiōe: si affirmasset se futuꝝ militē Cnei Pōp.generi ipsius.s.Scip.nō dubitauit.i.nō ē ueritus rn̄dere ita.i.i hūc modū: o Scipio ago qdē tibi grīas:sed nō ē opus.i.expediēs mihi uti ista.s.tam uili qa mutata fide:cōditiōe uitæ.⁋ Sine ullis &c. Valla hoc legit q̄si subaudiatᷣ o.sed supprimatᷣ ut mior sit uis exclamatiōis:& ita deberet addi supiori exēplo ut sit o nobilē animū sine ullis imaginibus.i.stēmatis maiorū. Et scdm hāc lectionē pricipiū alterius narratiōis eēt. Idē cōstātiæ:quo mō nō eēt legedū:& idē:sed dūtaxat idē:aliis aūt qbus minus accedo: placet ut sit ordo. Caius meuius cēturio diui Aug.secutus aīum.s.pōtii nobilē sine ullis imaginibus.s.maioꝝ:& idē ꝑpositū cōstātiæ:cū.i.postq̄:edidisset sup.i bello Antōiano.i.gesto cōtra Ant.triūuirū:sæpenūero pugnas excellētes:circūuētus.i.iterceptus:isidiis hostiū i ꝑuisis.i.q̄s nō ꝑuiderat:& pductus Alexādriā:urbē ægypti:ad Anto.q illic cū cleopatra agebat:& iterrogatus.s.ab Ant.qdnā deberet statui de eo:iqt o Anto.iube me iugulari: qa nō possū adduci.s.ad assentiēdū beneficio salutis.i.ēt si mihi salutē ꝑmiseris:nec supplicio mortis.i. lꝫ morte miniteris ut aut desinā eē miles Cæs.s.augusti:aut icipiā eē tuus. Cæteꝝ.i.sed quo.i.q̄to cōstātius Meuius sup.cōtēpsit uitā eo.i.tāto facilius ipauit uitā. Ant.n.tribuit icolumitatē.i.salutē uirtuti.i.pp uirtutē eius ipsi. ⁋ Cōplura. Trāsit ad externa:nō q̄ desint Romana sed ut uaria magis oblectēt.unde dicit. Cōplura exēpla Romana huiusce notæ .i.eiusdē ualoris i cōstātia:sicut nūmi eiusdē æris.pōderis & notæ.i.monetæ eiusdē sunt ualoris: sed satietas est uitanda modo.i.mēsura. Quicqd enim ultra modū capimus nos satiat & in nobis nauseam parit in terris.

o

OLI.

ASCē sius

rat:extitit adeo pſeuerās ꝓpugnator.i.ꝓtector:ſuæ cōſtantiæ.i.perſeuerātiæ in ſententia:ut diceret in cōcione.i. OLI.
ut dicunt in cōgregatiōe & in coetu hominū:ſe quidē lætari ſucceſſu eorū.i.eo ꝙ proſpere ſucceſſit:ſed tamē cō
ſilium ſuum fuiſſe melius aliquāto:& ita ſi ipſum ſecuti fuiſſent adhuc melius ſucceſſiſſet.

De Phocione.

PHociō uero:cū Athenienſes rē aliter:q̄ ipſe ſuaſerat:proſpere adminiſtraſſēt: adeo pſeuerās cōſtātiæ ſuæ ꝓpugnator extitit: ut ī cōtiōe lætari qdē ſe ſucceſſu eoꝝ:ſed cōſiliū tñ ſuū aliquāto melius fuiſſe diceret. Nō.n. dānauit: qđ recte uiderat:qa qđ alius male cōſuluerat:bene geſſerāt.felicius illud exiſtimās: hoc ſapiētius.plærūq.n. temeritatē caſus iuuat: ubi prauo cōſilio ꝓpius aſpirat. & quo uehemētius noceat. deſperatiꝰ ꝓdeſt.placidi:ſane & miſericordes:& liberales:oīq; ſuauitate tēperati mores Phociōis:quos optime ꝑfecto cōſenſus oīum:bōitatis cognomīe decorādos cēſuit.Itaq; cōſtātia: q̄ natura rigidior uidet̃: lenis e māſueto pectore fluxit.

De Socrate.

SOcratis āt uirilitatis robore palliatꝰ aīus: aliquāto ꝑſtātiꝰ pſeuerātiæ exēplū edidit. Vniuerſa ciuitas Athenienſiū iniqſſimo: & truculentiſſimo errore īſtructa: de capite decem Prætorū: qui apud Arginuſas Lacedemōiā claſſē deleuerant triſtem ſententiam tulerat.ſorte tunc

PHocion uero cū. Dercillus qdam admonebat athenienſes:ut cauerēt ab inſidiis Nicanoris:q ꝓfectus erat Caſſandri:q occulte bellū pararet.pireeūq; portū ne itercipet piculū eē.Phociō aūt populo audiēte magna uoce dixit nullū īſtare piculū & nihil prorſus timēdū eē.cōſulebatq; magis amicitiā cū Caſſandro:q̄ bellū ſuſcipiēdū:capto deinde pireeo nec ad recuperādū armati:nec armatis:ꝑeſſe uoluit.nā factio optimatū i q̄ & phociō erat cū Caſſandro ſentiebat.populares Polypcōti fauebat:ſed poſtq̄ ſuſcepto bello pulſus eſt Caſſander Polypercōte duce Phocionis. cōſiliū minus ꝓbabile uiſum fuit:tum phocion in cōcione athenienſiū fortunæ gratulatus eſt: & de ꝓſpero euētu lætatus:at uero conſiliū ſuū aliq̄to ſanius fuiſſe affirmauit:magnā qdē cōſtantiā uiri: ut in ipſa uictoria ꝓbaret cōſiliū ſuum qđ fuerat de bello nō ſuſcipiēdo.fuit hic phocion ut in cap.de igratitudine latius prolixiuſq; dicturi ſumus capite dānatus:nā inter cætera in eo quoq; offenderat ciuitatē:qđ male conſuluerat patriæ ſuæ:nec ultro ſpartanis bellū īferrent:cuius duces fuere pericles & ſophocles : quo bello multas achaie ciuitates atheniēſiū impio adiecerūt.Phocion & ſi ſæpe exercitibus præfuit ſumoſq; magiſtratus cœpit:tamē multo eius notior integritas uitæ. q̄ rei militaris labor:itaq; huius memoria nulla illius aūt magna fama : ex quo cognomine bonus eſt appellatus:legit̃ in uita demoſthēis:uim maximā in dicēdo habuiſſe phocionē:q multas graueſq; ſentētias paucis uerbis cōplecteret̃.itē. ꝙ Demoſthenes oēs oratores uno Phocione excepto nō ſolū eloquētia:ſed uita quoq; ſuperauit. Blādū aīum:caſus plærūq; temeritatē corrigit:ut res malo cōſilio aggreſſas caſus plærūq; ſecūdet. Placidi & miſericordes. Cōſtat ſummæ modeſtiæ & itegritatis uirū fuiſſe phocionē:& ꝑpetuo pauperē:cū ditiſſimus pp delatos honores eē potuiſſet. nam repudiauit cōſtātiſſimæ philippi regis munera.cum maxime hortaretur a legatis regis ut ea acciperet:ad filiorum ſaltem commoditatem qui in ſumma paupertate non facile poſſent paternam tueri gloriam quibus ille reſpondit:ſi mei ſimiles erunt nequaq̄ difficile erit:idem hic agellus illos alet : qui me ad hanc dignitatem produxit:ſi diſſimiles ſunt futuri:nolo meis impenſis illorum ali augeriq; luxuriam.

SOcratis aūt uirilitatis.Cū Bellū gererēt athenienſes aduerſus lacedemonios & forte apud Argynuſas iſulā utriuſq; populi claſſis cōparata eēt ac ſtaret īſtructa:placuit decē ꝑtoribus ut pugnā cū hoſte cōmitterēt & fortunā expirent quo ꝑlio ipſi uictores fuerūt:ſed poſt pugnā ſubito exorta tempeſtas:q claſſem atheniēſiū diſiecit ac diſſipauit.ut militū corpora ſepulturæ mādari nō potuerit cum nunciatū eēt athenis militū corpora iſepulta iacere:adeo exercitatus ē populus athēiēſis aduerſus ꝑtores ut legē ferrēt de ſumēdo ſupplicio ex his cū primū rediiſſent & cum forte Dimarchus eēt Socrates.i.tri.plæ. nulla ratiōe adduci potuit:ut hic legi tā ueſanæ cōſentiret:& qa plæbiſcitū fieri nō poterat iniuſſu Socratis illi ꝑ uim executi ſunt ꝙ iure nō poterāt:itaq; cū ꝑtores rediiſſent ex his cōtinuo ſummū ſupplicium ſumpſerunt.

Non.n.dānauit.i.reprobauit ſup.id qđ ipſe uiderat recte:qa.i. ꝓpterea ꝙ athenienſ.bene geſſerant:id qđ alius ASCē
male cōſuluerat.Exiſtimās.i.iudicās illud.ſ.qđ fecerāt ex malo cōſilio alterius:felicius ſup.eueniſſe:hoc.ſ.qđ ip ſius
ſe cōſuluerat:ſapientius ſup.cōſultum eſſe unde noluit rem iudicari ab euentu:ſicut nec Sappho Ouidiana dicens ex opinione uulgi.Exitus acta probat:& addens ex ſentētia ſua:careat ſucceſſibus opto:Quiſquis ab euentu facta notanda putat. Vnde author noſter.Caſus enim iuuat plærūq; temeritatē(nō quia ut philoſophus docet:quanto minus ineſt alicui prudētiæ:tanto plus habet fortunæ eo ꝙ caſus & fortuna:nullū cū prudentia habent cōmerciū:ſed quia plærīq; ita euenit:ut quāto quiſq; minus proſpexerit tanto melius illi a caſu euenire ſoleat)ubi.ſ.caſus aut fortuna aſperat propius.i.præſentius cōſilio prauo:ſup.quā recto:& quo.i.ideo ut : fortuna noceat uehemētius:ipſa prodeſt deſperatius.i.in rebus magis deſperatis.Mores phocionis placidi ſane.i.ualde & miſericordes & liberales:& tēperati oī ſuauitate:quos.ſ.mores:cōſenſus oium.ſ.ciuiū atheniē.cēſuit optime decorādos cognomine bōitatis:alii legūt decorādo:ut ſit quos cōſenſus oium cēſuit.i. æſtimauit optīe:decorādo ſup.eū cognomine bōitatis:Nā dictis eſt uulgo phociō bōus. Itaq.i.& ita: cōſtātia q ur̃ natura.i.ꝑ naturam:rigidior.i.aſpior(qa cōſtātes fere rigidi ſunt)ut q nullo modo flecti poſſunt fluxit lenis.i. placida & trāqlla:e pectore eius māſueto. Socrates aūt &c.Subinfert alia exēpla externa nō ſine q̄dā cōparatiōe inter ſe dicēs.Auteꝑ

sed aius Socratis phi illius athēiensi.palliatus.i.tectus:robore.i. firmitate perseuerātiæ edidit exēplū perseuerātiæ psectius aliquāro.s.q̄ pxime recitatū.Vniuersa ciuitas atheniēs.istructa errore iniqssimo & truculentissimo(qa licet.pp tēpestatē subortā:corpora suorū sepulturæ mādare nō potuerāt nō tamē digni erāt morte:non enim penes mortales est uim tēpestatis cohibere)tulerat tristē quia letiferā sentētiā de capite decem prætorū (uulgus nunc capitaneos uocat)qui deleuerant apud Arginusas:scilicet insulam:classem lacedæmoniam.

eius ptātis Socrates:cuius arbitrio plebiscita ordiarēt:idignū iudicās tot:& tā bn̄meritos:ex indignacā ipetu iuidiæ arripi:temeritati mltitudis cōstātiā suā obiecit:maxioq; cōtiōis fragore: & icitatissimis minis cōpulsus nō ē:ut se publicæ demētiæ autorē ascriberet.q̄ opposito eius legitima crassari uia phibita:iniusto Prætorū cruorē māus suas cōtāinare pseuerauit.nec tiuit Socrates. nec cōsternatæ priæ .xi.furor:mors ipsius existeret. ℭDe Ephilate.

PRoximū:& si nō eiusdē splēdoris ē:tn̄ certū cōstātiæ hri pōt experimētum efficacis opæ forensis:fidei non latentis. Athenis Ephilates accusare publice iussus: & inter cæteros demōstrati nomē deferre coactus ē:cuius fili⁹ erat Demochares excellētis formæ puer aīo ei⁹ flagrātissimo ihærēs amore.Itaq; cōis officii sorte truculēt⁹ accusator:priuati affectus cōditiōe miserabilis re⁹:puerū ad se exorādū:quo pcius pr̄is criminib⁹ isisteret uēiētē:neq; repellere:neq; supplicē gēibus suis aduolutū itueri sustinuit.Sed opto capite flens: & gemēs:p̄ces expromere passus ē.Nihiloq; minus:sincæra fide accusatū demōstratū dānauit:uictoriā nescio laude:an tormēto maiore partā.quoniā prius:quā sontē opprimeret:seipsum uicit Ephialtes.

OLI. ℭEius potestatis.δημαρχοσ.Dimarchus ut apd nos tribunus.☞Ex idigna:q̄ uidelicet militū corpora sæuitia maris iterpellāte sepulturæ mādare nequerāt.☞Legitia grassari uia. Grassari cru-

Grassari deliter agere & supra modū sæuire.☞Cōsternatæ patriæ.Aliqua subita perturbatiōe concitatæ. ☞Vndecimus.s.post mortem decimo prætorum ipse undecimus esset qui opprimeretur.

PRoximū & si nō eiusdē:Mos erat apd atheniēses ut forte trahærēt q mores hoīum & uitæ rōnē idagarēt:& quos nō pbarēt:publicæ accusarēt:cū uitæ rōnē reddere nō possēt.☞Forēsis fidei.qa ephialtes i foro fecit qd̄ debuit:& hæc ē fides forensis. ☞Accusare pub.ut apud nos cēsores de moribus iudicabāt ciuitatis quos græci τιμητασ uocāt ita hi & accusabāt ut uitæ rōnē redderēt.☞Cuius.s. Antiq pueros amabāt egregie idolis p̄cipuæ pio quodā & hōesto amore ut eos ad uirtutes exercitarēt & honores pueherēt.☞Miserabilis.r.Respiciēs ad ipsius affectū:nō.n.accusare: sed accusari uidebat:i eadē psona erat uterq:☞Sincera fide: Quia nulla pueri gratia cuius amore tenebatur ab officio deduci potuit.

ℭSocrates forte tunc eius ptātis.s. dimarchias

ASCētius hoc ē tribūatus cuius arbitrio ordiarent.i.ratificarent plebiscita.i.a plebe sācita,ac cōprobata: iudicās idignā:tot qa decē p̄ceptores:& tā bene meritos.s.de rep.qa lace dæmoniā classē uicerāt.arripi.s.ad cædē:ex cā i q̄ nulla eorū ierat culpa: & digna i ipetu iuidiæ:obiecit temeritati multitudinis suā cōstātiā.i.cōstāter restitit:& nō ē cōpulsus.i.pductus:maxio fragore cōcionis.i.quo icōciōe uli erāt atheniēs.& icitatissimis minis.s. totius populi:ut ascriberet se demētiæ publicē authorē.i.cōprobatorē:q̄.s.demētia publica:phibita opposito.i.p obiectionē eius:grassari.i.sæuitiā ōdere(nō ē āt legēdū crassari:qd̄ ē pūgnē heri)uia legitia(qa lex erat:tūc demū sniam ppl̄i ratā hēri:si dimarchos author fieret)pseuerauit cōtaminare māus suas cruore p̄torū iniusto.i.iniuste effuso:nec socrates timuit ne mors ipsius hoc ē sua:existeret undecius furor(qa tot furores p̄cessisse uidebant quot p̄tores iniuste dānauerāt:erāt aūt decē:unde eius mors ultius furor fuisset)priæ cōsternatæ.i.plæbis cōsternatæ eo q̄ audierat suos isepultos iacere.☞Proximū:Eodē ductu affert exēplū de ephilate dicēs.Proximū sup.exēplū.i.qd̄ pxie narrabit:etsi nō eiusdē splēdoris:pt tn̄ hēri certū expimētū cōstātiæ:efficacis opæ forēsis .i.foro iudiciali exercitæ:& sup.fidei nō latētis sed euidētis & se pdētis.Ephilates iussus Athēis accusare publice.s.eos quos sōtes nouerat:coactus ē deferre.i.accusare iter cæteros nomē demōstrati.i.illius ciuis athēiēsi.pr̄is Democharis:cuius.s.demōstrati filius erat Demochrates puer excellētis formæ.ihærens aio eius.s. Ephilatis aut ephilatæ:amore flagrātissimo.i.ardētissimo:& tn̄ casto.Itaq; ipse Ephilates accusator truculētus.i. imanis: sorte cōis officii.i.qa officiū delatoris & accusatoris qd̄ in unūquēq; cadere poterat:sorte i eū ceciderat & nolebat officio publico deesse:& reus.i.tanq̄ reus.i.est defensor miserabilis.i.miseratiōe dignus:aut more eorū miserabili hitu oris & cultus utēs cōditiōe.i.p cōditionē affectus priuati.s.quo puerū illū depibat:neq; sustiuit;puerū uenietē ad se orādū:a se orādo ipetrādū:quo.i.iō ut:ut sup.Ephilates isisteret pcius.i.remissius:criminibus .i.crimiatiōibus pr̄is:neq; sustiuit.i.ualuit aut sibi pmisit:itueri puerū supplicē aduolutū suis gēibus: sed ipse ephilates flens & gemēs capite opto ne puerū uideret:passus ē sup.puerū ex pmere p̄ces:āt passus ē puerū expmere p̄ces capite opto.i.habētē caput optū:qd̄ potius dicā:qa grauitati uiri magis cōuenit;& nihilominus q̄uis puer p̄ceps expromeret:dānauit demōstratū patrē(ut dixi)ipsius pueri:accusatū fide sincera.i. incorrupta. Victoriā acclamatio ē.q.d.O uictoria ptā.i.acqsitā nescio an maiore laude:an maiore tormēto.i.cruciatu quoniam ephilates:uicit seipsum.i.amores suos priusq̄ opprimeret sontem uidelicet demonstratum.

ℭDe capite decē p̄torū. Theramenes eius legis auctor extitit ut auctoritate Suidæ recitauius.☞Ephialtes.Athe

THE. niēsis orator hic est.at apud Macrob.sōni spēs:quē publica psuasio qescētes opinat̄ iuadere:& pōderē suo pssos ac sentiētes grauare.Suidas ita diffinit:euaporationē crapulæ a crudo stomacho i caput.icubū uulgo uocant.

Vem Syracusanus. Hic fuit Diō Hipparini filius: de quo in sequēti lib. & in ca. qđ īcipit. Ne quaq̄ pla toni. latius dicemus: ibi q̄rēda est hæc historia: nā utriq; loco cōuenit. qđ nō ad eius cōstantiā ptinet: cū illi nūciatū eēt ab heraclide & Philippo īsidias sibi parari: nulla rōne adduci poterat: ut illud de Heraclide crederet. cognita deinde illius cōiuratiōe nō tulit æquo aīo Dion & uersū illū hōeri rettu lit ex secūda raspodia. ουκ πολυκοιρανιη εις κοιρανος εστω εις βασιλευς & ita iussit heraclidē īterfici. clarissimū ergo dedit suatæ cōstātiæ documētū: ut ne metu qdē uiolētæ mortis a uere amicitiæ officio potuerit absterreri. OLL

De Syracusano Dione.

Vē Syracusāus Diō diuersitate exēpli p̄grauat: q qbusdā monentib⁹: ut aduersus Heraclidē: & Calippū: quorū fidei pluri mū credebat: tāq̄ īsidias ei nectētes cautior eēt: rñ dit: se uita male excedere: q̄ ī metu uiolētæ mortis amicos inimicosq; iuxta pōer. Q đ seqtur: & rei ip sius admiratiōe: & claritate autoris illustre.

De Alexandro magno.

Lexāder Macedonū rex inclyta iā pugna: excellētissimis opib⁹ darii Cōtusis æstu: & itineris feruorī ī Cilicia pcalefactus. Cydno q aq̄ liquore cōspicuus: Tarsū iterfluit: corpus suū īmersit: subito deide ex nimio haustu: rigore obstu pefactis neruis: ac torpor hebetatis artubus maxia cū exāimatiōe totius exercit⁹: ī oppidū castris ppi quū defert. iacebat æger Tarsi ī q ualetudine eius aduersa īstātis uictoriæ spes fluctuabat. Itaq; cōuo cati medici attētissimo cōsilio salutis remedia circū spiciebāt: q cū ad unā potionē fētētiā direxissēt: at q eā Philip. medicus suis māib⁹ tēperatā alexādro (erat āt ipsi⁹ amic⁹: & comes) porrexisset. a parmēio ne missæ literæ supuenerūt admonētes: ut rex īnsi dias Philippi pide ac pecūia corrupti a Dario caue ret: qs cū legisset: sine ulla cūctatiōe medicamētū hausit: ac tūc legēdas Philippho tradidit: p quo tā constāti erga amicū iudicio: dignissimā a Dis īmor talibus mercedē recepit. qui īcolumitatis eius præ sidium falso interpellari indicio noluerunt.

Explicit Liber tertius.

Lexāder Macedonū. Alexander Mace donū rex Dariū Persa. regē iā primū acie pflixerat. ille uero cuius īpio to ta ferme Asia subiecta erat breui fir miorē repauit exercitū: qđ cū audisset Alex. me tuēs ne in mōte tauro ītercipef: inde citatissimo cursu aduersus Dariū pfectus est: & cū uno die qngēta stadia cōfecisset: lōgo itineris labore & so lis ardore fatigatus: ut æstu se leuaret: corp⁹ apđ Tarsū in Cydnū fluuiū frigidissimæ aq̄ demer sit: & subitā ualitudinē īde cōtraxit. acciti undiq; medici potionē saluberrimā: & ad eā uim morbi pellēdā maxīe accōmodatā cōstituerūt: q̄ cū phi lip. medicus suis māibus cōpositā & tēpatā Alex. porrexisset: ille itrepidus atq; ipiger hausit: & si ne cūctatiōe medicinā assūpsit: deide lr̄as quas pauloāte recepat a Parmenōe: Philippo legēdas tradidit cōtinebāt autē ut sibi a Philippi medici caueret īsidiis: qm̄ pecūia corrupt⁹ & spe nuptia rū sororis Darii mortē illi machinaref: fuit pfe cto Alexādri pect⁹ cōstātiæ plēissimū: q a medi co iam ppemodū suspecto suæ īcolumitatis psi diū sumere nō dubitauerit. Opib⁹. Darii appa ratū describit Q. u. Curtius ī pricipio secūdi lib. ingt iter hæc Alexā. & cætera. Cōtusis. fractis & debilitatis ac ēt domitis. Parmenionē uero q su spectas lr̄as Alex. regi dederat. Cleāder & poly damas mādato Alexādri iteremerūt. hic sine re ge Alexā. multa strenue rex sine eo nihil magnæ rei gessit ut uult Q. u. Curtius li. vii. de hoc pme nione rursus habebif li. v. ca. iiii. Liquore: puri tate soluta. Cōspicuus. adeo clarus ut ad iā usq; arenā cōspici posset. Stupefactis. Cōtractis. ē. n. stupor cū padmiratiōe aut rei cuiuspiā horrore sē sū aliquē amittius ai uel corpis: ut stupor pedū: stupor dētiū: aut ai cū admiratiōe dedēti sensū aliquē amittius. Exaniatiōe. Terrore. Hebeta tis. Obtusis qm̄ res pdit uigorē suū: ut gladiū he betatū: qui aciem obtusam habet. Fluctuabat. in dubio erat. Interpellari: iterrūpi. impediri.

Philippus Alexādri medicus

Exaiatio

Quem syracusanus. Quasi uno spiritu oia di ctauerit exempla ita pcedit dicēs. Quē. s. Ephila rē Diō syraculāus. i. ciuis admodū nobilis īmo priceps: p̄grauat. i. antecellit diuersitate exēpli: q a plus pōderis ē ī eo: Qui qbusdā monētib⁹ ut eēt cautior aduersus Heraclidē & Calippū tāq̄ nectētes. i. struētes ei īsidias quor fidei credebat plurimū respōdit se male excedere. i. exiuere uitā q̄ pōere amicos inimicosq; iuxta. i. sine discrimi ne ī metu mortis uiolētæ. i. necis sibi īferēdæ. i. malle mori q̄ sp in timore tam ab amicis quā inimicis uiuere. Quod sup. exēplū cōstātiæ seqtur: illustre sup. ē &. i. simul admiratiōe ipsius rei & claritate authoris. s. Alexā dri magni: qa sicut authore Iuuenale. Omne animi uitiū tāto cōspectius ī se Crimē habet quāto q peccat maior habef ita uirtus quoq; plausibilior & maior uidef in claro q̄ in ignobili uiro. Alex. rex macedonū opibus. i. uiri bus & facultatibus Darii regis psarū excellētissimis qa maximis cōcusis. i. cōfractis: iam. i. paulo ante pugna in clyta. i. q̄ Alex. eū egregie uicerat: pcalefactus in Cilicia æstu. s. solis & feruore itineris. i. pfectiōis imersit corpus suū Cydno. s. fluuio q iterfluit Tharsum. s. urbem cōspicuus liquore. i. limpiditate aquæ deide neruis obstupe factis. i. cōtractis subito: ex nimio haustu. i. attractu: rigoris. i. frigiditatis aquarū: ac artibus. i. iuncturis mēbrox hebebatis. i. obtusis torpore. i. frigore: defertur sup. cū maxima exanimatiōe. i. exutione animorum totius exerci tus in oppidū. s. Tharsum propinquū castris: & ita ipse iacebat Tharsi æger: & spes uictoriæ instantis. i. īminen tis fluctuabat. i. icerta agitabaf: in aduersa ualitudine eius: qa si eum mori cōtigisset: actum fuisset de uictoria: quā si statim sanari potuisset iam fere in manibus habebat. Itaq; medici aduocati circunspiciebāt remedia. s. qn

ASCēsius

tra morbū attētissimo cōsilio salutis.i.de salute eius istaurāda:q.s.medici quū direxissent sentētiā.i.oēs conuenissent ad unam potionē.s.Alexandro dandā:atq; Philippus medicus porrexisset Alexādro sup.potionē illam temperatā.suis manibus:erat autē amicus ipsius & comes.s.expeditiōis illius tam lōginquæ:litteræ superuenerunt missæ a parmenione uno ex ducibus Alexandri:admonētes ut rex caueret insidias Philippi.s.medici perinde ac corrupti pecunia a Dario:quas sup.litteras:cum Alexāder legisset:hausit medicamentum.i.potionem illam:sine ulla cunctatione.hæsitatiōe:ac tum.s.postq̄ hauserat potionē tradidit sup.litteras illas Philippo legendas:pro quo iudicio tam cōstanti erga amicum.i.Philippū medicū:recepit mercedem dignissimam: quia pristrinam sospitatem:a diis immortalibus:qui.s.dii noluerunt præsidium incolumitatis eius.i. medicamentum illud in quo consistebat salus eius:interpellari.i.impediri fallo iudicio.s.Parmenionis.

Explicit Liber Tertius.

OLI. Moderatio

Ransgrediar ad saluberrimā. Ad capitulū transit de moderatione: Est autē moderatio cupiditatum nostrarū quædā quasi refrenatrix quæ nostros solutius euagari non sinit affectus sed tanq̄ cæterarum uirtutum auriga hominis animum ita componit ut quicqd fecerit aut dixerit: omnino repræhensione careat. recte igitur constantiæ subiungitur q̄ eius quasi mater sit atq; magistra. ⁋ Impotentiæ.arrogantiæ & incontinentiæ. ⁋ Morsu. Q.uia nemo audet moderatum animum aliqua ratione mordere.

Tq; ut ibi.P. Valerius q post exactos reges primi consules in urbe Romana creati sunt Iunius Brutus &.L.Tarquinius collatinus quo deinde pulso quia ex gente tarquinia foret in eius locū centuriatis comitiis substitutus est.P.Valerius publicola. qui fuerant illius exactionis auctores & Romanæ libertatis uindices.Brutus obuiam regibus q populo Romano bellū inferebant cū legiōe pro cessit:& super aruntem regis filium quem hasta transfixerat:mutuo uulnere expirauit:inde mortui locum substitutus est Lucre.Lucretiæ pater: quo paulopost mortuo.Valeri. per multos dies nullam subrogandi sibi collegæ mentionem facere:& in summa uelia:sibi domū ædificare.populus eum regnum affectare suspicatus ē. quod ubi sensit Vale.uocato ad contionem populo:depositisq; fascibus grauiter de illorum. leuitate cōquestus:q̄ se libertatis uindicem pauloante magna ambitione prædicarent:nunc eiusdem libertatis oppræssorem suspicarētur.castigatis demū omnibus collegam sibi substituit Sp. Lucretium eiq; priores fasces pferri iussit:ædes quas in summo ueliæ ædificabat dirui & omnem materiam in planum atq; in infimum locum deferri iussit: aliquas deinde populares leges tulit: inter quas & illam ut nullus eiuis Romanus aduersus prouocationem uiolari posset.

⁋ Valerii Maximi Liber Quartus.
De animi moderatione.

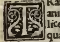
Ransgrediar ad saluberrimā partē aī moderationē: quæ mētes nostras ipotētiæ:& temeritatis incursu trāsuersas ferri nō patit. quo euēit: ut rephēsiōis morsu sit uacua:& laudis q̄stu sit opulētissima. ita q̄ effectus suos i claris uiris recognoscat.

⁋ De.P.Valerio Publicola:

Tque ut ab i cunabulis sūmi honoris idpiā.P.Valerius:q populi maiestatē uenerādo: Publicolæ cognomē assecutus est:

ASCē sius

Ransgrediar &c. Daturus exēpla de animi moderatiōe more suo pfat dicēs. Trāsgrediar ad saluberrimā partē animi:moderationē uidelicet(Q.uā pticulā Valla recte adnotauit ab authoribus idoneis in hac significatiōe uix unq̄ positā) quæ:scilicet moderatio animi:nō patit mētes nostras ferri:idest impelli more ferarum trāsuersas: idest extra semitam rationis incursu impotentiæ:idest arrogantis insolentiæ:qua quis impotens efficitur ad bene agendum:potius tamen uehementia praue agendi quā priuatio bene agendi hoc uocabulo a doctis signari solet:& temeritatis:quam uulgus præsumptionem uocat:quo:idest per quod:hoc est per quam cautionē euenit:ut:scilicet pars ea animi aut moderatio sit uacua:idest inanis morsu repræhensionis:& sit opulētissima quæstu:idest acquisitione laudis. Itaq::idest & ita quia ad eam transgrediar:cognoscat effectus suos:idest quos fecerit fructus in claris uiris. ⁋ Atq; ut incipiam:scilicet dicere effectus moderatiōis animi:ab incunabilis:idest primordiis summi honoris:idest ab eo qui primus consul fuit:Publius Valerius qui uenerando maiestatem populi:scilicet Romani:assecutus est:idest obtinuit cognomen publicolæ.

¶In cu.pricipiis.Publicolæ.A colẽda plæbe dictus:qa plæbẽ mirifice coluit.⁋Exactis:Eiectis expulsis.⁋Sub titulo cõsulatus.Noie qdẽ cõsules:re aũt ipsa reges erãt.nã oia regũ isignia cõsules hẽbant nomẽ regiũ post partã libertatẽ fuit Romãis ĩp iuisũ.⁋Hitũ:cõditionẽ.⁋Dimidia ex pte:Nã cũ.xii.fasces unusqsq; cõsul sp haberet ipse tãtũmõ sex uoluit hr̃e.⁋Spurio lucretio.Q.ui itra paucos dies suffectus i lucretii locũ.M.Oratius puluillus.⁋Cẽturiatis:habitis p cẽturias:nã.P.R.in qnq; classes diuisus:& unaquæq; classis i cẽturias:ut apud Titũ Liuiũ decade ad urbe cõdita uidere licet:cũ igit̃ suffragia dabant̃ priæ classis cẽturiæ rogabant̃ : q̃ si uariassent ad secũdæ classis cẽturias ueniebat̃.deĩde p ordinẽ oẽs descẽdebãt.⁋Magistratus:siue cõsul:siue p̃tor:siue alius.⁋Aduersus ꝓu.Si qs ꝓuocasset ad populũ ab oi magistratuũ iniuria tut⁹ eẽt.⁋Aedes suas:Delata cõfestim materia oi ĩfra ueliã & ubi nũc uia publica ẽ domus in ĩhmo cliuo edificata.⁋Instar:ad similitudinẽ & unq̃ recte cũ ad iungi potest:ut ad instar dicatur.

OLI. Publicola unde

cũ exactis regib⁹:ipii eoꝝ ui uniuersã: oiaq; isignia sub titulo cõsulat⁹ i se tralata cerneret: iuidiosũ magistratus fastigiũ:moderatiõe sua ad tolerabilẽ habitũ deduxit:fasces securibus uacuefaciẽdo: & i cõciõe populo summittendo.nũerũ quoq; eoꝝ dimidia ex pte minuit:ultro Spurio Lucretio collega assũpto:ad quẽ:quia maior natu erat:prior fasces trãsferri iussit.legẽ etiã comitiis cẽturiatis tulit: ne qs magistratus:ciuẽ Romanũ aduersus ꝓuocationẽ uerberare:aut necare uellet.Ita quo ciuitatis cõditio liberior eẽt:imperiũ suum paulatim destruxit. Quid qd ædes suas diruit: qa excelsiore loco positæ:istar arcis habere uidebant̃: non ne quantũ domo inferior:tantum gloria superior euasit?

¶De Furio Camillo.

Vix iuuat abire a Publicola: sed uenire ad Furium Camillum libet:cuius tã moderatus ex magna ignominia ad summum imperium transitus fuit: ut cũ præsidiũ eius ciues capta urbe a Gallis Ardeæ exulantis petiissent: non prius Veios ad accipiendum exercitum iret:quam de Dictatura sua omnia soléni iure acta cõpisset.

Camilli moderatio

Vix iuuat abire.Hic feruẽte Romanoꝝ ac ueiorũ bello:cũ tribunus militum cõsulari ptãte pp discordiã q̃ tunc domi militiæq; igẽs fuit ꝓhibitus: q uir eẽt ostẽdere:ad extremũ crescẽtibus idies & domesticis & externis malis terrore publico dictator dictus ad unicæ urbis obsidionẽ tãta ꝑfectus oium fiducia:ut cũ ĩpatore mutata fortũa reip. uideret̃:capenates in primis & phaliscos q cum hostibus cõiurauerãt:nepesinis i finibus obuios ꝑlio uicit:hinc lõgã obsidionẽ ueiorũ ac difficilẽ pueniẽs mira cõstãtia ac uirtute:anno tandẽ decimo ueios cœpit:q dies multa hostiũ cæde trãsactus est dõec a dictatore eẽt edictũ:ut iermibus parceret̃:qbus captis in ꝑdã uersi oẽs cui nullius ad eã diẽ hostis ꝑdã par fuerat:huic uictoriæ Rõæ igẽs gaudiũ:& q̃tridui supplicatiões quãtæ nunq̃ antea:dictator in solito honore triũphauit & sup:humanũ habitũ capitoliũ ascẽdit:currũ aureũ equis q̃ttuor niueo cãdore trahẽtibus: ipse qdẽ ꝑsolutis uotis deposuit dictaturã uir & armis & ai moderatiõe clarissimus:sed nulla claritas uacat iuidia Alienati a Camillo plæbis:ai q̃ rẽtibus passim ciuibus hostilẽ prædã in uoto dispersam:& tribunis plæbẽ de morte turbantibus pendente tamen inuidia.quarto Tribunus militum factus est commissumq; illi bellum phaliscum.

¶Cũ.i.quãdo exactis regibus.i.postq̃ reges erant exacti.i.ignominiose expulsi Roma pp superbiã tarquinii & uiolẽtiã filii eius q Lucretiã stuprauerat cerneret uniuersam uim impii eoꝝ.s.regũ.i.quã reges prius habuerãt & oia isignia:ut fasces cũ securibus purpurã &c.trãslata in se sub titulo cõsulatus:deduxit moderatiõe sua:fastigiũ.i.altitudinẽ iuidiosum.i.inuidiæ plenã:magistratus.s.cõsularis:ad habitũ tolerabilẽ.i.minus moleste ferẽdũ a populo uacue faciendo.i.priuando fasces:in qbus cũ uirgis etiã secures tẽpora regũ ligari solebãt : securibus.i.eximdo secũres e fascibus & submittendo sup fasces populo:in cõciõe.i.quoties cõcio fieret:minuit quoq; numerũ eorũ.s. fascium ex dimidia parte:quia sex dumtaxat sibi retinuit lictores qui totidẽ fasces ferrẽt: Spurio Lucretio patre lucretiæ assumpto collega ultro.i.ultra quã ab eo peteretur ad quẽ.s.Lucretium: quia maior natu.i.senior erat:iussit priores.i.maioris dignitatis fasces trãsferri.Tulit etiam legẽ comitiis centuriatis.i.habitis per centurias.neqs magistratus ẽt cõsularis.uellet(modestius quã si diceret auderet:nã dicẽdo uellet uidet̃ potestatẽ nõ negare sed ligare)uerberare ciuẽ Romanũ aut necare aduersus.i. cõtra ꝓuocationẽ.i.si ꝓuocauerit ad populũ nisi fortea populo quoq; cõdemnatus sit.Ita & sic: quo.i.ideo ut.cõditio.i.status ciuitatis esset liberior destruxit imperiũ suum:hoc est cõsulare:paulatim.i.sensim quasi paulo tenus.i.per paulum & paulũ procedendo.Quid sup.de eo dices?ꝙ diruit ædes suas:quia ipsæ positæ loco excelsiore:uidebãtur habere instar id est æquiualens:arcis.i.castri aut domus regalis.Nonne ipse euasit:tantũ:Valla diceret tãto:superior gloria quã tum diceret quanto:inferior sup.euasit aut factus est domo.i.ædificãdo in loco humillimo?q.d.maxime.⁋Vix iuuat abire a publicola.i.tot sunt eius moderatiõis exempla ut in eorũ narratiõe persistere iocundũ sit:sed libet.i.uolupe est uenire ad Furiũ Camillũ:uirum excellentissimũ qui alter urbis cõditor habitus est:cuius transitus ex magna ignominia:quia ex exilio ad summũ imperiũ:quia ad dictaturã:fuit tam moderatus:ut quum ciues petiissent:urbe capta:idest quia urbs Roma esset capta a gallis:præsidium.i.protectiõem aut præsidentiam eius:scilicet Camilli:exulantis:idest exilium agentis:ardeæ:idest in eo oppido rutulorum quondam regia non iret prius ueios:idest ad illud oppidum quod Romani sub Camillo paulo ante ceperant : & ubi exercitum adhuc incolumen habebant: ad accipiendum exercitum quam comperisset omnia de dictatura sua acta sup.esse: iure solemni:idest iusta electione :& debitis suffragiis more maiorum.

ASCEsius

OLI. ¶Hinc exortum q̃ cum ueientibus phaleri cõiurassent: quos cum prælio uicisset & direptis castris hostilibus prædam omnem ad quæstores publicos reiecisset. magis magisq; alienauit sibi animos militum qui uirtutem uiri rigidã simul oderant & stupebant. inde cũ obsidio præualidæ ac munitæ urbis nihilo breuior futura uideretur: q̃ Veientiũ fuisset: ducis uirtus ac fortuna ingruete honestissimæq; uictoriæ uiam fecit: magistro nobiliũ quorũ patres primi erant in populo: qui per speciẽ solatii illos in castra Romana & ad tentoriũ ducis adduxerat: uincto nudoq; illis tradito & uirgis adhibitis quibus ageret proditorẽ: huius admiratiõe uirtutis fracti animi: urbs dedita: ipse summa cum gloria; sine triumpho tamen quia res sine armis acta fuerat romam rediit: nec diu quidem uiri gloria & res gestæ inuidiam oppssere: accusatus a Tribuno plæbis Apuleio intercurrente per eos dies adolescẽtis morte filii. hinc publico. hinc priuato incommodo affectus in exilium abiit; sed parabatur egregio uiro laus. non ex prosperis modo: sed ex aduersis patriæ rebus cum itaq; per id tempus gallorum primo: deinde germaorum populi nouissimiq; omnium senones. Galli frugum uinique dulcedine quæ ad huc eos hic detinet in italia irruentes infinito cum exercitu fudissent belo hetruscos: ea tempestate magnam italiæ partẽ possidentes: deinde Apenninum transgressi: clusiumq; aggressi; de hinc Romam; exercitumq; Romanum apud Aliam Fluuium prælio fudissent: unoq; impetu indefensam urbem cœpissent atq; incendissent; senatu impie trucidato; flammis hostilibus intactum solum capitolii saxum remansisset: necessitate ultima Camillus absẽs

Magnificus Camilli Veientanus triumphus, egregia gallica uictoria, sed ista cunctatio longe admirabilior. Multo enim: multoq; seipsum q̃ hostẽ superare operosius ẽ nec aduersa propera festinatio ne fugiẽtẽ: nec secũda effuso gaudio apphẽdentẽ.

¶D.M. Rutilio Censorino.

PAr Furio moderatiõe Marcus Rutilius Cẽsorius. Iterũ .n. Cẽsor creatus ad cõtionẽ populũ uocatum: q̃ potuit grauissima oratiõe corripuit, q̃d eam ptãtẽ bis sibi detulissẽt: cuius maiores: qa nimis magna uideret: tps coartãdũ iudicassẽt. uterq; recte: & Cẽsorinus & pplš: alter enĩ: ut moderate honores crederẽt: pcepit, alter se moderato credidit. ¶De. L. Quintio.

Camillus abicẽs dictator dictus: dictator iterum dictus recolligit laceras Romani exercitus reliquias: & turpi redentione turbata in ipsa primũ urbe mox extra urbem cum hostibus fortiter feliciterq; pugnauit. Quo in prælio nec fuga nec captiuitas: sed sola hostium strages fuit ne nuncio quidem tantæ cædis superstite. Victor Camillus & secũdus Romanæ urbis conditor dictus est. Seruatamq; in patriam insigni rediit triũpho. ꝩ Multa præterea bella gessit: uictorias multos honores: multos habuit triumphos: quos breuitas ipsa non capit: nec proposito nostro cõueniunt; nã quod ad moderationem eius pertinet: noluit a ciuibus delatum imperium accipere: nisi prius ab exiguo senatu; qui in capitolio obsidebatur soléni iure dictator creatus esset. ꝩ Magnificus Camilli: per cõparationẽ ostendit eius moderationem: quod longe sit difficilius. & propterea etiam gloriosius seipsum q̃ hostes uincere. ꝩ Operosius: difficilius & laboriosius. ꝩ Nec aduersa propera festinatione fugientem. In hoc maxima consistit moderatio.

PAr Furio moderatione Marcus Rutilius Censorinus. De hoc uiro satis dictum est in capitulo de disciplina militari. Sed quod ad moderationem eius spectat: cum censor iterum creatus esset uir omnino ambitionis expers: non modo magistratum non suscepit: sed ultro etiam populum accusauit: q̃ eam potestatem quæ per se grauis a maioribus anni & sex mensium tãtummodo facta esset: cum triennis esse soleret quod nimis magna uideretur sæpius uni uiro deferre non dubitarent. ꝩ Par Furio moderatione. Quia sicut Camillus dictaturam nisi solemni iure demandatam accipere non sustinuit. ita hic continuare censuram omnino recusauit. ꝩ Censorinus. Nam a rigiditate censuræ dictus est Censorinus. ꝩ Corripuit: Repræhendit. ꝩ Eam potestatem: censura. ꝩ Coarctandum. Breuiandum. Nam primo triennis fuit deinde anni & sex mensium facta est. postremo ad semestre spacium deducta Liui. ab urbe condita de coarctando censuræ tẽpore Marcus Aemilius dictator censuræ honore: qui antea per quinquennium gerebatur. anni & sex mensium spacio finito: ob eam rem a censoribus uocatus est. ꝩ Crederet: committeret.

Censorinus

ASCẽtius ¶Triumphus Camilli Veientanus: idest quo triumpharat de Veiis: magnificus sup. fuit; & uictoria gallica: idest qua Gallos urbe expulit & penitus deleuit: fuit sup. egregia; sed ista cunctatio; idest dubitatio ac retractatio de magistratu ineundo priusq̃ explorasset an iure omnia acta essent fuit sup. longe admirabilior. Enim pro quia: multum sup. est: (aut si legendum est bis multo: dicatur multo multoq;: sicut dicitur iterum iterumq; ad augendam rem) multoq; operosius: idest laboriosius superare seipsum quã hostem; seipsum inquam fugientem aduersa prospera festinatione: nec appræhendentem secunda: idest prospera: gaudio effuso: idest immoderato. in utrisq; ergo tam in aduersis q̃ secundis moderationem animi seruauit Camillus. ꝩ Par furio & cætera. Ordo est. Marcus Rutilius censorinus aut potius censorius: idest qui aliquando censor fuit: est sup. par Furio: scilicet Camillo: moderatione: scilicet animi: quia in multis aliis inferior fuit. Enim pro quia: ipse creatus censor iterum: idest secundo seu quod dicunt secunda uice: corripuit: idest repræhendit populum uocatum ad cõtionem: oratione; q̃; idest quantum potuit grauissima: q; idest eo q; populus detulisset: idest contulisset sibi: scilicet Rutilio: eam: scilicet censoriam potestatem eis. Cuius: scilicet potestatis censoriæ: quia uideretur nimis magna: maiores iudicassent tempus coarctandum; idest restringendum & abbreuiandum. Vterq; recte sup. fecit: & idest simul: censorinus seu censorius: scilicet Rutilius & populus. Enim pro quia: alter: scilicet Rutilius: præcepit: ut. s. populus crederet. i. cõmitteret honores. i. honorificos magistratus moderate. i. cum moderatiõe: & ita non frequenter uni: alter. s. populus credidit. i. commisit sic moderato. s. Rutilio: hoc est censuræ eius.

AGe.L.Q.uintius Ceicinatus.Hic origine nobilis de gēte patricia : filiorū turba ornatus īntegerrimus OLI.
ac fortissimus fuit:sed cū unus ex filiis accusatus grādi pecūia dānatus eēt. Q.ut soluēdo filiū libe/ Quin
raret :rebus suis fere oībus distractis ad inopiā redactus:relicta urbe trans tyberi habitauit . ruralē tii
ac modicā uitā agēs.quo tpe equoꝝ īcursu subito puastatis agris. & legatis Romāorū ad q̄rēdū de Ceicia
iniuriis solēniter missis & a duce hostiū cōtēptis:cū ad ultionē alter cōsulū missus ad Algidū obsideret̄ cū ex/ ti
ercitu:nec in altero satis uiriū eēt ad collegā liberādū:attonita ac turbata urbe:ad extrēa remedia recursum ē: mode
ratio

AGe.L.Quitius Cicinatus q̄lē cōs. gessit? cū honorē eius.P.C.cōtiuare uellēt: nō solū ,ppter illius egregia opa:sed ēt q̄d populus eosdē tribūos ī ,pximū annū creare cōabat̄: quoꝝ neutrū iure poterat fieri : utrumq; discussit. senatus studiū simul inhibēdo:& tribunos uerecūdiæ suæ exemplum sequi cogendo.atq; unus causa fuit:ut amplissimus ordo:populusq; tutus eēt ab ī iusti facti reprensione. ¶De Fabio Maximo.

FAbi⁹ uero Max.cū a se q̄nq̄es: & a patre: Auo Proauo:maioribusq; suis : sæpenūero cōsulatū gestū aīaduerteret:ī comitiis: q̄bus filius suus sūmo cōsensu cōs.creabat̄: q̄ potuit cōstāter: cū populo egit:ut aliquādo uacationē huius honoris Fabiæ genti paret.nō q̄d uirtutibus filii diffideret(erat.n.illustris)sed ne maximū ipium ī una familia cōtiuaret̄.Quid hac moderatiōe efficacius? aut ualentius? quæ ēt patrios affectus: qui potentissimi habentur:superauit.

sūmi oīum magistratus cōsensuq; oīum ciuium .Q.Ceicinatus dictator factus ē:atq; ī agro solus (ut dixius)rustico īhians opi iuētus. Audito patriæ statu.& honorē & laborē piū ,pno atq; offensarū imemori aīo suscepit: ,pfectusq; cōfesti trāsmisso amne exceptus a filiis a senatu:& īgēti populi cōcursu:q̄q̄ populo morū austeritate suspe ctior dicto magistro eqtū.L. Tarquinio nobilissimo itidē ac fortissimo uiro:pariterq; īopi:& collecto exercitu oībus ultro noīa dātibus spe certa sub tali duce uincēdi:dispositoq; rerū statu : die ,pximo sub noctē Romā egressus alacritate mirabili.Mediaq; ad hostē nocte ,pueniēs & cōsulē& exercitū obsidiōe liberauit:& duces ac legiones hostiū magno p̄lio uictos: ut agri ritus in castra trālucherent̄ prius oīum sub iugū q̄si totidē boues misit direptis castris:& q ab hostib⁹ tenebātur oppida recepta sūt:diuisaq; īter milites p̄da: hisq; oībus īextimabili celeritate cōfectis:Romā rediēs militaribus ornamētis īsignis & ducibus hostiū ante currū actis ,psequēte exercitu uictore p̄da onusto solēniter triūphauit & mox dictaturā q̄ semestrē:qa non iā amplius rei necessariā uidebat die sextodecio deposuit & ad agrū suū rediit dux p̄clarus & īsignis agricola:magna ,pfecto uiri modestia ꝙ dictaturā ante legitimū tp̄s deposuerit.maior uero ꝙ magistratū cōtinuare noluerit.urbe namque intestina discordia laborante: ꝙ tribu.plæb.magistratum cōtinuare populus iuberet: & senatus eosdē cōsules creari uellēt:atq; ipsū ī primis.Qu.Ceicinatū:ut neutrū fieret sua sapiētia ,puidit: nā deposito cōsulatu.tribūi uerecūdia moti:se q̄primū a tribunitia p̄tāte abdicarūt:& ita moderatiōe sua nihil cōtra leges ac rep̄hēsiōe dignū fieri passus ē.☞Studiū:Curā q̄ senatus hēbat ī cōtinuādo cōsulatū.☞Verecūdiæ su.nā cū ī puisset cōsulatū:pudore quodā deterriti sūt tri.pl.a cōtinuatiōe mg̃ratus.☞Inhibēdo:refrenādo:coercēdo.

FAbius uero maxius.Hic(ut ī ca.de cōstātia dixius)fuit reipu.Ro.ī rebus duris & afflicti unicū leuamē:q plus opis cōsilio & prudētia hostē subigēdo:q̄ alii fortiter dimicādo p̄riæ attulisse uidet̄. primus.n.docuit sapiētiā nunq̄ cū temeritate cōiūgi:neq; ad cōsiliū casus admitti:sed rōnē sp̄ fortūæ dominari.nō ē igit̄ huius uiri historia repetēda.sed q̄d ad hūc locū ptinet eius pectus tāta fuit moderatiōe īstructū:ut ēt affectus paternos.q iterdū nimii eē solēt:supar̄ potuerit.cū.n.filio uiro nobilissimo: & singulari uirtute p̄dito cōsulatus sūmo oīum cōsensu:certissimisq; suffragiis a pp̄lo demādaret̄:quo minus fieret sūmo studio curauit:ꝙ diceret æquū esse familiā suā:q̄ p multos ducta uiros antiq̄ ab origine gētis.eiusmodi honores ,ppemodū cōtinuasset:uacationē aliq̄n mereri.☞A patre:auo ,pauo. Nā Fabius.Gurges genuit Fab.Rutulianū:q gēuit alterū Fabiū Gurgitē ex quo natus ē Fab.Max.Auorū ordo sic se hēt:ut prio p̄r deinde auus:ter Fabii
tio proauus:postea abauus:deinde attauus:postremo tritauus dicat̄.☞Diffideret. Q.uominus tanti magistra/ Maxi.
tus honorē sustinere ac tueri posset.ac pro sua maiorūq; suorū & populi Romani dignitate gubernaret.☞Q.uid mode
hac ,moderatione.Laudat hoc loco Fabiū:qui potuerit ēt affectus superare paternos:solēt.n.cupide nimis affe ratio
ctare parentes:ut ad honores filii:q̄ maximos ,puehantur:honestioresq; fiant in dies.☞Q.ui potentissimi habētur:nimii plerumq; sunt parentum affectus ut ad celsiorē fortunā per gradus honorum filii producantur.

¶Age(adhortādi uox).L.Q.uitius Cicinatus q̄lē gessit.s.se cōsulē.q.d.moderatissimū.Q.uia cū p̄res cōscripti ASCē/
uellēt cōtiuare honorē.i.mg̃ratū aut cōsulatū ei⁹ ī sequētē annū extēdere:nō solū pp egregia opa ipsius : sed ēt sius
ꝙ populus cōabat̄ creare eosdē tribūos ī annū ,pximū.i.tūc ,pxie secuturū:quoꝝ neutrū poterat fieri iure.i.f̄m leges discussit.i.irritū fecit utrūq;.i.utrorūq; cōatū:īhibēdo.i.retinēdo ne exiret ī effectū:studiū senatus: moliētis uidelicet se iterū cōsulē creare:& cogēdo tribūos seq exēplū suæ uerecūdiæ:atq; unus.i.ipse solus cā fuit: ut ordo amplissimus.s.senatorius:& pp̄s eēt tutus.i.mūitus ab rep̄hēsiōe facti iniusti:qa sic neuter egit cōtra legē. ☞Fabius uero Maxi.quū aīaduerteret cōsulatū gestū eē a se q̄nq̄es:& sæpenūero a p̄re:auo: pauo:& maioribus suis:egit ī comitiis q̄bus filius suus creabat̄ cōsul sūmo cōsensu cū pp̄lo:q̄.i.q̄tū potuit cōstāter: ut daret aliq̄n gēti fabiæ uacationē huius honoris.i.a cōsulatu gerēdo:nō sup.iō id egit ꝙ diffideret uirtutibus filii:erat.n.illustris.i.clarus & spectabilis ciuis:sed ne maximū ipiū cōtinuaret̄ in una familia.Q.uid sup.ē efficacius aut ualētius hac moderatiōe? q.s.moderatio:supauit etiā affectus patrios.i.paternos:q habent̄ potētissimi.q.d.nihil.

OLL.

On defuit maioribus:ad reliquas animi uirtutes quæ in hoc uiro fuere prope modum admirabiles accedit & modestia:quæ in cõtẽnendis honoribus tanta fuit:ut nõ minus eũ uenerabilẽ fecerit quã res ab ipso magnifice gestæ.nã quãto magis honores cõtempsit:tanto etiã admirabilior fuit: cõtempsit autẽ nõ solũ humanos sed prope diuinos quos illi summo studio & ambitiõe detulerat ciuitas Roma.pro suis maximis & immortalibus erga se meritis.¶In rostris:ubi cõciones habebanť.¶In curia:ubi senatus cogebať.¶Iouis optimi maximi.Cuius filius esse credebatur teste Gellio: qa sicut in capitulo de fiducia diximus quod de olympia Philippi regis uxore Alexãdri matre qdã græci tradidere scriptores: idem de.P.Scipiõis matre memoriæ proditũ ẽ: uisum imensæ magnitudinis anguem cũ Scipionis matre cõcumbere:& ex eo creditũ est Scipionem cõcepisse:quã famã ab ineunte ætate clarissimus uirtutibus maximisq; rebus gestis idies magis:magisq; auxit & cõfirmauit. ¶Puluinaribus.

Puluinaria

Lectisterniis.idest uolebant eum diuinis honoribus afficere patrum. ¶Recusandis honoribus. Quia clarior interdũ gloria spreta redit. ¶Emerendis. Valde merendis.sed emeriti milites qui militiæ uacationem habẽt. q̃ sint militiæ officio profundi.¶Eodem robore.Eadem constantia & moderatione.q̃ Hannibali quem legati Carthaginenses Romam accusantes uenerant: se acerrimum defensorem præbuerit.¶Sui ciues . notanda constructio sui pro eius posuisse. ¶Victoria tenus: Vsq; ad uictoriam:quia ultra uictoriã neutrius hostis fuit : uidelicet nec Hannibalis cuius salutem post uictoriam ptexit:nec senatus quia docuit quid cum diceret.

T.M.Marcellus.M.Marcellus cũ Valerio Leuino cum forte absente iterũ consul idibus Martiis cũ magistratũ iniisset senatũ eo die more maiorum habuit:professus se nihil absente collega neq; de republica:neq; de prouinciis actururũ:scire se frequentes Siculos prope urbem in uillis obtrectatores factorum suorum esse.quibus tantum abesset:ut pro se non liceat palam Romæ crimina: & dicta:& ficta ab inimicis uulgari . ut insimularent aliquem sibi timorẽ absente collega dicendi de consule esse ipse eis ex templo daturus senatum fuerit:ubi quidem collega uenisset non passurum quicquã prius agi:q̃ ut siculi in senatum introducantur. postquam igitur collega rediit.

¶De Africano superiore.

On defuit maioribus grata mẽs ad ꝑmia: supiori Africano exoluẽda. Siqdẽ maxia eius merita paribus ornamentis decorare cõati sũt.uoluerũt illi statuas i comitio: i Rostris: i Curia:i ipsa dẽiq; Iouis.OP.Max.cella põere.uoluerũt imaginẽ ei⁹ triũphali ornatu idutã capitolinis puluiarib⁹ applicare.uoluerũt ei cõtinuũ p oẽs uitæ annos Consulatũ: ppetuãq; Dictaturã tribuere:quorum sibi nil neq; plebiscito dari.neq;.S.Cõsulto decerni patiẽdo:pene tãtum i recusandis honoribus se gessit:quantum egerat in merendis.

¶De eodem Africano.

Odẽ robore mẽtis cãm Annibalis i senatu ꝓtexit.cũ eũ ciues sui missis legatis tãq̃ seditiones apd eos mouẽtẽ accusarẽt:adiecit quoq; nõ oportere.P.C.se reip.Carthaginiẽsiũ iterpõere:altissimaq; moderatiõe: alterius saluti cõsuluit:alterius dignitati.uictoria tenus:utriusq; hostem egisse contentus.

¶De.M.Marcello.

T.M.Marcellus : qui primus & Annibalẽ uinci:& Syracusas capi posse docuit:cũ in Consulatũ eius Siculi de eo questum

ASCẽius

¶Non defuit &c.Ordo est.Mens grata ad persoluenda Aphricano superiori.i.maiori:præmia:non defuit maioribus.i.progenitoribus nostris:hoc est priscis Romanis.Siquidem:idest.quoniam ipsi conati decorare maxima merita eius:ornamentis paribus:idest etiam maximis:uoluerunt ponere illi.i.ad honorem illius statuas in comitio.i.loco quo conueniebant ad magistratus eligendos:in rostris.i.in loco unde publica fiebant edicta ; in curia.i.in senatu:deniq;.i.ut summum locum dicam:in cella.i.sacello in capitolio:Iouis optimi maximi.i. summi deorum:uoluerunt applicare puluinaribus:idest lectisterniis capitolinis in quibus locabantur simulacra deorum:& ad quæ uocabantur ipsi dii:imaginem eius:scilicet Scipionis indutam ornatu triumphali:uoluerunt tribuere ei consulatum continuum:idest continuatum per omnes annos uitæ:scilicet eius:& dictaturam perpetuam:quorum:scilicet præmiorum honorificorum:ipse nil:idest non quicq̃:non patiendo quicquã sibi dari neq; plebiscito:neq; decerni senatusconsulto:gessit se pene tantum:idest tam magnificum in recusandis honoribus: quantum egerat in emerendis:scilicet honoribus.¶Eodem &c.Idem sup.Aphricanus superior : protexit in senatu causam Hannibalis:eodem robore:idest firmitate mentis:quum eum ciues sui:hoc est Carthaginenses accusarent:scilicet in senatu:missis legatis:scilicet ad senatum:tanquã mouentem seditiones apud eos : scilicet ciues suos.Scipio sup.adiecit quoq;:scilicet ad defensionem Hannibalis:Patres Cõscriptos:nõ oportere ; idest nõ decere se interponere reipublicæ Carthaginensium:& ita consuluit:idest opem tulit:saluti alterius:scilicet Hãnibalis:altissima moderatione:& consuluit dignitati alterius:scilicet senatus Romani:contentus egisse ; idest se gessisse hostem utriusq;:scilicet tam Hannibalis q̃ senatus:uictoria tenus:idest usq; ad uictoriam: & non ultra; quia satis habuit Hannibalem uicisse:& ita ne uicto etiã hostis uideretur eum defendit.Senatui autem quia restitit etiam hostis uisus est:non tamen sic ei aduersari uoluit:ut eius dignitati non consuleret. ¶At Marcus Marcellus qui primus docuit Hannibalem posse uinci:& Syracusas posse capi : cum siculi uenissent in urbem ; hoc est Romam:questum:idest ad querendum de eo.

in urbem uẽissent: nec senatum ulla de re habuit: qa collega Valerius leuinus forte aberat: ne ob id Siculi in querẽdo timidiores essent. & ut is rediit: ultro de his admittendis retulit. querentesq; de se patiẽter sustinuit. iussos ẽt a Leuino discedere: remanere: ut suæ defensiõi iteressent: coegit. ac deinde utraq; parte perorata: ẽt excedentes curia subsecutus est: quo liberius senatus sentẽtiã ferret. i pbatis quoq; eorum querelis: suplices: & orãtes: ut ab eo in cliẽtelam reciperent: clemẽter excepit. super hæc Siciliã sortitus: eã prouinciam collegæ cessit. Toties laudatio Marcelli uariari põt: quoties nouis ipe gradib9: modratiõe aduers9 socios usus ẽ.

Primũ iter se puĩcias sortiti sunt. Sicilia & classis Marcello: italia cũ bello aduersus Hãnib. Leuino euenit: q sors uelut iterũ captis syracusis ita exanimauit Siculos: ut cõploratio eorũ flebilesq; uoces extẽplo oculos hominũ cõuertissent. qd cũ Marcello cognitũ eẽt: ne qs frenari i imore siculos dicere posset: quo minus de se libere qrant cuius ptãte mox futuri eẽnt puinciã cũ collega pmutauit: deide siculos i senatũ itroduxit: & de se grauiter cõquerẽtes æqssimis auribus sustiuit. iussosq; a Leuino: post cõquestionẽ exercere extẽplo ut de postulatis eorũ pres cõsuli posset: Marcel. tẽuit: ut corã ipsis rñdẽderet obiectis. quo facto cũ illis piter excessit de senatu: ut liberi9 pres cõsuli posset q acta Marcel. sũmo cõsẽsu cõprobarũt. reuocatis deide i senatu siculis & cõsule rcitatoq; sẽatuscõ. siculi bẽigne appellari ac dimissi ad gẽua se Marce. cõsulis pieceũt & obsecrãtes ut q deplorãdæ ac leuãdæ calãitatis suæ cã dixissent ueniã eis daret: & in fidẽ cliẽteláq; acciper porãtes. hæc cõsul clemẽter allocutus eos dimisit. Qui prius Hãnib. uicit. Nã oẽs ante Marcellũ Romãi ipatores uel ex acie uicti discesserãt uel i acie cũ magna reipu. clade ceciderãt. Aut certe nunq̃ cũ Hãnib. fortunã belli tẽptare ausi fuerãt. prius igit Marcellus apud Nolã uinci posse docuit nã cũ urbẽ illã obsideret hãnibal: quom ppemodũ ad defectionẽ uidebat erecta: Marcellus nocte oppidũ ingressus: & ad tres portas i hostes uersas tripartito exercitum instruxit impedimenta subsequi iussit. Calones lixas & in ualidos milites uallum ferre: ut paucitatẽ spernẽtibus poenis ingentis exercitus spẽm repẽte facerẽt: his ita istructis patefactisq; repẽte portis i hostes tãto cũ clamore ipetuq; ferunt: ut pturbata media acie terga uerterit: nõ tñ sine iactura. nã duo milia & tricẽti hostiũ cæli nõ plus Roma. cẽtũ amissis: igens eo die res ac nescio an maxia illo bello gesta sit. nõ. n. uinci ab Hãnib. Rõanis tũc uincẽtibus difficilius fuit: qd' postea uicere. hac uictoria Marcellus potitus militũ suo9 aios multis antea cladibus territos erexit & excitauit: urbẽ Nolã a defectiõe phibuit: ualidoq; psidio firmauit. & sic ppemodũ amissã Po. R. restituit. Et Syracusas cap. Cuius difficillima ac ppe icredibilis fuit expugnatio: qppe cũ urbs ipsa situ & natura soli ualidissima munitiõibus quoq; firmissimis undiq; circũsepta foret: accedebat q i ea uir erat Archimedes unicus: cæli syderũq; spectator mirabilior tñ iuẽtor ac machiator bellicorũ tormẽtorũ operũq;: qbus ea q hostes igẽti mole agerent ipse p leui momẽto ludificaret: hic aduersus oẽm Marcelli terrestrẽ maritimũq; apparatũ uariæ magnitudinis tormẽta i muris disposuerat. i qbus illud pcipuæ admiratiõis fuit. ferrea mãus firmissimæ cathenæ illigata cũ iniecta præ Nauis eẽt: grauiq; librãmẽto plũbi recelleret ad solũ suspẽsa pra Nauẽ i puppim statuebat: dei de remissa subito uelut ex muro cadẽtẽ nauẽ cũ igẽti trepidatiõe nautarũ ita undæ affligebat: etiã si recta recederet aliqtulũ aq recipe: ita maritia oppugnatio ẽ clausa ois: iter tãtas tamẽ difficultates urbẽ oium illo tpe & i ea regiõe terra mariq; ualidissimã atq; pulcherrimã uirtus ipatoris tãdẽ expugnauit. Quia collega Leuinus aberat: Erat. n. in macedõia aduersus Philip. Admittẽdis. itroducẽdis. Improbatis qrelis: dãnatis a senatu. In cliẽtelã reciperent. Apud maiores urbiũ expugnatores earũ postmodũ patrõi eẽ dicebant & erãt. æquũ. n. erat: ut q uulnera itulisset: eadẽ sanaret. Cice. in officiis li. i. Apud maiores nros iqt tãtope iusticia culta ẽ: ut hi q ciuitates: aut natiões deuictas bello i fidẽ recepissẽt earũ patrõi eẽnt more maiorũ. Sup hæc Siciliã sortitus Liui. dicit anteq̃ itroducerent legati i senatũ: cũ collega suo sortitũ fuisse puinciã: sed ut cũq; fuerit: magna tamẽ illius modestia fuit. Toties Laudatio Marcelli. Toties iqt laudãdus Marcell9 ẽ quoties aduersus siculos moderatiõe usus est primo q eis noluit dare senatum absente collega: deinde q conquerentes de se patienter sustinuit: postea q eos in senatu retinuit: ut suæ defensioni interessent: rursus q cum illis e senatu pariter abiit: ut Liberius patres super ea re cõsuli possent postremo q cum collega prouinciam permutauit: & in clientelam suam siculos accepit: hæc omnia sunt in Marcello laudanda.

In. i. cõtra cõsulatũ eius: nec hũit senatũ. i. nõ fecit uocari senatũ ulla de re: qa Vale. Leuius collega ei9 aberat forte: qa i macedõia erat: iõ ãt nõ hũit senatũ: tãtisp dũ absens eẽt collega suus: ne siculi eẽnt timidiores. i. magis timidi i qrẽdo: ob id. i. pp absentiã alterius cõsulis: qa q de uno cõsulũ qrebant: fere ad alterius patrociniũ cõfugere solebãt: & ut. i. postq̃: is. s. collega rediit: retulit. i. i cõsultationẽ senatus posuit: ultro. i. a nemie coactus: de his. s. siculis quos de se qstũ uẽisse sciebat: admittẽdis. s. ad curiã: & sustiuit. i. tolerauit patiẽter qrentes de se: & coegit ẽt eos iussos a Leuio. s. altero cõsule: discedere. s. de curia: remãere: ut iteressẽt suæ defensiõi. i. q̃ ipse Marcellus de se faceret: ac deide utraq; pte porata. i. post q̃ tã accusatores q̃ defensor oia dixissẽt q uolebãt: subsecutus ẽ ẽt excedẽtes curia: qa dũ auditis ptibus pres cõscripti de snia ferẽda cõsultãt: iterea exire iubẽt: ipe ãt eo q cõsul mãere potuit: & tñ subsecutus ẽ exeũtes: quo. i. iõ ut: senatus ferret sniam liberius. Quoq;. i. ẽt: aut isup: qrelis eorũ iprobatis. s. a senatu tãq̃ iniustis: excepit clemẽter supplices & orãtes ut recipent ab eo in cliẽtelã. i. prectionẽ familiarẽ tãq̃ cliẽtũ. i. eorũ q se colerẽt ut patronũ: & sup hæc sortitus. i. sorte nactus siciliã: cessit. i. cõcessit & dimisit collegæ. s. Leuio: eã puiciã: hoc ẽ siciliã: laudatio Marcelli pt uariari. i. uaria & diuersa dici toties quoties ipe usus ẽ aduersus. i. erga socios: moderatiõe. s. ai: nouis gradibus. s. moderationis: ut qbus ad summã scanditur moderationẽ: ut in primo moderate acto sit primus gradus: in secundo secũdus & ita consequenter.

OLI.

Syracusæ ui captæ

Leuinus Coos.

Patroni ciuitatum

ASCẽsius

OLL Tiberii Gracchi moderatio

Vam. T. ēt Gracchus admirabilē. Gellius pulchrū liberale atq; magnanimū factū Tiberii Sēprōii Gracchi exēplis repositū ēst: id exēplū hmōi. L. Scipiōi asiatico. P. Scipiōis Aphricāi supioris fratri. Numicius Angurinꝰ trib. plæ. mulctā irrogauit: eūq; ob eā cām p̄des dare deposcebat. Scipio Aphri. fratris noie ad collegiū tribunorū ꝓuocat. petebatq; ut uirū cōsularē triūphalēq; a collegæ ui defenderet. Octo tribūi cognita cā collegæ itercedere noluerūt: tū Angurinus trib. plæ. L. Scipionē p̄des nō dantē prēdi & in carcerē duci eū iussisset: Tiberius Sēpronius Gracchus trib. plæ. pr̄ Tiberii atq; Caii Gracchorū cū. P. Scipiōi Aphricāo inimicus grauis ob plæraq; in republica dissensiōes eēt: iurauit palā in amicitiā & in gratiā se cū. P. Aphricāo nō rediisse atq; decretū ex tabula recitauit eius decreti: hæc uerba sunt: cū. L. Cornelius Scipio Asiaticus triūphans hostiū duces in carcer est cōiectauerit: alienū eē uidet a dignitate reip. i eū locū iperatorē. Po. R. duci: in quē locū ab eo cōiecti sūt duces hostiū. itaq; L. Corneliū Scipionē asiaticū a collegæ ui ꝓhibeo. Vale. aūt antias dicit post aphricāi mortē itercesiionē istā pro Scip. eē factā a Tyberio Graccho: neq; mulctā irrogatā Scipiōi: sed dānatū eū peculatus ob antiochenā pecuniā: de q̄ supra dictū est: q cū p̄des nō daret i carcerēt duci captū: atq; ita itercedēte Graccho exēptū. Pli. de uiris illustribus Scipio asiaticus reus pecūiæ iterceptæ ne in carcerē duceret. Gracchus pr̄ trib. plæ. itercessit. M. Cato Cēsor eqtum ei ignominiæ cā ademit. ❡ Iudicatæ pecūiæ. De q̄ supra dixius: ꝙ cū ratio ab ipso reposceret frater eius aphricanus q legatus sibi fuerat in ea ꝓuincia: librū in quo acceptæ & expēse pecūiæ sūma cōtinebat in senatū ꝓlatū ante oculos patrū dilacerauit: dicens non æquū eē ab eo reddi rōnē sextertii quadragies: a quo bis mille sextertii uberius factū eēt ærariū: igit post hoc factū Scipio asiaticus eius frater peculatus dānatus ē. ❡ Ex ꝓfesso. Ex māifesto. ❡ Satisdare. Satisfacere. ❡ Decretū. Dānatiōis uel absolutiōis. ❡ Ante cur. Q̄ d uicti duces p̄cederēt triūphātis ipatoris currꝫ: nulli dubiū: nā id Ci. i Pisonē plāe ōndit. dicit. n. qd tādē hēt iste currus? qd uicti ante currū? qd simulachra oppidorū? qd aurū: qd argētu: qd legati i eqs: qd clāor militū: qd tota illa pōpa? &c. ❡ Alienū: Aborrhēs & alienū huic & ab hac re dicius.

Ex ꝓfesso

❡ De. T. Graccho Tribuno plebis.

Vā ēt Tiberi. Gracchus admirabilē se exhibuit. Tribunꝰ. n. Plebis: cū ex ꝓfesso inimicitias cū Africāo: & Asiatico Scipiōibus gereret: & Asiaticus iudicatæ pecūiæ satisdare n̄ posset: atq; ideo a cōs. i uicula publica duci iussus eēt: appellassetq; collegiū tribūorū: nullo uolēte itercederē: secessit a collegis: decretūq; cōposuit: nec qsq̄ dubitauit qui eo scribēdo: irati hostis aduersus Asiaticū uerbis usurus eēt. At is iurauit primū cū Scipiōibus se i gratia non redisse. deīde tale decretū recitauit. Cū. L. Cornelius Scipio die triumphi sui ante currū actos hostiū duces i carcerem coniecerit: idignum: & alienū a maiestate. Po. R. uideri eundē ipsum duci. Itaq; id nō passurum fieri. Libēter tunc opinionē suā. P. R. a Graccho deceptā cognouit: moderationēq; eiꝰ debita laude ꝓsecutꝰ ē.

❡ De. C. Claudio Nerone.

Aius quoq; Claudius Nero inter cætera p̄cipue moderationis exempla numerandus est: Liuii Salinatoris in Asdrubalē

Claudius Neronis aī moderatio

Aius quoq; Claudius Nero. Q̄ uo Haldrubal frater Hānib. in gallia cisalpina haud ꝓcul a placētia uictus: & cū igenti exercitu cæsus fuerit: cōsilio & prudētia Claudii Neronis in cap. de fiducia dictū est: qd ad hūc locū ptinet. Claudius Nero ut fuit rerū gestarꝫ gloria qdem illustris: sic animi quoq; moderatione cōspicuus; tanta. n. ut dixi cōsilio suo pta: cum Ro. uterq; consul rediisset: postulassetq;

ASCēsius

❡ Q̄ ua ēt. Recitat moderationē tyberii Gracchi: sed priusq̄ ordinē colligā notādū puto: multos legere q̄ ēt qsi ē dicā q̄ pticulā hic cū positiuo cōstrui citra figurā: utpote acceptā ꝓ ualde. Nā ordo u̇r. Tyberiꝰ ēt Gracchus exhibuit se: q̄. i. ualde mirabilē. Posset t̄n figurate legi: sed magis dure ut sit ordo. q̄. i. o q̄tū mirabilē exhibuit se Tyberiꝰ Grac. q. d. maxie. Q̄ uocirca facilior & meo qdē iudicio uerior ē lectio. Q̄ ua. s. moderatiōe aī. Tyberiꝰ gracchus exhibuit se admirabilē. Tribunus. n. plebis: cū gereret ex cōfesso. i. palā & sine dissimulatiōe inimicitias cū Scipiōibus Aphricāo & Asiatico. s. frībus; & asiaticus. s. Lucius Scip. nō posset satisdare. i. satisfacer̄: pecūiæ dānatæ. i. ad q̄ dānatus erat; atq; iussus eēt a cōsule duci iō i uicula publica: & appellasset collegiū tribūorū. i. ꝓuocasset ad tribūos; nullo. s. tribūorū uolēte itercedere: secessit. s. gracchus a collegis. i. cæteris tribūis; & cōposuit decretū. s. cōdēnatiōis Scip. asiatici: nec qsq̄ dubitauit qn. s. gracchus usurꝰ eēt eo. s. decreto scribēdo uerbis hostis irati aduersus asiaticū. At. i. sed is. s. Tybe. gracchus; iurauit primū se nō rediisse i grīā cū scipiōibus: deide recitauit tale decretū: Cū. L. Cornelius scipio coiecerit i carcerē duces hostiū subactos die triūphi sui ante currū. s. triūphalē: uideri: sup. recitauit aut recitādo cēsuit idignū & alienū a maiestate ppl̄i Ro. ip̄m eū dē duci. s. i carcerē: aut legamus i eūdē ut sit ip̄m duci; i eūdē. s. carcerē i quē hostiū duces duxerat: Itaq;. i. & ita ꝓnūciauit sup. se nō passurū fieri. s. ut i carcerē duceret Po. Ro. cognouit tūc libēter opinionē suā deceptā a graccho: qa putabat gracchū acerrie de scipiōe decreuisse: & ꝓsecutus ē debita laude moderationē eius. s. Tyberii gracchi. ❡ Caius quoq; Claudius Nero numerādus ē iter cætera exēpla p̄cipue moderatiōis: aut numerādus ē p̄cipuæ iter cætera exēpla moderatiōis (Nō putet quispiā authorē loqui de Nerone illo apostolorū Christi carnifice: multo. n. is ante illū fuit.) Sup. is. fuerat particeps gloriæ Liuii Salinatoris in opprimēdo Asdrubale fratre Annibalis.

THE. ❡ Satisdare. Satisdatio eodem modo appellata est: quo satisfatio: nam ut satisfacere dicimus ei cuius desideriū implemus: ita satisdare dicimus aduersario nostro: qui pro eo quod a nobis petiit ita cauit; ut eum hoc nomine securum faciamus datis fideiussoribus. hæc iuris ciuilis auctor Gaius.

OLI

¶Vt pro Repu.fortiter feliciterq; administrata:& diis imortalibus haberetur honos:& ipsis triũphãtibus urbem inire liceret:idq; sibi eẽt a patribus benigne cõcessum:Claudius ea modestia usus est: ut cũ amborũ noie supplicatio.& triũphus utriq; decretus eẽt:tamẽ qa in ꝓuincia Liuii res gesta eẽt:& eo die quo pugnatum foret eius forte auspiciũ fuisset:& exercitus Liuianus deductus Romã fuisset:suus uero deduci nõ potuisset: uoluit ut Liuius quadrigis tãtũmõ ueheref:ipsumq; triũphãtẽ milites sequerenf:ipse uero sine militibus equo inuectus est:ita cõsociatũ triũphũ unius tantũmõ esse uoluit:quãq̃ ipse maiore gloria triũphauerit:nã milites eius laudes magna cum ambitiõe decãtabant:illũ sex dierũ spacio decurrisse lõgitudinem italiæ.& eo die cũ Hasdrubale i gallia signis collatis pugnasse.quo cũ castra aduersus sese i Apulia posita habere Hannibal credidisset:ita unũ cõsulẽ ꝓ utraque parte Italiæ aduersus duos duces:duos iperatores:hinc cõsiliũ suũ:hinc corpus opposuisse nomẽ Neronis satis fuisse ad cõtinẽdũ in castris Hannibalẽ.Hasdrubalẽ uero nulla alia re q̃ eius aduẽtu obrutũ atq; extinctũ esse.cur iret alter cõsul sublimi curru multi iugis si uellet equis unius equo per urbẽ uerũ triũphũ uehi: Neronẽq; etiã si pedes icedit uel parto eo bello uel spreto triumpho gloriã memorabilẽ fore:hi sermones spectantiũ Neronẽ usq; in capitolium prosecuti sunt.¶ Aequæ decreuerat. Vt uterq; pariter triũpharet.¶ Prouincia.Gallia cisalpina.¶ Sine curru.Quia equo tantummodo inuectus est.¶ Eo tanto.¶ Quo.Quanto.

opprimendo particeps gloriæ fuerat:& tamẽ eum triumphantem equo sequi: quam triumpho: quẽ ei senatus æque decreuerat: ut maluit:quia res in prouincia Salinatoris gesta fuerat.sine curru ergo triumphauit.Eo quidẽ clarius: q̃d illius uictoria tantummodo laudabaf:huius etiam moderatio.

¶De Africano posteriore.

Nec africãus q̃dẽ posterior nos de se patif tacere.qui Cẽsor:cũ lustrũ cõderet: iq; solito sacrificio scriba ex publicis tabulis solẽni eius ꝓcatiõis carmine præiret:quo Dii imortales ut.P.R.res meliores:ãplioresq; facerẽt:rogabãtur:satis(iquit) bonæ ac magnæ sũt.Itaq; precor: ut eas ꝑpetuo icolumes seruẽt:ac ꝓtinus i publicis tabulis ad hunc modum carmen emendari iussit. Qua uotorũ uerecũdia deiceps Cẽsores in cõdendis lustris usi sũt:Prudenter.n. sensit tũc incremẽtum Romano imperio petẽdum fuisse: cum intra septimũ lapidem triumphi quærebãtur: maiorem

ET Aphricanus quoq; posterior. Duo clarissima Romãæ urbis lumina Sciplones aphricãi sic p oẽs uirtutũ gradus uno tenore cucurrerũt:ut ubicũque de uirtute seruata referẽdũ fuerit: de his tacere difficilius sit:q̃ parũ dicere.hinc est ꝙ apud Valeriũ in oẽs memorabiliũ exẽplorũ ptes semper ueniũt.nã posterior Aphricanus in cõdendo lustro mirificã de se ostẽdit.P.R.modestiã.in solito.n.sacrificio cũ uota & præcatiões solemni carmine diis immortalibus exhiberenf:ut imperiũ Romanũ augerẽt & amplificarẽt:carmẽ illud emẽdari iussit:& scribi ut ꝑpetuo icolume cõseruarent:ꝙ diceret satis amplũ eẽ atq; magnificũ.qua modestia cæteri deĩde cẽsores usi sũt.

Scipionis Aphricani modestia

¶Cũ lustrũ cõderet:censorũ erat iter cæteraq; gerebat cẽsum facere:& lustrũ cõdere.cẽsum aũt facere erat Romanorũ ciuiũ capita describere & in classes pro cuiusq; opibus cõiicere:sed quom in classes cõiicerenf satis supra mõstratũ est.Cõdere uero lustrũ erat:quinto quoq; anno ciuitatẽ q̃busdã lustralibus.i.piacularibus sacrificiis purgare.lustrũ etiã dicebaf totius exercitus purgatio:cũ censenf.i.numeranf oẽs:& qui ad arma ferẽda nõ sunt idonei.sicut senes.iuniores purganf.i.educunf:& tunc cõdere lustrũ finire lustrũ significat.est etiã lustrum quinquẽnium & cubile ferarũ.sunt qui uelint lustrũ dictũ a luendo.i.purgãdo:uel soluendo.¶Publicis tabulis.In quibus carmina scripta cõtinebanf.¶Res.imperiũ & statum.¶Meliores.Opulentiores.¶Ampliores. longius latiusq; porrectas.¶ Intra septimũ lapidem.i.cũ fines Romani nõ extenderenf ultra septẽ milia passuum: nam lapidibus tanquam limitibus designabantur miliaria apud maiores.¶Sensit.Opinatus est.

Lustrum quid

¶Et tamẽ maluit sequi eum.s.Salinatorẽ triumphãtẽ:equo.i.sedẽs in equo:q̃ uti triumpho quẽ senatus decreuerat ei æque.i.æqualiter ut salinatori:ideo autẽ uoluit:quia res fuerat gesta in prouincia salinatoris.Ergo quia moderatio illa tam laudabilis fuit:ipse triũphauit sine curru.i.æqualẽ gloriã nactus est in equo sequens.triumphantẽ:ac cõsecutus fuisset in curru triumphans:& triũphauit eo quidẽ clarius.i.q̃ salinator: ꝙ tantummodo uictoria illius.s.salinatoris laudabatur:& etiã moderatio huius.s.Neronis laudabaf.¶Nec Aphricanus. Affert duo egregia exempla Aphricani minoris in moderatione animi qua in censura usus est:de quorum altero dicit sic.Nec quidem Aphricanus posterior.i.minor in tempore:patitur nos tacere de se: qui ens sup.censor:cum conderet lustrum:idest perageret censum & lustrationem ciuium:& scriba:ac si dicat notarius sacerdotalis aut põtificius:præiret ei.i.quod sequeretur prædiceret uel præiret ut in supplicationibus etiam nostris minores præeunt:in sacrificio solito.s.fieri dum lustrũ cõderetur:carmine solenni.i.pronunciãdo carmen solenne: ex publicis tabulis.i.libris aut instrumentis de quo carmine nihil licebat immutare:sicut nec de reliquis uerbis sacratis:quo carmine dii immortales rogabantur ut facerent res populi Romani meliores & ampliores:inquit:scilicet Scipio Res sup.populi Romani:sunt satis bonæ.i.opulentæ & prosperæ ac magnæ:itaq;.i.& ita præcor sup.ut dii seruent eas perpetuo incolumes;ac iussit protinus carmen emendari in tabulis publicis:ad hunc modum.s.iam dictum:ut canerent o dii immortales res Romanas incolumes seruatæ.Qua uerecundia uotorũ censores usi sunt:deinceps in lustris condendis.i.quoties lustra cõderent.Enim pro quia:Scipio sup.sensit.i.opinatus est: prudenter:uidelicet incrementum fuisse petendum imperio Romano:quum triumphi quærebantur intra septimum lapidem.i.ab hostibus intra septimum ab urbe miliare:& non longius deuictis.

ASCẽsius

ãt totius terrarũ orbis ptẽ possidẽti: ut auidũ esset qcq̃ ultra appetere: Ita abunde felix: si nihil ex eo: qđ obtinebat: amitteret. Neq; alia eius i Cẽsura moderatio ꝑ tribũali aparuit. Cẽturias recognoscẽs equitũ: post: quã. G. Liciniũ Sacerdotem citatum processisse aiaduertit: dixit illũ se scire uerbis conceptis peierasse. proide siqs eũ accusare uellet: usurum testimõio suo: sed nullo ad id negociũ accedẽte: Traduc equũ (īquit) sacerdos: ac lucrifac censoriam notam. ne ego in tua persona: & accusatoris: & testis: & censoris: & iudicis partes: egisse uidear.

D. Q. Scæuola.

Vod animi tẽperamẽtũ etiã i Q uito Scæuola excellẽtissimo uiro adnotatũ ẽ. testis nãq; i reũ ꝑductus: cũ id rñdisset: qđ salutẽ piclitãtis magnope læsurũ uidebať: discedẽs adiecit: ita sibi credi oportere: si & alii idem asseuerassent: qm̃ unius testimõio aliquẽ credere pessimi esset exẽpli. & religiõi igitur suæ debitã fidem: & communi utilitati salubre consilium reddidit.

De Metello macedonico:

Entio quos ciues: quæ ue facta eorum: ac dicta: q̃ angusto ãbitu oronis amplectar. sed cũ magna mihi: & multa breuiter dicẽda sint: claritate excellẽtibus: ifinitis psonis rebusq;

OLI. ℂ Centurias recognoscẽs. Dũ recẽseret eqtes: q erãt in cẽturias distributi. cẽturiæ aũt. P. R. fuerũt prio a Romulo istitutæ tres eqtũ solũmõ uidelicet Rãnẽsiũ: Ticiẽsiũ: & Lucerũ. Rãnẽses a Romulo. Ticiẽses a. T. Tacio rege sabinorũ post cõicatũ eũ Romulo impiũ. Luceres a Lucero quodã q romulo uenerat i auxiliũ: uel ut alii dicũt lucerũ nois & originis cã icerta ẽ. Iubebat ãt eqtes trãsire: ut si dephẽdisset uitiũ equo priuaret: uel alia nota censoria dãnaret. ꝩ Verbis. c. Sciẽtẽ & uolẽtẽ. ꝩ Peierasse. Periuriũ fecisse. ꝩ Et notãda natura uerbi q i cõpositiõe nõ hẽt. r. cũ nomẽ reticat: dicius. n. piuriũ sed i uerbo peiero. nõ piuro. ꝩ Ad ne. Ad accusationẽ. ꝩ Traduc: equũ: Sic nũc quoq; cõqsitores & eqtũ magri dicere solẽt: trãseas cũ equo ut te uideamus. ꝩ Lucrifac. Verbũ cõpositũ. i. tota una pars oratiõis est. i. lucrare & in lucro pone. ꝩ Notã. Damnationem.

Scæuolæ moderatio

Vod animi tẽperamentũ. Q. Scæuola uir ꝑcipue uirtutis: & grauissimæ auctoritatis hõ cũ i testimõiũ aduersus reũ quẽdã ꝑductus eẽt: & religiõi pariter & modestiæ satisfecit: cũ dixisset ꝙ uerũ eẽt statim adiecit: nõ id sibi credẽdũ eẽ: nisi & alii inuenirenť: q idẽ asseuerarẽt: noluit tm̃ sibi tribui ut suo testimõio dãnareť reus: ne sui exẽplo aliis deinde minoris auctoritatis & fidei testibus credereť. ꝩ Tẽperamẽtũ. Moderatio. ꝩ Periclitãtis. Cuius salus in piculo uersabať. ꝩ Asseuerassent. Affirmassent. ꝩ Et reli. de. fi. Quia affirmauit uerum esse quod dixerat. ꝩ Communi utilitati. Nequis unius testimonio periclitaretur.

Entio quos ciues. Quasi tacitæ obiectioni respõdet: ꝙ tantorũ uirorũ facta simul ac dicta lõgiori memoratu digna: breui oratione cõplectať. dicit aũt sui ꝓpositi nõ fuisse eiusmodi hoium uitã ꝑcurrere: qđ nec i tãta multitudie rerũ mẽoriæ tradẽdarũ sibi fuisset oportunũ. sed qdã horũ hoium ut q̃q; dignissima uidereнť ex illustribus electa auctoribus: breuiter cognoscẽda subiicere. ꝩ Angusto ambitu. Valde breui oratiõis ambitu.

ASCẽsius ℂ Autẽ pro sed. sensit ut eẽt auidũ. i. auarũ & auidi aĩ idiciũ possedẽti Po. R. maiorẽ ptẽ totius orbis terrarũ appetere qcq̃ ultra: ita eẽt abũde fœlix. i. faustũ & fortunatũ: si nihil amitteret ex eo qđ obtiebat. ꝩ Neq; alia &c. de altero dicit sic. Neque moderatio ei9 i cẽsura appuit alia ꝑ tribũali. i. cũ sederet ut cẽsor & iudex cẽturias eqtũ recognoscẽdo. Nã sup. ipse recognoscẽs. i. lustrãs & qđ galli dicerẽt ad mõstrã ispiciẽs: cẽturias. i. ordĩes cẽtẽarios eqtũ. i. eorũ q equo militabãt: postq̃ aiaduertit Caiũ Liciniũ sacerdotẽ citatũ. s. uoce ꝑcõis ut lustrareť: ꝓcessisse. s. i mediũ: dixit. s. Scipio: se scire illũ. s. Liciniũ: peierasse. i. piuriũ cõmisisse: uerbis cõceptis. i. solẽni more explisis: ut nihil desit ad piurii cõsumationẽ: ꝓinde. i. & iõ sup. dixit: si qs uellet accusare eũ. s. liciniũ: sup. illũ accusatorẽ usurũ testimõio suo. s. Scip. cõtra liciniũ: sed nullo accedẽte ad id negociũ. s. ad accusationẽ Licinii: inqt o sacerdos: traduc equũ. i. trãsi cũ equo quo lubet (Nã tãtisp dũ de eqte desceptabať retentus erat cũ equo: & si iusta de illo accusatio ꝓcedebat: equ9 illi ignominia notato adimebať) & lucrifac. i. ad lucrũ ascribe: notã cẽsoriã. i. ꝙ a cẽsore pp moderationẽ nõ es notatus ignominia (nã cũ certo stratu ipm peierasse potuisset eũ notasse ex suo unius testimõio: sed noluit adiiciẽs) ne ego uidear egisse. i. repsentasse i tua psona. s. cẽsenda: ptes & accusatoris & testis: & cẽsoris & iudicis qđ imoderatũ fuisset. ꝩ Q đ tẽperamẽtũ. s. iuẽtũ i Scipiõe ꝓxime dicto: adnotatũ. i. obseruatũ ẽ ẽt in Q uito scæuola uiro excellẽtissimo. Nãq; ipse ꝓduct9 testis s. i. cõtra reũ. s. quẽdã (quẽ author decẽter nõ noiat: cõtẽtus uidelicet laudẽ bõi uiri sine noxii ifamia recitasse) quũ ipse respõdisset. s. qstori interrogãti de uita rei. id qđ uidebať lesurũ magnope salutẽ piclitãtis. i. rei i piculo uersantis; discedẽs. i. cũ discederet & uideret se solũ id attestatũ: adiecit: oportere sibi credi ita: si &. i. ẽt alii asseuerassẽt. i. uerũ eẽ affirmassẽt idẽ: qm̃ (licet uerũ eẽt qđ dixerat: tamẽ) credere aliquẽ testimõio unius eẽt pessimi exẽpli. i. iduceret pessimum morẽ: si sũpto ab eo exẽplo deiceps unius testimõio stareť (Ideoq; i sctis lr̃is: Ex ore duorũ uel triũ stat oẽ testimoniũ) Igiť uerũ dicẽdo & hoc adiiciẽdo reddidit religiõi suæ. i. sacramẽto ac solẽni iuramẽto debitã fidẽ: qa attestatus ẽ se uera deposuisse: & reddidit utilitati cõi cõsiliũ salubre: ne. s. testimõio unius q̃ticũq; uiri: stareť ne cũ difficile sit aliorũ testimõia refellere: unius semp testimõio stãdo multorũ inocẽtia in periculo sit. ꝩ Sctio. i. percipisco: quos. i. quales ciues: ue pro uel: quæ. i. qualia: hoc ẽ q̃tũ sublimia facta ac dicta eorũ: q̃. i. quãtũ angusto ambitu. i. circuitu oratiõis ego amplectar. sed quũ magna & multa sint mihi dicenda breuiter: ego circumfusus personis & rebus infinitis excellentibus claritate: nõ possum præstare. i. exhibere & efficere.

OLI.
Stricti
Testatum

¶ Vtrũq; .s. magna & multa modico uolumine cõprachēdere.▸ Strictim. Breuiter.▸ An graues testatasq;. Cic. de offi. a Valerio dissentit. dicit. n. iter Scipionē & Metellũ fuit sine acerbitate dissensio: nõ. n. aiorũ cõtētiõe: licet opinionũ & snarũ dissensiõe discrepabãt: ut in sentētiis dicēdis frequēter altercarenť in senatu.▸ Testatas. Passiue posuit. mãifestas.▸ Progressa fuerat. Processerat.▸ Sed tñ cũ iter. Sci. Cõstat Scipionē celeriter mortuũ: quo aũt genere mortis dubitať ab oibus Cice. in li. de amicitia. Scipiõis inqt uita qdē talis fuit uel fortuna uel gloria: ut nihil posset accedere. morieti aũt sensum celeritas abstulit quo de genere mortis difficile est dictu: qd hoies suspicenť uos uidetis: hoc tam e licet dicere. P. Scipiõi ex multis diebus quos in uita celeberrimos laetissimosq; uiderat: illũ diem clarissimũ fuisse cũ senatu dimisso domũ reductus ad uesperũ ē a patrib9 cõscriptis & populo sociisq; latinis: pridie q̃ excessisset e uita: ut ex tam alto dignitatis gradu ad superos uideať potius q̃ ad iferos puenisse deos: ergo de morte Scipionis multi multa suspicãť. plures tamē huic snĩae iclinãt. Gracchũ semproniã uxorē suã mortis mariti cõsciã fuisse: qd uerisimile uideť. nã cũ scipio a Numantia uictor rediisset (ut qdã tradũt) ab amicis gracchorũ q paulo ante caesi fuerat in forũ ꝓductus est: qa Gracchis affinitate cõiunctus erat: qppe quorũ sororē i matrimoniũ duxerat credebãt auctoritate scipiõis cõfirmatũ iri odiũ aduersus iterfectores Gracchorũ: sed cũ iterrogatus eēt qd de .C. Gracchi morte sentiret: respõdit iure caesum uideri. qd rñsum credũt adeo grauiter & acerbe tulisse Gracchã semproniã eius uxorē: q speratbat caedē fratrũ Scipiõis auctoritate posse uindicari: ut de mariti nece cogitauerit: & eũ sequenti nocte oppsserit: qd uerisimile uř. q. n. fieri potuisset ut in eius cubiculo opprimereť. Scipio: nisi cõscia mortis eius fuisset uxor: sunt tñ q credunt a .C. Carbõe fuisse iteremptũ. aliter sentit. T. Li. de morte Aphricãi dicit. n. seditiões a triũuiris Fuluio flacco. C. Graccho & Carbõe de agro diuidũdo: creatis excitatae sũt: qbus cũ. P. Scipio Aphricanus aduersareť fortisq; ac ualidus pridie domũ se recepisset: mortuus in cubiculo iuentus est: suspecta fuit tanq̃ uenenũ ei dedisset sēprõia uxor: hic maxie q soror eēt Gracchoꝝ: cũ qbus simultas Aphricão fuerat. De morte tñ eius nulla qstio acta.▸ Cõfusa. ꝑturbata.▸ Moenia euersa. Magna scipiõis laus qd reip. Romãae qdã q̃si murus & ualidissimũ munimētũ eē diceret: q ꝑ ipm & aucta & cõseruata fuisset.▸ Intra suos penates. Vbi tutus eē debuerat: ibi potissimũ iteremptus est.▸ O rēpublicã. Laudat eius modestiã.▸ Miserã. Quae tãtum ciuē amiserit▸ Ciuili lamentatione. Ac si diceret amica lamentatiõe: nam ciuis ciuem debet amare.

Scipionis interitus

Confusum

IDem filios. Quos quattuor praecipuae uirtutis & ingenii dicitur habuisse.▸ Huic. Scilicet officio qd filii humeros lecto subiicerent.▸ Vbi illa. Ostendit tãtam ualuisse moderationem: ut omnia quae uidebantur inter ipsos odia fuisse contracta: hac ipsius morte oblitterarentur.

circũfusus: utrunq; praestare nõ possum. Itaq; ꝓpositi quoq; nostri ratio non laudanda sibi oia: sed recordãda sumpsit. Quapropter bona cum uēia duo Metelli Macedonicus: & Numidicus: maxima patriae ornamēta: strictim se narrari patiēť. Acerrime cũ Scipione Africão Macedonicus dissenserat, eorũq; ab aemulatiõe Virtutis profecta contentio: ad graues: testatasq; inimicitias progressa fuerat. Sed tñ cũ itereptũ Scipionē cõclamari audisset: i publicũ se ꝓripuit moestoq; uultu: & uoce cõfusa: cõcurrite: cõcurrite: (iqt) ciues: moenia nrae urbis euersa sũt. Sci. n. Africão itra suos penates qescēti: nefaria uis allata est. O Rēp. piter Africãi morte miserã: & Macedonici tam hũana: tamq; ciuili lamētatiõe felicē. Eodem enim tempore: & quantum amisisset principem: & qualem haberet: recognouit.

IDem filios suos mõuit: ut funebri eius lecto humeros subiicerent: atq; huic exequarum: illũ honorē uocis adiecit: nõ fore: ut postea id officiũ: ab illis maiori uiro ꝓstari posset.

ASCEfius

¶ Vtrũq; ut. s. ifinita dicã & breuiter. Itaq;. i. & ita: rõ quoq; nři ꝓpositi: sũpsit sibi oia: nõ laudãda: qd ꝓlixis fieret uerbis sed recordãda. i. ad mēoriã reducēda qd paucissimis fieri pt. Quapp duo Metelli. s. Macedõic9 a deuicta macedõia: & nũidicus a nũidia feliciter uici coepta dicti: appositorie: maxia ornamēta pñiae patienť cũ bona uēia. i. citra idignationē: se narrari. s. a me: stricti. i. breuiter & cõstrictis uerbis. Macedõic9. s. Metellus dissēserat acerrime cũ scipiõe aphricão. s. miore: & eoꝝ cõtētio ꝑfecta. i. orta ab aemulatiõe uirtutis: fuerat ꝑgressa ad inimicicias graues testatas. i. ꝓfessas & mãifestatas: sed tñ cũ macedõicus audiret Scip. cõclamari iterēptũ: ꝓripuit se i publicũ: & iqt uultu moesto & uoce cõfusa: cõcurrite ciues: moenia nrae urbis cõcurrite euersa sũt. Eni proqa uis nefaria ē illata Sci. Aphricão qescēti itra moenia sua (. q. d. nõ tñ iõ euersa dico moenia nřa: q uir fortis q murus nřis ciuibus alter erat: extictus ē: sed q itra moenia sua q̃si tutũ nõ sit ãplius itra moenia Rõana manere: unde exclamat author) O rēp. s. Romanã piter miserã: morte. i. pp mortē Aphricãi: & felicē tã hũana & tã ciuili lamētatiõe macedõici. Eni ꝑ qa: Resp. recognouit eodē tpe: &. i. simul: q̃tũ pricipē: qa maximũ amisisset uidelicet Scipio. & q̃lē pricipē hēret: qa hũanissimũ uidelicet Metellũ Macedõicũ.▸ Idē. s. Metellus macedõicus: monuit filios suos: ut subiicerēt hũeros suos lecto funebri. i. ut lectũ fũebrē eius. s. Scip. iterēpti: efferrēt hũeris. s. suis atq; subiecit. i. cõtinuo adiecit: huic honori exeqarũ: illũ honorē uocis. i. ꝑconii. s. nõ fore. i. nũq̃ futurũ eē: ut illud officiũ. s. efferēdi defuncti: posset ꝓstari ab illis maiori uiro unde i admiratione adduct9 author addit. Vbi sup. tũc fuerũt illa tot iurgia. s. Scipiõis & metelli: q fuerãt dũ uiueret Scipio: i curia. i. i senatu? Vbi sup. tũc fuerũt: tã multae altercatiões eorũ sup. ꝓ rostris. i. q prius fuerãt ante rostra? Vbi sup. fuerũt tũc ꝑlia togata. i. cõtentiões in toga & nõ in armis: maximoꝝ ciuiũ & tantorũ ducũ: ut fuerũt illi duo: Responsio. Nimirũ. i. haud dubie: moderatio. s. Metelli Macedonici prosequēda praecipua ueneratione: deleuit omnia ista. s. iam dicta.

OLI. Metelli i exilio cōstātia

NVmidicus autem Metellus. De hocuiro supra commemoratio facta est: q̄ exilium uoluntariū eligere q̄ in leges Saturnini tribu. plæbis iurare maluerit: fuit igitur & constantia clarus & moderatione perspicuus. cum enim ludos tralibus spectaret sibiq; forent de gloriosa in patriam reuocatione redditæ litteræ sic se intra modestiæ giros continuit: ut nullum tantæ lætitiæ uestigiū prorsus meo posset depræhendi; uir in utraq; fortuna semper idem: quem nec arridens infiare; nec sæuiēs opprimere posset. hic Metellus Numidicus in censura orationem habuit ad populum de uxoribus ducendis teste. A. Gellio: qui eius oratiōis q̄dā uerba ponit. L. i. cap. vi. dicit. n. multis & eruditis uiris audiētibus legebat̄ orō Metelli numidici grauis ac diserti uiri: quā in censura dixit ad populū de ducendis uxoribus: cū eū ad matrimōia capeſcēda hortaret̄. in ea oratione ita scriptū fuit. si sine uxore possemus q̄rites esse oēs ea molestia careremꝰ. sed q̄m ita natura tradidit. ut nec cū illis satis cōmode: nec sine illis ullo modo uiui possit saluti perpetuæ potius q̄ breui uoluptati cōsulendū est. ☞ Populari factiōe: Scilicet Apulei Saturnini tri. plæ. ☞ Trallibus.

Tral les

Tralles ciuitas Asiæ tātū pluraliter declinata. Liuius dicit hoc fuisse Rhodi: ubi exulabat ut in cap. de cōstantia diximus. Pli. uero Smyrnæ fuisse dicit. Est aūt Smyrna ciuitas minoris asiæ. ☞ Theatro. spectaculo θεωσαι ispecto θεα spectaculū. ☞ Ederetur. Finiretur. ☞ Medius. Nec fractus in aduersis: nec elatus in secundis. ☞ Firmitate. Fortitudine atq; constantia.

Cato in Cyprum

TOt familiis in uno genere laudis. De hoc etiā infra dicturus est in capit. de cōtinentia. Posterior Cato p̄fectus cypriacæ pecūiæ fuit: lege lata p. P. Clodiū trib. plæ. de redigēda in p̄uinciæ formā Cypro & cōfiscāda pecunia regia administratio eius rei ideo. M. Catoni mādata est adnitēte Clodio q̄ Catonē lōgius abesse cupiebat ut liberius ageret in Ciceronē quē exilio destinauerat. q̄a uerebat̄ ne Catōis auctoritate ipedirent̄ cōsilia sua. demādata est igitur prouincia inuito Catoni: cū enim Clodius rem istam Catoni ad se uocato quasi honorificā obtulisset: eam Cato repudiauit q̄ diceret non ob honorem sed ob cōtumeliam & insidias hoc sibi negociū deferri. tum Clodius iratus insolenter satis respōdit: & si noles inquit tamē coactus dolensq; p̄ficiscere. aduocataq; cōcione plæbiscito firmauit. missionē Catonis: eiq; abeunti nec nauē neq; militē nec etiā ministrū quēpiā tradidit præter duos scribas: quorū scribarū alter fur erat: alter Clodii clientulus. & quasi parū negocii foret cyprus & Ptolomæus: etiā ut exules byzātiū reduceret iniunxit: eo cōsilio ut ipsum plurimo tēpore extra urbē ablegaret. Ptolomæus uero eius ptolomæi frater qui per Gabinium restitutus fuerat tunc Cypri rex: ubi hæc cognouit: nimio dolore percitus ueneno fata præuenit. Cæterum porcius Cato cypriacas opes liburnis per tyberinū hostiū aduexit plutarchus dicit Catonē in hac uehēda pecunia hoc usum fuisse cōsilio: ut loculorū funibus & loris longioribus suberes alligaret: quibus superueniēte tempestate si forte naufragium faceret pecunia sustentaret̄ nec mergi posset: hæc omnis pecunia circiter septem milia talentorum argenti fuisse traditur. quæ latius ærarium quā ullus triumphus impleuit: quare senatus decreuit. ut extra ordinem prætor crearetur: quod ille recusauit. ☞ Porcium nomen. unde fuere Catones.

Vbi illa tot in curia iurgia? Vbi tam multæ pro rostris altercationes? Vbi maximorum ciuium: & ducū tātorū togata prælia? oīa nimirū ista: præcipua uenetatione prosequenda deleuit moderatio.

De Metello Numidico.

NVmidicus āt Metellꝰ populari factiōe patria pulsus: i Asiā secessit: i q̄: cū ei forte ludos Tralibus spectāti literæ redditæ eēnt: q̄bus scriptū erat: maxīo: Se. & Ppli cōsēsu: reditū illi in urbē datū: nō e theatro prius abiit: quam spectaculum ederetur. non læticiā suā proxime sedentibus ulla ex parte patefecit: sed summū gaudiū intra se cōtinuit. Eūdē constat pari uultu: & exulem fuisse: & restitutū. adeo moderatiōis bñficio: medius semp iter secundas: & aduersas res animi firmitate uersatus est.

De Catone posteriore.

TOt familiis i uno gener̄ laudis enūeratis: Porciū nomen uelut expers huiusce gloriæ silētio prætereūdū se negat. Posterior Cato non paruo summæ moderatiōis fisus idicio:

ASCēsius

Numidicus autem Metellus: pulsus patria. s. Roma factione. i. seditione populari: secessit. i. in exilium abiit in Asiam: in qua: scilicet asia: quum litteræ redditæ essent ei spectanti forte ludos tralibus: idest apud Tralis urbem Asiæ: secundum authoris sententiam: quibus: scilicet litteris: scriptum erat: reditum datum sup. esse illi in urbem: scilicet Romam: maximo consensu senatus & populi: nō abiit prius e theatro q̄ spectaculum ederetur: idest finiretur & explicaretur: & non patefecit: idest indicauit ulla ex parte lætitiam suam: sedētibus proxime. i. proximo loco: sed continuit summum gaudium intra se Constat: idest manifestum est: eundem: scilicet Metellum numidicum fuisse & exulem & restitutum pari: idest consimili uultu: adeo: idest tātum uersatus est semper medius inter res secundas & aduersas: beneficio moderationis: firmitate animi. ☞ Tot familiis enumeratis. i. postq̄ tot familiæ enumeratæ sunt in uno genere laudis. s. de moderatione animi: nomen: idest genus porcium a porcio Catone deductum: negat se prætereundum silentio: idest sub silentio: aut silendo: uelut expers: idest immune huiusce laudis. Nam sup. Cato posterior: scilicet uticensis: fisus: idest confisus non paruo: immo magno indicio summæ moderationis: deportauerat in urbem: scilicet Roma. cum maxima diligentia & sanctitate.

THE.

Trallibus. Trallia pars illyrici: qui Tralli dicuntur & Tralles apud Theopompum. de quibus in bello Macedonico Liuius ex interpretatiōe Iani. Trallis autem Lydiæ ciuitas ad amnem Mæandrum. quæ prius appellabatur Anthia: a copia florum. dicta est & Erymna. unde nomen gentile Trallianus: ut docet Stephanus.

OLI.

Cypriacam pecuniam. quam ibi copiosam Ptolemæus congregauerat:& propterea senatus timens ne tantis opibus rex incitatus bellũ suscitaret:ad eas Romã deportãdas misere Catonẽ. Aliĩ dicunt Cyprum ideo factam esse prouinciã:missumq; Catonẽ quia. P. Clodius captus a piratis cũ regẽ rogasset ut se redimeret:rex adeo per exiguum præciũ misit ut piratæ illud accipere dedignarent̃.& Clodiũ gratuito dimittere maluerint:quare indignatus Clodius in patriã reuersus:& tribunus plæb. creatus legẽ tulit de eiiciendo rege capiendaq; prouincia per Catonẽ. qui profectus:& accepta pecunia libros in quibus totius pecuniæ summa cõtinebat̃ amisit. Cum igitur populus rationẽ eius pecuniæ reposceret: senatus eam relationẽ interdici uolebat: ut proximis comitiis prætor creari posset: ꝙ ille fieri nõ permisit: iniquũ esse existimãs sibi tribui ꝙ nulli unq̃ cõcessum fuisset maluit populi temeritatẽ experiri q̃ senatus benignitate frui: huic in patriã redeunti cum ab urbem accessisset: tanta omnis generis & ordinis hominũ tam magistratuũ q̃ sacerdotum & ipsius senatus: atq; etiam plæbis frequentia obuiã processum est teste Plutarcho: ut uix ripæ fluminis capere possent: nã a triumpho nihil ferme distare uidebatur. nonnullis uero tunc agrestis superbusq; uisus est: ꝙ cõsulibus prætoribusq; obuiam progredientibus neq; substitisset: neq; cursum retinuisset. nec in terram ad eos descendisset: sed progressus non prius destitisset: quam classem in naualia coniecisset. cum tamen argentum per forum portaretur. Admiratus est Populus Romanus tantam magnitudinem: & senatus post multas Catonis laudes decreuit ei præturam extra ordinem: & ludos inspicere purpurea ueste: quæ senatus decreta Cato ipse deprecatus est. Extra ordinem. excellenter. Campestrem. Populi Romani qui in campo martio suffragia dabat. Curiæ: senatus: continens pro contento.

cypriacam pecuniam: maxima cũ diligentia: & sanctitate: in urbẽ deportauerat. cuius ministerii gr̃a senatus relationem iterponi iubebat: ut Prætoriis comitiis extra ordinem ratio eius haberet̃. sed ipse id fieri passus non est. iniquum esse affirmans: qđ nulli alii tribueretur: sibi decerni. ac ne quid in persona sua nouaretur: campestrem experiri temeritatem: quam curiæ beneficio uti satius esse duxit.

De. M. Bibulo.

AD externa iã mihi exẽpla trãsire cõati. M. Bibulus uir amplissimæ dignitatis: & summis honoribus functus: manus iniicit: q cum in Syria moraretur prouincia: duos egregiæ indolis filios suos a Gabinianis militibus Aegypti occisos cognouit. Quorũ interfectores ad eum uinctos: regina Cleopatra misit. ut grauissime cladis ultionem: arbitrio suo exigeret. at ille oblato beneficio: quo nullum maius tribui lugenti potuerat.

AD externã iam mihi exempla. Marcus Bibulus de Gabiniãis militibus a Cleopatra missis suppliciũ sumere noluit: cum duos illi filios per seditionem occidissent. nã M. Bibulus in Syria prouincia dum esset Aulus Gabinius procõsul Ptolemæũ reduxit cæso Archelao cũ Berenice Ptolemæi filia: q̃ ægypti eiecto patre sibi reginã asciuerant: & illa Archelaũ uirum assumpserat. Paulopost mortuo Ptolomæo duo filiĩ ex testamẽto in regnũ illi successerunt natu maior ex pueris & Cleopatra. Dum igit̃ eã ꝓuinciam Syriam Gabinius cõstitueret: hoc est administraret: milites eius per rixam duos Bibuli filios occiderũt. quippe exercitus cũ ipso duce corruptus erat. nã pactiões pecuniarũ cũ tyrannis egerat. Ariobarzani etiã regi se ad cædẽ faciendã cũ exercitu locauerat: ut infra dicet̃ lib. viii. Hic Bibulus collega Cæsaris fuerat in cõsulatu: q ab eodẽ loco aliquotiẽs eiectus est: sed se domi semp cõtinuit: unde dici solebat. Bibulo: & Cæsare cõsulibus nihil gestũ est. C. Cæsare cõsulibus aliqd gestũ est. Vnde etiã Cice. in epistola ad Lẽtulũ q̃ sic icipit Certiorẽ te per literas: &c. de Bibulo sic loqtur: Dixi me Bibuli fortunã quã ille afflictã putaret oium triũphis uictoriisq; anteferre: dixiq; eodẽ teste alio loco eosdẽ esse qui Bibulũ exire domo ꝓhibuissent: & q me coegissent. idẽ paulo infra: idẽq; meminerã nobis priuatis usq; ad Cæsarẽ & Bibulũ cõsules cũ s̃niæ nostræ magnũ in senatu põdus haberẽt: unũ fere sensum fuisse bonoꝝ oium. ergo a Gabinianis militibus: quia Bibulus erat in ꝓuincia Syria cũ Gabinius Ptolemæũ ut diximus in regnũ restituit iussu Põpei p̃ter populi Ro. uoluntatẽ senatusq; auctoritatẽ. unde & Gabinius reus factus gratia & auctoritate Pompei pecuniarumq; potentia absolutus est.

Bibuli moderatio

Bibuli filii a Gabinianis militibus occisi

Pecũiã cypriacã. i. q̃ ptolemæus cyprius collegerat. Cuius ministerii. s. tã diligẽtis gr̃a senatus iubebat relationẽ. i. redditionẽ rõnis iterpõi. i. ad tps seponi: ut rõ. i. respectus eius. s. Catõis hẽret̃: comitiis p̃toriis. i. qbus p̃tor crearet̃ extra ordinẽ: ut. s. sic creatus p̃tor ab onere reddẽdæ rõnis leuaret̃: sed ipse cato nõ ẽ passus id fieri affirmãs eẽ iniquũ decerni sibi qđ nulli alii tribueret̃: ut. s. nõ suo anno aut loco: sed extra ordinẽ p̃tor crearet̃: nã p certos gradus ad sũmos honores pueniebat̃: quos q nõ obseruabãt: extra ordinẽ creari dicebant̃ (qđ magis placet q̃ ut exponã extra ordinẽ p excellẽter) ac neqd nouaret̃. i. nouo more fieret i sua ꝑsona: duxit. i. cẽsuit eẽ satius expiri temeritatẽ cãpestrẽ. i. populi i cãpo martio. tpe comitioꝝ de facto suo disqrẽtis: q̃ uti beneficio curiæ. i. patrũ cõscriptorũ. Ad externa &c. Ordo est. Marcus bibulus uir amplissimæ dignitatis: & functus sũmis honoribus. i. magistratib9 honorificis: iniicit mãus. i. uim retinẽdi: ifert mihi conãti trãsire iã ad exẽpla externa. Qui cũ moraret̃. i. morã faceret i Syria ꝓuĩcia: cognouit. s. p lr̃as: duos filios suos egregiæ idolis. i. futuræ & q̃si inatæ uirtutis: spẽ de se faciẽtes: occisos eẽ egypti. i. i ægypto (qđ licet rarũ sit: ut gtũs loci maioris absolute ponat̃: mali tñ dicere q̃ a militibus Gabiniãis ægypti. i. i ægypto militãtibus sub Gabinião: neq; tñ hoc pẽitus dãnabile putẽ) Quoꝝ. s. filiorũ iterfectores Cleopatra regia. s. ægypti: misit ad eũ. s. Bibulũ: uictos. i. ligatos: ut exigeret. i. exacte sumeret: ultionẽ grauissimæ cladis arbitrio suo. At ille beneficio. s. sumẽdæ ultiõis de occisoribus filiorum: quo nullũ maius potuerat tribui lugenti. i. in luctu uersato: oblato. s. a Cleopatra. i. postq̃ illi est oblatum.

ASCẽsius

dolorem moderationi cedere coegit: carnificesq́ sanguinis sui: itactos e uestigio ad Cleopatrā redu ci iussit: dicendo: potestatem huius uindictæ non suam: sed senatus esse debere.

¶De Archyta Tarentino externa.

Tarētin⁹ archytas: dū se pytagoræ pceptis Metapōti pēitus īmergit: magno labore lōgoq́ tēpe solidū opus doctrīæ cōplex⁹ post: quam in patriam reuertitur: ac rura sua reuise re cœpit: animaduertit negligētia uillici corrupta & perdita. Intuēsq́ male meritum. sumpsissem (inquit) a te supplicium: nisi tibi iratus essem. maluit enim impunitum dimittere: quam propter iram grauius iusto punire.

¶De Platone Philosopho.

Nimis liberalis Archytæ moderatio temperatior Platonis. nam cum aduersus delictum serui uehementius exarsisset: ueritus ne ipse modum uindictæ dispicere nō posset.

OLI. ¶Dolorem moderationi cedere coegit. Plus ualuit apud Bibulum animi moderatio quam amissorum filiorum dolor.

Archytæ moderatio. Tarentinus Archytas. Ad externa trāsit exēpla. quorū primū est archytæ tarētini. fuit āt Philosophus Pythagoricus nobilissimus: q Platonē cū a Dionysio necādus eēt p epistolā eripuit: admiratiōi summæ apud plurimos habitus est in omni uirtutis genere. qppe. n. septies ciuibus p̄fectus est: cū cæteri plusq̄ annū iperare lege phiberent. Hac igit̃ modestia usus est: ut cū a pythagoricis studiis in qbus multo tpe fuerat cū sūmo labore & idustria uersatus ī p̄ria reuersus eēt: & p̄dia sua uillici negligētia sq̄lida & iculta offendisset ira cōmotus maluit īpuitū uillicū dimittere q̄ p irā pūitiōis modū excedere. Cice. li. iiii. tuscu. q̄stionū. Ex quo in qt illud laudat̃. Archytæ: q cū uillico factus eēt iratior: quo te modo inqt accepissem? nisi iratus essem. ℣ Tarētinus.

Tarentum. Tarētū urbs iclyta Calabriæ in Angulo Italiæ circa Salētinorū cōfinia. a Tara Neptuni filio cōdita. ℣ Metapōti. Italiæ oppidū ī fine Tarētino cōditū a Locrensibus teste Solino. ℣ Solidū opus: pfectū opus: sed inter solidū & pfectū hoc iterest q solidū est cui nihil accedere pōt. pfectū cui nihil excedere. doctrina igit̃ solida est res & nō adūbrata.

Villicus. ℣ Villici: p̄fecti uillæ. ē aūt uilla domus ī agris. ℣ Sūpsissē sup. ultus essē negligētiā tuā. ℣ Propter irā. ne aī pturbatiōe iustæ & meritæ punitiōis terminos excederet.

Nimis liberalis Archyte. indulgens nimis & ppemodū uitiosa fuit Archytæ moderatio Platonis uero magis pbanda: nā uirtus ubi plus q̄ deceat affectare cœperit desinet esse uirtus. mediū. n. duorū extremoꝝ: est alterius p defectū: alterius per excessum: cū in alterutrā partē declinauit uitiū fiat: necesse est. ergo qa Tarētinus archytas in uillicū nimis indulgēs fuisse uidetur: nō ita moderationis propriū ut Plato seruasse dici pōt: & nisi Philosophi obstaret auctoritas: intēperātiā potius dicerē fuisse q̄ moderationē: nō punisse delinquentē. nā ex impunitate maior nascit̃ peccādi licentia: & ppterea Plato dicere solitus erat. neminē prudentē punire: qa peccatū fit sed ne peccetur in posterū. Non ergo pp iræ magnitudinē ab Archyta donāda erat uillico pœna. sed differenda: & tunc recte moderatio dici potuisset: si cū fuisset iratus dedisset iræ sue spaciū: ut residente per interuallum temporis animi tumore: haberet modum castigatio: quare melius ut inquit Valerius fecisse uidetur Plato. qui non remittendum seruo supplicium: sed ab altero minime perturbato inferendū esse iudicauit. ℣ Vehementius exarsisset. grauiori ira excanduisset. ℣ Dispicere. diligenter discernere.

ASCENSIUS. ¶Coegit dolorem cedere moderationi: & iussit carnifices sanguinis sui: idest occisores filiorum suorum: reduci e uestigio: idest statim ad Cleopatram: intactos: idest nullo supplicio affectos: dicendo potestatē huius: idest huiuscemodi uindictæ: debere esse non suam sed senatus: scilicet Romani. ℣ Tarentinus &c. Trāsit ad externa & primo ad exemplum archytæ philosophi in geometria clari dicens. Archytas tarentinus: idest tarenti ortus: dum se immergit penitus metaponti: idest in eo oppido italiæ: præceptis: idest institutionibus pythagoræ philosophi samii: complexus: idest assecutus magno labore & longo tempore solidum: idest integrum & cōsummatum opus doctrinæ: postquā reuertitur in patriam: scilicet suam Tarentum: accœpit reuisere rura: idest uillā & agros suos ruri: animaduertit sup. rura sua corrupta & perdita: negligētia uillici: idest eius cui uillam suam idest domum in agro cum appertinētibus: colendam commiserat: & intuens: scilicet uillicum: male meritum: scilicet de se & agro suo inquit ego sumpsissem supplicium a te: idest de te nisi essem iratus. Maluit enim dimittere: scilicet uillicum impunitum: quā punire sup. cum grauius iusto: idest quā iustum esset: propter iram: qua irascebatur in eum qui negligentia sua uillam destruxisset. ℣ Nimis &c. Ordo est Moderatio archytæ: scilicet philosophi iam dicti sup. fuit nimis liberalis: moderatio sup. platonis fuit temperatior: idest magis temperata nam cum plato exarsisset: idest inflammatus esset ira: uehementius: scilicet quā par erat: nimis uehementer: ueritus: idest timens: ne ipse non posset (quia impedit ira animum &cæ.) dispicere: idest diiudicare: modū: idest mensuram uindictæ mandauit: idest commisit.

THE. ¶A Gabinianis militibus occisos cognouit. Cæsar in commentariis. Hi constabant inquit ex Gabinianis militibus. & infra Bibuli filios duos interfecerant. ℣ Archytas. Archytas ut Aristoxenus auctor est Estiæi. F. ut aliorum sententia Diogenes Mnesagoræ: uel ut est apud Suidam Mnesarchi Tarentinus exercitum sæpe ductauit: in acieq́ nunquam superatus est. Itaq́ reuersus e castris agrum incultum squallidumq́ inuenit: unde conuersus ad uillicum: lugeres inquit nisi iratus essem. hæc Plutarchus in eo quod de liberis educandis edidit: in quo paululum dissentit a Valerio.

¶ Speusippo. Plato Aristone patre. matre Perictiona siue potona atheniensis natus est mater a solone genus du xit Aristonẽ uero patrẽ a Codro Melanti filio originẽ ducere tradũt qui a Neptũo itidẽ sanguinẽ trahere Thra syllo teste memorat: cui Speusippus successit Eurymedõtis filius Atheniẽsis pago myrrinusius: & platõis soro re natus q fratres habuit Adimãtũ & Glauconẽ sororẽq; potoná matris cognomine: de qua Speusippus hic cu ius núc Vale. meminit. Tradit Heraclides platonẽ adeo uerecũdũ: adeo mente cõpositũ: ut nunq̃ ridere nisi mo dice depræhẽsus sit. igresso aliquádo Xenocrati: cæde inqt húc puerũ: ná ipse ꝙ iratus sum nescio. Cuidá item seruorũ delinquẽti: iam inqt te uerberibus cõci dissem nisi iratus essem. Hic dissentit a Valerio Diogenes Laertius eo etiá ꝙ nõ Speusippo seruũ puniendũ: sed Xenocrati traditũ dicit qđ uerisi milius est: ná Speusippus ut ait Diogenes pstitit qdẽ intra platonis dogmata & si moribus eisdẽ nõ fuit: náq; & iracũdus & uoluptatibus dederat manus: deniq; aiunt illũ ira concitatũ Catulũ in puteum iecisse: uoluptateq; delinitũ in macedo niam ad Cassandri nuptias profectum.

OLI. Platonis genus Speusippi genus

Speusippo amico castigatiõis arbitriũ mandauit. deforme sibi futurum existimás: si commisisset: ut parẽ reprehẽsionẽ culpa serui: & aiaduersio Plato nis mereretur. ¶ De eodem.

QVomius miror qđ i Xenocrate discipulo suo tá cõstáter moderat⁹ fuit. audierat. n. eũ multa de se ipie locutũ. sine ulla cũcta tiõe criminationẽ respuit. istabat certo uultu idex q̃rẽs cãm cur sibi fides nõ haberet. adiecit nõ esse credibile: ut quẽ tátope amaret: ab eo iuicẽ nõ dili geret. Postremo cũ ad iusiurãdũ inimici asserentis malignitas cõfugisset: ne de piurio ei⁹ disputaret: affirmauit nũquã Xenocratẽ illa dicturum fuisse: nisi ea dici sibi expedire iudicasset. non in corpore mortali: sed i arce cœlesti equidẽ armatũ animum eius: uitæ stationem putes peregisse: humanorum uitiorum incursus a se inuicta pugna repellẽtem: cunctosque Virtutis nũeros: altitudinis suæ sinu clausos custodientem.

QVo minus miror. Alia platonis mode ratio. minus qdẽ admirabilis: ná si in seruũ quáto magis in amicũ tẽperan tiá seruare & potuit & debuit: minus igit mirũ est discipuli quẽ diligebat crimẽ non admisisse. q̃ seruũ non punisse. ¶ Expedire. utile esse. ¶ Nõ in corpore mortali. Laudat platõis mo derationẽ. dicit. n. ex táta hoĩs moderatiõe existi mare quis põt. Platõis aium nõ in tenebroso cor poris domicilio sedẽ habuisse: sed i cœlesti qua dá arce ueluti in p̃sidio colocatũ fuisse: ad uitia tanq̃ humáæ uitæ hostes acerrimos fortiter pro pulsanda. uirtutesq; oẽs in suo gradu firmiter re tinẽdas. & cõseruádas. ¶ Numeros: ná uirtus su os habet numeros. ut iustitia. diuiditur i sex par tes. scilicet in religiõem: pietatem: gratiam: fidẽ: uendicationem: & obseruantiam.

¶ Pseusippo amico. s. suo arbitrium castigatio nis. i. arbitrariam castigationẽ de seruo: existimans futurũ deforme sibi: si cõmisisset: ut culpa serui & animad uersio. i. punitio: platonis. s. domini (sed maluit dicere platonis q̃ domini: plus enim momenti est in uocabulo platonis. Nam multi semper fuerant domini: plato unus) mereretur repræhensionem: parem. i. æque magnam. ¶ Quo. i. quocirca: ego miror minus ꝙ moderatus fuit tam constanter in Xenocrate discipulo suo. Audierat. n. eum locutum multa de se impie. i. contra pietatem sibi debitam: & sup. respuit criminationem. s. Xenocratis si ne ulla cunctatione. i. hæsitatione. Index. i. is qui indicarat Xenocratem multa impie de platone locutum: insta bat. i. instanter urgebat ad ultionem: uultu certo. i. inuariato & confidentiæ pleno: quærens. s. a platone: causam cur fides non haberetur sibi. s. de detractione Xenocratis: adiecit. s. Cato non esse credibile ut non diligeretur in uicem. i. mutuo ab eo. s. discipulo suo Xenocrate: quem ipse. s. plato amaret tátopere. i. táta opera. Postremo quũ malignitas inimici asserentis. s. crimen dictum: confugisset ad iusiurandum: idest obtulisset se cõfirmare quod asserebat iuramento: plato ne disputaretur: idest disceptandum eẽt de periurio eius. i. ne cogeretur aut stare iu ramento eius: & ita de amico male sentire: aut ipsum periurii arguere: affirmauit Xenocratem: scilicet discipu lum & amicum suum nunq̃ fuisse dicturum ea. s. quæ ille asserebat eum dixisse: nisi iudicaret expedire. i. utile esse sibi. s. platoni id affirmanti: ea dici. s. de se. Et ita licet uerum esset ꝙ Xenocrates illa dixerit: tamen non pro pterea conuinceretur inimicus platonis: quia non omnis qui alterius uitia recitat cõtinuo eius inimicus est: hoc igitur constanti dicto uicit delatorẽ plato: unde de eo subdit author. Tu putes. i. putare. i. existimari possis: hoc est quilibet possit putare: animũ eius. s. platonis armatũ equidem. i. certe (uacat e) nõ in corpore mortali ubi nõ armatur sed degrauatur animus: sed in arce. i. summa munitione cælesti (Alludit ad hæresim platonis asseren tis animas in cælo formatas anteq̃ in corpora demittantur) peregisse. i. consummasse stationem uitæ. i. breue & quasi stationarium munus uitæ: nobis a summo omnium imperatore deo commissum (Est enim statio ubi aut naues ad tempus stant deuitandæ tempestatis aut alterius breuis momenti gratia: quæ in portu quiescere di cuntur: aut milites ad defendendum locum commissum excubant: unde mira uis est in eo uocabulo. Significat enim uitam hois esse breuẽ sed acrem militiá sup terrá (pegisse dico animũ eius repellentẽ a se inuicta pugna: quia maxime perniciosi & difficillimi euitatu sunt aduersarii qui sub specie amicitiæ nos adoriuntur: ut dela tor ille: q tamẽ uictus discessit) incursus. i. ipetus uitiorũ humanorũ. i. q̃ naturá humanũ corruptá uidelicet per sequuntur: & custodientẽ cunctos numeros uirtutis. i. cõsummatá uirtutem (quæ tamen non in platone sed in Christo fuit) clausos sinu. i. complexu suæ altitudinis. i. sublimitatis: quia in arce cæli armatum dixerat.

ASCẽsius

¶ Delictum serui. Plutar. πλατων δ' ιδουλω αισχρω και βδελυρω ιυμωθεις. i. Plato uero aduersus dedisum uen tri seruum fastidiendumq; ira percitus.

THE.

OLI. NEquaq̃ Platōi. Hic Dion Hiparini filius nobili genere natus utraq; īplicitus tyrāni de Diōysiorū nāq; ille supior aristomachē sororē Dionis habuit uxorē: ex q̃ duos filios Hiparinū & Nyleū ꝓcreauit: totidēq; filias noīe Sophrosinē & aretē quarū priorē dionysio filio eidē cui regnū reliqt nuptū dedit alterā Aretē Dioni: q itimus Diōysio fuit. hic multa: & alia habuit e natura bōa: i his & igeniū docile. cū igit̃ Platonē Tarētū uēisse fama eēt i Siciliā: plata adolescēti negare nō potuit Diōysi. qn eū accerseret: cui se Dion tradidit: nec uero minus Plato delectat9 ē Dione. itaq; cū a Diōysio tyrāno crudeliter uiolatus eēt; qppe quē uenū dari iussit: tñ eodē rediit eiusdē Dionis pcibus adduct9. Interi i morbū icidit Diōys. quo cū grauius cōflictaret̃ q̃siuit a medicis Dion quē admodū se haberet: simulq; petiit ab his si forte maiori eēt i piculo: ut sibi faterent̃. nā uelle se cū eo colloq de ptiēdo regno: qđ sorores suæ filios ex illo natos ptē regni putabat hr̄e debere: id medici nō tacuerūt & hoc fuit initiū dionis: & Diōysii simultatis: simulata tñ aliq̃diu amicitia fuit: sed cū a dione se supari uideret: igenio: auctoritate: amore ppli: nauē ei triremē dedit: q̃ uectus ē Corithū: ostēdēs se id utriusq; cā facere: ne cū īter se timerēt alteruter alterutrū præoccuparet. Sed cū audisset eū i pælopōeso manū cōparare. Aretē Dionis uxorē alii nuptū dedit: filiūq; eius libidinose educari iussit Heraclides īterim ab eodē expulsus: q p̄fectus fuerat eqtū: cū dione bellū oī rōne cōparare ceperūt: & Dion qdē fretus ñ tā suis copiis q̃ odio tyrāni: cū Diōys. classē in italia opiret̃ post diē tertiū q̃ Siciliā attigerat Syracusas itroiuit: eoq; rē pduxit: ut tyrānus pacē facere uellet pactiōibus eiusmodi. Siciliā Dion obtineret: Italiā Diōys. Syracusas apollocrates cui maximā fidē uni hēbat dion: haud ita multo post orta dissensio & īter eū & Heraclidē. & factionē cōparauit q̃ pricipatū nō concedebat. neq; his minus ualebat apud optimates quorū cōsensu p̄erat classi: cū Dion pedestrē exercitū teneret: nō tulit hoc aīo æquo: Dion: & uersum illū homeri rettulit ex secunda rapsodia ουκ αγαθον πολυκοι ρανιτισ κοιρανοσ ισωτισ βασιλευσ. Postea uero cum multitudinē interfecto Heraclide offendisset: nā militibus eoꝝ bōa quos sciebat aduersum sensisse licētius dispriuit Callicrates qdā ciuis atheniēsis: q cū eo simul ex Pelopōeso i Siciliā uenerat: hō & calidus & ad fraudē acutus: sine ulla religiōe ac fide adiit dionē: ait magno eū i piculo eē pp offensionē ppli & odiū militū: quos exhaustis ciuibus ꝓ libidie eorū expellere nō poterat: cōsuluit ergo alicui suorū negociū mādet: q se simulet illi inimicū quē si idoneū iuenerit: facile oium aīos cogniturū. Tali cōsilio ꝓbato: excepit has ptes ipse Callicrates: & se armat iprudētia dionis ad eū iterficiēdū. fit cōiuratio multis cōsciis: defert̃ ad aristomachen sororē dionis uxorēq; aretē. cōueniūt Dionē: negat a Callicrate fieri isidias. mulieres nihilo secius callicratē in æde ꝓserpinæ iurare cogūt: nihil ab illo piculi fore: sed hoc maturius pgit: & ꝓximo festo sagūtinos e numero suorū adolescētes elegit: ut ad dionē eant iermes: q pp noticiā itromissi foribus obseratis in lecto cubātē colligēt: & qa iermes erāt flagitātibus Ligo qdā Syracusanus p fenestras gladiū dedit: callicratæ frater philostratus fuit cui armatā triremen dederat in portu agitandam: ut parata esset ad salutem si forte consiliis fortuna obstitisset. hic igit̃ quod ad moderationem spectat: a Dionysio pulsus cum Megaram uenisset & Theodorum eius loci principem conuenire uoluisset ante illius fores aliquandiu præter eius dignitatem detentus est quod nihil moleste ferens ait comiti suo: id minime uideri graue quod & ipse fortasse cum in imperio foret tale quicquam fecisset. ⁋ Commēdatione. laudatione litterarum. ⁋ A Dionysio. filio superioris Dionysii. ⁋ Conuenire. alloqui. ⁋ Multum. quantum ad expectationem animi. ⁋ Diu. quantum ad longitudinem temporis.

Calli- cratis dolus

Dio- nis mode ratio

⁋ De Syracusano Dione.

NEq̃ quā Platoni literarū cōmēdatione par Syracusanus Diō sed qđ ad p̄stādā moderationē attinet: uehemētioris expimenti. Patria pulsus a Dyōisio tyrāno: Megarā petierat. ubi cū Theodorū pricipē eius urbis domi cōuenire uellet neq; admitteret̃: multū: diuq; ante fores retētus: comiti suo patiēter hoc ferēdū ē ait: forsitā. n. & nos cū in gradu dignitatis nostræ essemus: aliqd tale fecimus. q̃ trāquillitate consilii: ipse sibi conditionem exilii placidiorem reddidit.

⁋ De Thrasybulo.

THrasybulus ēt hoc loci aprehēdēdus est: qui populum Atheniensem . xxx. tyrānorū sæuitia sedes suas relinquere coactum.

Trigi- ta tyrā ni

THrasibulus ēt hoc loci. Vt i cap. de lōnis & i ca. de fortitudie dixius: Lysander dux Lacedæmōiorū. uictis atheniēsibus trigita p̄tores p̄posuit. q pau lopost i totidē eualere tyrānos: cū igit̃ ciuitatē tyrāni de crudeli nimis opprimerēt: multi ex atheniēsibus uoluntariū exiliū sibi delegerunt. Lacedæmoniorū edicto ciuitates athenienses exules recipere prohibebantur: omnes igitur se argos & thebas contulerunt: ubi nō solum tutum exilium egere: uerum etiam spem recuperandæ patriæ receperunt.

ASCē- sius

⁋ Nequaq̃ &c. Dion Syracusanus. s. priceps: est sup. nequaq̃ par platōi cōmēdatiōe litterarū. i. sciētia sed qđ. i. q̃tū attinet ad præstādā moderationē. s. animi sup. est experimēti uæhemētioris. i. qa fortius experimētū præbuit. Nā ipse pulsus patria. s. Syracusis: a Dionysio tyrāno petierat megarā urbē græciæ ubi cum uellet conuenire. i. adire colloquendi gratia: Theodorū principē eius urbis; neq; admitteretur. i. a ianitoribus retentus ante fores. multū. i. in multa expectatione & diu. i. in longa mora: ait comiti suo hoc ferendū. i. tolerandū est patiēter: enim pro quia. & i. etiam nos cum essemus in gradu dignitatis nostræ fecimus forsan aliquid tale. Qua tranquillitate consilii. i. longanimitate: ipse reddidit sibi conditionē exilii placidiorē: aut saltem minus duram. ⁋ Thrasibulus: ciuis ille athenien. est appræhendendus: scilicet a stilo. i. scribendus etiam hoc loci: qui reduxit in patriam. s. athenas populum atheniensi. coactum relinquere sedes. i. mansiones suas.

THE. ⁋ Speusippo amico. Pluta. ait. τον της αδελφης υιον σπευσιππον καλεσασ. acersito sororis filio Speusippo.

dispersamq;: & uagam uitam miserabiliter exigẽtẽ: animis pariter atque armis cõfirmatum: i patriã reduxit. Insignem deinde restitutione libertatis uictoriam: clariorem aliquanto moderatiõis laude fecit. Plebis enim scitum interposuit: ne qua præteritarũ rerum mentio fieret. hæc obliuio: quam Atheniẽses ἀμνηςίαν nocant. concussum: & labentẽ ciuitatis statum: in pristinum habitum reuocauit.

¶ De Stasippo Tegeate.

NOn mioris admiratiõis illud. Stasippus Tegeates: hortãtib⁹ amicis: ut graue i administratiõe Reip. æmulũ: sed alioq̃ pbũ & ornatũ uirũ: q̃libet rõne uel tolleret: uel sũmoueret. negauit se facturũ ne quẽ i tutelã patriæ bonus ciuis locũ obtieret: malus & i pbus occuparet. seq; potius uehementer aduersario urgeri: q̃ patriã egregio aduocato carere: p̃optauit. ¶ De Pittaco.

PIttaci quoq; moderatiõe pectus ĩstructũ: q Alcæũ poetã: & amaritudine odii: & uiribus ingenii: aduersus se pertinacissime

¶ Erat iter exules Thrasibulus uir strẽnuus & domi nobilis: q liberãdæ patriæ princeps & auctor extitit. nã cũ animũ iduxisset audẽdũ aliqd eẽ p p̃ria p salute cõi ẽt cũ piculo exulibus collectis: castellũ Philen Atticorũ finiũ occupat nec deerat quarũdã ciuitatũ tã crudelis casus miserãtiũ fauor. Itaq; & ismẽias Thebãoꝝ priceps. & si publicis nõ poterat: priuatis tamẽ uiribus adiuuat. Et Lysias. Syracusanus orator exul tũc qngẽtos milites stipẽdio suo istructos i auxiliũ p̃riæ: cõis eloquẽtiæ misit. Itaq; fuit asperũ bellũ. Sed cũ hic propria sũmis uiribus hinc pro aliẽa potẽtia securius pugnaret tyrãni uincunt & uicti i urbẽ refugerũt: Tyrãni deide frustra tentant corrũpere Thrasybulũ. Tũ accitis Lacedæmõe auxiliis iterũ uincunt. in quo p̃lio Critias & Hyppolytus tyrãnorũ sæuissimi cadũt: Thrasybulus fugiẽtes ciues ad libertatẽ reuocat. tyranni Eleusim migrare iubent substitutis decẽ q reip. p̃essent: q eadẽ uia grassari cœperũt. post i eo pausanias rex ad cõprimendũ bellũ missus: decẽ uiros ad trigita tyrãnos eleusim migrare iubet: qui cõi cõsilio bellũ Atheniẽsibus iferũt: sed ad colloquiũ uelut dñationẽ recepturi pgressi: ac p isidias cõphẽsi ueluti pacis uictimæ trucidant. hoc mõ reuocat ppl's: & iureiurãdo adigit discordiarũ obliuione fore q̃ græci: ἀμνηστίαν id ẽ obliuionẽ mali. ¶ Cõcussũ. fractũ & debilitatũ. OLL

NOn mioris illud. Stasippi moderatio ex intimo Philosophiæ pectore manasse & oium sapiẽtũ modestiã nõ solũ adæquasse: uerũ etiã supasse u: q cũ aduersariũ sibi in reip. administratiõe grauissimũ: posset uel de medio tollere: uel in exiliũ relegare: idq; ut facere sæpius hortaret ab amicis: In neutrã ptẽ iduci potuit: qd diceret nõ debere patriã pbo uiro suiq; amãtissimo spoliari. in cui⁹ locũ mali deide iprobiq; succederet: maluit i ppetua cũ æmulo dimicatiõe molestiaq; uersari: q̃ rẽpu. uiro bono suiq; defensore orbari. ¶ Illud. i. qd sequit. ¶ Tegeates: nomẽ partiũ secũdũ formã græcã: ac si diceres tegeatin⁹. Tegeũ oppidũ est arcadiæ. Virg. Tua si tibi mænala curæ adsis o tegeæ fauẽs: cui⁹ priceps Stasippus erat uir moderatiõe plẽus. ¶ Graue: qa grauiter ab eo dissentiebat. ¶ Aemulũ: eiusdẽ rei studiosum. nã æmulus dr̃ iuidus: imitator: oblectãs: ilectator: eiusdẽ rei studiosus. ¶ Tolleret. s. de medio: hoc est occideret. ¶ Sũmoueret: in exiliũ ageret: qđ utrũq; facere poterat. ¶ Præoptauit: prælegit.

Stasippi moderatio

Tegeũ

Aemulus

PIttaci quoq; moderatiõe. Pittacus mitylenæus fuit unus ex septẽ græciæ sapiẽtibus. Hyrradio patre quẽ thraca fuisse tradũt. i hũc Alcæus poeta uersu iãbico lusit. & his eũ uerbis ignominiosis appellauit: συρόποδα γαυρίκα χοιρόποδα ἀγάσυρτον. i. latos pedes trahẽtẽ: tumes. ẽtc: pedũ morbo laborantẽ χοιράς latine tumor pedũ: hoc est morbus pedũ obtrectatiõibus patentẽ: & sordidum.

¶ Et exigentẽ. i. degentẽ miserabiliter uitã dispersam & uagã sæuitia. i. pter sæuitiã triginta tyrannorũ cõfirmatũ. i. corroboratũ a se pariter animis atq; armis. deinde fecit uictoriã insignẽ. i. quæ erat insignis restitutione. i. propter restitutionem libertatis: scilicet patriæ. clariorẽ aliquãto laude. i. ob laudem moderationis. s. animi qua postea usus est. Enim pro quia: ipse interposuit plebiscitum. i. legem sciente & consentiente plebe latam: ne qua mẽtio præteritarum rerum fieret. i. ne cui noxæ aut obprobrio esset quod sub tyrannis egerat. Hæc obliuio quam græci uocant ἀμνηστίαν amnestian seu ut ipse proferunt amnistian. i. obliuionẽ iniuriarum. reuocauit statum ciuitatis concussum & labentem. i. in ruinam tendentem: in habitum. i. dispositionem: pristinum id est quã prius habuerat. ¶ Non minoris admiratiõis est sup. illud. s. quod iam dicetur Stasippus tegeates. i. ciuis tegei aut tegeæ oppidi archadiæ amicis sup. eius: hortãtibus. i. cũ amici eius eũ hortarent ut uel tolleret. s. de medio. hoc est extingueret uel summoueret. i. loco cedere p exilium cogeret. qualibet. i. quacunq; liberatione. i. uia & modo æmulum. s. suum quendam grauem. i. molestum & aduersarium in administratione reip. sed alioqui. i. excepta illa æmulatione. uirum probum & ornatum: negauit se facturum: scilicet quod amici suadebãt: ne malus & improbus ciuis. s. aliquis: occuparet. s. forte. sup. eum locum: quem ciuis bonus. i. utilis. i. ad tutelã patriæ obtineret: & p̃optauit potius se urgeri uehemẽter sup. ab aduersario q̃ patriã carere aduocato. i. patrono & protectore egregio. ¶ Pittaci &c. Ordo ẽ. Pectus Pittaci mitilenei uni⁹ e septẽ sapiẽtib⁹ istructũ sup. fuit: quoq;. i. ẽt moderatiõe. ¶ Ἀμνηστίαν. ita legẽdũ. ex Aemilio Probo: Trogo: Cic. cuius i Antoniũ uerba sunt hæc. Atheniẽsiũ renouaui uetus exẽplũ: græcũ ẽt uerbũ usurpaui: qđ tũ i sedãdis discordiis usurpauerat ciuitas illa: atq; oẽm memoriã discordiaꝝ obliuiõe sempiterna delẽdã cẽsui. ¶ Tegeates. Tegea Arcadiæ ciuitas Hom. p̃conio clara: a Tegeatæ lycaõis: ut ẽ apud Pausaniã. Tegeates ide gẽtile nomẽ: ut ab elea eleates. & fœmininũ tegeatis: ut Auge lyrica tegeatis. Auct. Stepha. Et eiusdẽ nois urbs i Creta a Talthybio cõdita. ¶ Amaritudine odii &c. Lege Diogenẽ Laer. li. i. Verriũq; de pugna phrynonis & pittaci. q̃ Suidas initã dicit depossessione Sigæi: nõ Achilletidis (ut alii) terræ.

ASCẽsius

THE.

OLI. ¶Tyrānidē aūt ita adeptus ē.nā cū īter mitylenæos:& atheniēses de achilletidis agri possessiōe certamē esset:
pittacus cū phrynōe atheniēsi singulari certamie dimicauit ꝑ hīs finibus. Nā sic īter se cōuenerāt athenienses &
pittaci mitylenæi quo res cū minorī utriusq; populi iactura trāsigeref. Hi duo īpatores exercitus īter se certarēt singu-
tyran- lari certamie:& uter eoꝝ uictor euaderet illius populus agro potiref. Pittacus igitur sub clypeo rete occultabat:
nis quo iacto sic Phrynonē iplicuit ut se deide explicare nō posset. quo cæso uictoria penes mitylenæos fuit ꝑ pitta
cū parta:sed cū paulopost atheniēses iterū mitylenē īfestarēt. Ciues ei sūmo cōsensu tyrānidē demādarūt:q cū
ille cōseruata pria dccē an. tēuisset:& optimis īsti
tutis & legibus cōstituisset:seipsum spōte a magi
stratu abdicauit: unde Stra. li. xiii. haud ꝓcul a fi
ne Pittacus īqt ad dñat9 eruēdos pricipatu usus
ē:& qbus sublatis ciues ī pristinā libertatē resti-
tuit. Eius ea lex fuit ī ebrios ut cū peccarēt dupli
ci afficerent pœna. fuit tpibus Crœsi lydorū re-
gis ad quē eius adhuc extat epistola: hac āt mo-
deratiōe usus ē. ut ī ipio cōstitutus Alcæū poetā
a quo fuerat ut dixius graui iniuria lacessitus ad
se iuberet acciri:eiq; ostēderet q̄tā hēret ulciscen
dæ iniuriæ ptātē si mō uellet quē uoluit īpunita-
te dōari:satis ei fuerat ostendisse de illo qdcūq;
uellet suppliciū sumere posse:se d nolle. ℣ Ama
ritudie. qa capitali odio inimicitias secū agebat.
℣ Tyrānidē. īpiū. & ī bōa pte hoc loco accipif nā
tyrānū ātiq regē appellabāt. Vir. Pars mihi pacis
erat dextrā tetigisse tyrāni. ℣ Adeptus. assecut9.

usū: tyrānidē a ciuibus Mytilene delatā adeptus:
tantummodo qd ī opprimendo posset: admonuit.

¶De septem sapientibus.

HVius uiri mētio subiicit: ut d septē sapiētū
moderatiōe referā. A piscatorib9 ī Milesia
regiōe uerriculū trahētib9: qdā iactū eme
rat. extracta deide magni pōderis aurea dlphica mē
sa. orta cōtrouersia ē. illis pisciū se capturā uēdidis-
set affirmātib9: hoc fortūæ duct9 emisse dicēte. q̄ cō
tētiōe pp nouitatē rei: & magnitudinē pecūiæ: ad
uniuersū eius ciuitatis populū delata: placuit apol
line l delphicū cōsuli: cui nā adiudicari mēsa debe-
ret. Deus rñdit illi esse dandā: qui sapiētia cæteros.

HVius uiri mētio subiicit: Legif apud
Diogenē Laertiū ī uita thaletis: Iōicos quosdā Iuue. ī piscatores milesios īcidisse: q retia iacturi erāt
& ioco piscatores iterrogasse: uēderēt ne fortūæ iactū: hoc ē qcqd eo iactu caperēt. rē ioco actā serio
a piscatoribus hitā fuisse: respōsūq; eē uēdituros & cū de ꝑcio cōuēissēt: iacto reti ex lacu tripodem
aureā ad littora eduxisse: ī de ortā cōtētionē adolescētibus mensam aureā poscētibus piscatoribus capturā pi-
sciū: nō aliarū rerū se cū illis cōuēisse affirmātibus: Res igif ad apollinē delata ē: q cōsultus cuiusnā eē deberet
tripos ille: sic respōdisse ferf: Phœbū de tripode rogitas Milesia pubes. Huic tripodē addico cuius sapiētia pri
ma ē. Cū ergo ad Thaletē Milesiū primū mēsa delata foret: ille Biāti adiudicauit. Bias Pittaco: & oēs alius alii
adiudicātes moderatiōe maxia usi sūt: cū nemo tñ sibi nomē arrogare uoluerit. Demū apollini Solon: q ultius
fuerat dādā eē cēsuit. ꝙ ille oium sapiētissimus hēret: & ita apollini quodā mō reddita ē. Varie tamē hac histo
riā Diogenes refert: ut dicat Callimachū ab Alex. Milesio accepisse baccidē quēdā arcadē Phialā reliqsset atq;
mādasse dari sapiēti prio datāq; Thaleti: q̄ ille apollini Didimæo misit sic dicēs ſm Callimachū plæbe regēti:
Thales Nileo dat. clarū bis hoc q iā secut9 ē domū: rursus aliū tradit & ñ phialā sed aureū poculū a rege quo
dā acceptū ut sapiētissimo græcorū daref. Thaleti fuisse traditū: & alia multa q apud ipsum Diogenē uidere li
cet. ℣ Huius uiri. Pittaci. ℣ Verriculū rete. dr̄ qd per alueū fluminis uerrif. i. trahif: & a uerrēdo uerriculū di-
Verri- ctū. est āt genus retis plūbati. ℣ Iactū. s. retis: uidelicet qcqd eo iactu caperēt. ℣ Extracta. educta. ℣ Nouitatē rei:
culū qa nūq̄ antea q̄sq̄ capturæ pisciū emerat euētū. ℣ Magnitudinē pe. Pecūiæ appellatiōe cuiusq; rei substātia dē
nā ī pecudibus unde pecūia dicta ē: maiores oēm habuere substātiā. siue potius ꝙ nota pecudū æs primū signa
tū fuerit ut uult Plin. li. xxxiii. q dicit inde pecuniā dictā. ℣ Magnitudinē. qa mēsa erat solidi auri.
¶Qui adeptus. i. assecutus a ciuibus. s. mitileneis tyrānidē. i. īperiū ac regimē ciuitatis. admōuit tm̄mō. i. dūta
ASCĒ- xat qd posset ī opprimēdo. i. sic uoluisset opprimere admōuit dico alcæū poetā a quo alcaici sunt uersus dicti
sius usū aduersus se ptinacissime &. i. simul amaritudie odii: & uiribus īgēii qa totis uiribus eū diffamare conatus
fuerat & tñ post pricipatū urbis initū & ī ptātē redactum dimisit dicēs satis est noscas me tibi nocere potuisse.
℣ Huius uiri &c. Ordo est. Mētio huius uiri q unus e septē sapiētibus græciæ fuit: subiicit. s. memoriā: aut subi-
git. i. cogit latēter. ut referā id ē recitā aliqd: de moderatiōe septē sapiētū. s. græciæ. Incipiēs āt narrare dicit. Qui
dā. s. uir q īteruenerat dū piscatores rete ī flumē missū extrahere uellēt: emerat a piscatoribus trahētibus uerri
culū. i. rete p fūdū q̄si uerrēdo trahi solitū: ī regiōe milesia id ē iuxta miletū oppidū: emerat dico iactū. i. qcqd
illo actu ceperit. deide mēsa aurea delphica hoc ē tripode q̄les ī tēplo apollinis delphici erāt extracta id est cū
eēt a piscatoribus extracta: cōtrouersia. i. lis & cōtētio ē orta. s. iter emētē & uēdētes iactū illū: illis. s. piscatoribus
q uēditores erāt: affirmātibus se uēdidisse capturā pisciū: hoc. s. emptore: dicēte sup. emisse ductus fortūæ. i. qc
qd fortūa in rete īduceret & illi extraherēt qua cōtētiōe. i. lite delata id est postq̄ fuit delata ad uniuersū popu
lū eius ciuitatis. s. mileti pp nouitatē rei. i. casus & pacti & pp magnitudinē pecuniæ qa mēsa illa aurea æstima-
ta erat. placuit Apollinē delphicū. i. q apud delphos dabat respōsa & oracula cōsuli. i. cōsiliū peti: cuinam men
sa. s. illa aurea deberet adiudicari deus apollo hoc est spiritus malignus q occulta inspiratiōe & subtilibus uiis
ea oīa cōfecerat ut miseros mortales firmius in sui ueneratiōe deuinciret respōdit mensam sup. esse dandam il
li qui præstaret id est anteiret & superaret: cæteros: scilicet uiuentes tam mortales q̄ immortales sapientia.
THE. ¶Delphica. m. Tripus. etymologic9. n. græcus ita scrib. Delphicā tripodē Ro. uocāt: eoq; apd delphos. primū fa
ctus. Pli. li. na. his. xxxiiii. Ex ære factitauere & cortīas tripodū noīe delphicas qm̄ dōis maxie apollīs delphici
dicabāf. Pōp. iuris ciuilis auctor; Supellectili legata hæc cōtinēf. Mēsæ: trapexæ: āphora. Delphica. Hæc prasi9.

¶Præstaret: excelleret: & tam cum actõ q̃ cũ datiuo cõstruitur. His uerbis græcis: εκγονε μιλητου τριποδοσ πε OLI
ρι φοιβου ερωτασ· οσ σοφιη παντων πρωτοσ τουτω τριποδ᾽ αδω. qui sunt in latinum ita conuersi. Phœbum de tri
pode rogitas Milesia pubes. Huic tripodem addico cuius sapiẽti prima est. ℣ Mensam. s. Delphicã. hoc est talis
q̃lis est delphica mẽsa. nã in tẽplo Apollinis tripodes erãt q̃bus admota phœbas statim afflata numinis instin-
ctu futura p̄dicebat. ℣ Ille ce. Bi. Magna ꝓfecto septẽ uiroꝝ moderatio: ut sapiẽtes dicebanť: sic uisi sũt i hac re
potissimũ uti sapiẽtia. ut alius alii tripodẽ: & sapiẽtiæ nomẽ cederẽt. fuerũt ãt septẽ sapiẽtes uidelicet Thales:

præstaret his uerbis græcis.
εκγονε μιλητου τριποδος περι φοιβον ερωτας
ος σοφιη παντων πρωτος: τουτω τριποδ᾽ αυδω
Tũc illi cõsensu Thaleti mẽsã dederũt. ille cessit eã
Biãti. Bias Pittaco. is ꝑtin⁹ alii. deiceps q̄ p̄ oium se
ptẽ sapiẽtũ orbẽ: ad ultimũ: ad Solonẽ ꝑuẽit. q &
titulũ ãplissime prudẽtiæ: & p̄miũ ad ipsum apolli
nẽ transtulit.

¶De Theopompo.

ATq; ut Theopõpo quoq; Spartãoꝝ regi moderatiõis testimõiũ reddãus: cũ prim⁹ istituisset: ut Ephori Lacedemõe crearẽť: ita futuri regiæ potestati oppositi: queẽadmodũ Romæ cõsulari ipio. Tri. Pl. sũt obiecti: atq; illi uxor dixisset: id egisse illũ: ut filiis mĩorẽ ptãtẽ relinqueret: reliquã (iqt) sed diuturniorẽ. optie q̃dẽ ea. n. demũ tuta ẽ potẽtia: q̃ uirib⁹ suis modũ ipõit. Igiť Theopõpus legitimis regnũ uĩculis cõstrigẽdo: quo longius a licẽtia retraxit: hoc ad bñuolẽtiã ciuiũ ꝓpi⁹ admouit.

¶De Antiocho.

ANtiochus ãt a. L. Scipiõe ultra Taurũ mõtẽ ipsi finib⁹ sũmotus: cũ Asiã ꝓuiciã: uicinasq; ei gẽtes amisisset: gratias ageř. P. R. ñ dissimulãter tulit: q̃d nimis magna ꝓcuratione liberatus modicis regni terminis uteretť. Et sane nihil est tã præclarũ: aut tã magnificũ: quod nõ moderatione temperari desyderet.

Milesius: Bias: Prienæus: Pittacus: Mityleneus:
Solõ Atheniensis: Ghilo Lacedæmonius: Cleo-
bulus: Lindius: Periander Corinthius.

ATq; Theopõpo Spartanorũ regi. Hic in oi uita cõem se maxĩe gessit: q iterrogãti amico. quo pacto aliq̃s securissime regnũ tutari posset. si pricipes in q̃t iustæ licẽtiæ: & auctoritatis amicos fecerit: & ne subditi afficerenť iniuria: ꝓ uiribus ꝓuiderit hoc nõ solũ dixit: sed ẽt sensit. nã ut uerbis sic reprobauit nõ. n. solũ regiã licẽtiã cõicauit amicis: sed ẽt subiecit eã ptãti & cẽsuræ eoꝝ: Ephoros. n. Epho-
istituit: q regiæ ptãti eẽnt oppositi. ℣ Ephori. erãt ri q̃ po-
lacedæmõe magistratus: q̃les Romæ trib. plæ. ut testate
. n. a cõsulibus ad tribunos ꝓuocare q̃sq; poterat: sic lacedæmõe a regibus ad Ephoros. dicti ãt ab επισκοπω q̄ est ĩspicio: unde ephori ꝓuisores. ꝓuidebãt enim rebus quas reges faciebãt: & eas pro arbitrio suo uel laudabãt uel refellebant.

ANthiochus aũt. L. Scipio Asiaticus de quo supra mentionẽ fecimus: magno bello regẽ Anthiochũ supauit. & illũ magna parte regni mulctauit: utpote Asia tota: nã summotus fuerat ultra mõtẽ tauꝝ. ut li. viii. ca. i. dicturus ẽ. hic igiť Rex nõ fictas. P. R. grãs ægit: q̄ se magna cura liberasset: nam q̃to lõgius latiusq; porrecti sũt regni fines: tãto multiplicior cura sit regẽtis necesse ẽ. Cice. i oratiõe ꝓ rege Deiotaro. Eteni si Anthiochus magnus Rex ille Asiæ: q postq̃ a. L. & Scipiõe deuictus taurotenus regnare iussus est: oẽmq; hãc asiã quæ nũc nr̃a est ꝓuinciã amisisset: dicere est solitus benigne sibi a. P. R. esse factum. q̄ nimis magna procuratione liberatus modicis regni terminis utereť. ℣ Non dissimulanter. sed plane: & palam.
¶Rñdit dico his uerbis græcis εκγονε μιλητου ASCẽ-
&c. hoc ẽ milete aut (ut traductũ ẽ) milesia pu- sius
bes tu rogitas. i. ĩterrogas phœbũ. s. apolli. de tripode. i. cui⁹ debeat eẽ tripos. i. mẽsa illa tripes piscata: & sup. ego apollo: addico tripodẽ huic. i. ei: cuius sapiẽtia ẽ pria. i. maxia & sũma. Tũc hito eo oraculo & rñso: illi. s. q cõtederãt & apollinẽ cõsuluerãt: dederũt thaleti. s. milesio uni ex septẽ sapiẽtibus: mẽsurã. s. illã: cõsẽsu. s. cõi: ille cessit eã. s. mẽsã Biãti. s. prieneo (alibi declinať p secũdã bias biæ) Bias sup. cessit eã pittaco: is. s. pittacus cessit sup. eã ꝓtinus aliis. s. uni ex sapiẽtibus: deicepsq; sup. ille alii: & ita ꝑuẽit p orbẽ. i. circuitũ oium septẽ sapiẽtũ: ad ultimũ. i. ultio loco: ad solonẽ. s. Atheniẽ. q trãstulit ad ipm apollinẽ: & i. sil: titulũ ãplissimæ prudẽtiæ & p̄miũ uidelicet mẽsã illã aureã. ℣ Atq; ut reddamus quoq;. i. ẽt Theopõpo regi spartanoꝝ testimoniũ moderatiõis dico sup. q̄. Cũ ipse istituisset prius ut ephori. i. ꝓuisores aut supinspectores eorũ q̃ in ciuitate gererenť: crearenť. i. de nouo fierẽt: lacedæmõe. i. i ciuitate spartana: futuri. i. q forẽt ita oppositi. i. obiecti & obsistẽtes ptãti regiæ queẽadmodũ tribũi plæ. sunt obiecti Romæ ipio cõsulari: atq; uxor. s. Theopõpi dixisset illi. s. theopõpo: illũ. s. Theopõpum egisse id ut relinqueret filiis minorẽ potestatẽ. i. q̃ a patre acceperat: inq̃t. i. respõdit ei: relinquã sup. minorẽ ptãtẽ sed diuturniorẽ. De quo respõso dicit author. Optime q̃dẽ sup. Theopõpus inq̃t aut respõdit. Enim ꝓ q̃a: ea demũ potẽtia est tuta: q̃ iposuit uiribus suis modũ. i. mẽsurã ac moderationẽ. Igitur Theopõpus: cõstringendo. i. coarctãdo regnũ. i. regiam potestatem uinculis legitimis: quo. i. quãto: retraxit id est remouit sup. regnum longius a licentia. i. a male faciendo quas quicquid liberet ĩpunitate: hoc. i. tanto propius: admouit. i. applicuit sup. ipsum ad beniuolentiam ciuium. ℣ Antiochus autem summotus. i. expulsus finibus imperii a Lucio Scipiõe. s. asiatico ultra Taurum montem quum amisisset Asiam prouinciam: & gentes uicinas ei: scilicet aciæ tulit. i. sustinuit agere non dissimulanter: idest absq; dissimulatione: populo Romano gratias q̄: idest quia: ipse liberatus nimis magna procuratione: uteretur modicis terminis regni. Et sane: idest certe nihil est tam præclarum aut tam magnificum: quod non desyderet: idest exposcat temperari moderatione: scilicet animi.

OLI. Vae quoniam multis & claris. Quando quidem inquit satis illustrauimus clarorum hominum moderationem exemplis quibus eadem demonstrata est: nunc de his dicamus: qui odio inter se & inimicitia laborantes in beniuolentiam amicitiamque redierunt: qui quidem affectus animi laetissimus esse solet. Affectum. uidelicet amicitiam ex inimicitiis ortam. Deflexum: declinatum: permutatum. Sentitur. Verbum pertinens ad omnes corporis sensus. nam & oculis & auribus sentimus. Candida relatione. laeta: a praecedente: quae sequitur. ut enim color niger tristem: ita candidus laetum facit. funesti homines atra hoc est nigra ueste induuntur: quae sine dubio tristitiam repraesentat. cotra dignitates petentes candidati erant: hoc est candida ueste induti.

Scire

 Marcus Aemilius Lepidus bis consul. A. Gelius Aemilius inquit Lepidus & Fuluius Flaccus: nobili genere amplissimisque honoribus & summo loco in ciuitate praediti: odio inter sese graui & simultate diutina conflictati sunt. postea populus eos simul censores fecit. atque ubi uoce praeconis renunciati sunt: ibidem in campo statim nondum dimissa concione ultro uterque: & pari uoluntate coniuncti complexique sunt exque eo die: & in ipsa censura & postea iugi concordia fidelissime amicissimeque uixerunt. turpe enim sibi fore putabant priuatim dissentire: cum publice in summo magistratu essent coniuncti. Par uitae. nam uitae integritas honoribus congruebat. Diutinas longas. a diu diutinus. a die diurnus. Summae potestati: collegio summae potestatis: scilicet censurae. non erat pene minor consulatu. Annalium. annales sunt: quibus annua gesta describebantur.

ASCEnsius Vae quonia. Indissolubili filo transit ad sequetis tituli exepla: cuius haec e pfatio. Quae. s. moderatio: qm est illustrata. i. illustrior facta aut declarata: multis & claris authoribus: transgrediamur ad egregiu affectu animi huani. s. ad recociliatione post inimicitias: quem: scilicet affectum deflexu (Sunt qui defluxum legant sed placet lectio Oliuerii) ab odio ad gratiam: prosequamur: & quidem cum stilo laeto: idest cum stili laetitia. Nam sicut mare sentit hilari aspectu placidu tranquillum & sedatum: ex aspero. i. turbuleto. i. postqua fuerat turbuletu: & coelu sentit hilari aspectu serenu ex nubilo. i. postqua fuerat nubilum: sic bellum mutatum pace: idest conuersum in pacem: affert: scilicet bello prius afflictis plurimum gaudii. Acerbitas etiam offensarum deposita: idest pacata: est celebranda: idest honeste diuulganda: relatione candida: idest liberis & tristitiae experti. Marcus &c. Affert primum exemplum in Marco Aemylio dicens. Marcus Aemylius lepidus: bis consul & pontifex maximus: & par: idest aequalis: grauitate uitae: splendori honorum: idest magistratuum quos gesserat: gessit diutinas: idest longi temporis ac uehementes inimicitias cu Fuluio Flacco uiro eiusdem amplitudinis: scilicet in honoribus. Quas: scilicet inimicitias deposuit: scilicet Marcus Aemilius in campo: scilicet Martio ut: idest postqua renunciati: idest per praeconem iterum nunciati sunt & declarati (Nam in comitiis collectis per puncta suffragiis: qui numerandis punctis praerat nuntiabant praeconi eos qui electi fuerunt: & praeco electis renuntiabat: idest iterum nuntiabat: quod dico quia renuntio fere pro abnuo aut abdico: & quod dicunt renego accipi solet) censores simul: id est uno tempore: existimans: idest iudicans: non oportere: idest non decere: eos qui iuncti essent publice: idest in administratione publica: summa potestate. utpote censoria: quae in omnes ordines animaduertere poterat: dissidere: idest pertinaciter dissentire odiis: idest simultatibus & inuidiis priuatis (Dixi dissidere esse pertinaciter dissentire. Nam sedere dicitur quod firmiter placet: ut aeneid. ii. Et sedet hoc animo: perituraeque addere troiae Teque tuosque iuuat &c. Et eiusdem. iiii. Si mihi no animo fixum immotumque sederet &c. Vnde dissidere firmiter dissentire: & inde dissidium) Et. i. pariter aetas praesens: idest quae tunc erat: comprobauit id iudicium eius: scilicet Marci Aemylii lepidi: & ueteres scriptores annalium: idest librorum cotinentium qui annuos magistratus gesserint & quid in eis egerint tradiderut: scilicet scripto: laudandum nobis: scilicet posteris suis.

De iis: qui ex inimicis: iuncti sunt amicitia & necessitudine. Caput. II.

 Vae: quoniam multis: & claris autoribus illustrata est: transgrediamur ad egregium humani animi affectum: quem ab odio: ad gratiam defluxum: & quide eum laeto stilo prosequamur. nam sicut placidum mare ex aspero: coelumque ex nubilo: serenum hilari aspectu sentitur: sic bellum pace mutatum: plurimum gaudii affert. offensarum etiam acerbitas deposita: candida relatione celebranda est.

De. M. Aemylio Lepido.

 Marcus Aemili⁹ Lepidus bis cos. & PON. MAX. splendoreque honoru: par uitae grauitate: diutinas: ac uehementes inimicitias cum Fuluio Flacco eiusdem amplitudinis uiro gessit: quas ut simul Censores renuntiati sunt: in campo deposuit: existimans non oportere eos priuatis odiis dissidere: qui publice summa iucti eent potestate. id iudicium animi eius & praesens aetas comprobauit: & nobis ueteres annalium scriptores laudandum tradiderunt.

De Sexto Liuio Salinatore.

THE. Candida benigna: sine inuidia aut cuiusqua laudis obtrectatione. Caelius ad Ciceronem cauendum tibi erit ne parum simpliciter & candide posuisse inimicitias uidearis. Horati. albi nostrorum sermonum candide lector. Ouidius in ibin. Perennem candoris titulum non sinit esse mei.

SIcuti Liuii quoq; Salinatoris finiẽdarũ simultatum illustre cõsilium ignotũ ptãti eẽ noluerũt. Is nãq; : & si Nerõis odio ardẽs ĩ exiliũ ꝓfectus fuerat: testimõio eius ꝑcipuæ afflictus: tñ: post: q̃ eũ ĩde reuocatũ ciues collegã illi ĩ cõsulatũ dederũt: & ĩgenii sui: qđ erat acerrimũ: & iniuriæ: q̃ grauissimã acceperat: obliuisci sibi ĩpauit. ne si dissidẽte aĩo cõsortiũ ipii usurpaƒ uoluisset ptinacẽ exhibẽdo inimicũ: malũ cõs. ageret. q̃ qdẽ mẽtis ad trãq̃lliorẽ habitũ ĩcliatio: ĩ aspo: ac difficili tẽporũ articulo : plurimũ salutis urbi nr̃æ: atq; Italiæ attulit. qa pari uirtutis ĩpetu cõnixi: terribiles pũicas uires cõtuderũt. ℭ De Africão & Tiberio.

CLarum etiam in Africano superiore : ac TIBERIO Graccho depositarum inimicitiarum exemplum. siquidem ad cuius

SExti quoq; Liuii. Quãta fuerit ĩter Liuiũ Saliatorẽ: & Claudiũ Neronẽ cũ acerbitate dissensio: satis in ca. de cẽsura diligẽter annotauimus. ⁋ Salinatoris. Salinator dictus est a lege q̃ artissimã & populo maxĩe molestã de uẽdẽdo sale tulerat: ob q̃ deĩde dãnatus ẽ. nã cũ primũ cõsulatũ abiit: a Claudio Nerõe illi dies dicta ẽ ad populũ: & cũ oẽs tribus ei maxĩe forẽt ĩfensæ ꝑter Meciã facile dãnatus ẽ. q̃ ignominiã adeo moleste tulit: ut rus migrarit: & p multos annos urbe & oĩ cætu careret hoĩum. Octauo ferme post dãnationẽ anno. M. Claudius Marcel. & M. Vale. Leui. cõsules eũ reduxerũt: ĩ urbẽ: sed erat ueste obsoleta: capillo barbaq; ꝓlixa: ꝑ se ferẽs ĩsignẽ ĩ uultu hitũq; memoriã ignominiæ acceptæ: quẽ cẽsores tõderi t. squalorẽq; depõere & ĩ senatũ uẽire. ac oĩbus publicis mũeribus fungi coegerũt. Cũ igiƭ respu. graui & diutino bello pũico secũdo ꝑmereƭ multisq; cladibus exhausta uiris fortibus eẽt: nõ facile iuẽiebanƭ q digni forẽt: qbus cõmitereƭ ipium: itaq; comitiis cõsularibus Claudio Nerõi declarato cõsuli: par ei collega q̃rebaƭ: nec q̃sq̃ ĩ tãto populo iuẽiri potuit Sexto Liuio ꝑferẽdus: aut certæ adæquãdus: uel ꝙ cæteri siq erãt lege ĩpedirenƭ: uel ꝙ nullus par huic uirtute appareret. Quare oĩum suffragiis recusanti ac ꝓpe ĩuito cõsulatus demãdatus ẽ. Quo facto de recõciliatiõe ẽt grãæ ĩ senatu actũ ẽ erãt ãt inimicitiæ inter eos: ut supra diximus: ꝙ dãnationis & exilii sui dux & auctor fuisset Nero. has ergo acerbiores ĩdignioresq; liuio sua calãitas faciebat. ꝙ se ĩspretũ ĩ ea fortũa credebat. Itaq; his magis ĩplacabilis erat & nihil opus ẽt recõciliatiõe dicebat acrius & ĩtẽtius oĩa gesturos: timẽs ne crescẽdi ex seminie collegæ potestas fieret. Vicit tñ auctoritas senatus & priæ caritas: ut depositis simultatibus q̃ ĩter ipsos diu fuerãt cõi cõsilio rẽpu. iuicẽ administrarẽt. ⁋ In exili. Rus migrauit. ut Liui. tradit. ⁋ Acerrimũ uehemẽs asprimũ. ⁋ Impauit. Bene impauit qa se ipsũ uicit. ⁋ Dissidẽte. discordãte. discrepãte. ⁋ Cõsortiũ cõiunctionẽ. collegiũ. ⁋ Articulo. momẽto: & inclinatione. ⁋ Punicas uires: quia ut supra diximus Hasdrubal Hannib. fratrẽ cũ innumeroso exercitu uictũ ceciderũt.

OLI. Salinator. uñ — Cõsortium — Articulus

CLarũ etiã in Aphri. su. P. Aphricanus supior. & T. Gracchus Tyberii & Cai gracchorũ pr̃ rerũ gestarũ magnitudĩe: & honorũ atq; uitæ dignitate illustres uiri dissenserũt sæpenumero de republica & eius cã sicut q̃ alia re nõ amici fuerũt. Ea simultas cũ diu mansisset. & solẽni die Ioui epulũ libareƭ: atq; id ob sacrificiũ senatus ĩ capitolio epulareƭ sors fuit: ut apud eãdẽ mẽsã duo illi iuncti locarenƭ tũ q̃si diis ĩmortalibus arbitris ĩ cõuiuio iouis optimi maxi. dextras eoꝝ cõducẽtibus: repẽte amicissimi facti: neq; solũ amicitia ĩcepta: sed affinitas simul ĩstituta. nã. P. Scipio filiã uirginẽ habens iã uiro maturã ibi tũ eodẽ loco despõdit eã Tyberio Graccho quẽ ꝓbauerat elegeratq; exploratissimo iudicii tp̃e: dũ inimicus esset. Liui. de bello macedõico li. viii. parũ cõstare dicit ĩter auctores: utrũ post mortẽ p̃ris despõsata fuerit & nupserit filia Aphricãi graccho. an uere ille opiniões sint gracchũ cũ. L. Scipio ĩ uicula duceret: nec q̃sq̃ collegarũ auxilio eẽt. iurasse sibi inimicitias cũ Scipiõibus mãere: nec se grãæ q̃rẽdæ cã qcq̃ facere: sed in quẽ carcerẽ reges: & ĩpatores hostiũ ducẽtẽ uidisset. P. Aphricanũ: ĩ eũ fratrẽ eius duci nõ passurũ. Senatũ eo die forte cœnãtẽ ĩ capitolio cõsurrexisse & petiisse. ut ĩter epulas graccho filiã Aphricãus despõderet: qbus ita ĩ publicũ solẽne sponsalibus rite factis: cũ se domũ recepisset: Scipio. æmiliæ uxori dixisse. filiã se minorẽ despõdisse: cũ muliebriter indignabũda nihil de cõi filia secũ cõmunicatũ aut cõsultũ adiecisset. nõ si. T. graccho daret: exptem cõsilii debuisse matrẽ esse: lætũ Scipionẽ tam cõcordi iudicio & ipsi desponsam respondisse. Scipio ex duabus filiabus maiorem natu. P. Cor. Nasicæ. minorem huic graccho despondit.

ℭ Sexti quoq; &c. Ordo ẽ. Annaliũ sup. scriptores noluerũt quoq; i. ẽt cõsiliũ illustre. i. ꝑclarũ Sexti liuii saliatoris: finiẽdarũ simultatũ. i. qđ cepit ad finiẽdas simultates. i. occulta odia: eẽ ignotũ posteritati: qa ẽt illud tradiderũt laudãdũ. Nãq; ꝓ qa: is. s. Saliator ẽtsi. i. q̃q̃: fuerat ꝓfectꝰ ĩ exiliũ. s. ĩ rus ubi exulabat: ardẽs. i. ĩcẽsus : odio Nerõis. s. claudii: a quo illi dies dicta fuerat: & afflictus ꝑcipue testimõio eius. s. Claudii nerõis: tñ postq̃ ciues. s. Ro. dederũt. s. p suffragia: eũ. s. Salia. reuocatũ ĩde. s. ab exilio ĩ p̃am illi. s. nerõi: collegã i. i. ad cõsulatũ. s. gerẽdũ ĩpauit sibi. i. coegit seipsũ obliuisci & . i. sui: ĩgẽii. i. ĩgẽitæ a natura q̃litatis aĩ: qđ. s. ĩgẽiũ erat acerrimũ : & iniuriæ: q. s. iniuriã accepat grauissimã: adeo ãt id sibi ĩpauit: ne si uoluisset usurpare cõsortiũ. i. sortitionẽ ipii: ageret cõsulẽ malũ. i. agẽdo q̃ cõsulis eẽnt exhiberet se cõsulẽ malũ: exhibẽdo. s. se inimicũ ptinacẽ. s. ĩ inimicitiis. Quæ qdẽ ĩcliatio mẽtis. s. eius: ad hitũ. i. firmã q̃litatẽ aĩ: trãq̃lliorẽ. i. sedatiorẽ & mitiorẽ: attulit urbi nr̃æ. s. Rõæ atq; italiæ. s. reliq: plurimũ salutis. ĩ aspo atq; difficili articulo tẽporũ. s. quo Annibal Romã uexabat: qa ipsi iã cõcordes facti: cõnixi. i. cõtẽdẽtes: pari ĩpetu uirtutis cõtuderũt uires pũicas terribiles. s. antea: toti italiæ. ⁋ Claꝝ &c. Ordo ẽ. Exẽplũ inimiciciarũ depositaꝝ: sũp. fuit ẽt clarũ. i. illustre: ĩ Aphricão supiore. i. maiore: ac sup. in tyberio graccho. Siquidẽ. i. quãdoqdẽ: ipsi discesserũt iuncti amicicia & affinitate: ab ea sup. mẽsa iouis in capitolio.

ℭ Sexti. quidam codices habent sicuti.

ASCẽsius

THE.

OLI. ¶ Mensæ sacra. Mos annuus & solēnis erat Romæ: ut epulæ Iouis in capitolio celebrarent̄ quo principes conue niētes discūbebāt & epulabant̄. ¶ Filiā quoq; Cornelia: quā genuit ex tertia æmilia Pauli Aemilii filia.

Ed huiusce.g.hu. Cice. Gabinio cōciliat̄: huic Gabinio Cice. restiterat: ne supplicatio decerneret̄ ob res gestas i Syria. ut ex ipso Cice. dep̄hēdit̄ ad Atticū. q hoc inqt. nequaq differre ad idus maias. se natus diuinus fuit i supplicatiōe Gabinio denegāda: hūc aūt Gabiniū cū Clodio i Cice. sensisse itel ligimus. quē postea reuocatus depositis inimicitiis Cic. defendit. fuerat āt maiestatis postulatus a lē tulo flāinis filio: que postea de ambitu i petitiōe cōsulatus reū fecit. P. Scylla. sed uetus erat Gabi nii cū Cice. inimicitia ob dānatorū supplicia. iter quos Gabinius qdā fuerat huius Gabinii p̄pin quus. Gabinius ille cōiuratiōis cōscius traditus fuerat Crasso custodiēdus: de quo postea cū cæ teris suppliciū sumptū est. De hac aūt inimicitia multis i locis apud Cice. nobis uidere licet. sed i primis in orōne de gratiarū actiōe: q ad populū habuit siue ad senatū: ubi ait Luci. Piso. Tu me ausus isto oculo nō dicā isto aio. ista frōte: non ui ta: tāto supcilio. nō. n. possum dicere tantis gestis cū Gabinio cōsociare cōsilia pestis meæ. ¶ De re cōciliatiōe uero ac defensiōe multa uidere possu mus in epistola q̄ ad Lentulū scribit lib. i. ubi Lē tulus ex Cice. q̄sisse uidet̄: q̄re Vatiniū defende rit & laudarit. ¶ Repetūdarū. Repetūdarū accu sari dicebant̄ q uel p̄uincias uel socios. P. R. ali quo modo expilassent: unde a repetundis rebus uel ui uel dolo ereptis: repetūdarū & qd̄ repe tundis postulari q̄spiā dicebat̄. ¶ Qui eū in cō su. su. nā hic. A. Gabinius. & L. piso cōsules erāt q p̄mulgāte legē. P. Clodio Cicero. urbe eiecerūt.

Repe tūdarū accusa tus

Dem. P. Vatiniū Cice. cū Vaticinio re diit in gratiā. In hūc Vatiniū antea di xerat Cice. accusatū ambitus a paulos uel. M. Licinio crasso: cuius rei adhuc

¶ mēsæ sacra: odio dissidētes uenerant: ab ea: & ami citia: & affinitate iūcti discesserūt. non contentus eni Scipio autore senatu: i Capitolio: Iouis epulo cū Graccho cōcordiā communicasse: filiā quoq; ei Corneliam protinus ibidem despondit.

¶ De Cicerone.

Ed huiusce generis humanitas et in. M. Cicerone præcipua apparuit. A. V L. nāq; Gabiniū repetūdarū reū sūmo studio defē dit: qui eum in cōsulatu suo urbe expulerat.

Demq;. P. Vatinium dignitati suæ semp infestum: duobus publicis iudiciis tutatus est: ut sine ullo crimine leuitatis: ita cum aliqua laude. Quia speciosius aliquanto iniurie be neficiis uicūt̄: quā i mutui odii pertinacia pēsant̄.

¶ De. P. Pulchro.

Iceronis āt factū adeo uisum ē p̄babile. ut imitari id ne inimicissimus qdē illi. P. Cl. Pulcher dubitauerit. q incesti crimine

extat oratio Cice. de quo ēt in epistolis ad Atticū dep̄hendit̄: & in ea q̄ supra dixi ad Lentulū ad atticū uero sic ait. Quin ēt Pau. nī p̄ductus testis i Sextiū cōfirmauit se nomē Vatinii delaturū. si. M. Licinius cū ea re: & hūc in Ci. cū Clodio cōspirasse opinio ē: cui deide retōciliatus p̄rocinīū suū dedit. ¶ Duobus. p. i. abitus & repetūdarū. publica iudicia dicebant̄ q ad rēp. ptinēt: de qbus lata lex ē: ut ambitus repetūdarū maiestatis lesæ. ¶ Quia spe. Snīa nō solum philosophica: sed etiā religiosa. ¶ Mutui: qa si quis me oderit: ego illū pari odio p̄sequor.

Clodi. incesti postu latus

Iceronis aūt factū. hoc pulcherrimū Cice. factū. P. Clodius eius inimicus æmulatiōe ueluti quadā imitatus est: nā unū ex tribus lentulis a qbus fuerat in ipsa salute grauiter oppugnatus: deinde am bitus reū suo patrocinio defendit. ¶ Incesti crimine: q̄ itroisset ad matronas bonæ deæ sacra celebrā tes: qbus uiris iteresse nō licebat: captus. n. amore Pōpeiæ uxoris Cæsa. q forte eo anno pōtifex maxi mus erat: sub habitu muliebri domū Cæsaris: ubi ea sacra fiebāt igredi ausus est: & cognitus a mulieribus ide turpiter cæsus eiectus. deinde etiā sorores tres suas uiolauerat. unde in oratione pro domo ait. Qui non pluris faceret tres sorores q̄ bonam deam. inueni etiam qui dicerent uirginem uestalem uiciasse.

ASCE. sius ¶ Ad cuius mensæ sacra. i. sacrificia ipsi uenerant dissidentes odio id est propter odium. Enim pro quia Scipio non contentus communicasse concordiam cum graccho. s. Tyberio: epulo: idest in solenni cōuiuio iouis. i. quod fiebant ex oblatis ioui: in capitolio: senatu authore. i. interueniēte authoritate senatus qui eos ut recōcilient̄ epu lo simul interesse uoluit: despondit quoq;. i. insuper. protinus ibidem. i. in epulo: ei. s. Tyberio graccho: Cornelia filiam sup. suam. ¶ Sed humanitas. i. mansuetudo huiusce generis. s. in reconciliatione & exhorabilitate: appa ruit etiam præcipua in Cicerone. s. Tullio. namq; pro quia: ipse defendit: scilicet in foro iudiciali: Aulum Gabi nium: reum. i. accusatum: repetundarum. i. crimine rerum & pecuniarum quibus prouinciam dicebatur spoli asse restituendarum obnoxium qui: scilicet Gabinius: expulerat eum: scilicet Ciceronem urbe: scilicet Roma sup. in consulatu suo: idest cum ipse Gabinius esset cōsul. ¶ Idemq;: idest & idem: scilicet Cicero tutatus est dua bus publicis iudiciis Vatinium semper infestum: idest qui fuerat semper infestus: idest contrarius & uim infe rens dignitati suæ: scilicet Ciceronis Tutatus est inquam: ut. i. quemadmodum sine ullo crimine leuitatis id est inconstantiæ: ita cum aliqua laude: scilicet humanitatis & charitatis in rempublicam: quia iniuriæ uincuntur scilicet ab eo quia is acceperit: speciosius: idest decentius aliquanto: beneficiis: idest uincendo aduersarium bene ficio: q̄ pensantur: idest compensantur pertinacia odii mutui: idest reponendo odium pro odio. ¶ Ciceronis &c. Miro artificio in connectendis exemplis usus: dicit factum autē Ciceronis: uisum est. s. Romāis probabile adeo .i. in tantum: ut ne inimicissimus quidē illi. s. Ciceroni: uidelicet Publius pulcher: dubitauerit imitari id: qui ac cusatus tribus lentulis. s. Lucio publio & Caio: crimine incesti. s. cōmissi aut qd̄ uoluerit cōmittere in æde bonæ deæ in habitu muliebri: cu m initiata sacris bonæ deæ: protexit. s. postea: suo patrocinio. i. ut dicūt aduocatione.

¶ A tribus lentulis:scilicet a Publio:a Lucio:a Caio Lentulo. OLI.

Aninius aût gallus. Anto. multos in achaia spoliauerat:nactus de exercitu syllão eqtũ turmas:deinde græci quos spoliauerat traxerũt Antoniũ in ius ad. M. Lucullũ prætorẽ:q ius inter peregrinos dicebat. egit pro græcis Gallus. & tũ adolescẽtulus. Q. Gallus significari uidet:quẽ ambitus reũ Cicero defendit:hic.n.cũ esset p̃turæ cãdidatus:dederat gladiatoriã sub titulo patris:q in ædilitate q̃ antea gesserat uernas nõ habuerat:hæc Ascõi. Verũ Anto. repetundarũ reus a Luculo dãnatus est. uel ut alii dicunt a Caninio gallo. q ei postmodũ recõciliatus filiã duxit uxorẽ. ¶ .M. Coloniũ. Cãinius accusatus est ambitus apud. M. Caloniũ:ꝙ in p̃turæ petitiõe cãdidatus gladiatoriã populo dedisset. ut fauorẽ eius amplecteret:sub excusatiõe funeris patrii q̃ diceret gladiatores illos i funere p̃ris dedisse. tũ ab illo dãnatus ẽ:quẽ deinde acerrimũ suaꝝ rerum & dignitatis ꝓcuratorẽ hũit. ¶ Reũ. C. Antonium. ¶ Accusatorem. M. Colonium.

a tribus Lẽtulis accusat⁹: unũ ex his ãbitus reũ patrocinio suo ꝓtexit:atq; i aium ĩduxit: & iudicẽ: & Prætorẽ:& testẽ: Vestæ ædẽ intuẽs: amicũ Lẽtulo agere. Intra q̃ ille salutẽ eius fœdo crimine obruere cupiens:hostili uoce perorauerat.

¶ De Caninio Gallo.

Aninius ãt Gallus reũ pariter: atq; accusatorẽ admirabilẽ egit &. C. Antõii:quẽ dãnauerat filiã i m̃rimõiũ ducẽdo: & . M. Colõiũ:a quo dãnatus fuerat:reꝝ suaꝝ ꝓcuratorẽ habendo.

¶ De Cœlio Ruffo.

Oelii uero ruffi ut uita iqnata:ita misericordia:q̃. Q. Põpeio p̃stitit: ꝓbãda cui a se publica q̃stiõe prostrato: cum mater Cornelia fidei cõmissa prædia nõ redderet:atq; iste auxilium suum literis implorasset: pertinacissime absenti affuit. Recitauit & eius epistolã i iudicio

Aelii quoq; Ruffi. Vt Cælius ruffus. Q. Pompeiũ defendit a se publica q̃stiõe prostratũ:ꝙ uidelicet restiterat. P. Sulpicio trib. plæ. leges ꝓmulgãti de exulibus reuocãdis:de nouis ciuibus libertinisq; distribuẽdis:de Mario aduersus mithridatẽ creãdo duce:& ideo uita ipsius Cælii ingnata dignoscit. si ꝑtinaciter has ꝑnitiosas leges defendere uoluerit:Alter Cælius bello ciuili p̃tor seditiões in urbe cõcitauit:plæbẽ nouarũ tabulaꝝ spe sollicitauit:sed abrogato magistratu pulsus urbe:Miloni q fugitiuorũ exercitũ cõtraxerat se cõiunxit:& uterq; cũ bellũ moliret ĩterfecti sũt. Cice. ad atticũ. Nos ꝓuinciæ Cæliũ præfecimus puerũ inges:& fortasse fatuã: & nõ grauẽ & non cõtinẽtẽ:fuit autẽ Cice. q̃stor in ꝓuincia & hic tribu. quoq; plæ. fuit studiosissimus milonis cõatusq; est legibus obsistere:quas cõtra milonẽ Põpe. tulerat:unã de cæde:alterã de ambitu. cõtra uero. Q. u. Põpeius collega eius clodio familiarissimus oium sectã eius se palã seq ꝓfitebat. nã dixerat in cõtiõe paucis post diebus q̃ Clodius fuerat occisus. Milo dedit quẽ in curia sepeliatis:dabo quẽ in capitolio sepeliatis. Cælius ergo publica q̃stiõe. Q. Põpeiũ ꝓstrauerat:ꝙ tribunatũ suũ seditiose gesserat multũ in excitãdo aduersus milonẽ ꝑsertim:Cuius amicissimus erat Cælius ipsius aut Cælii uitã ingnatã. i. q parũ pudice adolescẽtiã habuisse fama fuit:imo uero libidinose. nã cũ accusaret aurũ cloelia sumpsisse forsitã corrupti uenenũ luceio domino miserũt accusatores Cælio ad suspitionẽ firmãdã libidines obiecerunt: amores:adulteria iusitata:cõuiuia:comessatiões:cantus:symphõias:nauigia. Idẽ familiã hiplei & huius. Q. Põpei postulauit:sed tũc ꝓbata ẽ eius adolescẽtia:cũ. Q. Põpeiũ quẽ publica qõne ꝓstrauerat defendit cũ opprimeret a Cornelia gracchorũ matre. ¶ Vita inqnata:qd' multis uoluptatũ generibus abuteret:ut supra dixius. ¶ Publica qõne:nã accusauit eũ ꝙ seditiosum tribunatũ gessisset:& populũ excitãdo aduersus milonem:cuius amicissimus erat cælius. Vel publica qõne:ꝙ ꝑtes marii defendit aduersus. Q. Põpeiũ & Syllã Cons. ¶ Prostrato:ꝙ in ea cõtẽtiõe. Q. Põpeii filius occisus ẽ:& ipsi cõsules uix euadere potuerũt. ¶ Mater corneliã:p excellẽtiã dixit:ꝙ uidelicet adolescẽtes illos genuerit excellẽtis igenii mirificæq; naturæ:sed patriæ seditiõibus suis ꝑniciosos. hæc a ũt. Q. Põpeii nutrix fuerat. & illius bonorũ ꝓcuratrix:nã hic paruulus in tutelã eius datus est: postea adultus factus cũ sua bona reposceret:illa se daturã negabat. ¶ Prædia:quia fundũ suum occupabat. Cælii Ruffi uita & res

¶ Vnum ex his. s. tribus Lentulis: reum ambitus. i. criminis affectati regni aut alterius dominationis malis artibus:atq; induxit in animum. i. frangendo animum suum sibi ipsi imperauit agere. i. exhibere se lentulo amicũ & iudicem & prætorem & testem(tres enim illas personas tunc ferebant)intuens ædem uestæ. i. cum esset in cõspectu ædis & ita memor esset contumeliæ sibi illic obiectæ:intra quam. s. ædem:ille. s. lentulus cupiens obruere. i. opprimere fœdo. i. turpi crimine:salutem eius. s. Publii Clodii pulchri:perorauerat. i. impetrauerat orando uoce hostili ut. s. Clodi. in exilium agatur. ¶ Caninius autem gallus egit. i. repræsentauit seipsum pariter reum atq; accusatorem mirabilem:ducendo &. i. simul:in matrimonium filiam Caii Antonii:quem damnauerat ut accusaret:& habendo Marcum Colonium a quo fuerat damnatus & ita reus procuratorem rerum suarum. ¶ Cœlii &c. Ordo est:uero pro sed:ut. i. quẽadmodũ uita Cælii ruffi:inqnata sup. fuit. i. polluta crimine:ita misericordia:q̃ ipse p̃stitit. Q. Põpeio probanda sup. fuit. Cui. s. Q. Põpeio prostrato. i. superato a se publica quæstione. i. inquisitiõe. Cũ Cornelia mater. s. gracchorum nõ redderet prœdia cõmissa. i. credita fidei. s. suæ id est q̃ acceperat ad usum pupillorum:atq; lex. i. quæ iubet orphanis & pupillis patrocinari:aut ut alii legũt:atq; iste. s. Q. Põpeius:implorasset litteris. i. ad eũ missis auxiliũ suũ:affuit. i. auxilio fuit pertinacissime absenti(ergo nõ dices affuit. i. præsens fuit:sed auxilio fuit) Et recitauit in iudicio epistolam eius:indicẽ id est indicatricem. ASCõnius

¶ Q. u. Pompeium. Pompeii magni. F. ¶ Mater Cornelia. quæ magno Pompeio uiro superstes in urbem rediit: & occupata bonorum possessione:exulem filium non impartiebatur. THE.

OLL Libidinis ípetus Auariciæ furori similis ípetus

ℭVltimæ ne.ut etiá ab inimico auxiliũ petere cogeret.℣ Factũ:uirtus nec in hoīe qdẽ uitiosissimo cõtẽnẽda ē.

M Agna cura pcipuoq; studio.de abstinẽtia & cõtinẽtia dicturus pfatiõe qdá utiẽ:ut oñdat q pnitiosissimæ pestes ad oẽm ciuitatis statũ euertẽdũ sint auaritia atq; luxuria:q duab9 his uirtutibus ueluti qbusdá frenis ihibitæ.hoium pectoribus dominari nõ possunt.Excpla igiẽ ponit eorú q in his uirtutibus pstãtissimi fuerũt.℣ Q uia demũ penates.qd' de Ro.urbe legiẽ.ná ut sæpe diximus:nulla unq̃ respu.fuit maior nec sanctior nec bonis exẽplis ditior:nec ubi tãtus ac tãdiu pauptatis ac psunõiæ honos habitus sit:nec in q̃ ciuitatẽ tã sera cõmigrauerit luxuria atq; auaritia:ubi q̃to minus rerũ:tãto minus cupiditatis.nuper diuitiæ auaritia & abundantes uoluptates desiderium per luxum:atq; libidiné pereundi perdendiq; omnia inuexere.

Q Vartũ & uicesimũ annũ. Scipio ut supra dixius q̃rtũ & uicesimũ natus annũ in Hispáia dux declaratus:cũ primũ puinciá tenuit Cartha.nouá minutissimá ui bẽ:& pũicis opibus refertá ui cæpit & militibus diripiẽdá cõcessit erát in ea sorte Carthaginẽs.obsides:iter quos & uirgo pulchritudinis ppe admirabilis:ut q̃cũq; se uerteret oium in se cõuerteret oculos.q cũ ad Scip.deducta eẽt ab ea statim scipio pcũctatus p̃riam.parẽtes:iter cætera cognouit despõsatá eá pricipi celtiberorum adolescẽti cui luccio nomẽ erat extẽplo igiẽ parẽtibus spõsoq; a domo accitis:cũ iterim depire eũ spõsæ amore cognosceret:ubi primũ uenit accuratiore eũ sermõe:q parẽtes alloquiẽ:Iuuenis inqt:iuuenẽ appello:quo minor sit iter nos huius rei uerecũdia:ego cũ spõsa tua uocata a militib9 nr̃is ad me deducta eẽt:audireq; eá tibi cordi eẽ & forma faceret fidẽ:qa ipse si frui liceret ludo ætatis:p̃sertim i lecto legitioq; amorẽ:& nõ respu.animũ nostrũ occupasset:ueniá mihi dari spõsá uehemẽtius amáti uellẽ tuo:cuius ẽ spõsa amori fauco fuit spõsa tua apud me eadẽ q̃ apud soceros tuos parentesq; suos uerecũdia seruata tibi ut iuiolatũ & dignũ me teq; dari tibi domũ posset:hãc mercedẽ uná pacisc or:ut p eo mũere amicus.P.R.sis:& si me uirũ bonũ credis eẽ:qlẽ p̃rem patruũq; iá ante hæ gẽtes norát:scias multos nr̃i similes i ciuitate Ro.eẽ:neq; ullũ i terris Populũ hodie dici posse.que mius tibi hostẽ iuiq; eẽ uelis aut amicũ malis adolescẽs pudore simul gaudioq; pculsus dexterá Sci.tenẽs:deos oẽs iuocare ad grám illi p se referẽdá:q iá sibi nequaq̃ satis facultatis p suo aio atq; illius erga se eẽt:parẽtes ide cognatiq; uirginis appellati:q qm̃ gratis sibi redderet uirgo ad q̃ redimẽdá satis magnũ auri põdus attulissent:orare Scip.ut id a se donũ acciperet:cœperũt haud minorẽ eius rei apud se gratiá futurá eẽ affirmãtes:q redditæ iuiolatæ foret uirginis Scipio qñi tátope peterẽt accepturũ & se pollicitus poni ante pedes iussit.uocatoq; ad se Luccio:sup dotẽ inqt:q̃ accepturus a socero es hæc tibi a me dotalia dona accedẽt.aurũq; tollere ac sibi iussit habere:his lætus dõis & honoribus dimissus domũ ipleuit populũ laudibus & meritis Scip.ucisse diis simillimũ iuuenẽ uicẽtẽ oia:tũ armis:tũ bẽignitate atq; beneficiis.Itaq; delectu cliẽtũ hito cũ mille trecẽtis eqtibus itra paucos dies ad Scip.rediit.Hæc Liui.At.A.Gellius sup tãta hui9 rei uirtute nescio qd suspitiõis a Val.Anciate ut afferre dicit.n.ἀπτιον græcus hõ:q πλυ σονικο appellatus ẽ:facili atq; alacri facũdia fuit.Is cũ de Alexa.regis laudibus scriberet:uicti inqt hostis uxorẽ facie inclytá mulierẽ uetuit conspectũ suum deduci.ut eam ne oculis qdẽ suis cõtingeret.

Alexádri continentia

Lepida igiẽ q̃stio agitari põt:utrũ uideri cõtinentiorẽ par sit.P.ne Aphricanũ supiorẽ q Cartha.ampla ciuitate i hispáia expugnata:uirginẽ tẽpestiuá forma egregia nobilis uiri hispái filiá captá:pductamq; ad se p̃ri iuiolatá.

ℭVltimæ necessitatis idicem:qua ipiá Corneliæ auaritiá subuertit.factũ pp nimiá:& eximiá hũanitatẽ:ne sub Cœlio quidem autore repudiandum.

ℭDe Abstinentia & Continentia. Caput.III.

M Agna cura:præcipuoq; studio referendum est:quantopere libidinis & auaritiæ furori similes impetus:ab illustriũ uirorum pectoribus:consilio:ac ratione sũmoti sũt.quia ii demum penates:ea ciuitas:id regnum æterno in gradu facile steterit:ubi minimum uirium Veneris:pecuniæq; cupido sibi uendicauerit.Nam quo istæ generis humani certissimæ pestes penetrauerit iniuria dominatẽ:ifamia flagrat. igiẽ contrarios his tã diris uitiis cõmemoremus mores.

ℭDe Scipione.

Q Vartũ & uicesimũ ãnũ agẽs.S.cũ in Hispáia:Carthagie oppssa maioris Carthaginis capiendæ súpsisset auspicia:multosq;

ASCẽsius

ℭVltimæ necessitatis:quæ.s.epistola subuertit.i.destruxit auariciam corneliæ impiá:quia uolebat minores patrimonio suo fraudare:factum.i.quod factum sup.est:ne quidem.i.non etiam repudiandum sub Cœlio authore:scilicet adhuc ignobili:propter nimiam & eximiam humanitatem sup.eius uidelicet Cœlii.

M Agna cura &c.Præfatio est in titulum de abstinentia & continentia.Ordo autem est Referendum id est recitandum magna cura & præcipuo studio:quantopere.i.quanta opera & diligẽtia:impetus auariciæ & libidinis similis furori.i.insanie cuidam:summoti sunt consilio ac ratione ab pectoribus uirorum illustrium.Quia ii demum.i.deniq; penates:ea ciuitas.& id regnum steterit(Est ergo zeugma ab inferiore)facile in æterno gradu ubi.i.in quo aut in quibus cupido ueneris.i.libidinis & pecuniæ uendicauerit.i.appropriauerit sibi minimum.i.minimam partem uirium.Nam quo.i.ad quos penates ad quam ciuitatem & ad quod regnum istæ certissimæ pestes humani generis.s.libido & auaricia:penetrauerint ibi iniuria dominatur:infamia flagrat.Igitur commemoremus mores contrarios his tam diris uitiis:hoc est obseruationes abstinentiæ & continentiæ.℣ Quartũ &c.Ordo est.Scipio.s.Aphricanus minor agens quartum & uigesimũ annum cum Carthagine:scilicet noua oppræssa,in Hispania:sumpsisset auspicia.i.fœlicia initia:Carthaginis maioris.i.ueteris:quæ erat in aphrica capiendæ:& redegisset in suam potestatem multos.s.hispanos.

℄Reddidit:an fgē Alex.q̃ darii regis uxorē eādē eiusdēq; sororē ꝑlio magno captā:q̃ eē audiebat exuberāti for/ma uiderī noluit:ꝑduciq; ad sese ꝓhibuit ꝗ hāc utrāq; declamatiūculā sup Alex.& Scip.celebrauerit:hi q̃bꝰ abū de īgēii & ocii uerborū ē:nos satis hēbimꝰ qd̄ ex historia ē id dicere.Scip.istū uero ne an falso īcertū ē:fama tñ cū eēt adolescēs haud sincera fuisse:& ꝓpemodū cōstitisse hosce uersus a Gn.Næuio poeta ī eū scriptos eē.ēt q̃ res magnas mā̄u sæpe gessit gloriosæ:cuius facta uiua nūc uigēt:q apd̄ gētes solus ꝑstat.Eū suꝰ pr̄ cū pallio uno ab amico abduxit.His ergo uersibꝰ credo adductū Vale.Anciatē aduersus oēs scriptores sic de Sci.moribꝫ sēsis OLI.

obsides:quos ī ea urbe pœni clausos habuerāt ī suā ꝑtātē redegisset:eximiæ īter eos formæ uirginē ætatis adultæ:& iuuēis:& cœlebs:& uictor post:q̃ cōperit illustri loco īter celtiberos natā:nobilissimoq; gētis eius īdibili despōsatā:accersitis parētibus:& spōso īuiolatā tradidit. aurum quoq; quod pro redēptione puellæ allatū erat:summæ dotis adiecit: Qua cōtinētia:ac mūificētia:Indibilis obligatus: Celtiberorum aīos:Romanis aplicando:meritis eius gratiam debitā retulit. ℄De.M.Catone.

VErū ut huiꝰ uiri abstinētiæ testis Hispāia: ita.M.Catonis epiros Achaia Cyclades īsulæ:Maritima ps Asiæ:ꝓuīcia Cypros. unde cū pecūiæ deportādæ ministeriū sustīeret: tā

se:& eū puellā illā captiuā nō redditā a Sci. atq; ī delitiis amoribusq; ab eo usurpatā.Frōtinus li.ii. ca.xi.Sci.īqt aphr.ī Hisp.cū īter captiuas eximiæ forme uirgo nobilis ad eū ꝑducta eēt q̃ oīuꝫ oculos ī se cōuerteret sūma custodia hīta:spōso noīe Luceio reddidit īsupq; aurū qd̄ pentes eiꝰ redēpturi captiuā donū Scip.attulerāt:eidē spōso ꝓ nuptiali mūere dedit:q̃ multiplici gr̄a uniuersa gēs uicta:īpio.P.R.accessit.℣Obsides.obsides sꝫ datæ fidei q̃da q̃si pignora ibi erāt totius hispāiæ collocati obsides cartha.dati.℣Eximiæ.excellentis.℣Ætatis.a.iā matura uiro.℣Cælebs:sine uxore.nā cælebs dr̄ q sine fœmia uiuit.q̃si cœlestiū uitā ducēs a cœlo:& βιοσ:ex latino & græco cōpositū.℣Victor.nō sine rōne dixit uictor.nā uictoria solet insolētiores minusq; cōtinentes reddere uiros.℣Celtiberos.Populi sunt Hispāiæ a Celte & Ibero dicti.Celte aūt Liuius testaƭ lib.v.tertia pars galliæ:q uenictes ad iberū Fluuiū Hispāiarū ibiq; cōsidentes retēta primi noīs pte:& assūpta pte Fluminis iuxta qd̄ cōsederāt celtiberi dicti sunt.quod Lucanus lib.iiii.tetigit cū ait:Profugiq; agente uetusta gallorum celte miscentes nomen iberis. ℣Indibili.Nomen adolescentis hispani cui fuerat uirgo desponsata.

VErū ut huius uiri abstinētiæ.De cōtinētia loqƭ.M.Catōis Vticēsis.q Cato mior dictus ē.& Cicerōis snīa stoicus ꝑfectus:Nā maior cēsor & orator fuit:unde cēsorinus dictus ē.Hoc exēplū ī ca. de moratiōe tractauius.ubi Ptolomæi ꝓuīciā Catōi demādatā fuisse dixius:ut īde cyparicā pecūiā q̃ Ptolomæus grādē cōgesserat romā deportaret:ne tātis opibus rex īcitatus.P.Ro.bellū rēouaret.Hāc igƭ ꝓuīciā Cato tā ītegro aīo:tāq; castis māibus exercuit:ut neq; fides:neq; religio:neq; diligētia ī ea administratiōe defuerit.nā īter ipsas oīs generis uoluptatū materias uersatus ab oī cupiditate:manus:oculos:animū:sūma cū laude & admiratiōe cohibuit:& uelut auꝝ ī fornace:sic ē Catōis cōtinētia ī ea administratiōe ꝓbata.nā īter auri & argēti cumulos:atq; īter oīs generis delicias uersari:q̃s abūde asia refert.& ab his rebꝰ q̃s mortales prias putāt:māus & aīum abstinētes hr̄e:hoc q fecerit ꝑstātissimæ ītegritatis hō:deoq; ꝓxius:iudicari pt.q̃re merito dici pt:cū ipo Catōe natā eē cōtinētiā.℣Epiros:Epirꝰ āt ꝓprie firmā terrā significat.ē āt regio ī europa.& aliqñ molossia dicta fuit:ut Iustius affirmare uƭ:q̃q̃ Seru.sup.iii.æne.nō totā epirū:sed ptē q̃ helēus tēuit molossiā dictā uoluit:q̃ deīde chaoniā a frē chaōe:quē ꝑ ignorātiā occidisse uenēata sagitta ꝑhibeƭ denoīauit.dicēte Ver.Morte neoptolemi regnoꝝ reddita cessit.Pars helēo:q chaōios cognomie cāpos Chaoniāq; oēm troiāo a chaōe dixit.ī epiro igiƭ regnarūt oēs epirotaꝝ reges:q pyrri dicti sūt a Pyrrho Achillis filio ex Deidamia regis Lycōedis filia ī scyro:sicut Ptolomæi reges egypti.Arsacidæ reges pthorū:Cæsares Ro.℣Achaia.Regio ē Græcia:q̃ teste Herodoto prīo polopōesus:deīde danaa:postea achaia dicta fuit unde græci achei atq; achiui & danai dicti sunt:cuius maxie clarū oppidū Corinthū fuit:nunc uulgo diciƭ morea.℣Cyclades. īsulæ sunt in mari egæo sic dictæ ut uult Solinus.ꝙ licet spaciis lōgioribus:a Delo ꝓiectæ in orbē:tamē circa delum site sint.nā orbē græci cyclon dicunt.Seruius aūt sup tertio æneī.cōtra sentit nō a rotunditate:sed a circuitu ꝙ uidelicet longo ordine circuiri eas necesse sit.uel propter promōtoria:uel quia naturale est:ut concitatiora sint maria in uicinitate terrarum.quod si sic est:nō cū quinto græco sed cum:idest latino scribendū est:cuius oppositum græci oēs obseruant:nā quinto scribunt.Inter has sunt breuiores quædā:ut Myconæ & Gyarus aliæ nōnullæ ad quas relegabātur scelerati.unde Iuuena.in prima satyra.Aude aliquid breuibus gyaris & carcere dignum:Si uis esse aliquid. Sic & Vergilius de his insulis mentionē facit in tertio Celsa Mycone gyaroq; reuinxit.℣Vnde.a qua cypro. Epirꝰ

℄Obsides.i.ob fidē seruādū illic sedē tenētes:quos pœni.i.Cartha.hūerāt clausos ī ea urbe:cū ip̄e & iuuēis qa.xxiiii.i.an.& cœlebs.i.cōiugē nō habēs:& uictor:& ita cui oia licerēt:postq̄ compit īter eos.s.obsides:uirginē eximiæ formæ & ætatis adultæ.i.maturæ uiro:natā illustri loco.i.claris natalibus īter celtiberos:& despōsatā Indibili.s.iuuēi sic dicto:nobilissimo eius gētis.s.celtibericæ:tradidit sup.eā īuiolatā parentibus ac spōso accersitis:& adiecit sūmæ doris.s.puellæ auꝝ qd̄ allatū erat.s.a parētibus ꝓ redēptiōe puellæ.Qua cōtinētia cōtra libidinē & mūificētia id ē liberalitate:cōtra auaritiā:Indibilis obligatus id ē deuictus:retulit gr̄am debitā meritis eius.s.Scip.applicādo Ro.i.trahēdo ī ptes Ro.aīos celtiberoꝝ.℣Verū.i.sed ut.i.quēadmodū:hispāia ē testis abstinētiæ.s.ab illicita uenere:huius uiri.s.scipiōis uiri ꝑ maturitatē nō ꝑ ætatē:ita epyros.Achaia.cyclades īsulæ:& ps asiæ maritima & cyprus ꝓuīcia sup.testes sunt abstinētiæ Marci Catonis unde.i.a q̄bus locis cū.s.Marcus Cato sustineret ministerium pecuniæ deportādæ:habuit aīum tam auersum.i.abhorrentem & alienum. ASCēsius

OLI. ℭ Ille.samnitũ pulchrũ antitheton:qđ fit quotiẽs cõtrariis cõtraria opponunť:ut Oui.Frigida pugnabát calidis humẽtia ſiccis.⁋ Inepte:ſtulte & icõueniẽter.Ineptus dř q nulli rei aptus ẽ:hoc ẽ q nullã habet rei loci tpis & pſonaꝶ cõſiderationẽ.⁋ Malo.i.ad malum:ac ſi diceret ad corrumpendũ imperatoris animum.

Curii continentia

IDem cũ Italia:Nec minor fuit q̃ ſequiť.M.Curii cõtinẽtia:animiq; magnitudo:q̃ uſus ẽ i uictoria ex Pyrrho rege pta:nã p̃dã uniuerſam q̃ igẽti potitus erat:militibus urbiq; cõceſſit:nec ex ea qcq̃ attingere uoluit:p̃mia quoq; uirtutis ꝑ re tãta bene feliciterq; geſta cũ a ſenatu ſibi populoq; decerneréť: æquare oĩbus uoluit:cũ ſibi multo maiora q̃ populo darenť:qppe ſeptenis tm̃ populo: ſibi uero qnquaginta capi iugeribus pro ſua dignitate decretis:idignũ.n.ciuẽ & rep.minime idoneũ eẽ cẽſebat:q plus æquo qcq̃ appeteret:magna ꝑfecto uiri cõtinẽtia.⁋ Nõ ex.non tranſgreſſus eſt.

IDẽ ſenſit Fabritius. Iulius Hyginus in li.de uita rebuſq; illuſtriũ uirorũ ſexto:legatos dicit a Sãnitibus ad.C. Fabritiũ iperatorẽ.P.R.ueiſſe:& memoratis multis magniſq; rebus:q̃s bene & bẽiuole poſt redditã pacẽ Sãnitibus feciſſet: obtuliſſe dono grãdẽ pecuniã decẽq; ſeruos:& oraſſe ut acciperet:uteretur q; atq; id facere Sãnites dixiſſe:ꝙ uiderẽt multa ad ſplẽdorẽ domus atq; uictus deſieri:neq; pro magnitudie dignitateq; lautũ paratũq; eẽ.tũ Fabritiũ planas mãus ab auribus ad oculos:& ifra deiceps ad nares:& ad os & gulã.deĩde porro ad uentrẽ unũ deduxiſſe:& legatis ita rñdiſſe:dũ illis oĩbus mẽbris q̃ attigiſſet obſiſtere & iperare poſſet:nunq̃ qcq̃ de futurũ:p̃terea pecuniã q̃ nihil ſibi eẽt uſus ab his:qbus ſciret eã uſui eẽ nõ accipere.⁋ Idẽ:qđ Curius.⁋ Fabricius Lucinius: q gloria & rebus geſtis oĩum ſuo tpe maxĩus:opibꝰ uero multo ĩfimꝰ.⁋ Oĩ ci.tpibꝰ:ſuis maior:Maior oĩbꝰ ciuibꝰ:& notãda ẽ cõſtrutio:q nõ ẽ p ſuplatiuũ ꝑlata:q̃uis ad plres ſui gñis ſit facta cõpatio.⁋ Sãniũ:regio italiæ i calabria.⁋ Seruos mi.æcuma ab iferiori.⁋ In cl.i patrociniũ:nã cliẽs & patrõus correlatiua ſũt.qa nõ eſt cliens ſine patrono:ſicut nec filius ſine patre.

Ille.n.Sãnitũ diuitias cõtẽpſit.Sãnites eius paupꝫtatẽ mirati ſũt.nã cũ ad eũ magnũ auri põdus publice miſſũ attuliſſẽt:benignis uerbis inuitatus:ut eo uti uellet:uultũ riſu ſoluit. ꝑtinuſq; ſupuacuæ (iqt) ne dicã ineptæ legatiõis miniſtri,narrate Sãnitibus.M.curiũ malle locupletibus iperare: quã ipſum fieri locupletẽ. atq; iſtud ut p̃tioſum. ita malo hominũ excogitatũ munus refertote: & memẽtote me nec acie uinci:nec pecunia corrũpi poſſe.

IDẽ cũ Italia Pyrrhũ regẽ exegiſſet: nihil oĩno ex p̃da regia:q̃ exercitũ: urbẽq; ditauerat:attigit.decretis ẽt a ſenatu ſeptenis iugeribus agri populo ſibi ãt qnq̃gita:popularis aſſignatiõis modũ nõ exceſſit.parũ idoneũ Rei.ciuẽ exiſtimãs:q eo:qđ reliqs tribuereť cõtẽtus nõ eẽt.

ℭ De Fabricio Lucino.

IDẽ ſenſit Fabricius Lucinus honoribus & autoritate oĩ ciuitate tẽporibus ſuis maior.cẽſu par unicuiq; pauperrimo. qui a ſãnitibus:quos uniuerſos in clientelam habebat: decem æris & quinq; põdo argẽti:totidẽq; ſeruos ſibi miſſos:in Samniũ remiſit cõtinẽtiæ ſuæ beneficio

ASCẽſius ℭ Ille.n.cõtẽpſit diuitias Sãnitũ:& ſup.Sãnites mirati ſũt pauptatẽ eius.Nã cũ attuliſſent ad eũ magnũ põdus auri:miſſũ publice.i.noĩe publico:iꝑe iuitatus.ſ.ab legatis illis:uerbis bẽignis:ut uellet uti eo.ſ.põdere auri:ſoluit.i.laxauit:uultũ riſu & inqt ꝑtius:o miniſtri legatiõis ſupuacuæ ne dicã ieptæ:narrate Sãnitibus.M.Curiũ (Apte de ſe i tertia loqť pſona)malle.i.magis uelle ipare locupletibus.i.diuitibꝰ q̃ ipm̃.i.ſe locupletẽ fieri:atq; refertote.ſ.adeos a qbus accepiſtis:iſtud munꝰ.ſ.tãti auri:ut p̃tioſũ ita excogitatũ.i.i uſũ hoium itroductũ:malo.i.ad malũ & pnicie hoium:& memẽtote me nec poſſe uinci acie:nec poſſe corrũpi pecũia.⁋ Idẽ.ſ.M.Curius cũ exegiſſet.i.cũ dedecore expuliſſet:Pyrrhũ regẽ.ſ.Epirotarũ:nihil.i.nõ aliqd:nõ attigit oĩno aliqd ex p̃da regia.i.q̃ regẽ ſpoliauerat:& q̃ ditauerat exercitũ & urbẽ.ſ.romã.Et ſeptẽis.i.ſinglis ſeptẽ iugeribꝰ agri decretis populo.ſ.uictori:a ſẽatu:ãt ꝑ ſed:qnq̃gita iugeribus agri decretis ſibi a ſenatu:nõ exceſſit modũ aſſignatiõis popularis.i.nõ accepit ultra ſeptẽ iugera quot ſinguli de pplo acceperãt:exiſtimãs.i.iudicãs illũ ſup.eẽ ciuẽ idoneũ parũ reip.q nõ eẽt cõtẽtus eo qđ tribuereť reliqs.ſ.ciuibus.⁋ Idẽ ſẽſit &c.Recitat abſtinẽtiã Fabritii:ſed qa Mancinel.Oliue.hoc ioco:Calepius:Neſtor & plæriq; alii q hũc locũ legerũt taxãt Lau.Vallã q̃ſi hũc locũ aut nõ legerit aut nõ itellexerit.aut ſaltẽ oblitus ſit:eo ꝙ hic cõpatiuũ nomẽ iter plura eiuſdẽ gñis poniť:ſed nihil id contra Vallã q ait pᵗitiue tẽtũ:ut qñ cũ gtõ cõſtruiť inter duo dũtaxat eaq; eiuſdẽ generis ſeu ſpeciei locũ hẽre:Nã ut iepte dixero ſũ ieptior hoium:ita apte ſũ ieptior cæteris hoĩbus.Et hoc loco:maior oĩ ciue:ſubaudi reliquo nõ ãt maior oĩum ciuiũ dixerit.Ordo ãt ẽ.Fabricius Lucius maior ſuis tpibus.i.qbus iꝑe uixit:oĩ ciue.ſ.ſuo qñ priceps erat:aut reliquo:qa & iꝑe ciuis:honoribus & authoritate.i.q̃tũ ad honorẽ & apthoritatẽ:ubi tres ponũtur diuerſi ablti:tpibus:q regiť a pᵗcipio ens ſubintellecto:i rõne tpis:ciue q regiť a maior rõne rei exceſſæ: & honoribꝰ & authoritate:q ſignificat materiã circa q̃ aut i q̃ ſit exceſſus par.i.æqlis cẽſu:quoad cẽſum & res poſſeſſas unicuiq; ſubaudi ẽt pauperrimo(Nã uniuſq;q; cũ ſuplatiuo raro poniť.uſq; adeo ut dubitẽ legendũ ne ſit cuiq; &c.)ſenſit idẽ qđ Curius:qui remiſit in Samniũ.i.regionẽ Samnitũ:decẽ pondo.i.libras æris & quinq; pondo argenti:& totidem ſeruos:dubites an quinq; an quindecim:ſed malim quinq; intelligere ut potius ad proximum q̃ ad utrũq; referatur:miſſos(Ad proximum reſpicit)a Samnitibus:quos uniuerſos:ideſt omnes ſimul:quaſi uerſos in unum:habebat in.i.ad clientelam:ideſt protectionem & patrocinium ſuum:ens ſup.

ℭ Samnium.Samnites.ut Calabriam contingunt ita tam ei non contribuuntur.hos etiam Sabellos & græci Sãnitas dixerunt:ut diſcimus ex Plinio Stephanoq;

¶ Sine pecunia:ad id quod dixit quinq; pōdo argēti & æris. ⁊ Familiæ:ad id quod dixit totidem seruos. ⁊ Sed modica desiderare:moderata:quæ:scilicet ad liberaliter uiuendum necessaria sunt: animus enim hominis diues non archa appellari:solet quamuis illa plena sit. OLI.

Consentanea repudiatis:Nō debet minori laude digna cēseri Fabritii cōtinētia:q̄ i respuēdis ac ꝓpe modū detestādis Epicureorū dogmatibus:q̄ q̄ fuit i cōtēnēdis Sānitū mūeribꝰ:Nā legatus ad Pyrrhū a Sen.Po.q; Ro.missus ut ageret cū rege de pmutatiōe seu redēptiōe captiuorū audiuit Cyneā philosophū de uoluptate differentē.q.d.diceret atheniēlē philosophū nescio quē dicere solitum oia uoluptatis grā eē faciēda:nō aliter uocē illā: q̄ pniciosū malū detestatꝰ ē:ac talē uiuēdi disciplinā athen.& hostibꝰ ē ip̄catus. ⁊ Cōsētanea: cōuēiētia:cōgrua:sicut i repudiādis mūeribus :ita i respuēdis Epicureorū dogmatibꝰ. Illud quoq; nō urā ꝓposito nr̄o alienū qd' i cēsura egit: sicut supra uidimus:nā.P.Cor.Ruffinū bis cōsulatū: & dictatura functū cēsor Fabricius a senatu mouit ob luxuriæ notā:q decē pōdo argēti factitaret:nō solū auariciā sp horruit:sed auaros quoq; maxio ē odio ꝓsecutus. ⁊ Cyneā: philosophū q primū apud Pyrrhū locū obtinebat. ⁊ Quēdā athe.q sine dubio fuit epicurus. ⁊ Dep̄catus: Ecce uotū:ē āt dep̄cari ualde p̄cari mala p̄cādo depellere.Est quoq; detestari execrari:depelleř:abominari:in q̄ significatiōe posuit Catullus cū dicit:Cui ego q̄si eadē totidem mox dep̄cor illi assidue. ⁊ Nā urbs.s.Tarētū. ⁊ Quæ la.s.Roma. ⁊ Illa: tarētū. ⁊ Hæc.Roma.Possumus itelligeř hoc dici de urbe athēarꝫ.q̄ fuit olī totius græciæ ipio potita:& cū deīde ī seruitutē redacta foret eā .P.Ro.in libertatem asseruit. Fabritii cōtinentia

Curii & Fabricii.Q.Tuberonē:hic cōsul bello Macedonico fuit:q cū ꝓuīciā illā ꝓpemodū Ro.subegisset ipio ætholorū legati de uictoria gratulaturi(nā tūc erāt ætoli Rōanis societate cōiūcti) ad eū i castra uenerūt:& fictilibus uasis utētē in mēsa uiderūt:qd' cū in pr̄iā reuersi suis ciuibus remisissent. ætoli nō hois cōtinētiā sed pauptatē existimātes:argētea illi uasa artificiose laborata mittēda cēsuerūt.qbꝰ ꝓ dignitate sua utereř:q̄ cū obtulissent ei stati i patriā cū suis uasis redire iussi sunt.Hic tubero uir ꝓbꝰ & reip.amantissimus fuit:q.T.Gracchū quo cū sūma amicitia erat cōiūctus ubi reip.suæ perniciosum ciuem esse cognouit:in seditione deseruit:atq; illius cōsilia uehementer improbauit. ⁊ Discipulū fuisse. Merito q̄spiā existimare poterit hūc Curi & Fabricii fuisse discipulū:q corū disciplinā imitatus sit. ⁊ Aetolorū gens: Aetoli prio fuerūt Philippo regi macedoniæ societate cōiūcti:a quo cū tyranice nimis habereñ defecerūt ad romāos: Aetolia regio cōtigua acarnaniæ phocidiq;.& locris.hāc āt ab acarnania achelous fluuius separat. Tuberonis continentia Aetolia

sine pecūia p̄diues:sine usu familiæ abūde comitatus.qa locupletē illū faciebat:nō multa possidere: sed modica desyderare.ergo domus eius:quemadmodum ære:& argento: & mancipiis Samnitum uacua: ita gloria ex his cōtēptis parta: referta fuit.

¶ De eodem Fabricio.

Consentanea repudiatis donis Fabricii uota extiterūt.legatꝰ.n.ad Pyrrhū ꝓfectus: cū apud eū Cyneā thessalū narrātē audisset: quēdā Atheniēsem clarū sapiētia:suadentē ne qd aliud hoies: q̄ uoluptatis cā facere uellēt: ꝓ mōstro eā uocē accepit cōtinuoq; Pyrrho: & Samnitibus istā sapiētiā deprecatus ē. licet Athenæ doctrina sua glorienř: uir tn̄ prudēs: Fabricii detestatione:q̄ Epicuri malit p̄cepta.qd euētus quoq; indicauit. Nā q̄ urbs uoluptati plurimū tribuit: ipiū maximū amisit.quæ labore delectata est: occupauit. & illa libertatē tueri nō ualuit hæc ēt dōare potuit.

¶ De.Q.Tuberone Catelio.

Curii & Fabricii.Q.tuberonē cognomie cateliū discipulū fuisse merito qs existimauerit.cui cōsulatū gerēti:cū ætolorꝫ gens

¶ Prædiues.i.p̄ cæteris diues bn̄ficio cōtinētiæ suæ siue pecūia(nō.n.btūs ē q multa possidet:sed q suis bene se hēt:& comitatus abūde sine usu familiæ:qa possidere multa nō faciebat illū locupletē:sed desiderař modica. Ergo qa paucis cōtētus Sānitū dona respuit:domus eius quēadmodū fuit uacua ære & argēto & Mācipiis.i.seruis Sānitū:ita fuit referta gl'ia parta.i.acq̄sita & lucrata ex his cōtēptis.i.ex cōtēptu horū. ⁊ Cōsentanea &c.Ordo ē. Vota.i.optata Fabritii extiterūt cōsentanea.i.cōformia aut cōsona: donis repudiatis.Eni ꝓ qa: ipse ꝓfectus ad Pyrrhū.s.regē Epyri:legatus.i.tāq̄ legatus:quū audisset Cyneā philosophū illū thessalū.i.i Thessalia ortū:narrātē.i. recitātē apud eū.i.Pyrrhū: quēdā Athe. s.epicurū:clarū sapiētia:suadētē ne hoies uellēt facere qd.i.aliqd aliud q̄ cā uoluptatis:utpote i q̄ sūmā bōi pōebat:accepit eā uocē ꝓ mōstro & ita icredibilē:& cōtiuo dep̄catus ē.i.uoto & p̄cibus addixit Pyrrho & Sānitibus istā sapiētiā.s.ponētis sūmū bonū in uoluptate:de cuius sn̄ia sic ꝓseq̄ř author.Licet Athenæ glorienř doctrina sua tn̄ uir prudēs qcūq; is fuerit:malit.i.magis uelit sup.āplecti aut seq;detestationē Fabritii.i.q̄ Fabritiꝰ uoluptatē detestatus ē:q̄ p̄cepta epicuri q̄ iā dicta sūt.Ergo de epicuro prius locutus ē.Q.d.i.q̄ rē aut qd' iudiciū:euētꝰ quoq; idicauit.Nā urbs.s.Tarētina:q̄ plurimū tribuit uoluptati : amisit maximū ipiū:& sup.ea urbs uidelicet Roma q̄ delectata ē labore:occupauit.s. maximū ipiū:& illa.s.prius dicta hoc ē Tarētina nō ualuit tueri libertatē.s.suā:hæc.s.Roma aut Romana ciuitas potuit ēt donare.s.libertatē semel aliis adeptā. ⁊ Curii &c.Ordo ē.Quis.i.aliquis:existimauerit.i.iudicauerit merito.Q.Tuberonē cognomine Cateliū:seu ut alii scribūt Gatiliū:fuisse discipulū:qa imitatorē Curii & Fabritii: cui.s.Q.Tuberoni gerenti cōsulatum:quū gens ætholorū misisset p legatos uasa argentea ois generis magno pondere. ASCĒsius

¶ Contēptis,antiqua non habent exemplaria. ⁊ Cinæam.hic est Cinæas inter exempla memoriæ celebratus q Pyrrhi regis in urbem legatus nomina reddidit Senatui & equestri ordini postero die q̄ aduenerat. THE.

OLI. ¶Omnis usus:uasa.s.ad omnem usum accomodata.ut aquaria:uinaria:& alterius generis. ⁋Exquisita: artificiose elaborata. ⁋Gratulandi: de uictoria ex hostibus parta:quia tunc Romanis erant amicitia copulati. ⁋Fictilia (Fictilia): terrena:a fingendo dicta:unde figuli luti compositores:qui terrena uasa componunt. ⁋Quo uentum. Damnat sui temporis mors. Valerius:ut omnes etiam pauperes ambitiosa paupertate uiuant:nam ætatis nostræ inquit serui suppellectilem illam aspernantur:qua consules aliquando & Ro. principes contentabantur.

ois usus uasa argētea: magno pōdere: exq̄sita arte fabricata:p legatos mississet:q superiori tpe gratulādi cā ad cū ꝓfecti retulerāt:fictilia se i eius mēsa uasa uidisse:mōitos ne Cōtinētiæ:q̄si Pauptati suc curēdū putarēt:cū suis sarcinis abir iussit. q̄ bn̄ æro licis domestica ꝑtulerat: si frugalitatis eius exēplū posterior ætas seq uoluisset. nūc quo uentū est: a seruis uix ipetrari potest ne eā supellectilē fastidiāt: q̄ uti cōs. nō erubuit.

¶De Paulo Aemylio.

AT Perse rege deuicto Paulus:cū macedōicis opibus:ueterē: atq; hereditariā urbis nr̄æ pauptatē eo usq; satiasset:ut illo tpe primū Po. Ro. tributi ꝑstādi onere se liberaret: penates suos nulla ex pte locupletiores fecit. ꝑclare se cū actū existimās:quod ex illa uictoria alii pecūiā: ipse gloriam occupasset.

¶De. Q. Fabio gurgire. C. numerio Fabio pictore:&. Q. Vgolino.

AT q; huic aī eius iudicio. Q. Fabius Gurges. C. Numerius. Fabi⁹ pictor. Q. Ogolin⁹ se subscripserūt. q legati ad Ptolemeum regē missi:mūera: q̄ ab eo priuati acceperāt:in ærariū qdē prius: quam ad senatum legationem

Pauli Aemilii cōtinentia — AT Persa: Fuit Aemilii Pauli cōtinentia sic litterarū monumētis digna:ut sine iniuria ꝑtermitti a Val. nullo mō potuerit: cū.n. deuicto psa maced. rege: quē duxit i triūphū: tātā ex ea puicia ꝑdā i patriā reportasset:ut repleto ærario tributis ꝑstādis modus ac finis i positꝰ fuerit:nihil ex ea uoluit attigere:ut gloriosus magis q̄ diues ex eo bello redisse uideret. Pluta. tn̄ dicit quosdā ex ea ꝑda sibi retinuisse libellos. ⁋Hereditariā:qa ueluti hr̄ditate q̄dā P. Ro. aliquādiu pauptatē habuit iuxta illud. T. Liuii: qđ supra dixius nulla unq̄ respu. fuit maior nec sanctior. nec bonis exēplis ditior. nec i q̄ ciuitatē tā sero luxuria & auaritia cōmigrauerit: nec ubi tātus ac tādiu pauptati & parsimoniæ honos fuerit adeo quāto minus rerū tanto minus cupiditatis erat. ⁋Eo usq;:in tātū. ⁋Tributi (Tributum): census & pēsionis psoluēdæ. Ci. in officiis. Omni macedonū Gaza q̄ fuit maxia potitus ē Paulus:i ærariū tm̄ uexit:ut unius iperatoris ꝑda finē attulerit tributorū:at hic domū suā nihil itulit ꝑter memoriā nois sempiternā. ⁋Præclare secū actū: ꝑclare sibi obtigisse:& est honestus dicēdi modus:mecum ꝑclare actum ē:idest præclar̄ mihi obtigit.

AT q; huic animi:Hi cū missi eēnt legati ad Ptolemæū regē ægypti:pro pace cū. P. R. iungēda:& cos Ptolemæ⁹ liberaliter exceptos regiis mūeribus donasset:ea primū legati repudiarūt. sed iteriectis qbusdā diebus ad cœnā iuitatis: aureas illis coronas misit:quas honoris gr̄a accepe: sed simul atq; Romā uenerūt priusq̄ legationē suā in senatu referēt:in ærariū mūera detulerūt: q̄ deinde reddēda legatis & senatus decreuit: & populus pmisit:fuerūt ergo ex ærario q̄primū educta & secūdum aquā cuiusq; portionē distributa:hoc modo & senatus pariter & populus cū legatis de cōtinētia certasse ur̄. Hæc Vale. Iustinus uero li. xviii. dicit: q missa a senatu i ægyptū legatiōe:cū ingētia sibi a Ptolemæo rege missa mūera spreuissent iteriectis diebus ad cœnā inuitatis aureæ coronæ missæ sunt:quas illi honoris gratia receptas postera die statuis regis imposuerunt. ⁋Priuatim. quæ sua. s. essent.

ASCĒsius ¶Et fabricata exq̄sita arte:q̄. s. legati profecti ad eū tpe supiori. i. prius acto:cā gratulādi. s. Tuberoni de uictoria pta:retulerāt. s. pricipibus a qbus missi fuerāt:uidisse se uasa fictilia i mēsa eius. s. Q. Tuberōis:iussit eos monitos ne putarēt succurrēdū cōtinētiæ. i. psimōiæ ultro assūptæ:cū nō deessēt qbus uterer̄:q̄si paupratī:qa q cōtinēs nō cōtinuo paup ē. Nā paup ē q parū hēt:cōtinēs q paucis utit̄ ac fruit̄. Quā. i. o q̄tū bene tubero ꝑtulerat domestica. s. istituta aut iudicia: Aetholicis: si ætas posterior uoluisset seq exēplū frugalitatis eius. q. d. optime nūc: quo. i. ad quē statū uētū ē. q. d. ad pessimū: qđ paulo post cōtingit: asserēte id Iuuēale: Oē i ꝑcipiti uitiū stetit. Et. Nil hēt ulterius nr̄is qđ moribus addat Posteritas &c. uñ addit Vale. nr̄. Vix pōt ipetrari. s. nūc a seruis:ne fastidiāt. i. ut nō supbe cōtēnāt eā supellectilē. s. fictilē & ligneā q̄ cōsul. s. Tubero & Curius nō erubuit uti. ⁋At. i. sed: Perse rege. s. Macedōiæ deuicto: Paulus. s. Aemilius Macedōicus: quū. i. postquā satiasset ueterē atq; hæreditariam paupertatem urbis nostræ: idest Romæ: opibus macedonicis: eousq;. i. intantum ut populus romanus liberaret se primum illo tempore onere præstandi tributi: idest pecuniæ per singulas tribus in stipendium militare: nulla. i. non ulla: non fecit penates suos. i. proprios lares ac familiam: locupletiores ex ulla parte: existimās actum præclare secum: q ipse occupasset. i. ante alios accepisset ex illa uictoria gloriam: & sup. alii pecuniam. ⁋Atq; &c. More suo cōnectēdo dicēda dictis subtilissimo uiculo dicit. Atq; Q. Fabius Gurges Caius Nūerius Fabius pictor & Q. Vgolinus seu Ogolinus: subscripserūt se. i. more noia sua subscribētiū astipulati sūt & assensum ꝑbuerūt. Nā q i pactū aliqđ cōsentiūt solēt noia sua subscribere: unde tractū ē ut subscribere uēuste dicat̄ pro assentiri) huic iudicio animi eius. s. Pauli Aemylii. i. idē senserūt qđ ille: qui missi legati ad Ptolemæū regē. s. ægypti: detulerūt in ærariū. i. fiscū: munera q̄ acceperāt ab eo priuatim. i. noie priuato. i. pro se quisq; nō pro re pub. & quidē priusquā referrent ad senatū legationē. i. priusq̄ senatui exponerēt qđ in legatione egerant.

THE. ¶Qua uti codices antiqui legunt. quam tunc consul non erubuit.

¶ De publico ministerio. hoc ē delegatiōis officio. ℣ Præter laudē. ut si bene administrauerint: administratiōis pmiū laus pēdat'. ℣ Accedere. adiūgi. unde accessiões augmēta dñr. ℣ Attētæ. diligētis. nomē ē: nō aduerbiū. ℣ Ita i hisdē: sic iqt Ptolemæ9 & legati & sēat9 & ppl's suā suati officii laudē obtinuisse uidet'. ℣ Liberalitas: pciola legatis mūera dādo. ℣ Abstinētia: i ærariū mūera deferēdo. ℣ Aeqtas: legatis eadē restituēdo. Fabiorū & Ogolini. Calpurnius hic ut in ca. de disciplina militari diximus cū bello fugitiuo puinciā Siciliā obtineret: q̄ sexagita seruoꝝ milia occupauerāt: re bene gesta ac liberata puīcia milites oēs qui operā suā i eo bello reip. strenue nauassent: militarib9 dōis iperatorio more dōauit: filiū q multis in locis fortissime pugnauerat: & suæ uirtutis nō obscura documēta dederat: munerū oino fecit expertē: qa diceret nō æquū eē a magistratu e publica pecūia qcq̄ erogari: qd in se aut familiæ suæ usum rediturū esset uerū ne merita laude uideret' omnino defraudatus aureæ corōæ trium librarum ponderis titulo decorauit. promittens se tantundem auri testamento legaturū. ℣ Aemulum: imitatorē & eiusdem rei studiosum. ℣ Erogari: dari. distribui. ℣ Titulo. non autem corona. — OLI. Accessio

referrent: detulerūt. scilicet de publico ministerio nihil cuiquam præter laudē bene administrati officii accedere debere iudicantes. Iam illud humanitatis senatus: & attentæ maiorum disciplinæ indiciū est. data sunt enim legatis: quæ i ærarium reposuerant: non solum Patrum. C. Decreto: sed etiam populi pmissu. eaq; legatis Quæstores promptæ unicuique distribuerunt. ita in iisdem: Ptolemæi liberalitas: legatorū abstinētia: senatus ac populi æquitas debitam probabilis facti portionē obtinuit.

¶ De Calpurnio Pisone.

Fabiorū & Ogolini cōtinētiæ Calpurniū Pisonē i cōsimili gñe laudis æmulū fuisse: res ipsa documēto ē cōs. graui fugitiuorū bello: a se liberata Sicilia: eos quorū pcipua opera usus fuerat: ĩpatorio more donis psequebat': inter quos filiū suū aliquot locis pliatū fortissime: titulo triū libraꝝ aureæ corōæ decorauit: pfat' nō oportere a magistratu e publica pecūia erogari: qd í ipsius domū rediturū esset. tātumq; ponderis se testamēto adulescēti legaturū promisit: ut honorem publice a duce: pretium priuatim a patre reciperet.

¶ De Catone superiore.

Age siqs hoc seculo uir illustris pellib' hedinis p stragulis utat': tribusq; seruis comitatus Hispāiā regat: & qngētoꝝ assiū sūptu trāsmarinā puīciā petat: eodē cibo: eodēq; uino: quo nautæ: uti cōtēt' sit: nōne mirabil' existiet'?

Age siqs hoc seculo. Cato supior celtiberos Hispāiæ populus robur puinciæ aliquot secundis pliis fregit & cū totā puinciā administraret. pellibus hœdinis pro tapetis usus est: & cū triū seruorū comitatu cōtentus cūq; Hispaniā ulteriorē peteret: uiatico quingētorū assium cōtentus uino ciboq; quo nautæ uti nō dubitauit quæ facile tolerauit. quia in tali cōtinētia uitā exercuerat: nā ut inquit Plutar. cum adolescēs stipendia faceret in castris quasi sp utebat' aq̄: sed cū fortasse uel æstu uel siti nimia laborasset: ad eam sedandam aceti frequenti haustu utebatur: uel si quando uires pristinas desiderasset uegetādi corporis causa: leui usculi nonnihil uini deliberare cōsueuerat. — Catonis cōtinētia

¶ Scilicet. i. scire licet cur id fecerint: quia iudicātes nihil debere accedere. i. aduenire & addi cuiquam de publico ministerio: præter laudem officii bene administrati. Iam illud. s. quod iam dicet: est indicium humanitatis senatus: & attentæ. i. diligētis disciplinæ maiorum. Enim pro quia: Ea sunt data. i. reddita legatis: quæ reposuerant in ærarium. i. fiscum seu publicæ pecuniæ repositorium. Non solum decreto patrum conscriptorum: sed & i. etiam permissu populi: & quæstores i. conquisitores & custodes pecuniæ publicæ distribuere. i. distribuerunt prōpte. i. expedite legatis unicuiq;: ea. s. quæ in ærarium contulerat. — ASCēsius

Et ita liberalitas Ptolemæi. s. regis qui ea dona primum in legatos contulerat. abstinentia legatorum: qui ea non sibi sed ærario data interpretati sunt: & æquitas. i. æqua uirtus & præmii æstimatio: senatus & populi qui ea reddenda legatis censuerunt: obtinuit in eiisdem. s. donis: debitam portionem. i. partem: facti probabilis. i. quia omnium dictorum factum est laudabile & ita probabile. ℣ Fabiorum &c. Ordo est. Res ipsa est documento. i. satis docet: Calpurniū seu Calphurnium (ut alii scribunt) Pisonē fuisse æmulum. i. imitatorem quasi cum æmulatione: continentiæ fabiorum. s. Gurgitis & Numerii: & Vgolini seu Ogolini: in cōsimili genere laudis. Nam sup. cōs consul sicilia liberata. i. postq̄ sicilia erat liberata a se. i. sua opera: graui bello fugitiuorum: prosequebat' more imperatorio eos quorum præcipua opera usus fuerat: donis: scilicet militaribus: inter quos: scilicet quorum opera usus fuerat aut a se donatos: decorauit filium suum præliatum: idest qui præliatus fuerat fortissime aliquot locis: titulo id est solo nomine non re coronæ aureæ trium librarum: præfatus non oportere erogari: idest largiri a magistratu: e pecunia publica: quod rediturum esset in domum ipsius: & promisit se legaturum testamento adolescenti: scilicet filio suo tantum ponderis: idest tris libras auri: ut supra adolescens aut filius eius: reciperet honorem publice a duce: idest patre tanquā a duce: & pretium priuatim a patre: idest tanquā ab homine priuato. ℣ Age: adhortandi uox: siquis uir illustris hoc sæculo utatur pellibus hœdinis: idest hœdis detractis: quæ asperæ & fetidæ sunt pro stragulis: idest stramentis nocturnis: & comitatus tribus: scilicet dumtaxat seruis: regat Hispaniam: & petat prouinciam transmarinam sumptu quingentorum assium: & sit contentus uti eodem cibo & eodem uino: quo nautæ. s. utantur: nonne existimetur. i. iudicetur mirabilis. q. d. maxime.

OLI. ℂCū iter faceret sua ipse arma uno subsequēte ministro ferebat: q secū q̄ uitæ necessaria forent cōportaret: domi uero tāta frugalitate fuisse tradūt: ut hyeme sola tunica dēptis māicis idutus eēt: æstate uero pene nudus labore cū seruis certaret q̄bus cū sedere solitus eodē pane eodēq; uino uescebat͛ hāc frugalitatē & cōtinētiā ex M. Curii uitæ cōmemoratiōe & fama q̄si æmulatiōe q̄dā iduisse ferūt: cū iuxta illius uillā ipse haberet agellū. Frōtinus Marcū iq̄t Catonē uino eodē quo remiges cōtētū fuisse tradūt. Seneca ad luciliū epist. lxxxvii. M. Cato cēsorius q̄to reip. utilior Scip. fuerit nosti: alter. n. cū hostibus nr̄is bellū: alter cū moribus gessit. cāterio uehebat͛ & hipopis ipositis: ut secū utilia portaret. o q̄tū erat seculi decus: iperatorē triūphalē cēsoriū: & q̄d sup oīa hæc ē Catonē uno caballo eē cōtētū: & nec toto q̄dē. ptē. n. sarcinæ ab utroq; latere depēdētes occupabāt. ℣ Age si q̄s: hic notat sine dubio Ro. eius tp̄is luxuriā. si q̄s iq̄t priceps Ro. hic tp̄ibus ea qua Cato cōtinētia uteretur: oībus certe uideret͛ admirabilis. ℣ Stragulis: stragula uestis uersicolor quā græci Tapira uocant.

Stragula

MVltū a pri. con. Hic posterior Cato: q ut sup. dixi. Vticēsis appellatus ē: æta te sua frugalissimus Ro. fuit. nā affluente Rōana ciuitate opibus atq; luxuria: paucis admodū seruis utpote septē cōtentus fuit. cū cæteri principes ætatis suæ nc turba q̄dē ingēti cōtētari possent. Fuit igit͛ supiore seruorū numero paulo icōtinētior: tēporū uero cōditiōe multo frugalior. ℣ Lauticia: luxurioso apparatu rerū: nā lauticia. mūdicia: a lauādo dicta: & cōuiuium lautum dicitur conuiuium sumptuosum: quia ibi omnia sunt lauta & nitida.

EXultat aīus. Scipio Aemiliāus legatus ad Aristonicū ut cōiicit͛: q subcaptā a Scip. Numantiā: eo q̄ eēt Attali regis nepos Eumenis filius Asiā occupauit tāq auitū regnū sibi iure hæreditario debitū cū testamēto regis Attali. P. R. ꝓuincia legata libera esse deberet. Hūc ut Frōtinus ait tradit͛ in itinere cū amicis ambulātē accepto pane uesci solitū. Idē & de Alexā. rege Macedōiæ dicit͛. ℣ Exultat animi nō mediocri lætitia extollit͛ animus meus: cum in eo sit occupatus: ut tantorū uirorū documēta cōmemoret. ℣ Aemilianus: quia de gentæ æmilia fuit: & per adoptionē in Scipionū familiā translatus. ℣ Totidē triumphos: uidelicet de Carthagine & numātia duabus urbibus euersis. Po. Ro. inimicissimis: q̄bus deletis & ut inqui: Cice. Scipio nō solū presentia: sed etiam futura bella deleuit.

Manubiæ ℣ Plures. i. septē seruis. ℣ Manubias: differt inter spolia & māubias ut uult. A. Gellius: q̄ spolia sunt corpora rerum quæ capiunt͛ ex hoste: manubiæ uero pecunia ex uēditiōe prædæ recuperata. ℣ Itaq;: respōdet tacitæ quæstioni: nō. n. inq̄t Scipionis gloria ab exteris gentibus numero seruorū: sed uictoriarū multitudine censebatur.

at qui ista patiētissime superior Cato tolerauit. q illū grata frugalitatis consuetudo: in hoc genere uitæ: cū summa dulcedine continebat.

ℂDe Catone posteriore.

MVltū a prisca cōtinētia spatio annorū posterior Cato discedit: utpote i ciuitate iā diuite: & Lautitia gaudēte natus. is tamē cum bellis ciuilibus interesset: filiū secū trahens: duodeci seruos habuit. nūero plures: q̄ supior. tēporū diuersis morib⁹: pauciores. exultat aīus maximorū uirorū mēoriā ꝑcurrēs. De Scipiōe Aemyliāo.

SCipio Aemiliāus post duos iclytos cōsulat⁹: totidēq; suæ ꝑcipuæ gloriæ triūphos septē seruis sequētib⁹ officio legatiōis fūctus ē. & puto Carthaginis: ac Numātiæ spoliis cōparare plures potuerat: nisi opū suorū ad se laudē: māubias ad p̄riā redūdare maluisset. Itaq; cū p. socios: & exteras gētes iter faceret: nō mācipia ei⁹: sed uictoriæ nūerabāt͛. nec quātū auri: & argēti: sed quātū amplitudinis pōdus secum ferret æstimabatur.

ASCĒsius ℂAtqui. i. sed quomodo. aut attamen. Cato superior. s. Censorius tolerauit ista. s. iam dicta patientissime. Quia grata cōsuetudo frugalitatis. i. persimoniæ: continebat illum in hoc genere uitæ cum summa dulcedine. ℣ Multum &c. Ordo est. Cato posterior: uidelicet uticensis discedit multum a prisca. i. priorum sæculorum continentia: spacio annorum. s. si ad spacium annorum aspexerimus. utpote natus in ciuitate iam diuite & gaudente lautitia: idest lauto apparatu cœnarum: is tamen cum interesset in bellis ciuilibus: scilicet inter Cæsarem & Pompeium: trahens secum filium: habuit duodecim seruos plures numero: quā superior: scilicet Cato habuit: pauciores sup. quā superior: diuersis moribus temporum: idest si respexerimus ad mores temporum utriusq;: q frugalior possit iudicari qui tempore posterioris Catonis. xii. seruos habuerit quā qui tempore prioris dumtaxat sex. ℣ Exultat &c. Mira solertia nec noua continuandi stili filia ordo est. Animus sup. meus: percurrēs memoriam maximorum uirorum: exultat. s. præ lætitia. Scipio æmylianus functus est officio legationis post duos inclytos consulatus: & totidem triumphos præcipuæ gloriæ suæ: septem seruis sequentibus. Et puto sup. q̄ potuerat comparare. i. conquirere plures. s. seruos quā septem: spoliis Carthaginis & Numantiæ duarum potētissimarum urbium: quas uicit & spoliauit: nisi maluisset laudem operum suorum redundare. i. applicari ad se: & manubias. i. portionem quæ duci ex præda contingit: redundare sup. ad patriam. s. suam: hoc est Romam seu Romanum ærarium. Itaq;. i. & ita quum faceret iter per socios. s. Romani imperii: & gentes exteras. i. nihil ad Romanos pertinentes: non numerabatur mancipia eius sed uictoriæ: nec æstimabatur quantum auri & argenti ferret secum: sed quantum pondus amplitudinis. i. extensionis honoris & gloriæ.

THE. ℂScipio Aemilianus. is ad orbis terrarum componēda regna missus a Senatu: quo cuiq; sua distribueret. haud plures in ministerio quinq; seruis habuit. ex unus obiter e uita migrauit: Aphricanus ad suos domum scripsit: ut emerent & ad eum mancipium mitterent: quod in defuncti locum succederet. hæc ex Posidonio Polybioq; & Athenæo Ianus; ubi non concinunt in numero Seruorum cum Valerio.

Ontinẽtia uero ẽt uniuersis: De origine tarẽtini belli nulla eſt īter auctores diſſenſio: nā oẽs bellū ſuſceptū eē dicūt ob direptā claſſem uiolatoſq; legatos: de euētu uero diſſentiūt īter ſe Iuſtinus & florus: nā Ro. bis ṗlio uictos Iuſtinus affirmat: & ob eā rē miſſa a Carthaginēſibus auxilia fuiſſe Ro. q̄ ſenatus cū gratiarū actiōe recuſauit: Carthaginēſibuſq; remiſit: deīde Fabritiū luſciniū miſſum a ſenatu legatū: q cū Pyrrho rege pacē cōponeret: ad quā cōfirmādā: Cū Pyrrhus Cyneā legatū Romā cū īgētibus donis miſiſſet: qbus ſenatū corrūperet: ut qbus cupiebat cōditiōibus pacē ipetraret: nemiē inuenit cuius domus muneribus pareret mira ꝑfecto tanti ſenatus cōtinẽtia. Lucius uero florus nō duobus prælíis. ſed uno dūtaxat: & nō hoſtiū uirtute: ſed nouarū belluarū terrore dicit Romāos fuiſſe ſupatos: qnetiā pugna ut inqt tam atrox fuit. ut frētāæ turmæ ꝑfectus īuectus in regē tui bauerit coegeritq; ꝑiectis īſignibus ṗlio excedere in apulia deinde melius dimicatū Curio Fabritioq; cōſulibus: iā qppe terror belluarū exoluerat. & C Minutius qrtæ legiōis haſtatus unius ꝓmoſcide abſciſſa mori poſſe belluas oſtēderat: ruriſus in Lucania eodē marte ꝑſente pugnatū eſt: nec uero ſolū armis & in cāpis: ſed cōſiliis quoq; & domi & ītra urbē cū rege Pyrrho dimicatū ē: qppe poſt prim. i uictoriā rex callidus ītellecta uirtute Romana: ſtatī deſpauit armis: ſeq; ad dolos conuertit: nā īterēptos cremauit: captiuos īdulgēter habuit & ſine ṗcio reſtituit. legatos deīde cū mūeribus miſit ī urbē: ut corrupto ſenatu in amicitiā reciperet: ſed bello & pace foris & domi oēm ī ptē Rōana uirtus tum ſe ꝓbauit. nec alia magis q̄ tarẽtina uictoria oſtēdit. Po. R. fortitudinē: ſenatus ſapientiā: ducū magnanimitatē: oium deniq; continētiā. Eodē modo Plu. ī uita Pyrrhi duas affert opiniōes: & eorū q Ro. bis uictos: & eorū qui ſemel tantūmodo ſupatos fuiſſe dicūt. ꝑ Petulantiæ. Luxuriæ atq; laſciuiæ tarẽtinæ. Cato ī oratione q̄ habuit pro ornamentis mulierum: bello Macedonico patrum inquit noſtrorum memoria per legatum Cineam Pyrrhus non uirorum modo: ſed etiam mulierum animos donis temptauit nondum lex oppida ad coercendam luxuriam muliebrem lata erat: tamen nulla accepit. OLI. Romanorū continentia

Ontinẽtia uero ẽt uniuerſis plebis aius ſepenūero cognita ē. ſed abūde erit ex his duo exēpla: longe īter ſe diſtātiū ſeculoꝝ retuliſſe.

De Pyrrho.

Yrrus īpet⁹ ſui terrore ſoluto: ac iā epiroticis armis lāguētibus bñuolētiā. Po. R. mercari: qa uirtutē đbilitarē nequerat: cupiēs: pene totū regiarū opū apparatū ī urbē noſtrā trāſtulit. Cæterū cū & magni ṗtii: & uarii generis a legatis ei⁹: tā uirorū: q̄ fœmiarū apta uſui mūera circa domos ferrēt: nulla cuiq̄ dono ianua patuit. Tārētinæq; petulātiæ aioſus magis: q̄ efficax defenſor: haud ſcio maiore cū gloria hui⁹ urbis: armis: q̄ morib⁹ repulſus ſit.

De. C. Mario: &. L. Cinna.

N illa quoq; procella: q̄. C. Marius: &. L. Cina Reip. īflixerāt abſtinētia. P. R. mirifica cōſpecta ē. Nā cum a ſe proſcriptorū penates: uulgi manibus diripiēdos abieciſſent: īueniri potuit nemo: q ciuili luctu ṗdā peteret. Vnus

N illa quoq; ꝑcella: Hæc hiſtoria Marii & Cinnæ ſupra in cap. de ꝓdigiis annotata eſt; & in aliis locis ſeparat ī quoq; deſcripta ubi de alterutro ipſorū dicēdū fuit. Q.đ uero ad hūc locū ptinet: illud ſatis erit: dixiſſe: qđ dum Sylla bello Macedōico eēt occupatus: Marius & Cinna cōiunctis exercitibus ad urbē ꝓperarūt. & primo hoſtiā: deinde Ianiculū: poſtremo urbē ipſam cœperūt: & in ciues miſerabili cæde graſſati. inſup etiā poteſtatē plæbi fecerūt: diripiendi bona ꝓſcriptorū nā multos tyrānice proſcripſerant: uerū tanta fuit Pop. Roma. modeſtia ut nulla quātūlibet magna ſpe lucri adduci potuerit: ut quiſq̄ ſe tā nefaria præda cōquinaret. Magna igitur fuit plæbis Romanæ cōtinentia. ꝑ Procella: Perturbatiōe rerum & eſt pulchra tranſlatio qua utitur Cice. ut in illis dumtaxat fluctibus cōtionū & tribuniciis procellis. nam a percellendo dicta eſt eo quod omnia percellat. i. peruertat. ꝑ A ſe: Scilicet Mario & Cinna.

Cōtinētia &c. ꝑfario ē de cōtinētia totius Po. R. nō ut falſo īſcribiē pyrrhi. Nā pyrrhi exēplū īter externa recitādū foret: neq; ſequēs de Mario aut cina ē: ſed de. P. R. illoꝝ tpe unde titulos ut alibi ſæpe correxi. Ordo ē. uero ꝓ ſed cōtinētia ē cognita ēt ſæpenūero uniuerſis ais plæbis: ſed erit abūde. i. uſq; ad abūdātiā ſatis retuliſſe. i. recitaſſe ex his duo exēpla ſæculorū diſtātiū īter ſe lōge. i. q cōtigerūt ī plæbe Ro. ſeculis multū īter ſe diſtātib⁹. Nā prius tpe pyrrhi: poſterius tpe Marii. de priore dicit ſic: pyrrhus. ſ. rex epyrotaꝝ abs tarẽtinis cōtra Ro. pugnās terrore īpetus ſui ſoluto. i. poſtq̄ ſolutus erat: ac armis epyroticis iā lāguētibus: qa de uictoria deſperātibus: fractis uꝫ epyrotarū ais: cupiēs mercari. i. mercib⁹ & dōis emere: bēiuolētiā po. R. qa nequerat debilitare uirtutē. ſ. Po. R. trāſtulit. i. trāſmiſit pœne totū appatū opū regiarū ī urbē noſtrā: hoc ē romā. Cæterū. i. ſed: quū mūera & magni ṗcii & uarii generis apta tā uſui uiroꝝ q̄ fœmiarū ferrenē a legatis eius: circa domos. ſ. ciuiū Ro. nulla ianua patuit cui q dono (Q.đ lōge alter tpe Iugurthini belli ut Salluſ. atteſtaē cōtigit) q; pro & haud ſcio. i. dubito utrū ſup. Pyrrhus defenſor petulātiæ tarẽtinæ. i. tarẽtinorū q p petulātiā Ro. ī ſe arma excitarāt: magis aioſus q̄ efficax: qa multa auſus nihil effecit: ſit repulſus cū maiore gloria urbis hui⁹. i. nr̄æ hoc ē rōanæ armis q̄ morib⁹ . q. d. nō mīus glorioſū eē cōtinētia tali eius dōa reſpuiſſe: q̄ armis eius uires cōtudiſſe. ꝑ In illa quoq; ꝑcella &c. Affert ſm exēplū cōtinētiæ. P. R. tpib⁹. C. Marii & Lucii Cīnæ: q uoti cōpotes ī ciuili bello cōtra ſyllā: inimicoꝝ opes uolētibus diripiēdas ꝓpoſuerāt: ſed nō ſūt īuēti q uellēt. Ordo ē. abſtinētia. P. R. cōſpecta ē mirifica; quoq; . i. ēt ī illa ꝓcella. i. ui pturbationū q̄. C. Marius & Lucius Cina īflixerāt reip. Nā quū īpi abieciſſēt: pēates. i. deos familiares & qcqd ī eoꝝ cuſtodia erat: hoc ē oēs facultates: ꝓſcriptorū. i. p ſcriptū ṗuiū morti ubicūq; repirēē addictorū a ſe: diripiēdos māibus uulgi. i. uilis popelli: nemo potuit inueniri q peteret ṗdā. ſup. in luctu ciuili. ASCẽſius

OLL ¶Perinde ac: id est tanquam.

A C ne eiusdē laudis cōmemoratiōe: De hoc uiro ifra dicef lib. v. ca. ultimo ubi de illius animi fortitudine dicēdū erit: Lacedemōii & atheniēses multis se iuice eladibus afflixere: demū cū post nauale p̄liū æquo Marte utrinq; discessū eēt: lacedæmōii ad messeniorū bellū reuocanf: sed ne iterea ociosū tp̄s quo uires reparēt atheñ. reliq̄rēt: paciscūf cū thebāis: ut boetiog ipiū qd tpe psici belli atheñ. occupauerāt his restituerēt: ut illi atheñ. bella suscipēt: tātus furor Spartāog: ut duobus bellis ipliciti suscipe tertiū nō recusarēt. dūmō inimicis suis hostes æquarēt: igif atheniēses aduersus tātā tēpestatē belli duos duces deligūt piclē spectatæ uirtutis uirum & Sophoclē tragœdiarū scriptorē q diuerso exercitu & spartāog agros uastauerūt: & multas achaiæ ciuitates atheniēsiū iperio adiecerūt: fuit aūt pericles priceps atheniēsis: plis iclytus: & orator isignis atq; anaxagoræ discipul9: rexitq; rēp. Atheniēsiū. xl. an. mira prudētia: cū igif collegā haberet in prætura ut diximus Sophoclem poetā & is publico intentus officio. insignis pueri formā laudasset: itēperantiā eius icrepitās ait: decere: p̄torē manus & oculos habere ab oi libidine prorsus amotos. ¶ Districtus. Detentus.

Sophocles Prætor

S Ophocles āt. Hic atheniēsis fuit poeta tragicus ætate sua clarissimus de quo plures ex nr̄is uaria & magnifica scripserūt. Quē Cic. diuinū poetā li. i. de diuinatiōe uocauit his uerbis. adiūgā philosophis doctissimū hoiem poetāq; diuinū sophoclē: Ver. quoq; in Bucolicis alludēs Augusto ait: Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno. ab hoc igif cū q̄reref rebus ne uenereis tūc ēt uteretur: erat. n. ætate iam puectiori. dii meliora inq̄t: libēter. n. istinc tanq̄ ab aliq̄ pfugi dn̄atiōe: qd Ci. nr̄ testaf in Catōe maiore hisdē ferme uerbis. bene inq̄t Sophocles rn̄dit cū ex eo qdā iā affecto ætate quereret uteref: ne rebus uenereis: dii meliora inquit: libenter uero istinc. sicut a domino agresti & furioso profugi: hanc igitur uocem Sophocles quodammodo detestatus est: sunt tamen qui dicant socratem fuisse qui hoc dixit. ¶ Dii meliora: Scilicet dent.

enim quisq; se ab his perinde ac sacris ædibus abstinuit. Quæ quidem tam misericors continentia plebis: tacitum crudelium uictorum conuicium fuit.

¶ Externa. De Pericle.

A C ne eiusdē laudis cōmemorationē externis iuideamus. Pericles Atheniēsiū princeps: cū tragediarū scriptorē Sophoclē i Prætura collegā haberet: ac is publico officio una districtus: pueri igenui prætereūtis formā impēsioribus uerbis laudasset: itēperantiā eius icrepitans: dixit. Prætoris nō solum manus a pecuniæ lucro: sed etiam oculos a libidinoso aspectu cōtinētes eē debere.

¶ De Sophocle.

S Ophocles āt ætate iam senior: cum ab eo qdā quæreret: an etiānum rebus uenereis uteref: Dii meliora iq̄t Libēter. n. istinc tāq̄ ex aliq̄ furiosa pfugi dn̄atiōe. De Xenocrate.

A Eque abstinētis senectæ Xenocratem fuisse accepimus: cuius opinionis non parua fides erit narratio: quæ sequitur.

A Eque abstinētis senectæ: Xenocrates calcidōius fuit Agathoris filius & a primis ferme annis platonis auditor erat teste Laertio tardus igenio: adeo tarde ut cū illū Plato Aristoteli cōpararet: ut tradit Ci. in lib. de oratore: alterū frēo: alterū calcaribus indigere diceret: alioquin se uero semp ac serio habitu & ore produrabat. in academia uixit: ut plurimū si quādo ad urbē pficiscebaf turba oīs ipudicorū eius trāsitū obseruabat: eius iquietādi gratia: hic tantæ cōtinētiæ fuisse tradif ut Phryne suo tpe nobile scortū: deposito cū qbusdā iuuenibus pignore in suū cōcubitū allectura: in lectuli partē admissa: nullis meretriciis illecebris: nullo libidinis irritamento cū oīa frustra tēptasset: incredibilē eius continētiā uiolare potuerit: quæ cū a iuuenibus uictoriæ preciū posceretur facere respondit: se cum illis de uiro non de statua certasse.

Xenocratis continentia

AsCé lius

¶ Enim pro qa: unusq̄sq; abstinuit se ab his pēatibus & ædibus pscriptog pinde ac. i. nō aliterq̄ ab ædib9 sacris. i. tēplis deog q̄ qdē cōtinētia plæbis tā misericors: qa moti mīa i pscriptos abstinerūt māus ab eorū bōis fuit cōuitiū. i. iproperiū tacitū: qa nō uoce sed facto loq̄bāf uictorū crudeliū. s. Marii & cinæ: de quorū uictoria sæpe hītū ē. ¶ Ac ne &c. Trāsiēs ad externa dicit. Ac ne iuideamus externis. s. pplis aut hoibus: cōmēorationē eiusdē laudis. s. ob cōtinētiā aut abstinētiā: q̄ sic pprie differūt q cōtinētia ē cog q̄ itra nos sūt ne exeāt i opus illicitū abstinētia ē retractio mēbri ab iis q̄ illicite nobis usurpem9. dico sup: q. Pericles priceps atheniē. quū hēret Sophoclē scriptorē Tragœdiarū: lōge clarissimū: collegā i p̄tura: ac is. s. sophocles districtus. i. occupatus: una. i. pariter cū picle: officio publico. s. ad p̄turā ptinēte: laudasset uerbis ipēsioribus. i. nimis ipensis & accuratis formā. i. formositatē pueri igenui p̄tereūtis. i. q ante oculos eorū forte tūc p̄teribat: dixit icrepitās itēperātiā ei9. s. sophoclis nō solū manus p̄toris debere eē cōtinētes a lucro pecūiæ: sed ēt oculos ab aspectu libidinoso. ¶ Sophocles āt iā senior. i. puectior ætāte: quū qdā q̄reret ab eo: an uteref ēt nū. i. an tūc adhuc: unde forte legēdū sit: ēt tū: reb9 uenereis iq̄t: dii meliora: sup. dent mihi faciēda: Eni p qa: ego pfugi libēter istinc tanq̄ ab aliq̄ furiosa dn̄atiōe. ¶ Aeque &c. Ordo ē. Nos accepimus Xenocratē philosophū calcedoniū: fuisse senectæ abstinētis æq̄. i. æq̄ liter: ut sophocles fuit: cui9 opiniōis nō pua fides. i. approbatio. erit narratio q̄ seq̄f phyrne (sūt tn̄ q phryne scribūt). ¶ Sophoclem. Sophocles ex actica tribu Colono Sophili. F. olympiade. lxxiii. natus annis. xvii. Socratem præcessit. is in scæna quædam nouauit: Apis a suauitate carminis appellatus: alter eiusdem nominis Aristone patre genitus supioris nepos is aiebat λυτ τωντ ακαι αγριον δεσποτην αποφυγων ταλιοντα τσμενοσ. furiosum & agrestem fugere dominum ætate in senium uergente. plura Suidas.

℃Quidam etiam ferunt a diſcipulis eius Laydem formoſiſſimam meretricem dedita opera intromiſſam: ut illum pertemptaret:ſed tantæ dicunt fuiſſe cōtinentiæ:ut ſe ad libidinē incitari perſenſiſſet:patereť uirilia ſecari & uri: tanta ꝑterea fides illi data eſt:ut cū in ea urbe nullius iniurati teſtimoniū admitteret:illi ſoli iuſiurādum athenięſes remitterēt:ſicut diximus in cap.de maieſtate.erat adeo frugi ut cū illi Alexāder magnā pecuniæ quātitatē miſiſſet:ſublatis tribus milibus numorū atticorū:ne regia munera ſpernere uidereť reliquū remitteret:dicens illi pluribus opus eſſe qui plures enutriret. Ad Philippū olim legatus cū cæteris miſſus cum alios ſciret donis emolitos & ſæpe conuiuia celebrare:neutrū ipſe horū fecit.legatis poſtea dicētibus ſecū fruſtra Xenocratē iuiſſe cōperta re:ipſum duplici honore honeſtarūt:ſucceſſit in academiā Speuſippo ſcolāq; tenuit.xxv.annis morič noctu:cū i carthaginē forte offendiſſet: anno ætatis ſuæ.lxxxii.☞ In peruigi.i.totius noctis uigilia. ☞Nobile ſcortū:famoſa meretrix: nā nobile notum dicimus. Vir.eſt locus italiæ medio ſub mōtibus altis nobilis.☞Vino grauem. Hoc dicit ad exagerandā eius cōtinentiā:nā uinū magnū eſt libidinis irritamētū:& quo magis qs uino & cibo incaluerit.tāto facilius ſolet in libidinē ſolui. Vn de Terē.Sine cerere & baccho friget uenus.☞Per quā facetū.Valde iocoſum.☞Phryne.Magna uis eſt in ipſo noie phryne quaſi emphaſim facit: ꝙ omnium pulcherrima foret.☞Labefecit: Debilitauit:conquaſſauit. OLI.

In puigilio phryne nobile Atheāꝝ ſcortū iuxta eū uino grauē accubuit:pignore cū qbuſdā iuuēibus poſito: an tēpātiā ei⁹ corūpere poſſet.q̄ nec tactu: nec ſermōe aſpnat⁹: quo ad uoluerat i ſinu ſuo moratā: ꝓpoſiti irritā dimiſit.factū ſapiētia ibuti aī abſtinēs. Sed meretriculæ quoq; dictū ꝑq̄ facetum. deridētibus.n. ſe aduleſcētibus:qa tā formoſa tāq; elegans poti ſenis aīum illecebris pellicere non potuiſſet:pactūq; uictoriæ ꝑtiū flagitātibus de homine ſe cū iis:nō de ſtatua pignus poſuiſſe reſpōdit. poteſt ne Xenocratis cōtinentia a quo q̄ magis uere: magiſq; ꝓprie demōſtrari:q̄ ab ipſa meretricula expreſſa ē: Phryne pulchritudine ſua:nulla ex parte conſtantiſſimam eius continentiam labefecit.

Quid rex Alexāder diuitiis eū quatere potuit: ab illo quoq; ſtatuā eqdē æq; fruſtra tentatā putes legatos ad eum cū aliquot

Quid rex Alexāder Talentis. Talentū duplex eſt:atticum & euboicum.rurſus atticū duplex eſt:magnū.ſ. & paruum.de magno dixit Liuius in.xxxvi. ab urbe condita:magnū talentū atticum.lxxx.libras habet & paulo plus:ſed alibi manifeſte mōſtrauit.talentū magnū.lxxxiii. libras: & quattuor habere uncias: ꝙ ſi uolumus ad numos referre Romanos:ut Priſcianus ait: ſex milia numorum Romanorum habet. Talentum uero paruum libras habet ſexaginta.talentum euboicum minus attico fuit:ſed nō ualde. nam teſte Feſto quattuor milium numum Romanorum fuit. Talentum

℃Nobile ſcortum.i.famoſa meretrix:athenarum accubuit in peruigilio.i.totius noctis uigilia iuxta eum:uidelicet Xenocratem grauem uino:pignore poſito.i.depoſito cum quibuſdam iuuenibus:an.ſ.phryne poſſet corrūpere temperantiam eius:quā.ſ.meritriculā:Xenocrates nec aſpernatus eſt tactu:quia permiſit ſe ab ea tangi:nec ſermone.i.colloquio:dimiſit moratam.i.poſtq̄ moram traxerat in ſinu ſuo quoad uoluerat.i.ad ſaturitatē uſq;: irritam propoſiti.i.fruſtratā in propoſito:quia propoſuerat cum eo q̄q̄ ſeniore rem habere:quod quia non effecit:addit poeta:factum.ſ.Xenocra.eſt ſup.factum abſtinens.i.abſtinentiæ:animi imbuti ſapientia.Sed dictū meretriculæ.ſ.phrynes:eſt ſup.quoq;.i.etiam:perquā.i.ualde facetum.Enim pro quia adoleſcentibus.ſ.quibuſcum depoſuerat ſe eum corrupturam:deridentibus ſe.ſ.meretriculam:quia ipſa tam formoſa & tam elegans.i.elegāti cultu:non potuiſſet pellicere illecebris animum ſenis poti.i.ebrii:& reſpondit flagitantibus.i. expoſcentibus precium uictoriæ pactum.i.de quo conuenerant paciſcendo:ut uictor obtineret:ſe poſuiſſe.i.depoſuiſſe pignus cū his.ſ.adoleſcētibus de hoie nō de ſtatua:atq; ita innuit Xenocratē ſtatuam eſſe.Vnde author.Poteſt ne cōtinētia Xenocratis demōſtrari a quoq̄ uerius & propius.i.argumēto ſumpte de re magis ꝓpinqua:qa res magis ꝓpinqua plus euidens eſt(Sunt tamē q ꝓprius pro ꝓprius ſcribāt a ꝓprie:ſicut apud Iuuenalē Egregius cœnat: pro magis egregie:quocirca qa rara ſunt inuētu huiuſmodi cōparatiua a noibus i ius finitis:iō Aldus legit magis uere magiſq; ꝓprie:)q̄ expreſſa eſt ab ipſa meretricula q.ſ.ſtatuā eē cōfeſſa ē.q.d.nequaq̄.Nā phryne ex nulla parte labefecit pulchritudine ſua cōſtantiſſimā abſtinenſtiā.ſ.ab illicita uenere:eius.ſ.Xenocratis. Videtur author uocabula cōfundere:ſed reuera una opatio reſpectu diuerſorū:cōtinētiæ & abſtinētiæ dici pōt. Vnde quia Xenocrates.libidine ſuā nō expleuit cōtinēs dicēdus fuit:& qa pulchritudine meretriculæ nō attigit abſtinens fuit.☞Quid rex Alex.ſ.Macedōiæ oīum potētiſſimus ſup.fecit:aut potuit in eū:an.i.nunqd potuit quatere id ē cōcutere & mouere a cōtinentiæ:aut abſtinētiæ uirtute:eū.ſ.xenocratē:diuitiis.i.offerēdo diuitias:Probat ꝙ minime.Nam equidē.i.certe:tu putes.i.quilibet poſſit putare:ſtatuam tentatam ab illo æque.i. non magis fruſtra .i.ſine uoti conſecutione:q̄ ſup.eum tentauit(Apertior eſſet ſententia ſi dixiſſet. Ab illo quoq; eum æque fruſtra tentatum ac ſtatuam putes)Rex ſup.miſerat ad eum uidelicet ad xenocratem legatos cum aliquot talentis. ASCĕſius

℃Peruigilio.Peruigilium Cereris & liberi nocturna ſacra dicebantur.hic intellige de Bacchanali.de cuius licētia Liuius in Bello Macedonico.De Cerealibus eſſet abſurdū:quippe quæ ſe cubitu celebrari ſolebāt:ut īdicat Ouid.in amoribus & in metamorph.☞Nobile ſcortū.Phryne tantas opes ex turpi quæſtu congeſſit:ut inſtauraturā ſe thebarū mœnia ſuo ære pollicereť.dūmodo titulū ſic iſcriberet: Alexā.urbē.deleuit.Phryne. meretrix īſtaurauit.hiſtoriā refert calliſtratus in eo quē ſcripſit de ſcortis & Ianus in tibulū repetit:explicato proptii carmine:qđ alii nō intelligebant.Hæc quæ deletas potuit cōponere Thebas.phryne tam multiș facta beata uiris. THE.

ultimæ necessitatis idicem:qua ipiā Corneliæ auaritiā subuertit.factū pp nimiā:&eximiā hūanitatē:ne sub Cœlio quidem autore repudiandum.

¶De Abstinentia & Continentia. Capur.III.

MAgna cura:præcipuoq; studio referendum est:quantopere libidinis & auaritiæ furori similes impetus:ab illustriū uirorum pectoribus:consilio : ac ratione sūmoti sūt.quia ii demum penates:ea ciuitas : id regnum æterno in gradu facile steterit:ubi minimum uirium Veneris:pecuniæq; cupido sibi uendicauerit.Nam quo istæ generis humani certissimæ pestes penetrauerit iniuria dominat:ifamia flagrat. igit contrarios his tā diris uitiis cōmemoremus mores.

¶De Scipione.

QVartū & uicesimū ānū agēs.S.cū in Hispāia:Carthagie oppssa maioris Carthaginis capiendæ sūpsisset auspicia:multosq;

¶Vltimæ ne.ut etiā ab inimico auxiliū petere cogeret.¶Factū:uirtus nec in hoīe qdē uitiosissimo cōtēnēda ē.

OLI. Libidinis ipetus Auariciæ furori similis ipetus

MAgna cura pcipuoq; studio.de abstinētia & cōtinētia dicturus pfatiōe q̄dā utit:ut ondat q̄ pnitiosissimæ pestes ad oēm ciuitatis statū euertēdū sint auaritia atq; luxuria:q̄ duab⁹ his uirtutibus ueluti q̄busdā frenis ihibitæ.hoium pectoribus dominari nō possunt.Excpla igit ponit corū q in his uirtutibus pstātissimi fuerūt.¶Quia demū penates.qd' de Ro.urbe legit.nā ut sæpe diximus:nulla unq̄ respu.fuit maior nec sanctior nec bonis exēplis ditior:nec ubi tātus ac tādiu paupertatis ac psimōiæ honos habitus sit:nec in q̄ ciuitatē tā sera cōmigrauerit luxuria atq; auaritia:ubi q̄to minus terū: tāto minus cupiditatis.nuper diuitiæ auaritia & abundantes uoluptates desiderium per luxum : atq; libidinē pereundi perdendiq; omnia inuexere.

QVartū & uicesimū annū . Scipio ut supra dixius q̄rtū & uicesimū natus annū in Hispāia dux declaratus: cū primū puinciā tenuit Cartha.nouā minutissimā ui bē:& pūicis opibus refertā ui cæpit & militibus diripiēdā cōcessit erāt in ea sorte Carthagīēs.obsides:iter quos & uirgo pulchritudinis ppe admirabilis:ut q̄cūq; se uertere oīum in se couerteret oculos.q̄ cū ad Scip.deducta eēt ab ea statim scipio pcūctatus p̄riam.parētes:iter cætera cognouit despōsatā ei pricipi celtiberorum adolescēti cui luccio nomē erat extēplo igit parētibus spōsoq; a domo accitis:cū iterim depire eū spōsæ amore cognosceret:ubi primū uenit accuratiore eū sermōe:q̄ parētes alloquit: Iuuenis inqt:iuuenē appello:quo minor sit iter nos huius rei uerecūdia:ego cū spōsa tua uocata a militib; nīris ad me deducta eēt:audireq; eā tibi cordi eē & forma facerēt fidē : qa ipse si frui licerēt ludo ætatis:psertim i lecto legitioq; amor:& nō respu. animū nostrū occupasset:ueniā mihi dari spōsā uehemētius amāti uellē tuo:cuius ē spōsa amori fauco fuit spōsa tua apud me eadē q̄ apud soceros tuos parētesq; suos uerecūdia seruata tibi ut iuiolatū & dignū me teq; dari tibi domū posset:hāc mercedē unā paciscor: ut p eo mūere amicus.P.R.sis:& si me uirū bonū credis eē:q̄lē prem patruūq; iā ante hæ gētes norāt:scias multos nīri similes i ciuitate Ro.eē:neq; ullū i terris Populū hodie dici posse.quē mius tibi hostē tuisq; eē uelis aut amicū malis adolescēs pudore simul gaudioq; pculsus dexterā Sci.tenēs:deos oēs iuocare ad grām illi p se referēdā:q̄ iā sibi nequaq̄ satis facultatis p suo aio atq; illius erga se eēt:parētes ide cognatiq; uirginis appellati:q qm̄ gratis sibi redderet uirgo ad q̄ redimēdā satis magnū auri pōdus attulissent:orare Scip.ut id a se donū acciperet:cœperūt haud minorē eius rei apud se gratiā futurā eē affirmātes:q̄ redditæ iuiolatæ foret uirginis Scipio qm̄ tātope peterēt accepturū & se pollicitus poni ante pedes iussit.uocatoq; ad se Luccio:sup dotē inqt:q̄ accepturus a socero es hæc tibi a me dotalia dona accedēt.aurūq; tollere ac sibi iussit habere:his lætus dōis & honoribus dimissus domū ipleuit populū laudibus & meritis Scip.uēisse diis simillimū iuuenē uicētē oia:tū armis:tū bēignitate atq; beneficiis.Itaq; delectu cliētū hito cū mille trecētis eqtibus itra paucos dies ad Scip.rediit.Hæc Liui.At.A.Gellius sup tāta hui⁹ rei uirtute nescio qd suspitiōis a Val.Anciate ut afferre dicit.n.ωπιν græcus hō:q πλυ σονεχυσ appellatus ē:facili atq; alacri facūdia fuit.Is cū de Alexa.regis laudibus scriberet:uictī inqt hostis uxorē facie inclytā mulierē uetuit conspectū suum deduci.ut eam ne oculis qdē suis cōtingeret. Lepida igit q̄stio agitari pōt:utrū uideri cōtinentiorē par sit.P.ne Aphricanū supiorē q Cartha.ampla ciuitatei hispāia expugnata:uirginē tēpestiuā forma egregia nobilis uiri hispāi filiā captā:pductamq; ad se pri iuiolatā.

Alexādri continentia ASCēsius

¶Vltimæ necessitatis:quæ.s.epistola subuertit.i.destruxit auariciam corneliæ impiā:quia uolebat minores patrimonio suo fraudare:factum.i.quod factum sup.est:ne quidem.i.non etiam repudiandum sub Coelio authore:scilicet adhuc ignobili:propter nimiam & eximiam humanitatem sup.eius uidelicet Coelii.

MAgna cura &c.Præfatio est in titulum de abstinentia & continentia.Ordo autem est Referendum id est recitandum magna cura & præcipuo studio:quantopere.i.quanta opera & diligētia:impetus auariciæ & libidinis similis furori.i.insanie cuidam:summoti sunt consilio ac ratione ab pectoribus uirorum illustrium.Quia ii demum.i.deniq; penates:ea ciuitas.& id regnum steterit(Est ergo zeugma ab inferiore)facile in æterno gradu ubi.i.in quo aut in quibus cupido ueneris.i.libidinis & pecuniæ uendicauerit.i.appropriauerit sibi minimum.i.minimam partem uirium.Nam quo.i.ad quos penates ad quam ciuitatem & ad quod regnum istæ certissimæ pestes humani generis.s.libido & auaricia:penetrauerint ibi iniuria dominatur:infamia flagrat.Igitur commemoremus mores contrarios his tam diris uitiis:hoc est obseruationes abstinentiæ & continentiæ.¶Quartū &c.Ordo est.Scipio.s.Aphricanus minor agens quartum & uigesimū annum cum Carthagine:scilicet noua oppræssa,in Hispania:sumpsisset auspicia.i.fœlicia initia:Carthaginis maioris.i.ueteris:quæ erat in aphrica capiendæ:& redegisset in suam potestatem multos.s.hispanos.

❡Reddidit:an fgē Alex.q̄ darii regis uxorē eādē eiuſdēq; ſororē ꝑlio magno captā:q̄ eē audiebat exuberāti for- OLI.
ma uiderī noluit:ꝑduciq; ad ſeſe ꝓhibuit ſ; hāc utrāq; declamatiūculā ſup Alex.& Scip.celebrauerit:hi qbꝰ abū
de igēii & ocii uerborū ē:nos ſatis hēbimꝰ qđ ex hiſtoria ē id dicere.Scip.iſtū uero ne an falſo icertū ē:fama tī
cū eēt adoleſcēs haud ſincera fuiſſe:& ꝓpemodū cōſtitiſſe hoſce uerſus a Gn.Næuio poeta i eū ſcriptos eē.ēt q̄
res magnas māu ſæpe geſſit glorioſæ:cuius facta uiua nūc uigēt:q apđ gētes ſolus ꝑſtat.Eū ſuꝰ pr̄ cū pallio uno
ab amico abduxit.His ergo uerſibꝰ credo adductū Vale.Anciatē aduerſus oēs ſcriptores ſic de Sci.moribꝰ ſēſiſ
ſe:& eū puellā illā captiuā nō redditā a Sci. atq; i
delitiis amoribuſq; ab eo uſurpatā.Frōtinus li.ii.
ca.xi.Sci.iqt aphr.i Hiſp.cū iter captiuas eximiæ
forme uirgo nobilis ad eū ꝑducta eēt q̄ oīu; ocu
los i ſe cōuerteret ſūma cuſtodia hita:ſpōſo noie
Luccio reddidit iſupq; aurū qđ pentes eiꝰ redē-
ptuti captiuā donū Scip.attulerāt:eidē ſpōſo ꝓ
nuptiali mūere dedit:q̄ multiplici gr̄a uniuerſa
gēs uicta:ipio.P.R.acceſſit.¶Obſides.obſides ſt
datæ fidei q̄da q̄ſi pignora ibi erāt totius hiſpāiæ
collocati obſides cartha.dati.¶Eximiæ.excellen
tis.¶Etatis.a.iā matura uiro.¶Cælebs:ſine uxo-
re.nā cælebs dr̄ q ſine fœmia uiuit.q̄ſi cœleſtiū
uitā ducēs a cœlo:& βιοσ:ex latino & græco cō-
poſitū.¶Victor.nō ſine rōne dixit uictor nā uicto
ria ſolet inſolētiores minuſq; cōtinentes reddere
uiros.¶Celtiberos.Populi ſunt Hiſpāiæ a Celte
& Ibero dicti.Celte aūt Liuius teſtaf lib.v.tertia
pars galliæ:q uenietes ad iberū Fluuiū Hiſpāia
rū ibiq; cōſidentes retēta primi nois pte:& aſſū-
pta pte Fluminis iuxta qđ cōſederāt celtiberi di-
cti ſunt.quod Lucanus lib.iiii.tetigit cū ait:Profugiq; agente uetuſta gallorum celte miſcentes nomen iberis.
¶Indibili.Nomen adoleſcentis hiſpani cui fuerat uirgo deſponſata.

obſides:quos ī ea urbe pœni clauſos habuerāt ī ſuā ꝑtātē redegiſſet:eximiæ iter eos formæ uirginē ætatis adultæ:& iuuenis:& cœlebs:& uictor poſt:q̄ cōperit illuſtri loco iter celtiberos natā:nobiliſſimoq; gētis eius idibili deſpōſatā:accerſitis parētibus:& ſpōſo iuiolatā tradidit. aurum quoq; quod pro redēptione puellæ allatū erat:ſummæ dotis adiecit: Qua cōtinētia:ac mūificētia:Indibilis obligatus: Celtiberorum aīos:Romanis aplicando:meritis eius gratiam debitā retulit. ❡De.M.Catone.

Verū ut huiꝰ uiri abſtinētiæ teſtis Hiſpāia: ita.M.Catonis epitos Achaia Cyclades iſulæ:Maritima ps Aſiæ:ꝓuicia Cypros: unde cū pecūiæ deportādæ miniſteriū ſuſtieret:tā

Verū ut huius uiri abſtinetiæ.De cōtinētia loqf.M.Catōis Vticēſis.q Cato mior dictus ē.& Cicerōis ſnīa ſtoicus pfectus:Nā maior cēſor & orator fuit:unde cēſorinus dictus ē.Hoc exēplū i ca. de moratiōe tractauimus.ubi Ptolomæi ꝓuiciā Catōi demādatā fuiſſe diximus:ut īde cyparicā pecūiā q̄ Ptolomæus grādē cōgeſſerat romā deportaret:ne tātis opibus rex icitatus.P.Ro.bellū rēouaret.Hāc igr̄ ꝓuiciā Cato tā itegro aīo:tāq; caſtis māibus exercuit:ut neq; fides:neq; religio:neq; diligētia ī ea adminiſtratiōe defuerit.nā iter ipſas oīs generis uoluptatū materias uerſatus ab oī cupiditate:manus:oculos:animū:ſūma cū laude & admiratiōe cohibuit:& uel ut auꝝ i fornace:ſic ē Catōis cōtinētia i ea adminiſtratiōe ꝓbata.nā iter auri & argēti cumulos:atq; iter oīs generis delicias uerſari:q̄s abūde aſia refert.& ab his rebꝰ q̄s mortales prias putāt:māus & aīum abſtinētes hr̄e:hoc q fecerit ꝑſtātiſſimæ itegritatis hō:deoq; ꝓxius:iudicari pt.q̄re merito dici pt:cū ipo Catōe natā eē cōtinētiā.¶Epiros:Epirꝰ āt ꝓprie firmā terrā ſignificat.ē āt regio i europa.& aliqn̄ molоſſia dicta fuit:ut Iuſtius affirmare uī:q̄q̄ Seru.ſup.iii.æne.nō totā epirū:ſed ptē q̄ helēus tēuit moloſſiā dictā uoluit:q̄ deide chaoniā a frē chaōe:quē p ignorātiā occidiſſe uenēata ſagitta phibef denoiauit.dicēte Ver.Morte neoptolemi regnoꝝ reddita ceſſit.Pars heléo:q chaōios cognomie cāpos Chaoniāq; oēm troiāo a chaōe dixit.i epiro igif regnarūt oēs epirotaꝝ reges:q pyrri dicti ſūt a Pyrrho Achillis filio ex Deidamia regis Lycōedis filia i ſcyro:ſicut Ptolomæi reges egypti.Arſacidæ reges pthorū:Cæſares Ro.¶Achaia.Regio ē Græcia:q teſte Herodoto prio polopōeſus:deide danaa:poſtea achaia dicta fuit unde græci achei atq; achiui & danai dicti ſunt:cuius maxie clarū oppidū Corinthū fuit:nunc uulgo dicif morea.¶Cyclades.iſulæ ſunt in mari egæo ſic dictæ ut uult Solinus.ꝙ licet ſpaciis lōgioribus:a Delo ꝓiectæ in orbē:tamē circa delum ſite ſint.nā orbē græci cyclon dicunt.Seruius aūt ſup tertio ænei.cōtra ſentit nō a rotunditate:ſed a circuitu ꝙ uidelicet longo ordine circuiri eas neceſſe ſit.uel propter promōtoria:uel quia naturale eſt:ut concitatiora ſint maria in uicinitate terrarum.quod ſi ſic eſt:nō cū quinto græco ſed cum:ideſt latino ſcribendū eſt:cuius oppoſitum græci oēs obſeruant:nā quinto ſcribunt.Inter has ſunt breuiores quædā:ut Myconæ & Gyarus aliæ nōnullæ ad quas relegabātur ſcelerati.unde Iuuena.in prima ſatyra.Aude aliquid breuibus gyaris & carcere dignum:Si uis eſſe aliquid. Sic & Vergilius de his inſulis mentionē facit in tertio Celſa Mycone gyaroq; reuinxit.¶Vnde.a qua cypro.

Epirꝰ

❡Obſides.i.ob fidē ſeruādū illic ſedē tenētes:quos pœni.i.Cartha.hūerāt clauſos ī ea urbe:cū ipe & iuuēis qa .xxiiii.an.& cœlebs.i.cōiugē nō habēs:& uictor:& ita cui oīa licerēt:poſtq̄ compit iter eos.ſ.obſides:uirginē eximiæ formæ & ætatis adultæ.i.maturæ uiro:natā illuſtri loco.i.claris natalibus iter celtiberos:& deſpōſatā Indibili.ſ.iuuēi ſic dicto:nobiliſſimo eius gētis.ſ.celtibericæ:tradidit ſup.eā iuolatā parentibus ac ſpōſo accerſitis:& adiecit ſūmæ dotis.ſ.puellæ auꝝ qđ allatū erat.ſ.a parētibus ꝓ redēptiōe puellæ.Qua cōtinētia cōtra libidinē & mūificētia id ē liberalitate:cōtra auaritiā:Indibilis obligatus id ē deuictus:retulit gr̄am debitā meritis eius .ſ.Scip.applicādo Ro.i.trahēdo i ptes Ro.aīos celtiberoꝝ.¶Verū.i.ſed ut.i.quēadmodū:hiſpāia ē teſtis abſtinētiæ.ſ.ab illicita uenere:huius uiri.ſ.ſcipiōis uiri p maturitatē nō p ætatē:ita epyros.Achaia.cyclades iſulæ:& ps aſiæ maritima & cyprus ꝓuicia ſup.teſtes ſunt abſtinētiæ Marci Catonis unde.i.a qbus locis cū.ſ.Marcus Cato ſuſtineret miniſterium pecuniæ deportādæ:habuit aīum tam auerſum.i.abhorrentem & alienum.

ASCēſius

OLI. ℂ Aduersũ abhorrẽs & alienũ. ⁋ Ab omni uenere. ab oĩ cupiditate. ⁋ Vtriusq; intemperantiæ. libidinis & auaritiæ. ⁋ Nã & regiæ. Ostẽdit q̃tã habuerit materiã: si forte ĩ libidinẽ fuisset auaritiãq; ꝓpensus. ⁋ Diuerticula. uiaꝝ diuortia: loca ad quæ de itinere diuertimus. ⁋ Diuertere: ad diuersa uertere. unde diuersoriũ locũ ad quem diuertimus ex uia domus hospitalis. ⁋ Argumẽto. documẽto ꝓbatiõi. ⁋ Vtero. Vterus ꝓprie ꝑgnãtis mulieris dr̃.

Rusum ẽt Germãicũ. Drusus Germãicus cõtẽtus uxore sua. hic prio cẽlum egerat: deide germaniæ eis & trãs rhenũ positas ciuitates oppugnauit: & tumult⁹ obeũ cẽsũ ĩ gallia exortos cõposuit: postremo Ceruseos: itẽ Cẽtrões: Cattosq;: & alias gẽtes trãs rhenũ subegit. Hic igr̃ Germãicus dictus ẽ. Vxor ei⁹ Antõia minor fuit .M. Antõii triumuiri & Octauiæ sororis Augusti

Anto/nia Drusi filia: q̃ uiua cõtẽtus fuit: sed ipã quoq; uiro reddidit uicẽ: q cũ ex fractura equo sup crus ei⁹ collapso. xxx. die postq̃ id acciderat mortu⁹ eẽt: Antonia ætate itegra & forma isigni: cũ liuia socru sua reliquũ suæ uitæ tp̃s uidua pegit: qđ sequẽti memorat̃ exẽplo. ⁋ Claudiæ fa. Claudius Nero ex Liuia uxore Tiberiũ gẽuit; mortuo deide Claudio Octauianus Liuiã aluũ gestãtẽ duxit uxorẽ: ubi natus ẽ Drusus: & hos duos filios. s. Tiberiũ & Drusũ magna caritate nutriuit. Drusus uero iã adultus aduersus Germãos. P.R. rebellantes auspiciis Octauiãi missus. hostes celerius atq; felicius: q̃ de adolescẽte eredi possit debellauit: omnẽq; ꝓuiciã iã deficiẽtẽ Ro. restituit ipio: unñ germãicus (ut sup. dixius) appellatus ẽ: q de hostibus triũphatur⁹ ꝓlapso sup crus eius quo uehebat̃ equo trigesimo post casũ die ex cruris fractura piit. ⁋ Pro habitu ætatis: ꝓ q̃litate & ætatis cõditiõe. ⁋ Vitrico & fr. re. nihil ab illoꝝ uirtutibus degenerãtẽ. Vitrico. s. Octaui. ẽ. n. uitricus: q uxo/

Vitri/cus rẽ ex altero uiro liberos habẽtẽ duxerit: dictus q̃si uicẽ p̃ris gerẽs: uel q̃si nouitricus: ꝙ a matre nouus ꝓducat̃. Est igr̃ uitricus priuignorũ secũdus pr̃: ẽ. n. priuignus ex alio p̃re notus: q̃si prius genitus. Nouerca dr̃ q liberis noua supinducit̃ a p̃re uxor: dicta ꝙ noua supducat̃. ẽ. n. secũda patris uxor. ⁋ Fratri Au. s. Tiberio. nã ab Aug. Octa. oẽs ĩparores Augu. dicti sũt: q̃si cõsecrati: sic ẽt a cæsar̃ cæsares. ⁋ Cõstitit: mãifestũ fuit.

auersum aĩum ab oĩ Venere. q̃ a lucro habuit: ĩ maxima utriusq; itẽpãtiæ uersatus materia. nã & regiæ diuitiæ potestate ipsius cõtiebãt̃: & fertilissimæ delitiarũ totius Græciæ urbes: necessaria totius nauigatiõis diuerticula erãt. atq; id Mũatius Rufus Cypriacæ expeditionis fidus comes: scriptis suis significat: cuius testimõiũ nõ ãplector. ꝓprio. n. argumẽto laus ista nitit̃: q̃m ex eodẽ naturæ utero: & Cõtinẽtia nata ẽ: & Cato. De Druso germãico.

Rusũ ẽt germãicũ eximiã Claudiæ familiæ gloriã: fratrẽ Tyberii patriæq; rarũ ornamẽtũ: & qđ sup oĩa ẽ: opũ suorũ ꝓ habitu ætatis magnitudine: Vitrico pariter: ac fratri augusto: duobus Reip. diuinis oculis. myrifice respõdẽtẽ: cõstitit. usũ Veneris ĩtra cõiugis charitatẽ clausum tenuisse. ℂ De Antonia.

Ntõia quoq; fœmina laudibus uirilẽ familiæ suæ claritatẽ supgressa: amorẽ mariti sui egregia fide pẽsauit. q̃ post ei⁹ excessũ forma: & ætate florẽs. cubiculũ socrus ꝓ coniugio habuit: ĩ eodẽq; toro alteri⁹ adulescẽtiæ uigor extinctus ẽ. alterius uiduitatis expiẽtia cõsenuit. hoc cubiculum talibus experimentis summam imponat.

Ntonia quoq;. Vxor nobilissima drusi & filia. M. Antõii triũuiri: & octauiæ sororis Aug. q̃ deide Ant. Cleopatræ regiæ capt⁹ illecebris repudiauit. unñ nata sũt ĩter Anto. & Augustũ bella ciuilia. ⁋ Socrus. .s. Liuiæ. ⁋ Pro cõiugio. qa ĩ ꝑpetua uiduitate ꝑmãsit. ⁋ Alterius. s. Drusi. ⁋ Alterius Ant. ⁋ Sũmã: finẽ.

ASCẼ/sius ℂ Ab omni uenere q̃ a lucro: uersatus in maxima materia. i. obiecto utriusq; intemperãtiæ. s. tã circa libidinem q̃ circa auaritiã. Nã & diuitiæ regiæ Ptolemæi regis cyprii: cõtinebãt̃ ꝑtãte ipsius. s. Catõis & urbes fertilissimæ deliciaꝝ totius græciæ erãt diuerticula necessaria totius nauigatiõis. i. ad q̃s tanq̃ ad diuersoria necessario ab incepta nauigatiõe diuertebat nauẽ. Atq; Mũatius Rufus comes fidus expeditiõis cypriacæ. i. q̃ Cato ĩ cypro pegerat significat id scriptis suis cuius testimõiũ ego nõ amplector. n. ꝓ qa: ista laus. s. Catõis nitit̃. i. sustẽtat̃ ꝓprio testimõio: q̃m & cõtinẽtia nata ẽ: & Cato sup. natus ẽ: ex eodẽ utero naturæ. i. naturali. q. d. Catonẽ nõ solũ cõtinẽtẽ dicẽdũ sed ẽt continẽtiã ipsã. Drusũ &c. Extollit cõtinẽtiã cõiũgalẽ drusi germãici cũ solita ad tyberiũ palpitatiõe dicẽs cõstitit. i. euidẽs & mãifestũ fuit ẽt drusũ germãicũ eximiã gloriã familiæ Claudæ fratrẽ Tyberii & rerũ .i. singulare ornamẽtũ p̃riæ. s. suæ Rõæ: & (qđ ẽ sup oĩa) r̃ñdẽtẽ mirifice magnitudĩe operũ suoꝝ ꝓ hitu. i. q̃litate ætatis. s. suæ. piter uitrico. i. marito m̃ris uidelicet octauio Augusto: & f̃ri Augusto. s. Tyberio appositoriæ duobus diuinis oculis reip. cõstitit dico eũ tẽuisse usũ ueneris clausũ ĩtra charitate cõiũgis. i. nõ extra m̃rimõiũ usũ uenere. ⁋ Antõia quoq;. Ordo ẽ. Antõina quoq;. i. uxor drusi fœmĩa. i. cũ eẽt fœmĩa: tñ̃ sup gressa laudibus. s. cõtinẽtiæ: uirilẽ claritatẽ suæ familiæ. s. p̃rnæ (qa p̃r eius. M. Antõius triũuir alioq clarus: libidĩe & illecebris Cleopatræ repudiata uxore optia diffamat⁹ ẽ) pẽsauit. i. cõpẽsauit: egregia fide. i. fidelitate ĩ cõseruãda castitate m̃rimõiali: amorẽ mariti sui. s. drusi. Quæ florẽs forma & ætate post excessũ. s. ab hac uita. i. mortẽ eius. s. mariti sui hũit cubiculũ socrus. i. m̃ris mariti sui: ꝓ cõiuge. i. loco cõiugii: aut: lecti genialis: qa noluit ad secundas trãsire nuptias: & uigor adolescẽtiæ alterius. s. cõiugũ uidelicet Drusi extinctus ẽ in eodẽ toro. i. lecto: ab intorquẽdo dictũ (unde qa elemẽtũ demit̃: nã torus q̃si torquuas aut tortus dicit̃ pria corripit̃: nec recte. h. pscribet̃) & expiẽtia. i. lõgus usus uiduitatis. i. diuisiõis a marito & ita secubitus: alterius uidelicet antõiæ q erat uxor ei⁹ cõsenuit .i. ad senectã ꝑuenit. Hoc cubiculũ ĩponat talibus expimẽtis. s. cõtinẽtiæ cõiugalis & uidualis sũmã id est finem.

THE. ℂ Claudiæ fa. C. Octaui⁹ Liuiã drusillã m̃rimõio tiberii Nerõis & qdẽ ꝑgnãtẽ abduxit. auctor Sueto. & Diony.

OLI.

Deinceps his uacemus.demus operam ponendi pecuniam pro reponendi.s.in thesauro. ¶ Vacauit.in dulsit itēdit & tunc datiuo cohæret:quãdo uero significat cessat:ablatiuo:cũ ab aut a. ¶ Cn. Marcius patriciæ gẽtis adolescens.Hic fuit qui postea Coriolanus dictus est:eo q̃ opera & uirtute sua captũ fuerit a Posthumio cõsule oppidũ Coriolanũ.Nã cũ Aulus Posthumius obsideret oppidũ coriolanũ:& in eo oppugnãdo sæpius militũ uires frustra tentasset:q̃ minutissimũ eẽt.Cn.Marci.deceptis custodibus oppidũ irruit:ignẽ i tecta cõiecit:multasq; oppidi ædes icẽdit.qbus correptis cõmota ciuitas cũ ad icẽdiũ oẽs cõcurrerẽt.Ro. faciliorẽ fecerunt expugnationẽ. Eius igit̃ uirtute captũ ẽ:oppidũ:a quo ẽt agnominationẽ accepit:qa post id factũ Coriolãus dictus.de quo i ca.de miraculis satis dixius:& i ca. de pietate dicturi sumus.Sed qđ ad eius cõtinentiã ptinet.de q̃ nũc agit̃.Cõsul Posthũius cũ uellet more Romão cũ multis militaribus donis p tãta re gesta dõare:nihil p̃ter quẽdã hospitẽ suũ captiuũ & equũ ad usum militiæ uoluit accipe. ¶ Anci Marci:hic originẽ ducebat ab Anco Marco q̃rto Ro.rege.fuit igit̃ tã genere q̃ uirtute p̃clarus. ¶ Cõspicuæ:claræ & spectatæ. ¶ Militaribus dõis:ut hasta:equo:corõa:murali:ciuica:& aliis. ¶ Grege:gregẽ p armẽto posuit:nã gregẽ de minoribus:armẽtũ dicimus de maioribus aialibus teste Seruio:quãuis alii aliter sentiant.

¶ De.Cn.Martio.

Deinceps his uacemus:quo⁊ aĩus aliquo in momẽto ponẽdi pecũiã nunq̃ uacuit.C. Martius patriciæ gẽtis adulescẽs:Anci regis clara pgẽies:cui Corioli uolsco⁊ oppidũ captũ cognomẽ adiecit:cũ editis conspicuæ fortitudinis opib⁹ a Posthumio cõminio cõs.Accurata oratiõe apd milites laudatus:oibus dõis militarib⁹:& agri .C.iugerib⁹:& decẽ captiuo⁊ electiõe: & totidẽ ornatis eq̃s: cẽtenario boũ grege: argẽtoq; quãtũ sustinere ualuisset:donaret̃ nihil ex his:preter unius captiui salutẽ hospitis: equũq; quo i acie uteret̃ accipet̃ uoluit.Qua tã circũspecta aĩ moderatiõe:ne scias utrum maiore cũ laude premia meruerit: an reiecerit.

¶ De.M.Curio.

Marcus ãt Curius exactissima norma Rõanæ frugalitatis:idẽ fortitudinis p̃spectissimũ specimẽ.Samnitũ legatis agresti se in scamno assidentẽ foco:ac ligneo catino cœnãtẽ q̃les epulas apparatus idicio est spectãdũ præbuit.

Curii continentia

Marcus ãt Curius exactissima norma: Adeo celebris est.Q.M.Curii frugalitas:ut nulli ferme obscura esse possit: qppe q Rõanæ tẽperãtiæ exactissima norma dicat̃:hic est q cũ Fabritio pyrrhũ regẽ Epirotarũ:q pro tarẽtinis bellũ Ro.itulerat:exegit Italia.Sãnites ẽt difficillimã puiciã sæpius deuicit:nã bellũ Sãniticũ cẽtũ ferme annos durasse cõstat.Cũ igit̃ ei cõsuli uictoria de Sãnitibus obtigisset:ad eũ legati de ipetrãda pace uenerũt: q forte q̃dã illũ iuxta focũ sedentẽ: & tostis rapis: ut tradit Plu.uescẽtẽ iuenerũt. Admirati tetricã hois uitã ad suos reuersi:cũ id qđ uiderãt retulissent:Sãnites impatorẽ Ro.uel auaritia uel inopia laborare existimãtes:decreuerũt ingẽs auri põdus mittere:sperãtes Curiũ tãto mũere captũ gratiosiores pacis cõditiões sibi esse daturũ:qđ p̃ter spẽ & eorũ opinionẽ euenit:nã cũ in eius cõspectũ aurũ attulissent multisq; p̃suasiõibus illũ iuitassent ut acciperet:subridẽs ait:nõne intellexistis hesterna cœna me prorsus nõ idigere pecũia:ite igit̃ & renũciate ciuibus uestris malle me habẽtibus aurũ ipare:q̃ au⁊ hr̃e.Ci.i Cato.maiore.Curio ad focũ sedẽti magnũ auri põdo Sãnites cũ attulisset repudiati sũt:nõ.n.au⁊ p̃clarũ sibi uideri dixit:sed his q hr̃ent au⁊ ipare. ¶ Perspectissimũ:maxie laudabile. ¶ Specimẽ; experimẽtũ:documẽtũ:idiciũ. ¶ Assidẽtẽ.s.& ut Plu.ait:rapis igne tostis uescẽtẽ. ¶ Quales.e.s.cœnaret.

ASCẽsius

¶ Deinceps &c.Quia satis de cõtinentia ab libidine se locutũ significauit prosequit̃ alterũ membrũ tituli præmissi uidelicet exẽpla de abstinẽtia ab illicitis rebus dicens.Vacemus.i.uacuã aliis rebus operã demus deiceps his.s.hoibus quorũ animus nunq̃ uacauit.n.intẽtus fuit in aliquo momẽto uitæ ponẽdi.i.reponẽdi & accumulandi pecuniã.Caius aut ut alii habẽt Gneus Marcius adolescẽs gentis patriciæ.i.a patribus cõscriptis ortæ:clara pgenies Anci.s.Marci regis cui Corioli(ntũs est pluratiuus)oppidũ uolscorũ:captum.s.ab eo adiecit cognomẽ(grãmatici dicerẽt agnomẽ:qa ab aduẽtu adiectũ)qa Coriolanus inde dictus est:cũ.i.quãdo:opibus cõspicuæ.i.p̃claræ fortitudinis editis.i.expletis a se laudatus a posthumio Cõminio cõsule:apud milites oratiõe accurata.i.diligẽti cura habita aut excogitata:donaret̃.s.in pmiũ:oibus donis militaribus:& centũ iugeribus agri & electiõe decẽ captiuorũ.i.decẽ captiuis quoscũq; eligeret:& totidẽ.i.etiã decem:equis ornatis.i.phaleratis:&. grege boũ centenario.i.cõtinente centũ capita & argẽto sup.tanto:quãtũ ualuisset sustinere.i.sursum a terra leuatũ tenere:nihil uoluit:accipere ex his p̃ter salutẽ unius captiui uidelicet hospitis sui.i.qui cũ ante bellũ habuerat hospitalitatẽ & p̃ter equũ quo uteretur.i.uti posset in acie.s.instructa ad pugnã.Qua tam circũspecta.i.solerti & cõspicua moderatiõe animi.i.ppter quã tam circũspectã moderationẽ animi tu nescias.i.q libet nescire possit:utrũ ipse meruerit maiore laude præmia an reiecerit.i.recusauerit accipere. ¶ Marcus aũt Curius appositorie norma exactissima.i.seuerissima:quia quæ exactæ fiunt seuere fiunt:frugalitatis.i.p̃simoniæ:Romãæ:& idẽ specimẽ.i.experimẽtũ & approbamentũ:p̃spectissimũ.i.euidentissimũ:fortitudinis.s.Romãæ: præbuit se spectandũ legatis Samnitũ.i.uicinorũ populorũ cõtra quos bella gerebat assidentẽ in scãno agresti.i.rusticano: foro.i.ad forũ in culina nõ in cœnatiõe splẽdida:ac cœnantẽ catino.i.uasculo ẽscario(putẽ scutellã a nostris dici) quales epulas sup.cœnantẽ se spectandũ præbuit:apparatus est indicio.i.satis indicat:quia in agresti loco & cubitu uero simile est agrestes sumpsisse epulas:unde rapis uescentem alii dicunt ab eis inuentum.

¶ Perspectissimum. Vetusti codices habent perspicacissimum.

OLI. ℂIlle.samnitū pulchrū antitheton:qd' fit quotiēs cōtrariis cōtraria opponunť:ut Oui.Frigida pugnabāt calidis humētia siccis.Ꝑ Inepte:stulte & icōuenieter.Ineptus dř q nulli rei aptus ē:hoc ē q nullā habet rei loci tpis & psonaꝝ cōsideratione.Ꝑ Malo.i.ad malum:ac si diceret ad corrumpendū imperatoris animum.

Curii continentia

IDem cū Italia:Nec minor fuit q̄ sequiť.M.Curii cōtinētia:animiq; magnitudo:q̄ usus ē i uictoria ex Pyrrho rege pta:nā p̄dā uniuersam q̄ igēti potitus erat:militibus urbiq; cōcessit:nec ex ea qcq̄ attingere uoluit:p̄mia quoq; uirtutis ꝓ re tāta bene feliciterq; gesta cū a senatu sibi populoq; decernereť:aequare oibus uoluit:cū sibi multo maiora q̄ populo darenť:qppe septenis tm̄ populo:sibi uero qnquaginta capi iugeribus pro sua dignitate decretis:idignū.n.ciue & rep.minime idoneū eē cēsebat:q plus aequo qcq̄ appeteret:magna ꝓfecto uiri cōtinētia.Ꝑ Nō ex.non transgressus est.

IDē sensit Fabritius.Iulius Hyginus in li.de uita rebusq; illustriū uirorū sexto:legatos dicit a Sānitibus ad.C.Fabritiū iperatorē.P.R.uēisse:& memoratis multis magnisq; rebus:q̄s bene & bēiuole post redditā pacē Sānitibus fecisset:obtulisse dono grādē pecuniā decēq; seruos:& orasse ut acciperet:utereturq; atq; id facere Sānites dixisse:ꝙ uiderēt multa ad splēdorē domus atq; uictus defieri:neq; pro magnitudie dignitateq; lautū paratūq; eē.tū Fabritiū planas maus ab auribus ad oculos:& ifra deiceps ad nares:& ad os & gulā.deide porro ad uentrē unū deduxisse:& legatis ita rñdisse:dū illis oibus mēbris q attigisset obsistere & iperare posset:nunq̄ qcq̄ de futurū:ꝓterea pecuniā q̄ nihil sibi eēt usus ab his:qbus sciret eā usui eē nō accipere.Ꝑ Idē:qd Curius.Ꝑ Fabricius Lucinius:q gloria & rebus gestis oium suo tpe maxius:opib9 uero multo ifim9.Ꝑ Oi.ci.tpib9:suis maior:Maior oib9 ciuib9:& notāda ē cōstrutio:q nō ē p suplatiuū ꝓlata:q̄uis ad plres sui gn̄is sit facta cōpatio.Ꝑ Sāniū:regio italiae i calabria.Ꝑ Seruos mi.zeuma ab iferiori.Ꝑ In cl.i patrociniū:nā cliēs & patrōus correlatiua sūt.qa nō est cliens sine patrono:sicut nec filius sine patre.

Ille.n.Sānitū diuitias cōtēpsit.Sānites eius paupertatē mirati sūt.nā cū ad eū magnū auri pōdus publice missū attulissēt:benignis uerbis inuitatus:ut eo uti uellet:uultū risu soluit.ꝓtinusq; supuacuae (iqt) ne dicā ineptae legatiōis ministri.narrate Sānitibus.M.curiū malle locupletibus iperare:quā ipsum fieri locupletē.atq; istud ut p̄tiosum.ita malo hominū excogitatū munus refertote:& memētote me nec acie uinci:nec pecunia corrūpi posse.

IDē cū Italia Pyrrhū regē exegisset:nihil oino ex p̄da regia:q̄ exercitū:urbēq; ditauerat:attigit.decretis ēt a senatu septenis iugeribus agri populo sibi āt qnq̄gita:popularis assignatiōis modū nō excessit.parū idoneū Rei.ciuē existimās:q eo:qd reliqs tribuereť cōtētus nō eēt.

ℂDe Fabricio Lucino.

IDē sensit Fabricius Lucinus honoribus & autoritate oi ciuitate tēporibus suis maior.cēsu par unicuiq; pauperrimo.qui a Sānitibus:quos uniuersos in clientelam habebat:decem aeris & quinq; pōdo argēti:totidēq; seruos sibi missos:in Samniū remisit cōtinētiae suae beneficio

ASCētius

ℂIlle.n.cōtēpsit diuitias Sānitū:& sup.Sānites mirati sūt paupratē eius.Nā cū attulissent ad eū magnū pōdus auri:missū publice.i.noīe publico:ipe iuitatus.s.ab legatis illis:uerbis bēignis:ut uellet uti eo.s.pōdere auri:soluit.i.laxauit:uultū risu & inqt ꝓtius:o ministri legatiōis supuacuae ne dicā ieptae:narrate Sānitibus.M.Curiū (Apte de se i tertia loqť psona)malle.i.magis uelle ipare locupletibus.i.diuitib9 q̄ ipm.i.se locupletē fieri:atq; refertote.s.adeos a qbus accepistis:istud mun9.s.tāti auri:ut p̄tiosū ita excogitatū.i.i usū hoium itroductū:malo.i.ad malū & pnicie hoium:& memētote me nec posse uinci acie:nec posse corrūpi pecūia.Ꝑ Idē.s.M.Curius cū exegisset.i.cū dedecore expulisset:Pyrrhū regē.s.Epirotarū:nihil.i.nō aliqd:nō attigit oino aliqd ex p̄da regia.i.q̄ regē spoliauerat:& q̄ ditauerat exercitū & urbē.s.romā.Et septēis.i.singlis septē iugerib9 agri decretis populo.s.uictori:a sēatu:āt ꝓ sed:qnq̄gita iugeribus agri decretis sibi a senatu:nō excessit modū assignatiōis popularis.i.nō accepit ultra septē iugera quot singuli de pplo acceperāt:existimās.i.iudicās illū sup.eē ciuē idoneū parū reip.q nō eēt cōtētus eo qd tribuereť reliqs.s.ciuibus.Ꝑ Idē sēsit &c.Recitat abstinētiā Fabritii:sed qa Manc nel.Oliue.hoc ioco:Calepius:Nestor & plaeriq; alii q hūc locū legerūt taxāt Lau.Vallā q̄si hūc locū aut nō legerit aut nō itellexerit.aut saltē oblitus sit:eo ꝙ hic cōpatiuū nomē iter plura eiusdē gn̄is poniť:sed nihil idcōtra Vallā q ait ptitiue tētū:ut qn̄ cū gtō cōstruiť inter duo dūtaxat eaq; eiusdē generis seu speciei locū hēre:Nā ut iepte dixero sū ieptior hoium:ita apte sū ieptior caeteris hoibus.Et hoc loco:maior oi ciue:subaudi reliquo nō āt maior oium ciuiū dixerit.Ordo āt ē.Fabricius Lutius maior suis tpibus.i.qbus ipe uixit:oi ciue.s.suo qn̄ priceps erat:aut reliquo:qa & ipe ciuis:honoribus & authoritate.i.q̄tū ad honorē & authoritatē:ubi tres ponūtur diuersi abl'i:tpibus:q regiť a pticipio ens subintellecto:i rōne tpis:ciue q regiť a maior rōne rei excessae:& honorib9 & authoritate:q significat materiā circa q̄ aut i q̄ fit excessus par.i.aeq̄lis cēsu:quoad cēsum & res possessas unicuiq; subaudi ēt pauperrimo(Nā unusqsq; cū suplatiuo raro poniť.usq; adeo ut dubitē legendū ne sit cuiq; &c.)sensit idē qd Curius:qui remisit in Samniū.i.regionē Samnitū:decē pondo.i.libras aeris & quinq; pondo argenti:& totidem seruos:dubites an quinq; an quindecim:sed malim quinq; intelligere ut potius ad proximum q̄ ad utrūq; referatur:missos(Ad proximum respicit)a Samnitibus:quos uniuersos:idest omnes simul:quasi uersos in unum:habebat in.i.ad clientelam:idest protectionem & patrocinium suum:ens sup.

ℂSamnium.Samnites.ut Calabriam contingunt ita tam ei non contribuuntur.hos etiam Sabellos & graeci Sānitas dixerunt:ut discimus ex Plinio Stephanoq;.

℃Sine pecunia:ad id quod dixit quinq; pōdo argēti & æris.⁋Familiæ:ad id quod dixit totidem seruos.⁋Sed modica desiderare:moderata:quæ:scilicet ad liberaliter uiuendum necessaria sunt: animus enim hominis OLI.

diues nonarcha appellari:solet quamuis illa plena sit.
Onsentanea repudiatis:Nō debet minori laude digna cēseri Fabritii cōtinētia:q̄ i respuēdis ac ꝓpe modū detestādis Epicureorū dogmatibus:q̄ q̄ fuit i cōtēnēdis Sānitū mūeribꝰ:Nā legatus ad Pyrrhū a Sen.Po.q;Ro.missus ut ageret cū rege de ꝑmutatiōe seu redēptiōe captiuorū audiuit Cyneā Fabritii cōtinentia

sine pecūia ꝑdiues:sine usu familiæ abūde comitatus.qa locupletē illū faciebat:nō multa possidere: sed modica desyderare.ergo domus eius:quemadmodum ære:& argento: & mancipiis Samnitum uacua: ita gloria ex his cōtēptis parta:referta fuit.

℃De eodem Fabricio.

Onsentanea repudiatis donis Fabricii uota extiterūt.legatꝰ.n.ad Pyrrhū ꝓfectus: cū apud eū Cyneā thessalū narrātē audisset: quēdā Atheniēsem clarū sapiētia:suadentē ne qd aliud hoīes: q̄ uoluptatis cā facere uellēt: ꝓ mōstro eā uocē accepit cōtinuoq; Pyrrho: & Samnitibus istā sapiētiā deprecatus ē. licet Athenæ doctrina sua glorient̄: uir tñ prudēs: Fabricii detestatione:q̄ Epicuri malit ꝑcepta.qđ euētus quoq; indicauit.Nā q̄ urbs uoluptati plurimū tribuit: ipiū maximū amisit.quæ labore delectata est: occupauit. & illa libertatē tueri nō ualuit hæc ēt dōare potuit.

℃De.Q.Tuberone Catelio.

Vrii & Fabricii .Q .tuberonē cognomie cateliū discipulū fuisse merito qs existimauerit.cui cōsulatū gerēti:cū ætoloꝝ gens

philosophū de uoluptate disserentē.q.s.diceret atheniēsē philosophū nescio quē dicere solitum oīa uoluptatis gr̄a eē faciēda:nō aliter uocē illā: q̄ pniciosū malū detestatꝰ ē:ac talē uiuēdi disciplinā athen.& hostibꝰ ē ipcatus.⁋Cōsētanea:cōuēiētia:cōgrua:sicut i repudiādis mūeribus:ita i respuēdis Epicureorū dogmatibꝰ. Illud quoq; nō nr̄a ꝓposito nr̄o alienū qđ i cēsura egit: sicut supra uidimus:nā.P.Cor.Ruffinū bis cōsulatū: & dictatura functū cēsor Fabricius a senatu mouit ob luxuriæ notā:q decē pōdo argēti factitaret:nō solū auariciā sp horruit:sed auaros quoq; maxio ē odio ꝓsecutus.⁋Cyneā: philosophū q primū apud Pyrrhū locū obtinebat.⁋Quendā athe.q sine dubio fuit epicurus.⁋Depcatus: Ecce uotū:ē āt depcari ualde p̄cari mala p̄cādo depellere.Est quoq; detestari execrari:depellere:abominari:in q̄ significatiōe posuit Catullus cū dicit:Cui ego q̄si eadē totidem mox depcor illi.assidue.⁋Nā urbs.s.Tarētū.⁋Quæ la.s.Roma.⁋Illa:tarētū.⁋Hæc.Roma.Possumus itelligeŕ hoc dici de urbe athēaꝝ.q fuit oli totius græciæ ipio potita:& cū deīde i seruitutē redacta foret eā.P.Ro.in libertatem asseruit.

Vrii & Fabricii.Q.Tuberonē:hic cōsul bello Macedonico fuit:q cū ꝓuīciā illā ꝓpemodū Ro.subegisset ipio ætholorū legati de uictoria gratulaturi(nā tūc erāt ætoli Rōanis societate cōiūcti) ad eū i castra uenerūt:& fictilibus uasis utētē in mēsa uiderūt:qđ cū in p̄riā reuersi suis ciuibus Tuberonis continentia

retulissent. ætoli nō hoīs cōtinētiā sed pauptatē existimātes:argētea illi uasa artificiose laborata mittēda cēsuerūt.qbꝰ ꝓ dignitate sua uteret̄:q̄ cū obtulissent ei statī i patriā cū suis uasis redire iussi sunt.Hic tubero uir ꝓbꝰ & reip.amantissimus fuit:q.T.Gracchū quo cū sūma amicitia erat cōiūctus ubi reip.suæ perniciosum ciuem esse cognouit:in seditione deseruit:atq; illius cōsilia uehementer improbauit.⁋Discipulū fuisse.Merito qspiā existimare poterit hūc Curi & Fabricii fuisse discipulū:q corū disciplinā imitatus sit.⁋Aetolorū gens:Aetoli prio fuerūt Philippo regi macedoniæ societate cōiūcti:a quo cū tyranice nimis haberēt̄ defecerūt ad romāos: Aetolia regio cōtigua acarnaniæ phocidiq;.& locris.hāc āt ab acarnania achelous fluuius separat. Aetolia

℃Prædiues.i.ꝑ cæteris diues bñficio cōtinētiæ suæ siue pecūia(nō.n.btūs ē q multa possidet:sed q suis bene se hēt:& comitatus abūde sine usu familiæ:qa possidere multa nō faciebat illū locupletē:sed desideraŕ modica. Ergo qa paucis cōtētus Sānitū dona respuit:domus eius quēadmodū fuit uacua ære & argēto & Mācipiis.i.seruis Sānitū:ita fuit referta gl̄ia parta.i.acq̄sita & lucrata ex his cōtēptis.i.ex cōtēptu horū.⁋Cōsentanea &c.Ordo ē.Vota.i.optata Fabritii extiterūt cōsentanea.i.cōformia aut cōsona:donis repudiatis.Eni ꝓ qa: ipse ꝓfectus ad Pyrrhū.s.regē Epyri:legatus.i.tāq̄ legatus:quū audisset Cyneā philosophū illū thessalū.i.i Thessalia ortū:narrātē.i. recitātē apud eū.i.Pyrrhū: quēdā Athe. s.epicurū:clarū sapiētia:suadētē ne hoīes uellēt facere qd.i.aliqd aliud q̄ cā uoluptatis:utpote i q̄ sūmā bōi pōebat:accepit eā uocē ꝓ mōstro & ita icredibilē:& cōtiuo depcatus ē.i.uoto & p̄cibus addixit Pyrrho & Sānitibus istā sapiētiā.s.ponētis sūmū bonū in uolupate:de cuius snia sic ꝓseqt̄ author.Licet Athenæ glorient̄ doctrina sua tñ uir prudēs qcūq; is fuerit:malit.i.magis uelit sup.āplecti aut seq:detestationē Fabritii.i.q̄ Fabritiꝰ uoluptatē detestatus ē:q̄ p̄cepta epicuri q̄ iā dicta sūt.Ergo de epicuro prius locutus ē.Q.đ.i.q̄ rē aut qđ iudiciū:euētꝰ quoq; idicauit.Nā urbs.s.Tarētina:q̄ plurimū tribuit uoluptati: amisit maximū ipiū:& sup.ea urbs uidelicet Roma q̄ delectata ē labore:occupauit.s. maximū ipiū:& illa.s.prius dicta hoc ē Tarētina nō ualuit tueri libertatē.i.suā:hæc.s.Roma aut Romana ciuitas potuit ēt donare.i.libertatē semel aliis adeptā.⁋Curii &c.Ordo ē.Quis.i.aliquis:existimauerit.i.iudicauerit merito.Q.Tuberonē cognomine Cateliū:seu ut alii scribūt Gatiliū:fuisse discipulū:qa imitatorē Curii & Fabritii: cui.i.Q. Tuberoni gerenti cōsulatum:quū gens ætholorū misisset ꝑ legatos uasā argentea oīs generis magno pondere.
℃Contēptis,antiqua non habent exemplaria.⁋Cinæam.hic est Cinæas inter exempla memoriæ celebratus q Pyrrhi regis in urbem legatus nomina reddidit Senatui & equestri ordini postero die q̄ aduenerat. THE.

OLI. Ficti lia ¶Omnis uſus:uaſa.ſ.ad omnem uſum accomodata.ut aquaria:uinaria:& alterius generis. Exquiſita : artifi/cioſe elaborata. Gratulandi:de uictoria ex hoſtibus parta:quia tunc Romanis erant amicitia copulati. Fictilia:terrena:a fingendo dicta:unde figuli luti compoſitores:qui terrena uaſa componunt. Quo uentum. Damnat ſui temporis mors.Valerius:ut omnes etiam pauperes ambitioſa paupertate uiuant:nam ætatis noſtræ in/quit ſerui ſuppellectilem illam aſpernantur:qua conſules aliquando & Ro.principes contentabantur.

Pauli Aemi/lii cōti nentia

T Perſæ:Fuit Aemilii Pauli cōtinentia ſic litterarū monumētis digna:ut ſine iniuria ꝑtermitti a Val. nullo mō potuerit : cū.n. deuicto pſa maced.rege: quē duxit ī triūphū:tātā ex ea puicia ꝑdā i patriā reportaſſet:ut repleto ærario tributis ꝓſtādis modus ac finis i/poſitꝰ fuerit;nihil ex ea uoluit attigere:ut glorioſus magis q̄ diues ex eo bello rediſſe uidereť. Pluta.tñ di·it quoſdā ex ea ꝑda ſibi retinuiſſe li/bellos. Hereditariā:qa ueluti hr̄ditate q̄dā.P.Ro.aliquādiu pauptatē habuit iuxta illud. T.Liuii:qd ſupra dixius nulla unq̄ reſpu . fuit maior nec ſanctior.nec bonis exēplis ditior. nec i q̄ ciuitatē tā ſero luxuria & auaritia cōmigrauerit: nec ubi tātus ac tādiu pauptati & parſimoniæ honos fuerit adeo quāto minus rerū tanto minus cupiditatis erat. Eo uſq;:in tātū. Tributi:cenſus & ꝑēſionis pſoluēdæ.Ci.in officiis.Omni macedonū Gaza q̄ fuit maxia potitus ē Paulus:ī ærariū tm̄ uexit:ut unius īperatoris ꝑda finē attulerit tributorū:at hic domū ſuā nihil ītulit ꝑter memoriā nois ſempiternā. Præclare ſecū actū:ꝑclare ſibi obtigiſſe:& eſt honeſtus dicēdi modus:mecum ꝑclare actum ē:ideſt præclarē mihi obtigit.

Tribu tum

T q; huic animi:Hi cū miſſi eēnt legati ad Ptolemæū regē ægypti:pro pace cū.P.R.iungēda:& eos Ptolemæꝰ liberaliter exceptos regiis mūeribus do/naſſet:ea primū legati repudiarūt.ſed īteriectis qbuſdā diebus ad cœnā iuitatis:aureas illis co/ronas miſit:quas honoris gr̄a accepe : ſed ſimul atq; Romā uenerūt priuſq̄ legationē ſuā in ſenatu referēt:in ærariū mūera detulerūt : q̄ deinde reddēda legatis & ſenatus decreuit : & populus pmiſit:fuerūt ergo ex ærario q̄primū educta & ſecūdum aquā cuiuſq; portionē diſtributa:hoc modo & ſenatus pariter & populus cū legatis de cōtinētia certaſſe ur̄.Hæc Vale.Iuſtinus uero li.xviii.dicit:q; miſſa a ſenatu i ægyptū legatiōe:cū ingētia ſibi a Ptolemæo rege miſſa mūera ſpreuiſſent īteriectis diebus ad cœnā inuitatis aureæ coronæ miſſæ ſunt:quas illi honoris gratia receptas poſtera die ſtatuis regis impoſuerūt. Priuatim.quæ ſua.ſ.eſſent.

ois uſus uaſa argētea: magno pōdere : exq̄ſita arte fabricata:p legatos miſiſſet:q ſuperiori tpe gratulādi cā ad eū ꝓfecti retulerāt:fictilia ſe ī eius mēſa uaſa uidiſſe:mōitos ne Cōtinētiæ:q̄ ſi Pauptati ſuccurrēdū putarēt:cū ſuis ſarcinis abir iuſſit.q̄ bn̄ æro licis domeſtica ꝑtulerat: ſi frugalitatis eius exēplū poſterior ætas ſeq uoluiſſet.nūc quo uentū eſt ? a ſeruis uix ipetrari poteſt ne eā ſupellectilē faſtidiāt: q̄ uti cōſ.nō erubuit.

¶De Paulo Aemylio.

T Perſe rege deuicto Paulus:cū macedōicis opibus: ueterē : atq; hereditariā urbis nr̄æ pauptatē eo uſq; ſatiaſſet:ut illo tpe primū Po.Ro.tributi ꝓſtādi onere ſe liberaret: penates ſuos nulla ex pte locupletiores fecit.ꝑclare ſecū actū exiſtimās:quod ex illa uictoria alii pecūiā: ipſe gloriam occupaſſet.

¶De.Q.Fabio gurgite.C.numerio Fabio pictore:&.Q. Vgolino.

T q; huic aī eius iudicio.Q .Fabius Gurges.C.Numerius. Fabiꝰ pictor.Q.Ogolinꝰ ſe ſubſcripſerūt.q legati ad Ptolemeum regē miſſi:mūera:q̄ ab eo priuati acceperāt:in ærariū qdē prius : quam ad ſenatum legationem

ASCē ſius ¶Et fabricata exq̄ſita arte:q̄.ſ.legati profecti ad eū tpe ſupiori.i.prius acto:cā gratulādi.ſ. Tuberoni de uictoria pta:retulerāt.ſ.pricipibus a qbus miſſi fuerāt:uidiſſe ſe uaſa fictilia i mēſa eius.l.Q.Tuberōis:iuſſit eos monitos ne putarēt ſuccurrēdū cōtinētiæ.i.pſimōiæ ultro aſſūptæ:cū nō deeſſēt qbus utereť:q̄ ſi pauptati:qa q cōtinēs nō cōtinuo paup ē.Nā paup ē q parū hēt:cōtinēs q paucis utiť ac fruiť.Quā.i.o q̄tū bene tubero ꝑtulerat domeſtica.ſ.iſtituta aut iudicia:Aetholieis:ſi ætas poſterior uoluiſſet ſeq exēplū frugalitatis eius.q.d . optime nūc:quo.i.ad quē ſtatū uētū ē.q.d.ad peſſimū:qd paulo poſt cōtingit:aſſerēte id Iuuenale:Oēi ꝑcipiti uitiū ſtetit.Et.Nil hēt ulterius nr̄is qd moribus addat Poſteritas &c.uñ addit Vale.nr̄.Vix pōt ipetrari.ſ.nūc a ſeruis ne faſtidiāt.i.ut nō ſupbe cōtēnāt eā ſupellectilē.ſ.fictilē & ligneā q̄ cōſul.ſ.Tubero & Curius nō erubuit uti. At.i. ſed:Perſe rege.ſ.Macedōiæ deuicto:Paulus.ſ.Aemilius Macedōicus:quū.i.poſtquā ſatiaſſet ueterē atq; hæreditariam paupertatem urbis noſtræ:ideſt Romæ:opibus macedonicis:euſq;.i.intantum ut populus romanus liberaret ſe primum illo tempore onere præſtandi tributi:ideſt pecuniæ per ſingulas tribus in ſtipendium militare:nulla.i.non ulla:non fecit penates ſuos.i.proprios lares ac familiam:locupletiores ex ulla parte: exiſtimās actum præclare ſecum : q; ipſe occupaſſet.i. ante alios accepiſſet ex illa uictoria gloriam : & ſup.alii pecuniam. Atq; &c.More ſuo cōnectēdo dicēda dictis ſubtiliſſimo uiculo dicit.Atq;.Q..Fabius Gurges Caius Nūerius Fabius pictor &.Q..Vgolinus ſeu Ogolinus:ſubſcripſerūt ſe.i.more noia ſua ſubſcribētiū aſtipulati ſūt & aſſenſum ꝓbuerūt.Nā q i pactū aliqd cōtentiūt ſolēt noia ſua ſubſcribere:unde tractū ē ut ſubſcribere uſuſte dicať pro aſſentiri)huic iudicio animi eius.ſ.Pauli Aemylii.i.idē ſenſerūt qd ille:qui miſſi legati ad Ptolemæū regē .ſ.ægypti:detulerūt in ærariū.i.fiſcū:munera q̄ acceperāt ab eo priuatim.i.noie priuato.i.pro ſe quiſq; nō pro re pub.& quidē priuſquā referrent ad ſenatū legationē.i.priuſq̄ ſenatui exponerēt qd in legatione egerant.

THE. ¶Qua uti codices antiqui legunt.quam tunc conſul non erubuit.

¶De publico ministerio.hoc ē delegatiōis officio.¶ Præter laudē.ut si bene administrauerint: administratiōis pmiū laus pēdaṫ.¶ Accedere.adiūgi.unde accesiōes augmēta dnr.¶ Attētæ.diligētis.nomē ē:nō aduerbiū.¶ Ita i hisdē:sic iqt Ptolemæ9 & legati & sēat9 & ppls suā quāti officii laudē obtiuisse uideṫ.¶ Liberalitas: OLI. Accessio
F pciola legatis mūera dādo.¶ Abstinētia:i ærariū mūera deferēdo.¶ Aeqtas:legatis eadē restitui do. Abiorū & Ogolini. Calpurnius hic ut in ca.de disciplina militari diximus cū bello fugitiuo ꝓuinciā Siciliā obtineret:q̄ sexagita seruoꝝ milia occupauerāt:re bene gesta ac liberata ꝓuicia milites oēs qui

referrent: detulerūt. scilicet de publico ministerio nihil cuiquam præter laudē bene administrati officii accedere debere iudicantes.Iam illud humanitatis senatus: & attentæ maiorum disciplinæ indiciū est.data sunt enim legatis: quæ i ærarium reposuerant:non solum Patrum.C.Decreto: sed etiam populi pmissu.eaq; legatis Quæstores promptæ unicuique distribuerunt.ita in iisdem: Ptolemæi liberalitas:legatorū abstinētia:senatus ac populi æquitas debitam probabilis facti portionē obtinuit.

¶De Calpurnio Pisone.

F Abiorū & Ogolini cōtinētiæ Calpurniū Pisonē i cōsimili gñe laudis æmulū fuisse: res ipsa documēto ē cōs. graui fugitiuorū bello:a se liberata Sicilia:eos quorū pcipua opera usus fuerat:ipatorio more donis ꝓsequebaṫ: inter quos filiū suū aliquot locis pliatū fortissime:titulo triū libraꝝ aureæ corōæ decorauit : pfat9 nō oportere a magistratu e publica pecūia erogari:qd i ipsius domū reditură esset., tātumq; ponderis se restamēro adulescēti legaturū promisit:ut honorem publice a duce : pretium priuatim a patre reciperet.

¶De Catone superiore.

A Ge siqs hocseculo uir illustris pellib9 hedinis ꝑ stragulis utaṫ : tribusq; seruis comitatus Hispāiā regat : & qngētoꝝ assiū sūptu trāsmarinā ꝓuiciā petat:eodē cibo:eodēq; uino:quo nautæ:uti cōtēt9 sit:nōne mirabilˀ existieṫ?

operā suā i eo bello reip.strenue nauassent: militarib9 dōis iperatorio more dōauit:filiū q multis in locis fortissime pugnauerat: & suæ uirtutis nō obscura documēta dederat:munerū oino fecit expertē:qa diceret nō æquū eē a magistratu e publica pecūia qcq̄ erogari:qd in se aut familiæ suæ usum rediturū esset uerū ne merita laude uideret omnino defraudatus aureæ corōæ trium librarum ponderis titulo decorauit. promittens se tantundem auri testamento legaturū.¶ Aemulum:imitatorē & eiusdem rei studiosum.¶ Erogari:dari.distribui.¶ Titulo.non autem corona.

A Ge siqs hoc seculo. Cato supior celtiberos Hispāiæ populus robur ꝓuinciæ aliquot secundis p̄lus fregit & cū totā ꝓuinciā administraret. pellibus ædinis pro tapetis usus est:& cū triū seruorū comitatu cōtentus cūq; Hispaniā ulteriorē peteret: uiatico quingētorū assium cōtentus uino ciboq; quo nautæ uti nō dubitauit quæ facile tolerauit. quia in tali cōtinētia uitā exercuerat:nā ut inquit Plutar.cum adolescēs stipendia faceret in castris quasi sp utebaṫ aq̄: sed cū fortasse uel æstu uel siti nimia laborasset:ad eam sedandam aceti frequenti haustu utebatur:uel si quando uires pristinas desiderasset uegetādi corporis causa: leui uiculi nonnihil uini delibe rare cōsueuerat. Catonis cōtinētia

¶Scilicet.i.scire licet cur id fecerint:quia iudicātes nihil debere accedere.i.aduenire & addi cuiquam de publico ministerio:præter laudem officii bene administrati.Iam illud.s.quod iam dicet:est indicium humanitatis senatus: & attentæ .i.diligētis disciplinæ maiorum.Enim pro quia: Ea sunt data.i.reddita legatis : quæ reposuerant in ærarium.i.fiscum seu publicæ pecuniæ repositorium.Non solum decreto patrum conscriptorum:sed &.i.etiam permissu populi : & quæstores i.conquisitores & custodes pecuniæ publicæ distribuere.i.distribuerunt prōpte.i.expedite legatis unicuiq;:ea.s. quæ in ærarium contulerat: ASCēsius
Et ita liberalitas Ptolemæi.s.regis qui ea dona primum in legatos contulerat.abstinentia legatorum:qui ea non sibi sed ærario data interpretati sunt:& æquitas.i.æqua uirtus & præmii æstimatio:senatus & populi qui ea reddenda legatis censuerunt:obtinuit in eiisdem.s.donis:debitam portionem.i.partem:facti probabilis.i. quia omnium dictorum factum est laudabile & ita probabile.¶ Fabiorum &c.Ordo est.Res ipsa est documento.i.satis docet : Calpurniū seu Calphurnium(ut alii scribunt)Pisoné fuisse æmulum.i.imitatorem quasi cum æmulatione:continentiæ fabiorum.s.Gurgitis & Numerii:& Vgolini seu Ogolini:in cōsimili genere laudis.Nam supplex consul sicilia liberata.i.postq̄ sicilia erat liberata a se.i.sua opera:graui bello fugitiuorum:prosequebaṫ more imperatorio eos quorum præcipua opera usus fuerat:donis:scilicet militaribus:inter quos:scilicet quorum opera usus fuerat aut a se donatos:decorauit filium suum præliatum:idest qui præliatus fuerat fortissime aliquot locis:titulo id est solo nomine non re coronæ aureæ trium librarum:præfatus non oportere erogari: idest largiri a magistratu:e pecunia publica:quod rediturum esset in domum ipsius:& promisit se legaturum testamento adolescenti:scilicet filio suo tantum ponderis:idest tris libras auri:ut supra adolescens aut filius eius:reciperet honorem publice a duce:idest patre tanquā a duce:& pretium priuatim a patre:idest tanquā ab homine priuato.¶ Age:adhortandi uox:siquis uir illustris hoc sæculo utatur pellibus hœdinis:idest hœdis detractis:quæ asperæ & fetidæ sunt pro stragulis:idest stramentis nocturnis:& comitatus tribus : scilicet dumtaxat seruis:regat Hispaniam:& petat prouinciam transmarinam sumptu quingentorum assium: & sit contentus uti eodem cibo & eodem uino:quo nautæ.s.utantur:nonne existimetur.i.iudicetur mirabilis.q.d.maxime.

OLI. ¶Cū iter faceret sua ipse arma uno subsequēte ministro ferebat: q secū q̄ uitæ necessaria forent cōportaret: domi uero tāta frugalitate fuisse tradūt: ut hyeme sola tunica dēptis māicis idutus eēt: æstate uero pene nudus labore cū seruis certaret qbus cū sedere solitus eodē pane eodēq; uino uescebaƭ hāc frugalitatē & cōtinētiā ex M. Curii uitæ cōmemoratiōe & fama q̄si æmulatiōe q̄dā iduisse ferūt: cū iuxta illius uillā ipse haberet agellū. Frōtinus Marcū iqt Catonē uino eodē quo remiges cōtētū fuisse tradūt. Seneca ad luciliū epist. lxxxvii. M. Cato cēsorius q̄to reip. utilior Scip. fuerit nosti: alter. n. cū hostibus nr̄is bellū: alter cū moribus gessit. cāterio uehebaƭ & hipopis ipositis; ut secū utilia portaret. o q̄tū erat seculi decus: iperatorē triūphalē cēsoriū: & q̄d sup oia hæc ē Catonē uno caballo eē cōtētū: & nec toto q̄dē. ptē. n. sarcinæ ab utroq; latere depēdētes occupabāt. ¶ Age si qs: hic notat sine dubio Ro. eius tpis luxuriā. siqs iqt priceps Ro. hic tpibus ea qua Cato cōtinētia uteretur: oibus certe uidereƭ admirabilis. ¶ Stragulis: stragula uestis uersicolor quā græci Tapita uocant.

Stragula

Vltū a pri. con. Hic posterior Cato: q ut sup. dixi. Vticēsis appellatus ē: ætate sua frugalissimus Ro. fuit. nā affluente Rōana ciuitate opibus atq; luxuria: paucis admodū seruis utpote septē cōtentus fuit. cū cæteri principes ætatis suæ ne turba q̄dē ingēti cōtētari possent. Fuit igiƭ supiore seruorū numero paulo icōtinētior: tēporū uero cōditiōe multo frugalior. ¶ Lauticia: luxurioso apparatu rerū: nā lauticia. mūdicia: a lauādo dicta: & conuiuium lautum dicitur conuiuium sumptuosum: quia ibi omnia sunt lauta & nitida.

Exultat aius. Scipio Aemiliāus legatus ad Aristonicū ut cōiicit: q subcaptā a Scip. Numantiā: eo q̄ eēt Attali regis nepos Eumenis filius Asiā occupauit tāq; auitū regnū sibi iure hæreditario debitū eū testamēto regis Attali. P. R. puincia legata libera esse deberet. Hūc ut Frōtinus ait tradiƭ in itinere cū amicis ambulātē accepto pane uesci solitū. Idē & de Alexā. rege Macedōiæ diciƭ. ¶ Exultat animi nō mediocri lætitia extolliƭ animus meus: cum in eo sit occupatus: ut tantorū uirorū documēta cōmemoret. ¶ Aemilianus: quia de gentæ æmilia fuit: & per adoptionē in Scipionū familiā translatus. ¶ Totidē triumphos: uidelicet de Carthagine & numātia duabus urbibus euersis. Po. Ro. inimicissimis: qbus deletis & ut inquit Cice. Scipio nō solū presentia: sed etiam futura bella deleuit. ¶ Plures. i. septē seruis. ¶ Manubias: differt inter spolia & māubias ut uult. A. Gellius: q̄ spolia sunt corpora rerum quæ capiunƭ ex hoste: manubiæ uero pecunia ex uēditiōe prædæ recuperata. ¶ Itaq;: respōdet tacitæ quæstioni: nō. n. inqt Scipionis gloria ab exteris gentibus numero seruorū: sed uictoriarū multitudine censebatur.

Manubiæ

at qui ista patiētissime superior Cato tolerauit. qa illū grata frugalitatis consuetudo: in hoc genere uitæ: cū summa dulcedine continebat.

¶De Catone posteriore.

Vltū a prisca cōtinētia spatio annorū posterior Cato discedit: utpote i ciuitate iā diuite: & Lautitia gaudēte natus. is tamē cum bellis ciuilibus interesset: filiū secū trahens: duodeci seruos habuit. nūero plures: q̄ superior. tēporū diuersis morib⁹: pauciores. exultat aius maximorū uirorū mēoriā pcurrēs. De Scipiōe Aemyliāo.

Cipio Aemiliāus post duos iclytos cōsulat⁹: totidēq; suæ p̄cipuæ gloriæ triūphos septē seruis sequētib⁹ officio legatiōis fūctus ē. & puto Carthaginis: ac Numātiæ spoliis cōpatare plures potuerat: nisi opū suorū ad se laudē: māubias ad p̄riā redūdare maluisset. Itaq; cū p socios: & exteras gētes iter faceret: nō mācipia ei⁹: sed uictoriæ nūerabāƭ. nec quātū auri: & argēti: sed quātū amplitudinis pōdus secum ferret æstimabatur.

ASCēsius ¶ Atqui. i. sed quomodo. aut attamen. Cato superior. l. Censorius tolerauit ista. s. iam dicta patientissime. Quia grata cōsuetudo frugalitatis. i. persimoniæ: continebat illum in hoc genere uitæ cum summa dulcedine. ¶ Multum &c. Ordo est. Cato posterior: uidelicet uticensis discedit multum a prisca. i. priorum sæculorum continentia: spacio annorum. i. si ad spacium annorum aspexerimus. utpote natus in ciuitate iam diuite & gaudente lautitia: idest lauto apparatu cœnarum: is tamen cum interesset in bellis ciuilibus: scilicet inter Cæsarem & Pompeium: trahens secum filium: habuit duodecim seruos plures numero: quā superior: scilicet Cato habuit: pauciores sup. quā superior: diuersis moribus temporum: idest si respexerimus ad mores temporum utriusq;: q frugalior possit iudicari qui tempore posterioris Catonis. xii. seruos habuerit quā qui tempore prioris dumtaxat sex. ¶ Exultat &c. Mira solertia nec noua continuandi stili filia ordo est. Animus sup. meus: percurrēs memoriam maximorum uirorum: exultat. s. præ lætitia. Scipio æmylianus functus est officio legationis post duos inclytos consulatus: & totidem triumphos præcipuæ gloriæ suæ: septem seruis sequentibus. Et puto sup. q̄ potuerat comparare. i. conquirere plures. s. seruos quā septem: spoliis Carthaginis & Numantiæ duarum potentissimarum urbium: quas uicit & spoliauit: nisi maluisset laudem operum suorum redundare. i. applicari ad se: & manubias. i. portionem quæ duci ex præda contingit: redundare sup. ad patriam. s. suam: hoc est Romam seu Romanum ærarium. Itaq;. i. & ita quum faceret iter per socios. s. Romani imperii: & gentes exteras. i. nihil ad Romanos pertinentes: non numerabātur mancipia eius sed uictoriæ: nec æstimabatur quantum auri & argenti ferret secum: sed quantum pondus amplitudinis. i. extensionis honoris & gloriæ.

THE. ¶ Scipio Aemilianus. is ad orbis terrarum componēda regna missus a Senatu: quo cuiq; sua distribueret. haud plures in ministerio quinq; seruis habuit. ex unus obiter e uita migrauit: Aphricanus ad suos domum scripsit: ut emerent & ad eum mancipium mitterent; quod in defuncti locum succederet. hæc ex Posidonio Polybioq; & Athenæo Janus; ubi non concinunt in numero Seruorum cum Valerio.

Ontinẽtia uero ẽt uniuersis: De origine tarẽtini belli nulla est iter auctores dissensio: ná oẽs bellũ su sceptũ eẽ dicũt ob direptá classem uiolatosq; legatos: de euẽtu uero dissentiũt iter se Iustinus & florus: ná Ro. bis p̃lio uictos Iustinus affirmat: & ob eá ré missa a Carthaginẽsibus auxilia fuisse Ro. q̃ senatus cũ gratiarũ actiõe recusauit: Carthaginẽsibusq; remisit: deide Fabritiũ luiciniũ missum a senatu legatũ: q cũ Pyrrho rege pacẽ cõponeret: ad quá cõfirmádá: Cũ Pyrrhus Cyneá legatũ Romá cũ igẽtibus donis misisset: qbus senatũ corrũperet: ut qbus cupiebat cõditiõibus pacẽ ipetraret: neminé inuenit cuius domus muneribus pareret mira pfecto tanti senatus cõtinẽtia. Lucius uero florus nõ duobus prælíis. sed uno dũtaxat: & nõ hostiũ uirtute: sed nouarũ belluarũ terrore dicit Romáos fuisse supatos: qnetiá pugna ut inqt tam atrox fuit. ut frẽtá æ turmæ p̃fectus iuectus in regẽ turbauerit coegeritq; piectis isignibus p̃lio excedere in apulia deinde melius dimicatũ Curio Fabricioq; cõsulibus: iá qppe terror belluarũ exoluerat. & C Minutius qrtæ legiõis hastatus unius pmoscide abscissa mori posse belluas ostẽderat: rursus in Lucania eodẽ marte p̃sente pugnatũ est: nec uero solũ armis & in cápis: sed cõsiliis quoq; & domi & itra urbẽ cũ rege Pyrrho dimicatũ ẽ: qppe post prim. i uictoriá rex callidus itellecta uirtute Romana: stati desp̃auit armis: seq; ad dolos conuertit: ná itereptos cremauit: captiuos idulgẽter habuit & sine p̃cio restituit. legatos deide cũ muneribus misit i urbẽ: ut corrupto senatu in amicitiá reciperet: sed bello & pace foris & domi oẽm i ptẽ Rõana uirtus tum se pbauit. nec alia magis q̃ tarẽtina uictoria ostẽdit. Po. R. fortitudinẽ: senatus sapientiá: ducũ magnanimitatẽ: oium deniq; continẽtiá. Eodẽ modo Plu. i uita Pyrrhi duas affert opiniões: & eorũ q Ro. bis uictos: & eorũ qui semel tantũmodo supatos fuisse dicũt. ¶ Petulantiæ. Luxuriæ atq; lasciuiæ tarẽtinæ. Cato i oratione q̃ habuit pro ornamentis mulierum: bello Macedonico patrum inquit nostrorum memoria per legatum cineam Pyrrhus non uirorum modo: sed etiam mulierum animos donis temptauit nondum lex oppida ad coercendam luxuriam muliebrem lata erat: tamen nulla accepit.

Roma norũ conti nentia

Ontinẽtia uero ẽt uniuersis plebis aius sepenũero cognita ẽ. sed abũde erit ex his duo exẽpla: longe iter se distátiũ seculorũ: retulisse.

¶ De Pyrrho.

Yrrus ipet᷒ sui terrore soluto: ac iá epiroticis armis láguẽtibus bñuolẽtiá. Po. R. mercari: qa uirtutẽ d̃bilitar̃ nequerat: cupiẽs: pene totũ regiarũ opũ apparatũ i urbẽ nostrá trástulit. Cæterũ cũ & magni p̃tii: & uarii generis a legatis ei᷒: tá uirorũ: q̃ fœmiarũ apta usui mũera circa domos ferrẽt: nulla cuiq̃ dono ianua patuit. Tárẽtinæq; petulátiæ aiosus magis: q̃ efficax defensor: haud scio maiore cũ gloria hui᷒ urbis: armis: q̃ morib᷒ repulsus sit.

¶ De. C. Mario: &. L. Cinna.

Nilla quoq; procella: q̃. C. Marius: &. L. Cina Reip. iflixerát abstinẽtia. P. R. mirifica cõspecta ẽ. Ná cum a se proscriptorũ penates: uulgi manibus diripiẽdos abiecissent: iueniri potuit nemo: q ciuili luctu p̃dá peteret. Vnus

N illa quoq; pcella: Hæc historia Marii & Cinnæ supra in cap. de pdigiis annotata est: & in aliis locis separat i quoq; descripta ubi de alterutro ipsorũ dicẽdũ fuit. Q̃d uero ad húc locũ ptinet: illud satis erit: dixisse: qd' dum Sylla bello Macedõico eẽt occupatus: Marius & Cinna cõiunctis exercitibus ad urbẽ pperarũt. & primo hostiá: deinde Ianiculũ: postremo urbẽ ipsam cœperũt: & in ciues miserabili i cæde grassati. insup etiá potestatẽ plæbi fecerũt: diripiendi bona p̃scriptorũ ná multos tyránice proscripserant: uerũ tanta fuit Pop. Roma. modestia ut nulla quátũlibet magna spe lucri adduci potuerit: ut quisq̃ se tá nefaria præda cõquinaret. Magna igitur fuit plæbis Romanæ cõtinentia. ¶ Procella: Perturbatiõe rerum & est pulchra translatio qua utitur Cice. ut in illis dumtaxat fluctibus cõtionũ & tribuniciis procellis. nam a percellendo dicta est eo quod omnia percellat. i. peruertat. ¶ A se: Scilicet Mario & Cinna.

¶ Cõtinẽtia &c. p̃fatio ẽ de cõtinẽtia totius Po. R. nõ ut falso iscribit̃ pyrrhi. Ná pyrrhi exẽplũ iter externa reci- ASCẽ
tádũ foret: neq; sequẽs de Mario aut cina ẽ: sed de. P. R. illorũ tpe unde titulos ut alibi sæpe correxi. Ordo ẽ. uero sius
p sed cõtinẽtia ẽ cognita ẽt sæpenũero uniuersis aïs plæbis: sed erit abũde. i. usq; ad abũdátiá satis retulisse. i. recitasse ex his duo exẽpla sæculorũ distátiũ iter se lõge. i. q̃ cõtigerũt i plæbe Ro. seculis multũ iter se distátib᷒. Ná prius tpe pyrrhi: posterius tpe Marii. de priore dicit sic: pyrrhus. s. rex epyrotarũ abs tarẽtinis cõtra Ro. pugnás terrore ipetus sui soluto. i. postq̃ solutus erat: ac armis epyroticis iá láguẽtibus: qa de uictoria desperátibus: fractis u; epyrotarũ aïs: cupiẽs mercari. i. mercib᷒ & dõis emere: bẽiuolẽtiá po. R. qa nequerat debilitare uirtutẽ. s. Po. R. trástulit. i. tráſmisit poene totũ appatũ opũ regiarũ i urbẽ nostrá: hoc ẽ romá. Cæterũ. i. sed: quũ mũera & magni p̃cii & uarii generis apta tá usui uirorũ q̃ fœmiarũ ferrent a legatis eius: circa domos. s. ciuiũ Ro. nulla ianua patuit cui q dono (Q̃d lõge alter tpe Iugurthini belli ut Sallus. attestat̃ cõtigit) q; pro & haud scio. i. dubito utrũ sup. Pyrrhus defensor petulátiæ tarẽtinæ. i. tarẽtinorũ q p petulátiá Ro. i se arma excitarát: magis aiosus q̃ efficax: qa multa ausus nihil effecit: sit repulsus cũ maiore gloria urbis hui᷒. i. nr̃æ hoc ẽ rõanæ armis q̃ morib᷒. q. d. nõ mĩus gloriosũ eẽ cõtinẽtia tali eius dõa respuisse: q̃ armis eius uires cõtudisse. ¶ In illa quoq; pcella &c. Affert s̃m exẽplũ cõtinẽtiæ. P. R. tpib᷒. C. Marii & Lucii Cinæ: q uoti cõpotes i ciuili bello cõtra syllá: inimicorũ opes uolẽtibus diripiẽdas pposuerát: sed nõ sũt iuẽti q uellẽt. Ordo ẽ. abstinẽtia. P. R. cõspecta ẽ mirifica: quoq. i. ẽt i illa pcella. i. u i pturbationũ q̃. C. Marius & Lucius Cina iflixerát reip. Ná quũ ĩpi abiecissẽt: pẽates. i. deos familiares & qcqd i eorũ custodia erat: hoc ẽ oẽs facultates: p̃scriptorũ. i. p scriptũ p̃uiũ morti ubicũq; repirẽt addictorũ a se: diripiẽdos máibus uulgi. i. uilis popelli: nemo potuit inueniri q peteret p̃dá. sup. in luctu ciuili.

OLL ℭPerinde ac: id est tanquam.

AC ne eiusdē laudis cōmemoratiōe: De hoc uiro ifra dicet lib. v. ca. ultimo ubi de illius animi fortitudine dicēdū erit: Lacedemōii & atheniēses multis se iuice cladibus affixere: demū cū post nauale p̄liū æquo Marte utrinq; discessū eēt: lacedæmōii ad messeniorū bellū reuocant: sed ne iterea ociolū tp̄s quo uires reparēt atheñ. reliqrēt: pacilcūt cū thebāis: ut boetioꝝ ipiū qd tpe p̄sici belli atheñ. occupauerāt his restituerēt: ut illi atheñ. bella suscipēt: tātus furor Spartāoꝝ: ut duobus bellis ipliciti suscipe tertiū nō recusarēt. dūmō inimicis suis hostes aeq̄rerēt: igit atheniēses aduersus tātā tēpestatē belli duos duces deligūt piclē spectatæ uirtutis uirum & Sophoclē tragœdiarū scriptorē q diuerso exercitu & spartāoꝝ agros uastauerūt: & multas achaiæ ciuitates atheniēsiū iperio adiecerūt: fuit aūt pericles prīceps atheniēsis: plis ielytus: & orator isignis atq; anaxagoræ discipul9: rexitq; rēp. Atheniēsiū. xl. an. mira prudētia: cū igit collegā haberet in prætura ut diximus Sophoclem poetā & is publico intentus officio. insignis pueri formā laudasset: intēperantiā eius icrepitās ait: decere: p̄torē manus & oculos habere ab oi libidine prorsus amotos. ℣Districtus. Detentus.

Sophocles Prætor

SOphocles āt. Hic atheniēsis fuit poeta tragicus ætate sua clarissimus de quo plures ex nr̄is uaria & magnifica scripserūt. Quē Cic. diuinū poetā li. i. de diuinatiōe uocauit his uerbis. adiūgā philosophis doctissimū hoiem poetāq; diuinū sophocle: Ver. quoq; in Bucolicis alludēs Augusto ait: Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno. ab hoc igit cū qreret rebus ne uenereis tūc ēt uteretur: erat. n. ætate iam puectiori. dii meliora inqt: libēter. n. istinc tanq̄ ab aliq̄ pfugi dn̄atiōe: qd Ci. nr̄ testat in Catōe maiore hisdē ferme uerbis. bene inqt Sophocles rn̄dit cū ex eo qdā iā affecto ætate quereret uteret: ne rebus uenereis: dii meliora inquit: libenter uero istinc. sicut a domino agresti & furiolo profugi: hanc igitur uocem Sophocles quodammodo detestatus est: sunt tamen qui dicant socratem fuisse qui hoc dixit. ℣Dii meliora: Scilicet dent.

enim quisq; se ab his perinde ac sacris ædibus abstinuit. Quæ quidem tam misericors continentia plebis: tacitum crudelium uictorum conuicium fuit.

ℭExterna. De Pericle.

AC ne eiusdē laudis cōmemorationē externis iuideamus. Pericles Atheniēsiū princeps: cū tragediarū scriptorē Sophoclē i Prætura collegā haberet: ac is publico officio una districtus: pueri igenui prætereūtis formā impēsioribus uerbis laudasset: itēperantiā eius icrepitans: dixit. Prætoris nō solum manus a pecuniæ lucro: sed etiam oculos a libidinoso aspectu cōtinētes eē debere.

ℭDe Sophocle.

SOphocles āt ætate iam senior: cum ab eo qdā quæreret: an etiānum rebus uenereis uteret: Dii meliora iqt Libēter. n. istinc tāq̄ ex aliq̄ furiosa pfugi dn̄atiōe.

De Xenocrate.

AEque abstinētis senectæ Xenocratem fuisse accepimus: cuius opinionis non parua fides erit narratio: quæ sequitur.

AEque abstinētis senectæ: Xenocrates calcidōius fuit Agathoris filius & a primis ferme annis platonis auditor erat teste Laertio tardus igenio: adeo tarde ut cū illū Plato Aristoteli cōpararet: ut tradit Ci. in lib. de oratore: alterū frēo: alterū calcaribus indigere diceret: alioquin se uero semp ac serio habitu & ore produrabat. in academia uixit: ut plurimū si quādo ad urbē pficiscebat turba ois ipudicorū eius trāsitū obseruabat: eius iquietādi gratia: hic tantæ cōtinētiæ fuisse tradit ut Phryne suo tpe nobile scortū: deposito cū qbusdā iuuenibus pignore in suū cōcubitū allecturā: in lectuli partē admissa: nullis meretriciis illecebris: nullo libidinis irritamento cū oia frustra tēptasset: incredibilē eius continētiā uiolare potuerit: quæ cū a iuuenibus uictoriæ preciū posceretur sacere respondit: se cum illis de uiro non de statua certasse.

Xenocratis continentia

Asc. Cēlius

ℭEnim pro qa: unusqsq; abstinuit se ab his pēatibus & ædibus pscriptoꝝ pinde ac. i. nō aliterq̄ ab ædib9 sacris. i. tēplis deoꝝ q̄ qdē cōtinētia plæbis tā misericors: qa moti mīa i pscriptos abstinerūt māus ab eorū bōis fuit cōuitiū. i. iproperiū tacitū: qa nō uoce sed facto loqb. inf uictorū crudeliū. s. Marii & cinæ: de quorū uictoria sæpe hitū ē. ℣Ac ne &c. Trāsiēs ad externa dicit. Ac ne iuideamus externis. s. pplis aut hoibus: cōmēorationē eiusdē laudis. s. ob cōtinētiā aut abstinētiā: q̄ sic pprie differūt q. cōtinētia ē eoꝝ q̄ itra nos sūt ne exeāt i opus illicitū abstinētia ē retractio mēbri ab iis q̄ illicite nobis usurpem9. dico sup: q. Pericles prīceps atheniē. quū hēret Sophoclē scriptorē Tragœdiarū: lōge clarissimū: collegā i p̄tura: ac is. s. sophocles districtus. i. occupatus: una. i. pariter cū piclē: officio publico. s. ad p̄turā ptinēte: laudasset uerbis ipēsioribus. i. nimis ipensis & accuratis formā. i. formositatē pueri igenui p̄tereūtis. i. q ante oculos eorū forte tūc p̄teribat: dixit icrepitās itēperātiā ei9. s. sophoclis nō solū manus ptoris debere eē cōtinētes a lucro pecūiæ: sed ēt oculos ab aspectu libidinoso. ℣Sophocles āt iā senior. i. puectior ætāte: quū qdā qreret ab eo: an uteret ēt nū. i. an tūc adhuc: unde forte legēdū sit: ēt tū: reb9 uenereis iqt: dii meliora: sup. dent mihi faciēda: Eni p qa: ego pfugi libēter istinc tanq̄ ab aliq̄ furiosa dn̄atiōe. ℣Aeque &c. Ordo ē. Nos accepimus Xenocratē philosophū calcedoniū: fuisse senectæ abstinētis æq. i. æqliter: ut sophocles fuit: cui9 opiniōis nō pua fides. i. approbatio. erit narratio q̄ seqt phyrne (sūt tn̄ q phryne scribāt). ℭSophoclem. Sophocles ex actica tribu Colono Sophili. F. olympiade. lxxiii. natus annis. xvii. Socratem præcessit, is in scæna quædam nouauit: Apis a suauitate carminis appellatus: alter eiusdem nominis Aristone patre genitus supioris nepos is aiebat λυττῶντα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγὼν ἀσμένως. furiosum & agrestem fugere dominum ætate in senium uergente. plura Suidas.

OLI. Quidam etiam ferunt a discipulis eius Laydem formosissimam meretricem dedita opera intromissam: ut illum pertemptaret: sed tantæ dicunt fuisse cõtinentiæ: ut se ad libidinē incitari persensisset: pateref uirilia secari & uri: tanta pterea fides illi data est: ut cũ in ea urbe nullius iniurati testimoniũ admitteref: illi soli iusiurãdum athenicies remitterẽt: sicut diximus in cap. de maiestate. erat adeo frugi ut cũ illi Alexãder magnã pecuniæ quãtitatẽ misisset: sublatis tribus milibus numorũ atticorũ: ne regia munera spernere uideref reliquũ remitteret: dicens illi pluribus opus esse qui plures enutriret. Ad Philippũ olim legatus cũ cæteris missus cum alios sciret donis emolitos & sæpe conuiuia celebrare: neutrũ ipse horũ fecit. legatis postea dicẽtibus secũ frustra Xenocratẽ iuisse cõperta re: ipsum duplici honore honestarũt: successit in academiã Speusippo scolãq; tenuit. xxv. annis morif noctu: cũ i carthaginẽ forte offendisset: anno ætatis suæ. lxxxii. In peruigi. i. totius noctis uigilia. Nobile scortũ: famosa meretrix: nã nobile notum dicimus. Vir. est locus italiæ medio sub mõtibus altis nobilis. Vino grauem. Hoc dicit ad exagerandã eius cõtinentiã: nã uinũ magnũ est libidinis irritamẽtũ: & quo magis qs uino & cibo incaluerit. tãto facilius solet in libidinẽ solui. Vnde Terẽ. Sine cerere & baccho friget uenus. Perquã facetũ. Valde iocosum. Phryne. Magna uis est in ipso noie phryne quasi emphasim facit: qꝫ omnium pulcherrima foret. Labefecit: Debilitauit: conquassauit.

In puigilio phryne nobile Athẽaꝶ scortũ iuxta eũ uino grauẽ accubuit: pignore cũ qbusdã iuuẽibus posito: an tẽpãtiã ei⁹ corũpere posset. q̄ nec tactu: nec sermõe aspnat⁹: quo ad uoluerat i sinu suo moratã: ꝑpositi irritã dimisit. factũ sapiẽtia ibuti aĩ abstinẽs. Sed meretriculæ quoqꝫ dictũ pq̄ facetum. deridẽtibus. n. se adulescẽtibus: qa tã formosa tãqꝫ elegans poti senis aĩum illecebris pellicere non potuisset: pactũqꝫ uictoriæ p̄tiũ flagitãtibus de homine se cũ iis: nõ de statua pignus posuisse respõdit. potest ne Xenocratis cõtinentia a quo q̄ magis ueres magisqꝫ ꝑprie demõstrari: q̄ ab ipsa meretricula expressa ẽ? Phryne pulchritudine sua: nulla ex parte constantissimam eius continentiam labefecit.

QVid rex Alexãder diuitiis eũ quatere potuit? ab illo quoqꝫ statuã eq dẽ æqꝫ frustra tentatã putes legatos ad eum cũ aliquot

Talentum QVid rex Alexãder Talentis. Talentũ duplex est: atticum & euboicum. rursus atticũ duplex est: magnũ. s. & paruum. de magno dixit Liuius in. xxxvi. ab urbe condita: magnũ talentũ atticum. lxxx. libras habet & paulo plus: sed alibi manifeste mõstrauit. talentũ magnũ. lxxxiii. libras: & quattuor habere uncias: qꝫ si uolumus ad numos referre Romanos: ut Priscianus ait: sex milia numorum Romanorum habet. Talentum uero paruum libras habet sexaginta. talentum euboicum minus attico fuit: sed nõ ualde. nam teste Festo quattuor milium numum Romanorum fuit.

ASCĕsius Nobile scortum. i. famosa meretrix; athenarum accubuit in peruigilio. i. totius noctis uigilia iuxta eum: uidelicet Xenocratem grauem uino: pignore posito. i. deposito cum quibusdam iuuenibus: an. i. phryne posset corrũpere temperantiam eius: quã. s. meritriculã: Xenocrates nec aspernatus est tactu: quia permisit se ab ea tangi: nec sermone. i. colloquio: dimisit moratam. i. postq̄ moram traxerat in sinu suo quoad uoluerat. i. ad saturitatẽ usqꝫ: irritam propositi. i. frustratã in proposito: quia proposuerat cum eo q̄q̄ seniore rem habere: quod quia non effecit: addit poeta: factum. s. Xenocra. est sup. factum abstinens. i. abstinentiæ: animi imbuti sapientia. Sed dictũ meretriculæ. s. phrynes: est sup. quoqꝫ. i. etiam: perquã. i. ualde facetum. Enim pro quia adolescentibus. s. quibuscum deposuerat se eum corrupturam: deridentibus se. s. meretriculam: quia ipsa tam formosa & tam elegans. i. elegãti cultu: non potuisset pellicere illecebris animum senis poti. i. ebrii: & respondit flagitantibus. i. exposcentibus precium uictoriæ pactum. i. de quo conuenerant paciscendo: ut uictor obtineret: se posuisse. i. deposuisse pignus cũ his. s. adolescẽtibus de hoie nõ de statua: atqꝫ ita innuit Xenocratẽ statuam esse. Vnde author. Potest ne cõtinẽtia Xenocratis demõstrari a quoq̄ uerius & propius. i. argumẽto sumpte de re magis ꝑpinqua: qa res magis ꝑpinqua plus euidens est (Sunt tamẽ q ꝑprius pro ꝑprius scribãt a ꝑprie: sicut apud Iuuenalẽ Egregius cœnat: pro magis egregie: quocirca qa rara sunt inuẽtu huiusmodi cõparatiua a noibus i ius finitis: iõ Aldus legit magis uere magisqꝫ ꝑprie:) q̄ expressa est ab ipsa meretricula q̄. s. statuã eẽ cõfessa ẽ. q. d. nequaq̄. Nã phryne ex nulla parte labefecit pulchritudine sua cõstantissimã abstinenstiã. s. ab illicita uenere: eius. s. Xenocratis. Videtur author uocabula cõfundere: sed reuera una opatio respectu diuersorũ: cõtinẽtiæ & abstinẽtiæ dici põt. Vnde quia Xenocrates. libidine suã nõ expleuit cõtinẽs dicẽdus fuit: & qa pulchritudine meretriculæ nõ attigit abstinens fuit. Quid rex Alex. s. Macedõiæ oium potẽtissimus sup. fecit: aut potuit in eũ: an. i. nunqd potuit quatere id ẽ concutere & mouere a cõtinentiæ: aut abstinẽtiæ uirtute: eũ. s. xenocratẽ: diuitiis. i. offerẽdo diuitias? Probat qꝫ minime. Nam equidẽ. i. certe: tu putes. i. quilibet possit putare: statuam tentatam ab illo æque. i. non magis frustra. i. sine uoti consecutione: q̄ sup. eum tentauit (Apertior esset sententia si dixisset. Ab illo quoqꝫ eum æque frustra tentatum ac statuam putes) Rex sup. miserat ad eum uidelicet ad xenocratem legatos cum aliquot talentis.

THE. Peruigilio. Peruigilium Cereris & liberi nocturna sacra dicebantur. hic intellige de Bacchanali. de cuius licẽtia Liuius in Bello Macedonico. De Cerealibus esset absurdũ: quippe quæ se cubitu celebrari solebãt: ut idicat Ouid. in amoribus & in metamorph. Nobile scortũ. Phryne tantas opes ex turpi quæstu congessit: ut instauraturã se thebarũ mœnia suo ære pollicereſ. dũmodo titulũ sic iscriberet: Alexã. urbẽ. deleuit. Phryne. meretrix ĩstaurauit. historiã refert callistratus in eo quẽ scripsit de scortis & Ianus in tibulũ repetit: explicato proptii carmine: qđ alii nõ intelligebant. Hæc quæ deletas potuit cõponere Thebas. phryne tam multis facta beata uiris.

OLI. ℂ Academiam: Academia sine aspiratione scribitur. fuit autem locus nemorosus: ab Athenis mille passibus di
Academia stans ab academo quodã heroe sic cognominatus: in quo uilla fuit deinde Platõis natiuitate nobilis. & cũ in eo
dem loco philosopharet̃: idẽ Plato studẽdi usu & frequẽtia discipulorũ ac mox celebritate insignis fuit: in ea
dem Fauorino teste Mithridates persarũ rex Platonis statuã cũ his scriptis locauit: Mithridates rhodobati fi
lius Perses musis imaginẽ dicauit Sillamõis opus. ℣ Ea nõ me indigere. Cice. tamẽ li. v. Tusculanarũ questionũ
dicit: Xenocrates: cum uidisset legatos tristiores. xxx. minas accepit &c.

talẽtis miserat: quos i Academiã p̱ductos solito si bi: idest modico apparatu: & admodum p̱uulis co piis excepit. postero die iterrogãtib⁹: cui nã adnũe rari pecũiã uellet? Quid uos (iq̃t) hesterna cœna nõ itellexistis: ea me nõ indigere? ita Rex Philoso phi amicitiã emere uoluit: philosophus Regi suam uẽdere noluit.

ℂ De Diogene.

ALexander uero cognomẽ iuicti assecutus continentiã Diogenis Cynici uincere nõ potuit. ad quẽ: cũ in sole sedẽtem accessis set: hortareturq̃ ut siqua sibi præstari uellet: in dicaret: quemadmodũ erat in crepidine collocatus

ALexãder uero cognomẽ. de cõtinentia diogẽis cynici dicit q̃ Alex. uincere nõ potuit. hic Sinopeius fuit Icesii mensa rii filius: quẽ fugisse dicunt cũ pr̃ pu blice mẽsã herẽt: ac falso pecuniã signaret. Eubo lides uero dicit nõ p̄rem: sed ip̄m mõetæ falsã si gnationẽ fecisse: alii putãt eũ spõte patriã reliq̃s se: hic ueniẽs athẽas antistenẽ cõpit: a quo cũ re piret̃ i disciplia: nã statuerat neminẽ recipe: p̄se uerãtia illũ uicit: palliũ primũ hũit duplex: ut q̃dã tradũt: & perã i q̃ cibos ferebat: osq; utebat̃ ad oĩa loco: & prãdẽs & dormiẽs & loquens: cũ scripsisset cuidã: ut sibi cellã pararet: faciẽte id il lo tardius: doliũ p̱ domo hũit: æstate i feruida harena se uoluebat: hieme cooptas niue statuas amplectebat̃ parẽs se his modis ad laborũ tole rãtiã: idẽ cũ uidisset puerũ cõcaua mãu bibẽtẽ: abiecit uile uas q̃d hẽbat dicẽs: puer me uilitate supauit: & hoĩ nã abũde oĩa subministrauit idẽ cũ aliũ uidisset puerũ p̱fracto uase: pane cõcauo lẽticulã susci piẽtẽ adiecit catinũ dicẽs: oĩa eẽ deorũ: & sapiẽtes deorum amicos eẽ. inerat illi teste Laertio suauissimus sermo: atq; i despiciẽdis aliis Prõptus: Nã scolã Euclidis dicebat eẽ bilẽ. platõis auditorũ cõsũptionẽ: diõysia certami na magna miracula stultorũ: oratores eẽ urbæ ministros Grãmaticos admirari se dicebat. q cũ ulyssis mala re q̃rerẽt sua ignorarẽt: musicos mordebatq; cũ liræ cordas aptarẽt: ai icõcinos mores hẽrẽt: Mathematicos car pebat: q solẽ lunã & sydera ituerent̃: q̃ uero erãt ante pedes nõ curarẽt: oratores itidẽ q studerẽt iustã dicere: nõ ãr facere. aliaq; q̃plura: q̃ eẽnt lõgũ referre: huic ad solẽ sedẽti cũ diceret Alex. pete q̃d uis: ait: nolo mihi um brã facere. & fama fuit referẽte Laertio Alex. dixisse se uelle eẽ Diogenẽ: nisi eẽt Alex. hic deide cũ i æginã nau garet a piratis cõphelus quorũ priceps fuit crepalus: & cretã deductus ẽ ut uẽderet̃. cũ ãt iterrogaret̃ q̃d sciret agere: dixit se scire uiris ĩpare: atq; ad p̱conẽ ait: p̱dica q̃s nã dñm sibi uelit emere: sedet̃ p̱hibes iq̃t: nihil refert: nã pisces q̃uocũq; iaceãt emunt̃: & cũ uideret corithiũ quẽdã p̱clara effigie & hitu igẽuo xenidẽ noĩe: iq̃t: huic me uẽde. q̃a dño idiget cũ digito denotãs: quẽ xẽides audito & ĩspecto uiro libẽtissime emit. & corithiũ addu ctũ filiis suis p̱ceptorẽ dedit: & eũ p̱fecit domui. ille ãt xẽidi dicebat eũ sibi pere oportere: q̃uis eẽt seruus: cũ & medico & gubernatori: q̃uis seruis sæpius pcat̃. cuius clarissima p̱cepta ita cõprobauit xẽides: ut sæpe diceret bõus demõ domũ meã itrauit: at ipsi⁹ xẽidis filios teste Eubolo: post reliq̃s disciplĩas docuit eq̃tare: arcus iten dere: fũdas rotare: atq; iaculari i palestra cũ eos exercebat grã tm̃ roboris cõparãdi & bõæ ualitudinis: tenebãt pueri multa ex poetis & aliis tm̃ ex ip̄o mẽoriter ocm̃ illis Diogenes rõnẽ doctriæ: ut facile mẽoriæ tenerẽt bre uiter collectã isimulabat: deide eo q̃ ministrare docebat leui cõtẽtos cibo ac uili: & aq̃ illos ad cutẽ tõderi facie bat. deducebatq; icõpositas ad uẽationẽ aliq̃n exercebat. & cũ teste Cleomene necessarii illũ redimere uoluissẽt seruos appellauit dicẽs leones nutriẽtiũ nõ eẽ suos: sed illos magis leonũ. Iẽuit apud xẽidẽ ut eubolus rettulit obiitq; annorum. xc. & a filiis xẽide sepultus fuit. de illius morte uariæ sũt sn̄iæ: illa tñ p̱babilior q desiderio mi

Alexãder iuict⁹ Cyni. grãdi e uita cõtinẽdo spiritũ uitã exhalasset. ℣ Cognomẽ iu. Alex. iuict⁹ dict⁹ ẽ: q a nullo uici potuerit: sed oẽs ip se uiceret & tamẽ Diogẽis cõtinẽtiã uicere nõ potuit. ℣ Cynici. ẽ cognomẽ quorũdã Philosophorũ a cãibus acce ptũ. nã κυων graece. latiæ canẽ significat. q̃d sicut canes natura mordaces sũt: sic eiusmodi Phi in sectãdis hoium uitiis mordaces eẽ uideãt̃. iterrogatus diogenes q̃re canis diceret̃. r̃ndit: q̃a i eos q̃ dãt blãdior: i eos q̃ nõ dãt la tro: malos uero mordeo. quin etiã ferunt in sepulchro eius erectã fuisse columnam: sup qua canẽ epario lapidẽ sculpsere. ℣ In crepidine: Crepido prærupti saxi altitudo in qua in Aphrico loco ad solẽ diogenes considerat.

ASCẽsius ℂ Quos. s. legatos p̱ductos i academiã. i. i eã p̄tẽ athẽarũ ubi Plato istituit lr̃arũ gymnasia cũ prius desertus fu isset locus: xenocrates excepit: idest hospitio cepit: dicitur autem q̃s accipi p̱prie ad mẽsam: apparatu solito sibi. i. modico: & copiis. i. facultatibus admodũ p̱uulis. Et iq̃t die postero. i. postridie eius diei. s. legatis iterrogãtibus cuinã uellet pecũiã. s. q̃ dono ab Alex. attulerat: adnũerari: q̃a signata erat: & ita nũerabilis: unde & nũm⁹ dict⁹ iq̃t. Quid uos sup. iterrogatis: aut patis facere: nõ itellexistis cœna. i. ex cœna hesterna. s. q̃ illis apposuerat: me nõ idigere: ea. s. pecũia? Ita. i. & sic rex. s. Alex. uoluit emere. s. oblata pecũia amicitiã phi. s. xenocratis: & sup. phs. s. iã sæpe dictus xenocrates: noluit uẽdere suã. s. amicitiã: q̃a q̃ dona accipit se aut sua quodãmõ uẽdit. ℣ Alex. uero. s. iã dictus rex Maced. assecutus. s. uirtute & felicitate bellica: cognome. i. agnomẽ iuicti nõtã q a nullo uictus: q̃ q iuincibilis uidebat̃: nõ potuit uicere cõtinẽtiã. s. q̃ se itra limites pauptatis cõtiuit diogẽis. s. phi: cynici. i. de se cta cynicorũ sic dictorũ sc̄dm laertiũ q canyno more uiuebãt nã & rabide i uitia oblatrabãt: & sẽtẽtes nullũ na turale turpe i p̱patulo corbãt: ad quẽ. s. diogenẽ: sedẽtẽ i sole: & ita apricãtẽ: cũ. s. Alex. accessisset: & hortaret̃ sup. eũ: ut indicaret siqua. i. aliqua uellet præstari. i. exhiberi statim sibi.

¶ Sordidæ: Quia cinicus.i.caninus Philosophus diceretur. ¶ Quibus uerbis. Sicut Plutar. refert in uita Alexā- OLI.
dri discedens Alexander ait: nisi Alexander essem: uelem esse diogenes.

IDem syracu. Erat Aristippus in Dionysii tyrāni aula. ¶ Olera: Herbas domesticas. Olus.n.dicit quic- Olus
quid in ortis nascitur præter arbores. ¶ Adulare.ui Priscianus tradit multa uerba idem significātia in
utraq; uoce inueniūtur: ut populo populas: & populor popularis: reuerto tis. & reuertor teris: sic adu
lo las: adulor ris: & tam cum accusatiuo q̄ cum datiuo coniungitur. ¶ Esse. pro edere.

sordidæ appellationis: sed robustæ uir præstātiæ: mox iqt de cæteris: iterī ueli a Sole mihi nō obstes. qbus uerbis illa nimirū īhæsit sententia. Alexāder Diogenē gradu suo diuitiis pellere tentat: celerius Dariū armis. Idē Syracusis: cū olera ei lauāti Aristippus dixisset: si Dyōisio adulari uelles: ista non esses. imo (iqt) si tu ista esse uelles: Dyonisio non adulareris. ¶ De Paupertate. Caput. IIII.

De Cornelia.

MAxia ornaméta eē matrōis liberos apd Pōponiū Rufū collectorū libro sic inuēimus. Cornelia Grachorū mater: cū Cāpana matrōa apd illā hospita. ornamenta sua pulcherrima seculi illius ei ōnderet: traxit eā sermone: quousq; e schola redirēt liberi. & hæc (iquit) ornamenta mea sunt: omnia

MAxima ornaméta eē Matronis in hoc ca. pauptatis laudes celebrant. cōmemoratis clarissimorū uirorū exēplis: q i pauptate cū sūma dignitate & gloria uixerūt. ostēdit autē hāc in honore apud Ro. diu habitā fuisse: qd ēt Liui. testat̃ i p̄fatiōe. i. lib. dec. ab urbe cōdi. qd exēplū supra a nobis ē sæpe relatū. pbat āt hoc Vale. cū multis aliis cū Corneliæ Gracchorū matrōis exēplo: ad q̄ cū cāpana q̄dā matrōa romā pfecta diuertisset. eiq; multa & p̄ciosa ad m̄ronarū usum ornaméta cū ambitiōe q̄dā ostēdisset: illā Cornelia de idustria tā diu traxit i sermōe: quo ad filii a schola redirēt: quos ostēdēs: & hæc inqt sūt ornaméta mea: dignū pfecto tāta muliere respōsum: q ut generosa sic i genere & ple suā rerū magnificētiā: ornamētaq; muliebria: nō i gēmis & margaritis. nō in auro & argēto tāq̄ luxuriæ formētis colocauit. Cornelia hæc nō minus ob uirtuté filiorū: q̄ ob mēoriā Affricāi p̄ris a. P. R. colebat̃. cui cū statua decerneret̃ inscriptū ē: Corne. grac. matri. multa de hac muliere scripta sūt i uita gracchorū. ¶ Matroni. Secū dū iuris cōsultos matrōa dr̃ & m̄r familias. sed matrōa diues: q̄ nō cōuenit i māus uiri. m̄r familias mediocris q̄ i māus uiri cōueīt. nā m̄r familias fm quosdā ē: q̄ i familia uiri p q̄dā uiris solēnitaté trāsiuit: at uero m̄rona q nuplit dicta q̄si m̄r nati. uł qa iā m̄r he ri p̄t: eo q̄ i m̄rimōiū uēit. ¶ Collectorū. In quo m̄lta uirorū & m̄lierū exēpla collegerat. Co. T. G. uxor & supioris Aphr. filia: m̄r. T. & C. Gra. Traxit eā: tādiu pduxit i lōgū q̄dā orōis serie. ¶ Oia ni. laudat frugalitaté ei9 ætatis.
¶ Ipse quēadmodū erat collocatus in crepidine. i. prupte saxi altitudie (iuxta uiā i q̄ medici sedere solēt: unde ASCē
Iuue.. Nulla crepide uacat̃ &c. sunt tamē q i doliō uersatū iuētū dicāt iactitāte se ea hīc mansione q totos dies sius
solē hēret icūbēté. Vir appellatiōis sordidæ: qa cynicæ: hoc ē cainæ: sed robustæ p̄stantiæ. i. fortitudinis ai. iqt. i. respōdit Alex. de cæteris sup. idicabo tibi: mox. i. stati: iterī. i. iterea. s. dū cogitet qd idicaret: ueli nō obstes mihi a sole. i. p̄ripiēdo mihi solē. q. d. nihil a te peto nisi ut nō auferas solē quē dare nō potes. Quibus uerbis illa. i. diuulgata snia. s. oium mortaliū: inhesit. s. ais eorū: nimirū. i. haud dubiæ: Alexā. tētat pellere diuitiis. i. p diuitias: diogenē. s. philosophū: gradu suo. s. cōceptæ pauptatis & libertatis nulli obnoxiæ: celerius sup. pellat gradu suo Dariū regē p̄sarū potētissimū: armis. s. suis. Plutar. addidit Alexā. a suis rephēsum q̄ cū mordaci illo hoie se cōtēnēti loqret̃ suis respōdisse: Nō cōtēptibilis hic cōtēptor est. q̄ si Alexā. non essem: diogenes esse uellē. ¶ Idē. s. Diogenes: quū Aristippus philosophus in aula Dionysii tyrāni diuersatus dixisset ei. s. Diogeni lauanti olera. i. hærbas quibus uesceret̃. Si (o Diogenes) uelles adulare. i. inseruire assentādo Dionysio. s. tyrāno aut regi; tu nō esses. i. comederes aut māducares ista (ab edo es) ista. s. uilia olera: inquit. s. respōdēdo: immo. q. d. qd potius fiat si tu o Aristippe uelles esse. i. manducare ista. s. quæ contemnis olera: non adulareris Dionysio. s. Tyranno.

MAxima ornamenta &c. Locuturus de paupertate paucissimis parasceuen facit dicens. Nos iuenimus apud Pompeium Ruffum sup. in libro collectorum: idest eorum quæ ex uariis historiis collegit: sicut Valerius hoc opus: liberos: & legitimam prolem: esse matronis maxima ornamenta: sic. i. per sequentis historiæ & dicti narrationem. Cornelia mater Gracchorum. s. Tyberii & Caii: cum matrōa campana. i. illius regionis Italiæ luxu & diuitiis semper abundare solitæ: hospita. i. hospitio suscepta: apud illā. s. Corneliam: ostenderet ornamenta sua pulcherrima sæculi illius: quia postea multo maior fuit etiam Romæ opulentia: traxit. i. protraxit & tenuit eam. s. hospitam suam sermone. i. colloquio: quousq; liberi. i. filii eius rediere e schola. s. litteraria: & inquit illis ostensis: & hæc sunt ornamenta mea (Q. d. Tu quidem ostentas mihi ornamenta tua quæ ex te non sunt: & ita sicut tibi accessere: ita facile auferri poterunt: ego uero: licet hactenus tacui non careo ornamentis ex me genitis: quo noie diua uirgo syncere gloriari posset) de quo dicto dicit Valerius.
¶ A sole mihi non obstas. Extat Epistola Diogēis ab eo uel a Luciano: uel ab alio certe sub eius persona scripta
ad Phenomanum: quam in latinum uersam subieci. Sedebam in theatro & libellos glutine resarciebam: uenit THE.
Alexāder Philippi. F. & ad me ea tenus accessit: ut a sole obstaret. ego quō Papiri scissuras uisu non assequerer: oculos sustuli præsentemq; agnoui. Tum ille comprensa dextera me nomine appellauit. ad quem ego uere in q̄ inuictus es adolescens: quō parem diis habeas potestatem: ecce quod aiunt obiectu Lunæ solem laborare: tuo aduentu ipse effecisti: Tune Alexander irrides inquit o Diogenes. Quid iocer inquam: nonne uides inceptum opus a me tua causa intermissum: quom non clarius interdiu quā noctu cernam?

OLL ℂQui nihil cō. q suo cōtētus est. qa ut supra diximus: nō arca: sed hois animus: diues est. q nihil sibi deesse putat. nihil curet amplius. nihil appetat. nihil reqrat. ⁋ Dominiū reꝝ. Diuitiarū & formæ gloria fluxa & fragilis. sola uirtus clara æternaq; habet: q nec eripi: nec surripi pōt: nec naufragio: nec incēdio admittit: nec ui tēpestatū: nec tēporū ꝑturbatiōe mutat: qua q ꝑditi sunt soli sunt diuites: soli possidēt res fructuosas & sempiternas: soliq;: qd ꝓpriū est diuitiarū: cōtenti sunt rebus suis. ⁋ Vsurpatio cōsuetudo & in bōa pte accipit q bene uiuere cōsueuit: nō timet res aduersas ipetūq; fortūæ nihil. n. moleste ferēdū ē: qd nr̄a culpa nō ē cōtractū. ⁋ Itaq; quorsum: si diuitiæ sūt ī felicitate ponēdæ: q diuitias habēt: felices sint necesse ē: sed uidemus diuites multos extrema plærūq; miseria affici: non igit diuitiæ felices sunt. cōtra uero si pauptas misera foret: & paupes oēs miseri sed uidemus paupes multos eē felices. qppe nulla fortūæ uiolētia premunt: nō igit pauptas īfelix. ⁋ Multis ītus amaritudinibus. Nā ut inqt Cic. de diuite: te miseriæ & erūnæ ꝑmūt: q te beatū diuitiis: q te florentē putas: tuæ te libidines torquent: tu dies noctesq; cruciaris: cui nec satis: est qd est & idipsū qd habes: ne diuturnū futuꝝ sit times: te cōsciētiæ stimulāt maleficiorū tuorū: te metus exanimat iudiciorū & legū: quocunq; aspexeris: ut furiæ: sic tuæ tibi occurrunt iniuriæ: q suspirare nō sinunt. ⁋ Regio iperio pp. Hunc post reges exactos: cū Iunio Bruto primū cōsulē in urbe Roma fuisse dixius ī ca. de moderatione: quis igit cæteris dignitate ꝑstaret. ut primus crearet cōsul. ⁋ Et ipsi. Fastoꝝ libri i qb9 magistratus & oia gesta fuerāt discripta initiū habuerūt. tn̄ eo usq; paup uixit ut mortuo funeri sūptus defuerit. nā illū plebs extulit sextātibus collatis ī capita. ⁋ Supbia: q̄ in patres aliosq; ciues i Lucretiā p filiū usus fuerat. ⁋ Auspicatus ē: Auspicio cōsecutus: qa nihil apud maiores publicæ. neq; priuati nisi prius captatis auspiciis gerebat. ⁋ Acceptissimos: Quia cū sūma uirtute gessit. ⁋ Fastorū columē. Quasi ornamētū: eo qd primus ipse cōsul fuerit: in cuius cōsulatu fasti sunt scripti. i. magistratus animi. sunt. n. fasti libri: in qbus Rom. oēs magistratus & annua gesta describebantur. ⁋ Lectus funebris: quo effertur cadauer ad sepulchrū: Liuius ita refert. P. Valerius omniū consensu princeps belli pacisq; artibus anno post Agrippa Menenio. P. Posthumio cōsulibus moritur gloria ingēti: copiis familiaribus adeo exiguis: ut funeri sumptus deesset de publico est elatus: luxerunt matronæ ut Brutum.

Fastorū libri initiū habuerunt

nimirū habet: q nihil cōcupiscit. eo qdē certius: q̄ q cūcta possidet. qa dominū rerū collabi solet: bonæ mētis usurpatio nullū tristioris Fortunæ recipit īcursum. Itaq; quorsum attinet: aut diuitias ī prima felicitatis pte: aut pauptatem ī ultimo miseriarum statu ponere? cū & illarum frōs hilaris: multis ītus amaritudinibus sit referta: & huius horridior aspectus: solidis: & certis bonis abundet. qd melius personis: quam uerbis repræsentabitur.

ℂDe Valerio Publicola.

Regio īpio pp nimia Tarqni supbiā finito: cōsulatus initiū Valerius Publicola cū Iunio Bruto auspicatus ē. Idēq; postea tres cōsulatus acceptissimos. P. R. gessit: & plurimorū: ac maximorū opū ꝑtextu: titulū imaginū suaꝝ amplificauit. cū iterim fastorum illud columen: patrimonio ne ad exequiarum qdē impensam sufficiente: decessit. ideoq; publica pecūia ductæ sunt. nō attinet ulteriore disputatione tāti uiri pauptatē scrutari. Abunde enim patet qd uiuus possederit: cui mortuo lectus funebris: & rogus defuit.

ASCēsius ℂNimirū. i. ꝑfecto: is oia hēt q nihil cōcupiscit (sicut cornelia q̄ nō aliū petiit ornatū) qdē. i. certe: certius. s. soia possidet q nihil cōcupiscit q̄ q possidet cūcta: eo. i. ꝓpea: qa dn̄iū rerū solet collabi. i. ī ruinā tēdere: usurpatio. i. p usū cōtinuū assuefactio boæ mētis. i. aiæ aut uolūtatis: nullū. i. nō ullū: nō recipit. i. nō admittit ullū īcursū ꝺfortūæ tristioris. i. aduersæ fortūæ. Itaq; quorsū. i. i q̄ ptē uersus attinet pōere. i. cōstituere aut diuitias ī pria pte felicitatis: aut pauptatē ī ultio statu miseriarū: quū & frōs illaꝝ. s. diuitiarū. i. aspectus exterior: hilaris. i. læt9 sit referta ītus multis amaritudinibus: qa diuitiæ cū labore piunt: cū anxietate custodiunt: & cū mœrore amittunt aut dimittunt: multisq; pniciē pepere: & aspectus huius. s. pauptatis: horridior. i. īcultior & aspior abūdet bōis solidis. i. itegris & certis. i. nō amissibilib; (qa diuitiis multi: pauptati īsidiat nemo: nisi forte hūani generis hostis: aut pietas īdiscreta: q sæpe dū ex paupe ꝑferti religioso diuitē facit: ex bono ēt psæpe malū facit. Pauptatis aūt bōa illis ꝑferti sæculis adhuc paucis erāt nota. Vnde Lucāus de ea. Et mūera nōdū ītellecta deū &c.) qd. i. q res. s. pauptatē certis abūdare bōis repsentabit. s. oculis mēoriæ hoium melius psonis q̄ uerbis. ⁋ Regio &c. Ordo ē. Vale. publicola auspicatus ē. i. auspicato & ꝓuide ac feliciter ītroduxit: cū Iunio bruto initiū consulatus & hoc impio regio finito. i. terminato & in nihilū redacto: ꝓpter nimiā supbiā Tarquinii. i. superbi: & idē. s. publicola gessit postea tres cōsulatus acceptissimos: qa utilissimos reipu. & amplificauit titulū imaginū suarū. i. quæ aut in stēmate: aut in statuis aut picturis ipsi deinde ponendæ erāt: ꝑtextu. i. insculptione aut ratione plurimorū & maximorū operū. s. a se editorū quū interim. s. dum talia faceret: illud columen. i. ꝓcipuū & summū decus fastorū: quia in fastis ubi noīa consulū & q sub eis gesta erāt scribebant: primū locum obtinebat. decessit. s. ab hac uita. patrimonio. i. omni substātia (nā si patrimoniū acceperis pro eo qd a patre acceperit: possit ditissimo effecto minimū eē) Nō. n. patrimoniū sed peculiū aut q̄uis aliā possessionē lucro accessorio augemus) ne quidē. i. nō saltem sufficienti ad impensam. i. sumptū exequiarum. i. explemēti officii funebris: ideoq; exequiæ suple ductæ sunt pecunia publica. Nō attinet. i. nihil facit ad rem scrutari paupertatē tanti uiri disputatiōe ulteriore. Patet enim abūde quid ipse uiuus possederit: cui mortuo lectus funebris quo effertur cadauer: & rogus. i. pyra extructa ad cōburendū cadauer defuit. s. quantū ad propriā facultatē: licet quantum ad publicā non defuerit.

Vante amplitudinis.M.Menenium.Plebs propter Nexos ob æs alienum in sacrum montem secese/rat:nam magno natu quidam nexus diu in ergastulis a ueneratoribus habitus cum maiorum suo/rum insignibus in forum proripuerat:cuius uestis erat squalore obsita:fœdior corporis habitus pallore:ac macie perenni:ad hoc prolixa Barba & capilli efferauerant speciẽ oris:noscitabatur tamẽ in tanta deformitate:& ordinẽ se duxisse aiebat:aliaq; militiæ decora uulgo iactabat:sciscitantibus. Vnde ille habitus:Vnde deformitas esset:cũ ꝓpter longã militiã:tẽporũq; calamitatẽ:& tributa imperata æs grandæ confecisset:dictũ se a creditore nõ in seruitiũ:sed in ergastulũ & carnificinam dicebat: deinde ostẽtare tergum fœdũ recẽtibus uestigiis uerborũ: inde orta seditione grauissima plæbs a patribus in sacrum montẽ secessit:ad quã recõciliandã missus est hic.M.Menenius Agrippa.uir fecundus:plæbiq; gratus ꝙ inde oriũdus esset:qui fabula æsopi duras hoium mentes flexisse:& plæbẽ patribus reconciliasse dicit᷑.hic ergo Agrippa seditionis intestinæ gratissimus disceptator:& domesticæ pacis iter plæbẽ & patres dignissimus auctor in ea paupertate uixit:ut funeris honos ei fuerit defuturus:nisi populus itidem ut Valerio collatis in capita sextantibus honorẽ sepulturæ cumulatissime reddidisset:neq;.n.põt dignitatibus obstare paupertas:quinimmo fœlix & honoratus erit semp uirtute ꝓditus pauper:ut Vale. & Menenius:ut alii cõplures fuisse cognoscunt᷑. ℣ Honore sep.quia ut diximus Menenius in tãta paupertate decessit:ut eũ.P.R.collatis quadrãtibus: uel (ut alii dicũt)in capita sextãtibus sepeliret & ei sepul.locũ publice daret.Dionysi. Agrippa. Menenius inquit:cũ summa patrũ & plæbis æmulatione sepultus:plæbe collatis inter se sextãtibus de suo efferente senatu deprompta ex ærario pecunia publice funerandũ censente:quã plæbs offerẽtibus ultro qõribus accipe nõ ẽ digna:sed eã Agrippæ filiis eorũ miserãs inopiam largita est. ℣ Sextantibus:sextantem.vi.pars assis.i.libræ. OLI. Fœlix paup

CDe Menenio Agrippa.

Vãtæ amplitudinis .M.Meneniũ Agrippã fuisse arbitremur:quẽ Sẽatus:& Plebs pacis iter se faciẽdæ autorẽ elegit᷑ quãtæ scilicet eẽ debuit arbiter publice salutis.Hic nisi a populo collatis i capita Sextãtib⁹ fũeratus eẽt:ita pecũie iops decessit:ut sepulturæ honore caruisset: uerũ iccirco ꝑniciosa seditiõe diuidua ciuitas:manibus Agrippæ i unũ cõtrahi uoluit:qa eas pauperes qdẽ:sed sanctas aĩaduerterat.cuius ut supstitis nullũ fuit:qđ i cẽsum deferret᷑:ita extĩcti:hodie qđ amplissimum est.patrimonium Romana Concordia.

CDe.Caio Fabricio:&.Q.Aemilio.

N.C.uero Fabricii.&.Q.Aemylii Pappi pricipũ seculi sui domibus:argẽtũ fuisse cõfitear oportet:uterq;.n. patellã deorũ: & salinũ habuit.Sed eo Lautius Fabrici⁹ qđ patellã suã Corneo pediculo sustieri uoluit:Pappus quoq; satis aĩose:q cũ hæreditatis nomine ea accepisset: religionis causa ab alienanda non putauit.

N.C.uero Fabricii &.Q.Aemilii.De paupertate Fabritii & Aemilii pappi loquitur:qui cũ essent suo tẽpore auctoritate præstãtes:& rerũ gestarũ gloria illustres:eos tamẽ admodũ pauperes fuisse constat:in quorũ domibus aurũ fuisse dicit.nõ ad suũ:sed ad deorũ usum: in qua re iocatur Valerius. Plinius in fine.xxxiii.lib.natu.histo.uideret inquit hæc fabricius:& stratas argento mulierũ balneas: ita ut uestigio locus nõ cum uiris lauantium:Fabricius inquam:qui bellicosos imperatores plus:ꝗ pateram:& Salinum ex argento habere uetabat.℣ Patellam:paruam patinam.est diminutiuum a patina.℣ Sed eo lautius.iocatur ut dixi Valerius.℣ Pediculo:paruo pede diminutiuum a pede.

CQuãtæ amplitudinis arbitremur.i. arbitrari debeamus Marcum Menenium Agripam.q.d.maximæ:utpote quem senatus & plebs.s.Roma.elegit authorem pacis.i.concordiæ faciendæ inter se.Scilicet quantæ amplitudinis debuit esse arbiter.i.arbitrarius interpres & conciliator publicæ salutis:quia concordia res paruæ crescunt: & magnæ conseruantur:hic.i.huiusmodi uir:aut hic Menenius cum esset talis:ita inops pecuniæ decessit:ut nisi funeratus esset sextantibus.i.duabus unciis æris collatis a populo in capita.s.singula:caruisset honore sepulturæ.Ciuitas.s.romana: diuidua .i.diuisa seditione perniciosa.s.reipub.uoluit contrahi in unum.i.ad cõcordiam reduci:manibus agrippæ.s.Menenii:iccirco quia animaduerterat eas.s.manus eius:pauperes quidem: sed sanctas.i.impollutas rapinis.Cuius.s.agrippæ ut nullum patrimonium fuit superstitis.i.dum uiueret:quod deferretur in censum.s.quod scriberetur dum census fieret(ita extincti.i.mortui est patrimoniũ quod est hodie amplissimum concordia Romana.i.quicquid per concordiam romanam quam ille conciliauit partum est: illius censeri potest patrimonium ob gloriam quæ illi ex ea debetur.℣ In Caii &c.Ordo est.Vero.i.sed:oportet sup.ut confitear argentum fuisse in domibus Caii Fabritii:&.Q.Aemilii pappi:principum sæculi sui.Enim pro quia: uterq; habuit patellam(diminutiuum a patina).i.uas patens:in quo mola.idest farina cum sale offerebatur: & salinum:idest uasculum in quo sal erat quo mola fiebat:ea etiam uascula pauperrimis spiritu argentea erant: ut erubescant nostri qui in nescio cuius materiæ calice sanguinem dominicum libare non uerentur.Sed eo lautius:idest splendidius & quasi delicatius Fabritius sup.patellam argenteam deorum habebat: ꝙ uoluit patellam suam sustineri pediculo corneo:idest fulcro seu sustẽtaculo facto in modum pedum ex cornu: hoc autem satyrico prope risu dicit:non enim ad luxum pertinet argenteo uasi corneos dare pedes.Pappus quoq; satis animose sup.egit:qui cum accepisset ea: scilicet patellam & salinum nomine hereditatis: nõ putauit sup.ea aliẽnanda causa religiõis:quia putauit contra religionem se facturum si quæ ad usum deorum maiores applicuissent: ipse sine sua impensa ea assecutus ad priuatum usum eorum precia distraxisset. ASCẽsius

OLI. Lli etiam:Scilicet qui sequuntur:ut Attilius qui ab agris accitus ad consulatum uenit. ut Quintius Cecinatus:de quo Liui. opere precium est audire;qui omnia præ diuitiis humana spernút:neq; honori magno locum:neq; uirtuti putant esse nisi effuse affluant opes.spes unica imperii. Popu.Roma. Lucius Quintius Cecinatus trans Tiberim contra eum ipsum locum:ubi nunc naualia sunt quatuor iugerum colebat agrum:quæ prata Quintia uocantur:ibi a legatis seu fossam fodiens pallo innixus : seu

Prata Quintia cum araret operi certe id q constat rustico intentus:salute data inuicéq; reddita rogatus:ut q bene uerteret ipsi:reiq; publicæ mandata senatus audiret: admiratus rogitansq; satis:ne salua essent omnia. togá repente e tugurio proferre uxorem ratiliam iubet:quæ simul absterso puluere ac sudore uelatus processit:dictatorem cum legati gratulantes consalutant:in urbem uocant:qui terror sit in exercitu exponunt &c. Præ diuites. Quantum ad magnitudiné animi. Pupinæ:Locus haud pro-

Pupia tribus cul ab urbe:unde tribus pupia dicta est. erat autem locus maxie sterilis:sicut infra ostédit. Vastissimas.ingentes:quia solum duxerat.

Ttilium autem qui ad eum accef. Attilius qui & Galabrio dictus est: hic ad Thermopylas consul antiochum philippo adiuuante uictum græcia expulit:idemq; ætolos subegit: de quibus triumphauit:sed hunc attilium intelligimus calatinú: qui primo punico bello aduersus carthagineses missus maximis & múitissimis ciuitatibus drepáo: Lilibeo prælidia deiecit:Panormum cœpit : totamq; siciliam peruagatus paucissimis nauibus magnam hostium classem duce Hamilcare superauit:sed cum ad ætná ab hostibus obiessam fœstinaret a pœnis in angustiis clausus est : ubi tribunus militum calpurnius per flammam acceptis tricentis in superiorem locum euasit:& cósulem liberauit:ipse cum.ccc.fortiter pugnás cecidit & postea ab attilio semianimis inuentus est.

Attilius Seranus dictus Attilius de carthaginensibus gloriose triumphauit:hic est attilius ille:qui seranus dictus est a serendo qui cum agrum suum coleret:euocatus: ad rempublicá ob eximiam uirtutem meruit dictaturam. Plinius lib.xviii. Quæ nam inquit tantæ ubertatis causa erat:ipsorú tunc manibus imperatorum colebantur agri ut fas est credere gaudente terra. uomere laureato & triumphali

Scipiones a baculo dicti aratore:siue illi eadem cura semina tractabant qua bella:eademq; diligentia arua disponebát qua castra siue honestis manibus omnia lætius proueniunt:quoniam & curiosius hunt serente inuenerunt dati honores seranum unde cognomen. Attilium semé aspergentem.i.serentem unde dictus est seranus de quo Verg. uel te sulco serentem. Stiuá.Manubrium illud incuruum:q manibus tenetur arando. Scipione.baculo.unde Scipiones dicti sunt Cornelii ab eo.s.Cornelio:qui patrem cecum ducens per urbem dictus est patris Scipio.i.baculus.

ASCÉsius ¶ Illi &c. Parasceue.i.præparatio est ad narrationem eorum qui ab aratro ad imperium summum uocati sunt. Ordo est. Illi etiam prædiuites(eo stomacho dicit quo capite superiore fabritium tantum diuites dixit nó quidem multa possidendo sed continendo)qui accersebantur.i.uocabantur citati ab aratro.i.instrumento quo terram arabant ut fierent consules uersabant causa uoluptatis solum sterile atq; æstuosissimum.i.æstu solis maxime subiectum pupiniæ.i.illius loci non longe a Roma:& ignari delitiarum:dissipabát.i.frangebant in munitas particulas cum plurimo sudore.i.plurimo sudore concomitante:glebas uastissimas.i.tam amplas ut cum difficultate impleri possint immo uero(correctio est)quos particula reipublicæ accersebant.i. uocabant imperatores.i.ad imperium Romáum:& sup.quos angustiæ reifamiliaris.i.domesticæ(quid cesso reddere ueritati proprium nomen hoc est quid ueriores proprio nomine nuncupare cogebant filii bubulcos.i.boum non solum custodes sed etiam actores & directores.nam in italia bobus arant.unde illud. Thuce deum placa uitulú sine crescat aratro. Attilium autem &c. Ordo est. Autem pro sed.attilium.s.calatinum qui missi erant a senatu ad accersendum eum ad suscipiendum imperium populi Romani:uiderunt spargentem semen. (Incipio ordinem ab accusatiuo propter relatiuum eum)sed illæ.s.nobilissimæ manus eius:attritæ opere rustico.s. faciendo stabilierunt salutem publicam : & pessundederunt ingentes copias hostium. Quæq;.i.& quæ.s.manus rexerant modo .i.paulo ante:iugum boum arantium retinuerunt habenas currus triumphalis:nec fuit rubor.i.rubori:iis.s. manibus triumphalibus:repetere stiuam agrestem.i.directorium aratri(uulgo caudam uocát)quo modo in agro usæ fuerant:Scipione.i.baculo ac sceptro eburneo.i.ex ebore facto quem triumphantes tenuerant:deposito attilius.s.Calatinus iste potest consolari pauperes ostendendo uidelicet per se eos non expertes uirtutis aut honorum si modo adniti uelint:sed supra potest multo magis docere locupletes : quam:idest quantum anxia comparatio:idest acquisitio diuitiarum non sit necessaria cupidini laudis solidæ.

Lli etiá prædiuites:q ab aratro accersebátur ut cós. fierent:uoluptatis causa sterilé atque æstuosissimum Pupiniæ solum uersabát:delitiarumq; ignari uastissimas glebas plurimo cum sudore dissipabant immo uero quos piculа Reip. imperatores accersebát angustiæ rei familiaris(quid cesso proprium nomen ueritati reddere?) bubulcos fieri cogebant.

¶ De Attilio Calatino.

Ttiliú át:q ad eú accersendú a senatu missi erát ad ipsiú. Po. Ro. suscipiédú : semen aspgéré uiderút. sed illæ rustico ope attritæ manus:saluté publicá stabilierút. Ingétes hostium copias pessundederút. Quæq; mó aratiú boú iugú rexerát:triúphalis currus habenas retinuerút. nec fuit iis rubori eburneo Scipióe deposito: agrestē stiuam aratri repetere. potest pauperes consolari Attilius:sed multo magis docere locupletes: q non sit necessaria solidæ laudis cupidini : anxia diuitiarum comparatio.

Eiusdem nominis & sanguinis. Hic Marcus de quo diximus in cap. de religione: ubi annotata est eius historia. Fuit aūt regulus iste magna populi Ro. gloria: sed nō minor clades. nā quēadmodū ex hostibus uictoriā sæpe reportauit: sic tandē ab iisdē captus cū magna exercitus strage fuit: quis ergo in magna dignitate foret: tamē eius paupertatis fuisse cōstat: ut cū sibi ꝓrogatū esset iperiū & iterea uilicus eius: q. vii. iugerū agrū colebat decessisset: senatui scribere coactus est: se in ꝓuincia diutius eē nō posse: ne si desertus & incultus relinqueretur ager nō eēt unde alerent uxor & liberi. L. li. xviii. Attilius regulus inqt cū aliqd prælijs aduersus Carthaginenses pugnasset: successor ei a senatu ꝓpere bellū gerenti nō mitteret: id ipsum p lras ad senatū missas cōquestus est: in qbus iter causas petēdi successoris ꝗ agellus eius a mercenariis diuastaret. ¶ Cōtunderet. Frāgeret: debilitaret: trāslatio a cuspide ferri. fuit aūt regulus primus q ad Aphricā obsidēdā ꝓfectus est. ¶ Est eiusdē. quo supior feranus. Vilicū bubulū: q præerat uillæ. ¶ In pupinia. Locus erat sterilissimus de quo sup. dixius. nomen erat inuisum oibus ob eius sterilitatē. ¶ Mercenariū. Bubulcū mercede cōductū. ¶ Rustico ist. Vt aratrū: plaustrū: ligōes: boues: rastri. ¶ Vxor & libe. Scripsit ēt: ut Liuius tradit nō habere unde filias in matrimoniū collocaret: qua in re nō minus deprāhēdi pōt: quāta fuerit in paupertate deprēsus. ¶ Quæ postq senatus. Liberalitatē senatꝰ ondit.

¶ De Attilio Regulo.

Eiusdē nominis: & sanguinis Attilius Regulus primi pūici belli gloria: cladesq; maxima. cū i Africa isolētissime Carthaginis opes: crebris uictoriis cōtūderet: ac ꝓrogatū sibi ob bn̄ gestas res i ꝓximū ānū ipiū cognouisset cōs. scripsit: uillicū i agello: quē septē iugerū i pupinia habebat: mortuū eē: occasionēq; nactū mercenariū: amoto ide rustico instrō decessisse: ideoq; peteret: ut sibi successor mitteret: ne deserto agro nō eēt unde uxor: ac liberi sui alerēt. Quæ postq̄ senatus a cōs. accepit: & agrū Aedili illico colēdū locari: & alimēta cōiugi eius: ac liberis ꝓberi: resq; quas amiserat redimi publice iussit. Tāti ærario nr̄o uirtutis Attilianæ exēplū: quo ois ætas Romana gloriabitur: stetit.

¶ De Quintio Cincinnato.

Aeque magna latifundia. L. Quintii Cincinnati fuerunt. septē enim iugera agri possedit. ex his tria: quæ pro amico ad ærariū

Quæ magna latifundia. L. Q. Ceicinati. huius uiri uita & historia est i ca. pit. de moderatiōe notata: ucq; ad hu ius lectiōis expositionē illud nō est ꝓtermittēdū Cesonē huius Ceicinati filiū adolescentē magni animi fuisse. & in quo ꝓclarū uirtutis specimē apparet: et. nisi iuidia uigi ei magnopere obstitisset: a quo dānatus: patrē qui ut soluēdo eum liberaret: res suas oēs ferme distraxerat ad eam inopiam redegit: ut relicta urbe trans Tiberim ruralem uitā agere cōpulerit. nā cū magna esset iter nobilitatē plæbēq; dissensio ob legē agrariā: q̄ lætus accipiebat populus: erat aūt ut uiritim diuiderent agri: q bello parti fuerāt: qua lege patres de possessiōe pellebant. Nobiles huic rei summope resistebāt: ergo Ceso cū iuuētute Rōana quotienscūq; tribunus legē ferre uolebat: occurrebat. & illi pariter obstabat. hoc aūt faciebat ut cū oēs ipedimēto forēt: nulli potissimū ascriberetur. culpa. sed cū tribunus plæ. diligētius aīaduerteret Cesonis opus cōcionē habuit ad populū de Cesonis supbia. in quē grauiter iuectus: nō prius destitit q̄ obtinuit: ut die dicta dānaret a populo: pro quo liberādo pr̄ Cei. natus distractis rebus suis oibus ad summa inopiā redactus ē. ¶ Latifundia. Ampli & lati agri Ironice aūt loqtur. nā fundus teste Seruio dicit ager i quo sit oium rerū fundamētū. uel ut uult Varro ꝗ sit pecudū & pecūiæ fundamētū. & a late & fundo cōponit latifundiū: Liui. dicit hæc latifundia qntia prata fuisse appellata: ubi deinde naualia facta sunt: dicit. n. Quintius trās Tiberim: ubi nūc naualia sunt: quattuor iugerū colebat agrū: quæ prata quintia uocat. Plin. lib. xviii. Arāti quattuor sua iugera in Vaticano q ptata Quintia appellant Ceicinato uiator attulit dictaturā: & quidē ut tradit Nor banus & nudo plenoq; pulueris: etiā cū ore cui uiator uela corpus in quit ut proferā senatus populiq; Ro. mandata. ¶ Pro amico. Hunc hoiem uilem fuisse constat quando quidem Titus Liuius nullam eius mentionem facit: pro quo Ceicinatus se uadem dederat.

OLI.

Cæso Ceicināti. F.

¶ Eiusdē nominis &c. Affert exēplū paupertatis Attili reguli dicēs. Attilius regulus eiusdem nominis & sanguinis. i. cū attilio iam dicto: gloria & clades maxima primi belli punici: q a primus & præcipue Carthaginis frēgit cum cōtunderet crebris uictoriis opes Carthaginis insolentissimæ. i. superbissimæ & intolerandæ imprimis in aphrica ac cognouisset imperiū prorogatū. i. extensum sibi in annū proximū ob res bene gestas: scripsit cōsulibus uillicum. i. uillæ hoc est possessionis in agro curatorem quem habebat in pupinia. i. agro illo sup. uillicum aut cultorem septem iugerum esse mortuū: & mercenarium. i. operariū quem uillicus mercede cōduxerat: nactum occasionem. i. ob mortem uillici discessisse. s. a uilla illius instrumento rustico a moto inde: ideoq; sup. scripsit se petere: ut successor sibi mitteretur. ne agro deserto nō esset unde uxor & liberi sui alerentur. Quæ. i. scripta a Regulo postquā senatus accepit. i. intellexit a consulibus iussit & i. simul agrum attilii locari colendum. i. ut coleretur: & alimenta præberi coniugi eius ac liberis & res quas amiserat: uidelicet instrumenta rustica. redimi publice: idest publica impensa. Tanti: idest tanto precio stetit exemplum uirtutis attilianæ ærario nostro: idest tantum solum modore ponebatur ex ærario necessariis attilii: quo: scilicet exemplo uirtutis eius omnis ætas: scilicet uentura gloriabitur. Et reuera adhuc gloriatur licet imperium exciderit. ¶ Aeque magna &cæ. Ordo est. Latifundia: idest arua latifundii: Lucii Quintii Cincinati. fuerunt æque magna. ut scilicet Attilii Reguli. Possedit enim septem iugera agri & amisit ex his tria: scilicet iugera.

ASCĒsius

¶ Attilii ilico. Sunt exemplaria quæ legunt. & agrum ædili illico. uel agrum & illi uillico.

OLI ℂMulctæ.pœnæ. Ad cām dicēdā. Ad defēdēdū se. Quattuor iu. Nā alia tria obsignauerat ærario. Sed ēt di. de.Cic.i Catōe maiore:liq dē arāti. L. Quitio ceicinato nūciatū ē eū dictatorē eē factū:cui9 dictatoris iussu magister eqtū Seruilius ala Spuriū Meliū regnū appetētē iteremit. Anguste. Vide q̄ uariæ sint res hoīum si quis nūc septē in eorū domū haberet:uiderent angusta habitacula ciuibus nostris eo processit iam luxuria Ro.

Vid Aelia familia q̄ locuples? Aeliorū familia genere patritio:& ꝑle uirū fecūda multis ēt rerū gestarū titulis illustrata:adeo paup fuit ut cū uno tpe sexdecim uiros haberet: oēs uno tectu satis angusto concluderet: uno agro ꝑexiguo pasceret: uno ēt in theatro Flāmineo spectandi loco exornaret. q̄ tn̄ oia ob clarissimas

Maria na monu menta eorū hoium uirtutes illi resp.dōauerat. Mariana mo. Vbi erat sacellū marianū:i quo suaꝝ reꝝ gestarū mōumēta cōtinebant: ubi magnificētissimū illud senatus cōsultū de reditu Cice.i patriā factū fuit:referēte optio & clarissimo uiro Lētulo cōsule. Minos mul. Adeo angustus ut multo paucioribus posset cultoribus coli q̄ dn̄os hr̄et. Flammineo: in theatro sic dicto a flammineo quodam qui theatrum illud ædificari iusserat. Ob uirtutem. Non autem ob nobilitatem.

Adē gēs nullū:Proseqꝰ huius Aemiliæ gētis cōtinētiā pauptatēq: describere:eadē inqt gēs nūq̄ i domo sua argētū habuit:sed primū i eā domū trāslatū fuit:a. Q. Aemilio Tuberōe.hic āt Tubero gener fuit Aemilii Pauli eius:q ꝑsam regē uicit: & captū i triūphū duxit:ex eaq; uictoria hoc argētū habuit:nā cū socero suo militauerat i eo bello & ob eius facta phiala argētea dōatus est & hoc primū fuit argētū i Aeliorū domū trāslatū Pli. uero i fine.xxxiii.li.nat.hist. dicit hūc Aeliū duo habuisse pocula argētea. Qu.inqt Aeliū Tubero nē cū legati ætolorū i cōsolatu prādētē in fictilibus adissent:missa ab his uasa argentea nō accepisse:neq; aliud habuisse argēti ad sup̄mū uitæ diem:quā duo pocula quæ.L. Paulus socer ei ob uirtutem deuicto perseo rege donasset. Scrupulū. Voluit ex pōderis paucitate nihil argēti habuisse:est aūt scrupulus q latino noie dr̄ obolus:cōstat uero ex sex siliqs:nā siliqua minimū pōdus erat apud Ro.qd̄ græci uocāt κερατιον:uocauerūt hoc i granū illud qd̄ ex ea siliqua:quā nos fabā græcā uulgo dicimus detraxerūt:& pro pōdi prio assumpserūt:alii dicūt scrupulū cōtineri tm̄modo quattuor siliqs siliq̄ uero q̄ttuor ordei grana cōtinere & calculū & tertiā partē eius calculū quoq; geminis lētis granis apphēdi:uarie igiꝰ de his pōderibus sniæ q scrupulū dicūt sex siliqs cōpræhēdi uolūt siliq minimū pō

Libra Italica dus eē & post scrupulū ponūt drachmā:q̄ ex decio & octo siliquis cōstare uolūt:hoc ē ex tribus scrupulis post

Mina drachmā argēteū nūmū:q denarius apud Ro.uocabaꝰ:hic ex q̄ttuor scrupulis erat cōfectus ; post hūc seqbaꝰ

Papira uncia:q̄ ex octo drachmis.siue sex dēariis cōstabat:post unciā libra italica:q̄ ex.xii.cōstabat unciis:hoc ē dēariis .lxxii.sūt q uelint hāc librā apud græcos μναν dici: q̄ nos ꝑ iterpositionē l'ræ minā traducere cōsueuim9:sed mina sine dubio maior ē libra nr̄a. Gnē su. Pau. Aemili9 duas filias hūit q̄rū alterā huic:alterā Catōi.M.Catonis

L. Pauli uxor maximi filio locauit. Ieiunos: Exhaustos:legiꝰ i eius uita q dos uxori cū dāda fuit uix ei9 p̄rimoniū suffecit uxor fuit illi papiria:q̄ ut nōnulli uolūt repudiauit alia supinducta:q̄uis ex illa pulcherrimā ꝓlē suscepisset.

obsignauerat mulctæ noie amisit.pœnā quoq; ꝓ filio Cesone:qd̄ ad cām dicēdā nō occurrisset huius agelli reditus soluit.& tamē ei q̄ttuor iugera arāti: nō solū dignitas patrisfamiliæ cōstitit:sed ēt dictatura deleta ē.anguste se habitare nūc putat:cui9 domus tm̄ patet:quantū Cincinnati rura patuerunt.

ℂDe Aelia Familia.

Vid Aelia familia : q̄ locuples? sedeci eodē tpe aelii fuerūt:qb9 una domūcula fuerat eodē loci:quo nūc sūt Mariana monimēta:& unus i agro ueiēte fūdus: mius multo cultores desyderās: q̄ dōinos habebat: Inq; maximo circo Flaminio spectaculi locus: q̄ qdē loca ob uirtutem publice donata possidebāt.

Adē gēs nullū ante scrupulū argēti habuit:quā Paulus Persæ rege deuicto. Q. Aelio Tuberōi genero suo qnq; pōdo argēti ex præda donaret. Tacco.n. quod priceps ciuitatis filiā ei nuptui dedit: cuius pecunia tam ieiunos penates uidebat:quin ipse quoq; adeo iops decessit;

ASCēsius ℂQuæ assignauerat ꝓ amico ad ærariū.i.fiscū publicū:noie multæ.i.pœnæ idictæ amico illius. Reddit9 quoq; hui9 agelli.s.q̄ttuor iugerū soluit pœnā ꝓ Cæsone filio.s. Quitii qd̄.i.q̄ pœnā pepēdit cæsso q nō occurrisset ad cām dicēdā.i.ad defensionē sui:& tn̄ nō solū dignitas patrisfāiliæ cōstitit.i.salua fuit ei arāti q̄ttuor iugera.s. dūtaxat:sed ēt dictatura ē delata. Is sup.saltē ex nobilibus cuius domus patet.i.extēdiꝰ tm̄.i.p tot iugera q̄rū rura cinciati patuere:hoc ē i q̄ttuor dūtaxat iugera:putat nūc se hitare anguste. Quid aelia familia(modus iterrogādi)q̄.i.q̄tū locuples sup.fuit q̄tū loci possedit? Rn̄sio. Sedeci aelii fuerūt uno tpe qbus fuerat una domūcula:eodē loci.i.i eodē loco(sed ut ptitionē & ita iminutionē notet aptius gtō utiꝰ(quo.s.loci mōumēta mariana.i.q marius i sui mēoriā extruēda curauerat:sūt nūc.i.tpe quo hæc scripsit Vale.& unus fundus sup. ē in agro ueiēte desiderās cultores multo mius.i.pauciores aut desyderās multo mīus cultorū:q̄ hēbat dn̄os qa sedecim & locus spectaculi.i.ad spectādos ludos:sup.ē i maxio circo flāinio:ubi circēses edebanꝰ:q̄ qdē loca ipsi possidebāt dōata publice.i.a rep.ob uirtutē.s.eoꝝ. Eadē gens.s. Aelia:nullū scrupulū argēti hūit anteq̄ Pau.s. Aemilius ꝑse rege deuicto:dōauerat. Q. Aelio Tuberōi genero suo qnq; pōdo argēti ex p̄da. Tacco.n.q priceps ciuitatis uidelicet Pau. Aemylius: dedit nuptui.i.m̄rimōio aut nuptū.i.in m̄rimoniū filiā suā:ei cuius pēates uidebat tam ieiunos.i.illibatos pecūia.q.s.princeps ciuitatis ipse quoq; decessit.i.mortuus est adeo inops ut nisi fundus quē unū reliquerat uenisset.i.uēditus fuisset nō extitisset.i.nō superfuisset unde uxor eius reciperet dotē: quā.s. ad onera matrimonia sustinenda ad maritū tulerat:& soluto matrimonio iuxta leges Romanas reperiit.

ANimi uirorum. Ratio cur id acciderit: quia Romæ tunc hominum dignitates non ex fortunis: ſed eorum uirtutibus ponderabantur. nam qui animorum bonis diuites erant: his magiſtratibus: his affinitates ultro deferebantur. ¶ Cunctis in rebus. Siue magiſtratus demandandos: ſiue filias collocando. ¶ Hæc. Scilicet bona animi: & declarat quia dixerit cunctis in rebus. ¶ Patriæ rem. Vtilitatem & reipubli.ſuæ commodum. ¶ Pauperq;. Malebant inquit: ut pauperes diues imperium regerent: q̄ diuites exiguum haberent imperium. fruſtra enim priuata defenduntur: ſi publica amittuntur. ¶ Atq; hinc tam præclaro. OLI.

ut niſi fundus: quē unū reliq̄rat: ueniſſet: uxor eius dotē unde reciperet: non extitiſſet.

ANimi uirorū: & fœminarū uigebāt ī ciuitate: eorūq; bonis: dignitatis æſtimatio cunctis ī rebus pōderabat᷑: hæc īperia cōciliabāt: hæc iūgebāt affinitates: hæc ī foro: hæc ī curia: hæc ītra priuatos parietes: plurimū poterāt: patriæ .n. rē unuſq̄ſq;: nō ſuā: augere ꝓperabat: pauperq; ī diuite q̄ diues ī paupere īpio uerſari malebat. atq; huic tā præclaro propoſito illa merces reddebat᷑: quod nihil eorum: q̄ uirtuti debent᷑: emere pecūia licebat: iopiæq; illuſtriū uirorū: publice ſuccurrebatur.

¶ De. Cn. Scipione.

ITaq; cū ſcdo pūico bello. Cn. Scipio ex Hiſpania ſenatui ſcripſiſſet: petens ut ſibi ſucceſſor mitteretur: quia filiam uirginē adultæ iam ætatis haberet: neque ei ſine ſe dos expediri poſſet: ſenatus ne Res publica bono duce careret: patris ſibi partes deſumpſit: conſilioq; uxoris: ac propinquorū Scipiōis conſtituta dote: ſummā eius ex ærario erogauit: ac puellam nuptui dedit. dotis modus. xl. millia æris fuit. qua nō ſolum humanitas Patrū. C. ſed etiā habitus ueterum patrimoniorum cognoſci poteſt. nāq; adeo fuerūt arcta: ut Tacia Ceſonis filia maximā dotem ad uirū .x. millia æris attuliſſe uiſa ſit. & Megulia: quia cū quingentis millibus æris mariti domum intrauit: dotatæ cognomen inuenerit.

Quia occurrebat illud ſi pauperes erāt quomodo id facere poterant? reſpondet ſi priuati nō poterant: publice pecuniam accipiebant.

ITaq; cum ſecundo: Probat exemplis: ꝙ pecūia publice erogabatur his: qui reipublicæītenti: ſibi ſuis opibus adeſſe non poterāt. nā ut legimus apud .T. Liuium decade ſecunda. cum in Hiſpania res bene geſſiſſent. P. & Gn. Scipiones. ac Gne. Scipio filiam haberet: quæ eſſet matura uiro & plenis iam nubilis annis: ſcripſit ad ſenatum ut ſibi ſucceſſor mitteretur: quo poſſet locandæ filiæ conſulere: cum non haberet unde illi dotem erogaret. quæ ſuo eſſet ſtudio & induſtria comparanda: quod ubi ſenatus cognouit filiam eius locauit: dotem ex ærario deprompſit: ne reſpublica tanto imperatore careret. Frontinus libro quarto. capitulo tertio. Gneo. Scipio poſt res proſpere geſtas in Hiſpania: in ſumma paupertate deceſſit: ne ea quidem relicta pecunia quæ ſufficeret in dotem fœminarum: quas ob inopiam publice dōauit ſenatus. ¶ Adultæ ætatis. Quæ iam nubilis eſſet. ¶ Habitus. Status: ex hoc inquit facile coniici poteſt quanta fuerit maiorum paupertas: ut dos luxurioſa quoddāmodo cenſeretur: quæ decimum æris fuiſſet: quantam fuiſſe legimus q̄ filiæ ſuæ dederat Cæſo: multo uero maiorē ſuo tēpore admiratiōis Megule dotem fuiſſe cōſtat: Megu adeo ut inde cognomen accipet. nā dotata cognominata eſt. ¶ Dotatæ: Quaſi per excellentiam. la dota ta

¶ Animi &c. Docet unde prouenit ꝙ tantus paupertati ſit honos habitus quia uidelicet: animi uirorum & fœminarum uigebant in ciuitate. ſ. Romana. & æſtimatio. i. appreciatio dignitatis ponderabatur in cunctis rebus: bonis eorum: ſcilicet animorum & non rerum externarum. Hæc. ſ. bona animorum: conciliabant. i. procurabant imperia: hæc. ſ. eadem bona animorum iūgebant affinitates. ſ. per matrimonia & adoptiones. hæc. ſ. dicta bona poterant plurimum in foro: ſcilicet iudiciali. Hæc poterāt plurimum in curia. ſ. ſenatorum: hæc poterant plurimum intra parietes priuatos. i. in ſua cuiuſq; domo. Enim pro quia: unuſquiſq; properabat: ideſt feſtinabat augere rem: id eſt commodum patriæ: nō ſuam: ideſt patriam: & mallebat uerſari ens pauper in imperio diuite: quā diues in imperio paupere. Atq; merces reddebatur huic propoſito tam præclaro ꝙ nihil: ideſt non aliquid: non licebat emere pecunia: quicquā eorum quæ debentur uirtuti: ut ſunt honores & magiſtratus: & ſuccurrebatur publico. i. ex publicæ ærario inopiæ uirorum illuſtrium. ¶ Itaq;: ideſt & ita: quia illuſtrium uirorū inopiæ ex publico ſuccurrebatur quum Cneus Scipio ſcripſiſſet ſenatui ex Hiſpania: ſecūdo bello punico: ideſt tempore ſecundi Belli punici: petens: ſcilicet a ſenatu: ut ſucceſſor mitteretur ſibi: quia haberet filiam iam ætatis adultæ: ideſt maturæ uiro: neq; dos poſſet expediri: ideſt expedite aſſignari: ei: ſcilicet filiæ ſuæ: ſine ſe: ſenatus (ne reſpublica careret bono duce) deſumpſit ſibi: ideſt ſubiuit: partes: id eſt officia patris: ideſt quæ pater debet in locanda filia. & dote conſtituta conſilio uxoris & propinquorum Scipionis: erogauit: ideſt deprompſit ſummam eius: ſcilicet dotis ex ærario: ideſt conſeruatorio æris publici: hoc eſt pecuniæ quæ ærea primum fuerat. ac dedit puellam nuptui: modus: ideſt menſura dotis fuit quadraginta millia æris: qua: ſcilicet ſumma dotis: non ſolum humanitas patrum conſcriptorum poteſt cognoſci ſed etiam habitus: ideſt ſtatus patrimoniorum ueterum: namq; ſupra patrimonia ueterum fuerunt arcta: ideſt exigua adeo ut Tacia filia Cæſonis uiſa ſit attuliſſe ad uirum: ideſt maritum ſuum: maximam dotem: quia decem milia æris: & Megulia: ideſt uirgo Romana: inuenerit cognomen: ideſt agnomen dotatæ: ſcilicet per excellentiam; quia intrauit domum mariti cum quingentis millibus æris.

OLĒ Dem ſenatus. Alia ſubiungit exempla: quibus oſtendit & principum Romanorum paupertatē & ſenatus liberalitatem qua erga principes ſuos uirtute præſtantes ſed inopia laborātes uſus eſt: nam horum filias ex ærario de prōpta pecunia uiris in matrimoniū condigne locarunt: neq; enim dotis aliquid habebant præter paternam gloriam: quam clariſſimis rebus geſtis cōſecuti fuerant earum patres. ⁋ Ab indotatis. Quia neceſſe erat ut ſine dote nuberent: niſi publicæ errogatæ forent. ⁋ Vindicauit: Liberauit. ⁋ Quod acceptū referrent. Quod aſcriberent paternæ hereditatis ſe recepiſſe: pro quo etiā gratias agerēt.

Dem ſenatus Fabricii Lucini: Scipiōiſq; filias ab idotatis nuptiis liberalitate ſua uidicauit: qm̄ paternæ hereditati præter opimā gloriam: nihil erat: quod acceptū referret.

℃ De. M. Scauro.

Arcus āt ſcaurus: quātulā a patre hæreditatē accepit: i primo libro eo₂: quos de uita ſua ſcripſit: refert. ait. n. ſibi decē ſola mācipia: totūq; cēſum quiq; atq; trigita miliū nūmū relictū. i hac. n. ille pecūia futurus ſenatus priceps nutritus eſt ſpiritus.

Aec igiť exēpla reſpicere his acquieſcere ſolatiis debem⁹: q paruulos cēſus noſtros nūq̄ querelis uacuos eē ſinimus. nullū āt uel admodū parui pōderis argētū: paucos ſuos: ſeptē iugera aridæ terræ: idigētia domeſtica ipēſa ſūera: iopes dotū filias: ſed egregios cōſulatus: mirificas dictaturas: inumerabiles triūphos cernimus.

Vid ergo medicā Fortunā q̄ſi præcipuū generis hūani malū diuturnis cōuiciis laceramus? q̄ ut nō abūdātib⁹: ita fidis uberibus. Publicolas Aemylios Fabricios Curios Scipiōes Scauros. hiſq; paria robora uirtutis aluit. exurgamus potius aīs: pecūiæq; aſpectu debilitatos ſpiritus: priſtini tēporis mēoria recreemus. nāq; p Rōuli caſam: pq; ueteris capitolii hūilia tecta: & æternos ueſtæ focos: fictilib⁹ ētnū uaſis cōtētos iuro: n'llas diuitias: pauptati taliū uiro₂ poſſe p̄ferri.

Arcus aūt Scaurus. De hoc uiro in ca. de fortitudine dictū eſt. exiguū a patre cēſum adeo recepit: ut p eū ad ſenatoriā dignitatē nō ſuffragante uirtute peruenire nō potuiſſet. conſtat aūt ter ſenatus principē multis clariſſimiſq; honoribus functū eſſe. legi nōnullos q dicūt huius patrē fuiſſe carbonariū. ⁋ Mācipia: ſeruos. mācipiū quicqd manu capiť: qđ a priori dn̄o ad alium tranſire pōt.

Manci pia.

Acc igiť exēpla: Cōcludit hoc de paupertate cap. cū iuectiōe quadā in eos: q rebus magis inhiātes: q̄ honoribus cōqueri nunq̄ deſinūt: ꝙ parua poſſideant: & ſe cū illis cōnumerat: ut tolerabilior habeať iuectio: nos inqt cōſolemur auiditatem noſtram eiuſmodi uirorū exemplis. ⁋ Hæc exempla: Virorū & principū Romāorū: qui in exiguo erāt cenſu. ⁋ Vacuos eſſe ſinimus. i. nunq̄ deſiſtimus cōqueri paruitatē cenſus noſtri. ⁋ Nullū autem uel. His ſolatiis acquieſcere debemus & cupiditates noſtras tēperare ꝙ nullum ne minimi quidē ponderis argentū & cætera: ſicut in Aeliorū familia. ⁋ Paucos ſeruos: ſicut Fabritii: Papirii: Scaurii. ⁋ Septē iugera: Vt Quitii: & reguli. ⁋ Aridæ te. Vtpote i pupinia. ⁋ Indigētia funera: Vt Valerii publi. M. Menenii Agrippæ. ⁋ Inopes dotū filias: ut Marci At. Fabricii Lucinii Scipio.

Vid ergo: exurgamus potius. ſ. quā lamētemur. ⁋ Debilitatos ſpiritus. Nihil eſt. n. qđ magis uiriles aīos eneruet: q̄ cupiditas pecūiæ: ut Salu. Auaritia pecūiæ ſtudiū hēt q̄ nēo ſapiēs concupiuit: ea q̄ſi ueneni malis ibuta corpus aiumq; uirilē effœminat: ſp ifinita & iſatiabilis ē: neq; copia: neq; iopia minuiť. ⁋ Capitolii hu. cū adhuc hūile eēt capitoliū. Fictilibus: Sic Numa Pom. inſtituit.

ASCĒſius ℃ Idē ſe. uēdicauit. i. liberauit aut p̄ſeruauit liberalitate ſua ab idotatis nuptiis. i. ne dicāť ueluti i ſeruitutē ſine dote nuptui datæ: filias Fabritii Lucini & Sci. quoniā nihil erat: qđ. ſ. dictæ filiæ referrēt acceptū. i. faterenť ſe accepiſſe & iō obnoxias eſſe hæreditati paternæ p̄ter gloriā opimā. i. fœcūdā aut ſimilē illi q̄ qs olī ex opimis ſpoliis nāciſci ſolebat. ⁋ Marcus āt ſcaurus refert. i. recitat i. i. li. eo₂ quos ſcripſit de uita ſua: quātulā hæreditatē accepit a p̄re. ſ. ſuo. Ait. n. ſola decē mācipia. i. ſeruos: & totū cēſum qnq; atq; trigita milliū nūmū relictū ſibi. Eni p qa: ille. ſ. nobiliſſim⁹ ſpiritus. i. aīs ſcauri: futurus priceps ſenatus. ſ. Romāi: nutritus ē i hac. ſ. tam tenui pecunia. ⁋ Hæc igiť &c. Ordo eſt. Igitur nos debemus reſpicere. ſ. ad imitationē hæc exēpla. & acquieſcere his ſolatiis: nos iquā qui nunq̄ ſinimus paruulos cenſus noſtros eſſe uacuos querelis. aūt pro ſed: nullū. i. nō ullū: nō cernimus ullū argentū uel admodū. i. ualde parui pōderis: paucos ſeruos ut in Catonibus & Scipiōe. & ſeptē iugera terræ ut in attiliis: & funera indigentia impenſa domeſtica. i. nō habētia unde domi ſumātur impenſæ niſi ex publico deprōptæ eſſent: ut in Valerii publ. funere. filias iopes dotum: ut Scipiōis: ſed cernimus in tanta paupertate egregios cōſulatus: dictaturas mirificas: & ſup. triumphos innumerabiles. ⁋ Quid ergo &c. Ordo eſt: ergo ſi in ſumma paupertate nō defuerunt uera bona & ſummi honores qd. i. ad qd nos laceramus. i. iceſſimus fortunā mēdicā. i. pauptatis p̄curatricē: cōuitiis diurnis. i. quotidianis aut diuturnis: q̄ſi p̄cipuū malū generis humāi? Quæ. ſ. fortūa ut nō aluit uberibus abūdātib⁹: ita aluit huberibus fidis: qa ſalutiferis publicolas. Aemylios. Fabritios. Curios. Scipiōes. Scauros. & ſup. alia robora uirtutis paria his. ſ. iā dictis. Exurgāus potius aīs. i. expergiſcāur: & recreemus memoria priſtini tp̄is. ſ. quo pauptas i honore fuit: ſpiritus. ſ. nr̄os debilitatos. i. hebetatos aſpectu pecūiæ. Nāq; ego iuro p caſam. i. modicū tuguriū romuli: p hūilia tecta ueteris capitolii & æternos focos ueſtæ. i. deæ caſtitatis: cōtētos ētnū. i. adhuc: uaſis fictilib⁹: nullas diuitias poſſe p̄ferri pauptati taliū uiro₂ q̄les iā dicti ſſ i ſūma pauptate uixiſſe.

Qua tẽpestiuus ad uerecundiã: More suo Valerius ad aliud capitulũ trãsiturus: pfatione q̃dã pmit tit: qua hoc supiori cõiungit: ne ex abrupto fieri trãsitus oino uideat: laudat aũt uerecundiã multis clarorũ uirorũ: q hac uirtute præditi fuerũt: exẽplis i mediũ platis. Est q̃dẽ uerecũdia secũdũ Aristotelẽ in.iiii. æthicorũ: timor q̃dam pudoris cõtrahẽdi: iuxta quẽ Cice. ho: modo diffinit: uerecundia est custos uirtutum omnium: dedecus fugiens laudemq; maximam conferens: & secundum has sententias nunc eam Valerius laudat: nam uerecundia inserta animis hominum facit: ut uitiis moderari possint & quãuis medium quoddam habere uideatur: sicut uirtus: nõ tamen uirtus est: sed affectus q̃dam & passio: q̃d ita esse pbaf: uerecũdia est timor confusionis: timor aũt passio est: igitur & uerecũdia passio: uerecũdia sine corporis mutatiõe psistere nõ põt. quẽadmodũ timor: nã sicut timor pallorẽ inducit. ita & uerecũdia ruborẽ: unde Terẽ. de uerecũdo adolescente: erubuit salua res est. Cur aũt timor pallorẽ: uerecũdia ruborẽ iducãt: hæc ratio est. natura spiritus & humores ad eã ptẽ dirigit q̃ mouef. in timore aũt mouef Cor. ergo pturbatiõe cordis pallor inaicit: sed in uerecũdia exteriora laborãt. unde uultus rubore suffunditur. Sciendũ est duo genera hoĩum esse: in q̃bus affectus p uerecundiã depræhẽdi nõ possunt. lenes per ætatẽ: prudẽtes per uirtutẽ: nam senibus ætas succurrit: quia in ipsis uigor nõ est: sapientibus uero suffragatur: ergo tantũ in iuuenibus & adolescentibus cognoscitur: quibus uigor maximus inest. unde Cato dicere solebat se lõge plus adolescentibus delectari: quorum uultus rubore potius quã pallore perfunderent. quapropter a flagitiis arceantur adolescentes necesse est. hãc ãt græci ισχυναι uocãt. unde Terẽtianus ille adolescens eschines. Tempestiuus: Oportunus: ne abrutus esse uideatur. Cœlesti numini: Digna ut tanquam dea colatur. Honesti consilii: metu dedecoris. Tutela: Custos. quia qui uerecundus est non audet in officiis quicquam committere quod dedecus habeat & repræhensionem mereatur. Cara proximus: Quia omnes diligunt uerecundum hominem: & contra habent odio insolentem & inuerecundum.

OLI. Verecũdia quæ.

De Verecundia. Caput. V.

Qua tẽpestiuus ad uerecũdiã trãsitus uidef. Hæc. n. iustissimꝰ uiris pcepit: ut priuatas facltates negligerẽt: publicas q̃ ãplissimas eẽ cupẽt. digna cui p ide ac cœlesti nũini tẽpla extruãt: aræq; cõsecrentur: quia parẽs est ois honesti cõsilii: tutela solenniũ officiorum magistra inocentiæ: cara pximis: accepta alienis: oĩ loco: omni tempore: fauorabilem præ se ferens uultum.

De populi Verecundia.

Sed ut a laudibꝰ eiꝰ ad facta uẽiamꝰ: a cõdita urbe usq; ad Africanũ & Tiberiũ lõgũ consules pmiscuus senatui: & populo spectãdoꝝ ludoꝝ locus erat. nũq̃ tñ q̃sq̃ ex plebe i theatro ante. P. C. spectaf sustinuit. Adeo circũspecta nostræ ciuitatis uerecundia fuit.

Quæ q̃dẽ certissimũ sui documentũ ẽt illo die exhibuit: quo. L. F. extrema i pte theatri cõstitit. q a. M. C. & L. Flacco Cẽsoribꝰ seatu motꝰ fuerat. cõsulatus iã honoꝛ defũctus: fr ẽt. T. Flãinii: macedõiæ: Philippiq; uictoris oẽs. n. eũ trãsire i locũ dignitati suæ debitũ coegerũt.

Sed ut a laudibus eius: De uerecũdia plæbis Rõa. primũ posuit exẽplũ: q̃ pcipue paruit eo die: quo. L. Flãinius i extrẽa pte theatri cõstituit: hic fr fuit. T. Q. Flãinii: q deuicto Philippo rege Macedoniæ oẽs ciuitates græciæ libertate dõauit: sed qa hic. L. i exercitu ad gratiã Scorti iusserat quẽdã securi pcuti: Portius Cato cẽsor cũ senatu amouerat sicut supra li. ii. ca. de cẽsoria nota: ergo cũ uẽisset i theatrũ coictus ignominiæ: i extremã ptẽ se recepit: plæbs uero: qa & cõsul fuerat & seãtor: & fr. T. Flãinii i eũ locũ: quẽ hũerat trãsire cogit. A cõdita: A pricipio urbis ad hos cõsules qngẽtos & octo fluxisse annos ferũt. Promiscuus: Cõfusus. sine dignitatis discrimine: plæbei ptibꝰ pmixti spectãbãt. prius ãt q̃ i spectãdis ludis plæbẽ a pribus supauerit fuit Scipio aphricanus: q post id factũ popularẽ auram penitus amisit: ut supra diximus

Qua &c. Trãsies ad tractatũ de uerecũdia pfaf de laude eius sic. E. q̃. f. paupertate: trãsitus ad uerecundiã ẽ sup. tẽpestiuus. i. opportunꝰ & suo tpe factus. Eni p qa: hæc. f. uerecũdia pcepit uiris iustissimis ut negligerẽt facultates priuatas. i. potẽtias: & diuitias pprias: & sup. cuperẽt publicas sup. facultates: eẽ q̃ amplissimas. i. ualde amplas. Ens sup. aut q̃ ẽ digna cui tẽpla extruant & aræ cõsecrẽt: pinde ac i. ueluti nũini. i. deæ alicui cæ lesti: qa ipa ẽ parẽs. i. genitrix aut mr ois hõesti cõsilii: tutela officiorũ solẽniũ: magistra inocẽtiæ: chara pximis: accepta. i. grata & iucũda aliẽis: pse ferẽs id ẽ ante se portãs: hoc ẽ signis q̃busdã idicãs: uultũ fauorabilẽ oi loco & sup. oi tpe. S; ut uẽiãus. i. trãseãus a laudibꝰ eiꝰ ad facta. i. ad ea q̃ fecit. hoc ẽ p eã facta sũt. Locus spectãdoꝝ ludoꝝ erat pmiscuꝰ. i. cõfusus & cõmixtus senatui & pplo: ab urbe cõdita. i. a cõditiõe urbis rõæ: usq; ad aphricanũ & Tybe. lõgũ cõsules. i. usq̃quo illi eẽnt cõsules: tñ q̃sq̃ ex plæbe nũq̃ sustiuit. i. sibi pmisit spectare i theatro. i. cõi spectaculo ante pres cõscriptos. i. sedẽs i priore loco q̃ pres cõscripti: adeo. i. i tm circũspecta. i. puida fuit uerecũdia ciuitatis nræ. f. Rõanæ. Quæ. f. ciuitas nra exhibuit q̃dẽ certissimũ documẽtũ sui. i. de se: hoc ẽ de uerecũdia sua: illo die: quo. L. Flaminius cõstitit in extrẽa pte theatri: qa fuerat motus. i. deletus senatu a Marco Catõe & Lucio. F. cẽsoribus: defũctus. i. cõsumatæ fũctꝰ: iã. f. priusq̃ e senatus collegio pelleref: honore cõsulatus: frater etiam. i. & qui etiã frater fuerat Titi Flaminii uictoris Macedoniæ & Philippi. f. regis eius: omnes enim. f. populi: coegerunt eũ transire in locum debitũ dignitati suæ: hoc est senatoriũ licet esset senatu motus ob scorti amores propter quos captiuum gallum turpiter ferire iusserat.

ASCẽsius

OLI. Terentius dictaturam spreuit

Onfregit rēpu. Terēt. Dictū est in ca. de neglecta religiōe. Terētiū Varronē Lanii cuiusdā fuisse filiū q ad cōsulatū populari aura pductus illo calamitoso Hánibalis tpe cū ipso Hánibale apud cannas infelicissime dimicauit Paul. Eemilio eius collega dissuadēte atq; ēt inuito: q magis nō probare quá nō adiuuare eius consiliū poterat: hic uero qui tantæ cladis auctor. extiterat cū paucis admodū fugit: cui senatus populusq; Ro. obuiá pcessit: & grias egit: q de repu. nō despasset: eidē dictaturá obtulit: q̄ uerecúdia mortis recipe nō sustiuit. Frōtinus li. iiii. de cōstātia. Paul. inqt amisso ad cánas exercitu offerēte equū Lētulo quo fugeret supesse cladi q̄q nō p ipsum cōtractæ noluerit. Sed i eo saxo: cui uulnerat⁹ acclinauerat pledit: dōe.: ab hostibus oppssus cōfoderet Var. collega eius uel maiore cōstātia post eádē cladē uixit: gratiæq; ei a sēatu & populo actæ sunt: qa nō despasset rēpu. nō āt uitæ cupiditate: sed reipu. amore se supsuisse reliquo ætatis suæ tpe approbauit: & barbá capillūq; submisit: & postea nūq̄ recubás cibū cœpit: honoribusq; cū ei deferrent a populo renūciauit: dicés felicioribꝰ magistratibus reipublicæ opus esse. Acies. s. Romanæ in ea pugna prostratæ. ⁋ Speciosius: Honestius eam deposuit quá alii gessere.

Os aút ad magna cū iuidia. Hoc exēplū supra memoratū ē li. iii. ca. de his q degenerarūt a parentibus. ná Cicereius cū ptoriis comitiis competitor eēt Gn. Scipio. filii supioris aphricani oibus suffragiis illi pponebat: hic ergo uerecūdia motus se tanti uiri i filio ppositum iri: ex cōpetitore suffragatorē se fecit. ⁋ Inuidia. Quia omnes oderát tanti uiri filium competitorem eē scribæ. ⁋ Carpebatur. lacerabat. ⁋ Crimen. Quos omnes fortuná criminabant. ⁋ Cēturiis: q̄ progatiue erant. ⁋ Tēplo descē. Ex loco marti cōsecrato. i. campo Martio. qd̄ tēplū erat. nusq̄. n. cū populo agi licebat nisi in loco sacro: & ois locus sacer tēplū dr. ⁋ Nec. m. Magnū fuit pciū uerecundiæ. nam sibi magno constitit: quia præturam amisit: ut seruaret uerecundiam. ⁋ Aphricani. Non autem filio sed patri cuius fuerat scriba & cliens.

⸿De Ter. Varro.

Onfregit Rēp. Terētius Varro cānensis pugnæ temerario ígressu. idē delatam ab uniuerso sēatu & populo dictaturā recipe nō sustinēdo: pudore culpā maxīæ cladis redemit: effecitq; ut acres deorū iræ modestia ipsius moribꝰ íputarēt. Itaq; titulo imaginis eius speciosius nō recepta Dictatura: quā aliorum gesta ascribi potest.

⸿De. Cn. Scipione: & Scriba Cicereio.

Os āt ad pclarū uerecūdiæ opꝰ trāsgrediamur. magna cū iuidia fortūa ptoriis cōitiis Africāi supioris filiū, Cn. Sciponē & scribā Cicereiū i cāpū deduxerat: utq; nimis ipotēs sermone uulgi carpebat: qd tanti uui sanguinē: clientelāq; comitiali certamine cōfuderat. Cæterum crimen eius in suā laudem Cicereius. cōuertit Nā ut uidit oibus se cēturiis Scipioni anteferri: tēplo descēdit: abiectaq; candida toga cōpetitoris sui suffragatorē agere cœpit. ut scilicet præturam melius Africani memoriæ cōcederet: quā sibi uendicaret: nec nō & si maximo uerecūdiæ ptio: Scipio tūc honorē adeptus est Cicercio tñ magis gratulati sunt.

ASCēsius

⸿Confregit &c. Ordo ē. Terentius uarro confregit remp. idest Romanam: hoc est labefecit eam: temerario ingressu pugnæ cānensis: ubi Annibal ipsum temere congressum superauit: Idē. s. Varro: redemit. i. purgauit paria faciendo: culpam maxime cladis. s. apud Cannas acceptæ: non sustinendo. i. recusando præ uerecundia recipere dictaturam delatá sibi ab uniuerso senatu & populo. s. Romano: effecitq; ut acies; scilicet Romanæ apud Cannas deletæ imputarentur iræ deorū; hoc est ut putentur deletæ; non propter culpam imparoris: sed propter iram deorum se ulcisci de populo Romano uolentiū: & sup. ut modestia. i. uerecundia illa iputaret. i. ascriberetur: moribus ipsius. s. Varōis. Itaq; dictatura pōt a scribi speciosius titulo imaginis eius: nō recepta. i. eo q non est ab eo præ uerecundia recepta quá potest ascribi titulo imaginis aliorum: gesta. i. eo q ab illis gesta sit. ⁋ Nos autem transgrediamur (Adhortatorie dictum ad præclarum opus uerecundiæ. Fortuna deduxerat in Campum: scilicet martium: idest fecerat competitores præturæ: quia comitiis; idest pretoriis cōuocationibus populi ad creandum prætorem: Cneum Scipionem filium Aphricani superioris: idest prioris aut maioris: & Scribam sup. eius Cicereium: scilicet nomine. cum magna inuidia: quia inuidiosum erat q scriba. idest qui scribendi ministerio uictitabat cum consularis uiri filio competeret: & sup. fortuna carpebatur sermone uulgi ut: idest tanquam nimis impotens: idest insolens: quod confuderat: idest conmiscuerat sanguinem quia filium & clientelá quia Cicereius cliens erat. tanti uiri: scilicet Scipionis superioris: certamine comitiali: idest faciēdo eos præturam competere. Cæterum Cicereius conuertit crimen eius: scilicet fortunæ: in laudem suam: idest propriam: Nam ut: idest postquam ipe uidit se anteferri: idest præferri Scipioni. scilicet Cneo: sup. ab oibus cēturis: qa cēturiata erát cōitia: descēdit tēplo. i. loco marti cōsecrato. & ubi auspicia captari solebát: hoc ē e cápo martio: & abiecta toga cádida q̄. s. cōpetitores semp amiciebát; cœpit agerē. i. se exibere suffragatorē. i. fautorē in ptura obtinenda; competitoris sui id est eius cuius competitor fuerat paulo ante. ut: scilicet cōcederet melius. i. decentius memoriæ aphricani: scilicet superioris patroni sui: præturam quam uendicaret. i. propriam faceret sibi. Nec non: idest etiam: & si Scipio. s. Cneus: adeptus est tunc honore. s. præturæ; maximo precio uerecundiæ: tamen sup. populi uniuersi: magis gratulati sunt Cicereio. ut qui plus obtinuerit gloriæ per uerecūdiam quam obtinuisset per præturam. alii legunt: tamen Cicereio magistratus lati sunt: quod nō procedit nisi intelligamus: Scipionem quidem nomine magistratum adeptum. sed Cicereium re: quia honorē q magistratuū proprius est usqueadeo ut honores sæpe pro magistratibus ponantur: maiorem assecutus est q̄ Cneus Scipio.

C ne protinus. Hoc quoq; exemplum Ci e. in lib de ora. narrat: cum mos eſſet candidatorum ambire populum hoc eſt unum quéq; eorum qui ſuffragia dabant manibus præhenſa re atq; orare ut ſuum ſibi ſuffragium præſtarent: quod profecto ineptum & indignum uidebatur: & erat ut uiri patricii cogerentur ſe ſubiicere plæbis hac igitur uerecundia.. M. Craſſus nunquá hoc facere potuit præſente Scæuola ſocero ſuo hic Scæuo. filius fuit. P. S. iuriſperiti: & ab hoc dicitur Cic. quá habebat iuris ciuilis ſcientiam quantacunq; foret accepiſſe. ¶ Ne pro. Ne ſtatim inquit relinquamus comicia: de quibus mentionem fecimus. ¶ Maioré ue. ac ſi diceret plus ueneratio nis auctoritati ſcæuolæ: quam magiſtratui qué petebat præſtitiſſe uidetur.

OLI. Candi datorum mores

¶ De. L. Craſſo.

C ne ꝓtinus cõitiis abeamus: cõſulatũ petẽs. L. Craſſus cũ oium cãdidatorũ more: circũ forũ ſupplex populo ire cogeret: nũꝗ adduci potuit: ut id p̄ſente. Q. Scæuola grauiſſimo: & ſapiẽtiſſimo uiro ſocero ſuo faceret. Itaq; rogabat eũ: ut a ſe: dũ ineptæ rei inſeruiret: diſcederet: maioré uerecũdiá dignitatis ei⁹: ꝗ cãdidæ togæ ſuæ reſpectũ agens.

¶ De Pompeio Magno.

Ompei⁹ ãt Magnus Pharſalica acie uict⁹ a cæſare: cũ poſtero die Lariſſã itraret. oppidiq; illius uniuerſus populus obuiã ei ꝓceſſiſſet ite (iqt) & iſtud officiũ p̄ſtate uictori. dicerẽ nõ dignus q uiceret: niſi a Cæſare eẽt ſupat⁹: certe modeſtus i calamitate. Nam qa dignitate ſua uti iam non poterat: uſus eſt uerecundia.

¶ De Caio Iulio Cæſare.

Vã p̄cipuã i Caio quoq; Cæſare fuiſſe ſæpenũero appatuit: & ultimus eius ſignificauit dies. cõpluribus. n. parricidatũ uiolatus mucrõib⁹: iter ipſũ illd̄ tp̄s: quo diuinus ſpũs mortali ſe cernebat a corpore. ne tribus qdẽ & uiginti uulneribus: quĩ uerecũdiæ obſequeret: abſterreri potuí. ſi quidẽ utraq; togã mãu demiſit: ut iferior pars corporis tecta collaberetur. in hunc modum non homines expirant. ſed Di immortales ſedes ſuas repetunt.

Ompeius aũt magnus. De uerecũdia magni Põpeii dicit: q cũ acie pharſalica uictus fuiſſet: lariſſã Theſaliæ ciuitaté ſe cõtulit: ubi Corneliá uxoré ſuá tantiſper locauerat dũ uideret exitus belli: ubi cũ totus populus honoris gratia obuiã ꝓcederet uerecũdia motus: ite inqt & iſtud officiũ p̄ſtate uictori. Lucanus: ſed qd opus uicto populis aut urbibus inqt uictori p̄ſtate fidé. ¶ Dicerẽ: Adulatur. Vale. idignus inqt Põpeius uinci niſi uictus eſſet a Cæſare: q tantus eſt imperator: ut ab illo uinci non ſibi turpe fuerit.

Vá præcipuá: Iulius Cæſar qui prius imperator répub. occupauit: cũ in capitoliũ aſcendiſſet ubi ſenatus habebatur & frequẽtiſſimus tanquá illi nouos & ampliſſimos honores demãdaturus cõuenerat: iamq; parati eſſent iterfectores qui in eius cædem cõſpirauerãt: ubi uidit Brutũ ſtricto gladio in ſeruenté dixiſſe fertur: & tu fili: nam illũ nõ ſecus ac filiũ dilexerat: deinde togá ad talos uſq; demiſit: ne quid moriens obſcænitatis oſtenderet: quæ magna fuit uerecundia: ut etiá in ipſa morte honeſtatis memor eſſet: nec illum maloꝝ cõſpiratio: aut uulnerũ atrocitas peruertere potuerunt ut obliuiſceret uerecundiæ. Suetoni. Cæſar inquit: ut animaduertit ſe undiq; ſtrictis pugionibus peti: toga caput obuoluit ſimul ſiniſtra manu ſinum ad ima crura deduxit: quo honeſtius caderet etiam inferiore corporis parte uelata. ¶ Diuinus ſpiritus. Quia Cæſar inter deos dicitur eſſe trãſlatus. ¶ Demiſit: Vſq; ad talos. ¶ In hũc modũ. Laudat Cæſaré cum aſſentatiõe more ſuo. q. d. Cæſar hoc uno pereundi modo non ſe hominem: ſed deum eſſe declarauit.

Cæſaris i morte uerecundia

¶ Ac ne abeamus ꝓtinus comitiis. i. ut recitemus plura uerecũdiæ exẽpla i comitiis. L. Craſſus petẽs cõſulatũ cũ cogeret ire ſupplex ꝓpſo more oium cãdidatorũ. i. in cãdidis ueſtibus magiſtratũ petẽtiũ: nũq; potuit adduci ut faceret id. i. ita ſupplex ambiret: grauiſſimo & ſapiẽtiſſimo uiro: ſocero ſuo: uidelicet Q. uiro Scæuola p̄ſente. i. tãtiſp dũ ille p̄ſens eẽt. Itaq; ipſe rogabat eũ. ſ. Socerũ ſuũ ut diſcederet a ſe: dũ. i. dõec iſeruiret rei ineptæ. i. tali ſupplicatiõi: agẽs maioré uerecũdiá dignitatis ei⁹. ſ. ſoceri ſui: ꝗ reſpectũ togæ ſuæ cãdidæ: q. ſ. exigebat ut ſuffragiis iuuari uellt ſupplex populũ ambiret. ¶ Põpeius aũt magnus uictus a Cæſare. ſ. Iulio: i acie. i. pugna pharſalica. i. i cãpis Philippis iuxta pharſaliá urbé theſſaliæ: quũ itraret lariſſã urbé theſſaliæ: die poſtero. i. ꝓximo poſt pugná ſecuto: & uniuerſus populus illius oppidi ꝓceſſiſſet obuiã ei: inqt: ite o populi: & p̄ſtate. i. exhibete: iſtud officiũ. ſ. honorificũ qd̄ mihi facitis: uictori. ſ. Cæſ. dicerẽ ſup. ꝙ id dixit ẽns: nõ dignus q uinceret niſi eẽt ſuperatus a Cæ. q. ſ. dignus erat quẽlibet ſuperare: qd̄ ſolita adulatiõe dicit. Certe. i. ſaltẽ ſiue haud dubie modeſtus in calamitate. ſ. ſua: nã qa nõ poterat uti iá dignitate ſua: uſus ẽ uerecũdia. ¶ Quá. ſ. uerecũdiá apparuit ſæpenũero fuiſſe præcipuam quoq;. i. etiá in Caio Cæſare: & ultimus dies eius. ſ. in terris: ſignificauit. i. indicauit manifeſto ſigno. Enim pro qa: ipſe uiolatus cõpluribus mucronibus parricidarum. i. Caſſii Bruti & aliorum qui eum occidendo patrem patriæ occiderunt: inter ipſum tempus quo ſpiritus diuinus ſecernebatur a corpore mortali. i. quo mortalitatem hanc exuit: derelinquendo corpus mortale in terris: ne quidem id eſt non ſaltem potuit abſterreri tribus & uiginti uulneribus quin id eſt quo minus aut ut non obſequeretur id eſt inſeruiret uerecundiæ. Siquidem. i. quoniam: ipſe demiſit: ſcilicet ad tegenda crura & partes pudẽdas togam: ſcilicet ſuam utraq; manu. ut inferior pars corporis laberet id eſt caderet tecta id eſt coopta. Hoies nõ expirãt id ẽ emoriunt in hũc modũ id eſt qui ſic tam ꝓuide cadunt: ſed repetũt ſedes ſuas. i. cæleſtes exiſtẽtes aut effecti dii immortales.

ASCe ſius

OLI. Vod ſequit᷑: Ingẽti laude p̄dicãda modeſtia q̄ ſeqtur: cuius exẽplũ ideo dicit externis adiũgẽdũ potius q̄ domeſticis cũ tuſcus eẽt adoleſcẽs ille de quo loqtur: qa uerecũdiã hanc egit ille anteq̄ tuſci eſſent Rõana ciuitate dõati. fuit aũt eiuſmodi exẽplũ: qđ ſi in xp̄iano adoleſcẽte iueniret᷑ una oĩum uoce laudaret᷑. Spurina p̄ſtãtis formæ adoleſcẽs: matronarũ & uirginũ oculis iſidioſus erat: qppe q nõ ſine cupiditate aſpici poſſe uideret᷑: tãta eius formæ uẽuſtas: ut iã uxores & filias habẽtib9 ſuſpectus admodũ eẽt. hic ergo cũ uideret ſe cãm eẽ plerũq; diſſidii iter uirũ & uxorẽ adeo moleſte tulit. ut igreſſus cubiculũ: omnẽ uultus oriſq; decorẽ illatis uulneribus confuderit: & ſe cicatricibus aſpectu deformẽ reddiderit: maluit deformitatẽ ſuæ caſtitatis eẽ teſtimoniũ: q̄ formã aliene libidinis irritamẽtũ: ſunt q putãt hũc fuiſſe. Spurinã Cæſaris aruſpicẽ quod mihi nõ placet. ¶ Ciuitas dona: Anteq̄ ciues Romani ferẽt æthruſci: nã cõſtat æthrurie datã aliquãdo fuiſſe ciuitatem. ¶ Solicitaret oculos: qa quacũq; icederet mulieres in eũ oculos cõiiciebãt: & mouebant᷑ earũ animi: quæ laſciuioribus oculis eẽnt uiris & parẽtibus ſuſpectiores reddebant᷑: ut uerſus ille. o facies oculis iſidioſa meis. ¶ Suæ ſanctitatis: ut oẽs crederẽt eũ incorruptũ & nulla prorſus libidine uexatũ: qđ animi ꝓpoſitum in chriſtiano miris laudibus extolleretur.

Spurina adoleſcẽs faciẽ uulneribus deformauit

 Thenis quidã: legati Lacedæmonũ forte Athenis erant cũ ederent᷑ ludi: uenerũt ergo in theatrũ & ipſi ſpectatum: & cũ iam cõſediſſent oẽs & ludi agi cœpiſſent: igreſſus eſt theatrũ ſenex quidã: qui cũ ſua quiſq; loca occupaſſent totũ theatrũ circuibat locũ quærẽs: tandẽ uenit ad hos legatos: qui uiſo ſene aſſurrexere: & locũ ei dedere: tum athenieſes plauſum dedere uidẽtes tantam legatis ineſſe uerecundiã: quoꝝ unus dixiſſe fertur: athenienſes probe ſcire qđ rectũ ſit & honeſtum: cæterũ illud negligẽtia p̄termittere. Cicer. in catone maiore. Memoriæ inqt proditũ eſt cũ athenis ludis qdam grãdis natu in theatrũ ueniſſet magno cõſeſſu nuſquã ei locũ datũ a ſuis ciuibus: cũ aũt ad lacedæmonios acceſſiſſet: qui legati cũ eſſent certo i loco cõſederãt: cõſurrexiſſe oẽs illi dicunt᷑ & ſenẽ ſeſſum recepiſſe: q cũ a cuncto cõſeſſu plauſus eẽt multiplex datus memoriæ proditũ eſt dixiſſe ex his quẽdã athenienſem ſcire quæ recta eſſent: ſed facere nolle.

¶ Externa. De Spurina.

 Vod ſeq̄t᷑ externis adnectã: qa ante geſtũ eſt q̄ Etruriæ ciuitas daret᷑. excellẽtis i ea regiõe pulcritudinis aduleſcens nomine Spurina: Cũ mira ſpecie cõpluriũ fœminarũ illuſtrium ſolicitaret oculos: ideoq; uiris: ac parẽtibus earum ſe ſuſpectũ eẽ ſentiret: oris decorẽ uulneribus cõfudit: deformitatẽq; ſanctitatis ſuæ fidẽ: q̄ formã irritamentum alienæ libidinis eſſe maluit.

¶ De quodam ſene Athenienſi.

 Thẽis qdã ultimæ ſenectutis cũ ſpectatũ ludos i theatrũ ueniſſet: eũq; nemo e ciuibus ſeſſũ reciperet: ad Lacedæmõioꝝ legatos forte puẽit: q hominis ætate moti: canos ei9: & annos: aſſurgẽdi officio uenerati ſunt: ſedẽq; ei iter ip̄os honoratiſſimo loco dderũt. qđ ubi fieri pp̄lus aſpexit: maxĩo plauſu alienæ urbis uerecũdiã cõprobauit. ferũt tũc unũ e Lacedem. dixiſſe: ergo athenienſes qđ rectũ ſit: ſciunt: ſed id facere negligũt.

¶ De Amore coniugali. Caput. VI.

 Placido: & leni affectu: ad æque honeſtum: uerum aliquanto ardentiorem: & concitatiorem pergam: legitimiq; amoris: quaſi quaſdam imagines: ñ ſine maxĩa ueneratiõe cõtẽplãdas lectoris oculis ſubiiciã ualẽter inter coniuges

Legitimus amor Placido & leui affectu: Trãſit ad capitulũ de amore cõiugali: ubi eorũ: narrant᷑ exẽpla q inſolubili iter ſe dilectiõis nexu fuerũt in ea ſorte copulati: ſed more ſuo laudat in hac p̄fatiõe talẽ aiorũ affectũ. ¶ Cõcitatiorẽ: uehemẽtiorẽ. ¶ Legitimi amoris: Quia certa lege cõfœderati ſunt uir & uxor. qcqd aũt lege tenet᷑ legitimũ dicitur.

ASCẽſius ¶ Quod ſeqt᷑. E ꝓximo more ſuo trãſit ad externa: nã externorũ ſæpe ea prima põit q̄ domeſticis ꝓxima ſũt. Ordo eſt. Ego adnectã externis ſup. exẽplis: id qđ leqtur: qa geſtũ eſt anteq̄ ciuitas. ſ. Rõana daret᷑ Ethruriæ id eſt anteq̄ ethruſci ciuitate donarent᷑: & ita tũc externi erãt. Adoleſcẽs noĩe Spurina excellẽtis pulchritudinis in ea regiõe. ſ. ethruriæ: cũ ſollicitaret oculos cõpluriũ fœminarũ illuſtriũ: mira ſpecie. i. formoſitate ſua: & ſentiret ſe ideo eẽ ſuſpectũ uiris ac parẽtibus earũ: cõfudit uulneribus q ſibi iulit: decorẽ oris. i. faciei: & maluit deformitatẽ eẽ fidẽ id eſt approbationẽ ſanctitatis. i. itegræ caſtitatis ſuæ: q̄ formã. ſ. ſuã eẽ irritamẽtum libidinis alienæ. ¶ Athẽis &c. Ordo ẽ. Quidã ultiæ id eſt ſũmæ ſenectutis: athẽis. i. apud athenieſes cũ ueiſſet in theatrũ ſpectatũ ludos: & nemo e ciuibus recipet eũ ſeſſum id eſt ad ſedẽdũ (Eſt aũt ſupinũ) ꝓuenit forte ad legatos lacedæmoniorũ: q. ſ. legati moti ætate hois: uenerati ſũt canos & annos eius officio aſſurgendi: & dederũt ei ſedẽ i loco honoratiſſimo iter ipſos. Qđ ubi populus. ſ. athenieſ. aſpexit fieri: cõprobauit maxĩo plauſu id eſt applauſu uerecũdiã urbis alienæ: uidelicet Spartaæ aut lacedæmõiæ. Ferũt. i. q talia ſcripſerũt aut recitãdo memoriæ ꝓdiderũt unũ e lacedæmõiis dixiſſe tũc. Ergo athenieſ. ſciũt (qa approbabãt) qđ ſit rectũ: ſed negligũt id facere: Non eſt ergo exemplum de uerecundia ſenis: ſed lacedæmoniorum.

 Placido. Paraſceue ſeu p̄fatio ẽ de amore cõiugali de quo graphice diſſerit dicens. Ego pgã. i. ꝓcedã ab affectu placido & leni utpote a uerecũdia ad ſup. affectũ æque hõeſtũ uerũ. i. ſed ardẽtiorẽ & cõcitatiorẽ. i. cõmotiorẽ aliquãto q̄ pro qa: ſubiiciã oculis lectoris quaſdã q̄ſi imagines legitimi. i. cõiugalis amoris: cõtẽplãdas nõ ſine maxima ueneratiõe: ꝑcurrẽs. i. curſim narrãs opa fidei. i. fidelitatis.

Stabilitæ:quia non ad tempus amarunt & ad tempus destiterunt. Quia excellentissima: Vere inquam est ardua:quia quæ in aliis magna & solemnia recognoscit erubescit:si ipse mediocria non præstet. OLI.

Tiberius gracchus;Cice.lib.de diuinatiõe. Quid Tiberius Gracchus.P.filius qui bis censor & cõsul fuit:idemq; & summus augur & uir sapiens ciuisq; præstans.nonne ut.C.Gracchus eius filius reliquit scriptum duobus anguibus domi compræhensis aruspices conuocauit:qui cum respõdissent:si marem emisisset uxori breui tempore esse moriendum:si fœminam.ipsi:equius esse censuit se maturã mortem oppetere:q̃.P. Aphricani filiam adolescentem in tempestiua fata incurrere fœminam dimisit: ipse paucis diebus postea mortuus est Plinius lib.vii.naturalis historiæ cap.de pietate. Gracchorum inquit pater anguibus compræhẽsis in domo cum respõderetur ipsum dicturum alterius sexu interempto:immo uero inquit meum necate.Cornelia enim iuuenis ẽ & parere adhuc potest:hoc est erat uxori parcere & reipublicæ consulere.idq; mox consecutum est. Obitũ suum:Et ita quoq; fuit:nam Cornelia superioris Aphricani filia.T.Gracchio uiro suo superuixit. Itaq; Cornelia:Hanc ut supra diximus in capitulo de reconciliatis: Gracchus post factam ad sacras mensas reconciliationem accepit uxorem.

stabilita fidei opera pcurrens: ardua imitatu: cæterum cognosci utilia,qa excellẽtissima animaduertẽti:ne mediocria quidẽ p̃stare:rubori oportet ẽẽ.

De.T.Graccho: & Cornelia eius uxore.

Tiberius Gracchus anguibus domi suæ: mare: ac fœmina apphẽsis: certior factus ab aruspice mare dimisso:uxori ei⁹: fœminã:ipsi celerẽ obitũ istare: salutarẽ cõiugi poti⁹: q̃ sibi ptẽ secutus augurii:marẽ necari: fœminam dimitti iussit:sustinuitq; i cõspectu suo se ipsum i iteritu serpẽtis occidi. Itaq; Corneliã nescio utrũ feliciorẽ dixerim: qđ talẽ uirũ habuerit: an miseriorẽ:qđ amiserit.

De Admeto Rege Thessaliæ.

O Te Thessaliæ rex Admete crudelis:& diri fati crimĩe sub magno iudice dãnatũ:q cõiugis tuæ fata p tuis pmutari passus es:eaq;:ne tu extigueretis:uolũtario obitu consumpta: lucẽ ĩtueri potuisti:& certe prius parẽtum ĩdulgentiam tentaueras:fœmineo animo impar inuentus.

O Thessaliæ rex. Admetus rex Thessaliæ graui morbo implicitus per legatos Apollinem de salute consuluit. Apollo respõdit ita eum uiuere posse:si quẽpiam inueniret:qui uellet pro eo fata subire:tentatis igitur omnibus propinquis amicis clientibus:& ipsis denique seruis sola uxor inuenta est:quæ pro eo mori uoluerit. repræhendit autem & quodãmodo detestatur eum Valerius q̃ fidelissimæ uxori superstes eẽ uoluerit:fuit hæc Alcestis nomine filia Pelei patruelis Iasonis thessaliæ regis:fœmina qdem formosissima ex qua natus est Emulus Admeti filius qui ad Throiam cum aliis græcorum ducibus ueniens.xi. præfuit nauibus: hæc usq; adeo uirum amauit:ut uoluntariam pro illo mortem suscipere non recusauerit:de qua Seneca in Medea dixit. Coniugis fatum redimens Pherei uxor impendit animam marito. Ouidius libro tertio de ponto: de uxore sua dixit si mea mors redimenda foret quod abominor eẽt Admeti cõiunx q̃ sequereris eras. Iuue. in satyra:credo pudicitiam dixit:spectat subeuntem fata mariti Alcestem:& similis si permutatio detur:morte uiri cupiant animam seruare catellæ:hanc Plato dicit in sympolio propter hoc factum meruisse a diis immortalibus: ut ab inferis reuocaretur ad superos. Sub magno iudice.s.Apolline. Admeti uxor pro uiro mori sustinuit

Stabilitæ ualenter.i.potenter inter coniuges.i.matrimonio cõiunctos uirum & uxorem opera inquam ardua .i.quæ sunt ardua & difficilia imitatu:idest ad imitandum:cæterum:idest sed utilia cognosci:idest ut cognoscatur Consuetius dixisset cognitu ut respondeat ad illud imitatu:quod est supinum in u semper passiue poni solitum. Quia oportet esse rubori:idest pudori:hoc est ad pudorem & erubescentiam:inaduertenti: idest considerãti & legenti excellentissima:scilicet opera amoris coniugalis:ne quidem:idest non saltem præstare mediocria.Is ergo fructus est legendi fortia & sancta illustrium uirorum ac mulierum gesta:ut si non paria at qualiacunq; eiusdem generis faciamus. Tiberius Gracchus anguibus: scilicet duobus mare.i.masculo ac fœmina: appræhensis.i.captis domi suæ:idest postquã domi suæ capti erant:factus certior:idest edoctus ab aruspice:celerem obitum instare.i.imminere uxori eius:scilicet Corneliæ mare dimisso:idest si marem dimiserit & ipsi.i. sibi;fœmina sup.i.si fœminam dimiserit secutus potius partem Augurii salutarem coniugi quã sibi iussit marẽ necari:& sup. fœminam dimitti & sustinuit.i.passus est seipsum occidi in conspectu suo in interitu serpentis.s. masculi:non q̃ cum illo statim extinctus sit sed q̃ paulo post se moriturum ex augure didicerat. Itaq; nescio utrum dixerim:idest censere debeam Corneliam feliciorem q̃ habuerit talem uirum:qui:scilicet pro illa mori uoluerit:an miseriorem q̃ amiserit talem uirum. O te &c.Per aptam apostrophem interserit externum exẽplum sed contrarium uidelicet admeti Thessali qui uxorem pro se mori sustinuit dicens O admete rex thessaliæ te damnatum sup.iudico sub iudice magno.scilicet Apolline:crimine crudelis & diri fati: idest mortis qua postea extinctus es:& qui passus es fata:idest mortem coniugis: scilicet alcestis permutari; idest permutando accelerati pro tuis:idest loco mortis tuæ:idest qui passus es coniugem tuam pro mori:& ea cõsumpta obitu uoluntario ne tu extingueretis:quia oportuit aliquem pro eo mori hoc est post quam ea pro te mortua est: potuisti intueri lucem:scilicet huius uitæ.Et certe tu tentaueras prius indulgentiam:idest nimiam in te inclinationẽ parentum:scilicet tuorum an uelint pro te mori inuentus impar animo fœmineo: idest uxoris tuæ quæ pro te mori uoluit:cum tu nec pro parentum salute:quos pro te mori sollicitaueras nec pro tua necessitate quia semel moriendum erat mori uelles. ASCẽsius

Vilior Graccho: Hic senatorius hõ fuit dignitate nõ mediocri: cæterũ Graccho lõge īferior: cui nulla in re cõferri posse uī: nisi ī amore cõiugali: adeo misere uxorẽ amauit: ut audita ei9 morte ei diutius supesse noluerit: nã sibi q̃primũ pectus gladio trãsfixit ipatiẽtia doloris quẽ supuẽiẽtes amici & domestici grauiter castigarũt: & iceptũ opus exeq nõ pmiserũt: q̃q̃ a pposito deterrere: & a cõstituta in aio suo morte reuocare nõ potuerũt: nã ide amoris arbitris oĩb9 fascias dissoluit: uulnus dirupit & cõstãti aio spiritũ emisit. Vilior: Qui nõ tãtæ dignitatis fuit. Iniq fortũæ uictia: q̃uis. Sæuæ. q illorũ amorẽ diremit. Impotẽs pe. su. g. p. Impatiẽs. Occasio da. s. absentibus amicis. Fasciis: qbus erat alligatus.

De. C. Plautio.

Vilior Graccho iniquæ fortũæ uictia: q̃uis senatorii uir ordinis. C. Plautius Nũidas sed ĩ cõsimili amore: par exẽplũ. morte. n. uxoris audita: doloris ipotẽs: pectus suũ gladio pcussit. Interuẽtu deide domesticorũ iceptũ exeq pibit9: colligatusq̃: ut primũ ẽ occasio data: scissis fasciis: ac uulnere diuulso: cõstãti dextera: spiritũ luctus acerbitate pmixtũ: ex ipsis pcordiis: & uisceribus hausit: tã uiolẽta morte testat9: quãtũ maritalis flãmæ illo pectorẽ clausũ hũisset.

De. M. Plautio.

Eiusdẽ ut nois: ita amoris quoq̃. M. Plautius. nã cũ ipio senatus classem sociorũ. lx. nauiũ ĩ Asiã reduceret. Tarẽtũq̃ appulisset: atq̃ ibi uxor ei9 Horestilla: q̃ illuc eũ psecuta fuerat: morbo pssa decessisset: funerata ea: & ĩ rogũ imposita iter officiũ ungendi: & osculandi: stricto ferro icubuit. quẽ amici sicut erat togatũ: & calceatũ: corpori cõiugis iũxerũt: ac deinde subiectis facibus: utrunq̃ una cremauerũt: quorũ ibi factum sepulchrũ Tarenti etiamnũ cõspicitur quod uocatur. τῶν φιλούντων. nec dubito: q̃n si q̃s mõ extinctis sensus iest. Plauti9 & Horestilla: fati cõsortiõe, gestiẽtes uultus tenebris itulerit. saneq̃ ubi idem & maxius: & honestissimus amor est: aliquãto præstat morte iungi: quam uita distrahi.

Eiusdẽ nois. Hoc fuit confecto iã bello macedõico: ĩ quo Ro. quorũdã Asiæ populorũ armis & opa fuerãt: usi debellata ergo puĩcia & patis rebus oĩbus: cũ ad socios remitterẽt classẽ: ei legatiõi pfecere. C. Plauciũ senatoriũ uirũ & ĩ repub. nõ obscurũ: q cũ Tarẽtũ puẽisset uxor eius Horestilla q̃ itineris comitẽ secũ adduxerat morbo iplicita perit: cuius mortẽ cũ æquo aio ferre nõ posset iter ipsã funeris officiũ stricto ensi icubuit: & ita quos semel fortũa cõiũxerat mors nõ diremit: nã uterq̃ eodẽq̃ rogo cremati & eodẽ sepulchro cõditi fuerũt titulusq̃ sepulchro iscript9 φιλουντων τάφος amãtum mõumẽtũ. Vngẽdi: & apd maiores cadauera pciosis qbusdã unguẽtis deliniebant: & ĩ rogis multa simul aromata cũ cadaueribus cremabãt: unde legit de Sylla tãtã multitudinẽ aromatũ fuisse ĩ eius rogo cõsumptã ut imago eius his unguentis effigie quandã contraxerit. Vergi. in. vi. de miseno: corpusq̃ lauant frigentis & ungunt. Nec dubito: Loquitur secundum epicureos qui dicebant nullum sensum remãere post mortem: sed omnia pariter cum corpore extingui. Cõsortionẽ: Coniunctionem.

[margin:] Vnguẽtorum multitudo ĩ Scyllæ funere Ascẽsius

Vilior &c. Ex cõparatiõe eiusdẽ Gracchi subĩfert alterũ exẽplũ dicẽs. C. Plautius Nũida. s. cognomẽto q̃uis uir ordinis sẽatorii: fuit sup. tñ uictima fortũæ iniq. i. q̃ fortũa iniq̃ ad mortẽ ipulit: uilior Graccho. i. Tyberio sed par exẽplũ ĩ cõsimili amore. s. cõiugali: Eni p qa: morte uxoris sup. eius audita pcussit pectus suũ ipotens doloris. i. nõ potẽs pferre tm̃ dolorẽ: gladio. i. seipm̃ iteremit: deide phibitus exeq. i. pficere iceptũ. i. necẽ sui iteruẽtũ dõesticorũ & colligat9. i. habẽs uulnus qđ sibi ĩ pectore fecerat ab illis ligatũ: ut; i. quũ primũ occasio. i. opportunitas data ẽ. s. p absentiã domesticorũ: hausit cõstãti dextera ex ipsis pcordiis & uisceribus: spiritũ. s. uitalẽ pmixtũ acerbitate luctus & hoc fasciis: id ẽ pãniculis lineis qbus uulnus ligatũ erat scissis. i. diruptis ac uulnere diuulso. i. ut apto testatus. i. testificãs tã uiolẽta morte q̃tã id ẽ q̃tũ ptẽ aut molẽ flãmæ maritalis habuisset clausũ illo pectore. s. qđ sic pcussit ac diuellit. Eiusdẽ &c. Inuẽto rursus hlo: quo exẽpla cõsuat dicit. M. Plauti9 ut nois: ita quoq̃ amoris eiusdẽ. s. cõiugalis sup. fuit. Nã cũ. i. q̃n reduceret ĩ asiã ipio senatus classẽ sociorũ. lx. nauiũ. i. q classis. lx. cõplexus est naues & appulisset sup. classẽ Tarẽtũ. i. illud optimũ maritimũ: atq̃ horestilla uxor eius q̃ psecuta fuerat eũ illuc. s. usq̃ decessisset ibi pssa morbo: ea funerata. i. funebri põpa istructa: & iposita (aut potius iamiã iponẽda: nã si iposita fuit quõ stat qđ seqt?) in rogũ. i. ignẽ incẽsum icubuit ferro stricto. i. in gladiũ nudatũ. iter officiũ ungẽdi. s. cadaueris & osculãdi cũ statim in rogũ iponi debebat: aut si rogũ acceperimus nõ pro icensa pyra sed parata incẽdi dicamus moris fuisse ut cadauera in rogũ iposita priusq̃ ignis iferret ungẽta & oscula a charissimis iferrant. Quẽ. s. Plautiũ q se iteremerat: amici iunxerũt corpori cõiugis togatũ & calciatũ sicut erat: ac deide cremauerũt una. i. pariter utrũq̃. s. tam maritũ q̃ uxorẽ: facibus subiectis. i. ab iferiori parte iniectis. quorũ sepulchrũ est factũ ibi in eodẽ loco: & conspicit etiãnũ. i. nũc adhuc tarenti qđ uocat των φιλουντων. i. duorũ amantiũ. Nec dubito quia si modo. i. dũmodo quis. i. aliquis sensus inest extinctis Plautius & horestilla itulerunt tenebris. s. inferni uultus gestiẽtes. i. exultãtes & gestu gaudia sua prodẽtes cõsortiõe. i. obsortitionẽ similẽ fati. i. mortis Saneq̃. i. est & sane: ubi idẽ amor & maximus (quia non est maior dilectio q̃ ut quis animam pro dilecto suo ponat) & honestissimus: quia legitimus: est Præstat. i. melius est aliquanto: quod dicunt aliquatenus: iungi morte. i. per mortem in altera uita: sed euãgelium nos docet in altera uita futuros sicut angelos dei: hoc est cælibes omnes quod uocabulum a cælo deductum nõ inepte propterea diximus: quam distrahi. i. dissolui uita. s. hac temporali.

Onsimilis affectus Iuliæ. Iulia Pompeii moritur. Plut. in uita pōpei sic tradit. comitiis ædiliciis cum manus quidam conseruissent & circa pompeium multi cecidissent: cruore cæsarum perfusus uestes mutauit: & cum multus seruorum tumultus ad ædes eius heret interferendum uestes puella pregnans uisa cruenta toga cōcidit: nec multo post abortiuum enixa periit. ⁋ Aediliciis co. Quibus creabantur ædiles. ⁋ E campo. i. Martio ubi habebant comitia. ⁋ Exanimis. Mortua nam inter exanimum & exanimatum hoc interest: q; exanimus dicitur mortuus. Verg. Exanimūq; auro corpus uendebat achilles. Exanima- OLI'

⁋ De Iulia Caii Cæsaris Filia.

Onsimilis affectus Iuliæ. C. Cæsaris filiæ annotat' ē: q̄ cū ædilitiis cōitiis pōpeii magni cōiugis sui uestē cruore respsam e cāpo domū relatā uidisset: territa metu neq̄ uis ei eēt allata: exaīs cōcidit: ptūq;: quē utero cōceptū habebat: subita aī cōsternatione: & graui dolore corpis eiicere coacta ē: atq; ita expirauit. magno qdē cū totius terrarū orbis detrimento. cuius trāqllitas tot ciuilium bellorū truculētissimo furore perturbata nō esset: si Cæsaris & Pompeii cōcordia : cōmunis sanguinis uinculo constricta mansisset.

⁋ De Porcia Catonis filia Vxore Bruti.

Vos quoq; castissimos ignes porcia. M. Catōis filia cūcta secula debita admiratiōe p̄sequūt. q̄ cū apd̄ philippos uictū: & iterēptū uirū tuū Brutū cognosceres: qa ferrū nō dabat ardētes ore carbōes haurire nō dubitasti: mulicbri spiritu uirilē pr̄is exitū imitata. s; nescio an hoc fortī': qd̄ ille usitato: tu nouo gn̄e mortis absūpta es.

tus. uero metuens & perterritus idem exanimata sequēs impingeret agmina muris. ⁋ Cōsternatione. Mentis conturbatione: nā consternatus mēte perturbatus & subito casu perterritus a sternuto deductus quia cum sternutamus toto corpore commouemur. ⁋ Orbis detrimento. quia post huius mortem secuta bella ciuilia inter Cæsa. & Pōp. quæ totum terrarum orbem graui clade cōcusserunt. ⁋ Communis sanguinis uinculo. Hac una. s. affinitate: quia si uixisset iulia potuit Pōpeium eū socero pr̄e suo i ppetua cōcordia tenere.

Vos quoq; castissimos ignes Porcia. Porcia Catonis filia uirum suum Brutum tantopere amauit ut audita eius morte cum illi superesse nullo modo uelet: nec ferrum daretur quo se transfigeret: nā ab ea omne telorum genus a domesticis hoc ipsum timentibus fuerat amotum: nouā ipsa mortis uiam inuenerit: nam carbones ignitos auidissime hausit: & nouo læti genere cōsumpta ē: hæc ut in cap. de fortitudine diximus cognito uiri cōsilio quod de interficiendo Cæsare cū Cassio coeperat: prius q̄ tantum facinus aggrederetur Brutus experiri uoluit nunquid posset fortiter mori si res marito infeliciter cessisset & accepta nouacula simulans ungues uelle præcidere manum sibi nō leuiter sauciauit. ⁋ Ignes castissimos. amores pudicissimos. Vergili. Et ceco carpitur igni. i. amore. ⁋ Admiratione. non solum laude. ⁋ Virū brutum cognosceres Marcus Brutus ut quidam uolunt Seruiliæ Catonis sororis filius portiā Catonis defuncto priore marito duxit uxorem. ⁋ Philippos. scilicet campos uidelicet in Thessalia. ⁋ Victum: ab Antonio & Augusto. ⁋ Patris exitum. quia sicut pater. i. Cato uticensis post reipublicæ partes in Aphrica profligatas: ubi uidit nullam sibi libertatis spē esse relictam maluit sibi fortiter mortem inferre quam in Tyranni seruitutem concedere; ita tuo Porcia uiriles magis quā muliebres animos gerens: sed fortasse facinus tuum aliquanto fortius fuit patris facinore: nam ille usitato modo moriendi se occidit: scilicet gladio: tu uero iusitato genere. mortis: idest carbonibus. .M. Bruti occasus

⁋ Consimilis &c. Ordo est Affectus iuliæ filiæ Caii Cæsaris est notatus: idest obseruatus & inuentus: consimilis: scilicet affectui prædictorum in amore coniugali quæ cum uidisset comitiis ædilitiis: idest quibus ædiles creandi erant: uestem Pompeii magni coniugis: idest mariti sui relatam domū e campo: scilicet martio: res persam cruore: tertia metu: idest ob metum ne qua uis: idest uiolentia esset allata ei: scilicet coniugi suo: concidit exanimis: idest sine animæ: idest uitæ signo: & coacta est eiicere subita consternatione animi & graui dolore corporis partum: idest foetum quem habebat conceptum utero: atq; expirauit: idest uitam efflauit ita: idest in tali dolore: quidem: idest certe: cum magno detrimento orbis terrarum: cuius: scilicet orbis terrarum tranquillitas: non esset perturbata truculentissimo furore tot bellorum ciuilium: si concordiā Cæsaris & pompeii mansisset constricta uinculo communis sanguinis: scilicet liberorum iuliæ si abortiuum nō emisisset partum. ⁋ Tuos quoq; &c. Ordo est. O porcia filia Marci Catonis: cuncta sæcula prosequentur debita admiratione quoq; id est etiam tuos ignes: idest amores castissimos quia coniugales: quæ cum agnosceres Brutum uirum tuum uictum: scilicet ab augusto & interemptum: scilicet a se: apud philippos locum illum in Thessalia non longe a pharsalia: non dubitasti haurire: idest in os tuum & guttur ingerere carbones ardentes: quia ferrum id est instrumentum ferreum quo te occidere possis non dabatur: imitata: idest imitans spiritu muliebri exitum uirilem patris: scilicet Catonis qui se apud Vticam interemerat: sed nescio an sup. feceris fortius hoc q; ille: scilicet pater tuus. Cato Vticensis sup. absumptus est genere mortis usitato: scilicet tum multis: quia multi sibi ferro uitam ademerunt: tu autem absumpta es: idest de medio uiuentium sublata: nouo: idest insolito & inaudito genere mortis: uidelicet suffocando spiritum carbonibus in os congestis. ASCēsius

⁋ Hac una affinitate. Inde Lucan. pharsaliæ primo. Nam pignora iuncti sanguinis: & duro ferales omine tedas Abstulit ad manes parcarum iulia sæua intercepta manu. Qd̄ si tibi fata dedissent Maiores in luce moras: tu sola furentem inde uirum poteras: atq; hinc retinere parentem Armatasq; manus excusso iungere ferro. THE.

OLI. Artemisia

Vnt & alienigenæ.transit ad externa quorũ primũ est Artemisiæ reginæ filiæ Ligdami Alicarnasei: & uxoris Mausoli regis cariæ q̃ uirũ amasse fert̃ supra oẽs amorũ fabulas ultraq; affectiõis humãæ fidẽ.Mausolus aũt fuit ut Cice.refert rex terræ Cariæ ut qdã historiarũ græcarũ scriptores prouinciæ græciæ p̃fectus:quẽ græci [illegible] uocantis Mausolus ubi fato p̃functus est iter lamẽta & manus uxoris funere magnifico sepultus est.artemisia luctu & desiderio mariti flagrãs ossa cineremq; eius mixta odoribus cõtusaq; in pulueris faciẽ aquæ ĩdidit ebibitq;.multaq; alia uiolẽtis amoris ĩdicia fecisse dicit̃ molita quoq; est ingẽti ĩpetu operis cõseruandæ mariti memoriæ causa sepulchrũ illđ memoratissimũ dignatũq; numerari inter septem omniũ terraꝝ spectacula.id monumẽtũ Artemisia cũ diis manibus sacris Mausoli dicaret agona id ẽ certamẽ laudibus eius dicundis fecit posuitq; præmia pecuniæ aliarumq; rerum bonarũ amplissima.ad eas laudes decantandas uenisse dicuntur Theopompus.Theodoctes.& Naucratites &,ut quidã uolunt Isocrates huius autẽ certaminis uictorẽ Theopõpum fuisse tradunt:is fuit isocratis discipulus Cice.tuschula.lib.iii. Et Artemisia inquit illa:Mausoli cariæ regis uxor: quæ nobile illud Halicarnasi fecit sepulchrũ quoad uixit semper uixit in luctu.eodemq; etiam cõfecta contabuit: huic erat illi opinio quottidie recẽs.quæ tum deniq; appellabat̃ recens cũ uetustate exaruit.Strabo lib.xiiii.tum Halicarnasus inquit principum Cariæ regia quæ prius Zephira hoc in loco est Mausoli sepulchrum:unum e septem spectaculis quod illi Artemisia uxor construxit.Itẽ paulo inferius:nam hecatonus Cariæ rex tres habuit filios Mausolum.Idreum & Pyxodarum:& filias duas e quibus Artemisia grãdior Mausolo ex fratribus grandiori nupsit secũdo uiro:idreo altera soror data est noie Ada:Mausolus itaq; regnauit:quo mortuo uxor imperium habuit:quæ illi sepulchrũ cõstituxit Artemisia tabe consumpta propter luctum quem ex uiro suo susceperat:hæc Strabo.qui non conuenit cũ Herodoto de Artemisia.nam Herodotus hoc historiarũ.viii.dicit Artemisiã ligdami Halicarnasei nõ Hecatoni cariæ regis filiã fuisse.℣ Ad septem miracula p̃uecti Plin.lib.xxxvi.naturalis historiæ hoc inter septẽ mũdi miracula cõnumerari dicit.Sculptũq; fuisse:a quattuor hoium præstãtissimis.Scopa Brya.Timotheo & Leochare patere ab austro & septemtrione sexagenos ternos pedes.Breuius a frõtinus.toto circuitu. pedes quadringẽtenos undecim attoli in altitudinẽ.xxv.cubitis;cingi colũnis.xxxvi.ab oriente cælasse scopã a septemtrione Bryã.a meridie Timotheum.ab occasu leocharem.& subiungit Artemisiã reginã tanti operis auctore opere nondũ absoluto perisse.Sculptores tamen inde nõ recessisse nisi prius perfecto opere.quod suæ gloriæ & ipsorum arti perpetuum monumentum fore uiderent.Cuius rei multi meminere scriptores atq; poetæ.

ℭExterna.

Vnt & aliẽigeni amores iusti:obscuritate ignorãtiæ nõ obruti.ex q̃bus paucos attigisse satis erit.Gẽtis Cariæ Regina Arthemisia uiru suũ mausolũ fato absumptũ:quãtope desyderarit:leue ẽ:post cõq̃sitoꝝ oẽs generis honoꝝ: mõimentiq; usq; ad septẽ miracula p̃uecti magnificẽtiã:argumẽtari.Quid.n.aut eos colligas: aut de illo iclyto tumulo loq̃re: cũ ipsa Mausoli uiuũ ac spirãs sepulchrũ fieri cõcupierit: eoꝝ testimõio: q̃ illam extincti ossa potioni aspersa:bibisse tradunt.

ℭDe Hipsicratea Vxore Mitridatis.

Ipsicratea quoq; Regia Mitridatẽ cõiugẽ suum effusis charitatis habenis amauit. propter quem p̃cipuũ formæ suæ decorẽ in habitũ uirilẽ cõuertere uoluptatis loco habuit.

Hipsycratea Mithridatis uxor Mithridates pōti rex

Ipsycratea quoq;.De effuso amore Hipsycrateæ reginæ uxoris Mithridatis regis põti dicit. q̃ mutato fœmineo cultu ĩpretoq; matronali decore cuius auidæ nimiũ solẽt esse mulieres uirilem habitum sumpsit.capillos incidit:equos & arma tractauit:ut in omni fortuna uirum sequi posset quẽ a Põpe. superatũ per solitudines & barbaras gentes fugientẽ mira quadam animi & corporis fortitudine comitata est hæc sibi dissuadenti uiro dixisse fert̃.quos sors una cõiunxit his debet quo res eũq; cadãt unũ & cõe periculũ una salus ambobus eẽ.Hic Mithridates põti & Bithynæ rex inclytus fuit de quo Pli.lib.xxv.natu.hi. sic tradit Mithridates maximus sua ætate regũ quẽ debellauit põpeius oium ante se genitorũ diligentissimus uitæ fuisse argumẽtis præterq̃ fama intelligit̃ uni ei excogitatũ quotidie uenenũ bibere p̃sumptis remediis. ut cõsuetudine ipsa innoxiũ heret.de cuius memoria paulo infra sic inq̃t.illũ solũ mortaliũ Mithridatẽ.xxii. linguis locutũ certũ est nec subiectis gentibus ullũ hoiem per interpretẽ appellatũ ab eo annis.lvi. quibus regnauit.quod & Gellius & Solinus affirmauit qui qđ maius est unumquẽq; suo noie ex tot milibus appellare solitũ fuisse dicunt proinde lingua & oratiõe uniuscuiusq; nõ minus scite q̃ si gentilis eius fuisset locutum fuisse.

ASCẽsius

ℭ Sunt &c. Ordo ẽ Amores aliẽigeni.i.aliũ de gẽiti & obseruati sunt iusti nõ obruti obscuritate ignorantiæ: ex q̃bus.s.institutis externis satis erit attigisse.i.paucis absoluisse paucos:unde icipiens narrare dicit. Arthemisia regina gẽtis Cariæ quãtope.i.quãtũ ipense desiderauerit Mausolũ(seu Mauseolũ)absumptũ.i.ablatũ fato.i. morte:leue ẽ.i. facile argumẽtari.i. p̃bare:post magnificẽtiã.i.magnificã ipẽsam honoꝝ ois generis & monumẽti.s. sepulchri p̃uecti usq; ad septẽ miracula.i.eousq; ut iter septẽ miracula mũdi adnũeraret̃. Quid n.idest nã quid.i.ad qđ aut colligas eos.s.honores ois generis cõq̃sitos:aut loq̃re de illo iclyto tumulo:quũ ipsa concupierit fieri sepulchrũ Mausoli.s. mariti sui:uiuũ ac spirãs.i. spiritũ uitalẽ ducens; testimonio eorum qui tradũt illam bibisse ossa.s. mariti extincti:aspersa potioni.i.posui suo:q̃si dicat nõ posse fortius argumentum afferri. ℣ Hipsicratea quoq; regina.s.ponti:amauit Mithridatem cõiugem.i.maritum suum habenis charitatis effusis .i. late extensis:sicut equus effusis habenis late excurrit:propter quem.s.coniugem suum:ipsa habuit loco uoluptatis:conuertere præcipuum decorem formæ suæ.s.muliebris in habitum uirilem.

¶De cuius morte uaria tradūt auctores nā alii dicūt uict̄ i a Pōpe.cū sibi mortē iferre decreuisset. Violētissi- OLI.
ma uenena sūpsisse deniq; se gladio trāsfixisse Pli.de uiris illustribus dicit illū uenenū sūpsisse quo tarde agē-
te pcussorē gallū atroci uultu territū reuocasset.i cædē suā manū trepidātis adiuuisse. Alii uero acutissimo ue-
neno extinctū fuisse asserūt:quoꝶ opinionē Luca.secutus ē li.i.cū dixit.post cilicasq; uagos.& lapsi pōtica regis.
Prælia barbarico uix cōsumata ueneo.⸿Mithridatē cō.sūt q dicāt.nō mithridatis uxore fuisse sed cōcubinā:cu
ius mīæ ē Pluta.i uita Pōp.⸿Tōsis cap.more uirorū.⸿Efferatas:crudeles & barbaras. Veꝶ qd asiæ pp Artemi
siā.⸿Quid lateb.pō.pp. Hipsycratea Mithrida
tis uxorē.⸿Totius græ.de.Nā Lacedæmones ali
quando græcorū principes fuere subactis Athe-
niensibus.⸿Specimen.Experimentum.⸿Tātum Tantū
non:peculiare Valerii dictum ferme. non

tōsis enim capillis equo se & armis assuefecit: quo facilius laboribus.& periculis eius interesset. quin etiā uictū a.Cn.Pompeio per efferatas gētes fugiētem: aio pariter: & corpore infatigabili secuta est. cuius tanta fides asperaꝶ atq; difficilium reꝶ Mitridati maximū solatiū: & iucundissimū lenimentum fuit. cum domo enim & penatibus uagari se credidit uxore simul exulante.

¶De Lacedæmone.

VErū qd Asiā:qd barbariæ imēsas solitudines:qd latebras pōtici sinus scutor? Cum splēdidissimū totius Græciæ dec⁹ Lacedemon pcipuū uxoriæ fidei specimē tātūnon nostris ostēteret oculis: plurimis & maximis patriæ sue laudibus admiratiōe facti cōparādū. ¶De Minyis.

MInyæ:quoꝶ origo ex iclyto sociorum Iasonis numero lemniorum in insula concepta: per aliquot seculorum uices stabilis in sede manserat: a Pelasgicis expulsi armis: alienæ opis indigētes: excelsa Taygetorum mōtium iuga supplices occuparūt: quos spartana ciuitas rspectu Tyndaridarum (nanq; i illo nobilis famæ nauigio

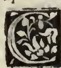
MInyæ quorū origo.Minyæ ppli Thes-
saliæ una cū Iasone & ceteris argonau
tis:ad isulā Colchos nauigarūt ad au
reū uellus rapiēdū. Vnde Oui.li.vii.
meta.Iāq; fretū Minyæ pagasea puppe secabāt.in
reditu suo Lēnū isulā tenuerūt in q̄ diu cū habi
tassent orta seditione inde pulsi a pelagis taygeta
mōtes occupauerūt: quos Spartāi cōmiseratione
cōmoti eū nobilitate generis tū mēoria Tyndari
darū q spartāi fuere & Iasonis comites: q̄si co-
sanguineos eos bēigne susceptos ciuitate dōarūt
qnetiā uirgines ex nobilissimis lacedæmonū na-
tas matrimōio iūxere.Hi postea cū magnas opes
adepti eēnt ad eā isaniā uenere.ut rēpu.occupare
uellēt.qd cū Spartāi sensissēt eos i carcerē coiecerūt & capite dānarunt uxores eorū mutata sorte
illos a morte uindicarūt.simulātes.n. se uelle pi-
turos uiros extremū allo q carcerē igresse.uestes
cū uiris mutarūt: quo habitu illi tecti icolumes
aufugere.⸿Cōcepta insu.ibi.n. argonaute bēigne
excepti fuere ab Hipsypyle regia Lēni. ⸿Tayge-
torū mōtiū. Mōtes sūt laconiæ iter Lacedæmōa
& mare positi.& declinat. Taygetus ti.Luca.geli-
diq; i culta iuuētus Taygeti. Ver.uero taygeta di
xit.li.Georgico.ii. Virginibus bacchata lacæis tay
geta: Sed li.iii.taygetus declinauit: Vt taygetiq; ca
nes domitrixq; epidaurus equorū ⸿Respectu tyndaridarū.s.castoris & pollucis: q Iouis & ledæ filii fuerūt.Le
da uero tyndari uxor q cū Ioue sub cygni forma cōcubuit: & gemina peperit oua: ex quorū altero nati sunt pol-
lux & castor: ex altero Helena & Clytemnestra: ergo tyndarus horū fuit nō uerus: sed putatiuus pater.

¶Enim p qa: capillis tōsis.i.postq̄ more uirili totōderat capillos: ipsa assuefecit se equo & armis: quo.i.iō ut in ASCē-
teresset facilius laboribus & piculis eius.s.mariti sui. Quietiā.i.super ipsa secuta est aio pariter & corpore ide sius
fatigabili aut ifatigabili: sup.maritū uictū a Cneo Pōp.s.magno: fugiētē p gētes efferatas.i.imanes. Cuius.s.uxo
ris fides tāta.i.tā magna fuit Mithridatī maximū solatiū & iocundissimū lenimētū rerū asparū atq; difficiliū.
Credidit.n.se uagari cū domo & pēatibus: uxore simul exulāte.i.eo q uxor simul exularet. ⸿Verū.i. sed.qd.i.
ad qd: scrutor Asiā i q̄ fuit Arthemisia: qd scrutor imēsas solitudies barbariæ: qd latebras.i.sinus pōtici: i quo
Hipsicratea fuit: cū Lacedæmō.i.Spta: splēdidissimū decus totius græciæ: ostēteret oculis nr̄is pcipuū specimē.i.
experimētū & approbamētū fidei uxoriæ: tm̄ nō.i.(ut Oliue.iterptat)ferme sed sic mihi exponēdū ur̄: ostēderet
tm̄ nō.i.nō solū oculis nr̄is specimē pcipuū fidei uxoriæ: sed cōparādū plurimis & maximis laudibus pr̄iæ suæ
admiratione.i.propter admirationē facti. Cuiusmodi est qd subinfert exemplū: nō quidem de Minyis sed de
Lacenis in Minyas: unde dicit sic: Minyæ (quorum origo ex inclyto numero sociorū Iasonis ad uellus aureum
tendentis: concepta.i.simul hospitio accepta: in insula Lemniorū: manserat p aliquot uices.i.uicissitudines secu
lorum stabilis in sede.i.habitatiōe firma) expulsi.s.e Lemno: armis pelasgicis: & sup.indigētes opis alienæ: oc-
cupauerūt supplices excelsa iuga.i.summitates mōtiū Taygetorū: qui sunt in Laconia: quos ciuitas Spartana:
hoc est Lacedæmon respectu.i.ob respectū Tyndaridarū.s.Castoris & Pollucis (qui etiam cum argonautis fue
runt: & ex leda lacena muliere orti: unde addit quasi per parenthesim: namq; par fratrū.s.Castor & Pollux.

¶Minyæ. Quō Tyrrhēorū māus Imbrū Lēnūq; isulas occupassent: ex acticis mulieribus liberos susceperūt. THE
Hos postea Atheniēses ut semibarbaros ex isulis exegerūt: ii tænarū pfecti quō Seruili bello Sptāis egregiā na
uassent operā i ciuitatē cōditiōe atq; ipsi erāt recepti cōnubia cōtraxerūt.exclusi tñ ab honoribus & a curia uene-
rūt in suspitionē: quasi res nouas molirent.eaq; de cā cōprēsi tenebat in custodia: donec habita qōne cōperti car
nifici traderent. Interea eorū cōiuges in custodiā sæpe uenire: suppliciter orare: cōtēdere: ut ad uiros admitte-
rent: ægre tandē impetrauerūt. Itaq; eorū cōsilio raptim cū matrōis mutata ueste: uelatiq; caput muliebrem in
modum e carcere se proripuerunt. historiam scribit Plutar.& Macedo Polyænus in.vii. Strategematon.

OLI. Par fratꝝ ℭDestinatum syderibus quia pollux & castor dicuntur inter sydera fuisse relati. ⸿Par fratrū: quia gemini fuerunt eodem partu nati. ⸿Legibus cōmodis. Quia fuerunt ciuitate donati. ⸿Publicæ custodiæ: In carcere nam græci φιλακα dicunt custodiam & carcerē. ⸿Nocturno tēpore: mos erat Lacedæmoniorū nocturno tēpore de noxiis sumere supplicium. ⸿Illustris: sanguinis. Quia nati ex nobilissimis Lacedæmonum erant.

destiatū (syderib⁹ par fratrū fulserat) ddductos ide: legib⁹: cōmodisq; suis imiscuit. Sed hoc tm̄ bn̄ficiū i iniuriā bn̄ meritæ urbis regnū affectātes uerterūt. Igit̄ publicæ custodiæ iclusi capitali seruabāt̄ supplicio. qđ cū uetere istituto Lacedæmōioꝝ: nocturno tpe passiuri eēnt: cōiuges eoꝝ illustris sāguis: ibi uelut allocuturæ pituros uiros: ipetrato a custodib⁹ aditu: carcerē intrarūt: cōmutataq; ueste: p simulationē doloris: uelatis capitibus eos abire passæ sūt. Hoc loco qd aliud adiecerī: q̄ dignas fuisse qb⁹ Minyæ nuberēt? ℭDe amicitia. Caput. VII.

Ontēplemur nūc amicitiæ uinculū potens & præualidū: neq; ulla ex parte sanguinis uiribus iferius. hoc ēt certius: & exploratius: qa illud nascēdi sors fortuitū opus: hoc uniuscuiusq; solido iudicio incoacta uoluntas contrahit. Itaq; celerius sine reprehensione propinquum auersere: quam amicum. quia altera diremptio utique iniquitatis:

Ontēplemur nunc amicitiæ. Nō discedit a cōsuetudine sua. Valerius ut ad capi. trāsiturus p̄fationem p̄mittat in qua rē de qua dicturus sit cōmendet. Hoc ꝓemio laudat amicitiā q̄ sanguinis necessitudini p̄stare dicit: qđ & Cic. in lib. de amicitia sentit: & isocrates affirmat: **Amicitiæ laus.** Sunt aūt q dubitēt in numero uirtutū ponenda ne sit amicitia: qa dicūt uirtutes de genere bonorū eē: q̄ pp se expetunt̄: amicitiā uero non ꝓpter se sed ꝓpter aliud experit̄ uidelicet pp utilitatē nā oēs uolūt amicos hēre diuites & potētes unde utilitatē cōsequi possint: nō igit̄ i numero uirtutū dicūt eā ponēdā. Sed alii q uim amicitiæ & ꝓprietatē altius intuent̄ & de uera amicitia sentiūt: dicunt oīno iter uirtutes eē cōnumerādā: qa nō pp **Amicitia unde.** aliud sed pp se appetat̄ uera amicitia fructumq; amicitiæ uolūt ipsam amicitiā eē: qđ ēt Cic. li. de amicitia & de natura deorū sentit dicit. n. Carū est ipm amoris uerbū ex quo amicitiæ nomē ductū est: q̄ si ad fructū nostrū referamus nō ad eorū cōmoda quos diligimus: nō erit ista amicitia sed mercatura qdā suarū utilitatū. deide subiungit: prata & arua & pecudū greges iste modo diligunt̄: q fructus ex his capiunt̄ hoium caritas & amicitia gratuita est: q̄to igit̄ magis deorū: q nulla re egētes iter se diligūt & hoibus cōsulunt. Quod uero ꝓpinqtate p̄stet: hoc mō ꝓbat Ci. q ex ꝓpinqtate beniuolētia tolli pōt ex amicitia nō pōt: sublata. n. beniuolētia amicitiæ nomē tollit̄: ꝓpinqtatis Remāet: ergo illud in quo necessario beniuolētia pmanet anteponēdū est ei a quo beniuolētia remoueri pōt atq; amicitia eiusmodi. est aūt amicitia ut a Cic. diffinit̄: diuinarū hūanarūq; rerū beniuolētia & caritate cōsensio. Salu. uero: idē uelle & idē nolle uerā eē dixit amicitiā. ⸿Vinculū. Cōiunctionē. ⸿Inferius. Immo ut dicius anteponēdū ut sit. liptote. ⸿Fortuitū op. Ita quoq; Socr. sentit q i deligēdis amicis αιρεσιν αναγκης κρειττων eē celet. i. electionē necessitate meliorē. ⸿Itaq; ce. Minus. n. reprhēsiōis hēt: q respuit ꝓpiquū q̄ amicū. ⸿Auersere. Pro auerseris cōtemnis quasi intueri nolis. ⸿Altera. s. ꝓpinqtas q̄ nō sine iniquitate dirimit̄.

ASCēsius ℭDestinatū. s. a diis syderibus. i. ut iter sydera aliqn̄ collocet̄: ubi geminos signū cōstituūt: fulserat in illo naugio nobilis famæ: ut de quo plurimi scripserūt) imiscuit deductos ide. i. ex illis mōtibus legibus & cōmodis suis hoc est ciuitate donauit: sed sup. Minyæ uerterūt hoc beneficiū in iniuriā: affectātes regnū urbis bene meritæ sup. de se: hoc est Lacedæmōis. Igit̄ ipsi iclusi publicæ custodiæ seruabant̄ supplicio capitali. i. dōec de illis supplicīū capitale sumeret̄: qđ. s. suppliciū cū passuri eēnt tpe nocturno: uetere. i. ex uetere istituto. i. more Lacedæmoniorū: q occulte sustulerūt noxios & palā decorauerūt ꝓbos: cōiuges eorū illustris sanguinis: ibi. i. apud Lacedæmonē: itrauerūt carcerē ipetrato aditu a custodibus uelut allocuturæ uiros pituros. s. ea nocte: & ueste commutata. s. cū maritis: passæ sunt eos abire capitibus uelatis p simulationē doloris: unde putē legēdū passi sūt. s. custodes putātes fœmias eē & capita ob dolorē iuoluisse: qđ uiri fecerūt: ne barbis aut uirili facie ꝓderēt̄: pōt tamē legi: passæ sunt: qa ipsæ pro illis remāserūt. Quid adiecerim. i. adiicere debuerim huic loco. i. ad hoc factum: aliud q̄ lacenas illas fuisse digna: quibus Minyæ nuberent: & ita ipsæ uiri essent. q. d. nihil.

Ontemplemur &c. Ingreditur narrationem de Amicitia: in cuius præfatione eius laudes & statum in quo magis eniteat præscribitur dicens. Contemplemur. s. post coniugalem amorem: uinculum. i. colligationem seu ligamen: amicitiæ potens & præualidum. i. in primis aut præ cæteris uinculis humanis: ualidum neq; ulla ex parte inferius. id est debilius: aut minus uiribus sanguinis. i. consanguinitatis: certius etiam & exploratius. i. euidentius hoc. i. propterea: qa opus fortuitū nascēdi: (nō q nasci fortuitum sit: sed q sine tuo annixu uelis nolis aliquis tibi cōsanguineus sit: amicus nō sit) cōtrahit illud. s. uinculum sanguinis & sup. uolūtas uniuscuiusq; inchoata solido. i. integro iudicio: cōtrahit hoc. s. uinculū amicitiæ. Itaq;. i. & ita: tu aduersere. i. te auertendo per contemptū destituas celerius. i. facilius sine repræhensione prouinquum q̄ amicum: quia altera. s. cōsanguinitatis diremptio. i. separatio est subiecta utiq; crimini iniquitatis: quia necessarios iure negare non potes: altera. s. amicitiæ diremptio est subiecta crimini leuitatis. i. inconstantiæ & stultitiæ unde grauius iudicat author crimen leuitatis q̄ iniquitatis. Nam omnis leuitas iniquitas est: sed non econtrario qui enim quam inuitus habet semperq; habuit coniunctionem direptam uelit: iniquus quodammodo est: sed non est leuis: nunq̄ enim uoluit quod nunc respuit: at qui amicum quem sibi delegit repellit: illi simul iniurius est: & se leuitatis alligat. Probat autem author graue esse peccatum leuitatis crimen in amicitia.

¶ Altera.s.amicitia q̃ delectã respuere ab incõstãtia & leuitate ꝓficiscit̃. ⁋ Cincta. Instructa & q̃si munita. ⁋ Sincerae fidei. Purae & nõ simulatae. ⁋ In reb. ad. Reuera ita ē. Nullũ.n. uerae amicitiae testimoniũ certius & maius eē põt q̃ in aduersis rebus semp amicis adesse: nã ut inq̃t Cice. sicut hyrũdines aestiuo tpe p̄sto ad sunt supuenięte frigore pulsae recedũt: ita falsi amici sereno tpe uitae p̄sto sũt & iuuãt simul atq; hyemē fortunae uiderint deuolãt oēs ac deserũt. ⁋ Quicqd p̄statur. Nihil ē qd a te spare nõ possit cui fueris ēt in aduersis opitulatus. ⁋ Accedit. Adiungitur. ⁋ Praesidii: ut succurrant. ⁋ Solatii: Vt recreent & consolentur. ⁋ Infractae fortunae: Pro ualde fracte fortunae: nam in auget hoc loco Vergilius. Turnus ut infractos aduersus marte latinos. OLI. Infractum

altera leuitatis crimini subiecta ē. Cũ.n. deserta sit futura uita hoīs nullius amicitiae cĩcta p̄sidio: tã necessariũ subsidiũ temere assumi nõ debet: semel ãt apphēsũ: recte sperni ñ cõuēit. Sincerae uero fidei amici p̄cipue ĩ aduersis rebus cognoscũt̃: ĩ qbus qcqd p̄stat̃: totum a cõstãti beneuolẽtia ꝓficiscitur: felicitatis cultus: maiore ex parte adulationi: q̃ charitati erogatus: certe suspectus est: ꝑinde ac plus semper petat: quã impendat. Accedit huc: quod infractae fortũae homines: magis amicoꝝ studia desyderãt: uel p̄sidii: uel solatii gr̃a. Nã laeta qdē & ꝓspera negotia: utpote cũ diuĩa suffragatiõe foueãt̃ hũana mĩus ĩdigẽt. Tenaci⁹ igit̃ eoꝝ noĩa posteritatis mẽoria apphẽdit. q aduersos amicoꝝ casus ñ deseruerunt: q̃ q ꝓsperum uitae cursum comitati sunt.

Nemo de Sardanapali familiaribus loq̃t̃. Orestes Pylade pene amico: q̃ Agamẽnone patre notior ē. Si quidē illorũ amicitia ĩ consortiõe delitiarũ: & luxuriae cõtabuit: horum durae atq; asperae conditionis solatium: ipsarum miseriarum experimento enituit. Sed quid externa attingo: cum domesticis prius liceat uti?

Nemo de Sardanapali familiarib⁹: Incipit exẽplo ꝓbare qd̃ p̄fatione dixit. Sardanapalus rex ultimus Assyrioꝝ fuit muliere corruptior: ad quē uidẽdũ: qd̃ nemini cõcedebat̃ cũ p̄fectus eius Arbactus noĩe quē medis p̄posuerat: magna ambitiõe ut intromitteret̃ aegre obtinuisset: iuenit eũ inter scortoꝝ greges purpuras colo filãtē: & muliebri habitu cũ mollicie corporis: & oculorũ lasciuia oēs foeminas antecedẽtē: pẽsa & iter uirgĩes ptiẽtē qbus uisis ĩdignatus: tali foeminae tãtos uiros eē subiectos: tractãtiq; lanã ferrũ & arma hñtes pere ꝓgressus ad socios: qd uiderit refert: negat se ei parere posse q se foeminã mãlit eē q̃ uiꝝ: fit igit̃ cõiuratio: bellũ Sardanapalo ĩfert̃: quo ille audito: nõ ut uir regnũ defẽsurus sed metu mortis ut mulieres solẽt: primo latebras circunspicit mox deĩde cũ paucis: & icõpositis ĩ bellũ ꝓgredit̃. Victus ĩ regiã se recepit: ubi extructa ĩcẽsaq; pyra: & se & diuitias suas p̄cipitauit ĩ ignẽ hoc solũ imitatus uirũ. sed anteq̃ moreret̃ iussit (teste Ci. li. v. tuscu) uerba haec bustui suo ĩscribi: haec habui q̃ edi q̃q; elaturata libido hausit: Alia iacẽt multa & p̄clara relicta. Scribit̃ ãt simplici. l. & hẽt accẽtũ in penultĩa: q̃ sane ꝓducit̃. Iuue. in satyra oĩbus ĩ terris: & Venere & caenis & plumis Sardanapali. Strab. li. xiiii. Est anchiale ĩq̃t paulo supra mare sita: Sardanapali opus ut Aristobolus scribit: ubi Sardanapali monumẽtũ ē. Et lapidea statua q̃ dexstrae manus digitos cõmittit & q̃si cõplodit. qdã dicũt ibi epigrãma eē assyriis litteris ĩsculptũ: hmõi. Sardanapalus Anacyndaraxis filius Anchialē & tarsum una die cõdidit. Ede bibe lude: & cũ te mortalē noris p̄sentibus exple deliciis aĩum: post mortē nulla uoluptas: nãq; ego sum puluis q nup tãta tenebã. haec habeo quae edi quaeq; exaurata libido hausit. At illa manẽt multa & p̄clara relicta: hoc sapiẽs uitae mortalibus est documẽtũ. Choerilus horũ meminit. ⁋ Horestes pylape. Pylades & horestes iter admodũ pauca uerorũ amicorũ paria cõnumerant̃ q ut a Pacuuio ĩtroducũt̃ cũ in tauricã regionē uenissent deponẽdi furoris gratia: quo põt caesam matrē uexebat̃ horestes: & a rege cõpraehẽsi eēnt ꝙ simulacrũ palladis inde auferre uoluissent: idq; culpa horestis foret: q cũ iphigenia sorore cõuenerat de furto capitis eũ dãnauerat: tanto se inuicē amore tenebant: ut cũ rex uellet horestē iterficere: nec uter eorũ esset: Pylades se horestē esse asseuerabat. ut pro horeste iterficeretur: nec minus horestes se ꝓtitebat̃ ut erat: de his ergo nulla aetas cõticescet. Tullius in Laelio. cũ ignorãte uter esset horestes Pylades se horestē eē diceret: ut ille necaret̃: horestes aũt ita ut erat horestē se eē p̄seuerarẽt. stantes plaudebãt in re ficta. ⁋ Horestes pylade notior: cũ quo nutritus ꝑpetuo uixit: & illũ Pylades in furorē uersus ut ĩq̃t Ver. & furiis agitatus Horestes: diu furere nõ ē passus: sed eũ ad tauricã regionē deduxit. Vnde Oui. lib. ii. de põto: Affuit ialano iuuenis phoceus horesti: Martialis. Te fingẽte nefas pylade odisset horestes. Sardanapal⁹ in sybilia

¶ Enim pro quia cum uita hominis nullius. i. non ullius: non cincta. i. septa praesidio ullius amicitiae sit futura deserta; subsidium tam necessarium non debet assumi temere. i. considerare: autem pro sed: apprahensum semel recte. i. decenter: non conuenit sperni. ⁋ Ostendit autem in quibus amicitia praecipue emincat dicens. Vero pro sed amici syncerae. i. integrae aut incorruptae fidei: cognoscunt̃ p̄cipue in rebus aduersis in qbus quicquid p̄statur: totũ ꝓficiscit̃. i. oritur a beniuolẽtia cõstanti. Cultus foelicitatis. i. ueneratio hominis foelicis: erogatus ex parte maiore. i. magis aut amplius adulationi q̃ charitati: est certe suspectus: perinde ac. i. ueluti petat semper plus q̃ impendat. Accedit. i. additur huc. i. ad huius dicti approbationē ꝙ hoies fortunae infractae. i. multum fractae: magis desiderant studia amicorum gratia uel praesidii. i. ꝓtectionis: uel solatii. i. cõsolationis. Nam negocia quidē laeta & prospera (utpote cum foueantur suffragatione. i. fauore: diuina quia a deo est omne donum perfectum) minus indigent humana: scilicet suffragatione. Igitur memoria posteritatis apprahendit tenacius. i. firmius nomina eorum qui non deseruerunt aduersos casus amicorũ: q̃ qui comitati sunt prosperũ cursum uitae. ASCẽsius
⁋ Nemo &c. Probat quod ultimo loco dixit exẽplis. Nemo enim loquit̃ de familiaribus Sardanapali regis as-

syriorum qui usq; ad mortem quam sibi uiriliter itulit:semper in delitiis effœminatissime uixerat:Orestes est penenotio Pylade amico:qui ipsum in aduersis non deseruit:sed furentem in tunicam usq; regionem prosecutus est:quã agamennone patre qui tamen summis imperator in exercitu græcorum ante Troiam fuit. Siquidē amicitia illorum.s.familiarium Sardanapali cum eo:contabuit.i.putruit & uilis effecta est in consortione.i.simili usurpatione delitiarum & luxuriæ:solatium duræ atq; asperæ conditionis horum.s.orestis & pyladis enituit experimento ipsarum miseriarum.Sed quid attingo externa quum liceat uti prius domesticis.q.d.hoc non fecissem nisi ad dicti mei comprobationem.Redit ergo ad domestica dicens.

OLI. Nimicus patriæ.Sæpius dictum ē duos Gracchos Tiberium & Caium fratres ob grauissimas seditiones quas in populo suis legibus excitabant hostes a senatu fuisse iudicatos:& utrumq; a nobilitate cæsos:alterum a Nasica:alterum ab Opimio:horum uero socios & cōsiliorum participes pari ratiōe senatus damnauit:& in eos more maiorum
Blosii animaduertendum censuit.C.itaq; Blosius : qui
fides .T.Gracchum secutus fuerat die dicta cum in se
& natum ad Lælium : cuius hospes erat pro se de-
amor precatum uenisset:hãc ut sibi ignosceret causam
i Grac afferebat q tãti Gracchum fecisset:ut quicquid
chum ille uellet sibi faciendum esse putaret.Cui Lælius dici inquit. Si Gracchus te in capitolium faces ferre uoluisset:nunquid fecisses?tum ille nūquam id quidem uoluisset Gracchus:sed si uoluisset paruissem.quo uox licet amicitiæ uim maximam habere uideatur : amentis tamen potius q̃ amantis fuisse iudicatur cum in ipso salutis discrimine tam nefarium facinus profiteretur se fuisse facturum:& Hercle ita fecit:atq; etiã plus quã dixit:non enim ille paruit Tiberio Graccho sed præfuit:nec se comitem illius furoris sed ducem præbuit:quo tandem Cæso Blosius ad Aristonicum regem confugit:profligatis deinde rebus Aristonici:mortem sibi consciuit:unde Cicero.Itaq; hac amentia quæstione noua perterritus in Asiam profugit:& ad hostes se contulit:ubi pœnas reipublicæ graues iustasq; persoluit.¶Blosium cumanum: a cumis ciuitate cãpaniæ iuxta baias.dicimus cumanus na.num.& cumeus a.um. Virgilius: Vltima cumæi uenit iam carminis ætas.A como uero galliæ cisalpinæ ciuitate dicimus comensis & comēse.¶Operæprecium.utile pulchrū & delectabile:sed operæprecium dicitur utile:quia laboris precium est ipsa utilitas.¶More maiorū. quia maiores non solum principes alicuius coniurationis damnarunt:sed eorum quoq; socios pari pœna puniēdos esse censuerūt.¶Faces subderes.subiiceres faces ut capitoliū incenderes.¶Satis imonimiū:Blosius hoc uno responso satis & plusq̃ satis amicitiã testatus erat.cū illius mores defenderet qui fuerant ab uniuerso senatu damnati.

ℂDe Tib.Graccho:& C.Blosio:

Nimicus patriæ fuisse Gracchus existimatus est: nec immerito:quia potentiam suam: saluti eius prætulerat. quam constantis tamen fidei:amicum etiam in hoc tã prauo proposito Caium Blosium cumanum habuerit:operæ pretiū ē cognoscere.hostis iudicatus ultimo supplicio affectus sepulturæ honore spoliatus.bñuolētia tamē eius nō caruit.Nã cū Senatus Rutilio & Lenati cōs. mandasset:ut i eos:qui cum Graccho consenserãt.more maiorū aiaduerterēt:& ad Lælium: cuius cōsilio præcipue cōs.utebantur: ꝓ se Blosius depcatū uenisset : familiaritatisq; excusatiōe uteretur:atq; is dixisset.Quid si te Gracchus tēplo Iouis OPT.MAX. faces subdere iussisset. obsecuturus ne uolūtati ipsius pp istã q̃ iactas familiaritatem: fuisti?Nunq̃ istud(:iquit:)Gracchus imperasset. satis:immo etiam nimiū. totius nanq; senatus con

ASCē ℂInimicus &c.Gracchus.s.Tyberius existimatus.i.iudicatus fuisse inimicus patriæ.s.Romæ:nec immerito:
ius quia prætulerat.i.pluris æstimauerat potentiam suam.i.propriam saluti.i.q̃ salutem:eius.s.patriæ; tamen operæprecium est cognoscere q̃ constantis fidei amicum habuerit Caium Blosium Cumanum etiã in hoc tam prauo proposito.Ipse sup.Gracchus q̃q̃ sup.iudicatus hostis.s.patriæ:& affectus ultimo supplicio.i.occisus & spoliatus honore sepulturæ:tamen non caruit beniuolentia eius.s.Blosii amici sui.Nam cum senatus mãdasset Rutilio & Lēnati consulibus:ut animaduerterent more morum.i.uirgis cæsos securi subiiciendo:in eos qui consenserant cum Graccho:& Blosius uenisset ad Lælium cuius consilio consules utebãtur præcipue deprecatur pro se.i.ne sibi noxæ daretur q cum Graccho consenserat:& uteretur excusatione familiaritatis.s. quam habuerat cum Graccho:ita ut ab eo discentire non potuisset:atq; is.s.Lælius dixisset.Quid modus interrogandi.sup.dicis.Si Gracchus iussisset.i.tibi subdere.i.latenter & ab inferiori parte immittere templo Iouis optimi maximi quod in capitulo erat:faces:ut tedas incensas:fuisti ne obsecuturus uoluntati ipsius.s.gracchi:propter istam familiaritatem.s.tuam cum Graccho:quam iactas:idest iactanter allegas pro tui defensione:inquit:scilicet Blosius:idest respondit:Gracchus nunquam imperasset istud : scilicet quod iniquum esset ; Satis(inquit author) sup.per hoc respondit:immo etiam nimium;namq; pro quia:ausus est defendere mores damnatos consensu totius senatus.dicendo enim gracchum nunquam imperaturum fuisse quod malum est : significauit illum nihilum inique sensisse.Verum quod sequitur est sup.dictum audacius multo.Enim pro quia ipse Blosius cōpressus perseueranti interrogatione Lælii(dicebat enim Lælius esto q gracchus nunq̃ tale quid imperasset:si tamē imperasset:quid facturus fuisses)stetit in eodem gradu constantiæ & respondit se facturum sup. fuisse : etiam hoc;scilicet incendium capitolii:si modo gracchus annuisset.i.uel solo nutu faciēdum indicasset.Quis(inquit author)putasset illum.s.Blosium fuisse sceleratum.i.tam iniqui animi:si tacuisset.q.d.nullus. Quis etiam non putasset sapientem:si fuisset locutus pro necessitate temporis : idest si dixisset se propter amicum nihil iniqui committere uoluisse:quæ prima lex in amicitia est:apud Ciceronem in Lælio.

¶ Cōpressus.cōstrictus.coactus:qa Lælius pseuerāti iterrogatiōe illū urgebat.¶ Annuisset fecissem īquit:si mo OLI.
do capite uel oculis innuisset:nedum uerbo imperasset.

IN ea.do.æq.ro. Magnū fuit Blosii cōstātis amicitiæ testimoniū qd uero seqt lōge maius:& utrūq; in Pōpo-
domo Gracchorū factū ē:nā Pōpo.& lectorius tāta fide & cōstātia sunt.C. Gracchi amicitiā psecuti nius
ut pro illius ptegēda salute mortē ultro oppetere nō dubitauerit:nā post latas leges:qs supra memo rius
rauimus cū turbulētiss.mas i urbe seditiōes excitasset:Tādē senatui grauē & intollerabilem.L.Opi-
mius Cōos.cū armata māu tāq̄ hostē isecutus ē:
húc igit fugiētē Pōpo.& Lectorius suis corpori
bus ptegere conati sunt. nā alter portā trigeminā
occupauit & psequētiū ipetū solus tādiu sustiuit
dōec telis undiq; petitus: & uulneribus cōfossus
expiraret.Alter pōtē sublicıū suis armis & corpo
re iterclusum dōec Gracchus ptrāsiret:nō prius
deseruit q̄ multitudie obrutus cōuerso in se gla-
dio agili saltu se dedit i Tiberi.¶ Trigemia por- Trige-
ta.Dicta p q̄ trigemini frēs.Horatii exierūt con- mina
tra curiatios de sūma ipii certaturi: ut iter ipato porta
res cōuenerat.Hora.cocles:q Porsenæ regis exer
citū tādiu solus sustinuit i pōte dōec a tergo fra-
ctus pons pclususq; hostibus aditus fuit; ut i ca.
de fortitudie dixius.Quā igit caritatē in eo pōte
Cocles patriæ pstitit:eā lectorius scelerato ami-
co dedit.¶ Materni aui.Scipionis superioris.
¶ At Blosius nec uoluit tueri salutē suā nec silen ASCē-
tio hōesto:qa hōeste tacere potuit:pp uim amici sius
tiæ:aut dicere nescio qd facturus fuissē & ita nō
ostēdisset se sceleratū;nec sermōe prudēti:utpo-
te rñdēdo se amicū coluisse usq; ad deos & rep.i.
nihil uelle aut uoluisse facer:qd cōtra fas iustū-
que eēt:ne desereret ex q̄.i.aliq pte mēoriā ami-
citiæ ifelicis:utpote unde nihil nisi pniciem tūc
sperar poterat.¶ In eadē domo &c. Proleqt ami
citiā Pōpōii & lectorii ostēsam Caio Grac. Tybe
rii fratri dicēs.Exēpla amicitiæ cōstātis æq robu
sta.i.fortia:oboriunt.i.occurrūt memoriæ ut de
scribant:i eadē domo.i.erga eādē domū.s. Grac
chorū.Eni p qa:Cōsiliis & rebus Caii gracchi se
ditionē mouētis:iā pstratis & pditis; cū tota eis
cōspiratio.i.cōspiratorū collectio:qreret.i.ingre
ret aut ad suppliciū qreret late:duo tm̄ amici ui
delicet Pōpo. & lectorius ptexerūt eū desertū.i.
destitutū sup.ab oī auxilio ab ifestis telis & ruēti
bus.i.irruētibus in eū undiq; opposītu.i. obiectu
corporū suorū.Quorū.s.duorū Pōpon.quo.i.iō
ut:is.s.Caius Grac.euaderet facilius:ihibuit.i.si-
stere fecit aliquādiu accerrima pugna i porta tri
gemina sic ab trigeminis horatiis dicta:agmē cō
citatū.s.ad cursum sequētiū.s.gracchū: nec potu
it pelli.s.ab obiectu:uiu9.i.tātū p dū uiueret: sed
cōfectis multis uulneribus dedit eis trāsitū sup
cadauer suū:credo(iqt author)iuitus ēt post fa
ta.i.mortē suā lectorius āt cōstitit i pōte sublicio-
& sepsit.i.muniuit eū.s.pōtē ardore spūs sui donec gracchus trāsiret eum:ac iam obrutus.i.oppressus ui multi-
tudinis:gladio cōuerso i se:ne uiuus i māus hostiles uēiret petiit celeri saltu pfūdū tyberis.qq;.i. & q̄(sunt ēt
duæ pticulæ)charitatē Hora.cocles exhibuerat.s.multo ante ut tpe quo porsēna cū Tarqnio urbē oppugnaue-
rat toti priæ.s.Romæ:eā sup.hoc ē similē pstitit amicitiæ uni9.s.ciuis utpote Caii grac.adiecta morte uolūtaria:
cū cocles salu9 enatauerit.Quā.i. o q̄tū bonos milites potuerūt gracchi hre:sui uoluissēt igredi.i.seq sectā.i.rō
nē uiuēdi:aut pris.s.Tyberii grac.senioris:aut aui materni.s.Scip.supioris cuius cornelia mr gracchorū erat fi-
lia.q.d.optios.Eni p qa quo ipetu & q̄ pseuerātia aī Blosius amicus Tyberii mioris:& Pōpo.& lectorius amici
Caii grac.adiuuissēt trophea ac triūphos eorū.s.gracchorū:sup.entes:aut cū fuerint tā strenui comites furiosi
cōatus.s.gracchorū cōtra senatus decreta seditionē moliētiū:secuti cōditionē amicitiæ qdē.i.certe auspiciis sini
stris.i.infaustis iceptis:qa malū sortita sunt finē.Sed exēpla nobilitatis cultæ fideliter.s.per amicitiā:quo.i.quā-
to sup.sunt miseriora:hoc.i.tanto sunt certiora:qa in aduersitate facilius perspicitur amicitia q̄ in prosperitate.

sensu damnatos mores defendere ausus est.

VErū qd seqt multo audacius : multoq; pi
culosi9.cōpressus.n. pseuerāti iterrogatio
ne Lælii i eūdē cōstātiæ gradu stetit . seq;
ēt:hoc si mō Gracch9 ānuisset:facturū rñdit.Quis
illū sceleratum putasset fuisse:si tacuisset? Quis ēt
nō sapiētē:si p necessitate tēpis locut9 eēt? At Blo
sius nec silētio honesto : nec prudēti sermōe salutē
suā:ne q̄ ex pte ifelicis amicitiæ mēoriā desereret:tue
ri uoluit. De.C.Graccho:& Pōpōio:& Lectorio.

IN eadē domo æq; robusta cōstātis amici
tiæ exēpla oboriūt.pstratis.n.iā & pditis
C.Gracchi cōsiliis rebusq;:cū tota eius cō
spiratio late q̄reret:destitutū oī auxilio:duo tm̄ amici
Pōponius & Lectorius ab ifestis & undiq; ruētib9
telis:opposītu corporū suorū texerūt.quorū Pōpōi
us quo is facilius euaderet cōcitatū sequētiū agmē
i porta Trigemina aliquādiu accerrima pugna ihi
buit.nec uiuus pelli potuit:sed multis cōfectus uul
neribus trāsitū sup cadauer suū eis (credo ēt post
fata iuitus) dedit. Lectorius āt i pōte sublicio cōsti
tit:& eū donec Gracchus trāsiret : ardore spiritus
sui sepsit:ac ui iā multitudinis obrutus:cōuerso i se
gladio:celeri saltu pfundū Tyberis petiit. q̄q; i eo
pōte charitatē toti patriæ Horatius Cocles exibue
rat:unius amicitiæ:adiecta uolūtaria morte præsti
tit.q̄ bonos Gracchi:si aut Patris:aut materni aui
sectā uitæ igredi uoluissēt : hēre milites potuerāt?
Quo.n.ipetu:qua pseuerātia animi Blosius: & Pō
poius:& Lectorius trophæa ac triūphos eorū adiu
uissent: furiosi cōat9 tā strenui cōites? sinistris qdē
auspiciis amicitiæ cōditionē secuti.sed quo miserio
ra:hoc certiora fideliter cultæ nobilitatis exēpla.

OLI. PVcius autē Rheginus.C.Manlius.&.Q.uin.Seruius Cepio procōsules aduersus gallos Cymbros: Senones:& Teutones missi prælio uicti:& binis castris exuti sunt militū millia.lxxx.Cæsa secundū auctionē Cepionis:cuius temeritate clades accepta fuerat dānati:& eorū bona publicata sunt: Hic autē Fabio successerat qui rebus in Hispania ꝓspere gestis labem iposuerat pace cū Viriato fugitiuorū duce æquis cōditiōibus facta:q deinde Viriatus a ꝓditoribus huius Seruilii Cepiōis:cōsilio interfectus est:ab exercitu suo multū deploratus:ac nobiliter sepultus:uir duxq; magnus:& p tres & uiginti annos qbus cū Ro. bella tractauit:freqnter supior.Hūc igit cepionē in uicula cōiectū.L.Rheginus ui amoris ipulsus custodia liberauit: & fugæ illi se comitē dedit.

Amiciciæ uis PRo magnū & iexupabile tuū nomen. Ad amicitiā apostrophat tanq̄ ad cœleste numē cuius potētiā nimiā eē dicit:ut cogere possit etiā hoīes pro se fideliter colēda:ea facile cōtēnere quæ prima putant:opes:dignitates:honores:potētiā:salutē deniq; ipsam.℣ Admirabile opus tuū .s. o amicitia quod a.L.Rhegino factū est fuit admirabile:sed quod Volūnius fecit multo admirabilius.hic tā effusis caritatis habenis.M.Lucullū cōplexus ē: ut bello ciuili quod inter Antonium & Cæsaris interfectores gestum est:cum Marcus Lucullus qui Volumnii consilio Bruti & Cassii partes secutus fuerat ab Antonio post profligatum exercitum fuisset interemptus:& idem Volumnius: qui cum illo erat e manibus hostiū facile posset euadere maluit:cū amico pro libertate perire:q̄ sine amico desperata libertate superesse.

ASCēsius ℭLucius autem Rheginus si exigatur.i. expetat & postulet ad sinceritatē debitam ministerio publico:qa cū publicus esset carceris asseruator debebat esse fidelis: quod quia non fuit:lacerādus sup.est conuitio posteritatis: si æstimetur : idest censeatur & iudicetur: fido pignore amicitiæ.i. si factū eius sic cōsideret:ut dicat amico fidelitatē exhibuisse:ipse est relinquēdus in optio portu laudabilis cōscientiæ.i.nequaq̄ uitupeiādus.Eni pro qa:ipse tribunusplæbis liberauit publica custodia:Cœpionē cōiectū in carcerē : ꝙ exercitus noster.i. Romanus uidebat deletus a cimbris & teutonicis culpa illius:liberauit dico:memor ueteris & arctæ amicitiæ.s . cum Cœpione ea tenus: seruatæ.Nec cōtentus egisse.i. exhibuisse se amicū catenus.i.usq; ad liberationē amici: accessit ēt comes fugæ eius.℣ Pro &c.Exclamat itaq; in amicitiā eius uires extollendo dicens.Proh aut melius pro:quia etiā iteriectio h.& ch.caret: O amicitia:tuū numen sup.est magnū & inexpugnabile(qa fortis ut mors dilectio)quum resp. iniiceret manū ex altera parte:& tua dextera traheret illum.s.Lucium Rheginū ex altera.s.parte.Et illa.s.resp.exigeret ut.s.lucius ille:uellet esse sacrosanctus.i.inuiolatus cum tribunusplæbis esset:& tu indiceres exilium ut.s.amicum seruet: tu uteris adeo blādo ipio:ꝙ is ꝑtulit suppliciū : hoc ē exiliū uolūtariū qđ ꝓ supplicio irrogari solet: honori.s.tribūitio.Igit sup.opus tuū ē admirabile.s.i lucio rhegio:sed qđ seqt ē sup.laudabili9 aliq̄to.℣ Recognosce.n.Perstat i apostrophe ad amicitiā dicēs.O amicitia dico admirabili9 eē qđ seqt.Eni p qa:rcognosce.i.recēse:qa cū p ip̄ꝫ factū sit māifestū ē semel saltē cū fieret nouisse:quousq; euexeris charitatē Volūnii cōstātē erga amicū suū:uꝫ lucullū.q.s.uolūni9 ortus.loco equestri quū coluisset familiariter.M.L.&.M.Anto.triūuir:iteremisset eū ꝙ.i. eo ꝙ secut9 fuerat.s.i bello ciuili:ptes bruti & cassii pcussoꝝ C.æ.adhæsit amico exai.i.māsit apud corpus amici.s.luculli iterēpti:i magna licētia.i.facultate fugiēdi:ꝓfusus i lachrymas & gēit9 hucusq;.i.ad hūc finē:ut arcesseret.i.excitaret & ꝓuocaret sibi cām mortis nimia pietate.i.ob nimiā pietate i amicū suū hostē Ant.Nā ip̄e ptract9 ē ad Ant.pp ꝑcipuā & pseuerātē la

ℭDe Lucio Rhegino.

LVcius āt Rheginus:si ad debitā publico ministerio sinceritatē exigat: posteritatis cōuitio lacerādus.si amicitiæ fido pignore æstimet:i optimo laudabilis cōsciētiæ portu relinquēd9 ē.Trib.n.plebis cepionē i carcerē cōiectū: qđ illius culpa exercitus nr̄ a Cibris & Theutonib9 uidebat deletus:ueteris:arcteq; amicitiæ mēor: publica custodia liberauit:nec eatenus amicū egisse cōtentus:etiam fugæ eius comes accessit.

PRo magnū & iexuperabile tuū numē amicitia:cū ex altera pte resp.manū iniiceret: ex altera tua illū dextra traheret: & illa ut sacrosāct9 eē uellet:exigeret.Tu exiliū idiceres:adeo blādo uteris ipio:qđ is suppliciū honori ꝑtulit.admirabile est opus tuum.

SEd qđ seqt aliquāto laudabili9. recognosce.n. quousq; Volūnii cōstātē erga amicū suum charitatē sine ulla Reip . iniuria euexeris:q ortus equestri loco cū Marcū lucullū familiariter coluisset:eūq;.M. Antōius:qđ Bruti & cassii ptes secutus fuerat:iteremisset:i magna fugiēdi licentia:exai amico adhæsit:hucusq; i lachrymas & gēit9 ꝓfusus ut nimia pietate cām sibi mortis accerseret . Nā pp ꝑcipuā & pseuerātē lamētationem ad antōiū ptractus ē.cuius post:q̄ i cōspectu stetit. Iube me(iqt)ipator ꝓtinus ad Luculli corpus ductū occidi.Neq;.n. absūpto illo supesse debeo: cū ei ifelicis militiæ autor extiteri.Quid hac fideli9 bñuolētia?mortē amici:hostis odio leuauit : uitā suā cōsilii crimine astrixit.quoq; illū mirabiliorē redderet:se fecit iuisiorē.nec difficiles antōii aures habuit:ductusq; quo uoluerat.Luculli dexterā auide osculat9: caput:qđ abscissū iacebat: sublatū pectori suo applicauit.ac deide demissā ceruicem uictoris gladio præbuit.

mentationē:quā.s.fecerat de morte Luculli: In cuius.s.Antonii cōspectu postq̄ stetit:inquit imperator iube me prius ductū ad corpus Luculli occidi. Neq;.n.debeo supesse.i.supuenere:illo.s.Lucullo:ab sumpto.s.p necē.i. occiso.i.postea q̄ ille occisus est:quū ego extiterim ei author.i.hortator & iductor:militiæ ifelicis.i. q̄ ifeliciter gessit. Quid(inqt author)fidelius sup.est hac beniuolētia.q.d.qd reuera dicere pōt:nihil. Ipse leuauit.i.deone rauit mortē amici.s.Luculli:odio hostis.s.Antōii.i.dicēdo se Lucullo authorē suscipiēdi belli in Antoniū fuisse trāstulit odiū Antōii ab illo in se:& astrinxit.i.obligauit uitā suā crimine cōsilii.s.dati Lucullo:quoq;.i.& quo .i.ut(sunt aūt duæ pticulæ quoq;)redderet.i.efficeret illū.s.amicū suū Lucullū:miserabiliorē.i.maiore minia dignū:fecit se iuisiorē.i.magis iuisum hosti:nec habuit aures Antōii difficiles.i.iexorabiles:q i.qa:ductus quo uoluerit.i.ad corpus Luculli:osculatus auide dexterā Luculli applicauit pectori suo caput.i. Luculli qd iacebat abscissum.ac deinde pbuit gladio uictoris.i.missi a uictore:ceruicē.s.suā demissam:ut feriretur.

¶De Theseo:& Pirthoo.

LOquatꝰ nunc Græcia nefādis Thesea Pirithoi amoribus subscribētem: Ditis se patris regnis cōmisisse. uani est illud narrare: stulti credere. mixtum cruorem amicorum: & uulneribus innexa uulnera:mortemq; morti inhærentē uidere.hæc uera Romāæ amicitiæ idicia. illa gētis ad fingēdū paratæ. mōstro similia mēdacia.

¶De Lucio Petronio.

LVcius quoq; Petrōius huiusce laudis cō sortionē merito uēdicat.pari.n.iclyte amicitiæ ausui:par gloriæ portio asserēda est. admodū humili loco natus:ad equestrē ordinē: & splēdidæ militiæ stipēdia Publii Cœlii būficio puenerat.cui gratū aimū:qa i materia læta exhiberꝰ nō cōtigerat:in ea:q̄ iniq̄ fortuna eē uoluit: cū multa fide pstitit. erat ab Octauio cōs. Placētiæ ppositus Cœlius:q̄ Cinano exercitu capta.& senior iā:& graui ualetudine affectus:ne in ptātem hostium ueniret: ad auxiliū dextræ Petronii Confugit. quem is ab icœpto cōsilio frustra cōatus abstrahere: i iisdē pseuerantem precibus:iteremit: cædiq; eius suam iunxit. ne eo iacente: per quem omnia dignitatis incrementa assecutus fuerat: superesset. Ita alterius fato uerecūdia: alterius pietas causam pbuit.

LOquatꝰ græcia. Ostēdit Romanoꝝ de quibus dixit amicitias fuisse ueras. Quæ autē de Pirithoo Theseoq; tradunꝰ a loqcibus græcis ficta fabulosaq; fuisse. ¶ Cōmixtū cruorē amicoꝝ. Probat rationibus Romanorū amicitias nō fictas nec simulatas:quippe qui nō dubitarūt pro suo qsq; amico uitā effundere. ¶ Cruorē amicorum:ut blosii: Pomponii: Lectorii:& Volumnii.

OLI. Pirithous Theseus

LVcius quoq; Petronius: hoc fuit ciuili bello qd a Cinna & Mario post eoꝝ exiliū factū est:nā cū Placentiā urbē expugnassent cui præpositus Aeliꝰ ab Octauio cōsule fuerat:ne in ptātē hostiū ille ueniret Petroniū amicū suū orauit: ut sibi mortē iferret:priusq̄ in seruitutē deueniret. Ille primo Aeliū ab ea snia reuocare & ad uitā hortari conatus est.qd ubi uidit efficere nō posse.amicū iteremit:seq; illi comitē dedit ne illi a quo multa uirtutis isignia acceperat supstes esset. ¶ Ad auxiliū dextræ Petronii cōfugit:ut Petronius eius amicus ipm iterimeret: ut nō ab hostibꝰ occideretꝰ. ¶ Loquatꝰ &c. Per occasionē de Volūnio sumptā subinfert exēplū externū q̄si ad cōparationē adductū dicēs. Loquatꝰ græcia.i. loquacitate solita extollat. Thesea filiū ægei regis Athenarū: subscribētē.i.astipulātē & suffragātē nefandis amoribus Pirithoi.s.amici sui q pserpinā Cereris filiā & orci seu Plutōis.i.regis iferorū ut fabulæ pdicāt:ut q ad historiā referre uolūt cōtendūt regis molossorū cōiugē depibat:unde cū eo Theseus ad eā rapiēdā descendit sed ambo capti dicunꝰ: & theseus ab heride tādē liberatus) cōmisisse se regnis Ditis patris.i.descēdisse ob amorem Pirithoi ad iferos:nā narrare illud ē uani.i.ptinet ad uanū & mēdacē:& credere illud est stulti. Sed sup.uidere cruorē amicorū ut luculli & Volūnii:mixtū.i. cōfusum:& uulnera inexa uulneribus:qa applicata sūt uulnera posterius cæsi ad uulnera prius cæsi:hæc.i.huiusmodi facta sūt uera idicia amicitiæ Romāæ:illa.s.q̄ de Theseo & Pirithoo fabulanꝰ græci:sunt mendacia similia mōstro.i.penitus icredibilia:gētis.s.græcanicæ paratæ ad fingēdū.quo uitio semp notata fuit græcia. ¶ Lucius quoq; Petrōius uēdicat.i.ut ppriā sibi assumit:cōsortionē.i.pticipationē huius laudis.s.seruatæ fideliter amicitiæ.n.pro qa:par.i.æqualis portio gloriæ asserēda est:pari.i.æquali ausui iclytæ.i.gloriosæ:amiciciæ. Ipse sup.natus loco admodū.i.ualde humili.i.abiecta domo:puenerat beneficio Publii Cœlii ad ordinē eqstrē & ad stipēdia militiæ splēdidæ.i.egregiæ q̄lis est eqstris: Cui.s.Cælio:qa nō cōtigerāt exhibere aium gratū in materia læta.i.obiecto læto:pstitit sup.aium gratū:in ea.s.materia:q̄ fortūa uoluit eē iniquā.i.uirtuti eius in æq̄lē pstitit, dico cū multa fide.i.fidelitate. Quā rē narrare icipiēs dicit. Cœlius erat ppositus placētiæ.i.illi oppido in ducatu Mediolanēsi:ab octauio cōsule:q̄.s.placētina urbe capta sup.ab exercitu Cinnāo.i.quē Cinna ductabat. ipe.s. Cœlius iā senior & affectus graui ualitudine.i.ifirmitate ne ueniret in ptātē hostiū:confugit ad auxiliū dextræ petronii:quē.s.Cœliū:is.s.petronius cōatus frustra abstrahere ab cōsilio icepto.s.se iterficiēdi:iteremit pseuerātē in iisdē pcibus.s.ut ab eo & nō ab hoste iterimeretꝰ:& iunxit cædi eius.s.Cœlii amici sui suā.s.cædē:qa seipm quoq; interemit:ne supesset eo.s.Cœlio:p quē assecutus fuerat oia icremēta dignitatis:iacēte.i.interēpto. Ita.i. & sic uerecūdia ne hosti supplicare cogeretur:pbuit causam.i.occasionē fato.i.neci alterius.s.Cœlii: & pietas.s. ne amico interempto superuiueret:præbuit fato alterius.s.petronii causam.i.occasionem.

Petronii fidum pectus ASCensius

¶Aelius.antiqui codices habent Cælius.

OLI.

Bruti fatum

IVngendus est Petronio. Non minora ueræ beniuolentiæ:& caritatis indicia Terentius Bruto q̃ Petronius Aelio præstitisse uidetur:nam Terentius q̃tum in se fuit Brutum a morte uendicauit quamqui id fortuna noluerit:deuictis enim Bruti cassiiq; partibus: quas Decius Brutus secutus fuerat. missi sunt Brutum e tenebris ad cædem extracturi:quod ubi sensit Terentius : qui Brutum comitabatur: ut eum a morte liberaret se morti libenter exposuit:interfectoribus occurrens:seq; Brutum esse affirmas : sed cognita eius uoce incolumẽ diuiserũt & Brutũ ad necẽ extraxerũt:de cuius morte dicemus in ca. de cupiditate uitæ.lib.ix. ¶ Non irrito euentu. Licet non euenerit:quod ille inceperat : non euentum sed illius factum & uoluntatem existimandam esse duco. ¶ Furari:a morte surripere. ¶ Suffragante : nam tenebre opitulabantur mendacio eius.

Lælius Scipio Augustus Agrippa

AB hoc horrido. In hoc ultimo domesticorum exemplo caritatẽ & amicitiam Lælii cũ Scipione:& Agrippæ cũ Augusto sanctæ fideliterq; cultã multis laudibus extollit:dicit autẽ non esse de amicitia quæ in tristibus rebus cognita fuerit ulterius dicendũ.sed ad iocundiorẽ stilum reuocandũ : ut eam quoq; amicitiam cõmemoremus:quæ infelicitatis domicilio collocata iucundos sensit amicorũ affectus:qualis fuit Scipionis:& Lælii Augusti:& Agrippæ:nam Lælius ita Scipionẽ coluisse & a Scipione cultus ipse fertur.ut inter uerorum amicorũ paria cõnumerari merito possint: quod idem Augusto euenisse dicit Vale. quippe inter quos summa fuerit oĩum rerum & uoluntatum consensio:nã & Agrippa sororẽ Augusti in matrimonium duxit : & in administratiõe regni par illi fuisse propemodũ creditur:unde Vergi. Remo cũ fratre Quirinus iura dabunt. nã teste Seruio de Augusto & agrippa ibi intelligit : & in bello quod cõtra Cleopatra &.M. antoniũ gestũ est:Augustus dextrũ agrippa sinistrum cornu retinentes paribus auspiciis uictoriã pepererũt:unde Verg. Parte alia uentis & diis agrippa secundis. ¶ Pertinacis amicitiæ. quam iter se homines non modo perseueranter:sed etiam pertinaciter ad mortem usq; seruauerint. ¶ Dignior. Digna quidem est amicitia:quæ in lætis & secundis rebus potius uersetur:quam in tristi commemoratione immoretur.

Pertinax amicitia

¶ De Seruio Terentio.

IVngẽdus ẽ Petronio Seruius Terẽtius: quanquam ei sicut cupierat: pro amico suo perire non contigit. In cœpto nanq; egregio:nõ irrito euentu æstimari debet:quia quã tum in illo fuit:& ipse extinctus est:&.D. Brutus periculum euasit mortis. qui fugiens a Mutina: ut ad se interficiendum ab Antonio missos equites aduenisse cognouit: quodã ĩ loco iustæ penæ debitum spiritũ tenebris furari conabatur: eoq; iã facta irruptiõe: Terẽtius fideli mẽdacio obscuritate ipsa suffragãte: Brutũ se esse simulauit: & corpus suum trucidandũ equitibus obiecit. Verũ cognitus a Furio: cui brutianæ ultionis officiũ mandatũ fuerat: nece sua: amici supplicium discutere non potuit. sic inuitus fortuna cogente uixit.

¶ De Decimo Lælio:&.M. Agrippa.

AB hoc horrido: & tristi ptinacis amicitiæ: ad lætũ & serenũ uultũ trãseam⁹: atq; ide eã euocatã: ubi oĩa lachrymis: gẽitu: cedib⁹: fuerãt referta in eo: quo digniorẽ: felicitatis domicilio collocemus: gr͞a: honore: abundantissimisq; opibus: fulgẽte: Orere igitur ab illa: quæ sanctorum

ASCẽsius

¶ Iungendus est. Ordo est. Seruius Terẽ. amicus Decii Bruti est iungendus ꝓpter similẽ affectionẽ in amicum: Petronio de quo iam dictũ est:q̃q̃ nõ cõtigit ei perire pro amico sicut cupierat nãq; pro qa Terẽ. sup. debet æstimari.i.iudicari egregio incœpto.i.propter egregiũ incœptũ:& nõ euentu irrito.i.frustato:unde sappho. Careat successibus opto: Quisquis ab euentu facta notanda putat:non ei qualiter euenit:sed quo animo & cõsilio incœptum sit æstimari debet(sunt qui addunt hoc loco opere:sed meo iudicio uacat:unde Aldus sustulit:non.n.ordo uideť:ope egregio incœpto:ipsum opus nõ debet &c.quia sic textus haberet irrito euentu æstimari non debet:ut illud nõ ponať ad uerbũ debet qđ positũ est ad nomẽ euentu.)qa quãtũ fuit in illo.s. Terẽtio:&.i. etiã ipse extinctus est ut.s. Petronius:& Decius Brutus euasit periculũ mortis:dicit quãtũ fuit in illo quia aliter euenit:nã ipse saluatus est & Brutus periit. Qui.s. Decius Brutus fugiẽs a Mutina:ut.i.postq̃ cognouit equites missos ab Antonio.s.triũuiro:ad interficiendũ se aduenisse.i.applicitos esse aut adesse & instare:conabať in quodã loco.s.occulto:furari.i.furtim subtrahere spiritũ.s.suũ debitũ pœnæ iustæ:ob interfectũ Cæsarẽ qđ sol ita adulatiõe dicit:& irruptiõe facta.s.ab equitibus missis:eo.i.ad eũ locũ Terẽ.s.Seruius simulauit se esse Brutũ.s. Decium:nã Marcus postea in pharsalia periit:mẽdacio fideli.i.ex fide quã amico seruatã uoluit : certo & hoc ipsa obscuritate.s.loci:suffragãte.i.simulationẽ adiuuãte:& obiecit equitibus corpus suũ trucidandũ. Verũ ipse Teren. cognitus a furio cui officiũ ultiõis Brutianæ.i. de Bruto sumẽdæ:erat mãdatũ.s.ab Antonio:nõ potuit discutere nece.i.cæde sua supplicĩũ amici:& sic ipse uixit inuitus: fortũa cogẽte. ¶ Ab hoc horrido. Trãsiens ab amicitia in rebus tristibus ostensa:affert duo paria amicorũ in rebus lætis summa se beniuolẽtia ꝓsecutorũ: Augusti uidelicet & agrippæ & Lælii ac Scipiõis maioris. Ordo est. Trãseamus ab hoc horrido & tristi sup. uultu: amicitiæ ptinacis.i.psistentis ad mortẽ usq; etiã ĩclusiue:ad uultũ lætũ & serenũ.s.amicitiæ:atq; collocemus eã.s. amicitiam euocatã inde.i.ab eo loco:ubi oĩa fuerant referta lachrymis:gemitu & cædibus: ĩ eo domicilio felicitatis quo ipsa amicitia est dignior.i.qui locus est illi magis debitus:utpote in loco fulgente gratia:honore & opibus abundãtissimis:quæ oĩa erant in amicis quos dicturus est. Igitur orire:aut ut alii legunt orere:(sed frequẽtius esse quartæ indicat infinitiuus oriri).i.egredere aut exi ab illa sede.s.capitolina:aut potius cælesti seu elisia.

¶ Vmbris sanctorum. propter Augustum quem inter deos retulere. Romani imperatores autem in capitolio sedes habuere. quia colebantur pro diis. Scipio uero capitolium quottidie luce orta petebat: & cum Ioue colloquium habere credebatur. ¶ Vestros enim constantes animos. cum intelligent inquit posteri quæ uos amicitiæ iura seruaueritis: eiusdem firmissima uincula libentius sanctiusq; colere non dubitant. ¶ Taciturnitatem: in cælandis archanis. ¶ Excubationem: uigilantiam: quia pro ornando colendoq; amico assiduæ uigilabant. ¶ Hæret animus: non possum inquit Valerius a Romanis exemplis discedere. Sed splendor & fides Romana aliis bene factis non inuidens: me hortatur ne exterorũ caritatem: & amicitiam: silentio prætermittam. OLI. Excubatio

umbris dicata esse creditur: sede: hinc Decime Læli illinc. M. Agrippa: alterũ uirorum: alterum deorum maximum amicum: & certa mente: & secũdis ominibus sortiti: totumq; beatæ turbæ gregem: q uestro ductu ueneranda sinceræ fidei stipẽdia: laudibus: & præmiis onustus peregit: in lucem uobiscum protrahite. uestros enim constantes animos: uestra strenua ministeria: uestram inexpugnabilem taciturnitatẽ: proq; dignitate & salute amicorũ perpetuam excubationem testatiorem beneuolẽtiam: & rursus harum rerũ uberrimos fructus: posterior intuẽs ætas: in excolẽdo iure amicitiæ: quã libẽtius: tã etiam religiosius erit operata. Hæret animus i domesticis. sed aliẽa quoq; benefacta referre Romanæ urbis candor hortatur.

¶ Externa.

DAmon & Pythias pytagoricæ prudẽtiæ sacris initiati: tã fidelẽ iter se amicitiã iũxerũt: ut cũ alterũ ex his Diõysius Syracusanus iterficere uellet: atq; is tp̃s ab eo: quo prius: quã periret: domum profectus res suas ordinaret

DAmon & pythias. Horum amicitia sic ab omnibus celebratur: ut principatũ inter omnia amicorum paria obtinere uideatur. nam cum alterum eorũ Dionysius Syracusanus iterficere uellet suspitione uidelicet proditionis alter se mortis uadem præstare non dubitauit. Tantisper dum a componendis rebus suis domum profectus reuerteretur: fuit autem Dionysio tyranno nihil usquã fidum: de quo Cicero Tuscula. Quantopere uero amicitias desiderauerit quarũ infidelitatem extimescebat declarauit in pythagoreis illis duobus: quorum cum alterum uadem mortis accepisset: alter ut uadem suum liberaret præsto fuissent ad horam morti destinatam: utinã inquit tertius uobis amicus ascriberet. Idem lib. de officiis. Damonem inquit: & pythiam pythagoreos ferunt hoc animo inter se fuisse: ut cum eorum alteri Dionysius Tyrannus diem necis destinasset: & is qui morti addictus esset paucos sibi dies commendandorum suorum causa postulasset: uas factus est alter eius sistendi: ut si ille non reuertisset moriendum esset ipsi: qui cum ad diem se recepisset admiratus eorum fidem tyrannus petiuit: ut se tertium ad amicitiam ascriberent. ¶ Initiati. dedicati enim erant præceptis Pythagoræ Samii. Damõ pythias

¶ Quæ creditur esse dicata umbris sanctorum quales credebantur Augustus & Scipio Iouis satu ut uulgo credebatur ortus: dico potius cœlesti eo q̃ dicit umbris: nam capitolina est uiuis peruia: & non umbris: sed statuis defunctorum. dicerem præterea: o decime Læli: orire hinc: nam ad uocatiuum sequentem: spectat uerbum orire; quod est imperatiui modi: adhortatiue positum: nisi malis ad amicitiam referre ut sit duplex apostrophe orire iquam hinc: idest ex una parte aut uno pari amicorum: o decime Læli: & orire illinc: idest ex altera parte: o. M. Agrippa: sortiti: idest qui uos duo sortiti estis alter: idest tu o Læli sortitus es maximum uirorum: scilicet Scipionẽ amicum: idest quod dicunt in amicum (nam pro amico non approbem dicendum) & alter: scilicet tu o Agrippa sup. sortite: maximum deorum: uidelicet Augustum amicum: idest in amicum. &: idest simul: certa mente: idest consilio iudicio & electione: ne fortuitum putemus q̃ tales sortiti sint amicos: & secũdis: idest p̃speris ominibus: idest futuræ uitæ præsagiis: quia iudicio bono aspirauit etiam fortuna: orire inquam & tu: & tu: hoc est orimini & protrahite uobiscum in lucem: idest claram memoriam: totum gregem beatæ turbæ: idest omnes alios feliciter amicitia usos: qui scilicet grex onustus laudibus & præmiis peregit ueneranda stipendia sinceræ fidei: idest honeste militauit pro obseruanda sincera fide: uestro ductu: idest auspicio & præsidio: quod probans addit. Enim quia: ætas, posterior intuens uestros animos constantes: uestra strennua ministeria: idest mutua obsequia: uestram taciturnitatem inexpugnabilem: quia ad amicum maxime pertinet: secrẽta amici sibi communicata alios celare: item beneficia non exprobrare: quia ut dicit Cicero: Odiosum est sane genus hominum officia exprobrantium: & perpetuam excubationem: idest uigilantiam continuam pro dignitate & salute amicorum: & beniuolentiam testatiorem. i. magis comprobatam quã cæterorum aut ualde comprobatam & testatam: & rursus intuẽs uberrimos fructus harum rerum: idest quos ex his rebus hoc est ex hac obseruantia amicorũ assecuti estis: erit operata: idest opabitur: aut erat: idest iam fuerat operata idest exercita: in colendo iure amicitiæ: quã: idest quanto libentius: tam. i. tanto etiam religiosius: idest sanctius: & ideo quia reliqui pene amici uestri sunt assectæ: protrahite eos uobiscum quo dicto innuit se de aliis domesticis exemplis: nihil amplius dicturũ: unde etiam addit. Animus hæret: id est fixus est in domesticis; scilicet exẽplis: sed candor id est puritas a liuore inuidiæ: urbis Romanæ: hortatur: scilicet me: referre quoq;: idest etiam beneficia aliena. ¶ Damon & Pythias initiati sacris prudentiæ & Pythagoricæ. i. solẽni more instituti prudẽtia Pythagoræ & ad eius p̃fessionẽ recepti: unde quos licẽtiatos in theologia aut iure aut philosophia dicũt honestius initiatos in eis dicãt: iunxerũt iter se amicitiã tam fidelẽ; ut quũ Dionysius Syracusanus. s. tyrannus uellet interficere alterum ex iis: aut ex eis: atq; is. s. quẽ uolebat interficere. ASCẽsius

¶ Vadem.ſponſo rem.⁋ Supplicium fidei re. Quia tam fidelem animũ uita donauit. Inſup preterq̃ ꝙ ſuppli/
cium remiſit: De his quoq; Lactãtius lib.v.diuinarũ inſtitutionũ: qd ergo inqt illi familiares pythagorei lau/
danẽ a nobis: quorũ alter ſe tyrãno uadẽ mortis pro altero dedit: alter ad præſtitutũ tẽpus: cũ iam ſpõſor eius
duceret ꝑſentiã ſui fecit: eumq; iteruẽtu ſuo liberauit quorũ uirtus in tãta gloria nõ haberet: cũ alter pro ami/
co alter pro fide mori uoluerit. ſi ſtulti putarent denq; hãc ipſam uirtutẽ tyrãnus his gratias retulit utrũq; ſer
uãdo: & hoĩs crudeliſſimi natura mutata ẽ: qnetiã deprecatus eẽ dicit ut ſe tertiũ in amicitiã reciperẽt: nõ utiq;
tanq̃ ſtultos: ſed tãq̃ bonos & ſapiẽtes uiros: itaq; nõ uideo quare cũ pro amicitia & fide mori ſumma gloria cõputet nõ etiã pro inocẽtia perire homini ſit gloriolum. Haſcine uires amicitiæ. Laudat uires amicitiæ Valer. quas diuinitati ꝓpriæ ſimiles eẽ dicit: ꝙ ab iis ea ꝓueniant: q̃a diis immortalibus cõſueuerũt: multa.ſ.mirãda: ut mortẽ cõtemnere. uitã nõ appetere: crudelitatẽ lenire: odiũ in beniuolentiã cõuertere: beneficiũ ꝓ pœna recõpenſare.⁋ Mortis cõtemptũ. Vt.L. Petronius: & alii pro amicis mori non dubitarunt. ⁋ Crudeli: ut Damõ & pythias: q crudeliſſimũ tyrãnũ lenierũt.⁋ Pœnã beneficio pẽſare: Vt dionyſius q mortẽ remiſit fidei damonis & pythiæ. ⁋ Odium in amorẽ cõuertere: ut idẽ Diony. qui quos morti deſtinauerat paulopoſt orare cœpit ut ſe tertiũ in coꝝ amicitiã admitterẽt. ⁋ Illis ſcilicet cerimõiis. ⁋ His.ſ.uiribus amicitiæ. Publica ſalus quia dii oĩum ſalutẽ tuentur. ⁋ Priuatæ: quia amici ſe inuicem auxilio ſuſtentant. ⁋ Atq; ut illarum ædes: Oſtendit nõ minus uenerãdas eſſe uires amicitiæ quã deos ipſos. nã dii ſacra tẽpla: amicitiarũ uires fida hominũ pectora quaſi ſancto ſpiritu referta domicilia tenent: nam infidis hominum pectoribus conſiſtit amicitia.

Vod ita eſſe Darii caſtris: Alexan. Dario acie ſuperato caſtris quoq; potitus eſt: in qbus multũ auri cæterarumq; opum inuentũ. Inter captiuos caſtrorum Mater & uxor eadẽq; ſoror & filiæ duæ Darii fuere ad quas uiſendas & hortãdas cũ uiniſſet comitatus Epheſtiõe ſibi fidiſſimo & grauiſſimo comite. Mř Darii humi ꝓſtrata ad illius aduẽtum caput erexit: & Epheſtionem: habitu & regia forma præſtantem pro Alexand. more perſarum uenerabunda ſalutat: admonita deinde ad circunſtãtibus ꝙ eſſet errore decepta ꝙ non Alexandrum: ſed Epheſtionem ſalutaſſet: timens ne grauius Alexandrum offendiſſet: ſuppliciter erroris ueniam & excuſationis uerba quærebat Cui Alexander ne timeas inquit mulier nam Alexandrum ſalutaſti: & ita ſignificauit Alexander Epheſtionem ſe alterum eſſe.

Epheſtion Alexãdri amicꝰ ASCẽſius

ſpetrauiſſet: alter uadẽ ſe ꝓ reditu eiꝰ tyrãno dare nõ dubitauit. ſolutus erat ꝑiculo mortis: q mõ gladio ceruices ſubiectas habuerat: idẽq; caput ſuum ſubiecerat: cui ſecuro uiuere licebat. Igiẽ oẽs: & in primis Diõyſiꝰ: nouæ atq; ãcipitis rei exitũ ſpeculabãẽ appropinq̃te deĩde finita die: nec illo redeũte: unuſqſq; ſtultitiæ tã temerariũ ſpõſorẽ dãnabat. at is nihil ſe de amici cõſtãtia metuere ꝑdicabat. eodẽ ãt momẽto: & hora: a Diõyſio cõſtituta: q eã acceperat: ſupuẽit. admiratꝰ amboꝝ aĩum tyrãnus ſupplicium fidei remiſit. Inſupq; eos rogauit: ut ſe i ſocietatẽ amicitiæ: tertiũ ſo dalicii gradũ ultima cultuꝝ bñuolẽtia reciperẽt. Hæ ſane uires amicitiæ: mortis cõtẽptũ igenerare: uitæ dulcedinẽ extinguere: crudelitatẽ mãſuefacere: odiũ i amorẽ conuertere pœnã bñficio pẽſare potuerũt. qbꝰ pene tm̃ uenerationis: quãtũ deoꝝ imortaliũ cerimõiis debeẽ. Illis .n. publica ſalus: iis priuata cõtieẽ. atq; ut illarum ædes ſacra domicilia. Hoꝝ fida hominũ pectora q̃ſi quodam ſancto ſpiritu referta templa ſunt.

Vod ita eſſe Rex Alexander ſenſit Darii caſtris: i qbus omnes neceſſarii eius erãt: potitus: Epheſtiõe gratiſſimo ſibi latꝰ ſuũ

¶ Impetraſſet ab eo.ſ.Diõy. tps.i.ſpatiũ uitæ: quo.ſ.tpe ꝓfectus domũ: ordiaret res ſuas.ſ.dõeſticas: priuſq̃ pleret: alter.ſ.amicoꝝ: nõ dubitauit dare tyrãno ſe uadẽ.i.ſpõſorẽ ad uadẽtis.i.abeũtis pœnã obnoxiũ niſi redierit: ꝓ reditu eius.ſ.abeũtis. Is.ſup.q hũerat mõ.i.paulo ante ceruices ſubiectas gladio.i.ſecuri: erat ſolutus ꝑiculo: qa uadẽ dederat: & is: id ẽ alter amicus: cui licebat uiuere ſecuro: id ẽ ſine anxietate: quũ tyrãnus nihil i eũ animaduerterit: ſubiecerat caput ſuũ eidẽ.ſ.ꝑiculo aut gladio. Igiẽ oẽs q illud uadimõtũ norãt; & i primis Diony. ſpeculabanẽ.i.expectabãt tanq̃ e ſpecula itẽtis aĩs exitũ rei.i.an alter rediret: deĩde die definita.i.cõſtituta a tyrãno: ut rediret appropinquãte: nec.i.nõ: & illo.ſ.q abierat: nõ redeũte: unuſqſq; dãnabat ſtultiæ ſpõſorẽ tã temerariũ.i.iprouidũ. at: is.ſ.uas aut ſpõſor: ꝑdicabat.i.palã dicebat ſe nihil metuere de fide amici: aũt ꝓ ſed: eodẽ momẽto atq; hora cõſtituta a Diõyſio: is q eã accepat: hoc ẽ q abierat ſupuẽit tyrãnus.ſ.Diõyſ. admiratus aĩum amborũ remiſit fidei.i.pp fidẽ ſeruatã: ſuppliciũ: & rogauit iſup eos ut reciperẽt ſe i ſocietatẽ amicitiæ: cultuꝝ beniuolẽtia ultia.i.ſupma: ultra q̃ nulla: tertiũ gradũ ſodalitii.i.iuris ſocialis. Sane (dicit author) h.ẽ.i.hmõi uires amicitiæ potuerũt igenerare: cõtẽptũ mortis extiguere: dulcedinẽ uitæ mãſuefaceẽ: crudelitatẽ cõuertere odiũ in amorẽ: & pẽſare.i.pẽſando cõmutare: pœnã beneficio: qa ubi pœnã ſũpturus erat: ſe amicũ recipi orabat: quibus.ſ.uiribus amicitiæ tm̃ pene uenerationis debeẽ: q̃tũ cerimõiis.i.ſacris cultibus deorũ imortaliũ. Enim pro quia: publica ſaluus cõtineẽ illis.ſ.cerimoniis deorũ: priuata.ſ.ſalus cõtineẽ his.ſ.uiribus amicitiæ; atq; ut ædes illarũ.ſ.cerimoniarũ: aut illorũ.ſ.deorũ: ſunt ſup. domicilia ſacra: ita fida pectora hoium ſunt tẽpla harũ.ſ.uirium amicitiæ: referta q̃ſi quodã ſancto ſpiritu.i.ſpiritu eius qui amicitiã tã ſancte colit: aut gcio eius ad eam adhortante. ⁋ Quod.ſ.iam dictũ eſt: eẽ ita ut dictũ eſt: rex Alexãder ſenſit.i.iudicauit. Nã ſup. potitus caſtris Darii regis ꝑſarum. in qbus erant oẽs neceſſarii eius.ſ.Darii: utpote mater uxor & liberi. uenit ad eos alloquẽdos Epheſtione.ſ.comite: gratiſſimo ſibi tegente latus ſuũ.i.ita coiuncto ut latus tegeret. Cuius.ſ.Alexandri.

OLI.

¶Recreata: refocilata: nā humi prostrata iacebat: captiuitatem suam miseramq; fortunam deplorans: sed ubi cognouit tantum regem ad se uisendum uenisse aliquantulum recreata est. ¶ Adulata: ad pedes prouoluta. de adulatione persarum dicemus libro sexto capitulo tertio. ¶ Vtri prius gratulemur? In dubium trahitur inquit utri gratius fuerit: an dicenti. Alexandro: an Ephestioni ea uerba audienti. ¶ Speciosum. pulchrum est. ¶ Tam danti: q̄ accipienti. speciosius tamen est dare quā accipere beneficiū: qui dat accipientē sibi reddit obnoxium.

Q Vod priuatim. Suam cum Sexto Pompeio laudat amicitiam: quā non iferiorem esse dicit amicitia Ephestionis & Alexandri.

Valer maxi. Sexti Pōpei comes

tegēte ad eos alloquēdos uēit. cui° aduētu mr̄ Darii recreata humi prostratū caput erexit. Ephestionēq; qa ei & statura: & forma p̄stabat: more persarū adulata tāq̄ Alexādrū salutauit. admōita dein de erroris per summā trepidationē excusationis uerba quærebat. cui Alexāder nihil est (inqt) qd̄ hoc nomine cōfundaris. Nā & hic Alexander est. utri prius gratulemur? q hoc dicere uoluit? an cui audire cōtigit? maximi. n. aī rex: etiā totum terrarum orbē: aut uictoriis: aut spe cōplexus: tā paucis uerbis se: cū comite suo partitus est. O donum īclytæ uocis danti pariter atq; accipienti speciosum.

¶De Pompeio.

Q Vod priuati quoq; merito ueneror clarissimi ac disertissimi uiri promptissimā erga me beneuolētiā exptus. nec metuo ne parū cōueiat mihi Pōpeiū meū istar esse Alexandri: cū illi Ephestio suus: alter fuerit Alexāder. Ego uero grauissimo crimini sim obnoxius: cōstātis & benignæ amicitiæ exēpla sine ulla ei° mētiōe trāsgressus: cuius ī aīo uelut ī parētū amātissimorū pectore: lætior uitæ meæ stat° uiguit: tristior acqeuit. a quo oīum īcremēta cōmodorū ultro oblata cepi. p quem tutior aduersus casus steti. q studia mea ductu & auspiciis suis lucidiora: & alacriora reddidit. Itaque

¶Clarissimi. nobilitate: genere: rebus gestis. ¶ Instar. ad similitudinem uel ut alii uolunt ad equiparationem & mensuram: nunq̄ recipit præpositionē hoc nomē instar. quēadmodū Alexander dixit Ephestionē se alterum esse pari ratione dico Pōpeium me alterum esse. Ego uero grauissimo: uideret iquit grauiter peccasse. & omni reprehēsione dignus esse: si cōmemoratis aliorū amicitiis sancte fideliterq; cultis de mea cū Pōpeio nullā prorsus mētionē fecero. ¶ Vltro oblata. qa nō rogatus: sed spōte beneficia cōferebat petitiōe nec unquā locū relinqbat. ¶ Itaq; paui inuidiā quorūdā. In suos inuidos & obtrectatores iuehit: quorū malignitas tāta erat ut eius icōmodis uehemēter lætarent: & præsertim extincto Pōpeio: amico uerissimo esset orbatus. illis aūt multa mala imprecat ut etiā ipsi incōmodis affecti alienis malis non insultent.

ASCē sius

¶ Aduentu mater Darii recreata: quia plus in beniuolentia regis q̄ militum spei locauerat: erexit caput. s. suum. prostratum humi: & adulata more persarum: quia persæ reges suos adorant: salutauit Ephestionē tanq̄ Alexādrū. i. tanq̄ esset alexander: quia ephestio præstabat ei. s. Alexādro. i. eo præstantior erat & statura & magnitudine & forma. i. specie membrorū: & ita putabat eum potius regē: sicut de Xerxe legit: q̄ nō erat pulchrior eo i tam imenso exercitu. unde etiā Virg. Turnum & ænæā inducit pulcherrimos: & de Priami specie dicitur: q̄ digna fuit imperio: deinde ipsa admōita erroris. i. errati sui in eo facto: quærebat per summā trepidationē. i. cōmotionē animi & corporis: uerba excusationis. i. qbus se purgaret. Cui Alexāder inquit nihil est qd̄ cōfundaris. i. turberis hoc nomine. i. propter hoc factum aut erratum: nam &. i. etiam hic. s. Ephestio est Alexander. q. d. alter ego. Vtri. s. illorum duorum: gratulemur. i. gratam eius nobis felicitatē significemus prius: an sup. Alexandro qui uoluit. i. dignatus est dicere hoc: an sup. Ephestioni: cui contigit audire. Enim pro quia: rex maximi animi complexus etiam totum orbem terrarū aut uictoriis. s. obtentis aut spe. s. obtinendarum: partitus est. i. condiuisit seipsum cum comite suo. s. Ephestiōe: tam paucis uerbis: quia dicendo illum quoq; Alexandrum esse significauit illum esse dimidium sui. O donum uocis inclytæ speciosum. i. honestum pariter danti atq; accipienti. ¶ Quid priuatim. Continuando filum narrationis ipsumq; ad finem tituli huius perducendo: commemorat amicitiam suam cum Sexto Pompeio quod quidem exemplum domesticum est: Sed toto hoc titulo exempla commiscuit: per occasionem fere locutus. Ordo est. Quod: scilicet donum inclytæ uocis Alexandri: de quo proximo loco locutus est. ego quoq; (iquit author) ueneror priuatim. i. meo nomine meiq; commodi in consimili re gratia utpote expertus: promptissimam erga me beniuolentiam clarissimi ac disertissimi uiri: uidelicet sexti pompei. Nec metuo ne parum conueniat: idest parum concedatur & sine controuersia sit pompeium meum esse mihi instar: idest ad æquiualentiam Alexandri: quum illi: scilicet Alexandro suus Ephestio fuerit alter alexander: hoc est possum pompeium dicere esse alterum me: cum alexander dixerit Ephestionem esse alterum se. nam plus distulit ephestio ab alexādro quā Valerius a Pompeio. Ego uero sim obnoxius: idest obligatus grauissimo crimini transgressus: idest si fuerim transgressus exempla constantiæ & benigne amicitiæ: sine ulla mentione eius: scilicet pompeii: in cuius animo status uitæ meæ lætior: scilicet solito: aut aliquantulum lætus uiguit uelut in pectore parentum amantissimorum: idest maxime amantum: & tristior status uitæ meæ acquieuit: a quo: scilicet amico: ego accepi incrementa omnium commodorum oblata ultro: idest non reqsita a me: per quem: scilicet amicum ego steti tutior aduersus casus: scilicet qui prouideri non possunt: qui reddidit: idest effecit: ductu & auspiciis suis: idest prudentia quæ ad ductum pertinet: & felicitate quæ ad auspicia deorum fauore capta: studia mea lucidiora & alacriora. Itaq: idest & ita: quia talem amicum amisi.

OLI. Inuidiã nemo põt effugere

℄ Paui:ſatiaui:& expleui. Verũ nulla tam ſentẽtia generalis & huic loco accõmodata. nemo tam modeſte felix eſt q iuidiæ morſus & malignitatis aculeo ſubterfugere poſſit. ⁋ Quo ſeceſſu. quo receptaculo. quo ſecreto abditoue loco maliuolos. qbus iſignibus calamitatis illos mitigare poteris ne aliorũ calamitates ſuas putẽt eẽ felicitates. ⁋ Inſulis. Inſignibus miſericordiæ. ẽ trãſlatio ſũpta a ſacerdotibus. q ornanť iſulis quo uenerabiliores fiant. ⁋ Diuites ali. ia. Vt q̃tũ alii pdiderint tm̃ ipſi lucrent. ⁋ Locupletes cala. cũ alios i calamitatibus poſitos uiderint tũc ſe fortũatos eẽ iudicet. ⁋ Immortales funeribus. Aliorũ morte ſe imortales fieri. ⁋ Sed illi quatenus. Sed fortũa inqt. q̃ res humanas pro ſua libidine uerſat:& uariat:& ois inſolẽtiæ eſt iuſtiſſima ultrix quouſq; patieť hos tamẽ arrogãtes calamitatis exptes:ſe nimiũ extollere & aliorũ calamitatibus iſultare? ⁋ Inſultẽt. iſultare ut uult Nonius Marcellus:eſt iniurioſus aliquid dicere: alii dicunt inſultare eſſe per deriſionem inuadere.

Liberalitas quæ

Noſtrũ opus pio egreſſu. De liberalitate dicturus illã more ſuo breui præfatiõe cõmẽdat: eſt aũt liberalitas uirtus iter duo extrema poſita. ſ. pdigalitatẽ & auaritiã. oĩs. n. uirtus mediũ eſt duorũ extremorũ. ſed liberalitas mediũ eſt pdigalitatis & auaritiæ. igitur uirtus ẽ. In liberalitate duo cõſiderãda ſunt: primũ ut fiat honeſte ne aliis noceatur dum aliis pdeſſe uelimus. deinde cũ rõne fiat ne plus elargiamur q̃ facultates noſtræ patianť: i qua re tria cõſiderãda ſũt: datũ: acceptũ: & dator: de dato dicimus liberalitatẽ eẽ uirtutẽ q̃ res externas cõſiderat: reſpicit aũt maxime diuitias: nã ita diffinire poſſumus: libertatẽ eſſe in uſu pecuniarũ: pecũia uero diciť oẽ q poſſideť: uſus aũt duabus in rebus cõtineť. ſ. dãdo & accipiẽdo. Vnũ eſt actiõis & alterũ paſſiõis: nã accipere magis eſt paſſiõis q̃ actiõis: hoc ẽt ſeruãdũ: ut demꝰ qbus oportet & accipiãus a qbꝰ oportet. Sꝫ ut ad pſonã cui dať deuẽiãus q̃ttuor cõſiderãda ſť: quo bñficiũ noſtrũ dignius pſtare poſſimus. prĩo ſi hõeſti hoies ſint & cũ uirtute uiuãt. Scdo ſi nobis amici & bẽiuoli. Tertio ſi ppĩq & neceſſarii. Quarto & ultĩo ſi de nobis bñmeriti fuerĩt. De dãte illud aĩaduertẽdũ q liberalis dator duo uitia i primis uitare debet ſibi maxĩe cõtraria: auaritiã ut dixi & pdigalitatẽ. pdigalitas dupliciter cõſiderať: uno mõ ſimpliciter & abſolute cũ dãdo aliqs ſupflue bõa ſua cõſumit nec q̃tũ erogare poſſit cõſiderat: nã pdigus dr̃ q porro adigat bõa ſua: & a porro & adigẽdo pdigus deduciť. Aliud eſt q i ſe habet aliqd liberalitatis admixtũ: ſed nõ cũ rõne & hõeſte qa nõ ſolũ in dãdo: ſed ẽt in accipiẽdo ſæpiſſime peccat auarus: ut a qbꝰ accipiat nõ cõſideret dũmõ ſuis rebus cõſulat: neq; reſpicit bene an male recte an pperã id agat mõ ſua accumulet bõa. & hmõi hoies q in diſtribuẽdis bonis ſuis nullã cõſideratiõe adhibẽt ſæpe idicũt in id uitiũ: ut ab aliis ſurripiãt q aliis elargiri poſſint. & iõ Vale. bene dicit liberalitatis duo eẽ fũdamẽta. rectũ iudiciũ & honeſtã bẽiuolẽtiã. ac ſi diceret iuſtitiã & honeſtatẽ q in omni uirtute reqruť: nã rectũ & honeſtũ fundamenta ſunt uirtutis. ⁋ Progreſſu. Euagatione & digreſſu ad propriã rem. Quia de ſua ipſius priuata amicitia dixit. ⁋ Suum ordinẽ. Vt propoſitũ noſtrũ ſeruemus. illuſtriũ uirorũ exempla narrando. ⁋ Verũ iudiciũ. ut in eos liberales ſimus qui de nobis benemeriti fuerint. ⁋ Honeſta beniuolẽtia: ut demus honeſtis amicis.

paui iuidiã quorundã optimi amici iactura: uidelicet qa fructu torſerã: nõ qdẽ meo merito gratiam meã: q̃tacũq; cũ his fuit: q ea uti uoluerãt: partitꝰ. uerũ nulla tã modeſta felicitas ẽ: q̃ malignitatis dẽtes uitare poſſit: & quo ſeceſſu quoſdã fugeris: aut quibus iſulis miſericordiæ pmulſeris: ne ut alienis malis perinde ac bonis ſuis lætenť: ac geſtiãť: diuites ſunt aliorũ iacturis. locupletes calamitatibus. imortales funeribus. ſed illi quatenus alienis: icõmodis ſuorum adhuc expertes iſultent: optima uindex inſolentiæ uarietas hũane conditiõis uiderit.

℄ De Liberalitate. Caput. VIII.

Noſtrũ opus pio egreſſu ad ppriã rem puectũ i ſuum ordinẽ reuocetur: liberalitatiſq; cõmemorationi uacemus. Cuiꝰ duo ſunt maxĩe pbabiles fõtes: uerũ iudiciũ: & honeſta beneuolẽtia. nam cũ ab his oritur: nũc demũ eius ratio cõſtat: dono autem ipſi gratiã: & magnitudo quidem ſua:

ASCẽſius

℄ Ego paui. i. nutriui. iuidiã (cuius cibus aduerſitas eſt) quorũdã. ſ. æmulorũ iactura. i. dãno & amiſſione amici optimi: uidelicet. i. uidere licet cur inuiderint ũpote torſerã. i. cruciauerã eos fructu. i. utilitate quã cepi ab amico: nõ qdẽ merito. i. peccato meo: nã partitus gratiã meã quãtacũq; fuit cũ his q uoluerãt ea uti. Verũ nulla felicitas eſt tam modeſta. i. moderata: quæ poſſit uitare dentes malignitatis. i. malignãtiũ & inuidorũ. & quo ſeceſſu. i. ſegregatiõe a cõſortio hominũ fugeris. i. fugere uelis quoſdã aut quibus inſulis. i. mitris & inſignibus miſericordiæ tu permulſeris. i. mitigaueris quoſdã. non cohibebis. i. non arcebis ne ut. i. ut non lætentur alienis malis perinde ac bonis ſuis: ac geſtiant. i. immoderate exultent. diuites ſunt iacturis. i. damnis aliorũ: locupletes. i. diuites ſunt calamitatibus. i. frugum deuaſtatione aliorũ: immortales ſunt funeribus aliorum. ſed quatenus inſultent incommodis alienis exiſtentes ſup. expertes adhuc ſuorum. ſ. incommodorum. i. propriorum: uiderit uarietas conditionis humanæ exiſtens optima uindex ultrix inſolentiæ.

Noſtrũ opus. Sub hac præfatione tranſit ad narrationẽ de liberalitate dicens. Noſtrũ opus puectum pio egreſſu. ſ. ab incœpto: nã incœperat externa narrare: ſed memor ſe nihil de Põpeio amico ſuo dixiſſe egreſſus ẽ ad eius collaudatiõem: ad rẽ ppriã. i. narrationẽ pprie amicitiæ cũ Põpe. reuoceť ad ſuũ ordinẽ. i. ad narrãdũ prius dõeſtica deĩde externa & uacemus. i. opam demus reliqs rebus uacemus cõmemoratiõi liberalitatis. Cuius duo fontes ſũt maxĩe pbabiles uidelicet uerũ iudiciũ & bẽiuolẽtia honeſta. nã cũ. ſ. liberalitas oriť ab his. ſ. iam dictis uero iudicio & hõeſta bẽiuolẽtia: eius rõ cõſtat. i. euidẽs eũ nũc demũ aũt pro ſed etſi dono. i. muneri & i. ẽt magnitudo ſua cõciliat gratiã qa quo maius eo gratius eſſe ſolet.

¶ Oportunitas conciliat. Beneficium i & si semper gratum sit multo tamen gratius cum fuerit maxime necessa- OLI.
rium doni quidem magnitudo nos homini maxime conciliat. sed multo magis tẽporis oportunitas: ut demus cum necesse fuerit: & liberales sumus necessitatis tempore.
A Ccedit. n. p̃cio monumẽtũ iclinationẽ ad gratiã. Quæ Fabius max. pbat occasionẽ plus i liberalitate ualere q̃ doni magnitudie: dicit. n. Q. u. Fabiũ maxi. apud posteros fuisse magis laudabilẽ q̃ necessitatis tpe captiuis subuenerit q̃ q̃ pecuniã multã erogauerit. hoc aũt fuit tpe scdi belli pũici. quo cũ Hánib. dictator ipẽ couenerat ut fieret captiuorũ pmutatio ea cõditiõe: ut q plures recipet q̃ redderet: p uno quoq; dragmas. l. & ducẽtas repẽderet hac spe fretus ut. Se. Po. q; Ro. rẽ istã pbarẽt & de publico pecuniã erogarẽt. Sed cũ ducentos & xl. plures recepisset Fabi. q̃ reddidisset: Senatus pactã pecuniã exoluere recusauit: atq; isup Fabi. accusauit. q̃ iutiliter & icõsulto senatu hoies q hostiũ p̃de ex ignauia facti eẽnt redimer̃ uoluisset. Tũc Fab. & ciuiũ iniuriã æquo aio tulit. & fidem hosti seruãdã eẽ duxit: captiuos quoq; ciues in tãta necessitate iuuãdo: ita filiũ romã misit q uẽdito fundo quẽ solũ i popia uilla possidebat pmissã hosti pecuniã ad se in castra reportaret: q̃ ille postmodũ Hánib. ut cõuenerat fideliter enumerauit: captiuosq; redemit. Si ad calculos reuocer̃. ¶ Si pecũiæ ingt q̃titatẽ cõsiderare uoluerimus, parũ qd fuisse uidebit̃: sed si exq̃site diligẽterq; fabii domus atq; illius ai magnitudinẽ spectauerimus oẽs pfecto facultates supasse uidebimus. ¶ Ad ca. Ad exq̃sitã supputationẽ. ¶ Abditis. astrictis circũscriptis. ¶ Prærogãtis: p̃bẽtis. ¶ Se. n. patrimo. O magna uiri pbitas. maluit. n. se. iopẽ dici & eẽ: q̃ patriã pfidã noiari. ¶ Supra. u. Supra facultates & possibilitatẽ. ¶ Viribꝰ. e. f. u. ille utit̃ uiribus ex facili: q p uiribꝰ & facultate p̃stat aliqd.

sed efficaciorem aliquanto opportunitas conciliat.

¶ De Fabio Maximo.

A Ccedit. n. p̃tio rei: iestiabile momẽtũ occasiõis: q̃ Fabiũ Maxi. tot añ secula ob puã pecũiæ sũmã erogatæ: ad hoc usq; tp̃s laudabilẽ fecit. Captiuos. n. ab Annibale iterposita pactiõe numoꝶ receperat. q cũ a sẽatu nõ p̃staret̃. misso i urbẽ filio: fũdũ: quẽ unicũ possidebat: uẽdidit: eiusq; p̃tiũ Annibali ptius nũerauit. Si ad calculos reuocet̃: puũ utpote. vii. iugeribꝰ: & hoc i pupinia addictis redactũ: si aio p̃rogãtis: oi pecũia maiꝰ: se. n. primõii: q̃ patriã fidei iopẽ eẽ maluit. eo qdẽ maiore cũ cõmẽdatiõe: qđ pni studii certiꝰ idiciũ ẽ supra uires niti: q̃ uiribꝰ ex facili uti. alter. n. qđ p̃t: p̃stat. alter ẽt plus: quã põt.

De Busa.

I Taq; eiusdẽ tpis fœmĩa busa noie r̃giõis ãt apuliæ ditissima: merito qdẽ libalitatis testimõiũ recepit: sed excellẽtes opes suas fabiãis rei fãiliaris angustiis nõ cõpauerit. Nã & si circa. x. mil. ciuiũ nr̃orũ cãnẽsis p̃lii reliqas bẽignissime iter cãusina mœnia alimẽtis sustẽtauit: saluo tñ statu fortunarũ suarũ munificã se. Po. Ro. p̃stitit Fabius in honorẽ patriæ: paupertatẽ iopia mutauit.

I Taq; eiusdẽ tpis. pbat id ita eẽ: uidelicet certius libertatis idiciũ eẽ aliqd: licet exiguũ sup. uires erogare: q̃ ex facili uiribus uti: hoc ẽ magnũ aliqd p facultatibꝰ exhibere: nã mulier paula noie busa genere clara atq; diuitiis ad decẽ milia Ro. ex canẽsi clade superstitum mœnibus tantum tectisq; a canusinis accepta. frumẽto ueste: & uiatico iuuit pro qua ei munificẽtia postea bello pfecto a senatu honores hiti. hæc igit̃ mulier q̃uis multũ p̃stiterit: multo tñ minus q̃ Fabi. p̃stitisse ui̇: eo q̃ Fab. sup. uires fecerit: hæc ex facili uiribus usa fuerit. Busã noie. Liui. dicit paulã fuisse noiatã: sed gñe busã hoc ẽ Car. ¶ In. h. p. Ne p̃ria pfida diceret̃ ũicũ fũdũ uẽdẽs ex paupe iops factꝰ ẽ. nã paup dr̃ cui nihil supest tñ hẽt qđ ad quottidianũ uictũ & ad necessaria satis ẽ: iops uero q nihil prsus hẽt q̃si finẽ terræ.
¶ Sed opportũitas cõciliat sup. ipi gratiã efficaciorẽ aliq̃to: hoc ẽ donũ datũ opportũe ẽt si magnũ nõ sit gratius ASCẽ-
est q̃ magnũ iportũe collatũ. ¶ Accedit. n. Probat exẽplo id qđ pxie dixerat dicẽs. Eni p qa: iæstimabile momẽ sius
tũ. i. cõmodũ occasiõis. i. opportũitatis q̃ casu obuenerit: accedit p̃cio rei: q. s. occasio fecit Fabiũ max. ob puã sũmã pecũiæ erogatæ. i. ipẽsæ laudabilẽ ante tot sæcula: usq; ad hoc tp̃s. Recepat. n. ab Háni. captiuos iterposita pactiõe nũmorũ: quos p redẽptiõe: pollicitus erat: q. s. nũmi: cũ nõ p̃staret̃ a senatu. filio. s. suo misso i urbẽ. s. Romã uẽdidit fũdũ quẽ hũit unicũ & nũerauit ptinus Hánib. eius p̃tiũ: puũ. s. p̃tiũ: si reuocet̃ ad calculũ. i. ad supputationẽ q̃ p calculos. i. lapillos olim fiebat ut nũc p piectiles nũmos utpote redactũ. i. coaceruatũ septẽ iugeribus & hoc sup. dico: illis addictis. i. astrictis i pupinia. i. loco illo arido & sterili. Si sup. metiat̃ aut æstimet̃ aio p̃rogãtis. i. p p̃rogatiuã exhibẽtis: nũerauit pciũ maius oi pecũia: Maluit. n. se eẽ iopẽ p̃rimõii: q̃ patriã eẽ inopẽ fidei. eo qdẽ maiore cũ cõmẽdatiõe. i. laude q̃ niti sup. uires ẽ certius idiciũ studii pni. i. affectus multũ pcliui & iclinati q̃ uti uiribus ex facili. Eni p qa: alter utpote q uiribꝰ utit̃: p̃stat qđ p̃t: alter. s. q sup. uires nitit̃ p̃stat sup. ẽt plus q̃ põt. ¶ Itaq; fœmia eiusdã tpis quo Fabius max. fuit: noie busa: forte legẽdũ sit busa origie paula noiatã p sed ditissima regiõis apuliæ recepit qdẽ merito testimõiũ liberalitatis: sed nõ cõpauerit. i. sed ipa noluit cõpare opes suas excellẽtes angustiis Fabiãis rei familiaris. i. q̃s Fab. i re familiari passus ẽ: Nã & si ipa sustẽtauit bẽignissime alimẽtis suis iter mœnia cãusina. i. cãusii oppidi: decẽ millia ciuiũ nr̃orũ reliqas. i. q fuerãt reliqæ p̃lii cannẽsi: tamẽ p̃stitit se munificã Po. Ro. saluo statu fortunarũ. i. diuitiaꝶ suarũ: Fabius mutauit paupertatẽ. i. statum parũ prius habẽtis. inopia. i. cũ indigẽtia & statu nihil possidentis; in. i. ad saluandũ honorem patriæ.
¶ Oportunitas conciliat. Seneca qui cito dat: bis dat. & Ausonius:

Gratia quæ tarda est: ingrata est gratia namq; THE.
Cum fieri properat: gratia grata magis.
Si bene quid facias: facias cito. nam cito factum
Gratum erit: ingratum gratia tarda facit.

OLI. IN Quinto Cōſidio liberalitaté. Q.u.cōſidii fœneratoris nobiliſſimi hoc loco ſubiūgit.hic turbulentiſſima illa reip.tēpeſtate q̄ Catelina patriá pdere nefaria cōiuratiōe tētabat plurimá Romáæ urbi & afflictæ reip.p̄ſidii attuliſſe uī:ná cū pp ſeceſſioné cultorū:q ſpe magnæ p̄dæ ducti ad Catelinā cōfugerāt:agri iculti atq; deſerti nullū ciuibus fructū redderēt:nō paſſus ē queq̄ debitor ſuorū aliq̄ rōne uexari:& ſi cēties & qnq̄gies ſextertii ſūmá mutuo dediſſet.uidebat.n.locupletes ne dū paupes ex ſuis puentibus debitá pecuniá nullo pacto poſſe pſoluere:teſtatus ēt ſe nolle ſanguiné a ciuibus:ſed pecuniá exigere: hac ſua ſalute publicá pturbatione ſedáre maxie uiſus eſt: & ppterea ſenatus illi maximas gratias egit. Cōſternata:cōmota:& pturbata. De ſorte:De ea ſumma q̄ ipſe p̄ſtiterat:in fœnus dederat:hoc eſt de capitali.ut uulgo dicūt. Quātū in ipſo q̄tū.ipſe efficere potuit. Publicæ cōfuſionis:pturbatiōis q ad oēs ſpectat. Ná q nūc p̄ci. nego. Erat enim q lucrū q̄ſi cruētū domū reportant:& quorū mens ois eſt in cōparádis p fas ne faſq; diuitiis itelligere potuerunt q̄ temere exultent niſi faſtidio ſenatus decretū pro cōſidii liberalitate factū leger̃ recuſauerint. Negociatiōe: Lucro faciendo. Pecuniam cruentam: Ex mediis prope uiſceribus hominum extractam.

QVæri iamdudū merito inqt po. R.cō quæri poſſet q̄ aliorū liberalitaté memoriæ tradá:iuam uero ſilentio p̄termittam:cum id potiſſimum ad ſummam eius laudem pertinere uideatur.

ASiam bello captam. Mortuo Eumene. Aſiá bello captá po.Ro.occupauit.cum iure belli retinere poſſet: eá tamē totá attalo eumenis filio dono dedit. putauit.n.imperiū clarius fore atq; p̄ſtantius ſi puinciam locupletiſſimá potius alteri dono daret: q̄ in ſuos uſus cōuerteret. Iuſtinus aliter ſentit:dicit lib.xxxvi.regē attalū ab Eumene nō patre:ſed patruo ſuo florētiſſimū regnū accepiſſe: & acceptū multis amicorū cædibus:& cognatorū ſuppliciis fœdaſſe:nūc matré auū:nūc berōicé ſpōſam maleficiis earū necatas cōfingētē: aliaq; facinora multa paraſſe. Stra.li.xiii. dicit Eumeni nō attalo in eorū anologia:ex eumene inqt natus eſt eumenes de patris noie. Is pgami ſucceſſioné habuit:& iam loca circūcirca tenebat:unde apd Sardis antiochū Seleuci filiū ſupauit cū eo igreſſus obit aūt cū.xx.& ii.iperaſſet Attalus ex attalo & Antiochide achei filia natus ſucceſſit ipſo:& primo rex ēnūcupatus hic galatas p̄lio maxio ſupauit & Ro.amicus fuit:& cū eis aduerſus philippū pugnauit in claſſe rhodiorū.obiit iam ſenior cū annis.xl.& tribus regnaſſet:filios q̄ttuor reliqt:Eumené:Attalū: Philetrū:& Atheneū:e qbus ueriores primtū ſtatū duxerūt:eumenes natu grádior regnauit:hic cū Ro.aduerſus Anthiocū magnū:& aduerſū berſen bellū geſſit:a Ro.totá eá regioné accepit:q ſub antiocho circa taurū erat Aſiá.ſ.minoré. Ipſa uictoria donū fœlicius plus gloriæ dicit eueniſſe Po.Ro.ex hac liberalitate doneq; puinciæ. Quod & ex uictoria parte.tantá.n. puinciá in ptáté redigere:glorioſum qdē fuit:ſed poſſidēti inuidiá cōtraxiſſet.tam ſpecioſum munus dediſſe perēné gloriá po.R.cōparauit. Inuidiá potuit. Solēt hoies multa poſſidētibus iuidere. Illius uero Romáæ. Nemo eſt q ſatis digná laudé huic tátæ libertati ſuis litteris accōmodare poſſit. Cœleſtē ſpiritū:Hæc mūificētiæ potius diuina q̄ humana eſt iudicáda:ná & mediocria largiri hūanitas:at uero ingenia dii donare conſueuerunt.

De Quinto Confidio.

IN Quīto quoq; Cōſidio ſaluberrimi exēpli nec ſine puo ipſius fructu: liberalitas annotata ē.q Catilie furore ita cōſternata Rep.ut ne a locupletib⁹ qdē debitæ pecūiæ: pp tumultū:p̄tiis poſſeſſionū dimiutis:ſolui creditorib⁹ poſſēt:cū cēties atq; qnq̄gies ſextertii ſūmá i fœnore haberet:neq; de ſorte queq̄ debitorū ſuorū: neq; de uſura appellari a ſuis paſſus ē.quātūq; i ipſo fuit amaritudiné publicæ cōfuſiōis priuata trāqllitate mitigauit:opportūe:mirificeq; teſtat⁹:ſe nūorū ſuorū:nō ciuilis ſāguinis eē fœneratoré. Ná q nūc p̄cipue negociatiōe delectāt̃:cū pecūiá cruētá domū retulerit:q̄ iprobádo gaudio exultēt. recognoſcēt ſi diligēter. S.cōſultū quo Cōſidio grāæ actæ ſūt leger̃ nō faſtidierint.

De Populo Romano.

QVeri iādudū mecū.P.R. uidet̃:qđ: cum ſingulorū mūificētiá cōſecter:de ſua taceá ad ſūmá.n.eius laudé ptinet: qué aium regibus:& urbib⁹:& gētibus p̄ſtiterit:recognoſci qa oé p̄clari facti dec⁹:crebra mēoria i ſe ipſo reuireſcat.

ASiā bello captá Attalo regi muneris loco poſſidendá tribuit: eo excelſius: & ſpecioſius urbi noſtræ futurū ſpiiū credens: ſi ditiſſimam: atq; amœniſſimam partem terrarum orbis: in beneficio: quá in fructu ſuo reponere maluiſſet. ipſa uictoria donum felicius: quia multum occupaſſe:habere iuidiam potuit: tantum tribuiſſe gloria carere non potuit.

ASCēſius. In quinto &c. Ordo eſt liberalitas eſt annotata quoq;.i.etiam in Quinto Conſidio ſup.eſſe ſaluberrimi exempli nec paruo immo magno fructu ipſius:qui republica ita conſternata furore Catilinæ.i. quá Catilinæ demēs pollicitatio excitarat:ut pecuniæ debitæ ne quidē id eſt nō etiá aut nō ſaltem: nō poſſent perſolui creditoribus etiá a locupletibus.i.multū terrarū poſſidentibus & hoc pretiis poſſeſſionū diminutis ppter tumultū.ſ. bellicum cū haberet in fœnore.i.in pecunia data ad uſuram:ſummá ſeſtertii centies atq; quiquagies:neq; paſſus eſt quēquá appellari.i.in ius a ſuis.ſ.quæſtoribus & exactoribus debitorū:de ſorte.i.principali pecūia quá ad uſuram dederat:neq; de uſura.i.fœnore & excremēto & mitigauit quantū fuit in ipſo.i.in ipſius poteſtate:amaritudini cōfuſiōis.ſ.turbatiōis publicæ:tráquillitate priuata.i.ſua qui priuatus agebat.teſtatus.i.proteſtás oportūe

& mirifice:se esse fœnatorē.i.sectatorē lucri:nummū seu nūmorū suorū nō sanguinis ciuilis.Nā q pcipue nūc .i.tēpestate nostra:delectanť negotiatiōe.i.lucro mercuriali:cū retulerint domū pecuniā cruentā.i.sanguine & sudore miserorū partā recognoscēt q̄.i.q̄tū iprobādo.i.detestādo gaudio exultēt si nō fastiderint legere senatuscōsultū quo gratiæ actæ sunt Cōsidio Is aūt erat fructus quē in pricipio assecutū dixit unde legi nō paruo fructu ubi iuenerā nō sine paruo:nā nō sine est cū:& ita diceret cū paruo fructu id fecisse cuius cōtrariū hic cōcludit. ℣ Queri &c.Ordo est Po.Ro.uideť queri mecū.i.de me iādudū.i.a quo tpe de liberalitate loqui cœperit:q cū cōsecter munificētiā singulorū:taceā de sua.s.munificētia.Enim pro qa ptinet ad summā laudē eius recognosci .i.si recognoscať quē animū.i.q̄tū liberalē pstiterit regibus & urbibus & gētibus.Quia oē decus pclari facti:reuirescit in seipso crebra mēoratiōe.Incipiens āt narrare dicit. Populus sup.Ro.tribuit Asiā captā bello:possidēdā attalo regi:loco mūeris.i.dono:cedēs iperiū urbis nr̄æ futurū eo excelsius & speciosius:si maluisset reponere ditissimā atq; amœnissimā ptē orbis terrarū:in beneficio suo.i.a se colato q̄ i fructu suo.i.a se accepto.& ita donum felicius sup.fuit ipsa uictoria hoc est felicius erat dono dedisse asiā q̄ eā bello cepisse:quia occupasse multum.s.terrarum aut rerū potuit habere inuidiā:tribuisse.i.dono dedisse:tātū.s.munus nō potuit carere gloria.

ℭDe.T.Quintio Flaminio.

Llius uero romāæ liberalitatis cœlestem spiritum : nullæ literæ satis dignis laudibus prosequuntur.Philippo enim Macedoniæ rege superato : cum ad insigne spectaculū tota Græcia cōuenisset : Quintius Flaminius tubæ signo:silētio facto:p præconē hæc uerba recitari iussit.Senatus .P.Q.R.& Quītius Flaminius impator:omnes Græciæ urbes:q̄ sub ditione Philippi regis fuerūt:liberas: atq; immunes eē iubet. Quibus auditis:maxio : & iopinato gaudio hoīes perculsi:primo ueluti nō audisse se:quæ audiuerūt credētes:obticuerūt. Iterata deīde pnunciatione præcōis:tāta cœlum clamoris alacritate compleuerūt: ut certe cōstet: aues q̄ supuolabāt: attonitas: pauētesq; decidisse.magni aī fuisset a tot captiuoꝝ capitib⁹ seruitutē detraxisse:quot tūc nobilissimis & opulētissimis urbibus.P.R.libertatē largitus ē.

OLI. Llius uero romanæ : philippo macedoniæ.Attalus rex pergami & rhodia philippo rege iniuriis lacessiti Romanos aduersus regē concitarunt: quo facto græcia tota fiducia Romanorū aduersus philippū spe pristinæ libertatis erecta bellū intulit regi:atq; ita rex cum undiq; urgeretur pacem petere cogiť:deinde cū expositæ conditiones pacis a romanis eēnt:repetere sua:& Attalus:& rhodii & Achei & Aetoli cœpe:sed repudiata pace philippus Bellum renouat:qui tandem a Flaminio cōsule bello superatus.& post hāc uictoriā.Qu. Flaminius cōsentiēte atq; etiā iubēte senatu : oēs græciæ urbes quas philippus subegerat imperio libertate donauit:Itaq; p̄sente græcia ferme tota: quæ ad tātæ uictoriæ spectaculū cōuenerat iussit Flaminius pconē magna uoce pronūciare.Senatū populūq; ro.& Qui.Fla. iperatorē uelle ac iubere oēs græciæ populos esse liberos & immunes:ad q̄ uocē prio qdē græci qa pter oīum opinionē & spē euenisse ueluti admiratiōe quadam attoniti cōticuerūt:deīde iusse pcōe iterare senatus & impatoris edictū:tātus dr̄ clamor undiq; exortus p nimio gaudio ut cōstet auēs p aerē uolātes tāto clamore pterritas in terrā semianimes cōcidisse. Tria cōstat fuisse bella macedonica cū Romanis:hoc quod Qu.Fla.confecit.Alterum quod paulus Aemilius:deuicto persa:Tertiū quod gessit Metellus macedonicus superato pseudo philippo.℣ Ad isthmicum spectaculum:Isthmos ea terræ strictura diciť quæ inter duo maria conclusa iter porrigit ad cheronesum:ut alio loco dixi:teste Ouid.in heroi.Aequora bina suis oppugnant fluctibus isthmon:& tenuis tellus audit utrūq; mare.In hoc igiť loco sunt qui dicāt ludos fieri consueuisse in honorem matris matutæ alq; portuni:ad quod spectaculū uniuersa græcia cōuenire solebat: cū igitur cōuenisset:uel ad hoc spectaculū uel ad spectaculū uictoriæ.Flaminius uerba senatus recitare iussit. Immunes:sine ulla pensione tributi:& stipendii.℣ Magni animi.per occupationē exageret hanc liberalitatem.Valeri.dicit.n.si quispiā tot uiros a seruitute liberasset.quod urbes Pop.ro.libertate donauit ingenti laude dignus: Sed cum.Po.ro.tot græciæ populos:tot urbes:tot oppida tyrānide spoliauerit:& libertate donauerit:quis ei meritas laudes accommodabit.℣ Aues:Plutarchus dicit fuisse coruos:qui ceciderūt in theatrum: causam autem huius rei hanc esse ferunt:q aer solum est auium:quo discusso auibus & quacunq; ratione subtracto cadant necesse est: legitur in uita pompei q uociferante plebe Roma.contra rosium digitis pompeium ostendentem non primum:sed secundum ducem creandum aduersus piratas coruus oculis captus in medium forum cecidit.

ℭIllius uero &c.Recitat aliud liberalitatis Populi Ro.exemplū:cuius pnunciator fuit Titus Qu.Flaminius: dicens.Vero pro sed:nullæ litteræ psequunť aut potius psequanť.i.prosequi possint laudibus satis dignis cælestē spiritū.i.affectū illius liberalitatis Romāæ:quā.s.iam psequitur.Enim pro qa philippo rege macedoniæ superato:quū tota græcia cōuenisset ad id spectaculū tam īsigne:Titus.Q.Flami.silentio facto signo tubæ:iussit hæc uerba.s.sequētia recitari p præconē.i.publicū pnunciatorē q̄si pcentorē:Senatus populusq; ro.& Quintus Flaminius iperator iubet oēs urbes græciæ:quæ fuerūt sub ditiōe philippi regis esse liberas atq; imunes.s. a tributo pendēdo.Quibus auditis:hoīes pculsi maximo & inopinato gaudio:obticuerūt primo ueluti credētes se quæ audierūt nō audisse:deinde pnunciatiōe præconis iterata:cōpleuerūt cœlum.i.aera tanta alacritate clamoris & cōstet.i.manifestū sit:certe.i.indubitanter aues quæ superuolabant decidisse.i.deorsum cecidisse attonitas & pauētes.Fuisset magni animi.s.officium aut munus:detraxisse seruitutem a tot capitibus captiuorū .s.singulorū:quot urbibus nobilissimis & opulentissimis populus Roma.largitus est tunc libertatem. ASCēsius

OLI. N Quinto Cōſidio liberalitatē. Q.u.cōſidii fœneratoris nobiliſſimi hoc loco ſubiūgit.hic turbulentiſſima illa reip.tēpeſtate q Catelina patriā pdere nefaria cōiuratiōe tētabat plurimā Romæ urbi & afflictæ reip.pſidii attuliſſe uī:nā cū pp ſeceſſionē cultorū:q ſpe magnæ pdæ ducti ad Catelinā cōfugerāt:agri iculti atq; deſerti nullū ciuibus fructū redderēt:nō paſſus ē quēq̄ debitor ſuorū aliq̄ rōne uexari:& ſi cēties & qnq̄gies ſextertii ſūmā mutuo dediſſet.uidebat.n.locupletes ne dū paupes ex ſuis puentibus debitā pecuniā nullo pacto poſſe pſoluere:teſtatus ēt ſe nolle ſanguinē a ciuibus:ſed pecuniā exigere.: hac ſua ſalute publicā pturbatione ſedare maxie uiſus eſt : & ppterea ſenatus illi maximas gratias egit.¶ Cōſternata:cōmota:& pturbata. ¶ De ſorte:De ea ſumma q̄ ipſe pſtiterat:in fœnus dederat:hoc eſt de capitali.ut uulgo dicūt. ¶ Quātū in ipſo q̄tū.ipe efficere potuit.¶ Publicæ cōfuſionis:pturbatiōis q ad oēs ſpectat. ¶ Nā q nūc pci. nego.Erat enīa q lucrū q̄ſi cruētū domū reportant:& quorū mens oīs eſt in cōparādis p fas nefasq; diuitiis itelligere potuerunt q̄ temere exultent niſi faſtidio ſenatus decretū pro cōſidii liberalitate factū legeī recuſauerint. ¶ Negociatiōe: Lucro faciendo.¶ Pecuniam cruentam: Ex mediis prope uiſceribus hominum extractam.

Væri iamdudū merito inqt po. R.cōquæri poſſet q alioꝝ liberalitatē memoriæ tradā:ſuam uero ſilentio pter mittam:cum id potiſſimum ad ſummam eius laudem pertinere uideatur.

Siam bello captam.Mortuo Eumene. Aſiā bello captā po.Ro.occupauit.cum iure belli retinere poſſet : eā tamē totā attalo eumenis filio dono dedit. putauit.n.imperiū clarius fore atq; pſtantius ſi puinciam locupletiſſimā potius alteri dono daret : q̄ in ſuos uſus cōuerteret. Iuſtinus aliter ſentit:dicit lib.xxxvi.regē attalū ab Eumene nō patre:ſed patruo ſuo florētiſſimū regnū accepiſſe: & acceptū multis amicorū cædibus:& cognatorū ſuppliciis fœdaſſe:nūc matrē auū:nūc berōicē ſpōſam maleficiis earū necatas cōfingētē: aliaq; facinora multa paraſſe.Stra.li.xiii. dicit Eumeni nō attalo in eorū anologia:ex eumene inqt natus eſt eumenes de patris noie.Is pgami ſucceſſionē habuit:& iam loca circūcirca tenebat:unde apd Sardis antiochū Seleuci filiū ſupauit cū eo igreſſus obit aūt cū.xx.& ii.iperaſſet Attalus ex attalo & Antiochide achei filia natus ſucceſſit ipio:& primo rex ē nūcupatus hic galatas plio maxio ſupauit & Ro.amicus fuit:& cū eis aduerſus philippū pugnauit in claſſe rhodiorū.obiit iam ſenior

¶ De Quinto Conſidio.

N Quito quoq; Cōſidio ſaluberrimi exēpli nec ſine puo ipſius fructu : liberalitas annotata ē.q Catilīe furore ita cōſternata Rep.ut ne a locupletib⁹ qdē debitæ pecūiæ: pp tumultū:ptiis poſſeſſionū dimiutis:ſolui creditorib⁹ poſſēt:cū cēties atq; qnq̄gies ſextertii ſūmā i fœnore haberet:neq; de ſorte quēq̄ debitorū ſuoꝝ: neq; de uſura appellari a ſuis paſſus ē.quātūq; i ipō fuit amaritudinē publicæ cōfuſiōis priuata trāqllitate mitigauit:opportūe:mirificeq; teſtat⁹:ſe nūoꝝ ſuorū:nō ciuilis ſāguinis eē fœneratorē. Nā q nūc pci pue negociatiōe delectāt:cū pecūiā cruētā domū retulerit:q̄ iprobādo gaudio exultēt. recognoſcēt ſi diligēter.S.cōſultū quo Cōſidio grīæ actæ ſūt lege nō faſtidierint. ¶ De Populo Romano.

Veri iādudū mecū.P.R. uideē:qđ: cum ſinguloꝝ mūificētiā cōſecter:de ſua taceā ad ſumā.n.eius laudē ptinet: quē aium regibus:& urbib⁹:& gētibus pſtiterit:recognoſci qa oē pclari facti dec⁹:crebra mēoria i ſe ipō reuireſcit.

Siā bello captā Attalo regi muneris loco poſſidendā tribuit : eo excelſius : & ſpecioſius urbi noſtræ futurū ſpiū credens: ſi ditiſſimam: atq; amœniſſimam partem terrarum orbis: in beneficio:quā in fructu ſuo reponere maluiſſet. ipſa uictoria donum felicius : quia multum occupaſſe:habere iuidiam potuit : tantum tribuiſſe gloria carere non potuit.

cū annis.xl.& tribus regnaſſet:filios q̄ttuor reliqt:Eumenē: Attalū: Philetrū:& Atheneū:e qbus ueriores priuatū ſtatū duxerūt:eumenes natu grādior regnauit:hic cū Ro.aduerſus Anthiocū magnū:& aduerſū berſen bellū geſſit:a Ro.totā eā regionē accepit:q ſub antiocho circa taurū erat Aſiā.ſ.minorē.Ipſa uictoria donū fœlicius plus gloriæ dicit eueniſſe Po.Ro.ex hac liberalitate donecq; puinciæ. Quod & ex uictoria parte.tantā.n. puinciā in ptāē redigere:glorioſum qdē fuit:ſed poſſidēti inuidiā cōtraxiſſet.tam ſpecioſum munus dediſſe perēnē gloriā po.R.cōparauit. Inuidiā potuit.Solēt hoīes multa poſſidētibus iuidere. Illius uero Romæ. Nemo eſt q ſatis dignā laudē huic tātæ libertati ſuis litteris accōmodare poſſit.¶ Cœleſtē ſpiritū: Hæc mūificētiæ potius diuina q̄ humana eſt iudicāda:nā & mediocria largiri hūanitas:at uero ingenia dii donare conſueuerunt.

ASCENSIUS ¶ In quinto &c. Ordo eſt liberalitas eſt annotata quoq;.i.etiam in Quinto Conſidio ſup.eſſe ſaluberrimi exempli nec paruo immo magno fructu ipſius:qui republica ita conſternata furore Catilinæ.i. quā Catilinæ demēs pollicitatio excitarat:ut pecuniæ debitæ ne quidē id eſt nō etiā aut nō ſaltem ; nō poſſent perſolui creditoribus etiā a locupletibus.i.multū terrarū poſſidentibus & hoc pretiis poſſeſſionū diminutis pp ter tumultū.ſ. bellicum cū haberet in fœnore.i.in pecunia data ad uſuram:ſummā ſeſtertū centies atq; quiquagies:neq; paſſus eſt quēquā appellari.i.in ius a ſuis.ſ.quæſtoribus & exactoribus debitorū:de ſorte.i.principali pecūia quā ad uſuram dederat:neq; de uſura.i.fœnore & excremēto & mitigauit quantū fuit in ipſo.i.in ipſius poteſtate:amaritudinē cōfuſiōis.ſ.turbatiōis publicæ:trāquillitate priuata.i.ſua qui priuatus agebat.teſtatus.i.proteſtās oportēe

& mirifice:se esse sectatoré.i.sectatoré lucri:nummū seu nūmorū suorū nō sanguinis ciuilis.Nā q p̃cipue nūc .i.tēpestate nostra:delectanť negotiatiōe.i.lucro mercuriali:cū retulerint domū pecuniá cruentá.i.sanguine & sudore miserorū partá recognoscēt q̃.i.q̃tū iprobádo.i.detestádo gaudio exultēt si nō fastiderint legere senatuscōsultū quo gratiæ actæ sunt Cōsidio Is aūt erat fructus quē in pricipio assecutū dixit unde legi nō paruo fructu ubi iuenerá nō sine paruo:ná nō sine est cū:& ita diceret cū paruo fructu id fecisse cuius cōtrariū hic cōcludit. ℣ Queri &c.Ordo est Po.Ro.uideť queri mecū.i.de me iádudū.i.a quo tpe de liberalitate loqui cœperit:q cū cōsecter munificētiá singulorū:taceá de sua.s.munificētia.Enim pro qa ptinet ad summá laudē eius recognosci .i.si recognoscať quē animū.i.q̃tū liberalē p̃stiterit regibus & urbibus & gētibus.Quia oē decus p̃clari facti:reuirescit in seipso crebra mēoratiōe. Incipiens át narrare dicit. Populus sup.Ro.tribuit Asiá captá bello:possidēdá attalo regi:loco mūeris.i.dono:cedēs iperiū urbis nr̃æ futurū eo excelsius & speciosius:si maluisset reponere ditissimá atq; amœnissimá ptē orbis terrarū:in beneficio suo.i.a se colato q̃ i fructu suo.i.a se accepto.& ita donum felicius sup.fuit ipsa uictoria hoc est felicius erat dono dedisse asiá q̃ eá bello cepisse:quia occupasse multum.s.terrarum aut rerū potuit habere inuidiá;tribuisse.i.dono dedisse;tátū.s.munus nō potuit carere gloria.

De.T. Quintio Flaminio.

Illius uero romãæ liberalitatis cœlestem spiritum : nullæ literæ satis dignis laudibus prosequuntur. Philippo enim Macedoniæ rege superato : cum ad insigne spectaculū tota Græcia conuenisset : Quintius Flaminius tubæ signo: silētio facto: p præconē hæc uerba recitari iussit. Senatus .P.Q.R.& Quītius Flaminius impator: omnes Græciæ urbes: q̃ sub ditione Philippi regis fuerūt: liberas: atq; immunes eē iubet. Quibus auditis: maxio : & iopinato gaudio hoies perculsi: primo ueluti nō audisse se: quæ audiuerūt credētes: obticuerūt. Iterata deide pnunciatione præcōis: tāta cœlum clamoris alacritate compleuerūt: ut certe cōstet: aues q̃ supuolabāt: attonitas: pauētesq; decidisse. magni aī fuisset a tot captiuo℞ capitib⁹ seruitutē detraxisse: quot tūc nobilissimis & opulētissimis urbibus. P.R. libertatē largitus ē.

Illius uero romanæ : philippo macedoniæ. Attalus rex pergami & rhodia philippo rege iniuriis lacessiti Romanos aduersus regē concitarunt: quo facto græcia tota fiducia Romanorū aduersus philippū spe pristinæ libertatis erecta bellū intulit regi:atq; ita rex cum undiq; urgeretur pacem petere cogiť:deinde cū expositæ conditiones pacis a romanis eēnt:repetere sua:& Attalus:& rhodii & Achei & Aetoli cœpe:sed repudiata pace philippus Bellum renouat:qui tandem a Flaminio cōsule bello superatus.& post hác uictoriá.Qu. Flaminius cōsentiēte atq; etiá iubēte senatu : oēs græciæ urbes quas philippus subegerat imperio libertate donauit:Itaq; p̃sente græcia ferme tota: quæ ad tátæ uictoriæ spectaculū cōuenerat iussit Flaminius p̃conē magna uoce pronūciare.Senatū populūq; ro.& Qui.Fla. iperatorē uelle ac iubere oēs græciæ populos esse liberos & immunes:ad q̃ uocē prio qdē græci qa p̃ter oium opinionē & spē euenisse ueluti admiratiōe quadam attoniti cōticuerūt:deide iusse p̃cōe iterare senatus & impatoris edictū:tátus dr̃ clamor undiq; exortus p nimio gaudio ut cōstet aues p aerē uolátes táto clamore pterritas in terrá semianimes cōcidisse. Tria cōstat fuisse bella macedonica cū Romanis:hoc quod Qu.Fla.confecit.Alterum quod paulus.Aemilius:deuicto persa: Tertiū quod gessit Metellus macedonicus superato pseudo philippo.℣ Ad isthmicum spectaculum:Isthmos ea terræ strictura diciť quæ inter duo maria conclusa iter porrigit ad cheronesum:ut alio loco dixi:teste Ouid.in heroi.Aequora bina suis oppugnant fluctibus isthmon:& tenuis tellus audit utrūq; mare.In hoc igiť loco sunt qui dicát ludos fieri consueuisse in honorem matris matutæ atq; portuni:ad quod spectaculū uniuersa græcia cōuenire solebat: cū igitur cōuenisset:uel ad hoc spectaculū uel ad spectaculū uictoriæ.Flaminius uerba senatus recitare iussit. Immunes:sine ulla pensione tributi:& stipendii.℣ Magni animi.per occupationē exageret hanc liberalitatem. Valeri.dicit.n.si quispiá tot uiros a seruitute liberasset.quod urbes Pop.ro.libertate donauit ingenti laude dignus: Sed cum.Po.ro.tot græciæ populos:tot urbes:tot oppida tyránide spoliauerit:& libertate donauerit:quis ei meritas laudes accommodabit.℣ Aues:Plutarchus dicit fuisse coruos:qui ceciderūt in theatrum: causam autem huius rei hanc esse ferunt:q aer solum est auium:quo discusso auibus & quacunq; ratione subtracto cadant necesse est:legitur in uita pompei q uociferante plebe Roma.contra rosium digitis pompeium ostendentem non primum:sed secundum ducem creandum aduersus piratas coruus oculis captus in medium forum cecidit.

Illius uero &c.Recitat aliud liberalitatis Populi Ro.exemplū:cuius pnunciator fuit Titus Qu.Flaminius: dicens.Vero pro sed:nullæ litteræ p̃sequunť aut potius p̃sequanť.i.prosequi possint laudibus satis dignis cælestē spiritū.i.affectū illius liberalitatis Romáæ:quá.s.iam p̃sequitur.Enim pro qa philippo rege macedoniæ superato:quū tota græcia cōuenisset ad id spectaculū tam isigne: Titus.Q..Flami.silentio facto signo tubæ:iussit hæc uerba.s.sequētia recitari p præconē.i.publicū pnunciatorē q̃si p̃centorē:Senatus populusq; ro.& Quintus Flaminius iperator iubet oēs urbes græciæ:quæ fuerūt sub ditiōe philippi regis esse liberas atq; imunes.s. a tributo pendēdo.Quibus auditis:hoies p̃culsi maximo & inopinato gaudio:obticuerūt primo ueluti credētes se quæ audierūt nō audisse:deinde pnunciatiōe præconis iterata:cōpleuerūt cœlum.i.aera tanta alacritate clamoris & cōstet.i.manifestū sit:certe.i.indubitanter aues quæ superuolabant decidisse.i.deorsum cecidisse attonitas & pauētes.Fuisset magni animi.s.officium aut munus:detraxisse seruitutem a tot capitibus captiuorū .s.singulorū:quot urbibus nobilissimis & opulentissimis populus Roma.largitus est tunc libertatem.

OLI.

ASCē
fius

OLI. ℭAd cuius maiestatem: Transiturus ad externa hac utitur prefatione ut dicat esse maiestatis Po.ro.non solum commemorare: quæ in alios ipse usus sit liberalitate: sed quã etiã ab aliis ipse quandoq; sensit.

Iero Syracusanorũ rex. post cladẽ romãis illatã ad transimenũ lacũ: legati ab hierone Siciliæ rege cũ muneribus & comeatu ingẽti romã missi sunt: q senatui Populiq; ro. significarẽt hieronẽ grauiter acerbe tulisse cladẽ illã: cõemq; eã calamitatẽ existimasse. Itaq; quãquã probe sciat magnitudine Populi roma. admirabiliorẽ probe in aduersis rebus q̃ in secundis eẽ: missa tamẽ a se oia: qbus a bonis amicis fidelibus sociis bella iuuari soleãt: quæ ne accipere abnuãt magnopere se publice orare: iam omniũ primũ honoris gratia uictoriã aureã pondo.c.xx. afferre: se acciperent eam tenerentq; & haberent propriam & perpetuam: aduexisse etiam .ccc. milia modiorũ triti.i.cc. ordei. ne comeatos deessent: & quantũ postea opus eẽt: & quot iussisset subuecturos militem & equitem scire: nisi romani latiniq; nominis nõ uti populum romanũ leuium armatorũ auxilia etiã externa uidisse in castris romanis. Itaq; missi sunt mille sagittariorum ac funditorum apta manus aduersus balleares & mauros pugnacesq; alias gentes: ad ea dona consilium quoq; adhebãt. ut prætor cui Sicilia prouincia esset classem in aphricam traiceret ut & hostes in terra sua bellũ haberent minusq; laxamenti daretur his ad auxilia Hannibali mittenda: a senatu ita responsum est regi uirũ bonum egregiumq; socium hieronẽ esse atq; uno tenore: ex quo in amicitiam Populi romani uenerat fidem tenuisse: ac rem Romanã omni tempore & loco munifice iuuisse: id perinde ac deberet gratum Populo romano esse: aurum & a quibusdam ciuitatibus allatum non accepisse populum romãum gratia regis uictoriam omenq; accipere: sedem ei se dare & dicare capitoliũ templumq; Iouis optimi maximi: in ea arce urbis roma. sacratã uolentem propiciam firmam ac stabilem fore populo romano funditores sagitariosq; & frumentum traditum est consulibus. Hiero syracularum. Hic postquam se romanis coniunxit fidem semper constantissime seruauit. ℣ Victoriæ: sub imagine coronæ: dea uictoria pingebatur apud antiquos. ℣ Voluntate mittendi. Duplici modo: liberalis fuit & quod libentissimo animo misit: & quia prouidit ut acciperentur munera.

ad cuius maiestatẽ ptinet nõ solũ: qđ ipse benigne tribuit: sed ẽt quod alio tribuẽte sensit: commemorari. ut.n. illic commemoratæ: ita hic redditæ laudis commendatio est.

ℭDe Hierone Syracusano. Externa.

Iero Syracusanoꝝ rex: audita clade: q̃ romãi apđ Trãsimenũ lacũ afflicti erãt trecẽta millia modiorũ tritici ducenta hordei: auriq; ducẽta: &. xl. põdo urbi nr̃æ mũeri misit. nec ignarus uerecũdiæ maiorũ nostroꝝ: ne nollẽt accipere: i habitũ id uictoriæ formauit: ut eos religiõe motos: mũificẽtia sua uti cogeret. uolũtate mittẽdi prius: iterũ ꝓuidẽtia cauẽdi ne remitteret: liberalis.

ℭDe Agrigentino Gillia.

Vbnectã huic Agrigẽtinũ Gilliã: quẽ ꝓpe modũ ipsi⁹ liberalitatis p̃cordia cõstat habuisse. erat.n. opibus excellẽs sed multo ẽt aio: q̃ diuitiis locupletior sempq; i erogãda potius: q̃ i cõtrahẽda pecũia occupat⁹. adeo ut dom⁹ eius q̃si q̃dã munificentiæ officina crederet. illinc enĩ publicis usibus apta monimẽta extruebantur.

Vbnectã huic agrigẽtinũ. Huius hois liberalitatẽ Valer. sic ambitiose describit: ut alia expositiõe nõ idiget: nã p oẽs eius munificẽtiæ gradus quodãmodo icedit: & diligẽtissime recẽset oia eius liberalitatis officia: satis uero cõstat hũc fuisse nõ magis opibus q̃ liberalitate præstantẽ. ℣ Agrigentinũ: de agrigento. est autẽ agrigentũ ciuitas Siciliæ: quæ græcæ dicitur agragas. Virg. lib. iii. æneí. Arduus inde Agragas. ℣ Animo lo. qa plus animi habebat q̃ diuitiarũ: nã multo magis itentus erat in distribuẽdis opibus q̃ cõparãdis. ℣ Officina: nã sicut in officinis uenalia cõtinent: sic in domo huius uenalis liberalitas habebatur.

ℭAd cuius. s. populi romani maiestatem pertinet commemorari non solum quod ipse tribuit sed etiam quod sentit id est percepit alio tribuente: in ut externis exemplis ad quæ nũc parasceuẽ facit patebit. Enim pro quia: ut. i. quemadmodum commendatio laudis commemoratæ est illic. s. ubi populus romanus beneficium contulit: ita commendatio laudis redditæ est hic ubi beneficium accepit: quia simul significabitur gratiam retulisse. ℣ Hiero rex Syracusanorum audita clade. i. postquam audiuerat cladem: qua Romani erant afflicti. s. ab Hannibale apud lacum trasimenum: misit muneri. i. dono: urbi nostræ trecẽta millia modiorũ tritici: ducenta. s. millia modiorũ hordei: & ducenta ad qnquaginta: alii tamẽ legũt. xl. põdo. i. libras: auri: nec ignarus. i. gnarus uerecundiæ hoc est cognoscens uerecũdiã maiorũ nostrorũ. i. priscorũ Romanorũ q tunc erãt: formauit id. s. aurũ in habitũ. i. effigiẽ uictoriæ. s. deæ ne nollẽt. i. ut nõ recusent: accipere: ut cogeret eos motos religiõe. i. metu mali hois si uictoriã non admitterent: uti munificẽtia sua: ens sup. liberalis prius id est priore loco & ut dicunt uice: uolũtate. i. pp uoluntatẽ mittẽdi: & iteꝝ. i. sẽcũdario: aut secũda (ut dñt) uice prouidentia cauẽdi. i. prospiciẽde ne remitteretur. ℣ Subnectã huic. s. hieroni: gilliã arigentinum. s. principem ciuiũ quem constat habuisse propemodũ. i. ferme præcordia. i. uicinas cordi sedes ipsius liberalitatis. q. d. non solum liberalem fuisse: sed pene liberalitatem ipsam: ita ut eam præcipue dilexerit. Erat enim excellens opibus: sed locupletior etiam multo animo: quam diuitiis: & occupatus semper potius in pecunia eroganda. i. expendenda dono & ita dilatanda quam contrahenda id est coaceruanda: & ita constringenda: adeo ut domus eius crederetur quasi quædam officina munificentiæ. Enim pro quia: monimenta id est egregia ædificia: aut munimenta quæ fortalitia uocant: apta usibus publicis: extruebantur illinc. i. ex illius domo.

ASCẽsius

¶ Latenti annonæ. Nam in penuria rerum a multis occultaẽ annona: uel qa exigua est & nõ apparet. ꝑ Detrimẽtorũ ic. His q ĩpetu incõmodorũ afflicti eẽnt benigne succurrebat. ꝑ Rusticis tectis. Est diffinitio uillæ. ꝑ Gelensiũ: gelẽses a gela fluuio dicti: est aũt gela fluuius Siciliæ a quo & oppidũ qđ pterfluit denoiatũ est. Virg. li. iii. æneí. Apparet Cameria ꝓcul cãpiq; gelõi imanisq; gela fluuio de noie dicta. Ouid. lib. fast. iiii. & te uerticibus nõ adeũda gela. ꝑ Sinũ: receptaculũ. ꝑ Annonæ: fugis: eo ꝙ singulo anno renouaẽ. ꝑ Collo: a e cõ. pte. Hoc ẽ ex una parte pone auaritiã: ex altera liberalitatẽ cũ intelliges quãtum liberalitas præstet auaritiæ. OLI.

illinc grata populi oculis spectacula edebãẽ. illinc epularũ magnifici apparatus: libentiq; aĩo annonæ subsidia tribuebãtur. & cũ hæc uniuersis priuatim alimenta ĩopia laborãtibus: dotes uirginibus: paupertate pressis subsidia: detrimentoꝝ incursu quassatis: solatia erogabãtur hospites quoq; tũ urbãis pẽatibus: tũ ẽt rusticis tectis: benignissime excepti uariis mũeribus ornati dimittebãẽ. Quodã uero tpe qngẽtos simul gelẽsiũ eqtes ui tẽpestatis ĩ possessiões suas cõpulsos: aluit: ac uestiuit. Quid multa? nõ mortalẽ aliquẽ: sed ꝓpitiæ fortũæ benignũ eẽ diceres sinũ. Ergo qđ Gillias possidebat: oĩum q̃si cõe p̃moĩũ erat. pro cuius salute: & ĩcremẽtis: tũ Agrigẽtina ciuitas: tũ ẽt uicinæ regiones uotis excubabãt: colloca e cõtraria pte arcas ĩexorabilibus claustris obseratas: nonne p̃stãtiorẽ aliquãto existimes illã impensam: quam hanc custodiam?

¶ Valerii Maxi. Liber Quintus. De Humanitate.

Iberalitati: q̃s aptiores cõites: q̃ hũanitatẽs & clemẽtiã ddẽri? qm̃ idẽ gẽus laudis expetũt: q̃ꝝ pria ĩopia: ꝓxia occupatiõe: tertia ãcipiti fortuna p̃staẽ: scũq; nescias q̃ maxiẽ ꝓbẽs ci⁹tñ cõmẽdatio ꝑcurreẽ: uẽ cui nomẽ ex ip̃o numine q̃situ ẽ.

¶ Spectacula grata. i. accepta oculis populi edebanẽ illinc. i. ex eadẽ illius domo. Magnifici apparatus epularũ & subsidia tribuebant annõæ. i. qđ dicũt uictualibus: lubẽti aĩo (qđ ad meritũ non paꝝ facit) uẽ ut legit Oliue. (quẽ libẽter sequor) annonæ: latẽti. i. in occulto habitæ ut carior esset. illinc. i. ex domo illius: & cũ. s. ita eẽt ꝙ hæc. i. huiusmodi alimẽta erogabanẽ priuato & nõ publico munere: Vniuersis laborãtibus inopia: & sup. dotes. i. subleuamẽtũ onerũ matrimõialiũ quod uxor ad maritũ fert erogabanẽ priuatim uirginibus. s. adultis & paupibus: & subsidia erogabãtur pressis. i. oppressis paupꝑtate: & solatia erogabanẽ quassatis. i. frequẽter cõcussis: icursu. i. ĩprouiso ĩpetu detrimẽtorũ. i. dãnoꝝ: hospites quoq; excepti benigne: tũ. i. ptim: pẽatibus. i. ædibus urbanis. i. q̃s in urbe agrigẽtina habuit: tũ. i. ptim ẽt tectis rusticis. i. uillarũ eius: dimittebanẽ. s. ab eo ornati uariis mũeribus. Vero ꝓ sed: aluit ac uestiuit quodã tpe: simul. i. una: qngẽtos eqtes Gelensiũ. i. natos nõ lõge a gela fluuio Siciliæ ĩ oppido eiusdẽ nois: cõpulsos in suos possessiões ui tẽpestatis. Quid multa sup. afferã testimõia liberalitatis eius tu diceres. i. diceẽ posses gilliã sup. nõ eẽ aliquẽ mortalẽ: sed benignũ sinũ. i. formentũ fortũæ ꝓpitiæ. i. q̃ fouet nõ q̃ foueẽ clemẽter. Ergo qa talis erat: id qđ Gillias possidebat erat q̃si patrimoniũ cõe omniũ: pro cuius salute. i. cõseruatiõe: & icremẽtis. s. bonoꝝ: tum. i. simul ciuitas agrigẽtina. tũ ẽt regiões uicinæ: excubabãt. i. uigilabãt & itẽti erãt uotis. Colloca e cõtrario. i. aduersa pte arcas obseratas. i. clausas claustris. i. clausuris ac seris: iexorabilibus. i. ad nullas p̃ces apiendis: nõne existimes. i. iudices: illam: scilicet tam nobilẽ Gilliæ impensam esse præstantiorem aliq̃to: q̃ hãc custodiã? q. d. haud dubie: si iuste morum prætia æstimare uelis. ASCẽsius

¶ Explicit Liber Quartus.

Iberalitati quas aptiores. Hic qntus liber est q in septẽ diuidiẽ capitula: in quorũ prio agiẽ de hũanitate & clemẽtia: humãitas i charitate uersaẽ: clemẽtia in remissione acceptæ iniuriæ: sed p̃fatur in hoc principio more suo Vale. & rõnẽ ostẽdit cur hoc capitulũ supiori cõiungat. Quarũ prima. s. liberalitas q̃ ĩdigẽtibus succurrit unde ait p̃staẽ inopia: qm̃ aduersus inops maxime liberales eẽ debemus. ꝑ Proxima oc. Secũda. s. humãitas: est enim hũanitas charitas ex animi teneritudine ꝓueniẽs. ꝑ Occupatiõe: p̃uentiõe. ꝑ Tertia. s. Clemẽtia. ꝑ Ancipiti for. qa clemẽtia est accepta iniuria animi ĩpetũ reprimere: ideo ancipiti fortũa: qa eius qui te offenderit uita in dubio est. ꝑ Eius cõmẽdatio. qa liberalitas clemẽtiæ & humãitati uidetur anteponẽda. ꝑ Ex ipso numine. s. libero patre a quo libertas & liberalitas dicta est. OLI.

Liberalitati &c. Eodē filo quo titulos & capita colligare solet etiā libros colligat: aptitudinē uidelicet trāsitus a pcedētibus ad sequētia cōmēdatitia eius qđ dicere parat pfatiōe declarādo: ut hoc loco suo ordine lucebit. Ordo āt ē. Quas comites aptiores. i. cōueniētiores q̄ hūanitatē & clæmētiā: dederim. i. dare possim liberalitati? q. d. ut uideo nullas (Vtit aūt fœminino genere: qa ea oīa q̄ natura adiectiua sunt genus ab adiūcto accipiūt tam tacito q̄ expsso: quo circa quū de liberalitatis) q̄ fœmininū replentat sexū (comitibus loquat. & fœminis fœminæ magis q̄drēt. dixit quas comites: dicēdo autē comites quodāmō iferiores eē inuit. qđ & in fine huius pfatiōis clarius docet) Q. m̄ sup. hūanitas & clæmētia expetūt idē gēus laudis: qđ. s. liberalitas. Quarū. s. triū: prima: utpote liberalitas pstat. i. exhibet & ipēdit: sup. in iopia. i. rerū & auxilii carētia pxima. i. pxime dicta hūanitas sup. pstat in occupatiōe. i. puētiōe & oppssiōe: tertia. s. clæmētia psta tur sup. in fortūa ancipiti. i. dubia & piculosa: quūq;. i. & quū nescias: quā. s. harū triū affectionū hūanarū tu probes. i. aliqs pbare hoc est cōmēdare seu approbare possit ac debeat maxiē: tn̄ eius. s. liberalitatis cōmēdatio ut pcurrere. i. cursu locū hōestiorē cæteris anticipare: cuius nomē est q̄situ. i. ptū ex ipso numine. s. Liberi patris: q liber dictus ē ab effectu uini qđ liberos curis & libere loquētes facit: & liberalis q sit lætitiæ dator unde æneid. Adsit lætitiæ bacchus dator & bona iuno: ad liberales. n. ptinet hilaria istruere cōuiuia. Hoc aūt modo fere legitur & itelligit hic textus: Et ut dixi ex eo q hūanitatē & clæmētiā liberalitatis comites dixit: uf liberalitatē cæteris ptulisse. Verūtamē aliis: qa in præfatiōe eius de quo dicturus est cōmēdare solet excellētiā: uidet q hic humanitatē cæteris platā uelit: & q legendū sit ex ipso hoīe: qa ab hoīe humanus unde humanitas dicitur.

Atque oīa tn̄ humanissima: & clemētissima senatus acta referā. Qui cū carthaginiēsiū legati ad captiuos redimēdos ī urbē uēissent: ptius his nulla pecūia accepta: reddidit: iuuenes nūerū duūmiliū: & septīgētoꝝ q̄dragitatriū explētes. tn̄ hostiū exercitū dimissum: tātā pecūiā cōtēptā: tot punicis iniuriis ueniā datā: ipsos legatos obstupuisse arbitror: ac secū dixisse. O munificētiā gētis Romanæ deoꝝ benignitati æquandā. O etiam nostrā legationē supra uota felicem. nam beneficium quod nunquam dedissemus: accepimus.

¶De Senatu Romano.

Illud quoq; nō puū hūanitatis Senatus: idiciū ē. Siphacē. n. quōdā opulētissimū Numidiæ regem captiuum ī custodia Tiburi mortuum publico funere censuit efferēdum: ut uitæ dono honorem sepulturæ adiiceret.

OLI. Atque oīa aūt. De humanitate dicit Po. Ro. q̄ erga carthaginēses hostes acerrimos usus est primo punico bello: qđ ductu & auspicio. M. Attilii gestū fuit in quo magnū captiuorū numerū multis partis uictoriis: multisq; cladibus illatis carthaginēsibus cōtraxerat: & Romā miserat: quos oēs Rōani carthaginēsibus cōdonarūt: fuerūt āt ad duū miliū semptingētorū. l. triū numerū: isup etiā legatos q ad eos redimēdos cū grādi pecūia uenerāt spreta pecūia benigne hospitio publico susceperūt: oēs acceptas iniurias Cartha. remisēret. q̄ qdē tāta fuit hūanitas: ut ipsi legati præ admiratione obstupuerūt. O supra uota fœlicē: Quia plus accepimus quam obtinere sperabamus.

Illud quoq; nō parum. Syphax numidiæ rex opulētissimus fuit quē. ii. punico bello Scipio deuicit & in triumphū duxit. Fuit aūt in numidia tantæ potētiæ: ut eius amicitiā & societatē Romāi pariter & carthaginēses sūmo studio & cōtentiōe cōquierint: ut in eo bello maximū ad uictoriā momētū eē uideret qbus ille se adiūxisset. Itaq; tantū eius maiestati duo potētissimi i terris populi tribuerūt: Rōanus & Carthaginensis ut unopere: & Scipio īperator ad amicitiā eius petēdā relicta puīncia hispāia exercituq; cū duabus qnq; remibus in aphricā traiecerit: & Haldrubal pœnorū dux: nō ipse modo ad eū uenerit: sed filiāq; ultro illi nuptū dederit: qbus nuptiis a Romana societate defecit: sic planius & diffusius dicturi sumus in capitu. de mutatione casus & fortunæ. hunc igitur syphacem a Scipione uictum & captiuum romam missam: tyburi in custodia habēdum senatus curauit: ibiq; mortuum publico & regio funere efferendum censuit. qua quidem humanitate & clementia in persam quoq; macedoniæ regem quem Paulus Aemylius uictum duxerat in triumphum usus est.

ASCēsius ¶ Ante oīa aūt. Alii legūt ante oīa tamē quorū lectio uidet approbare opinionē illorū q sentiūt ab authorē liberalitatē cæteris prælatā: ut sit. Quāuis hūanitas & clæmētia præclara sunt mentiū ornaméta: tamē ego referā ante oīa acta senatus hūanissima &c. legētes ante oīa aūt uident sic intelligere ut hūanitatē cæteris pferat: & dicat referā aūt ante oīa acta senatus hūanissima & clæmētissima. Qui. s. senatus cū legati carthaginēsiū uenissent in urbē hoc est romā ad redimēdos captiuos: reddidit ptinus his. s. legatis iuuenes explētes numerū duū milliū & septingētorū quadragintatriū nulla pecunia accepta: hoc est gratis. Ego arbitror (inqt author) legatos ipsos obstupuisse: tantū exercitū hostiū dimissum. s. e captiuitate: tantā pecuniā: q̄tā pro illorū redēptione accipere potuisset cōtemptā sup. esse: & ueniā datā tot iniuriis punicis. i. a pœnis hoc est ipsis carthaginē. illatā: ac arbitror legatos dixisse secū. O munificentiā gentis romanæ æquādā benignitati deorū. O etiā legationē nostrā felicem supra uota. i. supra q̄ sperabamus: nā accepimus beneficiū quod nunq̄ dedissemus. Illud quoq; quod sequitur est indicium nō paruæ. i. ingentis per liptotem humanitatis senatus. s. romani. Enim pro quia: censuit Syphacem quondam opulentissimum rogum Numidiæ mortuum captiuum in custodia (honeste dicit pro carcere) tiburi. i. apud tibur & bene per i pronunciat nomen tertiæ in loco: efferendū. i. ad sepulchrū aut regem ferendum funere publico. i. impensa facta ad pompam funeris ex publico: ut adiiceret dono uitæ: nā cū statim necare potuisset uiuū ī custodia teneri maluit: sed forte (qđ apte tacet) i triūphū Scip. reseruatū honorē sepulturæ.

Onfecto macedoniæ bello. Hoc fuit bello macedonico quod contra persem gessit Paulus æmilius: ut sæpe dictũ est. Ná Musochanes masanissæ regis filius in auxiliũ Romanorũ cũ multis equitibus missus a patre cum iam debellata prouincia & finito bello ab imperatore Roma. remitteret ad patre ui tẽpestatis cõpulsus est: & graui morbo correptus: quod ubi senatui nunciatũ est eo quæstorẽ cõtinuo miserũt: qui adolescẽtis ualitudinẽ diligẽtissime curaret: & oia quæ illi atq; uniuerso comitatui suo necessaria forẽt abundãtissime subministraret classem reficeret & liberatũ cum muneribus ad patrẽ tuto remittẽdũ curaret: sunt Masanissæ numidiæ regis quẽ amicissimũ Po.Ro. fuisse cõstat & in amicia usq; ad ultimũ sui fati diem permãsisse: musochães uero eius filius morit antequã pater. Delatus. necessitate cõpulsus. s. ui tẽpestatis: nam inter deferri & uenire hoc interest. quod uoluntate uenimus: necessitate deferimur. Illo: ad eũ locũ. s. brundusiũ. Quæ opus essent. Dicimus opus ẽ mihi hac re & hæc res & huius rei. sed hoc ultimum rarũ est. Quingẽtos se. quinquaginta sextertia. & notandũ dici hoc sextertiũ & hic sextertius: ut hoc loco masculini generis: apud alios neutri. Mar. annis abit bisquina dabit sextertia dixit. est aũt sextertiũ dipondius & semis: põdo uero libellã cõtinet: ergo sextertiũ duas libras & semis habent teste Var. & a semis & tertius dictus est sextertius siue sextertiũ: ná sic quoq; dicimus dipondius esse & dipondiũ. Quæ tam prompta: Hæc tanta inquit humanitas senatus potuit esse patrem a filii interitus dolore ĩpatiẽti reuocare: si forte eo tpe Musochães obiisset. Desideriũ eius. i. mortem. Vnde desideratum dicimus mortuum: quo uerbo utitur frequẽter Iulius celsus: ut eo die quattuor milia desiderata sunt.

De Eiusdem Senatus Clementia.

Onsimiliq; Clemẽtia ĩ Perse usus ẽ. nã cũ albæ: ĩ q̃ custodiæ cã relegat⁹ erat: decessisset: Quæstorẽ misit: q cũ publico funere efferret: ne reliqas regias iacere ĩhonoratas pateret hostibus hæc: & miseris: & fato fũctis officia regib⁹ erogata. illa amicis: & felicib⁹: & uiuis tributa sũt.

De Eodem Senatu in Filium Masinissæ.

Onfecto macedõico bello musicães Masinisse filius: cũ eqtibus: quos ĩ p̃sidiũ Romãoȝ adduxerat: ab ĩpatore Paulo ad patrẽ remissus: tẽpestate classe dispsa: Brũdusiũ æger delatus ẽ. qđ ubi senatus agnouit: cõtiuo illo q̃storẽ ire iussit: cuius cura: & hospitiũ adulescẽti expediret: & oia: q̃ ad ualetudinẽ opus eẽnt: præberentur. impẽsæq; liberaliter tũ ipsi: tum toti comitatui præstarentur. naues ẽt ut prospicerentur: quibus ipse bene: ac tuto cũ suis ĩ Africã traiiceretur: equitib⁹ singulas libras argẽti: & qngẽos sextertios dati imperauit: quæ tam prõpta: & tam exquisita patrũ. C. hũanitas efficere potuit: ut ẽt si expirasset adulescẽs: æqore aĩo desyderiũ ei⁹ pater toleraret.

De Eodem in Prusiam.

Dẽ senatus cũ ad gratulãdũ sibi Prusiam Bithyniæ regẽ pse deuicto uẽire audisset: obuiã illi. P. Corneliũ Scipionẽ Quæstorẽ Capuã misit: cẽsuitq;: ut ei domus Romæ: q̃ optia cõduceret. & copiæ: nõ solũ ipsi: sed ẽt cõitibus eius publice p̃berẽt. In eoq; excipiendo tota urbs unius hũani amici uultum habuit. Ita q amantissimus nostri uenerat: duplicata erga nos beneuolentia in regnum suum reuersus est.

Dem senatus cũ. nõ minori humanitate usus fuisse uidet senatus in prusiã bitiniæ regẽ qui gratulatũ Romã uenerat de uictoria q̃ ex psas: rege superato gloriosissimã cõparauerãt Romãi: nã illi more maiorũ q̃storẽ obuiam misit: publicũ Romæ hospitiũ pro regis dignitate paratũ cõduxit: copiã rerũ oium illi comitibusq; suis: p̃buit: illũ deniq; tota ciuitas cũ summa lætitia & alacritate suscepit: ut non de uictoria gratulatum uenisse: sed a uictoria superbum rediisse cognosceres.

Consimiliq; &c. Senatus sup. Romãus usus est cõsimili clæmẽtia in psa rege macedõiæ a Paulo Aemylio in triũphũ ducto. Nã cũ decessisset. i. mortuus esset albæ. i. in eo oppido unde Ro. fere oriundi: inq. i. in qđ oppidũ psa aut pses aut perseus (tribus. n. uocibus illis nomẽ eius uariatũ legimus) relegatus erat causa custodie: misit q̃storẽ. i. publicæ: pecuniæ receptorẽ & custodẽ: q efferret id est efferendũ curaret: eũ. s. persam: funere publico. i. publica ĩpensa instructo ne patereč reliquias regias. i. eius qui aliquando rex fuerat iacere inhonoratas. i. sine honore sepulturæ. Hæc. s. iam dicta officia erogata sunt hostibus. s. Carthaginẽ. & regibus miseris & functis fato. i. defunctis munere uitæ: uidelicet syphaci & persæ: illa. s. quæ dicturus est tributa sunt amicis & felicibus & uiuis. Confecto macedonico bello. i. postq̃ bellum macedonicum erat finitum ex sententia populi Romani Musichanes seu ut alii scribunt Musacanes filius Masinissæ regis numidiæ Po. Ro. amicissimi: remissus cũ equitibus quos adduxerat in p̃sidiũ. i. protectionem & honestũ auxiliũ Romanorũ: ad patrẽ. s. suũ masinissam ab Paulo. s. Aemylio ĩperatore: classe sup. eius qua uehebatur domũ: dispersa tẽpestate. i. per tẽpestatẽ subortã in mari: delatus est æger. i. aĩo & corpore male affecto: Brũdusium. i. ad illud oppidũ littorale: qđ ubi senatus agnouit: iussit cõtinuo q̃storẽ id est ærarii ut dixi dispẽsatorẽ: ire illo. i. illuc: hoc est Brũdusiũ: cuius cura id ẽ ut eius cura &. i. simul: hospiciũ expediret. i. expedite pararet adulescẽti. s. Musicãi & oia q̃ essent opus ad ualetudinẽ. s. curandã: p̃berent sup. ei: & impensæ præstarent liberaliter tum. i. simul ipsi. s. adulescẽti: tum. i. simul: toti comitatui. & ẽt ut naues prospicerent. i. p̃uide reperent aut cõficerent q̃bus ipse. s. dictus adulescẽs traiiceret in aphricã cũ suis: bene. i. cõmode: ac tu-

OL. ASCẽsius

to.f.a ui tempestatis.& imperauit singulas libras argenti & quingentos sistertios dati equitibus: quæ humāitas patrum cōscriptorū tam prōpta & tam exquisita.i.singularis: potuit efficere ut etiā si adulescēs.f.filius Masinissæ expirasset: pater eius toleraret.i.pateret desyderiū id est carentiā eius aio æquiore.i.minus cōmoto. ꝑ Idē se natus cū audisset Prusiā regē Bithyniæ uenire.i.Romā ad gratulandū.i.gratæ felicitatis ac uictoriæ aium uerbis indicandū: Perse.f.rege macedoniæ deuicto.i.postq̄ persen deuicerat Pau. Aemylius: misit publiū Cornelium Scipi. quæstorē obuiā illi Capuā.f.usq;:& cēsuit ut domus q̄ optima cōduceret ei Romæ:& copiæ.i.largæ facultates sumptus faciūdi pberent nō solum ipsi.f.regi sed etiā comitibus eius: publice.i.e publico ærario. Et tota urbs.i.ciuitas Ro.habuit in eo excipiēdo id est eminēter & pōpole recipiendo: uultū.i.spe.ic unius amici humani. Itaq; prusias uenerat amātissimus nostri & reuersus est in regnū suū beniuolentia duplicata erga nos.

THE. ℭMusicanes.quidam uetusti codices habent Musocanes: alii Musophones. ꝑ Perse deuicto. Vetera exēplar ia legunt per se: nec habent deuicto.

ℭDe Eodem in Ptolemæum.

NEc Aegyptus quidem Romanæ humāitatis expers fuit. Rex enim Ptolemæus a minore fratre regno spoliatus: petendi auxilii gratia cum paucis admodum seruis squallore obsitus Romā uenerat: ac se i hospitiū alexādrini pictoris cōtulerat. Id post: q̄ sēatui relatū ē: accersito iuuene: q̄ potuit accurata excusatiōe usus ē: qd̄ nec q̄storē illi more maiorū obuiam misisset: nec publico hospitio eū excepisset: eaq; nō sua negligētia: sed ipsius subito: & clādestīo aduētu facta dixit: & illū e curia subito ad publicos penates deduxit: hortatusq; ē: ut depositis sordib⁹ adeūdi ipsius diē peteret. qn ēt curæ habuit: uti mūera ei p Quæstorē quotidie darēt. his gradibus officiorꝫ iacentem ad regium fastigiū euexit: effecitq;: ut plus spei in auxilio. Po.Ro. q̄ metus i sua fortuna reponeret.

OLI.

NEc ægyptus quidē. Adeo imensa fuit Roma. humāitas ut longe lateq; porrecta nō arctiores q̄ iperiū terminos habuisse uideat nō cōtenta finibus bitiniæ in ægyptū usq; peruēit. nā Ptolemæus a minore fratre regno cōspiratiōe pulsus Romā auxilii petēdi gratia pfectus multa Romāæ liberalitatis testimonia cœpit: nā cum miser & sordidus præter regiā dignitatē tum paucis admodū seruis clam urbē igræssus in priuatū hospitiū se cōtulisset: cōtinuo senatus re cognita illū ad se iussit acciri. & excusatiōe facta ꝙ nō illi more maiorum quæstorē obuia misissent ad publicū hospitium deduxit eiq; quottidiæ munera dari p quæstorē iussit. sunt qui uelint hūc fuisse Ptolemæū ultimū oium: cognomēto Dionysiū Auletæ filiū q Pōpeiū iussit occidi: cuius opibus & auctoritate fuerat eius pater per Gabiniū restitutus in regnū qd̄ ex Cæsa. cōmētariis de Alexādrino bello colligi posse dicūt ubi hæc iscripta sunt. In testamēto ptolemæi patris: hæredes erāt scripti ex duobus filiis maior & ex duabus ea q̄ antecedebat hæc uti fierēt p oēs deos perq; fœdera q̄ Romæ fecisset eodē testamēto Ptolemæus Pop. R. obtestabat: tabulæ testamēti una per lagatos ei9 Romā erāt allatæ: ut in ærario ponerent q̄ tum pp occupatiōes publicas poni nō potuissent. apud Pōpeiū fūt depositæ: alteræ eodē exēplo relictæ atq; obsignatæ Alexādriæ pferebant: ex qbus uerbis conijci posse dicūt a minore fratre p cōspirationē regno pulsum qd̄ ego nec affirmare: nec oīno refellere ausim. q̄ppe q̄ huius historiæ certū adhuc auctorē nō inuenerim: uerū illud me mouet qūo restitutus fuerit. & cur Pōpeij patrocinio nō fuerit usus cū apud illū testamēti tabulæ eēnt depositæ: aut si usus cur a Valerio cæterisq; auctoribus ingratitudinis nō dānatus cū patronū suū iusserit occidi. Extat pterea apud ipsum quē auctorē referūt Cæsa. ildē cōmentariis: ad hūc ipsum Ptolemæū Pōpeii legatio q̄ post pharsalicā pfligationē in ægyptū pfectus: ab hoc puero aduersus Cæsa. opem suppliciter īplorat: & eū p erogata tantū patri beneficia rogat: ut Alexādria recipiat: ubi ne uerbū qdē facit ex quo itelligi aut conijci possit: eū Romæ aliquādo fuisse: qd̄ satis admirari nō possum cum res tanta foret quæ a senatu magnopere curaret: & ad Pōpeiū ptinere maxime uideret; ppter tabulas testamenti depositas: omitto ꝙ Cæsar tunc eū pueri ætate fuisse ostendit: cū Pōpeius ad eum profugit. Valerius uero iuuenem appellat: quare cū hæc oia obscura: & incerta mihi esse uideantur aliis excutienda relinquā. ꝑ Obsitus id est Circundatus squalore immunditia est: Squalor immundities ac deformitas quæ nimio mœrore innascitur.

ASCĒsius ℭNec ægyptus quidem fuit expers humanitatis Romanæ. Enim pro quia Ptolemæus rex ægypti spoliatus regno a fratre minore.f.natu: uenerat Romā cum paucis admodū seruis gratia petendi auxilii. obsitus.i.obductus squalore.i.situ & imunditia cōtracta ex incultu: ac contulerat se in hospitium pictoris Alexandrini.i. Alexādriæ orti. Postquā id relatum est senatui: iuuene.f. Ptolemæo accersito.i.uocato in curiam usus est excusatiōe q̄.i.quātum potuit accurata: ꝙ.i.quia nec misisset illi obuiam quæstorem.i.dispensatorem & custodē ærarii more maiorum.i.ut maiores siphaci prusiæ & aliis facere soliti erant. nec accepisset eum hospitio publico: ut prusiam acceptum iam dixerat: & dixit ea.f.duo delicta ꝙ nec obuiam processisset nec hospitio publicō accepisset: esse facta non sua negligentia sed aduentu illius subito & clandestino.i.latente & occulto. & sup. senatus deduxit illum subito e curia ad publicos penates: & hortatus est: ut sordibus.i.squalore & situ depositis: peteret diem adeundi ipsius.i.sui: hoc est senatus: quinetiam.i.insuper: senatus habuit curæ.i.cura aut ad curam suam uti.i.ut munera darentur ei quotidie per quæstorem: quibus.f.sumptum quotedianum faceret: & sup. senatus euexit his gradibus.i.beneficiis per gradum impensis: aut his beneficiis officio graduum fungentibus: sup. Ptolemæum: iacentem.f.oppressum calamitate sua: ad fastigium.i.culmen regium: & fecit ut ptolemæus reponeret plus spei.f. de recuperādo regno: in auxilio populi ro. q̄ metus in fortuna sua.i.tam aduersa ut a minore natu pelleretur.

ATq; ut ab uniuersis: postq̄ de publica Roma. hūanitate dixit nūc ad priuatā uniuscuiusq; dicēdā trās/ OLI
gredit: & prio de. L. Cornelio cōsule: q prio pūico bello hānonē Carthaginēsiū ducē q i ꝓpugnatiōe
ciuitatis olbiæ fortiter dimicās occubuerat dignissimo funer curauit efferi tāq̄ nō ille hostis: sed Po.
Ro. socius & amicus extitisset: nā uictoria q̄to plus hūanitatis hūerit tāto minus iuidiæ contraxerit.
⁋ Olbiā op. iuenio tria huius nois oppida. Vnū teste Strab. ī massiliēsi agro. Alterū eodē teste i scithia: qđ ēt ber
ta ciuitas dicebat. Tertiū teste Solino i ca. de hoie i sardinia: Dicit. n. hic yphides: hiolaū creat q sardiniā igress⁹

CDe. L. Cornelio.

ATq; ut ab uniuersis Patribus. C. ad singu
los uēiā. L. Cornelius cōs. prio pūico bel
lo: cū Olbiā oppidū cepisset: ꝓ quo fortis
sime pugnās Háno dux Carthaginēsiū occiderat:
corpus ei⁹ e tabernaculo suo āplo fūere extulit. nec
dubitauit hostis exeqas ipē celebrare. eā demū ui
ctoriā: & apud deos: & apud hoies minimū iuidiæ
habiturā credēs: q̄ plurimū hūanitatis habuisset.

CDe Quinto Crispino.

QVid de. Q. Crispino loq̄r: cui⁹ hūanita
tē potētissimi affectus: Ira: atq; glia q̄tere
nō potuerūt. Badiū cāpanū: & hospitio be
nignissime domi suæ exceperat: & aduersa ualetu
dine correptū attentissima cura recreauerat: a quo
post illam nefariā campanorū defectionē i acie ad
pugnam prouocatus: cū & uiribus corporis: & ai
uirtutibus aliquanto esset superior: monere ingra
tum: quā uincere maluit. nam quid agis inquit de
mēs? aut quo te praua cupiditas trāsuersum rapit?
parum habes publica impietate furere: nisi etiam
priuata lapsus fueris. unus tibi Romanorum uide
licet Quitius placet: i quo scelesta exerceas arma?

palátes incolarū aios ad cōcordiam eblanditus.
Olbiam atq; alia græca oppida extruxit.
QVid de Qu. Crispino. Hoc fuit secū/
do pūico bello cū capua obsideret a
Ro. nā. T. Qu. Crispio Badius cāpan⁹
hospes erat p familiari hospitio cōiū
ctus. creuerat ēt cōsuetudo q ager Rōæ apud Cri
spinū Badius ante defectionē cāpanā liberaliter
comiterq; curatus fuerat. tū badius ꝓgressus an/
te statiōes q̄ ꝓ porta stabāt uocari crispinū iussit:
qđ ubi ē crispio nūciatū ratus colloqū amicū &
familiare q̄ri manēte mēoria: ēt in dissidio publi
corū fœderū priuati iuris paulū a cæteris ꝓces/
sit. postq̄ i cōspectū uenit ꝓuoco te iq̄t badius ad
pugnā: o crispie cōscēdamus equos & uter sit me
lior decernamus sūmotis aliis: ad ea Crispinus
nec sibi nec illi ait hostes deesse: in q̄bus uirtutē
ostēdāt: si ēt si i acie occurrerit declinaturū nunc
hospitali cæde dextrā uiolet: cōuersusq; abibat:
eniuero ferocius tū cāpanus increpat molliciē &
ignauiā & se digna ꝓbra i isontē iacere: hospitalē
hostē appellās. simulātēq; pcere cū sciat se nō pa/
rē eē. si parū publicis fœderibus ruptis direpta
simul & priuata iura eē putat Badiū cāpanū. T.
Quitio crispio Ro. palā oibus & duobus exerci/
tibus renūciare hospiciū nihil sibi cū eo cōsotia/
tū: nihil fœderatū hospiti cū hoste cuius p̄riam
& pœnates publicos oppugnatū uēisset: si uir eēt
cōgrederet: diu cūctātē crispinū ptulere turma
les ne ipune isultare cāpanū pateret itaq; tm̄ mo
ratus dū ipatores cōsuleret. pmitterēt ne sibi ex/
tra ordinē i ꝓuocātē hostē pugnare: pmissa eoꝝ
arma cœpit equūq; cōscēdit & badiū noie cōpel/
lās ad pugnā euocauit: nulla mora cāpano facta ē: ifestis eqs hastisq; cōcurrūt. Crispius sup scutū sinistꝛ hume
rū badio hasta trāsfixit: supq; delaplū cū uulnere equo desiluit ut pedes iacētē cōficeret: badius priusq̄ oppri
meret pua pma atq; equo relictis ad suos affugit: Crispius equū armaq; capta & cruētē cuspidē ostētās cū ma/
gna laude & gratulatiōe militū ad cōsules ē deductus. laudatusq; ibi magnifice ēt donis dōatus. ⁋ Ira & glo. ira
cōtra hostē a quo ꝓuocaret ad singulare certamē gloria de uicto glorioso hoste. ⁋ Valitudine cor. morbo iplici
tū: nā ualitudo mediū uocabulū est: qđ tā in bona q̄ in mala pte accipit: unde recipit adiectiuū & dicat bōa ua
litudo & mala ualitudo. ⁋ Cura: diligentia: uel cura pro curatiōe posuit quæ propria medicorū est. ⁋ Transuer
sum: A recto officio declinantem. ⁋ Publica impi. quia omnes a societate defecistis.
C Atq; ut ueniā ab uniuersis p̄ribus cōscriptis ad singulos. s. senatores. L. Cornelius cōsul prio bello pūico cū. i. ASCE/
qn̄ cepisset Olbiā. s. oppidū sardiniæ ꝓ quo háno dux Cartha. pugnās fortissime occiderat. i. iterfectus erat extu sius
lit corpus eius. s. Hanōis tabernaculo suo: qa i castris erat funere amplo: sūptuoso nec dubitauit ipē. i. qđ dicūt
i ꝓpria psona celebrare exeqas hostis: credēs eā demū id ē pcile uictoriā hiturā minimū. i. minimā ptē iuidiæ:
& apud deos & apud hoies: q habuisset plurimū hūanitatis. ⁋ Quid loq̄r de Qu. Crispio: cuius hūanitatē ira
atq; gloria potētissimi affectus. i. q ualētissimæ affectiōes i hoie sūt. nō potuerūt q̄tere. i. cōcuter aut loco suo mo
uere. Is sup. & i. simul excepat bēignissime domi suæ hospitio Badiū cāpanū. s. natiōe: & recreauerat attētissima
cura sup. ipm correptū ualitudie aduersa. A quo ꝓuocatus i acie ad pugnā. s. singularē: post illā nephariā defe/
ctionē cāpanorū. s. a Ro. ad Hānib. cū. s. Qu. Crispius eēt supior. s. q̄ Badius aliq̄to & i. simul uiribus corporis:
& uirtutibus ai tm̄ sup. maluit mōere i gratū q̄ uicere. Nā. s. Quitius iq̄t: o demēs sup. Badi qđ agis. i. q̄ rē paras:
aut quo cupiditas. s. gloriæ praua. i. iniq̄ rapit te trāsuersū. i. extra semitā recti & hōesti ex orbitāte. Habes. i. repu
tas parū furere. i. q isanis publica ipietate. i. q̄ oēs cāpani (q ad hostē Ro. ipū defecerūt p sūmā demētiā: qa Ro.
tm̄ petierāt ipū honorē: Hāni. ab eis si uictor euasisset: & rē & libertatē ablatur⁹ erat) nisi ēt lapsus fueris: priua/
ta. i. ibi ꝓpria ipietate: qa cōtra ius hospitalitatis qđ ioui curæ ē. Videlicet exprobatiua uox ē Qu. s. Crispius ho
spes tuus (Loqt aūt de se hōeste ut sæpe admōui in tertia psona) unus. i. solus Romanorū. i. e tot Romāis qui in
exercitu erant: placet tibi in quo (dicere posset in quem) exerceas arma scelesta. i. scelere contaminata.

Salutem tuam:quia te egrotum domi fuscepi. Dii ho.quorum princeps est iuppiter. Virg. Juppiter hospiti-
bus nam te dare iura loquuntur. Sancta:inuiolata Romano sanguini. Vmbonis:clypei.est aũt umbo media
pars clypei. Obtrũcatus est:nã a Crispino:nã aufugit antequã opprimeret̃:ut supradiximus:sed ab aliis.

AGe.M.Marcelli clementia.Marcellus cõsul Romãus cũ diu obsedisset syracusas tandẽ urbẽ illã cœ-
pit:cũ assiduitate laboris:tum etiã proditiõe:cũ igitur menia ĩgressus est superioribus locis urbem
ferme omniũ illa tẽpestate pulcherrimã subiectã oculis uidit illachrymasse dicit̃:partim gaudio tã
tæ ppetratæ rei:partim uetusta gloria
urbis atheniensiũ classes demersæ:& duo ingen-
tes exercitus cũ duobus clarissimis ducibus de-
iecti occurrebant.tot bella carthaginẽsibus tanto
cũ discrimine gesta tot iam opulẽti tyrãni rẽges-
q; pter cæteros hiero cũ recẽtissime memoriæ re
rũ:tum ante oĩa quæ uirtus ei fortũaq; sua dede
rit beneficiis in populũ Ro.insignis ea cũ uniuer
sa occurrerẽt aĩo subiretq; cogitatio iam illa mo-
mẽto horæ arsura oĩa & ad cineres reditura: pri
usq̃ signa archadinẽ admoueret p̃mittit syracusa
nos qui intra Romanũ præsidiũ aufugerãt:ut al-
loquio leni pellicerẽt hostes addendã urbẽ : qd'
obtinere nequiuit. Fletũ eo. Lachrymis tempe
rarẽ. Itaq; syr.ciu. Apostrophat ad urbẽ syracu
sarũ dicẽs illud tibi nõ puæ cõsulatiõis eẽ debu
it ĩ tua clade grauissima q cũ tua fata ferrẽt ut ca
deres sub mãsuetissimo uictore cecideris.

QVintus uero Metellus. Fuit. Qu. Me-
telli humãitas magna:& laude dignis-
sima:qui cũ esset cõsul in ea parte hi-
spaniæ:quæ Celtiberia dicit̃ : in eaq;
Cẽto- bellũ gerens Centobricã urbem obsideret: & pa
brica riter oppugnaret : machinã mœnibus admoue-
urbs ret:iam maxime partẽ:quæ euerti facile poterat
disiecturus:qd' ubi uiderũt oppidani Rhetoge-
nis filios:qui ad Rom.defecerat mœnibus oppo
suerunt:ut ruina murorũ pueri in conspectu pa-
tris ad defectionis ultionẽ obruerent̃:qd ubi sen
sit metellus cõtinuo ab oppugnatiõe discessit:sua
dente & hortãte Rethogene ut per filiorũ mortẽ
urbẽ expugnaret:ĩcœptũq; per ageret: maluit.n.
Metellus hostiũ animos & urbem mãsuetudine
& uirtute superare:qua ulla crudelitate subigere
qd etiã fecit:nã hac hũanitate pellecti populi : &
urbes hispaniæ sponte in deditionẽ uenerunt.
ASCẽ- Cuiꝰ pẽatibus.i.domui aut hospitio:tu debes
sius &.i.simul uicissitudinẽ honoris:q ab eo honori-
fice suscipi & eũ honorifice suscipere dignus iu-
diceris & salutẽ tuã:qa ualitudine cõfectũ curã
dũ duxerat.At fœdus amicitiæ & dii hospitales
quoꝝ prĩceps iuppiter ẽ appositorie pignora san
cta nro.i.Ro.sanguini:& pignora uilia pectoribꝰ
uestris:uetãt me cõgredi tecũ certamine hostili.
Quinetiã.i.ĩsup si ĩ fortuito.i.casuali cõcursu ex-
ercituũ:agnouissem te pstratũ:ĩpulsu umbonis
.i.mediæ & ita extentioris ptis clypei mei ego re
uocassẽ.i.retraxissem mucronẽ applicatũ iã.s.pri
usq̃ te nouissẽ:ceruicibus tuis(sic antiq.Nã hor-
tẽtius primus ceruicẽ singulariter declinauit au
thore Fabio)Ergo uoluisse occidere hospitẽ sit
tuũ crimẽ:tu non eris hospes occisus:meũ.s.cri-
men. pinde.i.& ideo:quære aliã dextrã qua occi
das.i.cadas in mortẽ quoniã mea.s.dextera didicit seruare te propter hospitalitatem uidelicet. Numen cæleste
præcipue iouis dedit utriq.s.hospitum exitum:scilicet certaminis debitum. Siquidem Badius obtruncatus est
in eo prœlio non tamen in eo certamine singulari quia cum probriis & conuiciis uictus Q.uintius in certamen
descendisset & Badium equo excussisset ille fuga tunc quidem salutem inuenit. sed paulo post occisus est:

cuius penatibus: & honoris uicissitudinem: & salu
tem tuam debes. at me fœdus amicitiæ : Diiq; ho-
spitales:sancta nostro sanguini:uestris pectoribus
uilia pignora:hostili certamine congredi tecum ue
tant. quin etiam si in concursu exercituum fortuito
umbõis mei impulsu pstratũ agnouissem : applica
tum iã ceruicibus tuis mucronẽ reuocassem. tuum
ergo crimen sit:hospitẽ occidere uoluisse. meũ nõ
eris hospes occisus. pro ide aliã:qua occidas: dextẽ
ram quære. quoniam mea te seruare didicit. dedit
utriq; cœleste numen debitum exitum. siquidem
in eo prælio Badius obtruncatus est. Quintius insi
gni pugna clarus euasit. De.M.Marcello.

AGe Marci Marcelli clemẽtia: q̃ clarũ : q̃q;
memorabile exemplũ haberi debet : q ca
ptis a se Syracusis ĩ arce eaꝝ cõstitit: ut ur
bis mõ opulẽtissimæ tũc afflicte fortunã ex alto cer
neret. Cæterũ casũ eius lugubrẽ ĩtuẽs: fletũ cohibe
re nõ potuit. quẽ siqs ignarꝰ uir aspexisset: alterius
uictoriã eẽ credidisset. Itaq; Syracusana ciuitas ma
xima clade tua aliquid admixtum gratulationis ha
buisti: quia si tibi incolumi stare fas non erat: leui-
ter sub tam mansueto uictore cecidisti.

De.Q.Metello.

QVintus uero Metellus celtibericũ in Hi-
spania gerẽs bellũ: cũ urbẽ Cẽtobricã ob-
sideret: et iã admota machina partẽ muri:
q̃ sola cõuelli poterat: disiecturus uideret̃ hũanita
tẽ ppinquæ uictoriæ ptulit. Nã cũ Rethogẽis fili-
os: q ad eũ trãsierat: Cẽtobricẽses machĩæ ictibus
obiecissent: ne pueri in cõspectu patris crudelis ge
nere mortis cõsumerent̃: quãq̃ ipse rethogenes ne
gabat eẽ ĩpedimẽto quo minus etiã p exitu sangui
nis sui expugnationẽ pageret: ab obsidiõe discessit.
Quo quidẽ tam clemẽti facto: & si nõ unius ciuita
tis mœnia: oĩum tamen Celtiberarũ urbiũ animos
cepit: effecitq;: ut ad redigẽdas eas in ditionẽ Pop.
Ro. non multis sibi obsidionibus opus esset.

Quintius euasit clarus pugna insigni id est insigniter contra Badiũ obita. Age: adhortãdi uox: cleméntia Marci Marcelli q̃. i. quãtũ clarũ: quãq̧. i. & quãtũ memorabile exemplũ debet haberi. q. d. maxime clarũ & memorabile utpote q syracusis urbe opulẽtissima in sicilia: captis a se cõstitit in arce. i. summa munitiõe & (ut dicũt) fortalitio earũ ut cerneret ex alto fortunã urbis modo. i. paulo ante opulẽtissimæ tũc afflictæ. Cæterũ. i. sed ipse intuens casum eius lugubrẽ: nõ potuit cohibere fletũ: quẽ. s. fletũ: si qs uir ignarus. s. qd sit parcere subiectis: & debellare supbos atq̧ ita strẽnuũ eẽ in rebelles: & clementẽ in se uictos fatẽtes: aspexisset: credidisset uictoriã eẽ alterius. Itaq̧ o ciuitas syracusana. tu habuisti sup. in maxima clade tua aliqd gratulatiõis. i. quo tibi gratulari possis quia si fas nõ erat tibi stãte icolumi: cecidisti leniter. i. tranqlle sub tam mãsueto uictore. Quintus uero Metellus gerẽs in hispania bellũ celtibericũ cũ obsideret urbẽ Cẽtobricã. s. noie: & iam uideret disiecturus machina. s. bellica: admota. i. applicita partẽ muri q̃ pars poterat sola cõuelli. i. machinis solo æquari. ptulit uictoriæ ppinq̧ humãitatẽ. Nã cũ Cẽtobricẽ. s. populi obiecissent ictibus Machinæ filios Rethogẽis seu Rothogẽis utrũq̧ eni legi. i. illius uiri clarissimi in ea ciuitate: q trãsierat ad eũ. s. Metellũ: ne pueri cõsumerent in cõspectu patris genere crudelis mortis. s. a machina illatæ discessit ab obsidiõe q̃q̃ ipse Rethogenes negabat eẽ ipedimẽto quo minus. i. ut nõ perageret expugnationẽ. i. captionẽ urbis: etiã p exitũ. i. exitiũ aut emissionẽ sanguinis sui: hoc ẽ p necẽ liberorũ suorũ. Quo qdẽ facto tã clemẽti Metel. & si nõ cepit moenia unius ciuitatis: tñ cepit. i. ad beniuolẽtiã traxit oium urbiũ p ciuitatũ (nã urbes pprie nõ utunt rõne cũ sint ipsa ædificia) celtiberarũ. i. celtibericarũ: & effecit ut nõ esset sibi opus multis obsidiõibus ad redigẽdas eas. s. urbes celtibericas in ditionem Pop. Ro. ℭ Cẽtobricã. Supra tñ appellãt Cõtrebiã. Sãguinis sui. Nã semẽ huanũ sãguis ẽ purgat⁹: ut Ari. & Vat. sentiũt. THE. OLI.

ℭ De Africano posteriore.

AFricani quoq̧ posterioris hũanitas speciosa: lateq̧: patuit. Expugnata. n. Carthagie circa Siciliæ ciuitates literas misit: ut ornamẽta tẽplorũ suorũ a pœnis rapta: per legatos recuperarẽt. Inq̧ pristinis sedibus reponẽda curarent. Beneficiũ Diis: atq̧ hominibus pariter acceptum.

HVic facto par eiusdem uiri humanitas. a Quæstore suo hastæ subiectos captiuos uẽdẽte: puer eximiæ formæ: & liberalis habitus missus ẽ. de quo cũ explorasset nũidã eẽ: orbum relictum a patre educatũ apud auũculũ Masinissam: eo ignorãte imaturã aduersus Romãos ingressum militiã: & errori illius ueniam dandam: & amicitiæ regis fidissimi. P. R. debitã ueneratiõem tribuẽdam existimauit. Itaq̧ puerum annulo: fibulaq̧ aurea: & tũica laticlauia: hispãoq̧ sagulo: & ornato equo donatũ: datis q eum prosequerenť equitibus: ad Massinissam remisit. eos uictoriæ maximos fructus ratus: diis templorũ ornamẽta romanos. regibus sanguinem suum restituere.

APhricani quoq̧ posterioris. Nõ minus speciosa & ampla fuit aphricani posterioris hũanitas q capta Carthagine p litteras oium siciliæ populorũ legatos acciuit: qui suæ quisq̧ ciuitatis ornamẽta: q illis carthaginẽses iure belli rapuissent reciperẽt: & i sua quisq̧ tẽpla reportarẽt; eadẽ humãitate usus in Masanissæ regis nepotẽ: q rege iscio in punica castra militiãq̧ carthaginẽsiũ pfect⁹ a Ro. capt⁹ cũ cæteris captiuis dũ sub hasta uẽdereť: cognitus a Scipi. multis mũeribus dõatus ad auũculũ cũ dignissimis comitibus remissus est. Rapta: Quæ poeni tribus bellis rapuerant. Beneficiũ. Laudat. hanc humãitatem aphricani Vale.

HVic facto par. Hastæ subiectos: Qui publice uendebanť. Errori illius ueniã: Ignoscẽdũ esse adolescẽtiæ. Anulo: Sic. n. mos erat igenuos pueros anulo ornari. Fibula. Qua ĩ humeris militaris uestis nectebať. Tunica la. i. tũica itexta clauis aureis latioribus. sic. n. Festus Põp. refert. Hispão sagulo. Sagulũ uestis militaris qua utunť hispani uirgata: & uersicolore: & ẽ diminutiuũ a sago. Vir. Virgatis lucent sagis. Diis ornamenta: Vt siculis reddidit. Regibus sanguinem: Vt in hoc exemplo nepotis Masanissæ. Lati clauiũ

ℭ Aphricãi &c. Ordo est. Humãitas quoq̧ aphricani. s. Scipiõis posterioris patuit speciose & late Expugnata. n. carthagine misit litteras circa ciuitates siciliæ: ut recuperarẽt p legatos ornamenta templorũ suorum capta a poenis: & curarent ea reponenda in sedibus pristinis Appositoriæ Beneficium id est qd benefactũ eius sup. fuit acceptũ pariter diis atq̧ hominibus. Huic &c. Humãitas eiusdẽ uiri. s. Scipiõis minoris est par. i. similis & æqualis: huic facto. s. iam dicto. Puer eximiæ formæ & habitus. i. dispositiõis corporalis: liberalis. i. qualis liberalibus ac liberis & igenuis esse solet: missus est sup. ad eũ a quæstore. suo. uendẽte captiuos subiectos hastæ id est sub hasta plus offerẽti. de quo. s. puero: quũ Scipio explorasset. i. explorãdo quis & cuias esset: cognouisset esse Numidam. i. e regno Masinissæ: relictum orbum a patre: & educatũ apud Masinissam auunculum. i. fratrem matris eius: & ingressum militiam immaturã: quia ipse immaturus erat; aduersus Romanos: eo. s. Masinissa ignorante: existimauit. i. censuit: &. i. simul ueniam dandam errori illius. s. pueri qui p ignorantiam peccauerat: & uenerationem debitam tribuendam amicitiæ regis fidissimi populo Romano. Itaq̧ remisit ad Masinissam: puerum donatum. i. dono ornatum annulo. s. aureo: & fibula aurea: & tunica laticlauia: quali patricii Romæ utebantur: & sagulo. i. indumento militari: hispano. i. quo hispani tunc utebantur; & equo ornato. s. phaleris & aliis ornamentis: datis. i. assignatis equitibus qui prosequerentur eum: ratus. i. arbitrãs eos (. s. quos dicet) esse maximos fructus uictoriæ: utpote romanos restituere. i. si romani restituerent diis ornamẽta templorum: ut fecerat in Sicilia: & regibus (ut nunc fecit Masinissæ) suum sanguinem. ASCẽsius

ℭ Meminit huius rei. M. Tullius in Verrem. THE.

OLI. Vcii quoq; Pauli.Nō eſt inqt Lucius paulus i tali uirtutis genere ſua laude defraudādus: q eximiā humāitatē ſuā in pſām macedōiæ regē declarauit:quē cū captiuū ad ſe audiſſet adduci: ei occurrit cū iſignibus iperii tanq̃ honoris gr̄a illi regi nō captiuo ꝓdiret obuiā: uolētēq; ſe ad īperatoris genua ꝓſternere nō ſuſtinuit:& qbus potuit uerbis cōſolatus eſt:& ad ſpē hortatus ſibiq; ſemp i tabernaculo ꝓximū habere uoluit.fuit aūt captus pſes a Cn.octauio:cū duobus filiis: Alexādro & Philippo: dum fugerēt in Samothraciā cū decē milibus talentū:quos ad cōſulē æmiliū paulū deduxit octauius. ℣ Grato ſermone: Alii habēt græco ſermōe & putāt tūc etiā apud Romanus uiguiſſe litteras græcas: & paulū hortarū fuiſſe perſam uerbis binis græcis ut dicere ελπιζε βασιλευσ bene ſpera o rex. ℣ Proponaſ in cō.Ex cōparatiōe oſtēdit. Vtra laudabilior fuerit.P.Aemilii uictoria an eiuſdem humanitas.℣ In cōſpicuo:in aperto:in ꝓpatulo ut uideri poſſit:hinc humanitas inde uictoria.

Perſes Macedonū rex a Paulo captus

Aec.L.Pauli humāitas admonet.Cū Mitridates a Pompeio e prouīcia pulſus ad Tigranem Armeniæ cōfugiſſet eum perſequēs Pompeius celeriter in armeniam contendit:a Tigrane iuniore qui a patre defecerat accerſitus.Tigranes uero ſenior audito Pompei aduentu: cognitaq; eius clæmentia moribuſq; ſuauiſſimis ſpe maxima fretus ad pōpeium ut ſeſe dedat ipſe puenit: pōpeius ubi caſtris iam adeſſe regē audiuit duos lictores obuiam miſit:qui regi nunciarēt ut equo deſcēderet: pedibuſq; Romanum imperatorem adiret ꝙ nemo unquā ad eam diem peregrinus equo iſidēs Romana caſtra introiſſet:qbus non ſolum facile paruit:enſem quoq; nudatū illis tradidit: & pōpeium inermis adiuit cuius cum ante ora ſteiliſſet coronam e capite demptam ante illius pedes proiecit:deinde quod turpiſſimum fuit ſe ad pōpeii genua ꝓſternere uoluit:ut ab eo ſupplex erroris ueniā peteret:ni præueniſſet pompeius qui eū dextra porrecta erexit iuſſitq; apd ſeſe æquatum ſella iſidere:& ut ſingulari humanitate præditus erat nō illū ſibi ſupplice eē ſuſtinuit:ſed ſuis ornatū iſignibus in regnū de quo eiectus fuerat reſtituit huius aūt belli cā teſte Cicerone pōpeiana fuit ꝙ Mithridatē regē ponti a.L. Lucullo regno pulſum nō ſolū ad ſe fugientē benigne ſuſcepit:ſed ſuis etiā opibus in regnū reſtituere uoluit:nā ingenti exercitu cōparato:poſt aliquot clades acceptas tandē copias Romanas uictrices trucidauit: & grauiſſimā Romanis cladem intulit.℣ Ponto i.inſula quā tenebat Mithridates.℣ Benignis:quia bono illū animo eſſe iuſſit.

ℭ De.L.Paulo.

Vcii ēt Pauli ī tali gn̄e laudis mēoria app̄hēdēda ē.q cū Perſen parui tp̄is momento captiuū ex rege ad ſe adduci audiſſet: occurrit ei Romāi īpii decoratus ornamētis: conatūq; ad genua ꝓcūbere: dextra manu alleuauit. ſermōeq; grato ad ſpē exortatus eſt. ītroductū etiā in tabernaculū: lateri ſuo proximum in conſilio ſedere fecit. nec honore menſæ īdignum iudicauit. proponatur in cōſpicuo acies qua proſtratus ē Perſes: & harum rerum: quas retuli cōtextus: utro magis ſpectaculo delectētur homines dubitabūt: nam ſi egregium eſt hoſtem abiicere: nō minus tamē laudabile infelicis ſcire miſereri.

ℭ De.Cn.Pompeio.

Aec.L.Pauli hūanitas admōet me: ne de.C. Pōpeii clemētia taceā. Regē Armēiæ Tigranē: q & p ſe magna cū.P.R. bella geſſerat & īfeſtiſſimū urbi nr̄æ Mithridatē pōto pulſum: uirib⁹ ſuis ꝓtexerat: ī cōſpectu ſuo diuti⁹ iacere ſupplicē paſſus nō ē: ſed benignis uerbis recreatū: diadema: qd abiecerat: capiti repōere iuſſit. certiſq; reb⁹ īpatis: in priſtinū fortunæ hitū reſtituit. æque pulchrū eē iudicās & uicere reges: & facere.

ASCēſius ℭ Lucii &c. Memoria quoq; Lucii pauli.ſ. Aemylii eſt appræhendenda in tali genere laudis: qui quū audiuiſſet perſen adduci ad ſe captiuū ex rege.i.qui iam fuerat rex Macedoniæ: momēto parui tēporis: qa inter regem & captiuū ſola interfuit manus iniectio: occurrit.i.celeriter obuiā ꝓceſſit ei: decoratus ornamētis Romani imperii: & alleuauit dextra manu conatū procūbere.i.ſe demittere ad genua.ſ.Lucii: & exhortatus eſt ad ſpem.ſ. recuperādi regni: aut ſalutis cōſeruādæ: ſermone grato.i.ad hoc idoneo aut graio.i.græco: & feci: etiā eū introductum in tabernaculū.i.tentoriū impatoriū ſedere in cōſilio.i.dum cōſiliū haberet: ꝓximū ſuo lateri: nec iudicauit indignum honore menſæ quia etiā ad mēſam ſuā eū aſſidere fecit. De cuius facti cōmendatione dicit ſic author. Proponaſ in cōſpicuo.i.loco ad uidendum apto: acies qua perſes proſtratus eſt: ut contextus harum rerū quas retuli.i.facta clæmentiæ aut humanitatis pauli in eum: homines.ſ.qui utrunq; uidebunt: dubitabunt utro ſpectaculo delectentur magis: an.ſ.quo perſes uictus eſt: an quo ſic tractatus poſtquā uictus. Nam ſi egregium eſt abiicere.i.ſubiugare hoſtem: non tamen eſt minus laudabile ſcire miſereri infelicis.℣ Hæc humanitas Lucii pauli admonet me ne taceam de clæmentia Cnei pompeii. Is ſup. paſſus non eſt Tigranem regem Armēiæ: qui geſſerat: & ideſt ſimul per ſe: ideſt per proprias uires: & propria auſpicia magna bella cum populo Romano & protexerat uiribus ſuis Mithridatem infeſtiſſimum.i.maximam uim inferentem urbi noſtræ: pulſum.i.eiectū ponto cuius rex fuerat: non eſt dico paſſus eum iacere diutius ſupplicem in conſpectu ſuo: ſed iuſſit recreatum .i.refocillatum benignis uerbis: reponere capiti.i.in caput ſuum: diadema.i.in ſigne regis apud armenios: quod faſciam cui corona imponebatur quidam eſſe uolunt: quod: ſcilicet diadema abiecerat: & reſtituit eum in priſtinum.i.priorem habitum fortunæ.i.conditionis: certis.i.quibuſdam rebus imperatis: ideſt ex iperio illi iniūctis: iudicās eſſe æque pulchrum: & uincere reges: & facere: ſcilicet reges: quæ duo in uno fecit.

THE. ℭ Tigranem. Hæc eadem Plutarc. & Dionyſi. in uita pompeii.

Vam præclarum.Pompeius quidem hoc humanitatis specimen dedit:sed ipse postea fuit desideratæ humāitatis exēplum:cū a.L.Septimio & Achilla Ptolomæi satellitibus occisus est iubēte rege:historia nota est in supioribus:sed q̄obrē inducat exēplū Pōpeii hæc est ratio:qa subsequit̃ humāitas Iulii Cæsaris:q cū Alexādriā uēisset:& ei Theodorus Ptolomæi p̄ceptor Pōpeii caput regis noīe obtulisset lachrymas cōtinere nō potuit uiso generis sui capite.¶ Insigni re.Diademate.¶ Tribus co.qa totiēs triūphauit:primo q̄dē de aphrica q̄ auspiciis.L.Scillæ subegit:cū eēt annorū.xxiiii.ut q̄dā tradūt:missus cōtra domiciū:deinde triūphauit de Storio uel de piratis q mare totū ĩfestabāt q̄d̃ bellū.xlviii. diebus cōfecit postremo de mithridate.¶ Victori miserabilem:Quod uictorē ad miserationē mouere posset.¶ Soceri uultū:Eo uultu quo ante cū esset socer aspicere solebat.¶ Columen:Sustentaculū:nec inuenitur nisi in nominatiuo & accusatiuo.

OLI. Pōpeius ab achilla Septimioq; truncatus

Pōpei triumphi

Columen

Vā p̄clarū tributæ humāitatis specimen Cn.Pōpei⁹? q̄ miserabile desyderatæ idē euasit exēplū? nāq Tigrāis tēpora ĩsigni regio texerat: eius caput trib⁹ corōis triūphalibus spoliatū:in summo terrarum orbe:nusq̄ sepulturæ locū habuit.sed abscissum a corpore: ĩops rogi: nefariū ægyptiæ p̄fidiæ portatum munus est:etiam ipsi uictori miserabile.ut.n.id Cæsar aspexit: oblitus hostis:soceri uultū induit:ac Pōpeio tū proprias: tum etiam filiæ suæ lachrymas reddidit.Caput etiā plurimis: & preciosissimis odoribus cremādū curauit. q̄d si nō tā mansuetus animus diuini principis extitisset:pauloante Romāi iperii columē habitū (sic mortaliū negotia fortūa uersat) ihumatū iacuisset.

¶ De Cæsare.

Atōis quoq; morte Cæsar audita: & se inuidere illius gloriæ: & illū suæ ĩuidisse dixit. patrimōiūq; eius liberis ipsius incolume serua uit.& Hercule diuinorū Cæsaris operum non parua pars Catonis salus fuisset.

Atonis quoq; morte. Hic fuit cato uticensis q se uticæ interfecit ubi de rep. desperatū eē cognouit.maluit.n.in libertate mori: q̄ in Cæsaris uenire potestatē Cæsar igit̃ audita Catonis morte dixisse fertur:& se Catonis gloriæ inuidere: & catonem suæ pariter inuidisse:uerum hac usus est humanitate ut Catonis bona liberis eius intacta reddiderit.Fuit autē Cæsar præcipuum Romanæ clementiæ & humanitatis exemplū: adeo ut ĩter reliquas eius uirtutes hæc ueluti princeps potissimum celebretur:ad penitentiā usq; clementē fuisse dicit Plini.Cicer.quoq; oratione pro Marco Marcello miris laudibus eius humanitatem extollit.Solinus in capitu. de homine dicit. Cæsar inquit benignitate adeo præditus ut quos armis subegerat clemētia magis uinceret.¶ Et hercule diuinorum Cæsaris operum non parua pars Catonis salus fuisset. Ratio cur Cæsar inuiderit Catonis gloriæ quia non mediocrem gloriam consecutus esset; si Catonē seruasset incolumen q̄d̃ profecto magnopere concupiuit:nam hunc & Ciceronem duo clarissima Romanæ urbis lumina semper saluos & incolumes desiderauit.

Catōis uticensis mors

¶ Quam præclarum &c.Facta comparatione de felicitate & infelicitate Pompeii:subinfert humāitatem Caii Cæsaris in eum:qui uiso eius capite lachrymis non abstinuit:quas tamen aut gaudii:aut simulati amoris Lucanus interpretatur.Ordo est.quam:idest quantum:præclarum specimen: idest exemplum humanitatis tributæ:scilicet Tigrani:sup.fuit Cneus Pompeius:tam:idest tantum miserabile:euasit idem exemplum humanitatis desyderatæ; scilicet erga eū:idest quia caruit(nam desyderatur quod abest:unde desyderatos in bello dicimus interfectos: eo q̄ cum non compareant dum exercitus post prælium recensetur desyderantur) Nam caput eius qui texerat:idest redimiuerat:scilicet tempora capitis:Tigranis: scilicet regis armeniæ insigni regio.i.diademate:spoliatum:idest postquam per mortem erat spoliatum tribus coronis triumphalibus:quia ter triumphauerat:nusquam habuit locum sepulturæ:in summo orbe terrarum:uidelicet in ægypto:sed abscisum a corpore a Septimio & Achilla:inops:idest expers regi quo cremaretur:portatum est:scilicet ad Cæsarem munus nepharium perfidiæ ægyptiæ(quia eius opera restitutus fuerat Ptolemæus unde hic genitus erat in regnū ægypti)miserabile etiam ipsi uictori uidelicet Cæsari.Enim pro quia ut:idest postquam Cæsar aspexit id: oblitus hostis:idest q̄ eius hostis fuerat:induit uultum soceri:qui aliquando fuerat:scilicet dum Iulia uiuebat: ac reddidit lachrymas proprias:idest debitas pompeio tam inclyto imperatori:tum filiæ:scilicet Iuliæ quæ illi nupserat:& illum tantum dilexerat:ut uisa eius tunica sanguinolenta:interfectum uerita obortum fecerit:sibiq; mortis causa fuerit.Curauit etiam caput Pompeii cremandum sup.cum plurimis & speciosissimis odoribus:idest aromatum speciebus & unguētis.Quā si animus diui principis uidelicet Iulii in deos paulo post(ut adulatio fallax mentita est)transferendi non extitisset tam mansuetus:caput habitum paulo ante columē:idest summum decus Romani imperii:iacuisset inhumatum.Sic:idest usq; adeo aut eum in modum: fortuna uersat negocia mortalium.¶ Catonis &c.Affert consimile eiusdem exemplum dicens.Cæsar sup.dixit.quoq;:idest etiam:audita morte Catonis:scilicet Vticensis qui se uiriliter interemerat:quod gloriosum illi putabant sed diuus Augustinus longe uerius & sanctius æstimat:uitioq; non paruo illi dat:&:idest simul se inuidere gloriæ illius:scilicet Catonis:q̄ animum illius uincere non potuit:& illum:scilicet Catonem inuidisse gloriæ suæ: scilicet Cæsaris hoc dicentis:quia multum gloriæ accessit Cæsari si de illo triumphasset aut illum conseruasset: & seruauit patrimonium eius:scilicet Catonis incolume:idest inuiolatum:liberis ipsius. Et Hercule salus Catonis:idest si Catonem conseruare potuisset:fuisset non parua:immo ingens pars diuinorum operum Cæsaris.

ASCēsius

¶ In summo terrarum orbe.Vetusta aliquot exemplaria legūt:in suo modo terrarū orbe:qui sensus aptior est. THE.

OLI.
Arci etiá Antonii aius:Hoc fuit bello ciuili qđ gessit Anto.cõtra Brutũ & Cassiũ cæsaris iterfectores ubi ꝓfligatis reip.ptibus brutus ne ueniret in ptãtẽ Anto.sibiipsi mortẽ cõsciuit.Anto.igiť ubi cognouit Brutũ sibi mortẽ itulisse:paludamẽtũ suũ exuit & liberto dedit:q sup defuncti corpus iponeret ut honoratius cremareť:qđ ille cũ itercepisset graui supplicio affectus est ab Antonio. ⁋ Intellectu. qa itellexit cuiusmodi eẽt humáitas in hoste seruáda.⁋ Philippicá:qua in cápis Philippicis Brutũ uicit Anto.

Ommemoratiõe Romái exẽ. Tráſit ad externa:& pṛio de Alexádri hũanitate dicit : q fusũ fugatũq; Dariũ cũ p uastas solitudies ꝑsequereť i septẽtrionẽ usq; puenit nimio frigore torpẽtẽ:& regionẽ ꝗ Gazaba dř aditurus ꝓcellá passus est:maiorẽ et q̃ credi possit ubi torpentibus gelu militibus silua occurrit: hinc cæsas arbores accẽderát.forte Gregari9 miles macedo iá ueteranus se uix & arma sustentás obstupefactis gelu & rigore mẽbris : in castra tñ puenit:quo uiso Alexá.q̃q̃ & ipse cũ maxime admoto igne fouebat artus ex sella sua exiluit: torpẽtẽq; militẽ & uix cõpotẽ mẽtis dẽptis armis in sua sede cõsedere iussit:ille diu nec ubi requiesceret:nec a quo eẽt exceptus cognouit:tãdẽ recepto calore uitali ut regiá sedẽ regẽq; uidit territus assurgit:quẽ ituens Alex.ecquid itelligis miles inqt q̃to meliore sorte q̃ ꝑsæ sub rege uiuatis. Illis .n.in sede regia cõsedisse capitale foret tibi saluti fuit.⁋ Macedõia:Ná res gesta est in cápis philippicis:q sũt i macedõia.⁋ Lustrat:Circuit ut fugientẽ Dariũ dephẽderet.⁋ Manibus:ac si diceret: uictricibus.⁋ Frigore.duplicatũ.⁋ Exp̃ssit frigescentis senis gestũ:est aũt sumptũ de Hesiodo.q dicit ꝙ frigus senẽ incuruũ facit:& ideo dicit duplicatũ.⁋ Capitale exti.so.Apud persas lex est. Si quis in solio regio cõsederit capitale est.Frõtinus lib iiii.cap.de effectu & moderatiõe Alex. inquit illi seni si in ꝑsis natus esses i regia sella sedisse tibi capitale foret in macedonia nato conceditur.

Alexá. mace. hũani tas erga ueteranũ militẽ

ASCẽsius

⁋ Marci &c.Ordo est. Animus etiá Marci Antõii nõ caruit itellectu talis humáitatis. Tradidit eni corpus.M.Bruti sepeliẽdũ liberto suo:aut Antonii aut Bruti:quoq; i.& quo(Sũt.n.duæ particulæ)sup.corpus eius cremareť honoratius : iussit paludamẽtũ.i.idumẽtũ impiale : quo brutus in bello usus fuerat:iniici ei.s.corpori Bruti.Oliuerius itelligit de paludamẽto Antonii: qđ uerosimile non est:neq; Antoniũ decuisset: neq; tá aptũ Bruto fuisset:dubiũ tamẽ est utrius fuerit libertus:eo ꝙ dicit cõmiserim: existimás odio deposito: iacentẽ non hostẽ sed ciuẽ:& quũ cõperisset paludamentũ interceptũ liberto eo ꝙ pretiosum erat percitus ira animaduertit protinus in eũ morte.i.puniuit eũ morte:usus ante.s.q̃ eum puniret hac præfatiõe. Quid tu?sup.fecisti:ignorasti cuius uiri sepulturá ego cõmiserim tibi.q.d.debebas patroni tui uirtutẽ nõ ignorasse. Dii uiderũt libenter fortem & piam ob ultionẽ Cæsaris uictoriá Philippicá.i.in philippis habitam eius.s.Marci Antonii:sed ne quidem inuiti audierũt ista uerba generosissimæ indignationis.s.in libertum.⁋ Cõmemoratiõe &c.Ordo est. Ego deductus cõmemoratiõe.i.p cõmemorationẽ exẽpli Ro.in macedoniá.i.cõtemplationẽ rerũ gestarũ a rege Macedoniæ cogor facere præconiũ.i.quasi uoce p̃conis laudationẽ morũ Alexádri uidelicet magni:Cuius ut bellica uirtus meruit infinitá gloriá:ita clæmentia meruit amorẽ præcipuũ. Is.s.Alexáder dum lustrat omnes gentes .s.ad eas adiiciendas suo imperio:cursu infatigabili(id uocabulũ sæpe in hoc authore legitur:nescio tamen an ponatur pro indefatigabili:nam nihil uidetur in terris tam forte quod non sit utcunq; fatigabile:sed multa sunt indefatigabilia:dicit autem cursum infatigabilem:pro Alexan.infatigabili cursu)ipse oppressus quodam loco tempestate niuali:animaduertit militem Macedonem confectum iam senio:obstupefactum.i. torpentem & hebetatum sensibus nimio frigore:depræhendit dico ipse sedens.i.cum ipse sederet sup.in sede sublimi & propinqua igni:& facta æstimatione.i.censura:non fortunæ quippe qui rex erat cum ille esset gregarius miles:sed ætatis:qa ipse iuuenis & robustus:ille cõfectus senio erat:descẽdit.s.ex illa sublimi sede:& qbus máibus affixerat opes Darii:iposuit i suá sedem corpus duplicatũ.i.q̃si cõplicatum & cõstrictũ frigore:ducẽs.i.existimans id futuꝶ salutare ei.s.militi:qđ extitisset capitale.i.puniẽdũ pœna capitali apđ ꝑsas:uidelicet occupasse soliũ regiũ. Quid ergo mirũ ẽ:si sup.milites dicebát iucũdũ militare tot annis sub eo duce.s.Alexádro:cui icolumitas.i.sospitas & conseruatio militis Gregorii.i. nulla excellentia aut honore ꝑditi:erat carior fastigio.i.culmine ꝓprio

⁋ De.M.Antonio:&.M.Bruto.

Arci ãt Antõii aius talis hũanitatis itellectu nõ caruit .M.n. Bruti corpus liberto suo sepeliẽdũ tradidit:quoq; honoratius cremareť :iniici ei suũ paludamẽtũ iussit:iacẽtẽ nõ hostẽ:sed ciuẽ deposito existimãs odio . cũq; itercepũ a liberto paludamẽtũ cõpisset: ira ꝑcitus : ꝓtinus i eũ aiaduertit:hac ante p̃fatiõe usus. Quid tu ignorasti cuius tibi uiri sepulturã cõmiseri? fortẽ: piãq; ei9 uictoriã philippicã libẽter dii uiderũt:sed ne ista qdẽ generosissimæ idignatiõis uerba inuiti audierunt. ⁋ Externa. De Alexandro:

Ommemoratiõe Romãi exẽpli i Macedoniã deduct9: morũ Alexãdri p̃cõiũ facere cogor:cuius ut ifinitã gloria bellica Virtus:ita p̃cipuũ amorẽ clemẽtia meruit.is dũ oẽs gẽtes ifatigabili cursu lustrat:quodã loco niuali tẽpestate opp̃ssus:senio iá cõfectũ militẽ macedonẽ: nimio frigore obstupefactũ:ipse sublimi & ꝓpiq̃ igni sede sedẽs aiaduertit: factaq; nõ fortũæ: sed ætatis utriusq; æstimatiõe:descẽdit:& illis máibus: qbus opes darii afflixerat:corp9 frigore duplicatũ i suá sedẽ iposuit.id ei salutař futuꝶ ducẽs:qđ apđ ꝑsas capitale extitisset:soliũ regiũ occupasse.qđ ergo miꝶ ẽ si sub duce tot ánis militare iucũdũ ducebát: cui gregarii militis icolũitas ꝓprio fastigio carior erat?

Dem nō hoīum ulli sed naturæ fortunæq; cedēs: Quia cū nullo unq̄ Alexāder cōgressus est quē nō uicerit: nullā ciuitatē obsedit: q̄ nō expugnauerit: nullā gentē adiit q̄ nō calcauerit: nullāq; regionē pagrauit q̄ armis nō subegerit. Quāq̄ uiolētia morbi. Cū tādē uicto dario domitisq; pthis cōsuluisset aruspices de suaꝝ rerū euētu: rn̄derūt ut diligētissime babylonē uitaret: ille cū aliquādiu ab ea se regiōe abstinuisset: tādē rapiētibus fatis eius urbis miro desiderio captus ē: & ut est genus hūanū iuetita ꝓnum: Babylonē ire uoluit: quo factū est: ut paucis post diebus Cassander uenerit missus a patre antipatre ut Alexandrū ueneno necaret & cū antipater in macedōia plurimū auctoritate & opibus ualeret eū bēigne suscepit pincernāq; suū instituit: uidelicet ꝙ sibi pocula ꝓpinaret: hic igiť ut multi tradūt ex p̄cepto p̄ris uenenatū poculū dedit alexādro: uenenū aūt fuisse dicūt frigidissimā aq̄ de noc-riade regiōe sumptā: q̄ guttatim de petra stillat: q̄ qdē aqua nisi in ungulis deferri nō pōt h.ic cū hausisset alexāder subito dolore ꝑfusus est: itaq; abiit in cubiculū & uniuersum exercitū ad se iussit acciri: & singulis dextrā porrexit: qd' nō mediocre humāitatis specimen fuit: postea uero mortuus est. Fato oppressa: Iam morte correpta: quia uenenū p uenas diffusum erat. Spiritu: quia spiritus perexiguus erat: humanitas uero magna. — OL1. — Alexā. moriētis humanitas

Non tam robusti generis. Adolescēs q̄dā pisistrati filia amore correptus eā i publico osculatus est: cū iret aquatū. Plut.n. dicit principū filias aquatū ire solitas: cū igiť puella domū redisset matri grauiter cōquesta ē: Mater (ut oēs ferme m̄res supstitiosæ nimis eē solēt) ad uirū defert iniure crimē exagerat. Impatiēter cōqueriť: de adolescēte poenā exposcit: cui Pisistratus: si eos punieris qui nos amāt: qd illis inq: faciendū est: q nos oderit fuit hic pisistratus teste Herodo. Hippocratis filius & athenarū tyrānus q doctrina igenio & eloquētia tāta fuit ꝙ athenieses se ac libertatē ei spōte submitterēt: q̄q̄ Solon istātissimus & grauissimus orator pro libertate aduersum illū staret: sed eloquētiæ pisistrati libertas cū Solone succubuit: ut suo loco ostēdemus in ca. de igratitudine & de ui eloq̄ntiæ tpæ quo Serui. tullus Romæ regnabat: ut Gellius tradit: hic etiā primus fuit qui apud athenas bibliothecā instituit. Non tam robusti generis. Quia nō tan tæ claritatis fuit quante Alexander macedo. Minime digna uox: Laudat hanc humanitatem Valerius: hæc inquit uox eiusmodi est: ut non digna uideatur dici ex ore tyranni fluxisse. — Pisistrati hūanitas in adolescentē petulātem

Idem nō hominū ulli: sed Naturæ: Fortunæq; cedēs q̄q̄ uiolētia morbi dilabebať: i cubitū tn̄ erectus dexterā oibus: q eā cōtigere uellēt: porrexit. Quis āt illā osculari nō curaret q̄ iā fato opp̄ssa: maximi exercit⁹ cōplexui: hūanitate: quam spiritu uiuidiore: sufficit?

De Pysistrato.

Non tā robusti gn̄is humanitas: sed & ipa tn̄ mēoria ꝓsequēda Pysistrati atheniēsium tyrāni narrabiť. Qui cū adulescēs q̄dā amore filiæ eius Virginis accēsus: i publico obuiā sibi factā osculatus eēt hortāte uxore: ut ab eo capitale suppliciū sumeret: respōdit. si eos: qui nos amāt iterficiem⁹: qd iis faciemus: qb⁹ odio sumus? minime digna uox: cui adiiciať eā ex Tyranni ore de hūanitate manasse. i hūc modū filiæ iniuriā tulit: suā multo laudabilius.

De Thrasippo.

Trasippo amico iter cœnā sine fine conuicio laceratus: ita & aium: & uocē: ab ira cohibuit: ut putates satellitē a Tyrāno male audire. abeūtē quoq; ueritus ne pp metū maturius se cōuiuio subtraheret: iuitatiōe familiari cœpit

Trasippo amico inter cœnā sine fine: De huiusmodi humāitate loqtur qua in amicū usus est: nā cum Thrasippū amicū suum iuitāsset ad cœnā: ille uino nimio plus q̄ satis erat inuitatus contra tyrannū exacerbatus est: adeo ut cōuitiis onerato: in faciē quoq; eius expuerit. Tyrannus ridibundus oia tulit amicū etiā metu ut ipse credebat: abeuntē retinuit: filiū patris iniuriā ulcisci cupientē inhibuit. Vocem ab ira: Nec iratus est: nec uerbum respōdit. Male audire: Male audio a te de me maledicis.

Idem. s. Alexā. nō cedēs ulli hoiem: sed naturæ & fortūæ: q̄q̄ dilabebať. i. labefactabať: uiolētia morbi: tn̄ erectus in cubitū: porrexit dextrā oibus q uellēt cōtingere eā. Quis aūt nō curaret osculari eā q̄ iam oppressa fato. i. morte uicina: sufficit cōplexui maximi exercitus humāitate. i. clæmētia in suos uiuidiore. i. uiuaciore q̄ spū. s. uitali. q̄a plus potuit tūc in eo humāitas q̄ spiritus uitalis. Nō tam. &c. Ordo est. Humāitas nō tam robusti animi ut. s. in Alexā. magno fuit: sed tamē: &c. i. ipsa ꝓsequēda. i. digna q̄ ꝓsequamur memoria: narrabiť uidelicet pisistrati tyrāni atheniē. Qui cū qdā adolescēs accēsus amore filiæ eius uirginis. s. adhuc. osculatus eēt sup. eā factam obuiā sibi in publico. i. loco publico: uxore hortāte ut suppliciū capitale sumereť ab eo. s. iuuene: respōdit si nos iterficiemus eos q nos amāt: qd faciemus iis qbus sumus odio? Vox sup. est: minime. i. nequaq̄ digna: cui adiiciať. i. adiici debeat: eā manasse ex ore tyrāni de humāitate. i. cū ꝓcedat de hūanitate. Pisistratus sup. tulit in hunc modū ita. s. dictū: iniuriā filiæ quā adolescēs uiolēter osculatus est: sed sup. tulit iniuriā suā. i. in se illatam multo laudabilius: de qua est sequēs narratio. A thrasippo &c. Narrat q̄uo pisistratus multo laudabilius tulerit iniuriā in se illatā dicens. Pisistratus sup. laceratus. i. ꝑscissus cōuicio ab amico Thrasippo. s. noie: inter cœnā. i. cœnandū: sine fine. i. modo aut termino: cohibuit ita & aium & uocē ab ira: ut putares satellitē. i. ministrū male audire. i. obiurgari & cōuitiis proscindi a tyrāno. i. ac si ipse pisistratus tyrānus fuisset satelles thrasippi: & pisistratus ueritus ne Thrasippus subtraheret se cōuiuio maturius. i. citius propter metum: cœpit retinere sup. eū abeuntem. i. abire uolentem: inuitatione familiari. s. ut diutius maneret: & sup. tunc. — ASCē sius

Curaret alii cod. habent occurreret.

¶Concitatæ temulentiæ: Inflammatæ ebrietatis. ¶ Postero die: Thrasippus postquam digesta crapula rediit ad se & cognouit ea quæ per uiolentiam fecerat nimio dolore percitus seipsum interficere uoluit: at pisistratus data fide nihil se de pristina amicitia mutaturum ab incepto reuocauit.

Pyrrhi humaitas in tarentinos

Eq; mitis animus Pyrrhi: Hæc humanitas pyrrhi simillima est superiori nam pyrrhus accitus a Tarentinis aduersus Romāos: cum in castris esset: quidā sodales in cōuiuio per ebrietatem in petulantiam lapsi: de illo male locuti sunt: quos captos & ad se ductos cū interrogasset pyrrhus dixissent ne ea quæ ad ipsius aures peruenerāt: tū unus urbane satis dicitur respondisse: nisi nobis inquit uinum defuisset: multo grauiora de te locuturi fueramus: par quidem facto responsum: quod potuit regis iram in risum etiam conuertere. ¶ Præ his: Respectu eorum. ¶ Lusus ac iocus: Lusus in rebus: iocus in uerbis. ¶ Qua quidem clæmentia: laudat hanc regis humanitatem.

pyrrhus roma. captiuos gratis restituit

Beadem altitudine: De eiusdem pyrrhi humāitate loquitur: qui ut supra dixi cum multis milibus hominū in auxilium Tharentinorū cum uenisset & bellum strenue fortiterq; gessisset: ingentē captiuorum numerum quibus cladibus illatis cœperat: ad quos redimēdos: cum Romani legatos misissent hac humāitate usus est in legatos: ut illis obuiam honoratū uirum honoris gratia miserit: ipse quoq; cū equitatu: extra portas occurrerit: atq; illos non ut uictor, secundis rebus elatus: sed ut amicus benignissime susceperit: captiuos sine precio remiserit dicens: ut est apud Ennium: non aurum posco nec preciū dederis: nec cauponātes bellum: sed belligerantes & ferro nō auro uitam cernamus utriq; uos ne uelit an me regnare hera: quid ue ferat fors uirtute experiamur: & hoc simul accipe dictum quorum uirtuti belli fortuna pepercit eorūdem me libertati parcere certum est: dono ducite doq; uolentibus cum magnis diis. Regalis inquit Cicero & æacidarum genere digna sententia. ¶ Prouentu: Foelicitate & successu. ¶ Officii: qđ debebat legatis.

ASCēsius

¶ Thrasippus euectus. i. trāsportatus a statu rationis: impetu temulētiæ. i. ebrietatis concitatæ. i. cōmotæ & accelerātis: respersit os eius. s. pisistrati tyrāni sputo: nec tamē ualuit accendere. s. pisistratū in uindictā sui. Ille. s. pisistratus: retraxit et filios sup. suos: cupientes subuenire maiestati patris uiolatæ. s. a Thrasippo ebrio per sputū & conuitia. Quoq; pro & Thrasippo uolēte die postero. i. proxime sequenti exigere a se supplicium. s. ob iniuriā illatā amico: morte uoluntaria. i. q̄ sibi ultro inferre parabat: pisistratus sup. uenit ad eū & data fide. i. sancta promissiōe facta: sup. eū māsurum in eodē gradu amicitiæ: in quo fuerat ante illā iniuriā: reuocauit sup. eū ab icœpto. i. a morte q̄ sibi inferre pabat. Si sup. pisistratus nihil aliud dignū honore memoriæ gessisset: tamē cōmēdasset se posteritati abunde his. s. duobus factis. ¶ Aeque &c. Ordo est. Aius pyrrhi regis. s. epyrotarū æque. i. æq̄liter mitis sup. fuit. Qui. s. pyrrhus quū audierat sermonē parū honoratū hitū sup. eē de se apud quosdā in cōuiuio tarētinoꝝ: pcūctabať. i. iterrogabat accersitos. i. ad se uocatos sup. eos q interfuerāt ei. s. cōuiuio an dixissent ea q̄ puenerāt ad aures eius. Tū. i. tūc unus ex his inqt: nisi uinū defecisset nobis: ista q̄ relata sunt tibi fuissent lusus ac iocus. i. res nullius momēti præ iis. i. in cōparatiōe eorū quæ eramus locuturi de te. Tam urbana excusatio crapulæ. i. ingurgitatiōis nō tamē tam cibi q̄ potus: & tam simplex cōfessio ueritatis: cōuertit iram regis in risum. Qua qđe clemētia & moderatiōe assecutus est. s. pyrrhus: ut & . i. simul tarētini sobrii. i. sicci & ieiuni agerent sibi gratias: & ebrii pcarenť bene. i. ut dii bona in illū cōferāt: qui tam clæmenter ignouerat. ¶ Ab eadem &c. Ordo est. Pyrrhus sup. misit ab eadē altitudine humanitatis. s. orta occasione: Licone Molessum obuiā legatis Romanorū petētibus castra sua ad redimendos captiuos: quo. i. ideo misit eū obuiā quo. i. ut uenirēt tutius: & sup. quo. i. ut exciperentur honoratius ipse occurrit sup. eis extra portā cū ornatu equitū: ens sup. nō adeo. i. in tantū corruptus prouentu rerū secundarū: quales erant uictoriæ de Romāis: ut deponeret. i. exueret aut deposito relinqueret: prospectum. i. porro aut procul positorum respectum officii in his qui dissidebant tunc maxime armis cum eo: uidelicet Romanis.

retinere. Thrasippus concitatæ temulentiæ ipetu euectus: os eius sputo respersit. nec tamē ī uindictā sui ualuit accendere. ille uero ēt filios suos uiolatæ patris maiestati subuenire cupiētes: retraxit. Postero quoq; die Thrasippo supplicium a se uoluntaria morte exigere uolēti: uenit ad eū: dataq; fide in eodē gradu amicitiæ māsurum: ab icœpto reuocauit. Si nihil aliud dignū honore mēoriæ gessisset: his tamen factis abunde se posteritati commendasset.

¶ De Pyrrho Rege.

Eq; mitis aius Pyrrhi regis. audierat apđ quosdā ī cōuiuio Tarētinoꝝ parū honoratū de se sermonē habitū: accersitos qui ei interfuerūt: pcuntabať: an ea: q̄ ad aures eius puenerant: dixissent. Tū ex his unus īquit: nisi nobis uinū dfecisset: ista quæ tibi relata sunt: p̄ hiis: q̄ de te locuturi eramus: lusus: ac iocus fuisset. tā urbana crapulæ excusacio: tāq; simplex ueritatis cōfessio irā regis conuertit in risum. Qua quidē clemētia: & moderatiōe assecutus est: ut & sobrii sibi Tarentini gratias agerent: & ebrii bene precarentur.

B eadē altitudine hūanitatis legatis Romāorū ad redimēdos captiuos castra sua petentibus: quo tutius uenirent: Lyconē molossum obuiam misit: quo honoratius exciperētur: ipse cū ornatu equitum extra portam occurrit: secundarum rerum prouentu nō adeo corruptus: ut officii prospectum in his deponeret qui tum maxime armis cum eo dissidebant.

Cuius tam mitis ingenii: Pyrrhus Italia pulsus in Siciliam traiecit exercitū: ubi nauali pugna a carthaginēsibus superatus: cū ab Antigono macedoniæ rege auxilia nō imperasset: macedoniā inuasit: Antigonū uicit: elatus deinde uictoria statim ad græciæ & asiæ totius imperiū adiecit animū: & primum oīum spartanos iuadit: quorū cum urbem oppugnaret tanta multitudo fœminarū ad patriæ tutelam accurrit ut nō fortius uictus quā uerecundus recederet: & in ea oppugnatione ptolomæū filiū strenuū miuq; forte amisit: cuius cadauere ad se delato dixisse fertur: aliquāto tardius cecidisse q̄ timuerat: pulsus igitur a spartanis agros petiit: ibi dum Antigonū in urbe clausum expugnare conaẽ: inter confertissimos uiolētissime dimicans saxo de muris iacto occiditur: caput eius Antigono deferẽ qui uictoria mitius usus filiū Helenū cū epirotis sibi deditū in regnū dimisit: eiq; insepulti patris ossa in patriā referēda tradidit: hæc sūmatim Iustinus: sunt qui aliter tradūt hāc historiā. Pyrrhū. s. dū argos oppugnaret per ꝓditionē urbē ingressum ad arcem usq; puenisse: ubi cū acerrime dimicareẽ mulierē quādā e tectis mortariū demisisse in caput pyrrhi: quo ictu moribūdus cecidit: tūc dicunt Alcyoneū antigoni filiū pyrrhi caput abscissum ad patrē cū summa lætitia detulisse: Antigonū correpto filio regis caput uelamine tectū corpori q̄ honoratissime cremandū restituisse: filiumq; helenū captiuū liberū esse & regiū aīum gerere iussisse: ossaq; pyrrhi aurea urna iclusa in patriā ad fratrē reportāda curasse: q̄ magna ꝑfecto fuit regis clemētia. Plut. in uita pyrrhi: dicit illum dum argos oppugnaret per ꝓditionē noctē urbem igressū una cū galatis i forū usq; peruenisse: qđ sentiētes argiui: Clypeū & alia mūita urbis loca cœperūt: Antigonū in urbē acciuerūt: tūc pyrrhus ubi uidit clypeū ostilibus armis refertū: & alia eē munita urbis loca: ꝓdigiis qbusdā territus retrocedere: & urbem egredi statuit: sed cū angustias portarū formidaret nunciū ꝑmittit ad filium helenū: qui cū magna manu extra mœnia sedebat ut deiectis mœnibus aditū sibi aperiret: suosq; tutaretur: filius nō recto accepto nūcio ad opem primū ferendā urbem ingreditur: & ita fugientibus ingredientes occurrunt: impediuntq; fugā: pyrrhus ubi euadendi difficultatē uidit in persequendos hostes cōuersus a Gregario milite argiuo hasta leuiter percussus equum adegit in illum mater eius: quæ forte desuper pugnam spectabat cognito filii periculo: tegulam uel ut alii dicunt mortarium: de speculis in pyrrhi caput cōiecit: quo ictu moribundus cecidit: tunc Zopyrus qdā Antigoni miles cognitū regē appræhēdens illi caput abscidit. Alcyoneus uero antigoni filius: accurrens abscissum regis caput ad patrē cum summa alacritate deportat: pater filium Baculo percussit: & a se repulit barbarū & pollutū appellans regis caput & corpus magnifice cremauit. Helenū quoq; pyrrhi filiū benigne & hūaniter exceptum cum eum complexus esset sperare iussit: & eum statim in priorē habitum hornatumq; restituit: atq; in epyrū remisit: erga amicos quoq; pyrrhi benignus fuit. ¶ Antigoni: Macedōiæ regis qui argiuis miserat auxilium. ¶ Correpto: Castigato. ¶ Effuso gaudio: immoderata leticia. ¶ Gausea: Velū capitis: quod circa caput gestabar. ¶ Vrna. Vasa. Vrnā genus mensuræ quod quidam quartarium dicunt: quattuor sextarios capit est etiam unde sortes ducebantur. Virgilius libro sexto. Stat ductis sortibus Vrna: sed proprie Vrna est quæ pro condendis defunctorum cineribus solebat adhiberi.

OLI. — Antigoni macedonis hūanitas in pyrrhum — Vrna

¶ De Antigono Rege.

Cuius tā mitis igenii debitū fructū ultimo fati sui tpe recepit. nā cū diris auspiciis argiuorū iuasisset urbē: abscissumq; caput eius Alcyōeus Antigōi regis filius ad patrē ꝓpugnatorē laborās: læt⁹ uelut aliqđ felicissimū uictoriæ opus attulisset: Antigōus correpto iuuēne: qđ tāti uiri subitæ ruinæ: imemor hūanoꝝ casuū: effuso gaudio isultaret: humo caput sublatū: causea: q̄ uelatū caput suū more macedonū habebat: texit. corporiq; Pyrrhi redditū honoratissime cremādū curauit. Qui ēt filiū eius Helenū captiuū ad se pertractum: & cultum: & animum gerere regiū iussit. ossaq; Pyrrhi ei aurea iclusa urna: epirū in patriam ad Alexandrum fratrem portanda dedit.

¶ Cuius &c. Ordo est. Cuius tam mitis ingenii. s. in Romāos pyrrhus sup. recepit fructū debitū. i. mercedem ac præmiū utile: ultimo tempore fati sui. i. mortis: nā cum inuasisset urbem argiuorū: hoc est argos: auspiciis diris. i. execrabilibus & quasi deorū ira portētis: quia illic interimēdus erat: & Alcyoneus aut ut alii legunt Altioneus ut uero alii Aleinous: filius Antigoni regis. s. Macedōiæ attulisse caput eius abscisum. s. a zopiro ad patrem. s. suum: hoc est antigonū laborantē. i. periculose uersantē: propugnatiōe. i. in defensiōe urbis argiuæ: existens lætus uelut attulisset aliquod felicissimum opus uictoriæ: Antigonus iuuene correpto. i. castigato ꝙ immemor casuum humanorū insultaret. i. hostiliter illuderet: gaudio effuso. i. immoderato: ut res quæ effundiẽ: ruinæ subitæ. i. improuisæ tanti uiri: texit caput. s. pyrrhi sublatum. i. sursum leuatū humo. i. e terra in quam ante pedes patemos deiecisse inuitur ipsum ferox iuuenis: gausea. i. uelo capitis: qua. s. gausea antigonus habebat caput suum uelatū more macedonū: & curauit sup. caput illud sic coopertū: redditū corpori pyrrhi: unde erat abscisum: cremandū honoratissime. s. immissis odoribus & adhibitis cerimoniis funebribus. Qui etiā iussit helenū filium eius. s. pyrrhi: pertractū ad se. s. Antigonū: captiuum: gerere. ut gerat & cultum. i. ornatū & insigne: & animū regium: & dedit ei ossa pyrrhi. s. patris eius inclusa urna aurea. i. uasculo dicto ab urendo ꝙ exustas reliquias cōtineat: portanda Epyrum. i. in eam regionem: patriam. s. pyrrhi & etiam heleni: ad Alexandrū fratrem. s. eius.

ASCēsius

¶ Gausea. scribe Causea: quæ macedonum propria fuit umbellaq; depellēdos æstus usum prestabat: unde nomen ut inquit Homerus απο του ελαυνειν το καυμα. Sed & a pluuia niueq; caput & corpus etiam defendebat: ut Antipatri Thessalonicensis indicat epigramma quo testatur in agmine niuium de cælo ruentium tegminis in prælio uicem Galeæ prestare.

THE.

OLI. Caudina clades

Ampani autē. Liuius lib. ix. circa principiū. Cū Aulus posthumius & T. Veturius cōsules: opē Lucerię ferre uellēt: iter furculas caudinas iclusi sunt: locus erat syluis undiq; obsitus: nā saltus duo alti angusti sylyosiq; sunt mōtibus circa ꝑpetuis iter se iuncti in medio cāpus est herbidus & aquosus: p quē mediū iter est: sed anteq̄ uenias ad eū itrādæ angustiæ sunt. & aut eadē qua te isinuaueris retro uia repetēda ē. aut si ire porro pgas p aliū saltū arctiorē ipeditioreq; euadēdū: in eū cāpū uia alia: p cauā rupē cū Ro. uenissent: & in alias angustias ire pgerēt: eas septas deiectu arborū saxorūq; igētiū obiacēte mole iuenerunt: tūc fraus hostilis appuit: & in sūmo saltu ꝑsidiū cōspicit. In isidias igit ꝑcipitati cū euadere nullo mō possēt: fœdā & ignominiosā deditionē accipe cōpulsi sūt: ut cū singulis uestimētis sub iugū missi abirēt icolūes: q̄ cōditiōe accepta cū ante noctē capuā puēit: possent icerti q̄ hde socioꝝ & qd pudor ꝑpediebat: circa uiā haud ꝓcul a Capua oium egena corpa humi ꝓstrauerūt: qd ubi ē capuā nūciatū hac i eos humāitate usi sūt cāpani: ut socioꝝ iusta miseratiōe cōmoti deposita stati igēita supbia mitterēt cōfesti isignia sua cōsuli b⁹ fasces: lictores: arma: equos: uestimēta: cōmeatusq; militib⁹ oib⁹: & uēiētib⁹ Capuā cūct⁹ senatus ppłusq; obuiā egressus: iustis oibus hospitalibus & publicis & priuatis fungerent officiis: quā mēte s. ii. punico bello aduersus Ro. seruassent. Fuluius Flac. cōsul secures suas cāpanoꝝ sanguine nō cruētasset: ut illorū perfidiā uindicaret.

De Campanis.

Ampāi āt exercitū nostrū cū cōs. apd Caudinas furcas: sub iugū a samnitib⁹ missū: nec sermem tātū: sed ēt nudū urbē suā intrantem: perinde ac uictorē: & spolia hostium præ se ferentem: uenerabiliter exceperunt: protinusq; consulibus īsignia honoris: militibus uestē: arma: equos commeatū benignissime præstādo: & inopiam: & deformitatē Romanæ cladis mutarūt. quo animo si pro imperio nostro aduersus Annibalem quoq; usi fuissent: truculentis securibus materiam sæuiendi non præbuissent.

De Annibale.

Acta metiōe acerrimi hostis: māsuetudinis ei⁹ opibus: q̄ Romāo noi ꝑstitit: locū q̄ iter māus ē: finiā. Annibal. n. Aemylii Pauli apd cānas trucidati q̄situ corpus: quantū in ipso fuit: inhumatū iacere passus non est.

Nnibal Tiberiū Gracchū Lucāoꝝ circūuētū insidiis: cū summo honore sepulturæ mādauit: & ossa eius in patriam portāda militibus nostris tradidit.

Acta metiōe: de Cānensi clade satis supra dictū est. Post tātā igit romanorū stragē Hannib. dr̄ hac hūanitate usus: ut Pauli æmilii cōsulis Ro. corpus diligētissime q̄sitū & iuētū sepulturæ mādauerit: ut qdā auctores tradūt: sūt uero q dicūt q̄situ fuisse: sed nō iuentū: quorū sniam sequit Valer.

Hānibalis hūanitas apud canas

Liui uero cōgsitū & humatū cū punicis illis q i ea pugna ceciderāt. Hic paulus ubi tantā ciuium suorū stragē factā ēe uidit cum posset incolumis euadere: maluit cū suis ciuibus hōeste mori quā sugiēdo turpiter supesse: q. L. Cornelio tribuno militū equū offerēti quo celerius euaderet e māibus hostiū sic respōdisse fert. Tu qdē Cn. Corneli macte uirtute esto: sed cauene frustra miserādo exiguū tps e māibus hostiū euadēdi absumas: abi: nūcia publice pr̄ibus urbē Ro. muniāt: ac priusq; uictor hostis aduciat ꝑsidiis firmēt. Priuatiq; Fabio æmiliū ꝑceptorū ei⁹ mēorē et uixisse: & uixisse: & mori me adhuc i hac strage militū meorū patere: ne aut reus iterē: aut cōsulatus collegæ accusator existā. ꝑ Locū: De humāitate. ꝑ Finiā: Nā hæc ultima sūt de hūanitate exēpla: & oia quidē Hānibalis.

Annibal: quo pacto. T. Gracchus ꝓditus hosti fuerit a Flauio lucāo eius hospite in ca. de ꝓdigiis ostēdimus: nā cū maiorē lucāiæ ptē q ad Hānib. defecerat uirtute sua in ptāte Pop. Ro. redegisset ad reliq capiēdā iuitatus ab hospite Flauio cui iure ueteris hospitii fidē nō derogabat i isidias deductus & occisus ē: de cuius funere duplex fama ē. Alii. n. tradūt in castris Rom. sepultū a suis: alii ab Hānib. & ea uulgatior fama ē: tradūt in uestibulo punicorū castrorū rogū istructū fuisse armatū exercitū decurrisse cū tripudiis: hispanorū motibusq; armorū & corporū: suæ cuiq; gēti assuetis: ipsoq; Hānib. oi reꝝ uerborūq; honore exequias celebrante. Alii aliter tradunt: & dicunt imperatoris capitis hostes tantummodo potitos ad Hannibalem detulisse: ab eo statim cartalo missum: qui ad Cneum Cornelium quæstorem romanum deferret quæsto rem deinde summis imperatoris in castris celebrantibus cum exercitu beneuentanis fecisse.

ASCē fius

Cāpani aūt exceperūt uenerabiliter pinde ac uictorē & serētē ꝑ se. i. ante se spolia hostiū: exercitū nostrū. i. ro manū cū cōsulibus missū a sānitibus sub iugū. i. hastas dispositas i specie patibuli i signū extremæ subiectiōis & cōsuliōis: apud furcas caudinas. i. angustias mōtiū speciē furcarū repñtātiū: nec. i. nō: & itrātem urbē suā uidelicet capuā: nō tm̄ inermē: qa arma hosti tradiderat: sed et nudū: qa spolia quoq; ei detraxerāt hostes. & pstādo ꝓtinus cōsulibus isignia honoris: militib⁹ uestē. arma equos. cōmeatū beignissime. i. cū sūma beiuolētia: mutarūt: & i. simul iopiā & deformitatē cladis Ro. Quo aio si cāpani fuissent usi quoq. i. ēt ꝓ ipio nr̄o. i. Ro. aduersus Hānib. nō pbuissent securibus nr̄is. s. Fuluii flacci cōsul Ro. materiā sæuiēdi. i. tā sæue i eorū magistratus animaduertēdi. ꝑ Facta &c. Ordo est. Mētiōe acerrimi hostis: uidelicet Hānib. facta: finiā locū q ē iter māus. i. tractarū hūc de hūanitate & clemētia: opibus māsuetudinis eius q̄ ꝑstitit noi Ro. i. generi seu populo nomē Ro. habēti. Enim pro qa Hānib. nō ē passus q̄tū fuit in ipo: corpus Pau. Aemylii trucidatū apud cānas q̄situ. s. ad sepeliendū: iacere ihumatū: dicit q̄tū in eo fuit: qa q̄rēdū curauit sed nō iuenit aut iuentū nō agnouit: itaq; cū cæteræ stragæ hūatū ē. ꝑ Hānibal &c. Affert secūdū exē. eodē tenore dicēs. Hāni. mādauit sepulturæ cū sūmo honore Tiberiū Grac. circūuētū isidiis lucanorū: & tradidit militib⁹ nr̄is. i. Ro. ossa eius. s. gracchi: portāda i patriā.

Annibal Marcum Marcellum: De Marco Marcello quoq; dictum est eodem capitulo: q cum inter bina castra punica atq; romana tumulus siluestris esset a neutris primo occupatus q Romani qualis esset pars illa quæ ad hostes uergeret ignorarent: Hannibal insidiis q̄ castris aptiorem eum putaret: Romani in castris fremebant occupandum eum locum esse & castello firmandum: ne si occupatus ab Hannibale foret uelut in ceruicibus hostem haberent: mouit ea res Marcellum: & Crispinum eius collegā: itaq; cum paucis equitibus exploratum profecti in insidias præcipitarunt: quæ pauloante fuerant ab Hanniba le eo loco collocatæ: ubi Marcellus cum aliquot fortissimis uiris in medio cæsus: collega uulneratus: filius quoq; consulis grauiter sautius: aliquot etiam capti fuerunt: sed paulopost Hannibal M. corpus inuentum sepulturæ mādauit Cicero in Catone maiore. Mar. Marcelli interitum: nec crudelissimus quidem hostis honore sepulture carere passus est. ⁋ Legitimo iure. idest iure humanitatis. ⁋ Corona: Quia sepius uictor euaserat: nam Marcellus ad nolam primus Hannibalem uici posse docuit: & de illo sæpe uictoriam in castra reportauit.

OLI. Marcellus in insidias p cipitauit

Annibal Marcum Marcellum i agro Brutio: dum conatus. Pœnorum cupidius: quam consyderatius speculatur: interemptum: legitimo iur extulit. punico quoq; sagulo: & corona donatum laurea: rogo imposuit.

Rgo humanitatis dulcedo etiam i efferata barbarorum igenia penetrat. orbosq;: & truces hostium mollit oculos: ac uictorix insolentissimos spiritus flectit: nec illi arduum aut difficile est inter arma contraria: iter districtos comminus mucrones: placidum iter reperire. uincit iram: prosternit odium: hostilemq; sanguinem hostilibus lachrymis permiscet. atque etiam admirabilem Annibalis uocem: pro funeribus Romanorum ducum arbitria statuētis expressit. quia aliquāto ei plus gloriæ Paulus: & Gracchus: & Marcellus sepulti: quam oppressi attulerunt. siquidem illos punico astu decepit. Romana mansuetudine honorauit. uosque fortes: ac piæ umbræ: non pœnitendas sortiti estis exequias. nam ut optabilius in patria: ita speciosius pro patria collapsæ: supremi officii decus infelicitate amissum: uirtute recuperastis.

Rgo humāitatis dulcedo etiam in efferata. Laudat Valerius uim humanitatis: quæ per efferatas quoq; gētes transire audet. ⁋ Oculosq; & truces. Sicut de Cæsare in Pompeium. ⁋ Districtos: Nudatos. ⁋ Admirabilem uocem: Quia mirum fuit tantum humanitatis in pectore barbaro inueniri posse. ⁋ Oppssi: Quia uictoriæ laus minuitur insidiis non enim uirtute sed insidiis oppressferat. ⁋ Vos quoq; fortes: Apostrophat ad imperatores Romanos: & eos quasi hac oratione consolatur q non in patria illis mori contigerit: cum gloriosius in acie pro patria fortiter pugnādo ceciderint: & nō pœnitendas exequias ab hoste sortiti fuerint. ⁋ Decus i felicitate amissum: Quam fortuna aduersa funerationem in patria perdidistis eandē apud hostes uirtute uestra inuenistis. ℂ Hannibal (tertium est exemplum) extulit. i. ad sepulturam efferendum curauit: iure legitimo Marcum Marcellum interemptum in agro Brutio dū speculatur: idest explorat cupidius q̄ cōsideratius. i. magis cupide q̄ considerate cōatus:

Hūanitatis quāta uis

ASCē sius

idest molimina pœnorum. Et imposuit rogo: idest igni ardenti sup. eum aut eius corpus donatum sagulo punico: idest indumento militari qualis Carthaginenſ. tunc utebantur: & corona laurea: ob uirtutem bellicam. ⁋ Ergo Subinfert laudes humanitatis ac clementiæ ex effectu dicens. Ergo: quia etiam sæuissimus hostis Hannibal humanitatem sensit: dulcedo humanitatis: idest clementiæ & mansuetudinis homine in primis dignæ: penetrat: idest irrumpit & penitus intrat etiam in ingemia Barbarorum: qualis erat Hannibal: efferata: idest ferita tē naturali extra se lata: & mollit: idest mitigat aut mollificat oculos hostium orbatos: scilicet charissimis suis: & truces: idest immanes & truculentos: ac flectit spiritus uictoriæ insolentissimos ut in antigono: Nec arduum ac difficile est illi: scilicet humanitati reperire iter placidum: inter arma contraria: inter macrones: scilicet hostium districtos: idest euaginatos cōinus: quasi consertis manibus. Humanitas sup. uicit iram: posternit odium & permiscet sanguinem hostilem lachrymis ut in Cæsare patuit erga Pompeium: Atq; etiam expressit: idest extorsit quasi ab inuito pectore admirabilem uocem Hannibalis statuentis arbitria: idest dantis arbitrariam sententiam (Erat enim in ipsius potestate sepelienda ne censeret interemptorum cadauera: an feris auibusq; derelinquenda) pro funeribus ducum Romanorum: quia secundum illa iudicauit: utpote honorifice instruenda. Quia Paulus: scilicet Aemylius. Gracchus: scilicet Tyberius: & Marcellus: scilicet Marcus: attulerunt ei: scilicet Hannibali: plus aliquanto: idest ex aliqua parte gloriæ sepulti: idest eo q ab eo sepulti aut requisiti ad sepeliendum erant: quam oppressi: idest eo q uicti erant ab eo. Siquidem ipse decepit: idest dolose cepit eos: utpote de astu punico: idest fraude & uersutia pœnis propria: & honorauit eos: idest honorifica affecit sepultura: mansuetudine Romana: idest Romanis digna eisq; cōsueta. Vos quoq; o Paule. Gracche & Marcelle appositorie umbræ: idest reliquie animarum corpus sequentium: aut manes: fortes & piæ: quia pro patria fortiter corporibus exutæ: sortitæ (sunt qui legant sortiti: ut ad rem non ad uocem respiratur: sed quia additur collapsæ: uerior est lectio sortitæ): idest sorte quadam nactæ exequias non pœnitendas quia gloriosas. Nam ut. i. quemadmodum optabilius sup. fuissetis collapsæ in patria: ita collapsæ speciosius pro patria recuperastis uirtute: decus. i. honorem supremi officii. i. exequiarum: amissum infelicitate. s. cadendi per fraudem hostilem.

OLI. Gratitudo mater omnium uirtutum

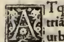
Ratas uero animi significationes:De gratitudine dicturus eam in comparationem cum ingratitudine adducturũ esse pollicetur:ut sua utriq; æstimationis merces:huic.s.laus:illi uituperatio repẽdatur Cice.de gratitudine in oratiõe pro planco:hæc una inquit uirtus est:non solũ maxima:sed etiam mater uirtutũ omniũ reliquarũ:quid est pietas nisi uoluntas grata in parentes; qui sunt boni ciues qui belli:qui domi de patria benemerentes:nisi qui patriæ beneficia meminerunt:qui sancti: qui religionẽ colentes:nisi qui meritá diis immortalibus gratiá iustis honoribus:& memori mente persoluunt?quæ potest esse uitæ iocunditas sublatis amicitiis?q̃ porro amicitia põt esse inter ingratos?quis nostrũ est liberaliter educatus:cui nõ educator es?cui non magistri sui atq; doctores?cui nõ locus ille ipse mutus:ubi alitus ubi doctus est grata recordatione in mente uersatur?cuius opes esse tantæ possunt aut unquá fuerunt qui sine multorũ amicorum officiis stare possit?equidẽ nihil tam proprium hois existio q̃ non beneficio modo:sed etiá beniuolentiæ significatione alligari.Nihil porro tam inhumanũ.tam immane:tã ferreũ; q̃ cõmittere: ut beneficio non dicam indignus:sed uictus esse uidear.Item Cice.in officiis sic ait beneficio prouocati debemus agros fertiles imitari: qui multo plus afferunt:quá acceperint: rursus alio loco: cui referri gratia tanta nõ potest:quanta debetur habenda tamẽ tanta est quanta animi nostri capere possunt:multis aliis quoq; locis Cice.hãc gratitudinis uirtute laudibus effert.¶Gratas ergo significatiões:ideo dixit Vale. Quia etiam si nõ reddimus beneficium:& animus sit uoluntarius & in promerendo ardentissimus sufficere debet.¶In comparatione:Vt cum hinc uirtus: inde uitium positũ fuerit cognoscatur illius laus & huius uituperatio.¶Cõtrario proposito.Quia uirtus & uitiũ cõtraria sunt.¶Priorem locum:A digniori & præstantiori sumamus exordium.

¶De Gratis. Capput.II.

Ratas uero ai significatiões: & igrata facta libuit oculis subiicere; ut uitio: ac uirtuti iusta merces æstimatiõis ipa cõparatiõe accederet.sed qm̃ cõtrario ꝓposito sese distixerũt:nr̃o quoq; stilo separẽt. prioreq; locũ obtineat: q laudẽ:q̃ q rephẽsionem merentur.

¶De Martio Coriolano.

Tq; ut a publicis actis ordiar: Martiũ patriá oppugnare conãtẽ: admotoq; portis urbis igẽti uolscorũ exercitu:funus: ac tenebras Ro.ĩpio minitãtẽ: Veturia mater:ac Volũnia uxor:nefariũ opus exeq̃ p̃cibus suis passæ non sunt:ĩ q̃rũ honorẽ Senatus matrõarũ ordinẽ benignissimis decretis adornauit. sanxit nãq;: ut fœminis semita uiri cederẽt.cõfessus plus salutis Reip. i stola:q̃ i armis fuisse.uetustisq; auriũ insignibus: nouum uitæ discrimen adiecit: petmisit quoq; his

Tq;ut a publicis actis ordiar. Cum annonæ caritas urbẽ icessisset:senatus frumentatũ in peregrinas regiões legatos dimisit:qui cũ frumenti copiã aduexissent Gn.Martius Coriolanus plæbei semper infensus censebat nõ prius diuidendũ inter plæbẽ esse frumentũ q̃ per secessionẽ usurpata iura a restituissent paribus quãobrẽ ira plæbis in exiliũ actus ad uolscos ꝓfectus paulopost bellũ intulit patriæ qua cũ ab eo graui obsidiõe ꝑmeret nulla alia rõne:q̃ mulierũ beneficio liberari potuit: ut diximus in ca. de miraculis:& latius dicturi sumus in cap.de pietate:quare senatus gratũ animũ gerẽs multis honoribus matronas honestarũt:nã ut inquit Liuius:nõ inuidebãt laudes suas mulieribus uiri romani:adeo sine obtrectatione alienæ gloriæ uiuebat:tunc enim primũ sancitũ fuit:ut mulieribus de uia cederetur:ut in auribus aureis ut purpurea ueste:ut aureis segmẽtis:ut nouo uitæ discrimine uterent:monumẽto quoq; ꝙ esset: templũ muliebri fortunæ ædificatum dedicatũq; fuit.Et suorũ honore:Ecce Po.Ro.gratitudinem.¶Sanxit:Firmauit:& hinc sciri põt:unde orta sit cõsuetudo cedẽdi de uia mulieribus.¶In stola:Sicut toga uirorũ:ita stola mulierũ.¶Insignibus auriũ:Sicut annulis ex auribus pẽdentibus:q & inaures dicunt:nã inaures sunt aurium ornamenta.

ASCEsius

Ratas uero &c.Auspicatur narrationem de gratis dicens Libuit.s.mihi:subiicere oculis.s. lecturorũ hæc scripta:significationes gratas animi pro grati animi:& facta ingrata ut iusta merces æstimatiõis .i.appreciationis accederet uitio ac uirtuti(dixissem uirtuti ac uitio:eo ꝙ honestius præferri solet & prius de uirtute dicturus est:sed author ut opinor ideo nũc hoc nũc illa ꝑponit ut significet se mixtim loqui uoluisse nisi aliquid obstitisset)ipsa cõparatiõe q̃ fit p collationẽ & cõpositionẽ rerũ cõparandarũ & ita mixtim de eis loq uoluisset.Sed quoniá grati sup.& ingrati:distinxerũt sese ꝓposito cõtrario:ipsi sup.separẽtur quoq; stilo nr̃o:& sup.ii.q merent laudẽ obtineãt priorẽ locũ q̃ qui sup.merent rep̃hensionẽ.i.grati dicant prius q̃ ingrati.¶Atq; ut a publicis &c.Primũ itaq; exemplũ gratorũ est ipsius senatus in matronas romanas occasiõe Martii Coriolani:nõ ipsius Martii qui pius in matrem fuit potius q̃ gratus.Ordo est: atq; ut ordiar.s.narrationem gratorũ ab actis publicis.s.totius senatus.Veturia mater.s.Martii Coriolani: & Volũnia uxor.s.eiusdem non sunt passæ.i.non sustinuerunt aut non permiserunt Martium.s.Coriolanum conantem oppugnare patriam.s.suam romam uidelicet:& minitantem imperio romano funus ac tenebras.i.excidium & summam desolationẽ & hoc ingẽti exercitu uolscorũ admoto portis urbis nõ sunt inquá passæ.i.impediuerũt p̃cibus suis: ipsum exequi opus nefariũ:in q̃rũ.s.matris & uxoris Coriolãi honorẽ:senatus adornauit.i.deornauit ordinẽ matronarũ decretis bẽignissimis:nãq; ꝑ q̃a:sanxit:ut uiri cederẽt fœminis semita.i.de uia:cõfessus.s.p hoc decretũ:plus salutis reip.fuisse in stola.i.ueste matronarũ.i.p̃cibus earũ:q̃ in armis.s.uirorũ & adiecit uetustis insignibus auriũ.i.priuilegio ueteri quo licebat matronis inaures habere:nouũ discrimẽ.i. discerniculũ uitæ.i.ornamẽti in capite:q uitæ legũt uideãt q̃d uita cũ inauribus cõgruat:& pmisit quoq;.i.etiã:his.s.matronis.

OLI.

¶Segmentis ornamētis:nā ſegmēta dicuntur redimicula mulierū uerſicolora:qbus utūtur ad capitis ornamē tum:ſunt etiā qui dicant ſegmēta eſſe faſciculas qbus inuoluunť infantes:unde Iuue.Et ſegmentatis dormiſſet paruula cunis.Segmēta uero ſunt faſciæ qbus circundatť caput.i.redimicula mulierū nobiliū inde ſegmentatus ornatus & inſtructus.Segmentū etiā dicitur monile a colo in pectus deſcendens. Segmēta zonis quibuſdā quaſi pertuſamentis ornata:nam particulas cuiuſq; materiæ abſciſſas præſagmina uocant.Sunt etiam qui dicant ſegmenta eſſe circulos quos græci aralelos appellant.¶Exoratus:Perſuaſus ut petita concederet.

purpurea ueſte:& aureis uti ſegmētis.ſup hoc ædē & arā fortūæ muliebri eo loco:quo Coriolāus exoratus fuerat:faciēdā curauit.memorē beneficii ānimum ſuum exquiſitæ religionis cultu teſtando.

Vē ſecūdi etiam belli punici tpe exibuit. cū enī a Fuluio Capua obſidereť: ac duæ campanæ mulieres beneuolētiā erga Romanos dimittere ex aīs noluiſſent. Veſtia Opidia mater familias:& Cluuia Facula meretrix:q̄rū altera quotidie ꝓ ſalute noſtri exercitus ſacrificauit:altera captis militibus. Romanorum alimenta ſubminiſtrare non deſtitit: urbe illa oppreſſa: ſenatus iis & libertatem: & bona reſtituit. & ſiquid amplius præmii petiſſent: libenter ſe daturꝫ aſſeuerauit. uacaſſe in tanto gaudio.P.C. duabus humilibus fœminis referre gratiā: ne dū præſe tuliſſe mirādū.

¶De Quintio & Minutio.

Vid illa quoque iuuentute Romanā gratius:quæ Quíntio & Minutio cōſ. ultro nomina ſua militari ſacramento obtulit: ut Tuſculanis:quorꝫ fines Equiculi occupauerāt:

Vē ſecūdi ēt belli:Cū.n.a Fuluio Capua.Cū recepta Capua ſumptoq; ſupplicio de ſenatu cāpano: relatū eēt in ſenatu:qd nā uidereť de his faciēdū q p mūicipia in cuſtodias diſtributi fuerāt; nā a Q.u.Flacco romā ducti ueniā petebāt & miſericordiā iplorabāt.M.Attilius cuius ex his q apud Capuā fuerāt maxia erat auctoritas: iterrogatus ſniam ita reſpōdit:in cōſilio inqt arbitror me fuiſſe cū cōſulibus Capua capta:cū q̄rereť q cāpanorū benemeritus de rep.nr̄a eēt:duas mulieres cōpertū eſt:Veſtiā oppiā atellanā Capuæ habitātē:& Faculā cluuiā:q quondā q̄ſtū corpore feciſſet.Illā quottidie ſacrificaſſe pro ſalute & uictoria populi Ro.hāc captiuis egētibus alimēta clā ſuppeditaſſe:cæterorū oium cāpanorū eūdē erga nos aīum quē Cartha.fuiſſe:q̄re ſenatus cēſuit oppiæ Cluuiæq; primū bona ac libertatē reſtitui:ſiq̄ alia p̄mia a ſenatu petere uellēt Romā eas uenire.Cāpāis i ſingulas familias decreta facta q̄ hoc loco nō opus ē enūerare.¶Libertatē:Quia iure belli uenerāt i ſuitutē.¶Amplius.p̄ter captiuitatē & bōa.¶Ne dū:Multo maius ita oſtēdiſſe.

Vid illa quoq;:Appius qdā herdonius ſabius cū multitudīe exulū & ſeruorū ad q̄ttuor milia clā urbē igreſſus occiſis cuſtodibus capitoliū occupauit:& ſeruos oēs de capitolio ad libertatē conuocabat:Ro.ea re tam ſubita & iprouiſa pculſi: quo ſe uerterēt icerti erāt:Thuſculani fama ipſa cū audiſſent quo in piculo foret reſpu.Romana (Capitoliū a ſeruis o.cupatū) ultro Romā parato exercitu uenerūt:& Ro.ipſis in re tā piculoſa cūctātibus cōſulē ipſi armati ſecuti ſūt i capitoliū deīde erubeſcētes Ro.& ipſi ſūptis armis & in capitoliū facto cōcurſu Herdoniū occiderūt:poſt aliquot deinde tp̄s cū æq tuſculanorū fines iuaſiſſent Ro.memores accepti iā beneficii tuſculāis opē ultro ferēdā gratiāq; reddēdā eē cēſuerūt.Itaq; cōſules cū exercitū ſcriberēt uocarētq; q hāc militiā gerere uellēt:illis uniuerſa iuuētus nō ultro ſolum:ſed cum quadam etiam animorū alacritate ſe obtulere:& ad tuendos de ſe tam benemeritos ſocios profecti ſunt:quod magnum fuit Romanæ iuuentutis grati animi ſignum.

¶Vti ueſte purpurea & ſegmētis.i.ornamētis colli aureis.i.ex auro:q̄ſi i ſquamas ſecto:unde ſegmēti nomē:& curauit ſup hoc.i.ultra hoc munus:ædē & arā faciēdā fortūæ muliebri:e loco quo Coriolāus fuerat exoratus: teſtādo.i.ꝓbādo animū ſuū:memorē bn̄ficii:cultu.i.p cultū aptū religiōis exq̄ſitæ.i.accuratiſſimæ īuētæ & obſeruatæ.¶Q.uē.ſ.animū memorē beneficii:ſenatus exhibuit ēt tpe ſecūdi belli pūicī.Q.uū.n.capua:urbs priaria Cāpāiæ obſidereť a Fuluio.ſ.Flac.ac duæ mulieres cāpanæ ſeu capuāæ:uidelicet ueſtia opidia:ſeu(ut alii legūt)oppia:mr̄ familias.ſ.hōeſta:& cluuia(Apud alios legiť eluuia nō cluuia)facula meretrix:noluiſſent dimittere ex aīs.ſ.ſuis:bēiuolētiā erga Ro.q̄rū.ſ.mulierū:altera.ſ.mr̄ familias ſacrificauit quottidie p̄ ſalute exercitus nr̄i.i.Ro.altera.ſ.meretrix nō deſtitit ſubminiſtrare militibꝰ.i.ſtipēdiariis Ro.captis ſeu captiuis alimēta.ſ.corpoꝛe:urbe illa opp̄ſſa.i.ui capta:ſenatus reſtituit iis.ſ.duabus mulieribus:& libertatē & bōa:& aſſeuerauit ſe daturū libēter ſi petiiſſent qd.i.aliqd amplius p̄mii.Mirādū ē(iqt author)P̄res cōſcriptos uacaſſe.i.q̄ſi curis cæteris uacuos ītētos fuiſſe i tāto gaudio.ſ.de recepta capua cōcepto:referre qd plus ē:nedū.i.ne ſolū dicā p̄ſe tuliſſe.i.qbuſdā īdiciis ſignificaſſe:duabus fœminis hūilibus.i.abiectæ cōditiōis:gratiā.i.remūcrationē.¶Quid illa.Affert poſt gratitudinē ſenatus gratitudinē iuuētutis Ro.ſub Q.u.& Minutio cōſulibus erga Tuſculāos.Nō aūt gratitudinē Q.u.& Minutii.Quocirca qa tituli ſæpiſſime īepti ſūt:licꝫ nō ab authore aut quouis pito p̄poſitos:ſed a ſciolis duas prīas lineas legiſſe ſubīde cōtētis.Emēdauius ergo tū hic:tū ſæpe alibi.Ordo āt ē. Quid ſup.ē grati9 illa quoq; iuuētute Ro.i.multitudīe iuuenū Ro.q obtulit ultro.i.nō coacta.Q. . & Miutio cōſulibus .i.quā illi eēnt cōſules:militari ſacramēto.i.aſcriptiōi militiæ iuſte gerēdæ ſub iuramēto:noīa.ſ.ſua cōſcribēda.

ASCō ſius

¶Segmentis.Seruius ait eſſe gutturis ornamētū qď alio noīe monile diciť: Apollinaris etiā Sidonius illā ſarranis inqt ebriam ſuccis:iter crepitantia ſegmenta palmatā cōuenuſtauit:Iuuena.Segmenta & longos habitus Pli.hiſto.natu.vii.Plura ſunt ſegmenta mundi:quæ noſtri circulos appellauere:græci paralelos.

THE. Segmenta

¶Defenderant: Expellendo seruos de capitolio. ¶Cessasse: Defuisse.

OLI. Minutius æqtus Fabio

Agnum grati populi specimen: Minutium magistrum equitum Fabio maximo dictatori æquatum imperio fuisse diximus in capitu. de constantia. Minutius igitur alternis cum Fabio diebus impera re uolebat uel si etiam maiora placerent interualla partitis temporibus alternis summum ius & imperiũ esse q̃ nequaquã e republica esse existimauit Fabius ut milites sui in alterius potestate & sum ma rerum in hominis temerarii manibus posita foret: itaq; partitis copiis castra diuiserunt: q̃ Hanibali duplex gaudium fuerat: & q̃ Minutii temeritatem liberam factam esse uidebat: & Fabii prudentiam ui ribus diminutam: misit igitur milites quosdam ad tumulum capiendum qui medius erat inter utraq; castra magis lacessendæ pugnæ q̃ tumuli capiendi gratia: nam locauerat alios in insidiis: & conferto prælio cum utrinq; totis uiribus certaretur ex insidiis orti milites cum ingẽti clamore: tantum terrorem intulere Romãis: utnec animus ad pugnam nec ad fugam spes cuiquam superesset: tum Fabius audito pauentium clamorẽ non celerius inquit q̃ timui deprehendit fortuna temeritatem: sed obiurgandi non est tempus: sed laborantibus succurrẽdũ: ita instructa acie de uertice montis in hostes impetum fecit suos ab effusa fuga reuocauit: aciem restituit hostes profligauit: & uictoriam prope partam ex eorũ manibus extorsit: ciues suos & imperatorẽ: partim

Minutii erga Fabium gratitudo a cæde: partim a captiuitate liberauit: pro cuius beneficii referenda gratia: Minutius Fabium parentem semper appellauit: exercitus cum milito nes quorum opera seruati fuerant patronos uocauerunt: Hannibalem quoq; ex acie discedentem dixisse ferunt: tandem eam nubem quæ sederet in iugis montium sollicitatam procellæ imbrem dedisse. ¶Specimen: Experimentum. ¶Contulit: Scilicet populum Romanum ad honestandum & illustrandum eius funus quod profecto magnum fuit gratitudinis signum: quem ui uum multis honoribus honestassent: eundem mortuum de se optime meritum sua impensa augendo funeris pompam ingenti gloria decorarent. ¶Eleuet: Minuat: translatio sumpta a cumulo de quo quanto plus eleuaueris tanto magis diminues: Persius. Num siquid turbida Roma eleuet accedes. Sunt qui dicãt de duobus fabiis itelligi: Maximo. s. & Rutiliano: quorum uterq; consul quinquies fuisse traditur: & alter bello punico secundo: alter bello gallico: nam Rutilianus gallico bello collega fuit eius Decii qui patris exemplum imitatus deuouit se pro legionibus Romanis: & in rutiliã funere uolunt populum romanum æra contulisse ad honorem sepultu ræ: ego uero de uno tantum & maximo. Valerium sensisse arbitror.

præsidium ferrent. quia paucis ante mensibus con stãtissimæ. & fortissimæ imperium Romani Populi defenderant. Ergo quod auditu nouum est: ne patriæ grata uoluntas cessasse uideretur exercitus se ipse conscripsit.

¶De Fabio Maximo.

Agnum grati populi Ro. Specimẽ ĩ Q uĩ to Fabio Max. enituit. Nã cũ quĩq; cõsula tibus salubriter Reip. administratis deces sisset: certatĩ æs cõtulit: quo maior: ac speciosior ei⁹ fũeris Põpa duceret. aliqs p̃mia Virtutis: eleuet cũ aiaduertat fortes uiros felici⁹ sepeliri: q̃ uiuere ignauos. ¶De Minutio Magistro Eqtũ.

Abio ãt etiã incolumi summa cum gloria gratia relata est. dictatori enim Magister

Abio etiam incolumi: Non solum inquit mortuo Fabio: sed etiam uiuo secundi punici belli tempore populus se gratum exhibuit. Cum. n. dictator ille in samnio contra Hãnibalem missus more suo belluni protraheret ne reipublicæ statum in discrimen sisteret: Minutius magister equitum adolescens feruore quodam mentis prouectus: dixit Fabium producere bellum: quo in eo magistratu diutius permaneret: q̃ si sibi daretur potestas dimicandi se paulopost Hannibalem debellaturum asseuerauit: & q̃ uirtuti Fabii attribui debuerat: ipse Minutius ambitioni assignabat uerba illa exercitus primo excepit: deinde ad senatum delata sunt: populus iam tædio affectus: q̃ Hannibal tandiu in Italia uersaretur: magistrum equitum

Minutii i Fabium gratitudo dictatori adæquauit diuisis itaq; exercitibus Minutius data occasione pugnam cum hannibale init: & cum in eo esset ut ipse cum suis deleretur: Fabius e monte speculatus infœlicem rei euentum Minutium cum exercitu e faucibus pœnorum eripuit: ferũt tum hæc uerba Hannibalẽ emisisse. Verebar equidem ne nebula illa iam diu plueret postero die Minutius supplex ad Fabium uenit patrem illum appellauit: milites q; suos patronum salu tare coegit: se etiam sicuti dignum erat dictatori summisit: quæ res Popu. Roma. gratissima fuit.

ASCENſius ¶Vt ferrent præsidium. i. auxiliũ: Tusculanis. s. populis uicinis romæ: quorũ fines. i. limites ditionis: Equicoli .i. populi illi uicinĩ illis occupauerant: ideo autẽ obtulit noia sua: quia Tusculani defenderãt paucis mẽsibus ante: cõstantissime & fortissime imperium populi romani. s. contra seruos & Herdonium Capitolium occupãtes. Ergo quod nouum est auditu. i. dum auditur: ne grata uoluntas patriæ uideretur cessasse: exercitus ipse conscripsit se. ¶Magnũ specimẽ. i. approbamẽtũ euidens Po. Ro. grati. i. de gratitudine populi Ro. enituit in Q. uinto Fabio maximo: nõ q̃ Quintus ille fuerit gratus: sed populus Ro. in eũ. Nã cũ. s. Fabi. Maximus decessisset. i. mortuus esset: quinq; cõsulatibus administratis salubriter reipu. i. cũ salute reip. populus sup. Romãus: cõtulit æs. s. signatũ: certatim. i. cũ certamine: qs plus cõferret: quo. i. ideo ut: aut quo ære: põpa funeris eius duceret maior ac speciosior. Eleuet aliquis (figurata iussio q̃ prohibẽdi uim habet) .i. ueniat aliquis qui imminuat. i. uilipẽdat præmia uirtutis. q. d. stulte acturum: quum animaduertat. i. cõsideret uiros fortes qualis erat Fabius maximus sepeliri felicius q̃ ignauos uiuere. ¶Fabio autem. Affert etiam exemplum gratitudinis magistri equitum & legionum in eundem Fabium dicens. Autem pro sed: grata relatia est cum summa gloria Fabio. s. Maximo: etiam incolumi. i. adhuc uiuenti. Enim pro quia Minutius magister equitum æquatus dictatori. s. Fabio.

OLI.

¶ Scito plæbis: decreto plæbis q̄ facile in cõtraria iclinat. ¶ Pestiferũ: calamitosum exitiũ. ¶ Deposito iugo: Deposita ptãte: nã ita uterq; exercitũ ducebat sicuti duo boues iugũ unũ trahũt. ¶ Vulgi. Gratitudie.n.sua refellit id ꝙ plæbs temeritate fecerat: ut dictatori magr̃ eqtũ æq̃ret. ¶ Significatiõe gr.m.i.iditio gratitudis. Tam hercle ꝓbabiliter: Sicut Minutius Fabiũ: sic. Q. Terẽtius culeo Scipionẽ aphric. supiorẽ patronũ appellauit: eũq; triũphãtẽ secutus est Pileo capite iposito: oiq; deide uita: ut dignũ erat libertatis auctorẽ coluit: ꝙ deuicta carthagie illũ captiuũ redemerit: in triũphũ duxerit & libertate donauerit.

equitum Minutius scito plebis: quod nunquam antea factum fuerat: æquatus: partito exercitu separatim in samnio cum Annibale conflixerat: ubi temere inito certamine pestiferũ habiturus exitũ subsidio Fabii cõseruatus: & ipse eũ patrẽ appellauit: & a legionibus suis patronũ salutari uoluit. ac deposito æqualis imperii iugo magisteriũ equitũ sicut par erat: dictaturæ subiecit. Imprudentisque uulgi errorẽ gratæ mentis significatione correxit.

¶ De Terentio Culeo.

Tam hercle ꝓbabiliter: q̄ Quītus Terẽtius culeo ꝑtoria familia nat⁹: & īter paucos sẽatorii splẽdidus ordinis optīo exemplo Africani supioris currũ triũphãtis: q̄a captus a carthaginiẽsib⁹ ab eo fuerat recupat⁹: pileũ capite gerẽs: secut⁹ ẽ. autori.n. libertatis suæ tãq̄ patrono accepti bñficii cõfessionẽ. Spectãte pplo Ro. merito reddidit.

¶ De Philippo Rege: & De Flãinio.

AT Flaminii de Philippo rege triumphãtis currum non unus: sed duo Millia ciuium Romãorũ pileata comitata sunt: quæ his punicis bellis intercepta: & in Græcia seruiencia cura sua collecta in pristinum gradum restituerat:

Liuius in fine secũdi punici belli. Carthaginẽses inqt naues lõgas elephãtos ꝑfugas fugitiuos captiuos captiuorũ quattuor milia tradiderũt: inter quos. Q. Terẽt. culeo senator fuit. Itẽ paulo infra secutus Scipionẽ triũphãtẽ fuit pileo capiti iposito. Q. Terẽt. culeo omniq; deinde uita: ut dignũ erat libertatis auctorẽ coluit aphricanum. ¶ Inter quos: q̄a pauci erãt q̄ ipsum dignitate adæquarẽt. ¶ Pileũ capite gerẽs. Pileũ gerere signũ erat fuisse libertate donatũ: significabat.n. seruitute Scipiõis tempestatẽ seruitutis euasisse.

AT Flaminii de Philippo: Philippus rex macedõiæ secũdo pũico bello cũ Carthaginẽsibus cõsensit: & bellũ Romanis itulit: ubi ꝑ uarios casus multa Romanorũ ciuiũ capita cepit: qua deide. Q. Flaminii uirtute & fœlicitate recuperata eius triũphantis currũ pileata sequi uoluerũt: qui q̄dem triumphus nõ minus gloriosus ob superatos hostes q̄ liberatos ciues Flaminio fuisse uidetur. — Flaminii triumphus

¶ Scito plæbis.i. plæbiscito sup hoc facto: q̄d nũq̄ factũ fuerat antea. s. ut magister eqtũ æquaret̃ i ptãte dictatori: cõflixerat. s. Minuti⁹ cũ Hãnib. in Sãnio.i. Sãnitũ territorio: sepatim. s. a dictatore .i. sine eo: & eius copiis: & hoc exercitu ptito.i. in duas ptes diuiso: ubi.i. in quo cõflictu aut loco: certamie inito temere.i. icõsulte: hiturus.i. q̄ habiturus fuisset exitũ pestiferũ.i. pniciosũ: multis cõseruatus subsidio.i. auxilio accessorio Fabii. s. dictatoris: &.i. simul: ipe minutius: appellauit eũ .i. Fabiũ dictatorẽ: patrẽ. s. suũ: & uoluit eũ salutari a legiõibus suis: patronũ.i. donatorẽ libertatis: quũ i seruitutẽ fuissent redigẽdæ. Pulchre ãt distinguit ut pater sit magistro eqtũ: q̄ illi uitã debebat: nã uero simile ẽ eũ occũbere maluisse q̄ capi: militibus ãt patrõus: q̄ illi libertatẽ suã debebãt: ac iugo.i. onere graui ipio. s. æq̃li: disposito (Quã rẽ argute declarat Oliuerius: docẽs ideo iugũ ab authore uocatũ: ꝙ quũ æqtũ eẽt illis iperiũ: æqtũ ẽt erat onus dirigẽdi & seruandi exercitus: sicut Bobus ad unũ iugũ alligatis: æq̃le icũbit onus aut ꝓpellẽdi aut trahẽdi carpẽti: seu aratri) subiecit sicut par.i. æquũ erat: dictaturæ magisteriũ eqtũ: & correxit significatiõe mẽtis gratæ.i. ai grati: errorẽ uulgi iprudẽtis uel q̄ iusserat. s. ꝑ iprudẽtiã iperiũ illi æq̃ri. ¶ Tam hercule. Affert gratitudinẽ Terẽtii Culeõis hois senatorii ordinis in aphricanũ maiorẽ liberatorẽ suũ aut sui. Cuius (ut nũc multi opinant̃) nois similitudie decepti sũt q̄ Terẽt. comicũ iducũt de se dicẽtẽ Ro. ducibus bellica p̄da fui: cũ tñ illũ aphrũ p̄dicẽt: cũ hic sit Ro. & q̄d ad errorẽ facit: cũ ẽt comicus ille Ro. cõuincat̃ Cice. testimõio. Sed de hoc alibi. Ordo hic est. Hercule.i. ꝑ Herculẽ aut hercule me ita iudicãte ut uerũ dico. Miutius sup. egit tã ꝓbabiliter & Q. Terẽtius culeo: natus familia ꝑtoria.i. ꝑturis fũcta: & splẽdidus īter paucos. q.d. īter prios ordinis senatorii: secutus ẽ optio exẽplo. s. gratitudinis: currũ Aphricãi. s. Scip. supioris.i. maioris: triũphãtis. s. de Cartha. gerẽs pileũ capite tanq̄ libertate donatus: q̄a captus a Carth. & ita eorũ seruus factus fuerat recupatus.i. receptus ab eo. s. Scip. capta & tributaria iã facta Cartha. unde q̄si postliminio i patriã libertatẽq; redibat: sed q̄a eã Scip. acceptã tulit: tãq̄ libert⁹ eius pileũ accepit (de quo more & eius rõne hoc habeto. Bello captus iure belli capiẽtis seruus erat sic dictus: ꝙ cũ occidi posset seruatus ẽ: deīceps ãt dño seruiebat: nil p̄ter uictũ tenuẽ & amictũ exiguũ ab eo expectaturus: nec alio fere toopimẽto capitis q̄ capillis utẽs: a quo cũ libertate dõaret̃ raso capite (q̄d Plautinus inuit seruus) ut ab igenuis differret pileũ accipiebat: mediã u; iniẽs cõditionẽ īter seruilẽ & igẽuã: nã libertius factus poterat ob īgratitudinẽ i seruitutẽ reuocari: q̄ reuocationẽ nõ iniq̄ eẽ ur̃ docere pabola dñica de seruo neq̄ cui oẽ debitũ dimissum erat. Sed ad ordinẽ reuertor) Reddidit.n. authori libertatis suæ uidelicet Scipiõi cõfessionẽ beneficii accepti tanq̄ patrono: & id Pop. Ro. spectante. ¶ At.i. sed: nõ unus. s. dumtaxat: sed duo millia ciuiũ Roma. comitata sunt pileata currũ Flaminii triumphantis de Philippo rege. s. macedoniæ: quæ. s. duo millia ciuium: intercepta .i. est per insidias aut dolo capta bellis punicis: idest Carthaginensibus: & seruientia in græcia: is. s. Flami. restituerat in pristinum gradum.i. libertatem priorem: collecta cura sua. s. Flaminii.

ASCẽsius

OLI. ℭ Geminum ex ea re decus: duplicem laudem & gloriam flaminius ex hac uictoria consecutus est: alteram q̄ hostes superauit: alteram quod ciues seruauit.

Metelli gratitudo in callidium

METellus uero pius: hic eius Metelli filius fuit q iugurtā primus dare terga coegit ut diximus in cap. de discipli. militari. Numidicus dictus est: quiq; ut in cap. de cōstantia diximus maluit in exiliū ꝓfi cisci q̄ in saturnini leges iurare: filius ergo pius ideo cognominatus: ꝙ exiliū patris lachrymis prosecutus nō prius destitit apud populū & tribunos suppliciter agere: ut pater reuocaret in patriā: q̄ a Q. u. Callidio tribuno plæ. obtinuit: ut lata lege restitueret: quo beneficio ꝓuocatus ea gratitudine usus est ut illū tanq̄ domus & familiæ suæ patronū multis bonis locupletauerit: & in petitiōe præturæ cū cōsul esset pro illo supplicare populo nō erubuit. Solinus in cap. de hoie pietatis inqt documētū nobilius qdē in metellorū domo effulsit: fuerūt aūt Metelli uiri clarissimi quatuor Macedōicus: Numidicus: Cræticus & hic prius: q aduersus Aristōicū missus illū bello supauit.

NAm. C. qdē Marii. De bello cimbrorū in cap. de istitutis nō nihil tetigimus: & in ca. de pudicitia latius dicturi sumus in eo igit bello Marius camertinorū strēnua opa usus ita: ut duarū cohortū uirtute uim hostiū nō solū sustinuerit uerū etiā ꝓstrauerit: & ingentē uictoriā comparauerit: illos post uictoriā in tantæ uirtutis p̄miū ciuitate donauit: cōtra fœderis cōditiōes qd cū deinde obiiceretur Mario: sic defendere: & expurgare solebat ut diceret inter armorū strepitus leges & iura nō exaudiri. ℣ Vim cimbrorū. Cimbri ut dixi

Cimbri q populi sunt germāiæ quos hodie flamingos dicimus. ℣ Aduersus cōditiōes. Quia fœdus erat ne camertini possent romana ciuitate dōari. ℣ Et sane ad id tēpus. Significat maiorē fuisse belli terrorem quam legum obseruationem.

ASCēsius ℭ Geminū decus sup. fuit iperatori ex ea re (sic Oliuerius legit & nō pauci alii: inuenit tamen sic scriptū Geminarūt ea iperatori decus: ut sit ea. s. milia ciuiū geminarūt. i. duplicauerūt impatori decus) a quo. s. impatore & . i. simul hostes deuicti: & ciues cōseruati: p̄buerūt patriæ. i. popu. Ro. spectaculū. i. rem aspectu lætā. Et salus illorū. s. ciuiū liberatorū fuit quoq; accepta oibus dupliciter. i. duabus de causis: & quia tam multi sup. erant: & qa tam grati (ut se tanquā libertos gererent liberatoris) recuperauerant exoptatū statum libertatis: qua mortalibus nihil dulcius. ℣ Metellus uero pius pertinaci. i. perseueranti & infrangibili amore erga patrem. i. Metellum Numidicum exulem: assecutus est tam clarum cognomen (dicerem agnomen) lachrymis. s. pro patris reditu effusis: quā. i. quantum clarum nomen alii sup. assecuti sunt uictoris: non dubitauit consul. i. cum esset consul supplicare populo pro Q. uinto calidio pretore cādidato. i. petēte in cādido habitu p̄turā: ideo aut pro eo supplicauit: ꝙ ipse tribunus plæbis. i. cū esset tribunus plæbis tulerat legē qua pater. s. Metelli pii: utpote Metellus numidicus restitueret in ciuitatē. Q. uinetiā. i. insuper dictitauit. i. dixit semper eū. s. hominē plæbeiū Calidiū: patronū domus & familiæ suæ. s. metelli. Nec decerpsit. i. detraxit aut diminuit: hac de re. i. propter hanc causam ꝙ hominē plæbeiū sibi patronū dictitauit: quicq̄ de principatu. s. senatorio: quem obtinebat procul dubio: quia submittebat eximiā dignitatē. s. domus suæ maximo merito hominis inferioris longe: & id animo non humili. i. abiecto (unde animaduertat rudior lector humilitatē abiectionem cum ab humo deriuetur sonare: neq; honori dari sed uitio: nisi abusiue pro modestia accipiatur. Qui abusus uocabuli tunc minor aut nullus est cum ad deum refertur: cui se humillimum gerere modestiæ est) sed animo grato: qui laudandus est erga quemcunq; benemeritum. ℣ Nam quidē impetus mētis grate Caii Marii non solum fuit præcipuus sed etiam præpotens. Enim pro quia ipse dōauit ciuitate. s. Romana aduersus . i. cōtra cōditiones fœderis. s. cum camertibus sic icti ut ciuitatem non peterent duas cohortes camertium sustinentes. i. qui sustinuerant mira uirtute uim. i. uiolentiam aut uirtutem cimbrorum in ipsa acie: Quod quidem factum Marius excusauit & . i. simul uere & egregie: dicēdo se non potuisse exaudire uerba iuris ciuilis iter strepitum armorum quasi dicat tunc potius promittendum & seruandum fuisse quod utilitas exposceret quam quod lex caueret. Et sane id: idest tale tempus tunc erat: quo oportebat magis defendere leges; scilicet cum urbe a cimbris: quam audire leges: idest quid uerba legis cauerent.

THE. ℭ Decerpsit: emenda decessit.

geminū ea re decus īpatoris; a quo simul & deuicti hostes: & cōseruati ciues spectaculū p̄riæ p̄buerūt. Illorū quoq; salus dupliciter oibus accepta fuit & qa tā multi: & qa tā grati exoptatū libertatis statū recuperauerunt.

ℭ De Metello.

METellus uero pius ptinaci erga patrē exulē amore: tā clarū lachrymis: q̄ alii uictoriis cognomē assecutus: nō dubitauit cōsul ꝓ Quito Calidio p̄tore cādidato supplicare pplo: qd tribunus plebis legē: q̄ pater i ciuitatē restitueret: tulerat. qn ēt patronū eum domus: & familiæ suæ semp dictitauit. Nec hac re de pricipatu: quē ꝓcul dubio obtinebat: quicq̄ decerpsit: qa non humili: sed grato aio longe īferioris hominis maximo merito eximiam submittebat dignitatē.

ℭ De Mario.

NAm. C. qdē Marii nō solū p̄cipuus: sed ēt p̄potēs gratæ mētis fuit īpet⁹. duas ēt Camertiū cohortes mira uirtute ui cibrorū sustinētes i ipsa acie aduersus cōditionē fœderis ciuitate donauit. qd qdē factū & uere: & egregie excusauit: dicēdo inter armorū strepitum uerba se iuris ciuilis exaudire nō potuisse. Et sane id tps tūc erat: quo magis defendere: quā audire leges oportebat.

ℭ De Lucio Sylla.

C.Marii uestigia ubiq;.L.Sylla Pōpe.Str.magni Pōp.pr̄ bello ciuili qđ gestū ē iter Mariū & Syllā ptes OLI.
syllanas secutus ē:a quo deide pōpe.uix.xviii.nactus annū tribus legiōibus acceptis:tm̄ ad uictoriā
momēti Syllæ fuisse dr̄:ut post id tps semp illū Sylla fuerit ueneratus.☞.C.Marii ue.Q uēadmodū
sylla cū Mario de īpio certauit:sic & de gratitudinis laude cōtēdisse uī & illū piter adæq̄sse: nā cū
occurrisset Pōp.q tres duces aduersæ ptis subegerat ab ipso & eius exercitū ipator salutatus est. cū nōdū annū
secundū &.xx.natus esset:nec dum in senatū admissus.☞Syllam.Q uasi seuum & arrogantē:emphasis est.

C.Marii uestigia ubiq;.L. Sylla certamine laudis subseqt̄.dictator.n. priuato Pōpeio & caput adopuit: & sella assurexit: Et equo dscēdit: eaq; se libēter facer̄ i cōtiōe p̄dicauit: mēor ab eo duo de uigiti ānis nato:ptes suas exercitu paterno adiutas.mlta isignia Pōpeio:sed nescio an hoc quicq̄ admirabilius contigerit:qđ magnitudine beneficii sui Syllam obliuisci coegit.

Sit aliqs i sūmo splēdore ēt sordib⁹ gratis locus.M.Cornuto p̄tore funus Hirtii:& pāsæ iussu Sēatus locāte:q tūc Libitinā exercebāt:tū re℞ sua℞ usū:tū ministeriū suū gratuitū polliciti sūt.qa ii ꝓ rep.dimicātes occiderāt: pseuerātiq; postulatiōe excuderūt:ut exeqarū apparatus sextertio nūo ipsis p̄bētibus adiceret̄: quo℞ laudē adiecta lege cōditio auget magis q̄ extēuat.qm̄ quidē q̄stū cōtēpserunt nulli alii rei. q̄ q̄stui uiuētes.

Pace cinerū suo℞ reges gētiū extera℞ secūdū hūc tā cōtēptū gregē referri se patiēt̄: q aut nō attigēdus: aut nō nisi i ultia pte domesticoꝝ exēploꝝ collocād⁹ fuit. Sed dū hōesti act⁹ ēt ab īfimis editi:mēoria ñ itercidāt.l;sepatū locū obtieāt: ut nec his adiecti:nec illis p̄lati uideāt̄.

Sit ali. Loqt̄ de gratitudine eorū q nō adeo nobiles fuere:sed hūili loco nati & prio de polinctorū gratitudie q̄ usi sūt i hirciū & pāsā Ro.cōsules q bello ciuili qđ aduersus.M.Antōiū gerebat̄:q C.æ.iterfectores Brutū & Cassiū pseq̄bat̄:dū forte mutinæ obsideret̄:fortiter dimicātes ceciderāt.quo℞ funera nō solū gratuito sepulturæ mādarūt:ue℞ ēt adiecto sextertio illorū exeqas honorificētiores ꝓcurarūt.☞Sordibus.s.hoib⁹: sordidū ministeriū exercētibus.☞Libitinā ex.Libitia mors dr̄ Libitinā ex/
qui libitinā exercent: idest funeris officium po/ ercere
linctores & uispilones appellant̄.☞Excuderunt: quasi per uim elicuerunt & extorserunt.

Pace cierū suo℞ reges.Ne uideat̄ iniuriā facere regibus quo℞ exēpla sequunt̄.q̄si ab eis uenia petit:dicit.n. cū i supioris exēplū polueri: grati ai eo℞ q libitinā exercebāt:fortasse idignabut̄ reges: ꝙ tā sordido generi hoium eos subitiā: sed cur ita faciat rōnē subiūgit:aut inqt mihi p̄termittendi fuerāt:aut extrēo domesticorū exēplorū loco ponēdi:sed p̄mittēdi nullo mō fuerāt: ne uirtus ēt in īfimis sua laude careat.ferāt igit̄ æquo aio reges se polinctoribus subiūgi.☞Pace ci.Sic dicere
solemus cū aliquē in dicēdo offendimus.☞Secū Sdm
dū:Post.Serui.Sulpi.i episto.de morte Marcelli post
duo uulnera accepisse:unū i stōacho: alte℞ i capite:sm aurē.i.post aurē: q̄q̄ alii dicūt iuxta aurē:nā secūdū iter dū significat iuxta.☞Gregē: polinctorum.☞ Actus:Recte factorum.

CCaii &c.Lucius Sylla subsequitur ubiq; uesti/ ASCē/
gia Caii Marii certamine.i.contentione laudis.s. sius
eiusdem rei.Enim pro quia:ipse Sylla dictator.i.cum esset dictator perpetuus &.i.simul adoperuit.i.texit Pompeio priuato.i.nullo tunc magistratu fungēti caput:hoc est cū Pōp.caput detegeret ipse illud adopuit & assurrexit sup.ei sella.i.de sella curuli i q̄ sedebat:& descēdit equo:li.s.i equo fuit aduētāte Pōp.& p̄dicauit i conciōe se facere libēter ea:memor ptes suas adiutas exercitu pr̄no.i.pr̄is Pōp.ab eo.s.Pōp.nato annis duodeuigiti.i.octodeci.Multa(iqt author) isignia sup.cōtigerūt Pōp.sed nescio an qcq̄ cōtigerit Pōp.admirabili⁹ hoc.s.qđ coegit sillā obliuisci sui.i.suæ naturæ supbæ & ferocis:magnitudie.i.ob magnitudinē beneficii.s.ab eo accepti.☞Sit &c. Ordo ē:Aliqs locus sit ēt sordibus.i.sordidi & abiecti ministerii hoib⁹:gratis.i.dūmō fuerit grati eōpti i sūmo splēdore.i.iter splēdidissimos hoies un̄ ēt adducēs exēplū dicit.M.cornuto p̄tore locāte.s.ꝓmissa mercede pollinctorib⁹ seu libitiariis:iussu sēatus:qa sēatus id iusserat:funus hirtii & pāsæ iterfecto℞ ꝓ libertate publica:ii sup.q exercebāt tūc libitinā.i.ministeriū sepeliēdorū aut cōburēdorū cadauerū:polliciti sūt tū.i.simt̄ usū rerū suarū.s.ad funus ptinētiū:tū.i.ēt ministeriū suū gratuitū.i.sine mercede:qa hi.s.Hirtius & pāsa occiderāt dimicātes ꝓ rep.& excuderūt.i.artificiose q̄si excudēdo obtiuerūt:aut extuderūt.i.iportūis p̄cibus extūdēdo extorserūt:postulatiōe pseuerāti ut appat⁹ exeqarū addiceret̄.s.ipis.i.attribueret̄:sestertio nūmū.i.dipōdio & semis cū multo pluris costare dēret:sed ipis p̄betib⁹.s.appatū gratuitū i reliqs.hoc ē uoluisset qdē penitus gratis facere funus:sed qa id nō licebat:petebāt ut sestertio.i.ptio sestertii sibi addiceret̄ & reliq̄ facerēt ipēsis suis. Alii itelligūt:adiiceret̄ augeret̄ sestertio ipis p̄bētib⁹ sup.ipsū &c.Q uorū.s.libitinariorū laudē adiecta lege.s. ꝙ gratis nō fieret funus cōditio.i.uilitas status eo℞ auget magis q̄ extēuat.Q m̄ qdē ipi nulli alii rei q̄ q̄stui.i.lucro uiuētes.i.finē uitæ cōstituētes i nullo alio q̄ i lucello:cōtēpserūt q̄stū.☞Pace&c.Parasceue ē & trāsit⁹ad externa q cū sint nobilissimo℞ hoiu; ne uideat̄ iepta collocatio purgat quodāmō talē cōtiuationē dicēs reges gētiū extera℞ patiēt̄ pace cinerū suorū.i.cū bōa uēia a defūctis obtēta:se referri.i.narrari:sm id ē stati post hūc tā cōtēptū gregē.s.pollinctorū:q.s.grex aut nō fiet attingēdus aut nō nisi in ultima parte exēplorū domesticorū collocandus. Sed dum actus honesti etiā si sunt æditi ab infimis nō intercidant memoria:licet.i.licitū est ut sup. obtineant locum separatū:utpote mediū in quem oratores quæ minimi sunt momenti coniicere solent:ut sup. ipsi nec uideantur adiecti:his nobilibus domesticis:nec prælati illius.s.nobilibus externis.

OLI.

DArius priuatæ adhuc fortunæ. Darius cũ esset in priuata fortuna: uiso Sylophõtis uel ut alii dicũt sylosontis samii specioso & insigni quodã indumẽto mira eius pulchritudine delectatus uehementer cõcupiuit: qđ ubi sylophon cognouit exutũ dono dedit Dario: q postea regno potitus gratissima memoria recõpensauit nã sylophontẽ samiorũ urbi & insulæ pariter ꝓfecit. Stra. lib. xiiii. Sylophõ nõ inquit priuatus relictus est is cũ Dario hystapis filio ueste q̃ ferebat aliquãdo largitus eẽt: nã ille cũ nõdũ rex eẽt eã magnope cõcupiuerat: cũ uero regnaret dono sylophonti tyrãnidẽ dedit: qui acerbe imperauit: quapropter urbs hominibus uiduata est: unde dictum est ꝓuerbiũ. Sylophontis opera locus amplus est. hic autẽ frater fuit Polycratis multos annos usq; ad ultimũ fati sui diem summa felicitate usus ẽ: de quo suo loco dicemus: quõ aũt Darius sit regnũ consecutus dicetur in capitulo de uafre dictis & factis.

Sylo- son Sami Tyrannus

Priuatæ adhuc fortunæ: Quia nondum Rex erat. Non enim precium: non datum: sed dantis animum compensauit.

Mithridatis gratitudo

MIthridates quoq;: Mithridates rex põti amicũ habuit Leonicũ noie sibi maxime fidum & in uariis casibus suæ salutis defensorẽ acerrimũ: qui cũ bello nauali captus esset a rhodiis. captiuos omnes quos multos habebat Mithridates & nobiles ꝓ eo solo permutare non dubitauit: ut gratum illi animum ostenderet. maluit enim in regni discrimine uersari quã ingratus aliqua ratione uideri. A rhodiis: Nam tẽpore quo asiam occupauit & M. Phlocium. & Gneum apuleium in uincula coniecit omnesq; Romanos in asiæ partibus inuẽtos trucidauit. rhodios quoq; iuasit a quibus aliquot naualibus præliis superatus est: & Leonicus iste amicus captus.

LIberalis Po. Ro. uno eodẽq; exemplo de Romanorũ liberalitate & regis Attali gratitudine loquit; uel potius sola regis gratitudinẽ cũ Romanæ liberalitatis cõmemoratione percurrit de qua supra in capi. de liberalitate dictũ est: nõ fuit profecto ingratus. rex attalus: qui acceptã a Popu. Roma. prouinciam: eidem: moriens titulo legauit: in cũius aula cum stragulæ: uestes: tapetes: aliaq; multa regia ornamenta fuissent inuenta: aulea fuerũt appellata: de hoc rege Hora. primo odarum lib. & alibi mentionem facit. Itaq; nec huius munificentia. Si quis tot uerbis laudare uoluerit uterq; uidelicet & liberalitatem Popu. Roma. & gratitudinem attali regis ꝙ ciuitates datæ & redditæ sunt dicendo uix sufficeret.

De Dario. Externa.

DArius priuatæ adhuc fortũæ amiculo Silosõtis samii delectat⁹ curiosa cõtẽplatione fecit: ultro sibi & qdẽ a cupido daret. Cui⁹ mũeris q̃ grata æstimatio aio eius eẽt allapsa: regno potitus oñdit. totã nãq; urbẽ & isulã Samiorũ Silosonti fruendã tradidit. Nõ. n. pretiũ rei æstimatũ: sed occasio liberalitatis ẽ honorata: magisq; a quo donũ proficisceretur: quam ad quem perueniret: prouisum.

De Mithridate.

MItridates quoq; rex magnifice grat⁹ apparuit: quõiã ꝓ Leõico acerrimo defensore salutis suæ a Rhodijs nauali pugna excepto oẽs hostiũ captiuos permutauit: sanctius esse existimans ab inuisissimis circunueniri: quam bene merito gratiam non referre.

De Attalo rege.

LIberalis Populus Ro. magnitudine mũeris: qđ Attalo regi Asiã dedit dono. Sed Attalus ẽt testamẽti æqtate grat⁹: q eãdẽ Asiam populo Ro. legauit. Itaq; nec huius mũificentia: nec illius tam memor beneficii aius tot uerbis laudari potest: quot amplissimæ ciuitates uel amicæ datæ: uel pie redditæ sunt.

ASCẽsius

Darius adhuc fortunæ priuatæ. i. nondũ rex creatus sed ne regis q̃dem filius: delectatus amiculo. i. indumẽto delicato (ab amiciendo) sylophõtis siue ut alii scribunt Silosontis samii. i. adolescẽtis: fecit. i. effecit curiosa cõtemplatione. s. amiculi per quam samius ille intellexit ꝙ ipsum nimis habere cuperet: ut sup. daretur sibi ultro. i. priusquã apertis ipsum precibus peteret: & quidem a cupido. s. dare: & ita auxit beneficium: quia uoluntarium datorẽ diligunt & dii & homines. Cuius muneris q̃. i. quãtũ grata æstimatio esset allapsa animo eius. s. darii ostendit potitus. i. postq̃ potitus erat regno. s. persarum. Namq; pro quia ipse tradidit Sylophonti siue ut dixi Silosonti urbem & insulam samiorum fruendam. i. est ad delicias eius habendam. Non enim precium rei est æstimatum. i. appreciatum sup. a Dario: sed occasio liberalitatis: quia tunc ille dedit cum talem remunerationẽ expectare non poterat: est honorata sup. ab eo & prouisum est magis a quo donum proficisceretur: quia ab humili & paupere sed liberaliter dante: quã ad quem perueniret: quia ad eum qui postmodum rex euasit. Posset etiam intelligi de dono Darii: ut sit & magis prouisum est a Dario a quo donum quod dabat proficisceretur qa a se qui rex erat: & tale donum dare poterat q̃ ad quem peruenit: quia ad uirum uix tali dono dignum. Mithridates quoq; rex. s. ponti apparuit gratus magnifice. i. cum magnificentia. quoniã permutauit. i. in permutãdo dedit oẽs captiuos hostiũ pro Leonico acerrimo defensore salutis suæ excepto. i. p insidias capto a rhodiis sup. in pugna nauali. Existimans. s. mithridates sanctius esse circũueniri. i. decipi in rerum æstimatione ab inuisissimis. s. hostibus. q̃ non referre gratiã benemerito. Liberalis sup. fuit populus Ro. magnitudine muneris ꝙ. i. qa dono dedit attalo regi asiam. s. minorẽ sed attalus etiã gratus sup. fuit in Po. Ro. æquitate testamẽti: q legauit. i. testamẽto reliquit Pop. Ro. eandẽ asiã. Itaq; nec munificẽtia huius. s. Po. Ro. nec animus illius. s. attali. tam. i. in tantũ memor beneficii: põt laudari tot uerbis quot amplissimæ ciuitates uel datæ sunt amice. i. amicabiliter a Populo Ro. ipsi attalo: uel redditæ sunt pie. i. pio & grato affectu: ab attalo eidem populo romano.

Aeterrum nescio an præcipi. Satis constat Masanissam numidarum regem uaria fortuna regno pulsum bello puni. secúdo Aphricāi superioris beneficio in regnū fuisse restitutū: & uicto Syphace: Cirrha oppido & cæteris urbibus & agris qui regni fuerāt syphacis totius deniq; numidiæ iperio fuisse donatū: cōsentiēte atq; etiā approbāte senatu: deinde cū post fœdus cerneret illū auidiorē eē in iperio suo dilatādo legē ferri iussit: q̄ Masanissæ ab iperio Po. Ro. salutē libertatē tribueret: quo beneficio prouocatus Masanissa unū in terris Po. Ro. p̄cipua fide: singulariq; beniuolētia pp̄etuo coluit & obseruauit: adeo ut hi-

OLI.

Masanisse gratitudo erga P. r.

ℭ De Masinissa rege.

Aeterū nescio an p̄cipuæ Masinissæ regis pect⁹ grati aī pignorib⁹ fuerit refertū. bñficio. n. Scipiōis: & p̄suasu regni mō liberius auctus: mēoriā īclyti mūeris ad ultimū uitæ finē: lōga ēt a dis īmortalib⁹ senectute dōatus: cōstātissima fide perduxit: adeo: ut eum nō solum Africa: sed etiam cunctæ gētes scirent amiciorē Corneliæ familiæ: atq; urbi Romanæ: quam sibimet semper fuisse. ille cū graui carthaginiensium bello præmeretur: ac uix tutelæ suæ ipii sufficeret, tamē Scipioni Aemyliano: qa nepos Africani erat: bonā: magnāq; partē numidici exercitus: quam Lucullo cōsuli: a quo ad auxilia petēda missus fuerat: i Hispania duceret: prōptissima mente tradidit: præsentiq; periculo respectū pristini beneficii anteposuit.

spano bello qd̄ iperatore Lucullo gerebat̃. cū ipse quoq; tam graui & piculoso Carthagiēsiū bello pmeret̃ auxilia tñ Romāis petētibus miserit: eoq; ꝓpensius quo Aemiliāus Scipio ad ea petēda legatus uēisset: nam maluit in regni & salutis suæ discrimīe uersari: q̄ Romāis & Scipiōi īgratus aliq̄ ex pte uideri. fuerat. n. cū familia Scipionū & hospitalitatis & amicitiæ summo iure couīctus: ut dixius: unde Cice. in somno Scipiōis: Ita loquētē Scipionē iducit: cū in aphricā uenissem .A. Manilio cōsule ad quartā legionē tribunus ut scitis: militū: nihil mihi poti⁹ fuit: q̄ ut masanissam cōuenirē regē familiæ nostræ iustis de causis amicissimū ad quē cum ueni cōplexus me senex collachrymauit aliquantoq; post suspexit in coelū: & grates ago inqt sūmæ sol uobisq; reliq cœlites: ꝙ anteq̄ ex hac uita migro cōspicio i regno meo & his tectis. P. Corneliū Scipionē cuius ego noie ipso uereor: Itaq; nunq̄ ex aio meo discedet illius optimi atq; iuictissimi uiri memoria &cæ. Idē ætate q̄ ad cētesimū extēderat annū: & ualitudine pariter cōfectus: cū uideret se nō diutius supesse posse: Scipionē q tum sub. M. Manilio in Hispāia militabat p lr̄as ab impatore acciuit: ut in eius amplexu extremū spiritū suaq; oia repōeret: sic. n. se fœliciter moriturū dicebat: cuius fatis p̄currētibus aduētū Scipiōis: ut uult Vale. nā aliter sentit Cice. in li. de somno Scipiōis: ut supra uidimus: ei testamēto reliqt rerū oium suaꝝ ptātē & iter filios quos ad qnquagita habuisse dicit̃ diuidēdi regni arbitriū ita legauit: ut qcquid ille statuisset imobile sanctūq; foret mādauit insup liberis & uxori: ut Po. Ro. & Scipionū familiā ppetua fide & obseruātia prosequeret̃. ℣ Cæterū nescio: Ac si diceret affirmo. ℣ Beneficio: Quia ductu & auspiciis Scipionis in regnū restitutus. ℣ Persuasu: sic enim p̄suaserat senatui bene merito syphaci gratiā esse referēdā. ℣ Lōga senectute: quia ad centesimū peruenit annum.

Lle quū graui bello Carthagiēsiū. cuius dirimēdi auctor cato fuisse tradit̃ quē senatus iter utrosq; disceptatorem dederat. ℣ Scipioni: qui sub lucullo tum forte in Hispania militabat: quo tēpore prouocatus ad pugnam hostem interemit. ℣ Nepos aphricani: scilicet superioris per adoptionem.

Scipio Aemilianus ad Masanissā

ASCēsius

ℭ Cæterum. id est sed: nescio. i. dubito: cum uerisimile sit ut credam: an pectus Masinissæ regis. s. Numidiæ populo Romano amicissimi: fuerit refertum p̄cipue. i. præcæteris pignoribus. i. quasi fœtibus aut fructibus grati animi. Enim pro quia: ipse auctus liberius. id est certius & uehementius paulo q̄ decebat aut liberalius q̄ merebat̃ beneficio. i. benefico auxilio: & persuasu. i. persuasione actiua (quia persuasit senatui æquum esse ꝙ Masinissæ regnū auctū tribueretur) Scipionis. s. Aphricani maioris modo. i. mensura regni: perduxit constantissima fide. i. fidelitate memoriam inclyti muneris sup. usq; ad ultimum finem uitæ: sup. suæ: donatus etiam. i. licet esset donatus a diis īmortalibus senectute longa. i. diu durāte: perduxit inquā certis significationibus: adeo. i. in tantum: ut non solum Aphrica. i. Aphricani: sed etiam cunctæ gentes: scirent eum. s. Masinissam fuisse semper amiciorem. i. magis fauentem aut qui plura fecisset: familiæ corneliæ in qua erat Scipio: atq; urbi Romāæ q̄ sibimet qa certe multa ut docet Cice. amici causa facimus quæ nr̄a nunq̄ essemus facturi: de iis aut iudicat populus at de summo bono non potest fieri quin id prius nobis optemus q̄ cæteris mortalibus. Probat aūt qd̄ asseruit affectibus gratitudinis eius subdens. Ille. s. Masinissa: cum. i. licet: præmeretur graui bello carthaginen. ac uix sufficeret tutelæ. i. ad defensionē imperii. i. regni sui: tamē tradidit prōptissima mente Scipioni Aemyliano quia erat nepos aphricani. s. Scipionis maioris: bonam. id est fortem & excellentē ac magnam partem exercitus numidici quā. s. partem: Aemylianus sup. duceret in hispaniam Lucullo cōsuli a quo. s. Aemylianus missus fuerat ad petenda auxilia: tradidit dico: & anteposuit præsenti periculo in quo erat propter bellum cum Carthaginensibus respectum pristini beneficii: scilicet scipionis & Popu. Roma. ℣ Ille. s. idem Masinissa cum ætate iam deficiente laberetur. i. ad interitum tenderet in lectulo. s. decubans: relinquens. i. relicturus iam iamq;: magnas opes. i. facultas regni: & numerum filiorum quattuor & quinquaginta. qd̄ illic fieri potuit: urbi tot uxores quot uolebāt habebant reges: obsecrauit litteris Marcū maniliū qui procōsul. i. in ꝓuincia cōsulari fungēs potestate: obtinebat aphricam. s. prouinciā: ut mitteret ad se Scipionē æmylianū qui per adoptionē id cognomēti assumpserat: militantē tunc sub eo ratus mortē suam futurā feliciorem: se posuisset. i. deposuisset: in complexu dextræ eius. i. complectendo & tenendo dextram eius: supremum spiritum. s. uitæ: ac mandata. i. commissa testamentaria.

ℭ Semper fuisse. castiga. Si sup eresset: ab antiqui exempli.

OLI. ℭ Fatis præcurrentibus.i.preueniēte morte diſſentit a Cicero.ut diximus.⁋ His & horũ ſimilibus. Laudat hoc loco gratitudinẽ: cuius officio dicit benignitatẽ beneficentiaq; in hoium pectotibus nutriri pariter & augeri: incitariq; plurimũ hoies ad promerendũ: cõtra uero ingratitudinẽ: omnẽ pietatis fontẽ exhauriri beneficentiæ & libertatis ardorem extingui: humana deniq; societatem facile dirimi.⁋ Quorum quoniã: quando quidẽ exempla cultæ gratitudinis diximus: nunc neglectæ dicamus: ut contrariis contraria magis illuceſcant.

Romulus a ſenatu laceratus

Urbis noſtræ parentem ſenatus. De ingratitudine dicit Popu. Roma. qui Romulum urbis ſuæ conditorem dilacerauit: uariæ ſunt de Romuli morte ſententiæ apud ſcriptores. alii enim dicunt illum poſt multas res geſtas præclaraq; facinora parta iam immortalitatis gloria raptum fuiſſe: & quod incredibile dictu e mediis ciuiũ oculis euanuiſſe nonis quintilibus: nullum prorſus mortis ſuæ ueſtigiũ relinquentẽ: alii inter quos Liuius dicunt illum a nimbis e media cõcione raptũ cũ ad recenſendũ exercitũ in capreæ paludem cõueniſſet: ubi repente exorta tempeſtas cũ tonitribus & ingenti uentorũ fragore terrã undiq; operuiſſet: Sol quoq; uelut nocte intempeſta penitus defeciſſet: atq; eo ſpectaculo cõuerſis iter ſe patribus reliquã multitudinem aufugiſſe: ſedata deinde procella ubi ex tam turbido die ſerena lux rediit: regẽ nuſquã apparuiſſe: famã de: de nõ obſcure uulgatam Romulũ a patribus infenſis fuiſſe direptũ: alii nõ in capreæ palude: ſed in uulcani templo dilaceratũ tradunt: cũ forte ſenatũ coiſſet de repu. conſulturus: & ex patribus ſuã queq; regis partem in ſinu clam abſtuliſſet ad cuius rei tam atrocis ſuſpitionem ex hominum mẽtibus omnino tollendam curarunt patres.

Ille cũ iã ætate d eficiente magnas regni opes: q̃ttuor & qnq̃gita filiorũ nũero reliquẽs i lectulo laberet: Marcũ Mãiliũ: q pcõſul Africã obtiebat: literis obſecrauit. ut ad ſe Scipionẽ Aemylianũ: ſub eo tũc militantẽ mitteret: feliciorẽ mortem ſuãm futurã ratus: ſi in complexu dextræ eius ſupremum ſpiritum: ac mandata poſuiſſet. ille aduẽtum Scipionis fatis ſuis p̃currẽtibus: hæc uxori: liberiſq; præceperat: unum i terris Po. Ro. & unã i. Po. Ro. Scipionis domũ noſſe. Integre oia Aemyliano reſeruare. eum diuidendi regni arbitrũ haberent. quod is ſtatuiſſet: p̃ide ut teſtamẽto cautũ: imutabile: ac ſanctũ obtierẽt. Tot: tãq; uariis rebus ſe Maſiniſſa iſatigabili pietatis ſerie ad centeſimũ extẽdit annũ. His: & horum ſimilibus exẽplis: beneficẽtia generis hũani nutritur: atq; augetur. Hæ ſũt eius faces. hi ſtimuli: propter quos iuuãdi: & merendi cupiditate flagrat. Et ſane ampliſſimæ: & ſpecioſſimæ diuitiæ ſũt: feliciter erogatis beneficiis: late poſſe cenſeri. quorũ: quoniã religioſum cultũ iſtituimus: nũc neglectũ ſuggillandi gratia: quo ſit gratior: referemus.

ℭ De Ingratis. Caput. III.

Urbis nr̃æ parẽtẽ Sẽatus i ãpliſſimo dignitatis gradu ab eo colocat⁹ i curia lacerauit: nec duxit nefas ei uitã adimere. q æternũ ro. ĩpio ſpiritũ ĩgenerauerat.

ASCẽſius ℭ Ille (affert tertium amicitiæ teſtimoniũ). ſ. dictus Maſiniſſa: præceperat uxori & liberis hæc. ſ. q̃ dicentur. & hoc fatis ſuis præcurrẽtibus aduentũ Scipiõis. i. morte accelerante priuſq̃ Aemilianus aduenĩſſet: p̃ceperat. i. in mãdato reliq̃rat & admonuerat: unũ. i. ſolũ Populũ Ro. & unã. i. ſolam domũ Scipiõis in Po. Ro. i. inter Romanos noſſe. ſ. ultimam uoluntatẽ ſuam: & ut haberent eum. ſ. Scipionẽ Aemylianũ: arbitrum regni diuidendi. ſ. inter liberos: & obtinerent. i. haberent id quod is. ſ. Aemyliãus Scipio ſtatuiſſet. ſ. de regni diuiſiõe imutabile ac ſanctum perinde ut. i. acſi: cautum ſup. fuiſſet a ſe: teſtamẽto. i. in ultima uoluntate: Maſiniſſa extendit ſe. i. produxit uitã ſuam: tot & tam uariis rebus. ut. ſ. ex his intelligi poſſunt infatigabili ſerie. i. continuata proceſſione & oſtenſione: pietatis. i. pii affectus in Populum Romanum domumq; Scipionis.⁋ His & horum &c. Trãſitum munit ad narrationem de ingratis: ad quam hæc eſt præfatio: mixtã tamen cum peroratione de gratis & gratitudinis laudibus: ad hoc enim proponuntur uirtutis exempla ut imitemur unde ea laudat: & uitiorum ut ea fugiamus quocirca eadem uituperat. Ordo eſt. Beneficentia generis humani nutrit. i. cõſeruatur atq; augetur his exemplis & ſimilibus horum. Hæ. i. huiuſmodi gratitudinis ſignificationes: ſunt faces. i. incentiua eius. ſ. beneficẽtiæ: & hi ſtimuli ſup. eius ſunt: propter quos. i. ſtimulos genus humanũ flagrat: id eſt ardet cupiditate iuuandi. ſ. bene meritum: & emerẽdi. i. euidẽter bene merẽdi de ſe mutuo. Et ſane. i. certe: ampliſſimæ & ſpecioſiſſimæ diuitiæ ſunt poſſe. i. ſi poſſunt aut q᷑ poſſunt cenſeri. i. iudicari: latæ. i. collatæ: beneficiis erogatis. i. impẽſis feliciter: quia apud gratos. Quorũ. ſ. beneficiorũ quoniã nos inſtituimus cultũ religioſum. i. anxie & ſancte obſeruatum nos referemus nũc. i. deinceps cultũ ſup. neglectũ: gratia. i. cauſa ſuggillandi. i. uituperãdi & denigrãdi: quo. i. ut ſup. cultus religioſe obſeruatus ſit gratior: quia uituperando uitia gratiores uidentur eis oppoſitæ uirtutes.

Urbis nr̃æ. Hoc eſt primũ exẽplũ ingratorũ q̃ ut de gratis fecit a ſenatu Romano auſpicatur dicens. Senatus. ſ. Romãus: lacerauit in curia: parẽtem noſtræ urbis: uidelicet Romulũ collocatus ab eo in ampliſſimo gradu dignitatis: qa primores urbis eos fecerat. Nec duxit nephas adimere uitam ei qui in generauerat. i. quadam indole naturali q̃ miores maiorũ aios & facta inſequunt ſuſtulerat: imperio Ro. Nõ m̃ liberos reliqt hãc aũt cædẽ Romuli Liuius nõ tacet ſed ambigue recitat li. i. eo q᷑ ſenatui dedecoroſa ẽ: ſed Romulo forſan debita: ut qui fratrem occiderat regni æmulũ. Turpitudinẽ aũt factu reiicit author in tempeſtatem illam ſubiungens. Nimirum haud dubie ſæculum illud ſup. fuit.

¶ Vt quidam Iulius proculus alba oriundus genere opibus:& dignitate primarius inter omnes: tum etiã cum rege fide beniuolentia & affinitate cõiunctus in cõcione descenderet:& iureiurãdo affirmaret Romulũ descendẽti sibi in forũ occurrisse:formã longe augustiorẽ humana:dixisseq; se in deorũ numerũ esse trãslatũ:& iussisse nunciare patribus populoq; suo:ut rem militarẽ diligẽtissimæ colerent:quia nullæ opes tantæ futuræ eẽnt quæ illorũ armis resistere possent.se uero progeniẽ suã ꝓpitio munere sospitaturũ esse ꝑpetuo:cui uiro dicunt mirã fidem traditam esse ob cõiunctam cũ rege affinitatẽ:tum etiã eius uiri ꝓbitatẽ & acceptũ iusiurandũ: & hoc modo depositã fuisse suspitionẽ:creditumq; romulũ deũ eẽ quẽ q̃rinũ appellãtes ꝑpetuo coluerũt. OLI. Romuli, consecratio

Rude nimirũ illud:& ferox seculũ:qđ cõditoris sui cruore fœde maculatũ:ne sũma q̃dẽ posteritatis dissimulare pietas p̃t. ¶ De Populo Ro. In Camillũ.

Hunc igratũ lapsæ mẽtis errorẽ:Cõsentãea nr̃æ Ciuitatis pœnitẽtia seq̃t. Viriũ romanaꝝ icremẽtũ:& latissimũ: & tutela certissima Furi⁹ Camillus: i urbe icolũitatẽ suã tueri nõ ualuit: cuius ipse salutẽ stabilierat. felicitatẽ auxerat. A Lucio.n. Apuleio. Trib. Pl. tanq̃ peculator Veiẽtanæ p̄dæ reus factus:duris: atq;(ut ita dicã) ferreis sentẽtiis i exiliũ missus ẽ. Et q̃dẽ eo t̄pe quo optio iuuene filio spoliat⁹:solatiis magis alleuãd⁹: q̃ cladib⁹ onerãd⁹ erat. sed imemor patria tãti uiri: maximoꝝ meritoꝝ:exeq̃is filii:dãnationẽ patris iũxit. at(iq̃t) ærario abesse. Tr. Pl. querebaẗ q̃ndecĩ millia æris (tãti nãq; pœna finita ẽ) idignã summã ꝓpter quam. Populus. Ro. tali principe careret.

¶ Rude. Excusat quodãmodo Vale. Pop. Ro. qui tum rudis esset & ferox quippe pastores & agrestes oĩs prorsus hũanitatis expertes. ¶ Cõsentanei. quia conueniens fuit ut pœniteret.

Hunc ingratũ lapsæ mentis uitiũ romanorũ: Quot quãtaq; i Po. ro. beneficia Camillus cõtulerit in cap. de moderatiõe abũde satis ostẽdimus. Eorũ igiẗ imemor Po. ro. accusatũ a. L. Apuleio trib. plæ. q. ueiẽtanã p̄dã depeculatus eẽt: igrate nimis ne dicã impie dãnatũ in exiliũ miserũt. itercurrẽte paucos dies adolescẽtis morte filii: hinc igiẗ publico: hinc priuato incõmodo affectus ardeã in exiliũ ꝓfectus est: hic tãta in patriã pietate fuisse dr̄ ut captis ueiis cũ magnã uel apud deos ex tanta felicitate inuidiã populus cõtraxisse uidereẗ: Iouẽ optimũ maximũ cæterosq; deos p̄catus sit: ut si q̃ tãtæ uictoriæ & fœlicitatis ultio Ro. debereẗ eã totã in se unũ cõuerterẽt: qua imprecatione facta dr̄ graui casu in terrã eẽ ꝓlapsus: qđ illi fuit certissimũ futuræ damnatiõis & exilii prodigiũ. ¶ Vitium romanarũ incrementũ: Quia capenates & phaliscos adiecit imperio Pop. ro. & quod oium maximũ fuit uirtutũ suaꝝ opus ueios urbẽ ea tẽpestate potẽtissimã & impii ro. æmulã decẽ annos a Ro. obsessam eo t̄pe cœpit quo difficilior obsidẽtibus q̃ obsessis erat obsidio. ¶ In urbe: quã obseruauerat & amplificauerat. ¶ Depeculator: direptor nã peculator dr̄ publicæ rei subreptor: fur uero priuatæ: sacrilegus aũt sacræ. ¶ Depeculator: Plutar. dicit illũ accusatũ fuisse de spoliorũ tyrrhenorũ expilatiõe q. fama eẽt portas q̃sdã æneas ex hetruscis spoliis apud illũ esse iuentas. ¶ Exiliũ. nã sua spõte ardeã ꝓfectus est: anteq̃ de illo s̃nia ferretur. ¶ Equidẽ eo t̄pe: Auget hãc igratitudinẽ Vale. q. eo t̄pe illũ fuisse dãnatũ dicat quo Po. ro. illũ potius cõsolari debuerat de morte filii. dr̄ cũ excederet cõuersus ad capitoliũ geminas tendẽs ad sydera palmas deos esse p̄catus: ut quẽadmodũ inoxius iuidia tantũ eiiceret: ita quoq; Ro. sui facti & igratitudinis penitẽtia breui caperenẗ & ipsius opera in oĩum mortaliũ cõspectu indigerẽt. Camilliq; desiderio tenerenẗ in hoc Achillẽ imitatus aduersus ciues. ¶ Exequiis iniunxit: Quia uix filii exequias celebrauerat cũ i exiliũ relegatus est. ¶ Quidecim milia æris: Absens dãnatus est. xv. assium milium q numerus ad argẽti rõnẽ cõficit mille & q̃ngẽtas dragmas: nã argẽteus assis est; unde denarius dictus q̃si dena æra. ¶ Adhuc: q̃si dicat: nondũ tacente. ¶ Vibrãte: translatio sumpta a telo siue sagitta: quod cũ missum fuerit uibratur: & antequã uibrare desierit illum telum mittitur. Depeculator

¶ Rude & ferox qđ maculatũ cruore cõditoris sui. i. suæ urbis & imperii: Ne q̃dẽ id est non etiã summa pietas posteritatis. i. eorũ q post romulũ & eius æquales nati sunt: q tam in deos q̃ in hoies pientissimi habiti sunt: põt dissimulare. i. p dissimulationẽ purgare: qđ tamẽ multi conati sunt. ¶ Hũc &c. Ordo ẽ. Pœnitẽtia. i. facinus pœnitendũ & qđ pœnitẽtia isecuta est: nostræ ciuitatis. s. romanæ cõsentanea. i. cõformis facto maiorũ: sequiẗ hunc errorẽ ingratũ. i. per ingratitudinẽ mentis lapsæ. s. in peccatũ. Hoc est (quantũ intelligo) quia fœdissimũ erat scelus maiorũ in romulũ: & natura peccati talis est ut nisi subito per pœnitẽtiã deleaẗ: ad aliud peccatũ æque graue aut grauius trahat: romani multo post lapsi sunt in cõsimile peccatũ erga Camillũ qui secũdus urbis conditor est habitus: unde pœnitẽtia quodãmodo pro peccato hic accipiẗ: hoc est effectus pro causa: pœna pro commisso: nã nõ est pœnitẽtia nisi præcesserit peccatũ. Probat aũt qđ assumpsit dicens. Furius Camillus ens sup. latissimũ incrementũ uiriũ romanarũ: & tutela fortissima: nõ ualuit tueri. i. protegere & tutã cõseruare: incolumitatem suam in urbe. s. roma: cuius salutem ipse stabilierat. i. confirmauerat: & cuius felicitatem auxerat. Enim. i. quia: ipse factus reus. i. accusatus. A Lucio Apuleio Tribuno plæbis tanq̃ depeculator. i. interceptor & defraudator ad peculium suum qđ publicum esset conuertens: prædæ ueientanæ. i. ex ueiis ab eo captis partæ: missus est in exilium sententiis duris atq; ut ita dicam: ferreis. Et quidem eo tẽpore: quo ipse spoliatus. i. orbatus: optimo filio erat magis alleuandus solatiis q̃ onerãdus cladibus. Sed patria immemor maximorũ meritorũ tanti uiri. iunxit exequiis filii damnationẽ patris. At. i. sed sup. patria se purgans inquit: Tribunulplæbis: uidelicet. L. Apuleius querebaẗ quindecim millia æris abesse ærario. i. fisco publico (nãq; pœna tanti. s. æris: finita. i. definita est) appositoriæ indignã summã. i. q̃ q̃ndecim millia æris sunt summa idigna ꝓpter q̃ Populus Ro. careret tali principe. Et ita accusatiuus summa regaẗ a uerbo abesse qđ potius dixero: q̃ ut subaudiaẗ o & sit o summã indignã. ASCÆsius

OLI. Scipionis in Po.R. merita

Riore adhuc q̄rela:africāus superior. De ingratitudine loqt̄ Popu. Roma. erga scipionē africanū superiorem: quā eo grauiorē ostēdit: quo plura illius merita in rēpublicā & maiora fuisse demōstrat: nā ideo scipionis laudes cōmemorat: ut idignitatē ipsā exaggeret & ingratitudinē quodāmō detestatur: fuit autē ut dixius accusatus: q̄ antiochēsem p̄dā usurpasset: & a rege antiocho pecuniā accepisset: ut cōditionibus gratiosis & mollibus pax cū eo Popu. Roma. noīe heret. ⁋ Carthaginis dominá: qa illá Po. Ro. tributariam fecit. ⁋ Accolá: Habitatorē. Incola dicit̄ qui ea loca ihabitat: in qbus p̄dita patria sedē posuerit quasi aduena & inqlinus. accola uero q iuxta habitat: q̄si propinquus & uicinus: hic ergo linterni iuxta paludē reliquū suæ uitæ tēpus cōsumpsit. ⁋ Vici ignobilis: Dissentit a Strabone Vale. nō. n. uicus: sed oppidū linternū dicit eē Stra. lib. v. in descriptiōe cāpaniæ: prope mare iqt post simessam linternū est oppidū. Vbi prioris cognomento Scipionis aphricani sepulchrū iacet: ibi. n. extremá cōsumpsit ætatē omissis propter aliquorū simultatē reipu. negociis. ⁋ Sepulchro suo inscribi iubēdo: Sic. n. testamēto legauerat: ut sepulturæ suæ titulus ille iscriberet̄: Ingrata p̄ria ne ossa mea qdē habebis: de igratitudine ista alii alia sentiūt: ego uero nec maligna relatione insectandá: nec prorsus excusandá eē duco: neq;. n. ciuitatē illá gratá unq̄ dicere ausim q̄ p̄stantissimi uiri simul & innocētissimi tanq̄ de se optime meriti negligēter adeo & abiecte tulerit ignominiam: ut seruatorē sui cædere ex urbe maluerit: q̄ paucorū furorē audaciāq; reprimere: nec tā uituperare q̄ uituperádá censerē: si ad eā iniuriá inferēdam tulisset manus: uerū senatus ut oēs auctores asseuerāt: Tyberio Graccho Scipiōibus opē ferenti aduersus accusatores gratias egit: & plæbs relictis tribūis accusatoribus p oiā tēpla urbis aphricanū secuta facile declarauit quāta beniuolētia: quātoq; honore dignū cēleret Scipionū nomē: qd illud qđ amplissimos illi & p̄pe diuinos honores aliquádo detulisse fert̄: quos ille recipe nō sustinuit cū eū perpetuū cōsulē: dictatorēq; creare uoluerit: cū statuas illi i comicio i rostris i curia i capitolio fieri decreuerit: nōne grati animi signa sūt nō obscura: qđ si ex talibus indiciis ciuiū animi metiēdi sunt. non tā ingrata ciuitas in abiicienda beneficiorum memoria q̄ in tolleranda iniuria lænis mollisq; censenda erit. pauci. n. fuere qui reliquis indignantibus tale facinus audiendū putarunt: sunt etiam qui putant nunquá Scipioné fuisse dánatū: sed gloriæ sacietate captū cōstituisse p̄cul a foro & ambitiōe qetá agere uitá & húc sibi locū q̄si ad id aptū delegisse. cæterū illud uerisimilius est Scipionem ut erat magni & sapiētis aī hō inimicorū inuidiá facile contemnētē cædere ex urbe maluisse: q̄ intestinis discordiis ciuitatē euertere. Quid át ista necessitate: quia inuitus de p̄ria cōquestus est. ⁋ Vltione: qa hoc mō denegādo p̄riæ suæ ossa: de illa quodámō ultus est uidet̄: cū magna qdē modestia: q nō armis: nō bello: nō deniq; ulla ui iniuriá uindicádá eē censuit: ut coriolanus: ut alcibiades: ut multi alii: q p̄ria pulsi p̄riæ bellum intulerūt.

ℭIn Scipionem maiorem.

Riore adhuc querela uibrante alia deinceps exurgit. Africanus superior: nō solū contusam: & cōfractam belli punici armis rēp. sed pene iā exāguem: atq; morientem: Carthaginis dominā reddidit. cui' clarissima opa iniuriis pensando ciuitatis ignobilis cū: ac desertæ: paludis acolam fecerunt eiusq; uolūtarii exilii acerbitatem non tacitus ad inferos tulit: sepulchro suo inscribi iubēdo. Ingrata patria ne ossa qdē mea hēs. Quid ista aut necessitate idignius: aut querela iusti': aut ultiōe moderatius? cineres ei suos negauit: q̄ in cineres collabi nō fuerat passus. Igitur hanc unā Scipionis uindictam ingrati animi urbs Ro. sensit.

Scipionis exitus & sepulchrū ⁋ De sepulchro. tamē & exitu Scipionis uaria tradidere scriptores: alii Romæ mortuū relatū fuisse scribunt: & & ad fidē huius rei monumētū ad portá capená ei factū: & tres statuas superlocatas fuerūt: quaꝝ duæ. P. & L. Scipionū dicant̄ esse: tertia ennii poetæ: huic sniæ illud Cice. suffragari uidet̄. Carus inqt Aphricāo supiori fuit noster Ennius: & Pli. li. vii. natu. histo. priori iqt aphricāus. Q. Ennii statuá sepulchro suo iponi iussit clarumq; illud nomé: immo uero spoliū ex tertia orbis parte raptū in cinere supremo cū poetæ titulo legi. Alii auctores sunt inter quos & Valerius & ea uulgatior fama est: linterni aphricanū mortuum: ibiq; sepultum: ut supra diximus: monumentū ei factū ac statuá superpositá: quá nostra tēpestate disiectá Liuius se uidisse testat̄. præterea apud caietam in marmoreo sepulchro æneaq; urna hæc inscripta reperiuntur. Deuicto Hannibale & capta Carthagine & aucto imperio hos cineres marmore & tectos habes: cui non europa non obstitit Aphrica quondam respiceres hominum quam breuis Vrna præmit piit. autem Scipio. iiii. & l. suæ ætatis anno.

ASCĒsius ℭPriore quærela. s. de ingratitudine Po. Ro. uibrāte. i. micante & sese ostentante: alia. s. quærela exurgit deinceps Aphricanus superior. i. maior reddidit rempu. s. romanā nō solū cōtusam & confractá armis belli punici cōtra Hannibalē gesti: sed pene. i. q̄ si iam morientē & exanguē: reddidit dico: dominá carthaginis: quia eam Po. Ro. tributariam effecerat. Cuius. s. Aphricani pop. roma. pensando. i. cōpensando & præmiádo clarissima opera iniuriis: fecerunt eū accolá uici ignobilis ac paludis desertæ. s. iuxta linternū quo in exilium abiit. Et tulit ad iferos non tacitus. i. non tacens acerbitatē eius exilii uoluntarii: iubendo inscribi sepulchro suo. Ingrata patria. s. romana quidem: non saltem habes ossa mea. Quid (inquit author) aut idignius sup. fuit ista necessitate. s. iuste quærendi de patria: aut iustius ista quærela aut moderatius ista ultione? q. d. nihil. Quia negauit. s. patriæ suæ cineres suos: quam nō fuerat passus collabi in cineres cū Hannibal libenter flammas ei intulisset. Igitur urbs roma sensit hanc unam uindictam. i. ultionē actiuá: Scipionis superioris animi igrati. s. Po. Ro. (Miscet ergo genitiuos: utpote actiuum cū passiuo: ná uindicta seu ultio Scipiōis actiua est: ingrati animi passiua) sensit tamen me hercle. s. ita iudicante ut quod dico sentio: maiorem sup. uindictam uiolentia. i. quam fuerat uiolentia.

THE. ℭVici omnes antiqui. cod. habent ciuitatis.

OLI. L. Scipio Asiaticus peculatꝰ dānatus

M Aiorem mehercle:ille.n.Ratio cur maior fuerit uindicta.¶ Alia passo:non minori fuit ingratitudine in fratrem eius.L.Scipionē:quē deuicto antiocho:domita asia:& illustrato impio peculatus damnare & in carcere mittere nō dubitauerit:cui iudicio tam impio:tāq; iniquo Tyberius Grac.Scip.inimicus rei in dignitate cōmotus nō dissimulātis intercessit.L.Scipionēq; e lictorū manibus eripuit.Si quis igitur q̄ret ex aphricāo:qualis fuerit Po.Ro.erga fratrē eius:respōdebit nihilominus ingratū quā in se ipsum.¶ Credo potuerūt eē solatio:Hironice loqꝰ.¶ Alia.s.documēta igratitudinis.¶ Peculatus:accusatus fuerat ꝙ asiaticā p̄dā usurpasset:ut in cap.de fiducia diximus:ubi frater eius aphricāus platū librū in quo totius pecūiæ summa cōtinebat' i cōspectu populi dissidit:affirmās se posse rationē reddere:sed nolle ne seipsum cōtumelia afficeret. fuerat.n.ut diximus fratris legatus in Asia.

M Aiorē mehercle Coriōali uiolētia. Ille.n. metu patriā pulsauit:hic uerecūdia.d q̄ ne q̄ri q dē(tāta ueræ pietatis cōstātia) nisi post fata sustinuit.

In Scipionem Asiaticum.

T Alia passo(credo) q̄ fratri eius acciderūt: solatio eē potuerūt.cui rex Antiochus deuictꝰ:& Asia ipio.P.R.adiecta: speciosissimusq; triūphus:ut peculatꝰ reꝰ fieret:Et i carcerē duci iuberet' cām p̄buit.

In Africanū posterio.

N Ihilo uirtute mīor posterior Africāus.sed ne exitu q dē felicior. duabus.n. urbibus Numātia atq; Carthagine ipio Ro.iminētibus:ex rerum natura depulsis: raptorem spiritus domi inuenit.mortis punitorē in foro nō reperit.

In Scipionem Nasicam.

Q Vis ignorat tm̄ laudis Scipionē Nasicā toga:q̄ tū armis utrūq; Africanū meruisse?Qui pestifera Tyberii.G.māu faucibꝰ opp̄ssam rēp. strāgulari passus nō ē. sed is quoq; pp iniq̄ssimā uirtutū suarum apud ciues æstimationē

N Ihilo uirtute posterior:Hoc exēplū i cap.de moderatiōe prolixe satis narrauimus dicit aphricanū inferiorē & uirtute & fato parē fuisse superiori. ¶ Imminētibus:īgruentibus.¶ Raptorē.respōdit obiectioni:posset aliquis dicere nihil est qd̄ igratitudinis populū ro.accuses:neq;.n.Scipioni fecit iniuriā:sed inocens fuit nō ita est inquit: nā in eo qd̄ de eius morte nullā in foro q̄stionem habuit: iniuriam Scipioni maximam fecit ; nam passus est indignam & nefandam eius cædem inultam. Varia suspicati sunt homines de morte eius:alii .C.Carbonem:alii Semproniam uxorem : ut supra diximus auctorē mortis fuisse crediderunt.

Q Vis ignorat.Hic iunioris aphricāi patruelis fuit:qui totius populi iudicio optimus omniū iudicatus est quo tēpore deorū mater pesinunte romā aduecta est cū nondū in urbe templū illi dedicatū eēt:& ex oraculo apollinis ab omniū optimo suscipiēda foret:diu q̄sitū est:q s nā in urbe tanto titulo dignus haberet'.Ad hūc Scipionē sūmo oium iudiciū uentū est:qui tantisper numē priuato susciperet hospitio.donec illi publicæ tēplū cōstitueret':hic quoq; Tyberii Grac.seditiosissimi hoīs furores repressit:nā illū leges agrarias cōtra senatus auctoritatē ut dixius fere moliētē.& rēp.uariis seditiōibus euertētē: cū multitudie bonorū ipetu facto subselliorū fragmētis occidit:multaq; alia in rēp.merita cōtulit:illū tm̄ falso accusatū sub titulo legatiōis uolūtariū in asiā exiliū sibi diligere coegerūt.¶ Strāgulari:suffocari:strāgulari:proprie dicitur gulā stringere.¶ Passus nō est:quia Gracchū occidit.¶ Iniquā.Quia a tribunis agitabatur.

ASCēsius

Coriolani.s.Martii.Enim pro quia:ille.s.Coriolanus:pulsauit.i.infestauit patriam.s.romam metu:hic : scilicet Scipio pulsauit sup.eam uerecundia:quæ grauior est metu:quia metus cadit etiā in eū qui non peccauit:uerecūdia nō nisi i peccati sui cōsciū.De qua.s.patria ne qdē.i.nō saltē quæri.i.cōquæri sustinuit.i.ualuit aut uoluit nisi post fata.i.mortē suā iubendo qd̄ dictū est sepulchro suo iscribi. Tanta cōstātia ueræ pietatis sup. fuit in eo. ¶ Talia passo.Subinfert exēplū igratitudinis eiusdē populi in Luciū Scipionē asiaticū fratrē dicti Scipionis dicens.Ego credo sup.ꝙ passo talia.s.Scipiōi superiori:ea q̄ acciderūt fratri eius.s.Lucio potuerūt esse solatio.Iuxta quod dici solet:solatium est miseris sociū habere in poenis:qd̄ sane miserum est & præcipue in inferno : ubi secūdū Augustinū nō minus immograuius ardebūt q cū multis ardebūt(Cui.s.Lucio asiatico fratri eius rex Antiochus deuictus:& asia adiecta impio pop.ro.& triumphus speciosissimus:ob quē debebat esse charus populo ro.)præbuit causam.i.occasionē ut fieret reus peculatus.i.defraudatæ reipu.& iuberet' duci in carcerē : nō tamē ductus est.uetāte id Tyberio Graccho:ut prius dictū est.¶ Nihilo uirtute minor.Perstat more suo in eadem familia dicens.Aphricanus posterior(qui etiam minor dici solet non quidē uirtute ut hoc loco attestatur Valerius sed tempore)nihilo.i.in nullo minor.i.inferior.s.q̄ superior aut q̄ Lucius Scipio:sed ne felicior q dem exitu.i.morte:Enim pro quia:duabus urbibus imminentibus id est insidiantibus:& infestis romano imperio: uidelicet Numantia in hispania:& Carthagine in aphrica:depulsis.i.ui deletis ex natura rerum : inuenit domi.s.suæ:raptorem spiritus.s.uitæ suæ & non reperit in foro punitorem mortis sup.suæ.quia nemo a quo interfectus esset disquisiuit:nec quēq̄ ad supplicium expostulauit.¶ Quis ignorat &c.Perseuerat(ut dixi)quantū potest in cōtinuandis exēplis unius domus Corneliæ seu Scipionū quæ cū esset optime merita de patria:iniquissimam recepit ab ea mercedē.Ordo est.Quis ignorat Scipionē Nasicam:qui optimus ciuium a senatu iudicatus est meruisse tantū laudis sup.in toga.i.urbe ubi toga induebant' Romāi quātū utrūq; aphricanū.s.tam superiorem q̄ posteriorē armis.i. in re bellica?q.d.nemo qui & illum & hos norit:utpote:qui nō est passus rēp. oppressam faucibus.i.in faucibus aut habentē oppressas fauces suas;pestifera māu Tyberii Gracchi:strāgulari.i.suffocari & extingui ab ea.Sed.i.& nihilominus;quoq;.i.etiam is.s.Nasica secessit.i.abiuit tanquā in exilium.

OLI. ¶ Titulo legatiõis.ut tutus iret:nã cũ grauis plæbi foret tyberii mors:iãq; uidicta aduersus iterfectores & i primis nasicã pararet. Sollicitus de salute nasicæ senatus liberã sibi i Asiã legatiõ; e decreuit. Nasica q̃q; maxio sacerdotio eẽt alligatus:tamẽ Italiã deseruit.& i asiã .pfectus:haud multo post circa pgamũ interiit. ¶ Pergamũ. Ciuitatẽ asiæ: est.n.pgamũ teste strabone li.xiii.asiæ ciuitas inter æoli ciuitates principatum obtinens: quæ diu sub attalicis fortunata fuit:hanc præterfluit caicus per campum qui caicus appellatur.

N eodẽ noie uersor: Hic. P. Lẽtulus de gẽte Cornelia fuit:de q̃ lẽtulus ille natus est:q cũ Catelina in repu.cõiurauerat: & a Cicerõe cõsule cũ aliis cõiuratis necari iussus ẽ:nã ea cã i cõiuratiõne uenerat: qa se pricipẽ oium futurũ speraret:eo q; oraculũ tribus e gente cornelia deberi rẽpu.Romanã & unũ ex his se tertiũ esse existimabat:sed est opiniõe deceptus: hic ergo lẽtulus de quo loqmur prim9.C.Gracchi:& fuluii q p seditionẽ auentinum cũ armata manu occupauerat ipetũ furoresq; repssit consule.L.Opimio cui summa ptãs a senatu data fuerat:ut caueret ne qd detrimẽti respu.caperet:hic igiẽ pro repu.a tãta seditiõe libera id pmii recepit:ut paulopost sub specie legatiõis in exilium missus fuerit. ¶ In auẽtinũ:quo gracchus & fuluius eius collega:cũ cæteris cõiuratis se receperãt. ¶ Magnis uulneribꝰ exceptis.cũ Gracchũ de auẽtino mõte q cũ armata multitudine occupauerat fortiter deturbasset illũq; ad pontẽ usq; sublicũ isectatus eẽt:donec suæ temeritatis pœnas dedisset ipse grauiter uulneratus est. ¶ Inuidia & obtrectatiõe:inuidia est iter ipares cũ minor inuidet maiori:obtrectatio uero inter pares.

Legatio libera ¶ Libera lega. Vt tuto posset ire quocunque uellet.erat autem hæc honesta exilii conditione.

Vinq; igiẽ deide: Cõcludit hoc exemplũ cũ hac igratæ ciuitatis nota:ut dicat in qnq; nobilissimos gẽtis Corneliæ uiros de se optime meritos ingratissimã extitisse. ¶ Hala uero: Fames urbẽ inuaserat uel malignitate tẽporũ q; anni fuissent segetibus aduersi uel negligẽtia plæbis:q cõcionũ dulcedine capta:deserto agrorũ cultu coluerat urbẽ:nã utrũq; tradiẽ Spu.melius eques Ro.illis tẽporibus pdiues rẽ utilẽ pessimo exẽplo peiore cõsilio est aggressus:nã frumẽto priuata pecunia cœpto largitiões frumẽti in populũ fame laborãtẽ facere istituit:ut hoc munere plæbis sibi obnoxia facta honores demadaret:nec hoc cõtentus de regno cœpit agitare:iãq; cõiuratio parabaẽ:nã tela i eius domũ cõferri:cõcionesq; hri & nõ dubia de regno cõsilia:qd cũ senatui nũciatũ eẽt prio cõsules icrepare:q; eas largitiões cœtusq; i priuata domo fieri pmitterẽt:Deide dictatorẽ dicẽdũ cẽsuit creatus ẽ.L.Q.u.Cincinatus q.C.Seruiliũ halã magistrũ eqtũ dixit q missus a dictatore ad meliũ ut illũ ad se deduceret cũ nẽire recusasset:cũ stricto gladio ilecutꝰ obtrũcat:reuersus deide a dictatore laudaẽ q; rẽp.liberasset.uerũ paulopost dãnatũ halã Po.R.i exiliũ ire coegit.Ci.i. Catõe maiore.L.Q.uitii Cicinati iussu magister eqtũ seruilius hala spuriũ regnũ affectãtẽ occupatũ iteremit Plin.de uiris illu.Q.u.cicinatus deposita dictatura ad agriculturã reuersus:iterũ post.xx.annos dictator dictꝰ spuriũ meliũ regnũ affectãtẽ a seruilio hala magistro eqtũ occidi iussit:domũ eius solo adeq̃uit unde locus æqmeliũ diciẽ.

Spu. Melii cædes

sub titulo legatiõis pgamũ secessit. Et qd uitæ sup fuit:ibi sine ullo ingratæ patriæ desiderio peregit.

¶ In Lentulum.

N eodẽ nomine uersor:nec dũ Corneliæ gẽtis querelas exhausi. Nãq; P. Lẽtulus clarissimus:& amãtissimus Reip.ciuis:cũ i Auẽtio Caii gracchi nefarios cõatus:& aciẽ pia ac forti pugna magnis uulneribꝰ exceptis fugasset: p̃ lii illius:quo leges:pacẽ:libertatẽq; i suo statu retinuerat hãc mercedẽ tulit:ne i nfra qdẽ urbe moreretur. Siqdẽ iuidiæ & obtrectatiõe cõpulsus:legatione a senatu libera ipetrata:habitaq; cõciõe: qua a Diis immortalibus petiit: ne unquam ad ingratũ populum reuerteretur: in Siciliam profectus est. ibiq; perseueranter morando:compotem se uoti fecit:quinque igitur deinde Cornelii:totidẽ sunt nouissima ingratæ patriæ exempla. atque horum quidem secessus uoluntarii.

¶ In Halam Ser.

Ala uero cũ magistrũ eqtũ Spuriũ Melium regnũ affectãtẽ occidisset: custoditæ libertatis ciuiũ:exilio suo pœnas pepẽdit.

ASCẽ sius ¶ Sub titulo legatiõis Pergamũ:ciuitatẽ illã aliæ nobilissimã.pp iniquissimã æstimatiõne uirtutũ suarũ apud ciues.Et pegit ibi.s.pgami:sine ullo desyderio patriæ igratæ:sup.id uitæ:qd sup fuit.i.reliquũ ei fuit:qd qa pausulũ fuit:p ptitione apte locutus est. ¶ In eodẽ. Affert quintũ eiusdẽ familiæ exẽplũ dicẽs.Ego uersor in eodẽ nomine.s.Scipionũ aut gẽtis Corneliæ.Q.uia ego necdũ.i.nõ adhuc exhausi.i.euacuaui & expleui q̃relas.s.iustas de igratitudine p̃riæ gẽtis corneliæ.i.quas gens cornelia de patria facere posset.Nãq; Publius lẽtulus ciuis clarissimus & amãtissimus reip.cũ.i.dilpulisset in auẽtino.i.colle:in quẽ Gracchus & Fuluius p seditionẽ secessionẽ fecerãt nefarios conatus & aciẽ.s.istructã aduersus pres cõscriptos:& hoc magnis uulneribus exceptis.i.acceptis euidẽter.s.ab ipso lẽtulo:pugna pia:qa pro salute reip.ac forti:qa cõtra maximã urbis ptẽ: tulit.i.a sporuit hãc mercedẽ illius p̃lii quo retinuerat in suo statu:leges.pacẽ.i.cõcordiã & libertatẽ.s.Romanã hãc dico mercedẽ ne qdẽ.i.ut ne saltẽ moreretẽ i nfra urbe:hoc ẽ Rõa.Siqdẽ.i.q̃doqdẽ ipe cõpulsus iuidia & obtrectatiõe.s.malignãtiũ:legatiõe.i.pfectiõe aut uolũtario exilio ad cõseruãdũ honorẽ eiꝰ noie legatiõis palliato:ipetrato a sẽatu: & cõciõe.i.oratiõe ad populũ cõuocatũ habita:qua.i.iqua cõciõe petiit a diis imortalibus ne reuertereẽ unq̃ ad populũ igratũ:pfectus est in siciliã:& morãdo ibi pseuerãter fecit se cõpotẽ uoti:quia nunq̃ deide in patriã reuersus est.Igiẽ qnq; Cornelii.i.gẽtis corneliæ uiri.deide.i.cõtinui:sunt totidẽ.i.ẽt qnq; exẽpla patriæ igratæ. Atq; qdẽ secessus.i.abtiones i exiliũ horũ.s.iam dictorũ sup.fuerunt uoluntarii:cũ secus sit de eo qd seqtur. ¶ Hala

uero &c. Ordo est: illi qdem in uoluntariū abierāt exiliū: uero pro sed: hala. s. seruilius: quē ipse magister equirū (Male legūt qdā magistrū: u referat ad meliū qd nequaq̄ uerū est) dictus. s. a. L. Quītio cincinato: occidisset (iussu tamē dictatoris) Spuriū meliū ciuē potētē & ambitiosum: affectātē regnū. s. in urbē iam liberā pependit exilio suo pœnas libertatis ciuiū custodite. s. ab eo: hoc est pro custodia libertatis exilium recepit.

Aeterū ut Sēatus: populiq; mēs ī modū subitæ tēpestatis cōcitata: Leui querela ꝓsequēda ē: Ita singulo℞ igrata fctā: liberiore idignatiōe ꝓscindēda sunt. qa potētes cōsilii: cū utrunq; ratione perpendere liceret: scelus pietati prætulerunt.

Aeterū ut: Postq̄ de publica igratitudine dixit transit ad priuatā: & illā dicit maiori nota eēendā q̄ i uulgo nulla sit pitia sed i modū subitæ tēpestatis cōcitet: singulis aūt ppēdēdi beneficii datā eē potestatē. Leui qrela: qa iperitia obsistit uulgo ne possit ius ab iniuria discernere. Proscindenda: dilaceranda: oneranda conuiciis. Perpendere. Examinare. Scelus pietati: Ingratitudinem gratitudini præposuerunt. OLI.

De. P. Sextilio.

Vo. n. nibo: q̄ ꝓcella uerbo℞: ipiū Sextilii caput obrui meret? qd. L. cæsarē a quo tū studiose tū ēt feliciter grauissimi criminis reus defēsus fuerat: Cināæ ꝓscriptiōis tpe ꝓfugū: ꝑsidiū suū i fūdo Tarqniēsi cladis cōditiōe implorare: bn̄ficii iura repetere coactū: a sacris ꝑfidæ mēsæ: & altarib⁹ nefādo℞ pēatū auulsū: truculēto uictori iugulādū tradere nō exoruit. finge accusatorē ei⁹ fortūa publica ī supplicis nomē cōuersū: tā luctuosam illā opē genib⁹ annixū orasse: crudeliter

Vonimbo. Q u. hic Sextilius postulatus fuerat maiestatis contra Syllā. C. Cæsar tūc orator eximius i ea accusatiōe defendit. orta deide iter cinnā & carbonē cōsules seditiōe pestifera pulsus ex urbe Cina cū paulopost Mario cōiūctus urbē cœpisset de inimicis grauiter ultus ē: quorū alios i urbe trucidauit: alios i tabella ꝓscriptos exposuit iter quos fuit & hic. C. Cæsar orator: q Targnos hetruriā fugiēs ad sextiliū ueterē clientē suū diuertit: apud quē tutā salutē suā fore spabat: cui⁹ ipse salutē aliqn̄ ꝓtexisset. Ille uero cōtra igratissimus & ipius hō & patronū & hospitē ꝑdidit.

Nimbo: impetu. Qua ꝓcella quo turbine: & est trāslatio sumpta tempestate. Criminis re. maiestatis contra syllā hic ē Cæsar cuius mēinit Cic. i lib. de oratore & illū itroducit de arte disputātē. Cinnanæ ꝓsc. Nam post reditū Marii Cina collegæ sui cōsulis. Cn. Octauii caput ꝑcidi iussit: pari rōne. P. Crassi. L. Cæsaris nobilissimorū hoium: quorū uirtus fuerat domi militiæq; cognita. M. quoq; Antōii oium eloquētissimi: quos ego audiētē. C. Cæsaris ī quo mihi uř fuisse specimē hūanitatis: salis suauitatis læporis. hæc Cic. i tusculāis: cinna igiť iusserat ini micorū capita ꝓscribi: q̄ ipune poterāt occidi. Repetere: quasi debitū. Nefandorū penatū: pro ipsius nefandi. Finge accusatorē: Exaggerat. hoc crimen Valer. si accusator inquit fuisset nō defensor & in ea fortuna genibus ꝓuolutus opē in tanta ꝑturbatiōe suppliciter iplorasset: nō nisi crudeliter repelli posse uidebať: cū uero patronus & salutis defensor tam ipie ꝑditus fuerit: quāta ingratitudine: q̄to odio prosequendus est. Cinna ꝓscriptio

Cæterū &c. parasceue ē ad singularis igratitudinis exēpla: ad q̄ trāsitū parat. Ordo ē cæterū. i. sed ut. i. quēadmodū mēs sēatus. i. patrū cōscriptorū q multi erāt & populi. s. Ro. q multo nūerosior cōcitata. i. cōmota & agitata & ad irā icitata: i modū tēpestatis subitæ. i. subito ortæ ē ꝓsequēda. i. afficiēda leui. i. facili & modica qrela: ita igrata facta singulorū sūt ꝓscidēda. i. digna sūt q̄ ꝓscidāť idignatiōe liberiore: & ita maiore. Quia. s. singuli poteres cōsilii cū liceret eis ppēdere æstiare. i. utrūq;. i. utrāq; ꝑtē: tā piā q̄ ipiā tā gratā q̄ igratā: rōnali. i. discretiōe aut calculo ualorū: ꝑtulerūt pietati scelus. i. ꝑ bn̄factis iniuriā retulerūt. Sāe ex hoc loco uř posse ꝓbari principatū unius eē meliorē q̄ pluriū: qd qdē uerū ē: si illi plures bōi nō fuerit. Nā licet (qd dici solet plus uidēt oculi quā oculus tn̄ i multitudie cōfusa: sæpe ps maior meliorē supat: & ita licet bonorū exiliū oibus bōis displicuerit. tamē qa placuit malis q multo plures sūt & sniæ tales pluralitati uocū cōceduntur difficilius ē multitudinē q̄ singulos q a nullo coacti sūt recte iudicare: quo circa mius multitudo peccať q̄ singuli uř ioq; multitudini pcedū eē cautū ē. Quo. n. nimbo &c. Inuehiť igiť i eos q cū grati eē possēt & a nullo ad igratitudinē ipellerenť: igrati eē maluerūt. Et prio i Publiū Sextiliū dicēs. dico sup. eos q spōte cū singuli eēnt ꝑ igratitudinē peccauerūt liberiore idignatiōe ꝓscidēdos. Eni ꝓ qa: quo nibo. i. (ui ē. n. uis uētorū admixtorū aeri) & q̄ ꝓcella. i. ui (Est āt uis uētorū admixtorū aq̄) uerborū: caput Sextilii ipiū. s. i. L. Cæsarē. mereť obrui? q. d. maxio & maxia: q. i. eo q̄ nō exhorruit tradere. L. Cæsarē. s. oratorē: a quo ipe sextili⁹ reus grauissimi criminis utpote maiestatis postulatus: fuerat defensus tū id ē simul studiose. i. diligēter & affectuose: tū. i. simul etiā feliciter: qa absolutus fuit: ꝓfugū. i. ꝓcul a cōspectu hostis fugiētē tpe ꝓscriptiōis Cinanæ. i. q̄ Cina & Marius cōiūctis copiis in Syllā uictores & urbis cōpotes effecti fecerāt: coactū īplorare. i. plorādo petere ꝑsidiū suū. i. a quo defēdať auxiliū. aut forte mūimētū & ut dicūt fortalitiū: & i fundo Targniē. & ita i hetruria: cōditiōe. i. pp cōditionē cladis: qa nō sua culpa sed cōi ciuiū calāitate talia pateref: & coactū repetere qa aliter nō repetiisset: iura bn̄ficii. s. i Sextiliū collati: nō dico exhorruit tradere uictori truculēto: u; Cinæ iugulādū. i. i ea ꝑte colli trucidādū: auulsū. i. ui abstractū sacris ꝑfidæ mēsæ: qa hospites dū primū aducebāt ioui aliqd libāmis faciebāt: ut felici⁹ & sāctius eēt hospitiū: & ab altarib⁹ pēatū nefādorū. i. quos ipe Sextili⁹ nefādus scelerauerat. Fige. i. ꝑ imagiationē licet falsā pōe: sup. L. Cæsarē accusatorē q: tn̄ defensor erat aut reuera accusatorē. i. eū q Sextiliū accusauerat: cōuersum. i. mutatū in nomē supplicis. i. supplicātis sextilio quē prius accusauerat. publica fortūa eius. i. eo q̄ fortuna sic sit mutata: ut qui potiores fuerāt uincente sylla & aliorū accusatores cogātur marianis dominātibus supplicare: annixum genibus. s. Sextilii i. prouolutū ad genua eius: orasse tam luctuosam illam opem quā. s. Cæsar orauit: ASCēsius

OLI. ¶Si metu mortis uita idignus. Vtis complexione:aut inquit metu mortis prodidit patronum & hospitē suū sextilius:aut spe alicuius pmii cōsequēdi:si metu mortis id fecit idignus ē q̄ uiuat:q̄ turpitudini honestatē uitæ cupiditate pponere nō dubitauit:si spe pmii alicuius consequēdi multo magis morte dignus fuisse uidetur.

Popilius lenas Ciceronis interēptor

SEd ut aliū:Marcus Cic.Pōpiliū lēnatē defendit p̄rricid ii: ut uult Plut.i uita Cic.Octauia. Cæsar pacē & fœdus cū Antonio & lepido fecit:ita ut hi triūuiri reip.cōstituēdæ p qnquēniū eēnt & suos quilq; inimicos,pscriberet:i q̄ pscriptione.c.xx.senatorū noia fuerūt.reliq fuerūt eqstris ordinis ui ri.ex plæbe pauci admodū:nā ad.ccc. ciues pscripti sunt:inter hos igit̄.L.Cæsar auūculus Antonii:& Paulus lepidus.M.lepidi frater & Cicero noster pscripti sunt:& a pōpilio lēnate occisi:dr̄ Octauia.diu ac multū restitisse ne Cicero in pscriptorū numero eēt.adductus uerecūdia q̄ eū patrē appellare cōsueuerat:& q̄ eius ope ad id potētiæ puenisset:sed uictus tandē obstinata nimis Antonii uolūtate:q ciceronē p̄ cæteris unū deposcebat pp philippicas i eū scriptas: unde Iuuena. Antonii gladios potuit contēnere si sic oia dixisset.ergo cædere coactus est.Cice.ubi intellexit q̄ facta erāt:una cū Q.u.fratre ad brutū i macedoniā ire cōstituit:frater uero qui mœrore cōfectus nō se satis uiatici sūpsisse putabat: domū reuersus:ut accepta pecunia ciceronē consequeret̄:pditus a seruis una cū filio iterfectus est cicero uero dū ad nauē in lectica deferr̄: a satellitibus Antōianis:quos Pōpilius ille ducebat quē ut diximus:cicero in iudicio defenderat : in itinere interceptus est.haud pcul a portu caietæ. qui Pōpilio iugulū eius poscenti cū barbā prius dextera diuulsisset:fortis & intrepidus porrexit. Iuuenalis tamē dicit nō caput solū: sed etiā manū abscissam fuisse ciceroni.Dicit.n.in satyræ oibus in terris.Ingenio mānus est & ceruix cæsa nec unquā sanguine causidici maduerūt rostra pusilli.Brutus uero audita cicerōis morte.C. Antoniū .M.Antonii fratrē quē captiuū habebat Ciceroni filio ad uindictam concessit. ¶Picenæ: Quæ regio marchiæ est:picenus enim ager a pico dictus.nam cum quidam in eam regionem aliunde uenisset & uexillum gerens condendæ urbis locum peteret:in eius uexillo constitit picus:unde regio illa picea dicta est.M. Celii qui amantissimus Cice.erat. ¶Fluctuantem.dubitātem & in magno periculo uersantem:trāslatio a naui quæ fluctibus agitatur. ¶Sibi uenerandum. Quia eum defenderat.

Picena ager unde

tñ repulsus uideretur. qn ēt quos iniuriæ suisos faciūt:gratiosos miseriæ reddūt. Verū Sextilius nō accusatorē: sed patronū sæuissimæ inimici uiolentiæ suis māib⁹ obiecit. si metu mortis:uita idign⁹: si præmii spe:morte dignissimus.

¶De Cn.Popilio Lenate.

SEd ut ad aliū cōsētāeū huic igrati aī actū trāsgrediar. M.cicero. Cn. Popiliū lēatē: picenæ regiōis:rogatu. Marci Cœlii:non minore cura: quā eloquentia defendit. eumq; causa admodū dubia fluctuātē:saluū ad penates suos remisit. hic Popilius postea nec re nec uerbo: a Cicerone læsus:ultro Marcū Antonium rogauit: ut ad illū proscriptum persequendum: & iugulādum mitteretur. Impetratisq; detestabilis ministerii partibus:gaudio exultans:Caietam cucurrit:& uirum omitto quod amplissimæ dignitatis : certe salutis eius autorem studio præstātis officii priuatim sibi uenerandū:iugulū pbere iussit: ac protinus caput romanæ eloquētiæ:& pacis clarissimam dexteram. per summū:& securū ociū amputauit. eaq; sarcina:

ASCēsius

¶Tñ.i. licet prius accusator & hostis:uidere t̄ tñ repulsus crudeliter:quū.i.quādo qdē(id āt melius q̄dra q̄ ut legat̄ qnēt)miseriæ reddāt gratiosos.i.acceptabiles & tractabiles cū gratia & beniuolētia ; ēt eos sup. quos iniuriæ.s.quas itulerūt faciūt suisos. Verum sextilius obiecit suis māibus sæuissimæ uiolētiæ inimici non accusatorem sed patronum.i. defensorem sui:si sup.id fecit metu mortis(quia in tabelia proscriptorū ascribuntur generali clausula : omnes qui proscriptos celauerint protexerint:aut quauis ope iuuerint) indignus sup. fuit uita unde Iuuenalis grauissime & sanctissime dixit Summum crede nefas animam præferre pudori . Et propter uitam uiuendi perdere causas . Causæ autem uiuendi sunt ut sancte iuste & honeste operemur quæ deo & homini grata sint.si sup.Sextilius id fecit spe præmii.dignissimus sup.fuit morte . ¶Sed ut transgrediar ad alium actum ingrati ai:consentaneum:idest conformē hui :scilicet iam dicto Marcus Cicero defēdere rogatu Marci Cœlii:Cneū populiū lenatē regiōis picenæ:nō miore cura q̄ eloquētia : &remisit eū fluctuātē .i.pclitantē more nauis aduersis fluctibus dephēsæ:causa admodum dubia.i. piculosa & incerta de absolutione ad suos penates saluū.i . indēnē:hic.i.huiusmodi popilius q tantū Ciceroni debebat: postea nec re nec uerbo læsus a Cicerōe.rogauit ultro.i.nō reqsitus ab aliquo Marcū Anto.s. Triūuirū in quē Philippicas Cice.habuerat & scripserat ut mitteret̄ ad psequēdū & iugulādū illū.s. Cice. pscriptū.s.ab antōio:annuēte augusto:& ptibus.i. onere & munere:detestatilis ministerii ipetratis.s. ab Antonio ipse exultās gaudio cucurrit Caietā.i.ad eā urbē littoralē italiæ:de q̄ Virg.in principio.vii. Tu quoq; littoribus nostris æneia nutrix Aeternum moriēs nomen Caieta dedisti.& iussit uirū.s.Ciceronē:omitto.i.taceo sup.q̄ uir fuit amplissimæ dignitatis : qa consulatu sic fūctus ut parēs patriæ primus sit appellatus : certe.i.saltē si nō publico noie uenerandū putarit:authorē salubritatis.i.salutis eius.s.Popilii:uenerandum sibi priuatim studio pstātis officii.s. patrocinii pstiti in tam dubia causa per summum & securū ociū & ita dedita opa caput Romanæ eloquentiæ & dextrā clarissimam pacis.i.q̄ i toga triūphū meruit:& plus ciuitati pfecit q̄ quiuis armatus(Ideo aūt dextrā amputatam ad antonium attulit q̄ ea philippicas scripserat: Antōius aūt Caput & dextram pro rostris affigi iussit)& ipse popilius reuersus est in urbem alacer.i.lætus ea sarcina .s.capitis & dextræ Ciceronis.

¶ Tanquā opimis spoliis. Tanquā dux ducem cecidisset. ¶ Scelestū onus: hypalage est pro ipse scelestus. OLI.

Q Vo te nunc modo. Pōpeius Strabo magni Pōpe. pater latino bello dux exercitus: pter alia oppida cœpit & Asculū atq; dirupuit: deinde post aliquot annos eo mortuo Pōpe. accusatus est peculatus: q ex ea pda sibi aliquid usurpasset pater afferebant aliquos libellos qui missi fuerāt domū strabōis in eo iudicio a Cn. Carbōe defensus est: & ipse pariter adeo pspicax: & pter ætatē prōptus uisus est: ut in degloriā: gratiā: beniuolētiāq; multā reportaret postea uero cū Sylla rēpu. occupasset Pōpe. aduersus Carbonē

tāq opimis spoliis alacer i urbē reuersus ē. neq;. n. scelestū portāti on⁹ succurrit: illđ se caput ferre. qđ pro capite eius quodā porauerat. Inualidæ ad hoc mōstrū sugillādū literæ. quoniā q talē Cicerōis casum satis digne deplorare possit: alius Cicero non extat.

¶ De Pomp. Magno.

Q Vo te nūc mō magne Pōp. attigā nescio. Nā & amplitudinē fortūæ tuæ: q̄ quōdā oēs terras: & oīa maria fulgore suo occupauerat: intueor: & ruinā eius maiorē esse: quam ut manu mea attentari debeat: memini. Sed tamē nobis quoq; tacētibus. Cn. Carbonis: a quo admodū adulescēs de paternis bonis in foro dimicās protectus es: iussu tuo interempti mors aīs hominum obuersabitur nō sine aliqua reprehēsione. quia ingrato facto: plus. L. Syllæ uiribus: quam propriæ indulsisti uerecundiæ.

¶ Externa. De Carthaginiensibus.

A T ne nrā cōfessis: alienigeæ urbes isultēt. Carthaginiēses Annibalē: q p illoꝝ incolūitate & uictoria: tot ipatores: totq; exercitus nr̄os trucidauerat: quot gregarios milites hostium si occidisset magnæ gloriæ foret: e cōspectu suo submouere in animum induxerunt.

qui classe Siciliā occupauerat cū exercitu misit: quē supatū cū se pōpeio uictori supplex subiceret: dicit̃ pōpe. eū ingratæ nimis & crudeliter tractasse: nā illū uictū pduxit in mediū: & pro tribunali sedēs dānauit: dānatū deinde ad necē per tractū interfici iussit: dicit̃ iste carbo cū ad necē duceret̃: ut ensem strictū sibi iminere uidit cupiditate uitæ cōmotū locū & horā per breuē orasse tātisper dū exoneraret uentrē: de hoc carbone Cice. in epistolis familiaribus lib. ix. epistola q incipit tādē ifamie: cognouimus ingt Cn. carbonē & fratrē eius scurrā: qđ his iprobi⁹: & paulopost hoc qa Pōp. nr̄o iterfectus ē nemo iprobior meo iudicio fuit. ¶ Quō: quo pacto mordeā & accusem te. ¶ Tam igra. facto: nā si occidēdo carbonē tuas uires auxisses tollerandum esset.

A T ne nr̄a. Cōuenienter transit ad externa & rationē affert trāsitionis suæ ne. s. irrideant̃ ab externis populis si soli igrati Romani fuisse uideant̃. primū aūt exēplū de carthaginēsibus q aduersus Hānibale ingratissimi qdē extiterūt: nā cum tot uictoriis patriā illustrasset: tamē illū & romāis accusarūt: tanq̄ uiolati fœderis auctorē: & in exiliū ire coegerūt. Sunt & q dicūt cū Hannibal se in uicū suū recepisset: carthaginenses sumptis armis eū petere uoluisse ad necē: qđ ubi intellexit Hannibal cōfugit in Asiā ad Antiochū cui se tātopere isinuauit: ut hospitaliter honorificeq; susceptus in oibus publicis & priuatis cōsiliis adhiberet̃ qui nō prius destitit q̄ regē ipulit ut Romanis bellū inferret. Cice. in oratiōe. xiii. circa finē. Quis carthaginensium pluris fuit Hannibale: cōsilio: uirtute: rebus: gestis: qui unus cum Populo Romano tot annos de imperio: de gloria decertauerit: hunc sui ciues de ciuitate eiecerunt. ¶ Insultent: Nos per contumeliam irrideāt. ¶ Tot imperatores: ut Quintum Fabium: Paulum Emilium: Marcum Marcellum: Titum Gracchum aliosq; complures. Cartaginenses ingrati erga Hannibalem

¶ Tanquam spoliis opimis. i. quæ dux duci detraxerit in iusto bello: & ioui feretrio ea retulerit quod summæ gloriæ paucisq; datæ æstimabatur. Ideo autem alacer quia sine remorsu conscientiæ. Neq; enim succurrit. i. per misericordiam in mētem uenit portanti onus scelestum. i. ipse scelestus (sed more suo epithita confundit: ut in superiori capitulo penates nefandos dixit: pro hominis nefandi) se ferre illud caput quod perorauerat. i. orādo uicerat quondam pro capite eius. s. popilii. Litteræ: scilicet omnes quæ tunc extabant sunt.) inquit author sup. inualidæ: idest insufficientes: ad suggillandum: idest infamia denigrandum hoc monstrum: idest monstruosum hominem: quoniam alius Cicero non extat: idest nullus tam eloquens post Ciceronem inuentus est ut fuerat cicero: qui possit deplorare satis digne. casum: idest cladem & ruinam ciceronis. ¶ Quo te &c. Ordo est O magne pompei: ego nescio quo modo: idest forma taxandi ego attingam te: Nam: & i. simul intueor: idest inspicio amplitudinem fortunæ tuæ: quæ occupauerat quondam fulgore suo omnes terras & omnia maria: & memini ruinam: idest casum eius per ingratitudinem (nam de morte eius nihil ad hunc locum) esse maiorem: q̄ ut debeat attentari. s. perscribi mea manu: Sed tamen nobis quoq; tacentibus. i. etiamsi tacuerimus: mors Cnei Carbonis: a quo protectus es admodum. i. ualde adolescens: dimicans in foro. s. contentioso de bonis paternis & interempti iussu tuo: obuersabitur. i. repræsentabitur animis hominum: non sine. i. cum aliqua repræhensione. s. tui quia tu indulsisti tam ingrato facto plus uiribus syllæ quam propriæ uerecundiæ. ¶ At. i. sed: ne urbes alienigenæ. i. ciuitates externæ: insultent. i. impetum irrisionis & illusionis faciant. nobis sup. confessis nostra. s. uitia ingratitudinis: dico sup. q. Carthaginenses induxerunt in animum. s. suum. i. sustinuerunt submouere e cōspectu suo. i. agere in exilium: Hannibalem. s. ducem suum. qui trucidauerat pro incolumitate & uictoria illoꝝ. s. carthaginens. tot imperatores & tot exercitus nostros. i. Romanos: quot si occidisset gregarios. i. nulla excellentia præditos: milites hostium: foret. i. esset magnæ gloriæ. ASCĒsius

OLI. NEminẽ lycurgo. Lycurgus legũ lacedæmõiorũ lator fuit: quo uiro nullũ græcia meliorẽ ꝓtulit: qđ cũ ex ipsius uita & rebus gestis: tũ maxie appollinis testimõio cõprobaẽ: q ei oracula petẽti ĩ̄ndisse dr̃: & diis eẽ maxie carũ: & nescire se deũ potius illũ an hoiem appellaret: rẽp. lacedæmo. ita cõstituit: ut nulla melior: nulla sãctior: quoad Lycurgi legibus obtẽpauit: ĩ tota græcia posset ĩueniri: tũ in hũc uirũ lacedæmõii adeo ĩgrati fuerit: ut illũ sepe iniuriis lacesserit: atq; ĩ primis locupletes: q eius leges grauiter ferẽtes pulsatũ a foro sepe ꝑturbauerit: & illi oculũ eruerit: q̃s qdẽ iniurias leui tulisse aio dr̃: adeo ut ẽt effossorẽ oculi ꝑpetuo dilexit: sibiq; ministrũ fecerat & ex ĩprobo ac temerario uiro exactissimũ & cõtinẽtissimũ reddiderit cũ igit̃ lacedæmonii cõquerent̃ q leges ille duræ nimiũ ẽent: & imites: lycurgꝰ simulauit eas se uelle mutare: cõsulto prius ĩ oraculo: neq; n. absq; dei cõsilio se qcq̃ facturũ eẽ dicebat: cũ igit̃ delphos ire cõstituisset: aduocata cõciõe ciues oẽs iureiurãdo adegit ꝓuaturos ĩuiolatas quoad rediret ĩ p̃riã: ꝓfectus deide cũ accepisset ab oraculo pias sãctasq; leges & nullo mõ ꝑmutãdas: sed ciuitatẽ illã fore clarissimã quoad lycurgi legibus uteret̃. Vaticiniũ scripsit & ĩ p̃riã misit: deide ne sacramẽto solueret̃ ciuitas ĩ cretã ꝓficiscit̃: ibiq; ꝑpetuũ egit exiliũ ac moriẽs iussit ĩ mare ꝓĩci cineres suos: ne si forte ĩ p̃riã reportaret̃ redisse crederet̃. Et sic iureiurãdo ciuitas libata foret. ⁋ Infestos: Cui apollo hoc idẽ dicit Leõar. aretius ĩ apollogia socratis: dicit .n. Dũ lycurgus ĩgrederet̃ tẽplũ apollinis Apollo inqt ambigo ante deũ an hoiem appellẽ. ⁋ Sinceritas. Nã pie sp uixit & auũculo fidẽ sũmã ꝓuauit. ⁋ Cõstãtissimus. Perseuerãtissimus: exiliũ .n. elegit ne leges q̃ p̃riæ salubres erãt tolli possent.

Lacedemoniorũ ĩgratitudo ĩ lycurgum

DEtrahe athe. Cũ athẽiẽses ꝑ atticã regionẽ diuisi uicatim habitarẽt eo theseus ĩ unã urbẽ ad pollititicã moralẽq; uitã cõuocauit: & eos breui tpe coalescentes ad eã dignitatẽ ꝓuexit: ut totius fermæ græciæ pricipãtũ obtinerẽt: unde ẽt postea ĩ urbe uirorũ noia ꝑmãserũt: fuit igit̃ sic athenarũ: ut romãæ urbis Romulus cõditor: multa deide & maxĩa illis beneficia cõtulit: q Valer. sũmatĩ ꝑcurrit: igrata tamẽ ciuitas illũ eiecit: & ĩ scyro pua admodũ ĩsula mori cogit. ⁋ Idẽ scæua: cũ Androgeũ athletã fortissimũ regis Minois filiũ atheni. ꝑ ĩuidiã e turri ꝓcipitassent: q oẽs ĩ agonibus supasset: Minos Egeo Thesei p̃ri tũc regnãti bellũ ĩtulit. & athẽniẽ. lõga obsidiõe ꝑssos pacẽ petere cogit: q̃ duris cõditiõibus a Minoe tãdẽ acceperũt. Vt septẽa quotãnis corpora natorũ Minotauro deuorãda ẽm fabulas: re aũt uera in seruiturẽ mitterẽt: q in Laberito seruabant̃: erat aũt taurus minois ĩpator: q cũ ĩ agõibus oẽs superaret eiusmodi pueri uictoriæ præmiũ dabant̃: in quos seuissimum fuisse cõstat: ut inde fictũ sit a minotauro fuisse deuoratos: qui cum forte diligerentur: tertio anno sors euenit Theseo qui beneficio Ariadnes: quæ illius pulchritudine capta docuit iter filo regere: periculo euasit: & patriam ab eo tributo & seruitute liberauit: Ouid. Iam lamentabile athene pẽdere desiderant thesea laude tributum.

Ouid.

ℭ De Spartanis.

NEminẽ Lycurgo aut maiorẽ: aut utiliorẽ uirũ Lacedæmõ gẽuit: utpote cui Apollo pythius oraculũ petẽti respõdisse fert̃: nescire se utrũ illũ hoĩum: an deoꝝ nũero aggregaret huic tñ neq; uitæ sũma sinceritas: neq; cõstãtissimꝰ erga patriã amor: neq; leges salubriter excogitatæ auxilio eẽ potuerũt: quo mĩus ĩfestos ciues expireẽ sepe .n. lapidibꝰ petitus: aliquãdo eiectus publico furore ẽt priuatus oculo: ad ultimũ ipsa patria pulsus ẽ. Quid aliæ faciẽt urbes? ubi ẽt illa: q̃ cõstãtiæ & moderationis & grauitatis sibi laudẽ eximiã uẽdicat: tã ingrata aduersus tam benemeritũ extitit?

ℭ De Atheniensibus.

DEtrahe Athẽiẽsibus Thesea nullæ aut nõ tã claræ Athenæ erũt. siqdẽ illæ uicatim dispsos ciues suos ĩ unã urbẽ cõtraxit: separatimq; & agresti more uiuẽti populo: amplissimæ ciuitatis formam atq; imaginẽ imposuit. Idẽ sæua

ASCĒsius ℭ Neminẽ .i. nõ aliquẽ: Lacedæmon urbs illa spartana q̃ & Sparte dicta: nõ genuit aliquẽ uirũ maiorem aut utiliorẽ: propter leges ab eo latas: Lycurgo: utpote cui petenti oraculũ: idest uaticiniũ super re dubia: Apollo Pythius .i. pythonis serpentis interẽptor: cuius pelle tripodes in tẽplo delphico tectæ erãt: fertur respõdisse: se nescire utrũ aggregaret illũ .s. Licurgũ numero hominũ an deorũ: tamẽ .i. q̃q̃ esset talis: tamẽ neq; summa syncerita uitæ: neq; cõstãtissimus amor erga patriã: neq; leges excogitatæ .i. cogitãdo ĩuẽtæ ab eo salubriter .i. cũ salute Lacedæmoniorũ si eas tenere uoluissent: potuerunt esse auxilio: huic .s. huiusmodi uiro: quo minus .i. ut nõ experiretur ciues .s. Lacedæmonios: ĩfestos .i. sibi uim ĩferentes & cõtra se ĩsurgentes. Eni ꝑ qa: ipse petitus .s. a ciuibus sæpe lapidibus: aliquãdo eiectus furore publico .i. totius ciuitatis: ẽt priuatus oculo: pulsus est ad ultimũ: ipsa patria .i. in exiliũ actus. Quid aliæ urbes facient? ubi .i. postq̃ etiã illa: uidelicet Lacedæmon: quæ uendicat .i. appropriat sibi eximiã laudẽ constantiæ & moderationis & grauitatis: extitit .i. euasit tam ingrata: aduersus tã bene meritum? quasi dicat uerosimile est aut esse: aut fieri posse non minus ingratas. ⁋ Detrahe &c. Taxat ingratitudinẽ atheniẽ. in Thesea: q quo maior uideat̃ Thesei in athenas merita commemorat: qđ etiã in cæteris fere erga quos ingratos taxauit fecit: non tamẽ hoc exẽplũ dicet̃ de Theseo: sed de Atheniensibus in Thesea. Ordo est. Detrahe .i. deme athenien. thesea .i. imaginare q Athenien. nunq̃ habuerint Thesea & ita theseus nihil de illis meritus sit: athenæ erũt nullæ: idest non erunt dicẽdæ athenæ: aut non erunt tam claræ: ut: scilicet nũc sunt. Siquidem: idest quoniã: ille .s. theseus contraxit ciues suos dispersos uicatim .i. ꝑ uicos & pagos: in urbem suã: & imposuit populo uiuenti separatim & more agresti: formã atq; imaginẽ amplissimæ ciuitatis. Idẽ .s. theseus repulit .s. occidendo ut saltẽ fabulæ habent: Minotaurũ ætate uix dũ .i. uix tunc adhuc pubescẽte: sæua iperia.

THE. ℭ Salubriter. antiqui cod. habent Salutariter.

¶ Idem effreniatã: Sicut apud statiũ legius: cũ Creon rex thebáorũ ꝓhiberet græcorũ cadauera: q̃ i bello etheoclis & Pollinicis pugnãdo ceciderãt: sepulturæ demãdari: uxores & liberi mortuoꝝ ad Theseũ cõfugerũt: q legatis missis cũ beigne ipetrare nõ potuisset thebáis bellũ itulit: qbus uictis corpora suis oibus sepeliẽda tradidit. ⁊ Idẽ Herc. cũ tyrãnos latrões: & mõstra i terris multa subegisset ob fortia facta maximã iuidiã liberis suis reliqt. nã q fuerãt ab illo i uita affecti: filios eius post morté isequebant: q cũ psidiũ tutũ iuenirét athéas ad aram misericordiæ q̃ Theseus cõstituerat: se cõtulerũt: & ibi salui ab oi iniuria fuere: nã athéis arã misericordiæ the- OLI.

potẽtissimi regis Minois ipsa uix dũ ætate pubescẽte repulit. Idẽ effrẽatã Thebarũ isolẽtiam domuit. Idẽ opẽ liberis Herculis tulit: & qcqd ubiq; monstri: aut sceleris fuit: uirtute aĩ: ac robore dextræ cõmuit. huius tñ sũmoti ab Athẽiẽsib⁹: Scyros exule mior isula: ossa mortui cepit. ¶ In Solonem.

IAm Solon: qui tam præclaras: tamq; utiles Atheniẽsibus leges tulit: ut si his ppetuo uti uoluissent: sempiternum habituri

seus cõsecrauit: quẽ locũ asylũ appellauit eo qd nemo inde abstrahi posset: Romul⁹ deinde theseũ imitatus romæ idẽ apuit. Sũt tñ q dicunt Asylũ athẽis cõdidisse filios Herculis cuius sniæ Stati⁹ est: q ait: fama ẽ defessos acie post busta paterni. Nũmis herculeis sedẽ fũdasse nepotes: sic sacrasse loco cõe aiantib⁹ egris cõfugiũ &c. ⁊ Et q. ub. Sicut i marathõe: cretẽsẽ taurũ: in epidauro pasitũ claua armatũ: quẽ clauatum dicebãt: i isthmo sinidũ: q se uarias i figuras uertebat: haud lõge a megara scyronẽ latronẽ i mõte cæo: quẽ ille occupauerat. & illac trãseũtes oẽs cogebat sibi i pcipiti rupe sedẽtis pedes osculari: quos ad osculũ inclinatos elato pede p amphractas rupes detrudebat in pfundã uallẽ: Theseus cũ ad hũc uẽisset: simulauit se uelle pedes osculari & illũ pedibus captũ deiecit. In pellopõesos pcustẽ eo genere mortis affecit quo ipse hospites & uiatores efficere solitus fuerat: nã cũ fortissimus eẽt arbores imẽse magnitudinis flectebat i terrã & captos hoies illarũ uerticibus alligabat: deide tãq̃ funda illos emittebat: iacti i multas ptes scidebant: hũc alii phitiocãtẽ appellatum fuisse dicũt a flectẽdis arboribus: Scinis uero lecticas hũana statura breuiores. i qbus susceptos hospites collocabat: & illos extẽdi iubebat: & qcqd extra lecticas emiebat totũ amputabat. ⁊ Scyros ex. In q̃ isulã cũ diuertissent post exiliũ a patria inductũ: Lycomedes eius isulæ priceps illũ de rupe pcipitauit: isula ẽ i mari ægeo posita: de q̃ Stra. li. ix. mẽtionẽ facit: & eã multis noiatis isulis & urbibus oium clarissimã eẽ dicit pp Lycomedis cũ Achille affinitatẽ & achillis filiũ neoptolemũ ibi pcreatũ & enutritũ: Ouid. li. vii. metamor. de Theseo: Te maxie theseu: Mirata ẽ maratõ cretæi sanguie tauri qdq; suã lecutus erat cromiona colonus. Munus opusq; tuũ: tellus epidauria p te clauigerã uidit Vulcãi occũbere plẽ uidit & imitẽ cephisias ara pcustẽ. Certionis lœtũ uidit cerealis eleusis: occidit ille Sinis magnis male uiribus usus: Qui poterat curuare trabes & agebat ab alto: Ad terrã late spsuras corpora pinus. Tutus ad alcathoen lelegeia mœnia limes: Cõposito schyrone pater sparsisq; latronis: Terra negat sedẽ: sedem negat ossibus unda: Quæ iactata diu fert durasse uetustas: In scopulos scopulis nomẽ schyronis inheret. Ouid.

IAm Solõ q. Solõ cur exulauerit hæc ẽ historia: Simulauit nauigandi cãm ut diuersos hoium mores Solõis uideret: sed uolũtariũ fuit exiliũ q cives sentiebat legibus q̃s tulerat uehemẽter offensos: Pisistratũ exiliũ ẽt ppiquũ suũ cũ sibi tyrãnidẽ pare itelligeret: q̃tũ i se fuit phibuit: nã euocata cõciõe pfectus i publicũ: Lorica armatus clypeo: Pisistrati isidias & ipiũ cõatũ apuit neq; id solũ: ueꝝ ẽt se iuuare paratũ ac p libertate pugnaturũ asseuerauit: uiri inqt atheniẽ. aliis qdẽ sapiẽtior: aliis uero fortior sũ. Sapiẽtior illis q Pisistratũ istũ nõ aiaduertũt: fortior his q sciũt illũ: sed metu reticẽt: Sẽatus uero q pisistrato studet: illũ isanire pclamat: At ille meã iqt isaniã ciuibus breue tps ostẽdet: cũ ueritas i lucẽ uenerit: iã uero pisistrato rerũ potito minie obtẽperãs: ante curiã arma deposuit dicẽsq; illud o pria: tibi eqdẽ uerbo & opa auxiliatus sũ. Deinde in egyptũ nauigauit: atq; inde i cyprũ pfectus postrẽo ad Cresũ pueit: obiit aũt i cypro. lxxx. ætatis suæ ãno: hoc suis mãdãs ut salaminã eius ossa trãsferrẽt: atq; i cinerẽ soluta p puiciã dissemiarẽt. Quo circa & cratinus i deterioribus ipm ita loquẽtẽ facit: hito hãc isulã: ut qdẽ fama ẽ hoium semitatus p oẽm aiacis urbẽ ipsius ẽt imagini epigrãma iscriptũ ẽ: q dudũ rabidas medorũ ppulit iras: legiferũ uel celeberrimũ ẽ: cũ de pprietate salaminæ ipsius priæ: iter atheniẽ. & megarẽses: ferme usq; ad iteritũ dimicatũ eẽt: multisq; acceptis cladibus capitale eẽ crepisset: siqs legẽ de uidicãda ferre auderet. Sollicitus Solõ ne uel tacẽdo parum reip. cõsuleret: uel cõsulẽdo sibi noceret: subito demẽtiã simulat cuius uẽiaq; phibebant nõ mõ dicturus sed ẽt facturas erat: deformis ore habituq; uecordium in publicum euolat: factoq; concursu hominum quo magis cõsilium simulet: uersibus sibi insolitis per præconem suadere cœpit: quod utebatur: omniumq; animos ita incẽdit: ut aduersus megarenses bellum extemplo decerneretur: insulaq; deuictis hostibus atheniensium fieret.

¶ Minois regis. s. Cretẽsis potẽtissimi: qa coegerat eos ob mortẽ Androgeo seu ãdrogei filii sui & athletæ fortissimi ab atheniẽ. p iuidiã iterẽpti miserũ septẽa quotãnis corpa natorũ suoꝝ miotauro mõstro i labyritho iclu- ASCẽsius so deuorãda mittere: ad quẽ cũ theseus sorte ducta missus eẽt: & cõsilio Ariadnes filiæ miois ut Oliue. recitat: miotauro iterẽpto cæcas labyrithi ambages euasisset: ad suos icolũis rediit tributi horrẽdi finẽ reportãs. Idẽ. s. These. domuit effrẽatã. i. idomitã isolẽtiã thebáorũ athẽiẽ. uexãtiũ. Idẽ tulit opẽ liberis Herc. i. ab hercule d̃relictis. & cõmiuit ad æmulationẽ Her. uirtute aĩ ac robor̃ dextræ: qcqd mõstri aut sceleris. i. scelerati hois fuit ubiq. i. ubicũq; locoꝝ: ut de mltis diligẽter collegit Oli. tñ. i. nihilominus: Scyros isula ñ ignobilis: mior tñ exule. i. q̃ ut i eã exul talis mitteret: cepit ossa mortui hui⁹. s. Thesei aut theseos: q talis uixerat: sũmoti. i. pulsi ab athẽiẽ. ⁊ Iã solõ. Proseqt cõplures athẽi. i optios uiros igratitudies: & primũ i solonẽ dicẽs. Iã: cõtiuatiua ẽ pticula. Solõ. s. athẽiẽ. q tulit athẽi. tã pclaras & tã utiles leges: ut si uoluissẽt uti his. s. legib⁹ ppetuo: fuerit hituri ipiũ sẽpiternũ: q recupauit Salamia urbẽ (decliat hæc salamis uel salami: hui⁹ salãins uel salãinis: uñ actũs hãc salamina.

OLI. ¶Salaminá.Salamin & salamis & salamina declinatur:hæc insula in euboico mari posita in qua Telamon aia-
Salaminis insula cis & teucri pater regnauit.quáuis & Salamina dicaẽ:ciuitas in Cypro condita a teucro:postq̃ a patre regno pulsus q̃ in patriá sine fratre redisset:pfugit in cyprũ cuius meminit Hora.in primo carminum: Nec desperandũ teucro duce & auspice teucro:certus enim ꝓmisit apollo ambiguam tellure noua salamina futuram. hæc auté insula fuit inter athenienses & megarenses quam utriq; sua sibi uendicabant.

Milciades in carceré cõiectus B Ene egissent athenié.Milciades athenié.rerũ gestarũ gloria isignis:pro rep.atheni.multa & p̃clara facinora edidit atq; illd̃ oĩum maximũ q̃ arthapherné & dathi darii regis p sarũ p̃fectos.q cũ cẽtũ milibus peditũ.x.milibus eqtum ĩ totius græciæ ac in primis athenarũ uenerát excidiũ.cũ puis admodũ copiis utpote.x.milibus armatorũ apud marathoné supauit:ĩ cuius rei mẽoria porticus athẽis cõstructa:& in ea tota historia depicta fuit: referta quoq; aliarũ rerũ & scientiæ pictura.q̃ stoa porticus dicta.Vnde stoici postea noiati sũt. Frõtinus de milciade li.iiii.Milciades inqt cũ gẽtẽ psarũ multitudiné apud marathõa fudisset Athenien. circa gratulatioñé morátes cõpulit ut festinarent ad opẽ urbi ferendá q̃ psarũ classis petebat.cũq; pcurrissent iplessentq; moenia armatis psæ rati ĩ gẽtẽ eẽ nũerũ athenié.& alio milite apud marathona pugnatũ.aliũ ꝓ muris suis opponi: circũactis extẽplo nauibus asiá repetierũt: fuit át hæc uictoria teste Gellio anno ab urbe condita.cc. & .lx.hic igiẽ milciades post tátá uictoriá accusatꝰ q̃ parõ ĩsulá cape noluisset:uel ut iustinus tradit ob crimẽ peculatꝰ:q̃ rẽp.expillasset:prio capitali.deide mutata sñia pecũiaria poena dánatꝰ ẽ:q̃ cũ exsoluere nõ posset: erát.n.l.taléta:cũ primũ in patriá rediit ĩ uicula cõiecerũt:ubi cum haud ita multo post eẽt morte cõsũptus: eius corpus ĩ sepultũ eẽ uoluerũt: donec filius pietate motus se ꝓ p̃re carcerẽ subiturũ ultro ꝓmisit:q paulo post iterrogatus a populo an id libẽter fecisset q̃ p̃ris poenas adiisset. cũ libentissime id se fecisse r̃ndisset:ut p̃r sepulturæ mádareẽ. carcere libatus ẽ.ut qdá dicũt.alii uero qbus magis credẽdũ est:dicunt Calleá quẽdá nõ tam generosum q̃ pecuniosum uirũ:pro eo pecuniá exoluisse ipetrato sororis eius helphinaces matrimõio.De hoc milciade in cap.de pietate latius dicemus.P Post tricenta:Nam arthapherné & dathim psarũ regis p̃fectos terra mariq; uicit.P Secuisse.Tenuisse ná secare est ꝓprietatẽ possessiõis eius:qui illam alienauerit tenere:unde sectores rerum : quæ sub hasta uenduntur emptores dicuntur:quod enim alterius fuerat id ipsi possident alii legunt secreuisse.

fuerint imperium:qui Salamina uelut hostilem arcem ex propiquo saluti eorum iminẽtẽ recupauit: qui Pysistrati tyránidem primus uidit orientem: Et solus armis opprimi debere.palá dictitare ausus est:senectuté Cypri profugus exegit. neq; ei in patria:de qua optime meruerat:humari contigit.

¶In Miltiadem.

B Ene egissẽt Atheniẽses cũ Miltiade:si eũ post trecẽta millia plaꝝ Marathone deuictã:ĩ exiliũ ꝓrius misissẽt.ac nõ ĩ carcere & uiculis mori coegissent. ut puto hactẽus sæuire aduersus optĩe meritũ abũde duxerunt. Immo ne corpus qdẽ eius sic expitare coacti: sepulturæ prius mãdari passi sunt:q̃ filius eius Cimõ eisdẽ uiculis se cõstrigẽdũ traderet.hác hæreditaté paternam maximi ducis filius: & futurus ip̃e ætatis suæ dux maximus:solum se sortitũ:cathenas.s. & carcerem gloriari potuit.

¶In Aristidem.

A Ristides ẽt:quo totius Græciæ iustitia cẽseẽ:cõtinẽtiæ quoq; eximiũ specimẽ: p̃ria iussus excedere ẽ. felices Athenas q̃ post illius exilium inuenire aliquem aut uirum bonum:

A Ristides ẽt.Mos erat apud athenié.ut q uirtute sui maxias opes i urbe cõsecutus eẽt in exiliũ p.x.annos mittereẽ:ne ille opibus elatus factiões i urbe moueret:hac lege q̃ exostracismus dicebaẽ:duo p̃stãtissimi duces relegati sũt.Aristides q nimiũ iustꝰ eẽ uidebaẽ:adeo ut iusti cognomẽ ipositũ ei fuerit:& Themistocles q uirtute suá patriá ex mãibus hostiũ sæpe liberauit:Sed p̃cipue cũ Xerses in europá cũ tota ferme asia tráseẽ q̃ Themistocles cõsilio suo:cũ cẽtis nauibus apud salaminá supauit qbus fusis aristides seruáde p̃dæ græcis p̃positus cõtinẽtiæ & itegritatis opinioñẽ q̃ de se maximá cõcitauerat oibꝰ cõsũauit.

ASCẽsius ¶Imminẽtẽ.i.isidiátẽ ex ꝓpinquo:saluti eorũ uidelicet athenié.uelut arcẽ hostilẽ:q ẽt prius uidit tyránidẽ pisistrati oriẽtẽ:& q solus ausus ẽ dictitare palá:supple.eá debere opprimi armis.s.prius q̃ uires sũeret:exegit ꝓfugus.s.a cõspectu tyráni:senectutẽ cypri.i.i cypro isula(uñ notádũ q̃ regiõis nomẽ in gtõ absolute posuit)neq; cõtigit ei humari i p̃ria de q̃ fuerat optie meritus.P Bene &c.Ordo ẽ.Athenié.egissent bene cũ Miltiade.i.rẽ illi gratá fecisse ut:si misissent eũ ĩ exiliũ: ꝓtinus.i.stati post trecẽta milia plaꝝ deuicta Marathõe.i.apd̃ marathõa mõtẽ atticæ regiõis:ac nõ coegissẽt mori i carcere uiculis.ut puto.i.q̃tũ iudicare possũ:athenié.duxerũt.i. iudicauerũt abũde sup.eẽ:sæuire aduersus optie meritũ uidelicet miltiadẽ:hactẽus.i.usq; ad mortẽ eius i carcere & uiculis ĩmo neqdẽ.i.nõ saltẽ:aut nõ ẽt passi sũt:mádare sepulturæ corpus eius.s.Miltiadis coacti sic expirare .i.sic mori i carcere & uiculis prius q̃ filius eius Cimõ.s.noie:traderet se cõstringẽdũ eisdẽ uiculis:qbus ip̃e cõstrictus fuerat.Filius maximi ducis:uidelicet Miltiadis:& ipse futurus maxius dux ætatis suæ potuit gloriari se secuisse(sic.n.Oliuer.legit & forte uera est lectio).i.q̃si p sectionẽ obtinuisse: alii tamẽ legũt:sortitũ sup.esse solũ.i.dũtaxat hác hæreditatẽ paterná:uidelicet catenas & carcerẽ.P Aristides etiá quo.i.in quo aut per quẽ iustitia totius græciæ censeẽ.i.iudicaẽ:quasi norma sit iustitiæ:eximiũ quoq; specimẽ.i.experimentũ aut approbamentũ cõtinentiæ:est iussus excedere patria.s.per exostracismõ Felices(diceret o felices:sed ne exclamaret subticuit o)athenas sup.iudico:quæ potuerunt inuenire post exiliũ illius: aliquem aut uirum bonum aut ciuem.

¶Ni cũ argẽti & auri oĩs passim & uestimẽtorũ oĩs generis ac in tabernaculis qbus barbaros nudauerant: nec ipse cõtractare: qppiã uoluit: nec ut ab aliis attingeret passus est: paulopost urbis pricipatũ cõsecutus cũ oĩs uirtutis: tũ maxie æqtatis ac iusticiæ apud populũ piculũ fecit: ita ut oium cõsensu iusti cognomẽ sit assecutus; ex quo sibi nõ minorẽ gratiã & auctoritatẽ q̃ odiũ & iuidiã cõtraxit: nã Themistocles eius æmulus & grauis aduersarius ſmonẽ iactabat i uulgꝫ. Aristidẽ hac sua iudiciaria cõsuetudie & forẽsi ptãte clã sublatis iudiciis sine stipulatoribꝰ: sibi regnũ cõpasse: qbꝰ uerbis cõmota ciuitas. Aristidẽ nõ affectari regni ut p̃ se ferebãt: sꝫ gl̃iæ illiꝰ iuidia Ostraco i exiliũ relegerũt: erat ãt exostracismus nõ iprobitatis castigatio: sed ad hõestãdũ fascinus elatiõis & grauioris ptãtis moderatio: pœna i. x. ãnos data fiebat ãt ostracus hoc mõ: ostraci. i. calculi & testæ uitiũ i cõsilio dabanf: & in eis qsq; quẽ ex ciuibus urbe cedere uellẽt l̃ris idicabãt quos postea in unũ fori locũ cãcellis circũseptũ deferebãt. Magistratus uero qbus dabaf negociũ illud publicũ qdẽ uniuersos simul recẽsebãt: q nisi sex miliũ numerũ excessissent: nihil cõfectũ eẽt. Postea uniuscuiusq; calculis sepositis: eũ quẽ pluribus sentẽtiis danatũ cognoscerẽt. x. annos: extorrẽ fore declarabãt; ea ĩn cõditiõe ut fructꝰ suos cape liberꝫ sibi relinqref. In eo igr̃ iudicio Aristides cũ multitudis aduersus se cõcitatæ studiũ admiraref q̃siuit: nũ ab eo quẽ i exiliũ mittere statuissẽt; mali qc̃q̃ ppessi eẽnt cui nihil sibi mali factũ nec a se uirũ cognitũ eẽ: sed moleste ferre dixerũt: ꝙ oibus in locis hũc ipm iustũ audirẽt: q cũ accœpisset Aristides nihil locutus illis: sed urbe cedẽs & manus ad cœlũ tẽdẽs nõ sicut Achilles græcis iratus mala iprecatus ẽ: sed ut atheniẽs. qcũq; uellẽt sibi bene fauste fœliciterq; euenirẽt ut aristidis nunq̃ sibi uẽiret i mẽtẽ. Totius græciæ iusticia. Cũ ad cõferẽdas in bellũ pecũias totius græciæ cẽsus cõstituendus eẽt populi uniuersi Aristidẽ ab atheniẽs. petierũt ut eo auctore & cẽsore singulis ciuitatibus iustus cẽsus describeref; qd illud: qd cũ in exiliũ eiectus fuit: Temistocles inimicus eius acerrimus utpote q factiõe sua Aristidẽ eiecerat: cũ referẽdi maleficii & sumẽdæ ultiõis occasio maxia sibi foret oblata: sic iofficio & decore pmãsit: ut nec accusatiõis cõscius nec dãnatiõis pticeps eẽ uoluerit: nec re nec uerbo qc̃q̃ fecerit: unde ex afflictis inimici sui rebus uoluptatẽ cape uideref. Tulli. li. v. tuscu. qõnũ: dicit aristidẽ p̃ria pullũ ꝙ p̃ter modũ iustus eẽt. P̃ Cõtinẽtiæ sp. Nã cõstat hũc in magna pauptate uixisse adeo: ut Callias eius ppinquus: & oium atheniensiũ ferme ditissimus: accusatus fuerit: ꝙ Aristidẽ pateret famẽ plerũq; laborare: quẽ iudices dãnassent: nisi flexisset Aristidẽ se longe magis inopia: q̃ calliã maximis opibus gloriari: par eẽ; quia cõplures uideret q diuitias qbus abundãt in usus uel turpes uel in honestos collocẽt: q uero pauptatẽ generose ferãt paucissimos esse: hũc adeo pauperẽ fuisse: dicit Frõtinus ut ne tantum ubi qdẽ pecuniæ illi post mortẽ superesset: q sufficeret in dotẽ filiarũ: quas publicæ dotauit senatus atheniensis post amplissimorũ rerũ administrationem illo in summa paupertate defuncto.

OLI.

Aristidem athenienses relegarunt

Q̃ amãtẽ sui ciuẽ potuerũt: cũ quo tũc ipsa sanctitas migrauit. ¶In Themistoclem.

THemistocles eorꝫ: q igratã patriam experti sunt: celeberrimũ exẽplũ: cũ illã icolumẽ: clarã: opulẽtã: pricipẽ græciæ reddidisset: eo usq; sensit inimicã: ut ad Xerxis: quẽ paulo ãte destruxerat: nõ debitã sibi misericordiã pfugere necesse haberet. ¶In Phocionem.

PHocion uero his dotibus: quæ ad pariendum honorem potentissimæ iudicantur. Clemẽtia & liberalitate istructissimus: nõ tãtum i eculeo ab Atheniẽsibus impositus est: sed certe post obitum nullã atticæ regionis: q̃ ossibus eius iniiceretur: glebulã inuenit. Iussus extra fines proiici: intra quos optimus ciuis uixerat.

THemistocles eorũ: Hic ut dixius cũ xerses terra mariq; bellũ uniuerse græciæ cũ tãtis copiis iferret q̃tas nec antea nec postea qsq̃ hũit: nõ solũ p̃rie & totius græciæ salutẽ pexit cõsilio & calliditate sua: Verꝫ ẽt totiꝰ europæ: nã cũ maxie atheiẽs. peti dicerẽt: ob pugnã. l. marothõiã i q̃ p̃sæ turpiter debellati fuerãt: & ipi delphos cõsultũ apollinẽ de rebus suis misissẽt. R̃ndit Apollo ut se mœnibus ligneis mũirẽt: qd cũ nemo itelligeret solus Themistocles iterp̃tatus ẽ: & psualit oibus cõsiliũ eẽ Apollinis. ut in naues se suaq; cõferrẽt: qd ita fuisse cõptũ ẽ: nã sic quoq; se cõponẽtibus xersẽ sua uirtute: themistocles nauali p̃lio debellauit: & ex europa discedef tãta calliditate & artificio curauit: ut a themistocle cõseruatũ magis q̃ superatũ se fuisse existimaret: multaq; alia p̃clara fecit & i primis euersa p̃riæ mœnia iuitis lacedæmõis restituit & renouauit: qbus rebus pplm atheniẽ. clarũ & græciæ pricipẽ reddidit: & tamẽ ab igrata p̃ria i auxiliũ ad ipm xersẽ quẽ pauloãte uicerat ire coactus ẽ. Igif in oratiõe Demostenis: Themistocles xersem decies cẽtenis milibus milium elatum: quatuor milium & ducentarum nauium numero terribilem: exigua rate fugere coegit.

Themistocles extorris ad xersem p fugit

PHocion uero his. Phocion cur patria sepultura caruit? Erãt eo tpe Athenis duæ factiões: quarũ una populi causam agebat: altera optimatũ: in hac erat Phociõ & Demetrius phalerius: harũ utraq; macedonũ patrocinio nitebaf. Nã populares polyperconti fauebãt: optimates cũ Cassandro sentiebant: Interim a polypercõte Cassandrus macedõia pulsus est: quo facto populus atheniẽ. superior factus statim duces aduersæ factionis capitis dãnatos patria pepulit: in his Phocionẽ & Demetrium Phaleriũ: de eaq; re legatos ad polypercontem misit: qui ab eo peterent ut sua decreta cõfirmaret: hoc eodem profectus est Phocion: quo ut uenit causam apud Philippum regem uerbo: re aũt ipsa apud Polypercontẽ iussus est dicere: nãq; iste regiis rebus p̃erat: hic cũ ab agnonide accusatus esset: ꝙ pyrrheum nicanori pdidisset & cõsimili sententia in custodiam coniectus athenas deductus est: ut ibi de eo legibus fieret iudicium huc ubi peruentum est; cum pp̃ter ætatẽ pedibus iam nõ ualeret: uehiculoq; portaref magni cõcursus facti sunt: cũ alii ueteris famæ reminiscentes cõmiserarenf: plurimi uero exacuarenf pp̃ter pditiõis suspitionem; maximæ quia aduersus populi

Phocionis idigna mors

cōmoda in senectute stetisset:q̄ de re nō porādi qdē ei ē data facultas & dicēdi cām ide iudiciis legitimus dāna tus traditꝰ.xi.uiris:qbus ad suppliciū publicē dānati tradi solēt:hic cū ad mortē duceret̄ obuiꝰ ei fuit emphi cletꝰ:quo familiariter fuerat usus:his cū lachrymas dixisset:o q̄ idigna ppeteris phociō:ac nō iopiata igr: huic m exitū pleriq; clari uiri athēiē.hūerūt i hūc tm̄ fuit odiū multitudinis:ut nē o sit ausus liber eū sepelir. Itaq; a lu is sepultus ē. Phociō ue. His dotibus: Virtutibꝰ elemētia: & libalitate. Paricēdū: hoiem istruēdū & ornādū:

ASCē sius ℂ Amātē sui.s.atheniarū: post dico exiliū illius cū quo ipsa sanctitas: migrauit.i.alio habitatū iuit tūc. Themistocles celeberrimū exēplū eorū q expti sūt patriā.s.suā(ut ipe atheas)igratā:quū reddidisset illā.s.patriā suā icolumē.i.saluā:clarā:opulētā & sup.pricipē.i.priariā urbē graeciæ:fēsit sup.eā inimicā eousq; ut hēret necesse.i. ut cogeret pfugeī ad miam nō debitā sibi:utpote xerxis quē destruxerat pauloāte:pugnā do.s.fortiter cōtra eū. Phociō uero:istructissimꝰ.i. ornatissimꝰ & qsi armatissimꝰ his dotibꝰ q̄ iudicat̄ potētissimæ ad honorē piēdū .i.labore acqrēdū: uidelicet clæmētia & libalitate:nō tm̄ ipositus ē eculeo.i.istrumēto tortorio(sic ab equo ut q dā uolūt dicto uñ equuleus scribi debeat)ab atheniēsi.sed certe nullā.i.nō ullā:nō iuenit post obitū.s.suū: ullā glebulā.i.uel minimā ptē terræ atticæ.i.ad atticā regionē athēiē.ptinētis q̄ iniiceret̄ eius ossibꝰ.s.ad sepulturā fa ciēdā: Iussus uꝫ piici extra fines.s.atticæ regiōis:iter quos.s.hncs uixerat optius ciuis. Q.d. qa iniqssimū ē addit.

OLI. Quid abest: Inuehitur in eos qui adeo ingrati extiterūt ut etiam in mortuos seuire non dubitauerunt: q̄ in re: athenienses in primis damnandos esse dicit quod cum ubiq; grauis & damnanda sit ingratitudo: intolerabilior tamen atheniēsibus esse uideatur: q̄ ciuitas illa bonarū artium mater omnibus bene uiuendi præceptis & institutis fundata legem etiam de ingratis habuerit ut ingratus merito damnari posset. Quod si qua puidentia: Non haberent inquit athenienses quod dicerēt si uiri clarissimi igratitudine affecti reuiuiscerent: & lege ingratitudinis ageret in ciues suos.

Discordes: Si quid: Thesei umbra ab inferis excitaretur: hæc uerba diceret tunc cum uicatim habitabas: & diuisa eras: tot inter uos dissensiones erāt: q̄ familiæ: ego uos in unum collegi: & cōiunctionem seruare docui. Lucet marathon: Hæc uerba diceret Milchiades & Themistocles quorum alter Artaphernem & dathim Darii regis persarum præfectos in campis marathonis: alter uicit

Marathon ciuitas Xersem apud salamina. Marathon: Ciuitas in attica regione posita haud procul athenis persarum clade nobilitata. Prævalidis mœnibus: Themistocles reædificauit urbem: qui interpratatus est oraculum quod erat ut ligneis mœnibus se defenderent: uel ut alii dicunt ligneis eqs pugnarent: quod cum omnibus uideretur obscurius: solus Themistocles dei sententiam intellexit: ut relicta urbe nauibus pugnarent: quod cum fecissent barbari desertam urbē cœperūt & eā solo adequarunt: deinde superatis barbaris uirtute Themistoclis eiusdē quoq; cōsilio restituta & instaurata sunt urbis mœnia: contra lacedæmoniorum uoluntatem: qui græciæ principatum tenere cupientes nolebant reædificari urbē.

Quid abest igit̄ q̄ publica demētia sit existimāda summo cōsēsu maxias uirtutes q̄si grauissima delicta pūire: bñficiaq; iniuriis rependere: q̄d cū ubiq; tū pcipue Athēis itolerabile uideri debet. i q̄ urbe aduersus igratos actio constituta ē: & recte. qa dādi & accipiēdi bñficii cōmerciū: sine quo uix uita hoīum extat: pdit & tollit: qsqs bñmerito parē referre gratiā negligit. Quanta ergo rephēsiōnē meret̄: q: cū æqssima iura: sed iniqssima hērēt igēia: moribus suis q̄ legibus uti maluerūt. Quod si qua puidētia deorū effici posset: Vt excellētissimi uiri: quorū mō casus retuli: legē igratorū uindicē retinētes: patriā suā in ius: ad aliā ciuitatē ptraherēt: nōne igeniosū & garrulū populū mutū atq; elinguē hac postulatiōe reddidissent.

Discordes soci tui: paciscq; diuidua tuguria Græciæ facta sunt columē lucet Marathō persicis trophæis. Salamis & Artemisium Xerxis naufragia numerāt̄. pualidis māibus exhausta mœnia. pulchrioribus opibus cōsurgunt. harū rerum autores ubi uixerunt. ubi iacent. responde.

ASCē sius ℂ Quid igit̄ abest &c. Inuehit̄ in igratos & pcipue i atheniē. dicēs. Igit̄: qa in tot iclytos uiros igrati fuere athenien. Quid abest.i.deest.s.iustæ causæ: aut qd obest.i.ipedimēto ē: qn.i.quominus sit existimāda.i.cēsenda publica demētia uꝫ pūire summo cōsensu.s.totius populi maxias uirtutes q̄si grauissima delicta: & repēdere.i.recōpensare beneficia.i.benefacta: iniuriis: ut sūt uicula & exilia. Q.d.s.facer cū.s.ita sit q̄ debet uideri itolerabile ubiq; .s.getiū: tū pcipue debet uideri itolerabile athēis.i.apud athēas: i q̄ urbe actio.s.legitia: constituta ē.s.p legē latā aduersus.i.cōtra igratos. Et recte sup. actio cōstituta est: qa qsqs.i.qcūq; negligit referre benemerito parē gratiā tollit & perdit cōmertium.i.mutuā pactionem & rationem dandi & accipiendi beneficii: sine quo.s. commercio uita hominis uix: idest quasi non & cum summa difficultate cōstat. Voluit enim deus homines mutua inter se opera & beneficentia ita indigere: ut nullus sibi satis sit: ut mutua charitate sese demererentur præceptum de dilectione proximi seruent: quod quidem præceptum licet forte a deo mosidatum non nouit author: obseruandū tamen nouit: Ergo cum tam necessaria sit gratitudo ad conseruationem generis humani: quantam repræhensionem merentur uidelicet Atheniens. qui cum haberent iura æquissima sed ingenia iniquissima: maluerunt uti moribus suis.s.prauis q̄ legibus.s.suis rectis.q.d.maximā. Quā si posset effici.i.fieri: qua.i.aliqua: prouidentia deorū: ut uiri excellētissimi: quorū casus ego retuli.i.recitaui: modo.i.paulo ante retinētes legē igratorū uindicem.i.ultricē iniuriarū sibi illatarū pertraherēt patriā suā in ius ad aliā ciuitatē: nōne reddidissent populū.s. atheniē. igeniosum & garrulū: & ita idoneū q̄ multū & ppter rideat(nā igenio excogitant̄ uerba q̄ loquacitate

effutiuntur)mutũ atq; elinguẽ .i.quasi nõ habentẽ linguã cũ nõ haberet quid responderet:hac.i.huiusmodi postulatiõe.i.actione iniuriarũ qualis sequit̃ ut.s.dicant Theseus.Miltiades & cæteri:o patria ingrata:Foci tui discordes.i.tam dispersi per agros:ut ex eis nulla oriri posset concordia:& tuguria tua.i.casæ & humiles uillæ in agro:diuidua pacis.i.quæ potius ad diuisionẽ q̃ ad unionẽ pacis ut erant districtæ:faciebãt ; sunt facta.s.ductu & auspicio thesei:columẽ.i.fastigiũ & sũmũ decus græciæ:Marathon mons atticus aut urbs in attica:lucet(ductu Miltiadis) tropheis persicis.i.psis detractis spoliis:Salamis athenis adiecta & artemisiũ & naufragia xerxis.i.quæ coactus est xerxes facere numerantur.s.inter uictorias ciuiũ tuorũ:mœnia.s.tua ; hoc est athenarum exhausta.i.euacuata & solo æquata prævalidis manibus.s.persarũ & aliorũ barbarorum tam ualidis ut apollo athenien.in muris tantũ ligneis:hoc est in nauibus salutẽ denuntiaret:cõsurgunt.s.opera & cõsilio themistoclis pulchrioribus operibus.i.structuris q̃ prius respondeo patria authores harum rerum ubi uixerunt:ubi iacent .q.d.in exiliis aut carere uixerunt:& in terris ignotis iacent.quod probat sic.

NEmpe Thesea puulo ĩ scopulo sepeliri.& Miltiadẽ ĩ carcere mori. & Cimona paternas induere cathenas . & Themistoclem uictorẽ uicti hostis gẽua cõplecti.Solonẽq; cũ Aristide:& Phociõe pẽates suos ĩgrata fugere coegisti. cũ iterim cineribus nostris fœde ac miserabiliter:dispsis . Oedipodis ossa cæde patris : nuptiis matris cõtãinata iter ipsum Areopagũ diuini atq; hũani certaminis uenerabile domiciliũ:& excelsis p̃sidiis Mineruæ arcẽ honor̃ aræ decoratos sacrosãctiores colis.adeo tibi aliena mala tuis bõis gratiora sunt. Lege itaq; legẽ. q̃ te iureiurando obstrictã tenet.& qa bñmeritis debita reddere p̃mia noluisti:læsis iusta piacula exolue. Tacẽt mutæ umbræ fati necessitate cõstrictæ. At ĩmemores bñficiorũ Athenæ rep̃hensione:lingua sermone licenti soluta : nõ uacẽt.

OLI. Athenien. ingratitudo

NEmpe Thesea : Victi hostis.s. Xersis quem pauloante deuicerat. Solonem media correpta proferri debet:Oedipodis. Qui Laium patrẽ suũ inscius occiderat. Intendit argumentum a maiori ad minus:si parricidas & impios summa ueneratione tenes:quanto magis de te benemeriti essent uenerandi:cum autem illos eieceris:cruciaueris damnaueris:q̃to grauior pœna digna uideris . ¶ Nuptiis mater contaminata:quia Oedippus Iocastã matrem ignarus duxit uxorem. Hic esset Oedippodis fabula dicenda: sed tanquam notissimam prætermittimus. ¶ Mineruæ arcẽ : Quia omnes arces palladi sunt consecratæ:ut Pallas: quas cõdidit arces ipsa colat. ¶ Diuini certaminis: Quia certamen fuit inter Neptunum & Palladem de nomine Athenis imponendo cum ille æquũ hic uero oliuam e terra misit. ¶ Humani: Quia ariopagitæ illic disceptabant de rebus ad rempublicam pertinentibus : erat autem locus qui græcæ dicit̃ γαςικον locus iudicii.lege itaq: O patria ingrata si de igrati legem tuam legeris contra iusiurandũ te fecisse cognoueris:cum sceleratos:& peregrinos receperis:ciues tuos bonos de te optime meritos eieceris. ¶ Iureiurando: Quia affirmauerant iureiurando se leges seruaturos. ¶ Lingua: Quia uerbosa est græcia.

ASCẽsius

¶ Nempe.i.nam certe o ingrata.s.patria tu coegisti Thesea sepeliri in paruo scopulo.s.scyri isulæ: & Miltiadem mori in carcere:& Cymonem induere catenas paternas:ut.s.patrem in catenis mortuũ sepeliri patereris. & themistoclem uictorem.s.Xerxis complecti genua.i.supplicem ambire & implorare minimam hostis uicti.s.eiusdem Xerxis & coegisti solonem cum aristide & phocione fugere penates suos.i.abire in exilia (Interseram hoc grammaticum quod Oliuerius dicit Solonem media correpta proferri debere : intellige quoties sequitur encletica coniunctio quæ trahit semper accentum ad præcedentem syllabam:ut hoc loco solonemq;:sic pronunciem .Simonẽq; Catonẽq; quinetiã utraq; nominatiui casus in pronunciãdo accentũ habet in penul.uerũtamẽ.Solonẽ.Simonẽ.Catonẽ & in carmine quocũq; sequẽte cõiunctiõe encletica mediã producũt:unde Persius.erũnosiq; solones.Horatius.lucrata Simõe talentũ.Snia dia Catõis)Coegisti inquiũt ea q̃ dicta sunt quũ interim cineribus nostris(Sunt.n.uerba iniuriã passorũ de igratitudine patriæ cõquerentiũ)dispersis fœde ac miserabiliter quia in exiliis uariis citra culpam nostrã derelictis:tu o patria igrata:colis ossa Oedipodis cõtaminata cæde patris.s.eius laii:& nuptiis matris.s.iocastæ:& cineres sup.eius decoratos honore aræ:& ita sacro sanctiores.i.plus q̃ sacrosanctos:cũ etiã diuinis honoribus eos dignata sis:ĩter ipsum areopagũ.i.martis uicũ ; locũ nobilissimũ in urbe Athenarũ:appositorie nobile domiciliũ diuini atq; humani certaminis:quia ibi neptunus & pallas de impositiõe nois athenarũ primũ certasse dicunt̃ :deinde grauia mortaliũ iudicia exercebantur . & inter arcem mineruæ excelsis præsidiis:quia diuinis præditã:nã dea ipsa arcẽ suã defendere credebat̃ ;ut patuit lib . i.in ca. de simulata religione per pisistratum. Adeo.i.usqueadeo uel intantũ:mala.i. peccata aliena utpote Oedipodis cuius reliquias sic honorasti:sunt tibi gratiora tuis bonis.i.uirtute tuorũ ciuium. Itaq; lege.i.reuolue: & meditare legem.s.cõtra ingratos latã:quæ tenet te o patria igrata:astrictã iureiurando:quia cũ ferret̃ primũ:iurauit totus populus se eam obseruaturũ. Et quia noluisti reddere benemeritis.s.de te : hoc est nobis(nã eorũ noie hæc introducta sunt ab authore:quasi iniuriã passi hæc dicant)præmia debita:exolue læsis.s.nobis.i.iniuriam passis piacula.i.purgamina iusta.i.debita:hoc est iustas expiatiões & recõpensationes pro iniuriis illatis. Hactenus illi de quibus author. Vmbræ illorum:scilicet quos per fantasiam introduxi conquerentes:tacent mutæ: quia corporibus exutæ:constrictæ necessitate fati:qua abire coactæ redire non possunt : At athenæ immemores beneficiorum non uacent.i.non poterunt propterea uacare.i.uacuæ & immunes esse:repræhensione.s.uiuentiũ: & hoc lingua soluta:idest effusa ad loquendum:sermone licenti & ita immo dico:hoc est quãuis umbræ taceant : uiuentes tamen ingratitudinem athenien.liberius taxabunt.

OLI. Ed omittamus ingratos:Ad pietatem transiturus non discedit a consuetudine sua ut breui quadam præfatione capitula iungat:postquã satis diximus de gratis dicamus de pietate filiorum erga parentes.Ꝑ Venire igitur:Inuitat pios:qui se offerant: ut eorum laudes decantet qui sua uirtute effecerũt: ut tales genuisse parentes non peniteat:& alios incitent ad propagandum genus: credentes se illis similes procreaturos.Ꝑ Propagatæ:Multiplicatæ & auctæ:est autem pietas teste Cice. Per quam diis immortalibus sanguine coniunctis & patriæ beniuolis officium:& diligens tribuitur cultus.

Ed omittamus ingratos:& potius de piis loquamur Aliquando enim satius est fauorabili quam inuisa rei uacare. Venite igitur in manus. nostras prospera parentum uota. felicibus auspiciis ꝓpagatæ soboles: quæ efficitis: ut & genuisse iuuet:& generare libeat.

ℭDe Pietate Coriolani. Caput.IIII.

Oriolanus maximi uir animi: & altissimi consilii: optimeq; de Republica meritus:iniquissimæ damnationis ruina prostratus:ad Volscos infestos tũc Romanis confugit.Magno ubiq; pretio uirtus æstimatur.Itaque quo latebras quæsitũ uenerat: ibi breuissime summum adeptus est imperiũ. Euenitq;: ut quẽ pro se salutarẽ ĩpatorẽ ciues habere noluerãt pene pestiferũ aduersus se ducem

Coriolani pietas erga matrem Oriolanus:Hic fuit uir cõsilio & magnanimitate plænus cæterum pietatis gloria lõge insignis:nam post multas atq; præclaras res pro rep. gestas odio plæbis & ira cõcitate in se multitudinis: cũ maxima patrum indignatiõe & dolore urbe pulsus in uolscos profectus est:ubi tantum breui tẽpore gratia & actoritate ualuit: ꝙ eius cõsilio bellum romanis indiceretur:ipse dux belli summo omnium consensu creatus:uastatis primo romanorum agris: multis deinde captis opidis multis etiam in deditiõem acceptis:multa præda locupletatus:ad ipsius urbis expugnatiõem ducit exercitum romãi tanta belli mole territi legatos ad eum de pace & reditu suo miserunt qui nihil profecere:missi deide sacerdotes cum infulis nihil plus fœlicitatis habuere: profecta demum mater inuictum eius animũ fregit & a patria bellum amouere coegit:quod igitur patrum auctoritas:quod deorum reuerentia non ualuit: sola matris pietas effecit: quæ tanta in hoc uiro fuisse traditur:ut dicere solitus esset:nullum maius uirtutum suorum præmium sibi exolui posse: q̃ matris lætitiam: nam cum cæteris uirtutisq; finis gloria foret:huic gloriæ finis materna existebat lætitia:id namq; ingenti:tum honori:tum fœlicitati sibi esse ducebat:ut matri eius laudes & se coronis præditum spectare contingeret:ac ipsius præ gaudio:lachrymantis astringeretur amplexibus:quod idem traditur de epaminunda:qui se hoc uno fœlicissimum putabat: ꝙ suas res gestas in leuctris atq; uictoriam uterq; parẽs potuisset inspectare.Canæ autem quibus exulauerit hæ sunt:quarum unam tantum Liuius tangit. Sed Plut.in eius uita cõmemorat.Primo affectati regni accusatus est:quod cũ probari nequissent:tria obiecerũt eius inimici:primũ ꝙ frumentũ inter plæbem distribui uetuisset:secundũ ꝙ tribunatum plæbis dolo intercipere uoluisset:tertium ꝙ prædam ex anciati agro in ærarium nõ contulisset:quibus oĩbus conuictus exulare coactus est Tullius in Lelio:quis clarior in græcia Themistocle quis potentior qui cũ ĩperatore bello persico græciam seruitute liberasset propterq; inuidiã in exilium pulsus esset ingratæ patriæ iniuriam nõ tulit quã ferre debuit. Fecit idem quod.xx.annis apud nos fecerat Coriolanus.Hic adiutor contra patriam inuentus est: nemo itaq; sibi mortem uterq; cõsciuit.Quibus Ciceronis uerbis colligitur Coriolanum sibi mortem intulisse. At uariæ sunt de huius hominis exitu scriptorũ sententiæ:sunt enim qui dicant statim abductis ex agro romano legiõibus inuidia rei oppressum perisse:alii alio loeto apud Fabium longe antiquissimum auctore usq; senectutem eundẽ uixisse lectum est:traditur etiam hãc sæpe eum exacta ætate uocem usurpasse:multo miserius seni exiliũ esse: uerum constat auctore Dionysio alicarnaseo: ꝙ eum matronæ annũ ut Brutum Romæ luxerunt.Ꝑ Magno ubiq; precio uirtus:Sentẽtia generalis ubiq; uirtutem æstimari:quod probat per Coriolanum:quem exulem hostes. Ꝑ Imperatorem creatorem:Fastidiosus qui fastidire solet bene de re.pu.meritos.

Ascẽsius ℭSed omittamus ingratos.Hac præfatione transit ad pios q multiplices sunt utpote in parẽtes:in fratres: in patriam:& in liberos:de quibus ex ordine agit.Et primo de primis uidelicet de piis in parentes dicens.Sed omittamus ingratos & loquamur potius de piis.Est enim satius.i.eligibilius & conducibilius aliquãto uacare.i. operam & studium singulare impendere:rei fauorabili:ut est pietas:quam inuisæ:ut est igratitudo. Igitur quia de piis i parentes primum locuturi sumus: o uos ꝓspera uota parentum:quia omnes parentes summis uotis tales gignere optant:& uos soboles propagatæ auspiciis felicibus.i.feliciter & diis bene fauentibus inceptis uestris: quæ.s.soboles efficitis ut iuuet.i.delectet.s.parentes uestros genuisse.s.uos:& libeat; idest uoluptati sit sup. eis: generare sup.alias:uenite in manus nostras ut:scilicet uos honorifico stilo tractem.

Oriolanus(Cuius primum est inter pios in parentes exemplum)uir maximi animi & altissimi consilii:& optime meritus de repub.s.Romana prostratus ruina iniquissimæ damnationis.s. factæ per furorem populi male instigati:confugit ad uolscos:scilicet populos italiæ: infestos: idest hostes & uim inferentes tunc Romanis(Virtus autem existimatur ubiq;:scilicet terrarum magno pretio)Itaque:idest & ita quia uirtus eius cognita fuit;ipse adeptus est breui:summum imperium ibi quo uenerat quæsitum:idest ad quærendas latebras;scilicet exilii sui.Et euenit ut quem ciues.s.Romani:noluerunt habere imperatorem salutarem pro se experirentur ducem pene pestiferum.i.afferentem perniciem:aduersus se.

Non detrahenda: Quiā non sine uerecundia ab incepto amouebatur. Ergo pectus: q̄uis inquit Coriolanus
multa cogitaret: quæ illum in diuersa traherent cogerentq; in incepto permanere: pietas tamē omnia uicit. OLI.

Adē pietas: Hoc fuit secūdo pūico bello: quo tpe Hānib. ex alpibus descēdit. obuiā hūit Cn. Scipio-
nē supioris aphricāi patrē: q cū iā cōmissa pugna ī magno discrimie uersaret: q in pria acie parū
caute dimicās uēcisset ī uitæ discrimē cū Hānib. tū filius eius q postea aphricāus dictus ē: se iter pa-
trē & hostē iniecit: & ictū excipiēs e māibus hostis patrē liberauit: erat tñ Scipio admodū adolescēs

Scipionis aphricāi pietas erga patrem

aperiret. frequēter. n. fusis exercitibus nrīs: uicto
riarū suarū gradibus: aditū iuxta moenia urbis uol
sco militi struxit. Qua pp fastidiosus ille ī æstiman
dis bonis suis Populus: q reo nō pepcerat: exuli co
actus ē supplicare: missi ad eū depcādū legati: nihil
profecerūt. missi deide sacerdotes cū īsulis. æq; sine
effectu redierūt: stupebat Sēatus trepidabat popu
lus uiri piter: & mulieres exitiū īminēs lamētabāt.
Tūc Veturia Corioāli mr: Voluniā uxorē eius: &
liberos secū trahēs castra Volscorū petiit: q̄ ubi fi
lius aspexit ppe ut amēs matris cōplexū petiit: Illa
ex pcibus ī irā uersa ait. Sine ut priusq̄ cōplexū acci
piā: sciā: an ad hostē: an ad filiū ueneri: captiuāe an
mater ī castris tuis sim. In hoc me lōga uita & īfelix
senecta traxit: ut exulē: deīde te hostē uiderē? potu
isti populari hāc terrā q̄ te genuit: atq; aluit? nisi te
pepissē. Roma nō oppugnaret. multaq; īsup addi
dit cōplorādo: qbus & uxoris ac paruulo𝔯 fletib⁹
mot⁹ matrē cōplexus. Expugnasti inqt & uicisti irā
meā patria. pcibus huius admōitus cui⁹ utero cōce
p⁹ sum: te q̄uis merito mihi iuisam: dono: cōtiuo
q agrū Romanū hostilibus armis liberauit. Ergo
pect⁹ acceptæ dolor iniuriæ: spe potiūdæ uictoriæ:
uerecūdia detractādi ministerii: metu mortis refer
tū totū sibi pietas uacuefecit: uniusq; parētis aspe
ctus: bellum atrox salutari pace mutauit.

De Superiore Africano.

Adē pietas uiribus suis inflāmatū Africa
nū supiorē: Vix dū ānos pubertatis īgres
sum: ad opem patri in acie ferendam ui
rili robore armauit. Consulem enim eū apud Tici
num fluuium aduersis auspiciis cum Annibale pu
gnantem saucium grauiter: intercessu seruauit suo

q primū dedit ī hoc bello suæ futuræ amplitu-
dinis indiciū patrē medio iam ex hoste recepto.
Aphricanum qui postea Aphricanus dictus est.
Intercessu suo: Interpositione sua: qui se medi-
um inter patrem & hostem immisit.

Enim pro qa: exercitibus nrīs fusis frequēter
.s. a uolscis ei⁹ ductu: struxit. i. muniuit & effecit:
uolsco militi aditū. i. accessū iuxta moenia urbis
.s. Romæ: gradibus. i. successibus uictoriarū sua-
rū. Quapp populus ille. s. Ro. fastidiosus. i. sup-
bus & cōteptor in æstimādis. i. apptiādis bonis: q
nō pepcerat reo. i. accusato licet iniq̄: coactus est
supplicare exuli. i. iā exulāte: sed ui ī patriā reuer
so. Legati missi ad depcādū eū. i. flectēdū eū pci-
bus: nihil pfecerūt: deide sacerdotes missi cū in
ful. i. ornatu sacerdotali pferti ī capitæ: redierūt
æq. i. eqliter sine effectu: Sēatus stupebat. i. hebeta
bat cogitādo & nō iueniēdo exitū mali: populus
trepidabat p timore: uiri piter & mulieres lamē-
tabant exitiū. s. urbis iminēs. i. istās aut appropin
quās urbi. Tūc ueturia mr Coriolāi trahēs secū
uolūniā uxorē ei⁹. s. coriolāi & liberos. s. utriusq;
petiit castra uolscorū: q̄. s. matrē suā: ubi. i. qn fili
us aspexit petiit cōplexū matris ppere. i. festinā-
ter: ut amēs. i. raptus ipatiēti charitate ī eā. Illa. s.
mr eius Veturia: uersa. i. mutata ex pcibus in irā
ait: sine. i. pmitte aut desine cōplexū meū petere
ut sciā priusq̄ accipiā cōplexū. i. tuū an uenerī ad
hostē an ad filiū: & ne id est an sim captiua in ca-
stris tuis an mr. Vita lōga & senecta ifelix traxit
me in hoc. i. ad hāc calamitatē ut uiderē te exulē
deide ut uiderē te hostē: Potuisti id est īduxisti ī
animū tuū populari. i. ut populeris: hanc terrā q̄
genuit & aluit te? Nisi ego gēuissem sup. te. i. si ste
rilis fuissē (q̄si dicat beatæ steriles &c.) Roma. q.
d. pria tua pclarissima: nō oppugnaret & ipsa ad-
didit īsup. i. pter hæc. multa. s. alia similia cōplo-
rādo: qbus & fletib⁹ uxoris & puulorū. i. cōium:
Coriolāus motus: cōplexus matrē inqt: tu expu-
gnasti. Pōt hic duplex eē itellectus: alter ut prius
dicat ad matrē: tu o mr expugnasti & p. i. uicisti:
deide cōuertēs sermonē p apostrophē ad patriā
dicat o pria: ego admōitus &c. Alter ut cōplectē-
do matrē cōuertat totū sermonē ad patriā & di-
cat: o pria tu expugnasti & uicisti sup. me qa ego
admōitus pcibus huius cui⁹ utero ego cōceptus

ASCē sius

sum dono. i. remitto tibi q̄uis fuisæ merito mihi: irā meā. & cōtinuo postq̄ sic locutus est liberauit agrū romanū
armis hostilibus. Ergo pietas. s. ī matrē: uacuefecit. i. uacuū fecit & ītētū sibi totū pectus. s. Coriolāi refertū do-
lore iniuriæ acceptæ. s. ab igrato populo: & spe uictoriæ potiūdæ. i. obtinēdæ de igratis: q iā ī foribus uidebat eē
& uerecūdia ministerii. i. coepti & uolscis pmissi: detractādi. i. recusādi pficere: & metu mortis: quā irati uolsci
ipsi iferre poterāt & secūdū plurimos etiā itulerūt: & aspectus unius. i. solius parētis. i. matris: mutauit bellum
atrox: pace salutari: qa uolsci tali duce destituti: aut eo iterfecto: pacē fecerūt. Eadē pietas. Docet cōsimilē pie-
tatē sed in patrē fuisse Scipiōi aphricano maiori dicēs. Pietas eadē. i. cōsimilis: sed tamē in patrē armauit aphri-
canū superiorē. i. maiorē inflammatū uiribus suis: ingressum uix dum. i. uix tūc adhuc annos pubertatis: q̄ fere
a. xiiii. anno incipiūt masculis: armauit dico: robore uirili ad ferendā opem patri: in acie. i. in cōflictu acierū ad-
uersarū. Enim pro qa: ipse Scipio seruauit intercessu suo. s. patrē suū: cōsulē pugnātē apud Ticinū. fluuiū cū Hā
nibale: auspiciis aduersis. i. cōtrariis quia uincebatur: unde addit: saucium. i. uulneratum grauiter.

OLL ¶Neq; illum: Hæc omnia deterrere poterant adolescentem: sed ea dicit ut rem magis exageret: & maiorem in Scipione uirtutem fuisse demonstret. ℣ Gloria: Quia imperatorem liberauerat & patrem. ℣ Coronam. s. ciuicam quæ dabatur his qui ciues seruassent a morte: erat autem quercea ut supra. ℣ Auribus ista: Quia extra urbem gesta sunt: illa uero in urbe. ℣ Ista. s. Coriolani & Scipionis. Ista quæ sequuntur.

Mālii torq̄ti pietas erga parētē i se dutum

Lucio Manlio torquato Cicer. offici. lib. ultimo. L. inquit Manlio Auli filio cum dictator fuisset. M. Pomponius trib. plæ. dixit: quod is paucos sibi dies ad dictaturam gerendam addidisset: criminabatur etiam q. T. Filium qui postea torquatus ab hominibus appellatus est relegasset: & ruri habitare iussisset quod cum audisset adolescens filius negocium exhiberi patri accurisse romam & prima luce Pompōii domum uenisse: cui cum esset nunciatum: q illum iratum allaturum ad se aliquid cōtra patrem arbitraretur: surrexit e lectulo remotisq; arbitris ad se adolescentem iussit uenire: at ille ut ingressus est confestim gladium distrinxit iurauitq; illum statim interfecturum nisi iusiurandum sibi dedisset: se patrem missum esse facturum. Jurauit hoc terrore coactus. Pomponius rem ad populum detulit: docuit cur sibi ea causa desistere necesse foret. Mālium missum fecit tantum temporibus illis iusiurandū ualebat: atq; hic. T. Milius is est qui ad aniemem galli quem ab eo prouocatus occiderat torque detracto cognomen inuenit cuius tertio consulatu latini aduersati fusi & fugati magnus uir in primis & qui nuper idulgens in patrem idem acerbus & seuerus in filiū. ℣ Quod occasione benefaciendi belli. Nam cum in fine magistratus sui uideret hostes nō multos post dies debellatum iri posse: si uidelicet indictatura permaneret: aliter hostes respiraturos: non dubitauit sibi dictaturam sine populi & senatus auctoritate prorogare cum igitur audisset filius patrē huius criminis accusatum: atq; etiā ei crimini dari malam filii tractatiōem memor non iniuriæ: sed pietatis diluculo ad tribunum uenit opinantem sibi aliquid noui consilii afferre ad criminationem male de se meriti patris hac spe summotis astantibus solus admissus stricto raptim supra caput gladio tremebundum in re subita & ferrei aciē micantis impetuosi adolescentis uiribus ferociaq; perterritum iurare compulsit se a patris accusatione destituturū. ℣ Tempus imperii: Quod erat sex mensium. ℣ Iudicium perageret: Indicando patris crimina.

neq; illū aut ætatis ifirmitas: aut militiæ tyrocinium aut ifelicis plii ēē ueterano bellatori prīmescendus exit⁹: interpellare ualuit: quo minus duplici gloria cōspicuus: coronā: impatore simul & patre ex ipsa morte rapto: mereretur. auribus ista tam præclara exempla Ro. ciuitas accepit. illa uidit oculis.

¶De. L. Manlio Torquato.

Lucio Manlio Torquato diē ad populū Pōpōius. Tri. Pl. dixerat: q̄d occasiōe bñfaciēdi belli ductus obtinēdi legitimū ipii tempus excessisset: Quodq; filiū optimæ idolis iuuenem rustico opere grauarū publicis usibus subtraheret. Id post: quam Manlius adulescēs cognouit: protinus urbem petiit: & se in Pompōii domū prima luce direxit. qui æstimās i. hoc eum uenisse. ut patris crimina: a quo plus iusto aspe tractabat: deferret: excedere oēs iussit cubiculo: quo licētius remotis arbitris iudiciū pageret. nactus occasionē opportunā proposito suo iuuenis: gladium: quem tectū attulerat: distrinxit: tribunūq; minis: ac terrore cōpulsum iurare coegit: a patris ei⁹ accusatiōe recessurū. eoq; effectū ē: ne Torquatus cām diceret:

ASCē sius ¶Neq; aut infirmitas ætatis: aut tyrocinium. i. nouitiatus in re militari: aut exitus infelicis plii: ptimescēdus. i. dignus q sit pfecto timori etiā bellatori ueterano: ualuit iterpellare. i. itercedēdo ipedire: quo minus. i. ut nō: conspicuus. i. euidēter spectabilis duplici gloria: mereretur coronā. s. ciuicā imperatore simul & patre. q. d. quiidē pater eius erat: rapto. i. erepto ex ipsa morte quæ. s. illi imminebat. Romana ciuitas accepit auribus. i. itellexit audiendo ista exempla. s. iam dicta: tam præclara illa. s. quæ sequuntur ipsa. s. ciuitas uidit oculis. ℣ Lucio &c. Ordo est Pōponius tribunus plæbis dixerat. i. assignauerat Lucio Manlio torquato diem ad populum: q. i. quia ipse inductus occasione benefaciendi belli. i. opportune pugnādi cū hoste. (Quæsitus enim quare bellū sic pduceret: respōdit quo melius pugnaret opportunitatē nactus) excessisset tēpus legitimū obtinēdi imperii. i. qa diutius fuisset i ipio q̄ lex patiebat: qa ultra sex mēses: q. q. i. & q. i. qa subtraheret usib9 publicis. i. reip. utpote bellicis filium. s. Manliū: iuuenē optimæ indolis: grauatū ope rustico. i. agriculturæ: Postq̄ Manlius. s. filius adolescens: quē iam iuuenē dixerat: unde in cōfinio utriusq; ætatis fuisse dicet: cognouit id. s. patri diem dictū esse: petiit protinus urbem: & direxit se prima luce. i. principio diei: in domū Pōponii. s. tribuni plæbis: qui. s. Pōponius existimās eū. s. Manliū iuniorē uenisse in hoc. i. ad hoc: ut deferret. i. indicaret per delationem occulta crimina patris: a quo. s. patre: ipse tractabatur. s. i opere rustico faciendo: aspere. i. duriter: plus iusto. i. q̄ iustum esset: iussit oēs. s. qui aderant: excedere. i. egredi cubiculo. quo. i. ut: manlius sup. perageret indiciū. i. delatione paternorū criminū (ut sperabat) licentius. i. irrefrenatius: arbitris. i. testibus remotis. Iuuenis. s. Manlius: nactus occasionem opportunā suo proposito. i. ei rei quam proposuerat facere: distrinxit. i. denudauit aut e uagina traxit gladium quem attulerat tectum: & coegit tribunum compulsum minis. s. ultiōis in futurum: ac terrore. s. necis præsentis si abnegasset: iurare sup. ipsum recessurū sup. esse. i. destiturū ab accusatiōe patris eius. s. manlii: & eo. i. per id factum filii effectum est ne Torquatus. s. pater diceret causam: quia tribunus ut iurauerat fecit (in quo illud mirabile q cum uiolentum iuramentum nullum sit: id seruauerit: nisi minis territum diceret) Pietas (inquit author) quæ præstatur parentibus mansuetis. i. mitibus & indulgentibus in liberos.

¶Cōmēdabilis pietas. Intēdit hāc pietatis laudē: si laudanť: q parētibus humāis & īdulgētibus pietatē pſtant. OLI.
Quāto maiori laude dignus cēſendus eſt: Manlius qui patrē durū & inclementē expertus in eū pius eē uoluit.
Anc pietatē æmulatus Cn. Carbo. M. Cottæ patrē accuſauit peculatus & repetūdarū: q̄ qdē accuſatione dānatus ē. Cotta uero ubi p ætatē potuit ultus ē pſis iniuriā: nā quo die ſūpſit uirile togā in capitolio more maiorū in forū deſcēdit: carbonē accuſauit ꝙ triūuir cū Fuluio: & Cn. Graccho diuidēdis agris ſeditionē creaſſet: ꝙ cū exercitu a cībris in illirico fuſus fuiſſet: ꝙ ꝓuinciā ipſam expilaſſet: a q̄ qdē accuſatiōe nō prius deſtitit q̄ carbonē dānati fecit. Cottæ pietas erga patrē

cōmēdabilis ē pietas: q̄ māſuetis parētibus pſtať: ſed Mālius quo horridiorē patrē habuit: hoc picu lo ei⁹ laudabilius ſubuēit: q ad eū diligēdū pter naturalē amorē: nullo īdulgētiæ blādimēto īuitatus fuerat.

¶De Marco Cotta.

Anc pietatē æmulatus Marcus Cotta eo ipſo die. quo togā ſumpſit uirilē: ꝑius ut e capitolio deſcēdit: Cn. Carbonē: a quo pater ei⁹ dānatus fuerat: poſtulauit. ꝑtractūq; reū iudicio afflixit: & īgēiū: & adoleſcētiā: pclaro ope auſpicatus.

¶De. C. Flaminio.

Pud. C. quoq; Flaminiū autoritas patria æq; potēs fuit. Nā cū. Tri. Pl. legē de gallico agro uiriti diuidēdo īuito: & repugnāte ſenatu ꝓmulgaſſet: pcibus: miniſq; ei⁹ acerrime reſiſtēs: ac ne exercitu qdē aduerſus ſe cōſcripto: ſi in eadē ſnīa pſeueraret abſterritus poſtq̄ ꝓ roſtris eilegē: iā referēti pater manum iniecit: priuato fractus ipio: deſcendit e roſtris: ne minimo qdē murmure deſtitutæ concionis reprehenſus.

¶De Claudia uirgine ueſtali.

Agna ſunt hæc uirilis pietatis opera: ſed neſcio: an his omnibus ualentius: & animoſius Claudiæ ueſtalis uirginis factum

¶Quo togā: Quæ quartodecimo anno ſumebať depoſita ptexta. ¶Auſpicatus: Iam optimis auſpiciis adoleſcētiæ & ingenii ſui facinus egregium teſtatus eſt. Cn. Carbonem accuſando: qua cauſa: patris eſt ultus iniuriam.

Pud. C. quoq; flā. C. Flāineus legē ferebat de gallico agro uiritim diuidēdo cui rogatiōi pſis cū nō alr ſe reſiſtere poſſe uideret: cōſuluerūt habēdū eē militū delectū. Ille nihilōinus territus pſis aſcēdit legē laturus cōtra ſeatus auctoritatē: ꝙ cū uideret eius pſ q̄uis priuat⁹ eēt: ei tū māus iniecit & de roſtris deſcēdere iuſſit cui q̄primū cū ſilentio puit: magna ꝑfecto pſis reuerētia a filio data ut ꝙ ſeatus auctoritas: ꝙ militū delectus ꝙ mortis piculū nō potuit: ſola pſis pietas effecit. Flaminii pietas erga patrem ¶Diuidēdo agro: Vt colōiæ ī agrū gallicū mitterenť: erat āt gallia ciſalpīa: agrū uero ſūt q uelint fuiſſe placētinū. ¶Priuato ipe. priuati pſis: hoc eſt ſine magiſtratu. ¶Minimo qdē mur. Nec ēt cōcio q̄ huius legis cupida uenerat ne murmur quidē emiſit: ſed hanc pietatem tacitus cōprobauit.

Agna ſunt hæc: Apius claudius ſallaſſos gentē alpinā domuit: ſed nō is de quo loqť Vale. nā alter fuit cognomēto audax cæci fr̄ q cōſul ad mamertinos liberādos miſſus: quorū arcē Cartha. & ieroſyracuſāus obſidebāt. Prīo ad explorādos hoſtes fretū piſcatoria naue traiecit: & cū duce Cartha. ægit: ut pſidiū arce ddiceret. Regnū īgreſſus (ut capi. de fortitudie dixīus). v. remē hoſtiū copiis pedeſtribus cœpit eā legionē in Siciliā traduxit Cartha. expulit: Hieronē p̄lio apud ſyracuſas uictū in deditionē accœpit: eo p̄lio territus romāorū amicitiā petiit: eiſdēq; poſtea fideliſſimus fuit: cū igiť apius iſte de quo Vale. loqť deuictis hoſtibus triūpharet cōtra tribūorū uolūtatē: q ſūmis uiribus ītercesſerāt: ꝙ dicerēt uictoriā illā nō fuiſſe tātā ut triūphū mereret: iniectis māibus e curru trahere nitebanť ꝙ ubi claudia ei⁹ filia ſēſit: nullo fœmieo pudore deterrita: ſe īter patrē & tribunū mira celeritate cōiecit: & a patre uiolentū tribunū repulit: fecitq; ut pater cū dignitate triumpharet. Cice. in oratiōe pro Celio: Non uirgo illa ueſtalis inquit Claudia quæ patrem complexa triumphantem ab inimico tribu. plæ. decurru trahi paſſa non eſt. ¶Sed neſcia: Ac ſi diceret non affirmo. ¶Claudiæ: nam gens claudiam fuit plebi ſemper inuiſa. Claudie uirgi. pietas ꝓ pſe cōtra tribunū

¶Eſt cōmēdabilis: ſed mālius. ſ. Iunior: quo. i. q̄to horridiorē. i. aſpiorē & rigidiorē patrē hūit: hoc. i. tāto laudabilius ſubuēit piculo eius alii legūt ei: ut ſit ſubuēit ei in piculo: q. ſ. mālius iunior nullo blādimēto fuerat īuitatus ad diligēdū eū. ſ. patrē ſuū tā aſperū: pter amorē naturalē. ¶Hāc &c. M. Cotta æmulatus. i. imitatus: hāc pietatē. ſ. Mālii in patrē ſuū: poſtulauit. i. in ius uocauit eo ipſo die: quo ſūpſit togā uirilē. i. xiiii. ætatis ſuæ anno: prius āt nō licuiſſet: ut. i. poſtq̄ deſcēdit e capitolio ubi togā illā ſūpſerat. Cn. Carbonē a quo pſ eius fuerat dānatus & afflixit iudicio. i. ad cōdēnationē pduxit: reū. ſ. Carbonē ptractū. ſ. in ius: auſpicatus. i. feliciter icipiēs: ope pclaro: qa pio & magnifico & īgeniū. i. ſpecimē īgenii & adoleſcentiā: q̄ egreſſus pueritia iā tū inierat. ¶Apud &c. Auctoritas pſia. i. pſna fuit æq potēs: quoq. i. ēt apud. C. Flaminiū. Nā cū ſup. ipe. C. Flāinius trib. plæ. ꝓmulgaſſet īuito & repugnāte ſenatu: legē de agro gallico. i. ī Gallia italis uicīa: acqſito: diuidēdo uiritim. i. p ſingulos uiros: æq s portiōibus: reſiſtēs acerrīe pcibus & minis eius. ſ. ſeatus: ac ne qdē abſterritus exercitu cōſcripto. ſ. a ſenatu aduerſus ſe ſi pſeueraret ī eadē ſnīa. i. ſi uellet legē executiōi mādare: poſtq̄ pſ iniecit manū ei referēti. i. iterū recitāti aut ferēti legē ꝓ roſtris. i. ante roſtra: ubi edicta publica fiebāt. i. poſtq̄ pſ īnūciēdo manū eū ab incœpto retraxiſſet: ipe fract⁹ ipſo priuato. i. pſis nullū magiſtratū gerētis: deſcēdit e roſtris: neqdē. i. nō ēt: minimo murmure cōciōis. i. toti⁹ ppſi cōuocati & aſtātis: rephēſus. i. corrept⁹: uñ laudād⁹ ēt ppſs: q id pſnæ pietati cōceſſit. ¶Magna &c. Hæc. ſ. iā dctā: ſūt magna exēpla pietatis uirilis: ſed neſcio an factū claudiæ uirgis ueſtalis. i. deæ beſtæ cōſecratæ: ſit ualētius & aīoſius his oībus: q cū aīaduertiſſet (qa ēt ueſtales obuiā ꝓceſſerāt triumphāti). ASCēſius

OLI. ℂQuæ cũ pa.Suet.de.xii.cæsaribus dicit fratrẽ fuiſſe:nõ patrẽ:dicit.n.uirgo ueſtalis fratrẽ i iuſſu populi triũphantẽ aſcenſo ſimul curru uſq; in capitoliũ ꝓſecuta eſt:ne uetare aut itercedere phas cuiq̃ tribunorum eſſet.

Filiæ pietas

IGnoſcite uetuſtiſſimi foci:Quia poſt exẽplũ uirginis ueſtalis nobiliſſime fœmie dicturus ẽ de pietate uirgis ignobilis ueniã petit a dea:cuius ꝓſtãdæ rõnẽ ſtatĩ ſubiũgit:qa q̃uis ſit ignobilis uirtus tñ q̃ uiſa ẽ laudẽ meref:hæc matrẽ adulterii dãnatã a triũuiris i carcerẽ coiectãq;:ut cõſumaref iedia ĩpetrato a cuſtodibus aditu quottidie ſub ſpẽ ſalutatiõis adibat:prius tñ diligenter excuſſa:ne qd ſibi iferret ad matrẽ:uberiuſq; ſuis:nã puerpa erat ultro matri exhibitis lacte ſuſtẽtabat:qđ ubi animaduerterũt cuſtodes adminiſtratione cõmoti:rẽ ad iudices detulerũt:& illi ad cõſules:q tãtæ pietatis exẽplo:ei ꝓmiũ cõſtituerũt:pœnæ remiſſionẽ & matris icolumitatẽ.Pli.de natu.hi.li.vii.pietatis ĩqt exẽpla ĩfinita qdẽ toto orbe extitere:ſed romæ unũ cui cõpari cũcta nõ poſſint:hũilis ĩ plæbe & iõ ignobilis puerpa ſupplici cã i carcere iclua mře cũ ĩpetraſſet aditũ a ianitore ſp excuſſa neqd iferret cibi dep̃henſa ẽ uberibus ſuis alens eã quo miraculo mřĩ ſalus dõata filiæ pietate ẽ ambe ppetuis alimẽtis:& locus ille eidẽ cõſecratus ẽ deæ.C.Quicio.M.Attilio cõſulibus tẽplo pietatis extructo i illi9 carceris ſede:ubi nũc Marcelli theatrũ ẽ Soli.ĩ cap.de hoie pietatis inqt:documẽtũ nobilibus qdẽ i metellorũ domo effulſit:ſed eminẽtiſſimũ i plæbea puerpa repiť hũilis hæc atq; iõ famæ obſcurioris:cũ ad patrẽ q ſupplicii cã clauſtris pœnalibus cõtiebať egre obtiuiſſet igreſſũ exqſita prius ſæpius a ianitoribus ne forte parenti cibũ adminiſtraret:alere eã uberib9 ſuis dep̃hẽſa ẽ:q̃ res & locũ factũ conſecrauit:nã q morti deſtiabať dõatus ẽ filiæ ĩ memoriã tãti ꝓcõii reſeruat9 & locus dicatus ſuo numini pietatis ſacellũ fuit.☞Exerto ubere:Nudata mãma.Vir.Exerte cĩgula mãmæ.☞O ignoſcite fo.& æt.ig.qa ut dixius æternus ignis ſeruabať a ueſtalibus i tẽplo deæ Veſtæ:ut a Nũa Põ.fuerat iſtitutũ.Ad neceſſariũ urbis locũ.Carcerẽ dř urbi magis neceſſariũ q̃ hõeſtũ ubi ſeruẽť nocẽtes.Nulla enim acerbitate fortũæ:nã & ſi fortũa in ſordida cõditiõe multos naſci uoluerit uirtus tamẽ ſi qua fuerit in his:nulla debet ſorditate uileſcere aut ſua laude & ꝓmio careť qnetiã eo maius illis debeť preciũ:quo difficilius emerſerint.☞Triũuiro:Erant triumuiri iudices capitales:qui de nocentibus ſupplicia ſumebant:& in carcere more maiorũ:hos Venetiis dominos nocturnos appellant.

q̃ cũ patrẽ ſuũ triũphãtẽ:e curru uiolẽta.Tr.P.manu detrahi aĩaduertiſſet:mira celeritate utriuſq; interponẽdo ſe:ãpliſſimã ꝑtãtẽ inimicitiis accẽſã depulit.Igiť alterũ triũphũ př i capitoliũ:Alterũ filia i ædẽ ueſtæ duxit nec diſcerni potuit:uiri pl9 laudis tribuereť:cui uictoria:an cui pietas comes aderat.

IGnoſcite uetuſtiſſimi foci:ueniãq; æterni date ignes:ſi a uřo ſacratiſſimo tẽplo ad neceſſariũ:magiſq; ſpecioſũ urbis locũ cõtextus opis nřĩ ꝓgreſſus fuerit.Nulla.n.acerbitate fortunæ:nullis ſordib9 ꝓtiũ caræ pietatis euileſcit.qn ẽt eo certius:quo miſerius expimentum habet.

ℂDe Amore Filiæ erga Matrem.

SAnguinis igẽui mulierẽ ꝑtor apđ tribũal ſuũ capitali crimie dãnatã:triũuiro i carcerẽ necãdã tradidit:q̃ receptã:is:q cuſtodiæ ꝑerat:miſericordia mot9:nõ ꝓtinus ſtrãgulauit:aditũ quoq; ad eã filiæ:ſed diligẽter excuſſæ:ne qd cibi iferret:dedit:exiſtimãs futurũ:ut iedia cõſũeretur.Cũ ãt iã dies plures itercederẽt:ſecũ ipe q̃rẽs qd nã eẽt:qđ tãdiu ſuſtẽtareť:curioſi9 obſuata filia aĩaduertit illã exerto uber famẽ mřis lactis ſui ſubſidio leniẽtẽ:q̃ tã admirabilis ſpectaculi nouitas ab ipo ad Triũuirũ:a Triũuiro ad ꝑtorẽ a ꝑtor ad cõſulũ iudiciũ ꝑlata remiſſionẽ pñ mulieri ĩpetrauit.

ASCẽſius ℂPatrẽ.ſ.ſuũ triũphãtẽ detrahi e curru.ſ.triũphali:uiolẽta manu tribũi plæ.ipa iterponẽdo ſe mira celeritate utriſq;.ſ.patri & tribũo:depulit.ſ.ab iniuria pñna:ꝑtãtẽ ampliſſimã u; tribũitiã:accẽſã.ſ.i patrẽ:inimicitiis.Igiť př ſup.eius duxit alterũ triũphũ i capitoliũ:qa nõ erat ĩpeditus amplius:& filia.ſ.Claudia:duxit alterũ triumphũ i ædẽ.ſ.ſacrã ueſtæ:nec potuit diſcerni:utri.ſ.duoꝝ:hoc ẽ an přĩ cui uictoria aderat comes.i.comitatrix:an filiæ cui pietas aderat comes:plus laudis tribuereť.i.tribui dẽret.☞Ignoſcite &c.Trãſitũ facit ad hũiliora exẽpla cũ dep̃catiõe dicẽs.O foci.ſ.ueſtæ:uetuſtiſſimi:qa a troia traducti:& i qbus ignis æternus foueba ť:ignoſcite & uos æterni ignes:date ueniã ſi cõtextus opis nřĩ fuerit ꝓgreſſus a tẽplo uřo ſacratiſſimo:ad locũ magis neceſſariũ & mius ſpecioſũ:utpote ad carcerẽ publicũ ſine quo uix uiui poſſet:p ræ maleficoꝝ multitudie:unde magis neceſſarius ſed minus ſpecioſus ẽ:uerũtñ qđ i eo ꝑclare factũ ẽ:ꝓpea uilipẽdi nõ debet.Eni ꝓ qa:ꝓtiũ caræ pietatis:nulla.i.nõ ulla:nõ uileſcit.i.nõ fit uile:ulla acerbitate fortũæ:& nullis.i.nõ ullis ſordibus.i.uilitate coge q eã exercẽt:qn ẽt.i.iſup:ſup.ꝓtiũ pietatis ẽ eo.i.tãto certius:quo.i.q̃to miſerius hẽt expimẽtũ.i.obiectũ:hoc ꝑfatus narrat rẽ dicẽs.Prætor.i.urbãus:tradidit triũuiro.i.executori iuſtitiæ:necãdã i carcere(qa turpe uidebať publicũ ſumi de muliere ſupliciũ:niſi ueſtalis ſit:q tñ uiua obruebať)mulierẽ igẽui ſãguinis:dãnatã crimie capitali:utpote adulterio:aut ut alii putãt ueneficio:apud tribũal ſuũ:hoc eſt ꝑtoris.Quã.ſ.mulierẽ receptã.ſ.in carcerẽ:is q ꝑerat cuſtodiæ.ſ.carceris:aut ipi carceri:motus minia:nõ ſtrãgulauit ꝓtinus.i.ſtatĩ ut eã accepit:& dedit quoq; aditũ.i.acceſſũ ad eã:filiæ ſup.eius:ſed excuſſæ.i.exploratæ diligẽter neqd cibi.i.alimẽti iferret.ſ.i carcerẽ:exiſtimãs futurũ:& ſup.ipa cõdẽnata:cõſumereť.i.piret iedia:& nihil edẽdo.Quũ ãt plures dies iã itercederẽt.i.a tpe quo eã recepat:ipe.ſ.cuſtos q̃rẽs.i.iq̃rẽs ſecũ qd nã eẽt q ſuſtentareť tãdiu:filia obſeruata.i.poſt q̃ obſeruauit.i.explorauit filiã qd agereť i carcere:curioſius.i.cũ maiore cura & diligẽtia:aĩaduertit.i.dep̃hẽdit illã.ſ.filiã:leniẽtẽ.i.ſedãtẽ famẽ matris.ſ.ſuæ:ſubſidio lactis ſui:& hoc ubere exerto.i.e ſinu tracto(ab ex & ſero

sit exero: qa pit ſ poſt x)Quæ nouitas tā admirabilis ſpectaculi ꝑlata ab ipo.ſ.cuſtode carceris: ad triūuirū: a triumuiro ad ꝑtorē: a ꝑtore ad iudiciū cōſulū: īpetrauit mulieri uidelicet matri: remiſſionē pœnæ.ſ.capitalis.

Quo nō penetrat? aut qd nō excogitat pietas? q̄ ī carcere ſeruādæ gēitricis nouā rationē īuēit? Quid .n. tā iuſitatū? qd tā iauditū? q̄ matrē uberib⁹ natæ alitā eē? putauerit aliqs hoc cōtra rerꝝ naturam factū: niſi diligere parentes prima naturæ lex eſſet.

De Filiæ Pietate in Patrem.

IDē ꝑdicatū de pietate ei⁹ exiſtimet: q̄ patrē ſuū Cimōa cōſimili fortūa affectū: pariq; cuſtodiæ traditū iā ultiæ ſenectutis uelut īfātē pectori ſuo admotū aluit. Hærēt: ac ſtupēt hominū oculi: cū huius facti pictā imaginē uidēt: caſuſq; ātiq cōditionē: p̄ntis ſpectaculi admiratiōe rēouāt: ī illis mutis mēbrorꝝ liniamētis uiua: ac ſpirātia corpa ītueri credētes. qd neceſſe eſt aīo quoq; euēir aliq̄to efficacior pictura lrāꝝ uetera ꝑ dētib⁹ admōitos recordari. De Cimōis pietate Erga prēꝫ.

NE te qdē Cimō ſilētio īuoluā: q patri tuo ſepulturā uolūtariis uīculis emere nō dubitaſti. Nā & ſi maxīo tibi poſtea & ciui: & duci euader cōtigit: pl⁹ tn̄ aliq̄to laudis ī carcere: q̄ ī curia aſſecut⁹ es. cæteræ. n. uirtutes admirationis tm̄mō mr̄tū: pietas uero ēt amoris pl̄rimū meret.

Quo nō pe. Laudat uim pietatis: q̄ īuenerit no ua qdā unde ſe oſtēdere & patefacere uoluerit: ſicut de filia de qua qd magis inauditū dici pōt q̄ filiā lac matri pbere cū econtra fieri ſoleat. Niſi diligere: Nā cum habebant eſſe a parentibus filii lex iubet ut eos ament & obſeruent. OLI.

IDē pd. Quid dixi de hac puella q̄ matrē lacte nutriuit nōne hoc idē ꝑdicat de alia q patrē ſuū dānatū cymōa noie eodē cibi gn̄e & mō nutriuit & ita ſenſim trāſit ad externa: hunc āt errorē hic manaſſe arbitror q discrepēt iter ſe auctores: ut Pli. Soli. Patrē a filia nūtritū fuiſſe dicāt: qm̄ duas fuiſſe dicit Vale. eodē pietatis genere uſas: ut altera patrē ſenē: altera matrē: utrūq; dānatū lacte nutrierit. Cymōa: Viꝝ græcū: ſed nō eū q carcerē ſpōte ſubiuit ut Milciades eius pr̄ ſepulturæ mādaret: de quo ī ſequēti exēplo dicturus ē. Herent & ſtupēt. Si qs iqt uideret pictu filii ſenē patrē uberibus lactātis atq; illū tanq̄ aluū a filiæ collo pendētē præ admiratiōe ſtupeſceret q a modo. Liniamentis. Quia ex liniamētis pictura conſiſtit. Quid neceſſe eſt: Vt conditionē antiqui caſus præſentis ſpectaculi admiratiōe remouet cum litteris tradita eſſe uideant homines. Filiæ pietas erga patrē dānatum

NEc te q.cy. ꝑ prē uicula ſubiit: hic milciades filius (ut ī ca. de igratitudīe diximus) duro admodū initio uſus eſt adoleſcētiæ: nā cū pr̄ eius litē æſtimatā pplo ſoluere nō potuiſſet ob eāq; cām uinculis publicis deceſſiſſet. Cymō eadē cuſtodia tenebatur ut pr̄ ſepulturæ mādaret: neq; legibus athenie̅. emitti poterat niſi pecūiā q̄ pr̄ mulctatus erat ſoluiſſet: q̄ callias qdā nō tā generoſus q̄ pecūioſus ꝑ eo ſoluit: īpetrato ſororis ei⁹ Helpiaces m̄rimōio: Milciades āt dānat⁹ ē hac de cā: poſt Artaphemē & dathim regis ꝑfectos Milciades auſpicio: terra mariq; uictos: claſſē. lxx. nauiū ei dē dederūt ut īſulas q̄ īſulæ barbaros iuuerāt bello pſeq̄ret: quo ipio pleraſq; ad officiū redire coegit: nonnullas ui expugnauit. Ex his Pharō īſulā: hāc tūc opibus elatā: cū orōne recōciliare nō poſſet: copias e nauibus eduxit: urbē opib⁹ clauſit: oīq; cōmeatu priuauit: deide uineis ac teſtudinibus cōſtitutis ꝓpius muris acceſſit: cū iā in eo eēt ut oppido potiret: ꝓcul īcōtinēti: lucus q ex īſula cōſpiciebat: neſcio quo caſu nocturno tpe icēſus eſt: cui⁹ flāma ut ab oppidāis & oppugnatoribus ē uiſa: utriq; uēit ī opionē ſignū A claſſiariis regis datū quo factū ē: ut pharii a deditiōe deterrerent: & Milciades timēs ne claſſis regia aduētaret icēſis opibus q̄ ſtatuerat cū totidē nauibus ad q̄ erat ꝑfectus athēas magna cū offēſiōe ciuiū ſuorū rediret: accuſatus ē ergo ꝓditiōis q cū pharū expugnare poſſet: a rege corruptus īfectis rebus receſſiſſet eo tpe eger erat uulneribus q̄ ī oppugnādo oppido accepat. itaq; qm̄ ipe p ſe dicere nō poſſet: uerba fecit fr̄ eius Sagoras cā cognita capite abſolutus: pecūia: mulctatus ē: eaq; lis. l. talētis æſtiata ē q̄tus ī claſſe ſūptus factus erat. hāc pecūiā q ī p̄ſentia ſoluere nō poſſet ī uicula publica cōiectus ē: ibiq; diē ſuū obiit ſupmū. Iuſti. tn̄ dicit illū peculatus fuiſſe dānātū. Cymō inqt milciadē patrē ob crimē peculatus ī carcerē cōiectū ibiq; defunctū trāſlatis in ſe uiculis ad ſepulturā redemit. Cæteræ uirtutes. Reliq; uirtutes laudū cū admiratiōe: pietas uero nō ſolū admirationē ſed amorem quoq; meretur.

Quo. i. ad quē locū: pietas nō penetrat? q. d. ad nullū nō: hoc ē ad oēm penetrat: cum ēt ī carcerē penetret: aut qd nō excogitat. i. qd mortis remediū nō exq̄rit. q. d. nullū nō. i. oē excogitat: utpote q̄ īuenit rōnē. i. uiā nouā. i. admirabilē & īſolitā: gēitricis ſeruādæ ī carcere. Quid. n. ſup. ē tā iuſitatū: qd tā iauditū: q̄ matrē eē alitā uberibus natæ. i. filiæ? q. d. nihil. Aliqs putauerit hoc factū eē cōtra naturā rerū: niſi pria lex naturæ: imo ēt pria in ſcda tabula diuiæ legis: eēt diligere parētes: aut niſi diligere parētes eēt pria lex naturæ. Idē ꝑdicatū exiſtiet de pietate eius. ſ. filiæ apd athēi. (unde ad externa trāſit) q̄ aluit patrē ſuū cimōa. ſ. noie: affectū cōſimili fortūa. i. ob crimē cōdēnatū & traditū pari cuſtodiæ: entē ſup. aut exiſtētē: iā ultiæ ſenectutis: admotū pectori ſuo uelut īfātē. Oculi hoim quū uidēt imaginē huius facti pictā: hærēt ac ſtupēt: & renouāt admiratiōe p̄ntis ſpectaculi: cōditionē antiq caſus: credētes ſup. ſe tueri ī illis mutis liniamētis mēbrorꝝ. corpa uiua ac ſpirātia: qd. i. q̄ rē: Oliue. tn̄ legit qd p īterrogationē ui negādi h̄ntē neceſſe. i. opæptiū & utile ē euēire quoq;. i. ēt aīo: pictura lrārū. i. ſcriptura efficatiore. ſ. ad pathos mouēdū aliq̄to: q̄ ſup. pictura liniamētorꝫ: admōito. ſ. aīo recordari. i. ut recordet uetera ꝑ recētib⁹. i. tāq̄ ſint recētia. Nec o Cimō athēie. īuoluā qdē. i. certe: aut ēt te. i. pietatē tuā ſilētio: q nō dubitaſti emere pr̄i tuo. ſ. ī carcere defuncto: ſepulturā: uīculis uolūtariis. i. ſubeūdo uīcula qbus ille ligatus fuerat. Nam etſi. i. q̄q̄ cōtigit. i. datum eſt tibi euadere poſtea maximo & ciui & duci: tamē tu aſſecutus es plus lau- ASCē fius

OLL dis aliquanto in carcere q̃ in curia.s.atheniensium.Cæteræ enim uirtutes.s.tuæ merentur.sup. tantũmodo mul tum admirationis:pietas uero meretur etiam plurimum amoris.i.ut te omnes plurimum ament. .1

ℭ Externa De Duob.fratribus.

Os quoq; fratres mẽoria cõplectar:quorũ aius origine fuit nobilior.Siqdẽ admodũ hũiles in Hispãia nati: ꝓ parẽtũ alimẽtis spiritũ erogãdo:specioso exitu uitæ iclaruistis.duodecim.n.milia nũmũ:q̃ post mortẽ uestrã his darẽtur: a filiis Patietis pacti estis: ut eorũ patris iterfectorem Epastũ gentis suæ tyrãnũ occideretis.nec ausi solum isigne facinus estis:sed ẽt strẽuo: ac forti exitu claruistis.Eisdẽ.n.mãib⁹ Patietis ultionẽ: Epasti pœnã:gẽitoribus nutrimẽta uobis gloriosa fata pepistis.Itaq; tumulis ẽt nũc uiuitis:qa parẽtũ senectutẽ tueri:q̃ uestrã expectare sati⁹ eẽ duxistis.

De Cleobi & Bitõe fratrib⁹ Amphiomo & anapo.

Otiora sũt fratrũ paria:Cleobis: & Bitõ: Amphinomus:& Anapus. illi q; ad sacra Iunõis pagẽda matrẽ uexerũt:ii qd patrẽ: & matrẽ hũeris p medios ignes Aetnæ portarũt. sed neutris ꝓ spiritu parẽtũ expirare ꝓpositũ fuit. Nec ego argiuã detrecto laudẽ: aut Aetnæi mõtis gloriã iuoluerim.uetũ obscuriori propter ignorantiam pietati notitiæ lumen admoueo.

Filiorũ pietas i parẽtes

Os quoq; fratres.Duo qdẽ fratres patrẽ hẽbãt senẽ & extrẽa laborãtẽ inopia.forte accidit ut epastus tyrannus hispãiæ patietẽ quẽdã hispanũ iniuste occiderit:filii ergo huius patietis iniustã pris mortẽ ægre ferẽtes ultionẽ qrebãt: cõuenerũt igitur cũ adolescẽtibus istis in.xii. nũmũ si epastũ tyrãnũ occiderẽt:illi cõditionẽ acceperũt hac lege ut pecuniã patri suo extrẽa iopia laborãti post pactũ opus redderẽt.qd etiã factũ est: nã & tyrãnũ occiderũt & patrẽ iopia liberarũt:& q pecuiiã exhibuerũt iniustã pris mortẽ uidicarũt. & hoc mõ duplex pietas fuisse depræhẽdit. ꝩ Quorũ aius nobilior. Quia hispani erãt humili genere nati & adeo obscuri ut eorũ noia sint oibus ignota. ꝩ Erogãdo spi. Quia id fieri nõ poterat sine discrimine uitæ. ꝩ Erogãdo. Exhibendo.trahendo. ꝩ Inclaruistis. Valde claruistis.nã in auget hoc loco. ꝩ Nummum. pro nummorum. ꝩ Patietis. Nomen proprium est uiri qui a Tyranno crudeliter & iniuste fuerat occisus. ꝩ Epastum. Nomen illius tyranni in quem coniurarunt.

Otiora sunt fratrũ.Duo exẽpla cõiuncte dicit p cõparationẽ.ut ostẽdat superius exẽplũ multo.maioris fuisse laudis q̃ hoc:nã illi se planæ morituros sciebãt.hi uero nõ eo ꝓposito fuere:exẽpla ãt eiusmodi sũt:

Cleobis & Bython Cleobis & Bythõ matrẽ habuere Iunõis sacerdotẽ.mos autẽ erat ut extra urbẽ ad eius tẽplũ qd.xxx.stadiis ut qdã dicũt ide distabat:sacerdos nõ pedibus iret:sed curru ueheret sed cũ absũptus graui pestilẽtia iumẽtis uehi nõ posset:hi filii mris pietate & religiõe pariter moti collũ subiecere iugo:& matrẽ ad tẽplũ ceruice traxerũt:illa deide pactis sacrificiis petiit a Iunõe:ut filiis daret qd optimũ eẽt quãdoq dẽ tãta usi eẽnt hũanitate & pietate.illi ergo postero die iuenii sũt mortui:& creditũ est mortẽ optimũ bonũ eẽ.reliq uero.s.Amphinomi & Anapiæ cũ eẽnt i sicilia & uehemẽtiorẽ flãmã ætna mõs forte qdã eructu disset:ut uicina loca corriperet igne:& cũ aliter euadere nõ possent nisi p icẽdia trãsirẽt:erãt qdẽ de parẽte sollicitiquẽ comitẽ secũ hẽbãt tãdẽ illũ humeris susceperũt:& p medios ignes traiecerunt:de qbus Solinus ita refert iter catinã & syracusas:certũ est de illustriũ fratrũ memoria:quorũ noia sibi diuersæ ptes adoptãt:sic catinenses audiamus Anapius fuit & Amphinomus:si qd malunt Syracusæ Emãtiã putabimus & critonẽ catinensis cũ regio cãm dedit facto in quã se cũ icẽdia ætnæ ꝓtulissent iuuenes duo sublatos parẽtes euexerũt iter flammãs illesi ignibus horũ memoriã ita posteritas uenerata est ut sepulchri locus noiaret cãpus piorũ. ꝩ Notiora: hæc duo fratrũ paria:de qbus dictur⁹ sum notoria qdẽ sũt:sed supiora lõge laudabiliora. ꝩ Nec ego ar. Quãuis supius exẽplũ clarius esse dixerim:tamẽ nõ diminuo laudẽ græcorũ:nam cleobis & bion argiui fuere.

THE. ℭ De iis fratribus extat elegantissimum Claudiani carmen.id quia uulgatum longumq; est non adiecimus.

ASCẽsius ℭ Vos quoq;. O fres.s.hispãi.quorũ aius fuit nobilior origie:(nã qbus parẽtibus geti sint: nescit)ego cõplectar mẽoria.i.memorabo:quoq;.i.et uos siqdẽ.i.qm̃ uos nati i hispãia admodũ hũiles.i.hũilibus & modicis parẽtibus:iclaruistis.i.multũ clari effecti estis erogãdo.i.ipẽdo:specioso exitu uitæ:spiritũ.s.uitalẽ ꝓ alimẽtis parẽtũ.i.ut derelinqretis qbus parẽtes uestri alerẽt.Eni ꝓ qa:uos estis pacti id ẽ stipulati:& pacto cõstitutis.xii.milia nũmũ.i.nũmorũ:a filiis Patietis.i.pricipis hispãi crudeliter iterẽpti ab Epasto tyrãno.q.s.xii. milia nũmũ: darent his.s.parẽtibus urĩs:post mortẽ uestrã(qa nõ erat uero sile pacta cæde tyrãni qn a stipatoribus & satellitibus eius occiderent)pacti dico estis ut occideretis Epastũ iterfectore pris eorũ.s.filiorũ patietis tyrãnũ gẽtis suæ.i.q patriã suã p tyrãnidẽ occupauerat:nec solũ ausi estis facius isigne:sed ẽt claruistis strẽnuo ac forti exitu .i.effectu.Eni.i.qa uos pepistis eisdẽ siue iisdẽ mãibus qa una & eadẽ opa:ultionẽ patietis:qa eius iterfectorẽ iterfecistis:Pœnã.i.iustũ suppliciũ Epasti.i.qd epastus meruerat:gẽitoribus.i.parẽtibus urĩs nutrimẽta: & sup. uobis fata gloriosa.i.gloriosã mortẽ.Itaq;.i.& ita uos uiuetis etiã nũc.i.ad hoc usq; tps tumulis.i mõumẽtis qa duxistis eẽ satius:tueri.i.sustẽtare aut ꝓtegere senectutẽ parẽtũ.s.uestrorũ q̃ expectare urã.s.senectã. ꝩ Notiora sũt &c.Ordo ẽ.Cleobis & Bytõ argiui illi Amphinõus & Anapus siculi(Sũt q legũt anaphas sed mius scite ut opinor:nã Anapus illic fluuius ẽ)sunt paria fratrũ notiora.i.celebratiora p lras:q̃ pdicti hispãi q tñ isignius opus ediderũt.Illi.s.prius dicti:uʒ cleobis & byton:qa uexerũt matrẽ.s.suã sacerdotẽ cũ iumenta deessent:ad pagenda sacra iunõis.s.argiuæ:hi.i.posterius dicti:uʒ Amphinõus & Anapus q.i.qa portarunt humeris.s.suis: prẽm & mrẽm.i.utrũq; pentẽ p medios ignes ætnæ.s.mõtis i sicilia ppetuo ardore flagrare soliti.Sed.i.licet nobiliora

OL I.

sunt paria fratrum:neutris.s.nec argiuis illis nec siculis fuit propositum expirare pro spiritu parentum(argiui autem mortui sunt nō ex proposito suo sed precibus matris rogātis id eis a deo dari quod eis saluberrimū norit itaq; proxima nocte extincti sunt:unde in sentētiā tractum felicissimū esse quā citissime aboleri)Nec ego detracto.i.diminuo laudem argiuam:i.non inficias eo quin argiui illi Cleobis & Byton pietate sua egregiam laudem meruerint:aut inuoluerim.i.nolim inuoluisse gloriam ætnei mōtis.i.quem Amphinomus & Anapus portando parentes per ætnæas flammas meruerunt:uerum ego admoueo lumen notitiæ.i.claritatem & nobilitatē pietati.s.fratrum hispanorum:obscuriori propter ignorantiam quia pauci de eis scripserunt eum tamē eorum pietas multo clarius appareat:nam manifeste pro parentibus mori decreuerunt:An tamen cōsulte in dubio est. Nam uideri possunt etiam salua uita sua parentes alere potuisse:nisi dicamus sub tyranno nulli artificio tutam esse mercedem:& ob id etiam in tyrannum armatos ut eo sublato liberius & commodius uiuendi cunctis sit facultas:admoueo inquam pietati obscuriori lumen.

Sicut Scytis libenter pietatis testimonium reddo.

℄ De dario rege.

DArio.n.totis regni sui uirib⁹ ī eo℞ regiōibus sub īde īpetū faciēti: paulatī cedētes: ad ultimas iā solitudines puenerāt. Interrogati deīde ab eo p legatos: quē fugiēdi finē: aut qd initiū pugnādi facturi eēnt:responderūt: se nec urbes ullas:nec agros cultos: p qbus dimicarent: habere. Cæterū cū ad parentū suorum monimēta uenissent:sciturum quemadmodum Scytæ præliari:solerent. Quo quidem uno tā pio dicto imanis: & Barbara gens ab oī se feritatis crimine redemit.

SIcut Scythis: Scythiæ populi septentrionales:de qbus multa Iustinus eleganter scripsit.nā gētē illam dicit oīum antiquissimā nulla libidinū cupiditate uexatā:quippe quæ au℞ & argentū nō minus aspernatur q̄ alii cōcupiscūt. nō domos illis nec certas sedes esse p incultas solitudines: cū armentis & gregibus qbus se suosq; alunt semp uagari plaustrisq; uehi.apud quos nullū scelus furto grauius laneū usum ignorāt:ferinis tantū pellibus utentes fortissimos uiros eos esse constat.q alienas gentes sæpius subegerūt:ipsi uero perpetuo ab alieno īperio uel intacti uel inuicti manse re.de qbus Herodotus multo plura.sed illud in primis memoria dignū q cū cambises persarū rex illis bellum inferre cuperet id prius consilio facere uoluit.itaq; legatos tanq̄ exploratores cū muneribus misit.mūera uero fuerūt:arcus:sagit tæ:uasculū uini:panes:& aureum monile itroducti:cum legationem exposuissent & munera obtulissent:& rex scytharum arcum primo intendi iussisset:in partes fregit qui tendebat:panes deinde cum gustasset quæsiuit ex eis qd cibi genus esset qui cum respōdissent quo comiter oēs uescerent:e terraq; nasci:interrogauit quot annos uitā producerēt:respōderunt ad octogesimū paucos:ad centesimū nullos uel certe rarissimos:tum ille non mirū est inquit:nam eo genere alimenti uescunt hoīes uestri:ut mirum uideat eos posse tam lōge uitā producere. deinde cū uinum gustasset mirifice probauit.idq; tēperamentū alterius cibi esse dixit: ubi uero monile uidit: minat inquit mihi catenas:& quia ferrū non habēt scythæ:sed ex auro oīa fabricabāt: duxit eos ad carcerē ubi cathenæ erant cū colariis:quæ ad similitudinē moniliū sunt:quod ad cibū pertinet:duxit eos ad mēsam solis: erat aūt mensa solis ubi carnes semper coctæ & lac appositū erat.ut quicunq; uellet ibi uitam sustentaret: solis appellant quia solem unicum deum esse credunt:& die reparata dicunt quod nocte consumptum fuerit quam cum legati uidissent:tum rex melioribus inquit uescimur cibis;qui ad centum & uiginti annos facile peruenimus:deinde arcum unum e suis eius tradi iussit quem ad cambisem regem deferrent:ac suis uerbis nunciarēt: ut cum arcum tendere posset & sagittam emittere.tum demum sibi bellū inferret.Cābises: ubi ea audiuit quæ legati renunciarunt:& arcum intendere cœpit:cum nec ipse nec quisquam suorum flectere aut intēdere posset: cognitis hinc scytharum uiribus omne inferendi belli consilium deposuit.quod uero ad hunc locum pertinet: scythæ præter cætera illud diligentissime seruant:ut sepulchra parentum quæ uoluerunt habere communia intacta inuiolataq; permaneant.quæ non minus uenerantur quā sacra deorum.cum igitur Darius armatis septingētis milibus hominum aduersus scythas duxisset exercitum.illi autem se in loca tuta recepissent.Legatos misit Darius qui nunciarent.ut sibi pugnandi copiam facerent:illi responderunt non facturos nisi necessitate compulsos necessitatem autem intelligebant si ad uiolanda parentum sepulchra uenissent:tunc intellecturum Darium an scirent audirentq; scythæ cum hoste pugnare.Darius igitur eo duxit exercitum:quod ubi senserūt scythæ tanto impetu irruerunt in hostes:ut cæsis amplius octoginta milibus hostium Darius trepidus domum refugerit.℣ Sicut scythis:ita pietati lumen admoneo sicut scythis libenter pietatis testimonium reddo. ℣ Quo quidem dicto tam pio:hoc inquit tam pio responso Scythæ;tam & si barbari & crudelissimi esse dicantur: se tamen piissimos & humanissimos significarunt.

Doctrina quid pstet

℄ Sicut reddo etiam libenter scythis.s.populis testimoniū pietatis unde addit.℣ Dario.n.Ordo est Reddo libēter scythis testimoniū pietatis:Enim pro qa:ipsi cedētes.i.locū dantes paulatim dario persarū regi faciēti subinde.i.aliquādo aut p īterualla īpetū.i.uiolentū īcursum in regiōibus eorū.s.scytharū:totis uiribus regni sui.i. darii puenerāt iam ad ultimas solitudines:deīnde ipsi īterrogati.s.p legatos:ab eo.s.dario quē finē fugiēdi aut qd initio pugnādi ipsi facturi essent:respōderūt se nec habere ullas urbes nec sup.ullos agros cultos(qa lacte & sanguine equino uictitāt) p qbus dimicarēt:cæterū cū.s.scythæ fugiēdo & hostes psequēdo uenissent ad mōumentū.i.sepulchra parentū.i.maiorū suorū tūc sup.dariū scriturū.s.p experiētiā:quēadmodū.i.quomodo: scythæ solerent pliari:Quo qdē uno dicto.i.responso tam pio:gens immanis & barbara:redemit.i.purgauit se:ab omni crimine feritatis.Igitur quia scythæ solam naturam secuti:tam pii fuerunt.

ASCēsius

OLI. ℭOptima rerum.ná inquit docet sine ullis litterarũ studiis colere pietaté. Quod igitur do: quãdo quidé igiť natura nos istituit sine ullis pceptis colere pietaté doctrina nõ meliora; sed exornatiora facit igenia nr̃a. ⸿Optia re. natura naturãs est. ⸿Quãdo qdẽ: ná Plato uult una cũ hoibus nasci uirtuté. ⸿Solida uirtus naturalis pietas.

Illa nimirum: Duo fuerunt Crœsi ludorum regis filii quorum alter nulla arte custodiri potuit quin ferro necaretur: ut ostendimus in cap. de somniis. alter natus elinguis diuq; mutus educatus: ut timoris paternæ necis uocalis euasit. captis enim sardibus a Tyro cũ ab eo edictum eẽt: ne quis Crœsum occideret & forte quidam ignarus stri

Atys croesi filius ctoense in cædem eius irrueret: filius noie Atys: qui ad id tẽpus ut dixi mutus extiterat: ubi uidit periculum patris in hunc modum clamauit: ωνθρωπε μηκτεινε τονκροισον o homo ne iterficias Crœsum: & ita liberatus est ab instãti morte pater: q̃q̃ alii aliter tradant: ut Solinus in cap. de homine. cũ inquit olympiade octaua & quadragesima uictor cyrus itrasset sardis Asiæ oppidũ ubi tunc Crœsus latebat Atys filius regis mutus ad id usq; temporis in uocẽ eripuit ui timoris exclamasse enim diciť parce patri meo cyre: & te hominem uel casibus nostris disce. dicitur Crœsus apollinem cõsuluisse de filio: futurus ne unquã uocalis esset: cui sic apollo respõdit: o Crœse demens genere Lydius multorũ rex ne uelis in regia domo uocẽ audire clamantis filii. hoc enim multo melius ẽ ipsũ sine uoce esse: nã loqueť in die q tibi erit infœlix. Aul. Gel. lib. v. cap. viii. huius rei meminit: & utitur auctoritate Herodoti. ⸿Captis a cyro sardibus: De expugnatiõe huius urbis: Frõtinus lib. iiii. ca. viii. sic breuiter Cyrus rex persarũ incluso sardibus Crœso: qua præruptus mõs nullũ aditum præbebat: ad menia malos exequãtes altitudinẽ iugi subtexit qbus simulachra hoium armata persici habitus imposuerat noctuq; eos monti admouit: tum prima luce ex altera parte muros aggressus est: ubi orta iam sole simulachra illa armatorũ referentia habitũ refulserunt

Sardis oppidum Oppidani captã urbem a tergo credentes & ob hoc in fugã dilapsi uictoriã hostibus cõcesserunt. ⸿Captis sardibus: Sardis tantum pluraliter declinatur: & accusatiuũ & uocatiuũ in is mittit: ut uult Priscia. li. vii. unde dixit Soli. cum intrasset sardis & fuit oppidum asiæ: & regia Crœsi lidorum regis: unde Hora. in. x. epistola. Quid cõcina samos. quid Crœsi regia sardis. ⸿Defectum. priuatum. ⸿Nimirũ: certe & cum superiori refertur hoc modo. s. quis docuit sic scytas respondere illa nimirum. ⸿Quid denegasset. s. eloquium.

Prima igitur: & optima rerũ natura pietatis ẽ magistra: q̃ nullo uocis ministerio: nullo usu literarũ idigẽs: ppriis: ac tacitis uirib⁹: charitaté parẽtũ: liberorũ pectoribus ifũdit. Quid ergo doctria pficit? ut politiora: Sed nõ ut meliora fiãt igẽia: quoniã quidẽ solida uirtus nascitur: magis quam fingitur.

ℭDe Filio Crœsi.

Quis. n. plaustris uagos: & syluarũ latebris corpa sua tegẽtes: ĩmodũq; ferarũ lãiatu pecudũ uiuẽtes: sic dario rñdẽri docuit?

Illa nimirũ: q̃ ẽt Crœsi filiũ loquendi usu defectũ: ad ptegẽdã patris icolũitaté ministerio uocis instruxit. Captis. n. a Cyro Sardibus cũ unus e nũero Persarũ: ignarus uiri: in cædẽ eius cõcitato ĩpetu ferreť: uelut oblit⁹ qd sibi nascẽti fortũa denegasset: ne Crœsum regẽ occideret: pclamãdo: pene iam ĩpressum mucronẽ iugulo reuocauit. Ita: qui ad id tempus mutus sibi uixerat: saluti parentis uocalis factus est.

ASCẽsius ℭNatura rerum est prima & optima magistra pietatis quæ nullo. i. nõ ullo: nõ indigens ullo ministerio uocis. s. adhibendæ prædicãdo. aut alio qui docẽdo: & nullo usu litterarũ: infundit pectoribus liberorũ: charitaté. i. pcipuã dilectionẽ parẽtum: uiribus propriis ac tacitis neq; id est uocibus neq; litteris. isinuatis sed pectoribus iscriptis: Ergo si ita est q̃ sine doctrina pietas inuenitur: qd. i. in quo: pficitur. i. pfectus fit doctrina: Responsio: ut ingenia fiant politiora. s. p doctrinã sed: non ut fiant meliora quoniãquidẽ. i. quãdoquidẽ uirtus solida. i. firma & integra nascitur (quod tamen post corruptã naturam credibile nõ est: quin immo solida uirtus adeo datur sed συντηρησισ synteresis. i. pars animæ quæ semp aduersať uitiis omnium inscripta est pectoribus: in qua uideť uirtutis solidæ seminaria: unde quidã ut hoc loco Valerius plus naturæ q̃ arti tribuerunt ad uirtutis pstantiam quã tamẽ deo acceptã ferre multo iustius debemus: quia sine eo boni nihil possumus unde etiã author nõ uult penitus a natura esse sed plus q̃ ab arte) Solida inquã uirtus: nasciť magis. i. plus aut potius q̃ fingitur opera disciplinæ (. nõ ergo penitus nasci dicit) Quis enim docuit uagos. i. uagari solitos plaustris. i. uehiculis cum fixas nõ habeant domos: & tegentes corpora sua latebris syluarum. & uiuentes laniatu pecudũ. i. dilacerãdo pecudes crudas dentibus suis in modũ ferarum respondere: sic. i. tam pie dario regi: respondet cũ sequentis exempli illatiõe. ⸿Illa nimirũ. Ordo est. Nimirũ. i. nempe aut sine eo q̃ mirũ uideať: illa uidelicet natura docuit scythas. sic respõdere quæ etiã instruxit. filiũ Crœsi: defectũ. i. destitutũ usu loquẽdi. i. mutũ a natiuitate in ea usq; tẽpora: instruxit dico. i. ornauit & habilẽ fecit ministerio uocis. i. illi subito præbitæ ad protegendã incolumitatẽ. i. salutem & uitã patris. s. Crœsi (Vt illud trãseunter dicã: defectus in passiua uoce uideť qui sine sua culpa aut opera a debito per naturã opere deficit: In actiua autẽ uoce: qui sua sponte munus suũ deserit) Enim pro quia: Sardibus urbe asiæ & regia Crœsi captis a Cyro persarũ rege: quũ unus e numero persarum ignarus uiri. i. non sciens eum quẽ occidere pararet esse Crœsum regẽ: ferretur cõcitato impetu. in cædẽ eius. s. Crœsi: tunc sup. filius Crœsi: uelut. i. tanquã oblitus sup. esset: quid natura negasset sibi nascenti hoc est q̃ natura mutus esset proclamando ne occideret Crœsum regẽ. reuocauit. i. retrahi fecit. mucronẽ iam pene impræssum iugulo. s. Crœsi ita. i. & aliis sup. qui uixerat sibi. i. quantum ad utilitatem propriam mutus. sup. usq; ad id tempus: factus est uocibus. i. uoce & loquela utens saluti: idest ad salutem parentis: idest patris sui Crœsi.

OL I. Adem caritas. Hoc fuit Italico bello hoc ē sociali cuius originē diximus. Itaq; aduersus latinos missi sunt Pōpe. Stra. & sylla duces quoꝝ legatus Mamercus erat q uincit italicos cū syllōe popedio eorū duce: sed cū obsidereť Pinna oppidū nec expugnari posset Rōanus iperator pinēsem captiuū puleonis pſem q portis ꝑsidebat in filii cōspectū adduci iussit militatusq; est ni hostes referatis portis itromitteret patrē occisurū: filius incertus qd ageret: pr̄i ne an patriæ magis cōsuleret: deniq; desperatione q̄dā ductus in hostes qui patrē uinctū tenebāt impetū fecit: eos dissipauit: patrē liberauit: & patriæ caritatem seruauit. ꝑ Districtis: Nudatis.

Plutonis caritas i parētē

¶ De quodam iuuene dicto Plutone.

Adē charitas italico bello Pinēsē iuuenē cui Plutōi erat cognomē: tāto aī: corporisq; roboř armauit: ut cū obsessæ urbis suæ claustris ꝑsideret: & romāus ipator patrē ei⁹ captiuū i cōspectu ipsi⁹ cōstitutū districtis militū gladiis circūdedisset: occisuꝝ se minitās: nisi irruptiōi suæ iter ꝑbuisset: solus e māib⁹ eoꝝ senē rapuerit: duplici pietate mēorādus: qđ: & patris seruator nec pr̄iæ fuit ꝓditor.

¶ De Pietate erga fratres. Caput. V.

Anc charitatē: ꝓxim⁹ fraternæ bn̄uolētiæ gradus excipit. Nā ut merito primū amoris uīculū ducit̄ pluria & maxima bn̄ficia accepisse: ita ꝓximū iudicari debet simul accepisse. q̄ copiosæ .n. suauitatis illa r̄cordatio ē: In eodē domicilio ante: q̄: nascereť: habitaui. i iisdē i cunabulis ifātiæ tēpora peregi. eosdē appellaui parētes. eadē pro me uota excubuerunt. parem ex maiorum imaginibus gloriā traxi. cara est uxor. dulces liberi. Iucūdi amici. accepti affines. sed postea cognitis nulla bn̄uolentia accedere debet: quæ priorem exhauriat.

¶ De Scipione Maiore.

Tq; hæc teste Scipiōe aphricāo loquor: q tametsi arctissima familiaritate Lælio iunctus erat: attamē senatum supplex orauit:

Anc pietatē: Dicturus de pietate erga fratres eā multis rōnibus laudat. Hāc pietatē. s. filiorū in parētes. ꝑ Proxius: Secūdus: nā prius pietatis gradus ē filiorū in parētes. Secūdus fratrū inter se. Tertius parētū i filios: de quo paulopost dicturus ē. ꝑ Beneficia: primū eēa parētibus hēmus. deide uictū & uestitū. ꝑ Ita ꝓxi. Ita fr̄es existimare debēt ea simul accepisse. ꝑ In eodē do. In quo. s. & fr̄ hoc ē in uētre matris. ꝑ Imaginibus. Quia eedē imagines me clarū fecere. ꝑ Cara est uxor: Per cōparationē ostēdit fraternā caritatē maximā eē. ꝑ Priorē. s. fraternā. ꝑ Exhauriat: Euacuet: prior caritas extingui non debet alia superueniente.

Tq; hæc teste Scip. Hannibal deuictis carthagi. cū ad rupti fœderis pœnas deposcereť a Rōanis ad Antiochū regē cōfugit. & illū ad iferēdū Ro. bellū iduxit. ut diximus quo tpe cōsules erāt. L. Scipio & C. Lelius quorū uterq; ꝓuinciā asiā sibi decerni uehemēter exoptabāt cui⁹ gratia: nō parua iter eos uidebať futura cōtentio: sed res ad arbitriū senatus reiecta fuit: q studia patrū erexit: senatoresq; dubios reddidit de tantis uiris iudicia facturos: uerū tamē apud pr̄es maior Lælii gr̄a: maiorq; erat existimatio: & propterea senatus ad eū iclinare negociūq; deferre plane uidebať qđ ubi sensit Scipio fr̄is pietate motus ab eo depcatus est illā ignominiā. nā & in senatu fratrē laudauit uirū fortē & sapiētē. & cū illo se iturū legatū in ꝓuinciā ultro ꝓfessus est: qua uoce oēm patrū dubitationē de fratre & demādādæ ꝓuinciæ cunctationē excussit: nā frequēti senatu decretū ē ut L. Scipio in græcia aduersus Etholos: deinde in asiā aduersus Antiochū cū Scipiōe fratre trāsiret quē Hānibali uicto & ꝑ Antiocho in acie dimicāti uictorē oppōeret. qs igiť. P. Scipiōis pietatē nō iure mireť: q̄ nō solū a pria adolescētia Cornelio patri: ut sup. diximus sed deide quoq; L. fratri id ætatis hisq; rebus egregiā ꝑstitit: & q̄q̄ erat Aphricanus & maior natu: & q Hānib. uicerat: q de penis triūphauerat: q oēs suæ ætatis ipatores belli gloria & uirtute anteibat: ipio tn̄ mioris natu se ipōte subinisit: ut is in honore obtinēdæ ꝓuinciæ gratioso collegæ ꝑferreť: ex quo bello frater ipsius consilio & opera usus maximā gloriā in patriā reportauit. ꝑ Arcta familiaritate: Adeo ut inter pauca illa amicorum paria q̄ tantopere admiratur antiquitas Scipionē & Lælium Cicero dicat esse connumerandos.

Scipionis Africani pietas erga fratrem.

¶ Eadem. i. consimilis in patrem charitas armauit bello italico. i. sociali: iuuenem pinēsem. i. pinæ oppidi italiæ cui Plutoni erat cognomē: tāto robore animi & corporis: ut quum ꝑsideret claustris. s. portarū: urbis suæ. s. pinæ obsessæ. s. ab Ro. & iperator Romāus circūdedisset gladiis militū districtis. i. nudatis: patrē eius. s. Plutonis: captiuū. i. iā tū captū: cōstitutū in cōspectu eius. s. Plutōis: minitās se occisurū. s. patrē eius nisi. s. filius ꝑberet iter irruptiōi suæ. i. q̄ in urbē irrūpere posset: rapuerit solus senē. s. patrē e māibus. s. tot militū: memorād⁹. i. dignus q memoreť & mēoria colať: duplici pietate: q. i. qa ipse fuit & i. simul: seruator. i. cōseruator: (uulgo diceret saluator qđ uocabulū nō est i idoneoꝝ usu: licet saluū facere dicāt) patris: nec fuit ꝓditor patriæ. Quia facile parem recepisset si patriā prodere & ingressum hosti facere uoluisset: sed neutrum fecit: & utrunq; seruauit.

ASCēsius

Anc &c. Est præfatio in exēpla pietatis in fratres: q̄ ꝓximā paternæ pietati argumētis cōuincere cōtendit. Ordo est. Gradus bēiuolētiæ fraternæ. i. q̄ frater exhibuit aut exhibet fratri: excipit ꝓximus hāc charitatē. s. in parētes. Nā ut. i. quēadmodū accepisse. s. a parētibus: pluria & maxia beneficia: ducit̄. i. æstimať primū uinculū amoris: ita accepisse simul. s. cū altero. s. pluria & maxia beneficia debet iudicari ꝓximū. s. a prio: uinculū amoris. id āt faciūt fratres sub unis parētibus: ergo ꝓxia a parētū charitate ē fratrū charitas. Enim pro qa: q̄. i. o quātū: aut q̄putas copiosæ suauitatis est illa recordatio: qua. s. quis recordať &

repetit in aïo ſuo. Ego hitaui i eodē dõicilio.i.eodē utero mr̄no in quo ipſe poſtea: añ q̄ naſcereť (poſſet fortaſſis ēt dici cōtra: ut ſi minor natu dicat: Ego hitaui i eodē dõicilio cū poſt illū naſceret aut nat⁹ eēm: ſed qa maioris natu ē cõferre opē i miorē: iõ ſic agit tāq̄ maior ſecū reputet) ego pegi tpa ifantiæ i iiſdē icūabulis: i qbus.ſ. illæ poſtea: ego appellaui eoſdē parētes.ſ.quos ille: eadē uota.ſ. parētū: excubuerūt.i. uigilauerūt ꝓ me.i. pro ſalute mea: ego traxi ex imagibus.i.ſtēmatis maiorꝝ: parē gloriā ſup. cū illo: hoc ē cū frē: q.d. maxie copioſæ ſuauitatis ē recordatio talis. Nā uxor ē chara: liberi ſūt dulces. amici ſūt iocūdi: affines ſūt accepti: ſʒ nſla bēiuolētia dēt ac cedeř.i. addi cognitis poſtea: ut iā dctis uxori liberis. amicis & affinib⁹: q̄ exhauriat.i. euacuet & abſūat priorē.ſ. charitatē: q̄ ē i frēȝ paulopoſt nos natū. ⁋ Atq; ego loquor hæc teſte id ē atteſtāte id Sci. Aphri.ſ. maioř q̄ tacſi.i. q̄q̄ iūctus erat Lælio fāiliaritate arctiſſima (qa cū eo nobile par amicorꝝ cõſtituit) attamē orauit ſuplex ſenatū.

OLI. ¶ Sors.ſ. aſiæ ꝓuinciæ cõtra regē antiochū. ⁋ Maior natu: Aphricanus. ⁋ Miori. Aſiatico. ⁋ Laudis iopi.ſ. fri. ⁋ Nõdū aſia. Quia nõdū debellauerat aſiā. ⁋ Alterū.ſ. cognomē aphricāi ex aphrica domita. ⁋ Alterū dedit.ſ. aſiatici: quia eius conſilio & interceſſione aſia deuicta eſt. ⁋ Maior: Quia maior erat miniſter q̄ frater cum imperio.

M.Fabius ſūma i fratrē charitate uſus

MArcus uero Fabi. Liui. ab urbe cõdita cū. Ma. Fabius cõſul aduerſus ethruſcos q tūc agros Ro. iuaſerāt: duxiſſet exercitū & plerti cõtra ueiētes & ianicuios eos igēti ꝑlio cū magna eorꝝ ſtrage ſupauit ſed nõ fuit Ro. icruēta uictoria: nā multi ex clariſſimis uiris i ea pugna ceciderūt: inter quos alter cõſul & Qu. Fabius cõſulis fr̄ q cū iter cõfertiſſimos hoſtes fortiter dimicaret: uulnerat⁹ pugna exceſſit: & paulopoſt expirauit: cū igr̄ triūphus a ſenatu delatus eēt cõſuli ob res magnifice geſtas: ille amiſſi frīs grauiſſimo dolore cõfectus triūphū ſuſcipe recuſauit: q̄q̄ tāta dignitas ab oïbus ſemper expeti conſueuerit. ⁋ Quantā: quaſi dicat mirabilem. ⁋ Fulgor: ſcilicet triumphi.

Tiberii cæſ. erga Druſū fratrē amor

HOc exemplo: germāia debellata erat a Druſo Tyberii Nerõis frē q germanicus dictus ē: q paulopoſt equo ſuper crus ei⁹ delapſo. xxx. die uitā cū morte cõmutauit. Nero q ticinū ad uiſendos parētes liuiā & octauiū uenerat & mõ ligurū uictor e ꝓuicia redierat: a frē grauiter laborāte ꝑ nūcios accitus: ad eū tāta celeritate ꝑuenit: ut uix credi poſſet: nā breuiſſimo tpis ſpacio. utpote die ac nocte. cc. milia paſſuū alpes rhenūq; trāſgreſſus uno tm̄ comite locorū pito cõfeciſſet dr̄: q cū extīctū frēȝ iueniſſet: corp⁹ ei⁹ romā uehi curauit & i tumulo. C. Cæſaris ſepultus ē: i cuius funere laudes ab Auguſto Cæſ. eius uitrico ampliſſimæ datæ ſūt Pli. li. vii. natu. hiſ. nup iqt Fõteio & Viſpāo cõſu. annos nouē gēitū puerū a meridie ad ueſpū. lxxv. milia paſſuū cucurriſſe: cuius rei admiratio ita demū ſolida ꝑueniret ſiqs cogiter nocte ac die lõgiſſimū iter uehiculis tribus tyberiū Neronē emēſū feſtinātē ad Druſū fratrē egrotātē i germāia i ea fuerūt. cc. milia paſſuū: de puero Solinus aliter tradit. cõfeciſſe tm̄. xlv. milia paſſuū qđ uideť ueriſimilius. Suet. i uita Tyberii: Tyberius inqt Druſū fratrē i germāia amiſit: cuius corpus pedibus toto itinere ꝑgradiēs Romā uſq; ꝑuexit Liui. li. ulti. Druſus ex fractura equo ſup crus eius collapſo. xxx. die q̄ id acciderat mortuus ē. corpus a Nerõe frē q nūcio ualitudinis euocatus raptim accurrerat Romā reuectū & in. C. Iulii tumulo cõditū: laudatus a Cæſare Auguſto uitrico.

ne ꝓuiciæ ſors fratri ſuo erepta: ad eū trāſferreť legatūq; ſe. L. Scipiōi i Aſiā iturū ꝓmiſit: & maior natu: miori: & fortiſſimus: & belli gloria excellēs: laudis iopi: & qđ ſup oïa ē: nondū aſiatico iā Aphricanus. Itaq; clariſſimorꝝ cognominū alterꝝ ſumpſit: alterum dedit. triumphiq; prætextā huius excepit: illius tradidit. miniſterio aliquanto maior: quam frater imperio.

¶ De Marco Fabio Conſule.

MArc⁹ uero Fabius cõſul iclyta pugna Etruſcis: & Veiētibus ſuparis: delatū ſibi ſummo ſēatus: populiq; ſtudio triūphū duceř nõ ſuſtiuit. qa eo ꝑlio. Q. Fabius frater eius cõſulatis fortiſſime dimicās occiderat. quātā i eo pectore pietatē fraternæ charitatis habitaſſe exiſtimemus: ꝑp q̄ tātus āpliſſimi honoris fulgor extigui potuit.

¶ De Tiberio Cæſare.

HOc exemplo uetuſtas: illo ſeculum: noſtrū ornatum eſt: cui contingit fraternū

ASCE fius ¶ Ne ſors ꝓuiciæ.ſ. aſiæ: erepta fri ſuo.ſ. Lucio: trāſſerť ad eū.ſ. læliū: & ꝓmiſit ſe iturū i aſiā legatū. L. Scipiōi.ſ. fri ſuo: &.i. ſil ſup. ꝓmiſit ſe iturꝝ legatū: ens aut cū eēt maior natu: miori.ſ. natu.i. iuniori: & fortiſſim⁹ & excellēs gloria laudis: iopi laudis.ſ. fri qa nihil adhuc glorioſū geſſerat: & qđ ē ſup oïa: ipſe iā Aphri.i. ab Aphrica deuicta ſic dictus: repete ꝓmiſit ſe iturū legatū fri nõdū aſiatico.i. q nõdū ab aſia deuicta ſic dicēd⁹ erat. Itaq;.i. & ita ipſe ſūpſit alterū duorū cognoīnū (dicerē agnoīnū) clariſſimorū uȝ aphricāi & aſiatici: alterū dico uȝ aphricanū ſūpſit ſibi: & dedit.ſ. fri alterū uȝ aſiaticū: & excepit.i. eminēter iduit ꝑtextā.i. triūphalē ueſtē: huius.ſ. aphricāi triūphi: & tradidit.ſ. fri ꝑtextā illius.ſ. aſiatici triūphi: exiſtēs ſup. maior aliqto: miniſterio.i. fūgēs offõ legati q miniſter erat ipatoris ſeu cõſulis i bello: q̄ fr̄ impio.i. fūgēs ipio totius exercitus: qa ad cõſequēdā eā uictoriā plus ualuit nomē legati: q̄ ipiū cõſulis. ⁋ Marcus uero Fab. cõſul: Etruſcis & Veiētibus ſupatis nobili pugna: nõ ſuſtinuit.i. nõ ē paſſus: ducere triūphū delatū.i. ꝑſtitū & oblatū ſibi ſūmo ſtudio ſēatus & ꝑpli.ſ. Ro. q Qu. Fabius fr̄ eius. cõſularis.ſ. uir.i. q aliqñ cõſul fuerat: occiderat.i. occubuerat eo prælio dimicās.i. pugnās fortiſſime. Quātā pietatē frnæ charitatis exiſtiemus.i. iudicare dēmus hitaſſe i eo pectore.ſ. M. Fabii: ꝑp q̄.ſ. pietatē: tantus fulgor ampliſſimi honoris q̄lis ē triūphus potuit extigui: q.d. haud dubie maximā. ⁋ Hoc exēplo &c. Vetuſtas.i. priſca ætas aut uetuſtū ſæculū: ornatū ē hoc exēplo.ſ. Fab. iā dicti: ſæculū nr̄ūȝ.i. ꝑſentis æui ē ornatū illo.ſ. exēplo qđ dicturus eſt. cui.ſ. ſæculo noſtro contingit intueri fraternū iugū.i. iugationem & parem ſocietatem.

THE. ¶ Vetuſti codices alii legunt Auruncis & ueientibus: alii æquicolis & ueientibus ſuperatis.

¶ Et supremis:illius funeribus plures honores dedit.☞ Claudiæ prius.Ná utrúq; genus a Claudia gēte trahebant:paternú a Tyberio Nerōe.maternú ab Appio pulchro:q ambo Cæci Appii filii fuerút teste Sueto.ergo cú Liuiā drusulinā Neronis & Drusi matrē Augustus Cæsar duxisset uxorē & eius precibus sibi Drusum & Tyberium adoptasset in gentē Iuliam per adoptionē uenerút.sed prius de gente Claudia nati ex Tyberio Nerōe Appii Claudii Cæci filio: & ex Liuia appii pulchri filia.☞ Vt cú Ticini Fluminis:qui ꝑterlabitur papiam nascitur ex lacu latio:teste Strab.in fine quarti libri.☞ Graui & periculosa.Quia sup crus eius ut diximus delapsus fuerat equus.☞ Fluctuare:in dubio esse. ☞ Ducentis

'OL.

iugum claudiæ prius:nunc & iuliæ gentis intueri decus.tantum enim amorem Princeps:parésq; noster insitum animo fratris Drusi habuit: Vt cú Ticini:quo uictor hostium ad cōplectendos parētes uenerat:graui illú:& piculosa ualetudine in germania fluctuare cognouisset: protinus ide metu attonitus erumperet:Iter quoq; quam rapidum:& præceps uelut uno spiritu corripuerit: eo patet: quod Alpes:Rhenúq; trásgressus:die:ac nocte:mutato sub inde equo:ducētis millibus passuum:p mō deuictā barbariā Antabagio duce solo cōite cōtētus eua sit.sed eú túc maxio labore: & piculo Iplicatú: mortaliúq; frequētia defectú: sanctissimú pietatis numē:& dii fautores eximiaꝝ uirtutú & fidissimus Romái ipii custos Iupiter cōitat⁹ ē.Drusus quoq;: q̄q̄ fato iá suo:q; illi⁹ officio ꝓpior erat:uigore spiritus:& corpis uirib⁹collapsus:eo ipō tñ quo uita:& mors distiguit̄ momēto:legiōes cú insignibus suis fratri obuiā ꝓcedere iussit.& ut ipator salutaret̄:ꝑcepit.& dextera in parte prætoriú ei statui: & cōsulare:& imperatoriú nomē obtinere uoluit eodéq; tempe: & fraternæ maiestati cessit: & uita excessit.

¶ De Quodam Milite.Cn.Pompeii.

HIs scio eqdē nullú aliud:quā Castoris: & Pollucis specimē cōsanguineæ charitatis cōuēiēter adiici posse.sed ois mēoriæ clarissimis ipatorib⁹ ꝑfecto ñ erit igratú:si militis súma erga fratrē suú pietas:huic uolúinis ptia adhæserit.

millibus.In die&nocte ut qdam uolunt tantú itineris confecisse uidetur prope incredibile. ☞ Modo deuictam.pauloante deuicta barbaries erat a Ro.ergo adhuc illis erat infensa & iuisa. ☞ Duce: scilicet itineris.☞ Periculo:Quia barbariem modo uictā trásit more suo:Tyberio adulatur Valle.cú dicat:q; numē pietatis celestesq; oēs & Iuppiter omnipotēs ille semper in hoc labore affuissent:eumq; incolumē cōseruassent:ut esset q Romanú imperiú pie sanctéq; regeret.☞ Defectum: destitutú.☞ Pietatis numen:Cuius officio fungebatur.☞ Proprio facto suo:ꝓpinquior morti suæ quá fratris officio:quia tam diu superesse nō potuit quoad fratris officium susciperet: sed ante eius aduentú expirauit.☞ Vigore spiritus:Quia túc cú hæc iuberet i exigua spe spiritú trahebat.

Drusi mors

HIs scio eqdē:excusat se Vale.q; ꝓximú exēplú druso &Tyb.nō cōueniat.ná exēplú Drusi & Tyb.cōpari posset & Pollucis & Castoris pietati.dicit ergo sequens pietatis exēplú cú Drusi Tyberiiq; pietate nulla in re cōferri posse uidet̄:cú Castoris tantú & Pollucis pietate cōpari merito possit.incōgrue igit̄ subiūgit̄: sed equo ferát Drusus & Tybe.ne cesse est:quia nō sunt prætermittendi:quáuis humilis conditionis hominis: nam & posteris gratissimum erit: & ipsis quoq; Druso & Tyberio imperatoribus clarissimis periocundum exemplum Castoris & Pollucis.Nota est fabula q; alter immortalis mortalem fratrem suæ immortalitatis uoluit esse participem. Vnde Virgilius si fratrem pollux alterna morte redemit. Itaq; reditq; uiá totiens qd adeo fingit̄: ut inqr Serui.qa sunt duæ stellæ quarú una cadēte: altera oritur.

¶ Gentis claudiæ prius.i.q fres.f.Tybe. Nero & Drusus Germāicus ante adoptionē factá ab Augusto erāt de domo claudia:& núc cōtingit ituer i:& id ē ēt decus gētis iuliæ:i q̄ p adoptionē ascit i erāt.Eni ꝓ qa:priceps & parēs nr̄.i. urbis nr̄æ:

ASCēsius

uidelicet Romæ:hoc ē Tyb.Cæsar.hú it tm̄ amorē drusi fr̄is isitú.f.a natura aio.f.suo:ut quú.ipse Tybe. cognouisset ticini.i.i ea urbe ad Ticinú flu.q̄ núc papia dr̄: quo.i.ad q̄ urbē:ipē uictor hostiú.f.ligurú.uenerat ad cōplectēdos parētes.f.Augustú uitricú & liuiá matrē eú inq̄ cognouisset ticini:illú.f.fratrē suú Drusum:fluctuare.i.iter uitá & mortē ancipitē uersari:ualitudīe:graui & piculosa:q̄ ex lapsu de equo cōtraxerat: erúperet.i.uiexiliret ꝓtinus ide.i.e ticino:attōitus metu.f.de ualitudīe fratris:& q̄.i.q̄tú rapidú & ꝑceps iter corripuerit uelut uno.i.cōtinuo spiritu patet eo.i.ex eo q; ipse trásgressus alpes.i.mōtes illos altissimos italiá in ea pte a germania dirimētes die ac nocte.i.irreqeto cursu:equo mutato subide.i.p īterualla euasit ducētis milibus passuú per barbariá.i.barbará germanorú:ut ipse īterpretat̄ terrá:deuictá.f.a Druso mō.i.paulo ante.cōtentus solo Antabagio duce.f.itineris:comite.i.comitāte:unde qa uiá īdicauit dux erat:qa minor eo cui uiá mōstrauit comes dicēdus erat:sed sanctissimú numē pietatis.f.i frem sup.comitatú est:& dii fautores.i.adiutores eximiarú uirtutú: sup.comitati sút & iuppiter custos fidissimus iperii Ro.comitatus ē túc eú.f. Tyberiú principē:implicatú maximo labore & periculo:& defectum.i.destitutú frequētia.i.a multitudine:mortaliú.f.hominú.Drusus quoq; q̄q̄ erat iam propior.i. uicinior:fato suo.i.morti uicinæ:q̄ officio illius.i.in illú hoc est in fratrē suú tyberium exhibendo:utpote collapsus uigore spiritus & uiribus corporis:tamē iussit eo ipso momēto quo uita & mors distinguitur.i.in extremo uitæ suæ:legiones procedere obuiam fratri cum insignibus suis:& præcepit.f.legionibus ut sup.Tyberius salutaret̄.f.ab eis: imperator: uolēs ꝑtoriú.i.habitaculú ꝑtoris hoc est eius.☞ His scio &c. Trásit ad humilius exēplú cú deprecatiōe ne sibi uitio det̄:& cú obtestatiōe dissimilitudinis: unde adulatione solita

Tib.& Drusũ castori & polluci iter deos relatis cõparãdos cẽset dicẽs. Eqdẽ.i.ego certe: scio: nullũ aliud speciẽ.i. speciosũ approbamẽtũ charitatis cõsãguieæ.i. eodẽ sãguie gẽitoꝶ ꝙ̃ castoris & pollucis posse adiici coucicter.i. deceter his.s. iã dictis pricipibꝰ Ro. Tybe. & Druso: sed ꝓfecto.i. reuera igratũ ñ erit pricipibꝰ clarissimis oĩs memoriæ.i. quos oĩum memoria: cõplectiẽ: hoc ẽ quoꝶ extat memoria: hoc ẽ Tyberii & Drusi: si summa pietas militis.s. Põpeiani erga fratrẽ suũ adhæserit.i. ãnexa sit: huic pti uolũinis. Dixit sũmã pietatẽ militis i frẽm.

OLI. Militis pietas: q fratrẽ ignarꝰ occidẽrat ¶ His nãq;: Quo tpe bella ciuilia gesta fuẽt inter Põpe. & Sertoriũ forte ita accidit ut duoꝶ fratꝶ. alter Põp. alter seq̃ref Sertoriũ: eo forte aio ut alter alteri faueret in uictoria: & sic eorum cõditio nõ oĩno misera foret: sed aliter fortũa tulit: nã cõserta pugna alter alterũ ignorãs occidit. qd cũ in ter spoliãdũ cognouisset se fratrẽ occidisse: fortuna grauiter iculata & corpore in castra delato rogo: supimposuit seipsum trãsfiso pectore cõibꝰ flãmis cremãdũ iniecit. Abbreuiator li. lxxix. L. Cornelius Cinna cũ pniciosas leges ꝓferret. pulsus urbe: a Cn. Octauio collega cũ sex tri. plæ. im perioq; abrogato corruptũ Appii Claudii exercitũ in ptãtẽ suã redegit: & bellũ urbi itulit: accersito. C. Mario cũ aliis exulibus ex aphrica: in quo bello duo frẽs: alter ex Põp. exercitu: alter ex cinnæ ignorãtes cõcurrerũt: & cum uictor mortuũ spoliaret agnito fratre igẽti lamẽtatiõe edita rogo ei extructo ipse supra rogũ se trãsfodit: & eodẽ igne cõsumptus est: aut ergo Vale. dissentit a Liuio: aut ferũt exẽpla similia: alter in exercitu cinnæ: alter Sertorii: aut qd melius ẽ qa cõiũcti fuerũt cinna & Sertorius. ut nihil iterfit: utrũ Cinnã dicat an Sertoriũ. ¶ Multũ ac diu: Multũ ad qtitatẽ: diu ad tẽpus referẽ. nã & multa in deos cõuicia: & longo tpe iactauit: possumus aliqd facere multum & non diu: uerbi gratia. si legerẽ cartam unã ab ortu solis usq; ad occasum: diu qdẽ legerẽ: sed nõ multũ: nã tanto spacio decẽ atq; eo plures legi possent. ¶ Licebat ignorantiæ: Excusat ꝙ ignorãs fecerit: ut fratris pietatem exaggeret.

is nãq; i castris: Cn. Põpeii stipẽdia pagẽs: cũ sertorianũ militẽ acrius sibi i acie istãtẽ cõmius iteremisset: iacẽtẽq; spoliaret: ut fratrẽ germanũ eẽ cognouit: multũ: ac diu cõuitio deos ob donũ impiæ uictoriæ isecutus: ꝓpe castra trãstulit: & ꝑtiosa ueste oprũ: rogo ĩposuit: ac deinde subiecta face: ꝓtius eodẽ gladio: quo illũ iteremerat: pectꝰ suũ trãsuerberauit: seq; sup corpus fratris ꝓstratũ cõmũibus flãmis cremãdũ tradidit. Licebat ignorãtiæ beneficio inocẽti uiuere: sed ut sua potiꝰ pietate: ꝙ̃ aliena uẽia uteref. comes fraternæ neci non defuit.

¶ De Pietate erga patriam. Cap. VI.

Rctissimis sanguinis uiculis pietas satisfecit. restat nũc ut priæ exibeaẽ. cuiꝰ maiestati ẽt illa: q deoꝶ nũinibus æq̃tur autoritas parentũ: uires suas subiecit. fraterna quoq; charitas æquo aiõ ac libẽter cedit: sũma qdẽ cũ ratione. qa euersa domo: iterdũ Reip. status mãere potest: urbis ruina: penates omnes secum trahat necesse est. uerum qd attinet uerbis ista complecti: quorum tãta uis est: ut aliqui salutis suæ impendio testati sint.

Rctissimi sanguinis uinculis. De pietate dicturus erga patriã laudat eã p cõparationẽ & ꝓbat hãc cæteris pferendã quia oĩa inferuata patria seruanẽ: nam euersa familia in qua patres & filii continentur stare potest patria: sed euersa patria domus & familia stare nõ potest. ¶ Sanguinis uinculis. Filiorũ in parentibus. & huic patriæ pietati cedit: paterna simul & fraterna pietas. ¶ Illa quæ deorum numinibus equatur. Paterna pietas quæ adequatur diuinæ pietati: patriæ cogitur cædere. ¶ Impendio: damno.

ASCẽsius ¶ Namq; is.s. miles peragens stipẽdia.i. ære merens: in castris Cn. Põpeii.s. magni quũ iteremisset cominus.i. cõiunctis mãibus pugnãtẽ militẽ sertorianũ.i. sub sertorio stipẽdia faciẽtẽ: istãtẽ sibi in aciẽ.i. aut oculorũ aut belli sed de belli acie diceret in acie acrius.i. multũ strẽnue: & spoliaret iacentẽ.i. prostratũ: ut.i. postq̃ cognouit eũ esse fratrẽ germanũ: insecutus multũ ac diu deos cõuicio.i. execratiõe: ob donũ ipiæ uictoriæ ꝙ.s. ut ht in bellis ciuilibus: fratrẽ interemisset uictor eius: trãstulit sup. cadauer eius prope castra: & ĩposuit rogo opertũ. i. tectũ preciosa ueste: ac deinde face subiecta ut cremaref: trãsuerberauit ptinus eodẽ gladio quo interemerat illum.s. fratrẽ suũ: pectus suũ.i. ꝓpriũ: & tradidit sese pstratũ sup corpus fratris: cremãdũ cõibus flãmis. licebat.i. licitũ erat ipsi ignorãti uiuere beneficio ignorãtiæ: qa ignorans fratrẽ esse eũ interemerat: sed ut uteretur potius sua pietate ꝙ̃ uenia.i. ignorãtia aliena: nõ defuit comes fraternæ neci: quia statim fratris neci suam subiecit.

Rctissimi &c. Præfatio est in exẽpla pietatis in patriã ꝙ docet magis necessariã ꝙ̃ i parẽtes aut fratres: ideoq; Cice. attestaẽ ꝙ oĩum charitates una in se cõplectaẽ uultq;: ubi pr̃ patriã p tyrãnidẽ occupaturus eẽt: aut tyrãno aut hosti traditurus: nec a filio quouis pacto ab icœpto cõsilio reuocari posset filiũ potius p idiciũ pr̃is patriæ cõsulere debere: q̃ cũ salute pr̃is patriæ libertatẽ amittere. Primũ huius loci uerbũ qdã habẽt arctissimis: qd qdẽ magis quadret cũ ablatiuo uinculis: sed qa is syllaba ter continue posita sibilũ pariat alii legũt & itã scriptũ repperi arctissimi ut sit ordo. Pietas.i. narratio de pietate: aut pietas ipsa: satisfecit.s. in superioribus exemplis: uinculis arctissimi sanguinis: ut parentum & liberorum inter quos est primũ uincul ũ: & fratrũ inter se quorũ docuit esse proximum. Restat nunc ut sup. pietas exhibeatur patriæ .i. ut afferamus exempla eorũ qui in patriam suam pii fuere: cuius.s. patriæ: maiestati: etiã illa auctoritas parentũ: q æquaẽ nũinibus.i. diuinis potẽtiis deorũ: (nõ tamẽ ex æquo. Nã licet parẽtibus scdm deos debeaẽ honor: nõ tñ æqualis: qa si parẽtes ꝙppiã cõtra dei mãdata iussferint surda aure traseundi sint: imo pie monendi se iniq iubere quod deus uetuerit: aut cõtra uetare quod deus iusserit: uerũ i hoc quippiam simile ẽ ꝙ deos ueneratio nis gratia etiã patres uocauit gẽtilitas: ut nos deum oĩum creatorẽ patrẽ appellamus: Suntq; parentes cum deo

in generatiõe liberorũ cooperatores:qa uirtus diuĩa ad oẽm operationẽ cõcurrit:& animas rõnales sola creat) subiecit uires suas:qa uult ut plus pñæ q̃ sibi tribuat:cui9.s.pñæ maiestati:charitas quoq; fraterna cedit:æquo aio ac libẽter:qdẽ.i.& certe cũ sũma rõne:qa domo euersa status reip.põt iterdũ maĩere:& sup.necesse ẽ ut:ruina urbis.s.in q̃ e resp.trahat secũ oẽs pẽates.i.domos priuatas. Verũ.i.sed qd attinet.i.ad rẽ facit: cõplecti ista.i.istas res uerbis.i.docere pñæ salutẽ parẽtũ saluti p̃ferendã:quorũ.i.quarũ rerũ:tanta uis est:ut aliqui.i.nõ pauci.Si enim interdũ accipit.ut Est aliqd sese unius dominũ fecisse lacertæ.i.non parũ sed multũ: alioqui dicere potuisset qdã testati sint sup.ea:ipendio.i.ipensiõe salutis.i.uitæ suæ:quæ carior esset posset quam parentum.

De Bruto primo consule.

Brutus cõsul prim9 cũ Arũte Tarqnii superbi filio regno expulsi ĩ acie ita equo cõcurrit: ut pariter illatis hastis: uterq; mortifero uulnere ictus ex aĩs ꝓsterneret.merito obiecerĩ populo romano libertatem suã magno stetisse.

De Curtio romano.

Cvm ãt ĩ mediã partẽ fori: uasto: ac repẽtio hiatu terra subsideret: respõsumq; eẽt: ea re illũ tñmõ cõpleri posse:q̃ Populus.R. plurimũ ualeret. Curtius & aĩ: & generis nobilissimus adulescẽs iterp̃tat9 urbẽ nostrã uirtute: armisq; p̃cipue excellere: militaribus ĩsignibus ornatus: equũ cõscẽdit: eũq; uehemẽter admotis calcaribus p̃cipitẽ ĩ illud ꝓfundũ egit. sup quẽ uniuersi ciues honoris grã certati fruges iniecerũt: cõtiuoq; terra pristinũ habitũ recupauit.magna postea decora ĩ foro romão fulserũt. Nullũ tñ hodie pietate Curtii erga pñã clari9 obuersat exẽplũ. cui pricipatũ gloriæ obtinenti consimile factum subnectam.

De Genitio Cippo Prætore.

Brutus consul: Hæc historia supius p trãsitũ annotatũ fuit nã cũ pp Lucretiæ stuprũ reges urbe Brut9 eiecisset: illi primũ fraude in patriã redire tẽtarũt q; ubi obstructũ sibi fraudis iter intellexerũt ad apta uim & hetruscorũ auxilia cõfugerũt: qbus freti magno cũ exercitu in fines Ro. irrupe. ꝓfectus est igit obuiã brutus quẽ cũ aruns regis filius cũ cõsularibus fulgẽtẽ ĩsignibus cõspexisset acerrimo dolore & p̃repti regni memoria excitus & ĩpulsus equo.calcaribus adacto ruit ĩ cõsulẽ: qd ille aduertẽs nõ minori aĩo ĩ hostẽ fert. tãtoq; ĩpetu & tã nulla ipsius ꝓtegẽdi: sed sola hostis feriẽdi cogitatiõe cõcursum est: ut alternis cõfixi hastis ambo piter cõsternerent: supq; occisũ sua mãu Arũtẽ ĩpe mutuo uulnere brut9 expirauit: & ut flori utar uerbo q̃si cõsul adulterũ (ut ille ait) seu uerius adulteru fratrẽ regno pulsũ: uita quoq; pelleret: & eũ ad ĩferos seqret: funus cõsuli rebus oĩbus p̃clarũ: sed nulla re magis q̃ q; eũ matronæ oẽs: ut parẽtẽ anno ĩtegro luxerũt. ꝑ Merito obi. iure ĩnqt dixerim magno libertatẽ sibi cõstitisse: quia auctorẽ libertatis amisit.

OLI. Bruti caritas erga patriã

Cvm aũt in. C. Genitio: & L. Emilio cõsu. forũ mediũ Rõa. siue motu terræ seu qua ui alia dr ĩpecu uasto in imẽsam altitudinẽ fuisse collapsum: neq; eã: uoraginẽ cõiectu terræ cũ pro se qiq; cogeret expleri potuisse prius q̃ deũ mõitũ qri ceptum quo plurimũ Pop. Ro. posset: id uates canebãt si rẽp. Ro. ꝑpetuã eẽ uellẽt: tũ. M. Curtiũ iuuenũ bello egregiũ castigasse ferũt dubitãtes: an ullũ magis Rõa. bonũ eẽt q̃ arma uirtusq;: silẽtio deide facto: tẽpla: deorũ imortaliũ q̃ foro imminebãt capitoliũq; ĩtuentẽ: & manus nũc in cœlũ: nũc in parẽtes terræ hiatus ad deos manes porrigẽtẽ se deuouisse: equo deide q̃ poterat ornatissimo ĩsidẽtẽ armatũ se in specũ imisisse: donaq; ac fruges sup eũ a multitudie cõgestas: lacũq; curtiũ nõ ab antiquo illo. T. Tacii milite Curtio metio: sed ab hoc appellatũ. ꝑ Illud ꝓf. i. illã uoraginẽ. ꝑ Magna po. Extollit hãc rẽ: multa inqt p̃clara exẽpla cõmẽorari possent ĩ foro ædita: nullũ tñ cũ Curtii facto cõferẽdũ. ꝑ Multa postea: multa p̃terea egregia facinora ĩ foro ædita fuere: nullũ tñ Genitiũ facto cõparãdum. ꝑ Subsideret: ĩclinata esset. ꝑ Admotis: appropinqtis & subditis calcaribus: de hoc Curtio Petrar. Vnde ego uos moneo nobis uirtute uel armis. Nil melius tribuisse deos: hæc summa ꝓfecto. Hæc ueræ Romana bona: & si summa reposcũt Arma uirumq; dabo: sic Curtiũ loquẽtẽ iducit Petrarca Liui. quoq; nullũ magis Romanũ bonũ q̃ arma utriusq;.

Curtii pietas ĩ pñã

Brutus. s. Iunius primus cõsul: cõcurrit equo in acie id est in cõflictu: cũ Arunte filio Tarquinii superbi pulsi regno. s. Romanæ urbis (ob superbiã & Lucretiæ per filiũ eius uiolationẽ) ita. i. tali modo ut hastis illatis pariter. i. pari ĩpetu: uterq; ictus. s. ab altero uulnere mortifero: ꝓsterneret exanimis. i. anima ĩpoliatus aut iam iam ĩpoliãdus. Brutus sup. obiecerit marito Po. Ro. libertatẽ suã: hoc est Populi Ro. stetisse sup. sibi magno. s. pretio: quia uitæ suæ ĩpendio. ꝑ Cũ aũt terra subsideret. i. ad imũ tẽderet & abissum faceret: in mediã ptẽ fori. s. Romani: hiatu. i. aptura & uoragine ac specu uasto. i. ualde amplo ita ut impleri neqret: ac repẽtino. i. subito orto: & ita magis horrẽdo: ne reliquũ urbis absorberet: & respõsum eẽt. s. a uatibus sup. hiatũ illũ posse cõpleri tñmodo. i. dũtaxat ea re: qua Populus Ro. ualeret plurimũ: Curtius adolescẽs & animi & generis nobilissimi (Sũt q nobilissimus legãt: sed ĩsolita fieret cõstructio: nõ. n. dr nobilissimus animi sed aio) iterpretatus urbẽ nostrã. s. Romã: excellere p̃cipue uirtute & armis. i. armatorũ eqtũ: ornatus ĩsignibus militaribus: cõscẽdit equũ: & egit. i. ui ĩpulit secũ ĩ illud ꝓfũdũ: eũ. s. equũ p̃cipitẽ. i. in caput cadẽtẽ: & hoc calcaribus admotis uehemẽter aut sint ablatiui ĩstrumẽtales: egit eũ p̃cipitẽ calcarib9 &c. Sup quẽ. s. Curtiũ uniuersi ciues iniecerũt certati. i. q̃si cũ certamine qs prius aut plurimũ iniiceret: fruges grã honoris: & cõtinuo terra recupauit pristinũ hitũ. i. priorẽ dispositionẽ qa specus ille ptim oppleto: & pti coitiõe terræ clausus ẽ: magna decora. i. ornamẽta: ut statuæ eqstres fuiserũt postea ĩ foro Ro. tñ nullũ exẽplũ obseruat. i. ueneratur hodie clarius pietate Curtii erga patriã: Cui. s. Curtio aut Curtii exẽplo: obtinenti principatũ gloriæ: ego subnectã factum cõsimile. i. cõsimilis charitatis in patriam.

ASCẽsius

OLI.

Cippi pietas erga patriā

Enitio Cippo: Hoc exemplum præcedenti dicit esse consimile: & probat: nam Cippus iste cum per portā q̄ rādusculа dicit̄ egressurus esset in trāseūdo exorta sunt cornua tātæ magnitudinis: ut egredi nō posset: cōsulto oraculo: cognouit se futurū regē: si reuerteret̄ in urbē: maluit in exiliū uoluntariū proficisci quā patriā suam libertate priuari. ꝩ Veluti cornua: Bene ueluti cornua: quia nō re uera cornua fuerant: sed propter demonū illusiones cornua esse uidebant̄: de quibus Ouid. Cornuaq; auratis mirā refe rentia formam: postibus insculpunt longum mansura per æuum. ꝩ Solidam. Veram & non adumbratam.

Enitio Cippo p̄tori paludato portā egre dienti: noui: & inauditi gñis ꝓdigiū icidit. Nāq; in capite eius subito ueluti cornua emerserūt. respōsūq; ē eū regē fore: si i urbē re uertisset. Q d̄ ne accideret: uolūtariū: ac ꝑpetuū sibimet idixit exiliū dignā pietatē: q̄ qd̄ ad solidā gloriā atti net: septē regib⁹ p̄ferat̄. cui⁹ testādæ rei grīa capitis effigies ærea portæ: q̄ excesserat: iclusa ē. dictaq; rau dusciana: qd̄ oli rauda ara dicebāt̄. De Aelio p̄tor.

Eniti⁹ laudis hui⁹ successionē Aelio Præ tori tradidit: cui ius dicenti: cū i capite pi c⁹ cōsedisset: aruspexq; affirmasset: cōsua to eo fore domus ipsius statū felicissimū. Reip. mi serrimū: occiso: i cōtrariū utrūq; cessuꝝ: e uestigio picū morsu suo i cōspectu sēatus necauit. x. & septē militū familiā: eximiæ fortitudinis uiros: cānēsi ꝑ lio amisit resp. ꝓcedēte tpe ad sūmū ipii fastigiū ex cessit. Hæc nimirū exēpla Sylla: & Marius: & Cin na tāq̄ stulta irriserūt. ℭ De Publio Decio.

Vblius Deci⁹: q̄ cōsulatū i familiā suā pri mus itulit. cū latio bello romana aciē iclia tā pene iā: & ꝓstratā uideret: caput suū ꝑ salute reip. d̄uouit: ac ꝓtius cōcitato equo: i mediū hostiū agmē p̄riæ salutē: sibi mortē petēs: irrupit: factaq; igēti strage: plurimis telis obrut⁹ sup corruit. ex cui⁹ uulnerib⁹: & sāguie išpata uictoria emersit.

Enitius lau. Nec hoc puū fuit erga pa triā pietatis idiciū cū Aelius p̄tor non mō suā sed uniuersæ familiæ & gene ris icolumitatē p̄riæ saluti postposuit q maluit picū q sibi ius dicēti i uertice cōsceende rat eo fato ut capto & occiso eius domus grauissi mā pniciē. resp. uero nō puā cōsecutura eēt felici tatē: necare cū exitio suo q̄ eū cōseruare cū reip. detrimēto: picus ē spēs auis q̄ rostro arbores pfo rat. Frōtinus li. iiii. ca. v. Elius iqt p̄tor Vrbāus cū

Picus

ei ius dicēti picus i capite cōsedisset & aruspices rñdissēt: dimissa aue hostiū uictoriā fore: necata Po. Ro. supiorē auē occidit. q̄ nro exercitu uincē te: ipe cū. xiiii. eliis ex eadē familia i ꝑlio occisus ē: húc qdē nō eliū: sꝫ leliū fuisse: & lelios ñ elios pisse credūt. ꝩ Decē & se. Frōtius dič tm̄mō. xiiii. fuisse. ꝩ Vtrūq. s. & sibi male & reipu. bñ cessuꝝ. ꝩ Resp. qa Aphric. postea carthag. P. R. tributariā fecit. ꝩ Sylla. m. & cina. Hi. n. ipii auidi fuerūt: uñ Cæs. cū audisset Syllā d̄posuisse dictaturā priua tus ut alt um dormiret. Sylla inqt nesciuit lras.

Decii pietas ꝓ salu tis pa triæ

Vblius de. Tres fuere Decii q ꝓ rep. se deuouere: teste Cice. ut supra dici i . c. de sōniis p̄ bello latio & gallico: fi lius bello hetrusco: nepos bello Pyr rhi qd̄ gessit ꝓ tarētinis: sed de p̄re tm̄ & filio Va le. mētionē facit Cic. āt li. i. tusc. qō. dicit. n. si mors timeret̄ nō cū latinis p̄ Decius decertās: cū he truscis filius: Pyrrho nepos se hostiū telis obie cisset. idē li. ii. de finibus terre bonorū & malorū pari rōne in lib. de natura deorū & diuinatione.

ASCĒ sius

ℭ Genitio &c. Ordo ē. Prodigiū noui & inauditi gñis icidit genitio cippo: sic cognosato: p̄tori. s. ro. paludato. i. ueste ipatoris ꝓficiscētis i bellū orna to: egredicti portā. i. urbis: q̄ deinde rādusculana dicta est. Nāq; sup. res q̄dā ueluti cornua: emerse rūt. i. extiterūt: subito i capit eius: rñsūq; ē. s. a uatib⁹ aut oraculis deoꝝ: de sign̄atiōe ꝓdigii iterrogatorū: eū fore . i. futurū eē regē: si reuertisset i urbē. Q d̄ ne accideret. i. ne rex heret & ita libertatē p̄riæ oppriēret: ipe idixit sibi exiliū uolūtariū ac ꝑpetuū. Dignā. i. o dignā: aut dignā sup. cēseo pietatē q̄ qd̄. i. q̄tū ptinet ad solidā. i. syncerā & uerā gloriā p̄ferat̄. septē regib⁹. i. quotquot romæ regnarāt. Cui⁹ rei testādæ. i. attestādæ & testificādæ grā: effigi es capitis ærea. i. ex ære facta: iclusa ē portæ q̄. s. gēiti⁹ excesserat: & dicta ē. s. porta rādusculana: ꝙ qa ara dicebat̄ oli rāda. ꝩ Gēitius. s. Cippus de quo ꝓxio loco dictū ē: tradidit successione hui⁹ laudis. s. fugiēdi regni Aelio ꝑ tori cui dicēti ius. i. iudicāti pplo: cū picus. s. auis i tutela martis credita cōsedisset. i. qetē cepisset in capite & aru spex affirmasset: eo. s. pico cōseruato: statū dom⁹ ipius felicissimū & sup. statū reip. miserrimū: & sup. eo occiso. utrūq; cessuꝝ i cōtrariū. i. statū ipius fore ifelicissimū & reip. felicissimū: necauit e uestigio. i. statim ubi stetit nō mutato uestigio: picū morsu suo: i cōspectu sēatus: & sup. amisit deīde i ꝑlio cānēsi cū Hāni. cōmisso familiā. x. & vii. militū appositore: uiros eximiæ fortitudinis: & sup. post illā cladē: Resp. excessit tpe ꝓcedēte. i. successum tpis: ad sūmū fastigiū. i. culmē ipii. Nimirū. i. haud dubie: Sylla & Marius & Cina: q postea rēp. oppsserūt & ci ues Ro. ꝓscripserūt irriserūt hæc exēpla tāq̄ stulta addidisset: ut Cic. Cæsa. sꝫ pp tyberiū q illi successit omisit. ꝩ Publius decius q prius itulit cōsulatū i familiā suā cū uideret bello latino. i. qd̄ cū latinis gerebat aciē Roma nē iā pene iclinatā ac ꝓstratā: deuouit. i. uoto & solēnibus uerbis addici fecit iferis caput suū & ita uitā suā: ꝓ sa lute reip. ac ꝓtius. i. ilico facta deuotiōe: equo cōcitato irrupit i mediū agmē hostiū petēs p̄riæ salutē & sibi mor tē: & igēti strage. s. hostiū facta. i. illa irruptiōe priusq̄ caderet obrutus p̄rimis telis supcorruit. s. sup stragē a se factā & uim telorū i se imissā. Ex cuius uulneribus & sanguine: emersit. i. exorta est uictoria inperata. s. prius.

THE.

ℭ Emerserūt. Vetusta exēplaria habent eruperūt aut erepserunt. ꝩ Rauduscula na &c. Cincius de uerbis priscis ait Aes infectū Rudusculū appellari: ꝙ omnis materia nō deformata rudis dicatur. inde Rudusculana quoq; idem est Rauduscula na porta ꝙ rudis & impolita sit relicta: uel ꝙ raudo sit. i. ære iuncta. lege Pompeium.

VNicũ talis ĩperii specimẽ: de pr̃e huius Decii in ca. de somniis dictũ est. Nũc de filio q cõsul cũ Q. u. Fabio collega aduersus gallos sãnitesq; ꝓfecti cũ ad clusiũ duxissent exercitũ: ibiq; diu incerto marte pugnatũ eẽt: eadẽ uia q pr̃ uictoriã Ro. pepit. nã Fab. dexteꝝ cornu aduersus sãnites. Deciꝰ sinistrũ aduersus gallos quoꝝ pria ꝑlia plus q̃ uirorũ: postrẽa minus q̃ fœmiarũ erãt forte tenebãt: in id tp̃s igiť quo uici solebat hostis q̃ itegerrimas uires potuit militi suo Fab. seruauit. Decius uero & ætate & uigore aĩ ferocior q̃tũcũq; uiriũ prio certamie effudit: & qa lẽtior uidebať pedestris pugna eqtatũ ĩ pugnã cõsciuit: & ĩpe iuuenũ turmæ imixtus ꝓceres iuuẽtutis ĩ hostẽ ut secũ ipetũ faciãt: cõciuit duplicẽ illorũ gloriã fore: si ab leuo cornu & ab eqte uictoria incipiat: bis auerterũt gallicũ eqtatũ: sed nouũ pugnæ genus cõterruit Ro. hesedis carinisq; supstãs arina tus hostis: igẽti sõitu equorũ rotarũq; uẽit. isolitus eius tumultus Rõanorũ terruit equos: ita uictorẽ eqtũ ueluti liphaticus pauor dissipat. Decius ubi suos terga dantes uidit prio reuocare frustra conatus: deide ubi nulla rõne pculsos sustiere posse uidit: pr̃em deciũ noie cõpellans qd ultra moror iqt familiare fatũ datũ nr̃o generi: ut luẽdis piculis publicis piacula simus: iã ego mecũ hostiũ legiões mactãdas telluri ac diis manibus dabo: hæc locutus a sacerdote solemni deuotiõis iprecatiõe facta in cõsertissimos hostes subditis calcaribꝰ equo icurrit: ubi magna prius hostiũ cæde facta gloriose cæsus tãdẽ occubuit: cuius mors nõ ut aliis terrori: sed audaciæ Ro. fuit q istaurata pugna pauloãte uictores gallos isecuti ad. xxv. milia ceciderũt: & viii. milia cæperũt. ⁋ Acq; stre. Eqliter forti. ⁋ Itaq; di. ar. Siqs diligẽtius cogitare uoluerit: utrũ mors an uita deciorũ reip. magis ꝓfuerit nõ facile dignosci poterit: nã uiuẽtes decii nõ passi sunt patriã superari. morientes uero speciosam uictoriã illi pepererunt. ⁋ Vtilius: Quia multas sunt cõsecuti uictorias. ⁋ Amiserit: quia patriã saluarunt se pro illa deuouendo.

OL I. Deciꝰ .P. De. filius ꝑ patria se deuouit

ℂ De Filio. P. Decii.

VNicũ talis ĩpatoris specimen eẽt: nisi aĩo suo respõdẽtẽ filiũ gẽuisset. Is nãq; ĩ quarto cõsulatu patris exẽplũ secutꝰ: deuotione simili: atq; strẽua pugna: cõsentaneo exitu labãtes: pditasq; uires urbis nr̃æ correxit. Itaq; dignosci arduum est. Vtrũ romana ciuitas utilius habuerit decios: an amiserit. q̃m uita eorum ne uinceretur: obstitit. mors fecit. ut uinceret.

ℂ De Scipione Aphricano Superiore.

NOn ẽ extictus ꝓ rep. supior Scipio aphricãus: sed admirabili uirtute ne resp. extingueret: ꝓuidit. siqdẽ cũ afflicta cannensi

NOn ẽ ex. Post cãnẽsẽ cladẽ: cũ ad q̃tuor milia hoium cãusiũ cõsugissẽt: ne oino errãtes sine duce forẽt ĩperiĩ sũmũ ad. P. Scipionẽ admodũ adolescẽtẽ sũmo cõsensu deferũt: cui de sũma reꝝ iter paucos cõsultãti nũciať ne qcq̃ illũ cõsultarẽ pditã spẽ esse: desperatã cõploratãq; rẽp. iuuenes quosdã quorũ pricipẽ. L. Ceciliũ Metellũ: mare ac naues spectare: ut deserta italia ad regnũ aliqđ cõsugiãt: qđ malũ p̃terq̃ qđ atrox sup tot clades ẽt nouũ: cũ stupore ac miraculo turbidos defecisse & q aderãt consiliũ aduocãdũ cẽsebãt: negat cõsilii rẽ eẽ Scip. iuuẽis fatalis dux illius belli: audẽdũ atq; agẽdũ: nõ cõsultãdũ i tãto malo ait: irẽt secũ ex tẽplo armati q rẽp. saluã eẽ uelit: pgit ire sequẽtibꝰ paucis ubi res agebať: & cũ iuuenũ de qbus allatũ fuerat cõciliũ iuẽisset: stricto sup eoꝝ capita gladio: ex mei aĩ snia igt iuro ꝙ ego rẽp. nõ deserã nec aliũ ciuẽ Ro. deserere patiar: si sciens fallo: tũ me Iuppiter optius maxius domũ: familiã rẽq; meã ut leo pessimus afficiat: in hæc uerba iurent oẽs expostulo: q nõ iurarit in se hũc gladiũ strictũ esse sciat: haud secus pauidi q̃ si uictorẽ Hannibalẽ cernerent iurant omnes: custodiendosq; semetipsos cõtra Hãnibalẽ Scipioni tradunt.

ℂ Vnicũ talis impatoris specimen. Mirabili artificio atq; iuentiõe cõnectit exẽpla iuento semp nouo cõtextus filo: Ordo aũt est. Specimẽ. i. spectabile approbamẽtũ charitatis in patriã: talis ĩpatoris. s. Decii: eẽt unicũ. i. singulare: nisi generasset filiũ respõdentẽ aĩo suo. i. eiusdem charitatis in patriam: Cõstat tamẽ nepotem eorũ æmulũ fuisse tertiũ q se ꝓ patria deuouit. Nãq; is. s. filius secutus in quarto cõsulatu suo exẽplũ patris: correxit. i. instaurauit & ad pristinũ robur direxit: uires urbis nostræ hoc est militũ Romanorũ labentes & perditas deuotione. i. ad dictiõe sui ꝑ uotũ & uerba solẽnia: morti & iferis: simili. s. deuotiõe paternæ pugna æque strennua ut erat paterna: & sup. exitu. s. fine uitæ æque sup. cõsentaneo (qđ genus uirtutis Martyres ꝓ religiõe christiana obierũt & qa eo aĩo unusqsq; fideliũ in xp̃m & fidẽ seu ꝑsuasionẽ de eo eẽ debet: ut se pro eo & ea morte deuoueat inde effectũ puto ꝙ primitiuæ ecclesiæ ꝓceres se xp̃o deuotos dicerẽt: sicut apud Iuuena. accipiť uocabulũ. Quã ni tibi deditus essem deuotusq; cliẽs &c. Sequẽtes aũt uim uocabuli nõ plane accipiẽtes deuotionẽ ꝓ intima affectione accipiebãt effectũ ꝓ causa nã illa charitas & intimus amor deuotos facit. Non est ergo ineptũ nec barbarum uocabulũ sed nõ recte intellectũ saltẽ a cõpluribus: sicut indulgẽtia: quæ est inclinatio uæhemẽs aut in rem aut in ꝑsonã: unde q uino aut somno: aut ueneri inhiat: illi indulgere diciť: & qui nimia facilitate liberis ignoscit & eorũ desyderia seqť eis ĩdulgere diciť atq; ita mollis illa educatio liberoꝝ & facilitas ad ueniã & q̃cũq; nimia in eos affectio seu inclinatio indulgẽtia diciť. Et qa dum nobis ignoscit deus pro modica cõtritione & pœnitentia culpãq; clementer remittiť quodãmodo ĩdulget xp̃anæ pietatis ꝓfessores ĩdulgẽtiã pro remissione illa facili & ut ita dicã indulgẽti accepunt: nõ tã inepte q̃ ab ieptioribus taxanť: sed hæc sint trãseunter annotata) Itaq;. i. & ita. arduũ. i. difficile est: sicut ardua scãdere aũt expugnare. dignosci. i. discerni utrũ Romana ciuitas habuerit utilius decios duces an amiserit. Quoniã uita eorũ obstitit ne. s. ciuitas Rõana uincereť: & mors eorũ effecit ut sup. ipsa uinceret: facta deuotiõe in qua quãta fuerit dæmonũ illusio pulchre edocet Sabellicus in Rapsodia sua hunc locum recitans. ⁋ Non est &c. Miro gradu ꝓgreditur ut uæhementiorẽ charitate priorem mutasse sciatur dicens Scipio aphricanus superior nõ est extinctus. i. occisus ꝓ reip. s. Romana sed ꝓuidit. i. cauit ad mirabili uirtute. s. sua: ne respub. extingueretur: scilicet ab Hãnibale. Siquidem cum urbs nostra: scilicet Roma.

ASCẽsius

OLI. ℭ Auctore. Qu. Metello. Qui dicebat heri non posse: ut e tantis malis emergeret oppressa patria. ℣ Abeuntem. Quia de republica & patria desperabant & ideo omnis eius iuuandæ pietas ex eorum pectoribus abierat.

AGe ut a singulis ad uniuersos: Diximus inquit de singulis dicamus de uniuersis ciuibus: nam secundo bello punico cum Hannibal multas & grauissimas clades alias Romāis intulisset: sic breui exhaustum est ærarium ut non modo non scribi exercitus: sed ne fieri quidem diis immortalibus sacrificia possent. tum publicani pecuniam affatim erogaturos polliciti censores adierunt: hortantes non aliter: omnia locarent quā si reip. pecuniæ superessent.

Item cum tot cladibus consumpta iuuentute cogerentur deficientibus ciuibus seruos conscribere: Sempronius Gracchus magnum conscripsit exercitum qui uolones dicti sunt q uolūtaria & non coacta stipendia facerent: quorum opera uictoriam ex hostibus non mediocrem cōsecutus est: nam cum integrum annum operam suam repub. strennue fortiterq; nauassent libertatem tacite deposcebant quasi suorum laborum præmium: quod cum sensisset Gracchus super ea re litteras ad senatum dedit: qui sibi permisit facere quod e republi. fore uideretur: hic aduocata concione & lectis litteris eos omnes se libertatem donaturum pollicitus est: quicunq; postero die signis collatis caput hostis ad se retulisset: q̄ res magis uictoriæ impedimento fuit quā momento: nam ut quisq; hostem impigre occiderat primum caput egre inter turbam & tumultum abscindendo terebat tēpus: deinde occupata dextera tenendo caput fortissimus quisq; pugnator eē desierat: quod ubi tribuni militū Graccho nunciarunt: signum dari propere iussit capita abiicerent: & hostem inuaderent. quo fuso libertatem omnibus esse daturum: quo audito reintegrata pugna: tāto ardore & animis in hostes incursum est: ut uim eorū non sustinentes pœni omnes ferme uel cæsi uel capti fuerint: nā ex triginta milibus uix duo milia & minor pars equitum cū ipso duce euaserunt: post tantam igitur uictoriam seruos omnes Sempronius liberos esse iussit: rursus in ea temporis difficultate: nulla ætas: nullus sexus: nullus ordo: nec hominum conditio a pietatis officio uacarunt: ut in littera uidere possumus. ℣ Aditos: Ad quos ultro ierunt. ℣ Impendium: Stipendium ab impendendo dictum. ℣ Insignia: prætextam & bullam auream quæ significabant eos nobiles esse atq; patritios.

Volones dicti

Impēdium Stipendium

clade urbs nostra nihil aliud: q̄ p̄da uictoris eē Annibalis uidereť: Ideoq; reliqæ ꝓstrati exercitus deserēdæ Italiæ autore Quito Metello consiliū agitarēt: tribunus militū admodū iuuēis: stricto gladio mortē unicuiq; minitādo: iurare oēs nūquā se relicturos patriā coegit: pietatemq; nō solū ipse plenissimam exhibuit: sed etiam ex pectoribus aliorum abeuntem reuocauit.

ℭ De Publicanis.

AGe ut a singulis ad uniuersos trāsgrediar. quanto: & q̄ æq̄li amore p̄riæ tota ciuitas flagrauit. nā cū secūdo pūico bello exhaustū ærariū: ne deoꝝ qdē cultui sufficeret: publicāi ultro aditos cēsores hortati sūt: ut oīa sic locarēt: tā q̄ resp. pecūia abūdaret: se q̄ p̄stituros cūcta: nec ullū assem: nisi bello confecto petituros polliciti sūt.

ℭ De Dominis seruoꝝ. Eqtibus: & cētorionibus.

DOmini quoq; eoꝝ seruoꝝ: quos Sēprōi Gracchus ob isignē pugnā Bn̄uēti manu miserat: p̄tia ab ipatoř exigeř supsederūt. In castris ēt nō eques: nō Centurio stipēdium sibi dare desiderauit. uiri: ac feminæ: quicquid auri: argentiue habuerunt: item pueri insignia ingenuitatis ad sustentandam temporis difficultatem contulerūt. ac neq; beneficio senatus: q mūeribus his fūctos: tributi onere liberauerat: quisquā uti uoluit: sed insup id oēs prōptissimis animis præstiterunt.

ASCēsius

ℭ Afflictā clade cannēsi. i. apud cānas uicū apuliæ accepta nihil aliud uidereť eē q̄ p̄da Hānib. uictoris: & iō reliqæ exercitus ꝓstrati. i. q superāt cladi agitarēt Qu. Metello authore: cōsiliū italiæ deserēdæ: Scip. sup. tribunus militu admodū iuuēis coegit minitādo gladio stricto. i. euagiato: unicuiq;. s. q de p̄ria deserēda cōsentiret aut ulterius ageret: mortē. i. necē p̄lētē: oēs iurare se nūq̄ relicturos p̄riā & ip̄e nō solū exhibuit. s. p̄riæ pietatē plenissimā: sed ēt reuocauit. s. pietatē p̄riæ: abeūtē ex pectoribus aliorū. ℣ Age (adhortādi uox) ut ego trāsgrediar. i. trāseā a singulis. s. i p̄riā piis ad uniuersos Affert āt simul sex exēpla. Primū de publicāis: Scdm de dn̄is seruoꝝ. Tertiū de eqtibus & cēturiōibus. Quartū de uniuersis ciuibꝫ eiusdē tp̄is. Quītū de hiis q tpe Veiētāi belli fuerūt: & Sextū de iis q urbe a gallis capta: de p̄io dicit sic. Quātū & q̄ æq̄li amore p̄riæ ciuitas. s. Rōana flagrauit. i. arsit sup. aliqn̄. q. d. maxio. Nā cū. i. qn̄ ærariū exhaustū scdo bello punico ne qdē. i. nō saltē sufficeret cultui deorū publicāi. i. q publicā aut publice pecūiā tractabāt ut sūt uectigaliū & ipositionū collectores: nūmularii cāpsores & trapezite: hortati sūt cēsores aditos. s. a se: hoc ē postq̄ eos adierāt: ut locarēt. i. cōducerēt ad usū belli oīa tanq̄ resp. abūdaret pecūia: & polliciti sūt se p̄stituros cūcta: nec petituros ullū assem nisi bello cōfecto. i. pacto. De secūdo sic. Dn̄i quoq; eoꝝ suoꝝ quos Sēprōius Grac. māumiserat ob isignē pugnā beneuēti. i. apud beneuētū editā: ut Oliue. late ꝓseqť: supsederūt. i. omiserūt exigere ab ipatore p̄tia. s. senioꝝ quos emerāt. De tertio dicit sic. In castris ēt nō eques nō cēturio. i. nemo hēret unde uiueret: desyderauit stipendiū dari sibi. De q̄rto. sic. Viri ac fœmiæ cōtulerūt qcqd auri argētiue habuerūt: itē pueri cōtulerūt isignia igenuitatis sup. suæ: uidelicet bullas aureas & crepūdia: ad sustētandā difficultatē tp̄is ac neq; qsq̄ uoluit uti beneficio senatus q liberauerat functos his mūeribꝫ. s. publicis onere tributi. s. pēdēdi ad ipēdiū belli: sed isup. i. ultro oēs p̄stiterūt id. s. tributū aīs prōptissimis. De quinto qd̄ quasi pro exemplo a quartis ispectū dicit dic. faciebāt sup. tunc id promptissimis aīs.

OLI.

¶Nõ ignorabãt.n.Dicit eos sũpsisse exẽplũ a maioribus suis:& pulchro utit̃ colore:nã cũ dicit eos nõ ignorare facta maiorũ:pietatẽ maiorꝝ cõmẽorat:nã cũ Camillus ueios obsideret decimã p̃dæ si urbe potiret̃ uouit apollini:sed cũ direpta urbe difficile foret a militibus p̃dã accipe uotũ de publico soluẽdũ fuit:ad hãc igit̃ cõgerẽdã pecũiã:cũ exhaustũ eẽt erariũ matrõæ ornamẽta cõtulerũt:pari rõne i obsidiõe capitolii cũ desp̃ato Camilli aliq̃to spe sua tardioris aduẽtu:& auxilio:cũ gallis mille põdo auri ꝓ redẽptiõe pepigerũt: qđ cũ in publico deesset aurũ ex quo sũma pactæ mercedis cõficeret̃ a matrõis collatũ acceperũt:& ob eã cãm illis honor additus ẽ:ut earũ sicut uirorũ post mortẽ solẽnis laudatio foret.¶Itaq;:Ergo scđi punici belli tpibus naturali & innata pietate homines præditi & exẽplis his maiorum adducti omnia erogare & pati pro salute patriæ non dubitauerunt.

Non ignorabãt.n. captis Veiis cũ decimarũ nõie: q̃s Camill⁹ nouerat:aurũ Apollini delphico mitti oporteret:neq; emẽdi eius facultas eẽt:matrõas ornamẽta sua i ærariũ retulisse. Similterq; audierant mille põdo auri:q̃ gallis ꝓ obsidiõe capitolii ꝓmissa debebãtur:eaꝝ cultu expleta. Itaq; & proprio ingenio:& exemplo uetustatis admõiti: nulla sibi in re cessandũ existimauerunt.

¶Externa De Codro Rege Atheniensium.

AT externa eiusdẽ ꝓpositi exẽpla attigam. Rex atheiẽsiũ Codrus: cũ igẽti hostium exercitu Attica regio debilitata ferro igniq; uastaret̃: diffidẽtia humani auxilii ad Apollinis delphici oraculũ cõfugit:pq; legatos sciscitat⁹ ẽ: quo nã mõ illud tã graue bellũ discuti posset: Respõdit deus:ita illi finẽ fore:si ip̃e hostili mãu occidisset. Q đ qdẽ nõ solũ totis Atheiẽsiũ castris:sed ẽt cõtrariis ꝑcrebuit. Eoq; fctũ ẽ:ut ediceret̃:ne qs Codri corpus uulneraret. Id postq̃ cognouit:depositis isignibus ipii:familiarẽ cultũ induit. Ac pabulantiũ hostiũ globo sese obiecit: unumq; ex his falce percussum:in cædẽ suã compulit: cuius interitu ne Athenæ occiderent:effectum est.

AB eodẽ fonte pietatis Thrasybuli quoq; aius manauit. is: cũ Atheniensiũ urbem

AGe ext.eiu. Ad externa trãsit: & Codri regis atheni.primũ ꝓpõit exẽplũ:Cũ doricẽses cũ atheniẽ. de finibus agroꝝ bella gererẽt:p̃merẽturq; athẽi. ut hostibus resistere nõ possẽt:suis uiribus diffidẽtes ad diuinã opẽ cõfugerũt:legatos ad cõsulẽdum Apollinẽ delphicũ miserũt:q rñsũ retulere: nõ aliter bellũ finiri & p̃riã obsidiõe liberari posse: q̃ si codrus occideretur ab hostibus:qđ oraculũ ad hostes quoq; ꝑuẽit:itaq; a doriẽsib⁹ edictũ ẽ: ne qs codrũ regẽ uulneraret:ille uero ut fato suo p̃riæ succurreret:sũpto militari sagulo & lignorũ fasce cũ falce tãq̃ signatũ ꝓfect⁹ castra hostiũ petiit:& quẽ primũ obuiã hũit grauiter icrepuit orta deide cõtẽtiõe multis illũ cõuiciis onerãs i sui cædẽ ꝓuocauit: nã iratus miles illũ ignarus qs nã eẽt occidit:quo facto paulopost dorienses uicti ex attica regiõe cesserũt atq; ita atheni.uirtute ducis ꝓ salutæ p̃riæ morti se offerẽtis bello liberant̃.¶Diffidẽtia hu. Q uia & suis uiribus diffidebãt & aliorũ auxilia desp̃abãt.¶Attica. regio iter achaiã & macedoniã posita ẽ q̃ maxie græciæ nomẽ obtiet dicta primũ ab Atti filia græci regis successoris cecropis a quo græci denomiati sunt. ¶Cõtrariis:Scilicet doriẽsibus.¶Perambulãtiũ: Hic Vale.dissentit a Iustino.¶Globo.Multitudini:est.n.globus multitudo in orbẽ collecta: globus quoq; dicit̃ spissitudo & aceruus: unde Virgilius flammarum globos:dicitur & lumẽ & rotunditas:unde globus lunaris.

Globus quid

AB eodẽ fo. Q uõ thrasybulus a.xxx.tyrãnis patriã liberauerit supra ostẽdius i ca.de moderatiõe: ubi eius pietatẽ p̃iter & moderationẽ cognoscere potuius:is uero nõ solũ in uindicãda patria pietatẽ ostẽdit:uerũ etiã his uerbis quæ sequunt̃:nã cũ interrogatus esset q̃tum existimaret athenas sibi debere q̃ suo beneficio libertatẽ essent cõsecutæ. respõdit uere dii faxint ut quãtas illi debeo uidear retulisse.

Trasybuli' responsum

¶Enim pro qa:ipsi nõ ignorabãt.cũ.i.qñ:ueiis captis.s.a Camillo:oporteret aurũ mitti Apollini delphico noie deciarũ.i.p̃dæ:q̃s camillus uouerat:neq; facultas eẽt eius.s.tãti auri emẽdi:matrõas retulisse sua ornamẽta ut i aures fibulas aurũ crinale.mõilia & silia i ærariũ.i.thesauꝝ publicũ. De sexto.sic.Similiterq; audierãt: mille põdo.i.libras auri q̃ dẽbant̃ gallis ꝓmissa ꝓ obsidiõe capitolii sup.leuãda:expleta sup.eẽ.i.ad plenũ põdus ac nũerũ pducta:cultu.i.ex ornatu earũ.s.matronarũ. Itaq;.i.& ita Ro.sup.tpe secũdi pũici belli admõiti &.i. sil' ꝓprio igenio ad subueniẽdũ patriæ ꝓpẽso & exẽplo uetustatis:nulla.i.nõ ulla:nõ existimauerũt cessandũ.eẽ sibi in ulla re.q.reip.usui foret.¶Age. Attingã exẽpla eiusdẽ ꝓpositi.s.moriẽdi ꝓ patria:ac subuẽiẽdi patriæ. Codrus rex atheniẽ.cũ attica regio debellata.i.uicta:igẽti exercitu hostiũ uastaret̃ ferro & igni:cõfugit ad oraculũ.i.uaticiniũ:& rñsũ de exitu belli Apollinis delphici.i.apud delphos rñsa dãtis:diffidẽtia.i.pp diffidẽtiã auxilii hũani & sciscitatus est p legatos quonãmõ illud bellũ tã graue posset discuti.i.de collo deiici. Deus rñdit finẽ fore.i.futurũ eẽ:illi.s.bello:ita.i.hoc pacto utpote si ip̃e occidisset.i.mortuus caderet mãu hostili. Q đ.s. oraculũ aut responsum:ꝑcrebuit.i.diuulgatũ ẽ nõ solũ i totis castris atheniẽ.sed ẽt in castris cõtrariis.i.hostilibus. Eoq;.i. pp id factũ ẽ ut ediceret̃.s. i castris hostilibus neqs uiolaret corpus codri. Postq̃ sup. Codrus cognouit id.i. illud edictũ:depositis isignibus ipii iduit cultũ familiarẽ.i.militis gregarii:ac obiecit se globo.i.collectiõi cuidã hostiũ palãtiũ.i.uagãtiũ sine ordie:& cõpulit.s.pp irã unũ ex his.s.hostib⁹ pcussũ falce q̃ tãq̃ frumẽtator aut fœniseca in mãu tenebat:i cædẽ suã (Valla diceret sui:sed obseruatũ ẽ a doctiorib⁹ cædẽ & necẽ suã ꝓ sui dici) cui⁹ interitu effectũ ẽ ne athenæ occiderẽt:qa cognita eius cæde stati hostes oraculo territi aufugerũt.¶Ab eodẽ &c. Aius quoq; thrasybuli athẽiẽ.manauit ab eodẽ fõte pietatis.s.i p̃riã. Is.s. Thrasybulus cũ cupet liberare urbẽ atheniẽ.

ASCEfius

OLL

Themistoclis erga patriam pietas

¶ Teterrima: Turpissima: nā tetrū dicimus nigrū obscurū: horrēdū. Virg. lauit improba teter ora cruor. ¶ Cumulauit: Auxit: nā sicut dicius mēsurā cumulatā q̄ fuerit ad sūmū usq; plena: sic & gratiā dicimus cumulatam. Themistocles aūt: Themistocles ab igrata patria pulsus ut in cap. de igratitudine diximus ad hostes quos paucis ante annis igēti ac ꝓpe icredibili uictoria supauerat: Xersem. s. Persaꝝ regē cōfugere coactus est: nullo cōseruatæ græciæ loco: excipere illū audēte: qđ edictū eēt si qs eū suscepisset: pari & ipse mulctaret̃ exilio: cū igit̃ ad Xersem uenisset: quē tanto artificio debellauerat ut se magis a Themistocle cōseruatū q̄ superatum fuisse crederet: petiit sibi anni spaciū dari: quo persicā linguā addisceret: quo facto sic pfice locutus ē: ut nō athenis: sed in perside natus uideret̃: hic deinde regi pollicitus est totā græciā eius adiecturū iperio: qre illi rex qnq; uel ut alii dicunt septē ciuitates dono dedit: magna isuper illi stipēdia de publico dari iussit: postea uero cū soluēdæ fidei tēpus appetiisset & rex iā ꝓmissa repeteret Themistocles nefas eē ducēs ꝑdere patriā. cū uideret se nō aliter: & pariter fidē & patriā posse seruare mortē ipse sibi cōsciuit: nā facto sacrificio taurinū sanguinē ueneno ꝑmixtū icunctanter exhausit & ita periit ergo magna pietas fuit ut mori maluerit q̄ ꝑdere p̃riā: aut illi bellū iferre. ¶ Victorē: Quia apud salamia psarū regē supauit. ¶ Impatorem: Cū p̃ria pulsus ad regē cōfugit & ab eo constitutus est ipator. ¶ Altero themi. op. Quia si ut regi ꝓmiserat persas duxisset i græciā: athenæ alteꝝ optassent Themistoclē: q rursus deuiceret psas. Sequit̃ eiusdē. Cū de finibus agrorū inter se Carthag. & Cirenēses diu bella gessissent: & utriq; multis cladibus afflicti eēnt: nouā dirimendi belli rōnē inierūt: nā p iducias spōsionē faciūt: uti certo die legati domo ꝓficiscerent̃: quo in loco iter se obuii fuissent: is cōis utriusq; populi finis haberet̃: igit̃ Carthag. duo fratres missi: qbus nomē Philenes erat maturauere iter ꝑgere: Cirenenses tardius iere: id secordia ne an casu acciderit parum cōstat. cæterū solet in illis locis tēpestas non secus atq; in mari retinere hoīes: postq̄ Cirenenses aliquāto posteriores se esse uident & ob rē corre-

trigita tyrānorū teterrima dominatiōe liberare cuperet: puaq; manu maximæ rei molē aggrederet̃: & quidā e cōsciis dixisset: quātas tādē tibi Athenæ p te libertatē cōsecutæ gratias debebūt? Respōdit dii faciāt: ut quātas ip̄e illis debeo: uidear retulisse. Quem affectum inclytum destructæ tyrannidis opus laude cumulauit.

¶ De Themistocle. 21

Themistocles āt: quē Virt⁹ sua uictorē: iniuria patriæ ipatorē psaꝝ fecerat: ut se ab ea oppugnāda abstieret: istituto sacrificio exceptū patera tauri sanguinē hausit: & ante ip̄am arā: q̄ si q̄dā pietatis clara uictia cōcidit: quo qdem tā memorabili eius excessu: ne Græciæ altero Themistocle opus esset: effectum est.

¶ De Duobus Philēis fratribus carthaginiēsibus.

Sequtur eiusdē generis exēplū. Cū iter Carthaginē: & Cyrēas de margine agri ptinacissima cōtētio eēt: ad ultimū placuit utriq; eodē tpe iuuenes mitti: & locum: i quem ii cōuenissent: finē ambobus haberi populis. uerū hoc pactū duo fratres Carthaginiēses nomine Philēi: pfidia præcurrere: citra constitutam horam maturato

Philenorū fartrū mors ꝓ patriæ pietate

ptam domi pœnas metuūt: criminari carthaginēses ante tēpus domo digressos: cōturbare rem deniq; oīa malebant q̄ uicti abirēt: sed cū pœne aliā cōditionē æquā quærerēt: Cirenēses optionē faciunt carthaginēsibus ut uel illi quo fines populo suo peterent ibi uiui obruerent̃: uel eadē cōditionē sese quē in locū uellent processuros dimitterent. phileni cōditiōe probata seq; uitamq; suā reipub. cōdonauere: ita uiui obruti sunt. Carthaginenses in eo loco philenis fratribus aras cōsecrauere: aliosq; illis honores domi constituerunt. de quibus Stra. in fine ultimi libri mentionem facit. ¶ De margine. De finibus & extremitate agrorum.

ASCēsius

¶ Teterrima. i. turpissima dominatiōe triginta tyrānorū illi ab Lacedæmōiis ipositorū: & aggrederetur manu parua. i. paruis copiis: & auxiliariis molē. i. pōdus aut difficultatē rei maxiæ: & qdā e cōsciis dixisset: q̄tas tandē gratias: athenæ cōsecutæ p te libertatē: debebūt tibi? Respōdit: dii faciāt ut uidear retulisse illis sup. tantas gratias: quātas ipse. i. ego debeo illis: qa qlibet patriæ plurimū debet. Quē affectū. i. bonā uolūtatē: iclytū opus tyrānidis destructæ cumulauit. i. auxit laude. ¶ Themistocles āt quē uirtus sua fecerat uictorē psarū: & quē iniuria patriæ fecerat iperatorē persarū: ut abstineret se ab ea. s. patria sua athenis oppugnāda: sacrificio instituto hausit sanguinē tauri exceptū patera. i. uase patēte: quo libauerat: & cōcidit ante ipsam aram: q̄si. i. tanq̄ qdā clara uictima pietatis: quo qdē tam memorabili excessu eius effectū est ne opus esset græciæ altero Themistocle. i. iperare tam ualido ut fuerat Themistocles ad resistendum persis: quia persæ ab instituto destiterant: tantam uirtutem ac charitatem eius in patriā stupentes: ueritiq; complures esse apud Athenas tales in patriam animos. ¶ Sequitur exēplū sup. aliud & alterius gentis eiusdē generis. i. charitatis in patriā. Cū. i. quo tpe: cōtentio. i. disceptatio etiā armorū: ptinacissima: quia obstinatissimis animis: esset inter Carthaginē & Cyrenas duas potētissimas urbes Aphricæ: de margine. i. limite & extremitate agri. s. intermedii finiēdi: placuit sup. utrisq; ad ultimū. i. demum postquā ambæ ptes defessæ erāt: mittere utrinq;. i. ab utraq; urbe: iuuenes eodē tpe. s. exire incipientes: & locum in quē hi. s. iuuenes cōuenissent. i. cōgressum fecissent (notauit locutionē ualla docens ex eo cōuenio cum accusatiuo & aduerbio ad locū cōstrui: unde nō dices cū Raudensi: ubi aut in quo loco conueniunt: sed quo aut in quē &c.) haberi. i. habendū esse ambobus populis finē. s. ditiōis. Verū. i. sed: duo fratres Carthaginē. nomine Phileni ꝑcurrerūt. i. ꝑcurrēdo uitiauerunt hoc pactū. i. hanc cōuentionē pfidia. i. nō seruata sed uiolata fide.

¶ Conſilio non reſpondit. Quia conſilium fuit duram illis conditionem imponere. ſ. mortis ſperantes illos nõ accepturos: ſed res aliter euenit quã eorũ cõſilium fuerat. nã ultro ſe pro patria deuouerũt & obruenda corpora obtulerũt. ¶ Vbi ſunt ſuperbæ: Nũc per cõparationẽ exaggerat horũ iuuenũ laudẽ: dicit enim quãuis magna quondã & ꝑpotens fuerit Carthago & copiis militũ cæteras gentes excelleret: tamẽ illa oĩa perierũt: horũ autẽ florida ſtabilis & æterna ꝑmanſit. ¶ Inclyti portus. Glorioſi portus: qui pœnitus ſublatus & funditus euerſus ẽ. ¶ Claſſis terribilis. Præſertim Sicilia & hiſpania tota deleta eſt. ¶ Tot exercitus. Haſdrubalis Magõis Giſgõis: Amilcharis & Hannibalis. ¶ Vbi in. Quaſi dicat omnia iſta euerſa & penitus deleta ſunt. ¶ Duobus ſcipiõibus. Scilicet ſuperiori & iferiori. nam prior tributariã fecit poſterior funditus euertit Carthaginẽ. ¶ At philenorũ. Nũc ſuã adaptat cõparationẽ. ¶ Nihil eſt igiẽ. Nihil eſt inqt qđ humano ingenio & operi cõparari poſſit æternũ & immortale niſi uirtus. ¶ Mortali oĩa. Quãtũ ad ingeniũ. ¶ Ac manu. Quantũ ad uires. ¶ Quæri. Pro acquiri. De his Petrar. Tũc acres uixere uiri quos iter amorẽ iſignis patriæ fratres Carthago philenos. Nũc colit extinctos numerumq; auxiſſe deorum eſtimat: ac gemini ueneratur numinis aras. hi patriæ uitæ cupidi ſi forte negaſſent: Plura cyreneo cecidiſſent milia campo. OLI.

greſſu in longius promotis terminis: quod cum intellexſſent cyrenenſium iuuẽnes: diu de fallacia eorum queſti: poſtremo acerbitate conditionis iniuriam diſcutere conati ſunt. dixerunt namq;: ſic eũ finem ratum fore. ſi Philẽi uiuos ſe ibi obrui paſſi eſſent. ſed conſilio euentus non reſpondit. Illi enĩ nulla: interpoſita mora: corpora ſua his terra operienda tradiderunt. qui quoniam patriæ: quam uitæ ſuæ longiores terminos eſſe maluerunt: bene iacent: manibus. & oſſibus ſuis punico dilatato imperio. Vbi ſunt ſuperbæ Carthaginis alta mœnia? ubi maritima gloria inclyti portus? Vbi cunctis litoribus terribilis claſſis? ubi tot exercitus? ubi tãtus equitatus? ubi immenſo Aphricæ ſpacio non contenti ſpiritus? omnia iſta duobus Scipionibus fortuna partita eſt. At Philenorũ egregii facti mẽoriam: ne patriæ quidem interitus extinxit. nihil eſt igitur excepta uirtute: quod mortali animo: ac manu: immortale quæri poſſit.

¶ De Ariſtotele.

IVuenili ardore plẽa hæc pietas: Ariſtoteles uero ſupnæ uitæ reliqas ſenilibus: ac rugoſis mẽbris i ſummo literarũ ocio uix

ARiſtoteles uero. Ariſtoteles patria iam euerſa: a Philippo ut qdam dicunt: ut alii ab Alexãdro: ut inſtauraretur obtinuit: legeſq; & formã reipu. ipſe deſcripſit: qua poſtmodum ea ciuitas uſa eſt: fuit ergo pius erga patriã: & cũ eſſet athẽis & iam ætate cõfectus abſens tamen diligẽtiſſimã patriæ curã ſuſcepit: qui non prius deſtitit q̃ a rege ut inſtauraret prudẽtia ſua obtinuit: qua re illum ciues ob hæc merita tanto in honore habuere: ut feſtos dies & ludos quotannis eo uiuẽte faciẽdos publice dedicarunt. feſta autẽ Ariſtotelia nuncupata fuere. Quod uero nonnulli dicunt uſum hoc uafra mento fuiſſe: ut iuranti Alexandro ſe illi omnia negaturũ. q̃cunq; pro pr̃ia petiſſet poſtulaſſe: ut patriã ꝑderet: & Alexã. coactũ fuiſſe illã cõſeruare: qa ſaluo iureiurãdo aliter non poſſet: id fecit Anaximenes lampſacus pro lampſaco patria & non Ariſtoteles. ut dicturus eſt Valerius in capitulo de uafre dictis & factis. Ariſto telici ludi

¶ Greſſu. i. egreſſu aut curſu: maturato. i. feſtinato: citra. i. ante horam conſtitutam: terminis promotis. i. extenſis in longius. ſ. quã æquum erat: quod cum iuuenes Cyrenenſium. i. a cyrenen. emiſſi intellexiſſent: quæſti. i. cõquæſti diu de fallacia eorum. ſ. philenorum: conati ſunt poſtremo diſcutere. i. diſſoluere iniuriam. ſ. ſibi & ſuis illatam: acerbitate conditionis. ſ. quam propoſuerunt eligendam. Namq; pro quia: ipſi dixerunt eum finem. ſ. ditionis: ad quem Carthaginen. peruenerant: fore. i. futurum eſſe: ratum. i. approbatum ſic. ſ. tali conditione: ſi phileni paſſi eſſent ſe obrui ibi uiuos: ſed euentus non reſpondit conſilio eorum: putabant enim philenos eam conditionem nequaquã accepturos. Conditio autem fuit ut retro cederent & ibi Cyrenen. obruerent: quia mori parati erant cum gloria: timentes ſibi mortem ignominioſam paratam domi ob tarditatẽ: aut ſi fines patriæ illuc uſq; extendi uellent illic obruerentur. Enim pro quia: illi. ſ. phileni: nulla mora interpoſita: tradiderunt his. ſ. cyrenenſibus corpora ſua operienda. i. obruenda terra: qui. ſ. phileni quia maluerunt terminos eſſe longiores patriæ ſuæ quã uitæ ſuæ: iacent bene. id eſt feliciter: imperio punico dilatato manibus & oſſibus ſuis. Vbi ſunt ſup. ple: modo alta mœnia Carthaginis ſuperbæ: ſcilicet quondam? Vbi ſup. ſunt portus inclyti gloria maritima. ſ. rerum in mari geſtarum? Vbi ſup. eſt nunc claſſis Carthaginenſium terribilis cunctis littoribus? Vbi ſup. ſunt tot exercitus? Vbi ſup. eſt tantus equitatus quantus olim fuit? Vbi ſup. ſunt ſpiritus. i. animi Carthaginenſium: non contenti. ſ. quondam: immenſo ſpatio Aphricæ: quia etiam Italiam ſuæ ditionis adiicere moliebantur. Reſponſio. Fortuna partita eſt omnia iſta duobus Scipionibus. ſ. maiori qui Carthaginem tributariam fecit: & minori qui eam diruit. At nequidem. i. non etiam interitus patriæ extinxit memoriam egregii facti Philenorum: Nihil eſt igitur excepta uirtute quod poteſt quæri. i. acquiri immortale. i. æternum: animo. i. animoſitate ac manu mortali: dico animo. i. animoſitate: quia animus pro mente & anima rationali immortalis eſt. ¶ Iuuenili &c. Hæc pietas. ſ. philenorum eſt ſup. plena ardore iuuenili: & ita præmaturo: uero pro ſed: Ariſtoteles. ſ. philoſophus ſtagyrites: uix cum: ideſt difficultate cuſtodiens reliquias ſupremæ: ideſt extremæ uitæ ſuæ: ſup. in membris ſenilibus ac rugoſis: in ſummo ocio litterarum: qui athenis philoſophabaẽ: incubuit: ideſt inixus eſt adeo ualenter pro ſalute: ideſt conſeruatione aut inſtauratione. ASCẽſius

custodiens: adeo ualẽter pro salute patriæ ĩcubuit: ut eã ab hostibus armis solo æquatã: ĩ lectulo athe niensi iacẽs: & quidẽ macedonũ manibus: quibus abiecta erat: eriperet. Ita urbs non tam strata: atq; euersa: Alexãdri: q̃ restituta aristotelis notũ ẽ op⁹: patet ergo q̃ benignæ: q̃q; profusæ pietatis erga pa triam omniũ ordinũ: omnis etatis homines extite rint: Sanctissimisq; naturæ legibus mirificorũ etiã exemplorum clara mundo subscripserit ubertas.

¶ De Parẽtũ amore & idulgẽtia ĩ liberos. C. VII.

Ed nũc uela pii affect⁹: & placidi: pa rẽtũ erga liberos ĩdulgẽtia: salubriq; aura ꝓuecta gratã suauitatis secũ do tẽ afferat. Fa. Rutilian⁹ qnq; cõsulati b⁹ sũma cũ gl̃ia pactis: oibusq; & uir tutib⁹: & uitæ meritis stipẽdiis: legat⁹ ire Fa. Gur giti filio ad bellũ difficile: & ꝑiculosũ conficiendũ grauatus nõ est: pene ipso ꝑ se dũtaxat aĩo sine cor pore militaturus. utpote ꝓp ultimã senectutẽ lectu li ocio: q̃ labori ꝑtiorꝝ habilior. Idẽ triũphãtis curꝝ equo ĩsidẽs seq: quẽ ipse puulũ triũphis suis gesta uerat: ĩ maxima uoluptate posuit. nec accessor glo riosæ illius pompæ: sed autor spectatus est.

OLI. ¶ Pro salute patriæ. Quæ stagyra dicebatᷓ. ⁋ Ita urbs nõ. i. magis noscitᷓ restitutã ab Aristo. q̃ ab Alexã. euersam. ut alii dicũt a Philippo: ergo plus laudis & gloriæ meruit Aristo. ĩ restituẽda pĩa: q̃ Alex. ĩ euertẽda. ordo igitᷓ est urbs ꝓstrata & euersa nõ tã notũ opus Alex. q̃ restituta notũ est opus Aristo. Plutar. in uita Alex. de hac euer siõe & restitutiõe sic ĩfit. Philippus accersit: cũctorũ illustrissimũ & clarissimũ atq; doctissimũ philosophorũ Aristote. ad eruditionẽ Alexã. pulchra qdẽ illi pro ipsius dignitate disciplĩæ ꝑtia cõstituẽs: euersã. n. a se Aristo. urbẽ Stagyrã ex ædificauit: ciuesq; cũ dissipatos tũ seruos restituit. Laertius uero in uita Aristo. hũc inqt tradũt in Macedõia apud Phili. uixisse: atq; ab eo Alex. filiũ erudiẽdũ accepisse: petisseq; ĩstaurari solũ primũ a Philippo euersũ: id ubi ĩpetrasse dedisᷓ se eis leges Pli. natu. hist. li. vii. cũ Thedas raper Aristo. philosophi patriã cõdidit: tantæq; rerum claritatis tam benignum testimonium miscuit.

Rutilianus ad filium legatus

Ed nũc uela. Postq̃ de pietate erga pa triã dixit: Nũc de parẽtum idulgẽtia dicturus pulchra utitur trãslatione a nautis sũpta. primũ aũt exẽplũ ẽ Fa bii Rutiliãi: cũ Fabius gurges cõsul aduersus sã nites male pugnasset & senatus de remouẽdo il lo ab exercitu cogitaret. Fabi. Rutilianus eius pr̃ deꝑcatus ẽ hãc filii ignominiã & eo maxie seatũ mouit q ĩturũ se filio legatũ pollicit⁹ ẽ: idq; ꝑsti tit eius cõsilio & opa. filius cõs. adiutus cæsis sãniti bus triũphauit. ⁋ Vela. Trãslatio ut dixi a nautis sũpta. ⁋ Gratã do. Munus gratiosũ. ⁋ Aura. Fauo re. ⁋ Quiq; cõs. Rẽ magis auget: nã quo pr̃e hono ratiorẽ fuisse oñdit: eo clemẽtiorẽ demõstrat: q se filii ĩpio submittere: & militiæ laborib⁹ dede re nõ dubitauerit. quo tpe qetẽ eius uita deposce bat. ⁋ Quẽ ip. pu. Dixius q ĩstitutum fuit apud maiores ne quis inter consulem & proximum li ctorem incederet præter paruulum filium.

ASCEsius ¶ Patriæ. s. stagyræ: ut ipse iacẽs ĩ lectulo atheni. in quo præ senio recubabat: eripet mãibus eqtũ macedonũ qbus erat abiecta. s. ĩ direptionẽ: eam æquãdã solo ab hostibus. s. Macedõibus: armis. i. ꝑ arma: aut legatᷓ ab hostilibus armis. ita. i. & sic: urbs. s. stagyra: nõ ẽ tã notũ. i. nobile opus Alex. s. uiatoris strata atq; euersa. i. q sterni & euerti po tuit: qa capta erat (aut si reuera euersa fuit sequamur posteriorẽ explanationẽ illius pro salute: ut sit nõ pro con seruatiõe sed pro ĩstauratiõe aut reparatiõe: ut etiã Oliue. ĩterpretatᷓ. Sed tũc occurrit: quõ eripuerit macedonũ mãibus si iam euersa ab eis fuerit? Quo circa dicã ut occepi: euersam dici posse: qa euerti potuit: & restitutã: qa ab euersiõe ꝑseruatã nisi Laertii & aliorũ q reuera euersam uoluerũt obstet authoritas) q̃. s. ẽ notũ opus Aristo te. restituta. s. ciuibus suis. Patet ergo (Epilogus qdã ẽ: & cõclusio capituli) q̃. i. quãtũ benignæ: quãq;. i. & q̃tũ etiã ꝓfusæ pietatis hoies oium ordinũ & ois ætatis extiterint erga patriã. s. suã: q̃tũ ubertas. i. fœcũditas etiã mirifi corũ exẽplorũ. s. eorꝝ q primos illos imitati sũt subscripserit. i. assensum ꝓbuerit (sicut q noia sua istro ascribũt in illo cõtẽtis assensum ꝓbuisse cõuincunt) clarissimis legibus naturæ. i. qs natura ꝑscripsit de charitate patriæ.

Ed nũc &c. Transit ad amorẽ parentũ in liberos: quẽ post supiores ponit: nõ q minor sit: sed qa ma gis naturalis est: & ideo minus difficilis: & minore ꝑtio dignus usq; adeo ut in lege diuina nõ sit cau tũ ut parẽtes liberos diligãt sed cõtra uerũ tamẽ qa ut apostolus dicit. i. Timo. v. Si quis suorũ & ma xime domesticorũ curã nõ habet fidẽ negauit: & est ĩfideli deterior: certũ est: curã liberorũ eẽ homi ni necessariã ad salutẽ. Est aũt ĩ prĩcipio uersus ĩteger forsan ex aliquo antiquorũ poetarũ deprõptus si sic legatᷓ. Sed nũc uela pii affectus: placidiq; parentũ. Quõ ab authore positũ putẽ aut in paucis ĩmutatũ ne uersus ee iu dicetᷓ. Ordo autẽ est. Sed idulgẽtia. i. facilis & mollis inclinatio parentũ erga liberos: afferat nũc uela. i. prosperã nauationẽ affectus pii & placidi: & ĩpa aduecta salubri aura (Vẽtis eñi & uelis fit facilis & copiosa nauigatio) af ferat secũ dotem suauitatis gratã. s. legentibus. ⁋ Fabius Rutilianus quinq; cõsulatibus peractis cũ summa glo ria: & omnibus uirtutibus & oibus stipẽdiis uitæ meritis. i. merito acqsitis ab eo: nõ est grauatus ire legatus tãq̃ minister Fab. Gurgiti filio. s. suo ad cõficiẽdũ. i. finiẽdũ: bellũ difficile & ꝑiculosũ: militaturus ꝑ se. i. q̃tũ posset absq; alterius subsidio: pene. i. q̃si ĩpo aĩo sine corpore: ut pote habilior. i. aptior ocio lectuli. i. ut in lectulo recu bet: q̃ labori ꝑliorũ: ꝓpter ultimã. i. extremã senectutẽ. Idẽ. s. Fabius Rutilianus insidẽs equo posuit. i. colloca uit ĩ maxĩa uoluptate seq currũ triũphãtis. s. filii sui Fabii Gurgitis: quẽ ĩpe gestauerat. s. ĩ ulnis paruulũ ĩ triũ phĩs suis. Nec spectatus ẽ accesor. s. tãq̃ socius aut particeps illius pompæ gloriosæ: q̃. s. filius ĩ triũpho duxit: sed auctor. i. augumentator: non enim cum filio aut proximus illi ingressus est sed post illum.

THE. ¶ Subscripserit ubertas. antiqui codi. habent clara mundo subscripta testantur.

OLI.

NOn tam speciosa. Cesetus eques Ro. tres filios habuit: quorum unus cum esset tribuni. plæb. Cæsarem iniuria lacessiuerat. Nam cum ludi celebrarentur. Marcus Antonius personam accepit ut quidam tradunt & inter saltationem coronam capiti Cæsaris imposuit cui rei pauci admodum qui ad ipsum uenerant applauserunt: reliqui mœsti conticuere omnes quod ubi sensit Cæsar id. s. displicuisse populo coronam abiecit: & populus lætatus est: tunc Cæsar dixisse fertur cupere se mori: q̄ tantam populo inuidiam contraxisset: peractis deinde ludis cesetus & Marulus tribu. plæ. Cæsarem affectati regni postularūt: Cæsar igitur iam rerū potitus cesetum iussit exhæredare filium sibi admodum inuisum reliquos se multis honoribus & bonis affecturū pollicitus: Cui cesetus se prius omnes amissurum q̄ unum ex his abdicaturum respondit qua indulgentia se pariter & filium seruauit: nam Cæsar ut clementissimus erat affectioni paternæ facile cessit. ❡ Non tam speciosa. Quia Fabius. uir patricius fuit: hic equestris ordinis. ❡ Abdicare. Patrimonio priuare & a bonis repellere. est eni abdicare: filiū a bonis expellere dum uiuit pater: exheredare uero post mortem. ❡ Diuini principis: Non sine adulatione hoc dicit: q̄uis inquit Cæsar clementia & benignitate præstaret: ut hūc hominem ita respondentem facile tulerit: cesetus tamen existimandus est rem maiorem ausum fuisse quā humano ingenio conueniret: cui enim totus terrarum orbis parebat ipse non cessit: tantū ualuit paterna indulgentia.

Abdicare Exheredare

❡ De Ceseto Romano.

NOn tā Ceseti speciosa equitis romani sors patria: sed par indulgentia: quia Cæsare omnium iam & externorum & domesticorum hostium uictore: cū abdicare filium suum iuberetur: quod is Tri. Pl. cū Marullo collega: inuidiam ei tanquam regnum affectanti fecerat: in hunc modū r̄ndere sustinuit. Celerius tu mihi Cæsar oēs filios meos eripies: quam ex his ego unū nota pellam mea. Habebat autem duos præterea optime indolis filios: quibus Cæsar se incrementa benignæ dignitatis largiturū pollicebatur. hūc patrē tāetsi summa diuini pricipis clementia tutū p̄stiterit: Quis tamē nō hūano ingenio maius ausum putet: quod cui totus orbis terrarum succubuerat: non cessit?

❡ De Octauio Balbo.

SEd nescio an Octaui⁹ Balbus cōcitatioris &: ardētioris erga filiū bn̄uolētiæ fuerit. p̄script⁹ a triūuiris cū domo: postico clā cēt egressus, iāq; fugæ expeditū initiū haberet: post q̄ itus filiū trucidari falso clamore uiciniæ accepit: ei se neci: q̄ euaserat obtulit occidendūq; militibus

SEd nescio an Octauius. patet historia per se. fuit autem hoc confecto bello ciuili: quod contra brutum & Cassiū cæsaris interfectores gestum est: cum debellaris reipublicæ passibus Octauianus: Antonius: & Lepidus Romāum inter se imperium sortiti suos quisq; inimicos scripserunt hic Balbus proscriptus cum ab inimicorum manibus p posticum esset elapsus: audita uicinorum uoce filii eius fortunam deplorantium existimans iam filium ab inimicis interceptum cogi fugiētis pœnas dare parentis: rediit in tectum ubi ante oculos filii quem preter spem ostendit incolumen crudeliter trucidatus est. ❡ Postico posteriore parte domus: unde Satyrus postico falce clientem.

Balbꝰ salutē filii suæ p̄posuit

ASCē/sius

❡ Non tam &c. Ordo est. Sors patria: idest quam in patria sortitus est: aut quam pater assecutus est: Ceseti equitis Romani non sup. est tam speciosa: ut Fabii Rutiliani: sed sup. est pari indulgentia in filium: qui cum iuberetur a Cæsare uictore iam omnium hostium externorum & domesticorum: abdicare: idest in uita sua a se alienare & quodammodo proscribere: filium: scilicet suum unum e tribus: q̄: idest quia. is: scilicet filius eius ens sup. tribunus plæbis cum Marulo collega: fecerat ei inuidiam: scilicet populi: aut negocium & molestiam: tanquam affectanti regnum eo q̄ coronam capiti eius imposuerat Antonius: sustinuit sup. filium: idest conseruauit & protexit: respondendo in huuc modum: O Cæsar tu eripies mihi facilius omnes filios meos quam ego pellam unū ex his: scilicet filiis meis: nota mea: idest ut dicūt signeto meo: & ita familia ac protectione mea. Tracta est metaphora a dominis pecudum: qui suas tantisper dum suas ducunt nota sua signant. Habebat: scilicet Cesetus: præterea: idest præter eum quem postulauerat ad uindictam Cæsar: duos filios optimæ indolis: quibus Cæsar pollicebatur (Si tertium abdicasset) se largiturum benigne incrementa dignitatis. Quis non putet hunc: idest huiusmodi patrem: tametsi: idest quamquam summa clæmentia principis diuini: scilicet Cæsaris præstitit tutum: tamen: quia sic illi respondit: ausum esse sup. quicquam maius humano ingenio: quod est contemnere uitam & opes: quorum posterius minus: & tamē deo dignum unde Maronianum illud quod Seneca iuste æstimauit: Aude hospes contemnere opes: & te quoq; dignū Finge deo uel ideo. q̄: idest qua ipse non cessit sup. ei: cui totus orbis terrarum succubuerat: uidelicet Iulio Cæsari? ❡ Sed nescio: An Octauius Balbus fuerit bn̄iuolentiæ concitatioris & ardentioris erga filium. Nam sup. aut utpote qui: Proscriptus: idest p̄posita tabula in qua scripto declaratus erat posse impune occidi ubicunq; occurrerit: a triumuiris. s. Augusto. Antonio & Lepido qui inter se imperium partiti erant (de quibus Iuuenalis in tabulam syllæ si dicant discipuli tres) cum esset egressus domo. s. sua: clam: idest ignorantibus id persecutoribus eius: postico: idest per ostium posterius: & haberet iam initium fugæ expeditum: idest cū iam esset ita progressus ut uideretur posse libere effugere: postq̄ accepit falso clamore uiciniæ: filium: scilicet suum trucidari intus: idest in domo sua: quam dereliquerat: obtulit se ei neci quam euaserat: & tradidit occidendum militibus: scilicet a triumuiris ad hoc missis: æstimās nimirum: idest haud dubie.

OLI. ℭPluris illud momentum. Ac si diceret pater magis lætatus est in incolumitate filii quã si euasisset.

Aeterũ ut ad iocũdiora. Seleucus supinduxit Antiocho filio stratonicẽ nouercã uirginẽ formosissimã & ætatis flore itegerrimã: cuius amore filius captus. cũ ipiũ pectoris uulnus igenuo illa deterrẽte pudore idicare nõ auderet: in ualescẽte indies magis atq; magis flãmati pectoris igne q quo magis tegit tectus magis æstuat in grauissimã ualitudinẽ icidit q̃ sine dubio nõ euasisset: sic.n. indies ad ultimã tabẽ redigebat eius corpus. nisi leptini mathematici. uel ut Appiaus dicit erasistrati medici ꝓuidẽtia fuisset huius morbi cã dep̄hẽsa. Cũ.n. iuxta adolescẽtẽ grauiter laborãtẽ sederet medicus & curiosius oẽs illius gestus uultus & totius corporis diligẽtissime seruaret. tãdẽ cognouit: q itrãte stratonice thalamũ mutabat eius uultus totusq; rubore suffundebat: spũs uegetior fiebat: discedẽte uero illa pallidior languidiorq; reddebat: ex quo facile medicus itellexit latẽtẽ morbi cãm: q cũ idicasset prĩ: hac i filiũ de cuius salute despe rabat indulgẽtia usus est: ut cõmoda sua incolumitati filii postponeret: uxorẽq; stratonicem: quã incredibiliter amabat filio in matrimoniũ traderet. ℣ Improbis fascibus. Nefando amore aut insatiabili. ℣ Impiũ. Quod erat ad iniuriã patris. ℣ Prostratus. Ad terram deiectus afflictus. ℣ Magis funebris q̃ regius. Quia regius uultus hilaris esse cõsueuit. ℣ Leptini mathematici. Mathematicus dr q disciplinarũ peritus ẽ geometriæ aritmeticæ musicæ: & astrologiæ: q oẽs i demonstratiõe cõsistũt. nã i p̄ceptis & arte uersant reliq .s. grãmatica: rhetorica: dialetica. Vel ut qdã. Nã Pluta. erasistratũ fuisse dicit Antioch. iacẽtẽ ℣ Vt. postq̃. ℣ Increbrescere. Dẽsiorẽ fieri. ℣ Excitatiorẽ. Liberiorẽ. ℣ Mõ uegetio. Quia icrebrescebat.

Leptinus Mathematicus

ASCE. fius. ℭPluris .i. maiori pretio: illud momentũ .s. tpis: quo cõtigerat illi p̄ter spẽ uidere filiũ .s. suũ incolum q̃ salutẽ suã .i. cõseruationẽ uitæ ꝓpriæ. Miseros subaudito qd nõ expressit me uehemẽtius exclamaret: o igitur miseros oculos adolescẽtis: qbus necesse fuit intueri patrẽ amãtissimũ sui .s. oculorũ adolescẽtis: sed a patre totũ accipiendo ipsius adolescentis: expirantẽ .i. efflantẽ animam sic opera .i. spõtanea reuersiõe ipsius .s. patris: aut si uis itelligere ipsius adolescẽtis: dic opera .i. occasiõe ei9: sed sic dixisset sua: unde priorẽ sequar explanationẽ. ℣ Cæterum .i. sed: ut ueniamus ad iucundiora cognitu .i. dum cognoscuntur aut ad

tradidit. Pluris nimirũ illud momẽtũ: quo illi p̄ter spẽ uidere filiũ icolumẽ cõtigerat: q̃ salutẽ suã æstimãs. miseros adulescẽtis oculos: qb9 amãtissimũ sui patrem ipsius opera sic expirantẽ: intueri necesse fuit.

ℭDe Seleuco Rege.

Aeterũ ut ad iucũdiora cognitu uẽiam9: Seleuci Regis filius Antioch9 nouercæ Stratõices ifãdo amore correpͭ9: mẽor q̃ iprobis facibus arderet: ipiũ pectoris uuln9 pia dissimulatiõe cõtegebat. Itaq; diuersi iisdẽ uisceribus affectus: ac medullis iclusi: sũma cupiditas: & maxia uerecũdia ad ultimã tabẽ corpus ei9 redigerũt. Iacebat ipe Antiochus i lectulo moribũdo similis. lamẽtabãt necessarii. pr̃ mærore ꝓstrat9: de obitu unici filii: deq; sua misria orbitate cogitabat. toti9 domus fũebris magis: q̃ regi9 erat uultus. Sed hãc tristitiæ nubem Leptini mathematici: uel: ut qdã tradũt: Herasistrati medici prouidentia discussit: iuxta .n. Antiochũ sedens: ut eum ad itroitũ Stratonices rubore perfũdi: & spiritu icrebrescere: eaq; egrediente pallere: & excitatiorẽ anhelitũ subinde recuperare animaduerti: curiosiore obseruatione ad ipsam ueritatẽ penetrauit. Intrãte.n. Stratõice: & rursus abeũte: brachiũ adulescẽtis dissimulanter apprehendẽdo modo uegetiore: modo lãguidiore pulsu uenarum: comperit cuius morbi æger esset.

cognoscendum: Antiochus filius seleuci regis .i. totius Asiæ: correptus infando amore Stratonices (proprium est) nouercæ .s. suæ .i. uxoris paternæ. memor .i. secum reputans quam .i. quantum improbis .i. improbandis facibus .s. amoris arderet: contegebat pia dissimulatione impium uulnus pectoris .i. amorem illum. Itaq; .i. & ita diuersi affectus .i. diuersæ passiões: inclusi iisdem uisceribus ac medullis: uidelicet summa cupiditas & maxima uerecundia: redegerunt corpus eius ad ultimam tabem .i. corruptionem per exhaustionem succi & lentam consumptionem sanguinis: Ipse itaq; Antiochus filius seleuci iacebat cum lectulo similis moribundo .i. iam nanq; morituro (quo exemplo Valla contenderet in bũdus nõ significare similitudinẽ alioqui dixisset: moribundus) necessarii .i. consanguinei & affines lamẽtabant: pater .s. Seleucus ꝓstratus mœrore cogitabat de obitu unici filii sui & de misera orbitate sua .i. carentia aut priuatiõe liberorũ: & uultus .i. aspectus totius domus .i. familiæ erat magis funebris .i. lugubris & quasi funere occupatus: q̃ regius .i. ipsius regis licet esset mœstissimus: aut potius q̃ regius .i. regalis: hoc est q̃ domũ regiã in qua hilares esse solent deceret. Sed prouidẽtia .i. prouida solertia: Leptini mathematici .i. astrologi: uel ut quidã tradunt Erasistrati medici: discussit .i. dispulit: hãc nubem tristitiæ. Enim pro quia ipse sedens iuxta antiochum: ut .i. postq̃ animaduertit eũ .s. antiochũ perfundi rubore & increbrescere spiritu .i. habere spiritũ ardentiorẽ & pulsum frequẽtiorẽ ad introitũ Stratonices .i. quoties stratonice introibat: & ea egrediente pallere & recuperare subinde .i. per interualla: anhelitũ .i. ut dicunt flatum: excitatiorem .i. cõmotiorẽ: penetrauit .i. p̄uenit curiosa .s. diligenti obseruatione ad ipsam ueritatem .i. ueram causam morbi. Enim pro quia: Stratonice intrante & rursus abeunte comperit cuius morbi esset æger: quia amoris: appræhendendo dissimulanter .i. quasi aliud ageret: Brachiũ adolescentis: modo .i. interdum .s. ea intrante: uegetiore pulsu .s. arteriarum bracchii: modo .s. ea egrediente languidiore .i. infirmiore.

THE. ℭExcitatiorem. Scribe exercitatiorem ex antiquis exemplaribus. idest magis fatigatum.

Protinus. Secūdū Plutarchū nec post spaciū qdē triū dierū id aperuit patri timēs ne regi faceret iniuriā: ex quo dr hac arte usus: ut nō reginæ: sed suæ ipsius fingeret uxoris amore correptū adolescētē: ut inde sensim regis pciperet animū. nā cū dixisset illū nouo morbo iplicitū ui nimia. s. amoris. quo nisi expleret sanari nō posse & eius qdē mulieris amore correptū eē q̄ cōseq haud potuisset: admiratus seleucus. dixisse fert: nōne uniuersæ iperito asiæ & p supstite filio dare oia possum. solū q mulier hæc eēt efflagitabat. cui erasistratus. meā inquit uxorē depit. tū rex miris pollicitatiōibus rogabat ut illā in cōiugiū filio daret. cui tm̄ regnū debebat. cui rn̄dēs OLI.

Protinusq; id Seleuco exposuit. Qui carissimā sibi cōiugē filio suo cedere nō dubitauit. quod i amorē incidisset fortūæ acceptū referēs: quod dissimulare eum usq; ad mortē paratus esset ipsius pudori iputans: subiiciatur animis Senex: Rex: amans: iam patebit: quam multa: quāq; difficilia paterni affectus indulgentia superauit.

De Ariobarzone Rege Cappadociæ.

AT Seleucus quidē uxore: Ariobarzanes filio suo Capadociæ regno cessit in cōspectu. Cn. Pompeii: cuius cū ipse tribunal cōscēdisset: inuitatusq; ab eo in curuli sella sedisset postquā filiū in cornu scribæ humiliorem fortuna sua locum obtinentem conspexit: non sustinuit infra se collocatum intueri. Sed protinus sella descendit: & diadema in caput eius trāstulit: hortariq; cœpit: ut eo trāsiret: unde ipse surrexerat. exciderūt lachrymæ iuueni. cohorruit corpus. delapsum diadema est. nec quo iussus erat: pgredi potuit. quodq; pene fidē ueritatis excedit: lætus erat q regnū deponebat: tristis: cui dabatur. nec ullū finem tam egregiū certamē habuisset: nisi patriæ uolūtati autoritas Pōpe. affuisset. filiū. n. & regē appellauit: & diadema sumere iussit: & i curuli sella cōsidere coegit.

erasistratus: an tu inqt q̄q̄ eius parēs: si uxorē tuā cuperet Antiochus illā ultro daturus esses? tū seleucus testās deos oēs sine cōctatiōe se daturæ læte respōdit: qđ cū nō ficte regē effari erasistratus cognouisset: passionē filii & rē oēm pr̄i aperuit. quēadmodū id depræhēdisset declarauit: seleucus gaudio elatus unicū op⁹ supesse sibi arbitratus ē. quo pacto id filio psuadēdū eēt: quo pacto & uxori: tādē exercitu cōuocato rē aperiēs carissimam uxorem filio ēt iuito cōiugem dedit quod magnificum & regale ab oībus existimatum fuit ac magnificentius quiddam & sapientius adolescentis amor: atq; ad amorem eius insignis moderacio. Fortunæ acceptum referens. i. fortunæ attribui debere. Senex rex: Qui naturam Zelotipus esse consueuit.

AT Seleucus quidē uxore: Plutarchus in uita Pōpeii: deuicto Mitridate apđ Euphratē spoliatoq; castris puincias cōposuit: munera distribuit: cū multi ad eū principes & rerū dn̄i regesq; barbari. xii. uenissent Ariobarzāes Cappadociæ. Nicomedes Bithiniæ regno a Mithridate pōti rege pulsi fuerāt: hos primū Lelius Cornelius Sylla in suum quēq; regnū reduxerat: qbus iterū ab eodē rege pulsis Pōpe. cū Mithridatē mori tādē coegisset Ariobarzanē restitutū regē appellari iussit: q regnū filio cessit psente Pōpeio. In cornu scribæ. in pte ubi erat scriba itelligimus illic exercitū fuisse q struebaf in cornua. Humiliorē. Viliorē q̄ deceret filiū regis. Corruit. ad terrā decidit.

Et exposuit protinus seleuco id. s. amorē filii eius in uxorē eius. Ali dicūt nō statim indicasse: sed mira solertia: simulādo uidelicet ipm captū eē amore uxoris suæ: hoc ē medici: ut Oliuer. diligēter recitat. Qui. s. Seleucus: nō dubitauit cedere. i. cōcedere filio suo: cōiugē charissimā: referēs acceptū. i. iputas fortūæ: q. s. filius incidisset in amorē. s. nouercæ suæ: & iputans. i. attribuēs pudori. i. uerecūdiæ ipsius. s. filii: q patus eēt dissimulare eū. s. amorē: usq; ad mortē: ēt iclusam q̄tū in eo fuit. Subiiciaf ais. s. legētiū aut audientiū ista: senex. q natura q̄rulus & morosus ac Zelotypus ē: & rei charæ tenacissimus: rex. q quæ amat cōseruare pōt si habet ea: & si nō habet rapere & sup. amās: in quo maxima uis est: & sup. patebit iam q̄ multa & q̄ difficili indulgētia. i. uehemēs in filiū inclinatio affectus paterni: superauit. i. uicit. q. d. maxima & difficillima. At. i. sed: Seleucus qdē cessit filio suo: uxore. i. de possessiōe uxoris (prius aūt uxorē dixit: unde in utroq; casu id dicere licet) Ariobarzāes rex Cappadociæ cessit filio suo Regno: i dest de regno cappadoniæ in cōspectu Cnei Pompeii. Cuius. s. Pompeii: cū ipse. s. Ariobarzāes cōscendisset tribunal. i. sedem prætoriā & inuitatus ab eo. s. Pōpeio: sederet in sella curuli: qua primi magistratus tantum utebantur: postq̄ conspexit filium suum obtinentē in cornu scribæ. i. in ea parte exercitus ubi scriba locum habebat: locum humiliorem. i. inferiorem: fortuna sua. i. quā filium regis deceret: non sustinuit. i. non est passus intueri eum collocatum infra se. i. in loco inferiore q̄ ipse: sed descendit protinus sella. s. curuli: & transtulit diadema. i. isigne regni cui corona superponi soleat: in caput eius. s. filii sui: hoc est declarauit eum regem: & cœpit hortari eum ut transiret eo. i. in eum locum unde ipse surrexerat. Lachrymæ exciderūt iuueni: & sup. corpus eius corruit: & diadema est dilapsum. s. e capite eius: nec potuit progredi sup. eo: uidelicet in sellam curulem: quo fuerat iussus. s. a patræ progredi: quodq;. i. & quod excedit pene. i. quasi fidem ueritatis: is. s. pater qui depōebat regnum erat lætus: & sup. is. uidelicet filius: cui regnum dabatur erat tristis: nec tam egregium quia maxime pium certamē: habuisset finem: nisi authoritas Pompeii affuisset uoluntati patriæ. i. nisi Pompeius comprobasset & quodammodo iussisset factum patris. Enim pro quia: pompeius sup. &. i. simul appellauit filium regē: & iussit sumere diadema: & coegit sup. eum considere. i. simul cum patre sedere: in sella curuli. ASCEsius

Cornu scribæ. inter commentarienses & Cornicularios: quos alio nomine dictos accensos auctor est Asconius: eorum qui Corniculo merebant subsellium cornu uocabatur. THE.

OLI. ℭComicæ. Iocunde & urbanæ. ⁋ Tragicæ. Seuere & rigidæ: & est continuatio: color rhetoricus.

Comicæ lenitatis hi patres: tragicæ asperitatis illi.

ℭDe Parentum Seueritate aduersus liberos.

De.L. Bruto. Caput. VIII.

BRutus par gloria Romulo. quia ille urbem: hic libertatem Romanam cō didit. filios suos Tarquini dominatio nem a se expulsam reducētes: summū imperiū obtinens: comprehēsos: pro tribūali uirgis cæsos: & ad palū religatos securi pcuti iussit. Exuit patrē: ut cōsulem ageret. orbusq́ uiuere: quam publicæ uindictæ deesse maluit.

ℭDe Cassio.

CVius æmulatus exemplum Cassius: filiū qui. Tr. Pl. Agrariam legem primus tule rat: multisque aliis rebus populariter ani mos hominum amore sui deuinctos tenebat: post quam illam potestatem deposuit: adhibito propin quorum: & amicorū cōsilio affectati regni crimine domi dānauit: uerberibusq; affectū: necari iussit.

BRutus gloria par Romulo. De seueritate parētū ca. viii. cuius exēplū primū ē Iunii bruti q filios duos uirgis cædi & securi pcuti iussit: q cū illis senserāt q Tarqnios reges ab ipso paucis ante diebus exactos i regnū restituere pabāt: nā paulopost libertatē a populo ptā: id q minie timebaᵗ p dolū & pditionē ē ppe modū amissa. aliquot. n. adolescētes nobili genere nati quorū i regno libido solutior fuerat assueti more regio uiuere grauiter ferētes æq̄ro iure oium libertatē & aliorū in suā uertisse seruitutē: de restituēdis regibus cōsilia q̄rebāt: interea legatia regibus supueniūt sine mētiōe reditus: bona tm̄ repetētes. cū qbus de recipiēdis clā nocte regibus i urbē colloquunᵗ hi adolescētes uitelliis aqliisq; frībus prio cōmissa res fuit uitellio℞ soror cōsuli nupta bruto erat: iāq; ex eo mrimonio adolescētes erāt liberi Titus Tiberiusq;: eosq; i societatē cōsilii auūculi assumūt lrāe de re tāta legatis danᵗ ad reges fidei pignus q maifestū facius

Bruti rigor cōtra filios fecerūt: nā idicata re p uitelliorū suū q excepat eo℞ cōsilia cōphēsis legatis lrārū cura in primis hita ē ne itercideret: pditores capti: sūptūq; supplicīū cōspectius: q pœnæ capiūdæ ministeriū patri de liberis cōsularus iposuit: & q spectator erat amouēdus. cū ipm fortūa exactorē supplicii dedit. stabant ad palū deligati nobilissimi iuuenes. sed a cæteris uelut ab ignotis capitibus consulis liberi oiu₃ i se cōuerterūt oculos: miserabatq; nō pœne magis hoies q̄ sceleris: quo pœnā meriti eēnt: illos eo potissimū anno quo patriā liberatā patrē liberatorē. cōsulatū ortū ex domo iunia. pres plebēq; qcqd hoiu₃ deorūq; Ro. eēt iduxisse aium ut supbo quōdā regi nū ifesto exuli pderēt: itaq; missi lictores ad sumēdū suppliciū nudatos uirgis cædūt: securiq; feriūt: cū iter oē tps pr̄ uulgusq; & os eius spectaculo eēt eminēte primo aio inter publicæ pœnæ ministerio fm pœnā nocētiū: ut i utrāq; pte arcēdis sceleribus exēplū nobile eēt. ⁋ Filios suos. Titū & liberiū. ⁋ Reducētes. Reducere uolētes. Vir. Quos ego sum totiēs iā dedignata maritos: Nō q eēnt mariti sed q eē uolebāt. ⁋ Exuit patrē: deposuit amorē & affectū pnū. ⁋ Vt cōsulem ageret. Quia cōsulatus administratio exigebat ut suppliciū de his sumeret qui libertatē opprimere uoluerant.

CVius æmulatus: Spurius Cassius i agraria largitiōe ambitiosus i socios fuerat. unā ipo cōsule cū pculo uirginio lex agraria primū pmulgata fuit: nunq̄ deide sine maximis moribus exagitata ager hernicus adeptus hoc auctore iter latios plebēq; diuisus: adiectūq; huic mūeri aliq̄tū agri qa pr̄ibꝰ possidebaᵗ hac largitiōe suspectus iā senarui ppłoq; cœpit eē: q pniciosas libertati opes strueret & iō cuibus iā uilior factus: ut alio mūere sibi recōciliaret ciuiū aios iubere p siculo frumēto pecuniā acceptā retribui pplo. Id uero nō secus q̄ psentē mercedē regni aspnata plebs ē: húc ergo ubi magistratu abiit dānarū necatūq; cōstat: sūt q patrē auctorē eius supplicii ferāt cū cognita domi cā uerberasse ac necasse: peculiūq; filii cereri cōsecrasse signū ide factū eē & iscriptū: ex Cassia familiæ datū iuenio apud quosdā auctores: idq; ppius fidei ē a q storibus Cesōe Fabio: & L. Valerio diē dictā pduelliōis dānatū ppli iudicio: direpras publicæ ædes q̄ iniam sequiᵗ Diony. Alicarnaseus: qa dicit: q si pr̄ iudex fuisset & puitor: neq; domꝰ dirupta; neq; bōa publicata: qa Ro. nihil eēt possesso℞ ppriū pr̄ibus uiuētibus: & id pecūiæ & corpora filio℞: cū de eis uolūt disspōere tradūᵗ patribus. Addidit pterea agitatū ēt fuisse de iterficiēdis filiis Cassii sed crudelē nimis uisam eā sententiam.

ASCē sius

COmicæ &c. Breuis pfatio & parasceue ē ad sequētē narrationē: cui q uenuste subaudiunᵗ uerba iepte qdā adiecerūt: ueriores. n. textus id tm̄ habēt qđ nos pposuimus: Cuius ordo ē. Hi pres. s. iam dicti sup. fuerūt aut sūt: lēitatis. i. mititatis & trāqllitatis: comicæ. i. q̄lē habēt pres i comœdiis: illi. s. q sequēter aut de qbus pxie dicemus sup. fuerūt aspitatis. i. rigiditatis: tragicæ. i. tragœdia dignæ. ⁋ Brutus. s. Iunius par. i. æq̄lis Romulo: gloria. i. q̄tū ad gloriā qa ille. s. Romulus cōdidit urbē Ro. hic. s. Brutus cōdidit libertatē Romanā: obtinēs sūmū iperiū: qa cōsulare: iussit filios suos reducētes. i. reducere uolētes & cōiuratos ad hoc dn̄atiōnē. i. supbū regnū Targnii. s. supbi expulsi a se cōphēsos. i. captos & cæsos uirgis: p tribūali. i. ante tribūal: & religatos ad palū. i. stipite: pcuti securi. i. decollari. & ita Brutus exuit patrē. i. paternū affectū: ut ageret cōsulē. i. ut debite fungereᵗ officio cōsulari: & maluit uiuere orbus. i. sine liberis: q̄ deesse uidictæ publicæ. ⁋ Huius &c. Cassius. s. Spurius æmulatus: exēplū huius. s. Bruti: dānauit domi. s. suæ crimie regni affectati & hoc ppinquo℞ & amico℞ cōsilio adhibito filiū. s. suū: q trib. plæ. i. cū fuisset trib. plæ. tulerat primus (nā postea multi cōati sūt eā ferre) legē agrariā. i. de agro quē Po. Ro. bello acqsiuerat æqs portiōibus diuidēdo: & tenebat aios hoium deuictos. i. obnoxios amore sui: multis aliis rebus populariter sup. factis. i. i fauorē aut grā₃ populi dānauit dico: postq̄ deposuit illā ptātē. s. tribūitiā: & iussit eū affectū uerberibus. i. cæsū: necari. i. percuti securi.

¶Peculium.s.castrense.quod alienari poterat quia ad patrem non pertinebat OLI.

Itus āt Mālius: Cū macedonū legati Romā cōquæstū uēissent: de Iulio sillano ꝑtore ꝙ acceptis pecuniis ,puinciā spoliasset & senatus de q̄relis eoꝝ uellet cognoscere. T. Mālius torq̄tus sillāi pr̄ petiit ipetrauitq̄: ut sibi hmōi cognitio mādaret:& domi cognita cā filiū dānauit abdicauitq̄: : ac ur funeri qdē eius: cū suspēdio uitā finiisset uoluit iteresse: sedesq̄ domi ꝑtātem cōsultātibus ex istituto fecit. hāc historiā Cice. p trāsitū tāgit li. iii. de finibus bonoꝝ & maloꝝ. Raræ digni. q̄ raris hoībus contigit ut oībus reip. muneribus ꝑfunctus esset. Amplissimi ordinis: senatorii pegerat Torq̄tus. Exagerat hāc Torq- ti seue ritas contra filium

ac peculium eius Cereri consecrauit.

¶De Manlio Torquato.

Itus āt Mālius Torq̄tus: pp egregia multa raræ dignitatis: iuris quoq̄ ciuilis: & sacroꝝ pōtificaliū pitissim⁹ in cōsimili facto nec cōsilio qdē necessarioꝝ idigere se credidit. Nā cū ad senatū Macedōia de filio ei⁹ Decio Syllano: q eā ꝑuiciā obtinuerat: querelas p legatos detulisset. a. P. C. petiit: ne qd ante de ea re statuerēt: q̄ ipse macedonū. filiiq̄ sui cām ispexisset: sūmo deide tū āplissimi ordinis: tū et eoꝝ: q q̄stū uenerāt cōsensu: cognitione suscepta domi cōsedit. solusq̄ utriq̄ pti p totū biduū uacauit: ac tertio die plēissime: diligētissimeq̄ auditis testibus: ita ꝑnūciauit. Sylla nū filiū meū pecūias a sociis accepisse mihi ꝓbatū sit: & Rep. eū: & domo mea idignū iudicio: ꝓtiusq̄ e cōspectu meo abire iubeo. tā tristi patris sentētia pculsus syllan⁹: lucē ulterius irueri nō sustiuit. suspēdioq̄ se proxima nocte cōsumpsit. Peregerat iā Torq̄tus seueri religiosi iudicis ptes: satisfactū erat Reip. habebat ultionē Macedōia. potuit tam uerecūdo obitu filii patris iflecti rigor. At ille neq̄ adulescētis exequiis ireřsuit. & cum maxime funus eius duceretur cōsulere se uolētibus: uacuas aures accōmodauit. Videbat. n. se in eo atrio cōsedisse: in quo illius impiosi torq̄ti seueritate cōspicua imago positā erat. Prudentissimoq̄ uiro succurrebat: effigies maiorum suorum cū titulis sui id circo i prima ædium parte poni solere: ut eorū uirtutes postei non solum legerent: sed etiam imitarentur.

seueritatē Vale. satis inqt fuerat dānasse filiū: & abdicatū a se coegisse laqueo uitā finir seueritas. hæc magna. sed illa maior: ꝙ nec funeri qdē uoluerit iteresse. oībusq̄ illo eo die cōsultātibus uacauerit. Illius iperiosi torq̄ti. Quia ut diximus in ca. de disciplina militari filiū q cōtra eius ꝑceptū cū hoste cōflixerat & uictoria ex illo reportauerat uirgis cædi & securi pcuti iussit. Imago posita. In atriis solebāt ueteres maiorū suorū: q gloria & rebus gestis claruissent imagines collocare. Iuuenalis. Tota licet ueteres exornēt undiq̄ ceræ. Atria nobilitas sola est atq̄ unica uirtus: maiorum igitur suorum imaginibus sæpe ad uirtutes & rerum gerendarum gloriam incendebantur. ut illorum imitatione clariores herent.

¶Et cōsecrauit. i. tanq̄ sacrum addixit Cereri peculiū eius. i. qd ꝑpriū & extra patriā ptātē utpote castrēse possederat. Titus āt Mālius Torquatus existens sup. uir raræ. i. excellentis dignitatis: pp multa egregia. i. excellētia facta & dicta. s. eius pitissimus quoq̄ iuris ciuilis & sacroꝝ pōtificaliū. i. q ad ius pōtificiū ptinebāt ac ptinent: nec qdē. i. nō saltē credidit se idigere cōsilio necessarioꝝ. i. cōsanguineoꝝ & affiniū i facto cōsimili. s. de dānatiōe filii. Nā quū macedōia. i. ꝑuicia illa q̄ paulo ante regnū fuerat: retulisset p legatos ad senatū q̄relas de filio eius. s. Titi Mālii Decio Syllano. s. appellato: petiit. T. Mālius pater: a patribus cōscriptis ne qd statuerēt de ea re anteq̄ ipse ispexisset cām macedonū & filiū sui: hoc est illoꝝ accusationē & huius purgationē. deide cognitiōe. i. inq̄sitiōe de iure utriusq̄ partis: suscepta. i. a Tito patre sūmo cōsensu tum. i. simul: amplissimi ordinis: uidelicet senatorū: tum etiā eoꝝ: q uenerāt questū. i. ad q̄rēdū de filio eius: hoc est legatorū macedōiæ: cōsedit domi & uacauit. i. ut dicūt audiētiā dedit solus. i. cū solus eēt: utriq̄ parti p totum biduū: ac ꝑnunciauit tertio die testibus auditis plenissime & diligētissime: ita. i. in hanc formā uerboꝝ. Cū ꝓbatū. s. testibus: sit mihi Syllanum filiū meū accepisse pecunias a sociis: ego iudico eū idignū & rep. & domo mea: & iubeo sup. eū abire ꝓtinus e cōspectu meo. Syllāus pculsus. i. attōitus tā tristi sñia patris: nō sustinuit. i. nō ualuit: intueri ulterius lucē. i. diutius uiuere: & cōsumpsit. i. pemit se suspēdio nocte ꝓxima. Torq̄tus pegerat. i. plene egerat & defleuerat iam partes. i. debitū officiū iudicis seueri. i. sequētis uera & religiosi. i. anxiæ seruātis iusiurādū quo iudices obligari solent: & satisfactum erat reipu. & macedonia habebat ultionem: & rigor. i. rigiditas patris poterat inflecti. i. mitigari obitu filii uerecundo. i. qui oberat præ uerecūdia: at. i. sed: ille. s. seuerissimus pater: neq̄ iterfuit exequiis adolescentis. & cum funus eius duceref maxime. i. præcipue: aut ꝑcipua pōpa: tunc sup. quia iurecōsultus erat: accōmodauit uolētibus cōsulere. i. cōsilium petere se aures suas uacuas. i. nullo negocio occupatas (Videbit fortassis nostroꝝ dumtaxat istitutoꝝ gnaris nouum: hoiem qui se suspēderit solēniter ad rogum aut sepulturā efferri: sed norit hmōi gloriosum fuisse apud Romanos illos ethnicos morte a se sibi illata dedecus aut euitare aut finire: de qua re lōge sanctius nunc Rōana cōstituit ecclesia. Affert āt cām cur tam rigidus ꝑstiterit Torq̄tus dicēs) Videbat. n. se cōsedisse in illo atrio. s. priscoꝝ Torquatoꝝ: in quo imago illius torquati iperiosi (q. s. imperator ac cōsul filium securi pcutere iussit: ꝙ cōtra iterminatiōne suā ac imperium in absentia sua in hostē egressus etiā feliciter pugnā cōmisisset: & ita miro cōpendio illius quoq̄ seueritatē in filium pertractat) erat posita cōspicua. i. euidēti seueritate: Et succurrebat uiro prudētissimo: effigies maiorum suorum (meo iudicio uacat suo

ASCE- sius

rum:nam generalis est sententia)cum titulis suis.i.suorum præclatorum gestorũ : solere poni in prima partæ ædiũ iccirco.i.ad eum finem:ut posteri non solum legerent sed etiam imitarentur uirtutes eorum.

OLI. Cimbri. Marcus uero Scaurus. Cimbri germanorũ populi:q lingua gallica latrones dicunt teste festo:nũc uero nos flamigos dicimus.cũ in italiã supatis alpibus descẽdere tentarẽt.Q u.Catulũ ꝓconſ.q fauces alpiũ obsederat & pulsus ad flumẽ athesim castellũ editũ isederat reliqratq;. ab alpibus fuderũt atq; fugarũt & explicata uirtute sua fugiẽtẽ ꝓcõsulẽ exercitũq; psecuti in italiã traiecerũt iunctis deide Catuli.&.C.Marii exercitibus ꝑlio uicti sunt ab eis.in quo ꝑlio cæsa tradunt hoium .cxl.milia capta.lx.in ea igit pugna.q̃ apud athesim:cũ cimbris cõmissa fuit eqtes Ro.cimbrorũ ipetu pulsi.Catulũ ꝓcõsulẽ deseruerunt:& urbẽ pauidi repetierũt.Inter fugiẽtes erat & filiꝰ Marci Scauri.q ubi accepit fugiẽtẽ aduentare illi obuiã misit q nũciaret se libetius occursurũ ossibus eius i aciæ cæsi:q̃ ipm tã turpiter fugiẽtẽ admissurũ quo audito filius ꝓ dolore sibi mortẽ consciuit.℣ Cõsternatiõis:perturbatiõis:& formidinis. ℣ Aut habẽdus.Si ꝓbus.℣ Aut spnẽdus. Si uilis.

Nec minus aiose:Salustius bello Catilinario fuere inqt cõplures q ad Catilinam ab initio ꝓfecti sunt:in his erat Fuluius senatorii hois filius quẽ retractũ ex itinere parens necari iussit. ℣ Ingenio & lris forma.Significat illũ & ai & corporis dotibꝰ a natura fuisse donatũ:qbus pri carior eẽ potuerit.℣ Licuit dõec.potuisset pr filiũ in carcere iclusum retinere dũ Catilie furor extingueret:qd si fecisset nõ seueri sed cauti nomẽ fuisset assecutꝰ. ℣ Sed.ut hãc patrũ inqt sæueritas dura nimis & aspera est aliqua moderatione lenienda eorum qui mites fuerunt.& ita ad cap. de moderatione patrum hac breui præfatione transit.℣ Clementiæ mixtura. Translatio sumpta ab aqua quæ ualidiori insusa uino illud mitius reddit.

℄ De Marco Scauro.

Marcus uero Scaurus lumen:ac decus patriæ cum apud Athesim flumen impetu cymbrorum romãi equites pulsi deserto consule Catulo pauidi urbem repeterent: consternatiõis eorũ participi filio suo misit:q dicerẽt:se libẽtius i acie eius iterfecti ossibꝰ occursurũ q̃ ipsum tã deformis fugæ reum uisurũ . Itaq; siquid modo reliquũ i pectore uerecũdiæ supesset : cõspectũ degenerati pris uitaturũ. recordatiõe.n.iuuẽtæ suæ: q̃lis.M.Scuro aut habẽdus : aut spnẽdus eẽt filiꝰ: admõebat.quo nũtio accepto iuuẽis coactus ẽ fortiꝰ aduersus semetipsum gladio uti:q̃ aduersus hostes usus fuerat.

℄ De Aulo Fuluio.

Nec mĩus aiose Aulus Fuluius Vir sẽatorii ordinis eũtẽ filiũ i aciẽ retraxit: q̃ Scaurꝰ e ꝑlio fugiẽtẽ icrepuit . Nãq; iuuenẽ & ingẽio & litteris:& forma iter æq̃les nitẽtẽ: prauo cõsilio amicitiã Catliæ secutũ iq; castra eiꝰ temerario ipetu ruẽtẽ i medio itinere abstractum : supplicio mortis affecit:ꝓfatꝰ nõ se Catilinæ illũ aduersus patriã sed prĩæ aduersus Catilinã gẽuisse. licuit dõec ciuilis belli rabies ꝑteriret:iclusũ arcere. Verũ illd cauti pris narraret opus.hoc seueri refert . Sed ut hanc icitatã & asperã seueritatẽ mitiores relatu patrũ mores clementiæ suæ mixtura tẽperent:exactæ pœnæ concessa uenia iungatur.

ASCẼsius ℄ Marcus uero Scaurus lumen ac decus patriæ cum eqtes Ro.pulsi impetu cimbrorũ apud Athesim flumen repeterent pauidi urbẽ.s.Romã:& hoc catulo consule deserto:misit sup.nũtios q dicerẽt filio suo pticipi.i.cõsorti cõsternatiõis eorũ.i.q ab cõsimilẽ cõsternationẽ cum aliis fugerat:se.s.scaurũ patrẽ occursurũ libetius ossibus eius.s.filii interfecti in acie.i.fortiter dimicando:q̃ uisurum ipsum reum tam deformis fugæ.Itaq; sup.dicere iussit:si modo quid.i.aliquid reliquum uerecundiæ .i.pudoris:superesset in pectore.s.filii:filium sup.uitaturũ esse:cõspectũ patris degenerati.i. per degenerationẽ filii uilioris effecti.Enim pro qa:filius admonebat recordatiõe.i.per recordationẽ iuuentæ suæ.i.disciplinæ q̃ a patre in iuuenta accepit:qualis filius esset aut habẽdus:quia fortis & ꝓbus:aut spernendus: qa meticulosus & improbus aut degener.Q uo nuncio accepto iuuenis coactus est uti gladio fortius aduersus semetipsum quã usus fuerat aduersus hostes:qa in se gladium cõuertit sese occidẽdo:quẽ ab hostibus auerterat fugiẽdo.℣ Nec Aulus Fuluius uir senatorii ordinis retraxit minus aio se filiũ euntẽ in aciẽ.s.cõiuratorũ in pφiam:q̃ scaurus increpauit filiũ fugiẽtẽ e ꝑlio.Nã affecit supplicio mortis iuuenẽ.s.filiũ suũ nitentẽ.i.fulgẽtẽ iter æq̃les.i.coætãeos suos igenio & lris & forma:secutũ prauo cõsilio amicitiã Catilinæ.s.pricipis cõiuratiõis:& ruẽtẽ temerario ipetu:in castra eius.s.Catilinæ:abstractũ.s.ab icœpto medio itinere.Præfatus.i.ꝓlocutus anteq̃ eum supplicio mortis afficeret:se nõ genuisse illum.s.filium suum Catilinæ aduersus patriã:sed patriæ aduersus Catilinam. Licuisset.i.licitum fuisset:arcere.i.constringere & prohibere ab exercitu Catilinæ:inclusum carcere:donec rabies ciuilis belli præteriret.Verum illud opus.s.tenentis tantisper:dum rabies belli sedaretur filium in carcere narraretur opus patris cauti.i.callidi & ꝓuidi:hoc.s.quod fecit filium occidẽdo:refertur.i.recitatur opus sup.patris seueri.℣ Sed ut &c.Breuis est præfatio in narrationem de moderatiõe parentum aduersus susceptos liberos:in qua dicẽda dictis quodãmodo cõparat:quocirca quidã superiori annexã habẽt hanc partem : quam malui segregare.Ordo autem eius est.Sed ut mores patrum mitiores.i.leniores & minus asperi:relatu.i.dum referuntur:aut ad referendum temperent:mixtura clæmentiæ suæ:hanc incitatam.i.impetuosam & asperam seueritatem:scilicet patrũ:de qua iam locutus est:uenia concessa:scilicet a parentibus iungatur pœnæ exactæ : idest nimis exquisitæ:hoc est narretur post eam.

LVcius Gelius oibus nominibus. Gelius cum pro explorato haberet filium rem habuiſſe cum nouerca & cum ea de cæde patris conſilia tractaſſe:nō ad ſumendum de filio ſuppliciū ſtatim ita percitus cucurrit:ſed cōſulto ſenatu filio dicende cauſæ poteſtatē fecit:q purgans quæ ſibi obiciebanť & cognita diligentiſſime cauſa tanq̄ innocens abſolutus eſt:nā hunc Cice. defendit cuius adhuc extat oratio. Ad cenſuram defunctus:tot honores & magiſtratus habuerat ut ad cēſurā uenire potuerit. Inſpecta cauſa:conſiderata exanimata cauſa. Quod ſi impetu. Laudat huius patris maturitatē:qui noluerit temere in filiū animaduertere ſed cauſam prius diligēter cognoſcere:nā ſi nimia ira pcitus filium occidiſſet ſcelus potius commiſiſſet quam ſuā iniuriam uindicaſſet.

OLI. Gelii moderatio i filium aiaduertentis

De Parentum moderatione aduerſus ſuſceptos liberos. De Lucio Gellio. Capur. IX.

LVcius Gellius oibus honoribus ad cēſuram uſq; defūctus:cum crimina grauiſſima de filio in nouercam:commiſſum ſtuprum: & parricidium cogitatū propemodum explorata haberet: non tamen ad uindictam procurrit cōtinuo. Sed pene uniuerſo ſenatu adhibito in conſilium: expoſitis ſuſpicionibus:defendendi ſe aduleſcenti poteſtatē fecit. Inſpectaq; diligentiſſime cauſa: abſoluit eum tum conſilii:tum etiam ſententia ſua. quod ſi impetu iræ abſtractus ſæuire feſtinaſſet: admiſiſſet magis ſcelus:quam uindicaſſet.

De Lucio Hortenſio.

QVinti autem Hortenſii: qui ſuis temporibus ornamētum romanæ eloquētiæ fuit: admirabilis in filio patiētia extitit. Cū. n. eouſq; impietatem eius ſuſpectam:& nequitiam in uiſam haberet:ut Meſſalam ſuæ ſororis filium hæredem habiturus: ambitus reum defendens iudicibus diceret ſi illum damnaſſent:nihil ſibi præter oſculum nepotum in quibus acquieſceret:ſuperfuturū. hac: ſcilicet ſentētia: quā etiam editæ oratiōi inſeruit filium potius in tormento al: quam in uoluptatibus reponens. tamen ne naturæ ordinē cōfunderet:non nepotes:ſed filium hæredem reliqt: moderate uſus affectibus ſuis. quia & uiuus moribus eius uerum teſtimonium: & mortuus ſanguinis honorem debitum reddidit.

QVinti autem hortenſii. De hoc dixius in ca. de his quia patribus denegauerunt cum filium & impietatis nomine ſuſpectum qppe qui de patris nece cogitaſſe diceretur. & nequitia perditum haberet:ut illum merito inuiſum odio proſequeretur adeo ut cum Meſſala ſororis filius ambitus: reus factus eſſet illum defendens hortenſius diceret ſi illum damnaſſent iudices:non habiturū præter oſculum:nepotum in quibus conquieſceret:quibus uerbis innuebat ſe non alium filium habere præter meſſalam:quē hæredem ſuū fore iam animo conſtituerat hac tamen in filiū moderatione uſus eſt:ut moriēs ei bona reliquærit. Reum. Meſſalam. Tormentis. moleſtis & ſollicitudinibus cum nullam filii faceret mentionē i conſolatione in his quæ ſibi moleſta erant eū reponebat. Quam in uoluptatibus. Quia nullā de filio habiturus eēt uoluptatem: propter eius turpiſſimam uitam. Naturæ. ordinem cōfunderet. Exheredando. filium & ſubſtituendo nepotes heredes.

Hortēſii patientia contra filium

LVcius Gellius defunctus. i. p ordinē functus oibus honoribꝰ. i. magiſtratibꝰ ad quos p gradus aſcēdebať: uſq; ad cēſurā:ita ut nihil ei reſtaret expetēdū: pter cenſurā: cū hrēt crimina grauiſſima: ideſt criminationes grauiſſimorum ſcelerum de filio:uidelicet ſtuprum commiſſum in nouercā & parricidium cogitatum:ideſt animo conceptū ut liberius patre occiſo nouerca abuteretur:haberet dico ea crimina propemodum: ideſt quaſi explorata:ideſt comperta:non tamen procurrit cōtinuo ad uindictam:ſed pene uniuerſo ſenatu adhibito in conſilium: & ſup. ſuſpitiōibus: ſcilicet de ſcelere filii expoſitis. fecit adoleſcenti: ſcilicet filio poteſtatem defendendi ſe. & ea diligentiſſime inſpecta abſoluit eum:ſcilicet ab omni ſuſpicione & punitione tanquam innocentē:tum. i. ſimul. ſententia:ideſt iudicio conſilii:ſcilicet adhibiti: hoc eſt fere uniuerſi ſenatus:tum etiam ſententia ſua:ideſt proprio iudicio. Quam ſi ipſe Lucius abſtractus: ſcilicet ab uſu rationis:impetu iræ:feſtinaſſet ſæuire: ſcilicet in filium: ipſe admiſiſſet magis ſcelus: quia innocentem ob ſuſpicionem licet uæhementem occidiſſet:quam uindicaſſet:quia nullum erat. Quinti & cætera. Ordo eſt. Autem:ideſt ſed patientia Quinti Hortenſii qui fuit ſuis temporibus ornamentum eloquentiæ romanæ extitit admirabilis in filio. Quum enim ipſe hortenſius haberet impietatem eius:ſcilicet filii ſui ſuſpectam:& nequitiam:ideſt libidinem eius inuiſam: eouſque ut habiturus Meſſalam filium ſororis ſuæ hæredem:defendens:ſcilicet Meſſalam reum ambitus:ideſt petiti magiſtratus per largitionem aut alias malas artes crimine: diceret iudicibus:ſi:ſcilicet iudices damnaſſent illum:ſcilicet meſſalam nil ſuper futurum: ſcilicet eſſe: ideſt reliquum fore ſibi præter oſculum nepotum:ideſt liberorum filii:in quibus acquieſceret:ideſt animum contentum haberet:ſcilicet reponens:ideſt collocans hac ſententia quam etiam inſeruit orationi editæ: ſcilicet a ſe filium potius in tormento:ideſt cruciatu animi q̄ in uoluptatibus:tamen ne confunderet ordinem naturæ quo filii patribus ſuccedunt:non reliquit nepotes ſup. hæredes proximos ſed filium hæredem:uſus affectibus ſuis moderate:quia & uiuus reddidit uerum teſtimonium moribus eius:ſcilicet filii ſui:teſtatus eos ſibi maxime diſplicere:& mortuus reddidit ſanguini:ideſt ſatu ſuo genito:honorem debitum.

ASCēſius

OLI. Dem fecit. Fuluiūs Flaccus primus oīum trāsalpinos ligures bello domuit missus in auxiliū massi liēsibus aduersus fallinios Gallos: qui populabanť fines massiliensiū eū diu multūq; clauderēt sal-tus deciates. mox ubi: eburiates: incognitas tādē latebras eorū ignibus sepsit fuluius: in plana Bebius deduxit: posthumius ita exarmauit: ut uix reliqrit ferrū: quo terra coleret: hic igiť fului⁹ q ligures domuit. Ambrachiā deuicit: cephaloniā & Iacinthū subegit: filiū habuit tātæ ipietatis atq; neqtiæ ut cædē sibi machinari nō dubitauerit: qď ubi itellexit fuluius: senatus auxiliū iplorauit senatus filiū cōphēdi & p triūui-ros inqsitioni adhiberi iussit: quē in crimine dep̄hensum i p̄ris potestatē q de illo meritas pœnas exigeret tradi uoluit: pr̄ ea moderatione usus ē: ut nō mō filiū nō notauerit; sed illū ēt decedens hæredē reliquerit. ⁋ Per triūuiꝝ: Triūuiri p̄erāt rebus capitalibus. ⁋ Tetriore: Crudeliore.

Patris clemētia erga ipium filium Agnorū uirorū: post illustriū uirorū exēpla dicit se de p̄re quodā dictuꝝ: cuius nomē pp ignobilitatē ad posteros nō puenit q nimia & ppe icredibi māsuetudine & moderatione & filiū usus fuisse uideť. cū .n. satis exploratū haberet parari sibi ne cis īsidias a filio nullo mō sibi psuadere poterat tm̄ sceleris & ipietatis i ueꝝ filium cadere posse. Itaq; uxorē in secretū adducit eā suppliciter orat ne se tāto tpe celet qď suspicabať. apiat nunc demū: ex se filiū hūc concepit an ex alio subditiuū habeat q cū iureiurādo affirmasse ex eo uere natū eē. tū filiū i desertū locū adduxit: gladiū quē secū attulerat nūdatū tradidit: iugulum p̄buit dicēs: nō tibi ueneno: nō latrone: nō alia ui ad meaꝫ necē opus ē: en tibi iugulū apiosi plusq̄ uelles tibi supesse uideor qbus uerbis correptis filius uī magnā p̄næ pietatis pectore concepit: ut q antea p̄ris mortē qreret: eius postea uitā incredibiliter desideraret ab eoq; excogitati parricidii ueniā peteret ac p̄careť: ne suus amor i illū uilior eē uideret q a penitētia ort⁹ eēt. ⁋ Ignoti p̄ris: p ignobilis p̄ris cuius nomē ignorať. ⁋ Inducere animuꝫ: sibi psuadere. ⁋ Veꝝ sanguinē: Filiū ex suo sanguine natum. ⁋ Asseueratione: pseuerāti affirmatiōe. ⁋ Seductā uxorem: Aliquo mō deceptā uxorē. ⁋ Subiecisset: si filius sibi subditiuus eēt qles multæ steriles hr̄e cōsueuerāt. ⁋ Nō paulati: sed magno ipetu. Magna admiratio: q q pricidium cogitabat tā subito aī motu oēm exuerit crudelitatem.

⁋ De Fuluio.

Dē fecit clari generis: magnæq; dignitatis uir Fuluius: sed i filio aliq̄tū tetriore. Nā cū auxiliū sēatus iplorasset: ut suspect⁹ in parricidio: & ob id latēs p triū uiꝝ cōqreret: ac iussu patrū. C. cōprehēsus eēt: nō solū eū nō notauit. Sed ēt decedēs: dominū omniū eē uoluit: quē genuerat hæredē istituēs: nō quem fuerat expertus.

⁋ De Quodam patre ignoto.

Agnorū Viroꝝ clemētibus actis ignoti patris nouæ atq; iusitatæ ratiōis cōsilium adiiciā. q cū a filio necti sibi insidias cōpisset: nec iducere in aīum posset ut uerū sanguinē ad hoc sceleris pgressū crederet: Seductā uxorē suspicās suppliciter rogauit: ne se ulteri⁹ cælaret: siue illū adulescētē subiecisset: siue ex alio cōcepisset. asseueratiōe deide ei⁹: & iureiurādo se nil tale debere suspicari: psuasus: i locū desertū filio pducto: gladiū: quē secū occultū attulerat: tradidit: ac iugulū feriēdū p̄buit: nec ueneno: nec latrōe ei ad pagēdū parricidiū opus eē affirmans. quo facto nō paulatim: sed magno impetu recta cogitatio pectus iuuēis occupauit. Cōtinuoq; abiecto gladio tu uero: iquit: pater uiue & si tam obsequēs es: ut hoc precari filio

ASCēsius ⁋ Idē fecit. Fuluius. s. Flaccus: uir clari generis & magnæ dignitatis: fecit idē. i. cōsimile illi qď Hortensius fecerat: sed fecit sup. id i filio tetriore. i. turpiore aut diriore aliquāto: nā cū iplorasset auxiliū senatus: ut. s. filius suspectus in parricidio. i. q ipsū Fuluiū patrē suū occidere pararet: & latens. i. occultās sese ob id: conqrereť p triumuirū cuius erat criminis cōuictos in carcerē trahere: & suppliciū de eis sumere ac. s. filius eēt cōp̄hensus. i. captus iussu patrū cōscriptorū: Fuluius sup. nō solū nō notauit. s. īfamiā filiū: sed ēt decedēs. i. moriēs: hoc ē postea cū moreretť: uoluit eē dominū oium. s. rerū suarū: istituēs hæredē quē genuerat. i. habēdo respectū q eum genuerat: aut eo q eū genuerat: & nō quē fuerat exptus. i. nō habēdo respectū q eū exptus fuerat i se parricidiū parasse. ⁋ Magnorū &c. Sub iūgit exēplū ignoti p̄ris: qď externorū uice fungi pōt dicēs. Ego adiiciā clæmētibus actis. s. priuatis i filios (Ex hoc ār authore puto. Vallā motū ut acta potius q̄ actus apostolorum se dicere uelle scripserit) cōsiliū p̄ris ignoti. i. obscuri: aut nullius nois: nouæ: atq; p &: iusitatæ rationis. Qui. s. p̄r cū cōperisset īsidias necti. i. strui sibi a filio: nec posset iducere i animū. i. & nō posset sibi psuadere: ut crederet uerū sanguinē. i. uere a se gēitū pgressū sup. eē ad hoc sceleris. s. in patrē si uerus eēt. Ipse suspicās. s. ex adultero cōceptū: rogauit suppliciter uxorē seductā. i. seorsum ab arbitris ductā: hoc ē in locū secretū: ne celaret se ulterius: siue subiecisset. i. iuētitiū p uero sibi sub oculos iecisset: illū adolescētē. i. q tūc adolescēs erat: cū hoc supplicaret siue cōcepisset sup. eū ex alio: deide ipse psuasus: asseueratiōe. i. affirmatiōe ueri & iureiurādo eius. s. uxoris: ipsū sup. nil tale debere suspicari: tradidit filio pducto in locum desertū. i. solitudinē (Est autē exēplū spectatæ breuitatis: in narrando) gladiū quem attulerat secū occultū. i. absconditū sub ueste: ac præbuit iugulū feriēdum affirmans nec opus eē ei ueneno: nec latrone. i. grassatore & obsessore uiarū: aut malo satellite: qui latro quasi latero a latere dictus est: ad peragendum parricidium. Quo facto. s. p̄ris: cogitatio recta. i. iusta existimatio de pietate patri debita: occupauit: idest inuasit: pectus iuuenis (more suo: quem adolescentem uocauit etiam iuuenem dicit) non paulatim: idest successiue: sed magno impetu: & continuo gladio abiecto inquit: tu pater uiue: & si es tā obsequens: idest tam sequens uotum filii: ut patiaris hoc præcari filio: idest filio ut præcari passiue significet.

¶Exupera me:iterfice me o pf.¶Solitudine sanguine meliorẽ:Ostẽdit rẽ admonitiõe dignã:ut quẽ nõ sanguis OLL.
nõ poenates:non alimenta a parricidio deterrere potuerant:solitudo syluæ ferrũ subito reuocarũt.¶Solitudi-
nẽ.Dixerim meliorem hoc est loca deserta in quæ filiũ deduxerat.¶Penatibus:domesticis ædibus.
Oratius pul.Orõ puluillo & Vale.publicola cõsulib9 dedicata erat ĩ capitolio Iouis ædes sortiti sẽ Oratii
iter se cõsulũ uter dedicaret.Orõ forte euẽit Vale.ad ueiẽtẽ bellũ ꝓfectus ægrius q̃ dignũ erat tule cõstan
rũt Vale.necessarii dedicationẽ tã iclyti tẽpli.Orõ dari.Id oĩb9 modis ĩpedire conati postq̃ alia fru tia in morte filii

permittas:me quoq; exupera.Sed tãtũ q̃so: ne me us erga te amor eo sit uilior:qđ a pænitẽtia oritur: solitudinẽ sanguine meliorẽ:pacatioresq; pẽatibus syluas & alimẽtis blãdius ferrũ ac mortis oblatæ: quã datæ uitæ felicius beneficiũ. Commemoratis patribus:q iniurias filiorũ patiẽter exceperũt:refe ramus eos:qui mortes æquo animo tolerarunt.

¶De Horatio Puluillo. Caput.X.

Oratius Puluillus cũ ĩ capitolio Ioui Opt.Max. ædẽ põtifex dedicaret: iter q; nũcupationẽ solẽniũ uerboꝝ postẽ tenẽs:mortuũ eẽ filiũ suũ audisset:ne q; manũ a poste remouit: ne tãti tẽpli dedicationẽ iterũperet: neq; uultum a Publica re ligione ad priuatũ dolorẽ reflexit:ne patris ma gis quam Pontificis partes egisse uideretur.

¶De Aemilio Paulo.

Larũ exemplũ: nec minus tamẽ illustre: quod seqtur.Aemilius Paulus nũc felicis simi:nũc miserrimi patris clarissima repsẽ tatio:ex quatuor filiis formæ ĩsignis:egregiæ indo lis duos iure adoptionis ĩ Corneliã:Fabiãq; gẽtem tralatos:sibi ipẽ denegauit.duos ei fortũa abstulit.

stra tẽtata erãt:postẽ iã tenẽti cõsuli fœdũ iter p̃- cationẽ deũ nũciũ ĩcutiũt mortuũ ei9 filiũ eẽ fu nestãq; familiã:dedicarẽ eũ tẽplũ nõ posse nõ cre diderit factũ an tm̃ roboris aĩo fuerit:nec tradit certũ nec facilis ẽ iterp̃tatio nihil aliud ad eũ nũ ciũ ã ꝓposito uersus:q̃ ut cadauer efferri iube- ret:tenẽs postẽ p̃cationẽ pagit & dedicat tẽplum. ¶Inter nũ.so.ue.Verbis noĩati exprimẽdis.nã ab initio suæ deductiõis demones illi & hũani gñis p̃uaricatores hãc opinionẽ ĩduxerãt:ut se deos fa cerẽt.¶Mortuũ eẽ fil. Hãc uocẽ ab amicis publi colæ iactatã ferunt: ut Oratiũ a dedicãdo tẽplo auerterẽt q ægre ferebat fortẽ obtigisse đdicãdi. ¶Dedicationẽ it. Hoc quoq; s̃uat nr̃a religio ut si orõnẽ itermiseris nõ ualet & p̃cipue dũ forma lia dñr:ut uerbi gr̃ia:ĩ Baptismate si dixeris ego te extigue cãđlã illã & postea baptizo nihil ualet

Emilius Pau.L.æmilius paulus eius pauli filiũ q apud cannas cecidit.prio cõsulatu quẽ ut ĩqt Plini.de uiris illu. post tres repulsas adeptus erat de ligu ribus triũphauit.Iteꝝ cõsul p̃sẽ philippi filiũ & macedõiæ regẽ apud Samotracas cœpit: & ui- ctũ fleuit:& sibi assidere iussit ac đmũ ĩ triũphũ duxit:hic igr̃ cũ filiorũ ꝓle foelix eẽ uiderẽt:qp pe q egregiæ idolis eximiæq; uirtutis q̃tuor hẽ- ret:cũ duos ĩ alienas familias p adoptionẽ trãstu lisset:alterũ.s.ĩ corneliã:q Scipio æmilianus di- ctus ẽ:alterũ ĩ fabiã:reliquorum orbitate paulo post uisus ẽ miser & ĩfœlix:nã intra paucos dies amisit utrũq;.alteꝝ u3 q̃rto die ante triũphũ ma cedonicũ:alterũ tertio post triũphũ: quorũ ia- ctura tã æquo aĩo tulisse ferẽ:ut ꝓgressus ad po pulũ ĩ cõciõe fortũæ gr̃ias egerit:deosq; p̃catus fuerit:ut si qd diri reipu.ĩmineret sua eẽt calãitate decisũ:uel ut alii tradũt:hãc p̃cationẽ fecit anteq̃ ad bellũ ꝓficisceretẽ:q si diis po.ro.foelicitas nimia eẽ uideretẽ:q̃pp aduer si aliqd ĩstaret reip.suæ:id totũ ĩ se suãq; familiã cõuerteret:prior sibi publica q̃ priuata caritas fuit.¶Nũc fœ- licissimi turba filiorũ diẽ:quos q̃tuor habebat.¶Nũc miser.Illorũ orbitate quos ĩtra breuissimũ tp̃s amisit.
¶Exupa.s.ĩ uita;quoq;.i.ẽt me.i.uiue diutius q̃ ego uicturus sum.q.d.pp p̃rimõiũ struxi tibi ĩsidias:at nũc ue ASCẽsius
lĩ te ẽt post me uicturũ & nũq̃ id possideã.Sed m̃ q̃so ne amor meus erga te sit eo uilior:q orĩt a pœnitẽtia.Spe ciosa dep̃catio:q̃ qlibet ad deũ p pœnitẽtiã cõuersus uti põt:un̄ modeste exclamat author subticẽdo o:ut sit.O solitudinẽ(uel uideris aut iudico aut qd sĩe solitudinẽ)meliorẽ sanguine.i.naturali ĩclinatiõe:qa q prius p na turã patrẽ nõ obseruauit:nũc pp ea q̃ in sollitudine acciderũt cũ amare ĩcipit: & sup.o syluas pacatiores.i.ma- gis cõciliatiuas pacis:pẽatibus.i.p̃rnis:& ferrũ.i.gladiũ a p̃re oblatũ:blãdius.i. efficaciorẽ ad cõciliandã bẽiuo lentiã:alimẽtis.s.a p̃re bẽigne p̃bitis:ac beneficiũ mortis.s.p̃rnæ oblatæ.s.filio porrigendo iugulũ;felicius.i.me liorem exitum sortitum:q̃ uitæ datæ filio per generationem. ¶Cõmemoratis &c.Parasceue est ac p̃fatio ad se- quens caput:ad sequẽs capitulũ.Ordo ãt patet.

Oratius pul.cũ ipẽ põtifex dedicaret Ioui optĩo maxĩo.i.sũmo deoꝝ bonoꝝ s̃cdu3 gẽtiliũ fidẽ:ædẽ .i.phanũ ĩ capitolio.i.arce tarpeia:& tenẽs postẽ.i.ptẽ ligneã ædis:iter nuncupationẽ.i. ꝓlationẽ solẽ- niũ uerboꝝ:ad cõsecrationẽ.s.ptinẽtiũ: & q mutarẽ nephas erat:audisset filiũ suũ eẽ mortuũ neq; re mouit manũ a poste:ne iterrũpet dedicationẽ tãti tẽpli:neq; flexit uultũ a publica religioneq̃ exige bat ut uultũ hr̃et cũ grauitate hilarẽ in re tã festiua ad dolorẽ priuatũ.i.de morte filii:ne uideret egisse magis ptes.i.mũia aut officia p̃ris q̃ põtificis:ĩmo solũ dixisse ferẽ:cadauer esto:aut efferatẽ.¶Clarũ exẽplũ sup.ẽ qđ dictũ ẽ.nec tñ id qđ seqẽ ẽ sup.mius illustre.Paulus Aemi.Macedõi.s.agnominatus:ens sup.clarissima.i.euidẽ- tissima repsẽntatio.q.d.speculũ:nũc.i.uno tp̃e p̃ris felicissimi:& nũc.i.paulopost p̃ris miserrimi:denegauit ipẽ .i.sua spõte sibi duos sup.filios ex q̃tuor filiis ĩsignis.i.p̃stãtis formæ.sup.& idolis ægregie.i.non uulgaris(quos dĩ hũit felicissim9 pr̃ dicierat)trãspotos iure adoptionis in gentẽ corneliã & fabiam:& fortũa.i.mors inopina: abstulit duos:& ita cũ nullũ haberet & prius tot & tã bonos ac spectatos habuerit ĩfelicissimus pr̃ dici meruit.

OLI. ℭ Post tertiũ diẽ: Tertio die post triũphũ. ℣ Hãc adiiciẽdo clausulã: Claudẽdo orõnẽ suã his uerbis: nã clausula est finis orationis. ℣ Maxio pūentu: maxio successu: nã pūinciã totã macedoniã consilio & armis subegerat regem persam cœperat & in triumphum duxerat. ℣ Iouem optimum: Optimum Iouem dicebant antiqui: qa bonorum datorem esse uolebant. ℣ Annuendo: Consentiendo. ℣ In alienis lucti: In funeribus externis.

Vintus Marti. rex: Hic rex appellabaẽ: qa sacrificiorũ rex eẽt: nã post exactos reges: cũ q̄dã publica sacra p ipsos reges factitata fuissẽt: nec ubi desideriũ regnũ eẽt regẽ sacrificulũ creant: at sacerdotiũ põtifici subicere ne additꝰ noi honos aliqd libertati: cuius tũc pria erat cura officeret: & ne sacra illa desererenẽ: quæ a regibus fieri cõsueuerant: & ut regii nois qd romanis fuit semper iuisum leniret aspitas uisq; pariter minueret: sacrificulũ hoc est regulũ sacrorũ appellarũt: hic ergo uix unicũ filiũ ad sepulturam comitatus fuerat cũ redit in senatũ ad ea peragẽda quæ reip. necessaria forent. Quin nisi fortiter mœrorẽ: nõ potuisset inqt unũ diẽ & filio reipu. cõmunicare nisi didicisset fortiter ferre dolorẽ. ℣ Calamitosum parentẽ: pūsequendo funus filii. ℣ Strẽnuũ cõsulẽ: Vocãdo senatũ i curia possent & alia multa romanorum exẽpla q filiorũ mortẽ fortiter sapiẽterq; tulerũt in mediũ proferri: nisi multũ uideretur domesticis exemplis immorari. Nam Fabius Maxi. & Cato non fuerunt huius laudis expertes: quos Cice. li. iiii. epistola laudando commemorat. Cornelia quoq; gracchorũ mater filiorum cædem non fœmineo & impacienti dolore: sed supra quã de fœmina credi possit fortiter tulisse dicitur.

Martius nati obitũ fortiter tolerauit

Quorũ alter triũphũ patris fũere suo q̄rtũ ante diẽ pcessit: alter i triũphali curru cõspectus: post diem tertium expirauit. Itaq; q ad donãdos usq; liberos abũdauerat: i orbitate subito destitutus ẽ. quẽ casũ quo robore aĩ sustiuerit oratiõe: q̄ de rebus a se gestis apud populũ habuit: hãc adiiciẽdo clausulam nulli ambiguũ reliqt. Cũ i maxio prouẽtu felicitatis uestræ quirites timere: neqd mali fortuna moliretur. Iouem OPT. Max. Iunonẽq; reginã: & Minerua precatus sum: ut q̄ aduersi qd Populo. R. immineret: totũ i meã domũ cõuerteretẽ. Qua pp bene habet se res. annuẽdo. n. uotis meis id egerũt: ut uos potius meũ casum doleatis: q̄ ego uestrũ ingemiscerẽ. Vno ẽt: nũc domestico exẽplo adiecto: in alienis luctibus oratiõi meæ uagari permittam.

ℭ De Quinto Martio Rege.

Vitus Martius Rex supioris Catõis i cõsulatu collega filiũ sũmæ pietatis magnæ spei: & q̄ nõ pua calamitatis accessio fuit: unicũ amisit. Cũq; se obitu eius subrutũ: & euersũ uideret: ita dolorẽ altitudine cõsilii coercuit: ut a rogo iuuẽis pūius curiã peteret senatũq;: quem eo die lege haberẽ oportebat: euocaret. quod nisi fortiter mœrorẽ ferre scisset: unius diei lucem inter calamitosum Patrem: & strẽnuũ cõsulẽ neutra in parte cessante officio partiri non potuisset.

ASCẽsius ℭ Quorũ. s. duorũ filiorũ quos fortuna abstulit alter pcessit funere suo. i. põpa funebri sibi dũ ad rogũ aut sepulturã efferretẽ instructo: triũphum patris ante quartũ diẽ. i. quarto die ante q̄ pr̃ triũpharet elatus ẽ: alter. i. reliquus duorũ cõspectus in triũphali curru. s. patris expirauit post diẽ tertiũ. i. tertio die post triũphũ pr̃is. Itaq;. i. & ita: ipse sup. q abundauerat. s. liberis: usq; ad donandos liberos: qa duos in alienã familiã per adoptionẽ dederat: destitutus est. i. derelictus a filiis subito in orbitate. i. priuatiõe liberorũ. Quẽ casum. s. orbitatis quo. i. quãto roborẽ. i. uirtute aĩ sustinuerit reliqt nulli ambiguũ: oratione q̄ habuit apud populũ de rebus gestis a se: adiiciendo hãc clausulam. i. pticulam aut sententiam cæteris dictis. O quirites cum ego timerem in maximo prouentu felicitatis uestræ (hoc autem dicto significat prudentiam suã qui in rebus tam lætis acerbum aliquẽ timebat casum. Nã fortuna nulli est perpetuo bona: unde laudat Seneca philippi macedonũ regis prudẽtiam: qui cum uno die tris lætissimos accepisset nũcios: deos præcatus ut pro tantis bonis modicum inferrent supplicii) cũ itaq; timerem (inquit) ne fortuna moliretur quid mali: præcatus sum Iouem optimum maximũ iunonẽq; reginã & mineruã qui tres in capitolio colebantur & magni dii habebantur: ut si quid aduersi immineret Populo Romano id sup. totum conuerteretur in domum meam. non dicit conuerterent: quasi non a diis illis sed aut a fortuna aut ab hominibus mala infererẽtur. Quapropter res se bene habet: nam sup. dii annuẽdo uotis meis egerunt id ut uos doletis potius casum meũ: idest orbitatis meæ q̄ ego ingemiscerem: uestrum: scilicet casum. Ego permittam: idest concedam orationi meæ uagari in luctibus alienis. i. externarũ gẽtiũ: uno ẽt. i. adhuc exẽplo domestico adiecto. s. supioribus ante externa. ℣ Quit. Martius rex. s. dictus ꝙ sacrificulorũ rex esset: collega Catonis superioris. i. maioris in cõsulatu: amisit filiũ summæ pietatis. s. in patrem: magnæ spei. s. futuræ uirtutis & quæ accessio fuit. i. & quæ res fuit additio & augmentatio calamitatis non parua immo magna amisit filiũ unicũ (unde ẽt grauẽ luctũ scriptura sancta significare uolẽs lugentis unicũ proponit) cũq;. i. & quũ uideret se subrutũ & euersum: & quodãmõ uictũ dolore: obitu. i. ppter obitũ eius coercuit dolorẽ altitudine cõsilii ita ut peteret curiã pūinus a rogo iuuenis. i. quo filii cadauer urendũ curauerat: & euocaret. i. e domibus priuatis expressa uoce in curiã uocarẽt: senatũ quẽ oportebat habere eo die lege. i. per legem aut ex lege. Qui nisi scisset ferret: idest pati mœrorem fortiter: potuisset partiri: idest diuiderẽ aut distinguere lucem unius diei inter patrem calamitosum: idest diem quo funus filius peregerat: & consulẽ strẽnuum. i. diẽ quo cõsulis ptes exequereẽ officio cessante in neutra parte. licet utrũq; non fecisset uno die.

THE. ℭ Fœlicis ac btẽ facũdiæ. Vetusta exẽplaria stati hũt gradus: ut sit pūximus fœlicis ac beatæ facundiæ gradus.

Rinceps atheniēsiū picles coronatus īcedebat:& Iuppiter olympius appellabaī:tm̄ licentiæ habuit. OLI.
uir ille:tm̄ apud populū gratiæ:nec mirū:nā lacedæmonii agrorū populationibus fracti: q̄s Peri- Pericles
clis & Sophoclis ductu passi fuerāt:in annos.xxx.pacē pepigerūt:rupto deinde ītra.xv.annos fœde- fortitudo ī
re cū cōteptu deorū hoīumq; fines atticos populanī:& ne p̄dā potiusq̄ pugnā expetisse uiderentur. tolerāda fi-
hostes ad p̄liū ꝓuocāt:sed atheniēses cōsilio Periclis ducis sapiētissimi:populationis iniuriā differūt in tēpus liorū
ultionis supuacuāq; pugnā existimātes cū ulcisci hostē sine p̄iculo possent:deīde īteriectis diebus naues cōscē- morte
dūt & nihil sentiētibus lacedæmoniis totā spar-
tē depredanī:multoq; plura auferūt q̄ amiserāt
ꝓrius ut in cōparatiōe dānorū longe plus fuerit
ultio q̄ iniuria:clara qdē hæc Periclis expeditio
hita:sed multo clarior priuatio p̄rimōii:q̄ cōten
tus fuit:huius.n.agros in populatione ītactos re-
liq̄rat hostes sperātes se illi acq̄rere posse aut p̄i-
culū ex īuidia:aut ꝓditionis suspitione īfamiā:
ꝙ ante ꝓspiciēs Pericles & futuꝝ populo p̄dixe
rat:& ad īuidiæ īpetū declinādū agros ipsos do
no reipu.dederat atq; ita unde p̄iculū q̄sitū fue-
rat:ibi maximā glīā īuenit:nō minorē uero ex ia
ctura filiorū duorū quos diebus q̄ttuor amisit:
quorū desideriū tā fortiter tulit ut corōatus mo
re solito ad populū cōstāti uoce cōcitatus fuerit.
¶Olympii Iouis cognomē:Nā uirtute sua meru
it appellari iuppiter olympius: res.n. maximas
gessit: & hūanos casus uirtute inferiores duxit.

Enophōtis āt:xenophō phūs & dux ī- Xenophontis cōstātia ī morte filii
x signis fuit grylli athēiēsis filius hō ue-
recūdus & speciosus supra q̄ dici pos-
sit moratusq; & ꝓbus:atq; oībus gratus:Socratis
discipulus & Plato æmulus teste Geli.q lib.viii.
ca.iii.dicit ꝙ xenophō & Plato socraticæ amēita
tis lumina certari æmulariq; iter se existimati sēt
hic primus oium p̄horū scripsit historiā:fuit.n.
ut dixius dux strēnuus:ex ultimis babylōiæ fini
bus exercitū reduxit īcolumē asperis & difficili
mis itineribus p īfestissimas gētes & barbaras.
huic igiī sacrificāti cū nūciatū eēt:alteꝝ ex filiis
maiorē natu ī acie cecidisse nihil motus sacrifi-
care p̄seuerauerit:coronā tm̄ deposuit:q̄ cognito
mortis genere:ꝙ.s.fortiter pugnādo filius occu-
buisset:capiti reposuit plus ex uirtutē filii dele-
ctatiōis q̄ ex morte doloris cōcepisse significās.¶Proxius a Pla.scdus a Platōe:cōstat.n.ī socratica disciplia pri
mū laudis locū obtiuisse platonē:scdm uero Xenophōtē:Plato eloq̄ntia supior:Xenophon grauitate melior:q
& ipē multa sermonis suauitate polluit:tāta iter se æmulatiōe certarunt:ut cū uterq; multa scripserit: neuter tn̄
alterius mētionē faciat ī opibus suis p̄ceptorē tn̄ ī dialogis disputātē ītroducūt.¶Apud mā. Nota ē histo.quō
auxiliātibus atheniēsi.thebāi duce epaminōda bellū idixere lacedæmōiis: & apud leutras & mātineā ī cap.de
fortitudine dixius fœliciter pugnatū ē attn̄ uictoria apud mātineā parta nō oīno fuit īcruenta:multi ex uictori
bus cecidere inter quos dux ipse epaminondas & xenophontis filius de quo nunc diximus.

¶Externa. De Pericle Principe Atheniensium.

Riceps Atheniēsiū Pericles ītra q̄triduū duobus mirificis adulēscētib⁹ filiis spoliatus:his ipsis dieb⁹: & uultu pristinū habitū retinēte: & oratiōe nulla ex p̄te īfractiore cōciōatus ē. Ille uero caput quoq; solito more corōatū gerere sustiuit: ut nihil ex ueteī ritu pp dōesticū uulnus detraheret. nō sine cā igiī tāti roboris aīus ad olympii Iouis cognomē ascēdit. ¶De Xēophōte.

x Enophō āt qd ad socraticā disciplinā attinet: ꝓxim⁹ a Platōe felicis: ac beatæ facūdiæ: cū solēne sacrificiū p̄ageret: e duobus filiis maiorē natu noīe Gryllū apd Mātieā ī p̄lio cecidisse cognouit: nec ideo institutum deorū cultū omittēdū putauit. Sed tantummodo coronā deponere cōtētus fuit. quā ipsam: percūctatus quonāmodo occidisset: ut audiuit fortissime pugnātē ītemisse: capiti reposuit: nūina qb⁹ sacrificabat testat⁹ maiorē se ex uirtute filii uoluptatē: quam ex morte amaritudinē sentire. Alius remouisset hostiā. abiecisset altaria, lachrymis respsa thura disiecisset: Xenophontis cor pia religiōe immobile stetit: & aīus in cōsilio prudētiæ stabilis: ac dolori succūbere ipsa clade: quæ nuntiata erat: tristius duxit.

¶Priceps &c. Primū ē externoꝝ exēplū. Ordo āt ē picles priceps Athe.spoliat⁹.i.orbatus ītra q̄triduū.i.spaciū ASCēsius
q̄ttuor dieꝝ (Signēt hāc locutionē īpiti latini sermōis:q cū debeāt diceī ītra duos mēses īfra duos mēses dicūt
duob⁹ filiis adolescētib⁹ mirificis.i.mira faciētibus aut ut uero simile erat mira facturis:aut mira naturæ ī du
stria & dei dono factis(nā ī ficus tā actionē q̄ passionē īportāt)cōcionatus ē.i.sermonē hūit ad ppl'ꝫ his ipsis die
bus.i.qbus ille spoliabaī &.i.simul:uultu retinēte suū hitū.i.dispositionē pristinā:& oīone nulla.i.nō ulla nō ī-
fractioī.i.debilius ꝓlata ulla ex p̄te. Vero p sꝫ ille.s.talia passus:uū ēphasim hēt uox ille:sustiuit.i.potis fuit ge
rere caput corōatū moī solito ita sup.ut nihil d̄traheret.i.dimiueret ex ueteī ritu.s.publico:pp uulnus dōesti
cū.Igī qa tā uiriliter hūanos cāus supauit:aīus sup.ei⁹:tāti roboris.i.soliditatis ī uirtute ascēdit nō sine cā.i. me
rito ad cognomē iouis olympii:ita ut iuppiter olympius uulgo diceret.¶Xēophō āt facūdiæ felicis ac btē.Pro
xius.i.scdus a Platōe.i.post platonē p̄ri.æ facūdiæ:qd.i.q̄tū aut q res attinet ad disciplinā socraticā cuius p̄cipu
us imitator Plato ꝓxius xenophō:cū p̄ageret.s.athenis sacrificiū solēne cognouit e duobus filiis maiorē natu
.i.seniorē cecidisse.i.mortē oppetiisse p̄lio.i.in cōflictu apud Mātineā cū thebanis aduersus lacedæmonios nec
putauit ideo.i.pp mortē filii:cultū deorū institutū.i.incœptum:omittēdū sup.eē.Sed fuit cōtētus deponere tā
tūmodo coronam qua coronatus sacra obibat:quā.s.coronā:ipse percūctatus.i.postq̄ interrogauerat quonam-
mō occidisset:ut.i.postq̄ audiuit.sup.filiū īteriisse pugnātē fortissime reposuit capiti.i.in caput suū: testatus.i.
eē ī testimōiū ueritatis aduocans;numina qbus sacrificabat sentire maiorē uoluptatē.s. honestā aī:ex uirtute

.i.fortitudine filii q ita ceciderat q̄ amaritudinē.s.doloris ex morte.s.eius Aliꝰ.s.mortē filii cognoscēs:remouisset hostiā.s.dīis offerēdā abiecisset altaria.i.ornatū eoꝝ:diecisset thura respsa lachrymis.Cor xenephōtis stetit imobile.i.nō motū sup.a pia religiōe & aius sup.eius māsit stabilis i cōsilio prudētiæ:ac duxit.i.iudicauit tristiꝰ sup.eē.peiꝰ & magis dolēdū succūber dolori.i.uīci a dolor:ipa clade.i.q̄ eēt ipa clades.s.filii:q erat nunciata.

¶De anaxagora.

E Anaxagoras qdē supprimēdus ē. Audita nāq; morte filii:nihil iqt mihi iexpectatū:aut nouū nūtias.Ego.n.illū ex me natū sciebā eē mortalē.has uoces utilissimis pceptis ibuta uirtus mittit:q̄s:si qs efficaciter auribus pcepit:n̄ ignorabit ita liberos pcreādos:ut meminerit his a reꝝ natura:& accipiēdi spūs:& rddēdi eodē momēto tpis legē dici.atq; ut mori neminē solere q nō uixerit:ita nec uiuere aliquē qdē posse:q n̄ sit moritūris. ¶Explicit Liber Quintus.

Valerii Maxi.Liber Sextus. De pudicitia. Cap.I.

Nde te uiroꝝ pariter:ac fœminarū pcipuū firmamētū pudicitia iuocē? tu .n.prisca religiōe cōsecratos focos,Vestæ incolis. Tu capitoliæ Iunonis puluinaribus icubas. Tu palatii columē

OLI. Anaxagoræ fortitudo in obitu nati

Ec Anaxagoras.Hic Glazominiꝰ fuit egisibulo prē natus anaximenis auditor phūs suo tpe iclytus:nā gl'ia opibus:& aio clarissimus q p̄rimōiū oē suis spōte cōcessit:& se ad reꝝ naturā speculādā cōferēs rē oēm priuatā & publ. neglexerat:eratq; .xx.āno.a trāsitu xersis:uixitq;.lxxii.hic cuidā dicēti:q nō p̄riæ sibi cura eēt: imo iqt sūma mihi p̄riæ cura ē:& digitū extēdebat i cælū ut illā uerā p̄riā eē oñderet:itē alteri filii mortē nūciāti respondit:sciebam illū ex me natū esse mortalē: pari ratione Cicero in quæstionibus tusculanis hunc dicit cuidam interrogāti an uellet ante obitū in p̄riā reportari:respondisse id non eē necesse q undiq; ad iferos tātūdē uiæ eēt hic accusatꝰ q solē cādentē laminā eē diceret q̄si falsos deos colerūt ab atheniēsibus i carcere ueneno necatus est.¶Supprimēdus:tacēdus.¶Has.u.laudat hāc aī cōstātiā & fortitudinē cū in aliis tū in philosophis cognita:q̄ optimis pceptis ibuti sapiēter oēs casus ferebāt sapiētius respondebat de filiorum morte quæsiti quia intelligerent a natura uitæ simul & interitus lege esse datam.

Nde te:Liber sextus cuius capitulū primū est de pudicitia q̄ laudādo facit auditores attētos:ordo āt est:o pudicitia un̄ i uocē &c.¶Firmamētum: qa pudicitia cōfirmat decus uirorū & fœminarū.¶Prisca religione:qa ab Ascanio morē seruandi ignis æterni accepe Ro.nā uestales ppetuā uirginitatē seruabāt.¶Tu capi.i.m̄rimoniū seruas icolumē: nā Iuno dicebat pesse coniugiis. Vir.Iunoni ante cui uincla iugalia curæ rursus & pronuba Iuno. ¶Tu palatii co.Hic apta nimis utit adulatiōe cū Iuliā dicat fuisse pudicā:q̄ ipudicissimā fuisse cōstat:adeo ut cū similes p̄ri filios procrearet:oēsq; admirarent q̄rentibus ex ea multis qd ita filios patri similes pduceret:cū se multis subiicere respōderet solitā dicūt:nauis sum nisi plena uectorē nō admitto:de hac Iuu.cū tot abortiuis fœcūdā iulia uuluā solueret:& patruo sises effūderet offas fuit āt Iulia augusti Cæs.filia: & uxor Tyb.

ASCēsius ¶Nec quidem anaxagoras est supprimendus.i. suppressa uoce aut stilo tacendus:aut prætereundus:nāq; audita morte filii:inquit:scilicet ei qui nūciabat:tu nihil:idest nō aliqd:non nūcias mihi aliqd iexpectatū.i.qd nō expectarā p̄rius aut nouum .Enim p qa ego sciebā illū.s.filiū natū ex me.s.uiro mortali eē mortalē.Virtus.s.naturalis(nā eius naturā supra docuit optimā magistrā)ibuta.i.a teneris ānis istituta & q̄si itīcta:utilissimis pceptis mittit.i.emittit hmōi uoces.i.q̄les uiri prudētes iā dicti emiserūt:q̄s.s.uoces siqs pcepit auribus efficaciter.i.cū efficacia nō ignorabit liberos esse procreandos ita ut meminerit legē &.i.simul accipiēdi spūs.s.uitalis & reddēdi dici.ūs.s.liberis eodē momento tpis a natura rerū.s.parēte.qa eodē momēto quo uiuere icipiūt:desinere uiuere possent.Atq; meminerit ut.i. quemadmodum neminem solere mori qui non uixerit:ita nec quidem:idest non etiam aliquem posse uiuere qui non sit moriturus.Quod & scriptura sancta confirmat.Nam statutum est omnibus semel mori.

Nde &c.In huius sexti procemio de pudicitia locuturus eā more suo extollit dicens cū admiratiōe. O pudicicia pcipuū firmamētū.i.corroboramētū ad fugā uitiorū & cōplexū uirtutū:piter uiroꝝ ac fœmiaꝝ:un̄.i.e quo sacello:iuocē.i.iuocare debeā te?q.d.nescio.Enī p quia : tu incolis focos uestæ.s deæ consecratos religione prisca:idest prioris sæculi?quasi dicat antiquissima. & tu incubas puluinaribus:idest lectisterniis iunonis capitolinæ:& tu celebras columē palatii.

OLI.

℃ Augustos:cæsarianos.¶ Tui nu.re.flos:re uera ita ē:nā si duo iuuenes æq̄lis formæ fuerit;quoꝝ alter pudicus: alter impudicus extiterit:pudicus ille pulchritudinis florem diutius seruabit:impudicus uero primo quoq; tempore denigrescet:quia libido corpus eneruat:& defectum reddit atq; deforme.¶ Matronalis stola:matrisfamilias uestis:nam matrona dicitur principis & senatorii hominis uxor:non autem plæbeia.¶ Stola:Vestis quæ conuenit fœminis:sicut toga uiris. Igitur quandoquidem es adeo præciosa.

Augustos pēates:Sāctissimūq; Iuliæ gēialē torū assidua statiōe celebras. Tuo p̄sidio puerilis ætatis īsignia mūita sunt. Tui nūinis respectu sincærus iuuētæ flos permanet. Te custode matrōalis stola cēsetur. Ades igitur:& cognosce:q̄ fieri ipsa uoluisti.

℃ De Lucretia.

Dux romāæ pudicitiæ Lucretia:cuiꝰ uirilis aiꝰ maligno erroř fortūæ:muliebre corpꝰ sortitꝰ ē. A Se. Targnii regis supbi filio p ui stuprū pati coacta:cū grauissimis uerbis iiuriā

Lucretiæ pudicitia

d Vx romāæ:Orta i castris iter potētes adolescētes cōtētiōe q̄dā de uxorū pudicitia: cū suā q̄sq; laudaret Collatinus q cū his erat:non uerbis opus esse dixit:id breui sciri posse q̄lis unaq̄q; foret:si sūptis eq̄s iuiserēt eas:id demū spectatissimum unicuiq; foret qd̄ iopinato uiri aduētū occurrit ꝓbato cōsilio citatis eq̄s oēs aduolāt romā: inde collatiā : ubi lucretiā haud q̄q̄ ut regias nurus: q̄s i cōuiuio luxuq; cū æq̄libus uiderāt tp̄s terentes:sed deditā lanæ iter lugubrātes ancillas i medio ædiū sedētē iuēiūt:muliebris certaminis laus pœnes lucretiā fuit. Inuitatis comitibus oibꝰ a marito:Sextū tarq.mala libido lucretiæ stuprādæ capit:tū forma:tū spectata castitas icitat:paucis diebus iteriectis postq̄ redierūt i castra sextꝰ Tarq.ilcio collatino cū comite uno collatiā uēit ubi exceptus bēigne ab ignaris cōsilii:cū post cænā i hospitale cubiculū ductus eēt amore ardēs postq̄ satis tuta circa sospitiq; oēs uidebanť:stricto gladio ad dormiētē lucretiā uēit sinistraq; māu mulieris pectore opp̄sso:tace lucretia iq̄t Sextus Tarq.sum:ferrū i manu est:morieris si emiseris uocē eū pauidā e sōno mulier ꝓpe mortē imiētē uideret:tū tarquius fateri amorē orare:miscere p̄cibus minas:uersare i oēs ptes muliebrē aium:ubi obstinatā uidebat:& ne mortis q̄dē metu iclinari addidit ad metū dedecus:cū mortua iugulatū seruū nudū positurū ait:ut i sordido adulterio necata dicať: quo terrore cū uicisset obstinatā pudicitiam uelut uictrix libido ꝓfectusq; ide Tarq.ferox expugnato decore muliebri eēt. Lucretia mœsta tāto malo accitis q̄primū pře uiroq;:q cū singulis amicis uēiā i cubiculo sedēs lachrymabūda;q̄rēti uiro satin saluæ res eēnt minime iq̄t:qd.n.salui mulieri eē pōt amissa pudicitia uestigia uiri aliēi:collatinæ i lecto sūt tuo:ceterū corpus ē tm̄ uiolatū:aius isons:mors testis:sed date dexteras fideq; haud ipūe adultero fore. Sextus ē Tarq.q hostis ꝓ hospite priori nocte armatus mihi sibiq;:si uos uiri estis pestiferū hic abstulit gaudiū:dant ordie oēs fidē:cōsolanť ægrā aiā:auertēdo noxā a coacta i auctorem delicti mentē peccaŕ nō corpus:& uñ cōsiliū absuerit:culpā abesse:uos iq̄t uideritis:q̄d illi debeať:ego me & si pc̄tō absoluo:suppliciō nō libero:nec ulla deide ipudica lucretiæ exemplo uiuet cultrum quem sub ueste abditum habebat i corde defigit:ꝓlapsaq; i uulnus moribūda cecidit. Diony.in hac historia multū dissentit a Liuio:non.n. cōtētionē de uxoribus iter potētes i castris adolescētes ortā:nec sextū Tarq. ad id ipsū stuprādæ lucretiæ gr̄a collatiā uēisse:ueluti furiosa q̄dā libidine agitatū:ut tradit Liui.sed a p̄re collatiā missum ad q̄dā illic regia negocia pagēda:hospitio deide a lucretia bēigne susceptū:q̄ppe regis filiū:& uiri cognatū:erat aūt ex gēte tarquinia collatinus:igressum nocte cubiculū extorsisse ab obstinata lucretia stupri necessitatē:q̄ ne ifamis moreref. Corpus eius libidini subiecit:orta deide luce:cū ille abiisset:lucretiā dicit sumpto uehiculo romā ad patrem ꝓperasse:& ad eius genua ꝓuolutā suppliciter rogasse:ut quoscūq; posset amicos & cognatos q̄primū euocaret q̄bus accitis rē oēm exposuisse sibi deide mortē itulisse quo facto Valeriū i castra missum nūciū ad collatinū:q re audita cū Iunio bruto romā uenisse:& de eiciēdis regibus cōsiliū iniisse dr.¶ Errore fortunæ: Videť errasse fortuna q̄ tā uirilē aium fœmineo corpe iclusérit:ac si diceret:si ei forte uirile corpus cōtigisset multo maiora facturus fuisset:in cōcilio necessariorū:uiri collatini patris tricipitini:publii Valerii:& Iunii bruti.

ASCēsius

℃ Videlicet penates augustos:idest augurio consecratos:utpote imperatorum Romanorum: & sanctissimum torum genialem:idest quo liberis generandis opera datur:Iuliæ:scilicet uxoris tyberii cuius turpitudinē adulatione regere parat:aut certe cum de ea uirtute quam non habet laudat:tacite ut eam acquirat admonet. Ingenuus enim uultus rubore perfunditur dum immeritas audit de se laudes: celebras dicit assidua statione:bene statione:quasi illic nō portum aut perpetuam sedem:sed stationem dūtaxat habere noscatur. Insignia puerilis ætatis sunt munita tuo præsidio.& flos iuuentæ:idest inuenilis ætatis permanet syncerus:idest integer & inuiolatus respectu tui numinis. Stola matronalis censetur:scilicet digna quæ pudicis tribuatur:te custode:idest custodiente. Igitur ades:idest adsis hoc est aduenias huc o pudicicia:& cognosce:scilicet per sequētia exēpla sup. ea quæ tu uoluisti fieri quæ:idest tuo præsidio aut numine & iussu facta sunt.¶ Dux Romāæ pudiciciæ lucretia:aut q̄a p̄ria cuius pudicicia explorata:quū ante consules fuerit:aut q̄a p̄cipua(diuus tm̄ Augusti.de ciuitate dei cōuicit eā nō uer̄ fuisse pudicā:q̄a pluris famā q̄ pudiciciā fecit:potuit.n.pudica iterfici:licet id uulgꝰ ignoret:at deus & cōsciētia sciat:qd̄ satis sit.iōq; merito illi Susānā p̄fert i pudiciciæ cōseruatiōe. Quinetiā docet nō prudēter nec laudabiliter seipam iteremisse:nā si se iteremit q̄ se adulterā sēsit:eo q̄ aium quoq; corruptū habebat imerito laudaŕ ut pudica:sin pudica māserit:cur occidiť ?adde q̄ ētsi ipudica & sua culpa adultura fc̄ā eēt:nō tamē se occidere decēter poterat:sed aliter gētibus p̄suasū)Cuius.s.Lucretiæ aius uirilis:sortitus ē maligno errore fortūæ corpus muliebre:q̄a cū uiriliter egerit:uirile corpus h̄ se meruerit:coacta pati stuprū p ui q̄ tamē morte uitare potuit:A sexto(Sunt qui Aruntē dicant)filio Tarqnii regis.s.Romāoꝝ : superbi.s.nomine & re:quum.i.postq̄ deplorasset grauissimis uerbis iniuriam suam.i.sibi illatā(unde passiue accipiť:q̄li ꝓ sui.

OLI. ℂ Causam pmutãdi iperiũ: Quia pp huius stuprũ exacti sunt reges: annui magistratus & cõsulare iperiũ factum: mutatusq; est reipu. status. De Lucretia beatus August. si adultera: cur laudatur: si pudica: cur oc. iditur.

Virginius plebei: Fuit post aliquot annos par i urbe nefas a libidine ortũ: haud minus foedo euẽtu: q̃ q̃ p stuprũ cædeq; Lucretiæ urbe regnoq; tarqniõs expulerat: cũ. n. a cõsulibus ad x. uiros trãslatũ eẽt iperiũ & x. uiris unũ Appiũ Clau. plebeiæ uirginis stuprãdæ libido uelut rabies qdã icessit: hæc lucii cuiusdã uirgini filia: & Licinio tribũitio uiro despõsata erat q̃ Appius amore insaniẽs: pcio ac pce speq; pollicere adortus. postq̃ oĩa pudore septa i uenit: ad crudelẽ supbiã; uim aium cõuertit. M. Claudio cliẽti negociũ dedit: ut uirginẽ in seruitutẽ assereret: neq; cederet: secundũ libertatẽ poscẽtibus uindicias: hic ergo uirgini in forũ ad litterarũ ludũ uenieti manũ iniecit: suã seruã ẽ, seruã natã appellãs: cõcursu amicorũ ad clamorem nutricis q ritiũ fidẽ iplorãtis facto liberat: in ius tamẽ rapit: ad appiiq; tribũal pducit: q ex eo cõposito puellã merito claudio poscẽti & seruã asserẽti suã adiudicauit: iterea. P. Numitorius puellæ auus & spõsus licinius interueniũt: puellã a, ui magisquã a iudicio tuent: Liq; graui seditione orta certamẽ istare uidebant: tum appius libertatis uindicias iudiciũq; puellæ i sequẽtẽ diẽ datis spõsoribus pnũciat. Interea pr̃ p ppere accit e castris q audito filiæ piculo acceptoq; cõmeatu ad urbẽ pperat: filiæ ad tẽpus adest: nã cũ appius sequẽti die i tribũal ascẽdisset: puellæq; uĩdicias secũdũ seruitutẽ decreuisset: tãta qdẽ uis amentiæ ueris quã amoris eius mẽtem pueneratum Virginius in Appiũ manus intentas Licinio inqt appi nõ tibi filiã despõdi & ad nuptias nõ ad expledã tui corpis libidinẽ educaui: placet ne pecudũ ferarũq; ritu pmiscue i cõcubinis ruere: non passuros hoc ciues romãos spero cũq; iã ui agere

suã i cõcilio necessarios deplorasset: ferro se: qd ue ste tectũ attulerat: interemit; Causamq; tam aloso interitu imperiũ consulare, pro regio permutandi Populo Ro. pbuit. Nec hãc illatã iniuriã nõ tulit.

ℂ De Virginio Viro Plebeio.

Virginius Plebeii gñis: sed patricii uir spiritus: ne pbo cõtãinaret domus sua: pprio sanguini nõ pepcit. Nã cũ Appi⁹ Claudi⁹ deceuir: filiæ eius uirgini stuprũ: potestatis uirib⁹ fretus: ptiacius expeteret: deductã i forũ puellã occidit. pudicæq; iterẽptor: q̃ corruptæ pr̃ eẽ maluit.

ℂ De Pontio Aufediano.

Nec alio robore al pditus fuit Põtius Aufidiãus eques romanus: q postq̃ cõpit filiæ suæ uirginitatẽ a pædagogo pditã Faũio Saturnio: nõ cõtetus sceleratũ seruũ affecisse supplicio: ẽt ipsam puellã necauit. Ita ne turpes ei⁹ nuptias celebraret: acerbas exequias duxit.

tur in puellã: Liq; x. uiri potẽtiæ resistĩ nõ possent Virginius. ubi nihil usq̃ uidit auxilii penitẽtiã simulãs q̃so ĩqt appi: primũ ignosce patrio dolori: siqd iclemẽtius i te sũ iuect⁹: deide sinas hic corã uirgĩe nutricẽ pcõctari qd hoc rei sit: ut si falso dictus pr̃ sũ eqom hic aio discedã data uenia: seducit filiã ac nutricẽ ppe cloacinã ad tabernas: qbus tũc nouis erat nomẽ atq; ibi ab lanio cultro arte p hoc te inqt uno quo possũ filia in libertatẽ uẽdico: pectus deinde puellæ trãsfixit: & spectans ad tribunal. Te inquit appii tuumq; caput hoc sanguine consecro: deinde se in castra pripuit: hinc seditiõe factaq; plæbis secessiõe patribus. Coacti sunt decẽ uiri se abdicare magistratu: crearaq; est tribunitia potestas: & reddita plæbi sumptũ quoq; est de decẽ uiris supplicium per tribunos plæbis: hoc aũt factũ fuit anno. lx. post libertatẽ iceptã: teste Cice. li. de fi. bo. & ma. ℣ Probro: stupro atq; flagitio. De hac uirginia a patre cæsa Seneca in tragœdia q̃ dicit Octauia sic breuiter tradit: ultiq; tuos sunt bene manes uirgo dextera cæsa parentis: ut seruitiũ paterere graue: & iproba ferret præmia uictrix dira libido.

Nec alio robore: Faunus saturninus põtii pedagogus eius filiã p dolũ uitiauerat: Põtius id ubi cognouit & pedagogũ & filiã pari pœna mulctauit. nã utrũq; necauit: maluitq; acerbũ filiæ funus pleq̃ q̃ turpes eius nuptias celebrare. ℣ Sceleratũ seruũ: Perfidũ pedagogum qui filiæ uitium intulerat.

ASCẽsius ℂ Corã cõcilio. i. cœtu necessariorũ: ut collatino & bruto &c. interemit ferro qd attulerat tectũ ueste: hoc ẽt est pricipale uerbũ: cui oĩa supponunt ut sit lucretia dux &c. coacta &c. quũ deplorasset &c. iteremit &c. & pbuit tã aioso iteritu. populo Ro: cam pmutãdi. i. mutãdo accipiendi iperiũ cõsulare p regio. i. iperio: atq;. s. pop. Ro. non tulit hãc iniuriã illatã. ℣ Virginius uir generis plæbei: sed spiritus. i. ai patricii. i. patricio sanguine digni: ne domus sua cõtaminaret pbro. i. dedecore stupri illati filiæ. Ab Appio Clau. nõ pepcit pprio sanguini: qa cultro lanii. i. carnificis ab eius scamno arrepto Virginiã filiã iteremit. Nã cũ Appius Clau. deceuir. i. unus ex decẽ uiris q ut leges allatas in debitũ formã redigerent consulari fungebantur potestate: nec eam deponere: uolebant: experet pertinacius: quia primum precibus & pollicitis: deinde minis: & demum fraude grassatus: stuprum filiæ eius uirginis: fretus: idest confisus: uiribus potestatis: scilicet decemuiratus: occidit puellam deductam in forum: & assertam in seruitutem a Marco Claudio (ut Oliuerius recitat) & maluit esse interemptor sup. filiæ pudicæ: q̃ pater corruptæ: idest stupratæ licet per uim: in qua re etiam errauit: quia uera pudicicia in animo consistit. ℣ Nec: idest & non: & Pontius Aufidianus eques Romanus fuit præditus: idest præcæteris a deo & natura donatus: non alio: idest eodem robore animi quo: scilicet uirginius qui postquã comperit uirginitatẽ filiæ suæ proditã. i. prostitutã & iniquo pcio uenditã faunio Saturnio a pedagogo. i. eius ductore in ludũ litariũ (Oliue. itelligit fauniũ saturniũ eẽ pedagogũ. ut sic dicat pditã. i. uulgatã: ego qa separat iterponẽdo pditam credã Saturnium esse diuitis & ciuis Romani q eius pudiciciam a pedagogo emerat nomen) non contetus affecisse supplicio seruum sceleratum. s. pedagogum illum: necauit etiam ipsam puellam: & ita duxit acerbas exequias: ne celebraret turpes nuptias eius. s. cum corruptore: quia potuisset Saturnium cogere quam uitiarat ducere.

Vid.P.Meuius: Meui9 acer pudicitiæ custos: libertū quē unice diligebat pp allatū uel errore uel malitia filiā iā nubili osculū: nulla erroris hita rōne occidit. Voluit ut in ea ætate disceret filia tā rigido exēplo castitatē eē seruādā: adeo ut nō solū corpus intactū: sed oscula quoq; illibata pferret ad uiꝝ. ℣ Errore ductus. Quod in teneris annis eā osculari fortasse solitus fuisset: ea nunc cōsuetudine deceptus simplex osculum puellæ dedisset. ℣ Illibatā: Virginitatem intactā & inuiolatā; uidelicet integram. OLI. Menij crudelitas p filiæ pudor

q Vintus Fabius Suiliāus: Hic oībus honoribus emeritis in cēsura seuerissimus: hic cū suspectā hēret filii pudicitiā illū occidit: deide rubore quodā cōfusus qđ tā flagitiosum filiū hūisset: ex urbe discedēs uolūtariū sibi exilium iduxit: ita ut post hoc factū amicoꝝ cōspectu fugiēs in urbē redire noluerit. ℣ Splēdidissime: Cum summa laude & gloria. ℣ Cōsumatis: Emeritis: nam omnibus honoribus perfunctus fuerat.

Vid Publius Meuius quam seuerum pudicitiæ custodem egit? In libertū namq; gratum admodum sibi animaduertit: qa eum nubilis iam ætatis filiæ suæ osculū dedisse cognouerat: præsertim cū non libidine: sed errore: lapsus uideri posset. Cæterum amaritudine pœnæ: teneris adhuc puellæ sensibus: castitatis disciplinam ingenerari magni æstimauit. Eiq; tā tristi exēplo præcepit: ut nō solū uirginitatem illibatā: sed etiā oscula ad uirum sincera perferret.

De Quinto Fabio Maximo Seruiliano.

Vintus uero Fabius Max. Seruiliāus honoribus quos splēdidissime gesserat: cēluræ grauitate cōsumatis exegit pœnas a filio dubiæ castitatis: & punito pependit uolūtario secessu conspectum patriæ uitando.

De.P. Attilio Philisco.

Icerem Cēsorium uirum nimis acerbum extitisse: nisi Publium Attiliū philiscum in pueritia corpore quæstū a domino facere coactum: tam seuerum postea patrē cernerem. Filiā enim suā eo quod stupri se crimine coinquinerat: iteremit. Quam sanctam igitur i ciuitate nostra pudicitiam fuisse existimare debemus i qua ēt institores libidinis: tam seueros eius iudices euasisse animaduertimus? sequitur excellentis nominis: ac memorabilis facti exemplum.

De Marco Claudio Marcello ædili: & filio suo.

Arcus Claudius Marcellus Aedilis curulis. C. Scātinio capitolio. Tr. Pl. diē ad populū dixit: qđ filiū suū de stupro apellasset: eoq; asseuerante se cogi non posse: ut adesset:

Icerē cēsoriū: Attili9 falisc us a pueritia seruus ab hero coactus ē fieri meritorius: & facere i tenera ætate es corpore qstū: postea uero i libertatē asser t9 cū uxorē duxisset & ex ea filiā suscepisset: ubi primū cognouit stuprū admisisse: eā occidit: mirū pfecto ꝙ q fuisset turpitudini semp assuetus turpitudinē i filia nō pateref. ℣ Quā sanctā igif: Intēdit argumētū si ministri libidinis ingt: tā seueri uiolatæ pudicitiæ extiterūt qles cæteros fuisse existimamus. ℣ Institores lib. Viles libidinis negociatores: qualis fuerat phyliscus.

Equif excel.nois. M. Claudius Marcellus hic ille Marcellus est q cæso uiridomaro gallorū duce optia spolia reportauit: q prius Hānib. apud nolā uinci posse docuit: q syracusas i sicilia munitissimā urbē expugnauit: q multa atq; pclara pro repu. gessit cū igif cōpisset. Cn. Scātiniū capitolinū trib. plæ. de stupro cōpellasse filiū suū adolescētulū ægregia forma: sed pudicitia atq; modestia magis igenuū: diē illi dixit ad populū: nā puer uni resistēdo scelerato tribūo nihil pficere posse uideret. rē ad patrē detulit. Accusatus igif tribunus beneficio magistratus se primū tueri conatus ē: cū diceret cogi nō posse ꝙ tribūitiā ptātem haberet: tribūorūq; auxiliū iplorauit: quoꝝ nullo itercedēte dānatus in illo iudicio nullus est testis adhibitus pter ipm adolescētē q pductus & a iudicibus iterrogatus cū igenuo pudore deterritus nō auderet obscenissimā rem indicare uultum in terra defixū tacitus perseueranter renuit: quod ubi uiderunt iudices nihil ulterius ingrendū eē existimātes Scantiniū damnauerunt. Scantinii dānatio

Quid Publius Meuius? sup. egit quā. i. quātū seuerū custodē pudicitiæ egit. q.d. maxie seueꝝ. ASCēsius Quia aiaduertit i libertū admodū gratū. i. morte eū puniuit: qa cognouerat eū dedisse osculū filiæ suæ ætatis iā nubilis: pserti cū libertus ille posset uideri lapsus. i. peccasse: nō libidie qa casta possūt eē oscula: sed errore. s. malæ cōsuetudinis: putādo ēt nubilē posse osculari q̄ puulā osculatus fuerat. Cæteꝝ id ē sed: pf sup. æstimauit magni disciplinā castitatis igenerari sēsibus puellæ annis adhuc teneris: amaritudie pœnæ. s. capitalis: & pcepit ei. s. filiæ suæ tā tristi. i. seuero exēplo ut pferret ad uiꝝ nō solū uirginitatē illibatā. i. itactā: sed ēt oscula sincera. i. pura aut icorrupta. ℣ Quītus uero Fab. Max. Seruiliāus honoribus. i. magistratib9 oībus: quos gesserat. s. p ordinē: splēdidissime. i. cū sūma laude cōsūmatis. i. cōpletis & emeritis qa altius ascēdere nō poterat: grauitate dictaturæ exegit pœnas a filio: castitatis dubiæ. i. qa rumor erat eū amisisse pudicitiā & muliebria passū. & pepēdit. i. psoluit sup. pœnas: pūito. s. filio uitādo cōspectū priæ. i. urbis Romæ: successu uolūtario. i. exilio. spōte assūpto: aut fuga potius a cōspectu ciuiū. ℣ Dicerē uiꝝ Cēsoriū. s. Fab. Seruilianū: extitisse nimis acerbū: nisi cernerē Publiū Attiliū philiscū: coactū a dño. s. lenōe: facere qstū. i. eē scortū meritoriū: corpe. s. suo: in pueritia anteq̄ pubesceret (unde merito i Ro. dicat apſus ꝙ tradidit illos deus in passiōes ignominiæ. Nā foemi næ eoꝝ imutauerūt naturalē usū in eū q ē cōtra naturā Simlr āt & masculi &c.) postea. s. q̄ libertate dōatus fue

rat:patrē tā seuerē.Eni ꝑ qa:ipe iteremit filiā suā eo ꝙ coinqnauerat se crimie stupri.Quā.i.q̄rū sanctā igif debemus existimare pudicitiā fuisse in ciuitate nr̄a:hoc est Rōana:in q̄ aiaduertius ēt istitores libidinis.i.cōcilia tores & patronos ac negociatores & q̄stū ex ea facere solitos:ut fecerat philiscus euasisse.s.effectos eē tandē tā seueros iudices.i.cēsores & uindices eius:q.d.nimiꝫ sanctissimā.Cū tamē ex eodē fonte minime sanctā illis fuisse argumentari liceat.qppe ubi masculi ipune de corpore suo q̄stū fecerāt.Sed author diceret aliud turpitudinē ꝓfessis licere:aliud legitimū thorū ꝓfessos ac ꝓfessuros ꝓfessurasq; decere.☞ Seqtur exēplū.i. qđ iam dicā est exēplum nominis excellentis:quia in magnū uirū aiaduersum est:ac facti memorabilis.i. digni memoria: Claudius Marcellus ædilis curulis:dixit Caio Scantinio capitolino.s.cognomēto:tribuno plebis.s.officio:diem ad populū.i.ut se purgaret si posset corā populo:ꝙ appellasset.i.sollicitasset filiū suū uidelicet marcelli:de stupro.s.illi in ferendo:& eo.s.Scantinio asseuerante se non posse cogi ut adesset.s.ad causæ dictionem.

quia Sacrosanctam potestatē haberet: & ob id tribunitiū auxiliū implorante: totum collegiū tribunorum negauit se itercedere:quo minus pudicitiæ quæstio pageret.Citatus itaq; Scātinius reus uno teste qui tētatus erat:dānatus est. cōstat iuuenem productū i rostra defixo i terrā uultu ꝑseuerāter tacuisse:uerecūdoq; silētio plurimū in ultionē suam ualuisse.

℃ De Metello Celere.

Metellus quoq; Celer stuprosæ mētis acer pūitor extitit Cn. Sergio Silo ꝓmissorū matrifamiliæ nūmorū gratia die ad populū dicēdo: eūq; hoc uno crimine dānando. nō.n.factū tūc: sed alus i q̄stiōe deductus ē.plusq; uoluisse peccare nocuit:quam non peccasse profuit.

℃ De Tito Veturio filio Veturii.

Contiōis hæc:illa curiæ grauitas. Tit⁹ Veturius filius eius Veturii:q i cōsulatu suo

OLI. ℃Sacrosanctā ptātē: tribunitiā ptātē q̄ sacrosancta iō dicebaf:qa lex erat q tribunū uiolasset eius caput sacrū foret.☞ V.no te: Puero ipso Marcelli filio.☞ In ultionē suā:in tribuni damnationem.

Metellus quoq; Cn.Sergius nūmos matri familias ꝓmiserat tentās illius aiꝫ mū ꝑ ione mota sibi morē gereret: matiōa rē detulit ad magistratū ille Sergiū ꝙ pecuniā ꝓmisisset fœmia corrupturus iudicio dānauit:nō.n.factū sed uolūtas punita ē: nā qui semel aīo suo mœchatus fuerit peccauit. ☞ Stuprosæ.m.Libidiosæ uolūtatis. ☞ S; ai.uidebāt.n.illi nō defuisse uolūtatē:sed facultatē: reū igif fecit illū uolūtas:n̄ pctū:plusq; illi nocuit uoluisse peccare:q̄ ꝓfuit nō peccasse:uł nō potuisse.

Veturius in eū q se de stupro interpellauerat

Conciōis hæc illa curiæ. T.Veturius filius eius:Cū pp lōgū & difficile bellū sānitiū sæpius tributū ciuitati eēt iperatū: exhausta tandē ciuitas ærea fœneratoribus sumere cogebaf:q uero grauiori ære astricti fœnus soluere nō poterāt nexi fœneratoribus dabanf:qbus tāto tpe seruirēt: donec debitū oē ꝑsoluissent.Inter hos igif datus ē Veturius nobilis adolescēs cōsularis uiri filius quē Caius Plocius fœnerator cui nexus datus fuerat cū ui stuprare uoluisset:ac ille ptinacissime recusasset eū uerberibus mulctauit: sceleratus hō ꝙ eius libidini obtēperare noluisset:hic igif adolescēs uere nobilis in forū ꝓripuit Plociū accusauit:quē senatus dānatū i carcerē coniici iussit.In hac historia Vale.Dissentit a Liuio:nō.n.Veturiū:sed Publiū quēdā nexū datū:nec.C.plocio:sed.L.Papyrio fœneratori fuisse dicit.Idq; factū eē ante deditionē caudinā.Mutatū.n. dicit eē ius ob unius fœneratoris libidinē & crudelitatē isignē.L.Papyrius is fuit:cui cū senatus cōsulto publius ob æs alienū ꝑnū nexus datus eēt q̄ forma ætasq; misericordiā elicere poterāt ad libidinē & cōtumeliā aium accēderunt:ut florē ætatis eius fructū aduēticiū crederet datū:prio pellicere adolescētē sermōe icesto est conatus: deīde postq̄ asꝑnabanf flagitiū aures:minis territare atq; idēptidē admōere fortūæ suæ pestremo cū igenuitatis magis q̄ pńtis cōditiōis memorē uideret:nudari iubet uerberaq; afferri:qbus laceratus iuuenis cū se in publicū ꝓripuisset:libidinē crudelitatēq; cōquerēs fœneratoris igens uis hoium cū ætatis miseratiōe atq; idignitate iniuriæ accēsa suæ cōditiōis liberūq; suoꝝ respectu in foꝝ atq; īde agmine facto ad curiā cōcurruit.Et cū cōsules tumultu repētino coacti senatū uocarēt.Introeūtibus i curiā pr̄ibus laceratū uirgis tergū ꝓcumbētis ad singuloꝝ pedes ostēdebāt.Victū eo die ob ipotētē iniuriā unius igens uinculū fidei iussiq; cōsules ferre ad populū: nequis nisi qui noxiam meruisset:donec pœnam lueret:in cōpedibus:aut in neruo teneretur pecuniæ creditæ bona debitoris non corpus obnoxium esse.Itaq; nexu soluti cautumq; in posterum ne necterentur.

ASCēsius ℃Quia haberet ptātē sacrosanctā:uidelicet tribunitiā:& iplorāte ob id auxiliū tribunitiū.i.a cōtribunis suis ꝑsidiū:totū collegiū tribunoꝝ negauit se itercedere quo minus.i.ut nō ut qō.i.inq̄sitio:pudicitiæ.i. de pudicitia uiolata aut sollicitata:pagereť.i.usq; ad sńiam ultimā agereť:Itaq; scātinius citatus reus.i.defensurus se dānat⁹ est uno teste q erat tētatus licet nihil dixerat ꝓ pudore:qa ipe filius nihil dixit.nā cōstat iuuenē deductū in rostra:ubi uerba ad ppl̄m haberi solebāt tacuisse ꝑseuerāter:uultu defixo in terrā:& ualuisse plurimū in ultionē suā.i.q̄ pater de se fecit:silētio uerecūdo:qa q tacet cōsentire uř unde ēt uirgo illa in eunucho Terētiana explorādo & tacēdo uř iū sibi illatū idicabat.☞ Metellus quoq; celer extitit acer punitor mētis.i.affectionis stuprosæ.i.stupri iferendi plenæ:dicēdo Cn.Sergio Sillo diem ad ppl̄m gratia nūmorū promissoꝝ.s.ab eo matrifamiliæ: & damnando eum hoc uno crimine.Enim pro quia:factū non est sup.deductū in quæstiōe.i.inquisitiōe atq; examine:sed animus est deductus:& uoluisset peccare:promittendo.s.nūmos:plus nocuit:q̄ nō peccasse.s.actu ipso ꝓfuit.Non.n.nō peccat in legē diuinā q̄uis forte secus sit de hūana q aium peccādi habet.☞ Cōcionis &c.hæc grauitas.s.iam dicta:sup.est aut fuit cōciōis.i.totius ppli ad quē supioribꝫ dies dicta fuit:illa.s.q̄ seqť fuit sup.grauitas curiæ.i.ipsius senatus.Titus Veturius filius eius Veturii qui fuerat deditus.i.in potestatem datus.

OLI.

¶Ob turpiter ictum fœdus: Nota est historia quomodo apud furculas claudinas clausi & obsessi fuere Ro. a Samnitibus. T. Veturio: Caluino: & Spurio Posthumio cōsulibus & sub iugum misi icto fœdere cum hostibus qđ Po. Ro. nō ꝓbauit nec accepit: Sed auctores fœderis turpis deditiōis dedendos hostibus censuit: ut populus religiōe solueret. ¶ Domesticā ruinā: Quia res familiaris perierat pater grādi ære alieno astrictus erat qđ cum soluere non posset filius fœneratori in seruitutem dari passus est: quādiu debitum seruitute persolueret.

samnitibus ob turpiter ictū fœd⁹ dedit⁹ fuerat: cū pp domesticā ruinā: & graue æs alienū Cœlio Plotio nexū sedare adulescētulus admodū coact⁹ eēt: fuilib⁹ ab eo uerberibus: qa stuprū pati noluerat: affectus: querelā ad cōsules detulit: a qb⁹ hac de re certior factus senatus Plotiū i carcerē duci iussit: in q̄licūq. n. statu positā romāo sanguini pudicitiam tutā eē uoluit. Et qd mirū si hoc uniuersi. P. C. censuerunt?

¶De. C. Fescenino Triumuiro.

Caius Fescinin⁹ Triūuir. C. Corneliū fortissime militiæ stipēdia emeritū: uirtutisq; noie q̄ter honor primipili ab īpatorib⁹ donatū qđ cū igēuo adulescētulo stupri cōmerciū hūisset. publicis uiculis onerauit: a quo appellati tribūi cū de stupro nihil negaret: sed spōsionem se facere paratum diceret: quod adulescens ille palam: atq; aperte corpore quæstū factitasset: itercessionē suā interpōere noluerūt. Itaq; Corneli⁹ i carcere mori coactus est. nō putarūt. Tr. Pl. Remp. nostrā cum fortibus uiris pacisci oportere: ut externis piculis domesticas delitias emerent.

c Aius Fescenninus: Fescenninus triūuir Corneliū strēnuū militē q multa ꝓ rep. fortiter gesserat i uicula cōiecerat: q cū igenuo adolesceēte stupꝝ cōmisisset: ille factū nō negabat: sed facti excusationē afferrebat: q ille adolescēs publicæ q̄stū ex corpe facere cōsueuisset: idq; datis spōsoribus se ꝓbaturū affirmabat: & ppea nō id sibi fraudi eē debere. Imploratoq; frustra tribūoꝝ auxilio qa nemo itercedere uoluit i carcerē mori coact⁹ ē. ¶ Triūuiri: Triūuiri prio libris tm̄ sybillinis p̄fuerunt: postea creati sūt in deducēdis colonis: postremo in sumēdo suppliciis de dānatis & tm̄ dicebant triūuiri reꝝ capitaliū. ¶ Cōmertiū: Cōsuetudinē ꝓprie cōmertiū dr̄ cōmutatio mercis: ponit tn̄ ꝓ cōmutatiōe cuiuscūq; rei: ut cōmertiū litterarū cōmertiū liguæ. Liui. de numa loqns quo liguæ cōmertio dixit & ponit ꝓ cōsuetudine ut hoc loco. ¶ Domesticas & de. ut ꝓ rebus bene gestis cōcederet domi turpiter uiuere: ut supra dixit: qđ ꝓdest foris esse strennuū si domi male uixeris.

Cornelii mors ꝓ uiolato adolescētis pudore

¶Samnitibus in cōsulatu suo. i. cū eēt consul: ob fœdus ictū turpiter. i. cū sūma ignominia exercitus Ro. ad furcas caudinas sub iugū missi: cū ipse adolescētulus admodū. i. ualde. i. in pria pte adolescētiæ: coactus eēt dare Celio plocio se nexū. i. in uicula: ut in cōpedibus opus faceret ipsi creditori: pp ruinā domesticā & graue æs alienū. i. debitū cōtractū ex ære aliēo: affectus ab eo. s. plocio uerberibus fuilibus. i. seruo dignis aut iferri suetis: qa noluerat pati stupꝝ: detulit q̄relā ad cōsules: a qbus. s. cōsulibus: senatus factus certior. i. edoctus de hac re. s. de turpi sæuitia Plocii: iussit plociū duci i carcerē. Eni ꝓ qa: senatus uoluit pudicitiā eē tutā sanguini Ro. positā in q̄licūq; statu. q. d. ēt in cōpedibus habito. ¶ Et qd mirū. Clausula est cōtinuatiua: & ita ad utrūq; exēplū ptinēs: sed potius ad sequēs: sicut & illa cōciōis hoc &c. Ordo est. Et qd mirū sup. est: si uniuersi Patres cōscripti cēsuerūt hoc. s. pudicitiā Romanā in quocūq; statu debere eē tutā? q. d. nihil. Quū ēt unū uirū id cēsuisse cōstet: Nā caius &c. (Occurrit nūc qđ de igratitudine dictū est: facilius ignoscēdū igratitudini totius ciuitatis q̄ singuloꝝ: quocirca uidet admirabilius totū senatū id cēsuisse q̄ singulos: nā si totus ita cēsuit: uidet cōsequēs esse ut singuli ita censuisse dicātur. sed nō cōtinuo si unus aut alter: ergo oēs. Quocirca sciemus difficilius esse interdū unū recte iudicare q̄ multitudinem: quia unius iudiciū facile subuerti pōt: multorū non potest: dummodo illi multi sapientes sint quocirca in iudicio patrū conscriptorū licet unus & alter non recte senserit: quia potioris partis præualet sententia: totus tamen ordo recte iudicare facillime potest: in multitudine autē plebis ubi pauci sunt boni & recte sentientes: facilius est totam concionē errare: quia plures meliores uincunt quā singulos extra cōcionē: unde in capitu. de ingratitudine potius multitudini ingratæ q̄ singulis ignoscendū censuit.) Nā igitur: Caius fescēninus triumuir capitolinus (Multi textus hoc ultimū nō habēt: quod agnomē est ponēdū uidet ante triūuir: sine epitheton post triūuir: ut sit triūuir capitolinus id est ad ispiciendos libros sybillinos creatus: uerū hic coniiciendi in carcerē munus habuisse uidetur) onerauit cathenis publicis Caius Corneliū emeritū id est usq; ad remissionē meritum aut euidenter meritū. stipendia. i. æra: fortissimæ militiæ. & donatū ab imperatoribus quater noie. i. rōne & titulo uirtutis: honore primipili. i. antesignani: aut qui primū pilū ferret: q eo habuisset cōmerciū. i. cōsuetudinē aut cōuentionē & pactū stupri: cū adolescentulo igenuo. A quo. s. Caio Cornelio: tribuni appellati. i. contra triūuiri uiolentiā: ne. s. pateretur ciuē Romanū in uincula coniici: cū ipse nihil negaret de stupro. i. fateret se stuprum cōmisisse: sed diceret se paratū facere sponsionē. i. cautionē ad omne dānū reponēdū si in ꝓbatiōe defecerit q adolescēs ille factitasset q̄stū. i. lucrū turpe corpe. s. suo libidini exposito: ac ꝓstituto palā atq; aperte: & ita inueret nullā illi a se iniuriā factā: tribūi noluerūt ponere itercessionē suā. i. noluerūt eius icarcerationē ipedire authoritate sua: Nā licet q̄stū faciēti iniurius nō fuerit Rōano tamen sanguini cōtumeliā itulit: Itaq. i. & ita Cornelius coactus est mori in carcere. Enim pro qa tribuni plæ. nō putauerunt rēpub. nostrā. i. Romanā oportere pacisci. i. pactū facere cū uiris fortibus qualis erat Cornelius iste: ut. s. uiri fortes emerēt delicias domesticas. i. turpem uoluptatē ac libidinē cū ingenuis dūm dōi essent: periculis externis: quæ obirēt dum belli essent: hoc est noluerunt tale pactū facere ut permitterēt eos qui fortiter foris egerint molliter ac turpiter dōi uiuant.

ASCēsius

OLI. Ibidinosi centurionis:hic notatur cornicularium significare eum qui in cornu militares excubias facit ut quidam uolunt sed falluntur sine dubio:nam accensus nomen erat ordinis & promotionis in militis:ut nunc dicitur princeps uel cõmentariensis aut cornicularius. Asconius ita refert: Accensi dicebantur attributi decuriõibus hoc est ministri eorũ quasi ad censum additi:quos nunc cõmentarienses & cornicularios appellãt. Sed quia huius rei ratiõe nullã affert sunt qui censent commentarienses dictos q̃ commiscerentur hoc est fingerent aliquid:quia tanquã ministri erãt cornicularios autẽ eo q̃ una cũ suis decurionibus in cornibus acierũ statuebant. ⁋Centurionis:Fescinini de quo supra diximus.

Clusii mors q̃ Plocio stuprũ inferre uolebat

Oc monuit.C.Mariũ: Hoc legitur in uita Marii: Cice. quoq; in oratiõe pro Milone. huius exẽpli mentionem facit. Cũ Clusius.C.Plociũ stuprare uoluisset tante obscœnitatis ita commotus Plocius clusium occidit. Ductus est i iudicium plocis: cũ prætor erat Marius: qui Clusiũ nepotẽ suũ iure cæsum pronunciauit. Plutar. dicit Marii nepotẽ .C.Luciũ fuisse nominatũ adolescentẽ uero Treboniũ quẽ Marius cognita causa non solũ absoluit: sed admiratione uirtutis insuper coronauit: tanq̃ pulcherrimũ illis temporibus facinus ædidisset. Cice. in millonianam pudicitiam ĩquit cũ ei iperet militi tribunus militaris in exercitu.C. Marii: propinquus eius imperatoris interfectus est ab eo cui uim afferebat: facere eni ꝓbus adolescens periculose quam perpeti turpiter maluit: atq; hunc ille summus uir scelere solutum periculo liberauit. ⁋Mãipulario: Qui sub eodem manipulo cum aliis militabat.

Ed ut eos. Nonnullos p̃ transitũ tangit: qui ira perciti suo dolore usi sunt pro lege. ⁋In adulterio.s.cum uxore. ⁋Neruis: Vt arbitror melius q̃ pnis.

ASCẽsius ℭLibidinosi &c. Ordo est. Exitus æque fœdus uidelicet Marci lectorii Mergi tribuni militaris sequt supliciũ cẽturionis libidinosi: uidelicet caii cornelii in carcere extincti(non ut Oliueri. dicit Fescinini: qui licet supplicium intulit: atq; ita forte dici posset supplicium eius actiuum: tamen quia non fuit libidinosus sed punitor libidinis unde de pudicitia eius exẽplũ superius allatum: exponendum est passiue de supplicio ut dixi.C.Cornelii: qui & primipilus & centurio fuit) ens sup. æque fœdus.i.turpis ut exitus Cornelii: Cui.s.lectorio. Cominius tribunis plæbis dixit diem ad pupulum q̃ appellasset.i.interpellasset aut sollicitasset cornicularium suum.i. commentariensem militem: causa stupri. Nec lectorius sustinuit.i.potis fuit expectare sententiam eius rei.i.litis aut accusationis: sed ipse.i.sua sponte subtraxit se prius fuga ante tempus iudicii: deinde puniuit se etiam morte. Lectorius sup. expleuerat modum.i.mensuram naturæ.i.quantum per naturam in eum sæuiri permittebatur: quia usq; ad mortem tamen ipse functus fato.i.mortuus: damnatus est crimine impudicitiæ sententia plæbis uniuersæ. Et si dicas qd illa defuncto ob fuit? dicit Signa militaria: utpote aquilæ sacratæ.s.ioui: & seuera disciplina castrorũ.i.in castris exerceri solita: certissima custos imperii Romani: persecuta est illum usq; ad inferos. quia iam uita defunctum. Quoniam ipse tentabat existere corruptor sup. eius uirtutis uidelicet cornicularii sui: cuius debuerat esse magister.i.doctor uerbo & exemplo. ⁋Hoc.s.exemplum seueræ ultionis in impudicum monuit caium Mariũ imperatorem tum quum pronuntiauit clusium filium sororis suæ & sup. tribunum militum: cæsum iure a cœlio plocio milite manipulario: quia ausus fuerat compellare.i.sollicitare eum de stupro. ⁋Sed ut percurram strictim.i.paucis uerbis quoq;.i.etiam eos qui usi sunt dolore suo.i.uehemẽti zelo: pro lege publica.i.loco legis publicæ: in pudicitia uindicanda.i.ulciscendo eos qui pudicitiam uiolarint. Sempronius Musca(alii habent musica)cecidit flagellis caium Gallum depræhensum ĩ adulterio.s.cũ uxore Sempronii. Caius Meuius cõtudit neruis: idest chordis ex neruis autem ut alii legunt pernis.i.ossibus pernarum: Lucium Octauium depræhensum similiter.s.in adulterio: carbo actienus item pontius depræhensi: scilicet in adulterio: castrati sunt carbo supple castratus a Bibieno & pontius a Publio cernio: alii habent Triuio.

THE. ℭNeruis: antiq codices habent pernis: ut itelligas calcibus. ⁋Furius brocũ: locus est anceps. Aliquot.n. uetusta exẽplaria cõtrauersum scribũt: Furium brocus: ut a broco Furius in adulterio deprẽsus castratusq; uideatur.

ℭDe tribuno Plebis: siue populo Romano.

Ibidinosi Cẽturionis suppliciũ Marci Lectorii Mergi tribuni militaris æq; similis fœdus exitus seqtur. Cui Cõinius Tr. Pl. diẽ ad populũ dixit: q̃d corniculariũ suũ stupri cã appellasset. Nec sustiuit ei⁹ rei sentẽtiã Lectorius: sed se ip̃e ante iudicii tp̃s fuga pri⁹ subtraxit: deide ẽt morte se pũiuit. Naturæ modũ expleuerat. fato tamẽ functus: uniuersæ plebis sentẽtia crimine impudicitiæ dãnatus ẽ. Signa illum militaria: sacratæ aquilæ: & certissima romani imperii custos seuera castrorum disciplina: usq; ad inferos persecuta est. Quoniam cuius uirtutis magister esse debuerat: sanctitatis corruptor tentabat existere.

ℭDe Caio Mario.

Oc monuit. C.Mariũ ĩpatorẽ tũ: cũ Clusiũ sororis suæ filiũ tribunũ militũ a Cœlio Plocio manipulario milite iure cæsum ꝓnũtiauit. qa eũ de stupro cõpellare ausus fuerat.

Ed ut eos quoq;: qui in uindicanda pudicitia dolore suo publica lege usi sunt: strictim percurram. Sempronius Musica.C. Gallium deprehensum in adulterio flagellis cecidit. C.Menius. L.Octauium similiter deprehẽsum neruis contudit. Carbo Actienus a Bibieno. Item Pontius a. P. Cernio deprehensi castrati sunt. Cn. etiam Furius Broccum; quẽ deprehẽderat; familiæ

ℭStuprandum obiecit: Hic scelus scelere uindicauit.Ꝑ Fraudi non fuit: Pœne a præcedente qđ sequitur. OLI.

A Tq; ut externis: Hyppo græca mulier quibus parentibus incertum est: forma ꝑcellens capta nautis cũ pudicitiam suam periclitari sensisset noctu se ꝑcipitem dedit in undas moriq; pudica q̃ ipudica uiuere maluit: cadauer eius eiectum ab undis græci in erythreo littore haud procul ab undis sepulchro cõdiderunt: & ad hãc usq; ætatẽ eius sanctitas & pudicitia æterna memoria celebratˀ.Ꝑ Erythreo: Mari rubro: nam ἐρυθρὸς rubrum dicitur.Ꝑ Aeternæ traditam memoriæ: Quia in historiis celebratur. Hyppus mors

stuprãdũ obiecit. q̃bus iræ suæ idulsisse fraudi nõ fuit.

ℭExterna De Hippone fœmina.

A Tq; ut dõesticis externa subnectã: græca fœmina noie Hippo: cũ hostiũ classe eẽt excepta in mare se: ut pudicitiã morte tueretur: abiecit. cuius corpus erechtheo littori appulsum: proxima undis humus sepulturæ mãdatũ: ad hoc tempus tumulo contegit. sanctitatis uero gloriam æternæ traditam memoriæ Græcia laudibus suis celebrando: quotidie florentiorem effecit.

ℭDe Orgiagontis uxore Reguli.

V Ehemẽtius hoc illud cõsideratius exẽplũ pudicitiæ. Exercitu & copiis Gallogræcorũ a. Cn. Manlio cõsule in Olympo monte ex parte deletis ex ꝑte captis Orgiagõtis Reguli uxor miræ pulchritudinis a Cẽturiõe: cui custodiẽda tradita erat stuprũ pati coacta: post: q̃ uẽtũ ẽ in eũ locũ: in quẽ cõsulis iussu Cẽturio: misso nuntio necessarios mulieris ꝑtiũ: quo eã redimerẽt: afferre iusserat: aurũ expẽdẽte Cẽturiõe: & in eius põdus aĩo: oculisq; itento: Gallogræcis lingua gentis suæ imperauit: ut eũ occiderẽt: interfecti deinde caput

Ehemẽtius hoc: gallogræci reliquiæ fuerunt exercitus Brẽni ducis qui cũ delata græcia in oriẽtẽ duceret exercitum in media Asia cõsedit: & ꝑmixta lingua utraq; gallica & græca gallogræci appellati sunt: hi autem dicebanˀ inter auxilia regis Antiochi fuisse: & Cn. Mãliꝰ affirmauit a se uictos esse: nam ut lingua mixti molliori sunt: ita quoq; molliores facti & inde uicti & fugati: sed Ortiagontis uxor capta & cuidã cẽturioni tradita in custodiã cum ꝑꝑ eximiã pulchritudinẽ ꝑ uim eã stuprasset occasiõe ultionis expectata: uiolẽtiam suã fortiter ultra est. Frõti. Ortiagõtis inq̃t regis uxor a cẽturiõe stuprũ passa memorabili exemplo custodiã euasit: reuulsumq; militis caput ad maritũ suũ detulit. Pli. de uiris ill. inter captiuos inq̃t uxor regis Ortiagõtis centuriõi cuidã in custodia data est: a quo ui stuprata de iniuria tacuit & post impetrata redemptione marito adulterum interficiendum tradidit.Ꝑ Vehemẽtius: q̃a mori noluit.Ꝑ Consideratius: Quia expectauit occasionem uindictæ.Ꝑ In eum locum: locus deputatus fuerat quo eius necessarii ad redimendam uenirent.

ℭCneus etiã furius obiecit Broccũ quẽ depræhenderat. s. in adulterio uxoris stuprandũ familiæ (unde Horat. in primo sermonũ. Hic se præcipitẽ tecto dedit: ille flagellis Ad mortẽ cæsus: fugiens hic decidit acrẽ Prædonum in turbã: dedit hic pro corpore nũmos Hũc ꝑiunxerũt calones: quin etiã illud accidit: ut quidã testes caudãq; salacem Demeteret ferro &c. ubi tangit fere omnes quos hic author. Nã & cæsos flagellis dicit & stupratos cũ dicit. Hunc ꝑiunxerunt: & castratos illic caudãq; salacẽ. i. penẽ aut mentulã demeteret ferro &c. Quibus. s. qui depræhẽsos propria auctoritate puniuerũt non fuit fraudi. i. damno aut detrimẽto: indulsisse. i. nimiũ paruisse iræ suæ. unde leges permittũt depræhensos in adulterio subito illo calore occidi.Ꝑ Atq; ut subnectam domesticis. i. Romanis exemplis externa: sed exempla: fœmina græca nomine hippo cum esset excepta. i. capta classe hostium: abiecit se in mare ut tueretur. i. seruaret morte pudicitiam: Cuius corpus appulsum littori erechtheo. i. ad littus erechtheum: Oliueri. legit erythreo. i. maris rubri: quo an appelli potuit uiderit ipse: humus proxima undis. i. littoralis ora: contegit tumulo mandatum sepulturæ sup. usq; ad hoc tempus. uero pro sed græcia effecit gloriam sanctitatis traditã æternæ memoriæ florentiorem quotidie celebrando sup. eam laudibus suis.Ꝑ Vehementius hoc. i. hoc. s. iam dictum exemplum pudicitiæ. i. mulieris græce sup. fuit uehementius: illud. s. quod iam dicetur: sup. fuit exemplum pudicitiæ consideratius. i. temperantiore animo factum. Copiis. i. exercitibus gallogræcorum. i. illorum populorum e gallis ortorum & in græciæ parte quam Brẽno duce olim inuaserant regnantiũ deletis ex parte & captis ex parte a Cn. Manilio consule. s. Romano in olympo monte. Vxor Orgiagontis seu Oriagontis ut sit uiri nomen nam aliter dicam Oriagontis uxor Reguli. s. gallogræcorum miræ pulchritudinis coacta pati stuprum a centurione. s. Romano cui tradita erat custodienda: postquã uentum est. s. ab ea & a centurione: in eum locum in quem centurio iussu. i. ex mandato consulis. s. mãilii: iusserat nuncio misso. i. per nuncium ad hoc missum necessarios. i. proximos sanguine: mulieris: afferre pretium quo redimerent eam centurione expendente. i. pendendo exquirente põdus auri & intento animo & oculis in. i. ad pondus auri quod allatum erat. mulier sup. imperauit lingua gentis suæ: gallogræcis ut occiderent eum. s. centurionẽ: deinde ipsa retinens manibus caput interfecti. s. centurionis. ASCẽsius

ℭErythræo: Manuscripti codices habent: Entreo littori appulsum. Ianus existimabat Aenio castigandum nec Hyppo sed Archo legebat: Herodici thessalorum longe principis ea filia fuit uxor Paridis quæ se præcipitẽ dedit in mare ne sua pudicitia Philippo Demetrii filio macedonum regi: ludibrio foret historiam refert belli macedonici. x. Liuius aliter quam Valerius græcos & alios secutus est auctores.Ꝑ Aenio: Nam res ad Aenum gesta ut Liuius etiam tradit.Ꝑ Ortiagontis: lege Plu. de claris mulieribus: & Liuium de bello macedonico libro octauo quãuis inscitia librarii post tot etiam censuras Orgisgontis nomen uniuerse scriptum est. THE.

OLI. Ortiagontis uxor ℭHuius fœminæ quid aliud:Si quis diligenter inspexerit:quanto animi robore ulta sit pudicitiam suam Ortiagontis facile intelliget corpus non animum capi:nec pudicitiam uiolari potuisse.

Teutonicorũ uero:Cymbri:teutõi lenones:ab extremis galliæ ꝓfugi cũ terras eoꝵ iundasset oceanus nouas sedes toto orbe q̃rebãt exclusi & Gallia & Hispãia cũ in Italiã remigrarẽt terrã ad habitandũ a senatu Po.q;.Ro.petierũt qua negata qđ nequerũt pcibus:armis petere cõstituũt:sed eoꝵ primũ iṗetũ Syllãus sustiere nõ potuit:nec ẽm Mãlius:nec tertiũ Cæpio:oẽs fugari exutiq; castris sũt: actũq; fuisset de ipio Ro.nisi Marius illo sæculo cõtigisset:q nõ ausus cõgredi statim militẽ tenuit in castris donec iuicta rabies:& ipetus quẽ pro uirtute barbari habẽt cõsenescere:quo facto illos facile superauit.Nã cũ tripartito agmine illi p alpes ferrent.Marius mira celeritate occupatis cõpẽdiis ꝓuenit hostẽ:prioresq; Teutonas aggressus est cũ qbus tãto ardore pugnatũ est: ut ea cædes hostiũ magis fuerit q̃ pugna & uictor.Ro. & cruẽto flumine non plus aq biberit q̃ sanguinis sublatis funditus teutõicis in cymbros cõuertit̃: sed non minor cũ uxoribus illoꝵ pugna cũ ipsis fuit: cũ obiectis undiq; plaustris atq; carpẽtis alte de sup q̃si de turribus lanceis cõtisq; pugnarẽt: perinde plus speciosa mors eaꝵ fuit q̃ pugna nã cũ missa ad Mariũ legatiõe libertatẽ ac sacerdotiũ nõ impetrassent.Nã se ut uestales uirgies pudicitiã ꝑpetuo seruaturas ꝓfitebant̃ suffocatis elisisq; passim ĩfantibus suis:aut mutuis cõcidere uulneribus aut uinculo e crinibus suis facto ab arboribꝰ iugisq; plaustroꝵ pepẽderũt.Virilẽ dixeri ñ muliebrẽ hũc aium fuisse.Qualẽ si eaꝵ uiri de se ꝑstitissent nũq̃ Marius de illis triũpharet potuisset.Teutonicoꝵ:Florus dicit cymbrorum fuisse uxores & nõ teutonicoꝵ.Plutar.quoq; ĩ uita Marii itidẽ dicit fuisse cymbrorũ nõ teutonicoꝵ sed aliter tradit historia: nã mulieres inqt q̃ ad currus magno aio astabãt fugiẽtes neci tradebant:q̃dã uiros:q̃dã fratres:q̃dã parẽtes & filius: ĩfãtes mãibus suffocãtes sub curribꝰ deiciebãt: seipsos autem gladio iugulabant:fama unam e sumitate propugnaculi suspẽsam ligatis laqueo pedibus utrinq; pependisse.

abscissum mãibꝰ retinẽs ad cõiugẽ uẽit: abiectoq; añ pedes eiꝰ:& iniuriæ & ultiõis suæ ordinẽ exposuit.Huiꝰ fœmiæ qd aliud q̃sq̃:q̃ corpꝰ i ptãtẽ hostiũ uẽisse dicat̃:Nãq; aius neq; uici: nec pudicitia capi potuit.

ℭDe Vxoribus Theutonicorum.

Theutõicoꝵ uero cõiuges Mariũ uictorẽ orarũt:ut ab eo uirginibus uestalibus dono mitterent̃:affirmãtes æq; se: atq; illas uirilis cõcubitꝰ exptes futuras. eaq; re nõ ipetrata: laq̃is sibi nocte ꝓxia spiritũ eripuerũt. Dii melius: qđ hũc animũ uiris earũ i acie nõ dederũt. Nam si mulierum suarum uirtutem imitari uoluissent: incerta Theutonicæ uictoriæ trophæa reddidissent.

ℭQuæ liber dicta aut facta sunt. Caput. II.

Libertatẽ ãt uehementis spiritus dictis pariter & factis testatã:ut nõ iuitaueri ita ultro uẽientẽ nõ excluserim: quæ inter uirtutem:uitiumq; posita:si salubri mõ se tẽperauerit:laud͛. si quo nõ debuit:profuderit:reprehẽsionem meretur. ac uulgi sic auribus gratior: quam sapientissimi cuiusq; animo probabilior est.ut pote frequentius aliena uenia:quam sua prouidentia tuta. sed quia humanæ uitæ partes prosequi propositum est: nostra fide æstimatione propria referatur.

Libertas dictorũ factorumq; Libertatẽ aũt:Dicturus de libertate loquẽdi pariter & agẽdi dicit eã nõ eẽ affectãdã:sed si se nobis obtulerit nõ eẽ respuẽda.Spiritus:Magni animi qa libertas dicẽdi a magno aio ꝓficiscit̃.Inter uirtutẽ:Si nimia fuerit.Et uiciũ:Si minima.Nostra fide:Quia historici proprium est fideliter omnium narrare.Propria æstimatione:ut sicut est ita æstimemus.

ASCE tius ℭAbscisum.s.a gallogræcis uenit ad cõiugẽ id est maritũ suũ:& supple capite abiecto ante pedes eius.s.mariti exposuit id est declarauit ordinẽ.i.seriẽ & oẽm ꝓcessum &.i.simul iniuriæ suæ q̃ passa erat:& ultiõis suæ q̃ i cẽturionẽ fecerat.Qui ppea iniurius erat ꝙ custodiæ suæ datã & ꝓrio statuto redimẽdã uiolauerat. Quid aliud huius fœminæ q̃sq̃ dicat.i.dicere merito possit uenisse i ptãtẽ hostiũ:q̃ corpus?q.d.nihil.Nãq; aius neq; potuit uinci nec pudicitia sup.eius potuit capi:aut potius utrũq; referat̃ ad aius iuxta regulã uallæ qa ꝑponit̃ sequẽtibus ꝑticula neq; geminata:ut pudicitia sit ablatiui casus sic:nec aius potuit capi.i.priuari pudicitia sicut oculis capti.q usu eoꝵ priuati sũt dicunt̃.Theutonicoꝵ.Ordo ẽ.Vero.i.sed:cõiuges.i.uxores theutõicoꝵ.s.itereptorũ a Mario orarũt Mariũ uictorẽ:ut mitterent̃ ab eo dono uirginibus uestalibus.s.Romã affirmãtes se futuras exptes cõcubitus uirilis æq.s.diligẽter ac illas.s.uestales:& ea re.i.petitiõe hõestissima nõ ipetrata(Miserũt.n.legatũ ad Mariũ ut salua pudicitia si nõ i pŕiã redire:saltẽ sin uestæ claustra icludi liceret: Marius ãt supbe respõdit uictoris eẽ ꝑscribere legẽ aut cõditionẽ deditiõis uictis)eripuerũt sibi nocte ꝓxia:spiritũ.i. anhelitũ: laqs: qa strãgulauerũt primũ filias iniuriæ magis obnoxias:deide sibi mfes aut laqueo aut gladio uitã ꝑcluserunt. Dii sup.fecerũt(inquit author)melius.i.benignius cũ Romano iperio ꝙ nõ dederũt hũc.i.huiusmodi: hoc est tam fortẽ animũ etiam uiris in prælio:Nam si uiri uoluissent imitari uirturẽ suarum mulierum:ipsi reddidissent trophea uictoriæ theutonicæ incerta .i.dubia:quia forte theutonici aut cymbri qui te.antea uicerant:uictores permansissent:quod tamen ne Romanæ uirtuti quicquam deroget non audet asserere.

Libertatẽ aũt.Præfatio est de iis q̃ libere dicta aut facta sũt:de qbus nõ audet i uniuersũ ꝓnũtiare laudãda ne an uitupanda sint ꝙ alia laude:alia uitupio sint digna.Ordo ẽ.Aũt.i.sed:ut.i.queadmodum ego nõ iuitaueri.i.noli iuitasse ut uẽiat a me discũbẽda:qa anceps ẽ eiꝰ laus:ita nõ excluseri.i.noli ex-

clusisse ab hoc opere libertatem uehementis spiritus testatam.i.testificatam pariter dictis ac factis uenientem .s.in has partes:ultro.i.non requisitam a me.Quæ.s.libertas posita inter uirtutem & uitium si temperauerit se modo salubriter meretur laudem:si profuderit sup.se eo:quo non debuit:meretur repræhensionem: ac sic gratior est.i.plausibilior est auribus uulgi:quã ꝓbabilior.i.ꝓbata(noue licet nõ raro:põit pro re excessa cõparatiuũ ná cõsuete dicas:sum melior quã diues nõ quã diuitior aut ditior)aïo cuiusq; sapiẽtissimi:hoc est plus grãæ habet huiusmodi libertas in animo uulgi:q̃ approbatiõis ĩ aïo sapientis:nam periculose sæpe fit: & iram potius q̃ pacem conciliat:licet interdum ea feliciter quidam usi sint:unde addit:utpote tuta frequentius uenia.i.aliena eorum in quos dicta aut facta sunt nimis libere:quam prouidentia sua.i.propria.Sed quia propositum est.s.mihi in hoc opere prosequi partes.i.mores humanæ uitæ:referatur.i.recenseatur huiusmodi libertas:fide.i.fidelitate in uera dicendo nostra.s.qui hæc dicemus:& æstimatione:scilicet de ualore eius an laudabilis an uero uituperabilis debeat dici:propria:idest quam meruerit.

¶De Quodam principe priuernatum.

PRiuerno capto:ĩterfectisq; q id oppidum ad rebellãdũ ĩcitauerãt:senat⁹ ĩdignatiõe accẽsus: cõsiliũ agitabat: q̃d nã sibi de reliqs quoq; priuernatibus faciẽdũ eẽt.Ancipiti igĩt casu eoꝝ salus fluctuabat:eodẽ tpe:& uictoribus: & iratis subiecta.Cæterũ cũ auxiliũ unicũ ĩ p̃cibus restate aïaduerterẽt.ĩgẽui:& italici sanguinis obliuisci nõ potuerũt.Prĩceps.n.eoꝝ ĩ curia ĩterrogat⁹ q̃ pœnã mereref.Respondit.q̃ merẽtur:q:cũ se dignos libertate iudicarẽt:arma sũpserãt.exasparos.P.cõscriptorũ aĩos:uerbis ĩflãmauerat:Sed Plautius cõsul fauẽs priuernatiũ causæ: regressum aĩoso ei⁹ dicto obtulit:q̃ siuitq;: q̃lẽ cũ eis pacẽ habituri romani essent ĩpunitate donata.at is cõstãtissimo uultu.Si bonã dederitis:inqt: ꝑpetuã si malã: nõ diuturnam.qua uoce ꝑfectũ est:ut uictis nõ solum uenia:sed etiam ius:& beneficium nostræ ciuitatis daretur:sic in senatu priuernas loqui ausus est.

PRiuerno capto.C.Plaucius subegerat totum latiuꝫ & præcipue priuernates qui rebellauerant:sumptoq; de auctoribus supplicio de reliquis consultabatur in senatu:& cum ipsa res per se anceps esset prout cuiusq; ingenium esset atrocius mitiusue suadentibus:tamen incertiora omnia fecit unus ex priuernatibus legatis:magis cõditionis in qua natus esset q̃ præsentis necessitatis memor: q interrogatus a quodã tristioris sententiæ auctore q̃ pœnã meritos priuernates censeret eã inquit quã merentur qui se libertate dignos esse censent:cuius cũ feroci responso infestiores factos uideret consul eos qui priuernatiũ causam ĩpugnabant: ut ipse benigna interrogatione mitius responsum eliceret:quid si pœnã inquit remittimus uobis: qualẽ nos pacem uobiscũ habituros speremus? si bonã inquit dederitis & fidelẽ perpetuã:si malam haud diuturnã:tum uero minari:nec id ambigue priuernatẽ quidã dicebant & illis uocibus ad rebellandũ incitari populos pacatos pars melior senatus ad meliora responsa trahere & elicere uiri liberi uocem auditam:ac credi posse ullũ populũ:aut hominẽ deniq; in ea conditiõe cuius cum pœniteat diutius q̃ necesse sit mansurũ: ibi pacem esse fidam ubi uoluntarii pacati sunt:neq; eo loco ubi seruitutẽ esse uelint fidem sperandã esse:in hanc sententiã maxime cõsul ipse inclinauit animos idẽptidẽ ad principes sentẽtiarũ cõsulares uti exaudiri posset a pluribus: dicendo eos:demũ qui nihil ꝑter q̃ de libertate cogitãt dignos esse qui Romãi fiant. Itaq; & in senatu cãm obtinuere & ex auctoritate patrũ latũ est ad populũ ut priuernatibus ciuitas daref.☞ Ancipiti casu:Dubia fortũa qa alii ꝑdendos:alii seruãdos eẽ iudicabãt & qa Ro.uictores illis erant infensi.☞ Arma sumpserant:Hoc dicit ut maiorem ostendat illorum fuisse libertatem.☞ Regressum:Emendationem. OLI.

¶Priuerno oppido illo in latio capto.s.a.C.Plaucio:& sup.eis qui incitauerant id oppidum ad rebellandum interfectis:senatus accensus indignatione agitabat consilium:idest consultabat quidnam esset faciendum sibi de reliquis quoq; priuernatibus.Igitur eorum salus fluctuabat ancipiti casu:quia in sententia senatus quæ tũc anceps erat:subiecta eodem tempore & uictoribus qui poterant eos destruere:& iratis:qui uidebantur id debere uelle Cæterum cum priuennates animaduerterent:idest considerarent unicum auxilium:restare:idest reliquũ esse in precibus:non potuerunt obliuisci ingenui & italici sanguinis:idest non potuerunt quin ut ingenuos decet libere loquerentur:etiam si moriendum esset.Princeps enim eorum ĩterrogatus in curia:idest in senatu: quam pœnam mererentur:scilicet priuernates ob defectionem.Respõdit sup eam quam merentur ii sup.qui cum iudicarent se dignos libertate sumpserunt arma:scilicet ad defendendam libertatem & ita ipse inflammauerat:scilicet ad iram:animos patrum conscriptorum exasperatos:scilicet prius per iniuriam illatam. Sed Plaucius consul fauens causæ priuernatum.quia fere eorum quos uicerant Romani patroni fiebant:obtulit dicto animoso.i. nimis libero animo profectæ responsioni:regressum:idest quasi reuocationem & ita si uellet emendationẽ per secundum responsum.q;:idest quia:quæsiuit:qualem pacem Romani habituri essent cum eis:scilicet priuernatibus:impunitate donata:idest si remiserit senatus eis culpam.At:idest sed:is:scilicet princeps priuernatum inquit uultu constantissimo.perpetuam sup.habituri essent pacem:si dederint bonam:& non diuturnam si dederint malam.Qua uoce:scilicet tam libera & quæ senatum in admirationem traxit:perfectum est:ut non solum uenia daretur uictis sed etiam ius & beneficium nostræ ciuitatis:quia ciuitate gratis donati sunt:ut fidelius amicitiam populi Romani seruarent.☞ Sic in senatu & cætera.Particula est continuatiua:quæ potius sequenti connectitur:ne clausula una in duo capita scindatur.Ordo est.Priuernas:idest princeps priuernatum ausus est loqui sic in senatu. ASCẽsius

OLI. L. Philippus coss. Drusiana seditio

LVcius uero Philippus:Drusiana seditio grauis & perniciosa prope ad interitũ imperii ꝓcessit. Drusus enim nõ tribunatus modo uiribus sed ipsius etiã senatus auctoritate:totiusq; Italiæ cõsensu gracchanas leges asserere conatus:dum aliud captat ex alio tantũ cõflauit incendium:ut ne prima illius flãma posset sustineri.Seruilius Cæpio equestrẽ ordinẽ:Liuius Drusus senatoriũ tuẽdũ susceperãt nã tum eqtes tantũ opibus ualebãt ut iterceptis uectigalibus depecularent̃ suo more rẽpu.senatus exilio metelli dãnatiõe Rutilii debilitatus omne decus maiestatis amiserat:nã iudicia a senatu ad equites translata fuerant. Signa igit̃ & aquilæ & uexilla in foro tanq̃ in castris posita & in una urbe quasi i binis castris dissidebat̃:prior Cæpio in senatũ impetu facto reos ambitus Scaurũ & philippũ principes nobilitatis elegit:his ut motibus resisteret Drusus plæbem ad se gracchanis legibus:eisdem socios ad plæbẽ spe ciuitatis erexit:extat uox ipsius nihil se ad largitionẽ ulli reliqsse:nisi siqs aut cœnum diuidere uellet aut cœlũ:cũ igit̃ philippus grauiter iuectus esset in senatu:q Druso perniciosas leges ꝑmulganti nõ resisteret:eo usq; ꝓgressus est:ut diceret sibi opus esse alio senatu:qui reipublicæ melius consuleret:quod dictum cum Lucius Crassus sũmæ dignitatis & eloquentiæ princeps grauiter ferret:quasi isolens atq; superbum oratione inuectus est in philippum qui tantũ senatum uituperaret:tum philippus lictorem misit in eum quem Crassus a se fortiter reiciens dixit:mihi consul non est philippus quãdo illi nõ sum senator. nam dixerat philippus mihi opus est alio senatu.& cũ ingens exorta esset altercatio iter crassum & philippum iussit philippus e domo Crassi pignora efferri:Crassus ait se pignoribus nõ deterreri quominus diceret quod e repu. foret nec prius taciturũ quaꝫ spiritus deficeret: nam ut inquit Cice.in oratiõe.Crassus eo die orationem prope diuinam habuit in senatu contra philippũ tantaq; mentis agitatione concussus est:ut cum se domum recepisset febribus & dolore laterum laborare cœperit & die septimo perierit.

Crassi oratoris mors

De Lucio Crasso.

LVcius uero Philippus consul aduersus eundem ordinem libertatem exercere nõ dubitauit.nam segniciẽ pro rostris exprobrans:alio sibi senatu opus esse dixit:tantũq; a pœnitẽtia dicti abfuit: ut etiã Lucio Crasso summæ dignitatis:& eloquentiæ uiro id i curia grauiter ferẽti:manũ iniici iuberet. Ille reiecto lictore: nõ es:iqt:mihi Philippe cõsul:qa nec ego tibi sẽator sum.

De.P.Scipione Aphricano.

QVid Philippum ab incursu suo tutum libertas reliquit?immo & similiter agressa & æque experta patientia est.Cn. Carbo Tr.Pl. nuper sepultæ Gracchane seditionis turbulentissimus uindex:idemque orientium ciuilium malorum fax ardentissima.Publium Aphricanum a Numantiæ ruinis summo cum gloriæ fulgore uenientem ab ipsa pene porta:in rostra productum

QVid philippum ab incursu suo tutum.Gn.Carbo.Hic amicissimus fuerat.G.Gracchi:qui cum legẽ agrariam ferret a.L.Opimio occisus.Hic ergo cum seditionem illam excitaret quo tempore euersa carthagine delata numantia.P.Affricanus uictor redibat in urbem:illi obuiam processit ad portam & in forum produxit ut eius auctoritate confirmaretur odium in patres;cresceretq; seditio quã ex morte Gracchi concitauerat:nam Semproniam Graccham.Gn.& Tiberii Gracchorum sororem Aphricanus uxorem habebat.sperabat ergo propter affinitatem grauius aliquid de Gracchi morte dicturum:cum igitur protraxisset in forum quæsissetq; ab eo quid de Gracchi morte sentiret iure cæsum respondit:tum populus tumultuare cœpit:quid ille sentiens taceant inquit quibus Italia nouerca est:quo dicto cum multo magis tumultus excitaretur:non efficietis inquit ut eos uerear quos uinctos solui.Plinius dicit quos sub corona uendidi.his uerbis populi furorem nõ metu quidem:sed partim sui partim maiorum suorum gloria & auctoritate repressit. ℣ Turbulentissimus uindex:Seditiosissimus ultor eorum qui seditionem Gracchanam excitauerant. ℣ P. Aphricanum:Qui propter hanc de Graccho sententia proxima nocte fuit interemptus in cubiculo suo ut diximus in capitulo de moderatione.

ASCẽsius

Lucius uero Philippus cõsul non dubitauit exercere libertatẽ.s.loquendi aduersus eundẽ ordinẽ.s.senatoriũ nã exprobrãs.i. probro dans eis segniciẽ.i.pigritiã pro rostris.i.ante rostra:hoc est i publica concione:dixit opus esse sibi alio senatu:& abfuit tantũ a pœnitẽtia dicti ut iuberet etiam manũ iniici Lucio Crasso uiro summæ dignitatis & eloquẽtiæ ferenti id grauiter in curia.Ille.s.Lucius Crassus iquit.i.respõdit æque libere:lictore.i.ministro cõsulis misso ad eũ coniiciendũ in uincula:reiecto.i.repulso:o philippe tu non es mihi consul.i.non debeo tibi parere ut consuli meo:quia nec ego sum tibi senator.i.quia non honoras me ut senatorem.℣ Quid philippum &cæ.Ordo est.Quid?ut sit modus interrogandi:aut quid libertas sup.fecit?reliqt philippũ tutum ab incursu suo.i.ne alter æque liber in eum inueheretur.q.d.nunqd ideo philippus qa libere locutus erat:non audiuit liberius respondentẽ?Immo inquit:&.i.simul aggressa est.i.inuasit.s.libertas senatoris:similiter.s.philippum consulẽ:& patientia eius sup.experta.i.probata est æque.i.æqualiter audiendo libere respondentẽ cõsulẽ. Sed sup.aliter factum est in liberis dictis Scipionis:nã obmutescere fecit populũ.Cn.enim Carbo tribunusplæbis turbulentissimus.i.plenissimus turbarum uindex.i.ultor & innouator:seditionis gracchanæ sepultæ.i.sopitæ nuper.i.paulo ante.idemq; fax ardentissima.i.uis maxime incentiua malorum ciuilium oriẽtium.i.per murmur & seditionem occultam:interrogauit,Publium Aphricanum.i.Scipionem uenientem cum summo fulgore gloriæ a ruinis.i.euersione numantiæ:urbis præclaræ in Hispania:productum in rostra.i.locum cõcionis pœnæ ab ipsa porta.q.d.prius quam se in ædes proprias recepisset.

¶ Cuius sororem.s.Semproniam.¶ Incrementi multum:Multum enim auxisset populi furorem sua auctorita te Scipio:si Gracchum impie cæsum dixisset.¶ Italia nouerca:Aut qui non ueri ciues itali forent:quippe capti ui pauloante in triumphum adducti aut certe qui non aliter Italiam diligerent ac si sibi nouerca foret : hoc est qui nihilo plus amant Italiam q̃ priuigni nouercam.¶ Quos alligatos:Nam multos ex blebe Romana qui in Carthaginensium & numantinorum captiuitatem uenerant liberauerat:& libertate donauerat. ¶ Quantus est honos uirtutis.Quasi dicat ingens.¶ Et tacuit:Adducit rationem quia dignitas fecit ut æquo animo paterent. OLI.

quid de Tiberii Gracchi morte cuius sororẽ in ma trimõio habebat sentiret:iterrogauit.ut autoritate clarissimi uiri: ĩchoato iã ĩcendio multũ ĩcrementi adiiceret.qa nõ dubitabat quin ꝓpter tã arctã affi nitatem aliquid pro interfecti necessarii mẽoria mi serabiliter eẽt locuturus. At is iure eũ cæsum uide ri respondit.cuius dicto cũ cócio tribunicio furore inslicta uiolenter succlamasset. Taceant ĩquit qui bus Italia nouerca est:orto deĩde murmure:nõ effi cietis ait:ut solutos uerear:quos alligatos adduxi. Vniuersus popul⁹ iterũ ab uno cõtumeliose corre ptus erat. Quãtus ẽ honos uirtutis! tacuit actutũ recẽs uictoria ipsius numãtia : & patris macedõica deuictæq; carthaginis spolia habita: ac duorũ regũ Siphacis & Persæ ante triũphales currus cathẽatæ ceruices:tũc totĩ⁹ fori p̃mẽtes ora clauserũt.nec ti mori datũ est silẽtium:sed qa beneficio Aemiliæ: & Corneliæ gẽtis multi met⁹ urbis atq; Italiæ fini ti erãt. Plebs romana libertatis Scipionis libera ñ fuit. Quaꝓpter min⁹ mirari debemus.qđ amplis sima.Cn.Põpeii autoritas toties cũ libertate lucta ta est.nec sine magna laude.quoniam oĩs generis hominum licentiæ ludibrio se eẽ qeta fronte tulit.

¶ De.Cn.Pisone.

CN.Piso.cũ Maniliũ Crispũ reũ ageret:eũ q; euidẽter nocẽtẽ grĩa Põpeii uideret eri pi:iuuẽili ĩpetu:ac studio ad accusationẽ ꝓuectus:multa:& grauia crimina ꝑpotẽti defẽsori obiecit.ĩterrogatus deĩde ab eo:cur se quoq; nõ ac cusaret: Da: ĩqt:uades Reip.te:si postulat⁹ fueris ciuile bellũ nõ excitaturũ: iã de tuo prius: quã de Manilii capite in cõsilium iudicis mittam.ita eodẽ iudicio duos substinuit reos. accusatione Mãiliũ: libertate Põpeiũ. & eorum alterum lege peregit. Alterum professione:qua solum poterat.

¶ Recens:Quia pauloãte redierat deleta numã tia.¶ Patris:pauli æmili qui in familiam scipio num per adoptionem trãstulit.¶ Syphacis : quẽ auus eius adoptiuus Aphricanus superior coe perat ¶ Persæ:quem duxit in triumphũ.¶ Ceruices:superbiam.¶ Fori:populi:continens ꝓ cõ tento posuit.¶ Quapropter minus mirum:Si po pulus inquit uniuersus aliquando cessit liberta ti Scipionis clarissimorumq; uirorum:quid mi rum si pompeius patienter tulit libertatẽ loquẽ di contra seipsum:quod nõ sine eius laude factũ est:& ita multa exempla ponit eorum qui contra pompeium libere sunt locuti.

CN.Piso:Piso Mãiliũ Crispũ adulterii accusauerat: Crisp⁹ põpei amicissim⁹ erat.& pompei gratia liberat̃ quod cũ uidisset piso dixit eripi sibi reũ gratia põpeii tũ põpeius.cur inqt nõ me quoq; accusas: at ille da uades inqt nõ concitaturũ bellũ ciuile & prius de capite tuo q̃ de Manilii salute agetur. Crispus adulterii re⁹

Hũc Mãiliũ Crispũ.M. Varo in cõmẽtariis suis. a.T.Anio Milone ĩ adulterio deprehẽsum fuis se scribit nec prius dimissum : q̃ grandi pecunia mulctatũ lorisq; cæsum:qđ Cı.quoq; testimõio cõfirmat.q dicit bis ad iudiciũ subsellia tractũ extrema fortuna stetisse:& ita discessisse ut nõ ip se innocens sed iudices periерasse existimarent. ¶ Si postulatus.Si accusatus fuerit.naꝫ postulari criminis in iudicio ẽ quẽpiã accusari.¶ Lege peregit.secundum legem accusando.¶ Professione. Quia professus est se accusaturum.

¶ Atqui.M. Varro:ut est apud Gellium:nõ Manilium. Sed historiæ auctorem Sallustium Crispum ab Annio Milone in adulterio deprehensum lorisq; cæsum scripsit. THE.

¶ Quid sentiret de morte Tyberii Gracchi cuius sororẽ hẽbat ĩ m̃rimonio:ut adiiceret ĩcẽdio iã ĩchoato multũ ĩcremẽti.i. ardẽtioris furoris: auctoritate clarissimi uiri:uidelicet Scipiõis : qa nõ dubitabat qn.s.scipio eẽt locuturus aliqd mi serabiliter.i.ad cõmiserationẽ faciẽs ꝓ memoria necessarii.i.affinis ĩterfecti.s.Tyberii Gracchi:ꝓ pter affinitatẽ tã arctã:qa ĩterfecti sororẽ duxe rat sibi cõiugẽ.At.i.sed:is.s.scipio: respõdit cõtra spem carbonis:sup.T.Gracchũ uideri sibi cæsũ iure.i.merito eius.Cui dicto cũ cõcio.i.tota mul titudo q̃ coiuerat:ĩsticta.i.ĩstigata:furore tribũ tio.i.Carbõis tribũi: succlamasset.i. subsequẽter ĩclamasset:uiolẽter:Scipio sup.ĩqt:Taceãt sup.se re oẽs illi q succlamabãt:qb⁹ Italia est nouerca.i.nõ uera parẽs:qa q̃tũ ĩ eis fuit hosti diripiẽdã ꝑmisissent: aut quia non ut Italicũ nomẽ deceret ꝓ patria libertate:sed seditiose pro fortiũ uirorũ sudor̃ partis agris ipsi igna ui certarẽt.Deinde murmure orto.s.a concione negãte Italiã sibi nouercã ait.s.scipio:uos non efficietis:ut uerear solutos.i.liberos effectos & quasi manumissos quos adduxi.s.e seruitute hispanica:alligatos.s. prius ab hostibus:aut quos adduxi ligatos.i.cũ ligati prius essent timore:parũq; ab fuit quin ab hoste ligarent̃:ego hostium uictor reuersus a curis & ab imminente seruitute liberaui:quod ideo dico:qa additur uniuersus populus(nõ enim uniuersus sed pauci respectu aliorum reuera alligati fuerant)correptus erat iterum cõtumeliose ab uno unde exclamat author.Quãtus.i.o q̃tus ẽ honos uirtutis.i.q uirtuti fere impenditur.q.d.maximus. Nam sup. ASCẽsius

uniuerſus populus tacuit actutum:ideſt ſtatim.& cauſam addit:quia recens uictoria Numantina eius.ſ.Scipionis:& uictoria macedõica patris:ſcilicet eius:& ſpolia Carthaginis deuictæ habita:ſcilicet a populo per Scipionem:ac ceruices duorum regũ:ſcilicet Syphacis regis Aſiæ:& perſæ regis Macedoniæ cathenatæ ante currus triumphales in quibus domus Cornelia triumpharat:præmentes tunc ora totius fori : ideſt totius concionis ſtantis in foro:clauſerunt ſup.ea.Nec ſilẽtium:ſcilicet totius populi:datum eſt:ideſt aſcriptum timori: ſcilicet eius:ſed quia multi metus urbis atq; italiæ erant finiti beneficio gentis æmyliæ & Corneliæ ad quas Scipio attinebat:plæbs romana non fuit libera:ideſt immunis libertatis Scipionis:aut ſi eſt libertati:ideſt quantum ad libertatem ſeu reſpectu libertatis Scipionis.Non enim palam mutire auſa eſt.Quapropter nos debemus minus mirari ꝙ ampliſſima authoritas Cn.Pompeii(eſt autem paraſceue ad ſequentia exempla)ampliſſima:luctata eſt:ideſt certauit toties cum libertate:ſcilicet aliorum in ſe:nec ſine magna laude:ſcilicet eius:qa tulit .i. paſſus eſt fronte quieta:ideſt minime commota:ſe eſſe ludibrio licentiæ hominum omnis generis ; ut in ſequentibus declarat de quibuſdam.☞Cn.piſo:cum ageret Manilium criſpũ reum.i.cum eius accuſator in iudicio eſſet : & uideret eum.ſ.Criſpum nocentem euidenter eripi.ſ.a condẽnatione gratia.i.per gratiam pompeii:qui defenſor Manilii apud iudices plurimum ualebat:piſo ꝓſectus ad accuſationem impetu ac ſtudio iuuenili: & ita nimis ardenti:obiecit defenſori præpotenti.i.nimis potenti gratia ſua:multa & grauia crimina.ſ.rei:deinde interrogatus ab eo.ſ.pompeio:cur non accuſaret quoq;.i.etiam ſe.ſ.pompeium:inquit:da reip.uades.i.qui pro te periculum obeãt ſi ſecus feceris:te non excitaturum bellum ciuile:ſi fueris poſtulatus.i.in ius uocatus:ego iam.ſ.ubi uades dederis:mittam in conſilium iudicis de capite tuo:priuſq̃ de capite Manilii.Ita piſo ſuſtinuit eodem iudicio:ideſt eadem lite:duos reos.ſ.Manilium accuſatione:& pompeium libertate:& peregit:ideſt ad condemnationem uſq; perduxit.alterum eorum.ſ.Manilium:lege:ideſt per legem;alterum.ſ.pompeium ꝓfeſſione.i.ꝓteſtatione ſe id facturum ſi poſſet aut auderet:qua.ſ.ꝓfeſſione poterat ſolũ id.i.dũtaxat pompeiũ reum agere.

OLI. Vid ergo cato. Cato in ſenatorem reũ iudex pompeii tabellas ſummouit:q illius laudes continebant.M. Scaurũ ſine dubio fuiſſe intelligimus : ſicut pleniſſime dicetur lib.ix.ca.i.nam in eo iudicio:i quo repetundarum accuſabatᷣ laudauerunt ſcaurum conſulares nouem:quos nominare non pigeret:ſi res illud deſideraret : laudauerunt omnes per tabellam.inter eos Cn.Pom.quoq;nam qa ꝓ

Cic.lo cus ex episto. conſul erat extra urbem morabatur : hinc illud in epiſtolis Ci.intelligi poteſt recordare quibus ex ultimis terris laudationem miſeris.☞Senatorem nocentem . Intelligimus ſcaurum: qui a tribuno plæb. accuſabatur ꝙ pecuniam accepiſſet a iugurta cũ pꝛiceps legatiõis eẽt uel ꝙ ſardos expillaſſet:& tũc Cato pꝛiceps iudicii erat.☞ Pompei.Qui ꝓcõſul erat & iõ uẽire nõ poterat ĩ urbẽ.

N.Lentulus:cum inter Pom. Cæſarẽ: & Craſſum facta conſpiratio eſſet: ut rempu.pro ſua libidine uerſarẽt.Cn. Lentulus qui tũ conſul erat periculũ libertatis metuens in contione contra Pom.acriter inuectus eſt:& populus uniuerſus lentuli cõqueſtionem mirifice laudauit atq; illi aſſenſus ẽ: tum ille acclamate inquit dum licet:quia paulopoſt impune non licebit.☞Nimia potentia : quia

ℭDe Catone.

Vid ergo libertas ſine Catone? nec magiſ quam Cato ſine libertate. Nam cum in ſenatorem nocẽtem: & infamem reũ iudex ſediſſet:tabellæq;.Cn.Põpeii laudationẽ eius cõtinẽtes prolatæ eſſent: ꝓculdubio efficaces futuræ pronoxio : ſubmouit eas e q̃ſtiõe:legẽ recitãdo: q̃ cautũ erat ne ſẽatorib⁹ tali auxilio uti liceret. Huic facto perſona admirationẽ ademit. Nã quæ in alio audacia uideretur in Catone fiducia cognoſcitur.

ℭDe.Cn.Lentulo Marcellino Conſule.

N.enim Lentulus Marcelinus conſul:cũ in concione de Magni Pompeii nimia potentia quereretur: aſſenſuſq; illi clara uoce uniuerſus populus eſſet:acclamate:iq̃t:acclamate quirites dum licet. iam .n. uobis impune facere nõ licebit. pulſata eſt tunc eximii ciuis potentia hic inuidioſa querela:hinc lamentatione miſerabili.

ciuicam conditionem ſuperabat.☞Aſſenſus eſt:approbaſſet quæ dixerat lentulus.☞Dum licet.Antequã regnũ occupaſſet quia poſtea non audebitis hiſcere quicquam.

ASCẽ ſius ℭQuid ergo libertas ſup.potuit(quod quidam adiectum uolũt)ſine Catone quaſi dicat nihil:cum Cato fuerit ſummum eius præſidium:nec ſup.potuit magis quam Cato ſine libertate:quia ſecluſa libertate Cato eſſe noluiſſet.Nam cum ipſe cato ſediſſet iudex:ſcilicet aduerſus ſenatorem nocentem:& infamem uidelicet Scaurum:& tabellæ Cn.Pompeii continentes laudationem eius:ſcilicet ſenatoris infamis eſſent prolatæ:ideſt in medium allatæ ut legerẽtur:futuræ proculdubio propter authoritatem Pompeii:efficaces pronoxio:ideſt ad abſoluendum reum:Cato ſubmouit eas e quæſtionẽ:ideſt inquiſitione de reo:recitando legem qua cautum erat: ne liceret ſenatoribus uti tali auxilio:ſcilicet per tabellas ab abſentibus miſſas.Perſona:ſcilicet Catonis quæ q̃ſi libertas ipſa uidebatur ademit huic facto admirationem:nam quæ audacia uideretur in alio : cognoſcitur in Catone fiducia:ſcilicet de uirtute & innocentia.☞Cneus etiam Lentulus Marcellinus conſul cum quereretur i cõcione:ideſt oratione ad populum conuocatum : de nimia potentia Cnei Pompeii:& uniuerſus populus eſſet aſſenſus illi uoce clara:ideſt ab omnibus intelligibili:inquit:acclamate acclamate quirites dum licet : enim ꝓ quia:iam:ideſt propediem non licebit uobis facere ſup.id:ideſt acclamare in pompeium impune:ideſt ſine punitione:aut poena.Potentia eximii ciuis uidelicet pompeii:eſt pulſata:ideſt uehementi iniuria aut contumelia affecta tunc:hinc:ideſt a Cneo Lentulo querela inuidioſa:hinc:ideſt a populo lamentatione miſerabili.

Vi candida. Pompe. crus fascia alligatum gestabat quia sicut apud Quin. uidimus non utebantur caligis sed fascia crus alligabant: ergo cum illum prætereuntem & deambulantem Fauonius uidisset nihil refert inquit in crure an in capite diadema ferat. nam rex fieri uult: at ille nihil mutato uultu deambulabat ne intentio sua cognosci posset. Fauonius. qui catoni æmulari semper studuit atque illi par esse uoluit. In neutram partem. Ostendit patientiam Pompeii & animi moderationem. OLI.

a Elius Mantia. Hic ex Libertino patre natus Libonem Pompeii amicissimum probri accusabat: Pop. in Aelium grauiter inuectus est: sorditatem illi potissimum improperans nam ab inferis illum ad accusandum libonem uenisse dicebat. Cui Aelius libere audacterq; respondit ab inferis se quidem uenisse & multos illic a Pompe. occisos uidisse: quos omnes commemorat. Libonem āt amicum fuisse Pompeii Cic. ostendit: prima ad lentulum epistola. Libonis & hispei concursatio omniumq; Pompeii familiarium studium rem in eam opinionem adduxerunt: ut Pōpe. cupere uideatur: fuit ergo Pompeii ope & auctoritate liberatus. Humilitatem. q libertino patre natus esset. Aetatem. prope decrepitam in qua homines delirare solent. Vidi cruentem. Gn. Domitium: Pōp. in affrica Gn. Domitium proscriptū: hieritamq; regem numidiæ bellum contra Syllam molietes oppsit & paulopost occidit. Brutum ferro laceratum. Brutus qui galliam cisalpinam obtinebat cum a Gn. Pompe. obsideretur in oppido mutinæ. salutem suam & militū ipsi. Pōpe. commiserat & in eius fidem se dediderat: qui deinde dimissus cum ad castellum quodam iuxta padum se contulisset: iussu Pompeii a Geminio interficitur: hic Brutus eius Bruti pater fuit: qui cæsarem interfecit in senatu. Aelius Mātia Brutus a Pōp. subla tus

Cui: scilicet Cneo Pompeio habenti crus alligatum fascia candida inquit Fauonius: non refert: idest nihil interest: in qua parte corporis sit diadema: idest insigne regale: utpote cui corona imponi apud persas soleat: exprobrās uires regias eius: scilicet pompeii: cauillatione: idest calūniatione & obiectione exigui pāni: scilicet lintei: ASCĒsius

Vi candida fascia crus alligatum habēti: Fauonius: inqt. nō refert: qua ī parte corporis sit diadema. exigui panni cauillatione regias eius uires exprobrans. At is neutra in parte mutato uultu: utrūq; cauit ne aut hilari fronte libenter agnoscere potentiam: aut tristi irā profiteri uideretur eaq; patientia inferioris etiam generis: & fortūæ hominibus aditum aduersus se dedit: e quorum turba duos retulisse abunde erit.

De Aelio Mantia Formiano.

Elius Mantia Formianus libertini filius ultimæ senectutis. L. Libonem apud Censores accusabat in quo certamine cū Pompeius Magnus humilitatem ei: ætatemque exprobrans ab inferis illum ad accusandum remissum dixisset: non mentiris inquit Pompei. uenio enim ab inferis in. L. Libonem accusator. sed dum illic moror: uidi cruentum Gn. Domitium ænobarbū deflentem: quod summo genere natus: integerrimæ uitæ: amantissimus patriæ in ipso iuuentutis flore: tuo iussu esset occisus. Vidi pari claritate cōspicuū Brutū ferro laceratū: querentē id sibi prius

quo crus alligarat: At is: scilicet Pompeius: uultu in neutram partem mutato cauit utrunque ne uideretur aut agnoscere libenter potentiam: scilicet regiam quam illi obiecerat Fauonius. fronte hilari: aut profiteri iram frōte tristi. Et ipse dedit ea patientia: idest per eiusmodi patiētiam aditum aduersus se etiam hominibus generis & fortunæ inferioris: utpote libertinæ: equorum turba: idest multitudine confusa erit abunde retulisse: idest recitasse duos. Aelius Mantia & cætera. Continuo affert libere in pompeium dicta quæ ideo tot accumulasse uidetur ut tiberio cæsari eam rem gratificetur: dum enim libere in pompeium dicta recitat: tacite eius uitia cōmemorat: quæ Tiberius nimirum q cæsari esset successor non inuitus audiebat: præsertim cum quæ obiiciantur uera esse satis innuat. Sed hoc alii iudicent. Ordo est. Aelius Mantia Formianus: idest e formiis oriundus: filius libertini: idest eius qui e seruo liber factus fuerat: & senectutis ultimæ: ut quæ quietem non iurgia fori exposceret: accusabat apud censores Lucium Libonem: in quo certamine cum pompeius magnus exprobrans: idest opprobrio dans ei: scilicet ælio: humilitate: scilicet status: quia erat libertinæ quodammodo conditionis & ætatem: quia ultra sortem senectæ accusationi insistebat: dixisset illum remissum ab iferis ad accusandum: scilicet quemlibet tunc autem pisonem: inquit o pompei tu non mentiris: uenio enī ab inferis: scilicet recensendo eos quos illuc miserat Pompeius: accusator in Lucium Pisonem: sed dum moror illic: scilicet apud inferos per contemplationem: non enim reuera se apud inferos fuisse profitetur: sed ut Pompeii crimina ea occasione numeret fatetur se illinc uenisse: quod ut dixi de contemplatione inferorum uerificari potest: uidi Cneum Domitium ænobarbum cruētum: scilicet uulneribus Pompeii iussu illatis: deflentem q natus summo genere: uir sup. aut habitus: uitæ integerrimæ: & amantissimus patriæ esset occisus: scilicet in aphrica tuo iussu in ipso flore iuuentutis. Vidi Brutum: scilicet decium Brutum patrem eius Bruti qui Cæsarem interemit: conspicuum pari: idest æquali claritate: scilicet generis & natalium: laceratum ferro: quærente: idest conquerentem id accidisse sibi: scilicet q ferro laceratus esset: prius perfidia tua: quia fidei tuæ se dum mutinam dederet commiserat: deinde etiam crudelitate tua qua iussisti eum a Geminio iterfici: dum ad castellū quoddā proficisceret. H.

Cādida fascia: Ammianus etiam Marcellinus historiarum decimoseptimo refert ab obtrectatoribus & hoc in Pompeio notatum. THE.

OLI. ℂVidi Cn.Carbonē.Pluta.in uita pōpeii:sic tradit simul ac Pōpe.strabo mortuus est cōtinuo Pōpe.pro patre repetūdarū ex pda asculana reus fit.& cū dephēdisset ex libertis unū plurima sibi excepisse Alexādrū noie iudicibus tradidit.hic dicebat retia uenatoria & libellos quosdā habere ex asculi spoliis & hæc quidem a patre acceperat:asculo capto.sed amiserat dirrepta domo a militibus cinnanis quo tempore urbem irruperant: patronos habuit causæ:tum alios:tum etiam Carbonem. Vt hic apparet sed constātia ipsius plurimum iuuit qua prætor antistius qui huic iudicio præerat mortus in primis antistiam filiam ei desponsauit. hoc exemplum ē in cap.de ingratitudine diximus.ꝑ Ex quiritatu: Ciuitate hoc dicit quia græcus fuerat:uidi ppēnam:de hoc perpenna multis i locis supradictū est qui sertorio coniunctus & illius magna inuidia commotus coniuratione facta illum de medio sustulit:nam Antonius unus ex cōiuratis sertorium in conuiuio gladio transfixit:deinde perpenna facilius a pompeio superatus & necatus ē. ꝑ Indemnati.i dicta causa. ꝑ Obducta. occlusa & sanata est translatio sumpta a cicatrice bellorum. Marii & Syllæ. ꝑ Municipali. qui deformiano: municipio.ꝑ Sed non patitur:quia indignum uidetur.

Diphilus tragœdus:hic tragœdiarum actor fuit'q tragœdiā egit ludis theatralibus in qua uersus erāt in quibus continebantur hæc uerba.miseria nostra magnus est;scilicet Pompe.Item uirtutē istā ueniet tempus cum grauiter gemas quod cū diphilus pronunciaret digitum extendebat in pōpeium ex quo populus omnis plausuȝ dedit.De hoc. Ci.ad atticū lib.v.epi.multa me sollicitāt diphilus inquit Tragœdus in nostrum pompeiū petulanter inuectus est:nostra miseria tu es magnus miles coactus est dicere:eandem uirtutem istam:ueniet tempus cum grauiter gemas totius theatri clamore dixit:Itemq; cætera: nā & eiusmodi sunt hi uersus uti ab inimicis pompe.in tēpus scripti esse uidebantur.

Diphilus Pōp.iuectꝰ

perfidia: deinde etiam crudelitate tua accidisse. Vidi.Cn.Carbonē acerrimū pueritiæ tuæ: bonorūq; patris tui defēsorē i tertio cōsulatu cathēis:q̄s tu iniici iusseras uinctū:obtestātē te: aduersus oē fas:& nefas cū in summo eēt ipio a te eqte romano trucidatū. Vidi eodē habitu:& qritatu tuo ꝑtoriū uirū Perpēnam sæuitiā tuā execrantē:omnesq; eos una uoce indignātes:qđ indēnati sub te adulescentulo carnifice occidissent. Obducta iā uetustis cicatricibus bellorū ciuiliū uastissima uulnera: mūicipali homini seruitutē paternā redolēti effrēatæ temeritatis itolerābilis spiritus ipūe reuocare licuit. Itaq; eo tempore & fortissimum erat. Cn. Pompeio maledicere: & tutissimum sed non paritur nos hoc longiore querela prosequi personæ insequentis aliquanto sors humilior.

ℂDe Diphilo Tragœdo.

Diphilus Tragœdus:cū Apollinaribus ludis iter actū ad eū uersum uenisset: i quo hæc snīa cōtinet̄ miseria nr̄a Magnus ē:

ASCēsius ℂEgo uidi Cneum Carbonem acerrimum defensorem pueritiæ tuæ & bonorum patris tui:ut in capite de ingratitudine dictum est uinctum in tertio consulatu tuo cathenis quas tu iusseras iniici:obtestantē te: idest merita in te sua.Aut contra te deos:testantem.Et sup.trucidatum aduersus omne fas & nefas: idest nulla habita ratione an fas an nephas esset(Alioqui enim difficile esset in uno actu nisi diuerso respectu contra utrunque facere)cum esset in summo imperio a te equite romano:& ita illum reuereri merito debuisses. Vidi etiā perpennam uirum prætorium execrantem sæuitiam tuam habitu & quiritatu tuo:idest donatum insignibus & ciuitate Romana licet græcus esset:ut tu:aut quiritatu tuo:idest lamentatione qua tu uti debebas: & repete uidi aut audiui eos omnes indignantes una uoce(unde potius audisse dicatur nisi uidēdi sensus Augustino authore ad omnia obiecta referatur:& ideo quia non est moris aliud uerbum quam quod præmissum est repetere & prius dixit. Vidi cruentum.uidi pari claritate & cætera:putem idem repetendum sub generali significatione)q; occidissent indemnati:scilicet solemni iudicio:hoc est indicta causa:sub te adolescentulo carnifice. Licuit: idest permissum est: homini municipali:quia formanio:redolenti:idest referenti & ex parte imitanti seruierat paternam:hoc ē illiberales mores:quia pater eius seruitutem seruaret:& sup.homini temeritatis effrenatæ: idest profusæ & nullo freno uerecundiæ retētæ:& spiritus:idest uehementiæ animi intolerabilis:reuocare: idest renouare aut refricare:uastissima uulnera:idest maximas offensas & inimicitias:bellorum ciuilium: obducta.i. sopitas:cicatricibus iam uetustis:idest longa a memoria abolitione: est enim metaphora a uulneribus semel: sanatis & deinde renouatis.Itaque:idest & ita:erat eo tempore &: idest simul: fortissimum maledicere Cneo Pompeio:& tutissimum quia incredibili longanimitate omnia patiebatur.Sed sors personæ insequentis aliquāto humilior:scilicet quam Aelii mantiæ:non patitur nos prosequi hoc:scilicet conuicium Aelii in Pompeium libere dictum:quia iustior futura est quærela in libertate tragœdi sequentis.ꝑ Diphilus tragœdus:idest actor tragœdiarum:cum uenisset inter actum .i. inter agendū:in ludis Apollinaribus:idest Apollini fieri solitis: ad eum uersum in quo continetur hæc sententia:Miseria nostra est magnus:scilicet miles.

THE. ℂQuiritatu.Quiritare est Quiritum fidem opemque implorare:ut est apud Varronem Cicero epistola. decima illi misero quiritanti ciuis Roma.sum:responderet:abi nunc populi fidem implora.inde Quiritatio: & Quiritatus pro flebili indignaque conquestione Cæcilius Secundus epistola sexta.Audires ululatus fœminarum:infantium quiritatus:clamores uirorum.ꝑ Eodem habitu & quiritatu.Cruētum & ferro laceratum nec minus deflentem id sibi accidisse crudelitate tua:q̄ superiores.Hæc Ianus.

OLI. Carbo conſ.

ℭDirectis manibus in Pōpeium. Vt de ſe dictum illud intelligeret.

M Arci ēt caſtricii. Carbōe cōſule ꝑtor erat placētiæ. M. Caſtritius & cōſul obſides petebat a placētinis ná ptes marii ſecuti fuerát: tū ꝑtor cū cōſul i reſiſteret & ſibi minaret̃ cōſul q̄ multos gladios hr̃et: qbus illū poſſet occidere: reſpōdit & ſe multos annos hr̃e itidē ſolon reſpōdiſſe fert̃ piſiſtrato Tyráno cū ex eo q̄reret piſiſtratus: q̄ tādē ſpe fretus ſibi tā audacter reſiſteret: ſenectute reſpōdit teſte Cice. lib. de ſenectute. ⁋ Et ego annos. ac ſi diceret paruifacio uitam meam in tam decrepita ætate.

directis i Pompeium Magnum manibus pronuntiauit reuocatuſq; aliquoties a populo ſine ulla cūctatione nimiæ illum: & intolerabilis potentiæ reum geſtu perſeueranter egit. eadem petulātia uſus eſt i ea quoq; parte. uirtutem iſtam ueniet tempus cum grauiter gemas.

ℭDe Marco Caſtritio.

M Arci ēt Caſtritii libertate iſlāmatus alus: q dū Placētiæ magiſtratū gereret. Cn. Carbōe cōſule iubente decretū fieri: quo ſibi obſides a placētinis darēt̃: nec ſūmo eius ĩpio obtemprauit: nec maximis uiribus ceſſit: atq; ēt dicēti multos ſe gladios habere: reſpōdit: & ego annos. obſtupuerūt tot legiōes tā robuſtas ſenectutis reliqas iuuentes. Carbonis quoq; ira: qa materiā ſæuiēdi ꝑ quā exiguā habebat: paruulum uitæ tempus ablatura: i ſeipſa collapſa ē. ℭDe Seruio Galba.

I Am Seruii Galbæ temeritatis plēa poſtulatio. qd diuū Iuliū cōſumatis uictoriis i foro ius dicētē: i hūc modū iterpellare ſuſtinuit. C. Iuli Cæſ. ꝑ. Cn. Pōpeio Magno quōdā genero tuo i tertio eius cōſulatu pecūiā ſpopōdi: quo noīe nūc appellor. Quid agā? dependā? palā atq; a pte ei bonoꝝ Pōpeii uēditionē exprobrādo: ut a tribunali ſummoueretur meruerat. ſed ipſa illud manſuetudine mitius pectus: æs alienum Pōpeii ex ſuo fiſco ſolui iuſſit.

I Am ſeruii galbæ. Seruius galba ſpopōderat aliquādo ꝓ Pōp. cū deinde Cæſar oia tenēs Pōpeii bona publicaſſet petiit nū qd ſibi pēdēdū eēt e ſuo diuēditis bōis oibus Pōpeii: quo dicto nihil aliud inferre uoluit q̄ illā uēditionē Cæſari exprobare. ⁋ Quo no. Qua cā. ⁋ Fiſco. Fiſcus ærarium: ubi publica pecunia ſeruatur.

ASCēſius

ℭPronunciauit ſup. eū: manibus & ꝑcipue indice: directis i pōpeiū: & reuocatus aliquoties a populo ut. ſ. deſiſteret aut potius ut iterū ꝓnūciaret. (Nā reuocar̃ duo iter ſe pene diuerſa cognouerat ob diuerſitatē rerū q̄ reuocant̃ (ná unū ſignificat qđ eſt iterū uocare) quocirca ſi rē abolitā & obductā reuocamus: itelligimur eā inouare & priſtino uigori reſtituere: ut ſupiore exēplo: reuocare abducta uulnera: Sin uero res ꝓſpere eūtes reuocamus: eas a ꝓceſſu arcemus. ut reuocatio legum eſt aut antiq̄tarū iſtaurario: aut nouarū antiquatio: & ideo apud Virgiliū æñei. primo: reuocato ſanguine teucri: Diximus non debere neceſſario dici nomē pro noīe poſitū: cū ſanguis teucri reuocet̃ & ſanguis dardani reparet̃ (hoc ergo loco poteſt tragœdus intelligi reuocatus ab incœpto: ut deſiſtat a pōpeii ſuggillatione: aut ſæpe uocatus ad eiuſdem uerſus ꝓnuntiationē: qđ magis placet cū ꝓpter populi malignitatē: gaudet enim prīcipum uirorū criminationibus: tum uero quia dicit aliquoties. Nam nō eſt ueroſimile: frequētem reuocatū. ſ. inhibitū ab icœpto: ſed ad eiuſdē pronūtiationē uocatū) egit. i. geſtu & manuum idicio notauit illū. ſ. pōpeiū reū potētiæ nimiæ & itollerabilis: & hoc ſine ulla cūctatiōe. i. hæſitatiōe aut formidine. Et ſup. idē uſus eſt eadē petulātia. i. petulāti ꝓuocatiōe: quoq;. i. ēt i ea parte. ſ. tragœdiæ. Virtutē iſtā &c. q. d. populo oſtēſo pōpeio: o Rōane uēiet tp̄s quū grauiter gemas iſtā potentiā. ſ. nimiā pōpeii. ⁋ Marci &cæ. Ordo eſt. Aius ēt Marci Caſtritii ꝑtoris placētini: iſlāmatus eſt libertate: q dū gereret placētiæ magiſtratū: uidelicet ꝑtorē: Cneo Carbone cōſule iubēte decretū fieri. ſ. ab eo placētiæ: quo obſides. ſ. fidei cōſeruādæ darent̃ ſibi. ſ. Carboni: nec obtēperauit. i. nō obediuit ſūmo iperio eius. ſ. cōſulis: nec ceſſit maximis uiribus eius: atq; reſpōdit ēt. i. iſup dicēti. ſ. cōſuli: ſe habere multos gladios. ſ. quos in illū poſſit diſtringere. Et ego ſup. habeo annos. ſ. multos. Tot legiōes. ſ. quot cōſuli parebāt: obſtupuerūt iuuentes tā robuſtas reliqas ſenectutis: Ira quoq; Carbonis qa habebat ꝑq̄: ideſt ualde exiguā materiā ſæuiēdi. i. in q̄ ſæuitiā ſuā oſtēdat: utpote in tam paucos annos Caſtritii: ablatura. i. q eſſet ablatura aut q̄ poſſet auferre: paruulū tp̄us uitæ. ſ. qđ reliquū erat: collapſa eſt ipa. i. ſua ſpōte in ſe. i. defecit cū nō haberet obiectū in qđ exiret. Sane puto ſeipſa duas eſſe uoces ut ſe ſit acti caſus: & ipa nti: quomō Cicero fere loquit̃: nam compoſite diceret in ſeipſam niſi motū negemus: ut ſit collapſa eſt. i. defecit in ſeipſa. ⁋ Iā cōtinuatiua eſt particula. q. d. iā dicēda aut notāda eſt aut occurrit: poſtulatio. i. actio quodāmō iniuriarū Seruii Galbæ plēa temeritatis. ſ. cōtra Cæſarē: q. i. qa: ſuſtinuit. i. potis fuit aut ualuit: iterpellare. ſ. ab icœpto negocio. Diuū Iuliū. ſ. Cæſarē: quē adulatorie diuū dicit: dicētē ius. i. diiudicātē in foro: uictoriis cōſūmatis. i. cū iā monarchia potiret̃: i hūc modū. i. formā iterrogatiōis. Cai Iuli Cæſar: ego ſpopōdi pecūiā ꝓ Cneo Pōpeio magno quōdā genere tuo: in tertio cōſulatu eius. i. cū tertiū cōſulatū gereret: quo noīe. i. grãa cuiꝰ debiti: ego nūc appellor. i. uocor i ius ut creditori ſatiſſaciā: ná cū bona pōpeii ad fiſcū applicuerit Cæſar: nō erat uñ pōpeii hæredes ſatiſſacerēt. Quid agā. i. agere debebo: depēdā. ſ. ꝑſoluā de meo: ipſe ſup. exprobrādo. i. opprobrio dādo ei. ſ. cæſari palā. ſ. oibꝰ: & apte. i. ſine ambagibus aut palliatiōe uerborū: uēditionē bonorū pōpeii: meruerat ut ſūmoueret̃. i. expelleret̃ a tribunali. i. loco ubi cæſarius dicebat. ſed illud pectus. ſ. Cæſaris: mitius ipſa manſuetudine. i. q̄ mãſuetudo ipa eſſet: iuſſit æs alienū. i. debitū pompeii: ſolui ex fiſco ſuo. i. ærario proprio.

OLL Casellius iurisco.

Ge Casellius uir. Hic iuris cõsultus fuit qui beneficia quędã acceperat a triũuiris:a qbus nec gratia ne auctoritatæ induci potuit:ut de illis beneficiis formulã aliq̃ cõponeret:sunt q putãt q̃ uolebãt triumuiri:ut diuēditis p̃scriptorũ bonis eorũ aliq̃ formulam ederet.casellius: quod ut faceret nunq̃ impelli potuit:q̃ uidelicet existimaret cuncta illorum beneficia longe remota esse a legum iudicio: rursus cum libere nimis de temporibus loqueretur q̃ misera essent & sub eo iperio calamitosa:sine dubio triumuirorum crudelitatem carpebat.idq;ne faceret cum admoneretur a suis respondere solebat:duo eẽ quæ dicendi magnam p̃starent audaciam: senectutẽ & orbitatem:De hoc casellio.Hor.i poetri.recte cõcedi cõsultus iuris & actor causarum mediocris abest uirtute differri mesalæ nescit quantum casellius aulus. ☞ Triumuiri. Octauianus: Antõius & lepidus. ☞ Formulã. Vt probaret improbãda. ☞ Extra ordinẽ. Remota esse a iudicio legum.

Nferit se tãtis. Mulier quædam cuius nomen propter ignobilitatem non ponitur:cum iniuste damnata eẽt a Philippo rege:tum forte Marcilento hoc est æbrio:prouocarem inquit ad Philippum regem si sobrius eẽt qua uoce audita:cum in seipsũ rediisset Philippus: diligentiusq; rem cõsiderasset mulierem liberauit: hoc modo ex libertate loquendi iustitiã quã p̃cibus obtinere nequerat cõsecuta est. ☞ Oscitanti. ex nimia crapula os sæpius aperienti. nam oscitare ab ore citãdo dicitur. Ter. Nos inter oscitantes opprimi. ☞ Excussit. hæc mulieris uerba excussere Philippo temulentiam. ut qua crapula erat mente p̃pe alienatus respiceret: seq; ipsum agnosceret. ☞ Extorsit. Quasi per uim obtinuit. ordo est præsidium a libertate potius q̃ ab inocentia mutuatum extorsit æquitatem quã impetrare non poterat.

Oscitare

ℭDe Cefelio Viro Sapiente.

Ge Celelius Vir iuris ciuilis scientia clarus: quam periculose contumax:' nullius enim aut gratia: aut autoritate compelli potuit: ut de aliqua earum rerum: quas triumuiri dederant: formulam componeret. Hoc animi iudicio uictoriæ eorum beneficia extra omnem ordinem legum ponens. Idem cum multa de temporibus Cæsaris liberius loqueretur: amiciq; ne id faceret: monerent: duas res: quæ hominibus amarissimæ uidentur: magnam sibi licentiam p̃bere respondit: senectutem: & orbitatem.

Externa De quadam muliere.

Nferit se tantis uiris mulier aliẽigeni sanguinis: quæ a Philippo rege temulẽto immerẽter damnata: prouocarem ad Philippum: inquit: sed sobrium excussit crapulam oscitanti: ac præsentia animi ebrium resipiscere: causaque diligentius inspecta iustiorem sententiam ferre coegit. Igitur æquitatem: quam: impetrare nõ potuerat: extorsit: ac potius præsidium a libertate: quam ab innocentia mutuauit.

ASCẽsius ℭAge(Adhortandi uox)Cassellius(Sic ueriores codices habent: alii tamen Cefelius: alii quibus minus accedo. P. Caselius nam aliter dictus est; alii quoq; quibus minime Pascelius) uir. clarus scientiã iuris ciuilis: quam: idest quãtum periculose sup. fuit: cõtumax. q. d. p̃iculosissime. Enim pro quia nullus. i. non ullus: non potuit compelli aut gratia aut authoritate ullius: ut componeret formulam: scilicet instrumentalem: & ita scripto suo approbaret: de aliqua sup. re earum rerum quas triumuiri dederant: scilicet redigendas in formulam; Ponens hoc iudicio animi: quo recusauit formulam componere: beneficia uictoriæ eorum extra omnem ordinem legum: idest remota ab legitima actiõe. Idem cum loqueretur multa liberius: scilicet quam par esset de temporibus Cæsaris: quibus: scilicet libertas romana perierat: & ut Cicero: questus est: respublica nulla erat: & amici monerent sup. eum: ne faceret id: respondit duas res quæ uidentur hominibus amarissimæ: præbere sibi magnam licentiam: scilicet libere loquendi: uidelicet senectutem & orbitatem: idest carentiam liberorum. ☞ Infert. Affert externa non minus lectu iucunda dicens. Mulier sanguinis alienigeni: utpote macedonici: inferit se tantis uiris: idest libertati tantorum uirorum. Quæ damnata immerenter: idest iniuste: a Philippo rege: scilicet macedoniæ: temulento: idest ebrio & temeti: idest uini pleno: inquit prouocarem: idest uellem si fas esset prouocare scilicet a sententia Philippi ebrii; ad Philippum. i. eundem sed sobrium: idest seorsum ab ebrio. Mulier sup. excussit sup. Philippo oscitanti: idest nauseanti & negligenter agenti: crapulam: idest ingurgitationem uini hoc est peruersum iudicium seu paruum usum rationis ex crapula contractum: ac coegit sup. eum: præsentia animi: idest rationis iam reuersæ in sedem suam: ipsum ebrium resipiscere: idest sapientiam pristinam recipere: ac respicere: idest iterum causam inspicere(potius tamen legam resipiscere propter id quod sequitur) & sup. coegit eum causa inspecta diligentius: ferre sententiam iustiorem. Igitur mulier extorsit: idest ui libertatis suæ ex Philippo extraxit: æquitatem: idest æquam sententiam quam non poterat impetrare: scilicet per humilem supplicationem: ac mutuauit: idest quasi mutuo accepit: præsidium potius: idest potentius: a libertate; scilicet monendi regem & arguendi eum ebrietatis: q̃ ab innocentia: scilicet sua.

THE. ℭMulier quædam. Plutar. in Dicteriis aliter. Quom Philippus inquit Machetæ cuiusdam causam cognosceret: a somno languidus: minus accuratæ quid iuris esset attendebat: itaque secundum eius aduersarium litem dedit. Tum clara uoce Machetas. Prouoco inquit. cui Philippus iratus ad quem subiecit ille. Ad te rex; si uigilans operam mihi dederis. excussit a se somnum Philippus affectumq; iniuria Machetam quõ cõperisset; acta quidem non egit: sed litis æstimationem Machetæ persoluit. hæc ille.

IAm illá.Mulier ſyracuſana himera noie:extremæ ſenectutis nec humili loco natá deos ꝓ ſalute & in OL I.
columitate Dionyſii tyráni ſeuiſſimi:cuius necé ferme oés exoptabant ꝑcari quottidie non deſinebat. Mulie
qđ cũ audiſſet tyránus admiratus qppe q ſe oibus iuiſum eẽ exiſtimabat mulieré ad ſe iuſſit acciri ris li/
á:q cũ huius ſuæ deuotionis cãm diligẽter q̃ſiſſet.illa ſatiſfacere reſpõdit:cũ paruula eẽt: ſyracuſis bertas
ſeuũ iperitaſſe tyránũ:cuius morté quottidie uidere cupiebat quo tádé cæſo alterũ aliquáto deterioré regnũ í Dio/
occupaſſe cuius iperiũ cũ ꝓpe dié finiri mirũ in modũ deſideraret:illi tádé ſucceſſiſſe Dionyſiũ utroq; longe nyſiũ

¶ De quadam fœmina Syracuſana.

IAm illa nó ſolũ fortis:ſed ẽt urbana liber
tas.ſenectutis ultimæ q dá ſyracuſis oibus
Dióyſii tyráni exitiũ:pp nimiá moꝝ acer
bitaté: & intolerabilia onera uotis expetẽtibus ſo
la quotidie matutio tpe deos: ut icolũis: ac ſibi ſu/
perſtes eẽt orabat. Quod ubi is cognouit:nó debi
tá ſibi admiratus bñuoléciam:accerſit eã: & qd ita
hoc: aut quo ſuo merito faceret iterrogauit. Tum
illa:certa eſt iqt ratio propoſiti mei. puella .n. cum
graué tyránum haberemus: carere eo cupiebam:
quo iterfecto:aliquáto tetrior arcẽ occupauit.eius
quoq; finiri domiationé magni æſtimabá tertium
te iportũioré ſupioribus habere cœpimus rectoré.
Itaq; timés ne ſi tu fueris abſumptus: deterior i lo
cũ tuũ ſuccedat: caput meũ ꝓ tua ſalute deuoueo.
tam facetam audaciam Dionyſius punire erubuit.

¶ De Theodoro Cyrenæo.

INter has: & Theodorum Cyrenæũ q̃ſi
animoſi ſpiritus cõiugium eſſe potuit uir
tute par:felicitate diſſimile. Is.n. Liſima/
co regi mortem ſibi minitanti:enim uero: iqt: ma
gnifica res tibi cõtigit qa cantaridis uim aſſecutus
es. Cũq; hoc dicto accẽſus cruci eũ ad figi iuſſiſſet:

deterioré:timés igiť ne mortuo Dióyſio deterior
alter ſuccedat:ſe dicebat ꝓ eius ſalute quottidie
caput ſuũ deuouere.tá facetá audaciã Diony.pu/
niri erubuit.¶ Syracuſis. Quæ metropolis erat
totius ſiciliæ cuius rex Diony.erat.¶ Quo inter/
terfecto.Scilicet a dione.

INter has.Lyſimachus rex macedõiæ
Theodoro pho minitabať morté.theo
dorus reſpõdit regé hře uí cátharidis
qa quo aio fuerit affectus ita facile ho
mini morté ifert.qbus uerbis icẽſus rex cũ illũ
cruci affigi iuſſiſſet tuis iqt amicis ſit mors iſta
terribilis.nihil át iterest i terra.an í aere putreſcá.
hoc idé refert Cic.li.i. Tuſculanaꝝ q̃ſtionũ:dicit
.n.qd cirenaũ Theodoꝝ ꝑhum ñ ignobilẽ: nõne
miramur cui cũ Lyſimachus rerũ potius crucẽ
minitareť iſtis q̃lo inqt iſta horribilia minitare
purpuratis tuis theodori qdẽ nihil intereſt humi
ne an ſublime putreſcat.¶ Cõiugiũ. copulatio ꝗ/
dá aiorũ qa pares aíos hũiſſe uidenť:ſed ipares
exitus.¶ Cátharidis.cátharis uermis ẽ p exiguꝰ Cátha
ſimilis araneæ niger atq; terrenus:q eius dř eſſe ris
naturæ:ut i quo affectu quẽpiá momorderit i eo
ſemper perſiſtat uſque ad mortem: ut ſi ridenté
momorderit ille ridens moriatur.
¶ Iam (continuatiua: ut ſæpe dixi: pericula eſt) ASCẽ/
illa libertas.ſ.quá dicturus eſt.(Et ſignandum in ſius
hoc authore per pronomen ille ſignificari quod
dicendum ac futurum eſt:per hic quod iam di/
ctum & quaſi in manibus eſt. Et reuera prõnomẽ
ille ex natura ſua ſignificat longius poſitum.i.aut
prius dictum aut poſterius dicendum: cum hic
præſens notet)non ſolum ſup.fuit:fortis:ſed etiá
urbana. Quædam ſup.mulier aut fœmina: ulti/
mæ.i.ſupremæ ſenectutis:orabat ſola ſyracuſis.i.apud ſyracuſas omnibus expetẽtibus uotis.i.per uota.i.cũ oés
alii expeterẽt niſi forte ſit ſyracuſis.ꝓ ſyracuſanis expetẽtibus oibus uotis:exitiũ.i.morté:dionyſii tyráni:pp ni
miá acerbitaté morũ:& intolerabilia onera:quæ.ſ.ſuis iponebat:orabat dico ſola quotidie tpe matutino: quod
ad ꝑces maxime idoneũ ois ætas & natio ſemp iudicauit:deos ut ſup. Dionyſius eſſet incolumis & ſuperſtes ſi/
bi.ſ.anui oranti. Quod.i.quá rem ubi.i.poſtq̃ is.ſ.Dionyſius cognouit:admiratus beniuolentiá.ſ.mulieris: non
debitam ſibi:accerſiuit:ideſt uocatam uenire fecit ad ſe:eá.ſ.anum:& iterrogauit q dita:ideſt cur faceret hoc.i.
ita precaretur:aut quo merito ſuo.ſ.tyráni. Tum.i.tunc:illa.ſ.anus:inquit.i.reſpondit.ratio propoſiti mei eſt cer
ta.i.firma & euidens. Enim pro quia ego puella:ideſt cum eſſem puella:cum nos.ſ.ſyracuſani haberemus tyrá
num graué.i.moleſtum & intolerabile:cupiebá carere eo:quo interfecto:tyrannus ſup. nouus:tetrior.i. crude/
lior eo aliquáto:occupauit arcẽ.ſ.ſyracuſanam.i.ut dicunt fortalitium.quod qui habebat:ciuitaté ſubiectá ſibi
tenebat:ego æſtimabá magni.i.magno pretio aut magni eſſe ꝑcii:dominationẽ.i.tyrannidem eius finiri:nos cœ/
pimus.ſ.poſt morté patris tui:habere te rectoré importunioré.i.petulantioré ac minus cõuenientẽ libertati no
ſtræ:ſupioribus.i.prioribus duobꝰ. Itaq.i.& ita:ego timés:ſi tu fueris abſumptus ut ſup.aut ne:deterior:ideſt
minus bonus:aut (hoc loco) peior:ſuccedat in locum tuũ:deuoueo.i.diis uoueo:caput meũ.i.ſaluté meam pro
ſalute tua. Dionyſius q litteratus erat & nõ ifaceto igenio:erubuit punire audaciá tam facetá.¶ Inter has &c. Pul
chro cõtextu more ſuo ꝓgreditur author dicẽs. Coniugiũ quaſi animoſi ſpiritus potuit eſſe iter has.ſ.proxime
dictas mulieres:& Theodorũ Cyreneum:coniugium (dicit) par uirtute: ſed ſup. diſſimile fœlicitate: ſcilicet
exitus:quia ſuperiores abſolutæ ſunt: Theodorus ultimum ſupplicium luit. Enim pro quia. Is:ſcilicet Theo/
dorus:inquit Lyſimacho minitanti ſibi:ſcilicet theodoro mortem. Enim uero:ideſt profecto (& eſt ironicos di
ctum)res magnifica contigit tibi quia aſſecutus es:uim:ideſt uiolentiam potentiam necandorum hominum:
Cantharidis:ideſt minimi illius uermiculi ſed uenenati:remedium tamen ut quidam uolunt in aliis habentis
qui in ficubus delitefcere ſolet. Cunq:ideſt & cum:tyrannus accenſus hoc dicto iuſſiſſet eum:ſcilicet Theodo/
rum:affigi cruci:ideſt ad crucem:ait:hæc:ſcilicet crux aut mors in cruce.

OLI. ¶Purpuratis. Famulis tuis: nam purpurati sunt primores ciuitatis qui purpura induti regibus assistere solēt. ꝶSublime. in aere sublatus.

Seueritas

A Rmet se duritia pectus. Hac breui ꝑfatiōe ostēdit more suo qbus de rebus ī hoc ca. dicturus sit de seueritate hoium q̄ ī suos pariter & alienos usi sunt: ut leges seruenť: status cōfirmenť. ē. n. seueritas mediū iter crudelitatē & aioꝝ remissionē: ut nec iniuste qcq̄ faciat. nec ulla rōne a uero deduci possit: unde & seueritas dicta ē q̄si sequēs uerū: seuerus. n. est. q nec ꝓce: nec ꝓcio: nec grā moueri pōt a

Seuerus recto. ē igiť seueritas rigidissima norma iustitiæ q̄ sublata tollenť & leges hoc ē euertenť. ē igitur diligentissime seruanda. ꝶDistricte. Rigide. ꝶIn exorabiles. Quæ præcibus uinci non possint.

terribilis hæc (ait) sit purpuratis tuis: mea quidem nihil interest: humi ne an sublime putrescam.

¶De Seueritate. Caput. III.

A Rmet se duritia pectus necesse ē: dum horridæ: ac tristis seueritatis acta narrātur. ut omni mitiorē cogitatiōe se posita: rebus auditu asperis uacet. Ita. n. districtæ: & inexorabiles uidictæ: & uaria pœnarum genera in mediū procurrent. Vtilia quidem legum munimēta: sed minime id placidos & quieto paginarum numero reponenda.

M Ar. Manlius uñ gallos depulerat: īde ipē præcipitatus est. quia fortiter defensam libertatem nefarie opprimere conatus fuerat. cuius iustæ ultionis nimirum: hæc præfatio fuit. Manlius eras mihi cum præcipites agebas Senones: post q̄ imitari cœpisti: unus factus es ex Senonibus. huius supplicio æternæ memoriæ nota inserta est. propter illum enim lege sanciri placuit.

M Anlius uñ. capta ui be a gallis cū capitoliū obsidereť: nocte q̄dā galli p aduersam partē capitolii ad sūmū ꝑpe modū euaserant: ꝑditi clāgore anseꝝ. M. Mālii opa e rupe deiecti sunt hic: postea seditiosus factus ī urbe cū aduersus p̄res plebis aios uariis cōtētionibus irritaret dictatoris ad ipsum creati iussu coniectus ī carcerē paulo post a plebe liberať: q̄ magna ex pte ueste mutata barba capilloq; ꝓlixo obuersata ī uestibulo carceris refractu rā se carcerē minitabať inq̄ primū educereť Mālius quo facto nō seditio finita: sed dux seditiōis ītollerabilior datus: q cū obstrictos ære alieno liberaret nexos solueret: uenit ī suspitionē affectati regni q̄re dies illi dicta ē. a tribunis & dānatus de saxo tarpeio deiectus: locusq; ille in uno hoīe & eximiæ glīæ mōumētū & pœne ultimæ fuit. addite mortuo notæ sunt: altera publica q cū domꝰ eius fuisset ubi nūc ædes atq; officina monetæ: ē latū ad populū ē ne qs patricius in arce aut capitolio hītaret gētilitia altera: q gētis maniliæ decreto cautū ē: ut qs. M. Mālius uocareť. Pli. de uiris illu. Mālius iqt ob defensum capitoliū capitolinus dictus. xvi. annoꝝ uolūtariū militē se obtulit trigīta septē militaribꝰ donis a suis ducibus ornatus. xxiii. cicatrices in corpore habuit capta urbe in capitoliū fugiendi auctor fuit: quadam nocte clangore anseris excitatus gallos ascendentes deiecit. patronus a ciuibus appellatus & frater donatus. domū etiam in capitolio publico accepit. q̄ supbia elatus cū a senatu cōsumpsisse gallicos thesauros argueret & aditos propria pecunia liberaret. regni affectati accusatus in carcerē coniectus populi cōsensu liberatus est. rursus cū in eadem culpa & grauius ꝑseueraret reus factus. & ob cōspectū capitolii ampliatus. alio deinde loco dānatus de saxo tarpeio ꝑcipitatus est: domus diruta bona publicata. gētilitas eius Mālii cognomine iurauit ne quis postea capitolinus uocaretur. Pli. quoq; maior lib. vii. natu. histo. per trāsitū huius meminit historiæ. ꝶNota. infamia æternæ memoriæ.

ASCēsius ¶Terribilis sit purpuratis tuis. i. aulicis tuis purpura īdutis alii legūt si: ut sit ordo: hæc crux sup. sit terribilis si sup. īferať purpuratis tuis: qdē. i. certe: ut de aliis nihil dicā: nihil īterest mea. i. ad utilitatē aut uolūtatē meā: an putrescā humi an sublime: aut (ut potius legā) sublimi. i. ī alto & supra limū terræ edito loco. Iō āt potius dicā: qa aduerbia ī tpe a tertiæ declinatiōis noībus ī i exeūt. & si dicas aduerbiū eē: dicā aduerbia a nobis facta si formā declinationi aptā habent declinationē recipere: unde a mani (secundum Seruium) dixit Plautus.

A Rmet &c. Locuturus de seueritate & rigore iustitiæ facetā ꝑponit ꝑfationē dicēs. Necesse ē sup. ut pectus: armet se duritia: dū. i. donec acta horridæ. i. asperæ & tristis seueritatis narrātur: ut uacet rebus asperis auditu oi cogitatione mitiore seposita. i. seclusa: & seorsum posita. Eni pro qa uindictæ ita. i. & tam insigniter districtæ. i. rigidiæ & arctæ: & inexorabiles & uaria genera pœnarum procurrent. i. afferentur in medium: idest ad conspectum legentium. quidem: idest certe: utilia munimenta: idest utiles protectiōes legum: sed minime: idest nequaquā reponēda in placido & quieto numero paginarum: idest scripturarum. Sunt autem paginæ a pangendo dictæ: quasi compactæ chartæ aut tabellæ in quibus scriptitabatur. Sane hac præfatione more suo (quem etiam poetæ obseruant) author futuræ narrationis præscribit qualitatē. ꝶMālius: scilicet capitolinus (Et est primum exemplum) præcipitatus est inde: uidelicet de rupe seu arce tarpeia: seu capitolio: unde depulerat gallos: scilicet Senones iam capta reliqua urbe ideo autem præcipitatus est: quia conatus fuerat opprimere npharie: libertatem: scilicet publicam: defensam: scilicet contra gallos fortiter. Cuius ultionis iustæ hæc: idest huiusmodi præfatio fuit nimirum: idest ut facile est creditu. Tu (inquit respubli.) eras mihi Manlius: idest cuius charus: cum agebas: idest deturbabas: senones: scilicet gallos præcipites; idest capite fere anteriore cadentes: postquam tu cœpisti imitari: scilicet senones: hoc est inuadere libertatem Romanam tu factus es mihi: idest reputaris: unus ex senonibus. Nota: idest signū infamiæ: inserta est memoriæ æternæ supplicio: idest de supplicio aut propter supplicium huius: scilicet Manlii placuit enim: scilicet patribus cōscriptis sanciri: idest sancte cauere lege: scilicet lata: propter illum uidelicet Manlium.

¶Monetæ: Iunonis monetæ: templum fuit in capitolio structum in area ubi Manilii domus fuerat dicta mo-neta. q ubi uox numinis audita foret monētis aduentare gallos. Ouid. Fast. lib. vi. arce quoq; in summa Iunōi tē-pla monetæ ex uoto memorant facta camille tuo ante domus Manilii fuerat qui gallica quondam a capitolino repulit arma Ioue quam bene dii magni pugna cecidisset in illa. Defensor solii iuppiter alta tui uixit ut occide-ret damnatus crimina regni: hunc illi titulum longa senecta dabat. OLI. Monetæ. ædes

P Ar indignatio: De spurio Cassio satis supra in ca. de patrū seueritate dictū est: q affectari regni crimine dānatus capitis supplicio affectus est nec senatus hac pœna cōtentus illius ædes dirui iussit & in area telluris tēplū ædificari: nō illi tres cōsulatus. nō uulnera duo speciosissimi triumphi: quo minus etiā post mortē hac nota signaret: ut ædes amplissimi uiri in religionis usum conuerterentur. ¶Erupit: Quasi per uim egressa est. ¶Triūphi. Bis de samnitibus triumphauit. Telluris ædes

nequis patricius ī arce: aut ī capitolio habitaret. q domum eo loci habuerat: ubi nūc ædem Monetæ uidemus. ¶In Spurium Cassium.

PAr īdignatio aduersus Spuriū Cassiū erupit cui plus suspicio cōcupitæ domiatiōis nocuit: q̄ tres magnifici cōsulatus: ac duo speciossimi triūphi ꝓfuerūt. Sēatus. n. Populusq; Ro. nō cōtētus capitali eū supplicio afficere: iterē pto domū supiecit: ut pēatiū quoq; strage pūiret. in solo āt: ædē Telluris fecit. Itaq; qđ prius domicilū potētissimi uiri fuerat: nūc religiosæ seueritatis monimentū est. ¶In Spurium Melium.

EAdē ausum Spurium Melium consimili exitu patria multauit. area uero domus eius quo iustitia supplitii notior ad posteros perueniret: Aequimelii appellationem traxit.

QVantū ergo odii aduersus hostes libertatis insitum animis antiq. haberēt parietū: ac tectorū ī quibus uersati fuerāt: ruinis testabātur. Ideoq; &. M. Flacci: &. L. Saturnini seditiossimorum ciuiū corporibus trucidatis pēates ab imis fundamētis eruti sunt. Cæterū flacciana area cum diu penatibus uacua mansisset: a. Q. Catulo cimbricis spoliis adornata est.

EAdē ausum spuriū: Quō Spuriū meliū pestifera largitiōe regnū affectātē occiderit Seruilius hala dixius in ca. de igratitudie: tūc eicinatus dictator hac seueritate usus est ut bōa Melii q̄storis q̄ primū uēdere iusserit & in publicū redigere: ædes solo adæq̄re: q ut ppetuū rei mōumentū eēt: locū uoluit eqmeliū appellari. & L. Miutius boue aurata dōatus ē. ¶Eadē ausū Meliū Pli. de uiris illu. L. Quitius cicinatus iqt dictator dictus spuriū Meliū regnū affectātē a Seruiliū hala magro eqtū occidi iussit: domū ei9 solo adequit. uñ loc9 æqmeliū dr Cic. quoq; ī catōe maiore. L. qnci cicinati dictatoris iussu magr eqtū. C. Seruili9 hala spuriū r̄gnū appetētē occupatū iteremit. ¶Eq melii. i. area domus melil solo ædequatæ. hoste libera. ¶Ciues. q libertatē opprimere studebant. Melius damnatus

IDeoq; &. M. Flacci. Hoꝝ seditio diuersis tpibus fuit: & suo loco notata. Nam. C. Gracchus tiberi frater tri. plæ. eloquētior f̄re post aliquot pnitiosas leges: eū Auētinū cū armata multitudie occupasset a. L. Opimio cōsule e senatuscōsulto ad arma uocato ppšo pullus & occisus ē: & cū eo Fuluius cōsul eiusdē furoris socius: & ut ait Florus isulta tū quoq; ē mortis reliqs & illud sacrosanctū tribuni caput pcussoribus auro pēsatū: haud ita multo post. C. Apuleius saturninus adiuuāte. C. Mario & p milites annio cōpetitore tribūatus occiso. tribunus p uim creatus nō mius uiolēter tribūatū gessit q̄ petierat. ná ut īqt Pli. de uiris illu. L. Apuleius Saturninus trib. plæ. seditiosus: ut gratiā: marianoꝝ militū pararet legē tulit: ut Veterāis agri iugera in aphrica diuiderenť itercedētē bebiū collegā facta p populū lapidatiōe sūmouit. Glauciæ p̄tori q is eo die quo ipse cōcionē hēbat iusdicēdo ptē populi aduocasset sellā cōcidit. ut magis popularis uideret quedā Libertini ordinis subornauit q se Tyberu Grac. filiū fingeret: ad hoc testimoniū Sēprōia iducta: nec p̄cibus nec minis adduci potuit: ut dedecus familiæ cognosceret: Saturninus. A. Mumio cōpetitore iterfecto trb. plæ. refectus Siciliā Achaiā Macedoniā nouis colonis destinauit: & aurū dolo an scelere cepiōis ptū ad emptionē agrorū cōuertit. aq̄ & igni iterdixit ei q in leges suas nō iurasset: huic legi multi nobiles abrogantes cū tonuisset clamauit: iā inqt nisi qestitis grādinabit. Metellus numidicus exulare q̄ iurare maluit. Saturninus tertio tri. plæ. refectus ut satellitē suū Glauciā p̄torē faceret Mumiū cōpetitorē eius in cāpo Martio necandū curauit: Marius senatus cōsulto quo eēsēreť: ne qd detrimēti resp. caperet armatus Saturninū & Glauciā in capitoliū ꝓfectus obsedit: maximoq; æstu icisis fistulis in deditionē accepit: nec deditis fides est seruata Glauciæ fracta ceruix. Apuleius cū in curiā fugisset lapidibus & tegulis desuper iterfectus: caput eius Rubrius qdam senator per cōuiuia in ludibrium circuntulit. Cicc. in oratione pro Rubrio. A. Q u. Catulo. Nam Q u. Catulus una cum Mario cimbros deuicerat post uictoriam in area aciana tropheum statuit: & hostium spolia suspendit: Saturnini seditio

¶Nequis Patricius hītaret ī arce. s. tarpeia aut ī capitolio. Q ui. s. mālius hūerat domū eo loci ubi nos uidemus nūc ædē. i. phanū mōetæ. s. Iunōis a monēdo de galloꝝ aduētu dictæ. ¶Par. i. æq̄lis īdignatio ciuitatis erupit aduersus Spuriū cassiū: cui suspicio dn̄atiōis. i. tyrānidos cōcupitæ nocuit plus q̄ tres magnifici consulatus: & duo speciosissimi triūphi ꝓfuerūt. Sēatus. n. Po. q;. Ro. nō cōtēt9 afficere eū supplicio capitali. i. illi uitā adimere: supiecit iterēpto domū. i. domus dirutionē: ut pūireť quoq;. i. ēt strage. i. euersiōe aut destructiōe penatū. i. lariū: aūt p se d: senatus sup. Po. q;. Ro. fecit ī solo. i. fūdo ubi steterat dom9 ei9: ædē. i. fanū uestæ. Itaq;. i. & ita id qđ fuerat prius domiciliū uiri potētissimi: uꝫ Spurii cassii: ē nūc mōumētū. i. ppetuū testimōiū seueritatis. i. rigoris iusti- ASCēsius

&

tiæ religiosæ.i.anxiæ obseruati.Ꝧ Eadē &c.Ordo est.Pria mulctauit.i.puniuit cōsimili exitu.s.uitæ Spuriū Meliū aulū eadē.i.dn̄atione attētare.Vero.i.sed:area.i.spaciolū domus eiꝰ.i.ubi steterat domus eiꝰ:traxit appellationē Aeqmelii.i.æquoris seu plāiciei factæ ex domo melii solo æq̄ta:quo.i.iōut:iusticia.i.seueritas supplicii:p ueīret notior ad posteros.Ꝧ Quātū &c.Paucis tāgit cōsimilē seueritatē i.M.Flaccū & L.Saturninū regni affectatores dicēs.Ergo antiq.i.prisci Romāi testabant.i.ostēdebāt q̄tū odii haberēt isitū aīs.s.suis:aduersus hostes.i.suasores libertatis.s.Rōanæ:ruinis.i.dirutiōibus & euersiōibus pietū ac tectorū i qbus.s.hostes libertatis fuerāt uersati.Ideoq;.i.& ideo:corporibus Marci Flacci & Lucii Saturnini:ciuiū seditiosissimoꝝ:trucidatis.i.truculenter interfectis penates sup.coꝝ.i.ædes & lares:eruti.i.euersi sunt:ab imis fundamētis.Cæterū area Flacciana .i.in qua steterat domus Flacci:cum mansisset diu uacua.i.nullo ædificio aut ornamento occupata.adornata est a Quinto Catulo:spoliis cimbricis:idest ex manubiis spoliorum cimbris detractorum.

Iguit i nostra ciuitate Tiberii & Caii gracchorū sūma nobilitas:ac spes amplissima. sed qa statū ciuitatis cōati erāt cōuellere īsepulta cadauera iacuerūt.supremusq; humanæ cōcionis honos filiis Gracchi.& nepotibus Aphricani defuit.quinetiam familiares eorum neqs Reip. inimicis:amicus eē uellet:de roborē p̄cipitati sunt.

Dem sibi licere tam.P.Mutius.Trib.Pl. quam Senatus & Populo Ro. credidit: qui omnes collegas suos: qui duce Spurio Cassio id egerant:ut magistratibus non subrogatis communis libertas in dubium uocaretur: uiuos cremauit.Nihil profecto hac seueritate fidētius.unus eni tribunus eā pœnā nouē collegis inferre ausus ē: q̄ nouē tribūi ab uno collega exigerē exhorruissēt.libertatis adhuc custos & uidex seueritas:sed p dignitate ēt ac p disciplina æq; grauis.

OLI. Gracchana seditio

Iguit in nr̄a.De Gracchis seditiosissimus uiris in ca.de sōniis dixius: quū rēp.pniciosis legibꝰ pturbātes uariis tpibus cæsi fuerūt:alter a Scipiōe nasica:alter ab opimio cōsule:fuerūt āt genere & opibus nobiles filii Tiberii gracchi uiri pr̄icii: & reipu.amātissimi.nati ex cornelia supioris Scip.filia ergo ex pr̄e Gracchoꝝ erāt:ex mr̄e ex genere cornelia:sed illis nec sūmi pr̄is auctoritas:nec Scip. gloria pfuit:quo minus honore sepulturæ carerēt.Spes amplissima.Quia de his adhuc pueris spes maxia fuerat in urbe nō degeneraturos a patre.Ꝧ Nepotibus aphricāi:Quia ut dixit Corneliæ filii fuerunt q̄ supioris aphricani filia fuerat. Ꝧ De robore:Robur locus erat in carcere ubi maleficoꝝ genus p̄cipitabat.iō de robore p̄cipitari dicebatur:q ante robusteis arcis includebantur: ibiq; per aliquot dies seruati atq; inde postea deprompti præcipitabantur.

Dem sibi licere.Sp.Cassius utpote uir callidus egit cū tri.plæ.ne subrogarentur magistratus:ut resp.magistratibus orbata facilius opprimeret: sed huic tā nefariæ cōsultatiōi restitit unus ex tribūis qui sūpto supplicio de cassio collegas oēs suos tā ipii facinoris auctores uiuos cremari iussit.quāta eēt trib.potestas in urbe Rōana:licet multis in locis & auctoribus cognosci possit:nō minus tn̄ ex hoc exēplo cū uno itercedēte:cæteri resistere nō possent.qd & Plutar.in uita gracchorū testat:dicit.n.est aūt tri.plæ.maxia in phibēdo potestas.uno.n.phibēte nihil alii ēt si cōplures sint efficere possunt.ergo Minutius trib.plæ.nō sibi minus potestatis sumpsit in dānādis plectēdisq; collegis q̄ senatus populusq; Ro.in puniēdis cōmemoratis ciuibus.Ecce qūo plus potuit unus resistēs q̄ cæteri uolētes.Sciendū ē nō licuisse tri.plæ.p diē integrū abesse Roma.Ꝧ Nō subrogatis magistratibus. Quia comitia impedire nitebant ne cōsules cæteriq; magistratibus substituerent.Ꝧ Libertas cōmunis.i.resp.Ꝧ Libertatis adhuc custos.Diximus de seueritate q̄ libertatē Ro.& defendit & ulta est. Nūc dicēdū ē de ea q̄ uiroꝝ disciplinā i urbe cōtinuit. Ꝧ Aeque grauis.Non minus seuera fuit.q̄ in seruanda reipublicæ auctoritate morumq; disciplina adhibita est.

(Trib. plæb. uiui cremati)

ASCēsius ℭ Viguit &c.Ordo est.Sūma nobilitas ac spes amplissima Tyberii & Caii Gracchoꝝ:uiguit in ciuitate nr̄a.s.romana:sed qa conati erant cōuellere.i.labefactare per seditionē & legis agrariæ pmulgationē:statū.i.tranquillitatē & icolumitatē ciuitatis.s.Romanæ:iacuerūt entes sup.cadauera isepulta:& supremus.i.ultimus honos conditionis humanæ:utpote sepulturæ:q fit nihil sentiētibus:unde etiā hostibus cōcedi solet:qa odiū cū uita finiri debet:defuit filiis Gracchi.s.Tiberii optimi & clarissimi ciuis:& nepotibus aphricani:qa filii fuerunt Corneliæ filiæ superioris aphricāi.Quinetiā.i.isup familiares eoꝝ.s.gracchorū:neqs uellet esse amicus inimicis reipu.p̄cipitati sunt de robore.i.p̄cipitio illo in carcere:ut Oliuerius recitat:cū sint q dicant de robore animi.i.ueri ti animi sui Robor gracchis impendere:sed priorē amplectar explanationē:cū dicēdo qnetiā author seueritatē senatus p familiariū pœnā augere uideatur.Ꝧ Idem &c.Recitat seueritatē unius tribuniplæ.dicens:Tam Publius Mutius tribunusplæbis q̄ senatus & Populus Romanus credidit idem.i.eandem seueritatē in puniendo licere.i.licitum esse sibi:qui.s.Mutius cremauit uiuos omnes collegas suos.i.reliquos tribunosplæbis ; qui Spurio Cassio duce.i.principali authore:egerant id ut magistratibus non surrogatis.i.non suffectis seu constitutis in locum:magistratu defunctorū:libertas cōis uocaretur in dubium :quia nō esset qui uolentē libertatē iuadere resisteret.Profecto nihil sup.est fidētius.i.cōfidētius aut fiducialius hac seueritate.s.Mutii enim pro qa unus tribunus.s.plæ.ausus est iferre eā pœnā.s.cōbustiōis nouē collegis.i.cōtribunis:quā ipsi nouem tribuni exhorruissent exigere ab uno collega:itellige nisi in libertatē peccasset.Nam cæteris paribus nō minus nouem q̄ uni licuisset. Ꝧ Libertatis &cæ.Seueritas.s.iustitiæ fuit adhuc.i.ad hūc usq; locū in oibus exēplis:custos & uindex libertatis: sed sup.fuit æque grauis:etiā pro dignitate ac pro disciplina:sup.seruāda.Enim pro qa:senatus dedidit.i.ad uoluntatem de eo faciendam dedit:corsis.i.populis corsicæ regionis inter Italiam & Hispaniam.

Marcum enim Claudium: Marcus Claudius bellum gessit ĩ corsis turpiter: sardinia uero & corsica in fulæ sunt inter Siciliam & Hispaniam: gentilia faciunt Sardos & Corsos: hoc gestum fuit primo punico bello passus est cladem Mãcino similem & cum deditus esset nec receptus ab hostibus post capitis supplicium unco tractus ad gemonias scalas. ¶ Libertate: Dedendo eum hostibus. ¶ Spiritum: in carcere mori cogendo. ¶ Gemoniarum scalarum: locus est præceps ad quem per scalas descendebatur. sed qui lesisset maiestatem unco trahebatur ad eas scalas: dictæ sunt autem gemoniæ scalæ: a gemonio quodam auctore. OLI. Ge/mõiæ scalæ quæ

Marcũ.n. Clodiũ Senatus Corsis: qa turpẽ cum his pacem fecerat: dedidit: quem ab hostibus non acceptum in publica custodia necari iussit. Semel læsa maiestate imperii quot modis iræ pertinax uindex? factum eius rescidit. libertatem ademit. spiritum extinxit. corpus cõtumelia carceris: & detestanda gemoniarum scalarum nota fœdauit. atq; hic quidẽ senatus animaduersionem meruerat.

¶ De Cornelio Scipione.

Cn. aũt Cornelius Scipio Hispali filius prius: q̃ mereri posset expertus ẽ. nã cũ ei Hispãia puĩcia sorte obuẽnisset: ne illuc iret: decreuit. adiecta causa quod recte facere nesciret. Itaque Cornelius propter uitæ ĩhonestum actum sine ullo prouinciali ministerio tamen repetundarum lege damnatus est.

¶ De Caio Vatieno.

Ne in C. quidem Vatieno: qui sinistræ manus digitos ne bello italico militaret: absciderat: seueritas senatus cessauit. publicatis.n. bonis eius: ipsum æternis uiculis puniẽdũ cẽsuit: effecitq;: ut quẽ honeste spiritũ profundere in acie noluerat: turpiter in cathenis consumeret.

de his scalis Sueto. in morte Tiberii. ubi dixit adeo lætatum fuisse populum eius morte q multi uncum gemonias cadaueri minarent: uel certe ut alii dicunt: duobus modis sumebat̃ supplicium de nocentibus. aut.n. ad palũ nudis corporibus alligati uirgis ad mortem usq; cædebantur: plerumq; securi feriebantur aut ad scalas gemonias unco trahebant̃. hoc est in ꝓprio gutturi unco ꝑducebant̃ ĩ harenã: ubi postea pedẽtiũ crura frãgebant̃. & postmodũ subiecto igni ardebant̃: q genus supplicii tetigit Iuue. q̃ stantes ardẽt & fixo gutture fumãt. ¶ Læsa maie. Non satis inqt uisum ẽ senatui. M. Claudiũ uno tm̃ afficere supplicio q̃uis semel tm̃ Po. Ro. maiestatẽ lesisset nã uariis modis de eo sũptũ est suppliciũ. ¶ Læsa. ꝑp fœdus turpiter ictũ cũ hostibus. ¶ Factũ eius re. Quia irritũ fœdus eẽ iussit. & pacẽ nõ ꝓbauit. ¶ Libertatẽ. Quia uictũ ad hostes remisit. ¶ Corpus ignominiæ: qa in carcere cõsumptus ẽ.

Cn. aũt Cornelius: Hic cũ ineptissimus eẽt & flagitiosam duxisset adolescentiã: senatus eũ in ꝓuinciã q̃ sibi sorte obtigerat ire ꝓhibuit q tãtæ ministratiõi minime uideret̃ idoneus: qppe q nullã unq̃ de se uirtutis specimẽ edidisset sed turpiter semper uixisset: & ꝓpterea quasi repetũdaꝝ damnatus est: de hoc diximus in cap. de his qui a patribus degenerarũt. ¶ Tantũmodo. s. ferme damnatus: est enim græca constructio cum non administrationem prouinciæ suscepisset.

Ne in Cn. Vetieno. De italico bello sæpius dictũ est quod cum sociis latini nois gestũ est. C. ergo Vetienus ne cogeretur ad hanc militiam proficisci: sinistra manus pollicem: ne arma sustinere posset abscidit quod ubi senatus resciuit illum perpetuis uinculis damnauit: & eius bona publicauit.

¶ Marcum Clodium: quia fecerat turpem pacem cum hostibus. quem. s. Clodium non acceptum ab hostibus (quia uoluerunt fœdus seruatum: non eius qui ipsum percusserat necem) senatus iussit necari in publica custodia. Et ita maiestate imperii semel læsa: quot modis sup. fuit: uindex pertinax iræ. s. suæ in clodiũ. q. d. pluribus modis uindictam sumpsit. Nam primo rescidit. i. irritum fecit pactum eius. s. clodii: deinde ademit ei libertatẽ quia in seruitutem aut necem eum miserat: tum extinxit spiritum. s. in carcere: & fœdauit. i. deturpauit corpus. s. extincti spiritus: contumelia. i. ignominia carceris: & detestanda nota. s. ignominiæ scalarum gemoniarum unde præcipitabantur regni affectores ambitus conuicti. Atq; (clausula est continuatiua quæ sequenti annecti posset) hic. s. clodius: meruerat quidem. s. turpem pacem faciendo: animaduersionem. i. iustam licet seueram punitionẽ senatus. ¶ Cneus autem Cornelius Scipio filius hispali: expertus est. s. animaduersionem senatus: de qua in superiori clausula: cui hæc annexa est: locutus est: prius quam posset mereri sup. eam. Nam cum hispania prouincia obuenisset: sorte. s. ducta: cum collega: ei. s. Cornelio Scipioni: senatus supple decreuit. id est decreto cauit: ne iret illuc. s. in Hispaniam: causa. s. decreti ãdiecta: q. s. Scipio ille nesciret facere recte. Itaq;: i. & ita Cornelius damnatus est propter inhonestum actũ uitæ: tantum non. i. ferme: aut hoc solo dempto q non repetundarum. s. damnatus est: quia sine ullo ministerio prouinciali: & ideo quia in prouinciam ire non licuit: eam spoliare non potuit: quocirca repetundarum reus agi non potuit: & hic uerior est expositio quam ut dicamus repetundarum damnatus aut quasi danatum fuisse: cum quasi per iocum dicat author: hoc solum boni assecutum q repetundarũ damnatus non sit. ¶ Ne in Caium quidem & cætera. Ordo est. Ne quidem: idest non etiam: aut non saltem cum exigua uideri possit culpa: seueritas senatus cessauit in Caio Vatieno: qui ne militaret bello italico absciderat digitos sinistræ manus: censuit enim ipsum puniẽdum æternis uinculis: bonis: idest diuitiis eius publicatis: idest in fiscum publicum redactis: & senatus sup. effecit: ut Vatienus consumeret turpiter in cathenis spiritum: scilicet uitalem quem noluerat profundere in acie: timore enim mortis se inhabilem ad bellum fecerat. ASCẽ/sius

ℭ De. M. Curio Conſule.

D factum imitatus. M. Curius conſul: cū delectum ſubitum educere coactus eſſet: & iuniorum nemo reſpondiſſet coniectis i ſorte omnibus tribubus: Polliæ quæ proxima exi erat primum nomen urna extractum citari iuſſit, neq; eo reſpondente: bona adulescentis haſtæ ſubiecit. Quod ut illi nuntiatum eſt: ad Conſulum tribunal cucurrit: collegiumq; tribunorum appellauit. Tunc. M. Curius præfatus non opus eſſe eo ciue rei publicæ: qui parere neſciret: & bona eius: & ipſum uendidit.

ℭ De Lucio Domitio Prætore.

Eq; tenax propoſiti. L. Domitius. Nam cum Siciliam Prætor regeret: & ad eum eximiæ magnitudinis aper allatus eſſet: adduci ad ſe paſtorē: cuius manu occiſus erat: iuſſit. Interrogatumq; quom eam beſtiam cōfeciſſet: poſt: quā comperit uſum uenabulo: crucifixit. qa ipſe ad exturbāda latrocinia: quibus prouincia uaſtabat̃. ne quis telum haberet edixerat. hoc aliquis in finem ſeueritatis & ſeuitiæ ponendū dixerit. diſputatione eni utroq; flecti poteſt. Cæterum ratio publici imperii Prætorem nimis aſperum exiſtimari non patitur. Sic ſe i uiris puniēdis ſeueritas exercuit. Sed ne in fœminis quidem ſupplicio afficiendis ſegniorem ſe egit.

OLI.
Delectus
aſpior

D factum: Curius cui Dentato cognomen erat: cum delectum haberet aduerſus Pyrrhum: quem in Italia e Sicilia reuerſum iterum uicit & Italia pepulit: eius qui citatus non reſpōderat bona ſubhaſtauit. nam Pyrrhus ut ſæpe diximus a tarentinis accitus aduerſus Romanos: cum poſt aliquot clades ultro citroq; datas & acceptas fuiſſet inuitatus a ſiculis ad regnum ſiciliæ q cum petebatur a Carthaginenſibus cum exercitu traiecit in ſiciliam ſpe potiundæ prouinciæ ſed cum res aliter ceſſiſſet quam ille ſperauerat rediit in Italiam: tunc conſul erat hic Marcus curius dentatus: qui coactus ſubitum habere delectum & cum citati iunioris nomina dare recuſarent ſorte educendos omnes eſſe duxit: quare cum poliam tribū in urnam coniecíſſet adoleſcēs hic de quo loquitur primus eductus & citatus cum tacuiſſet eius bona ut diximus haſtæ ſubiecit & ipſum pariter adoleſcentem cum bonis omnibus uendidit: dicens non opus eſſe reipublicæ tali ciue qui ſuis magiſtratibus parere recuſet. ₰ Omnibꝰ tribubus. Quæ. xxxv. fuerāt de tribu polia diximꝰ ſupra lib. ii. Marcus Curius: is dentati cognomē habuit. ₰ Poliæ. nomen tribus.

Aque tenax. Domicius Siciliæ prætor erat & edictum fecerat ne quis telum gereret: quia prouincia illa frequētia latronum uexaretur forte accidit ut paſtor immenſæ magnitudinis aprum occiderit & illum imperatori deferendum curauerit: quo uiſo prætor Domicius paſtorem ad ſe iuſſit acciri: cognitoq; aprum uenabulo fuiſſe interfectum paſtorem cruci iuſſit affigi: quare ſuum non ſeruaſſet edictum. ₰ Hoc aliquis. i. aliquis diffiniret ſeueritatem eſſe eius qui ſequitur uerum: aliquis uero ſeuiciam. & id eſt q dixit finem. ₰ Hoc aliquis: Factum iquit domicii ita poſitum inter ſeueritatem atq; ſæuiciam ut in utranq; partem trahi poſſit: nam ſi hoc perſona priuata feciſſet ſæuitia exiſtimanda foret. Sed quia ratio puplicæ maieſtatis Romanæ & imperii non patitur eum in puniendo uideri nimis aſperum ſeueritas eſt appellanda. ₰ Vtroq;: in utranq; partē. ₰ Segniorem: Tardiorem. ₰ Egit ſe. ſ. ſeueritas.

Munꝰ
exitiale

ASCēſius

ℭ Id & cætera. Marcus Curius cōſul imitatus id factum: ſcilicet ſeuerum ſenatus cum coactus eſſet propter tumultum bellicum educere: ſcilicet in bellum: ſubito delectum: ideſt milites per delectum conſcripſiſſet: & nemo iuniorum reſpondiſſet: ideſt nomen ſuum ad militiam dediſſet: omnibus tribubus coniectis in ſortem: ideſt in urnam ad ſortiendum de eis: iuſſit primum nomen poliæ. ſ. tribus quæ exierat proxima. i. prima: quia urna mota & ſorte ducta proxima erat extrahenti. hoc eſt ſumma in urna: extractum. ſ. a puero aliquo aut rerum ignaro urna. i. uaſculum in quod ſortes. i. ſingularum tribuum nomina æqualibus tabellis aut chartis inſcripta coniecta erant: citari. i. nominatim ad dandum nomen uocari: neq; eo. i. & eo non reſpondente ſubiecit haſtæ. i. ſectioni aut auctioni ſeu publicæ uenditioni bona adoleſcentis. Quod ut: ideſt poſtquam nuntiatum eſt illi: ſcilicet adoleſcenti: cucurrit ad tribunal conſulum: & appellauit collegium tribunorum. ſ. contra uiolentiam conſulis. Tūc Marcus Curius p̄fatus nō opus eſſe eo ciue: qui parere neſciret: uendidit: &. i. ſimul ipſum: & bona eius. ₰ Aeque &c. Lucius Domitius ſup. fuit æque tenax. ſ. exsecutor propoſiti: Nam cum ipſe prætor Romanus regeret ſiciliam & aper. i. porcus ſilueſter eximiæ magnitudinis allatus eſſet ad eum: iuſſit paſtorem cuius manu occiſus erat adduci ad ſe: & crucifixit interrogatum qua ui confeciſſet. i. interemiſſet eam beſtiam. ſ. tam ingentem poſtquā cōperit eum uſum uenabulo. i. cuſpide uenatoria: crucifixit inquam: quia ipſe. ſ. prætor edixerat. i. publico edicto uetuerat ad latrocinia quibus prouincia. ſ. ſicilia uaſtabatur exturbanda. i. ui pellenda: ne quis haberet telum. i. arma intuaſiua: quibus a longe præſertim inuadere poſſent. Aliquis dixerit: ideſt dicere poſſit: hoc. i. factum domitii: ponendum ſup. eſſe in fine. i. confinio ſeueritatis & ſeuitiæ: enim pro quia ipſum poteſt flecti diſputatione. i. argumentatione philoſophica aut probabili utraq;: id eſt ad utranq;: ſcilicet tam ad ſæuitiam quam ad ſeueritatem: Cæterum: ideſt ſed ratio publici imperii: quo tunc fungebatur: & quia non ad ſui uindictam ſed ad publicam utilitatem tale exemplum propoſuit: non patitur exiſtimari: ideſt iudicari nimis aſperum. Seueritas exercuit ſe ſic in uiris puniendis: ſed ne quidem: ideſt non etiam egit: ideſt geſſit ſe ſegniorem: ideſt pigriorem in fœminis afficiendis ſupplicio: quibus uerbis paraſceuē facit ad ſequentia.

Oratius post. Tullius Hostilius cū.C.Cælio albanoꝝ rege bellū gessit in cuius mortui locū Metius OLI.
suffecius substitutus est dictator.cū igiť duce Cælio acies utrinq; cōstitissent istructæ placuit ut utri/
q; diligerenť tergemini fratres : quorū unus pars uicisset:eius altera alteri peret:quo facto Horati. Hora/
Ro.cæsis duobus fribus suis curiatios ipe oēs iterfecit:cū redisset ouās trigemia spolia præ se gerēs/ tii ter/
soror uirgo q̄ despōsata uni ex curiatiis fuerat illi obuiá ad portá capená fuit:cognitoq; sup humeros fris palu/ gēini
daměto spōsi qđ ipsa fecerat crines soluit & flebiliter noie spōsum mortuū appellat:mouet feroci iuueni aīum parri/
cidiū

ℭDe Horatio.

Oratius post p̄liū triū Curiatiū cōditiōe pugnæ oium albáoꝝ uictor:cū ex illa cla/rissima acie domū repetēs sororē suā uirginē Curiatii sponsi mortē ꝓfusius:q̄ illa ætas debebat:flētē uidisset:gladio: quo patriæ rē bene gesserat:iteremit.parū pudicas ratus lachrymas:q̄ p̄propero amori dabāť. Quē hoc noie reū apud populū actū pater defendit.Ita paulo ꝓpēsior aīus puellæ ad mēoriā futuri uiri:& fratrē ferocē uindicē: & uidictæ tam rigidū assensorem patrē habuit.

De Spurio Posthu.Albio &.Q.Marti Philippo.

Onsimili seueritate senatus postea usus. spurio postumio Albino &.Q.Martio Philippo cōsulib⁹ mádauit:ut de iis: q̄ sacris bacchanaliū icœstu usæ fuerát:iqrerēt:a qb⁹cū multæ eēnt dānatæ:i oēs cognatas itra domos aīaduerterūt:lateq; patēs obprobrii deformitas: seueritate supplicii emēdata ē.qa quantū ruboris ciuitati nostræ mulieres turpiter se gerendo incusserant: tantum laudis grauiter punitæ attulerunt.

cōploratio sororis in uictoria sua tantoq; gaudio publico:stricto itaq; gladio simul uerbis icrepás tráffigit puellá:abi hinc cū imaturo amore inqt ad sponsum tuū.oblita fratrū mortuoꝝ uiuiq; oblita p̄riæ sic eat qcūq; Ro.lugebit hostē hic deide lege pduellioīs dānatus est:erat aūt lex horrēdi carminis duūuiri pduellionē iudicēt.si a duūuiris ꝓuocarit ꝓuocatiōe certato:si uincēt caput obnubito ifœlici arbori teste suspēdito: uel uerbato uel itra pomeriū uel extra pomeriū hac lege dānatus:cū ad populū ꝓuocasset de ꝓuocatiōe certatū ē.moti hoies in eo iudicio maxie p̄re Hora. ꝓclamāte se filiá iure cæsam iudicare:ni ita esset patrio iure in filiū aīaduersuꝝ fuisse orabat: deinde ne se quē paulo āte cū ægregia stirpe conspexissent orbū liberis facerēt:additis deide iuuēis laudibus uictoriaq; parta absolutus est magis admiratiōe uirtutis q̄ iure cāæ sed ut cædes māifesta aliquo piaculo lueret iperatū p̄ri ut filiū expiaret publica pecūia is qbusdá piacularibus sacrificiis factis q̄ deide gēti Horatiæ tradita sunt tráſmisso puiá tigillo capite adopto uelut sub iugū misit iuuenē.id hodie publicæ quoq; semp refectū manet sororiū tigillū uocāt. ⁋Cōditiōe pugnæ. Quāuis tres tātūmō uicisset: uicerat tm̄ oēs albáos:sancita iter se lege atq; cōditiōe ut utra ps uicisset:altera illius pareret iperio. ⁋Præpropero amori. Immaturo & itēpestiuo:qa spōsa dūtaxat erat. ⁋Propēsior: ꝓcliuior:fors inqt q̄ nimio plus q̄ æquū erat i futuꝝ maritū iclinat eē uidebať qppe q̄ occisoꝝ fratrū oblita solū maritū lugeret:& fratrē accerrimū hostē uidicē & patrē rigidū cōprobatorē illius cædis expta est. ⁋Vindicē.i.crudelē ultorē. ⁋Rigidū assensorem. Asperū cōprobatorē eius cædis.

Onsimili seueritate:Liui.de bello macedōico scribit:quō hæc bacchanalia hoc est sacrificia Bacchi i Bac/
urbē Ro.serpserit:erát aūt eiusmodi:mulieres uiris pmixtæ noctu p urbē uagabanť furentes & stu/ chana
pra multa cōmittētes & pp hoc nōnullæ maritos ueneno necabát:ut liberius & ea sacra facerēt & li/ lia Ro
bidini suæ satisfacerēt:cōspirasse supra septē milia uiroꝝ sœminarūq; dicebanť senatus ergo tátam mæ co
rei deformitatē atq; piculū exhorrēs decreuit eaꝝ inqsitionē fieri q̄ turpiter his sacris iterfuissent:ex quo mul/ herci/
tæ punite sunt & ciuitatis opprobriū emēdatū est. ⁋Intra domos:Priuatim matrōæ sunt i suis ædibus punitæ: ta
nam mulieres dānatæ & cognatis aut in quorū manu eēnt traditæ sunt ut ipsi in priuato animaduerterent in eas si nemo erat idoneus supplicii exactor in publico aīaduertebatur. ⁋Lateq; patens:Per totam ciuitatem.

ℭHoratius.s.unus ea trigeminis Ro.q cū totidē Curiatiis albáis certamen iniuerát ut Oliu.ex Liuii li.i.recitat: ASCē/
uictor oium albáorū:post p̄liū triū curiatiū:ꝓ curiatioꝝ:cōditiōe id est ex cōditiōe pugnæ qa ea cōditiōe certa/ sius
mē iniuerát ut utra ps trigemioꝝ fratrū uicerit:ei reliq̄ ps tota peret:cū repetēs domū ex illa clarissima acie q̄ unus tris iterfecerat & p̄riæ libertatē pepererat:uidisset sororē suá uirginē flentē ꝓfusius.i.abūdantius q̄ illa.s. puellaris ætas debebat.i.flere mortē Curiatii.s.unius e tribus:spōsi.sup.sui:qa illi despōsata erat:sed non decebat tā ꝓfuse spōsum flere:cū uirgo eēt:nec ueneris mores nec dulcia pignora noscēs iteremit sup.eá gladio:quo bene gesserat rē p̄riæ:qa eius libertatē cōseruauerat:& albanū populū eidē subiecerat:ratus lachrymas paꝝ pudicas q̄ dabanť amori p̄propero.i.nimis festino & nōdū maturo:Quē.s.Horatiū reū hoc noie.i.hac rōne cædis sororiæ:pr̄ defendit apud populū.Ita.i.& sic aius puellæ ꝓpēsior.i.ꝓcliuior & iclinatior paulo.i.modico.s.q̄ debebat ad memoriá futuri uiri habuit fratrē ferocē uindicē:& patrē tá rigidū assensorē.i.approbatorē uidictæ.s. factæ p fratrē.Verūtm̄ de patre facile existimari pōt eū nō spōte assensū qa si uiua adhuc fuisset nunq̄ assensum pbuisset:ut pp pias licet iportūas lachrymas occidereť:ueꝝ ui coactū ne peitus orbus relinquereť:q̄ cám ēt ꝑcpuá pp̄lo obiecit ut filio pceret:q amissis duobus fribus & iterfecta sorore unicus superat. ⁋Cōsimili &c. Sēat⁹ usus postea cōsimili seueritate mádauit Spurio posthūio Albino:& Q.uito.M.Philippo cōsulibus ut iqrerent de iis q̄ usæ fuerát icestu id ē coitu uetito qa i loco tpe & officio quo tūc fungebanť sacro:sup.i sacris bacchanaliū.i.sacrificioꝝ bacchi:a qbus.s.cōsulib⁹ cū multæ eēnt dānatæ aīaduerterūt i oēs cognatas.i.pūiuerūt & multauerūt morte cognatas suas itra domos.s.suas & ita i occulto:& deformitas opprobrii.i.turpitudinis q̄ poterat

Romanis omnes opprobrio dari: patens late: quia plurimas attingerat: emendata eſt. i. correcta: ſeueritate ſupplicii: quia quantum ruboris. i. uerecundiæ mulieres incuſſerant noſtræ ciuitati gerendo ſe turpiter. tantum laudis attulerunt ciuitati noſtræ. punitæ grauiter non tamẽ ipſæ punitæ ſed earum punitiões qđ reuera crimina priuata non debent communitati ut dicunt uitio dari niſi diſſimulentur.

℄De Publicia & Licinia.

PVblicia aũt: quæ Poſthumiũ Albinũ cõſulẽ. item Licinia: q̃ Claudiũ Aſellũ uiros ſuos ueneno necauerãt. ꝓpinquorũ decreto ſtrãgulatæ ſunt. nõ. n. putauerũt ſeueriſſimi uiri in tam euidẽti ſcelere lõgũ publicæ q̃ſtiõis tempus expectãdũ. Itaq; quaꝝ inocẽtiũ defenſores fuiſſent ſontium maturi uindices extiterunt. magno ſcelere horũ ſeueritas ad exigendam uindictã cõcitata eſt.

℄De Egnatio Mecenino.

EGnatii ãt Metelli lõge miore de cã: q uxorẽ qđ uinũ bibiſſet fuſte ꝑcuſſã interemit. Idq; factũ nõ accuſatore tãtũ ſed ẽt reprehenſore caruit. unoquoq; exiſtimãte optimo illam exẽplo uiolatæ ſobrietatis pœnas pepẽdiſſe. & ſane quæcũq; fœmina uini uſum imoderate appetit: & uirtutibus oĩbus ianuam claudit: & delictus aperit.

℄De. C. Sulpitio Gallo.

HOrridũ. C. quoq; Sulpitii Galli maritale ſuppliciũ. nã uxorẽ dimiſit: qđ eam capite aperto foris uerſatã cognouerat. abſciſſa ſententia: ſed tñ aliq̃ ratiõe mũita. Lex. n. ĩqt tibi meos tãtũ p̃finit oculos: qbus & formã tuã approbes: & placere deſyderes. his decoris iſtrumẽta cõpara. his eſto ſpecioſa. hoꝝ te certiori crede notitiæ. ulterior tuus conſpectus ſuperuacua irritatione accerſitus: in ſuſpicione: & crimine hæreat neceſſe eſt.

OLI. PVblicia: Oſtendit nonnullas fuiſſe ꝑditæ luxuriæ fœminas q̃ uiros ſuos ueneno necarunt: ut liberius ea ſacra pro ſua libidine celebrarent: de qbus a propinquis ſumptũ eſt ſupplicium: qui noluerunt de illis illum ſpectare iudicium indignum exiſtimãtes in tam euidẽti ſcelere publicã q̃ſtionẽ deſiderari q̃re in dẽnatas ſuis mãibus ſtrãgularunt: iuſta ꝑfecto aĩaduerſio. ℣ Euidenti: Manifeſto ſcelere. ℣ Publicæ quæſtionis. i. inq̃ſitiõis forenſis. ℣ Maturi iudi. Celeres & feſtini.

Egnatius Metellus. EGnatii aũt. A. Gelli. de noctibus atticis dicit nõ minus punitas fuiſſe mulieres a iudicibus q̃ uino uſæ eſſent q̃ ſi adulteriũ cõmiſiſſent: unde ſupius in cap. de inſtitutis. Valerius dixit olim Romãis fœminis uſu uini fuit ignotus nõ eſt igiẽ accuſatus nedũ dãnatus Metellus q uxorẽ iuſte necauerat qđ eã uinũ bibiſſe depræhenderat. ℣ Ianuam claudit: Nã ubi nimio uino mens hois oppræſſa fuerit nihil altũ neq; magnificũ ſuſpicere poteſt: uinum igiẽ imoderate ſumptũ ad uicia præcipitem hominem trahit: retrahitq; a uirtutibus.

Sulpitii Galli ſeueritas ĩ uxorẽ. HOrridũ: Rigida nimis & aſpera Sulpitii galli ſeueritas in examinãda uxoris pudicitia fuit qui nullã aliã ob cauſaꝫ uxorẽ uelut ĩpudicã repudiauit quã ꝙ detecto capite ꝓceſſiſſet in publicũ quaſi aliis placitura nõ ſibi cum ſolis uiri oculis debeat approbari. ℣ Abſciſſa ſententia: græcæ dixit. ἀπότομος. ſeuera ſententia uel breuis & cõciſa. ℣ Lex. n. inqt: Verba qbus maritus uti poterat ad uxorẽ. ℣ Meos tibi p̃finit oculos: Lex inqt fœderis nr̃i te tm̃ mihi ſpectãdã p̃bet formãq; ꝓbãdã. ℣ His oculis: Meis ulterior q̃ uir concedat.

ASCẽſius. ℄Publicia ãt itẽ Licinia q̃ necauerũt uiros ſuos uenẽo Publicia inq̃ q̃ ſup. necauit uenẽo: Poſthumiũ Albinũ cõſulẽ: itẽ Licinia q̃ necauit ueneno Claudiũ Aſellũ ſtrangulatæ ſunt. i. ſuffocatæ domi decreto ꝓpinquoꝝ. Enim pro qa: uiri ſeueriſſimi. i. uidelicet ꝓpinqui eaꝝ: nõ putauerũt lõgũ tẽpus: q̃õnis. i. inq̃ſitiõis & ut dicũt in formatiõis publicæ: expectãdũ ſup. eẽ in ſcelere tam euidẽte. Itaq; ipſi extiterũt uindices. i. ultores: maturi. i. feſtini aut tẽpeſtiui: ſontiũ. i. nocentiũ: quarũ ĩnocentiũ. i. ſi inocentes fuiſſent ipſi fuiſſent defenſores. ℣ Magno ſcelere. Trãſeundi ad ſequẽs exẽplũ occaſione ꝑpoſita clauſula; quæ ut cõtextus cohereat melius ſequẽti annectitur. Ordo enim eſt. Seueritas horũ. ſ. iam dictorum tam in bacchidas q̃ in ueneficas eſt excitata ad exigendã uindictã magno ſcelere: uidelicet inceſtus & ueneficii: aut ꝓ ſed: ſeueritas ſup. Egnatii Metelli excitata ſup. eſt ad uindictã exigẽdã de cauſa lõge minore. Qui interemit uxorẽ ꝑcuſſam fuſte. i. baculo: eo ꝙ bibiſſet uinũ. Et id factũ eius nõ tm̃ caruit accuſatore: ſed ẽt rep̃henſore unoquoq; exiſtimãte. i. iudicãte. ſ. illã uxorẽ eius pependiſſe. i. ꝑſoluiſſe & luiſſe pœnas ſobrietatis uiolatæ: exemplo optimo. i. utiliſſimo aliis mulieribus ad fugiendũ uinũ. Et ſane. i. reuera quæcunq; fœmina appetit imoderate uſum uini: &. i. ſimul claudit omnibus uirtutibus ianuam. i. aditum ad ſe: & aperit. ſ. ianuam delictis. ſ. omnibus. ℣ Horridum quoq; &cæ. Ordo eſt. Suppliciũ maritale. i. mariti ĩ uxorẽ utpote Caii Sulpitii galli fuit ſup. quoq;. i. etiã horridũ. i. aſperũ & horrendũ. Nã ipſe dimiſit uxorẽ ꝙ cognouerat eam uerſatã foris. i. extra domum capite aperto. i. nudato hoc eſt nõ cooperto. Sñia ſup. eius fuit abſciſſa. i. rigida & dura & ita breuis: naꝫ res duræ uno ictu abſcinduntẽ: ſed tamẽ munita aliqua ratiõe: inquit. n. Sulpitius Gallus ad uxorẽ: lex. ſ. cõiugibus lata præfiniuit. i. præſcripto ꝑmiſit tibi tantũ meos oculos qbus approbes formã tuã: & quibus deſyderes placere: cõpara his. ſ. oculis meis inſtrumenta decoris eſto ſpecioſa: his. ſ. oculis meis crede. i. committe te certiori. i. perſpectiori notitiæ: horum. ſ. oculorum meorum: quibus ut certe noſcant nudata apparere potes: neceſſe ẽ: ut ſup. conſpectus tui: ideſt de te ſeu quo tu conſpiciaris: ulterior: ideſt ultra meum ſeu oculorum meorum accerſitus: ideſt quæſitus aut in medium adductus: irritatione: ideſt tentatione uidentium ſuperuacua: ideſt qua tam uidens quam uiſa melius careat: hæreat: ideſt anceps uerſetur in ſuſpitione & crimine.

Nec aliter: Nihilo remissioris sæueritatis minorisq; iudicii fuisse uidet. Q. u. Antistius q diuortiũ dixit uxori eáq; dimisit q cũ ĩpudica libertia elá fuisset locuta: argumẽtũ ide sumés nõ hõestæ pudicitiæ ei eẽ q cu ĩpudica cõmertiũ hẽret: maluit ergo iniuriá cauẽ q̃ pũire. Vulgari: Quæ corp9 suũ uulgauerat. At ita dicá: sic.n. dicere solem9 cũ aliqd ĩproprie dicitur. Nutrimẽtis: quæ sunt mala colloquia. Citeriorem: ante delictum quare antequam peccaret puniuit: neq; enim timebant commisisse culpam: sed committendi inire rationem. OLI.

De. Q. Antistio Vetere.

NEc aliter sensit Quitus Antistius Vetus repudiando uxorem: quod illam in publico cum quadam libertina uulgari secreto loquentem uiderat. nam (ut ita dicam) incunabulis culpæ & nutrimẽtis nõ ipsa cõmotus culpa: citeriorẽ delicto ꝓbuit ultionẽ: ut potius caueret iniuriã. q̃ uindicaret.

De. P. Sẽpronio Sopho.

IVngendus est his. P. Sẽprõius Sophus: qui coniugem repudii nota affecit: nihil aliud: quam se ignorãte ludos ausam spectare. ergo dum sic olim fœminis occurritur: mens earum a delictis aberat. Cæterum & si romãæ seueritatis exẽplis: totus orbis terrarum instrui potest: tamẽ externa summatim cognoscere fastidio nõ sit.

Externa. De Archilocho Poeta.

LAcedæmonii libros Archilochi e ciuitate sua exportari iusserũt: qd eoꝝ paꝝ uerecũdã: ac pudicã lectionẽ arbitrabant. noluerunt enim ea liberorum suorum animos imbui: ne plus moribus noceret: quã igeniis prodesset. Itaq; maximum Poetã aut certe summo proximũ: quia

IVngẽdus est his. P. Sẽpro. nõ aliterius sniæ fuit. P. Sẽpro. soph9 q leuissimæ culpæ grã repudiauit uxorẽ quia se ignaro ludoꝝ spectaculis ĩtersuisset. Nota ignominia: & macula. Nihil alid. s. cris. Dũ sic. s. seueritate puniendi. Cæterũ & si Romanæ: Quãuis ĩqt ciuitas romana adeo exẽplis abundet: ut totũ terraꝝ orbem iplere possit: non tamen fastidire debemus externa subiungere.

LAcedæmõii libros: Si primũ externæ sæueritatis exẽplũ ẽ lacedæmõioꝝ q Archilochi poetæ libros: ut Vale. refert eiecerũt q i his scriptis obscænitas & turpitudo q̃dã reꝝ uerborũq; eẽt. Plu. uero dixit nõ solũ libros: sed ipm quoq; eiectũ fuisse eadẽ hora q̃ primũ acceperũt eũ poetice scripsisse melius eẽ amittere arma q̃ mori: sic.n. ait aspida q circũperiit mihi callipõ alto i luco sãio possidet ille meã: At caruisse armis q̃ mortẽ occũbere pstat: Aspide ꝓ capta mox melior dabit. Et cũ lacedæmões bellicosi eẽnt idignati sũt q ea scripsisset q cõtra rei militaris dignitatẽ eẽ uidebat eũ cũ libris suis ciuitate eiecerũt. Ea. s. Lectiõe. Aut sũ. ꝓ. hoc dicit pp Homerũ quẽ oium maximũ fuisse cõstat: huc uero secũdũ. Domũ. i. Nã sicut apud Hora. Legius i poetria scripsit i lycãbẽ soceꝝ suũ iãbico carmine quo tm̃ ualuit ut eũ ad laqueũ cõpulerit unde ait Archilochũ ꝓprio rabies armauit iambo. Ouidi. in ibidẽ post modo si perges i te mihi liber iambus. Tincta lycambeo sanguine tela dabit.

Anti stius uetus uxorẽ dimisit

Nec. Qu. Antistius uetus sensit aliter. s. q̃ Sulpitius gallus repudiando uxorem: q uiderat illam loquẽtem in publico: scilicet loco secreto: idest quasi in autem cum quadã libertina uulgari. i. quæ corpus suũ uulgarat: aut ut lena uulgari libidini inseruiebat: Nam ipse antistius cõmotus incunabulis. i. primis originibus & nutrimẽtis. i. fomẽtis culpæ (ut ita dicã. i. ut modo liceat seminaria uitiorũ uocare eorũ incunabula) & nõ cõmotus ipsa culpa quã uxor nũdũ admiserat: ꝓbuit ultionem citeriorẽ delicto. i. priusq̃ delictũ seu peccatũ cõsummatũ esset Citra enim dicitur nõ usq; ad ut homo magnificus citra arrogantiã. i. nõ ptingens usq; ad arrogantiã. ut ipse caueret. i. præfugeret iniuriã priusq̃ illata esset potius q̃ uindicaret. i. ulcisceretur eam iam illatam aut cõmissam. Iungendus &c. Publius Sẽpro. Sophus quo noie græce sapiens dicit est iungendus his. s. seueris in cõiuges suas. Quia affecit coniugẽ nota. i. macula repudii: autam nihil aliud q̃ spectare ludos se. i. Sempronio marito ignorante. Ergo dum olim occurrebat sic. i. tam seuere fœminis. s. matrimonio locatis: mens earũ aberat a delictis. Cæterũ. i. sed etsi. i. q̃q̃ totus orbis terrarum põt instrui exemplis seueritatis Romãæ. tamen nõ sit fastidio cognoscere summatim. i. collectim & breuiter: externa. s. exẽpla seueritatis: & ita apto pede adea progreditur. Lacedæmonii iusserũt libros archilochi. s. poetæ lyrici & iãbico ꝑcipue clari exportari e ciuitate sua: q arbitrabant lectionẽ eorũ. s. librorũ parũ uerecundã ac pudicam. Noluerũt. n. aĩos liberorũ suorũ imbui. i. primũ institui & infici: ea. s. lectiõe librorũ archilochi ne noceret plus moribus q̃ prodesset igeniis. s. acuẽdis (ut faciunt fere amasiorũ poetarũ carmina: & martialis q̃tumuis arguta epigrãmata: a me propterea intacta: & nulla cõmentatione dignata: nec dignãda quidẽ in quo sum proposito: cũ etiam comicos eo q ab augustino taxantur parum attigerim: q̃q̃ nõ magnopere uidentur repellendi: nam & castas habent sententias q̃plurimas: & amores minus tẽperatos nõ ꝓponunt quos imitemur sed quos uitemus ut sacra scriptura non raro amationũ fatuarum meminit.) Itaq;. i. & ita lacedæmonii mulctarunt. ASCẽsius

Plutarchus in laconicis apophthegmatibus: idest dicteriis auctor est: Archilochum a sparta statim pulsum quom lacedæmõii rescissent eum cecinisse Statius esse arma amittere quam in acie occumbere. Archilochi carmen est hoc Ασπιδι μιν σαιωντις αγαλλεται ηντωεριθαμνω Εντος αμωμητον καλλιπον ουκεθελων Ασπις εκεινη ερρετω εξαυθι σκτησομαι ουκακιω. Parrhasius ea latine fecit ita. Quippe aliquis saium clypei nunc orbe superbit. Quem liqui nolens in medio fruticum. Aqui is iam ualeat clypeus: nã protinus alter amisso nobis partus erit melior: operæpretium fuerit expendere quã philelphus hunc in Plutarcho locũ conuerterit: infeliciter. THE

OLI. ℂDomum.f.lycambis qui filiam Archilocho desponderat:at eam paulopost denegatã alteri dederat qua iniuria lacessitus archilochus iambyco carmine sic lusit in eum ut præ dolore uitam laqueo finire coegerit.

A Thenienses autem Timagorã:legatũ miserant ad dariũ persarũ regẽ hic cũ ad regis cõspectũ uenisset more illius gẽtis regẽ adorauit q̃ ubi senserũt athenieẽses illũ capitali pœna danarũt q̃ illã adulã di humilitatẽ cõtra ipsi ii sui maiestatẽ fuisse existimarẽt.ℙ Inter officiũ salutatiõis:dũ salutãdi officio fungit̃.ℙ Humilibus:qa humiliter se prostrauerat.ℙ Adulatoriu:adulor ut uult Priscianus tam cum accusatiuo quã cum datiuo cõstruit̃ ut adulor te & tibi:hic cum accusatiuo positum.

IAm Cãbyses(Hoc exẽplũ Hero. Tradit unus ex magis sic.n. apud psas iudices appellant:nos aũt sapiẽtes dicimus)iudiciũ tulerat iniustũ:qđ ubi rex cognouit illi pellem diripi & in sella extẽdi: ubi cæteri iudices sederẽt & in eius exẽplo discerẽt recte iudicare:uoluitq; filium statim i patris locum sustinui:ut primus ipse tam horridi iudicii sedem occuparet:hic cambyses cypri:persaꝝ regis filius cum patri successisset in regnũ:ut Iustinus tradit. Imperio patris ægyptũ adiecit offensusq; superstitiõibus ægyptiorũ apis cæteroꝝq; deorum tẽpla dirui iussit:ad Hammonis quoq; nobilissimũ tẽplum exercitum misit:qui tẽpestatibus & harenarũ mollibus oppressis:ite rũ emergidem deinde frarrem quẽ per somnũ uiderat regnaturũ occidi iussit & sacrilegio parricidium adiũxit quarũ rerũ paulopost pœnas & ipse dedit:nã gladio quo apim uulnerauerat sua sponte uaginato fœmore ictus iteriit:nõ mirum igitur si sæuitia potiusquã seueritate usus fuerit in hominem cũ in deos quoq; crudelissimus fuerit de hoc cambyse & Lucanus mentionem facit lib.decimo.Vesanus in ortus cambyses longi populos peruẽit ad æui defectusq; epulis & pastus cæde suorum ignoto te nile redit.ℙ Cæterum & rex:quia reges oĩa sibi licere putant.ℙ Barbarus atroci:Nam barbarorũ natura imanis est ergo si bi ignoscendum:Romanis autem minime.

domum sibi inuisam obscœnis maledictis laceraue rat:carminum exilio multarunt.

ℂDe Atheniensibus.

A Theniẽses ãt Timagorã inter officium salutatiõis Dariũ Regẽ more gẽtis illius adulatũ:capitali supplicio affecerũt. Vnius ciuis hũilibus blanditiis totius urbis suæ decus p ficæ dominationi summissum grauiter ferentes.

ℂDe Cambysæ Rege.

IAm Cãbyses iusitatæ seueritatis:q mali cuiusdã iudicis ex corpore pellẽ detractã sellæ itẽdit:eaq; filiũ eius iudicaturũ cõsidere iussit:cæteꝝ & Rex:& barbarus:atroci:ac noua pœna iudicis:ne.qs postea cõrrũpi iudex posset puidit.

ℂGrauiter dicta aut facta.Caput.IIII.

MAgnã:& bonã laudis partẽ in claris uiris ẽt illa uẽdicãt:q̃ aut ab his grauiter dicta:aut facta ptinax mẽoria uiribus æternis cõprehẽdit.quoꝝ ex abundãti copia.nec parca nimis:nec rursus auida manu quo magis desiderio satisfaciat:quam saꝝcietati abundet:hauriamus.

MAgnam & bonã laudis:Hæc eadẽ exẽpla memoriæ mãdanda quæ cũm grauitate aut dicta aut facta sunt:ex qbus utilitatis plurimũ legẽtibus:auctoribus uero non minus laudis & gloriæ futurum sit. ℙ Claris uiris:qa ut græci dicũt sermo q ex ore pficiscitur eius:de quo magna est opinio:& eius de quo nulla ẽ opinio:& si idem fit nõ tamẽ idẽ ualet qa pluris extimat̃ sermo clari uiriore pueniẽs q̃ ex ignobilis ergo recte dixit in claris uiris.ℙ Aeternis:nunq̃ de futuris.ℙ Ex abundanti copia.Quia finis rõ est: multa.n.multorũ grauiter dicta factaq; narrari possent sed ea tantũ referamus q̃ lectoris desiderium expleãt non autẽ sacietatis fastidiũ afferant.Omnis.n.copia fastidium:inopia desiderium ingenerare solet.

ASCẽsius ℂExilio carminũ.i.expellẽdo & arcẽdo carmina eius:maximũ poetã:aut certe pximũ summo.f.poetarũ Homero:aut in lyrico carmine pindaro.qa lacerauerat.i.proscideratmaledictis obscœnis.i.conuiciis obscœno carmine obiectis:domum.f.licambis inuisam sibi:propter denegatam filiam sibi semel desponsatam.ℙ Athenienses affecerunt supplicio capitali.i.mortifero:Timagoram.i.legatum suum ad darium missum:adulatum.i. qui palpauerat & adulatorie ueneratus fuerat darium regem persarum inter officiũ salutationis.i.dum ipse in primo aggressu salutaret:more gentis illius:ferentis grauiter decus totius urbis suæ:summissum dominatiõi per ficæ:blanditiis humilibus.i.adulationibus:unius ciuis.f.sui:hoc est athenien.ℙ Iam(cõtinuatiua est:ut sæpe dixi particula)cambyses.f.rex medorum & persarum:sup.fuit inusitatæ seueritatis:qui intendit.i.intẽtam superinduxit sellæ.i.sedi iudiciali:pellem cuiusdam iudicis mali:detractam ex corpore.f.eius:& iussit filiũ eius iudicaturum.i.cum deberet aut uellet iudicare:cõsidere.i.locum capere in ea.f.sella paterna cute tecta. Cæterum .i.sed:& rex & barbarus.i.licet rex qui omnia etiam iniqua uideretur posse:& barbarus qui omnia crudelia uideretur:uelle tñ puidit atroci ac noua.i.insolita pœna iudicis:nequis iudex posset corrũpi postea.i. deinceps.

MAgnam &c.Præfatio est de dictis & factis grauiter:in quorum descriptione pollicetur se modũ non excessurum dicens.Illa etiã uendicãt sibi magnã & bonã.i.multã aut reuera bonã.i.cõmendabilẽ partem laudis in claris uiris quæ:dicta aut facta ab his.f.claris uiris:grauiter.i.cum grauitate:memoria.f.hominũ pertinax:quasi multum aut perpetuo tenax:cõpræhendit uiribus.i.potentiis memorãdi: æternis:ex quorum copia abundãti hauriamus sup.quædam exempla:manu nec nimis parca:nec rursus.i.ecõtrario nimis auida:quo.i.ideo ut:sup.ipsa manus describendo eiusmodi proponẽs:satisfaciat magis desyderio .f.auide legentium:quam abundet.i.superfluat sacietati.i.usq; ad satietatem & nauseam.

Iuitate nra:Nota est histo eu Hanibal saepe romaos exercitus fudisset in Italia & in primis.P.Scipioné deide ad lacu ticiniu siue Trasimenu.T.Flamineu:postremo i apulia apud cannas Terentiu: Varroné:Paulu aemi.q clades oium grauissima hc uires romanas cocusserat debilitauerat: ut a no nullis ,ppe de rep.desperatu fuerat:eo igit tpe ta difficili itaq:calamitoso cu sociorum ai eent qcuq: rone in fide & officio retinedi:i qbus reip.salus posita ee uideret cesebat pars maior senatus latinoru pricipes in ordie senatoriu deligi:atq; alteru ex capanis cosule creari:tu Malius torq.hoc qsi idignu & qsi ignominiosum ta to iperio fore existimas q metu territi alienos uellet senatoria dignitate donar magna uoce minatus e:se illu ex sociis ee iterfecturum qcunq: primus iter pres sniam dicere ausus eet q uoce dignitaté senatus ,ppe labete restituit: & pres a sua snia reuocauit.Li.se tame i qbusda annalibus inuenisse dicit a capanis cu ia defectionis consiliu iniisset roma fuisse missos legatos postulates: ut alter consul capanus fieret si re romana adiurari uelint idignatione orta submoueri a curia iussos ee missumq; lictore q ex urbe educeret eos atq; eo die manere extra fines romanos iuberet:qa nimis copar latinorum quoda postulatioi erat. Filius eius:Nota est historia apud Li.li.ix. Quo pacto Malius & Decius bello latino qd apud Vesuuiu gestu est:consules erant:ubi decius se ,p reipu.salute uouit & latinorum exercitus fuit ad itemectio né ,ppe caesus:uix.n.pars qrta superfuit. Si quis socius:Sed amplius dicit Liui.dicit.n. siue romanus siue peregrinus fuerit. Contusus: collisus. Vesuuiu mote i capaia. Pli.tn de uiris illu. dicit Vesuuiu fluuiu ee.Stra. uero mote celeberrimu & amoenissimis hitatu agris excepto cacumine. OLI. Hanibal qs clades romanis itulit

De Manlio Torquato.

Iuitate nra canesi clade pculsa : cu admodu tenui filo suspesa Reip.salus ex sociorum fide péderet:ut eorum ai ad ipiu romanum tuedu costatiores eent maiori pti senatus pricipes latinoru i ordine suu sublegi placebat. Anius aute Campanus et consulem alterum Capuae creari debere asseuerabat. sic contusus: & aeger romani ipii spiritus erat. tunc Malius Torqtus filius eius: qui latinos apud Veserim iclyta pugna fuderat: quam poterat clara uoce denuntiauit: Siqs sociorum inter patres. C. sententia dicere ausus esset: cotinuo seipsum interempturu. hae unius minae: & romaorum languentibus animis calore pristinu reddiderut: & Italiam ad ius ciuitatis nobiscu exequedum consurgere passae no sunt: naq; ut patris armis: ita uerbis filii fracta cessit.

De Manlio.

Ar illius quoq; Malii grauitas: cui cu cosulat⁹ oium cosesu deferret : euq; sub excusatione aduersae ualitudinis oculoru recusaret istatib⁹ cuctis: aliu: iqt: qrites qrite: ad que huc honore trasferatis. na si me gerere eu cogeritis nec ego mores uestros ferre : nec uos meum imperium perpeti poteritis. priuati tam ponderosa uox. quam graues fasces consulis extitissent.

Ar illius: No minor uerboru grauitas fuit eius pris q ad populu ulus e quo tpe comitia cosularia habebant: cu.n. tribus oes cosule illu renuciaret: prio negauit se ob aduersam ualitudine suscepturu ee magistratu: deinde ubi sensit populu in demadado ptinace esse plane dixit nec se illorum mores nec illos impia sua ppessuros ee: q uoce populu de costati snia deiecit. Illius.s.Manlii torqti armis italia uicit: na pater armis: filius uerbis italiam supauit. Si priuati: Si priuatus inqt Mali.ta grauiter ad populu locutus est quid illum putamus consulem fuisse facturum. ASCéfius

Ciuitate nra.i.Romana: pcussa.i.attonita & fessa: clade canesi.i.apud canas in apulia accepta cu salus reip.péderet suspesa tenui filo.i.modico sustetaculo: ex fide sociorum: placebat maiori parti senatus pricipes latinorum sublegi.i.legedo suffici & substitui: in ordiné suu.i.senatoriu: ut ai eorum.s.sociorum eent costatiores ad tuedu iperiu Ro. Aut ,p sed anius capanus: asseuerabat.i. affirmabat seueris uerbis: alterum consule debere creari: capuae: hoc est ex ciuibus capanis: Sic.i.usqueadeo: aut p ea postulata: erat Ipiritus ipii Ro.cotusus & aeger. Tuc Malius Torq.filius eius.s.torqti: q fuderat latinos apud Veserim.s.flu.(alii legut uesuuiu mote) iacie.s.Romana prius q se decius deuoueret iclinata.i.ad fuga aut occidioné: denutiauit.i. ptestatus est uoce q.i. qtu poterat clara: siqs sociorum ausus eet dicer sniam.i.sedere ut iudex iter patres conscriptos.i.senatores Romanos: se itereptur u cotinuo ipsum. Haemi nae.i. interminationes unius.s. patricii ordinis uiri: reddiderut: &.i.simul: ais Romaorum laguetibus: caloré pristinu: & no sunt passae italia.i.socios romai ipii: cosurgere ad exequedu nobiscu ius ciuitatis. Naq; ut.s.italia reliq cessit.s.ipio Ro.fracta armis pris.i.huius malii: q apud Veseri latinos strauerat: ut ia dictu e: ita cessit ab suasioe pficiatus & senatorii ordis fracta uerbis filii.i.huius Malii torqti iunioris. Par &c. Grauitas quoq; illius Manlii.s. Torquati: par sup.fuit .i.aequalis poderis: cui.s.Malio: cum consulatus.i.magistratus ille consularis: deferretur.i.praesentaretur: cosensu omniu.s.ta patru q populi: & recusaret eu sub excusatione ualitudinis.s.aduersae.i.morbi oculorum: cuctis instatibus.i.urgentibus: ut consulatu acceptaret: inquit o quirites.i.Romai: quaerite aliu ad que trasferatis huc honorem: nam si cogeretis me gerere eu nec ego sup.potero ferre.i.tolerare mores uestros: nec uos poteritis p peti imperiu meu.i.imperiositatem meam. Si (inquit Author) uox priui.i.non fungentis magistratu sup.fuit: ta ponderosa: idest grauis: q.i.q tum graues extitissent fasces consulis: q.d. nimirum grauissimi.

Atq uetusta exeplaria illius opusculi de uiris illustribus habet oia Vesuuiu sed imperitia librariorum partim mutauit in Veserim fluuiu parti in Vesuuiu fluuiu. Sicut a Parrhasio certissimis argumetis est indicatum. THE.

OLI. Scipio æmilianus cenſor

Ihilo ſegnior: Hic fuit Scipio æmilianus qui cum cenſor creatus eſſet & illi collega Mumius datus eſſet uir mollis & effœminatus pro concione dixit ſe pro reip. dignitate omnia fuiſſe geſturum ſi populus ei collegam uel dediſſet uel non dediſſet. Pli. de uir. illu. Scip. inquit cẽſor: Mumio collega ſegniore ſenatui ait utinam mihi collegam dediſſetis aut non dediſſetis. ⁋ In curia: Vbi ſententia dicebatur in concione ad populum. ⁋ Eneruis: Mollis & effœminatæ. ⁋ Dediſſent uel non: Nam ita dederunt ut non dediſſe uideantur: erat enim hic effœminatus qui ſibi potius impedimento q̃ auxilio futurus eſſet. ⁋ Dediſſent: Idoneũ. ⁋ Nõ dediſſent: Vt ſui iuris eẽt.

ℭ De Scipione Aemiliani.

Ihilo ſegnior Scipiõis Aemiliãi aut in curia: aut ĩ cõciõe grauitas q cũ hr̃et cõſortẽ cẽſuræ Mumiũ. ut nobilẽ ita eneruis uitæ ꝑ roſtris dixit: ſe ex maieſtate Reip. oĩa geſturum: ſi ſibi ciues. uel dediſſent collegã: uel nõ dediſſent.

ℭ De eodem Scipione.

Dẽ cũ Seruius Sulpitius Galba: & Aurelius cõſules ĩ ſẽatu cõtẽderẽt: uter aduerſus Viriatũ ĩ Hiſpãiã mittereť: ac magna iter. P. C. diſſẽſio eẽt: oĩbus quo nã ei⁹ ſentẽtia ĩclinareť expectantibus: neutrũ: ĩqt: mihi mitti placet: alter nihil habet: alteri eſt nihil ſatis. æq; malã licẽtis ĩpii magiſtrã iudicãs ĩopiã: atq; auaritiam. quo dicto ut neuter in prouinciam mittereť: obtinuit.

ℭ De Pompilio legato.

N. uero Pompili⁹ a ſenatu legatus ad Antiochum miſſus: ut bello ſe: quo Ptolemeum laceſſebat: abſtineret: cũ ad eũ ueniſſet: atq; is prompto aĩo: & amiciſſimo uultu dextrã ei porrexiſſet inuicem ei ſuam porrigere noluit:

Dem cum Seruius: Hic uiriatus: ut Liuius & Eutro. referunt de paſtore uenator: de uenatore latro: de latrone iuſti exercitus dux factus totam Luſitaniam quæ magna hiſpãiæ pars eſt occupauit. M. Vetiliũ prætorem fuſo eius exercitu cœpit poſt quem. C. Plauti. prætor nihilo fœlicius rẽ geſſit: tantumq; terrorem his hoſtis intulit: ut aduerſus eum conſulari opus eſſet exercitu miſſus eſt Quin. Fabi. maxi. proconſul: cæterum de hoc uiriato plura dicemus Liui. ulti. ca. de perfidia ubi agitur de eius morte erant autem eo tempore cõ-

Galba Aure. ſules Galba & Aureli. quorum alter auaritia: alter inopia laborabat: cum igitur diſſiderent inter ſe de prouincia hiſpania q̃ uterq; ſibi dari depoſcebat: res in ſenatu relata eſt ubi cum Scipio ſententiam dicere iuſſus eſſet neutrum cenſuit eſſe mittendum ꝙ alter nihil haberet: alteri nihil ſatis eſſe poſſet: duo dixit quæ ſolent homines ad maleficium breui compendio impellere. ſ. inopiam & auaritiam. ⁋ Alter: Galba. ⁋ Alteri. Aurelio quem auarum fuiſſe conſtat.

N. uero Pompilius Antiochus bello infeſtabat alexandriam regis ptolæmei regnum qui popu. Ro. tũc amiciſſimus erat Ptolæme. quærelas detulit ad ſenatum de antiocho rege ſenatus cẽſuit ad illum mittendos eſſe legatos qui iuberent eum a bello deſiſtere quod ni feciſſet indictum ſibi bellum eẽ cognoſceret miſſus eſt igitur Cn. Põpi qui cum in regis conſpectum ueniſſet non prius illi dexteram porrigenti attingere uoluit q̃ illum Po. R. amicum eſſe cognouit cum etiam traditis ei publicis litteris expoſitaq; legatione ſe ſuper his amicos ſuos conſulturum reſpondiſſet: deinde reſponſurum ille magnanimitate plenus locum illi circunſcripſit atq; interdixit: ne prius inde diſcederet q̃ reſponſum daret ſenatui populoq; referendum ſi quis põpilium loquentem audiuiſſet non legatum ſed ipſum ſenatum exiſtimaſſet. Pli. xxxiiii. natu. hiſto. aliter ſentit: non Cn. Põp. ſed. C. Octauium legatum fuiſſe dicit: & in ea legatione a rege occiſum. Nõ prætcribo inquit. C. Octauium ob unum uerbum quo regem antiochum dilaturum ſe reſponſum dicentẽ uirga q̃ tenebat forte circũſcripſit & priuſq̃ egrederetur circulo illo reſponſum dare coegit in qua legatione interfecto: ſenatus ſtatuam poni iuſſit q̃ oculatiſſimo loco in roſtris. ⁋ Ptolemæũ: Alexandriæ & ægypti regẽ. ⁋ Amiciſſimo uultu: Vt beniuolentiam oſtenderet erga populum romanum.

ASCẽſius ℭ Nihilo &cæ. Grauitas Scipionis æmiliani: nihilo: ideſt in nullo: fuit ſup. ſegnior: ideſt minus ſtrenua: aut in curia coram patribus conſcriptis aut in concione coram populo. Qui cum haberet Mumium conſortem: ideſt collegam cenſuræ: hominem ſup. ut nobilem: ita uitæ eneruis: ideſt mollis & effractæ: dixit pro roſtris. ideſt ex illo edito loco ad populum loquens: ſe geſturum omnia ex maieſtate reipubli. ſi ciues uel dediſſent ſibi collegam: ideſt uirum dignum qui cenſuræ munere fungeretur: uel non dediſſent: ſcilicet hominem indignum tali munere: qui tamen eo ꝙ collega eſſet: & ſine eo alter non decenter omnia curaret: plus impedimenti quã adiumenti erat Scipiõi allaturus. ⁋ Idem: ſcilicet Scipio æmilianus: Cũ Seruius Sulpitius Galba & aurelius (ſunt qui dicunt Valerius) conſules contenderent in ſenatu: uter mitteretur in hiſpaniam aduerſus Variatum: ac magna diſſenſio eſſet inter patres conſcriptos: omnibus expectantibus quonam: ideſt in utram partem: ſententia eius uidelicet Scipionis: inclinaretur: inquit placet mihi neutrum mitti: quia alter: ſcilicet Galba nihil: ſcilicet rerum habet: & nihil eſt ſatis alteri: ſcilicet aurelio qui tam auarus erat ut expleri non poſſet: iudicans inopiã atq; auaritiam æque malam magiſtram: ideſt gubernatricem imperii licentis: ideſt licenter & prolibito agens & ita præpotentis. Quo dicto obtinuit ſup. ipſe æmilianus ut neuter mitteretur in prouinciam: hoc eſt in hiſpaniam. ⁋ Cneus uero pompilius legatus miſſus a ſenatu ad antiochum: ſcilicet regem ſyriæ: ut abſtineret ſe bello: quo laceſſebat: ideſt uexabat ptolemæum: ſcilicet regem ægypti cum uẽiſſet ad eũ: atq; is: ſcilicet antiochus porrexiſſet ei dexteram animo prompto & uultu amiciſſimo: noluit inuicem: ideſt uiciſſim: porrigere ei: ſcilicet regi ſuam: ſcilicet dexteram.

¶Senatuſcōſultū:Q.ď erat eiuſmodi:Niſi abſtineret a bello cōtra Ptolemæū bellū a romanis ſibi indictū eſſe. OLI.
Vblii āt Rutilii uerba:De hoc.P.Ruti.dictū ē ī ca.de maieſtate & dicet īfra ca.ix.lib.vi.de mutatiōe rutilii
fortūæ:uide Aſconiū hic iqt ē.P.Ruti.q Q.u.ex publicião dictus cōſul poſtea decē legatorū ſnia ď graue
leges ſiculis cōſcripſiſſe:hæc pediāus aſcōius qſtor rutilius ruffus dānatus ē q̄ cū ꝑtore conſenſerat dictū
ſuo ne qd agerēt publicāi ī ꝓuincia ſua:quo cognito eqtes romāi:nā tūc ante ſyllana tpa iudicabant
dānarūt eū:cū ergo poſt uictoriā ſyllæ aduerſus mariū redire poſſet ī patriā:noluit neqꝫ aduerſus leges face

ſed tabellas ſenatuſcōſultū cōtinētes tradidit q̄s ut legit Antiochus:dixit ſecum amicis collocuturū ī dignatus Pōpilius qď aliq̄ morā īterpoſuiſſet uirga ſolū:quo īſiſtebat:denotauit .& pri⁹ īqt:q̄ hoc circulo excedas da reſpōſū qď ſenatui referā.non legatū locutū ſed ipām curiā āte oculos poſitā crederes.cōtiuo.n.R ex affirmauit fore:ne amplius de ſe Ptolemæ⁹ q̄reret̄.ac tū demū Pōpili⁹ manū ei⁹ tā q̄ ſocii apprehēdit. Q uā efficax ē ai:fmōīſq; abſciſa grauitas.eodē momento Syriæ regnum terruit: A egypti texit.

¶De Publio Rutilio.

P Vblii āt Rutilii uerba prius:an facta exiſtimē:neſcio.nā utriſq;æq; admirabile ieſt robur.Cū amici cuiuſdā iniuſtæ rogatiōi reſiſteret:atq; is p ſūmā idignationē dixiſſet. Quid ergo:inquit: mihi opus eſt amicitia tua ſi quod rogo non facis:reſpondit.immo quid mihi tua:ſi ꝓpter te aliquid inhoneſte facturus ſum:

H Vic uoci cōſentanea illa opa.qď magis ordinū diſſēſiōe:q̄ ulla culpa ſua re⁹ factus: nec obſoletā ueſtē iduit. nec īſignia ſenatoris depoſuit:nec ſupplices ad gēua iudicū māus tetēdit:nec dixit qcq̄ ſplēdore ꝑterito꞉ ānoꝝ hūilius.effecitq;ut piculū huic nō īpedimētū grauitatis ei⁹ eēt:ſed expimētū.atq; ēt cū ei reditū ī pāiā ſyllana uictoria ꝑſtaret:ī exilio : ne qď cōtra leges faceret:remāſit.ꝗpp felicitatis cognomē iuſti⁹ q̄s moribus grauiſſimi uiri:q̄ īpotentis armis aſſignauerit. Q uod quidem Sylla rapuit. Rutilius meruit.

ret:dubitat ergo Vale.prius ne facta an illius grauiter dicta cōmemoret cū utraq; ſint cōmemoratione digniſſima.¶Q.uid mi.tua amici.Cic.hæc lex in amicitia ſanciat̄:ut neq; rogem⁹ res turpes neq; rogati faciamus. ¶Ordinū diſ. Q.uia de iudiciis ſenatori⁹ & æqſtris ordo iter ſe diſſidebat obſoletā:S.ſqlidā & imūdā mœroris idicē.¶Effecitq; ut pti.Nā ex dānatiōe nihil a grauitate diſceſſit:ſed grauitatē mlto magis cōprobauit.¶Q.uapp fœlicitatis:Multo iuſtius iquit fœlix dici potuit & debuit:Rutilius ſummæ grauitatis & innocentiæ:q̄ Sylla impotentiſſimus homo.

¶Sed tradidit tabellas continentes ſenatuſcōſultū.i.decretū denūtiādū antiocho:q̄s ut legit Antiochus dixit ſe collocuturꝫ cū amicis. Pōpilius indignatus q̄ interpoſuiſſet aliquam moram:de notauit.i.ducta in circuitū linea deſignauit uirga .ſ.q̄ in manu tenebat:ſolū:ideſt terram in q̄ ambo ſtabant:& inquit priuſq̄ excedas hoc circulo: Scilicet uirga circunſcripto da reſponſum quod referam ſenatui.Tu crederes(inqt Valerius) nō legatum locutum ſed ipſam curiam.ſ. Romanā: ideſt ſenatum omnem:poſitam ante oculos.ſ.antiochi: Enim pro quia:rex affirmauit cōtinuo fore.i.futurum eſſe:ne ptolemæus q̄reretur amplius de ſe.Ac Pōpilius appræhendit tum demum primū.ſ.ubi id affirmauerat:manū eius.ſ.antiochi regis:tanq̄ ſocii.ſ. Romani imperii. Q.uā.i.o quātum efficax.i.eius qď facto opus eſt effectrix eſt:grauitas abſciſſa.i.breuis & extēporanea:animi & ſermonis.q.d.maxime efficax. qď probat: quia ipſa terruit eodem momento:quia uno eodēq; dicto & facto:regnum.i.ipſum regem ſyriæ .ſ.antiochum:& texit.i.ꝓtexit ab iniuria eius:regnum ſup.ægypti.i.regem eius ptolemæū. ¶Publii &c. Autē.i.ſed:ego neſcio utrū ſup. æſtimē.i. cenſeā & pēſitē prius uerba.ſ.grauiter dicta: Publiī rutilii:an facta ſup.eius nā robur æq; admirabile ineſt utriſq;.Cū ſup.Rutilius reſiſteret rogationi iniuſtæ cuiuſdā amici.ſ.ſui:atq; is.ſ.amicus dixiſſet per ſummam indignationem. Ergo ASCē fius

ſi quæ rogo non facis quid opus eſt mihi amicicia tua.(Sunt qui addant particulam iquit ut ſit quid ergo inqt: ſed plane ſuperuacua ſit)Rutilius ſup.reſpondit.Immo quid ſup.opus eſt:mihi tua.ſ.amicicia:ſi ego facturus ſum aliqď inhoneſte pp te.q.d.multo minus.Illa.ſ.grauitate ꝑclara opa Rutulii:ſunt cōſentanea.i.correſpōdētia & cōformia huic uoci.i.dicto tā graui:q̄.i.qa ipſe factus reus.i. ꝓtractus in iudiciū:magis diſſenſione ordinū.i.factione partiū ciuitatis:q̄ ulla culpa ſua:nec iduit ueſtē abſoletā:ut ſolēt rei uolētes ſqualore & ſitu tum uultus tū ueſtiū miſeratiōe captare:nec depoſuit īſignia ſenatoris:nec tetēdit manus ſupplices ad genua iudicū nec dixit qcq̄ humilius ſplēdore.i.nō q̄ fuerit ſplēdor:ſed q̄ ut cōueniret ſplēdori:ꝑteritorū annorū.& effecit:ut ſup.accuſatio illa:eēt piculū.i.experimētū grauitatis eius:& nō impedimētū.(Nō itelligētes piculū capi pro experimēto ut in Terentiana Eunucho Fac piculū in litteris &c.adiecerūt fruſtra:ſed experimentū quod ſi addēdū eſt:legantur ſuperiora ſic. Vt non periculum:nō impedimentum grauitatis eius eſſet ſed experimēut periculum ſit facultas pereundi.)Atq; etiam cum uictoria Syllana ꝑſtaret ei reditū in patriā.(Ergo intelligitur cum ſupplicare nollet exilio dānatus)remanſit.ſ.in exilio ne faceret qd.i.aliqď contra legem. Q.uapropter qs: ideſt aliqs aſſignauerit iuſtius cognomē fœlicitatis quod ſylla ſibi ſumpſit:moribus grauiſſimi uiri: uidelicet Rutilii:q̄ armis impotentis utpote ſyllæ.i.nequeuntis affectibus ſuis moderari : aut in uictoria modū ſeruare: dicitur enim impotens frequenter:qui inſolens eſt & ſibi propter nimiam in alios potentiam imperare nequit. Q.uod quidem.ſ.cognomen felicitatis:ſylla rapuit:ideſt uiolenter ſibi ſumpſit:& ſup.Rutilius meruit.

OLI. Bruti philippésis fiducia

Arcus Brutus:& illud bruti dictũ grauitate & fiducia plenũ fuit dissuadentibus.n.suis multũ pliũ suscipiendum eẽ:aut inquit hodie recte erit aut nihil curabo:ac si diceret uel uincã uel moriar recte erit si uicero.Nihil curabo:Si moriar. Cice.ad dolobellam de Bruto multa tradit maximeque cõmendat in ea epistola & si contentus eram mi dolobella.

Vius mentio:Nunc trãsit ad externa ita tamen ut ꝓximũ exẽplũ cũ superiori coniũgat: dicit.n.mentio.M.Bruti facit ut ꝙ aduersus Deciũ Brutũ in hispania grauiter dictũ fuit huic exẽplo subnectã: nã cũ Decius Bru.M. Bruti patruelis reip.partes defenderet aduersus Ant. i Hispãia ꝓfectus totã lusitaniã q̃ pars ẽ hispãiæ subegerat sola restabat cinania urbs muitissima q̃ cũ obsideret legatos misit q de redẽptiõe tẽtarẽt ciuiũ aios q legatis ita grauiter respõderũt ac cepisse a maioribus suis ferrũ quo se libertatẽq; defenderent non aurũ quo libertatem ab auarissimo iperatore redimerent hoc dictũ barbaræ gẽtis melius romanæ uirtuti conuenisset æquũq; fuerat romanos ea uerba ꝓferre q̃ a barbaris audire.Subiicit:In mentẽ adducit:& notãda ẽ cõstructio subiicit referre subiicit ut referã.Tentata redẽptione:Nunqd se uellent auro redimere.Melius sine.Scilicet hoc dictũ melius cõuenisset romanis hoĩbus & non ut ab aliis audirent:nam romanum est & dura & fortia pati.

De Marco Bruto.

Arcus Brutus suarũ prius uirtutũ: q̃ priæ parẽtis parricida.uno.n. facto: & illas i ꝓfundũ pcipitauit: & omnem sui nominis memoriam: inexpiabili detestatione perfudit. ultimum prælium initurus negantibus id quibusdam committi oportere: fidenter; inquit. in aciem descendo.hodie enim aut recte erit:aut nihil curabo. præsumpserat; uidelicet neq; uiuere sine uictoria: neq; mori sine securitate posse.

Vi⁹ mẽtio mihi subiicit:qđ aduersus.D. Brutũ i Hispãia grauiter dictũ ẽ: referre. nã cũ se ei tota pñ Lusitãia dedidisset: ac solã gẽtis hui⁹ urbs Ciania ptiaciter arma retiereẽt tẽtata redẽptiõe propemodũ uno ore legatis Bruti respõdit:ferrũ sibi a maioribus.quo urbẽ tuerent: nõ aurũ quo libertatẽ ab iperatore auaro emerent: relictũ.Melius sine dubio homines nostri sanguinis hæc dixissent: q̃ audissent. Sed illos quidem natura in huius grauitatis uestigia deduxit.

ASCÉ sius ¶Marcus Brutus: parricida.i. nefarius tanq̃ rei necessariæ intereptor prius uirtutum suarum.i. a quibus quasi genitus erat:nam parentes dãt nobis esse:uirtutes bene esse:& ita erat quasi gẽitricum suarum interemptor:aut quia uirtutes morales quodãmodo nostræ putantur & a nobis genitæ licet uera uirtus a deo sit ideo sicut q filias occideret parricida generali appellatione diceretur ut qui fratrem aut matrem(nõ enim ut multi audaculi fratricidã aut matricidam dicunt pitiores)ita uirtutũ suarũ stereptor quodãmodo earum est parricida dicendus:prius ergo parricida uirtutum suarum q̃ parentis patriæ.i.Iulii Cæsaris.(Enim pro quia Brutus &c:idest pariter præcipitauit illas;scilicet uirtutes suas in profundum:scilicet uitiorum:& perfudit omnem memoriam nominis sui detestatione inexpiabili:idest non purgabili:uno facto)initurus ultimum prælium:scilicet cum Augusto & Antonio: quibusdam:scilicet amicorum eius negantibus oportere id:scilicet prœlium committi:inquit: ego descẽdo fidenter in aciẽ:enim pro qa:aut erit.s.mihi hodie recte.i.bene:aut nihil curabo.s.de iis quæ male erũt: cum ego non sim. Videlicet.i.uidere licet quare id dixerit:quia præsumpserat se neq; posse uiuere sine uictoria: neq; mori sine securitate:idest sine amotione curarum de iis quæ uiuentibus contingunt.Nisi forte cum stoicus esset id epicurice sensit: animos cum corporibus interire:aut quod Cicero interdum innuere uidetur animos bonoꝝ corporibus exutos continuo beatos fore:ut in lælio ubi dicit ꝙ socrates dicebat animos hominum eẽ diuinos: iisq; cum e corpore excessissent reditum ad cælum patere:optimo & iustissimo cuiq; expeditissimum . Et paulo post quasi ex persona lælii Scipionis sententiã confirmantis:id si ita est ut optimi cuiusq; animus in morte facillime euolet:tanq̃ e custodia uinculisq; corporis:cui censemus cursum ad deos faciliorem fuisse q̃ Scipioni: Sin autem illa ueteor ut idem interitus sit animorum & corporum nec ullus sensus maneat:ut nihil boni est in morte:sic certe nihil est mali &c.Ex qbus potest colligi dilẽma quo brutus uidet usus:ut dixerit:nihil mali si hi futurum e prælio:nam aut uincat aut cadat:si uincat palam est nihil fore mali:sin cadat aut animus quoque & sensus pereat & sic nihil reliquum fuerit quod curet mali: aut animus(quia se bonum putauit & pro patria moriturum)ad deos euolabit:& ita nulla cura mortalium afficietur.Huius &cæ.Mentio huius: scilicet proxime dicti subiicit:idest in memoriam reducit mihi referre:idest recitare id quod dictum est grauiter in hispania aduersus decium Brutum:Nam cum pene:idest quasi tota lusitãia dedisset se ei:scilicet decio Bruto ac cinania urbs huius gentis: scilicet lusitanæ sola retineret pertinaciter arma:tentata redemptione:idest de redẽptione sui facienda hoc est an uellet se & sua auro redimere:respondit propemodum:idest quasi in hũc modũ tota uno ore:legatis Bruti ferrum relictum sibi a maioribus:scilicet suis:quo tuerẽtur urbem:scilicet suam: nõ aurum relictum quo emerent libertatem ab imperatore auaro.Homines nostri:idest Romani sanguinis dixissent melius:idest aptius & consonantius ad cætera dicta & facta sua aut melius fuisset eis si hoc dixissent q̃ audissent:scilicet ab aliis.Sed natura quæ est lusitanis bellicosa:deduxit illos:scilicet lusitanos:in uestigia:idest simulacra seu imitamenta quædam grauitatis.q.non uera sit grauitas nisi in populo Romano.

THE. ¶Cinana:Ptolemæus in lusitania reddit urbem lucinianam:locumque in hispania cyneticum celebrat Herodotus de rebus herculis.x.Cinanam:uel ut alii codices habent ciranam:quod equidem sciam:nemo.

OLI. Socrates uti Lysiæ noluit oratione

S Ocrates quoq;: Socrates cũ accusatus eẽt φ alienos deos itroduceret & puerorũ corruptor eẽt ut ulterius dicemus in.vii. de sapiẽter dictis. Lysias eius discipulus cõmiseratiõe motus orationẽ pro eo scripsit accõmodatissimã ad excusationẽ q̃ cũ socrati recitasset: cõtinebat απολογιαν. i. excusationẽ: bona inqt Socrates est oratio sed nõ mihi cõueniẽs: nã humilioribus uerbis scripta erat q̃ pħo cõueniat: tũ illa si est inqt bona cur nõ ea uteris? ƈtũ Socrates nõne uestis põt eẽ pulchra & tamẽ nõ unicuiq; cõueniẽs? hãc historiã ita tradidit Diogenes q̃q̃ Vale. dicat illũ aliter respõdisse Quinti. lib. ii. & Socrates inqt i honestã credidit orationẽ q̃ ei lysias reo cõposuerat. ☞ Columẽ: Sustẽtaculũ. ☞ Imminẽti ꝓcellæ: Instãti piculo. ☞ In ultima scythiæ: Quæ ẽ i septẽtriõe ubi cõstat imanes & efferatas gẽtes eẽ. ☞ Spiritũ. i. uitã suã. ☞ Maluitq; Socrates. i. maluit mori tanq̃ socrates q̃ uiuere tanq̃ Lysias.

ℭDe Socrate philosopho.

S Ocrates ãt græcæ doctrinæ clarissimũ columẽ cũ Atheĩs cãm diceret: defẽsionẽq; ei Lysias a se cõpositã: q̃ i iudicio uteret: recitasset demissam: & supplicẽ: iminẽtiq; ꝓcellæ accõmodatã: aufer: iqt: q̃so istã: nam ego si adduci possem: ut eã i ultia Scythiæ solitudie ꝑorarẽ: tum meipsũ morte multãdũ cõcederẽ: Spiritũ cõtẽpsit. ne careret grauitate. maluitq; Socrates extingui: q̃ Lysias superesse.

ℭDe Alexandro Rege.

Q Vãtus hic i sapiẽtia: tãtus i armis Alexander illã uocem nobilitet edidit. Dario. n. uno iã & altero ꝑlio uirtutẽ ei⁹ expto: atq; ideo ptẽ regni Tauro tenus monte: & filiã i matrimoniũ cũ decies centũ millibus talentũ pollicẽte: cũ Parmenion dixisset: se: si Alexander esset usurũ ea conditione: respõdit: & ego uterer si Parmẽion essem: Vocem duabus uictoriis respondentem: dignamq; cui tertia sicut euenit. tribueretur.

Q Vãtus hic: Tñ bello ualuit Alexan. q̃ pħia socrates nec sapiẽtiæ socratis alexandri piria cessit aimoꝝ: cuius hoc graue dictũ referẽ a Vale & cõfirmatur a Qu. Curtio li. iii. cũ Darius duob⁹ ꝑliis superatus: ut uidimus i ca. de cõstãtia: tertiũ repararet exercitũ: nã adeo uiris & æqs abũdat illa ꝓuĩcia: ut illi facile foret bellũ renouare timẽs eãdẽ se belli fortunã hituꝝ: admirãs pariter macedoniã uirtutẽ Alexãdriq; magnanimitatem: legatos mittit q regni ptẽ usq; ad mõtẽ tauꝝ & nuptias filiæ cũ decies cẽtenis milibus talẽtoꝝ alexandro pollicerẽƭ: si pacẽ fœdusq; secũ uellet inire: q̃s cõditiões cũ alexãder recusasset: qppe q aĩo suo iã totius asiæ ipiũ occupauerat parmeniõ eius ꝑfectus q apud eũ gr̃ia piurimũ & auctoritate ualebat: si alexãder iqt eẽm cõditiones acciperẽ: tũ alexãder acciperẽ: ꝓfecto si eẽm Parmeniõ: sed qa sum alexãder non accipio: huius dicti auctor .Q. Cur. Iustinus uero nullã prsus mẽtionẽ facit i gestis alexãdri tñ illud refert φ uictus darius cũ babyloniã ꝓfugisset p epistolas alexãdrũ deꝑcaƭ: ut redimẽdarũ captiuaꝝ sibi ptãtẽ faciat: inq; eã rẽ magnã pecuniã polliceƭ: sed alexãder i p̃ciũ captiuaꝝ regnũ oẽ: nõ pecuniã petit: interiecto tpe aliæ epistolæ darii alexã. reddunƭ qbus filiæ m̃rimõiũ & regni portio offerƭ: sed Alexã. sua sibi dari rescripsit: iussitq; supplicẽ uenire & regni arbitria uictori pmittere. Itẽ paulo iferius ait darius se ratus uere uictũ cũ post ꝑlia & b̃n̄ficiis ab hoste. supareƭ scribit tertias episto. & gr̃as agit φ nihil i suos hostile fecerit; offert deide maiorẽ ptẽ regni usq; ad flumẽ eufratẽ & alterã filiã uxorẽ ꝓ reliqs captiuis. xxx. mil. talẽ. ad hoc alexãder gr̃aꝝ actionẽ ab hoste supuacaneã eẽ r̃ndit: nec a qcq̃ factũ i hostis adulatiõe: nec φ i dubios belli exitus: aut i leges pacis lænocinia q̃reret: sed aĩ magnitudie q̃ didicerit aduersus uires hostiũ nõ aduersus calãitates cõtẽderẽ polliceturq; se p̃staturũ ea dario: si secũdus sibi nõ par h̃ri uoluerit: cæteꝝ neq; mũdũ posse duobus solibus regi: neq; orbẽ sũma duo r̃gna saluo statu terraꝝ h̃re. ꝑide aut deditionẽ eadẽ die aut i posterã aciẽ paret. ☞ Altero ꝑ. Secũdo ꝑlio qa bis uictus fuerat. ☞ Sicut eue. qa tertio uicit eum & regno spoliauit. ☞ Hæc quæ: alexãder parmenoni respondit.

Alexã. oblatas a Dario conditiones respuit

ℭSocrates autem clarissimũ columẽ. i. decus doctrinæ græcæ cum diceret causam. i. purgaret & defenderet se athenis & lysias orator insignis recitasset ei defensionem: idest orationem defensiuam compositam a se. s. Lysiæ: demissam & supplicẽ & accõmodatã procellæ. i. furori populari: iminenti. i. incumbenti ad perniciem Socratis: qua. s. defensione: socrates utereƭ in iudicio: inquit. i. respondit lysiæ: aufer istam. s. tam demissam defensionem a te compositã. Nã ego si possem adduci. i. suasione aut ratione aut uolũtate duci ad hoc: ut perorarem: idest ad finem usq; haberem & obtinerẽ quæ uellẽ: ea. s. defensiua oratione: in ultima solitudine scythiæ: ubi nullus præter deũ & cõsciẽtiã & iudices adessent (nã si intelligamus per orare pro dũtaxat ad finẽ dicere nec uincere: facilior erat itellectus ut dicat se solã cõsciẽtiã timere q. n. demisse supplicãt ẽt q̃ nõ cõmiserãt purgant & timiditate & abiectiõe aĩ peccãt: unde addit) tum. i. tunc: cõcederẽ meipsum mulctãdũ. i. puniẽdũ morte. Socrates sup. cõtẽpsit spiritũ. s. uitalẽ hoc ẽ uitã: ne careret grauitate: & maluit extingui socrates. i. non amissa dignitate sua: q̃ superesse lysias. i. tã demisso aĩo ut erat lysias q suasit ea purgare q nõ admisit. aut ei supplicare qui non deliquit. ☞ Quãtus sup. ens hic. s. ꝓxime dictus uidelicet socrates in sapiẽtia tãtus sup. ens aut existens Alexãder. s. Macedo in armis: edidit illũ. s. nobilẽ uocẽ q̃ statim recitabit. Eni ꝓ qa: Dario expto. i. cũ darius rex ꝑsaꝝ expt⁹ eẽt & cognouisset: iã uno atq; altero. i. secũdo ꝑlio uirtutẽ eius. s. Alexãdri i bello: & pollicẽte. i. cũ pollicit⁹ eẽt & offerret Alexãdro: filiã. s. suã i matrimõiũ. cũ decies cẽtũ milibus talẽtũ. Cũ pmenion unus ex ducibus eius dixisset se usuꝝ: ea cõditiõe si eẽt Alexã. Alexãder sup. respõdit & ego uterer si eẽm pmenion. i. tã demisso aĩo ut tu. Vocẽ. i. o uocẽ respõdẽtẽ. i. cõformẽ duab⁹ uictoriis & dignã cui tertia uictoria tribuereƭ: sicut euẽit: qa tertio darium uicit: & uicti ac in fuga a suis iterfecti regno potitus est. ☞ Atq; hæc quidem (cõtinuatiua est clausula) scilicet uox alexandri sup. fuit grauiter dicta aut exemplum: &: idest simul animi magnifici & status prosperi.

ASCẽsius

OLI. ILla uero:Philippus pr̃ Alexādri græciā diu bello īuasit:& eā tādē oppssit:sed cū deuictis Atheniēsi. bellū lacedæmōiis itulisset:lacedæmōii ꝙ ſp armis uictores extitissēt:aliisq; ipar̃ cōlueuissēt:n̄ poterāt se subiicere philippo.& cū qdē dixisset multa mala & extrēa ppessuros:nihil mali neq; extrēi uitā aspnātibꝰ eē rn̄derūt:cū rursus grauia multa & idigna Philippus īparet:nihil alid̄ rescripserūt nisi lacedæmōes philippo salutē:nō.ſ.uolumꝰ ipāti tibi pere:cū m̄ grauiꝰ istaret durioraq; illis īparet: dixerūt se mortē subire patos si qd morte durius īpauerit.¶ Optabilior:Quia nēo optare debet:ut ad hāc cōditionem ueniat.

¶De lacedæmoniis.

ATq; hæc qdē & ai magnifici & ꝓsperi status.illa uero q̄ legati lacedæmōioꝝ apud patrē eius miserā fortūæ suæ cōditionē testati sunt:gloriosior:q̄ optabilior.Intolerabilibus .n. onerībꝰ ciuitatē eoꝝ īplicāti:siqd morte grauiꝰ īpare pseuerarer:mortē se p̄laturos responderunt.

¶De Quodam Spartano.

NEc paꝝ graue Spartāi cuiusdā dictū siqdē nobilitate:& sanctitate p̄stās: & ī petitiōe magistratꝰ uictꝰ maxiæ sibi eē lætitiæ p̄dicauit:qd aliquot pr̄a sua se meliors uiros hr̄et:quo smōe repulsa honori adeq̄uit.

De Iustitia.Ca.V.

TEmpus ē iustitiæ quoq; sancta penetralia adire:ī qbus semp æq: ac ꝓbi facti respectꝰ religiosa cū obſuatiōe uersat̃.& ubi studiū uerecūdiæ ē:cupiditas rationi cedit nihilq; utile: quod parū honestū uideri possit:ducit̃.eius āt p̄cipuū.& certissimū iter oēs gētes nr̄a ciuitas exēplū ē.

De Sēatu.

CAmillo cōsule Phaliscos circumsedente magister ludi plurimos: & nobilissimos īde pueros:uelut ambulandi gr̄ia eductos

¶Oneribus:Nā tributarios faciebat & tātā pecuniā īperabat:q̄ta exolui nō posset:accusati .n.fuerāt ꝙ arcē thebanā:induciaꝝ tpe occupassent.¶Morte grauius:Scilicet seruitutem.

NEe paꝝ graue:Lacedæmō qdā uictus a cōpetitoribꝰ gaudebat: hic p̄daretꝰ fuit:q cū ī tricētoꝝ nūero nō eēt electus:q honos ī urbe ordīe p̄stabat:hilaris subridēsq; abibat:reuocatus āt ab ephoris: & qd rideret īterrogatus:qm̄ iqt urbi gratulor q̄ me tricētos meliores hēt ciues.¶ In petitiōe magistratus:Erat mgr̃atus qdā q ex tricētis uiris cōstabat:ī quo qdē officio bōi tm̄ eligebant̃.¶Honori adæquit:Quia nō minus ex hoc dicto gloriæ cōparauit.q̄ si magistratum adeptus esset.

TEmpus ē iusticiæ. Trāsit ad cap.de iusticia:duplex āt ē iusticia:generalis & specialis.gn̄alis ē q̄ uersat̃ ī hoiuȝ societate tuēda:specialis diuidit̃ ī commutatiuā & distributiuā:cōmutatiua consistit in emēdo:uēdēdo:locādo:cōducēdo: distributiua ē q̄ cōi utilitate seruata ius suū unicuiq; tribuit ex dignitate cuiusq;:de q̄ nūc dicit:nā ī ea probitas æqtasq; uersat̃.¶Penetralia:loca ī qbꝰ res sacræ seruant̃.¶Aeq ac ꝓbi:æq iusti.¶Probi : Boni nā iusticia nihil ē nisi bonū & æquū : & simľatq; ab æquo & bono discesseri definit eē iusticia.¶Vbi studiū uerecūdiæ:Quia nō qd̄ uolumus sequimur cū iusticiā colimus:uerecundia.n.obstat: & hoc ē ppriū cōtinētis q abstinet qdē a uoluptate sed cū difficultate pp uerecūdiā:tēperās āt abstinet se sine difficultate:qa iā uirtutis hitum fecit. ¶Cupiditas.r.Hoc ē tpati q sine labore abstinet:nā sensualitati ratio dominat̃.¶Nihilq;.u.Sic.n.phi oēs sentiūt nihil utile qd̄ non hōestū.Ci.li.iii.offi. Peruertūt hoies fundamēta nature cū utilitatem ab hōestate seiungunt.

Camilli iusticia ī faliscos CAmillo cōsule : Liui.ab urbe cō.li.v.Cū obsiderent̃ salisci uidebat̃ æq; diuturnus futurus labor ac ueiis fuisset ni fortūa īpatori Ro.simľ ac cognitæ rebꝰ bellicis uirtutis specimē maturā uictoriā dedisset:mos erat faliscis eodē mgr̄o liberoꝝ & comite uti simulq; plures pueri:qd̄ hodie quoq; ī græcia māet unius curæ demādabant̃ : pricipū liberos sicut fer̃ fit q scia uidebat̃ ꝑcellere erudiebat:is cū ī pace īstituisset pueros āte urbē lusus exercēdiq; cā pcedere:nihil eo more ꝓ belli tp̄s itermisso dūmō breuioribus mō lōgioribus spaciis trahēdo eos a porta lusu:sermōibusq; uariatis lōgius solito:ubi res. dedit progressus iter stationes hostiū castraq; inde romana eos in prætorium ad Camillum perduxit.

2

ASCēsius ¶Vero.i.sed:illa.ſ.q̄ sequūt̃:q̄ lacedæmōii testati sīt apd̄ prēm eiꝰ.ſ.Alex.uȝ philippū miserā cōditionē fortūæ suæ sup.fuit glōsior plus hn̄s glīæ:q̄ optabilior.i.q̄ rei optabilis aut optādæ.Enī ꝓ qa ipi respōderūt:philippo īplicāti ciuitatē eoꝝ:hoc ē lacedæmōa aut spartē:oneribus ītolerabilibus:se p̄laturos mortē:si pseuueraret īparē qd.i.aliqd grauius morte:hoc ē se malle mori q̄ tā idigna pati.¶Nec.i.& nō:& dictū cuiusdā spartāi sup.fuit paꝝ.i.mltū graue:Siqdē qm̄ is p̄stās nobilitate & sctitate.ſ.uitæ & uictꝰ.i.posthabitꝰ ī petitiōe mgr̃atꝰ:p̄dicauit.i.palā dixit:eē sibi maxiæ lætitiæ.i.ad maximā lætitiā facer̃:ꝙ pr̄ia sua hr̄et aliquos meliores se:quo smōe adæquit honor̃.ſ.quē sibi p̄latꝰ adeptꝰ erat:r̄pulsā.ſ.q̄ sustīuerat:hoc ē tā glōsa fuit illi r̄pulsa q̄ alteri adeptio mgr̃atꝰ

TEmpus ē adire(Valla & seruius dicerēt adeūdi)quoq;.i.et:sancta penetralia iustitiæ ī qbus.ſ. penetralibus iustitiæ respectus facti æq ac ꝓbi.i.hōesti & approbādi:uersat̃ ſp cū obseruatiōe religiosa & ubi.i.& ī qbus:studiū.i.uehemēs applicatio ai cedit uerecūdiæ:& cupiditas cedit rōni & nihil ducitur.i.putat̃ aut æstiat̃ utile qd̄ posset uideri paꝝ.i.nō satis hōestū.uñ.Ci.ī tertio officioꝝ negat utile eē qcq̄ qd nō idē hōestū aut hōestū qd̄ nō idē utile cū hōestas ipa sit sibi utilitas.lōq; uult ea nō eē sepāda:q.n. utilia uident̃ si hōesta nō sūt uere utilia eē nō possūt.Aūt ꝓ sed nr̄a ciuitas.ſ.Ro.ē exēplū eius.ſ.iustitiæ p̄cipuū & certissimū iter oēs gētes.Sūi m̄ q id nō admittāt.¶Camillo cōsule circūsedēte phaliscos urbē & populū eiꝰ ī italia mgr̃ ludi.ſ.litterarii.i.scholaꝝ publicaꝝ:q ē grāmaticus dr̃.pduxit ī castra Rōanoꝝ plurimos & nobilissimos pueros eductos inde.ſ.ex urbe phaliscorū:uelut.i.sub p̄textu deābulandi quibus.ſ. nobilissimis pueris.

Ibi scelesto facinori scelestiorē sermonē addidit: faliscos se in manus tradidisse romāis: qđ eos pueros quo- OLI.
rū parētes capita ibi rerū sint i potestatē dediderit: q ubi Camillus audiuit nō ad similē inqt tui: nec populum: nec ipatorē scelestus ipe cū scelesto mūere uenisti: nobis cū faliscis: q pacto fit hūano societas non ē: q igenerauit natura utrisq; est eritq;: sunt & belli sicut & pacis iura: iusteq; ea nō minus q̃ fortiter didicimus gerere: arma habemus nō aduersus eā ætatē cui ēt captis urbibus parcit: sed aduersus armatos & ipos q nec læsi nec lacessiti a nobis castra romana ad ueios oppugnauerūt: eos tu q̃tū i te fuit nouo scelere: uicisti: ego romāis artibus uirtute: ope armis sicut ueios uincā. Denudatū deide eū māibus post tergū illigatis reducēdū faliscos pueris tradidit: uirgasq; eis qbus pditorem ageret i urbē uerberātes dedit: ad qđ spectaculū cōcursu ppli prio facto: deide a magistratu de re noua uocato senatu: tāta mutatio ais est iniecta: ut q mō efferati odio iraq; Veiētiū exitū pene q̃ capenatiū pacē mallēt: apud eos pacē uniuersa ciuitas posceret: fides romana iusticia ipatoris in foro & curia celebrant: cōsensuq; oium legati ad cāillū i castra: atq; ide pmissu camilli romā ad senatū: q dederēt faliscos pficiscunt qbus i senatū itroductis pax data: & exercitus ide romā reductus est: sed Vale. dissentit a Liuio: nā Liuius dicit camillū nō cōsuluisse senatū: sed id ex snia sua fecisse nulla iteriecta mora: de hoc Frōtinus. li. iiii. ca. v. Camillo iqt faliscos obsidēte ludi magister puerorū faliscorū tāq̃ ambulandi cā extra murū ductos tradidit dicēs repetēdis obsidib9 necessario ciuitatē iperata facturā: Camillus nō solū spreuit pfidiā: sed ēt īstrictis post terga manibus magistrū uerberibus agēdum ad parētes tradidit pueris: adeptus bñficiis uictoriā q̃ fraude nō cōcupiuerat: nā falisci ob hāc iusticiā sponte ei se dediderūt. Plutar. i uita. M. Antonii duos cōmemorat pfidos pedagogos: alterū theodorū q Atyllū. M. Antonii filiū post pris mortē cæsari necādū pdidit: alterū Rhodonem qui cæsarionem prioris cæsaris filium cum magna ui auri & argenti fugientem per insidias deduxit ad cæsarem Octauianum. Consule liuius: Non consulem ad tribunum militum consulari potestate fuisse tradit: nam sæpius mutata est illius imperii Ro. a regibus. n. ad cōsules: a cōsulibus ad decē uiros: a decē uiris ad tribūos militū cōsulari ptāte: a tribunis rursus ad cōsules postremo ad iperatores trāslatum fuit iperium: hoc igiť tpe tribuni militum iperabant. Senatus censuit: Et in hoc nō sentit cū Liuio Valerius: nam hæc omnia inconsulto senatu sponte sua fecisse Camillum dicit sicut supra uidimus. Ludi: quia ludo quodam docendi sunt pueri non seueritate. Deambulandi: laxandi animi gratia. Namq; falisci beneficio: quia non semper gladio: sed sæpe beneficio uincitur hostis.

I castra romāorū pduxit qb9 iterceptis: nō erat dubiū qn phalisci deposita belligerādi ptiacia tradituri se nostro ipatori eēnt. ea re cognita senatus cēsuit: ut pueri uictū magistrū uirgis cædētes i patriā remitterenť. q̄ iustitia ai eorū sunt capti: quorū mœnia expugnāri nō poterāt. nanq; phalisci beneficio magis: quā armis uicti portas romanis aperuerūt.

De eodem Senatu.

EAdem Ciuitas aliquoties rebellādo: semperq; aduersis cōtusa præliis tandē se. Q. Luctario cōs. dedere coacta est. aduersus quā sæuire cupiēs Po. Ro. postq̄ a Papyrio: cuius manu iubēte cōs. uerba deditiōis scripta erant: doctus est Phaliscos nō potestati: sed fidei se romāorū cōmisisse: oēm irā placida mēte deposuit: pariterq; & uiribus odii nō sane facile uinci assuetis: & uictorix obsequio: quæ promptissime licentiam subministrat: ne iustitiæ suæ deesset: obstitit.

EAdē ciuitas: Falisci sæpe a fide & officio i romāos defecerāt bellaq; renouauerāt: Lutatius igiť cōsul cū eos tādē rursus romāo subegisset iperio: sæuire in illos mirū imodū cupiebat: ut meritas darēt rebellionis pœnas: sed ubi senatus itellexit illos si fidei cōsulis cōmisisse: pœnā eis remittēdā eē cēsuit: maluitq; iusticiæ hře rationem q̄ suæ obseq ire: adbreuiator Liuii: falisci cū rebellassent: sexto die domiti in deditionē uenerūt: Eutropius de faliscis lib. ii. Q. u. inqt luctatius & Aulus Manilius cōsules creati sunt: & bellū faliscis itulere: q ciuitas Italiæ opulēta est: quod ambo consules intra sex dies q̄ uenerāt trāsegerūt: qndecim milibus hominū occisis: cæteris parte cōcessa: agro tamē ex medietate sublato. Papyrio: scriba cōsulis q iubente consule deditionis formulā scripserat romanis. Et uictoriæ. quæ facit homines insolentes: duo solent homines a iusticia reuocare: odium & uictoria: quæ nunc non reuocarunt Populum Romanum. Falisci aliquoties rebellauerūt

Interceptis: idest dolo magister eorum captis: nō dubiū erat. s. ludi magistro: quin phalisci: scilicet populi: ptinacia: idest obstinato proposito belligerandi deposita. i. postq̄ eā deposuissent: essent traditurí iperatori nostro idest romano se: ea re cognita: scilicet per Camillum: senatus censuit ut pueri cædētes uirgis magistrum: scilicet suum uinctum: remitterentur. s. cum eo in patriā. i. phaliscos Quia iustitia animi eorum. s. phaliscorū sunt capti: quorū mœnia nō poterāt expugnari. s. ui. Nāq; phalisci uicti, magis beneficio q̄ armis aperuerūt Romanis portas. s. suas. Eadē ciuitas. s. phaliscorū rebellando aliquoties. i. aliquātulū frequēter cōtusa semper pliis aduersis cocta est tandē dedere se Quinto Luctatio cōsuli aduersus quā. s. ciuitatē populus romanus cupiēs sæuire. i. sæuiter agere. postq̄ doctus est a Papyrio (cuius manu scripta erāt uerba deditionis. i. qua se prius dediderāt phalisci: cōsule iubente. i. iussu consulis alioqui posset putari fraudem in ea formula scribēda usum pha liscos se cōmisisse nō potestati Romanorū sed fidei: deposuit placida mente omnē irā: qa non usi erant sic fidē fregisse: sed a protectione Romanorum sie subduxisse & populus romanus obstitit pariter: &: idest simul uiribus odii: idest antiquæ æmulationis assuetis uinci non facile: idest difficulter. & obsequio: idest secūdo successui uictoriæ quæ subministrat prōtissime: idest facillime & expeditissime: licentiam: scilicet sæuiendi & plusq̄ fas sit agendi: obstitit dico illis facibus irarum: ne deesset iustitiæ suæ. ASCēsius

IDem cũ.P.Claudius cõsul claudius camerinos a se captos hastæ subiecit:quos senatus redemit: qa id parũ.☞ Liqda fid. ge.ab ipa.ui.Pa. liqda fide.i.nõ pura fide:nõ sincera:siqdẽ illi se i fidẽ dederãt ipatoris ut arbitror.☞ Claudius:cõsul.☞ Camerinos:De camerino oppido piceno ꝓuinciæ adhærẽti. ☞ Auspiciis:potestate sub hasta publica tãq mãcipia uẽdidisset.☞ Fines agri:qa ager ille uenit i ꝑtatẽ P.R.☞ Pa. liqde:pa. sincera fide qa cũ eos i fidẽ accepisset uẽdiderat.☞ Sacraria: Vbi sacra cõtinent. ☞ Sacrificia:ut emerent uictimæ.☞ Prõptissimo tenore:quia una eadẽq; sedulitate iusticiæ fecerũt:ut ꝓdesset camerinis captos fuisse a Po. Ro.nã cum semel uẽditi eẽnt postea redempti a Pop. Roma. uisi sunt renasci.

De eodem Populo Romano.

IDẽ cũ.P.Claudius Camerios ductu: atq; auspiciis suis captos sub hasta uẽdidisset: & si æráriũ pecũia:fines agris auctos aiad uertebat:tñ qa parũ liqda fide id gestũ ab ĩpatore uidebat:maxia cura cõqsitos redemit:hisq; habitãdi gr̃ia locũ i Auẽtino assignauit: & ꝑdia restituit: pecũiã ẽt nõ ad curiã:sed ad sacraria ædificanda: sacrificiaq; faciẽda tribuit. iustitiæq; prõptissimo tẽore effecit:ut exitio suo lætari possent: qa sic renati erãt. Mœnib9 nr̃is:& finitimis regiõibus:q̃ adhuc retuli:qđ seqt:ꝑ totũ terrarum orbem manauit.

Fabritii æqtas erga pyrrhum TImochares ambraciẽsis:historia hæc diuerso mõ narrat.Gel.lib.iii. ca.viii. dũ pyrrhus inqt rex in Italia foret & semel atq; iterũ cũ romanis fœliciter pugnasset satisq; agerent romãi ꝙ pleraq; italia ad regẽ desciuisset:tũ ãbraciẽsis qspiã timochares pyrrhi regis amicus ad.C.Fabricũ cõsulem furti uẽit ac primũ petiit:& si de ꝑmio cõueniret ꝓmisit regẽ uenenis necare:idq; sibi facile factũ eẽ dixit:qm filii sui pocula i cõuiuio ministrarẽt eã rẽ Fabrici9 ad senatũ scripsit senatus ad regẽ legatos misit:mãdauit ut de Timochare nihil ꝓderent sed mõerẽt uti rex circũspectius ageret atq; a ꝓxioꝝ isidiis salutẽ tutaret:hæc ita sicut dixius I Valerii ãtiatis historia scriptũ ẽ.Quadrigarius ãt lib.iii.nõ Timocharẽ sed nitiam adiisse cõsulẽ scribit:neq; legatos a senatu missos: sed a cõsulibus:Pyrrhũ uero Pop.Ro.laudes & gr̃ias scripsisse captiuosq; oẽs quos tũc hũit restituisse & reddidisse romanis:cõsules tũc fuere.C.Fabri.atq; æmilius:lr̃as q̃s ad regẽ pyrrhũ sup ea re miserũt:claudius q̃drigarius scripsit fuisse has.ix.consules

De eodem Senatu & Fabricio.

TImochares Ambraciẽsis Fabricio COS. pollicitus est se Pyrrhum ueneno ꝑ filiũ

Cõsulũ lr̃æ ad pyrrhum romani.S.D.Pyrrho regi.Nos ꝑ tuis iniuriis cõtinuo aio strẽnue cõmoti inimiciter tecũ bellare studemus:sed cõis exẽpli & fidei gr̃ia uisum ẽ:ut te saluũ uelimus:ut eẽt quẽ armis uicere possimus:ad nos uẽit Nitias familiaris tuus q sibi ꝑciũ a nobis peteret si te clã iteremisset:id nos negauimus uelle ne ue ob eã rẽ qcq̃ cõmodi expectaret:& simul uisum ẽ:ut te certiorẽ faceremus ne qd eiusmodi si accidisset nr̃o cõsilio ciuitates putarẽt factũ & ꝙ nobis nõ placet ꝑcipio aut ꝑmio aut dolis pugnare:tu nisi caueas iacebis pyrrhus rex cõsulibus & Pop. Ro.laudes gr̃iasq; scripsit.captiuosq; oẽs quos secũ hẽbat cõsulibus restituit:reddiditq;. Valer.in hac histor.est imitatus Valeriũ antiatẽ.Cice.li.offi.iii.cũ iqt rex pyrrhus Po.Ro.bellũ ultro itulisset cũq; de ĩpio certamen eẽt cũ rege generoso atq; potente ꝑfuga ab eo uenit i castra Fabricii eiq; est pollicitus:si ꝑmiũ ei ꝓposuisset se ut clã uenisset sic clã i pyrrhi castra redituꝝ & eũ ueneno necaturũ hũc Fabri.reducẽdũ curauit ad pyrrhũ idq; eius factũ a senatu laudatũ ẽ.Sene.ad Luci.epi.cxxiii.Fabri.inqt pyrrhi regis auꝝ repulit maiusq; regno regis iudicauit opes posse cõtẽnere:idẽ medico pyrrhi ꝓmittẽti uenenũ se regi daturꝝ mõuit pyrrhum caueret isidias:eiusdẽ ai fuit auro nõ uici auro nõ uicere.Plu.i uita pyrrhi hoc mõ tradit histo.Cũ Fabri.cõsulatũ iniisset ueniẽs qdã ad eũ i castra epistolã detulit a medico regis ꝑscriptã i q̃ pollicebat se pyrrhũ ueneno necaturꝝ:si ꝑmiũ sibi traderet absq; ullo discrimie bellũ ꝓ ro.cõficiẽti.At Fabri.iniuriã hois detestat9 & collega i eãdẽ sniã

Fabritii epistola ad pyrrhum adducto pyrrhũ stati ꝑ lr̃as mõuit:ut isidias medici caueret lr̃æ hmõi fuere.C.Fabri.&.Q..Aemi. cõsules pyrrho regi salutẽ:neq; amicoꝝ:neq; hostiũ fortũatus estiator eẽ uideris;cognosces.n.cũ hãc epist.ad nos trãsmissã ꝑlegeris te bõis qdẽ ac iustis uiris bellũ iferr:malis uero atq; iniustis cõsider:h ãt nõ tui gr̃ia nota facim9 tibi s; ne mors tua nobis calũniã afferat q̃si uirtute neqrẽus te supar dolo cõtẽdisse. Acceptis itaq; pyrrh9 Fabri.lr̃is medicoq; cõuicto ac supplicio iuste affecto ad retributionẽ bñficii captiuos oẽs gratis Fabri. romãisq; r̃stituit.

ASCẽsius ℂIdẽ.s.Populus Romanus cum publius Claudius consul uendidisset sub hasta.i.more prædæ militaris plurimum offerenti:camerinos:populos illos italiæ:captos ductu uirtute atq; auspiciis suis : idest quæ cepit cum dux esset in eo bello quasi dicat uirtute & felicitate sua etsi:idest quamquam anim aduertebat ærarium : idest fiscum publicum auctum sup.pecunia:& fines:idest limites imperii sui;auctos agris.s.camerinorum: tamẽ qa id.s.bellum aut opus uendendi:uidebatur gestum ab imperatore.s.P.Claudio:fide parum liquida: idest pura & fraudis expti:quia eos in fidẽ accepat:redemit.i.iterũ emit & libertati restituit:sup.camerinos sic uẽditos cõquisitos maxima cura:& assignauit his:idest sic redemptis locum in auentino gratia habitandi ut illic habitarent:& restituit ꝑdia.s.imperio applicita:& tribuit etiam pecuniam.s.quæ ex præda supererat non ad curiam.i. ad ædificia sæcularia ut notis uerbis loquar:sed ad sacraria:idest repositoria sacrorum ædificanda:& ad sacrificia facienda:& effecit iustissimo tenore:idest perpetuo ductu iustitiæ ut sup.camerini possent lætari exitio suo: quia erant sic renati:idest ad meliorẽ fortunã restituti:felicius.n.deinceps in auentino q̃ in patria prius habitauerunt.Hoc dicto subinfert author clausulam continuatiuam dicens. Ea sup. quæ retuli:idest recitaui adhuc .i.ad hũc usq; locũ:manauerũt sup.mœnibus nostris.i.romanis & regionibus finitimis:id sup. qđ seqt manauit.i.diffusũ ẽ ꝑ totũ orbẽ terraꝝ.☞ Thimochares.s.medicus:ambraciẽsis.s.natiõe: pollicitus ẽ Fabri. cõsuli se necaturũ Pyrrhũ.s.regẽ Epirotarũ q tũc pro Tarẽtinis cõtra rõanos bellũ gerebat:ueneno:ꝑ filiũ suũ q ꝑcat.

℃Potionibus:quia ut diximus timocharis filii pincerne pyrrhi regis erant:hoc est uini & æpularum prægustatores.⁋A filio martis:Romulo.⁋Benemerere:præstare Po.Ro.beneficium dissentit quadrigarius a Vale.similiter & Eutropius qui & ipse hanc narrat historiam:nam quadrigarius & eutropius dicunt proditorem fuisse nominatum. Valer.non fuisse cuius sententiæ & antias Vale.fuit. OLI.

Summa iusticia in q̄tuor quoq;:Cū.L.Atracinius cū exercitu missus eēt aduersus uolscos apud feruginē castra pōsit:deīde cū placuisset pugnā cū hoste cōferre eductis utriq; copiis prio cōgressu Ro.

suum:qui potionibus eius præerat:necaturum.ea res cum ad senatum delata esset:missis legatis Pyrrhū mōuit: ut aduersus hui⁹ generis isidias cautius se gereret. mēor urbē a filio Martis conditā: armis bella:nō uenenis gerere debere. Timocharis āt nomē suppssit: utroq; mō æqtatē āplexus. qa nec hostē malo exēplo tollere:nec eū q bn̄ mereri paratus fuerat ꝑdere uoluit. ℃De q̄tuor tribūis plebis.

Summa iustitia ī q̄tuor quoq; Tribūis Pl. eodē tpe conspecta ē. Nā cū Lucio Atracino:sub quo duce aciē nostrā apud Ferugīnē a Volscis icliatā cū cæteris eqtib⁹ correxerāt:diem ad populū.L.Hortēsius collega eoꝝ dixisset: ꝓ rostris iurauerūt:ī squallorē se eē:quo ad ipator ipoꝝ reus eēt futurus. Nō sustiuerūt.n. egregii iuuenes:cui⁹armati piculū uulneribus & sāguie suo defēderāt: ei⁹ togati ultimū discrimē ptātis isignia retinētes intueri.q̄ iustitia mota cōcio: actiōe Hortēsiū desistere coegit. nec se ēt aliter eo facto: qđ sequtur:exhibuit. De Tib. Graccho &.C.Claudio.

Cum Tiberius Gracchus:&.C.Claudius ob nimis seuere gestā censurā: maiorē ptē ciuitatis exasperassent: diē his.M.Pōpili⁹ tribunus ꝑduelliōis ad populū dixit. p̄ter cōmunē cōsternationē:priuata ēt ira accēsus. qa necessariū eius Rutiliū ex publico loco parietē demoliri iusserāt. quo ī iudicio primæ classis ꝑmultæ centuriæ Claudiū apte dānabāt. de Gracchi absolutiōe uniuersæ cōsentire uidebāt.q clara uoce iurauit:si de collega suo grauius eēt iudicatū:ī factis se paribus eandē cū illo pœnam exilii subiturum.eaq; iustitia tota illa tēpestas ab utriusq; fortunis : & capite depulsa ē. Claudiū.n. popul⁹ absoluit. Graccho causæ dictionem. M. Pompilius remisit.

pedē retulerūt:deīde cū domū redissent atracinio dies dicta est a.L.Hortēsio eius collega & tribūi testes adducti q ea iusticia usi sūt ut iurarent se tristes & ī mœrorē positos eē ꝙ ipatorē suū reū futurū uiderēt.⁋Ferugīnē:lacus ē ī uolscis.⁋Inclinatā:In fugā conuersum uel q̄ pedē retulisset.⁋Insignia ptātis.Tribunitiā potestatē gerentes.

Cum Tibe.Grac.Tiberius Gracchus:&.C.Claudius collegæ fuerūt ī cēsura:q̄ cū tetrice nois exercuissent: sibi ppli iuidiā & odiū cōtraxerāt:erantq; iā īsensi populo:cū.M Pōpilius tribu.plæ.q p̄ter publicū priuato ēt in cēsores odio tenebaᵗ: ꝙ rutilii necessarii sui parietes quos alioꝝ cēsorū negligēti in publico ꝑ aliquot annos habuerat euerti iusserāt:diē illis dixit ad populū:in quo iudicio:cū prime classis cēturiæ plane dānarēt claudium cuius nomē & gens plæbi semper inuisa fuit & reliquæ Gracchum absoluerent : Gracchus si grauius inquit in collegam meū quicq̄ statueritis:scitote me cū illo uoluntariū exiliū subiturū:neq;.n.æquū est ut q in eadem causa fuit non eodem quoq; iure censeatur. quo dicto populus utrunq; absoluit.⁋Exasperassent:Exacerbassent: irritassent.⁋Perduellionis: Erat ut diximus lex horrēdi carminis & dicebatur perduellio:quod pertinaciter bellum retineret:erat quasi capitale iudiciū.⁋Demoliri:Euertere.⁋Remisit. dictionem causæ.⁋Non coegit : causam dicere hoc est se defendere sed ab ea re liberauit.

℃Potionibus.i.diluēdis Pyrrho ad cōseruandā sospitatē:ea res cū esset delata ꝑ fabritiū ad senatū:legatis missis mōuit pyrrhū ut gereret se cautius aduersus hmōi isidias:monuit dicit memor urbē.s.Romā cōditā a filio martis uidelicet Romulo:debere gerere bella armis nō ueneno. Autē ꝑ sed:senatus suppssit nomē Timocharis amplexus æqtatē utroq; modo:qa nec uoluit tollere hostē exēplo malo.i.pnitioso futuro si simili modo posteri uinceret tentarēt:nec ꝑdere eū q paratus erat bene mereri.s.de Ro.licet nō de pyrrho: cui tamē plus debebat:unde idignus erat q uiueret:nec minus pyrrho ꝑdendus q̄ ludi magister phaliscis.unde author ꝑ arbitrio suo prius laudauit q̄ illū ꝑdiderūt & nūc q hūc ꝑdere noluerūt:cū par sit ratio:& forte iustior ludi magistri q forte ut obstinatos aio a piculo arceret:potētissimoꝝ liberos in hostiū potestatē traduxit. Sed nos textū explanādū nō cēsendū recepimus. Oliue.etiā uariationē in historiis quoties opus est fideliter adnotat.⁋Sūma quoq; iustitia cōspecta ē uno tpe ī q̄tuor tribu.plæ.Nā cū Lucius Hortēsius collega eoꝝ.i. ēt tri.plæ.dixisset diē ad populū.L.Atracino : sub quo duce ipsi tribūi correxerāt cū cæteris eqtibus aciē nostrā iclinatā.i.ipulsā ad fugā aut occasū:a uolscis apud Ferugīnē.s.lacū : iurauerūt ꝑ rostris.i.ante rostra:se eē.s.futuros ī sq̄llore:quoad.i.q̄diu:ipator ipsoꝝ futurus eēt reus. Enim ꝑ qa:ipsi egregii iuuenes nō sustiuerūt:ītueri togati.i.domi & ī urbe retinētes īsignia ptātis.i.tribūitiæ: discrimē.i. piculū ultimū:u; capitis eius.s.ducis sui:cuius piculū ipsi armati defenderūt uulneribus & sanguie suo obiiciendo u; corpa sua hostibus: ꝑ duce suo: Qua iustitia.i.æqtate:cōcio.i.tota multitudo ppli cōmota:coegit Hortēsiū desistere actiōe.i.cœpta cōtra.L.Atracinū: nec sup.cōcio aut Po.Ro.exhibuit ēt se aliter.i.q̄.ut æquū erat sentiēdo eo facto qđ sequiᵗ.⁋Cū.T.Gracchus & C.Claudius exaspassent.i.irritassent ī se maiorē ptē ciuitatis ob.i.pp cēsu ASCē/sius

ram gestā nimis seuere. M. Pōpilius trib. plæ. dixit his ad populiū diem perduellīōis. i. qua se purgarent de crimine perduellīōis: cuius cōuicti ut hostes cōdēnabanf: dixit inquā Pōpilius illi diē: ac census. s. præter cōmunē cōsternationē. s. totius populi: etiā ira priuata. i. sibi ꝓpria: qa cēlores iusserāt Rutiliū necessariū eius. s. Pompilii demoliri parietē. s. domus suæ: de loco publico. in quo iudicio ꝑmultæ cēsuræ primæ classis. s. ex quinq; in quas Populus Ro. diuisus erat secūdū rōnē census: & dānabāt aperte Claudiū: & uniuersæ. s. cēturiæ uidebanf cōsentire de absolutiōe Gracchi. s. Tiberii: q iurauit clara uoce: si iudicatū esset grauius de collega suo: se subiturū eū illo in factis paribus cū illo eandē pœnā exilii cū illo. Et tota illa tēpestas. i. ingruēs cōmotio populi depulsa est a capite & fortunis. i. bonis utriusq;. s. tā Claudii quā Gracchi: ea iustitia. s. Gracchi. Enim pro quia: populus absoluit Claudium: & M. Pompilius remisit Graccho dictionem causæ. i. sui purgationem.

❡De collegio tribunorum

Agnā laudē & illud collegiū. Tribūoꝝ tulit: qđ cū un⁹ ex eo. L. Cotta fiducia sacrosanctæ potestatis creditoribus suis satisfacerē nollet: decreuit: si neq; solueret pecūiā: neq; daret cū quo spōsio fieret: appellātibus se creditoribus auxilio futurū iniquū ratū: maiestatē publicā: priuatæ ꝑfidiæ obtētui eē. Itaq; cottā ī tribūatu q̄si in aliquo sacrario latētē: tribūitia ide iustitia extraxit.

❡De Cn. Domitio tribuno plebis.

Vi⁹ ut ad aliū æq; illustrē trāsgrediar Cn. Domitius Tribunus Plebis. M. Scaurū pīcipē ciuitatis ī iudiciū ppl'i deuocauit: ut si fortūa aspirasset: ruinā: si mīus: certe ip̄a obtrectatiōe āplissimi uiri īcremētū claritatis apꝑhenderet. cuius opprimendi cum summo studio flagraret: seruus Scauri ad eum noctu peruenit: instructurum se eius accusationē: multis & grauib. domini criminibus promittens. erat ī eodem pectore inimicus & Domitius & dn̄s: diuersa æstimatione

OLI. Tribunorū iusticia contra Cottā

Agnam laudē: Cotta trib. plæ. creditoribus suū debitum reposcentibus soluere recusabat: quia tri. plæ. in ius cogi posse negaret: collegiū tribunorū id præter equitatē esse ducens: ut publica maiestas tribunatus collegæ priuatam perfidiam cōtegeret: coctam satisdare creditā pecuniā coegerūt: nō illi quicq̄ ualuit sacrosancta potestas aduersus iustitiæ partes. ⁋ Aliquo sacrario: i aliquo tēplo ubi tutus lateret: unde extrahi non posset.

Domitii eq̄tas erga scaurum

Vius ut ad alium: Gn. Domitius. M. scaurum accusauit hic Domitius fuit: qui quarto cōsulatu Marii pōtifex maximus populi suffragio creatus ē. Scaurū aūt accusauit hac de causa: consul cū cassio fuit: & cū esset trib. plæ. iratus Scauro: q eū in augurū collegio nō cooptauerat: diem ei dixit ad populū: & mulctā irrogauit: q eius opera sacra multa Pop. Ro. ⁋ Imminuta esse diceret: crimini dabat sacra publica pop. Ro. deū pœnatū: quæ lauini fierēt: opa ipse cēte fieri: eo igr̄ tēpor quo illū accusaret Seruius scauri ad eū uenerat ꝓmittens se domini sui multa crimina indicaturū quibus eum facilius posset opprimere. Domitius tamen ea fuit iusticia ut nec illum audire uoluerit. sed ultro etiam uictum ad dominū remiserit. ⁋ Vt si fortuna. duplici causa fecit ut uel si fortuna faueret eū condēnaret si minus suas salute opes augeret. ⁋ Incrementum claritatis: quod ausus esset tantum uirum accusare augebat dignitatem & opes suas. ⁋ Erat enim exagerat rem Valerius. ⁋ Inimicus & domi. Nam in eo q dicit Domitius uim maximam iesse uoluit: nam magni spiritus fuit Domitius ergo nō unum quemq; inimicum esse uoluit sed accerrimum inimicum significat.

ASCēsius

❡Magnā &c. Ordo est. Et. i. etiā illud collegiū tribunorū tulit magnā laudē: q quū Lucius Cotta unus ex eo. s. collegio nollet soluere. i. satisfacere creditoribus suis: fiducia sacrosanctæ potestatis. s. tribunitiæ: decreuit ut si. s. Cotta neq; solueret pecuniam. s. debitam: neq; daret. i. exhiberet se sup. illi cum quo sponsio fieret: sup. se: hoc est ipsum collegium futurum auxilio creditoribus appellantibus eum. s. collegam suum Cottam in ius: ratum. i. arbitratum. s. collegium: iniquum sup. esse: maiestatem publicam. i. inuentam ut populum contra potentiā paucorum defendat: esse perfidiæ priuatæ obtentui. i. ad obtinēdum quod uellet. Itaq;. i. & ita: iustitia tribunitia extraxit Cottam latentem in tribunatu: quasi in aliquo sacrario: extraxit dico eum inde. ⁋ Cuius. s. collegii tribunitii (ut transgrediar ad alium æque illustrem). i. clarum Caius Domitius tribunus plæbis deuocauit in iudiciū populi: Marcum Scaurum principem ciuitatis: ut si fortuna aspirasset ita ut eum conuincere posset: appræhenderet ruinam: s. scauri: si minus. i. si non aspirasset: appræhenderet. i. assequeretur: certe. i. saltem obtrectatione uiri clarissimi: incremētum claritatis. i. nobilitatis. i. clarior & nobilior fieret: eo q talem uirum ausus esset in ius uocare. Cuius. s. scauri opprimendi: eum. s. Caius Domitius: flagraret. i. arderet summo studio: seruus scauri peruenit. ad eum nocte: promittens se instructurum accusationem: scilicet actiuam eius: scilicet Domitii: multis & uariis criminibus domini: scilicet sui scauri. In eodem pectore: scilicet Domitii: erat: idest obseruabatur inimicus

THE. Cotta; tricho nec ad reddēdū facilis

& Domitius: idest ex una parte qua ut scaurus condemnetur uidebantur crimina serui admittenda: stabat Domitius ut inimicus & ut Domitius: idest non uulgaris inimicus sed acerrimus: ex altera qua æquitas seruetur: uidebantur crimina reiicienda: & seruus improbus ad dominum mittēdus: stabat dominus: idest scaurus hoc nomine contra seruum plurimum faciens q dominus esset: erat ergo Domitius & dominus in codē ꝑtore perpendens: idest ponderans & æstimans diuersa æstimatione.

❡L. Cotta. Ianus Parrhasius existimabat hunc a Lucilio notari per hæc. xi. satyr. carmina. Cotta senex Crassi pater huius parcere magnus Tricho fuit nummarius: soluere nulli lentus: idest facilis ex interpretatione Nonii Marcelli. Nam morosus & ad reddendum durus Tricho dicitur.

¶Nefarium:seruus nefarius fuit qui domini sui secreta prodere uoluit quia quarto martii consulatu pon.maxi.cum Cassio creatus est. OLI.

NEc aliter.Hoc exemplũ simile est superiori.nã.L.Crassus cũ Cn.carbonẽ accusauerat & ut lib.iii. dictum est.c.vii.patrẽ etiam eiusdẽ damnauerat.Sylla legatis a senatu missis respõderat; se in senatus potestatem futurũ si ciues qui pulsi a ciuitate ad se confugerant restituerent quæ cõditio cũ senatui iusta uideret:per carbonẽ factionẽq; eius cui bellum utilius uidebat effectum est ne cõuenirent.Item

nefariũ iudiciũ ꝑpẽdẽs. iustitia tñ uicit odiũ. cõtinuo.n.& suis auribus obseratis:& iudicis ore clauso:duci eũ ad Scaurũ iussit. accusatorẽ ẽt reo suo ne dicã diligẽdũ:certe laudãdũ.quẽ populus tũ ꝓpter alias uirtutes:tũ hoc nomine libẽtius: & cõs. & Censorem & Pont.Max.fecit

¶De Lucio Crasso

NEc aliter se.L.Crassus ĩ eodẽ iustitiæ expimẽto gessit.Cn.carbõis nomĩ ĩfesto aĩo ut pote inimicissimũ sibi detulerat:sed tamẽ scriniũ eius a seruo allatũ ad se cõplura cõtinens:qbus facile opprimi posset:ut erat signatũ: cũ seruo cathẽato ad eũ remisit.Quo pacto igĩ iter amicos uiguisse tũc iustitiam credimus: cum inter accusatores quoq;:& reos: tm̃ uiriũ obtinuisse uideamus?

¶De.L.Sylla.

IAm.L.Sylla non se tã incolumẽ: q̃ Sulpitium Rufum ꝑditũ uoluit.tribũitio furore eius sine ullo fine uexatus. Cæterum cũ eũ proscriptũ: & in uilla latẽtẽ a seruo proditũ comperisset: manumissum parricidã: ut fides edicti sui extaret:ꝑcipitari protiꝰ e saxo Tarpeio:cũ illo scelere parto Pileo iussit. uictor Alioqui insolens hoc imperio iustissimus.

carbo cum ab Italiæ oppidis oĩbus obsides exigere uellet ut fidẽ eorũ cõtra syllã obligaret cõsiliu senatus ꝓhibitus est.hic igitur.Lu.Cras.cũ diem carboni dixisset ad populum eadẽ iusticia: quæ Domitius usus ẽ:ut seruũ qui ad eũ cum scrinio uenerat in quo tabellæ cõtinebantur; quibus carbonem facile potuisset opprimere uictũ cũ scrinio signato ad Car.remiserit.¶Quo pacto.ꝑ iter rogationẽ Vale.ostẽdit magnã uim habere iusticiam & argumentũ facit a maiori ad minus.

Crassi iustitia erga Carbonem

IAm.L.Sylla.nota est historia supra sæpe notata quomodo sulpitius Ruffus trib.plæ.legem promulgauerat ad populum ut prouincia põti.quæ ante demandata fuerat syllæ qui consul erat Mario traderetur unde orta sunt inter eos bella ciuilia:sed deuictis marianis partibus cum iter cæteros hic sulpitius proscriptus esset & ĩ uilla lateret a quodam seruo suo proditus ẽ:sylla uero sãctissima iusticia usus est:ut seruum pro edicto suo primo libertate donaret deinde illum tanquã parricidã e tarpeio saxo præcipitari iussit sicq; cæteris statuit exemplum nequid tale in dominos suos audeant:laudat ergo hanc iusticiam in sylla Valerius. constat enim syllam crudelissimum fuisse ĩ hoc uero iustissimus fuit.¶Tribunitio furore.Hic.n. sulpitius trib.plæ.inauditæ superbiæ & temeritatis fuit qui trecentos secum milites haberet quasi satellites:quos ut diximus antysindicos appellabat:uidelicet contra senatum.¶Parto pileo.parta libertate nam raso tantum capite pileum serui capere solebant cum libertate donarentur.

Syllæ iustitia

¶Indicium nefariũ.i.quod seruus nefarius facere uolebat:quia quãdo Domitius ad odiũ suum respiciebat:uolebat qua uis uia scauro nocere:quãdo uero animaduertebat se non debere uti iniquitate serui ĩ dominũ reiecit indiciũ eius:& ita tandẽ:iustitia uicit odiũ.Enim pro qa:Domitius iussit cõtinuo eũ.s.seruũ duci ad scaurũ.s.dominũ suũ:auribus suis.s.Domitii qui id iusserat obseratis.i.clausis:ne audiret delationem serui contra dominũ:& ore iudicis clauso:quia non poterat iudicare de criminibus quæ accusator in reum non intenderat.Accusatorem.i.o accusatorẽ.s.Domitiũ:ne dicam.i.ut non dicam eum diligendũ reo suo.s.scauro:quia difficile est ob talem æquitatem inimicum diligere:certe.i.saltem laudandum.Quem.s. accusatorem: hoc est Domitium populus fecit tum.i.pariter propter alias uirtutes sup.eius:tum.i.pariter hoc nomine.i. hac ratione & hoc merito libentius & consulem & censorem & pontificem maximum.¶Nec aliter &c.Ordo est. Nec Lucius Crassus gessit se aliter in eodem experimento iustitiæ.Nam ipse detulerat:idest de occulto crimine accusauerat:nomen Cn.Carbonis:animo infesto:idest inimico & ei uim paranti:& damnum iferre uolenti: utpote inimicissimum sibi:sed tamen:idest nihilominus remisit ad eum:scilicet Cneum Carbonem:scrinium:idest arculam eius.s.Carbonis:allatum ad se a seruo.s.Carbonis:continens complura.s.scripta:quibus.s.Carbo:posset cõprimi in iudicio.s.facile:remisit dico scrinium illud signatum ut erat.s.prius:cum seruo cathenato.i.cathẽis uĩcto.Igitur quo pacto credimus.i.credere debemus iustitiam uiguisse tunc (bene tunc:quia multum refrixit ardor ille iustitiæ) inter amicos:quum uideamus.s.iustitiam obtinuisse tantum uirium.s.quantum iam ostẽsum quoq;:idest etiam inter accusatores & reos? q.d.haud dubie maxime uiguisse credendum est.¶Iam Lucius sylla non uoluit.i.desiderauit tam.i.tantopere se incolumem:q̃.i.quantopere uoluit sulpitium Ruffum perditum: sup.esse:uexatus furore tribũitio eius.s.Ruffi:sine ullo fine.i.modo & ratione:Cæterum cum comperisset eum proscriptum.i.qui proscriptus erat:& latentem in uilla.s.sua:proditum a seruo:iussit parricidam. i. domini & quasi patris sui occisorem:manumissum.i.donatum libertate: ut fides edicti sui extaret: quia edixerat ꝙ quicunq; seruus proscriptũ indicaret libertatẽ assequeret:præcipitari protinus.i.statim ut erat manumissus cũ illo pileo parto scelere.s.ꝑditiõis:qa dum manumittebant raso capite accipiebãt pileũ ut alibi dictum est:existens sup.uictor ĩsolens:alioqui.i.in aliis factis suis:sed sup.iustissimus hoc ĩperio:quo seruum præcipitari iusserat.

ASCẽsius

Erum ne alienigenæ. Quom pitthacus imperium adeptus fuerit. diximus lib. iiii. cap. primo de moderatione. Cum igitur passus esset se tyrannum. i. regem creari a ciuibus suis q opera sua opus esse ciuitati uideret nam certabant de aquiletidis agri possessione uel ut alii dicunt de sigeo promontorio a heniensses & mithilenei postquã ductu & auspicio suo Athenienses uicti sunt sicut suo loco diximus tyrannidem deposuit. præterea cum ex agro bello parto magnum illi spacium traderent possidendũ utpote dimidiam eius partem ille constanti animo recusauit: quod existimaret magnitudine prædæ gloriam bello partam minui. ☞ Meritis. ut sibi tyrannidẽ traderent aut quod de republ. tam bene merebatur ut tyrannide dignus uideretur. ☞ Acclamãtibus. contra clamantibus: & renuentibus. ☞ Vltra quã necessitas exigeret. nam deuictis hostibus: & pta uictoria: cum operam patriæ suã minime necessariam uideret imperium deposuit.

Lterius mihi. De iustitia dicit aristidis quam supra tetigimus: q postquã Xerses e græcia pulsus est cõsilio & ductu themistoclis mœnia quoq; urbis athenien. tandem restituta sunt: quæ solo fuerãt adequata themistocles illuc toto animo intentus erat ut totius græciæ imperium athenienses recuperarent: conuocata igitur concione dixit se habere consilium reipu. saluberrimũ imperioq; atheniensium utilissimũ sed illud ad exitũ deduci nisi occultetur athenienses respõderunt ut in consilium aristidẽ admitteret qui si probaret exequeretur tantum apud athenienses aristidis ualebat aucteritas qui cognito themistoclis cõsilio in cõcionem prodiit & cõsilium themistoclis utile quidem esse dixit sed minime honestũ: erat autẽ ut lacedæmoniorũ classem incenderent quæ erat in portu dictæo. Atheniẽses ubi turpe themistoclis esse consiliũ succlamarũt omnes nõ esse admittẽdum. tantũ iusticiæ & honestatis monumentum fuit apud populũ illum ut q̃q̃ utilissimũ uideretur tamẽ quia ihonestũ respueret: neq; enim dubium erat quin lacedæmoniis classe priuatis totius græciæ imperium atheniẽses facile occupassent Cice. officiorum libro tertio Themistocles inquit post uictoria eius belli quod cum persis fuit dixit in concione se habere cõsilium reipub. salutare sed id sciri non opus esse postulauit ut aliquem populus daret cui cum cõmunicaret Datus est aristides huic ille classem lacedæmoniorum quæ subducta esset ad dictæum clam incendi posse quo facto frangi lacedæmoniorum opes necesse esset quod aristides cum audiuisset in concionem magna expectatione uenit dixitq; perutile esse cõsilium quod Themistocles afferret sed minime honestum: itaq; athenienses quod honestum nõ esset: id ne utile quidem putarunt totamq; eam rem quam ne audierant quidem auctore aristide repudiarunt. ☞ Alterius. s. Themistoclis qui utile consilium inuenit. ☞ Alterius aristidis: qui faciendum esse negauit.

Themistocles in cẽdere lacedæmoniorũ classẽ cogitauit

ASCẽsius

Externa De Pittaco Mitylenæo.

Erũ ne aliẽigẽæ iustitiæ obliti uideamur: Pittacus Mitylenæ⁹: cui⁹ aut meritis tm̃ ciues debuerũt: aut moribus crediderũt: ut suis suffragiis tyrãnidẽ deferrẽt: tãdiu illud ipiũ sustiuit: q̃ diu bellũ de Sygæo: cũ Atheiẽsib⁹ gerẽdum fuit. postq̃ ãt pax uictoria parta est: cõtinuo reclamãtibus Mitylenæis deposuit: ne dñs ciuiũ ultra q̃ Reipu. necessitas exegerat: pmãeret. atq; etiã cũ recupati agri dimidia pars cõsensu oium offerretur: auertit aium ab eo munere. deforme iudicans Virtutis gloriã: magnitudine prædæ minuere.

De Aristide Atheniensi.

Lterius nũc mihi prudentia referẽda est. ut alterius repræsentari iustitia possit. Cũ saluberrimo cõsilio Themistocles migrare Atheĩeses in classem coegisset: Xerxeq; rege & copiis eius: Græcia pulsis: ruinas priæ i pristinum habitũ reformaret: & opes clãdestinis molitiõibus ad pricipatũ Græciæ capessẽdũ nutriret: i cõciõe dixit: habere se rem deliberatione sua puisam quam si fortuna ad effectum perduci passa esset: nihil

Verũ ne uideamur obliti iustitiæ alienigenæ. i. externarũ gentiũ Pittacus Mityleneus cuius aut meritis ciues dequerũt tantũ quia eos ab atheniẽs. iugo liberauerat: aut crediderunt tantũ moribus: quia inter sapientes habitus est: & honeste uixit: ut deferrẽt sup. ei: suis suffragiis. i. ppria sponte & fauore: tyrãnidẽ. i. iperium urbis luæ: sustinuit. i. sibi tenuit tãdiu illud imperiũ q̃diu bellũ fuit gerendũ cũ atheniens. de sygeo. i. de possessione sygei: scilicet promõtorii: autẽ. i. sed: postquã pax ex parta. s. mityleneis: uictoria. i. per uictoriam habitantẽ cõtra atheniens. ipse cõtinuo deposuit. s. tyrannidem aut imperium: Mityleneis reclamantibus. i. clamore se id nolle attestãtibus: ne permaneret dominus ciuium ultra quã necessitas reipu. exegerat: atq; etiam cum dimidia pars agri recuperati. s. ab atheniẽs. in sygeo: offerretur sup. ei: cõsensu omnium. s. mityleneorum: ipse pittacus auertit animũ ab eo munere: iudicans deforme sup. esse: diminuere gloriam uirtutis magnitudine prædæ. ☞ Alterius. Ordo ẽ. Prudentia alterius. s. uiri: utpote Themistoclis est referenda. i. recensenda mihi. i. a me: ut iustitia alterius. s. uiri: utpote Aristidis & totius populi atheniens. possit repræsentari. s. oculis legentum. aut auribus audientium ista. Cum Themistocles dux Atheniens. coegisset consilio saluberrimo atheniens. migrare. i. derelicta urbe in naues quasi habitatione transferre: & xerxe rege & copiis eius pulsis græcia. i. postquam xerxem cum copiis eius pepulisset e græcia: reformaret ruinas patriæ: s. urbis atheniens. per xerxem destructæ: & quasi solo æquaræ: in habitum pristinum. i. formam & statum priorem: & nutriret opes. i. facultates: molitionibus. i. conatibus clãdestinis. i. occultis: ad principatum græciæ capessendum. i. inuadendum: dixit in cõcione. i. in oratiõe ad populũ se habere rem prouisam. i. excogitatã: sua deliberatiõe. i. meditatiõe animi: quã. s. rem si fortuna passa esset perduci ad effectũ: nihil sup. esset: aut dixit nihil est futurũ maius aut potentius populo atheniens. sed sup.

¶Maius: quantum ad utilitatem. ꝑPotentius: quantum ad imperium. ꝑDeducere: proprie est in mare duce- OLI.
re. ꝑSubducere: in portum trahere.
Nihil illis ēt: Zaleucus locrēsiū priceps fuit: & legū lator sicut solon atheni. licurgus lacedæ. hic igiť Zaleu
leges cōposuit qbus locrēses rēp. amplā diuturnā habuere: sed iter cæteras & illā tulit cōtra adulte- cus fi-
ros: ut q in adulterio deprehēsus eēt. is utroq; priuareť oculo. forte accidit ut eius filius in hoc cri- lio nō
mine deprehēdereť: nā cū quadā matrefamilias adulteriū cōmiserat: & cū ciuitas filiū liberare uel pepcit
let honoris gratia. pr̄ nunq̄ adduci potuit ut filio
pœnā remitteret iādē istātibus ciuibus ut absol-
uereť q̄doqdē iqt ita uultis: faciā ut altero mihi
altero illi eruto oculo lex ipleať: q̄ ēt factū est. q̄
ꝑfecto magna iustitia fuit. ꝑEruto: euulso. ꝑIn-
ter misericordem. ne omnino crudelis eēt i filiū.
Sed aliquāto. hic charōdas ciuitatē ty
rū cuius priceps erat cū assiduis sedi
tionibus laborare uideret. ut sæpissi-
me in foro certareť usq; ad sanguinē:
legē tulit ne qs cū ferro in cōcionē ꝑdiret q̄ si qs
fecisset capitis pœna dānareť forte accidit: ut hic
i agros ꝑficiscēs cinctus gladio eēt: & cū ide do-
mū rediret subito i dicta cōciōe cū ferro descen
deret i cōcionē nō studiose sed oblitus se cū telo
eē. cū igiť a ꝓximo eēt admōitus se ipsum iterfe
cit ne qd cōtra legē ꝑ se factū esse uidereť: sed ex
omni parte iustitia seruareť. ꝑPræfractior: aspi-
or. ꝑAbscisor seuerior: uel breuior τοποτωρα di
cūt græci abscisum diciť qd repente fit sine ullo
respectu. ꝑConciones. Quia spe concionibus ir-
rita plæbs usq; ad sanguinem certabat.
¶Gythæū. Gythæū maritimū opp. naualeq; la- THE.
dæmonioꝝ. de quo Lycophrō. Cicero: Pausan. &
Stephāus. ꝑZaleucus. is locrēsis ex Thurio fuit
(ut est apud Suidā) Pythagoricæ familiæ Phs &
legū lator: q pro pr̄ia pugnās iteriit initio seruus
ac pastor ubi liberaliter istitutus cū ciuibus suis
leges dedit. in qbus & hoc sanxit. ut in publicum
muliebre. egredi liceret. igenuæ qdē est una ancil
la in alba ueste: cæteris aūt in florida ac uersico-
lori. ꝑCharōde tyrii. Aristoteles politicoꝝ secū-
do. Legū latores inqt extiterūt Zaleucus locris
epizephiriis & Charōdas Carenēsis eius ciuibus
aliisq; chalcidici generis urbibus circa Italiā sici
liāq. Stephāus ēt q gētibus apud græcos scripsit.
Ex catana fuit Charōdas inqt unus ex iis qui re-
ges athenis cōdiderūt: ut mirū sit unde Vale. eū
uocet Thuriū: nisi memoriola lapsum dicamus
ut q̄ Zaleuci pr̄ia fuit eā Charōdæ tribuerit. aut
Thurius uerbū librarius ex supiore capite tran-
sposuit huc icōmode. Nā Valer. ita scriptū relin-
quere potuit. Zaleucus Thurius urbe locrensiū.
Suidas. n. de Zaleuco Locrēsis iqt ex Thurio fu-
it. aut certe de Charondæ patria non conuenit in
ter auctores. & aliqs Thurium fuisse scripsit. id
quod alicubi Parrhasius legisse non meminit. Hermippus de legum latoribus libro septimo refert apud athe
nas Charondæ leges ad mensem cani olitas.

maius: aut potētius Athēiēsi populo futurū. sed eā
uulgari nō oportere: postulauitq; ut aliqs sibi: cui
illā tacite expōeret: dareť. datus ē Aristides. Is post
q̄ cognouit i classē illā lacædemōioꝝ: q̄ tota apud
Gytheū subducta erat: uelle icēdeř: ut ea cōsūpta:
dn̄atio maris ipsis cederet: ꝓcessit ad ciues: & ipsis
retulit: Themistoclē ut utile cōsiliū: ita minime iu
stū aīo uoluere. e uestigio uniuersa cōcio qd æquū
nō uidereť: nec expedir̄ qdē ꝓclamauit: ac ꝓtinus
Themistoclem incœpto iussit desistere.

¶De Zaleuco Locrensi.

Nihil illis ēt iustitiæ exēplis fortius. Zaleu
cus urbe Locrēsiū a se saluberrimis: atq;
utilissimis legib⁹ mūita cū filius eius adul
terii crimine dānatus: secūdū ius ab ipo cōstitutū
utroq; oculo carere deberet: ac tota ciuitas i hono
rē pr̄is necessitatē pœnæ adulescētulo remitteret:
aliq̄diu repugnauit. ad ultimū ꝑcib⁹ ppl̄i euictus:
suo pri⁹: deide filii oculo eruto: usū utriq; uidendi
reliqt. Ita debitū supplicii modū legi reddidit. æqta
tis admirabili tēpamēto se īter misericordē patrē: &
iustū legislatorē partitus.

¶De Charōda Tyrio.

Sed aliquāto Charōdæ Tyrii p̄fractior. &
abscissior iustitia. ad ui: & cruorē usq; sedi
tiosas cōciōes ciuiū pacauerat lege cauen
do: ut siqs eas cū ferro itrasset: cōtinuo iterficereť.
Iteriecto deide tpe ex lōgiquo rure gladio accīctus:
domū repetēs: subito idicta cōciōe: sicut erat: i eā ꝓ
cessit: ab eoq; q ꝓxime cōstiterat: solutæ a se legis
suæ mōitus: Idē ego illā (iqt) sanciā. ac ꝓtius ferro:
qd habebat: districto icubuit. cūq; liceret culpā uel
dissimulare: uel errore defēdere: pœnā tamē repre
sentare maluit: ne qua fraus iustitiæ fieret.

¶Dixit nō oportere. i. nō cōducere eā. s. rē uulgari. i. uulgo idicari: & postulauit ut aliqs dareť sibi cui exponeret ASCE-
illā. s. rē: tacite. i. i secreto hoc ē occulte: nō iñ tacēdo: unde mire dixit tacite expōeret. Aristides: uir ille athēi. pru sius
dēs & iustus: datus ē themistocli ut ei cōsiliū suū cōicaret. Is. s. Aristides postq̄ recognouit sup. themistoclē uel
le icēdere classē illā. s. nobilē lacedæmonioꝝ q tota erat subducta. i. in littus tracta apud cytheū. s. portū: ut ea. s.
classe cōsumpta: dominatio maris cederet ipsis. s. atheniē. ꝓcessit ad ciues & retulit themistoclē uoluere aio cōsi
liū ut utile ita minime iustū: & ita reuera nō erat utile qa ihonestū: uidebať tamē qa iperiū fuisset aucturū uni
uersa cōcio ꝓclamauit e uestigio. i. priusq̄ Aristides aut ipsi uestigiū mutarēt: id qd nō uidereť æquū. i. iustum:
nec qdē. i. nō etiā expedire. i. utile eē: ac ꝓtinus iussit Themistoclē desistere ab icœpto: unde nō minus iustus fu
it totus ppl̄s q̄ Aristides. ꝑNihil etiā fortius sup. est: illis. s. sequētibus exēplis iustitiæ: Seleucus uel (ut alii scri-

pſerunt)Zaleucus(ſed idẽ de eodẽ libro.i.de ſimulata religiõe qđ caput nuper ſuentũ eſt Seleucus ſcripſerũt) urbe locrẽ.in græcia(ut opinor)potius q̃ in brutii (nã ſunt locri ozolæ apud Epicmenios & opũtios:i græcia & etiã in Brutiis italiæ)munita a ſe.i.cũ ipſam mũiuiſſet:ſaluberrimis atq; iuſtiſſimis legibus cũ filius eius damnatus crimine adulterii:deberet carere utroq; oculo ſm ius conſtitutũ ab ipſo.ſ.Seleuco:ac tota ciuitas remitteret adoleſcẽtulo neceſſitatẽ pœnæ in honorẽ pñis:ipſe ſup.repugnauit.i.reſtitit uotis populi aliquãdiu: ad ultimũ euictus pcibus ppli p̃.õtis ne.i.filiũ excæcaret:ſuo.ſ.pñs oculo:eruto prius deinde oculo filii eruto:reliqt utriq; .i.& ſibi & filio uſũ uidẽdi:Et ſup.ita reddidit legi modũ.i.metrũ & mẽſurã ſupplicii debitũ qa pfinitũ: ptitus admirabili tẽperamẽto æqtatis ſe iter patrẽ miſericordẽ & legiſlatorẽ iuſtũ.⁋Sed iuſtitia Charũdæ.ſ. pricipis Tyrii.i.Tyri urbis i phœnicia:ſup.fuit pñi actior.i.aſperior & rigidior:qa res rigida prius frãgit q̃ flectit:& abſciſſior.i.breuior & q̃ſi minus deliberato aio facta(nã q aliqđ ſubito diſſoluere uolũt abſcindũt illud ut retinacula nauis:& ueſtiũ ſuturas:unde Cato potius diſſuẽdã q̃ abſcindẽdã cẽſuit nõ æquã amicitiã:q exẽpla adduco ut uim metaphoræ:minus piti itelligãt)Is ſup.aut q Charũdas:pacauerat cõciones ciuiũ ſeditioſas uſq; ad uim & ad cruorẽ:cauẽdo lege ut ſiqs itraſſet eas.ſ.cõciones:cũ ferro.i.armis ſalrẽ iuaſiuis:iterficeret continuo: deide tpe iteriecto:repetẽs domũ ex lõginquo rure accinctus gladio:cõcione.i.cõuocatiõe populi idicta ſubito proceſſit in eam ſicut erat.ſ.accictus gladio:& mõitus ab eo q pxime conſtiterat legis ſuæ ſolutæ a ſe.i.q legem ſuam ſoluiſſet:inquit ego idem ſanciã.i.ſanguine meo firmã & ſanctã efficiam:illã.ſ.legem:ac icubuit protinus ferro quod habebat.i.gladio ſuo:cumq; liceret ſup.ei:uel diſſimulare culpam.i.negando ſe culpam admiſiſſe: quia lator legis non uidetur ſub lege teneri:uel defendere.i.purgare errore.i.propter errorem ſuum:quia nõ dedita opera e domo accinctus gladio pceſſerat:ſed rure ut accinctus erat in concionẽ uenerat: maluit tamen repræſentare.i.exhibere populo & perſoluere pœnã.ſ.trangreſſiõis:nequa fraus fieret:iuſtitiæ.

⁋De Fide publica. Caput. VI.

HVius imagĩe ante oculos poſita: uenerabile fidei numẽ dexterã ſuã: certiſſimum ſalutis humanæ pignus oſtẽtat: quam ſemper in noſtra ciuitate uiguiſſe:& omnes gentes ſenſerunt: & nos paucis exemplis recognoſcamus.

⁋De Senatu Po.Q.Ro.

CVm Ptolemæus Rex tutorem Populum Ro.filio reliqſſet:Sẽatus.M.Aemilium Lepidũ Pont.Max.bis cõſ.ad pueri tutelã gerẽdã Alexãdriã miſit: ampliſſimiq; & itegerrimi uiri ſanctitatẽ Reip.uſib⁹:& ſacris cõparatã:externæ pcuratiõi uacare uoluit:ne fides ciuitatis noſtræ fruſtra petita exiſtiaretur. cuius beneficio regia incunabula cõſeruata pariter ac decorata: icertum Ptolemæum reddiderũt: patris ne fortuna magis: an tutoris maieſtate gloriari deberet.

OLI. HVius imagine:tranſiturus ad capitulũ ſequẽs Vale.ne hoc abrupte ſacere uideat q̃ſi pfat.dicit.n.iuſtitiam fidei dexterã porrige:ut ſibi ſuccurrat & recte.nã ut inqt Tulius fides eſt totius iuſtitiæ fundamẽtũ.⁋Humãæ ſalutis.Quia ſine fide humana generis ſocietas ſtare non poſſet.

CVm Pto.De fide publ.Po.Ro. loquit erga Ptolemæũ regẽ egypti:nã egypti reges oẽs Ptole.ſunt appellati. Ptole.moriẽs filiũ in tutela Po.Ro. reliquit q poſtq̃ ad eorũ aures peruẽit ne fides aliqua ex parte deeſſet ſena.miſit Alexandriã.Q. Aemiliũ Lepidũ principẽ ciuitatis & eundẽ optimũ uirũ q tũc põtifex maximus q his antea cõſul q princeps ſenatus qnqes fuerat:q tutor Po. eẽt & maluit ſenatus ut reſpu.tãto uiro careret q̃q̃ eo plurimũ idigeret quã pu.fides deeſſet tantũ ualuit apud Po.ſanctiſſima fides:ut maluerit hoiem in quo aio ſanctitatis exẽpla conſpici poſſent alienã q̃ ſuæ reipu.curã adminiſtrationẽq; ſuſcipere. Iuſti.q de hac tutela mẽtionẽ lib.xxx. facit non a rege tutorẽ relictũ Po.fuiſſe dicit: ſed poſt Regis mortẽ ab Alexãdrinis romã miſſos fuiſſe.⁋Legatos:q orarẽt Po.Ro.ut tutelã pupulli ſuſcipẽt regnũq; tuerent egypti.q iã Phi.& antio. facta iter

Romanorũ des ĩ Ptol. ſe pactiõe diuiſiſſe dicebãt:gratã legationẽ fuiſſe Ro.cãm belli q̃rẽtibus aduerſus phi.q iſidiatus tpibus punici belli fuerat:miſſos igit fuiſſe legatos dicit q nũciarẽt antiocho atq; phi.ut a regno egypti abſtinerẽt. miſſum & Marcũ æmi.le.i ægyptũ q tutorio noie regnũ pupilli adminiſtraret q pfectus bello deide q aduerſus Antioc. duce Scip.geſtũ eſt magnũ ad uictoriam momentum dediſſe fertur.⁋Comparatam.quia reipublicæ utilitatibus inſeruiebat.⁋Et ſacris:quia pontific.maxi.ſacra publica faciebat.⁋Cuius beneficio:non minorem ſplendorem & gloriam ab hac tutela Ptolemæ.accepit quam a genere paterno.

ASCẽſius HVius &c.Præfatio ẽ in exẽpla fidei publicæ.Ordo ãt eſt:Imagĩe huius.ſ.iã dictæ uirtutis:utpote iuſtitiæ:poſita ante oculos.ſ.legẽtiũ aut cõtẽplãtiũ:uenerabile numẽ fidei oſtẽtat dexterã ſuã.i.ſibi dicatã appoſitorie certiſſimũ pignus ſalutis hũanæ:iõ ãt oſtẽtat:qa ſm Cice.li.i.officio fides eſt fundamẽtũ iuſtitiæ:& iõ ubi iuſtitia illic ẽt fides eſt:q̃.ſ.fidẽ:&.i.ſimul oẽs gẽtes ſenſerũt & nos recognoſcamus.i. atteſtemur paucis exẽplis:uiguiſſe.i.q ipſa uiguerit ſemp in ciuitate nřa:hoc eſt Rõana.⁋Cũ Ptole.ſ.rex ægypti reliquiſſet populũ Ro.tutorẽ filio ſuo:ſenatus.ſ.Ro.miſit.M.Aemiliũ lepidũ põti.max.& bis cõſulẽ: Alexadriã :i.in eã urbẽ ægypti ubi regia erat:ad gerẽdã tutelã pueri:& uoluit ſanctitatẽ uiri ampliſſimi & itegerrimi cõparatã.i.acqſitã uſibus reip.& ſacris:qa et põtifex magnus erat:uacare.i.operã plenã dare & itentã eẽ pcuratiõi externæ:ne fides ciuitatis nřæ.hoc eſt Romãæ:uideret petita fruſtra.ſ.a Ptole.patre.Cuius.ſ.M.Aemilii beneficio cunabula regia.i.primordia uitæ regis & filii regis:conſeruata pariter ac decorata:reddiderunt Ptolemæum.ſ. filium incertum ire.i.an deberet gloriari magis fortuna.i.regno patris:in maieſtate tutoris.ſ.Aemilii.

SPeciosa quoq;:cũ prio pũico bello Con.Sci. Asina ꝑfect⁹ classis ĩ sicilia foret ad colloquiũ a cartha- OLI.
gi.uocatus ẽ q data fide cõfideẽt ꝓcessit.illi uero simlato colloqo milites paratos hũere q dep̄hẽsũ. Scipio
Sci.ĩ catẽis ducerẽ post aliqd̃ t̃ps eodẽ bello cũ:angustias deductus eẽt hãilcar pœorũ dux & cũ Ro- fraud
mãis pacẽ desideraret nõ audebat se cõsulũ fidei cõmittere:nã ueritus ne q̃ scipionẽ arte decepat ea captus
dẽ & ipe caperet.Sed hãno alter eoꝝ dux meliori de fide Rõana opiniõe ductus ꝓcessit audacius & cũ cõsuli-
bus de pace agere cepit.tũc unus ex tribũis militũ dixit nõ aliã illi fidẽ eẽ seruãdã q̃ illi Cor.seruauerãt cui cõ-

De Ciuitate Romana.

SPeciosa quoq; illa romana fides:igẽti pœ noꝝ classe circa Siciliã deducta duces ei⁹ fractis aĩs:cõsilia petẽdæ pacis agitabãt. Quoꝝ dux Amilcar ire se ad cõsules negabat audere: ne eodẽ mõ cathenæ sibi iniicerẽt:quo ab ipsis Cornelio Asinæ cõsuli fuerãt iniectæ. Hãno ãt certior romãi aĩ æstimator: nihil tale timẽdũ rat⁹: maxia cũ fiducia ad colloqũ eoꝝ tetẽdit.apd̃ quos cũ de belli fine ageret: & tribun⁹ milit.ei dixisset posse illi merito euẽire:qd̃ Cornelio accidisset:uterq; cõs.tribũo tacere iusso:isto te.iqt:metu Hãno fides ciuitatis nr̃æ liberat. claros illos fecerat tm̃ hostiũ ducẽ uicere potuisse: sed multo clariores fecit noluisse.

De eodem senatu.

ADuersus eosdẽ hostes parẽ fidẽ ĩ iure legatiõis tuẽdo Patres. Cons.exibuere.M.n. Aemilio Lepido.L.Flãinio cõs.L.Miutium.L.Mãliũ carthaginiẽsiũ legatis:qa mãus his ĩtulerant:perfeciales reddẽdos curauerunt.sed tũc Senatus nõ eos quibus hoc ꝑstabat:aspexit.

De Superiore Africano.

HVius exẽplũ Supior Africãus secutus:cũ onustã multis & illustrib⁹ carthaginiẽsiũ uiris nauẽ ĩ suã ptãtẽ redegisset:inuiolatã dimisit:qa se legatos ad eũ missos dicebãt.tam & si mãifestũ erat:illos uitãdi ꝓ̄sentis piculi grã falsum legatiõis nomẽ amplecti:ut romãi ipatoris potius decepta fides:quã frustra ĩplorata iudicaretur.

sules ĩ dicto silẽtio hãonẽ secuꝝ eẽ iusserũt.mira
ꝑfecto fides & oĩ laude ꝑ̄dicanda. Abbreuiator
Li.de hoc Scip.sic breuiter tradit.Cn.cor.cõsul a
classe pũica circũuẽtus & p fraudẽ ueluti ĩ collo
qũ euocatus captus ẽ.Cor.asi.hic ẽ q classe pũi-
ca mersa clarissimũ inde triũphũ egit.Cornelio
as.q̃re dict⁹ sit Cor.Asina. Macro.saturna.li.i.fa-
cile declarat.dicit.n. Asinæ cognomẽtũ cornelũs
datũ ẽ q prĩceps corneliæ gẽtis empto fũdo seu
filia data marito cũ spõsores ab eo solẽniter po
sceret asinã cũ pecũiæ onere ꝓduxit ĩ forũ q̃si ꝓ
spõsorib⁹ ꝑ̄sens pign⁹. Fractis.uictis. Claros
illo: ac si diceret uictoria qdẽ Ro. imperatores
claros reddiderat:fides uero multo clariores.

ADuersus eosdẽ hostes parẽ.M.æmilio Car-
le.legati cartha. Romã uenerãt pacẽ a thagi.
senatu populoq; petẽtes forte ita acci legati
dit: ut altercatio orta eẽt iter legatos pulsa-
&.L.Minutiũ ac.C.Mãiliũ & eo usq; ꝓcessit eoꝝ ti
cõtẽtio ut Minutius & Mãilius legatos pulsarẽt.
nã illi pacẽ petebat hi dãdã eẽ negabãt:qppe fœ
difragis qd̃ ubi cognouit senatus eos legatis dã-
dos esse cẽsuit dariq; fecit. Iure legatiõis:ut le
legati tuti sint & inuiolati secũdũ ius gentium.
Manus his attulerãt:pulsauerãt. Nõ eos.q̃si
dicat senatus nõ respexit quid mererentur car-
thaginẽses.qui totiens fœdera frangerẽt:sed ius
gentium esse seruãdum fidemq; publicam.

HVius exẽplum:hoc fuit secũdo bello
pũico cũ supior affricãus fatalis dux
utraq; subegisset hispaniã cœpit car-
thaginẽsiũ nauẽ clarissimorũ hoium
plenã illi ne i captiuitatẽ uenirẽt legatos publi-
ce missos ad imperatorem Romanum se esse si-
mularunt quã fidẽ illis affricanus ꝑ̄stitit ut oẽs
ĩcolumes & ĩuiolati redirẽt ad suos:maluit ĩpa-
tor Ro. suã fidẽ fraude petitã q̃ frustra ĩploratã.
Vincere lãus parrhasius arbitrabatur a Var.scri- THE.
tũ uincire.Nã noluisse uĩcere Ro. absurdũ foret
intelligere.legas igitur uincere.i. Catenas iniicere.
Speciosa &c. Illa.s.seqns:fides Romana.i. Ro- ASCE-
manæ ciuitatis est sup.quoq;.i.etiã speciosa. Ingẽti.i.ual de magna classe.pœnoꝝ.i. Carthaginen. deducta circa sius
Siciliã:duces ei⁹.s.classis:aĩs fractis.i.habẽtes aĩos fractos & desperãtes de uictoria:agitabãt cõsilia pacis petẽ
dæ.Quoꝝ.s.pœnoꝝ Amilcar dux.i.princeps:negabat se audere ire ad cõsules.s.Romãos: ne catenæ iniicerent
sibi eodẽ mõ.quo fuerant iniectæ Cornelio Asinæ cõsuli.s.Romão:ab ipis.s.pœnis.Hãno ãt certior æstimator
.i.cẽsor aĩ Romãi ratus nihil tale timẽdũ:tetẽdit ad colloqũ eoꝝ.s.cõsulũ Roãnorũ cũ maxia fiducia: apud.s.
cõsules cũ ageret de fine belli.i.de bello finiẽdo: & tribunus militũ dixisset ei:id.sup.qd̃ accidisset Cornelio.s.
Asinæ:posse euenire merito illi.s.Hãnoni:hoc ẽ ut in uincula cõiiceret:uterq; cõsul: tribũo iusso tacere.i.postq̃
iusserat tribunũ tacere:inqt:o Hãno fides ciuitatis nr̃æ liberat.i.soluit te isto metu.s.quo timebat i uincula cõ
iici:ob dictũ tribũi militũ:nã prius nõ timore dictus est.Potuisse uicere:qa i potestate sua habebãt: tãtũ ducẽ
hostiũ: uidelicet Hãnonẽ; fecerat illos.s.consules claros:sed noluisse uicere aut uĩcire eũ fecit illos mlto clario
res. Aduersus &c.Patres conscripti exhibuere parem fidẽ in iure legationis tuẽdo.i. ptegẽdo: aduersus eosdẽ
hostes uidelicet pœnos aut carthagine. Enim.i.quia Marco Aemilio Lepido & Lucio Flaminio cõsulibus: idẽ
quo tpe ii essent cõsules:ipi patres cõscripti:curauerũt Luciũ Minutiũ & Lucium Maniliũ reddẽdos.i.dandos
ut re uacet:aut potius legat dedendos.i.in potestatem dandos:per fœciales.s.sacerdotes qui fœderibus ferien-
dis & bellis legitime indicendis ꝑerant:legatis cathaginensiũ:quia ipi intulerant his.s.legatis manus: idest eos
uiolenter pulsauerant.Sed senatus aspexit tunc se.i.qd̃ se deceret aut fidem suam.non eos:uidelicet fœdifragos

pœnos quibus hoc præstabat: quia indigni erant quibus tanta fides seruaretur. ¶ Huius &c. sic melius q̃ cuius nam de eo qd̃ in manibus habent loquit̃ fere per pronomẽ hic: Ordo aũt est. Aphricanus. s. Scipio: superior. i. maior secutus exemplũ huius. s. dicti facti senatus: cũ redegisset in suã potestatẽ nauẽ honustum. i. honorifice onustam: multis & illustribus uiris carthaginẽ. dimisit sup. eã iuiolatã: qa dicebant se missos legatos ad eũ: tametsi maĩfestũ erat illos amplecti falsum nomẽ legatiõis gr̃a piculi p̃sentis. s. tũc: uitãdi: ut fides ipatoris Ro. iudicaretur potius decepta per fraudem punicam: quam implorata frustra: idest in uanum.

OLI. Repræsentemus: hoc exẽplũ par est superiori: nam hi Romani duo ꝗ legatos Appolloniatũ orta inter eos rixa pulsassent dediti sunt eis & missus est q̃stor eũ auxilione cognati uim aliquã inferrent. ¶ Repræsentemus: in mediũ proferamus. ¶ Apolonia: facit suum gentile hic & hæc Apolloniatis: unde aduerbiator cum legatos Apoloniatũ dixit ad senatum missos: quidam Iuuenes pulsassent dediti Apoloniatibus sunt sed quidam dicunt ꝙ latine facit Apollõitãus na. nũ. ¶ A cognatis: si forte cognati eorum uoluissent e manibus legatorũ eripere. ¶ Illam cu. siqs curiã diligentius cõsideret nõ poti⁹ fidei tẽplũ dicet q̃ mortaliũ ꝯfugiũ.

Apol/lonia Apol/lonia/tis

¶ Ost duo⁊: Nunc ad externa trãsit exẽpla & prio de saguntinis qui i fide ro. pertinaciter constiterunt. Saguntũ oppidum est opulẽtissimum in hispãiæ finibus positũ circa flumẽ hiberæ: quod fuit quõdã terminus imperii po. ro. & carthaginẽsiũ. cãq̃ feeũ di punici belli: nã cũ Hannibal oppidum illud circũsedisset Sagũtini Romã legatos auxilia petẽtes miserũt q cũ tardius mitterentur nec se diutius defendere possent: ad eã ptinaciam ueñerũt ut i foro cõstructo igenti rogo ipositisq; rebus suis oĩbus flãmas subiicerẽt. deĩde seipsos in rogũ cõiicerẽt ne a fide deficerẽt. ¶ Duo⁊ sc. uidelicet Gn. & P. Scipionum quorum alter. S. P. Scipio eius scipiõis pater fuit: qui deinde aphricanus dictus est: hi duo ut supra diximus hispaniam in potestatem po. ro. diu tenuerãt: sed tãdem per magonẽ quendam celtiberi quorũ pars maior erat in exercitu ro. illecebris & pecunia corrupti defecerunt a Romanis Romani uero exercitus externis auxiliis destituisse in tutiora loca receperunt: & elitellis atq; impedimentis uallo facto a pœnis q̃bus erant longe uiribus inferiores diu obsessi tandem capti cæsiq; sunt. L. uero Marci. tribunus militum collectis reliquiis exercitus & nocte sequẽti uocatis ad concionẽ militibus hortatus est: ut improuiso iuaderẽt hostes nihil tale pp uictoriã metuẽtes & iter cõcionãdũ subita flãma ex ei⁹ capitis apice emicuit quo signo motos milites ea nocte duxit ad hostiũ castra qbus ex iprouiso captis cæsisq; hostibus maiorẽ itulit cladẽ q̃ accepit. Sed i hac historia Vale. dissentit a Li. nõ. n. post cæsos i hispãia scipiões Hãnibal sagũtũ expugnauit. S; ãteq̃ bellũ cũ Romanis susciperet. ut Li. tradit. & Ci. in Philippicis lib. xi. Et hoc belli principium & causam fuisse dicit quia cũ iã aĩo agitaret Hãnibal iuadere nullã aliã uiolãdi fœderis honestiorẽ ratiõnẽ iuenit q̃ si saguntinos Romanis societate cõiũctos adorireẽ. ¶ Vim punicã. Cũ in punica coerciti eẽnt nec iã cõmeatus uenire posset.

Sagun tino⁊ fides erga po. ro.

¶ De Senatu Po. Q. Ro.

Epresentemus ẽt illud senat⁹ nullo mõ p̃termittẽdũ op⁹. legatos ab urbe Apollonia Romã missos. Q. Fabius. Cn. Aproius ædiles orta cõtẽtiõe pulsauerũt. qd̃ ubi cõpit: cõtinuo eos p̃ fæciales legatis dedidit: q̃storeq; cũ his Brũdusiũ ire iussit: neq̃ itinere a cognatis deditorũ iniuriã acciperẽt. Illam curiam mortaliũ quis concilium: an nõ templum fidei dixerit? quã ut ciuitas nostra semper benignã præstitit: ita ẽt in sociorum quoq; animis constantem recognouit.

¶ Externa.

Ost duorum in Hispania Scipionũ: totideq; romani sanguinis exercituũ miserabilẽ stragẽ: Sagũtini uictricibus Annibalis armis intra mœnia urbis suæ cõpulsi: cũ uim punicã ulterius nequirẽt arcere: collatis in forũ: quæ uni cuiq; erãt carissima: atq; undiq; circũdatis: accẽsis q; ignis nutrimẽtis: ne a societate nostra deficerẽt:

ASCE/sius ¶ Repræsentemus etiam illud opus. s. factum aut exemplũ senatus nullo modo prætermittendum. Quintus. Fabius & Cneus Opronius: seu ut alii textus habent Sẽpronius: ædiles pulsauerunt. Legatos missos Romã ab urbe apollonia q̃ est aut in ponto: aut in Epiro: aut in Creta: aut i Syria: aut Thracia: in omnibus eñ illis regionibus reperitur eo noĩe urbs: sed putem de pontica urbe loq contẽtione orta. s. inter ædiles & legatus: quod: scilicet factum ædilium: ubi. s. senatus comperit dedidit. i. in potestatem dedit continuo eos legatos per fœciales. i. fœderum ut dixi feriendorum & bellorum legitimæ indicendorũ officiales: & iussit: quæstorem. s. urbis Romæ: ire cũ his. s. legatis Brundusium. i. in illud usq; oppidũ littorale: ne. s. legati acciperent: quã. i. aliquam iniuriam in itinere a cognatis deditorũ. Dixerit. i. nunquid dixerit. s. merito: qs. i. aliquis illam. s. tam fidam curiam. s. Romanã: concilium. i. Coetũ mortaliũ: an nõ dixerit sup. potius templum fidei. q. d. multo iustius templum fidei. Quam sup. fidem: ut. i. quemadmodum: ciuitas nostra. i. Romana: Prestitit semp benignam: ita recognouit eam constantem quoq;. i. etiam in animis sociorum: utpote Saguntinorum & Petilinorum: de quibus sẽntia sunt exempla: ad quæ hoc dicto parasceuen fecit. ¶ Post miserabilẽ stragem duorum scipionum. s. Cnei & Publii in hispania: & totidem. i. etiã duorũ exercituũ Romani sanguinis: Saguntini. i. ciues sagũti urbis in hispania: compulsi sup. ab armis uictricibus Hannibalis intra mœnia urbis suæ: cum nequirẽt arcere. i. amouere a se ulterius uim. i. uiolentiam punicam: collatis. i. comportatis aut congestis in forum. s. rerum uenalium his sup. quæ erant charissima unicuique: atque nutrimentis: idest fomentis ignis: idest cõbustibilibus circũ datis undique & accensis superiecerunt ipsi semet (sic scriptum repperi & puto ueram esse lectionem cum ita fere Cicero loquatur. licet alii legant semetipsos).

¶Communi.Quia ipsis & bonis suis communis fuit.⁋Crediderim:Quasi per deplorationem hoc dicit Valeri.non dubitauerim fidem tunc humana facta considerationem Saguntinorum casum fuisse miseratam tam OLL

constantes sui numinis cultores:iniquo iudicio fortuna ad necem adeo crudelem impulerit.⁋Mœstum:cum uideret res hominum adeo fidelium male uersari.

Dem præstando:hoc simile est superiori quá enim fidé Saguntini Romanis præstiterunt.eádé seruauerút & petilini & dux carthaginésiú utriusq; causa fuit petilini primo quidem cum obsiderent ab Hánibale auxiliú petierunt a Romanis popu.ro. q paulo ante canésem cladem accepissent pstare nó posse respóderút.sed illis pmiserunt ut facerent q sibi maxime códuceret:illi a romano præsidio destituti omné imbellé turbá & inutilé ciuitate eiecerút quo difficilior esset per famé obsessio qd' illis cósiliú parú uel nihil pfuit oéq;.n. uis alia magisq fames illos expugnauit : absumptis.n.frugú aliméctis carnisq; omnis generis quadrupedum:postremo coriis herbis & radicibus corticibusq; teneris & his quoq; stricti uescebantur.maluerút ergo fame cósumi q a romana fide deficere.Hánibal igitur nó petiliá sed fidú petiliæ sepulchrum expugnauit.⁋Petilia.urbs calabriæ de qua meminit Vir.parua Philoctetæ subnixa petilia muto in qua Philoctetes mœlibeus regnauit teste Seruio.at Strab.li.vi.dicit esse lucanorú metropolim.⁋Egesta.euacuata urbe.⁋Traherent:producerent:dilatarent.

Petiliнorú fides in ro.

publico:& commúi togo semetipsos superiecerút. Crediderim tunc ipsam fidé húana negocia speculanté: mœstum gessisse uultú: perseuerátissimum sui cultú:iniquæ fortúæ iudicio: tam acerbo exitu damnatum cernentem.

Dé pstádo:Petilini eundé laudis honoré meruerút.ab Annibale:qa deficere a nra amicitia noluerút:obsessi:legatos ad senatú auxiliú iplorátes miserút: qbus pp recété cladé Cannensem sucurri non potuit. Cæterú pmissum est eis:ut facerét:quod utilissimum icolumitati eorum uideretur.Liberum ergo erat carthaginiensiú gratiam amplecti.Illi tamé fœminis:omniq; ætate imbelli urbe egesta:quo tutius armati famé traherent:ptinacissime in muris constiterút:expirauitq; prius eoR tota ciuitas:quam ulla ex parte romanæ societatis respectum deposuerit.Itaq; Annibali nó Petiliá: sed fidú Petiliæ sepulchrú capere cótigit.

¶De Fide uxorum erga uiros. Cap. VII.

Tq;ut Vxoriam quoq; fidem attigamus:Tertia Aemilia Africái prioris Vxor mater corneliæ matris .C. &. T.GracchoR tátæ fuit cóitatis & patientiæ:ut cú sciret uiro suo ancillulá

Tq; ut uxoriá quoq;.Núc trásit ad cap. vii.in quo tractat exépla fidei q uxores præstitere maritis.Et primo de Tertia æmilia:cuius tátá fidem fuisse dicit:ut eius uir Scipio superior ancillæ suæ captus esse amore cú licétia illa frui pmiserit ac post morté Sci.ne id metu fecisse existimaret manumissam illá liberto suo i matrimoniú cú magna dote dedit.⁋Mater Corneliæ:eá nobilem facit ut ré magis exageret quis uxor esset affricani & auia tátorú uirorú.tamé hoc fecit.sunt q dicant hanc pauli æmilii q persén regem superauit fuisse filiam & Aphricani inferioris sororem ex qua nata fuit Sépronia.Gracchorú igitur quæ & Cornelia dicta est.Plutar.tamé dicit Paulum æmilium duas tátú habuisse filias.& alterá Tuberoni elio:alteram catoni portii catonis filio in matrimonium dedisse.

Tertia Scipionis uxor pellicé patiés

¶Publico & cói rogo.i.Pyræ ardenti:ne desisterét.s.facta deditióe:a societate nostra.i. Romana. Ego(inquit author in admiratione fidei eorum)crediderim.i.uelim credere: (sed mire utitur ea uoce quasi in significatióe futura aut salté pñti cú sit pteriti tpis:ut dubité an legendum sit crediderim a futuro credidero aut credidero)aut si fuissem credidissem:ipsá fidem:scilicet deam: speculantem:scilicet desup negocia humana:gessisse tunc uultum mœstú:cernenté.i.cerneret perseuerantissimú cultú sui dánatú tá acerbo exitu:iudicio fortunæ iniq.⁋Idé &c. Petilini.s.ciues illi Petiliæ urbis calabriæ meruerút eundé honoré laudis.s.obseruatá fidé:præstádo.s. Ro. idé.i.eádé fidé aut eúdé exitum pro fide qué Sagútini. Qui sup.obsesse ab Hánibale:qa noluerút defficere.i.p defectioné desistere & recedere ab amicicia nra.i. Róana:miserút legatos ad senatú implorantes auxiliú.s.ab eo cótra hánibalé:quibus nó potuit succurri.s.a senatu(& est succurri impersonale uerbú)propter cladé recenté cánensem.i.paulo ante a Romanis apud Cannas acceptá. cæterú.i.sed: pmissum est eis.s.Petilinis ut facerent qd' uideret utilissimú incolumitati eorú: hoc est si ita uideret sese dederét Hánibali. Ergo liberú erat.i. in libera Petilinorú potestate amplecti gratiá Carthagineñ.tñ illi fœminis sup.ægestis.i.exportatis: & oi ætate ibelli ægesta.i.exportata urbe.s.sua petilia:quo.i.ideo ut: ipi armati.i.q in armis erant & arma ferre poterant: traherent.i. protraherent & sustinerent:famé.s.ex penuria cómeatus:cóstiterút ptinacissime in muris:& tota ciuitas eorum expirauit prius:idest spiritum emissit:q deposuerit ex ulla parte respectum societatis Romanæ. Itaq;: idest & ita contigit:idest cum difficultate datum est hannibali capere non petiliam:quia exstinctis ciuibus Petilia esse quodamodo desierat:sed sepulchrum fidum: idest propter fidem extinctæ petiliæ: idest ciuitatis petiline.

ASCêsius

Tq;&c. Transit ad fidé uxorum erga maritos: quæ species quædam est & quasi membrum superioris tituli seu capitis:licet hic nouú fere substituant:& ideo breuiore solito utit præfatióe statim subnectés exéplú Tertiæ Aemyliæ dicés.Atq;ut nos attingamus quoq;.i. etiam fidem uxoriam : Tertia Aemylia uxor Aphricani.s. Scipionis prioris.i.superioris: & mater Corneliæ matris Caii & Tiberii gracchorú:fuit tátæ comitatis.i.lenitatis & patientiæ.s.intolerádis alienis amoribus ; ut cú sciret ancillulam.s.

OLI. ℭDiſſimulauit:finxit ſe nō cognoſcere.⁋Impatiētiā:Quod amoris īpatiēs eēt.⁋Tantæ comitatis ſuauitatis. Comitas uirtus eſt inter duo extrema:inter ſeueritatem & remiſſionem.⁋Domitorem.Qui duas hiſpāias.Sardiniam:Siciliam:& affricam ſubegerat.⁋Manumiſſam:in libertatem aſſertam.

Quintum Lucretium: Nec tutia quidem prætermittenda eſt:quæ Quin.Lucretiū maritum ſuum a triumuiris proſcriptum & inter ipſos pœnates latentem non dubitauit cum ſuæ ſalutis diſcrimine tutum & incolumen ſeruare:lex enim erat quicunque proſcriptum occultaret eadem pœna damnaretur a triumuiris:ſcilicet Auguſto Antonio & Lepido.magno periculo.Quia ut dixi pœna capitis afficiebatur qui proſcriptū texiſſet:aut non indicaſſet.⁋Camera:cubile arcuatum.⁋Proſcripti:dicebantur quorum nomina in publico proſcribebantur & quicunque ea uidiſſet ius faſque eorum occidendorum habebat.

Pro/ſcripti

Sulpicia.Lētulum Truſcelinorum uirum ſuum proſcriptum a triumuiris Antonio Lepido & Octauiano: ubi in ſicilia exulare percepit a ſeruili ſumpta ueſte & decepta matre a qua diligenter ſeruabatur conſcia quanto uiri amore flagraret deceptiſq; cuſtodibus cum duas tantum ancillas: & paucos ſeruulos ſecum duxiſſe:eueſtigio ſecuta eſt magnum igitur fidei documentum in uirum ſulpitia dedit.

.M. Antonius orator incesti reus

Reſtat ut ſeruorum erga.Octauum capitulum de fide ſeruorum quā erga dominos ſuos perſeueranter præſtiterunt.primum autem exemplum ſerui cuiuſdam.M.Anto.oratoris ætate ſua præſtantiſſimi.quem Cice.in libro de oratore mirum in modum laudat.cum igitur inceſti accuſatus eēt: ut in ca.de fiducia diximus qui cum in prouinciā quæſtor deſignatus proficiſceretur.iamq; Brūduſiū uſq; perueniſſet.certior factus per litteras Romam rediit & cauſam ſuam egit.Seruus eius qui criminis illius cōſcius erat.nam laternam illi dū uirginem peteret noctu prætuliſſe conſtabat.nūq̄ cogi potuit ullo tormento ut id fateretur adeo fidelis.⁋Quo:quanto.⁋Hoc tāto.nam ſerui ſolēt eſſe infideles.ſi ergo in eorum numero aliquis fidelis īueniat laudabilior erit quia non expectat.

ex ſuis gratā eē: diſſimulauerit: ne domitorē orbis Africanum: fœmina magnum uirum impatiētiæ reū ageret: tantūq; mens eius a uidicta abſuit: ut poſt mortē Africani manumiſſam ancillulam in matrimonium Liberto ſuo daret.

ℭDe Turia Vxore Quinti Lucretii.

Quitū Lucretiū ꝓſcriptū a triūuiris uxor Turia īter camerā: & tectū cubiculi abditū: una cōſcia ancillula ab iminēte exitio non ſine magno periculo ſuo tutū præſtitit: ſingulariq; fide id egit: ut cū cæteri ꝓſcripti in alienis & hoſtilibus regionibus per ſummos animi & corporis cruciatus uix euaderēt ille in cubiculo. & ī cōiugis ſinu ſalutē retineret. De Sulpitia uxoř Lētuli.

Sulpitia āt cū a matre Iulia diligētiſſime cuſtodiret: ne Lentulū Cruſtelionē uirū ſuū ꝓſcriptū a triūuiris ī Siciliā ꝓſequeret: nihilominus famulari ueſte ſumpta cū duabꝰ ancillis: totidēq; ſuis ad eum clādeſtia fuga pueīt: nec recuſauit ſeipſam proſcibere: ut ei fides ſua in coniuge proſcripto conſtaret.

ℭDe fide ſeruoꝝ erga dn̄os.C.VIII:

Reſtat ut ſeruorum etiam erga dominos: quo minus expectatam: hoc laudabiliorem fidem referamus.

ASCē/ſius ℭVnam ex ſuis eſſe gratam uiro ſuo:hoc eſt uirum conſueuiſſe cum ancilla:diſſimulauit:ideſt ſignificauit ſe neſcire:ne ipſa fœmina: ideſt cum eſſet fœmina ageret magnum:uirum:ſcilicet Aphricanum ſuperiorem maritum ſuum domitorem orbis:ſcilicet pro bona parte:quia Hiſpanias: Sardiniam: Siciliam:& Aphricam domuerat:reum impatientiæ:ſcilicet amorū: qa qui orbem fere uicerat:ab amoribus ancillulæ uictus erat:ita ut cum ea lubentius ac cum uxore rem haberet & mens eius:ſcilicet uxoris utpote Tertiæ æmyliæ:tantum abfuit a uidicta:ut daret liberto ſuo ancillulam.ſcilicet illam:māumiſſam poſt mortem Aphricani.In qua humanitate plus laudis meruit q̄ i criminis marti ſui diſſimulatione:quia niſi diſſimulaſſet:uir forte errorem correxiſſet.⁋Quintum Lucretium & cætera: Affert alteꝝ exēplū uxoriæ charitatis:magis laudabile:qa in re magis ꝓbanda.Ordo āt eſt.Turia uxor.ſ.Quinti Lucretii:pſtitit Quintū Lucretium proſcriptum a Triumuiris.ſ.Auguſto:Antonio:& Lepido: abditum.i.abſconſum:inter cameram & teſtudinē.i.curuaturam ſuperiorē lecti:uulgo cœlū uocāt:& tectū.i.ſummū cubiculi.i.loci i quo erat cubile:hoc ē īter tabulatū ſuperius & lecti curuamē:qđ cœlū uocāt:una ācilla cōſcia: pſtitit dico tutū ab exitio īminēte:nō ſine magno piculo ſuo:Valla diceret ſui:& egit id fide ſingulari: ut qu ū cæteri pſcripti uix euaderēt:p ſūmos cruciatus ai & corpis i regiōibus aliēis & hoſtilibus:ille.ſ.Q.Lucretius retineret ſalutē i cubiculo.ſ.ſuo:& in ſinu cōiugis.⁋Sulpitia āt uxor Lētuli cū cuſtodiret diligētiſſime a Iulia mr̄e.ſ.ſua ne pſeqret ī Siciliā Lētulū Cruſtelionē ꝓſcriptū a triūuiris.ſ.iā dictis:nihilominus.i.q̄uis obſeruata: peruēit ad eū fuga clādeſtina:ueſte familiari.i. ut quidam dicunt quotidiana qua domi in re familiari occupata uti ſolebat: cum duabus ancillis & totidem ſeruis:nec recuſauit proſcribere ſeipſam ut fides ſua conſtaret:ideſt euidens eſſet in coniuge proſcripto:ideſt in proſcriptione cōiugis: alter diceret in:ideſt erga coniugē proſcriptum.

Reſtat.Breuiſſima quoq; pfatione & paraſceue ad hunc titulum utit: eo q ſpecies & membrū eſt capitis de fide.Nam fides ſeruorū fides eſt.Ordo autem eſt.Reſtat: ideſt reliquum eſt: ut referamus etiā fidē.i.fidelitatē ſeruorū erga dominos:quo.i.quāto minus expectatā:quia ſeruilis amor & coactus eſt:nullum autem uiolentum perpetuum:hoc ideſt tanto laudabiliorem.

A. Anto. In qſtione.i.in tormento a præcedente.i.quod ſequitur. nam quæſtiones inquiſitiones dicuntur.quæ a iudicibus fiunt & quia pcedunt quæſtiones.i.iterrogationes deinde ſequunſ tormenta ideo ponuntur pro tormentis. Laternam: a latendo dictam q itus lateat ignis. Hoc noie.hac cã.i. crimine:eſt autem Mecalepſis cum primum ad ultimum nomẽ enim ſignificat cauſam: cã uero crimẽ. Eculeo tormento:dicitur enim Eculeus quaſi equi diutius eſt autem ligneus & accutiſſimi dorſi. Candẽtibus:ignitis. Laminis.ſ.ferreis. Argui for.me.po.iure inqt accuſari fortuna poſſe uideſ:quæ tam fortem conſtantemq; animum in ſeruo concluſerit.merebatur enim ingenii corporis ſedem. OLI.

Arcus Antonius auoꝝ noſtroꝝ tẽporib. clariſſimus Orator iceſti reus agebaſ. cuius in iudicio accuſatores ſeruũ i quæſtione perſeuerantiſſime poſtulabant: quod ab eo cum ad ſtuprum iret. laternam prælatam contenderent. erat autẽ is etiã tum imberbis: & ſtabat coram: uidebatq; rẽ ad ſuos cruciatus pertinere: nec tamen eos fugitauit. Ille uero: ut domũ uentũ eſt: Antõiũ hoc nomine uehemẽtius cõſuſum: & ſollicitũ ultro eſt horatus: ut ſe iudicibus torquẽdũ traderet: affirmãs nullum ore ſuo uerbum exiturum: quo cauſa eius læderetur: ac ꝓmiſſi fidẽ mira patiẽtia præſtitit. plurimis etiam laceratus uerberibus: eculeoq; impoſitus: candentibus ẽt laminis uſtus: omnẽ ui accuſatoris: cuſtodita rei ſalute ſubuertit. Argui fortuna merito poteſt: qđ tam pium: & tam fortem ſpiritum ſeruili nomine incluſit.

Onſulẽ ãt. Hic.C.Marius filius fuit.eius marii qui bella ciuilia geſſit aduerſus ſyllam qui ſeptimo conſulatu ſuo mortuus eſt deinde in filiũ bella migrarũt.qui uictus a ſylla ſe pneſte recepit: ubi cũ obſidereſ tentauit per cuniculos egredi. q cũ nõ poſſet quia cuſtodirentur a ſyllanis militibus a ſeruo ſuo ſe iuſſit occidi ne in poteſtatem hoſtiũ ueniret. Plutar.uero in uita marii illum dicit ſibi mortem itiliſſe. Sortitum quia obſeſſa diu fuiſſet a ſyllanis tandem capta fuit: crudeliterq; uexata: nã ut i ca. de crudelitate uidebimus. quinq; milia prænestinorum crudeliter ſylla iuſſit occidi. Cuniculi.ſubterranei meatus a ſimilitudine animalis q cauernis ſubterraneis delectaſ. Cũ quo mo.ſic enim inter ſe conuenerant: ut quando effugere non poſſent ſimul morerentur. Perſtrictum: leuiter uulneratum ne in hoſtium manus deuenirent. Cum ma.ſi quia occurrebat illud q̃ fides eſt occidere dominum reſpondet quia magna præmia propoſita fuerant ei.qui Marium uiuum uictoribus tradidiſſet. Cedit: uincitur. Marii Iunioris interitus

De quodam ſeruo Caii Marii.

Onſulẽ ãt. C.Mariũ pneſtiæ obſidiõis miſerabilẽ exitũ ſortitũ: cũiculi latebras fruſtra euadere cõatũ: leuiq; uulnere a Teleſino: cũ quo mori deſtiauerat pſtrictũ: ſeruus ſuus ut ſyllãæ crudelitatis exptẽ faceret; gladio traiectũ interemit. cũ magna pmia ſibi ꝓpoſita uideret: ſi eũ uictoribus tradidiſſet. cuius dexteræ tã oportunum miniſterium nihil eorũ pietati cedit: a qbus ſalus dominoꝝ protecta eſt. quia eo tpe Mario nõ uita: ſed mors in beneficio repoſita erat.

Marcus Antõius non triumuir: ſed orator clariſſimus temporibus noſtrorum auorum: agebatur reus inceſti: ideſt ſtupri commiſſi cum ueſtali: cuius: ſcilicet criminis aut hominis accuſatores poſtulabant perſeuerantiſſime in iudicio: ſeruum: ſcilicet Antonii: in quæſtione: ideſt inquiſitione uiolenta per tormenta facienda: q: ideſt qa accuſatores pterderẽt.i.aſſeuerarẽt & cõuiceſ cõtẽderẽt: laternã plarã ab eo.ſ. ſeruo: quũ.ſ.dominus eius Marcus. A. iret ad ſtuprũ. Aũt p ſed: is.ſ. ſeruus erat tũ.i.tũc ẽt iberbis: & ſtabat corã.i.i cõſpectu iudicũ & accuſatorũ: & uidebat rẽ ptinere.i.ſpectare ad cruciatus ſuos.i.quos ſuſtineſ deberet: nec tamẽ fugitauit eos. Ille uero ut uẽtũ eſt domũ: ſcilicet a domino & ſeruo: hortatꝯ eſt ultro Antonium confuſum & ſollicitum uehementius hoc nomine: ideſt hac cauſa q audiuit ſeruum ad quæſtionem poſtulari ut traderet iudicibus ſe.i.ſeruũ torquendũ: affirmans nullum uerbum exiturum ex ore ſuo quo cauſa eius læderetur: ac præſtitit mira patiẽtia.i.tolerãtia fidem.i.fidelẽ exhibitionem promiſſi: laceratus etiam plurimis uerberibus: & impoſitus eculeo.i.tortorio illi iſtrumẽto in quod extendebanſ quaſi in aſperrimum dorſum equi qui torquebantur: & uſtus etiam laminis candẽtibus.i.ignitis: ſubuertit omnem uim accuſatoris: ſalute rei.ſ.domini ſui cuſtodita. Fortuna poteſt argui: ideſt accuſari & improbari merito q incluſit.i. obfuſcauit nomine ſeruili: ſpiritum: ideſt animum tam pium: & tam fortem. Conſulem autem Caium Mariũ ſortitũ miſerabilẽ exitũ: quia captionem prænestinæ obſidionis conatũ euadere: latebras cuniculi.i.ductus ſubterranei: quo ſubterra exire ſpabat: fruſtra: qa agnitus & dephẽſus a ſyllãis ẽ: & pſtrictũ.i.ſauciatũ q̃ſi i ſupficie corpis: leui.i.modico & nõ pfũdo uulnere: a Thelesino.ſ.ſocio fugæ: & itidẽ pſcripto: cũ quo deſtinauerat mori: ſcilicet mutuis uulneribus: quia Marius Theleſinum letaliter uulnerauerat eo pacto ut ille ſic uulneratus marium quoque feriret: ille autem uel q non ualuit iam deficientibus uiribus aut q nefas putauit tantum uirum occidere: leuiter perſtrinxit pectus eius ferro. Seruus ſuus (propter hoc relatiuum antecedens obliqui caſus præpoſui in ordine) interemit traiectum gladio: ut faceret expertem: ideſt immunem crudelitatis Syllanæ cum uideret magna præmia propoſita ſibi: quia libertatem & æs ingens: ſi tradidiſſet uictoribus eum: ſcilicet Marium: uiuum quia cadauer non erat Marius ſed Marii. Cuius: ſcilicet ſerui miniſterium dextræ tã oportunum: ideſt ſuo loco & tempore factum: nihil cedit pietati eorum a quibus ſalus dominorum eſt protecta; qa non uita ſed mors erat Mario repoſita in beneficio: ideſt habita pro beneficio eo tempore. ASC& ſius

OLI.

Eq; illu.q. Mortuo tiberio. ut in ca. de somniis diximus. C. Gracchus uisa p getē fris imagie dicētis qđ uellet cūctaret oino sibi preūdū eē eodē quo ipe exitio piisset coepit eadē uia grassari i senatū q̄ fr p leges. f. tribūitias seditiões excitare q̄re motus senatus qđ id ad reipub. euersionē quodāmō spectar uidebat decreuit ut Opimius cōsul uideret ne qd resp. detrimēti caperet: q̄ sūma potestas i atroci ne gocio dabat magistratui more ro. ut posset exercitū parare: bellū gerere coercere oibus modis socios atq; ciues domi militiæ iperiū cōsuli ius ē. Itaq; Opimius cōs. cū ar. māu. C. Gracchū p̄seqr ille se i auētinū mōtē cū mul titudine armata recepit. Cōtra exercitu ducto cæ soq; fuluio eius collega fuga facta & Gracchus se in tēplū dianę cōtulit: ibiq; sibi māus uoluit ifer re: S; a licinio & Pōponio fidissimis familiaribus phibitus ē: hortatusq; ide q̄ primū aufugerēt: quē corporibus suis tā diu ,ptexerūt fugitē quoad cæsi sunt. ille ubi uidit se inimicorū māus euadere nō posse: cū Philocrate seruo q cū eo solus fugiebat i sacrū deo℞ nemus se ,pripuerūt ibiq; Philocra tes cū occidit & sup occisū se quoq; iterēptū ,pie cit. Aliter legit i uita Graccho℞: nā utruq; i ma nus inimico℞ deuēisse tradit Pluta. & alter℞ a sci pione nasica. alter℞ a. L. Opimio fuisse cæsos: ut i ca. de somniis & alibi diximus. Macrob. uero de sa turnalibus hūc seruū eupo℞ noiarū fuisse dicit q̄q alii Philocratē dictū uelit: q dū aliq; spes sa lutis affulsit fidissimus comes dominū q̄cūq; po tuit rōne tutatus ē: ubi uidit iā desperatū eē & do minū occidisse: & sup cæsū scissis ,pprio uulnere

Eupo rus an philo crates Grac. occide rit itē tū est

uisceribus aiam effudisse d.f. ℣ Eupo℞. Q. uē alii Philocratē appellāt. ℣ Familiaris. q. a i eius fami lia nutritus fuerat iō hāc ei fidē p̄stitit. ℣ Cuius sit p̄stātiā. Dicit hūc Gracchū laudabiliorē futurū fuisse si mor tē sibi cōsciuisset q̄ si a seruo beneficiū suscepisset præstantiā. ℣ Alias. præsentem fortitudinem robur.

ℭ De Philocrate seu Euporo seruo Gracchi.

Eque illustre qđ sequtur. C. Gracchus ne i ptātē inimico℞ deueiret: Philocratī suo suo ceruices icidendas ,pbuit: q̄s cū celeri ictu abscidisset: gladiū cruorē dñi madētē p sua egit pcordia. Eupo℞ alii hūc uocitatū existimāt. ego de nomine nihil disputo, familiaris autē tātummō si dei robur admiror: cuius si p̄stantiā animi genero sus iuuēis imitatus foret: suo: nō serui beneficio im minētia supplicia uitasset. nūc cōmisit ut Philocra tis quam Gracchi cadauer speciosius iaceret.

ℭ De Pindaro seruo Cassii.

Lia nobilitas. Ali⁹ furor, sed fidei par exē plum. Pindarus, C. Cassium phillippensi

Lia nobilitas. alius furor: pindarus cassiū: hoc idē pidarus exibuit cassio qđ euporus Gracchoↄ nam cū cassius & brutus cōtra Antoniū arma sūpsissent ,p reip. libertate tuēda: q̄q eis aduersa fortūa cōti gerit cūq; uaria uictoria pugnassēt tādē i cāpis Philippicis cōparatis utriq; copiis extremo ,plio dimi carūt & i dextro cornu Octauia. i sinistro uero Anto. itē i dextro Brutus: i sinistro cassius erat. forte ita accidit ut cōserta pugna cæsar i dextro Cassius. in dextro Cassius i sinistro cornu uincerent. Sed nihil aliud bru ti & Cassii res deduxit i pniciē q̄ q. Brutus cassio ueluti uictori nō tulit auxiliū: nec. C. bru. ueluti uictū potuit expectare. nā Brutus iā Cæs. castra p milites suos capta diripuerat. cædeq; igētē i illis fecerat. ad duo. n. milia la cedæmo. q nup i auxiliū Cæsa. uenerāt p̄ter castro℞ p̄sidia cæsa sunt. Cassius uero cū se i collē quēdā recepisset unū e cēturionibus suis noie tuneū exploratū cūcta dimittit: q cū tardius rediret existimās cassius fuisse illū ab hostibus iterceprū hostesq; ex oi uictores eē ignarus oium q̄ a Bruto facta fuerāt desperatis rebus oibus i ta bernaculū sese rōtulit: ex libertis unū noie pinda℞ secū trahēs quē ad eos casus sibi parauerat: obducta ueste caput obtegēs iugulūq; enudās sese illi feriendū pbuit. Auulsū ab humeris caput reptū ē. At pinda℞ post cædē hic nemo hominum uidit: ex quo plerisq; scrupulum dedit q. iniussus uirum interfecisset.

ASCē sius

ℭ Aeq; &c. Exēplū sup. aut factū serui qđ sequit: est sup. æq;. i. æqualiter illustre. f. ut iā dictū. C. Grarhus ne de ueniret in potestatē inimicorū. f. Lucii Opimii & alio℞ nobiliū: pbuit philocrati quem Euporum Macrobius dictū uult: seruo suo: ceruices. f. suas icidēdas: quas cū seruus ille abscidisset ictu celeri: priusq; inimici aduēi sent: egit p sua pcordia. i. pectora usq; ad penetralia cordis: gladium madētē: idest madefactum cruorē domini. f. sui Gracchi. Alii existimant hūc: scilicet seruum uocitatū Eupo℞: ego nihil disputo de noie: autem pro sed: ad miror robur. i. firmitatē fidei tātūmodo familiaris. i. serui in familia eius educati. Cuius. f. serui p̄stantiā animi: si iuuenis generosus. f. Gracchus ipse: foret. i. esset imitatus: ipse uitasset supplicia imminētia beneficio suo: qa seipsum intermisset sicu seruus fecit: nō serui: nunc. i. ex hac pusillanimitate: cōmisit. f. C. Gracchus: ut cadauer Philocratis. f. serui: iaceret ptiosius. i. maioris æstimationis q̄ gracchi. f. hois nobilissimi: qa oēs qui seruū isto rē ob amorē domini fortiter in gladiū domini icubuisse uiderūt: generositatē ai rius laudauerūt: uituperātes uecordiā Gracchi q nō a se sed a seruo iterfici sustinuit. In qua Gracchi criminatiōe liberet mihi cum authore huius opis disceptare. Q. uærerē. n. q̄re nū idē dederit uitio Mario tā robusti ai uiro sp cōpto: & sexcētis aliis q aut ab amicis: aut a seruis id beneficiū miserabilis exegerūt: ut ab illis nō a se iterēpti caderēt. Certe eā legem p scripsit i pectoribus nr̄is optimus maximus cōditor noster: q̄ cognosceremus solius naturæ iudicio nefas esse aiam q̄ depositariā a deo accepimus nostris manibus nō repetitā eiicere: neq; est sanus aius cōsendus q non ob horreat sibi manū iferre: cū tñ tāta possit esse calamitas: tantūq; istare mali: ut mors sit uita dulcior. Non est er go tātope dānandus Gracchus sibi q. manū iferr nō sustinerit: sed q. a quocūq; occidi meruerit: si mō meruit. ℣ Alia nobilitas &c. Cū laude seruorū taxat pusillanimitatem dominorum & precipuæ Caii Cassii dicēs Alia nobilitas supple. sequitur sugillanda. Alius furor sup. fuit in ea reptus sed exemplum fidei. par. i. æqualis robo ris: Pindarus subtraxit insultationibus hostium: scilicet Augusti: & Antonii: Caium Cassium uictū prælio phi lippensi. i. iuxta pharsaliam: obtrūcatū iussu ipsius. f. Cassi manumissus. i. qui pindarus erat manumissus.

¶ Quis deoꝝ grauissimi. Nihil tāta adulatiōe putridius.nā ad tyberii assentationē hoc dicit nescire se(q)ꝫ deoꝝ cassii manus alligauerit.q̄ pauloāte i cæsaris necē exarserat:nūc i se ipm tātope elāguerint ut sibi mortē inferre trepidarēt:maluerit quoq; cassius serui beneficio q̄ uirtute sua pricidiū pœnas euadere.¶ Tu profecto iuii.Pergit i assentatiōe sua cū dicat Cæsa.numē grauiter ultū cædē iniuriāq; suā q cassiū summæ auctoritatis uirū sordido seruo supplicē fieri coegerit:ut sibi mortē inferret quam ipse sibi conficere nō auderet.¶ Exarserat: incitata fuerat.¶ Torpore.Langore.¶ Animi æstu:idest fluctuatione.¶ Sordibus.Quia implorauit auxilium serui. OLI.

prælio uictū:nup ab eo māumissus:iussu ipsius ob trūcatū isultatiōib⁹ hostiū subtraxit seq; e cōspectu hoīum uolūtaria morte abstulit:ita: ut ne corp⁹ q dē ei⁹ absumpti iuēiret.Quis deoꝝ grauissimi scel(e)ris ultor illā dexterā.q̄ i necē pr̄iæ parētis exarserat:tāto torpore alligauit:ut se tremebūdā Pidari gēibus submitteret ne publici pricidii q̄s merebat pœnas:arbitrio pii uictoris exolueret.tu pfecto tu Diue Iuli cœlestibus tuis uulneribus debitam exegisti uīdictā.pfidū erga te caput sordidi auxilii supplex fieri cogēdo:eo aī æstu cōpulsum ut neq; retiere uitā uellet:neq; finire manu sua auderet.

¶ De seruis Caii Plotini Plāci:& de ip̄o Caio.

ADiūxit se his cladib⁹.Cn. Plotius Plācus Munacii Plāci Cōsularis:& cēsorii frater: q cū a triū uiris pscriptus i regiōe salernitana lateret:delicatior uitæ gñe:& odore unguēti: occultā salutis custodiā detexit.istis.n.uestigiis eorū q miseꝝ psequebātur:sagax iducta cura: abditū fugæ eius cubilæ odorata ē: a q̄bus cōpræhensi serui latētes:multūq;ac diu torti negabāt se scire ubi dominus eēt.Nō sustinuit deīde Plancus tam fideles tāq; boni exēpli seruos ulterius cruciari.sed processit in mediū: iugulūq; gladiis militum obiecit: quod certamē mutuæ bñuolētiæ arduū dignosci facit: Vtrū dignior dñs fuerit: q tā cōstātē seruoꝝ fidē experiret: an serui: q tā iusta domini misericordia quæstionis sæuitia liberarentur.

Diūxit se cladibus.C.Ploti⁹ Hic ploti⁹ a triūuiris pscriptus cū i salernitano agro delitesceret eo triūuiroꝝ carnifices missi q diligēter illū iuestigarēt & occiderēt:latētes seruos dep̄henderet quos tormētis adactos cogere nō potuerūt ut dominū idicarēt.sed ille miseratiōe motus q tā crudeliter lacerarent pcessit i publicū. & se iuguladū p̄buit.Serui igit q̄tū i ipsis fuit dominū suū ab inimicis fideliter tutū p̄buerūt.dicit tn̄ hūc ex delitiis fuisse detectū.nā qa delicatiōe genere uitæ sp fuerat abusus ut corpus p̄ciosissimis unguentis quottidie pfūderet: nūc psecutores ueluti canes sagaces unguētoꝝ odore q ad nares puenerat tractos ad locū mirifice spuātē puenisse & latentes seruos iuenisse.Pli.li.xiii.na.hist.L.iqt Plotiū.L.Plotii bis cōsulis cēsorisue fratrē pscriptū a triūuiris solernitana latebra:unguēti odore pditū cōstat:quo dedecore tota absoluta pscriptio ē.¶ Salernitana.De Salerno.Est āt salernū ciuitas Lucaniæ.¶ Et odo.un.Quo se pfūdebat.¶ Sagax: Solers & callida & astuta.sagaces canes odorisei dicunt.¶ Odorata.ē Odore persensit more canū q sagaces.i.bōi feraꝝ idagatores nasci solent.Ordo āt ē sagax cura eoꝝ q miseros psequebant inducta istis uestigiis est odorata abditū cubile fugæ ei⁹.¶ Torti.Cruciati tormēto affecti.¶ Mltū:q̄tū ad magnitudinē supplicii.¶ Diu.q̄tū ad tpis lōgitudinē.¶ Q.d cer.m.be.Dñs iqt & serui de mutua bēiuolētia iter se certasse uidet uterutros magis diligeret:sed cū eoꝝ fides miris laudibus efferēda sit.ñ facile diiudicari pōt fœliciores ne fuerit serui q tā piū & misericordē dominū nacti sunt: ut eoꝝ suppliciis uitā postponer nō dubitauerit: moriq; maluerit q̄ eos diutius torq̄ri:an dominus qui tam constantem seruorum fidem in sua salute fuerit expertus.¶ Arduum.Difficile.

¶ Nup.i.paulo ante illud tp̄s:& ita libertinæ cōditiōis nō seruilis erat & abstulit se.s.ipsū e cōspectu hoīum morte uolūtaria ita ne qdē.i.ut nō saltē corpus eius absūpti iuēiret:qa fortassis i puteū aut uoraginē aliq̄ se demisit.Quis deoꝝ ultor grauissimi sceleris.s.parricidii aut necis Cæ.(cui nimis abiecte adulatur i Gratiā tyberii Cæ.cui hoc opus dedicauit)alligauit tāto torpore illā dextrā.s.Cassii:q̄ exerserat i necē parentis pr̄iæ.s.Iulii Cæ.ut submitteret se tremebūdā gēib⁹ Pidari ne exolueret arbitrio pii uictoris.uideli.Augusti:pœnas publici paricidii q̄s merebat Respōderet tu pfecto diue Iuli exegisti uīdictā debitā uulnerib⁹ tuis cælestib⁹.i.i corpe cælo debito exceptis.cogēdo caput pfidū erga te.i.a pte totū cassiū ipsū fieri supplex.i.supplicē auxilii sordidi.s.a liberto ipēdēdi(Oli.legit sordib⁹ auxilii:st q legāt sordidis auxiliis:q̄ꝝ lectionū nullā dāno: sed primā āplector)cōpulsū eo æstu.i.āgustiatiōe aī:ut neq; uellet retinere uitā:neq; auderet finire māu sua. qđ certe plus decuisset si ueꝝ cēsorē nactū fuerit.¶ Adiūxit &c.Caius plotius Plācus ff Mūatii plāci consularis & cēsorii sup.uiri.adiūxit se his.i.sibib⁹ cladibus.Qui.s.C.Plotius cū.i.qñ ip̄e pscript⁹ a triūuiris.s. Augusto.A.& lepido:lateret i regiōe Salernitana detexit.i.reuelauit custodiā salutis suæ occultā.i.latētē gñe uitæ delicatior:& p.i.odor ūguēti:qa i tāta calamitate se ūguētis ꝺlibuet miser ñ dstitit.n.i.qa cura saxa.i.solertis nasi & odorileq:q̄si canū uēaticoꝝ:coꝝ q seq̄bāt miseꝝ odorata ē.i.odor pſētit istis uestigiis.i.idiciis ūguēti:cubile ei⁹ fugæ abditū.i.latebras eius.A q̄bus.s.psecutoribus:serui latētes cōp̄hēsi:torti multū ac diu negabant se scire ubi dñs .s.suus eēt.Plācus nō sustinuit deīde seruos tā fideles & tā bōi exēpli cruciari ulterius. sed processit i mediū:& obiecit:iugulū.s.suū gladiis militū.Q.đ certamē mutuæ bēiuolētiæ:facit arduū.i.difficile dignosci utrum dominus fuerit dignior qui experiretur tā constātē fidē seruoꝝ an serui supple fuerint digniores qui liberarent sæuitia q̄stionis.i.inuestigationis domini per tormenta & cruciatus maximos tam iusta misericordia domini. ASCēsius

OLI. Páopi on pro ſcript9

Vid urbani panopionis. Macrobius ſaturnaliũ lib. i. hoc idē refert exemplũ panopion ꝓſcriptus cũ ĩ reatinã uillã delatus forte lateret: milites ad eũ occidēdũ miſſi ſunt: qđ cũ ſeruus cõperiſſet & ueſte cũ domino cõmutauit & annulũ accepit in cubiculũ ac lectũ aſcēdit: ac pro eo mortē ſubire non du bitauit. ℣ Poſtico. Poſticũ latens hoſtiũ in poſteriori parte domus poſitũ. Horatius poſtico falle cliē tē. ℣ Nec q̄ cito dr̃. Nõ ita ē ĩquit ut q̄ facile dicit̃ ꝓ alio qſpiã mori uoluiſſet: tam facile etiam potuiſſe credet̃: nam niſi ſumma & inæſtimabili fide p̄ditus ſeruus iſte fuiſſet poterat militũ impetu miniſq; deterreri: ut fugiē tem dominũ indicaret. ℣ Titulo. Nõ ĩ ſepulchro iuſſit inſcribi titulum hic poſitus ſeruus qui pro domino mori non dubitauit.

Ntius reſtio. Hoc etiam ſuperiori con ferri poteſt. anti9 iſte reſtio ꝓſcriptus & ipſe a triumuiris profugerat in uillã ibiq; latebat & cum omnes eius dome ſtici cognita proſcriptione in diripienda illius do mo eſſent intenti: unus tantummodo ſeruus qui grauibus poenis ab ipſo domino fuerat affectus: nã illũ ſæpiſſime uerberibus ceciderat. uultum etiam ipſius iuſtum turpibus ſignis notatum de formē reddiderat: ſe tamen illius fugæ fideliſſi mum comitem præbuit & dominum ab inſtan ti morte liberauit: nã ubi ſenſit perſecutores ad eſſe: inopem quendã ſenē occidit & ſtructo rogo pro domino cremauit quærentibus deinde mili tibus: ubi nam eſſet Antius rogum oſtendēs illic eſſe dixit quibus ei credentibus: dominus tam fi delis ſerui beneficio tunc mortem euaſit: quod q dem eo uidetur admirabilius quo de illo tã peſ ſime meritus fuerat: magnum profecto pietatis & fidei documentum hoc uno officio ſeruus ille præſtitit. Macrobius Saturnaliũ libro primo au ctor huius hiſtoriæ: multa fidelitatis ſeruorum exempla commemorat. ℣ Circa rapinam. Id enĩ ſibi gratum erat ut ad prædam intenti non ſibi ĩ pedimento forent.

ASCē ſius ℂ Quid: modus eſt interrogandi quaſi dicat qd dicit lector uel auditor: Seruus Panopiõis Vrba ni: ſcilicet dicti quã: ideſt quantum admirabilis fidei: ideſt fidelitatis in dominum ſup. fuit: quaſi dicat plurimũ. Vtpote qui cum cognoſceret mi lites: ſcilicet proſcribentium: factos certiores: id eſt e doctos indicio domeſticorum: ideſt familia rium Panopionis qui indicarant ipſum eſſe in uilla ſua ueniſſe in uillam reatinam ad occidēdum dominum; ſcilicet panopionem proſcriptum: ueſte commutata cum eo: ſcilicet domino ſuo: & annulo etiam permutato: emiſit illum: ſcilicet dominum ſuum: clam: ſcilicet militibus: poſtico: ideſt per oſtium poſterius cum milites anterius pulſarent autem pro ſed: ſeruus recepit ſe: ſcilicet ipſum: in cubiculũ ac lectulum: ſcilicet domini ſui tanq̃ in locum ſuum: & paſſus eſt ſe occidi ut panopionem. Narratio huius facti eſt breuis: ſed materia lauda tionis eſt non parua: ideſt magna. Nam ſiquis uelit ponere ante oculos: ſcilicet mentis: accurſum militum: ſcili cet terribilem utpote animo inter faciendi: clauſtra ianuæ conuulſa: ſcilicet e cardine ſuo: uocem: ſcilicet militũ minacem: uultus truces: ideſt truculentos: arma: ſcilicet diſtricta: fulgentia: tũc ſup. aut talis proſequetur rem æſtimatione: ideſt põderatione uera: ideſt iuſta: nec arbitrabitur q̃: ideſt quantum cito dicitur aliquem uoluiſ ſe mori pro alio: id potuiſſe fieri etiam ex tam facili. Autem pro ſed panopion cõfeſſus eſt quãtum deberet ſer uo: quia ſalutem ſuam: faciendo ei monumentum amplũ: ac reddendo titulo grato: ideſt inſcriptione grati ani mi indice teſtimonium pietatis: quia inſcripſit in monumēto hic poſitus qui pro domino ſeſe obtulit hoſti. Sa ne quia tale monumentum extruxit certum eſt in urbem ad priſtinam dignitatem rediiſſe. unde nõ dicam a trĩ umuiris proſcriptum ſed aut a Sylla aut a Mario: aut ab alio cuius factio non diu ſtetit. Author autem ad ſe quens exemplum apte inferendum ſubdit. Ego eſſem contentus exemplis huius generis: ſcilicet de fide ſeruo rum: niſi admiratio facti cogeret me dicere unum: ſcilicet exemplum quod ſequitur. ℣ Antius Reſtio proſcri ptus: ideſt ſcripto publice propoſito motri ubicunque reperiatur addictus: a triumuiris: ſcilicet Auguſto An tonio & Lepido cum uideret omnes domeſticos occupatos circa rapinam & prædam: inimici hominis dome ſtici eius. fuga diſſimulata: ideſt occulta per diſſimulationem maxime q̃: ideſt quãtum poterat ſubduxit: ideſt elanculum ſubtraxit ſe penatibus ſuis: ideſt domui ſuæ nocte intempeſta: ideſt paulo ante mediam: qua nullus agendi oportuna tempeſtas eſt cuius: ſcilicet Reſtionis egreſſum furtiuum: ideſt occultum: ſeruus coercitus: ideſt cohibitus ab eo: poena uinculorum: ideſt qui diu retentus fuerat in uinculis.

ℂ De quodam ſeruo Panopionis.

Vid urbãi Panopiõis ſeru9 q̄ admirabilis fidei ẽ q cũ ad dominũ ꝓſcriptũ occidēdũ domeſticoꝝ idicio certiores factos milites in reatinã uillã uēiſſe cognoſceret: cõmutata cũ eo ueſte: ꝑmutato ēt anulo: illũ poſtico clã emiſit: ſe autē in cubiculum: ac lectulum recepit & ut Pano pionē occidiſſe paſſus ē. breuis hui9 facti narratio: ſed non parua materia laudatiõis. nã ſiqs ante ocu los põere uelit ſubitũ militũ accurſum: cõuulſa ia nuæ clauſtra: miacē uocē: truces uult9: fulgētia ar ma: rem uera æſtimatiõe ꝓſequet̃. nec quã cito di citur aliquē pro alio mori uoluiſſe: tam id ex facili etiã fieri potuiſſet arbitrabit̃. Panopion autē quã tum ſeruo deberet: amplũ ei faciēdo mõimentum: ac teſtimõiũ pietatis grato titulo reddēdo: cõfeſſus eſt. Contētus eſſem huius exēplis generis: niſi unũ me dicere admiratio facti cogeret.

ℂ De ſeruo Antii Reſtii.

Ntius Reſtio proſcriptus a triũuiris: cum oẽs domeſticos circa rapinã: & p̄dã occu patos uideret: q̄ maxīe poterat diſſimulata fuga ſe pēatibus ſuis itēpeſta nocte ſubduxit: cuius furtiuum egreſſum ſeruus ab eo uīculorum poena coercitus: inexpiabiliq; literarum nota p ſummam

OL.J. ¶Inuſtus. Sigillatus cádéti ferro ne nota facile deleri poſſet. ¶ Ancipiti. Ambiguo: qa ī eodé ſe piculo expōebat. ¶ Spectatæ. Probatæ. ¶ Quo qdé tá exqſito. Adipleuerat inqt cumulatū pietatis officiū ſe fugæ comité cū ſalutis diſcrimine pſtádo: uerū nō hac re cōtétus maiora fecit. ¶ His.n.quoꝝ fœlicior: Vere inq̄ pietatis cumulū expleuerat: comitádo fugiété dominū: ná cæteri q liberalius hiti fuerát a domino melioriq; fortuna uſi ad diripiendas illius opes ſe cōuerterūt: hic q domini ſupplicioꝝ erat imago: qppe ab illo ſæpius laceratus eius ſaluté protexit eáq; ſuū eſſe emolumétū uoluit. ¶ Emolumétū. Vtilitaté & lucrū dictū eo q mété molliat. ¶ His enī Emolumétum

oris cōtūeliá iuſtus: curioſis ſpeculatus oculis: atq; ueſtigia huc: atq; illuc errátia beneuolo ſtudio ſubſecut⁹: lateri uolūtarius comes arrepſit. Quo qdé tá exqſito: tá q; ancipiti offō: pfectiſſimū expectatæ pietatis cumulū expleuerat. his.n. quoꝝ felicior in domo ſtatus fuerat. lucro itétis: ipe cū nihil aliud: quá umbra: & imago ſuppliciorū ſuorū maximū ſibi eét emolumétū: eius: a quo tá grauiter punitus erat ſaluté uédicauit. cūq; abūde foret irá remittere: adiecit ēt charitaté. nec hactéus bñuolétia proceſſit. ſed ī eo conſeruádo mira quoq; arte uſus eſt: ná ut ſenſit cupidos ſanguinis milites ſupuenire: amoto domino rogum extruxit: eiq; egenté a ſe cō prehenſum: & occiſum ſené ſuperiecit. interrogātibus deide militibus ubi ná eét Antius: manū rogo intédens: ibi illū datis ſibi crudelitatis piaculis uri reſpondit: quia uerīſimilia loquebatur: habita eſt uoci fides. quo euenit: ut Antius ſtatim quærédæ incolumitatis occaſionem aſſequeretur.

Cæteris.ſ.ſeruis q liberalius hiti fuerát a domino diripiédis illius bonis intétis. ¶ Intétans. Digito demōſtrans rogum. ¶ Piaculis. Penis & notis.

Vltū ais hominū. Vale. ſcripturus de mutatiōe morū & fortunæ id agit ut oſtédat cognitioné moꝝ mutatiōis atq; fortūæ nobis utilé eé: & ſic bñiuolétiá captat a pſona cū oſtédat ſe ré utilé eé ſcripturū: & qa occurrebat illud qđ pdeſt ſcire mutationes morū & fortunæ. dicit ex hoc bōi cōſeqmur: ut cū alioꝝ fortūas uideremus eé mutatas: ut q in ſordida & abiecta cōditione poſiti ad celſioré dignitatis gradū euaſerūt & nos quoq; de rebus nrīs melius ſperare poterimus. ¶ Fiduciæ adiicere. Cū uiderimus alioꝝ fortūas eé mutatas non eé deſperádū de nobis aut de filiis nrīs q turpioris uitæ futuri ſint. ¶ Solicitudis: unū ſeqt ex altero ná qa fiduciá ſumit iō ſollicitudiné deponit.

ASCēſius ¶ Inuſtus. i. notatus & defamatus p inuſtioné nota litterarū iexpiabili. i. idelebili: ná cádéti ferro ī ſcripſerat frōti eius notam ignominiæ; utpote fur furcifer. fugitiuus neq̄ ſeruus. aut qđ ſimile p ſūmá cōtūeliá. i. deformitaté: oris. i. faciei. ſpeculatus oculis curioſis. i. diligétib⁹ atq; ſubſecut⁹ bñiuolo ſtudio ueſtigia.ſ.domini: errátia. i. more errátiū ex iduſtria reflexa: huc atq; illuc arrepſit pedetétim aduenit comes uolūtarius lateri.ſ.domini. Quo qdé officio. i. benigno plus q̄ debito obſeqo tá exqſito. i. ſingulari & tá ancipiti. i. dubii euét⁹: qa ſi cū dominio dephēſus fuiſſet cū illo pœnas luiſſet ipſe ſeruus expleuerat pfectiſſimū, cumulū pietatis. Enī p qa: his.ſ. domeſticis & ſeruis aliis quorū ſtatus fuerat fœlicior in domo.ſ. Reſtionis itétis. i. cū eēnt itéti lucro. ipſe cū nihil aliud q̄ umbra & imago ſupplicioꝝ ſuoꝝ. i. q̄ ptulerat eēnt ſibi maximū. i. pcipuum: emolumentū. i. lucrū qđ a dño fuerat aſſecut⁹ nihil.n. rape uoluit: nec aliud a domino acceptū oſtédere poterat pter oris deformationé & uiculoꝝ ueſtigia: uédicauit. i. pcuraui & ut ſibi debitá aſſeruit: ſaluté eius.ſ. domini ſui: a quo punitus erat tá grauiter. Cūq;. i. & quū foret abūde. i. plus q̄ ſatis remittere irá.ſ. ob cōtumeliam illatam: adiecit & . i. etiam: charitaté. i. ſingularé dilectioné. Nec beniuolentia ſup. eius in dominum proceſſit hactenus: ſup. dūtaxat. i. ſolū ad hanc uſq; benificentiá ſed uſus eſt quoq;. i. etiá mira arte incōſeruádo eo.ſ. domino ſuo. Ná ut. i. poſtq̄ ſenſit milites cupidos ſanguinis: ſcilicet domini ſui: ſuperuenire.ſ. ad locū pfugii: extraxit rogū. i. pyrá: domini amoto.ſ. prius. i. in locū aliquem ſecretiorem abſtruſo: & ſuperiecit. i. deſuper iniecit: ei.ſ. rogo ſenem.ſ. aliquem egentem: ideſt mendicum & pauperem compræhenſum & occiſum a ſe deinde militibus qui iam aduenerant: interrogantibus ubinam Antius: ſcilicet dominus eius eſſet: ipſe intendens manum rogo: ideſt in rogum aut rogum uerſus: reſpondit illum uri ibi. i. ī illo rogo piaculis. i. pœnis purgatricibus crudelitatis: datis ſibi.ſ. ſeruo crudelia a dño paſſo. Et ſup. qa loquebat' uerīſimilia. fides é hita uoci. i. dicto eius. Quo euéit ut Antius aſſeqret. i. obtineret ſtatim. i. paulo poſt cū ſciret ſe non amplius q̄ri occaſioné incolumitatis. i. ſalutis quærendæ: ſcilicet per fugam maturam.

¶ De Mutatione morū & fortunæ. Caput. IX.

M Vltū ais hominū: & fiducia adiicere: & ſolicitudinis detraherī poteſt moꝝ: ac fortūæ ī claris uiris recognita mutatio: ſiue noſtros ſtatus: ſiue pximorū ingenia cōtemplemur. Nam cum aliorum fortunas ſpectádo ex conditione abiecta: atq; cōtépta claritatem emerſiſſe uideamus: qd aberit: qn & ipſi meliora de nobis ſemp cogitem⁹: mēores

M Vltū &c. Præfatio é ī exépla mutatiōis moꝝ & fortūæ: cōplectés cōmoditaté eiuſmodi cōtéplatiōis ac lectiōis. Ordo é Mutatio moꝝ ac fortūæ recognita ī claris uiris pōt; &. i. ſimul adiicere aís hominū multū fiduciæ & detrahere multū ſollicitudinis: ſiue cōtéplemur ſtatus nřos. i. pſentis uitæ: hoc eſt tpe quo hæc ſcripta ſunt: ſiue igéia pximoꝝ.ſ. ſtatui nřo: hoc eſt paulo ante defunctoꝝ: Ná cū nos ſpectádo fortūas alioꝝ: uideāus.ſ. nōnullos emerſiſſe. ex cōditiōe. i. ſtatu uitæ: abiecta atq; cōtépta in claritaté. i. ſplendorem rerum & nominis: quid aberit aut potius oberit quin &: ideſt etiam: ipſi: ideſt nos: cogitemus ſemper meliora de nobis? memores ſup. entes id eſt cum ſimus memores.

OLI. Fortune morumq; mutatio

¶Stultum esse.Cum uideamus inquit multos abiectæ obscuræq; conditionis homines mutata fortuna ad claritatis fastigium euasisse.stultum est de humili fortuna nostra desperare & nos quasi perpetuæ ifœlicitatis dānare.⁋Spem:spes est bonorum futurorum expectatio.

MAnlius torqua.De hoc uero multis in locis carptim diximus.nūc ēt tota historia repetēda: sed breuitatis gratia dicemus tantum quæ necessaria sunt:hic a pueritia ad adultam ætatē obtusioris igēiis tardiorisq; linguæ adeo fuisse dicitur:ut a.L.patre imperioso uiro asperiorisq; naturæ fuerit ex urbe quodammodo relegatus & rure iussus habitare quasi reip.ciuis futurus semper futilis.eius uero mores adeo imitari sunt;ut & patri & reip. utilissimus euaserit.nam quomō patri utilis fuerit ut diximus i ca.de pietate.Idem mox cū gallorum exercitus super ripas amnis castra posuisset romaniq; obuiam exissent:& gallus magnitudine insolida ponte occupato prouocaret ad prælium siquis esset uir fortis Romanorum:hæsitātibus aliis dictatorē suū adiit:& obtenta pugnādi extra ordinem licentia:hostem exulantē more gentis & armis aureis gloriātem:fortis ipse magis q̄ ornatus miles:& utilibus magisq̄ fulgentibus arcui exanimi nihil amplius intulit ludibrii q̄ ut torquem aureum unum dumtaxat illi abstulerit;hinc militari suorum gaudio ac fauore ortum torquati nomen coronam præter hæc auream dictator illi dono dedit ob insigne uirtutis tantum deniq; momenti in hoc duello fuit:ut nocte pxima clam gallorum exercitus abscederet. Vir.hic magnus in primis ut ait Cicero.& qui indulgēs in patrē.Idē acerbe seuerus i filiū:quā q contra suū edictū prouocatus cū hoste pugnasset q̄uis uictorē:iussit interfici bello latino qd tertio eius cōsulatu gestū est: quo fusi cæsiq; latini fuere adeo ut uix pars q̄rta superfuerit:ubi ea cōsulis uirtus fuit ut cōstet q̄cūq; in parte dux fuisset eo inclinatura fuisset uictoria.⁋Ebetis:Rudis:negligentis & prope uecordis.⁋Obtusi:tardi:& stupidi.⁋Cordis:cum & ingenii.⁋In hoc fortunæ nubilo.Credo inquit ideo uoluisse fortunam huius adolescentis obscuriorem esse ut senectus fieret illustrior.⁋Relegatus:Quasi exul in agris uiuebat & raro commigrabat in urbem: rustico operi semper intentus.

stultū esse perpetuæ ifelicitatis se dānare: spemq; quæ etiam icerta ratione fouetur: interdum certā in desperationem conuertere.

¶De Mālio Torquato filio Lucii Mālii Torq̄ti.

MAnlius aūt Torquatus adeo hebetis atq; obtusi cordis inter initia iuuētæ existimatus: ut a patre Manlio amplissimo uiro: quia & domesticis: & Rei Publicæ usibus futilis uidebatur: rus relegatus: agresti ope fatigaret̄: postmodū patrē reū iudiciali piculo liberauit. filiū uictorē: qd aduersus iperiū suū cum hoste manū cōseruerat: securi pcussit. patriā latio tumultu fessam: speciosissimo triūpho recreauit. In hoc credo fortūæ nubilo contēptu adulescētiæ pfusum. quo senectutis eius decus lucidius enitesceret.

¶De Scipione Africano Superiore.

SCipio āt Africanus Supior quē dii imortales nasci uoluerūt: ut eēt i quo Virtus se p oēs nūeros oibus efficaciter ostēderet:

Scipio anæ; uio notatus

SCipio autem.De Aphricano supiore uaria ferūt scriptores;nā Va.illū a primis adolescētiæ annis solutioris uitæ fuisse dicit:qd' Aulus Gel.similiter sentire ur̄ in ca q̄stione q̄ de Alexādri & scipiōis cōtinētia facit:in q̄ Scipionē ostēdit Alexādro pferēdū. In fine tamē ita subiūgit.Sed hāc utranq; declamātiūculā sup Alexādro & scipiōe celebrauerunt.hi quibus abunde ingenii & ocii & uerborum est, nos satis habebimus quod ex historia est id dicere.scipionē istum uero ne an falso icertū est fama tamē cū eēt adolescens haud sincera fuisse & prope modū constitisse.hosce uersus:a Gn.Neuio poeta in eū scriptos eē.etiā qui res magnas manu sæpe gessit gloriose cuius facta uiua nūc uigent:qui apud gētes solus pstat.cū suus pater cū palio uno ab amica abduxit.his ergo uersibus credo adductum Valeriū anciatē aduersus oēs scriptores.sic de scipionis moribus sensisse & cū puellā illam captiuam non reditam a scipione atq; in delitiis amoribusq; ab eo usurpatam alii ferme omnes hunc in omni ætate continentissimum fuisse tradunt.Nam & idem Aulus Gelius alio loco dicit:hunc eodem quo alexander ostento natum diuinæ uirtutis fuisse. idq; res ab eo clarissimæ gestas plane testari:atq; in primis illud unum quod dum badium hispaniæ oppidum munitissimum obsideret dixit militibus suis:sibi in iure audiendo assistentibus ac poscentibus quem in diem & locum dari uadimonia iuberet.oppidi arcem ostendens.illic se postero die ius esse dicturum.

ASCēsius

¶Stultum esse damnare se perpetuæ infœlicitatis:& conuertere spem quæ fouetur interdum etiam ratione incerta:idest dubia:in desperationem certam: id est non dubiam:quod qui faciunt in spem nimirum peccāt. Est ergo bona ratio ad spem nos erigendi. ⁋Manlius autem Torquatus:scilicet filius Lucii Torquati existimatus inter initia iuuentæ cordis adeo hebetis atque obtusi:ut relegatus rus:idest ad opus rusticum: a Manlio patre: scilicet eius uiro amplissimo:quia uidebatur inutilis usibus & domesticis & reipubli.fatigaretur opera : idest operatione & exercitio agresti:liberauit postmodum patrem reum periculo iudiciali de quo supra habitum ē & Oliuerius iterum recitat:percussit securi filium uictorem q conseruerat manum:idest prœlium commiserat cum hoste:aduersus : idest contra imperium suum.Credo(inquit author)perfusum in hoc nubilo fortunæ contemptu adolescentiæ:idest quia eius adolescentia contemnebatur & pro insipienti habebatur:quo:idest ideo ut:decus senectutis eius enitesceret lucidius.⁋Scipio autem aphricanus superior: quem dii immortales uoluerunt nasci:ut esset sup.aliquis in quo uirtus ostēderet se hominibus efficaciter per omnes numeros:idest omnes partes eius:hoc est complete.

OLI.

¶ Addit prætereà illum ab adolescentia noctis extremo antequam dilucularet in capitolium uentitare solitum fuisse & aperiri cellam Iouis sibi iussisse. ibiq; solum diu demorari. id temporis in capitolium ingredientem canes semper in alios seuientes neq; latrarent in eum: neque incurrerent. Quid illud quod Liuius Plutarchus cæterique omnes ferme scriptores tradunt ꝙ ab ipsa adolescentia saucium patrem e manibus hostium liberauit: ꝙ in ipso deinde iuuentutis flore quo maxime libidinis feruet ætas uirginem eximia specie & pulchritudine captã sponso cui depacta fuerat intactam inuiolatamq; restituit ut in capite de continentia diximus. nõ igitur eius adolescẽtia uidetur aliqua libidine uexata in qua fuere uirtutes prope diuine. quod & Plutarchus affirmat. ℣ Numeros: Numeri: uirtutum sunt quattuor: quæ fundamenta dicuntur Prudentia: Temperantia: Iustitia: Fortitudo. ℣ Solutioris. Incontinentioris. ℣ Teneriores. Efœminatiores. ℣ Leuiores. eneruatiores: quam conuenirent uictoris: de carthaginensibus patris aut quam uictori conuenirent: quasi dicat si quis uidisse teneros adolescentiæ scipionis annos nunq̃ spẽ tantam de ipso sumpsisset ut illum aphricæ domitorem futurũ animo præsumeret.

Aius quoque Valerius hic eo etiã dissolutior fuit q̃ scipio ꝙ luxuriæ atque libidini deditus fuit: qui secundi punici belli temporibus cõsul fuit: & Hãnibalem ab urbe reiecit teste Plynio de uiris illustribus qui ait Hannibal cum ad tertium ab urbe lapidem castra posuisset tempestatibus repulsus primũ a Fabio Maximo frustratus: Deinde a Valerio flacco repulsus: & a graccho: & Marcello fugatus in aphricam reuocatus a scipiõe superatus est. Liuius tamen dicit nõ a Valerio: sed a Fuluo Flaccho ab urbe fuisse repulsum: sed Publius Licinius in tam corrupto adolescente egregiam indolem cõtemplatus eum flaminem dialem creare non dubitauit: ratus id futurum quod euenit: ut adiecta dignitate mores: uitamque mutaret: nam cum primum ad religionem adiecit animum statim mutatis moribus adeo continens factus est. ut modestiæ & sanitatis unicum specimen uideretur. nec primum. nam religio omnis est continentiæ uirtutisque magistra. ℣ Duce frugalitatis religione. Nam religio non solum frugalitatis: sed omnium uirtutum dux est atq; magistra.

solutioris uitæ primos adulescẽtiæ annos egisse fertur. remotos quidem a luxuriæ crimine: sed tamen punicis trophæis deuictæ Carthaginis ceruicibus imposito iugo teneriores.

¶ De Caio Valerio Flacco.

CA. quoq; Valerius Flaccus secundi punici belli temporibus luxu perditam adulescẽtiam inchoauit. Cæterum a. P. Licinio Pont. Max. flamẽ factus: quo facili⁹ a uitiis recederet: ad curã sacrorum & cerimoniarum cõuerso aio usus duce frugalitatis religione: quantum prius luxuriæ fuerat exemplum: tantum postea modestiæ & sanctitatis specimen euasit.

¶ De Quinto Fabio Maximo.

NIhil. Q. Fabio Maxi. q gallica uictoria cognomẽ allobrogi sibimet ac posteris pepit adulescẽtiæ magis isame. nihil eodẽ sene ornati⁹: aut speciosi⁹ illo seculo nr̃a ciuitas hũit.

NIhil Quin. Fabio Maximo. De hoc uiro dictum est libro quarto in capitulo. De his qui a parentibus degenerauerunt: fuit autem eius adolescentia tam perditæ luxuriæ. ut Quint. Pompeius prætor urbanus illi bonis paternis interdixerit. ne per luxum atque libidinem profunderet: nihil igitur eius adolescentia turpius: nihil prouectiori ætate speciosius ornatus ut fuit suo tempore in urbe romana. mutatis enim moribus statuq; uitæ cum se ad rempublic. contulisset magistratibus perfunctus. res clarissimas gessit: præsertim aduersus allobroges bituitumq; auernorum regem: quos cum fœlici pugna supasset: inde sibi gloriosum & immortale nomen reportauit. nam post illam uictoriam allobrogi cognomen sortitus est Prætereà tam grata fuit illa uictoria. popu. roma. ut quo loco cæsi captiq; fuissent hostes senatus insigne trophæum statui iusserit: turremq; ædificari: hostium spoliis ornatã ad tantam rei memoriam. ℣ Gallica uictoria: quia allobroges quos deuicit populi sunt galliæ.

ASCẽsius

¶ Fertur egisse primos annos adolescentiæ uitæ solutioris: idest plusquã satis erat dissolutæ: quidem: idest certe remotos a crimine luxuriæ: sed tamen teneriores: idest molliores & ut alii legunt leuiores tropheis punicis; idest quam a quibus sperari deberent trophea punica: & hoc iugo imposito ceruicibus carthaginis deuictæ: hoc est licet non fuerit extremæ dissolutionis in adolescentia: mollius tamen & dissolutius uixit quam ut carthaginis domitor futurus credi posset. ℣ Caius quoque Valerius Flacchus inchoauit temporibus secundi belli punici adolescentiam perditam luxu: idest superabundãti usu in uictu uestitu. coitu & cæteris uoluptatibus. Cæterum: idest sed factus flamen: scilicet sacerdos: a publio licinio pontifice Maximo: quo: idest ideo ut recederet facilius a uitiis: animo conuerso ad curam sacrorum & cerimoniarum: usus religione duce frugalitatis: id ẽ temperantis usus rerum: quantum exemplum luxuriæ fuerat prius: tantum specimen: idest ornamẽtum & approbamentum modestiæ & sanctitatis euasit postea. ℣ Nihil sup. fuit aut ciuitas nostra nihil habuit magis infame Quinto Fabio Maximo qui uictoria gallica peperit sibimet & posteris cognomen allobrogi (ut sit genitiui casus. Nã allobrox facit huius allobrogos: unde fit nominatiuus hic allobrogus sicut a genitiuo arabos hic arabus: nescio tamen an potius legendum sit allobrogici: nam uictores non gentile nomen sed denominatiuum assumpserunt ut aphricanus. germanicus. britannicus & cætera: non apher. gemanus. britannus & cætera: nihil dicit magis infame Quinto & cætera: adolescente: idest cum esset adolescens: & nostra ciuitas: id est Romana: nihil habuit illo sæculo: idest æuo ornatius aut speciosius eodem: scilicet Quinto Fabio sene .i. cum esset senex.

OLI. Catulus adolescēs latentiosior

Vis ignorat.Q.Catuli.Q.Catulus q̄uis ĩ adolescẽtia luxuriosus delicatusq; fuerit grãdior tñ fact⁹ mutatis moribus & mala uiuẽdi rõne iter clarissimos Romãæ urbis prĩcipes meruit sua uirtute cẽseri:hic bellũ ciuile a lepido motũ pene prius extixit q̃ suscitatũ arderet:cõsul.n.cũ lepido cũ nouarũ rex̃ cupidus p ĩsolẽtiã lepidus:syllæ acta rescidere uellet:ex urbe illũ catulus eiecit:tanq̃ seditiosissimũ hoiem q statũ ciuitatis pturbare moliref:nã ut iqt florus cũ iure belli dictator sylla pscripsisset inimicos q superãt reuocãte lepido qd aliud q̃ ad bellũ uocabanf.Cũ dãnatox̃ bõa adiiciente sylla q̃uis mala capta iure tamẽ repetitio cox̃ pculdubio labefactabat cõpositã ciuitatẽ.expediebat ergo q̃si ægre saucieque reip.requescef quocũq;:ne uulnera curatione ĩpa rescinderenf:ergo cũ turbidis cõtiõibus uelut classico ciuitatẽ terruisset:urbe pulsus ĩ ætruriã.arma ĩde & exercitũ urbi admouerat.sed iã miluiũ põtẽ colẽq; iãiculũ luctatius catulus Gn. Põpeius syllãæ dñatiõis duces:atq; signiferi alio exercitu ĩsederant:a qbus prio stati ipetu retro pulsus.hostisq; a senatu iudicatus ĩ cruẽta fuga hetruriã ĩde sardiniã recessit ibi quoq; morbo & pœnitẽtia iteriit:uictores qd' nõ temere aliis ĩ ciuilib⁹ bellis pace cõtẽti fuerũt.℣Ciuile.b.nã eiecit lepidũ sibi collegã ĩ cõsulatu bella ciuilia suscitantẽ.dũ.n.acta syllæ rescidere tẽtaret:ut pscripti oẽs q superessent reuocarẽf ĩ urbẽ & sua sibi bõa restituerenf grauissimas seditiões excitabat & qetũ reip.statũ pturbabat:hũc igif hostẽ p̃riæ a senatu iudicatũ de medio sustulit: moriq; coegit : de quo Lucanus ut catulo iacuit lepidos.

ℭDe Q uinto Catulo.

Vis ignorat.Q .Catuli autoritatẽ ĩ maximo clarissimox̃ uirorũ prouẽtu excelsum gradũ obtiuissef:cui⁹ si supior ætas reuobuaf:mlti lux⁹:mlræ delitiæ r̃perirẽf q̃ qdẽ ei ipedimẽto nõ fuerũt. quo mius p̃riæ priceps existeret: noméq; ei⁹ ĩ capitolio fastigio fulgeret: ac uirtute ciuile bellũ ĩgẽti motu oriẽs sepeliret.

ℭDe Lucio Sylla.

Vcius uero Sylla usq; ad q̃sturæ suæ cõitia:uitã libidie. Vino:ludicræ artis amof pinqnatã pduxit.Q ua pp.C.Mariũ cõl. moleste tulisse tradif. qd sibi aspertimũ in Africa bellũ gerẽti:tã delicatus q̃stor sorte obuẽisset:eiusdem uirtus q̃si pruptis:& disiectis neqtiæ q̃ obsidebaf:claustris cathenas Iugurthæ mãibus iniecit. Mitridatẽ cõpescuit. socialis belli luctus repressit.

Sylla turpẽ egit adolescentia

Vcius.u.sy.Plutar.ĩ uita syllæ dicit illũ adeo ĩ exercẽdis salibus natura studiosũ fuisse ut ab ieũte ætate plurima cũ ignominia;sodalicia cũ mimis atq ridiculis hoibus petulãter habuerit. postea uero q̃ ĩ oiu; rex̃ dñatu cõstitus ẽ e scæna spectaculisq; ĩpudẽtissimos cogẽs iter potãdũ quottidiãis cõcẽatiõibus certabat:q̃ cũ grãdiori iã ætate patraret.& dominãtis dignitati pbrũ & dedecus afferf uiderenf multa negligẽter omittebat q̃ studio & ĩdustria ĩdigebãt.Cœnãti siqdẽ syllæ nullus circa seria usus erat cũ alio tpe ipiger & eximia seueritate foret.ut cũ pmũ solatia & cõpotatiões abiiceret uno ipetu rex̃ imitationẽ capesceret.Vex̃ ita mimis & saltatoribus mansuetus ad oẽm familiaritatẽ pnũ se obnoxiũ subiiciebat ut tã soluti moribus aĩ p̃cipuã ad amores lenitatẽ.& illecebras sibi pepit:a qbus nec puectioribus qdẽ ãnis sese reuocauit. Metrobiũ scænicũ a iuuẽilibus ãnis magno amof cõplex⁹ lõgi⁹ psecutus ẽ.eo ĩdies secũ florescẽte morbo cũ ab initio publicã qdẽ cæterx̃ locupletẽ mulierẽ q̃ nicopoli appellabãt depiret: deide cõsuetudie & formæ g̃ria mirificæ armat⁹ eẽt ab ea:cũ uita excederet hæres ẽ relictus:nouercæ quoq; hæreditatẽ ẽ sortitus.hæc Plutar. At Val.eũ uita ignata libidie & uiolẽtia plẽa histrioniã quoq; ob q̃stũ exercuisse dicit:sed ea postmodũ uitia in q̃stura deposuisse. qd' Pluta.negat q ad puectiores ãnos ea usq; fuasse dicit utrũq; sit cõstat eũ ægregia mlta faciora edidisse iugurtha cõsilio & prudẽtia sua ĩ captiuitatẽ uẽit:q̃uis ductu & auspicio marii uictus fuerit.mithridatẽ sæpius acie supauit socialis belli sollicitudie reip.ademit:tyrãnidẽ cinæ:& factiões ppescuit mariũ p̃ria eiecit & pscriptũ ĩ aphricã trãsir̃ coegit.qs crediderit tã uaria tãq; cõtraria simf extitisse:nã si qs diligẽter syllæ adolescẽtiã tot uitiis iqnatã & illius mutatiorẽ ætatẽ ĩ q̃ tã p̃clara gessit cõsideraf uoluerit duos ĩ uno corpe syllas fuisse cõpiet.℣Ludicræ.a.pp histriõiã & iocularia q̃ g̃ria q̃stus exercuit.℣Præruptis cla.ne.nã uirt⁹ ei⁹ ĩdignata q; a flagitiis occuparef claustra oia neqtiæ pfregit:ut uires suas exerceret.℣Expẽdef:Exaiaf.℣Cathenas iniecit. Q uia cõsilio suo p bocchũ regẽ pdit⁹ iugurtha uictus catenisq; oneratus in triũphũ ductus fuit.mithridẽ cõpescuit. Q uẽ capadocia & asia pepulit:& ad tigranẽ regẽ armẽiæ cõfugere coegit.℣Socialis bel.Q uia prudẽtia sua excitatã socialis belli ĩ flãmã extixit:cũ socii latini nois pp negatã ciuitatẽ a druso pmissã aduersus Roma.arma sumpsissent.

ASCẽsius

ℭQ uis ignorat authoritatẽ.Q.Catuli obtinuisse excelsũ gradũ ĩ maxio puẽtu.i. pcreatione & q̃si simul orto fructu:clarissimox̃ uirox̃:q.d.nemo q illũ norit.Cui⁹.s.Q uiri Ca.si ætas supior.i.prior reuoluaf.i. memoria repetaf :multi luxus & sup.multæ delitiæ repirenf sup.ĩ ea aut eo q̃.s.delitiæ & luxus nõ fuerũt ipedimento ei quo minus.i.ut nõ existeret priceps p̃riæ:& nomẽ eius fulgeret ĩ fastigio.i.sũmo culmie:capitolio.i.ipsius capitolii scriptũ:ac sepeliret.i.sopiret & opprimeret uirtute.s.sua:bellũ ciuile oriens ĩgẽti motu.s.excitato a Lepido ut Oli.recitat.℣Lucius uero Sylla pduxit usq; ad comitia.i.coitiones ppl̃i ad mg̃ratus creãdos: q̃sturæ suæ.i.q bus q̃sturã obtinuit:uitã pinqnatã.i.ualde iqnatã libidine.s.ueneria.uio.& amof artis ludicræ.i.histriõicæ & iocularia ; ĩ q̃ q̃stũ fecerat.Q ua pp tradif.i.ĩ historiis aut ãnalib⁹ Ro. Caiũ Mariũ cõsulẽ tulisse.i.passũ eẽ moleste.q; q̃stor delicatus obuẽisset sorte sibi gerẽti bellũ asprrimũ ĩ aphrica. Virtus eiusdẽ.s.syllæ q̃si claustris.i.uinculis neqtiæ.i.luxuriæ & pditæ uitæ q̃ obsidebaf p̃ruptis & disiectis:iniecit mãib⁹ iugurthæ.s.regis Nũidiæ in quẽ Mari⁹ bellũ gerebat cathẽas:qa uictũ ad cõsulẽ pduxit:cõpescuit Mitridatẽ:repsit luct⁹ belli socialis.s.

Cinnæ dominationē fregit. eūq; I Africa: q se q̄sto rē fastidierat: ipsa; illā puīciā pscriptū: & exulē coegit petere. q̄ tā diuersa: tāq; inter se cōtraria: siqs apud animū suū attētiore cōparatiōe expēdere uelit: duos I uno homine Syllas fuisse crediderit. turpem adulescētulū: & uirum dicerem fortem: nisi ipse se Felicem appellari maluisset.

De Sublimitatis a statu hūili. Ca. X.

Atq; ut nobilitatē beneficio pœnitētiæ seipsam admōuimus respicerē: ita altiora mō suo sperare ausos subtexamus.

De Tito Aufidio.

Titus Aufidius cū asiatici publicāi exiguā admōdū particulā habuisset: postea totā Asiā pcōsulari Ipio obtiuit. nec idignati sūt socii ei⁹ parerē fascib⁹: quē aliēa tribūalia adulātē uiderāt. gessit se ēt itegerrime: ac splēdidissime: miroq; id mō demōstrauit: pristinū q̄stū suæ fortunæ: psēs uero dignitatis icremētū: morib⁹ suis iputari debere.

De Tito. P. Rutilio.

At T. P. Rutili⁹ nō Publicanū i Sicilia egit: sed operā publicanis dedit. idē ultimam

Cinnæ dō. q p̄riā pulsus ab octauio cū se mario cōiūxisset q exul iā aphrica exercitū cōparauerat nō cōtēnēdū repetiuit urbē: & eā p pricipū negligētiā cæpit: q̄ oppssā sylla a mytridatis uictoria ī dies celerius q̄ credi pōt liberauit. cæsis mltis cinæ mariisq; exercitib⁹. Viꝝ for. Appellarē iqt illū uiꝝ fortē nisi se fœlicē appellari maluisset nā i tabellis ad sēatū sp hac pscriptiōe uti solebat. Sylla fœlix sēatui Po. q. r. salutē: uñ Pli. l. vii. na. hi. un⁹ iqt hoium ad hoc æui fœlicis sibi cognomē asseruauit. L. Sylla. ciuili nēpe sāguie ac pr̄iæ oppugnationē adoptatus & qbusdā fœlicitatis iductus argumētis q pscribere tot milia ciuiū ac trucidare potuisset. O praua iterpta tio & futuro tpe ifelix nō melioris sortis tūc fuerꝭ peūtes: quoꝝ miserenꝭ hodie cū syllā nemo non oderit. age nō exitus uitæ eius omniū pscriptoꝝ ab illo calamitate crudelior fuit erodēte se ipso corpe & supplicia sibi gignēte: qd ut dissimulauerit & supmo sōno eius cui i mortuus quodāmō ē credamus ab uno illo iuidiā glia uictā. hoc tñ nēpe fœlicitati suæ defuisse cōfessus ē q capitoliū ñ ddicauisset li. xi. Sic itra hoieꝫ tineæ tricænū pedū aliq̄do & pluriū lōgitudie iā carne exai: uiuētiū quoq; hoiuꝫ capillo q̄ fœditate & sylla dictator. Et alcinā ex clarissimis græciæ poetis obiere. Atq; ut hic utimur trāsgressiōe breuiter admonēdo qbus de rebus dixerit & d qbus dictur⁹ sit. Beneficio: qa postq̄ eos penituit suorū flagitiorū meliora secuti sunt mō statu & cōditiōe quia cum in statu humili essent ad altiora uecti sunt. Titus au. magnæ fortūæ mutatio uisa ē i. T. aufidio q abiectus publicāus. i. uectigaliū redeptor i asia paulopost creatus pcōsul puiciā illā administrauerit nec erubuerūt neq; idignati sūt asiatici hoies eius parerꝭ i pio quē pauloāte uiderāt turpē q̄stū faciētē & alioꝝ mgratuū tribūalia cū assētatiōe maxima ābiētē. ueꝝ puicia tāta cū itegritate splēdore rexit: ut oēs itelligerēt culpa fortunæ factū eē: ut turpē q̄stū exerceret. sua uero uirtute ad dignitatē puēisse. Publici. s. uectigalis. est. n. substātiue. Adulātē: cū actio ēt cōiūxit assētabaꝭ āt illis in exigēdis uectigalibus. adessent eripuit. Splēdidissime. liberalissime pculsis maiestate. Quæstum: turpe lucrū publicanoꝝ: quæstus apud maiores turpis semper fuit. Incrementum. Amplitudinem dignitatis: qui ex publicano proconsul factus esset.

OLI:

Aufidius ex publicio pcos asiæ

At T. P. Rutilius. T. Aufidius publicāus i puicia factus pcōsul eādē postmodū rexit. at. P. Rutilius nō publicāus: sed q sordidus ē publicāu minister sed iopē uitā sordidissimo gererꝭ q̄stus sustētauit. eo tñ illū mutata fortūa puexit: ut prio cōsul. dei de legū lator ex cōsule: nā cū siciliæ pesset ex legatoꝝ sētia leges dr̄ siculis cōscripsisse bellū seruile suscitatū i sicilia cōscripsisse puiciā a seruili ipetu tutam pacatāq; reddidisse: si res mutæ & ianimatæ sentire possent: siculi portus urbiūq; mœnia tāta i hoie uno status mutationē fortunæq; uarietatē uehemēter admirarēꝭ ut quē pauloante uidissent quottidianū uictum locata opera miserabiliter quæritātē nūc classis pfectū exercitus iperatorē: & puinciæ consulem pesse conspiceret. De hoc Rutilio dictum est in cap. de disciplina milit. rursus in cap. de maiesta. Sed operā: quia minister fuit.

Cū pplo latini nois: fregit dnationē Cinæ. i. tyranidē affectatā a Cina: & coegit eū. s. Mariū: q fastidierat. i. supbe cōtepserat se q̄storē: qa nimis delicatus eēt: petere illā ipsā puīciā. s. aphricā pscriptū & exulē. Quæ. s. facta tā diuersa & tā cōtraria iter se. siqs uelit expēderꝭ. i. æstiare cōparatiōe attētione. i. satis attēta apd animū suū: crediderit duas syllas fuisse i uno hoie uꝫ adolescētulū turpē: & uiꝝ dicerē fortē nisi ipe maluisset se appellari felicē.

ASCEfius

Atq; ut admōuimus nobilitatē. i. nobiles ipos: respicerꝭ seipsā. i. seipsos ne despēt de melioris uitæ assecutiōe q̄uis pditā duxerit uitā: bñficio pœnitētiæ. i. p pœnitētiā & dolorē d mala uita āteacta: ita subtexāus. ausos sperare altiora suo mō. i. mēsura aut moderatiōe debita. Tit⁹ au. cū hūisset pticulā publi. s. uectigal: asiatici. i. qd Po. ro. hēbat i asia: admodū. i. ualde exiguā. i. modicā: hoc ē cū eēt publicāus. i. publicæ pecūiæ seu uectigalis publici Ro. i asia debiti exactor p modica pte: (Sꝭ q publicāi scribūt: sed coꝝ lectio nō satis q̄drat) ipe. obtinuit post ea totā asiā ipio pcōsulari. Nec socii Po. Ro. asiatici idignati sunt parere fascibus eius: hoc ē ipio p fasces & lictores designato: quē uiderāt adulātē. i. palpitantē & adulatorie ābiētē: tribūalia aliena. i. sedētes p tribūali ptores aut pcōsules romāos i ea puicia (Moꝝ suo dat uerbo: adulor & eius pticipio actm̄) Ipse gessit se ēt itegerrime: sine corruptiōe: ac splēdidissime. i. sine ullis sordib⁹: & demōstrauit miro mō id: uꝫ: pristinū. i. priorē q̄stū. i. acq̄sitionē suā ac lucrū: debere iputari fortūæ suæ. s. aduersæ: ut q eū tā paupē destituerat: uero psēs: icremētū: pñs. i. qd tūc erat pñs pcōsul i asia eēt: dignitatis. s. q̄ tūc assecutus fuerat: uñ legi posset pñtis ubi ē pñs dēre iputari. i. acceptū ferri moribus suis. s. bōis q̄tenus p fortunā eos exercere poterat. At Pub. Ru. nō egit. i.

OLI. ℭ Auctorato: ꝑstito ex auctoritate publicanoꝶ: alii dīt auctoratū officiū dici auctoritate substitutū ut siqs offō priuatus i idē postea substitueret. ℣ So. its. Atatcis. ℣ Sustētauit. qa ex hoc offō quottidianū sibi uictū cōparabat. ℣ Prædonū bel. i. bellū qđ crassus enomaus gladiatores i sicilia cōcitarūt. hic pfecit. & siciliā liberauit. gestū āt ē apđ liparas. ℣ Siqs mō mu. si res mutæ & inanimatæ sentire possent. ℣ Capturas uc. diuitias nā substātiue positū sicut creatura. ita captura. ℣ Exercitus re. Cōtra fugitiuos ex qbus unus ad pileū & libertatē fos cōuocauit.

Ventidius fortunæ beneficio illustris

Vic tāto. De hoc uētidio Gell. li. noctiū atticaꝶ. xv. ita refer. In sermōibus nup fuit senioꝶ hoīmū & eruditorū multos i ueteri memoria altissimū dignitatis gradū ascēdisse ignobilissimos pri⁹ hoies & dspectissimos nihil adeo de quoq̄ tātæ admirationi fuit q̄tæ fuerūt q̄ de uētidio basso scripta fuerūt eū picētē fuisse genere & loco humili & matrē eius a Pōpeio Strabōe Pōpei magni pr̄e bello sociali: quo esculāos subegit captā cū ipso eē mox triūphāte Pompeio Strabonē quoq; puerū iter cæteros ante currū ipatoris sinu mris uectū eē. post cū adoleuisset uictū sibi ægre q̄sisse: eūq; sordide iuēisse cōparādis mulis & uehiculis magistratibus q sortiti ꝓuicias solēt. ꝑbēda pub. cōduxit isto q̄stu motū eē cæpisse. C. Cæ. & cū eo ꝓfectū eē i gallias: tū qa i ea ꝓuicia satis grauiter uersat⁹ eēt & deiceps ciuili bello mādata sibi plæraq; ipigre strenueq; fecisse nō mō i amicitiā C. æs. sed ex ea āplissimū quoq; ordinē ꝑuēisse: mox tribunū quoq; plæ. ac deinde ꝑtorē creatū atq; in eo ipe iudicatū eē a senatu hostē cū. M. Antōio: plus uero eū uictis ptib⁹ nō pristinā tātū dignitatē recuꝑasse: sed pontificatū ac deide cōsulatū adeptū eē: eāq; rē tā itollerāter tulisse. P. R. q uētidiū bassū meminerat curandis mulis uictitasse: ut uulgo p uias urbis uersiculis ꝑscriberet. Cōcurrite oēs augures Aruspices portētū iusitatū cōflatū ē recēs. nā mulos q fricabat cōsul factus ē eū dē bassū. Sue. Trāqll. ꝑpositū ē a Marco. A. ꝓuīciis oriētalibus pthosq; i syriā iterrūpētes trib⁹ ab eo ꝓliis susos scribit: eūq; primū oium đ parthis triūphasse & morte obita publico funere sepultū eē. Malurius scribit: eū bis i triumphū ductū fuisse. Cice. hūc mulionē castrēsē suffraganeū appellabat teste Pli. li. vii. De quo Iuue. Si fortūa uolet fies de consule rethor. si uolet hæc eadē fies de rethore cōsul. uētidius qđ. n. qđ tulius an ne aliud q̄ sydus & occulti mirāda potētia fati. ℣ Miserabiliter: nā arsacide rex parthorū crassus corpus feris & alitibus deuorandum iussit exponi.

Iopiā suā autorato sociis officio sustētauit: ab hoc postmodum. Cōsule leges uniuersi Siculi acceperūt: acerbissimoq; ꝑdonū ac fugitiuoꝶ bello liberati sunt. portus ipos siqs mō mutis reb⁹ iest sensus: tātā i eodē homine uarietatē status admiratos arbitror. Quē. n. diurnas capturas exigentē aīaduerterāt: eūdē iura dātē: classesq; & exercitus regētem uiderunt.

ℭ De Publio Ventidio.

Vic tāto icremēto mai⁹ adiiciā. Asculo capto. Cn. Pōpeii Magni pr̄. P. Vētidiū ætate puberē i triūpho suo ppl'i oculis subiecit. Hic ē Vētidi⁹ q postea Romæ ex Parthis: & p Parthos de crassi māib⁹ i hostili solo miſabiliter iacētib⁹: triūphū duxit. itaq; q captiu⁹ carcerē exhorruerat: uictor capitoliū felicitate celebrauit. i eodē ēt illđ Eximiū: qđ eodē āno ꝑtor: & Cōsul ē fact⁹.

ℭ De Varietate casuū. De. L. Lētulo. Cap. XI.

Asuum nūc cōtēplemur uarietatē. L. Lētul⁹ cōsularis lege cæcilia repetūdarū crimine opꝑssus: Cēsor cū. L. Cēsorino creatus ē: quē qdē fortūa iter ornamēta: & đdecora alterna uice uersauit cōsulatui illi⁹ dānationē: dānatiōi Cēsurā subiiciēdo. & neq; bōis eū ꝑpetuis frui: nec malis æternis [illegible]

Asuū nūc: Dixius de fortūa aduersa mutata i secūdā: nūc de casib⁹ dicāus. differt casus a fortūa. phi ita dicūt: eoꝶ q̄ fiūt: q̄dā pp hoc q̄ itēta sint: q̄dā nō pp hoc qđ itēta sint ut uerbi grā: agricola fodit agrū ut sepulchrū faciat & thesauꝶ iuēit nō pp hoc qđ itētū sit: neq;. n. agꝶ fodit ut thesauꝶ iueniat: sed ut sepulchꝶ faciat. Itē eoꝶ q̄ fiūt pp hoc qđ itēta sint: alia fiūt a ꝓposito: alia a natura: a ꝓposito fiunt: ab usu liberi arbitrii: a natura q̄cūq; a quodā i se ipsis pricipio cōtiue moto accidūt ad aliquē finē. Rursus q̄ fiūt a natura q̄dā sp: q̄dā nō sp: sed plærūq; ut sol sp p obliquū zodiaci trāsit: plærūq; ut pluuiæ ex uapoꝛ terræ nascant: sed hoc notādū: eoꝶ q̄ fiūt a ꝓposito: & q̄ a natura ꝓpositūq; est causa per se. casus & fortuna sunt causa per accidens: causam aut per accidens dico casum & fortunā qa accidūt causæ per se ut qdā forū petit: ut carnes emat casu lapidē offendit & corruit: hic casus est p accidēs qa accidit ut caderet. causa per se est ut petat forū. Sed differt casus a fortuna quia fortuna est in habentibus propositū qbus bene & male cōtingere potest. nō adit i re inaiata ut ferro & ligno. neq;. n. i his fortuna agit. Casus uero eē pōt et in nō habentibus ꝓpositū: ut i brutis & inanimatis: ut uerbi gratia. Equus celeriter superueniente nocte se domum recipit: ut a lupis seruatur nō se recepit ut a lupis seruere: sed q̄ ita casus tulit & hoc in rebus mutis: in rebus autem inanimatis: ut tripos cecidit: & sedem fecit: non ideo cecidit. ut sedem faceret: sed casus ita tulit.

Asuum nunc cōtēplemur uarietatem. L. Lentulus. Hic accusatus repetundaꝶ fuit Spartacus & chrixus effracto lentuli ludo gladiatores cū triginta aut amplius eiusdē fortunæ uiris erupere capua serui sq; ad uexillū uocatis iustū exercitū fecerant: hi primo ad uesuuiū mōtē claudiū decepe: deinde cōsularis quoq: aggressi lētuli exercitū in apēnino cecidere: hic itaq; lētulus lege a cecilio cōtra eum lata repetundaꝶ dānat: post dānationē cēsor creat cum. L. cēsorio. Sed hic fortasse lentulus est ad quē Cice. primi libri epistolas scribit de reducendo rege Ptolemæo quē repetundaꝶ ex cecilia & cypro accusatum intelligimus: nā cato ut ꝓmulgationē tulit. ut ei prouincia abrogaret. ut est apud Ciceronē ad atticum qua promulga

tioe facta ueste mutauit. ℣ Lege cecilia: Quá tulerat cecilius. ab auctoribus. n. leges plerúq; dominabant repetundarum & de repetundis dicimus. ℣ Quem quidé. Credo inquit fortunam uoluisse hunc hominé alterna uice uersare ne secundis nimium fideret nec aduersis omnino desperaret: sed amaris iocunda permisceret.

Caecilia

℃ Se gessit publicanú. i. publici æris redéptoré aut collectoré; sed dedit opam. i. iseruiuit publicanis: idé sustétauit summá inopiá suá: officio auctorato. i. ab auctoritate aliena depédére: sociis. s. Romái iperii asiaticis uidelicet: hoc é: qa nomine alieno pub. officiú exercés quotidianá mercedé recipiebat. Postmodú. i. deide uniuersi siculi accéperút leges. s. qbus postmodú usi sunt. ab hoc. s. rutilio cósule. i. cú esset cósul aut eius iperio parebát & liberati sunt acerbissimo bello pdonú ac fugitiuorum. Ego arbitror portus ipos (si mó. i. dúmó: qs. i. aliqs sensus inest rebus mutis) admiratos tátá uarietatc status i eodé hoie. Ení p qa: portus sub. uiderút. s. postea eúdé, qué aiaduerterát. s. prius: hoc é qué aiaduertissét si sensum habuissent: exigenté diurnas. i. quotidianas: capturas. i. lucella: sicut exigút ex captura sua piscatores: dáté. s. postea iura. i. leges ut dictú é: & regéte classes & exercitus. s. cótra fugitiuos & pdones. ℣ Huic &c. Ego adiiciá huic táto icremto. s. status: maius sup. icremtú. Asculo capto. i. cú asculú oppidú Italiæ ecct captú: pf Cnei. pópeii magni uz pópeius. Stra. subiecit oculis Ppli. s. Ro. Publiú Ventidiú pubeté ætate i triúpho suo. s. de Asculanis: Hic. s. q i triúpho cóspectus erat captius: é sup. ille Vétidius q postea duxit Róæ triúphú ex pthis. s. deuictis & p pthos. i. p medios pthorum aut sup uétres aut dorsa pthorum demáibus. i. reliqis aiæ ad corpus usq; ad iusta scdm gétiliú psuasioné manétibus: & ide ad nos aut illuc ab iseris manátibus (uñ pria lóga é) iacétibus miserabiliter qa sine honore sepulturæ aut iustarum exeqarum i solo. i. terra hostili. Itaq;. i. & ita; is sup. q captius: qa captus asculi a pópeii pre: exhorruerat carceré. s. Róanú i qué poterat a uictore pertrahi uictor. s. perthorum: celebrauit. i. celebrius fecit; capitolium. i. arcem illam romanam in quam, triumphantés ingrediebantur ioui sacrificaturi: felicitate. s. uictoriæ suæ. Illud est etiam eximiú. i. egregium & non uulgare. in eodem; scilicet Ventidio: q factus est consul & prætore eodem anno.

ASCEsius

C Asuum & cætera. Disputat satis philosophice de causis per se & per accidens: ité de fortuna & casu. Oliuerius. Sed author ita exépla digessisse uidetur ut in superioribus cum statu etiá mores mutatos, dignoscamus: aut fortunam tandem pro moribus arrisisse aut auersam fuisse: sub casuum autem mutabilitate ea reponat quæ præter spem licet non semper præter meritum acciderunt: uerum unú, idemq; exemplum diuersis respectibus sub diuersis titulis reponi potest sed parui refert: dummodo ex eius recordatione memores simus nostrúm quoq; statum posse mutari quod si recte fecerimus. Nemo confidat nimium secundis: Nemo desperet meliora lapsis. Sed ordo est. Contemplemur nunc: scilicet per sequentia exempla: uarietatem casuum: scilicet de læta uita in tristé aut contra. Incipiens autem narrare dicit: Lucius lentulus consularis: scilicet uir: idest qui aliquando consul fuerat (sic frequentius: qq etiam dicatur qui consulatu dignus est) oppressus: idest condénatus lege Cecilia: idest per legem quam Cecilius tulerat: crimine: idest ob crimé: repetundarum: scilicet rerum aut pecuniarum ablatarum a prouincialibus dum prouinciam regeret: creatus est: scilicet postea censor cum. L. Censorio: idest qui prius censuram gesserat. Quem quidem: scilicet Lentulum fortuna uersauit: idest agitauit inter ornaméta & dedecora: idest opprobria & dehonestamenta. uice alterna. i. núc ornamétis núc dedecore eú afficiés subiiciédo. i. statim addédo: cósulatui illius in quo ornamétú cósistebat. dánationem in qua dedecus patiebatur: & rursus subiiciendo damnationi censuram: quæ honorificétissima erat: & neq; patiendo eum frui perpetuis bonis: nec ingemiscere malis perpetuis: idest continuis gemiscere patiendo.

℃ De Cneo Corne. Scipióe Asina.

Iisdé uirib⁹ uti uoluit i Cn. Cornelio Scipióe Asina: q cósa poenis apd Liparas captus: cú belli iure oía pdidisset: lætiore subide uultu ei⁹ adiutus cúcta recupauit. cósul ét iterum creat⁹. Quis crederet illú a duodeci securib⁹ ad carthagin iésiú pueire cathéas? qs rurs⁹ existiaret a punicis uisculis ad summa ipii puéturú fastigia? sed tñ ex cósule captiuus & ex captiuo cósul factus est.

Isdé uiribus: Scipio Nasica captus a poenis hic collega erat duellii cósulis eius q apud liparas uicta mersa & fugata hostiú classe primú illud maritimú egit triúphú: ná multo ante hác uictoriá Cn. Cor. Scipio alter cósulú: ut dixi a classe púica circúuétus & p fraudé uelut i colloqú uocatus & captus primú fuit pfidiæ púicæ documétú post captiuitaté uero a collega p uictoriá redéptus cú oia iure belli pdidisset tñ aspiráte fortúa cúcta recupauit cósulq; iterú factus cú ipio & dignitate uixit. ℣ Duodeci se. A cósulatu. é. n. metonóia.

OLI

℃ Iisdé &c. Fortúa sup. uoluit uti iisdé. i. cósimilibus uiribus i Cneo Cornelio Scipióe Nasica q cósul. i. cú ecct cósul captus a poenis. i. carthaginen. apud liparas insulam unam ex æoliis: cum perdidisset omnia iure belli: quia in hostium potestatem uenit. deide adiutus lætiore uultu eius: scilicet fortunæ: recuperauit cuncta: qa per collegæ uictoriam receptus est creatus etiam iterum cósul. Quis crederet illum: scilicet Nasicam peruenire: scilicet posse (ut quidam habent sed uacat; nec uerbum ab authore positum cum utrunq; respiciat ad peruenturum ut sit: peruéturum: scilicet fuisse priusquam peruenerat:) a duodecim securibus: idest fascibus a parte totum: & a fascibus duodecim: idest a consulatu: eo q solis consulibus duodeni essent lictores ac fasces. Ad cathenas carthaginensium quasi dicat nemo uero similiter: cum tamen Regulo & quibusdam aliis idem aut simile euenerit. Et quis existimaret rursus: idest econtrario sup. eum peruenturú sup. fuisse a uinculis punicis: idest carthaginen. ad summa fastigia imperii quasi dicat nemo cú uerisimilius foret eú i carcere piturú aut ad supplicia educendum: Sed tamen: idest nihilominus qq non erat uerisimile ipse factus est ex consule: idest postq fuerat consul captiuus; & ex captiuo: idest postq fuerat captiuus sup. factu est consul.

ASCEsius

OLI. Decoc'ctor Quid crasso: Hic crassus diues appellatus ē ob æris magnitudinē: redactus postea ad īopiā decoctor dictus ē: hoc ē deuorator ꝓdigus: uelut alīi dicūt saporū uēditor. ⸿ Turpē suplationē. Turpē hipbolē ⸿ Decoctoris: Venditoris fallamētoꝝ. ⸿ Sugillationē: notā & ignominiā. ⸿ Solidū pſtare. soluere integrū ⸿ Diues ab occurrētibus: Cū sub sanatione & derisiōe q̄dā salutabāt eū dicētes salue crasse diues. Crassum casus. Q. u. Cepio capitali iudicio affectus ē: qa uidel ꝫ culpa eius amissis duobus exercitibus suo & collegæ Mālii castra ēt capta fuerāt a cimbris teutōicis aduersus quos missi fuerāt impatores q̄ grauissima fuit reip. clades: nam supra octuagita Rōanoꝝ milia cæsa fuisse dicunt: hic ātea fabii ignominiā ī hispāia correxerat cæso ꝓditoribus uiriato. Vt āte dictū li. iiii. ca. vii. de amicicia. Cice. Cepionē ēt q̄storē fuisse ostēdit ī rhetoricis li. i. ca. vii. de cōstitutiōe coniecturali. ubi dicit cū. L. saturninus legē frumentariā de semissibus & trientibus laturus esset cepio qui per id temporis quæstor urbanus erat docuit senatū &c. ⸿ Splendore præturæ: nam prætor Fabii errorem correxit quia a uiriato deceptus fuerat. ⸿ Triumphi claritate. Q. uē de uiriaco egit: Seruilius cepio: ut ait Asco. bellum in sicilia gessit: & de illa triumphauit: capta Olintho & phaselide: de tribus magis eius terræ ciuitatibus; sed. P. Seruiliū cepionem dicit nō Q. u. forsan in prænominibus error est: nam aliter uidet a seipso dissentire Valerius ī capitulo enim de amicitia cepionem dixit a. L. Regmo tribuno plæbis carcere fuisse liberatum: & eius fugæ comitem factum; hic uero dicit in carcere fuisse cōsumptum. ergo autem hūc intelligimus. Q. u. cepionem illum uero superiorem. P. Seruilium cepionem bis eundē in uincula fuisse coniectū. & postremo cosumptum aut certe error est. L. tamē dicit li. xvii. C. Mālius & Q. u. Seruilius cepio procōsules uicti ꝑlio castrisq; exuti binis sunt octuaginta milia militum occisa. Calonum & lixarū q̄draginta milia secūdū Po. Ro. iussionē cepionis cuius temeritate clades accepta erat damnati bona publicata sunt; primoq; post regem tarquiniū īperiū ei abrogatum. ⸿ Præcurrit: ꝑuenit: superat. ⸿ Claritate triumphi: qa triumphauit de uiriato fugitiuorū duce. ⸿ Cōsulatus decore: q cū. C. Manlio cōsul fuerat & aduersus cimbros missos. ⸿ Sacerdotio: qa pontifex maximus fuerāt. ⸿ Senatus pronus: qa partes senatus tuendas

Gæmōniæ scalæ susceperat. ⸿ In scalis gemoniis: de his scalis dictū est supra a gemitu uel a gemonio eaꝝ auctore denominatis.

De Crasso dicto Diuite.

Quid Crasso nōne pecuniæ magnitudo locupletis nom̄ dedu? sed eidē postea īopia turpē decoctoris suplationē īmisit. Si q̄dē bona eius a creditoribus: qa solidū ꝑstare nō poterat: uenierūt. Itaq; amara sugillatiōe nō caruit: cū egēs ambularet: diues ab occurrētibus salutabat.

De Quinto Cepione.

Crassum casus acerbitate. Q. Cepio ꝑcurrit. is nāq; ꝑturæ splēdorē: triūphi claritate cōsulatus decore. Maximi Pōtifi. sacerdotio: ut senatus patrōus diceret: assecut⁹: ī publicis uiculis spiritū deposuit. corpusq; ei⁹ funesti carnificis manibus laceratū ī scalis gemōiis iacēs magno cū horrore totius fori romani cōspectum est.

De Caio Mario Candidato.

Iam. C. Marius maxīæ fortūæ luctatio est. oēs enim eius impetus tam corporis: q̄ aīo robore fortissime sustinuit. arpinatibus.

Iam. C. Marius: Hic mari uita tota esset referenda: ut planius conosci posset q̄ uarios casus; quanta & discrimia rerum passus fuerit quanta rursus fortunæ benignitate & īdulgentia usus: ut modo fœlix modo miser in magna rerum uarietate ludus fortunæ merito dici possit. sed quod ad rem istam pertinet Marius ex municipio arpinati cum se Romam contulisset sic omnibus primo propter ignobilitatem contemptui fuit ut arpinatibus honoribus nedum Romanis indignus haberetur.

ASCē sius Quid nōne magnitudo pecuniæ dedit Crasso nomen locupletis: idest habētis loculos plenos hoc est diuitiis pecūiarū sed inopia immisit eidem postea turpem superlationem; idest super alios & per excellentiam denominationem decoctoris: idest eius qui in lautitiis aut gula patrimonium suum abliguri erat (in quo uocabulo nullo modo sequar Oliuerium qui putet eum esse qui salsamenta uendat: cum proprie sit qui coquendo & uorando patrimonium absumpserit. Siqdem: idest quoniā bona eius uenieret: idest uendita sunt a creditoribus: qa non poterat præstare solidū: integrum debitū. Itaq; ipse non caruit: idest non īmunis fuit a sugillatione. i. irrisione cum famæ denigratione amara. s. illi qui eam in se dictam audierat: cum .n. ipse ambularet egens salutabatur ab occurrētibus diues dicentibus. s. per irrisionem Salue Crasse diues aut beate. ⸿ Crassum & cætera. Ordo est Quintus Cepio præcurrit. i. superat acerbitate casus Crassum. Namq; is. s. Cepio assecutus. i. postq̄ obtinuerat splendore præturæ: claritate triumphi decore consulatus: sacerdotio pontificis maximi (nam omnes eos magistratus honorifice gesserat) assecutus dico ut diceretur patronus senatus: deposuit spiritum: idest expirauit in uinculis publicis quia male cum Cimbris pungauerat: & corpus eius laceratum funestis manibus carnificis: id est tortoris qui ipsi uncum iniecit ut ad scalas gemonias trahatur iacens in scalis gemoniis unde uiui præcipitari solebat conspectum est cum horrore: idest abominatione totius fori Romani: idest omnium qui in foro erant. ⸿ Iam (continuatiua est particula) Caius Marius: scilicet Arpinas est maxima luctatio: idest concertacio fortunæ; utpote quæ sæpe ab eo & sæpe contra eum stetit: & ita ipsa quasi secum luctari uidebatur sed tamen etiam cum Mario (Est autem luctatio similis illi in bucoli. maronis. Et certamen erat choridon cum thyrside magnū unde potius legam maxima luctatio quam luctatio maximæ fortunæ) probat quot maxima fuerat luctatio fortunæ: enim pro quia; ipse Marius sustinuit omnes impetus eius: scilicet fortunæ; robore: idest uiribus tam corporis quā animi. Ipse sup. Marius.

OL

¶ Sæpius ĩ petitiõe mgr̃atuũ:& illoꝝ qdẽ minoꝝ repulsã passus:ĩ senatũ irripuisse magisq̃ uelle credit᷑: uix p̃turã obtinuit ꝓ q̃ ẽt ãbitus accusatus ext rẽa fortũa stetit: legatus metello ĩ Aphricã missus egregiæ ĩ illa se militia gessit: cui sacrificãti: cũ magna & alta sibi portẽdi dixisset aruspex: aĩum stati ad cõsulatũ adiecit: ad quem capiẽdũ p̃ter uetustatẽ familiæ oĩa abũde erãt idrustria ꝓbitas: militiæ magna sciẽtia: aĩus belli igẽs domi modicus: libidinis & diuitiaꝝ uictor tãtũmõ gl̃iæ auidus: a quo petẽdo dissuasus primũ a Metello deterreri non potuit: quo tãdẽ ĩpetrato iugurthinũ bellũ cõfecit; de iugurta capto triũphauit gallos cibros: senones; q roma

honorib' iudicat' ĩferior: q̃sturã Rõæ peter᷑ ausus ẽ. patiẽtia deĩde r̃pulsaꝝ irrupit magis ĩ curiã: q̃ uenit. In tribũat' quoq; & ædilitatis petitiõe cõsimilẽ cãpi notã exp̃t': p̃turæ cãdidat' sup̃mo loco ĩhæsit. q̃ tñ ñ sine p̃iculo obtinit. ãbitus .n. accusatus: uix atq; ægre absolutionẽ a iudicibus ĩpetrauit. ex illo Mario tã hũili arpĩate: tã ignobili Romæ: tãq̃ fastidiẽdo cãdidato: ille Marius euasit: q Africã subegit. Iugurthã regẽ ãte currũ egit. q theutõicoꝝ: cĩbroꝝq; exercitus deleuit: cuius bĩa trophæa ĩ urbe spectãt᷑: cuius septẽ ĩ fastis cõsulat' legũt᷑. cui post exiliũ Consulẽ creari: ꝓscriptoq; facere ꝓscriptionem contigit. Q uid huius cõditione incõstantius aut mutabilius? quẽ si inter miseros posueris miserimus: inter felices felicissimus reperiretur.

nũ nomẽ extiguer᷑ cõstituerãt ad ĩternitionẽ usq; deleuit: orta deĩde de ꝓuicia põti seditiõe: urbe pulsus a sylla ut supra dixius: cũ sugiẽs se mĩturnas cõtulisset in paludibus detulit: uñ extractus & ĩ custodiã datus cũ seruus ciber ad eũ occidendũ missus maiestate d̃territ' occider᷑ ñ sustinuisset: ĩde eductus & ĩ naui positu' ĩ aphricã delat' ẽ: ubi uaria fortũa usus. tãdẽ ex maurusiis eqtes cõpauit: & exercitũ cõfecit nõ cõtẽnẽdũ: ex agris robustissimũ quẽq; diligẽs ĩpletisq; lx. nauib' ex ea uiroꝝ multitudĩe Ro. uersus nauigauit seq; cinnæ expulso cõiũxit: q prio hostiã: deĩde ianiculũ postreo urbẽ ipsã occuparũt de inimicis suis grauiter ulti: ꝓscriptionẽ ĩpi ꝓscripti grauiorẽ exercuerũt: multos Ro. pricipes de medio tollẽtes: q̃ ubi syllæ nũciata fuerũt cõpositis reb' cũ mitridate ꝓpauit ad urbẽ cũ exercitu; & Cæsis aliquot marii cinæq; exercitib' urbẽ cœpit. marius ubi uidit se arma syllæ effuger᷑ ñ posse: domi celebrato cũ amicis conuiuio. Indicatoq; aĩ sui consilio sibi mortẽ cõsciuit: de quo Ci. li. de na. deo. Cur Marius iqt iã fœliciter septies cõsul domi suæ mortu' ẽ. Li. lib. lxxx. Mari' editis ĩ urbe m̃tis sceleribus idibus Ianu. decessit. ꝟ Fortũæ lu. Certamẽ fortunæ: qa uis' ẽ ĩferẽdo fortũæ ĩpetũ certasse cũ fortũa. ꝟ Irru. q. d. p ui ĩgressus assidua & ĩportũa eflagitatiõe mgr̃atuũ. ꝟ Cõsileꝫ no. Ignominiã r̃pulse: ãbit': q ꝑsuꝫ p̃ce & p̃cio corrupisset. ꝟ Iugurtã: nũidiæ r̃gẽ quẽ ꝓdidit Boccħ' Syllæ eloquẽtia duct': ut Ro. ptes seq̃ret᷑. ꝟ Biatro. Q ui duas colũnas erexerat ĩ urbe cymbroꝝ & teutonicoꝝ spoliis ornatas. ꝟ Proscripto. Nã hostis p̃riæ a sylla iudicatus ẽ ut supra uidius. ꝟ Q uẽ si it. miseros. Ci. ĩ padoxis. Marius mihi ĩ reb' sc̃dis unus ex fortũatis hoĩbus ĩ aduersis un' e sũmis uidebat᷑ uiris. pari rõne Luca. li. ii. ille fuit Mario uitæ modus oĩa passo: Q uæ peior fortũa põt; atq; oĩbus uso. Q uæ melior.

Tropæa Marii Mari' & felix & miser

¶ De Caio Cæsare.

CAius ãt Cæsar cuius uirtutes aditũ sibi ĩ cœlum struxerunt: iter primæ iuuentutis

CAius ãt Cæ. Sylla deuictis Marianis ꝑtib': Cæ. q p Iuliã eius amicã erat Mario sũma necessitudĩe cõiũctus mortẽ machinabat᷑. Erat. n. Cæs. minoris Marii cõsobrinus: sed ab ea re sæpius fuit sylla ꝓhibitus a multis: q dicerẽt: iniquũ eẽ tãtæ ĩdolis pueꝝ ĩnocẽter occidere: quos ille demẽtes appellabat q nõ ꝓuiderẽt q̃ puer male p̃cinctus mille marios hr̃t ĩ corp̃e. h igit᷑ cũ ad Cæsa. ꝓlata forẽt urbe clã egressus ĩ sabinis aliq̃diu ꝑua gratus delituit postea a syllãis militibus q p ea loca latitãtes disq̃rebãt: forte q̃dã dep̃hẽsus a Cor. coꝝ duce duobus se talẽtis redemit mox ĩde asiã petẽs circa pharmacusã ĩsulã capit᷑ a piratis q̃bus ab eo q̃draginta talẽta ꝓ redẽptiõe poscẽtibus subrisit: & qnq̃gita se datuꝝ pollicitus post modum suis ad hãc expediẽdã pecũiæ q̃titatẽ dimissis: apud cilices duo d̃ q̃dragita uersatus dies: illis p iocũ sæpe crucẽ minatus: cũ allatis tãdẽ pecũiis ab eis liberatus eẽt: paulopost instructis nauibus e milesiorum portu p̃dones aggredit᷑. quos captos crucibus omnes affixit. ꝟ Aditum in cœlũ. Assentatur Vale. more suo.

Cæsaris latebræ

¶ Iudicat'. s. ab arpĩatib': ĩferior honorib'. i. mgr̃atib' arpĩatibus: qa raro q̃spiã nouus emergit in p̃ria: ausus ẽ peter᷑ romæ q̃sturã: cũ mĩm' honor Romæ maior sit maxio ser᷑ ĩ mũicipiis deĩde irrupit. i. uiolẽter se ĩtrusit magis q̃ uẽit ĩ curiã. s. Ro. patiẽtia. i. tolerãtia r̃pulsaꝝ: qa lꝫ freq̃ntes pateret᷑ r̃pulsas: ĩportũis tñ ĩstãtiis tãdẽ admissus ẽ & q̃stor fact': & ĩp̃e exp̃t' quoq;. i. ẽt: cõsileꝫ notã. i. ignominiosã r̃pulsã cãpi. s. martii ĩ quo fiebãt comitia: ĩ petitiõe tribũatus & ædilitatis: cãdidatus p̃turæ. i. ad obtinẽdã p̃turã ĩhesit sup. illi: sup̃mo loco. i. d̃mũ post plurimas p̃ces: q̃ tñ p̃turã obtiuit ñ sine p̃iculo. s. capitis. n. ꝓ qa: ĩp̃e accusatus ãbitus. i. crimĩe petiti mgr̃atus malis artibus: ĩpetrauit uix atq; ægre absolui a iudicibus. Ille. s. nobilissim' mari' euasit. i. effectus ẽ ex illo Mario tã hũili arpini. i. cũ eẽt ĩ p̃ria sua: & ita aptior ẽ lectio: q̃ si legat᷑ arpiate: qa seq̃t᷑ & tã ignobili rõæ. i. cũ eẽt rõæ: tãq;. i. & tñ fastidiẽdo. i. sup̃be cõtẽnẽdo & abiecto cãdidato. i. petitor᷑ mgr̃atuũ utpote tot passo r̃pulsas; euasit dico ille marius q subegit aphricã: suffectus. s. ĩ locũ Metelli. nõ tñ hõesta rõne ut Salust. recte docet q. ergo Iugurthã regẽ. s. Nũidiæ: ãn curꝝ. s. triũphalẽ suũ q d̃leuit exercitus teutõicoꝝ cymbrorũq;: cui' bina trophea. i. ĩsignia uictoriæ utpote spolia hostilia hostibus detracta: ut opinor iugurthæ & cibris ac theutõicis: cuius septẽ cõsulatus legũt᷑ ĩ fastis. i. annalibus sacris: cui cõtigit creari consulẽ post exiliũ. i. ꝓscriptionẽ primã a sylla & cui ꝓscripto. s. a sylla cõtigit facer᷑ ꝓscriptionẽ. i. syllæ & syllãoꝝ. qd sup. ẽ icõstãti' aut mutabili' cõditiõe. i. statu uitæ: hui'. s. Marii. q. d. nihil utpote quẽ si tu posueris iter mis̃os. i. si cõsideraueris mis̃ias & calãitates ei': sup. ĩp̃e r̃pirer᷑ mis̃ri': & si posueris iter felices. i. cõsideraueris ei' felicitatẽ: ipse repirer᷑ felicissimus: uñ utraq; fortuna illi imodica fuit.

ASCEsius

OLI. ℂConsortibus diuinitatis. Quia Cæsar inter cæteros deos connumeratus: diuinos honores consecutus est: Cæsa. laudes Plinius libro.vii.natura.histo.summatim perstringit.

Erditæ lu. Polemō athen. philostrati filiꝰ pago accēsi oriūdus fuit adolescēs adeo pditæ luxuriæ: ut teste Laertio pecūias circūferret quo ēt ad oēs explēdas uoluptates paratior & istructior. eas itidē i uiis & angiportis occulebat i Academia quoq; iuxta colūnā q̄dā pecūia dr̄ repta ab eo illic i usus si miles recōdita. igit̄ cū forte suis cū sodalibus cœnasset corōatus: & a primo mā̄e usq; ad sequētis diei occatū i cenādo tp̄s triuisset: postea ebrius & corōatꝰ: scholā Xenocratis irrupit: & legētē phi losophū sedēs attētis auribꝰ cœpit audir̄: qd̄ubi uidit Xenocrates omissa ōrone q̄ cœpat de pudi citia & tēpātia differer̄ cœpit: uel ut alii dicūt: tūc forte illi sermo erat de pudititia quē uiso po lemōe ardētius ꝓsecutꝰ ē: ex quo illud secutū eē dicūt: ut ipudēs adolescēs paulatī se colligeret: diligēterq; q̄lis eēt cogitaret. & anteq̄ schola egre deret̄ seipsū cōpōeret: ex quo adeo imutatꝰ ē ut postea studio & idustria cæteros āteiret: sic quoq; cūctos superaret idies ꝓficiēdo: ut tādē Xenocrati i regēda schola succederet. ℣ Perditæ: Eo ꝙ pdat q eā sequūt̄ q̄si detestādæ. ℣ Illecebris & ifamia. Quæ seq̄bāt̄ ex luxuria. nā ifamiā tota nocte cō plectebat̄. ℣ Nō po.oc. Significat ipsū aboriēte so le usq; ad occidēdē cōtiuasse cōuiuiū. ℣ Xēocra tis. stoicus fuit p̄stātissimus ut diximus i ca. de cōti nētia: de quo apd̄ Plutar. chæronēsē legius cū eū forte uidisset Agesilaus disputātē i gymnasio ad modū senē dr̄ iterrogasse: qs nā eēt? Tūc qdā re spōdit: Est unus ex his qui uirtutē q̄rūt. Tū ille. Quādo uirtute iqt utet̄ ea si nōdū inuenit.

Xenocrates philosophus

ASCēsius ℂCaius āt Cæs. s. Iuli. cuius uirtutes struxerūt si bi aditū. i. accessum in cœlū petēs asiā priuatus. i. st̄ mgr̄atu: iter initia priæ iuuētutis sup. suæ: exce ptꝰ. i. dolo captꝰ a p̄dōibꝰ maritimis. i. pyratis cir ca īsulā pharmacusā. s. noie: redemit se .xl. talētis. Igit̄ fortūa uoluit clarissimū sydꝰ mūdi uz Iuli. cuiꝰ stella apparuisse credebat̄ augusto faciēti ip si ludos funebres uñ illud i buco. Ecce dionæi ꝓcessit Cæ. astrū: repēdi. i. æstimari: aut redimi: pua sūma utpote .l. talētoꝝ: i minoparōe. i. nauigio pyratico. Quid ē ergo qd̄ q̄ramur. i. cōq̄ramur āplius de ea re: si. s. fortūa ne q dē. i. nō saltē pcit cōsortibꝰ diuinitatis suæ ut Cæs. i deū postea assumēdo. q. d. merito nihil. Sed numē cælestē. s. Iuli. deꝰ futurꝰ: uidicauit. i. ꝓtexit se ab iniuria. n. p qa ipe affixit cōtinuo. i. paulopost crucibꝰ p̄dones. s. maritios captos. Deide parās trāsitū ad externa dicit. Nos cōmemorauimꝰ nr̄a. i. Rōana exēpla: studio attēto. i. diligēti & q̄si affectuoso: nūc. i. deiceps narrent̄ aliēa. s. exēpla de mutatis moribꝰ & cōditiōe uitæ ac casibꝰ aīo remissior. i. minus attēto & magis laxo: qa i nr̄is narrādis magis afficimur. ℣ Perditæ &c. Ordo est. Polemō (media breui) ens sup. Athenis adolescens luxuriæ pditæ. i. nihil secū boni habentis (nā sunt q uitia ad aliqd utilitatis cōuer tūt ut uinosi ad mœstitiā aī abiiciēdā: mulierosi nisi penitus modū excedant: ad euacuādā libidinē: aut ne rum panṫ tentigine cōtra q̄ tamē sobrietas melius esset antidotū: aut ad multiplicationē ꝓlis: auari ad rerū cumulū & suoꝝ sæpe cōmoda: & ita de reliquis. de quibus Seneca li. vii. ep̄laꝝ. Nullū sine auctoramento malū. Auaritia pecuniā ꝓmittit: luxuria uarias uoluptates: Ambitio purpurā & plausum: & ex hoc potētiā & qcqd potētia pōt mercede te uitia sollicitāt. hæc ille. Quādo igit̄ uitia mercede carēt. i. nihil utilitatis secū ferre uident̄: sed a pēi tus icōsiderato fiūt: tūc dñr pdita: qd̄ ꝓlixiꝰ exposui: ut satisfaciā grāmaticis q dubitāt qūo luxuria dicat̄ pdi ta: quū magis pdat: pdit qdē. i. destruit subiectū suū: sed tn̄ si ad nihil utilis ē ipa quoq; pdita ē: ut hoc loco: uñ addit̄) neq; gaudēs tm̄ illecebris. i. irritamētis & tētigine eiꝰ. s. luxuriæ: sed ipsa ifamia: cū surrexisset e cōuiuio nō post occasū solis sed post ortū: qa totā noctē i eo cōsumpserat: & rediēs domū uidisset ianuā Xenocratis phi patētē. i. apertā: intrauit scholā eius. s. Xenocratis: refertā. i. plenā turba doctorū hoīum (Ergo turba etiā citra tur bationē multitudinē notat) grauis uino: delibutus. i. ꝓfusus unguentis: capite redimito. i. habēs caput redimitū sertis: amictus ueste perlucida. i. p cuius mediū mēbra eius possent cōspici. nec cōtētus introitu tā deformi. i. in epto & indecēti: qa sic ornatus in lupanar aut ganeā aptius ingressus fuisset: consedit. i. sedē cepit ēt; ut eleuaret: idest diminueret in æstimatione: aut deprimeret & impediret clarissimū eloquiū. & prudentissima præcepta: scilicet Xenocratis: lasciuiis. i. petulantiis temulētiæ. i. ebrietatis. Deinde indignatione omnium: scilicet auditoꝝ orta ut erat par. i. iustū & æquū: Xenocrates cōtinuit uultum in eodem habitu: & re quā differebat omissa: cœ pit loqui de modestia: idest moderato sumptu faciendo: & de tēperantia contra libidinem.

THE. ℂPharmacusam. Pharmacusæ non ꝓcul a Salamine duæ sunt insulæ. Tertia reddit̄ ad Miletum nobilis Atta li cæde. quā Valerius. & Suetonius intelligunt. superiora Stephanus.

initia priuatꝰ Asiā petēs: a maritimis p̄dōibꝰ circa i sulā Pharmacussā exceptꝰ qnq̄gita se talētis redēit. pua igit̄ sūma clarissimū mūdi sydꝰ i pyratico Mio parōe repēti fortūa uoluit. Quid ē ergo ꝙ āpliꝰ de ea re q̄ramur? si ne cōsortibꝰ qdē diuinitatis suæ pcit. Sed cœleste numē se ab iniuria uidicauit. cōti nuo. n. captos p̄dōes crucibꝰ affixit. attēto studio nr̄a cōmemorauimꝰ: r̄missior̄ nūc aīo aliēa narret̄.

ℂExterna. De Polemōe Atheniensi philosopho.

Erditæ luxuriæ athēis adulescēs Polemō neq; illecebris eiꝰ tm̄mō: sed ēt ipa ifamiā gaudēs cū e cōuiuio nō post occasū solis: sed post ortū surrexisset: domūq; r̄diēs Xenocratis phi patētē iāuā uidisset: uio grauis: ūguētis delibu tus sertis capite r̄dimito: plucida ueste amictꝰ refertā turba doctoꝝ hoīum scholā eiꝰ itrauit. nec cōtētus tā desormi itroitu: cōsedit ēt: ut clarissimū eloqū & prudētissima p̄cepta temulentiæ lasciuiis eleuatet. orta deinde: ut par erat: oīum indignatione: Xeno crates uultū i eodē habitu continuit: omissaq; re q̄ differebat: de modestia: ac tēperantia loq cœpit.

OLI.

¶ Resipiscere. Ad se redire. ¶ Brachiū ī pal. Fuit iā cōcepti signū pudoris exertū brachiū intra palliū reponere. ¶ Oris cōuiualis. Qualis eē solet cōuiuaꝝ: q uultū exilaratū uino habere cōsueuerūt. ¶ Exuit: Excussit: deposuit. ¶ Ganeōe. Cōtinēs pro cōtēto: nā ganeo locus est ubi lupæ. i. meretrices habitāt. q. d. ex infami lenone. ¶ Peregrinatus. Differētiā ostēdit inter pegrinari & habitare: peregrinat̄ q in alieno loco manet habitat q ē in pria.

P Iget Themistoclis: Themistoclis mater filii turpitudinē nō tulit. Themistocles Neoclis filius huiꝰ uitia inceūtis adolescētiæ magnis fuerūt emēdata uirtutibus: adeo ut anteferat̄ huic nēo: pauci pes putentur sed ab initio est ordiēdum: pater eius neocles generosus fuit. is uxorem Acarnana duxit ciuē ex q̄ natus Themistocles q cum minus esset probatus parentibus: qꝛ & liberius uiuebat ēt rē familiarē negligebat a pr̄e exheredatꝰ ē: q̄re mr̄ pcita nimio dolore laq̄o uitā finiuit. q cōtumelia nō fregit eū: sed erexit: nā cū iudicasset sine sūma idustria nō posse eā īfamiā extigui. totū se dedit reip. diligētius amicis famæq; seruiēs mltū ī iudiciis priuatis uersabat̄: sæpe ī cōcionē ppli pdibat: nulla res maior sine illo gerebat̄: celeriter q̄ opus erāt replebat: neq; minus ī rebꝰ gerēdis q̄ excogitādis erat: qꝛ de īstātibus: ut ait Tucidides uerissime iudicabat: & de futuris callidissime cōiiciebat quo factū ē: ut breui tpe illustraret̄. nā p pr̄ia res maxias & clarissimas gessit: & in primis aduersus Xersen psaꝝ regē q cū terra mariq; uniuersæ græciæ bellū īferret cū tātis copiis q̄tas nec q; ātea: neq; postea hūit qsq̄ n̄ solū salꝰ pr̄iæ & totius grætiæ: sed ēt totius europæ fuit: Mardoniū quoq; Xersis impatorē q expugnato Olyntho in boetiā se cōtulerat cōsilio themistoclis constat a græcis fuisse superatū: pi rōne mœnia urbis Atheārū a Xerse diruta īuitis Lacedæmōis huiꝰ prudētia fuisse restituta. Plut. tn̄ lōge aliter tradit: tā de mr̄e: q̄ de eius adolescētia: nā mr̄eꝫ eiꝰ alios threiciā gn̄re abrotanū nūcupatā: alios cariā euterpē dictā nōnullos ēt alicarnaseā tradidisse scri. ī eius uita adolescētiam quoq; nō īter uitia: sed īter uirtutes egisse quæ. uero repudiatione & exeredatione patris de uoluntario matris interitu dicta sunt: cæteraq; ignominiosa falsa & ficta fuisse dicit.

Themisto clis matre laqo se suspēdit

Cuius grauitate sermonis resipiscere coactus Polemō: primum coronam capite detractā piecit. paulo post Brachiū ītra palliū reduxit: procedēte tpe: oris conuiualis hilaritatē deposuit: ad ultimū totā luxuriā exuit: uniusq; orationis saluberrima medicina sanatus: ex īfami ganeone: maximus ph̄us euasit. pegrinatus ē huius alus ī neqtia: nō habitauit.

¶ De Themistocle.

PIget Themistoclis adulescentiam attingere siue patrem aspiciam: abdicationis iniungentem notam: siue matrē suspendio finire uitam propter filiī turpitudinem coactā cū omniū postea graii sanguinis uiroꝝ clarissimus extiterit: mediumq; Europæ: & Asiæ uel spei uel desperationis pignus fuerit. hæc. n. salutis suæ patronum habuit. illa uadem uictoriæ assumpsit.

¶ Abdicatiōis. Exhæredatiōis. ¶ Mediū pignus. Cū exastrochizatus fuit a patria: hoc ē ī exiliū pulsus: exastrochizatio. n. ut supradiximus erat quoddā exilii gēus decēnale: nā ī ostro hoc ē testu anomē eius scribebāt: quē exilii dānassent. Thēistocles ergo cū inuidia eousq; laboraret ut ī exiliū mitteret̄. supplex cōfugit ad hostem Xersen psarū regē: & ab eo spatiū petiit unius anni anteq̄ cū eo loqueret̄. hoc aūt faciebat: ut psicā līguā disceret trāsacto uero anno cōsilia cū rege cōmūicauit q̄ illuc tēdebāt: ut regi spē pot iūdæ græciæ faceret. ¶ Mediū ergo pignus uel spei. Quādo fortiter pro patria pugnauit. ¶ Vel desperationis: quādo fugit ad hostē pugnaturus cōtra patriā. ¶ Patronū. Nā hic uniuersam græciā ex ipsis ppe manibus hostiū redemit: quo tēpore ad salaminā contra Xersen cū exercitu missus est: nā Xerses græcia cū inumeroso atq; increbili exercitu inuasisset ut q dicere t̄ totā forme Asiā duxisse in europā quæ iūgeret maria: sterneret montes: flumina siccaret: athenienses consilio Themistoclis qui Apollinis oraculum interpraetatus fuerat nauibus hoc est bello nauali pugnandum esse cum hoste uim suā oēm ī classem coniecerunt. eiq; Themistoclem præfecerunt: qui cum ad salaminam occurrisset Xersi illū bello nauali superauit: & in Asiam cum paucis admodum refugere coegit: ut superius monstratum est. ¶ Vadē uictoriæ. Cum regi spopōdit fore ut tota græcia subigeretur si suum uellet consilium sequi.

¶ Cuius sermōis grauitate Polemō coactus resipiscere. i. redire ad saniorē mētē (sūt q legāt respicere. s. uitā suā: aut mores suos: prio. i. p principio cōuersiōis suæ piecit coronā q̄ multū potaturi ut bacchū imitet̄ assumere solebāt: & ille nō deposuerat: detractā capite. i. suo: & reduxit paulo post brachiū ītra palliū: qa ī græcia res acta ē ubi pallio utebant̄; & deposuit tēpore pcedēte. i. successiue: hilaritatē oris cōuiuialis. i. uultus quē in cōuiuio habuerat: & exuit ad ultimū. s. orōnis Xenocratis: totā luxuriā: & sanatꝰ medicina saluberria uniꝰ orōnis euasit maxius ph̄us ex ganeone. i. meretricū cōuictore & lucrōe. Aius huius. s. Polemōis ē pegrinatꝰ. i. trāsitū fecit in neqtia non hitauit. i. nō pmāsit nec cōtraxit habitū. sup. in ea. ¶ Piget sup. me. i. tædio aut miseratiōe afficior: attigere adolescētiā Themistoclis. s. atheniē. uiri postmodū clarissimi: siue aspiciā pr̄eꝫ sup. eiꝰ iniūgētē. i. imprimētē filio: notā. i. ifamiā abdicatiōis. i. exclusiōis a cura & bōis pr̄nis ī uita & post uitā pr̄is: siue sup. aspiciā matrē sup. eius: coactā finire uitā suspendio sui: ppter turpitudinē filii: cū extiterit. i. euaserit postea clarissimus oīum uirorū sanguinis graii. i. grætanici: & fuerit pignus. i. certificamentū (ut ita dicā) mediū. i. iterpositū aut medians: Europæ. i. regno aut regni græcoꝝ: & Asiæ. i. regno aut regni Persarū: uel spei. s. obtinēdi impii etiā aliēi: uel desparationis. s. cōseruādi ipii: sui qa tātisper dū athenis erat: græcis erat certa spes cōseruādi ipii cōtra Persas: & psis desparatio eius potiūdi: & cōtra. dū in Asia erat post exiliū: psis spes era: & græcis desparatio q̄ maior fuisset nisi epoto sanguine: taurino: sibi ne patriæ obesset uitā exclusisset. En pqa: hæc. s. europa habuit eū. s. Temistoclē patronum. i. protectorē salutis suæ: illa. s. Asia: assumpsit eū uadem. i. tanq̄ pignus: & certificat orem uictoriæ.

ASCēsius

¶ Infamia gaudens. nam rumor ille de se: luxuria difflueret: ei pergratus erat.

THE.

OLI. Cimonis adoleſcētia: hominum opinione ſtulta

CImonis uero. Cimōis i cūabula opiniōe ſtultitiæ fuerūt referta: īpia uero ſalutaria: q apđ ſtrimonē thracas fudit; oppidū āphipolī cōſtituit eo q̄.x.milia athe.i coloniā miſit apđ Michalē mōtē cyprorū & Phænicū ducētaꝶ nauiū claſſē deuictā cœpit. eodēq; die pari fortūa i terra uſus ē Schiro cōtūatiores dolopas expulit tharſos opulētia ſua fretos prio aduētu fregit: & cū Xerſes bellū ex itegro aduerſus athe. iſtituſſet. uniuerſa græcia hūc Cimonē ducē cōſtituit Iuuenē cuiꝰ magnitudinē futurā pietatis opa ꝑdiderūt: qppe patrē ob crimē peculatus i carcerē cōiectū ibiq; defūctū tráſlatis i ſe uīculis ad ſepulturā redemit: ut dixius i ca. de igratitudie: ueꝶ nec i bello iudiciū deligētiū fefellit: ſi qdē nō iferior uirtutibus pattē Xerſē tereſtri: naualiq; ꝑlio ſupatū trepidū ſe recipe i regnū coegit. ꝩ In cunabula. ætatis pricipia. ꝩ Opiniōe ſtultitiæ. Quia oēs ſtultū opinabant̃. ꝩ Impia ſalutaria: quia dictu & auſpicus ſuis patriā nō ſolē defenderat: ſed ēt auxerat īpio. ꝩ Stuporis dānare. Dānabāt ſe & ſtupebāt: q̄ quē i adoleſcentia ſtultū crediderāt i maturiori ætatæ tanta prudentias præditum eſſe uiderent.

ℭDe Cimone Athenienſi.

CImōis uero icūabula opiniōe ſtultitiæ fuerūt referta. eiuſdē ſtultitiæ īpia ſalutaria Athēiēſes ſēſerūt. itaq; coegit eos ſtuporis ſemetipſos dānar̃: q eū ſtolidū crediderāt.

ℭDe Alcibiade.

NAnq; Alcibiadē q̄ſi duæ fortunæ partitæ ſūt. altera q̄ ei nobilitatē eximiā: abūdantes diuitias: formā ꝑſtātiſſimā: fauorē ciuiuꝫ ꝓpēſum: ſumma īpia: ꝑcipuas potētiæ uires: flagrātiſſimū īgēiū aſſignaret: Altera q̄ damnationē: exiliū: uēditionē bonoꝶ: inopiā: odium pr̃iæ: uiolētā mortē īfligeret. nec aut hæc: aut illa uniuerſa: ſed uaria: perplexa: freto atq; æſtui ſimillima.

NAm Alcibiadē. Alcibiades Cliniæ filius athen. i hoc natura. qđ efficere poſſet uidet̃ expta ut ait ꝓbus. ſed fortūa nō minus nihil excellēti9 uel i uitiis uel i uirtutibus nihil mirabili9 i uaria ſorte reꝶ: bello pellopōēſiaco. huius cōſilio athē. bellū ſiculis īdixerūt. ad qđ gerēdū īpe iter cæteros dux electus & cum in ſpe eēt bene adminiſtrādæ prouinciæ res uiolatoꝶ ſacroꝶ abſens effici t̃. q̄ uidelicet eius opa herme athenis deiecti eēnt & domi ſuæ miſteria fierēt reuocatus ad cām dicēdā: prio elidē: deīde thebas uēit; ubi itellexit ſe capitis dānatū: & bōa ei9 publicata eē & olympiadas ſacerdotes a Po.co/ctos ut ſe đuoueret lacedæmonē đmigrauit: hui9 cōſilio lacædemōii cū pſa rege amicitiā fecerūt: eiuſdēq; opa Ioniā a ſocietate athe. auertūt; qbus reb9 factū ē: ut lacedæmōii uim tātā ingēii metuētes de iterficiēdo uiro cōſulerēt ille ad tiſaphernē pfectū regis ſe cōtulit; cuius i amiciciā itimā breui puēit cū Piſandro ꝑtore primū p cologa de reditu ſuo mētionē fecit: deinde thraſibulo faciēte ab exercitu recipit̃ ꝑtorq; fit apđ ſamiū poſt ſuffragāte theramene plebiſcito reſtituit̃ pariq; abſens īpio ꝑficit̃ ſimul cōtraſibulo & theramene q lacedæmōios pauloāte uictores pacē petere coegerūt redeūtes magnis reb9 geſtis a ꝑpſo excipiunt̃ igēti lætitia: ſed i alcibiadē cōuertunt̃ oēs eū ītuent̃: laudāt: admirant̃: bōis reſtitutis reſecrari iubent̃: pyllæ i qbus deuotio inſcripta fuerat i mare ꝑcipitāt̃: ſed hæc alcibiadis lætitia minus diuturna fuit; nā cū traſibulo: & adimāto quos collegas ſortitus erat claſſe i aſiā ꝓfectu s: q̄ apđ Cimē minus e ſentētia rē geſſerat i īuidiā cecidit abſenti ergo magiſtratus abrogat̃ ille pactiæ caſtellis tribus cōmūitis thraciā introiuit: & iā ꝑda iā amicitiis regū magnus apđ eos factus Philoide ꝑtori athe. pollicet̃ ſe ſi uellet cocturū Lyſandrū dimicare q bellū cōſulto trahebat: Philodes gloriæ ſuæ potius q̄ ſaluti patriæ cōſulēs poſtulata facere uoluit. Diſcedēs igit̃ alcibiades mōuit ut iuxta hoſtē caſtra nautica hēret ne i modeſtia militū Lyſandro pugnādi occaſio daret̃ quod ille negligēs paulopoſt exercitū amiſit uictis athēiēſibus Alcibiades ſe ſupra ꝓpōtidē penitus abdidit i thraciā: thraces īſidiis factis illū qdē capere nō potuerūt: ea uero q̄ apportauerat abſtulerūt: ille ad pharnabazū i Aſiā trāſit q ei primū đdit in frigia caſtꝶ ex quo .xl. talēta uectigalis capiebat: q nō patiēs uictas athēas ſuire cū amicitiā regis appeteret: grāꝫ cū illo ſe initurū uidebat ſi apparuiſſet Cyrthū fratrē ei bellū pare Lacedæmo. iuuātib9 qđ cū facer̃ molire t̃. Critias cæteriq; athe. tyrāni Lyſandro miſerūt ſi ſuas res atheniēſes conſtitutas manere uellet. Alcibiadē tolleret: quod etiam factum eſt. ut diximus i ca. de ſomniis: fuit āt Alcibiades teſte Probo omnium ætatis ſuæ multo formoſiſſimus ad omnes res aptus cōſiliis plenus: terra mariq; ſummus imperator: cuius tāta erat oris atq; orationis cōmendatio. ut nemo ei dicēdo poſſet reſiſtere. diues cū tēpus poſceret; laborioſus: patiēs: liberalis: ſplendidus nō minus in uita q̄ i uictu: affabilis: blādus; tēporibus callidiſſime ſeruiēs; idē ſimul atq; ſe remittebat: ita luxurioſus: diſſolutus; libidioſus; itēperās repiebat̃: ut oēs admirarent̃ i uno hoie tātā eē diſſimilitudinē: atq; diuerſā naturā: hic cū athēis clariſſima ciuitate nat9 eēt oēs ſplēdor̃: ac dignitate uite ſupaſſe certū ē: poſtq̄ īde pulſus thebas uēit: adeo ſtudiis eoꝶ iſeruiſſe dicūt: ut nēo aio eū corporiſq; uirib9 eqpet. oēs n. Boetii magis firmitati corporis: q̄ igenii acūini deſeruiūt: eūdē apđ lacedæmōios quoꝶ moribus ſūma uirtus i patiētia pōebat̃: ut Cice. i thuſculāis oſtēdit: ſic duritiei ſe dediſſe ferūt: ut pſimōia uictus: atq; cultus oēs lacedæmōios uiceret: fuiſſe apđ thracas hoies uinolētos rebuſq; uenereis deditos: hos quoq; cū apđ illos eēt i his reb9 āteceſſiſſe affirmāt uēiſſe: deīde ad pſas apđ quos ſūma la9 eēt fortiter uēari luxurioſe uiuer̃. hoꝶ ſic imitatū cōſuetudinē dicūt ut illi īpi i his maxīe admirarēt̃. qb9 effeciſſe; ut apđ quoſcūq; ēt priceps haberet̃: q cū ita ſint: ut ſplēdor̃ & dignitate ciues ſuos labor̃: & uirib9 corporis thebāos: duritiæ; parſimōaq; uiros lacedæmōas: uiolētia thracas: uēatu pſas luxurioſa uita ꝑpſuꝫ utrūq; ſupauit: ñ facile diſcerni pōt maiori ne laude dign9 an rephēſiōe: q̄tū. n. admirād9 ē: q̄ ñnulli bono uirtute poſterior fuerit tātū ēt deteſtād9 q̄ iprob9 oīb9 malitia ſupior euaſerit. ꝩ Ne ſi aut il. un. Nō iqt aut ſcdas aut aduerſas res uno tpe: ſꝫ diuerſis hūit: ut. n. mar̃ mō fluctibus agitat̃ hoc ē tēpeſtate mouet̃ mō trāqlitate fruit̃ ſic Alcibiades nūc ſcdas: nūc aduerſas rex exptus eſt,

Alcibiadis uita diſſimilis

¶ Cimonis &c. Ordo ē. Ve℞.i.sed: icunabula.i.priordia uitæ Cimōis: ciuis atheniē. fuerūt referta opiniōe stultitiæ: & sup. atheniē. senserūt ipia stultitiæ eiusdē: q nō erat hitus: sed dispositio qdā ad stultitiā: salutaria.i. ad salutē reip. facientia Itaq;.i. & ita Cimō coegit eos dānare semetipsos stuporis.s. uitio correptos: q crediderāt eū stolidū.i. pecunio sensu. ¶ Nāq;(pticula ē q̄ i initio noui exēpli frequēs utit author) q̄si duæ fortūæ pritæ sūt.i. diuiserūt sibi Alcibiadē uiℊ illū atheniē. Altera.s. fortūa q assignaret ei.s. Alcibiadi nobilitatē eximiā: diuitias abūdātes: formā pstātissimā: fauorē ciuiū: ppēsum.i. multū iclinatū in ipsum: ipia sūma: uires potētiæ pcipuas: igēiū flagrātissimū.i. ardētissimū. Altera.i. reliq̄ fortūa q ifligeret.s. Alcibiadi: dānationē: exiliū: suēditionē bono℞: iopiā: odiū priæ.s.i eū: mortē uiolētā. Nec hæc.s. aduersa: aut illa: s. psp era: sup. fuit uniuersa.i. una i oibus: sed sup. fuit uaria: & sup. pplexa.i. qd dicunt intricata: simillima freto.i. feruori atq; æstui: scilicet maris: nunc affluentis: & nunc refluētis: potest etiā pplexa censeri participium: ut sit: nec hæc: nec illa.i. neq; aduersa: neq; prospera fortuna perplexa sup. est.i. ad finē usq; cōplexa: sed perplexa est uaria existens aut existentia simillima freto & æstui. ASCē sius

OLI.

¶ De Polycrate tyranno Samiorum.

AD iuidiā usq; Polycratis Samio℞ tyrāni abūdātissimis bōis cōspicuus uitæ fulgor excelsit: nec sine cā. oēs. n. cōatus eius placido excipiebāt itiere. spes certū cupitæ rei fructū apprehēdebat. uota nūcupabāt simul: & soluebantur. uelle ac posse i æquo positū erat. semel dūtaxat uultū mutauit p q̄ breui tristitiæ salebra succussū: tūc: cū admodum gratum sibi anulū de industria in profundū: ne omnis icommodi expers eēt: abiecit. quē tamē cōtinuo recuperauit: capto pisce qui eum deuorauerat. sed hūc: cuius felicitas semp plenis uelis prosperū cursum tenuit. Orōtes Darii regis præfectus i excelsissimo Mycalēsis mōtis uertice cruci affixit. ex qua putres eius artus: & tabido cruore manātia membra: atq; illam leuam cui Neptunus anulū piscatoris manu restituerat situ marcidam Samos amara seruitute aliquandiu pressa: liberis ac lætis oculis aspexit.

AD iuidiā. Hic polycrates samius tyrannus fuit. de quo Ci.i li. de finib9 bono℞ & malo℞. Pli. ēt & diuersi græci scriptores memierūt: hic adeo fortunā habuit obsequosā: ut oia optata cōseqref: & qcqd aggredereƒ efficeret: fœdus forte fecerat cū Xātipo uel ut Herodotus tradit cū Amasi ægyptio℞ rege q cū audisset nihil unq̄ sibi aduersi contigisse ad moderādā fortūæ iuidiā Xātipe regis sine Amasis hortatu: annulū quē charissimū hēbat i maris pfūdū iecit: quē paulopost iopiate recupauit: nā a piscatorib9 piscis q annulū deuorauerat. paucis post diebus captus ē: & tyrāno donatus: i cui9 uētre cōptus ānulus illi ueluti a neptuno restitutus tradiƒ: q sane ānulo teste Pli. li. xxxvii. na. hist. Romā elatus domo Aug. i tēplo cōcordiæ cū aureis corōis ē appēsus: sed hic Polycrates cū aduersus Dariū psa℞ regē exercitū duceret ab orōte illius pfecto acie fusus: uel ut alii dicūt p fraudē itercept9 ēnā ad fœdus amicitiāq; iūgedā iuitatus nihil doli aut isidia℞ iesse suspicās nec filiæ sōnio deterrit9: q nocte uiderat illū sublatū: roreq; madētē: i die uero sudātē: cū ad Orōtē uēisset. capt9 i sūmo mitilēsis mōtis uertice suspēdi & cruci affigi iussus ē: ac relictus auibus dilacerādus: ut q ubiq; fœlicissime i terra uixerat: in aere miserrie expiraret. de quo strabo li. xiiii. sed Polycrates & Silofon frēs eo tpe: uixerūt quo℞ alter & fortūa & opibus clarus fuit adeo ut ēt mari dñareƒ: maximū fœlicitatis argumētū ducūt q annulo de idustria i pelagus pìecto gēma & sculptura pcioso paulopost piscator qdā piscē eduxit: q eū deuorauerat quo cæso annulus iuētus ē: q cū ægyptio℞ rex itellexisset: diuinitus locutū ferūt q q eiusmodi psperitatis utereƒ: uita clauderet fine non fortunato qd & ita est factū: nam a psarū satrape dolo captus: suspensusq. est huius aūt annuli gēmā sardonicē fuisse dicit Pli. pfacto lib. cuius gemmæ iactura se ab i uidia fortunæ redimi posse putabat: si hoc unū doluisset. ¶ Placido itinere. Secūdo cursu & fortunæ successu. ¶ Velle & posse i æquo. ¶ Ac: si diceret non minus poterat q̄ uolebat. ¶ Salebra Aspitate. Nā salebrosus loc9 aspior: sicut fragrosus aspitate plēus. ¶ Plenis uel. trāslatio sūpta a nauigātib9. ¶ Tabido Marcescēte. hoc ē marcido.

Polycrates i oiu3 uita fortunatus

¶ Ad inuidiā &c. Ordo est. Fulgor uitæ Polycratis tyranni samiorū excelsit conspicuus: idest clarus bonis abūdantissimis usq; ad inuidiam: cum tantum alta petat liuor. Nec sine causa sup. inuidiam meruit: Enim pro quia omnes conatus eius excipiebanƒ itinere placido.i. perueniebant ad prosperum euentum aut effectū: spes sup. eius: appræhendebat: certum fructū.i. utilitatem aut utilem assecutionē rei cupitæ.s. ab eo: uota sup. eius: nuncupabantur.i. nominatim & expressa uoce diis fiebāt & soluebantur.s. ab eo simul: quia pro quibus uotum faciebat statim assequebaƒ & ita uoti reus statim uota soluebat. Velle ac posse erat positum in æquo.i. æquali discrimine: fortuna sup. mutauit dumtaxat semel uultum sup. suum aut tyranni succussum salebra.i. asperitate tristitiæ breuis: idest non diu durantis: tunc: scilicet mutauit uultum cum ipse Polycrates abiecit in profundum.s. maris de industria: idest data opera: annulum gratum sibi admodum: idest ualde. ne esset expers omnis incōmodi: quem: scilicet annulum: tamen: idest nihilo minus ipse recuperauit continuo: idest ilico post: pisce q deuorauerat eum.s. annulum capto: sed orontes præfectus darii regis affixit cruci in excellentissimo uertice mychalensis montis: hunc.s. Polycratē: cuius felicitas tenuit sp plpe℞ cursum plenis uelis.i. maximo progressu: ut nauis prospero uento uelisq; adiuta. ex qua.s. cruce: Samos.s. insula.i. populus eius: pressa aliquandiu amara seruitute.s. polycratis: aspexit oculis liberis ac lætis: artus eius putres & mēbra manantia cruore tabido.i. corrupto sole: iuxta in somniū filiæ eius: atq; aspexit illā leuā.s. manū: in q̄ annuli gestanƒ: cui.s. leuæ māui: neptunus .i. deus maris aut mare ipsum restituerat māui.i. per manū piscatoris qui piscē ad tyrānum attulerat: marcidā .i. corruptam & marcescentem situ.i. immunda lanugine & squalore ex umbre & puluere contracto. ASCē sius

OLI. Dionysius. Hic filius fuit Dióisii tyráni q ꝑ ridiculo habuit deos cõtẽnere & sacrilegia cõmittere: ut i ca. de neg. relig. diximus cũ ergo flagitiis plẽus. eẽt: & crudelitate plusq̃ credi possit syracusái cõspira tiõe facta eũ a ciuitate eiicer tẽtarẽt: q prio dubitarũt an spõte cedret: tãdẽ crescẽte tumsu iter ciue cõuẽit ut legati mitterenť q secũ agerẽt: ut spõte ciuitatẽ tyránide liberaret: quos ille stati i carcerẽ cõuci iussit: quo facto irati syracusái eũ facto ĩpetu urbe expulerũt q regio appatu locros cõfugit: locrẽsiũ arcẽ occupat solitáq; sibi sæuitiá exercet: cõiuges pricipũ ad stupꝛ rapit. aliaq; fœda cõmitũt: cũ reginoꝛ tyráni leo fronis bello ꝑmerenť Locrẽses uouerũt si uicto res forẽt ut die festo ueneris uirgĩes suas ꝓstitue rẽt quũ uoto itermissos cũ aduersa bella cũ luca nis gerẽti i cõcionẽ eos Diony. uocat hortať uxo res filiasq; suas i tẽplũ ueneris q̃ possint ornatissi mas mittãt: ex qbꝰ cẽtũ sorte ductæ uoto publi. fũganť. religiõisq; gr̃a uno stẽt i lupanari mẽse. oi bus ãt iuratis ne qs ullá attaminet q̃ res ne uirgi nibus uoto ciuitatẽ soluẽtibꝰ fraudi eẽt decretũ facerent: ne q̃ uirgo iuberet: priusq̃ ille maritis traderenť: ꝓbato cõsilio & quo supstitiõis & pu dicitiæ uirginũ cõsulebať: certati oẽs fœminæ i pẽsius exornatæ i tẽplũ ueneris cõueniũt: q̃s oẽs imissis militibus Dióy. spoliat: ornamẽtaq; matro naꝛ i pꝛdá suá uertit: quorũdá uiros ditiores iter fecit: q̃ldá ad ꝓdẽdas uirorũ pecũias torq̃t: cũ his artibꝰ p ãnos sex regnasset cõspiratiõe locro rũ ciuitate pulsus i siciliá rẽdit. ibi syracusas secu ris oibꝰ post lõgá itercapedinẽ pacis p cõditionẽ rẽcepit q cũ ab igẽio suo discẽdeť nõ posset cũ gra uior crudꝰliorq; ciuitati eẽt ĩdies iterata ꝯspiratio ne pelliť q d̃mũ corithũ se recepit: ibiq; teste Ci. li. iii. tus. qõnũ apto ludo pueros docuit: sicq; ĩpio carer nõ potuit. d̃ quo Oui. li. iii. d̃ põto ille tyra cusa mõ formidarꝰ i urbe. Vix hũili durã reppu lit arte famẽ. Ci. quoq; ad papyriũ perũ. Dióy. iq̃t tyrãnꝰ cũ syracusis expulsus eẽt corithi dr̃ ludũ appulisse. Iusti. tñ dic. q hic corithi hũilima q̃q; tutissima exis stimans in sordidissimũ uitæ genus descẽdit: nõ cõtentus in publico uagari: sed ptãte: nec cõspici in popinis lu panaribusq; sed totis diebꝰ cũ pditissimis quoq; d̃ minimis rebus disceptare. pánosusq; & sq̃lidus icedere risũ libẽtius pbere q̃ captare: i macello pstare: q̃ emere nõ poterat oculis deuorare: nouissime se ludi magistrũ ꝓfes sus: pueros in triuio docebat: ut aut a timẽtibus sp i publico uidereť: aut nõ a timẽtibus facilius contemneret. Hæc q̃q̃ i capite de neglectá religione dicta sunt: tamẽ quia ad eius fortunæ mutationẽ maxime pertinere uide bantur eadem repetere non uisum est incongruum; neq; superfluum. ℣ Tanta mutatione. Solon unus e septẽ non sunt diuitiis permutandæ uirtutes: stabiles enim sunt. res autem hominum modo hic modo ille possidet.

Dionysii asto & crũdelitas ĩ locrẽses

ℂDe Dionysio Tyranno.

Dióysiꝰ ãt cũ hæreditatis nomĩe a patre syracusanoꝛ. ac pene totius Siciliæ tyrãnidẽ accepisset: maximaꝛ opũ dñs: exercitu um dux: rector classiũ: eq̃tatu potẽs: pp ĩopiá literas puerulos Corinthi docuit: eodẽq; tpe: tãta mutatione maiores natu: nequis nimis fortunæ crederet: magister ludi factus ex tyranno: monuit.

ℂDe Siphace Rege.

Seq̃tur hũc Syphax Rex cõsimilẽ fortũæ iniq̃tatẽ exptus: quẽ amicũ hĩc Roma p Scipionẽ: illinc Carthago p Hasdrubalẽ ultro petitũ ad pẽates deos eiꝰ uenerat. Cæteꝛ eo claritatis euectꝰ. ut ualidissimoꝛ populoꝛ si tñ arbiter: sed & uictor uictoriæ existeret: pui tpis iterie ctá mora: eathẽatꝰ a Lælio legato ad Scipionẽ ĩpatorẽ ptractus ẽ. cuiusq; dexterá regio ĩsidẽs solio arrogãti mãu attigerat: eius gẽibꝰ supplex ꝓcubuit.

Syphax aduersæ fortunæ nõ expers

Seq̃ť hũc Syphax. Scipio cũ agitaret aĩo Carthaginẽ inuadere cũ exercitu itelligẽbat ad uictoriá in Syphace Nũidarũ rege plurimũ mometi eẽ repositũ; itaq; optimũ ratus. hũc regẽ amicũ facere po. r. cũ aliter nõ posset magno ẽt piculo rẽ aggressus ẽ relictis. n. castris ipe cũ Lælio duabus q̃nq; remis bus p hostilia loca ad regẽ ꝓfectus ẽ forte ita accidit; ut eo ĩpo tpe Haldrubal a Scipione pauloante pulsus hispáia. septẽ triremibus ad eũdẽ regẽ suũ faceret cursũ: & eadẽ hora uterq; ĩpator portũ igrediť: cum magno tamẽ Scipiõis discrimĩe ná paꝛ abfuit. qn itercipeť ab hostibus sed qa prius q̃ pœni ãchoras molirenť Ro. scđo uẽto portũ tenuerũt: nõ sũt ausi hostes i regio portu tumultus aut pugnæ q̃cq̃ ciere: ad regẽ igiť oẽs ꝓfecti sť magnificũ id Syphaci nec erat aliter uisũ duoꝛ potẽtissimoꝛ i terris pploꝛ duces uno die suá pacẽ amicitiáq; petẽtes ad se uẽisse: & qm̃ sors eos sub uno tecto eẽ atq; ad eosdẽ penates uoluisset cõtrahere ad colloq̃ũ dirimẽdaꝛ simulatũ cá ẽ cõatus: Scipiõe abnuẽte haud priuatũ sibi cũ pœno odiũ eẽ: qd̃ colloquẽdo finiret. de repu. uero nihil hoste iniussu senatus agere posse illud magnopæ tẽtáte rege ne alter hospitũ exclusus mensa uidereť ad easdẽ epulas uẽire cũ Hasdrubale Scipio nõ recusauit: cænatũq; simul apud regẽ ẽ & eodẽ lecto Scipio atq; Haldrubal qa ita cordi erat accubuerũt tũc Scipio regẽ eloquẽtia sua traxit in amicitia popu. ro. sed paulopost sollicitatus a carthaginẽsibus p nuptiaꝛ occasionẽ formosissimæ fœminæ Hasdrubalis filiæ defecit a Romáis & carthaginẽsiũ arma secutus: breui tpe a Lælio & Masinissa captus ad scipionẽ catenatus ductus ẽ: quẽ scipio deuictis carthaginensibus postea duxit in triumphum. unde Iuuenalis in satyra Credo pudicitiam dicit tolle tuum præcor Hannibalem uictumq; syphacem in castris & cum tota carthagine migra.

ASCẽsius ℂDióysiꝰ ãt cũ accepisset a pr̃e noie. i. sub titulo hæreditatis: tyránidẽ. i. dñationẽ syracusáoꝛ ac pñ totiꝰ siciliæ existẽs dñs opũ maxiaꝛ: dux exercituũ: rector classiũ: potẽs eq̃tatu. i. hñs i ptãte eq̃tatũ magnũ: docuit. s. tandẽ exactus: corithi puerulos lr̃as: qa factus ẽ ludi mgr̃: pp ĩopiá ad q̃ rẽdactus erat: & ĩpe factus ludi mgr̃ ex tyranno. i. rege mõuit tãta mutatiõe. s. sui: maiores natu. i. seniores: eodẽ tpe. s. quo puerulos lr̃as docuit: neqs crederet nimis fortũæ. ℣ Seqť &c. syphax rex. s. nũidarũ: exptus consimilẽ iniq̃tatem. i. inæq̃litatẽ fortunæ (non. n. diceret fortuná iniq̃ q aut tyránũ expulit: aut hostẽ Popu. Rom. subiugãdũ dedit: Alioqui Populũ Romanum iniusti

tiæ argueret:ut q̃ ipm cepit & i carcerẽ mori coegit:Sed iniquũ dicitur:qd nõ ẽ æquũ :æquũ ãt dicit̃ dupli.d cã: aut qa planũ ẽ:hoc est æq; demissũ & æq; elatũ :ut mare nõ tumẽs:& capus plãus:uñ ut rũq; æquor dr̃: & iõ aq̃ q̃li æq̃ ablato e dicta ẽ. Altero mõ dr̃ æquũ respectu iustitiæ distributiuæ qd æq̃s.i.æq; magnas ac debet ptes facit:& p cõtrariũ dr̃ iniquũ qd sic nõ ẽ æquũ;aut qd ẽ nimis angustũ ut spaciis exclusus iniqs &c.(seqt̃ hũc.i.huius.s.rã dicti casũ. Q.uẽ.s. Siphacẽ Ro.uenerat ad deos pẽates.i.usq; itima aulæ eius: petitũ amicũ.i.ut uelit esse amicus Po.Ro.hic.i.ex una parte p scipiõẽ:& Carthago uenerat petitũ ultro amicũ.s.sibi;illic.i.ex altera pte p Haldrubalẽ.s.ducẽ suũ:ad deos pẽates:qa uno tpe duæ legatiões dictæ i.aula eius erãt. Cæteꝝ.i. sed ipe euect⁹ eo claritatis.i.ad eã usq; claritatẽ ut existeret nõ tm̃ arbiter ualidissimoꝝ Populoꝝ.s. Romãoꝝ & Carthagineñ. s; &.i.ẽt uictor:qa ea ps cui suppetias tulit uictrix saltẽ ad tp̃s erat:pua mora tpis itteriecta ptract⁹ ẽ carthẽat⁹ a Lælio legato ad Scipõẽ ipatorẽ & pcubuit supplex genib⁹.i.ad gẽua ei⁹.s. Scipiõis:cui⁹:dexterã(Cuiusq;.n.duæ sunt particulæ)ipe insidens solio regio attigerat manu arroganti . Ex qbus cõcludit author prudenter dicens.

Caduca nimirũ & fragilia : puerilibusq; cõsentãea crepũdiis sũt ista: q̃ uires:atq; opes hũanæ uocãt. affluũt subito:repẽte dilabũt:nullo i loco: nulla i psona stabilius nixa radicibus cõsistũt: sed icertissimo flatu fortũæ huc atq; illuc acta: quos i sublime extulerũt:i ,puiso recursu destitutos:i pfũdo cladium miserabiliter imergũt:itaq; neq; debẽt existimari:neq; dici bona: q̃ isflictoꝝ maloꝝ amaritudinẽ: desyderio sui duplicant. Explicit Liber Sextus.

Valerii Max. Lib. Septimus. De Felicitate. Cap. I.

Olubilis fortũæ cõplura exẽpla retulimus:cõstantis & ,ppitiæ admodum pauca narrari possunt: quo patet eam aduersas res cupido aío isfligere:secũdas pco tribuere. eadẽ ubi malignitatis obliuiscĩ sibi ĩpauit: ñ solũ plurima: ac maxima: sed ẽt perpetua bona cõgerit.

OLI.

℄Caduca nimiũ. Hæc ualeri⁹ disputat de ianitate rerũ hũanaꝝ q̃s fluxas & labiles dicit : nec uere nostras appellari posse q̃ nobis auferri possũt: sub fortũæ potestate positæ sũt sola uero ai bõa nr̃a sũt q̃ nobis nec eripi : nec subripi pñt;neq; naufragio:nec icẽdio amitti;nec ui tẽpestatũ: nec tẽpoꝝ pturbatiõe mutari:qbus pditi sũt soli sũt diuites:soli.n. possidẽt res fructuosas & sẽpiternas. ⸿Puerilib⁹:cõsentãea. ⸿Sũt ludibria q̃dã q̃ pueris dono dari solẽt:tũc cũ nutriũt ab alũnis : oia .n.nutrimẽta & munuscula q̃ dant̃ pueris: blãdimẽti: & ludi cã dant̃ qb⁹ hũanæ opes cõparãt̃;q̃ hoibus tã q̃ ad ludũ dari uidẽt̃ . ⸿Crepidis. Crepidas dicit calceos pueriles pictos & ornatos. nã speciosi st̃ s; paulopost euanescũt. ⸿ Incertissimo flatu. Ac si diceret. uẽtis similia. duplici rõne bõa nr̃a dici nõ debẽt: qa si bõa nr̃a eẽnt ppetua & stabilia eẽnt:nec nulla rõne nobis eripi possẽt:nã qd nr̃uꝫ ẽ auferre neẽo põt:p̃terea si bõa eẽnt nũ q̃ nocerẽt : nocẽt ãt. nõ igitur bõa. qd autẽ noceãt manifestum est. nã multos legimus & uidimus propter diuitias & imperia crudeliter fuisse cæsos.

No- stra nõ. esse qa. fortũa. pẽdẽt.

Crepi- dæ

℄Ista q̃ uocãt uires atq; opes humãæ sũt caduca nimiũ:& frigida & cõsẽtãea.i.cõsona: crepũdiis.i. crepitacul i collo pueroꝝ suspẽdi solitis:q̃ bullæ similia nihil p̃ter uẽtũ & q̃dã crepitũ faciẽtia includũt:pueris tamẽ iocũdissima Oli. legit crepidis.i.calceamẽtis pulchris qb⁹ ifãtes dlectãt̃ prius q̃ uti norit s; qa crepide phoꝝ potı⁹ ac senũ st̃ calceamẽta mali crepũdia legere. Affluũt i.affluẽter aduẽiũt subito:& dilabũt̃ repẽte.i.rapide:& nullo.i.nõ ullo:& ipa ñ nixa.i.stabilita aut firmata ullis radicibs stabilib⁹:& sup.i nulla psõa : cõsistũt hoc ẽ neq; nixa sũt neq; cõsistũt : agit.n.negatio in utrũq; seq̃ns.s; acta.i.ipulsa icertissimo qa icõstãtissimo flatu.i.afflatu & fauor̃ fortũæ;huc atq; illuc.i.modo ad hunc modo ad illum possessorẽ; ĩmergunt miserabiliter in profundo cladium.i. calamitatum : destitutos improuiso recursu.i.reflatu & retractione fauoris.(Est aũt metaphora a flatu uẽtorum ad nauem in mari)sup.eos quos extulerant.s.prius i sublime:idest in altum statũ prosperitatis. Itaq;:idest & ita:ipsa.s.fortũæ bona dicta:neq; debent existimari neq; dici bona : quæ desyderio sui:scilicet cum aufugerint : duplicãt amaritudinem malorum inflictorũ.

ASCẽ- sius

Olubilis fortunæ. Hic septimus liber est. in cuius principio utitur transitione. Multa inquit exempla mutatæ fortunæ protulimus. Nunc uero stabulis atq; propitiæ pauca admodum dici possunt:ex quo facile apparet q̃ prodiga sit in præstandis aduersis quãq; tenax & auara in prospis errogandis attamen illa suæ nonnunq̃ oblita nequitiæ nõ mõ multa & magna. sed etiam stabilia qbusdã hominibus bona largit̃ sed id facit admodũ paucis:&

OLI.

ita duo tātū narrat exēpla unum domesticum:& alterum externum. Sibi imperauit. Se ipsam dicit & coegit

THE. ASCē sius ¶ Crepudiis. Ita uetusti codices habent eaq; propriæ sunt infantium ludicra ornamenta.

V Olubilis. Optimo pede quia ex consimili fere argumento transit in principio huius septimi libri ad Caput seu Titulum de felicitate: de qua sic præfatur. Nos retulimus: idest recitauimus & enarrauimus complura: idest multa exempla fortunæ uolubilis .i. instabilis sed sup. pauca admodū .i. ualde sup. exempla fortunæ: ppitiæ: idest fauentis & misericorditer agentis cōstanter .i. sine intermixtione aduersorum: possunt narrari: scilicet uere: quia paucissima sunt. Quo: idest per quam diuersitatem patet eam scilicet fortunam infligere: scilicet hominibus res aduersas: animo cupido: idest affectanti nocere: & tribuere sup. res: secundas: idest prosperas & lætas sup. animo parco .i. tenaci. Eadē: scilicet fortuna: ubi: idest postquam aut in quo homine imperauit sibi: idest firmiter constituit: obliuisci malignitatis: scilicet sibi innatæ: cōgerit scilicet in eos in quos uult non solum plurima ac maxima bona: sed etiam perpetua: idest non interrupta.

¶ De Q. Metello.

V Ideamus ergo qd gradibus beneficiorū, Q. Metellū a primo originis die : ad ultimum usq; fati tempus nunquam cessante indulgētia: ad summum beatæ uitæ cumulum perduxerit. Nasci enim in urbe terrarum principe uoluit. parētes ei nobilissimos dedit. adiecit animi rarissimas dotes: & corpis uires: ut sufficere laboribus posset. uxorē pudicitia: & fœcūditate conspicuam cōciliauit. Consulatus decus: ipatoria potestatem: speciosissimi triumphi prætextam largita est. fecit:

OLI. Metellus ad mortē usq; felix V Ideamus ergo quot gradibus beneficio. Qu. Metellum. Pli. li. vii. natu. historiæ contra Valerii sententiam: non solidam neq; perfectam fuisse huius hominis felicitatē dicit. sed omnino aliquo mœrore contaminatam. Nam huius quoq; Qu. Metelli inquit. qui illa de patre dixerat filius inter rara fœlicitatis humanæ exempla numeratur. nam pter honores amplissimos; cognomenq; macedoniæ: a qtuor filiis illatus est rogo: uno pretore: tribus consularibus: duobus triumphalibus uno cēsorio: quæ singula quoque paucis contingere in ipso tamē flore dignitatis suæ: ab catino labeone cui cognomen fuit macerioni tribuno plæ. quē e senatu censor eiecerat. reuertens e campo Meridiano tempore uacuo foro: & capitolio ad tarpeium raptus ut præcipitaretur. conuolante quidē tam numerosa illa cohorte: quæ patrem eum appellabat: sed ut necesse erat i subito tarde & tāquā in exequias: dum resistendi: sacroq; sanctum repellendi ius non esset uirtutis suæ opera & censura periturus: ægre tribuno: qui intercederet recepto a limine ipso mortis reuocatus alieno beneficio postea uixit: bonis inde etiam consecratis a dominatu suo tanquā parēt faucitū certe intortarum expressiq; per aures sanguinis pœnam exactam esse quæ omnino profecto magna sunt infœlicitatis argumenta. Addit præterea ad hæc mala Scipionis æmuliani inimicitiam quæ non parua illi potuit infœlicitas esse: q scelerata catini audaciam semper fuerit inulta. Falsum igitur est q dicit Valerius a primo originis die ad ultimum usq; fati tempus nunquam cessante indulgētia ad summum beatæ uitæ cumulum perduxerit. fuit autem hic Metellus quia deuicta Macedonia dictus est Macedonicus: cuius patrem fortunam magis indulgentem & propitiam sensisse dicit Pli. eodem libro nisi q orba luminibus exegerit senectam amissis incendio cum palladium rapet ex æde uestæ memorabilia cā. sed euentu misero: quo sit ut ifœlix quidem dici con debeat: nam illi dicit decem res maximas & optimas obtigisse in quibus querendis sapientis ætatem exigeret: fuisse primarium bellatorem. optimum oratorem. fortissimum imperatorem eius auspicio maximas res gestas maximo honore usum summa sapientia: summum senatorē habitum fuisse: pecuniam magnam bono modo inuenisse multos liberos reliquisse & clarissimum in ciuitate fuisse. ea deniq; contigisse quæ nulli alii post conditam Romam. nam & populus Romanus ei tribuit quod nulli alii a condito æuo: ut quotiens in senatum iret: curru ueheretur ad curiam: fœlicior igitur filio nisi cæcitas obstaret. Nasci in urbe terrarum principe. Quod non est paruę fœlicitatis argumentum quod Seriphius obiecit Themistocli clarum. f. esse propter patriam. Clarissimas dotes. Quia ingenio plurimum ualebat: multis & maximis uirtutibus præditus erat. Vxorem. Ceciliam. Consulatus decus; Constat cum summa modestia & gloria gessisse consulatum. Imperatoriam potestatem. Quo tempore factus imperator aduersus speudo Philippum. Tres filios. Quinq; filios habuisse dicit Valerius at. Pli. tātūmodo qtuor quorum tres cōsulares: alium triumphantem uidit quem intelligimus fuisse Metellum pium. idem Ci. sentit scilicet quattuor tātum fuisse li. de finibus bonorū & malorum: & ex & tribus primis unū fuisse non solū consulem: sed etiam censorē. Item libro Tusculanorū quæstionū. Metellus inqt ille honoratus quattuor filiis & cætera & paulo infra. Metellum inquit multi filii: & filiæ: & nepotes i rogum posuerunt beatus Augustinus Valerii sequitur opinionem in libro de ciuitate dei.

Seriphius Themistocli patriam obiecit

Metellus ili berorū cōplexibus expirauit

ASCē sius ¶ Videamus ergo quod gradibus beneficiorum perduxerit Quintum Metellum a primo die originis sup. suæ: usque ad ultimum tempus fati: idest mortis: ad summum cumulum uitæ beate: indulgentia: scilicet sua hoc est fortunæ in Metellum nunquam cessante. Probat assumptum. Enim pro quia. Fortuna uoluit eum: scilicet Metellum nasci in urbe: scilicet Roma. principe terrarum: dedit ei nobilissimos. parentes: adiecit ei dotes animi rarissimas: idest excellentissimas: ut pote uiuacitatem & acrimoniam ingenii (per quam quas accumulauit uirtutes fortunæ non erant) & dedit uires corporis ut posset sufficere laboribus: & conciliauit: idest coniunxit illi per charitatem coniugalem: uxorem conspicuam: idest claram pudicicia: & fœcunditate: & largita est ei decus consulatus: potestatē imperatoriam ptextam: idest ornamēta & insignem uestem: triumphi speciosissimi: fecit: scilicet fortuna.

ut eodem tempore tres filios cõsulares: unũ etiam cẽsoriũ: duos triumphales: & quartum prætorium uideret: ut tres filias nuptui daret: earũq; sobolem sinu suo exciperet. tot partus: tot icũabula: tot uiriles togæ: tã multæ nuptiales faces: honorũ iperiorũ: omnis deniq; gratulationis summa abũdãtia: cum interim nullũ funus: nullus gemitus: nulla causa tristitiæ. Cœlũ contemplare: uix tamen ibi talem statum reperies. quoniã quidẽ luctus: & dolores: deorũ quoq; pectoribus: a maximis uatibus assignari uidemus. hunc autẽ uitæ actũ eius consentaneus finis excepit. nã Q. Metellũ ultimæ senectutis spatio defunctũ: leniq; genere mortis iter oscula: cõplexusq; carissimorũ pignorum extinctum filii: & generi hũeris suis: p urbẽ latũ rogo iposuerũt.

ℭDe Gyge.

Lara hæc felicitas: obscurior illa: sed diuino splẽdore præposita. cum. n. Gyges regno Lydiæ: armis: & diuitiis abundantiss

ℭTres liberos. Vnus balearicũ bellũ cõfecit: alter dalmatiã subegit: tertius. L. Metellus cũ Gn. domitio cẽsor. xxxii. Rom. e senatu mouit. ℙ Cœlũ cõtẽplare: ac si diceret. Nec dii qdẽ cœlestes sine aliq̃ tristitia eẽ potuerũt: si poetis credẽdũ est q plerũq; deos tristes & flẽtes iducũt æneid. i. tristior & lachrymis &c. rursus i. x. audiit Alcides Iuuenẽ magnũq; sub imo Corde pmit gemitũ: lachrymasq; effudit inanes. ℙ Pectoribus deorũ: ut Iunõis in primo æneidos. ℙ A maximis uatibus: ut ab Homero & Marone quorũ auctoritas maxia ẽ apud oẽs. ℙ Hũc uitæ actũ eius cõsentãeus finis. Occurrit q̃stioni: posset aliquis dicere tã & si uitæ curium fœlicẽ habuit: tamẽ defor- OLI.
mi læto consumptus: non ita est inquit Valerius: quam enim habuerat in uitæ fortunæ indulgẽtiam eandẽ expertus est in morte: Nã in familiarũ suorũ cõplexibus extinctus: humeris filiorũ & generorũ elatus: in rogũ quoq; ab illis imponit̃.

Lara hæc fœlicitas. Res ista uario mõ trahit̃ & secũdũ fabulã & secundũ hystoriã. Nã Ci. iducit hũc pastorẽ fuisse li. iii. officiorũ. dicit. n. hũc ille Gyges inducit̃ a Platõe q cũ terra decessisset magnis qbusdã imbribus in illũ hiatũ descẽdit æneumq; æquũ: ut ferũt fabulæ. aĩaduertit: cuius i lateribus fores eẽnt: qbus apertis: hominis mortui uidit corpus magnitudine inusitata annulũ aureũ in digito habẽs quẽ ut detraxit ipse iduit: erat aũt regius pastor: tũ in cõciliũ pastorũ se recepit: ubi cũ palã eius annuli ad palmã cõuerterat a nullo uidebat̃: ipse ãt oĩa uidebat: idẽ rursus uidebat̃ cũ in locũ annulũ iuerterat: itaq; hac oportũitate ãnuli usus reginæ stuprũ itulit: eaq; adiutrice regẽ dominũ interemit: sustulitq; quos sibi obstare arbitrabat̃: nec in his quisq̃ eũ facinoribus potuit uidere. sic repẽte ãnuli beneficio rex ẽ ortus Lybiæ. historia uero hoc mõ se habet. Cãduales rex lydiæ fuit: q uxorẽ habuit eximiæ pulchritudinis q̃ oibus pdicare solebat: nõ cõtẽtus uoluptatũ suarũ tacita cõsciẽtia: nisi etiã Gyges opinione sua felix
mr̄imõii reticẽda publicaret prsus q̃si silẽtiũ dãnũ pulchritudis: ad postremũ ut ad firmatiõis suæ fidẽ faceret: nudã illã sodali suo gygi ostẽdit: quo facto & amicũ ad adulteriũ uxoris sollicitauit & hostẽ sibi fecit: uxorẽ quoq; ueluti alteri tradito amore a se aliẽauit: nãq; breui post tpe cædes cãdauli nuptiarũ pmiũ fuit: & uxor mariti i sanguie dotata: regnũ uiri & se piter adultero tradidit. hic igit̃ p adulteriũ regno potius: cũ supbia q̃dã & glãa ductus ad apollinis oraculũ ueĩsset: adeo sciscitatus ẽ. nũ qs̃ q̃ se fœlicior eẽt: q Aglaũ sophidiũ arcadicũ multo fœliciorẽ eẽ respõdit. Solinus qd̃ iqt ad titulũ fœlicitatis attiet: nec dũ reptus ẽ q fœlix ceteri iur̃ debuerit: nã Cor. sylla dictus potius fœlix q̃ fuit solũ certe beatũ corthia Aglaũ iudicauit. q i ãgustissimu archadie ãgulo Paupis soli diues nũq̃ pmi cespitis termios iuenit̃ excessisse. Pli. duos dicit oraculo apol. fœlicissimos fuisse iudicatos. li. vii. na. hi. alterũ phediũ: q̃ndã q p pria fortiter dimicãs pxie occubuisset alterũ aglaũ hũc d quo diximus.

ℭVt Metel. uideret eodẽ tpe tres filios cõsulares. i. q cõsulatũ gesserãt: & unũ. s. ex tribus illi (uñ male itelligit Oli. q qnq; nũerat: cũ author q̃rtũ dic̃) ẽt cẽsoriũ. i. q ẽt cẽsurã gesserat: & q̃rtũ ptoriũ. i. q ptor fuerat: & sup. fecit: ut daret nuptui. i. i mr̄imõiũ tres filias: & exciper. i. cõplecteret̃ sinu suo. i. itra bracchia; sobolẽ. i. plẽ earũ. s. filiarũ. Tot ptus sup. fuerũt ei ex libis (nã ñ põt cõstrui cũ uerbo fecit: qa sic eẽt acti casus (tot icũabula sup. fuerũt ei tot togæ uiriles. s. nepotũ q eas accepũt ãno. xiiii. tã mltæ faces nuptiales qbus neptes nuptui datæ sr̃: sup. fuerũt: & abũdãtia honorũ & ipiorũ demũ. i. ut uno uerbo dicat̃: ois gratulatiõis. i. felicitatis q̃ illi gratulari posses sup. fuit illi: cũ iteri nullus funus: nullus gemitus: & nulla cã tristitiæ sup. fuerit. Cõtẽplarũ. i. suspice cælũ: uix repies tũ ibi talẽ statũ. i. tã felicẽ (qd̃ hypbolicos dicit: nã aut stultis id dicit aut fidẽ excedit Inia: s₃ tã initit̃ argumẽto meo qdẽ iudicio fragili poeticou₃ figmẽto: ñ q poetis fidẽ detrahã s₃ qa nõ sic itelligẽdos cẽseã: nã i deorũ dolor̃ & dearũ lachrymis: Hõe. Vir. cæteriq; poetæ pricipũ uirorũ dpigũt miserias: aut naturales sydeꝝ ifluxus aut certe rẽ talẽ eẽ ut aut doleꝛ aut fleꝛ posset: si passiõibus subiacerẽt: quõ i sacris dictũ ẽ: ãgeli pacis amar̃ flebũt) qm̃ qdẽ nos uidemus luctus & dolores assignari a maximis uatibus. i. poetis diuinis: ut hõero & Ver. pectoribus quoq;. i. ẽt deorũ. Aũt p s₃: hũc. i. huiusmodi actũ. i. ductũ uitæ: excepit filiis eius. s. uitæ; cõsẽtãeus. i. cõcors actui eius. s. uitæ: aut si itelligat̃ eius Metel. sit ordo: finis Metel. ɔsẽtaneus excepit hũc actũ uitæ. Nã filii & gñi. i. mariti filiarũ iposuerũt rogo: Quitũ Metel. defũctũ. s. uita: sup. i spacio ultiæ senectutis; & extictũ leni. i. nõ aspo gñere mortis; utpote iter oscula & cõplexus pignorũ. i. filiorũ & nepotũ charissimorũ: iposuerũt iq̃ rogo latũ. i. portatũ p urbẽ humeris suis: qa a filiis elatus est. ℙ Clara sup. est hæc. s. iã dicta Quinti Metel. felicitas: illa. s. quæ dicetur utpote Aglai Psophidii obscurior sup. est aut fuit qa agricolæ: sed præposita. s. fœlicitati Gygis: splendore diuino. i. claritate ex oraculo & testimonio Apollinis. Enim pro quia: cum. i. quando Gyges inflatus animo: habens aium inflatum: regno. i. propter regnũ Lydiæ: abundantissimo. i. qd̃ maxime abũdabat armis & diuitiis. ASCẽsius
ℭSophidium. Psophidiũ a Psophide oppido Arcadiæ de quo Pausan. Stephanusq; & in Thebaide Papinius. THE.

OLI. ℂAbdito.intimo specu.ℙ Vere pfecto beatæ:dicit apollinē hoc uno respōso discensisse a pposito suo qa pple xe loq solebat.ℙ Adūbratū.Nō apparētē iuolutū cecū.ℙ Tuguriū.Vilē casā ex cespite facta. ū de Vir.paupis & tiguri cōgestū cespite culmē.ℙ Curis & sollicitudinibus:unū est expositio alterius.i.curis q̄ faciunt hoiem esse sollicitū.ℙ Paucas gleb.exigua pdia & iugera.ℙ Pauoris expartes.Securitate pleās.ℙ Thesauros: ubi Thesaurꝰ fuerit illuc omnes animum intendunt si forte eum conseq possent.ℙ Stipulatorem. affirmatorem. assertorem;

Nunc id genus fœlicitatis quod totū in habitu ai. Ois uirtus est habitus animi in naturæ modū rōni cōsentaceus ut iustitia ē habitꝰ aī suū unicuiq; tribuēs p dignitate cuiusq;. Piū Claudiū. Transiturus ad ca.de sapiēter dictis & factis sapientiā dicit eē uere hois fœlicitatē q̄ cæteris oibꝰ antepōit.qd.n.fœlicius hoi eē pōt sapiētia:q̄ cūctos hūanos casus fortiter ferēdos oēmq; fortunā docet eē cōtēnedā:hæc aūt sapiētia i hoie p sapienter facta & dicta enitescit. primū āt exēplū ē illius appii claudii q̄ cæcus in senatū ductus cū de pace cū Pyrro facienda cōsul taret i senatu dissuasit nō his eē cōditiōibus faciē dā qbus ille petebat.hic igit dictare solitus erat negociū Po.r.magis cōuētre q̄ ociū cuius rei Val. rōnē subiūgit ne.n.ignorabat pacē & ociū hoībus eē iocūdū sz sūmis ipūs ociū eē pnitiosū cū i dsi diā luxūq; sensum labunt hoīes q gloria carēt:q̄ in armis negociū fortibus uiris pstare consueuit ex ocio nāq; opes ex opibus luxus ex luxu auaritia uoluptatis libidines & reliqua turpia proueni unt id ita esse re ipsa compertum est.nam ocium uires ro.po.contudit cuius mores in beneuolēdi

negocium pstat ocio ASCēsius

disciplina negocium continuerat. ℙ Præpotētia. Val de potētia & magna. Et sane negociū & re ipsa pbatū ē q̄ negociū urbi nāæ plurimū cōtulit. ℂVenisset.i.delphos:sciscitatū.i.iterrogatū sciē di gra:Apollinē pyrhiū .i. pythonis interēptorē: an aliqs mortaliū esset felicior : se deus ptulit ei Aglaū Psophidiū : uoce missa.i. oraculo emisso ex abdito.i.secreto & occulto specu.i.antro sacrarii.i. repositorii sacrorꝝ aut loci sacri. Is .s. Aglaus erat paupimus Arcadū: sed iā senior ætate nunq̄ excesserat terminos agelli sui.i.nūq̄ illis qcq̄ adiecerat & i illis colēdis semp uersatus fuerat(nō tñ putē eū semp in illis fuisse: nā sic ne domū quidē se recepisset:aut in ædē deorꝝ(cōtētus fructibꝰ ac uoluptatibꝰ paruuli ruris . Profecto.i.certe Apollo cōplexus ē sagacitate oraculi.i.respōsi dati Gygi aut gygæ:uerꝝ finē.i.uerā definitionē uitæ btē nō adūbratū.i.iuolutū erroris nebula. Quocirca Apollo respōdit.s.gygi:gloriāti isolēter: sulgorē suæ fortūæ:se pbaē.i.approbaē magis : tugu

simo: inflatꝰ aīo Apollinē Pythiū sciscitatū uēisset: an aliqs mortalium se eēt felicior:deus ex abdito sacrarii specu:uoce missa Aglaū Psophidiū ei ptulit. Is erat Arcadū pauperrimus:sed ætate iā senior terminos agelli sui nūq̄ excesserat:puuli ruris fructibꝰ: ac uoluptatibus cōtētus. Verū pfecto beatæ uitæ finē Apollo non adūbratū:oraculi sagacitate complexus ē.Quocirca isolēter fulgore fortūæ suæ gloriāti respōdit:magis se pbare securitate ridēs tuguriū:q̄ tristē curis & solicitudibus aulā: paucasq; glebas pauoris expertes:q̄ piguissima Lydiæ arua metu referta : & unū aut alterū iugum boum facilis tutelæ:quā exercitus : & arma; & eqtatum : uoracibus ipēsis onerosum: & usus necessarii horreolū nimis nulli apperēdum:quam thesauros omniū insidiis: & cupiditatibꝰ expositos. Ita Gyges dū adstipulatorē uanæ opiniōis deū habere concupiscit:ubi nā solida:& sincæra esset felicitas:didicit.

ℂSapienter dicta aut facta: Caput.II.

Nunc id genus felicitatis explicabo: qd totum i habitu ai est.nec uotis pētit:sed in pectoribus sapientia pditis natum : dictis : factisq; prudentibus enitescit. ℂDe Appio Claudio.

Appium Claudium crebro solitum dicere accepimus:negociū Populo Romāo melius:quā ociū committi:nō qd ignoraret: quam iucundus trāqllitatis status esset: sed quod animaduerteret præpotētia imperia:agitatione rerum:ad uirtutē capescendā excitari: nimia quiete

riū.i.casā uilē cespite aut simili re tectā:ridēs.i.lætā & ad risū iuitāē:securitate.i.ob remotionē curarū:q̄ aulā.i. regiā gygis tristē curis & sollicitudinibus:& paucas glebas.i. terræ globulos aut terras ipas pscissas: expertes.i.imūes:pauoris.i.formidinis:q̄ piguissima arua lydiæ referta metu: & unū aut alterꝝ : idest secundum : iugum boum facilis tutelæ:idest quod facile tueri possit: q̄ exercitus & arma & equitatum onerosum impensis uoracibus:& horreolum:idest paruum repositorium frugum:usus necessarii: idest quantum satis sit ad usum necessarium:q̄ thesauros expositos insidiis & cupiditatibus oium . Itaq;.idest & ita Gyges dum cupit habere deum:scilicet Apollinē adstipulatorem.i.suffragatorē:opinionis.s.de beatitudine sua uanæ.i. manis & mendacis didicit:scilicet ab eo:ubi nā felicitas solida & syncera:idest ex omni parte plena esset:q̄ tamen in terris non est.

Nunc.i.deinceps:explicabo id genꝰ felicitatis qd ē totū in hitu ai:nec.i.& nō petit uotis.s.externis:sed natū i pectoribus pditis.i.pter cætera dotatis sapiētia:enitescit dictis & factis sapiētibus.ℙ Apiū &c. Nos accepimus.i. intellexius aut audiuimus: Appiū Claudiū solitū dicere crebro:negociū.i.sollici tā belli occupationē cōmiti populo Romano melius q̄ ociū.i.carentiā negocii nō q ipse igniorarer q̄ .i.q̄tum iocūdus esset status tranquillus:sed q aia duerteret impia præpotentia.i.præ cæteris potētia: excitari ad uirtutem capessendam:idest amplexandam:agitationem:idest cōmotione rerum ; & sup.resolui in desidiā nimia quiete:idest per nimiā quietem. Et sane:idest certe : negociū horridum nomine.i.quod oēs obhorrent.

¶In ſuo ſtatu.q̃a ſemp̄ diſciplina beneuiuēdi ſtabilis fuit dū ſe negociis dedidere Romani.Plurimis uitiis.nā OLI.
euerſa carthagie:deleta numātia domita Aſia debellatis deniq; gētibus q̃ Romāos in armis & negocio cōtinebat urbs tota in luxū & laſciuiā reſoluta eſt ꝑ teſtatur Iuue.his uerſibus.nunc patimur longe pacis mala. ſæuior armis.Luxuria incubuit uinctumq; ulciſcitur orbem.Nullum crimen abeſt facinuſq; libidinis ex quo.Paupertas Ro.periit rurſus in ſexta Satyra.præbebat caſtas humiles fortuna latinis.

ſ Cipio uero Aphricanus.ſapiens dictū ꝑ crebro uſurpaſ ſolebat ſupior ſcipio turpe eē ipatori dicere nō putarā ſicut & Vegitius de re militari dicit ꝓliorꝫ delicta emēdationē nō recipiūt cū pœna ſtati ſeq̄ſ errorē.¶Excuſſo.diſſinito.itaq; ſcipio inuuebat his uerbis nihil i re militari agi oportere ꝑ nō prius certo cōſilio & diſſinito excogitatū ſit.¶Inemēdabilis:ꝑ ſnīa uegetii q dicit cū primū ipator errat ſtati errorē ſeqſ pena & nullus datur emendandi locus. Scipionis nō ignare dicta

in deſidiā reſolui. & ſane negociū noīe horridum ciuitatis noſtræ mores in ſuo ſtatu continuit:blandæ appellationis quies plurimis uitiis reſperſit.

¶De Scipione Africano.

SCipio uero Africanus turpe eē aiebat i re militari dicere nō putarā : uidelicet q̄a exploratо:& excuſſo cōſilio: q̄ ferro agūſ: adminiſtrari oportere arbitrabaſ ſūma ratiōe. Inemendabilis.n.ē error:q uiolētiæ Martis cōmittiſ.

IDem negabat aliter cū hoſte cōfligi debere q̄ aut ſi occaſio obuēiſſet:aut neceſſitas incidiſſet: æque prudēter : nam & proſperam gerendæ rei facultatē omittere: maxima demētia eſt:& in anguſtias utiq; pugnandi cōpulſum abſtinere ſe prælio: peſtifere ignauiæ affert exitium: eorumq; qui iſta committunt alter beneficio fortunæ uti:alter iniuriæ neſcit reſiſtere.

IDēne.hoc quoq; ſcipio dicere ſolebat nō eē cū hoſte cōſerēdas māus niſi urgēte neceſſitate aut offerēte ꝑ idē Vegetius affirmat q dicit occaſio plus ualet i ꝓlio q̄ uirt⁹ & in re militari plus habet poteſtatis fortuna q̄ uirtus:Hor.i epiſtolis.Tu quacunq; deus tibi fortunauerit horā grata ſume māu nec dulcia differt i annum.optime ergo præcipiebat Scipio.nā q occaſionē gerēde rei nō expectauerit demens eſſe comprobatur arma etiam hoſtibus tradere neceſſitate cogente ſolet aliquando peſtiferum eſſe.

¶De.Q.Metello.

QViti quoq; Metelli tū grauis : tū ēt alta i ſenatu ſnīa.q deuicta Carthagie neſciſ ſe illa uictoria bōi ne pl⁹ an mali Reip.attuliſſet:aſſeruauit.qm̄ ut pacē reſtituēdo ꝓfuiſſet ita Annibalē ſubmouēdo:nō nihil nocuiſſet. eius.n. tranſitu i Italiā : dormientem Populi Ro. uirtutē excitatam: metui debere: ne acri æmulo liberata:

QVinti.q.Me.Q.Metell⁹ poſt hūc Hānibalē ex italia pulſū.debellatāq; carthaginē diceſ ſolit⁹ erat neſcire ſe pl⁹ ne bōi an mali uictoria illa reip.attuliſſet:nā uirtus Romāoꝝ q̄ ſuo trāſitu i italiā Hānibal ꝓpe dormiētē excitauerat:rurſus nimia qete ad priſtinū torporē redigereſ.exiſtiabat.n.nihilo minus mali ꝓuētuꝝ Po.Ro.ꝑ i ocio uiueret : q̄ ſi ferro & flāma uaſtareſ.Italia.grauis Auctoritate.¶Alta:ſapiētiæ plēa:i eūdē ſonū.i priſtinū torpē.¶Cōtinuit mores ciuitatis noſtræ:i ſtatu ſuo.ſ.firmo & ſolido:& quies appellationis blādæ.i.q̄ blāda eſt dum appellaſ & cuius nomē plauſibile eſt reſperſit.ſ.mores ciuitatis noſtræ:plurimis uitiis ut Iuuenalis ſaty.vi.late exequitur. Metelli grauis ſententia ASCĒſius

¶Scipio uero aphricanus:ſcilicet ſuperior aiebat eſſe turpe in re militari:præcipue in imperatore:dicere non putaram. uidelicet quia arbitrabaſ oportere ea q̄ aguntſ ferro adminiſtrari cōſilio explorato & excuſſo.ſ.prius.i.diligēter exāinata.Nā(ut dicit Salluſtius).Priuſq̄ incipias cōſulto:& ubi conſulueris mature opus eſt facto. arbitrabaſ dicit ſumma ratiōe.i.iuſtiſſima de cauſa.Enim ꝓ q̄a:error qui cōmittiſ.i.crediſ aut obiiciſ uiolētiæ martis.i. belli ē inemendabilis:quia amiſſa uita aut tua aut exercitus fruſtra de ineundo ꝓlio cōſiliū q̄ras.¶Idem.ſ.Scipio negabat æq; prudēter ſup.quēpiā debere cōfligere cū hoſte aliter q̄ ſi aut occaſio.ſ.rei benegerendæ obuēiſſet aut neceſſitas incidiſſet.i.mea quidē ſententia(nā aliſ capit Oliuerius)non minore prudentia utēdum eſſe in prœlio per occaſionem committendo q̄ in neceſſariæ gerendo.Nam maxima dementia eſt omittere facultatem rei proſpere gerendæ:unde illud tritum:fronte capillata poſthac occaſio calua eſt.Et ideo Lucanus Tolle moras : nocuit ſemp differre paratis:& compulſum utiq; in anguſtias.i.auctiſſimam neceſſitatem pugnandi:abſtinere ſe ꝓlio utpote quando hoſtis caſtra aut urbem oppugnat:aut quādo cōmeatus pœnuria per medios hoſtes frumētatum ire coegit aut obſidionem diſſoluere:aut ubi uictis nulla ſpes eſſet ueniæ:affert ignauiæ peſtiſere.i.pernicioſiſſimæ exitiū.i.exterminiū.Et etiam qui committunt iſta.ſ.uitia non prudēter pugnandi:alter.ſ.qui occaſionem rei bene gerēdæ ꝑtermittit:neſcit uti beneficio fortunæ:& alter.ſ.qui neceſſitate cōpulſus nō pugnat & reſiſtit fortiter & prudenter neſcit reſiſtere iniuriæ.ſ.fortunæ aut hoſtili:ſed potius fortunæ neq̄d externi q̄ramus ubi plena eſt locutio.¶Quinti & cætera.Sententia quoque Quinti Metelli in ſenatu eſt ſup.aut fuit tum : ideſt pariter grauis:tum:ideſt pariter:alta:ideſt altiſona.Qui Carthagine deuicta aſſeuerauit ſe neſcire:ne: ideſt an illa uictoria eſſet allatura reipubli.ſcilicet Romanæ:plus boni:ideſt commodi:an mali:ideſt incommodi:quoniam ut:ſcilicet uictoria illa profuiſſet:reſtituendo pacem:ita nocuiſſet nonnihil ſubmouendo: ſcilicet ab italia:Hannibalē.Enim pro q̄a:Metellus ſup.dicebat:uirtutē populi Romani excitatā:tranſitu eius.ſ. Hannibalis ex hiſpania per Alpes in italiā dormientē.i.torpētē ocio:& dicebat debere metui:ne.ſ.italia liberata æmulo.ſ.eiuſdem rei:utpote gloriæ aut ſummi imperii ſtudioſo:acri.i.ſtrenuo utpote Hannibale.

OLI. ₵In æquo igitur malorum: existimāt non minus detrimenti ex ocio. si uirtus Romana lāguesceret q̄ si flamma aut bello italia uastaretur. ꝩ In æquo. In æquitate & in pari malo.

Vid illud factū. M. Luctatius eqs Romāus cū aduersario spopōderat se uirꝫ bonū eē: tātæq; rei licitū fimbriā iudicē dederat: fimbria noluit unq̄ de re tāta ꝓferre sniam ne aut ꝓbati uiri famā offenderet aut falso iuraret uirꝫ bonū eē cui aliqd deest. cū ad hoc ut aliqs sit bōus uirtā multa reqrant ut difficile sit bonū uirꝫ iucire. Ci. de hoc fimbria li. iii. de officiis. Fimbriā iqt consularē audiebā de

Fimbriæ sapienter factum

pr̄e nr̄o puer iudicē. M. Lutatio fuisse eqti romano sane hōesto cū spōsionē fecisset ne uir bōus esset. itaq; ei dixisse fimbriā se illā rē nūq̄ iudicaturū. ne aut spoliaret fama ꝓbatū hoiem si cōtra iudicasset aut statuisse uideret̄ uirꝫ bonū aliquem eē cū ea res inumerabilibus officiis contineat̄ & laudibus. si. n. uirꝫ bonū secūdū stoicos diffiniamus esse sapientē: sapientē autē in quē nulla prorsus cadit egritudo nusq̄ illum inueniemus. ꝩ Innumerabilibus laudibus. non parū est uirꝫ bonū esse. necesse est cunctis illū uirtutū muneris ꝓditū eē: in quo si una sola uirtus defuerit. uir bonus non erit nec dici poterit. uel certe debebit.

FOrēsibus. Papirius bellū cōtra sānites gerebat & cū acies istructe stetisset iussit auspicia capi: pulli respuerūt escas: pullarius ne ipatorē ꝑturbaret auspicium solistimū. i. optimū eē respōdit: cuius Papirius credēs ꝓliū cōmitti iussit iterea qdā mōuit ipatorē ui uideret qd ageret qm̄ solistimū nūciatū a pullario falsum fuerit: tū Papirius ꝓ bono inqt habeo & pullariū in pria acie cōstituit. ubi cæsus mēdacii pœnas dedit. nā qa prudēs & sciēs mētitus fuerat cæsus est uel casu uel diuina prouidentia & sic imperator potitus est uictoria.

ASCēsius ₵Reuolueret̄ i eūdē sōnū: i quē. s. āte trāsitū eiꝰ iciderat. Igit̄ Metellus posuit i æquo. i. æq̄li pōdere aut discrimine maloꝝ. i. icōmodorū: tecta uri: scilicet ab hoste: agros uastari. i. uacuos cultoribꝰ & rebus ac uillis: hoc est uastos fieri: ærariū. i. repositoriū pecūiæ publi. exhauriri. i. euacuari expromēdo oēm pecuniā ad usum belli: hoc ē pati oīa mala belli: & neruos roboris prisci. i. ātiq; uirtutis hebetari. i. obtūdi. ꝩ Quid illud factū Licinii Fibriæ cōsularis sup. uiri q̄. i. q̄tū sapiēs sup.

in eundē somnum reuolueret̄. I æquo igitur malorum posuit uri tecta: uastari agros. exhauriri ærarium: & prisci roboris hebetari neruos.

₵De Licinio Fimbria Cōsulari.

QVid illud factū Licinii Fimbriæ cōsularis q̄ sapiēs? A. M. Luctatio Pithia splēdidō eqte Ro. iudex additus de spōsiōe: q̄ is cū aduersario qd uir bōus eēt: fecerat: nūq̄ id iudiciū pronūtiatione sua finire uoluit: ne aut probatū uirū si cōtra eū iudicasset: fama spoliaret: aut iuraret eum uirum bonum esse: cum ea res innumerabilibus laudibus contineatur. forensibus hæc: illa militaribus stipendiis prudentia exhibita est.

₵De Papyrio Cursore consule.

PApyriꝰ cursor Cōsul cū Aquiloniā oppugnās ꝓliū uellet cōmittere: pullariusq; nō ꝓsperatib. auib. optimū ei auspiciū renūtiasset: d fallacia illiꝰ factꝰ certior. sibi qdē & exercitui bonū omē datū credidit: ac pugnā init. Cæterū mēdacē āte ipsā aciē cōstituit: ut haberēt dii: cuius capite: si qd iræ cōcepāt: expitarēt. directū ē āt siue casu: siue cœlestis nūinis ꝓuidētia: qd primū e cōtraria parte missū erat telū i ipsum Pullarii pectꝰ: eumq; exanimem ꝓstrauit. id ut cognouit Cōsul: fidente animo & inuasit Aquiloniam & cœpit.

fuit? q. d. sapiētissimū. Nā ipse aditꝰ iudex. i. ut esset iudex: de spōsiōe. i. depositiōe a. M. Luctatio Pinthia eqte romāo splēdido. i. clari noīs: q̄. s. spōsionē. i. depositionē: is. s. Luctatius fecerat cū aduersario ꝙ eēt uir bōus. i. q Luctatius deposuerat ꝙ iudicaret̄ uir bōus eē: & aduersarius ꝙ non: & de ea cōtrouersia spōsionē uterq; alteri fecerāt: nūq̄ uoluit. s. Fimbria finire id iudiciū. i. arbitrariū ꝓnūtiatione sua. i. ꝓnūtiādo: ꝙ aut uir bonus dicendus esset: aut ꝙ nō esset: ne aut spoliaret fama uirū ꝓbatū. i. approbatū & habitū uirū bonū: si iudicasset contra eū: aut sup. ne iuraret eū. s. Luctatiū esse uirū bonū cū ea res cōtineatur laudibus innumerabilibus. Quia multa illi constare debēt qui uir bonus merebit̄ dici Faciens autē parasceuen ad sequentia dicit. Hæc. s. iam dicta prudentia aut sapientia in dictis & factis exhibita est stipendiis forensibus. i. uiris in foro iudiciali uersari solitis: & ibidē stipēdia facere: illa. s. quæ sequit̄ prudētia est exhibita stipendiis militaribus. i. in castris. ꝩ Papyrius Cursor cōsul. s. Roma. cū oppugnās Aqloniā. s. urbē Sānitiū: uellet committere prælīū: idest facere assultum in urbē illam: & Pullarius: idest auspex obseruator pullorum ad hoc nutritorum: renuntiasset: idest perinde ac si a diis nuntiatū per pullos: iterum illi nuntiasset auspiciū optimum: promittens optimum exitū; auibus non ꝓsperātibus: idest nihil prosperi promittentibus: unde falsus est renuntiator: factus certior: scilicet per alios qui aderant: de fallacia illius. s. pullarii: credidit bonū omen datum quidem: idest saltem sibi & exercitui: licet nō pullario ex eo enim ꝙ oportuit petentem auspicia credere pronuntianti ea: putauit ea quæ dixerat pullarius eē facienda: licet mentitus fuerit & mendacium non exequenti sed inuenienti obfuturum)ac init pugnam. Cæterū. i. sed: ipse cōstituit mēdacē. s. pullarium ante ipsam aciē: ut dii haberēt sup. aliquē: cuius capite. i. capitali pūitione: expiarent. i. purgarent: & euacuarent sup. irā suam: si cōceperant quid. i. aliqd iræ. Autē ꝓ sed: primū telū qd missum erat e parte contraria. i. hostili: directū est in ipsum pectus pullarii: siue casu: siue prouidentia numinis cœlestis. Vt: idest postq̄ consul. s. Papyrius: cognouit id. s. pullariū luisse pœnas mendacii: & idest simul inuasit Aquiloniam: scilicet urbem hostilem: animo fidenti: idest fiduciæ pleno: & cepit sup. eam.

THE. ₵Aqlōiā oppidū Lucāiæ ex Ptolemæo. qd hodieq; paululū mutatis ut uulgo solet syllabis: appellat̄ lacydōia.

¶ Tam cito animaduerterit. Laudat huius hominis prudentiam atq; iudicium. OLI.

NVnc ad senat9. Hoc exéplú positú é supra .i.c. de cēsura & .i.c. de recōciliatis ubi graues iter Salinatoré & Neroné inimicitias fuisse diximus: q Liui. accusante Neróe dánatus eét a populo quos deide ce- na. us octauo post dánationé anno tpe secūdi punici belli cū īidē cōmitiis cōsul uterq; creatus eét in gratiá summo studio & diligétia reduxit ne ilhoꝝ dissensiōe respu. detrimēti qcq̄ caperet sapiēs .pfe- cto factū. nisi enim depositis simulatibus cōmuni consilio republicam administrassent nunq̄ secuta fuisset illa uictoria prope incredibilis qua cæsio Hannibalis fratre cum. lvi. milibus hostium non modo cané sis clades sed etiā maior hostibus reddita fuit. Cōsimili imperio. Optima ratio cur dissidétes in ter se duces ré bene gerere nullo modo possent. ná qui inter se odio laborant magis student alter alterius iterpellare facta q̄ præclaꝝ quicq̄ ædere & se inuicem magis infectantur quam hostes.

Nero Clau- di9 & Salina tor si multa tes de po9ue runt

TAm cito aīaduertit: quo pacto iniuria ipa toris uidicari deberet: qué admodū uiola ta religio expiáda foret: q̄ ratiōe uictoria apprehédi posset: egit: uirū seuerū: consulé religio sum: ipatoré strénuū: timoris modū: pœnæ genus: spei uiá: uno mētis ipetu rapiendo. Nunc ad sena tus acta transgrediar. ¶ De Senatu.

CVm aduersus Annibalé senatus claudiū Neronem & Liuium Salinatorem Cōsu les mitteret: eosq; ut uirtutib9: pares: ita inimicitiis acerrime inter se dissidétes uideret: sum mo studio in gratiá reduxit ne propter priuatas dis sensiones: Rempu. parum utiliter administrarét. quia consimili imperio ubi concordia non inest: maior aliena opera interpellandi: quam sua eden- di cupiditas nascitur. ubi uero pertinax intercedit odium: alter alteri: quam uterq; contrariis castris certior hostis proficiscitur.

EOsdem senatus cū ob nimis aspere actá cēsurá a. Cn. Bebio. TR. Bl. .p rostris age rét rei causæ dictione decreto suo libera uit uacuū omnis iudicii metu cū honoré reddēdo: qui exigere deberet rationem: non reddere.

EOsdé: & hoc quoq; senatus factū lau de dignū qui eosdé a causæ dictiōe li berauit: cum a tri. plæ. accusati essent q̄ cēsurá iter se rigidá nimis exercuis sent. nam se inuicem cēsoria nota signarant Nero Liuiū: q̄ a populo fuisset aliquando damnatus. Liuius Neroné. q̄ nō uere in gratiá secū redisset sicut in capitulo de cēsoria nota diximus. hác igi tur accusatiōné senatus dissoluit auctoritate sua. Vacuū omnis iudicii metu. Ná senatus decretū factū est ne iudicio aliquo timerét se dánari po- se cēsores quo minus alioꝝ delicta punirét. ná si damnati fuissent cæteri quidem segniorem facti essent iudicium metuētes: ex quo illud secutum esset ut maior i urbe peccādi licētia nasceret. .pte rea iniquū eé uidebat: ut qui alioꝝ uitæ rōné exi gerent suæ ipsi uitæ ratione reddere cogerentur. ¶ Et ita sup. ipse animaduertit: idest cōsideraui: tam cito: quo pacto iniuria imperatoris: idest cō- missa in se imperatorem ob fallam .pspeti euen- tus renūtiationem: quam nisi morte pullarii pur gasset: in perniciem suam excitulque sui (ut i. lo- rum tum erat fides) sensisset: deberet uindicari: idest puniri: & quemadmodum religio uiolata per idem mendacium foret: idest esset expianda: & qua ratione: idest quo facto piaculo deorum reconciliatione uictoria posset appræhendi. Ipse sup. Papyri us egit uirum seuerum: quia mendaci non pepercit: egit cōsulé religiosum: aut quia renuntiationem licet fal- sam sequi uoluit: aut quia eam religiose & ut diis placitum erat expiauit: & egit imperatorem strēnuum: quia Aquiloniam cepit rapiendo: idest celeriter amplexando: modum: idest moderationem timoris: quia timuit mendacem pullarium sequi: donec eum puniendum constituerat: & genus pœnæ: quia in deorum arbitrio po- situm: ut si innocentem censerent: ipsum a telis hostilibus defenderent innocentem occidi permitterent: & ui- am spei: quia cognito q̄ dii iram suam in pullarium conuertissent spei plenus urbem expugnauit uno impetu: idest impulsu mentis: idest rationis ea omnia decernētis. Facit autem breuem parasceuen author addens. Ego transgrediar nunc: idest deinceps ad acta senatus. ¶ Cum senatus mitteret: idest mittere uellet aduersus Has- drubalem in Italiam aduenientem: Claudium Neronem & Liuium Salinatorem consules: & uideret eos ut pares sup. maxime uirtutibus: ita dissidentes inter se acerrime inimicitiis: reduxit sup. eos i gratiam: idest mu- tuam beniuolentiam summo studio: idest conatu: ne administrarent parum utiliter rempub. propter priuatas dissensiones. Quia maior cupiditas interpellandi: idest impediendi: aliena opera: scilicet præclara: quam edē- di: idest emittendi & producendi in lucem: sua: scilicet opera: nascitur imperio consimili: idest pari: ubi concor dia non inest: uero: idest sed: ubi odium pertinax: idest perpetuum in malitia perseuerans: illic sup. aut tunc al- ter (dixisset ut opinor uterq; alteri: nisi additurus fuisset rursus uterq;) proficiscitur: scilicet in militiam: certior hostis alteri: quam uterq; sup. proficiscatur hostis castris. contrariis. Quam rem graphice depinxit fabulator ille phrygius Aesopus in Apologo de inuido & auaro: ubi cum auarus petisset ab Ioue duplum sibi dari quic quid inuidus petierit: inuidus magis ut alteri incommodet quam sibi prosit: alterum oculorum sibi erui ora- uit. ¶ Addit secundum senatus prudens factum dicens. Senatus liberauit eosdem: scilicet iam dictos consules decreto suo: idest irterponēdo decretum: dictione causæ: idest defensione sui: cum agerentur rei: idest cum dies illis dicta esset a Cneo Bebito tribuno plæ. pro rostris: idest ante rostra: hoc est ad populum ob censuram actá nimis aspere: liberauit dico reddendo eum honorem: scilicet censorium: liberum metu omnis iudicii: qui de- beret exigere rationem: scilicet gestorum ab aliis. non reddere rationem gestorum: scilicet a se.

ASCE- sius

OLI. Tiberii Gracchi iteritus

Par illa sapiētia. Quomodo. T. Gracchus a Scipiōe nasica adhortāte senatū ut si rēpublicā saluam eē uellet: secū iret in capitoliū subselliorum fragmētis cæsus fuerit uidimus in ca. de somniis. post huius uero mortē ut plebis dolor leniretur. quæ grauiter & p iniquo animo. T. mortē ferebat agrariam legem per quam cæsus fuerat non ipugnauit: sed permisit ut loco Tyberii aliū eligerēt ad agros diuidēdos. electus autem. P. Crassus Gracchoꝝ afinis: filiā crassi. C. Gracchus uxorem habebat: q̄q̄ tradit Cornelius nepos non Crassi: sed bruti: q de lusitanis triumphauit filiam. C. Graccho nuptam fuisse: plures tamen ita tradunt ut modo diximus. per hūc igitur plæbi diuisi sunt agri: q̄q̄ Valerius per triumuiros diuisos fuisse dicat. sed Plutarchus in uita Gracchorū ita refert. ꝑ Auctorē. Gracchū occidendo. ꝑ Causam. Vt agri diuiderētur æq̄liter cēlendo.

Quod deinde se prudēter. Negari nō potest hanc senatus prudētiam fuisse singularē: nam ut diximus supra in ca. de gratitudine. tēpore secūdi punici belli Scipio affricanus opera Masinissæ fuerat in eo bello maxime usus. Cū igiť senatus æquū eē iudicaret ut tā benemerito regi beneficiū aliqđ pstaret sine incōmodo nō solū sociū Masi. retinuit: sed ēt maiorem ab eo gratiam iniuit. Cū. n. senatus intelligeret cupidū illum esse imperii dilatādi decretū fecit. ut qui neq; ulli bellū inferre nec cum ullo fœdus inire poterat in iussu senatus. is ab hoc iure fœderis absolueretur libereq; posset cum q̄bus uellet bellū gerere: quo facto gratiā benemerito regi non paruā retulisse uidetur. ꝑ Solutam: ut esset ī potestate & arbitrio masinisse quibus cū uellet belli pacisue gerende.

Tempus de. Si uoluero inqt cūcta senatus facta sapiēter enarrare tpus nō sufficeret. cū tātū iperiū nō uiribus solū: sed cōsilio & ratione peperit: ptū auxerit. auctū cōseruauerit: satius est illius prudentiā tacita admiratione inuolui.

Socratis dictū sapiētia plenū

Socrates: Vale. Socratē quoddā q̄si terrestre appellat oraculū ad illud respiciens: q cū tēplū Apollinis ingressus esset; sic exceptus est a sacerdote ut diceret Salue sapiētissime oium Solin9 i ca. de hoie pfectā sapiētiā soli socrati Delphicū oraculū adiudicauit. Ci. quoq; socrates iqt oium sapiētissim9 oraculo appollinis adiudicat9: hic igiť diceř solit9 erat. n̄ debere hoies p̄cipuū qcq̄ a diis imortalib9 petere nisi q̄ illi nobis expedire putāt. sciūt. n. ipi qd nobis utile sit. multis rationibus pbat hoies plerūq; ea petere q̄ noxia sūt ut opes honores ipia hæc oia cū plerūq; possidētibus obsint in bonoꝝ nūero nō sunt ponēda: bonū. n. id solū dř qđ nemini nocet: quodq; nullo fortunæ ipetu cōmouet.

Par illa sapientia senatus Tiberium Gracchum. Tr. Pl. agrariam legem promulgare ausum morte multauit. Idem ut secundum legē eius per triumuiros ager populo uiritim diuideretur: egregie censuit. Siquidem grauissimæ seditionis eodem tempore & autorem: & causam sustulit. Quam deinde se prudenter in rege Masinissa gessit? nam cum promptissima: & fidelissima eius opera aduersus Carthaginēses usus esset: cūq; in dilatādo regno auidiorem cerneret: legem ferri iussit: qua Masinissæ ab imperio Populi Ro. solutam libertatem tribueret: quo facto tum optime meriti beneuolentiam retinuit: tum Mauritaniæ: & Numidiæ: cæterarumq; illius tractus gentium nunquam fida pace quiescentem Feritatem: a ualuis suis repulit.

Tempus deficiet domestica narrātē: qm̄ iperiū nostrū nō tā robore corporū: q̄ aiorum uigore: incrementum ac tutelam sui cōprehēdit: maiori itaq; ex parte Romana prudentia in admiratiōe tacita reponatur: alienigenisq; huius generis exemplis detur aditus.

Externa De Socrate Philosopho.

Socrates humanæ sapientiæ quasi quod-

ASCēsius

Par &c. Affert tertiū exēplū eiusdē dicēs. Illa sapiētia senatus par. i. æq̄lis illi quæ superiora fecit: mulctauit morte Tiberiū Gracchū tribunūplæ. ausū pmulgare. i. executiōi mādare: legē agrariā. i. de diuidendis agris militia ptis: æqs portiōibus: & idē. s. senatus cēsuit egregie. i. excellēti prudētia: ut ager ei9. s. T. Gracchi. i. diuideref populo uiritim. i. æqs portiōibus in singula capita: hoc ē ptiū ei9: p triūuiros. i. rei iudicaræ executores; secūdū legē q̄ Cracch9 pmulgare uoluit: pbat q egregie id censuit. Siquidē. i. qm̄ ipe senatus sustulit. i. de medio tulit eodē tēpore: auctorē seditiōis grauissimæ: uiꝫ Gracchū & cām: qa ut agri portionē haberet: populus seditionē mouit: & eā hūit. Scdm Oliuerrū tn̄ ordo erit: ut ager. s. bello q̄situs: diuideref scdm legē eius. s. Gracchi: sed id difficile sit creditu. ꝑ Quā deide &c. Affert quartū eiusdē prudētiæ facius dicēs. Deide q̄. i. q̄tū putas prudēter: senat9 sup. gessit se in Masinissa rege. s. Numidiæ. q. d. prudētissimæ. ná cū senatus usus eēt opa. i. auxilio eius. s. Masinisse: prōptissima & fidelissima aduessus carthaginē. & cerneret eū. s. Masinissā: auidiorē. i. nimis auidū ī dilatādo. i. extēdēdo regno. s. suo: iussit legē ferri q̄ tribueret. s. p mūeratiōe Masinissæ libertatē solutā ab impio Po. Ro. Quo facto senatus tū. i. simul retiuit bēiuolētiā. s. masinissæ optie meriti: tū. i. simul repulit a ualuis suis. i. ostiis q̄ quotidie aut iudiciū aut opē postulātes pulsitare solebāt feritatē mauritāiæ & numidiæ & cæteraꝝ gētiū illius tract9 nūq̄ qescētē pace fida. qa. n. nō āplius habuerūt puocationē ad Sena. Po. q. Ro. nō apli9 molestiā attulerūt Trāsitur9 aut ad externa utiť tali parasceue. Tēpus deficiet. i. nō satis erit mihi narrāti domestica. s. exēpla: qm̄ ipiū nr̄um. i. Ro. cōphēdit incremtū ac tutelā. cōseruationē sui: nō tā robore corpoꝝ q̄ uigore aiorū. Itaq; prudentia romana ponatur ex maiori parte in admiratione tacita. i. in pectore nō in scripto aut uoce posita: & aditus detur exemplis alienigēis huius generis. ꝑ Socrates quasi quoddam oraculum: idest promptuarium prouidentiæ & cognitionis diuinæ ad danda responsa de futuris & rebus occultis: ac de uitæ ratione.

OLI.

¶Melius foret. cuius deinde poeniteat cum imperaueris. ¶Etenim: probat ita esse quasi dicat præcipites i mul tos errores tuæ præces incurrunt cum ea plærūq; petas quæ tibi nocitura sunt. ¶Cecas: temerarias & inconsideratas. ¶Diuitias ap. quasi bona ex hoc probantur non esse bona ꝙ multis extio fuerint. ¶Iniicis ma. appetis & uendicas tibi. ¶Illustrant. Si summo loco nata fuerint & cum accesserint dotes bona animi illustrant. ¶Inhiare: auidiorem esse. & admirari a præcedente quod sequitur nam qui admirantur solent ea quæ admirantur aperto ore fixisque oculis intueri. ¶Et teque totum cœlestium arbitrio permitte: Sine inquit deos quid sit utile sine

dā terrestre oraculū: nihil ultra petendū a diis immortalibus arbitrabatur: quam ut bona tribuerēt: qa ii demū scirēt: qd unicuiq; eēt utile. nos āt plerūq; id uotis expetere: qđ nō ipetrasse meli⁹ foret. Et. n. dēsissimis tenebris inuoluta mortaliū mēs: i q̄ late patētē errorē cæcas ꝑcatiōes tuas spargis? diuitias appetis? q̄ multis exitio fuerūt? honores cōcupiscis? q cōplures pessundederūt? regna tecū ipsa uoluis: quoꝝ exitus sæpenūero miserabiles cernūtur? splēdidis cōiugiis iniicis māus. at hæc ut aliqn̄ illustrāt: ita nōnū q̄ fūditus domos euertūt. de sine igit̄ stulta futuris maloꝝ tuoꝝ causis q̄ si felicissimis reb⁹ ihiare: teq; totū cœlestiū arbitrio ꝑmitte: qa q tribuer̄ bōa ex facili solēt: ēt eliger̄ aptissima possūt.

IDē expedita & cōpēdiaria uia eos ad gloriam peruenire dicebat qui id agerent: ut quales uideri uellent: tales etiam essent. qua quidem prædicatione aperte monebat. ut homines ipsam potius uirtutem haurirent. quam umbram eius consectarentur.

IDē ab adulescētulo quodā cōsult⁹ utrum uxorē duceret: an se oīno matrimōio abstiterer. Respondit: utrū hoꝝ fecisset acturum pœnitentiam. hinc te inquit solitudo: hinc

uoto tribuere hæc stulta & certa uota. Iuue. his uersibus capit. Si consilium uis permittas ipsis expendere numinibus quid conueniat nobis rebusque sit utile nostris: Nam pro iocundis altissima quæque dabunt dii. Carior est illis homo quam sibi nos animorum impulsu & cæca magnaq; cupidine ducti. Cōiugium petimus partumq; uxoris at illis. Notum qui pueri qualisque futura sit uxor.

IDem expedita & compendaria Breuiori. Cicero in officio. Socra. inquit præclare hāc uitam ad gloriam proximam & quasi compediariam dicebat esse si quis id ageret aut qualis haberi uellet talis esset.

IDem ab adolescentulo. Socrates cū ex eo quereret quidam adolescens numquid uxorem duceret ita respondit ut illum ambiguum reliqueret sicut in litera patet: sed aliter respōdisse dicitur Diogenes usus est diademate: idest cōplexione: quæ ex utraque parte cōcludit si inquit pulchram cōmunē: sin autem turpem duxeris pœnam. theophrastus quoq; idem sensisse uidetur pulchra inquit cito adamatur. fœda facile contēnitur difficile custoditur ꝙ plures amant molestum est possidere ꝙ nemo habere dignatur. minori tamen miseria deformis habetur quam formosa seruatur. Quia nihil tutum in quod totius populi uota suspirāt.

¶Terrestre: idest in terra conuersatum: cum oraculum Apollinis cæleste puret: sapientiæ humanæ: idest quatenus homini contingere potest: arbitrabatur nihil petendum a diis immortalibus ultra: idest ulterius quā ut tribuerent bona: scilicet uera: quia hi: scilicet dii. demum: idest solum modo(Tracta metamophora: ab iis qui aliquid quærunt: quod si in uno duntaxat in loco inuenerunt: dicūt illic demum repertum quod idem est ac si dicant solummodo) scirent quid esse utile unicuique: autem pro sed: dicebat aut arbitrabatur nos expetere plærumque: idest frequēter autem fere uotis: scilicet nostris id quod foret melius non impetrasse. Etenim: idest nam certe sup. dicebat: o mens mortalium inuoluta densissimis tenebris in quam: idest inquantum late patentem errorem tu spargis præcationes tuas cæcas: idest improuidas: tu appetis diuitias quæ fuerunt multis exitio. Tu concupiscis honores: qui pessundederunt complures. Ipsa: idest tu uoluis tecum: idest meditaris. & amplecteris regna: quorum exitus cernūtur: sæpe numero miserabiles. Tu iniicis manus: idest affectanter inhias: coniugiis splendidis: idest splendidarum fœminarum: at: idest sed hæc: scilicet splendida coniugia: ut: idest quemadmodum: illustrant aliquando. ita euertunt nōnunquam domos funditus. Igitur o mens stulta desine inhiare: idest hianter intendere causis futuris tuorum malorum: quasi: idest tanquam rebus felicissimis: & permitte totum arbitrio cælestium: hoc est dei: quia: scilicet dii: qui solent tribuere bona ex facili: idest sine grauamine aut sine difficultate possunt etiam eligere aptissime sup. ea quæ sint tribuenda. ¶Idem: scilicet socrates: dicebat eos peruenire uia expedita: idest nullo īpedita ac ita facili: & compendiaria: idest breui: qui agerent id ut quales uellent uideri tales etiam essent. Qua quidem prædicatione monebat aperte: ut homines haurirent potius ipsam uirtutem quam consectarentur umbram: idest apparētiam eius. ¶Idem: scilicet Socrates consultus: idest petitus(consilium unde sciendum etiam passiue significare) ab adolescentulo: utrum duceret uxorem? an abstineret se omni matrimonio: Respondit sup. Adolescentem illum acturum pænitentiam utrumutrum: idest utrum cumque(Sunt qui legant utrum sed meo iudicio non recte: nam sicut de tribus utpote an unam uxorem tantum. an plures. an nullam duceret: non recte dixeris quod horum fecisset sed quodcumq; & cætera ita hoc loco non recte dicatur utrum horum sed utrumutrum aut utrumcunq; si sit in usu) horum: scilicet duorum nam inquit solitudo accipiet te hinc ex cœlibatu.

ASCĒsius

OLI. ℂOrbitas:Sine filiis nullos heredes relic̄ns.ppetua solicitudo.Parādi ea q̄ uxori & liberis necessaria sunt & te ste Theophrasto multa sūt m̄fonaꝶ ꝓ usibꝰ necessaria q̄ ab illis sp̄ experiūt̄ p̄ciosæ uestes auꝶ gēmæ sūptꝰ ācillæ supellex:uaria lauticia.Exedra deaurata aliaq̄ : sꝫ sollicitudies q̄ ab uxoribꝰ capiūt̄ q̄s ille comemorat ut p to tā nocte garrulæ cōq̄stiōes illa ornatior pcedit i publicū.hæc honorat̄ ab oībꝰ ego i cōspectu fœminarū misella despicior cur aspiciebas uicinā.qd cū ācilla loq̄baris de foro aduēiēs.qd attulisti:& mille alia eiusmodi.Itē pau perē alere difficile ē.diuitē ferr̄ tormētū ūn ait Socrates cōtextus q̄relaꝶ.⁋Affiniū.g.su.supba uxor supbos da ret affines suūq̄; nobile gēus tibi sp̄ exprobrar̄ so let.Iuue.Tolle tuū p̄cor hāni.uictūq̄; siphacē : in castris & cū tota carthagine migra:de matrōa lo q̄r q̄ suā marito gn̄ositatē iactare solet.⁋Dotis ex. ut illud Iuu.Intolerabiliꝰ nihil ē q̄ fœmia diues. ⁋Garrula so.rara erit iter uiꝶ uxorēq̄; cōcordia uiuēte socru q̄ filiā docet quō uiꝶ sibi reddat ob noxiū.Iuue.Despanda tibi salua cōcordia socru. ⁋Subsessor:isidiator:ut Virg.subsedit adulter & dēiq̄; ill̄ud euēit i ducēda uxor̄ q̄ Theophratus dicit q̄ nulla.s.ē uxoris electio sed q̄liscūq̄; eue nerit habenda ē:si iracūda:si fatua:si deformis:si supba:si fetida:si ipudica qdcūq̄ uitii ē post nu ptias discimꝰ.Incertꝰ li.eu.Quia ut qdā ait: Bea tꝰ ē ille q̄ fœlix fuerit i filios.icertū.n.ē an filii tui ꝓbi & uirtutis amātes pariter & imitantes futuri sint.⁋Cōtextu rerum.ordine rerum.

Dē cū athēiēsiū.Dixius supra cū socra tes q̄ aliēos deos itroduceret & q̄ ado lescētes corrūpet i carcerē cōiectus.xi. iudicū sētētiis ut legit̄ i phedōe Platon. dānatus fuerit& cū ei poculū uenenatū(nā illū athē.honoris gr̄a eo mortis gn̄e hōestiori necari uoluerūt)poculū īq̄ cēt olbatū& cōiux eiꝰ Xātippe uociferaret ac diceret inocēs moriturꝰ es mi uir.tū ille satiꝰ ne putasti me mori no cētē.Socrates i articulo mortis ꝓ̄ priæ mcor uxoris suæ demētiā notauit q̄ q̄si doloris augmētū rē q̄ sibi cōsolatio nē debebat afferr̄ lamētaret̄.legit̄ i uita socratis nō Xātippē eiꝰ uxorē sed appollodoꝶ ea dixisse q̄ Vale.ascribit uxori.De morte socratis hæc habēt̄ Anytꝰ qdā athēis sæpe derisus a socrate pp eiꝰ ieptias cōtra socratē cū mul tos alios tū Aristophanē poetā cōcitauit q̄ grādi pecūia corruptꝰ comœdiā iscripsit i socratē in q̄ illū notabat q̄ nebulas coleret& athenīe.religiōibꝰ detractaret & q̄ p̄terea iuuenū mētes sic ībueret ut parētibꝰ māus inserre pie & officio se posset:q̄ cū ad uulgi aures puenerūt(nā i scena recitata ē comœdia illa)sic oēs i Socratē ita accē si sūt ut postero die i iudiciū tract̄ꝰ fuerit& eū accusauerūt tres Antyus Lycō & Melytꝰ:q̄.s.iura uiolaret: q̄ ciui tas hr̄et deos eē nō existimās & aliēos deos iduceret:& q̄ cōtra ius & fas iuuenes corrūperet: ꝓ quo Plato orōnē habuisse dr̄ ad p̄ceptoris sui dfēsionē q nō ē auditꝰ q̄re socrates nō iudicio sed furor̄ quodā dānatꝰ & i carcerē cōiectꝰ pauloꝑost publico ueneno necatꝰ sed post paucos dies pœnitētia ductꝰ pplꝰs quis sero iterfectū lugēt p̄dicāt oēs illū scitate piū ac clarissimaꝶ oīum uirtutū uenerabilē extitisse:idicit publicꝰ mœror.claudūt̄ offi cinæ & gymnasia:sit ipetꝰ i accusatores.q oēs supplicio affecti & fugati fuerūt.Socrati uero ab athēi. ærea statua. Lysippi opꝰ i celeberrio loco sita fuit.stetit Socrates i carcer̄.xxx.dies teste Seneca ep̄la ad Luciliū.lxxi.potuit i qt Socra.abstinētia finir̄ uitā & īdia potius q̄ ueneno mori.xxx.tñ dies i carcer̄ & expectatiōe mortis exegit. Cele brata ipia ad eū q oīa de se pietatis documēta dederat.⁋Immēsā.s.dixeri.⁋Sui.i.suæ sapiētiæ & fortitudinis.

Sub sessor alieni matri monii

Socra tiae rea sta tua erecta ASCē sius

orbitas:hinc generis interitus: hinc hæres alienus excipiet.illinc ppetua solicitudo : contextus quere larum:dotis exprobratio:affiniū graue supercilium: garrula socrus lingua:subsessor alieni matrimonii incertus liberoꝶ euentus:nō passus est iuuenē i cō textu reꝶ asperaꝶ:q̄si lætæ materiæ facer̄ delectū.

Dem cum atheniensium scelerata demen tia tristem de capite eius sententiam tulis set:fortiq̄ animo:& constāti uultu potio nem ueneni e manu carnificis accepisset : admoto iā labris poculo:uxori Xāthippæ itet fletū:& lamē tationē uociferāti inocētē eū pimi. qd ergo iqt: no cēti mihi mori satius eē duxisti?O imēsā illā sapiē tiā:q̄ ne ipso qdē uitæ excessu obliuisci sui potuit.

ℂEt orbitas.i.priuatio plis legitimæ excipiet te hinc.i.ex eodē:& iteritus generis tui excipiet te hinc..i.ex eodē: & hæres alienus q tuis potiet̄ excipiet te hinc.i.ex eodē cælibatu .Et sup.solitudo ppetua.s.ꝓ uxore liberis & re domestica.cōtextus.i.cumulus cōgestus:hoc est cōtinua materia q̄rulaꝶ:cū sp̄ aliq̄d sit qd̄ displiceat i familia exprobatio dotis.s.pn xorē aut asfinis tuos:q̄ & q qcqd possederis doti acceptū ferēt graue supercilium asfiniū putantium te indignū tali uxore:lingua socrus.i.matris uxoris tuæ garrula:quia ut dicit Iuuenalis Desperāda tibi salua concordia socru:potest etiam dici socrus garrula lingua.i.habens garrulam linguam : sub sessor alie ni matrimonii:idest qui sollicitet uxorem tuam de stupro:incertus euentus liberorum:quia neq̄ scit qui uxo rem ducit an habiturus sit liberos nec si habuerit quales futuri sint:hæc inquit omnia excipiēt te illinc: idest ex matrimonio si cōtraxeris ipsum.Metellus autem apud Gellium lib.i.docet in matrimonio non posse iocunde & sine malo uiuere:sed sine matrimonio nequaq̄:necesse est igitur pro honesta cōseruatiōe generis humani ma trimonium contrahi.sed nulli nunc ea lex singulariter p̄fixa est.Ideo autem socrates utriusq̄ status miserias in ueni illi ꝓposuit ut reuocaret a falsa opinione.Credebat enim eo q̄ esset liber & diues:utrūq̄ lætea se fieri pos se.unde addit author.Socrates sup.non est passus iuuenē facere delectū.i.electionē q̄si materiæ lætem in cōtex tu.i.ab utraq̄ parte ꝓpositiōe rerū asperarū:q asperꝶ est & ducere & nō ducer̄ uxorē.sed nō ē domus sine malo. Tētatio enim est uita hominis sup terrā.⁋Idē.s.Socrates:cū demētia scelerata Atheniē.tulisset tristē sentētiam de capite eius.i.cū eū morti adiudicasset & accepisset forti aio & uultu cōstanti potionē ueneni e manu carnifi cis:poculo admoto iam labris inquit Xantippe uxori uociferanti inter fletū & lamentationē:eū.s. Socratē mari tū suū pimi inocētē:qd ergo.i.si ideo fles q̄ innocens peo:duxisti.i.existimasti satius.i.melius & eligibilius esse mihi mori nocenti.O(inquit Valerius)immēsa sapientia:quæ ne ipso quidē excessu uitæ potuit obliuisci sui.

Vxor an du cenda sit

Age q̃ prudẽter. Hoc i uita Solonis apud Plutar. legiť cũ i Lydiã sardos crœsi regis rogatũ Solõ se re/cepisset. Illi auꝝ & argẽtũ oiaq; ꝑciosissima qbus rex ille abũdabat cũ ãbitiõe q̃dã ostẽtauit sperãs eo mõ apud solonẽ fœlicitatis nomẽ cõsecutuꝝ: Cũ igiť ꝑ multos dies apud Crœsũ moratus eẽt eiusq; diuitias & ꝑciosa q̃q; lustrasset: ac fœlicitatẽ cognouisset: Crœsus iterrogauit nũ quẽpiã se fœliciorẽ unq̃ uidisset: cui solon respõdit. Talẽ siue Telũ quẽdã atheniẽsẽ: q cũ filiis ꝓ pria fortiter pugnãs iterierat cum crœsus ubi se opiniõe frustratũ eẽ cognouit ꝙ primũ fœlicitatis locũ nõ obtineret rursus q̃siuit ex eo qs post te/lũ se beatior eẽt: Celobim & Bitonẽ solõ eẽ dixit. q cũ graui pestilẽtia oia ferme iumẽta piissent & eoꝝ mr̃ ad sacra faciẽda curru uehẽda foret quia pedibus ire oino religiõe ꝓhibeť mr̃is pietate & pariter religiõe moti collũ subiicere iugo & ma/trẽ ad tẽplũ ceruice traxerũt illa deide pactis sa/crificiis iunonẽ orauit ut filiis daret ꝙ optimũ iu/dicasset & ita sequẽti die mortui i cubiculo iuẽti sunt ex quo iudicatũ ẽ mortẽ optimũ eẽ oium: tũ Crœsus idignabũdus nõne btũs tibi uideor iqt: cui respõdit Solon. Immo fœlicẽ te iudico. beatũ oino negaueri. nã btũ ꝫ dicius q ad extremũq; diẽ i fœlicitate ꝑmãserit id ita eẽ crœsus ipe documẽto maxio fuit. nã paulopost h bellũ cũ cyro psaꝝ rẽge forte gerẽs: pria pugna uict⁹ atq; fugat⁹ i sardoꝝ ciuitatẽ cõfugit. Cyr⁹ ꝓsecut⁹ expugnata urbe eũ uiuũ cœpit & igẽti rogo ipositũ creãri uolebat q cũ palo staret alligat⁹ ligneq; circũpõereť magna uoce ter solonẽ uocasse dr̃ qd cũ Cyro delatũ eẽt ab eo pcũctari iussit qd ita Solonẽ iuocaret q cũ rẽ omnẽ explicasset. Cyrus ad se rediens hũanãq; cõditionẽ excogitãs itellexit tale qddã sibi quoq; accidere posse qa sub eiusdẽ fortũæ prãte positus eẽt & pp illũ liberať cõstituit: itaq; iussit ide q̃pri/mũ ammoueri nec eũ solũ uita donauit: ueꝝ etiã sũmo honore quoad uixit apd se habuit hoc mõ solon uisus ẽ ac sapiẽti ofone alteꝝ fuasse ex regi/b⁹ alteꝝ cautiorẽ prudẽtioreq; reddisse. ⁋ Nemi/nẽ btũm: mlti qdẽ fœlices sũt sed nõ bti: btõs di/cimus q ad extremũ usq; suæ uitæ diẽ i fœlicitate ꝑmãserint. ⁋ Ad ulti. usq; fa. diẽ. uñ Oui. Sed. s. ultima sp expe/ctãda dies hoi est: diciq; beatus ante obitũ nemo supremaq; funera debet. ⁋ Rogus: mors & respicit ad historiã supradictã: rogũ dixit mortẽ ãꝑcedẽte quod sequiť: nam rogis semp imponebanť mortui apud maiores. OLI.

⸿ De Solone.

Age q̃ prudẽter Solõ nẽinẽ dũ adhuc uiue/ret beatũ dici deber̃ arbitrabať: qđ ad ultimũ usq; fati diẽ ancipiti fortũæ subiecti essemus. felicitatis igiť hũanæ appellationẽ Rog⁹ consumat: qui se incursu malorum obiicit.

Idẽ cũ ex amicis quẽdã grauiter mœrentẽ uideret: i arcẽ ꝑduxit. hortatusq; ẽ: ut per oẽs subiectoꝝ ædificioꝝ ptes oculos circũ/ferret: qđ ut factũ aiaduertit: cogita nũc tecũ iqt: q̃ mlti luct⁹ sub his tectis & oli fuerit: dodie q̃ uersẽť insequẽtibusq; seculis sint habituri. ac mitte mor/taliũ icõmoda tãq̃ ꝓpria defler̃: q̃ cõsolatiõe demõ/strauit urbes eẽ hũanaꝝ cladiũ cõsepta miserãda.

Idem aiebat si in unum locũ cuncti mala sua contulissent: futurũ: ut ꝓpria depor/tare domũ: q̃ ex omni miseriarum aceruo portionẽ suam ferre mallent. quo colligebat non oportere nos quæ fortuito patiamur: præcipuæ: & intolerabilis amaritudinis iudicare.

Idẽ cũ ex am. q. gra. me. hoc idẽ i eius uita cõtineť. Adolescẽs qdã familiaris solonis tristis admodũ erat: ꝙ ei multa aduersa cõtigissent: qđ cũ sensisset solon cõsolaturus adolescẽtẽ i eminentiorẽ urbis locũ eduxit: iubetq; cunctas subiectas oculis domos ꝑcurrere secũq; cogitare quot maloꝝ gñα: q̃tiq; luctus sub illis tectis eẽnt: fuissent ac futura eẽnt nec existimare uellet sibi icõmoda soli tãq̃ ꝓpria ac/cidisse. ⁋ Incõmoda tãq̃ ꝓp. Oui. Neq;. n. fortũa q̃rẽda sola tua est: similes aliorum respice casus. ⁋ Mitius ista fe/res. Incommoda: humanos casus. ⁋ Consepta: quasi quædam ouilia & claustra.

Idẽ aiebat si i un. lo. hoc cũ supiori cõiũgit Plu. ꝙ sepatĩ narrat Va. cũ. n. solonis qdã familiaris admo/dũ tristis cõsolationẽ nõ admitteret solon ne despatiõe grauius qcq̃ cõsuleret amicus ille hoc cõsola/tiõis gẽus attulit. fingit igr aio oia oium mala i unũ cumulũ eẽ cõgesta. nũqd tuã potius q̃ æq̃ illorũ maloꝝ ptẽ i domũ deportabis & hæc uerba cũ diligẽtius cõsiderasset adolescens despatione deposi/ta consolationẽ admisit significabat ãt solon nõ q nobis accidunt propria iudicare: nec ea debere nos incõsolabili/ter ferre. ⁋ Contulissent: congessissent in cumulum. ⁋ Fortuito: seuiente fortuna.

⸿ Age (adhortãdi uox. q. d. diiudica mecũ) q̃. i. q̃tũ prudẽter Solõ Athenien. legũ lator: arbitrabať nemĩnẽ de/bere dici beatũ dũ adhuc uiueret. ꝙ. i. qa: subiecti eẽ mæ fortunæ ancipiti usq; ad ultimũ diẽ fati. i. mortis. Ergo rogus. s. quo mortuorum cadauera urebantur: aut sepulchrum: consummat. i. pficit appellationem felicitatis humanæ: qui. s. rogus hoc est finis uitæ: siue per rogum siue per sepulturam significandus obiicit se incursu pro incursui aut legas incursui malorum: idest ne mala aliqua incurrant: quia mors ultima linea rerum est. ⁋ Idem. s. solon: cum uideret quendam ex amicis mœrẽtem grauiter: perduxit sup. eum in arcẽ. i. ut dicũt in turrim aut summã domũ urbis: & hortatus est sup. eũ ut circunferret oculos per omnes partes ædificiorũ subiectorum. i. uisui: qđ ut. i. postq̃ Solõ animaduertit factum. s. ab amico suo: inqt cogita nũc tecũ q̃ multi luctus &. i. simul fue/rint olim & uersenť hodie sub his tectis: & habituri. i. mãsuri sint in sæculis sequẽtibus ac mitte. i. omitte deflere incommoda mortalium. i. q̃ omnibus cõmunia sunt: tanq̃ propria. i. tanq̃ essent tua unius aut tibi soli: Qua con/solatione Solon sup. demonstrauit urbes esse consepta. i. quasi claustra quædam miseranda cladium humanaꝝ. i. in quibus cum hominibus clades humanæ includantur: ut oues noctu in septis suis cum pastoribus. ⁋ Idem ASCẽsius

.S.solon aiebat:si cuncti cõtulissent sua mala.i.incommoda in unum locũ:futurũ sup.eẽ ut singuli mallẽt deportare domum propria:scilicet mala.hoc est incommoda& miserias:quã ferre domum sup.suam portionem.i. quæ cuiq; contingeret si æqualibus portionibus mala condiuiderentur ex omni aceruo miseriarum.(Quod ut de multis uerum esset:ita de omnibus uerum fore difficile est itelligere:nam qui grauissimum põdus miseria rum afferret:minus facta tali partitione referret:uerum tamen fortasse non multo tolerabilius:nam licet multum de miseriis suis remitteret:& parum alienæ miseriæ respectu dimissæ assumeret:tamẽ quia iam nota mala mitius ferrentur q̃ noua & quibus nullam dedimus ansam:tolerabilius forte multas miserias nostras q̃ paucas alienas nobis inditas feramus)Quo:scilicet dicto Solõ colligebat:idest cõcludebat:nos nõ oportere iudicare ea quæ patiamur fortuito sup.esse amaritudinis præcipuæ & intolerabilis.

OLI. Biãtis dictũ

Bias autem. Hoc exemplum & Cice.ponit primo opera.ubi arguit ab auctoritate diuitias appellari non debere nec esse bona q: cum aliorum tum biantis maxime testimonio probat cum dicit nec non fæpe illum laudabo sapientem biantem: ut opinor: hoc ideo dixit quia sunt nonnulli qui dicunt non biantem sed pittacum fuisse qui nominatur inter septimo sapientes cuius cum patriam prienem cepisset hostis cæterique ita fugerent: ut multa de suis bonis asportarent cunque esset admonitus a quodam: ut idem ipse faceret. ego uero inquit facio: nam omnia mea mecum porto. Ille hæc ludibria fortunæ ne sua quidem putauit quæ & nos etiam appellamus bona. ¶ Honustis: præssis & oneratis: sed inter oneratum & honustum hoc interest q: oneratus pro qualicunque pondere præssus honustus cui onus ipsum honori est & alterum quidem aspiratur: uidelicet honustus alter.e.s.oneratus sine aspiratione exaratur.¶ Omnia .m.i.uirtutes quæ sola bona sunt: & sua cuiusque uere dici possunt: quæ nulla ratione possunt amitti:ut sæpe dictum est.¶ Labefactari.conquassari:corrumpi:subduci.

Iam Platonis.breue Platonis dictum: sed sapientia plenum:qui tum res humanas stabiles fore.dixit mundumq; beatum:si aut sapientes regerent aut re gentes saperent: q: Lactantius diui.institu.confirmat.dicit enim Plato .dixit beatas ciuitates fuisse futuras:si aut philosophi regnarent aut reges philosopharentur.¶ Abstricta: breuis & pcisa.

Regis gnare dictũ Regũ solici tudies ASCẽsius

Rex etiam ille: De huius regis nomine nulla fit apud Plutarchus mentio nec apud alios quos ipse legerim.¶ Diadema: honor & redimiculum capitis est a ligando dictũ.¶ Nobilem: Quia reddit homines claros. ¶ Quam fœlicem: quia plus amaritudinis sentiat quam fœlicitatis.¶ Humi tollere: ne dum cum labore & periculis.

¶De Bia prienensi:

Bias ãt cũ patriã ei⁹ Prienẽ hostes iuasissẽt: oibus:quos mõ sæuitia belli icolũes abire passa fuerat: ptiosaꝝ reꝝ põdere onustis fugiẽtibus:iterrogat⁹ qd ita nihil ex bõis suis secũ ferret: Ego(inquit)uero bona mea mecum porto. pectore enim illa gestabat:non humeris:non ocu lis uisenda: sed æstimanda aio. quæ domicilio mentis inclusa: nec mortalium:nec deorum manibus labefactari queunt:& ut manentibus præsto sunt: ita fugientes nõ deserunt.

¶De Platone Philosopho.

Iam Platõis uerbis abstricta:sed sensu pualẽs sententia:qui tum demum beatum terraꝝ orbem futurũ pdicauit: cũ aut sapientes regnare:aut reges sapere cœpissent.

¶De Quodam rege.

Rex ẽt ille subtilis iudicii:quẽ ferũt traditũ sibi diadema priusq̃ capiti ipõeret: retẽtũ diu consyderasse: ac dixisse. O nobilem magis quam felicem pannum: quem siquis pẽitus cognoscat quam multis solicitudinibus: & piculis: & miseriis sit refertus: ne humi quidem iacentem tollere uellet.

¶Bias autem cum hostes iuasissent Prienem patriam eius:omnibus(quos modo sæuitia belli passa fuerat abire incolumes:idest saluos)fugientibus honustis pondere rerum præciosarum:interrogatus quid ita: idest cur nil ferret secum ex bonis suis:iquit ego uero:idest pro certo:porto mecum bona mea.Enim pro quia: ipse gestabat sup.bona sua pectore:non humeris & non uisenda oculis:sed æstimanda:idest appretianda animo: quæ inclusa domicilio mentis:nec queunt labefactari manibus mortalium nec deorum: propter liberum arbitrium (de potentia tamen absoluta deus bona animi auferre posset sed nollet:quia natura ipsius est boni augmentatiua)& ut:idest quemadmodum bona animi hoc est uirtutes præsto:idest præsentes & paratæ sunt: manentibus idest persistentibus in patria sua:ita non deserunt fugientes:scilicet iusta de causa:quia alioqui uirtus cedere nẽscia.¶ Iam(continuatiua est:ut iam sæpe mõnuimus particula)sententia Platonis astricta:idest abbreuiata uerbis:sed præualens sensu.Qui:scilicet Plato prædicauit orbem terrarum:idest mundum hunc futurum tũ demum beatum:cum aut sapientes cœpissent regnare:aut reges sapere.¶ Rex &c.Ordo ille etiam rex: cuius nomẽ ignoratur:sup.fuit subtilis iudicii quem ferunt considerasse:diadema:idest insigne capitis regii:traditum sibi: in signum uidelicet regiæ potentiæ retentum diu:scilicet in manibus:priusq̃ iponeret capiti:scilicet suo ac dixisse.O pannum(Est enim fascia quædã cui corona super iponebaẽ apud Persas)nobilẽ magis q̃ felicẽ.i.faciẽtẽ potius hoiem nobilẽ q̃ felicem:quẽ siquis cognoscat penitus:q̃ multis sollicitudinibus & periculis & miseriis sit refertus:ne quidem:idest non saltem aut non etiam uellet tollere.i.efferre eum iacentẽ humi:idest super terrã.

Q Vid Xenocratis: huius philosophi & alia præter hoc responsū dicta sapiēter multa legunt: nā hoc in primis q̄si simile supiori dictitare solebat: multa q̄dē audienda: pauca uero dicenda quoniā hoibus os unū & aures duas natura dedisset: rursus iniuriā illatā ifamē eē iferēti nō patiēti. Itē cū icidisset in obtrectatorē & maledicētē ab eo quāprimū fugiēs ait. tu linguæ tuæ seruus es. ego uero mearū auriū dominus sum pari ratione cū uidisset duci furē ad supplicium dixit fures maiores trahunt suplicio minores. OLI.

a Ristophāis. hic scriptor tragœdiaꝝ fuit q i tragœdia q̄dā piclē atheniēsiū ducē ex iferis excitatū ita loquētē itroducit nō oportere i urbe nutriri leonē. si aūt sit alitus obsequi ei cōuēire hic sapienter monuit atheniēses in comœdia coercēdos. s. esse nobilissimos adolescētes ne nimia idulgētia insolentiores facti postmodū fiāt intolerabiles quia stultum & inutile sit quas uires ipse nutrieris eas non uelle pati. ℣ Obtrectare: resistere.

De Xenocrate Philosopho.

Q Vid Xenocratis Respōsum q̄ laudabile? cū maledico sm̄ōi quorūdā sūmo silētio iteresset: uno ex his q̄rente cur solus liguā suā cohiberet: qa dixisse me: iqt: aliqn̄ pœnituit: tacuisse nunquam.

De Aristophane.

A Ristophāis quoq; altioris ē prudētiæ p̄ceptū: q i comœdia itroduxit remissū ab iferis atheiēsem Periclē: uaticinātē nō oportere i urbe nutriri leonē. sin āt sit alitus: obseq ei cō uēire. mōet. n. ut p̄cipuæ nobilitatis: & cōcitati igenii iuuenes refrenēt: nimio uero fauore: ac ꝓfusa indulgētia pasti: quominus potētiā obtineāt: ne impediantur quod stultum: & inutile sit eas obtrectare uires: quas ipse foueris.

De Thalete Philosopho.

M Irifice ēt Thales: nā iterrogatus an facta hoium deos fallerēt: nec cogitata iqt: ut nō solū māus: sed ēt mētes puras hr̄e uellemus: cū secretis cogitatiōib' nr̄is cœleste numē adesse credidissemus.

De Themistocle.

A C ne q̄d seqt̄ q̄dē mius sapiēs. unicæ filiæ pater Themistoclē cōsulebat: utrū eā pauperi: sed ornato: an locupletis: sed parū ꝓbato collocaret? cui is malo (iqt) uirū pecūia: q̄ pecūiā uiro idigentē. quo dicto stultū monuit: ut generum potius: quam diuitias generi legeret.

M Irifice: thaletis sentētia nō modo sapiens: sed ēt religiosa & cristiana q homines nō facere sed ne cogitare q̄dē turpe quicq̄ debeāt: nam iterrogatus an deū fallerēt fcā mortaliū i; nec cogitata q̄dē rn̄pōdit: qa deus omnia nouit & huanæ mētis arcana: unde uersus extāt i hāc sentētiā. Cū q̄d turpe faci si me p̄sente rubescis. Cur p̄sente deo nō magis ipse rubes? Pacu. idem sensisse uidet qui ait Iouis oculus oīa cernēs uidit q̄ & ciuitates interius gerunt. ℣ Māus: quātū ad facta. ℣ Mētes: q̄tū ad cogitata. Deū nec hominum facta nec cogitata fallūt

V Nicæ filiæ: Sapiēter hoc themistoclis dictū fuit q cū a uiro quodā cōsuleret nunquid filiā suā pauperi sed probato an diuiti sed iornato uiro locaret: respōdit se male uirū pecunia q̄ pecuniam uiro indigentē. uoluit hominis notare stulticiā qui dubitaret uirtutē p̄ferre diuitiis. hoc idem Ci. li. ii. off. testatur. dicit. n. si res in contentionē ueniet nimirū themistocles auctor adhibendus qui cū consuleretur utrū bono uiro pauperi an nimis ꝓbato diuiti filiā. collocaret. ego inqt malo uirū q pecunia egeat q̄ pecūiam quæ uiro. ℣ Collocaret: nuptui daret. ℣ Legeret: pro eligeret.

Q uid Xenocratis &c. ad leuandum fastidiū legēti: uaria utitur ratione dicēdi. nūc interrogatiue. nūc admiratiue. nūc cōtiuatiue. nūc ex abrupto. nūc citra oēm figuram rē explicās. Hoc itaq; loco utit mō interrogādi. Q uid sup. dices aut cēsebis: Respōsum Xenocratis. s. phi: q̄. i. q̄tū laudabile sup. est? q̄si. d. maxime laudabile esse. Cum Xenocrates interesset sup. cum: summo silentio: sermoni quorūdam maledico: idest diffamatorio aut detractorio: uno ex his: scilicet maledicis: querēte: idest cum unus quæreret: cur solus cohiberet linguam suam? inquit: idest respondit: quia penituit aliquādo me dexisse. i. locutum fuisse; & nūq̄ pœnituit tacuisse. Q uod quidem recte dixisse potuit: si nunq̄ tacuerit ubi loquendum fuit. Non enim astipulor illi uersiculo hinc fortassis tracto. Nā nulli tacuisse nocet: nocet esse locutum: cum canes muti tam acriter arguantur a propheta domini. ℣ Aristophanis &c. Præceptum quoq; Aristophanis antiquæ comœdiæ scriptoris: est prudentiæ altioris: idest præceteris altæ. Q ui introduxit in comœdia. s. ueteri: Periclem atheniē. remissum ab inferis uaticinantem non oportere leonem. i. uirum ferocis ingenii & præpotentem nutriri in urbe. s. atheniē. sin aūt. i. sed si sup. leo sit alitus. i. educatus & nutritus cōuenire. i. cōueniens & utile esse obsequi. i. inseruire ei. Enim pro quia: Aristophanes sup. monet hoc dicto alegorico: ut iuuenes præcipuæ nobilitatis & ingenii concitati. i. acris & ardentis: refrenentur. s. ab ineunte ætate eorum: uero. i. sed ne iuuenes sup. pasti. i. educati & aliti. nimio fauore: ac indulgentia: id est facilitate & permissione (ut dicunt) propriæ uoluntatis: profusa. i. nimia: impediantur quo minus: idest ut non obtineant potentiam q. i. quia sit stultum & inutile: Imo perniciosum obtrectare eas uires quas ipse foueris. ℣ Mirifice etiam Thales. s. philosophus milesius unus e septem: sup. respondit: Nam interrogatus an facta hominum fallerent: idest laterent deos? inquit. i. respōdit: nec cogitata: idest ne cogitata quidem hominum fallūt deos quia deus scrutator est cordium: hoc autem dixit: ut uellemus habere non solum manus puras a turpi & iniquo facto: sed etiam mentes: scilicet puras a turpi ac iniqua cogitatione: cum: scilicet ita fit q credidissemus: idest persuasum habuissemus: numen cæleste: idest deū adesse secretis cogitationibus nostris. Ac ne quidem. i. non etiā quod sequit sup. dictum. est minus sapiens: cū tamē hoc sit reuera sapientissimū & q̄d magnam ASCēsius

curam merito mortalibus iniiciat nō solum pure uiuēdi: sed ēt caste cogitādi. ☞ Vnicæ &c. P ē unice filiæ cōsule- bat. i. petebat cōsiliū Themistoclis utrū collocaret. i. matrimōio cōiūgeret: eā. s. filiā unicā: paupi. s. uiro: sed ornato. s. prudētia & cæteris uirtutibus: an locupleti sed parȝ pbato: cui is. s. Themistocles inqt. i. rñdit. Ego malo. i. magis uolo uirȝ idigentē pecūia: q̄ pecuniā idigētē uiro. Quo dicto Themistocles monuit stultū. i. iprudētē patrē ut legeret. i. eligeret potius generȝ q̄ diuitias generi. Cæterȝ qa hoc cōsiliū ad mūdanā ptinere putabit sapiētiā & supius ad cælestē: uideat hoc illo mius sapiēs: nisi hoc ēt ad cælestē faciat: Nā ñ paruū cōperit ad cælos additū q uirtutē pfert diuitiis: q̄s q cōtēnit se deo dignum gerit. iuxta illud Maronis quod magni æstimat Seneca aude hospes contemnere opes & te quoq; dignum finge deo. Et reuera si liceat ethnica sanctis stabilire (ut certe licet) Saluator noster inter præcipua ad cælū compendia & re & uerbo paupertatem docuit amplexandam.

OLI. Ge philippi: hoc ēt in uita ale. legiť q cū eēt adolescens liberalitate q̄dā ductus ut popularē factionē aqreret muneribus ad se trahere cōabať pricipes macedonū q ubi itellexit pr p lras admōuit filiū amicos pecūia cōpatos nunq̄ fideles eē cōsueuisse. pōit āt ipius uerba qbus usus ē ad filiū. sapienter qdē Phi. nā si amoris cām pecūia faceret deficiēte pecūia i q̄ beiuolētia ɔsistit amor eē desisteret. Ci. offi. li. ii. pclarē iqt i epist. q̄dā Alexādrū filiū Phili. accusat q largitiōe beiuolētiā macedonū: cōsectet q te malū iqt rōi istā spēm iduxit: ut eos tibi fideles putares foř quos pecūia corrupisse tu id agis ut macedōes nō te regē suū sed ministrū & pbitorē putēt: q sordidū regi melius ēt q̄ largitionē corruptelā dixit eē. fit. n. deterior q accipit atq; ad idē semp expectādū paratior: & ita q̄uis Phi. sētiret auus tñ Alexādri & ipe Phi. nō bello sed largitione magnam græciæ partē obtinuit.

Ristoteles. s. uerba sť Ari. admonētis calistenē: quē ad Ale. mittebat cū illū ipe seq ñ posset discet i auribꝰ rgū aut iocūda dře aut silētiū suaš. nā silētiū te tutiorē iocūditas gratiorē faciet q tñ calistenes ñ suauit: nā cū ale. psas uicisset & more gētis illius macedōes suæ iā libtatis obliti ale. odorare cepissēt.

Calli- sthēis mors Caliste. id ut faceret nūq̄ adduci potuit. Sed cū in cōuiuio Alexāder oibꝰ adorātibꝰ poculū porrexisset calestini qa nō adorauerat ñ porrexit q grauiter ferēs tacitus nō tulit sed Alexādrū ultro uehemēter rephēdit q omissis macedōicis moribꝰ se psarȝ deliciis lasciuiisq; dedisset quo idignatus ale. obiecto illi falso crīe q hermolai cōiuratiōis auctor extitisset i carcerē cōiici iussit. ubi pedicłari morbo cōsūptꝰ ē alii cruci affixū fuisse tradūt.

℄ De Rege Philippo patre Alexandri.

Ge philippi q̄ pbabilis epistola, i q̄ Alexādrū quorūdā macedonū bñuolētiā largitiōe ad se attraheř cōatū sic increpuit. q̄ te filii ratio i hāc tā uanā spē iduxit: ut eos fideles tibi futuros existimares: quos pecunia ad amorē tui compulisses? a charitate istud præstať. At uero ante Philippus maiore ex pte mercator Græciæ: quā uictor.

℄ De Aristotele philosopho.

Ristoteles autem Calisthenem auditorē suum ad Alexandrum mittens monuit: ut cum eo aut quam rarissime: aut quam iucundissime loqueretť. quo. s. apud regias aures uel silentio tutior: uel sermone esset acceptior. at ille dū Alexandrum macedonē persica salutatione gaudētē obiurgat: & ad macedonicos mores iuitū reuocare bñuole pseuerat: spiritu carere iussus: seram neglecti salubris consilii pœnitētiā egit.

Dem Aristoteles de semetipso in neutrā partem loqui debere prædicabat: quoniam laudare se: uani: uituperare stulti eēt. Eiusdem est utilissimū præceptum: ut uoluptates abeūtes cōsyderemus: quas quidem sic ostendēdo minuit. fessas. n. pœnitētiæq; plenas animis nostris subiecit: quo minus cupide repetantur.

Cares uero refert septē mēses i cōpedibus seruatū ob nimiā aruinā cōcreto pedore ac sordibus supremū diem obiisse. Iusti. uero dicit q eū trūcatis crudeliter māibus abscississq; auribꝰ ac naso labiisq; deforme ac miserādū spectaculū oibus reddidit. isupq; iussit eū cū cane i cauea clausum admetū cæterorȝ: circūferri & tūc lysimacū miseratiōe cōmotū uenenū ei remediū calamitatū dedisse: ob q̄ rē idignatū Alexādrū iussisse lysimacū obici ferocissimo Leōi deuorādū quē lysimacū: māu māipulo iuoluta & i os eius imissa erreptaq; ligua necasse cuiꝰ rei admiratiōe motū Alexā. eū liberasse serūt: sero pēituit calistenē salubertia pceptoris sui pcepta contēpsisse. nā si morē gessisset alexādro nūq̄ tā crudeles pœnas dedisset. Idē de semetipo. ☞ Negabat Arist. quēq̄ de semetipo laudādo aut uitupādo loq debeť cū alterȝ uani alterȝ diceret stulti hois eē. Eiusdē uti pçe. Pari rōe dicebāt uoluptate tunc fines diligenter considerandos ut cum turpissimos amarissimosq; nouerimus non eas tantopere expectemus. sunt enim uoluptatum fines amaritudine penitentiaq; referri.

ASCē- sius ℄ Age (adhortandi uox) quam: idest quantum probabilis: idest commēdabilis sup. est aut fuit: epistola philippi: scilicet regis macedoniæ patris alexandri magni: in qua: scilicet epistola: philippus sup. increpuit: idest repræhendit: alexandrum: scilicet filium suum: conatum attrahere ad se largitione: idest larga munerum & pecuniarum collatione: beniuolentiam quorūdam macedonum: sic: idest his uerbis. O filii quæ ratio induxit te in hanc tam uanam spem: ut existimares eos futuros tibi fideles quos compulisses pecunia ad amorem tui: idest urte ament: istud: scilicet amari præstatur a charitate: idest beniuola dilectione. At uero: idest sed certe aut prouero: philippus auus: scilicet alexandri & ita pater Philippi: supra fuit ex maiore parte mercator græciæ quam uictor: quia plus acquisiuit per largitionem quam per bella. Multi textus habent ante ubi nos Oliuerium secuti Auus legimus. ☞ Aristoteles autem mittens Calisthenem auditorem suum

ad alexādrum regē monuit ut loqueretur: cū eo.s.alexandro aut q̄ rarissime aut q̄ iocūdissime scilicet.i.scire li- OLI.
cet cur id fecerit: quia quo.i.deo ut uel esset tutior apud aures regias silentio: & ita nihil dicēdo quo regē offen
dat: uel esset acceptior sermone.i.propter sermonē iocundū. At.i.sed ille Calisthenis: dū obiurgat Alexādrum
Macedonē.i.esset Macedo & ita lōge abesse deberet ab adulatione persica: tamē)gaudentē salutatione persica.i.
q̄ heret cū ad oratione more persarū: & pseuerat reuocare inuitū.s.Alexādrū beneuole ad mores macedonicos:
iussus carere spiritu.i.necatus: egit poenitētiā serā.i.nimis tardā: cōsilii salubris qd̄ aristoteles dederat neglecti
.s.a se. ℣ Idem Aristoteles p̄dicabat in neutrā.i.nō in alterā: hoc est nō debere sup. queq̄ loq de seipso in alteram
partē. hoc ē neq; bonā neq; malā quoniā laudare se eēt uani: & uituperare se stulti. Eiusdē.s. Aristotelis p̄ceptum
utilissimū est: ut cōsideremus uoluptates abeūtes.i.q̄les sint dū abeūt a nobis satietate & nausea captis. Quas
.s.uoluptates quidē.i.certe: ip̄e minuit.i.parui aut minoris æstimandos docuit ostendendo sic.i.i ꝓspectu earum.
Enim ꝓ qa: ip̄e subiecit ais nostris.i.contemplādas obiecit uoluptates fessas.i. non amplius nos afficere ualen-
tes: & plænas poenitentiæ: Trahit enim omnis uoluptas secū pænitentiā comitē: unde flaccus in epistolis Sper
ne uoluptatem nocet ēpta dolore uoluptas: & de uenere solitū aiunt Aristotelem dicere ꝙ omnis anima tristes
post eam. Ideo autem hoc monuit quo: idest ut uoluptates repetantur: idest iterum petantur minus cupide.

℃ De Anaxagora philosopho.

NEc parū prudēter Anaxagoras īterrogātī cuidā qs nā eēt beatus: nemo (iqt) ex his quos tu felices existimas: sed eū ī eo nūero repies: qa te ex miseriis cōstarē credit. nō erit ille diuitiis: & honoribus abūdās: sed aut exigui ruris: aut nō ambitiosæ doctrinæ: fidelis: ac ptiax cultor: ī secessu: quam in fronte beatior. ℃ De Demade.

DEmadis quoq; dictum sapiens. nolētibus enim Atheniensibus diuinos honores Alexandro decernere: uidete (inquit) ne dum coelum custoditis, terram amittatis.

℃ De Anacharsi.

QVam porro subtiliter Anacarsis leges araneārum telis comparabat: nam ut illis

NEc parū. Interrogatus Anaxagoras qs nam beatus esset sapienter respondit neminem ex his quos foelices esse putant hoies sed his qui paruo contenti sunt: quos uulgus miseros & putat & dicit. foelicitatem mentis intelligebat non eam quæ in opibus aut dignitatibus falso putabat. ℣ Nō.a. ut qui Beat⁹ qui
doctrinæ studet non ambitionis sed uirtutis consequendæq; scientiæ gratia studet. ℣ In secessu. hoc est in pectore & sui ipsius conscientia.

DEmadis. Hic orator fuit præstantissimus tempore demosthenis qui prænestinæ orauit: & cum athenis esset atque in senatu promulgatum foret ut alexander in numero deoꝝ & pro filio iouis haberetur idq; athenienses egre ferrent & oino recusarent ī medium processit dixit. uidete athenienses nedum coelū custoditis terram amittatis: idest alexander iratus uos perdat: hic ut legitur in uita demosthēis. orator fuit demosthene maior: hunc. A. Ge. li. xi. c. dicit accepisse a rege. x. talenta ut taceret: quo tempore inquit tragoedus sibi gloriæ ducebat talentum magnum sibi ob unam fabulam datum esse: homo hic eloquentissimus suæ ciuitatis demades ei respondisse: dicitur mirum tibi uidetur ut tacerem. x. talenta a rege accepi.

QVā por. Hic anacarsis ut refert Ari. philosophus fuit ex scientiarū genere. Sapientiæ admirandæ: ut Ci. meminit li. ult. tusc. q̄stionū: imo affirmat Hero. li. iii. hist. neminē e schitis sapientē audisset præter hunc unum quē sapientissimū fuisse testat: sed teste Iosepho. li. ii. ad grāmaticum: cū e græcia re- Leges
uerteretur ad suos & conaret suis iducere græcoꝝ leges a frē i uenatiōe sagitta pcussus iteriit dicēs se arane-
gratia eloquii & disciplinæ in græcia seruatū: ob illa in prima pire cū igit hic ex eo q̄reretur cur non essent tibi- arum
cines in thracia: respondit. quia nec uires hoc est uinum. Comparabat. hic leges telis aranearū quia quemad- telis
modum araneorum telæ minuta animalia detinent a maioribus dilacerantur. Ita quoq; leges homines pauperes simi-
& miseros deterrent: magnos & præpotentes non ita. les

℃ Nec id est & non: & Anaxagoras scilicet philosophus inquit non parum id est multum pudenter cuidam inter ASCē-
roganti quisnam esset beatus. Nemo ex iis quos tu existimas esse foelices: sed tu reperies in eo numero: scilicet sius
beatorum: eum qui creditur se constare ex miseriis. Ille: scilicet uere beatus: non erit abundans diuitiis & honoribus: sed erit fidelis ac pertinax: idest assiduus cultor aut exigui ruris: aut doctrinæ non ambitiosæ: idest non querētis honores populares: ens sup. aut existens beatior in secessu: scilicet mētis: scilicet tacite & apud se: quam in fronte: idest apparitione & ostentatione exteriori: aut in secessu: idest fine uitæ: quam in fronte: id est in principio. quia uirtutis merces in fine est: uoluptatis ī principio: ut in littera pythagoræ bellissime describit Maro. ℣ Demadis & cætera. Dictum quoque Demadis sup. est sapiens Enim pro quia: inquit Atheniēsibus nolentibus decernere: idest decreto attribuere: Alexandro: scilicet magno honores diuinos: uidete: idest prospicete ne dum uos custoditis coelum: idest latriam deorum immortalium quam non uultis decernere Alexandro uiro mortali: amittatis terram: idest urbem & ditiones in terris: Quod dictum Authori quidem sapiens uidetur: sed christiano homine penitus indignum esset: qui potius uitam nedum terras suas amitteret: quam diuinos honores homini decerneret nisi ad honorem dei referrent: quomodo dictum est: nimis honorati sunt amici tui deus & cætera. ℣ Quam & cætera porro: idest: sed quam: idest quantum subtilite Anacharsis philosophus scytha: comparabat tes araneārum: idest quas araneæ texunt (Est enim telis datiuus a nominatiuo telæ telarum) leges. Nam sup. ait aut uidemus ut animalia

ĩfirmiora aĩalia retíeri ualẽtiora trãſmitti: ita his hu miles: & pauperes cõſtringi: diuites: & ꝑpotentes non allıgari.

ℭDe Ageſilao,

Nihil ẽt Ageſilai facti ſapiẽtiꝰ: ſiqdẽ cũ ad uerſꝰ Rẽp. lacedæmõioꝝ cõſpirationẽ or tã noctu cõpiſſet. leges Lycurgi cõtínuo abrogauit: q̃ de ĩdẽnatis ſuppliciũ ſumi uetabant. comprehẽſis autẽ: & interfectis ſontibus: eaſdem eueſtigio reſtituit. atq; utrũq; ſimul ꝓuidit: ne ſalutaris aĩaduerſio uel iniuſta eſſet: uel iure impediretur. itaq; ut ſemper eẽ poſſent: aliquãdo nõ fuerũt.

ℭDe Hannone.

Sed neſcio an Hãnonis excellẽtiſſime prudentiæ cõſilium. Magone enim cannẽſis pugnæ exitum ſenatui pœnorum nũciante: inque tãti ſucceſſus fidem anulos aureos trium modiorum menſuram explentes fundente: qui interfectis noſtris ciuibus detracti erant: quæſiuit an aliquis ſociorum poſt tãtam cladẽ a romanis defeciſſet: atq; ut audiuit nẽinẽ ad Annibalẽ trãſiiſſet

OLI. ℭInfirmiora. ut fucos oeſtrum. ꝑ Perpotens. ualde potens. qui ciuicam conditionem excedunt.

Nihil ẽt. a. ſ. ſ. Multũ diſſentit e Plutarcho Vale. nõ. n. cõiuratores dephendiſſe ageſilaũ. ſed fugitiuos ex acie a capitis pœna liberaſſe dicit Plu. ſublatis tãtiſp licurgi legibus dũ abſoluerent: qd uř uerisimile eẽ: lex. n. erat ut ex acie fugiẽtes capite punirent. Cũ igit apud leutras pugnatũ eẽt acri certamine hic a thebãis: ide a lacedæmõiis & thebãi duce epaminũda lacedæmõioꝝ exercitũ fudiſſent atq; fugaſſent oẽs q ex acie fugerãt ĩ iudiciũ ꝓtrahunt p lege capitis pœne uidebant obnoxii tũc euphori timentes ne ſi ſumpto de his oĩbus ſupplicio nõ eẽnt q dei de pĩiã armis tutarent cõſũ pta. ſ. ex maiori parte iuuẽtute. Ageſilai ſup hac re ſniam iudiciũq; expectabãt: q ſapiẽter & legibꝰ & ſaluti pĩiæ cõſuluit: nõ. n. iqt lator ero aliaꝝ legũ cũ his nec abrogare qcq̃ nec addere nec diminuere poſſim: ſed bene res ſe habebit ſi omiſſis hodie licurgi legibꝰ cras illas ſeruauerimus. ꝑ Cõſpirationẽ: cõſpiratio maloꝝ cõiuratio. ꝑ Abrogauit: euomit ſubuertit. ꝑ Vel iniuſta: ſi cõtra leges facta. ꝑ Vel iure impediretur: ſi lege perfici non poſſet.

Sed neſcio: poſt canẽſem pugnã cũ hãnibal nũciũ Carthaginẽ miſiſſet de rebus ĩ italia ꝓſpere geſtis. atq; is oĩa diligẽter & accurate expoſuiſſet: ĩ ſenatu hãnibalẽ. ſ. cũ ſex ĩpatoribꝰ quoꝝ q̃ttuor cõſules duo dictatores ac mgři eqtũ fuerãt: cũ ſex cõſularibꝰ exercitibꝰ acie cõflixiſſe: occidiſſe ſupra .cc. milia cepiſſe ſupra. l. milia hoſtium ex q̃ttuor cõſulibus duos occidiſſe ex duobus ſauciũ alterũ: alteꝝ toto amiſſo exercitu cũ. l. hoibꝰ effugiſſe. Mgřm eqtũ q cõſularis ꝓtãtis ſit fuſũ fugatũq; dictatorẽ qa ſe ĩ acie nũq̃ cõmiſerit unicũ hři ĩpatorẽ brutios apulos ſãnitũ & lucãoꝝ ptẽ dfeciſſe ad pœnos. Capuã q cãpãiæ caput ẽ: Hãn. eẽ ad q̃ꝝ reꝝ hdẽ maiorẽq; lætitiã effũdi iuſſiſſe ĩ ueſtibulo curiæ ãnulos aureos quos tm̃mõ ciuiũ Romanoꝝ fuiſſe dicebat tãtus ãt erat aceruus: ut modios tres expliſſe dicat. tũ iterrogatus ẽ hãno Brachinæ factiõi ſp aduerſus. nũ demũ pœniteret ie belli ĩ ſuſcepti aduerſus Ro. dediq; Hãniba. iuberet: unq̃ ſe dediſſe reſpõdit. neq; deſituꝝ pœnitere: atq; ſuũ ĩpatorẽ accuſat donec uiderit bellũ illẽ aliq̃ tollerabili cõditiõe finitũ. deide cũ iterrogaſſet ex nũcio q apud cãnas ad ĩtemitionẽ ipii Ro. pugnatũ eẽ dicebat: totãq; italiã a Ro. defeſſe. & nũqd ex latini nois pplus defeciſſet & ſi q s hõ ex qnq; & trigita tribubꝰ ad Hãniba. trãſfugiſſet an Ro. legatos ad hãnibalẽ de pace miſiſſent: aut ullã pacis mẽtionẽ feciſſent: cũ hæc oĩa negaſſet nũcius eẽ facta bellũ inqt tã ĩtegrũ hẽmus q̃ habuimus: q̃ die Hãni. italiã ĩ igreſſus: q̃re cẽſeo legatos de pace q̃primũ mittendos cũ eã hituri ſimus cõditioĩbꝰ nobis hõeſtioribꝰ q̃ illis qđ ſi feciſſet nec eo bello tributaria Po. Ro. facta fuiſſet nec tertio funditus euerſa. ꝑ Triũ modioꝝ mẽſurã. Liui. lib. iii. decados ſecũdi pũici belli ad fidẽ iqt deinde lætaꝝ rerum effundi iuſſit in ueſtibulo curiæ annulos aureos: q tãtus aceruus fuit: ut metientibus uiſũm fuerit: ſupra tres modios expleſſe ſunt qdã auctores: fama tenuit q̃ ꝓpior eſt uero haud plus fuiſſe modio. Pli. natu. hiſto. li. xxxiii. ꝓmiſcui ſexus alteꝝ ſecũdo pũico bello. neq;. n. aliter potuiſſent trimodia illa ãnuloꝝ carthaginẽ ab Hã. mitti: uñ extat plãiſſimũ exẽplũ dici hic modius & hoc modiũ: cũ Li. dixerit tres modios. Plin. uero trimodia.

Canenſis clades

ASCẽſius ℭInfirmiora ut muſcas & culices ſtieri illis. ſ. telis: & ualẽtia. ſ. aĩalia: ut ueſpas ſtelliões. mures &c. trãſmitti illis .i. mitti trãs illas: ita ſup. aiebat humiles & paupes cõſtrigi his. ſ. legibꝰ: & diuites ac ꝑpotẽtes nõ alligari. ꝑ Nihil etiã ſup. ẽ aut fuit: ſapiẽtius facto Ageſilai regis ſeu prĩcipis lacedæmõioꝝ: ſiqdẽ. i. qm̃ cũ cõpiſſet cõſpirationẽ ortã aduerſus rẽp. lacedæmõioꝝ: abrogauit cõtinuo leges lycurgi: q̃. ſ. leges uetabãt ſuppliciũ ſumi de ĩdẽnatis .i. de qbus nõ eẽt ſolẽniter lata ſnia: q̃ ĩ tali diſcrimie: pleri ubi iudices ĩ crimine ſunt: difficile eẽt ferre. Autẽ ꝓ ſed ſontibus cõphẽſis & iterfectis. i. poſtq̃ fecerat eos cõphẽſos occidi: reſtituit. i. ꝓmulgauit eueſtigio. i. ſtatĩ: eaſdẽ. ſ. leges lycurgi atq; ꝓuidit utrũq; ſimul ne aĩaduerſio ſalutaris. i. ad ſalutẽ reip. ſpectãs: eẽt uel iniuſta: ſi ſp d ĩdẽnatis fieret: uel ĩpediret iure: ſi ſp leges ſeruaſſet. Itaq;. i. & ita ſup. leges lycurgi aliqñ nõ fuerũt. ſ. ꝓ modico illo tpe quo fuerãt abrogatæ: ut poſſent eẽ ſp. ne penitus cũ rep. iterirẽt p cõiurationẽ q̃ ſtãtibus legibus facile opprimi nõ poterat. ꝑ Sed neſcio an cõſiliũ hãnonis. ſ. prĩcipis carthaginẽ. ſup. fuerit prudẽtiæ excellẽtiſſimæ: qa ſi ei obtẽpatũ fuiſſet: carthago libera mãſiſſet. Eni ꝓ qa Magõe fautore Hãniba. nũciãte ſenatui pœnoꝝ exitũ pugnæ cãnẽſis. i. q̃ cladẽ illic ro. accepiſſent: & fũdẽte ĩ fidẽ. i. credulitatẽ aut approbationẽ tãti ſucceſſus annulos aureos explẽtes mẽſurã triũ modioꝝ q detracti erãt ciuibus nřis. i. ro. iterfectis: qſiuit an aliqs ſocioꝝ defeciſſet a Ro. poſt tãtã cladẽ: atq; ut. i. poſtq̃ audiuit: neminẽ trãſiſſe ad hãnibalẽ: ſuaſit ut legati mitterent ꝓtinus romã p quos ageret de pace. Cuius ſi ſnia ualuiſſet. i. approbata fuiſſet Carthago neq; foret uicta ſecũdo bello punico: ĩ quo tributaria facta eſt a ſcipione maiore: neq; deleta. ſ. a ſcipione aphricano minore tertio: ſcilicet bello punico.

☙Suasit protinus: ut legati de pace. Nouerat iste Romanorum ingenia qui excitabantur cladibus.

Ec sanites: bello sanitico. T. Veturius & Au. postumius cõsules cũ exercitũ duxissent i samniũ. põtius herenius saniũ ipator milites decẽ pastorũ hitu mittit: pecoraq; diuersos aliũ alibi pascere iubet: haud pcul Romãis psidiis & cũ iciderũt i pdatores ut idẽ oĩbus sermo cõstet legiões sanitũ i apulia eẽ luceriã oĩbus copiis circũsedere nec pcul abesse qn ui capiãt. Iã ẽt rumor iste antea de idustria uulgatus uenerat ad Romãos sed fidẽ auxere captiui eo maxie q sermo ter oẽs cõgruebat nõ erat dubiũ qn Romanus opẽ ferret lucerinis bonis & fidelibus sociis si

OLI. Herẽnii põtii sam nitis egregie dictum

suasit: ut protinus legati Romã: per quos de pace ageretur. mitterent. cuius si sentẽtia ualuisset: neq; secũdo punico bello deuicta Carthago: neq; tertio delera foret. ☙De Herennio Pontio Samnite.

NE Samnites quidem paruas pœnas consimilis erroris pependerunt: q. Herennii pontii salutare consilium neglexerunt: q autoritate: & prudentia cæteros præstans: ab exercitu: & duce eius filio suo consultus: quid nam fieri de legiõibus Romãis apud furcas caudias iclusis deberet: iuiolatas dimittẽdas respõdit. postero die ea dẽ de re iterrogatus: deleri eas oportere dixit: ut aut maxio bñficio gra hostiũ emeret aut grauissima iactura uires cõfrigeret. sed iprouida temeritas uictorũ dũ utrãq; ptẽ spernit utilitatis sub iugũ missas i pnicie suã accẽdit mltis & magnis sapientiæ exẽplis paruulum adiiciam ☙De Cretensibus.

CRetenses cũ acerbissima execratiõe aduersus eos: quos uehemẽter oderũt: uti uolũt: ut mala cõsuetudie delectent: optãt. modestoq; uoti gñe efficacissimũ ultiõis euẽtũ reperiũt. Inutiliter. n. aliquid concupiscere: & in eo pseueranter morari: exitio ea dulcedo uicina est.

mne apulia oĩs ad pstẽtẽ terrorẽ duceret: ea mõ q irẽt cõsultatio fuit: nã due erãt uiæ altera p. er ora maris supi lõgior sed tutior: altera p caudias furculas breuior sed ãgustior: & piculosior. Cõsules ut maturius opẽ ferr possẽt sociis: p caudinas furculas iter facientes i locũ piniquũ lapsi sũt. unde nec pgredi nec egredi possẽt. Sanites igit cũ exercitũ Ro. inter mõtes iclusũ hẽrẽt nesciebãt in tã lætis rebus inire cõsiliũ qd de Romãis iclusis faciẽdũ eẽt. Itaq; uniuersi herẽniũ põtiũ ipatoris patrẽ p lras cõsulẽdũ cẽsuerũt. Iã is grauior annis nõ militaribus solũ: sed ciuilibus quoq; abscesserat muneribus i corpore tñ affecto uigebat uis ai cõsilii. Is ubi accepit ad ferculas caudinas iter duos saltus clausos exercitus romãos cõsultus ab nuncio filii cẽsuit oẽs ide q primũ iuiolatos dimittẽdos q ubi spreta snia est: remisso nũcio iterũ cõsultus cẽsuit ad unũ oẽs iterficiẽdos q ubi rã discordia iter se ueluti ex ancipiti oraculo data respõsa sũt placuit senẽ in castra duci & in cõsiliũ admitti: q adductus uocatusq; in cõsiliũ ita ferme locutus est ut nihil de snia sua mutaret: causas tñ adduceret priore se cõsilio q optimũ duceret: cũ potentissimo populo pinges beneficiũ ppetuã firmare pacẽ amicitiãq; altero cõsilio in multas ætates. quibus amissis duobus exercitibus: haud facile uires romana res bello differre. Tertiũ nullũ cõsiliũ eẽ: Cũ filius aliiq; pricipes pcũctãdo exqrerẽt: qd si media uia cõsiliũ capet: ur & dimitterent icolumes & leges iure belli uictis iponerent. Ista qdẽ snia inqt ea est q neq; amicos parat neq; inimicos tollit. Seruate mõ quos ignominia irritaueritis ea est romana gens q uicta qescere nesciat uiuet semp in pectoribus illorũ qcqd istuc psens necessitas iniũxerit neq; eos ante multiplices pœnas expetitas a nobis qeleer sinet. ☞ Furculas ca. a caudino oppido dictas sibi propiquo. ☞ In pnicie suã: qa ut dictũ ẽ i ca. de humanitate romani sub iugũ & cũ singulis uestimẽtis abire pmissi turpi fœdere icto: sic irritari sunt hac ignominia ut dediti fœderis auctoribus & ab hoste non receptis reparatoq; exercitu multo grauiorem q acceperant hostibus cladem intulerint.

Furculæ caudinæ

CRetenses cũ: Cretẽses oprare & imprecari solebãt his quos maxime oderãt ut mala cõsuetudine delectarent quotienscũq; graue ab aliquo populo iniuriã accepissent dicebant utinã mala cõsuetudine delectemini & sub hac tã dulci & leui iprecatiõe igẽs malũ latebat: nã q uoluptate delectant seipsos cõnciũt. ☞ Oderãt: capitales hostes habebãt. ☞ Inutiliter. n. mala cõsuetudo nihil aliud est nisi cũ aliquid inutiliter concupiscimus & in eo perseueranter immoramur. ☞ Efficacissimum: ualidissimum.

☙Nec qdẽ. i. & ñ ẽt: & sanites. s. ppli italiæ: pepẽderũt. i. psoluerũt ẽt nõ puas: imo magnas pœnas cõsilis erroris q. i. qa neglexerũt cõsiliũ salutare Herẽnii põtii pricipis sui sicut Cartha. hanonis: q. s. Herẽnius pstãs. i. exupãs: cæteros. s. sanites authoritate & prudẽtia: cõsultus ab exercitu & filio suo duce eius. s. exercitus sanitũ: qdnã dẽret fieri de legiõibus Ro. iclusis apud furcas Caudinas. i. ãgustias mõtiũ unde exire n poterãt: rñdit dimittẽdas iuiolatas. In terrogatus postero die de eadẽ re (nã prius cõsiliũ nõ placuit exercitui) dixit oportere. i. utile eẽ sup. eas deleri ut aut gra hostiũ emeret aut emereret maxio bñficio: si salui dimitterẽt aut uires hostiũ cõfrigerent grauissima iactura. i. amissiõe tot legionũ. Sed temeritas uictorũ iprouida. i. nõ puidẽs futura: dũ spnit utrãq; ptẽ utilis consilii: accẽdit i pnicie sui: sup. leges Rom. missas sub iugũ. i. hastas tris duas erectas & unã trãsuersã in formã patibuli. Ego adiiciã (iqt author) multis & magnis exẽplis sapientiæ: puulũ sup. exẽplũ. i. maioris prudẽtiæ. ☞ Cretẽses cũ uolũt uti acerbissima execratiõe. i. maledictiõe aduersus eos quos oderãt uæhemẽter optãt. i. ipcant eos: ut dlectẽtur mala cõsuetudie ñ sit tñ laudãdi q tali execratiõe urãt s; q agnoscũt id qd ipcant u; delectari mala cõsuetudie: un seqt pcm irremissibile uidelicet finalis ipœnitẽtia: eẽ grauissimũ malorũ: unde author) & reperiunt efficacissimum euentũ ultionis modesto genere uoti. i. imprecationis. Enim p qa cõcupiscere aliquid inutiliter. i. perniciose & morari in eo perseueranter: ea dulcedo est uicina exitio: quia ad exitium perducens.

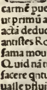
ASCẽsius

OLI.

Vafrũ africal lidi.

St aliud: Nũc de Vafre dictis aut factis dicere ĩcipit: & dicit hoc cũ supiorĩ iũgẽdũ eẽ sed ĩ hoc differre: q̃ hæc nõ sine dolo fieri possunt ẽ.n. uafre dictũ cũ aliud dicimus & aliud intimus. ⁋ A sapiẽtia pximũ: qa a sapiẽtia pcedit: sed sapiẽtiæ cõuicta ẽ fallacia. ⁋ Vafrũ: q̃si ualde afrum dicitur: nam cõstat afros calidissimos fuisse. ⁋ Occulto dolo. uersutia. ⁋ Aperta uia: simplici uia ac si diceret uirtute.

Eruio. t. r. Liui. ab urbe cõ. Bos iqt ĩ sabinis nata cuidã pfisa. dr mirãda magnitudine ac specie. Fixa p multas ætates cornua ĩ uestibulo tẽpli diane mõumẽtũ ei fuere miraculo h.ta: ut erat res pdigii loco ẽ & cecinerẽ uates cuius ciuitatis eã ciues diãæ imolassent ibi forẽ ipiũ. Id carmẽ puenerat ad antistitẽ fani dianæ. Sabinus ut primũ apta sacrificio dies uisa est. Bouẽ Romã actã deducit ad fanũ dianæ: & ante arã statuit. Ibi antistes Ro. cũ eũ magnitudo uictimæ celebrata fama mouisset memor respõsi. Sabinũ ita alloqr. Quid nã tu hospes paras icestũ sacrificiũ dianæ facere q̃n tu ante uiuo pfunderis flumine: infima ualle pfluit tyberis: religione tactus hospes q oia ut pdigio respõderet euẽtus cupet rite facta extẽplo descẽdit ad tyberim. interea Romanus imolat dianæ bouẽ. Id mire gratũ regi ac ciuitati fuit. ⁋ Editã natã: Auentinensi dianæ: cuius tẽplũ erat in auẽtino mõte. ⁋ Religionẽ: metũ religionis ne deã offenderet si eã illotis manibus immolaret.

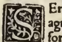
Vo ĩ genere Liui. li. i. portẽtũ iqt terribile uisum ĩ regia. Anguis ex colũna lignea elapsus cũ terrore ac fugã fecisset ĩ regiã ipsius regis nõ tã subito pauore pculit pectus q̃ anxiis ĩpleuit curis. Itaq; cũ ad pub. pdigia etrusci tm̃ uates adhiberent hoc ueluti domestico exterritus uisu delphos ad maxime iclytũ ĩ terris oraculũ mittere statuit: neq; respõsa sortiũ ulli alii cõmittere ausus duos filios p ignotas ea tẽpestate terras ignotiora maria ĩ græciã misit: Titus & Aruns pfecti comes his additus. L. Iunius Brutus tarqnia sororẽ regis natus iuuenis a ius igẽio q̃ cuius simulationẽ induerat. Is cũ primores ciuitatis ĩ qb9 fratrẽ suũ ab auunculo iterfectum audisset: neq; aĩo suo qcq̃ regi timẽdũ: neq; ĩ fortũa cõcupiscẽdũ relinq̃re statuit cõtẽptuq; tutus eẽ: ubi in iure parũ p̃sidii esset: ergo ex industria factus ad imitationem stultitiæ: cum se suaq; prædæ esse regi sineret.

Vafre dicta aut facta. Caput. III.

St alid factorũ dictorũq; gẽus a sapiẽtia pxio deflexu: ad Vafre nomẽ progressũ: qd nisi fallacia uires assũpserit: fidẽ pposití nõ iuẽit laudẽq; occulto magis tramite: quam aperta uia petit.

De Quodam Antistie Romano.

Eruio Tullo regnãte cuidã patrifamiliæ ĩ agro sabĩo pcipuæ magitudinis: & eximiæ formæ uacca nata ẽ q̃ oraculorũ certissimi autores ĩ hoc a diis ĩmortalib9 editã respõderũt: ut qsqs eã Auẽtinẽsi Diãæ imolasset: eius patria totius terrarũ orbis imperiũ obtineret. lætus eo dominus boue cũ summa festinatiõe Romã actã mactãdam ĩ Auẽtino ante arã Dianæ cõstituit: sacrificio sabinis regimẽ humani generis daturus. de qua re antistes tẽpli certior fact9: religionẽ hospiti ĩtulit: ne prius uictimã cæderet: q̃ proxima se aqua abluisset. eoq; alueũ tyberis petẽte: uaccã ipse immolauit: & urbem nostrã tot ciuitatũ: tot gẽtium dominam: pio sacrificii furto reddidit.

De Iunio Bruto.

Vo ĩ gñe acuminis ĩ primis Iuni9 Brutus referẽdus. nã cũ a rege Tarqnio auũculo suo oẽm nobilitatis idolẽ excerpi: interq;

ASCẽsius

St aliud genus factorum & dictorum progressum proximo deflexu. i. prima declinatione a sapiẽtia ad nomen uafri. i. astuti: aut uafre sup. facti aut dicti. qd'. s. genus: nisi assumpserit uires fallaciæ. i. deceptionis non inuenit fidem. i. credulitatem & propter fidem adhibitam assecutionem: pposití. s. lui. Hoc est non assequitur quod prætendit: & petit laude magis occulto tramite. i. dolo q̃ apta uia. i. integra uirtute. ⁋ Seruio Tullo regnãte. s. Romæ: Vacca pcipuæ magnitudinis & eximiæ formæ est nata in agro sabino cuidã patrifamilias; quã certissimi auctores. i. interpretes oraculorum responderunt editam a diis immortalibus in hoc. i. adhunc finem aut hoc fato & portento: ut quisquis. i. quicũq; immolasset eam dianæ auentinensi: idest quæ Romæ in Auantino colle ædem habebat: eius patria obtineret imperium totius orbis terrarũ. Dominus: idest pater ille familias possessor uaccæ: lætus eo. s. oraculo cõstituit bouem: idest uaccam illam actam cum summa festinatione: aut quia cupidus erat talis euentus aut ne oraculum aliis innotesceret & uacca sibi præriperetur: Romam: mactandum ante aram dianæ in Auentino: scilicet colle: daturus: idest eo animo ut daret sabinis regimen generis humãi: sacrificio: scilicet talis uaccæ. de qua re antistes templi: idest primarius sacerdos: factus certior: idest edoctus: intulit hospiti: idest homini peregrino: religionem: metum & scrupulum: ne cæderet: idest mactaret prius uictimam q̃ abluisset se aqua amnis proximi uidelicet tyberis (quia putabant aquam fluentem habere uim purgatiuam unde æneas æneidos. ii. Tu genitor cape sacra manu: patriosque penates Me bello ex tanto digressum & cæde recẽti Attractare nephas: donec me flumine uiuo Abluero) & eo. s. hospite aut patrifamilias petente alueum tyberis: ipse immolauit uaccam: & reddidit: idest effecit pio furto sacrificii urbẽ nostram dominam tot ciuitatum & tot gentium. ⁋ Quo &c. In quo genere acuminis: idest callidæ sagacitatis & uaframenti: Iunius Brutus exactor regum & primus consul est referendus: idest recensendus in primis: idest inter primos. Nam cum animaduerteret omnem indolem: idest florem ingeniorum nobilitatis: idest nobilium puerorum excerpi: idest paulatim ad necem dedi: & e numero uiuentium tolli a Tarquinio: scilicet superbo rege: scilicet Romanorum auunculo suo.

C Bruti quoq; haud abnuit cognomen: ut sub eius obtentu cognominis: liberator ille Po. Ro. aius latēs aperiretur tēpore suo. Is tum a tarquiniis ductus delphos ludibrium uerius q̄ comes aureum baculum inclusum corneo cauato ad id baculo: tulisse donū Apollini dicit̄ p ambages effigiē īgenii sui: quo postq̄ uētū ē pfectis pris mādatis cupido icessit aios iuuenū sciscitādi ad quē eo₂ regnū Romanū esset uenturū: ex īfimo specu uocem redditā ferūt. Imperiū summū Rōæ habebit: q uestrū prius o iuuenes osculū mr̄i tulerit: Targnii ut Sextus q Rōæ relictus fuerat ignarus responsi: expersq; iperii esset rē summa ope taceri iubēt: ipsi iter se uter prior cū. OLI.

cæteros ēt fratrē suū: q uegetioris īgenii erat iterfectū aīaduerteret: obtusi se cordis eē simulauit: eaq; fallacia maxias uirtutes suas texit. pfectus ēt Delphos cū Tarquinii filiis: quos is ad Apollinem pythiū muneribus: sacrificiisq; honorandū miserat: aurū deo: nomine doni clā cauato baculo iclusum tulit. qa timebat ne sibi cœleste numē apta liberalitate uenerari tutum nō esset. pactis deinde mādatis patris: Apollinem iuuenes cōsuluerūt: qs nam ex ipsis Romæ regnaturus uideret̄. At is penes eū summā urbis nostræ potestatē futuram respondit: qui ante oēs matri osculum dedisset. Tunc Brutus peride atq; casu prolapsus de īdustria se abiecit: terramq; cōmunem omnium matrē existimans: osculatus est. quod tā Vafre telluri ipressum osculum: urbi libertatē: Bruto primū i fastis locum tribuit.

C De Scipione superiore.

SCipio quoq; supior p̄sidiū calliditatis āplexus ē. Ex Sicilia. n. petēs africā cū ex fortissimis peditib⁹ Romāis trecēto₂ eqtū numerū iplere uellet: neq; tā subito posset eos īstruere: qd tpis angustiæ negabāt: sagacitate cōsilii assecutus est. nāq; ex his iuuēibus quos secum ex tota Sicilia nobilissimos: & ditissimos: sed iermes habebat: ad se uocatos trecētos speciosa arma: & electos equos: q̄ celerrie expedir̄ iussit: uelut eos cōtiuo se cū ad oppugnādā Carthaginē aduectur⁹. q cū ipio ut celeritet: ita longinqui & periculosi belli respectu solicitis animis paruissēt: remittere sese Scipio

Romā redissent mr̄i osculū daret sorti pmittūt: Brutus alio ratus spectare pythicā uocē: uelut si prolapsus cecidisset terrā osculo cōtigit. s. q ea cōmūis mr̄ oiū mortaliū eēt. Indolē excerpi: Incremētū uirtutis: hoc ē oēs nobiles uirtutis specimē & icremētū p se ferētes carpi & ex aliis deligi ad mortē. Vegetioris ig. magis uiuidi & acutioris īgēii. Qui. a. oēs. m. os. de. Oui. fasto₂ li. ii. Cōsulit̄ Phœbus sors ē ita reddita: mr̄i Qui dederit prius oscula uictor erit. Peride atq;. t. c. lapsus. i. tāq̄ si ped offēso lapsus eēt. In. f. i libris i qbus annua gesta describebant̄ & oēs ingratus.

SCipio uero. Scipio postq̄ i siciliā uenit traiecturus i africam uolūtarios milites ordiauit cēturiauitq; ex his. ccc. iuuenes florētes ætate & uiriū robore inermes circa se habebat: ignorantes quē ad usum. neq; cēturiati: neq; armati seruarent̄: tū ex totius Siciliæ iunio₂ nūero princeps genere & fortūis trecētos eqtes q secū in africā traiecerēt legit diemq; his q̄ eqs armisq; īstructi atq; armati adešsent edixit. Grauis ea militia procul domo terra mariq; multos labores magna picula allatura uidebat̄: neq; ipos mō sed parētes cognatos eorū ea cura angebat ubi dies q̄ dicta erat aduenit. arma equosq; ostēderūt. Tū Scipio renūciari sibi dixit quosdā eqtes sicilorū tāq̄ grauē & durā horrere eā militiā. Si q aiati eēnt: malle eos se iā tū fateri q̄ postmodū q̄rētes segnes atq; iutiles milites reip. esse: expromerent quid sentirēt: cū bona uenia se audituꝝ: ubi ex his unus ausus ē dicere: se prius si sibi utrū uelit liberꝝ eēt nolle militare: tū Scipio & q̄do i qt adolescēs qd sentires nō dissimulasti uicariū tibi expedio iā cui tu arma & equū cæteraq; īstrumēta militiæ tradas & tecū hic extēplo domū ducas exerceas docēdū cures equo armisq; læto cōditionē accipiēti: unū ex. ccc. quos iermes habebat tradit: ubi hoc mō exauctoratū equitem cū gratia īperatoris uiderūt: se qsq; excusare & uicarium accipere: ita trecentis siculis Romani equites substituti sine publica impensa.

Scipio trecentos eqtes Romi. sine publi. ipēsa armauit

C Quia matris fratre & animaduerteret etiam fratrē suum iterfectum. i. a Tarquinio inter cæteros: eo q erat ingenii uegetioris: idest minus torpentis: simulauit se esse cordis obtusi: idest ingenii hebetis & texit ea fallacia maximas uirtutes suas. Profectus etiam delphos cum filiis Tarquinii: scilicet Tito & Arunte: quos idem. s. Tarquinius miserat ad honorandum Apollinem Pythium muneribus & sacrificiis: ipse Brutus tulit deo nomine: idest ratione doni auꝝ inclusum baculo cauato clam: idest occulte: nescientibus id filiis regis quia timebat ne tutū non esset sibi uenerari numē cæleste. i. appollinis: quē cælestiū deo₂ unū putabant: liberalitate apta. i. manifestā. Deinde iuuenes. s. filii regis: mādatis patris pactis. i. postq̄ pegerāt mādata patris sui Trangnii: consuluerunt apollinē qui suā ex ipsis esset regnat urus Romæ At. i. sed: is. s. Apollo respondit summā potestate urbis nostræ futuram penes eum: idest in potestate eius qui dedisset matri osculum ante omnes: idest primus omnium. Tunc Brutus perinde atq; casu prolapsus. abiecit se: scilicet in terram: de industria: idest data opera: & osculatus est terram: existimas sup. eam cōmunem matrem omnium. Quod: scilicet osculum: impressum Telluri. i. terræ tam uafre. i. tā callide ut nemo perciperet tribuit urbi: scilicet Romæ: libertatem & Bruto primum locum in fastis: idest libris in quorum capite consulum nomina scribebantur. ipse autem primus consulum fuit. Scipio quoq; superior amplexus est præsidium: idest protectionem & subsidium calliditatis. Enim: idest qa: ipse petens. i. petere uolēs aphricā ex Sicilia cū uellet iplere numeꝝ trecēto₂ eqtū ex fortissimis peditibus ASCēsius

Romāis :neq; posset instruere eos tā subito assecutus est.i.obtinuit sagacitate cōsilii sup.id qd angustiæ tpis negabant.Nāq; iussit trecētos ex his iuuenibus quos habebat secum ex tota sicilia nobilissimos & ditissimos: sed inermes:qa nō aderāt cā belli gerēdi:uocatos ad se expedire.i.acqrere q̄ celerrie.s.possēt arma speciosa & equos electos uelut euecturus sup.esset eos continuo secum ad oppugnādam carthaginē:Qui.scilicet trecēti iuuenes cū: idest postquā paruissent iperio:scilicet Scipionis ut celeriter ita animis sollicitis respectu : idest ex cōsideratione belli longinqui & periculosi:Scipio edixit:idest palam per præconem dixit se remittere sup.illis.

OLI. ¶Expeditionem.Illam militiam:ad quam expediti milites ducebantur. ¶Ergo calliditas: Laudat Scipionis callidum consilium qui sine sociorum quærela exercitum instruxit opibus illorū: tanta calliditate ut illi se beneficium recepisse existimarēt: quod imperatum fuisset grauissimum existimassent.

Vod sequitur.Hoc exemplū Cice. posuit li.i.de officiis ubi dicit:Nec noster qdē probādus est si uerum est Q.u.Fabiū labeonē seu quem alium nihil .n. habeo p̄ter auditum:arbitrū nolanis & Neapolitanis de finibus agri a senatu datū:cū ad locū uenisse : cum utrisq; separatim locutum: ne cupide quid agerēt:nec appeterent atq; ut regredi q̄ progredi mallēt. Id cum utriq; fecissent aliquantulū agri in medio relictū est. Itaq; illorum fines sicut ipsi dixerāt terminauit : in medio relictum quod erat.P.R.adiudicauit. ¶Narrādum: sed nō imitādū :quia ut inquit Cice. hoc est decipere nō iudicare : quo circa in omni re fugiēda est talis solertia. ¶Regredi q̄ pgredi:Mallent citra fines se cōtinere q̄ ultra fines procedere. ¶Præstigiorum genere:idest illusionum & deceptionum genere.

Vndem ferunt: nec illud minori calliditate fuit : q cū Antiochū regem bello superasset coegisset pacem petere inter cæteras pacis conditiones illud adiecit: ut sibi dimidias quascunq; haberet naues ex fœdere daret:quod ille non recusauit: sperās mediam totius classis partē itegram iri sibi relictū; Fabius uero nō mediū nauium numerū :sed ipsa corpora secari iussit ut eū penitus classe priuaret.

illam expeditionem: si arma & equos militibus suis tradere uoluissent: edixit, rapuit conditionem imbellis:ac timida iuuentus: instrumentoq; suo cupide nostris cessit. Ergo calliditas ducis puidit: ut si quod protinus imperaretur:graue prius: deinde remisso militiæ metu: maximum beneficium fieret. quod sequitur narrandum quoq; est.

¶De.Q.Fabio Labeone.

Vintus Fabius Labeo arbiter a senatu finium constituendorum iter Nolanos:& Neapolitanos datus: cum in rem præsentem uēisset: utrosq; separatim mōuit: ut omissa cupiditate: regredi controuersia: q̄ progredi mallēt: idq; cū utraq; pars autoritate uiri mota fecisset: aliquātū uacui in medio agri relictū est. cōstitutis dei de finibus ut ipsi terminauerāt: quicquid reliq loli fuit. Populo Romāo adiudicauit. Cæterū & sic circumuēti Nolāi ac Neapolitāi queri nihil potuerunt secundum ipsorū demonstrationē dicta sentētia: iprobo tamē p̄stigiorum genere: nouū ciuitati nostræ uectigal accessit. Eundē ferūt cum a rege Antiocho: quē bello superauerat : ex fœdere icto: dimidiam partem nauiū accipere deberet : medias omnes secuisse: ut eum tota classe priuaret.

ASCēsius ¶Illam expeditionem.i.pfectionem militarem in aphricam si uoluissent tradere militibus suis hoc est Romanis.arma & equos : iuuentus:scilicet sicula imbellis:idest non assueta bello ac timida:rapuit:idest celeriter accepit cōditionem : idest oblationem illam sub conditione & cessit cupide nostris:idest Romanis militibus sup.de instrumento suo:idest quo bellum gerere posset;uidelicet armis & eqs . Ergo calliditas ducis prouidit:ut si qd iparet protinus fieret prius graue fieret deide maximum beneficium : idest haberetur loco maximi beneficii remisso(quod uulgo dicerent(relaxaro : metu militiæ:hoc est Si Scipio statim exegisset ab illis nobilibus ut singuli arma & equum talem militi Romano tribuerent:uisum fuisset per graue illis prælertim cum sibi charissimos equos & aptissima nimirum arma delegerint: sed nunc cum uiderent per ornamenta sua se a militiæ onere absolui loco maximi beneficii habuerunt ea dare.Quod sequitur est quoque:idest etiam narrandum licet non satis honestum. ¶Quintus Fa.Labeo datus arbiter a senatu finium constituendorum inter nolanos & Neapolitanos:cum uenisset in rem præsentem : idest ad locum ipsum de quo controuersia erat: monuit utrosque separatim ut mallent regredi ; idest discedere a controuersia : idest lite : quam progredi sup. in eam ;& hoc cupiditate : scilicet habendi omissa ; & cum utraque pars mota authoritate uiri fecisset id ; aliquantulum agri uacui : idest carentis possessore relictum est in medio deinde finibus : idest limitibus constitutis ut : idest quemadmodum ipsi : scilicet de utraque parte commissi terminauerant:adiudicauit populo Romano quicquid soli fuit reliqui. Cæterum : idest sed : etsi:idest quamquam nolani ac Neapolitani circunuenti:idest decepti fraude arbitri:nihil potuerunt queri:idest conqueri sententia dicta:idest eo q sententia esset dicta secundum demonstrationem ipsorum: tamen nouum: idest inusitatum uectigal:idest pecuniæ acquisitio ex agro alieno : accessit ciuitati nostre genere præstigiorum; idest cautelæ deceptoriæ more præstigiatorum facte improbo:idest improbando & detestando. ¶Eundem & cætera.Ferunt:idest dicunt:scilicet uulgo aut historici : eundem : scilicet. Quintum Fabium Labeonem cum deberet accipere a rege Antiocho quem superauerat bello dimidiam partem ex fœdere icto: scilicet cum ecise cuisse omnes:scilicet naues medias:ut priuaret eum tota classe:quia dimidiatæ naues inutiles erant.

Am.M.Antonius: hic fuit.M.Anto.orator: q̄ i causis dicẽdis nõ maiori eloquẽtia q̄ prudẽtia uti con sueuerat: nullã.n.unq̄ e suis orõnẽ scriptã edere uoluit. ut siqd forte dixisset i aliquo iudicio qđ i altera actiõe cõtradicẽdũ eẽt: id sibi sp̄ integrum foret qui posset obucientibus negare illud dixisse. OLI.
P Periclitantium: reorum.

Ertorius uero: Hic tãtis aĩ corpisq; uirib9 excelluit: ut cũ cuius & illoꝵ q̄ clarissimi habent̃ bellorũ Sertorii laus
f duces nõ solũ cõferre: sed ẽt p̄ferre merito possis. Nã Philippo cõtinẽtiorẽ i mulieres. Antigono fideliorẽ i suos: Hãnibale placabiliorẽ i hostes fuisse certissimi auctores. Ingenio ãt nulli eoꝵ iferiorẽ: sed fortũa oibus ipsis q̄ sp̄ ifesta magisq̄ hostib9 usus. sc pitia Metello audacia Põpeio: fortũa Syllæ potẽtia Po.R. exul & Barbaris ipitãs adæq̃uit. Cũ alteꝵ oculũ amisisset i bello dictitare solebat alios ñ sp̄ uirtutis suæ testimõia secũ hr̃e: sed torq̄s & hastas & corõas domi sæpius relinq̄re. Sibi uero bellicæ laudis isignia continuo adesse: post multa & p̄clara p̱ repu. bello domiq; gesta facinora Cinanes tãdẽ partes secutus ab opimio cõsule pulsus ẽ cũ Cina. q̄ deide Mario cõiũcti cũ urbe capta Marius & Cina oĩa crudelitatis exẽpla p̱derẽt: Serto. ip̄e nec trucidasse queq̃ ob irã nec cõtumeliã itulisse cuiq̃ dr̃: sed ea cõtinuo iprobasse q̄ illi fœde crudeliterq; exercebãt: qn ẽt ad q̃ttuor seruoꝵ milia i ciuitate p̄ter modũ sæuientiũ ipse trucidauit: pulsus iteꝵ a sylla: p̱fligatis Mariãis ptib9 i hiberiã cũ se recepisset. Variis casib9 agitat9 extrẽa plærũq; fortũa stetit. Ad maurusios deide delatus: quo cõsilio ut ad fortũatas isulas usq; p̱fect9 q̄etã ageret uitã p̄ter opinionẽ icidit i bellũ. Cilicib9 tũ forte Ascaliũ: i marusioꝵ regnũ reducere conãtib9: quoꝵ hostib9 cũ auxilio fuisset ductu & auspicio suo p̱fl̃is cilicib9: obsessoq; ascalio: & cæso Paccião: q̄ ad liberãdũ ascaliũ missus fuerat a sylla: multis deide oppidis p̄ti captis: p̄ti i deditionẽ acceptis magnũ apud oẽs Sertorii nomẽ & gl̃ia fuit: adeo ut a Lusitãis ultro acciret̃ ad regnũ: quo qdẽ accepto: paratoq; p̱ tpe & illoꝵ opib9 exercitu satis exiguo: qppe.xii.miliũ militũ aduers9 q̃ttuor Roma. duces & cẽtũ ac.xxx.hominũ milia bñ feliciterq; pugnauit. Nã Cottã apud Mellariã nauali p̄lio supauit: Phidiã p̄torẽ in hiberia p̱fligauit & occidit. Domitiũ p̱cõsulẽ cũ magna exercit9 pte deleuit. Metellũ deiq; ipsũ ætatis suæ uiꝵ amplissimũ ad eã necessitatẽ redegit ut. L. Loliũ ex p̱uĩcia narbonẽsi auxiliũ sibi ferr̃ coegerit. Et Põpeius Mag. ex urbe cũ sũma festinãtia & exercitu mitteret̃ quẽ igẽti arte sæpe delusum & acie cũ Afranio aliquotiẽs deuictũ Sertorius demũ cõtriuisset nisi a.M.Perpẽna q̄ secũ arma cõiũxerat: p̱ iuidiã cõiuratiõe facta i cœna fuisset iterẽptus. hic igit̃ cũ lusitanos qbus ipitabat orõne iducere nõ posset ne uellẽt cũ Romanis uniuersa acie decernere. cõtumaces.n. ip̱atoris iussum nõ expectãt: sed temere ferebant̃ i hostes id calliditate & uafro cõsilio p̱fecit: nã aduocata cõcione cũ duos equos in mediũ iussisset adduci. Alterũ macie senioq; cõfectũ alterũ fortẽ & nitidũ macilẽto ualidũ iuuenẽ forti senẽ ibecillẽ: & huic carptim illi uno impetu equoꝵ caudas euellere iussit q̱ cũ adolescẽs totis uiribus abnixus frustra tẽtasset senex paulatĩ setas euellẽdo caudã nudauit.

ℭDe Marco Antonio.

Am.M.Antõio remittẽdũ cõuitiũ ẽ. qui idcirco se aiebat nullã orõnẽ scripsisse: ut si qd supior̃ iudicio actũ: ei quẽ postea defesur9 eẽt: nocituꝵ foret: ñ dictũ a se affirmare posset. q̄ facti uix prudẽtis: tolerabilẽ cãm hũit. p̱ p̱iclitãtiũ.n. capite: nõ solũ eloquẽtia sua uti: sed ẽt uerecũdia abuti erat paratus.

ℭDe Sertorio.

Ertorius uero corporis robore: atq; aĩ cõsilio parẽ naturæ idulgẽtiã exp̄t9: p̱scriptiõe syllana dux lusitãoꝵ fieri coactus: cũ eos oratiõe flectere nõ posset: ne cũ Romanis uniuersa acie cõfligere uellẽt Vafro cõsilio ad suã sentẽtiã p̱duxit. duos.n. i conspectu eorũ cõstituit equos: alterũ ualidissimũ: alterũ ifirmissimũ. ac deinde ualidi caudã ab imbecillo sene paulatĩ carpi: infirmi a iuuene eximiarum uirium uniuersam cõuelli iussit. obtemperatum imperio est. Sed dum adulescentis dextera irrito se labore fatigat: senio cõfecta manus ministeriũ executa est. tũc barbaræ

ℭIam &c. Conuitiũ est remittendum Marco Antonio. s. oratori: iã uel q̄a morte satis supplicii luit: aut quia grauius meruit Labeo: q̄ aiebat se nullã orationẽ scripsisse iccirco: ut siqd actũ superiore iudicio foret. i. esset nociturũ ei quẽ defensurus esset postea: posset firmare non dictũ sup. esse a se: q̄ uix. i. quasi nullã habuit causam tolerabilẽ facti pudentis: sed impudẽtis: sunt tamẽ q̄ prudentis legant: enim pro q̄a: ipse erat paratus nõ solũ uti sua eloquẽtia: sed etiã abuti uerecundia sua (unde impudẽter egit) pro capite periclitantiũ: & ita quũ iter oratores clarissimos reponat̃: si orator sit uir bonus dicendi peritus diffiniendus: ne orator quidem dicendus fuerit. ASCEsius
Sertorius uero expertus parem: q̄a utrobiq; ingẽtẽ indulgentiã. i. concessionẽ: & in se beniuolẽtiã naturæ: sup. in robore corporis: atq; consilio animi: coactus fieri dux Lusitanorũ in Hispaniis proscriptione Syllana: quũ non posset flectere oratione. i. inducere eos. s. Lusitanos: ne. i. ut non uellent cõfligere cũ Romanis uniuersa acie (quia proscriptus contra rõanos saltem Syllanos pugnauit: neq; ausus est cũ uniuersis confligere: aut saltẽ non uisum est commodum) perduxit sup. eos ad suam sententiam consilio uafro. i. inuentione astuta. Enim pro quia: cõstituit in conspectu eorum duos equos: alterum ualidum: & alterum infirmissimum: ac deinde iussit caudam ualidi carpi. i. extrahi paulatim ab sene. s. uiro: imbecillo. i. fragili: & iussit caudã infirmi sup. equi conuelli a iuuene eximiarum uiriũ: uniuersam. i. simul totã: obtẽperatũ est. s. a sene: & a iuuene imperio. i. mãdato Sertorii in cõuellenda cauda equina: modo quo iusserat: sed dum dextera. s. manus adolescentis. s. robusti: fatigat se labore irrito: quia non potuit caudã equi q̃ũuis fragilis uno tractu euellere: manus confecta senio. i. ipsius senis: executa ẽ scilicet paulatim hoc est singulos pilos extrahendo: ministerium: scilicet quod iussa fuerat exequi.

concioni quorſum ea res tẽderet cognoſcere cupiẽti:ſubiecit: equi caude cõſimilẽ eẽ noſtrũ exercitũ. cuius ptes aliquis aggrediẽs opprimere poſſit: uniuerſum cõatus pſternere: celerius tradiderit uictoriã:q̃ occupauerit. Ita gẽs barbara & aſpera: & regi difficilis: in exitium ſuum ruens: quam utilitatem auribus reſpuerat: oculis peruidit.

ℭ De Fabio maximo.

Abius ãt maximus cuius nõ dimicaꝛ: uincere fuit: cũ p̃cipuæ fortitudinis Nolanũ peditẽ dubia fide ſuſpectũ: & ſtrẽuæ opæ Lucanũ equitẽ amore ſcorti deperditũ i caſtris haberet: ut utroq; potius bono milite utereꝛ: quam in utrunq; animaduerteret: alteri ſuſpicionẽ ſuam diſſimulauit: in alterũ diſciplinã paululum a recto tenore deflexit. nãq; illum plene pro tribunali laudando: omniq; genere honoris proſequendo: animum ſuum a pœnis ad romanos coegit reuocare: & hunc clam meretricem redimere paſſus: paratiſſimum pro nobis excurſorem reddidit.

OLI.

Ingẽiũ uire ſupat Sertori cerua

ℭ Tũ Sertorius uidetis inqt cõmilitões igẽiũ plus poſſe q̃ uires. oĩa nãq; uĩcit ſtudioſa ſedulitas quo facto barbara gẽs ferox & cõtumax ĩpatori facilis: & dicto parẽs facta ẽ. A. Geli. hũc alio Vafro cõſilio uſum fuiſſe dicit li. xv. ca. xxii. qđ & Plu. affirmat i uita ſertorii: illũ. ſ. cãdidã ceruã eximie pulchritudinis & uiuaciſſimæ celeritatis a luſitano quodã ſibi dono datã ita mãſueſeciſſe: ut & uocãtẽ exaudiret & uadẽtẽ ſeqreꝛ aſſuetã quoq; os auribus eius iterdũ admouere q̃ſi cũ eo loquẽtẽ & arcani aliqd a numine nũciãtẽ. Nã illã ſibi a Diana dono datã ſimulabat a q̃ tãq̃ ab ĩpo numine doceret qđ faciẽdũ aut nõ faciẽdũ eẽt quotiẽſcũq; hoſtes fines igreſſos aut urbẽ aliq̃ cœpiſſe occulte p̃ſenſerat dictũ ſibi a cerua ſimulabat: ut copias i armis hẽret rurſus ſi uictoria aliq̃ ſuoꝝ ducũ occulta nũciabaꝛ ceruã corõabat: & ab ea ſibi uictoriã denũciatũ fuiſſe dicebat hac ſimulatiõe barbaros feros & idomitos facile dicto parẽtes eẽ fecit. lr̃as quoq; cõpoſitas p ueris legebat ſomnũ ſimulabat & falſas religiões cõferebat. ℣ Robore cor. & ai cõ. qa pares illi natura corporis & ai dotes conceſſerat: ut & corporis uiribus & ai cõſilio plurimũ ualeret. ℣ Cõfecta: cõſũpta. ℣ Miniſteriũ exe. Opus pfecit. ℣ Quorſũ tenderet: ad quem finem id feciſſet imperator. ℣ Oculis peruidit: ſubiecta ſimilitudine.

Fabi9 maxi9 nolanũ militẽ q̃ arte in fide retinuit

Abius Maxi. Hic cũ aĩaduertiſſet Nolanũ q̃ndã fortiſſimũ militẽ & genere p̃ſtãtẽ defectiõis a qbuſdã accuſari nõ aĩaduerſiõe: ſed Vafro cõſilio ſibi fidiſſimũ & Romãæ ptis ppugnatorẽ acerrimũ reddit: accito. n. illo nũc inqt res eo malignitatis puenit: ut duces ad gratiã futuꝝ ineũdã potius accuſent q̃ pro eoꝝ uirtute honores ĩpartianꝛ: deinde illũ accuſauit q nulla in re officiũ ei9 expoſceret: hæc cũ dixiſſet acerrimo equo aliiſq; mũerib9 illũ ornauit: effecitq; ut q antea ſuſpectus eẽt: nũc fideliſſimus & Po. Ro. ſtudioſiſſimus efficereꝛ. abſurdũ. n. eẽ dicebat equos & canes uenaticos cura hoium & familiaritate: & uictu mãſueſcere: feritatẽq; deponere. hoibus uero iperãtes nõ gratia & mãſuetudine rebelles aĩos ſibi cõciliaꝛ aſperiora pfecto uiolẽtioraq; eẽ q̃ agricolæ faciũt de caprifico: ac piaſtro: oleaſtrõq; nã has arbores in oleas: ficuſq;: ac pyros domeſticas fouẽdo: blãdiẽdoq; cõuertũt. alteꝝ militẽ genere Lucanũ cohortũ pricipes accuſauerãt: q ex caſtris ſe turripiẽs ſæpius ex ordine diſceſſerat: hos Fabius iterrogat q̃ iẽ hũc hoiem eẽ aĩaduertiſſent approbãtibus cũctis: & eius res geſtas: ac uirtutibus extollẽtibus Fabi. diligẽter ſciſcitatus diſceſſus & erroris cãm: ubi cõperit hoiem ſcorti cuiuſdã amore correptũ ſtatĩ curauit clã meretriculã illã cõphendi: & ad ſe in caſtra pduci: quo facto iuuenẽ ad ſe accitũ bẽigne cõpellat nõ te fugit: inqt: q pter leges & mores Romãos e caſtris noctu ſæpe diſceſſeris: ſed antea bonũ te fuiſſe uiꝝ hãud oblitus ſum: errores igiꝛ tui cũ rebus a te bene geſtis recõpẽſenꝛ: poſt hac uero te i aliis rebus obſeruabo: educta deide e tẽtorio muliercula hæc inqt te in caſtris retinebit niſi pp aliã improbitatẽ diſceſſeris: nã te huius amore e caſtris diſcedere ferebaꝛ: eã deide iuuẽi tradidit: & illũ fortiſſimũ ſibi retinuit & reipu. utilẽ. ℣ Cuius nõ dimicare uĩcere eſt. Infinitus ſæpe p re uerbi poniꝛ ut hoc loco nõ dimicare ẽ uincere. nulla dimicatio ẽ uictoria. Cõtra uero ẽt res uerbi poniꝛ p ĩfinito ut cõſulto p cõſulere: facto p facere. ℣ Diſciplinã deflexit: qa pp diſciplinã militiæ Romãæ pmiſit hũc i caſtris ſcortũ hr̃e. ℣ Paratiſſimũ excurſorem: expeditiſſimum bellatorẽ: nã excurſores dicuntur: qui in expeditionem aduerſus hoſtes ducuntur.

ASCẽſius

ℭ Tũc Sertori9 ſubiecit. i. cõtinuo dixit cõcioni barbaræ. i. multitudini barbaroꝝ cõuocatoꝝ ad audiẽdũ uerbũ ĩpatoris: cognoſceꝛ quorſũ. i. ad quẽ finẽ ea res tenderet: dixit inq̃ exercitũ nr̃um. i. romanũ eẽ ſimilẽ caudæ eqi cuius. ſ. exercitus rõani: aliqs aggrediẽs. i. iuadẽs: ptes poſſit opprimere ſup. eas: ſed ſup. cõatus. i. q cõareꝛ pſternere: uniuerſũ. i. ſimul totũ exercitũ. ſ. romanũ: tradiderit. ſ. hoſti: celerius uictoriã q̃ occupauerit ſup. eã. Ita. i. & ſic gẽs barbara. i. ĩcultis moribus aſpa & difficilis regi. i. ut regaꝛ. ruẽs. i. lata ſine circũſpectiõe ĩ exitiũ ſuũ puidit. i. uidẽdo cognouit oculis utilitatẽ q̃ reſpuerat auribus. i. dũ uerbis dũtaxat illi diſſuadebaꝛ. ℣ Fabius ãt maxim9 cui9 nõ dimicare. i. abſtineꝛ a pugna ẽ uicere: ſic. n. hoc ẽ cũctãdo Hãni. fregit: cũ hr̃et i caſtris. ſ. ſuis peditẽ. i. militẽ pedeſtrẽ Nolanũ. i. e Nola oppido: fortitudis p̃cipuæ. i. egregiæ ſuſpectũ dubia fide: qa uidebaꝛ ad Hãn. uelle trãſire: & eqtẽ lucanũ. i. e Lucãia: opæ. i. opatiõis militaris ſtrenuæ. i. acris & diligẽtis: depditũ amore ſcorti. i. meretriculæ: ut utereꝛ utroq; potius bono milite: q̃ aĩaduerteret i utrũq;. i. iuſte puniret utrũq;: diſſimulauit. i. diſſimulãdo abſcõdit alteri. ſ. Nolão: ſuſpicionẽ ſuã de pfidia illi9: & deflexit i alteꝝ. i. ad cõplacẽdũ alteri: uꝫ Lucão diſciplinã. ſ. militarẽ paululũ a recto tenore. i. a rigoꝛ ſuo. Nãq; laudãdo illũ. ſ. nolanũ: ſuſpectæ fidei: plene. i. tãq̃ minime ſuſpectũ: p tribũali. i. cathedra ĩpatoria: & pſequẽdo. i. afficiendo eũ oĩ genere honoris: coegit ſup. eũ reuocaꝛ aĩum ſuũ a pœnis. i. Carthagi. ad Rom. & paſſus hũc. ſ. eqtẽ lucanũ: redimere. ſ. a lenone: clã. i. in occulto meretricẽ reddidit ſup. eũ excurſorẽ. ſ. in hoſtiles terras aut caſtra: paratiſſimũ. i. prõptiſſimũ: p nobis.

Eniam nūc ad eos: De his qui aſtutia ſibi ſalutē parauerāt. M. Voluſius a triūuiris ꝓſcriptus uafro consilio: & calliditate ingenii ſalutem ſuā protexit: nam ſumpto Iſiaci habitu mendicus factus incognitū ſeoibus ꝑbuit: quacūq; iter fecit donec in caſtra Brutiana peruenit ſaluus & incolumis. ⁋ Aedilis: tribunus plæbis. Hic locus corruptus eſſe ſolet: neq; enim tribunus & ædilis quiſq; uno tempore eſſe poterat: ſed ita credendū eſt: ut littera ſit ædilis plæbeius. erāt enī ædiles plæbei & currules ꝙ iter utroſq; intereſſet oſtendit. i. li. de neglecta religiōe ubi de Var. loquiť. ⁋ Aſſumpto iſiaci habitu: ſumpto habitu ſacerdotis iſidis: erat autē habitus mendicātis: nā iſiaci ſacerdotes mēdicātes per urbes & uicos uagabanť pollicentes ſe futura prædituros: ſi daretur aſis. & inde quæſtum faciebant. hi uulgo nunc dicuntur cingani. ſunt autem. ægyptii ergo habitu iſiaci .i. habitu pauperrimi ſacerdotis. ⁋ Stipem: pecuniam. mendicās. ⁋ Quid illa neceſſitate. Hāc fortunam uel potius Voluſii neceſſitatem deplorat: quæ nihil ferme triſtius inueniri poſſit quæ uoluſium coegit depoſitis Romani magiſtratus inſignibus iſiaci hoc eſt pauperrimi ſacerdotis & mendicantis ſumere habitum. ⁋ Abiecto honoris prætexta: Depoſito magiſtratus inſigni. ⁋ Omnes autem hi. damnat uoluſium & eos qui uitæ nimiū cupidi omnem indignitatem & turpitudinem uitandæ mortis gratia ſubire non dubitant: & eos q alienæ mortis auidi homines ad eam neceſſitatē impellunt: ut ea ſuſtinere cogantur. ⁋ Suſtinuerūt uitæ cupidi. ⁋ Perpeti coege. alienæ mortis auidi. OLL. Iſiaci ſtipē rogabant Stipē petere

ℭ De Marco Voluſio Aedile.

Eniā nūc ad eos qb⁹ ſalus: aſtutia q̄ſita ē M. Voluſius ædilis plebis ꝓſcript⁹ aſſumpto Iſiaci habitu: ꝑ itiera uiaſq; publicas ſtipē petēs qſnā reuera eēt: occurrētes dignoſcere paſſus nō ē. eoq; fallaciæ gñe tectus i. M. Bruti caſtra ꝑuenit. Quid illa neceſſitate miſerius? q̄ magiſtratū Populi Ro. abiecto honoris ꝑtextu: aliēigenæ religiōis oſcuratū īſignibus: ꝑ urbē iuſſit īcedere: omnes autem hi ſuæ uitæ: aut illi alienæ mortis cupidi: qui talia uel ipſi ſuſtinuerunt: uel alios perpeti coegerunt.

ℭ De Saturnino Vetulione.

Liquāto ſpecioſi⁹ ſentētiis Saturnini Vetuliōis ī eodē genere caſus: ultimæ ſortis auxiliū. Qui cū a triūuiris īter ꝓſcriptos nomē ſuū propoſitū audiſſet: cōtinuo præturæ inſignia inuaſit: præcedētibuſq; ī modū lictorum: & apparitorum publicorum ſeruis ſubornatis: uehicula comprehēdit: hoſpitia occupauit: obuios ſummouit: ac tā audaci uſurpatiōe imperii: ī maxīa luce dēſiſſimas hoſtilib⁹ oculis tenebras effudit. Idē

Liquāto ſpecioſius. Hic Saturninus uetulio honeſtiori ratione longeque a ſuperiori diuerſa ſua ſuæ ſaluti conſuluit. proſcriptus enim a triumuiris cū ſe quæri ab interfectoribus audiſſet non mendici habitum ſed magiſtratus inſignia audacter ſuſcepit: ſubornatiſq; ſeruis eos tanq̄. apparitores & littores præcedere iuſſit ex quo factum eſt ut per omnes colonias. & mūicipia Romana publice ſuſcept⁹ uehicula publica hoſpitia honorifica ubique conſequeretur: Puteolos quoq; delatus non aliter ex Romana claſſe quæ tū ibi erat ſibi neceſſarias naues delegit q̄ ſi ꝑtor aut alius publicus magiſtratus extitiſſet: qua audacia in ſiciliā tutus peruenit quo cæteri proſcripti confugiebant. ⁋ Vetulionis. ad differētiam ſaturnini apulei: de quo ſupra dictum eſt.

ℭ Veniam nunc ad eos quibus ſalus: ideſt conſeruatio uitæ quæſita: ideſt inuenta eſt aſtutia: ideſt per aſtutiam Marcus Voluſius ædilis plæbeius: & ita non curulis: proſcriptus: ſcilicet a triumuiris: petēs ſtipem: ideſt eleemoſynam habitu Iſiaci: ideſt ſacerdotis Iſidis per itinera & uias: non eſt paſſus occurrentes dignoſcere reuera: quiſnam eſſet: & tectus: ideſt protectus eo genere ſallaciæ peruenit in caſtra Marci Bruti. Quid miſerius ſup. fuit: illa neceſſitate q: ſcilicet neceſſitas: iuſſit: ideſt uoluit aut impulit magiſtratum Populi Romani: qa ædilem prætextu honoris: ideſt inſigni magiſtratus abiecto: incedere obſcuratum inſignibus religionis alienigenæ: quia ægyptiacæ? quaſi dicat nihil. Et ita tacite damnat Voluſium Brutianas partes ſecutum. Omnes autem hi qui ipſi: ideſt in ſe ſuſtinuerunt talia: ideſt tam miſerum ſubterfugium cupidi ſup. fuerunt ſuæ uitæ: ſcilicet conſeruantæ pluſquam honoris: aut illi qui alios coegerunt perpeti talia: fuerunt cupidi mortis alienæ. ⁋ Aliquanto ſpecioſius ſententiis: aut ut alii legunt ſenſeris: quod ſi eſt legendum ordo eſt: Tu ſenſeris auxilium Saturnini aliquanto ſpecioſius & cætera. Sin ſententiis ſic. Auxilium Saturnini Vetulionis in eodem genere caſus extremæ ſortis: ideſt mortis euitandæ ſup. fuit ſpecioſius aliquanto: ideſt aliqua ex parte ſup. quam Voluſii: ſententiis: ideſt ſecundum ſentētias & iudicia hominum: Qui cum audiſſet nomen ſuum propoſitum inter proſcriptos a triumuiris: inuaſit: ideſt uiolenter accepit continuo inſignia præturæ: & ſeruis ſubornatis in modum lictorum & apparitorum: ideſt ſatellitum publicorum præcedentibus: compræhendit: ſcilicet ubicunque inuenerat quaſi nomine publico: uehicula: quibus ſarcinas ſuas auexit & forte ſe & ſuos: occupauit hoſpitia: ſcilicet publica: ſummouit: ideſt de uia cedere fecit obuios: ac offudit tam audaci uſurpatione imperii oculis hoſtilibus tenebras denſiſſimas: in maxima luce: ideſt cum incederet maxime conſpicuus & tanq̄ prætor Romāus ab inimicis eum quærentibus non eſt agnitus. Idem: ſcilicet Saturninus. ASCē̄ſius

ℭ Atqui Liuius Equitem non peditem Nolanum nec a Fabio Maxi. ſed a Marcello reuocatum ſcribit ad ſanitatem. ⁋ Sententiis. Ianus Parrhaſius exiſtimabat incommode Sententiis imperitia librari ſcriptum pro ſentii. Nā ſentii: prænomen in uſu ueterum fuiſſe ſatis indicat ſentius Gallus. & ſentius Augurinus. THE.

OLI. ¶ Perinde ut publicum ministerium: tanq publico officio fungens. ¶ Certissimum profugium: nam ibi ut esse poterant proscripti. ¶ Leuioris notæ: ignobilioris conditionis.

Amantissimus quidam. Pater quidam cuius propter ignobilitatem nomen non ponitur cum sensisset filium insano matronæ cuiusdam amore detineri uafro consilio ab eo quasi furore reuocauit. nā quotiens ad matronā erat iturus ab eo petebat: ut prius uulgari & publico Scorto uteretur: quod cum fecisset adolescens extincta eius libido non facile matronæ Blanditiis. postea incēdebatur: & ita filium a piculoso amore liberauit. ¶ Periculosis facib9.

Amori sedādo remedium

Quia matronam amabat ad quā non sine periculo accedere poterat. ¶ Inhibere: cohercere. ¶ Resolutum: quasi obrutum & refrenatum.

Vm Alexander: Cum Alexander ducturus esset exercitum in persas cōsuluit oraculum quē susceptí belli euentum esset habiturus: felicem respōdit Apollo: si eū qui primus sibi porta egresso occurrisset occidi iussisset: forte ita accidit ut asinarius quidam occurreret quæ cum ad cædem rapi imperasset. admiratus asinarius qui se innocentē sciret & rei causam non intelligeret quæsiuit ex Alexander qua gratia id faceret cui Alexander cum Apollinis responsum & fati necessitatem aperuisset non tibi prior iquit occurri o rex sed asinus q ante me actus pcedebat quo callido respōso se ab imminēti morte liberauit: nā hoc dicto delectatus Alexander asinum occidi & hominem seruari iussit. ¶ Sorte ad. idest oraculo nam dupliciter dabantur responsa aut uerbis cum phœbus loquebatur & futura prædicebat aut in foliis palmæ in qbus ut dicit Var. iterdū notis iterdū scribebant sermōibus. uñ Virg. foliis ne tm̄ carmina mādes Ipsa canas oro hnem dedit ore loquendi. ¶ Adiceret: astringeret: destinaret. ¶ Oraculi præceptū: responsum apollinis qui suæ salutis causa id facere iussisset. ¶ Summa in hoc: In hoc inquit exemplo calliditas & mansuetudo apparuit in sequēti uero sola agasonis: regis Darii calliditas cognoscitur. ¶ Equisone. Agasone & equorum ministro siue stabulario.

Asinarius astuto respōsomorté depcatus

ASCēsus

¶ Vt uenit puteolos perinde ac. i. tanq agens publicū ministeriū. i. ad rempu. pertinens: nauibus correptis cū summa licētia. i. p libidine quas uel let iuitis dominis: penetrauit in sicilia: certissimū tūc pfugiū pscriptorum. Quia aūt multa domestica subiecit exempla: ne multitudo fastidiū pareat dicit. Vno exēplo notæ leuioris. i. minoris æstimationis sicut æs minore nota percussum: adiecto his. Siā dictis: reuertar pro eo quod est uertar (nam re uatar) ad externa. ¶ Amantissimus &c. Ordo est. Qui dā pater amātissimus filii. f. sui cū uellet in hibere. i. retrahere eum accensum facibus. s. amorū incōcessis & periculosis: quia cuiusdā matronæ: ab cupiditate insana. i. temeraria aut uehementi usq ad insaniā: temperauit idu lgentiā patrii consilio salubri: quantū ad illius sæculi errorem: quo minorē fornicationē capitalē nō cēluerūt culpā. Enim p quia: pater petiit a filio ut priusq iret ad eā q diligebat: uteret uenere uulgari ac pmissa. i. coitu meretricio: cuius præcibus adolescēs obsecutus: afferens impetū animi infelicis. i. infeliciter amātis resolutū. i. retusum & laxatū satietate concubitus licentis. i. tūc permissi & nūc quoq ad euitādū maius malū a seculari iudice raro puniti: afferens dico tardiorē & pigriorē ad id quod nō licebat deposuit sup. eum paulatim. ¶ Cum Alexander rex Macedonum monitus sorte: idest uaticinio sortilegorum: ut iuberet iterfici eum qui occurrisset primus sibi egresso porta: imperasset Asinarium: idest actorem Asini factū obuiam forte: idest a casu ante omnes. i. homines: arripi ad mortem: & eo quærente quisnā adiiceret capitali supplicio: idest morti se immerentem & innocentē. Cūq sup. Alexander retulisset præceptum oraculi ad excusandum factum suum: Asinarius iquit: o rex si ita est: sors destinauit alium huic morti. Nam asellus quem ego agebam ante me occurrit tibi prior. f. q ego. Alexander delectatus & illius dicto tam callido & q ipse reuocatus erat ab errore. s. quo humanam hostiam immolare constituerat: rapuit occasionem religionis expiandæ: idest placandæ aut exoluendæ: in animali uiliori aliqto (immo infinito si precium animæ humanæ æstimes Valeri) Summa mansuetudo: scilicet regis cum calliditate: scilicet Asinarii: fuit in hoc: scilicet exemplo: summa quoq calliditas fuit in equisone alterius regis: scilicet Darii

ut Puteolos uēit pīde ut publicū ministeriū agēs: sūma cū licentia correptis nauibus ī Siciliā: certissimū tūc pscriptorꝝ pfugiū penetrauit: his uno adiecto leuioris notæ exemplo: ad externa reuertar.

¶ De amore cuiusdam Patris in filium.

Mātissimus qdā filii cū eū icōcessis ac periculosis facibus accēsū ab isāia cupiditate pīhibere uellet: salubri cōsilio priā īdulgētiam tēpauit. petiit. n. ut priusq ad eā q diligebat: iret. uulgari ac pmissa uenere uteret. cuius precibus obsecutus adulescēs ifelicis aī ipetū sacietate licētis cōcubitus resolutum: ad id qd nō licebat tardiorē: pigrioremq afferens paulatim deposuit.

¶ De Quodam Asinario.

Vm Alexāder macedonū Rex sorte mōitus: ut eū q sibi porta egresso prim9 occurrisset: iterfici iuberet: Asinariū forte sibi obuiā factū: ad mortē arripi ipauit: coq q rēte q dnā se imetētē capitali supplicio: inocētēq addiceret: cū ad excusandum factū suum oraculi præceptū retulisset: asinarius si ita est (inqt) rex alium sors huic morti destinauit. nam Asellus: quē ego āte me agebā. prior tibi occurrit: delectat9 Alexāder & illi9 tā callido dicto: & qd ab errore ipē reuocatus erat: occasionē i aliquāto uilior animali expiādæ religiōis rapuit. summa in hoc cum calliditate māsuetudo. summa quoq i alterius regis eqsone calliditas.

OLI. Sordida ma. Occisis magis q̄ psaꝝ regnū p dolū occupauerāt: ut dictū ē i.c. de fort. magna q̄dē glīa recupati r̄gni pricipiū fuit: sꝫ mlto maior i eo q̄ cū de r̄gno abigerēt cōcordar potuerūt: erāt.n. uirtute & nobilitate ita pes ut difficilē pp̄lo electionē æq̄litas faceret: ipi igit̄ uiā iuenerūt q̄ d̄ se iudiciū religiōi & fortūæ cōmitterēt: pactiq; iter se sūt ut die statuto oēs equos āte regiā prio māe pducerēt: & cuius equꝰ iter solis ortū hinitū prius edisset is rex eēt. nā & solē psæ unū deū eē credūt & equos eidē deo sacratos eē ferūt: & erat iter cōiuratos Dariꝰ hidaspi filiꝰ: cui de regno sollicito eq custos ait. Si ea res uictoriā moret̄ nihil negocii supesse p noctē deide equū pridie cōstituta diē ad eūdē locū ducit ibiq; æq: admittit uel ut dicit Vale. i æq: gēitalē p̄tē dimissā manū cū ad eū locū uētū eēt eq naribus admouit. quo odore uel uoluptate ueneris irritatꝰ equꝰ hinitū stati dedit & segnibꝰ aliis felix auspitiū dn̄o priꝰ emisit: tanta moderatio cæteris fuit ut audito auspitio cōlesti eqs dissiluerit: & dariū regē salutauerit. In expositiōe huiꝰ historiæ Iustinū solūmō sū secutus. i.c. uero d̄ fortitudie alioꝝ quoq; s̄nīaꝫ i serui. ꝑ Perside opp̄ssa. Persaꝝ regno occupato. ꝑ Cādidati: utpote cōpetitores eiusdē mḡratus & imperii. ꝑ Paruo uaframento: parua calliditate. Darius equi auspicio rex

Bias prienēsis Bias āt. q̄ Biāti Val. atribuit Chilōi Plutar. ascribit. chilō.n. ut tradit Plut. dicere solebat: ames eatenus q̄si aliq̄to sis odio forte hiturus. itē hactēus oderis, tāq̄ fortasse sis amaturus: ac si diceret nō debemꝰ eo usq; amicū amare ut si q̄d idignū & turpe fecerit uel iusserit odisse neq̄amꝰ & ecōtra nec tātopere odisse: ut eū i amicitiā nostrā si necesse fuerit recipe nō possumus nō miꝫ hoc a Biante dictū: nā & Scipio teste Ci. li. de amicitia dicere solebat. nihil difficilius eē q̄ amicitiā usq; ad extremū uitæ diē pmāere. Laertius quoq; hoc Biātis dictū nō Chilonis fuisse affirmat: Cuius sapientia diu. Quia euersa & extīcta p̄ria eiꝰ sapiētiæ nomē & glīa stetit imortalis: q̄ ad nostrā usq; ætatē puēit q̄uis ergo p̄ria pierit: nō tn̄ eiꝰ sapiētia potuit itercipi aut aliquo mō pire. ꝑ Inimicūq; simplici. Quia q̄ simpliciter āmat: amat usq; in finē. ꝑ Qua fa. gaudet: Nā uera amicitia simplicitate letat̄ & nulla simulatiōe aut dissimulatiōe sit iuoluta q̄les eē solēt q̄ amicitias & inimicitias non ex re: sed ex cōmodo suo metiunt̄. ꝑ Altior cogi. si diligētius hoc dictū excogitat̄ uoluerit q̄spiā. ꝑ Per q̄ utile: idest ualde utile ne: scilicet tantum in amore progrediantur ut si necesse fuerit gradum reuocare nequeamus.

De Dario Rege.

Sordida Magoꝝ dn̄atiōe Perside opp̄ssa: Darius Rex adiutoribꝰ eiusdē dignitatis assūptis pactū cū p̄clari opis cōsortibꝰ fecit: ut eqs īsidētes Solis ortu: cursū i quēdā locū dirigerēt: isq; regno potiret̄: cuius equus i eo primus hinisset. cæteꝝ maxīe mercedis cōpetitoribus fortunæ bn̄ficiū expectātibꝰ: solꝰ acumīe eq̄sōis sui Ebaris p̄sperū exoptatæ rei effectū assecutus ē. q̄ in eq̄ gēitalē p̄tē demissā manū: cū ad eū locū uētū eēt: naribꝰ eq admouit: quo odor̄ irritatus āte oēs hinitū edidit: auditoq; eo: sex r̄liq sūmæ p̄tātis cōtinuo eqs delapsi: cādidati (ut ē mos psaꝝ) hūi p̄stratis corporibꝰ Dariū regē salutauerūt. q̄tū ipiū: q̄ paruo iterceptū ē uaframēto.

De Bia Prienēsi.

Bias āt cuius sapiētia diuturnior iter hoies ē q̄ p̄ria Priene fuit (Si q̄dē hic ēt nūc spirat. illius pide atq; extīctæ uestigia tm̄mō extāt) ita aiebat oporter̄ hoies i usu amicitiæ uersari: ut mēinissēt eā ad grauissimas inimicitias posse cōuerti. q̄d q̄dē p̄ceptū prima spicie nimis fortasse callidū uideat̄ inimicūq; simplicitati: q̄ p̄cipuæ familiaritas gaudet. sed si altioribꝰ animis cogitatio demissa fuerit: per quam utile reperietur.

ASCēsius Sordida dominatione magorū. s. ignobilium quorundā qui regnū occupauerāt oppressa. s. a Dario & quibusdam aliis nobilibus sup. in perside. s. regione persarū aut dominatione persidæ (a nominatiuo persida: q̄ factus sit ab actō p̄sida a ntō p̄siis p̄sidos deflexo oppressa (nō tamen dicā cū Oliuerio. Perside opp̄ssa: q̄a deliberata iā loquit̄) Darius rex. s. futurus assumptis adiutoribus eiusdē dignitatis. i. aliis nobilibꝰ q̄ secū magos opp̄sserāt: fecit cū cōsortibus p̄clari opis. i. tyrānicidii: pactū. s. de regis noui creatiōe: ut ipi īsidētes eqs sup. i ortu solis dirigerēt cursū i quēdā. i. certū locū: & is potiret̄ regno: cuius equus Hinnisset. i. hinitū emisisset prius in eo. s. loco. Cæteꝝ. i. sed cōpetitoribus maxīæ mercedis: hoc ē tāti regni: expectātibus bn̄ficiū fortūæ: ut forte fortūa equꝰ suus hiniret: nulla īdustria adhibita solus. s. darius assecutus ē p̄sperū effectū rei optatæ. i. adoptionē regni pp hinnitū eq acumine. i. solerti īdustria Ebaris eq̄sonis sui. i. actoris equorū suorū: q̄ admouit naribus eq. s. Darii: manū. s. suā: demissā. s. paulo ante in partē genitalē. i. q̄ cōcipere solēt: eq̄: quo odore equus Darii irritatus. i. puocatus ad uenerē & ita exhilaratus: edidit hinnitū ante oēs. s. alios: & eo. s. hinnitu audito: reliq sex cādidati. i. conpetitores sūmæ potestatis delapsi. i. ubi celeriter descenderant cōtinuo eq s: salutauerūt Dariū regē corporibus prostratis humi: ut est mos persarū. s. adorandi regē. Quantū. i. o quātum imperiū q̄. i. q̄tum paruo uaframēto. i. caliditate est interceptū. i. aliis p̄reptū: aut inceptū. i. initū primo a dario. q. d. maximū minimo. ꝑ Bias autem cuius sapientia fuit diuturnior inter homines q̄ Priene patria sup. eius Siquidem: hic. s. Bias: aut hæc: scilicet fama Biantis aut Biæ (utrūq; enim repperi:) spirat: idest spiritū uitalem ducit: hoc est durat: etiam nunc. i. adhuc uestigia extant tantummodo illius. s. patriæ eius: perinde atq; extinctæ) aiebat homines oportere uersari in usu amicitiæ ita ut meminissent. i. memores sint eam posse cōuerti ad grauissimas inimicitias. Quod quidem præceptum uidetur fortasse prima specie. i. inspectione nimis callidum & inimicum simplicitati qua familiaritas gaudet. præcipue: sed si cogitatio demissa fuerit animis altioribus præceptum sup. reperiet̄ per q̄. i. ualde utile.

OLI. Anaximenis uafre dictũ factũque

LAmpſacenæ urbis. Hic quod Valeri. Anaximeni attribuit nonnulli Ariſtoteli tradunt. utroq; enim p̃ceptore Alexander eſt uſus. Anaximenes ut inquit Valerius uel Ariſtoteles: ut alii uolunt legatus alexandro pro patria quam euertere alexander conſtituerat cum ueniſſet ad eum ſupplicaturus erat ꝑ patria: Sed Alexander ratus id quod erat ſupplicatum eum eueniſſe pro patria ne præcibus a propoſito ſuo reuocari poſſet: iurauit illi ſe negaturum quicquid peteret anaximenes ſiue ariſtoteles petiit: ut patriã perderet quo dicto grauiter doluit alexander ꝙ animi ſui propoſitum exequi ſalua fide non poſſet nam cum illi iuraſſet omnia ſe negaturum iuſiurandum uiolare. & dictum reuocare non poterat. ℣ Lampſacenæ: Lampſacũ proprium nomen eſt urbis: quod uero in eum deſinunt propria ita formant poſſeſſiua ut Lemacum lemacenus: Leonicum leonicenus: Lampſacũ lampſacenus. ℣ Iræ eius opponeret: Precibus obſiſteret iræ ſuæ.

Demoſthẽis aſtuta defenſio

DEmoſthenes: hic orator inſignis iniuriæ cuiuſdam mulieris cum maxima calliditate ſuccurrit: cum enim hoſpites duo certam pecuniæ quantitatem apud eam certa lege depoſuiſſent: ut non alteri ſine altero redderet: & cum alter ſimulata alterius morte rediſſet omnemq; pecuniam ſuſtuliſſet ſuperuenit paulopoſt alter pecuniam repentes: mulier incerta quid ageret cum nõ haberet unde redderet eo deſperationis redigitur: ut de laqueo cogitaret Demoſthenes hac eam calliditate liberauit: ut diceret parata eſt mulier reddere depoſitum: eaque lege recepit ut utriſque pariter reddat niſi alter affuerit ex lege reſtituere non poteſt. ℣ Squallore ob. immundus & atra ueſte indutus barba capilloque promiſſo. ℣ Hærebat: incerta erat & fluctuabat. Iuuenalis hæres & Chionem dubitas alta deducere ſella. ℣ Affulſit: apparuit.

ASCẽſius

℃ Lampſacenæ & cætera: Vero: ideſt ſed: ſalꝰ urbis Lampſacenæ: ideſt Lampſaci: (inueni tamen ſcriptum Lampaſcenæ) conſtitit: ideſt conſeruata eſt beneficio unius uaframenti: ideſt callidi: inuẽti nam cũ Alexãder. ſ. magnus ferretur ſummo ſtudio: ad excidium: ideſt euerſionem eius: ſcilicet urbis: & uidiſſet Anaximenem præceptorem ſuum progreſſum extra mœnia: quia manifeſtũ erat futurum ut Anaximenes oppõeret iræ eius: ſcilicet Alexandri præces ſuas: Alexander iurauit ſe non facturum quod: ſcilicet Anaximenes petiſſet: tunc Anaximenes inquit: peto ut diruas Lampſacum. Hæc uelocitas: ideſt ſolers inuentio ſagacitatis: ideſt ſagacis medii: ſubtraxit oppidũ ĩclytũ uetuſta nobilitate exitio cui erat deſtinatũ.

℃ De Anaximene præceptore Alexandri.

LAmpſacenæ uero urbis ſalus unius uaframenti beneficio conſtitit. nam cum ad excidium eius ſummo ſtudio Alexander ferretur: progreſſumq; extra mœnia Anaximenem præceptorem ſuum uidiſſet: quia manifeſtum erat futurum: ut preces ſuas iræ eius opponeret: non facturum ſe quod petiſſet iurauit. tunc Anaximenes peto (ĩquit) ut Lampſacum diruas. hæc uelocitas ſagacitatis oppidum uetuſta nobilitate inclytum: exitio cui deſtinatum erat: ſubtraxit.

℃ De Demoſthene.

DEmoſthenis quoq; aſtutia mirifice cuidã ancillæ ſuccurſum eſt. quæ pecũiam depoſiti nomine a duobus hoſpitibus acceperat: ea conditione ut illam ſimul utriſq; redderet. quorum alter interiecto tempore tãquam mortuo ſocio ſquallore obſitus: deceptæ omnes nummos abſtulit. ſuperuenit deinde alter: & depoſitum petere cœpit. hærebat miſera in maxima pariter & pecuniæ: & defenſionis penuria. Iamq; de laqueo & ſuſpendio cogitabat. ſed opportune Demoſthenes ei patronus affuit. qui ut in aduocationem uenit: mulier (inquit) parata eſt depoſiti ſe fidem ſoluere. ſed niſi ſocium adduxeris: id facere nõ poteſt. quoniam ut ipſe uociferaris hæc dicta ẽ lex: ne pecunia alteri ſine altero numeretur.

℃ De quodam uiro Athenienſi.

Si ꝑ patria interceſſuꝝ putauit Alexander non recte Ariſtoteli id attribuas: cui patria non Lampſacũ ſed Stagyra fuit. ℣ Demoſthenis &c. Ordo eſt Succurſum eſt quoq; mirifice cuidã ancillæ aſtutia. i. callido conſilio Demoſthenis. ſ. oratoris clariſſimi in græcia: q̃ acceperat pecuniã a duobꝰ hoſpitibus noĩe. i. ſub rõne depoſiti: ea conditione: ut redderet illam: ſcilicet pecuniam ſimul utriſq;: quorum alter tp̃e ĩteriecto: obſitus ſqualore tanquam ſocio mortuo abſtulit: ſcilicet ancillæ deceptæ omnes nummos: ſcilicet depoſitos ab utriſque deinde alter ſuperuenit: & cœpit petere depoſitum. Miſera: ſcilicet ancilla: herebat: ideſt ꝑplexa & ſuſpenſa erat in maxima pœnuria: ideſt carentia: pariter & pecuniæ quia omnem quam acceperat alteri rediderat: & propriam nõ habebat: & defenſoris: quia paupercula erat & ancilla: & cogitabat iam de laqueo & ſuſpendio: ideſt de ſe ſuſpendenda & ſtrangulanda laqueo: ſed Demoſthenes affuit oportune ei patronus: ideſt defenſor: qui ut: ideſt poſtquã uenit in aduocaionem: ideſt defenſionem ancille: inquit: mulier eſt parata ſe ſoluere fidem: ideſt fidelem ꝓmiſſionem depoſiti: forte melius legatur fide: ut ſit ſoluere ſe fide depoſiti: ſed non poteſt facere id niſi adduxeris ſocium: quoniam ut ipſe: ideſt ut uociferaris: ideſt clamitas: hæc lex eſt dicta: ſcilicet a uobis in deponenda pecunia: ne pecunia numeretur alteri ſine altero.

℃ Lampſacenæ Non dubium quin Anaximenes is fuerit: non ut alii ſuſpicantur Ariſtoteles. Alexander: enim quom Lampſacum: quia Perſarum rebus ſtuderet obſeſſam funditus excindere ſtatuiſſet: ab Anaximene hac arte quam Valerius refert eluſus eſt. ut Eliacorum ſecundo Pauſanias auctor eſt: & Ianus epiſtola quadam repetit.

AC ne illud qdẽ. Vafra ignoti cuiusdam hoïs in discriminæ uitæ cogitatio: ut accusatus cũ in capitali crimine sibi cã dicẽda foret magistratum peteret maximũ tãq̃ ꝑmiũ nõ pœnã mœruisset. hoc aũt fecit nõ qa speret se potiturũ magistratũ sed ut populus haberet. ubi cõcitatæ ĩ se iracũdiæ impetũ effũderet qd' ẽt factũ est: nã ĩpudẽtiã eius oẽs admirari cõuitiis & clamoribus exibilarũt: exploserunt q; turpiter e foro deinde cũ ad dictionẽ causæ descẽdisset populus q tã turpiter illũ e foro eiecisset misericordia cõmotus a capitali crimine liberauit. ⁋ Nota. p. ĩfamia & repulsæ ignominia affectus. ⁋ Vltionẽ sitiẽti: Dãnationem eius cupienti in ultionem acceptæ iniuriæ. OLL

AC ne illud quidem parum prudenter. quidam Athenis uniuerso populo inuisus: causam apud eum capitali crimine dicturus: maximum honorem subito petere cœpit: non quod speraret se illũ cõsequi posse: sed ut haberẽt hoïes: ubi ꝓcursũ iræ: q acerrimus eẽ solet: effũderẽt. neq; eũ tã callidi cõsilii rõ fefellit. cõitii. n. clamore ĩfesto: & crebris totius cõciõis sibilis uexatus nota ẽt denegati honoris pstrictus: eiusdẽ plebis paulopost ĩ discrimie uitæ clementissima suffragia exptus ẽ. Quod si adhuc ei ultionẽ sitienti: capitis sui piculũ obiecisset: nullã ptẽ defẽsiõis odio obseratæ aures reciperent. huic uaframento consimilis illa calliditas.

ℭDe Annibale.

ANnibal a Duillio Consule nauali ꝓlio uictus: timensq; classis amissæ pœnas dare: offẽsã astutia mire auertit. nã ex illa ĩfelici pugna prius q̃ cladis nũtius domũ pueniret: quẽdã ex amicis cõpositũ: & ornatũ: Carthaginẽ misit. q postquã ciuitatis eius curiã ĩtrauit: cõsulit ĩqt uos Annibal cũ dux Romãoꝝ magnas secũ maritimas trahẽs copias aduenerit: an cum eo confligere debeat. acclamauit uniuersus senatus nõ esse dubiũ quin oporteret. tum ille cõflixit (inquit) & superatus est. Ita liberum his non reliquit id factum damnare: quod ipsi fieri debuisse iudicauerant.

SVperior Hãnibal. Pli. de uiris illustr. dissentit a Valerio & noïe & tpe. nõ. n. Hãnibalẽ sed Gisgonem nec secundo sed prio punico bello fuisse dicit: hæc sunt Plinii uerba. Duellius prio pũico bello dux cõtra carthaginenses missus ubi uidit eos multũ mari posse classem magis ualidã q̃ decorã fabre fecit & manus ferreas in usu hostiũ naues apprehẽdit q uicti & capti sunt Himilco dux classis carthaginẽ fugit & a senatu q̃siuit. qd faciẽdũ censerent oĩbus ut pugnaret clamãtibus feci inqt: & uictus sum & sic pœnã crucis effugit. nã apud pœos dux re male gesta puniebaẽ: Duellio cõcessum ẽ ut ꝑlucẽte funali & ꝓcinente tibiciniæ a cœna publice rediret. ⁋ Superior Hãnibal. fuerunt secundũ Valeriũ supior & iferior. Supior q prio punico bello a Duellio cõsule nauali ꝓlio supatus est. iferior q secundo grauissimã Romanis & Italiæ cladẽ ac pœne ruinã reꝝ oium ĩtulit: sed tãdem a Scipiõe aphricão supiore & Italia pulsus & acie: & aphrica supat9. ⁋ Amissæ classis pœnas: Quia capitale erat apud pœnos si qs iniussu senatus infeliciter pugnasset. ⁋ Quẽdã ex amicis cõpositũ. uide q̃tũ dissentiat a Plinio: nã Plini9 nõ misisse quẽpiã sed ipsum ꝓfugisse ducẽ carthaginẽq; petiisse & a senatu q̃siisse dicit quid sibi faciendum esset. ⁋ Liberum non reliquit: idest integrum illi damnare factum quod faciendum iudicarant.

ℭAc ne illud quidẽ sup. factũ est parũ prudẽter. Quidã atheniẽ. s. uir: inuisus uniuerso populo: dicturus apud eũ. s. populũ: causam. i. defensur9 se aut purgaturus sup. de crimine capitali: cœpit subito petere maximũ honorẽ: nõ sup. ideo ꝙ ipe raret se posse consequi illum. s. honorẽ: sed ut homines haberent sup. materiam: ubi: idest in qua: effunderẽt: idest euacuarẽt procursum: idest primum excursum iræ: q solet esse acerrimus: & ideo si illi de capite suo sñiam primã obiecisset: male de se actum sensisset. Neq; ratio tã callidi cõsilii fefellit eũ. Enim ꝓ quia ipse uexatus infesto. i. molesto & uim inferenti clamore comitii. i. qui fiebat in camitio: hoc est ut uulgo dicunt in cõuocatione ad magistratus eligẽdos: & crebris sibilis. i. exibilationibus & irrisionibus quas plæræq; nationes sibilando faciũt totius concionis: idest populi cõuocati: perstrictus: idest cõtractus (nã honore dilatamus animũ & incessum cõtumelia pstringimus & coarctamus) nota honoris denegati: ita ut plebs in repulsa tali omnẽ iram suã effutiret: expertus est paulopost: clementissima suffragia eiusdẽ plebis in discrimine. i. periculo uitæ. s. suæ: qa iam exaturata erat uĩdicta repulsæ. Quã si obiecisset ei. s. plæbi: sitiẽti adhuc ultionem: periculũ capitis suis: aures. s. plæbis: obseratæ. i. clausæ odio. i. pp odium: nullã. i. non ullam nõ reciperent ullam partem defensionis. i. purgationis. Illa: scilicet quæ sequitur: calliditas est similis huic uaframẽto. i. callido facto: iam dicto. ⁋ Hannibal carthaginen. dux: uictus a Duillio consule: scilicet Romano: prælio nauali: idest in nauibus commisso: & timens dare: idest persoluere populo carthaginen. pœnas classis amissæ: idest ob classem carthaginen. amissam: auertit: idest amouit a se: offensam: idest indignationem & iram carthaginen. offensorum: mire: idest miro artificio. Nam prius q̃ nuntius cladis perueniret domum ex illa infelici pugna: idest post illam infelicem pugnã misit carthaginen. quẽdam ex amicis compositum & ornatum: idest instructum tali cautela: qualem iam dicet. qui postq̃ intrauit curiã. i. congregationẽ senatus & consiliariorum ciuitatis eius: hoc est carthaginen. inquit. Hannibal cõsulit. i. consilium petit uos: cũ. i. q̃do ita sit ꝙ dux Romanorum uidelicet Duillius aduenerit trahẽs secum magnas copias maritimas: an deleret cõfligere cũ eo. Vniuersus senatus acclamauit nõ esse dubium quin oporteret: scilicet eum confligere cum Romanis. Tum ille: scilicet subornatus & instructus ad hoc: inquit: ipse conflixit & superatus est. Ita: idest & sic Hannibal non reliquit iis: scilicet carthaginen. senatoribus damnare id factum quod ipsi iudicarant debuisse fieri.

ASCẽsius

T uolscorum ducis.Martius Coriolanus urbe pulsus ut dictum est exulatum in uolscos abiit hospitio utebatur Accii Tullii uolscorum principis & Romanis semper infesti hi duo consilia conferunt de Romano bello. haud facile credebant plæbem suam impelli posse ut toties infeliciter temptata arma caperent multis sæpe bellis pestilentia postremo amissa iuuẽtute fractos spiritus esse arte egẽdum in exoleto iam uetustate odio ut recenter aliqua ira exacerbarentur animi ludi forte ex instauratione magni Romæ parabantur adeo auctore Accio Tullo uis magno uolscorum uenit priusquam comitterentur. Tul- OLI. Accius Tullius astu uolscos ad arma cõcitauit

quoniã aptius eẽ itellexerãt: metũ officiis dissimulare:q̃ armis protegere.De Tullo Duce Volscoꝝ.

T Volscoꝝ ducis tulli execrabile cõsiliũ. q ad bellũ iferẽdũ Romãis Maxia cupiditate accẽsus:cũ aliquot aduersis ꝑliis cõtusos aios suoꝝ:& ob id paci ꝓniores aiaduerteret: isidiosa rõne quo uolebat cõpulit.nã cũ spectãdorũ ludorũ gfa magna Volscorũ multitudo Romã cõuenisset Cõsulib⁹ dixit:uehemẽter se timere ne qd hostile subito molirẽtur:monuitq;ut eẽnt cautiores:& ꝓrius ipse urbe egressus ẽ. Quã rẽ Cõsules ad senatum retulerũt: q tametsi nulla suspicio suberat:autoritate tamẽ Tulli cõmotus:ut ante noctẽ Volsci abirent:decreuit.q̃ cõtumelia irritati:facile impelli potuerunt ad rebellandum , ita mẽdacium uersuti ducis: simulatione beneuolentiæ iuolutũ: duos simul populos fefellit. Romanum ut isontes notaret: Volscum ut deceptis irasceretur.

ℭ Strategemata. Caput.IIII.

Lla uero calliditatis egregia:&ab oi reprehẽsione procul remota. cuius opera quia appellatione nostra uix apte exprimi possunt: græca pronunciatione Strategemata dicantur.

lius ut domi compositum cum martio fuerat ad consules uenit dicit esse q̃ secreto agere de re publica uelit remotis arbitris inuitus inquit ꝙ iniquus sit de meis ciuibus loquor nõ tamẽ admissum quicq̃ ab his criminatũ uẽio: sed cautũ ne admittãt nimio plusq̃ uelim nostroꝝ igenia sunt mobilia:multis id cladibus sensimus: quippe qui non nr̃o merito sed uestra patiẽtia sumus incolumes: magna hic uolscorũ multitudo est.ludi sunt. Spectaculo intẽta ciuitas erit memini qui per eãdem occasionẽ a sabinoꝝ iuuentute in hac urbe cõmissum sit : horret aius ne quid iconsulte aut temere fiat hæc uestra nostraq; cã primũ dicẽda nobis cõsulibus ratus sum ꝙ ad me attinet ex templo hic domũ abire in animo est ne cuius facti dictiq; cõtagione ꝑsens uioler.hæc locutus abiit. Consules cũ ad patres rẽ dubiã sub auctore certo detulissent auctor magis ut fit q̃ res ad præcauendũ uel ex supuacuo mouit.factoq; senatus cõsulto ut urbe excederẽt uolsci præcones dimittuntur q omnes proficisci ante noctẽ iuberẽt:ingens pauor primo discurrẽtes ad suas res tollendas in hospitia pculit: ꝓficiscẽtibus deinde indignatio aborta ut cõsceleratos cõtaminatosq; ab ludis festis diebus ceu quodãmodo hominũ deorũq; abactos cũ ꝓprie cõtinuato agmie irẽt: ꝓgressus Tullus ad cãput ferẽtinũ ut quisq; eueniet priores eoꝝ excipiens quærẽdo indignãdoq; & eos ipsos sedulo audientes secũdare uerbas.& p eo multitudinẽ altã in subiectũ uiæ cãpũ deduxit ibi in cõcionis modũ orationẽ exortus oẽs ad bellum:& arma cõcitauit & ꝙ ratione nũq̃ obtinuisset arte & calliditate cõsecutus ẽ.Ꝑ Spectandoꝝ ludorũ gfa. Qui instaurabant.cã uero renouãdoꝝ ludoꝝ dicta ẽ.i.c. de somniis.Ꝑ Insontes notaret.Innocentes uolscos ignominia afficeret.Ꝑ Deceptis.s.Ro.q a tullo fuerant decepti. Ludi instaurati

Lla uero pars calliditatis:Dicturus de astutia militari quæ a sapientia profecta omni prorsus repræhensione uacat dicit hoc nomen multo melius græco quã latino sermone exprimi posse & strategema appellari quasi consilium militare στρατοσ.n. græce exercitus.& αγω duco.Ꝑ Ab omni repræhensione procul remota.Hoc ideo dicit quia in superiori uaframento & calliditate nonnihil fraudis in esse uidetur.Ꝑ Strategemata.Consilia uel astutiæ militares.

ℭ Quoniã itellexerũt esse aptius.i.paratius & facilius:aut legãus aptius.i.cõueniẽtius dissimulare metũ.i.significare se nihil de Ro.metuere:officiis.i.p officia obseqosa:q̃ ptegere.s.se armis.Ꝑ At cõsiliũ Tulli ducis uolscoꝝ sup.fuit execrabile.Qui accẽsus maxia cupiditate ad iferẽdũ Ro.bellũ:cũ aiaduerterat aios suoꝝ cõtusos.i. hebetatos & confractos:aliquot ꝑliis aduersis.i.ifeliciter cõmissis:& ob id ꝓniores.i. iclinatiores paci.i.ad pacem: sup. q̃ ad bellũ:cõpulit sup.eos rõne isidiosa eo quo uolebat.i.ad bellũ gerẽdũ . Nã cũ magna multitudo uolscoꝝ cõuenisset Ro.gfa ludoꝝ.s.publicoꝝ:spectãdorũ. Tullus sup.dixit cõsulib⁹ se timere uehemẽter ne.s.uolsci molirent.i.cũ molimie attẽtarẽt subito:qd.i.aliqd hostile:& mõuit.s.cõsules:ut eẽnt cautiores: & ipẽ egressus ẽ ptinus.s.postq̃ id dixerat urbe.s.Roma.Quã rẽ cõsules retulerũt.i.ut dicũt reportauerũt ad senatũ.i.incõsultationẽ senatus:q.s.senatus tãetsi nulla suspicio suberat:tñ cõmotus authoritate Tulli:decreuit ut uolsci abirẽt añ noctẽ.Qua cõtumelia uolsci irritati:potuerũt ipelli facile:ad rebellãdũ. Ita.i.& sic mẽdaciũ ducis uersuti iuolutũ simulatiõe bẽiuolẽtiæ:fefellit simul duos Populos.s.Ro.ut notaret.s.nota ifidelitatis & ignominiæ innocentes.s.uolscos:& Volscum.s.populũ ut irasceretur deceptis.s.Ro.præsertim senatui:fraude Tulli decepto. ASCẽsius

Lla uero calliditas.s.q̃ dicturus ẽ egregia sup.est & rẽota ꝓcul ab oi rephẽsiõe.Cuius opa qa uix.i.cũ difficultate possũt exprimi apte.i.couenieñter appellatiõe nr̃a.i. uocabulo Ro. dicãtur stratagemata.i. gesta & cõsilia militaria:græce aũt scribit στρατηγηματα sed qanti secũdã corripiũt ꝓferũt p a dicẽtes stratagemata.Alii uero stratogemata a stratos quod est exercitus στρατια uero expeditio.

Mnibus copiis militaribus:Liuius Fidenates īquit colonia Romana ueientibus sociis cōsilii assum ptis pacto trāsitiōis albāoꝝ ad bellū atq; arma cōcitant cū fidenæ aptæ discissent tullus metio exercituq; eius ab alba accito contra hostes ducit ubi auienem transit ad confluentis collocat castra inter eum locum & fidenas ueientium exercitus tyberim trāsierat hi & in acie ꝓpe. flumen tenuere dextrū cornu in sinistro fidenates propius montes cōsistunt tullus aduersus ueientē hostem dirigit suos. Albanos cōtra legionem fidenatum collocat. Albano non plus animi erat q̄ fidei neq; manere neq; transire aperte ausus sensim ad mōtes succedit. Inde ubi satis subiisse sese ratus est erigi totā aciem fluctuansq; animo ut tereret tempus explicar ordines. Consilium erat qua fortūa rem daret ea inclinare uires: miraculo primo esse Romanis qui proximi steterāt ut nudari latera sua sociorum digressu senserunt: īde eques citato equo nunciat regi abire albanos Tullus retrepidā duodecim uouit Salios fanaq; pallori ac pauori equitē clara increpans uoce ut hostes exaudirent redire in ꝓlium iubet; nihil trepidatione opus esse. suo iussu circūduci albanum exercitum ut fidenatium nuda terga inuadant. idē imperat ut hastas equites erigere iubeat: id factum magnæ parti peditum Romanoꝝ cōspectū abenuis albani exercitus intersepsit: qui uiderant id ꝙ ab rege audirū erat rati eo acrius pugnār terror ad hostes transit: & audiuerant clara uoce dictum & magna pars fidenatum: ut qui coloni additi Romanis essent latinæ sciebant. itaq; sollicito ne ex collibus decursu albanorū intercluderentur ab oppido terga uertunt: Instat Tullus fusoq; fidenatium cornu in ueientem alieno pauore perculsum ferociter redit nec illi tulere impetū. sed ab ea flumen obiectum a tergo arcebat quo postq̄ fuga inclinauit. alii arma fede iactantes in aquā cæci ruebāt: alii dum cunctantur in ripis inter fugæ pugnæq; cōsiliū oppresi nō alia ante Roma. pugna atrocior fuit. Tum albanus exercitus spectator certaminis deductus in campos est de metio uero suffetio eius duce crudele sumptum est supplicīū ut duabus quadrigis alligatus dilaceretur.

Tullꝰ aciem callido cōsilio restituit

Ꞓ De Tullo Hostilio.

Mnibus militaribus copiis Tullo Hostilio Fidenas aggresso: quæ surgētis imperii nostri incunabula crebris rebellationibus torpere passæ non sunt. finitimisq; trophæis: ac triumphis alitam uirtutē eius: spes suas promouere ulterius docuerūt. Metius Suffetius dux Albanorum: dubiam: & suspectam semper societatis suæ fidem repēte in ipsa acie detexit. detecto enim Romani exercitus latere: in proximo colle consedit: pro adiutore speculator pugnæ futurus: ut aut uictis insultaret: aut uictores fessos aggrederetur. non erat dubium quin ea res militum nostrorum animos debilatura esset: cū eodem tempore & hostes confligere. & auxilia deficere cerneret. Itaq; ne id fieret. Tullus prouidit. concitato enim equo: pugnantium globos præcurrit. prædicās suo iussu secessisse Metium: eumq;: cum ipse signum dedisset inuasurum fidenatium terga. quo imperatoriæ artis consilio: metum fiducia mutauit. pro q; trepidatione: alacritate suorum pectora repleuit.

¶ Torpere: pigrescere & languere: nam crebro fidemnates aduersus Romanos rebellantes Romanam iuuentuē ocio torpescere non permittebant. ¶ Metius Fuffetius. Qui tunc erat dictator albāorum de quo sumptum fuit ut dixi crudele supplicium cuius meminit Virgilius haud procul inscitæ metium in diuersa quadrigæ distulerant. ¶ Detecto latere. Nā albani relictis Romanorum lateribus se in collem recepere. ¶ Vt uictis insultarent. Vt uictos Romanos per derisionem inuaderet. ¶ Concitato enim equo. Liuius dicit eum prius nouisse duodecimo salios: fanaque pallori & pauori. ¶ Omnes globos. Omnem multitudinem & ordinem pugnantium.

Fuffetii pœna

ASCēsius

Ꞓ Omnibus & cætera. Tullo Hostilio rege illo romanorum aggresso: idest cum esset aggressus fidenas oppidum Italiæ: omnibus copiis: scilicet militaribus: quæ: scilicet fidenæ: passæ non sunt; idest impediuerunt crebris rebellationibus incunabula. i. primordia imperii nostri surgentis torpere: idest pigra eē & ocio frigere: & docuerūt uirtutem eius: scilicet imperii Romani alitam tropheis ac triūphis finitimis: idest ex proximo loco partis: promouere: idest extendere spes suas ulterius: Metius Suffætius dux albanorum detexit: idest manifestauit repente in ipsa acie fidem societatis suæ cum Roma. initæ: semper dubiam & suspectam. Enim pro quia: latere exercitus Roma. detecto: idest nudato: consedit: idest locum cepit in colle proximo: futurus speculator: idest obseruator & spectator pugnæ: pro adiutore: idest ubi deberet esse adiutor: quia socius; ut insultaret uictis: scilicet Roma. si forte uincerentur: aut aggrederetur: scilicet eosdem uictores: si forte uincerent: fessos: scilicet ex pugna. Non erat dubium quin ea res esset debilitatura animos nostrorum: idest Roma. militum: cū cernerent eodem tempore & hostes confligere: scilicet secum: & auxilia deficere. Itaq; Tullus prouidit ne id fieret: idest ne animi suorum debilirētur: enim pro quia; ipse præcurrit: idest antequam defectionem animaduerteret percurrit equo concitato: scilicet ad cursum: globos: idest cuneos aut cumulos suorum pugnātium: scilicet cum hoste: prædicans Mætium secessisse: scilicet in collem illum: suo iussu: etenim cum ipse dedisset signum: inuasurum sup. esse terga fidenatium. Quo cōsilio imperatoriæ artis: idest quo stratagemate: mutauit metum fiducia: idest cōuertit metum in fiduciam & repleuit pectora suorum alacritate: scilicet inuadendi hostem: pro trepidatione quæ prius inerat aut quæ in fuisset. More autem suo narrat rem duntaxat quatenus ad præsentem locum pertineat; nam quomodo Mætius defectionis reus postea hippolytus factus sit: idest ab equis distractus non prosequitur.

T ne cõtinuo. Tarquinius superbus cũ Gabios urbẽ ꝓpinq̃ & ualidã sæpius aggressus uirtute expugnare nõ posset ad fraudes & dolos cõuersus ẽ:nã cũ uelut deposito bello fundamẽtis tẽpli faciẽdis aliisq; urbanis opibus itẽrũ se es simularet Sextus Tarq. filius eius q minor ex tribus erat trãsfugit ex cõposito Gabios pr̃is i se seuitiã itolerabilẽ cõquerẽs.iã ab alienis i suos uertisse superbiã & liberorũ quoq; eũ frequẽtiæ tedere:ut q̃ icurtia solitudinẽ fecerit domi quoq; faciat ne q̃ stirpẽ ne quẽ heredẽ reliq̃t se qdẽ inter tela & gladios patris elapsum nihil usq̃ sibi tutũ nisi apud hostẽ. L. Tarquinii credidisse nã errarẽt manere iis bellũ:qd̃ positũ simulet:& p occasionẽ eũ icautos i uasurũ:qd̃ si apud eos supplicibus locus nõ sit p erratum oẽ latiũ uolscos quoq; se ide equos & hernicos piturũ donec ad eos pueniat:q a patrũ crudelissimis atq; ipiis suppliciis tegere liberos sciãt: forsitã ẽt ardoris aliqd ad bellũ armaq; se aduersus superbissimũ regẽ ac ferocissimũ populũ inuẽturum cũ si nihil mouerent isensus ira porro ide habiturus uideret:benignæ a Gabinis excipitur quos paulopost ad rebellãdũ icitat ipse cũ Promptissimis Iuuenũ pdatũ atq; in expeditiões uadit ut dictis factisq; omnibus ad fallẽdũ istructis uana expssa est fides: Dux ad ultimũ belli legit ibi cũ inscia multitudine qd ageret ꝑlia parua inter Romã Gabiosq; fierẽt:qbus plerũq; gabina res superior esset:tũ certatim summi ifimiq; ganinorum. Sex. Tarqniũ dono deũ sibi missum ducẽ credere apud milites uero obeũdo picula & labores pariter pdã munifice largiẽdo tãta caritate eẽ ut non pater targnius potẽtior Romæ q̃ filius gabiis eẽt: ita postq̃ satis uiriũ collectũ ad oẽs conatus uidebatũ ex suis unũ scilicitatũ Romã ad patrẽ mittit qd nã se facere uellet quãdoq̃ dẽ ut oĩa ũ . . . ga biis posset ei dii dedissent hoc nũcio qa credo dubie fidei uidebat nihil uoce responsum est. Rex uelut deliberabũdus in ortũ ædiũ transit sequẽte nũcio filii: ibi inãbulãs tacitus summa papauerũ capita dr̃ baculo decussisse: interrogando expectãdoq; respõsũm ira seu odio seu superbia insita igenio nullã eum uoce emisisse Sexto ubi qcqd uellet pater q due pciperet tacitis ambagibus patuit priores ciuitatis criminãdo alios apud populũ alios sua ipsos iuidia opportunos iteremit multi palã qdã in qbus minus speciosa criminatio erat futura clã interfecti paruit quibusdã uolentibus fuga aut in exiliũ acti sunt absentiũq; bona iuxta atq; iterẽptorũ diuisa fuere largitionis: inde pdeq; dulcedine priuati cõmodi sensus maloꝝ publicorũ adimi: donec orba cõsilio auxilioq; gabina res regi Romano sine ulla dimicatione in mãu tradit. ⁋ Interceptũ: fraude captũ. ⁋ Verberaq;. Quia se ipsũ dedita opera sufferat uerberari: cuius rei nullam prorsus mentionem facit Liuius. Iustinus uero hanc eadem simulatione usum fuisse zopyrum unum de iterfectoribus magorũ. & de principibus Darii persarũ regis dicit: qui ut Babyloniam persarum imperio subiiceret domi se uerberibus lacerari toto corpore iussit & titulo trãsfugæ Babyloniam profectus hac eadem arte urbem & imperiũ dario pdidit. ⁋ Iuuenili calliditati: senilis astutia respondit. Patris senis calliditas iuuenis filii astutiam adæquauit: nã pater tacẽs qd sibi uellet filio callide satis indicauit. ⁋ Fidei aũt nuncii parum credẽs. Frõtinus Tarquinius inqt superbus gabinoꝝ iterficiẽdos arbitratus qa hoc nemini uolebat commissum nihil nuncio respõdit. Qui ad eum filio missus erat tãtum uirga eminẽtia papauerum capita cum forte in horto ambularet decussit. nuncius sine responso reuersus renunciauit adolescenti tarquinio quid agentem patrem uidisset ille intellexit idem esse eminentibus faciendum.

Zepyrus p̃ fa

⁋ De Sexto Tarquinio.

A T ne cõtinuo a nostris regibus recedamus Sextus Tarquinius Tarquinii filius indigne ferens quod patris uiribus expugnari Gabii nequirẽt: ualẽtiorẽ armis excogitauit rõnẽ qua interceptũ id oppidũ Romano ipio adiiceret. Subito nãq; sed ad Gabios cõtulit tãq̃ parentis sæuitiã: & uerbera quæ uolũtate sua perpessus erat: fugiens. ac paulatim uniuscuiusq; fictis: & compositis blanditiis alliciendo beneuolentiã: ut apud oẽs plurimum posset cõsecutus: familiarẽ suum ad patrem misit indicaturum: quemadmodũ cũcta i sua manu haberet: & quæsiturũ quidnã fieri uellet: iuuenili calliditati senilis astutia respõdit. Siquidem re eximia delectatus Tarquinius: fidei autẽ nũtii parum credẽs: nihil respõdit, sed ducto eo i Ortũ

⁋ At ne recedamus continuo a regibus nostris: idest a stratagematis eorum: Sextus Tarquinius filius Tarquinii. s. superbi: ultimi regũ Romanorum: ferẽs indigne q; Gabii neqrent expugnari. i. pugna uinci & capi: uiribus patris. s. sui: excogitauit rationem: idest subtilem uiam ualẽtiorem. s. ad expugnationẽ Gabioꝝ armis. s. paternis: qua. s. ratione adiiceret imperio romano id oppidum interceptũ. i. dolo captum. (Vbi signandũ est authorem in eam ire sententiã quã Maro æneĩ. ii. sic a iuuene ut minus imitãdam dictã afferẽ: dolus an uirtus quis in hoste requirat? Nam in præfatione dixit huiusmodi calliditatẽ ab omni rep̃hẽsione ꝓcul remotã qd̃ si uerũ est: hoc est si sine rep̃hensione inimicos simulata amicitia dolo uincere possumus: magna est adhibenda cautio ne inimico conciliato aut hosti amicitiã simulanti fidem habeamus: sic enim Babylonii: sic troiani: sic Gabii capti sunt: quia hosti crediderũt) nãq; ipse Sextus cõtulit se subito ad Gabios: tanq̃. s. esset fugiens: sæuitiã parentis. i. patris oibus notã: & uerbera. i. uerberationes aut instrumẽta ipsa uerberãdi: q̃ ppessus erat sua uolũtate: qa ubices aut uestigia uerberũ ostendit Gabiis: ac alliciendo paulatim beniuolenciã uniuscuiusq; i. Gabinorũ blãditiis fictis & cõpositis. i. subornatis ad fraudẽ: consecutus. i. ubi obtinuit ut posset plurimũ apud oẽs: misit familiarem suũ .i. a secretis: ad patrem: idicaturum quẽadmodũ haberet cũcta in sua manu: idest potestate: & qsiturum. s. a patre: qdnã uellet fieri. s. ad expugnandos cõmode gabios: astutia senilis: idest ipsius Tarquinii patris: respondit. i. consona fuit calliditati iuuenili. i. ipsius filii. Siquidem. i. quoniã Tarqnius. s. pater: delectatus re eximia. i. quã maxime exoptabat autẽ pro sed: parũ credẽs fidei nuntii: nihil respondit: sed eo seducto in hortũ. i. postq̃ eũ se duxerat in hortũ: decussit. i. in terram percutiendo deiecit. baculo: scilicet quem manu tenebat.

ASCẽsius

OLI. Ingẽiũ uire supat Sertori ceruа

Tũ Sertorius uidetis inqt cõmilitões igẽiũ plus posse q̃ uires.oia nãq; uicit studiosa sedulitas quo facto bar
bara gẽs ferox & cõtumax ĩpatori facilis:& dicto parẽs facta ẽ.A.Geli.húc alio Vafro cõsilio usum fuisse dicit
li.xv.ca.xxii.qđ & Plu.affirmat ĩ uita sertorii:il lũ.s.cãdidã ceruã eximie pulchritudinis & uiuacissimæ celerita
tis a lusitano quodã sibi dono datã ita mãsuefecisse:ut & uocãtẽ exaudiret & uadẽtẽ seq̃ref. assuetã quoq; os auri
bus eius iterdũ admouere q̃si cũ eo loquẽtẽ & arcani aliqd a numine nũciãtẽ.Nã il lã sibi a Diana dono datã si
mulabat a q̃ tãq̃ ab ipso numine doceref qđ faciẽdũ aut nõ faciẽdũ eẽt quotiẽscũq; hostes fines igressos aut urbẽ
aliq̃ cœpisse occulte p̄senserat dictũ sibi a cerua
simulabat:ut copias ĩ armis hẽret rursus si uicto
ria aliq̃ suo℞ ducũ occulta nũciabaf ceruã corõa
bat:& ab ea sibi uictoriã denũciatũ fuisse dicebat
hac simulatiõe barbaros feros & ĩdomitos facile
dicto parẽtes eẽt fecit.Ifas quoq; cõpositas p̄ ue
ris legebat somnũ simulabat & falsas religiões cõ
ferebat. Robore cor.& ai cõ.qa pares illi natura
corporis & aĩ dotes concesserat:ut & corporis ui
ribus & ai cõsilio plurimũ ualeret. Cõsecta:cõ
súpta. Ministeriũ exe.Opus pfecit. Quorsũ
tenderet:ad quem finem id fecisset imperator.
Oculis peruidit:subiecta similitudine.

Fabius maxius nolanũ militẽ q̃ arte in fide retinuit

Abius Maxi.Hic cũ aiaduertisset No
lanũ q̃ndã fortissimũ militẽ & genere
p̄stãtẽ defectiõis a q̃busdã accusari nõ
aiaduersiõe:sed Vafro cõsilio sibi fidis
simũ & Romãæ ptis p̄pugnatorẽ acerrimũ redi
dit:accito.n.illo núc inq̃t res eo malignitatis pue
nit:ut duces ad gratiã futu℞ ineũdã potius accu
senf q̃ pro eo℞ uirtute honores ĩpartianf:deinde
illũ accusauit q̄ nulla in re officiũ ei9 exposceret:
hæc cũ dixisset acerrimo equo aliisq; mũerib9 il
lũ oruauit:effecitq; ut q antea suspectus eẽt:núc fi
delissimus & Po.Ro.studiosissimus efficeref.ab
surdũ.n.eẽ dicebat equos & canes uenaticos cura
hoium & familiaritate:& uictu mãsuescere: feri
tatẽq; deponere.hoibus uero iperãtes nõ gratia &
mãsuetudine rebelles aios sibi cõciliaf asperiora
p̄secto uiolẽtioraq; eẽ q̃ agricolæ faciũt de caprifico:ac piastro:oleastroq; nã has arbores in oleas:ficusq: ac pi
ros domesticas fouẽdo:blãdiẽdoq; cõuertũt.alte℞ militẽ genere Lucanũ cohortũ pricipes accusauerãt:q̄ ex ca
stris se turpipiẽs sæpius ex ordine discesserat:hos Fabius iterrogat q̃lẽ húc hoiem eẽ aiaduertissent approbãti
bus cũctis:& eius res gestas:ac uirtutibus extollẽtibus Fabi.diligẽter sciscitatus discessus & erroris cãm:ubi cõ
perit hoiem scorti cuiusdã amore correptũ stati curauit clã meretriculã illã cõphendi:& ad se in castra pduci:
quo facto iuuenẽ ad se accitũ bẽigne cõpellat nõ te sugit:inq̃t:q̄ p̄ter leges & mores Romãos e castris noctu sæpe
discesseris:sed antea bonũ te fuisse ui℞ haud oblitus sum:errores igif tui cũ rebus a te bene gestis recõpẽsenf:
post hac uero te ĩ aliis rebus obseruabo:educta deĩde e tẽtorio muliercula hæc inq̃t te in castris retinebit nisi pp
aliã improbitatẽ discesseris:nã te huius amore e castris discedere ferebaf:eã deĩde iuuẽi tradidit:& illũ fortissi
mũ sibi retinuit & reipu.utilẽ. Cuius nõ dimicare uĩcere est.Infinitus sæpe p̄ re uerbi ponif ut hoc loco nõ di
micare ẽ uincere.nulla dimicatio ẽ uictoria.Cõtra uero ẽt res uerbi ponif p̄ ĩfinito ut cõsulto p̄ cõsulere:facto p̄
facere. Disciplinã deflexit:qa pp disciplinã militiæ Romãæ p̄misit húc ĩ castris scortũ hr̃e. Paratissimũ ex
cursorem:expeditissimum bellatorẽ:nã excursores dicuntur:qui in expeditionem aduersus hostes ducuntur.

concioni quorsum ea res tẽderet cognoscere cupiẽ
ti:subiecit:equi caude cõsimilẽ eẽ nostrũ exercitũ.
cuius ptes aliquis aggrediẽs opprimere possit:uni
uersum cõatus p̄sternere:celerius tradiderit uicto
riã:q̃ occupauerit.Ita gẽs barbara & aspera:& regi
difficilis:in exitium suum ruens:quam utilitatem
auribus respuerat:oculis peruidit.

De Fabio maximo.

Abius ãt maximus cuius nõ dimicaf:uin
cere fuit:cũ p̄cipuæ fortitudinis Nolanũ
peditẽ dubia fide suspectũ:& strẽuæ opæ
Lucanũ equitẽ amore scorti deperditũ i castris ha
beret:ut utroq; potius bono milite utereſ:quam
in utrunq; animaduerteret:alteri suspicionẽ suam
dissimulauit:in alterũ disciplinã paululum a recto
tenore deflexit.nãq; illum plene pro tribunali lau
dando:omniq; genere honoris prosequendo:ani
mum suum a pœnis ad romanos coegit reuocare:
& hunc clam meretricem redimere passus:paratissi
mum pro nobis excursorem reddidit.

ASCẽsius

Túc Sertori9 subiecit.i.cõtinuo dixit cõcioni barbaræ.i.multitudini barbaro℞ cõuocato℞:ad audiẽdũ uerbũ
ĩpatoris:cognosceŕ quorsũ.i.ad quẽ finẽ ea res tenderet:dixit inq̃ exercitũ nr̃um.i.romanũ eẽ similẽ caudæ eq:
cuius.s.exercitus rõani:aliqs aggrediẽs.i.iuadẽs:ptes possit opprimere sup.eas:sed sup.cõatus.i.q cõareŕ p̄ster
nere:uniuersũ.i.simul totũ exercitũ.s.romanũ:tradiderit.s.hosti:celerius uictoriã q̃ occupauerit sup. eã. Ita.i.&
sic gẽs barbara.i.icultis moribus aspa & difficilis regi.i.ut regaf.ruẽs.i.lata sine circũspectiõe ĩ exitiũ suũ puidit
.i.uidẽdo cognouit oculis utilitatẽ q̃ respuerat auribus.i.dũ uerbis dũtaxat illi dissuadebaf. Fabius ãt maxi
m9 cui9 nõ dimicare.i.abstineŕ a pugna ẽ uicere:sic.n.hoc ẽ cũctãdo Hãni.fregit:cũ hr̃et ĩ castris.s.suis peditẽ.i.
militẽ pedestrẽ Nolanũ.i.e Nola oppido:fortitudis p̄cipuæ.i.egregiæ suspectũ dubia fide:qa uidebaf ad Hãn.
uelle trãsire:& eq̃tẽ lucanũ.i.e Lucãia:opæ.i.opatiõis militaris strenuæ.i.acris & diligẽtis:depditũ amore scor
ti.i.meretriculæ:ut utereŕ utroq; potius bono milite:q̃ aiaduerteret ĩ utrũq;.i.iuste puniret utrũq;: dissimulauit
.i.dissimulãdo abscõdit alteri.s.Nolão:suspicionẽ suã de pfidia illi9:& deflexit ĩ alte℞.i.ad cõplacẽdũ alteri:uз
Lucão disciplinã.s.militarẽ paululũ a recto tenore.i.a rigoŕ suo.Nãq; laudãdo illũ.i.nolanũ:suspectæ fidei:ple
ne.i.tãq̃ minime suspectũ:p̄ tribũali.i.cathedra ĩpatoria:& p̄sequẽdo.i.afficiendo eũ oi genere honoris:coegit
sup.eũ reuocaŕ aium suũ a pœnis.i.Carthagi.ad Rom.& passus húc.s.eq̃tẽ lucanũ:redimere.s.a lenone: clã.i.in
occulto meretricẽ reddidit sup.eũ excursorẽ.s.in hostiles terras aut castra:paratissimũ.i.prõptissimũ: p̄ nobis.

OLI. Veniam nūc ad eos: De his qui astutia sibi salutē parauerāt. M. Volusius a triūuiris ꝓscriptus uafro consilio: & calliditate ingenii salutem suā protexit: nam sumpto Isiaci habitu mendicus factus incognitū se oībus ꝓbuit: quacūq; iter fecit donec in castra Brutiana peruenit saluus & incolumis. ꝶ Aedilis: tribunus plæbis. Hic locus corruptus esse solet: neq; enim tribunus & ædilis quisq; uno tempore esse poterat: sed ita credendū est: ut littera sit ædilis plæbeius. erāt enī ædiles plæbei & currules ꝙ iter utrosq; interesset ostendit. i. li. de neglecta religiōe ubi de Var. loquit̄. ꝶ Assumpto isiaci habitu: sumpto habitu sacerdotis isidis: erat autē habitus mendicātis: nā isiaci sacerdotes mēdicātes per urbes & uicos uagabant̄ pollicentes se futura præditūros: si daretur asis. & inde quæstum faciebant. hi uulgo nunc dicuntur eingani. sunt autem ægyptii ergo habitu isiaci .i. habitu pauperrimi sacerdotis. ꝶ Stipem: pecuniam. mendicās. ꝶ Quid illa necessitate. Hác fortunam uel potius Volusii necessitatem deplorat: quæ nihil ferme tristius inueniri possit quæ uolusium coegit depositis Romani magistratus insignibus isiaci hoc est pauperrimi sacerdotis & mendicantis sumere habitum. ꝶ Abiecto honoris prætexta: Deposito magistratus insigni. ꝶ Omnes autem hi. damnat uolusium & eos qui uitæ nimiū cupidi omnem indignitatem & turpitudinem uitandæ mortis gratia subire non dubitant: & eos q alienæ mortis auidi homines ad eam necessitatē impellunt: ut ea sustinere cogantur. ꝶ Sustinuerūt uitæ cupidi. ꝶ Perpeti coege. alienæ mortis auidi.

Isiaci stipē rogabant

Stipē petere

ℭ De Marco Volusio Aedile.

Veniā nūc ad eos qb⁹ salus: astutia q̄sita ē M. Volusius ædilis plebis ꝓscript⁹ assumpto Isiaci habitu: p itiera uiasq; publicas stipē petēs qsnā reuera eēt: occurrētes dignoscere passus nō ē. eoq; fallaciæ gñe tectus i. M. Bruti castra ꝑuenit. Quid illa necessitate miserius? q̄ magistratū Populi Ro. abiecto honoris ꝓtextu: aliēigenæ religiōis oscuratū isignibus: p urbē iussit icedere: omnes autem hi suæ uitæ: aut illi alienæ mortis cupidi: qui talia uel ipsi sustinuerunt: uel alios perpeti coegerunt.

ℭ De Saturnino Vetulione.

Aliquāto speciosi⁹ sentētiis Saturnini Vetuliōis ī eodē genere casus: ultimæ sortis auxiliū. Qui cū a triūuiris iter ꝓscriptos nomē suū propositū audisset: cōtinuo præturæ insignia inuasit: præcedētibusq; ī modū lictorum: & apparitorum publicorum seruis subornatis: uehicula comprehēdit: hospitia occupauit: obuios summouit: ac tā audaci usurpatiōe imperii: ī maxia luce dēsissimas hostilib⁹ oculis tenebras effudit. Idē

Aliquāto speciosius. Hic Saturninus uetulio honestiori ratione longeque a superiori diuersa sua suæ saluti consuluit. proscriptus enim a triumuiris cū se quæri ab interfectoribus audisset non mendici habitum sed magistratus insignia audacter suscepit: subornatisq; seruis eos tanq̄. apparitores & littores præcedere iussit ex quo factum est ut per omnes colonias. & mūicipia Romana publice susceptꝰ uehicula publica hospitia honorifica ubique consequeretur: Puteolos quoq; delatus non aliter ex Romana classe quæ tū ibi erat sibi necessarias naues delegit q̄ si ꝓtor aut alius publicus magistratus extitisset: qua audacia in siciliā tutus peruenit quo cæteri proscripti confugiebant. ꝶ Vetulionis. ad differētiam saturnini apulei: de quo supra dictum est.

ℭ Veniam nunc ad eos quibus salus: idest conseruatio uitæ quæsita: idest inuenta est astutia: idest per astutiam Marcus Volusius ædilis plæbeius: & ita non curulis: proscriptus: scilicet a triumuiris: petēs stipem: idest eleemosynam habitu Isiaci: idest sacerdotis Isidis per itinera & uias: non est passus occurrentes dignoscere reuera: quisnam esset: & tectus: idest protectus eo genere fallaciæ peruenit in castra Marcí Bruti. Quid miserius sup. fuit: illa necessitate q: scilicet necessitas: iussit: idest uoluit aut impulit magistratum Populi Romani: qa ædilem prætextu honoris: idest insigni magistratus abiecto: incedere obscuratum insignibus religionis alienigenæ: quia ægyptiacæ? quasi dicat nihil. Et ita tacite damnat Volusium Brutianas partes secutum. Omnes autem hi qui ipsi: idest in se sustinuerunt talia: idest tam miserum subterfugium cupidi sup. fuerunt suæ uitæ: scilicet conseruantæ plusquam honoris: aut illi qui alios coegerunt perpeti talia: fuerunt cupidi mortis alienæ. ꝶ Aliquanto speciosius sententiis: aut ut alii legunt senseris: quod si est legendum ordo est: Tu senseris auxilium Saturnini aliquanto speciosius & cætera. Sin sententiis sic. Auxilium Saturnini Vetulionis in eodem genere casus extremæ sortis: idest mortis euitandæ sup. fuit speciosius aliquanto: idest aliqua ex parte sup. quam Volusii: sententiis: idest secundum sentētias & iudicia hominum: Qui cum audisset nomen suum propositum inter proscriptos a triumuiris: inuasit: idest uiolenter accepit continuo insignia præturæ: & seruis subornatis in modum lictorum & apparitorum: idest satellitum publicorum præcedentibus: compræhendit: scilicet ubicunque inuenerat quasi nomine publico: uehicula: quibus sarcinas suas auexit & forte se & suos: occupauit hospitia: scilicet publica: summouit: idest de uia cedere fecit obuios: ac offudit tam audaci usurpatione imperii oculis hostilibus tenebras densissimas: in maxima luce: idest cum incederet maxime conspicuus & tanq̄ prætor Romāus ab inimicis eum quærentibus non est agnitus. Idem: scilicet Saturninus. ASCĒsius

ℭ Atqui Liuius Equitem non peditem Nolanum nec a Fabio Maxi. sed a Marcello reuocatum scribit ad sanitatem. ꝶ Sententiis. Ianus Parrhasius existimabat incommode Sententiis imperitia librari scriptum pro sentii. Nā sentii: prænomen in usu ueterum fuisse satis indicat sentius Gallus. & sentius Augurinus. THE.

OLI. ¶Perinde ut publicum ministerium:tanq̄ publico officio fungens.¶Certissimum profugium:nam ibi ut esse poterant proscripti.¶Leuioris notæ:ignobilioris conditionis.

Mantissimus quidam.Pater quidam cuius propter ignobilitatem nomen non ponitur cum sensisset filium insano matronæ cuiusdam amore detineri uafro consilio ab eo quasi furore reuocauit.ná quotiens ad matroná erat iturus ab eo petebat:ut prius uulgari & publico Scorto uteretur:quod cum fecisset adolescens extincta eius libido non facile matronæ Blanditiis.postea incēdebatur:& ita filium a piculoso amore liberauit.¶Periculosis facib₉.

Amori sedádo remedium

Quia matronam amabat ad quā non sine periculo accedere poterat.¶Inhibere: cohercere.¶Resolutum:quasi obtusum & refrenatum.

Vm Alexander:Cum Alexander ducturus esset exercitum in persas cōsuluit oraculum quē suscepti belli euentum esset habiturus:felicem respōdit Apollo:si eū qui primus sibi porta egresso occurrisset occidi iussisset:sorte ita accidit utasinarius quidam occurreret quæ cum ad cædem rapi imperasset.admiratus asinarius qui se innocenté sciret & rei causam non intelligeret quæsiuit ex Alexander qua gratia id faceret cui Alexander cum Apollinis responsum & fati necessitatem aperuisset non tibi prior iquit occurri o rex sed asinus q ante me actus pcedebat quo callido respōso se ab imminēti morte liberauit:nā hoc dicto delectatus Alexander asinum occidi & hominem seruari iussit.¶Sorte ad.idest oraculo nam dupliciter dabantur responsa aut uerbis cum phœbas loq̄batur & futura prædicebat aut in foliis palmæ in qbus ut dicit Var.iterdū notis iterdū scribebant sermōibus.uñ Virg. foliis ne tm̄ carmina mandes Ipsa canas oro finem dedit ore loquendi. ¶Adiiceret:astringeret:destinaret.¶Oraculi præceptū: responsum apollinis qui suæ salutis causa id facere iussisset.¶Summa in hoc:In hoc inquit exemplo calliditas & mansuetudo apparuit in sequēti uero sola agasonis:regis Darii calliditas cognoscitur.¶Equisone.Agasone & equorum ministro siue stabulario.

Asinarius astuto respōso morté deprecatus

ASCĒSIUS ¶Vt uenit puteolos perinde ac.i.tanq̄ agens publicū ministeriū.i.ad rempu.pertinens:nauibus correptis cū summa licētia.i.p libidine quas uellet iuitis dominis:penetrauit in siciliā:certissimū tūc pfugiū pscriptorum.Quia aūt multa domestica subiecit exempla:ne multitudo fastidiū pareat dicit.Vno exēplo notæ leuioris.i.minoris æstimationis sicut æs minore nota percussum:adiecto his.s.iā dictis;reuertar pro eo quod est uertar(nam re uatar)ad externa.¶Amantissimus &c.Ordo est.Quidā pater amātissimus filii.i.sui cū uellet in hibere.i.retrahere eum accensum facibus.s.amorū incōcessis & periculosis: quia cuiusdā matronæ:ab cupiditate insana.i.temeraria aut uehementi usq; ad insaniā:temperauit idulgentiá patriá consilio salubri:quantū ad illius sæculi errorem:quo minorē fornicationē capitalē nō cēsuerūt culpā. Enim p quia:pater petiit a filio ut priusq̄ iret ad eá q̄ diligebat:utereť uenere uulgari ac pmissa.i.coitu meretricio:cuius præcibus adolescēs obsecutus:afferens impetū animi infelicis.i.infeliciter amātis resolutū.i.retusum & laxatū satietate concubitus licentis.i.tūc permissi & nūc quoq; ad euitādū maius malū a seculari iudice raro puniti: afferens dico tardiorē & pigriorē ad id quod nō licebat deposuit sup.eum paulatim.¶Cum Alexander rex Macedonum monitus sorte:idest uaticinio sortilegorum:ut iuberet iterfici eum qui occurrisset primus sibi egresso porta:imperasset Asinarium:idest actorem Asini factū obuiam sorte:idest a casu ante omnes.i.homines:arripi ad mortem:& eo quærente quisnā adiiceret capitali supplicio:idest morti se immerentem & innocenté.Cūq; sup.Alexander retulisset præceptum oraculi ad excusandum factum suum:Asinarius iquit:o rex si ita est: sors destinauit alium huic morti.Nam asellus quem ego agebam ante me occurrit tibi prior.i.q̄ ego.Alexander delectatus & illius dicto tam callido & q ipse reuocatus erat ab errore.s.quo humanam hostiam immolare constituerat:rapuit occasionem religionis expiandæ:idest placandæ aut exoluendæ:in animali uiliori aliq̄to(immo infinito si precium animæ humanæ æstimes Valeri)Summa mansuetudo:scilicet regis cum calliditate:scilicet Asinarii:fuit in hoc:scilicet exemplo:summa quoq; calliditas fuit in equisone alterius regis: scilicet Darii

ut Puteolos uēit pinde ut publicū ministeriū agēs: sūma cū licentia correptis nauibus i Siciliā: certissimū tūc pscriptoꝝ pfugiū penetrauit:his uno adiecto leuioris notæ exemplo:ad externa reuertar.

¶De amore cuiusdam Patris in filium.

Mātissimus qdā filii cū eū icōcessis ac piculosis facibus accēsū ab isāia cupiditate pī ihibere uellet:salubri cōsilio priá idulgētiam tēpauit. petiit .n. ut priusq̄ ad eā:q̄ diligebat: iret. uulgari: ac pmissa uenere utereť. cuius precibus obsecutus adulescēs ifelicis ai ipetū sacietate licētis cōcubitus resolutum:ad id qd nō licebat tardiorē:pigrioremq; afferens paulatim deposuit.

¶De Quodam Asinario.

Vm Alexāder macedonū Rex sorte mōitus:ut eū q sibi porta egresso prim₉ occurrisset:iterfici iuberet: Asinariū forte sibi obuiā factū:ad morté arripi ipauit:eoq; q̄rēte qdnā se imerētē capitali supplicio:inocētēq; addiceret:cū ad excusandum factū suum oraculi præceptū retulisset:asinarius si ita est (inqt) rex alium sors huic morti destinauit.nam Asellus:qué ego āte me agebā.prior tibi occurrit:delectat₉ Alexāder & illi₉ tā callido dicto:& qd ab errore ipe reuocatus erat:occasionē i aliquāto uiliorī animali expiādæ religiōis rapuit.summa in hoc cum calliditate māsuetudo. summa quoq; i alterius regis eqsone calliditas.

SOrdida ma. Occisis magis q̃ psaꝝ regnũ ꝑ dolũ occupauerãt: ut dictũ ẽ i.c. de fort. magna qdẽ glĩa recupati ꝛgni pricipiũ fuit: ſ; mlto maior i eo q̃ cũ de ꝛgno ãbigerẽt cõcordaꝛ potuerũt: erãt.n. uirtute & nobilitate ita pes ut difficilẽ pp ſo electione æq̃litas faceret: ipi igiꝛ uiã iuenerũt q̃ d ſe iudiciũ religiõi & fortũæ cõmitterẽt: pactiq; iter ſe ſũt ut die ſtatuto oẽs equos ãte regiã prio mãe pducerẽt: & cuius equ9 iter ſolis ortũ hinitũ prius ediſſet is rex eẽt. nã & ſolẽ pſæ unũ deũ eẽ credũt & equos eidẽ deo ſacratos eẽ ferũt: & erat iter cõiuratos Dari9 hidaſpi fili9: cui de regno ſollicito eq cuſtos ait. Si ea res uictoriã moreꝛ nihil negocii ſupeſſe ꝑ noctẽ deide equũ pridie cõſtituta diẽ ad eũdẽ locũ ducit ibiq; æq; admittit uel ut dicit Vale. i æq; gẽitalẽ ptẽ dimiſſã manũ cũ ad eũ locũ uẽtũ eẽt eq naribus admouit. quo odore uel uoluptate ueneris irritat9 equ9 hinitũ ſtati dedit & ſegnib9 aliis ſelix auſpitiũ dño pri9 emiſit: tanta moderatio cæteris fuit ut audito auſpitio cõfeſti eqs diſſiluerit: & dariũ regẽ ſalutauerit. In expoſitiõe hui9 hiſtoriæ Iuſtinũ ſolũmõ ſũ ſecutus. i.c. uero d fortitudie alioꝝ quoq; ſnias iſerui. ꝑ Perſide oppſſa. Perſaꝝ regno occupato. ꝑ Cãdidati: utpote cõpetitores eiuſdẽ mgr̃atus & imperii. ꝑ Paruo uaframento: parua calliditate. OLI.

Darius equi auſpiciorex

CDe Dario Rege.

SOrdida Magoꝝ dñatiõe Perſide oppſſa: Darius Rex adiutorib9 eiuſdẽ dignitatis aſſũptis pactũ cũ ꝑclari opis cõſortib9 fecit: ut eqs iſidẽtes Solis ortu: curſũ i quẽdã locũ dirigerẽt: iſq; regno potireꝛ: cuius equus i eo primus hiniſſet. cæteꝝ maxie mercedis cõpetitoribus fortunæ bñficiũ expectãtib9: ſol9 acumie eqſõis ſui Ebaris ꝓſperũ exoptatæ rei effectũ aſſecutus ẽ. q in eq̃ gẽitalẽ ptẽ demiſſã manũ: cũ ad eũ locũ uẽtũ eẽt: narib9 eq admouit: quo odoꝛ irritatus ãte oẽs hinitũ edidit: auditoq; eo: ſex rliq ſũmæ prãtis cõtinuo eqs delapſi: cãdidati (ut ẽ mos pſaꝝ) hũi ꝓſtratis corporib9 Dariũ regẽ ſalutauerũt. q̃tũ ipiũ: q̃ paruo iterceptũ ẽ uaframẽto.

CDe Bia Prienẽſi.

BIas ãt cuius ſapiẽtia diuturnior iter hoies ẽ q̃ pr̃ia Priene fuit (Si qdẽ hic ẽt nũc ſpirat. illius pide atq; extictæ ueſtigia tñmõ extãt) ita aiebat oporteꝛ hoies i uſu amicitiæ uerſari: ut mẽiniſſẽt eã ad grauiſſimas inimicitias poſſe cõuerti. qd qdẽ ꝑceptũ prima ſpicie nimis fortaſſe callidũ uideaꝛ inimicũq; ſimplicitati: q̃ ꝑcipuæ familiaritas gaudet. ſed ſi altiorib9 animis cogitatio demiſſa fuerit: per quam utile reperietur.

BIas ãt. q9 Biãti Val. atribuit Chilõi Plutar. aſcribit. chilõ.n. ut tradit Plut. dicere ſolebat: ames eatenus q̃ſi aliq̃to ſis odio forte hiturus. itẽ hactẽus oderis. tãq̃ fortaſſe ſis amaturus: ac ſi diceret nõ debem9 eo uſq; amicũ amare ut ſi qd idignũ & turpe fecerit uel iuſſerit odiſſe neq̃am9 & ecõtra nec tãtope odiſſe: ut eũ i amicitiã noſtrã ſi neceſſe fuerit recipe nõ poſſumus nõ miꝝ hoc a Biante dictũ: nã & Scipio teſte Ci. li. de amicitia dicere ſolebat. nihil difficilius eẽ q̃ amicitiã uſq; ad extremũ uitæ diẽ pmãere. Laertius quoq; hoc Biãtis dictũ nõ Chilonis fuiſſe affirmat. Cuius ſapientia diu. Quia euerſa & extĩcta pr̃ia ei9 ſapiẽtiæ nomẽ & glĩa ſtetit imortalis: q ad noſtrã uſq; ætatẽ puẽit q̃uis ergo pr̃ia pierit: nõ tñ ei9 ſapiẽtia potuit itercipi aut aliquo mõ pire. ꝑ Inimicũq; ſimplici. Quia q ſimpliciter ãmat: amat uſq; in fĩnẽ. ꝑ Qua fa. gaudet: Nã uera amicitia ſimplicitate letaꝛ & nulla ſimulatiõe aut diſſimulatiõe ſit iuoluta q̃les eẽ ſolẽt q amicitias & inimicitias non ex re: ſed ex cõmodo ſuo metiunꝛ. ꝑ Altior cogi. ſi diligẽtius hoc dictũ excogitaꝛ uoluerit qſpiã. ꝑ Per q̃ utile: ideſt ualde utile ne: ſcilicet tantum in amore progrediantur ut ſi neceſſe fuerit gradum reuocare nequeamus. Bias prienẽſis

CSordida dominatione magorũ. ſ. ignobilium quorundã qui regnũ occupauerãt oppreſſa. ſ. a Dario & quibuſdam aliis nobilibus ſup. in perſide. ſ. regione perſarũ aut dominatione perſidæ (a nominatiuo perſida: q factus ſit ab actõ pſida a ntõ pſiis pſidos deflexo oppreſſa (nõ tamen dicã cũ Oliuerio. Perſide oppſſa: qa deliberata iã loquiꝛ) Darius rex. ſ. futurus aſſumptis adiutoribus eiuſdẽ dignitatis. i. aliis nobilib9 q ſecũ magos oppſſerãt: fecit cũ cõſortibus ꝑclari opis. i. tyrãnicidii: pactũ. ſ. de regis noui creatiõe: ut ipi iſidẽtes eqs ſup. i ortu ſolis dirigerẽt curſũ i quẽdã. i. certũ locũ: & is potireꝛ regno: cuius equus Hinniſſet. i. hinitũ emiſiſſet prius in eo. ſ. loco. Cæteꝝ. i. ſed cõpetitoribus maxiæ mercedis: hoc ẽ tãti regni: expectãtibus bñficiũ fortũæ: ut forte fortũa equ9 ſuus hiniret: nulla iduſtria adhibita ſolus. ſ. darius aſſecutus ẽ ꝓſperũ effectũ rei optatæ. i. adoptionẽ regni pp hinnitũ eq acumine. i. ſolerti iduſtria Ebaris eqſonis ſui. i. actoris equorũ ſuorũ: q admouit naribus eq. ſ. Darii: manũ. ſ. ſuã: demiſſã. ſ. paulo ante in partẽ genitalẽ. i. q̃ cõcipere ſolẽt: eq: quo odore equus Darii irritatus. i. puocatus ad uenerẽ & ita exhilaratus: edidit hinnitũ ante oẽs. ſ. alios: & eo. ſ. hinnitu audito: reliq ſex cãdidati. i. competitores ſũmæ poteſtatis delapſi. i. ubi celeriter deſcenderant cõtinuo eqs: ſalutauerũt Dariũ regẽ corporibus proſtratis humi: ut eſt mos perſarũ. ſ. adorandi regẽ. Quantũ. i. o quãtum imperiũ q̃. i. q̃tum paruo uaframẽto. i. caliditate eſt interceptũ. i. aliis ꝑreptũ: aut inceptũ. i. initũ primo a dario. q. d. maximũ minimo. ꝑ Bias autem cuius ſapientia fuit diuturnior inter homines q̃ Priene patria ſup. eius Siquidem: hic. ſ. Bias: aut hæc: ſcilicet fama Biantis aut Biæ (utrũq; enim repperi:) ſpirat: ideſt ſpiritũ uitalem ducit: hoc eſt durat: etiam nunc. i. adhuc ueſtigia extant tantummodo illius. ſ. patriæ eius: perinde atq; extinctæ) aiebat homines oportere uerſari in uſu amicitiæ ita ut meminiſſent. i. memores ſint eam poſſe cõuerti ad grauiſſimas inimicitias. Quod quidem præceptum uidetur fortaſſe prima ſpecie. i. inſpectione nimis callidum & inimicum ſimplicitati qua familiaritas gaudet præcipue: ſed ſi cogitatio demiſſa fuerit animis altioribus præceptum ſup. reperieꝛ per q̃. i. ualde utile. ASCẽſius

OLI. Anaximenis uafre dictū factū que

LAmpsacenæ urbis. Hic quod Valeri. Anaximeni attribuit nonnulli Aristoteli tradunt. utroq; enim p̃ceprore Alexander est usus. Anaximenes ut inquir Valerius uel Aristoteles: ut alii uolunr legatus alexandro pro patria quam euertere alexander constituerat cum uenisset ad eum supplicaturus erat ꝓ patria: Sed Alexander ratus id quod erar supplicatum eum euenisse pro patria ne præcibus a proposito suo reuocari posset: iurauit illi se negaturum quicquid peteret anaximenes siue aristoteles petiit: ur patriā perderet quo dicto grauiter doluir alexander q̃ animi sui propositum exequi salua fide non posset nam eum illi iurasset omnia se negaturum iusiurandum uiolare. & dictum reuocare non poterat. ꝩ Lampsacenæ: Lampsacū proprium nomen est urbis: quod uero in eum delinunt propria ita formanr possessiua ur Lemacum lemacenus: Leonicum leonicenus: Lampsacū lampsacenus. ꝩ Iræ eius opponeret: Precibus obsisteret iræ suæ.

Demosthēis astuta defensio

DEmosthenes; hic orator insignis iniuriæ cuiusdam mulieris cum maxima calliditate succurrir: cum enim hospites duo certam pecuniæ quantiratem apud eam certa lege depoluissent: ut non alteri sine altero redderet: & cum alter simulata alrerius morte redisset omnemq; pecuniam sustulisset superuenir paulopost alrer pecuniam repentes: mulier incerta quid agerer cum nō haberet unde redderet eo desperarionis redigirur: ut de laqueo cogitaret Demosthenes hac eam calliditate liberauit: ut diceret parata est mulier reddere depositum: eaque lege recepit ut utrisque pariter reddar nisi alter affuerit ex lege restituere non potest. ꝩ Squallore ob. immundus & atra ueste indutus barba capilloque promisso. ꝩ Hærebat: incerta erat & fluctuabat. Iuuenalis hæres & Chionem dubitas alta deducere sella. ꝩ Affulsit: apparuir.

ASCēsius

℄ Lampsacenæ & cætera: Vero: idest sed: sal9 urbis Lampsacenæ: idest Lampsaci: (inueni tamen scriptum Lampaseenæ) constitir: idest conseruata est beneficio unius uaframenti: idest callidi: inuēti nam cū Alexāder. s. magnus ferretur summo studio: ad excidium: idest euersionem eius: scilicet urbis: & uidisset Anaximenem præceptorem suum progressum extra mœnia: quia manifestū erat futurum ut Anaximenes oppōeret iræ eius: scilicet Alexandri præces suas: Alexander iurauit se non facturum quod: scilicet Anaximenes petisset: tunc Anaximenes inquit: peto ut diruas Lampsacum. Hæc uelocitas: idest solers inuentio sagacitaris: idest sagacis medii: subtraxit oppidū īclytū uetusta nobilitate exirio cui erat destinatū.

℄ De Anaximene præceptore Alexandri.

LAmpsacenæ uero urbis salus unius uaframenti beneficio constitit. nam cum ad excidium eius summo studio Alexander ferretur: progressumq; extra mœnia Anaximenem præceptorem suum uidisset: quia manifestum erat futurum: ut preces suas iræ eius opponeret: non facturum se quod petisset iurauit. tunc Anaximenes peto (īquit) ut Lampsacum diruas. hæc uelocitas sagacitatis oppidum uetusta nobilitate inclytum: exitio cui destinatum erat: subtraxit.

℄ De Demosthene.

DEmosthenis quoq; astutia mirifice cuidā ancillæ succursum est. quæ pecūiam depositi nomine a duobus hospitibus acceperat: ea conditione ut illam simul utrisq; redderet. quorum altet interiecto tempore tāquam mortuo socio squallore obsitus: deceptæ omnes nummos abstulit. superuenit deinde alter: & depositum petere cœpit. hærebat misera in maxima pariter & pecuniæ: & defensionis penuria. Iamq; de laqueo & suspendio cogitabat. sed opportune Demosthenes ei patronus affuit. qui ut in aduocationem uenit: mulier (inquit) parata est depositi se fidem soluere. sed nisi socium adduxeris: id facere nō potest. quoniam ut ipse uociferaris hæc dicta ē lex: ne pecunia alteri sine altero numeretur.

℄ De quodam uiro Atheniensi.

Si ꝑ patria intercessuꝝ putauit Alexander non recte Aristoteli id attribuas: cui patria non Lampsacū sed Stagyra fuit. ꝩ Demosthenis &c. Ordo est Succursum est quoq; mirifice cuidā ancillæ astutia. i. callido consilio Demosthenis. s. oraroris clarissimi in græcia: q̄ acceperat pecuniā a duob9 hospitibus noie. i. sub rōne depositi: ea conditione: ut redderet illam: scilicet pecuniam simul utrisq;: quorum alter tpe iteriecto: obsitus squalore tanquam socio mortuo abstulit: scilicet ancillæ deceptæ omnes mummos: scilicet depositos ab utrisque deinde alrer superuenit: & cœpit petere depositum. Misera: scilicet ancilla: herebat: idest ꝑplexa & suspensa erar in maxima pœnuria: idest carentia: pariter & pecuniæ quia omnem quam acceperat alteri rediderat: & propriam nō habebat: & defensoris: quia paupercula erar & ancilla: & cogitabat iam de laqueo & suspendio: idest de se suspendenda & strangulanda laqueo: sed Demosthenes affuit oportune ei patronus: idest defensor: qui ut: idest postquā uenit in aduocaionem: idest defensionem ancille: inquit: mulier est parata se soluere fidem: idest fidelem ꝓmissionem depositi: forte melius legatur fide: ut sit soluere se fide depositi: sed non potest facere id nisi adduxeris socium: quoniam ut ipse: idest ut uociferaris: idest clamitas: hæc lex est dicta: scilicet a uobis in deponenda pecunia: ne pecunia nu meretur alteri sine altero.

℄ Lampsacenæ Non dubium quin Anaximenes is fuerit: non ut alii suspicantur Aristoteles. Alexander: enim quom Lampsacum: quia Persarum rebus studeret obsessam funditus excindere statuisset: ab Anaximene hac arte quam Valetius refert elusus est. ut Eliacorum secundo Pausanias auctor est: & Janus epistola quadam repetit.

AC ne illud qdē. Vafra ignoti cuiusdam hoīs in discrimine uitæ cogitatio: ut accusatus cū in capitali crimine sibi cā dicēda foret magistratum peteret maximū tāq̄ p̄miū nō pœnā mœruisset. hoc aūt fecit nō q̄a speret se potiturū magistratū sed ut populus haberet. ubi cōcitatæ i se iracūdiæ impetū effūderet qd' et factū est: nā ipudētiā eius oēs admirati cōuitiis & clamoribus exibilarūt: exploserūtq; turpiter e foro deinde cū ad dictionē causæ descēdisset populus q tā turpiter illū e foro eiecisset misericordia cōmotus a capitali crimine liberauit. ⁋ Nota. p. īfamia & repullæ ignominia affectus. ⁋ Vltionē sitiēti: Dānationem eius cupienti in ultionem acceptæ iniuriæ. OLI

AC ne illud quidem parum prudenter. quidam Athenis uniuerso populo inuisus: causam apud eum capitali crimine dicturus: maximum honorem subito petere cœpit: non quod speraret se illū cōsequi posse: sed ut haberēt hoies: ubi p̄cursū iræ: q acerrimus eē solet: effūderēt. neq; eū tā callidi cōsilii rō fefellit. cōitii. n. clamore ifesto: & crebris totius cōciōis sibilis uexatus nota ēt denegati honoris p̄strictus: eiusdē plebis paulopost i discrimie uitæ clementissima suffragia exp̄tus ē. Quod si adhuc ei ultionē sitienti: capitis sui p̄iculū obiecisset: nullā p̄tē defēsiōis odio obseratæ aures reciperent. huic uaframento consimilis illa calliditas.

⁋ De Annibale.

ANnibal a Duillio Consule nauali p̄lio uictus: timensq; classis amissæ pœnas dare: offēsā astutia mire auertit. nā ex illa ifelici pugna prius q̄ cladis nūtius domū p̄ueiret: quēdā ex amicis cōpositū: & ornatū: Carthaginē misit. q postquā ciuitatis eius curiā itrauit: cōsulit igt uos Annibal cū dux Romāo℞ magnas secū maritimas trahēs copias aduenerit: an cum eo confligere debeat. acclamauit uniuersus senatus nō esse dubiū quin oporteret. tum ille cōflixit (inquit) & superatus est. Ita liberum his non reliquit id factum damnare: quod ipsi fieri debuisse iudicauerant.

SVperior Hānibal. Pli. de uiris illustr. dissentit a Valerio & noie & tpe. nō. n. Hānibalē sed Gisgonem nec secundo sed p̄rio punico bello fuisse dicit: hæc sunt Plinii uerba. Duellius p̄rio pūico bello dux cōtra carthaginenses missus ubi uidit eos multū mari posse classem magis ualidā q̄ decorā fabre fecit & manus ferreas in usu hostiū naues apprehēdit q uicti & capti sunt Himilco dux classis carthaginē fugit & a senatu q̄siuit. qd faciēdū censerent oībus ut pugnaret clamātibus feci inq̄t: & uictus sum & sic pœnā crucis effugit. nā apud p̄eos dux re male gesta puniebat: Duellio cōcessum ē ut p̄lucēte funali & p̄cinente tibicinæ a cœna publice rediret. ⁋ Superior Hānibal. fuerunt secundū Valeriū sup̄ior & iferior. Sup̄ior q p̄rio punico bello a Duellio cōsule nauali p̄lio sup̄atus est. iferior q secundo grauissimā Romanis & Italiæ cladē ac pœne ruinā re℞ oium itulit: sed tādem a Scipiōe aphricāo sup̄iore & Italia pulsus & acie: & aphrica sup̄at⁹. ⁋ Amissæ classis pœnas: Quia capitale erat apud pœnos si q̄s iniussu senatus infeliciter pugnasset. ⁋ Quēdā ex amicis cōpositū. uide q̄tū dissentiat a Plinio: nā Plini⁹ nō misisse quēpiā sed ipsum p̄fugisse ducē carthaginēq; petiisse & a senatu q̄siisse dicit quid sibi faciendum esset. ⁋ Liberum non reliquit: idest integrum illi damnare factum quod faciendum iudicarant.

⁋ Ac ne illud quidē sup. factū est parū prudēter. Quidā atheniē. s. uir: inuisus uniuerso populo: dicturus apud eū. s. populū: causam. i. defensui⁹ se aut purgaturus sup. de crimine capitali: cœpit subito petere maximū honorē: nō sup. ideo q̄ sperare se posse consequi illum. s. honorē: sed ut homines haberent sup. materiam: ubi: idest in qua: effunderēt: idest euacuarēt procursum: idest primum excursum iræ: q solet esse acerrimus: & ideo si illi de capite suo s̄niam primā obiecisset: male de se actum sensisset. Neq; ratio tā callidi cōsilii fefellit eū. Enim p̄ quia ipse uexatus infesto. i. molesto & uim inferenti clamore comitii. i. qui fiebat in camitio: hoc est ut uulgo dicunt in cōuocatione ad magistratus eligēdos: & crebris sibilis. i. exibilationibus & irrisionibus quas plæræq; nationes sibilando faciūt totius concionis: idest populi cōuocati: perstrictus: idest cōtractus (nā honore dilatamus animū & incessum cōtumelia p̄stringimus & coarctamus) nota honoris denegati: ita ut plebs in repulsa tali omnē iram suā effutiret: expertus est paulopost: clementissima suffragia eiusdē plebis in discrimine. i. periculo uitæ. s. suæ: q̄a iam exaturata erat uidicta repulsæ. Quā si obiecisset ei. s. plæbi: sitiēti adhuc ultionem: periculū capitis suis: aures. s. plæbis: obseratæ. i. clausæ odio. i. p̄p odium: nullā. i. non ullam nō reciperent ullam partem defensionis. i. purgationis. Illa: scilicet quæ sequitur: calliditas est similis huic uaframēto. i. callido facto: iam dicto. ⁋ Hannibal carthaginen. dux: uictus a Duillio consule: scilicet Romano: prælio nauali: idest in nauibus commisso: & timens dare: idest persoluere populo carthaginen. pœnas classis amissæ: idest ob classem carthaginen. amissam: auertit: idest amouit a se: offensam: idest indignationem & iram carthaginen. offensorum: mire: idest miro artificio. Nam prius q̄ nuntius cladis perueniret domum ex illa infelici pugna: idest post illam infelicem pugnā misit carthaginen. quēdam ex amicis compositum & ornatum: idest instructum tali cautela: qualem iam dicet. qui postq̄ intrauit curiā. i. congregationē senatus & consiliariorum ciuitatis eius: hoc est carthaginen. inquit. Hannibal cōsulit. i. consilium petit uos: cū. i. q̄do ita sit q̄ dux Romanorum uidelicet Duillius aduenerit trahēs secum magnas copias maritimas: an deleret cōfligere cū eo. Vniuersus senatus acclamauit nō esse dubium quin oporteret: scilicet eum confligere eum Romanis. Tum ille: scilicet subornatus & instructus ad hoc: inquit: ipse conflixit & superatus est. Ita: idest & sic Hannibal non reliquit iis: scilicet carthaginen. senatoribus damnare id factum quod ipsi iudicarant debuisse fieri. ASCēsius

T uolscorum ducis.Martius Coriolanus urbe pulsus ut dictum est exulatum in uolscos abiit hospitio utebatur Accii Tullii uolscorum principis & Romanis semper infesti hi duo consilia conferunt de Romano bello. haud facile credebant plæbem suam impelli posse ut toties infeliciter temptata arma caperent multis sæpe bellis pestilentia postremo amissa iuuētute fractos spiritus esse arte egēdum in exoleto iam uetustate odio ut recenter aliqua ira exacerbarentur animi ludi forte ex instauratione magni Romæ parabantur adeo auctore Accio Tullo uis magno uolscorum uenit priusquam comitterentur. Tullius ut domi compositum cum martio fuerat ad consules uenit dicit esseq̄ secreto agere de re publica uelit remotis arbitris inuitus inquitq; miq us sit de meis ciuibus loquor nō tamē admissum quicq̄ ab his criminatū uēio: sed cautū ne admittāt nimio plusq̄ uelim nostrorum igenia sunt mobilia:multis id cladibus sensimus: quippe qui non nr̄o merito sed uestra patiētia sumus incolumes: magna hic uolscorū multitudo est. ludi sunt. Spectaculo intēta ciuitas erit memini qui per eādem occasionē a sabinorum iuuentute in hac urbe cōmissum sit : horret aius ne quid iconsulte aut temere fiat hæc uestra nostraq; cā primū dicēda nobis cōsulibus ratus sum q ad me attinet ex templo hic domū abire in animo est ne cuius facti dictiq; cōtagione p̄sens uioler. hæc locutus abiit. Consules cū ad patres rē dubiā sub auctore certo detulissent auctor magis ut fit q̄ res ad præcauendū uel ex supuacuo mouit.factoq; senatus cōsulto ut urbe excederēt uolsci præcones dimittuntur q omnes proficisci ante noctē iuberēt:ingens pauor primo discurrētes ad suas res tollendas in hospitia pculit: pficiscētibus deinde indignatio aborta ut cōsceleratos cōtaminatosq; ab ludis festis diebus cetu quodāmodo hominū deorūq; abactos cū p prie cōtinuato agmie irēt: pgressus Tullus ad caput ferētinū ut quisq; euēiret priores eorum excipiens quærēdo indignādoq; & eos ipsos sedulo audientes secūdare uerba s.& p eo multitudinē aliā in subiectū uiæ cāpū deduxit ibi in cōcionis modū orationē exortus oēs ad bellum:& arma cōcitauit & q ratione nūq̄ obtinuisset arte & calliditate cōsecutus ē. Spectandorum ludorū gr̄a. Qui instaurabant. cā uero renouādorum ludorum dicta ē.i.c. de somniis. Insontes notaret. Innocentes uolscos ignominia afficeret. Deceptis.s.Ro.q a tullo fuerant decepti.

OLI. Accio Tullio astu uolscos ad arma cōcitauit

quoniā aptius eē itellexerāt: metū officiis dissimulare:q̄ armis protegere. De Tullo Duce Volscorum.

T Volscorum ducis tulli execrabile cōsiliū. q ad bellū iferēdū Romāis Maxia cupiditate accēsus:cū aliquot aduersis p̄liis cōtusos aios suorum:& ob id paci pniores aiaduerteret: isidiosa rōne quo uolebat cōpulit. nā cū spectādorū ludorū gr̄a magna Volscorū multitudo Romā cōuenisset Cōsulib⁹ dixit:uehemēter se timere ne qd hostile subito molirētur:monuitq;:ut eēnt cautiores:& ptius ipse urbe egressus ē. Quā rē Cōsules ad senatum retulerūt: q tametsi nulla suspicio suberat:autoritate tamē Tulli cōmotus:ut ante noctē Volsci abirent:decreuit. q̄ cōtumelia irritati:facile impelli potuerunt ad rebellandum . ita mēdacium uersuti ducis: simulatione beneuolentiæ iuolutū: duos simul populos fefellit. Romanum ut isontes notaret: Volscum ut deceptis irasceretur.

Strategemata. Caput. IIII.

Lla uero calliditatis egregia:& ab oi reprehēsione procul remota. cuius opera quia appellatione nostra uix apte exprimi possunt: græca pronunciatione Strategemata dicantur.

Ludi instaurati

Lla uero pars calliditatis:Dicturus de astutia militari quæ a sapientia profecta omni prorsus repræhensione uacat dicit hoc nomen multo melius græco quā latino sermone exprimi posse & strategema appellari quasi consilium militare στρετος.n. græce exercitus.& αγω duco. Ab omni reprahensione procul remota. Hoc ideo dicit quia in superiori uaframento & calliditate nonnihil fraudis in esse uidetur. Strategemata. Consilia uel astutiæ militares.

Quoniā itellexerūt esse aptius.i.paratius & facilius:aut legāus aptius.i.cōueniētius dissimulare metū.i.significare se nihil de Ro. metuere:officiis.i.p officia obseqosa:q̄ ptegere.s.se armis. At cōsiliū Tulli ducis uolscorum sup. fuit execrabile. Qui accēsus maxia cupiditate ad iferēdū Ro. bellū:cū aiaduerterat aios suorum cōtusos.i. hebetatos & confractos:aliquot p̄liis aduersis.i.ifeliciter cōmissis:& ob id pniores.i. iclinatiores paci.i.ad pacem: sup. q̄ ad bellū:cōpulit sup. eos rōne isidiosa eo quo uolebat.i.ad bellū gerēdū . Nā cū magna multitudo uolscorum cōuenisset Ro. gr̄a ludorum.s.publicorum:spectādorū. Tullus sup. dixit cōsulib⁹ se timere uehemēter ne.s.uolsci molirent.i.cū molimie attētarēt subito:qd.i.aliqd hostile:& mōuit.s.cōsules:ut eēnt cautiores: & ipe egressus ē ptinus.s.postq̄ id dixerat urbe.s.Roma. Quā rē cōsules retulerūt.i.ut dicūt reportauerūt ad senatū.i.incōsultationē senatus:q.s.senatus tāetsi nulla suspicio suberat:tn̄ cōmotus authoritate Tulli:decreuit ut uolsci abirēt an̄ noctē. Qua cōtumelia uolsci irritati:potuerūt ipelli facile:ad rebellādū. Ita.i.& sic mēdaciū ducis uersuti iuolutū simulatiōe bēiuolētiæ:fefellit simul duos Populos.s.Ro.ut notaret.s.nota ifidelitatis & ignominiæ innocentes.s.uolscos:& Volscum.s.populū ut irasceretur deceptis.s.Ro. præsertim senatui:fraude Tulli decepto.

ASCēsius

Lla uero calliditas.s.q̄ dicturus ē egregia sup. est & rēota pcul ab oi rep̄hēsiōe. Cuius opa qa uix.i.cū difficultate possūt exprimi apte.i.couenieter appellatiōe nr̄a.i. uocabulo Ro. dicātur stratagemata.i. gesta & cōsilia militaria:græce aūt scribit στρατηγηματα sed qa n̄ri secūdā corripiūt pferūt p ε a dicētes stratagemata. Alii uero stratogemata a stratos quod est exercitus.στρατια uero expeditio.

OLI.

Mnibus copiis militaribus:Liuius Fidenates īquit colonia Romana ueientibus ſociis cōſilii aſſumptis pacto trāſitiōis albāoꝝ ad bellū atq; arma cōcitant cū fidenæ aptæ diſciſſent tullus metio exercituq; eius ab alba accito contra hoſtes ducit ubi auienem tranſit ad confluentis collocat caſtra inter eum locum & fidenas ueientium exercitus tyberim trāſierat hi & in acie ꝑpe. flumen tenuere dextrū cernu in ſiniſtro fidenates propius montes cōſiſtunt tullus aduerſus ueientē hoſtem dirigit ſuos. Albanos cōtra legionem fidenatum collocat. Albano non plus animi erat q̄ fidei neq; manere neq; tranſire aperte auſus ſenſim ad mōtes ſuccedit. Inde ubi ſatis ſubiiſſe ſeſe ratus eſt erigi totā aciem fluctuanſq; animo ut tereret tempus explicat ordines. Conſilium erat qua fortūa rem daret ea inclinare uires: miraculo primo eſſe Romanis qui proximi ſteterāt ut nudari latera ſua ſociorum digreſſu ſenſerunt: īde eques citato equo nunciat regi abire albanos Tullus re trepidā duodecim uouit Salios fanaq; pallori ac pauori equitē clara increpans uoce ut hoſtes exaudirent redire in ꝑlium iubet: nihil trepidatione opus eſſe. ſuo iuſſu circūduci albanum exercitum ut fidenatium nuda terga inuadant. idē imperat ut haſtas equites erigere iubeat: id factum magnæ parti peditum Romanoꝝ cōſpectū abeuntis albani exercitus interſepſit: qui uiderant id ꝙ ab rege auditū erat rati eo acrius pugnāt terror ad hoſtes tranſit: & audiuerant clara uoce dictum & magna pars fidenatum: ut qui coloni additi Romanis eſſent latinæ ſciebant. itaq; ſollicito ne ex collibus decurſu albanorū intercluderentur ab oppido terga uertunt: Inſtat Tullus fuſoq; fidenatium cornu in ueientem alieno pauore perculſum ferociter redit nec illi tulere impetū. ſed ab ea flumen obiectum a tergo arcebat quo poſtq̄ fuga inclinauit. alii arma fede iactantes in aquā cæci ruebāt: alii dum cunctantur in ripis inter fugæ pugnæq; cōſiliū oppreſi nō alia ante Roma. pugna atrocior fuit. Tum albanus exercitus ſpectator certaminis deductus in campos eſt de metio uero ſuffetio eius duce crudele ſumptum eſt ſupliciū ut duabus quadrigis alligatus dilaceretur.

Tull9 aciem callido cōſilio reſtituit

ℭDe Tullo Hoſtilio.

Mnibus militaribus copiis Tullo Hoſtilio Fidenas aggreſſo : quæ ſurgētis imperii noſtri incunabula crebris rebellationibus torpere paſſæ non ſunt. finitimiſq; trophæis: ac triumphis alitam uirtutē eius : ſpes ſuas promouere ulterius docuerūt. Metius Suffetius dux Albanorum: dubiam: & ſuſpectam ſemper ſocietatis ſuæ fidem repēte in ipſa acie detexit. detecto enim Romani exercitus latere : in proximo colle conſedit: pro adiutore ſpeculator pugnæ futurus: ut aut uictis inſultaret: aut uictores feſſos aggrederetur. non erat dubium quin ea res militum noſtrorum animos debilatura eſſet: cū eodem tempore & hoſtes confligere. & auxilia deficere cerneret. Itaq; ne id fieret. Tullus prouidit. concitato enim equo: pugnantium globos præcurrit. prædicās ſuo iuſſu ſeceſſiſſe Metium: eumq;: cum ipſe ſignum dediſſet inuaſurum fidenatium terga, quo imperatoriæ artis conſilio: metum fiducia mutauit. proq; trepidatione: alacritate ſuorum pectora repleuit.

Fuffetii pœna

ꝓ Torpere: pigreſcere & languere: nam crebro fidemnates aduerſus Romanos rebellantes Romanam iuuentutē ocio torpeſcere non permittebant ꝓ Metius Fuffetius. Qui tunc erat dictator albāorum de quo ſumptum fuit ut dixi crudele ſupplicium cuius meminit Virgilius haud procul inſcitæ metium in diuerſa quadrigæ diſtulerant. ꝓ Detecto latere. Ná albani relictis Romanorum lateribus ſe in collem recepere. ꝓ Vt uictis inſultarent. Vt uictos Romanos per deriſionem inuaderet. ꝓ Concitato enim equo. Liuius dicit eum prius nouiſſe duodecimo ſalios : fanaque pallori & pauori. ꝓ Omnes globos. Omnem multitudinem & ordinem pugnantium.

ASCēſius

ℭOmnibus & cætera. Tullo Hoſtilio rege illo romanorum aggreſſo : ideſt cum eſſet aggreſſus fidenas oppidum Italiæ : omnibus copiis : ſcilicet militaribus : quæ : ſcilicet fidenæ: paſſæ non ſunt ; ideſt impediuerunt crebris rebellationibus incunabula. i. primordia imperii noſtri ſurgentis torpere: ideſt pigra eē & ocio frigere; & docuerūt uirtutem eius: ſcilicet imperii Romani alitam tropheis ac triūphis finitimis: ideſt ex proximo loco partis: promouere: ideſt extendere ſpes ſuas ulterius: Metius Suffætius dux albanorum detexit: ideſt manifeſtauit repente in ipſa acie fidem ſocietatis ſuæ cum Roma. initæ : ſemper dubiam & ſuſpectam. Enim pro qa: latere exercitus Roma. detecto: ideſt nudato: conſedit: ideſt locum cepit in colle proximo: futurus ſpeculator: ideſt obſeruator & ſpectator pugnæ : pro adiutore: ideſt ubi deberet eſſe adiutor: quia ſocius ; ut inſultaret uictis ; ſcilicet Roma. ſi forte uincerentur: aut aggrederetur: ſcilicet eoſdem uictores: ſi forte uincerent: feſſos: ſcilicet ex pugna. Non erat dubium quin ea res eſſet debilitatura animos noſtrorum: ideſt Roma. militum: cū cernerent eodem tempore & hoſtes confligere : ſcilicet ſecum : & auxilia deficere. Itaq; Tullus prouidit ne id fieret: ideſt ne animi ſuorum debilitētur: enim pro quia; ipſe præcurrit: ideſt antequam defectionem animaduerterent percurrit equo concitato : ſcilicet ad curſum : globos: ideſt cuneos aut cumulos ſuorum pugnātium: ſcilicet cum hoſte: prædicans Mætium ſeceſſiſſe : ſcilicet in collem illum : ſuo iuſſu: etenim cum ipſe dediſſet ſignum: inuaſurum ſup. eſſe terga fidenatium. Quo cōſilio imperatoriæ artis: ideſt quo ſtratagemate: mutauit metum fiducia: ideſt cōuertit metum in fiduciam & repleuit pectora ſuorum alacritate : ſcilicet inuadendi hoſtem : pro trepidatione quæ prius inerat aut quæ in fuiſſet. More autem ſuo narrat rem duntaxat quatenus ad præſentem locum pertineat : nam quomodo Mætius defectionis reus poſtea hippolytus factus ſit: ideſt ab eqs diſtractus non proſequitur.

At ne cõtinuo. Tarquinius superbus cũ Gabios urbẽ ꝓpinq̃ & ualidã sæpius aggressus uirtute expugnare nõ posset ad fraudes & dolos cõuersus ẽ: nã cũ uelut deposito bello fundamẽtis tẽpli faciẽdis aliisq; urbanis opibus itẽtũ se es simularet Sextus Tarq. filius eius q minor ex tribus erat trãsfugit ex cõpo sito Gabios pris ĩ se sæuitiã ĩtolerabilẽ cõquerẽs. iã ab alienis ĩ suos uertisse supbiã & liberorũ quoq; eũ frequẽtiæ tedere: ut q̃ ĩcuria solitudinẽ fecerit domi quoq; faciat ne q̃ stirpẽ ne quẽ heredẽ reliq̃t se qdẽ inter tela & gladios patris elapsum nihil usq̃ sibi tutũ nisi apud hostẽ. L. Tarqnii credidisse nã errarẽt manere iis bel lũ: qđ positũ simuleẽ: & p occasionẽ eũ ĩcautos ĩ uasurũ: qđ si apud eos supplicibus locus nõ sit p erratu ꝫ oẽ latiũ uolscos quoq; se ide equos & her nicos piturũ donec ad eos pueniat: q a patrũ cru delissimis atq; ipiis suppliciis tegere liberos sciãt: forsitã ẽt ardoris aliqd ad bellũ armaq; se aduer sus superbissimũ regẽ ac ferocissimũ populũ in/uẽtu ꝫ cũ si nihil mouerenẽ ĩfensus ira porro ide habiturus uidereẽ: benignæ a Gabinis excipitur quos paulopost ad rebellãdũ ĩcitat ipse cũ Prom ptissimis Iuuenũ p̃darũ atq; in expeditiões uadit ut dictis factisq; omnibus ad fallẽdũ ĩstructis ua na exp̃ssa est fides: Dux ad ultimũ belli legiẽ ibi cũ ĩnscia multitudine qd agereẽ p̃lia parua inter Romã Gabiosq; fierẽt: qbus plerũq; gabina res su perior esset: tũ certatim sũmi ĩfimiq; gabinorum. Sex. Tarqniũ dono deũ sibi missum ducẽ eredeẽ apud milites uero obeũdo picula & labores pa/riter p̃dã munifice largiẽdo tãta caritate eẽ ut non pater tarqnius potẽtior Romæ q̃ filius gabiis eẽt: ita postq̃ satis uiriũ collectũ ad oẽs conatus uide bat. tũ ex suis unũ sciscitatũ Romã ad patrẽ mit/tit qd nã se facere uellet quãdoq dẽ ut oĩa un⁹ ga biis posset ei dii dedissent hoc nũcio q̃a credo dubie fidei uidebaẽ nihil uoce responsum est. Rex uelut delibera bũdus in ortũ ædiũ transit sequente nũcio filii: ibi inãbulãs tacitus summa papaue ꝝ capita dr̃ baculo decussis/se: interrogando expẽctãdoq; respõsum ira seu odio seu superbia insita igenio nullã eum uocẽ emisisse Sexto ubi qcqd uellet pater q due pciperet tacitis ambagibus patuit priores ciuitatis criminãdo alios apud populũ alios sua ipsos iuidia opportunos iteremit multi palã qdã in qbus minus speciosa criminatio erat futura clã interfe/cti paruit quibusdã uolentibus fuga aut in exiliũ acti sunt absentiũq; bona iuxta atq; iterẽptorũ diuisa fuere lar gitionis: ide p̃deq: dulcedine priuati cõmodi sensus malo ꝝ publicorũ adimi: donec orba cõsilio auxilioq; gabi na res regi Romano sine ulla dimicatione in mãu tradiẽ. ⁋ Interceptũ: fraude captũ. ⁋ Verberaq;. Quia se ipsũ dedita opera iusserat uerberari: cuius rei nullam prorsus mentionem facit Liuius. Iustinus uero hanc eadem si mulatione usum fuisse zopyrum unum de iterfectoribus magorũ. & de principibus Darii persarũ regis dicit: qui ut Babyloniam persarum imperio subiiceret domi se uerberibus lacerari toto corpore iussit & titulo trãsfu Zepy/rus p/ gæ Babyloniam profectus hac eadem arte urbem & imperiũ dario ꝑdidit. ⁋ Iuuenili calliditati: senilis astutia sa respondit. Patris senis calliditas iuuenis filii astutiam adæquauit: nã pater tacẽs qd sibi uellet filio callide satis indicauit. ⁋ Fidei aũt nuncii parum credẽs. Frõtinus Tarqnius inqt supbus gabino ꝝ iterficiẽdos arbitratus qa hoc nemini uolebat commissum nihil nuncio respõdit. Qui ad eum filio missus erat tãtum uirga eminẽtia pa/pauerum capita cum forte in horto ambularet decussit. nuncius sine responso reuersus renunciauit adolescenti tarquinio quid agentem patrem uidisset ille intellexit idem esse eminentibus faciendum.

⁋ De Sexto Tarquinio.

At ne cõtinuo a nostris regibus recedam⁹ Sextus Tarquinius Tarquinii filius idi/gnæ ferens quod patris uiribus expugna/ri Gabii nequirẽt: ualẽtiorẽ armis excogitauit rõnẽ qua interceptũ id oppidũ Romano ĩpio adiiceret. Subito nãq; se ad Gabios cõtulit: tãq̃ parentis sæ/uitiã: & uerbera quæ uolũtate sua perpessus erat: fugiens. ac paulatim uniuscuiusq; fictis: & composi/tis blanditiis alliciendo beneuolentiã: ut apud oẽs plurimum posset cõsecutus: familiarẽ suum ad pa/trem misit indicaturum: quemadmodũ cũcta ĩ sua manu haberet: & quæsiturũ quidnã fieri uellet: iu/uenili calliditati senilis astutia respõdit. Siquidem re eximia delectatus Tarquinius: fidei autẽ nũtii parum credẽs: nihil respõdit, sed ducto eo ĩ Ortũs

⁋ A: ne recedamus continuo a regibus nostris: idest a stratagematis eorum: Sextus Tarquinius filius Tarqui/nii. s. superbi: ultimi regũ Romanorum: ferẽs indigne q Gabii neqrent expugnari. i. pugna uinci & capi: uiribus ASCẽ/ patris. s. sui: excogitauit rationem: idest subtilem uiam ualẽtiorem. s. ad expugnationẽ Gabio ꝝ armis. s. paternis: sius qua. s. ratione adiiceret imperio romano id oppidum interceptũ. i. dolo captum. (Vbi signandũ est authorem in eam ĩre sententiã quã Maro æneí. ii. sic a iuuene ut minus imitãdam dictã affert: dolus an uirtus quis in hoste requirat? Nam in præfatione dixit huiusmodi calliditatẽ ab omni rep̃hẽsione ꝑcul remotã. qđ si uerũ est: hoc est si sine rep̃hensione inimicos simulata amicitia dolo uincere possumus: magna est adhibenda cautione inimi co conciliato aut hosti amicitiã simulanti fidem habeamus: sic enim Babylonii: sic troiani: sic Gabii capti sunt: quia hosti crediderũt) nãq; ipse Sextus cõtulit se subito ad Gabios: tanq̃. s. esset fugiens: sæuitiã parentis. i. patris oĩbus notã: & uerbera. i. uerberationes aut instrumẽta ipsa uerberãdi: q̃ ꝑpessus erat sua uolũtate: q a ubices aut uestigia uerberũ ostendit Gabiis: ac alliciendo paulatim beniuolentiã uniuscuiusq; s. Gabinorũ blãditiis fictis & cõpositis. i. subornatis ad fraudẽ: consecutus. i. ubi obtinuit ut posset plurimũ apud oẽs: misit familiarem suũ. i. a secretis: ad patrem: ĩdicaturum quẽadmodũ haberet cũcta in sua manu: idest potestate: & q̃siturum. s. a pa/tre: qd nã uellet fieri. s. ad expugnandos cõmode gabios: astutia senilis: idest ipsius Tarquinii patris: respondit. i. consona fuit calliditati iuuenili. s. ipsius filii. Siquidem. i. quoniã Tarqnius. s. pater: delectatus re eximia. i. quã maxime exoptabat autẽ pro sed: parũ credẽs fidei nuntii: nihil respondit: sed eo seducto in hortũ. i. postq̃ eũ se duxerat in hortũ: decussit. i. in terram percutiendo deiecit. baculo: scilicet quem manu tenebat.

OLI.

OLI. ℂCognito silentio patris. cum intellexisset quid sibi uellet pater silendo quidue innueret decutiendo papauerum capita. ℣Causam: alterius argumēti præuidit rem illam quam præsente nuncio pater fecerat ad aliud spectare: neq; id frustra eum fecisse. sed latentem in eo causam existere.

I Llud quoq;. Cum urbe a gallis capta obsideretur capitolium ante omnia obsidiōis bellique mala fames utrūq; exercitum urgebat: gallos ēt pestilentia uexabat iduciæ deinde cū Romanis factæ & colloquia permissu imperatorū habita. i qbus cum identidē galli famem obiicerent eaq; necessitate ad deditionē uocarent: dicitur auertēdæ eius opinionis causa multis locis panis de capitolio iactus eē in hostiū stationes. ℣Vnico perseuerantiæ irritamento: Vnū erat inquit quod gallos in obsidēdis Romanis perseuerare incitaret. ꝙ eos famæ uincere posse sperabāt. nā armis aut ui aliq̄ capi posse capitoliū desperabāt: ꝙ locus natura munitissimus esset. ℣Misertus est tūc iuppiter. Lactantius firmianus diuinaꝝ institutionū lib. i. eodē inquit tēpore Ioui pistori ara posita est ꝙ eos in qete monuisset ut ex omni frumēto: quod habebat panē cōficerēt & in hostiū castra iactarē. eoq; facto soluta est obsidio desperantibus gallis inopia subigi posse Romāos. Ouidius quoq; fastorum lib. viii. Posse fame uinci spes excidit hoste repulso: candida pistori ponitur ara ioui. ℣Præsidia inopiæ. Scilicet panes q̄ præsidia erant inopiæ.

I Dem iuppiter. Bello punico secundo. Liuio & Nerone consulibus cū Hannibal pūicis armis magnā Italiæ partem occupasset ac uires Roma. multis cladibus attriuisset iamq; appareret paruis auctum copiis posse Romanū iperiū opprimere. Hasdrubal eius frater in italia cū ingentibus copiis descēderat ut se fratri cōiungeret. Nero qui Hannibali erat oppositus ubi cōsiliū cognouit Hasdrubalis interceptis his q ad Hānibalē litteras ferebāt nō id tēpus esse ratus quo cōsiliis ordinariis prouinciæ suæ quisq; finibus per exercitus suos eū hoste destiato a senatu bellū gereret audēdū atq; nouādū aliquid īprouisum inopinatūq; ꝙ ceptum nō minorē apud ciues q̄ apud hostes terrorē faceret ꝑpetratū in magnā leticiā ex magno mœtu uerteret. Cū igit̄ cuperet hasdrubalē eiusq; copias anteq̄ hānibali fratri iungeret̄ exeindi. iccircoq; festinaret se Liuio salinatori collegæ suo cui bellū illud mādatū fuerat parū fidēs uiribus q̄ sub ipso erat adiūgere: neq; tamē discessum suū ab Hānibale cui oppositus erat intelligi uellet mille eqtes delegit: ꝑcepitq; legatis quos relinqbat ut eadē statiōes uigiliæ q̄ agerent̄ totidē ignes arderēt. eadē facies castroꝝ seruaret̄: ne qd Hānibal suspicatus auderet aduersus paucitatē relictoꝝ ꝓnūciat occupare se in Lucanis ꝓximā urbē punicūq; ꝑsidiū uelle: ut ad iter parati essent: nocte ꝓfectus: flexit i picenū deinde cū in umbriā occultis itineribus uenisset nūcios ꝑmisit collegam qui nūciarēt eius aduentū ꝑcunctareturq; clā an palā iter diu an noctu uēire se uellet iisdē an aliis cōsidere castris. nocte clā igredi melius eē. Tessera ꝓ castris a Li. cōsule data erat: ut tribun9 tribunū: Cēturio Cētur. eqs eqtē: pedes peditē accipet. neq; .n. dilatari castra op9 eē ne hostis adētū alteri9 cōsulis sētiret ꝺtractatur9 pugnā si cōsulū iūctas uires itelligeret. Igit̄ iscii duplicatis aggressus copiis. Claudi9 Nero supauit & uelocius oi nūcio rediit ad Hānibalē. Ira ex duobus callidissimis pœnorū ducibus eodē cōsilio alteꝝ cælauit alterum oppræssit. ℣Alterū Italiæ latus: lucaniā regionē.

Nero oppsit Asdrubalem

maxima: & altissima papaueꝝ capita baculo decussit. cognito adulescēs silētio patris. simul ac facto: cām altius argumēti ꝓuidit. nec ignorauit ꝑcipi sibi: ut excelētissimū quēq; gabioꝝ: aut exilio summoueret. aūt morte cōsumeret. ergo spoliatā hōis ꝓpugnatorib9 ciuitatē tm̄ nō uictis māibus ei tradidit.

ℂDe Romanis.

I Llud quoq; a maioribus: & cōsilio prudēter: & exitu feliciter ꝓuisum cū .n. urbe capta Galli capitoliū obsiderēt: solāq; potiēdi eius spem in fame eoꝝ re positā aīaduerterēt: ꝑq̄ callido genere consilii Romani usi: unico ꝑseuerātiæ irritamento uictores spoliauerunt. panes .n. iacere compluribus ex locis cœperūt: Quo spectaculo obstupefactis: infinitamq; frumēti abūdātiam nostris superesse credentes: ad pactionē omittēdæ obsidionis compulerūt. Misertus est tunc ꝓfecto Iupiter Romanæ uirtutis: ꝑsidium ab astutia mutuantis. cum summa alimentorum inopia proiici præsidia inopiæ cerneret. igitur ut Vafro: ita periculoso consilio salutarem exitum dedit.

I Dem Iupiter postea præstātissimoꝝ ducū nostroꝝ sagacib9 cōsiliis ꝓpiti9 aspirauit: nam cum alterū Italiæ latus Annibal la-

ASCēsius ℂMaxia & altissima capita papaueꝝ. i. illaꝝ herbaꝝ alte crescētiū: & q̄ꝝ fruct9 soporē iducit. Adolescēs. s. filius Tarqnii: silētio pr̄is. s. sui: sił ac facto cognito. s. ex nūtio: ꝓuidit. i. ꝑspexit altius. i. ꝓfundius: cām argumenti. i. rationis utriusq;. s. tā silētii q̄ facti: hoc ē ꝺcussiōis capitū sūmoꝝ papaueꝝ: nec ignorauit ꝑcipi. s. a pr̄e p tale factū sibi ut aut sūmoueret exilio. i. expelleret occulte gabios aut cōsumeret. i. extermiaret morte excellētissimū q̄nq; gabinoꝝ. Ergo qa hoc itellexit & fecit: tradidit ei. s. pr̄i suo ciuitatē spoliatā hōis ꝓpugnatoribus. i. defensorib9 tantū nō māib9 uictis. i. hoc solo dēpto: ꝙ n̄ erāt illi māus uictæ: aut ut Oli. hoc uocabulū iterꝑtat̄: māib9 sup. ciuitatis: tantūnō. i. ferme uinctis: q̄ sētētia ferme in unū recidit: qa qđ tantūnō. i. uno duntaxat dempto fit: ferme fit. ℣Illud quoq;: idest etiam quod sequitur: est prouisum a maioribus: idest progenitoribus romanorum: &: idest sił. prudenter consilio: idest quantum ad consilium: & feliciter exitu: idest quantum ad euentum reip. Cum enim urbe capta Galli: scilicet Senones obsiderent capitolium: & ipsi animaduerterent spem potiundi eius: scilicet capitolii: repositam solam aut solum in fame eorum: scilicet maiorum romanorum illic inclusorum: Romani usi perquam callido genere consilii: spoliauerunt uictores: scilicet Gallos urbis præter capitolium ca-

pugnatores: unico. i. uno solo: irritamento. i. ꝓuocamento ꝑseuerantiæ: cœperunt enim iacere. i. deiicere panes ex cōpluribus locis. s. capitolii. Quo spectaculo Romani cōpulerunt gallos obstupefactos & credentes infinitā abundantiam frumenti superesse nostris i. romanis ad pactionē. i. ad faciendum pactum ꝓ certo pondere auri: obsidionis omittēdæ. Iuppiter ꝑfecto est misertus tunc uirtutis romanæ: mutuātis. i. mutuo accipiētis & quasi mendicantis: ꝑsidiū. i. ꝓtectionē & auxiliū salutis: ab astutia. i. calliditate: cū. s. iuppiter cerneret præsidia. i. remedia aut sustētacula iopiæ alimētoꝝ: hoc ē panē: ꝓiici in sūma īopia alimētoꝝ. Igit Iuppiter dedit obsessis in capitolio: exitū. i. finē obsessiōis salutarē: cōsilio ut uafro. i. astuto & callido: ita piculoso: qa sic qd habuerūt alimēti dimiuerūt: & si tūc Galli tā ꝑiti rei militaris fuissēt ut nūc sunt: facile cautelā itellexissēt: quū tñ Gādauēses & alii cōsimili longe post usi dicant. ¶ Idē iuppiter q sic Ro. miseratus ē tpe obsidionis capitolinæ aspirauit postea existens ꝓpicius: sagacibus cōsiliis ꝑstantissimorū: ducū nr̄oꝝ uz Claudii Nerōis & Liuii Salinatoris. Nā cū hannibal laceraret: idest uastaret alteꝝ latus Italiæ uidelicet lucanicū: & hasdrubal frater eius inuasisset.

ceraret: alterū īuasisset Asdrubal: ne duoꝝ fratrū iūctæ copiæ itolerabili onere fessas simul res nr̄as urgerēt: hic Claudii Nerōis uegetū cōsiliū. Illinc Liuii Saliatoris iclyta ꝓuidētia effecit. Nero. n. cōpresso a se i lucāis Annibale: ꝑsentiā suā quoniam ita rō belli desyderabat: mētitus hosti: ad opē ferēdā collegæ per longū irer celeritate mira tetendit. Salinator in Vmbria apud Metaurū flumē proximo die dimicaturus summa cū dissimulatiōe Neronem castris noctu recepit. tribūos. n. a tribūis: centuriōes a cēturiōibus: eqtes ab eqtibus: pedites a peditibus excipi iussit. ac sine ulla tumultuatiōe: solo uix unū exercitum capiente: alteꝝ inseruit. quo euenit ne Asdrubal cū duobus se Cōsulibus ꝓliaturum prius sciret: q̄ utriusq; uirtute prosterneret. Ita illa toto terrarū orbe infamis pūica calliditas: Romana elusa prudentia: Annibalem Nerōi: Asdrubalem Salinatori decipiendum tradidit.

¶ De Quinto Metello Consule.

MEmorabilis etiam consilii. Q. Metellus: qui cum proconsul bellum in Hispāia aduersus celtiberos gereret: urbemq; Cōtrebiā caput eius gētis uiribus expugnare nō posset: intra pectus suum multum: ac diu cōsiliis agitatis

¶ Alterū: brutios i umbria. ¶ Intollerabili onere fessas: Nā Hānibal uires Roma. multis cladibus attriuerat rēpub. lōgo bello lassauerat. ¶ Cōpsso Hānibale: Coercito & i arctū deducto: ꝑsentiā suam mētitus. nā adeo occulte castris discessit: ut n̄ sentiret: & ideo illū i castris Hānibal semp eē credidit. ¶ Lōgū iter: nā lōgū erat iteruallū lucaniā i brucios. ¶ In umbria: Quæ regio nūc patrimōium dr̄. Apud flumen metaurum. Metaurus fluuius ē umbriæ defluēs i adriaticū sinū haud lōge a Fanestri colōia seno galliā uersus clar9 & nobilitatus hac Liuii & nerōis uictoria. Quo euēit: nō prius hānibal sensit Neronē e castris discessisse ad opē collegæ ferēdā q̄ nero caput haldrubalis i castra frīs coniici iussit quo uiso dixisse fert tū demū cognoscere se deos iratos carthagi. esse. OLI. Vmbria Metaurus fiu.

MEmorabilis ēt. Metel. q pius cognoiatus ē ꝓconsul in hispāia bellū gerebat aduersus celtiberos quoq; urbem metropoli. hoc ē regiōis caput trebiā: cū sæpius oppugnatā uirib9 expugnarē nō posset ad altiora cōsilia se cōuertit: ut qd uirib9 nō posset ingēio & arte cōseqret. Itaq; urbē obsidiōe liberauit tāq̄ desperatiōe duct9 eā ꝓrsus omittere uelle uideret exercitū p diuersa loca ducebat tāq̄ i cert9 cōsilii qd ageret mō hāc mō illā regionē mōtesq; petebat nec ullo i loco diutius commorabat: cui9 cōsilii rōnē cū nēo itelligeret unus & familiarib9 suis iterrogauit qd ita spſū & icertū militiæ gēus seqret. Cui Metel. si meā iqt tūicā iteriorē cōsilii mei pticipē aut cōsciā eē intelligerē igni q̄primū mādarē. hoc strategemate factū est: ut cū & suos reꝝ ignorātia & hostes sūmo errore implicaret. paulopost urbem incautam & suo clandestino ac

inopinato aduentu oppressam caperet. ¶ Q. u. Metellus. Qui pius cognominatus est quia patris exilium longis lachrymis prolecutus fuerit: nec ab his rēperari potuerit: prius quam fuit in patriam reuocatus. Metel9 pius

¶ Alterum: scilicet latus Italiæ uidelicet Brutiū: aut Brutios ipos consiliū uegetum. i. uiuacis igēii Claudū Nerōis: effecit hinc: idest ex una pte utpote lucanica & inclyta prouidentia Liuii Salinatoris effecit illic. i. ex altera pte: utpote Brutia: ne copiæ duorum fratrum. s. hannibalis & hasdrubalis: urgerent simul res nostras: idest Roma. fessas intollerabili onere. Nero. n. hānibale cōpræsso a se in Lucanis: mētitus. i. fingens & ostentans hosti ꝑsentiam suā. i. se nō abiisse ab exercitu quē ductitabat i Lucania: tetēdit mira celeritate ad ferēdā opē. i. suppetias: collegæ. s. suo Salinatori. Salinator dimicaturus cū hasdrubale apd Metauꝝ flumē in Vmbria recepit noctu Neronē castris. i. i castra sua: sup. cū sūma dissimlatiōe iussit. n. tribūos. s. Nerōis excipi a tribūis. s. suis cēturiōes nerōis a cēturiōib9 suis. eqtes ab eqtib9 & pedites a peditib9: ac iseruit alteꝝ. i. secūdū exercitū: solo uix capiēti unū exercitū. Quo euēit ne. i. ut nō ut hānibal nō sciret pri9 se dimicatuꝝ cū duob9 cōsulib9 q ꝓsterneret uirtute utriusq;. Ita. i. & sic illa calliditas pūica isamis toto orbe terraꝝ: elusa prudētia Ro. tradidit hānibalē decipiendū Neroni. i. a Nerone & Hasdrubalē decipiendum Salinatori aut tradidit Neroni & Salinatori suū utriq; decipiendum. ¶ Memorabilis &c. Ordo ē Quintus Metellus pius: uidelicet sup. fuit etiam consilii memorabilis. i. digni memoria. Qui cū ens sup. ꝓconsul gereret bellū in hispania aduersus celtiberos & non posset expugnare uiribus Cōtrebiā (q̄q̄ sunt q Trebiā scribāt) ubē caput eius gētis: cōsiliis agitatis multū ac diu itra pectus suū. ASCENSIUS

¶ Trebiam. Valerius alibi uocat Trebiam: sed hæc autem Copiosius & distictius a Parrasio dicentur in eum q de uiris illustribus opusculum Suetonio tribuit imperitissime. THE.

OLI. ℭViam:rationẽ:Virgilius.Inueni germana uiá:gratare sorori.⁋Fluctuatiõis:erroris:&uagationis.⁋Interiorẽ tunicá:uestem lineam quá uulgo camisiam dicimus. Frõtinus libro primo capitulo primo. Metellus inquit pius in hispania interrogatus quid postera die facturus esset:tunicá meá si hoc eloq posset cõburerẽ.⁋Ergo nisi mentẽ suá dolos scrutari.Nisi hác astutiá excogitasset:in obsidiõe apud Trebiá cõsenuisset.⁋Scrutari:iquirere.

Gathocles Syracusarũ rex.hic Siciliæ Tyránus quẽ ex humili & sordido loco ad regiá maiestaté fortúa mira ídulgẽtia ꝑuexerat cũ a pœnis duce hamilcare duobus ꝑliis supatus ítra syracusas obsideref:uideretq; se a lõge uiribus iparẽ.& ad ferendá obsidionẽ minime paratú: statuit bellũ í aphricá tráserre:mira ꝑrsus audacia ut qbus in solo urbis suæ par nõ erat eoꝶ urbi bellũ íserret:& q sua tueri non poterat ípugnaret aliẽa uictusq; uictoribꝰ ísultaret:huius cõsilii nõ mius admirabile silẽtiũ q̃ cõmẽtũ fuit po. hoc solũ ꝑfessus iuẽisse se uictoriæ uiá aios illi tátũ in breuẽ obsidiõis patiẽtiá firmarẽt:cõscripto deide exercitu cũ duobꝰ filiis adultis nullo militũ iciẽte quo ueheret traiecit í aphricá : exposito deide í littore exercitu : cõsiliũ suũ oíbus apit.eosq; ad bellũ & certá uictoriá hortaf : facta í agros subita excursiõe:túc oia ꝑsternit:uillas castellaq; ícẽdit cui cũ Háno dux pœnoꝶ factus eẽt obuius prio ꝑlio uícit & occidit : ná duo de siculis . tria milia de pœnis cũ ípo duce cecidere: ac uictoria elatus Agathocles:urbes castellaq; expugnat ꝑdas ígentes agit hostiũ multa milie trucidat:castra deide qnto lapide a carthagie põit : ut dána clarissimaꝶ reꝶ:uastitatẽq; agroꝶ & incẽdia uillaꝶ de muris ípius urbis specularenf dẽiq; breui effecit:ut tota pene ꝑuicia a pœnis deficeret iterato cũ Carthaginẽsibus bello duce Bomilcare:graui ꝑlio supauit cũ magno utriusq; exercitꝰ sanguie post hác uictoriá ꝑfligatis í aphrica rebus nihil actũ eẽ putás.si áplius Syracusæ obsiderẽt tradito exercitu filio suo recurrit í siciliá cuius aduẽtu oẽs Siciliæ urbes auditis rebꝰ q̃s í aphrica gesserat: certati ei se tradũt atq; ita pulsis a sicilia pœnis totius ísulæ ípiũ occupauit.Reuersus deide í Aphricá cũ mutata fortúa cũcta aduersa sibi euẽissent uictus & í siciliá redire coactus cũ pœnis pacẽ æquis conditionibus fecit.⁋Ex maiori parte.Ná præter Acradinem muniissimum urbis locum occupauerũt urbem.⁋Discuteret:Remoueret:euerteret.

uiá reppit: q̃ ꝑpositũ ad exitũ ꝑduceret itinera magno ípetu ígrediebaf. deide alias atq; alias regiões petebat. hos obsidebat mõtes . paulopost ad illos tráſgrediebaf.cũ íteri tá suis oibꝰ:q̃ ipsis hostibus ignota erat cá íopiatæ eius:ac subite fluctuatiõis.íterrogatus quoq; a quodá amicissimo sibi : qd ita sparsũ & ícertũ militiæ genus sequeref : absiste in qt istud q̃rere.ná si huius cõsilii mei íteriorẽ túicá cõsciá eẽ sẽsero:cõtíuo eá cremari iubebo.Quorsũ igif ea dissimulatio erupuit?aut quẽ finẽ hũit?post q̃ uero & exercitũ suũ ignorátia : & totá celtiberiá error íplicauit:cũ alio cursũ direxisset.subito ad cõtrebiá ríflexit:eáq; íopiatá:&attõitá oppssit.ergo nisi mẽtẽ suá dolos scrutari coegisset:ad ultimá ei senectutẽ apd mœnia cõtrebiæ armato sedẽdũ foret.

ℭExterna.De Agathocle rege Syracusarum.

Gathocles ãt Syracusaꝶ rex audacter callidꝰ.cũ.n.urbẽ eius maiore ex pte Carthaginiẽses occupassẽt: exercitũ suũ í Africá traiecit:ut metũ:metu:uí:ui discuteret.neq; sine effectu.ná repẽtino eiꝰ aduẽtu ꝑculsi pœnis:libẽter incolumitatẽ suá salute hostiũ redemerũt: pactiq; sunt:ut codẽ tẽpore & Africa Siculis:& Sicilia punicis armis liberaref . Agathocles aũt Syracusaꝶ mœnia si tueri ꝑseuerasset:illa belli malis urgerẽf: bõa pacis fruẽda:securæ Cartha.ríliqsset.nũc íferẽdo q̃ patiebaf:dũ aliẽas potiꝰ lacessit opes: q̃ suas tuef:quo æqore aío regnũ deseruit:co tutiꝰ recepit.

ASCẽsus ℭRepperit uiá.i.rõnẽ:q̃ ꝑduceret ꝑpositũ ad exitũ.i.q cõtrebiá caper.Ipse ígrediebaf.i.faciebat itinera magno ípetu:deide petebat alias atq; alias regiões:& obsidebat.i.occupabat mõ.i.íterdũ hos mõtes: & tráſgrediebaf paulopost ad alios.s.mõtes:cũ íteri cõ íopiatæ ac subitæ fluctuatiõis eius erat ꝑ eẽt; ignota oíbus tá suis q̃ hostibꝰ. Interrogatusq; a quodá amicissimo sibi q dita.i.cur seqretur genus militiæ sparsum & ícertũ: qa nusq̃ cõsistebat:inqt obsiste.i. desine q̃rere.i.percũctari istud.ná si ego sensero tunicá meá interiorẽ quá camisiam uocát:cõsciam esse huius cõsilii mei:ego iubebo cõtinuo eam cremari.igitur(inquit Valerius quasi dicat dices forte igitur)quorsum erupit ea dissimulatio:aut quem finem habuit?Respondet.Postquam uero implicauit: & idest pariter exercitum suum ignorantia ; & totam celtiberiam errore:quia putabat eum timore nõ consistere in aliquo loco.cum direxisset cursum alio: id ẽ ad alium locum reflexit sup.eum subito: ad contrebiam(ubi proprio nomini oppidi dat prepositionem)& oppressit eam inopinatam & attonitam.Ergo nisi Metellus coegisset mentem suam scrutari dolos: foret: idest fuisset ei armato sedendum apud mœnia Contrebiæ:sup.usq; ab ultimam senectutem. ⁋Agathocles.autem rex syracusarum sup.fuit callidus audacter:idest cum audacia. Cum enim carthaginẽ.occupassent urbẽ eius ex maiore parte:traiecit exercitum suum in aphricam ut discuteret metum quem patiebatur a Carthaginẽ.metu quẽ illis inserebat:& uim illatam a carthaginẽ.sibi:ui illata a se in carthaginenses:nec sup.fuit callidus aut id fecit sine effectu:idest cõsecutione propositi:Nam pœni perculsi:idest attoniti : repentino & ita íopinato aduentu eius redemerunt libenter incolumitaté suá salute hostiũ:&(pacti sunt ut Aphrica liberaref armis siculis : & sicilia liberaref armis punicis.i. carthaginẽ.eodem tpe Notũ ẽ œ sæpe í u mutari:ut pœna pũoco:pœnus pũicꝰ.mœnia munio)Autẽ.i.sed:si Agathocles ꝑseuerasset tueri mœnia syracusarũ:illa.s.mœnia dicta urgerentur malis idest incõmodis belli ; & reliquisset carthagini bona:idest commoda pacis securæ:nunc inferendo:scilicet ma

la belli quæ patiebatur: dum lacessit; idest uexat aut laceratum it opes alienas potius quam tuetur suas quo: id est quanto æquore .i. minus grauato animo deseruit regnum: scilicet suum eo: idest tāto tutius recepit sup. illud.

ℭDe Annibale.

Vid Annibal cannēsem Populi Romani aciem speculatus nō ne prius q̄ ad dimicā dū descēderet: cōpluribus astutiæ cōplicatā laqueis: ad tā miserabilē pduxit exitū? āte oia .n. puidit: ut & solē: & puluerē q ibi uēto mult⁹ excitari solet: aduersū haberet: deīde ptē cupiarū suarū īter ipsum plii tps de idustria fugere iussit: q̄ cū a reliquo exercitu abruptā legio Romana sequeret: trucidādā eā ab iis: quos ī isidiis collocauerat: cura uit. Postremo q̄drigētos eqtes subornauit: q simu lata trāsitiōe petierūt Cōsulē: a quo iussi more trāsfugarū depositis armis ī ultimā pugnæ ptē secederē: districtis gladiis: quos ī ter tūicas & lorices abdide rāt: poplites pugnātiū romāorū ceciderūt. hæc fuit pūica fortitudo: dolis: & īsidiis: & fallaci aīstructa. q̄ nūc certissima circūuētæ uirtutis nr̄æ excusatio est. quoniam decepti magis: quam uicti sumus.

ℭDe Repulsis Caput. V.

Campi quoq; repræsentata conditio: ambitiosam ingredientes uiam: ad fortius sustinendos parū prosperos comitiorum euentus utiliter īstruxerit. qa propositis ante oculos clarissimorum uirorum repulsis: ut nō minore cum spe honoris: ita prudentiore cum aī iudicio petēt meminerintq;

QVid hannibal: Frontinus libro secundo capitulo secundo. Hannibal inquit apud Cānas cum cōperisset Vulturnū amnem ultra reliquorum naturā flu minum ingentes auras mane proflare quæ arena rum pulueris uerticem ageret: sic direxit aciem: ut tota uis a tergo suis Romanis in ora & oculos incideret quibus incōmodis mire hosti aduersantibus illā memorabilē adeptus est uictoriā. Li. nō hoc solū strategemate: sed aliis quoq; usum Hannibalem fuisse dicit in cānensi pugna: quibus Romanos oppressit magis quam uicit. Nam & suis quibusdam imperauit. ut cum accensa pugna uideretur: simulata fuga Romanam legionem in insidias deduceret: quæ ad internetionem usq; deleta fuit. Et in sinistro cornu Romano ubi sociorum equites aduersus Numidas steterant consertum prœlium segne primo & a punica cœptum fraude quingenti ferme equites Numidæ præter con sueta arma telaq; gladios occultos sub loricis habentes usi sunt specie transfugarum ad Romanos trāsire qui cum a suis parmas post terga habentes adæquasset repente. ex equis desiliunt parmisq; & iaculis ante pedes hostium proiectis in mediam aciem accepti ductiq; ad ultimos considere a tergo iubentur ac dum prælium ab omni parte cō seritur quieti mansere: postquam uero omnium oculos animosq; occupauerat certamen: tum arreptis scutis quæ passim inter aceruos cæsorum corporum strata erant uersam adoriuntur: Romanam aciem: tergaq; ferientes ac poplites cædētes: stragem ingentem dederunt: ac maiorem aliquanto pauorem ac tumultum fecerunt. ¶ Compluribus astutiæ complicatam laqueis. Translatio sumpta a feris. quæ laquæis implicantur: sic & acies Romana multis dolis: quasi laquæis capta & Cæsa fuit. ¶ Vento multus excitari solet ad

OLI. Vulturni Fl. natura

uersum haberet. Quia Apulia uētis abūdat. Et p̄sertim iapige. ¶ Abruptā legio Romana: p uim separatā. ¶ Districtis gladiis: Nudatis gladiis. ¶ Poplites: gēua: ptē p toto: ē aūt poples flexura genuū. ¶ Circūuētæ: deceptæ.

Campi quoq;: Dicturus de repulsis Valerius breui præfatione docilitatē & beniuolētiā quodāmō sibi cōciliat: cum dicat huius rei cognitionem futurā utilē multis magistratus & dignitates petituris q si forte repulsam passi fuerint clarissimorum hominum exemplis se consolari suamq; indignitatē æquo animo ferre poterunt discentq; patientia quærere quod gratia obtinere nequiuerunt. ¶ Campi quoq;: in campo Martio. Popu. Ro. comitia habebātur creabāturq; magistratus in quem cādidati descendebāt.

ℭQuid sup. fecit: hānibal speculat⁹ aciē Po. R. Cānēsem. i. q̄ erat apd Cānas: nōne pduxit sup. eā ad tā miserabilē exitū cōplicatā cōpluribus laqis astutiæ priusq̄ descēderet ad dimicādū? q. d. utiq;. Eni p qa ipe puidit añ oia ut sup. acies rōana hēret & solē & puluerē q solet excitari ibi mltis uētis aduersū. i. obiectū oculis & toti faciei: deīn. iussit ptē copiarū suarū fuger d idustria. i. ex cōposito & data opa iter ipum tps plii. i. durāte ad huc cōflictu: q̄. s. ptē cū legio. R. seqref abruptā a r̄liquo exercitu curauit sup. legionē Ro. trucidādā ab his quos collocauerat ī isidiis. Postrēo subornauit q̄drigētos eqtes q simlata trāsitiōe. s. ad Ro. petierūt cōsulē: ut. s. ab eo ī fidē rcipēr a quo .s. cōsule iussi seceder ī ultimā ptē pugnæ: armis depositis. s. pri⁹: mor trāfugarū ceciderūt gladiis districtis. i. nudatis: quos abdiderāt īter tūicas & loricas. s. suas: poplites. i. neruos q ī aduersa pte genuū sc. Ro. Pugnātiū. Hæc. i. humōi fuit fortitudo punica. i. pœnorū: uz īstructa dolis & īsidiis & fallacia: q. s. fallacia aut fallax fortitudo ē nūc certissima excusatio uirtutis nr̄æ. i. Ro. circūuētæ. i. deceptæ p fraudē: qm̄ nos sumus magnis decepti q̄ uicti.

ASCēsius

Campi &c. Cōditio quoq; cāpi. s. martii. i. dubi⁹ euēt⁹ & piculū rpullæ qb⁹ subiacet petitio honorū ī cāpo mar. repsentata. s. oculis aut aīs hoiz īstruxerit. i. possit īstruere igrediētes uiā ābitiosā. i. multū cupidā honorū: aduētus comitiorū. i. qui fiunt in comitiis: parum prosperos sustinēdos fortius. i. maiore animi fortitudine. Quia repulsis clarissimorum uirorum propositis ante oculos: scilicet ambitiosorum: ut: idest quemadmodum ipsi petent: scilicet magistratum (nisi legendum sit honores ubi est honoris) cū sup. minore spe honoris. s. obtinēdi: ita petēt cū maiore iudicio aī. i. cautius: & meminerūt. i. erūt mēores.

ℭCōplicatā laqis. ātiq. codices habēt copulata. Nā copula canū uiculū ppriæ dr̄: ut ex Oui. dicim⁹ & Tibullo.

TH

OLI. ℂCum sæpenumero singuli.i. quasi intendit argumentum si uni licitum est cunctorum studiis plærunq; resiste re q̃to magis omnibus unius uoluntati refragari.

Q Vintus ælius Tubero. Cicero i oratiõe ꝓ.L.Murena fuit inqt eodẽ studio uir eruditus apud pfes nostros & honestus & nobilis: Q.ui.trubero.is cũ epulũ Q.u.Fabius maximus.P. aphricani patrui sui noie Po.Ro.daret.rogatus est a Maxio:ut tricliniũ sterneret cũ eẽt Tubero eiusdẽ aphricãi sororis filius:atq; ille hõ eruditissimus ac stoicus strauit pelliculis hædinis lectulos:punicãos & expoluit uasa samia q̃si uero eẽt Diogenes cinicus mortuus & nõ diuini hois aphricãi mors honestaret: quẽ cum supmo eius die maximus laudaret gr̃as egit diis imortalibus ꝙ ille uir in hac republi. potissimũ decus natus eẽt necesse .n. fuisse ibi eẽ iperiũ terrarũ:ubi ille esset huius i morte celebrãda grauiter tulit Po.Ro.hãc puersam sapiẽtiã tuberõis. Itaq; hõ itegerrimus ciuis optimus cũ eẽt.L.Pauli nepos.P.Aphricãi:ut dixi sororis filius his hædinis peliculis ꝑcura deiectus est. Seneca ad Luciũ epl̃a.lxxxv.q̃ incipit petis a me circa finẽ. Tuberonis iqt ligneos lectos cũ in publicũ sternerẽtur hædias ꝓ stragulis pelles:& ante ipsius Iouis cellã apposita cõuiuiis uasa fictilia: qd aliđ q̃ paupertatẽ i capitolio cõsecrare:ut nullũ aliud factũ eius habeã illũ catõibus ilerã:hic paꝝ credimus cẽsura fuit illa nõ cœna.O q̃ ignorãt hoies cupidi gloriæ.qd illa sit:aut quemadmodũ petẽda. illo die.Po.Ro.multoꝝ supellectilẽ spectauit.un⁹ mirarius ẽ oium istoꝝ auꝝ & argẽtũ fractũ ẽ & uile æs cõflatũ:at oibus sæculis Tuberõis fictilia durabũt. ℣ Tricliniũ:cœnaculũ & locus ubi cõuiuari antiqui cõsueuerũt a tribus toris stratis ut dictũ ẽ. ℣ Lectulos pũicãos:puos & hũiles & secũdũ Senecã ligneos: nã huiusmõi.lecti ex aphrica primũ aduecti sunt. ℣ Samia:terrẽa a samõ isula ubi primũ facta fuerũt eiusmodi fictilia. ℣ Quo cir.u.nostra.n.u.con.n. Hanc inquit degnitatem non his tantum qui interfuere conuiuio sed uniuersæ ciuitati facta existimarunt Roma.& propterea illum proximis comiciis repulsæ nota affecerunt.

Tubero repulsã passus

nefas ñ eẽ:aliqd ab oib⁹ uni negari. cũ sæpenũero singuli cũctoꝝ uolũtatibus resistere fas eẽ duxerit. sciẽtes ẽt patientia q̃ri debere: quod gr̃a impetrari nequierint

ℂDe Quinto Aelio Tuberone.

Q Vĩtus Aelius Tubero a.Q.Fabio Max. epulũ Po.Ro .noie.P. Africãi patrui sui dãte rogat⁹:ut tricliniũ sterneret: lectulos pũicãos pellib⁹ hedinis strauit: & ꝓ argẽteis uasis samia exposuit. cui⁹ rei deformitas sic oẽs offẽdit: ut cũ alioq uir egregius hẽret:cõitiisq; ꝑtoriis cãdidatu⁹ i cãpũ.L.Pau.auo:&.P.Africão auũculo nix⁹ descẽdisset:rpulsa ide abiret notat⁹: nã ut priuati sp cõtinẽtiã ꝓbabãt: ita publice maxĩa cura splẽdoris hĩta ẽ.quo circa urbs nr̃a ñ uni⁹ cõuiuii nũerũ:sed totã se i illis pelliculis iacuisse credẽs:ruborẽ epuli:suffragiis suis uĩdicauit.

De.P.Scipiõe Nasi.

P Vbli⁹ ãt scipio Nasica togatæ potẽtiæ clarũ lumẽ:ĩi q Cõsul Iugurthæ bellũ idixit: q matrem Idæã e phrigiis sedib⁹ ad nr̃as aras:focosq; migrãtẽ sanctissimis mãibus excepit:

P Vblius aũt Scipio nasica: Laudibus Scipionẽ extolit ut magis mirũ esse uideat integerrimũ uirum totius Sena. iudicio optimũ iudicatũ: q pæstiferas seditiones auctoritate sua sæpillime oppsisset q lumẽ & gloria senat⁹ & totius ciuitatis eẽ diceret potuisse eiusmodi repulse ifamia notari ob dictũ magis iocosum q̃ graue aut iniuriosum:ut callosam rustici manũ:cãdidatus cũ ptractasset: ex eoq; rerer mãibus ne ambularet.De hac repulsa Cicero in orõne pro plãco: Auus inqt tuus.P.nasicæ:tibi edilitiã pdicaret repulsam:quo ciue neminẽ ego statuo in hac republica fortiorẽ. Togatæ potẽtiæ clarissimũ lumẽ: Totius senatus splendor eximius.Hoc consul iugurthæ bellum indixit Metellus deinde gessit:Marius confecit.

ASCẽsius ℂNõ esse nesas aliqd negari uni ab oibus.i.toto Po.cũ singuli sup.uiri dixerĩt sæpe nũero fas eẽ resistere uolũtatibus cũctoꝝ:sciẽtes ẽt id deber q̃ri.i.aqri patiẽtia qđ nequerit.i.nõ poterit ipetrari gr̃a.i.cõplacẽtia populari. ℣ Quintus Elius Tubero rogatus a Quinto Fabio maximo dante Populo Romão epulũ.i.solẽne cõuiuiũ & q̃si parẽtationẽ:nomie.i.rõne publii Aphricãi patrui sui.s. defuncti:ut sterneret.i. ornaret stragulis tricliniũ.i.locũ cõuiuii:strauit lectulos pũicanos.i traductos a pũicis moribus ubi ligneos habẽt & leues q̃les sunt quos cãpãos seu cãpestres galli uocãt:pellib⁹ hædinis qbus nihil fœdius & abiectius & exposuit.s. cõuiuiis aut i abaco poluit samia sup.uasa.i. fictilia: ꝓ argẽteis uasis Cuius rei.i.apparatus deformitas offẽdit.s.Po.Ro.sic:ut cũ.i.licet haberet alioq.i.alio quoius mõ:uir egregius & descẽdisset i cãpũ.s.martiũ:cãdidatus.i. cãdide uestitus more cõpetitoꝝ:sup.i cõmitiis ꝑtoriis.i.cõgregatiõibus Po. ꝓ eligẽdo ꝑtore: descẽdit dico:nixus.i.cõfisus & fretus Lucio paulo auo & Publio Aphricano auũculo:qa erat eius sororis filius tamẽ sub. abiret inde.i.e cõmitiis aut cãpo martio notatus repulsa.i.ignominia repulsæ.Nã ut.i.quẽadmodũ Romãi sup.probabãt semp continentiã idest a luxu repressionẽ:priuatim.i.in sumptu priuato:ita maxima cura splẽdoris.i.splẽdidi apparatus: est habita publice.i. in sumptu publice faciendo.Quocirca:idest quapropter:urbs:scilicet Roma:credẽs: idest existimans nõ numerum unius conuiuii:scilicet priuati: sed se totam iacuisse in illis pelliculis,s.hædinis & ita sordidis:uindicauit.i.ulta est ruborem epuli:scilicet sordide instructi:suffragiis suis Tuberoni scilicet negatis Eius tamẽ modicitas nõ offendit Senecã.℣ Publius autem Scipio Nasica clarũ lumẽ.i.specimẽ potẽtiæ togatæ in toga & intra muros exercitæ:is qui consul indixit iugurthæ regi Numidiæ: bellũ propter iniquitatem eius in fratres qui excepit sanctissimis manibus:quia optimus ciuis a senatu iudicatus erat:matrem Idæam idest Cibelen Phrigiam:migrantem e sedibus phrigiis ad aras nostras:idest Romanas;& ad focos sup.nostros.

THE. ℂLectulos punicanos.ueterea exemplaria legunt Punicatos.

Seditiões pestiferas: Nā Tyberiū Gracchū seditiosissimū hominē ut supra dictū est propria manu iteremit. Igit ciuitas nostra: Fecit inqt ciuitas: ut quorū Iuuenū lasciuiā repssisset eosdē ciues reipu. utiles euaderent: magistratus etiā suū auctoritatis pondus adiecit non sustinendo se ridiculis peti. A scurris: a ridiculis hoib9. OLI,

n Vllus error: Scipionis error potius fuit q̃ iniuria qui existimauit illa se urbanitate risum potius se cō moturū q̃ irā. At in Paulo æmilio nullus error & tamē repullam sepius passus est: quæ iniuria nō illius animū fregit: ut a republica desisteret aut a petitione magistratuū deterreret; quin etiā multo magis accēsus

Paul9 Aemili9 aliquoties repulsus

qui multas: & pestiferas seditiões autoritatis suæ robore oppssit: quo pricipe senatus aliquot annos gloriatus ē: cū ædilitatē currulē adulescēs peteret: manūq; cuiusdā rustico ope duratā: mor̃ cādidatorū tēacius apphēdisset: ioci gr̃a iterrogauit eū: nū māibus solitus eēt ābulare. Quod dictū a circūstātibus exceptū: ad populū manauit: cāmq; repulsæ Scipiōi attulit. oēs nāq; rusticæ trib9 pauptatē sibi ab eo exprobratā iudicātes: irā suā aduersus cōtueliosam eius urbanitatem distrinxerunt. Igitur ciuitas nostra nobilium iuuenum ingenia ab insolētia reuocando: magnos: & utiles ciues fecit: honoribusq; nō patiēdo eos a scurris peti: debitū auctoritatis pondus adiecit. De Lucio Aemilio Paulo.

NVllus error talis i. L. Aemilio. P. cōspect9 ē. sed tñ aliquoties frustra cōsulatū petiit. Ideq; cū iā cāpū r̃pulsis suis fatigasset bis Cōsul & Cēsor factus ē. āplissimū ēt dignitatis gradū obtiuit. cuius uirtutē iniuriæ nō fregerunt: sed acueiūt. quoniā qdē nota ipsa accēsam cupiditatē summi honoris ardentiorem ad comitia detulit ut populum: quem nobilitatis splendore: & animi bonis mouere non potuerat: pertinacia uinceret.

De Quinto Cæcilio Metello.

QVintum autem Cæcilium Metellum: pauci: & mœsti amici consulatus repulsa afflictū tristitia: ac rubore plenum: domum

in sentētia perstitit: ut cōstantia sua cōsequeretur quod gratia obtinere nequerat: ex quo factum est ut bis consolatū & cēsuram tanq ab inuitis extorserit & senatus principatū obtinuerit. Sed tamē aliquotiens frustra. Ter. s. secundū Plinium de uiris illustribus qui dicit primo cōsulatu quē post tres repullas adeptus erat de liguribus triūphauit. Cāpū fatigasset: nā adeo instās i petēdo fuit: ut cū populū fatigasset: ipse tamē in petēdo psisteret. Cuius uir. ini. nō freg. Viri fortis est nō iniuria frāgi: nec de snia deici. Pertinacia uinceret: Quē uirtutib9 moueř ñ poterat ptiacia superet.

Vintum āt ceciliū Metel. pauci & mœsti. De hoc Pli. Quintus Metel. Ceci. a domita Macedonia macedōicus ṗtor pseudo Philippū: q idē andrisecus dictus est uicit: inuisus plæbi ob nimiā seueritatē & ideo post duas repullas consul ægre factus Arbachos in hispāia domuit: & cætera. hic igiť ad macedoniā domuit & achaiā oppssit in petitiōe cōsulatus bis repulsus ē: quod mirū quodāmodo uideť esse: ut cui duas clarissimas prouincias daturus esset ei bis consulatum denegaret populus q̃ tamē repulsa utilior reipublicæ factus est. quem enim difficulter cōsulatū fuerat cōsecutus: cum deinde sūma diligentia administrādū eē cēsuit.

Qui oppressit robore suæ auctoritatis multas & pestiferas seditiones & præcipue gracchanicā: quo pricipe. i. eo q eēt priceps senatorū: q talis erat q̃lis prhisiis prius præses dictus: senatus. s. Roma. gloriatus ē. i. se iactauit aliquot ānos: cū ipse adulescens peteret ædilitatē curulē. i. digniorē & cui sella curulis assignareť: & apphēdisset tenacius. i. ṗssius more cādidatorū. i. cōpetitorū: manū cuiusdā. s. ciuis Ro. duratā. i. callosā factā ā ope rustico iterrogauit eū gr̃a ioci nū. i. nūqd solitus eēt ābulare maibus. i. sup māus. Q. d. dictū exceptū. i. captū & itellectum ab astantibus manauit. i. diuulgatū ē ad populū: & attulit Scipioni cām repulsæ. Nāq; oēs tribus rusticæ iudicātes paupertatem exprobratam: idest opprobrio datam sibi ab eo: distrinxerunt: idest exercuerunt & uibrauerunt iram suā aduersus urbanitatem eius. Igitur ciuitas nostra. i. Romana reuocando ingenia iuuenum nobilium ab insolentia. i. superbia ꝑteruia & petulantia: fecit ciues magnos & utiles: & adiecit honoribus: idest magistratibus suis debitum pōdus authoritatis. non patiendo eos peti a scurris: idest a scurrili dicacitate utentibus. Verū importune uidetur author accumulare præconia Scipionis eorum honorum quos postea assecutus est: nisi talem indolem in eo proluxisse putemus: aut significare uelit repullam passum talem postea euasisse. Nullus error talis qualis in Tuberone & Nasica fuit: conspectus est in Lucio Amylio paulo: sed tamen petiit aliquoties quia ter frustra consulatum. Et idem cum fatigasset iam: idest pauloante campum: idest congressos in cāpum martiū: repulsis suis: factus est bis consul & censor: & obtinuit etiam amplissimum gradum dignitatis: quia censor factus est. Cuius uirtutē iniuriæ: scilicet in repulsa illatæ: non fregerunt: sed acuerūt qm̃ quidem. i. quoniam certe: ipsa nota: idest signum infamiæ (Turpe enim & ignominiosum erat repullam pati: quia qui eam patitur aut arrogans uidetur si quod non meruit petit: aut stultus si se non norit) detulit Ac comitia cupiditatem summi honoris ut consulatus: accensam: scilicet prius: ardentiorem: scilicet postea: ut uinceret pertinacia: idest perseuerantia obstinata: populum quem non potuerat mouere: scilicet a proposito denegandi honoris: splendore nobilitatis: scilicet generis sui & bonis: idest dotibus animi: hoc ē uirtutibus. Quintū & cætera Autē. i. sed amici pauci & mœsti reduxerūt domum: scilicet eius: Quintum Cæcilium Metellum afflictum tristitia ac plenum rubore: repulsa. i. propter repullam. aut sis. afflictū repulsa: & sup. plenū tristitia ac rubore. & senatus uniuersus ꝓsecutus est. ASCēsius

Scurris: aliquot exemplaria habent a securis.

OLI. ℭDe pseudo Philippo. De falso Philippo: idest qui se falso Philippi regis filium asseuerans ex concubina na/tum totam ferme macedoniam multo fauore occupauerat. ℣ Achaici etiam be li maxima pars. Quod & Pli/nius testat᷑: Dicit enim Lucius Mumius deleta achaia achaicus aduersus corithios missus uictoriā alieno labo/re quæsitam intercepit: nam cum illos Metellus Macedonicus apud Heracleam fudisset & duce Critolao pri/uasset cum lictoribus & paucis equitibus in Metelli castra properauit. ℣ Hoc facto: hac repulsa.

Quid tam excellens: ut de cæteris taceam quis præstantior: quis potentior in urbe quam Sylla fuit: q̄ rēpublicam & imperiū occupauit: ta/men in petitione præturæ hac nota re/pulsæ aliquādo sigillatus fuit a popu/lo. ℣ Diuitias & imperia largitus: nam occupata republica proscriptorum ciuium bona donauit: magistratus & prouincias atq; imperia pro sua li/bidine dedit. ℣ Leges uetustas abrogauit. Sustulit antiquas leges quæ suis rationibus oblisterent: & prælertim cum ciues a maximo proscriptos re/uocauit. ℣ Sugillatus: notatus.

Sylle repulsa Sylle domiat9

Sed ut comiciorum: Damnat stultitiæ Romanos: qui præturam Catoni uere philosopho denegauerint a quo plus splendoris ille magistratus quā a ma/gistratu Cato gloriæ fuerat recepturus sed stulti/tiæ pœnas dedisse dicit: cum magistratum illum Vatinio postea dare coacti fuerit: homini multis flagitiis inuoluto: quia nemo præter húc impru/dētissimum Catonis grauitati se præferre aut cer/te conferre ausus fuisset. ℣ Plus decoris. Nam ip/se dignitate sua plus decoris addiderat patriæ q̄ ip̄e a patria receperat. ℣ Vatinio: Quem ambitus accusatum Cicero defendit.

Catōis repulsa

ASCēsius ℭEundem. s. Cæcilium Metellum triumphantē de pseudo philippo. i. de eo qui se philippi mace/donis filium nomine philippum mētitus fuerat: in capitolium ducentem triumphum suum in ca/pitolium: lætum & alacrem. Maxima etiam pars achaici belli cui Lucius Mumius adiecit sumam .i. supremā manū: est profligata. i. profligando fi/nita: ab hoc uiro. l. Cæcilio repulsam passo. Potuit ne ergo populus negare consulatum ei: cui aut da/turus est aut debiturus: mox. i. paulo post: duas prouincias clarissimas: uidelicet Achaiam & Ma/cedoniā᷑ Potuit sup. & quidē. i. certe usus est sup. eo: hoc facto. i. propter hoc factum: meliore ciue. Enim pro quia: ipse Cæcilius intellexit qua indu/stria cōsulatus esset gerendus sibi: quem senserat impetrari ttoā labore. ℣ Quid tam excellens: sci/licet ingenio & felicitate sup. fuit: & quid tā opu/lentiam quam: idest quantum Lucius sylla᷑ qua si dicat fere nihil in Romana ciuitate. quia largi/tus est quibus uoluit diuitias & imperia: & abro/gauit: idest antiquauit leges uetustas & tulit no/uas. Hic quoque: idest ipse etiam cum esset ta/lis sugillatus est: idest defamatus repulsa præturæ in eodem campo: scilicet martio: cuius ipse extitit po/stea dominus: occupata: scilicet perpetua dictatura: sugillatus dicit: est impetraturus: idest cum talis es/set qui posset impetrare omnia loca honoris petiti: si modo: idest dummodo quis: idest aliquis deorum re/præsentasset Populo Romano formam & imaginem potentiæ eius futuræ. ℣ Sed ut referam: idest recitem: ma/ximum crimen: idest erratum aut peccatū comitiorum: idest eorum qui in comitiis magistratus elegerāt: Mar/cus Porcius Cato adiecturus præturæ plus decoris: idest honoris: moribus suis: idest per mores suos: quam ipse laturus: idest asportaturus sup. erat prætexta eius splendoris: idest prætoriæ dignitatis insigni: non potuit aliquando consequi eam: scilicet præturam a Populo. Proxima (intelligit o quod ne excandescat supprimit: nam ordo est) o suffragia: idest uota aut uoces populi: proxima dementiæ quæ: scilicet suffragia: quidem: idest certe: pependerunt satis graues pœnas erroris sui: quoniam: scilicet Romani coacti sunt dare Vatinio homini ambitioso sup. cum honorem quem negauerant Catoni. Ergo si uolumus æstimare: idest cēsere rem uere: præ/tura non es negata Catoni: sed Cato est negatus præturæ.

reduxerūt. eundem de pseudo Philippo triumphā/tem uniuersus senatus lætum: & alacrem in capito/lium prosecutus est. achaici etiam belli: cui sum/mam manum. L. Mumi9 adiecit: maxima pars ab hoc uiro profligata est. ei ne ergo populus consula/tum negare potuit: cui mox duas clarissimas pro/uincias aut daturus erat: aut debiturus Achaiam & Macedoniam᷑ & quidem hoc facto: meliore eo ciue usus est. intellexit enim quam industrie sibi ge/rendus esset consulatus. quē tanto labore impetra/ri senserat.

ℭDe Lucio Sylla.

Quid tam excellens: quid tam opulētum: quam. L. Sylla᷑ diuitias: & imperia largi/tus est. leges uetustas abrogauit. nouas tulit. hic quoq; in eodem campo: cuius postea do/minus extitit: repulsa p̄turæ sugillatus est. omnia loca petiti honoris: siquis modo deorum formam & imaginem futuræ eius potentiæ Populo Ro. re/præsentasset: impetraturus.

ℭDe. M. Porcio Catone.

Sed ut comitiorum maximum crimē refe/ram. M. Porcius Cato plus moribus suis p̄turæ decoris adiecturus: quam prætex/ta eius splendoris ipse laturus: cōsequi illam a po/pulo aliquando non potuit. proxima demētiæ suf/fragia. quæ qdē satis graues pœnas erroris sui pepē/derūt. quoniam quem honorem Catoni negaue/rant: Vatinio dare coacti sunt. Ergo si uere æstima/re uolumus: nō Catoni tunc prætura: sed præturæ Cato negatus est.

Bominandæ quoque: Cum superiore coniungitur : non solum repulsa uiros præstantes Romanos: sed etiam necessitas tum Romanos:tum cæteras gentes indigna multa & fœda tam dictu quam auditu perpeti coegit.¶ Tum etiam exteras gentes: ideo dixi. quia in repulsis domestica tantum exempla narrauit. OLI.

n Am aliquot præliis: Cum assiduis cladibus apud Trebiam lacum thrasimenum & cannas acceptis consumpta esset Romana iuuentus: ad eam necessitatem redactus est senatus populusque romanus:

¶De Necessitate. Caput. VI.

Bominandæ quoq; necessitatis amarissimæ leges : & truculentissima imperia: tum urbem nostram : tum etiā exteras gentes: multa non intellectu tantum: sed etiam auditu grauia: perpeti coegerunt. Nam aliquot aduersis præliis secūdo punico bello exhausta militari iuuentute Romana senatus autore Tib. Graccho Cōsule cēsuit: uti publice serui aduersus propulsandorum hostium īpetum emerentur: eaq; de re per Tribūos Plebis apud populum lata rogatione tres creati sunt uiri : q quatuor: & uiginti millia seruorum comparauerunt: adactosq; iureiurando strenuā se: fortēq; operam daturos: quo ad pœni essent in Italia datis armis in castra miserunt. Ex Apulia etiam & a Fidiculis septuaginta atq; ducenti ad supplementum equitatus sunt empti. Quanta uiolentia est casus acerbi ? Quæ ciuitas ad id tempus ingenuæ quoque originis capite censos : habere milites fastidierat : eadem cellis seruilibus extracta corpora: & a pastoralibus casis collecta mancipia : uelut præcipuum firmamentum: exercitui suo adiecit.

ut octo milia seruorum ; ex ergastulis emeret: cū libera capita deessent nam ut tradit Liui. post cladem cannensem .M. Iunius dictator delectu edicto: iuniores ab annis decemseptem: & quosdam pretextatos scribit quattuor ex his legiōes: & mille equites effecti. Item ad socios latinumq; nomē ad milites ex formula accipiendos mittit. ¶ Arma tela alia parari iubet: & hostium spolia uetera detrahit templis porticibusque : & aliam formā noui delectus inopia liberorum capitum ac necessitas dedit octo milia ualidorum iuuenum ex seruitiis: prius sciscitantes singulos uellent ne militare empta publice arma uere Romani : hi omnes ut paulo infra dicit uolones sunt appellati; eo q; uoluntate pugnarent & non coacti. ¶ Quattuor & uiginti milia: Longe discrepat a Liuio in numero seruorum: nam tantū octo milia fuisse tradit Liuius cui assentitur Macrobius saturnalium libro primo cum ait : ad cannas uictis Romanis octo milia seruorum empta militauerunt. ¶ Adactos iureiurando : Sacramento militiæ astrictos: more iustæ legitimæq; militiæ. ¶ Strenuam: prōptam & impigram operam. ¶ Quāta uiolentia ē casus: Deplorat quodammodo casum & necessitatem Populi Romani qui antea capite cēsos milites habere fastidierat: ex ergastulis & pastoralibus casis seruos educere coactus fuerit. ¶ Quāta uiolentiam casus: Conqueritur & detestatur tantam necessitatem. Capite censos: Capite censi dicebantur : ut supra qui in nullo censu habebantur ; sed eorum capita solum cēlebantur; quia parum uel nihil possiderent. ¶ E cellis: in quibus serui a dominis seruabant: hos deīde seruos Sempronius Gracchus ꝓpter egregiā uictoriā ex auctoritate senatus libertate donauit. Cellæ seruorum

Bominandæ & cætera. Allaturus exempla de necessitate præfatur sic. Leges amarissimæ & imperia truculentissima: idest dirissima: necessitatis abominandæ : idest quasi mali ominis exetrandæ coegerunt quoq; tum urbem: idest romam: tum etiam gentes exteras. quarum non meminit in capite de repulsis: perpeti multa grauia non tantum intellectu; sed etiam auditu : idest dum intelligantur & audiantur. ¶ Nam (probat quod præmiserat. leges uidelicet necessitatis coegisse aliquando Romanos) Roma exhausta: idest euacuata iuuentute militari: aliquot præliis aduersis: idest per aliquot prælia aduersa: secūdo punico bello: Senatus Tyberio Graccho patre Caii & tyberii gracchorum. consule authore: idest id approbante authoritate sua censuit: idest decreuit: uti: idest ut serui emerentur publice: idest ære publico aduersus: idest contra impetum hostium propulsandorum: scilicet pœnarum : & rogatione lata de ea re per tribunos plebis apud populum: tres uiri creati sunt qui comparauerunt quattuor & uiginti milia seruorum (cum alii octo duntaxat missa dicant (& armis datis : idest postquam dederant eis arma miserunt in castra: scilicet Romana aduersus hānibalem: sup. eos seruos adactos .i. astrictos iureiurando se daturos operam strenuam: idest acrem & fortem quoad: idest donec pœni: scilicet carthinen. essent in Italia. Septuaginta etiam & ducenti hoc est supra ducētos (Secundum præreptum Laurentii uallen̄. post centum minor numerus esset postponendus: ut sit ducenti & septuaginta) empti sunt ex Apulia & a fidiculis urbæ Italiæ ad supplementū equitatus. Quāta: idest oh quanta est uiolētia casus acerbi: idest quam indigna cogit necessitas ? Eadem ciuitas quæ fastidierat: idest superbe cōtempserat sup. usq; ad id tempus: habere milites quoq; : idest etiam originis ingenuæ : idest nulla seruitute sua nec parentum suorum astrictæ: censos capite: idest dummodo essent censi capite : idest præter caput nihil quod ad censum ascriberetur attulerunt: ut erant pauperrimi quiq; licet ingenui (quia uerebantur eos qui nihil domi ꝓ quo dimicarent reliquerant aut non tam strenuam operam in bello nauaturos: aut etiam prætio corrumpi posse ut ad hostes transirent) adiecit exercitui suo uelut præcipuum firmamentum mancipia extracta e cellis seruilibus : idest ex ergastulis: & collecta ex casis pastoralibus ut ex apulia & fidiculis empta. ASCēsius

OLI. ¶ Cædit ergo: Plerūq; nos inquit coegit necessitas utilitatem dignitati anteponere & fortunæ libidini ac uiribus obtemperare: nam nisi tutiora consilia uir fortis elegerit speciosa sequendo sæpissimæ corruet. ¶ Concidendum Cadendum & proruendum: nam aliquando urgente fortuna præmittenda est dignitas & tutiora consilia sequēda: quod nisi uir fortis fecerit funditus concidet.

Annensis clades: magna necesitas q̄ nō patitur ætatis nec religionis haberi rationē: qualis fuit post cānensem cladem quæ ut diximus Romanos coegit & prætextatos puberes scribere & hostium spolia diis consecrata e templis porticibusq; detrahere: quinetiam nexos complures: & capitali crimine dānatos in usum militiæ recipere. ¶ Ex prætextati pueri: prætextati dicebātur: qui nundū ad. xvi. annū peruenerāt: i quo deposita p̄texta uirilem togā sumebāt. ¶ Addictorū: nexorum. ¶ Ponderentur examinentur: liberent.

Ropter eandē cladē: Liuius decade tercūdi pūici belli lib. iii. Per idē fere tēpus litteræ e sicilia Sardiniaq; Romā allatæ priores e sicilia octacilii p̄prætoris i senatu recitatæ sunt. L. Furius p̄torem cum classe ex aphrica lilybæum uenisse ipsum grauiter ictū saucium in discrimine eē uitæ ultimo militiæ naualibus sociis neq; stipēdiū neq; frumētū ad diē dari neq; unde det eē: magnopere suadet: ut quāprimū ea mittant: sibiq; si ita uideat ex nouis p̄toribus successorē mittant: eadēq; ferme de stipēdio frumētoq; ab. A. Corn. māmula p̄prætore ex sardinia scripta responsum utrisq; non esse unde mitteret: iussiq; ipsi classibus & exercitibus suis cōsulerēt. Octacilius ad unicū subsidium. P. R. Hieronē legatos cū misisset in stipēdiū q̄tū argēti opus fuit: & sex mēsiū frumētū accepit: Cornelio in sardinia ciuitates sociæ bēigne cōtulerūt. Et Romæ quoq; propter penuriā argēti triumuiri mēsarii: rogatiōe Minutii trib. plæbis facti sunt. ¶ Socii præberēt: Dissentit a Liuio Valerius: nam a sociis benignissime erogatum stipendium & frumentum dicit Liuius: ut supra ostendimus: nec dimisisset: tunc prouincias sed obtinuisse.

Octacilius in sicilia bello pūico secundo

Mammula Cor. i Sardinia

Cedit ergo iterdū generosus spirit⁹ utilitati: & fortūæ uirib⁹ succūbit. ubi nisi tutiora cōsilia legeris: speciosa sequēti cōcidēdū ē. De ciuitate Romana.

Annēsis āt clades adeo urbē nr̄am uehemēter cōtudit: ut opa. M. Iunii dictaturā resp. administrātis spolia hostiū affixa tēplis: deoꝝ nūini cōsecrata: istrumēta militiæ futura cōuellerēt. ac p̄textati pueri arma induerēt. adiudicatoꝝ ēt: & capitali crimie dānatoꝝ sex millia cōscriberēt: q̄ si p se aspiciāt: aliq̄d ruboris habeāt. sin āt admotis necessitatis uirib⁹ pōderēt: sæuitiæ t̄pis cōueniētia p̄sidia uideant. ¶ De Eadē Ciuitate.

Ropter eādē cladē: senatus Octacilio: q̄ Siciliā: Cornelio Māmulæ: q̄ Sardiniā p̄p̄tores obtiebāt: q̄rētibus q̄d neq; stipēdium: neq; frumētū classibus eoꝝ: & exercitibus socii præberēt: affirmantibus ēt ne hr̄e q̄dem eos unde id præstare possent: rescripsit. ærariū longinq̄s expensis nō sufficere. proinde: quo pacto tantæ iopiæ succurrendū esset: ipsi uiderent. his literis q̄d aliud quam īperii sui gubernacula e māibus abiecit? Siciliamq;: & Sardiniam: benignissimas urbis nostræ nutrices: gradus: & stabilimēta bellorū: tam multo sudore: & sanguine in potestatem redactas: paucis uerbis: ita scilicet necessitate iubente dimisit.

ASCēsius ¶ Ergo spiritus generosus cedit iterdū utilitati: & succūbit uiribus fortūæ: uidelicet ubi. i. qñ aut in quo statu rerū nisi legeris. i. elegeris & amplexus fueris cōsilia tutiora sed minus honesta: cōcidendum: idest cum tuis percundum sit tibi sup. sequenti speciosa: idest honesta. ¶ Cānensis autē clades consudit urbem nostram adeo uehementer: ut spolia hostium affixa templis deorum & consecrata nūini: idest diuinitati eorum conuellerentur: idest abstraherentur opera: idest per operam & factum Marci Iunii administrantis dictaturam: idest summum magistratum reipubli. conuellerentur dico futura instrumenta militiæ: ac ut sup. pueri pretextati: idest nobiles sed qui necdum quartum ætatis annum quo uirilem togam acciperent attigerant: & sup. ut etiam sex milia addictorum: scilicet morti: idest adiudicatorum: & pro; idest damnatorum crimine capitali: idest propter crimem capitale: quæ: scilicet sex milia dānatorum si aspiciantur: idest æstimentur per se: idest secluso necesitatis respectu: habeant; idest habitura sint: aliq̄d ruboris: idest uerecundiæ: sin autem: idest sed si ponderentur: idest æstimentur uiribus necessitatis admotis: ipsa uideantur præsidia conuenientia sæuitiæ tēporis. ¶ Propter &c. Sēatus rescripsit pp eādē cladē. i. canē. pugnæ: Octacilio & Co. Māmulæ qui propraetores. i. foris p̄toria potestate fungentes obtinebant: Octacilio inquā q prætor obtinebat siciliam &: mammulæ qui prætor optinebat: Sardiniā: querētibus. i. cōquerētibus: q. socii. s. quibus præerant neq; præberēt stipēdiū neq; frumentū classibus & exercitibus eorum: affirmantibus etiam eos. s. socios ne quidem. i. non etiam habere: unde possunt præstare id: scilicet stipendiū & frumentum: rescripsit inquam: ærarium. s. Romanū. i. pecuniam publicam: nō sufficere expensis longinquis: idest tandiu durantibus; proinde: idest ideoq; ipsi: scilicet propraetores uiderent: idest dispicerent: quo pacto succurrendum esset tantæ inopiæ. Quid aliud sup. fecit Senatus his litteris q̄ abiecit ex manibus gubernacula sui imperii? quasi dicat nihil. & dimisit Siciliam & Sardiniam benignissimas nutrices urbis nostræ: hoc est Romæ: & gradus & stabilimenta: idest sustentacula bellorum: id est a quibus Romani ad sustentanda onera belli iuuabant: redactas tā multo sudore & sanguine in potestatem: scilicet Romanam: dimisit dicit: paucis uerbis (unde ainthesis est) in multo sudore & paucis uerbis) scilicet: id est scire licet quam obrem id fecerit: quia necessitate iubente ita. Neq; tamen amissa uult Valerius tunc eas prouincias. sed amitti potuisse quia dimissas auxilii & consilii expertes.

Edem Cassilinates: Cassilinũ eo tempore praenestini habebãt: quos a prima cãnas in castra ꝓficiscẽtes nũcius acceptæ cladis cassilinũ cõuertit: q paulopost cæsis oppidanis urbẽ occuparũt: cũ paucis Rõanis latiniq; nominis adiẽ. & ꝑnestina cohors eodẽ nũcio Cassilinũ cõpulsi: pẽuria frumẽti nimiũ etiã hominũ uideri faciebat. Ad hanc urbẽ uel si fieri posset in deditionẽ accipiẽdã: uel uiribus expugnãdã Hãnibal partẽ exercitus misit: q oẽs ab oppidãis eruptione facta turpiter fusi fugatiq; fuerũt ita primis repulsis: dux alter pœnoꝶ Maharbal cũ maiore robore uirorũ missus: nec ipse eruptionẽ cohortũ Romanoꝶ OLI.

ℭ De Casilinatibus.

Adẽ casilinates obsidiõe Annibalis clausos: alimentorũq; facultate defectos: lora necessariis uinculoꝶ usibus subducta: eq; scutis detractas pelles feruenti resolutas aqua: mãdere uoluisti: Quid illis si acerbitatẽ casus intuearis miserius? si constantiã respicias: fidelius? qui ne a Romanis desciscerẽt: tali uti cibi genere sustinuerũt. Cum pinguissima arua sua: fertilissimosq; campos mœnibus suis subiectos icuerẽtur. Itaq; Campanæ urbis: q̃ punicã feritatẽ deliciis suis cupida fouit: in ꝓpinquo sitũ Casilinũ moderatũ uirtute: clarũ perseuerantis amicitiæ pignore: impios oculos uerberauit.

ℭ De Prænestinis.

In illa obsidiõe: & fide: cum trecenti prænestini permanerent: euenit: ut ex his quidam murem captum ducentis potius denariis uẽdere: q̃ ipse leniẽdæ famis gratia cõsumerẽ

sustinuit: postremo Hãnibal castris ante mœnia positis paruã urbẽ: paruũq; ꝑsidiũ suma ui atq; oĩbus copiis oppugnare parat: quod cũ sibi parũ ꝓcessisset ad obsidionẽ cõuersus castra cõmuniuit. firmissimaq; præsidia iposuit: ubi longa obsidio oppidanos ꝑsidiumq; ad ultimũ inopiæ adduxerat: quã tamẽ cõsilio & calliditate Sempronii ducis Romãi q haud procul inde aberat aliquãdiu tollerarũt: missis per uulturnum amnẽ: qui locũ illum ꝑterfluebat: doliis frumẽto plenis: quare paulopost ab hostibus cognita intercepta sunt dolia & oĩs spes erepta: nuces deinde fusæ a Romanis castris cũ medio amni ad cassilinũ defluerent cratibus excipiebanẽ: postremo ad id uentũ iopiæ est: ut lora detractasq; scutis pelles: ubi feruida mollissent: aqua mãdeẽ conarenẽ: nec muribꝰ alioue aĩali abstinerẽt: & oẽ herbaꝶ radicũq; genus ageribus muri eruerent etiã cũ hostes obarassent: quicquid herbidi terreni extra murum erat: raparũ semẽ iniecerũt: ut Hãnibal eo ne usq; dũ ea nascãtur ad Cassilinũ sessurus sum exclamaret: q nullam antea pactionem auribus admiserat: tũ demũ secum agi est passus de redẽptione liberoꝶ capitũ: septunces: auri in singulos præciũ conuenit: fide accepta sese tradiderunt Strabo in fine quinti libri huius meminit obsidionis: dicit enim Romã uersus Cassilinũ situm est ad flumẽ Vulturnũ: in quo prænestini milites quadraginta & qngenti aduersus Hãnibalem uariis instructũ copiis tãdiu obsidionẽ pertulere: ut inualescẽte fame: mus dragmis ducentis uenũ daretur: & uẽditor quidẽ mortẽ oppetierit. emptor autẽ incolumis euaserit: cũ autẽ Hanibal eos rapas prope murũ seminasse cõspiceret: tantã animoꝶ tolerãtiã admiratiõe prosecutus est q hoĩnes tãdiu obsistere posse sperarẽt: quoad rapæ maturescerẽt: itaq; paucis exceptis mortales illi uictore extitere oẽs: nisi quos aut fames cõfecit aut ꝑlia. ꝶ Defecti: Destituti & euacuati. ꝶ Resolutas aq̃. Mollitas atq; decoctas. ꝶ Deliciis suis: Constat campanorum deliciis pœnorum exercitum ad id tempus inuictum: sic eneruatum esse: ut uix militiæ labores sustineret ductus enim capuã in hiberna sic se omnibus uoluptatibus immersit: ut quos nulla uis mali antea uicerat: postmodum nimia bona perdiderint: scilicet uoluptates immodice: ut somnus: uinum: epulæ scorta linea: consuetudines: ocium: quæ omnia sic eneruarunt corpora & animos: ut magis deinde uictoriæ: quã præsentes curentur uires. Modo rarum: quasi desolatum atq; desertum.

In illa obsidiõe: Vis detestãdæ auaritiæ q̃ mentẽ oẽm & rationẽ hoies plærũq; puertit ut pecuniã nõ dignitati solũ sed ipsi quoq; uitæ ꝑferre nõ dubitet: q̃lis hic ꝑnestinus q in tãta reꝶ pẽuria ac fame captum murem. cc. denariis uendere maluerit q̃ famẽ lænire: uitãq; ꝓducere imitatus illũ de quo Lucanus: nõ deest ꝓlato ieiunus uẽditor auro: q̃re factũ ẽ ut utrũq; pariter amitteret uitã & pecuniam.

ℭ Eadem &c. apostrophen facit ad necessitatem dicens. O necessitas tu eadem quæ sic Romana coegisti ut iam dictũ est: uoluisti Cassilinates: idest incolas Cassilini oppidi in campania Italiæ: clausos post Cannẽsem cladẽ. obsidione hannibalis: & defectos. i. destitutos facultate alimentorum mandere lora. i. corrigias: subducta. i. subtracta necessariis usibꝰ uiculorũ. i. qbus. scuta uiciebanẽ & alligabãtur lateribus aut sinistris bellãtiũ: & pelles. detractas e scutis: resolutas. i. mollificatas aq̃ feruẽti. Si tu lector qcũq; sis: ĩtueaẽ accerbitatẽ casus: qd sup. sit miserius illis? q. d. nihil si recipias cõstãtiam. s. illorũ quid sup. sit fidelius illis: qui ne desciscerent: idest deficerent a Romãis substinuerũt uti tali genere cibi cũ ĩtuerenẽ piguissima arua sua & fertilissimos cãpos subiectos mœnibus suis: q̃ uidelicet tantalica uideẽ pœna. Itaq;. i. & ita cassilinũ sitũ ĩ propinquo cãpano urbis: moderatũ. i. tẽperatũ ne deliciis cãpanis afflueret uirtutæ. s. abstinẽtiæ ac fortitudinis in perferenda fame (Oliue. legit modo raꝶ: sed nõ addidisset author uirtute si sic legẽdũ fuisset: ueꝶ Oli. subide laborat falsitate exẽplarioꝶ q̃ iterꝑtis cursũ mirũ ĩ modũ retardãt ideoq; dãda ẽ uenia si q̃ ĩuenerit lectionẽ secuti iterdũ dormitẽt) & clarũ pignore amiciciæ pseuerãtis uerberauit. i. cõculsit doloẽ aut ĩuidiæ aut seræ pœnitẽtiæ: ipios oculos urbis Cãpãæ. i. ipiꝰ capuæ: q̃ cupida fouit deliciis suis feritatẽ pũicã. i. pœnos feroces q tñ illis fracti sũt. ꝶ In illa &c. Cũ trecẽti ꝑnestini. i. ꝑnestis oppidi ciues q post cladẽ cãnẽ. se cassilinũ ut ĩ ꝓximũ subterfugiũ recepãt: pmãerẽt ĩ illa. s. iã dicta obsidiõe & fide cassiliatũ: euẽit ut qdã ex his. s. ꝑnestinis mallet potiꝰ (ubi alteꝶ aduerbiũ uacat: aut mallet accipiẽ ꝓ uellet) uẽdeẽ ducẽtis dẽariis murẽ captũ. s. a se: q̃ ĩpe cõsũere sup. eũ grã famis leniendæ. ASCẽsius

A Tq; ut diuinā: cū Phraates parthorū rex ꝓuícias Romanas bello petiturus esse uidereť: túc Bosphoranā regioné igēs rerū pēuria. & fames icessit: q̄ Romái quoq; ꝑsuasit: quo tépoꝛ Caeser Augustus i ste rilitate magna ac difficili remedio: cū Venalicias & Lanistarū familias peregrinosq; oēs exceptis medicis & praeceptoribus partēq; seruitiorū urbe expulisset. ut tādem annona cōualuit impetū se cœpisse scribit. frumentationes publicas in perpetuum abolendi: q earum fiducia agrorum cultura cessaret: neq; tamen perseuerasse: quia certum haberet posse per ambitionem quandoq; restitui: atq; ita post hanc rem temperauit ut non minoré oratorum & negociantiū quá populi rationem duceréť: haec Suetonius. Diuiná filii mentioné: Non potest Valerius ab assentatione discedere. Augustus enim adhuc uiuens diuinos honores obtinuit: ut diximus: ūde Hor. Praesentiq; tibi diuios largimur honores: meruit aras & flaminé ut iurandasq; tuū pronomen ponimus aras. Fuit Augustus iulii Caesaris adoptiuus. ꝑ In bosphoráo tractu: in regione helespontiaca. sunt auté Bosphori duo: unus thracius iuxta Bizátiū hoc é Cōstátinopoli: alter in itroitu paludis: Meotidos q chimericꝰ dr̄ de quo Oui. li. iii. tristiū Bosphorus & tanais superát scythiaeq; paludes uixq; satis noui nomina pauca loci. Bosphorus a ferenda boue dictus uel a transitu bouis siue ab angustis meatibus bouum peruiis. OLI. Bosphori duo

ℭ De Diuo Augusto.

A Tq; ut diuiná filii mētioné: cœlestis patris recordatiōi subnectá: cū effusurus se i nostras ꝓuícias Parthoꝝ rex Phraates uidereť: uicinaeq; imperio eius regiōes subita iducti tumultus denūtiatiōe q̄terenť: táta i Bosphoráo tractu cómeatus pēuria icessit: uti sex millibꝰ déariis: singula uasa olei. frumétiq; modiis totidē mácipia ꝑmutaréť sed amarissimá tēpestaté Augusti cura: tutelae tunc terrarum uacans: dispulit.

ℭ Externa. De Cretensibus.

C Retésibus nihil tale ꝑsidii affulsit. q obsidione Metelli ad ultimá usq; penuriá cōpulsi: sua iumétorūq; suoꝝ urina siti torserūt: iustius dixerí: q̄ sustētauerūt qa dum uici timēt: id passi sť: qd eos ne uictor qdē pati coegisset.

ℭ De Numantinis.

N Vmantini autem a Scipione uallo: & aggere circundati: cū omnia quae famem

C Retésibus. Cretéses fauisse mithidati uidebátur: itaq; placuit iniuriá armis uindicare prius inuasit isulá. M. Anto. cū ingēti qdē uictoriae spe atq; fiducia: adeo ut plures cathenas i nauibus q̄ arma portaret: dedit itaq; poenas uecordiae suae: nam plerasq; naues interceperūt hostes captiuaq; corpora religata uelis ac funibꝰ pepédere: ac sic uelicátes triūphátiū i modū cretes portibꝰ suis remigauerūt: Metel. deide totá isulá igni ferroq; populatus itra castella & urbes redegit: eosq; lóga obsidiōe cōpulit ad eā necessitaté: ut sua iumētorūq; suoꝝ urina sití releuaŕ coacti fuerit: & grauiora pati q̄ uictor supplicia dedisset. ꝑ Obsidiōe me. q Met. Mace. hīꝰ a deuicta creta creticus dictus est. ꝑ Torserūt: q̄si cū supplicio ledarūt.

N Vmantini aūt: Florus: Numátia inqt q̄tū Carthaginis capuae corinthi opibus iferior: ita uirtutis nomine & honore paroibus sūmūq; si uiros aestimes hispáiae decus qppe q̄ sine muro sine turribus modice edito i tumulo apud flumē silata q̄tuor milibus celtiberoꝝ. xl. exercituū ui ꝑ ános. xiiii. sola sustinuit: nec sustinuit mō sed seuius aliquáto ꝑculit pudédisq; foederibus affecit. Nouissime cū iuictá eē cōstaret opus quoq; eo fuit q carthaginē euerterat nō temere si fateri licet nullius cá belli iniustior. Segideses socios & cōsanguineos Romáorū máibus elapsos exceperát: habita ꝑ eis depcatio nihil ualuit cū se ab oi bellorū cōtagiōe remouerēt i legitimi foederis ꝑciū iussi arma depōere hoc sic a barbaris acceptū q̄si máus abscinderéť. Itaq; stati Magara uicto fortissimo duce ad arma cōuersi Pōpeiū ꝑlio aggressi foedꝰ tñ maluerūt cū debellaŕ potuissēt hostiliū deide Mácinū húc quoq; assiduis caedibꝰ ita subegerūt: ut ne oculos qdē aut uocē nūantini uiri q̄sq̄ sustineret: tñ cū hoc quoq; foedꝰ malueret cōtēti armoꝝ máubiis cū ad iternetioné saeuire potuissēt.

ℭ Atq; ut subnectam recordationi patris. s. adoptiui uidelicet Iulii Caesaris caelestis. i. in caelum ob tyranidem suá ut misera mentia est adulatio translati: mentioné filii. s. Augusti caesaris a Iulio adoptati diuiná: quia ipse in deorum numerū relatus credebatur: Cum pharaates rex Persarum uideretur effusurus se in ꝓuincias nostras .i. imperio Romano subiectas & regiones uicinae imperio eius quaererentur: id é conquaererentur inducti subita denuntiatione tumultus. i. tumultarii belli: tanta poenuria. i. difficultas acquirendi commeatus. i. uictualium incessit sup. hoies: i tractu bosphorano. i. circa bosphorō. i. mare angustū: ita ut bouē tranátē ferat ut singula uasa olei ꝑmutarenť sex milibus denariū ꝑ denarioꝝ: sunt q déariis legát: q̄ si uera é lectio: toleráda erit ēt locutio: illa duodeci milia signati &c. Sane oportet itelligere uasa olei tūc certae fuisse mēsurae: ná tá magna possent dari ut nō sit iniustū praeciū: & mácipia i. serui ꝑmutarētur toti dē modiis frumēti quot. s. ipa erát. i. ut ꝑ modio frumēti dareť seruus. Sed cura. i. diligentia augusti uacās. i. dans operá tunc tutelae: terrarū: cū nunc sit in caelis. dispulit: idest dimouit tempestatem: idest caritatem illam annonae amarissimam. Quia uero non dicit quid per famem illá passus sit augustus aridum satis & impertinens est de necessitate saltē Augusti exemplū. ꝑ Cretensibus & caetera. Nihil tale: idest talis praesidii affulsit cretensibus. Qui compulsi obsidione: idest per obsidionem Metelli. s. macedonici usq; ad ultimá. i. extremá poenuriá. s. cibi & potus torserunt. i. quodá cruciatu sedauerunt iustiꝰ dixerim. i. qd̄ iustius dixeri q̄ sustétauerūt sitim urina sua: idest lotio a se facto & suorum iumétorum: ideo át torsisse potius dicendi sunt: qa dū timent uinci passi sunt sup. id quod ne uictor quidem coegisset eos. pati. ꝑ Numantini át q populi sunt in hispania circūdati a scipione: scilicet aphricano posteriore etiá Numātino a Numantia deuicta: Vallo: idest sepimento ex uallis dicto sudibus: & aggere. i. aggesta & circunducta terra. ASCē/sius

OLI. ¶Sed non minus Numãtini q̃ Caudini illius fœderis flagrãs ignominia ac pudore Po.Ro. dedecus qdẽ pſen/tis flagitii deditiõe Mãcini expiauit: Cæteꝝ duce Scipiõe Carthaginis icẽdiis ad excidia urbiũ ibuto: tandẽ etiã in ultionẽ excãduit: q redacto prius i diſciplinã milite hoſtibus cõmiſit aciẽ: effecit qđ nemo uiſuꝝ ſe unq̃ ſpe/rauerat: ut fugientes numãtinos q̃ſq̃ uideret: dedere ẽt ſeſe uolebãt ſi tollerãda uiris imperarenẽ. Sed cũ Scipio uerã uellet: & ſine exceptiõe uictoriã eo neceſſitatũ cõpul ſi: primũ ut deſtinata morte in pliũ ruerẽt: cũ ſeprius epulis quaſi iferiis ipleuiſſent: carnis ſemicrudæ & celiæ ſic uocãt idigenæ ex frumento potionẽ. Intellectũ ab ipatore cõſiliũ itaq; nõ ẽ pmiſſa pugna morituris cũ foſſa atq; lorica: q̃ttuorq; caſtris circũdatos ſames pmeret: ab duce orãtes pliũ ut tãq̃ uiros occideret: ſed ubi non ipetrarũt placuit eruptio: ſic cõſerta mãu plurimi occiſi: & cum urgeret fames aliq̃tiſp ide hoc eſt ex cadaueribus uixere: nouiſſime cõſiliũ fugæ ſedit. ſ; hoc quoq; ruptis equorũ cingulis uxores ademere ſũmo ſcelere p amorẽ: itaq; exitu deplorato in ultimã rabiẽ: furorẽq; cõuerſi: poſtrẽo mori hoc genere deſtinarũt: duces ſuos ſeq; patriãq; ferro & ueneno ſubiecto undiq; igne pemerũt. ¶ Trahere: Producere: ,plõgare. ¶ Artus & mẽbra: Aut Ephexegeſis eſt ut unũ ſit expoſitio alterius. aut artus itelligimus membrorũ cõiũctiões: unde articuli mẽbra uero corporis partes: ut humeri brachia. ¶ Nulla eſt i his neceſſitatis excuſatio: iprobat hoc factũ Valer. q dicat crudelitatẽ potius fuiſſe q̃ neceſſitatem. Neceſſitas ãt duplex: aut ſine reſpectu aut cũ reſpectu: ut q natus eſt neceſſe eſt ut moriaẽ: hic nullũ eſt medium: at uero cũ reſpectu: ut hoc loco numantinis neceſſe fuit humanis carnibus ueſci: niſi uoluerint in Scipionis uenire poteſtatem.

Numá tiæ ex/ cidiũ

Artus Mem/ bra

eoꝝ trahere poterãt cõſumpſiſſẽt: ad ultimũ hũanorũ corporũ dapib⁹ uſi ſunt. q̃pp capta iã urbe: cõplures iuẽti ſunt artus: & mẽbra trucidatoꝝ corporũ ſinu ſuo geſtãtes. nulla ẽ i his neceſſitatis excuſatio. nam quibus mori licuit: ſic uiuere neceſſe non fuit.

¶De Caliguritanis.

Orum trucem pertinaciã i conſimili facinore caliguritanorũ execrabilis impietas ſupergreſſa eſt. qui quo perſeuerantius in terempti Sertorii cineribus obſidionẽ. Cn. Pópei fruſtrantes fidẽ pſtarent: quia nullũ iã aliud i urbe eorum ſupererat animal: uxores ſuas: natoſq; ad uſum nefariæ dapis uerterũt. Quoq; diutius armata iuuentus uiſcera ſuã uiſceribus ſuis aleret: infelices cadauerũ reliquias ſalire nõ dubitauit. En quẽ aliquis in acie hortaretur: ut pro ſalute cõiugũ & liberorũ fortiter dimicaret: ex hoc nimirũ hoſte tãto duci pœna magis: quam uictoria petenda fuit. quia plus uidicatus libertatis: quam uictus gloriæ

Orũ trucẽ: Perpẽna Sertoriũ cui ſe cõiũxerat cõiuratiõe facta inter epulas p iuidiã iteremit: ut in eius uita diximꝰ: Põp. deinde facile ſupato ppẽna hiſpaniã totã armis ſubegit. i eo bello calaguritanos ſertorii fideliſſimos ſocios obſidiõe pmebat: q ut cineri Sertorii fidẽ ſeruarent ad eã ipietatẽ deſcẽderũt: ut cõſumptis oibus ferme aĩalibus liberos & uxores occiderẽt: eorũq; carnibus ueſcerenẽ: q̃s ẽt ut ſeruare diutius poſſent ſale aſperſere qđ non ſolũ ipiũ ſed deteſtãdũ quoq; fuiſſe uideẽ. ¶ In cõſimili facinore: Veſcẽdi humãis carnibus. ¶ Nefariæ dapis: Deteſtãdæ: nefarius: dr̃ is q nec cætu dignus eſt cui ẽt far detur. ¶ Salire non dubitauit: Sale aſpergere: nã carni ne putreſcat ſalẽ q̃ſi aĩam datam dicit eſſe Chryſippus. diutius. n. ſeruaẽ caro ſalſa. En inq̃ aliqs in acie hortareẽ. Deteſtaẽ quodãmõ rẽ iſtã Vale. cũ dicat Calaguritanos genus oẽ feraꝝ atq; ſerpẽtũ feritate ſupaſſe: q ne in poteſtatẽ põpeii deuenirẽt liberis & cõiugibus ueſci maluerũt ,p quorũ ſalute cæteri oẽs populi & natiões nõ ſolũ fortiter dimicare: ſed extrema qq; pati nõ dubitãt: nec ulla uehemẽtior ab ipatoribus adhortatio fieri ſolet q̃ liberos & cõiuges dimicatiũ oculis ſubiicere. ¶ Ex hoc hoſte: Calaguritano. ¶ Duci. G. põpeio qui ex hoſte nõ uictoriã ſed magis poenam quærere debuit: nam ſi hoſtẽ illũ ultus fuiſſet plus libertatis ex ultione q̃ gloriæ ex uictoria cõſecutus eſſet: neq; enim tale quicq̃ in obſidiõe facere quiſq̃ auſus fuiſſet ſi de calaguritanis ſuppliciũ ſumptum fuiſſet.

ASCẽ/ ſius ¶Et cũ conſumpſiſſent oia q̃ poterant trahere. i. protrahere & extendere famẽ eorũ: uſi ſunt ad ultimũ dapibꝰ corporũ humanoꝝ. Qua propter urbe. ſ. eorũ Numãtia iam capta cõplures ſunt iuenti geſtantes ſinu ſuo artus & membra corporũ trocidatorũ. i. truculenter occiſorũ. Nulla excuſatio neceſſitatis eſt in his. ſ. numantinis. Nã quibus licuit mori: ſup. illis non fuit neceſſe ſic uiuere. Quod quidem ueriſſimũ eſt. Nam ad conſeruãdã uitã ne leue quidem peccatũ eſt cõmittendũ. Et ideo ut mala patiamur cogi poſſumus: ut culpam incurramus non poſſimus. Nam in morte uiolenta nulla eſt culpa: & ſi ad opus malũ peragendum compellamur culpa: ſit in cõpellente. ¶ Hoꝝ &c. Impietas execrabilis. i. cũ execratione deteſtãda Caliguritanoꝝ populorũ in hiſpania ſupgreſſa eſt. i. ſupauit in cõſimili facinore: trucẽ. i. atrocẽ ptinaciã horũ. ſ. iã dictorũ Numantinorũ. Qui. ſ. Caliguritani quo. i. ut pſtarẽt pſeuerãtius. i. cũ maiore pſeuerãtia: cineribus ſertorii interẽpti. ſ. a ppẽna fidẽ. i. fidelitatem fruſtrãtes. i. fruſtrãdo aut dũ fruſtrarenẽ obſidionẽ Cnei põpeii. uerterunt uxores ſuas & natos. i. filios ad uſum nefariæ dapis: qa nullũ animal ſuperat. i. mãſerat aut relictũ erat in urbe eorũ. Quoq;. i. & quo iuuẽtus armata aleret diutius uiſcera ſua: uiſceribus ſuis. i. carnibus ex ſe genitis. ipſa non dubitauit ſalire. i. ſale reſpergere i felices reliqas cadauerum. En. i. uide ſup. iuuẽtutẽ; & eſt figurata adhortatio uim negãdi habẽs: q̃ aliquis hortaretur: ideſt hortari deberet in acie. i. cũ ſtaret in acie conflictura iam iãq; cũ hoſte: ut dimicaret fortiter pro ſalute coniugũ & liberorũ. q. d. Id fruſtra facturũ tũ ipſa eos abſumpſerit. Nimirum. i. haud dubie pœna: ſcilicet impietatis admiſſæ in uxores & liberos: fuit magis petenda tanto duci quantus erat Cneus pompeius ex hoc. i. tali hoſte q̃ uictoria hoc eſt ardẽtius debebat eos oppugnare ut de impiis ultionem ſumeret q̃ ut de uictis a ſe gloriam ullam obtineret. Quia uindicatus: ſcilicet hoſtis: ideſt ſumpta de eo uindicta.

¶Cũ oẽ ferarũ ac serpẽtũ genus: uere inq̃ sumẽdũ fuerat suppliciũ magis q̃ q̃rẽda uictoria de his hostibus q oẽm ferar̃ & serpentũ imanitatẽ superarũt cũ natos uentri mãdarint ꝓ q̃bus tutãdis serpẽtes & feræ spiritum effundere nõ dubitant. ¶Comparatione. Si quis ferarum & serpentum feritatem cum horum immanitate comparauerit. ¶Proprio spiritu cariora: Qui pro filiis mori non dubitant certo tempore. OLI.

u Acemus nũc negocio. agit̃ hoc capitulo de testamẽtis q̃ cum rescindi possent rata manserũt: & cõtra cũ rata uiderent̃ & legitime condita rescissa fuerunt. ¶Quid actorum est hominis: Testamentis nõ solũ uoluntates sed hominum quoq; acta multa referũtur. ¶Ergo actorũ hominis: Actuũ humanorũ. Nã hoc negocium ad acta hominũ spectat. ¶Vltimi tẽporis: Quia in exitu uitæ ut plurimũ testamẽta cõdunt̃. ¶Quæ ue. aliud testamẽtorũ gẽus cũ spe magna frustrati sunt qui se hæredes cõstitutos sæpe crediderũt. nã per octo dies testamenta occlusa seruabantur. ¶Ordine quo proposui: Vt testamentorũ exempla ponat eorum primo quæ legitime facta rescissa fuerunt. Testamenta rata aut rescissa

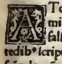
afferre potuit. cũ oẽ serpẽtũ: ac ferarũ genus cõparatione sui titulo feritatis suparit. nãq; illis dulcia uitæ pignora proprio spiritu cariora sunt: ea caliguritanis prandia: atq; cœnæ extiterũt.

¶De Testamẽtis q̃ rescissa sunt. Cap. VII.

Acemus nunc negotio: quod actorũ hominis & præcipuæ curæ: & ultimi est temporis. consyderemusq; quæ testamenta aut rescissa sunt legitime facta: aut cum merito rescidi possent: rata mãserunt. quæ ue ad alios: quã qui expectabãt: honorem hæreditatis transtulerunt.

¶De quodam milite.

Tq; ita: ut ea ordine: quo ꝓposui exeq̃r: militãtis cuiusdã pater: cũ de morte filii falsum e castris nũtiũ accepisset: aliis hæredib⁹ scriptis decessit: pactis deĩde stipẽdiis adulescẽs domũ petit. errore patris: ĩpudẽtia amicor̃ domũ sibi clausam repit. Quid. n. illis ĩ uerecũdius? florẽ iuuẽtæ ꝓ rep. absumpserat. maxĩos labores: & plurima pericula tolerauerat. aduerso corpore exceptas ostẽdebat cicatrices. & postulabat. ne auitos eius lares ociosa ipsi urbi onera possiderẽt. Itaq; depositis armis coact⁹ ẽ ĩ foro. togatã ĩgredi militiam acerbe cũ ĩprobissimis. n. hæredib⁹ de p̃rnis bonis

Ilitãtis: In littera p se satis patet historia. nõ. n. patris neq; filii pp ignobilitatẽ nomẽ iponit̃. ¶Peractis stipendiis: Finita militia: hoc est confecto bello. ¶Errore p̃ris. Qui filiũ ĩ aciæ cecidisse credebat. ¶Imprudẽtia amicorũ: Qui bona usurpauerant nec pudebat eos exclusisse filiũ. ¶In aduerso corpore: Scilicet hosti opposito significat illũ ñ aufugisse. ¶Cicatrices: obductor̃ uulner̃ signa. ¶Ociosa urbi onera. significat eos ignauos & iutiles qui p̃riæ suæ oneri magis q̃ honori eẽnt. Togatã militiã. Disceptationẽ & cõtrouersiã: ut ĩ foro apđ iudices de paternis bonis & hereditate disceptaret. Cicatrix

¶Potuit afferre. s. uictori: plus libertatis cũ tali populo tãq; ipio uiuẽte nũ q̃ libertas tuta esse possit: q̃ ipe uictus possit afferre gloriæ: uel quia non hoies sed mõstra hoium cẽseri debebãt: uel qa ñ uirtute sed nefanda fame domiti essent: cũ ipe hostis suparit titulo feritatis oẽ gẽus serpẽtũ ac ferarũ cõparatiõe sui. i. si ad factũ eorũ cõparent̃. Nã pignora uitæ. i. proles ac propria generatio: quæ dulcia illis. s. serpentibus & feris: sunt illis chariora proprio spũ. i. Vita: ea extiterunt caliguritanis prandia atq; cœnæ: idest assiduus cibus. ASCEsius

u Acemus nũc. i. deinceps in ꝓxima narratione negocio quod est & i. simul p̃cipuæ curæ & ultimi tp̃is actor̃ hominis. i. quæ homo agit in hac uita: hoc est testamento seu supræmæ uoluntati. Et cõsideremus q̃ testamenta aut rescissa sunt. i. reuocata & pro nihilo habita: facta: legitime. i. q̃uis essent legitime facta: aut q̃ mãserunt rata. i. firma & stabilia: cũ possent rescindi. i. dissolui: & pro irritis haberi merito: ue ꝓ uel quæ testamenta transtulerunt honorẽ hæreditatis ad alios q̃ qui expectabant sup. eos. Atq; ut exequar. i. enarrẽ eã. s. genera testamẽtorũ sup. eo ordine quo proposui sup. ea. Militantis &c. hoc est narrabo primũ quomodo militantis. ¶Militantis &c. Pater cuiusdam militantis. i. in militia actu existentis: cũ accepisset ex castris falsum nuntium de morte filii decessit. i. mortuus ẽ: aliis hæredibus scriptis. i. postq̃ alios scripserat hæredes. Deĩde stipẽdiis pactis. i. expleto tp̃e militiæ: unde stipendium accepat: adolescens petiit domũ: & sup. reperit domũ q̃ patris fuerat clausam sibi: errore patris: q ꝙ eũ mortuũ putarat alios hæredes scripserat: & sup. impudẽtia amicor̃. i. eor̃ q se patris amicos gesserant: & propterea ab eo hæredes instituti erant: qui in hoc impudentes erant: ꝙ q̃ pater per errorẽ fecerat. rata fore uolebãt. Quid eni iuerecũdius illis. s. amicis saltem nomine (Quia dicere peterat: Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterũt &c.) Adolescens sup. absumpserat. i. attriuerat florẽ iuuẽtæ (Nõ ergo discernit ut prius monui inter iuuentã & adolescentiã) pro repu. & tolerauerat maximos labores & plurima pericula: & ostendebat cicatrices: idest uestigia uulnerum: exceptas sup. in pectore aduerso: idest hostibus obiecto non in tergo: & postulauit: idest æquissime petiit: ne ipsi onera ociosa urbi: idest qui homines ociosi erant onera ipsi urbi (quia absumebãt & nihil lucrabantur fruges (ut Flaccus dicit) consumere nati possiderent lares eius auitos: idest quos pater ab auo iure hæreditario acceperat: & ita maior uis est postulationis ꝙ auiti erant quam si paterni modo fuissent: qua. n. lege pater eos accepat: a patre suo: debebat eos derelinquære filio: cum maior sit unicuiq; libertas legandi a se parti) Itaq;: idest & ita: quia maxima illi fiebat iniuria coactus est depositas armis: quibus accinctus e bello redierat & nephas erat in iudicium prodire armatũ: ingredi militiam togatam: idest litem quæ est species militiæ: & concertatio quædam in foro: scilicet iudiciali: & contendit acerbe de bonis paternis.

OLI. ℭ Apud cētũuiros: Erat cētũuirale iudiciũ: nã ex trigintaquinq; tribubus quot. s. erãt ĩ urbe Romana terni dili- gebant ex una quaq; iudices: & q̃uis plures eēnt cētũ: tamē cētũ uirorũ nomē retinuerũt: hoꝝ unus hastam tenebat ꝑcipuũ iudicioꝝ signũ: unde cētũuiralis hasta legit̃ in Suetonio. Dicit. n. augustus actos & aliaꝝ reꝝ fuit ings ne acta senatus publicarent̃: ne magistratus dispositio honore statim in ꝓuincias mitterent̃. ut ꝓcōsulibus ad mulos & tabernacula q̃ publice locari solebãt certa ꝑmia cōstituerent̃: ut cura ærraria q̃storibus ui banis ad ꝑtorios ꝑtoresue trãsiret: ut cētũuiralē hastã: q̃ q̃stura functi solebãt cogere decēuiri cogerēt. hasta. n. ut ait Festus Pōpe. signũ ꝑcipuũ ē: unde & hastæ subiiciebãt: q̃ publice uenũdabãt centũuiralia iudicia idē dicit appellata eē a cētũuiris q ex tribubus triginta & q̃nq;: ut diximus quæ & curiæ sunt dictæ: diligebant̃ ad iudicãdũ: q cētũuiri sunt appellati.

.M. Annæus .F. testamēto ꝑteriit T̃E. M. Annæi: Rescissionē huius testamenti difficiliorē faciebat auctoritas Pōpei q Tullianũ sibi familiaritate cōiũctũ & hæredē testamēto cōscriptũ apud cētũuiros & gratia & opibus atq; ēt oratiōe defendebat. plus ergo laboris fuit legitimo filio hæreditatē petēti cũ Pō. auctoritate certare q̃ cũ p̃ris q cũ testamēto ꝑterierat uolũtate contēdere utrũq; tamē sua uirtute & audacia supauit: Nã L. Sextiliũ. & M. Popiliũ cohæredes cōscriptos coegit ut uel iurarēt ueꝝ uel se iuraturũ falsum: idq; ꝓbaturũ q sacramēto cũ adolescēte cōtēdere nō sunt ausi. Quo ꝑteritus: Pater eũ testamento ꝑterierat: qa in aliã familiã trãsierat. ꝟ Ipso Pōpeio signatore: hoc magis mirũ fuit testamētũ fuisse rescissum q eius signator fuerat Pōpeius.

Signator testamēti. Testamēta septē testibus ꝑsentibus cōdebant̃ & eorũ q̃sq; suũ testamēto signũ imprimebat: aperiri ãt nō licebat: nisi octaua post mortē testatoris die. ꝟ Hæc utraq;: patris uolũtas & Pōpei gratia. ꝟ Sacramēto cōtēdere nō sunt ausi: Quod Iniuria exhæredatus eēt: sic. n. afferebat adolescens: petebat ergo ut uel illi iurarēt uerũ uel se iuraturũ falsum: idq; ꝓbaturũ: hoc est testamētũ nō bene fuisse istitutũ. ꝟ Trãsierat ĩ familiã. Per adoptionem. ꝟ Et sacra: Quia sacris eius in q̃ familiam transibant initiabantur.

apud centũuiros cōtendit: omnibusq; non solum consiliis: sed etiam sententiis superior discessit.

ℭ De Filio. M. Anci Carseolãi equitis Romãi.

T̃E. M. Anci Carseolãi splendididissimi equitis Romãi filius a Suffēate auũculo suo adoptatus: testamētũ naturalis p̃ris: quo ꝑterit᷒ erat apd̃ cētũuiros rescidit. cũ ĩ eo Tulliãus Pōpei magni familiaris: ip̃o q̃dē Pōpeio signatore: hæres script᷒ eēt. itaq; illi ĩ iudicio plus cũ excellētissimi uiri grã: q̃ cũ parētis cinerib᷒ negotii fuit cæteꝝ q̃uis utraq; hæc aduersus se nitebãt: tñ paterna bona obtiuit. nã. L. q̃dē Sextilius: & P. Popili᷒: quos .M. Anc᷒ sanguine sibi cōiũctos eadē ex ꝑte q̃ Tullianũ hæredes fecerat: sacramēto cũ adulescētulo cōtēdere ausi nō sunt. tãetsi ꝑcipuis eo t̃pe magni uirib᷒ ad defēdēdas tabulas testamēti iuitari poterãt: etsi aliquãtulũ adiuuabat hæredes: q̃d. M. Anci fili᷒ ĩ Suffēatis familiã: ac sacra trãsierat. sed arctissimũ ĩter hoies ꝓcreatiōis uĩculũ: patris simul uoluntatē: & principis autoritatem superauit.

ASCēsius ℭ Apud cētũuiros. i. iudices taliũ causaꝝ: acerbe dicit. n. ꝑ qa: cũ hæredibus ĩprobissimis: & discessit supior. i. potior ĩ cã & uictor oĩbus nō solũ cōsiliis (qa priusq̃ s̃niam ferrēt mōuerãt cētũuiri amicos illos paternos: ut ab iniqua uēdicatiōe hæreditatis alienæ desisterēt: sed noluerũt cōsiliis acqescere: unde addit) sed ēt sentētiis. s. iudicũ. ꝟ Itē filius. M. Anci (alii Annei scribunt) Carseolani splendidissimi equitis Romani adoptatus a Suffenate auunculo suo rescidit. i. irritũ fecit apud cētũuiros testamētũ patris naturalis q ipsum genuerat (sed quia fratri adoptandũ dederat: ipsum in testamēto ꝑteriuerat) quo. s. testamento erat ꝑteritus. i. ꝑtermissus & nō ĩscriptus saltem ex legitima portione hæres. Cũ Tullianus familiaris Pōpeii magni scriptus esset hæres in eo. s. testamento paterno: ipso quidē Pompeio signãte. i. ut dicunt notario. Itaq; plus negocii fuit illi. s. filio Marci: in iudicio cũ gratia uiri excellentissimi. s. Pōpeii qui apud iudices & uniuersum populũ plurimũ ualebat. q̃ cum cineribus parentis. i. plus illi obstitit authoritas & gratia pōpeii pro Tulliano familiari suo aduocantis q̃ uolũtas ultima patris qui ipso prætermisso alium hæredē instituerat. Cæterũ. i. sed: ipse obtinuit: scilicet in iudicio bona paterna: q̃uis utraq; hæc. s. duo iam dicta. s. gratia pōpeii: & ultima uoluntas patris nitebantur. i. militabant contra se. (Si non esset contra se: sed contra eũ. inciperem ordinē sic. Cæteꝝ q̃q̃ hæc &c. tamē &c. Nũc uero cogimur illud tamē ꝑtermitterē q̃d Valla alias quoq; ꝑtermittēdũ docuit) Nã q̃dē Luci. Sextilius & publius popilius (q. d. ut taceã de Tulliano) quos Marcus Ancus (aut ut alii legũt Anneus) cōiũctos sibi sanguine. i. eo q essent cōiuncti sibi sanguine: fecerat hæredes. i. cohæredes ex eadē parte q̃ Tullianũ sup. fecerat hæredem: hoc est ex triēte non sunt ausi cōtendere cũ adulescentulo: sacramento. i. per sacræ rei inuocationē iuramēto: se uidelicet legitime institutos & filium merito aut iuste præteritũ: tametsi ipsi poterant inuitari. i. allici & incitari ad defendendas tabulas testamenti uiribus magni. s. pōpeii: ꝑcipuis. i. q̃ uires Magni erant præcipuæ eo tēpore etsi. i. q̃q̃ etiam sup. illud adiuuabat aliquãtulũ hæredes: q filius Marci anci trãsierat in familiam & sacra. s. familiaria Suffenatis: & ita ꝑ adoptionē uidebat̃ a patre alienatus & ab eo merito præteritus. Sed uinculũ. i. necessitudo procreationis. i. generationis: arctissimum inter homines (quia pater & filius quodammodo unum sunt usq; adeo ut possessio perfictionem iuris putetur in filio non adita sed continuata: iuxta illud: Mortuus est pater & non est mortuus: similem enim sui reliquit & cætera) superauit: idest uicit iudicio: simul uoluntatem: scilicet supremam patris: & authoritatem principis: scilicet ciuitatis Romanæ: uidelicet Cn. Pompeii ab aduersariis eius stantis.

THE. ℭ Sacra gentilicia. quæ suæ cuiusque gentis erãt propria: quemadmodum. Fabiorum de quibus Liuius in Obsidione Capitolii. ea sequebantur hæredem: inde illud Plauti. Hæreditas sine sacro.

.Autē tertiū.Crudelis pater īfātē filiū legitime susceptū hæreditate priuauerat nulla īterce dēte ex heredādi honesta cā:neq;.n.puer īfans patrē offendere potuit Augustus hāc pris iniqtatē non tulit.nā OLI.
Tectiū filiū sic.n.appellabat ex petronia matre legitime pcreatū pñis bōis succedere iussit qa Tectius pr animū pñū penitus exuisse uidebat erga filiū quē ex ea uxore pcreauerat q fuerat illi quo ad uixit sp mrīmōio cōiūcta.⁋ G.āt Tectiū.Antiq filios ut plurimū de noie patrū appellabāt.⁋ Patris priæ ani mousus.Laudat hoc decretū Va.aio ingt pre priæ digno usus est Augustus q se Tectio uerū patrē pstitit iniq patris testamentum rescindendo.

¶ De Tertio filio Tectii.

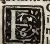

.Autē Tectiū īfātē a patre exhæredatum Petrōia matre: q Tectius quoad uixit in matrimonio habuerat natū:diuus Augustus ī bona paterna ire decreto suo iussit:patris patriæ aio usus.qm Tecti⁹ ī pprio iure pcreato filio: summa cū iniqtate paternū nomē abrogauit.

Epticia quoq; mater Tracchalorū Arimineñ fiū filiis irata:ī cōtūeliā eorū: cū iā pare re nō posset: Publio Seni admodum nupsit: testamento etiam utroq; præterito : a quibus aditus diuus Augustus:& nuptias mulieris: & suprema iudicia improbauit. nam hæreditatem maternam filios habere iussit:dotem:quia nō creādorum liberorū causa cōiugium intercesserat : uirum retinere uetuit. Si ipsa æqtas hac de re cognoscere potuerit iustius ne aut gratius pnūtiaret? spernis quos genuisti:nubis effeta : testamēti ordinē uiolēto aio cōfundis.neq; erubescis ei totum patrimonium addicere.cuius polluto iam corpori marcidā senectutem tuam substrauisti. ergo dum sic te geris:ad inferos usq; cœlesti fulmine afflata es.

¶ De.C.Calpurnio Pisone.

Gregia quoque Calpurnii Pisonis præfecti urbis constitutio. cum.n. ad eū Terētius ex octo filiis: quos in adulescētiam

Epticia quoq; matre.Septicia duos genuerat filios qbus irata duplici onerauit iniuria:altera q iā anus Publio seni admodū nupsit illosq; destituit: altera q utrūq; testamēto pteriit. Augustus re cognita:& nuptias iprobauit & testamētū rescindit: filios mris hæredes eē uoluit quod æqssimū fuit. ⁋ Testamēto pteriit: Quātū ī ea fuit hæreditate priuauit.⁋ Extrema:iudicia.⁋ Testamētū in quo ultimū hois iudiciū & uolūtas cōtinet.⁋ Improbauit:dānauit:uitupauit.⁋ Nō cā liberorū:Sed ira in filios.⁋ Si ipa æqtas:Laudat hoc iudiciū Vale. dicens nec ipsam qdē iustitiā si loq posset rectius fuisse iudicaturā.⁋ Spnis quos gēuisti. Verba pōit qbus æqtas uteret aduersus hanc mulierē si loq posset:uel sunt augusti uerba mulierē istā dānātis.⁋ Effoeta.partu exhausta.⁋ Polluto corpi. Libidie ignato q alias uxores hūisset.⁋ Cœlesti fulmie.Seuero augusti iudicio:qd flumē appellauit qa ī terris ut sæpe dixius p deo hit⁹ & cultus est.

Gregia.G.quoq;cal. Calpurnius pror ipietatē filii cuiusdā testamēti rscissione correxit. Cū.n.pr noie Terētius q filios octo pduxerat:ex his unū in adoptione dedisset is pri uelut irat⁹:q abdicasset eū moriēs adhuc supstite patre nec ipsum nec fratrū quēq reliqt hæredē Calpurnius:pror audita patris causa qui de ipietate filii grauiter congrebat: irritum iussit illud esse testamētum: nam uoluit Calpurnius hoc iudicio testari qtum parentibus debeant filii qui gēiti qq; educati fuerint.⁋ Egregia constitutio:nobile iudicium. Calpurnius piso praef.
¶ Pisonis.Ianus Parrhasius epistola qdā scriptū reliqt:hūc eē Pisonē q Tiberii Principatu custos pfectusq; fuit urbis de quo Suetonius ī Tiberio. THE.
Cū Pōponio Flacco &.L.Pisone noctē cōtinuū q biduū epulādo potādoq; cōsumpsit Fl.itē Iosephus. Quoq; ad Pisonē duceret : q tū custos erat urbis. Sene.epistolarum.xii.L.Piso urbis custos ebrius ex quo semel factus fuit:maiorem partem noctis in conuiuio exigebat &c.Plinius natu.histo.xiiii.hunc ipsum Pisonem Curatorem uocat urbis unde satis constat urbis præfectum:custodemq; & curatorem eundem fuisse magistratum:ut ipse Parrhasius affirmauit in Papinii Syluula ad Rutulium Gallicum.proinde pronomen.G.licet emendes.L.

¶ Caiū &c.Autē.i.sed Diuus Augustus.s.Octauius iter deos etiā uiuens per adulationem deputatus:iussit decreto suo Caium Tertium exhæredatum a patre:scilicet suo infantem:idest cum adhuc esset infans natum petronia matre quam Tertius habuerat in matrimonio quoad uixit:non habiturus:scilicet eam si adulterio pollutam putasset:iussit dico ire in bona paterna:usus:scilicet in ea re animo:idest affectione patris patriæ: quoniam Tertius abrogauerat:idest exuerat nomē paternum cum summa iniquitate in pprio filio procreato iure : id est legitimo matrimonio.⁋ Septicia quoq; mater Trachalorū ariminē.irata filiis.iā dictis nupsit in cōtumeliā eorū.s. filiorū suorū cū iā non posset parere publio ad modū seni.utroq; etiā pterito testamēto: a quibus.s. duobus filiis eius diuus Augustus aditus.s.ad auxiliū contra iniuriā maternā ferendū : improbauit &.i.sit nuptias mulieris: qa ī fraudē filiorū nupserat:& iudicia supma.i.ultimā uolūtatē ei⁹ q īprobauit:qa iniq & delyrātis ani⁹ eē cēsuit. Nā iussit filios hre hæreditatē mrnā:& uetuit uirū retiner dotē(licet testamēto id uoluerat mulier)qa cōiugiū n intercesserat cā liberorū creādorū.Si ipa æqtas potuisset cognoscer.i.hre cognitionē & ius iudicādi de hac re: pnūtiaret ne iustius aut gratius uel ut alii legūt graui⁹:q sup.Augu.q.d.minime.Nā dicer potuit Augu.aut æqtas ipsa.Tu o mulier spernis quos genuisti:& nubis effoeta:idest exhausta omni fœcunditate: & confundis animo uiolento:idest uehementer in filios infesto:ordinem testamenti in quo filii merito primi scriberentur a matre:neq; rubescis adiicere totum patrimoniū.s.tuū:ei cuius corpori polluto.s.a situ & obscœnitate tua: tu substrauisti ASCEsius

senectutē tuā.i.te anū marcidā.i.cariosā & corruptā. Ergo dū.i.q̄doq̄dē tu egeris.i.gesseris te ita:hoc ē tā īprobe: tu afflata es.i.prostrata fulmine cælesti aut Augusti:aut potius(quia Augusti uerba sunt)Iouis usq̧ ad inferos. ¶Egregia quo sup.fuit constitutio Caii Calpurnii pisonis p̄fecti urbis hoc est Romæ.Cū enim Terentius detulisset ad eum q̄relam qua.s.q̄rebatur se exhæredatum ab uno ex octo filiis quos perduxerat in adulescentiam.

OLI. ¶Produxerat:gēuerat:& educauerat.¶Exheredatū:hereditate priuatū qa moriēs filius patrē nō scripserat hæredē.¶Lege agere:hoc loco se legibus tueri & hereditatē secūdū leges adir.¶Patria maiestas:qa filius p̄ri oīa debet:ne igif p̄rna uiolaref maiestas.patrē hæredē eē iussit.¶Donū uitæ:q̧ a patre accepisset eē quo nihil maius hominum esse potest nisi bene esse quod nisi nascerētur consequi non possit.¶Beneficium:educationis:q̧ eū ad adolescentiam usq; educasset.

Ore/stes p̄t. Vid Mamerci.Genutius qdā cybeles sacerdos a liberto Surdonii cuiusdā fuerat hæres testamēto relictus Cn. orestes p̄tor urbis testamētū illud ꝓbauerat:& gēutiū hæredē adire iā iusserat: cum Surdinus īdignitatē nō ferens huius rei q̄relā ad Mamercū cōsulē detulit:q abrogata iurisditione p̄toria Surdinū hæredē eē uoluit īdignū & iīquū eē existimās hominē q neq; se uiꝶ : neq; fœminā amputatis uirilibus p̄stitisset:cuiuspiā bonoꝶ eē pricipē:qn ēt repulit illū a tribūali ne fracta uoce:turpiq; p̄sentia pollueref.¶Magnæ matris:Cybeles q̄ magna mr̄ hoc ē deoꝶ oīum mr̄ dicebaf cuius sacerdotes galli sūt appellati:q seipsos euirabāt:Oui.fast.li.iiii.Cur igif gallos q se excideꝫ uocamus:huic ēt ludi erāt constituitq̄ megalesia uocabanf.Oui.i eo.li.Institerā q̄re primi megale

Gall9 semi/mares sia ludi Vrbe forēt nr̄a tū dea sensit.n.¶Gall9 sacerdos magnæ mr̄is euiratus.¶Neq; uir.ne mu. Galli abscissis genitalibus nec iter uiros nec iter fœminas cōnumerari possunt;nō igif hominum hæredes eē possunt uel certe debēt:cū iter hoīes cēteri nō posse uideanf.¶Cōueniēs: laudat Mamerci iudiciū.¶Inquinata uoce ē: quia galli rauca uoce loquebantur: Iuue.& fracta uoce loquendi.

perduxerat: ab uno ī adoptionē dato exhæredatū se q̄relā detulisset: bonoꝶ adulescētis possessionē ei dedit:hæredesq; lege agere passus nō ē. mōuit ꝓfecto Pisonē p̄ria maiestas:donū uitæ:bn̄ficiū educatiōis.sed aliqd ēt ipsum flexit:circūstātiū liberoꝶ nūerus: qd cū p̄re septē fratres impie exhæredatos uidebat.

¶De Genutio Quodam.

Vid Mamerci Aemilii Lepidi Cōsulis q̄ graue decretū?Genutius qdā matris magnæ Gallus a.Cn. Oreste p̄tore urbis īpetrauerat: ut restitui se ī bona Neniāi iuberet quoꝶ possessionē secūdū tabulas testamēti ab ipo accepe rat.appellatus Mamercus a Surdinio:cuius libertus gēutiū hæredē fecerat:p̄toriā iurisditionē abrogauit.qd diceret Genutiū āputatis sui ipsius spōte gēitalibus corporis p̄tibus:neq; uiroꝶ:neq; mulierū nūero haberi debere.cōueniēs Mamerco: cōueniens pricipi senatus decretū. quo ꝓuisum ē:ne obscœna Gēutii p̄sentia ignataq; uoce tribūalia magistratuum sub specie petiti iuris pollucrentur.

¶De Vetilio Lenone.

Vlto Quintus Metellus prætorem urbanum seueriorem egit:quam Orestes gesserat.qui Vetilio lenoni iuueni bonorū

Vltoq; Quin.Metellus.Q.Metellus p̄tor urbanus grauiori seueritate usus est in testamentoꝶ iudiciis q̄ orestes:nā ille Gallū hæredē cōprobauit:hic lenonē ab hæreditate deiecit:nā Iuuenis qdā Vetiliū lenonē hæredē cōstituerat:Metellus lōge differre forū a lupanari existimās:ut i foro testamentum probaref in quo leno scriptus esset hæres testatoris:factum improbauit qui bona sua uoluisset

Præ/tor ur banus lenoni relinquere a meretricibus deuoranda aut per summum luxū atq; libidinē depēdēda. Itaq; noluit Metel. testatoris uoluntatē cōprobare q tā temere testatus eēt nec lenoni ius reddere qui se ab omni dignitate & honestate abdicasset.¶Prætorē ur.nō est superfluū q̧ dixit urbanū.quia erant etiā prætores prouinciarum.

ASCē/sius ¶Dato i adoptionē.s.i alienā familiā:q forte illi erat rō q̧ patrē exhæredauerat.Nā notū ē si filii sine liberis decedāt:bōa eoꝶ ad parētes p̄ueīre:& si parētes nō habeāt:ad fratres aut alios hæredes ꝓxios:idq; ēt ab itestato:& iō Piso dedit ei.s.Terētio p̄ri possessionē bonoꝶ adolescētis:& non ē passus hæredes agere lege q̄ uult ultimas uolūtates debere ratas hr̄i.Profecto maiestas p̄ria.i.p̄rna:donū uitæ qd filii secūdū deū a p̄re accipiūt:beneficiū educationis:monuit aut mouit Pisonē ad iudicādū secūdū patrē.Sed ēt aliud flexit.s.ipsū pisonē in fauorē p̄ris uidelicet nūerus liberorū circūstātiū:quos.s.pr̄ secū in iudiciū adduxerat:q̧ uidebat septē fr̄es exhæredatos ipie cū fr̄e.¶Quid sup.dicis.q̄.i.q̄tū graue sup.fuit decretū Mamerci Aemilii Lepidi cōsulis.q.d.fuit nimiꝶ grauissimū: Nā Genutius qdā gallus.i.sacerdos matris magnæ.s.Cybeles:impetrauerat a Cneo Oreste p̄tore urbis ut iuberet restitui in bōa Neniani;quoꝶ.s.bonoꝶ possessiones accepat secūdū tabulas.i.istrumēta testamēti:ab ipso.s.Neniano.Mamercus appellatus.i.p appellationē ut iudex aditus a Surdinio;cuius libertus fecerat Genutiū hæredē:abrogauit.i.reuocauit & antiq̄uit ac improbauit iurisditionē p̄toriā q̧ diceret Genutiū amputatis spōte partibus genitalibus.i.uirilibus corporis sui ipius neq; debere hr̄i in nūero uiroꝶ:neq; ī nūero mulieꝶ:Decretū sup.illud fuit:cōueniēs Mamerco:& cōueniēs fuit pricipi senatus.s.eidē Mamerco:quo.s.decreto ē ꝓuisum.i.cautū:ne tribunalia magistratuū polluerēnf sub specie petiti iuris:obscœna.i.turpi præsentia: & inquinata uoce:quia effœminata culpa ipsius Genutii qui sese castrauerat.¶Multoq; &c. Et Quintus Metellus egit.i.gessit se prætorē urbanum multo seueriorem q̄ Orestes:scilicet Cneus iam dictus gesserat:qui non dedit Vetilio Lenoni.i.meretricū istitori & ex eo quæstu uictitāti:possessionē bonoꝶ iuuenis.s.cuiusdam defuncti.

OLI.

¶ Separandá fo.& lupa.conditi.Cũ.n.ĩ foro a p̃toribus testaméta ꝓbarent̃ nõ illi dignũ eá uidebat̃ ut de lenone hæredes cõscripto agerent̃ ĩ foro cuius nomẽ ĩ lupanaribus iá rũmõ celebraret̃.ergo existimauit lõge forũ a lupanari differre.¶ Qui fortunas suas in stabulũ:qa lenoné reliq̃rat hæredẽ q uiuebat in lupanari ꝙ reuera stabulũ dici potest:qa loca fœtida & imunda semp sunt lupanaria.¶ Tãq̃ integro ciui.nõ plene ciuis eẽ uidetur leno qui cõtẽpto morali & honeste uiuendi genere se turpissime obscœnitati & quasi ferinæ uitæ subiecerat.

h . Is rescissorũ.De testamẽtis q̃ rata mãserũt cũ legitimas cãs haberẽt cur scindi possent. Quá certe ex lege cõstat furioso & insano testari nõ licere.Ci.li.

possessionem secundum tabulas testamenti non dedit.quia uir nobilissimus.& grauissimus fori: ac lupanaris separandam cõditionem existimauit. Nec aut factum illius comprobare uoluit. qui fortunas suas in stabulum contaminatã proiecerat: aut huic tanquam integro ciui iura reddere. qui se ab omni honesto uitæ genere abruperat.

¶ De Testamẽtis q̃ rata manserunt. Cap. VIII.

His recissimorũ testamentorũ exemplis contẽti:attingamus ea:q̃ rata manserunt:cũ causas habẽrẽt propter quas rescidi possent.Quã certæ:quam etiã notæ insaniæ Tuditanus: utpote qui populo numos sparserit: togamq; uelut tragicam uestem in foro trahens maximo cum hominum risu conspectus fuerit ac multa his consentanea fecerit:testamento filium instituit hæredem.quod . T. Longus: sanguine ei proximus hastæ iudicio subuertere frustra conatus est.magis enim centumuiri quod scriptũ esset in tabulis: q̃ quis eas scripsisset consyderandum existimauerunt.

¶ De Ebucia cõtra uxoré.L. Menenii Agrippæ.

Vita Tutidani demens: Ebuciæ autem: quæ. Lucii Menenii Agrippæ uxor fuerat: tabulæ testamenti plenæ furoris.

i.ad Herẽniũ lex ẽ inq̃t siq̃s furiosus & isanus extiterit agnatorũ gẽtiliũq; i eo pecuniaq; eius potestas esto. Tuditanus ciuis Ro.multa furoris & isaniæ testimonia dederat: qppe q pecuniã pp̃lo disseminasset.q togã uel syrma p foꝝ traxisset aliaq; multa demẽtiæ signa fecisset.eius tamẽ testamẽtũ quo filiũ hæredẽ reliq̃r cũ iure rescindi potuerit.ac.T.lõgus eius agnatus rescindere tentarit ratũ pmãsit.iudices.n.nõ testatoris sed testamẽti rationẽ habẽdá cẽsuerũt ꝙ eẽt filius hæres iure cõstiturus.¶ Populo nũmos.s.pueros cõgregab.t & illis nũmos colligẽdos spargebat.¶ Velut tragicá uestẽ.q̃ tragico cõueniret nã lõgũ syrma trahebat ab humeris demissa.¶ Hastæ iudicio. Cẽtũuirali iudicio Ci.in oratiõe de lege agraria cõtra Rullũ dicit primũ causa Po.ro. hæreditatẽ decẽuiri iudicẽt cũ uos uolueritis de priuatis hæreditatibus cẽtumuiros iudicare.ergo hastæ iudicio centũuirali iudicio.¶ Quod scriptum est. magis testamẽti q̃ testatoris rationem habere uoluerunt.

Vita Tuditãi demẽs.Ebuciæ: Aliud testamẽtũ ꝙ rescindi facile potuit: & tñ ratũ pmãsit Ebucia uxor agrippæ duas filias ex eo matrimonio susceperat uirtute & ꝓbitate pares: hæc moriẽs alterã ex his testamẽto defraudauit cũ alteri cũcta ferme bona reliq̃sset: hæc Pletõia dicebat̃.illa Afronia cuius filiis nũmos uiginti ex amplo patrimonio tãtum modo legauit nec uoluit afrõia cũ iure posset matris testamẽtũ rescindere:neq;.n.matrẽ affecerat iniuria ulla q̃ merito illã exhæredare debuerit maluit ergo matris iniuriã æquo aĩo ferre q̃ lege cũ sorore certare.¶ Ebuciæ.q̃uis ebucia dũ uixit nulla demẽtia damnata fuerit eius tamẽ testamentũ uisum est furore repletum cum nulla interueniẽte cã filiaꝝ alteri suã hæreditatis partem testamẽto negauerit. Pletonia Afronia

ASCEsius

¶ Secundum tabulas:idest instrumẽta legitime conscripta:testamenti.s.ipsius Iuuenis: qui lenonem hæredem reliquerat. Quia uir nobilissimus & grauissimus uidelicet Metellus existimauit conditionem fori.s.iudicialis: & lupanaris:idest domus meretrici ac prostibuli:esse separandam:ita ut non continuo qui primas partes in lupanari:habebat easdẽ in iudicio haberet:Nec uoluit aut cõprobare factũ illius.s.Iuuenis defuncti:q proiecerat fortunas.i.diuitias suas in stabulũ cõtaminatũ.i.pstibulũ hoc est legauerat eas lenoni:aut reddere huic.s. lenoni q abruperat se ab oi genere uitæ honesta:iura.s.ciuitatis Romanæ p q̃ legitime hæredes constituti hæreditatem adhibãt:tanq̃ ciui integro.i.tanq̃ esset ciuis incorruptus;cui hereditas haud dubie reddenda fuisset.

His &c.Præfatio est in alterã speciẽ testamentorum utpote q̃ cũ rescindi possent rata manserunt.Ordo est.Nos contenti his:scilicet proxime dictis exemplis testamẽtorum rescissorum.i.improbatorum & pro irritis iudicatorum:attigamus ea:scilicet testamenta:quæ manserunt rata:cum haberent causas propter quas possent rescindi:idest infringi & irrita censeri.¶ Quã.i.q̃tũ.q.d.o q̃tũ aut quãtũ putas certæ q̃.i.q̃tũ ẽt notæ.i.manifestæ insaniæ.i.dementiæ ens sup. Tuditanus:utpote q sparserit populo nũmos.& qui fuerit conspectus cũ maximo risu hoium trahens in foro.s.rerũ uenaliũ togã.i.suã:uelut uestẽ tragicã.i.syrma:ac fecerit multa.s.alia isaniæ opera:cõsentanea.i.cõformia:his.s.dictis instituit testamẽto filiũ.s.suũ hæredẽ qd'.s.testamentũ. Titus Longus ꝓximus ei.s. Tuditano sanguine:conatus est frustra:qa nihil effecit subuertere: idest irritũ facere:iudicio hastæ.i.cẽtũuirali q bonoꝝ possessiões cognoscebãt:& sub hasta iterdũ uẽdẽtes pronuntiabãt: Eni ꝓ qa cẽtũuiri existimauerũt.i.cẽsuerũt magis ĩspiciẽdũ qd' scriptũ eẽt in tabulis.s.testamẽtariis: quia iustum & æquum erat ut filius patri licet furioso succederet:q̃ q̃s scripsisset eas:qa furiosus cui testamẽti faciẽdi ius nullũ erat.Se ãt testamẽtũ rescissum fuisset:filius uelut ab itestato dũtaxat i ptẽ hæreditatis admissus fuisset:& ita lõgus cohæres fuisset.¶ Vita Tuditani sup.fuit demens(cuius tamẽ testamentum fuit laudabile)ãt pro sed tabulæ testamenti Ebutiæ q̃ fuerat uxor Lucii Menenii Agrippæ sup.fuerunt plenæ furoris.

OLI. ℭVllis alterius iniuriis aut beneficiis: ꝙ ab altera iniuriam: ab altera beneficia recepiſſet. quaſi dicat ꝙ Afronia illi aduerſa contumaxq; fuiſſet. Pletonia uero ſemper obſequentiſſima. ℣ Sacramento contendere. nam potuit Afronia apud centumuiros iurare ſe iniuſte exhæredatam a matre.

Inus mirādú errorē muliebrē Q. u. Me. fecit: In quo uir clarus errauerit in eo peccare mulierē nō eſt miꝝ error igiť Q. ui. Metelli facit errorē ebuciæ multo leuiorē: nā cū multos uiros p̄ſtātes atq; clariſſimos tā Metelloꝝ q̄ claudioꝝ familia ꝑpiquos haberet. Metellus quos iure & merito ſibi hæredes ſubſtituere debuiſſet oībus prætermiſſis ſolū Carinatē ſibi familiaritate cōiūctū ſcripſit hæredē: nec qſq̄ cognatoꝝ & affinū teſtamētū illud reſcīdere tēptauit. ℣ Claudioꝝ. nā genus maternū ducebat a gente claudia: Metellus eni ſuperior claudiam duxit uxorem ex qua natus ē Q. uin. Metel.

Tē Pompeius rheginus: Hic ſatis habuit fratris iniqtatē oſtēdiſſe iudicibꝰ cum. n. frater infimæ cōditionis hoīes ſe prætenito ſcripſiſſet hæredes ipſe uero fratri maximam ſuorū bonorum portionē cōtra teſtamento legaſſet in cōcionē prodiit: fratris iniuriā ꝓpoſtulat duas teſtamentorū ſuorū tabulas recitat qbus fratrē ſcripſiſſet hæredem. cētūuiralis hoſtæ opē iplorat nē tāta a fratre afficiať iniuria cūq; iā cētūuiri ad ſcīdēdū teſtamētū parati eē uidereť: cōtētus fratris īpietatē deſtrixiſſe teſtamētū ratū eē permiſit. ℣ Sextertiū: teſte Var. duas libras cōtinet & mediā. nā ita diffinit li. de lī

Sextertium gua la. dipōdiū & ſemis ātiquū ē ſextertiū & ueteris cōſuetudis ut retro eradicarēt: ita ut ſemiſq̄rtus ſemiſq̄rtus ſemiſtertius ꝓnūciaret. a ſemiſtertius ſextertius dictus hæc ille: Sed dicitur ſextertius & ſextertium ſicut dipōdius & dipondium.

ASCēſius ℭNā cū haberet duas filias ſimillimæ ꝓbitatis: ideſt in qbus erat maxima probitas nec minor in una q̄ in reliqua: uidelicet Pletoniā & Aphroniā: ipſa ꝓuecta potius inclinatione. i. ꝓpēſione ac affectiōe ai q̄ cōmota a ullis iniuriis alteriꝰ. ſ. Aphroniæ: aut officiis alterius. ſ. Pletoniæ: inſtituit tātūmodo Pletoniā heredē: & legauit filiis aphroniæ uiginti nūmos. ſ. tantūmodo: ex patrimonio admodū. i. ualde amplo. Aphronia. ſ. p̄termiſſa noluit tūc aut tamē cōtēdere cū ſorore ſacramento: ſcilicet exigendo & dando apud cētūuiros: apud quos ſi prætermiſſus iurauerit ſe nulla culpa ſua prætermiſſum & ſubſtitutus nō auſus ſit cōtrarium iurare: teſtamētū reſcindebatur. Et duxit eſſe ſanctius aut ſatius honorare teſtamētū matris patientia: q̄ conuellere. i. infringere iudicio oſtendens ſeipſam eo. i. tanto indigniorē iniuria. ſ. a matre illata: quo. i. q̄to æqore aio ſuſtinebat eā. ℣ Minus &c. Q. uirus Metel. fecit errorē muliebrē q fuit in Ebutia minus mirandū. Nāq; pro qa: is. ſ. Q. u. Metellus reliquit ſolū Catinatē hæredē. ſ. bonorū ſuoꝝ: & hoc plurimis & celeberrimis uiris eiuſdē nominis hoc eſt Metellis uigentibus in urbe noſtra: familia etiam claudiorū quā cōtingebat arctiſſimo uinculo ſanguinis quia maternum genus ex ea traxerat: florente. ſ. in urbe Roma: nec quiſq̄ attentauit. ſ. reſcindere aut oppugnare hoc teſtamentum eius. ℣ Itē Pōpeius Rheginus uir regionis trāſalpinæ. i. trans alpes ortus: cū p̄teritus eſſet teſtamēto fratris: & recitaſſet ad coarguēdam. i. repræhendēdā & deteſtādā iniquitatē eius. ſ. fratris ſui binas tabulas teſtamentorū ſuorū. i. q ipſe Pōpeiꝰ fecerat (nā uiri p̄ſertim alienæ nationis ne ſi inteſtati morerenť eorū bona fiſco addicerenť: teſtamenta ſua ſani: & incolumes faciebāt & ſæpe innouabant) inciſas in comitio. i. populi congregatione habita maxima frequentia utriuſq; ordinis. ſ. patricii & plebeii. in quibus. ſ. tabulis: frater. ſ. eius a quo præteritus erat: erat ſcriptus hæres ex magna parte: & ſeſtertium centies & quadragies p̄legabať. i. ante cæteros & legabať: hoc eſt anteq̄ alii hæredes quicq̄ acciperēt fratri cēties & q̄dragies ſeſtertiū habendū legarat (Eſt aūt ſeſtertiū ſingularis numeri & acti caſus. Eaq; forma loquēdi ideo utiť author ꝙ alia uti in eo uocabulo difficile ſit. Nā cētū & q̄draginta ſeſtertia minus latine licet ſatis grāmatice diceret: & cētū q̄draginta ſeſtertiū ut ſit gti caſus minus grāmatice dixiſſet ꝙ neutra ſyncopen nō admittāt) quæſtus. i. cōquæſtus multū ac diu inter amicos aſſentiētes indignationi ſuæ: ideſt aſſerentes ipſum iuſtam habere indignationem in fratris ingratitudinem. quod: ideſt quantum attinuit.

THE. ℭEiuſdem nominis. Gentilibus. & Metellis. Nam gentiles ſunt (ut Vetrius ait) qui ſimili nomine appellantur. Cincius Gentiles inqui: mihi ſunt qui meo nomine appellantur.

nam cum haberet duas ſimillimæ probitatis filias: Pletoniam: & Aphroniam animi ſui potius īclinatione prouecta: quā ullis alterius iniuriis aut officiis commota: Pletoniam tantummodo hæredem inſtituit: filiis etiam Aphroniæ ex admodum amplo patrimonio uiginti numos legauit. Aphronia tum cum ſorore ſacramento contendere noluit: teſtamentumq; matris: patiētia honorare: q̄ iudicio conuellere ſanctius eſſe duxit. eo ſeipſam idigniorē iniuria oſtendens: quo eā æqore aio ſuſtinebat.

ℭDe. Q. Metello.

Inus mirandum errorem muliebrem. Q. Metellus fecit. Is nāque plurimis: & celeberrimis eiuſdem nominis uiris in urbe noſtra uigentibus: claudiorum etiam familia: quā arctiſſimo ſanguinis uinculo contingebat florēte. Carinatem ſolum hæredem reliquit. nec hoc teſtamentum eius quiſquam attentauit.

ℭDe Pompeio Rhegino.

Tē Pōpeiꝰ rheginus uir trāſalpinæ regionis cū teſtamēto fratris p̄teritus eſſet: & ad coarguēdā iniquitatē eius binas tabulas teſtamētoꝝ ſuoꝝ i cōitio iciſas: habita utriuſq; ordinis maxima frequentia recitaſſet: in qbus magna ex p̄te hæres frater erat ſcriptus: p̄legabaturq; ei cēties & quinquagies ſeſtertiū: multū ac diu inter aſſentiētes indignatiōi ſuæ amicos queſtus: qđ

¶ Ad hastæ iudicium. Ab cẽtumuirale iudicium sicut supra diximus noluit fratris testamẽtũ infringi. ¶ Neq; sanguine pagano pares. Iustã ostendit conquæstionem fratris q̄ non solum alienos sed nec rustico quidem sanguini comparandos homines fratrum instituisset hæredes. ¶ Flagitiosum silentium: q̄ frater cum silentio prætererit in testamento non mediocre flagitium commisisse uidetur: sed multo grauior fuisse contumelia q̄ illi sordidos homines prætulerit. ¶ Aeque felicis. in æque rata manserunt testamenta quæ sequuntur q̄uis delictũ in his grauius commissum fuisse uideretur. OLI.

ad hastæ iudiciũ attinuit: cineres fratris qetos eẽ passus est. & erãt ab eo instituti hæredes: neq; sanguine rhegio pares: neq; proximi: sed & aliẽi: & humiles: ut nõ solũ flagitiosum silẽtiũ: sed etiã prælatio contũeliosa uideri posset. æque felicis impunitatis: sed nescio an tetrioris hæc delicti testamenta.

¶ De. Q. Cecilio & Lucio Lucullo. Caput. IX.

QVitus Cæcili⁹. L. Luculli ꝓmptissimo studio: maxiaq; liberalitate: & hõestũ dignitatis gradum: & amplissimum patrimonium cõsecutus: cum præ se semper tulisset unum illum sibi esse hæredem: moriens etiã annulos ei suos tradidisset: Põponium Atticum testamento adoptauit: omniũq; bonorum reliquit hæredem. sed fallacis: & isidiosi cadauer Po. Ro. ceruicibus reste circundatum per uiam traxit. Itaq; nefarius homo filium quidem: & hæredem habuit quem uoluit. funus autem: & exequias quales meruit.

¶ De Tito Mario Vrinate.

NEq; aliis dignus fuit. T. Marius Vrinas. q ab infimo militiæ loco beneficiis diui Augusti ĩpatoris: ad summos castrẽses honores ꝑductus: eorũq; uberrimis q̄stibus locuples factus: nõ solum cæteris uitæ tẽporibus ei se fortũas suas relinquere: quo acceperat: ꝑdicauit: sed etiam pridie: quã expiraret idem illud ipsi augusto dixit.

QVitus Cecilius. L. Luculli: Qui. Cecilii testamẽtũ fuit rescissiõe dignissimũ q̄ uir igratissimus duplici lucullũ affecisset iniuria. & qd' eũ testamento ꝑterisset cui meritorũ multitudine hæreditatẽ debuerat & q̄ ludibrio quodãmõ habuisse illũ sibi futurũ hæredẽ oibus ꝑdicãdo suos isup annulos tãq̄ futuræ hæreditatis signũ offerẽdo: at illũ po. Ro. q̄ potuit pœna igratitudinis afflixit nã eius cadauer unco gutturi ifixo ad gemonias scalas per ora uulgi ꝑtrahi iussit ut q̄lis meruerat exeqas hẽret. nã cũ opes & dignitates oẽs Luculli opa & liberalitate fuisset cõsecutus moriẽs deinde tãta ingratitudine usus ut illius oblitus aliũ sibi filiũ testamẽto adoptasset q̄ nõ fuit pœna dignissim⁹. Pre se tulisset ostendisset est uero themesis: nam interposita est semper. Cecilius in Lucullũ parũ memor

NEq; aliis dignus. Qui pari crimine tenet' digno pari pœne cẽset. T. igit' Marius Vrinas cũ nõ alia sit igratitudine suus erga diuũ Augustum q̄ Cecilius erga Lucullũ easdẽ exeqas meruisse uit' q̄s Cecilius habuit. locupletat⁹. n. & ad militiæ sũmos honores Augusti beneficio ꝑuectus Augustũ tãq̄ alterũ parẽtẽ sibi futurũ hæredem ꝑdicabat morbo quoq; implicitus pridie q̄ expiraret illud idẽ affirmauit Augusto: moriẽs tamẽ nullam Augusti mentionem fecit in testamẽto. ¶ Vrinas: patrium nomen ut arpinas suffenas aliaq; multa.

¶ Ad iudicium hastæ. i. cẽtũuitale: passus est cineres fratris eẽ qetos. i. noluit oppugnare uolũtatẽ supremã iã defuncti: & i. & tamen (unde elegãter utit' particula) hæredes erant ab eo. s. fratre eius istituti: neq; pares sanguini Rhegino. i. multo minus generosi q̄ Rhegini ipsi eẽnt: (Vnde nõ assentior Oliuerio legenti Pagano. i. rusticano) neq; ꝓximi sup. eius: sed & i. simul alieni & humiles. i. abiecti uiri: ut nõ solũ silẽtiũ sup. eius q fratrem silentio ꝑterierat: posset uideri flagitiosum. i. ĩcrepatiõe dignũ: sed ẽt ꝑlatio. s. alienorũ & humiliũ posset uideri cõtumeliosa. ¶ Aeq. Paucis aditũ munit ad narrationẽ de testamentis q̄ aliis q̄ q ea sperauerãt & meruerãt obuenerũt: q̄ ꝑfatio ideo perq̄ breuis est: q̄ fere nõ distictus titulus: sed eiusdẽ tituli tertiũ sit mẽbrũ. Ordo est. Hæc. s. q̄ ꝓxime dicã (cũ alibi hæc demonstrare solebat ꝑterita aut saltem in manibus habita) sup. sunt aut fuerũt inpunitatis. i. immunitatis a rescissione æq; felicis: ut. s. ꝑdicta: qa rescissa nõ sunt: sed nescio an sup. fuerint delicti tetrioris. i. fœdioris: cũ maior fuerit impudẽtia in sequẽtium testamentorum conditoribus. ASCẼsius

QVintus Cæcilius: consecutus prõptissimo studio & maxĩa liberalitate Lucii Luculli: & i. simul: honestũ gradũ dignitatis: & amplissimũ patrimoniũ. i. peculiũ & possessionẽ rerũ: cũ semper tulisset præ se. i. gestu & uultu & uerbis ac moribus significasset illũ. s. Lucullũ: unũ. i. solũ esse sibi hæredẽ: & moriens tradidisset ẽt ei. s. Lucullo annulos suos: qbus signare contractus suos solebat: adoptauit testamẽto. i. i filiũ & hæredẽ assũpsit Põpõiũ atticũ. & reliqt sup. eũ hæredẽ oiu; honorũ. s. suorũ. S; Po. R. traxit cadauer sup. hois fallacis & isidiosi: circũdatũ ceruicib⁹. i. collo ei⁹ reste. i. fune quo uilissima cadauera trahi solẽt: ꝑ uiã. s. pub. uolẽs significare occultũ fuisse furẽ. Itaq;. i. & ita hõ nefarius hũit qdẽ filiũ. s. ꝑ adoptionẽ & hæredẽ: quẽ uoluit: qa Põponiũ Atticũ: autẽ. i. sed habuit funus & exequias quales meruit: hoc est ignominiosissimas. ¶ Neq; Titus Marius Vrinas fuit dignus aliis sup. exequiis: q̄uis alias forte habuerit: qui perductus beneficiis diui Augusti. imperatoris ab infimo loco militiæ: idest militis gregarii ad summos honores castrenses: idest q̄ in castris contingere poterant: & factus locuples: idest diues uberrimis quæstibus: idest lucris eorum. s. honorũ castrensium: non solum prædicauit cæteris temporibus uitæ suæ se relinq̄re fortunas suas sup. ei uidelicet Augusto a quo acceperat: sed etiam dixit illud idem ipsi Augusto pridie q̄ expiraret.

LVcius autem Valerius: Hic ſine dubio ui morbi ad inſaniam proxime acceſſerat qui mentis cōſter/
natione agitatus Cornelium Balbum hoſtem ſibi perpetuum a quo fuerat ſæpius in dignitate oppu/
gnatus in uitæ diſcrimen adductus moriens ſibi ſolum reliquit hæredem amicis cognatis patronis
& aduocatis omnibus prætermiſſis: quid aliud de hoc homine iudicandum eſt niſi ſumma īſania &
furore fuiſſe agitatum quo tempore teſtamentum condidit qui amaſſe inimicum odiſſe ſuos uiſus eſt. ¶ Hepta
chordo. græcum eſt habens in facie ſeptem porros. ¶ Togatum: ac ſi diceret forenſem. ¶ Suas ſordes: infamiam
ignominiam & crimina ſua. ¶ Damnationem uo
tis expetiuit. uiſus eſt optaſſe damnationem quā
ope amicorum ſubterfugerat. ¶ Propulſatorem:
defenſorem & patronum.

TItus Barrulus Lentulo: eadem ſpei de
luſione. fruſtratus eſt lentulus ſpinter
qui cum barulum ſumma beniuolen/
tia & præcipua liberalitate dumuixit
perpetuo fuiſſet complexus merito ſperauit illi/
us futurum hæredem cui Barrulus inſuper annu
los ſuos decedens perinde ac unico hæredi tradi
derat & in teſtamento nulla eius mentio facta ei/
uſmodi homines ueluti iocabundi uita excede/
re uidebantur. ¶ Spinteri: cognomen eſt. ¶ Quan
tum illo momento: inuehitur in hunc teſtatorē
ingratum Valeri. cum dicat ſuæ ingratitudinis cō
ſcientia graues dediſſe pœnas in ipſo mortis arti
culo cum ante oculos fallaciam ſuam & ingratitu
dinem ſibi poſitam uideat quæ nec a ſuperis pro/
bari nec ab inferis laudari ullo modo poſſit: eius
igitur ſpiritus fallax & ingratus ſupplicio afficia
tur neceſſe eſt. ¶ Conſcientia: nullum homini tor
Cōſci/ mentum q̄ conſcientia maius. Cice. te tuorum ſce
entie lerum conſcientia torquet. Item alibi in para. qd
graue/ cum cupiditas dominatus exceſſit & alius eſt do
tormē mitus exortus peccatorum conſciētia timor quā
tum eſt illa miſeria quā dura ſeruitus. Iuuen. Et tacita
ſudant præcordia culpa. Item alibi. Neque enim
conſiſtere mentem crimina ſæua ſinunt. Perſius:
& intus palleat infelix magnas uires habet cōſci/
entia. ¶ Superiis diis: cæleſtib9 quos reliquebat.
Inferis: ad quos accedebat.

ASCē/ ¶ Cum: interim. i. nihilominus ne quidem. i. non
ſius ſaltem adiecit tabulis teſtamenti nomē eius. ſ. Au
guſti. ¶ Lucius autem Valeri9 cui Heptachordo
ideſt ſeptem chordarum cognomen fuit: exper/
tus Cornelium Balbum hoſtem togatum: ideſt i
toga hoc eſt urbe uerſatum. utpote uexatus ope/
ra & conſilio eius compluribus litibus priuatis:
& accuſatus ad ultimum: ideſt tandem crimine
capitali: & hoc accuſatore ſubiecto. i. eiāculū īmiſſo: reliqt ſup. eū ſolū hæredē & hoc aduocatis & patrōis ſuis
pteritis. Nimirum. i. haud dubie id ita egit: quia conſternatio: ideſt iudicii & rationis perturbatio egit: ideſt im/
pulit animum eius: tranſuerſum: ideſt extra rectam uiam æquitatis & honeſti. Enim pro quia: ipſe Lucius ama/
uit ſordes ſuas: ideſt turpitudinem uitæ ac auariciam: & dilexit pericula (Sed qui amat periculum peribit in il
lo) & expetiuit uotis damnationem: hæc autem ad increpationem dicit author non ꝙ ita eſſe ſignificare uelit:
nam ſi ita fuiſſet fruſtra aduocatos & patronos ſibi quæſiuiſſet ſed ꝙ uериſmile ſit ex effectu eius eum experti/
uiſſe condemnationem utpote) inſecutus authorem harum rerum uidelicet Balbum beniuolentia: & propulſa
torem. ut aduocatos & patronos odio: quia eos præteriit in teſtamento ſuo. ¶ Titus Barrulus decedēs: ideſt mo
riens tradidit Lentulo Spinteri (cuius ſenſerat animum amantiſſimum: ſcilicet ſui: & amiciciam liberaliſſimā)
anulos ſuos perinde atque: ideſt tanquam unico hæredi: quem ex nulla parte relinquebat hæredem. Quantū:
ideſt o quantum ſupplicium conſcientia exegit a teterrimo homine: ſcilicet Barrulo: illo momento temporis:
ſcilicet quo deceſſit: ſi modo: ideſt dummodo uerum ſit ꝙ conſcientia: poſſidet uires quas creditur habere.
(Certum eſt autem nobis eam uires ſuas poſſidere: quia uermis damnatorum non extinguetur) Enim pro qa:
ipſe poſuit. ideſt depoſuit ſpiritum: ſcilicet uitalem aut animam ipſam: inter cogitationem culpæ fallacis & in
gratæ: ideſt commiſſe per fallaciam & ingratitudinem: quaſi aliquo tortore: ideſt carnifice cruciante mentem
eius interius: ꝙ: ideſt quia animaduertebat tranſitum ſuum ex uita ad mortem &: ideſt ſimul: eſſe iuiſum diis:
ſuperis: in quorum tutela erat dum uiueret: & futurum deteſtabilem inferis: ſcilicet diis.

Cum interim ne nomen quidem eius tabulis teſta/
menti adiecerit.

¶ De Lucio Valerio & Cornelio Balbo.

LVcius autem Valerius cui cognomē He/
ptachordo fuit: togatum hoſtem Corne/
lium Balbum expertus: utpote opera ei/
us: & conſilio: compluribus priuatis uexatus liti/
bus: ad ultimumque ſubiecto accuſatore capitali
crimine accuſatus: præteritis aduocatis: & patrōis
ſuis: ſolum hæredem reliquit. nimirum conſterna/
tio: animum eius trāſuerſum egit. amauit enim ſor
des ſuas: & dilexit pericula: & damnationem uotis
expetiuit: autorem harum rerum beneuolētia: p/
pulſatorem odio inſecutus.

¶ De Tito Barrulo: & Lentulo.

TItus Barrulus Lentulo Spintheri: cuius
amantiſſimum animum: liberaliſſimamq;
ſenſerat amicitiam: decedens ſuos annu/
los perinde atq; unico hæredi tradidit: quem nul/
la ex parte hæredem relinquebat. quātum illo mo
mento temporis conſcientia: ſi modo uires: quas
habere creditur. poſſidet: a teterrimo homine ſup/
plicium exegit. inter ipſam enim fallacis: & ingra/
tæ culpæ cogitationem: ſpiritum poſuit: quaſi tor/
tore aliquo mentē eius interius cruciāte. quod ani/
maduertebat e uita ad mortem: tranſitum ſuum
& ſuperis diis inuiſum eſſe: & inferis deteſtabilem
futurum.

¶De.M.Popilio.

MArcus uero Popili⁹ senatorii ordinis Op
piũ Gallũ ab incũte ætate familiarissimũ
sibi: moriens p uetusto iure amicitiæ: &
uultu benigno respexit: & uerbis magnum præ se
amorem ferentibus prosecutus est. unum etiam
de multis: qui assidebant: ultimo cõplexu: & oscu
lo dignum iudicauit: semperq; annulos quoque
suos ei tradidit. uidelicet ne qd ex ea hæreditate: q̃
non erat aditurus: amitteret: Quos Oppius uir di
ligẽs: sed moriẽtis amici plenũ cõtũeliæ ludibriũ:
in locellum repositos: & a p̃sentibus assignatos: di
ligẽtissime hæredibus illius: exhæres ipse reddidit.
Quid hoc loco ihonestius? aut qd itẽpestiuius? se
nator populi Ro. curia egressus: hõ uitæ fructibus
continuo cariturus: sanctissima iura familiaritatis
morte pressis oculis: & spiritu supmos anhelitus
reddẽte: scurrili lusu sugillanda sibi desumpsit.

¶Explicit Liber Septimus.

Valerii maximi Liber Octauus.

¶Infames rei qbus ex
causis absoluti: aut dã
nati sunt. Caput.I.
Vnc quoq;: ut æqore aĩo
ancipites iudiciorũ mo
tus tolerẽt: recordemur
in iuidia laborãtes qui
b⁹ de causis aut absoluti
sunt: aut damnati.

MArcus uero Põpilius. Non alio p̃fecto OLI.
ludibrio delusus est Oppius gallus a
M. Põpilio q̃ oẽs quorũ supra mẽini
mus: nã Põpili⁹ ex oib⁹ q sibi moriẽti
assidebãt hũc unũ hilari uultu semp aspexit: bẽi
gnissimis uerbis appellauit: arte cõplexus & oscu
latus annulos q̃si futuræ hæreditatis testes ei tra
didit: & postmodũ illũ testamẽto p̃teriuit: Oppi
us uero ubi se factũ exhæredẽ eẽ cognouit: annu
los nõ hæreditatis sed cõtumeliæ summiq; ludi
brii testes ueris hæredib⁹ diligẽtissime restituit.
¶Neq; qd ex ea hereditate iocat. Vale. cum dicat ut
oia cõsequeret ex ea hæreditate q̃ nõ erat habitu
rus. ¶In locellũ: in loculũ ac si diceret in crumē Locelli an
nã dimiũtiuũ a loco locullus: ide locellus. Iuue. nulorum
neq; n. loculis comitãtibus itur ad casum tabulæ
posita: sed ludit arca. ¶Plenũ cõtumeliæ: ludibri
um: nihil aliud fuit illi ãnulos tradere: nisi eũ lu
dificare & afficere cõtumelia. ¶Exhæres: hæredi
tatis expers. ¶Quid in hoc loco hõestius: Dãnat
morẽ suo Valerius huius hominis ludificationẽ
cũ dicat Popilius q paulo ante curiã reliquerat i
supmo suæ uitæ die iura amicitiæ scurruli obscæ
nitate polluere nõ dubitauit cũ itelligeret se pau
lo post uitæ fructibus cariturũ. ¶Inhonestius: tur
pius pp igratitudinẽ q̃ plãe moriens declarauit.
¶Intẽpestiuius: magis p̃ter tps: nã tẽpus illud quo
mortis instantis terrore pturbari debuerat lusus
nõ appetebat. ¶Scurili lusu: ioculario lusu obscæ Scuri
na ludificatiõe turpi loco a scurra dictus. nã scur lis lu
ra dicitur quasi sequẽs curiã uidelicet meretricẽ. sus

Vnc quoq;: ut eqora aĩo octau⁹ Li
ber q multaꝝ & uariaꝝ reꝝ exem
pla cõtinet memoratu digna: pri
mũ ãt eoꝝ ẽ: q ĩfames uel absoluti
uel dãnati ferũt: & qbus causis ex
id factũ sit p̃ter oiuꝫ opinionẽ: hoc
aũt ideo facit ut iuidia laborãtes si dãnati fuerint
mẽores id aliis quoq; cõtigisse dãnationẽ suã æqo
ri aĩo ferãt. ¶Ancipites motus. Dubios euẽtus. nã
sp icertus & dubius est euentus litis & belli. ¶In
uidia laborãtes: q aliis luisi sunt & odio habent.
¶Marcus uero popili⁹ sup. uir: ordinis Sena. mo ASCẽ
riẽs &. i. simi respexit uultu bẽigno: & p̃secutus ẽ sius
. i. affatus uerbis p̃se ferẽtibus. i. idicãtibus magnũ
amorẽ: Oppiũ Gallũ familiarissimũ sibi: ab ieũ
te ætate. i. a priordiis uitæ: respexit dico sic: p ue
tusto iure amiciciæ: & iudicauit unũ. i. solũ Oppi
um dignũ ultio cõplexo & osculo de mitis q assi
debãt. i. moriẽti. Supq;. i. isup tradidit quoq; ei an
nulos suos: uꝫ ne amitteret qd. i. aliqd ex ea hære
ditate q̃ nõ erat aditurus: qa i ãnulis erãt signeta
ut dicũt: & ita oia obsignabãt illis qb⁹ traditi es
sent. Quos. i. ãnulos Oppi⁹ uir diligẽs: sed Ludi
briũ amici moriẽtis plenũ cõtumeliæ reddit hæ
redib⁹ illi⁹. i. quos ille hæderes istituerat: existẽs
ip̃e exhæres. i. exps hæreditatis (Quo loco nõ ue
re dicat exhæredat⁹ cũ nũq̃ fuerit hæres nisi so
la spe) reddidit dico depositos i lucellũ. i. saccu
lũ: galli bursã uocãt & assignatos diligẽtissime a p̃
sentibus. s. testibus: ne arguat nõ reddidisse. Quid inhonestius aut qd itẽpestiuius. i. minus suo tpe factũ hoc lo
co. i. exẽplo hui⁹ loci. q. d. nihil. Quia Sena. Popli. R. s. popili⁹ egressus. s. Pau. ãte curia: & hõ caritur⁹. i. talis q ca
rere debebat: cõtinuo: fructibus. i. dulcedie & usu uitæ (Sũt q legãt fluctibus & respiciãt ad icertitudinẽ p̃ntis

uitæ:sed qa uerū careo de re amata fere dicitur:& plus facit ad sniam ꝙ iā cariturus erat fructibus.i. usu uitæ: & ita debebat ea bene uti:cū amplius nō sit illi tps futurū:quocirca etiam recte nihil intempestiuius dixit q̄ in articulo mortis scurrili lusui uacare:legā libētius neq; tā solus fructibus)oculis sup.ei9 p̄ssis.i.opp̄ssis & grauatis morte:& spiritu.i.anima reddēte supmos anhelitus: desumpsit.i.ex ꝓpria petulantia & malitia ai sumpsit sibi:sanctissima iura familiaritatis sugillāda.i.ad irrisionē deformāda:lusu scurrili.i.scurra nō senatore digno.

NVnc quoq; &c. Quasi cōtinuato orōnis filo a dānatis & excussis p̄ter spē:hæreditate trāsit ad absolutos ac dānatos p̄ter spē:cōciliās i p̄fatiōe sibi bēiuolētiā auditoris ex lectiōis cōmoditate ac dicēs. Nūc quoq; recordemur quibus de causis laborantes in iuidia sunt aut absoluti aut damnati;ut motus ancipites:idest dubii euentus iudiciorū tolerentur.s.a nobis aut a lectoribus sic admonitis: animo ægre q̄ si non sint aliorum exemplis quodammodo confirmati.

MArcus Horatius īterfectæ sororis crimīe a Tullo rege dānatus:ad populū ꝓuocato iudicio absolutus ē.quoꝝ alteꝝ atrocitas necis mouit: alteꝝ cā flexit.qa īmaturū uirginis amorē seuere magis: q̄ īpie pūitū existimabat. Itaq; forti pūitiōe liberata fratris dextera: tantum cōsanguineo quantū hostili cruore gloriæ haurire potuit:acrē se tūc pudicitiæ custodē Populus Ro. postea plus iusto placidum iudicem præstitit.

De Sergio Galba.

CVm a Libōe. Tr. Pl. Sergius Galba pro rostris uehementer increparetur: quod

OLI. MArcus Hora. Hæc hyst i.c.d seueritate dicta ē.cōsta tāt Hora.a duūuiris lege pduelliōis dānatū:& auctore tulo rege bēigno legis iterp̄te facta ꝓuocatione ad pp̄lū ab eo fuisse absolutū:sed ē hist.tota repetēda. ¶ Ad pp̄lū ꝓuo.iu. Quia lex erat horrēdi carminis duūuiri pduellionē iudicēt. si a duūuiris ꝓuocarit ꝓuocatiōe certato si uincēt caput obnubito i fœlici arbori teste suspendito uerberato uel itra pōeriū uel extra pōeriū. hac igiť lege dānat9 Hor. ꝓuocauit ad pp̄lū moti hoies ī eo iudicio maxie.P. horatio p̄re ꝓclamāte se filiā iur̄ cæsam iudicar̄ atq; ipo filio parē aīum i oi piculo gerēte absoluerunt & misericordia p̄ris cōmoti sed magis admiratione uirtutis q̄ iure causæ. ¶ Forti pūitiōe:q̄ meruerat ex cæde sororis. ¶ Tm̄.c.Nō mius gl̄iæ ex cæde sororis q̄ ex curiatoꝝ uictoria ꝯseq potuit. ¶ Acrē se tūc pudicitiæ custodē. In absoluēdo iqt horatio pp̄lus q̄ti faciēda eēt pudicitia declarauit: sed in galbæ iudicio qd seqť mitē se iudicē plus æquo p̄buisse uidetur. ¶ Pudicitiæ custodem: qa iure cæsam horatiā indicauit quæ impudica uideri poterat cū immaturū sponsi amorē tantopere lugeret ut fratrum & patria obliuisceretur. ¶ Plus iusto: in iudicio galbæ.

Galba ꝑfid9 i Lusitanos CVm a Libōe tribūo plæbis: Sergius Galba p̄tor i hispāia sūma pfidia usus ē i lusitāos:nā triū ciuitatū q̄s oppugnabat cōuocato pp̄lo tāq̄ de cōmodis eius acturus octo miliai qbus flos Iuuētutis cōsistebat electa & armis exuta parti trucidauit parti uēdidit cū illis pub.fidē dedisset.q̄ freti uenerāt in eius potestatē nā lusitāi sertorianas ptes secuti fuerant aduersus quos missus fuit hic sergius galba q uiolata pub.fide maximā barbaroꝝ cladē magnitudīe criminis supauit.re9 igiť fact9 a libōe tribūo plæbis die dicta uēit i iudiciū ubi cū a tribūo pfidia dānareť eiusq; dānatione Cato cū nōagēcarius eēt uehemēti orōne iuuaret se reū manifeste cōfessus ē.nihil.n.p se recusans qppe supplicio dignū se iudicans omissa sui cā paruulos eius filios & nepotē multis cū lachrymis populo cōmendabat q̄ res adeo cōmouit oēs ut p̄ter opinionem absolueret qoium cōsensu piturus esse uidebať. ¶ De hoc galba. Quītiliāus de istitutiōe oratoria li.ii. seruiū iqt galbā miseratiōe sola q̄ non suos mō liberos paruulos i cōtione ꝓduxerat.sed galli etiā sulpitii filiū suis ipse manibus circūtulerat elapsū eē cū alioꝝ monumētis:tū catōis oratione testatū. Ci.li.i. de oratore. Idē. Q.u. seruiū galbam quē hoiem ꝓbe meminisse se aiebat p grauiter rep̄hendere solebat ꝙ is.L. Scribonio questionē i eū ferentē populi misericordiā cōcitasset cū.M.Cato.galbe grauissimus atq; acerbus inimicus aspere apud.Po.R.uehemēter eēt locutus q̄ orōnē i originibus suis ipe exposuit. Rep̄hēdebat igiť galbā rutilius ꝙ is.G.Sulpi.galli ꝓpinqui.Q.u.Pupiliū filiū ipe pene i hūeros suos extulisset q p̄ris clarissimi & recordatiōe & memoria fletū populo moueret & duos filios suos puos tutelæ pupilli cōmēdasse ac se tāq̄ in p̄roptū testamētū faceret sine libra atq; tabulis.Po.Ro.tutorē istituere dixisset illoꝝ orbitati itaq; cū iuidia & odio populi tū galba p̄mereť hisq; cū tragediis liberatū ferebat. Qď item apud Catonem scriptū esse uideo nisi pueris & Lachrymis usus esset pœnas eum datuꝝ fuisse. Hæc rutilius ualde uituperabat.& huic humilitati dicebat: uel exilium fuisse uel mortem anteponendam. ¶ Lusitanorum. Lusitania pars est hispaniæ quæ nunc ut quidam uolunt portus gallia dicitur.

ASCEsius ¶ Marcus Horatius qui Curiatios interemerat damnatus a Tullo rege crimine sororis interfectæ: eo ꝙ casum spōsi sui iniquius ferret:absolutus est.s.intercessione paterna:& hoc iudico ꝓuocato ad populū. Quorū alterū .s.regem atrocitas necis.s.sororis mouit:scilicet ad damnandū eū:& causa flexit alteꝝ.i.populū absoluētē eum: quia populus existimabat amorem uirginis immaturum: quia in sponsum nondum maritum: punitum magis seuere quam impie. Itaq;: idest & ita: dextera fratris liberata: idest fratre ipso liberato forti punitione: hoc ē tali quam meruerat: potuit haurire tātum gloriæ: sup. ex cruore consanguineo quantum ex cruore hostili: quia non minus gloriosum fuit ob uirtutem a tali crimine absolutum euasisse quam hostes prostrauisse. Faciens autem parasceuen ad sequens exemplum addit. Populus romanus præstitit: idest exhibuit tunc se custodem pudicitiæ acrem: quia uirginem iuste cæsam censuit: eo ꝙ immature sponsum impatientius amasset: & sup. præstitit se postea iudicem placidum plus iusto: idest quam iustum fuit. ¶ Cum Sergius Galba icrebaretur uehementer a libone tribuno plæbis pro rostris: idest ante rostra unde ad populum sermo fieri solebat: ꝙ ipse Galba prætor cum esset prætor in hispania interemisset magnam manum; idest multitudinem bellicam.

¶ In origines rettulit. In libro qui inscribitur de originibus. ℣ Mittigata cõ. Mittigato populo. nã tria significat populum orationem & locum. ℣ Illam quæstionem. Inquisitionem & causam texit misericordia non æquitas. OLI.

Onsentaneũ quod sequitur Au. Gabinius in maximo ardore infamiæ fuit: corrupto uidelicet exercitu uel uerius uendito Ariobarzani quo Ptolemeũ reduxerat in regnũ: ut supradictũ est sed potius pecuniarum repetundarũ hoc loco: nã de maiestate: cuius: eum lentulus flaminis filius postulauerat absolutus est: ut ait Cicero ad atticum & paulopost est omnino graui fama hoc iudicium ut uideaẽ reliquit iudiciis periturus: reliquis iudiciis

Lusitanorũ magna manũ: iterposita fide Prætor in Hispãia iteremisset: actiõiq; tribũitiæ. M. Cato ultimæ senectutis: oratiõe sua: q̃ i originibus retulit: subscriberet: reus ꝑ se iã nihil recusans: paruulos liberos suos: & galli sanguine cõiũctũ filiũ: flẽs cõmẽdare cœpit. eoq; facto mitigata cõciõe: q olum cõsensu piturus erat: pene nullũ triste suffragiũ habuit. misericordia ergo illã quæstionẽ: nõ æquitas texit. quoniam q̃ inocentiæ tribui nequierat: absolutio respectui puerorũ data est.

¶ De. A. Gabinio.

Onsentãeũ qđ seqẽ. A. Gabinius i maxĩo ĩfamiæ suæ ardore suffragiis ppl̃i Mẽmio accusatorẽ subiectus: abruptæ eẽ spei uidebaẽ. qm̃ & accusatio ptes suas plene exibebat: & defẽsiõis ꝑsidia: iualida fide nitebãẽ: & q iudicabãt: ira pciti pœnã hois cupide expectabãt. Igiẽ lictorẽ & carcer ante oculos obuersabãẽ. cũ iterim oĩa ista propitiæ fortunæ interuentu depulsa sunt. filius nanq; Gabinii Silenna: cõsternatiõis ipulsu: ad pedes se Mẽmii supplex ꝓstrauit: ide aliquod fomentum procellæ petens: unde totus ipetus tẽpestatis

dixit uidelicet de ambitu cuius eũ Publiũ Sylla reũ fecit i petitiõe cõsulatus & repetũdarũ de q̃bus nõdũ postulatus erat. hoc i ptura syrie factũ itelligamus; Nã de syriis ẽ senatus datus freqũẽs ut idẽ Ci. aut frequẽtes q̃si syriaci publicani uehemẽter uexatus gabinius exagitaret tamẽ a domitio publicani q̃ eum eẽnt cum equis ꝓsecuti. De Gabinio idem Cic. ita sensit in senatu cũ de ꝓuinciis cõsu. diceret syriã ipse cõsu. ut Piso macedoniam occuparat inq̃ eius iterfuit huiusmodi ut rex ariobarzães ipsum ad cædẽ faciẽdã cõduceret ad uẽiẽs i syriã eqtatum admitteret cohortes postea cõductæ sunt publicãos. prope i seruitutẽ iudeis & syriis traderet: nã ius publicãis nõ. dixit. pactiones sine iniuria factas reicidit. Custodias sustulit: uectigales multos ac stipẽdiarios liberauit: quo i oppido ipse esset aut quo ueniret publicanũ aut publicani seruũ esse uetuit Ga. in syria diutius est Semiramis illa retinenda inquit cuius iter prouinciam eiusmodi. ut rex Ariobarzanes cõsulem nostrũ ad cædẽ faciẽdã tanq̃ aliquẽ thracem cõduceret deinde auectus in syriam primũ equitatus habuit interitũ. postea cõcisæ sunt optimæ cohortes. Igitur in syria imperatore illo nihil aliud uidelicet actum est nisi pactiones pecuniarum eũ tyrãnis decisiones. direptiones latrocinia cædes: eũ palam Populo Ram. imperator instructu exercitu dexterã tendens. nõ ad laudẽ milites hortaretur: sed omnia sibi empta & emenda esse clamaret. infamiæ ardore. ℣ Magna illi infamia orta ẽ: Memmius accusator gabinii

q̃ ꝓuinciã syriã expillasset. uñ Ci. an i syria inqt diutius ẽ semiramis illa retinẽda. ℣ Abruptæ spei fractæ & debilitate spei. neq; n. spes ulla sibi subesse uidebaẽ. ℣ Inualida fide: Infirma fide: qa nulla fides eius defensoribus dabatur: iudices prætcrea uehemẽter irati cupiebant eius damnationẽ. ℣ Cõsternationis impulsu. Quia ubi uidit patrẽ damnatũ iri sic mente cõsternatus est ut amens propemodũ uidereẽ. ℣ Aliqđ formẽtũ ꝓcellæ. Trãslatio sumpta a tẽpestate. unde totus ĩpetus. Quia ipse actionẽ istũ susceperat. Gabinii uitinã discrimẽ adduxerat.

¶ Lusitanorũ fide interposita. i. quos in deditionẽ receperat: data fide de salute eorũ: & Marcus Cato ultimæ senectutis subscriberet. i. astipulareẽ & assensũ ꝑberet actiõi tribũitiæ. i. ĩpius tribũi i Galbã: orone sua q̃ rettulit. i. scriptã reliqt i origine. i. i ope qđ scripsit de origine rerũ Italicarũ: reus. s. Galba iã nihil. i. nullũ gẽus supplicii recusans ꝑ se: flens cœpit cõmẽdaẽ. s. pplo puulos suos: & filiũ Galli. s. Sulpitii. cõiũctũ. s. sibi sanguĩe: qa nepotẽ suũ & cõciõe mitigata. eo facto. i. tãtã hũiliatiõe Galbæ: is. s. galba q piturus erat cõsensu oĩum: nullũ. i. ñ ullũ: ñ hũit pñ ullũ suffragiũ. i. uotũ ppl̃i; triste. i. faciẽs cõtra se. Ergo misẽcordia nõ æqtas texit illã qõnẽ. i. actionẽ ꝑ sq̃sitionẽ qm̃ absolutio q̃ nequerat tribui inocentiæ data ẽ respectui piorũ puerorũ. Iniq; tñ data uẽ. Nã misericorditer agendo cũ pueris: impie actũ est cũ lusitanis tã ĩpie trucidatis; præserti cũ liberos eius alia uia iuuare poterãt. ASCẽsius

℣ Consentaneũ: idest cõforme supiori ẽ quod seqẽ. Aulus gabinius subiectus suffragiis. i. uocibus ad libitũ dãdis: populi. s. Romãi in maxĩo ardore infamiæ suæ. i. cũ ad ĩfamiã eius ardẽtissime ꝓcæderet: Caio Mẽmio accusatore: uidebatur esse spei abruptæ. i. destitutæ: quoniã & accusatio exhibebat plene partes suas. i. debitũ suũ: & præsidia defensiõis: nitebanẽ. i. fulciebanẽ fide iualida: & sup. ii q iudicabãt expectabãt cupide pœnam: idest punitionẽ hominis. s. de quo loquimur: hoc est Gabinii: ira ꝑcipiti. i. uehemẽti & subito agens. Igitur lictor. i. minister publicus: & carcer & suppliciũ: obuersabantur. i. occurebant ante oculos. s. Gabinii: cũ interim omnia ista: s. lictor: carcer: suppliciũ (quod qdã nõ habent: sed qa de tribus dicimus omne: habendum puto) depulsa sint interuentu fortunæ propitiæ. Filius namq; Gabini Silenna. s. nomine: impulsu cõsternationis: idest ex impetu mentis consternatæ de patris periculo; prostrauit se ad pedes Mẽmii; scilicet accusatoris supplex. i. se ad genua eius plicans: petens aliquo ad fomentum. i. sustentamentum ꝓcellæ. i. contra turbationem illam (Cũ fomentũ sit quo res fouetur: & non uidetur uelle procellam fouere: obscura censetur locutio: nam aptius quadraret sopimentũ aut refocillamentũ aut sedamentũ procellæ: nisi sit fomẽtum. i. sustentamẽtũ salutis paternæ: ꝓcellæ. i. cõtra ꝓcellã) petens dico idẽ. i. ab eo. s. Mẽmio: unde totus impetus tempestatis: idest uexationis paternæ.

OLI. ¶Eruperat:q̄si cū ipetu exierat.⸿Et documētū dareť.Exēplū inqt statuit lelius ne q̄s se nimiū secundis extollat:ne ue aduersis deprimat:nam ut inquit Seneca nemo cōfidat nimiū secundis nemo desperet meliora lapsis.

Pius Claudius.Li.Claudius pulcher cōsu.inqt q cōtra auspicia ꝓfectus iussit imergi pullos q cibari nolebāt infeliciter aduersus carthaginēses classe pugnauit:& reuocatus a senatu iussusq; dictatorem dicere.C.Glauciā dixit sordis ultimæ hoiem q coactus abdicare se magistratu postea ludos ꝑtextatus spectauit Sue.i uita tiberii Claudii. Claudius igt pulcher apud Siciliā nō pascētibus nō auspicato pulus:ac p cōtēptū religiōis mari demersis q̄si ut biberēt q̄do esse nolūt ꝑliū nauale iniit supatusq; cū dictatorē dicere a senatu iuberetur:uelut iterum illudēs discrimini publico glauciā uiatorē suū dixit.Va.aliter sentire uidetur nō ab hoste superatā fuisse cladē claudio ipatore sed pp cōtēptā religionē sp ratis.s. auspiciis tēpestate amissā itaq; cū ei dies dicta eēt ad populū qui:religionē cū maxia.Po.R.clade speruisset & in eo eēt ut dānareť. Subita e cœlo demissa tēpestas dānationē illā excussit & apiū liberauit.⸿Maior an iniuria religionis ꝙ cōtra oīa nauigauit.uetustissimū morē:Maiores.n.ut supra dictū ē nihil gerebāt:nisi prius captatis auspiciis.⸿Obiectus:ordo ē Apius claudius ifesto populo obiectus nescio maiore iniuria religiōis an patriæ.⸿Tutus fuit:Hiber.n.diuersum egit populū ita ut a dānatiōe illa amoueretur.⸿Diis interpellantibus: diis prohibētibus.

Appius Claudius auspiciū cōtēpsit

Odē auxilii gn̄e. Totia uestalis uirgo falso crimine icesti suspecta eodē auxilii genere emersit quo superius Apius. Na cū suæ sinceritatis cōscia foret nouo auxilii generē salutē suā tutata ē.sūpto.n.cribro deā uestā ꝓpalā ꝑcata ē:ut sibi liceret haurire ex tyberi aq̄ & eadē ad sacros ignes ꝑferre si sibi pudicitia constaret:quod etiam factum est. Nam ut inquit uicentinus poeta. Totia casta fuit sed non est credita.nāq; simul ac sensit palmas ad sydera tollens dire diua iā tibi casta negor. Si rea sum populo me nunc spectante ministra:Signa q̄bus noscar si tibi casta fui. Dixit & arrepto tyberio in littore cribro. Ipsa manu puram fluminis hausit aquam. Quam simul immotam nulloue foramine lapsam. Pertulit ad sanctos uirginitate focos: & cætera: quæ sequuntur.

eruperat. quē truci uultu a se uictor isolēs repulsū: excusso e manu anulo humi iacere aliq̄diu passus est. Quod spectaculū fecit:ut Lælius. Tr.Pl.approbātibus cūctis Gabiniū dimitti iuberet: ac documētū dareť: neq; secūdaꝝ reꝝ ꝓuētu isolēter abuti neq; aduersis ꝓpere debilitari oportere.idq; ꝓximo exemplo æque patet. ¶De Apio Claudio.

Pius Claudius nescio religionis maiore an patriæ iniuria.siquidem illius uetustissimum morem neglexit: huius pulcherrimam classem amisit.infesto populo obiectus:cum effugere debitā pœnā nullo modo posse crederet: subito coorti ibris beneficio tutus fuit:a dānatiōe. discussa.n. q̄stione:aliam uelut diis iterpellātibus de itegro istaurari nō placuit. Itaq; cui maritima tēpestas causæ dictionē cōtraxerat: cœlestis salutem attulit. ¶De Tucia Virgine Deæ Vestæ.

Odē auxilii gn̄e Tuciæ uirginis Vestalis icesti criminis reæ castitas: ifamiæ nube obscurata emersit: q̄ cōscia certæ sinceritatis suæ: spē salutis ancipiti argumēto peterē ausa est.

ASCēsius ¶Eruperat: quem:scilicet filium uictor insolens:idest immoderate uictoriam suam ferens Memmius passus est repulsum a se uultu truci.idest truculento iacere humi aliquādiu:& hoc annulo excussio ex manu(dubium est an ex manu uictoris:dum sic filium repelleret:an ex mano filii:sed quia addidit statim post repulsum uideť de filii annulo loq:cū tñ uero similius sit accusatorē q̄ supplicē ānulis orhatū:uñ Iuuēalis ostēdit ēt cōductis annullis ut pluris agerēt sua tēpestate egisse dicēs.cōducta paulꝰ agebat Sardōyce &c.quocirca mali de accusatoris ānulo itelligere. Quod spectaculū.s.tā miserabile:fecit ut Lælius tribunus pl. iuberet Gabiniū dimitti:id ē absolui;cunctis:scilicet romanis qui adderant approbantibus:scilicet iussa Lælii: ac sup.fecit:ut sup. exemplū daretur neq; oportere:idest decere:scilicet quēquam abuti insolenter:idest superbe ꝓuentu rerū secundarum: neq; debilitari propere.i.festinanter aduersis sup.rebus. Idq;:& id:patet æque:idest æqualiter exēplo proximo. ⸿Appius Claudius nescio an sup.existēs maior iniuria religionis an patriæ; siquidē ipse neglexit uetustissimū morē:illius.s.religionis(q̄ erat in auspiciis captandis & omnibus obseruādis & id genus miseris supstitionibꝰ ipse āt cōtra omina nauigauerat)& amisit pulcherrimā classē huius.s.reip.obiectus.s.ab accusatore populo infesto:cū crederet nullo modo effugere pœnā debitā fuit tutus.i.ꝓtectus a dānatione : beneficio imbris coorti subito.i.ex improuiso.Enim pro qa:q̄stione.i.disceptatione de causa eius:discussa.i.interrupta semel: non placuit .s.populo:aliam sup.quæstionē instaurari.i.instar prioris fieri de integro:uelut diis interpellantibus.i. perinde ac si dii iterpellassent & ipediuissent eius causæ p orōnē.Itaq; cui.s.Appio tēpestas maritima.i.i mari orta: cōtraxerat dictionē causæ.i.necessitatē purgādi se i iudicio.Et sup. tēpestas cœlestis.i.aerea ; hoc est iber de celo ortus attulit salutē.i.euasionē damnatiōis.⸿Eodē &c.Castitas Tutiæ uirginis Vestalis reæ.i.accusatæ criminis incesti obscurata nube infamiæ:emersit.s.de ꝓfundo malorū eodē genere auxili.s.cælestis:nō tamē p pluuiā: sed p aq̄ Tyberinā. Quæ.s.Tutia conscia certæ sinceritatis.i.integritatis suæ aut sinceritatis.i.puritatis(unde notū est consciū etiā de bono dici:ut:& mens sibi conscia recti)ausa est petere spem salutis argumento.i.approbatione ancipiti.i.dubii euētus(sed mirabilis fidei:ut merito erubescamus q tā modicæ fidei sæpe inuenimur. Verum q̄stio oriri posset qua ui sequens miraculum contigerit: an diuina q̄ castitatis amatrix : etiā gentili mercedē castæ uitæ rependere uoluerit:an diabolica id ob alia aut alioꝝ peccata potente:ut insolita superstitione diutius detineret. Nā potuit uis illa occulta aquā intra cribrū imotam cōtinere:q̄ nouit semen uirile ad generationē trāsferre.)

¶ Temere: sine ratione: quia nulla erat ratio uel causa cur aqua per rimas cribri nō flueret. ¶ Ipsa rerum natura: Aque natura liquida est & per tenuissimas rimas defluens quod in uoto tutiæ minime factum est. OLI.

ITem Lucio Piso: Lucio Piso accusatus iniuriarū contra focos macedoniā Piso consul occupauerat in qua ita segessit ut exercitum amitteret barbari infesta oia redderent: Acheos sibi ingentem pecuniam pendere cogeret Vectigal ac portoriū dyrrachinorum in quæstum suum uerteret: bizantinorū ui bē hostilem in modū uexaret. nobilissimas etiam uirgines fama erat se i puteos abiecisse & morte uolūtaria necessariā turpitudinē depulisse. ¶ Dubiæ ruinæ metū: Timebat enim quorsum tēderet populi iudiciū. ¶ Nimbi: nimbus dicitur uētus pluuia. ¶ Totā quæstionē: idest inquisitionē. Alii legunt concionē. ¶ Huc deductum necessitatis. id ē ad necessitatē coactum. Abiicere se tam suppliciter. Vt humi prostrat⁹ iudicum pedes oscularet.

Piso a claudio pulchro accusatus

arrepto .n. cribro Vesta iqt: si sacris tuis castas sēp admoui mãus: effice: ut hoc hauriā ex Tyberi aq̄: & i ædē tuā pferā. audacter: & temere iactis uotis sacerdotis: rerū ipā natura cessit. ¶ De. L. Pisone.

ITē. L. Piso a. L. Claudio pulchro accusatus: qd' graues: & itolerabiles iniurias sociis itulisset: haud dubiæ ruinæ metū fortuito auxilio uitauit. nanq; p id ipsum tp̄s: quo tristes de eo sentētiæ ferebāt repētina uis nibi icidit. cūq; pstratus humi pedes iudicū oscularet: os suū cœno repleuit. qd cōspectū totā q̄stionē a seueritate ad clemētiā: & mansuetudinē trāstulit. qa satis iā graues pœnas sociis dedisse arbitrati sunt huc deductū necessitatis: ut abiicere se tā suppliciter: aut attollere tā deformiter cogeret. subnectā duos accusatorum suorum culpa absolutos.

¶ De. Q. Flauio.

QVi. Flauius a. G. Valerio ædile apud populū reus actus cū q̄tuordeci tribuū suffragiis dānatus eēt: pclamauit se inocētē opprimi: cui Valeri⁹ æq; clara uoce respōdit. nihil sua iteresse: nocēs ne: an inoxius piret: dūmō piret qua uiolētia dicti reliq̄s tribus aduersario donauit abiecerat inimicū. eūdē: dū p certo pessūdatū credidit: erexit. uictoriāq; in ipsa uictoria perdidit.

¶ De Caio Cosconio.

CAium etiam Cosconium Seruilia lege reum: propter plurima: & euidētissima facinora: sine ulla dubitatione nocentem.

QVitus Flauius. Q. u. Flaui⁹ reus actus hūc fimbriā fuisse coniicimus: quem sæuissimū legimus qppæ cinnæ satellitē: q postea Valerio Flacco cōsule: legatus in asiā profectus p simulationem dimissus corrupto exercitu. Duce interficiēdū curauit: Ipse correptis fascibus prouinciā igressus Mitridatē pergamo expulit. ilion ubi tardius porte aperiebant incēdi iussit: & populo uisceratio a Marco Flauio data in funere matris. erant q per speciem honorādæ parentis meritam mercedem populo solutam interptarent: q eum die dicta ab edilibus crimie stupratæ matrisfamilias absoluisset. ¶ Tā nocēs: q̄ innocēs dicit: cuius rex agit. ¶ Abiecerat: Dicit quomodo absolutus est flauius accusatoris culpa. ¶ Reliquas tribus: quæ una ex uigiti stabant. ¶ Perdidit: Quia tanta dicti uiolentia reliquas tribus in suum odium attraxit.

CAium etiá Cosconiū: lex seruilia repetundaꝝ. Nā apud Asconiū pedianū sic legimus. Quintus seruilius Cepio cū iudicia penes eq̄strē ordinē essent & P. Rutilio dānato: nē otā inocēs esset ut nō illā timeret. Q. u. Seruilius cepio: scauꝝ ob asiaticæ legationis inuidiā & aduersus legē pecuniaꝝ reū fecit repetundaꝝ lege q̄ tulit Seruilius: Ne qs: scilicet legatus pecuniā acciperet sicut scaurus acceperat & hunc cosconium accepisse intelligimus.

Cosconius lege seruilia rep

¶ Eni p qa: cribro. i. istrumēto illo crebris foraminib⁹ pui: arrepto. s. i māus: iqt: o uesta si ego admoui semp sacris tuis māus castas: effice ut hauriā hoc. s. cribro aq̄ ex Tyberi q Ro. pterlabit fluuius: & pferā i ædē. i. phanū tuū. Votis iactatis. i. iactāter emissis audacter & temere: ipā natura reꝝ q̄ fecit aq̄ liqdā: cessit sacerdoti: qa ad uota illius aq̄ i cribro māsit. ¶ Itē Lucius Piso accusatus a Lucio claudio Pulchro q intulisset sociis: scilicet Romani impii intolerabiles iniurias uitauit auxilio fortuito. i. a casu orto; metū ruinæ haud dubiæ. i. certæ. Namq; repentina uis nimbi. i. imbris incidit: scilicet in populum stantem pro rostris per ipsum tēpus quo tristes sententiæ ferebātur de eo: cūq; ipse pstratus humi oscularetur pedes iudicū: ipse repleuit os suum cœno: qd. s. factū eius aut cœnum i ore conspectū. s. a populo: transtulit. i. trāsmutauit totam questionem. i. inquisitionē eius a seueritate ad clæmētiā & māsuetudinē: quia arbitrati sunt: scilicet q id uiderant: eum dedisse iam sociis satis graues pœnas: deductum huc necessitatis. i. ad hāc necessitatē: ut cogeret abiicere se tā suppliciter. s. ad pedes iudicū: aut attollere tā deformiter. s. deformata facie cœno. Subnectā. i. superioribus casu absolutis duos absolutos culpa accusatorū suorū. ¶ Quintus flauius actus reus. i. accusatus a. G. Valerio ædile apud populū: cū eēt dānatus suffragiis quattuordeci tribuū ex trigitaq̄nq;: pclamauit se opprimi inocentē. Cui Va. respōdit uoce æq; clara: nihil interesse sua: ne pro an piret nocēs an innoxius dummō piret q̄ uiolentia dicti ipe donauit aduersario. i. ad defensionē eius: reliquas. s. xxi. tribus. Valerius sup. abiecerat. i. uicerat iam inimicū: & erexit eundē dū credidit p certo pessundatum & perdidit uictoriā in ipsa uictoria. i. insolenter loquendo ob iam fere partā uictoriam. ¶ Caium &c. Ordo incipiendus est ab obliquo propter relatiuum eius sic. Caium etiam Cosconiū rerum lege seruilia: idest repetundarum nocentem propter facinora: idest facta iniqua: plurima & euidentissima: sine ulla dubitatione: carmen: scilicet lubricum.

ASCēsius

OLI. ℂPuerú prætextatú: puerorum nobilé. ná ꝑtextata nobiles utebátur q̃ teste Macrobi. prius. T. Hostilius rex Ro. tertius debellatis hetruscis ut Ro. haberet instituit. sed ꝑtextá illo seculo puerilis nó usurpabat ætas. At postea Tar. demarati. exulis filius priscus rex Quítus a Romulo de sabinis triúphás filiú suú annos q̃ttuordecí natú ꝙ in bello hosté manu ꝑcusserat ꝓconcione laudauit: & ꝑtexta donauit hic deductus mos ut ꝑtexta in usum pueroru nobiliú usurparet. est auté ꝑtexta toga cui purpura ꝑtexit. ⁋ Poetico ioco. More poetarú uersibus ludétiú. ⁋ De se dare: quia etiam aduersariú flagitiis superabat. ⁋ In sua causa. Ná nunq̃ absolutus fuisset Cosconius nisi obscænitas accusatoris iudices perturbasset.

Valerii Valétini accusatoris ei⁹ recitatú i iudicio carmé: quo puerú ꝑtextatú: & igenuá uirginé a se corruptá poetico ioco significauerat: cótexit. Siquidé iudices iniquú rati sunt eú uictoré dimitteré. qui palmá non ex alio ferre: sed de se sedare merebaté. Magis ergo Valerius i Coscóii absolutióe dánat⁹: q̃ Cosconius in causa sua liberatus est.

ℂDe. A. Attilio Calatino.

Attingá eos quoq; quorum salus ꝓpriis obruta criminib⁹: ꝓxiorum claritati dóata é. A. Attiliú calatinú soranorum oppidi ꝓditióe reú admodú ifamé íminétis dánatióis ꝑiculo. Q. Maximi soceri pauca uerba subtraxerút. qb⁹ affirmauit si i eo crimie sóté illú ipe cópisset. direptutú se fuisse affinitaté. cótiuo. n. populus pene iá exploratá sentétiá suá: unius iudicio cócessit. idignú rat⁹ eius testimóio nó credere: cui difficilis Reip. temporibus: bene se exercitus credidisse meminerat.

ℂDe. M. Aemilio Scauro.

Marcus quoq; Aemilius Scaur⁹ repetundarum reus: adeo ꝑditá & cóploratá defen-

Attingá eos quoq;. Dicturus Va. de his q cú nocétes eént: Maiorum suorum claritate seruati ab. Au. Attilio calatino súpsit exordiú q cú Soræ oppido ꝑeét bello púico: quo tépore Hánibal Italiá uastauit & illi⁹ oppidi ciues ad Hánibalé defecissét Sulpitio fuit id Calatini cósilio factú i iudiciú itaq; Calatinus rapit: nec dubiú erat qn ab infesto populo dánaret nisi pauca Qu. Fabii maximi uerba iudicialé illú ipetú gño ꝓpulsassent: De hoc auté attilio supius dixius i ca. de iur triúphádi. ⁋ Direpturum: abrupturú affinitaté. ꝑ diuortiú. n. filiá suá ei dépsisset. ⁋ Exploratá sniam; qa ꝑp euidés crimé fuit pene certa snia. ⁋ Difficillimis reip. tpibus ꝑp igétes Ro. clades. ⁋ Bene se credidisse: optie se cómisisse. hic. n. Fabius é de quo Ennius unus hó nobis cunctádo restituit rém q trahédo bellú & exercitú Ro. seruauit & uires Hannibalis debilitauit.

Scaurus repetundarú reus — Marcus quoq; æmilius Scaurus: Repetúdarum reus. M. Sca. Marci Sca. filius q priceps senatus fuit: uitricú húit Syllá quo uictore & múifico in socios uictoriæ ita abstinés fuit ut nihil donari sibi uoluerit: neq; sub hasta emerit edilitaté summa magnificétia gessit. Adeo ut in eius ipensas opes suas absumpserit magnúq; æs alienú cótraxerit. ex ꝑtura ꝓuinciá Sardiniá obtinuit in q̃ nec satis cótinéter se gessisse existimatus é & ualde arrogáter ꝙ géus morum in eo paternú uidebaté: Cú cætera idustria neq q̃ eét par. erat tamé aliq̃do iter paternos causarum hic cú ad cósulatú ad. iii. kalédos q̃ntiles Ro. uéisset q̃renti bus de eo Sardis a. Pu. Vale. triario adolescéte parato ad dicédú & notæ idustriæ filio eius q i Sardinia cótra. M. Catoné repetúdarum ut i actis scriptú é pridie nóas q̃ntiles deféderút icaurum sex patróni cú ad tps raro qlq̃ pluribus uteretur q̃ q̃ttuor fuerút táthi sex Clodi⁹ pulcher: Mar. Marcell⁹ Ma. Claudi⁹: Mar. Ci. Mar. messalla niger: Qu. hortésius ipe quoq; scaurus dixit ꝓ se ac magnopere iudices mouit sq̃llore & lachrymis & dilitatis effusa méoria ac fauoré poplari & ꝑcipuæ ꝑnæ auctoritatis recordatióe. ⁋ Repetú darum: Dici⁹. n. repetúdarum & de repetúdis. Cóploratá: Traslatio sumpta ab his q mortuos lugét q cú actú de eis uidét dicút post cóclamationé cóploratú é.

ASCĒsius — ℂValerii Valentini accusatoris eius recitatú in iudicio quo. s. carmine Valétinus significauerat ioco poetico qa poetæ sæpe lasciue ludút dú caste uiuunt unde Catullus: Nam castú esse decet poetam Ipsum Versiculos nihil necesse & cætera. Puerum prætextatum: idest ingenuum & nobilem: & uirginem ingenuam corruptam a se contexit: idest protexit. Si non esset eius ordo esset carmen Valerii & cætera contexit Caium Cosc. & cætera. Siquidem iudices rati sunt iniquum sup. esse dimittere eum: scilicet Valerium Valentem uictorem: scilicet in lite: qui merebatur nó ferre palmam: idest uictoriam ex alio: sed dare sup. alii de se. Ergo Valerius: scilicet accusator est magis damnatus in absolutione Cosconii quam Cosconius liberatus est in causa sua. Non enim propter innocentiam suam: sed propter accusatoris turpitudinis suæ cófessionem absolutus est. ⁋ Attingam (Nouá speciem absolutorú aggreditur unde paucis continuationé præmittit) quoq;: idest etiam eos quorú salus obruta: idest immersa propriis criminibus: est donata: idest remissa claritati: idest ob claritatem proximorum: scilicet sanguine aut affinitate. Pauca uerba Quinti Maximi soceri: idé patris uxoris Attilii calatinii: subtraxerút periculo damnationis imminentis Aulum Attilium Calatinum reum proditione oppidi soranorum infamem admodum: idest ualde: aut usq; admodum. i. mensuram quæ satis sit ad eius condemnationé. Quibus sup. uerbis Quintus Maximus affirmauit si ipse inuenisset illum. s. Calatinum sonté. i. culpabilé eo crimine. s. proditionis se fuisse direpturú. i. dissipaturum aut dirépturú. i. separaturú affinitaté. s. contractá cú reo. Enim pro quia populus concessit continuo sententiá suam iam pene exploratam. i. certam & cópertam iudicio unius. i. uiri: ratus indignum sup. esse: non credere testimonio eius cui exercitus meminerat credidisse: idest protegendum cómisisse se bene. i. tute téporibus reip. difficillimis. ⁋ Marcus quoq; Aemylius Scaurus reus repetúdarum. i. pecuniarú a sociis in ꝓuincia ablatarú & ab ipsis repetitarú attulit in iudiciú defensioné adeo perditá & cóploratá. i. desperatam de euasione sicut complorati homines nullam spé uitæ habent: cum manifeste sint mortui adeo dico.

¶ Amplissimorum uirorum: ut fabii & scauri superius commemorati. ¶ Non sane multum potuit. Narrat Vale. quomodo accusatorum amplitudo peccantiũ causis aliquãdo profuerint. Cum enim uideret. Po. R. multos indies accusatores insurgere potentia sua fretos non est passus imbecilliores a maioribus opprimi. [OLI]

V. Scipio Cottam accusauit: hũc Cottã gracchanæ seditiõis fauorẽ itelligimus. Cũ scipio acerrime restitit: ut apud Plutarchũ in. T. & C. gracchoꝝ uita manifestissime patet. Nã aurelius cotta aliquot post annos ptor iudicia ad equites Romanos transtulit: hũc igiẽ cottã: cũ Lu. scipio isamatũ in iudiciũ ptraxisset: & multis grauissimis criminibus afflictũ eo perduxisset: ut damnareẽ octauo iudicio illũ populus liberauit. Ne eius dãnatio accusatoris amplitudini donata existimareẽ. ¶ Cõfossa: afflicta: cõuicta: trãslatio a gladiatoribus sumpta q sibi inuicẽ uulnera inferũt. ¶ Ampliata: inter cõperendinationẽ & ampliatã causam hoc interest. Cõperendinatio est cum altera tãtũ partiũ petit: ut in aliũ diẽ iudiciũ differaẽ: eo q dicat iudices cãm non probe tenere: Ampliata uero cã est cũ cã itellecta si iusta est Reus cõfestim absoluiẽ: si mala est nõ statim dãnaẽ: sed in aliud tp̃s deferẽ: & i tabulis si scriptũ erat. A. Absolutionẽ factã eẽ signĩficabaẽ. Si uero. D. dãnatũ reũ eẽ itelligabãt: sꝫ si differebaẽ: i tabulis iprimebanẽ. N. & L. id ãt signãt nõ liqt. ¶ Triũphos & trophæa: triũph9 plenæ uictoriæ decernebatur utpote debellatis hostibus: trophæum uero semiplenæ ut fusis atq; fugatis.

Cotta a Scipione nasica accusatus

sionẽ i iudiciũ attulit: ut cũ accusator diceret legẽ sibi cẽtũ atq; uigiti hoibus denũtiaẽ testimõiũ licere: seq; nõ recusare: quo min9 absolueretẽ: si totidẽ nominasset: qbus i ꝑnicia nihil abstulisset: tã bõa cõditiõe uti nõ potuerit: tñ pp uetustissimã nobilitatẽ: & recẽtẽ mẽoriam patris absolutus est.

¶ De Cotta.

SEd queadmodũ splẽdor ãplissimoꝝ uirorũ i ꝓtegẽdis reis plurimũ ualuit: ita opprimẽdis nõ sane multũ potuit. qn ẽt euidẽter noxiis: dũ eos acri9 ipugnauit ꝓfuit. L. Scipio Aemilianus Cottã apud populũ accusauit. cuius cã q̃uis grauissimis criminibus erat cõfossa: septies ãpliata: & ad ultimũ octauo iudicio absoluta est. qa hoies uerebãẽ: ne ꝑcipue accusatoris amplitudini dãnãtio eius dõata existimareẽ. Quos hæc secũ locutos crediderĩ: nolumus caput alterius petẽtẽ i iudiciũ: triũphos: & trophæa: spoliaq;: ac deuictaꝝ nauiũ rostra deferẽ. terribilis sit is aduersus hostẽ. ciuis uero salutẽ tãto fulgore gloriæ subnixus ne iseq̃tur. tã uehemẽtes iudices aduersus excellẽtissimũ accusatorẽ: quam mites i longe inferioris fortunæ reo.

¶ De Callidio bononiensi.

CAllidius bononiensis in cubiculo mariti nocte deprehensus: cum ob id causam adulterii diceret: iter maximos: & grauissimos isamiæ fluctus: emersit tanq̃ fragmẽtũ naufragii. leue admodũ gẽus defẽsiõis amplexus: affirmauit. n. se ob amorem pueri sui eo esse ꝑductum.

CAllidius Bonõiẽsis: hic ẽ Callidi9 ille q calliditate sua grauissimũ iudicium effugit. Cũ. n. mãifesti ꝓpemodũ: adulterii accusat9 eẽt: hoc leui adminiculo aduersus ualidissima accusatoris argumẽta sustẽtat9 iudiciũ subterfugit: q affirmaret se i patiẽtia libidinis pueri serui cuiusdã illic dormiẽtis i mariti cubiculũ esse ptractũ. ¶ Mariti: quẽ honoris gratia nõ nominat. ¶ Causam adulterii: neq; ẽt negaẽ poterat utpote q dep̃hẽsus fuerat. ¶ Leue fragmẽtũ: Ita euasit uel emersit queadmodũ nõnũq naufrag9 euadit puo nauis fragm̃to hoc ẽ tabula.

¶ Vt cũ accusator diceret licere sibi lege. i. ꝑ legẽ denũciaẽ testimoniũ cẽtũ atq; uigiti hoib9 & se. s. accusatorẽ nõ recusaẽ quo mius. i. ut nõ: hoc ẽ ut reus nõ absolueretẽ si noiasset totidẽ qb9 nihil abstulisset i ꝑnicia: nõ potuerit uti tã bõa cõditiõe. i. oblata ut. s. cẽtũ & xx. se nullã iiuriã passos noiare posset: tñ absolutus ẽ pp uetustissimã nobilitatẽ. s. maioꝝ suoꝝ: & pp recẽtẽ mẽoriã prĩs. Sed quẽadmodũ (parasceue est ad aliũ mẽbꝝ eiusdẽ tituli) splẽdor ãplissimoꝝ uiroꝝ ualuit plurimũ i ꝓtegẽdis reis: ita nõ sane multũ. i. ẽ paꝝ potuit i opprimẽdis. s. reis qnẽt. i. isup ꝓfuit noxiis. i. sõtib9 euidẽter dũ i pugnauit eos acrius. i. ardẽti9 q̃ deceret. ¶ Lucius Scipio Aemilius accusauit Cottã apd pplũ cuius. s. Cottæ cã q̃uis erat cõfossa. i. afflicta grauissimis criminibus: ãpliata septies. i. dilata i aliũ tp̃s ad dãnationẽ ei9 magis opportunũ absolutũ ẽ ad ultimũ iudicio octauo. i. post septẽ ãpliationes qbus tacite dãnata fuerat. qa hoies uerebanẽ ne dãnatio eius. s. Cottæ existimareẽ dõata ꝑcipue ãplitudini accusatoris. s. Lucii Sci. hoc ẽ ne diciteẽ q eũ potius dãnasset ob gratiã accusatoris q̃ ob crimẽ dãnati. Quos. s. hoies ego crediderĩ. i. facile putauerĩ locutos fuisse secũ hĩ. Nolumus petẽtẽ caput alterius deferẽ secũ i iudiciũ triũphos & trophea & spolia & rostra. i. ferramẽta acuta e ꝓris nauiũ deuictaꝝ: & is. i. talis sit terribilis aduersus hostes; uero ꝓ sed: ne iseq̃ẽ. i. nolumus ut iseq̃ẽ salutẽ ciuis. s. Ro. subnixus. i. suffultus tãto splẽdore gl̃iæ. s. suæ. Locutos igt sic crediderim eos tã uehemẽtes iudices aduersus excellẽtissimũ accusatorẽ q. i. q̃tũ mites reo. i. i reũ fortũæ lõge iferioris. ¶ Callidi9 Bonon. dep̃hẽsus nocte in cubiculo mariti. s. cuiusdã matrõæ: cũ diceret ob id. i. ob eã suspitionẽ cãm adulterii. i. purgaret se de adulterio emersit. i. euasit icolumis: iter maxios & grauissimos fluct9 isamiæ: amplexus leue admodũ gẽ9 dẽfẽsiõis tãq̃ fragmẽtũ naufragii. i. nauis fractæ: ad q̃ alludit author. n. ꝓ qa (iterrogat9. s. qd i cubiculo aliẽo q̃reret) affirmauit se eẽ ꝑductũ eo ob amorẽ pueri. i. pusiõis q i cubiculo illi9 dormitabat: q̃si uero hõestior eẽt turpitudis nephãdæ q̃ adulterii cl̃pa: certæ illis tpib9 qa mior fiebat ciuib9 iiuria leuior ẽ iudicata: cũ tñ grauior fuerit q̃ñ qdẽ naturalẽ subuerterit ordinẽ (Sẽ q hẽant pueri sui: qd si ẽ dicẽ9 pueꝝ adulteri i idẽ cubiculũ callide imissũ ut si dep̃hẽsus forte fuerit eo excusiõis cõfugeret. Nõ. n. reciprocatio patiẽ ut itelligã9 sui. s. mariti.

ASCensius

OLI. ¶ Suspectus:locus amariti cubiculū. ℣ Tēpus:nocturnū. ℣ Matrissfamilias.q nō satis pudica foret.ex quo dep-hendi poterat eum adulterii causa iuisse ℣ Adolescentia:quæ procliuior in libidinē eē cōsueuit. ℣ Confessio intemperantiæ:quia confessus esset propter puerū seruum iuisse.nā si propter ingenium iuisset damnatus esset;

c Vm parricidii causam:An hic fuerit cælius ille rufus ad quē M.Ci.ex cilicia scripsit:nō affirmauerim:quū igit̃.T.Cælius cœlii terracinēsis filius noctu in cubiculo uulneribus cōfossus iuentus fuisset:in altero cubili eiusdē cubiculi cubātibus filiis:neq; qspiā alius i supitionē cædis ueniret:illi una

suspectus erat locus.suspectū tp̄s.suspecta matrissaliæ p̄sona.suspecta ēr adulescētia ipsius. Sed crimē libidinis:confessio intemperantiæ liberauit.

¶ De Cœliis fratribus & filiis Titi Cœlii.

Emissionis hæc:illud aliquāto grauioris materiæ exēplū.Cū pricidii cām duo fratres Cœlii dicerēt:splēdido Terracinæ loco nati:quo⁊ pater Titus Cæli⁹ i cubiculo qescēs:filiis altero cubātibus lecto:erat iterēpt⁹:neq; aut seruus qsq̄:aut liber iuēiret:ad quē suspicio cædis ptietet:hoc uno noie absoluti sunt.qa iudicib⁹ planū factū ē illos aperto ostio iuentos esse dormientes.somnus inoxiæ securitatis certissimus idex miseris opē tulit.Iudicatū ē.n.re⁊ naturā nō recipere:ut occiso patre:supra uulnera:& cruorē eius:quietem capere potuerint.

¶ De Lucio Scipione.

Ercurremus nūc eos:qbus i causæ dictione magis q̄ extra q̄stionē erāt:nocuerūt:quam sua innocentia opem tulit.

V. Scipio post speciosissimū triūphū de rege Antiocho ductū pīde.ac si pecūiā ab eo accepisset:dānatus est.nō puto quod p̄rio corruptus fuerat:ut illū totius Asiæ dominū.& iam Eropæ uictrices manus iniiciērē:ultra Taurum montem summoueret:sed alioq uir sincerissimæ uitæ:& ab hac suspitione ꝑcul remotus:inuidiæ:quæ tunc in duorū fratrum inclytis coguominibus habirabat:resistere non potuit.

tantū causa absoluti fuerūt ꝙ aperto hostio dormiētes iuēti sunt.neq; enim uerisimile fiebat si patrē necassent oculos filio⁊ potuisse in somnū resolui.Quorū pater qa ut diximus de nomine patris filii apud maiores denominabant̃. ℣ Terracina:oppidū est i uolscis qđ olim trachina dicebatur:postea anxur dictū ꝙ ibi Iuppiter coleret̃:i berbis.

Terracina oppidum

℣ Altero cubiculo ꝓximo lego pr̄is. ℣ Cubiculo:nā cubiclū cōtinet cubile. ℣ In eodē.n.cubiculo duo erāt lecti:i altero pater:i altero filii cubabāt. ℣ Vno noie:hac una cā.qa cubiculū eo⁊ inuentū est ipsis dormiētibus aptū:nō.n. existimabāt adolescētes in tāto discrimine potuisse securā quietē capere. ℣ Planū factū est:alia enim ratione iuuenes cædis absolui non poterant. ℣ Somnus innoxiæ:Somnus inquit effecit ut innoxii iudicarētur:quod haud q̄q natura passa fuisset filios Sōnū capere potuisse post uulnera patris.

Ercurramus.Transit ad eos qui uel inuidia accusatorum uel iniquitate iudicum damnationē euitare nō potuerūt:nec sua ipsorū inocentia sibi opē tulit.

Vcio Scipio:Is frater aphricani fuit:q ad Sipilum montē legato Fratre:Antiochū regē syriæ uicit.& regni parte priuauit:unde asiaticus dictus ē:post.reus pecūiæ interceptæ:ne i carcerē duceret̃:gracchus pater tribūis plæbis:auctor est Plinius orator.

L.Scipio Asiaticus dānatus

℣ Lucius Scipio:Qui asiaticus dictus est.Etiam europæ Antiochus nō contentus asia:europā quoq; inuadere properabat. ℣ Vltra montē tau⁊:hoc idē libro quarto dicit capitulo primo:exemplo ultimo Antiochus inqt a Lucio scipiōe ultra taurū montē iperii finibus sūmotus cū aliā ꝓuinciā uicinasq; ei gētes amisisset.Grās agere Po.R.non dissimulāter tulit. ℣ Inclytis cognominibus.Nam alter aphricanus alter asiaticus dictus est.

ASCē sius ¶ Locus erat suspectus quia cubiculum uiri Tēpus erat suspectum:quia nocturnū.persona matrissamiliæ quæ sola solū admiserat in cubiculū & q̄ forte leuibus erat moribus & adolescētia ipsius.s.uiri aut forte mulieris erat suspecta.sed cōfessio tēperātiæ.i.ardētioris amoris in puerū:liberauit crimen libidinis.s.adulteriæ.Hæc.s.iā dicta sunt materia remissioris.i.leuioris & facilioris q̄si si dūs placet:nō grauissima sint id gē⁹ flagitia:illđ.i.qđ seqt̃ exēplū ē sup.materiæ grauioris aliq̄to. ℣ Cū duo fratres Cælii.s.noie nati terracinæ loco splēdido dicerēt cām pricidii.i.defenderēt se ab accusatiōe pricidii(Nā dicere cām est se defendere:dicere sentētiā ē iudicare)quorū pater Titus Cælius iterēptus erat qescēs in cubiculo:filiis sup.eius cubātibus in altero lecto.s.eiusdē cubiculi:neq; aut seruus qsq̄ aut liber iueniret̃ ad quē suspicio cædis ptineret:absoluti sunt hoc uno.i.solo noie.i.hac sola rōne:qa planū factū ē iudicibus inuētos eē dormiētes ostio apto.Somnus certissimus index securitatis inoxiæ:qa tanti criminis cōscii nō possunt securæ dormire:tulit miseris opē.s.defensiōis.Iudicatū ē.n.naturā re⁊ nō recipere.i.nō pati ut pr̄e occiso potuerint cape qetē supra.i.post(aut sup)uulnera & cruorē eius.s.pr̄is.Hoc āt dicto trāsiēs ad aliud mēbrū p parasceuē dicit. ℣ Percurrēus nūc eos qb⁹ i dictiōe causæ.i.i defēsiōe sua:ea q erāt extra q̄ōnē.i.de qbus nō fiebat q̄stio:nocuerūt magisq̄ inocētia sua tulit opē.i.opitulata ē. ℣ Lucius scipio damnatus est post speciosissimū triūphū ductū de rege Antiocho:perinde ac si accepisset pecuniā ab eo.s.Antiocho.Non puto ꝙ pretio corruptus fuerat:ut submoueret illū.s.Antiochum:dominum totius Asiæ & iniicientem iā.i.pauloante etiā Europæ māus uictrices:submoueret dico.i.depelleret:ultra Taurū montē:sed uir Vitæ syncerissimæ.i.integerrimæ:alioqui.i.alio quouis mō & remotus ꝑcul ab hac suspicione:non potuit resistere inuidiæ quæ habitabat tunc in iclytis cognominibus duorū fratrū.s.Scipionum.

a C Scipioni quidem: Scipio non commissa culpa: sed flagrante inuidia damnatus: Gn. uero Decianus: OLI.
nulla inuidia: sed errore linguæ factus est noxius.

P. Furium: Hic sine dubio est quem legimus furoris Catilinæ socium. Nam Cicero conuocato senatu de his primum qui in custodiis traditi essent: Item de L. Cassio. P. umbreno. P. Furio Q. ui. An. quod legati nominauerant. Rettulit quid de his si depræhensi forẽt fieri placeret. Morte Lucii saturnini: se ditiosissimi uiri qui gracchanas leges asserere nõ destitit fauente mario qui postmodum mutata sentẽ- Saturnini nomẽ inuisũ

De Publio Furio.

AT Scipioni quidẽ maximus fortunæ fulgor. G. ãt Deciano spectatæ itegritatis uiro uox sua exitium attulit.

NAm cũ. P. Furiũ iq natissimæ uitæ pro rostris accusaret: qa q̃dã i pte actiõis de morte Lucii Saturnini queri ausus fuerat: nec reum damnauit: & insuper ei pœnas adiectas pependit.

De Titio Sexto.

SExtũ quoq; Titiũ similis casus ꝓstrauit: erat inocens: agraria lege lata gratiosus apud populũ: tñ qa Saturnini imaginem domi habuerat: suffragiis eũ tota cõcio oppressit.

De Claudia.

ADiiciaẽ his Claudia: q̃ isontẽ crimie: quo accusabaẽ: uotũ ipiũ subuertit. qa cũ a ludis domũ rediẽs turba elidereẽ: optauerat: ut frater su⁹ maritimaꝝ uiriũ nostraꝝ ꝑcipua iactura reuisceret sæpiusq; Cõsul factus iselici ductu nimis magnam urbis frequentiam minueret.

tia illum ex auctoritate senatus qui cõspirauerat in eum tandem oppræssit. Pœnas: non modo se cit ut nõ damnaretur reus quem accusauerat: sed insuper ipse damnatus est.

SExtum quoque: Titium quoque saturninus exitii causa fuit: Nõ q; eum nominasset: ut decianus sed q; in eiusdem domo imago: saturnini esset inuenta.

ADiiciatur his claudia: Hãnibalẽ Italiã uastante ex responso librorũ sibyllãorũ mater deum a pessinunte accersita cum adhuerso tyberi ueheretur repẽte nauis in alto stetit: & cum moueri nullis uirib⁹ posset ex libris cognitum castissimæ demum fœminæ mãu moueri posse: Tum claudia uirgo uestalis falso criminæ icæsti suspecta deam orauit. ut si se pudicam sciret sequeretur zonaq; imposita nauem mouit simulacrum matris deum aduexit. Sueto. de duodeci Cæsaribus ait: extant & fœminarum exempla diuersa & siquidem eiusdem familiæ claudia fuit: quæ Nauem cum sacris matris deum ideæ adhærentem tyberino uado extraxit præcata pro palam: ut ita demum se prosequeretur si sibi pudicitia constaret: & quæ nouo more iudicium maiestatis apud populum mulier subit q; in conferta multitudine ægre procedẽte carpento palã optauerat: ut frater suus pulcher reuiuisceret atq; iterũ classem amitteret quo minor turba Romæ foret. Sũt & alii auctores huius historiæ. Liui. matronæ primores ciuitatis inter quas unius claudiæ insigne nomen est deam accepere. Cui dubia ut traditur aurea fama clariorem ad posteros iam religioso ministerio pudicitiam fecit: & Ouid. li. fast. iiii. Suppliciis alma tuæ genitrix fæcunda deorum. Accipe sub certa conditione præces. Casta negor: si tu dãnas meruisse fatebor. Morte luam pœnas iudice uicta dea. Sed si crimin abest nostræ tu pignora uitæ: Reddes & castas casta sequæretur manus dixit & exiguo funem cõamine traxit: Mira sed & scæna testificata loquar. mota dea est sequiturq; ducem laudatq; sequendo: Index lætitiæ fertur ad astra sonus. Item paulo inferius dicit Claudia ꝓcedit læto celeberrima uultu. Credita uix tandem teste pudica dea. Claudia: uirgo uestalis cuius statua in tẽplo Matris deum reposita bis incendio æde consumpta remansit integra & inuiolata: ut in capitulo de miraculis diximus. Crimine: incœsti. Elideretur: excuteretur: offenderet. Infœlici ductu: Aduersa fortuna.

Ac maximus fulgor fortunæ attulit quidem Scipioni: scilicet Lucio: exitium: idest damnationem: au- ASCẽsius
tem pro sed Cneo Deciano uiro spectatæ integritatis uox sua: idest propria: attulit exitium: idest etiam damnationem: Nam cum accusaret pro rostris: idest ante rostra. hoc est in conspectu populi: Publium Furium sup. hominem uitæ inquinatissimæ: quia ausus fuerat queri: idest conqueri de morte Lucii Saturnini uiri seditiosissimi & gracchos imitaria Mario autem interfecti: in quadam parte actionis: scilicet contra Furium: nec damnauit: idest non perduxit ad condemnationem usque rerum: & insuper pependit: idest persoluit pœnas adiectas aut additas aut addictas ei: scilicet reo quasi inique accusato. Sextum & cætera. Similis quoque casus prostrauit Sextum Titium. Qui sup. Titius erat innocens: & erat gratiosus apud populum agraria lege lata: tamen quia habuerat domi imaginem saturnini: hominis plebi inuisi & ob seditionem occisi: tota concio oppressit: idest damnauit eum suffragiis: idest sententia lata ex pluralitate uocum: quæ plures longe erant in eius condemnationem quam in absolutionem. Adiiciatur his Claudia: scilicet uirgo uestalis: quam insontem crimine: scilicet incesti: quo accusabatur (purgata autem fuit per attractinem matris deum ut Oliuerius late docet) uotum: idest desyderium impium (uidelicet de imminuendo Populo Romano per cladem: ut facilius per medium transiret) subuertit: idest damnandam curauit: quia cum ipsa rediens domum a ludis: elider
etur: idest præssa læderetur: turba: idest multitudine populari: optauerat ut frater suus: scilicet Claudius pulcher: appositorie præcipua iactura: hoc est per quem facta est præcipuæ uictura uirium nostrarum: idest Romanarum: maritimarum: idest in mari uersantium? quia enim contra omnia mare ingressus est classem amisit reuiuisceret: & fructus consul sæpius minueret infelici ductu nimis magnam frequentiam urbis.

OLI. Possumus ad illos: non erit inquit absurdum: de his quoq; dicere qui leui crimine damnati sunt: ut triumuiri quos nominat qui nullam aliam ob causam damnati sunt: nisi q tardius ad extinguendū ortum incendium uenissent: populus eorum secordiam mulctandam esse censuit pari ratione alter triumuir qui urbis uigilias negligentius seruasset damnatus est.

Tem. P. Billius. Triumuir: nocturnus. hic magistratus hodie seruatur etiam Venetiis. Nam apud romanos triumuiri nocturni instituti sunt qui cohercendis incendiis praeessent.

De Militio Cneo Lolio: & L. Sextilio.

Possumus & ad illos breui diuerticulo trāsgredi: quos leues ob causas damnationis icursus abripuit. M. Militius. Cn. Lolius. L. Sextilius triumuiri quod ad incēdium in sacra uia ortum extinguendum tardius uenerant. a Tr. Pl. die dicta ad populum damnati sunt.

De Publio Bilio Triumuiro

Tem. P. Bilius triumuir nocturnus a. P. Aquilio Tr. Pl. accusatus populi iudicio concidit: quia uigilias negligentius circumierat.

De Marco Aemilio Porcina.

Admodum seuerae notae & illud populi iudicium. cum. M. Aemilium Porcinam a. L. Cassio accusatum crimine nimis subli me extructae uillae in Alsiensi agro: graui multa affecit.

De quodam.

Non supprimenda illius quoq; dānatio: qui puerili sui nimio amorē corruptus: rogatus ab eo ruri ut omasum in cœnā fieri iuberet: cū bubulae carnis in ꝓpinquo emēdae nulla facultas esset: domito boue occiso: desyderiū eius expleuit: eoq; nomine publica q̄stiōe afflictus est. innocēs nisi tam prisco seculo natus esset.

i Admodum: Hoc sine dubio iudicium seuerum nimium & asperum fuit & pręter omnem opinionem factum q. M. aemilius damnaretur: quia uillam altam excuxisset in agris. Seuerae notae: Rigidae damnationis. Extructae uillae: Hic manifestissime patet uillam eē domū quae aedificat in agris in urbe uero domum appellari uel aedes.

Omasum Bubulus Bouē occidisse fraudi fuit Non supprimēda: non fuit hoc leue crimen: ut Valerio fortasse uidetur nam proxime ad amentiam accedit domitium bouem occidere pueri explēdae libidinis gratia: id fortasse cuiuspiā sacrificii gratia non fecisset dignus profecto damnatione quā sensit. Rure: ut omasum in cœna: & ruri dicimꝰ & rure. Omasum: pingue bouis intestinū. Bubulae: a boue dicimus bubulus non bouinus. Publica quaestione: publica inquisitione & iudicio: Innocens: nisi tam prisco saeculo insons iudicatus fuisset ob id factum nisi priscis temporibꝰ natus esset: quibus parsimoniae & frugalitati honos habebatur.

ASCēsius Possumus transgredi breui diuerticulo: & id ē etiam ad illos: quos incursus: idest impetus damnationis abripuit ob leues causas damnationis (his autem uerbis transit ad alteram speciem iudiciorum) Marcus Militius. Cneus Lolius. Lucius Sextilius triumuiri damnati sunt die dicta illis ad populum a tribūo plaebis: q: idest quia: uenerant tardius: idest nimis tarde: aut tardius quā decebat: ad extinguendum incendium ortum in uia sacra: quae in urbe erat. Item Publius Bilius triumuir nocturnus: idest ad hoc creatus ut curaret cum collegis ne incendia fierent nocte: aut ut facta quam ocyssime extinguantur: concidit: scilicet damnatus iudicio populi: quia circumiuerat uigilias negligentius: scilicet quā par erat aut ualde aut nimis negligenter: hoc est non satis diligēter circumeundo urbes uisitauerat uigilantes. Admodum & caetera. Et: idest etiam illud iudicium populi: scilicet Romani sup. fuit: notae seuere: idest damnationis rigidae: admodum: id est ualde: cum affecit graui multa: idest poena: Marcum Aemilium porcinam accusatum a Lucio Cassio crimine uillae: idest domus rusticae: extructae nimis sublime: idest alte in agro alsiensi sica proximo oppido dicto. Non & caetera: Damnatio quoque illius (non nominat in re turpi & abiecta authorem quod humane & antiquo more facit. Sicut & euangelium diuitem epulonem non nominat: nec iuuenem qui dimissa syndone aufugit. Nec mulierem peccatricem nec alios multos) qui corruptus nimio amore puerili: idest delicati pueri sui: forte quo abutebatur: rogatus ab eo ruri: idest cum esset i agro (Bene autem ruri dicit quia pro aduerbio in loco a tertia declinatione utemur uoce in i) ut iuberet omasum: idest ferculum ex intestinis bubulis fieri in cœnam: idest ad usum cœnae: cum nulla facultas carnis bubulae: idest bouis emendae: idest quae emi posset in ꝓpinquo esset expleuit desyderium eius: scilicet pueruli sui: boue domito: scilicet ad agriculturam: occiso: scilicet iussu eius. & afflictus est: idest affectus damnatione: eo nomine: idest ea ratione: quaestione: idest iquisitione publica: innocens: scilicet inueniendus aut futurus nisi natus esset saeculo tam prisco: & ita tam seuero: quia tempore quo Valerius haec scripserat non erat flagitiosum rebus suis abuti: cum tamen intersit reipubli. ut unusquisque rebus suis bene utatur: neque forsan amoribus puerorum indulgere quo nihil turpius aut peruersius si modo turpes sint.

THE. Alsiensi. uetusti codices habent alliensi.

OLI.

AT qui ut eos: de causis quæ possent in iurisditiali cōstitutione poni q̄uis in neutrā ptem iudicatæ. sunt .n. in absumptiua q̄ cōstat ex trāslatiōe criminis cū fecisse nos nō negamus: sed alioꝝ peccatis coactos fecisse dicimus: ut apud Pōpiliū lēnatē filia q̄ fuste matrē occiderat: & apud Dolobellā q̄dā materfamilias q̄ uirū & filiū iteremerat: nā utraq; defendi posse uidebanť: q̄ iure fecissent trāsferēdo culpā in alios: illa in matrē hæc in maritū atq; filiū. q̄stio .n. eēt aduersus filiā occidisti matrē: occidi: sed iure: nā illa liberos meos ueneno necauerat: orbitatis ergo dolore id facere sum coacta: pari ratione dicēdū est de matrefamilias cui ꝯ filiū ex priore marito susceptū uir alter occiderat. ℣ Quædā ꝙ matrē: nomē ꝓp ignobilitatē non poniť. ℣ In neutrā partē: nec in dānationē nec in absolutionem. ℣ Veneno necatorū: Mater īsensa filiæ liberos eius ueneno sustulerat quo dolore percita: matrē iteremit. ℣ Insensa: irata quasi plusq̄ inimica. ℣ Sustulerat: occiderat. ℣ Quorū alterū ultionē: p̄tor existimauit matrē fuisse morte dignā quæ nepotes ueneno necasset: sed īdignā quæ a filia necareť. ℣ Alteꝝ igiť parricidiū ultione dignū: alterum absolutione uidebatur: & propterea utrūq; indiscussum reliquit: ut nec dāmnarit filiā nec absoluerit. Gelli. libro duodecimo ad Cn. Dolobellam proconsulari imperio prouinciam asiam obtinētē deducta mulier smyrnea ē. EAdē: mulier uirū & filiū eodē tēpore uenenis clā datis irata iterfecerat atq; fecisse se cōfitebať: dicebatq; habuisse se faciendi causam: quoniam idē maritus & filius alterū filiū mulieris ex uiro priore genitū adolescentem optimū & innocētissimum exceptū insidiis occidissent. Idq; ita esse factū cōtrouersia non erat. Dolobella retulit ad consiliū nemo q̄sq̄ ex cōsilio sentētiam ferre in causa tam ancipiti audebat: q. & confessum ueneficium & ꝙ maritus & filius necari forent. Non dimittendū ī punitū uidebatur: & dignata tamen pœna in homines sceleratos uidicatū fuisse. Dolobella eā rē athenas ad ariopagitas & ad iudices grauiores exercitatoresq; reiecit. Ariopagitæ cognita cā accusatorē mulieris & ipsam q̄ accusabat cētesimo anno adesse iusserūt: sic necq; absolutū mulieris ueneficiū ē qđ ꝑ leges nō licebat: neq; nocēs dānata punitaq; ē q̄ digna uenia fuit. ℣ Aius fluctuať: icertitudine aī detētus: ignorabat .n. utrū dānāda an absoluēda eēt rea. ℣ Smyrnea loco: Nā smyrna urbs mioris asiæ q̄ fluuius meles circumfluit homeri patria secundum quosdā. ℣ Ad ariopagi: Ariopagus uicus erat athenis a tēplo martis sic cognominatus uel ꝙ ibi habitum esset iudicium Martis parricidio accusati. Nam ibi primum iudicium capitis actum fuisse dixit Plinius & inde ariopagitæ dicebantur q athenis in tēplo Martis iudicabāt quod iudicium exquisitissimum habebatur.

Ariopagus

Ariopagytæ

De quadā muliere q̄ matrem interfecit.

AT q; ut eos quoq; referamus: q ī discrimē capitis adducti neq; dānati: neq; absoluti sunt. apđ. M. Popiliū Lēnatē p̄torē: q̄dā ꝙ matrē ꝑcussā fuste iteremerat: cām dixit. đ q̄ neutrā ī partē latæ sentētiæ sunt. quia abūde cōstabat eandē ueneno necatorū liberorum dolore cōmotā quos auia filiæ insensa sustulerat: parricidiū ultam parricidio esse. quoꝝ alterū ultione: alterum absolutione non dignum iudicatum est.

De quadā muliere q̄ uirū: & filiū iteremit

EAdem hæsitatione Publii quoq; Dolobellæ proconsulari imperio Asiam obtinētis aius fluctuatus est. mater familias Smyrnæa uirum: & filium interemit: cum ab iis optimæ indolis iuuenem: quem ex priore uiro enixa fuerat occisum comperisset. quam rem Dolobella ad se delatā Athēas ad Areopagi cognitionē relegauit. quia ipse neq; liberare cædibus duabꝰ cōtaminatā: neq; punire eā iusto dolore īpulsam: sustinebat. cōsyderanter & mansuete Populi Ro. magistratus. sed areopagitæ quoq; nō minus sapiēter. q īspecta causa & accusatorē: & ream post cētū annos ad se reuerti iusserūt. eodē affectu moti quo Dolobella.

ASCEsius

Atq; ut referamus quoq; eos qui adducti in discrimine .i. ꝑiculo capitis neq; dānati neq; absoluti sūt. Quædā .s. mulier dixit cām .i. defendit se: Apud Marcū Popiliū lēnatē p̄torē ꝙ interemerat matrē ꝑcussā fuste .i. baculo forti & lōgo: de q̄ .s. muliere: sñiæ ī neutrā ptē .i. neq; absolutiōis: neq; dānatiōis latæ sunt. qa cōstabat .i. māifestū erat abūde: eandē .s. mulierē q̄ matrē occiderat: cōmotā dolore liberoꝝ necatoꝝ ueneno: quos auia .s. liberoꝝ & mr̄ eius q̄ eā iterfecerat: sustulerat .i. de medio uiuētiū abstulerat: īsensa .i. multū irata filiæ: ultā eē ꝑricidiū ꝑricidio .s. filioꝝ: hic māifeste patet ꝑricidiū de oī necessarioꝝ cæde dici ut hoc loco de cæde nepotū & mr̄is quorū .s. ꝑricidioꝝ: alteꝝ .s. cōmissū ab auia ī nepotes iudicatū ē .s. a p̄tore: dignū ultiōe. qa auia meruerat occidi sed nō a filia & alteꝝ .s. cōmissū a filia ī matrē iudicatū ē nō dignū absolutiōe: qa licet filia iustissimas habuerat cās iraꝝ: nō tñ iudicari debuit matrē iuste īter emisse: uñ ꝓp ꝑricidiū mr̄is nō ē dānata: & ꝓp ꝑricidiū suū nō ē absoluta. ℣ Eadē aius quoq; publii dolobellæ obtinētis asiā īpio ꝓcōsulari hoc est æquali cōsulari sed ī ꝓuincia tantū fluctuatus .i. agitatus ē eadē .i. cōsimili hæsitatione q̄ popilius: qa ēt nesciebat dānare ne an absoluere deberet. Mr̄familias smyrnæa .i. habitatrix smyrnæ oppidi ī asia & ꝑriæ ut multi uolūt hōeri: iteremit uiꝝ .i. maritū & filiū: cū cōpisset iuuenē optimæ idolis quē enixa fuerat ex prioř uiro occisum ab iis .s. Marito & filio. Quā rē dolobella delatā ad se .i. cū eēt delata ad se: relegauit athenas ad cognitionē areopagi .i. iudicum in areopago: ubi sūmi sedebāt uiri: qa ipse neq; sustinebat .i. ualebat aīo refragāte: liberare sup. eā cōtaminatā duabus cædibꝫ neq; punire eā īpulsam iusto dolore. Magistratus: uidelicet ꝓcōsul populi ro. egit sup. cōsyderāter .i. prudēter & mansuete: sed areopagitæ .i. iudices in areopago: sup. egerūt nō minus sapiēter: q īspecta causā iusserunt & accusatorem & ream: idest accusatum reuerti ad se post centum annos: moti eodem affectu quo dolobella.

OLI. ¶Ille transferendo: Idem affectus mouit utrosq;: Et q̃uis alia ratione dolobella causam transtulerit alia ariopagitæ distulerint: tamen eundem exitum habuit controuersia.

PVblicis iudiciis audiiciá. Claudius cẽtumalus: Cice. lib. officiorum tertio cum in arce augures capturi essent augurium: iussissentq; claudium centumalú qui ædes in cælio monte habebat demoliri eas quarum altitudo officeret auspiciis Claudius proscripsit eas insulam uendidit: emit. P. Calpurnius lanarius huic ab auguribus illud idem denũtiatũ. Itaq; calpurnius cũ demolitus esset cognouisse: q claudiũ ædes postea proscripsisse q̃ esset ab auguribus demoliri iussus arbitrũ illũ adegit: q ꝗcqd sibi dare facere oporteret ex fide bona. M. Cato sniam dixit huius nostri catonis pater: ut. n. ceteri ex patribus sic hic qui illud lumẽ progenuit ex filio est nominandus. Is igitur iudex ita pronũciauit cum in uenundando rem eam scisset: & nõ pronũciasset emptori damnum præstari oportere. Igitur ad fidem bonam statuit pertinere notũ esse emptori uitiũ qd' nosset uẽditor. ☞ Claudi cẽtimalus: cognome est ab euẽtu. ☞ Cælio monte: unus erat e septẽ collibus quos Roma circũdat. ☞ Officiebat: Nocebat. ☞ Augurius: augur. n. cũ capturus erat auspicia in saxo tarpeio sedebat: & ut supra diximus q̃ttuor in aere spacia designabat i oriente quod anticã appellabat: in occidẽte posticã: in meridie dextrã: in septẽtrione uero sinistrã. Et cũ hæc designasset cõcipiebat aio q̃ signa mitti uellet uel uultures: uel aqlas: uel colũbas: ide expectabat nũqd appareret: q̃ si apparuissent existimabat placere diis: si minus nõ placere. ☞ M. cat. arbitriũ: illius stoici catonis: & declarat Val. quá ob rẽ patrẽ ex filio itelligi uoluerit: quẽadmodũ ex claris patribus dignoscunt filii: ita ex claris filiis dignoscũt patres ☞ Ut formulã daret. formula pprie regula iuris appellat. ☞ Quicqd sibi ea re facere oporteret ex fide bona. Videlicet ex fide bõa iudicaret qcqd opteret ipsum claudiũ de ea re facet atq; pstat ipsi calpurnio his uerbis utebãtur iuriscõsulti: unde habet in libris digestoꝝ de uerborũ significatione qd' facere oportere hãc significationem: ut abstineat quis ab eo facto quo contra contentionem fierent: & Iustinianus libro quarto institutionum de hoc multa dicit quæ nunc prætermitto.

For mula quæ

sed ille trãferẽdo q̃stionẽ: hi differẽdo dãnãdi: atq; absoluẽdi: iexplicabilẽ cunctationem mutabãt.

De Priuatis iudiciis. Capur. II.

PVblicis iudiciis adiiciã: quoꝝ magis æqtas q̃stionũ delectare: q̃ imoderata turba lectorẽ offẽdere poterit. Claudius cẽtũmalus ab auguribꝰ iussus altitudinẽ domus suæ: q̃ i Cælio mõte habebat: summittere: qa his ex arte auguriũ capiẽtibus officiebat: uẽdidit eã Calpurnio lanario: nec idicauit: qd ipatũ a collegio augurũ erat. a quibus Calpurnius demoliri domũ coactus. M. Porcium Catonem iclyti Catõis patrẽ arbitrum cũ Claudio adduxit: ut formulã daret: quid sibi de ea re facere oporteret ex fide bona. Cato ut est doctus de idustria Claudiũ edictũ sacerdorũ suppressisse: cõtiuo illũ Calpurnio dãnauit: sũma qdẽ cũ eqtate. qa bonæ fidei uẽditorẽ: nec cõmodorũ spem augere: nec incommodoꝝ cognitionẽ obscurare oportet. Notũ suis tẽporibus iudiciũ cõmemoraui sed nec qd relaturus quidem sum: obliteratum est silentio.

ASCÉsius ¶Sed ille: scilicet dolobella transferendo quæstionem ad alterius fori cognitionem: hi: scilicet areopagitæ differendo: scilicet in centum annos: quo tempore neutram partem futuram nouerũt: mutabant (sic in omnibus exẽplaribus legi) sed legendum putem mutuabant: idest quasi mutuo accipiebãt & usurpabant cũctationem: idest moram & dilationem damnandi atq; absoluendi: inexplicabilem: hoc est cuius nullus uiuentium usurus esset finem: nemo enim explicare potest quicq̃ quod secum desierit esse.

PVblicis &c. Ego adiiciam iudiciis publicis: idest a publica persona aut toto populo datis: sup. iudicia arbitraria & priuata: hoc est ea iudicia quorum æquitas quæstionum. i. seruata in quæstioibus aut in inqrẽdo aut ipsa plẽitudo siue nõ uehemẽtia q̃stionũ poterit magis delectare lectorẽ. q̃ turba. i. turbatio imoderata potest offendere: idest lædere & molestia afficere lectorem. Et hæc pro præfactiõe. deinde subdens primũ exẽplũ dicit. Claudius centũmalus (profertur autẽ cẽtumalus) iussus ab auguribus sũmittere. i. deponere & humiliare: hoc est demoliri altitudinẽ domus suæ quá habebat in cælio monte: quia: scilicet altitudo domus eius: officiebat: idest nocebat: his: scilicet auguribus: capientibus augurium: idest indicium rerum futurarum ex auium conspectarum garritu gestu & aduolatu: ex arce: scilicet tarpeia: hoc est ex capitolio uendidit eam: scilicet domum: Calpurnio lanario nec indicauit emptori id quod imperatum erat a collegio augurum: a quibus calpurnius coactus demoliri domum adduxit cum Claudio: scilicet uenditore: Marcum Porcium Catonem patrem Catonis inclyti: idest gloria clari arbitrum: idest ut ex arbitrio litem dirimat: hoc est ut daret formulam: idest regulam iuris: qua: sciret quid oporteret: idest utile esset sibi. (Notãdum uerbo oporteret datiuum additum) facere de ea re ex fide bona: idest ex mera æquitate sine ulla cauillatiõe. Cato ut est doctus: idest postquam didicit Claudium suppressisse: idest tacuisse de idustria: idest ex composito & ad fraudẽ emptoris: edictum: idest impiũ illud: sacerdotũ. s. augurũ: dãnauit illũ cõtinuo calpurnio. i. ad utilitatẽ calpurnii: & qdẽ. i. certe (inquit author) cũ sũma æqtate: qa nec oportet uenditorẽ bona fide nec augere spem commodorum. i. dicere rẽ meliorẽ eẽ q̃ sit: aut plura cõmoda allaturã q̃ allatura sit: nec obscurare. i. occultare aut cælare cognomen incommodorum. Ego (inquit author faciens transitum ad sequens exemplum) commemoraui iudicium notum temporibus suis: idest quibus datum est: sed nec quidem: idest non etiam id quod sum relaturus: idest narraturus est obliteratum. i. deletũ e memoria hoium silẽtio. hoc est adhuc in memoria hominũ uiget.

OLI.

CAius Viselius Varro: historia hæc ita a Vale. copiose & aperte narrat: ut nec mea nec cuiusq̃ explicatione indigeat. Octacilia: hæc pelex erat Viselli. Cōmerciū: cōsuetudinē. Exēpla ferri: expēsū est fateri sibi ab illo expensum eē: referre uero expensum est rationes de ipēsis cōficere uel exhibere dicimus ēt refero tibi acceptū p eo qd' est fateor me abs te accepisse. Legati: testamēti. Debiti nomine: Sub uelamēto.n. hæredes decipiebant: nā uidet translatio sumpta a pictore. Ex il.tē. Tēpestatē appellat grauiorē morbū. Aduersus uota: Nihil erat qd' minus uellet octacilia: q̃ ut Viselius euaderet icolumis. Ex a.ob. Nā octacilia spe oi destituta quē prius simulauerat amore odisse cœpit & agere reū. Districtā: aptam nō dissimulatā. Inani stipulatione.i. uana pmissiōe neq;.n.cōsecuta est: qd optabat. Nā stipulari est interrogare. stipulatio āt teste Pōponio est uerbo2 cōceptio: qbus his q iterrogat' daturū facturūue id qd' iterrogatus est respōdit: & Vulpianus aqlianæ stipulationis meminit nā aqlius iuriscōsultus peritissimus fuit: qui prius de dolo malo legē tulit: ut Cice. refert officiorū lib. hic igit' sniam cōtra hāc octaciliā tulit. Quod si eadē: cōmendat Vale. æquitatē æquilii. Formula: Hoc ē snia atq; eodē libello: formulæ aūt dicebantur apud antiquos quos nūc libellos appellamus unde formularii formularū cōpositores dicuntur. Eiusq;: Viselius.n. merebat' q multaret' qppe q dū icōcessæ libidini idulget: & se & hæredes fraudare non dubitauit. Quæstiōi: inqsitioni unde & qstores re2 capitaliū iudices dicūtur.

Viselius ab Octacilia circūuētus

MVlto aiosius: Hoc loco Valerius non minori cū laude. C. Marii ducis pstantissimi q̃ aqlii iuriscōsulti peritissimi iudicium prosequitur: qui fanniā mulierem ob impudicitiā sextertio nummo: ticinium uero ad summam totius dotis illi restituēdū damnauit. de hoc autem Mario diximus abūde satis in capi. de ominibus: & in ca. de iure triūphādi: & ēt dicturi sumus in ca. de his quæ in aliis iudicarunt ipsi commiserunt. Laudat insuper fanniam quæ cum a mario sextertio nummo damnata fuisset & ob eā damnationē ipsum postea syllani milites ex minturnensi palude extractū in domū suam custodiēdum dedissent: non solum ipsum carcere liberauit sed ope quantacunque potuit illum adiuuit. In consimili genere: quia meretrice agebatur.

De. C. Viselio.

CAius Viselius Varro graui morbo correptus trecēta millia numū ab Octacilia laterēsi: cū q̃ cōmerciū libidinis habuerat: expēsa ferri sibi passus ē: eo cōsilio ut si decessisset: ab hæredibus eā sūmā peteret q̃ legati gēus eē uoluit: libidiosam liberalitatē debiti noie colorādo. euasit deide ex illa tēpestate aduersus uota Octaciliæ: q̃ offēsa qd spē pde suæ morte non maturasset ex amica obsequēti subito districtā fœneratricē agere cœpit numos petēdo: quos ut frōte iuerecūda: ita iani stipulatiōe captauerat. de q̃ re Cai⁹ Aqlius uir magnæ autoritatis: & sciētia iuris ciuilis excellens iudex adductus: adhibitis i cōsiliū pricipibus ciuitatis: prudētia: & religiōe sua mulierē repulit. Quod si eadē formula & Varro dānari: & aduersaria absolui potuisset: eius quoq; nō dubito qn turpē & icōcessū errorē libēter castigatur⁹ fuerit. nūc priuatæ actiōis calūniam ipse cōpescuit: adulterii crimen publicæ quæstioni iudicandum reliquit.

De Caio Mario.

MVlto animosius: & ut militari spiritu dignū erat: se in cōsimili genere iudicii. C. Marius gessit: nā cū Caius Ticinius min-

ASCĒsius

Caius Viselius Varro correptus graui morbo ita ut mori timeret passus est trecenta milia nummum ferri sibi expensa.i. afferri & computari tanq̃ expensa a se: hoc est se cōmodato accepisse ab octacilia laterenē. cū qua habuerat cōmerciū libidinis.i. ueterē consuetudinē rei ueneriæ: eo cōsilio.s. id passus est: ut si decessisset ipsa peteret eam summam ab hæredibus: quā uoluit esse genus legati.i. cauti in testamēto ut illi satisfaciant hæredes anteq̃ hæreditatem condiuidant: colorando liberalitatem libidinosam nomine debiti: ut multi concubinarii faciunt etiam hodie. Viselius sup. euasit deinde ex illa tempestate.i. periculo mortis aduersus.i. cōtra uota octaciliæ quæ offensa: idest irata q Visellius non maturasset: idest non accelerasset morte.s. sua: spem prædæ: idest trecētum millia nummorum quos occulto quodam furto hæredibus surripuisset: quia non licebat nomine consuetudinis tantum mūmorum legare: cœpit agere. idest gerere sup. se: subito fœneratricem districtam. idest acrē & immitem ex amica obsequenti: idest quæ prius uisa erat amica morigera & obsequens: petens: scilicet in iudicio nummos: scilicet trecenties mille: quos captauerat: idest habere affectauerat ut: idest ueluti fronte inuerecūda: idest impudente: ita stipulatione inani: immo uana & fraudulenta. Quia nihil commodato Visellio dederat. De qua re Caius Aquilius uir magnæ authoritatis & excellens scientia iuris ciuilis adductus.s. ab utriq; litigātiū iudex.s. arbitrarius. & principibus ciuitatis adhibitis in cōsiliū.i. cōsultati omē: repulit mulierē tāq̃ iniuste perētē: & prudētia & religione sua.i. qua religiose qd' æquū erat iudicauit. Quā si &.i. simul Varro.s. Casellis potuisset damnari & aduersaria absolui eadem formula: idest ratione iudicii aut pronuntiatione sententiæ: hoc est si uisum fuisset æquū ut mulier famosa eam pecuniam habuisset: quā Varro amisisse meruerat: non dubito (inquit author) qum castigaturus fuerit quoq;: idest etiam libenter turpem & inconcessum errorem eius: scilicet Varronis Casellii: q in fraudē hæredū meretriculæ tantū addixerat: nūc.i. qm̄ ita fuit q nō potuit utrūq; simul damnare: ipse cōpescuit calūniam priuatæ actionis: qua moecha agebat nomine debiti quod nullum erat: & reliquit crimen adulterii iudicandum quæstioni: idest inquisitioni publicæ: idest ab publica iqsitione. Multo & cætera. Caius Marius gessit se in consimili genere iudicii multo animosius & ut dignū erat spiritu militari.

OLI. ¶Dote ſpoliare: Per legem quæ impudicas repudiatas dote priuabat. ¶Hoſtem: a ſenatu iudicatum. ¶Cogẽte ſyl. qui armatus urbem oppræſſerat. ¶Extractus: ſcilicet a ſyllanis militibus.

MVltus ſermo: Hoc exemplum pertinet eo ut facile oſtendat quanta cõtinentia uixerint priſcis tpibus uel minimos. ¶Multus ſermo: qa ubi auditũ eſt quẽpiã quẽ pp ignobilitatẽ Valerius non nominat fuiſſe dãnatũ furti qđ equo ſibi cõmodato ultra cõſtitutũ locũ aliquo ſpatio ꝓuectus fuiſſet: cæteꝝ priſci quoq; noſtri cõſulti hoc idẽ de his ſentiũt q ultra q̃ dictũ eſt eqs cõmodatis uehunt. ¶Ariciã:
Aricia urbs Vrbs diſtabat ab urbe .x. milibus paſſuũ dicta ab aricia puella. ¶Quid aliud: Laudant priſcorum mores a Val. qa tpe ſuo hmõi exceſſ9 ñ pũiebãt.

NE de his qdẽ fœminis: Cõueniẽter annectit his iudiciis mulieres quæ apđ magiſtratus ꝓ ſe & ꝓ aliis cauſas egerũt: & primũ de ameſia loqt q̃ adulterii criminis accuſata: ita cãm ſuã apud ꝑtorẽ egit ſine ullo patrorum aut cauſidicorum patrocinio ut nullũ ꝑtermiſerit in ea defenſione actionis modũ: ex quo omniũ ferme iudicio atq; ſuffragiis incolumis euaſit: & inſuper cognomẽ androginis ẽ aſſecuta. ¶In foro & iudiciis tacerẽt: ſicut laurõia a Iuuenale itroducta. Nunqđ nos agimus cauſas ciuilia iura nouim9: aut ullo ſtrepitu fora noſtra mouemus. ¶Motus oẽs: ut mõ ad irã mõ ad miſericordiam flecteret auditores. ¶Numeros defenſionis: Ad confutandum aduerſariorum cauſam & noſtram corroborandam.

ASCẽſius ¶Nã cũ Caius Ticini9 minturnẽſis conaret ſpoliare dotẽ fãniã uxorẽ q̃ duxerat ĩpudicã de ĩduſtria. i. certa ſciẽtia & data opa repudiatã. ſ. a ſe eo crimine. ſ. adulterii: Marius ſumptus iudex inter eos. ſ. Maritũ & uxorẽ qõne hita ĩ cõſpectu. ſ. utriuſq; aut ẽt populi: mõuit Ticiniũ ſubductũ. i. ſubtractũ a multitudine: aut cõſpectu uxoris: ut deſiſteret ĩcœpto: ac redderet mulieri. ſ. repudiatæ merito dotẽ. Q. đ. i. q̃ mõitionẽ cũ Marius feciſſet ſæpius fruſtra: coactus ab eo. ſ. uiro q urgebat eũ ꝓnũtiare ſniã; dãnauit mulierẽ ĩpudiciciæ. ſ. noĩe. i. pp ĩpudiciciã: nũmo ſeſtertio. i. pẽdẽte duab9 libris & ſenis: & dãnauit Ticiniũ ſũma totius dotis. i. ut totã dotẽ reſtitueret: ꝑfatus ſe ſecutũ ſup. eẽ hunc. i. talẽ modũ iudicãdi ideo q liq̃ret. i. liq̃de cõſtaret Ticiniũ ſtruẽrẽ ĩſidias ꝑimõio fãniæ qđ noĩe dotis ad maritũ allatura erat: expetiſſe cõiugiũ ĩpudicæ (Ergo expetimus ẽt ĩ hõeſta) fannia at hæc ẽ ſup. ea q̃ adiuuit poſtea õpe. i. auxilio: q̃tũcunq; potuit: Mariũ iudicatũ hoſtẽ a ſenatu & oblitũ (ab oblinor media breui) inuolutũ cœno paludis: ſ. minturnen. q̃ extractus erat ẽt deductũ ĩ domũ ſuã. ſ. fanniæ Miturnis. i. q̃ habebat miturnis: cuſtodiẽdũ. i. ea gr̃ia ut cuſtodiret donec qđ de eo heret exploratum eẽt. Adiuuit dicit ens aut exiſtẽs memor q eẽt iudicata. ſ. a Mario ĩpudica:

turnẽſis Fãniã uxorẽ: q̃ ĩpudicã de ĩduſtria duxerat: eo crimine repudiatã dote ſpoliare cõaret: ſumptus ĩter eos iudex: ĩ cõſpectu hita q̃ſtiõe: ſeductũ Ticiniũ mõuit: ut ĩcœpto deſiſteret: ac mulieri dotẽ redderet. Quod cũ ſæpius fruſtra feciſſet: coact9 ab eo ſentẽtiã ꝓnũtiare: mulierẽ ĩpudicitiæ ſeſtertio numo Ticiniũ ſũma totius dotis dãnauit. ꝑfatus ideo ſe hũc iudicãdi modũ ſecutũ: qđ liqueret ſibi Ticiniũ patrimonio Fanniæ ĩſidias ſtruentem impudicæ cõiugium expetiſſe. Fãnia autẽ hæc ẽ: quæ poſtea Mariũ hoſtem a ſenatu iudicatum: cœnoq; paludis: q̃ extractus erat oblitũ: ẽt in domũ ſuã cuſtodiẽdũ miturnis deductũ: ope quãtacũq; potuit: adiuuit: mẽor quod ĩpudica ſuis moribus: qđ dotẽ ſeruaſſet: illius religioni acceptum ferri debere.

¶De Quodam damnato furti.

MVltus ſermo eo ẽt iudicio manauit: ĩ quo quidã furti dãnatus eſt, quod equo: cuius uſus illiuſq; Ariciã cõmodatus fuerat: ulteriore eius mũicipii cliuo uectus eẽt. Quid aliud hoc loci: q̃ uerecũdiam illius ſeculi laudemus: in quo tam muni. i a pudore exceſſus puniebant?

¶Quæ mulieres apud magiſtrat9 pro ſe aut aliis cauſas agerent. Cap. III.

NE de his qdẽ fœminis tacẽdũ ẽ, q̃s cõditio naturæ: & uerecũdiæ ſtola ut in foro: & iudicitis tacerent cohibere nõ ualuit. Ameſia ꝑtoris ſentẽtia rea: cãm ſuã Lucio Titio ꝑtore iudiciũ cogẽte populi maximo concurſu egit: motuſq; oẽs: ad neruos defenſionis non ſolũ diligenter: ſed etiã fortiter executa: & prima actiõe: & fere cũctis ſentẽtiis

debere ferri acceptũ. i. ĩputari: ſuis morib9. ſ. laſciuis: & q ſeruaſſet dotẽ religiõi. i. ĩtegritati iuſtitiæ ob merũ dorũ illius. ſ. Marii. ¶Multus ſermo manauit. i. diffuſus eſt etiã ſup. de eo iudicio in quo qdã dãnatus eſt furti. ſ. crimine aut pœna q uectus eſt equo cuius uſus fuerat cõmodatus illi uſq; ariciã oppidũ illud nõ lõge ab urbe eũtibus Brũduſiũ ut ĩnuit flaccus ĩ ſatyra Egreſſum magna me cepit aricia Roma: uectus dico cliuo ulteriore. i. ꝑ cliuũ ulteriorẽ eius mũicipii. ſ. ariciæ. qđ laudẽus hoc loci. i. ĩ hoc loco aliud q̃ uerecũdiã illi9 ſæculi. ſ. priſci: ĩ quo exceſſ9 tã mũiti. i. ꝑtecti a pudoꝛ. i. ruboꝛ turpis facti (Nã pudeor ẽ iterdũ uerecũdiã: ĩterdũ effectus ei9) puniebant. q. d. nihil aliud. Quia multũ uerecũdi ſũt dicẽdi qui puniebãt exceſſus excuſabiles & minime turpes.

NE qdẽ. i. Nõ ẽt cũ tñ maxĩe uideat tacẽdũ ẽ de fœminis q̃s cõditio naturæ. i. ſexs & ſtola. i. ueſtis matronalis: uerecũdiæ. ſ. cuſtos aut admõitrix. nõ ualuit cohibere ut tacerẽt ĩ foro. ſ. iudiciali & iudiciis. Afferẽs ãt cõtinuo exẽplũ dicit. Ameſia rea ſnia ꝑtoris. i. a ꝑtore lata: egit cãm ſuã maximo cõcurſu populi. & hoc lucio Titio ꝑtore cogẽte. i. cõgregãte iudiciũ. i. collegiũ iudicũ: & ipſa executa nõ ſolũ diligenter ſed etiam fortiter omnes motus. ſ. affectionũ ad neruos: ideſt uires defenſionis: ſcilicet ſuæ facientes.

ℭ Androginem: Græcæ latinæ uirginem ανηρ enim dicitur uir γυνη mulier. OL.

Caia affronia licinii: impudētiam simul & audaciam. C. affraniæ potius hoc loco sugillat q̄ facūdiam laudat qđ & ṗter sexū & præter mariti dignitatē p omnē fere uitā assidue tribūalia iudicū excreue- rit ueluti tabula qdā ipudētissima. ▯ Lites. i. actiones causarū. ▯ Non q aduocatis: quippe quæ uxor uiri senatorii foret. ▯ G. affraniæ nomē: Quia fœmineas isolētes. C. affraniæ noie appellabāt. ▯ Pro- rogauit spiritū suū: qa id potius inter monstra numerari debuit q̄ inter exempla uirtutum: ait ideo se noluisse tradere memoriæ quo tempore nata sit affrania: sed tantum quibus consulibus uitam finierit. Affrania causas agebat

liberatā est. quā qa sub specie fœminæ uirilē ani- mum gerebat: Androgynem appellabant.

ℭ De Affrania Vxore Licinii Bructionis.

Caia affrania uero Licinii Bructiōis uxor prōpta: ad lites cōtrahēdas: ṗse semp apđ ṗtorē uerba fecit: nō qđ aduocatis defice ret: sed qđ ipudētia abūdabat. Itaq insitatis foro latratibus assidue tribūalia exercēdo ad muliebris calūniæ notissimū exēplū euasit: adeo ut ṗ crimie improbis fœminarū moribus. C. Affraniæ nomē obiiciatur: prorogauit āt spiritū suū ad. C. Cæsarē Tertium: iterumq Seruiliū Cōsulem. tale. n. mō- strum magis quo tempore extinctum: quam quo sit ortum memoriæ tradendum est.

ℭ De Hortensia filia Quinti Hortensii.

Hortensia uero. Q. Hortensii filia: cū or- do matronarū graui tributo a triumuiris esset oneratus: nec quisq̄ uirorum patroci nium eis accommodare auderet: causam fœminarū apud triūuiros: & constāter: & feliciter egit. repre- sentata. n. patris facūdia: impetrauit ut maior pars imperatæ pecūiæ his remitteret. Reuixit cū mulie bri stirpe. Q. Hortensius: uerbisq filiæ aspirauit. cuius si uirilis sexus posteri uim sequi uoluissent. Hortēsianæ eloquētiæ tanta hæreditas una fœmi- næ actione abscissa nō esset.

ℭ De Quæstionibus. Cap. IIII.

Atq ut oēs iudiciorū nūeros exeq̄mur q̄stiōes: qbus aut creditum non est. aut temere habita fides ē: referamus.

Hortēsia uero: Hæc hortēsia modesti- or fuit q̄ affrania: nā triūuiris iniquū matronis triburū iperātibus oium ip sa patrociniū suscepit & susceptum fa cūde simul & fœliciter executa est: & obtinuit ut iniustæ pecuniæ pars lōge amplior reliq̄ demere tur. ▯ Hortēsia: Oratoris eximii filia. ▯ A triūui- ris: Lepido. M. Antonio & Augusto. ▯ Nec qsq̄ ui rorū propter ṗscriptionē in qua triūuiri ṗfusio- res erāt. ▯ Aspirauit: fauit quoniam non aliter illa causam egit q̄ si præsens pater sibi omnia dictas- set. ▯ Heredītas: q filia patris eloquētiam mater hæreditario consecuta uideretur. Triū- uiri

Atq ut oēs iudiciorum: Satis cōcinne a superioribus transit ad q̄stiones. Neq .n. a foro uel a iudiciis digreditur: nā q̄ stiones ut ait uulpianus itelligeř debe mus tormēta & corpis dolores ad eruēdā uerita- rē: Marcell9 uero accepit qōnē nō tormēta tm̄ sed omnē inquisitionē & defensionē mortis. ▯ Nume ros: qa q̄stio pars est iudiciorum. ▯ Quibus aut creditum: Vtriusq partis subiicit exempla.

ℭ Liberata est &. i. simul prima actione ut lis non fuerit ampliata & fere cunctis sentētiis q̄ qa gere- bat animum uirilē sub specie fœminæ: sup. hoies appellabāt androgynen. i. uirilem fœminam: aut uirum & fœminam uirum aio fœminā corpore. ▯ Caia uero affrania uxor Licinii Bructionis prō- ta ad lites contrahendas fecit semper uerba. i. lo- cuta est apud ṗtorem pro se: nō q deficeret. i. care ret aduocatis: sed q. i. qa abūdabat impudentia. Itaq ipsa euasit: exercēdo assidue tribunalia latra tibus. i. rixis q̄si caninis inusitatis foro: scilicet iu- diciali in quo uiriles uoces non muliebres audiri solebant: ad notissimū. i. uulgatissimū exēplū ca- lūniæ muliebris. i. quæ mulieri obiici solet: adeo . i. in tantū ut nomē Caiæ affraniæ obiiciař impro bis moribus fœminarum pro crimine: idest cri- minatione: Autem pro sed ipsa prorogauit: idest extendit spiritum suū. i. uitā: sup. usq ad Caium ASCō- nius

Cæsarem Consulem tertium: idest in tertio consulatu eius & ad Seruilium consulem iterum: idest in secundo consulatu eius: Et si quis quærat quare non dicat author quo tempore icepit uiuere: addit: ideo enim: idest quia tale monstrum: idest fœmina monstruosa contra sexum suum faciens est tradendum memoriæ magis quo tē- pore est extinctum quam quo tempore est ortum. quia plus gaudii ex morte quam ex ortu uult sumendum. ▯ Hortensia uero filia Quin. Hortensii. cum ordo matronarum esset oneratus a triumuiris forte ad hoc creatis ut tributa exigerent: graui tributo nec quisq̄ uirorum auderet accommodare eis: scilicet matronis patrocinium idest officium defensoris: egit apud triumuiros causam matronarum &: idest pariter constanter & feliciter. Eni idest quia facundia patris repræsentata. i. iterum præsentata ab ea impetrauit ut maior pars pecuniæ imperatæ remitteretur his: scilicet matronis. Quintus hortensius orator præclarus: reuixit. i. iterum uiuere cœpit cū mu liebri stirpe. i. in filia sua eius facundiā repsentante: & aspirauit. i. uim oratoriā afflauit uerbis filiæ cuius uiri: si posteri. i. postea nati sexus uirilis uoluisset seq: tāta hæreditas eloquētiæ hortēsianæ nō eēt abscissa. i. finita & ex- tincta: ut membrum a corpore suo abscissum: una actione filiæ: quia post eam non apparuit.

Atque ut exequamur omnes numeros: idest partes aut species iudiciorum referamus quæstiones: id est inquisitiones per torturas aut testes quibus aut non est creditum aut fides est habita temere: idest inconsiderate non habita ratione.

M.Agrii argētarii: Cū ſeruus cuiuſdā argentarii falſo eſſet accuſatus q̄ ſeruū. T. Fānii cuiuſdā occidiſſet ſeruus argētarii deditus ē ſupplicio afficiēdus fannio qd' hītus ī tormētis a domino ſe cædis auctorē īdubitāter affirmaſſet. Lege.n. cautū erat ut ſerui noxæ dederenť: erat āt hæc pœna ſeruorum quos domini malebant ad pœnam tradere q̄ præſtare maleficium quod illi admiſiſſent. Eo nomine: ea cauſa. Aſſeuerauit: Aſſeuerare eſt uim animi motūq; īter ipſas ꝓbationes admiſcere. Ille: ſeruus Fānii.

C Ontra Fanni ſeruus: Vide q̄ta ſit diſſimilitudine morū: ille impatiētia doloris extra noxā poſitus cōfeſſus eſt delictū qd' a ſe non erat admiſſum: hic āt Alexāder ſeruus q uenerat in ſuſpitionē occiſū eē a ſeruo argentarii nullo ſupplicio peruīci potuit ut fatereť delictū: quāuis obſtinacia iudicis mortem non effugerit. Perinde atque: tāq̄. Affinem.i. uicinum.

I Tē Fuluio flacco: Lælius accuſauit luciū flaccū: Cicero defendit: capita accuſationis hæc fuerūt. Primo q̄ claſſis nomine pecuniā ciuitatibus īperaſſet. Secūdo q̄ dragmas.ccvi. æmonenſes dediſſent: id qd' aſclepiades legat⁹ dixerat. Tertio q̄ dragmas .xvi. accepiſſet: quas Philippus & Hermolaus ſe dediſſe dicebāt. Quarto q̄ ab heracliēſibus pecuniā quæ apud ſe flacci patris ſui nomine erat abſtuliſſet. Quinto q̄ aurum iudeorum noie quottanis ex Italia & ex omnibus prouinciis Hieroſolimam exportari ſolitum ipſe edicto ſanxiſſet ne ex aſia exportari liceret. Sexto q̄ falcidius talenta quinquaginta ſe flacco dediſſe dicebat.

S Eqtur ut ad te. A q̄ſtionibus rex trāſit ad teſtes ſubiiciēs exēpla exorū qui teſtimoniū dixere. eſt autē ordo uſq; ad eū locū nō abrogata fides &c. Hoc aūt exēplū ptinet ad moderationē iudicū q abſoluerunt. Qu. Pōpeiū repetūdarū reū optimis & ꝓſtātiſſimis uiris aduerſus illū teſtimoniū dicētibus idq; fecerūt ne in gratiā inimicoꝝ Pō. dānat⁹ uidereť. Iſdē parentibus natis & p oēs gradus. oſtēdit q̄tæ auctoritatis fuerunt teſtes. Itē fratribus Metellis. Pli.li.vi. natu. hiſt. pulcherrima ſcribit de metellis ubi de fœlicitate loquiť. Abrogata: abrogātur q cū ſui iuris ſunt in alienam partē ſe ſe tradunt eiuſq; rei ipſi auctores ſunt: ē quoque abrogare infirmare (teſte feſto).

Pompeius abſolutus

Abrogare

ASCEſius

Marci &c. Seruus Marci Agrii Argētarii ſſimulatus.i. accuſatus p delationē. occidiſſe ſeruū. Titi Fānii Alexādrum.i. nomine & tortus eo noie.i. ea ratione a domino neſcio an occiſi an a ſuo: credam potius a domino occiſi aſſeuerauit cōſtātiſſime q̄a etiam poſteaq̄ ſolutus eſſet uinculis ſup. ſe admiſiſſe id facinus.i. occidiſſe ſeruū fannii itaq;.i.& ita ipē deditus.i. in poteſtatē datus Fānio affectus eſt ſupplicio: deinde paruulo tpe interiecto ille de cuius nece erat creditū: uidelicet Alexāder ſeruus Fannii rediit domum. Contra.i. econtrario Alexander ſeruus Fannii cum ueniſſet in ſuſpicionem Caii Flacci equitis Romani occiſi.i. q̄ ab eo occiſus eſſet tortus ſeptias pernegauit: id eſt conſtanter ad finem uſq; negauit ſe fuiſſe affinem.i. uicinum aut attinentem ei culpæ: ſed perinde atq;: ideſt tanq̄ eſſet confeſſus: & ideſt ſimul damnatus eſt a iudicibus & actus eſt in crucem a Lucio Calpurnio triumuiro. Itē fuluio flacco cauſam dicēte: ideſt ſe de crimine purgante philippus ſeruus eius in quo tota quæſtio nitebatur tortus: ideſt torturæ adhibitus octies: nullum omnino uerbū emiſit quo dominus: ſcilicet eius perſtringeretur: ideſt conuinceretur & tamen reus: ſcilicet dominus damnatus eſt: cum unus tortus octies exhiberet certies argumentum innocētiæ quam octo ſimul torti præbuiſſent q̄a uero ſimilius eſt octo ſemel torquæri ſine confeſſione quam unum octies.

S Eqtur ut cōmemorē exempla ptinētia ad teſtes. Et hæc ꝓ pfatione mox ſubdēs ait exēplū Repetendus eſt āt ordo ab ultimo uerbo. Fides non eſt abrogata: ſed occurſum eſt(.i. reſtitū Caio & Quinto Seruiliis Cepionibus natis iiſdē parentibus: ꝓuectis per omnes gradus honorum ad ſummā amplitudinē. Itē.i. ſimiliter occurſum eſt fratribus Metellus uidelicet Quinto & Lucio cōſularibus & cenſoriis.i. q cōſulatum & cenſuram geſſerāt: alteꝝ ſup. fratrum uidelicet Quinto triūphali.i. qui triūpharat: dicētibus acerrime teſtimonium: in: ideſt contra Quintum Pompeium Aufidium reum repetundarum: ideſt de repetendis: ſcilicet pecuniis prouincialibus ablatis: non inquam fides eſt abrogata Pompeio ſup. exiſtente.

M. Agrii Argētarii ſeruus Alexādrū Titi Fannii ſeruū occidiſſe ſſimulatus ē: eoq; noie tortus a dño admiſiſſe id facinus cōſtātiſſime aſſeuerauit. Itaq; Fānio deditus: ſupplicio affectus ē. paruulo deinde tempore interiecto: ille: cuius de nece creditum erat: domum rediit.

De Alexandro Seruo Fannii.

C Ontra Fannii Seruus Alexāder cū ī hāc ſuſpicionē. C. Fl. eq̄tis Romani occiſi ueniſſet: ſepties tortus ꝑnegauit ei ſe culpæ affinē fuiſſe. ſed ꝑide atq; cōfeſſus: & a iudicibus dānatus: & a. L. Calpurnio trīūuiro ī crucē actus eſt.

De Fuluio Flacco.

I Tē Fuluio Flacco cām dicēte: Philippus ſeruus ei⁹: ī quo tota q̄ſtio nitebať octies tortus: nullū oīno uerbū: quo dñs ꝑſtringereť: emiſit. & tamē reus dānatus eſt cū certius argumētū innocētiæ unus octies tortus exiberet: quam octo ſemel torti præbuiſſent.

De Teſtib⁹: de Cneo &. Q. Seruilio. Cap. V.

S Eqť ut ad teſtes ptinētia exēpla cōmemorē. C. &. Q. Seruiliis cepiōibus iiſdē parētibus natis: & p oēs honorum grad⁹ ad ſummā āplitudinē ꝓuectis: itē fratribus metellis Quinto & Lucio cōſularibus: & cēſoriis: altero etiā triūphali in. Q. Pompeiū Aufidium Repetundaꝝ reū acerrime dicentibus teſtimonium: non abrogata fides

¶ Absoluto:non q mereretur absolutionem sed ne potentia inimicorum & testium damnatus uideretur.℣ Occursum est:Raro impersonale uerbum passiuæ uocis reperitur cum ablatiuo casu ante se.præterea maluit dicere occursum est q̃ obuiatum est:nam uix apud idoneos inuẽio obuio uerbum cum alias dicatur eo obuius obuiamq;:q̃q̃ La.ual.asserit obuio quoq; uerbum in usu esse. OLI.

m Ar.et æmilius Scaurus:Memiũ & flauiũ repetundarũ reos ex asia ut cõiicit diuersis tẽporibus postulauit scaurus:fuit autẽ ut Pli.orator tradidit nobilis paup patricius qdẽ sed q patrẽ habuerit carbonariam exercẽtem postea tamẽ ad summũ dignitatis fastigium euasit.℣ Districto: idest uehemẽti & armato. Trãslatio ẽ sumpta a gladiatore q aduersariũ nudato gladio inuadit.℣ Eadem lege: repetundarũ. Scaurus testis cõtra Flauium

absoluto Pompeio: sed ne potentia inimicũ oppressisse uiderentur:occursum est.

¶ De Marco Aemilio Scauro.

MArcus etiã Aemilius Scaurus prĩceps senatus.C.Memiũ repetũdarũ reũ districto testimonio insecutus est. Itẽ.C.Flauium eadem lege accusatum testis proscidit.

NAm.C.Norbanũ maiestatis crimĩe publicæ subiectũ q̃stiõi: ex ꝓfesso opprimerẽ conat9 ẽ.nec tñ aut autoritate: q̃ plurimum pollebat:aut religiõe:de q̃ nẽo dubitabat:quẽq̃ illorum affligere potuit.

¶ De Lucio Crasso.

LV. quoq; Crassus tãt9 apud iudices: q̃t9 apd.P.C. Aemil. Scau. nãq; eoꝝ suffragia robustissimis: & felicissimis eloquẽtiæ stipẽdiis rgebat:eratq; sic fori:ut ille curiæ prĩceps cũ uehemẽtissimũ testimõii fulmẽ i.M.Marcellũ. reum iniecisset:ĩpetu grauis: exitu uanus apparuit.

¶ De.Q.Metello Pio.Lucio Marco:Lucio Hortensio:&.Q.M.Lepido.

AGe.Q.Metellus pi9 &.L.& Marcus Luculli.Q.Hortẽsi9.M.Lepi.Cn.Corneliũ

NAm.C.norbanũ. Maiestatis reum hic missos a sylla legatos qui de pace agerent consul uiolauerat: idem postea ꝓscriptus in urbe rhodo cum compræhenderetur se ipse occidit.

LVcius quo Crassus. Non minoris erat .L.crassus estimatiõis apud iudices q̃ apud senatores æmilius scaurus; sed eoꝝ postulationes parũ ualere: In.M. enim Marcellũ repetundarũ reũ ex græcia uidelicet achaia ut coniicitur Lucius crassus testimoniũ iniecerat & nihil tamẽ illi nocere potuit.nã a iudicibus dimissus est.

AGe.Q.u.Metellus plus. hic homo nõ nõ iprobus uita habitus ẽ fuerat quæstor.C.Pompei deinde tri.plæ.Cn. Pisone & publio.G. cõsulibus i eo magistratu ita se gessit ut iusto p̃nator uidereẽ.Antenatus aũt a senatu multis ex causis q̃s nunc referre nõ attinet sed inter cætera ꝓmulgauerat legẽ q̃ auctoritatẽ senat9 miuebat ne qs nisi p populũ legibus solueret q antiquo quoq; maiori erat cautũ.Itaq; in oĩbus senatuscõsultis qbus aliquẽ solui placebat adiiecerat solitũ ut ea ad populũ ferret sed paulatim ferri erat desitũ idigne ergo eã Cornelii rogatiõem tulerãt potẽtissimi.Itaq; Pu.seruili9 globul9 tri.plæ.iuẽtus erat q.L.Cor.obsisteret;is ubi legis ferẽde dies uenit & p̃co subiicẽti scriba legis recitare populo cœpit & scribã subiicere & p̃conẽ ꝓnũciare passus nõ ẽ.tũc Cor.ipse codicẽ recitauit q cũ iprobe fieri Lucius pilo uehemẽter q̃reret cõtra tribunitiã itercessionẽ graui cõuicio a pplo except9 ẽ: Et cũ illũ cõsul q sibi itercedebat manus p̃hẽdi a lictoꝛ uiiss̃et fracti ei9 fasces cũcti:lapidesq; ẽt & ultia cõciõe i cõsulẽ iacti quo tumultu Corne.ꝑturbatus cõciliũ dimisit hãc deĩde legẽ tã & si tẽpẽrauit.tñ iuitis optiatib9 eã tulit.tulit ãt alias leges q̃s cõmemorarẽ necesse nõ ẽ: sequẽti deĩde anno Macro lepido & Lucio uolcatio cõsulib9 reũ Corneliũ duo f̃res cominii lege Cornelia de maiestate fecerũt apud publiũ cassiũ p̃torẽ: q decimo die ut mos ẽ nõ affuisset accusatores ante tribũal pene cõfecti sunt: Renouata deinde actio ẽ dicẽtibus i eũ testimõia insectis principibus ciuitatis:q se uidisse dicerẽt cũ Cornelius codicẽ i tribũatu ꝓ rostris recitaret qđ nemo ante corneliũ fecisse extimareẽ uolebãt uideri se iudicare eam rẽ.Magnopere ad crimen minutæ maiestatis tribuniciæ pertinere cum prope tolleretur intercessio si id tribunis permitteretur iudicium id exercuit.Quintus gallus prætor Ci.quatriduum defendit ut ipse significat.

¶ Absoluto:quia nõ est absolutus pompeius tanquã illorum fides esset inualida: sed occursum est ipsis ne ipsi uiderentur oppressisse inimicum:scilicet Pompeium potentia:scilicet sua autne potentia eorum uideretur opꝑssisse inimicũ & cætera.℣ Marcus autẽ Aemilius Scaurus princeps senatus insecutus est districto: idest quasi nudato gladio uibrato Cacutus Memmium reum:idest acusatum sup.crimine repetundarum:scilicet pecuniarum prouincialibus ablatarum .Item aut idem testis proscidit: idest quantum in ipso fuit e uiuentium coetu abscidit Caium Flauium accusatum eadem lege:scilicet repetundarum. Nam conatus ẽ opprimere ex professo Caiũ norbanũ subiectũ publicæ q̃ni:idest inq̃sitioni crimine:idest ob crimẽ aut de crimine maiestatis: scilicet affectate:nec tamen potuit affligere:idest ad condemnationem perducere:quemquam illorum aut authoritate qua pollebat:idest poterat plurimum:aut religione:idest integritate cõscientiæ ob metũ deorum de qua nemo dubitabat.Quid ergo inquies obstitit? quod & aliis.Nimia Videlicet potentia.℣ Lucius quoq; Crassus ens sup.tantus apud iudice:idest in foro iudicali: quantus supra erat Caius Aemilius Scaurus apud patres: id est in curia senatoria(namque ipse regebat suffragia:idest uoces aut uota eorum: idest iudicum in foro;robustissimis & felicissimis stipendiis:idest mercede:aut militia & exercitio eloquentiæ:scilicet suæ;eratq; sic princeps fori:ut ille:scilicet Scaurus erat priceps curiæ: idest senatus)cum iniecisset uehemẽtissimum fulmen testimonii in Marcum Marcellum reum:scilicet repetundarum more superiorum : apparuit grauis impetu: idest ASCẽsius

in primo assultu: sed sup. uanus.i.futilis aut inanis & mendax exitu: qa ipso repulso absolutus ē reus. ¶ Age(ad hortādi uox ad fastidiū uitādū apta) Quitus Metellus Pius.& Lucius & Marcus Luculli.Q.Hortēsi⁹ & Marcus Lepidus nō onerarunt tantummodo.i.pondere suæ authoritatis : Cneum Cor.reum maiestatis.i.affectatæ.

maiestatis reum: non modo testes onerarunt: sed etiā salutē: negātes illo īcolūi stare R ēp. posse: depoposcerūt. q̄ decora ciuitatis(pudet referre)ūbone iudiciali repulsa sunt. ¶ De.M.Cicerone.

QVid .M. Cicero forensi militia summos honores: amplissimumq; dignitatis locū adeptus: non ne in ipsius eloquentiæ suæ castris testis abiectus est ? dum .P. Clodiū Romæ apud se fuisse iurauit. illo sacrilegiū: & flagitiū uno argumēto absentiæ tuētæ siqdē iudices Clodiū īcæsti crimine: q̄ Ciceronē īfamia periurii liberare maluerunt. ¶ De.P.Seruilio consulari.

TOt eleuatis testibus unum cuius noua ratione iudicium ingressa autoritas con-

OLI. Vmbo

¶ Maiestatis rei.q̄ legē tulisse intercedente tribuno ex quo tribūitia potestas lesa uidebaṭ. ¶ Quæ ādecora ciuitatis: q̄tātis uiris: creditū n̄ sit. ¶ Vmbōe iudi.īpetu & uiolētia iudicii & est trāslatio sūpta a militibus q pugnātes alius aliū ūbōe ꝑpulsant est āt umbo media pars scuti q̄si umbilicus.

QVid.M.C.Cū in domo Cæsaris eo anno pōtificis maxi. bone deæ sacra celebrarenṭ qbus nulli uiro interesse licebat.P. Clodius apii filius Pōpeiæ cæsaris uxoris amore correptus sub habitu muliebri ædes introiuit & sacra uiolauit q cognit⁹ per manus seruulæ seruatus & eductus est.Cice. ad atticū lib. q̄rto epistola .vii. cuius principiū est & mea spōte.P.iqt Cludiū apii filiū te credo audisse cū ueste mulieres deprehensū domi.C. Cæsaris cū sacrificiū pro populo fieret eūq; p māus seruule seruatū & eductū reū eē īsigni īfamia qđ te moleste ferre certe scio. Itaq; sacrilegii postulatus uno se argumēto tuebaṭ eo die Romæ fuisse quo sacra celebrata fuerāt &c. Ci.aduersus hūc testis adductus iureiurando affirmauit eo die Clodiū & Ro. & apud se tāti uiri testimoniū facile reū opprimere poterat & debabat nisi iudices pecūia corrupti maluissent Cicero. infamia q̄ clodiū sacrilegio dānare. De hoc iudicio idē Cice.ad atticū eodē li.epi.xi. Quæris ex me: ubi plane ostēdit & clodiū extrema fortuna stetisse & iudices pecūia corruptos fuisse. idq; multis i locis sed ibi i primis. Nā & illud nobis nō obest uideri nostrū testimoniū nō ualuisse missus est sanguis iuidiæ sine dolore atq; ēt hoc magis q̄ oēs illi fautores illius flagitii rē maīfestā illā ademptā esse a iudicibus cōfitenṭ aliq̄to supius dixerat cicero. Nemo erat q illū reū ac nō milies cōdenatū arbitrareṭ. me uero teste producto credo te exclamationē clodii aduocatorꝫ audisse. rursus paulo inferius ī eadē epi.xxv. Iudices ita fortes tum fuerūt in summo ꝑposito piculo uel perire maluerint q̄ perdere oīa. xxxi. fuerūt q̄s fames magisq̄ fama cōmouerit hic plane corruptos ostēdit. ¶ Forēsi militia. exercitatiōe forēsi. ¶ Summos honores; p̄turā cōsulatū: auguratū. hos enim oē cōsecutus est Cice. Serui. ad ipsum Cice. in cōsulatione de obitu filiæ illā q̄diu opus fuerat uixisse una cū repu. fuisse te patrē suū p̄torē cōsule augurē uidisse. ¶ Amplissimū dignitatis locū. senatoriā dignitatē. nā in senatu auctoritate plurimū ualuit Cice. ī ipsis castris eloquentiæ.i.foro ubi causæ sola eloquentia defendebanṭ. forū igitur appellat castra eloquētiæ & in trāslatione persistit quia

Pōpeia cæsaris uxor

dixerat forensi militia. ¶ Sacrilegiū: Quia sacra bonæ deæ adire nō dubitauit qbus adesse nefas erat uiro flagitium incestū: nā ut dixi propter Pompeiā Cæsaris uxorē adierat sacra. Quāobrē & a cæsare Pōpeia repudiata fuit cuius rei meminit Suetonius in uita cæsaris. Dicit enim in Corneliæ locū Pompeiā duxit Quinti Pōpeii filiā. Lucii Syllæ neptē: cū qua deinde diuortiū fecit adulterā opinatus a.P. Clodio inter publicas cerimonias penetrauisse ad eam muliebri ueste tā cōstās fama erat ut senatus q̄stionem de pollutis sacris decreuerit. ¶ Incesti. Recte quia in loco sacro uel incesti etiam de sororibus possumus intelligere: nam duas uiolasse suspitio erat.

Seruilius testis in reum

TOt eleuatis. Seruilius isauricus testimoniū dixit ī reū: qui sibi occurrerat angusto loco: & honoris gratia equo nō descēderat; quo nōie dānatus est: hic.P.Seruilius Isauricus. Missus aduersus piratas: qui proximū mare cretā inter atq; cyrenas pyrcū & Achaiā sinūq; maleū latrocinabātur nō incruenta uictoria superauit: nec mari submouisse cōtētus; Validissima urbes eorū & diutina præda abūdantes Phalesin: & Olimpon euertit Isauronq; ipsam arcem ciliciæ: unde conscius sibi magni laboris isaurici cognomē Adamauit; dictus igitur isauricus. q̄ isauros ī cicilia domuerit. ¶ Tot eleuatis: leuibus & uanis testibus factis.

ASCĒsius

¶ Testes.i.existentes testes contra eū producti : sed etiam depoposcerunt ; idest exegerunt ab eo salutem : idest uitā: negantes rempubli. posse stare: illo supra manente incolumi. Quæ: idest o quali a decora; aut qui uiri cum essent decora: idest culmina & ornamenta præcipua ciuitatis: scilicet romanæ: repulsa sunt; idest reiecta umbone iudiciali: idest clypeo & protectione iudicum: pudet referre: idest quam rem cum pudore refero: quot: scilicet tāti uiri reiecti sint. ¶ Quid supra fecit aut passus est(aut potius sit modus procedendi)Marcus cicero adeptus militia .i. disceptatione aut certacione forensi: idest in foro iudiciali summos honores: & amplissimum locum dignitatis: nonne abiectus est: idest reprobatus testis in amplissimis castris eloquentiæ suæ: hoc est ipso foro quasi dicat etiam(utpote)cum iurauit Publium Clodium fuisse apud se Romæ: illo : scilicet clodio tuente: idest defendente & inficiente: sacrilegitiū & flagitiū.i.incestū dū sacra Bone deæ fierent a se tentatū : siquidem: idest quoniam iudices maluerunt(quia corrupti pecunia: quod ideo non dicit : quia eius criminis comprobatio ī cæsaris quodā mō cōtumeliam redūdaret)liberare clodiū crimine īcesti: q̄ ciceronē īfamia piurii: q reprobādo eius iusiurādū māifeste ītulere: aliter.n. ipsi peierassent iniq; iudicando secundū reū cōuictū. ¶ Tot testib⁹ eleuatis.i. nō sat pōderis habuisse iudicatis & ideo reiectis sicut æs in bilance eleuatū reiiciṭ : ego referrā unum scilicet testem cuius authoritas ingressa iudicium: idest cōcilium iudicum noua.i. īsolita ratione.i.uia & forma.

¶ Triũphalis. Quia de pyratis triũphauit p summã admiratione admirabantur oẽs accusatores: & patroni q̃ uir tãtus i testimoniũ nõ uocatus testis accessisset. Quã uiã: q̃ ratione. Vir. iueni germana uiã grata sorori. ⁋ Angusto loco: Arcto loco q duos equos nõ admitteret. ergo hic nec de uia cessit nec equo desiluit: nã principibus ciuitatis q honore digni celebanẽ honoris gratia ab iferioribus equo descẽdebaẽ. caput apiebaẽ: & de semita cedebaẽ: qd honoris gẽus senectuti in primis dabaẽ. Sene. ep. lxx. Si consulem uideo aut prætorem omnia qbus honor hři solet faciã: equo desiliã: caput adaperiã semita cẽdã. ⁋ Religionem: iustitiam. est. n. religio pars iustitiæ. OLI.

firmata est: referam. P. Seruilius Cõsularis: Censorius: triũphalis: qui maioꝝ suorum titulis Isaurici cognomen adiecit: cũ forũ p̃teriẽs testes in reum dari uidisset: loco testis constitit. ac per summam inter patronorum pariter: ac accusatorum admirationem sic orsus: hunc ego iudices qui causam dicit: cuias sit: aut quam uitam egerit: quãq̃ merito uel iniuria accũsetur: ignoro. illud tantum scio: cũ occurrisset mihi laurentina uia iter facienti ad modũ angusto loco equo descẽdere noluisse. Quod an aliquid ad religionẽ nostrã ptineat: ipsi æstimabitis. ego id supprimẽdũ non putaui. Iudices reum uix auditis cæteris testibus dãnauerũt. Valuit. n. apud eos tum amplitudo uiri: tũ grauis neglectæ dignitatis eius idignatio. eũq̃: q uenerari pricipes nesciret: in quodlibet facinus ꝓcursuꝝ crediderũt.

Qui q̃ i alijs uidicarũt ipsi cõmiserũt. Cap. VI

NE illos quidem latere patiamur: qui quæ in alijs uindicarũt: ipsi commiserunt. C. Licinius cognomine Hoplomachus a prætore postulauit: ut patri suo bonis tanquam ea dissipanti: iter diceretur. & quidem quod petierat: ipetrauit: Sed ipse paruo postea tempore mortuo sene ampla ab eo relicta latifundia festinanter cõsumpsit. dignus hac uicissitudine pœnæ fuit: quoniam hæreditatẽ absumere: quam hæredem maluit tollere.

¶ De Caio Mario.

CAIus aũt mari⁹ cũ magnũ: & salutarẽ Reip. ciuem in Lucio Saturnino opprimendo

NE illos: De his quoq̃ dicẽdũ est q qd in alijs dãnarũt ipsi cõmiserũt. C. Licinius: patrẽ prodigũ habuit. petit igitur a iudicibus: ut bonis interdicereẽ: quo facto eũ bonorũ administratione suscepisset adeo luxuriose uiuere cœpit extĩcto patre: ut patrimoniũ qd' amplũ acceperat breui consumpserit dignus ꝓfecto cũ nõ bonis sed spiritu iterdicereẽ cũ patrẽ heredem sustiere noluerit. ⁋ Hoplomacus: iterp̃taẽ armis pugnãs. fuit ãt a noie longe dissentiẽs quia nõ armis sed dẽtibus pugnauerit. ⁋ Bõis iter. usitata cõstructio huic iterdiciẽ aq̃ & igni. ⁋ Hac ui. alternatiõe. ut queãdmodũ ĩpe patrẽ sic eũ pater administratiõe rei dõ⁊sticæ priuaret. ⁋ Heredem tol. educare noluit hæredẽ quẽq̃ qa bona cõsumendo hæredes habere non potuit. Ho- ploma cus

CAius aũt marius: Dictũ ẽ i capi. de fortitudie quo pacto marius q prio nobilitati uehemẽter ifensus apuleiũ saturninũ Gracchanas leges tuĩcitãtẽ suis opibus iuuit: mutata sentẽtia auctore scauro illũ e foro eiecit & In capitoliũ fugere coegit quẽ psecutus cũ ille ꝓposito pileo seruos ad arma spe libertatis cõuocaret capitoliũ inualit & abruptis fistulis illũ in deditionẽ uenire coegit q cũ pœnitẽtie per legatos fidem fecisset inde digressus cum ducibus factionis receptus est in curiam: ubi facta in eum ruptione populus eũ fustibus saxisq̃ coopertum: in ipsa quoq̃ morte lacerauit. Marii uita dissimilis

¶ Est cõfirmata. i. cõprobata & stabilita. Pu. Seru. sup. uir cõsularis: cẽlori⁹ triũphalis: qa cõsul cẽsor & triũphator fuerat: qa adiecit cognomẽ Isaurici titulis maiorũ suorũ: qa Isauros Cilicia deuicit: cũ p̃teriẽs forũ. s. iudicia le: uidisset testes dari .i. adhiberi: in. i. contra reũ. s. quẽdã sibi iuisum: cõstitit. i. mãsit stans loco testis. i. ut etiã i eũ quasi testis dareẽ: ac orsus est sic. i. icepit sic loq inter summã admiratiõnẽ patronorũ. i. defensorũ & accusatorum. s. rei O iudices (uerba seruilii) ego ignoro cuias sit is sup. qui causam dicit: i. de se defendit: aut quã. i. qualẽ uitã egerit: q̃q̃. i. & quãtum merito uel iniuria accuseẽ: scio tãtũ illud cũ ipse occurrisset sup. in uia laurentina mihi facienti iter sup. in loco angusto admodum: sup. eum noluisse descẽdere equo. Quod: scilicet factum eius an pertineat aliquid ad religionem nostram: idest obseruatiõem maiestatis nostræ: ipsi: idest uos æstimabitis: idest cẽsebitis: aut existimabitis: idest iudicabitis: ego putaui id non supprimẽdum: idest tacendum. Iudices damnauerunt reũ: cæteris testibus uix auditis. Enim pro quia: tũ: idest simul amplitudo uiri. tũ. i. simul indignatio dignitatis eius neglectæ ualuit multũ apud eos uidelicet iudices: & crediderunt eum qui nesciret uenerari principes procursurum: idest talem qui facile procurrat in quodliber facinus. ASCẽsius

NEc. i. & ne: & nequidẽ. i. non etiã aut nõ saltẽ patiamur illos latere. i. in occulto esse: q ipsi cõmiserũt ea quæ uindicauerũt in alijs. Tãtũ præfatus addit exemplũ. Caius Licinus Hoplomachus. i. armis pugnans cognomine postulauit a prætore: ut interdiceretur patri suo bonis. i. usu bonorum tanq̃ dissipãti ea: & quidẽ. i. etiã impetrauit. s. a prætore quod petierat: quia patri datus est curator: sed sene paruo tempore post mortuo: ipse festinanter consumpsit latifundia. i. amplos fundos: & lata arua: relicta ab eo. s. sene patre. Ipse sup. fuit dignus hac uicissitudine pœnæ. quoniã maluit absumere hereditatẽ q̃ tollere. i. educare (ut in andria Terẽtij: Quicqd peperisset decreuerunt tollere) hæredes: quos si habuisset forte ab illis ei bonis interdictũ fuisset: sed grauius malũ passus est: quia mẽdicus mortuus ẽ. ⁋ Caius autem Marius quum egisset. i. gessisset sẽ ciuem magnum & salutarem reipub. in opprimendo Lucio Saturnino: a quo: scilicet Saturnino.

OLI. ℂMarius igitur saturninū oppressit qa seruos ad arma uocabat: ipē uero paulopost ad sui opem sublato pileo spe libertatis seruos iuitauit cū syllā ī urbē irrūpentē cū exercitu: tēsit ergo q̄ ī aliis correxit ipse peccauit & aliū sui quoq; peccati uindicatorē iuenit. Auertēdū ē q̄ eutropius de mario dicit sylla mariū de cataprili casa extra ētū uinciri iuisit: ductūq; trāstyberi effosis mēbrisq; minutim cæsis trucidari ibi de M. Mario loqt̄ nō de Gaio mario Nā G. Mar. ut Pli. & Ci. & Plut. & multi all testant̄ uolūtaria morte decessit. Nā Ci. li. de natura deo. cur ī qt mari⁹ tā fœliciter septies cōsul domi suæ mortu⁹ ē. ℣ Pileū: signū libertatis: & dici⁹ hoc pileū & hic pile⁹ & magis ī usu ē ī masculino: q̄q̄ hic neutri iueniat̄.

egisset: a quo in modum uexilli pileum seruitutis ad arma capienda ostentatum erat. L. Sylla cum exercitu in urbem irrumpente: ad auxilium seruorum pileo superlato confugit. Itaque dum facinus: qđ pūierat: imitat̄: alterū Mariū: a quo affligeret̄: iuenit.

ℂDe Marco Licinio Stolone.

MA. uero Licinius Stolo: cuius bñficio plebi petēdi cōsulatū potestās facta: ē cū lege sanxisset: ne q̄s amplius: q̄ qngēta agri iugera possideret: ipē mille cōparauit: dissimulādiq; criminis gr̄a: dimidiā partē filio emācipauit. q̄ ob causam a. M. Popilio Lenate accusat⁹: primus sua lege cecidit: ac docuit nihil aliud præcipi debere: nisi quod prius quisq; sibi iperauit.

ℂDe Quito Vario Tribūo.

QV. āt Vari⁹: pp obscurū ius ciuitatis Hybrida cognomiatus Tr. Pl. legē aduersus intercessionē collegaꝝ ꝓrogauit: q̄ iubebat quæri quoꝝ dolo malo socii ad arma ire coacti eēnt: magna cū clade Reip. sociale. n. prius: deide ciuile bellum excitauit. Sed dum ante pestiferum Tr. Pl. quam certum ciuem agit: sua lex eū domesticis laqueis constrictum absumpsit.

Stolo sua lege dānatus — CAius uero licinius stolo. Pli. de uiris illustribus. Fabi. ābustus e duabus filiabus alterā licinio stoloni. alterā. A. Sulpitio patricio cōiugē dedit q̄rū plæbeia cū sororē salutaret cuius uir tribūus militaris cōsulari potestate erat fasces lictorios foribus appositos idecēter expauit a sorore irrisa marito q̄sta ē: q adiuuāte socero ut primū tribunatū plæbis aggressus est legē tulit ut alter cōsul ex plæbe crearet: lex existēte Appio Claudio: tamē lata est & primus Licinius stulo cōsul factus. Idē legē sanxit ne cui uiro plæbeio plusq̄ cētū iugera agri habere liceret & ipse cū iugera centū qnq̄gita hēret altera emācipati filii noie possideret ī iudiciū uocatus primus oium sua lege pūitus ē. ℣ Cuius bñficio petēdi cōsulatū: eo mō quo supradictū ē. ℣ Sāxisset firmasset. ℣ Quingēta agri iugera: Aut dissentit a Plinio Va. aut mēdosus ex codex meus: nā cētū tātūmō legi. ℣ Emācipauit: p emācipationē dedit. finxit. n. a se filiū emancipasse; ut agri iugera posset iur̄ possidere: ne cōtra q̄ ipē tulerat legē fecisse uideret̄: qđ illi paꝝ ualuit. nā ī i⁹ a Pōpoio lēate uocat⁹ sua ipi⁹ lege dānatus ē. ℣ Ac docuit: exēplū statuit aliis nō eē cupiēdū. ℣ Præcipiendū: qđ nō prius seruare itēderit q præceperit.

QVintus āt Varius Hybrida: Hic ē q legē tulit ut q̄reret̄ de his quorū ope & cōsilio socii cōtra pplū Ro. arma sumpsissent: q̄ lege Q ui. Cepiōi gratificās M. scaurū cōcitati belli crimie apđ se adesse iussit Hybrida q̄si cōtūelia uocatus sua ipius lege dānatus. dū. n. leuerius agit in eos qui auctores fuerant concitandi belli bellum ipse non modo sociale: sed ēt ciuile suscitauit: & hoc mō dū seditionē cōcitat lege opprimit̄. ℣ Hybrida: cōtumeliosus: siue cōtumelio senatus: nam ὕβρις cōtumelia dr̄. ℣ Aduersus colleg. iter. Intercesserūt collegæ: hoc ē alii tribūi ne reip. pniciosa lex feret̄: ea tñ tulit aduersus collegarū itercessionē: & ita seditionē & bellū excitauit. Magna cū clade reip. qa socii rursus arma sumpserūt & iter se ciues pestifera seditiōe laborarūt. ℣ Sociale: bellū socioꝝ: qđ piculosissimū fuit tādē Pōpeius Strabo sedauit. ℣ Quam certum ciuem: quia ueronensis iste fuit ideo dicit prius se tribunum pestiferum quā certum ciuem egisse. ℣ Domesticis laqueis constrictum: quia sua lege dānatus pœnas dedit quas debuit.

ASCēsius ℂPileum: idest signum libertatis erat ostentatum seruituti: idest seruis ad capienda arma: scilicet contra dominos suos: & præpotentes ciues: in modum uexilli: confugit: scilicet marius ad auxilium seruorū pileo sublato: idest erecto: hoc est uocatis eis ad pileum: idest libertatem: Lucio Sylla irrumpēte: idest quum irrumperet ī urbem: scilicet Romam contra Marium: cum exercitu: Itaq; dum imitatur facinus quod puniuerat: scilicet in Saturnino: iuenit alterum Marium: idest Marii imitatorem: Syllam uidelicet: a quo affligeretur. ℣ Caius uero Licinius stolo cuius beneficio: potestas: idest facultas petendi consulatum est facta plebi: cum sanxisset: idest sancte constituisset: lege: scilicet lata: nequis possideret amplius quam quingenta iugera agri: ipse comparauit mille: scilicet iugera agri: & emancipauit. i. extra potestatem suam dedit filio dimidiam partem: id ē altera quingenta iugera: gratia criminis dissimulandi. ob quam causam accusatus a Marco popilio Lenate cecidit primus lege sua: idest a se lata: ac docuit: scilicet exemplo de se sumpto: nihil aliud debere præcipi: nisi quod quisq; imperauit prius sibi. ℣ Quintus autem Varius cognominatus Hybrida: idest mixto sanguine contumeliose natus ꝓpter obscurum ius ciuitatis: quia dubium erat an deberet censeri ciuis Romanus: tribunus plebis: idest cum esset tribunus plebis: prorogauit: idest promulgauit facta prius rogatione: legem aduersus intercessionem collegaꝝ: hoc ē licet collegæ itercederēt. i. auctoritatē suā opponerēt: q̄. s. lege iubebat q̄ri. i. inq̄ri: quoꝝ dolo malo. i. fraude socii. s. nominis latini essent coacti ire ad arma: iubebat dico cū magna clade reip. qa ipe excitauit prius bellū sociale deide ciuile. Sed dū agit. i. gerit se ante tribunū plebis pestifeꝝ. i. pniciosum reipu. q̄ ciuē certum: lex sua: idest quam ipse tulit absumpsit eum constrictum: laqueis domesticis. i. domi illi paratis forte in alios.

ℂPropter ob. i. ci. qa nō cōstabat: quo iur̄ ciuis eēt: ide Vale. ifra statim. Ante pæstiferū tri. plæ. q̄ certū ciuē agit.

QVid ceſſo uires. Dicturus de ſtudio. & induſtria uirtutẽ utráq; breui pfatione cõmẽdat q̃ harũ uiribus tã militiæ q̃ fori diſciplia cõfirmaſ: cũcta ſtudia fouenſ: & q̃ p ſe clara ſunt illuſtriora reddunſ: deniq; uirtus ex oi pte pfecta cõprobaſ: iter ſtudiũ uero & iduſtriã hoc iereſt: q̃ ſtudio diſcimus: iduſtria exercemus. Militiæ ſtipẽdia: Sine iduſtria militaris diſciplina nihil ualet. Forẽſis gloria: eloqntia q̃ cauſæ agunſ i foro. Fido ſi. aĩo & pectore cõcepta & ẽ trãſlatio ſumpta a matribus q̃ filiolos ſinu geſtaſ cõſueuerũt. Aĩo: q̃ diſciſ & cogitaſ. Mãu: q̃ operamur. Lingua: q̃ pnũciamus & poramus. Dramẽto ſui cõfirmaſ: Nã hoc ipſum iduſtria uocaſ: q̃ durat & ſeipſã ſuſtẽtat nulli9 adminiculo idiges. OLI. Studiũ & induſtria differunt

De ſtudio & induſtria. Cap. VII.

QVid ceſſo uires iduſtriæ comẽorarẽ? cuius alacri ſpiritu militiæ ſtipẽdia roborãſ, forẽſis gloria accedit: fido ſinu cũcta ſtudia recepta nutriũſ: qcqd aĩo: qcqd manu: qcqd lingua ad mirabile eſt: ad cumulum laudis perducitur. quæ cum perfectiſſima ſit uirtus: duramẽto ſui confirmatur.

De Catone ſuperiore.

CAto ſextũ & octogeſimũ annũ agẽs: dũ in Rep. tuẽda iuuẽili aĩo pſtat: ab inimicis capitali crimine accuſatus: cãm ſuam egit: neq; aut mẽoriã eius quiſquam tardiorẽ: aut firmitatẽ lateris ulla ex parte quaſſatã: aut os hæſitatione ĩpeditum animaduertit. quia. S. oĩa iſta in ſtatu ſuo æquali: ac ppetua iduſtria cõtinebat.

QVin ẽt i ipſo diutiſſime actæ uitæ fine diſertiſſimi oratoris Galbæ accuſatiõi defenſionem ſuam pro Hiſpania oppoſuit. Idẽ græcis literis erudiri cõcupiuit. q̃ ſero: inde æſtimemus: qd ẽt latinas pene iã ſenex didicit. cumq; eloquentia magnam iã gloriã partã haberet: id egit: ut iuris ciuilis quoq; eſſet peritiſſimus.

CAto ſextũ. M. Portius Cato capitali crimie accuſatus hic cõſul celtiberos domuit. & ne rebellaſ poſſent litteras ad ſingulas ciuitates miſit: ut muros diruerẽt: cũ una quæq; ſibi ſoli ĩperari putaret facerũt: ipſe cũ laudẽ mereſ ab iuidis capite poſtulatus eſt: Cõſtat q̃dragies q̃ter fuiſſe accuſatũ & ſp glorioſe abſolutũ: hãc ãt ultimã cãm fuiſſe cõiicimus: q̃ octogẽarius dixit. cũ ſumma laude & q̃li admiratione q̃ in ea ætate memoria tãta laterũq; firmitate & pnũciatiõe ualeret ut ĩ nulla pte deficeret cuius oratio tãtã uĩ habuit: ut nõ ſolũ ſe tutareſ: ſed accuſatorẽ quoq; galbã reũ cũ ſummo piculo redderet: eã poſtmodũ orationẽ ĩ annalibus ſuis iſeruit Plini. natura. hiſto. li. vii. de Catõe. Cæteris igr uirtutũ generibus uariæ & multi fuere pſtãtes Cato prius portiæ gẽtis tres ſummas i hoie res pſtitiſſe exiſtimatus ẽ optius orator: optius ĩpator: optius ſenator: q̃ mihi oĩa ẽt ſi nõ prius attamẽ clarius fuiſſe i Scipiõe Aemiliãoo uidẽtur: dẽpto pterea plurimorũ odio quo Cato laborauit: itaq; ſit pprium Catõis q̃ter & q̃dragies cãm dixiſſe nec queq̃ ſæpius poſtulatũ & ſp abſolutũ. Capitali cri. q̃ Ppli. R. puiciã deleuiſſet qd̃ erat capitale. Neq; aut me &c. In his oib9 uix maxĩa eloqntiæ ꝯſiſtit. Mẽoriã: q̃ i ſenib9 ſolet ẽẽ debilior: niſi fuerit lõga & aſſidua exercitatiõe cõfirmata hoc ẽ iduſtria corroborata. Firmitate lateris. ut poſſet clauſulas q̃tũlibet lõgas uno ſpiritu pnũciaſ. Aut os hæſitatiõe ĩpeditũ: ut in pferẽdis uerbis ulla tarditate aut titubatione uertereſ. Catonis uirtutes tres potiſſimæ

QVin ẽt. Cũ. L. Scribõius tribunus plæbis rogationẽ tuliſſet: ut luſitãi q̃ i fide Populi Ro. dediti a ſeruilio galba in gallia uẽiſſent in libertatẽ reſtituerenſ. M. Cato acerrime ſuaſit extat oratio i annalibus eius icluſa Q. u. Fuluius nobilior & ſæpe ab eo in ſenatu laceratus reſpondit p galba ipſe quoq; galba eũ ſe cõmẽdari uidereſ cõplexus duos filios ptextatos & ſulpicii filiũ cuius tutor erat ita miſerabiliter locutus ẽ p ſe ut rogatio antiq̃ret: extant tres oratiões eius: duæ aduerſus libonẽ tri. plæ. rogationeſq; eius habitæ de luſitãis una cõtra. L. Corneliũ cetegũ in q̃ luſitãos ppe ſe caſtra habentes cæſos fareſ q̃ cõpertũ hũit: equo atq; hoie ſine ritu ĩmolatis p ſpẽm pacis adoriri exercitũ ſuũ i aĩo habuiſſe. De catõe. Pli. galbã igr octogenarius accuſauit aſſidu9 malorũ. i. q̃ ait Vale. galbæ actiõi defenſionẽ ſuã p hiſpãia oppoſuit defendẽdo hiſpãiã i q̃ pretor galba rẽp. male geſſerat ipu; galbã ex accuſatore reũ fecit. Idẽ & illud Catõis iduſtriæ exẽplũ maximũ q̃ eũ pene ſenex latinas litteras didiciſſet græcas iã ſenex diſcere uoluerit nec ſatis habuit niſi & iuris ciuilis ſciẽtiam cõſecutus eſſet ita ut nemini crederet. unde natũ ẽ illud uulgare prouerbiũ: Tarde ueniſti cito proficiam. Galba a catõe accuſatus

QVid. i. ad quid ceſſo cõmemorare uires induſtriæ. i. innatæ grauitatis & ingenioſitatis. Cuius ſpiritu alacri ſtipẽdia militiæ roborãtur. i. ſtabiliunſ: gloria forẽſis. i. ſeſe in foro cauſarũ exercitantiũ accendiſ: cũcta ſtudia recepta: fido ſinu. ſ. induſtriæ nutriunſ. i. aluntſ ab ea: & qcqd admirabile ẽ aĩo. i. dũ ab aĩo ht qcqd mãu qcqd linguæ. i. ſiue in corde ſiue in facto ſiue indicto: pduciſ ad cumulũ laudis repete alacri ſpiritu iduſtriæ: q̃ cũ ſit uirtus pfectiſſima: cõfirmaſ. i. ſtabiliſ duramẽto ſui. i. ſolidamẽto ſibi a ſe facto. Cato agens annũ ſextũ & octogeſſimũ dũ pſtat. i. ſine itermiſſiõe ſtat aĩo iuuenili i tuẽda. i. ptegẽda rep. accuſatus ab inimicis crimine capitali: egit cãm ſuã. i. ſe defendit ppria orone: neq; q̃ſq̃ aĩaduertit aut memoriã eius q̃ dicẽda cõplectebaſ tardiorẽ aut firmitatẽ lateris uñ uox pdit: q̃ſſatã. i. debilitã ex ulla pte: aut os ĩpeditũ hæſitatiõe. i. dubitatiõe ob iuidiã inimicorũ: aut cũctatiõe ob ſenectutẽ. qa. ſ. Cato cõtinebat oĩa iſta. ſ. tria iã dicta & corũ ſimilia i ſtatu ſuo iduſtria æq̃li ac ppetua. Quin etiã oppoſuit defenſionẽ ſuã p hiſpania accuſatiõi Galbæ oratoris diſertiſſimi i ipſo fine uitæ actæ diutiſſime. Idẽ. ſ. Cato cupiuit erudiri litteris græcis q̃. i. q̃tũ ſero. i. tarde æſtimemus. i. cõiectemus inde. i. ex eo q̃ didicit etiã latinas. ſ. literas pene iam ſenex. Cunq; haberet iã magnam gloriam partam eloquentia: ipſe egit id ut eſſet quoq;: i deſt etiam peritiſſimus iuris: ſcilicet ciuilis. ASCẽſius

OLI. Vius mirifica: nec minor fuit uticēsis ꝑnepotis idustria q ne momētū qdē tpis sibi delaberet ocio/lo. Xenophōtis aliorūq; græcorū libros cōtinue gestās lectitare uel i curia si qdo dabat ociū dū.s. se/natus cogeret ip cōsueuerat ut ostēderet aliis tpa deesse alios supesse tpib9. turpissimā āt eē iacturā q fiat p negligētiā. Cogit. colligit. cōgregat. Vir. Tityre coge pecus. Temperaret abstineret. Vir gi Quis temperet a lachrymis. De hoc Catone Cice. in libro de finibus bonorum & ma. libro. iiii. circa principiū..

Varronis industria Erentius aūt Var. Hic est Terē. Varro qui multa uolumina scripsit & in primis de lingua latina: quē beatus Augu. rerꝫ doctorē appellat. de quo Ci. ad eūdē scribēs nos iqt i nostra urbe pegrinātes errātes tanq̄ hospites tui libri q̄si domū reduxerūt ut possumus aliqn̄ q & ubi essemus cognoscere. Tu etatē priæ: tu de/scriptiōes tēporū: tu sacrorꝫ iura: tu sacerdotū: tu domesticā: tu pub. disciplinā: tu rerꝫ: tu iocorū re gionū: tu oium hūanarꝫ diuitiarūq; gn̄a: noia offi cia: & cās apuisti. Seculi tp̄s: qa ad cētesimū pue nit ānū: & tn̄ ei9 opa uiuaciorē illū reddiderūt: q̄ tot pacti anni. nā sæculū spaciū dr̄ centū annorū.

Onsimilis perseuerātiæ. Hic Liui. Drusus pater eius Drusi fuit q tri. plæ. lati/nis ciuitatē. plæbi agros. eqtibus curiā: senatui iudicia promisit: & tātū in ur/bē cōflauit icēdiū ut ne prima illius flāma possit sustineri: ni esset subita morte correpus. pater igi tur uir eximie idustriæ: q̄q̄ luminibus captus & senio ac uiribus cōfectus tamē Po. Ro. quoad ui/xit leges exposuit: de iure ciuili monumēta cōpo/suit ut essent illud discere uolētibus accōmoda/ta: nō illi fortūa q secū fecerat: nō natura q señ ob eē potuit quo minus uideret atq; uigeret. Defe ctus. destitutus uel debilitatus. Interpellare: i/pedire. Videret: ut mente & ratione colligeret & respexit ad id ꝙ dixit cecum. Vigeret. ualli/dus esset animo ad id ꝙ dixit senem.

Publius & lupus carum actores Vbli9 uero senator & L. Pontius. Hic duo causidici idustria ꝓpe admirāda fuisse uident: ut senes & cæci nō in le/cto ut Drusus sed foro causas freqnter agerēt & ius ciuile cū magna populi freqntia exet cerēt. Multi enim qbus uis illa ingeni grata & sua uis erat nonnulli ēt illorū pseuerantia moti ad cā rū actiones q̄s cæci & senes agebant freqntes con/fluebāt. Nec mirū. nā cum alii cæci secessus & latebras qrere soleāt & malū addere malo. Hi luminibus capti & i foro & i cōciōe serme sp erāt. Celebres actores causarꝫ: clari & illustres causidici. Lūinibus capti. Oculorū acie puati siue debiles oculis. Vir. atq; oculis capti fodere cubilia talpæ. Forēsia stipēdia: Appellat actiōes carꝫ.

℄De inferiore.

Vius mirifica ꝓles Cato: ꝓpior nr̄æ æta/ti: ita doctrinæ cupiditate flagrauit: ut ne i curia qdē: dū senatus cogit: tēparet sibi: quo mius græcos libros lectitaret: q̄ qdē industria ostēdit: aliis tēpora deesse: alios tēporib9 supesse.

℄De Terentio Varrone.

Erētius āt Varro hūanæ uitæ exēplo: & spatio nominād9: nō annis: qb9 sæculi tp̄s æquit: q̄ stilo uiuacior fuit. i eodē. n. lectulo & spiritus eius: & egregiorum operum cursus extinctus est.

℄De Liuio Drusio.

Onsimilis pseuerātiæ Liuius Drusus q: & ætatis uirib9: & acie oculorū defectus: ius ciuile populo benignissime iterp̄tat9 ē: uti lissimaq; discere id cupiētib9 mōimēta cōposuit. nā ut senē illū nā: & cæcū fortūa facer potuit: ita neu/tra iterpellar ualuit: ne n̄ aio & uideret & uigeret.

℄De. P. Senatore: & Lucio Pontio eqte Romāo.

Vblius uero Sēator. & Luci9 Pōti9 eques Romanus suis temporibus celebres cau/sarꝫ actores: lūinibus capti eadē idustria: forēsia stipēdia executi sunt. Itaq; frequētius etiā audiebant cōcurrentibus aliis: quia igenio eorum delectabant: aliis: quia constātiam admirabātur:

ASCĒsius ℄Cuius. s. Catōis maioris: ꝓles. i. ꝓgenies & ꝓpago nō tn̄ filius sed ꝓnepos: Cato. i. uticēsis ꝓpior. i. uicinior no stræ ætati: flagrauit. i. arsit ita cupiditate doctrinæ: ut ne qdē. i. nō saltē tēperaret sibi. i. abstineret: i curia. i. senatu: dū. i. donec: senatus cogit. i. cōgregat: quo minus. i. ut nō: lectitaret libros græcos. Quaqdē idustria ostēdit: tpa deesse. i. nō sufficere aliis u3 uehemēter occupatis studiosis: & alios. s. ociosos & oscitātis supesse. i. supfluos esse tpibus: qa de eis tpa nullū fructū assequūt nec ipi de tpibus: uñ miror cur nō dixerit: aliis tpa supesse. i. plus q̄ satis sit eē: qa nesciūt qd faciāt de tpe. Verꝫ sit ēē æstimēus: qa unicuiq; bñ opādū ē dū tp̄s: & post hāc uitā opādi tps nō erit ullū: q tp̄s suū debito officio iptiūt & iptiuerūt i idignē tpe quis ꝓ ardēti grauitate sat sibi tpis nō hr̄e uideant: cū tpa de futura sint illis q male aut negligēter expēderint. Terētius āt Var. Ro. doctissimus iudicatus: noīandus exēplo & spatio uitæ humāæ. i. q̄tū uita humana in tali labore durare posset ꝓ exēplo affe rēdus: nō fuit uiuacior. i. diuturnior i uita: ānis qb9 æquit tpus sæculi. i. spaciū cētū ānorꝫ q̄ stilo. i. scribēdo: hoc ē q nō diutius uixit q̄ scripsit. n. ꝑ qa spiritus eius & cursus egregiorꝫ opꝫ extictus ē i eodē lectulo: qa decubās i eo uicin9 morti scriptitabat dōec spiritū redderet. Cōsilis &c. Li. Drusus sup. fuit cōsilis pseuerātiæ (qppe) q defectus. i. destitut9 uirib9 ætatis & acie oculorꝫ: iterp̄tatus ē bēignissime ppl̄o ius ciuile. & cōposuit mōumēta. s. sui. i. libros aut cōmētaria: utilissima cupiētibus discer id. s. ius ciuile. Nā ut natura potuit facere illū senē & fortu na cæcū ita neutra. i. neq; natura neq; fortūa ualuit iterpellare. i. ipedire: ne. i. ut nō & uigeret cōtra seniū: & uide ret aio cōtra cæcitatē oculorꝫ. Publius uero senator & Lucius pontius eques Romanus celebres actores causa rū suis tēporibus: capti. i. orbati luminibus. i. uisu: executi sunt eadē industria. s. qua priusq̄ cæci facti essent: sti pēdia. i. mercedes & exercitia forēsia. i. in foro causarū. Itaq;. i. & ita: ipi audiebant frequētius: aliis cōcurrētibus . s. ad audiendum: quia delectabantur ingenio eorum: aliis quia admirabantur constantiam. s. in agendo.

¶ Alii icōmō isto pculsi: Lumie priuati quo qs maiꝰ naturæ icōmodū sit haud facile inueneris. ¶ Fortuitis uoluntarias: cū tenebras. & obscura loca deligāt in qbus quodā mō delitescant. augent tenebras sibi a fortūa datas. OLI.

IAm publiꝰ Crassus. Hic. P. Crassus ut i capitulo de fortitudine dixius aduersus Aristonicū missus cū exercitu & iperator & Pōtifex q̄ nūq̄ antea factū fuerat ut dux simul exercitus & Pōtifex mittere tur ex quo ēēt creditū ē ré male cessisse: attamē ea fuit idustria: ut qnq; græcoꝝ liguas breui cōphēde rit: q res sibi plurimū cōtulit ad cōciliādos socioꝝ aios. nā grauissimū erat illis cū ius dicēdū eēt nō

nāq; alii icommodo perculsi secessum petūt: dupli cant tenebras: fortuitis uolūtaria adiiciētes.

¶ De Publio Crasso.

IAm. P. Crassus cū i Asiā ad Aristōicū re gē debellādū Cōsul uēisset: tāta cura græ cæ liguæ notitiā aio cōphēdit: ut eā i qnq; diuisam genera: p oēs ptes: ac nūeros pēitꝰ cogno sceret. Quæ res maximum ei socioꝝ amorē cōcilia uit: q̄ qs eoꝝ ligua apd tribūal eiꝰ postulauerat: ea dē decreta reddenti.

¶ De Roscio.

NE Rosciꝰ qdē subtrahaꝭ scænicæ idustriæ notissimū exēplū. q nullū unq̄ spectāti po pulo gestū: nisi quē domi meditatus fue rat: ponerꝭ ausus ē. Quapp nō ludicra ars Rosciū: sed Roscius ludicrā artē cōmēdauit: nec uulgi tā tū fauorē: uerū etiā pricipū familiriates amplexus est. hæc sunt attenti: & anxii: & nūq̄ cessātis studii pmia. pp q̄ tantorū uiroꝝ laudibus nō impudēter se persona Histrionis inseruit.

¶ Externa. De Demosthene.

GRæca quoq; idustria: qm̄ nr̄æ multū psu it: quē mereꝭ fructū latina ligua recipiat.

aliēa p iterp̄tes sed sua qsq; ligua suū ius audiret. ¶ Ad aristonicū regē debellādū. ¶ Attalus rex pgamēoꝝ regis Eumēis filius socii quōdā cōilito nilq; Ro. eiusmōi testamētū reliqt pplus ro. bono rū meorū hæres esto. ¶ Adita igiꝭ hæreditate. puinciā Po. Ro. nō qdē bello nec armis: sed q̄ ē æq us testim iure retinebat. sed hāc difficile dictū ē utrū facilius amiserit pplus ro. an recupauerit: nā Aristōicus regii sanguinis ferox iuuēis armis puiciā iuasit aduersꝰ quē prio qdē missus fuit hic publiꝰ Crassus q uictus & captus dū duceret uir gā q̄ equū regebat i oculū barbari unius direxit qui doloris accensus Crassi latus sica cōfodit. In qnq; gn̄a diuisa: Satis cōstat qnq; græcoꝝ linguas esse. Ionicā. Doricā. Atticā. Aeolicā: & cōmunem.

NE roscius. nec roscii qdē ptermittēda ē idustria. q meditatus sp i scenā uenire cōsueuerat ut nihil spectāte populo ge reret hoc ē gestū nullū faceret quē nō prius domi cōprobasset ex quo sūma idustria fa ctū ē cū artē scænā plene tēuerit eā sit gloriā cōse cutus ut qcūq; i histriōa excelleret is roscius di cereꝭ teste Cic. li. i. de oratore ubi hūc rosciū mi rifice laudat hic nō solū uulgi fauorē sed mltoꝝ quoq; pricipū familiaritatē iniuit de quo Pli. li. .vii. natu. hi. excessere in hoc æuo nr̄o nec modice histriōes sed libertatē suā mercati qppe cū iā apd maiores. ¶ Roscius hi. m. d. Anniā mercasse pda tur. ¶ Senicæ i. idustriæ minoꝝ & histrionū q se i scæna exercebant. ¶ Meditatus fuerat exercuerat ne qd iuenuste ne qd iepte ne qd icōposite ederet hic eius idustria q̄ta fuerit facile cōiiciꝭ q̄ nūq̄ i scæna fabulā egerit q̄ nō prius dōi repsentasset. ¶ Ludicra ars: plus ille arti dignitatis q̄ ipse ex arte honoris sit consecutus. ¶ Hæc sunt attenti: Laudat industriam Vale. dicēs non mediocrem ex ea fructum percipi si fuerit diligentissime culta idq; probat ex roscio qui sola industria meruit. cum clarissimis uiris cōmemoretur q̄uis histioniā exercuerit. ¶ Atteti & anxii studii. Diffinitio industriæ. quid enim aliud est idustria nisi attētum uehemens & assiduum in re aliqua studium. Græca quoq; industria: Latina inquit lingua græcorum industram posteritati commendet. & quem ab ea meruit fructum recipiat. Roscius in scæna clarus

¶ Namq; alii qui perculsi incommodo qualis est cæcitas: petunt secessum: idest secreta loca duplicāt tenebras: adiicientes fortuitis: idest a fortuna illatis tenebris uoluntarias sup. tenebras: præsertim mētis. ¶ Iam (Cōtinuatiua uox) Publius crassus cum consul uenisset in Asiam ad debellandum Aristonicum regem: cōpræhēdit: aio notitiā linguæ græcæ tanta cura: ut cognosceret penitus p oēs partes ac numeros: eā. s. græcā linguam diuisam in qnq; genera. s. Ionicū. Doricū. Atticū. æolicū & cōmune. Quæ res cōciliauit. i. cōglutiauit maximū amorē socio rū ei reddēti decreta. i. pnūciāti sn̄iam eadē lingua qua qs eorū. s. socioꝝ postulauerat. s. ius: apud tribunal eius. ¶ Ne quidē. i. non etiam aut non saltem cū magis uideaꝭ posse subtrahi: Roscius notissimū exēplū idustriæ scæ nicæ. i. i scæna hoc ē i actiōe comœdiaꝝ tragœdiarū aut similiū habitæ: subtrahaꝭ. s. ab hoc loco ubi idustria laudaꝭ: q nullum. i. nō ullum: nō ē ausus: ponere. i. præsentare unq̄ populo spectāti ullū gestū: nisi quem fuerat meditatus. i. expertus domi. Quapropter ars ludicra. i. scænica & qua ludis publicis opera dabatur; non cōmē dauit Rosciū: sed Roscius: cōmēdauit. i. cōprobauit & maioris auctoritatis fecit artē ludicrā. Nec Rosciꝰ amplexus tātū fauorem uulgi: uerum etiā familiaritates principū. Hæc. s. placere & populo & principibus: sunt præmia studii attenti & anxii & nunq̄ cessantis: hoc est semper uigilantis: propter quæ persona histrionis: idest Ludii aut Ludionis & scænici hois: uidelicet Roscii: inseruit se non impudenter: idest citra impudentiam (Non tamen id ipse fecit per se per authorem huius sed operis) laudibus tantorum uirorum: quanti sunt superiores. ASCēsius

¶ Græca quoq; &c. Breui præfatione ad externa trāsiens dicit Græca quoq. i. etiam industria: quoniam profuit multum nostræ. i. Romanæ industriæ: recipiat eū fructū quē lingua latina mereꝭ hoc est quia latini per græcos industrii facti sunt quicqd meruerunt laudis græcis acceptū ferre debēt & ideo accipiant græci id laudis qd latini eos sequētes meruerūt: At si lingua latina septimi sunt casus: recipiat græca industria fructū quē meruit: lingua latina. i. per linguam latinam. i. non taceamus nos latini qui a græcis industrii facti sumus eorum laudem.

OLI. Demosthenis industria

Emosthenes. Hic q̄ta fuerit i͂dustria: p eius uitã legerit ubi ōfones eius cōtinenť facile cognoscet: est āt a clarissimo uiro Leõardo aretino ī latinū elegātissime traducta: i q nōnihil aluu. dissentire uideť cū dicat patrē ī officina gladio͡ꝝ fuisse. Iuuenalis uero in satyra. Oībus in terris ita refert de Demosthene. Quē pater ardētis Massæ fuligine lippus. A carbone & forcipibus gladiosq; parāte. Incude & luto uulcāo ad rhetora misit: qđ ultimū nō plene cū his q̄ Leõardus scripsit cōcordare uideť cū lōge post mortē p̄ris hoc sibi assūpsisse officiū referat. de hoc Demosthene a Cicerōe a Quītiliāo a Gelio multiq; aliis multa referunť. de nauitate. de idustria de arte. de tota uita. fuit. n. orato͡ꝝ oīu͡ȝ græco͡ꝝ facile priceps: q i p̄nūciatiōe sūmū artificiū repōebat. hic multa sibi a natura denegata studio & idustria cōparauit: primā rhetoris litterā p̄nūciare non ualebat: hāc Lapillis ore sæpius iserēdis facillimā expressio nē reddidit: exilitate uocis laborabat: breui effecit ut auditoꝝ auribꝰ uehemēter isonaret fieretq; grata oībus atq; suauis: multaq; alia naturæ uitia correxit tāto studio & idustria. ut cū ipsa natura pugnasse quodāmō uideri possit. habuisse domi speculū īgēs ď ad qđ seipsum uidēs gestū formaret: qđ qđ sibi domi locū subterraneū cōstruxisse ferūt ī quē p singulos dies ille descēdens gestū ac motū corporis fingebat uocēq; exercitabat. sæpe ēt duos uel tres mēses ut refert Plutarchus cōtinuo domi iclusus nō cessabat: abrasa parte capitis ut exeūdi facultatē sibiipsi priperet sermōes in sup & negocia foris agitata ad studiū fferebat: mrtaq; alia faciebat ex quo facile cognoscebat se non multū natura & igēio: sed studio & exercitatione ualere. ℣ Maxīe eloq̄ntiæ cōsumatio audiētis aio obruiť. Si consumatus orator q̄ q̄ dici potest: hic unus apđ græcos iuētus ē. Vn̄ Pli. li. xxxiii. Demosthenes iqt sūmus orato͡ꝝ græciæ ānulos & cætera. Artis. s. rhetoricæ cuius p̄ria littera ē R. q̄ p̄nūciare sine difficultate ñ poterat eā sibi sua idustria facillimā reddidit. ℣ Lateris ifirmitate. Aliud icō modū a natura datū assiduo labore correxit: latera sic habebat ifirma: ut clausulas uel breues uno spū enūciare nō ualeret. hoc sic emēdauit: ut mōtiū colles arduaq; loca uersus recitādo sæpiꝰ ascēderet. quo studio atq; labore sic latera firmauit. ut oēs clausulas piodos ac pfectæ ōfonis cōplexiōes q̃ūlibet lōgas uno spiritu facile enūciaret. ℣ A labore mutuatus. Accepit a laboř ueluti mutuo. ℣ Ac uadosis littoribꝰ: Emēdauit & illud qđ i p̄nūciatiōe subito strepitu pturbatur ut plerūq; desistere cogereť. ℣ Fluctuū fragoribus obluctātibus. repugnātibus iuicē aqs strepitus ereari soleť: ubi āt angustiora sunt littora ibi cōcitatior solet eē fluctus. ℣ Fertur quoq; isertis calculis. Ad linguæ correctiōnē lapillis ore isertis freq̄nter utebať. ℣ Itaq; alterū demosthenē: quē mater ineptū p̄duxerat natura aptissimū reddidit ut alteꝝ a matre alterū a natura Demosthenē natū dixeris.

Emosthenes cuiꝰ cōmemorato nomine: maxime eloquentiæ consumatio audientis animo oboritur: cum inter initia iuuētæ: artis: quam affectabat: primam litteram dicere non posset: oris sui uitium: tanto studio expugnauit ut ea a nullo expressius referretur. Deinde propter nimiam exilitatem acerbā auditu uocē suam exercitatione continua ad maturum & gratum auribus sonum perduxit. Lateris etiā firmitate defectus: quas corporis habitus uires negauerat: a labore mutuatus ē. Multos. n. uersus uno ipetu spiritus cōplectabať: eosq; aduersa loca celeri gradu scādens: p̄nūriabat. Ac uadosis litoribus insistēs declamationes fluctuū fragoribus oblucťātibus edebat: ut ad fremitus cōcitatarum concionū: patiētia duratis auribus: in actiōibus uteretūr. Ferť quoq; ore isertis calculis multū ac diu loqui solitus: quo uacuū promptius eēt & solutius. Præliatus est cū reꝝ natura: & quidē uictor abiit: malignitatē eius pertinacissimo animi robore supando. Itaq; alterū Demosthenē mater: alterum idustria enixa est.

ASCĒsius

¶ Demosthenes cuius noīe cōmemorato. i. p̄nūciato & sic ad memoriā reducto: cōsūmatio. i. pfectio maximæ eloquentiæ oboriť. i. etiam nō cogitanti occurrit animo audientis: cū inter initia iuuentæ. i. iuuenilis ætatis: non posset dicere primū litteram artis quā affectabat: hoc est rhetorices (cuius prima littera est p. rh. quæ a paucis recte p̄nūciať cū aspiratiōe: Nā pauci aliter rhetor q̄ retor p̄nunciant) expugnauit. i. euicit uitiū oris sui: tanto studio ut ea. s. littera a nullo referreť. i. pronuntiaretur expressius. Deinde perduxit exercitatione continua: uocem suā acerbam auditu. i. dū audiebatur: propter nimiam exilitatem. i. tenuitatem: ad sonum maturum. i. satis graue & grātum auribus. s. audientiū. Ipse sup. etiam defectus. i. destitutus & deficiens: firmitate lateris. i. partis unde uox & anhelitus prodit: mutuatus est. i. mutuo accepit a labore sup. eas uires: q̄s habitus. i. dispositio corporis negauerat. Eni p qa: ipe cōplecťebať multos uersus uno ipetu spūs: & p̄nūciabat eos scādēs loca aduersa. i. ī altū tēdētia: gradu celeri. i. festīno: ac īsistēs. i. ihærēs littoribus uadosis: edebat. i. enūciabat declamationes. i. dictas actiōes & ōfones p expiētia aut exercitio assumptas fragoribus. i. sonitibus uehemētibꝰ ortis ex refractiōe fluctuū oblucťātibꝰ. i. cōtra strepētibus: ut utereť i actiōibus. s. ueris auribus. s. suis dura is. i. durioribus factis patiētia. s. frago͡ꝝ fluctuū: ad fremitus concionum. s. plebium concitatarum. i. cōmotarum. Ipse ferť quoq; solitus loqui multum ac diu calculis. i. paruis lapillis isertis ori. i. igestis in os suum: quo. i. ideo ut: os sup. uacuum esset promptius & solutius. Et sup. sic: præliatus est. i. lucťatus cum natura rerum: & quidem abiit: idest euasit aut discessit e prælio: uictor: idest uoti compos superando malignitatem eius: scilicet naturæ. (Quæ tamen nulli nouerca est: quia quantū potest optima quæq; producit: sed ne dux quidem naturæ deus culpādus est in hoc hoie q si plus se naturalis dotis dedisset: mimus: p idustriam obtinuisset) robore. i. firmitate: animi pertinacissimo. i. perseuerantissima. Itaq; mater. s. demosthenis enixa est alterum demosthenem: uidelicet ad Rhetoricem penitus ineptū & industria enixa est alterum. s. demosthenē ad eādē maxime utilē: & tamē eundē in substantia.

Tq; ut ad uetustiorē pythagore & cætera. Ionica philosophia Athlete initiū accepit q̄ uero cognomi/nata est italica eius priceps fuit pythagoras innesarchi annulorū sculptoris filius. ut Hermippus ait Samius: siue ut Aristoxenus ait tyrrhenus: ex una isula q̄ eiectis tirrhenis Atheniēses possederūt: sūt q Marmacū illius patrē uocarū auū hypasū attauū eritriphonē: abauū cleonymū q ex philūte ꝓfugerit dicāt habitasseq; Marcū Sami: atq; iō pythagora Samū dici ide migrasse Lesbū: ibiq; a Zoilo patruo: Pherecydi syro cōmēdatū: tres subinde argēteos calices fabricatū eos singulis i ægypto sacerdotibus dono dedisse. OLI. Pythagoræ labore i discēdo

ℭDe Pythagora philosopho.

Tq; ut ad uetustiorē idustriæ: actū trāsgrediar: Pythagoras pfectissimum opus spiæ. a iuuēta pariter: & ois honestatis pcipiendæ cupiditatē igressus: (nihil.n. qđ ad ultimū sui puētuꝝ ē finē: n & mature: & celeriter icœpit:) Aegyptū petiit: ubi litteris gētis ei⁹ assuefact⁹: pteriti æui sacerdotū cōmētarios scrutatus: inūerabiliū seculoꝝ obseruatiōes cognouit. Inde ad psas ꝓfect⁹ magoꝝ exactissimæ prudētiæ se formādū tradidit: a qbus syderum motus: cursusq; stellarū: & uniuscuiusq; rei proprietatem: & effectum benignissime

Iustinus tamē in.xx. suorū epitomatū demaratū negociatorē diuitē illius patrē uocauit: Apuleus. Vescarē noiauit: adeo incerta est tāti philosophi origo uerūq; genus habuisse dicit fratres maiorē qdē natu Eurinomū mediū Tyrrhenū seruū Tymolim: Cui Cetæ sacrificāt saturnū: ut Herodotus ait existimātes. hic ut pdiximus pricipio qdē Pherecidē audiuit syrrū post ei⁹ obitū profectū samū Hermodāti iam seni Chreaphili nepoti se in disciplinā dedit. Cū āt iuuēis eēt ac discēdi studiosissimus patriā linquens cunctis ferme barbaris græcisq; ministeriis incitatus est: Deniq; ægyptū petiit: quo tpe polycrates Amasidi p epistolā illum commendauit: illorumq; linguam: ut antipho tradit in eo libro quem de his qui in uirtute principes fuere scripsit atq; apud caldeos congressus est cū magis deinde apud Cretam una cū Empimeonde descendit in ideū antrū in ægypto quoq; adita igressus: ibiq; de diis in archano edoctus est. Deinde rediit samum offendensq; patriā a tyrāno incubari polycrate. Crotonem in italiā perrexit. ibiq; Leges italis dedit. atq; cū discipulis clarus habitus est. Qui ferme tricēti Rēpublicā administrabāt. adeo ut merito Aristocratia: optimorū. s. dominatus noiaretur. Refert Heraclides ponticus hūc de se dicere solitū: quod fuisset aliquādo æthalides Mercuriiq; filius putatus eēt. Mercuriūq; monuisse illum peteret præter immortalitatē qd uellet: petiisse igit ut & uiuens. & uita functus omnium quæ cōtingeret memoriā haberet. itaq; in uita meminisse omnium eandemq; memoriā post mortē reseruasse lōgoq; post tēpore in Emphorbū uēisse atq; a menelao fuisse uulneratū. Euphorbus āt dixit se aliq̄do ætalidē fuisse atq; a Mercurio hoc pro munere accepisse: ut anima illius nulla uiæ circulatione uagaret: ut in aq̄s uel in arbores uel animantes cōmigraret. & quæq; in iferno perpessa esset aīa & cæteræ animæ quænam patiantur meminisse: postea uero q̄ Euphorbus diem obiit migrasse in hermōtinū eius aīam: qđ & ipse cū fidem uellet facere. Brāchidas periit igressusq; Apollinis tēplū ostēdit clypeū quē illic Menelaus affixerat: At.n. illū cū ex Troia remeasset Apollini cōsecrasse secutū iā putrefactū solāq; pdurare Eburneā faciē. ubi āt & Hermotinus uita fūctū est rursus in Pyrrhū deliū piscatorē migrasse illūq; oia memorasse. ut. s. primū ætalides fuerit postea euphorbus deinde Hermotinus ac postmodū pyrrhus effect⁹ sit: ac deinceps post pyrrhū. pythagorā factā eē oiumq; meminisse q̄ pdiximus: de quo heraclitus ut pytha. se i historia rerū exercuit: & cū de natura adorsus eēt scribere ita in principio dixit nō p aerē quē spiro nō p aq̄ q̄ bibo: nō dimittā huius rationis sermonē. Scripsit & alia cōplura Socra. i successorib⁹ ait ipsū rogatū a leōte filiasoꝝ tyrāno qa nā eēt dixisse philosophus. Morit āt pythagoras ut fert octuagesimo suæ ætatis anno. de cuius morte uariæ sunt sentētiæ sicut apud Laertiū uidere possumus: qđ uero ad eius idustriā ptinet de q̄ hic agit magnā orbis partē circuiuit sciētiæ & cognitionis cupiditate ductus. ℣ Vetustiorē actū. Nā multo antea fuerat pythagoras q̄ Demosthenes. ℣ Ad ultimū sui finē Ad sapiētiā. Nā hic erat ultimus eius finis quo sua cūcta itēderat. ℣ Maturæ cōpositæ. ac si diceret sapiēter. ℣ Innumerabiliū sæculorum. Recte dixit innumerabilium: quia si sequimur herodotū a creatione sæculi ad suum tempus decē miriadas annorum confectas fuisse constat Cicero quoq; li. i. de diuinatione Cōdēnemus inquit hos aut stultitiæ aut uanitatis: aut imprudentiæ. qui quadrigenta septuaginta milia annorum: ut ipsi dicunt monumentis cōpræhensa contineant. & mentiri iudicemus nec sæculorum reliquorum iudicium q̄ de ipsis futurum sit pertimescere. lex uero christiana ab iis longe dissentit. nām principio rerum ad incarnationem sex milia annorum cōstat. ℣ Syderum motus: Planetarum errores intelligit. ℣ Stellarum cursus Ortus & occasus.

ℭ Atq; ut transgrediar ad uetustiorem actum industriæ: Pythagoras ingressus a iuuenta: idest iuuenili ætate: pariter perfectissimum opus sapientiæ: & cupiditatem omnis honestatis percipiendæ: nihil enim non incepit: hoc est unumquodque incepit: & mature: idest neque citius neque tardius quam decuit: & celeriter: idest properanter. (Quæras forte quomodo hæc cohæreant mature uidelicet incipere: & celeriter: sed scies mature fieri quod non tardius quam deceat cœptum est: celeriter autem quod tunc quando fit: siue mature satis siue sero fiat properanter fit pythagoras autem ut primum conuenienter potuit cœpit: & ubi semel cœperat celeriter peregit) quod peruenturum est ad ultimum finem sui: idest ad consummationem beatitudinis: aut (ut Oliuerius dicit) ad sapientiam. Ipse petiit ægyptum: ubi assuefactus litteris gentis eius: scilicet ægyptiacæ quæ se omnium antiquissimam gloriari solebat: scrutatus commentarios: idest breues annales sacerdotū præteriti æui: cognouit obseruationes: idest annotationes innumerabilium sæculorum suorum. Inde ꝓfectus ad persas: tradidit se prudentiæ exactissimæ magorum formandum: idest erudiendum aut ut uulgus dicit iformandū: a qbus sum psit aio docili: motus syderū. i. planetarū errores: cursus stellarū. s. hxaꝝ: & pprietatē & effectū uniuscuiusq; rei.

Aristocratia

ASCē. sius

OLI. ¶ Admirationem exhibuit. Admirabant̃ oẽs pythagoræ igeniũ ad oĩa studia accõmodatũ: hic primus arrogãtiæ nomen aufugit: ut interrogatus quo uteret̃ cognomine. nõ se sapienté ut ante ipsum septẽ excellẽtissimi uiri dici uoluerũt: sed sapiẽtie amatorẽ eẽ respondit: hoc est philosophũ. sophos. n. sapiẽs philosophus amator sapientiæ interp̃tat̃. Lactantius tamẽ diuinarũ institutionum li. iii. ca. iii. hoc nomen interp̃tatus est sapiẽtiæ q̃sitorẽ nõ amatorẽ. Dicit. n. etenim uerecũdiæ causa studiosos sapientiæ se nõ sapiẽtes uocauerũt: imo uero pythagoras qui hoc nomen iuenit cũ paulo plus saperet q̃ illi priores q se sapientes putauerunt: itellexit nullo humano studio posse ad sapiẽtiã perueniri. & ideo nõ oportere incõprehẽsę atq; imp̃fectæ rei nõ p̃fectũ nomẽ imponi. Itaq; cũ ab eo q̃reret̃: quẽnã se p̃fiteret̃ respõdit philosophũ. i. q̃sitorẽ sapiẽtiæ: hæc Lactãtius.

Sapientes septẽ

¶ Septẽ excellentissimi. Parẽtesis est. fuerunt autẽ hi: Thales milesius: Solõ atheniensis. chilon lacedemonius. pytacus mytileneus. Bias prianensis: cleobolus lidius: periander corinthus ut etiã supra monstraui in capite de modestia. In italiæ quoq; partem: Iustinus suorũ epithomatũ li. xx. dicit hunc ex ægypto in Babiloniã ad p̃discẽdos siderũ motus originẽq; mundi spectãdã sũmam scientiã cõsecutũ: inde regressum cretã & lacedæmoniã ad cognoscendas minois & lycurgi iclytas ea tẽpestate leges cõtẽdisse. q̃bus oĩbus instructũ crotonẽ uenisse populũq; in luxuriã lapsum auctoritate sua ad usum frugalitatis reuocasse: nã pythagoras laudabat quotidie uirtutem & uitia luxuriæ cõtẽnebat casusq; ciuitatũ hac peste p̃ditarũ enumerabat: tantũq; studiorũ ad frugalitatẽ multitudinis prouocauit ut aliquos ex iis luxuriatos i optimã frugẽ cõuersos fuisse incredibile uideret̃ matronarũ quoq; separatã a uiris doctrinã & puerorũ a parẽtibus frequẽter habuit. Docebat nũc has pudicitiã & obseq̃a in uiros. nũc illos modestiã & litterarũ studiũ iter hæc uelut genetricẽ uirtutũ frugalitatẽ oĩbus igerebat: cõsecutusq; assiduitate disputationũ erat: ut matrõæ auratas uestes cæteraq; dignitatis suæ ornamenta uelut instrumẽta luxuriæ deponerent. eaq; oĩa delata in iunonis ædẽ ipsi deæ cõsecrarẽt. p̃ferẽs uera ornamẽta matronarũ pudicitiã nõ uestes eẽ. In iuuẽtã quoq; q̃tũ p̃fligatũ sit uicti fœminarũ cõtumaces aĩ manifestãt: sed. ccc. ex iuuẽibus cũ sodalicii iure sacramẽto quodã nexi separatã a ciuibus cæteris uitã exercerẽt. q̃si cœtũ clãdestine cõiurationis haberẽt ciuitatẽ in se conuerterũt q eos cũ in unã domũ cõuenissent cremare uoluerit in quo tumultu. lx. ferme hoĩes periere cæteri in exiliũ p̃fecti. pythagoras aũt cũ annos. xx. crotone egisset: Metapõtũ migrauit. ibiq; decessit: cuius tanta admiratio fuit. ut ex domo eius tẽplũ facerẽt: eũq; pro deo collerẽt. hæc Iusti. Quæ maior appellabat̃. Totus ille calabriæ tractus magna græcia quondã dicta fuit.

Pythagoræ mors

¶ Cuius ardẽtẽ rogũ: De morte ut diximus uariæ sũt s̃niæ. Alii. n. dicũt cũ in domo q̃dã fuisset. eã ex his unũ quos admittere uoluerat per iuidiã icẽdisse: sunt qui crotoniatas ipsas tyrãnidis suspitione ac metu: quia in loco milonis hermon cõsederat: hoc perpetrasse dicãt: pythagorã igit̃ icendii incõmoda uitantẽ cũ egrederet̃ cõp̃rahẽsum esse ac dixisse capi p̃staṙq; has dare pœnas cædiq; satius est q̃ q̃cq̃ loq: atq; ita iugulũ persecutoribus nudasse cõpluresq; ex discipulis (nã secũ ad. xl. erãt fuisse iterremptos) ex q̃bus Architas tarentinus & cysis: Dicearcus uero pythagorã dicit in delubrũ musarũ quod metapõti est cõfugisset ibiq; cũ. xl. dies absq; cibo p̃stitisset defecisse. Heraclites uero in epitomate suo dicit illũ postq̃ de li. pherecide iusta p̃solueret redisse in italiã: & cũ in domo milonis crotoniatæ celebritatẽ offendisset subinde metapõtũ p̃rexisse: ibiq; cũ uiuere ulterius nollet inedia uitã finisse: hermippus bello iter agrigẽtinos & syracusanos orto pythagorã exisse cũ sociis agrigẽtinis opẽ laturus. uersis ãt i fugã illũ fabarũ cãpũ circuisse: ibiq; a syracusanis fuisse itereptũ reliquos uero ad. xxxv. tarẽti fuisse crematos. Vale. ãt heraclidis opinionẽ seq̃t̃.

Magna græcia

¶ Oppidũ py. plus claritatis metapõtus habuit noĩe pythagoræ q̃ ab ei⁹ cineribꝰ: ac si diceret metapõto memoriæ æternitate cineres & pythagoræ nomẽ ddere.

demõstratũ docili aĩo sumpsit. Cretã deide & Lacedæmona nauigauit: q̃rũ legibus ac moribꝰ ĩspectis: ad olympicũ certamẽ descẽdit. Cũq; multiplicis scientiæ maximã toti græciæ admirationẽ: ac specimẽ exibuisset: quo cognomine cẽseret̃ iterrogatus: nõ se sapiẽtẽ (Iam. n. illud septẽ sapiẽtes uiri occupauerant) sed amatorẽ sapiẽtiæ. i. græce φιλόσοφον edidit. In Italiæ ẽt parte: q̃ tunc maior Græcia apellabat̃: perrexit: in qua plurimis: & opulẽtissimis urbibus: effectus suorũ studiorũ approbauit. cuius ardentẽ rogum plenum uenerationis oculis Metapontus aspexit: opum Pythagoræ quam suorũ cinerum nobilius: clariusq; monimentum.

ASCẽsius ¶ Demonstratum: scilicet ab eis: bẽignissime Bono ordine procedit: nam prius ab astronomia: ortus & occasus coniunctiones & oppositiones: uariosq; inter se respectus syderum didicit: deinde ab astrologia quid portenderent accepit: Et ipse nauigauit deinde cretam: idest in eam insulam: & Lacedæmona: idest in eam urbem quæ & sparte dicta est: quarum moribus ac legibus inspectis descendit ad certamen: idest agonem olympicum: cumq; exhibuisset maximam admirationem & specimen: idest experimentum aut approbamentum multiplicis scientiæ totius græciæ interrogatus quo cognomine censeretur: non edidit se sapientem (iam enim septem uiri quos Oliuerius explicat occupauerunt illud: scilicet cognomen sapientis: aut dici sapiẽtem) sed edidit se amatorem sapientiæ: idest græce philosophon. Perrexit etiam in partem italiæ quæ appellabatur tũc maior græcia: in qua approbauit plurimis & opulentissimis urbibus effectus suorum studiorum. Cuius rogum ardentem: scilicet cũ cadauer eius impositum esset metapontus: idest populus eius (Est autem oppidum in ora italiæ non longe a tarento dictum a græcis q trans pontum illis sit) aspexit oculis plenis ueneratione: hoc est uenerabundis. Aspexit inquam metapontus existens monumentum nobilius & clarius operum Pythagoræ q̃ suorum: idest propriorũ cinerum) aliter enim dixisset: q̃ eius cinerum) hoc est plus claritatis & famæ obtinuit ex operibus pythagoræ illic sepulti q̃ ex eo q in cineres redacta est. Oliuerius autem legit oppidum: cuius si uera est lectio: ordo est: Metapontus oppidum ens sup. monumentum nobilius & clarius cinerum pythagoræ q̃ suorum.

Lato āt pria: Plato Aristone pře mře pictōia siue (ut alii dnt petona) Athēis simili die nat9 quo apđ OLI.
delō apollo ut retulit Apollodor. mř a Solōe gēus duxit: Aristonē uero prēm a Codro Melanti filio
originē ducere tradūt: q aneptūo idē sanguinē trahere Trasyllo teste memoraţ. cui Speusippus suc-
cessit: hūit fres Plato adimātē & Glauconē: & sororē petonā de q̄ nascit speusippus. lřas didicit Pla
to apud Diony. grāmaticū exercitatus ē apud aristonē argiuū palestritā a quo Plato, p egregio corpis hitu cogno
miatus ē cū teste Alexā. prius Aristo. ex aui pnī noie diceret. Studuit picturæ: poemata edidit. pmo qdē ditiram

De Platone philosopho.

Lato āt pria Athēas: pceptorē Socratē m sortitus: & locū: & hoiem doctriæ fertilissi mū: igēii quoq diuia istructus abūdātia: cū oium iā mortaliū sapientissimus hřetur: eo qdē usq: ut si ipse Iupiter coelo descēdisset: nec elegātio re: nec beatiore facūdia usurus uideret. Aegyptū pagrauit: ubi a sacerdotibus ei9 gētis Geometriæ multiplices nūeros coelestiū obseruationē rōnū pce pit. quoq tpe a studiosis iuuenib9 certati Athenæ Platonem doctorē quærentibus petebantur: ipse

bos: deide melos & tragœdias: & cū tragicū cer-
tamē initurus eēt āte diōisiacū theatrū audito So
crate igni poemata exussit dicēs. Hic Vulcāe Pla-
to tua idiget ope. hic annū. xx. ætatis agēs audiuit
Socr. illo mortuo audiuit crathilū & hermogenē
annoR. xxviii. teste Hermo. megarā se ad euclidē
cōtulit: hic cyrenē pfectus theodorū mathemati-
cū: atq idē i italia ad pythagoreos philolaū & eu
ritū postea i ægyptū pfectus, pphetas sacerdotes
q audiuit: ubi comitē hūit euripidē tragicū: re-
gressus athēas i academia morabaţ. Idē teste Ari
stoxēo ter militauit. prio i Tanagrā. scđo i coritū.
tertio i delū: ubi uictoriā hūit: ter nauigauit i Sici
liā. prio ut isulā uideret: tyrāno existēte Dionysio
hermocratis filio: ubi Plato illi dixit: nō id pstaţ
tyrānū qđ sibi soli eēt utile: nisi uirtute excelleret
cui Diony. respōdit: uerba ociosoR senū sunt: cui
Plato. Et tua tyrānidē sapiūt. Diōy. iratus uoluit Platonē occidere: sed a dione & aristomene oratus se cōtinuit: il Plato-
lū tñ polydi lacedæmōio q ad eū legat9 uenerat tradidit: polydes uero illū secū ducēs i eginā uēdidit quotpe nis ter
Camāder eū reū mortis dicebat: q. l. capitale eēt si qs Athē. eā isulā adiisset: sed allegatū ē eū phum eē q̄re duci spōliū
pliæ gřia absolut9 ē: hūc Anyceris cyrēaic9 emit. xx. minis: remisitq athēas ad amicos: & stati pecūia anyceridi p Diony
amicos restitutā ē. alii dnt missā a diōe illā pecūiā: eāq noluisse rēissā: polydē i calabria supatū: & i elice sūmer- sio
sū fuisse fama ē dæmōe teste Fauorio: illi anūciātē pp Platonē talia ppeti hæc sciēs Diōy. scripsit ad Plat. ne i se
maledicta torqret. Cui rescripsit Plato sibi nō tm̄ ociū supesse ut Diōy. meminisset. Scđo iuit i Siciliā & a minore
Diōy. petiit terrā & hois q iuxta rēp. ab eo cōstitutā uiuerēt nō dfuit Suspitio illū Diōy. & Theote psuadeř tēptaţ
se: ut isulā tyrāno liberaret: quotpe Architas pythagoræus missa ad Diōy. epist. Pla. purgauit. ereptūq athenas
remisit tertio Siciliā accessit. Dionē recōciliauit Diōy. q̄ re nō obtēta rediit i patriā. Cic. i catōe maiore: Plato. igr
atheniēsē tarētū uēisse Lucio Camil. ac. P. Claudio cōsulibus repio. Fuit āt Plato teste Eutropio quotpe Galli
urbē cœperūt igēii quoq̄ diuina istructus abūdātia cū oium iā mortaliū. Př cōmoda přiæ: q̄ oium doctrinaū
matrē dixere maiores & pceptores quē tūc oium sapiētissimū eē Apollinis dixit oraculū accessit: & igēu bōitas
q̄ diuina magis q̄ humana fuisse uř. Př Mortaliū omniū sa. Sic apollinis oraculo cōstat fuisse iudicatū. Př Geome
triæ multiplices numeros. i. uarias ptes geometriæ. sūt āt multæ & uariæ: ut pūctus: linea: supficies: deīde trian
gulus: q̄drāgulus &c. circulus & anguli ptes ut rectus angulus: obliquus angulus: cōsiderant ēt latitudo: lōgitu
do: āplitudo: & alia huiuscemodi multa: nā geometria i se cōtinet liniamēta iterualla: magnitudines: & i figuris
dimēsiōes & nūeros. Př Obseruationē cœlestiū rationē. Geometriæ p hāc scientiā cursus sydeR ortus & occasus
stellaR: q̄ tarde q̄q uelociter sidera moueanţ: quo iter se spacio distēt lōga obseruatiōe cognoscūt. Př Nili flumi.
sex. rip. Bene iexplicabiles: qa si herodoto credimus: nili originē iuenire nemo potuit q̄q̄ id multi reges frustra
tēperauerint. Luc. li. x. arcanū naturā caput nō pdidit ulli. Pli. lib. vii. nilus inqt icertis ortus fontibus per deser-
ta & ardentia & immenso lōgitudinis spacio ambulans famaq tātum inermi q̄situm cognitus sine bellis quæ cæ
teras omnes terras inuenere originē (ut Iuba rex potuit exquirere) in mōte inferioris mauritaniæ: nō pcul ocea-
no habet lacu protinus stagnante quem uocāt nilidē. est pterea satis ignota Nili natura q̄re. s. singulis annis sole
exictente in cācro totū inundat ægyptum. Quamq̄ Plini. eodē loco dicat uarias eius incremēti causas esse mo- Nili
do flatū ethesiarum modo æstiuos himbres ethiopiæ: modo alias affert causas quas longū eēt referre: sed eue- inūdā
nire: ut plurimum eius incrementum a canis ortu per introitum solis in Leonem: & ut ait Virgili. in. iiii. Geor. tis cā
per diuersa ruens septem discurrit in ora. Vsq cohortis laminis deuexus ab indis: idest æthiopibus.

Plato autē sortitus. i. a deo quasi i sortem nactus: athenas patriā: quod uulgares dicerēt in patriā: & ineptiores ASCē-
pro patria: & Socratē præceptorem: & . i. simul locū: scilicet athenas: & hominē. s. Socratem fertilissimum. i. fera- sius
cissimū & maxime productiuum doctrinæ: & istructus quoq. i. ornatus abūdantia ingenii diuina: idest tam ma
gna ut credi posset diuina: cū haberet iam sapientissimus omniū mortalium: quidem. i. certe eousq. i. in tantū:
ut si ipse Iuppiter: idest summus deus putatus descendisset de cælo: nec uideretur usurus facundia elegantiore
quantum ad stilum orationis: nec maiore quantū ad fæcundam sententiam aut persuadendi felicitatem: pera-
grauit: idest pertransiuit quasi per omnis agros ægyptum: dum: idest quo tēpore: (Sunt qui legant ubi: sed qa
additur: quoq: tempore secutus sum lectionē quā priorē offendi) percepit a sacerdotibus eius gentis: multipli-
ces numeros geometriæ. & sup. obseruationem rationum cælestium: idest rationes cælestium cursuum obser-
uatas: & obseruando adnotatas a sacerdotibus ægyptiis: quoq: idest & quo tēpore: athenæ petebantur certatim
idest cum certamine: & ita magna copia a iuuenibus studiosis quærentibus: scilicet sibi Platonem doctorem: id
est pceptorē: ipse discipulus senum. i. psbyterorū Aegyptiorum lustrabat. i. scrutabatur ripas.

Nili flūinis īexplicabiles ripas: uastissimosq; cāpos: effusam barbariē: & flexuosos fossarū ābitus ægyptiorum senū discipulus lustrabat. Quominus miror ī Italiā trangressum: ut ab Archyta Tarēti: a Tymeo: & Ariōe: & ceto Locris Pythagoræ: pcepta & ištituta accipet. Tāta.n.uis: tāta copia lrāꝝ undiq; colligēda erat: ut īuicē p totū terraꝝ orbē dispgi: & dilatari posset. altero ēt: & octogesimo anno decedēs sub capite. Sophrōis nūeros habuisse fertur: sic ne extrema qdē eius hora agitatiōe studii uacua fuit.

De Democrito philosopho.

T Democritus: cū diuitiis cēseri posset q̄ tātæ fuerūt: ut pr̄ ei⁹ Xerxis exercitui epulū dare facile potuerit: quo magis uacuo animo studiis literaꝝ eēt opatus parua admodū summa retēta: patrimoniū suū pr̄iæ donauit. Athenis autem compluribus annis moratus: oīa temporum momenta ad percipiendā: & exercendā doctrinā conferens: ignotus illi urbi uixit quod ipse quodam uolumine testatur. Stupet mens admiratione tantæ industriæ: & iam transit alio.

OLI. Vastissimos cāpos. tractus ægypti lōge lateq; porrigit. Effusam bar. Quia uastissimi sunt egyptioꝝ cāpi: iō p uastā regionē sparsim hitāt barbari. Et flexuosos fossaꝝ ambi. Cōstat ægyptū fossaꝝ plenā. Nili supfluas aqrū inūdationes recipiētiū. Iustinus ægyptū inqt q tot regū tot sæculorū cura ipēsaq; mūita sit. & aduersus uim decurrētiū aqꝝ tātis ištructa moribꝰ tot fossi cōcisa sunt cū his arceant illis recipiant aq nihilominus coli nisi excluso nilo nō potuerit. Minus miror in italiā trāgressū. Quippe q ī ægyptū usq; prexit: ut multo facilius ī italiā trāsire potuerit. Præcepta & ištituta. Hæc mō iter se differūt: ut pcepta generaliter dicant oium philosophorū ištituta sua uniuscuiusq; ut achademicorum stoicorū: pipateticoꝝ: æpicureoꝝ: rursus pcepta sunt doctoꝝ ištituta ciuitatū. Ci. li. offic. Quāq̄ te Marce fili annū iā audientē Cratippū: idq; Athenis abūdare oportet pceptis & institutis philosophiæ pp doctoris auctoritatē & urbis. Vt iuicē. ut uicissim daret oibus qd' undiq; accepat. Altero & octo. an. d. Ne mortis uicinitate qsq̄ Platonē crederet lrāꝝ oblitū moriēs sophronis uersus sub capite habuisse fert: mortuus āt ē teste Cic. in catōe maior uno & octogesimo āno scribēs. Numeros. Rithmos & uersus. Virg. Numeros memini si uerba tenerē. fuit ergo Plato ad extremā usq; suæ uitæ horā studio sp itētus & idustriæ plēus.

T Democritus: Hic Abderites siue ut alii putāt. milesius pmus fuit egistrati filius uel ut alii dicūt Athenocriti: ul secūdū alios Damasippi: sed qsqs ille fuerit tāta rerū & diuitiaꝝ copia refertꝰ: ut pater eius Xersem psarū regē cū exercitu hospitari potuerit a quo teste Herodoto magi qdā & caldei pceptores dmocrito filio relicto theologiā & astrologiā illū docuere: cū adhuc puer eēt q has disciplinas edoctus in ægyptū se cōtulit ut geometriā pciperet & ī psidē ad rubrūq; mare & caldeos diuinaꝝ reꝝ cognitione auidus prexit: sunt ēt q dicāt cū Gymnosophistis ī idia egressus esse atq; in æthiopiā uenisse: ptitus est fr̄ibus suis substātiā: uelut tradit Vale. pr̄iæ donauit exigua p se ptereītēta q̄ illi pegre pficiēti opus erat: adeo studiosū fuisse tradit Laer. ut ex uicio hortulo sibi cellulā seligeret: ibiq; seipsū ūcluderet: & cū aliq̄do ipsiꝰ pr̄ bouē ad imolādū adduxisset: ibiq; alligasset tādiu hoc ab illo n̄ fuisse cognitū quoad hūc ille sacrificii obtentu excitauit & boui admouit: cōstat eū aliq̄do athēas uēisse & ob cōtēptū glīæ agnosci noluisse: ut cū cognouisset ipe socratē ab eo ignoratū fuisse. laborauit hic plurimū ī solis reꝝ nāis ptēplādis (ut qdā ferūt) & quocūq; fortūæ casu mutabiliūq; reꝝ audito ī risū soluebat. uñ Iuue. ī saty. Oibꝰ ī terris ppetuo risū pulmonē agitare solebat democritꝰ &c. hūc aliq̄do īsanisse crediderūt eiꝰ ciues. uñ ad eiꝰ curationē adhibuer Ipocratē: q cognita uiri īpia ciues magis q̄ dmocritū īsanire a quo se mlta didicisse phtebat. nā ut refert La. ī uita dmocriti cū ad eū uēisset Ipocrates maximū diligētiæ suæ & calliditatis testimōiū dedit Ipocrati q puellā ipocratis cōitē & ītegrā & uitiatā cognouit. Nā prio die sic cām salutauit. Salue uirgo: Postrie uero Salue mulier: fuerat.n. puella nocte īpa uitiata. sūt ēt q dicāt seipsū occecasse ad naturæ secreta acutius rimāda: cuius rei auctores sūt Cic. li. v. tuscu. qstio. & Gel. lib. decimo noctiū atticaꝝ: de cuius morte uariæ sunt sniæ: ut Laer. tradit. Perit āt cētesimo & nono suæ ætatis āno hic antomis cōstare dicebat & plures eē mūdos & corruptibiles. Multa uolumina relingt: ut auctor ē Laer. ī eiꝰ uita. Cū diuitis cēseri. Magnitudinē diuitiaꝝ æstimationē apud hoies quāta libet sibi uēdicare poterat. Hic .n. facile coniici pōt patris diuitias fuisse ppe incredibiles: qd' exercitui Xerxis psarū regis epulū dare potuerit quē cōstat fuisse supra cētū miriadas: hoc est decies cētēa milia milirū atq; ēt multo plura: ut qdā tradūt. Oia tēporū momēta. mira idustria hois: ut ne minimū qdē spaciū ptermitteret quin uel disceret uel doceret.

Democritus risu agitabatur

ASCēsius Nili fluminis inexplicabiles. i. inenarrabiles: aut propter Nili originem incertam: aut potius propter eius excrementa itidem incerta: & quorum rationem nemo satis perspexit: nam tunc fiunt cum decrementis locus uideretur & uastissimos campos quos Nilus inundat aut irrigat quotannis: & barbariē. i. barbarorū accolarū Nili regionem: effusam. i. dilataram: & ambitus fossarū quæ a latere sunt flexuosos. i. incuruos & sinuosos. Quo. i. cocirca: aut quapropter ego (inquit author) miror minus sup. Platonem transgressum sup. esse in italiā (quæ regio non erat barbara ut ægyptus) ut acciperet præcepta & instituta pythagoræ: ab Archyta. s. philosopho. Tarenti: & a Timeo & Arione & Ceto (alii legunt Eneto) locris: idest in ea urbe italiæ. Enim pro qa: tāta uis: & tanta copia litterarum erat colligenda undiq;: idest ex omni parte mundi: ut posset dispergi & dilatari inuicem: idest uicissim: per totum orbem terrarum. Ipse etiam decedens: idest moriēs: anno altero: idest secundo & octogesimo: fertur habuisse sub capite: ut edisceret numeros: idest uersus Sophronis qui carmine scripserat. Et sic nequidē. i. nō ēt extrēa hora eius. s. uitæ eius: fuit uacua agitatiōe studii. At Democritus cū posset cēseri. i. magni æstiari

& in numero præpotentū haberi:diuitiis.i.ob diuitias quæ.s.diuitiæ:fuerunt tantæ:ut pater eius uidelicet ægistatus:aut Athenocritus:aut Damasippus.(Nam de patre eius dubitari asserit Tortelius:& eius uerba repetēs Oliuerius)potuerit dare ex facili.i.sine grauamine:exercitui Xerxis:qui tamē fuit ut flumina potādo exiccarēt unde illud Iuuenalis.Epotaq; flumina medo Prandēte:epulū.i.cōuiuiū:donauit patriæ.s.suæ in qua natus erat siue ea Abdera:siue Miletos fuit:patrimoniū suū:quo.i.ideo:ut operatus eēt.i.operā daret:studiis litterarum:animo magis uacuo.s.a curis rerū exterarū:summa admodū parua retenta.s.ad usum uitæ.Autē pro sed:ipse moratus compluribus annis:conferens omnia momenta tempoꝝ ad pcipiendā & exercēdā doctrinā.uixit ignotus idest incognitus illi urbi:scilicet clarissimæ:quod:idest quam rem ipse testatur quodam uolumine:scilicet a se scripto.Mens(inquit author)subaudi mea:stupet admiratione tantæ industriæ quantæ est clarum opibus ignotum delitescere amore litterarii studii &.i.& tamē ipa trāsit iā alio.i.ad narrationē alterius idustriæ nō minoris.

De Carneade philosopho.

Carneades laboriosus:& diuturnus miles sapientiæ. siquidem nonaginta expletis annis:idē illi uiuendi:ac philosophādi finis fuit.ita se mirifice doctrinæ operibꝰ addixerat:ut cū cibi capiendi cā recubuisset:cogitationibus inhærens:manū ad mēsam porrigere obliuisceret͂. Sed eum Melissa:q̄ uxoris loco habebat:tēperato inter studia. animo non interpellandi:sed inediæ succurrēdi officio:dexteram suā necessariis usibus aptabat. Ergo aio tantummodo uita fruebatur. corpe uero q̄si alieno & superuacuo circundatus erat. Idē cū Chrysippo disputaturus Helleboro se ante purgabat:ad exprimendū igenium suum attētius:& illius refellendū acrius:quas potiōes idustria solidæ laudis cupidis appetendas affecit.

De Anaxagora philosopho.

Quali porro studio Anaxagoram flagrasse credimus?q cum post diutinā pegrinationem patriam repetisset:possessionesq; de-

Carneades laboriosꝰ:Hic philosophꝰ cyreneus fuit epiconii:ut qdā ferūt siue Alexādri ut alii dicūt filius stoicorū & Chrysippi discipulꝰ modicæ re luctabat͂ & uereeū de.ita ut sæpe diceret nisi chrysippus eēt.ego nō eēm.Aethicæ se magis deuouit q̄ physicæ:quo circa cæsariē & ungues nutriebat pcipua fuit itētione studiorū adeo:ut sensus oēs ēt a necessariis usibus iterdū auerteret ediaq; cōsumeret͂ nisi Melissæ cura q̄ uxoris loco tenebat sustētaret͂.sæpiusq; reficeret ad hūc audiēdum oratoresq; cōfluebāt.Disputaturus cū chrysippo q acutioris eēt igenii suū se prius igēiū purgabat helleboro mortuus ē nonagesimo suæ ætatis āno ut Vale.refert:ut Laertius uero octuagesimo quarto olympiade cētesima sexagesima secūda. ꝑ Laboriosus:Quia iugiter studio icubuit quoad uixit. ꝑ Addixerat:astrixerat:destinauerat.nā addicere apud iuriscōsultos significat p licitationē aliqd uēdere hoc est i uēditiōe publi. unde addicti apud ueteres dicebant͂ qui p̄toris iussu cū soluēdo nō eēnt creditoribus uēdebant͂. Addictus etiā morti destinatus. Cicero & is q morti addictus eēt paucos sibi dies cōmēdatoꝝ suoꝝ cā postulasset uas factus ē alter. ꝑ Fruebat͂ uita:fructū capiebat ex uita aio nō corpe:nā frui fructū cape significat.Salu. Vita q̄ fruimur breuis est. ꝑ Helleboro se ante purgabat:Hellebori duæ sūt species coloris isignis:cādidi & nigri q nō cognoscunt͂ nisi ex radice teste Plinio li.xxv.nat.hist.ubi multa de eius ꝓprietate:sed in primis cādidū ꝓbat:q cās morborū extrahere & primo fuisse terribile:deinde adeo ꝓmiscuū ut plærīq; studioꝝ grā ad ꝓuidēda acrius q̄ cōmētabāt sæpius sumptitauerint:quo & usum carneadē respōsurū zenonis libris fuisse dicit. Aulus quoq; Gel.li.xvii. Noctiū atticarū spēs hellebori dicit. ꝑ Ad exp. igēi.ad explicādā ui igēii. ꝑ Quas por. laudis iqt cupidi exēplo carneadis helleboro se disputaturi purgabant prius q̄ ad certamen descēderēt qd añ carneadē facer͂ nō solebāt.

OLI. Carneades studiis intētus

Quali porro studio anaxagorā.de hoc uiro dictū est in cap.de obitu filioꝝ qd ad eius idustriā ptinet cū admodū diues eēt cōtēptis diuitiis oē p̄imoniū suis sponte cōcessit:uel ut alii dicūt relictis possessiōibꝰ studii gratia lōgā pegrinationē suscepit:& cū multa tpa rediisset i patriā p̄diaq; sua uidisset inculta atq; deserta sapienter dixit:nisi hæc pissent:ego saluus nō eēm:uox philosopho digna:nā si colendis agris uacasset tanti nois & gloriæ philosophus non euasisset qui oī rep.atq; priuata cōtēpta ad speculationem rerum se cōtulit:& ut studiosissimus fuit ita multa de motu coeli cursu siderum & natura rerum scripsit:uixitq; annis septuaginta duobus litteris sp intentus:hic cuidā dicenti q patria sibi curæ non esset imo cura patriæ mihi maxima est & digitum extendebat in coelū ostendens illam sibi ueram patriam esse.impietatis semel a Cleomene accusatus q solē quē Athenienses colebant:tandem laminā diceret & penitus ignitā defensus a pircle discipulo qnq; talētis mulctatus exilio dānatus fuit.de cuius morte uarias dicit laertius snias eē scriptorū.

Anaxagoras scientiæ deditus

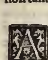
Carneades philosopho cyreneus miles.i.sectator sapientiæ laboriosus & diuturnus:unde duplex orit͂ laus:& ex multiplicitate & ex diuturnitate studii:Siqdē.i.quoniā nonaginta annis expletis.i. postq̄ expleuerat nonaginta annos:idē fuit illi finis uiuendi & philosophandi.i.dandi operam philosophiæ:& addixerat se opetibus doctrinæ ita.i.in tantū mirifice ut cum recubuisset.i.ad mēsam se posuisset forte more antiquo incuruum causa capiendi cibi ipse inhærens:idest infixus cogitationibus obliuisceretur porrigere manum ad mēsam.i. ad cibū illi appositum.sed melissa:idest mulier quam habebat loco uxoris:aptabat dextram suam usibꝰ necessariis.i. imponebat illi cibum in os animo temperato inter studia:idest affectione accommoda studiis:non officio interpellandi.i.īpediēdi eū a studio:sed succurrēdi inediæ.i.carētiæ esus:sup.eius.Ergo carneades fruebat͂ sup. in uita sua tantūmō animo:uero:idest sed circundatus erat corpore quasi alieno & superuacuo:idest tanquam

ASCEsius

re aliena a ſe & ſupuacanea. Idẽ diſputaturus cũ chryſippo pceptore ſuo: purgabat ſe hoc eſt cerebrũ ſuũ ante.i.pius: helleboro.ſ.cãdido: qđ in anticyra optimũ naſcit ad ingeniũ ſuũ exprimẽdũ.i.defæcãdũ & purificandũ & ita reddẽdũ illud attentius & acrius & ad refellendum ſup.ingeniũ.illius: ſcilicet chryſippi. Quas potiones.i.ex helleboro diluto: induſtria & ſolertia fecit.ſ.exẽplo: carneadis: appetendas cupidis laudis ſolidæ: ideſt integræ. Quali &cæ. Porro.i.autem quali ſtudio credimus aut credemus Anaxagoram flagraſſe.i.arſiſſe: qui cum poſt peregrinationem diutinam repetiſſet patriam: & uidiſſet poſſeſſiones; ſcilicet ſuas deſertas.

ſertas uidiſſet: non eſſem ĩquit ego ſaluus: niſi iſtæ periiſſent. Vocem petitæ ſapientiæ compotem. nã ſi prædiorum potius: quam ingenii culturæ uacaſſet: dominus rei familiaris intra penates manſiſſet. non tantus Anaxagoras ad eos rediiſſet.

¶ De Archimede philoſopho.

Rchimedis quoq; fructuoſã ĩduſtriã fuiſſe dicerẽ: niſi eadẽ illi & dediſſet uitã; & abſtuliſſet. Captis.n. Syracuſis: Marcellus machinatiõib⁹ eius multũ ac diu uictoriã ſuã ĩhibitã ſenſerat: eximia tñ hois prudẽtia delectat⁹: ut capiti illius parceret: edixit. pene tãtũ gloriæ in Archimede ſeruato: quãtũ ĩ oppreſſis Syracuſis hoſtis reponẽs. At is dũ aĩo: & oculis ĩ terrã defixis: formas deſcribit: militiq; pdãdi gr͡a domũ irruperat. ſtrictoq; ſup caput gladio: qs nã eẽt: ĩterrogabat: pp nimiã cupiditate ĩueſtigãdi: qđ reqrebat nomẽ ſuum ĩdicare nõ potuit. Sed ptracto mãib⁹ puluerẽ noli (ĩqt) obſecro iſtũ circulũ diſturbare: ac pinde q̃ſi negligẽs ĩpii uictoris: obtrũcatus ſanguine ſuo artis ſuæ lineamẽta cõfudit. Quo accidit ut pp idem ſtudiũ mõ donaret uita: mõ ſpoliaret.

OLI. ¶ Saluus nõ eſſe: uirtutem & ſapientiam ueram hominis ſalutem eſſe dicit.

Archimenides ſciẽdi ſtudio delectatus uitam contẽpſit

Rchimedis quoq;: archimedes. uel ut Quintilianus li.i. de ĩſtitutiõe oratoria. Archimedes ſyracuſanus in oĩ geometria ante alios mira ſubtilitate laudatus. erat.n. teſte Liuio decade ſecũdi pũici belli unic⁹ ſpectator cœli ſiderũq;: mirabilior tamẽ inuentor ac machinator bellorũ tormẽtorũ opũque q ea q̃ hoſtes ingẽti mole agerẽt ipſe per leui momẽto ludificaret: captis deinde ſyracuſis per proditionẽ q̃s cõtra uim Marcelli Ro. ducis diu deſẽſauerat: cũ oĩa uerterẽt hoſtes ipẽ diametros ſuos in puluere obſignãs a ptereũte milite icognitus occiſus eſt. Liuius cũ multæ inqt iræ. multa inuidiæ auaritiæq; fœda exẽpla ederent Archimedẽ memoriæ proditum eſt. In tãto tumultu q̃tũ captæ urbis indiſcurſu diripientium militũ ciere poterãt ĩtẽtũ formis q̃s i puluere ſcripſerat ab ignaro milite qs eſſet ĩterfectũ: egre id Mar. tuliſſe: ſepulturæq; curã habitã & ppinqs etiã inq̃ſitis honori pſidioq; nomẽ eius ac memoriã fuiſſe. Pl. li.vii. natu. hiſt. Grãde & archimenidi geometriæ & machinalis ſcientiæ teſtimonium. M. Marcelli contingit ĩterdicto cũ ſiracuſæ caperent ne uiolaret unus niſi feſelliſſet ĩperiũ militaris ĩprudẽtia hic teſte Ci. li. tuſcu. q̃ſtio. fuit primus inuẽtor ſperæ & fabricator: quod laertius anaximandro attribuit hic de clyndaro opus eximium ſcripſit. Pœne tantum gloriæ in archimenide ſeruato. Quanti faceret archimenidẽ Marcellus hinc facile declarauit cum non minorem gloriam ex ſeruato archimenide q̃ ex capta potẽtiſſima urbe ſe conſecuturũ ſperaret mira profecto archimenidis laus qui non minoris fieret a Marcello qui ſyracuſæ. Propter nimiã cupiditatem inueſtigiandi: q incredibilis hominis induſtria quem non captæ urbis ruina nõ propinq; mortis metus: a ſuis cogitationibus potuit abſterrere. Pertracto puluere: ſecto uel ſciſſo puluere in quo Diametros & formas ſuas deſignabat. Liniamenta: ſigna. Sunt aũt liniamẽta extremitates corporũ & imaginum impreſſiões q primo inducuntur a pictoribus: deinde coloribus implẽtur. Modo do. ui. Quia q̃tum in Marcello fuit: donatus eſt uita: nam ſtudio & induſtria eius delectatus edixerat: ut incolumis ſeruaret archimenides. Modo ſpo. quia dum intentus eſſet formis imprimendis multis contempſit imperium a quo trucidatus eſt quam igitur uitam ſtudium dederat eadem poſtmodum ſtudium abſtulit.

ASCẽſius ¶ Inqt ego nõ eſſem ſaluus niſi iſtæ.ſ. poſſeſſiones periiſſent: Vocẽ.i.o uocẽ cõpotẽ ſapientiæ petitæ: hoc eſt quæ aſſecuta erat ſapientiam petitã. Nã ſi uacaſſet potius culturæ pdiorũ q̃ igenii. & ſup. mãſiſſet dominus rei familiaris intra penates.i. domũ ſuã: nõ rediſſet ad eos.ſ. penates ſuos Anaxagoras tantus.ſ. philoſophus aut tã magnus uir cẽſendus. Archimedis &c. Ego dicerẽ quoq;.i. etiã ĩduſtriã archimedis.ſ. geometre & architecti ſyracuſani fuiſſe fructuoſam: qa diu cõſeruauit patriã: niſi eadẽ &.i. pariter dediſſet illi uitã.ſ. Marcello uetãte: neq; eũ ob induſtriã occideret: & abſtuliſſet uitã: qa illi ĩtẽtus qs eſſet explicare nõ curauit. Eni pro qa Syracuſis captis Marcellus ſenſerat uictoriã ſuã inhibitam.i. impeditã multum ac diu machinationibus.i. machinamẽtis eius.i. ab eo aut eius induſtria factis: tamẽ ipſe delectatus eximia prudẽtia hois: edixit ut parceretur capiti.i. uitæ illius.ſ. archimedis: reponẽs.i. collocãs hoſtis.i. cũ eſſet hoſtis: pene tãtum gloriæ in archimede ſeruato.i. in cõſeruatione archimedis quãtũ in ſyracuſis oppreſſis.i. in oppreſſione ſyracuſarum. At is.ſ. archimedes dũ aĩo ſup. defixo; & oculis defixis ĩ terrã: deſcribit formas.i. figuras quaſdã geometricas: nõ potuit propter nimiã cupiditatem inueſtigãdi quod reqrebat: ſiue machina ſiue menſura fuerit: indicare militi.ſ. Romano: q irruperat domũ.ſ. archimedis gratia pdãdi & interrogabat q̃ nã eſſet: gladio ſtricto.i. euaginato & uibrato ſuper caput ſup. eius: puluere ſed protracto manibus inquit obſecro noli diſturbare iſtũ circulũ: ac pinde.i. ſic quaſi negligens impii uictoris: q iuſſit eũ nomen ſuũ pferre: obtrũcatus.ſ. ab eo: cõfudit ſanguine ſuo lineamẽta ſuæ artis: quo.i. p qđ factũ accidit ut Archimedes donaret modo.i. paulo ante p edictum Marcelli: uita & ſpoliaret mõ.i. paulo poſt a milite: propter idẽ ſtudiũ: qa nimis intentus arti ſuæ cõtẽpſit militi nomẽ exprimere. Scribit etiam archimẽides.

Ocratē etiam: Socrates fuit adeo ſtudioſus adeoq; ſcientiæ cupidus: ut nec a mulieribus quidē turpe exiſtimaret diſcere qđ utile fore uideref. ꝑterea cū iā oīum poene rerū ſciētiā cōplexus eēt: muſicæ quoq; operā dare nō erubuit i ꝓuectiori iam ætate ut ad reliquas uirtutes ſuas q̄ mirabiles fuiſſe credunt: hoc ēt q̄tulumcūq; foret accederet: ne qd illi unq̄ defuiſſe uideref. Itaq; effecit iduſtria ſua ut dū ſemp aliqd ſibi deeſſe exiſtimaret: ad eū ſciētiæ cumulū ꝑuenerit: ut alios locupletiſſime docere poſſet. fuit teſte gellio tāta tēperātia ut oē ſuæ uitæ tēpus ualitudine ioffenſa trāſegerit. de cuius morte dictū eſt in cap. de ſapiēter dictis. ▼ Fidibus tr. muſicæ arti. ut ſciret fidibus canere. cur āt huic arti iā ſenex opā dare uoluerit hāc cām fuiſſe ferūt: q; in cōuiuio iuitatus a quodā ut caneret ſe fidibus neſcire reſpōdit. qđ a nōnullis riſu exceptū ad muſicā ꝑdiſcēdā illū icitauit: ut ſero potiꝰ q̄ nū q̄ artis illius rationē teneret: fidis corda in cythara uel lira aliove iſtrumēto extēſa: unde fidicula diminutiuum tormēti genus. ▼ Acceſſio additio: icremētū. ▼ Sꝑ. ind. ꝑſeuerās & in bonā partē accipimus: ut ꝑuicaces dicamus ꝑſeuerātes interdū contumaces obſtinatos duros. eſt autem peruicax q ad uictoriā uſq; perſeuerat in propoſito. ▼ Viliſſimum elementum: ideo dicit quia ſtudia quædā ſunt adoleſcentibus congrua: ut grāmatica dialectica rhetorica. alia grauioris & maioris exercitationis & & igēii ut philoſophia ſcilicet phiſica. at uero muſica earum rerum eſt quæ inferioris ſunt & m̄ſiæ leuioris recte ergo dixit uiliſſimum elementū. OLI.

Fidis Fidicula Peruicaces

ℭ De Socrate philoſopho.

Ocratē etiam cōſtat ætate prouectū fidibus tractādis opam dare cœpiſſe: ſatius iudicantem eius artis uſum ſero: q̄ nunq̄ percipere. & quantula Soctati acceſſio iſla futura ſcientiæ erat. Sed pertinax hominis induſtria: tantis doctrinæ ſuæ diuitiis: etiam muſicæ ratiōis utiliſſimum elementum accedere uoluit. Ergo dum ad diſcendum ſemper ſe pauperem credidit: ad docendum fecit ſe locupletiſſimum.

Tq; ut lōgæ: & felicis iduſtriæ q̄ſi in unū aceruū exēpla redigamus. Iſocrates nobiliſſimū librū q inſcribif. πανωσνυαιηος quartum & octogeſimum annum agens: ita ut ipſe ſignificat: compoſuit opus ardentis ſpiritus plenū. ex quo apparet ſeneſcētibus mēbris eruditorū: ſtus animos: induſtriæ beneficio florē iuuētæ retinere. neq; hoc ſtilo terminos uitæ ſuæ clauſit. nāq; admirationis eius fructum quinquennio percepit.

Tq; ut Iſocrates nobiliſſimū: ut omnē induſtriæ rationē in uno hoīe fuiſſe cōꝑhēdemus iſocratis exēplū lectoribꝰ ſubiiciamus: fuit aūt iſocrates græcus orator clariſſimus gorgiæ auditor multorū philoſophorū ꝑceptor eximius: ut Macro. atteſtaf & teſte Q. uitiliano fuit diuerſo dicēdi genere nitidꝰ & cōptus: paleſtræ magis q̄ pugnæ accōmodatꝰ oēs dicēdi ueneres ſectatus: i iuētiōe facilis: honeſti ſtudioſus. i cōpoſitiōe adeo diligēs: ut cura eius rephēdatur in ætate iā cōfecta: uideſicet decrepita q̄rtū & nonageſimū agens annū teſte Ci. in catone maiore librū cōpoſuit: q Panathenaicos īſcribif; totius græciæ & ip̄rimis Athenatū geſta laudeſq; cōtinēs & ſtudia urbis quē tāta ſciētia cōſtat fuiſſe refertū: ut admirarent oēs in ea ætate igenii uires tātū ualuiſſe: ex quo facile cōphēdi pōt: in hoībus corpora qdē ſeneſcere: aīos uero nunq̄ ſi qs bene diligēterq; coluerit eos: Cice. de iſocrate: eſt etiā qete & pure atq; elegāter actæ ætatis placida ac lenis ſenectus: q̄lē accepimus platonis: & q octogeſimo anno ſcribens ē mortuus: q̄lēq; iſocratis q eū librū q panatanaicos īſcribif: q̄rto & nonageſimo āno ſcripſiſſe dr: uixitq; qnquēniū: poſtea iſocrates teſte Macrobio. cū i cōuiuio a ſodalibus rogaref: ut aliqd i mediū de ſuæ eloquētiæ fonte proferret: reſpōdiſſe ferf q̄ locus p̄ſens & tp̄s exigit: ego nō calleo: quæ uero calleo nec huic loco: nec tpi ſunt accōmodata. ▼ Fœlicis induſtriæ: Quia ex ea iduſtria plurimū fructū cōſecutus fuerat. ▼ Panatanicos: qa oēm urbis athenaꝵ laudē cōtinebat. q. ſ. in ea urbe cūcta liberalia ſtudia ac bōæ artes uigerēt: oīa beneq; uiuēdi ꝑcepta inde manarēt: & ꝑciperent: q tamē liber hoīum negligētia obſoleuit. ▼ Admirationis eius: appellat librū illum admiratiōnē q̄dā hoīum qa admirabanf tm̄ eius igenii uires i ea ætate ualuiſſe: ut librū ſumma ſapiētia refertum ædere potuerit & inde laus illi maxima redūdabat q̄ ſuis operis fructus eſſe uidebatur & erat.

ℭ Socratem &cæ. Conſtat etiā Socratem prouectum ætate: ideſt grandem natu cœpiſſe: ideſt incepiſſe dare operam fidibus: ideſt muſicis inſtrumentis tractandis iudicantem ſatius: ideſt melius & eligibilius ꝑcipere uſū eius artis: ſcilicet muſicæ. ſero: ideſt tarde aut etiam nimis tarde quānunquā. Et quantula: ideſt quā parua acceſſio: ideſt incrementum & augmentum illa ſcientiæ futuræ erat ſocrati: ſcilicet uiro ſcientiſſimo: quaſi dicat minima nimirum. Sed induſtria hominis: ſcilicet ſocratis peruicax: ideſt quaſi obſtinata & infrangibilis uoluit etiam utiliſſimum elementum: ideſt principum: muſicæ rationis accedere: ideſt addi tantis diuitiis ſuæ doctrinæ. Ergo dum Socrates credit ſe ſemper pauperem: ideſt indigentem ſcientiæ: ad diſcendum; ideſt ut poſſit ſp aliquid diſcere fecit ſe locupletiſſimum ſup. ſcientiæ: ad docendum: ideſt ut poſſit alios docere. ▼ Atq; ut redigamus quaſi in unum aceruum: ideſt cumulum exempla induſtriæ longæ: ideſt diutinæ & fœlicis; ideſt beatæ. Iſocrates compoſuit (ut ita ipſe ſignificat) librum nobiliſſimum qui iſcribitur: ideſt cui titulus eſt πανανηναιος panathenaicos: ideſt tota res aut laus atheniē. agens annum quartum & octogeſimum (Nō ergo dicemus octuageſimum ſciemuſq; inter uiginti & centum minorem munerum interueniente coniunctione præponi debere appoſitorie opus plenum ſpiritus. i. acrimōiæ ardentis. Ex quo apparet animos eruditorum retinere itus florem iuuentæ beneficio induſtriæ: ideſt grauitatis ſolertis membris ſeneſcentibus. Neq; clauſit: ideſt finiuit terminos uitæ ſuæ hoc ſtilo quo panthenaicon ſcripſerat nāq; percepit quinquennio: ideſt ſpacio quinq; annorum fructum admirationis eius: ideſt laudem quæ ex eius admiratione illi dabatur. Nam qnquennium poſt uixit. ASCēſius

Oli. Chrysippi laboriindustrius

Citerioris ætatis metas chrysippi. Hic Chrysippus apollonii solensis filius siue trasensis philosophus sic accutissimus adeo ut testentur fermeoēs: Iouē ipsum eius acutioribus argumētis uix resistere potuisse si in terras descēdisset: fuit ergo ingeniosus & acutus & i oi genere orōnis: in plærisq; a Zeno ne dissensit & cleante: quoties aduersus cleantē differendo egisset tāta ducebat pœnitētia: ut crebro diceret eqdē alias fortunatus sum pterq̄ i cleātē i hoc sum isœlix: & ut dixit Cice. de natu. deo. Natus ē hō chrysippus ad mūdū cōtēplādū atq; mirādū: nā teste Laertio septigēta uolumina edidit: & qcqd icidebat mādabat litteris & sæpe emēdabat: & magna testimoniorū nube utebaᷣ: qđ adeo in cōsuetudine habuit: ut i qbusdā suis opusculis totā Euripidis Medeā isereret: petētiq; cuidā ab altero legente qd nā id eēt qđ legeret: illi chrysippi medea ē: q̄re de illo ait

Chrysippi Meda

Apollodorus atheniēsis si qs tollat de Chrysippi libris q̄ aliena sunt charta illi uacua relinqtur: eius tamē libri clarissimi & in dialectica p̄cipue in q̄ fuit adeo isignis: ut dicerēt si apud deos in usu eēt dialectica: nō futurā aliā q̄ chrysippeā: erat p̄terea teste Laerti. ibecilli tenuiq; corpusculo: qđ ex eius imagine dicit apparere. i potationibus ut refert agebat qetem: cura autē sola mouebat: ut ancilla eius diceret chrysippi tm̄ cura est inebriari: unde teste Hermippo a discipulis ad sacrificium duct⁹ dulce meꝑ adeo bibit: ut fatigatus angustiis spiritus eum qnta die post reliqrit: cū eēt octoginta triū annorū: sunt q dicāt eū nimio risu cōpræhēsum iteriisse: ita ut cū Asinus māducasset ficus aniculæ dixisset: ut uinū Asino daret: nimioq; de hinc risu expirasse: neminē regū laudauit: sola anicula cōtētus fuit hic ergo uolumen ante q̄dragesimū annū inchoatū exactissimæ subtilitatis octogesimo anno cōfecit & absoluit quem λογικον logicam appellauit; ex quo facile coniici potest q̄ta eius fuerit industria: qui unum & q̄draginta annos assidue scribēdo cōsumpsit: fuit maximæ auctoritatis philosophus: de quo Iuuenalis satyra secūda: plena: omnia gypso chrysippi inuenias: Cicer. ætatis metas: Quia nō ad Isocratis ætatē peruenit hoc est nō tanto tempore uixit: nam isocrates: ut diximus nouem & nonaginta confecit annos: hic uero ad octogesimum tātummodo peruenit annum ergo. ¶ Citerioris: idest breuioris ætatis terminos. ¶ Cœptū λογικον. Librum logicorum & philosophi considerationum: nam logica & philosophorum considerationes in eo libro continebantur. ¶ Exactissimæ subtilitatis. Exquisitissimi acuminis. ¶ Ad ea quæ scripsit: longa uita sit opus: Quia ut diximus teste diogene septuaginta uolumina composuit ad quæ legenda longiori uita opus eēt.

¶ De Chrysippo.

Citerioris ætatis metas: sed non tamē paruí spatii Chrysippi uiuacitas flexit. nam octegesimo anno: cœptū ante quadragesimum λογικων exactissimæ subtilitatis uolumē reliquit: cuius studium in tractandis igenii sui monimētis tantum operis: laborisq; sustinuit: ut ad ea: quæ scripsit: penitus cognoscēda: lōga uita sit opus.

¶ De Cleanthe philosopho.

Te quoque Cleanthe tam laboriose haurientem: & tam pertinaciter tradentem sapientiam: numen ipsius industriæ suspexit: cum adolescentem quæstu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiā tuam sustētātē: diurno

Te quoq; cleante: Cleantes haurienda ortulanis aqua uitam sustentauit: hic cleantes phanii filius a sulis ut Antisthenes dicit in successionibus: primum quidem pugil fuit deinde profectus Athenas cum dragmis quattuor: ut quidam ferūt: cōgressus zenoni studiosissime philosophatus est: neq; eisdē decretis perstitit memoriæ: proditum est ipsum laboriosissimū fuisse: adeo ut iopia cogēte se mercenariū faceret: ac noctu quidem in hortis hauriret aquā: interdiu aūt operam studiis liberalibus daret: ut & phreādes. i. exhauriēs puteos appellareᷣ. Aiunt illum cum pertractus esset in iudicium redditurus rationē. Vn̄ adeo robustus ac tam boni habitus uiueret: Hortulāo apud quē id muneris implebat ac muliere penes q̄ farinas pēsat: testibus sui uictus usum absolutū esse. Ariopagitasq; admiratos decem illi minas dari consueuisse. Zenonē autē accipere illum uetuisse. Aiunt autem Antigonum illi tria milia dedisse: hic auditor eius cū rogaret cuius gratia hauriret: audiuit nō solum haurio nunqd non effodio ac rigo & cætera facio philosophiæ causa: & Zeno quidem illū ad id exercebat: uidebatq; obolum sibi ex labore afferri coactā aliquādo stipē in mediū familiariū intulit dicēs: cleantes quidem cleantem alium posset nutrire si uellet: qui uero ide nutriantur affatim habēt ab aliis quærunt quæ sunt ad usum uitæ necessarium. & quidem remissius philosophantes: ea igitur ex causa secūdus hercules cleantes dicebatur. hunc Vale. dicit chrysippi auditorem cum econtrario Laertius dicat.

Ascēsius

¶ Citerioris Viuacitas. i. aptitudo & auiditas uiuēdi & q̄si lōgæuitas chrysippi flexit metas. i. pucit ad spatium citerioris ætatis (Tralatio ad curule certamē i quo dū currus ad metas tracti sunt reflectunᷣ sed tamen nō parui spacii: nam reliqd uolumen λογικων. i. logicorū aut logicaliū exactissimæ subtilitatis anno octogesimo. s. suæ ætatis coeptū ante q̄dragesimū. s. annū. & ita supra q̄draginta annos in eo laborauerat. Cuius. s. chrysippi studiū sustinuit tm̄ opis & laboris tractādis. i. exercēdis moumētis. i. futuris idiciis & testimōiis igēii sui: ut opus sit lōga uita: ad cognoscēda pēitus. i. omnino & pene itus: ea q̄ scripsit. ¶ Te quoq; &c. O cleāthe (a ntō cleāthes) numē. i. diuina uirtus ui ipsius industriæ: suspexit. i. misericorditer aspexit: quoq;. i. etiam te hauriētē tam laboriose sapientiam (Alludit ad nomen illi ex officio impositum: nam quia e puteis aquam haurire solebat præ tenuitate rerū ut inde uictum redimeret dictus est in phreantles a nomine φρεαρ quod est puteus & uerbo αντλαω: idest exhaurio: sed dum per se ponitur significat exhaurire sentinā) & tradētē. s. discipulis: tam pertinaciter. i. cōstāter quum. i. quando uideret te adolescentem sustentantem inopiam tuam quæstu. i. lucro: aquæ extrahendæ. s. e puteis tempore nocturno: & sup. uacantem tempore diurno præceptis. i. traditionibus chrysippi percipiendis: quū uideret te eundem erudientem abunde & attenta cura sup. usq; ad centesimum annum auditores tuos.

OLI. Cleanthis mors

¶ Chrisippus apollonii filius solensis siue tharsensis: ut alexāder in successionibus ait discipulus cleantis fuit: hic prius longa exercitatione emēsa Zenonis siue cleantis ut Diocres & plurimi tradūt auditor: nā cleantes uitæ instituto claros obtinuit: ut Zenoni succederet: & qdē complures essent illius memorabiles discipuli. Composuis aūt libros pulcherrimos: de tpe: de sensu: de arte: de apetitione: de antiqtate: de diis: de hymeneo: de gigantibus: de arte amatoria: de pollicicis: de legibus: & alios q̄plures: tumuit illi gingiua ac putriuit. medicorū sententia: biduo cibo abstinuit: conualescēte ipso & medicis sibi cōsueta permittentibus: iterum sponte sua fecit abstinentiā qua consumptus est & extinctus. Alii dicunt amore alterius uitæ manum sibi iniecisse audito a se Zenone annis. ix. cuius annos hoc nonagessimum æquasse dicitur. ℣ Laboriose haurientem: Cum multo ludore adiscētem numē ipsius dea ipsa idustriæ: nam cunctas uirtutes & animi passiōes deos eē credebāt antiq & eas tanq̄ numina colebāt: ut fides: pietas concordia: iuue. Ut colit pax atq; fides uictoria uirtus. Quæq; salutato crepitat cōcordia nido. ℣ Extrahēdæ aq: hauriendæ ex puteis aquæ. Seneca ad Luciliū epistola. xlv. Socrates patricius non fuit: cleātes aq traxit & rigādo hortos locauit māus. ℣ Diurno chrysippi pceptis. Dissentit a Laertio ut diximus: non. n. chrysippi sed Zenonis auditorē fuisse. dicit Laertius q ē pp moꝝ uenustatē successit. ℣ Abūdæ ad cētesimū: ad nonū & nonagessimū annū dēpto. s. uno ad cētū. ℣ Duplici. n. labore: Vere te idustriæ numen aspexit: nā & discēdo & docendo te semp itagessisti ut indiscrimine uenire possit melior ne discipulus an præceptor euaseris.

Chrysippi pceptis pcipiēdis uacātē: eūdēq; ad undecētesimū annū attēta cura erudiētē auditores tuos uideret. duplici. n. labore unius seculi spatiū occupasti: icertum reddēdo discipulus ne an pceptor esses laudabilior. ¶ De Sophocle.

Sophocles quoq; cū reꝝ natura gloriosū certamen habuit: tā benigne ille mirifica opa sua exhibēdo: q̄ illa opibus eius tēpora liberaliter subministrādo. ppe. n. cētesimū annū attigit. sub ipsum trāsitū ad mortē Oedipode coloneo scripto: q̄ sola fabula oīum eiusdē studii poetarū pripere gloriā potuit idq; ignotū eē posteris filius sophoclis noluit σοφὸν sepulchro patris: q̄ retuli insculpendo. ¶ De Simonide poeta.

Simōides uero poeta octogesimo anno & docuisse se carmina: & in eorum certamē descēdisse ipse gloriatur: nec fuit iniquū illum uoluptatē ex ingenio suo diu percipere: cum eam omni æuo fruendam traditurus esset.

Sophocles a labore nunq̄ abstinuit

Sophocles; hic tragædiaꝝ scriptor clarissim⁹ atheniēsis: de quo diximus: i ca. de cōtinētia li. iiii. cuius tāta fuit industria; ut cū ipsa reꝝ natura certasse uideat. nā cū eēt annoꝝ ferme cētū Edipodē tragœdiā cōposuit: de qua Ci. in Catone maiore: Sophocles igr ad summā senectutē tragœdias fecit: q pp studiū & idustria cū rem negligere familiarē uideretur a filiis in iudiciū uocatus: ut quēadmodū nro more rē male gerētibus patribus bona interdici solent: sic illum q̄si desipientē a re familari remouerēt iudices tunc senex dr eā fabulā quā habebat in manibus & proxime scripserat Edipū coloneū recitasse iudicibus: quæsisseq; nū illud carmē desipiētis uideret: quo recitato sentētiis iudiciū ē liberatus. ℣ Gloriosum cū rerū natura certamen: Hoc habuit cū natura certamē: ut diu uiuēdo laboriosius sp eēt: natura lōgū illi uitæ spaciū cōcessit: quo posset scribēdæ gloriā cōparare: Sophocles illud nō minori studio & industria spaciū cōfecit: gloriosum igitur certamē: ut q̄to maius spaciū daret tanto maiori ille studio cōhceret. ℣ Sub ipsum trāsitum ad mortē: de q morte dicemus. li. ultimo ca. xii. ℣ Quæ rettuli: fabulā. s. Edipodis q̄ supra cōmemoraui: hāc filius sepulchro patris curauit isculpi uirtutis paternæ monumentū perpetuum.

Simonides uero poeta. Hic Lyricus poeta fuit: ut diximus li. i. ca. de somniis: itē capi. de miraculis. unde & carmina quædam Simonida dicta sunt primus etiam artem memoriæ iuēisse dicitur teste Ci. tāta eius fuit idustria: ut gloriaretur & se octogenariū carmina docuisse & in theatrū ad certamē cū reliqs poetis descēdisse: ut īde p̄mia q̄ meliori poetæ darent exciperet: supstes etiā carminibus suis fructū ex his uoluptatē. s. mirificā cœpit: qa uideret q ea oīs esset celebratura posteritas. ℣ In eorum certamen descendisse: in theatrum descēdit: ut carmina sua quæ recitaret cæterorum poetarum uersibus potiora esse pbaret: & ita propositum præmiū caperet. ℣ Nec fuit iniquum: Lyptotes est: ac si diceret fuit æquissimum.

ASCēsius

¶ Enim p qa tu occupasti spaciū unius sæculi. i. cētū ānorū duplici labore. s. dicēdi: & docēdi: reddēdo icertū. i. ābiguū an eēs laudabilior discipulus an pceptor. ℣ Sophocles quoq; habuit gliosū certamē cū natura reꝝ exhibēdo illi. s. naturæ mirifice opa sua. s. tragica; tā benigne. i. bona uolūtate. q̄ illa. s. natura subministrādo opibus eius. s. Sophoclis tpa. s. uitæ liberaliter: hoc ē Sophocles cōtēdit cū natura conādo eā uincere labore suo: hoc est plus laborādo q̄ p mō tpis sibi dati. & natura certauit: cū Sophocle plongādo illi tps uitæ & idustriæ ultra cōsuetū modū. Enim p qa Oedipode coloneo scripto. i. tragœdia sic iscripta absoluta sub ipsum trāsitū ad mortē. i. pauloāte decessum suū Sophocles attigit ppe cētesimū annū: q̄ sola fabula licet alias nō scripsisset ipe potuit pripere. i. p cæteris rape & uēdicare sibi gloriā oīum poetaꝝ eiusdē studii: & Sophon filius Sophocles noluit id. i. eā laudē pris esse ignotū posteris: isculpēdo sepulchro patris q̄ rettuli: uidelicet q prīces tragicorū uel ea sola fabula euaserit. Videt āt hoc mō sophō eē nomē filii: sunt tamē q græcæ scribūt σοφὸν. i. sapientē ut sit isculpēdo sepulchro sophon sed tūc nō q̄dret qd addit q̄ rettuli. ℣ Simōides uero poeta gloriatur se docuisse carmina anno octogesimo. s. ætatis suæ: & descendisse in certamen eorum. s. carminum aut potius poetarum scribentium carmina. Nec fuit iniquū. i. iniustum: illum percipere diu uoluptatē ex ingenio suo: cum traditurus eēt eā fruendam. i. cum fructu & uoluptate percipiendam omni tēpore: qa eius carmina super extabunt iudicio authoris.

OLI. Am Solon: De hoc solene diximus supra libro quinto capitulo de ingratis. Fuit autem unus e septē sapientibus: atheniensis: ut quidā dicūt ut alii salaminius de qua insula diximus supra libro & capite praescriptis: utcunq; sit athenis uixit: & urbē illā quasi nouā ciuitatē moribus & legibus condidit: qua i re tāto tēperamento se iter plaebem senatū egit ut ab utriusq; parē gratiā cōtraxerit. Legit̄ apud Platonē Solonē iudicio Criciae cuiusdā uiri doctissimi uideri nō solū prudētia caeteris laude dignis sed ēt carminibus pstitisse: & si sermonē quē ab aegypto reuersus istituerat iplesset nō minorē Hesiodo uel Hōero fucu ꝑ cōtinebātur aūt i eo athēiēsiū gesta hic q̄q oium hoium iudicio haberet̄ cōtinēs tn̄ idulsisse scribit̄ uino: cuiꝰ idustria q̄ta fuerit ex eius uerbis cō ꝓhēdi potest: nā dictitate solebat γυρασ κωαις πο λυ διδασκομοσ. senesco semp multa addiscens. ꝓterea cū extremū fati diē sustieret & q assidebāt amici ac familiares de re q̄dā inter se disputarent caput erexit auditurus qd illi tūc iter se differerēt: iterrogatus si qd eēt qd uellet; ut percepto inquit quicquid ē de quo disputatis eruditior hic abeam moriarq; sapientior: uox ꝓfecto philosopho tanto dignissima. ꝑ Flagrauerit: Accēsus fuerit: nota est uerborū differētia flagro & fragro alterū cū a flatu siue flāma: alteꝝ a fracta specie ueniat: hoc ad odorē. illđ ad ardorē refert̄. ꝑ Versibus: supra graece positis. ꝑ Fatis praessum: Instāti & propiqua morte grauatum. ꝑ Migrasset ex hoibus inertia: Si homines inqt ea idustria uitā igrederent̄ qua Solon egressus ē nullus inter mortales inertiae locus inueniret̄: haec autem ad id potissimū ualēt ut adolescētes hoꝝ exēplis incitati sūmo studio & idustria uirtutes āplectant̄ & studia capessant horūq; similes fieri maxie laborēt.

The/misto/clis in/du/stria Vā porro idustrius themistocles: themistocles atheniēsium clarissimus ciuis & imperator eximius ut diximus in cap. de mutatione fortūae industria q̄ta fuerat hinc facile coniici pōt ꝙ cum multarū maximūq; rerum cura eēt inuolutus & reipublicae Atheniensis administrationi semper intentus omnium tamen ciuium suoꝝ nomina teste Cice. teste Quintiliano & nūc Valerio memoriae mandauerit: & intra anni spacium persicā linguam optime pceperit. Cicero in catone maiore: Themistocles inquit omnium ciuium suorū perceperat nomina. Quintilianus uero de institutione oratoria in cap. de memoria: Caeterū inquit q̄tum natura studioq; ualeat memoria uel themistocles testis est quē unum intra annum optimae locutum Persicae cōstat. ꝑ Districtus: Implicitus interdum iratus & seuerus ac potēs per summā iniquitatē patria pulsus inuidia ciuium uel tyrannidis suspitione: uel quia ut diximus mos erat Athenis ut qui uirtute maximas opes cōparasset ne libertati periculosus esset per decem annos exularet: ergo per summā: iniquitatē quia iniquissimū erat patriae liberatorem: imperii amplificatorem & conseruatorē exilio mulctare quē ingētibus praemiis affice re debuerant. ꝑ Parta cōmendatione: per laborem. ꝑ Persicam linguam: studiosae addiscēdo se regi gratum reddidit & commendabilem. ꝑ Cuius utriusq; industriae: Et posse omniū suorum nomina memoriae complecti & aliena lingua sine interprete uti quod utrunq; fecit themistocles. ꝑ Duo reges: Cyrus & Mithridates.

ℂDe Solone.

Am Solon quanta industria flagrauerit: & uersibus complexus est: quibus significat: se quotidie aliquid addiscētem senescere. & supremo uitae die cōfirmauit: quod assidētibus amicis: & quadam de re sermonem iter se cōferentibus: satis iam pressum caput erexit. Interrogatusq; qua propter id fecisset: respondit. ut cū istud quidquid est: de quo disputatis perceperō: moriar. Migrasset profecto ex hominibus inertia: si eo aio uitam ingrederentur: quo eā Solon egressus est.

ℂDe Themistocle.

Vam porro industrius. Themistocles: q maximarum rerum cura districtus: oium tamen ciuium suorum nomina memoria comprehendit: per summam nanq; iniquitatem patria pulsus. & ad Xerxem: quem pauloante deuicerat confugere coactus: priusquam in cōspectu eius ueniret: persico sermoni se assuefecit. ut laborem parta commendatione regiis auribus familiarem: & assuetum sonum uocis adhiberet.

ASCē/sius ℂNam Solon &: idest simul complexus est: idest consecutus quāta indu. ria flagrauit uersibus quibus significauit se senescere: idest seniorem fieri: addiscentem quotidie aliquid: & confirmauit: idest comprobauit supremo die uitae: ꝙ: idest quia erexit caput suum iam pressum fatis: idest morte instante: amicis: scilicet eius assidētibus & conferentibus de quadam re: inter se: & interrogatus quapropter fecisset id: idest erexisset caput suum, respondit: ut cum percepero istud quicquid est de quo disputatis moriar. Profecto (dicit Author) inertia: id ē ignauia & carentia industriae migrasset: idest penitus discessisset ex hominibus si sup. homines ingrederentur. uitam eo animo quo Solon est egressus ea: scilicet uita: hoc est cupienti semper aliquid discere. ꝑ Quam & caetera. Porro: idest sed: quam: idest quantum industrius sup. fuerit Themistocles qui districtus cura maximarum rerum: tamen: idest nihilominus comprahendit memoria: nomina omnium ciuium suorum: Namq; ipse pulsus patria per summam iniquitatem: & coactus infugere ad xerxem: scilicet regem persarum: quem deuicerat pauloante: assuefecit se sermoni persico priusquam ueniret in conspectu aut in conspectum eius: scilicet xerxis: ut commendatione: scilicet sui: parta labore aut per laborem: adhiberet: auribus regis: uidelicet xerxis sonū: idest uocem familiarem & assuetum repete auribus regiis: quia signum amoris est didicisse alterius gentis linguam cum qua qui nullum commercium affectaret eam non disceret. ꝑ Cuius utriusq; industriae: scilicet in cōmemorandis nominibus ciuium: & ediscenda lingua persica hoc est aliena duo reges: scilicet Cyrus & Mithridates partiti sunt.

C Yrus: Fuit psarũ rex potẽtissimus: de quo Iustinus multa tradit li.i.& nos in cap. de somniis: hũc ma OLL
gnæ memoriæ fuisse: & Solinus i ca. de hoie & Quintiliãus de istitutiõe oratoria i ca. de memoria. & Cyri
Pli.li.vii.na.hi.testanť: nã Solinus iqt Cyrus memoriæ bono iclaruit: q i exercitu cui nũerosissimo p memo
fuit noiati singulos alloqbať. Quintiliãus uero ut supra dixius q̃tũ natura studio ualeat mẽoria uel ria
Themistocles testis quẽ unũ iter annũ optie locutũ psice cõstat: uel Mithridates cui duas & uigiti liguas q na Mi
tiõibus ipauit tradiť notas fuisse: uľ crassus ille diues q cũ Asiæ pesset qnq; græci smõis differẽtias sic tẽuit ut q̃ thri
qsq; eũ ligua postulasset: eadẽ ius sibi redditum diatis
ferret. uel Cyrus quẽ oium militũ tẽuisse credi memo
tũ ẽ noia. Sine mõitore exercitũ salu. Impatores ria
noium suggestores hr̃e cõsueuerãt q noia militũ
co♃ auribus isererẽt quo blãde noiati milites ap
pellãdo co♃ aĩos sibi maxime cõciliarẽt hos mo
nitores Romani nomenclatores appellabãt.

C De Cyro & Mithridate.

C Vi⁹ utriusq; idustriæ laudẽ duo reges par
titi sunt Cyrus oium militũ suorũ noĩa:
Mithridates dua♃ & uigiti gentiũ: q̃ sub
regno ei⁹ erãt liguas discẽdo. ille ut sine mõitoř ex
ercitũ salutaret: hic ut eos: qbus impabat sine iter
prete alloqui posset.

C De Ocio. Cap. VIII.

O Ciũ: qđ idustriæ: & studio maxime cõ
trariũ uideť: pcipue subnecti debet.
nõ quo euanescit uirtus: sed quo re
creať. alte♃. n. ẽt iertib⁹ uitãdũ: alte♃
strenuis quoq; iterdũ appetẽdũ ẽ. Illis
ne pprie uitã iertẽ exigãt: his ut tẽpestiua laboris
intermissione ad laborandum fiant uegetiores.

C De Scipione & Lælio.

P Ar ueræ amicitiæ Clarissimum Scipio: &
Lælius: tum amoris uinculo: tum etiam
omnium uirtutum inter se iunctum so
cietate: ut actuosæ uitæ inter equali gradu exeque
bantur: ita animi quoque remissioni communiter
acquiescebãt. cõstat nãq; eos Caietæ: & Laurẽti: ua
gos littorib⁹ cõchulas: & calculos lectitasse: idq; se

O Cium qđ idustriæ & studio: Cũ nihil
magis idustriæ & studio cõtrariũ esse
uideať q̃ ociũ q̃si icõuẽiẽs & absurdũ
eẽ uidebať hoc illis subiũgere iõ bre
uiuť̃ pfatiõe q̃ ostẽdat nõ incõgrue factum eẽ
cũ post lõga studia diutiosq; labores đfatigati aĩ
ĩlaxatione q̃dã đsiderẽt q̃ ĩcreati uegetiores dei
de alacriores ad studia redeãt atq; labores. Nõ
.q.u. euãescat. Duo tãgit ocii gña: unũ co♃ q ueluti
torpere quodã & lãgore aĩ i ocio marcescũt qđ ñ
solũ fugiẽdũ sed ppe modũ detestãdũ uť: alte♃
co♃ q a laboř reqẽ & laxamẽtũ q̃rũt qđ expetẽdũ
ẽ. Strenuis: Impigris & pṙoptis: & opponiť ierti
bus. Tẽpestiua: Opportũa & i tpe facta. Vege
tiores: Viuatiores & ualidiores deficerẽt assidua
intentione animi nisi interdum ocio recrearẽtur.
Ouidius. Si nunq̃ cessas tendere mollis erit.

P Ar ueræ amicitiæ: Constat Scipionẽ &
Læliũ teste Cic. summa amicitia fuis
se cõiunctos: ut igitur actuosæ uitæ stu
dia & labores oẽs cõiter susceperãt sic
& animo♃ relactatiões & ocia pariter capessebãt
ut i littore Caietæ marisq; tyrrheni pariter deam
bulãtes chõculas calculosq; more puero♃ sæpis
sime legerẽt: id laxatiõis gẽus i ociosis uiris turpe: in Scip. & Lælio fuisse uť hõestũ. Par clarissi. ueræ duo par
unũ eẽ dñr: ut par boũ sic par amico♃ q̃tuor ãt uľ paulo plura uero♃ amico♃ paria fuisse apđ maiores legũť
ut Theseus & Perithoꝰ. Pylades & horestes. Tydeus & Polinices. Nisus & Eurialus iter quos Scipio cõnumerã
tur & Lælius. Actuosæ uitæ: laboriosæ & uariis actiõibus debitæ q̃lis industrio♃ & studioso♃ hoium esse so
let. Iter: laborẽ p similitudinẽ. Eq̃li gradu: In trãslatione psistit. Vagas: Dispersas p littus: qdã legũt uagos Chõ
.i. Læliũ & Scipionẽ errãtes. Cõchulas: Testas pisciũ qbus Romãi postes & lecticas exornare cõsueuerãt. sunt culæ
q dicãt græcæ ostraca appellari. Calculos: lapillos dictos q sua breuitate sine molestia calcãť: unñ calculꝰ mi Calcu
nima ps põderis ex duobꝰ grãis lẽtis & calculꝰ nũerus: calculatio supputatio. Lectitasse: Freq̃nter collegisse. lus
C Cyrus: scilicet rex persarum sup. partitus est laudem Themistoclis discẽdo noĩa omnium militum suorum ASCẽ
& Mithridates rex ponti discendo linguas duarum & uiginti gentium quæ erant sub regno eius ille: scilicet. sius
Cyrus discendo sup. nomina omnium suorum militum ut salutaret exercitũ sine monitore: scilicet de nomi
ne salutandi: hic. s. Mithridates discendo omnes liguas: ut posset alloqui sine interprete eos quibus imperabat.

O Ciũ qđ uideť maxime cõtrariũ industriæ & studio: debet pcipue subnecti: qa opposita iuxta se ppo
sita maxime elucescũt (nõ tñ ociũ de quo hic loqť studio penitus cõtrariať sed illi opitulať unñ addi
dit uideť. s. in noie ipso: qa ociũ ẽ cõtrariũ negociũ sed ut cicero dicit: qdã i ocio sunt mĩme ociosi unñ
author addit) nõ sup. subnecti debet ociũ quo uirtus euanescit. i. dispit: sed quo recreať: alte♃. s. ociũ
quo uirtus euanescit: uitãdũ sup. ẽ ẽt iertibus. i. minime idustriis & solertibus: alte♃. s. ociũ quo uirtus recreať:
appetẽdũ iterdũ ẽt strẽuis. Illis sup. euitãdũ ẽ ociũ quo uirtus uanescit: ne exigãt. i. pẽitus agant ppriã aut ppe
aut pprie uitam iertẽ. i. sine arte & industria: his sup. appetendũ est (unde etiam bona appetimus) ocium quo
uirtus recreať: ut fiãt uegetiores. i. agiliores & expeditiores ad laborandũ: tẽpestiua itermissione laboris. Par
&c. Scipio. s. maior & lælius par clarissimũ. i. nobilissimũ ueræ amiciciæ: iunctũ. i. cõnexũ iter se: tũ. i. piter uincu
lo amoris: tũ ẽt societate. i. cõicatiõe oium uirtutũ: ut. i. queadmodũ exequebanť. i. peragebãt iter uitæ actuosæ:
gradu æquali. i. æque magno pgressu: ita aqescebãt. i. obtempabãt: quoq; cõiter: remissioni. i. recreationi aĩ per re
missionẽ opis: namq;. i. qa cõstat eos lectitasse. i. frequẽter collegisse caietæ & laurẽti. i. iuxta ea oppida littoralia
conchulas. i. paruas conchas: uagas. i. dispersas: littoribus. s. maris tyrrheni: & calculos: id est paruos lapillos.
C Calculis. Calculo♃ ludus ab Ouidio describiť i artibus: & ab aliis cõposito seorsũ uolumie: sacco♃ nũc đř. THE.

OLI. ¶ Publius Crassus: orator de quo Cice. li. de oratore mentioné facit & de eloquentia disputantem inducit: fuit autem Sceuolæ gener: ut li. iiii. ostendimus ca. de uerecundia. Ergo. P. Crassus Scæuolæ scæuola uero Læli generi fuisse dicuntur de quo Lælio Cic. libro qui inscribitur Lælius hoc est de amicitia. Q u. Mutius augur Scæuola multa narrare de. C. Lælio socero suo memoriter & iocunde solebat.

S Cæuola āt qetæ: Vt testis fuerat Scæuola scipioné & Læliú ai relaxádi gfa chóculas & calculos i littore lectitasse. ipse uero nō minus post ai labores a forésibus officiis ad pilæ ludū se interdū cōferebat nōnunq̄ ad aleas & tessaras ut eo laxamenti genere fatigatū aium relaxaret: hic teste Cice. lib. officiorū prio fuit. P. Scæuolæ filius iurisperiti a quo Ci. iuris ciuilis scientiā q̄racūq; foret accepisse d̄r: nā lib. i. officioꝝ iqt quoꝝ uero patres aut maiores aliqua gloria p̄stiterunt coꝝ pleriq; i hoc genere laudis student excellere. ut. Q uin. Mutius. P. filius in iure ciuili: fuit auté hic Scæuola teste eodé Cic. in Lælio iurisperitus & augur qué i lib. de oratore Ci. inducit cū Crasso de eloquētia disputátē. ¶ Quietæ remissiōis: Ociosæ relaxatiōis: est. n. adiectiuū qetæ. ¶ Optimæ pila: Cū dicat optime significat illū ab adolescentia fuisse studiosissimū eius ludi: ut assidua exercitatione minime ineptus eius peritiā cōsecutus fuerit nō mediocrē. ¶ Ad hoc diuerticulum.

Diuerticulū Digressioné. est auté a uiatoribus sumpta translatio qui a uia quiescédi gratia ad loca diuertút. est. n. diuerticulū locus ubi de uia diuertimus. Teréntius: ubi ad ipsum uenio diuerticulū. uel locus ē ad quē de itinere secedimus: diuersoriū uero domus hospitalis ad q̄ ex diuersis uiis conuenitur. ¶ Calculis: Tesseris uel taxillius ut calculos posuerit pro taxillis. ¶ Iura ciuiū: Vtpote q iurisperitus. ¶ Et cerimonias deoꝝ: Vt q augur. nam alter pōtifex fuit. Cice. quo mortuo me ad pontificē Scæuolá contuli. ¶ Vt enim i rebus seriis. Licet sapiēti rebus seriis interdū iserere ludos & ioca uel certe post seria ad ludos se & ioca conferre teste Ciceroné li. officioꝝ primo. Ludo autem & ioco uti illis quidē licet: sed sicut somno & quietibus cæteris tunc cum grauibus seriisq; rebus satisfecerimus. ergo Scæuola i rebus seriis se uirū graué & auctoritate plenū: in ludis uero se hoiem referebat. ¶ In scurrulibus: lusibus Sie dubio de est particula q̄si qd facere freq̄nter solét auctores. Vir. Medias iter cedes exultat amazō. uel scurrulibus iocosis nō tamé turpibus qbus utunt̄ scurræ. ¶ Qué reꝝ natura Natura inqt nō patit̄ hoiem labori semp insistere: nā licet uirtutis laus ois in actione cōsistat: ab ea tamé necesse est sæpe fiat intermissio multiq; dent̄ ad studia reditus: nā ut inquit Oui. Quod caret alterna requie durabile non est: Hæc reparat uires fessaq; membra leuat.

P. Crassus ex socero suo. Q. Scæuola: q gener Lælii fuit audisse sæpenūero p̄dicauit. ¶ De Scæuola.

S Cæuola āt qetæ remissiōis eoꝝ certissimus restis: optime pila lusisse trādit̄. qa uidelicet ad hoc diuerticulū aium suū forésibus ministeriis fatigatū: transferre solebat. Aleæ quoq;: & Calculis uacasse iterdū dicit̄: cum bñ: ac diu iura ciuiū: & cerimōias deoꝝ ordinasset. ut. n. i rebus seriis Scæuolā: ita & i scurrilib⁹ lusibus hominé agebat. qué reꝝ natura cōtiui laboris patiētē esse nō sinit. ¶ Externa. De Socrate philosopho.

IDq; uidit: cui nulla pars sapiētiæ obscura fuit: Socrates. ideoq; non erubuit tūc: cū iterposita arūdine crurib⁹ suis. cū paruulis filiolis ludens ab Alcibiade risus est.

¶ De Homero poeta.

HOmerus quoq; ingenii cœlestis uates nō aliud sensit: uehementissimis Achillis manibus canoras fides aptando: ut earū militare robur leni pacis studio rexalaret.

IDq; uidit. Socrates terrestre quoddam oraculum & humanæ sapientiæ uenerabile sacrariū non erubuit cum filiolis pueriliter ludés ab Alcibiade rideri cum ad eum salutandi gratia uenisset & arundines cruribus iterponentem more puerorum offendisset. scibebat enim id sibi naturæ lege permitti laxamenta querere tanq̄ necessaria & non homini turpia qui fuerit studio & labore defessus. ¶ Interposita arundine curibus. qui more puerorum equitem imitaretur. ¶ Homerus. Hoc idem sensit Homerus. cum Achillem uirum fortissimum fidibus canentem sæpius introduxit. ¶ Canoras fides. Resonātes chordas.

ASCēsius ¶ Et Publius Crassus p̄dicauit se audisse id ex Quito Scæuola Socero suo. i. p̄re uxoris suæ: q. s. scæuola fuit gener. i. maritus filiæ Lælii. ¶ Scæuola āt certissimus testis remissiōis. i. relaxatiōis eoꝝ. s. dictoꝝ qetæ. i. tranqllæ: hoc ē p qeté: tradit̄ lusisse optime. i. artificiosissime pila: īstrumēto noto: sed ut opinor alterius generis q̄ quo in gallia utunt̄: nā itali adhuc pilā decuplo grádiorē & uēto turgidá agitát. Quia u; Scæuola: solebat transferre ad hoc diuerticulū. i. repositoriū: & q̄si recliatoriū: sicut i diuerticulo fessi de uia recreant̄: aium suū fatigatū ministeriis forésibus. i. actiōib⁹ iudicialib⁹. D̄r ēt uacasse. i. se uacuū curis ddisse: aleæ & calculis. i. taxillis aut lapillis i urnā iactitádis: cū ordiasset bñ ac diu iura ciuiū & cerimōias doꝝ: qa augur erat & q̄si pōtifex. n. i. qa: ut. i. quéadmodū: ipe agebat. i. rep̄sētabat i r b⁹ seriis. i. seueris & grauib⁹ ac seorsū a risu positis Scæuolá. i. p̄soná grauē: hoc ē se ip̄o digná: ita agebat i lusib⁹ scurrilib⁹. i. iocularis hoiem. s. uulgarē aut naturā hūaná: qué. s. hoiē natura reꝝ. i. creatrix: nō sinit eē patiētē. i. toleratiuū laboris cōtinui. i. nō itermissi: qa Q d caret alterna; reqe durabile nō ē: i hoie p̄serti. ¶ Idq; &c. Et socrates cui nulla ps sapiētiæ fuit obscura. i. ñ p̄specta: uidit id. s. hoiē ñ eē patiētē cōtiui laboris: iōq; nō erubuit tūc cū ris⁹ ē. i. irrisus aut risu affect⁹ ab Alcibiade nobilissimo ciue athē. ludés cū filiolis puulis: arūdine iterposita suis crurib⁹ loco eq pueriliis qd & alii secerūt. Vñ Flaccus Ludeř par i par: eqtare in arūdine lōga. ¶ Homerus quoq; uates igenii cælestis nō aliud sensit aptádo. i. applicādo p testimoniū carminū suoꝝ mãibus Achillis uehemētissimis. s. ad opus bellicum fides canoras. i. citharam: ut relaxaret robur militare. i. seueritatem bellicam & rigorem leui. i. facili studio pacis: idest cui in pace uacare solemus.

Otētiam: Quāta sit eloquētiæ uis atq; potentia cū cæteri oēs qdē illa scripserūt tā græci q̄ latini tū i primis ipse pr̄ eloquētiæ Cic. cū pluribus i locis & uoluminibus ostēdit quo℞ unū nobis hoc loco referre satis esse duxi: ubi re℞ oium dominā illā appellat. Ait.n.lib.ii.de na.deo.iā uero domina re℞ ut uos soletis dicere: uis eloquēdi: q̄ p̄clara q̄q; diuina: q primū efficit: ut ea q ignoráus discere: & ea q̄scimus alios docere possimus. Deinde hac cohortamur hac psuademus: hac cōsulamur afflictos: hac deducimus a timore pterritos hac gestiētes cōprimimus: hac cupiditates iracundiasq; cōstringimus: hæc nos iures le- gū urbiū societate cōiunxit: Hæc nos ab imani & fera uita segregauit: cū igif ea sit uis eloquētiæ: ut qcqd in re℞ natura totoq; mūdo laudabile sit i ea uersef cūctaq; eius adminiculis nitanf: foueanf: sustētenf: illustrenf: nihil p̄terea dicēdū ē nisi ut subiectis exēplis fiat i illustrior atq; testator. ▯ Ei9 uires testatiores. Si inqt exēpla ꝓposuerimus: p- babilior fiet eloquentiæ uirtus atq; uulgatior.

OL. la Achilles fidibus cæbat

⁋Quanta uis eloquentiæ est. Caput. IX.

Otētiā uero eloquētiæ & si plurimū p̄ ualere animaduertimus: tamen sub ꝓ priis exemplis quo.s. uires eius testa- tiores. fiant recognosci conuenit.

⁋De Valerio.

Egibus exactis plebs discedēs a patribus: iuxta ripā fluminis Aniēis i colle: q̄ facer appellaf: armata cōsedit: eratq; nō solum deformis: sed et miserrimus Reip. status a capite eius cætera pte copris pestifera diuisa. ac ni Valerii subuēisset eloquētia: spes tāti ipii i ipso pene ortu suo corruisset. Is nāq; populū: noua & isolita liber- tate temer gaudentē: orōne ad meliora: & saniora cōsilia reuocatū: senatui subiecit. i. urbē urbi iūxit. Verbis ergo facūdis ira. cōsternatio: arma cesserūt.

Egibus exactis. Discrepat a Liuio Va- le. hoc loco. nō.n. Valeriū. sed Agrippā meneniū fuisse tradit Liuius q plæbē a p̄ribus dissidētē facta secessione sua eloquētia recōciliauit: cū.n. secū ipa ciuitas foret maxie discors itestino iter p̄res plæbēq; flagráte odio pp nexos ob æs alienū excitauit: seditionem magno natu qdā q cū insignibus maio℞ suo℞ ꝓ rumpēs in forū squalide ueste deformi uultu fe- dioriq; corporis habitu: pallore ac macie perenni tota: deniq; specie oris efferata facto concursu cla mitat ductū se a creditore nō i seruitiū: sed i ergastulū & carnificinā: exacerbauit ita plæbis aios in p̄res: ut nisi alter cōsul Seruilius mitioris ingenii cōcitatos aios: multis pollicitatiōibus lenisset: in graue discrimē res fuerit futura maxie igruētibus undiq; bellis. nā finitimi cognita seditiōe arma cōmouerāt: q b9 suparis cū soluēdi ꝓmissa ips aducisset. Alter cōsul Apius isita supbia aio. ut uanā collegæ faceret fidē: q̄ at- prime poterat ius de creditis pecūiis dicere: & q ante nexi fuerāt creditoribus tradere: tunc multo magis exa- cerbati plæbis ai p dictatorē hisdē ferme pollicitatiōibus & edictō ne qs ciuē Ro. uictū aut clausū teneret: neu qs militis Ro. dōec i castris eēt bōa possideret: aut uēderet liberos nepotesue ei9 moraref: lēiti sūt postrēo cū ēt dictatoris ꝓmissis defraudarenf: tū demū secessio facta ē i sacr℞ mōtē trās aniené: eo missus orator Menenius Agrippa ad recōciliādā reuocādāq; plæbē i urbē: Intromiss9 i castra prisco illo dicēdi & horrido mō. nihil alid q̄ hoc narrasse ferf. tpe quo i hoie nō ut nūc oia i unū cōsentiebāt: sed singulis mēbris suū cuiq; cōsiliū su9 sino fuerat idignatas reliqs p̄res: sua cura: suo labof ac ministerio uētri oia qri: uētrē i medio qetū nihil aliud q̄ da- tis uoluptatib9 frui: cōspirasse ide ne māus ad os cibū ferrēt: nec os accipet datū: nec dētes cōficerēt: hæc ita dū uētrē fame domare uellēt: ipa una mēbra totūq; corpus ad extremā tabē uēisse ide appuisse: uētris quoq; aut le gne ministeriū eē. nec magis ali: q̄ alere eū redētē i oēs corpis partes hūc quo uiuimus uigemusq; diuisum pari tet in uenas maturū cōfecto cibo sanguinē cōparādo hic q itestina corporis seditio similis eēt iræ plæbis in p̄res flexisse: mētes hoium plebēq; p̄ribus recōciliasse: qđ si multo & horrido dicēdi genere tātū ualuit unius hois facundia: qd culta & exqsita faciet oratio. ▯ Dissidēs. Dissentiēs: discrepans: discordās. ▯ Fluminis anienis. Tri- bus passuū milibus distat ab urbe: & teste Prisciano li.vi. declinatur anio anienis quod antiqui secundum ano- logiam protulerunt aniem. Oui. xiiii. Meth. quas anienis aquæ. ▯ A capite. i. a senatu & patribus. Cætera parte. s. plæbe: & alludit ad fabulam q̄ supra diximus. ▯ Vrbi urbem. Plæbem quæ pars ciuitatis erat senatui alteri parti coniunxit. ▯ Verbis facundis. Eloquentiæ cessit ois furor & impetus ai. Cicero concedat laurea linguæ.

Menenius Agrippa plæbe p̄ribus cōciliauit

Otentiā &c. Vero. i. sed: & si. i. q̄ q̄ aiaduertimus potētiā eloquētiæ ualere. i. posse plurimū tamē cōue- nit sup. eā recognosci sub ꝓprijs exemplis. s. quo. i. ideo ut uires eius fiant testatiores. i. magis testatæ & cōprobatæ. ▯ Regibus. s. Romāis Tarqnio & filiis exactis. i. expulsis Roma pp supbiā & stuprū lu- cretiæ: plebs. s. Romana: discedēs. s. p seditionē: a patribus. i. senatoribus & nobilibus (plusculo tamē interuallo) consedit. i. locum cepit armata iuxta ripam anienis fluminis in tyberim influentis (Ntūs est anio sed gtūs fit ab antiquo Aniē anienis) in colle. i. monticulo: qui appellaf sacer: & status reip. erat. s. tunc non solū defor mis: sed ēt miserrimus: & hoc cætera pte corporis. s. reip. hoc est ciuitatis: utpote plebe diuisa: pestifera seditiōe .i. per pestiferam seditionem: a capite eius: hoc ēst a p̄ribus: qui quasi caput ciuitatis sunt: ac ni. i. nisi: eloquentia ualerii subuenisset: spes tanti imperii: quantum postea fuit: corruisset pene in ipo ortu suo. Namq; is. s. Valerius (cum Liuius alium id fecisse scribat) subiecit. i. audientē fecit senatui: populū gaudentē temere. inconsyderate: libertate noua. i. paulo ante pta & ita insolita: reuocatū ad meliora & saniora consilia: oratione. s. sua: hoc est ut Li. dicit apologo magis ad rē faciente q̄ diserto: subiecit dicit. i. uinxit urbi. i. p̄cipuæ pti urbis hoc ē capiti: urbē .i. reliquum corpus: hoc est plæbem. Ergo ut hic uires æloquentiæ cognoscamus: Ira consternatio. s. mentium: & arma ex consternatione in patres sumpta: cesserunt uerbis facundis: quia depositis armis in gratiam redie- runt cum patribus: ob facundum apologum quem Oliuerius qui me breuem facit recitat.

ASCensius

OLI. Væ ēt mariãos. Marius ut sæpe dictũ ē ui pƥria pulsus collecto exercitu Cinnæq; cõiunctus ui patriã repoposcit diis hoibusq; ifestus. & stati prio ipetu hostiã urbis alũnã capit & miserãda strage diripit: mox ui bē ipsam p secordiã ciuiũ e ianiculo pulso pƥsidio q̃drato agmine igressus: ad princ ipũ cædē signo dato aliq̃to sæuius. q̃ aut in punica: aut in Cymbrica urbe seuit: Octauii cõsulis caput ꝓ rostris exponit. Antonius orator uir consularis ad hospitē ꝓsugit: ubi tectus tãtã urbis tēpestatē declinaret: qd illi fortuna nõ concessit: hospes. n. quo lautius illũ exciperet uinũ a caupone per seruũ deposcit: Caupo latere apud hospitem. M. Antonium ex seruo cognoscit remq; statim ad marium Cinnãq; defert. quo cognito delectos milites cũ. P. Antonio uelut Plu. dicit. P. Antonio ad facundissimum oratorem cædendum mittunt. P. antonius ubi ad hospitem uenit cædis ministros introire & . M. Antonium iterficere iubet: ipse foris in uestibulo remoratur: hi uero postq̃ introgressi & coram data copia cædis maximus orator Antonius sic eos oratiõis suauitate demulsit: sic eloquētia sua a cedis cupiditate omniq; impetu repræssit: ut ad Antonium re infecta stupentes redierint plane fatentes: se oratione uictos: illum occidere non potuisse: quos. P. increpitãs stricto gladio tectum irruit & antonium obtruncat: caput ad marium defert: quod ille mensæ imposuit ut non tam cibo q̃ eius spectaculo saciaretur. Constat hunc. M. Antonium teste Cic. li. v. Tuscu. quæstionũ: oium sue ætatis fuisse eloquētissimũ. ꝩ Inhibuerũt. Represserunt: retinuerũt: cõpescuerunt αναχοχευ. ꝩ Steterat in ambitu. In porticu siue in circuitu remanserat: pudore credo detētus ne tantum uirum necessitudine sibi cõiunctũ trucidari uideret: q̃q̃ ipse postmodum tam fedum cædis ministerium peregerit.

M. Antonii oratoris eloquētia

Iuus quoq; Iulius. Dolabellã ex sicilia cui pƥtor præfuerat: repetũdaꝝ Cæsar postulauerat. L. Cotta dolobellæ patrocinium suscepit: cuius auctoritati: qa ueluti parētũ illũ Cæsar coleret & obseruaret resistere nõ sustinuit. tantũ ꝓ cõcione dixit extorqueri sibi cãm optimã. ostendēs se illũ ui eloquētiæ facile fuisse cõuicturũ ubi maximã sibi eloquētiæ laudē cõparauit. ꝩ Quã cælestis numinis. Persistit in sua iam tũ ab initio operis suscepta adulatione Vale. quæ sine dubio posset oibus esse fastio. ꝩ Columē. Sustentaculũ. cõstat qdē Cæsarē plurimũ igēio ualuisse ut teste Ci. cũ duo sint qbus excelluere Romãi si i utrouis tãtũ se Cæ. exercuisset oēs facile supasset: ut si tãtũ eloquētiæ q̃tũ rei militaris studii & laboris iposuisset: facile dicēdi palmã obtinuisset. ꝩ Reũ egit. Quia repetũdarũ e sicilia ut dixius accusauit. ꝩ Peregrinãdũ ē. Ad externa exēpla trãseũdũ.

Cottæ eloquētia

.XI.

ℂ De. M. Antonio.

Væ ēt marianos: cinanosq; mucrões ciuilis ꝓfũdēdi sanguinis cupiditate furētes ihibuerũt. missi. n. a sæuissimis ducibꝰ milites: ad. M. Antoniũ obtrũcãdũ: sermone eius obstupefacti: districtos iã: & uibratos gladios cruore uacuos uaginis reddiderũt. qbus digressis . P. Antonius (is. n. solus i ãbitu expers antõianæ facũdiæ steterat) crudele ipiũ truculēto ministerio pegit. q̃ disertũ igiť eũ fuisse putemus: quē ne hostiũ qdē qsq̃ occidere sustiuit? q mõ uocē eius ad aures suas uoluit admittere?

ℂ De Iulio Cæsare.

Iuus quoq; Iulius: quã cœlestis numinis: tam etiam humani ingenii perfectissimũ columē: uim facundiæ propriæ expressit: dicendo i accusatione. C. Dolobellæ: quē reũ egit: extorqueri sibi causam optimã . L. Cottæ patrocinio. si quidē maxima tũc eloquētia questa ē. cuius facta mētiõe: quoniã domesticũ nullũ maius adiecerim exemplum. peregrinandum est.

ASCE. sius ℂ Quæ. s. uerba facũda ihibuerunt etiã mucrones. i. acutos gladios Marianos & Cinnanos. i. pcussorũ a Mario & cinna in Marcũ antonium missorũ furentes cupiditate sanguinis ciuilis profundendi. Enim pro quia: milites missi a sæuissimis ducibus. s. Mario & cinna ad obtruncandum Marcum antonium: nõ triumuirum sed oratorem clarissimũ: obstupefacti sermõe eius reddiderũt uaginis gladios uacuos cruore. i. nõ ibutos sanguie eius districtos. i. e uagina raptos & uibratos. i. in altũ extensos iam. i. ad percutiendum cũ quibus scilicet militibus digressus. P. antonius consanguineus eius (Is enim solus steterat in ambitu: Id est circuitu aut porticu aut in abitu . i. ut primus peracta cæde abiret tanq̃ insons eius: expers. i. non particeps facundiæ antoninæ) peregit imperium crudele. s. ducum illorũ: ministerio turculento: quia in sanguinem suum sæuiit cum se maxime purgare potuisset. Igitur q̃. i. q̃tũ disertum putemus fuisse eum. s. antonium quē ne quidem. i. non saltem aut nõ etiã quispiam hostiũ sustinuit. i. potis fuit occidere qui modo. i. si modo uoluit admittere ad aures suas uocē . i. orationē eius. ꝩ Diuus quoq; Iulius. s. cæsar columen. i. culmen ac decus perfectissimum. q̃. i. q̃tum numinis cœlestis: id est diuinitatis tam. i. tantum etiam ingenii humani expressit. i. expresse indicauit: uim: id est uirtutem & potentiam ꝓpriæ eloquentiæ dicendo in actione cnæi dolobelle. i. contra cnæum dolobellã: quē egit reũ. s. repetundarũ optimã causam extorqueri sibi. i. ui amiciciæ & authoritatis nõ facundiæ: eripi sibi Patrocinio Lucii cottæ: dolobellam defendentis. Siquidem maxima eloquentia utpote Iulii questa est tunc. s. sibi uim fieri per patrocinium cottæ. q. d. Iulius confisus i eloquētia sua nõ dubitauit qn reũ pageret: sed gratia & authoritate cottæ sibi eripiendũ nouit. Cuius. s. maxiæ eloquētiæ Iulii cæsaris mētiõe facta qm nullũ. i. nõ ullũ: nõ adieceri. i. nõ addiderim: ēt si conatus sim. ullũ exēplũ domesticũ ianis caue legas ianis: ē sup. mihi pegrinãdũ. i. ad pegrinã eloquētiã trãseũdũ. ut alibi admonui author utiť illa uoce i rim isignificatiõe nõ plane pƥterita: sed q ēēt pƥterita si aliđ prius fecisset uerbi gratia adieceri uideť positũ ꝓ adiecero sed sic ponit ac sic dicat si adiecero. merito dicas ꝗ adieceri &c.

THE. ℂ Siquidem maxima tunc eloquentia. q. est. Vetusti codices habent aliter hunc in modum. Siquidem tunc maxima eloquentia ei laus quæsita est.

Pisistratus. Calliditate plurimũ ualuit Pisistratus teste Mac. q̃ tyrãnidẽ magis q̃ eloquẽtia occupasse dr̃ deuictis se duce megarẽsibus. cũ gr̃æ plurimũ & auctoritatis apud oẽs cœpisset: aium ad regnũ adiecit uerberibusq; uolũtariis domi affectus: laceratoq; corpe dic q̃dã ĩ publicũ ꝓdiit: & aduocata cõcione uulnera ꝓpso ostẽdit: de crudelitate pricipũ a qbus hoc se passum simulabat q̃rit; addunt̃ uocibus lachrymæ: & iuidiosa oꝛone multitudo credula icẽdit̃: amore plæbis iuisũ se senatui affirmat: obtiet ad custodiã corpis sui satellitũ auxiliũ p quos tãtã tyrãnidẽ occupauit: fuit ãt ut dixius ĩ ca. de hũanitate doctri-

OLL. Pisistrati eloquentiæ dominatum arripuit

Externa. ¶ De Pisistrato.

Pisistrat⁹ dicẽdo tm̃ ualuisse traditus ẽ: ut ei atheniẽses regiũ ĩpiũ oꝛone capti ꝑmitterẽt: cũ ꝑferti ex cõtraria pte amãtissim⁹ priæ Solõ niteret̃. sed alterius salubriores erãt cõciões: alterius disertiores. quo euenit: ut alioq pru dentissima ciuitas: libertati seruitutem præferret.

¶ De Pericle.

Pericles ãt felicissimis naturæ incremẽtis: sub Anaxagora ꝓceptore summo studio ꝑpolitus: & istructus: liberis Athenarum ceruicib⁹: iugũ seruitutis ĩposuit. egit. n. illã urbẽ: & uersauit arbitrio suo. Cũq; aduersus uolũtatẽ populi loqueret̃: iucũda nihilominus: & popularis eius uox erat. Itaq; ueteris comœdiæ maledica lingua: q̃uis potẽtiã uiri ꝑstrigere cupiebat: tñ ĩ labris hominis melle dulciorem Leporẽ fatebat̃ habitare, inq; animis eorum. qui illum audierant: quasi aculeos quosdam relinqui prædicabat.

na: ingẽio: & eloquẽtia tãta: ut ab atheniẽsibus ipi um sũma ui resistẽte Solone tãdẽ obtinuerit: uiq; oꝛonis fecit ut Atheniẽses illi se libertatẽq; subiice rẽt: nec q̃cq̃ ualuit: ꝙ Solõ iustissimus & gratissimus orator aduocata cõcione in publicũ ꝓcesserit ut dixius in ca. de igratitudie. & ipiũ illius cõnatũ apparuit: tãtũ igit̃ pisistrati ualuit eloquentia: ut nulla solonis sapiẽtia: nulla uis; nulla eloquentia resistere potuerit. Cice. de Pisistrato li. iii. de oratore: qs doctior iisdẽ tpibus aut cuius eloquẽtia litteris instructior fuisse traditur q̃ pisistrati: q primus Homeri libros cõfusos antea sic disposuisse dr̃: ut nũc habemus nõ fuit qdẽ ciuibus suis utilis: sed ita eloquẽtia floruit ut lr̃as doctrinaq; ꝑstaret. ℣ Sed alterius. s. solonis q ꝓ tuenda libertate cõcionabat̃. ℣ Alterius pisistrati. Alioquin in aliis rebus significat populũ atheniẽsem hac una in re fuisse iprudẽtissimũ. q oratiõe delinitus seruire q̃ imperare maluerit.

Pericles aũt. De Pericle satis supra dictũ ẽ in capi. de obitu filiorũ: & de cõtinẽtia q̃d uero ad eius eloq̃ntiã spectat tãtũ ualuit dicẽdi ratiõe & eloquẽtia ut atheniẽsem populũ ꝓ sua uolũtate uersaret. & eorũ aios quocũq; uellet facile ipleret: de quo Cice. lib. de oratore. iii. Quid ꝑicles igt̃ de cuius potestate dicẽdi sic accepimus: ut cũ cõtra uolũtatẽ atheniensium loqueretur pro salute patriæ seuerius: tamen id ipsum quod ille contra homines populares diceret populare omnibus & iucundum uideretur: Cuius in labris ueteres comici etiam cum illi maledicerent quod tum athenis fieri licebat leporẽ habitasse dixerunt: tantamq; in eo uim fuisse: ut in eorum mentibus qui audissent quasi aculeos quosdam relinqueret. At hunc non declamator... iquis ad clepsidram latrare docuerat sed ut accepimus Clazomenius ille anaxagoras uir summus in maximarum rerum scientia itaq; hic doctrinã consilio eloquentia: excellens. xl. annis præfuit athenis. & urbanis eodem tempore & bellicis rebus. ℣ Egit urbẽ Duxit atheniẽses quo uoluit. ℣ Et uersauit. Et pro sua uoluntate tractauit. ℣ Perstringere. Offendere & carpere cupiebat. ℣ Quasi aculeos quosdam. persistit in translatione: cũ enim diceret ꝙ ex eius ore melle dulcior fluebat oratio aculeos tamen illud mel inclusos habuisse dicit: quos animis hominum infisos relinquebat dulcis quidem erat oratio: sed regnum affectare uidebatur.

Periclis eloq̃ntia

¶ Pisistratus traditus est ualuisse. i. potuisse tãtũ dicẽdo. i. eloquẽdo: ut Atheniẽ. capti oratiõe eius ꝑmitterẽt ei impiũ regiũ cũ ꝑsertim Solõ amãtissimus patriæ niteret̃. i. cõtenderet ex cõtraria pte. i. libertatẽ pristinã tuendã esse. Sed cõciões. i. oratiões ad populũ: alterius. s. Solõis erãt salubriores. i. magis salutares: & alterius. s. Pisistrati disertiores: quo. i. p q̃d euenit ut ciuitas. s. atheniẽ. prudentissima alioq. i. in alio quouis facto ꝑferret libertati seruitutẽ. i. mallet pisistrato cõmittere in se ipiũ: q̃ ut Solõ suadebat libertatẽ cõseruar̃. ℣ Pericles ãt (itidẽ Atheniẽ.) felicissimis icremẽtis. i. hñs felicissima icremẽta naturæ. i. naturalis facũdiæ ꝑpolitus. i. ad cõsumationem usq; politus & istructus sũmo studio: sub Anaxagora ꝓceptore. iposuit ceruicibus athenarũ. i. ciuiũ ahẽiẽ. liberis. s. prius iugũ. s. seruitutis. Eni. i. qa: ille egit. i. direxit & uersauit urbẽ. i. ciuitatẽ (hoc loco) arbitrio suo. Cũq; loq̃retur aduersus uolũtatẽ populi eius uox erat nihilominus iocũda & popularis. Itaq; lingua maledica: id est detractoria ueteris comœdiæ in cuius locũ successit latina tragœdia: quia in utraq; uitia acerbe taxantur sed acerbius in uetere comœdia ꝙ ea sub propriis peccãtium nominibus uitia notabantur. unde Horatius primo sermonum Eupolis atq; Catinus Aristophanesq; poetæ atq; alii: quorum comœdia prisca uirorum est: Siquis erat dignus describi ꝙ malus aut fur: aut mœchus foret: aut sicarius: aut alioqui famosus multa cũ libertate notabant &c. q̃uis cupiebat prostringere. i. carpere potentiam. s. nimiam: uiri uidelicet periclis: tamẽ fatebatur leporem . i. uenustate sermonis dulciorem melle habitare in labris hominis (uideri posset pro eodem accipere uirum & hominem quæ secundum uallã dicuntur ꝙ uir poetis frequẽtius est uocabulũ & homo oratori: tamen altius scrutanti posset hoc discriminis indicare ꝙ uir quia etiam cõnotat proprietatẽ uirilẽ & aiositatem: ut cum locus affuerit re ꝑcor eẽ uirũ: ad idustriã eius ptineat: hõ ad naturã: ut ꝙ tã potẽs euaserit idustriæ sit: ꝙ tam facũdũ s naturæ: & prædicabat quasi aculeos quosdam: idest stimulos relinqui in animis illorum q illũ audierãt Pulchra allusio ad apes: nam quia mellis meminit recte persistens in metaphora aculeos addit.)

ASCẽsius

OLI.

Ertur quidam.nunc quasi testimoniũ inducitur eloquentiæ periclis.dicit.n.cum uir quidam atheniensis decrepitæ iam ætatis periclem primũ concionantem audisset: sibi ipsi moderari non potuit qn altius exclamaret cauete uobis athenienses a periclis facundia quæ tanta in eo est quanta in Pisistrato fuisse conspeximus:audierat enim hic in adolescentia Pisistratum concionantem.admonebat itaq; ciues suos ut cautiores essent in audiendo periclem q̃ fuerãt in Pisistrato:ne periclis oratione capti urbis imperium ut Pisistrato sic isti quoq; demandarent: & libertatem seruituti præferrent:plus tamen ualuit eloquentia periclis: q̃ senis salutare consilium. ☞ Agurium. Omen & diuinatio. Quod ille armatus. Quia ut diximus cum ad sui corporis tutelam satellites obtinuisset:his adiutus imperium occupauit.

Hegesias Cyrenaicus

Vantum eloquentia. Hegesias cyrenaicus philosophus adeo subtiliter & curiosæ de humãæ uitæ miseriis dispu tabat in scholis: ut ad uoluntariam sibi sæpe mortẽ nõnullos auditores ipelleret quar a Ptolemæo rege prohibitus est de his rebus disputare quoniam his auditis multi sibi mortem in ferrent magna erat uis huius hominis eloquẽtiæ ut cũ de humanæ uitæ conditione dissereret: sic hominum miserias quibus subiecti sunt ante oculos referebat: Vt his quasi territi homines:ul tro mortẽ appeterent unde πεισιθάνατος Hegesias dictus est mortis persuasor. Cicero lib. Tusculã. primo mors inquit a malis nos abducit non a bo nis.uerũ si querimus hoc cyrenaico hegesia:sic cu riosæ disputatur: ut is ab rege Ptolemæo prohibitus esse dicatur illa in scholis dicere:quo multi his auditis mortem sibi cõsciscerent. ☞ Cyrenaicum philosophum. Cyrenaici ab Aristippo descẽderunt. qui primus genere Cyrenaicus finẽ in uoluptate ponebat.

Loquentiæ aũt. In pronunciatione cũcta totius eloquentiæ ornamenta esse reposita testatur omnes qui de hac arte scripserunt.tam græci q̃ latini:quid.n.acutæ & cõmodæ inuẽtiões:quid concinæ uerborũ eloquutiões:quid partiũ causæ/& artificiosæ dispositiones: quid deniq; diligens memoria sine pronũciatiõe ualerẽt.non pluiq sine his ꝓnũciatio sola:nam hæc omnia quæ supradixi perinde sunt ut agunt:actio aũt in dicendo una dominat.

ℂDe Quodam sene.

Ert qdã: cũ admodũ senex primæ cõciõi Periclis adulescẽtuli iteresset:ideq; iuuẽis Pisistratũ decrepitũ iã cõcionãtẽ audisset nõ tẽperasse sibi:quo minus exclamaret caueri illũ ciuẽ oportere: qd Pisistrati oratiõi simillima eius foret orõ. nec hominẽ aut æstimatio eloquii: aut morũ auguriũ fefellit. Quid. n. irer Pisistratũ: & Periclẽ iterfuit/nisi quod ille armatus: hic sine armis tyrannidem gessit.

ℂDe Hegesia Philosopho.

Vantũ eloquẽtia ualuisse Hegesiã Cyrenaicũ philosophũ arbitramur/q̃ sic mala uitæ representabat: ut eoꝝ miserãda imagine audiẽtiũ pectoribus iserta: multis uolũtariã mortis appetẽdæ cupiditatẽ igeneraret. Ideoq; a rege Ptolemæo ulteri⁹ hac de re disserere ꝓhibit⁹ ẽ.

ℂQuantum momentum sit in pronunciatiõe & apto motu corporis. Caput. X.

Loquẽtiæ ãt ornamẽta i pronũtiatione apta: & conueniẽti motu corporis cõsistũt. quibus cũ se istruxerit: trib⁹ modis homines aggredit: aios eorũ ipsa inuadẽdo. horum alteri aures alteri oculos permulcẽdos tradendo.

nas.sine qua summus orator:in oratoꝝ numero esse nullo mõ potest: mediocris uero hac una instructus summos sæpe superare potest: qd multis excẽplis tã græcoꝝ q̃ latinoꝝ ita esse Valerius probat. ☞ Conuenienti motu corporis.pronunciatio est uocis:uultus & gestus moderatio cum uenustate.cũ ergo dicat in pronũciatione: intẽtione:& remissione uocis ostendit:in motu corporis:uultus gestusq; moderatione innuit. ☞ Tribus modis. Eloquutione.sono uocis:& motu corpis. ☞ Alteri aures.quo ad ꝓnunciationẽ. ☞ Alteri oculos.quo ad gestũ corpis.

ASCE. sius

ℂFertur &c. Pergit adhuc de eloquẽtia piclis loq dicẽs. Quidã admodũ.i.ual de senex:cũ interesset priæ cõciõi.i.orationi ad populũ Periclis adulescentuli: & idẽ.s.hõ tũ senex audisset iuuenis.i.cũ eẽt iuuenis Pisistratũ decrepitũ cõcionantẽ nõ tẽperasse sibi quo minus.i.ut nõ exclamaret:oportere.i.cõuenire & utile esse:illũ ciuẽ: caueri:q̃.i.qa oratio eius foret simillima orationi Pisistrati scilicet tyrranni pauloãte mortui. Nec aut existimatio eloq in.i.iudiciũ de eloquio:aut auguriũ morum.i.diuinatio de moribus periclis futuris fefellit.i. decepit hominem:quia ita fuit:ut iudicauit. Quid.n.interfuit inter Pisistratum & Periclẽ:nisi q̃ ille.s.Pisistratus gessit tyrãnidem armatus.i.ui:hic.s.pericles sine armis.q.d.nihil quia uterq; æque omnia pro libito gessit. ☞ Quantum arbitramur Hegesiam philo. Cyrenaicum ualuisse eloquentia/q.d.merito plurimũ:q̃ repẽtabat.i.ostendebat orõne:mala.i.incõmoda uitæ.s.huius ut imagine.i.specie imaginaria:eorũ.s.maloꝝ huius uitæ:inserta pectoribus audiẽtiũ:ingeneraret multis cupiditatẽ:uoluntariã.i.spontaneã mortis appetendæ. Et ideo ꝓhibitus est a ptolemæo rege disserere:id est disputare ulterius de hac re:id est est de malis aut miseriis huius uitæ.

Loquentiæ autem ornamenta consistunt in pronuntiatione apta & in motu corporis cõuenienti: quibus cum eloquentia instruxerit: idest armauerit se aggreditur homines tribus modis: ipsa: scilicet eloquentia inuadendo animos eorum:uidelicet hominum & tradendo alteri horum:scilicet dictorum ornamentorum uidelicet pronunciationi aures:scilicet hominum sup.permulcẽdas: & alteri: uidelicet motui corporis oculos permulcendos:id est mulcendo in sententiam trahendos:Sed ut fides: id est fida promissio propositi:id est assumpti exhibeatur in personis illustribus:dicam sup.sequentia.

A Gracchus. Ad tẽpandos pronunciationis modos Gracchus peritũ musicæ artis seruũ cõcionaturus adhibuit: ut uel intentionẽ remitteret uel remissiorẽ uocẽ itenderet. Gelius de noctibus atticis libro. i. Ecce autem pro tibicina laconica: tibiæ quoq; illius concionatoriæ in mẽtẽ uenit: qua. C. Gracho cũ populo agente: p̃isse ac p̃mõstrasse modulos ferũt: sed nequaq̃ sic est ut a uulgo dicit̃ canere tibia solitum: qui pone illũ loquẽtẽ stare uariis modis eũdẽ mulcere aium actionẽq; eius tum icẽdere: quid. n. foret ea re ineptius? si ut planipedi saltanti: ita Graccho concionanti numeros & modos & frequẽtamenta quæ dá uaria tibicem moueret: sed qui hoc cõpto memoriæ tradiderunt stetisse in circũstãtibus dicũt ocultius: qui fistula breui sensim grauiusculũ sõnum inspiraret ad deprimendum sedádũq; ipetum uocis eius. referuescente nãq; impulsu & ĩstĩctu extraneo naturalis illa gracchi uehementia indiguisse non opinor æstimanda. M. tamen Cicero fistulatorem istum utriq; rei adhibitũ esse Graccho putat: ut somnis tũ placidis tum citatis: aut demissam iacẽtẽq; ei⁹ orationẽ erigeret: aut ferociẽtẽ seuiẽtẽq; cohiberet. uerba ipsius Cice. apposui: Itaq: idem Gracchus quod potes audire: Catule ex Licinio cliẽte tuo litterato homine: quem seruum sibi habuit ille ad manum eburneola solitus est hærere fistula stareq; post ipsum occulte cum concionaretur peritum hominem qui inflaret celeriter illum sonnum: qui illum aut remissum excitaret: aut a contentione reuocaret: Quintilianus uero libro primo de institutiõe oratoria: Quid tam musices inquit proprium sed ne hæc quidem præsumenda pars: ut uno interim contẽtissimus exemplo. C. Gracchi præcipui suorũ tẽporum oratoris cui concionanti cõsistens post eũ musicus fistula quam tonarion uocãt modos quibus deberet intendi ministrabat. hæc etiam ei cura inter turbidissimas actiones nel terrenti optimates uel iam timenti fuit. ☞ Cum optime remp. tueri posset. Cice. officiorum lib. ii. quid est tam ĩhumanũ q̃ eloquentiá a natura ad salutẽ hominũ & cõseruationẽ datã: ad bonoꝝ pæstẽ pnitiẽq; cõuertere. ☞ Quia ipsũ ca. & ĩpetus. Reddit rõnẽ: cur mõitore tibicinæ uteret̃: qa iterdũ uel accusãdo: uel detestãdo ira: uel alio ai ĩpetu cõmotus seruar̃ modũ nõ reminiscebaƭ.

Q. L.

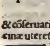
Graccho cõcioná ti fistu la mo dos da bat

ℂDe. C. Gracco.

SEd ꝑpositi fides i pſonis illustribus exhibeaƭ. C. Graccus eloquẽtiæ: q̃ ꝑpositi felicioris adulescẽs: qm̃ flagrãtissimo ĩgenio cũ optime Rẽp. tueri posset: pturbari ĩpie maluit: quoties apud populũ cõciõatus ẽ: seruũ post se musicæ artis pitũ habuit q occulte eburnea fistula pronũtiatiõis ei⁹ modos formabat: aut nimis remissos excitãdo: aut plus iusto cõcitatos r̃uocãdo. qa ipsũ calor: atq; ĩpet⁹ actiõis attẽtũ huiusce tẽpamẽti æstimatorẽ eẽ nõ patiebaƭ.

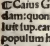
ℂDe. Q. Hortensio.

QV. ãt Hortẽsius plurimũ i corporis decoro motu repositũ credẽs pene plus studii i eodẽ laborãdo: q̃ i ipsa eloquẽtia affectãda ipẽdit. Itaq; nescires utrũ cupidius ad audiẽdũ eũ: an ad spectãdũ cõcurrereƭ. sic uerbis oratoris aspectus: & rursus aspectui uerba seruiebãt. cõstat Aesopũ Rosciumq; ludicræ artis peritissimos: illo causas agente: in corona frequenter astitisse: ut foro petitos gestus: in scænam referrent.

QV. Autem Hortensius. Plus in decoro motu corporis q̃ in uenusta uocis moderatione & dicendo copia laborauit Hortensius: adeo ut magis ad spectaculũ q̃ ad concionẽ audiendá homines uenisse putares: nam mimi ab eo multos corporis gestus dicente perceptos in scænam postmodum referebant tantum tamen eloquẽtia ualuit ut apud multos dubiũ fuerit eius artis palma Cice. ne magis an Hortẽsio debereƭ. ☞ Sic uerbis oratoris. Vt enim gestibus uerba: sic uerbis gestus accommodabat. ☞ Constat Aesopum Rosciumq; Hi tempore Cice. & Hortensii mimi præstantissimi fuerũt: quorum alter cœmediarum: alter scilicet Aesopus tragœdiarum actor fuit. qui Hortensio sic delectabãtur orante: ut ad eum audiendũ cum oraret semper accurrerẽt eiq; frequẽter assisterẽt: ut gestus aliquos i foro petitos in scænã referrẽt. De Roscio Cic. i orõne pro Arthia poeta: Quis nostrum tam aio Agresti ac duro fuit: ut Roscii nõ morte commoereƭ: qui cũ esset senex mortuus: tamen propter excellentẽ artẽ ac uenustatẽ uidebaƭ oino mori nõ debuisse ergo ille corporis motu tantum amorem sibi conciliarat a nobis omnibus. ☞ In corona. In cœtu & multitudine uirorum.

Aesopus tragœdus

ℂCaius Gracchus adolescens felicioris eloquentiæ quam propositi: idest rei quam sibi proponebat obtinendam: quoniam cum posset flagrantissimo ingenio: scilicet suo: tueri: idest protegere optime rempublicam maluit sup. eam perturbari impie aut legatur pertubare eam. quoties est cõcionatus: idest sermonem habuit apud populum habuit post se seruum peritum artis musicæ qui formabat occulte fistula eburnea: idest ex ebore facta quo summissior esset eius sonus modos: idest mensuras & notulas pronuntiationis eius: aut excitãdo nimis remissos aut reuocando: scilicet ad lenitatem modos sup. concitatos nimis. Quia calor atq; impetus actionis nõ patiebatur ipsum attentum: scilicet ad actionem suam: esse æstimatorem: idest censorem huiusce temperamenti: quale musicus dabat. ☞ Quintus autem Hortensius credens plurimum: scilicet utilitatis aut gratiæ repositũ in decoro motu: idest uenusta agitatione corporis: impendit pene: idest quasi plus studii in elaborãdo: idest excolendo laboribus eodẽ: scilicet motu decoro q̃ in ipsa eloquentia affectanda. Itaq;: idest & ita: tu nescires: idest quilibet merito nesciret utrum concurreretur cupidius ad audiendum eum an ad spectandum eum: idest gestus eius sic. i. usq; adeo aspectus oratoris seruiebat sup. uerbis: & rursus: idest ecõtrario: uerba seruiebãt: idest accommodabantur aspectui. Itaq;: idest & ita constat æsopum: & Roscium peritissimos artis ludicræ: idest scænicæ: & agendarum fabularum: astitisse. frequenter in corona: idest circuitu: illo: scilicet Hortensio agente causas: ut referrent in scænam: idest proscænium gestus petitos: idest acquisitos sup. in foro: scilicet causarum.

ASCẽsius

CDe. M.Cicerone.

NAm.M. Cicero quantum in utraq; re: de qua loquimur momẽti sit: oratione: quã p Gallo habuit: significauit .M. Callidio accusatori exprobrando: quod præparatum sibi a reo uenenum testibus: chirographis: quæstionibus: probaturum affirmans: remisso uultu: & lãguida uoce: & soluto genere orationis usus esset. pariterq; & oratoris uitiũ detexit: & causæ periclitãtis argumenta adiecit. totum hunc locum ita claudẽdo. tu istud. M. Callidi nisi fingeres: sic ageres.

CExterna. De Demosthene.

COnsentaneũ huic Demosthenis iudiciũ: qui cũ interrogaret: quidnam esset in dicendo efficacissimum: respondit Hypocrisis. Iterum deide: & tertio interpellatus idem dixit. pene totum se illi debere confitendo.

NAm Marcus Cic. Plutarchus in uita Cicerõis: dicit nõ minus Ciceronẽ i actione elaborasse q̃ Demosthenẽ: donec per Roscium comœdiarũ & æsopũ tragœdiarum actores optimos & suo tempore clarissimos præbita illis diligenter opera uocẽ & corporis gestum emendauit: his igit tanq̃ præceptoribus usus ad moderandos corporis gestus omnium in eo pronũciationis genere eruditissimus euasit & eloquentiæ princeps facile iudicatus. Roscium Cice. suas delicias appellare consueuerat quantũ igitur in pronunciatione motuq; corporis repositũ sit Cicero declarauit in ea oratione quã habuit pro Gallo: cũ. n. Callidius se a gallo ueneno petitũ fuisse diceret: idq; remissiore uultu & languidiore uoce q̃si soluto orationis genere uteret: uicium Cicer. ex habitu facile detexit: falsumq; accusationẽ idicauit: cũ diceret. Tu istud. M. callidi nisi fingeres sic non ageres: nã si uerum fuisset periculũ cõcitatiore uoce: perturbatioreq; uultu causam egisset q̃ta fuerit ciceronis laus ex sola eloquentia parta. Plinius libro septimo natu. histo. plane ostendit cũ dicat. Quo te. M. Tulli piaculo taceã. quoue maxime excellẽtẽ in signi p̃dicẽ: quo potiusq̃ uniuersi populi & illius gẽtis amplissimo testimonio & tota uita tua ad consulatũ tãtum operibus electus. Te dicente legẽ agrariã: hoc est alimẽta sua abdicarũt tribus Te suadẽte Roscio theatralis seditionis auctori leges ignouerũt notatasq; sedes ignominiæ discrimine æquo animo tulerunt. Te orante pscriptorũ liberos honores petere puduit. Tuũ Catilina fugit igeniũ. Tu. M. Antoniũ proscripsisti: Salue primus omniũ parens patriæ appellare: primus in toga triumphũ linguæq; laureã merite: & facundiæ litterarum: latinarum parens æq; ut dictator Cæsar hostis quondam tuus de te scripsit omniũ triumphorum laudem adepte maiorem: quãto plus est ingenii Romani terminos in tm̃ pmouisse quam imperii. In utraq; re. in sono uocis & motu corporis. Momenti: uirtutis efficaciæ. Quæstionibus: inq̃sitiõib9. Lãguida: d̃bili & fracta uoce. Soluto gñe: nõ itẽsa orõne queadmodũ rei atrocitas exigebat. Argumentũ adiecit: qa argumentum erat non paruum nullũ illi uenenũ datum esse: q̃ pronunciatione uteretur.

Pronúciatiõi q̃tú demosthenes tribuerit A✕Cẽsius

COnsentaneũ: iudicauit Demosthenes orationis uim ferme omnem in pronunciatione esse repositã. Interrogatus enim quid primum esset in oratore: respondit pronũciationem: quid secundum: pronunciationem: quid tertium: pronunciationem. omnia igitur in pronunciatione. Cice. lib. iii. de oratore: huic Demosthenes primas dedisse partes dicitur: cum rogaretur: quid in dicendo esset primũ: huic secundas: huic tertias. Quintilianus libro undecimo de pronunciatione. Demosthenes iquit iterrogatus. quid esset in toto opere summum: pronunciationi palmam dedit. Respondit. τρεοφοειν. Pronunciationem. CNam. M. Cicero significauit oratione quam habuit pro Gallo quantum momenti: idest efficaciæ sit in utraq; re de qua loquimur: hoc est in pronunciatione & apto motu corporis: exprobrando: idest opprobrio dando. M. Callidio accusatori: scilicet galli: q̃ ipse Callidius affirmãs se probaturum testibus chirographis: idest scriptis manualibus & quæstionibus: idest confessionibus seruorum ad torturam exhibitorum: uenenum præparatum sibi a reo: scilicet gallo: esset usus uultu remisso quãtũ ad motum corporis: & uoce languida: & genere oratiõis soluto quãtum ad pronuntionem. Et ita cicero pariter detexit: idest aperuit iudicibus & uitium oratoris: significans: scilicet oratorem composito motu & pronunciatione accurata in fictis fidem aucupari: quod non mediocre uitium est: & adiecit argumenta: idest media approbatiua causæ perielitantis: idest laborantis in probatione claudẽdo totum hũc locum ita. O Marce callidi. nisi tu fingeres istud: scilicet uenenum tibi præparatum a reo: te testibus chirographis & q̃stionibus posse probare: ageres sic: idest tam composite & attente: ut qui falsas causas probare uolunt facere solent: quasi dicat minime: & ita hoc illi exprobrando detexit uitium oratoris. i. quo quilibet orator in falsis causis uti potest ad persuasionem: composito: scilicet motu & apta pnũtiatione: & simul debilitauit eius approbationẽ ostendẽdo ipsum nisi de causa diffideret non sic acturum fuisse. Nam multi ut optimam se habere causam demonstrent: neq; patrono uti: neq; artificiosa oratione uolũt. hæc dico latius: quia aliter intelligit Oliuerius cui non astipulor: nam secundum illum sensus est: nisi fingeres istud: idest tibi p̃paratũ uenenum: ageres sic quasi dicat minime: quia qui uenenum accepit tali uoce uti non posset. Sed callidius nõ dixit sibi uenenum datum sed præparatum dumtaxat: quod secundum ciceronem quia ueris rationibus probare non potuit: artificio doloso usus est: & hoc illi exprobrando artem detexit. Consentaneum &cæ. Iudicium demosthenis de ui pronuntiationis consentaneum est huic: scilicet dicto Ciceronis: qui cum interrogaretur quidnam esset efficacissimum: idest plurimum ualens ad efficiendum propositum: respondit hypocrisis: idest simulatio uocis & gestus: idest apta pronuntiatio & decens motus: deinde interpellatus iterum: idest secundo & tertio quidnam esset secundum & quidam tertium: & quantum ad efficaciam: respondit idem: scilicet q̃ hypocrisis. confitendo se debere pene totum illi: scilicet hypocrisi: hoc est ut alii interprerantur pronuntiationi.

Ecte itaq; Aeschines. Cũ Aeschines accusationẽ quã habuerat in Ctesiphontem cum rhodiis legisset legit & defensionem Demosthenis: a qua ille superatus athenis excesserit: mirantibus ergo rhodiis: orationẽ illã multo magis illos dixit fuisse miraturos: si orantẽ ipsum audiuissent. Cice. li. iii. de oratore mihi melius illud ab æschine dictũ uideri solet q cũ pp ignominiã iudicii excessisset athenis & rhodũ se cõtulisset: rogatus a rhodiis legisse fert orationẽ illã egregiã q in Ctesiphõtẽ cõtra demosthenẽ dixerat: q plecta: petita ab eo est postridiẽ ut legeret illã ẽt q erat cõtra a demosthene pro ctesiphonte edita. quã cum suauissima & maxima uoce legisset admirãtibus oibus: qto inquit magis miraremini: si audissetis ipsum: ex quo satis significauit qtũ eẽt in actore: q orationẽ eãdẽ aliã fore putauit. actore mutato. De hoc æschine Gel. 19 noctiũ atticap li. vii. Quintilianus institutionis oratoriæ: cap. de pnũciatione: aliiq; auctores multa dixerũt. Sũt q dicãt æschinẽ mirantibus rhodiis orationẽ Demosthẽis respõdisse: qd si audissetis beluã ipsam sua lyra resonãtẽ. Vtriusq; columinis: Demosthenem & æschinẽ eloquentiæ columẽ appellat. Suspexit: admiratus est: q̃uis aduersarius eẽt tamen cũ admiratiõe Demosthenis laudẽ est psecutus: & ea demum uera laus est q etiã ab inimico pficiscit. Paꝝ idoneũ lectorẽ: Quia aduersarius: ꝑterea uim illã dicendi Demosthenis referre nullo mõ posset. legitur in uita Demosthenis: q Philippus macedoniæ rex Demosthenẽ cæteris atheniensiũ legatis in dicendo ꝑtulerit: in cæteris uero rebus æschinem. Põdus: grauitatem dicẽtis. Magna pars Demosthenis abest. Vis. s. pnũciationis quæ maxima fuit in Demosthene: ergo cũ eius scripta leguntur: tãta nullo mõ pcipi possũt: q̃ta cũ ab ipso pnũciat: & .i. qd ait Vale. legit potius q̃ audit.

OLI. Rhodi recitauit.

Ffectus artiũ: Opæpciũ eẽ poterit recognoscere q̃ magni sint artiũ effectus q ad eas capessendas utilitate pcepta simus alacriores. Labor suo fructu: nunq̃ labor iste grauabit: quẽ subsequit fructus.

Vlpicii Galli: hoc fuit secũdo macedonico bello: quod aduersus Persem gessit Paulus Aemilius: cuius legatus fuit hic sulpicius Gallus: q artiũ liberaliũ bõ studiosissimus: astrologiæ sciẽtiã tenuit nõ mediocrẽ: q̃ paulo uictoriæ dedit initiũ. cũ. n. serẽa nocte cuius pxio diẽ máus erãt cũ hoste cõserturi: lũa subito defecisset: milites oẽs ueluti pdigio ueheme̋ter sunt a futura dimicatiõe deterriti: qd ubi sensit gallus q̃ rõne id factũ eẽt hita cõciõe disseruit: & milites a terrore ad suscipiendæ pugnæ desideriũ audaciamque reuocauit. Frõtinus tñ nõ nihil a Valerio dissentire uidet.

De Aeschine.

Ecte itaq; Aeschies: cũ pp iudicialẽ ignominiã relictis Athenis Rhodũ petisset: atq; ibi rogatu ciuitatis suã prius in Ctesiphõtẽ: deĩde Demosthenis p eodẽ orationẽ clarissima: & suauissima uoce recitasset: admirãtib⁹ cũctis utriusq; colũinis eloquẽtiã: sed aliquãto magis Demosthẽis: qd si iqt ipsum audissetis? tãt⁹ orator: & mõ tã ifestus aduersarius sic inimici ui: ardorẽq; dicẽdi suspexit: ut se scriptoꝝ eius parũ idoneũ lectorẽ eẽ ꝑdicaret: expt⁹ acerrimũ uigorẽ oculorũ: terribile uult⁹ põdus: accomodatũ singulis uerbis sonũ uocis: efficacissimos corporis motus. ergo & si opi illi⁹ adiici nihil potest: tñ i Demostene magna ps Demosthenis abest. qd legit potius: q̃ auditur.

Quam magni effectus artium sint. Cap. XI.

Ffectus etiam artiũ recogniti: possũt aliquid afferre uoluptatis: protinusq; & quam utiliter excogitatæ sunt: patebunt: & memoratu dignæ res lucido in loco reponẽtur: & labor in his edẽdis suo fructu non carebit.

De Sulpitio Gallo.

Vulpitii Galli maximũ i oĩ gñe literarũ recipiẽdo studium plurimũ Reip. pfuit.

Recte itaq; Aeschines sup. sensit aut dixit cũ relictis athenis pp ignominiã iudicialẽ: qa uictus fuerat i iudicio petisset rhodũ: atq; rcitasset ibi: hoc ẽ rhodi rogatu. i. ob rogatũ & pces ciuitatis rhodiæ: pri⁹ suã orõnẽ. i. i. aduersus ctesiphõtẽ: deide orõnẽ Demosthenis uoce clarissima & suauissima: cũctis admirãtibus eloquentiã utriusq; columinis. i. sũmi ornamẽti eloquẽtiæ. s. Aeschinis prius: & deide Demosthẽis sed aliq̃to magis. i. ipensius: sup. eloquẽtiã Demosthenis: iqt: qd sup. diceretis si audissetis ipsũ. s. Demosthenẽ pnũtiãdi ptitissimũ (de q̃ re Hierony. i plogo Bibliæ ca. ii. Aeschines cũ Rhodi exularet: & legeret ei Demosthẽis orõ: q̃ aduersus eũ habuerat: mirãtibus cũctis atq; laudãtibus suspirãs ait. Quid si ipsam audissetis bestiã sua uerba resonãtẽ?) Tãtus orator & mõ. s. cũ ageret rhodi: tã ifestus aduersarius: suspexit. i. cũ admiratiõe laudauit (nã sicut despicer trãsumit ad significãdũ cõtẽnere: ita suspicere ad uenerari & laudare: qa despicere est deorsum ispicere: q uero ifra nos sunt cõtẽnimus: suspicere ãt sursũ aspicere: at q supra nos uidemus ueneramur fere) sic ui & ardorẽ dicẽdi inimici. s. demosthenis: ut ꝑdicaret se eẽ lectorẽ paꝝ idoneũ scriptoꝝ eius. s. demosthenis: expt⁹. s. cõtra se acerrimũ uigorẽ oculoꝝ: terribile põdus. i. terribilẽ grauitatẽ uultus: sonũ uocis accõmodatum. i. aptatum singulis uerbis: motus corpis efficacissimos. Ergo etsi. i. q̃q̃ nihil potest adiici. i. addi operi illius. s. Demosthenis scripto: tamẽ in Demosthene: idest in orationibus eius scriptis: abest. i. deest: magna pars Demosthenis: idest artificii quo Demosthenes in pronunciando usus est. quæ: scilicet pars legitur: scilicet oculis spectantium gestus: potius quã audit.

ASCEnsius

Ffectus ẽt artiũ recogniti. s. legẽdo. aut recẽsẽdo: possũt afferr aliqd uoluptatis & patebit (Sẽ q legũt patebũt sꝫ minus apte) ptius & . i. simĩ q̃. i. q̃tũ utiliter sup. artes sẽ excogitatæ & res dignæ mẽoratu. i. ut memoreẽt & recitẽt: reponẽt i loco lucido: & labor i his edẽdis. i. q i his edẽdis erit nõ carebit suo. i. dbito fructu. Sulpitii &c. Maximũ studiũ Sulpi. Galli i rcipiẽdo oĩ gñe lraꝝ pfuit plurimũ reip.

OLI. ¶Dicit.n.lib.i.ca.ulti.L.Sulpicius Gallus imminētē lunæ defectū ne postero exciperēt milites pdixit; futurā ad/
Lunæ ditis rebus causisq; defectionis: ut non post lunæ defectū territos milites hortatus fuerit: sed ne terrerent̃ futu/
defe/ rā elypsim pdixisse. Quintilianus quoq; lib.i.De astrologia q̃ oratori necessariā eē pbat: an uero cū pericles in/
ctus p quit: atheniensis solis obscuratione territos milites redditis causis eius rei metu liberauit. Aut cū Sulpicius ille
ostēto gallus in exercitu. L. Pauli de lunæ defectione disseruit ne uelut pdigio diuinitus facto militū aĩ terrerent̃ i non
ne uidet̃ usus oratoris officio. ¶ In oĩ genere lr̃arū. Quia liberalibus artibus operā dederat. ¶ Luna defecisset:
passa eēt eclypsim q̃ fit tpe noctis & in plenilūio.
solis uero defectus semp in die: uacua existēte lu
na: nam in nouissima & prima luna fit solis defe/
ctus teste Plinio lib.ii. ¶ Siderū natura. Quomō
luna soli ppēdiculariter opposita lumē eius exci
piat: defectūq; pariat: sydera quoq; uno plæruq;
momento uel puncto ita concurrunt: ut alii aliud
obstet ne lumen effundere possit.

Spuri/na aruspex
S Purinæ. Suetonius i uita Cæsaris: spu
rinā inquit irridēs Cæsar. & ut falsum
arguēs: q sine ulla noxa sua idus mar
tiæ adessent: q̃q̃ is uenisse qdē eas di/
ceret: sed non præteriisse. Introiuit curiam spreta
religione. ¶ Quam urbs Romana uoluit: Hoc ad
assentationem dixit: q Romani maluissent spu/
rinam falsum fuisse q̃ Cæsarē eo die cadere quē
immortalem uoluissent. ¶ Fatales pestiferos & si
bi mortales: qui.s. fata minarētur. ¶ Ad officium:
salutandi gratia: qui forte iacebat morbo implici
tus. ¶ Idus martias: cōstat idibus martiis cæsum
fuisse Cæsarem in senatu: teste Ouidio. fastorum
libro tertio circa finem.

S Ed ut alienigena: Pericles ut supra di
ximus multis in locis: & præsertim in
cap. de eloquentia anaxagoræ discipu
lus fuit a quo in maximarum rerum
scientia fuerat exercitatus Astrologiæ ergo perito
athenienses ciues subita solis obscuratione deter/
ritos habita concione metuere uetuit: q eius rei
causas uta pceptore dedicerat sic illos edoceret
Frontinus tamen lib.i.ca.ulti. aliter sentire uidet̃.
Ful/men unde dicit.n. pericles cū in castra eius fulmē decidisset
terruissetq; milites aduocata cōcione lapidibus ĩ
cōspectū omniū collisis ignem excussit: sedauitq;
cōturbationem cum docuisset similiter nubium
attritu excuti fulmen.

ASCē/sus ¶Nam cum esset legatus Lucii Pauli.s. Aemylii:
gerentis bellum aduersum Persen regē.s. Mace/

Nā cū.L. Pauli: bellū aduersū regē Persen gerētis:
legatus eēt: ac serena nocte subito luna defecisset.
eoq; ueluti diro quodā mōstro pterritus exercitus
noster manus cū hoste cōserēdi fiduciā amisisset de
cœli ratione: & syderum natura pitissime disputā
do. alacrem eum in aciem misit. Itaque illi incly/
tæ paulianæ uictoriæ liberales artes Galli additum
dederūt. quia nisi ille metum nostror̃ militū uicis
set: iperator romāus uincere hostes nō potuisset.

S Puriæ quoq; i cōlectādis deor̃ mōitis ef
ficacior sciētia apparuit: quam Vrbs Ro
māna uoluit. pdixerat. C. Cæsari: ut pro
ximos. xxx. dies quasi fatales caueret: quorum ulti
mus erat idus martiæ. Et cum forte mane uterq; in
domum Caluini Domitii ad officiū cōuenisset. Cæ
sar spurinæ: ecqd scis idus martias iā uenisse? & is.
ecquid scis illas nōdū præteriisse? abiecerat alter ti
morē tanquam exacto tpe suspecto: alter ne extre/
mam quidem eius partem periculo uacuā esse arbi
tratus est. utinam aruspicem potius auguriū: quā
patriæ parentem securitas fefellisset.

¶Externa. De Pericle.

S Ed ut alieigena scrutemur: cū obscurato
repēte sole iusitatis pfusæ tenebris Athe/
næ solicitudine agerēt̃. iteritū sibi cœlesti
denūtiatiōe portēdi credētes: Pericles pcessit i me
diū: & q̃ a præceptore suo Anaxagora pertinentia

doniæ: ac luna defecisset subito.i. eclipsim passa esset nocte serena: & exercitus noster: idest romanus territus eo
.s. defectu lunæ: ueluti quodam diro monstro.i. portento mali ominis: amisisset fiduciam conferendi manus cū
hoste: ipse disputando peritissime de ratiōe cæli.i. motuū eius & natura syderum: ut eorum quædā duplici mo
uerentur motu: & quomodo per iterpositionē terræ inter solē & lunā: luna quæ a sole lumen mutuat̃ deficeret:
misit eū.s. exercitū Romanū: alacrē i aciē. Itaq; artes liberales Galli.s. Sulpicii: dederūt aditū.i. accessum aut me
dium illi inclytæ uictoriæ Paulianæ. Quia nisi ille.s. Gallus uicisset.i. expulisset metum nostrorū.i. romanorū
militū: imperator Romanus.s. Aemylius non potuisset uincere hostes. ¶ Spurinæ &c. Scientia.s. diuinandi exti/
spiciis & aliis speciebus: spurinæ.s. Aruspicis: apparuit quoq; efficacior.i. ueracior in cōspectandis monitis deo/
rū.s. de morte cæsaris q̃ urbs Roma uoluit.s. postea q̃ Cæsarē desiderare coepit. Enim pro qa ipe pdixerat cæsa/
ri.s. iulio ut caueret pximos triginta dies quasi fatales.i. illi fatū.i. mortē minātes: quorū.s. xxx. dierum ultimus
erat idus Martiæ: eoq;.i. & ideo aut & eo die: cū forte uterq;.s. tā cæsar q̃ spurina cōuenisset forte māe in domū do
mitii Caluini ad officiū.s. salutādi: aut amice uisitādi (qd nō a casu faciebāt: sed a casu erat q una hora conuene/
rāt) cæsar sup. ait spurinæ: ecqd.i. en qd ais: scis idus Martias iā uēisse? & is.s. spurina sup. respōdit. ecqd.i. nūqd
scis illas.s. idus nōdū pterisse? Alter.s. cæsar abiecerat timorē tanq̃ tpe suspecto exacto.i. pterito: Aliter.s. spurina
arbitratus est ne qdē.i. nō ēt extremā partē eius.s. diei aut tpis: eē uacuā piculo. Vtinā (igt p solitā adulationē au
thor) auguriū fefellisset potius aruspicē.s. spurinā: q̃ securitas.i. carētia timoris fefellisset parētē pr̃iæ.s. Cæsarē.
¶ Sed ut scrutemur alienigena: idest extrema exempla (Et declinatur hoc loco alienigenus.a.um.) Cum.i. quan
do sole obscurato repente: athenæ perfusæ inusitatis tenebris agerentur: idest concuterentur sollicitudine, credē
tes interitum portendi sibi denuntione: idest indicio aut ostento cælesti.

¶ Ad folis & lunæ cursum. qa ut supra diximus cum hemisperium lunæ solari sit inferius lunaq; semper tendat in obliquum forte cum ad perpendiculum soli fuerit opposita: eius excipit radius ut ad nos peruenire nõ possint & inde sæpe tenebræ superinducuntur. ¶ Vano metu. Qui ratione eorum animos occupauerat. OLI.

Vantũ porro: Plurimũ arti tribuit Alexãder: q a nullo pingi nec fingi uoluerit: nisi ab his q oium pstãtissimi suo tpe forẽt: Apelle. s. atq; Lysippo. De qbus Horatius epistolarũ li. ulti. Rex ille poema q tã ridiculũ tã care pdigus emit edicto uetuit: ne qs se pter Apellẽ pingeret: aut alius Lysippo duceret aera Fortis alexãdri uultũ simulãtia. Ci. quoque epist. ad. L. Luceiũ. Neq; n. Alexãder ingt ille gratiæ cã ab Apelle potissimũ pĩgi & a lysippo fingi uolebat sed qđ illoꝝ artẽ cũ ipsis tũ ẽt sibi gloriæ fore putabat: atq; illi artifices corporis simulacra ignotis nota faciebant. Lysippi fingi tãtũ uoluit

ad Solis: & lunæ cursum acceperat: disseruit. nec ulterius trepidare ciues suos uacuo metu passus ẽ.

¶ De alexandro rege.

Vãtũ porro dignitatis a rege Alexandro tributũ arti existimamus? q se & pĩgi ab uno Apelle: & fingi a Lysippo tm̃modo uoluit.

¶ De Vulcano Alcamenis.

Enet uisentes Athenas Vulcanus Alcamenis manibus fabricatus. pter cætera. n. pfectissimæ artis ĩ eo pcurrẽtia indicia: ẽt illud mirãt: qđ stat dissimulatæ claudicatiõis sub ueste leuiter uestigiũ repsentans: ut nõ tãq̃ exprobratum uitium: ita tanquam certam: propriamq; dei notam decore significans.

¶ De Venere Praxitelis.

Vius coniugem Praxiteles in marmore

fuit. n. Apelles pictor eximius pria couus. Ingenio & gr̃ia ut igr Quiti. pstãtissimus: q teste Plinio: oẽs prius genitos futurosq; postea supauit. & arti suæ hoc ẽ picturæ plura solus ppe q̃ cæteri oẽs cõtulit. Sũme laudauit Plini. Venerẽ ab eo pictã exeuntẽ e mari: q̃ postea Romã adductã Diuus Augustus dicauit in tẽplo Cæsaris. Cuius inferiorẽ partẽ corruptã q reficeret nõ potuit reperiri: ĩchoauit & aliã teste Plinio q̃ superaturo ẽt illã suã priorẽ ĩuidit mors pacta parte. nec q succederet operi ad pscripta liniamẽta iuẽtus nõ est: unde Cic. lib. i. epistolarũ ad lẽtulũ: Nũc ut apelles ueneris caput: & summa pectoris politissima arte pfecit. reliq̃ partẽ corporis inchoatã reliqt. Itẽ in li. officioꝝ. iii. nemo pictor repertus ẽ: q Veneris eã ptẽ q̃ Apelles inchoatã reliqsset absolueret. oris. n. pulchritudo reliq corpis imitãdi spẽ auferebat pinxit & Alexãdrũ magnũ fulmẽ tenẽtẽ ĩ tẽplo Ephesiæ dianæ: & fulmẽ extra tabulã uideri scribẽtes meminerũt. refert itẽ Pli. q pinxit ea q pingi nõ possunt: tonitrua fulgetras: fulgura & similia q̃re nõnulli ferunt: q Alexander Magnus a nullo alio posse pingi edicto posito capitali edixit Lysippus fuit ĩ arte sculptoria artifex clarissimus de quo Martialis. Nobile Lysippi munus opusq; uides nã spirantes uultus atq; ora simillima uiuis & deniq; animosa signa fingere uidebatur. Et teste Quintiliano ad ueritatem optime accessit & ad sexcenta decem signoꝝ opera effecisse dicitur.

Enet uisentes. Alchimẽides hector egregius uulcanũ Athẽis arte finxisse dr. ut cũ illi adici nihil posse uideret: tñ id maxime suscipiẽtes delectabat q sub ueste claudicatio forme dissimulata exprimebat atq; ita ut nõ tanq̃ exprobratũ uitiũ: sed dei certã notã ppriãq; declararet: Ci. lib. de natu. deorũ equidẽ laudamus esse athenis uulcanũ eũ quẽ fecit Alchimedes: in quo stante atq; uestito appareat claudicatio non deformis: claudum igitur habemus deum quoniam de Vulcão sic accepimus. ¶ Tenet. Remoratur & delectat. ¶ Dissimulatæ claudicationis: Quia sic accepimus de Vulcano claudicationem dissimulasse. Vulcani claudicatio

Vius cõiugẽ. Praxiteles ĩter statuarios gloria prius: uel certe sũmus de quo multa Pli. li. xxxvi. natu. hist. Sed inter cætera dicit. duas sculpsisse ueneres. alteram cnidiam hoc est quæ Cnidi colebat: quæ non solũ ibi: sed in toto terrarũ orbe pcipua fuit. q̃ ut uiderent multi cnidum nauigarũt: alterã uelata spẽ quã quidam prætulerunt: optime seuerũ id atq; pudicum arbitrantes: nam quæ Cnidi fuit: ac cnidus coempta effigies deæ fauente ipsa dea ut creditur facta artificio tanto: ut nõ esset a libidinoso complexu satis tuta: ferũt. n. quẽdã eius amore correptũ cũ noctu delituisset in tẽplo: simulacro cohesisse; eiusq; cupiditatis ẽt indicẽ maculã. multa huius simulacra Romã deportata fuerũt q oia Plin. commemorat. De hoc quoq; mẽtionẽ facit Quinti. li. ii. de institutiõe oratoria ubi dicit: Si Praxiteles signum aliquod ex molari lapide conatus eẽt exculpere parium marmor mallet rudeat si id artifex expolisset: plus in manibus fuisset quã in marmore. Praxiteles statuarius

¶ Pericles pcessit in medium & disseruit ea quæ acceperat a præceptore suo Anaxagora: pertinentia ad cursum solis & lunæ: nec passus est ciues suos trepidare ulterius metu uacuo: scilicet rationis. aut uano quia eclipsis solis naturalis est: per interpositionem lunæ. ¶ Quantũ &c. Porro. i. sed: quantũ dignitatis existimamus tributum arti. s. pingendi & fingendi seu sculpẽdi: ab Alexandro. s. magno: rege. s. maximo & primũ macedoniæ: q uoluit: etiã edicto: se & pigi ab uno. i. solo apelle. s. pictore optimo: & fingi. i. sculpi tantũ. i. dũtaxat a Lysippo optimo statuario. q. d. plurimum. ¶ Tenet &c. Vulcanus. i. statua Vulcani: fabricatus. i. sculpta & ficta: manibus Alcamenis (sunt tamen qui alchimenis nec desunt qui alchimenidis legant) tenet. s. suspensos ac irretit ne pcedãt: donec pspexerint: uisentes. i. uisitãtes Athenas: Eni. i. qa pter cætera indicia. i. signa & testimõia: perfectissimæ artis pcurrentia. i. statim se ostentantia in eo. s. Vulcano: etiã mirãtur. s. uisentes athenas: illud q stat repræsentans. i. indicãs leuiter uestigium claudicationis dissimulatæ. i. tectæ quantum fieri potest more claudicantium: sub ueste. s. cruribus eius superinducta. significans ut uitium. s. claudicationis non tãquam exprobratum. i. uitio datum deo ita significans decore. i. honeste tanq̃ certam & propriam notam dei. i. indicium quo ipse dignoscatur a cæteris diis: ut enim nos sanctis discrimina damus in pingendo & fingendo ita illi idolis suis. ¶ Cuius: scilicet Vulcani coniugem: scilicet Venerem praxiteles statuarius optimus collocauit in templo Cnidiorum. ASCẽsius

OLI. Scæuolæ modeſtia Caſellius iuriſcon.

SVæ artis: Capitulum breue quo ſuæ quemq; artis auctorẽ optimũ eẽ paucis ꝓbat exẽplis: optimũ ãt profeſſorem artis appellat qui ſua uerecunde: aliena uero callide ſtudia metitur & æſtimat. Qualis fuit Scæuola clariſſimus uir & interpres qui q̃uis eius rei ſciẽtiam teneret ægregiæ tamen quotiẽs de iure prætorio conſultores quibus optime conſulere poterat ſemper ad Furium & Caſellium qui ſe in eo iure aſſidue exercebant reiicere ſolitus erat: nõ ut ſuam ipſe ſciẽtiã dãnaret quaſi uanam uel exiguã: ſed ut modeſtiam in ſe maximam profiteretur: qui alienam pluris q̃ ſuam: faceret æſtimaretq; ſcientiam.

¶ Suæ queq; artis optimum & autorẽ eẽ: & diſputatorem. Caput. XIII.

SVæ ãt artis ununqueq;: & autorẽ: & diſputatorem optimũ eſſe ne dubitemus: paucis exemplis admoneamus.

¶ De Quinto Scæuola.

QVintus Scæuola clariſſimus legũ uates: & certiſſimus: quotieſcũq; de iure p̃torio cõſulebat̃: ad Furiũ: & Caſſeliũ: q̃ huic ſcientiæ dediti erãt: cõſultores reiiciebat. quo q̃dẽ facto moderationẽ ſuã magis cõmẽdabat q̃ autoritatẽ minuebat: ab his negociũ aptiꝰ explicari poſſe cõfitẽdo: q quotidiano eius uſu callebant. Sapientiſſimi igit̃ artis ſuæ ꝓfeſſores ſunt: a q̃bus & propria ſtudia uerecũde: & aliena callide æſtimantur.

¶ De Platone philoſopho.

PLatonis quoq; eruditiſſimũ pectus hæc cogitatio attigit: qui conductores ſacræ aræ modũ: & formã eius ſecum ſermonẽ conferre conatos: ad Euclidẽ Geometrẽ ire iuſſit. ſciẽtiæ eius cedens: immo profeſſioni.

¶ De Athenienſibus: & de Philone.

GLoriãt̃ Athenæ armamẽtario ſuo: nec ſine cã. ẽ.n. illud opus: & ĩpẽſa & elegantia

QVintus Scæuola clariſſimus: De iure prætorio de quo agitur apud prætorẽ cuius profeſſoris ſunt cauſidici. Caſelliũ de quo Flaccus neſcit quãtũ caſellius aulus. ⁋ Reiiciebat: remittebat. ⁋ Callebant: Callide tenebant & eius peritiſſimi erãt: nam callere ſi duplicat. l. callidum eẽ & aſtute aliq̃d tenerẽ ſignificat ut dicẽda ſilendaq; calles: ꝓfeſſores artis dicuntur qui ſe ſcire aliquid ꝓfitent̃ & ab aliis quoq; probantur: ſapientes uero qui de ſuis uerecunde de alienis magnifice loquuntur.

Platoniſmo deſtia

PLatonis erutiſſimũ pectus: Plato conſultus de cõſtituenda in arce Palladis ara qui modus quæ ue illi forma melior eẽ poſſet: q̃uis geometriæ peritiſſimus eſſet tamẽ ne alterius profeſſionẽ ſibi uſurpare neſſe uideretur ad Euclidem geometrã ſuo tempore clarum conſultores reiecit. ⁋ Conductores: Qui publice conſtituendam aram conduxerant. Hoc eſt certo præcio faciendam ſuſceperãt. ⁋ Ad Euclidem geometram: Fuit Euclides teſte Laertio geometra inſignis megarenſis: uel ut alii dicũt gelonus. ⁋ Immo profeſſioni: Vtitur correctione quia dixerat ſcientiæ cædens. Nam eius artis ſcientia Plato nõ inferior erat Euclide ſed non eã ſolã ꝓfitebat̃: ergo ceſſit ꝓfeſſiõi q̃ Plato philoſophiã Euclides uero geometriam profitebat̃.

Armamentarium athen.

GLoriantur athenæ: Poſtquã illorũ exẽpla poſuimus q ſuæ artis auctores optimi fuerunt de his quoq; dicamus q fuere diſputatores. Cum Philo architecton ſuo tempore clarus athenis armamentarium magnifice fabricaſſet die quadam ꝓceſſit in theatrũ iterrogatus q̃d illud tã ſumptuoſe ædificaſſet cum populo grauis tãta uideret̃ ipenſa operis ſuitam eloquenter rationem in concione diſſeruit: ut non minus eloquens quam peritus artifex ab omnibus fuerit iudicatus. ⁋ Gloriantur athenæ: Propter operis magnitudinem atq; præſtantiam. ⁋ Armamẽtarium: locus ubi armamenta hoc eſt nauiũ inſtrumenta reponunt̃. ⁋ Nec ſine cauſa: Ac ſi diceret non imerito: ſed iure.

ASCẽſius

SVæ & cætera. Autem: ideſt ſed admoneamus paucis exemplis ne dubitemus quemque eſſe optimũ & authorem & diſputatorem: ideſt iudicem aut examinatorem ſuæ artis. ⁋ Quintus Scæuola clariſſimus & certiſſimus: quia peritiſſimus: uates: ideſt interpres legum: ſicut uates iterpretes ſunt uoluntatis diuinæ: quotieſcunque conſulebatur de iure prætorio: reiiciebat: ideſt remittebat: conſultores: ideſt a ſe conſilium petentes: ad Furium & ad Caſellium: ſcilicet iuriſprætorii peritos: quia ipſi dediti erãt huic: ſcientiæ. ſcilicet iuris prætorii. Quoquidem facto ipſe magis commendabat: ideſt acceptam faciebat: moderationem ſuam quia ea parte iuris cui ſtuduerat præcipue contentus erat: quam minuebat authoritatem: cõfidendo negocium poſſe explicari aptius ab iis qui callebant: ideſt quaſi callum induerant: quotidiano uſu eius: ſcilicet iuris prætorii. Igitur ii ſup. ſunt ſapientiſſimi profeſſores artis ſuæ: a quibus &: ideſt ſimul: propria ſtudia æſtimantur: ideſt cenſentur uerecunde: & aliena: ſcilicet ſtudia tam callide. ⁋ Platonis & cætera. Hæc: Id eſt huiuſmodi cogitatio attigit quoque eruditiſſimum pectus Platonis: qui iuſſit conductores aræ ſacræ: ideſt qui conduxerant aram ſacram fabricandam Athenis: conatos cõferre ſermones ſecum de modo & forma: eius: ſcilicet aræ ſacræ: ire ad Euclidem geometren: cedens ſcientiæ: improfeſſioni eius: ſcilicet Euclidis qui geometriam profitebatur: quam forte Plato non minus callebat: quia tamen aliam philoſophiæ partem magis profitebatur eos ad euclidem miſit. ⁋ Gloriantur & cætera. Athenæ: hoc eſt ciues Athenien. (accipit enim frequenter locum pro habitatoribus eius) gloriantur: ideſt ſe iactant armamentario: ideſt repoſitorio & forte etiam officina armorum præcipue naualium: ſuo: ideſt quod præcæteris nationibus magnis ſumptibus extruxerant: nec ſine cauſa: ſup. gloriantur: enim: ideſt quia.

¶ Visendum dignum: Quod ab omnibus uideretur & sine dubio tempore Valerii extabat opus illud & uideri posset: nunc ne minimum quidem eius uestigium apparet. OLI.

Mirifice: Hic fuit Apelles q de opibus suis uulgi quoq; iudiciũ dũ q̃reret teste Pli. lib. xxxv. pfecta opa sua pponebat i pgula trãseũtibus: atq; post ipsã tabulã latẽs uitia q̃ notaref auscultabat: uulgũ diligẽtiorẽ iudicẽ q̃ se pferẽs: ferũtq; a sutore rephẽsũ q icrepidis una itus pauciores fecisset ansas eodem Artifex a postero die supbe emẽdationẽ pristiæ admõitiõis cauillãte circa crus idignatũ pspexisse denũciãtẽ ne supra cre sutore pitã sutor iudicaret q idipm i puerbiũ uẽit. ¶ Asu. sutor ẽ quẽ græci a lucro cerdonẽ: nos uero cal rephẽ ceolariũ dicef possum9. q i imagie crepidas ansu sus lasq; culpauit q apelles æquo aio tulit ptẽq; illã picturæ reformauit: cũ uero de crure disputare uellet: iratus apelles tace igto sutor: neq; n. id tuæ artis ẽ. Paucis uerbis hois ipudẽtiã ostẽdit q q alteri9 ppriũ eẽt de eo disputare nõ erubesceret: nã teste Ci. li. i. tus. q̃st. græcoꝝ puerbiũ fuit q̃ q̃sq; nouerit artẽ in ea se exerceat ac disputet. ¶ Decrepida: Est calciamẽti gẽus q alii græcũ alii latinũ eẽ uolũt ut dixius supra li. iii. ca. de nouo cultu corporis: sed græcũ magis dicẽdũ ẽ & ntiuũ ab actiuo græco deductũ. ¶ Ansulas: Diminutiuũ ab ansa: sunt ãt ansulæ qbus calciamẽta & uestimẽta nectunf: sunt. n. q ansulis magisq̃ fibulis delectenf.

uisendum: cuius architectũ Philonẽ ita facũde rõnẽ istitutiõis suæ i theatro reddidisse cõstat. ut disertissimus populus nõ miorẽ laudẽ eloquẽtiæ eius: q̃ arti tribueret.

¶ De quodam Artifice.

Mirifice & ille artifex: q i ope suo mõeri se a sutorẽ decrepida: & ansulis passus: de crurẽ ẽt disputare icipiẽtẽ: supra plãtã ascẽdere uetuit.

¶ De Senectute. Caput. XIIII.

Senect9 quoq; ad ultimũ sui finẽ prouecta: i hoc eodẽ ope: iter exẽpla idustriæ: i aliquot claris uiris cõspecta est. separati tñ: & ppriũ titulũ habeat. ne: cui deoꝝ imortaliũ pcipua indulgẽtia affuit: & nfa ornata mẽtio defuisse existimet. & simul spe diuturnioris uitæ: q̃si adminicula q̃dã dẽtur: qbus isistens: alacriorẽ se respectu uetustæ felicitatis facere possit: trãquillitatẽq; sæculi nostri: qua nulla unq̃ beatior fuit: subinde fiducia cõfirmet: salutaris pricipis incolumitatẽ: ad longissimos humanæ conditionis terminos prorogando.

Senectus quoq;: De senectute dicturus obiectiõi cuidã tacite occurrit hæc eadẽ ferme exẽpla i cap. de idustria fuis Valerii affectatio se notata q̃uis iqt aliquot clarissimos uiros ad extremã usq; senectutẽ cũ summo studio & idustria puẽisse dixerius: hic tñ separati de ipsa senectute suo titulo memoriæ pdẽdũ ẽ: ut quoꝝ ætati dii fuere ppicii nfa ope & laude nõ defraudarenf: hic illa uirilitas orif q multi his exẽplis ad spẽ diuturnioris uitæ excitabunf & erũt hæc exẽpla q̃dã q̃si adminicula lõgioris æui qb9 senes respectu ãtiq̃ fœlicitatis ad uiuẽdũ spe hẽt idies alacriores nos quoq; fiduciã capiemus: nfi sæculi trãq̃litatẽ fore diuturnã pricipis uitã & icolumitatẽ hac una spe progãdo. ¶ Prouecta: Producta. ¶ Aliquot: Ve Catone: Socrate: Cleãte: multisq; aliis quos supra memorauimus. ¶ Ne cui deoꝝ: Nõ debemus illis nfo labor deesse quo mius eos lraꝝ mõumẽtis ornemus: quoꝝ ætati dii maxie fuef idulgẽtes ut eos diutissime uiuef uoluerit. ¶ Spe. d. u. Si exẽpla iqt senectutis narrauerius spẽ dabius his q se diuti9 uicturos eẽ diffidũt: nã q i aliis uidẽus idẽ nos paraf possum9: ergo exẽpla nfa ætatis q̃dã adminicula hoc ẽ sustẽtacula senectutis. ¶ Tranqlitatẽ: Hoc ad assẽtationẽ dictũ ẽ a q̃ discedef ñ põt: dicit. n. pterq̃ q spes nos ad ætatẽ alacriores eẽ facit eoꝝ exẽplo q fœliciter uixerũt illud & accedet q trãqlitatẽ ætatis nfæ hac una spe cõfirmabimus si ipatorẽ nostrũ diutius uicturũ sperabimus uel potius cõfidemus. Ille nãq; uno tenore æqtatẽ seruabit. ¶ Prorogãdo: Producẽdo. s. spe.

¶ Iur ptorio: Ius ciuile ẽ qd ex legib9 plebiscitis. S. C. Decretis pricipũ: auctoritate prudẽtiũ uẽit. Ius ptoriũ ãt qd ptores itroduxerũt adiuuãdi: uel supplẽdi: ul corrigẽdi iuris ciuilis gr̃a: pp utilitatẽ publicã: qd & honorariũ dr̃ ab honore ptoris sic noiatũ. Nãq; & ipsũ i9 honorariũ q̃si uiua uox iuris ciuilis ẽ. Papinia. d iusticia & iur. THE.

¶ Illud opus ẽ uisẽdũ. i. dignũ qd uisaf & . i. simul: ipẽsa. i. pp ipẽsã: & elegãtia. i. pp exq̃situ ornatũ ei9. Cuius. s. armamẽtarii cõstat architectũ. i. pricipẽ ædificãtiũ: philonẽ. s. noie reddidisse i theatro. i. loco patẽti uñ ab oĩbus ASCensius spectari ne dũ audiri posset: rõnẽ istitutiõis suæ. s. i armamẽtario illo extruẽdo: ita facũde ut ppsus disertissim9 q a nõ erat cultior ligua q̃ attica: attribuerit eloquẽtiæ ei9 nõ minorẽ laudẽ q̃ arti eius. ¶ Mirifice sup. cẽsuit ac dixit & . i. ẽt: ille artifex sup. notissimus: u; apelles q passus. s. æquo aio se moneri a sutore. i. calcifice aut crepidario. suo: de crepida. i. calciamẽto in pede imaginis a se depictæ: & ansulis. i. extremitatibus qbus crepidæ aut capiuntur sicut pocula: aut ligantur: uetuit icipientem etiam disputare de crure: scilicet picto: in cuius pede crepidam damnauerat: ascendere supra plantam: idest ad res quarum cognitionem non haberet: unde exiit adagium: ne ultra crepidam sutor. sup. inquirat aut iudicet: hoc est nemo ultra quam didicit.

Senectus quoq; puecta ad ultimũ finẽ sui. i. usq; ad extremũ fati aut cursus natural cõspecta ẽ i hoc eodẽ ope iter exẽpla idustriæ. i. cũ d studio & idustria ad extremũ usq; uitæ seruatis loq̃rẽur: i aliquot claris uiris: ut i catõe Socra. Cleãthe & qbusdã aliis: tñ. i. nihilomius hẽat & . i. ẽt ppriũ titulũ (Nõ inepte ergo i titulos diuisim 9 lib. & titulos i capita seu exẽpla) ne nfa mẽtio ornata ab effectu. i. ornatiua: existief defuisse ei. s. senectuti: cui pcipue idulgẽtia. i. cõcessio deoꝝ imortaliũ: affuit. i. pñs & auxiliatrix fuit. Et simf spe. i. p spẽ: diuturnioris uitæ q̃si adminicula. i. fomẽta & media denf. s. senectuti: hoc ẽ senũ multitudini: qb9. s. adminiculf isistẽs. i. initẽs possit facef se alacriorẽ respectu felicitatis uetustæ. i. q contigat ueterrimis qbusq;. q;. p & : ut sup. fiducia. i. bona cõfidẽtia: cõfirmet. i. corroboret subinde. i. interdũ: trãqllitatẽ sæculi nfi. i. psentis: q. s. trãqlli

OLI. tate nulla.s.alia trāquillitas fuit unq̄ beatior:cōfirmet inq̄ prorogādo.i.extēdendo incolumitatē principis saluta ris.s.Tyberii:ad lōgissimos terminos humanæ conditionis.i.uitæ homini a fatis datæ.

℄De.M.Valerio Coruino.

A.Valerius Coruinus cētesimū annū cō pleuit: cuius iter primū & sextū cōsulatū q̄dragita sex anni icesserūt suffecitq; integris uiribus corporis nō solū speciosissimis Reip. ministeriis:sed ēt exactissimæ agro⁊ suo⁊ culturæ: & ciuis & patris familiæ optabile exemplum.

℄De Metello.

Vius uitæ spaciū æq̄uit Metellus: q̄rtoq; anno post cōsularia ipia senex admodum Ponti.Max.creatus: tutelā cerimōia⁊ per duos & uiginti annos neque ore in uotis nuncupādis hæsitante:neque in sacrificiis faciendis tremula manu gessit.

℄De Quinto Fabio Maximo

Vitus āt Fabi⁹ Max.duob⁹ & sexagita annis auguratus sacerdotiū sustiuit:robusta iā ætate id adeptus: q̄ utraq; tēpora si in unum conferātur: facile seculi modū expleuerint.

Arcus Valerius Coruinus Cicero in Catone maiore q dicit a nonnullis de senectute.M.qde Valeriū coruinū in qt accepimus ad centesimū annū uitā suā pduxisse cū eēt exacta iā ætate in agris eosq; excoleret:cuius iter primū & sextū consulatū sex & q̄draginta anni iterfuerunt.Pli.li.vii.M. Valerius coruinus inqt cētū ipleuit annos cuius iter primū & sextū cōsulatū.xlvi.anni fuere.Idē sella curuli semel ac uicies cedit quotiēs nemo alius adæquit eius uitæ spaciū Metell⁹ pōtifex. Ita q̄tū spaciū ætatis maiores nři eē uolūt ad senectutis initium tātus illi cursus honorū fuit.M.Valeri⁹ coruinus.Hic coruinus dictus ē:teste Liuio decade ab urbe cōdita φ gallū a quo ꝓuocatus fuerat an singulare certamē isidētegallea Coruo & unguibus rostroq; isestāte hostē iteremit. Quadragintaseptē:Pli.& Cicero dicūt sex & q̄draginta interuenisse hoc āt dicit Vale.Vt robustā eius senectutē ostēdat.⁋Suffecit: Durauit ualuit itegris uirib⁹ ad re⁊ tā publica⁊ q̄ priuata⁊ administrationē & exactissimū agro⁊ culturam φ laudabile fuit cū i senib⁹ uires miuāt hātq; idies lāguidiores.

Valerius cor.cētenarius senex

Vius uitæ spaciū: Hic est Metellus ille qui pius cognominatus: eius Metelli pater qa debellata isula Creta cretici nomē est assecutus:de quo Cicer.in eodē Catone. Ego inqt.L.Metellū memini puer qui cū q̄driēnio post alterū cōsulatū pōtifex maximus eēt factus.xxii.annos ei sacerdotio ꝑfuit.Ita bonis uiribus eē extremo tpe ætatis ut adolescentiā nō reqreret:hic ergo ī ætate iam ꝓuectiori pōtifex factus in eo magistratu per duos &.xx.annos ita se gessit ut nō senex:sed iuuenis eē uideret;neq;.n.lingua in pronūciando:non manus in administrando illi defuerunt:ut lingua balbucinaret: aut manus tremeret:quod senectutis uitiū esse solet.⁋Spaciū.s.centum annorū.⁋Ore hæsitante:Solēt sæpissime senes ꝓpeditiori lingua nō plena uerba ꝓferre.⁋Votis nūcupandis:Quia ut supra diximus duplex est uotū secūdū quosdā cōceptiuū & nūcupatiuū.⁋Ore hæsitāte:lingua tardante aut ꝓpediēte.⁋Tremula manu: Quod in senibus eē soleat:tremor quidam membrorum & præsertim manuum ac pedum exhaustis iam uiribus: hic uero constanti manu dum sacra tractaret semper fuit siue cultrum a capite uictimæ ad caudam deduceret;siue mola uictimam cultrumque aspergeret seu uictimæ iugulum aperiret.

Metelli senectus

Vintus autem Fabius: Ad centesimum annū puenisse Fabiū hoc uno probat argumēto. Valerius qd duobus & sexaginta annis augur fuerit:Pli.uero dicit tribus &.lx.lib.vii.natura.histo. quem honorē non nisi ætate prouectiori consequi potuerit cum eiusmodi dignitas adolescentibus nunq̄ nec iuuēibus dari cōsueuerit;ergo si tp̄us quo creatus est augur & quo auguratū gessit in unū colegerimus sæculi spaciū iueniemus:quod idem sentire uidet:Liuius decade secūdi punici belli lib.ulti.qui dicit.Q.Fabius maximus morit exacte ætatis siqdem uerū est.Augurē duos &.lx.annos fuisse qdā auctores tradunt: uir certe fuit dignus tanto cognomine:uel si nouum ab eo iciperet:superauit paternos honores auitos æquauit pluribus uictoriis:& maioribus ꝓliis auus insignis Rullos:se omnia equare unus hostis Hannibal potest cautior tamen quam promptior hic habitus est.⁋Robusta iam in ætate: Vtpote in uirilitate.⁋Sæculi:hoc est centum annorū sic enim uoluere maiores sæculum esse spacium centum annorum:φ hinc facile comprehendi potest.

Fabi⁹ maxi. cētenarius obiit

ASCĒsius ℄Marcus Valerius Coruinus compleuit centesimum annum uitæ sup.suæ:inter cuius primum & sextum consulatum quadragintasex anni intercesserunt:& ipse suffecit:idest satis fuit aut satis fecit non solū speciosissimis ministeriis reipub.sed etiam exactissimæ culturæ agrorū suorum:uiribus corporis integris:existens sup. optabile & ita omnibus imitabile exēplum &:idest simul.ciuis: scilicet boni & patris familiæ.⁋Cuius.s. Marci Valerii:spaciū uitæ.s.centum annorum:Metellus.s.pius æquauit.i.ad æqualem numerū uiuēdo perduxit:& creatus pontifex maximus quarto anno post imperia cōsularia:idest postquam imperator fuerat:ens sup.senex admodum:idest ualde:gessit tutelam:idest protectionem:cerimoniarum:idest mysteriorum rerum diuinarum per duos & uiginti annos: neq; ore hæsitante:idest uacillante aut titubante in uotis nuncupandis: idest pronunciandis nominatim:neque manu tremula:idest tremente in sacrificiis faciendis.⁋Quintus autem Fabius Maximus sustinuit:idest potenter gessit sacerdotium auguratus duobus & sexaginta annis:adeptus id:scilicet sacerdotiū auguratus:idest pertinēs ad augures:ætate iam robusta:& ita uero similiter ad trigesimū octauū annū ꝑuenerat unde addit.Quæ utraque:idest ambo tempora:scilicet sexaginta duorum annorum & robustæ ætatis quæ est.xxxvi.aut.xxxviii.annorum:si conferantur in unum:idest si simul computentur:expleuerint facile modum:idest mensuram sæculi:idest centum annorum.

IAm de M. Perpenna: Hinc arguit diu uixisse. M. Perpēnā ꝙ oibus senatoribus quos ipse cōsul die ini ti cōsulatus uocauit i curiā supstes uixerit oibus isup illis cēsor legerat i senatu exceptis septē: Pli. li. ii. natu. histo. M. Perpēna & nup. L. Volusius Saturnius oium quos i cōsulatu sniam rogauerat sup stites fuere: Perpēna septem reliqt ex his quos cēsor legerat uixit annos nonaginta octo fuit ergo or dine senatorio q suo tpe fuit diuturnior: & hic colligere possumus senē admodū fuisse quo tpe fuit a Pōpeio su patus & cæsus: qq̄ Stra. dicat i Asia morbo cōsūptū fuisse ut dixius i ca. de humili loco natis. ▼ Supstes fuit: Vi xit post oēs illos senatores quos ip̄e cōsul sepius uocauerat i curiā. ▼ Cēsor: In cēsura cū L. Philip po elegerat sēatū & tñ lōgitudie uitæ supauit oēs quos elegerat pter septē quos moriēs i uita rliqt.

OLI. Perpē na diu uixit

ℭDe Marco Perpenna.

IAm de Marco Perpēna qd loqr: q oibus: quos i senatu rogauerat: superstes fuit: se ptemq̧ tm̄mō: quos Cēsor collega Lucii Philippi legerat e patribus. C. reliquos uidit: toto ordie amplissimo diuturnior.

ℭDe Appio.

APpii uero æuū clade metirer: qa ifinitum nūerū annorū orbatus lūinib⁹ exegit: nisi q̄tuor filios: qnq̧ filias: plurias cliētelas: rē deiq̧ publicā hoc casu grauatus fortissime rexis set. Quin ēt fessus iā uiuēdo: lectica se i curiā defer ri iussit: ut cū Pyrrho deformē pacē fieri ꝓhiberet. Huc cæcū aliqs nominet: a quo pria: qd honestū erat: per se parū cernēs, coacta est prouidere.

ℭDe Liuia Rutilii: De Terentia Ciceronis: & Clodia filia Auli.

MVliebris ēt uitæ spaciū nō mīus lōgū i cō pluribus apparuit: q̄rū aliquas strictim retulisse me satis erit. Nā & Liuia Rutilii

Pii uero æuū: Tulli⁹ i Catōe: ad Apii Claudii senectutē accedebat ꝙ cæcus eēt tñ is cū senatus snia iclinaret ad pa cē cū pyrrho fœdusq̧ faciēdū nō du bitauit dicere illa quersibus cōsecutus ē: Ennius. Quo uobis mētes rectæq̧ stare solebāt. Ante ac dē mēti sese flexere ruina. Cæteraq̧ grauissimæ iqt: notū.n. uobis ē carmē: & tñ ipsius Apii cōstat oro. Atq̧ ille egit hæc. xvii. anno post alteꝝ consulatū. Cum iter duos cōsulatus anni decē iterfuissent. Cēsorq̧ āte cōsulatū supiorē fuisset: ex quo itelli git Pyrrhi bello grādē sane fuisse. Sic a prib⁹ ac cepimus. Itē paulo ifra q̄tuor robustos filios qn q̧ filias tātā domū tātas cliētellas: appi⁹ regebat & cæcus & senex Intētū.n. animū tāq̄ arcū hēbat. Nec lāguescēs succūbebat senectuti. Tenebat.n. ñ mō auctoritatē: sed ēt ipiū in suos: metuebāt ser ui. Verebant liberi charꝝ oēs hēbāt: uigebat i illa domo & mos prius & disciplina. Ex his igit cice rōis uerbis Apiū diu uixisse facile cōphēdimus. ▼ Cuius cæcitatis: cām dixius prio li. capite de ne glecta religiōe: quot Herculis sacra ad hūile ser uoꝝ ministeriū trāstulisset. De Pyrri bello quoq̧ sæpius dictū ē q̄re nōē historia totiēs repetēda sa tis cōstat senatus uolūtatē ad pacē cū Pyrrho fa ciēdā cōditiōibus illi qdē gratis: senatui uero oīnonō hōestis fuisse iclinatū a q̄ hic solus lectica in curiā delatus qa ire pedibus: tū cæcitate: tū senio cōfectus nō posset orōne sua reuocauit: fecitq̧ ut Pyrrhus nō cōditiōib⁹ sed armis pelleret ex italia cū sūma Po. R. gloria. ▼ Apii æuū clade metirer: Nō auderē iqt dicere Appiū dū fuit in cæcitate uixisse: qppe q nō i luce: sed i tenebris uitā q̄si in ipsa morte duxisse uideat nisi me hortaret eius sūma prudētia q̄ filioꝝ tu bā plurias cliētelas rēp. atq̧ priuatā fortissime rexisset qq̧ senatū a turpi pace cū Pyrrho fa ciēda dissuasisset q qdē res nō hoiem cæcū: sed ꝑspicacissimū fuisse declarat. ▼ Clade: cæcitate oculoꝝ. ▼ Meti rer: Terminarē eius uitā usq̧ ad cæcitatē: reliquū āt tps quo captus luminibus uixit nō uitā sed mortē potius no minarē. ▼ Fessus uiuēdo: senio cōfectus. ▼ Deformē pacē: Quæ pyrrho magisq̄ senatui honesta esse uidebatur. ▼ Hūc cæcū: Nemo inqt hoiem tāta prudētia ꝑditū q uideret q̄ senatus non ꝓuiderat iure cæcum appellauerit.

Apii se nectus

Mulie res q̄ diu ui xere Lilia Teren tia clodia

MVliebris: Quædā ēt lōgeue mulieres fuisse legunt qlis Liuia rutilii: terentia Cice. Clodii Auli filia qꝛ liuia septimū & nonagesimū ipleuit annū. Terētia tertiū & cētesimū. Clodia q has longe supauit qntū decimū & cētesimū. De qb⁹ Pli. li. vii. mētionē fecit: dicit.n. ex fœmis: Liuia rutilia nonagitase ptem annos excessit stratilia claudio principe ex nobili domo. xcix. Terentia Ciceronis. cvii. Clodia ofelli. cxv. hæc quidem enixa quindecies alias quoque commemorat lōgissime ætatis fœminas q̄s hic referre est: opus quoniam a Valerio non ponuntur. ▼ Strictim: breuiter & summatim.

Teren tia sa lustio nupsit

ℭIā qd loqr de Marco ꝑpēna q fuit supstes. i. supuiuēs oibus quos rogauerat. s. sniam in senatu. (Alii tñ legunt uocauerat: qd si ē legēdū: legat in senatū: ut sit quos uocauerat quū eēt cōsul in senatū. i. ut cōuocirēt in curia) Et uidit tm̄mō. i. dūtaxat septē reliquos. i. relictos in uita: e prib⁹ cōscriptis quos ip̄e cēsor & collega Lucii Philip. le gerat. i. elegerat in senatores: existēs diuturnior. l. i uita: toto ordine āplissimo. i. senatorio. ▼ Appii &c. Vero ꝓ sed ego metirer. i. mēsurarē: æuū. i. spatiū uitæ Appii. s. Cla. cæci: clade. i. calamitate eius (qa exegit ifinitū nūeꝝ āno rū orbat⁹ lūinib⁹) nisi grauat⁹ hoc casu. i. amissiōe uisus: rexisset fortissime q̄tuor filios: qnq̧ filias: plurias cliē telas. i. plurimos qui suæ fidei & patrocinio se cōmiserāt: & deniq̧. i. ut semel dicā nisi rēpub. rexisset fortissime. Quin etiā ipse fessus iā uiuendo iussit se deferri in curiā lectica in qua ægrotātes & ingredi nequeuntes deferri solēt: ut ꝓhiberet pacē deformē. i. turpē reip. romāæ: fieri cū pyrrho rege epirotaꝝ. Noiet sup. merito aliqs hūc . i. talē uiꝝ tā mlta aīo uidētē: cæcū a quo pria cernēs. i. ꝑspiciēs paꝝ. i. nō satis p se. i. lumina reliquoꝝ ciuiū sup. id quod erat honestū coacta est ꝓuidere. s. p cōsiliū illius. q. d. minime dicēdus est fuisse cæcus. ▼ Mulieribus. Spatiū uitæ apparuit etiā in cōpluribus mulieribus nō minus lōgū. q̄ in uiris. Quaꝝ sat erit me retulisse strictī aliquas. Nā & Liuia Rutilii sup. coniunx aut filia: expleuit septimū & nonagesimum annum: scilicet ætatis suæ.

ASCē sius

ſeptimű & nonageſimű: & Terĕtia Cicerōis tertiű & cĕteſimű: & Clodia Auli filia quidecim filiis aű enixis: qntűdecimű & cĕteſimű expleuit annű.

De Maſiniſſa rege Numidiæ.

Vngă his duos reges: quorű diuturnitas Reip. nr̄æ fuit utiliſſima. Siciliæ rector, Hiero ad nonageſimű annum peruenit.

Aſiniſſa rex Numidiæ hűc modű exceſſit: regni ſpatiű ſexagita annis emēſus: & ante oēs hoies robore ſenectæ admirabilis. cōſtat eű quĕadmodű Cicero refert libro quem de ſenectute ſcripſit: nullo unq̄ ibri: nullo frigore: ut caput ſuű ueſte tegeret: adduci potuiſſe. Eűdĕ ferűt aliquot horis i eodĕ ueſtigio pſtare ſolitű: nō ante moto pede: q̄ cōſimili labor iuuenes fatigaſſet: ac ſiqd agi a ſedĕte opteret: toto die ſæpenű ero nullă i ptĕ cōuerſo corpore i ſolio duraſſe. Ille uero ĕt exercitus equo iſidĕs: noctĕ diei plerűq; iűgĕdo duxit: nihilq; oino ex his opib⁹. q̄ adoleſcĕs ſuſtinere aſſueuerat: quo minus ſenectute ageret: omiſit.

OLI. Terentia: Ciceronis uxor poſt exilium & reuocationem in patriam per diuortium nupſit Criſpo Saluſtio Ciceronis inimico deinde Hortenſio. Quindecim filiis enixis: Paſſiue poſitum eſt enixis: in lucĕ productis: alii habent amiſis q sine dubio melius eſt: ut ſignificat illă quindecim filiis extinctis fuiſſe ſuperſtitem.

Hieronis ſenectus

Vngă hic duos re. De externis dicturus digniora exĕpla pponit duo. ſ. regű Hieronis & Maſſaniſſæ hieron rex ſyracuſarű fuit cuius iſantia ſuæ futuræ maieſtatis dr̄ fuiſſe pnűcia qppe q gĕitus a patre nobili: ſed ex ancilla natus ne dehoneſtaret pr̄nű gĕus expoſitus fuit. Sed paruulű & hűanæ opis idigĕtĕ apes cōgeſto circa iacĕtĕ melle m tis dieb⁹ aluere: ob q̄ rĕ reſpōſo haurispicű admonitus pr̄ q regnű iſăti portĕdi canebăt puulű recollegit oiq; ſtudio ad ſpem maieſtatis q̄ pmittebat instituto eidĕ adoleſcĕti pria belli ineűti aqla in elipeo & noctua i aſta cōledit q oſtĕtű & i cōſilio cautű & mău prōptű regĕq; futurű ſignificabat: deniq; aduerſus puocatores ſæpe pugnauit ſpq; uictoriă reportauit. A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus ĕ: pulchritudo ei corpis iſignis uires quoq; i hoie admirabiles fuere: in allogo blandus: in negocio iuſtus: in ipio moderatus erat prſus: ut nihil ei deeſſe uideret pter regnű. Itaq; a ſyracuſanis prio ipator: deide rex creatus ĕ ſocius fuit populi ro. q prio pűico bello inita ſocietate & amicitia p qnqgīnta annos uſq; ad ultimű ſuæ uitæ diĕ i fide & officio pmăſit de cuius liberalitate q̄ in populű ro. ſecundo bello punico uſus fuerit dixius in cap. de liberalitate: uixit aűt teſte Liuio nonagita annos: q li. iii. decadis ſecűdi pűici belli dicit. Nō facile erat nonageſimű iă agĕti annű circűſeſſo dies noctesq; mulieribꝰ blăditiis liberar aiű & cōuerter ad pub. priuatăq; cură

Maſaniſſæ ætas

Alaniſſa: Vt dictű ĕ lib. v. cap. de igratitudine ætatĕ ſuă ad cĕteſimű extendit annű robore tăto in ea ætate ut adoleſcĕtiæ uires licet diminutas nō deſiderare uideret. De quo Cicero. in catone maiore audire te arbitror: Scipio hoſpes tuus hitus Maſaniſſa q̄ faciat: hodie nonaginta natus annos eű igreſſus iter pedibus ſit in equű nō aſcĕder uelle: cű ăt ſit in equo ex ĕquo nō deſcĕdere: nullo imbre nullo frigore adduci ut capite opto ſit: ſummăq; in eo eĕ ſiccitatĕ corpis. Ita oia pbant exeq regis officia & műera. Diuturnas: Lōga uita quo. Hűc modű exceſſit: Supauit hűc uitæ terminű qppe q cĕtű ipleuit annos. Regni ſpaciű: Regnauit annis ſexaginta. Robore ſenectute: Quia fuit quouis ſene robuſtior. Eűdĕ ferűt: Certare cű iuuenibus ſolebat de patiĕtia: qs nă diutius i eodĕ ueſtigio pſiſtere poſſet: q̄ in re cűctos fatigădo uicebat: qd' idĕ legit de ſocrate ut in capite de patiĕtia tetigimus. Perſtare: Perſeuerăter ſtare. Ac ſi qd agi: ſiue ſtare ſiue ſedere opus erat id mirabiliter faciebat Maſaniſſa: nă ſi ius illi dicĕdum erat populo ſuo tota die in ſolio nullă in partĕ auerſo pectore pdurabat. Inſolio: In regia ſede: ĕ ăt ſoliű ut uult ſeruius proprie armarium uno ligno factum in quo reges ſedebant propter tutelam corporis ſui dictum quaſi ſolidű: alii uero uolunt ſoliű dictű eĕ per antiſticon q̄ſi ſellium a ſedĕdo. Ille ĕt exercitus: Nō paruű in ſene roboris iudiciű q a mane uſq; ad ueſperas equo inſidĕs caſtra circuiret: ſtationes reuiſceret & reliqua imperatoria munera obiret: nihil deniq; ex his laboribus uel opibus quæ in adoleſcentia ſuſtinuerat in ſenectute omitteret.

ASCĕſius Et Terentia ciceronis. ſ. uxor: ſed ab eo repudiata: expleuit annű tertiű & cĕteſimű (ubi poſt cĕtű pter morĕ minorĕ nűerű pponit) & clodia filia Auli: qndeci filiis enixis. i. partis aut amiſſis p mortĕ: ante. ſ. q̄ moreret: expleuit annű qntűdecimű & cĕteſimű: ubi ſimiliter minor numerus pponit: qd' uſitatius dicas: cĕteſimű & decimű qntű: aut: xv. ſupra cĕteſimű. Iungă his. ſ. iă dictis: duos reges. ſ. Hieronĕ & Maſiniſſă: quorű diuturnitas. ſ. uitæ: hoc ĕ lōgæuitas fuit utiliſſima reip. nr̄æ: hoc ĕ Romăæ: qa ambo fautores illi uixerűt. Hiero rector. i. gubernator ſiciliæ puenit ad annű nonageſimű. ſ. ætatis ſuæ. Maſiniſſa rex Numidiæ exceſſit hűc modű. i. hăc menſură ætatis: emēſus ſpatiű regni. i. quo regnauit. lx. annis. & . i. ĕt admirabilis robore ſenectæ. i. ſenilis ætatis: ante oēs hoies. ſ. reliquos. Cōſtat eű (quĕadmodű cicero refert ſup. i lib. quĕ ſcripſit de ſenectute) nullo ibri & nullo frigore potuiſſe adduci. i. cogi: aut pſuaderi: unq̄ ut tegeret caput ſuum ueſte: ut capitio aut galero aut tyara: aut pileo & cæ. Ferűt. ſ. rerű ueterű ſcriptores aut recitatores: eűdĕ. ſ. maſiniſſam: ſolitű pſtare. i. ſtăte manſiſſe: in eodĕ ueſtigio: nō motis pedibus: aliquot horis: pede. ſ. ſuo nō moto anteq̄ fatigaſſet iuuenes cōſimili labore. ſ. pſtădi in eodĕ ueſtigio. ac ferűt ſi oporteret qd agi a ſedĕte: duraſſe. i. pmăſiſſe in ſolio. i. ſede regali: ſæpe numero tota die: corpore nullă. i. non ullă: non cōuerſo in ullă partem. Vero. i. ſed inſup: ille. ſ. maſiniſſa: inſidens equo duxit etiă exercitus iűgĕdo plærűq; diei. ſ. toti: noctĕ: hoc ĕ eqtădo totű diĕ & ptĕ noctis anteq̄ deſcĕderet: & nihil oino omiſit quo minus ageret in ſenectute ex his operibus quæ ipſe adoleſcens aſſueuerat ſuſtinere. i. tolerare.

THE. Maſaniſſa: Hæc eadem pene ſuidas de Maſaniſſa quæ Valerius.

Veneris quoq; usu: Hæc quoq; nō paruum testimonium eius fortitudinis seniliūq; uiriū q extrema se OLI.
nectute uel potius ætate decrepita generare potuerit: natus enim septimum & octogesimum annum
filium mechinum generauit: si mulieri fides est habenda.
Gorgias leontinus: Lōgissimæ & fœlicissimæ ætatis Gorgias leōtinus in senectute sua nulla imbecilli Gor-
tatis incōmoda sensit: sed ad extremū usq; sui fati diem robustus permansit. De quo cicero. lib. de se- gie se-
nectute. Qualem inqt isocrates q eū librum qui panatanaicos inscribit quarto & nonagesimo anno nectus

Veneris ēt usu ita semp uiguit: ut post sextū & octogesimū annū filiū generaret: cui Methymato nomē fuit: terrā quoq; q̄ uastā & desertā: acceperat: ppetuo culturæ studio frugiferam reliquit.

De Gorgia Leōtino philosopho.

Gorgias ēt Leōtinus Isocratis: & cōpluriū magni īgenii uirorū pceptor: sua sentētia felicissimus. Nā cū centesimū & septimū ageret annū: iterrogatus q̄pp tādiu uellet i uita remanere: qa nihil īqt habeo. q senectutē meā accusē. Quid isto tractu ætatis aut longius: aut beatius? Iā alterum seculum igressus: neq; in hoc querelam ullam inuenit: neq; in illo reliquit.

De Xenophilo Calcidensi Pythagorico.

Biēnio mior Xenophilus Chalcidēsis Pythagoricus: sed felicitate nō iferior. Siquidē (ut ait Aristoxēus music⁹) ōis hūani icōmodi expsī: in sūmo pfectissimæ splēdore doctrinæ extinctus est.

De Argathonio Gaditano.

Arganthonius autem Gaditanus tandiu regnauit: q̄diu ēt ad satietatē uixisse abūde foret. Octogita.n. annis pñā suā rexit: cum ad imperiū sexagita annos natus accessisset. cuius rei certi sunt autores. Asinius etiam Pollio

scripsisse dicitur uixitq; quinquenniū postea cuius magister leontinus gorgias cētū & septē cōpleuit annos; neq; unq̄ in suo studio atq; opere cessauit: qui cū ex eo q̄reret cur tā diu uellet esse in uita: nihil habeo inqt q accusem senectutē: pclarū responsum & docto hoie dignum. Quintilia. uero li. iii. de istitutione oratoria. Artiū autem inqt scriptores antiq̄ssimi corax & Tisias siculi duos i secutus uir eiusdē insulæ Gorgias leontinus Empedoclis ut traditur discipulus is beneficio lōgissimæ uitæ: nam centū & nouem uixit annos cum multis simul floruit: ideo & illorū de q̄bus supra dixi fuit emulus & ultra Socratē usq; durauit. Et paulo ifra ostendit illum Isocratis & aliorū plurimorū philosophorum & oratorum fuisse præceptorē: hic primus fuit qui pfiteri ausus fuerit de quacūq; re proposita ex tempore disputaturum. ¶ Centesimum & septimū. Quintilianus dicit cētum & nouē uixit annos. Plini⁹ cētū & octo uult eū uixisse annos lib. vii. ¶ Isto tractu: hoc spacio.

Biennio minor: Hūc eūdē fœlicissimū uitæ cursum Xenophilo calciadēsi pythagorico uiro contigisse dicit: nisi qd duobus annis minus q̄ Gorgias uixisse dicat: sed i eadem fœlicitate: ut nullū unq̄ humanæ uitæ incōmodū senserit: fuerunt profecto benignissimo sidere nati. ¶ Perfectissimæ doctrinæ: Nihil ei seni defuit ad pfectā phiæ doctrinā. Xenophili senectus

Argathonius: Hic teste Herodoto lib. historiarū primo: fuit Tartessiorum tyrānus cuius Cicero libro de senectute hāc breuiter mētionē facit. Expectemus inqt Tartessiorum regis ætatē fuit enim ut scriptum uideo Argathonius quidam gadibus q octoginta regnauit annos: cētum uiginti uixit: qd idem affirmat Plinius libro prædicto: hic ergo cunctos supra memoratos ætatis lōgitudinem superauit. Quippe qui tāto tempore regnauit quanto quidem: Alii complures uiuere posse lætarentur. ¶ Asinius etiam Pollio: Teste Valerio dicit: Hunc ad centesimum & trigesimum annum peruenisse.

¶ Viguit quoq; i. etiā usu ueneris semper ita: ut generaret filium post sextū & octogesimū annū: cui. s. filio: nomē fuit Methymato (Quidā tamē scripserūt Mechino) & reliqt quoq; i. etiā ppetuo studio culturæ: terrā fructiferam quā acceperat: scilicet in principio regni uastā. i. nullo fructu aut domicilio ornatam: & desertā. s. ab habitatoribus. ¶ Gorgias leontinus pceptor isocratis & cōpluriū. s. aliorū magni ingenii: felicissimus sua sententia. i. ut ipsemet de se iudicauit. Nā cū ageret annū centesimum & septimū (hic ex more minorē pposuit numerū) iterrogatus quapropter uellet remanere tam diu in uita: inquit quia nihil habeo. i. qd propter qd accusem. i. dānē senectutē meam. Quid sup. fuit aut lōgius aut beatius isto tractu. i. ductu uitæ. s. centū & septē annorū? q. d. fere nihil quia. Ipse iā ingressus alterū sæculum. i. cētenarium annorū: non inuenit ullā querelā in hoc. s. secundo sæculo neq; reliquit in illo: qa neq; iustā habuit querendi causam: neq; iniuste queri uoluit. ¶ Biennio &c. Xenophilus Calcidensis pythagoricus: idest sectator pythagoræ minor: idest iunior sup. fuit quam Gorgias biennio: id est spacio duorum annorum: sed non sup. fuit iferior: idest minor: felicitate. Siquidem ut aristoxenus musicus ait: ipse expers: idest immunis omnis incommodi humani; idest hominibus accidere soliti extinctus est in summo splendore perfectissimæ doctrinæ. ¶ Arganthonius autem Gaditanus & ita in ultimis hispaniæ natus regnauit tam diu quamdiu foret abūde uixisse etiam ad satietatem Rexit enim patriam suam octoginta annis cum accessisset ad imperium natus annos quadraginta & ita. cxx. annos uixit. Cuius rei sunt certi authores ut Cicero & Plinius & quos illi secuti sunt. Quin etiam Asinius Pollio. ASCĒsius

¶ Mechino nomen fuit. Apud Plinium natura. histori. vii. Methymathuus Hermolaus ambigit. Vera lectio castigatior hæc an illa. Suidas ait appellatum esse Schembam. THĒ.

OLI. ℂNõ minima pars Romani stili. Significat húc diligẽtissimũ fuisse re℞ gesta℞ scriptorẽ nõ iter iferiores cõnumerãdũ: qppe q Romanũ stilũ ꝓbe teneret. ℙ Huius regis cõforma. Lõgissimæ uitæ Argatõius fuisse uidetur: sed minus admirabilis tãta æui lõgĩqtas: si q̃ Herodotus tradit æthiopiũ: & si q̃ Herodotus. Thesias indorũ ætatẽ cõsiderare uoluerimus: nã cõstat utrosq; cẽtesimi: & uigesimi ãni supasse metã: Solinus de æthiopibus ultra meroẽ lgr sup exortũ solis: Macrobii æthiopes uocanť: dimidio.n.eo℞ potẽtior q̃ nostra ẽ uita hii Macrobii iusticiã colũt: amãt: eqtatẽ plurimũ ualẽt robore ꝑcipuo; &c. Itẽ alibi de idis. Apud thesiã legiť q̃sdã fœminas sibi semel parere na˚ osq; cano illico fieri: esse rursum gentẽ alterã q ĩ iuuẽtute cana sit nigrescat ĩ senectute. Vltra æui nostri terminos permanẽtem. ℙ Cõsumationẽ: Perfectionẽ: deductionẽ ad finẽ.

æthiopes unde Ethiopes: Dicti sunt ab αιθω q̃ latine est Cremo. οψις & uultus eo q̃ uultũ nimio solis ardore habeãt adustũ uel ab æthiope uulcãi filio q totã æthiopiam a se denoĩauit: est aũt æthiopia teste Solino in gentes moribus cultus & natura dissimiles distributa. Quos Herodo. dicit ĩsuper herodotus scitarũ regẽ legatis Cyri regis persarũ senes complures ostẽdisse qui centũ & uiginti annos peregerãt. ℙ Ctesias: Antiquissimus historiarum scriptor.

epimenides diutissime uixit T Epimenides: Hic phũs cretẽsis fuit Pythagoræ coetaneus teste apuleio de quo Laertius li. de uita phõ℞ fabulosa q̃dã narrať uť: nã dicit qđ a pře iussus ad pascua ducere oues circa meridiẽ diuertit in ꝓxiimã spelũcã ubi qnq̃gita & septẽ annis ppetuo sopore reqeuit: excitus q̃siuit oues: putabat eni se parũ obdormiuisse q̃s cũ nõ iueniret i ag℞ reuersus cũ uero agrũ i alterius ptãtẽ uenisse uideret & cũcta mutata eẽ ppenderet redit i oppidũ ubi a iuniore fře iã uetulo cognitus oẽm ex illo didicit rei ueritatẽ: deide philosophatꝰ ẽ: scripsitq; multa q̃ hoc loco referre nõ ẽ opus: mortuus ẽ ãt ãno ætatis suæ cẽtesimo qnq̃gesimo septimo: teste Phasgone libro de longeuis. Plini. dicit centesimo qnq̃gentesimo tertio; ut autẽ cretenses tradunt: teste Laertio ducentis nonaginta annis. ℙ Gnosius: Cretẽsis & gnosio uico oriundus.

nõ minima pars Ro. stili: ĩ tertio historia℞ sua℞ libro: cẽtũ illũ & trigita annos expleuisse cõmemorat. & ipse nũerosæ uiuacitatis haud puũ exẽplũ.

ℂ De Aetiopibus & indis.

 Vius regis consumationẽ annorũ minus admirabilẽ faciũt Aetiopes: quos Herodotus scribit cẽtesimũ & trigesimũ annũ trãsgredi: & Indi de q̃bus Ctesias q̃dẽ tradit.

ℂ De Epimenide Cnosio.

 T Epimẽides Cnosius: quẽ Theopõpꝰ dicit septẽ & qnq̃gita & cẽtũ annos uixisse.

ℂ De quibusdam Epiorum.

 Ellanicus uero ait quosdã ex gẽte Epio℞: quæ ẽ ps ætoliæ: ducẽtos explere annos: eiq; subscribit Damiates hoc ãpliꝰ firmãs Litoriũ quẽdã ex his maxima℞ uiriũ: staturæq; ꝑcipuæ trecentesimũ annum cumulasse.

ℂ De Dandone quodam.

 Lexander uero ĩ eo uolumie: qđ de Illyrico tractu cõposuit: affirmat Dãdonẽ quẽdam ad quigentesimum usq; annum nulla ex parte senescentem processisse.

 Ellianicus: Hic populus quosdã ætoliã incolentes no˚ e epiperos: uel ut alii dicũt epios: q olim dicti fuerũt helidẽes ducẽtos annos explere dixit: Cui damastes assentiẽs addit & illud. Lithoriũ quẽdã ex ea gente natũ uasti corpis & maxima℞ uiriũ hoiem tricẽtos annos uiuendo peregisse spaciũ uitæ satis admirabile: nobis ꝑsertim q uix nati uitã amittimus. Pli. hæc oia fabulosa eẽ: & ex errore annorũ ꝓuenisse quos alii sex mẽsiũ: alii triũ cõstituissent dixit Leonar. Are. i trãslatione basilii: ego inquit siue qs Titoni senectutẽ siue uiuacissimi apud nostros Mathusalem qui mille annos minus triginta dicitur uixisse &c.

 Lexander. alexander composuit librum de longitudine maris illyrici in quo ꝑter cætera memoratu digna illud ẽt refert. Dandum quẽdam ad quingẽtorum annorum ætatem sine senectute peruenisse: quia ĩ ea ætate senesceř nõ uidebať nullis animi & corporis uiribus debilitatus. ℙ Detractu illyrico: Quãtũ extendiť illyricũ mare. ℙ Nulla ex parte senescentem: Neq; animi neq; corporis uiribus deficientem: non sapientia non memoria carentem: quæ senectutis uitia esse solent.

ASCẽsius ℂ Nõ minima ps. i. nõ cõtẽptibilis sed egregius exercitor stili Ro. s. scribẽdo Ro. cõmẽorat i tertio lib. sua℞ historia℞: illũ. s. Argatoniũ expleuisse annos cẽtũ & trigita & i. ẽt ipe. s. Pollio haud paruũ imo magnũ exẽplũ uiuacitatis nũerosæ: qa ipe ẽt diu uixit. ℙ Huius &c. Aethiopes quos herodotꝰ scri. trãsgredi ãnũ. s. uitæ cẽtesimũ & trigesimũ & Indi de q̃bus Ctesias (aut ut Oli. scrib. Thesias) ãtiq̃ssimus scriptor: tradit idẽ. s. q̃ cẽtesimũ & trigesimũ ãnũ trãsgrediant: faciũt cõsũmatiõẽ ãno℞ huiꝰ regis. s. argãtõii mĩus admirabilẽ: qa nõ ẽ magnope mirãdũ i uno semel cõtigisse: qđ i uniuerso pplo quotidie fcř cõtigit. ℙ Et Epimẽides cnosius. i. cretẽsis (ꝓferť ãt Gnosius) phus quẽ Theopõpꝰ dicit uixisse ãnos septẽ & qnq̃gita & cẽtũ: hoc ẽ supa cẽtũ. sup. facit consumationẽ anno℞ huiꝰ regis mĩus admirabilẽ. ℙ Hellãicus uero ait quosdã ex gẽte epio℞ (q̃ ẽ ps aetoliæ Sũt ãt q ut Oli. epiporũ legãte sed qa oia uersa sũt nos q̃tũ possumꝰ meliorẽ seqmur lectionẽ) explere ãnos. s. uitæ: ducẽtos & Damiates seu ut alii scribũt damastes: subscribit. i. suffragať & assentiť eidẽ affirmãs hoc ãpliꝰ q̃ndã Litoriũ ex his maximarum uirium & staturæ præcipue: cumulasse annum: scilicet uitæ trecentesimum. ℙ Alexander uero historiographus & cõsmographus affirmat in eo uolũine quod cõposuit de tractu illyrico quẽdã Dãdona seu Dãdonem processisse usq; ad annũ quingentesimũ nulla ex parte senescẽtem. i. senio debilitatũ aut imutatum.

THE. ℂ Epipo℞. Pli. & Hermolaꝰ. Epeo℞ legũt. ℙ Litoriũ. Herm. apud Pli. Pictoreũ: sunt q clitoriũ malũt utrobiq.

SEd multo liberior: Cum plures fuerit Xenophōtes dubitari posset hoc loco de quo potissimū dicat: sed facile conijcit de Xenophōte atheniēsi philosopho dici Socratis discipulo quo primus oium philosophoꝝ historiā scripsit de quo supra satis dictū ē. Et Cice. in li. de senectute. Cyrus inqt apud Xenophontē eo sermōe quē moriēs habuit: cū admodū senex esset negauit se nunq̄ sensisse senectutē suam imbeciliorem factam q̄ fuisset in adolescentia: hic igitur in historiis suis liberalior fuit in præstanda hominibus uitæ longitudine; non enim dubitauit scribere latinorum regem: cuius nomen Valerius non ponit octingentos uixisse annos: eiusq; patrem sexcentos. περι γηρως hoc est de senectute. OLI.

SEd multo liberalius Xenophon: cuius περι γηρως legit̄. Is. n. latinoꝝ regē octigētis uitæ ānis dōauit. at ne pr̄ ei⁹ paꝝ bēigne acceptus uideret̄: ei quoq; sexcētos assignauit annos.

De cupiditate gloriæ. Caput. XV.

GLoria uero unde oriat̄: aut cuius sit habitus: aut q̄ rōne debeat cōparari: & an melius a uirtute uelut nō necessaria negligat̄: uiderit ii: quoꝝ i cōtēplandis huiusmodi rebus: cura terit̄: qbusq; ēt q̄ prudēter aīaduerterūt: facūde cōtigit eloq. Ego i hoc ope factis autores: & autoribus facta sua redderē: cōtētus: quāta cupiditas eius eē soleat: ꝑpriis exēplis demonstrare conabor.

GLoria uero: Scripturus de cupiditate gloriæ: eius diffinitionē & originem & habitū & modū ꝑtermittere uelle dicit: quoniā id magis phōrum sit q̄ scriptoꝝ: philosophi. n. de rebus disputātes ab earū semp diffinitione icipiūt: qa ois q̄ a rōne suscipit̄ de aliq̄ re istitutio debet a diffinitione ꝓficisci ut itelligat̄ qd sit illud de quo disputat̄: scriptores uero res gestas dictis illustrare ac celebrare suis & factis auctores & auctoribus facta reddere cōtenti sunt: itaq; gloriæ diffinitione ꝑtermissa tātū eoꝝ exēpla subiūgit: q eius cupidi fuisse uideantur. Gloria uero ut a multis diffinit̄ est frequens fama cū laude: quā Cice. tribus rebus cōstare dicit. Si diligit multitudo: si fidē habet: si cū admiratione q̄dā honore dignos putet. ¶ Vnde oriat̄: An a magnitudine animi: an ab ambitione. ¶ Cuius sit habitus: Electiuus an cōtemptiuus: nā si ab Ambitiōe proficiscit̄: uiciū est: & tūc habitus est cōtēptiuus: si ab animi magnitudīe uirtus: & tūc est habitus electiu⁹. ¶ Aut q̄ rōne debeat cōparari: An reb⁹ bellicis an domesticis: nā ex rerū publicaꝝ administratiōe uel ex bellis gerēdis: uel ex studiis lraꝝ gloria cōparatur. Socrates uero dicere dolebat uiā ad gloriā ꝓximā eē & q̄si cōpendiariā: siqs id ageret q̄lis haberi uellet: talis esset. An melius a uirtute negligat̄. Sicut nōnulli philosophi ꝓcepta de cōtēnenda gloria tradiderūt: cum ipsi tamē apetisse gloriā maxime uisi sint: qa teste Cice. trahimur oēs studio laudis: & optimus qsq; maxime gloria ducit̄. Et illi ipsi philosophi. libellis illis: quos de cōtēnēda gloria scribūt nomē suū inscribūt: i eo ipo i quo ꝓdicationē nobilitatemq; despiciūt ꝓdicari se & nominari uolūt sed est fortis & magnanimi uiri gloriā nō apetere: & sola suoꝝ recte factoꝝ cōsciētia cōtētos eē: sepe uiris maior gloria spreta redit. ¶ Quasi nō necessaria: q̄si satis sit cōsciētia recte factoꝝ in cōtemplādis eiusmodi rebus. Philosophi origines uiroꝝ atq; uirtutū & uniuscuiusq; habitum diligenter inquirunt. ¶ Animaduerterunt: Viderunt hi qui prudenti cogitatione sunt assecuti: & illud diserte uerbis tradere possunt: & ita suum meritum extenuat Valeri. cum se neq; sapientem: neq; profiteat̄ eloq̄ntē. ¶ Factis auctores: Quotiēs res gestæ mēoriæ ꝓducūtur: tūc auctores factis & auctorib⁹ facta reddunt̄: qa & q̄ fuerint & a qbus facta ducere solēt imo res gestæ sine eaꝝ auctoribus mēorari ferme non possunt. Socrates phūs

¶ Sed Xenophō. s. Athenie. multo liberius sup. mētitus est aut scripsit: aut multo liberalius. i. largius dedit uitæ humanæ: cuius. s. Xenophōtis opus sup. aut liber: περι. i. de γηρατος. i. senectute: legit̄ Is enim donauit (propter hoc uerbum legam liberalius: aut liberalior sup. fuit) regem latinorum octingentis. i. octies cētū annis uitæ at ne pater eius. s. dicti regis uideretur acceptus. s. a Xenophōte parum benigne assignauit quoq; ei sexcentos annos hoc autē dicit author cum risu quodam: fabulosam uidelicet existimans talem uitam. Neq; tamen illis subscripserim q Matusalem aut alterius in biblia nostra cōmemorati annos ad spaciū trimestre reuocant: Nā non est uerosimile eūdē authorē uidelicet Mosem i uno eodēq; ope uarias anni ratiōes fuisse secutū: at de solaribus ānis q. xii. sūt mēsiū locutū eē cōstat cū dicat. Vixit āt heber trigīta q̄tuor ānis & gēuit reu: Vixitq; phalech post q̄ genuit Reu ducētis nouē annis & gēuit filios & filias &c. ubi si de iisdē ānis loqtur nō ē dubiū de magnis loq: tū si de trimestribus loquat̄ Phalech fuerit dūtaxat octo ānorū & sex mēsiū cū genuerit: qd ex alii quoq; multis conuincere licet. Mirabilē etiā uitā Ioannis de tēporibus memorat Gaguinus in compēdio historiæ gallicæ. ASCEsius

GLoria uero aut unde oriatur aut cuius habitus sit. i. utrum uirtutis an uitii: uel an electiuus an contēptiuus: seu eligibilis an cōtemptibilis: aut qua ratione. i. uia & modo debeat comparari. i. acquiri: & an melius negligatur & uirtute. i. homine studioso uirtutis quasi non necessaria: scilicet ad assecutionem ueræ uirtutis: uiderint. i. permitto ut uider (est enim uerbum concessiui modi) i quorum cura teritur. i. absumitur in huiusmodi rebus contemplandis. i. i speculatione talium rerum: quibusq. i. & quibus cōtigit. i. datum est etiam eloqui facunde quæ animaduerterunt. i. considerauerunt & excogitauerunt: quæ res necessaria est ad traditionem debitam unde contemnendi qui hāc partem contemnunt. Ego contentus in hoc opere reddere: id est assignare factis: id est rebus gestis authores: scilicet qui eas fecerunt & authoribus facta sua conabor demonstrare exemplis propriis: id est aptis quanta cupiditas eius: scilicet gloriæ soleat esse.

¶ Latinorum Plini. histo. natu. vii. Xenophon Impetrum Pultinorum insulæ octingentis: atq; ut parte mentitus filiū eius sexcētis ait uixisse: quidam Valeri codices habent etiam laminorum. ¶ Cuius legitur: emenda περι γηρως legitur ex antiquis codicibus cuius extat opus de senectute. THE.

OLI. Lunæ defectus p ostéro

℞ Dicit.n.lib.i.ca.ulti:L.Sulpicius Gallus ĩminẽtẽ lunæ defectũ ne pośtéro excipẽrẽt milites pdixit; futurã additis rebus causisq; defectionis; ut non post lunæ defectũ territos milites hortatus fuerit: sed ne terrerent futurã elypsim pdixisse. Quintilianus quoq; lib.i. De astrologia q̃ oratori necessaria eẽ pbat: an uero cũ pericles inquit: athenienśis solis obscuratione territos milites redditis causis eius rei metu liberauit. Aut cũ Sulpicius ille gallus in exercitu. L. Pauli de lunæ defectione disseruit ne uelut pdigio diuinitus facto militũ aĩ terrerent: non ne uideẽ usus oratoris officio. ℞ In oi genere lraũ. Quia liberalibus artibus operã dederat. ℞ Luna defecisset: passa eẽt eclypsim q̃ fit tpe noctis & in pleniluñio. solis uero defectus semp in die: uacua existẽte luna: nam in nouissima & prima luna fit solis defectus teste Plinio lib.ii. ℞ Siderũ natura. Quomõ luna soli ppẽdiculariter opposita lumẽ eius excipiat: defectũq; pariat: sydera quoq; uno plærũq; momento uel puncto ita concurrunt: ut alii aliud obstet ne lumen effundere possit.

Spurina aruspex

S Purinæ. Suetonius ĩ uita Cæsaris: spurinã inquit irridẽs Cæsar. & ut falsum arguẽs: q sine ulla noxa sua idus martiæ adessent: q̃q̃ is uenisse qdẽ eas diceret: sed non præteriisse. Introiuit curiam spreta religione. ℞ Quam urbs Romana uoluit: Hoc ad assentationem dixit: q Romani maluissent spurinam falsum fuisse q̃ Cæsarẽ eo die cadere quẽ immortalem uoluissent. ℞ Fatales pestiferos & si bi mortales: qui.s. fata minarẽtur. ℞ Ad officium; salutandi gratia: qui forte iacebat morbo implicitus. ℞ Idus martias; cõstat idibus martiis cæsum fuisse Cæsarem in senatu: teste Ouidio. fastorum libro tertio circa finem.

S Ed ut alienigena: Pericles ut supra diximus multis in locis: & præsertim in cap. de eloquentia anaxagoræ discipulus fuit a quo in maximarum rerum scientia fuerat exercitatus Astrologiæ ergo peritꝰ athenienses ciues subita solis obscuratione deterritos habita concione metuere uetuit: q eius rei causas ura pceptore dedicerat sic illos edoceret Frontinus tamen lib.i.ca.ulti. aliter sentire uideẽ.

Fulmen unde

dicit.n. pericles cũ in castra eius fulmẽ decidisset terruissetq; milites aduocata cõcione lapidibus ĩ cõspectũ omniũ collisis ignem excussit: sedauitq; cõturbationem cum docuisset similiter nubium attritu excuti fulmen.

ASCẽsius

℞ Nam cum esset legatus Lucii Pauli.s. Aemylii: gerentis bellum aduersum Persen regẽ.s. Macedoniæ: ac luna defecisset subito.i. eclipsim passa esset nocte serena: & exercitus noster: idest romanus territus eo .s. defectu lunæ: ueluti quodam diro monstro.i. portento mali ominis: amisisset fiduciam conferendi manus cũ hoste: ipse disputando peritissime de ratiõe cæli.i. motuũ eius & natura syderum: ut eorum quædã duplici mouerentur motu: & quomodo per ĩterpositionẽ terræ inter solẽ & lunã: lũna quæ a sole lumen mutuaẽ deficeret: misit eũ.s. exercitũ Romanũ: alacrẽ ĩ aciẽ. Itaq; artes liberales Galli.s. Sulpitii: dederũt aditũ.i. accessum aut medium illi inclytæ uictoriæ Paulianæ. Quia nisi ille.s. Gallus uicisset.i. expulisset metum nostrorũ.i. romanorũ militũ: imperator Romanus.s. Aemylius non potuisset uincere hostes. ℞ Spurinæ &c. Scientia.s. diuinandi extĩspiciis & aliis speciebus: spurinæ.s. Aruspicis: apparuit quoq; efficacior.i. ueracior in cõspectandis monitis deorũ.s. de morte cæsaris q̃ urbs Roma uoluit.s. postea q̃ Cæsarẽ desiderare cœpit. Enim pro qa ipẽ pdixerat cæsari.s. Iulio ut caueret pximos triginta dies quasi fatales.i. illi fatũ.i. mortẽ minãtes: quorũ.s. xxx. dierum ultimus erat idus Martiæ: eoq;.i. & ideo aut & eo die: cũ forte uterq;.s. tã cæsar q̃ spurina cõuenisset forte mãe in domũ domitii Caluini ad officiũ.s. salutãdi: aut amice uisitãdi(qd nõ a casu faciebãt: sed a casu erat q una hora conuenerãt)cæsar sup. ait spurinæ: ecqd.i. en qd ais: scis idus Martias iã uẽisse? & is.s. spurina sup. respõdit. ecqd.i. nũ qd scis illas.s. idus nõdũ pterisse? Alter.s. cæsar abiecerat timorẽ tanq̃ tpe suspecto exacto.i. pterito: Aliter.s. spurina arbitratus est ne qdẽ.i. nõ ẽt extremã partẽ eius.s. diei aut tpis: eẽ uacuã piculo. Vtinã(igr p solitã adulationẽ author)auguriũ fefellisset potius aruspicẽ.s. spurinã: q̃ securitas.i. carẽtia timoris fefellisset parẽtẽ pñæ.s. Cæsarẽ. ℞ Sed ut scrutemur alienigena: idest extrema exempla(Et declinatur hoc loco alienigenus.a.um.)Cum.i. quando sole obscurato repente: athenæ perfusæ inusitatis tenebris agerentur: idest concuterentur sollicitudine, credẽtes interitum portendi sibi denuntione: idest indicio aut ostento cælesti.

Nã cũ.L. Pauli: bellũ aduersũ regẽ Persen gerẽtis: legatus eẽt: ac serena nocte subito lũna defecisset. eoq; ueluti diro quodã mõstro pterritus exercitus noster manus cũ hoste cõserẽdi fiduciã amisisset de cœli ratione: & syderum natura pitissime disputãdo, alacrem eum in aciem misit. Itaque illi inclytæ paulianæ uictoriæ liberales artes Galli additum dederũt. quia nisi ille metum nostrorũ militũ uicisset: iperator romãus uincere hostes nõ potuisset.

S Puriæ quoq; ĩ cõsectãdis deorũ mõitis efficacior scietia apparuit: quam Vrbs Romana uoluit. pdixerat. C. Cæsari: ut proximos. xxx. dies quasi fatales caueret: quorum ultimus erat idus martiæ. Et cum forte mane uterq; in domum Caluini Domitii ad officiũ cõuenisset. Cæsar spurinæ: ecqd scis idus martias iã uenisse? & is. ecquid scis illas nõdũ præteriisse? abiecerat alter timorẽ tanquam exacto tpe suspecto: alter ne extremam quidem eius partem periculo uacuã esse arbitratus est. utinam aruspicem potius auguriũ: quã patriæ parentem securitas fefellisset.

℞ Externa. De Pericle.

S Ed ut aliẽigena scrutemur: cũ obscurato repẽte sole iusitatis pfusæ tenebris Athenæ solicitudine agerẽẽ. iteritũ sibi cœlesti denũtiatiõe portẽdi credẽtes: Pericles pcessit ĩ mediũ: & q̃ a præceptore suo Anaxagora pertinentia

¶ Ad ſolis & lunæ curſum. q̃a ut ſupra diximus cum hemiſperium lunæ ſolari ſit inferius lunaq; ſemper tendat in obliquum forte cum ad perpendiculum ſoli fuerit oppoſita: eius excipit radius ut ad nos peruenire nõ poſſint & inde ſæpe tenebræ ſuperinducuntur. ☞ Vano metu. Qui ratione eorum animos occupauerat. Q Vantũ porro: Plurimũ arti tribuit Alexãder: q a nullo pingi nec fingi uoluerit: niſi ab his q oĩum p̃ſtãtiſſimi ſuo tpe forẽt: Apelle. ſ. atq; Lyſippo. De q̃bus Horatius epiſtolarũ li. ulti. Rex ille poema q tã ridiculũ tã care ꝓdigus emit edicto uetuit: ne qs ſe p̃ter Apellẽ pingeret: aut alius Lyſippo duceret æra Fortis alexãdri uultũ ſimulãtia. Ci. quoque epiſt. ad L. Luceiũ. Neq;. n. Alexãder inq̃t ille gratiæ cã ab Apelle potiſſimũ pĩgi & a lyſippo fingi uolebat ſed qd' illoꝝ artẽ cũ ipſis tũ ẽt ſibi gloriæ fore putabat: atq; illi artifices corporis ſimulacra ignotis nota faciebant. fuit. n. Apelles pictor eximius p̃ria couus. Ingenio & g̃ria ut iq̃t Quĩti. p̃ſtãtiſſimus: q teſte Plinio: oẽs prius genitos futurosq; poſtea ſupauit. & arti ſuæ hoc ẽ picturæ plura ſolus ꝓpe q̃ cæteri oẽs cõtulit. Sũme laudauit Plini. Venerẽ ab eo pictã exeuntẽ e mari: q̃ poſtea Romã adductã Diuus Auguſtus dicauit in tẽplo Cæſaris. Cuius inferiorẽ partẽ corruptã q reficeret nõ potuit reperiri: ĩchoauit & aliã teſte Plinio q̃ ſuperaturo ẽt illã ſuã priorẽ ĩuidit mors pacta parte. nec q ſuccederet operi ad p̃ſcripta liniamẽta iuẽtus nõ eſt: unde Cic. lib. i. epiſtolarũ ad lẽtuliũ: Nũc ut apelles ueneris caput: & ſumma pectoris politiſſima arte p̃fecit. reliq̃ partẽ corporis inchoatã reliq̃t. Itẽ in li. officioꝝ. iii. nemo pictor re ptus ẽ: q Veneris eã ptẽ q̃ Apelles inchoatã reliq̃ſſet abſolueret. oris. n. pulchritudo reliq corpis imitãdi ſpẽ auferebat pinxit & Alexãdrũ magnũ fulmẽ tenẽtẽ ĩ tẽplo Epheſiæ dianæ: & fulmẽ extra tabulã uideri ſcribẽtes meminerũt. refert itẽ Pli. q pinxit ea q̃ pingi nõ poſſunt: tonitruã fulgetras: ſulgura & ſimilia q̃ re nõnulli ſerunt: q Alexander Magnus a nullo alio poſſe pingi edicto poſito capitali edixit Lyſippus fuit ĩ arte ſculptoria artifex clariſſimus de quo Martialis. Nobile Lyſippi munus opuſq; uides nã ſpirantes uultus atq; ora ſimillima uiuis & deniq; animoſa ſigna fingere uidebatur. Et teſte Quintiliano ad ueritatem optime acceſſit & ad ſexcenta decem ſignoꝝ opera effeciſſe dicitur. OLI. Lyſippi fingi tãtũ uoluit

ad Solis: & lunæ curſum acceperat: diſſeruit. nec ulterius trepidare ciues ſuos uacuo metu paſſus ẽ.

¶ De alexandro rege.

QVãtũ porro dignitatis a rege Alexandro tributũ arti exiſtimamus: q ſe & pĩgi ab uno Apelle: & fingi a Lyſippo tãtummodo uoluit.

¶ De Vulcano Alcamenis.

TEnet uiſentes Athenas Vulcanus Alcamenis manibus fabricatus. p̃ter cætera. n. p̃fectiſſimæ artis ĩ eo p̃currẽtia indicia: ẽt illud mirãt: qd ſtat diſſimulatæ claudicatiõis ſub ueſte leuiter ueſtigiũ rep̃ſentans: ut nõ tãq̃ exprobratum uitium: ita tanquam certam: propriamq; dei notam decore ſignificans.

¶ De Venere Praxitelis.

CVius coniugem Praxiteles in marmore

TEnet uiſentes. Alchimẽides hector egregius uulcanũ Athẽis arte finxiſſe dr. ut cũ illi adici nihil poſſe uideret: tñ id maxime ſuſcipiẽtes delectabat q ſub ueſte claudicatio forme diſſimulata exprimebat atq; ita ut nõ tanq̃ exprobratũ uitiũ: ſed dei certã notã ꝓpriãq; declararet: Ci. lib. de natu. deorũ equidẽ laudamus eſſe athenis uulcanũ eũ quẽ fecit Alchimedes: in quo ſtante atq; ueſtito appareat claudicatio non deformis: claudum igitur habemus deum quoniam de Vulcão ſic accepimus. ☞ Tenet. Remoratur & delectat. ☞ Diſſimulatæ claudicationis: Quia ſic accepimus de Vulcano claudicationem diſſimulaſſe. Vulcani claudicatio

CVius cõiugẽ. Praxiteles iter ſtatuarios gloria prius: uel certe ſũmus de quo multa Pli. li. xxxvi. natu. hiſt. Sed inter cætera dicit. duas ſculpſiſſe ueneres. alteram cnidiam hoc eſt quæ Cnidi colebat: quæ non ſolũ ibi: ſed in toto terrarũ orbe p̃cipua fuit. q̃ ut uiderent multi cnidum nauigarũt: alterã uelata ſpẽ quã quidam prætulerunt: optime ſeuerũ id atq; pudicum arbitrantes: nam quæ Cnidi fuit: ac cnidus coempta effigies deæ fauente ipſa dea ut creditur facta artificio tanto: ut nõ eſſet a libidinoſo complexu ſatis tuta: ferũt. n. quẽdã eius amore correptũ cũ noctu delituiſſet in tẽplo: ſimulacro coheſiſſe: eiuſq; cupiditatis ẽt indicẽ maculã. multa huius ſimulacra Romã deportata fuerũt q oia Plin. commemorat. De hoc quoq; mẽtionẽ facit Quinti. li. ii. de inſtitutiõe oratoria ubi dicit: Si Praxiteles ſignum aliquod ex molari lapide conatus eẽt exculpere parium marmor mallet rudeat ſi id artifex expoliſſet: plus in manibus fuiſſet quã in marmore. Praxiteles ſtatuarius

¶ Pericles ꝓceſſit in medium & diſſeruit ea quæ acceperat a præceptore ſuo Anaxagora: pertinentia ad curſum ſolis & lunæ: nec paſſus eſt ciues ſuos trepidare ulterius metu uacuo: ſcilicet rationis. aut uano quia eclipſis ſolis naturalis eſt: per interpoſitionem lunæ. ☞ Quantũ &c. Porro. i. ſed: quantũ dignitatis exiſtimamus tributum arti. ſ. pingendi & fingendi ſeu ſculpẽdi: ab Alexandro. ſ. magno: rege. ſ. maximo & primũ macedoniæ: q uoluit: etiã edicto: ſe & pĩgi ab uno. i. ſolo apelle. ſ. pictore optimo: & fingi. i. ſculpi tantũ. i. dũtaxat a Lyſippo optimo ſtatuario. q. d. plurimum. ☞ Tenet &c. Vulcanus. i. ſtatua Vulcani: fabricatus. i. ſculpta & ficta: manibus Alcamenis (ſunt tamen qui alchimenis nec deſunt qui alchimenidis legant) tenet. ſ. ſuſpenſos ac irretiti ne ꝓcedãt: donec p̃ſpexerint: uiſentes. i. uiſitãtes Athenas: Enĩ. i. q̃a p̃ter cætera indicia. i. ſigna & teſtimõia: perfectiſſimæ artis p̃currentia. i. ſtatim ſe oſtentantia in eo. ſ. Vulcano: etiã mirãtur. ſ. uiſentes athenas: illud q ſtat repræſentans. i. indicãs leuiter ueſtigium claudicationis diſſimulatæ. i. tectæ quantum fieri poteſt more claudicantium: ſub ueſte. ſ. cruribus eius ſuperinducta. ſignificans ut uitium. ſ. claudicationis non tãquam exprobratum. i. uitio datum deo ita ſignificans decore. i. honeſte tanq̃ certam & propriam notam dei. i. indicium quo ipſe dignoſcatur a cæteris diis: ut enim nos ſanctis diſcrimina damus in pingendo & fingendo ita illi idolis ſuis. ☞ Cuius: ſcilicet Vulcani coniugem: ſcilicet Venerem praxiteles ſtatuarius optimus collocauit in templo Cnidiorum. ASCẽſius

OLI. ℭSpirantem. Viuentem. Vir. excudēt alii spirantia mollius æra. Credo equidem uiuos ducēt de marmore uultus. In templo cnidiorum. Cnidio: una ex quinq; ciuitatibus doricæ græciæ. ubi templum fuit ueneris. & hoc simulachrum quod praxiteles sculpsit tanta ut diximus arte ut a libidinoso complexu non fuerit satis tutū adeo uerā ipsam deā referebat. ℣ Parꝝ tutā: qa uitiū illi inferre uoluit adolescēs uiuum putans esse corpus. Q Vo excusabilior. Quātū praxiteles arte sua naturā sit imitatus: hinc facile coniici pōt: q eius simulacra uiuis adeo simillima eē uidebāt. ut fallerēt bruta. fallerent hoies ea ꝓspiciētes: æquꝰ uisa eq; statua himnitū edidit nō fictā sed uerā arbitratꝰ eq. canis pari rōne ad picturā latrauit. Taurꝰ ad æneæ uaccæ simulacrū. miro desiderio cōpulsus ē: hoc in brutis euēisse minus mirꝝ ē cū hoies ratiōis pticipes fuerūt eodē errore decepti. ℣ Excusabiliorē. Maiori excusatione dignus. Quid. n. uacua rōnis aialia. Digniora sunt excusatione animalia rōne carētia. si sūt a simulacris siue picturis ueritatis errore decepta cū hominē audiuerimꝰ rationis participē libidinoso impulsu cōmotum marmoreā statuā fuisse cōplexū. ℣ Sacrilegā cup. Quia deā ipsā & n̄ simulacrū uiolare concupiuit. C Aeterꝝ: Natura plærūq; artē sui æmulā & imitatricē eē passa ē: nō nunq̄ uero hoc illi tanq̄ inuidia denegauit: sed qđ natura ꝓhibuit cassus sæpe cōcessit. Cice. lib. i. de nat. deo. Nulla iqt ars imitari naturæ solertiā pōt. ℣ Aemulā: imitatricē: ut ars plærūq; natura possit imitari: ut supra in fictoribꝰ atq; pictoribus ostēdimus. ℣ Fesso labore: Cū cogitatiōis uires assumptæ fuerint iceptū opus pficere nō ualeāt. ℣ Qđ sūmi artificis. Euphrāor teste Quīti. de isti. ora. pictor fictorq; fuit ætate sua laudatissimus: dicit. n. Euphranorē admirādū facit q & cæteris optimis studiis iter ꝑcipuos pingēdi fingēdiq; idē mirus artifex fuit pr̄ia isthmos. Vir docilis & laboriosus: & in oi genere excellēs q cū .xii. deos cōsessum iouis hōestātes sex. s. a dextris & totidē a sinistris pigeret athenis Neptuni imaginē tāta ē arte cōplexus ut iouis de īde augustiorē ac uenerabiliorē eū uellet repsentarꝫ nō posset q artis uim oēm in supiori pictura cōsumpsisset & hoc mō ars suo labore irrita ē a natura destituta. ℣ Eupharōis ma. Pictoris sua ætate clarissimi: de quo Iuue. saty. iii. hic aliqd ꝑclarꝝ Euphranoris aut Polycreti. ℣ Maiestatis coloribus: in pingendo neptuno colores adhibuit qui ad exprimendam maiestatem essent idonei. ℣ Omni impetu: Omnibus uiribus. ℣ Assurgere: extollere se & peruenire.

Euphranor statuarius & pictor

quasi spirantem in templo Cnidiorum collocauit propter pulchritudinem operis a libidinoso cuiusdam complexu parum tutam.

Q Vo excusabilior ē error eq: q uisa pictura eq: hinitū edere coactꝰ ē & canū latratus aspectu picti canis īcitatꝰ taurusq; ad amorē: & cōcubitū æneæ uaccæ Syracusis nimiæ similitudinis irritamēto cōpulsus. Quid. n. uacua rōnis aiantia arte decepta miremur? cū hois sacrilegā cupiditatē muti lapidis lineamētis excitatā uideamꝰ?

ℭQuædam nulla arte effici posse. Caput. XII.

C Aeterum natura queādmodum sæpenumero æmulam uirium suarū artem esse patitur: ita aliquando irritam fesso labore dimittit. qđ sūmmi artificis Euphranoris manus senserunt. Nam cum Athenis. xii. deos pingeret. Neptuni imaginē: quā poterat excellentissimis maiestatis coloribus cōplexus est: perinde ac Iouis aliquanto augustiorē representaturus. Sed omni ipetu cogitationis in superiori ope assumpto: posteriores eius conatus assurgere: quo tendebant: nequiuerunt.

ℭDe Timante pictore.

Q Vid ille alter æque: nobilis pictor luctuosum imolatæ Iphigeniæ sacrificium

Timātes pictor

Q Vid ille alter: Hic Timātes fuit pictor eximius parrhasii æmulus quē supasse dr̄ i aiace pīgēdo: uerꝫ iter cætera eius igēii mōumēta Iphigēia oratoꝝ laudibus celebrarꝫ q̄ ante aras pitura eēt cū mœstos pinxisset oēs & mœsticiæ oēm imaginē cōsumpsissent: pr̄is ipsis uultū uelauit: quē iā digne nō poterat ōndere de quo Quinti. li. ii. isti. oratoriæ. Quid nō ofone opiēda sunt q̄dā q siue ostēdi nō debēt siue exprimi ꝓ dignitate nō possunt: ut fecit Timātes in ea tabula q̄ coloteū uicit: nā eū in iphigeniæ imolatione pinxisset tristē Calcātē tristiorē Vlyssem addidisset Menelao quē sūmū poterat ars efficerꝫ mœrorē cōsumptis affectibus nō reperiēs qđ digne mō pr̄is uultū posset exprimere uelauit ei caput & suo cuiq; aīo dedit existimādū. ℣ Eq: Similiter euphranor. ℣ Imolatū aphiginæ: Nota est fabula cū græci ad Aulidē uenissent agamēnō Dianæ ceruā ignarus occidit. Vnde irata dea flatus uētoꝝ sustulit quare cum nauigare nō possent: & pestilentiā sustinerent consulta oracula dixerunt Agamemnonio sanguine placandum esse Dianam: ergo cum ab Vlysse per nuptiarum simulationem adducta iphigenia cum in eo esset ut imolaretur numinis miseratione sublata est: & ceruā supposita & translata ad Tauricam regionem regi Thoāti tradita est: sacerdosq; facta Dianæ: cui cum humano sanguine sacrificaret ex ueteri consuetudine numen placaret: agnouit fratrem hostem qui post occisam matrem & egistum in ultionem patris factus exul regno pulsus raptaq; sibi Hermione coniuge a Pyrro: furiosus factus accepto oraculo deponendi furoris causa cum amico Pylade colcos petierat: & cum his occiso Thoante simulacrum sustulit absconditum in fasce lignorum & cum fratre Horeste aufugit.

ASCēsius

ℭQuasi spirantem. i. spiritū uitalē trahētē in marmore: in quo incisa est: entem sup. parum tutam. i. defensam a cōplexu libidinoso cuiusdam: scilicet adolescentis: propter pulcritudinem operis: quia eius amore captus erat. ℣ Quo. i. propter quod: error equi est excusabilior: quia simili errore homo captus ē: qui. s. equus uisa pictura equæ. s. a praxitele formatæ: coactus est edere hinnitū & latratus canū est incitatus aspectu canis picti: & taurus

compulsus est ad amorē. Et cōcubitū uaccæ æneæ.i.ex ære factæ syracusis irritamento.s.ꝓuocatione nimiæ similitudinis.s.cum uiua. Quid enim miremur animalia uacua rationis decepta arte.i.per artem: cum uideamus sacrilegā cupiditatē hoīs (audentis.s.sacrā imaginē polluer) excitatam lineamētis lapidis muti? q̄si dicat frustra.

Ceterū.i.sed: quēadmodū natura patitur sæpenumero artem esse æmulam.i.proxime ad æquiperationem imitatricē uiriū suarū: ita dimittit.s.arte aliq̄do irritā.i.frustratā: labore fesso.i.fatigato. Qd'.i.quā rem māus euphranoris summi artificis.s.in pictura senserūt.i.expꝑtæ sunt. Nā cū pingeret athenis.xii.deos: ut opinor selectos quos Varro enumerat complexus est imaginē neptuni coloribus maiestatis q̄.i.q̄tū poterat excellētissimis: ꝑinde.i.sic tamē aut eo aīo ac sup.eēt repꝛsentaturus iouis sup.imaginē augustiorē.i.maioris maiestatis aliq̄to: sed oī īpetu.i.uirtute cogitatiōis absumpto.i.exhausto ī ope supiore: hoc ē ī pictura neptūi: conatus eius posteriores.s.ad pingēdū iouē augustiorē: nequerūt assurgere quo tēdebāt: hoc ē ad augustius opus. Quid. modus interrogandi continuationi inseruiens: Ille alter pictor nobilis.s. Timantes.

referēs: cū Calchātē tristē: mœstū Vlyssē: clamātē Aiacē: lamētātē Menelaū circa arā statuisset: caput Agamēnonis iuoluēdo: nōne summi mœroris acerbitatē arte exprimi nō posse cōfessus ē? Itaq; pictura ei⁹: aruspicis: & amici: & fratris: & lachrymis madet: pr̄is fletū spectantis affectu existimandum reliquit.

CDe alio pictore.

AT ut eiusdē studii adiiciā exēplū: ꝓcipuæ artis pictor equū ab exercitiōe uenientē: mō nō uiuū labore īdustriæ suæ cōprehēderat. Cuius naribus spumas addicere cupiēs: tantus artifex in tā paruula materia multū: ac diu frustra tenebatur. īdignatione deīde accēsus spongiā omnibus ībutam coloribus forte iuxta se positam apprehēdit. & eam ueluti corrupturus opus suū tabulæ illisit: quā fortūa ad ipsas equi nares directā desyderium pictoris coegit explere. Itaq; quod ars adumbrare non ualuit: casus imitatus est.

OLI.

CReferēs: Pictura sua repræsentans. Calcantē tristē: Qui uates sic poscer fata ꝑdixit ut Agamēnonio sanguine dea placaret. Tristis erat cū regiā stirpē uideret imolari. Mœstū Vlyssem: Qui per falsas Achillis nuptias iperatā a matre Iphigeniā ad tā crudele sacrificiū duxit. Clamātem Aiacē: Qd humāo sanguie nū ina placaret. Lamētantē: Menelaū. Qd dū uideret gēus imolari. Inuoluendo caput: Quia patris dolorē satis digne exprimere nō posset ueste eius caput obduxit ut aīs hominē patris dolorē existimādū reliqrit.

Pictoris opus

PRæcipuæ artis: Sūt q putāt hunc fuisse Atellē: de quo supra satis dictū ē. Sed teste Plinio lib.xxxv. fuit Nealces & in cane pigēdo Protogenes: de quo sic ait Protogenes floruit pr̄ia Phicanus gēns Rhodiis subiectæ. Paulo infra ubi loqr de eius pictura est in ea canis mire factus: ut quē pariter casus & ars finxerit nō iudicabat se exprimer ī eo spumā anhelātis: cū in reliq oī pte qd difficillimū erat sibi ipse satisfecisset displicebat āt ars ipsa nec minui poterat: ut uidebar nimia ac lōgius a ueritate discedere: spumaq; illi pingi nō nasci ex ore anxio animi cruciatu: cū in pictura uerum esse nō uerisimile uellet absterserat sæpius mutaueratq; penicilū nullo mō sibi approbās postremo irat⁹ arti q intelligeret: spongiā impegit īuiso loco tabulæ ex illaq; reposuit ablatos colores q̄liter cura optauerat: fecitq; in pictura fortuna naturā hoc exēplo similis: & Nealcē successus in spuma equi similiter spōgia impacta secutus dicir cū pingeret popizōta retinētem panem: ergo cōstat in pictura plus casum ualuisse q̄ artem eo q equi artificiose depicti cum narribus spumas ars reddere nō posset: casus attulerit. Modo ut ferme uiuum: Ac si diceret nihil illi deerat ꝑter spiritū. Spumā adiicere: quibus hanelātis & a cursu redeuntis equi signa referret. Tā paruula materia: Vtpote spumas addere naribus qd' uidebar eē facillimū: & ī eo tamē ars est a natura deceptā ut efficere nō ualuerit q ipse sperauerat. Casus attulit: Hinc illud dictum probari pōt casus ubiq; ualet sp tibi pendat hiatus &c. Item plus & enim fati breuior ualet hora benigni q̄ si te ueneri commendat epistola marti.

CReferēs.i.ad uiuū coloribus exprimēs. sacrificiū Iphigēiæ filiæ Agamēnonis imolatæ diāæ iratæ ob ceruā ī aulide cæsam: cū statuisset circa arā Chalcātē.s.uatē & uolūtatis deæ iterp̄tē: tristē ob talē denūtiationē: Vlyssē mœstū.s.uultu. Aiacē.s. Thelamōiū ut opinor sed putē legēdū orestē: clamātē.s.ꝑ uehemētia doloris & Menelaum.s.patruū eius: lamētātē.s.ꝑ maiore dolore. (Est.n.auxesis: nā plus ē mœstū eē q̄ tristē & pl⁹ exclamātē ꝑ mestitia q̄ mœstū eē: & adhuc plus lamētātē q̄ clamātē: qa lamētatio supaddit q̄rulā uocē) statuisset dico supiores circa arā in dicta dispositiōe: iuoluēdo.s.psona aut ueste lugubri: capitiū uulgo dicimus: caput agamēnonis.s.patris eius: nōne cōfessus est acerbitatē sūmi mœroris q̄lis est p̄nus ac maternus in cæde imerita liberorū: nō posse exprimi arte.q.d.haud dubie. Itaq;.i.& ita: pictura eius madet lachrymis aruspicis.s.Chalcantis: & amici.s. Vlyssis: & aiacis: & fratris.s.Menelaii: q frater erat agamēnonis (uerū legēdū putē supius ut dixi) Orestis: & hic Aruspicis: & amici: & fratris & patrui) reliqt existimādū.s.iudicādū fletū pr̄is.s.agamēnonis affectu spectantis. Atq; ut adiiciā exēplum eiusdē studii.s.pingēdi: Pictor præcipuæ artis.s.Nealtes: cōprehēderat labore suæ industriæ equū uenientē ab exercitatiōe.i.fatigatiōe & cursu: mō nō.i.ut Oliue. iterp̄tat ferme: aut hoc solo dēpto q nō omnino uiuū. Cuius naribus ipse cupiēs adiicere spumā tātus artifex tenebar multū ac diu frustra ī tā paruula materia: deinde icēsus īdignatione q frustra laboraret: apprehēdit spōgeā imbutā oībus coloribus: qa spōgia male appositos colores tergere solēt: positā forte.i.a casu iuxta se: & ueluti corruptur⁹ opus suū illi sit.i.iniecit tabulæ.i.ī tabulā pictā forma eqna: q̄ directā ad ipas nares eq: coegit explere desideriū pictoris: qa speciē spumæ de naso dependētis exhibuit. Itaq; casus est imitatus id qd ars nō ualuit adūbrare: idest adūbrādo imitari.

ASCEsius

SVAE QVENQVE ARTIS OPTIMVM ET AVTOREM eẽ: & diſputatorẽ

OLI. Scæuolæ modeſtia Caſellius iuriſcon.

SVæ artis: Capitulum breue quo ſuæ quemq; artis auctorẽ optimũ eẽ paucis ꝓbat exẽplis: optimũ ãt profeſſorem artis appellat qui ſua uerecunde: aliena uero callide ſtudia metitur & eſtimat. Qualis fuit Scæuola clariſſimus uir & interpres qui q̃uis eius rei ſciẽtiam teneret ægregiæ tamen quotiẽs de iure prætorio conſultores quibus optime conſulere poterat ſemper ad Furium & Caſellium qui ſe in eo iure aſſidue exercebant reiicere ſolitus erat: nõ ut ſuam ipſe ſciẽtiã dãnaret quaſi uanam uel exiguã: ſed ut modeſtiam in ſe maximam profiteretur: qui alienam pluris q̃ ſuam: faceret æſtimaretq; ſcientiam.

QVintus Scæuola clariſſimus: De iure prætorio de quo agitur apud prætorẽ cuius profeſſoris ſunt cauſidici. Caſelliũ de quo Flaccus neſcit quãtã caſellius aulus. ¶ Reiiciebat: remittebat. ¶ Callebant: Callide tenebant & eius peritiſſimi erãt: nam callere ſi duplicat. l. callidum eẽ & aſtu: e aliqd tenerẽ ſignificat ut dicẽda ſilendaq; calles: ꝓfeſſores artis dicuntur qui ſe ſcire aliquid ꝓfitenẽ & ab aliis quoq; probantur: ſapientes uero qui de ſuis uerecunde de alienis magnifice loquuntur.

Platonis modeſtia

PLatonis erutiſſimũ pectus: Plato conſultus de cõſtituenda in arce Palladis ara qui modus quæ ue illi forma melior eẽ poſſet: q̃uis geometriæ peritiſſimus eſſet tamẽ ne alterius profeſſionẽ ſibi uſurpare nelle uideretur ad Euclidem geometrã ſuo tempore clarum conſultores reiecit. ¶ Conductores: Qui publice conſtituendam aram conduxerant. Hoc eſt certo præcio faciendam ſuſceperãt. ¶ Ad Euclidem geometram: Fuit Euclides teſte Laertio geometra inſignis megarenſis: uel ut alii dicũt gelonus. ¶ Immo profeſſioni: Vtitur correctione quia dixerat ſcientiæ cædens. Nam eius artis ſcientia Plato nõ inferior erat Euclide ſed non eã ſolã ꝓfitebaẽ: ergo ceſſit ꝓfeſſiõi qa Plato philoſophiã Euclides uero geometriam profitebaẽ.

Armamentarium athen.

GLoriantur athenæ: Poſtquã illorũ exẽpla poſuimus q ſuæ artis auctores optimi fuerunt de his quoq; dicamus q fuere diſputatores. Cum Philo architecton ſuo tempore clarus athenis armamentarium magnifice fabricaſſet die quadam ꝓceſſit in theatrũ iterrogatus qd illud tã ſumptuoſe ædificaſſet cum populo grauis tãta uidereẽ impenſa operis fuitam eloquenter rationem in concione diſſeruit: ut non minus eloquens quam peritus artifex ab omnibus fuerit iudicatus. ¶ Gloriantur athenæ: Propter operis magnitudinem atq; præſtantiam. ¶ Armamẽtarium: locus ubi armamenta hoc eſt nauiũ inſtrumenta reponunẽ. ¶ Nec ſine cauſa: Ac ſi diceret non imerito: ſed iure.

¶ Suæ quéq; artis optimum & autorẽ eẽ: & diſputatorem. Caput. XIII.

SVæ ãt artis ununquẽq;: & autorẽ: & diſputatorem optimũ eſſe ne dubitemus: paucis exemplis admoneamus.

¶ De Quinto Scæuola.

QVintus Scæuola clariſſimus legũ uates: & certiſſimus: quoticſcũq; de iure ꝑtorio cõſulebaẽ: ad Furiũ: & Caſſeliũ: qa huic ſcientiæ deditẽ erãt: cõſultores reiiciebat. quo qdẽ facto moderationẽ ſuã magis cõmẽdabat q̃ autoritatẽ minuebat: ab his negociũ apti⁹ explicari poſſe cõfitẽdo: q quotidiano eius uſu callebant. Sapientiſſimi igiẽ artis ſuæ ꝓfeſſores ſunt: a qbus & propria ſtudia uerecũde: & aliena callide æſtimantur.

¶ De Platone philoſopho.

PLatonis quoq; eruditiſſimũ pectus hæc cogitatio attigit: qui conductores ſacræ aræ modũ: & formã eius ſecum ſermonẽ conferre conatos: ad Euclidẽ Geometrẽ ire iuſſit. ſciẽtiæ eius cedens: immo profeſſioni.

¶ De Athenienſibus: & de Philone.

GLoriãẽ Athenæ armamẽtario ſuo: nec ſine cã. ẽ. n. illud opus: & ipẽſa & elegantia

ASCẽſius

SVæ & cætera. Autem: ideſt ſed admoneamus paucis exemplis ne dubitemus quemque eſſe optimũ & authorem & diſputatorem: ideſt iudicem aut examinatorem ſuæ artis. ¶ Quintus Scæuola clariſſimus & certiſſimus: quia peritiſſimus: uates: ideſt interpres legum: ſicut uates iterpretes ſunt uoluntatis diuinæ: quotieſcunque conſulebatur de iure prætorio: reiiciebat: ideſt remittebat: conſultores: ideſt a ſe conſilium petentes: ad Furium & ad Caſellium: ſcilicet iuriſprætorii peritos: quia ipſi dediti erãt huic: ſcientiæ. ſcilicet iuris prætorii. Quoquidem facto ipſe magis commendabat: ideſt acceptam faciebat: moderationem ſuam quia ea parte iuris cui ſtuduerat præcipue contentus erat: quam minuebat authoritatem: cõfidendo negocium poſſe explicari aptius ab iis qui callebant: ideſt quaſi callum induerant: quotidiano uſu eius: ſcilicet iuris prætorii. Igitur ii ſup. ſunt ſapientiſſimi profeſſores artis ſuæ: a quibus &: ideſt ſimul: propria ſtudia æſtimantur: ideſt cenſentur uerecunde: & aliena: ſcilicet ſtudia tam callide. ¶ Platonis & cætera. Hæc: ideſt huiuſmodi cogitatio attigit quoque eruditiſſimum pectus Platonis: qui iuſſit conductores aræ ſacræ: ideſt qui conduxerant aram ſacram fabricandam Athenis: conatos cõferre ſermones ſecum de modo & forma: eius ſcilicet aræ ſacræ: ire ad Euclidem geometren: cedens ſcientiæ: im profeſſioni eius: ſcilicet Euclidis qui geometriam profitebatur: quam forte Plato non minus callebat: quia tamen aliam philoſophiæ partem magis profitebatur eos ad euclidem miſit. ¶ Gloriantur & cætera. Athenæ: hoc eſt ciues Athenien. (accipit enim frequenter locum pro habitatoribus eius) gloriantur: ideſt ſe iactant armamentario: ideſt repoſitorio & forte etiam officina armorum præcipue naualium: ſuo: ideſt quod præ cæteris nationibus magnis ſumptibus extruxerant: nec ſine cauſa: ſup. gloriantur: enim: ideſt quia.

uisendum: cuius architectũ Philonẽ ita facũde rõnẽ istitutiõis suæ i theatro reddidisse cõstat. ut disertissimus populus nõ mĩorẽ laudẽ eloquẽtiæ eius: q̃ arti tribueret.

¶ De quodam Artifice.

Mirifice & ille artifex: q i ope suo mõeri se a sutorẽ decrepida: & ansulis passus: de crurẽ disputare icipiẽtẽ: supra plãtã ascẽdere uetuit.

¶ De Senectute. Capute. XIIII.

Senect⁹ quoq; ad ultimũ sui finẽ prouecta: i hoc eodẽ ope: iter exẽpla idustriæ: i aliquot claris uiris cõspecta est. separati tñ: & ppriũ titulũ habeat. ne: cui deoꝝ imortaliũ pcipua indulgẽtia affuit: & nr̃a ornata mẽtio defuisse existimet. & simul spe diuturnioris uitæ: q̃si adminicula q̃dã dẽtur: qbus isistens: alacriorẽ se respectu uetustæ felicitatis facere possit: trãquillitatẽq; sęculi nostri: qua nulla unq̃ beatior fuit: subinde fiducia cõfirmet: salutaris pricipis incolumitatẽ: ad longissimos humanæ conditionis terminos prorogando.

¶ Visendum dignum: Quod ab omnibus uideretur & sine dubio tempore Valerii extabat opus illud & uideri posset: nuncne minimum quidem eius uestigium apparet. OLI.

Mirifice: Hic fuit Apelles q de opibus suis uulgi quoq; iudiciũ dũ q̃reret teste Pli. lib. xxxv. pfecta opa sua pponebat i pgula trãseũtibus: atq; post ipsã tabulã latẽs uitia q̃ notarẽt auscultabat: uulgũ diligẽtiorẽ iudicẽ q̃ se pferẽs: ferũtq; a sutore rephẽsũ q icrepidis una itus pauciores fecisset ansas eodem postero die supbe emẽdationẽ pristiæ admõitiõis cauillãte circa crus idignatũ pspexisse denũciãtẽ ne supra crepitã sutor iudicaret q idipm i puerbiũ uẽit. A sutore rephẽsus (Artifex a sutore rephẽsus) sutor ẽ quẽ græci a lucro cerdonẽ: nos uero calceolariũ dicer̃ possum⁹. q i imagie crepidas ansulasq; culpauit q apelles æquo aio tulit ptẽq; illã picturæ reformauit: cũ uero de crure disputare uellet: iratus apelles tace igto sutor: neq; n. id tuæ artis ẽ. Paucis uerbis hois ipudẽtiã ostẽdit q q alteri⁹ ppriũ eẽt de eo disputare nõ erubesceret: nã teste Ci. li. i. tus. q̃st. græcoꝝ puerbiũ fuit q̃ qsq; nouerit artẽ in ea se exerceat ac disputet. Decrepida: Est calciamẽti gẽus q alii græcũ alii latinũ eẽ uolũt ut dixius supra li. iii. ca. de nouo cultu corporis: sed græcũ magis dicẽdũ ẽ & ntiuũ ab actiuo græco deductũ. Ansulas: Diminutiuũ ab ansa: sunt ãt ansulæ qbus calciamẽta & uestimẽta nectunt̃: sunt. n. q ansulis magisq̃ fibulis delectent̃.

Senectus quoq;: De senectute dicturus obiectiõi cuidã tacite occurrit hæc eadẽ ferme exẽpla i cap. de idustria fuis se notata q̃uis igt aliquot clarissimos uiros ad extremã usq; senectutẽ cũ sũmo studio & idustria puẽisse dixerius: hic tñ separati de ipa senectute suo titulo memoriæ pdẽdũ ẽ: ut quoꝝ ætati dii fuere ppicii nr̃a ope & laude nõ defraudarent̃: hic illa uirilitas orit̃ q multi his exẽplis ad spẽ diuturnioris uitæ excitabunt̃ & erũt hæc exẽpla q̃dã q̃si adminicula lõgioris æui qb⁹ senes respectu ãtiq̃ fœlicitatis ad uiuẽdũ spe hẽt idies alacriores nos quoq; fiduciã capiemus: nr̃i sæculi trãqllitatẽ fore diuturnã pricipis uitã & icolumitatẽ hac una spe progãdo. (Valerii affectatio) Prouecta: Producta. Aliquot: Ve i Catone: Socrate: Cleãte: multisq; aliis quos supra memorauimus. Ne cui deoꝝ: Nõ debemus illis nr̃o labore deesse quo mĩus eos lraꝝ mõumẽtis ornemus: quoꝝ ætati dii maxie fuer̃ idulgẽtes ut eos diutissime uiuer̃ uoluerãt. Spe. d. u. Si exẽpla igt senectutis narrauerius spẽ dabius his q se diuti⁹ uicturos eẽ diffidũt: nã q i aliis uidẽus idẽ nos parar̃ possum⁹: ergo exẽpla nr̃a ætatis q̃dã adminicula hoc ẽ sustẽtacula senectutis. Tranqlitatẽ: Hoc ad assẽtationẽ dictũ ẽ a q̃ discedere ñ põt: dicit. n. pterq̃ q spes nos ad ætatẽ alacriores eẽ facit coꝝ exẽplo q fœliciter uixerũt illud & accedet q trãqlitatẽ ætatis nr̃æ hac una spe cõfirmabimus si ipatorẽ nostrũ diutius uicturũ sperabimus uel potius cõfidemus. Ille nãq; uno tenore æqtatẽ seruabit. Prorogãdo: Producẽdo. s. spe.

¶ Iur̃ ptorio: Ius ciuile ẽ qđ ex legib⁹ plebiscitis. S. C. Decretis pricipũ: auctoritate prudẽtiũ uẽit. Ius ptoriũ ãt. qđ ptores itroduxerũt adiuuãdi: uel supplẽdi: ul̃ corrigẽdi iuris ciuilis grã: pp utilitatẽ publicã: qđ & honorariũ dr̃ ab honore ptoris sic noiatũ. Nãq; & ipsũ i⁹ honorariũ q̃si uiua uox iuris ciuilis ẽ. Papinia. đ iusticia & iur̃. THE.

¶ Illud opus ẽ uisẽdũ. i. dignũ qđ uisat̃ & i. simul: ipẽsa. i. pp ipẽsã: & elegãtia. i. pp exq̃situ ornatũ ei⁹. Cuius. s. armamẽtarii cõstat architectũ. i. pricipẽ ædificãtiũ: philonẽ. i. noie reddidisse i theatro. i. loco patẽti uñ ab oĩbus spectari ne dũ audiri posset: rõnẽ istitutiõis suæ. s. i armamẽtario illo extruẽdo: ita facũde ut pplus dilertissim⁹ qa nõ erat cultior ligua q̃ attica: attribuerit eloquẽtiæ ei⁹ nõ minorẽ laudẽ q̃ arti eius. Mirifice sup. cẽsuit ac dixit & i. ẽt: ille artifex sup. notissimus: u3 apelles q passus. s. æquo aĩo se moneri a sutore. i. calcifice aut crepidario suo: de crepida. i. calciamẽto in pede imaginis a se depictæ: & ansulis. i. extremitatibus qbus crepidæ aut capiuntur sicut pocula: aut ligantur: uetuit icipientem etiam disputare de crure: scilicet picto: in cuius pede crepidam damnauerat: ascendere supra plantam: idest ad res quarum cognitionem non haberet: unde exiit adagium: ne ultra crepidam sutor. sup. inquirat aut iudicet: hoc est nemo ultra quam didicit. ASCensius

Senectus quoq; puecta ad ultimũ finẽ sui. i. usq; ad extremũ fati aut cursus natural̃ cõspecta ẽ i hoc eodẽ ope iter exẽpla idustriæ. i. cũ đ studio & idustria ad extremũ usq; uitæ seruatis loq̃rẽtur: i aliquot claris uiris: ut i catõe Socra. Cleãthe & qbusdã aliis: tñ. i. nihilominus hẽat & i. ẽt ppriũ titulũ (Nõ inepte ergo i titulos diuisim ꝯlib. & titulos i capita seu exẽpla) ne nr̃a mẽtio ornata ab effectu. i. ornatiua: existiet̃ defuisse ei. s. senectuti: cui pcipue idulgẽtia. i. cõcessio deoꝝ imortaliũ: affuit. i. pñs & auxiliatrix fuit. Et simul̃ spe. i. p spẽ: diuturnioris uitæ q̃si adminicula. i. fomẽta & media dent̃. s. senectuti: hoc ẽ senũ multitudini: qb⁹. s. adminicul̃ isistẽs. i. initẽs possit facer̃ se alacriorẽ r̃spectu felicitatis uetustæ. i. q contigat ueterrimis qbusq; q. p &: ut sup. fiducia. i. bona cõfidẽtia: cõfirmet. i. corroboret subinde. i. interdũ: trãqllitatẽ sæculi nr̃i. i. p̃sentis: q̃. s. trãqlli

OLI. tate nulla.s.alia trāquillitas fuit unq̄ beatior:cōfirmet inq̄ prorogādo.i.extēdendo incolumitatē principis saluta ris.s.Tyberii:ad lōgissimos terminos humanæ conditionis.i.uitæ homini a fatis datæ.

ℭDe.M.Valerio Coruino.

A.Valerius Coruinus cētesimū annū cōpleuit: cuius iter primū & sextū cōsulatū q̄dragīta sex anni icesserūt suffecitq; integris uiribus corporis nō solū speciosissimis Reip. ministeriis;sed ēt exactissimæ agrorū suorū culturæ: & ciuis & patris familiæ optabile exemplum.

ℭDe Metello.

Vius uitæ spaciū æq̄uit Metellus: q̄rtoq; anno post cosularia ipia senex admodum Ponti.Max.creatus: tutelā cerimōiarū per duos & uiginti annos neque ore in uotis nuncupādis hæsitante:neque in sacrificiis faciendis tremula manu gessit.

ℭDe Quinto Fabio Maximo

Vitus āt Fabi⁹ Max.duob⁹ & sexagita annis auguratus sacerdotiū sustiuit:robusta iā ætate id adeptus: q̄ utraq; tēpora si in unum conferātur: facile seculi modū expleuerint.

Arcus Valerius Coruinus Cicero in Catone maiore q dicit a nonnullis de senectute.M.q de Valeriū coruinū in qt accepimus ad centesimū annū uitā suā pduxisse eū eēt exacta iā ætate in agris eosq; excoleret:cuius iter primū & sextū consulatū sex & q̄draginta anni iterfuerunt.Pli.li.vii.M.Valerius coruinus inqt cētū ipleuit annos cuius iter primū & sextū cōsulatū.xlvi.anni fuere.Idē sella curuli semel ac uicies cedit quotiēs nemo alius adæquū eius uitæ spaciū Metell⁹ pōtifex. Ita q̄tū spaciū ætatis maiores nri eē uolūt ad senectutis initium tātus illi cursus honorū fuit.M.Valeri⁹ coruinus.

Valerius cor.cētenarius senex

Hic coruinus dictus ē:teste Liuio decade ab urbe cōdita q gallū a quo ꝓuocatus fuerat an singulare certamē isidēte galea Coruo & unguibus rostroq; isestāte hostē iteremit. Quadragintasepté:Pli.& Cicero dicūt sex & q̄draginta interuenisse hoc āt dicit Vale.Vt robustā eius senectutē ostēdat.⁋Suffecit: Durauit ualuit itegris uirib⁹ ad rerū tā publicarū q̄ priuatarū administrationē & exactissimū agrorū culturam q laudabile fuit cū i senib⁹ uires miuāt hātq idies lāguidiores.

Metelli senectus

Vius uitæ spaciū: Hic est Metellus ille qui pius cognominatus: eius Metelli pater qa debellata isula Creta cretici nomē est assecutus:de quo Cicer.in eodē Catone. Ego inqt.L.Metellū memini puer qui cū q̄driēnio post alterū cōsulatū pōtifex maximus eēt factus.xxii.annos ei sacerdotio ꝓfuit.Ita bonis uiribus eē extremo tpe ætatis ut adolescentiā nō reqreret:hic ergo ī ætate iam ꝓuectiori pōtifex factus in eo magistratu per duos &.xx.annos ita se gessit ut nō senex:sed iuuenis eē uideret;neq.n.lingua in pronūciando:non manus iņ administrando illi defuerunt:ut lingua balbucinaret: aut manus tremeret:quod senectutis uitiū esse solet.⁋Spaciū.s.centum annorū.⁋Ore hæsitante:Solēt sæpissime senes ppeditiori lingua nō plena uerba ꝓferre.⁋Votis nūcupandis:Quia ut supra diximus duplex est uotū scēdū quosdā cōceptiuū & nūcupatiuū.⁋Ore hæsitāte:lingua tardante aut ppediēte.⁋Tremula manu: Quod in senibus eē soleat:tremor quidam membrorum & præsertim manuum ac pedum exhaustis iam uiribus: hic uero constanti manu dum sacra tractaret semper fuit siue cultrum a capite uictimæ ad caudam deduceret:siue mola uictimam cultrumque aspergeret seu uictimæ iugulum aperiret.

Fabi⁹ maxi. cētenarius obiit

Vintus autem Fabius:Ad centesimum annū ꝑuenisse Fabiū hoc uno probat argumēto. Valerius qd duobus & sexaginta annis augur fuerit:Pli.uero dicit tribus & lx.lib.vii.natura.histo. quem honorē non nisi ætate prouectiori consequi potuerit cum eiusmodi dignitas adolescentibus nunq̄ nec iuuēibus dari cōsueuerit:ergo si tpus quo creatus est augur & quo auguratū gessit in unū colegerimus sæculi spaciū iueniemus:quod idem sentire uidet:Liuius decade secūdi punici belli lib.ulti.qui dicit.Q.Fabius maximus morit exacte ætatis siqdem uerū est.Augurē duos & lx.annos fuisse qdā auctores tradunt: uir certe fuit dignus tanto cognomine:uel si nouum ab eo iciperet:superauit paternos honores auitos æquauit pluribus uictoriis:& maioribus ꝓliis auus insignis Rullus:se omnia equare unus hostis Hannibal potest cautior tamen quam promptior hic habitus est.⁋Robusta iam in ætate:Vtpote in uirilitate.⁋Sæculi:hoc est centum annorū sic enim uoluere maiores sæculum esse spacium centum annorum:q hinc facile comprehendi potest.

ASCē. sius ℭMarcus Valerius Coruinus compleuit centesimum annum uitæ sup.suæ:inter cuius primum & sextum consulatum quadragintasex anni intercesserunt:& ipse suffecit:idest satis fuit aut satis fecit non solū speciosissimis ministeriis reipub.sed etiam exactissimæ culturæ agrorū suorum:uiribus corporis integris:existens sup. optabile & ita omnibus imitabile exēplum &:idest simul.ciuis: scilicet boni & patris familiæ.⁋Cuius.s. Marci Valerii:spaciū uitæ.s.centum annorum:Metellus.s.pius æquauit.i.ad æqualem numerū uiuēdo perduxit:& creatus pontifex maximus quarto anno post imperia cōsularia:idest postquam imperator fuerat:ens sup.senex admodum:idest ualde:gessit tutelam:idest protectionem:cerimoniarum:idest mysteriorum rerum diuinarum per duos & uiginti annos: neq; ore hæsitante:idest uacillante aut titubante in uotis nuncupandis: idest pronunciandis nominatim:neque manu tremula:idest tremente in sacrificiis faciendis.⁋Quintus autem Fabius Maximus sustinuit:idest potenter gessit sacerdotium auguratus duobus & sexaginta annis;adeptus id:scilicet sacerdotiū auguratus:idest pertinēs ad augures:ætate iam robusta:& ita uero similiter ad trigesimū octauū annū ꝑuenerat unde addit.Quæ utraque:idest ambo tempora:scilicet sexaginta duorum annorum & robustæ ætatis quæ est.xxxvi.aut.xxxviii.annorum:si conferantur in unum:idest si simul computentur:expleuerint facile modum:idest mensuram sæculi:idest centum annorum.

Iam de M. Perpenna: Hīc arguit diu uixisse. M. Perpēnā q̄ oībus senatoribus quos ipse cōsul die ini ti cōsulatus uocauit i curiā supstes uixerit oibus isup illis cēsor legerat i senatu exceptis septē: Pli. li. vii. natu. histo. M. Perpēna & nup. L. Volusius Saturnius oium quos i cōsulatu sniam rogauerat sup- stites fuere: Perpēna septem reliq̄ ex his quos cēsor legerat uixit annos nonaginta octo fuit ergo or dine senatorio q̄ suo tpe fuit diuturnior: & hic colligere possumus senē admodū fuisse quo tpe fuit a Pōpeio su patus & cæsus: q̄q̄ Stra. dicat i Asia morbo cōsūptū fuisse ut dixius i ca. de humili loco natis. ☞ Supstes fuit: Vi

OLI. Perpē na diu uixit

ℂ De Marco Perpenna.

Iam de Marco Perpēna qd loq̄r: q oibus: quos i senatu rogauerat: superites fuit: se- ptemq̄ tm̄mō: quos Cēsor collega Lucii Philippi legerat e patribus. C. reliquos uidit: toto ordie amplissimo diuturnior.

ℂ De Appio.

Appii uero æuū clade metirer: qa ifinitum nūerū annorū orbatus lūinib⁹ exegit: nisi q̄tuor filios: qnq̄ filias: plurias cliētelas: rē deiq̄ publicā hoc casu grauatus fortissime rexis- set. Quin ēt fessus iā uiuēdo: lectica se i curiā defer ri iussit: ut cū Pyrrho deformē pacē fieri phiberet. Huc cæcū aliq̄s nominet: a quo pria: qd honestū erat: per se parū cernēs. coacta est prouidere.

ℂ De Liuia Rutilii: De Terentia Ciceronis: & Clodia filia Auli.

Mvliebris ēt uitæ spaciū nō minus lōgū i cō- pluribus apparuit: q̄rū aliquas strictim retulisse me satis erit. Nā & Liuia Rutilii

xit post oēs illos senatores quos ip̄e cōsul sepius uocauerat i curiā. ☞ Cēsor: In cēsura cū. L. Philip po elegerat sēatū & tn̄ lōgitudie uitæ supauit oēs quos elegerat p̄ter septē quos moriēs i uita r̄liq̄t.

Appii uero æuū: Tullius i Catōe: ad Appii Claudii senectutē accedebat q̄ cæcus eēt tn̄ is cū senatus snia iclinaret ad pa cē cū pyrrho fœdusq̄ faciēdū nō du- bitauit dicere illa q̄ uersibus cōsecutus ē: Ennius. Quo uobis mētes rectæq̄ stare solebāt. Ante ac d mēti sese flexere ruina. Cæteraq̄ grauissimæ iq̄t: notū.n. uobis ē carmē: & tn̄ ipsius Apii cōstat oro, Atq̄ ille egit hæc. xvii. anno post alteræ consulatū. Cum iter duos cōsulatus anni decē iterfuissent. Cēsorq̄ āte cōsulatū supiorē fuisset: ex quo itelli git Pyrrhi bello grādē sane fuisse. Sic a pr̄ib⁹ ac cepimus. Itē paulo ifra q̄ttuor robustos filios qn q̄ filias tātā domū tātas cliētellas: appi⁹ regebat & cæcus & senex Intētū.n. animū tāq̄ arcū hēbat. Nec lāguescēs succūbebat senectuti. Tenebat.n. n̄ mō auctoritatē: sed ēt īpiū in suos: metuebāt ser- ui. Verebant̄ liberi charæ oēs hēbāt: uigebat i illa domo & mos prius & disciplina. Ex his igit̄ cice- rōis uerbis Apiū diu uixisse facile cōphēdimus. ☞ Cuius cæcitatis: cām dixius prio li. capite de ne glecta religiōe: quot Herculis sacra ad hūile ser- uoræ ministeriū trāstulisset. De Pyrri bello quoq̄ sæpius dictū ē q̄re nō ē historia totiēs repetēda sa tis cōstat senatus uolūtatē ad pacē cū Pyrrho fa- ciēdā cōditiōibus illi q̄dē gratis: senatui uero oīno nō hōestis fuisse īclinatū a q̄ hic solus lectica in curiā delatus qa ire pedibus: tū cæcitate: tū senio cōfectus nō posset orone sua reuocauit: fecitq̄ ut Pyrrhus nō cōditiōib⁹ sed armis pelleret̄ ex italia cū sūma Po. R. gloria. ☞ Apii æuū clade metirer: Nō auderē iq̄t dicere Appiū dū fuit in cæcitate uixisse: q̄ppe q nō i luce: sed i tenebris uitā q̄si in ipsa morte duxisse uideat̄ nisi me hortaret̄ eius sūma prudētia q̄ filioræ tū bis plurias cliētelas rēp. atq̄ priuatā fortissime rexisset q̄q̄ senatū a turpi pace cū Pyrrho fa ciēda dissuasisset q̄ q̄dē res nō hoiem cæcū: sed p̄spicacissimū fuisse declarat. ☞ Clade: cæcitate oculoræ. ☞ Meti- rer: Terminarē eius uitā usq̄ ad cæcitatē: reliquū āt tp̄s quo captus luminibus uixit nō uitā sed mortē potius no minarē. ☞ Fessus uiuēdo: senio cōfectus. ☞ Deformē pacē: Quæ pyrrho magis q̄ senatui honesta esse uidebatur. ☞ Hūc cæcū: Nemo inq̄t hoiem tāta prudētia p̄ditū q uideret q̄ senatus non p̄uiderat iure cæcum appellauerit.

Apii se nectus

Mvliebris: Quædā ēt lōgeue mulieres fuisse legunt̄ q̄lis Liuia rutilii: terentia Cice. Clodii Auli filia q̄ræ liuia septimū & nonagesimū ipleuit annū. Terētia tertiū & cētesimū. Clodia q̄ has longe supauit qntū decimū & cētesimū. De qb⁹ Pli. li. vii. mētionē fecit: dicit.n. ex fœmīs: Liuia rutilia nonagitase- ptem annos excessit stratilia claudio principe ex nobili domo. xcix. Terentia Ciceronis. cvii. Clodia offelli. cxv. hæc quidem enixa quindecies alias quoque commemorat lōgissime ætatis fœminas q̄s hic referre est: opus quoniam a Valerio non ponuntur. ☞ Strictim: breuiter & summatim.

Mulie res q̄ diu ui xere Lilia Teren tia clodia Teren tia sa- lustio nupsit

ℂ Iā qd loq̄r de Marco p̄pēna q fuit supstes. i. supuiuēs oibus quos rogauerat. s. sniam in senatu. (Alii tn̄ legunt uocauerat: qd si ē legēdū: legat̄ in senatū: ut sit quos uocauerat quū eēt cōsul in senatū. i. ut cōuēirēt in curiā) Et uidit tm̄mō. i. dūtaxat septē reliquos. i. relictos in uita: e pr̄ib⁹ cōscriptis quos ip̄e cēsor & collega Lucii Philip. le gerat. i. elegerat in senatores: existēs diuturnior. s. i uita: toto ordine āplissimo. i. senatorio. ☞ Appii &c. Vero p sed ego metirer. i. mēsurarē: æuū. i. spatiū uitæ Appii. s. Cla. cæci: clade. i. calamitate eius (qa exegit īfinitū nūeræ āno rū orbat⁹ lūinib⁹) nisi grauat⁹ hoc casu. i. amissiōe uisus: rexisset fortissime q̄ttuor filios: qnq̄ filias: plurias cliē telas. i. plurimos qui suæ fidei & patrocinio se cōmiserāt: & deniq̄. i. ut semel dicā nisi rēpub. rexisset fortissime. Quin etiā ipse fessus iā uiuendo iussit se deferri in curiā lectica in qua ægrotātes & ingredi nequeuntes deferri solēt: ut phiberet pacē deformē. i. turpē reip. romāæ: fieri cū pyrrho rege epirotaræ. Noiet sup. merito aliq̄s hūc . i. talē uiræ tā m̄sta aio uidētē: cæcū a quo pr̄ia cernēs. i. p̄spiciēs paræ. i. nō satis p se. i. lumina reliquoræ ciuiū sup. id quod erat honestū coacta est p̄uidere. s. p cōsiliū illius. q. d. minime dicēdus est fuisse cæcus. ☞ Mulieribus. Spatiū uitæ apparuit etiā in cōpluribus mulieribus nō minus lōgū. q̄ in uiris. Quaræ sat erit me retulisse stricti aliquas. Nā & Liuia Rutilii sup. coniunx aut filia: expleuit septimū & nonagesimum annum: scilicet ætatis suæ.

ASCē- sius

OLI. ℭ Terentia: Ciceronis uxor post exilium & reuocationem in patriam per diuortium nupsit Crispo Salustio Ciceronis inimico deinde Hortensio. ℣ Quindecim filiis enixis: Passiue positum est enixis: in lucē productis: alii habent amissis q̄ sine dubio melius est: ut significat illā quindecim filiis extinctis fuisse superstitem.

Hieronis senectus

IVngā hic duos re. De extemis dicturus digniora exēpla p̄ponit duoꝶ. s. regū Hieronis & Massanissæ hieron rex syracusarū fuit cuius īfantia suæ futuræ maiestatis dr̄ fuisse p̄nūcia qppe q gēitus a patre nobili: sed ex ancilla natus ne dehonestaret p̄mū gēus expositus fuit. Sed paruulū & hūanæ opis īdigētē apes cōgesto circa iacētē melle mīstis dieb9 aluere: ob q̄ rē respōso haurispicū admonitus pr̄ q regnū īfāti portēdi canebāt puulū recollegit oiq; studio ad spem maiestatis q̄ p̄mittebat̄ instituto eidē adolescēti pria belli ineūti aqla in clipeo & nochua ī asta cōsedit q̄ ostētū & ī cōsilio cautū & māu prōptū regēq; futurū significabat: deniq; aduersus p̄uocatores sæpe pugnauit sp̄q; uictoriā reportauit. A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus ē: pulchritudo ei corpis īsignis uires quoq; ī hoie admirabiles fuere: in allo quo blandus: in negocio iustus: in ipio moderatus erat p̄sus: ut nihil ei deesse uideret̄ p̄ter regnū. Itaq; a syracusanis prio īpator: deīde rex creatus ē socius fuit populi ro. q prio pūico bello inita societate & amicitia p qnqginta annos usq; ad ultimū suæ uitæ diē ī fide & officio p̄māsit de cuius liberalitate q̄ in populū ro. secundo bello punico usus fuerit dixius in cap. de liberalitate: uixit aūt teste Liuio nonagīta annos: q li. iii. decadis secūdi pūici belli dicit. Nō facile erat nonagesimū iā agēti annū circūsesso dies noctesq; mulierib9 blāditiis liberar̄ aīu3 & cōuerter̄ ad pub. priuatāq; curā

septimū & nonagesimū: & Tērētia Cicerōis tertiū & cētesimū: & Clodia Auli filia quidecim filiis aū enixis: qntūdecimū & cētesimū expleuit annū.

ℭ De Masinissa rege Numidiæ.

IVngā his duos reges: quorū diuturnitas Reip. nr̄æ fuit utilissima. Siciliæ rector Hiero ad nonagesimū annum peruenit.

MAsinissa rex Numidiæ hūc modū excessit: regni spatiū sexagita annis emēsus: & ante oēs hoies robore senectæ admirabilis. cōstat eū queādmodū Cicero refert libro quem de senectute scripsit: nullo unq̄ ibri: nullo frigore: ut caput suū ueste tegeret: adduci potuisse. Eūdē ferūt aliquot horis ī eodē uestigio p̄stare solitū: nō ante moto pede: q̄ cōsimili labor̄ iuuenes fatigas̄set: ac siqd agi a sedēte opteret: toto die sæpenūero nullā ī ptē cōuerso corpore ī solio durasse. Ille uero ēt exercitus equo īsidēs: noctē diei plerūq; iūgēdo duxit: nihilq; oīno ex his opib9. q̄ adulescēs sustinere assueuerat: quo minus senectute ageret: omisit.

Masanissæ ætas

MAsanissa: Vt dictū ē lib. v. cap. de igratitudine ætatē suā ad cētesimū extendit annū robore tāto in ea ætate ut adolescētiæ uires licet diminutas nō desiderare uideret̄. De quo Cicero. in catone maiore audire te arbitror: Scipio hospes tuus hitus Masanissa q̄ faciat: hodie nonaginta natus annos cū igressus iter̄ pedibus sit in equū nō ascēder̄ uelle: cū āt sit in equo ex equo nō descēdere: nullo imbre nullo frigore adduci ut capite opto sit: summāq; in eo eē siccitatē corpis. Ita oia p̄bant̄ exeq regis officia & mūera. ℣ Diuturnas: Lōga uita quoꝶ. ℣ Hūc modū excessit: Supauit hūc uitæ terminū qppe q cētū ipleuit annos. ℣ Regni spaciū: Regnauit annis sexaginta. ℣ Robore senectute: Quia fuit quouis sene robustior. ℣ Eūdē ferūt: Certare cū iuuenibus solebat de patiētia: qs nā diutius ī eodē uestigio p̄sistere posset: q̄ in re cūctos fatigādo uicebat: qd' idē legit̄ de socrate ut in capite de patiētia tetigimus. ℣ Perstare: Perseuerāter stare. ℣ Ac si qd agi: siue stare siue sedere opus erat id mirabiliter faciebat Masanissa: nā si ius illi dicēdum erat populo suo tota die in solio nullā in partē auerso pectore p̄durabat. ℣ In solio: In regia sede: ē āt soliū ut uult seruius proprie armarium uno ligno factum in quo reges sedebant propter tutelam corporis sui dictum quasi solidū: alii uero uolunt soliū dictū eē per antistichon q̄si sellium a sedēdo. ℣ Ille ēt exercitus: Nō paruū in sene roboris iudiciū q̄ a mane usq; ad uesperas equo insidēs castra circuiret: stationes reuisceret & reliqua imperatoria munera obiret: nihil deniq; ex his laboribus uel opibus quæ in adolescentia sustinuerat in senectute omitteret.

ASCENSIUS ℭ Et Terentia ciceronis. s. uxor: sed ab eo repudiata: expleuit annū tertiū & cētesimū (ubi post cētū p̄ter morē minorē nūerū p̄ponit) & clodia filia Auli: qndeci filiis enixis. i. partis aut amissis p mortē: ante. s. q̄ moreret̄: expleuit annū qntūdecimū & cētesimū: ubi similiter minor numerus p̄ponit̄: qd' usitatius dicas: cētesimū & decimū qntū: aut: xv. supra cētesimū. ℣ Iungā his. s. iā dictis: duos reges. s. Hieronē & Masinissā: quorū diuturnitas. s. uitæ: hoc ē lōgæuitas fuit utilissima reip. nr̄æ: hoc ē Romāæ: qa ambo fautores illi uixerūt. Hiero rector. i. gubernator siciliæ p̄uenit ad annū nonagesimū. s. ætatis suæ. Masinissa rex Numidiæ excessit hūc modū. i. hāc mēsurā ætatis: emēsus spatiū regni. i. quo regnauit. lx. annis. &. i. ēt admirabilis robore senectæ. i. senilis ætatis: ante oēs hoies. s. reliquos. Cōstat eū (quēadmodū cicero refert sup. ī lib. quē scripsit de senectute) nullo ibri & nullo frigore potuisse adduci. i. cogi: aut p̄suaderi: unq̄ ut tegeret caput suum ueste: ut capitio aut galero aut tyara: aut pileo & cæ. Ferūt. s. rerū ueterū scriptores aut recitatores: eūdē. s. masinissam: solitū p̄stare. i. stātē mansisse: in eodē uestigio: nō motis pedibus: aliquot horis: pede. s. suo nō moto anteq̄ fatigasset iuuenes cōsimili labore. s. p̄stādi in eodē uestigio. ac ferūt si oporteret qd agi a sedēte: durasse. i. p̄māsisse in solio. i. sede regali: sæpe numero tota die: corpore nullā. i. non ullā: non cōuerso in ullā partem. Vero. i. sed insup: ille. s. masinissa: insidens equo duxit etiā exercitus iūgēdo plærūq; diei. s. toti: noctē: hoc ē eqtādo totū diē & ptē noctis anteq̄ descēderet: & nihil oīno omisit quo minus ageret in senectute ex his operibus quæ ipse adolescens assueuerat sustinere. i. tolerare.

THE. ℭ Masanissa: Hæc eadem pene suidas de Masanissa quæ Valerius.

Eneris quoq; usu: Hæc quoq; nõ paruum testimonium eius fortitudinis seniliũq; uiriũ ꝙ extrema senectute uel potius ætate decrepita generare potuerit: natus enim septimum & octogesimum annum filium mechinum generauit: si mulieri fides est habenda. OLI.

Orgias leontinus: Lõgissimæ & fœlicissimæ ætatis Gorgias leõtinus in senectute sua nulla imbecillitatis incõmoda sensit: sed ad extremũ usq; sui fati diem robustus permansit. De quo cicero. lib. de senectute. Qualem inq̃t isocrates q eũ librum qui panatanaicos inscribit̃ quarto & nonagesimo anno Gorgie senectus

Eneris ẽt usu ita semp uiguit: ut post sextũ & octogesimũ annũ filiũ generaret: cui Methymato nomẽ fuit: terrã quoq; q̃ uastã & desertã: acceperat: ꝑpetuo culturæ studio frugiferam reliquit.

¶ De Gorgia Leõtino philosopho.

Orgias ẽt Leõtinus Isocratis: & cõpluriũ magni ĩgenii uiroꝝ ꝑceptor: sua sentẽtia felicissimus. Nã cũ centesimũ & septimũ ageret annũ: iterrogatus q̃pp tãdiu uellet ĩ uita remanere: qa nihil ĩq̃t habeo. ꝙ senectutẽ meã accusẽ. Quid isto tractu ætatis aut longius: aut beatius? Iã alterum seculum ĩgressus: neq; in hoc querelam ullam inuenit: neq; in illo reliquit.

¶ De Xenophilo Calcidensi Pythagorico.

Iẽnio mĩor Xenophilus Chalcidẽsis Pythagoricus: sed felicitate nõ ĩferior. Siquidẽ (ut ait Aristoxẽus music⁹) oĩs hũani ĩcõmodi expsai sũmo pfectissimæ splẽdoꝛ̃ doctrinæ extinctus est.

¶ De Argãthonio Gaditano.

Rganthonius autem Gaditanus tandiu regnauit: q̃diu ẽt ad satietatẽ uixisse abũde foret. Octogĩta. n. annis pĩiã suã rexit: cum ad imperiũ sexagĩta annos natus accessisset. cuius rei certi sunt autores. Asinius etiam Pollio

scripsisse dicitur uixitq; quinquenniũ postea cuius magister leontinus gorgias cẽtũ & septẽ cõpleuit annos: neq; unq̃ in suo studio atq; opere cessauit: qui cũ ex eo q̃reret̃ cur tã diu uellet esse in uita: nihil habeo inq̃t ꝙ accusem senectutẽ: ꝑclarũ responsum & docto hoie dignum. Quintilia. uero li. iii. de istitutione oratoria. Artiũ autem inq̃t scriptores antiq̃ssimi corax & Tisias siculi duos ĩsecutus uir eiusdẽ insulæ Gorgias leontinus Empedoclis ut traditur discipulus is beneficio lõgissimæ uitæ: nam centũ & nouem uixit annos cum multis simul floruit: ideo & illoꝝ de q̃bus supra dixi fuit emulus & ultra Socratẽ usq; durauit. Et paulo ĩfra ostendit illum Isocratis & alioꝝ plurimoꝝ philosophorum & oratorum fuisse præceptorẽ: hic primus fuit qui ꝑfiteri ausus fuerit de quacũq; re proposita ex tempore disputaturum. ꝓ Centesimum & septimũ. Quintilianus dicit cẽtum & nouẽ uixit annos. Plini⁹ cẽtũ & octo uult eũ uixisse annos lib. vii. ꝓ Isto tractu: hoc spacio.

Iennio minor: Hũc eũdẽ fœlicissimũ uitæ cursum Xenophilo calciadẽsi pythagorico uiro contigisse dicit: nisi qđ duobus annis minus q̃ Gorgias uixisse dicat̃: sed ĩ eadem fœlicitate: ut nullũ unq̃ humanæ uitæ incõmodũ senserit: fuerunt profecto benignissimo sidere nati. ꝓ Perfectissimæ doctrinæ: Nihil ei seni defuit ad pfectã phiæ doctrinã. Xenophili senectus

Rgathonius: Hic teste Herodoto lib. historiarũ primo: fuit Tartessiorum tyrãnus cuius Cicero libro de senectute hãc breuiter mẽtionẽ facit. Expectemus inq̃t Tartessiorum regis ætatẽ fuit enim ut scriptum uideo Argathonius quidam gadibus q octoginta regnauit annos: cẽtum uiginti uixit: qđ idem affirmat Plinius libro prædicto: hic ergo cunctos supra memoratos ætatis lõgitudinem superauit. Quippe qui tãto tempore regnauit quantoquidem: Alii complures uiuere posse lætarentur. ꝓ Asinius etiam Pollio: Teste Valerio dicit: Hunc ad centesimum & trigesimum annum peruenisse.

¶ Viguit quoq; i. etiã usu ueneris semper ita: ut generaret filium post sextũ & octogesimũ annũ: cui. s. filio: nomẽ fuit Methymato (Quidã tamẽ scripserũt Mechino) & reliq̃t quoq; i. etiã ꝑpetuo studio culturæ: terrã fructiferam quã acceperat: scilicet in principio regni uastã. i. nullo fructu aut domicilio ornatam: & desertã. s. ab habitatoribus. ꝓ Gorgias leontinus ꝑceptor isocratis & cõpluriũ. s. aliorũ magni ingenii: felicissimus sua sententia. i. ut ipsemet de se iudicauit. Nã cũ ageret annũ centesimum & septimũ (hic ex more minorẽ ꝑposuit numerũ) interrogatus quapropter uellet remanere tam diu in uita: inquit quia nihil habeo. i. qđ propter qđ accusem. i. dãnẽ senectutẽ meam. Quid sup. fuit aut lõgius aut beatius isto tractu. i. ductu uitæ. s. centũ & septẽ annorũ? q. d. fere nihil quia. Ipse iã ingressus alterũ sæculum. i. cẽtenarium annorũ: non inuenit ullã querelã in hoc. s. secundo sæculo neq; reliquit in illo: qa neq; iustã habuit querendi causam: neq; iniuste queri uoluit. ꝓ Biennio &c. Xenophilus Calcidensis pythagoricus: idest sectator pythagoræ minor: idest iunior sup. fuit quam Gorgias biennio: id est spacio duorum annorum: sed non sup. fuit iferior: idest minor: felicitate. Siquidem ut aristoxenus musicus ait: ipse expers: idest immunis omnis incommodi humani: idest hominibus accidere soliti extinctus est in summo splendore perfectissimæ doctrinæ. ꝓ Arganthonius autem Gaditanus & ita in ultimis hispaniæ natus regnauit tam diu quamdiu foret abũde uixisse etiam ad satietatem Rexit enim patriam suam octoginta annis cum accessisset ad imperium natus annos quadraginta & ita. cxx. annos uixit. Cuius rei sunt certi authores ut Cicero & Plinius & quos illi secuti sunt. Quinetiam Asinius Pollio. ASCENSIUS

¶ Mechino nomen fuit. Apud Plinium natura. histori. vii. Methymathuus Hermolaus ambigit. Vtra lectio castigatior hæc an illa. Suidas ait appellatum esse Schembam. THE.

OLI. ℭNõ minima pars Romani stili. Significat hũc diligẽtissimũ fuisse rerũ gestarũ scriptorẽ nõ iter iferiores cõnumerãdũ: qppe q Romanũ stilũ ꝓbe teneret. ⁋Huius regis cõforma. Lõgissimæ uitæ Argatõius fuisse uidetur: sed minus admirabilis tãta æui lõgĩqtas: si q̃ Herodotus tradit æthiopiũ: & si q̃ Herodotus. Thesias indorũ ætatẽ cõsiderare uoluerimus: nã cõstat utrosq̃ cẽtesimi: & uigesimi ãni supasse metã: Solinus de æthiopibus ultra meroẽ iqt sup exortũ solis: Macrobii æthiopes uocant: dimidio. n. eorũ potẽtior q̃ nostra ẽ uita hii Macrobii iusticiã colũt: amãt: eqtatẽ plurimũ ualẽt robore ꝓcipuo: &c. Itẽ alibi de idis. Apud thesiã legit q̃dã fœminas sibi semel parere natosq̃ cano illico fieri: esse rursum gentẽ alterã q̃ i iuuẽtute cana sit nigrescat i senectute. Vltra æui nostri terminos permanẽtem. ⁋Cõsumationẽ: Perfectionẽ: deductionẽ ad finẽ.

æthiopes unde — Ethiopes: Dicti sunt ab αἴθω q̃ latine est Cremo. ὄπος & uultus eo q̃ uultũ nimio solis ardore habeãt adustũ uel ab æthiope uulcãi filio q̃ totã æthiopiam a se denoiauit: est aũt æthiopia teste Solino in gentes moribus cultus & natura dissimiles distributa. Quos Herodo. dicit isuper herodotus scitarũ regẽ legatis Cyri regis persarũ senes complures ostẽdisse qui centũ & uiginti annos peregerãt. ⁋Ctesias: Antiquissimus historiarum scriptor.

epimenides diutissime uixit — ET Epimenides: Hic phũs cretẽsis fuit Pythagoræ coetaneus teste apuleio de quo Laertius li. de uita phõrũ fabulosa q̃dã narrat uẽ: nã dicit q̃d a p̃re iussus ad pascua ducere oues circa meridiẽ diuertit in ꝓximã spelũcã ubi qnq̃gita & septẽ annis ꝑpetuo sopore reqeuit: excitus q̃siuit oues: putabat enĩ se parũ obdormiuisse q̃s cũ nõ iueniret i agrũ reuersus cũ uero agrũ i alterius ꝑtãtẽ uenisse uideret & cũcta mutata eẽ ꝑpenderet redit i oppidũ ubi a iuniore f̃re iã uetulo cognitus oẽm ex illo didicit rei ueritatẽ: deide philosophatꝰ ẽ: scripsitq̃ multa q̃ hoc loco referre nõ ẽ opus: mortuus ẽ ãt ãno ætatis suæ cẽtesimo qnq̃gesimo septimo: teste Phasgone libro de longeuis. Plini. dicit centesimo qnq̃gentesimo tertio: ut autẽ cretenses tradunt: teste Laertio ducentis nonaginta annis. ⁋Gnosius: Cretẽsis & gnosio uico oriundus.

nõ minima pars Ro. stili: i tertio historiarũ suarũ libro: cẽtũ illũ & trigita annos expleuisse cõmemorat. & ipse nũerosæ uiuacitatis haud ꝑuũ exẽplũ.

ℭDe Aetiopibus & indis.

HVius regis consumationẽ annorũ minus admirabilẽ faciũt Aetiopes: quos Herodotus scribit cẽtesimũ & trigesimũ annũ trãsgredi: & Indi de q̃bus Ctesias q̃dẽ tradit.

ℭDe Epimenide Cnosio.

ET Epimẽides Cnosius: quẽ Theopõpꝰ dicit septẽ & qnq̃gita & cẽtũ annos uixisse.

ℭDe quibusdam Epiorum.

HEllanicus uero ait quosdã ex gẽte Epiorũ: quæ ẽ ꝑs ætoliæ: ducẽtos explere annos: eiq̃ subscribit Damiates hoc ãpliꝰ firmãs Litoriũ quẽdã ex his maximarũ uiriũ: staturæq̃ ꝑcipuæ trecentesimũ annum cumulasse.

ℭDe Dandone quodam.

ALexander uero i eo uolumie: q̃d de Illyrico tractu cõposuit: affirmat Dãdonẽ quẽdam ad qñgentesimum usq̃ annum nulla ex parte senescentem processisse.

HEllanicus: Hic populus quosdã ætoliã incolentes noĩe epiperos: uel ut alii dicũt epios: q̃ olim dicti fuerũt helidẽses ducẽtos annos explere dixit: Cui damastes assentiẽs addit & illud. Lithoriũ quẽdã ex ea gente natũ uasti corpis & maximarũ uiriũ hoiem tricẽtos annos uiuendo peregisse spaciũ uitæ satis admirabile: nobis ꝑsertim q̃ uix nati uitã amittimus. Pli. hæc oia fabulosa eẽ: & ex errore annorũ ꝓuenisse quos alii sex mẽsiũ: alii triũ cõstituissent dixit Leonar. Are. i trãslatione basilii: ego inquit siue qs Titoni senectutẽ siue uiuacissimi apud nostros Mathusalem qui mille annos minus triginta dicitur uixisse &c.

ALexander. alexander composuit librum de longitudine maris illyrici in quo ꝑter cætera memoratu digna illud ẽt refert. Dandum quẽdam ad quingẽtorum annorum ætatem sine senectute peruenisse: quia i ea ætate senescere nõ uidebat nullis animi & corporis uiribus debilitatus. ⁋De tractu illyrico: Quãtũ extendit illyricũ mare. ⁋Nulla ex parte senescentem: Neq̃ animi neq̃ corporis uiribus deficientem: non sapientia non memoria carentem: quæ senectutis uitia esse solent.

ASCẽsius ℭNõ minima ꝑs. i. nõ cõtẽptibilis sed egregius exercitor stili Ro. s. scribẽdo Ro. cõmẽorat i tertio lib. suarũ historiarũ: illũ. s. Argãtoniũ expleuisse annos cẽtũ & trigita &. i. ẽt ipse. s. Pollio haud paruũ imo magnũ exẽplũ uiuacitatis nũerosæ: qa ipse ẽt diu uixit. ⁋Huius &c. Aethiopes quos herodotꝰ scri. trãsgredi ãnũ. s. uitæ cẽtesimũ & trigesimũ & Indi de q̃bus Ctesias (aut ut Oli scrib. Thesias) ãtiq̃ssimus scriptor: tradit idẽ. s. q̃ cẽtesimũ & trigesimũ ãnũ trãsgrediant: faciũt cõsũmatiõe ãnorũ huiꝰ regis. s. argãtõii mius admirabilẽ: qa nõ ẽ magnope mirãdũ i uno semel cõtigisse: q̃d i uniuerso ppło quotidie fere cõtigit. ⁋Et Epimẽides cnosius. i. cretẽsis (ꝓfert ãt Gnosius) phus quẽ Theopõpꝰ dicit uixisse ãnos septẽ & qnq̃gita & cẽtũ: hoc ẽ supra cẽtũ. sup. facit consumationẽ annorũ huiꝰ regis mius admirabilẽ. ⁋Hellãicus uero ait quosdã ex gẽte epiorũ (q̃ ẽ ꝑs aetoliæ Sũt ãt q̃ ut Oli. epiporũ legãte sed qa oia iuersa sũt nos q̃tũ possumꝰ meliorẽ sequmur lectionẽ) explere ãnos. s. uitæ: ducẽtos & Damiates seu ut alii scribũt damastes: subscribit. i. suffragat & assentit eidẽ affirmãs hoc ãpliꝰ q̃ndã Litoriũ ex his maximarum uirium & staturæ præcipue: cumulasse annum: scilicet uitæ trecentesimum. ⁋Alexander uero historiographus & cõsmographus affirmat in eo uolũine quod cõposuit de tractu illyrico quẽdã Dãdona seu Dãdonem processisse usq̃ ad annũ quingentesimũ nulla ex parte senescẽtem. i. senio debilitatũ aut imutatum.

THE. ℭEpiporũ. Pli. & Hermolaꝰ. Epeorũ legũt. ⁋Litoriũ. Herm. apud Pli. Pictoreũ: sunt q̃ clitoriũ malũt utrobiq̃.

OLI.

Sed multo liberior: Cum plures fuerit Xenophōtes dubitari posset hoc loco de quo potissimū dicat: sed facile conijcit de Xenophōte atheniēsi philosopho dici Socratis discipulo quo primus oium philosophorum historiā scripsit de quo supra satis dictū ē. Et Cice. in li. de senectute. Cyrus inqt apud Xenophontē eo sermōe quē moriēs habuit: cū admodū senex esset negauit se nunq̄ sensisse senectutē suam imbeciliorem factam q̄ fuisset in adolescentia: hic igitur in historiis suis liberalior fuit in præstanda hominibus uitæ longitudine; non enim dubitauit scribere latinorum regem: cuius nomen Valerius non ponit octingentos uixisse annos: eiusq; patrem sexcentos. περιγηρως hoc est de senectute.

Sed multo liberalius Xenophon: cuius περιγηρως legit. Is. n. latinorum regē octigētis uitæ ānis dōauit, at ne pr ei⁹ parum benigne acceptus uideret: ei quoq; sexcētos assignauit annos.

De cupiditate gloriæ. Caput. XV.

Gloria uero unde oriat: aut cuius sit habitus: aut q̄ rōne debeat cōparari: & an melius a uirtute uelut nō necessaria negligat: uiderint ii: quorum i cōtēplandis huiusmodi rebus: cura terit: qbusq; ēt q̄ prudērer aiaduerterūt: facūde cōtigit eloq. Ego i hoc ope factis autores: & autoribus facta sua redderē: cōtētus: quāta cupiditas eius eē soleat: ppriis exēplis demonstrare conabor.

Gloria uero: Scripturus de cupiditate gloriæ: eius diffinitionē & originem & habitū & modū ptermittere uelle dicit: quoniā id magis phōrum sit q̄ scriptorum: philosophi. n. de rebus disputātes ab earū semp diffinitione icipiūt: qa ois q̄ a rōne suscipit de aliq̄ re istitutio debet a diffinitione pficisci ut itelligat qd sit illud de quo disputat: scriptores uero res gestas dictis illustrare ac celebrare suis & factis auctores & auctoribus facta reddere cōtenti sunt: itaq; gloriæ diffinitione ptermissa tātū eorum exēpla subiūgit: q eius cupidi fuisse uideantur. Gloria uero ut a multis diffinit est frequens fama cū laude: quā Cice. tribus rebus cōstare dicit. Si diligit multitudo: si fidē habet: si cū admiratione q̄dā honore dignos putet. ¶ Vnde oriat: An a magnitudine animi: an ab ambitione. ¶ Cuius sit habitus: Electiuus an cōtemptiuus: nā si ab Ambitiōe proficiscit: uiciū est: & tūc habitus est cōtēptiuus: si ab animi magnitudie uirtus: & tūc est habitus electiu⁹. ¶ Aut q̄ rōne debeat cōparari: An reb⁹ bellicis an domesticis: nā ex rerū publicarum administratiōe uel ex bellis gerēdis: uel ex studiis lrarum gloria cōparatur. Socrates uero dicere solebat uiā ad gloriā pximā eē & q̄si cōpendiariā: si qs id ageret q̄lis haberi uellet: talis esset. An melius a uirtute negligat. Sicut nōnulli philosophi pcepta de cōtēnenda gloria tradiderūt: cum ipsi tamē apetisse gloriā maxime uisi sint: qa teste Cice. trahimur oēs studio laudis: & optimus qsq; maxime gloria ducit. Et illi ipsi philosophi. libellis illis: quos de cōtēnēda gloria scribūt nomē suū inscribūt: i eo ipo i quo pdicationē nobilitatemq; despiciūt pdicari se & nominari uolūt sed est fortis & magnanimi uiri gloriā nō apetere: & sola suorum recte factorum cōsciētia cōtētos eē: sepe uiris maior gloria spreta redit. ¶ Quasi nō necessaria: q̄si satis sit cōsciētia recte factorum in cōtemplādis eiusmodi rebus. Philosophi origines uirorum atq; uirtutū & uniuscuiusq; habitum diligenter inquirunt. ¶ Animaduerterunt: Viderunt hi qui prudenti cogitatione sunt assecuti: & illud diserte uerbis tradere possunt: & ita suum meritum extenuat Valeri. cum se neq; sapientem: neq; profiteat eloqntē. ¶ Factis auctores: Quotiēs res gestæ mēoriæ pducūtur: tūc auctores factis & auctorib⁹ facta reddunt: qa & q̄ fuerint & a qbus facta ducere solēt imo res gestæ sine earum auctoribus mēorari ferme non possunt. Socrates phūs

ASCEsius

¶ Sed Xenophō. s. Atheniē. multo liberius sup. mētitus est aut scripsit: aut multo liberalius. i. largius dedit uitæ humanæ: cuius. s. Xenophōtis opus sup. aut liber: περι. i. de γηρατος. i. senectute; legit Is enim donauit (propter hoc uerbum legam liberalius: aut liberalior sup. fuit) regem latinorum octingentis. i. octies cētū annis uitæ atne pater eius. s. dicti regis uideretur acceptus. s. a Xenophōte parum benigne assignauit quoq; ei sexcentos annos hoc autē dicit author cum risu quodam: fabulosam uidelicet existimans talem uitam. Neq; tamen illis subscripserim q Matusalem aut alterius in biblia nostra cōmemorati annos ad spaciū trimestre reuocant: Nā non est uerosimile eūdē authorē uidelicet Mosem i uno eodēq; ope uarias anni ratiōes fuisse secutū: at de solaribus ānis q. xii. sūt mēsiū locutū eē cōstat cū dicat. Vixit āt heber trigita q̄tuor ānis & gēuit reu: Vixitq; phalech post q̄ genuit Reu ducētis nouē annis & gēuit filios & filias &c. ubi si de iisdē ānis loqtur nō ē dubiū de magnis loq: nā si de trimestribus loquat Phalech fuerit dūtaxat octo ānorū & sex mēsiū cū genuerit: qd ex alii quoq; multis conuincere licet. Mirabilē etiā uitā Ioannis de tēporibus memorat Gaguinus in compēdio historiæ gallicæ.

Gloria uero aut unde oriatur aut cuius habitus sit. i. utrum uirtutis an uitii: uel an electiuus an contēptiuus: seu eligibilis an cōtemptibilis: aut qua ratione. i. uia & modo debeat comparari. i. acquiri: & an melius negligatur & uirtute. i. homine studioso uirtutis quasi non necessaria: scilicet ad assecutionem ueræ uirtutis: uiderint. i. permitto ut uidet (est enim uerbum concessiui modi) i quorum cura teritur. i. absumitur in huiusmodi rebus contemplandis. i. i speculatione talium rerum: quibusq. i. & quibus cōtigit. i. datum est etiam eloqui facunde quæ animaduerterunt. i. considerauerunt & excogitauerunt: quæ res necessaria est ad traditionem debitam unde contemnendi qui hāc partem contemnunt. Ego contentus in hoc opere reddere: id est assignare factis: id est rebus gestis authores: scilicet qui eas fecerunt & authoribus facta sua conabor demonstrare exemplis propriis: id est aptis quanta cupiditas eius: scilicet gloriæ soleat esse.

THE.

¶ Latinorum Plini. histo. natu. vii. Xenophon Impetrum Pultinorum insulæ octingentis: atq; ut parte mentitus filiū eus sexcētis ait uixisse: quidam Valeri codices habent etiam laminorum. ¶ Cuius legitur: emenda περιγηρως legitur ex antiquis codicibus cuius extat opus de senectute.

OLI. Scipio gloriæ cupidus

SVperior Aphricāus. Q. ď isita sit hoībus gloriæ naturalis qdā appetitio: ex his exēplis facile cognosci pōt cū Scipio Aphri. supior q Hānibalē ex Italia retraxit: q carthaginē Ro. Ro. tributariā reddidit: sci ret tātā eē magnitudinē reꝝ suaꝝ ut dū rōanū staret ipiū eaꝝ mēoria nulla uetustate posset aboleri: uoluit tñ iter Corgētis mōumēta locari poetā. Enniū q sua gesta fuissent illius carminibus cōphēsa q̄si lraꝝ imortalitati cōmēdata: de quo Cice. i orone ꝑ archia poeta. Carus iqt fuit aphricāo supiori nr̄ Ennius itaq; ēt i sepulchro Scip. putaꝝ i se eē cōstitu9 & marmoratis laudibus. Pli. li. vii. Prior iqt Aphri. Q. u. Ennii statu ām sepulchro ipōi suo iussu clarūq; illď nomē: i mo uero spoliū: ex tertia orbis pte raptū i cinere supēo cū poetæ titulo legi. ℣ Mōumētis: In sepul chris ut supra Cice. uel iter statuas & titulos. Nā mōumēta dnr̄ sepulchra: historiæ ānales iterdū hoc āt fecit Sci. qa gloriæ nimia cupiditate flagra bat. ℣ Sūmū colum: Sustētaculū Capitoliū. n. arx fuit romanæ urbis quæ totius orbis terrarum ali quādo possedit imperium. ℣ Vir homerico: Dignus iqt fuerat Scipio q potius Homeri q̄ Ennii aut alterius inepti poetæ carminibus decantareꝛ.

Brut9 gloriæ cupidus

SImiliter: Pari gloriæ Decius Brutus fuisse uideꝛ: q Acciū poetā simili ho nore uoluit decorare. Nā illius uersus qbus sua facta cōtinebātur i uestibulis tēploꝝ q̄ ex hostili pda faciēda curauerat iussit i pingi: ut illud opus Decii cura cōditū fuisse co gnosceretꝛ. Cice. in eadē orone Decius iqt Brutus sūmus uir & ipator Accii amicissimi sui carmini b9 tēploꝝ ac mōumētoꝝ aditus exornauit suoꝝ il lud ēt ad huius hoīs gloriæ cupiditatē spectare uideꝛ: q gladiatoꝝ munus i honore pr̄is sui de functi prius edidit rōæ ut diximus i capite de isti tutis. ℣ Similiter Honoratius: Quia nō alio Deci ius brutus Acciū q̄ Enniū scip. fuerat honore ꝓse cut9. ℣ Prōpta laudatiōe: qa Brutū carminib9 cō mendauerat qua commendatione: quia prompta esse uidebatur maxie delectatus est brutus. ℣ Ex suis manibiis: Manubiæ dicūtur hostium spolia: sed ꝓpriæ sūt pecūiæ ex uēditiōe pdæ recuparæ.

ℭ De superiore Africano.

SVperior Africanus Ennii poetæ effigiē i mōimētis Corneliæ gētis collogari uolu it: qď īgēio eius opa sua illustrata iudica ret: nō quidē ignarus q̄diu Romanū īpiū floreret: & Africa Italiæ pedibus eēt subiecta: totiusq; terra rum orbis summū culmē arx capitolina possideret: eoꝝ exigui memoriā nō posse: si tantū illis literaꝝ quoq; lumē accessisset magni æstimās: uir homeri co: q̄ rudi: atq; impolito præconio dignior.

De Decimo Bruto.

SImiliter honorat9 aius erga poetā Acciū Decimi Bruti suis tēporibus clari ducis ex titit: cuius familiari cultu & prompta lau datiōe delectatus: eius uersibus templorū aditus: quæ ex manubiis consecrauerat: adornauit.

ℭ De Pompeio Magno.

NE Pōpeius qdē magnus ab hoc affectu gloriæ auersus: q Theophanē Mitylenæ um scriptorē reꝝ suaꝝ i cōciōe militū ciui tate dōauit: bñficiū p se āplū accurata ēt & testatā oratiōe ꝓsecutus. Quo effectū ē: ut neqs dubita ret: quin referret potius gratiam: q̄ inchoaret.

Mitylenæ9 Pōpeio cai9

NE Pōpeius qdē magn9 ab hoc affectu gloriæ: Nec pōpeius q dissimulauit se gloriæ cupiditate affectū esse q̄ Theo phanē Mityleneū q suas res gestas mēoriæ ꝓdidisset: nō solū Rōana ciuitate dōaret: sed illū accu rata quoq; oratiōe: i cōciōe laudarit; qď & Cice. i eadē q̄ diximus oratiōe testaꝛ. dici. n. qď nr̄ hic magn9 q cū uirtu te fortunā adæquit: nōne tūc Theophanē Mityleneū scriptorē reꝝ suaꝝ i cōciōe militū ciuitate dōauit. & nr̄i il li fortes uiri: sed rustici ac milites dulcedine q̄dā gl'iæ cōmoti: q̄si pricipes eiusdē laudis magno illū clamoꝛ ap probarūt. ℣ Ab hoc affectu gloriæ aduersus q theophanē Mitylenæū. ab hac cupiditate: ē. n. cupiditas affect9 & passio q̄dā animi nr̄i. ℣ Referet potius gratia q̄si illi plurimū deberet: q res suas litteraꝝ monimētis credidisse.

ASCēsius

ℭ Supior aphricāus. scipio maior carthaginis domitor uoluit effigiē. i. imaginē ad uiuū expssā: Ennii poetæ col locarii mōumētis. i. reb9 mēoratiuis & sepulchris ad mēoriā seruādā extructis: gētis Cor. hoc ē suæ: q. i. qa iu dicaret opa sua illustrata igēio ei9. s. Ennii poetæ nō qdē ignar9. i. q̄ aphri. nō ignorauit: q̄ diu ipiū Ro. floreret. & Aphrica eēt subiecta pedibus Italiæ & arx capitolīa possideret sūmū culm̄. i. pricipatū toti9 oi bis terraꝝ: mēo riā eoꝝ. s. mōumētoꝝ Cor. gētis nō posse extigui. i. dleri pēit9: tñ æstimās magni si lum̄ quoq; lraꝝ accessisset. i. ad ditū eēt illis. s. mōumētis gētis suæ. ens sup. aut exñs uir dignior ꝑconio hōerico. i. q ab hōero excellētissimo poe taꝝ laudeꝛ ut acchilles olim q̄ ꝑcōio rudi & ipolito q̄le era ennii: q sniās bōas iucultis uerbis īuoluisse dr̄: uñ & Maro dixisse ferꝛ se auꝝ aut lapillos ex stercore Enniano colligere: dū sentētias iñ erueret. ℣ Similiter &c. A ius Decii Bruti ducis clari: suis temporibus: extitit honoratus. i. honore effectus (qa honor est in honorante) simili ter erga Acciū poetā: cuius. s. Accii cultu familiari: qa frequens tanq̄ cliens domi eius fuerat: & laudatione prō pta. i. prompto animo exhibita delectatus: adornauit aditus. i. uestibula templorum: q. s. templa ipse brutus con secrauerat. i. diis cōstructa dicauerat ex māubiis. i. pte pdæ duci cōpetēte; uersibus. i. carminibus eius. s. Accii poe tæ. ℣ Nequidē. i. nō etiā aut nō saltē pompeius magnus fuit auersus. i. alienus aut ab horrens ab hoc affectu glo riæ: qui donaret ciuitate. i. ciuē Romanū fecerit in cōcione militū. i. orone quā habuit ad milites. Theophanē Mi tylenæum scriptorē rerum suarū. i. a se: hoc est pompeio gestarum: & prosecutus est oratione accurata etiā & at testata. i. publice fatēte hoc nomine ipsum ciuitate donatum: beneficiū. s. donationis ciuitatis: amplum. i. magni ficum per se. i. sine adiectione elogii aut testationis alicuius. Quo. i. per quam attestationem effectum est ui ne quis; id est nullus dubitaret quin. s. Pompeius referret potius gratiā: scilicet debitam; q̄ inchoaret. i. iniret nouā.

LVcius āt Syl. Et ſi nullū ſuis rebus geſtis ſcriptorē adhibuit ſylla: quo maxīe ſit delectat9: aī ſui tñ af-ſectū: glīæq; cupiditatē eo facile mō īdicauit: q annulo ſuo quo tabellas obſignaꝛ cōſueuerat: Iugurtā captū īſculpſerat: q̄q̄ nō ſuis ſed marii cōſulis auſpiciis captus fuiſſet. ſuo tñ cōſilio atq; prudētia: nota ē hiſtoria apud Saluſt. de bello iugurtio: diſſiſus.n. uirib9 ſuis iugurta ad Bocchi getulorū regis gñi ſui fidē opeſq; cōfugit: a quo uiolata fide p pditionē Ro. auctoꝛ Sylla traditus fuit. ⁋ Annulo ſi. Quo ad ſigillādas tabellas utebaꝛ: nā ī eo iugurte traditionē hēbat īſculptā. ⁋ Quāt9 po. Eius deideq̄ ſecuta ē magnitudo: facile ḋclarat auiditatē glīæ: nā niſi glīa fuiſſet accēſ9 res tātas gerēdas ñ ſuſcepiſſet ut reꝝ oiuȝ īpe ſol9 potireꝛ. ⁋ Aſſeruit. Vēdicauit: attribuit: aſcripſit. OLI. Sylla gloriæ cupidus

De Lucio Sylla.

LVcius āt Sylla: & ſi ad neminē ſcriptorē aium direxit: tñ Iugurtha a Boccho rege: ad Mariū pducto: totā ſibi laudē cupide aſſeruit: ut annulo: quo ſignatorio utebaꝛ: ſculptā illā traditionē haberet: & quātus poſteaꝛ ne minimum quidem gloriæ ueſtigium contempſit.

De Scipione & quodam equite.

ATq; ut īpatoribus glorioſū militis ſpiritū ſubnectā. Scipionē: dona militaria iis: q ſtrēuā opam ediderāt: diuidētē. T. Labienus: ut forti eqti aureas armillas tribueret: admonuit: eoq; ſe negāte id factuꝝ: ne caſtrēſis honos in eo: q paulo āte ſeruiſſet: uiolareꝛ: īpē ex pda Gallica aurū eqti largit9 ē. nec tacite id Scipio tulit. Nā eqti habebis īqt donū uiri diuitis: qḋ ubi ille accepit piecto āte pedes labiēi auro: uultū demiſit. Idē ut audiuit Scipionē dicētē. Impator te argēteis armillis dōat: alacer gaudio abiit. nulla ē ergo tanta hūilitas: q̄ dulcedine glīæ nō tangatur.

ILla uero & a claris uiris īterdū ex humillimis rebus petita eſt.

ATq; ut ip. Vix glīæ tāta ē. ut hūilia etiā penetraꝛ pectora poſſit nēo ferme ē tā hūilis q nō huiꝰ dulcedine capiaꝛ: In Scipio. exercitu miles bello numātino opa ſua reip. fideliter ſtrēnueq; nauata maluit ab īpatore argēteis armillis q̄ aureis a legato donari q hæ utiles: illæ uero gloſæ ſibi forēt: nō auaritia potuit puerteꝛ glīā: ut cū Labiēus legat9 q ſtrēnua huiꝰ militis opa fuerat uſus īpatori dixiſſet: aureis armillis militē ut donaret: idq; Scipio negaſſet: & idignat9 Labiēus e ſuis q̄ ſibi ex gallica pda cōtigerāt duas illi ḋdiſſet ubi primū audiuit īpatore dicētē hēs diuitis hois donū ſtatim illas ante legati pedes pieceꝛit: triſtiſq; diſceſſerit: accepꝛis deide argēteis ab īpatoꝛ cū ſūma lætitia ide abiit q̄ſi nō armillas: ſed glīā ſui laboris pmiū recepiſſet. ⁋ Dona mi. Quibꝰ īpatores parta uictoria milites ſuos p cuiuſq; meritis & uirtute donabāt ad excitādā.n. ī ais hoiuȝ uirtutē ſapiētiſſimi īpatores Ro. apḋ quos armoꝝ & īpii glīa fuit: uariis dōis ſuos milites q p rep. fortiter pugnaſſēt: donare cōſueuerāt armillis: haſtis: eqs: corōis militaribꝰ: aliiſq; mūeribꝰ qbꝰ cæteri ad laudis ſtudiū & glīæ cupiditatē īcēdebāꝛ. ⁋ Armillas aureas: Ornamenta ſiniſtrarū: qbus ſabini galliq; pcipue utebanꝛ. ⁋ Caſtrēſis ho. Qui denꝛ militibus honos bñ de re pub. meritis. ē āt pmiū uirtutis honos q alii artes nō ſolū militares: ſed ēt urbanas. ⁋ Nō tacite tulit. Taceꝛ nō potuit Scip. ubi uidit a Labiēo datas armillas eē militi. ⁋ Vultū demi. Qḋ pudoris ſiue triſticiæ ſignū fuit. ⁋ Nulla tāt. Sñia generalis & huic loco ac comodata: nemo eſt tā abiectæ conditionis: quē glīæ dulcedo nō demulceat. Gloria apud militē pluriſq̄ aurū

ILla uero. Non mirum eſt ſi humilis fortunæ uiri gloriæ cupiditate tāguntur cum eam clariſſimi uiri in rebus etiam paruis & abiectis quæſiſſe uideantur.

⁋ Lucius āt Sylla: etſi. i. q̄q̄ ad nēinē. i. nō ad ullū nō direxit: aīum ad ullū ſcriptorē: tñ Iugurtha rege nūidiæ pducto a Boccho rege Mauritāiæ: ad Mariū. ſ. īpatorē cuiꝰ legatū Sylla agebat: aſſeruit. i. addixit & attribuit cupide ſibi totā laudē: ita ſup. ut hꝛet illā traditionē. ſ. Iugurthæ a Boccho: ſculptā ſup. ī ānulo quo utebaꝛ ſignatorio. i. ut dicūt p ſigneto. Et q̄tus ſup. fuit poſteaꝛ q. d. maxius euaſit & tñ: ne minimū qdē ueſtigiū glīæ cōtēpſit: hoc ē q ab icremēto prio āplitudis ſuæ ſi glīā captauit nūq̄ deiceps ēt uir maxius effect9 eādē cōtēpſit. ⁋ Atq; ut ſubnectā īpatoribus ſpiritū. i. aīum militis glīoſū. i. glīæ affectatorē: Titus Labiēus admōit Scip. ſ. numātinū diuidētē dona militaria iis q ediderāt ſtrenuā opā. ſ. ī re bellica aduerſus hoſtes: ut tribueret eqti. ſ. cuidā forti ſed hūili licet ſtrenuo: armillas. i. ornamēta brachioꝝ aureas: & eo. ſ. Scipiōe īpatoꝛ negāte ſe factuꝝ id ne honos caſtrēſis: uiolareꝛ. i. corrūpereꝛ & ita minoris poſtea hꝛeꝛ: ī eo. ſ. ſi cōferaꝛ ī eū q ſeruiſſet. i. ſeruus fuiſſet: paulo ante: ipſe. ſ. Labienus largiꝰ ē eqti auꝝ uñ. ſ. armillæ fierēt: ex pda gallica. i. ex ea portiōe q̄ obtinuerat Labienus ut legatus ex præda gallis direpta. Nec Scipio tulit id tacite: ideſt diſſimulanter: Nam inquit equiti: tu habebis donū uiri diuitis uidelicet armillas aureas quas ut priuatus dederat labiēus: qḋ: ſcilicet dictū ubi ille: ſcilicet eques accepit: ideſt intellexit (aut quod aurum ubi ille accepit ſed prior expoſitio melior eſt) demiſit uultum: ſcilicet in ſignum indignationis: auro proiecto ante pedes Labieni. Idē. ſ. eques ut: ideſt poſtq̄ audiuit Scipionem dicentem: Imperator donat te armillis argenteis: abiit alacer gaudio: ideſt præ gaudio. Ergo nulla humilitas: i. abiectio conditionis & ſtatus eſt tanta quæ non tangatur dulcedine gloriæ. ⁋ Vero. i. ſed: illa. ſ. gloria: petita eſt interdum &. i. etiam a uiris claris ex rebus humilibus: ut ſequētia declarant unde eſt quaſi quædā paraſceue ad mēbrum nouum huius tituli. ⁋ Nā qḋ Quintus. Fabius. ſ. pictor: ciuis nobiliſſimus: uoluit ſibi: qui cum pinxiſſet parietes in æde ſalutis: quā. ſ. ædem: Caius. Iunius. Bubulcus dedicauerat: inſcripſit his nomen ſuum: Enim. ſ. quia: id demū. i. ſolū: deerat familiæ celeberrimæ. i. clariſſimæ cōſulatibus & ſacerdotiis & triūphis Cæterum. i. ſed: ingenium ſup. eius deditum ſtudio ſordido. i. humili & uili reſpectu. ASCēſius

OLI. Iuniꝰ Bubulcus

NAm: Fabius pictor. Rebus gestis & gñe claro: uir pricius cū ī æde salutis q̄ Iunius bubulcus ex uoto dedicasset parietes suis māibus egregia pictura exornasset: nomē suū uoluit inscribere: ut q̄uis clara eēt fabioꝝ domus multis illustribꝰ uiris: q cōsules: augures: p̄tores: ipatoresq; fuisset: hoc t̄n ad gloriæ cōsumationē accedere uoluit: ut sui igēii obliterari mēoria nō posset. ¶ Nomen suū. Vt. C. Fabius hoc opꝰ depixit. ¶ Sacerdotis: Nā ex fabiis q dē fuer̄ pōtifices augures flāines. ¶ Sordido. st. Iō suū nom̄ iscripsit picturæ: ne illiꝰ artis q̄tulacūq; foret glia ex hoiuꝫ mēoria laberet. sordido āt dixit qa studiū oē qd q̄stꝰ gr̄a suscipitur: ut pictura sordidum dicit & illiberale.

¶De Quinto Fabio.

NAm qd sibi uoluit Caius Fabius nobilissimus ciuis? q cū i æde salutis q̄. C. Iunius Bubulcus dedicauerat: parietes pixisset: nomē his suū iscripsit. Id. n. demū ornamēti familiæ cōsulatibꝰ: & sacerdotiis: & triūphis celeberrimæ deerat. cæterum sordido studio deditum ingēium: qualemcūq; illum laborem suum: silentio obliterari noluit.

VIdelicet Phidiæ secutus exēplū: q clypeo Mineruæ effigiē suā iclusit: q̄ conuulsa tota operis colligatio solueretur.

¶Externa. De Themistocle.

SEd meliꝰ aliquāto: si imitatiōe aliēa capiebat: Themistoclis ardorē eēt æmulatus: quē ferūt stimulis uirtutū agitatū: & ob id noctes inquietas exigentem: quærentibus quid ita eo tpe in publico uersaretur: respondisse: quia me trophæa Miltiadis de somno excitāt. Marathō nimirum animum eius: & Arthemisium & Salamis naualis gloriæ fertilia nomina illustranda tacitis facibus incitabant.

VIdelicet secutus: Ita domesticis externa subiūgit ut trāsitū nullū facer̄ uideatur. iō inqt Fab. nomē suū picturæ uoluit iscribere: ut phidiæ seq̄ret exēplū q cū nomē suū i Mieruæ simulachro qd finxerat Athēis iscribere nō liceret imaginē suā finxit i clypeo: q̄ aliter educi nō poterat nisi totū opus solueret Cice. Tus. q̄. li. i. Q uid. n. Phidias sui similem spēm iclusit in Clypeo Mineruæ cū iscribere non

Miner uæ Poliadis signū

liceret. de hoc Phidia dixius i ca. de fiducia li. iii. q̄q̄ mlto plura dici possent q̄ apud Pli. aliosq; auctores legunt: ea tamē a nobis referunt q̄ ꝓposito nostro conueniunt. ¶ Tota colligatio solueret: Tota operis compositio destrueretur.

2. SEd melius aliq̄to. Aemulus Themistocles alienæ gloriæ stimulis q̄busdā ueluti furoribus agitabat: eius aliq̄ rōne consequēdæ. ut ea nisi parta: dies atq; noctes cōgescere nō posset. cū igit noctæ i publicū sæpius ꝓdiret: cogitabūdusq; uersaret i foro deābulās iterrogatus qd ita faceret: qa me iqt Milciadis trophæa de somno excitāt. Ci. Tuscul: qōnū li. iiii. siue qōne. iiii. Noctu iqt ambulabat in publico themistocles: ꝙ sōnū cape nō posset. q̄rētibusq; rñdebat milciadis trophæis se a sōno suscitari. cogitabat. n. q̄uo milciadis gloriā posset adq̄re uel ēt supare: q ut dixius supra i ca. de igratis & de pietate. Artapherne & Dathim Darii p̄sarū regis p̄fectos q cū cētū milibꝰ peditū & decē milibus equitum in græciā uenerant aduersus athenienses: ipse cum decem milibus armatis consilio & uirtute sua supauit i cāpis Marathoniis: q̄ uictoria excitatꝰ ad uirtutē themistocles: paulo post arthemisiū & Salaminā: gloriosissima uictoria nobilitauit: ut supra dixius i ca. de igratis: nā cū cæteri existiarēt a barbaris i Marathōe re malegesta bellū se i posteꝝ sustulisse Themistocles eā rē maiorē certaminū initiū ducebat eē ad eaq; obeūda ꝓ græcia uniuersa se tāq̄ i palestrā unxit: assidueq;

Aemulatio duplex

ciuitatē exercuit q̄ lōgissime futura ꝓspiciēs. ¶ Aemulatus. Imitatus. est āt æmulatio duplex teste Ci. Tuscu. qōne. iiii. Dicit. n. æmulatio autē dupliciter illa quidē dicit ut est in laude & in uicio nomē hoc sit: nā & imitatio uirtutis æmulatio dicit: sed ea nihil hoc loco utimur: ē. n. laudis & est æmulatio egritudo: si eo qd cōcupierit alius potiat ip̄e careat. ¶ Stimulis. irritamētis. ¶ Marathō: Marathōia pugna q̄ magna fuit Milciadis gloria. ¶ Artemisiū & Salamina. Duo græciæ loca a Themistocle nobilitata illa gloriosa & ꝓpe icredibili pugna nauali. q̄ Xersē q totā ferme asiā i græcia deportauerat eo cōsilio supauit & in p̄riā turpiter refugere coegit; ut nō se uictū: sed a Themistocle cōseruatū fuisse existimaret: De Salamina dixius alio loco. Arthemisius uero ut q dā dicūt mōs ē Archadiæ ab herba illic abūdāte q̄ sic denominat dictus. ¶ Tacitis fa. Secretis. stimulis & ardoribus: icitabat. n. æmulatione Milciadis ad ea loca aliquo modo illustranda: quæ demum copiosa facta sunt naualis pugnæ.

ASCēsius

¶Bellicæ gloriæ aut reip. admistratiōi: utpote arti pigēdi: noluit illū laborē suū q̄lēcūq; oblrari. i. dleri silētio. i. pp silētiū. ¶ Vꝫ. Cōtiuo narrat rē & cōtinuato filo cōnectit externa dōesticis dicēs. Vꝫ. i. uidere licet cur. s. Fabius id fecerit: qa secutus exēplū Phidiæ optimi statuarii apud athēas: q iclusit clypeo Mieruæ a se sculptæ: effigiē suā. i. ꝓpriā: hoc ē ipius phidiæ: q̄. s. effigie sua cōuulsa: tota colligatio opis solueret: & ita iuidis p̄ripuit facultatē imaginis suæ tollēdæ e clypeo. ¶ Sed sup. Fab. pictor si capiebat imitatiōe aliēa. i. si uolebat aliquē imitari cuiꝰ authoritate fulciret æmulatus eēt melius aliq̄to: ardorē. i. uehemētē affectionē gliæ Themi. ducis athen. quē. s. thēistoclē: ferūt. s. historiographi: agitatū stimulis uirtutū & ob id exigētē. i. trāsigētē: noctes iqetas: respōdisse q̄rētibꝰ qd ita. i. cur sic: eo tpe uersaret i pub. s. loco aut itinere: qa Trophea milciadis. i. q̄ clarissimꝰ: milciadis d̄ hostibus tulerat: excitāt me de sōno. Nimiꝝ. i. haud dubie: marathon cāpus uictoria milciadis. & arthemisiū & Salamis. i. loca i græcia iuxta arthemisiū & Salamina: noīa fertilia gliæ naualis. i. ex nauali pugna pariēdæ: illustrāda. s. tpe futuro icitabāt animū eius. s. empedoclis facibus tacitis. i. occultis & iā tū aio cōceptis nec dū editis. Quæras. n. q̄uo marathō eū icitabat ubi nihil actū erat: & q̄uo cætera duo loca ubi adhuc nihil egerat? Sed de marathone dicā ꝙ p æmulationē icitabat: & de cæteris ꝙ p spem p̄cōceptæ uictoriæ: ē tamē satis obscure dictū.

IDem Theatrum. Nõ dissimulauit hoc loco Themistocles se nimium gloriæ cupidum esse cum iter OLI.
rogantibus quæ illi uox gratissima foret respondit eius a quo suæ laudes exponerent: Cice. in oratio
ne pro Arthia poeta. Themistoclem illum summum athenis uirum dixisse aiunt: cum ex eo quære
ret quod ακροαμα aut cuius uocem libentissime audiret. eius a quo sua uirtus optime prædicaret.
Am Alexãdri. Dici nõ põt q̃ta gloriæ cupiditate flagraret Alexander. q pr̃is Philippi gesta se p̄lẽte. ut
n laudarent æquo aio pati nõ poterat: q a nihil audire cupiebat p̃ter id qđ suas laudes cõtineret & dicẽ

IDem theatrũ petẽs: cũ iterrogaret cuius
uox auditu illi futura eẽt gratissima: dixit:
eius a quo artes meæ optime canerentur.
dulcedini gloriæ pene adiecit gloriam.

De Alexandro rege.

NAm Alexãdri pectus isaciabile laudis: q
Anaxarcho comiti suo ex autoritate De-
mocriti p̃ceptoris: inũerabiles mũdos eẽ
referẽti: Heu me (iq̃t miserũ: qđ nec uno qdẽ ad-
huc sum potitus. angusta homini possessio gloriæ
fuit: quæ deorum oium domicilio sufficit.

De Aristotele philosopho.

REgis: & iuuẽis: flagrãtissimæ cupiditati si
milẽ Aristotelis i capessẽda laude siti sub
nectã. Is nãq; Theodecti discipulo orato
riæ artis libros: quos ederet dõauerat. molesteq; po
stea ferẽs titulũ eoꝝ sic alii cessisse: p̃prio uolũine
q̃busdam rebus isistẽs: planius sibi de his i Theo-
dectis libris dictum esse adiecit. nisi me tãtæ & late
patentis scientiæ uerecundia teneret: dicerem di-
gnum philosophum: cuius stabiliendi mores: altio
ris animi philosopho traderentur.

te Anaxarcho comite suo: id qđ accepat a p̃cepto-
re democrito plures eẽ mũdos uehemẽter inge-
muit dicens: heu me miseꝝ. q ne uno qdẽ adhuc
sũ potitus de quo iuue. i saty. Oibus i terris unus
pelleo iuueni nõ sufficit orbis. i. Alex. a pella colo
nia macedõiæ edicto ubi recẽsebant eq a Philip-
po pr̃e Anaxarcho. De Anaxarcho dictũ ẽ i ca. de
patiẽtia. Mũdos inu. Democrati snia iã exẽplo-
sa: ut iq̃t ille: qcq̃d i eẽ đductũ ẽ: locũ hẽat neces
se ẽ: q a sine loco eẽ ñ põt. qđ si locũ hñt inũerabi-
les mũdi: aut eũ locũ oñdat: aut illi ñ credã. An
gusta ho. Vere i q̃ isatiabile fuit pect9 Alexã. nõ. n.
illi sufficiebat quod oibus diis sufficere potest.

REgis & iuuẽis. Probat exẽplo Aristot.
qđ ab initio huius tractatus dixius &
ipe paulo ifra dicturus neminẽ eẽ q ñ
laudis & gloriæ cupiditate tangat: nã
Aristo. q priceps phoꝝ credit & eoꝝ q de contẽ-
nẽda glia p̃cepta tradiderũt: ipsã gloriã uehemẽ-
ter appetisse uŕ. Cũ. n. artis oratoriæ libros edidis
set eosq; Theodecti discipulo sibi gratissimo do-
no dedisset: paulo post pœnituit eius laboris titu
lũ i alteri9 laudẽ & gloriã eẽ cõuersũ. Itaq; ut illũ
sibi alia rõne uẽdicaret: i alio ope ubi de arte ora-
toria sibi dicẽdũ erat: nolle se dicebat diuti9 illis Theo-
rebus imemorari: eo q; i libris Theodectis đ his dectæ
plãe satis disputasset: nõ potuisset aptius ai sui af rheto-
fectũ idicare. Et reg. & iuue. tolerabilior i Alex. rica
tãta gliæ sitis q̃ i Aristote. fuisse uŕ. Alexãder. n. &
rex & iuuẽis erat quoꝝ utrũq; uix sine cupiditate
eẽ põt. Nisi me tãtæ & tã latæ: Nisi me iq̃t tanti
phi auctoritas deterreret dicerẽ cõstãtiori pho Arist. fuisse tradẽdũ. a quo ei9 mores icõstãtes corrigerẽt confir
marẽturq;: & ẽ occupatio color rhetoric9 cũ id maxie dicius qđ nos p̃terit aut nescit aut dicet nolle p̃fitemur.
Idẽ. s. Themistocles petẽs theatrũ. i. spectaculũ ludoꝝ scænicoꝝ cũ iterrogaret cuius uox eẽt futura illi gratis
sima auditu. i. ad audiẽdũ: dixit sup. uox eius a quo artes meæ: hoc ẽ pitiæ i re militari & ẽt pub. gubernãda ca- ASCẽ-
nerent optie. q. d. q me maxie laudauerit & ita pene. i. q̃si adiecit dulcedini gloriæ gloriã. hoc ẽ q̃si ex affectatiõe sius
tãta gloriæ gloriã assecutus ẽ: q a gloriosũ uisũ ẽ: eẽ tã gloriosũ. i. affectatorẽ gloriæ. aut sic. Quia tantus uir palã
p̃fessus ẽ se gloriæ cupidũ: ipe adiecit pene dulcedini gloriæ gloriã: hoc ẽ sua authoritate effecit: ut affici dul-
cedine gloriæ gloriosũ duceret. Alii legũt Dulcedinẽ gloriæ pene adiecit gloriosã. ut sit adiecit. i. addẽdo illud
effecit pene dulcedinẽ gloriæ gloriolam. Nã pect9 alexãdri. s. magni sup. fuit isatiabile. i. ieplebile laudis. Qui
iq̃t anaxarcho comiti suo referẽti. i. dicẽti ex authoritate Democriti p̃ceptoris. s. sui: mũdos eẽ innumerabiles:
Heu me miseꝝ q; ne qdẽ. i. nõ saltẽ uno. s. mundo sũ potitus adhuc. Possessio gloriæ. s. diffusæ p hũc modũ fuit
angusta hoi. s. alexãdro (de quo Iuuena. Vnus pelleo iuueni nõ sufficit orbis) q. s. possessio: sufficit domicilio om
niũ deoꝝ. uerũ dii (si mõ dii eẽnt) nõ capiunt loco: at ueꝝ deũ si mille eẽnt mũdi cape negrẽt: ueꝝ author forte
de diuis suis ipatoribus loq̃t quoꝝ gloria terris terminabat. Regis &cæ. Ego subnectã cupiditati. s. gloriæ fla
grãtissimæ. i. ardẽtissimæ regis & iuuenis. s. alexãdri (utrũq; ẽt ad cupiditatẽ facit & q; rex erat cui oia uident li-
cere: & q; iuuẽis cui uideri solet q; oia possit) sitim. i. affectionẽ & desyderiũ Aristo. similẽ i capessenda. i. adeũda
aut captãda laude. Nãq; is. s. Aristote. donauerat theodecti discipulo libros artis oratoriæ: quos. s. libros theode
ctes ederet. i. suo noie tanq̃ a se cõpositos: & ferẽs postea moleste sup. se cessisse. i. cõcessisse sic. i. tã faciliter: alii q-
cũq; is fuisset cũ tñ theodectẽ eẽ sciret: sed nõ doluit singulariter q; Theodecti sed cõiter q; alii cesserat: titulũ. i.
inscriptionẽ eorũ: insistens quibusdam rebus. i. tractans quasdam res sup. in uolumine proprio: idest suo nomi
ne edito: adiecit dictum esse sibi. i. a se: planius in libris Theodectis. i. quos Theodectes ediderat licet ab aristo-
tele essent: compositi. Nisi (inquit author) uerecundia tantæ & tam late patentis scientiæ: scilicet aristotelicæ te
neret: idest retraheret me dicerem sup. aristotelem philosophum dignum sup. esse: cuius mores traderẽtur sta-
biliendi: idest confirmandi & stabiliores faciendi philosopho animi altioris: idest altiora quærentis: & non tam
inconstanter & impudenter (ut omittamus q; iniq;) donationem reuocantis: nam si a se compositum opus sciri
uoluit: cur miserum discipulum eius usurpatione infamem reddere sustinuit?

OLI. C Aeteꝝ gl͠ia. Hoc idē Cic. ĩ oõne ꝓ Archia poeta ut ſupra dixius: & ipſi illi phi & illis libellis quos de cõtẽnẽda gl͠ia ſcribũt: ſuũ nom̃ ĩſcribũt. i eo ĩpõ ĩ quo ꝑdicationẽ nobilitatẽq; deſpiciũt: ꝑdicari de ſe noĩari uolũt: rurſus ĩ Tuſculãis q̃õni. i. qd nr̃i phi: nõne ĩ libris quos ſcribũt de cõtẽnẽda gl͠ia noĩa ſua ĩſcribũt: ergo philoſophi gloriã uerbis cõtẽnũt. re ãt cõcupiſcũt. ⁋ Negligiť: Verbis gloriã ꝺprimũt: & ĩſectanť: eiꝰ tñ ſtudioſi ſũt. ⁋ Vſurpatiõe me. cõ. Jõ ſua noĩa libris ĩſcribũt qa poſteroꝝ mẽoriæ ſe datũ iri uolũt: & hæc uſurpatio mẽoriæ ſibi laudẽ pariat. ⁋ Sed q̃liſcũq;. Ac ſi diceret: ēt ſi uitupanda ſit tolerabilior tñ ē: q̃ coꝝ q peſſimo facinoꝛ illã ſibi uſurpꝛ uoluerũt: q̃lis Pauſanias adoleſcens: q Philippũ Macedoniæ regem occidit: qualis ille qui epheſiæ Dianæ templum incendit. cuius nomen nõ ponitur. hi enim etiam ſceleribus innoteſcere uoluerunt.

Pauſanias philippũ interemit Q Voꝝ e nũero pauſanias. Vale. a Iuſtio & Plutarcho diſſentit. nõ n. gl͠iæ ſed ultiõis cupiditate ad Philipphi cædem pauſaniã ĩpulſum eẽ dicũt. adhortãte: ut uult Plutar. Alex. & Olympiad mſto magis ĩcitãte: qm̃ ꝑ iniquo aĩo ferret ſe ſpretã a Phi. & aliã ſibi ſupiduci Attali regis filiã Cleopatrã. Cũ igr̃ dies nuptiaꝝ eẽt: ut tradit Iuſti. ꝓ magnitudĩe duorũ regũ & collocãtis filiã: & uxorẽ ducẽtis appatibꝰ ĩſignis nec ludoꝝ magnificẽtia deeſſet. & ad eorũ ſpectaculũ Phili. ſine cuſtodibus medius iter duos alexãdros filiũ generũq; cõſtaret. Pauſanias nobilis adoleſcẽs nemini ſuſpectus occupatũ in anguſtiis philippũ in trãſitu obtrũcat: diẽq; lætitiæ deſtinatũ fœdũ luctu funeris facit. Hic pauſanias primis pubertatis ãnis ſtuprũ ꝑ iniuriã paſſus ab Attalo fuerat: cuius indignitati hæc ēt fœditas acceſſerat: qꝰ ꝑductũ ĩ cõuiuio ſolutũq; mero Attalus nõ ſuæ ueꝝ ēt cõuiuaꝝ libidini uelut ſcortũ uile ſubiecerat: ludibriũq; oĩumq; ĩter coeq̃les reddiderat. hãc rẽ ægre ferens pauſanias: q̃relã philippo ſæpe detulerat: cũ uariis fruſtratiõibus nõ ſine riſu differeť: & honoratũ ĩſup ducatu aduerſariũ cerneret irã ĩ ĩpm Philip. uertit. ultionẽq; q̃ ab aduerſario nõ poterat: ab iniquo iudice exegit: Creditũ ē igiť ĩmiſſum ab Olympiade mr̃e Alex. fuiſſe: nec ĩpm alexãdꝝ ignarũ p̃rnæ cædis extitiſſe: qppe nõ mĩus Olympiadẽ repudiũ & plata ſibi cleopatrã: q̃ ſtuprũ Pauſaniã doluiſſe. alexãdꝝ quoq; regni æmulũ fratrẽ ex nouerca ſuſceptũ tĩuiſſe: eoq; actũ ut ĩ cõuiuio ãtea primũ cũ attalo mox cũ ĩpõ p̃re iurgaret. adeo ut ēt ſtricto gladio eũ Philippus cõſectatus ſit: ægreq; a filii cæde amicoꝝ p̃cibus exortatus: q̃obre alexãder ad auunculũ ſe in epiꝝ cũ mr̃e: ĩde ad reges illyricoꝝ cõtulerat: uixq; reuocãti mitigatus p̃ri: p̃cibuſq; cognatoꝝ ægre redire cõpulſus: Olympias quoq; fratrẽ ſuũ alexandrũ epiri regẽ ĩ bellũ ſubornabat: peruiciſſetq; in filiæ nuptiis p̃r generꝭ occupaſſet: his ſtimulis iraꝝ utriq; pauſaniã de impunitate ſtupri ſui q̃rẽtẽ ad tãtũ facinus impuliſſe credunť. nã legiť apud herodotũ: q̃rẽti pauſaniæ apud alexãdrũ: nihil aliđ reſpõdiſſe: niſi Medeæ iãbicũ metꝝ ꝓnũciaſſe: eũ q dedit: eũ q accepit. i. iterfice & ſoceꝝ & geneꝝ: Olympias ēt dr̃ fugiẽti pcuſſori equos p̃paratos hũiſſe ĩpa deĩde audita regis nece cũ titulo officii ad exeq̃as eadẽ nocte cucurriſſe: ĩ cruce pẽdẽtis pauſaniæ capiti coronã ĩpoſuit: qđ nẽo alius audere niſi hæc ſupſtite Philippi filio potuiſſet: paucos deĩde poſt dies refixum corpus iterfectoris ſup reliq̃as cremauit & tumulũ ei eodẽ fecit in loco. parẽtariq; eidẽ quotãnis icuſſa populo ſupſtitiõe curauit: Aparet igiť pauſaniã ad re

Pauſanias alter giscædẽ ĩpulſum. nõ cõſeq̃ndæ gl͠iæ ut Vale. tradit: ſed ultiõis ſumẽdæ gr͠a. pauſanias Macedõicus nobilis adoleſcẽs cereſtis filius & ab oreſte ĩclytũ gẽus trahẽs fuit: & alter pauſanias Lacedæmõius uir magnus. q cũ p̃riã ab ĩpetu pſaꝝ liberaſſet eo poſtmodũ ĩſaniæ pueñit ut ĩpam p̃riã cũ tota græcia hoſtibꝰ ꝓdere uoluerit. ⁋ Eqdẽ qd petierat aſſecutꝰ. Egregiũ & ĩmortale nom̃ ſibi cõpauit cæde philippi. ⁋ Tã. n. ſe pricidio: q̃tũ alexã. ſua uirtute tantũ hic ſuo parricidio claritatis cõparauit. nam q̃to maior occiſi gloria: tãto fuit occidẽtis nomẽ illuſtrius.

C Aeteꝝ gloria ne ab iis qdẽ: q cõtẽptũ ciꝰ ĩtroducere conãť: negligiť. qm̃ qdẽ ipſis uoluminibꝰ noĩa ſua diligẽter adiiciũt: ut qđ ꝓfeſſiõe eleuant: uſurpatiõe mẽoriæ cõſequãť. Sed q̃liſcũq; hoꝝ diſſimulatio: ꝓpoſito illoꝝ longe tolerabilior eſt: qui dũ æternã memoriã aſſequerenť: ēt ſceleribus innoteſcere non dubitauerũt.

Q Vorũ e nũero neſcio an ĩ primis Pauſanias debet referri. nã cũ Hermoclẽ pcunctatus eẽt. quonãmodo ſubito clarus poſſet euadere: atq; is reſpõdiſſet: ſi illuſtrẽ uirum aliquẽ occidiſſet: futurũ ut gloria eius ad ipſum redũdaret: cõtinuo Philippũ interemit. & quidẽ quod petierat aſſecutus eſt. tam enim ſe parricidio: quã Philippus uirtute notum reddidit.

ASCẽſius ℭ Cæteꝝ. i. ſed gloria ne qdẽ. i. nõ ſaltẽ negligiť ab iis q conanť ĩtroducere cõtẽptũ eius: hoc ẽ q de cõtẽnẽda gloria libros ſcripſerũt noĩa ſua ut gloriã aſſeq̃tur ĩ frõte libroꝝ poſuerũt. Q uietiã ut dicit Tacitus: ſapiẽtibus cupido gloriæ nouiſſima exuiť (quoniã qdẽ adiiciũt diligẽtur ipſis uoluminibus. ſ. q de cõtẽnẽda gloria ſcripſerũt) noĩa ſua: ut qđ eleuãt. i. deprimũt & cõtẽnẽdũ docẽt ꝓfeſſione. i. doctria ſua: aſſeq̃ť. i. obtineãt ſup. id uidelicet gloriã: uſurpatiõe. i. uẽdicatiõe aut celebratiõe mẽoriæ. ſ. ſui. Sed q̃liſcũq; ſup. ẽ: diſſimulatio horũ. ſ. q dicũt ſe gloriã cõtẽnere cũ cõtẽnẽdo eã q̃rãt: ĩpa ẽ tolerabilior lõge ꝓpoſito illoꝝ: q dũ. i. dũmõ aſſequærenť mẽoriã æternã nõ dubitarũt ĩnoteſcere. i. notiores fieri ſceleribus. i. ꝑ ſcelera ſua. Et ita cũ uaria ſint genera q̃ritãtiũ gloriam: q̃ſi p̃fatiõe q̃dã trãſit ad nouũ gẽus. nã alii q̃rũt gloriã arte & uirtute: alii cõtẽptu: alii etiã maleficio ĩſigni: unde ſunt ſeq̃ntia exẽpla. ⁋ Q uoꝝ: ſcilicet ſceleribus ĩnoteſcere uolẽtiũ: e numero: poſſet dici equorum numero: neſcio an pauſanias: ſcilicet nobilis macedo debet referri in primis. Nã cũ pcũctatus eẽt Hermoclẽ. ſ. ſapientem quonãmõ poſſit euadere ſubito clarus: atq; is. ſ. Hermocles reſpõdiſſet: ſi occidiſſet aliquẽ uirũ illuſtrẽ: futurũ ſup. eẽ: ut gloria eius. ſ. illuſtris uiri: redũdaret ad ipſũ: iteremit cõtinuo philippũ. ſ. regẽ macedonũ patrẽ alexãdri: & q dẽ. i. certe aſſecutꝰ ẽ qđ petierat. n. ꝓ qa: ĩpe ꝛddidit ſe tã notũ parricidio. i. occidẽdo patrẽ p̃ræ: hoc ẽ r̃gẽ q̃. i. q̃tũ philippus ſup. reddiderat ſe notũ uirtute. Oliuerius tñ & plæriq; alii aliã aſſignãt cædis eius rationẽ.

Illa uero gloriæ. Hæc uere scelerata fuit cupiditas q̃ etiã i deos crassari nõ dubitauerit. ut gloriosum sibi nomẽ sacrilegio cõpararet. hic quicũq; ille fuerit cũ nõ aliter gloriam conseq posse uideret: celeberrimũ totius asiæ Dianæ tẽplũ incendit. cõstat ea nocte natũ Alexãdrũ: unde Cice. Timeũ quendã refert q cum in historia dixisset. q̃ nocte natus Alexãder esset eadẽ Ephesiæ Dianæ tẽplũ deflagrauisse adiunxit id minime esse mirandũ: qd Dianã cum in partu Olympiadis adesse uoluisset absuisset domo: Ephesii post hoc factũ decreto statuerũt: ne qs sacrilegi hominis memoriã unq̃ referet: nec unq̃ nominaret: ut eius nomẽ obliteraret qd ille immortale facere cupiebat: & nisi Theopompus rẽ istã suis historiis iseruisset: eius nomẽ perpetuo fuisset extinctũ nec q̃ q̃sierat gloriã cõparasset: sunt q dicãt hunc Phlegiã fuisse nominatũ Stra. lib. xiiii. dicit Herostratũ fuisse dictũ: nã Dianæ inquit tẽplũ primus Archiphrõ mire fabricatus est. postea aliud fecit maius illo: sed cũ Herostratus qdã id incẽdio cõsumpsisset. aliud p̃stantius constituxerunt mulierũ ornamẽtis & multis opibus ad id collatis: refectisq; prioribus columnis & cætera: nã de restitu to templo multa cõmemorat: q̃ lõgũ nimis esset hic referre. ℣ Incendere uellet. innuere uidet Valerius non incendisse: sed incendere uoluisse: cõstat tamẽ incensum fuisse & totum conflagrasse. Gelius lib. ii. ca. vi. sicuti quodã a cõi consilio Asiæ decretũ ẽ uti nomen eius qui tẽplũ Dianæ Ephesiæ icẽderat: ne quis ullo r̃pe noiaret icẽderat. dixit nõ icẽderẽ uoluerat: & supra Cice. testatꝰ ẽ. Per totũ orbẽ terrarũ. ℣ Toto orbe terrarũ celebraret. ℣ Eculeo impositus. Eculeum genus tormenti est ut sæpe diximus: cui sacrilegus iste impositus cũ interrogaret cur templum incendisset: respondit ut pararẽ mihi nomẽ sempiternum. ℣ Ephesi decreto factũ eẽ dixit ut supra. Eodẽ mõ Pli. li. xxxv. Græce inquit magnificentiæ uera admiratio extat templum Ephesiæ Dianæ ducẽtis uiginti annis factũ a tota asia. ℣ Nisi theopõpi. Hic fuit Isocratis discipulus tragicus poeta & orator eximius: teste Gelio: fuit alter Theopompus lacedæmoniorũ rex de quo diximus in capitulo de moderatione. Theopõpi duo

ℭ De quodam qui propter gloriam incendere uoluit templum Dianæ.

Illa uero gloriæ cupiditas sacrilega. fuẽt̃ est. n. q Dianæ Ephesiæ tẽplũ icẽdere uellet. ut ope pulcherrimo cõsumpto: nomẽ eius p totũ terrarũ orbẽ diffũderet. quẽ qdẽ mẽtis furorẽ eculeo impositus detexit. ac bene consuluerant Ephesii decreto memoriam teterrimi hominis abolendo: nisi Theopompi magnæ facundiæ ingenium: in historiis eum suis comprehendisset.

ℭ Quæ cuiq; magnifica contigerũt Cap. XVI.

Candidis autem animis uoluptatẽ præbuerunt in conspicuo posita: quæ cuiq; magnifica merito contigerunt. quia æq; præmiorum uirtutis: atque honorum contemplatio: iudicanda est: ipsa Natura nobis alacritatem subministrante: cum honorem idustriæ appeti: & exolui gratiæ uidemus. Verũ etsi mẽs hoc loco protinus ad augustã domũ

Candidis aũt aĩs. Operæ p̃ciũ oibus est: sua cuiusq; uirtuti p̃mia referri: nã duce natura lætamur oẽs & iucunditate replemur cũ debitũ honorẽ exolui uirtuti nr̃e uidemus. dicẽdũ igĩ de his quæ cuiq; magnifica merito contigerunt. ℣ Candidis animis. Claris & uirtute p̃stantibus. ℣ Præmiorũ uirtutis atq; honorũ. Cũ reddita uirtuti p̃mia honoreq; uidemus id recte factũ esse iudicamus & ex ea re uoluptate capere solemus: uirtus. n. præter honorẽ: p̃mium quoq; meret. ℣ Grate iuste. & quasi debite. ℣ Verũ & si mens hoc loco. Occupatio sine dubio est cũ dicat se impetu quodã trahi. ℣ Ad augustã domũ. Vt ostendat q̃ illi magnifica in terris cõtigerunt: templũ flamen honoreq; diuini: sed melius cohiberi: quia si alcensus illi patuit in cœlum hæc quæ ab hominibus tradita sunt suis meritis longe sunt inferiora quæ se omittere uelle ostendit.

ℭ Illa uero cupiditas gloriæ sup. erat sacrilega. Enim: id est quia: inuẽtus est sup. quidam: uidelicet phlegia aut herostratus (de nomine enim eius iuste dubitatur: cum propter nominis extensionem tantum nefas ausus sit) inuentus in quam est qui uellet incendere templum dianæ ephesiæ: ut opere pulcherrimo consumpto: nomen eius diffunderetur per totum orbem terrarum: quem furorem mentis ipse impositus eculeo: id est instrumento tortorio habenti formam equi detexit: idest aperuit. Ac ephesii bene consuluerant: idest bonam rationem cõsilii inierant aborẽdo decreto: idest per decretum memoriam teterrimi hominis: quia decreto prohibuerũt nomen eius aut in ore aut inscripto cuiusq̃ haberi: nisi ingenium Theopompi magnæ facundiæ: compræhẽdisset eum: idest eius nomen in historiis suis: id est a se hoc est a Theopompo scriptis. Ascẽsius

Candidis &c. Ordo ẽ. Autẽ. i. sed: ea sup. q̃ cõtigerũt cuiq; merito. i. ex merito: aut q meritus sit: magnifica posita i cõspicuo. i. potẽti loco ut clare p̃scripta: p̃buerint. i. possint p̃bere: ais candidis. i. nullo liuore sordẽtibus: uoluptatẽ: qa contemplatio p̃mioꝝ uirtutis atq; honorũ uirtutis: ẽ æque iucũda (sunt q legãt iudicanda sed minus placet: Sciemus autẽ licet honor sit quod dã p̃miũ uirtutis: tamẽ discrimen esse: nã etiam mali uirtuti laudẽ præbẽt: sed nõ continuo aliud mercedis. Vnde Iuuenalis probitas laudatur & alget. Sicut et iam scientiam expetunt & ita ladant omnes: sed pauci mercedem reponunt: unde idem scire uolunt omnes: mercedem soluere nemo: laudem itaq; & honorem uirtuti præbere: est quasi naturale: sed p̃mia digna conferre iustorum est. Vnde boni fere laudantur: nam ut author alibi dixit. Magno ubiq; prætio uirtus æstimatur: sed fame conficiuntur) ipsa natura quæ benigna est & minime inuida subministrante nobis alacritatem: scilicet de bono alterius: cum uidemus honorem appeti & exolui grate: id est gratanter & grato animo industriæ: id est ingenitæ uirtuti ac arti. Verum: id est sed etsi: id est quamquã mens sup. mea (inquit author) feratur protinus hoc loco omni impetu: scilicet affectionis: ad domum augustam: id est imperatoriam.

OLI. ℭHonoratissimũ templũ. Nihil magnificẽtius contingere potuisset: q̃ ut præsenti sibi tẽplũ & ara cõstituereẽ illiq; redderenẽ honores diuini: quod factũ esse omnes testanẽ auctores. Horatius. Præsenti tibi diuinos largimur honores: Iurandasq; tuum per nomen ponimus aras. ℣ Cohibebitur. Refrenabitur: reprimetur: retraheẽ.

Vpiori Aphricão. Scipiõi Aphricão supiori magnifica multa cõtigerũt: quo℞ alia cõcẽpsit: alia suscepit. Natus annos q̃ttuor & uigiti pr̃i patruoq; cæsis in hispáia cũ ipo succesit: ut i capi. de fiducia diximus. cõsul deide citra legitimũ tp̃s declaratus est: suadẽte exercitu: & senatũ admonẽte p litteras ita reipu. tp̃s exigere: sic dixit fieri oportere: qa nẽo eẽt cui tantũ exercitus fideret: & in quo spes tãtæ uictoriæ foret magnificũ qd̃ẽ hoc fuit: ut nõ facile discerni possit: plus ne illi gloriæ sena
Scipionis honores tus auctoritas: an militũ cõsiliũ attulerit: gloriosum sine dubio fuit illi ante legitimũ tp̃s cõtra leges cõsulẽ senatus auctoritate creari: bello difficili & piculoso: & iuuẽili curæ demãdata sit res publica Romana: nõ mius uero illi magnificũ fuisse uideẽ: ꝙ ab exercitu fuerit sũmo oium cõsensu ĩpator exoptatus: post uero rẽpu. bene fœliciterq; gestã: mľto plura ei magnifica & gloriola cõtigerũt: qa senatus illi p̃mia ingẽtia nõ solũ hũana: sed ꝑpe diuía ꝑposuit q̃ i capi. de moderatione diximus ubi ẽt cũcta illũ respuisse mõstrauimus. ℣ Citerior legitimo tpe. Ante tp̃s qd̃ p legẽ erat cõstitutũ ut ante. xxx. annũ creari q̃sq̃ consul nõ posset: hãc legẽ senatus ꝑ scipione dispẽsauit. ℣ Toga. Sẽatus & togati p̃res. ℣ Arma. Exercitus: & armati milites & ẽ Meronymia. Cice. Cædãt arma togæ: cõcedat laurea linguæ. ℣ Relata sunt. Dicta in capi. de moderatiõe. ubi ea uidimus & uidere possumus: sunt autẽ: hæc uoluerũt illi statuas in comicio. ĩ rostris: ĩ curia: ĩ ipa deniq; Iouis optimi maximi cella põere: uoluerũt imaginẽ triumphali indutã ornatu: capitolinis puluinaribus applicare uoluerũt illi cõtinuũ p oẽs uitæ annos cõsulatũ perpetuamq; dictaturam tribuere: quorum ille nihil suscipere uoluit. ℣ Eximium. Excellens & ab aliis præcipuum.

beneficentissimum & honoratissimum templum omni impetu fertur: melius cohibebitur. quoniã cui ascensus in cœlum patet: quamuis maxima: tamen debito minora sunt: quæ in terris tribuũtur.

ℭDe superiore Africano.

Vperiori Africano cõsulatus citerior legitimo tempore datus est. qd̃ fieri oportere: exercitus senatum literis admonuit. Ita nescias utrum illi plus decoris patrum conscriptorum autoritas: an militũ consiliũ adiecerit. toga. n. Scipionẽ ducẽ aduersus pœnos creauit: arma poposcerũt. cui q̃ i uita p̃cipua assignata sunt. & lõgum est referre: qa multa: & nõ necessariũ: qa maiore ex parte iã relata sunt. Itaq; qd̃ hodie quoq; eximium eius memoria capit: adiiciam.

Maginem in cella Iouis Optimi Maximi positam habet: quæ quotiescunque

Maginẽ. Hoc illi p̃cipuũ obtigit. ꝙ eius imago i tẽplo Iouis optimi maximi tãq̃ diuini cuiusdã hoĩs simulacrũ ꝑposita fuerat: q̃ quotiẽs pub. aliqd a cornelia gẽte fieret: aut munus aliqd celebrareẽ idem petebaẽ: q̃si uellẽt suis oĩbus dignitatibus & mũeribus ĩteresse Scipionẽ. Ideo ãt in cella Iouis col-
Scipio Iouis filius creditus locatã eius imaginẽ fuisse arbitror: qa Iouis filius fuisse credebaẽ q̃uis fallo teste Liuio: q dicit: Ad hæc iã ide ab initio p̃parãs aĩos ex quo togã uirilẽ sũpsit nullo die prius ullã pub. priuatãq; rẽ egit q̃ in capitoliũ iret igressusq; ædẽ cõsederet: & plerũq; tp̃s solus ĩ secretũ ibi tereret. hic mos p oẽm uitã ꝑuabat: seu cõsulto: seu temere uulgatæ opinioni: fidẽ aut quosdam fecit: stirpis eũ diuinæ uirũ esse. retulitq; famã in Alexãdro magno prius uulgatã: & uanitate: & fabula parẽ: Anguis imanis cõcubitu cõceptũ & in cubiculo matris eius persæpe uisã prodigii eius speciẽ. interuẽtuq; nominũ euolutã repẽte atq; ex oculis elapsam. his miraculis nunq̃ ab ipso illusa fides est: quin potius aucta arte quadã nec abnuẽdi tale qcq̃ nec palã affirmãdi. Gelius addit illud admiratos uehemẽter esse addituros tẽpli. ꝙ ante diluculũ in capitoliũ ingredientẽ scipionẽ canes semp in alios sceuiẽte neq; allatrarẽt eũ neq; incurrerent. unde Liuius subiũgit dicẽs multa alia eiusdẽ generis alia uere: alia assimulata admiratiõis humanæ I eo iuuene excesserãt modũ q̃bus freta ciuitas ætati haud q̃q̃ maturæ tãtã molẽ re℞: tantũq; iperiũ pmisit. Nõ illud p̃termittẽdũ cẽseo: qd̃ scipioni magnificũ obtigisse uideẽ: eũ legatus esset missus ad Antiochũ Ephesi cũ Hãnibale q se Antiocho iunxerat collocutus est: ut si fieri posset metũ uitæ quẽ ex Po. Ro. cõceperat eximeret. iter alia cũ quæreret ab Hãnibale. quẽ fuisse maximũ iperatorẽ Hãnibal crederet: respõdit Alexãdrũ macedonũ regẽ. ꝙ parua mãu inumerabiles exercitus fudisset: q̃q; ultimas oras q̃s uisere supra fidẽ humanã esset peragrasset: q̃rẽti deide quẽ secũdũ poneret inq̃t Pyrrhũ eo ꝙ castrametari docuisset adhuc neminẽ elegãti℈ loca cœpisse: p̃sidia disposuisse: exeq̃nti quẽ tertiũ diceret: semet dixit: Ridẽs scipio qd̃ nãtu diceres si me inquit uicisses: tum uero iquit me & ante Alexãdrum: & ante Pyrrhum: & ante alios posuissem: ex quo relinquitur scipionem omnium maximum imperatorem ab Hannibale fuisse iudicatum.
ASCẽsius ℭSed potissimum augusti octauii & Tyberii & templũ honoratissimũ. s. augusto℞: qui i terris pro diis habitĩ sũt: tamẽ sup. ipsa cohibebiẽ. i. ipedieẽ ab ipetu suo. melius. i. decẽtius. q̃m q̃ tribuunẽ i terris ei cui ascẽsus patet in cœlũ ut augustis: q̃uis sup. sint maxima: tamẽ sunt minora debito: & ita satius ducit de augustis nihil q̃ parum aut non satis dicere: sicut de carthagine censuit salustius. Verumtamen si deo non nisi condigna exhibere liceret: nihil illi impendere possimus & ita ingens præbeatur desidibus ansa: & ideo conformius ad pietatem nostram Plinius in præfatione naturalis historiæ: de Vespasiano cæsare locutus dicit: Immensa præter cæteras subit cura. ut quæ tibi dicantur condigna sint: Verum & diis lacte rustici: multæq; gentes supplicant: & mola tantum salsa litant qui non habent thura. Nec ulli fuit uitio deos colere quoquomodo posset. ℣ Superiori & cætera Consulatus: idest dignitas & honor consularis datus est Aphricano superiori: idest maiori: citerior. le-

gitimo tempore.i.ante q̄ peruenisset ad ætatem legitimā quæ erat triginta annorū.quod.f.illi consulatū decerni OLI.
oportere fieri admonuit exercitus senatū literis. Ita.i.& sic nescias.i.quilibet nesciat:utrū authoritas patrū cōscri
ptorū:an cōsiliū militū adiecerit illi.f.scipioni plus decoris.Enim.i.quia toga.i.senatus togatus:creauit Scipio
nē ducē aduersus pœnos:arma poposcerunt sup.eū ducē &c.Cui.f.Scipioni quæ assignata sunt in uita.i.dū uiue
bat pcipua.i.singularia:&.i.simul longū est referre:qa multa supple sunt:&nōnecessariū sup.est referre: qa re
lata sunt rā.f.in supioribus ex.i.pro maiore parte: Itaq.i.& ita adiiciam id quod memoria eius.i. quæ est de eo:
capit quoq.i.etiā hodie eximiū.i.egregiū.& excellēs decus & ornamētū illi uni Romæ cōcessum Incipiēs āt re
ferre dicit.Ipse habet imaginē positā in Cella.i.sacello iouis optimi maximi.f.i capitolio:quæ.f.imago:quoties
cunq; munus:idest officium:aliquod gentis Corneliæ est celebrandum.

munus aliqđ corneliæ gētis celebrādū est: inde pe
titur:uniq; illi instar atrii capitolium est.

Am hercle:q̄ curia: supioris Catōis effigi
es: ad eius gn̄is officia expromit.gratū or
dinē:q utilissimū Reip.senatorē:tm̄ non
semper secum habitare uoluit. omnibus numeris
uirtutis diuitem:magisq; suo merito: quā fortunæ
beneficio magnum: cuius prius consilio: q̄ Scipio
nis imperio est deleta Carthago.

¶De Scipione Nasicā.

Erum specimen honoris a Scipione quo
que Nasica oboritur.eius nanque mani

¶Munus aliqđ.officiū ut si magistratus aut aliq̄
dignitas Cor.gētis celebraret. Scipi.imago ad eā
celebritatē deferebat.¶Instar atrii.Cū pricipū ia
gies i atriis collocati cōsueuerit. Scipi.i capitolio
patrio posita fuit:capitoliū igit̄ istar atrii fuit sci
piōnis imagini q̄ locaret in atriis Iuuēalis testis
est.Tota licet ueteres exornēt undiq; ceræ Atria:
nobilitas sola est:atq; unica uirtus.

Am Hercule: Quēadmodū capitoli
um fuit istar atrii Scipioni:sic & curia
Catōi. senatus Catōi cēlorio uiro ob
uirtutis gener̄ pstāti magnificū illd re
tribuit:ut eius imaginē i curia collocaret ut apud
se tāti uiri mēoria iugiter seruaret: q sua uirtute
nō fortūæ bñficio ad dignitatē & āplitudinē pue
nisset.cuius cōsilio capta & euersa fuisset Cartha
go.¶Tāme Hercule.Supple q̄ curia est atriū ma
gni Catōis supioris.¶Effigies illis. Sic Catōis ef

figiē ad oīum officio℞ celebritatē senatus cōferebat:ut Scipiōis cornelia gēs referre cōsueuerat.Pli.Imago huis Catōis
iqt funeris grā .pduci solet.¶Gratū ordinē. Laudat patrū cōscriptorū gratitudinē qđ eū pria bñ meritū & reip. effigi
quodā amatissimū senatorē uirtutū oīum copiosissimū cuius cōsilio & auctū & cōfirmatū est Impiū Rōanū se es i se
cū sp habitare uoluerit.¶Cuius prius cōsilio. Quia ut supra diximus duo pstātissimi senatores iter se magnope natu
dissentiebāt de euertēda Carthagie Cato & Scipio Nasica.Cato suadebat euertēdā eē carthaginē q̄ fœdera sæpi posita
us frangeret sæpiusq; rebellaret:at Scipio cōtra relinqndā esse censebat ut esset exercitatioqđā iuuētuti Romæ
quæ bellis assueta ociosa esse nō posset.uerebatur.Scipio id futurum q̄ euēit ne subacta carthagine debellatisq;
exteris gentibus cum hostes deessent in seipsos arma conuerterent.tamen secundum Marci Catōis sentētiam
factum est senatusconsultum:ut bellum carthaginensibus inferretur & subacta carthago euerteretur.

Erū specimen.Oīum maximū maxiæq; gloriosum fuisse q̄ nasicæ cōtigit pace alio℞ dicere ausim q̄
tātū tā grauissimi senatus iudiciū iter tot milia oīs ætatis atq; i oī uirtutis gener̄ pstātissimo℞ hoīum Nasi
ipse sit i adolescētia colecutus ut oīum optius iudicaret de quo Solinus Vir optimus inqt Scipionasi ca uir
ca iudicatus est non priuato tantum testimonio sed totius senatus sacramento quippe quo inuentus opt.
dignior non fuerit cum præcipuæ religionis crederetur ministerium cum oraculum moneret accersiti ac pessi
monte sacra matris deum Berecynthiæ.Plini.de uiris illustribus.P.Scipio nasica a senatu uir optimus iudica
tus matrem deum hospitio recepit & alio loco de claudia in fine dicit templum ædificauit nasica qui uir opti
mus iudicabat.Liui.secūdi pūici belli lib.ix.cūm huius aduectionis affer simul Ro.aboraculo dicit admoni
tos:ut ab oīum optio susceperet hospitio:deinde subiūgit.Accessit cōsultatio de matre Idea accipiēda pterq̄ q̄
.M.Valerius ex legatis pgressus acturū in Italiā fore nunciauerāt regis nūcius aderat Taracone eā eē haud par
uæ rei iudiciū senatū tenebat q uir optimus in ciuitate esset uerā certe uictoriā eius rei sibi quisq; mallet: q̄ ulla
Iperia honoresue suffragio patrū seu plebis delatos.P.Scipionē filiū eius q in hispania ceciderat adolescētē nō
dū q̄storiū iudicauerūt in tota ciuitate uirū optimū esse.Plinius huc unū esse dicit qa cōditoræuo uir optimus
sit iudicatus & dignus q matrē deū domi usq; ad cōditū tēplū exciperet.¶Ei⁹ nāq; mãibus.Nā cū oībus matro
nis hostiā ire iussus obuiā deæ deamq; ipsam de naue accipere:& in terrā elatā tradere ferēdam cum matronis.
Ouidius fastorum:Nasica excepit templi non perstitit auctor.Augustus nunc ante Metellus erat.
¶Petit̄ i de.i.e Cella iouis & capitoliū ē illi uni.i.soli Istar.i.istatū & formā aut ad æqparationē atrii qa alii hñt ASCē
imagies suas i atriis p stēmata i armariis dispositas:Scipio Vno i capitolio.¶Tā.i.tm̄ hercule.f.teste aut uidice: fius
capitoliū ē scipiōi istar atrii:q̄.i.q̄tū effigies Catonis supioris.i.maioris:u) cēsorii expröif.i.qsie pröptuario su
mit:curia.i.loco quo senatus cōuocari solebat ad officia generis ei⁹.quoties opus sit tota familia ut i pōpa fune
bri.Gratū.i.ogratum ordinē.f.senatoriū qui uoluit senatorem utilissimum reipubli.uidelicet. Catonem supe
riorē tantūmodo.i.ferme(ut Oliuerius exponere solet cuius expositioni hic locus maxie arridet)aut hoc solo
dēpto q̄ nō uiuū sed in imagine habitare secū semper senatorē inq̄ diuitē oībus numeris.i.gradibus aut pūctis
uirtutis(quod uni christo uere addicif.)& magnū magis suo merito(quia nō pōebat ipē in aura populari nec
in alia quauis re extra se)q̄ beneficio fortunæ cuius cōsilio carthago est prius deleta q̄ imperioscipionis. In qua
re grauiter potius q̄ prouide sensit ut Oliuerius diserte recitat.¶Verū:id est sed specimē:id est decus spectabi
le aut experimentum honoris oboritur:id est occasion aliter oritur quoq; Scipione Nasica:namq;:idest quia.

OLI. ¶Nondū q̄ſtoris.Adoleſcentē fuiſſe oſtēdit q nōdū quæſtor factus fuit.ſic & Liuius dixit adoleſcētem nōdū q̄ſtoriū.℣Phytii apollinis:qa diximus:apollinē conſuluere romāi per legatos quæ rō foret tranſportādæ Romā deæ.Reſpōdit apollo p attalū id facere poſſe Romanos: iuſſit ſuper ut cū aduecta foret eam exciperet q oium uir optimus eſſet.℣Explica totos faſtos:Exaggerat remiſſam Vale.ſi oium Romanoꝝ geſta honoreſq; percurreris:ſi oēs oium imperatorū triūphos in unū cōſtitueris.nihil erit quod huic uni de Scipione iudicio conferri poſſe uideat.nihil enim maius eſſe poteſt q̄ oium moꝝ oiſq; ſanctitatis principatū obtinere.℣Explica: euolue & percurre.℣Faſtos libros in quibus faſti dies cō:inebantur & in quibus reges conſules cæteriq; magiſtratus deſcribebātur a faſcibus dicti.℣Nihil morū principatu. quod ipſæ princeps morū iudicatus fuit.nam eius mores cæteris omnibus præpoſiti ſunt totius ſenatus iudicio.

Scipionis honores — TRadūt: Scipionū familia cuius uis generis ornamētis oium clariſſima ſemp ī oī laudis genere p̄dicāda ſe offert: ita ut nulla ſit q cū illa poſſit nec audeat gloria & ornamēto certare Superiori Aphricano & naſicæ mirifica cōtigerūt ornamēta: ſed non minora reddita ſunt iferiori.cū.n.cādidatus ædilitatē peteret cōſul creatus rurſus cū die comiciorū in cāpum deſcēdiſſet.ut Q.u.Fabio nepoti ſuo ſuffragaret cōſul p̄ter opinionē domū deductus eſt.qd qđ duæ puinciæ Aphrica & Hiſpania fuerūt illi extra ordinē demādatæ hic pfecto gloriā quāto minus appetebat eo maiorē aſſequebat: q: āt ambitioſus non fuerit & rigidiſſimus ſuæ uitæ curſus & mors p inſidias ſuis in penatibus illata facile declarāt.℣Ex cādidato.ex petitore ædilitatis.℣Suffragator.Nā cādidatus deſcēderat ut magiſtratū peteret.ſed ut nepoti ſuffragaret uel ut alii dicūt fratri. ut fauore & auctoritate ſua. Q.u. Fabius q̄ſturā aſſequeret.℣Q.u.Fabii. Sæpius dictū ē Paulū æmiliū ex q̄ttuor liberis duos duabus familiis in adoptionē tradidiſſe: alteꝝ genti fabiæ q Fabius Maximus dictus eſt.alteꝝ Scipionū q Aphricāus inferior ē appellatus.℣Sine ſorte.extra ordinē nulla collegæ cū quo ſortiretur habita mētiōe.℣Aphricā.Cū deluit carthaginē..℣Hiſpaniā:Cū ſuſtulit numātiā.℣Clādeſtinis iſi.occultis iſidiis.quō mors illi fuerit p iſidias illata dixi9 i ca. đ moderatione.

Valerii ornamenta — MArcū quoq; Valeriū.Cū duo p̄clara ornamēta .M. Vale.merito cōtigerit:alteꝝ a diis.alterū ab hoibus illi tradita fuiſſe dicunt.nā diuinū ſine dubio fuit q aduerſus puocatorē Gallū fortiter dimicāti coruus illi ſemp affuerit & roſtro ac unguibus hoſtē infeſtādo plurimū iuuerit.ciues deinde hominis uirtute cōmoti ante legitimū tps ēi cōſulatū demandarūt:Pli.de uiris illuſtribus.Religas ſenonū Camillus pſequebat aduerſum ingentem gallū prouocatorē ſolus Valerius Tribunus militū omnibus territis proceſſit Coruus ab ortu ſolis galeam eius inſedit & inter pugnandum ora oculoſq; uerberauit.hoſte uicto Valerius Coruinus dictus eſt.hic cū ingēs multitudo ære alieno oppreſſa capuā occupare tēptaſſet:& ducē ſibi Q.uitū neceſſitate cōpulſum feciſſet ſublato ære aliēo ſeditionē cōpreſſit Liuius dictator inqt magiſtro equitū.A.Cornelio Coſſo dicto conſularia comitia habuit æmulūq; decoris ſui abſentē.M.Valerium coruinū id.n: illi deinde cognominis fuit ſummo fauore populi tres.& uiginti natum annos conſulem renunciauit.

bus:& penatibus nōdum q̄ſtoris: Senatus Pythii apollinis mōitu: Peſſinūde accerſitā deā excipi uoluit:qa eodē oraculo p̄ceptū erat: ut hæc myſteria matris deū: a ſanctiſſimo uiro p̄ſtarēt. explica totos faſtos:cōſtitue omnes currus triūphales: nihil tamen in eorum principatu ſpecioſius reperies.

¶De Scipione Aemiliano.

TRadunt ſubinde nobis ornamenta ſua Scipiones commemorāda. Aemilianum eni populus ex candidato ædilitatis:Conſulem fecit: eundemq;: cū quæſtoriis comitiis ſuffragator.Q.Fabii.M.fratris filii: in campū deſcēdiſſet:Conſulē iterū reduxit. Eidē ſenatus bis ſine ſorte prius Africā:deide Hiſpaniā dedit. Atq; hæc neq; ciui cupido:neq; ſenatori ābitioſo:quē admodū nō ſolū uitæ eius ſeueriſſimus curſus: ſed etiam mors clandeſtinis illata inſidiis declarauit.

¶De.M.Valerio.

MArcum quoque Valerium duabus rebus inſignibus dii pariter: atq; ciues ſpecioſum reddiderunt. Illi cum quodam

ASCēſius — ¶Sēatus.i.cœtus ſenatoꝝ Ro.uoluit mōitu.i.ex mōitu Apollinis Pythii.i.Pythōis iterēptoris:q apud delphos colebat:deā.ſ.Berecynthiā:q mr deū cēlebat accerſitā.ſ.Romā peſſimūte.i.ex eo loco phrygiæ: excipi māib9 & pēatib9 eius nōdū q̄ſtoris.i.q nōdū q̄ſturā geſſerat:q tamē īter īfimos magiſtratus reponit qa p̄ceptū erat eodē oraculo.ſ.qđ eā accerſendā apollo pythius p̄cepat ut hæc miniſteria.ſ.recipi manibus e nauibus & deferri primū i penates p̄ſtarētur mri deū a uiro ſāctiſſimo.i.q eēt oiu3 opti9.Explica.i.euolue totos faſtos.i.qeqd ſcriptū ē i libris de diis aut ſāctis uiris aut diebus feſtis:cōſtitue.ſ.ante oculos tuos:oēs currus triūphales: tñ nihil nō aliqd:nō iuenies aliqd ſpecioſius i pricipatu.i.p̄rogātiua coꝝ.i.aut moꝝ ſpecioſi9.ſ.q̄ hoc:qđ ē iudicari:optimū uiꝝ eē ī tāta multitudine.℣Tradūt &c.Scipiones.ſ.ſupior & naſica.& iſerior tradūt ſubide.i.p aliquot iteruallа (nā licet i pleriſq; locis coꝝ mēinit tñ alioꝝ quoq; mētionē iterſerit)ornamēta.i.decora ſua cōmemorāda nobis .i.a nobis:aut tradūt nobis ea cōmemorāda.Eni.i.qa:populus.ſ.Romāus fecit Aemilianū.ſ.ſcipionē minorem i Aemilioꝝ familiā p adeptionē datū:cōſulē ex cādidato ædilitatis.i.cū eēt cadidatus.i.cōpetitor ad ædilitatem obtinēdā cāpū igreſſus:& reduxit eūdē iteꝝ cōſulē:cū deſcēdiſſet in cāpū.ſ.martiū:comitiis q̄ſtoriis.i. cōuocatiōib9 ppli ad creādos q̄ſtores:ſuffragator.i.ad ſuffragia obtinēda p̄cator Q.uiti Fa.filii Marci frīs. Senatus dedit eidē bis ſine ſorte.i.extra ſortē(nā cōſules legitime puincias ſortiebātur:priuati āt extra ſortē ex ſpeciali priuilegio aut dono eaſdē obtinebāt prius aphricā deīde hiſpaniā:atq; ſup.dedit hæc: neq; ciui cupido.i.auaro re-

rum: neq; senatori ambitioso.i.cupido honoꝝ:queadmodũ nõ solú seuerissimus cursus uitæ eius sed ẽt mors illata isidis cládestinis: qa i cubiculo suono:ꝰu itereptus ẽ: declarauit: qa si ábitiosus fuisset: æmulos timuisset & ab illis se muniuisset qđ qa nõ fecit simplicẽ se ciuẽ declarauit.⁋ Marcũ &c.Dii pariter atq; homines reddiderũt quoq;.i. etiá Marcũ Valerium.s.Coruinum:speciosum.i.spectabilẽ & decorũ: duabus rebus isignibus: idest eminẽtibus.Illi:scilicet dii reddiderũt speciosum:subiicientes.i.clá iniiciẽtes ipi pugnãti cũ quodá Gallo.

Gallo comminus pugnãti coruũ pugnatorẽ subiicientes.ii tertiũ & uigesimũ annũ igresso:cõsulatũ largiti.quorum alterũ decus uetustæ originis optimi hominis gens Coruina amplexa cognomẽ usurpat;alteꝝ summo subiũgitur ornamẽto: tam celeritate:quam principio consulatus gloriando.

De.Q.Scæuola.

AT ne Quiti quidẽ Scæuolæ: quẽ Lucius Crassus in consulatu collegã habuit:gloria parũ illustris. qui Asiã tã sancte: & tã fortiter obtinuit:ut senatus deinceps in eã prouinciam ituris magistratibus: exemplum: atq; formã officii Scæuolam decreto suo proponeret.

De Caio Mario.

INhærẽt illi uoci posterioris Africãi: septẽ .C. Marii cõsulatus: ac duo ãplissimi triũphi.ad rogũ.n.usq; gaudio exultauit.q cũ apd Numantiã sub eo duce stipẽdia equestria mereret:&forte iter cœnã qdã Scipionẽ iterrogasset.siqd illi accidisset:quẽ nã Resp. æq; magnũ hitura eẽt ipatorẽ:respiciẽs se supra ipsũ cubãtẽ: uel hũc dixit.quo augurio pfectissima uirtꝰ: maximã oriẽtẽ uirtutẽ uiderit ne certius:an efficacius acciderit:

⁋Cominus pugnãti.Singulari certamine dimicãti.⁋ Propugnatorẽ.Defensorẽ q p Vale.cõtra gallũ pugnaret.⁋ Vetustæ originis. Valeriorũ familia uetustissima fuit i urbe Romana q ab hoc Vale.Coruini nomẽ accepit.⁋ Sũmo ornamẽto:cõsulatui.⁋ Tã celeritate: Quia lõge citra legitimũ tps cõsul creatꝰ uigesimotertio suæ ætatis anno. ⁋ Et pricipio qa prius e familia sua cõsul factꝰ fuerit. OLI.

AT ne qnti qdẽ Scæuolæ. Hoc scæuolæ clarissimũ cõtigit ꝙ cũ Asia ꝓuicia sibi forte obuenisset i ea administranda ita se gessit ut senatus: deide oibus i eã ꝓuinciã ituris magistratibus scæuolã administrãdæ ꝓuinciæ normã exẽplũq; ꝓponerẽt.ex quo facile itelligi potest q̃ta inocẽtia & itegritate: q̃ta rursus prudẽtia: & magnaitate ꝓuinciã illã administrauerit:cũ senatus decreuerit.ut eius normã exẽplũq; seruarẽt pfecti & magistratus nihil i eo qđ ad iustissimi uiri:sapiẽtissimi hoïs: & itegerrimi pfecti gloriã ptineret defuisse uf. hic ẽ ille scæuola:quẽ Carbo i ea ꝓuicia diligẽtissime seruauerat accusaturꝰ si qđ peccasset;ulciscẽdi pris gra:q ab hoc scæuola fuerat aliq̃do dãnatus sed tanta fuit scæuolæ itegritas ut nullũ illi criminãdi locũ reliq̃rit. ⁋ Q.uĩ.L.Crassus. Hoc dicit ad discretionẽ alioꝝ q multi scæuolæ dicti sunt ut augur: ut pontifex:ut iurisperitus ut alii.⁋ Scæuolã. Voluit senatus ut ꝓuinciã illã administraturis oibus scæuola foret exẽplũ:ut ea fide & itegritate.eo cõsilio eq̃tate rẽp.admistrarẽt qbꝰ scæuola gubernasset. Scæuola Asiam sanctissime rexit

INhærẽt illi uoci. Nec Mariꝰ qdẽ hoc ornamẽti genere caruit: nõ.n.mius illi gloriosum scipiõis iudiciũ fuisse uidef q̃ septẽ cõsulatus.nã ut in eius uita legif: cũ i hispãia sub aphricão posteriore stipẽdia faceret:& forte i cœna iuxta iperatorẽ discũberet:qa plurimi faceret illũ ipator. qdã ex astãtibus siue serio siue loco scipionẽ iterrogauit:si qđ illi forte accidisset.quẽ ipatorẽ sibi parẽ res pub.eẽt habitura: cõuersus i mariũ & pcusso eius hũero scipio:illũ futuꝝ sine ulla cũctatiõe respõdit qđ eius q̃ postmodũ euẽit futuræ magnitudinis uerissimũ uaticiniũ fuit: sed tũc oẽs q aderãt facile cognouerũt q̃ti Mariũ faceret scipio. nã re uera nihil ad oẽm dignitatẽ & ãplitudinẽ cõseq̃ndã Mario deerat pter generis dignitatẽ teste salu.⁋ Inhærent. Innituf & ifixi:q̃si depẽdẽt a uoce scipi.septẽ Marii cõsulatus q secuti sunt.Duo ãplissimi triũphi: Alter de Iugurtha rege numidiæ:alter de cymbris:senõibus & teutõis.⁋ Ad rogũ usq;.i.usq; ad mortẽ gaudio exultauit:pter q̃ cũ i paludibus delituit:& ad eũ occidẽdũ miturnas missus ẽ Cymber o Valeri.sed illđ cõpatiõe fœlicitatis tũ adeo breue fuit:ut merito dici possit ad mortẽ usq; exultasse:nã septio cõsulatu piit. ⁋ Eq̃stria: Tũc decurio fuit Marius.⁋ Vel hunc.etiã hunc:Marium uel saltem hunc Marium:nam uel utrumq; significat interdũ etiam disiunctiua est.hac uoce significauit scipio Marium futurum imperatorẽ qui sibi cõparari posset. ⁋ Quo augurio:non facile inquit iudicaret potest id ne dixerit scipio ex certa animi sententia quia ita sua uirtute futuꝝ præuidisset:an fortuito quodã uocis iactu tanq̃ diuinasset futuꝝ quod euenit: omnino tamẽ appellat auguriũ. Mario q̃ magnifice cõtigerunt

⁋ Cõinꝰ.i.cõserta mãu i singulari certamie:coruũ.s.auẽ pugnatorẽ:qa oculos Galli alis ifestãtẽ:hi.s.ciues:sup. reddiderũt speciosum:largiti sup.ei igresso ãnũ tertiũ & uigesimũ:cõsulatũ.cũ añ trigesimũ lex eum inire uetaret. Quoꝝ alteꝝ.s.bñficiũ a dĩs collatũ:gẽs Coruía ãplexa decus.i.tãq̃ decus uetuste originis optimi hoïs.s. primi coruini:aut optimi ominis:usurpat cognom̃.i.p cognomie ut coruia dicaf:alteꝝ.s.a ciuibus collatũ bñficiũ subiũgif sũmo ornamẽto:gloriãdo.i.dũ gloriaf tã celeritate cõsulatus:qa ãte uigesimũ q̃rtũ ãnũ cõsul factꝰ fuit:q̃ pricipio:qa prius i familia sua cõsul fuit.⁋ Ac neq dẽ.i.nõ saltẽ aut nõ ẽt gloria Quiti scæuolæ quẽ Luci. Cras.hũit collegã i cõsulatu suo sup.fuit paꝝ illustris:qa mltũ illustris fuit. Qui obtiuit asiã tã sctẽ & tã fortiter ut senatꝰ ꝓpõeret deiceps decreto suo mgſatibus ituris i eã ꝓuinciã scæuolã exẽplũ atq; formã officii.⁋ Inhærẽt &c.septẽ cõsulatus ac duo ãplissimi triũphi Caii.M.i.quos Caiꝰ.M. Arpias gessit ac duxit:iherẽt.i.ifixi sf q̃si fũdamẽtũ sint: illi.s.nobili uoci aphricãi supioris(Eni ꝓ qa.M.sup.exultauit gaudio.i.ꝓspero successu:usq; ad rogũ.i.usq; ad funꝰ suũ:q.s.Marius quũ mereref stipẽdia eq̃stria.i.militaret p mercede i equo:sub eo duce:u; scip.& qdã iterrogasset forte inter cœnã.i.cœnãdũ scip.quẽnã resp.hitura eẽt ipatorẽ æq̃ magnũ siqd.s. aduersi ASCẽsius

(itellexit ãt necẽ:sed ad euitádũ malũ omẽ:nõ audebat dicer̃:si mortẽ obiueris)accidisset illi.i.si occidereť aut morereť:scip.sup.respiciẽs se cubãtẽ sup ipm.s.mariũ:dixit:ul.i.ẽt aut saltẽ hũc.s.eqtẽ l; ignobilẽ: strenuũ tñ.

OLI. ℭPerpẽdi:exãinari:iudicari.⁋Nimirũ cœna militaris.Certe iqt i cœna militari puidit sci.sũptuosas illas cœnas q̃s Ppsus.R. ea nocte q̃ nũciatũ suit Cymbros ab eo fuisse deletos in honorẽ Marii celebrauit.⁋Cœna militaris:quæ in castris facta est.⁋Nemo fuit. qui non illi libauerit. In omnibus sacris æpulis primitias diis offerebant. in ea nocte non diis sed Mario libarunt.

perpendi uix potest. illa nimirũ cœna militaris: speciosissimas tanta i urbe Mario futuras cœnas ominata est. Postquã Cimbros ab eo deletos initio noctis nũtius puenit: nemo fuit: qui nõ illi tanq̃ diis immortalibus: apud sacra mẽsæ suæ libauerit.

ℭDe.Cn.Pompeio.

IAm quæ i.Cn.Põpeiũ & ampla: & noua gesta sunt: hinc assensione fauoris: illinc fremitu inuidiæ; literarum monimentis obstrepitur. Eques Romanus: proconsul i Hispania aduersus Sertorium pari iperio cũ pio Metello pricipe ciuitatis missus est, nõ dum illum honorẽ

IAm q̃ in.Cn.Põpeiũ. Quæ ãpla & magnifica Põpeio cõtigerit: licet ex multis auctoribus colligi possit: ut e Plinio natu.hist.lib.vii. q eius titulos oẽs triumpholq; sũmati pcurrẽs illũ nõ solũ Alexã.magni: sed Herculis & liberi patris fulgorẽ adæq̃sse dicit: & e Plutarco q:eius uitã describẽs eũ q̃si d toto orbe triũphasse oñdit: hæc tñ oia e Ci.Põpeiana msto facilius ac breuius: cũ igiť auctorẽ hoc loco seq̃r: qm eius uerius erit testimõiũ.dicit.n.ñ cõmẽorabo nup ita nubis pr̃ibusq; nr̃is eẽ uisũ ut i uno.C. Mario spes ipii põereť.ut idẽ cũ iugurta: idẽ cũ cibris: idẽ cũ teutõcis bellũ admistraret: i ipo Cn.Põpeio.i quo noui cõstitui nihil uult.Q.Catu.q̃ multa sint noua sũmaq; catuli uolũtate ꝯstituta recordámi qd tã nouũ q̃ adolescẽtulũ priuatũ exercitũ difficilẽ reip.syllæ cõficer̃ cõfecit: huic pesse pfuit rẽ optie ductu suo gerer̃ gessit: qd tã pter cõsuetudinẽ q̃ hoi p adolescẽti cuius a senatorio gradu ætas lõge abesset ipiũ atq; exercitũ dari siciliã pmitti: atq; Aphricã bellũ i ea admistrádũ fuit i his puinciis singulari inocẽtia grauitate uirtute bellũ i aphrica maximũ cõfecit uictorẽ exercitũ deportauit: qd uero ita inauditũ q̃ eqtẽ Romanũ triũphare: at eã quoq; rẽ populus.R. nõ mõ uidit: sed ẽt oium studio uisendã putauit: qd tã iusitatũ q̃ cũ duo cõsules clarissimi fortissimiq; essent eq̃s Romãus ad bellũ maximũ formidolosissimũq; p cõsule mittereť: missus ẽ: quo qdẽ tpe cũ esset non nemo in senatu: q diceret nõ oportere mitti hominẽ
L.Philippus de põpeio priuatũ p cõsule.L.Philippũ dixisse dr̃ nõ se illũ sua sentẽtia p cõsule sed p cõsulibus mitti tãta i eo reip.bene gerendæ spes cõstituebať: ut duoꝝ consulũ munus unius adolescẽtis uirtuti cõmittereť.qd tã singulare q̃ ut ex senatuscõsulto legibus solutus cõsul ante fieret q̃ ullũ aliũ magistratũ per leges capere licuisset qd tã icredibile q̃ ut iteꝝ eques Romãus ex senatuscõsulto triũpharet.hæc i hoibus oibus noua post hoium memoriã cõstituta sunt: ea tã multa nõ sunt q̃ hæc q̃ in hoc uno hoie uidemus apparere: Iã q̃ in Gn.Põpe. Dissensionẽ iter auctores & haꝝ reꝝ scriptores esse dicit ꝙ alii Põpeio fauẽtes hæc oia recte facta a senatu Populoq; Ro.fuisse dicãt: alii quadã inuidia cõmoti repræhẽdant ꝙ cõtra leges & maiorũ consuetudinem tãtaq; Pompeio tributa fuerĩt: & simul notãda est cõstructio qa dicit: obstrepiť quæ in pompeiũ cõgesta sunt: subauditur enim pro his: nã posito relatiuo subaudiť antecedens.⁋Hic ascẽsione fauoris: pp eos q recte esse dicũt.⁋Fremitu inuidiæ: propter eos qui liuore ducti non recte factum esse dicunt: ꝙ contra leges & maiorum cõsuetudinẽ tot tantaq; Põpeius fuisset assecutus.⁋Litterarũ monumẽtis: Quia scriptores de is suũ quoq; adhibuere iudicium.⁋Obstrepitur: Circumsonatur: obtunditur: murmuratur: uociferatur.⁋Eques Romãus: hoc idẽ affirmat Cicero in philippicis
Põpeius Domitiũ & hiarbã superauit Liuius tamẽ libro nonagesimo pri.dicit eum fuisse quæstorẽ quando aduersus Sertoriũ tum imperio consulari missus est.⁋Equitẽ: uero fuisse dicit cum in aphricam missus est aduersum Gn.Domitium proscriptũ. Et Hiericã uel Hiarbã: ut alii dicũt regem numidarũ bellũ moliẽtes: quos uictos interemit natus annos q̃ttuor & uiginti & de aphrica triũphauit quod ad eam diẽ nemini unq̃ contigerat ut eques Romanus triũpharet: sed Ciceroni magis credẽdum est: qui hæc oia uidit & sensit.⁋Bis triũphauit: semel de aphrica deuectis: ut supra Domitio: & hiera rege rursus de sicilia uicto carbone qui flens muliebriter mortem tulit: nam uictum occidit.

ASCẽsius ℭQuo augurio uix potest ppẽdi.i.discerni: ne.e.an pfectissima uirtus.s. Scipionis: hoc est scipio præditus iã tũ uirtute cõsummatissima: uiderit.i. pspexerit q̃si p spiritũ pphetiæ & uim diuinandi: maximã uirtutẽ orientem .s.in Mario: certius.i.infallibilius: an sup.acciderit.i.a casu contigerit efficacius. Nimiꝝ.i. haud dubie: illa cœna militaris.i.qua inter milites utpote in exercitu scipio talia de Mario pdicauit: ominata est: id est augurauit & q̃si omine quodam præsignauit Mario: speciosissimas: id est honorificentissimas cœnas futuras Mario.i. in honorẽ Marii: in tanta urbe: quanta est Roma. Nã postq̃ nũtius puenit.s.Romã initio noctis: Cimbros deletos ab eo .s.Mario: nemo fuit sup.Romæ qui non libauerit: id est obtulerit illi: scilicet Mario: tanquã diis immortalibus apud sacra mensæ suæ: hoc est qui non instruxerit epulum lætitiæ: sicut Galli ignes extruunt: & iter epuládum Mario adbiberit: & quasi sacra libamina obtulerit.⁋Iam (cõtinuatiua est particula) obstrepiť.i.cũ strepitu memorať monumẽtis lr̃aꝝ.i.scriptis multoꝝ: q̃ cũ strepitu quodã & freq̃ntia leguntť: q̃.i.magnifica & ampla: & noua & inusitata: gesta.i.congesta sunt in Cneũ Põpeiũ.s.magnũ: hinc.i.ex una parte: assensione.i.aspiratione fauoris: illinc.i.ex altera parte fremitu inuidiæ: quia sæpe qui per inuidiã summis uiris obesse nituntur: prosunt illis ad gloriam: ut Iuno Herculi: Pelias Iasoni &c. Ipse sup.eques Romanus.i.quum esset tantum eques missus ẽ pconsul.i.functurus consulari potestate: in Hispaniam: aduersus sertorius: pari potestate.i.habens parem potestatẽ cũ Metello Pio principe ciuitatis.s.Romanæ: & triumphauit bis: nõdum auspicatus.i. auspicio adeptus aut ingressus ullum honorem.i.magistratũ honorificum: nam proconsulatus non erat in urbe sed in prouincia.

OLI.

¶ Auspicatus:per auspicum consecutus. ꝑ Initia magistratuum: Nō ille per gradus inferiores ad summū ascen-dit:sed primus illi magistratus fuit cōsulatus ad quem per ædilitatem quæsturam aliosq; magistratus reliqui ciues peruenire consueuerant. Tertium consulatum hoc ex auctoritate. M. bibuli Catonis necessarii factum est cuius sententiam Cato laudauit ut in eius uita legitur. ꝑ De Mirridate rege ponti. ꝑ De Tigrane: rege Armeniæ cuius filius cum uxore triumphātis currum prosecuti sunt Zosimetis cum uxore Aristobulus rex iudeorum. ꝑ De multis regibus de Ariobarzane:Pharnace: Aristobolo. ꝑ Plurimis ciuitatibus : Ciuitates prope noningē-

auspicatus bis triūphauit. Initia magistratuū a sū mo ipio cepit.tertiū cōsulatū decreto senatus solus gessit. De Mithridate:& Tigrane de multis p̄terea regibus:& gētibus:plurimisq; ciuitatibus & p̄dōi-bus unū duxit triūphū. ¶ De. Q. Catulo.

Vintū ēt Catulū populus Romanus uo ce sua tm̄ nō ad sydera usq; euexit. Nā cū ab eo ꝓ rostris iterrogaret : si i uno Pōpe io magno oīa reponere pseuerasset: absumpto illo subiti casus i cursu:in quo spē eēt habiturus: sum-mo cōsensu acclamauit:i te.ui honorati iudicii ad-mirabilem.siquidem magno Pompeio cum omni-bus ornamentis: quæ retuli: duarum syllabarum spatio inclusum Catulum æquauit.

Aristo bolus rex

tas cœpit inter quas & Hyerosolimam ubi tem-plum ad iudeorū urbem id tempus inuiolatum spoliauit ex quo creditur non illi post illam spo-liationem prospere quicq̄ cessisse. ꝑ Et gentibus: Nam gentes siue nationes.xii.subegit. ꝑ Prædoni-bus : Piratas celerius quā credi potest superauit. ꝑ Vnum duxit triumphum de his omnibus se-mel triumphauit & triumphantis currum prose cuti sunt reges supra memorati : Plutarchus de tertio pompei triumpho ex quibus gentibus triū phauerit sic breuiter tradit erant quippe regiōes hæ:Pontus:Armenia: Capadocia: Paphlagonia: Media:Colchis:Tiberia:Albania;Syria: Cicilia: Mesopotamia. Præterea hi qui circa phœniciam & palestinam incolunt iudæi : Arabes piratarum etiā quotquot genera terra mariq; debellata erāt: inter hæc notabantur castella aut pauciora quam mille capta:ciuitates ferme noningentæ piraticæ naues octingentæ urbes præsidiis romanis firma tas esse unde quadraginta : his quoq; addebātur uniuersa romanæ urbis tributa ante id bellum quinquagies decies centena milia fuisse cum his uero quæ po.ro.ipse quesiuit octuagies & quinquies decies cē-tena milia:in erarium:præterea uasa aurum argētumq; signatum ad uiginti milia talentorum præter quæ mi-litibus diuisa sunt:quorum qui minus accepit mille & quingentos aureos tulit captiui post principes piratarū in triumpho ducti. Tigranis armeni filius cum uxore filiaq; ipsius regis Tigranis sosimæ coniunx rex iudeorū Aristobolus Mitridatis soror cum liberis quinq;. Scytarū quoq; qui multæ mulieres albāorum & tyberorum ac regis coagenorum obsides ducti. Trophæa quoq; q̄ plura notata omnia præliorum munera quæ aut se duce: aut per legatos adeptus erat maximū & splendidissimū fuit: & qđ romanorum nemini actenus obtigit q; tri-num e trina uniuersi orbis parte triumphum duxit:nam licet tres ex hac una parte antea triumphauerint : ipse tamen primum ex aphrica. Secundum ex europa. Tertium hunc ultimum ex asia ducens triumphum quodam modo uisus est ex uniuerso ambitu orbis triumphasse. pōpeii tro phæa

Vintum etiam Catulum: Nō parum illustre fuit quod euenit. Q. Catulo qui cum Popu.Ro.dissua-dere uellet:non esse Mitridatis prouinciam pompeio damnandam quesiuit ex populo in quo spem essent habituri absumpto forte pompeio in quē tunc omnia cōferrent summo omniū consensu suc-clamatum est in te. Cice.in pompeiana. Reliquum est:ut de Q.u. Catuli auctoritate & sententia dicen dum esse uideatur: qui cum ex uobis quæreret si in uno Gn. pompeio omnia poneretis si quid eo pompeio fa-ctum esset in quo spē essetis habituri:cœpit magnum suæ uirtutis fructum ac dignitatis:cum omnes una pro-pe uoce in eo ipso spē habituros esse dixistis:& enim talis est uir ut nulla res tanta sit ac tam difficilis quam ille non & consilio regere & integritate tueri & uirtute conficere possit:ex his ergo uerbis populus romāus Pompeii gloriæ catulum adæquauit. ꝑ Ad sydera usq; euexit: Hyperbole est: Populus Romanus maxime catulum suis uerbis extulit. ꝑ Absumpto: Extincto pompeio aliquo subito fortunæ impetu. ꝑ Vim honorati iudicii: Qui di-ligenter liberauerit:populi uocem uim maximam inesse cognoscet:ut duobus uerbis facile significauerit catu-lum nihilo inferiorem esse pompeio. ꝑ Vim admirabilem : Vehementiam admiratione dignam. ꝑ Duarum syllabarum spacio: Videlicet in te. Catulus pōpei laudi-bus nō iferior

¶ Cœpit initia magistratuū a summo ipio:qa nō gradatim uenit p ædilitatē:q̄sturā:p̄turā &c.ad cōsulatū : sed nō gestis minoribus:sūmos honores adiit:gessit tertiū cōsulatū solus.i.sine collega: & id decreto senatus duxit unum triūphum.i.simul & semel triumphauit de Mithridate rege pōti:de Tigrane rege armenie : preterea de multis regibus:scilicet aliis;ut de Ariobarzāe:Pharnace: Aristobolo:& gentibus:id ē nationibus quas.xii.sub-egit:& plurimis ciuitatibus:quia quasi de noningentis: & prædonibus:ut de pyratis : Cilicibus: de quibus late Oliuerius. ꝑ Quintum & cætera Populus Romanus tantū nō.i.quasi:aut hoc solo dempto q; nō facto sed;uoce sua euexit etiam Q. uintū Catulū usq; ad sydera. Nam cum populus romanus interrogaretur ab eo: scilicet Ca tulo:pro rostris:id est in concione ante rostra:si populus sup.perseuerasset reponere: id est collocare omnia: sci-licet ornamenta sua in uno:scilicet solo pompeio magno in quo esset habiturus spem illo : scilicet pompeio ab-sumpto:id est si forte absumatur & pereat incursu.i.impetu subiti : id est importuni casus : acclamauit summo consensu:in te.hoc est in catulo. Vim:id est o uim admirabilem iudicii honorati:id est honorifici:siquidem:id est quoniā:populus æquauit Catulum inclusum spatio duarum syllabaꝝ:scilicet in te:hoc est intellectū p pro-nomen te:Pompeio magno:cum omnibus ornamentis quæ retuli:id est recitaui in superiori capite. ASCē-sius

OLI. Oteſt.M.Catonis: De pfectione.M. Catoni in cyprū de regia pecunia Romā trāſuecta de cypro in ꝓuinciæ formā redacta dictū eſt: quod uero ad eius gloriam ptinet: & quod illi magnificū contigit ex hac expeditione reuerēti non ſolū cōſules cæteriq; magiſtratus: ſed omnes quoq; ſenatores populus uniuerſus obuiam honoris gratia prodiderunt magnam præſerentes leticiam ꝙ incolumis rediiſſet ſpes maxima patriæ & decus ſenatus romani. Appulſus: Appulſio applicatio: eſt enim nomen hoc loco nō participium. Officii gratia: præſtandi honoris gratia. Præſto fuit: Obuiam progreſſus.

De.M.Catone.

Oteſt &.M.Catōis e cypro cū regia pecunia reuertētis appulſus ad ripā Tyberis: mēorabilis uideri: cui naue egredicti Cōſules & cæteri magiſtrat⁹: & uniuerſus.S.P.Q.R. officii grā pſto fuit. nō qd magnū pōdus auri: & argēti: ſed qd.M.Catonē claſſis illa icolumē aduexerat: lætatus.

De Lucio Marco.

Ed neſcio an pcipuū ſit .L.Marci iuſitati decoris excplū. quē eqtē Romanū duo exercit⁹.P.&.Cn.Scipionē iteritu: uictoriaq; Annibalis lacerati: ducem legerunt: quo tempore ſalus eorum ī ultimas anguſtias deducta: nullum ambitionis locum relinquebat.

Erito cōmemoratiōi uiroꝝ Sulpitia Seruii Paterculi filia.Q. Fuluii Flacci uxor adiicit: q̄ cū ſenatus libris ſibyllinis p decē uiros iſpectis cēſuiſſet ut Veneris Verticordiæ ſimlacrū cōſecraret quo facili⁹ uirginū mulierūq; mēs a libidine ad pudicitiā cōuerteret: & ex oibus matrōis cētū ex cētū āt decē ſorte ddductæ de ſāctiſſima fœmia iudiciū facerēt: cūctis caſtitate plata ē. Cæteꝝ q̄a ſine ulla dimiutiōe Ro. maieſtatis: externa quoq; iſignia reſpici poſſūt: ad ea trāſgrediāur.

Ed neſcio an pcipuū: Notata eſt hiſtoria in capitulo de ꝓdigiis lib.i. Fuit āt hoc illi magnificū & illuſtre ꝙ duob⁹ in hiſpania occiſis Scipionibus reliquæ totius exercitus in unum collecte ſummo conſenſu impium ei detulerūt: q cum in ꝓpinquo bina pænoꝝ caſtra paucis milibus paſſuum diſtarent cohortatus milites ꝓxima caſtra intempeſta nocte adortus eſt: & tum hoſtem uictoriæ fiducia incōpoſitum aggreſſus: ne nūcium qdem cladis reliqt: breuiſſimo tpe militi ad regem dato eadē nocte capti fama rei geſte progreſſus altera corū caſtra ſuaſit. Ita bis ſimili uſus euētu deletis utrobiq; pœnis amiſſas populo romano hiſpanias reſtituit: quo tempor. Hoc illi tanto glorioſius fuit quo non ambitione q̄ſitum non alia ratione expetitum fuiſſe dici poſſit, qppe in tanto diſcrimine ubi omnium ſalus uni ſapientiſſimo credēda fuerat. In ultimas anguſtias: in ultimum uitæ diſcrimem ubi ſpes nulla ſalutis ſubeſſe uideretur.

Sulpitiæ caſtitas Erito uirorū Sulpitia: Eſt ſexui quoq; fœmineo ſuus reddendus honor ut ſi qd magnificū illis cōtigerit ſilētio nō ptermittat ne id factū iuidia eē uideatur: itaq; ſulpitia uirorū cōmemorationi ſubiūgi merito poſſe uideat hæc paterculi filia & Fuluii flacci cōiunx cū ex libris ſibyllinis ſenat⁹ dcreuiſſet ut ueneris uerti cordiæ ſimulacrū cōſecraret ut mulieres uidelicet in pudicicia cōuerterētur: & decem uiroꝝ mādato caſtior matrona dedicationi pficeret inter centum q̄ ex oi mulieꝝ turba

Sulpitia flacci uxor caſtiores electæ ſunt hæc Sulpitia fuit: & ex his deide ſelecte ſunt decē pſtanniores in qbus oium iudicio & ipſa cōnumerata eſt: poſtremo cum ex decē peteretur prima ipſaꝝ mulierum conſenſu Sulpitia datur. Pli.lib.vii.na.hiſto. Pudiciſſima inqt fœmina ſemel matronarum ſententia iudicata eſt Sulpitia paterculi filia uxor Fuluii flacci electa ex centū pcipuis q̄ ſimulacꝝ Veneris ex ſibyllinis libris dedicaret. Verticordiæ: q̄ ipudicaꝝ mulieꝝ corda libidine ad pudicitiā uerteret: nam a uertēdo corde uerticordia dicta eſt uenus. Cæterum: Quia ſine diminutione: quandoquidem inqt externoꝝ uirorū exēpla ſine detractiōe amplitudinis romāæ cōmemorare poſſumus de his quoq; dicamus.

ASCĒſius Poteſt &c. Appulſum.i. Applicatio ad ripam tyberis Marci Catonis reuertentis e cypro cū pecunia regia: pro qua miſſus fuerat ne cypri rebellarent: poteſt uideri &.i. etiam memorabilis: cui.ſ. Catoni: egredienti naue: conſules & cæteri magiſtratus & uniuerſus ſenatus populuſq; Romanus: fuit præſto.i. obuiam ꝓdiit: gratia officii .i. honoris debiti impendenti: lætatus non ꝙ claſſis illa aduexerat magnum pondus auri & argenti: ſed ꝙ aduexerat Marcum catonem incolumen: qui tamen per iuidiam miſſus erat: unde etiam ſubſiſtere noluit. Sed neſcio an exemplum Lucii Martii ſit præcipuū decoris inuſitati: quem ſup. entē equitem Romanum: duo exercitus lacerati interitu publii & Cneii Scipionum & uictoria Haſdrubalis qui eos uicerat in hiſpania: legerunt: id eſt elegerunt ducem (Senatus tamen non approbauit eo ꝙ non ſatis modeſtæ uictoriam ſuam ad eum ſcripſerat) ſup. eo tempore: quo ſalus eorum deducta in ultimas anguſtias nullum locum ambitionis aut ambitioni relinquebant: quia ubi de ſalute agitur uero iudicio res decernitur: nec unde res ſed unde ſalus dependeat eligitur. Merito & cætera: Sulpitia filii Seruii paterculi & ſup. uxor Quinti Fuluii Flacci adiicitur merito commemorationi uirorum. Quæ cum ſenatus cenſuiſſet: libris ſybillinis inſpectis per decem uiros ad hoc creatos: ut ſimulacrum Veneris Verticordiæ: id eſt habentis poteſtatem cordis uertendi ut miſera gentilitas credebat: cōſecraretur: quo: id eſt ideo ut mens uirginum: id non corruptarū & mulierum: id eſt corruptarum cōuerteretur facilius ad pudiciriam: & centum.ſ. matronæ ex omnibus negociis: autem.i. ſed: decem.ſ. matronæ ductæ ſorte facerent iudicium de ſanctiſſima fœmina: quæ ſcilicet ſimulacrum illud cōſecraret: prælata eſt cunctis.ſ. aliis caſtitate: id eſt in caſtitate aut ob caſtitatem. Faciens autem tranſitum ad externa dicet. Cæterum: id eſt ſed: q̄a inſignia quoq; externa poſſunt reſpici ſine ulla diminutione maieſtatis Romanæ tranſgrediamur ad ea.

Pythagoræ tanta ueneratio: De hac Pythagoræ ueneratiõe Cic. lib. i. de nat. deo. Nõ sunt inqt tã aucto res i disputãdo q̃ rõnis momẽta q̃rẽda: quẽt obest plerũq; his q discere uolũt auctoritas eo⁊ q se do cere ꝓfitenẽ desinũt.n. suũ adhibere iudiciũ cũ id habẽt ratũ q̃ ab eo quẽ ꝓbãt iudicatũ uidẽt; nec uero ꝓbare soleo id q̃ de pythagoricis accepimus q̃ ferunt si qd affirmarẽt i disputãdo cũ ex his q̃ rerẽt q̃re ita esset respondere solitos ipse dixit: ipse aũt erat Pythagoras tantum præiudicata opinio poterat ut etiam sine ratione ualeret auctoritas. ¶ In disputatiõe deducere: Disputare de ea re quam pythagoras asseruisset. ¶ Interpellati: Interrogati ab aliis. ¶ Scholatenus: Magnus quidem honos tribuebatur pythagoræ sed is dũtaxat a discipulis quãtum ad scholam eius pertinebat ueneratio hæc erat eximia: Vlterius uero nõ ꝓcedebat: & id ẽ q̃ dicit scholatenus. i. quo ad pertinet ad scholam: quem aũt in disputãdo siue docẽdo Pythagoras morem seruauerit uide Aulũ gel. lib. i. ca. ix. illa urbiũ suffragiis: illa subaudi ueneratio. ¶ Vrbiũ: ꝓp crotõiatas.

OLI. Pythagoræ honores

¶ Externa. De Pythagora.

Pythagoræ tãta ueneratio ab auditoribus tributa ẽ: ut q̃ ab eo acceperãt idisputatio nem deducere nefas existimarẽt: quẽt interpellati ad reddẽdã causam hoc solũ respõdebãt αυτοσ εφη Magnus honos sed scholatẽus: illa urbiũ suffragiis tributa.

¶ De eodẽ Pythagora.

Enixo Crotoniatæ studio ab eo petierant ut senatũ ipso⁊ q mille hominũ nũero cõstabat cõsiliis suis uti pateretur: opulẽtissimaq; ciuitas tã frequẽter uenerati post mortem domũ eius Cæreris sacrariũ fecerũt: q̃q; illa urbs uiguit & dea i hois memoria & hõ i deæ religione cultus est.

¶ De Gorgia leontino.

Gorgiæ uero leontino studiis literarũ ætatis suæ cunctos præstanti adeo ut primus in cõuẽtu poscere qua de re quisq; audire uellet ausus sit uniuersa græcia i templo delphici Apollinis statuã solido ex auro posuit: cum cæterorum ad id tempus auratas collocasset.

Enixo: Croto discipulorũ iudiciũ scholam nõ excedebat sed q̃ seqtur i urbe celebratũ est. Cum enim se in calabriã Pythagoras ꝯtulisset q̃ tũc magna græcia dicebatẽ Crotonæ ludũ aperuit. Crotõiatæ cognita pythagoræ sapientia & itegritate censuerũt semp eius consiliis utendũ esse in senatu: q̃ ab illo summo studio cõtenderunt ut sibi fieri liceret: q̃uis enim senatus eo⁊ numerosus eẽt; qppe mille hoium tamẽ uti tantũ pythagoræ tribuerũt ut eius cõsiliis eo⁊ senatus plurimũ sustentari posse uiderẽt: qa inter tot senatores nemo iuenireẽ q cum illo in sapiẽtia & uirtute conferri posse uiderent: q̃re post eius mortẽ domũ cæteri cõsecrarũt ut eẽt in qd dea sub hois illius memoria & homo sub deæ religione colereẽ; hoc aũt fecerũt crotoniatæ qa pythagoras ꝓ̃dicare consueuerat domũ philosophantis esse sacrarium sapiẽtiæ & uerissimũ dei tẽplũ. ¶ Enixo studio: Vehemẽti & ꝓpenso studio. ¶ Crotoniatæ: Croton uel ut alii dicunt crotona: sed teste Ouid. Croton diciẽ nam ꝯtulit genitiuũ crotonis nec i hospita tecta crotonis est aut ciuitas calabriæ q̃ possessiuũ siue primitiuũ facit crotoniata. ¶ Ciuitas uenerati: Sinthesis figura nota licet.n. ciuitas enũciatiõe fœminini generis sit significatione tñ masculinũ habet inclusum. ¶ Domũ eius cereris: uoluerũt illius domũ esse cerẽris tẽplũ in quo dea cum pythagoræ memoria colereẽ & pythagoras cum deæ religiõe ueneraretẽ.

Crotõ ciuitas

Gorgiæ uero Leontino: Nõ paruũ fuit qd obtigit Gorgiæ leõtino ꝓp summũ eius igeniũ singularẽq; doctrinã: nã ab ũiuersa græcia illi aurea statua fuit i Apollinis tẽplo reposita cũ ad id tp̃s nemini unq̃ cõtigisset: qa oibus argẽteæ nõ aureæ statuerenẽ. Cice. de oratore lib. iii. Ipse ille leõtinus gorgias quo patrono ut Plato uoluit philosopho succubuit orator: q aut nõ est uictus unq̃ a socrate neq; sermo ille Plato. uerus: ẽ aut si est uictus eloquẽtior uidelicet fuit & disertior Socrates: ẽ ut tu appellas copiosior & melior orator sed hic in illo Platonis libro de oĩ re q̃cũq; in descriptionẽ q̃stionẽq; fuoceẽ se copiosissime dictu⁊ eẽ ꝓfiteẽ ipse pricipes ex oibus ausus est in cõuentu poscere q̃ de re qsq; uellet audire: cui tantus honor habitus est ab uniuersa græcia soli: ut ab oibus dl̃phis nõ aurata statua sed aurea statuereẽ. ¶ Cũctos p̃stãti: excellẽti & supanti oẽs doctrĩa: dicius ãt p̃sto te & p̃sto tibi. Teren. Dii imortales hoi hõ qd p̃stat. Salu. Oẽs hoies q se studẽt p̃stare cæteris aiantibus. ¶ In cõuentu: in corona & congregatione hoium solido auro itegro non cauo sub pleno.

Gorgiæ aurea statua erecta

¶ Pythagoræ &c. Tanta ueneratio tributa est pythagoræ ab auditoribus. s. eius: ut existimarent nefas sup. esse: deducere idisputationem ea quæ acceperãt ab eo. Quinetiã interpellati. i. requisiti ad redendã causam: respondebãt hoc solum: αυτοσ: id est ipse: εφη: id ẽ dixit Magnus honos sup. in ea re exhibitus est pythagoræ. sed scholatenus: id est in schola duntaxat: illa: scilicet quæ dicentur: tributa sunt suffragiis: id est uotis urbium. ¶ Enixo & cætera: Crotonitatæ populi illi Italiæ petierant ab eo: scilicet pythagora: studio enixo: id est acurato & laborato ac diligenti: ut pateretur senatum ipsorum qui cõstabat numero mille hominum uti consiliis suis: & ciuitas opulentissima: id est ipsi ciues opulentissimi: uenerati frequenter sup. eum in uita: fecerunt domum eius uenerati frequenter post mortem sacrarium cereris: quamq;: id est & quantũ aut quandiu illa urbs: scilicet croton uiguit: &: id est simul dea: scilicet ceres sup. culta est in memoria hominis: scilicet pythagoræ: & homo: scilicet pythagoras cultus est in religione deæ. ¶ Gorgiæ & cætera: uero: id est sed: uniuersa græcia posuit Gorgiæ Leõtino præstanti: id est superanti cunctos suæ ætatis studiis litterarum adeo: id est in tantum: ut ausus sit primus poscere in conuentu: scilicet hominum de qua re quisq; uellet audire quia de omni scibili disputare potuit: posuit dico in templo Apollinis delphici statuam ex solido auro cum collocasset ad id tempus: statua sup. ceterorum: scilicet sapientum aut philosophorum: auratas: id est auro incrustatas & tectas.

ASCẽsius

OLI' CAeteꝝ glia. Hoc idē Cic. i orōne ꝑ Archia poeta ut supra dixius: & ipsi illi phi & illis libellis quos de cōtēnēda glia scribūt: suū nomē iscribūt. i eo ipo i quo ꝑdicationē nobilitatēq; despiciūt: ꝑdicari de se noīari uolūt: rursus i Tusculāis qōni. i. qd nři phi: nōne i libris quos scribūt de cōtēnēda glia noīa sua iscribūt: ergo philosophi gloriā uerbis cōtēnūt. re āt cōcupiscūt. ☞ Negligiť: Verbis gloriā ďprimūt: & ilectanť: ei⁹ tñ studiosi sūt. ☞ Vsurpatiōe me. cō. lō sua noīa libris iscribūt qa posteroꝝ mēoriæ se datū iri uolūt: & hæc usurpatio mēoriæ sibi laudē pariat. ☞ Sed q̄liscūq;. Ac si diceret: ēt si uitupanda sit tolerabilior tñ ē: q̄ eoꝝ q pessimo facinorē illā sibi usurpȩ uoluerūt: q̄lis Pausanias adolescens: q Philippū Macedoniæ regem occidit: qualis ille qui ephesiæ Dianæ templum incendit. cuius nomen nō ponitur. hi enim etiam sceleribus innotescere uoluerunt.

CAeteꝝ gloria ne ab iis qdē: q cōtēptū ci⁹ itroducere conāť: negligiť. qm̄ qdē ipsis uoluminib⁹ noīa sua diligēter adiiciūt: ut qđ ꝓfessiōe eleuant: usurpatiōe mēoriæ cōsequāť. Sed q̄liscūq; hoꝝ dissimulatio: ꝓposito illoꝝ longe tolerabilior est: qui dū æternā memoriā assequerenť: ēt sceleribus innotescere non dubitauerūt.

QVorū e nūero nescio an i primis Pausanias debet referri. nā cū Hermoclē ꝑcunctatus eēt. quonāmodo subito clarus posset euadere: atq; is respōdisset: si illustrē uirum aliquē occidisset: futurū ut gloria eius ad ipsum redūdaret: cōtinuo Philippū interemit. & quidē quod petierat assecutus est. tam enim se parricidio: quā Philippus uirtute notum reddidit.

Pausanias philippū iteremit QVoꝝ e nūero pausanias. Vale. a Iustio & Plutarcho dissentit. nō. n. gliæ sed ultiōis cupiditate ad Philipphi cædem pausaniā ipullum eē dicūt. adhortāte: ut uult Plutar. Alex. & Olympiađ mlto magis icitāte: qm̄ ꝑ iniquo aīo ferret se spretā a Phi. & aliā sibi supiduci Attali regis filiā Cleopatrā. Cū igř dies nuptiaꝝ eēt: ut tradit Iusti. ꝓ magnitudie duorū regū & collocātis filiā: & uxorē ducētis appatib⁹ isignis nec ludoꝝ magnificētia deesset. & ad eorū spectaculū Phili. sine custodibus medius iter duos alexādros filiū generūq; cōstaret. Pausanias nobilis adolescēs nemini suspectus occupatū angustiis philippū in trāsitu obtrūcat: diēq; læticiæ destinatū fœdū luctu funeris facit. Hic pausanias primis pubertatis ānis stuprū ꝑ iniuriā passus ab Attalo fuerat: cuius indignitati hæc ēt fœditas accesserat: q̄ ꝑductū i cōuiuio solutūq; mero Attalus nō suæ ueꝝ ēt cōuiuaꝝ libidini uelut scortū uile subiecerat: ludibriūq; oīumq; iter coeq̄les reddiderat. hāc rē ægre ferens pausanias: q̄relā philippo sæpe detulerat: cū uariis frustratiōibus nō sine risu differeť: & honoratū isup ducatu aduersariū cerneret irā i ipm Philip. uertit. ultionēq; q̄ ab aduersario nō poterat: ab iniquo iudice exegit: Creditū ē igiť imissum ab Olympiade mře Alex. fuisse: nec ipm alexādꝝ ignarū pr̄næ cædis extitisse: qppe nō mīus Olympiadē repudiū & p̄latā sibi cleopatrā: q̄ stuprū Pausaniā doluisse. alexādꝝ quoq; regni æmulū fratrē ex nouerca susceptū tēuisse: eoq; actū ut i cōuiuio ātea primū cū attalo mox cū ipo pr̄e iurgaret. adeo ut ēt stricto gladio eū Philippus cōsectatus sit: ægreq; a filii cæde amicoꝝ p̄cibus exortatus: q̄obrē alexāder ad auunculū se in epiꝝ cū mr̄e: īde ad reges illyricoꝝ cōtulerat: uixq; reuocāti mitigatus pr̄i: p̄cibusq; cognatoꝝ ægre redire cōpullus: Olympias quoq; fratrē suū alexandrū epiri regē i bellū subornabat: peruicissetq; in filiæ nuptiis pr̄ generꝝ occupasset: his stimulis iraꝝ utriq; pausaniā de impunitate stupri sui q̄rētē ad tātū facinus impulisse crednť. nā legiť apud herodotū: q̄rēti pausaniæ apud alexādrū: nihil aliđ respōdisse: nisi Medeæ iābicū metꝝ ꝓnūciasse: eū q dedit: eū q accepit. i. interfice & soceꝝ & geneꝝ: Olympias ēt dř fugiēti ꝑcussori equos ꝑparatos hūisse ipa deīde audita regis nece cū titulo officii ad exeq̄as eadē nocte cucurrisse: i cruce pēdētis pausaniæ capiti coronā iposuit: qđ nēo alius audere nisi hæc supstite Philippi filio potuisset: paucos deīde post dies refixum corpus iterfectoris sup reliq̄as cremauit & tumulū ei eodē fecit in loco. parētariq; eidē quotānis icussa populo supstitiōe curauit: Aparet igiť pausaniā ad re

Pausanias alter gis cædē ipulsum. nō cōseq̄ndæ gliæ ut Vale. tradit: sed ultiōis sumēdæ gr̄a. pausanias Macedōicus nobilis adolescēs cerestis filius & ab oreste iclytū gēus trahēs fuit: & alter pausanias Lacedæmōius uir magnus. q cū pr̄iā ab ipetu p̄saꝝ liberasset eo postmodū isaniæ puēit ut ipam pr̄iā cū tota græcia hostib⁹ ꝑdere uoluerit. ☞ E qdē qđ petierat assecut⁹. Egregiū & imortale nom̄ sibi cōpauit cæde philippi. ☞ Tā. n. se pricidio: q̄tū alexā. sua uirtute tantū hic suo parricidio claritatis cōparauit. nam q̄to maior occisi gloria: tāto fuit occidētis nomē illustrius.

ASCēsius ℂ Cæteꝝ. i. sed gloria ne qdē. i. nō saltē negligiť ab iis q conanť itroducere cōtēptū eius: hoc ē q de cōtēnēda gloria libros scripserūt noīa sua ut gloriā asseq̄tur i frōte libroꝝ posuerūt. Q uietiā ut dicit Tacitus: sapiētibus cupido gloriæ nouissima exuiť (quoniā qdē adiiciūt diligētur ipsis uoluminibus. s. q̄ de cōtēnēda gloria scripserūt: noīa sua: ut qđ eleuāt. i. deprimūt & cōtēnēdū docēt ꝓfessione. i. doctrīa sua: asseq̄ť. i. obtineāt sup. id uidelicet gloriā: usurpatiōe. i. uēdicatiōe aut celebratiōe mēoriæ. s. sui. Sed q̄liscūq; sup. ē: dissimulatio horū. s. q dicūt se gloriā cōtēnere cū cōtēnēdo eā q̄rāt: ipa ē tolerabilior lōge ꝓposito illoꝝ: q dū. i. dūmō assequærenť mēoriā æternā nō dubitarūt inotescere. i. notiores fieri sceleribus. i. ꝑ scelera sua. Et ita cū uaria sint genera q̄ritātiū gloriam: q̄si ꝑfatiōe q̄dā trāsit ad nouū gēus. nā alii q̄rūt gloriā arte & uirtute: alii cōtēptu: alii etiā maleficio isigni: unde sunt seq̄ntia exēpla. ☞ Q uoꝝ: scilicet sceleribus inotescere uolētiū: e numero: posset dicei equorum numero: nescio an pausanias: scilicet nobilis macedo debet referri in primis. Nā cū ꝑcūctatus eēt Hermoclē. s. sapientem quonāmō possit euadere subito clarus: atq; is. s. Hermocles respōdisset: si occidisset aliquē uirū illustrē: futurū sup. eē: ut gloria eius. s. illustris uiri: redūdaret ad ipsū: iteremit cōtinuo philippū. s. regē macedonū patrē alexādri: & q ıdē. i. certe assecut⁹ ē qđ petierat. n. ꝑ q̄a: ipe reddidit se tā notū parricidio. i. occidēdo patrē pr̄æ: hoc ē regē q̄. i. q̄tū philippus sup. reddiderat se notū uirtute. Oliueꝝ tñ & plæriq; alii aliā assignāt cædis eius rationē.

Lla uero gloriæ. Hæc uere scelerata fuit cupiditas q̄ etiã i deos crassari nõ dubitauerit. ut gloriosum sibi nomẽ sacrilegio cõpararet. hic quicũq; ille fuerit cũ nõ aliter gloriam conseq posse uideret: celeberrimũ totius asiæ Dianæ tẽplũ incendit. cõstat ea nocte natũ Alexãdrũ: unde Cice. Timeũ quendã refert q cum in historia dixisset. q̄ nocte natus Alexãder esset eadẽ Ephesiæ Dianæ tẽplũ deflagrauisse adiunxit id minime esse mirandũ: qđ Dianã cum in partu Olympiadis adesse uoluisset absuisset domo: Ephesii post hoc factũ decreto statuerũt: ne qs sacrilegi hominis memoriã unq̄ referet: nec unq̄ nominaret: ut eius nomẽ obliteraret qđ ille immortale facere cupiebat: & nisi Theopompus rẽ istã suis historiis iseruisset: eius nomẽ perpetuo fuisset extinctũ nec q̄ q̄sierat gloriã cõparasset: sunt q dicãt hunc Phlegiã fuisse nominatũ Stra. lib. xiiii. dicit Herostratũ fuisse dictũ: nã Dianæ inquit tẽplũ primus Archiphrõ[?] mire fabricatus est. postea aliud fecit maius illo: sed cũ Herostratus qdã id incẽdio cõsumpsisset. aliud p̄stantius construxerunt mulierũ ornamẽtis & multis opibus ad id collatis: refectisq; prioribus columnis & cætera: nã de restituto templo multa cõmemorat: q̄ lõgũ nimis esset hic referre. ⁋ Incendere uellet. innuere uidet Valerius non incendisse: sed incendere uoluisse: cõstat tamẽ incensum fuisse & totum conflagrasse. Gelius lib. ii. ca. vi. sicuti quõdã a cõi consilio Asiæ decretũ ẽ uti nomen eius qui tẽplũ Dianæ Ephesiæ icẽderat: ne quis ullo tpe noiaret icẽderat. dixit nõ icẽdere uoluerat: & supra Cice. testatus ẽ. Per totũ orbẽ terraꝝ. ⁋ Toto orbe terraꝝ celebraret. ⁋ Eculeo impositus. Eculeum genus tormenti est ut sæpe diximus: cui sacrilegus iste impositus cũ interrogaret cur templum incendisset: respondit ut pararẽ mihi nomẽ sempiternum. ⁋ Ephesi decreto factũ eẽ dixit ut supra. Eodẽ mõ Pli. li. xxxv. Græce inquit magnificentiæ uera admiratio extat templum Ephesiæ Dianæ ducẽtis uiginti annis factũ a tota asia. ⁋ Nisi theopõpi. Hic fuit Isocratis discipulus tragicus poeta & orator eximius: teste Gelio: fuit alter Theopompus lacedæmonioꝝ rex de quo diximus in capitulo de moderatione. Theopópi duo

OL.

⁋ De quodam qui propter gloriam incendere uoluit templum Dianæ.

Lla uero gloriæ cupiditas sacrilega, suet est. n. q Dianæ Ephesiæ tẽplũ icẽdere uellet. ut ope pulcherrimo cõsumpto: nomẽ eius p totũ terraꝝ orbẽ diffũderet. quẽ qdẽ mẽtis furorẽ eculeo impositus detexit. ac bene consuluerant Ephesii decreto memoriam teterrimi hominis abolendo: nisi Theopompi magnæ facundiæ ingenium: in historiis eum suis comprehendisset.

⁋ Quæ cuiq; magnifica contigerũt Cap. XVI.

Andidis autem animis uoluptatẽ præbuerunt in conspicuo posita: quæ cuiq; magnifica merito contigerunt. quia æq; præmiorum uirtutis: atque honorum contemplatio: iudicanda est: ipsa Natura nobis alacritatem subministrante: cum honorem idustriæ appeti: & exolui gratiæ uidemus. Verũ etsi mẽs hoc loco protius ad augustã domũ

Andidis aũt aïs. Operæp̄ciũ oibus est: sua cuiusq; uirtuti p̄mia referri: nã duce natura lætamur oẽs & iucunditate replemur cũ debitũ honorẽ exolui uirtuti nr̄e uidemus. dicẽdũ igit de his quæ cuiq; magnifica merito contigerunt. ⁋ Candidis animis. Claris & uirtute p̄stantibus. ⁋ Præmioꝝ uirtutis atq; honoꝝ. Cũ reddita uirtuti p̄mia honoreq; uidemus id recte factũ esse iudicamus & ex ea re uoluptate capere solemus: uirtus. n. præter honorẽ: p̄mium quoq; meret. ⁋ Grate iuste. & quasi debite. ⁋ Veꝝ & si mens hoc loco. Occupatio sine dubio est cũ dicat se impetu quodã trahi. ⁋ Ad augustã domũ. Vt ostendat q̄ illi magnifica in terris cõtigerunt: templũ flamen honoreq; diuini: sed melius cohiberi: quia si ascensus illi patuit in coelum hæc quæ ab hominibus tradita sunt suis meritis longe sunt inferiora quæ se omittere uelle ostendit.

⁋ Illa uero cupiditas gloriæ sup. erat sacrilega. Enim: id est quia: inuẽtus est sup. quidam: uidelicet phlegia aut herostratus (de nomine enim eius iuste dubitatur: cum propter nominis extensionem tantum nefas ausus sit) inuenius in quam est qui uellet incendere templum dianæ ephesiæ: ut opere pulcherrimo consumpto: nomen eius diffunderetur per totum orbem terratum: quem furorem mentis ipse impositus eculeo: id est instrumento tortorio habenti formam equi detexit: idest aperuit. Ac ephesii bene consuluerant: idest bonam rationem cõsilii mierant aborẽdo decreto: idest per decretum memoriam teterrimi hominis: quia decreto prohibuerũt nomen eius aut in ore aut inscripto cuiusq̄ haberi: nisi ingenium Theopompi magnæ facundiæ: compræhẽdisset eum: idest eius nomen in historiis suis: id est a se hoc est a Theopompo scriptis. ASCésius

Andidis &c. Ordo ẽ. Autẽ. i. sed: ea sup. q̄ cõtigerũt cuiq; merito. i. ex merito: aut q meritus sit: magnifica posita i cõspicuo. i. potẽti loco ut clare pscripta: p̄buerint. i. possint p̄bere: aïs candidis. i. nullo liuore sordẽtibus: uoluptatẽ: qa contemplatio p̄mioꝝ uirtutis atq; honorũ uirtutis: ẽ æque iucũda (sunt q legãt iudicanda sed minus placet: Sciemus autẽ licet honor sit quoddã p̄miũ uirtutis: tamẽ discrimen esse: nã etiam mali uirtuti laudẽ præbẽt: sed nõ continuo aliud mercedis. Vnde Iuuenalis probitas laudatur & alget. Sicut etiam scientiam expetunt & ita ladant omnes: sed pauci mercedem reponunt: unde idem scire uolunt omnes: mercedem soluere nemo: laudem itaq; & honorem uirtuti præbere: est quasi naturale: sed p̄mia digna conferre iustorum est. Vnde boni fere laudantur: nam ut author alibi dixit. Magno ubiq; prætio uirtus æstimatur: sed fame conficiuntur) ipsa natura quæ benigna est & minime inuida subministrante nobis alacritatem: scilicet de bono alterius: cum uidemus honorem appeti & exolui grate: id est gratanter & grato animo industriæ: id est ingenitæ uirtuti ac arti. Verum: id est sed etsi: id est quamquã mens sup. mea (inquit author) feratur protinus hoc loco omni impetu: scilicet affectionis: ad domum augustam: id est imperatoriam.

OLI. ¶Honoratissimũ templũ. Nihil magnificẽtius contingere potuisset: q̃ ut præsenti sibi tẽplũ & ara cõstitueret illiq; redderent honores diuini: quod factũ esse omnes testant auctores. Horatius. Præsenti tibi diuinos largimur honores: Iurandasq; tuum per nomen ponimus aras. ¶Cohibebitur. Refrenabitur: reprimetur: retrahet.

SVpiori Aphricão. Scipiõi Aphricão supiori magnifica multa cõtigerũt: quorũ alia cõtẽpsit: alia susce pit. Natus annos q̃ttuor & uigĩti pr̃i patruoq; cæsis in hispãia cũ ipio succesit: ut i capi. de fiducia diximus. cõsul deĩde citra legitimũ tp̃s declaratus est: suadẽte exercitu: & senatũ admonẽte p litteras ita reipu. tp̃s exigere: sic dixit fieri oporte re: qa nẽo eẽt cui tantũ exercitus fideret: & in quo spes tãtæ uictoriæ foret magnificũ qdẽ hoc fuit: ut nõ facile discerni possit: plus ne illi gloriæ sena

Scipionis honores tus auctoritas: an militũ cõsiliũ attulerit: gloriosum sine dubio fuit illi ante legitimũ tp̃s cõtra leges cõsulẽ senatus auctoritate creari: bello difficili & piculoso: & iuuẽili curæ demãdata sit res publica Romana: nõ mĩus uero illi magnificũ fuisse uidet: q ab exercitu fuerit sũmo oĩum cõsensu ipator exoptatus: post uero rẽpu. bene fœliciterq; gestã: mlto plura ei magnifica & gloriosa cõtigerũt: qa senatus illi p̃mia ingẽtia nõ solũ hũana: sed ppe diuia ppoluit q̃ i capi. de moderatione diximus ubi ẽt cũcta illũ respuisse mõstrauimus. ¶Citerior legitimo tpe. Ante tp̃s qd̃ p legẽ erat cõstitutũ ut ante. xxx. annũ creari qũ cõsul nõ posset: hãc legẽ senatus p scipione dispẽsauit. ¶Toga. Sẽatus & togati pses. ¶Arma. Exercitus: & armati milites & c Metonymia. Cice. Cædãt arma togæ: cõcedat laurea linguæ. ¶Relata sunt. Dicta in capi. de moderatiõe. ubi ea uidimus & uidere possumus: sunt autẽ: hæc uoluerũt illi statuas in comicio. i rostris: i curia: i ipa deniq; Iouis optimi maximi cella põere: uoluerũt imaginẽ triumphali indutã ornatu: capitolinis puluinaribus applicare uoluerũt illi cõtinuũ p oẽs uitæ annos cõsulatũ perpetuamq; dictaturam tribuere: quorum ille nihil suscipere uoluit. ¶Eximium. Excellens & ab aliis præcipuum.

beneficentissimum & honoratissimum templum omni impetu fertur: melius cohibebitur. quoniã cui ascensus in cœlum patet: quamuis maxima: tamen debito minora sunt: quæ in terris tribuũtur.

¶De superiore Africano.

SVperiori Africano cõsulatus citerior legitimo tempore datus est. qd̃ fieri oportere: exercitus senatum literis admonuit. Ita nescias utrum illi plus decoris patrum conscriptorum autoritas: an militũ consiliũ adiecerit. toga. n. Scipionẽ ducẽ aduersus pœnos creauit: arma poposcerũt. cui q̃ i uita p̃cipua assignata sunt. & lõgum est referre: qa multa: & nõ necessariũ: qa maiore ex parte iã relata sunt. Itaq; qd̃ hodie quoq; eximium eius memoria capit: adiiciam.

IMaginem in cella Iouis Optimi Maximi positam habet: quæ quotiescunque

IMaginẽ. Hoc illi p̃cipuũ obtigit. q eius imago i tẽplo Iouis optimi maximi tã q̃ diuini cuiusdã hois simulacrũ posita fuerat: q̃ quotiẽs pub. aliqd a cornelia gẽte fieret: aut munus aliqd celebraret ide sp petebat: q̃si uellẽt suis oĩbus dignitatibus & mũeribus iteresse Scipionẽ. Ideo aũt in cella Iouis col-

Scipio Iouis filius creditus locatã eius imaginẽ fuisse arbitror: qa Iouis filius fuisse credebat q̃uis fallo teste Liuio: q dicit: Ad hæc iã ide ab initio p̃parãs aios ex quo togã uirilẽ sũpsit nullo die prius ullã pub. priuatãq; rẽ egit q̃ in capitoliũ iret igressusq; ædẽ cõsederet: & plerũq; tp̃s solus i secretũ ibi tereret. hic mos p oẽm uitã suabat: seu cõsulto: seu temere uulgatæ opinioni: fidẽ aut quosdam fecit: stirpis eũ diuinæ uirũ esse. retulitq; famã in Alexãdro magno prius uulgatã: & uanitate: & fabula parẽ: Anguis imanis cõcubitu cõceptũ & in cubiculo matris eius persæpe uisã prodigii eius speciẽ. interuẽtuq; hominũ euolutã repẽte atq; ex oculis elapsam. his miraculis nunq̃ ab ipso illusa fides est: quin potius aucta arte quadã nec abnuẽdi tale qcq̃ nec palã affirmãdi. Gelius addit illud admiratos uehemẽter esse addituros tẽpli. q ante diluculũ in capitoliũ ingredientẽ scipionẽ canes semp in alios sceuiẽte neq; allatrarẽt eũ neq; incurrerent. unde Liuius subiũgit dicẽs multa alia eiusdẽ generis alia uere: alia assimulata admiratiõis humãæ i eo iuuene excesserãt modũ q̃bus freta ciuitas ætati haud q̃q̃ maturæ tãtã molẽ regẽ: tantũq; iperiũ pmisit. Nõ illud p̃termittẽdũ eẽ seo: qd̃ scipioni magnificũ obtigisse uidet: cũ legatus esset missus ad Antiochũ Ephesi cũ Hãnibale q se Antiocho iunxerat collocutus est: ut si fieri posset metũ uitæ quẽ ex Po. Ro. cõceperat eximeret. iter alia cũ quæreret ab Hãnibale. quẽ fuisse maximũ iperatorẽ Hãnibal crederet: respõdit Alexãdrũ macedonũ regẽ. q parua mãu inumerabiles exercitus fudisset: q q; ultimas oras q̃s uisere supra fidẽ humanã esset peragrasset: q̃rẽti deide quẽ secũdũ poneret inq̃t Pyrrhũ eo q castrametari docuisset adhuc neminẽ elegãtius loca cœpisse: p̃sidia disposuisse: exeq̃nti quẽ tertiũ diceret: semet dixit: Ridẽs scipio q̃d nã tu diceres si me inquit uicisses: tum uero iquit me & ante Alexãdrum: & ante Pyrrhum: & ante alios posuissem: ex quo relinquitur scipionem omnium maximum imperatorem ab Hannibale fuisse iudicatum.

ASCẽsius ¶Sed potissimum augusti octauii & Tyberii & templũ honoratissimũ. s. augustorũ: qui i terris pro diis habiti sũt: tamẽ sup. ipsa cohibebit. i. ipediet ab ipetu suo. melius. i. decẽtius. q̃m q̃ tribuunt i terris ei cui ascẽsus patet in cœlũ ut augustis: q̃uis sup. sint maxima: tamẽ sunt minora debito: & ita satius ducit de augustis nihil q̃ parum aut non satis dicere: sicut de carthagine censuit salustius. Verumtamen si deo non nisi condigna exhibere liceret: nihil illi impendere possimus & ita ingens præbeatur desidibus ansa: & ideo conformius ad pietatem nostram Plinius in præfatione naturalis historiæ: de Vespasiano cæsare locutus dicit: Immensa præter cæteras subit cura. ut quæ tibi dicantur condigna sint: Verum & diis lacte rustici: multæq; gentes supplicant: & mola tantum salsa litant qui non habent thura. Nec ulli fuit uitio deos colere quoquomodo posset. ¶Superiori & cætera Consulatus: idest dignitas & honor consularis datus est Aphricano superiori: idest maiori: citerior le-

gitimo tempore.i.anteq̄ perueniſſet ad ætatem legitimā quæ erat triginta annorū.quod.ſ.illi conſulatū decerni OLI.
oportere fieri admonuit exercitus ſenatū lit:eris. Ita.i.& ſic neſcias.i.q libet neſciat:utrū authoritas patꝶ cōſcri
ptorū:an cōſiliū militū adiecerit illi.ſ.ſcipioni plus decoris.Enim.i.quia toga.i.ſenatus togatus:creauit Scipio-
nē ducē aduerſus pœnos:arma popoſcerunt ſup.eū ducē &c.Cui.ſ.Scipioni quæ aſſignata ſunt in uita.i.dū uiue
bat p̄cipua.i.ſingularia:&.i.ſimul longū eſt referre:qa multa ſupple ſunt:&nōneceſſariū ſup.eſt referre: qa re-
lata ſunt iā.ſ.in ſupioribus ex.i.pro maiore parte: Itaqꝫ.i.& ita adiiciam id quod memoria eius.i. quæ eſt de eo:
capit quoqꝫ.i.etiā hodie eximiū.i.egregiū.& excellēs decus & ornamētū illi uni Romæ cōceſſum Incipiēs āt re-
ferre dicit.Ipſe habet imaginē poſitā in.Cella.i.ſacello iouis optimi maximi.ſ.i capitolio:quæ.ſ.imago:quotieſ-
cunqꝫ munus:ideſt officium:aliquod gentis Corneliæ eſt celebrandum.

munus aliqđ corneliæ gētis celebrādū eſt: inde pe
titur: uniqꝫ illi inſtar atrii capitolium eſt.

Tam hercle:q̄ curia: ſupioris Catōis effigi
es: ad eius gñis officia expromit̄.gratū or
dinē:q utiliſſimū Reip.ſenatorē:tm̄ non
ſemper ſecum habitare uoluit. omnibus numeris
uirtutis diuitem:magiſqꝫ ſuo merito: quā fortunæ
beneficio magnum: cuius prius conſilio: q̄ Scipio
nis imperio eſt deleta Carthago.

¶De Scipione Naſica.

Verum ſpecimen honoris a Scipione quo-
que Naſica oboritur.eius nanque mani-

¶Munus aliqđ.officiū ut ſi magiſtratus aut aliq̄
dignitas Cor.gētis celebraret̄. Scipi.imago ad eā
celebritatē deferebat̄.℣ Inſtar atrii.Cū pricipū ia
gies i atriis collocati cōſueuerit. Scipi.i capitolio
ꝑatrio poſita fuit:capitoliū igit̄ iſtar atrii fuit ſci
piōnis imagini ꝙ locaret̄ in atriis Iuuēalis teſtis
eſt.Tota licet ueteres exornēt undiqꝫ ceræ Atria:
nobilitas ſola eſt:atqꝫ unica uirtus.

Tam Hercule: Quēadmodū capitoli-
um fuit iſtar atrii Scipioni:ſic & curia
Catōi. ſenatus Catōi cēſorio uiro in oī
uirtutis gener̄ p̄ſtāti magnificū illđ re
tribuit:ut eius imaginē i curia collocaret ut apud
ſe tāti uiri mēoria iugiter ſeruaret̄: q ſua uirtute
nō ſortūæ bñficio ad dignitatē & āplitudinē ꝑue
niſſet.cuius cōſilio capta & euerſa fuiſſet Cartha
go.℣ Tā me Hercule.Supple q̄ curia eſt atriū ma
gni Catōis ſupioris.℣ Effigies illiꝰ. Sic Catōis ef-
figiē ad oīum officioꝶ celebritatē ſenatus cōferebat:ut Scipiōis cornelia gēs referre cōſueuerat.Pli. Imago huiꝰ Catōis
iqt funeris grā ꝑduci ſolet.℣ Gratū ordinē. Laudat patrū cōſcriptorū gratitudinē qdē p̄ria bñ meritū & reip. effigi-
quōdā amātiſſimū ſenatorē uirtutū oium copioſiſſimū cuius cōſilio & auctū & cōfirmatū eēt Impiū Rōanū ſe es i ſe-
cū ſp habitare uoluerit.℣ Cuius prius cōſilio.Quia ut ſupra dixius duo p̄ſtātiſſimi ſenatores iter ſe magnope natu
diſſentiebāt de euertēda Carthagie Cato & Scipio Naſica.Cato ſuadebat euertēdā eē carthaginē q fœdera ſæpi poſita
us frangeret ſæpiuſqꝫ rebellaret:at Scipio cōtra relinq̄ndā eſſe cenſebat ut eſſet exercitatio qdā iuuētuti Romāæ
quæ bellis aſſueta ocioſa eſſe nō poſſet.uerebatur.Scipio id futurum ꝙ euēit ne ſubacta carthagine debellatiſqꝫ
exteris gentibus cum hoſtes deeſſent in ſeipſos arma conuerterent. tamen ſecundum Marci Catōis ſentētiam
factum eſt ſenatuſconſultum:ut bellum carthaginenſibus inferretur & ſubacta carthago euerteretur.

Verū ſpecimen.Oium maximū maxiæqꝫ glorioſum fuiſſe ꝙ naſicæ cōtigit pace alioꝶ dicere auſim q̄
tātū tā grauiſſimi ſenatus iudiciū iter tot milia ois ætatis atqꝫ i oi uirtutis gener̄ p̄ſtātiſſimoꝶ hoium Naſi-
ipſe ſit ī adoleſcētia cōſecutus ut oium optius iudicaret̄ de quo Solinus Vir optimus inqt Scipio naſi ca uir
ca iudicatus eſt non priuato tantum teſtimonio ſed totius ſenatus ſacramento quippe quo iuuentus opt.
dignior non fuerit cum præcipuæ religionis crederetur miniſterium cum oraculum moneret accerſiti ac peſſi
monte ſacra matris deum Berecynthiæ.Plini.de uiris illuſtribus.P.Scipio naſica a ſenatu uir optimus iudica-
tus matrem deum hoſpitio recepit & alio loco de claudia in fine dicit templum ædificauit naſica qui uir opti-
mus iudicabat̄.Liui.ſecūdi pūici belli lib.ix.cām huius aduectionis affer ſimul Ro.ab oraculo dicit admoni-
tos:ut ab oium optio ſuſciperet̄ hoſpitio:deinde ſubiūgit.Acceſſit cōſultatio de matre Idea accipiēda p̄terq̄ ꝙ
.M.Valerius ex legatis p̄greſſus acturū in Italiā fore nunciauerāt regis nūcius aderat Taracone eā eē haud par
uæ rei iudiciū ſenatū tenebat q uir optimus in ciuitate eſſet uerā certe uictoriā eius rei ſibi quiſqꝫ mallet: q̄ ulla
īperia honoreſue ſuffragio patrū ſeu plebis delatos.P.Scipionē filiū eius q in hiſpania ceciderat adoleſcētē nō-
dū q̄ſtoriū iudicauerūt in tota ciuitate uirū optimū eſſe.Plinius hūc unū eſſe dicit qa cōdito æuo uir optimus
ſit iudicatus & dignus q matrē deū domi uſqꝫ ad cōditū tēplū exciperet.℣ Eiꝰ nāqꝫ māibus.Nā cū oībus matro
nis hoſtiā ire iuſſus obuiā deæ deamqꝫ ipſam de naue accipere:& in terrā elatā tradere ferēdam cum matronis.
Ouidius faſtorum:Naſica excepit templi non perſtitit auctor. Auguſtus nunc ante Metellus erat.

¶Petit̄ ide.i.e Cella iouis & capitoliū ē illi uni.i.ſoli Iſtar.i.iſtatū & formā aut ad æqparationē atrii qa alii hñt ASCĒ-
imagies ſuas i atriis p ſtēmata i armariis diſpoſitas:Scipio Vnꝰ i capitolio.℣ Tā.i.tm̄ hercule.ſ.teſte aut uidice: ſius
capitoliū ē ſcipiōi iſtar atrii:q̄.i.q̄ū effigies Catonis ſupioris.i.maioris:uꝫ cēſorii exprōit̄.i.q̄ſi e prōptuario ſu
mit̄:curia.i.loco quo ſenatus cōuocari ſolebat ad officia generis eiꝰ.quoties opus ſit tota familia ut i pōpa fune
bri.Gratū.i.ogratum ordinē.ſ.ſenatoriū qui uoluit ſenatorem utiliſſimum reipubli.uidelicet. Catonem ſupe-
riorē tantūmodo.i.ferme(ut Oliuerius exponere ſolet cuius expoſitioni hic locus maxīe arridet)aut hoc ſolo
dēpto ꝙ nō uiuū ſed in imagine habitare ſecū ſemper ſenatorē inq̄ diuitē oībus numeris.i.gradibus aut pūctis
uirtutis(quod uni chriſto uere addicit̄.)& magnū magis ſuo merito(quia nō pōebat ſpē in aura populari nec
in alia quauis re extra ſe)q̄ beneficio fortunæ cuius cōſilio carthago eſt prius deleta q̄ imperio ſcipionis. In qua
re grauiter potius q̄ prouide ſenſit ut Oliuerius diſerte recitat.℣ Verū:id eſt ſed ſpecimē:id eſt decus ſpectabi
le aut experimentum honoris oboritur:id eſt occaſion aliter oritur quoqꝫ Scipione Naſica:namqꝫ:ideſt quia.

OLI. ℂNondū q̄storis. Adolescentē fuisse ostēdit q nōdū quæstor factus fuit. sic & Liuius dixit adolescētem nōdū q̄storiū. ⁋Phytii apollinis: qa diximus: apollinē consuluere romāi per legatos quæ rō foret transportādæ Romā deæ. Respōdit apollo p attalū id facere posse Romanos: iussit isuper ut cū aduecta foret eam exciperet q oium uir optimus esset. ⁋Explica totos fastos: Exaggerat remissam Vale. si oium Romanoꝝ gesta honoresq; percurreris: si oēs oium imperatorū triūphos in unū cōstitueris. nihil erit quod huic uni de Scipione iudicio conferri posse uideat. nihil enim maius esse potest q̄ oium moꝝ oisq; sanctitatis principatū obtinere. ⁋Explica: euolue & percurre. ⁋Fastos libros in quibus fasti dies cō:inebantur & in quibus reges consules cæteriq; magistratus describebātur a falcibus dicti. ⁋Nihil morū principatu. quod ipsæ princeps morū iudicatus fuit. nam eius mores cæteris omnibus præpositi sunt totius senatus iudicio.

Scipionis honores Radūt: Scipionū familia cuius uis generis ornamētis oium clarissima lem p ioi laudis genere p̄dicāda se offert: ita ut nulla sit q cū illa possit nec aude at gloria & ornamēto certare Superiori Aphricano & nasicæ mirifica cōtigerūt ornamēta: sed non minora reddita sunt iferiori. cū. n. cādidatus ædilitatē peteret cōsul creatus rursus cū die comicio rū in cāpum descēdisset. ut Q. u. Fabio nepoti suo suffragaret cōsul p̄ter opinionē domū deductus est. qd qđ duæ ꝓuinciæ Aphrica & Hispania fuerūt illi extra ordinē demādatæ hic ꝑfecto gloriā quāto minus appetebat eo maiorē assequebat: q̄ āt ambitiosus non fuerit & rigidissimus suæ uitæ cursus & mors p insidias suis in penatibus illata facile declarāt. ⁋Ex cādidato. ex petitore ædilitatis. ⁋Suffragator. Nā cādidatus descēderat ut magistratū peteret. sed ut nepoti suffragaret uel ut alii dicūt fratri. ut fauore & auctoritate sua. Q. u. Fabius q̄sturā assequeret. ⁋Q. u. Fabii. Sæpius dictū ē Paulū æmiliū ex q̄ttuor liberis duos duabus familiis in adoptionē tradidisse: alteꝝ genti fabiæ q Fabius Maximus dictus est. alteꝝ Scipionū q Aphricāus inferior ē appellatus. ⁋Sine sorte. extra ordinē nulla collegæ cū quo sortiretur habita mētiōe. ⁋Aphricā. Cū deluit carthaginē. ⁋Hispaniā: Cū sustulit numātiā. ⁋Clādestinis isi. occultis isidiis. quō mors illi fuerit p Isidias illata dixi⁹ i ca. đ moderatione.

bus: & penatibus nōdum q̄storis: Senatus Pythii apollinis mōitu: Pessinūde accersitā deā excipi uoluit: qa eodē oraculo p̄ceptū erat: ut hæc mysteria matris deū: a sanctissimo uiro p̄staret. explica totos fastos: cōstitue omnes currus triūphales: nihil tamen in eorum principatu speciosius reperies.

ℂDe Scipione Aemiliano.

TRadunt subinde nobis ornamenta sua Scipiones commemorāda. Aemilianum enī populus ex candidato ædilitatis: Consulem fecit: eundemq;: cū quæstoriis comitiis suffragator. Q. Fabii. M. fratris filii: in campū descēdisset: Consulē iterū reduxit. Eidē senatus bis sine sorte prius Africā: deide Hispaniā dedit. Atq; hæc neq; ciui cupido: neq; senatori ābitioso: quē admodū nō solū uitæ eius seuerissimus cursus: sed etiam mors clandestinis illata insidiis declarauit.

ℂDe. M. Valerio.

MAtcum quoque Valerium duabus rebus insignibus dii pariter: atq; ciues speciosum reddiderunt. Illi cum quodam

Valerii ornamēta Arcū quoq; Valeriū. Cū duo p̄clara ornamēta. M. Vale. merito cōtigerit: alteꝝ a diis. alterū ab hoibus illi tradita fuisse dicunt. nā diuinū sine dubio fuit q aduersus ꝓuocatorē Gallū fortiter dimicāti coruus illi semp affuerit & rostro ac unguibus hostē infestādo plurimū iuuerit. ciues deide hominis uirtute cōmoti ante legitimū tp̄s ei cōsulatū demandarūt: Pli. de uiris illustribus. Reliqas senonū Camillus ꝓsequebat aduersum ingentem gallū prouocatorē solus Valerius Tribunus militū omnibus territis processit Coruus ab ortu solis galeam eius insedit & inter pugnandum ora oculosq; uerberauit. hoste uicto Valerius Coruinus dictus est. hic cū ingēs multitudo ære alieno oppressa capuā occupare tēptasset: & ducē sibi Q. uitū necessitate cōpulsum fecisset sublato ære aliēo seditionē cōpressit Liuius dictator inqt magistro equitū. A. Cornelio Cosso dicto consularia comitia habuit æmulūq; decoris sui absentē. M. Valerium coruinū id. n. illi deinde cognominis fuit summo fauore populi tres. & uiginti natum annos consulem renunciauit.

ASCēsius ℂSēatus. i. cœtus senatoꝝ Ro. uoluit mōitu. i. ex mōitu Apollinis Pythii. i. Pythōis iterēptoris: q apud delphos colebat: deā. s. Berecynthiā: q̄ mr̄ deū cēlebat accersitā. s. Romā pessimūte. i. ex eo loco phrygiæ: excipi māib⁹ & pēatib⁹ eius nōdū q̄storis. i. q nōdū q̄sturā gesserat: q̄ tamē iter ifimos magistratus reponit qa p̄ceptū erat eodē oraculo. s. qđ eā accersendā apollo pythius p̄cepat ut hæc ministeria. s. recipi manibus e nauibus & deferri primū i penates p̄starētur mr̄i deū a uiro sāctissimo. i. q eēt oiu; opti⁹. Explica. i. euolue totos fastos. i. qcqd scriptū ē i libris de diis aut sāctis uiris aut diebus festis: cōstitue. s. ante oculos tuos: oēs currus triūphales: in nihil nō aliqd: nō iuenies aliqd speciosius i pricipatu. i. p̄rogātiua coꝝ. i. aut moꝝ speciosi⁹. s. q̄ hoc: qđ ē iudicari: optimū uiꝝ eē i tāta multitudine. ⁋Tradūt &c. Scipiones. s. supior & nasica. & iferior tradūt subide. i. p aliquot iterualla (nā licet i plerisq; locis coꝝ mēinit tn̄ alioꝝ quoq; mētionē iterserit) ornamēta. i. decora sua cōmemorāda nobis. i. a nobis: aut tradūt nobis ea cōmemorāda. Enī. i. qa: populus. s. Romāus fecit Aemilianū. s. scipionē minorem i Aemilioꝝ familiā p adeptionē datū: cōsulē ex cādidato ædilitatis. i. cū eēt cadidatus. i. cōpetitor ad ædilitatem obtinēdā cāpū igressus: & reduxit eūdē iteꝝ cōsulē: cū descēdisset in cāpū. s. martiū: comitiis q̄storiis. i. cōuocatiōib⁹ ppli ad creādos q̄stores: suffragator. i. ad suffragia obtinēda p̄cator Q. uiti Fa. filii Marci fr̄is. Senatus dedit eidē bis sine sorte. i. extra sortē (nā cōsules legitime ꝓuincias sortiebātur: priuati āt extra sortē ex speciali priuilegio aut dono easdē obtinebāt prius aphricā deide hispaniā: atq; sup. dedit hæc: neq; ciui cupido. i. auaro re-

rum: neq; senatori ambitioso.i.cupido honoꝝ: queadmodū nō solū seuerissimus cursus uitæ eius sed ēt mors illata isidis cládestinis: qa i cubiculo suo noctu itereptus ē: declarauit: qa si ābitiosus fuisset: æmulos timuisset & ab illis se muniuisset qđ qa nō fecit simplicē se ciuē declarauit. Marcū &c. Dii pariter atq; homines reddiderūt quoq;.i. etiā Marcū Valerium.i.Coruinum: speciosum.i.spectabilē & decorū: duabus rebus isignibus: idest eminētibus. Illi: scilicet dii reddiderūt speciosum: subiicientes.i.clā iniicietes ipi pugnāti cū quodā Gallo.

Gallo comminus pugnāti coruū pugnatorē subiicientes. ii tertiū & uigesimū annū īgresso: cōsulatū largiti. quorum alterū decus uetustæ originis optimi hominis gens Coruina amplexa cognomē usurpat: alteꝝ summo subiūgitur ornamēto: tam celeritate: quam principio consulatus gloriando.

De. Q. Scæuola.

At ne Q uiti quidē Scæuolæ: quē Lucius Crassus in consulatu collegā habuit: gloria parū illustris. qui Asiā tā sancte: & tā fortiter obtinuit: ut senatus deinceps in eā prouinciam ituris magistratibus: exemplum: atq; formā officii Scæuolam decreto suo proponeret.

De Caio Mario.

Inhærēt illi uoci posterioris Africāi: septē C. Marii cōsulatus: ac duo āplissimi triūphi. ad rogū.n.usq; gaudio exultauit. q cū apđ Numantiā sub eo duce stipēdia equestria mereret: & forte iter cœnā qdā Scipionē iterrogasset. siqđ illi accidisset: quē nā Resp. æq; magnū hitura eēt ipatorē: respiciēs se supra ipsū cubātē: uel húc dixit. quo augurio pfectissima uirt⁹: maximā oriētē uirtutē uiderit ne certius: an efficacius acciderit:

Cominus pugnāti. Singulari certamine dimicāti. Propugnatorē. Defensorē q p Vale. cōtra gallū pugnaret. Vetustæ originis. Valeriorū familia uetustissima fuit i urbe Romana q ab hoc Vale. Coruini nomē accepit. Sūmo ornamēto: cōsulatui. Tā celeritate: Quia lōge citra legitimū tps cōsul creat⁹ uigesimotertio suæ ætatis anno. Et pricipio qa prius e familia sua cōsul fact⁹ fuerit. OLI.

At ne qnti qdē Scæuolæ. Hoc scæuolæ clarissimū cōtigit q cū Asia puicia sibi forte obuenisset i ea administranda ita se gessit ut senatus: deide oibus i eā puinciā ituris magistratibus scæuolā administrādæ puiciæ normā exēplūq; pponerēt. ex quo facile itelligi potest qnta inocētia & itegritate: qnta rursus prudētia: & magnaitate puinciā illā administrauerit: cū senatus decreuerit. ut eius normā exēplūq; seruarēt psecti & magistratus nihil i eo qđ ad iustissimi uiri: sapiētissimi hois: & itegerrimi psecti gloriā ptineret defuisse ur. hic ē ille scæuola: quē Carbo i ea puicia diligētissime seruauerat accusatur⁹ si qđ peccasset: ulciscēdi pris gra: q ab hoc scæuola fuerat aliqdo dānatus sed tanta fuit scæuolæ itegritas ut nullū illi crimināidi locū reliqrit. Q. uē. L. Crassus. Hoc dicit ad discretionē alioꝝ q multi scæuolæ dicti sunt ut augur: ut pontifex: ut iurisperitus ut alii. Scæuolā. Voluit senatus ut puinciā illā administraturis oibus scæuola foret exēplū: ut ea fide & itegritate. eo cōsilio eqtate rēp. admistrarēt qb⁹ scæuola gubernasset. Scæuola Asiam sanctissime rexit

Inhærēt illi uoci. Nec Mari⁹ qdē hoc ornamēti genere caruit: nō.n.mius illi gloriosum scipiōis iudiciū fuisse uidet q septē cōsulatus. nā ut in eius uita legit: cū i hispāia sub aphricāo posteriore stipēdia faceret: & forte i cœna iuxta iperatorē discūberet: qa plurimi faceret illū ipator. qdā ex astātibus siue serio siue ioco scipionē iterrogauit: si qđ illi forte accidisset. quē ipatorē sibi parē res pub. eēt habitura: cōuersus i marriū & pcusso eius hūero scipio: illū futuꝝ sine ulla cūctatiōe respōdit qđ eiusq postmodū euēit futuræ magnitudinis uerissimū uaticiniū fuit: sed tūc oēs q aderāt facile cognouerūt qnti Mariū faceret scipio. nā re uera nihil ad oēm dignitatē & āplitudinē cōseqndā Mario deerat pter generis dignitatē teste salu. Inhærent. Innitunt & ifixi: qsi depēdēt a uoce scipi. septē Marii cōsulatus q secuti sunt. Duo āplissimi triūphi: Alter de Iugurtha rege numidiæ: alter de cymbris: senōibus & teutōis. Ad rogū usq;.i.usq; ad mortē gaudio exultauit: pterq cū i paludibus delituit: & ad eū occidēdū miturnas missus ē Cymber o Valeri. sed illa cōpatiōe fœlicitatis tū adeo breue fuit: ut merito dici possit ad mortē usq; exultasse: nā septio cōsulatu piit. Eqstria: Tūc decurio fuit Marius. Vel hunc. etiā hunc: Marium uel saltem hunc Marium: nam uel utrumq; significat interdū etiam disiunctiua est. hac uoce significauit scipio Marium futurum imperatorē qui sibi cōparari posset. Quo augurio: non facile inquit iudicaret potest id ne dixerit scipio ex certa animi sententia quia ita sua uirtute futuꝝ præuidisset: an fortuito quodā uocis iactu tanq diuinasset futuꝝ quod euenit: omnino tamē appellat auguriū. Mario quam magnifice cōtigerunt

Cōin⁹.i.cōserta mau i singulari certamie: coruū.s.auē pugnatorē: qa oculos Galli alis ifestātē: hi.s.ciues: sup. reddiderūt speciosum: largiti sup. ei igresso ānū tertiū & uigesimū: cōsulatū. cū añ trigesimū lex eum inire uetaret. Quoꝝ alteꝝ.s.bñficiū a diis collatū: gēs Coruia āplexa decus.i.tāq decus uetuste originis optimi hois.s. primi coruini: aut optimi ominis: usurpat cognomē.i.p cognomie ut coruia dicat: alteꝝ.s.a ciuibus collatū bñficiū subiūgit sūmo ornamēto: gloriādo.i.dū gloriat tā celeritate cōsulatus: qa āte uigesimū qrtū ānū cōsul fact⁹ fuit: q pricipio: qa prius i familia sua cōsul fuit. Ac neqdē.i.nō saltē aut nō ēt gloria Quiti scæuolæ quē Luci. Cras. hūit collegā i cōsulatu suo sup. fuit paꝝ illustris: qa mltū illustris fuit. Qui obtiuit asiā tā sctē & tā fortiter ut senat⁹ ppōeret deiceps decreto suo mgratibus ituris i eā puinciā scæuolā exēplū atq; formā officii. Inhærerēt &c. septē cōsulatus ac duo āplissimi triūphi Caii. M.i. quos Cai⁹. M. Arpias gessit ac duxit: ihērēt.i.ifixi st qsi fūdamētū sint: illi.s.nobili uoci aphricāi supioris (Eni p qa. M. sup. exultauit gaudio.i. pspero successu: usq; ad rogū.i.usq; ad fun⁹ suū: q.s. Marius quū mereret stipēdia eqstria.i.militaret p mercede i equo: sub eo duce: uz scip. & qdā iterrogasset forte inter cœnā.i.cœnādū scip. quē nā resp. hitura eēt ipatorē æq magnū siqđ.s. aduersi ASCēsius

H

ĉitellexit ât necē:sed ad euitádū malū omē:nō audebat diceř:si mortē obiueris)accidisset illi.i.si occidereť aut
moreteť:scip.sup.respiciēs se cubátē sup ipm.s.mariū:dixit:uľ.i.ēt aut saltē hūc.s.eqtē l; ignobilē; strenuū tñ.

perpendi uix potest. illa nimirū cœna militaris:spe
ciosissimas tanta i urbe Mario futuras cœnas omi
nata est. Postquā Cimbros ab eo deletos initio no
ctis nūtius puenit: nemo fuit: qui nō illi tanq̄ diis
immortalibus: apud sacra mēsæ suæ libauerit.

ℭDe.Cn.Pompeio.

IAm quæ i.Cn.Pōpeiū & ampla: & noua
gesta sunt: hinc assensione fauoris: illinc
fremitu inuidiæ; literarum monimentis
obstrepitur. Eques Romanus: proconsul i Hispa
nia aduersus Sertorium pari iperio cū pio Metello
pricipe ciuitatis missus est, nō dum illum honorē

OLI. ℭPerpēdi:exáinari:iudicari.ꝑNimirū cœna mi
litaris.Certe iqt i cœna militari puidii sci.sūptuo
sas illas cœnas q̄s Ppsus.R. ea nocte q̄ nūciatū su
it Cymbros ab eo fuisse deletos in honorē Marti
celebrauit. ꝑCœna militaris:quæ in castris facta
est.ꝑNemo fuit. qui non illi libauerit. In omni
bus sacris æpulis primitias diis offerebant. in ea
nocte non diis sed Mario libarunt.
IAm q̄ in.Cn.Pōpeiū. Quæ ápla & ma
gnifica Pōpeio cōtigerit: licet ex mul
tis auctoribus colligi possit:ut e Plinio
natu.hist.lib.vii. q eius titulos oēs tri
umpholq; súmati pcurrēs illū nō solū Alexā.ma
gni:sed Herculis & liberi patris fulgorē adæq̄sse
dicit:& e Plutarco q:ei9 uitā describēs eū q̄li d to
to orbe triūphasse oñdit; hæc tñ oia e Ci.Pōpe
iana mīto facili9 ac breui9:cū igiť auctorē hoc lo
co seqr:qm̄ eius ueri9 erit testimōiū.dicit.n.ñ cō
mēorabo nup ita nubis pñibusq; nřis eē uisū ut i uno.C. Mario spes ipii pōereť.ut idē cū iugurta: idē cū cibris:
idē cū teutōcis bellū admistraret: i ipo Cn.Pōpeio.i quo noui cōstitui nihil uult.Q.Catu.q̄ multa sint noua sū
maq; catuli uolūtate ꝯstituta recordámi qd tā nouū q̄ adolescētulū priuatū exercitū difficilē reip.syllæ cōficeř
cōsecit:huic pesse pfuit rē optie ductu suo gereř gessit:qd tā pter cōsuetudinē q̄ hoi p adolescēti cuius a senato
rio gradu ætas lōge abesset ipiū atq; exercitū dari siciliā pmitti atq; Aphricā bellū i ea admistrádū fuit i his p
uinciis singulari inocētia grauitate uirtute bellū i aphrica maximū cōfecit uictorē exercitū deportauit:qd uero
ita inauditū q̄ eqtē Romanū triūphate:at eá quoq; rē populus.R. nō mō uidit:sed ētoium studio uiſendā puta
uit:qd tā iusitatū q̄ cū duo cōsules clarissimi fortissimiq; essent eqs Romáus ad bellū maximū formidolosissi
mūq; p cōsule mitteret:missus ē:quo qdē tpe cū esset non nemo in senatu:q diceret nō oportere mitti hominē
L.Phi priuatū p cōsule.L.Philippū dixisse dr nō se illū sua sentētia p cōsule sed p cōsulibus mitti táta i eo reip.bene
lippus gerendæ spes cōstituebať:ut duoꝝ consulū munus unius adolescētis uirtuti cōmittereť.qd rá singulare q̄ ut ex
de pō senatuscōsulto legib9 solutus cōsul ante fieret q̄ ullū aliū magistratū per leges capere licuisset qd tā icredibile
peio q̄ ut iteꝝ eques Romáus ex senatuscōsulto triūpharet.hæc i hoibus oibus noua post hoium memoriá cōstituta
sunt:ea tá multa nō sunt q̄ hæc q̄ in hoc uno hoie uidemus apparere:lá q in Gn.Pōpe. Dissensionē iter auctores
& haꝝ reꝝ scriptores esse dicit ꝙ alii Pōpeio fauētes hæc oia recte facta a senatu Populoq; Ro.fuisse dicát: alii
quadá inuidia cōmoti repræhēdant ꝙ cōtra leges & maiorū consuetudinem tátaq; Pompeio tributa fuerit: & si
mul notáda est cōstructio qa dicit:obstrepiť quæ in pompeiū cōgesta sunt:subauditur enim pro his: ná posito
relatiuo subaudiť antecedens.ꝑHic ascēsione fauoris:pp eos q recte esse dicūt.ꝑFremitu inuidiæ:propter eos
Pōpe qui liuore ducti non recte factum esse dicunt:ꝙ contra leges & maiorum cōsuetudinē tot tantaq; Pōpeius fuis
i9 Do set assecutus.ꝑLitterarū monumētis:Quia scriptores de is suū quoq; adhibuere iudicium.ꝑObstrepitur:Cir
mitiū cum sonatur:obtunditur:murmuratur:uociferatur.ꝑEques Romáus: hoc idē affirmat Cicero in philippicis
& hiar Liuius tamē libro nonagesimo pri.dicit eum fuisse quæstorē quando aduersus Sertoriū cum imperio consu
bá su lari missus est.ꝑEquitē:uero fuisse dicit eum in aphricam missus est aduersum Gn.Domitium proscriptū. Et
pera Hiericá uel Hiarbá:ut alii dicūt regem numidarū bellū moliētes:quos uictos interemit natus annos q̄tuor &
uit uiginti & de aphrica triūphauit quod ad eam diē nemini unq̄ contigerat ut eques Romanus triūpharet: sed Ci
ceroni magis credēdum est:qui hæc oia uidit & sensit.ꝑBis triūphauit:semel de aphrica deuectis:ut supra Do
mitio:& hiera rege rursus de sicilia uicto carbone qui flens muliebriter mortem tulit:nam uictum occidit.
ASCē ℭQuo augurio uix potest ppēdi.i.discerni:ne.e.an pfectissima uirtus.s. Scipionis:hoc est scipio præditus iá tū
sius uirtute cōsum matissima:uiderit.i. pplexerit q̄si p spiritū pphetiæ & uim diuinandi:maximá uirtutē orientem
.s.in Mario:certius.i.infallibilius:an sup.acciderit.i.a casu contigerit efficacius. Nimiꝝ.i. haud dubie:illa cœna
militaris.i.qua inter milites utpote in exercitu scipio talia de Mario pdicauit:ominata est: id est augurauit & q̄
si omine quodam præsignauit Mario:speciossimas:id est honorificentissimas cœnas futuras Mario.i. in hono
rē Marii:in tanta urbe:quanta est Roma.Ná postq̄ nūtius puenit.s.Romá initio noctis: Cimbros deletos ab eo
.s.Mario:nemo fuit sup.Romæ qui non libauerit:id est obtulerit illi:scilicet Mario: tanquā diis immortalibus
apud sacra mensæ suæ:hoc est qui non instruxerit epulum lætitiæ:sicut Galli ignes extruunt: & iter epulándum
Mario adbiberit:& quasi sacra libamina obtulerit.ꝑIam(cōtinuatiua est particula)obstrepiť.i.cū strepitu me
morať monumētis lraꝝ.i.scriptis multoꝝ:q̄ cū strepitu quodā & freq̄ntia leguntur:q̄.i.magnifica & ampla:& no
ua & inusitata:gesta.i.congesta sunt in Cneū Pōpeiū.s.magnū:hinc.i.ex una parte:assensione.i.aspiratione fauo
ris:illinc.i.ex altera parte fremitu inuidiæ:quia sæpe qui per inuidiá summis uiris obesse nituntur: prosunt il
lis ad gloriam:ut Juno Herculi:Pelias Iasoni &c.Ipse sup.eques Romanus.i.quum esset tantum eques missus ē
pconsul.i.functurus consulari potestate:in Hispaniam:aduersus sertorius; pari potestate.i.habens parem po
testatē cū Metello Pio principe ciuitatis.s.Romanæ: & triumphauit bis:nōdum auspicatus.i. auspicio adeptus
aut ingressus ullum honorem.i.magistratū honorificum;nam proconsulatus non erat in urbe sed in prouincia.

auſpicatus bis triū̃phauit. Initia magiſtratuū̃ a ſū mo ipio cepit.tertiū̃ cōſulatū̃ decreto ſenatus ſolus geſſit. De Mithridate:& Tigrane de multis p̄terea regibus:& gētibus:plurimiſq; ciuitatibus & p̄dōi bus unū̃ duxit triū̃phū̃. ℭDe.Q.Catulo.

Vintū̃ ēt Catulū̃ populus Romanus uo ce ſua tm̄ nō ad ſydera uſq; euexit. Nā cū̃ ab eo ꝓ roſtris īterrogaret:ſi i uno Pōpe io magno oīa reponere pſeueraſſet: abſumpto illo ſubiti caſus i curſu:in quo ſpē eēt habiturus: ſum mo cōſenſu acclamauit:i te.ui honorati iudicii ad mirabilem.ſiquidem magno Pompeio cum omni bus ornamentis: quæ retuli: duarum ſyllabarum ſpatio incluſum Catulum æquauit.

ℭAuſpicatus:per auſpicum conſecutus.℣Initia magiſtratuum:Nō ille per gradus inferiores ad ſummū̃ aſcen dit:ſed primus illi magiſtratus fuit cōſulatus ad quem per ædilitatem quæſturam alioſq; magiſtratus reliqui ciues peruenire conſueuerant.Tertium conſulatum hoc ex auctoritate.M. bibuli Catonis neceſſarii factum eſt cuius ſententiam Cato laudauit ut in eius uita legitur.℣De Mitridate rege ponti.℣De Tigrane: rege Armeniæ cuius filius cum uxore triumphātis currum proſecuti ſunt Zolmetis cum uxore Ariſtobulus rex iudeorum: ℣De multis regibus de Ariobarzane:Pharnace: Ariſtobolo.℣Plurimis ciuitatibus : Ciuitates prope noningē tas cœpit inter quas & Hyeroſolimam ubi tem plum ad iudeorū̃ urbem id tempus inuiolatum ſpoliauit ex quo creditur non illi poſt illam ſpo liationem proſpere quicq̃ ceſſiſſe.℣Et gentibus: Nam gentes ſiue nationes.xii.ſubegit.℣Prædoni bus : Piratas celerius quā credi poteſt ſuperauit.℣Vnum duxit triumphum de his omnibus ſe mel triumphauit & triumphantis currum proſe cuti ſunt reges ſupra memorati : Plutarchus de tertio pompei triumpho ex quibus gentibus triū̃ phauerit ſic breuiter tradit erant quippe regiōes hæ:Pontus:Armenia: Capadocia: Paphlagonia: Media:Colchis:Tiberia:Albania:Syria: Cicilia: Meſopotamia.Præterea hi qui circa phœniciam & paleſtinam incolunt iudæi : Arabes piratarum etiā quotquot genera terra mariq; debellata erāt: inter hæc notabantur caſtella aut pauciora quam mille capta:ciuitates ferme noningentæ piraticæ naues octingentæ urbes præſidiis romanis firma tas eſſe unde quadraginta : his quoq; addebātur uniuerſa romanæ urbis tributa ante id bellum quinquagies decies centena milia fuiſſe cum his uero quæ po.ro.ipſe queſiuit octuagies & quinquies decies cē tena milia:in erarium:præterea uaſa aurum argētumq; ſignatum ad uiginti milia talentorum præter quæ mi litibus diuiſa ſunt:quorum qui minus accepit mille & quingentos aureos tulit captiui poſt principes piratarū̃ in triumpho ducti. Tigranis armeni filius cum uxore filiaq; ipſius regis Tigranis coſmiæ coniunx rex iudeorū̃ Ariſtobolus Mitcidatis ſoror cum liberis quinq;. Scytarū̃ quoq; qui multæ mulieres albāorum & tyberorum ac regis coagenorum obſides ducti. Trophæa quoq; q̄ plura notata omnia præliorum munera quæ aut ſe duce: aut per legatos adeptus erat maximū̃ & ſplendidiſſimū̃ fuit: & qđ romanorum nemini actenus obtigit q; tri num e trina uniuerſi orbis parte triumphum duxit;nam licet tres ex hac una parte antea triumphauerint : ipſe tamen primum ex aphrica.Secundum ex europa.Tertium hunc ultimum ex aſia ducens triumphum quodam modo uiſus eſt ex uniuerſo ambitu orbis triumphaſſe.

OLI. — Ariſto bolus rex — pōpeii tro phæa

Vintum etiam Catulum:Nō parum illuſtre fuit quod euenit.Q.Catulo qui cum Popu.Ro.diſſua dere uellet;non eſſe Mitridatis prouinciam pompeio damnandam queſiuit ex populo in quo ſpem eſſent habituri abſumpto forte pompeio in quē tunc omnia cōferrent ſummo omniū̃ conſenſu ſuc clamatum eſt in te. Cice.in pompeiana.Reliquum eſt;ut de Q.u.Catuli auctoritate & ſententia dicen dum eſſe uideatur: qui cum ex uobis quæreret ſi in uno Gn. pompeio omnia poneretis ſi quid eo pompeio fa ctum eſſet in quo ſpē eſſetis habituri:cœpit magnum ſuæ uirtutis fructum ac dignitatis:cum omnes una pro pe uoce in eo ipſo ſpē habituros eſſe dixiſtis:& enim talis eſt uir ut nulla res tanta ſit ac tam difficilis quam ille non & conſilio regere & integritate tueri & uirtute conficere poſſit:ex his ergo uerbis populus romāus Pompeii gloriæ catulum adæquauit.℣Ad ſydera uſq; euexit:Hyperbole eſt: Populus Romanus maxime catulum ſuis uerbis extulit.℣Abſumpto:Extincto pompeio aliquo ſubito fortunæ impetu.℣Vim honorati iudicii:Qui di ligenter liberauerit:populi uocem uim maximam ineſſe cognoſcet:ut duobus uerbis facile ſignificauerit catu lum nihilo inferiorem eſſe pompeio.℣Vim admirabilem : Vehementiam admiratione dignam.℣Duarum ſyllabarum ſpacio:Videlicet in te.

Catulus pōpei laudibus nō iferior

ℭCœpit initia magiſtratuū̃ a ſummo ipio:q a nō gradatim uenit p ædilitatē;q̄ſturā:p̄turā &c.ad cōſulatū̃ : ſed nō geſtis minoribus;ſūmos honores adiit:geſſit tertiū̃ cōſulatū̃ ſolus.i.ſine collega: & id decreto ſenatus duxit unum triū̃phum.i.ſimul & ſemel triumphauit de Mithridate rege pōti:de Tigrane rege armenie : preterea de multis regibus:ſcilicet aliis:ut de Ariobarzāe:Pharnace: Ariſtobolo:& gentibus:id ē nationibus quas.xii.ſub egit:& plurimis ciuitatibus:quia quaſi de noningentis: & prædonibus:ut de pyratis : Cilicibus: de quibus late Oliuerius.℣Quintum & cætera Populus Romanus tantū̃ nō.i.quaſi:aut hoc ſolo dempto q; nō facto ſed;uoce ſua euexit etiam Quintū̃ Catulū̃ uſq; ad ſydera.Nam cum populus romanus interrogaretur ab eo: ſcilicet Ca tulo:pro roſtris:id eſt in concione ante roſtra:ſi populus ſup.perſeueraſſet reponere: id eſt collocare omnia:ſci licet ornamenta ſua in uno:ſcilicet ſolo pompeio magno in quo eſſet habiturus ſpem illo : ſcilicet pompeio ab ſumpto:id eſt ſi forte abſumatur & pereat incurſu.i.impetu ſubiti : id eſt importuni caſus : acclamauit ſummo conſenſu:in te.hoc eſt in catulo.Vim:id eſt o uim admirabilem iudicii honorati:id eſt honorifici:ſiquidem:id eſt quoniā:populus æquauit Catulum incluſum ſpatio duarum ſyllabaꝝ:ſcilicet in te:hoc eſt intellectū̃ p pro nomen te:Pompeio magno:cum omnibus ornamentis quæ retuli:id eſt recitaui in ſuperiori capite.

ASCēſius

OLI. Poteſt.M.Catonis: De pfectione.M. Catoni in cyprũ de regia pecunia Romã trãſuecta de cypro in ꝓuinciæ formã redacta dictũ eſt:quod uero ad eius gloriam ptinet:& quod illi magnificũ contigit: ex hac expeditione reuerẽti non ſolũ cõſules cæteriq; magiſtratus:ſed omnes quoq; ſenatores populus uniuerſus obuiam honoris gratia prodiderunt magnam præferentes leticiam ꝙ incolumis rediiſſet ſpes maxima patriæ & decus ſenatus romani.⁊ Appulſus: Appulſio applicatio: eſt enim nomen hoc loco nõ participium.⁊ Officii gratia: præſtandi honoris gratia.⁊ Præſto fuit: Obuiam progreſſus.

ℂDe.M.Catone.

Poteſt &.M.Catõis e cypro cũ regia pecunia reuertẽtis appulſus ad ripã Tyberis: mẽorabilis uideri: cui naue egredieti Cõſules & cæteri magiſtrat⁹: & uniuerſus.S.P.Q.R. officii gr̃a p̄ſto fuit.nõ qđ magnũ põdus auri: & argẽti: ſed qđ.M.Catonẽ claſſis illa icolumẽ aduexerat: lætatus.

ℂDe Lucio Marco.

Sed neſcio an p̄cipuũ ſit .L.Marci iuſitati decoris exẽplũ. quẽ eqtẽ Romanũ duo exercit⁹.P.&.Cn.Scipionẽ iteritu: uictoriaq; Annibalis lacerati: ducem legerunt: quo tempore ſalus eorum ĩ ultimas anguſtias deducta: nullum ambitionis locum relinquebat.

Merito cõmemoratiõi uiroꝝ Sulpitia Seruii Paterculi filia.Q. Fuluii Flacci uxor adiicit̃: q̃ cũ ſenatus libris ſibyllinis ꝑ decẽ uiros ĩſpectis cẽſuiſſet ut Veneris Verticordiæ ſimlacrũ cõſecraret̃ quo facili⁹ uirginũ mulierũq; mẽs a libidine ad pudicitiã cõuerteret̃: & ex oibus matrõis cẽtũ ex cẽtũ ãt decẽ ſorte đductæ de ſãctiſſima fœmia iudiciũ facerẽt: cũctis caſtitate p̄lata ẽ. Cæteꝝ q̃a ſine ulla dimiutiõe Ro. maieſtatis: externa quoq; iſignia reſpici poſſũt: ad ea trãſgrediãur.

Sed neſcio an p̄cipuũ: Notata eſt hiſtoria in capitulo de ꝓdigiis lib.i. Fuit ãt hoc illi magnificũ & illuſtre ꝙ duob⁹ in hiſpania occiſis Scipionibus reliqæ totius exercitus in unum collecte ſummo conſenſu imp̄ſum ei detulerũt: q cum in ꝓpinquo bina pœnoꝝ caſtra paucis milibus paſſuum diſtarent cohortatus milites ꝓxima caſtra intempeſta nocte adortus eſt: & tum hoſtem uictoriæ fiducia incõpoſitum aggreſſus: ne nũcium qdem cladis reliqt: breuiſſimo tp̄e militi ad regem dato eadẽ nocte capti fama rei geſte progreſſus altera eorũ caſtra ſuaſit. Ita bis ſimili uſus euẽtu deletis utrobiq; pœnis amiſſas populo romano hiſpanias reſtituit: quo tempoꝝ. Hoc illi tanto glorioſius fuit quo non ambitione q̄ſitum non alia ratione expetitum fuiſſe dici poſſit ꝗppe in tanto diſcrimine ubi omnium ſalus uni ſapientiſſimo credẽda fuerat. In ultimas anguſtias: in ultimum uitæ diſcrimem ubi ſpes nulla ſaluris ſubeſſe uideretur.

Sulpitiæ caſtitas Merito uirorũ Sulpitia: Eſt ſexui quoq; fœmineo ſuus reddendus honor ut ſi qd magnificũ illis cõtigerit ſilẽtio nõ p̄termittat̃ ne id factũ iuidia eẽ uideatur: itaq; ſulpitia uirorũ cõmemorationi ſubiũgi merito poſſe uideat̃ hæc paterculi filia & Fuluii flacci cõiunx cũ ex libris ſibyllinis ſenat⁹ đcreuiſſet ut ueneris uerti cordiæ ſimulacrũ cõſecraret̃ ut mulieres uidelicet in pudiciciã cõuerterẽtur: & decem uiroꝝ mãdato caſtior matrona dedicationi p̄ficeret̃ inter centum q̄ ex oi mulieꝝ turba

Sulpitia flacci uxor caſtiores electæ ſunt hæc Sulpitia fuit: & ex his deide ſelecte ſunt decẽ p̄ſtanriores in qbus oium iudicio & ipſa cõnumerata eſt: poſtremo cum ex decẽ peteretur prima ipſaꝝ mulierum conſenſu Sulpitia datur. Pli.lib.vii.na.hiſto. Pudiciſſima inqt fœmina ſemel matronarum ſententia iudicata eſt Sulpitia paterculi filia uxor Fuluii flacci electa ex centũ p̄cipuis q̄ ſimulacꝝ Veneris ex ſibyllinis libris dedicaret. Verticordiæ: q̄ ĩpudicaꝝ mulieꝝ corda libidine ad pudicitiã uerteret: nam a uertẽdo corde uerticordia dicta eſt uenus.⁊ Cæterum: Quia ſine diminutione: quandoquidem inqt externoꝝ uirorũ exẽpla ſine detractiõe amplitudinis romãæ cõmemorare poſſumus de his quoq; dicamus.

ASCĒſius ℂPoteſt &c. Appulſum.i. Applicatio ad ripam tyberis Marci Catonis reuertentis e cypro cũ pecunia regia: pro qua miſſus fuerat ne cypri rebellarent: poteſt uideri &.i. etiam memorabilis: cui.ſ. Catoni: egredienti naue: conſules & cæteri magiſtratus & uniuerſus ſenatus populuſq; Romanus: fuit præſto.i. obuiam ꝓdiit: gratia officii .i. honoris debiti impendenti: lætatus non ꝙ claſſis illa aduexerat magnum pondus auri & argenti: ſed ꝙ aduexerat Marcum catonem incolumen: quit tamen per iuidiam miſſus erat: unde etiam ſubſiſtere noluit.⁊ Sed neſcio an exemplum Lucii Martii ſit præcipuũ decoris inuſitati: quem ſup. entẽ equitem Romanum: duo exercitus lacerati interitu publii & Cneii Scipionum & uictoria Haſdrubalis qui eos uicerat in hiſpania: legerunt: id eſt elegerunt ducem (Senatus tamen non approbauit eo ꝙ non ſatis modeſtæ uictoriam ſuam ad eum ſcripſerat) ſup. eo tempore: quo ſalus eorum deducta in ultimas anguſtias nullum locum ambitionis aut ambitioni relinquebant: quia ubi de ſalute agitur uero iudicio res decernitur: nec unde res ſed unde ſalus dependeat eligitur.⁊ Merito & cætera: Sulpitia filii Seruii paterculi & ſup. uxor Quinti Fuluii Flacci adiicitur merito commemorationi uirorum. Quæ cum ſenatus cenſuiſſet: libris ſybillinis inſpectis per decem uiros ad hoc creatos: ut ſimulacrum Veneris Verticordiæ: id eſt habentis poteſtatem cordis uertendi ut miſera gentilitas credebat: cõſecraretur: quo: id eſt ideo ut mens uirginum: id non corruptarũ & mulierum: id eſt corruptarum cõuerteret̃ facilius ad pudicitiam: & centum.ſ. matronæ ex omnibus negociis: autem.i. ſed: decem.ſ. matronæ ductæ ſorte facerent iudicium de ſanctiſſima fœmina: quæ ſcilicet ſimulacrum illud cõſecraret: prælata eſt cunctis.ſ. aliis caſtitate: id eſt in caſtitate aut ob caſtitatem. Faciens autem tranſitum ad externa dicet. Cæterum: id eſt ſed: q̄a inſignia quoq; externa poſſunt reſpici ſine ulla diminutione maieſtatis Romanæ tranſgrediamur ad ea.

OLI. Pythagoræ honores

PYthagoræ tanta ueneratio: De hac Pythagoræ ueneratiōe Cic. lib. i. de nat. deo. Nō sunt inqt tā aucto res i disputādo q̄ rōnis momēta q̄rēda: qnēt obest plerūq; his q discere uolūt auctoritas eoꝝ q se docere ꝓfitent desinūt. n. suū adhibere iudiciū cū id habēt ratū ꝙ ab eo quē ꝓbāt iudicatū uidēt: nec uero ꝓbare soleo id ꝙ de pythagoricis accepimus ꝙ ferunt si qd affirmarēt i disputādo cū ex his q̄reret q̄re ita esset respondere solitos ipse dixit: ipse aūt erat Pythagoras tantum præiudicata opinio poterat ut etiam sine ratione ualeret auctoritas. ¶ In disputatiōe deducere: Disputare de ea re quam pythagoras asseruisset. ¶ Interpellati: Interrogati ab aliis. ¶ Scholatenus: Magnus quidem honos tribuebatur pythagoræ sed is dūtaxat a discipulis quātum ad scholam eius pertinebat ueneratio hæc erat eximia: Vlterius uero nō ꝓcedebat: & id ē ꝙ dicit scholatenus. i. quo ad pertinet ad scholam: quem aūt in disputādo siue docēdo Pythagoras morem seruauerit uide Aulū gel. lib. i. ca. ix. illa urbiū suffragiis: illa subaudi ueneratio. ¶ Vrbiū: pp crotōiatas.

¶ Externa. De Pythagora.

PYthagoræ tāta ueneratio ab auditoribus tributa ē: ut q̄ ab eo acceperāt idisputationem deducere nefas existimarēt: qnēt interpellati ad reddēdā causam hoc solū respōdebāt αυτοσ εφη Magnus honos sed scholatēus: illa urbiū suffragiis tributa.

¶ De eodē Pythagora.

ENixo Crotoniatæ studio ab eo petierant ut senatū ipsoꝝ q mille hominū nūero cōstabat cōsiliis suis uti pateretur: opulētissimaq; ciuitas tā frequēter uenerati post mortem domū eius Cæreris sacrariū fecerūt: q̄q; illa urbs uiguit & dea i hoīs memoria & hō i deæ religione cultus est.

¶ De Gorgia leontino.

GOrgiæ uero leontino studiis literarū ætatis suæ cunctos præstanti adeo ut primus in cōuētu poscere qua de re quisq; audire uellet ausus sit uniuersa græcia i templo delphici Apollinis statuā solido ex auro posuit: cum cæterorum ad id tempus auratas collocasset.

ENixo: Croto discipulorū iudiciū scholam nō excedebat sed ꝙ seqtur i urbe celebratū est. Cum enim se in calabriā Pythagoras ꝓtulisset q̄ tūc magna græcia dicebat Crotonæ ludū aperuit. Crotōiatæ cognita pythagoræ sapientia & itegritate censuerūt semp eius consiliis utendū esse in senatu: ꝙ ab illo summo studio cōtenderunt ut sibi fieri liceret: q̄uis enim senatus eoꝝ numerosus eēt: qppe mille hoium tamē uti tantū pythagoræ tribuerūt ut eius cōsiliis eoꝝ senatus plurimū sustentari posse uiderēt: qa inter tot senatores nemo iueniret q cum illo in sapiētia & uirtute conferri posse uiderent: q̄re post eius mortē domū cæteri cōsecrarūt ut eēt in qd dea sub hoīs illius memoria & homo sub deæ religione coleret: hoc aūt fecerūt crotoniatæ qa pythagoras p̄dicare consueuerat domū philosophantis esse sacrarium sapiētiæ & uerissimū dei tēplū. ¶ Enixo studio: Vehemēti & ꝓpenso studio. ¶ Crotoniatæ: Croton uel ut alii dicunt crotona: sed teste Ouid. Croton dicit nam ꝓtulit genitiuū crotonis nec i hospita tecta crotonis est aut ciuitas calabriæ q possessiuū siue primitiuū facit crotoniata. ¶ Ciuitas uenerati: Sinthesis figura nota licet. n. ciuitas enūciatiōe fœminini generis sit significatione tn̄ masculinū habet inclusum. ¶ Domū eius cereris: uoluerūt illius domū esse cereris tēplū in quo dea cum pythagoræ memoria coleret & pythagoras cum deæ religiōe ueneraret. Crotō ciuitas

GOrgiæ uero Leontino: Nō paruū fuit qd obtigit Gorgiæ leōtino pp summū eius igeniū singularēq; doctrinā: nā ab ūiuersa græcia illi aurea statua fuit i Apollinis tēplo reposita cū ad id tp̄s nemini unq̄ cōtigisset: qa oibus argēteæ nō aureæ statuerent. Cice. de oratore lib. iii. Ipse ille leōtinus gorgias quo patrono ut Plato uoluit philosopho succubuit orator: q aut nō est uictus unq̄ a socrate neq; sermo ille Plato. uerus: ē aut si est uictus eloquētior uidelicet fuit & disertior Socrates: ē ut tu appellas copiosior & melior orator sed hic in illo Platonis libro de oī re q̄cūq; in descriptionē q̄stionēq; fuocet se copiosissime dictuꝝ eē ꝓfitet ipse pricipes ex oibus ausus est in cōuentu poscere q̄ de re qsq; uellet audire: cui tantus honor habitus est ab uniuersa græcia soli: ut ab oibus dlphis nō aurata statua sed aurea statueret. ¶ Cūctos p̄stāti: excellēti & supanti oēs doctria: dicius āt p̄sto te & p̄sto tibi. Teren. Dii imortales hoi hō qd p̄star. Salu. Oēs hoies q se student p̄stare cæteris aiantibus. ¶ In cōuentu: in corona & congregatione hoium solido auro itegro non cauo sub pleno. Gorgiæ aurea statua erecta

¶ Pythagoræ &c. Tanta ueneratio tributa est pythagoræ ab auditoribus. s. eius: ut existimarent nefas sup. esse: deducere idisputationem ea quæ acceperāt ab eo. Qui netiā interpellati. i. requisiti ad redendā causam: respondebāt hoc solum: αυτοσ: id est ipse: εφη: id ē dixit Magnus honos sup. in ea re exhibitus est pythagoræ. sed scholatenus: id est in schola duntaxat: illa: scilicet quæ dicentur: tributa sunt suffragiis: id est uocis urbium. ¶ Enixo & cætera: Crotonitatæ populi illi Italiæ petierant ab eo: scilicet pythagora: studio enixo: id est acurato & laborato ac diligenti: ut pateretur senatum ipsorum qui cōstabat numero mille hominum uti consiliis suis: & ciuitas opulentissima: id est ipsi ciues opulentissimi: uenerati frequenter sup. eum in uita: fecerunt domum eius uenerati frequenter post mortem sacrarium cereris: quamq; : id est & quantū aut quandiu illa urbs: scilicet croton uiguit: &: id est simul dea: scilicet ceres sup. culta est in memoria hominis: scilicet pythagoræ: & homo: scilicet pythagoras cultus est in religione deæ. ¶ Gorgiæ & cætera: uero: id est sed: uniuersa græcia posuit Gorgiæ Leōtino præstanti: id est superanti cunctos suæ ætatis studiis litterarum adeo: id est in tantum: ut ausus sit primus poscere in conuentu: scilicet hominum de qua re quisq; uellet audire quia de omni scibili disputare potuit: posuit dico in templo Apollinis delphici statuam ex solido auro cum collocasset ad id tempus: statua sup. cæterorum: scilicet sapientum aut philosophorum: auratas: id est auro incrustatas & tectas. ASCēsius

OLI. Amphiarai tēplum

Adem etiā genus: Nō minus studiosa fuisse uidet̃ græcia in decorando Amphiarao q̃ fuerat in Gorgia leōtino: nā ex uniuersæ græciæ decreto tēplum ibi cōstitutum est ubi amphiaraus bello thebano subito terræ hiatu fuerat absortus cū armis & equo & idem nō aliter q̃ ex delphici apollinis & Iouis hamonis tēplis oracula petebātur magnificū pfecto qd̄ obtigit amphiarao: ut in dādis rēspōsis apollinis par foret & hamoni: amphiarai: nota est historia apud Statiū: fuit aūt uates clarissimus & in adolescētia ab argonautis accitus q deinde bello thebano cū montem ascendisset uisurus qd ex eo bello uēturū esset argiuis inter cætera puidit se ex eo bello nō reuersurū: q̃re ut fata uitaret latebras q̄siuit ubi delitescēs ab Adrasto cogi non posset sed ab Eripyle eius uxore q̃ capta monili Argiæ Adrasti filiæ & Polinicis uxoris: qd̄ olim Vulcāus hermionæ priuignæ fabricauerat cupiditatē auri cōiugis salutis pposuit: indicatus & ad bellū ductus: quo primū die descēdit in cāpum facto repēte maximo terremotu tellluris uoragine absortus obiit. Humatus: Sepultus & a terra deuoratus. Formā: Quantum ad speciē & q̄litatē templi. Conditionē: Quātū ad dignitatē. Capi ora. Instituerunt ꝑterea ut eo tēplo deos cōsulturi atq; futura cognituri: oracula peterent. Eius cineres: Cineres inquit Amphiarai eundem honorem sunt cōsecuti: quē Apollo: quē Iuppiter hāmon: quem dodona silua. Athenæ dodoneæ: Dodona fuit epiri oppidum habēs propinquū nemus Ioui cōsecratum quernum totum in quo dabāt responsa columbæ: sunt qui dicant hoc nemus fuisse etiā palladi cōsecratū quorum sententiā sequitur: nunc Valerius dicēs athenas dodoneas propter palladē: fuit autē in eo nemore nobilis quercus ex quo p̄ciosissima uasa fiebat: unde Virgilius. Dodōeosq; lebetas dixit. Hammonis fronti: Ioui hammoni: nota est fabula quare dicatur Iuppiter hāmon. i. arenarius: nam ea alio loco notauimus: hūc autem magnus Alexander patrem suum esse existimauit: cuius frons erat magnæ uenerationis: licet simulachrum arietis formam referret.

Dodona oppidū

De amphiarao.

Adē gēs summo cōsensu ad amphiaraū decorādū icubuit: locū in quo hūatus est in formā cōditionēq; tēpli redigēdo. Atq; inde oracula capi istituēdo: eius cineres idē honoris possidēt qd̄ pythicæ cortiæ: qd̄ aheno dodonæ: quod hamōis fonti dat̃.

De Pherenicæ.

Herenices quoq; n̄ uulgaris honos cui soli oium fœminarū gymnico spectaculo interesse permissum est: cū ad olympia filium Euclea certamē ingressum adduxisset Olympionico patre genita fratribus eandem palmam assecutis latera eius cingentibus.

Explicit Liber Octauus.

Erenices: Apud græcos mulieri non licebat olympicis ludis & certaminibus interesse: & recte qdē ubi hoies nudi plerunq; certarēt a mulieribus ob pudicitiam non spectandi: quem morē Statius primo thebaidos per trāsitum tangit cum dicit exclusæq; expectant p̄mia matres: quod igit̃ nulli nunq̃ mulieri cōcessum fuerat datū est Berenici mulieri: ut olimpico certamini cū filio & fratribus posset interesse: nec immeritò quippe: quæ patrē: quæ filium: quæ fratres in eo certamine sæpe uictores & gloriosam inde palmam referentes haberet. Bronice: alia est berenice de q̄ suo loco dicemus in capite de ultione. Gimnico spectaculo: Olympico certamini in quo nudi homines se palestra exercebant: ubi mulieribus interesse nō licebat. Euclea: Filiū suū: quē cū ad certamen illud adduxisset sibi quoq; aditus ad spectādū certamē patuit. Olympiōice: Vel ut alii dicūt olympionico patre genita: id est quæ nata erat ex patre sæpe uictoræ olympici certaminis: non enim patris proprium est nomen: sed a uictoria certaminis illius ita denominatus: olympionicus enim is dicitur qui in olympico certamine uicit. Nam [illegible] græcæ latine dicitur uictoria. Fratribus: Eius. Latera cin. Circundata geminis fratribus eius certaminis sæpe uictoribus: non mirum igitur si ei soli concessum fuit spectare ludos cum illorum palma suorum quasi hæreditaria fuisse uideatur.

ASCĒsius

Eadem gens: scilicet græcanica: incubuit. i. diligentem quasi toto pectore operam dedit: summo consensu: ad decorandū amphiararum. s. uatem: redigendo in formam & conditionem templi: locum in quo humatus ē ab humo. s. absorptus. Atq; instituendo oracula capi inde. i. ex eo templo & antro: cineres eius possident idem honoris. i. eundem honorem: quod datur cortinæ pythicæ. i. secreto antri delphici quod datur aheno. i. æreo simulacro in formam columbæ aut lebetis dodoneæ syluæ e cuius tinnitu futura iudicabant: autem male legūt quidā Athenæ (sed ut dixi) exemplari delusi & quod datur fonti Hammonis: id est iouis arenarii: qui Bacco per libyen exercitum ducenti cum siti pene deficerent: apparuit in arena sub specie arietis & ad fontem perduxit: ubi extructo templo responsa dedit ad quem etiam Alexander magnus qui se Hammonis filium mētiebatur peruenit: ab illius sacerdotibus adulāter exceptus: ut per q̄ graphice in Rapsodia sua e scripsit Sabellicus. Pherenices & cætera: Honos quoq; Pherenices: mulieris græcanicæ (Oliuerius legit Beronices: sed in melioribus exēplaribus Pherenices legitur: Beronice autem iudicio Plynii fortunatissima fuit in terris mulier: utpote regina: regis filia uxor & mater: de qua hic non loquitur. Sciemus autem a nice deducta ni producere: unde penultima acuetur) sup. fuit non uulgaris cui soli omnium fœminarum permissum est interesse spectaculo gymnico: id ē agonis & exercitii uirilis: cum adduxisset ad Olympia: id est olympica certamīa: Euclea filium: scilicet suum ingressum certamen: scilicet olympicum: genita patre Olympionico: id est qui in olympiis uicerat: & fratribus assecutius: id est qui obtinuerant eandem palmam hoc est olympicam: cingentibus latera eius.

THE.

Athenæ dodonæ: Satis ostendit in claudianum Ianus ac ipsius apologia Furius echinatus Ahena uel aheno dodoneæ legēdum: de quibus idem Parrhasius in Claudianum copiose. Berenice: Castiga Pherenice ex Pausania Plinioq; & Hermolao

Landū & malū: Nonus & ultimus liber in cuius pricipio agit de luxuria atq; libidie: q uicia cū turpissima sint magnis uidebāt silētio pteremittēda q iter clarissima uirtutū exēpla cōmemorāda: ne hac una rōne quodāmodo hōestari crederent qre Vale. hac breui pfatione sui cōsilii rōnē ōndit: ut dicat se iō uelle de luxuria atq; libidie hoc loco pcurrere nō ut cōmemoratiōe sua honoris qcq recipiat: sed ut oculis hoīum eorū turpitudi subiectas illas tēpati & frugales exorescāt: luxuriosi seipsos cognoscētes erubescāt & suæ turpitudis pœnitētes ad tēperātiā reuocent. ℙ Blādū malū: Luxuria suis illecebris hoīes facile attrahit & bene malū dixit: nā luxuria licet tāuper dū fruimur iucūda uideat amarā tū post modū sentit cū ad turpitudinē: ifamiā & egestatē hoies deduxerit: luxuriæ nāq; deditī nullo recto & hōesto studio delectant nulla rei cuiuspiā suauitate fruunt: prius.n. q cupiāt oibus explent priusq esuriant comedunt: bibunt prius quā sitiant quod ut possint utcūq; facere obnoxia machināt: pciosaq; uina cōqrūt & deniq; uescēdi cā terra mariq; oia scrutant ad uenerea fine mō ferunt ut maribus & fœmis pmiscue abutant nō somnū: nō frigus: nō famē: nō lassitudinē opiunt: sed oia luxu pueniūt: oi flagitio & itēperātia iuoluti facile eneruātur: luxuriosi adolescētes i ipso ætatis flore lāguescūt in oē dedecus icurrūt senes deide facti isaniūt atq; delirāt molestissimāq; sentiūt senectutē: nā pteritis erubescūt grauant pōtibus q uolupta te atq; luxuria adolescētes pierunt: q molestiis & difficultatib; senes opprimūt nullū igit malū luxuria peiº: nullū detestabilius iueniri posset: q tū demū sētit cū expleta fuerit. Seipsā recognoscēs. Vt cū hoies luxuriæ turpitudinē rcognouerit itegri abhoreāt & detestent luxuriosos pēiteat & ad tēperātiā redeāt. ℙ Iungat illi libido: Luxuria in actu libido i cupiditate uersat: luxuria dr oium rerū supfluitas ex supfluitate rerū nascit libido & itēperātia: qcqd.n. placet dr libido: sed luxuriare b; uenereis magis posita: libido i cupiditate & uoluptate aliarū rerū: uñ Cic. libidinē appellat partē iracūdiæ: dicit.n. eos exisse ex potestate dici; q effrēati ferunt aut libidie: aut iracūdia: q q iracundia ipa libidis ē ps: sic.n. diffinit iracūdia ulciscē di libido. Itē alio loco cupiditatē dixit: cū libido ad id qd uidet bonū illecta atq; iflāmata rapiat. ℙ Aut re. aut emēdatiōe: Bono ordie utit. Prio.n. aliqs rephēdit: deide emēdat. ℙ Gemio m. e. Duplici uicio libidis ut cupiat & luxuriæ ut expleat mēs: prio capit disiderio alicuiº rei: dide explet.

Luxuria dānatur

ℂ Valerii Max. Li. nonus. De Luxuria. Ca. I.

BLādū ēt malū luxuria: q accusare aliquāto facilius ē q uitare: opi nostro iserat: nō qdē ut ullū honorē recipiat sed ut seipam rcognoscēs ad pœnitētiā ipelli possit. Iūgat illi libido qm ex iisdē uitiorū pricipiis orit neq; aut a rephēsiōe aut ab emēdatiōe separet gēino mētis error cōnexæ. De Caio Ser. Orata.

CAius Sergius Orata pēsilia balnea primº facere instituit: quæ impensa leuibus initiis cœpta ad suspēsa calideaquæ tātū nō

CAius Sergius: Hic Sergius teste Macro. cōuiuiorū prio Orata cognominatus ē: q ei pisces: q auratæ dicunt carissimi fuerint: cuius luxuria tāta fuit ut prius ipe baleas pēsiles hūerit. Prius ostrearina hoc ē ostreorū uiuaria i baiāo mari locauerit etatæ. L. Crassi oratoris āte marsicū bellū prius teste. Pli. natu. histo. lib. ix. optimū sapore ostreis lucrinis adiudicauerit qn eadē aqtilia generant alibi meliora: sicut lupi pisces in tyberi amne inter duos pontes: Rombus rauēnæ: murena in Sicilia: elops Rhodi: & alia genera similiter. Ne culinarū censura peragatur. Primus Pauonis carnes & anserum corda comedit: de iecore uero anseris alii aliter ferunt qdā Scipionē: quidā Metellū: quidā Marcū sessium pium fuisse dicunt: qui anseris iecur optimi saporis esse docuerit. ℙ Orata: pnomē est ut dixius a piscibus q sic uulgo appellant auratæ. ℙ Pēsilia: balnea: suspēsa: & qsi ex aere pēdētia ad maiorē uoluptatē: ut dū uehere se lauare posset. ℙ Quæ ipēsa leuibus iniciis: Impēsam iqt pensiliū balneorū: quæ a leui principio fluxisse uidet ad claudēda usq; maria penetrauit.

Oratæ luxuria

BLādū ēt malū luxuria.i. supfluº rerū usus cū uoluptate: q facilis ē aliqto accusar q uitare: & iō blādū malū & dulce uenenū uocat: iseratur opi nro: nō qdē ut recipiat ullū honorē: sicut uirtutes recitatæ sunt quo honoret: sed ut ipa recognoscēs seiplā.i. uilitatē sui ē.n. pecore potius q hoie digna: possit ipelli ad penitētiā: nō qdē luxuria sed luxuriosus. Libido.i. lasciuia carnis & parua uolūtas ai: iūgat illi: qm orit ex iisdē pricipiis uitiorū: neq; sepent aut a rephēsiōe: hoc ē & simt a nobis rephēdāt: neq; ab emēdatiōe: hoc & simt ab illis q eis isecti sunt emēdēt: cōnexæ.i. eo q sint cōnexæ gemio errore mētis.s. uitio malæ uolūtatis q ē i libidie: & prauæ uoluptatis q ē i luxuria & nimio usu aut potiº abusu: uestiū ædificiorū ciborū potuū ueneris & cæterarū illecebrarū. ℙ Ca. Segi. Ora. istituit priº facere balnea pēsilia.i. suspēsa i alto: aut sicut orti pēsi

ASCē-sius

les fieri solebant: aut ut lecticæ suspensæ feruntur: aut ut cunæ infantulorum suspẽduntur. quæ impensa: id est quod impendiũ pecuniæ cæpta ab initiis leuibus. i. modicis: penetrauit. i. peruenit ad tantum non: id ẽ quasi ad.

æquora penetrauit. Idẽ uidelicet ne gulã Neptuni arbitrio subiectã haberet: peculiaria sibi maria excogitauit: æstuariis ĩtercipiẽdo fluctus: pisciũq; diuersos greges separatis molibus ĩcludẽdo: ut nulla tã sæua tẽpestas ĩcideret: q̃ nõ oneratæ mẽsæ uarietare pisciculoꝝ abũdarẽt. Aedificiis ẽt spatiosis: & excelsis: deserta ad tp̃s ora Lucrini lac⁹ pressit. quo recẽtiorẽ usu cõchyliorũ frueretẽ. ubi: dũ se publicæ aquæ cupidius ĩmergit: Cõsidii publicãi iudicium nactus est. in quo Lucius Crassus aduersus illum causam agens: errare amicum suum Considium dixit: quod putaret Oratam remotum a lacu cariturum ostreis. nanq; ea: si inde petere non licuisset: in tegulis reperturum.

OLI. ℂ Aequora penetrauit. Nõ ĩpẽsæ pepcit quomi⁹ in mari ostreoꝝ: aliorũq; pisciũ uiuaria fabricaret: ut suæ gulæ maria nõ mari gula pereet aut subiecta foret: qđ leq̃ns lr̃a ĩdicat. ℣ Idẽ uidelicet ne gulã: Vt suæ gulæ atq; libidini mar̃: nõ mari gula subiecta foret: hoc est ꝑ arbitrio & libidine sua q bus uellet & quouis tp̃e maritimis piscibus uesci posset. Peculiaria maria: Sua ꝓpia tãq̃ priuata nõ cõia: nã uiuaria sibi struxerat ĩ mari ubi seruarẽt ois generis pisces uel certe uariæ pisciũ species. ℣ Estuaris: Estuaria dicũt p q̃ mare uicissim cõeat: ut sunt lacũæ: q maris æstu & ũdatiõe replent: sed æstuaria ꝓprie de oceão dicũtur. ℣ Diuersos greges: uarias pisciũ species. ℣ Sepatis molibus a reliquo mari murorũ mole & aliorũ ædificiorũ magnitudie sepauerat æstuaria & pisciũ uiuaria. ℣ Vt nulla tã sæua tẽpestas: nõ dubitauit ira mare ĩ gulæ suæ ptãtem redigere: ut nulla tẽpestas q̃ta cũq; foret ĩpedirẽ posset quo mĩus eius mẽsa qb⁹ uellet piscibus abũdaret. O iaudita hoĩs luxuria oĩ turpitudie uel potius supplicio dignissima: culeo ꝑfecto insuendus hõ qui in mare demersus piscibus quos tantope insectabatẽ: meritas persolueret poenas.

ostrea lucria

Aedificiis ẽt spaciosis: Nõ satis hũit ad explẽdã ĩgluuiẽ estuaria sibi ĩ mari cõstruxisse: nisi & lucrini lacus ora maximis ædificiis occupasset: hostiaq; clausisset: ne ĩde cõchilia ĩgredi possent: qb⁹ recẽtib⁹ ꝑ sua libidie uesceretẽ: ex quo factũ ẽ ut a cõsitio publicão traheretẽ in iudiciũ q̃ sua sibi uectigalia q̃ ex lucro lacu cõduxerat eius ædificiis & opibus diminuerentẽ: ubi. L. Crassus orator illũ facete satis

Crassus sacerte i sergiũ

momordit cũ diceret ẽt si a lucrino lacu pelleretẽ nõ tñ carituꝝ eẽ cõchiliis: q̃ si nõ in lacu in ædiũ suarũ tegulis repiret ac si diceret pituꝝ potius illũ q̃ cõchiliis catiturũ. ℣ Spaciosis: satis aliĩ habẽt speciosis pulchris. ℣ Pressit: occupauit clausit. ℣ Recẽtiore usu: clauserat hostia lucrini lacus: ne cõchilia e mari romã delata: q̃si corrupta emeret: sed ut inclusa lacu lucrino recẽtiora semp hẽret. ℣ Publicæ aq̃ cupidi⁹. Lucrinus lacus publicus erat: & ex piscatiõe lucri plurimũ mercatores facere cõsueuerãt: ob pisciũ multitudinẽ: unde ẽt lucrinus dictus ẽ a lucro: ẽ autẽ lacus cãpãiæ ĩter baias & cumas quẽ Diodorus sicu. dicit auernũ prius fuisse noiatũ. Sili⁹ uero cocyton: uersus extat. Ast hic lucrio mansisse uocabulã quõdã cocyti mẽorãt. Sed cũ ibi pisciũ multitudo capeẽ ex q̃bus lucra mercatores cõseq̃rentẽ lucrius ẽ dict⁹: sed cũ ei ꝓximũ sit mar̃: & sæpe ĩ lacũ æstuaret: grãdia pleruq; dãna mercatorib⁹ ipsis & piscatoribus ĩferebat: ob q̃ grãde uestigal q̃ romãis ꝓsoluebatẽ sepius frustrabatẽ: uñ a senatu Iulio cæsari datũ ẽ: ut lucrinũ a maris ĩpetu tutũ redderet & ĩmunẽ: q oppositis muroꝝ mulibus & pauulo relicto mari: q̃ ad lacũ trãscẽderet rẽ ĩpam cõfecit & uoluit aq̃s iulias uocari: q̃ Vir. oñdit li. georgi. ii. An memorẽ potius lucrinoq; addita claustra. Atq; ĩdignatũ magnis stridorib⁹ æquor. Iulia q̃ põto lõge sonat unda refuso. Strabo tamẽ dicit ab Agripa hoc factũ eẽ: his ferme uerbis. Eãdẽ meli⁹ struxit agripa in exteriore pre ad arcẽdũ pelagus: ita ut postea sinus efficeretẽ lucrius ostreis capiẽdis uberrimus: ueꝝ ea loca saxosa eã & ostreis referta ostẽderẽ uidetẽ: Iuuẽa. ĩ saty. Crispini cũ ait nulli maior fuit usus edẽdi tẽpestate mea circeis nata forẽt ne lucrinũ ad saxũ rutupinoue edita fũdo. Ostrea callebat prio dep̃hẽdere morsu. Publ. igitẽ aq̃ occupauerat iste sergi⁹ & lucrinũ sibi fecerat eẽ peculare: q̃r piscatores ide ñnisi ex uolũtate illi⁹ ostrea ex piscari poterãt ex quo publi. uectigaliũ suoꝝ iacturã patiebantẽ. ℣ Iudiciũ nactus: tractus ĩ iudiciũ a Cõsidio pub. hoc ẽ uectigaliũ redẽptore: nã publicãi sunt uectigaliũ & reꝝ publicarũ cõductores. L. Crassus orator q accusationẽ istã pagebat.

ASCẼsius ℂ Aut ad hoc ut id solũ defuerit q̃ nõ ad æquora uera: sed q̃si ad æquora. i. immensa receptacula aquæ calidæ scilicet in luxum balneorum: suspensa. s. ĩ aere. hoc est primũ qdem fecit modica receptacula aquæ calidæ suspẽsæ (unde utrũq; legi potest & suspẽsæ & suspensa) deinde tãta ut æquora fere dici possent. Idẽ: scilicet Orata: excogitauit: id est cogitando inuenit sibi maria peculiaria: id est propria & specialia: uidelicet ne haberet gulã subiectam arbitrio neptuni: quia sæuiente mari multa genera piscium capi nequeunt: ipse autem uiuaria quædam extruxit: intercipiendo fluctus æstuariis. i. segregando ab estu maris: quosdam fluctus: & includendo molibus. i. aggeribus separatis diuersos greges piscium: ut nulla tempestas tã scæua incideret: qua mensæ Oratæ (alii legunt ornatæ: alii oneratæ) nõ abundarent uarietate pisciculorũ. ℣ Aedificiis &c. Orata pressit etiã ora. i. ostia magna. lacus lucrini deserta ad id tẽpus: qa primus ea occupauit ædificiis etiã spaciosis & excelsis: quo fueretẽ recẽtiore usu cõchiliorũ: qa illic habitauit ea de causa: ubi. i. in quo tractu: dũ ip̃e immergit se cupidius. i. nimis cupide: aquæ publicæ. i. q̃ publicũ uectigal pendebat: hoc est dum cõtra æquitatem lacũ publicũ ædificiis priuatis occupabat: nactus est. i. inuenit (raro autẽ q̃sq̃ nactus in perniciem suã aliqd dicitẽ) iudiciũ Considii publicani. i. datum pro considio publicano. i. publici uectigalis ex piscatu lucrini lacus redemptore: in quo. i. iudicio Lucius Crassus agens causam aduersus illum. s. Oratam: dixit considium amicum suum errare q̃ putaret Oratam remotum. i. si esset remotus a lacu: scilicet Lucrino: cariturum ostreis: namq; sup. dixit ipsum reperturum sup. ea. s. Ostrea in tegulis. s. domus suæ: quia piscinas pensiles habebat: si non licuisset petere inde. i. a Lucrino lacu.

Vic nimi.ma.æsop.Hic æsopus ut tradit Geli.li.ii.Phrygius fuit poeta clarus q̄ fabulas scripsit & tragœdias:ac ēt festiuos & delectabiles apologos mira grauitate quoꝝ quosdā Rõulus qdā uersu elego i eruditionē tiberini filii trāstulit i latinū filiū tā pditæ luxuriæ:ut hæreditatē a pre flictā satis āplā: breui tpe nō luxuriose cōsūpserit:sed furiose deuorauerit:q̄re multo satius fecisset pr:si eū sergio oratæ:cui simillimus eēt i adoptionē dedisset q̄ hæredē reliq̄sset:de quo flaccus i sermõibus.Filius æsopi dire ptā ex aure metellæ.Scilicet ut decie solidos sorberet aceto.Diluit īsignē bacchā:hic auribus amicæ suæ metel-

OLI. Aesopi.F. luxu perditus

Vic nimirū magis Aesop⁹ tragœd⁹.i adoptionē dar̄ filiū suū:q̄ bonoꝝ suoꝝ hæredē reliquer̄ debuit nō solū pditæ:sed ēt furiosæ luxuriæ iuuenē.quē cōstat cātu cōmēdabiles auiculas imāib⁹ ēptas ptiis:i cœna p ficedulis pōer̄ acetoq; liq̄tos magnæ sūmæ uniões potiōib⁹ aspergere solitū:amplissimū patrimoniū tāq̄ amarā aliquam sarcinā q̄ celerrime abiicere cupiētē.quorū alterius senis:alterius adulescentis sectam secuti: longius manum porrexerūt.neq; enim ullum finitur uitiū ibi:ubi oritur.Inde ab Oceani litoribus

læ diripiebat inaures ut sumptuosius epularer̄: uniones aceto liq̄factos potiõibus suis imiscebat: ut pciosius biberet.¶ Auiculas:Cātu suauissimas pcio mercabar̄ ipēso:ut eas p ficedulis hr̄et i cœna:hoc āt faciebat aut fecisse existimar̄ possum⁹ ut p̄rimõiū a pr̄e relictum festināter deuoraret. ¶ Aesopus trag.Ad differentiā æsopi histriõis clarissimi:q fuit tpe Cic.& illi sūma familiaritate cōiūctus.¶ In adop.Sic.n.orata filiū sibi similē adoptasset:u; q ab eius luxuria & moribus nō degenerasset.¶ Filiū suū:Qui teste Pli.li.ix.nat.hist. dictus est Clodius:nā prior igr id fecerat Romæ in unionibus magnæ taxatiõis Clodius æsopi filius relictus ab eo in amplis opibus hæres ne triūphatu suo nimis supbiat Anto.pœne histrioni cōparatus:& qdē nulla suspēsiõe ad hoc pductus: quo id magis regnū erat:sed ut experiret̄ in genera palati:qd' supar̄et margaritæ:atq; ut mire placuere:ne solus hoc sciret:singulos uniones cōuiuīs ad sorbēdū dedit.Itē lib.x.maxie igr insignis est in hac memoria clodii æsopi tragœdi histriõis patina sexcētis sextertiis taxata:in q̄ posuit aues cātu:aliquē aut humāo sermõe uocales nūmis sex singulis coēptas:nulla alia iductus suauitate nisi ut i his imitationē hois māderet ne q̄stus qdē suos reuerit⁹ illos optimos:& uoce meritos dignus pr Clodius æsopi filio
sus filio aquo dixius deuoratas margaritas &c.¶ Perditæ luxuriæ:pnitiosæ.¶ Cātu cōmē.q suauissimos cantus ederēt:q̄les lusinæ siue philomenæ.¶ Carduelli:& aliæ eiusmodi q̄s pricipes & alii in deliciis hr̄e solent & his plurimū delectari.¶ Im māibus:imēsis pciis.¶ Pro ficedulis:aues sunt qbus maiores q̄si elegantioribus uelcebanr̄:sunt.n.obesæ:ut plurimū & ab ededis ficubus dictæ.¶ Aceto liq.unio.qd' idē legit̄ Cleopatra in uita Marci Antonii:& i Pli.de natu.hist.li.ix.in Micro.saturna.lib.ii.q̄ historiā q desiderat apud hos auctores iueniet uerū illud nō est p̄ermittēdū fuisse tātæ magnitudinis unionē quē cleopatra in cœna cōsūpsit:g ex altero(nā duos habuit pares)& romā delato dissectoq; duæ factæ fuerit margitæ:& ipositæ ueneris simulachro monstrosæ magnitudinis:uñ Pli.eodē li.cōmittetur fama unionis eius parē facta illa tātæ q̄onis uictrico regina dissectū:ut eēt in utrisq; ueneris auribus romæ in pantheo dimidia eoꝝ cœna:sunt aūt uniones eodē teste margaritæ iō dictæ q nulli duo repianr̄ idiscreti:uñ nomē unionū romāæ iposuere delitiæ.¶ Tāq̄ ama.aliq̄ sarc.Tā luxuriosæ Vnio a Cleopatra absumptus
uiuere nihil aliud erat nisi p̄rimõiū a pr̄e relictū tāq̄ graue pōdus & molestā sarcinā deponere q̄ celerrime posset.¶ Quoꝝ alt.se.alterius adole.Hos duos tāq̄ principes & magistros luxuriæ pessimo exēplo fuisse dicit: qm̄ coꝝ exēpla secuti supare illos oi genere luxuriæ uoluerūt:nā iuēti sunt q nō solū in lucrino lacu & in mari baiano uiuaria habuerūt ut orata:sed ex ultimis quoq; maris oceani littoribus romā usq; pisces sibi deferri ipenso pcio curarūt:unde illa extat Macrobii grauissima in gullā obiurgatio:qs neget inqr domitā:ut ait cecilius & uallatā gulā apud illos fuisse:q ex tā lōginquo mari istrumēta luxuriæ cōpararēt.Iuue.Nullus erit domino quem misit corsica uel quē taurominitāæ rupes.Itē uirrõi murena dar̄ q maxia uēit gurgite de siculo.Sūt ēt q suparūt æsopi filiū qa nō uniones tm̄ liq̄factos potiõib⁹ imiscuerūt:sed artas oi auro & argēto atq; ēt gēmis exhauserūt: & teste Iuuena.Vna comedūt p̄rimõia mēsa.¶ Sectā se.q̄si phi fuerint hi duo:sectā dixit iuxta illud terentianū: tāq̄ philosophorū habent disciplinæ ex ipsis uocabula pasiti itidē ut gnatonici uocenr̄.¶ Longius manū:porrexerunt.Luxuriosiores fuerunt.¶ Nec.n.ullū uiciū finir̄ unde orir̄.Nunq̄ utir̄:in primis auctoribus finiunr̄:sed pposito exēplo tanq̄ doctrina semper auctores superantur.¶ Inde:Ab eiusmodi exemplis:Sergii & æsopi filii.

¶ Hinc &c.Pulchre trāsit ad taxādā luxuriā filii Aesopi tragœdi Romani:unde nō est eiusdē oratæ exemplum Neq; filius illius æsopi quē.A.Gellius fabulatorē phrygiū & scriptorē apologorū dixit:cū ille ne unq̄ quidem Romā uiderit:hic āt ciuis Romāus fuerit:cū aliter iter externa reponeret̄ exēpla.Ordo ē.Aesopus tragœdus.i. tragœdiaꝝ actor apud Rom.debuit nimiꝝ.i.haud dubie dare magis.i.potius huic.s.Oratæ tā luxurioso & sūptuoso:in adoptionē filiū suū:q̄ relinq̄re hæredē bonoꝝ suoꝝ:iuuenē.i.cū eēt iuuenis:nō solū luxuriæ pditæ: sed ēt furiosæ:quē cōstat solitū sup.eē aut fuisse:ponere auiculas cōmēdabiles cātu.i.optime canētes ut luscinio las aut carduellos & similes emptas īmanibus.i.ingētibus ptiis in cœna p ficedulis.i.loco ficedulaꝝ:auiū magis delicataꝝ & esui aptiorū sed minus ptiosaꝝ:& solitū aspergere potiõibus.i.potibus cōfectis:uniones.i.margaritas(plas uulgus uocar)magnæ summæ.i.maximi ualoris:liq̄tos.i.resolutos in liquorē:aceto:cupiētē abiicere q̄ celerrime.i.ualde celeriter p̄rimoniū amplissimū tāq̄ aliq̄ sarcinā amaram.i.grauem & iniq; premētem. Quoꝝ.s.duorū luxuriosorū iā taxatorū:alterius senis:uidelicet Oratæ.alterius adolescētis.s.filii.Aesopi:secuti.i.ii q secuti sūt:sectā.i.pfessionē & exēplū uitæ:ut discipuli phoꝝ aut p̄ceptoꝝ magnoꝝ:porrexerūt.i.extēderūt manū lōgius.i.mlti fuerūt imitatores:neq.n.ullū uitiū finir̄ ubi orir̄.i.nullū caret imitator̄.Inde.i.ex illoꝝ imitatiõe:pisces attracti sunt ab littoribus oceani.i.magni maris terrā circūdātis:cū maria italica sint iterranea. ASCEsius

OLI. ℭ Attracti:quasi per uim.⁋ Infusæ culinis arcæ:Consumptæ sunt & exhaustæ arcæ in parandis luxuriosis cœ-
nis.⁋ Censibusq;:Ex consumptione patrimonii reperta est gulæ uoluptas.

attracti pisces:ide ĩfusæ culinis arcæ: cẽsibusq; ẽdẽ
di atq; bibendi uoluptas reperta est.

ℭ De Mulieribus Romanis.

VRbi ãt nr̃æ secũdi belli pũici finis:& Phi
lippus Rex Macedõiæ deuict⁹: licẽtioris
uitæ fiduciã dedit.quo tpe matrõæ Bruto
rũ domũ ausæ sũt obsidere:q abrogatiõi legis Ap-
piæ ĩtercedeř parati erãt:q̃ fœmĩe tolli cupiebãt.qa
his nec ueste uarii coloris uti:nec auri plus sẽiũcia
hr̃e:nec iũcto uehiculo ꝓpi⁹ urbẽ mille passib⁹ nisi
sacrificii gr̃a uehi pmittebat.Et qdẽ obtiuerũt:ut
ius p cõtiuos uigiti ãnos fuatũ aboleret:nec.n.ꝓ
uiderũt seculi illi⁹ uiri:ad quẽ cultũ tẽderẽt ĩsoliti
cœt⁹:ptiax studiũ.aut quo se usq; effusura eẽt legũ
uictrix audacia.qđ si aĩos muliebris apparat⁹ ĩtueri
potuissẽt:qb⁹ quotidie aliqd nouitatis sũptuosius
adiectũ est ĩ ĩpo ĩtroitu ruẽti luxuriæ obstitissent.

VRbi ãt nr̃æ:Liui.de bello macedo.li.iiii.Inter belloꝝ magistroꝝ ac uix dũ finitoꝝ aut ĩminẽtiũ curas
ĩtercessit res parua dictu:sed q̃ studiis ĩ magnũ certamẽ excesserit.M.Frãdanus & L.Vale.tri.plæ.ad
plebẽ tulerũt de oppia lege abrogãda tu lerãt eã.M.Oppius & T.Romuleus tri.plæ.Q.F.T.Sẽprõio
cõs.ĩ medio ardore pũici belli ne q̃ mulier plus semiũciã auri hr̃et:neu uestimẽto uersicolori uteref
neu iũcto uehiculo ĩ urbe oppido ue:aut ꝓpius ĩ-
de mille passus nisi sacroꝝ publicoꝝ cã ueheref
.M.& Iunius Bru.tribunus legẽ oppiã tuebanf:ne
q; eã se ebrogari passuros aiebãt ad suadẽdũ dis-
suadẽdũq; multi nobiles ꝓdibãt capitoliũ turba
hoĩum fauẽtiũ aduersantiũq; legi cõplebaf: ma-
trõæ nulla nec auctoritate:nec uerecũdia: nec im
pio uiroꝝ cõtineri limine poterãt:oẽs uias urbis
aditusq; ĩ foꝝ obsidebãt:uiros descẽdẽtes ad foꝝ
orãtes:ut florẽte rep.crescẽte ĩdies priuata oĩum
fortũa:matronis quoq; pristinũ ornatũ reddi pa
terenf:augebaf hæc frequẽtia mulierũ ĩdies: nã
ẽt ex oppidis cõciliabulisq; cõuenerãt:iã & consu
les & ꝑtores aliosq; magistratus adire & rogaf au
debãt:cæteꝝ minime exorabilẽ:alterũ utiq; cõsu

Matro
næ re-
petũt
orna-
menta

lẽ.M.Portiũ Catonẽ hẽbãt:q ꝓ lege ne abrogaref
copiosissime facũdissimeq; disseruit: cui⁹ sñiam
tribũi ple.q se ĩtercessuros ꝓfessi erãt multis uer
bis cõprobarũt.Cõtra uero.L.Val.oĩs abrogãdã
legẽ eẽ lõgiori orõne disseruit:& utriusq; Catõis
& Valerii adhuc extãt orones ĩ Liuio.Sed cũ mul-
ta & contra legẽ & ꝓ lege dicta eẽnt:aliq̃to maior
frequẽtia mulieꝝ:postero die sese ĩ publicũ effu
dit:unoq; agmine oẽs tribũoꝝ ianuas obsederũt
q collegaꝝ orõni ĩtercedebãt:nec ante obstiterũt
q̃ remissa ĩtercessia ĩ tribũis ẽ:nulla deide dubitatio fuit qn oẽs tribus legẽ abrogarẽt annis.xx. post abrogata ẽ
q̃ lata.⁋ Licẽtioris uitæ fiduciã:Liberius uiuere cœpũt Rõani sublato hostiũ metu.⁋ Brutoꝝ domũ:q tũc tri-
bũi plæ.erãt.s.M.& T.Iunius bru.& legẽ oppiã tuebanf:nec uolebãt abrogari legẽ.⁋ Intercedere:ĩteruẽire & im

Lex
oppia

pedimẽto eẽ quo minus abrogaref lex.⁋ Ius.s.lex oppia.⁋ Aboleref.Tolleref:& abrogaref.⁋ Nõ ꝓu.sæ.il.uiri:
Nõ satis cõsiderarũt iqt Romãi illi q legẽ abrogarũt quẽ finẽ eẽt hitura mulieꝝ cupiditas q̃ licẽtiã semel nacta:
sic effuse ĩ oẽm luxũ efferf:ut nulla modestia terminari:nulla copia expleri posse uideaf: donec ĩ sui ꝑniciẽ la-
psa fuerit.Infinita & ĩsaciabilis ẽ mulieris libido:q̃ sp nouos cultus excogitat:nouos appatus molif:nullũ mo-
dũ nullã modestiã hẽt.⁋ Insoliti cœ.ptinax studiũ.⁋ Inusitatæ tur.& cõgregatiõis obstiata uoluntas legis abro
gãdæ.⁋ Q.đ si aĩ muliebris ap.si potuissent uidere q̃ nã foret muliebris cupiditas ĩ apparãdo corpis cultu: q̃ sp
noui aliqd excogitari nõ desinit legẽ unq̃ abrogassent.Sed ĩ ĩpo principio restitisset:mirabilia sunt q̃ mulieribus
placẽt qbusq; expleri nõ possunt quis nõ sint usibus necessaria:sed ad eaꝝ delitias libidineq; reciproca: ꝑciosæ
uestes atq; multiplices:aurũ gẽmæ:uaria lauticia:exedra deaurata:opifices uarii:q̃les sunt phrigiões:aurifices
uiolarii:manularii:miroborarii:liteones:calceolarii:textores:sarcitatores:libuarii:ĩsectores cocrotarũ ĩstituto
res gẽmarũ sericarũq; uestiũ:dẽiq; illa artificiũ ĩnũerabilis turba plautia:q̃ ad mulieꝝ libidinẽ nata ẽ.⁋ In ĩpo
int.In ĩpo prĩcipio iuxta illud nasonis principiis obsta:sero medicina paraf:cũ mala ꝑ lõgas cõualuere moras.

ASCẽ-
sius

ℭ Inde arcæ.s.pecuniarũ plenæ infusæ sunt culinis.i.obsoniorũ ĩpẽsæ.(Culina uulgo cogna dr̃)& uoluptas edẽ
di atq; bibẽdi cẽsibus.i.ꝑtio cẽsuũ est reperta ita:ut qdã absumpto in gulis pr̃imonio nõ amplius in cẽsum refer
renf:sed capite censi haberenf.⁋ Vrbi &c.Autẽ.i.sed:finis scđi belli pũici:& Philip.rex Macedõiæ deuictus.i.
ꝑda ex eo & carthagine deuictis:dedit urbi nr̃æ:hoc ẽ ciuitati romãæ:fiduciã.i.cõfidẽtiã uitæ licẽtioris.i.magis
luxuriosæ q̃ prius:quo tpe matronæ.i.nobiles matres familias romãæ:ausæ sunt obsidere.i.circũuallare:domũ
Brutorũ.s.M.& Iunii tribunorũ plæ.q.s.Bruti parati erãt ĩtercedere.i. se opponeř:abrogatiõi legis oppiæ:uolue
rũt.n.ut ea firma & rata pmaneret:q̃.s.legẽ fœminæ cupiebãt tolli:qa lex oppia neq; pmittebat his.s.matronis:
uti ueste uarii coloris:nec habere plus auri semiũcia.i.q̃ dimidiũ unciæ;nec uti uehiculo iũcto.i.cõstãte ex tra-
hentibus iumentis:& tracto uehiculo:qa solis eqs hac iumentis uti poterãt: ꝓpius urbẽ mille passibus: idest in
loco qui non distaret ab urbe mille passibus:nisi gratia sacrificii:in quo matronæ sacrificulæ uehi pmittebanf.
Et quidẽ.i.etiã obtinuerũt:ut ius.i.constitutũ lege oppia:seruatũ per annos uiginti cõtinuos aboleref.i.abroga-
ref.Nec.n.uiri illius sæculi ꝓuiderũt ad quem.i.qualẽ cultũ.i.ornatũ:studiũ ptinax.i.in malũ pseuerans: cœ-
tus insoliti.i.ꝑter modũ excrescentis:aut insolentis:utpote muliebris:qui in cultu pene insatiabilis est:aut quo-
usq;.i.in quã usq; luxuriã audacia.s.mulierum:uictrix legũ esset effusura se:q; si uiri sæculi illius:potuissent in-
tueri aĩo.i.ꝓspicere:apparatus muliebres.i.põpas quibus mulieres ad se ornandas uterentur: quibus.s.appara
tibus aliquid nouitatis sumptuosius adiectum est quotidie:ipsi obstitissent in ipso introitu: idest principio lu-
xuriæ:ruenti.i.ꝑcipitanter ad summum tendenti.Deinde per parasceuen aut reditum ad uiriles mores inquit.

OLI:

SEd q̃d ego: Est q̄ſi mulíebris luxuriæ ſiue cupiditatis q̄dã excuſatio: q̃d natura moles & ocioſæ nullius grauioris rei ſtudio itẽtæ nõ miꝝ ſit ſi cogitatiões ſuas i parãdos exq̄ſitioꝛes cultus ĩnxerint atq; locauerit: cũ negocioſi hoĩes & illi q̄ q̄dẽ excellẽtes grauioribus ſtudiis occupari i luxũ fuerit libidineq; ꝓlapſi. ꝑ Grauioꝝ op. ne. af. Maioribus rebus eas occupari nõ ſinit ſexus ĩbecillitas. ꝑ Et. n. & ai exc. Sigñcat eos fuiſſe & gñe & magnanimitate pſtãtes: ac reꝝ geſtaꝝ gl̃ia claros. ꝑ Diuerticulũ: In huc errorẽ: & de recta uia declinationẽ: ẽ. n. a uia ſumpta trãſlatio: nã diuerticula dnr loca ad q̄ diuertimus de uia q̄ſi uiarũ diuortia. Idq; iurgio ipſorũ pateat: q̄ uiri pſtãtes ad luxuriã decliauerũt ipſorũ altercatiõe cõprobaẽ.

Diuerticulũ

SEd q̃d ego de fœminis ulteri⁹ loquor: q̄s & ĩbecillitas mẽtis: & grauioꝝ opuꝫ negata affectatio: oẽ ſtudiũ ad curioſiorẽ ſui cultũ hortaẽ cõferre. cũ tẽporũ ſupiorũ & noĩs: & aĩ excellẽtes uiros: i hoc priſcæ cõtinẽtiæ ignotũ diuerticulũ ꝓlapſos uideã: idq; iurgio ipſoꝝ pateat.

De. Cn. domitio & L. Craſſo.

CNeus Domiti⁹ Lucio Craſſo collegæ ſuo altercatione orta obiecit: q̃d colũnas hymettias ĩ porticu domus haberet: quẽ cũ cõtiuo Craſſus quãti ip̃e domũ ſuã æſtimaret: itterogaret: atq; ut reſpõdit ſexagies ſextertio: quo ergo eã iq̄t mioris foꝛ æſtimas. ſi decẽ arbuſculas ĩde ſuccidero: ip̃e tricies ſeſtertio iq̄t Domiti⁹. Tũc Craſſus: uter igiẽ luxurioſior ẽ: ego ne q decẽ colũnas .C. millibus numũ emiẽ an tu q decẽ arbuſcularũ umbram tricies ſeſtertiũ ſumma cõpenſaẽ Sermonẽ oblitũ Pyrrhi: imemorẽ Annibalis: iãq; tranſmarinorum ſtipendiorum abundantia oſcitantem

Domitii & Craſſi iurgia ꝓpter ædificia

CNeus Do. L. Craſſo: Hi cẽſores erant ut q̄dã uolũt: quoꝝ pe de luxuria atq; libidie iter ſe cõtẽderũt quo i certamine uterq; ſuccubuit. Cũ. n. domiti⁹ craſſũ luxuria quodãmõ iſimulaſſet: & q̄ eũ diceret ĩ porticu dom⁹ hẽe colũnas hymettias: q̄ſiuit ex eo ſtatĩ craſſus urbãe ſatis: quãti ſuas ille faceret ædes cui cũ ſexagies ſextertio r̃ndiſſet: tũ Craſ. ſi decẽ arbuſculas q̄s uoluero ex illa ſuccidero q̄ti tũc æſtiabis: & cũ dõiti⁹ t. icies ſextertio r̃ndiſſet tũ craſſus tu me multo luxurioſior iq̄t es: q decẽ arbuſculaꝝ ũbrã & amẽitatẽ q̄ti ædes ipas facias ego uero decẽ colũnas cẽtũ milib⁹ nũmũ cõparaui: & me q̄ luxuria dãnas: has ædes Pli. i pri. decimi ſeptimi li. na. hiſt. Nõ emiſſe craſſum dicit: ſꝫ ſibi ex hẽditate obuẽiſſe tãti uero a domitio fuiſſe æſtiatas p̃ciũ ꝓmittẽte. Dici. n. nobiliſſimaꝝ gẽtiũ ãbo craſſus atq; dõiti⁹ cẽſurã poſt cõſulatũ ſimĩ geſſeẽ anno cõditæ urbis ſexcẽteſimo. lxii. frequẽtẽ iurgiis ꝓp diſſimilitudinẽ moꝝ. Tũc Gn. Dõitius ut erat uehemẽs natura p̃terea accenſus odio q̃d ex emulatiõe auidiſſimũ ẽ grauiter increpuit tãti cẽlorẽ hitare ꝓ domo eius milia nũmorũ idẽtidẽ ꝓmittẽs & Craſ. p̄ſens igẽio ſp & face o lepore ſolers cõcedere ſe reſpõdit: exceptis ſex arborib⁹ ac ne uno q̄dẽ denario ſi adimereẽ emptã uolẽte dõitio craſſus: utrũ ne igiẽ ego ſũ iq̄t q̄ſo domiti exẽplo graui: & ab ipa cẽſura notãdus q in dõitio q̄ mihi hæreditate obuẽit comiter hitẽ an tu q ſex arbores æſties. Ex faueẽ ſoliti puula ramoꝝ opacitate laſciuẽ: itẽ alibi li. xxxvi. Dicit hũc craſſum a. M. Bruto ĩ iurgio fuiſſe notatũ: iã. n. iq̄t. L. Craſſum oratorẽ illũ q prius pegrini marmoris colũnas habuit i eodẽ atrio hymettias tñ nec plures ſex aut lõgiores duodenũ pedũ quẽ. M. brutus ĩ iurgiis ob id uenerẽ palatinã appellauerat. ꝑ Sexagies ſe. lx. ſextertiis. ꝑ Quo mi. fœ. q̄to miori p̃cio: uel lucro: alii hñt foro: q̃d ſæpius poniẽ ꝓ p̃cio qa ibi uenalia ſint: nã dicimus uili foro uẽdiẽ annona. ſ. uili p̃cio. ꝑ Decẽ. c. Plin. ut uidimus ſex tãtũmõ fuiſſe dicit. ꝑ Nũmũ: Pro nũmoꝝ. ꝑ Sermões obliti pyr. Sermões iq̄t craſſi atq; domitii pœnitus obliti eẽ uidebanẽ illius ueteris parſimõiæ q̄ bello pũico tarẽtinoq; uiguit ĩ urbe romana: iãq; aiuꝫ adiecerãt: ad illã p̄nicioſã luxuriam aſiaticã rõani. Iãq; trãſmarinoꝝ ſtipẽdioꝝ. Vt Philip. Antiochi Mithridatis.

ASCẽſius

Sed q̃d. i. ad q̃d ego loquor ulterius. i. pſiſto loq: de fœminis: q̄s ĩbecillitas. i. fragilitas mẽtis: & affectatio grauioꝝ opeꝝ negata: & iõ maior: qa nitimur i uetitũ hortaẽ cõuertere aut cõferre oẽ ſtudiũ. i. oẽm operã ad curioſiorẽ cultũ ſui: cũ uideã uiros tpoꝝ ſupioꝝ & priſcoꝝ: excellẽtis: & i. ſimĩ nois & aĩ ꝓlapſos. i. ꝑ lapſũ decliaſſe i hoc diuerticulũ. i. i hãc digreſſionẽ ad luxuriã: ignotũ. i. ignoratã priſcæ. i. antiq̄ cõtinẽtiæ. i. uiris cõtinẽtibus i priſco tpe: & id pateat iurgio. i. cõtẽtiõe aut cõuitio ipoꝝ: ut ſequẽtiũ Dõitii & Craſ. ꝑ Cne⁹ Do. obiecit Lucio craſſo collegæ ſuo. ſ. i cẽſura: altercatiõe orta. ſ. iter eos: q̄ hẽret i porticu dom⁹ colũnas hymettias. i. atticas ex hymetto mõte atticæ r̃giõis ubi ẽ optimũ mel naſciẽ: quẽ. ſ. Dõitiũ: quũ craſſus iterrogaret cõtiuo q̄ti ip̃e æſtiaret domũ ſuã. ſ. Dõitii: atq; ut. i. poſtq̄ Dõ. r̃ndit ſexagies ſeſtertio. i. ſexagita ſeſtertiis. Ergo iq̄t Craſ. ſi ip̃e. i. ego: ſuccidero ĩde. i. de domo & ꝓxio loco ad illã ptinẽte: decẽ arbuſculas. i. puas arbores: quo. i. q̄to mioris æſtimas eã. ſ. domũ tuã foreẽ (Sic melior ẽ lectio q̄ ut legaẽ: aut quo ergo eã miore fœnoẽ: aut miore foro æſtias) Dom. iq̄t. i. reſpondit: ſeſtertio tricies. i. xxx. ſeſtertiis. q. d. dimidio ei⁹. Tũc craſſus ſupple ait (q̃d tñ ſcribẽdũ nõ eſt) igit uter ſup. noſtrũ ẽ luxurioſior egone q emi colũnas decẽ. (Pli. tñ ſex dicit) cẽtũ milib⁹ nũmũ: hoc ẽ nũmoꝝ (ſꝫ cũ nũerali apta ẽ ſyncopa i noib⁹ ſcdæ nõ neutri gñis) an tu q umbrã decẽ arbuſculaꝝ cõpẽſas ſũma ſeſtertiũ tricies (qa nõ uẽuſte diceret trigita ſeſtertioꝝ qa cũ nũerali: ut dixi: aptior ẽ ſyncopa. nec trigita ſeſtertiũ: qa neutra ſingulari nõ carẽtia ſyncopã ne cũ ſingulari coĩcidãt refugiũt: dixit ſeſtertii ſicut ſeſtertio. Sãe hũc textũ i multis mẽdoſũ iuẽi & uarie legi: uñ Oliue. ſeq̄ntẽ pticulã legit Sermões obliti: ubi alii legũt ſermonẽ ut ſit) o ſup. ſermonẽ. ſ. duoꝝ cẽſoꝝ: oblitũ pyrrhi: & imemorẽ Hãnibalis. i. quẽ pyrrhus & Hãnibal de frugalitate romana habuerunt (dixit. n. pyrrhus cũ mũerib⁹ ſuis locũ romæ nõ eẽ cognouit: ei⁹ capiũdæ ſpem nullã reliq̄ eẽ: & hãnibal priuſq̄ luxu capeñẽ Rõanos capi nõ poſſe) & oſcitãtẽ iã. i. negligẽtẽ factũ: hoc ẽ uiroꝝ factoꝝ negligẽtiũ abũdãtia ſtipendiorũ trãſmarinorum: ut Philippi: Antiochi: Mithridatis & aliorũ regũ uictorum præda conquiſitorum.

OLI. ℭAugustiorem ritum: Venerabilius exemplum utpote a maioribus traditũ. ⁋ Introduxerunt: Ac si diceret eos romanæ luxuriæ primos auctores fuisse posteros uero horum exemplo multo luxuriosiores factos: maluerũt ergo luxuriæ principium introducere q̃ maiorum continentiam retinere: q̧ Metelli probat exemplo.

Metelli pii i hispania luxuria

Vid.n.sibi uoluit: De luxuria Metelli pii Macro.cõuiuioꝶ lib.i.cũ Salustii testimonio meminit: hic a maiorũ disciplina tantopere declinauit in hispania bello sertoriano: quo sibi cũ hoste fortissimo & callidissimo dimicãdũ erat: ut multa luxuria se exercituq; corrũpi patereť: nã quocunq; diuertisset diuini sibi reddebanť honores: tecta regio struebanť apparatu cõuiuia multis uariisq; ludis celebrabanť. capiti aureæ coronæ ĩponebãtur. Et hæc sibi fieri passus est nõ i luxuriosa puincia ubi hostes eẽnt ibelles: sed i ip̃a hispania bellicosissima puincia: eũ p̃sertim rẽ hẽret cũ acerrimo astutissimoq; hoste Sertorio: q tũc maxime timẽdus fuerat. Sed oblitus tunc est disciplinæ paternæ Metellus. ⁋ Quid sibi uoluit. q.d. nihil aliud q̃ ut a se ĩchoatã lauticiã posteris relinqret: & a maioribus acceptã cõtinẽtiã omitteret.

Attalica Aulæa ⁋ Attalicis aulæis: q̃ primũ i aula regis attali iuenta fuerũt. ⁋ Immãi: Immẽsis & sumptuosis. ⁋ Palmata teste: Alia lauticia in cõuiuiis triũphali ueste utebať. ⁋ Palmata: triumphali: qua impatores uictoria potiri triũphare cõsueuerãt. ⁋ Demissasq; lacunaribus: aliud genus luxuriæ q̧ e laqaribus aureæ coronæ ueluti cælitus demisse capiti eius reponebanť. ⁋ Et ubi ista nõ in græcia: Est q̃si qdam exageratio luxuriæ Metelli: q nõ in puincia luxuriosa ut græcia aut Asia: sed in hispãia bellis assueta laboriosaq; puincia: ubi Sertorius eẽt iperator acerrimus: q plures romanos exercitus pfligasset. ⁋ Non in græcia neq; in asia: Quæ puiciæ deliciis abũdãtes: milites habent molles & ibelles: & ibi feroces militũ aĩ seueritasq; romana corrũpi facile poterat. ⁋ Patris sui: Metelli numidici: q Iugurthã numidiæ regẽ bello sæpius supauerat.

& quãto tñ ĩsequẽtiũ seculoꝶ ædificiis & nemoribus augustiorẽ ritũ ĩtroduxerũt. Atq; inchoatam a se lauticiam posteris relinquere: quam a maioribus acceptam continentiam retinere m aluerunt.

ℭDe Metello Pio.

Vid.n.sibi uoluit priceps suoꝶ tẽpoꝶ Metellus Pius tũc: cũ i Hispãia aduẽtus suos ab hospitibus aris: & thure excipi patiebatur? quũ attalicis aulæis cõtectos parietes læto aĩo ĩtuebať? cũ ĩmanibus epulis apparatissimos ĩterponi ludos sinebať? cũ palmata ueste cõuiuia celebrabať? demissasq; lacũaribus aureas corõas uelut cœlesti capite recipiebať? & ubi istať ñ i Græcia: neq; i Asia: q̃rum luxuria seueritas ip̃a corrũpi poterat. Sed i horrida: & bellicosa puĩcia: cũ p̃serti acerrim⁹ hostis Sertori⁹ Rõanoꝶ exercituũ oculos lusitãis telis perstringeret. adeo patris illi sui numidica castra exciderant. patet igitur q̃ celeri transitu luxuria affluxerit. Nam cuius adolescẽtia priscos mores uidit: senectus nouos orsa est.

⁋ Exciderãt. s. aĩo: hoc est excesserãt mẽte. ⁋ Patet hinc: Ex hoc inqt ĩtelligere possumus: q̃ celeriter luxuria romanos incesserit. Quod qui adolescens maiorum continentia uixerat senior factus luxuriam didicerit. ⁋ Priscos mores: Continẽtes maiorum mores: uiderat autem in patre. Priscos illos & pbatissimos mores. ⁋ Nouos: Luxuriosos & pditos: ac si diceret iusitatos. ⁋ Orsa est: Incœpit qa prius ipse in hispãia luxuriose uiuere cœpit.

ASCẽsius ℭEt tamẽ quanto augustiorem. i. auctiorẽ ritũ. i. morẽ confirmatũ introduxerũt. s. dicti amatores luxuriæ: ædificiis atq; nemoribus: idest locis amœnis uoluptatis gratia comparatis: sæculorum insequentium q̃si dicat multo. Quia licet ipsi multum a maioribus suis discesserunt: multo plus minores eorum ipsos in luxu superarũt. Nam luxuria deinceps maxima cepit incremẽtã. Atq; Ipsi maluerunt relinquere posteris lautitiam: idest luxuriosam munditiam & apparatum cœnarum inchoatam a se: q̃ retinere continentiam: idest cohibitionem luxuriæ: per sobrietatem & parsimoniam acceptam a maioribus: idest p̃cessoribus suis. ⁋ Quid enim Metellus pius princeps suorũ tẽporũ uoluit sibi tũc: eũ patiebať aduẽtus suos excipi in hispania ab hospitibus aris & thure: quomõ dii excipi deberẽt? Cũ. i. qñ intuebať læto animo parietes cõtectos auleis attalicis. i. cõpertis primum in aula Attali regis: sunt ãt q̃ uulgo tapeta dicunť: cũ tapeta potius substernanť: aulea suspẽdanť: cũ sinebat. i. permittebat: ludos apparatissimos interponi epulis ĩmanibus. i. sumptuosissimis: cũ. i. q̃do celebrabat cõuiuia sup. in ueste palmata. i. triũphali a palma dicta: & cũ sup. recipiebat coronas aureas demissas lacunaribus. i. de summo cameræ: desup incrustatæ integumẽtis inauratis: uelut capite cælesti. i. diuino: cui cælitus missæ imponi deberẽt coronæ. Et ubi sup. faciebat & tolerabat fieri metellus istať nõ in græcia neq; in Asia: quarũ. s. regionũ luxuria (qa tunc maxima erat) ipsa seueritas: ne dũ seueri poterant corrumpi: sed in puincia horrida & bellicosa. s. Hispania: p̃sertim cũ Sertorius hostis acerrimus pstringeret oculos exercituũ romanorum telis Lusitanis. i. lusitanorũ populorũ affiniũ: adeo. i. intantũ: exciderũt illi. i. ab eius memoria: castra numidica patris sui. i. q̃ pater suus seuerissime rexerat & instituerat in Numidia contra Iugurtham: quia primus correcta disciplina militari iugurtã sibi diffidere coegit: & ad uerã deditionem animum applicare: quãuis marii factiõe uictoria summa q̃ pene in manibus habebat ad marium translata est. Patet igitur quã: idest quantum celeri transitu luxuria affluxerit. Nam cuius: scilicet metelli pii adolescentia uidit mores priscos: idest antiquos: & prioris sæculi: sub patre: scilicet senectus sup. eius orsa est: idest inchoauit nouos: scilicet mores.

THE. ℭDemissaq; lacunaribus: Salustius histori. ii. de metelli conuiuio Tranlenã ait dimissum uictoriæ simulachrũ cum machinato strepitu coronam capiti imponebat. ⁋ Noctes: matronarũ &c. Hoc & M. Tullius ad Acticũ lib. primo per hæc. O dii boni rem perditam: etiam noctes certarum mulierum atq; adolescentulorum nobilium productiones nonnullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt.

Onſimilis mutatio: Curio ad quẽ Ci. priores ſecũdi li. epiſtolas ſcribi. tri. plæ. pricipio diſſenſiõis cæ OLI.
ſaris atq; Põpeii patrẽ auũq; habuit oratores ægregios & cõtinctiſſimos uiros: cui patrẽ clariſſimum Curio
ſui laudibus oium fortunã ſupatuꝶ fuiſſe dixit cicero: ſi ei cõtigiſſet: ut hũc curionẽ filium ante ui nis lu-
deret q̃ a uita diſcederet ipſe uero tribu. plæ. factus cæſaris actionibus: cuius eẽt inimiciſſimus prio xuria
reſiſtere cœpit: deĩde cũ luxurioſe uiuẽdo æris alieni plurimũ cõtraxiſſet: illi facile cõciliatus eſt: & teſte Appia
no pudicitiã nõ ſatis honeſtã habuiſſe credit. Nã adoleſcẽtes eius domũ frequẽtabãt mũeribus illecti cũ cæſa

ℭ De Curionibus.

Onſimilis mutatio ĩ domo Curionũ extitit. Siqdẽ forũ noſtrũ: & pris grauiſſimũ ſupciliũ & filiũ ſexcẽties ſeſtertiũ æris aliẽi aſpexit cõtractũ famoſa iniuria nobiliũ iuuenũ. Ita q eodẽ tpe: & ĩ iiſdẽ pẽatibus diuerſa ſecula habitarũt: frugaliſſimum alterũ. Alterum nequiſſimum.

ℭ De Publio Clodio.

Vblii ãt Clodii iudiciũ quãta luxuria: & libidĩe abũdauit? ĩ quo ut euidẽter ĩcœſti crimine nocens reus abſolueret: noctes matronaꝶ & adoleſcẽtiũ nobiliũ magna ſũma emptæ mercedis loco iudicibus erogatæ ſunt. quo in flagitio tã tetro: tãq; multiplici neſcias primũ quẽ deteſtere: an q iſtud corruptelæ gẽus excogitauit? an q pudicitiã ſequeſtrem piurii fieri paſſi ſunt? an qui religionẽ ſtupro permutarunt?

ℭ De Gemello Tribunitio.

Eque flagitioſum illud conuiuium: quod Gemellus Tribunitius uiator

re quoq; paꝶ pudice uixiſſe exiſtimat. ⁋ Forũ noſtrũ: ciue romãi cõtinẽs ꝓ cõtẽto. ⁋ Grauiſſimũ ſupciliũ: rigidiſſimã ſeueritatẽ. ⁋ Et filii. ſ. curiõis tribuni plæ. iter initia belli ciuilis: qđ iter cæſarẽ & põpeiũ geſtũ ẽ. ⁋ Cõtractũ famoſa iniuria: Vt ſuæ libidini ſatiſſaceret: adoleſcẽteſq; mũeribus & p̃cio corrũperet: qb⁹ abuteret. Nã hõeſtis uerbis rẽ turpiſſimã inuit. ⁋ Frugaliſſimũ alteꝶ: propter patrẽ quẽ cõtinentiſſimũ fuiſſe conſtat. ⁋ Neqſſimũ: peſſimum pp filium qui turpiter uixit.

Vblii ãt clodii. P. Clodiũ deæ floræ ſacra uiolaſſe incœſtiq; reũ factũ eẽ a corruptis iudicibus abſolutũ dixius ĩ ca. de teſtibus & alio loco: qũo uero corruptio illa facta ſit nũc oſtẽdit: nõ tm̃ pecũia ꝗ tolerabilius fuiſſet: ſed pdita luxuria: qđ turpius fuit: nã mřonas: ĩgenuas nobileſq; pueros in gẽti p̃cio cõduxit: quos iudicũ libidini ſubiiceret ut. n. cuiuſq; ſtudiũ flagrabat: ſic eius libidini obtẽperabat ut aliis ſcorta: aliis pecuniã p̃beret: dũmõ ſibi obnoxios redderet a qbus abſolueret: neq; ſũptui neq; modeſtiæ ſuæ pceř. ⁋ Luxuria & libidine: Luxuria ĩ actu libido ĩ cupiditate: nã conſtat luxurioſiſſimũ fuiſſe q ẽt incæſtũ cõmiſerit. ⁋ Noctes: cõcubitus & adulteria: q nocte cõmittunt. ⁋ Erogatæ: exhibitæ & datæ: nã iudicibus mřieꝶ & pueroꝶ copiã fecit. ⁋ Quo ĩ fla. tã tetro: Si clodiũ inqt huius facinoris auctorẽ: ſi matronas & pueros flagitii mediatores: ſi iudices ægratis uiolatores ĩ collationẽ adduxeris: q nã coꝶ maiori ſint deteſtatiõe digni nõ facile ĩueneris. ⁋ Tã tetro: tã turpi & horrẽdo. ⁋ Tãq; multi. qa multis modis peccat p clodiũ: p mřonas: p pueros & iudices. ⁋ Qui iſt. c. g. ſ. clodius q nouũ corruptiõis gẽus ĩuẽit: quo iudices corrũpet. ⁋ An q pu. ſu. mřonæ ac pueri. q tãtæ obſcẽitati ſubiecti uoluerũt ſuã pudicitiã piuri mediatricẽ eẽ: & maſculino gñe uſus ẽ: qa ſp p̃põderat. ⁋ Seqſtrẽ: mediatricẽ piurii qa cõcubitus illicã fuere: ut peierarẽt iudices ĩ abſoluẽdo clodio nocẽtiſſimo & turpiſſimo hoie. ⁋ An q religionẽ iudices: qui contempto ſacramento: quo adacti iurauerant: ſe iuſtitiam & æquitatem ſeruaturos uiolarunt iuſtitiam. ⁋ Religionem: iuſtitiam quæ uiolari non poteſt ſine deorum contemptu.

Clodii incaſtus

Sequeſtris piurii

Aeq; flagitioſũ. nõ minus ſe geſſit obſcœne: ĩ parãdo cõſulibus tribũiſq; cõuiuio Gemellus: q̃ ĩ corrũpẽdo iudicio clodius. ſic. n. deteſtãdũ Metello Scipiõiq; cõſ. ac tribũo plæ. cõuiuiũ ſceleratiſſim⁹ iſte uiator parauit ſũma obſcẽitate refertũ: & Romãæ ciuitati erubeſcẽdũ: ſicut ille iudiciũ p ſũmã turpitudinẽ luxuriãq; corrupit. ⁋ Aeq; flagitioſum: ſimiliter ſceleratũ & oi rephẽſiõe digniſſimũ. ⁋ Tribũitius uiator: miniſter tribunoꝶ: q ex agris ſenatores ĩ curiã accire cõſueuerat: nã a uia uiatores ſunt appellati.

Viator tribũiti⁹

ℭ Conſimilis mutatio. ſ. morũ extitit in domo curionum: ciuiũ illoꝶ Romanoꝶ patris & filii. Siqdẽ. i. qm̃ foꝶ noſtrum. ſ. Romanũ: aſpexit & i. ſimul: grauiſſimũ ſupciliũ patris. i. maioris curionis: qui ſeuere & multum caſte uixit: & ſeſtertiũ ſexcẽties: hoc eſt ſexcẽta ſeſtertia. i. mille qngẽtas libras: æris aliẽi. i. debiti: filii. i. iunioris cõtractũ iniuria famoſa. i. turpitudine iuuenũ nobiliũ. i. q̃ iuuenes nobiles per ſummã iniuriã ſibi & ſuis illatam amore æris admiſerãt. Itaq. i. & ita: diuerſa ſæcula. i. mores aut iſtituta diuerſoꝶ ſæculoꝶ: habitauerunt eodem tpe: & in eiſdẽ penatibus: alteꝶ frugaliſſimum: quod erat in patre: alteꝶ. ſ. ſæculũ: neqſſimũ. i. luxurioſiſſimum copertũ in filio. ⁋ Publii. Autem. i. ſed: iudiciũ publiũ clodii. ſ. quo inceſti abſolutus eſt: q̃ta luxuria. i. prauo actu & libidine. i. praua uolũtate iudicum abũdauit? q. d. maxima in quo. ſ. iudicio ut reus. ſ. clodius nocẽs euidẽter crimine incœſti cõmiſſi in tẽplo deæ floræ: noctes. i. cõcubitus matronaꝶ & adoleſcẽtiũ nobiliũ emptæ. ſ. a clodio magna ſumma. ſ. pecuniæ ſunt erogatæ. i. impenſæ iudicibus loco mercedis: tã iniq iudicii. In quo flagitio tã tetro. i. turpi & horrendo: & tã multiplici multos iplicãte: neſcias. i. merito dubites: quem deteſtere. i. debeas deteſtari primũ: an. ſ. clodiũ q excogitauit iſtud genus corruptelæ: an ſup. matrõas & iuuenes nobiles: q paſſi ſunt pudicitiã ſuã fieri ſequeſtrẽ. i. mediatricẽ & cõciliatricẽ piurii. ſ. iudiciũ q iurati qđ iuſtũ eẽt dicere: quẽ nocẽtẽ ſciuerũt abſoluerũt: an. ſ. iudices q pmutarunt religionẽ. i. obſeruationẽ iuriſiurandi: ſtupro. i. qui ꝓpter ſtuprũ dereliquerunt iuſtitiam. ⁋ Aeque flagitioſum ſup. fuit illud conuiuium quod Gemellus uiator: ideſt miniſter tribunitius: ideſt qui a tribunis miſſus aut compræhendebat aut in ius uocabat ad quos miſſus erat.

ASCẽſius

OLI. ℭIngẽui san. Ná i libera domo natus erat & ipe igẽnus: sed ad seruilẽ se fortuná redegerat uiatoris officiũ exercẽdo: qđ deforme sp fuit atq; seruile. ℣ Deformis of. i. Viatoris illiberalis. ℣ Magno: cũ rubore ciuitatis q̃ sũmi mgr̃atus i qbus ipii maiestas cõspicit: tã luxuriosis epulis tãtæq; obscænitati se tradidissent ut nobilissimas matronas: igẽuũq; puer ad explẽdã sui corpis libidinẽ iter epulas pstituẽdos habuerit. i qbus pp dignitatẽ ipiq; maiestatẽ sũma cõtinẽtia eẽ debuerat. ℣ Mutiá. mutii Scæuolæ filiá & Põ. magni uxorẽ: cui post mithridaticá uictoriá Põ. i pr̃iá rediẽs misit libellũ diuortii: q̃ eá hẽret adulterii noie suspectá. ℣ Fuluiá: fuluii flacci filiá: q pri mo clodio deide. M. Antõio nupsit. ℣ Prosapiæ. c. mulieres & puerę appellat corpa antiq̃ familiæ: ná psapire ẽ pcul spargere: uñ psapia antiq̃ familia q i lõgũ gẽus spargit. ℣ Ludibrio: cõtẽptui: & ludificationi. ℣ Nõ. c. nõ freq̃ntãdas. ℣ Sed ui. pũiẽdas pp intolerabilem ignominiosamq; libidinẽ.

Catilinæ luxuria — PRæcipue uero Catilinæ. Salu. bello catilinario de scelerata Catili. luxuria: p ditaq; libidine: iá primũ inqt Catilina adolescẽs multa nefanda stupra fecerat cũ uirgie nobili cũ sacerdote de. x uestæ & alia huiuscemodi cõtra ius fasq; postrẽo captus amore Aureliæ Orestillæ: cui9 pter formá nihil unq̃ laudauit bõus: q̃ ea nubere illi dubitabat: timens priuignũ adultũ ætate: credit p certo necato filio uacuá domũ scelestis nuptiis fecisse. ℣ Maritalẽ. f. Tã ppe illá post filii mortẽ duxit uxorẽ ut ex medio rogo filii facẽ: eius cõiugii accẽdisse uideat. ℣ Nouæ. m. nouæ spõsæ & affectatæ dixit maritæ. ℣ Eodẽ. d. a. qa nõ aliter i pr̃iá ipius fuerat q̃ i i filiũ: qppe q̃ scelerata cõiuratiõe pdere moliebat̃ ni Ci. tũ cõsulis sapiẽtia restitisset nota ẽ historia.

Cápana luxuria — AT cáp. lu. post cánẽsem cladẽs satis cõstat capuá tũ luxuriátẽ lõga fœlicitate ac idulgẽtia fortũæ: & maxie iter corrupa oia licẽtia plæbis sine mõ libertatẽ exercẽtis: ad Hán. cũ Ro. isultatiõe d̃fecisse: ad q̃ cũ appetẽte hyeme Hán. exercitũ i hibernia de disset: ptẽq; hyemis maiorẽ illic in tectis habuisset: aduersus oia mala diu sæpeq; durãtẽ: bõis in

ingenui sanguinis: sed officii itra seruilẽ habitũ deformis: Metello & Scipiõi Cõsulibus: ac tribunis plebis: magno cũ rubore ciuitatis cõparauit. lupanari. n. domi suæ istituto: Mutiá & Fuluiá tũ a patre: tũ a uiro utranq; iclytá: & nobilẽ puerũ Saturninum in eo pstituit. probrosa sapientiæ corpora ludibrio temulẽtæ libidinis futura. epulas Cõsulibus & Tribũis nõ celebrádas: sed uĩdicãdas.

ℭDe Catilina.

VErũ p̃cipue Catilinæ libido scelesta. nam Vesano amore Aureliæ Orestillæ corruptus: cũ unũ ipedimentũ uideret: quo minus nuptiis iter se iungerent̃: filiũ suũ: quẽ & solũ: & ætate iá puberẽ habebat: ueneno sustulit: protinusq; ex rogo eius maritalẽ facem accendit: ac nouæ maritæ orbitatẽ suá loco mũeris erogauit. eodẽ deide aĩo ciuẽ: quo patrẽ egerat: filiũ pariter manibus: & nefarie attentatæ patriæ pœnas dedit.

ℭDe Annibale.

AT cãpana luxuria: perq̃ utilis ciuitati nostræ fuit. Inuictũ enim armis Annibalem

exptũ atq; isuetũ militẽ hac una hibernatiõe pdidit: ná quẽ nulla uis mali uicerat nimia bõa & imodicæ uoluptates pdidere & eo ipẽsius quo se auidius ex isolẽtia i eas imerserát. Sõnus. n. & uinũ & epulæ & scorta lineaq; & ociũ cõsuetudie idies: blãdius ita eneruarũt corpa aiosq;: ut magis deide uictoriæ p̃teritæ eos: q̃ p̃sentes tutarent̃ uires: malusq; id peccatũ ducis apud pitos artiũ militariũ habet̃: q̃ q̃ nõ ex cánẽsi acie ptinus ad ui bẽ Romaná duxisset. illa. n. cũctatio distulisse mõ uictoriá uideri potuit: hic error uires ademisse ad uicẽdũ. Itaq; uelut si cũ alio exercitu a capua exiret: nihil usq̃ pristinæ displiæ tenuit: ná & redierũt pleriq; scortis iplicititi: & ubi primũ sub pellib9 hr̃i cœpti sũt: uiaq; & alius labor militaris excepit: tyronũ mõ corpibus aĩsq; deficiebant: & deide poẽ æstiuoꝝ ips magna ps sine cõmeatib9 ab signis dilabebát̃: neq; aliæ latebræ q̃ capua d̃sertorib9 erát. Seneca ad luciliũ epla. L. Q. ũo qsq; põt: de hac luxuria cápana una hiberna iqt Hánib. soluerũt: & idomitũ illũ niuib9 atq; alpib9 uiꝝ eneruauer̃ cápaiæ fomẽta: armis uicti9 uitiis uicti9: ná paulo supra d̃ locis illis uoluptuosis ita tradit: queadmodũ iter tortores hitar̃ noli: sic nec iter popinas qđ ẽ uidet̃ ebrios p littora errátes: & comessatiões nauigátiũ: & simphõiaꝝ cãtib9 strepẽtes lac9 & alia q̃ uelut soluta legib9 luxuria nõ tm̃ peccat: s; publicat.

ASCẽsius — ℭSanguinis ing nui. i. liberi: sed officii. i. exercitii de formis intra hitũ seruilẽ. i. ẽt si seruus eẽt: & ita nõ itelligit de officio uiatorio sed lenonio erat. n. leno & pstitutor pueroꝝ & matronaꝝ quo nullũ turpius cõparauit Metello & Scipioni cõsulibus ac tribunis plebis cũ magno rubore ciuitatis. s. q̃ summi magistratus sibi tale cõuiuium parari passi eẽnt. n. i. qa lupanari. i. pstibulo istituto domi suæ. s. Gemelli: pstituit i eo. i. ad libidinẽ explẽdá cõuiuis obiecit: Mutiá. s. Scæuolæ filiá & Fuluiá Ful. Flacci filiá: utráq; inclytá tũ a patre tũ a uiro qa Mutia Põp. magno nupserat & Fuluia Clodio & Marco An. & Saturninũ pueꝝ nobilẽ: qa patriciũ. O sup. corpora psapiæ. i. antiquæ & ita nobilis pgeniei: pbrosa. i. plena probri & dedecoris futura ludibrio libidinis temulentæ: quod dicit in eos cũ iá consenserant ad stupra: aut postq̃ admiserát: quia uiolata semel a magnis pudicicia postea facillime cuius obiicitur. & sup. O epulas non celebrandas consulibus & tribunis qui tunc in conuiuio erant: sed uindicádas. s. merito ab eis; unde non intelligo eosdẽ tribunos qui & cõsules erát. ℣ Præcipue &c. Vero. i. sed libido Catilinæ uiri nobilis & ciuis Romani de quo Salustii extat opus: sup. fuit scelesta. i. scelere ingnata p̃cipue: ná corruptus aut correptus uesano amore Aureliæ Orestillæ. mulieris formosæ sed famosæ: cũ uideret unũ ipedimẽtũ quo minus. i. ut non iungerentur inter se nuptiis uidelicet filium suum hoc est Catilinæ: quẽ habuit & solũ & puberẽ ætate: sustulit sup. eũ. i. clá de medio uiuẽtiũ tulit: hoc est necauit eum ueneno: & accẽdit protinus ex rogo eius. s. filii interempti facem maritalem. i. tedá quæ inubẽtibus præferri solebat: hoc est tam cito postea eá duxit

ut facē potuisset ex rogo filii accēdere;ac erogauit.i.imptiuit nouæ maritæ.i.uxori sed affectanter maritæ dicit: orbitate suā.i.carētiā ,plis loco mūeris:qđ uxor a marito accipe solebat cū dotē nūerasset:gerēs sup.se: deinde eodē aīo ciuē.i.aīatus sic in patriā cuius erat ciuis:quo egerat patrē:quia sicut filiū perdidit ita patriam perdere moliebatˀ cōiuratiōe facta q̄ Cice.detexit dedit pœnas.i.iusta supplicia luit pariter māibus.i.umbris aut religis spiritus filiis.s.iterēpti & patriæ attēratæ nefarie.i.p summū nefas.Est.n.aduerbiū.⁊ At: idest sed luxuria cāpana in q̄ elanguit uirtus Hannibalis:fuit pq̄.i.ualde utilis ciuitati nostræ.i.romanæ. Enim.i.quia ipsa complexa.

illecebris suis cōplexa:uīcēdū romāo militi tribuit. Illa uigilantissimū ducē: illa exercitū acerrimū dapibus largis: abūdāti uino : unguētorū fragrātia: ueneris usu lasciuiore ad somnū: & delitias euocauit.ac tū demū fracta & cōtusa pūica feritas est.cū Seplasia ei:& Albana:castra eē cœperūt.Quid ergo his uitiis fœdius? Quid ēt dānosius? qbus Virtus atteritˀ:uictoriæ lāguescūt: sopita gloria in infamiam conuertitˀ: animiq; pariter & corporis uires expugnantur. adeo ut nescias ab hostibus ne: an ab illis capi perniciosius habendum sit.

De Volsiniensibus

Væ ēt Volsiniēsiū ut bē grauib⁹:& erubescēdis cladib⁹ iplicarūt.erat opulēta. erat morib⁹: & legibus ornata.Etruriæ caput habebatur.sed postq̄ luxuria prolapsa est in profundum iniuriarum: & turpitudinis decidit.ut seruorum se insolentissimæ dominationi subiiceret.q primū admodū pauci senatoriū ordinē itrare ausi:

Illecebris suis cōplexa: Quæ suis uoluptatib⁹ qbus abūdat:Hānibalē cōprǣhēdit:nā capua ,p na sp ciuitas i luxuriā fuit:nō ingenio⁊ mō uitio: sed affluēti copia uoluptatū:& illecebris oīs amenitatis maritimæ terrestrisq;: & tūc licētia tātope lasciuiebat:ut nec libidini:nec sumptibus mod⁹ eēt:qđ Liuius Hānibali capuæ.Q.u.Curtius Alexādro Babilōiæ accidisse dicit.⁊ Fragrātia: Odore:est.n.substantiuū.⁊ Fracta & cōtusa feritas:Vt facile deide uinci potuerit.q ad id tp̄s fuerat inuicta & idomita:prius āt Marcellus illā uinci posse docuit apud nolā.ubi Hāniba. exercitū fudit atq; fugauit.⁊ Tū seplasia.Alii hn̄t selapsa:ē āt platea capuæ:sic appellata:in q̄ Myropolæ hoc ē unguētarii soliti sunt negociari:Cuius Cice.meminit in ōrone cōtra.C.Pisonē:ubi de lege agraria disputat:& testimōio Ci.seplasia dicta est q̄uis selapsia dicat a Valerio sed id fortasse factū ē errore uel iperitia librariorū.⁊ Albana castra; Mollia & effœmiata:cōstat.n.alba nos fuisse molliores: & albæ magnus fuit usus unguētorū:ergo castra pœno⁊ facta sunt albana.⁊ Quid his ergo uitiis fœdi.Cōcludit hāc particulā:ostēdēs nihil inueniri posse turpius:nihil pniciosius luxuria atq; libidine qbus uirtutes nō offuscanˀ mō:sed penitus tollunˀ.⁊ Sopita gloria:Per hæc uitia oīs re⁊ gesta,rū gloria parta extinguiˀ:ifamia accēdiˀ:icōmoda & mala multa subsequunˀ.⁊ Adeo ut nescias Ab hostibus capi turpe est:sed a uoluptatibus & luxuria multo fœdius ac etiam perniciosius. OLI. Fragrātia Seplasia capuæ Albana castra

Væ & uolsinēsiū.L.Florus lib.i.postremi italicorū in fide māsere:Volsini opulētissimi hetrusco⁊ iplorantes opē aduersus seruos quōdā suos:qui libertatē a dominis datā in ipsos erexerāt:trāslataq; in se rep.dominabanˀ:sed hi quoq; duce Fabio gurgite pœnas dederūt:nam uolsini quo ad ciuitatis leges iuraq; seruarunt:parsimoniæ & frugalitati operam dederunt : hetruriæ pricipatum facile obtinuerūt:postq̄ uero luxuriæ atq; libidini obnoxii facti sunt sensim labente disciplina:ueteris modestiæ non solū imperiū sed etiā libertatē amiserunt & qđ fœdius est in seruorū suorū potestatē superbissimāq; dominationē inciderūt a qbus ea passi sunt:q̄ uix in ipsis seruis toleranda forent:Sed a senatu duce Fabio liberati sunt.⁊ Hetruriæ caput. Tria capita Hetruriæ antiqui esse uoluerunt:Aretium:Perusium:& Volsinum. Volsiniensiū luxuria

Suis illecebris.i.oblectamētis:Hānibalē.s.pœno⁊ ducē iuictū armis:tribuit sup.eū uincēdū militi Romano ut apud Nolā & postea i aphrica illuc reuocatū:Illa.s.luxuria cāpana euocauit dapibus largis:uino abūdāti fragrātia.i.odoriferētia:unguēto⁊:usu ueneris.i.coitus lasciuiore.i.q̄ natura reqrat:ducē uigilātissimū.s.prius utpote hānibalē & exercitū.s.eius acerrimū.s.prius:ad sōnū & delitias:ac feritas punica est fracta & cōuicta tū demū:cū castra cœperūt eē ei Seplasia & albana.i.unguētata & meretricio ueneno ibuta i Seplasia & Albana regionibus capuæ urbis.qđ potius dicā q̄ ut de albæ ciuitatis luxu itelligā.Nā plateæ & portæ denominari solent aut ab inqlinis.alterius urbis aut ꝙ ea ad eā urbē iter fiat.Ego cū sic elāguerit dux talis cū tali exercitu:qd sup.ē fœdius his uiciis.s.luxuriæ & libidine? Quid ēt dānosius.q.d.nihil utpote qbus uirtus atteritˀ.i.absumitˀ paulatī: uictoriæ elāguescūt.i.tepescēdo peūt:& gloria sopita.i.coopta ut ignis sopitˀ cineribus cōuertitˀ i ifamiā:& uires aī pariter & corpis expugnanˀ.i.uincunˀ:adeo.i.in tm̄ ut nescias an habēdū.i.cēsendū sit pniciosius capi ab hostibus an ab illis.s.dictis uitiis.⁊ Quæ.s.uitia dicta hoc ē luxuria & libido iplicauerūt ēt urbē uolsciniēsem q sūt populi hetruriæ cladibus grauibus & erubescendis.i.turpibus tā in se q̄ in origine sua Sup. ea aut eorū urbs erat opulēta:erat ornata moribus & legibus habebatˀ.i.æstimabatˀ caput hetruriæ: sed postq̄ ,plapsa est luxuria.i.p luxuriam ipsa decidit in ,pfundū iniuriarū & turpitudinis.i.facta est obnoxia omni iniuriæ & turpitudini : ita sup.ut subiiceret se dominationi:idest tyrannidi seruorum:scilicet suorum insolentissimæ: idest superbissimæ & intolerabilissimæ:quia nihil impotentius aut insolentius seruo cum regnare cœperit.Qui:scilicet serui ausi primum admodum:idest ualde pauci intrare ordinem senatorium:idest effici senatores. ASCĒsius

Seplasia.de seplasia capuæ Foro.Tullius & i eū Pediāus Ascōius:Pliniusq; & Ausonius.⁊ Albana. Fori quoq; nomē ē æq̄ deliciis abūdātis:ac seplasia.Nā sēsus ē.tū pūica feritas ē cōtusa : qūo Seplasia Albanaq; re⁊ uēaliū Capuæ loc a cœpūt eē castra.i.ubi Carthaginēses hybernare Capuæ cœperunt : & pro castris ea fora celebrare. THE.

OLI. ℭLege sanxerūt: Lege cōfirmarunt: ut impune qs posset cū uidua cūq; nupta stupra cōmittere. ℣ Ac neq̄ uirgo: Sed hoc multo detestabilius: ut omnis uirginitatis delibatores essent. ℣ Delibassent. Degustassent: ut ipsi priores cū uirgine nupta coirēt, & uirginitatis florem ipsi colligerent.

Ge Xerses: Cic. Tusculanarū q̄stionū lib. v. siue q̄ōne. v. Xerses inq̄t refectus oībus p̄miis donisq; fortunæ: nō eq̄tatu: nō pedestribus copiis: nō nauiū multitudine: nō īfinito pōdere auri cōtētus p̄miū ꝓposuit: q̄ iuenisset nouā uoluptatē q̄ ipse nō fuit cōtētus. nec. n. finē unq̄ iuenit libido. dum igit̄ libidini & uoluptatibus itentus est: eas cū imperio pariter amisit. ℣ Ostētatione eximia. Plurimū ostentabat regias opes suas: sed tātopere luxuria lætabat̄: ut luxuriosis hoībus nouū uoluptatis genus excogitantibus p̄mia daret. ℣ Quāta ruina: Quasi dicat igēti qppe q classē ꝓpe icredibilē: & exercitū inumerosū: qbus Neptūo Iouiq; catenas īponere miabat̄: breui tp̄e cū īpo ꝓpe impio amisit.

Antio chi luxuria

Ntiochus quoq;: Hānibal ī aphrica uictus ad Antiochū in asiā cōfugit: & pacis īpatiens hostē Po. Ro. toto orbe q̄rebat: nec prius destitit: q̄ Antiochū ad bellū aduersus Romāos cōcitauit: antiochus suis opibus & noīe regio fretus nō dubitauit bellum mouere: Itaq; parato exercitu: cuius pars maior aureos clauos crepidis subiectos habebat: argentea uasa ꝓ flictilibus ad usum culinæ: mītaq; alia supflua & luxuriosa gestabat: illū eiusmodi insignibus aureis & argēteis florētē currus quoq; falcatos & elephātos cū turribus: eq̄tatūq; frænis & monilibus ac faleris ꝑfulgētē cū Hānibali ostentasset: q̄siuit ex eo nūq̄d ea satis eēnt Romanis: de uiribus & nūero militū dicēs: tū hānibal utpote callidus īperator satis īq̄t erūt Romāis q̄uis auarissimi sint: illius aurū & ornamēta militū significās hic ergo statī occupatis īsulis græcisq; littoribus bellū ītulit Po. Ro. & tāq̄ uictor ocia luxusq; agitabat: in euboea iuxta euripū positis castris: aureis sericisq; tētoriis: sub ipso freti murmure: cū īter fluēta: tibiis fidibusq; cōcineret: collatis undique q̄uis ꝑ hiemē rosis ne cū aliquo ducū genere agere uideret̄ uirginū puerorūq; delectus hēbat. Talē ergo regē iā luxuria debellatū Po. Ro. prio Attilio Glabriōe cōsule: deinde scipiōe asiatico cū fratre Aphricano legato ducibus facile superauit: hic rex icredibile dictu qbus auxiliis: qbus copiis cōsederat trecētamilia peditū: eq̄tū falcatorūq; curruū nō minor nūerus elephātis ad hoc imēsæ magnitudinis auro: purpura: argēto & suo ebore fulgentibus aciē utriusq; uallauerāt. ℣ Ad us. cu. si ad usū mēsæ habuisset tolerabilius fuisset. ℣ Tabernacula

Sigilla textilia
textilibus sigillis adornata: Tētoria pictis auleis exornata. ℣ Textilibus sigillis: purpureis imaginibus intertextis: uel auleis in qbus erant imagines intextæ: nam signum significat imaginem cuius diminutiuum est sigillū. ℣ Vlla ad uincendum mora: Ornamenta illa potuissent irritare auarum hostem ad pugnam; at uiro forti qui semper pugnæ paratus est nullam moram facere potuisset ad uictoriam: quia non spe prædæ: sed gloriæ consequendæ gratia pugna uir fortis.

& mox uniuersam Rēp. occupauerūt, testamenta ad arbitriū suū scribi iubebāt. cōuiuia: cœtusq; ingenuorum fieri uetabāt. filias dominorū in matrimonium ducebāt. postremo lege sanxerunt. ut stupra sua in uiduis pariter: atq; nuptis īpūita essent: ac neq̄ uirgo īgēuo nuberet: cuius castitatē nō āte ex numero ipsorum aliquis delibasset.

ℭDe Xerxe.

Ge Xerxes opū regiarū ostentatione eximia: eo usq; luxuria gaudēs: ut edicto præmiū ei proponeret: qui nouū uoluptatis genus reperisset: quanta: dum deliciis nimiis capitur: amplissimi iperii ruina euasit?

ℭDe Antiocho rege Syriæ.

Ntiochus quoq; Syriæ rex nihilo cōtemptioris exēpli. cui⁹ cæcā: & amētē luxuriā exercitus imitatus: magna ex p̄te aureos clauos crepidis subiectos habuit: argēteaq; uasa ad usum culinæ cōparauit: & tabernacula textilibus sigillis adornata statuit. auaro poti⁹ hosti p̄da optabilis: quam ulla ad uincendum strenuo mora.

ASCēsius
ℭMox: idest paulo post ut. i. postq̄ occupauerūt uniuersam rem publicam iubebant testamenta scribi ad arbitrium suum uetabāt conuiuia & cœtus: idest congregationes ingenuorum: idest non seruorum fieri: scilicet in urbe nequa conspiratio fieret in eos: ducebant in matrimonium filias dominorum: postremo sanxerunt: idest cōstituerunt tāq̄ rem sanctam lege: ut stupra sua pariter in uiduis atq; in nuptis eēnt impunita: ac nequa uirgo nuberet ingenuo: idest libero & liberis parentibus nato: cuius castitatem aliquis exnumero ipsorum: scilicet seruorum: non delibasset: idest deflorasset ante: idest priusquā ingenuo nuberet. ℣ Age (adhortādi particula) Xerxes scilicet rex persarum omnium opulentissimus gaudens eximia ostentatione opum: idest facultatum & diuitiarum regiarum: eo usq;: idest in tantum luxuria: idest per luxuriam (Nam ut dixi: luxuria non tantum in libidine sed in omni luxu: idest superfluo rerum sumptu est) ut proponeret edicto: idest publico mandato facto præmium ei qui reperisset nouum genus uoluptatis. Quanta: idest o quanta ruina imperii amplissimi euasit idest uix elapsus est dum capitur nimiis deliciis. quasi dicat maxima. ℣ Antiochus quoq; rex syriæ sup. est exēpli nihilo: idest in nullo continentioris: idest minus luxuriosi: hoc est æque luxuriosi. cuius luxuriam cæcam & prō: idest amentem exercitus sup. eius imitatus ex: idest pro magna parte: habuit clauos aureos subiectos crepidis: idest calceamentis suis. & comparauit uasa argentea ad usum culinæ: idest ut dicunt coquinæ: & statuit tabernacula: idest tentoria adornata sigillis: idest paruis signis: textilibus. i. itertextis ex auro & argento: more auleorum sumptuosorum: existens potius præda optabilis hosti auaro: q̄ ulla mora sup. hosti strenuo ad uincendum: idest qui exercitus aptior erat ad inuitandum hostē ueluti ad p̄dā: q̄ ad terrēdū a uictoria nimia mora.

NAm Ptolemæus rex: Hic fuit Ptolemæus euergetes secūdus q teste Stra. li. xvii. phiscō dictus fuit: nā a prio euergete q tertius post Alexā. iperauit ægypto: turpissime oēs uixerūt usq; ad eū Ptolemæū q Pōpeiū iteremit: i quo gēus & ipiū Ptolemæoꝝ q lagidæ dicti sunt euersum peitus: & extictū fuit: hic ergo euergetes secūdus teste Iustio li. xxx. oēs suos crudelitate & luxuria supauit. qppe q regno p parricidiū obtēto ad utriusq; parētis necē fratris quoq; cædē adiūxit: & his reb9 ueluti fœliciter gestis luxuriæ sese tradidit: quē oīs secuta ē regio: q breui tpe militiæ studiis depositis ocio atq; desidia corrupta marcescebat: OLI. Ptolemæi luxuria

De Ptolemæo Rege Aegypti.

IAm Ptolemæus rex accessiōe uitioꝝ suoꝝ uixit. Ideoq; Physcō appellatus ē. cui9 nequitia qd nequs? sororē natu maiorē cōmuni fratri nuptā sibi nubere coegit. postea deide filia eius p ui stuprata ipsam dimisit. ut uacuū locū nuptiis puellæ faceret.

De Populo Aegypti.

COnsentaneus igit regibus suis gētis ægyptiæ populus. q ductu Archelai aduersus Aulū Gabiniū mœnibus urbis egressus: cū castra uallo: atq; fossa cigeret iuberet: uniuersus succlamauit: ut id opus publica pecūia faciēdū locaretur. quapropter deliciis tā enerues ai: spiritū exercitus nostri sustinere non potuerunt.

De Cypriis.

SEd tamen effœminatior multitudo Cypriorum: qui reginas suas mulierum cor-

hic reuolutus in oēm luxū occisa euridice uxore eadēq; sorore sua Agathocleæ meretricis capit illecebris. atq; ira oi magnitudie nois ac maiestatis oblitus noctes i stupris: dies in cōuiuiis cōsumit: addunt istrumēta luxuriæ tympana & tripudia: nec iā spectat rex sed magister neqtiæ neruoꝝ oblectamēta modulat: hæc prio labētis regiæ tacita pestis & occulta mala fuere: deide erescēte licētia: iā nec a parietibus regiæ domus cōtineri meretricis audacia pōt. q̄ pteruiorē sociata eū Agathocle frē ambitiosæ pulchritudinis scorto: quottidiana rgis stupra faciebāt. Accedebat & mr euā thæ qgeminæ sobolis illecebris deuictū regē tenebat: itaq; nō cōtētæ rege iā etiā regnū possident. Iā i pub. uisunt: iā salutant: iā cōtant Agathocles regis lateri iūctus ciuitatē regebat: tribunatus: pfecturas: & ducatus mulieres ordinabāt: nec qsq̄ in regno suo minusq̄ ipe rex poterat: eū iteri relicto qnqnni ex Euridice soror filio morit. Accessio. Augmentum. Phython appellatus. Quasi serpēs hoc est crudelis & imitis. Strabo dicit nō Pphytonē sed Physconē fuisse appellatum.

COnsentāeus: Ptolemæus Auletes ultimæ Cleopatræ regiæ pr: pp itolerāda flagitia ab Alexādrinis eiectus Romā cōfugit & a Pōpeio susceptus senatuiq; cōmēdatus suppliciter petiit ut i regnū restitueret de q̄ re sæpius agitatū ē i senatu multis eā restitutionē expetētibus qa gloriosum eē uideret regē hrē cliētē: nā q eū restituisset eius patronus diceba: q̄re multi eā pricipes sūma ābisiōe deposcebāt iter cæteros lētulus atq; Pōpeius teste. Ci. li. i. epistolaꝝ familiariū. Sed hæc restitutiōs prouicia a Pōpeio magis demādata q̄ a senatu decreta ē Aulo Gabinio q cū regē reduceret. Archelaus quē sibi beronice regia hui9 Ptolemæi filia natu maior: q̄ Alexā. eiecto pre regina cōstituerāt uiꝝ cōiūxerat cū exercitu aduersus eū pfectus ē: & positis extra mœnia castris cū ea fossa & uallo ei gi iuberet effœmiatus populus & luxuria pditus magna uoce succlamauit ut ea pcio faciēda locaret q̄ uoce potuit Archela9 facile itelligere qd cū tali exercitu sibi de uictoria sperādū eēt: ex quo facile euēit ut cū toto exercitu cæderetur regina quoq; interempta fuit & Ptolemæus pater in regnum restitutus: archelai corpus. Marcus Antonius qui tunc sub Gabinio militabat diligenter conquisitum regio funere cremādum honestandumq; curauit ut legitur in uita. M. Antonii. Tam eneruest: Tam effœminati & molles.

SEd tamen effœminatior: Cyprus insula inter alias orbis terrarū isulas famosissima diuitiis semper abundans & luxui plurimū dedita: ut eā ueneri sacrā dicat eē Florus: inter alias delicias illud quoq; seruat q reginæ currus ascensuræ gradus sibi faciāt ex mulierū corporibus quo pedes earū mollius sustētent: qd hoc delicatius qd illius puiciæ uiris turpius: q tā delicato mulieꝝ ipio parere nō recusant qb9 honestior mors eēt q̄ tā luxuriosū ipiū. Effœminatior: Licet itolerabiles sint egyptioꝝ regū libidies: Cyprioꝝ tn̄ mltō itolerabiliores. Multitudo: Bn̄ multitudinē appellauit nō pplū q̄si incōditā fœmiaꝝ turbā. Cypriorum luxuria
Iā (cōtinuatiua particula) Ptolemæus rex. s. Aegypti: uixit. i. creuit sup. cū: accessiōe. i. icremēto uitiorū suorū aut uixit accessiōe. i. ppter accessionē. i. icremētū uitioꝝ suoꝝ: qa tātā uoluptatē ex eis capiebat q suauius sibi ex eis uiuere uideret. Ideoq. i. & iō appelatus est physcō uel a φυσιοσι. i. supbiā & iflatione. uel ab eo qd est φυσιζωοσ. i. uiuificās uitā pducēs. Cuius nequitia. i. luxuria: quid nequs. i. luxuriosius & magis pditū? q. d. nihil. qa coegit sororē maiorē natu. i. grādiorē e duab9: nuptā fratri cōi. s. sibi & illi nubere sibi deide filia ei9. s. sororis ex cōi fratre: stuprata. s. a se: p uim: dimisit postea ipsam. s. sororē suā matrē stupratæ: ut faceret nuptiis puellæ locū uacuū qa nō licebat filiā & matrē habere couxores. Cōsentaneus &c. Igit qa mēbra caput fere sequūtur: & pupulus principes ac plātos suos: populo gētis ægyptiæ: cōsentaneus sup. fuit regibus suis: q egressus mœnibus urbis. s. suæ: ductu Archelai. s. regis substituti ob beronicē cōiugē & regis filiā ac sororē aduersus Aulū Gabiniū: q suffragio Pōpeii magni Ptolemæū: reducēdū i regnū recepat: cū. s. Archelaus iuberet: aut potius populus egressus iuberet ab Archelao cingere castra uallo atq; fossa succlamauit uniuersus ut id opus locaret faciēdū pecūia publica. Quapropter ai. s. ægyptioꝝ tā enerues. i. effracti delitiis nō potuerūt sustinere spiritū. i. acrimōiā exercitus nri. i. Ro. qa cū duce suo fere oēs occisi sunt. Sed tn̄: hoc ē licet eneruest deliciis fuerūt ægyptii: multitudo Cyprioꝝ sup. fuit effœminatior. i. mollior & minus uirilis: q substinebāt æquo aio reginas suas cōscendere currus corporibus mulierū in formā graduū dispositarū: ut pria primū gradū: secūda secūdū & ita deinceps facerēt. ASCēsius

I

Velut gradibus: Subiectis sibi ancillis siue aliarum mulierum corporibus: per ea tanq̃ per scalarum gradus currus ascẽdebat. ¶ Hæc societas uitiorum. Ostendit qd sit luxuria atq; libido. ¶ Lasciui uultus. Ad lasciuiã speciẽ attinet. est

OLI. enim lasciui uultus geniiui casus. ¶ Oculorum inherentium. Oculorum spectantium semper nouas cupiditates. ¶ Animi affluentis: Abundantis molli apparatu & per multas uoluptates discurrentis ut cum una oblata fuerit altera statim excogitetur & dum semper in exquirendis illecebris mens intenta est nunq̃ conquiescat.

Crudelitatis exempla

Crudelitatis: q̃ sit detestãdã crudelitas ex ipsius descriptione colligit. Sed aduersatiuã coniũctio uero ad id ptinet ut cũ superiori cõiungat capitulum. ¶ Horridus habitus: Aspera forma. ¶ Truculenta species. Crudelis aspectus: nã crudeles semp in uultu feritatẽ quãdã p̃ seferũt. ¶ Cui silẽtiũ: Tacere inqt de crudelitate ẽ ipsam crudelitatẽ augere q̃ nullũ sæuiẽdi sibi faciet modũ nisi uitupationis fræno fuerit repssa: æquũ igit ẽ ut de illa dicãus & dicẽdo uitupemus: uitupãdo reprimãus. ¶ Sugillatiõis: Notatiõis & isamiæ. nã nisi uitupet cõtineri aut refrænari nõ poterit ipunitatẽ sortita cũ naturaliter sit efferata & uiolenta. ¶ Penes illã sit timeri: Crudeles semper timeri uolũt quos super odisse solemus iuxta illud tragicum. oderint dũ metuant.

Syllæ crudelitas

Lucius Sylla: Cic. lib. de finibus bonorum & malorum dicit. L. Syllã triũ pestiferorũ uitiorum fuisse magistrum luxuriæ: auaritiæ: & crudelitatis. crudelitate uero, cũctos superasse: nam quãta in ciues quãta in socios: quãta in omnes factionis aduersæ crudelitate usus fuerit & hic i eius uita cognoscere possumus. ¶ Neq; laudare: Si eius uirtutes & res clarissime gestas laudẽ igẽrẽ: si uitia & crudelitatis exẽpla respexeris uitupationẽ maximã meruisse uidebit: nã iuictoriis Scipiõi: i crudelitate Hãnibali parẽ iuenies. ¶ Egregiæ no. Marius plæbẽ. Sylla senatũ & nobilitatẽ defendebat: & hinc diuersis studiis ppter Mithridaticã puĩciã i ciuile bellũ exarserũt: i quo superior Sylla nõ solũ urbẽ Romanã: sed totã Italiã crudelitate repleuit: nã pter hæc q̃ istra referunt apud sacriportũ apud colinã. lxx. amplius milia. Sylla concidi: teste. L. Floro. ¶ Quattuor legiões Florus dicit fuisse tñmõ qttuor hominũ milia. Plini. de. ui. illu. nouem milia.

poribus uelut gradibus constructis: quo mollius uestigia pedum ponerẽt: currus cõscendere æquo aio sustinebãt. uiris. n. si mõ uiri erãt: uita carere: q̃ tã delicato ipio obtemperare satius fuit. Hæc est societas uitiorum lasciui uultus: & nouæ cupiditati inhærentium oculorum: ac delicato uultu affluentis: perque uarios illecebrarum motus uolitantis animi.

De Crudelitate. Capat. II.

Crudelitatis uero horridus hitus: truculẽta species: uiolẽti spiritus: uox terribilis: oia minis & cruẽtis ipũs referta. cui silẽtiũ dõare: icremẽtũ ẽ adiicere. &. n. quẽ modũ sibi ipsa statuet: sine sugillationis quidẽ frenis fuerit reuocata? ad summã cũ penes illam sit timeri: penes nos sit odisse.

De Lucio Sylla.

Lucius Sylla: quẽ neq; laudare: neq; uitupare q̃sq̃ satis digne potest: qa dũ q̃rit uictorias. Scipionẽ se Po. Ro. dũ exercet. Annibalẽ repsentauit. egregie nãq; autoritate nobilitatis defensa: crudeliter totã urbẽ: atq; omnes Italiæ partes: ciuilis sanguinis fluminibus inundauit: quatuor legiones contrariæ partis fidem suam secutas

ASCENSIUS Quo. i. ideo: ut sup. reginæ ponerẽt uestigia pedum mollius. s. sup corpora q̃ super gradus scalares aut super scabella. Probat q; effœminatior fuit enim; id est quia: satius: id est eligibilius fuit uiris: si mõ erãt uiri (. q. d. corpore quidem uiri sed animo erant fœminæ) carere uita: q̃ obtemperare. i. inseruire: imperio tam delicato. Hæc: id est huiusmodi sup. est societas uitiorũ. s. dictorum luxuriæ & libidinis: utpote societas lasciui uultus & oculorum inhærentium; id infixurum nouæ cupiditati & animi affluentis delicato uultu: & uolitantis per uarios motus illecebrarum. Hoc est ubi luxuria & libido regnãt: adsunt tanq̃ comites uultus lasciuus: oculi petulci & cupidi: & animi delicati atq; illecebrosi: hæc autem addit ut ex contrariis transitum faceret: addit enim.

Crudelitatis &c. Vero. i. sed. q. d. ecõtrario; habitus. i. dispositio uultus crudelitatis. i. hois crudelis. est sup. horridus. i. asp & dirus aspectu: species. i. protractio colorum est truculẽta. i. atrox spiritus sup. sunt uiolenti: uox sup. ẽ terribilis: oia sup. eius dicta & facta sunt referta minis & ipsis cruẽtis. i. ad cruoris effusionẽ ptinẽtib9: cui donare silẽtiũ. i. nihil de ea dicere: hoc ẽ eã nõ rephẽder: ẽ adiicere icremẽtũ: qa si neq; dicto: neq; facto resisteret crudelibus crudeliores efficerẽt. Eteni. i. nã certe quẽ modũ. i. mẽsurã aut finẽ ipsa statuet sibi: si ne qdem. i. nõ saltẽ fuerit reuocata. s. ab ipetu suo: frenis sugillationis. i. timore denigrationis famæ & increpationis? quasi dicat nullũ. Ad summã. i. ut summatim loquar & semel oia dicã; cum penes illam. i. in potestate illius. s. crudelitatis sit timeri: Odisse. i. odio prosequi sit penes nos. i. in ptãte nostra: sed ut Cicer. docet durare non potest quem multi oderint; & pessimus diuturnitatis custos est metus. ¶ Lucius sylla quem quisq̃ neq; potest laudare satis digne. s. in bene factis; neq; uitupare satis digne in maleficiis; dum querit uictoriam: scilicet in Marium. repræsentaui: (nescio cur tempus mutet: legẽdum enim uidetur aut dum quæsiit uictoriã repsentauit aut dũ q̃rit repsentat: & similiter i seq̃nti pticula: legã ergo dum q̃siit & exercuit sic) dũ q̃siit uictoriã repsentauit. i. exhibuit aut retulit: populo Romano Scipionẽ. i. ciuẽ utilissimũ reip. dũ exercuit uictoriam. s. iã ptã: repsentauit hãnibalẽ: sæuissimũ in ciues Romanos hostẽ. Enim pro qa: authoritate nobilitatis defensa egregie. i. eximia uirtute: inundauit. i. pfudit crudeliter totã urbẽ. s. Romã atq; oẽs ptes Italiæ fluminibus sanguinis ciuilis: Sylla sup. iussit q̃ttuor legiões ptis contrariæ. i. inimicæ: secutas fidẽ suã. i. sibi deditas data fide de salute.

¶ In publica uilla.omnis domus extra urbem uel oppidum aut caſtellū dicitur uilla hoc eſt in agris poſita ſed OLI.
in campo Martio fuit domus conſtructa quæ publica uilla dicebatur. ¶ Fallacis dextræ. Quia in fidem eos ac-
ceperat.impunitatemq; promiſerat. ¶ Lamentabiles quiritatus. Querelas lamentabiles quæ tantæ erāt ut cam-
po Martio exaudirentur in urbe. ¶ Lacerata ferro corpora:Non ſatis habuit in uiuos ad necem uſq; ſæuiræ niſi
etiam in mortuos crudelitate uteretur:quorū cadauera piſcibus deuoranda in tyberim deici iuſſit.

in publica uilla: q̄ ī martio cāpo erat: neqcq̄ fallacis dextræ miſericordiā īplorātes: obtrūcari iuſſit. q̄rū lamētabiles q̄ritatus trepidæ ciuitatis aures receperūt.lacerata ferro corpora Tyberis īpatiēs tāti oneris cruētatis aquis uehere coactus eſt.

Q Vinq; millia p̄neſtinoꝝ ſpe ſalutis: p.P. Cethegū data: extra mœnia mūicipii euocatos: cū abiectis armis humi corpora ꝓſtrauiſſēt: īterficiēda: ꝓtinuſq; p agros diſpergēda curauit. Quatuor millia & ſeptīgentos diræ ꝓſcriptiōis edicto iugulatos ī tabulas publicas retulit. uidelicet ne mēoria tā p̄clarę rei dilueret. Nec contētus ī eos ſæuire: q armis a ſe diſenſerāt: ēt q̄eti aī ciues: pp pecūiæ magnitudinē p nomē clatorē cōq̄ſitos ꝓſcriptorū nūero adiecit. Aduerſus mulieres quoq; gladios diſtrixit: quaſi parū cædibus uiroꝝ ſatiatus. Id quoq; īexplebilis fœritatis īdicium: eſt abſciſſa miſerorū capita mō non uultū ac ſpiritū retinentia: in cōſpectum ſuum afferri uoluit: ut oculis illa: quia ore nefas erat: manderet.

Q Vā porro crudeliter ſe ī. M. Mario p̄tore geſſit? quē p ora uulgi ad ſepulchrū Luctatiæ gētis ptractū: nō pri⁹ uita priuauit: q̄ oculos īfelicis erueret: & ſingulas corporis ptes confrīgeret. Vix mihi ueriſimilia narrare uideor.

q V.inq; milia p̄neſtinorū: Alia pars ſpiori crudelitas p̄neſtini q Iuniorē Mariū receperāt: cū a Cethego
Sylle p̄fecto obſiderent̄ ſpōte ī deditionē fide data uenerunt: quos oēs extra mœnia euocatos humiq; ꝓſtratos iuſſit occidi & eorū corpa ſpargi p agros. ¶ Quattuor milia & ſeptingētos: Ne tanti facinoris mēoria poſſet aboleri: ꝓſcriptoꝝ noia q iugulati fuiſſent in publicas tabulas referri uoluit: res certe memorāda nouis annalibus atq; recenti hiſtoria. ¶ Tā p̄claræ rei: Hironia ē: ac ſi diceret. Deteſtandæ. ¶ Dilueretur: ſolueretur: aboleret̄. ¶ Nec cōtētus in eos. Ac ſi diceret tolerabilius uidebat̄ in hoſtes aut inimicos ſæuire: id.n.ulciſcēdi gr̄a factū uideri poſſet: ī quietos uero atq; pacificos ſed diuites id n̄ ſolū crudele ſ; ēt auaꝝ: & propterea Cice. recte dixit triū pernicioſoꝝ uicioꝝ fuiſſe magiſtrū: luxuriæ: auariciæ: & cudelitatis. ¶ Quieti aī.q huic bello ſe īmiſcere noluerāt & neutrā partē ſequi. ¶ Per nomenclatorē: Nomēclator dicit̄ q noīa ciuiū tenēs ea pricipibus p urbē incedētibus ſubiiciebat ut unū quēq; nominati ſalutarēt his.n. artibus prīcipes. ciuiū gratiam inire ſtudebāt: p hos igit̄ nomēclatores Sylla diuitū noia edoctus ꝓſcribebat. ¶ Aduerſus mulieres quoq;: Hoc quoq; ad crudelitatis augmētū in fœminas uſq; ſæuire q̄ ſemp uiro forti turpiſſimū eſt ad iudicatū. ¶ Id quoq; inexplebilis feritatis: alii habēt inexpiabilis. Crudelitas pluſq̄ punica uoluptatē ex cōtēplādis cæſoꝝ capitibus mirificā capere q̄ ſi licuiſſet nō oculis tantū: ſed ore quoq; deuoraſſet: Scipionis Norbani aliorumq; multorū ad ſe delata capita in eius atrio iuſſit affigi: ūn dōus ei⁹ officina crudelitatis ē appellata. Nomenclator

Q Vā porro crudeliter ī.M.Mariū: Tāto pe crudelitate delectabat̄ ut exq̄ſito ſupplicii gn̄re. M. Mariū p̄torē afficii uoluerit: quē ad Catuli nepotis ſui ſe- Catulus Lutatius
pulchꝝ ptractū oculis māib⁹ cruribuſq; defoſſis ſeruatū aliq̄diu: ut p ſingula mēbra moreret̄: nō occidi ſ; excarnificari iuſſerit p ora uulgi: Spectāte pplo. ¶ Lutatiæ gētis. Catuli nepotis ſui q a gēte lutatia originē ducebat.
¶ Obtruncari in uilla publica.i.in quadam domo ad rep.ptinēte: quæ erat in campo Martio: īplorantes neqcq̄ .i. fruſtra miſericordiā dextere fallaci.ſ. ſcyllæ qui ea prius fidē dederat & nunc occidi iuſſerat: quaꝝ.ſ. legionū queritatus.i.querelas: aut potius q ritatus.i.quiritationes & q̄ritiū īuocationes: lamentabiles & ita miſerabiles aures ciuiatis trepidæ.i.anxiæ & p̄ anxietate decurrētis receperūt: & tyberis īpatiēs tāti oneris coactus ē uehere aqs cruentatis corpora.ſ.legionū illarū lacerata ferro. ¶ Quinq;. Affert alia teſtimonia crudelitatis ſyllæ dicēs. ASCēſius
Et ſup. ſylla curauit.i.mādauit accurate: qnq; millia prænestinoꝝ ſpe ſalutis data p.P.Cethegū: euocata (ſunt q legāt euocatos ſed nō placet licet ad rē reſpexerit q̄a ſeqtur interficiēda potius legā euocatoꝝ) extra mœnia municipii.ſ.ſui p̄neſtis: cū ꝓſtrauiſſent: corpora ſup. ſua: humi: armis abiectis: curauit inquā interficiēda & diſpgēda ꝓtinus p agros: ut feris & alitibus p̄dæ eēnt. Et ſup. retulit in tabulas publicas.i. publico ſcripto expoſuit legidos q̄ttuor milia & ſexcentos iugulatos edicto diræ p̄ſcriptionis: uidelicet.i.uidet̄ licet cur id fecerit: & ē īrōia ne mēoria tā p̄claræ rei dilueret̄.i. diffluere t& deleret̄ nec cōtētus ſæuire ī eos q diſſenſerant a ſe armis: adiecit ēt ciues animi q̄eti.i. pacis amatores: cōquiſitos p nomē clatorē.i.nominū cuiuſq; pronūciatorē ꝓpter magnitudinē pecuniæ non propter culpā: numero proſcriptorum.i. procul a ſalute ſcripto ſignificatorum ut ubicunq; inuenirent̄ occidi impune poſſent. Et ſup. ipſe diſtrinxit.i. denudauit quoq; gladios aduerſus mulieres quaſi parum ſatiatus cædibus uirorum. Id quoq; quod ſeqtur ē ſup. aut fuit in eo indiciū feritatis inexplebilis: uoluit capita miſeroꝝ abſciſſa: modo nō.i. fere aut cū paululū abſuerit quin retinentia uultum.ſ. priſtinum ac ſpiritū afferri in cōſpectū ſuū: ut māderet ea oculis: q̄a nefas erat.ſ. mādere ea ore. ¶ Quā &c. Porro q̄.i.q̄tū crudeliter geſſit ſe ī Marco Mario p̄tore: aut potius ī Marcū Mariū p̄torē? q.d. crudeliſſime: quē ptractū per ora uulgi.i. oībus uidētibus: ad ſepulcrū gētis luctatiæ.i. Catuli nepotis eius: priuauit uita ſed nō prius q̄ erueret oculos īfelicis: & cōfringeret ſingulas ptes corpis. Ego uix.i.cū difficultate (inqt author) uideor mihi narrar̄ ueriſimilia.

OLI. ℂAt ille ẽt.M.Plectoriũ.Hoc quoq; testimoniũ crudelitatis immẽsæ ꝙ.M.Plectoriũ nulla alia de cã ꝙ nisi cũ Marii corpus uideret tã crudeliter dilacerari ꝑ misericordia ceciderit i sincopim:statim iusserit occidi:ut nõ solũ crudelitatis:sed ẽt misericordiæ nouus ultor eẽt.⁋Nouus punitor: Exaggeratio crudelitatis:ut ẽt puniret q misericordia cõmouerent:Sed ut breuiter huius imanissimi hois seuicia:repetat: qs illos cõnumerare posset: quos in urbe passim qsquis uoluit occidit:donec admonẽte Furfidio uiuere aliquos debere: ut essent qbus imperaret: ꝑposita est ingẽs illa tabula:& ex ipso æquestris ordinis flore duomilia uel ut alii uolunt plures electi q mori iuberẽtur: noui generis edictũ piget post hæc referre. Ludibrio habita fata carbonis: fata sorani prætorios atq; demileos. Bebium sine ferro ritu ferrarum inter mãus lancinatũ:Marium ut diximus ꝑ succisa singula mẽbra mori coactũ: politis dẽiq; singulorꝫ hoium fere pœnis:Mũicipia Italiæ splẽdidissima sub hasta uenierũt Spoletũ.Interannũ ꝑneste.Florẽtia:nã Sulmonẽ uetꝰ oppidũ sociũ atq; amicũ(facinus idignũ) nõdũ expugnatũ ut obsides iure belli & mõmorte dãnati duci iubẽt:sic damnatã ciuitatem iussit Sylla deleri:& alia nefanda crudelitatis exempla edidit:ut in motuorũ umbras etiam grassaret.⁋Nã Marii cineres erutos:Spargi i profluentẽ iussit:qbus omnibus ita peractis uoluit fœlix appellari qui fera belua nominari debuerat.qui oẽs tyrannos crudelitate superasse uideat: q̃q̃ Marius leuiorẽ hanc feritatis inuidam suam crudelitate esse faciat.qui nihilo mitior in Syllanos fuisse uidetur.⁋Distrinxit:Nudauit:aperuit.

NAm & ille nimia: Quãta fuerit Marii crudelitas:ut alios auctores omittã:ex Flori dictis breuiter colligit: urbe.n. potitus post exiliũ cũ Cina Carbone & Sertorio statim ad pricipiũ cædẽ ut discurreret signũ dedit: ubi aliq̃to sæuius q̃ aut in punica aut in cymbrica urbe sæuitũ est.Octauii consulis caput ꝑ rostris exponit.Antonii cõsularis i Marii ipsius mẽsis.Cæsar & Fimbria in penatibus domorꝫ suarꝫ trucidant Crassi pr̃:& filius i mutuo alter alterius aspectu:Bebiũ atq; Nũitoriũ ꝑ mediũ torũ unci traxere carnificũ Catu.se ignis hausto ludibrio hostiũ exemit:Merula flamẽ dialis i capitolio Iouis ipsius oculos uenarũ cruore respersit: Ancharius ipso uidẽte mario cõfossus ẽ:qa fatalẽ illã.s.manũ nõ porrexerat salutãti hæc tot senatus funera ĩtra calẽdas & Idus Ianuarii mẽsis: nã Marius teste Liuio li.lxxx.editis multis sceleribꝰ Idibus Ianuariis decessit septia illa Marii purpura dedit.qd futurꝫ fuit si annũ cõsularis implesset.rursus Marius iuuenis & Carbo cõsules post aduentũ Syllæ ꝑfligatosq; exercitus suos q̃si desperata uictoria ne in ulti perirẽt sanguine senatus sibi parentabãt:obsessaq; curia de senatu tanq̃ de carcere q̃ iugularentur educti.qd funerũ in foro.in circo.in parẽtibus tẽplis? nã cum mutius scæuola pontifex uestales amplexus aras tantũ non eodẽ igne sepelitur.Lamponius atq; Telesinus samnitũ duces atrocius Pyrrho & Hannibale cãpaniã hetruriamq; populantur & sub spẽ partiũ se uindicant.⁋C.Cæsaris:
.C.Cæsaris oratoris mors
Hic est ille Cæsar orator q cũ Catulo fratre a Cice.in secundo oratoris li.iducit in Tusculanũ uenisse ut diuinitus de eloquẽtia Crassum disputantẽ audirent:quẽ Marius urbe potitus ad bustum uilissimi hominis uarii cuiusdã:quẽ occiderat Sylla pertractũ tanq̃ uictimã ad illius umbræ expiationẽ iussit occidi. Hominis.s.uarii cuiusdã Veronẽsis.⁋Seditiosissimi. Cõstat hũc uariũ seditiosissimũ fuisse qui principes accusare: cõsueuerat: inter quos & M.Scaurum. Piaculo caderet:ad purgationem ueluti hostia caderet.⁋Pene tanti uictoriæ eius nõ fuerunt:Vt licitum esset tantum uirum tam abiecti hominis umbris parentari.

At ille ẽt.M.Plætoriũ:qd̃ ad eius suppliũ ex aĩs cesciderat:cõtĩuo ibi mactauit.nouꝰ pũitor misericordiæ,apud quẽ iniquo aĩo scelus ĩtueri:scelus admittere fuit.Sed mortuorũ umbris saltẽ pepcit? minime.Nã.C.Marii: cuiꝰ & si postea hostis: Quæstor tñ aliquãdo fuerat: erutos cineres: i Aniẽis alueũ sparsit.en qbus actis felicitatis nomen asserendum putauit.

ℂDe Caio Mario.

CVius tñ crudelitates.C. Marii inuidiã leuat.nã & ille nimia cupiditate ꝑsequendi inimicos irã suã nefarie distrixit.C.Cæsaris Cõsularis:& Cẽsorii nobilissimũ corpus: ignobili sæuitia trucidãdo.& quidẽ apud seditiosissimi & abiectissimi hoĩs Varii bustũ.id enĩ malorꝫ miseriæ tunc Reipublicæ deerat. ut Varii Cæsar piaculo caderet. pene tanti uictoriæ eius non fuerũt:

ASCẽsius ℂAt.i.attñ aut i sup:ille.s.Sylla:mactauit ibi.i.ad sepulchrũ luctatiæ gẽtis: cõtinuo Mar.Plætoriũ ꝙ ceciderat exaĩs ad suppliciũ eius.s.Marci marii amici sui.Mactauit dico exñs nouꝰ.i.isolitꝰ pũitor misicordiæ: apd̃ quẽ ĩtueri scelus.i.crudelitatẽ illã i inocẽtes ciues:aĩo iniquo.i.moleste ferẽte:fuit.i.reputatũ ẽ:admittere scelꝰ. Sed saltẽ pepcit umbris mortuorꝫ? Minime sup.pepcit:Nã spsit:hoc ẽ spargẽdos curauit i alueũ anienis.s. fluminis i tyberi cadẽtis cineres Caii mari erutos.s.e sepulchro: euiꝰ.s.marii:etsi.i.q̃q̃ sup.fuit postea hostis:tñ fuerat aliqñ.s.i bello iugurthio i aphrica q̃stor:qa iugurtã a Boccho ꝑ mariũ ad hoc missus ipetrauerat. Ex qbus actis.s. tã crudelibus & ipiis: sylla sup.putauit nomẽ felicitatis:asserẽdũ.i.uẽdicadũ sibi.dixit.n.se felicẽ cũ nihil fuerit eo iselicius qa prosp ad scelera successus sũmæ ifelicitatis ẽ augmẽtũ:neq; tãdẽ caruit iustæ ultiõis uirga.⁋Cuius.s.Syllæ crudelitates licet se ab eas felicẽ putauit: tamẽ tã magnæ fuerũt ꝙ leuãt.i.diminuũt iuidiã Caii Marii.Nã & i.ẽt ille.s.Mariꝰ:distrinxit.i.exercuit nefarie irã suã nimia cupiditate ꝑseq̃ndi inimicos:trucidãdo sæuitia ignobili.i.q̃ i ignobilibus eẽ solet:nobilissimũ corpus Caii Cæsaris sup.uiri: cõsularis & cẽsorii.i.q cõsularẽ & cẽsurã gesserat: Et qdẽ apd̃ bustũ.i.sepulcrꝫ cõtinẽs ustos cineres: Varii hoĩs seditiosissimi & abiectissimi. Id .n.malorꝫ deerat tũc miseræ reip.ut Cæ.s.caiꝰ hõ nobilissimꝰ:caderet piaculo.i.q̃si ad purgationẽ & expiationẽ cædis Varii. Victoriæ sup.Marationẽ cædis Varii. Victoriæ sup.marii.i Iugurthã & cibros aut theuthõicos pñ.i. q̃si nõ fuerũt tãti.s.ualoris & ꝑtii(qd̃ hoc loco licet dicer:qa licet nõ expona:emi tãti.i.tãti ꝑtii:sed tãto ꝑcio:tamẽ bene dixero emi equũ tãti.s.ꝑtii:aut equũ qui tanti fuit:uidelicet pretii)hoc est nõ erant tãto prætio æstimãdæ.

OLL

¶Plus criminis:Propter crudelitatem.¶Quam laudis:Propter res gestas.
IDem caput.M.Antonii.Hic fuit ille orator eximius q cũctos eloquẽtia sua ætate superauit teste Cic. potuitq; orationis suauitate mariãos milites demulcere:ac cedis inferẽdæ cupiditatẽ reprimere:nisi .P.Antonius qui eius orationi nõ interfuerat:post illos ingressus illum occidisset:cuius caput Mario inter epulas oblatũ tanta cũ alacritate suscepit:manibusq; pertractauit: ut plane oĩbus animi insolentiã ostẽderet.insup ipsum Aniũ interfectorẽ arcte cõplexus est tanq̃ ab illo maximũ oĩum beneficiũ recepisset.

quarum oblitus plus criminis domi: quam laudis in militia meruit.

IDẽ caput.M.Antõii abscissum suis mãibus iter epulas p summã aĩ:ac uerbo᷑ isolentiã aliquãdiu tenuit: clarissimiq; & ciuis:& oratoris sanguine cõtaminari mẽsæ sacra passus.Atq; ẽt.P.Annium qui attulerat: ĩ sinum suũ recentis cædis uestigiis aspersum recepit.

¶De Damasippo.

DAmasippus nihil laudis hũit: qđ corrũperet.itaq; mẽoria eius licẽtiore accusatione pstrigit.cuius iussu pricipũ ciuitatis capita hostiarũ capitibus pmixta sunt.Carbõisq; Aruinæ trũcũ corpus patibulo affixũ gestatũ ẽ: adeo aut flagitiosissimi hominis prætura multũ: aut Reipublicæ maiestas nihil potuit.

¶De Munatio Flacco Romano.

MVnatius.n.Flaccus Põpeiãi nois acrior: quã ,pbabilior defensor: cũ ab impatore Cæsare in Hispania inclusus mœnibus

¶M.Antonii:oratoris quẽ cũ Crasso de eloq̃ntia disputantem in oratore suo Cicero introducit.

DAmasippus: Hic nulla uirtute p̃ditus nulla laude clarus merito accusari potest: q; in mariana tẽpestate & ipse supra modum sæuerit: qppe q̃ nobilissimos ciues Syllani nominis defensores inter uictimas tanq̃ beluas crudeliter necari: & aruinæ tribuni plæbis trũcũ in sublime elatũ per ora uulgi deferri iusserit de quo Salustius ĩ catilinario. Nostra memoria uictor Sylla cũ Damasippũ & alios eiusmodi:q malo reip.creuerãt iugulari iussit:qs nõ factum eius laudabat homines scelestos & factiosos:q seditionibus rẽpubli.exagitauerãt:merito necatos aiebant.Sed ea res magnæ initiũ cladis: fuit nã uti quisq; domũ aut uillã postrẽo uas aut uestimentum alicuius concupiuerat: dabat operã ut is in proscriptorũ numero esset.ita illi q̃bus Damasippi mors lætitiæ fuerat: paulo post ipsi trahebãtur:nec prius finis iugulãdi fuit q̃ Sylla oẽs suos diuitiis expleuit.¶Nihil laudis habuit quod corrũperet:ac si diceret. Marius atq; Sylla suaæ rerum gestarũ laudes & gloriã crudelitate corruperunt:ut sine dãnatione laudari non potuerit.hic uero nullã habuit laudem q̃ potuerit crudelitate diminuere:quare liberius accusari potest.¶Patibulo:Cruci affixũ:patibulũ a patiẽdo dictũ:q; in eo mortẽ noxii patianẽ.¶Flagitiosissimi homini præturã: Tantũ ĩquit ualuit Marii potentia oppressa repu.ut in ea nihil auctoritatis haberet amplissimus ordo.¶Prætura.s. Damasippi q tunc præerat urbi.¶Reipub.maiestas.uel senatus uel qa tũc aruina tri.pl.erat:& sacrosancta maiestas tribunitia habebatur:cui nihil tunc profuit: Liuius de Mario li.lxxx. Marius inquit uir cuius si examinentur cum uirtutibus uitia haud facile sit dictu utrum bello melior an pace pernicisior fuerit adeo quam rempu. armatus seruauit eã primo togatus omni genere fraudis postremo armis euertit. Patibulũ crucis

MVnatius ẽt flaccus. Hic est Flaccus ille q in oĩ uita Catonẽ imitari uolebat & q̃uis longe a sæueritate illius abesset licẽti⁹ tamẽ plerũq; loq̃bat:nã cũ põpeiũ cõsules admõcerẽt ut diligẽter uideret quorsum euaderẽt Cæsaris opes q̃ reipu.piculosæ uidebanẽ:Põpei⁹ ociosos eos eẽ iussit:qa cũ primũ pede terrã pcusserit se totũ orbẽ cõmoturũ diceret:fret⁹.s.potẽtia & auctoritate sua totũ orbẽ cõplexa. Occupatis deĩde gallis auctisq; Cæs.uirib⁹ ut iã aptũ reip.piculũ uidereẽ: Tũc Mũati⁹ iste Põpeio dixisse fertur nũc peđ pcute terrã.O Põpei.S; qđ ad ei⁹ crudelitatẽ ptĩet tãta fuit ut nihil imãi⁹ nihil truculẽt⁹ audiri posset sicut ĩ lfa uideẽ possumus.¶Quã ,pbabilior:Quia nõ laudẽ sed ĩfamiã ex ea re pp crudelitatẽ ẽ cõsecutus. Flacci crudelitas ASCẽsius
¶Quaᵽ.s.uictoriaᵽ ipse marius oblitus meruit plus criminis.i.crimiatiõis & execratiõis domi.i.ĩ urbe:q̃ laudis ĩ militia.¶Idẽ.s.Marius tenuit aliquandi usuis manibus:inter epulas.i.epulãdum p sũmã ĩsolẽtiã.i. supbiã animi ac uerborum:caput Marci Antonii abscissum.s.a Publio Antonio:passus sacra mẽse cõtaminari sanguine clarissimi & ciuis & oratoris. Atq; ẽt recepit.s.ad mensam Publiũ Anniũ q attulerat id.s.caput.M.Antonii: in sinũ suum.s.marii.Nam si de Annii sinu intelligaẽ dicendũ esset in sinu suo aspsum uestigiis recentis cædis nõ tamen ab eo sed a publio Antonio factæ nisi qui Antonius dictus sit dicendus.¶Damasippus nihil habuit laudis quod corrumperet.s.turpiter agendo:quia nihil unq̃ honeste egerat:itaq;.i.& ita memoria eius.i.q̃ est de eo: pstrigitur.i.uiolenter inuaditur accusatione licentiore:quia impunitiore.Cuius iussu capita principum ciuitatis permixta sunt capitibus histiarum quia principes inter hostias mactati sunt & corpus Carbonis Aruinæ trũcum: id est detruncatum ablato capite gestatum est.s. ad ostentationẽ ĩ opprobriũ affixum patibulo.adeo aut prætura hominis flagitiosissimi.s.damasippi potuit multũ aut maiestas reip.i.oium q præerant iustitiæ potuit nihil:qa pmiserũt damasippũ cõtra fas in inocẽtẽ sæuire.¶Numatius(aut Numantius aut numatius(tã uarie enim scriptum repperi)aũt Flaccus defensor nois Põpeiani.i. q̃relæ Pompeii Magni:acrior q̃ ,pbabilior(More suo q̃ cõsimiles gradus dat cũ ratio uideaẽ secundo loco positiuũ exigere. Nam sicut cõsuete dicas uir magis acer q̃ ,pbabilis:ita dicendum uidetur acrior q̃ probabilis quia magis acer non est aliud q̃ acrior)cum ipse inclusus moenibus attinguensiũ.s.populoᵽ Hispaniæ;unde addit ĩ hispãia:obsidereẽ ab ĩperatore cæsare.s.Iulio.

OLI. ℂ Truculētissimo genere uesaniæ: Sæuissimo furoris genere. ⁋ Fœmias: alia teterrima feritas: cū nōnulli ex oppidāis ad Cæsarē cōfugissent i castra: Flaccus iste crudelissimus uxores & liberos eo℞ in muros adduci iussit: de idecitatis ea℞ uiris ueluti ad colloquiū: i illo℞ cōspectu crudeliter necari: trucidatis prius i matrū amplexibus liberis isantibus. ⁋ Infātes alios: Hoc uero multo crudelius: ut quosdā īfantes: ante ora pētū humo defigi fi ue terræ collidi alios ueluti pilas iactatos telis excipi iuberet: q̄ qdē auditu nedū uisu fœda & itolerabilia dici possunt. ⁋ Quæ au. Execraē quodāmodo hāc Flacci crudelitatē cū Romani semp hūanitatis pricipes extiterit unus inuictus flaccus q barbarā crudelitatē supauerit. ⁋ Diuinis opibus: Nō discedit ab assentatione sua Valerius uesana ptinacia: Quia spabat se diuinis opibus Cæsaris posse resistere a quo tandem superatus iustas crudelitatis pœnas dedit.

Ransgrediamur: De supplicio Atilii reguli & crudelitate q̄ usi fuerint i eū Carthaginēses dixius in ca. de seruata religione li. i. nō ē igiē repetēda historia. ⁋ Vt par dolor. q̄ a carthaginēsibus sæuitū sit in Romanos dolor quidem ad Romanos ptinet non autem rubor: quia nulla inde infamia sicut a sua ipsorum crudelitate. ⁋ Machinæ: Vasi cuidā: est. n. Machina ēt fabrica istrumētū cōpositio unde etiam pro insidiis aliq̄do ponië. ⁋ Præacuti: Valde acuti clauii. ⁋ Auctoribus dignissimū: Quia constat carthaginēses crudelissimos fuisse & hac crudelitatis infamia semper notatos: ergo illis crudelitas conuenit.

carthaginē crudelitas

Adē usi crudelitate: hoc fuit eodē bello prio pūico. nō de ipatore: sed ēt de militib᷑ captis suppliciū crudele sum pserūt: quos fundo nauiū substratos necauerūt: nouū mortis & supplicii gēus sæuitas barbara excogitauit: dū supra modū i Romanos sæuire gessit. ⁋ Polutis classibus: Humāo sanguie nauibus aspsis. ⁋ Mare uiolaturi. Deductus. i. nauibus Romanorum sanguine polutis ipsum mare quodammodo uiolare uidebantur cum illud humano sanguine respargerent.

attiguēsiū obsideret: efferatā crudelitatē suā truculētissimo gñe uesaniæ exercuit. oēs. n. eius oppidi ciues: quos studiosiores Cæsaris senserat: iugulatos muris p̄cipitauit. fœminas quoq; citatis noib᷑ uiro℞: q i cōtrariis castris erāt: ut cædes cōiugū suarū cernerēt: & maternis gremiis suppositos liberos trucidauit. Infātes alios i cōspectu parētū humo infigi: alios supiactos pilis excipi iussit: q̄ auditu etiā itolerabilia: Romāo iussu: lusitāis manibus administrata sunt. cuius gētis p̄sidio Flaccus uallatus: diuinis opetibus: uecordi pertinacia resistebat.

ℂ Externa. De Carthaginiensibus.

Rāsgrediamur nūc ad illa: qb᷑ ut par dolor: ita null᷑ nr̄æ ciuitatis rubor iest. Carthaginiēses Attiliū regulū palpebris resectis: machina in qua undiq; præacuti stimuli eminebant inclusum: uigilantia pariter: & cōtinuo tractu doloris necauerunt. tormenti genus idignum passo. autoribus dignissimum.

Adē crudelitate usi i milites nr̄os: Martis certamīe i suā ptātē r̄dactos: nauib᷑ substrauerūt: ut ea℞ carinis: ac pōderē elisi: iusitata rōne mortis barbarā feritatē satiarēt tetro facinore pollutis classibus ipsum mare uiolaturi.

ASCēsius ℂ Exercuit efferatā crudelitatē suā truculentissimo genere uesaniæ Enim. i. qa p̄cipitauit muris. i. de muris iugulatos oēs ciues oppidi quos senserat studiosiores Cæsaris. s. partibus eius. Trucidauit. i. truculēter occidit: quoq;. i. ēt fœmias & hoc noibus uiro℞ citatis: hoc ē nomati ut adessent uocatis: uiro℞: inq̄ q erant i castris cōtrarius. i. cæsariāis: ut cernerent. s. uiri: cædes. i. occisiōes cōiugū. i. uxo℞ sua℞ & trucidauit liberos suppositos gremiis maternis. Et iussit alios īfates īfigi humo i cōspectu parētū: & iussit alios supiactos pilis excipi pilis. Quæ. s. facta itolerabilia ēt auditu: sunt administrata māibus lusitāis. i. lusitano℞: iussu Romano. i. Romani p̄fecti. Cuius gētis. s. lusitāiæ p̄sidio Flaccus uallatus: resistebat ptinacia uecordi. i. expte prudētiæ opibus diuinis. i. cæsaris īter deos referēdi. ⁋ Trāsgrediamur nūc ad illa. s. externa & primū ad carthagi. qb᷑ ut. i. quēadmodū dolor par. i. æq̄lis i ē: ita null᷑ rubor. i. nulla uerecūdia nr̄æ ciuitatis iest: qa externa crudeltas nullā icutit Ro. uerecūdiā. Incipiēs āt narrare dicit. Carthagi. necauerūt Attiliū regulū (q ubi psuasit ne p se heret redēprio captiuo℞ carthagi. ut iusiurādū seruaret ad hostes rediit) palpebris sup. eis. i. coopculis oculo℞ resectis. i. abscisis: iclusum machia. i. dolio ut qdā uolūt: i q̄. s. machia stimuli acuti. i. claui: emiebāt. i. extabāt: undiq; . i. ex oi pte necauerūt dico uigilātia qa abcisis palpebris dormire nō potuit: & cōtinuo tractu doloris. Sup. o genus tormēti idignū Passo. s. regulo q id passus erat: & dignissimū authoribus. s. eius passiōis. ⁋ Carthagi. sup. usi eadē crudelitate i ciues nr̄os. i. Romāos: redactos in suā potestatē certamine martio. i. bellico: substrauerūt eos nauibus: ut ipsi elisi. i. contriti carminis. i. aluis ac fundis earū. s. nauiū satiarēt feritatē barbarā iusitata ratione. i. Via ac specie mortis: uiolaturi. s. carthaginenses ipsum mare classibus polutis tetro. i. fœdo & diro facinore.

THE. ℂ Numatius Flaccus. Hāc Atteguēsiū fœdā cædē pstingit Hirtius Hispāici belli lib. q Cōmētario℞ cæsa. in ordine sextus ē. ⁋ Attiguēsiū. Ianus Parrhasius apd Hyrthiū seu mauis Oppiū: prius hūc i Vale. locū declarauit Atteguēsiū legēdū putabat ab Attegua qd̄ oppidū: reddit Hirtius i Hispāia: Pliniusq; p hæc Singuli Attegua: q̄nq̄ post tot etiā censuras: i uulgatis codicibus ē Sigilia Hegua: Vetusti. sicut idē Iāus: idicauit Sigilia Tegua: q librarii lubricus error est. ⁋ Auctoribus dignissimū. qbus ipi cruciari merebaē. ⁋ Nauibus substrauerūt. Varro de uita patrū li. iiii. Quom pœnus inqt in fretum obuiā uenisset nostris: & quosdam cœpisset crudelissime pro palangis carinis subiecerat: quo metu debilitaret nostros. sunt autem palangæ fustes teretes qui nauibus subiiciuntur: ad pelagus uel ad littora cum subducuntur. ut Nonius auctor est. Hæc Ianus Parrhasius.

OLI.

Orũ dux Hãnibal: Liuius hũc multis uirtutibus ꝑditũ: dixit q̃s ingẽtia uitia adæq̃bãt i hũana crudelitas: pfidia plusq̃ pũica: nihil ueri: nihil sancti: nullus dei metus: nullũ iusiurandũ: nulla religio: fuit ergo crudelissimus ĩpator. ℣ In flumie gello: Vir. gellã appellauit a quo oppidũ illi oppositũ cognominatũ ẽ: Apparet cameria ꝓcul cãpiq; gelol. Immãisq; gela fluuii de noie dicta. ẽ ãt fluui⁹ sycilliæ ĩter camerinã & agrigẽtũ. ℣ Exercitũ traduxit. hoc idẽ fecisse spartacũ Frõtin⁹ dicit li. i. Spartacus igr fossam q̃ erat Marco Crasso circũuallatus cesis captiuoꝝ pecorũq; corpib⁹ repleuit & supgressus ẽ. ℣ Vt æq terrestriũ: ut

ℭ De Annibale.

Orũ dux Annibal: cui⁹ maiore ex pte uirtus scæuitis cõstabat: i flumine Gelo corporibus Romanis ponte facto exercitum traduxit: ut æque terrestrium scelestum Carthaginiẽsium copiarum egressum terra: quam maritimarum Neptunus experiretur. Idẽ captiuos nostros oneribus & itinere fessos iam prima pedum parte succisa relinquebat. Quos uero i castra pduxerat: paria fratrũ & propinquorũ iũgẽs: ferro decernere cogebat. neq; ante sanguine explebaẽ: q̃ ad unum uictorẽ: omnes redegisset. iusto ergo illũ odio: uerũtamẽ tardo supplicio senatus: Prusiæ regis factũ supplicẽ: ad uolũtariam mortem compulit.

ita fluuiales & terrestres aq̃s poluerent sicut prio punico bello maritimas crudelitate corruperãt. ℣ Idẽ captiuos nr̃os. Alia sæuitia barbara ut captiuos Ro. qb⁹ ꝑ seruis uteref cũ lõgo itinere fessi ĩposita sibi grauissima ĩpedimẽtorũ onera ferre nõ possent succisis primis pedũ ptibus relinq̃bat futiles: quos uero i castra pduxerat iter se sanguine cõiũctos tãq̃ gladiatores ferro decernere coegit: quo spectaculo nõ prius satiatus ẽ q̃ oibus cõsumptis eo genere mortis supstes nullus eẽt: qd illud q̃ ĩter cadauerũ strues i cãnẽsi clade mẽtas passe dr̃ ut nõ mĩus cæloꝝ sãguie q̃ epulaꝝ uoluptate satiaref. discedẽs quoq; ex italia cũ ad ferẽdã opẽ pr̃iæ reuocaref oẽs italici gñris q i aphricã illũ seq abnuẽtes cõcesserãt i laciniæ Iunõis delubrũ iuiolatũ ad eã diẽ i tẽplo ipso fœde crudeliterq; iteremit. ℣ Paria frm. Tãq̃ paria gladiatoꝝ: ut fr̃ cũ fr̃e ꝓpiquus cũ ꝓpiquo ferro certarent seq; mutuis uulneribus occiderẽt: quo mors illis grauior eẽt. ℣ Iusto igiẽ illũ. Merito illũ oderẽ Romãi quẽ ad uolũtariã dẽiq; morrẽ cõpulerũt: nã subactis tandem carthaginensibus cum iter pacis conditiones abrupti fœderis ultionem deposceretur Hannibal: i quẽ ois rupti fœderis culpa trãsferebaẽ: ad Antiochũ regẽ syriæ cõfugit q cũ aduersus Romãos bella pararet & Hannibalis cõsilia sperneret uictus a Romanis & ad pacem coactus Hannibal significauit illũ peri a Romanis quo cognito ad Prusiã Bythiniæ regẽ se cõtulit quẽ cum aduersus Eumenẽ ponti regẽ excitasset: Eumenemq; Hannibalis consilio prusias superasset. metuens senatus Ro. ne sibi nouum bellũ suscitaretur: ab Hãnibale. T. Q. uitũ flaminiũ ad regẽ Prusiã miserũt q utrũq; regem cõponeret Hannibalẽ deposceret: nõ illi similiter Romanorũ postulationem rex perfidus indicauit: sed eum in Romanorũ manibus hoc est. T. Q. uinti qui ob eã cãm uenerat ut Hãnibalẽ Romã captiuũ duceret ita tradidit: ut uix sumẽdi ueneni q̃ in annulo regio more gerebat: tp̃s ei supesse posset: q qdẽ Annulus ut dixit Iuue. fuit canaꝝ uidex ac tãti sanguinis ultror: Iustinus tñ dicit Hãnibalẽ audito legatoꝝ aduẽtu sumpto ueneno legationẽ morte ꝑuẽisse. Plu. uero plures affert opiniões de morte Hãni. nã alios dicit eẽ q uelint eũ a seruo fuisse iterfectũ: alios q tauri sanguinẽ illũ hausisse dicant: alios qui uenenum ad similes casus ꝑparatũ bibisse cũ magna execratione regis Prusiæ. ℣ Prusiæ: Regis Bythiniæ.

Hãnibalis mors

ASCẽsius

ℭ Horũ huiusmodi hoium dux hãnibal cuius uirtus. i. bellica cõstabat ex maiore partæ sæuitia traduxit exercitum ponte facto in flumine gelo quod est in Sicilia inter Camerinã & agrigẽtũ; corporibus Romanis: ut terra expireẽ æque scelestũ egressum copiarũ carthaginẽ. terrestriũ. i. p terras ductarũ: q̃ neptunus maritimarũ (& ita accipit terram pro tellure) Idem. s. hãnibal relinquebat nostros. i. Romanos milites captiuos. i. quos ceperat fessos. oneribus & itinere & ita progredi nequeuntes: prima parte pedũ iã. i. prius succisa: ne amplius ĩgrederẽtur saltẽ recte. Vero. i. sed cogebat decernere ferro. i. dimicare & altero alterũ interficiente experiri uter uiueret: eos sup. quos pduxerat in castra iungens. i. constituens ad dimicationẽ. paria fratrũ. i. ex fratribus & propinquis inter se: neq; explebaẽ. i. satiebaẽ ante. i. prius sanguine q̃ redegisset omnes ad unum. s. ultimũ uictorẽ qui non habebat cũ quo amplius certaret: q uero semel uicerant iterũ alteri coniungebanẽ donec omnes ꝑter unum essent interfecti: unde male quidam legunt: Quosdam autem ubi legendum ẽ quos autem & cætera. Ergo quia tam sæuus in Romanos. fuit: senatus cõpulit illum. s. hannibalem factum supplicem Prusiæ regis thythiniæ ad mortem uoluntariam quam sibi intulit: odio iusto uerum. s. sed tamen supplicio tardo quia nimis diu regnarat.

THE.

ℭ Hoc & liuius ex psona cos. ad Cãpanos: exercitũ natura immitẽ moribusq; ferũ insuper Dux ipse efferauit: põtibus ac molibus ex humãoꝝ corpoꝝ strue faciẽdis. Id ipum. P. quoq; Cornelius apud Appianũ pœnis. iuidiã faciẽs exprobrat: & L. Florus Pons de cadaueribus iussu ducis factus i torrẽte Vercelii. q lectio castigatior ẽ. Nã Gela fl. i Sicilia qdẽ reddiẽ a Strabõe: Duride: Plinio. Mirõe: Silio: Claudiano: Stephão cæteris i ꝓxis Aufidi regionibus ubi statuit ipse florus a nullo. Porro Vercelius urbs est hirpinoꝝ cuius meminit Liuius Belli Punici lib. iii. in Hirpinis inqt oppida q a. P. R. defecerãt: ui recepta: p. M. Valeriũ prætorẽ Vercelius Siciliusq;. Sed in urbis ultimo noie librarii mendũ est: scribẽdũq; Vicelius. utrũq;. n. in agro Cõpsano fuit oppidũ Vercellius & Vicelius: unde Vercellanos & Vicellãos in. ii. Italiæ regiõe Plinius affert. quãuis apud eũ post tot ẽtcẽsuras Vecelani & Veculai corrupte legãẽ. de Vicelio Liuius alibi meminit inter ꝓdigia. Nũciatũ inqt est in Iouis Vicelini templo quod in Compsano agro est arma cocrepuisse. Quare Iani parrhasii sentẽtia corrige Valerii uerba sic. in Flumine Vercelii. Annibal. n. post cannensem pugnam Compsam petiit oppidumq; facile perpulit ad deditionem; ac in traiectu torrentis ad urbem Vercelii ex humanorum corporum strue pontem fecit.

OLI. Mithridatis crudelitas

TAm hercule q̄ Mithridatē. Mithidares sæuicia ꝑ uirtute abutebat̃: nam bellū̃ suscepturus aduersus Roma. edictū̃ p oēs Asiæ urbes misit: ut oēs q in asia forēt Romāæ ciuitatis hoies iterficerēt̃: fuerūt it supra octogiuta milia Romanoꝝ q negociādi uel alterius rei gratia dispersi erant in asia: ꝑterea domus: tēpla & aræ. humana oia atq; diuina iura uiolata sunt cuius licet leras meritas tamē pœnas dedit: nam tribus demum ingentibus bellis fælicitate sylle: aut uirtute luculli & Pompei magnanimitate uictus: & defectione ciuiū̃ pharnacisq; filii scelere ꝑuentus. male tētatū ueneno spiritū expulit: nā Pharnaces eius filius in Pompei gratiam ipsum iam amisso regno obsessum ad mortē coegit: qui ueneno accepto cum parū̃ profecisset a milite gallo nomine bittoco. a quo ut se iuuaret petierat interfectus est. Plinius lib. xxv. naturalis historiæ hūc dicit quottidie antidotum cōtra uenena sumere solitum. Gelius uero lib. xvii. de noctibus atticis Anates inquit ponticas dicūt edendis uulgo uenenis uictitare. Scriptum est a leneo Gn. Pōpeii liberto Mithridatem illum pōti regem medicinæ rei & remedioꝝ in id genus solertem fuisse solitumq; earum sanguinē miscere medicamētis quæ de iungendis uenenis ualent eum sanguinē uel potētissimum esse in ea confectione. ipsum autem assiduo regem talium medelarum usu a clādestinis epularum isidiis cauisse: qui & scientem quoq; ultro: & ostentādi gratia uenenū̃ rapidū̃ & uelox sæpenumero hausisse. Atq; id eum sine noxa fecisse quāobrem cū̃ postea prælio Po. Ro. uictus metu sui in ultima regni refugisset: & mori decreuisset: & uenena uiolētissima festinādæ necis causa frustra expꝰtus: suo se ipse gladio trāsegit. Plinius uero nepos de uiris illustribus. Mithridates in qr a pompeo nocturno prælio uictus in regnū̃ cōfugit ubi per seditionem popularium a Pharnace filio in turre obsessus uenenum sumpsit: quo tardius agente quia aduersus uenena multis ante medicaminibus corpus firmarat: immissum percussorem gallum auctoritate uultus territum reuocauit & in cædē suā manū̃ trepidātis adiuuit. Alii uero acutissimo uenēo extinctū̃ illū̃ fuisse ferūt: quos Lucāus secutus: ait post cilicas neuagos & falsi pōtica regis. Prælia barbarico uix cōlumata uenēo. Iustinus hūc dicit iō se uenenis bibēdis assuefecisse: q puer a tutoribꝰ fuisset ueneno petitus: aduersus quoꝝ isidias hac una se rōne mūiuit. ¶ Tā hercule: Subaudit iusto odio senatus Hānibalē ad uolūtariā mortē coegit q̄ ēt cōpulit Mithridatē. ¶ Hospitales deos: Apud maiores sancta habebant̃ hospitii iura q uiolar̃ nefas.

Hospitalia iura

Virgilius Iuppiter hospitibus nam te dare iura loquūt̃ uiolauit ergo hospitalia iura cum mādauit oibus asiaticis ut hospites romanos cūcti necarent. ¶ Non multo: Quia de rege tandē sumpsere suppliciū̃. quē ad uolūtariam mortem cōpulerūt. ¶ Crucibus illis: Suppliciis & tormētis. ¶ Auctore Gauro spadone: Hūc i delitiis Mithridates habebat ad cuius nutū̃ nihil nō facere paratus erat hic ergo multos regis amicos: q tā fœdū̃ regiæ libidinis ministꝝ p iniquo aio ferebār de medio tolli curauit. ¶ Spadōe Eunucho. Inter spadonē & eunuchū̃ sunt q nullā uelit eē differētiā nisi i deriuatiōe: nā utrūq; a græco deducit̃ spado απο του σπαειν a trahēdo q trahunt̃ & debilitant̃ genitalia nō pēitus tollunt̃ sed eneruant̃ qbusdā istrumētis ut uirilia agere nō possint. Eunuchus uero dr̄ q bonā mētē habeat. i. nulla libidie uexatā: ꝓpterea q sit castratus: nā genitalibus caret απο του ευ bene καινουν mētē χειν habere. ¶ Libidinosus obse. Cognitus est rex libidinosus q tā turpi libidinis ministro ē obsecutus ut amicos suos illi isensos occidi iusserit. ¶ Scelestus iperio: Qui scelus nō mediocre cōmisit: ut sibi fidos amicos spadonis gratia mori impauerit hic Mithridates annos quadraginta romano restitit imperio.

Gaurus Spado Eunuchus

¶ De Rege Mitridate.

TAm Hercle: q̄ Mithridatē regē. q una epistola octogita millia ciuiū̃ Romanoꝝ in Asia p urbes negociādi grā dispersa itueremit: tātæq; ꝓuinciæ hospitales deos: iniusto: sed nō inulto cruore respersit. quoniā cū̃ maxīo cruciatu ueneno repugnantē spiritū̃ suū̃ tādē succūbere coegit. Simulq; piacula crucibus illis dedit: qbus illos amicos suos autore Gauro spadone libidinosus obsequio: scelestus imperio affecerat.

¶ De Gentis Thraciæ regina.

NVmulisintis Diogiridis filiæ Thraciæ regis: & si minus admirabilem crudelitatē

Cysenis regina trachum

CYsenis Diogiridis: Thraces crudelitate ꝑstare nō homines tantū̃ sed aues quoq; testant̃: nā hirundines ad eam gentē æstate non deuolāt crudelitatem metuentes: est. n. inceninesi regione oppidū̃ quodam Flauiopolis nomine: uel ut Pli. dicit. Bizecis: regia quodam Terei regis inuisum hirundinosus: & teste Solino alitibus illis inaccessum est. Aequorū̃ Diomedis humanis carnibus uescentiū̃ stabulum execratum: fuere in ea prouicia reges feritate insignes: ut Tereus: ut Diomedes & alii cōplures inter quos Cysenis regina q crudelitatis ueluti rabiæ q̄dā furibunda medio secari homines: natorū̃ corpora parētibus epulanda apponi iubebat. Aliaq; huiuscemodi sæuiciæ exempla faciebat. ¶ Crudelitatem gentis: De qua Virg. Heu fuge crudeles: terras fuge litus auarū̃ q̄re nō mirum est inuentam eē fœminā rabiosam crudelitate furentem.

ASCEnsius

¶ Tam &c. Hercule. i. per herculē: tā. s. iusto ostio cōpulit senatus hannibalē ad mortem uolūtariā q̄ Mithridatē regē ponti; q interemit una epistola. i. mādato misso epistola una: octoginta milia ciuium Romanorū̃ dispsa in asia p urbes gratia negociādi. i. mercādi & respsit deos hospitales. i. q hospitalitati ꝑsunt: tātæ prouinciæ quāta ē asia cruore iniusto. i. iniuste fuso sed nō inulto: quoniam ipse coegit spiritū̃ suū̃ repugnantē ueneno: qa munitū̃ Mythridatica cōfectiōe cōtra ui ueneni: succūbere tandē cū̃ maximo cruciatu. i. uiolētissima morte & simul dedit piacula. i. expiationes illis crucibus qbus ipse libidinosus obsequio. i. obsequēdo iniquo & turpi uoto spadonis & scelestꝰ ipio. i. iperādo (uñ turpis erat qa ut Eunucho obseqret̃ id uoluit: sed scelestꝰ qa qd̄ uoluit ipauit) affecerat illos. s. notissimos & insontissimos amicos suos authore Gauro spadone. ¶ Numulisintis &c. Ed. i. q̄q̄ feritas ipsius gētis. s. thraciæ facit crudelitatē Numulisintis (sunt tamē qui legāt Cysenis) filiæ diogiridis regis thraciæ minus admirabilē: qa minus mirū̃ ubi totus populus ferox & crudelis est reginā crudelissimā fuisse.

¶Medios homines fecare: Quem morem seruat turcus ille sæuissimus. ¶Nec parētes liberorum: Beatus Augustinus de indis loquens hanc eandem asserit crudelitatem filios parentum intestina comedere: & ideo Beatus Thomas eorum crudelitatem exhorrens dixit: Domine quo uis me mitte præterquam ad idos. OLI.
Tē Prolæmeus: De uitiis & crudelitate huius sæuissimi regis dictū est ī cap. de Luxuria ibi ergo qrē ptolæ-
da est historia. Sed ad ea q̄ de illo supradicta sunt hoc ēt accedit qđ ubi se ciuibus suis ob crudelitatē meii
iuisum eē cognouit: metuēs futuꝝ q̄ euēit: regno.s. pulsum iri: remediū uoluit ex scelere excogitare crude
plebē ferme oēm trucidari iuuētutē in gymnasio litas
cōgregatam ferro flāmaq; circū dari & totā necari curauit. ¶Teterrimū.e. Turpissimū & sordidissimū exēplū sicut ī ca. de Luxuria mōstratū ē. ¶Referēdus: recitādus narrādus. ¶Sustulerat: Susceparat & nutriuerat. Iuue. Tollere dulcē cogitat hēdē. ¶In.c.s. Ante oculos suos qđ sæuius fuit. ¶Pro .m.n. curauit rex iste sæuissimus ut hæc mūera reginæ darēt ī cōuiuio quo die natale suū celebraret: q̄ res nō regiæ tm̄: sed ēt uniuersæ ciuitati acerba & luctuosa fuit. ¶Peride q̄si ip.c.ex. Quasi nō sibi filius: sed e sola cleopatra natꝰ: ac si diceret: q nullū pr̄is sēsū hēet. ¶Adeo.c.fu. Tāta erat crudelitas furori pmixta: ut ēt ipa uires reciperet: & icremētū ad explēda scelera. ¶Efferuescit: icēdit. Munimētū: Firmamētū: sed potius fomētū. ¶Frequēs iu. gymnasiū: Die ludoꝝ iuuenes in gymnasiū frequentes conuenerant: ut de morte ludos celebrarent: est locus exercitii gymnasiū ut sæpe diximus. Gymnasiū

gentis ipsius feritas narrādā: tamē rabies sæuitiæ facit. cui neq; uiuos homines medios secare: neq; parentes liberorum uesci corporibus nefas fuit.

¶De Ptolemæo rege ægypti & de Cleopatra.

Terū Ptolemæus Phycō emergit: paulo ante libidinosæ amētiæ teterrimū exēplū: idē ēt iter pcipua crudelitatis idicia referēdus. Quid.n. hoc facto truculētius? filiū suū noīe Memphitē: quē ex Cleopatra eadē sorore & uxore sustulerat: liberalis formæ: optimæ spei puerū in cōspectu suo occidi iussit. pedes eius pciosos: & caput & manus ī cistā chlamyde optos pro munere natalicio matri misit: pinde q̄si ipse cladis: q̄ illi iferebat expers. ac nō iselicior: quod in communi orbitate Cleopatrā miserabilē: cūctis se inuisum redderet. Adeo cæco furore summa quæq; efferuescit crudelitas: cui munimētū ex seipsa repperit. Nā cum animaduerteret: quāto sui odio patria teneret: timori remediū scelere petiuit: quoq; tutius plebe trucidata regnaret: frequēs iuuentute Gymnasium armis & igni circumdedit: omnesq; qui in eo erant: partim ferro: partim flamma necauit.

¶De Ocho Dicto Dario.

Chus āt: q postea Darius appellatus est: sanctissimo persis iureiurādo obstrictꝰ: ne quem ex cōiuratione: quæ septem magos

Chus q po. Quō Darius fuerit rex cōstitutus mōstratū ē ī ca. de fortitudie & ī ca. de Vafre dictis & factis q̄ uero ad crudelitatē eius ptinet: cū rex cōstitutus ppso iureiurādo affirmasset se nullū ex pricipibus septē: q cōiuratiōis aduersus magos socii fuissēt ueneno ferro: aut alia ui aut iedia opp̄ssurū: illoꝝ potētiā metuēs nouū mortis & crudelitatis gēus excogitauit quo se metu & religiōe solueret: locū parietibus cixit: totū cineribus repleuit: suspēsum tignū supiposuit principes luxuriosis epulis uinoq; repletos in eo collocauit q crapula sopiti in cinerosum pelagus deciderēt obrutiq; sunt oēs: existimauit rex iste piturus hac consilii calliditate se posse & libidini pīter suæ & religiōi satisfacere q̄ nō ita ē: fraus.n. distiguit nō dissoluit piuriū: pricipū āt noīa fuerūt h. Osthāes: Itaphemes: Gobrias: Megabizꝰ: aspities: hydarnes. Ochꝰ Darīꝰ

¶Tamē rabies.i. enormitas sæuitiæ facit sup. eā narrādā.i. dignā q narraret ad detestationē. Cui.s. reginæ nec fuit hoc ē nō uidebaē aut nō reputabaē nefas: secare hoīes uiuos medios aut medio.i. per mediū nec parētes uesci corpibus liberoꝝ.i. filioꝝ suoꝝ aut etiā filiaꝝ legitimaꝝ. ¶Iteꝝ &c. ptolemæus phycō rex ægypti: emergit iteꝝ .i.s. notādū pfert educēs caput e pfundo uitioꝝ hitus sup. paulo ante cū de luxuria & libidine ageret exēplū teterrimū.i. turpissimū & pessimū: amentiæ libidinosæ idē referrēdus iter p̄cipua idicia.i. signa aut ostēta crudelitatis. Quid.n. truculētius.i. atrocius sup. est hoc facto.s. eius qđ dicā. Ipse iussit Mēphitē filiū suū quē sustulerat.i. gēitū educādū curauerat ex Cleopatra eadē sorore & uxore: pueꝝ formæ liberalis.i. igēuæ & liberalis hoibus dignæ: & optiæ spei.i. idolis bonos mores pmittētis: occidi ī cōspectu suo: & misit matri.s. cleopatræ p munere natalitio.i. quo pricipes & cōiuges se mutuo donare solebāt inatali suo: pedes eius.i. filii sui: pciosos.i. ante abscissos: & caput eius & manus optos chlamyde ī cistā.s. iclusos: aut ī cista legēdū ē: pide q̄si.i. tāq̄ ipe eēt exps cladis.i. calamitatis q̄ ipe iferebat illi.i.s. cleopatræ m̄ri: qa cū cōis eēt natus: cōis erat clades: ac ipe rex nō sup. eēt ifelicior q̄ cleopatra: q̄ redderet in cōi orbitate.i. priuatiōe liberoꝝ: cleopatrā miserabilē.i. dignā miseratiōe cūctis & se iuisam cūctis: sed minoris ifelicitatis ē quēpiā eē miserabilē q̄ iuisum: deteriorq; ē cōditio male faciētis q̄ patiētis: cū peior sit culpa q̄ poena. Adeo.i. itātū cæco furore efferuescit.i. ebullit sūma quæq; crudelitas: ut est regū & principū: cui.s. crudelitati sūmæ: ipsa repit munimētū ex se.i. p nouā crudelitatē ueterē ptexit: nā cū aiaduerteret ptolemæus q̄to odio sui patria teneret: petiuit scelere.s. nouo remediū timori.i. ne nimis cogeret suos qbus odio erat timere: quoq;.i. & quo ipe regnaret tutiꝰ plæbe trucidata: ipe circūdedit armis & igni gymnasiū .i. locū exercitioꝝ & ludoꝝ: frequēs.i. abūdātē iuuētute.i. multitudine iuuenū: & necauit oēs q erāt ī eo: pti ferro & partim flāma. ¶Ochus āt q postea appellatus est Darius: obstrictus persis sanctissimo iureiuraudo ne necaret q uē.i. aliquē ex cōiuratiōe.i. multitudine cōiuratoꝝ q̄ opp̄sserat cū eo septē magos q tyrānidem exercueran ASCĒsius

OLI. ¶ Inopia alimentorum: Fame & inedia. ‖ Hos iuinctos: Alii habent onustos: idest sibi graues atq; difficiles quorum opes atq; potentiã metuebat. ‖ Vel iũctos: Quasi simul administrãtes quorũ auctoritas magna foret apud regẽ ita iubẽte populo. ‖ Non perrupto uinculo religionis: Non uiolato sacramento ut ipse putabat. ‖ Congeriẽ: Cinerum cumulum & congregationem Vafrum regis consilium sed a crudelitate mutuatum.

cũ eo opp̃sserat: aut ueneno: aut ferro: aut ulla ui: aut iopia alimẽtorũ necaret crudeliorẽ mortis rõnẽ excogitauit. q̃ hos iũctos: sibi: nõ p̃rupto uĩculo religiõis tolleret septũ. n. altis parietibus locũ cinere cõpleuit: suppositoq; tigno p̃minẽte: benigno cibo: & potiõe exceptos ĩ eo collocabat: e quo sõno sopiti: ĩ illam insidiosam cõgeriem decidebant.

¶ De Ocho Artaxerxe.

APrior: & tetrior alterius Ochi cognomĩe Artaxerxis crudelitas. q Ochã sororẽ: atq; eãdẽ socrũ uiuã capite defodit: & patruũ cũ cẽtũ & amplius filiis: ac nepotibus uacua area destitutũ iaculis cõfixit: nulla iniuria lacessit⁹: sed quod in his maximã apud Persas p̃bitatis: & fortitudinis laudem consistere uidebat.

¶ De Atheniensibus.

COnsimili genere æmulatiõis istincta ciuitas Atheniũ indigno gloriæ suæ decreto Aeginensiũ iuuẽtuti pollices abscidit. Vt classe potẽs populus: ĩ certamẽ maritimarũ uiriũ secũ descẽdere nequiret. Nõ agnosco Athenas timori remedium a crudelitate mutuantes.

Ochi crudelitas Darii crudelitas

APertior &: Nõ est in Dario finita regum p̃rsarum crudelitas. Nam Ochus cognomine Artaxerses Dario longe crudelior fuisse uidet: q non in ciues quos metueret: sed in suos supra modũ læuiuit: sororem cuius filiam duxerat uxorẽ: terræ uiuã defodit: patruũ cũ cẽtũ liberis atq; nepotibus telis trãsfigi imperauit. In area uacua alligatũ: nec id ulla iniuria lacessitus: sed q illorũ maximas opes & ingẽtẽ apud persas uirtutis opinionẽ eẽ uidebat: q̃re timebat: ne in illũ persæ regiũ trãsferret imperiũ. ‖ Eandẽ socrũ: Erat & socrus q a eius filiã duxerat uxorem. ‖ Cum centũ & amplius filiis: Barbarorũ erat non singulas: sed plures habere cõiuges quotquot. s. alere potuissent. Vir. Vidi Hecubam centũq; nurus. Item quinquaginta illi thalami. Salu. Alii denas: alii plures: sed reges eo amplius. ‖ Nulla in. la. Exageratio crudelitatis Ochi: q ĩsõtes necauerit sãguie sibi cõiũctos

COnsimili genere: cicero. li. iii. officiorũ Durius esse inquit athenienses qui sciuerũt: ut æginetis qui classe ualebant pollices preciderentur: hoc uisum est utile: nimis enim imminebat propter propinquitatem ægina pireo: sed nihil q crudele utile: ẽ. n. hominũ naturæ quam sequi debemus maxime inimica crudelitas: p̃pter utilitatem igitur athenienses id crudelitatis exemplũ ediderunt ut æginensium iuuẽtuti pollices p̃cidi ex decreto iusserint ne secum nauali certamine contẽdere possent in quo plurimum illos ualere cognoscerẽt. ‖ Cõsimili genere æmulationis: sunt enim atheniẽses ochi crudelitatem imitati. Nam quemadmodũ ochus patrui & eius filiorum atq; nepotum probitatem habuit suspectam: sic athenienses æginensium uires timuerunt: q metus illos fecit esse crudeles. ‖ Aeginensium: Aegina est insula & urbs in qua regnauit Aeacus ab ægina Aesopi filia denominatã: sed antea dicebatur Enopia teste Ouidio lib. vii. metamorphoseos. Enopiam ueteres appellauere: sed ipse Aeacus æginam genetricis nomine dixit. ‖ Pollices: In quibus manuum uis omnis pœne totam consistit. ‖ Nõ agnosco athenas: Cum athenienses humanitatis semper fuerint præceptores: quippe apud quos philosophorum præcepta uiguerunt: a seipsis alienati fuisse uidentur ut non cognoscantur athenienses: qui timori remedium a crudelitate tanquam barbari mutuari uoluerint. ‖ Mutuantes: Sicut Ptolæmeus de quo supra.

Aegia insula

ASCẽsius ¶ Aut ueneno: aut ferro: aut ulla ui: idest uiolentia: aut inopia alimentorum: excogitauit crudeliorem rationem .i. modum & uiã mortis: quæ. s. ratio: tolleret. s. de medio uiuentium: hos iunctos sibi: uinculo religionis: iurisiurandi: non perrupto: compleuit enim septum: idest circũdatum altis parietibus cinere: & tigno: idest ligno transuerso prominente: idest longe eminente extra cineres: supposito: idest clanculum imposito: & locabat in eo: scilicet tigno: eos exceptos benigne: idest abũde cibo & potione: e quo: scilicet tigno ipsi sopiti somno: idest profunde propter crapulam dormientes decidebant: idest deorsum cadebant in illam congeriem: scilicet cinerum insidiosam. Misera autem & improuida erat tunc mortalitas quæ regem iuramento astringens non adiecerat clausulam illam generalem: nec alia quauis ratione: qua adiecta religione solui non potuisset. ‖ Apertior & cætera. Crudelitas alterius Ochi Artaxersis cognomine: fuit sup. apertior & tetrior: idest dirior: qui defodit capite uiuam Ocham seu Ochaxim sororẽ atq; eãdem socrum. s. suam: quia eius filiam duxerat: & confixit iaculis patruum. s. suum: hoc est fratrem patris sui cum centum & amplius filiis & nepotibus: destitutum: idest seorsum ab aliis statutum sup. in area uacua: nulla. i. nõ ulla: non lacessitus. s. ab eo ulla iniuria sed q. i. quia: ipse uidebat maximã laudem probitatis & fortitudinis apud Persas consistere in his. s. patruo & filiis eius ac nepotibus. ‖ Consimili &cæ. Ciuitas Athenienses instincta: idest stimulata consimili genere æmulationis: idest inuidiæ ob parem aut maiorem uirtutem: abscidit decreto indigno gloriæ suæ: quam: scilicet affectabat: aut in aliis factis meruerat (quæ lectio si uera est: similis est illi ueterum haud ulli indignus auorum: sunt tamen qui gloria sua legant: nec desunt qui sic construant: decreto gloriæ suæ indigno sup. ipsa) iuuentuti æginensium pollices: ut populus: scilicet æginetarum potens classe nequiret descendere secum: idest cum ciuitate Athenien. in certamen uirium maritimarum. Non agnosco athenas: idest non censeo in eo facto athenas: utpote mutuantes: idest mutuo accipientes timori: scilicet suo remedium a crudelitate.

SAeuus ēt:Cū Phalaris agrigētinorū tyrānus crudelitate delectaret.Perillus atheniēsis uir īgēiosus ut tyrāno gratificaret uenit Agrigētū:& ex ære tauꝝ artificiosum fabricauit quo nocētes īclusi subiectis ignibus torq̄rent:q mugitū & nō humanā uocē emittere uideret:ut tyrānus ulla hoīs uoce ad misericordiā flecti posset.p quo iuēto cū manus a crudelissimo tyrāno q nouis & exq̄sitis hoīum tormētis delectaret īgeniosus iste mgr̄ postulasset in illo ipē īcludi iussus a tyranno ac suppositis ignibus exustus prius artifici sui ueꝝ expimētū p̄buit:dicēte hoc Ouidio i lib.prio de arte amādi. Et phalaris tauro uiolēti membra pilli Torruit īfœlix ībuit auctor opꝰ. Itē Ouidi.in codē lib.i.ēt dicit. Nec.n.lex æquior ulla ē q̄ necis artifices arte pire sua. Extat ēt epistola phalaridis ad atheniēses:q de Perilli morte apud tyrānū fuerant conq̄sti cuius principiū est. Venit ad nos faber uester perillus & cætera. De hoc tauro Cice.in uerrinis lib.v.mentionē facit cū pulcherrimo Scipiōis dicto ad agrigētinos: ueꝝ phalaris in hac una re iustissimus fuisse iudicat:qui tā fedæ crudelitatis in iuentorē ipsam crudelitatē primū expiri uoluerit.⁋ Inuētor: Perillus:q & perilaus dictus est.⁋ Mugitus resonantē: Vox.n.patiētiū p fistulas q̄sdā erūpēs mugitū imitabat.⁋ Abdito:Occulto quo minus spectātes misericordia mouerent.⁋ Vlulatus:Miserabilis uox & fletus īclusoꝝ.⁋ Quam quia calamitosis:Qui misericordiam aliis suo artificio negari cupiebat nullā ipse misericordiam est consecutus.

OLI. — Perillus æneī tauri faber — Phalaridis iustitia

ℭDe Inuentore Aenei Tauri.

SAeuus ēt ille Aenei tauri īuētor:quo inclusi subditis ignibꝰ: lōgo & abdito cruciatu:mugitus resonātē spiritū edere cogebant:ne eiulatus eoꝝ hūano sono uocis expressi: Phalaridis tyrāni misericordiā īplorare possēt.q̄: quia calamitosis deesse uoluit:teterrimū artis suo opus primus artifex īclusus merito auspicatus est.

ℭDe Etruscis.

AT ne Etrusci quidem parum feroces ī pœna excogitanda: qui uiuorum corpora cadaueribus aduersa aduersis alligata: atq: constricta:ita ut singulæ membrorum partes: singulis essent accomodatæ:tabescere simul patiebantur:amari uitæ pariter:ac mortis tortores.

℞ne Aethrusci:Perillus nouū excogitauit supplicii genus: Aethrusci uero nō minus crudeles pœna īuenerūt:ut uiua corpa mortuis alligata tabescerēt:qd mortis genus crudelissimū fuit:hoc autē qd Valerius Aethruscis. Virg.Mezentio eoꝝ regi attribuit:dicit.n.li.viii.quid memorē īfandas cædes:qd facta tyrāni. Effera dii capiti ipsiꝰ generiq reseruēt:Mortua qn ēt iungebāt corpora uiuis. Cōponens manibusq; māus atq; oribus ora: Tormēti genus & sanie taboq; fluētis:Cōplexu in misero lōga sic morte necabat.⁋ Tabescere: Marcescere corrumpi.⁋ Amari uitæ ac mortis tortores: q dū uiuos necarēt nec mortuis parcebant:sic enī in sepulchris & sedibus suis conquiescere non patiebantur:sed sepulchra quodammodo uiolabant.

æthruscorū crudelitas

ℭDe Barbaris.

SIcut illi Barbari:quos ferūt mactataꝝ pecudū ītestinis & uisceribus egestis: hoīes īserere:ita ut capitibus tātūmō emineāt: atq: diutiꝰ pœnæ sufficiāt:cibo & potiōe īfelicē spiritū ꝓrogāt. donec ītus putrefacti laniati sunt ab animalibus:q̄ tabidis in corporibus nasci solent.

SIcut illi barbari:Hoc tormenti genus a Scythis excogitatū fuisse tradunt:quod est sine dubio immani feritate plenum ut exenteratis animalibus uiui hoīes īcluderent ita ut sola capita eminerēt: q̄bus alerent:nam ut diutius uiuāt laute potu ciboq; excipiunt:donec putrefactis aīalibꝰ uermes īgenerati eos postmodū dilacerent:& assiduis uermiū morsibus crucient.⁋ Sicut illi barbari quos ferunt: Cum superiori cōiungit:ita amari uitæ & mortis tortores fuerūt æthrusci sicut barbari.s.scythæ.⁋ Egestis intestinis:Eductis itestinis.⁋ Visceribus: Viscera dicunt nō solū intestina sed ēt carnes:hoc est qcqd sub corio est: unde Virg. Tergora diripiunt costis & uiscera nudāt. Item Liuius in albano latinis uisceratio dabatur: idest caro.⁋ Propagare:producere.⁋ Tabidis corporibus īnasci solēt:corruptio unius aīalis est generatio alterius. Nam ex corruptis bobus siue tauris generant apes:ex asinis uespæ: ex mulis crabones:ex equis fuci ex hoībus uermes.

Viscera

ℭSæuus sup.fuit etiā ille.s.athenien.faber Perillus nomine:inuētor tauri ænei.i.ex ære facti:quo.s.tauro inclusi ignibus subditis.i.subiectis:cogebant longo & abdito.i.occulto & latēte cruciatu:edere.i. emittere spm̄ resonātē.i.referentē & sono imitantem mugitus.i.sonos taurinos: ne eiulatus.i.miserandi gemitus eoꝝ.s.q essent inclusi: expressi sono uocis humanæ possent implorare.i.īplorando esse qui misericordiā phalaridis tyranni agrigentinorū: q̄.s.misericordiā:qa Perillus:uoluit deesse calamitosis:ipse artifex īclusus.s.eo ex p̄cepto phalaridis auspicatus est.i.iniuit & inchoauit merito primus teterrimū opus artis suæ:qa primus in eo periit.⁋ Ac ne quidē Hetrusci cum sint populi Italiæ:sup.fuerunt parum sed multū feroces in excogitanda pœna:idest cruciatu:qui patiebantur corpora uiuorum(sunt tamen q legant uiroꝝ)alligata atq; cōstricta aduersa aduersis.i.ut dicit Maro:oribus ora:ita ut singulæ partes membrorum.s.uiuentiū essent accōmodatæ singulis sup.membris cadaueꝝ tabescere.i.in tabē & putredinē resolui simul:existentes amari tortores pariter uitæ.i.uiuentiū:ac mortis.i.mortuorū:quoꝝ cadaueribus sic abutebant.⁋ Sicut sup.fecerūt illi barbari:uidelicet scythæ:quos ferunt.i.dicūt historiographi:inserere hoīes.s.uiuos intestinis & uisceribus pecudū mactaꝝ egestis.i.euulsis:ita ut hoīes inserti emineāt.i.extēt tātum capitibus quoq;.i.& quo:hoc est ut:sufficiāt diutius pœnæ.i.cruciatui:ipsi ꝓrogant.i.pducunt cibo & potione.i.potu spiritū infelicē:quia ad cruciatū dūtaxat seruatū:donec ipsi putrefacti intus: laniati sint ab aīalibus.i.uermibus & serpentibus;quæ aīalia solent nasci in corporibus tabidis:idest putrefactis.

ASCEsius

OLI. ¶ Quæramur nũc cũ rerũ natura: nihil ẽ iqt q̃ naturã icusemus: q̃ nos uariis morborũ generib⁹ uoluerit eẽ subiectos: cũ nõ his cõtẽti hoies alia isup ipsi excogitauerint. ¶ Quæramur: nũc cũ idignatiõe q̃dã legẽdũ ẽ. ¶ Obnoxios: Subiectos & oligatos. ¶ Habitũ cælestis roboris: hostibus cælestis roboris ẽ ipassibilitas & doloris carẽtia. Dii.n.pati nõ possũt: qđ hũanæ fragilitati ñ ẽ cõcessũ. ¶ Impulsu.c. istigatiõe & ipetu crudelitatis.

Ira — IRa quoq; ut odiũ: Has duas ai pturbatiões crudelitati recte subiũgit: qm̃ earũ effect⁹ sæuicæ sint lõge psimiles: qđ.n. iratus crudele nõ admittit si dat̃ facultas. In hoc ãt differũt a crudelitate: qđ hæc alii tm̃ ñ sibi noceat: he uero sine sui tormẽto eẽ nõ possũt. Cũ.n. irat⁹ ultionẽ sumere nõ põt: dolor̃ cõficit̃: ac seipsũ cruciat. Est ãt ira subit⁹ ai motus ex iniuria puẽiẽs & ultionẽ dsiderãs. Odiũ iueterata inimicitia de ultione sp cogitans. ¶ Magnos fluctus: Magnas pturbatiões: iratis sp æstus fluctuãt i pectore: uultus uariat̃: oculi igne scũt: ratio cõfundit̃. ¶ Pro cursu celerior: Fert̃ ipetu quodã iratus ad ultionẽ: & est differẽtia q̃dã iter irã & odiũ qđ ira celeritate q̃dã rapit̃ ad nocẽdũ.

Odiũ — Odiũ ptinatius residet i pectore: occasionẽ expectãs: quo grauius nocere possit. ¶ Pro cursu: Impetu. ¶ Cõsternatiõis: Perturbatiõis & mentis ac rõnis cõfusiõis. ¶ Sine sui tormẽto: Quia non põt iratus atq; odio cõcitus nõ dolore cõmoueri: dũ se uidet q̃ cupit de inimico ultionẽ sumere nõ posse: similis ergo iuidiæ est iracũdia: qa sicut inuidia successu hoïum carpitq; & carpit̃ una: supplicium q; suũ ẽ: q̃ i hoc uno ut inqt Solon iusta ẽ q̃ prius iuidũ punit: sic & ira sibi prius q̃ alteri nocet: qa dolet cũ ultionẽ de inimico se sumere non posse uidet. ¶ Anxius: Solicitus q̃ ultionẽ iplere nõ possit. ¶ Certissimæ sũt ima. uerissima signa & idicia q̃uis.n. aliqs dissimulare uelit: tñ facere ñ posset: qn in dictis & factis hoc affectus aperiat.

Salinator irã in po. ro. dissimulare nõ potuit — CVm aduersus Hasdrubalẽ: Quod necesse sit aliquo dicto uel facto hos in i hoïbus affectus aperiri: Salinatoris & aliorũ exẽplo cõprobat̃. Salinatorẽ ob artissimã legẽ de sale uẽdẽdo latam populoq; molestã fuisse dãnatũ diximus i capitulo de cẽsura & de recõciliatis. Is octauo post dãnationẽ anno a Marcello & Valerio cõsulibus ex agris: quo se p sũmũ dolorẽ recepat i urbẽ reuocatus: & cũ. C. Claudio Nerõe cõsul creatus: cũ ipiũ diu recusasset: tãdẽ a senatu & populo recipe coactus est: puincias sortiti cũ i suã uterq; pficiscerent̃ eos populus ad portas usq; psecuti sũt memoriæ pditũ ẽ plenũ adhuc ira i ciues. M. Liuiũ ad bellũ pficiscẽtẽ: monẽti. Q. Fabio: ne priusq̃ gẽus hostiũ nosceret temere mãus cõsereret rñdisset: ubi primũ hostiũ agmẽ cõspexisset pugnaturũ: cõqreret̃: q̃ cã eẽt festinãdi: aut ex hoste egregiã gloriã iqt: aut ex ciuibus uictis gaudiũ meritũ certe & si non honestũ capiã: nõ potuit q̃ gestabat in pectore irã dissimulare salinator. ¶ Aduersus Hasdrubalem: Qui uenerat in italiã ut se Hannibali fratri coniungeret q̃ si factũ eẽt actum fortasse de imperio Romano fuisset. ¶ Manum conserere: Pugnam committere.

Queramur nunc cũ natura rerũ: qđ nos multis & aspis aduersæ ualetudinis icõmodis obnoxios esse uoluerit: habitũq; cœlestis roboris hũanæ cõditioni denegatũ moleste feram⁹: cũ tot cruciat⁹ sibimet ipsa mortalitas ipulsu crudelitatis excogitauerit.

¶ De Ira & odio. Capur. III.

IRa quoq; aut odiũ i pectorib⁹ hũanis magnos fluctus excitãt: pcursu celerior illa: nocẽdi cupidine hoc ptiacius: uterq; cõsternatiõis plẽus affectus: ac nũq̃ sine tormẽto sui uiolẽtus, quia dolorẽ cũ iferre uult: patit̃ amara sollicitudine: ne nõ cõtingat ultio: anxi⁹. sed pprietatis eorũ certissimæ sunt imagines: quas dii ipsi in claris personis: aut dicto aliquo: aut facto uehementiore cõspici uoluerunt.

¶ De Liuio Salinatore.

CVm aduersus Hasdrubalẽ Liui⁹ Saliator bellũ gesturus urbe egrederet̃: monenre Fabio Maxio: ne anre descẽderet i aciẽ: q̃ hostiũ uires: aïumq; cognosceret: primã occasionẽ pugnãdi nõ omissurũ se respõdit. Interrogatusq; ab eodẽ q̃d ita tã festinanter manũ conserere uellet: ut quã celerrime (inquit) aut gloriam ex hostibus uictis: aut ex ciuibus prostratis gaudium capiam

ASCẽsius — ¶ Quæramur. i. faciamus quærelas nũc. s. postq̃ tã crudeles inueniant̃ hoĩes (& est figurata adhortatio uim uetandi habens) cum natura rerũ: q̃ uoluerit nos esse obnoxios. i. subiectos multis & asperis icommodis ualitudinis. s. aduersæ: hoc est ægritudinis: & feramus moleste habitũ. i. dispositionẽ roboris. i. fortitudinis cœlestis: eẽ denegatum conditioni humanæ: cũ ipsa mortalitas: idest ipse homo mortalis excogitauit sibimet tot cruciatus impulsu crudelitatis quasi dicat id nos iniuste facturos.

IRa quoq; ac odiũ excitãt magnos fluctus. i. turbatiões in pectoribus hũanis: illa. s. ira: celerior. i. rapidior sup. i. pcursu. i. ipetu faciendo: hoc. s. odiũ: ptinacius cupidine. i. cupiditate nocẽdi: & sup. uterq; affectus. i. utraq; passio: ẽ plenus cõsternationis. i. alienatiõis mẽtis a statu qetis eius: ac uiolẽtus nunq̃ sine. i. sp cũ: tormẽto sui. i. in quo est: qa cũ uult iferre dolorẽ patit̃ sup. dolorẽ: anxius amara sollicitudine: ne ultio nõ cõtigat: Sed certissimæ imagines pprietatis eorũ. s. dictorũ affectuũ iræ & odii: sunt. i. extãt: q̃s dii ipsi. s. hoïum cõditores: uoluerũt cõspici i claris psonis aut dicto aliquo aut facto uehementiore. s. q̃ deceat: aut multũ uehemẽti. ¶ Cũ aduersus. Ordo ẽ. Cũ Liuius salinator gesturus bellũ aduersus Hãnibalẽ egrederetur urbe: Fabio maximo monẽte ne descẽderet in aciẽ. i. ne pliũ committeret: ante. i. prius q̃ cognosceret uires & animũ hostium: respondit se nõ omissurũ. i. prætermissurũ primam occasionem pugnãdi. i. quæcũq; prima offerret̃. Et interrogatus ab eodẽ: qd ita. i. cur uellet cõserere manũ. s. cũ hoste: tã festinãter: inquit. i. respondit: ut capiã q̃ celerrime. i. ualde celeriter: aut egregiam gloriã ex hostibus uictis: aut gaudium ex ciuibus stratis.

❡Ira tunc atq; uirtus: Ex his inqt uerbis & se ira adhuc laborare: & uirtute ꝑditū eē significauit: cū.n. respōdit se ex ciuibus suis uictis gaudiū receptuꝝ: iracūdiā aperuit: cū uero triūphū exoptaret uirtutē idicabat. ⁋ Illa: Scilicet ira iniustæ dānationis. ⁋ Hæc: Scilicet uirtus gloriæ cupida. ⁋ Sed nescio an eiusdē fuerit: Nō uidet eiusdē hois eē: tāta aī perturbatione cōmoueri & ostes pariter uincere. ⁋ Hoc dicere: Ira respōdere: signū erat imbecillitatis: qa ira & odio uincebat. ⁋ Sic uincere: Eximiæ uirtutis fuit: tanta strage hostes superare: nam in ea uictoria par hostibus reddita fuit cannensis clades: qppe ubi Hasdrubal cum sup. lx. milium hostium cæsum fuit. OLI.

Ira tunc: atq; Virtus sermonem eius inter se diuiserunt. illa iniustæ damnationis memor: hæc triūphi gloriæ intēta. Sed nescio an eiusdē fuerit hoc dicere: & sic uicere. ❡De figulo.

Rdētis spiritus uirū: & bellicis operibus assuetum: huc iracundiæ stimuli egerunt. Cautem Figulum mansuetissimum: pacato iuris ciuilis iudicio celeberrimum: prudētiæ: moderationisq; immemorem reddiderunt Consulatus enim repulsæ dolore accensus: eo quidē magis: quod illū bis patri suo datum meminerat: cū ad eū postero comitiorum die multi cōsulēdi causa uenissent: oēs dimisit: ꝓfatus: omnes consulere scitis. Consulē facere nescitis. dictū grauiter: & merito: sed tamen aliquanto melius non dictum.

❡De Patriciis Romanis.

Namqs Po. Ro. irasci sapiēter potest? Itaq; ne illi quidē ꝓbādi q̄uis factū eoꝝ nobilitatis splendore protectū sit: qui quod Cn. Flauius humillimæ quondā sortis præturam adeptus erat: offensi annulos aureos sibimet ipsis

Rdētis spiritus uiꝝ hunc iracūdiæ stimuli egerūt. Non miꝝ est bellicosum & igētis spiritus hominē ira ꝑturbatū eē cū humanissimū & domesticis opibus itētū. G. Figulū eiusdē passio superauerit: ut eū prudētiæ & moderationis immemorē fecerit. ⁋ Mansuetissimū: Qui remissioris spiritus erat. ⁋ Pacato iuris ciuilis iudicio: Iusperitus optimꝰ erat: q hoibus in pace cōsulere: & de iure ciuili disceptare posset. ⁋ Cōsulatus.n. Hic Figulus cū Scipione nasica consul creatus magistratu se abdicare coactus est: q̄ in eoꝝ comitiis tabernaculū uicio captū fuisset: ut in capitulo de seruata religiōe diximus. Hic ergo tā ægre tulit in aliis comitiis repulsam ut irā dissimulaꝛ nequerit. Nā postero die multos: q eū de causis suis cōsulturi uenerāt dimiserit icōsultos dicēs. Scire qdē illos cōsuleꝛ nō: āt cōsulē facere: q̄ uoce facile indicauit: q̄ta ira ꝑcitus eēt. ⁋ Sed aliq̄to melius nō dictū: Quāq̄ merito dixisset qa repulsam non merebaꝛ: illi tamen honestius aliquanto fuisset nō dixisse: quia uiro graui & sapienti irasci semper turpi fuit.

G. Figulus iracūdæ repulsā tulit

Taq; ne illi: Grauiter & iniquo aīo tulit pars Romanæ nobilitatis Gn. Flauiū libertino pr̄e natū ꝓtorē a Populo Ro. fuisse creatū: q̄ idignitatē cū æquo ferre nō possent irā suā oibus idicauerūt: nā ꝑ dolore sibi ānulos: & suis æqs phaleras dēptas abiecerūt: nec minorē dolorē significarūt q̄ si funesta facta eēt eoꝝ familia. Pli. li. xxxiii. nat. histo. dicit: Falli plerosq; q putant equestrē ordinē tū ēt abiecisse annulos q̄m in Fastis adiectū sit hoc: sed & phalera posita pp q̄ nomē eqtū adiectū sit: annulos quoq; depositos a nobilitate nō ab uniuerso senatu. ⁋ Itaq;: Referꝛ ad supiora qa nemo iuste irasci pōt Populo. Ro. ⁋ Illi: Nobiles Romāi q cādidati in cāpū descēderāt. ⁋ Nobilitatis splendore ꝓtectū: Qd iustā irascēdi cām haberēt: sibi īfimæ cōditiōis hoiem ꝓposuisset. Pop. Ro. ⁋ Gn. Flauius: Hic primus fuit: qui de libertina gēte ædilis curulis factus rursus cū magna idignatiōe nobilitatis: qui ut supra diximus lib. ii. cap. i. cū ad agrū collegā uisendū uenisset neq; a nobilibus quoꝝ freq̄ntia cubiculū erat cōpletū sedēdi loco reciperetꝛ sibi sellam curulem afferri iussit: in qua honoratus sederet. ⁋ Humillimæ quōdā sortis qppe libertinæ conditionis cuius pater seruus aliquando fuisset. ⁋ Annulos aureos: Insignia nobilitatis. Flauiꝰ scriba

❡Ira atq; uirtus diuiserūt tūc īter se sermonem eius. i. partē sermonis eius sibi uendicarūt: illa. s. ira: diuisit sibi sermonē. i. assumpsit unā particulā. s. aut ciuibus ꝓstratis gaudiū capiam hæc. s. uirtus intēta gloriæ triūphi: diuisit sibi sermonem. s. particulā: aut gloriā ægregiā ex hostibus uictis capiā. Sed nescio an fuerit eiusdē. i. merito pertinuerit ad eundē: dicere hoc. s. tam supbū & iræ plenū dictū: & uincere sic. i. tā gloriose ut uicit. q. d. uicit qdē: sed meruit uinci: quia deus humilia respicit & alta a longe cognoscit. ⁋ Ardentis &c. Stimuli iracundiæ egerūt. i. ipulerunt: huc. i. ad hmōi responsum ac ferocitatē: uiꝝ ardētis. i. uehemētis & bellicosi spiritus: & assuetū opibus bellicis: uidelicet Salinatorē: autē ꝓ sed: ipsi reddiderunt Caiū figulū mansuetissimū & sup. celeberrimū iudicio pacato. i. tranquillo: iuris ciuilis: imemorē prudentiæ & moderationis. i. tēperātiæ ab ire. Enim ꝓ qa ipse accēsus & inflāmatus: dolore repulsæ consulatus. i. in petitione cōsulatus: & qdē. i. certe: eo magis q̄ meminerat illū. s. consulatū datū sup. esse bis patri suo: cū postero die. i. postridie comitioꝝ multi uenissent ad eū causa consulēdi. i. petendi consilium: ipsē dimisit omnes. s. icōsultos aut sine consilio: ꝓfatus. i. fatus anteq̄ dimitteret eos: uos omnes scitis consulere. i. consilium petere: sed nescitis facere consulem. s. eum quem cōsulitis. q. d. uirum dignum: dictum sup. est aut fuit: grauiter: & merito: quia indignus erat qui repulsam acciperet: sed tamen melius sup. fuisset aliquāto non dictū sup. fuisse ab eo: quia plus laudis mereꝛ qui in re tali grauiter tacet q̄ qui loqꝛ: q̄ loquens ambitionis suspitione non uacat: & tacens etiam modestiæ plenus uidetur. Author tamen aliā causam affert addens. ⁋ Nā quis potest irasci sapiēter Populo Ro. q. d. nullus. unde insipiēter iratus est Figulus. Itaq;. i. & ita: ne qdē. i. nō saltē ꝓbādi sunt illi. s. nobiles & patricii Romani: q̄uis factū eoꝝ sit ꝓtectū. i. munitū a contumelia splendore nobilitatis: qui offensi: q̄. i. quia. Cn. Flauius sup. uir fortis quondā humillimæ: idest maxime plæbeiæ: adeptus erat præturam: abiecerunt annulos aureos detractos sup. sibimetipsis. ASCEsius

OLI. ¶Phaleras:Equo℞ ornamēta:cū uiderēt tā īhme cōditiōis hoiem ī dignitatibus sibi pferri:nec sibi ualere qcq̄ nobilitatē:ipsius nobilitatis īsignia abiecerūt qđ fieri solebat in funere.¶ Impotētia:Impatiētia.¶ Talis iræ motus:Bene exēpla exēplis cōnectit:talis inqt aī pturbatio & iracūdia q̄lē supradiximus fuit paucorum erga Populum Ro.quæ uero sequitur fuit Populi Romani erga paucos imperatores & magistratus.

M Anlio To: q̄to amplissimā: Traditū est supra li.ii.ca.de disciplina militari.T.Manliū torq̄ti filiū a:se uerissimo p̄re p lictorē fuisse uirgis cæsum securiq; pcussum q̄ cōtra eius edictū extra ordinē cū hoste singulari certamine dimicasset: nā .T.Malius torq̄tus & P. Decius cōsules aduersus latinos cū graue & piculosum bellū eē uiderēt:tū deo℞ admōitiōe q̄ i somnis accepe rāt:q̄ aut ipso℞ alteri:aut uniuerso exercitui cadēdū eēt:tū maxie q̄ aduersus latinos bellandū eēt:lingua:moribus:armo℞ genere:īstitutis ante oīa militaribus sibi cōgruētes: milites militibus cēturiōes cēturionibus:tribuni tribunis cōpares: collegæq; hisdē pſidiis sæpe:hisdē māipulis permixti fuerāt:p hæc ne quo errore milites caperētur:& ut militaris disciplina ad priscos redigeretur mores edicūt cōsules:ne qs extra ordinē i hoste pugnaret:forte iter cæteros turma℞ pfectos q explorarū in oēs partes dimissi fuerāt.T.Mālius cōsulis filius sup castra hostiū cū suis turmalibꝰ euasit:ut uix teli iactu ab statiōe maxima abesset ibi a Genucio quodā latino ad singulare certamē puocatus Mālius:siue q̄ ferocis aī iuuenis eēt:siue ira seu detractādi certaminis pudore:seu īexu perabili ui fati:oblitus imperii patris & consulū edicti pceps ad id certamē agit:uictoria spoliisq; potitus ouās rediit ad patrē dicēs:ut me oēs tuo sanguine natū eē ītelligant puocatus eq̄stria hæc spolia capta ex hoste cæso reporto:quē pī aduocata cōcione: ut exēplū cæteris statueret seruādæ

Māliꝰ filiū securi pcussit

& phaleras eqs suis detractas abiecerūt: doloris ī potētia tm̄ ñ luctū ꝑfecto testati.talis iræ motꝰ aut singulo℞:aut pauco℞ aduersus pp̄lum uniuersum. Multitudinis āt erga pricipes: ac duces eiusmodi.

¶De Iuuenibus Romanis & Mālio Torquato.

M Anlio Torquato amplissimā & gloriosissimā ex latinis & cāpanis uictoriā i urbē referēti:cū seniores oēs lætitia ouātes occurrerent:iunio℞ nemo obuiā ꝓcessit: quod filiū adulescentē fortissime aduersus iperiū suū pliatum securi pcussū occidisset.miserti sunt æq̄les nimis aspe pūiti:nec factū eo℞ defendo:sed iræ ui idico:q̄ unius ciuitatis: & ætates:& affectus diuidere ualuit.

E Adēq; tm̄ potuit: ut uniuersum Populi Ro.equitatum a Fabio Cōsule ad hostiū copias persequēdas missum: cū & tuto: & facile eas liceret delere: legis agrariæ ab eo impeditæ memorē: immobilem retineret.

militaris disciplinæ:terrore q; oībus incuteret:ne qd auderēt cōtra ipato℞ edicta moliri:stati spoliari & uirgis cædi ac securi pcuti iussit:quo facto exanimati oēs p̄ stupore primo q̄euerūt:postq̄ ceruice fusus ē cruor:tū demū undiq; exortæ sunt uoces:ut neq; lamētis:neq; execratiōibus in ipatorē parcereƭ:& hæc i castris:post uictoriā uero illi in urbē redeūti:cū seniores officii gratia obuiā gratulabūdi pcessissent:ex iuuētute nemo illi occurrere uoluit:q̄ idigne ferrēt tātæ indolis filiū tā crudeliter a patre fuisse necatū.¶ Ouātes:Lætitia gestiētes.¶ Aetates:Vis iracundiæ dissinxit senes a iunioribus.¶ Et affectus:Q uod senes læti:iuuenes tristes & irati.

E Adēq; tm̄:Hoc fuit populo fissimo tpe ueiētū & æquo℞ cū resp.maxia seditione itestina laboraret ob agrariā legē q̄.P.Licinius trib.plæ.iuito senatu ferre uolebat:cū diceret uēisse tp̄s p ultimā necessitatē huius agrariæ legis p̄ribus iniūgēdæ:& iō suscepat rē militarē ipediēdā:sed annitēte cōsule cæterisq; tribuīs hoc uno iuito scriptus ē militū delectus:sed Fabio cōsuli i hoc bello aliq̄to plus negotii cū ciuibus q̄ cū hostibus fuit:unus ille uir ipe cōsul rē pu.sustinuit:q̄ exercitus odio cōsulis q̄tū i se fuit pdebatur.nā cū cōsul pter ceteras ipatorias artes q̄s parādo gerēdoq; bello ædidit plurias ita instruxisset aciē ut solo eq̄tatu emisso exercitū hostiū funderet:īseq fusos pedes noluit:nec illos & si nō adhortatio iuisi ducis suū salté flagitiū & publicū i pſentia dedecus postmodo piculū:si aīus hosti redisset cogere potuit gradū accelerare: aut si aliud nihil īstare īstructos iuisi signa referūt:m œstiq; crederes uictos execrātes nūc iperatorē:nūc nauatā ab eqte operā redeūt i castra:nec huic tā pestilēti exēplo remedia ulla ab ipatore q̄sita sunt:adeo excellētibus ingeniis citius defuerit ars q̄ ciuē regāt q̄ q̄ hostē superēt:cōsul romā rediit:nō tā belli gloria aucta q̄ irritato exacerbatoq; in se militū odio.¶ Et tuto & facile:Hoc iō dicit:ne uideaƭ piculo aut labore deterriti detraxisse militiā.Immobilē retineret.Ne psequereƭ hostem:noluit enim ut iperator exparta uictoria gloriam assequereƭ.

Fabiꝰ plæbi iuisus

ASCō sius ¶Et phaleras detractas eqs tuis:testati ipotētia.i.p ipotētiā & itolerātiā doloris ꝑfecto.i.reuera:tm̄ nō.i.ferme aut eatēus q̄ nō ultra luctū.f.suū Motus iræ aut singulo℞ aut pauco℞ aduersus uniuersū po.f.Rōa.sup.fuit suū talis āt.i.sed motua sup.multitudinis erga principes ac duces sup.fuit eiusmodi:q̄lis seqƭ.¶ Mālio &c. Cū seniores oēs ouātes lætitia.i.p̄ gaudio occurrerēt Mālio Torq̄.referēti i urbē.f.Romā uictoriā amplissimā & gloriosissimā ex latinis & cāpāis:nemo iunio℞ pcessit obuiā:q̄.i.qa occidisset filiū.f.suū adolescētē pliatū.i.q pliatꝰ fuerat fortissime:qa uicerat:sed nō qa fortissime:sed qa contra ipiū suū:occidisset dico pcussum securi. Aeq̄les.i. coæui ei℞:hoc ē coadolescētes misti sūt pūiti.f.filii Torq̄ti:pūiti.f.a p̄re nimis aspe.(Alii legūt æq̄lis ut sit.Iō iores sup.miserti sūr æq̄lis.i.coætanei sui pūiti nimis aspere.Nec defendo factū eo℞.i.nō dico q̄ iure id fecerit: sꝫ idico.i.demōstro ui iræ:q̄.f.ira ualuit diuideƭ & ætates & affectus unius ciuitatis.f.Romæ:qa seniores pri gratulabanƭ:iuniores filii miserebanƭ.¶ Eadēq;.i.& eadē.f.ira aut uis iræ:patuit tm̄ ut retineret imobilē uniuersū eq̄tatū Populi Ro.missum a Fabio cōsule:ad pseq̄ndas copias hostiū:cū liceret & tuto & facile delere eas:eq̄ta tū dico memorē legis agrariæ.i.de agris cōdiuidēdis:ipeditæ ab eo.f.Fabio q intercesserat ne promulgaretur.

Lla uero ēt Appio:appius Claudius plæbi uehemēter iuisus cōsul aduersus Volscos ꝓfectus: eadē sæuitia in milites q̄ in plæbē uti cōsueuerat. Magna.n.ira & idignatio ferocē militū aium exagitabat q nulla ui domari poterat:tm̄ odiū ais ībiberāt:itaq; segniter ociose negligēter cōtumaciter oia agere nec pudor nec metus cohercebāt:si cito agi uellet agmē tardius sedulo icederē:si adhortator opis ad eēt:oēs sua spōte motā idustriā remittere p̄sentiu ultus dimittere:tacite p̄tereuntē execrari:ut inuictus ille odio plæbeio aius iterdū moueref:oi ne qcq̄ acerbitate prōpta:nihil iā cū militibus agere a cēturiōibus corruptum OLI. Appius Clau. plæbi iuisus.

Lla uero ēt Appio duci. cuius pr̄: dū pro Sēatus amplitudie nitiē: cōmoda plebis acerrime ipugnauerat: ifēsum exercitū faciēdo: uolūtaria fuga terga hosti: ne triūphū ipatori q̄reret: dare coegit. Quoties uictoriæ uictrix: cōgratulationē eius in Torq̄to spernēdam: in Fabio pulcherrimam partē omittendam: In Appio totā fugæ proponendam reddidit.

De eodem Po. Ro.

Ge q̄ uiolenter se in pectore uniuersi Populi Ro. gessit eodem tpe: quo suffragiis ei⁹ dedicatio ædis Mercurii. M. Pletorio

exercitū dicere nihil eoꝝ uolsci nesciebāt:istabāt q eo magis sperātes idē certamē aiorū aduersus appiū hituꝝ exercitū romanū:qđ aduersus Fabiū cōsulē habuisset: cæteꝝ multo appio q̄ Fabio uiolētior fuit:nō.n.uincere tātū noluit:ut Fabius sed uinci uoluit: ꝓductus in aciē turpi fuga petit castra nec ante restitit q̄ signa iferētē uolscū munimētis uidit:fœdāq; extrei agminis cædē tū expēsa uis ad pugnādū:ut uictor iā uallo submoueret hostis:multi gaudere sua clade atq; ignominia: deniq; exacerbati ai palam postulare ut castra ex agro moueant:qđ cū factū eēt ab appio uolsci p exploratores recognita nouissimos aggrediunē: ut a qbus platus ad prios tumultus signa atq; ordines turbauit:ut neq; impia exaudiri:neq; istrui acies possenq;: nemo ullius nisi fugæ memor esse ita effuso agmine:p stragē corpoꝝ armorūq; euaseret:ut prius hostis desideret inseq q̄ Romanus fugere:hoc mō exercitus romāus ob irā ipatoris:nō uincere:sed uinci turpiter uoluit:q̄q̄ de nōnullis sumptum fuerit suppliciū. ꝑ Amplitudie: Dū senatus maiestatē tuerinitiē. ꝑ Quotiēs uictoriæ: Sæpi⁹ igt iracūdia uictorias supauit:qa tāta militū in duces iracūdia fuerit:ut nulla ratione efficere potuerint ipatores:ut exercitus cū posset uincere uellet:iracūdia igiē uicit uictorias:ut supra mōstratū est. ꝑ Gratulationē eius Torq̄to: Iuniorū iracundia in Torquatū ei uictoriæ gratulationē eripuit. Quia illi cū uictoria redeūti isenia iuuentus propter filiū crudeliter cæsum nec obuiam prodire officii gratia:nec de uictoria illi gratulari uoluit. ꝑ In Fabio pulcherrimā partē: Fabio bonā uictoriæ partē ademit:qa fusos hostes inseq noluit. ꝑ Appio totam: Appiū pœnitus uictoriæ fecit expertē. ꝑ Præponēdā reddidit: Subaudiē ubiq; reddidit:est zeugma ab inferiori.

Ge q̄ uiolēter: Cum bellum uolscū instaret & ciuitas ipsa secum discors intestino malo laboraret:q execrabili inter se plæbs patresq; odio flagrarent maxime pp nexos ob æs alienū. Fremebat plæbs se foris pro libertate & impio dimicātes domi a ciuibus captos & oppressos eē:tutiorēq; in bello q̄ i pace inter hostes quā inter ciues libertatem plæbis esse: tumultum non modo in foro: sed in tota ciuitate excitauerat unus ex nexibus a creditore suo crudeliter tractatus:iāq; nexi uincti solutiq; se undiq; in publicū ꝓripiūt. Quiritū fidē implorāt;sic accēdiē furor ut in patres qui tū essent in foro sæuitū foret nisi cōsules ad cōprimēdā seditionē iteruenissent illis plæbs catenas & uincula ostētabat:& in dignitatē suā exponebat:nec prius destitit q̄ senatus cogereē: qui de suis icōmodis cōsultaret. Appius acer igēio rē iperio cōsulari agēdā eē cēlebat:arrepto uno uel altero cæteros q̄eturos collegæ Seruilio mitioris igenii uiro aliter uidebaē:itereanūciaē uolscos ad oppugnādā urbē uēire:exultabat gaudio plæbs ultores supbiæ patrū adesse deos:alius aliū hortari & cōfirmare ne noia darēt. Seruilius in publicū ꝓcessit: ꝓmisitq; senatū nexoꝝ habituꝝ eē rationē si arma cōtra hostes sumeret:statiq; edixit ut uincti nexiq; oēs dimitterenē:neq; ipedirenē quominus noia darēt:magnus fuit nexoꝝ nūerus:neq; alioꝝ magis uolsco bello uirtus atq; opa enituit. Cōsul breui uolscos superat:aruncos quoq; deuincit: cū uictoria rediit in urbē:plæbs ꝓmissa cōsulis senatusq; fidē expectabat. Tū appius insita supbia aio:ut collegæ uanā redderet fidētius de creditis pecuniis dixit & qui ante nexi fuerāt creditoribus redditi: & alii nexi sūt. Cōcursus ad seruiliū factus:postulāt ut aut referat ad senatū aut ciuibus cōsul aut militibus suis iperator auxilio eēt aduersus collegā. Mouebāt hæc cōsulē: sed tergiuersari res cogebat:adeo in cōtrariū nō collega solū: sed ois nobiliū factio ꝓstiterat:ita mediū se gerēdo:nec plæbis uitauit odiū:nec apud p̄res gratiā iniuit:breuiq; apparuit apud plæbē æq̄sse eū appii odiū:certamē cōsulibus iciderat uter dedicaret Mercurii ædē senatus ab se rē ad populū reiecit:utri eoꝝ dedicatio iussu populi data foret:eū p̄esse annonæ: mercatorū collegiū istituere solēnia ꝓ pōtifice suscipe:populus dedicationē ædis dat. M. plectorio primipili cēturioni quo facile appareret nō tā ad honorē eius cui curatio altior fastigio suo data eēt quā ad consulē ignominiā factū esse. ꝑ Gessit se.s.ita.

Appius consul iuisus plæbi

Seruilius cōs. iuisus plæbi

Illa &c. Vero.i. sed illa.s. iā dicta uis iræ:faciendo exercitū ifensum.i. iratū & ꝑniciē iferentē Appio.s. Claudio duci:hoc ē ipatori:cuius.s. Appii:pr̄ dū nitiē.i. laborat ꝓ amplitudine senatus.s. cōseruāda:ipugnauerat acerrime cōmoda plæbis:coegit sup. eū dare hosti terga.i. fugere:fuga uolūtaria.i. spōte a militibus inita:ne.s. plæbs q̄reret.i. acqreret ipatori.s. suo sed iuiso triūphū. Quoties sup. ira uictrix uictoriæ: reddidit gratulationē eius.s. uictoriæ:spernēdā.s. a iuuenibus i Torq̄to:pulcherrimā partē.s. uictoriæ omittēdā i Fabio:qa fusos hostes seq noluit exercitus:& reddidit totam.s. uictoriā postponēdā fugæ:qa maluit exercitus fugere q̄ ipatori uictoriā parere (Sūt q legūt p̄ponēdā fugæ:sed potior cæteris lectionibus est postponēdam legendo) in Appio.s. Claudio. ꝑ Age:quam:idest quantum uiolenter:ira sup. gessit se in pectore uniuersi populi Romani eodem tempore quo dedicatio ædis:idest templi Mercurii data est Marco plætorio centurioni. ASCENSIUS.

primipili cẽturioni data ẽ: ꝑteritis Cõsulibus Appio: qđ obstitisset: quo mius ære suo aliẽo succurrereť: & Seruilio: qđ susceptá cãm suá láguido patrocinio ꝓtexisset. Negas efficacẽ irã cui⁹ hortatu miles sũmo ĩpio ꝑlatus ẽ: q̃ qdẽ nõ ꝓculcauit tm̃ ĩpia: sed etiam gessit impotẽter.

De Metello.

Nanq; Metellus cũ utrãq; Hispaniã Cõsul prius: deĩde Procõsul pene iã subegisset: postq̃ cognouit .Q. Põ. Cõsulẽ inimicũ suũ successorem sibi mitti: oẽs q mõ militiã uoluerunt finire: dimisit: cõmeatus petẽtibus: nec causis excussis: nec cõstituto tp̃e: dedit. horrea: custodibus remotis opportuna rapinæ ꝑbuit. Arcus: sagittasq; cretẽsiũ frãgi: atq; in amnẽ abiici iussit. elephantis cibaria dari uetuit. quibus factis ut cupiditati suæ indulsit: ita magnifice gestarum rerum gloriam corrupit: meritumq; honorem triumphi hostium: quam iræ fortior uictor amisit.

De. L. Sylla.

Quid Sylla dũ huic uitio obtẽperat: nonne multo aliẽo sanguine ꝓfuso ad ultimũ & suũ erogauit? Puteolis. n. ardẽs ĩdignatione qđ Granius priceps eius coloniæ pecuniam a decuriõibus ad refectionem Capitolii ꝓmissam

OLI. Languido patrocinio: Debili defensione: qa collegæ & nobilitati resistere nõ est ausus. Negas: negare nemo potest iracundiæ uim maximam esse quæ fecit ut miles consulibus in dignitate præferretur. Quæ quidẽ nõ proculcauit tantum: Vere inquam efficax ex iracundia: quæ non solum imperia conculcat ut exẽplis supra mõstrauimus: sed etiam facit ipsa imperia se impotenter gerere: ut se continere non possint.

Metellus in hispania. Nanq; Metellus. Q. Metellus cõsul prio deĩde ꝓcõsul citeriorẽ & ulteriorẽ hispãiæ ꝓuĩciã tã fœliciter bus auspiciis gesserat: ut ad gł̃iæ cumulũ nil nisi triũphus deesset: ueꝝ ubi. Q. Põ. inimicũ suũ cõsulẽ factũ & sibi successorẽ futuꝝ cognouit: tãta mẽtis cõsternatiõe & ira cõmotus ẽ: ut dũ libidini suæ studet ĩdulgere & inimici futuræ gloriæ detrahere suã ipse corruperit: triumphũq; ꝓpe partũ amiserit: exercitũ. n. dimiuit cõmeatus & horrea negligẽter hostibus diripienda reliqt: arcus & sagittas cõfregit: Elephantes fame cõsumpsit: nihil deniq; quo se aduersus hostes tueri posset Põpeio reliqt. Vtrãq; hispaniã: Vlteriorẽ & citeriorẽ. Deĩde ꝓcõ. qa in seqntem annũ post cõsulatũ illi ꝓuincia fuerat ꝓrogata: ut ꝓcõsul ĩ ea bellũ gereret. Dimisit: Exauctorauit & militiæ uocationẽ dedit. Cõmeatũ: Liberam abeũdi ad tp̃s ptãtẽ q̃ uulgo appellamus licentiã. Cretẽsiũ: q auxiliares erãt Popu. Ro. Elephãtis: Aut ĩedia cõsũpsit elephãtes aut eos macilentia reddidit ĩutiles: ne illoꝝ opa Põpe. uti posset. Hostiũ q̃ iræ for. ui. Facilius igt hostẽ potuit superare q̃ irã: nã uicit hispãos: ip̃e uero uict⁹ ab ira ẽ.

Syllæ mors. Quid Sylla: A cæteris ferme o. bus auctoribus dissentit Valer. q Syllã dicit nimia iracũdiæ uiolentia pisse: cũ eũ cõstet apud alios ut dixius ĩcidisse in morbũ ex ulcere intestinis oborto: q phthiriasis græcæ d̃r: quo tp̃e uis tãta pediculoꝝ toto ei⁹ corpore emanauit: ut nullo argumẽto cohiberi possent: atq; hoc pacto mortẽ obiisse: sed Vale. aliter sentit: q. s. ĩdignatiõe nimia pectus cõuulserit spiritũ cũ sanguine effuderit: qa Caius puteolorum pricipes pecũiã ad refectionẽ capitolii ꝓmissam tardius reddidisset: magnũ fuit sine dubio irã in pectore ad mortẽ usq; cõcipe: fuit aũt genus illud morbi tãtæ uirtutis ut ab arcana q̃dã naturæ rõne ꝓueniẽs nullius medicinæ remedio: aliaue ratione cohiberi potuerit: absterſis. n. dilutisue primis statim subnascebanť & scaturiebãt: alii donec totũ corpus ĩ eã labẽ cõuersum sibi uitã tã tetro genere mortis eripuit: ne ciuiũ romanorũ funera ab eo crudeliter lacerata iacerẽt iulta: ueꝝ teste Pli. ut dixius cõstat illũ in hoc suã fœlicitatẽ dãnasse: q capitoliũ dedicare nõ potuisset.

puteoli. Puteolis: Distat hoc oppidũ. x. passuũ milib. a Neapoli: & ẽ positũ aduerbialiter ac si diceres: Veneti. puteoli. oloꝝ.

ASCEnsius. Primipili. i. primæ partis exercitus seqũtis primũ pilũ in bello: suffragiis eius. s. populi Ro. & hoc cõsulibus ꝑteritis. i. neglectis aut cõtẽptis: Appio sup. qui erat alter cõsulum ꝑterito ideo q obstitisset quo minus: idest obstando fecisset: ut non succurrereť ære suo. i. impensa ipsius appii: æri sup. alieno. i. debito: & seruilio: scilicet altero cõsule ꝑterito: q ꝓtexisset patrocinio láguido. i. tepido: causam suam. s. Populi Romani. Negas sup. o lector aut auditor: irã efficatẽ cuius hortatu miles. s. Plætorius prælatus est. s. in dedicãda æde mercurii summo qa cõsulari imperio: q. s. ira quidẽ. i. certe: nõ proculcauit tm̃. i. dũtaxat imperia: sed etiã gessit ĩpotẽter. i. cũ summa insolẽtia ut sequẽtia docet. Nãq: Metellus. s. Quintus cum subiecisset iam pene. i. q̃si sup. totã utranq; hispaniã. s. ulteriorẽ & citeriorẽ: prius. i. priore tp̃e consul: deinde procõsul. (Consul plene fungebať cõsulari potestate ubicũq; erat: Procõsul dũtaxat in ꝓuincia sibi decreta: in q̃ quia cõsul ire nõ poterat aliis impeditus procõsul mittebať) postq̃ cognouit. Quintũ Põpeiũ inimicũ suũ cõsulẽ. s. creatũ mitti successorẽ sibi: dimisit oẽs. s. milites: qmodo. i. dũmodo eũ uoluerũt militiã suã finiri. i. terminari: & dedit petẽtibus. s. oĩbus cõmeatus. i. ueniã abeũdi nec causis. s. abeũdi: excussis. i. examinatis aut scrutatis: nec tẽpore. s. redeũdi cõstituto: & ꝑbuit horrea. i. granaria opertuna. i. accõmoda rapinæ: custodibus remotis: & iussit arcus & sagittas cretẽsiũ frãgi atq; abiici in amnẽ: ne. i. successori usui essent: nascunť aũt in creta arũdines sagittis aptissimæ. uetuit cibaria dari elephantis. Quibus factis: ut. i. quẽadmodũ: Marcellus sup. ĩdulsit. i. nimis cõcessit & tribuit: cupiditati suæ. s. iracũdiæ affectiõi ita corrupit magnifice gloriã rerum gestarum: & amisit honorem triumphi meritũ. i. quem iam meruerat: existens fortior uictor hostium q̃ iræ. Quid sup. facit Sylla dum obtemperat huic uitio. s. iræ? Nonne multo sanguine alieno fuso: erogauit. i. expendit aut impendit opibus iræ: & idest etiam suũ. s. sanguinem quasi dicat utiq;. Enim. i. qa: ip̃e ardens indignatione Puteolis. i. apud puteolos: q Granius princeps eius coloniæ. s. Romanæ.

Cunctatius: Tardius ꝓmiserāt decuriōes certā pecūiæ q̄titatē ad capitolii refectionē: q̄ cum tardius coloīæ OLI.
princeps exegisset ipatiētia doloris & iræ Sylla spiritū cū sanguine fudit. Nec senio: Occurrit tacitæ obiectiōi:
q̄ nō ira: sed nimia senectute perierit: dicit nō ita eē ad sexagesimū annum puenerat: q̄ adhuc ætas robusta eē cō
sueuit. Sed alita miseriis. Populi. Roma. impotētia. Iā multo antea nutrita aī impotētia in reipublicæ ruinis.
n Eq; ab ignotis: A domesticis trāsiēs ad externa dicit nō iōse uelle externoꝝ hoium irā odiūq; referre:
qa clarissimis uiris uitia iuuet exprobrare: sed ut ꝓpositi sui fidē adimpleat: quoniā ab initio cuncta

cunctatius daret: aī cōcitatione nimia: atq; īmoderatæ uocis īpetu cōuulso pectore: spiritū cruore ac minis mixtū euomuit. Nec Sēio iā ꝓlapsus: utpote sexagesimū īgrediēs annū sed alita miseriis Populi Ro. īpotētia furēs: igit̄ ī dubio ē Sylla ne prior: an iracundia Syllæ sit extincta.

NEq; ab ignotis exēpla petere iuuat: & maximis uiris exprobrar̄ uitia sua uerecūdiæ ē. cæteꝝ cū ꝓpositi fides excellētissima q̄q; cōplecti mōeat: uolūtas opi cedat: dū ꝓclara libēter ꝓbādo: necessaria narrandi cōscientia nō desit.

Externa. De Alexādro rege.

ALexandrum iracundia sua propemodum cœlo diripuit. Nam quid obstitit: quominus illuc assurgeret nisi Lysimachus Leoni obiectus: & Clytus hasta traiectus:

rū gētium facta simul ac dicta memoratu digna cōplecti uelle promisit. Fides propositi: Quia in se facturum promiserat. Voluntas: Scilicet mea quæ nisi honesta complecti uellet.

ALexādrū iracūdia: Cū pp reꝝ gestaꝝ magnitudinē & originis opinionē q̄ ex diuio semie natus eē crederet̄ Alex. iā ꝓpemodū ī nūero deoꝝ h̄ret̄: sola ira illi cœlū eripuit: ut īter deos nō sit cōnumerat9. Quid. o. q. d. nihil: nisi iracūdia obstitit quo mi n9 ī cœlū ascēderet: cū. n. diceret̄ ex stirpe diuia: q. s. anguis ī maīs cōcubitu fuisset cōcept9 q̄ ī cubiculo m̄ris sæpe uisā ꝓdigii speciē īteruētuq; Phi. euolutā repēte atq; ex oculis elapsam ferūt: cūq; hāc hoīum īsitā aīs opinionē īpe uirtutū & reꝝ gestaꝝ magnitudīe cōfirmasset: nihil obstare debuit quo mius deus eē crederet̄: sed obstitit iracundia. Lysimacus leōi obiectus: Fuit lysimacus teste Iustino illustri qdē Macedōiæ loco natus: sed uirtutis expimētis oī nobilitate clarior: q̄ tāta ī illo fuit ut aī magnitudīe phia īpā uiriūq; glia oēs p quos oriēs dōit9 ē uicerit: qppe cū Alex. calisthenē phum pp salutatiōis p̄sicæ interpellatū morē īsidiaꝝ q̄ sibi patæ fuerāt cōiciū fuisse ratus eēt: cūq; trūcatis crudeliter mēbris: abscissisq; aurib9 ac naso labiisq; deforme ac miserādū spectaculū reddidisse: īsup cū cāe ī cauea clausum ad metū ceteroꝝ circūferret tūc Lysimacus audire calisthenē & p̄cepta ab eo recipe uirtutis solitus: misertus tāti uiri nō culpæ: sed libertatis pœnas pēdētis uenenū ei ī remediū calamitatū dedit: q̄ adeo egre Alexā. tulit ut eū obiici ferocissimo leōi iuberet: sed cū ad cōspectū ei9 cōcitus leo īpetū fecisset manū māipulo īuolutā lysimacus ī os leōis īmersit arreptaq; ligua ferrā exāimauit: qd̄ cū nūciatū regi esset admiratio ī satisfactionē cessit carioréq; eū pp cōstātiā tātæ uirtutis h̄uit. Et clytus ha. traiect9: Solēni quodā die Alexā. amicos suos ī cōuiuiū uocat: urbi orta īter ebrios reꝝ a Philip. gestaꝝ mētiōe: p̄ferre se p̄ri īpe reꝝ q̄ suarū magnitudinē extollere celotēus cœpit assentāte maiore cōuiuaꝝ parte: itaq; cū unus ex senibus Clytus duct9 fiducia amicitiæ regiæ cuius palmā tenebat mēoriāq; philippi tueret̄ laudaretq; eius res gestas: adeo regē offendit: ut telo a satellite rapto eundē ī cōuiuio trucidauerit: q̄ cæde exultās mortuo patrociniū philippi laudēq; p̄ne militiæ obiectabat: postq̄ satiatus cæde aīus quieuit: & ī locū iræ successit existimatio: mō p̄sonā occisi: mō cām occidēdi cōsiderās piger̄ eū facti cæpit: q p̄fnas laudes: tā iracūdæ accepisse se q̄ nec cōuicia debuisset: amicūq; senē & īnoxiū a se occisū īter æpulas & pocula dolebat: eodē igit̄ furore ī penitētiā quo pridē ī irā uersus mori uoluit: primū ī fletus ꝓgressus āplecti mortuū uulnera tractare: & q̄si audiēti cōfiteri demētiā arreptū tælū ī se uertit. pegissetq; facinus ni amici īteruenissent māsit hæc uolūtas moriēdi ēt ī seq̄ntibus diebus. Cice. tuscu. q̄one q̄rta: ut Alexādꝝ regē uidemus q cū īteremisset Clytū familiarē suū uix a se manus abstinuit tāta uis fuit pœnitēdi. Seneca ad Luciliū epistola. lxxxiii. cuius pricipium est. Singulos tibi dies refert inq̄t Alexandri macedonis exemplum q Clytum carissimū sibi ac fidelissimū inter epulas trāsfodit: & itellecto facinor̄ mori uoluit.

Alexāder iracund9

Lysimacus leoni obiectus

Clyt9 ab Alexādro occis9

Daret cunctatius. i. tardius & cum maiore q̄ uolebat mora: pecuniā promissam a decurionibus. i. nobilibus equitibus: ad refectionē capitolii. s. exusti: pectore cōuulso nimia cōcitatione aī atq; impetu uocis immoderatæ euomuit spiritum mixtum cruore ac minis. Nec pro lapsus. s. in eam mortē senio. i. annositate: utpote ingrediēs iam annū sexagesimum: sed furens impotentia. i. imbecillitate resistendi uitiis nata ex mala consuetudine alita. i. nutrita miseriis populi Rōani. (Est autē fœcundū moralitatis uocabulū. Nō enim impotens dicit q non potest nocere sed qui neq̄ uitiis resistere ac benefacere propter insolētiā & lōgam peccādi cōsuetudinē. Quā diu9 pater Augustinus phisice docet malis īnasci. Nā ueluti q assidue manibus laborāt eas callosas & grossas habēt: ita q assidue ridēt splenē habent maiorē: q assidue irascunt̄: bilē maiorem: q amāt iecur ulcerosius: & ita de reliquis affectionibus & eaꝝ sedibus: unde fit ut assuefacta passionū sede & īpotēte effecta ad oppositos habitus: homines impotētes fiāt ad eius obuiādum. Vnde impotentes dicunt̄ tyranni & relinqui qui affectionibus malis moderari nequeunt) Igitur est in dubione. i. an: sylla sup. sit extinctus prior: an iracundia syllæ sit prior extincta qa in ipso furore extinctus est: secundū hunc cū aliter alii sentiant. Neq; (parasceue est ad externa) iuuat. i. delectat sup. me petere exempla ab ignotis: & uerecundiæ est exprobrare maximis uiris sua uitia: cæterum. i. sed: cum fides propositi. i. promissi in prima præfatione: moneat complecti. s. hoc opere: excellentissima quæq; . s. exempla tam uitiorum q̄ uirtutum: uoluntas. s. mea q̄ pudore afficitur dum magorū uitia recitat: cedat ope- ASCēsius

ri.i. pposito huius operi: dū pbādo libēter pclara.i.egregiæ & bene facta opa: cōsciētia narrādi necessaria.s.ob p
missi fidē: nō desit.s.opi psenti. ℣ Alexād pe iracūdia sua diripuit ppemodū cælo.i.fecit ut nō cælestis sed morta
lis hret: aut ut motuus cælo n̄ dignaret. Nā qd obstitit quo mius.i.ut nō assurgere illuc i cælū nisi Lysimachus
uir iter macedōes pclarus: & uirtute & natalibus: obiectus.s. iussu Alexā. leōi: ut ab eo deuoret (ob pietatis ops
ut Oliuerius recitat) & clitus traiectus hasta.s.ab Alexandro q Philippū patrē Alexādri alexandro præferret.

& Calisthenes mori iuss⁹: qa tres maximas uictori
as: totidē amicorum iniustis cædibus uictor edidit.

ℭDe Amilcare.

QVā uehemēs deide aduersus Populū Ro.
Amilcaris odiū? Quatuor. n. puerilis æta
tis filios ītuēs: eiusdē nūeri catulos leoni
os: in perniciem imperii nostri alere se prædicabat.
digna nutrimenta: quæ in exitium patriæ suæ: ut
euenit: conuerterentur.

ℭDe Annibale.

EQuibus Annibal mature adeo patris ue
stigia subsecut⁹ ē: ut eo exercitū i Hispa
niā traiecturo: & ob id sacrificāte octo an
norū natus: altaria tenēs iuraret: se cū primū p æta
tē potuisset: acerrimum hostem Populo Roma
no futurum: ut pertinacissimus precibus instantis
belli commilitium exprimeret.

IDē significare cupiēs quāto inter se odio
Carthago: & Roma dissiderēt iflicto i ter
ram pede: suscitatoq puluere: tūc iter eas
fore finem belli dixit: cum alterutra pars in habi
tū pulueris eēt redacta. i puerili pectore tm̄ uis odii
potuit. sed in muliebri quoq æq multum ualuit.

OLI. ℭCalistenes mori iussus: De hoc Calisthene di
xius supra i ca. de sapiēter dictis exēplo Aristote
lis. Nā ille aduersus Dariū pficiscēti Alexā. comi
tē dederat memoratq ut regiis auribus aut iocū
da diceret: aut silentiū seruaret q neutrū fecit ca
listhenes. ℣ Quia tres maximas uictorias: Bene i
quā iracūdia maxime obstitit quominus i deo
numeq trasferet. Nā quis ter Dariū uicerit: to
tiēs tamē & ipe ab ira supatus est. ℣ Tres uict. Ter
uicit Dariū persa rege. Primo in cāpis Adrastis:
ubi in acie persa fuere sexcēta milia militū: dei
de apud Tariū montē in q pugna fuere. ccc. milia
peditum: & cētum milia eqtum. Postremo haud
procul a Babilone quo confugerat Darius.
QVā uehemēs: Quāto odio romaos p
seqret Hamilcar penorū dux suis ipe
uerbis idicauit: cū.n. filios qttuor ha
beret se qttuor leoninos catulos in pni
cié Po. Ro. nutrire pdicabat cū eos magis in priæ
exitiū aluerit. ℣ Vehemēs: Efficax odiū. ℣ Hamil
caris odiū: Cū multi fuerit hamilcares carthagi
nēsiū duces dubitari posset de quo Valerius di
cat. Loquit ergo de Hamilcar Hānibalis patre q
quo punico bello supatus a Romanis: Siciliā: Sar
diniaq amisit. ℣ Quattuor.n. Tres dūtaxat fuis
se Iusti⁹ tradit: Hānibalē. Asdrubalē. & Saphonē.
EQuibus Hānibal: Liuius decade secū
di pūici belli i pricipio. Fama ēt ē igt
Hānibalē annor fermenouē pueril
ter blādiētē pri Hamilcari ut duceret
i hispania cū pfecto aphrico bello exercitū eo tra
iecturus sacrificaret altaribus admotū tactis sa
cris iureiurādo adactū se cū primū posset hostē
acerrimum fore. Popu. Roma. ℣ Maturæ: Tem pestiue utpote in puerili ætate. ℣ Instantis: Quod aduersus hi
spanos parabat. ℣ Commilitium: Cōmitatū militiæ ut patri duci comes iret in militiam.
IDē significare: Rursus cū significare uellet hannibal quāto inter se odio carthaginenses Romaniq la
borarēt terrā pede percussit & pu luerē excitauit: deinde tū belli finē inter eos futur: dixit cū alteru
tra pars in cinerē fuerit resoluta quod tādem ductu: & auspiciis Aphricani inferioris Carthagini cō
tigit. ℣ Inflicto in. Incusso. ℣ In puerili pectore: Hoc dicit ut sequens coniungat exemplum.

ASCē sius ℭEt Calisthenes.s. philosophus seuerus improbās persicam adulationem a rege dum salutaretur admitti ius
sus mori.s.ab Alexandro quasi dicat nihil aliud obstitit sed hi tres obstiterunt quia Alexander uictor edidit.i.
in lucem dedit tres maximas uictorias.s.contra darium totidē iniustis cædibus amicorum: & ita illis sic obscu
ratas ut cælum nō mererent. ℣ Quā.i.o qtū uehemes deinde.i.ut secūdo loco dicam fuit odiū Hamilcaris du
cis Carthaginē. & patris Hānibalis aduersus populum romāum.q.d.maxime. Enim pro quia: ipse intuēs quat
tuor filios ætatis puerilis: pdicabat se alere i perniciem imperii nostri catulos leonis eiusdē numeri.s.quaterna
rii. Digna.i.o nutrimenta digna quæ conuerterentur in exitium patriæ suæ ut euenit. Nam si Hannibal & Has
drubal populum Romanum non sic uexassent: Carthaginem Scipio non deleuisset. ℣ E quibus.s.quattuor fili
is: cum alii tātum tris dicant Hānibal secutus est uestigia patris.i.paterni odii in Romāos adeo mature.i.festinā
ter: ut eo: scilicet patre traiecturo: scilicet trans mare exercitum in hispaniam & sacrificante ob id ipse Hānibal
natus: id est filius octo annorum (ut sit nomen) aut natus sup. ætatem octo annorum: ut sit participium) tenens:
scilicet dextra: altaria: iuraret se futurū populo Romāo hostem acerrimum: cum: id est ubi primum licuisset
per ætatem ut exprimeret precibus pertinacissimus.i.perseuerātissimis commilitiū.i.officium commilitonis
belli instantis: quod quia re ipsa gerere non potuit: uotis tunc gessit. ℣ Idem.s.Hānibal: cupiens significare quāto
odio carthago & Roma dissiderent inter se: pede inflicto.i.incusso in terram & puluere suscitato.i. sursum exci
to: dixit finem belli fore.i.futurum esse inter eas.s.duas urbes tunc: cum alterutra pars: scilicet aut Carthaginē
aut Romana esset redacta in habitum: id est formam: & despositionem pulueris. ℣ Faciens autem transitum ad
reliqua addit. Vis odii potuit tantum in pectore puerili: id est Hannibalis adhuc pueri: sed ualuit quoque: id
est etiam æque multum in muliebri sup. pectore: ut in pectore Semiramidis.

OLI.

NAmq; semiramis: Hoc magis ad mulieris uirtutē & magnanimitatē q̄ ad iudiciū & iracūdiā spectaꝛ uideꝛ cū i cubiculo caput exornātiut mulieres solēt sibi nūciatū eēt babylōiā a se dsecisse: tāta ut Va le. dicit ira pcita ē: aut alii uolūt aī magnitudie fuit ut ñ pri9 reliquū capitis (iā. n. ptē exornauerat) re dimere uoluit q̄ urbē i suā deditionē redegerit. Mlta de hac fœmia pclara leguꝛ apd Diodoꝶ siculū li. iii. tā de natiuitate q̄ mirabilis fuit q̄ de uirtute & reb9 gestis: iter q̄ illđ pulcherrimū q9 cū Mius assirioꝶ rex i bactrianis bactrā urbē nā loci & magnitudine & arce ac cæteris reb9 q̄ ad defensionē spectāt mūnitissimā obside ret: qa expugnare ñ posset una mulier igēio & uir tute sua expugnandæ urbis rōnē iuēit. cū. n. addu cta eēt i castra a menōe eius marito. nōdū. n. uxor Nini facta fuerat illa ut acumie p̄stabat igēii pspe cta obsidiōe tū loci urbisq; situ quaq; adiri posset aiaduersis arcē qa loco natura munito difficiliq; erat: & quē null9 antea tēptarat accessu custodiis uacuā cōspexit & itētis oibus ueluti arce ab hoste tuta ut iferiori pti cāpestri subsidiū ferrēt: sūptis q p loca petrosa abruptaq; ascēdere soliti erant p aditū uallis pcipitē supata loci asperitate ptē ar cis cœpit: magnoq; ad terrorē excitato tumultu si gnū capte arcis obsidētib9 dedit: oppidiani arce amissa obstupefacti đ relictis mœnib9 fuga salu ti cōsuluerūt: capta ciuitate admirat9 Sēiramidis uirtutē Ninus eā sibi uxorē asciuit. ꝑ Babylōia: ac cusatiu9 græcus ē. ꝑ Defecisse: desciuisse. ꝑ Li pte crinium: iā capitis partē exornauerat pars altera soluta erat. ꝑ Decorem: ornatū & pulcritudinē. ꝑ Tātam urbē: quā cōstat omniū oriētalium ma ximam esse. ꝑ Quo circa statua eius. Ne tātæ rei memoria posset aboleri statua illi Babyloniæ ere cta est eo quo urbem uendicauerat habitu.

Bactra urbs

De Semiramide regina Babylonis.

NAnq; Semiramis assyrioꝶ regina: cū ei cir ca cultū capitis occupatæ nūciatū eēt Ba bylonē defecisse: altera pte criniū adhuc soluta: ꝑtinus ad eā expugnādā cucurrit: nec pri9 decorē capillorū in ordinē: quam tātam urbem in potestatem suā redegit. Quo circa statua eius Ba bylone posita est illo habitu: quo ad ultionem exi gendam celeritate præcipiti tetendit.

De Auaritia. Caput. IIII.

PRotrahatur ēt i mediū Auaritia latē tium indigatrix lucrorū manifestæ pſæ dæ auidissima uorago: nec habendi fru ctu felix: & cupiditate q̄rēdi miserrima.

De. M. Crasso &. Q. Hortēsio.

CVm admodū locupleti. L. Minutio Basi lio falsū testamētū qdā in Græcia subiecis set: eiusdēq; cōfirmandi gratia potentissi mos ciuitatis nostræ uiros. M. Crassū: &. Q. Hor

PRotrahaꝛ: dicturus de auaritia eā quo dāmō diffinit. Sal. uero multo melius. dicit. n. auaricia pecuniæ studiū hēt q̄ nēo sapiēs unq̄ cōcupiuit: ea q̄si uenēis malis ībuta corpus aīumq; uirilē effœminat semperq; īfinita & isatiabilis ē neq; copia neq; inopia minuiꝛ. Ci. il lam igni cōparauit cui q̄to plus materiæ supimponitur tāto magis icendiꝛ: sic & auaritia q̄to plus habuerit tāto magis cōcupiscit: nam semper crescit amor nummi q̄tū pecūia crescit: ut Iuue. unde est illud tritū apud omnes prouerbiū cū cætera uitia senescant sola auaritia iuuenescit. ꝑ Auidissima uorago: Cupidissima profunditas q̄ nulla copia repleri possit. ꝑ Prædæ: nēo est q dubitet auaritiā esse p̄dæ ministrā: auarus. n. pp auiditatē nullū q̄ stū sibi turpē esse putat: nā quottidie fraudat: decipit: poscit: paciscit: aufert: eripit: spoliat: expilat: depeculaꝛ: testē supponit: omnia deniq; per fas & nefas accumulat: ergo qa nunq̄ satiaꝛ recte uoragini comparatur. ꝑ Neq; habendi fructu fœlix: fœlix est qui ex rebus partis fructum capit. hoc autem nō accidit auaro: nō igitur fœlix.

Prouerbium

CVm admodū locupleti: Ci. li. iii. officioꝶ. Consideremus inqt q̄ faciūt hi qui habenꝛ boni. L. Minutii Basilii locupletis hominis falsum testamentū qdam e græcia Romā attulerūt: quod quo facilius ob tinerent scripserunt secum. M. Crassum & Q. u. Hortensiū homines eiusdē ciuitatis potentissimos: q cū illud falsum esse suspicarenꝛ. sibi aūt nullus esset cōscii culpæ alieni facinoris munusculū nō re pudiauerūt: qd ergo satin hoc ē ne deliqsse uideanꝛ mihi certe nō uideꝛ; uide igiꝛ qd faciat auaritia uiros cla rissimos q bōi habebanꝛ Romāæ ciuitatis pricipes ipulit ad ꝑbationē testamēti qđ sibi alioꝶ bonoꝶ insidiator obtulerat. ꝑ Subiecisset. Nā mortuo Minutio testamētū ille nō Minutii testatoris: sed aliud a se scriptū subiecit.

Namq; Semiramis regina Assirioꝶ cum nuntiatum esset ei occupatæ circa cultū capitis: Babylonē defecisse .i. ab impio suo ad alterius imperiū: altera pte criniū. i. capilloꝶ soluta adhuc. i. nondum colligata: cucurrit ꝑ tinus ad expugnādū eā. s. Babylonē; nec redegit prius decorem capilloꝶ in ordinē; q̄ tantā urbē in suā potesta tem: Quocirca. i. Quapropter: statua eius est: posita babylone (seu ut Seruius diceret Babyloni) illo habitu. i. dispositu corporis: quo: id est in quo tetendit celeritate precipiti ad ultionem exigendam a defectoribus.

ASCēsius

PRotrahaꝛ. Quia de uitiis se nō libēter scribere ꝑtestatus ē: dicit. Protrahaꝛ ēt in mediū. i. publiceꝛ ēt auaritia idagatrix. i. inqsitrix lucroꝶ latētiū. i. occultoꝶ aut ignobiliū: & auidissima uorago p̄dæ mai festæ: nec felix fructu hñdi (qa auarus ut dicit Flaccus. Quærit & iuētis miser abstinet: & ut dicit Se neca. Tā deest auaro qđ hēt q̄ qđ nō habet) & miserrima cupiditate q̄rēdi. i. acq̄rēdi: uñ diuitiæ acq runꝛ ab auaris cū labore: custodiunꝛ cū timore: deserunꝛ cū dolore. ꝑ Cū qdā i græcia subiecisset. i. falsum pro uero scriptū iposuisset. Lucio Miutio Basilio admodū. i. ualde locupleti. i. diuiti testamētū. i. attulisset Ro. falsū testamētū: quo ipe se fingebat hæredē a Lu. basilio istitutū: & iseruisset tabulis hæređs. i. cohæredes: aut ꝑ pte q̄ dā hæredes: potētissimos uiros ciuitatis nr̄æ. s. M. Crassū: & Quītū Hortēsiū gr̄a eiusdē. s. testamēti cōfirmādi.

Semiramis. Polyenus Macedo strategematon octauo Semiramis inquit quomodo Lauaret ad nuncium de fectionis assiriorum: sicut adhuc erat illota rapuit in eos agmen & cætera.

THE.

OLI. ℭQuib⁹:Miutí⁹ ignot⁹ fuerat Argumẽtũ potissimũ testm̃ illd̃ falsũ eẽ ꝗ ab ignoto eẽnt h̃des cõscripti.⸿Quã tã cul.Inuehiť quodãmõ i hos Vale.cũ dicat tñ crimẽ tã leui rephẽsiõe pstrigi nõ debeř qppe cũ ciuitatis lumina curiæ foriq; pricipes tãta auaritia capti sint ut ẽt falsum testamẽtũ cõprobare uoluerit.⸿Quã.b.r.q.d.q̃ lõgiori orõne & rephẽsiõe fuit psequnda.⸿Captura:lucrũ utilitas acqsitio:a capesendo dicta ut captura pisciũ.⸿Texerũt.Defenderũt ãplitudie sui qa nõ ɔ iuẽtus ẽ q cõtra hoꝝ hoium auctoritatẽ testamẽtũ illd̃ rescidere auderet.

Eꝝ aliqto maior.Vis magna auaritiæ Crassũ & hortẽsiũ icessit:sed multo maior Crassiũ cũ hispãiæ puĩciæ pfect⁹ Syllanũ & Calpurniũ q cõiurauerãt i eũ dephẽdisset cũ pugiõib⁹ qb⁹ eũ occisuri uenerãt pecõia corrupt⁹ utrũq; dimisit icolumẽ nã alter qnqgies sextertiũ:alter sexagies datuꝝ pmisit.⸿Aliqto

Pugio maiores Scilicet uires dedit auaritia.⸿Pugiõib⁹. Pugio breue telũ lateri adherẽs a pũgẽdo uel ut alii uolũt a pugno dictus.⸿At qs dubitet:Exagerat huius hois auaritiã ut dicat eũ precio uitam fuisse uenditurum si quis tantundem obtulisset quãtum ab utroq; illorum accepisset:iugulũ ei sine dubio resecandum præbuisset.

Aeteꝝ auaritia:Supiores ferme oẽs Septimilius auaritia supauit q auri sacra fame cõpulsus scã amicitiæ iura uiolauit.Cũ.n.C. Gracchi familiarissimus

Grac- chi ca- put au- ro re- pen- sum

esset ut i uita Gracchorũ legiť post dãnatũ Gracchũ aĩum fortũa mutauit pposito.n. p cõsulẽ pmio qcũq; Gracchi caput detulisset ad eũ illi tãtũde auri repẽlatuꝝ nulla mora scelestissim⁹ hõ caput amici trũcatũ nõ solũ ad cõsulẽ detulit:sed ẽt euacuato claneo ifusoq; plũbo quo plus auri reciperet ihsum haste p ora uulgi deportauit tãq̃ cæsio hostis spoliũ.⸿Pilo ifixũ.Qd̃ fuit multo fædius.⸿Aoro repẽsuꝝ:Edictũ fecerat Opimi⁹ cõsul se tm̃ auri datuꝝ q̃ti põderis Gracchi caput esset:ei.s.q raput illd̃ ad se detulisset.⸿Liqto:soluto & liqfacto plũbo.⸿Cauatã pte:Videlicet educto cerebro ex craneo:qd̃ etiã i.M.Crasso a milite ptho factũ fuisse legius.⸿Fuerit ille lediriosus:

tensiũ:qbus Minutius ignotus fuerat.tabulis hæredes isseruisset:q̃q̃ euidẽs fraus erat:tñ uterq; pecuniæ cupidus:facinoris alieni munus nõ repudiauit quãtã culpã q̃ leuiter retuliꝰ lumĩa curiæ:ornamẽta fori:qd̃ scelus uidicare debebãt:ihonesti lucri captura inuitati autoritatibus suis texerunt.

ℭDe.Q.Cassio.

Erũ aliquãto maiores uires i.Q. Cassio exhibuit:q i Hispãia Siliũ & Calpurniũ occidẽdi sui gr̃ia cũ pugiõibus deprehensos:qnquagies sestertiũ ab illo:ab hoc sexagies pactus dimisit.At qs dubitet si alteꝝ tãtũ dareť:iugulũ quoq; suũ æquo animo illis fuisse præbiturum.

ℭDe.L.Septimuleio.

Aeterũ Auaritia ante oẽs.L.Septimuleii pcordia possedit:q cũ.C.Gracchi familiaris fuisset:caput ei⁹ abscidere:& p urbẽ pilo fixũ ferre sustiuit.qa Opimi⁹ Cõsul auro id se repẽsurũ edixerat sunt qui tradũt:liquato plũbo eũ cauati partẽ capitis:quo põderosius esset:explesse,fuerit ille seditiosus:bono pierit exẽplo:cliẽtis

Fac ita esse ut seditionis causa leges ferre uoluerit gracchus & merito cæsus fuisse uideať non tamẽ debuit cliẽs tanto auaritiæ Impetu ferri ut patronum bene de se meritum auri cupiditate tam crudeliter necaret:ot etiã mortuo insultaret.⸿Fuerit ille seditiosus:Cõcedatur iqt seditiosum fuisse Gracchũ:hoc ãt dicit qa dubitať an priuataꝝ opũ cupiditate:an reip.utilitate agrarias leges ferre uoluerit.C.Gracchus.Ci.in exortationibus idigne cæsum fuisse fateť:nã & Opimius cõsul paulo post fuit interemptus siue ppter quasdam seditionũ suspiciões siue ppter iniustam Gracchi mortem.⸿Bono perierit exemplo.Occisus fuerit pro utilitate reipub.ut a seditionibus sibi caueãt reliqui ciues cum exemplo Gracchi moniti sint quæ seditiosis uiris premia decernantur.

ASCẽsius ℭQuibus.s.uiris Miutius.s.defunctus fuerat ignotus:q̃q̃ fraus erat euidẽs:tamẽ uterq; cupidus pecuniæ nõ repudiauit munus facinoris alterius sed quia consenserunt etiã ipsorũ.Quãtã.i.o q̃tam culpã:q̃.i. o quantũ leuiter.i.faciliter retuli.i.recitaui.q.d.maximã facillime.Quia lumina curiæ.i.senatus:ornamenta fori.s.iudicialis:texerunt.i.ptexerũt & operuerũt autoritatibus suis:inuitati.i.allecti captura.i.assecutione lucri inhonesti.i.turpis:sup.illud scelus:quod debebant uindicare.i.pũire:uidelicet fallacis usurpatiõis hæreditatis.⸿Verũ.i.sed.auaritia sup.exhibuit & ostẽdit uires maiores aliquãto in Quinto cassio:qui.s.Cassius dimisit.s.saluos:Siliũ & calpurniũ dephensos in hispania cũ pugionibus.i.cultris acutis:manu capi & teneri solitis:gratia sui.s.cassii occidendi:pactus.s.pro dimissione sestertiũ qnquagies.i.qnquaginta sestertia:ab illo.s. Silio:& sestertiũ sexagies.i.sexaginta sestertia ab hoc.s.Calpumio.At quis dubitet si alterũ tantum.s.pretium:hoc est quinquagies & sexagies sestertiũ dareť.l.cassio sup.Cassium fuisse præbiturum:illis uidelicet Silio & calpumio iugulũ quoq; suum animo æquo.i.lubẽti.q.d.nemo:cum idẽ fere fecerit:quia accipere pecuniã ab eis qui pecuniam acceperant ad occidendom est inuitare eos ad rursus accipiendum.⸿Cæterũ auaritia possedit pcordia.i. intimas affectiones Locii Septimulei ante oẽs.i.plus q̃ oium alioꝝ:qui cũ fuisset familiaris Caii Gracchi:sustinuit.i.potis fuit & in animũ iduxit:abscindere caput eius & ferre p urbẽ sup.ipsum fixũ pilo.i.telo Romano:qa Opimius cõsul edixerat.i.publico edicto pmiserat se repensurum auro.i. redẽpturum reponendo tanti ponderis aorũ qoanti erat caput Gracchi.Sunt.s.Scriptores rerũ q tradũt eũ.s.septimuleũ:explesse.i.farsisse & repleuisse partem capitis caoati.i.facti cocaui:plũbo liquato.i.fuso:quo.i.ut ipsom caput esset põderosius.Fuerit.i.esto sane fuerit ille.s.C.Gracchus seditiosus:& perierit bono:id est otili exemplo.i.ut alii ciues caueãt seditionem excitare.

THE. ℭIn.Q.Cassio.Q.Cassius longinus is fuit:qui partium Cæsaris Hispaniam cum legionibus obtinebat.historiam refert Oppius aut hirtius de bello Alexandrino:qui belli ciuilis Pompeiani quartus est.

¶ Tamen scelesta fames: Scelerata cupiditas: Virgili. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames. Esuri OLI.
re: Vehementer cupere & permansit in translatione quia dixerat fames: ideo esurire subiunxit.

Diū merita: Merito inqt Septimilii auaritia ē odio: at Ptolemæi regis ē risu ꝓseq̄nda: dixius ica. de moderatiōe cū senatus audisset Ptolemæū regē Cypri grādē cōflare pecunia ueritus ne iātis opibus rex incitatus bellū renouaret cyprū in ꝓuiciæ formā redigere cōstituerūt qđ ubi regi nūciatū ē opes suas peti id qđ erat existimauit itaq; ut Romāos opiniōe & pecūia frustraret eā totā nauibus iposuit

tū scelesta fames ī has usq; iacētis iniurias esuriī nō debuit. ¶ De Ptolemæo Rege Cypriorum.

Dio merita Septimulei Auaritia. Ptolemæi āt regis Cyprioꝝ risu ꝓsequēda. nā cū anxiis sordibus magnas opes corripuisset: ppq; eas piturū se uideret: & ideo oī pecūia iposita nauibus ī altū ꝓcessisset: ut classe pforata suo arbitrio piret: & ut hostes ꝑda carerēt nō sustinuit mergere aurū & argentū. sed futurū suæ necis præmiū domū reuexit proculdubio hic nō possedit diuitias sed a diuitiis possessus est. titulo rex īsulæ: animo autem pecuniæ miserabile mancipium.

¶ De Superbia & impotentia. Capur. V.
De. M. Fuluio Flacco.

Tq; ut supbia quoq; & īpotētia ī conspicuo ponāt: Marcus Fului⁹ Flacc⁹ Cōsul Marci Plāci Hiplei collega: cū ꝑniciossimas Reip. leges ītroduceret de ciuitate dāda: & de ꝓuocatiōe ad populū: eoꝝ q ciuitatē mutare uoluissēt: ægre compulsus ē: ut ī curiā uēiret. deide pri monēti: pri orāti senatui: ut īcœpto desisteret: respōsū nō dedit. Tyrānici cōsul spiritus haberet: si aduersus unū senatorē hoc mō se gessisset: quo Fuluius in totius amplissimi ordinis cōtemnēda maiestate uersatus est.

eo aio ut his pforatis obrueret qđ cū iā altū petisset auaritia ductus facere nō sustiuit: nā cōsiliū salubritate: refertū auaritia ꝑuertit; nā auꝝ & argētū quo nihil carius illi eē poterat pdere nō sustinuit: itaq; reuersus opes qb⁹ piturus erat reponere maluit: q̄ illis pditis saluiē seruare: nā senatus catonē cū classe misit q regiā pecūiā Romā deportaret: qđ ubi sensit Ptolemæus nimio dolore pcitus ueneō fata ꝑuēit. ¶ Anxiis sordibus: Sollicitus auaritiæ cupiditatibus: nā proprie auaritia sordes appellanť: eo q hoiem sordidissimū faciat. ¶ Corripuisset: Cōgregasset: ppq; eas se pituꝝ uideret & iō oī pecūia iposita nauib⁹ q a senatus. Cyprū ꝓuiciā eē decreuerat. ¶ A diuitiis pos. est: Reuera diuitiarū seruū regē hūc fuisse dicit.

Tq; ut supbia: Trāsit ad supbiā & ipotētiā: primū āt excplū ē. M. Fluuii flacci cōsulis q cū leges reipu. ꝑniciosissimas ferre uellet: unā ut qcūq; peteret ciuitas dareť. Alterā ut si senat⁹ id ñ ꝓbaret ꝓuocatio fieret ad Pop. rogat⁹ uix adduci potuit ut in curiā ueniret: ubi de his legibus: q̄s fere uolebat: accuratius cōsultabať: deide cū ptim moneret ptim rogareť a senatu ut ab ea snia desisteret nulla ratione adduci potuit ut tātæ auctoritatis ordini respōsum ullū daret: magna ꝑfecto illius pectori īsita supbia: q dū senat⁹ amplitudinē spernit: nō se cōsulē sed tyrānū exhibuit. ¶ Supbia & ipotētia: Ex supbia sequiť ipotētia: deide ex ipotētia: arrogātia: supbia uitiū ē quo qs cæteris ēt imerito uult supesse hoc ē pstare cūctis. ¶ Impotentia: cū ꝑ ira & cupiditate qs cōtieri nō potest: quo minus sæuiat: arrogātia deide nasciť: nā cū imoderato aī affectu rapiť qs ad cōtumeliā: tūc oia sibi arrogat: qbus ēt idignus ē. ¶ In cōspicuo: in apto: in māifesto. ¶ De ciuitate danda: Declarat ipsas leges ut quicunq; ciuis Romanus fieri uoluit id ei semper liceret: Fuluii
nā dare ciuitatē nihil aliud est: nisi ciuē creare: pari rōne accipere i ciuitatem & donare ciuitate. ¶ De prouoca- leges
tione: Alia lex statuebat ꝑterea ut si illi q ciuitatē cupiebāt p senatū impedirenť quominus ciues Romāi fierent: procationē habere possent ad populū: ut si populus censeret dādā eis eē ciuitatē: inuito senatu crearenť. ¶ Ciuitatem mutare: Suam. s. urbē relinquere & Romam capescere. ¶ Tyrannici spiritus: Si uni tantū senatori responsum denegasset: Tyrānus merito iudicari potuisset sed cū uniuersum sena. cōtēpserit: plus q̄ tyrān⁹ dici potest.

¶ Tamē fames. i. cupiditas scelesta cliētis. s. Septimulei: q Caiū Gracchū dū uiuebat coluerat ut patronū: non ASCē-
debuit esurire. i. extēdi usq; i has. i. hmōi tā cōtumeliosas iiurias: iacētis. s. patrōi. Pulchre pstat i metaphora: ad- fius
dēs ad famē esuriť. ¶ Odiū &c. Auaritia septimuleii merita sup. ē odiū: āt. i. sed: auaritia Ptolemæi regis cypriorū ꝓseq̄nda supra ē risu alii legūt odio ut sit ꝓseq̄nda odio sed sic legēdū eēt merito. Nā cū corripuisset. i. ūdiq; rapiēdo coaceruasset sordibus anxiis. i. auaritia āxia magnas opes. i. diuitias & uideret se pituꝝ pp eas & ideo oī pecūia iposita nauibus ꝓcessisset in altū. s. mare: ut classe pforata piret suo arbitrio: & non arbitrio hostiū: & ut hostes carerēt ꝑda nō sustinuit. i. nō potis fuit: mergeť. i. submergeť & obrueť auꝝ & argētū: sed fuexit domū sup. ipsū futurū ꝑmiū necis suæ. Hic (iqt author) ꝓculdubio nō possedit diuitias: sed possessus ē a diuitiis rex insulæ. s. Cypri: titulo. i. denominatione: autem. i. sed mācipiū miserabile. i. seruus miserabilis aio: scilicet suo.

Tq; ut supbia quoq; & ipotētia. s. aī efferati & neq̄untis ꝑ supbia aut ferocitate sese cōtinere itra modū ponāť i cōspicuo. i. loco euidēti aductis exēplis. M. Flu. Flacc⁹ cōsul: collega. i. soci⁹ i cōsulatu. M. Plāci Hilpei cū ītroduceret leges ꝑniciosissimas reip. utpote de ciuitate dāda. s. cuicūq; uolēti: & de ꝓuocatiōe ad populū eoꝝ q uoluissent mutare ciuitatē. i. cū i alia prius essent ciuitate fieri ciues Romāi aut cū pri⁹ Ro. alteri⁹ fieri ciuitatis ægre. i. difficulter cōpuls⁹ ē ut uēiret i curiā deide nō dedit respōsū senatui pti monēti & pti ornati ut desisteret icœpto Cōsul. s. qcūq; h feť spirit⁹. i. affectus tyrānici: se gesisset si hoc mō. i. tā supbe aduersus. i. erga unū senatorē: quo flaccus uersatus ē i cōtēnēda maiestate totius ordinis āplissimi.

OLI. Drusi insolētia

Vӕ amētia: Notata ē historia ĩ ca. de liber dictis ubi uidimus quō. M. Drusus tri pl. se ueluti senatus patronū fecerat: & plæbē ad se Gracchanis legibus eisdēq; socios ad plæbē spe ciuitatis erexit: qbus pollicitus ēt si senatus ptes defenderēt: paulopost ciues Romāos futuros: cū igif dies ,pmulgādi leges adesset subito tāta uis hoīum undiq; apparuit: ut hostiū aductu obsessa ciuitas uidereƒ: ausus tñ abrogaƒ de legib9 cōsul Phil. sed apphēsū faucib9 uiator nō añ dimisit q̄ sanguis ĩ ora & oculos redūdaret: hic igiƒ tāta supbia elapsus ē: ut ēt senatui petēti ut ĩ curiā uēiret rñdeƒ ñ dubitauerit ut ad se potiꝰ ille uēiret: erat āt ĩ hostilia curia. & ita uniꝰ isolētissimi trib. se. ipio peƒ coactꝰ, ē nescio qd isolētiꝰ dici posset. ꝑ Amētia: Supbia amētiæ similis. ꝑ Interpellare: ipedir. ꝑ Nō qdē p ui. Dissētit a fioro: q hoc p uiatorē factū eē dicit Pli. đ uiris illustrib9 p ipm Drusū: dicit. i. Cōsuli legib9 agrariis rñstēti ita collū ĩ cōuiuio obtorsit ut multꝰ sanguis effluerer de narib9. ꝑ Nō quidem per uiatorem reipublicæ: Si p uiatorē cōsulē cōphēdi iussisset res mīus idignitatis habuisset: sed tyrānice cliētem misit in cōsulem.

Hipseus ambitus reus

Neus āt Pōpeius: Hipseum Pōpei amicissimū cicero cū aliis ĩ locis tū in epistolis familiaribus plāe testaƒ: quē ,p pōpeio ĩ restitutiōe Alexādrina plurimū elaborasse dicit: ut illa puīcia Pōpeio dcemereƒ hic igiƒ ābitus dānatus q ĩ petitiōe cōsulatus largitiōe populū corrupisset, uēit ad pōpeiū aduersus dānationē auxiliū ab eo suppliciter petiturus: erat tū ĩ balneis pōpeius more maioꝝ paulo post cœnaturus: expectauit Hipseus donec egrederetur e balneis: puolutus deinde ante eius pedes rogat ut sibi adesse uelit: cui pōpeiꝰ supbe satis moraturus ĩqt uēisti cōuiuiū meū nō erubuit pōpeiꝰ nobilē uiꝝ sibi amicitia cōiūctū uideƒ hūi pstratū & pedes eiꝰ cōplexū tā cōtumelioso responso pterif. ꝑ Quā ĩso. Sc; se gessit. ꝑ Proculatū: Oppssum: pessundatum. ꝑ Moraretur: Differret.

Lle uero: Tulerat pōpeius legē de largitiōe & corruptela q mlti illustres uiri dānati sunt: ubi soceꝝ suū Scipi. hac lege dānari pcepit. cū tricētis & sexagīta iudicibus egit ut opitulareƒ socero: accusator cū iudices uideret e foro ,pfeq Scipionē cōtinuo iudiciū dimisit. Plutar. ĩ uita pōpei. Cæterū ĩqt cū ĩ reos ābitus ac ex largitiōe corruptos p̄sideret leges scribēs p q̄s iudicia ferebanƒ: ĩ cæteris se hōestū ĩtegrū seruauit p̄sidiū ornatūq; simul & qete ĩ curia suo cōsensu suisq; armis p̄bēs. ĩ Scipiōe tātū socero q cū dānari uidebaƒ, crimē nō effugit: apud. n. sese tricētis & sexagita iudicibus

cornelia pōp. fi. domi cōuocatis auxiliū illiƒ attulit: q̄re accusator ab rei impetitiōe destitit eū Scipionē uidisset medio foro a iudicibus p̄comitatū: itē paulo infra post paucos ēt dies hipseus uir cōsularis iudiciū uitans cognito pompeiū ad cænā lotū proficisci eius genibus accubuit: eūq; obsecrare cœpit: sed pōpeius cū fastu eū preteriit illū inquiens cœnam sibi disperdere, aliudq; conclusit nihil, Non erubuit; Quod signum est insolentiæ. ꝑ Socerum suum. Nam comeliam filiam pompeio dederat uxorem Scipio. ꝑ Legibus. De largitione & corruptela.

℄ De. M. Druso Tribuno.

Vӕ a. M. quoq; Druso Tr. Pl. p summā cōtumeliā uexata ē. parū. n. habuit. L. Philippū Cōsulē: qa se iterpellare cōcionantē ausus fuerat: obtorta gula: & quidē nō p uiatorē: sed per cliētem suū adeo uiolenter in carcerem præcipitē egisse, ut multus e naribus eius cruor persunderetur. Verū etiam cū senatus ad eū misisset: ut in curiam ueniret: quare non potius inquit ipse in Hostiliam propiquam Rostris ad me uenit? piget adiicere quod sequitur. Tribunus Senatus ipium despexit: Senatus Tribuni uerbis paruit.

℄ De. Cn. Pompeio.

Neus autē Pōpeius quā insolēter egit? qui balneo egressus ante pedes suos prostratū Hipseū ambitus reū: & nobilē uiꝝ & sibi amicum iacentē reliquit: contumelosa uoce proculcatū. Nihil. n. eū aliud agere: q̄ ut conuiuium suum moraretur: respondit. & huius dicti cōscius securo animo cœnare potuit.

Lle uero etiam in foro non erubuit. P. Scipionem socerum suum legimus noxium quas ipse tulerat: in maxima quoq;

ASCēsius ℄ Quӕ amētia. s. nimiæ supbiæ & arrogātiæ ē quoq; uexata. i. agitata p summā cōtumeliā a Marco Druso tribuno plæbis. Enī. i. qa ipe hūit. i. reputauit paꝝ egisse Luciū philippū cōsulē p̄cipitē ĩ carcerē gula obtorta. i. in trāsuersum flexa: qa ausus fuerat iterpellare. i. ipedire iterloquēdo: ipum. s. Drusum: cōcionātē. i. uerba facientē ad populū. Et qdē ausus sup. ē egisse in carcerē nō p uiatorē. i. publicū ministrū: sed p clientē. i. familiarē suū adeo uiolēter ut multus cruor pfundereƒ e naribus eius. Verū ēt. i. isup: cū senatus misisset ad eū ut ueniret ĩ curiā: inqt q̄re ipe. senatus nō uēit potius ad me ĩ curiā hostiliā ,ppinq̄ rostris? Piget. i. miseret (ĩqt author) sup. me adiicere qđ seq: ur. s. adiiciēdū ex serie rei gestæ. Tribūus. s. plebis uidelicet Drusus: despexit ipeřiū senatus: qa noluit ĩ curiā senatoriā uēire: & sup. senatus puit uerbis tribūi: qa in curiā hostiliā uēit. ꝑ Cneus āt Pōpeius: q. i. q̄ tū putas insolēter egit. Qui egressus balneo reliquit Hipseū reū ābitus. i. accusatū q malis artibus magistratū affectasset uirū & nobilē & amicū sibi ,pstratū āte pedes suos. i. pōpeii: reliqt dico iacētē ,pculcatū (nō pedibus) sed uoce cōtumeliosa. n. i. qa: nihil. i. nō aliqd: respōdit eū nō agere aliqd aliđ: q̄ ut moraretƒ. i. expectaret cōuiuium suū: & cōscius huius dicti. i. cū cōsciētia remordente sciret se id superbe dixisse: potuit cænare animo securo. i. semoto a cura & anxietate. ꝑ Ille uero &c. recitat iterū eiusdē exēplum dicēs. Verū. i. sed: Ille. s. pompeius magnus: nō erubuit in foro. s. iudiciali: deposcere a iudicibus loco muneris. i. ut sibi cōdonatū haberet: Publium Scipionem socerum suum: quia comeliam eius filiam duxerat noxium. i. obnoxiū legibus: scilicet latis cōtra largitionē & corruptelam: quas leges: ipse. s. pompeius tulerat quoq;. i. etiam in maxima ruina. i. præcipitio.

¶ Viro℞ ruīa: Quia multi his legib⁹ dānati sunt. ⁋ Mūeris: Loco beneficii. ⁋ Maritalis le. bl. Vxoris illecebris. OL I.
ductus soce℞ rogauit absolui cōtra leges quas ipe tulerat: ac si diceret ad uxoris libidinē reipu. statū tēperauit.

Etrū facto: De triumuiro℞ ꝓscriptione sæpius dictū est. Antōii. i. Octauiāi & lepidi: q̄ crudeliter nimis exercuerūt: in ea ꝓscriptiōe Antonius nō crudelis solū sed dicto factoq; supbissimus apparuit: cū in alios: tū in primis in Casletiū ruffum quē multis cū aliis ꝓscripserat: cuius caput tū a pcussoribus īter epulas ei fuisset oblatū a tāta spectaculi foeditate cæteri oēs cōuiuæ oculos auerterunt: ipe uero nō mōnō auertit: sed ēt p summā insolentiā insultauit: suscepto. n. capite manibusq; ptractato ac sæpius reuoluto expectātibus cōuiuis qd nā dicturus eēt: demū se illū nescire uel nō nouisse dixit: superbe satis: nā in illius cōtemptu dixit. ⁋ Facto: Quod inter epulas caput ruffi tractaret. ⁋ Dicto: Quod se illū ignorare diceret. ⁋ Aduersantibus: Quia nō posset tātā spectare foeditatē. ⁋ Supbia de senato. i. senatorē: supbus ꝙ illū quē oēs nouerāt se ignorare diceret. ⁋ Impotēs i occi. Qd ei⁹ caput diu ptrāctatū tāq̄ ignotū abiecerit. — *Antonius insolens*

Atis multa: Nimia re℞ foelicitas ad eā isolētiā regē Alexādrū ꝑduxit ut etiā Philippū regē sibi patrē eē fastidiret: seq; Iouis Hāmonis filiū ꝑdicaret: cōteptis deinde Macedonicis moribus & cultu: psicos habitus & istituta susciperet deniq; spreto humāo cultu ut se deū faceret fastigio caput exornaret. ⁋ Virtus: In reb⁹ gerēdis uirtus illius maxīa semp enituit. ⁋ Foelicitas: Qua uno tenore ꝓspere sibi cūcta cesserūt. ⁋ Exultauit: Sublata ē. ⁋ Fastidio philippi: Quia fastidiebat philippū patrē corrupto sacerdote se Hāmonis filiū ꝑdicari iussit. ⁋ Asciuit: Asseruit uēdicauit. ⁋ Instituta psica: Nā more psa℞: se adolerari passus ē: q apud eos salutādi modus ē. ⁋ Spreto mortali habitu: Nō cōtētus fuit diademate quo utunt reges. ⁋ Diuinū caput æmulatus ē: Imitatus ē diuinā maiestatem sumpto fastigio diuinaq; corona qua deo℞ capita coronant. ⁋ Nec fuit ei pudori: Nō erubuit Alexāder nimio successu elatus dissimulare hoiem & deorum cultu aucupari: sed dum homines deosq; contemnit: id illi merito contigit ut in deorum numero locum non inuenerit. Qu. Curtius Alexāder iquit non homines sed etiam deos decipit: qui postulat deus credi. — *Alexādri superbia*

rū: & illustriū: ruina mūeris loco a iudicibus deposceret: maritalis lecti blanditiis statum Reipu. temperando.

¶ De Marco Antonio.

Etrū facto pariter ac dicto. M. Antonii cōuiuiū. Nā cū ad eū triūuirū Cesetii Rufi senatoris caput allatū esset: auersantibus id cæteris: ꝓpius admoueri iussit: ac diu: diligēterq; consyderauit. cūctis deide expectātibus qd nā eēt dicturus: hūc ego (iqt) notū nō habui. Superba de senatore: impotēs de occiso confessio.

¶ Externa. De Alexandro rege

Atis multa de nostris. aliena nunc adiiciuntur. Alexādri regis uirtus: & felicitas: tribus insolentiæ gradibus exultauit eui dentissimis. Fastidio enim Philippi: Iouem Hammonem patrem asciuit. tædio morum & cultus macedonici: uestē & instituta persica assumpsit. Spreto mortali habitu: diuinum caput emulatus est. nec fuit ei pudori: filiū: Ciuē: hominē: dissimulare.

¶ De Xerxe rege.

Am Xerxes: cuius ī noīe superbia: & impotentia habitat: suo iure quam insolēter

Am Xerses: Hoc etiam Herodotus tradit cum Xerses statuisset bellū græcis inferre omnes Asiæ pricipes conuocari iussit: quibus præsentibus ita fatus est: uos inquit in unum coegi ut mei consilii participes facerem: cæterum scitote uobis esse parendum: quid arrogātius? nihil aliud dicere uoluit nisi uelitis nolitisue bellum hoc gesturus sum. ⁋ In cuius nomine: Audito nomine Xersis ipsa superbia cognoscitur quæ tāta in eo fuit ut etiam ipsis diis minitari ausus fuerit: ut compedes Neptuno: de quo quidam dixit. Qui mare: qui terras: qui cœlum territat armis. — *Xersis superbia*

¶ Reo℞ & illustriū. i. uirorū: temperando bladitiis lecti maritalis. i. uxori suæ corneliæ filiæ. P. Scipionis statū reipubli. i. faciendo ut iudices ob amorē coniugis Scipionē obsoluerēt. ⁋ Tetrū &c. Cōuiuiū Marci Antonii. s. triumuiri sup. fuit tetrum & dirum & execrabile pariter facto ac dicto. Nam cum caput Cesetii Ruffi senatoris esset allatum ad eum triumuirū iussit id admoueri. i. applicari propius: cæteris auersantibus. i. auerso uultu respuentibus id: scilicet ut admoueretur ac considerauit id diu & diligenter: deinde cūctis expectantibus quidnā esset dicturus. s. de Cesetio inquit ego non habui hunc notum: quæ sup. confessio fuit superba de senatore: quē per contemptū se dixit non nosse & ipotens. i. se temperare nequeūtis de occiso. ⁋ Satis multa sup. dicta sunt de nostris. i. domesticis exēplis sup. exēpla aliena. i. externa adiiciant Virtus & felicitas Alexandri regis. s. Macedonum exultauit. i. prætermodum se extulit: tribus euidentissimis gradibus insolentiæ. i. insolitis superbiæ Asciuit. n. i. aduocauit sibi iouem Hāmonē. i. Arenariū sic dictū eo ꝙ arenis libycis baccho apparuerat in specie arietis: fastidio. i. propter superbū contemptum philippi. s. patris eius ueri assumpsit uestem & instituta persica. i. mores persicos in se uenerando tedio morum & cultus macedonici. i. patriæ suæ. & sup. emulatus est. i. assimulauit caput diuinum: utpote Iouis Hammonii: habitu. i. ornamēto capitis mortali. i. mortalem decentenec fuit ei pudori dissimulare. i. dissimulando negare filium sup. esse se philippi. s. macedonici regis ciuem: scilicet macedonicum gerendo se persico more: & hominem uendicando sibi cultum præsertim capitis diuinum. ⁋ Iam (cōtinuatiua particula) Xerxes: scilicet rex persarum in cuius nomine interprætatur qua domiator: superbia & impotencia habitat: usus est suo iure quod habuit in subditos tam insolenter. in immodeste. — *ASCēsius*

OLI. ℂCōtraxi:in unū cocgi.⁊ Arrogáter ēt ſi uict.Si uictor de græcis triūphaſſet eius tñ dictū arrogās uiſū fuiſſet.
⁊ Tā deformiter uicti: Q ui nauali ꝑlio a Themiſtocle ſupatus i pr̄iá piſcatoria naui turpiter effugeř coactus é.

Annibal.de ſupbia q̄ uſus fuerit Hánibal poſt uictoriá ut ſuoꝝ neminé admiſerit ut reſpōſum p iter
pr̄té dederit. Liui9 q canéſem pugná ambitioſe deſcribit nullá ꝓrius métioné facit qnimo poſt uicto
Hánibalis fastus riá ſuos illi gratulatos fuiſſe dicit his uerbis: Háni.uictori cū cæteri circōfuſi gratularēť ſuaderētq;
ut tāto pſunct9 bello dici qđ reliquū eēt noctiſq; iſequētis qeté & ipe ſibi ſumeret & feſſus daret mi-
litib9. Maharbal pfectus eqtū minime ceſſandū ratus.imo ut qd hac pugna ſit actū ſcias Hánibal die q̄rto iqt uictor i capitolio epulaberis:ſeqř cū eqte ut prius te ueiſſe q̄ uētuꝝ ſciát.ꝑcedát: Háni bal iqt inimici:læta res eſt: ſed uia maior q̄ ut eá ſtati capere aio poſſim: itaq; uoluntaté ſe laudare Maharbalis ait: ad cōſiliū péſandū tpis opus eē tū Maharbal:nō oia eidé dii dedere: uincere ſcis Hánibal:uictoria uti neſcis:qđ idē tradit & Plu.i uita Hánibalis nec ſupbiæ ullá ꝓrſus métioné fa cit.⁊ Succeſſu:Fœlicitate & rebus ꝓſperis.⁊ Ad miſſit:Ad ſe recepit ueiété ſalutádi aut gratuládi gr̄a.⁊ Per iterp̄té:Per iternūciū:ná ſi qs forte ue niſſet legatus nō ipſe ſed iterpres reſponſa idabat. ⁊ Ante tabernaculū: Q uia tētoriū igredi nō lice bat.⁊ Paucis diebus:Liui.dicit tertio die.⁊ Adeo fœlicitatis & moderationis: uix fœlicitas & cō ſiliū coniungi poſſunt cum res ſecundæ ut pluri mū inſoleſcere faciát homines.⁊ Moderationis: Teperátiæ atq; cōſilii.⁊ Diuiduū:Separtū.⁊ Con tuberniū: Cōſortiū atq; ſocietas; ná fœlicitas re rūq; ſucceſſus ſic plerūq; hoium métes nimia læ ticia puertit:ut nulla ratiōe ſibi moderari poſſit.

Nſolentiæ uero. Tanta fuit cápanorū ſupbia ut cū carthaginéſibus cōtédiſſe uideanť:ná queádmodū hi balnea ſe pata habebát i qbus plæbei lauari nō poterant uel certe nō licebat:ſic illi forū plæbis a nobilitate diſtinctū i ciuitate fundarūt cuius rei Gracchus mēinit i orone cōtra Plautiū.⁊ Q uaſi æmulatio:Q uaſi iuidia & cōcertatio; hoc eſt cō tétio:ná cápái poenos:pæni cápáos i ſupbia æmu labanť.⁊ Diuerſo foro.Q uia nō eodé plæbeis & pricipibus iura reddebáť:ſed alteris altero foro.

Ccultū iá:& dictur9 de pfidia eá quo dámō diffinit:ut dicat pfidiá eſſe qdá
Perfidia occultá fraudē iſitá hoiuꝫ pectorib9 q
ip métiri & fallere cōcupiſcit.⁊ Occultū & iſidioſum malū.Diffinitio ē pfidiæ q̄ latéter iſidias aliis
inectit.⁊ E latebris ſuis:In cōſpicuo ponať ut cognoſci poſſit & cognita uitari.⁊ Métiri & fallere: Verbis & re de
cipere:ná mentiť aliqs cū ſciens quépiá fallere cupit fallit rebus ipſis.⁊ Fructus:Finis pfidiæ eſt quæſtū dolo
malo q̄rere & patrato ſcelere fructus ſubſeqtur.⁊ Tū certus:Et ꝑcipue certus fructus eſt cū ille in qué pfidia in
tendiť inuolutus fallaciis crudeliter tractať: ſed cū perfidiæ additur crudelitas deteſtabilius nihil eſſe poteſt.

uſus ē:qđ Græciæ indicturus bellū adhibitis Aſiæ pricipibus ne uiderer (iqt) meo tátūmō uſus cōſi lio: uos cōtraxi.Cæteꝝ memétote parendū magis uobis:q̄ ſuadédū.arrogáter ēt ſi uictori repetere ei regiam cōtigiſſet:tá deformiter uicti: neſcias utrū inſolentius dictum:an impudentius.

ℂDe Annibale.

Nnibal át cánéſis pugnæ ſucceſſu elatus: nec admiſit queq̄ ciuiū ſuoꝝ i caſtra: nec reſpōſū ulli niſi p iterp̄té dedit.Maharba lé ēt áte tabernaculū ſuū clara uoce affirmáté:pro ſpexiſſe ſe quo ná mō paucis diebus Romæ i capi tolio cœnaret:aſpernat9 é. Adeo felicitatis:& mo derationis diuiduum contubernium eſt.

ℂDe Carthaginiéſibus & campanis.

Nſolétiæ uero iter Carthaginiéſem: & cá panū ſenatū q̄ſi emulatio fuit.Ille.n.ſepa rato a plebe balneo lauabatur: hic diuer ſo foro utebať: qué moré Capuæ aliq̄diu retétum .C.quoq; Gracci orone i Plautium ſcripta patet.

ℂDe Perfidia. Caput. VI.

Ccultū iá & iſidioſum malū pfidia:la tebris ſuis extrahať: cuius efficaciſſi mæ uires ſunt métiri: ac fallere.fruct9 i aliquo admiſſo ſcelere cōſiſtit tū cer tus:cū crudelitatem nefariis uinculis

ASCēſius ℂQ uot ipe idicturus.i.cū uellet indicere græciæ bellū iqt pricipibus aſiæ adhibitis ego cōtraxi uos.i.coegi in
cōſiliū ueire:ne uiderer uſus tátūmō cōſilio meo Cæteꝝ.i.ſed memétote uobis parédū ſup eē magis q̄ ſuaden
dū.i.qd faciat. Arrogáter ſup.dictū ēt ſi cōtigiſſet ei uictori repetere regiá ſup.ſuá i.pfidæ:& tu neſcias utrū di
ctū uictitá deformiter.ſu.ſit iſolétius an ipudétius.⁊ Hannibal aūt elatus ſucceſſu pugnæ cánenſis de qua cen
ties dictūeſt: nec admiſſit queq̄ ciuiū ſuorum in caſtra: nec dedit ulli reſponſum niſi per interpretem .i. inter
locutorem: Aſpernatus eſt quoq; Maharbalem affirmantem clara uoce ante tabernaculum ſuum ſe proſpexiſ
ſe.i.puidiſſe aut animaduertiſſe quonámodo coenaret paucis diebus .i.intra paucos dies Romæ in capitolio.i.
ſumma arce.Adeo.i.uſque adeo & in tantū cōtuberniū.i.domiciliū felicitatis & moderatiōis é diuiduū.i.iter ſe
diuiſum: qa nō bene cōueniūt nec i una ſede moranť.⁊ Inſolétiæ &c. uero.i.ſed: q̄ſi æmulatio.i.ſupba cōcertatio
iſolétiæ fuit inter ſenatū carthaginé.& Cápanū. Enim.i.qa ille.ſ.carthaginé.ſenatus: lauabať balneo ſeparato a
plebe.hic.i.ſenatus cápáus utebatur foro.i.iudiciali: diuerſo ſup.a plæbe.Q uem moré patet quoq; orone Caii.

Gracchi ſcripta in.i.contra Plautiū: retétum aliquádiu capuæ:ſcilicet poſtq̄ ad imperium redierat.
Ccultū &c.Perfidia malū occultū & iſidioſum extrahať iá e latebris ſuis.i. ꝓferať i mediū.cuius ui
res efficaciſſimæ ſūt métiri ac fallere.& ſup.cui9 fruct9.i.utilitas cōſiſtit i aliquo ſcelere admiſſo: qa
nemo pfidia utiť in ope bono (tametſi dolus ēt nō malus ſit: ut medicoꝝ ægrū pie fallétiū)ens ſup.

¶ Tantum incommodi. Per comparationem uituperat eam ꝙ tantum iacturæ humano generi perfidia quantum utilitatis bona fides affert: ergo quantum hæc laudanda tantum illa uituperanda. OLI.

ROmulo regnāte: Nota est historia post raptas sine more sabinas aliasq; fœminas nouissimū a sabinis bellū est hortū multoq; id maximū fuit: nihil.n. p irā & cupiditatē actū est a sabinis sicut a crustuminiis antenatibus: ceniensibus q pari iniuria fuerāt affecti: nō ostēderūt sabini bellū prius q̄ itulerūt. cōsilio ēt additus dolus est. Spurius Tarpeius Romanæ p̄erat arci. huius filiā uirginē auro corrupit

cit.uūdedit: tātū icōmodi hūano generi afferēs: q̄tum salutis bona fides p̄stat. Habeat igiᵗ non minus reprehensionis: quam illa laudis cōsequitur.

¶ De Tatio Sabino.

ROmulo regnāte Spurius Tarpeius arci p̄erat: cuius filiam uirginem aquā sacris petitū extra mœnia egressā: Tatius: ut armatos Sabinos i arcē secū reciperet: corrupit: mercedis noīe Pactus: quæ in sinistris manibus gerebāt. erāt autē his armillæ & annuli magno ex pondere auri. loco potitū agmē Sabinorū puellā p̄miū flagitantē armis obrutā necauit pide q̄si p̄missum: q̄ ea: q̄ leuis gestauerāt: soluit: Absit rep̄hensio. quia ipsa proditio celeri pœna uindicata est.

¶ De Seruio Galba.

SEruius quoq; Galba summæ pfidiæ. Trium enim Lusitaniæ ciuitatum cōuocato populo: tāq̄ de cōmodis eius acturus nōuem millia: i qbꝰ flos iuuētutis cōsistebat: electa: & armis exuta: partim trucidauit: partim uendidit. quo facinore maximam cladem barbarorum: magnitudine criminis antecessit.

¶ De. Cn. Domitio.

CN. autem Domitium summi generis: & magni animi uirum: nimiæ gloriæ cupiditas pfidū existere coegit. Iratꝰ nāq; Bituito regi Aruernorū: q̄d tum suam: tū etiā Allobrogum gentem: se etiam tum in prouīcia morante ad

Tatius ut armatos sabinos in arcē accipiat: nā aq̄rū ierat tū forte puella ad sacrificia faciēda. Acceptis obruptā armis necauerūt. seu ut ui capta potius arx uideret: seu p̄dendi exēplicā: ne qd usq̄ fidū p̄ditori eēt. Addiᵗ fabulæ ꝙ uulgo sabini aureas armillas magni pōderis brachio leuo gēmatosq; magna specie annulos habuerunt. pepigisse eā qđ in sinistris māibus haberēt eo scuta illi pro aureis cōgesta. sunt q eam ex pacto radēdi qd sinistris māibus esset decreto arma petisse dicant: & fraude uisam agere sua ipam pemptā mercede. tenuere tamē arcē sabini hoc pfidia usi ꝙ p̄ditricē fraude necarūt. ☞ Sacris: Ad sacrificia faciēda q instabāt. ☞ Armis obrutā. Sic & Oui. Arcisq; uia tarpeia reclusa. Dignā animā pœna cōgestis exuit armis. ☞ Absit rep̄hēsio. Nō est inqᵗ hæc pfidia rep̄hendenda quia scelerata puella impiam fecit p̄ditionē patris & patriæ & grauiori etiam supplicio digna uidebatur.

SErgius quoq; galba. Hæc historia posita est in capitulo de iudiciis uel infamibus lib. viii. ☞ Quo facinore maximam. Quāuis lusitanorū clades maxima fuerit. maius tamen galbæ crimē detestabiliorq; pfidia fuit. ex quo maius. & ip̄e supplicium merebaᵗ q̄uis illud euaserit: ut supra ostēdimus.

CNeum āt Domitiū. pari pfidia Domitius decepit Bituitū Auernorū regem quē ad colloquiū inuitatū & fide data hospitio susceptum uinciri: & cōtra hospitii iura Romā deportari quāprimū imperauit: hac ira cōmotus ꝙ audisset hūc regē: allobroges & suos hortatū fuisse ut in qnti Fabii successoris eius fidē se oēs tuto cōmitterēt: ne igiᵗ tāta in Fabiū gloria transiret pfidia usus est. Senatus uero & si factū Domitii minime p̄baret: ueritus tñ ne si in patriā remitteretur Bituitus iniuriæ memor bellū renouaret: Albam custodiendum relegauit. ☞ Aruernoꝝ populi sunt galliæ trāsalpinæ.

¶ Tū. i. tunc certus cum circundedit crudelitatē uinculis nefariis. i. laqueis pfidiæ: afferens generi humano tātū incōmodi: quātū salutis bona fides p̄stat. Igitur cū talis sit pfidia: habeat sup. ipsa non minus rep̄hēsionis. q̄ illa. s. bona fides: consequiᵗ laudis. ☞ Romulo regnāte: qui primus romæ regnauit: Spurius Tarpeius p̄erat arci. s. tarpeiæ seu capitolinæ cuius. s. Tarpeii filiam uirginem egressam extra mœnia petitū aquā sacris. i. ad sacrificia: ad quæ opus erat aqua uiua. i. riui fluentis: ut reciperet sabinos armatos in arcē secū. i. cū ipso Tatio eorū duce pactus. s. cū puella nomine mercedis ea quæ gerebāt. s. sabini in manibus sinistris: āt. i. sed armillæ erāt his & annuli ex magno pondere auri: Agmen Sabinorū potitū loco. i. receptū per puellā in capitoliū necauit armis: puellam flagitantem. i. exigentē p̄miū pinde q̄si p̄missum ꝙ soluit ea quæ gestauerant leuis: uidelicet scuta: Absit inqᵗ author repræhēsio. s. pfidiæ qa impia p̄ditio. s. arcis facta per tarpeiā: est uindicata celeri pœna: hoc est quia filia meruerat perire: licet turpe fuerit sabinis id facere. ☞ Seruius quoq; Galba sup. fuit summæ perfidiæ. Enim pro qa populo triū ciuitatum lusitaniæ. i. illius regionis in hispnia quæ nūc portusgalliæ nomē habet conuocato. s. ad se: tanq̄ acturus sup. eēt de cōmodis. i. utilitatibus eius. s. populi: trucidauit partim & uendidit partim. i. p̄ pre: octo seu ut alii legūt nouē milia in qbus flos iuuentutis cōsistebat electa & exuta armis. Quo facinore ipse Galba antecessit. i. supauit maximā cladē barbarorū. s. lusitanoꝝ quos forte īmerito Barbaros uocat: magnitudine criminis: qa plus mali cōtraxit in se Galba q̄ intulit deceptis: Grauior. n. ē culpa q̄ pœna. ☞ Cnæū &c. Aūt. i. sed: cupiditas nimiæ gloriæ coegit Cnæū Domitiū sūmi gnis & magni ai existere pfidū. Nāq; iratus Bituito regi aruernorū populoꝝ galliæ: ꝙ hortatus eēt tū. i. simul suā gentem. i. regionis suæ: tum etiam allobrogum qui uicini sunt: confugere ad dextram: idest fidem. ASCĒlius

OLI. Viriatus cõtra ro. bella gessit

Iriati ẽt cædes. Perfidia q̃topere Po. R. displicuerit ex hoc exẽplo cognosci põt: ut nõ solũ oderit illã in amicos: uerũ ẽt in hostes: ut hoc loco in Viriatũ. fuit aũt Viriatus teste Pli. de uiris illustribus genere lusitanus ob paupertatẽ primo mercẽarius. deide alacritate uenator: audacia latro: ad postremũ dux bellũ aduersus Romãos sumpsit eorũq; iperatorẽ claudiũ unimanũ. deinde. C. Nigidiũ oppssit pacẽ a populo maluit iteger petere q̃ uictus. & cũ aliũ dedisset & arma retinerent bellũ renouauit. Cæpio cũ uincere aliter nõ posset duos satellites pecunia corrupit q Viriatũ uino depositũ peremerunt: q̃ uictoria qa empta erat: a sena'u nõ ꝓbata. Abbreuiato. T. Liuii. Q. Fabius iqt ꝓcon. rebus in hispãia ꝓspere gestis labẽ iposuit pacecũ Viriato æqs cõditiõibus facta. Viriatus a ꝓditoribus cõsilio Seruilii cæpionis itereptus est: & ab exercitu ei9 multũ deploratus ac nobilissime tumulatus: uir duxq; maxius ꝑ q̃r tũ decimũ annũ qbus Romãis bellũ gessit freqntius supior. Horosius li. v. Viriatus cũ ꝑ. xiiii. annos Romanos duces atq; exercitus ꝓtriuisset isidiis suoꝝ iterfectus est: in hoc solo Romanis circa eũ fortiter agẽtibus q ꝑcussores eius idignos ꝓmio iudicarunt: sunt q dicãt: qđ & Vale. sentire uidet cõuẽisse cũ cæpiõe satellites: fore ut abomni scelere belli soluerent si Viriatus đ medio tolleret: q̃re & cæpio necis auctor q non uirtute sed perfidia uictoriã q̃ fierat: & Viriati satellites: qui corrupti dominũ suũ occiderãt grauiter sunt accusati. ¶ Duplicẽ accusationẽ. Scilicet cæpionis & satelliton quoniam utriq; usi sunt perfidia.

.Q. Fabii successoris sui dextrã cõfugere hortatus eẽt: ꝑ colloqi simulationẽ accersitũ: hospitioq; exceptũ uixit: ac romã naue deportãdũ curauit. Cui9 factũ Senatus neq; probare potuit: neq; rescindere uoluit. ne remissus i patriã Bituitus: bellũ renouaret: Igitur eum Albã custodiæ causa relegauit.

¶ De. Q. Seruilio Cepione.

Iriathi etiam cædes duplicẽ perfidiæ accusationem recepit in amicis: quod eoꝝ manibus interẽptus est. in .Q. Seruilio Cepiõe Cõsulæ q is sceleris huius autor: impunitate promissa: fuit. uictoriamq; non meruit: sed emit.

¶ De Carthaginiensibus.

Erum ut ipsum fontem perfidiæ contemplemur: Carthaginienses Xantippum lacedæmonium: cuius optima opera primo punico bello usi fuerant: & quo iuuante Attilium Regulum ceperant: simulantes sese domum reuehere: in alto merserunt. Quid tãto facinore petentes? an ne uictoriæ eoꝝ socius supesset? extat nihilominus & qdẽ cũ opprobrio: quem sine ulla gloriæ iactura: inuiolatum reliquissent.

carthaginẽsium ꝑfidia

Erũ ut ipsũ fontẽ. Satis cõstat carthaginẽses prio punico bello ductu & auspiciis. M. Attili reguli sæpius supatos ad eãnecessitatẽ demũ fuisse redactos ut a lacedæmõiis auxilia peterent qa aliter uires Romanas ulterius ferre nõ possent: lacedæmões igit Xãtippũ belli ꝑitissimũ ducẽ cũ tricẽtis eqtib9 eoꝝ auxiliũ miserũt: q Hasdrubali Carthag. duci cõiũctus Romanũ ducẽ cũ uirtute ñ posset: arte & insidiis ꝑuertere cogitauit: itaq; cũ ad ꝓliũ utrinq; acies instructæ constitissent: iãq; pugna eẽt accẽsa: pœni simulato metu i fugã cõsternunt. locauerat Xãtippus milites isidiis: Rom. igit effuse fugientẽ hoste nõ prius inseq destitit q̃ ex improuiso ꝑcipitat in insidias: ubi cæsi multi & Attilius captus est carthaginẽq; ductus: post tãtã igit uictoriã arte Xantippi cõparatã carthaginẽses: hæc illi ꝓmia retulerũt: q summa ꝑfidia usi redeũtẽ in patriã simulati. honoris gratia cũ multis militibus comitati in alto mari submerserũt: digna ꝓfecto relata gratia. ¶ Ipsum fontem. Bene appellauit carthaginenses perfidiæ fontẽ: qui ẽt bene meritis ꝑfidiæ præmia decernant. ¶ Xantippum. Fuit hic Xantippus teste Macrobio Saturnalium lib. i. periclis filius. ¶ Reuehere. Simulabant illũ honoris gratia Lacedæmona usq; uelle comitari. Quid tanto facinore petentes. Quid sibi petierunt ex hac perfidia carthaginenses: ut non esset qui eoꝝ laudibus & gloriæ q̃ ex romanorum uictoria pepererant posset obstare: quod tamen non sunt consecuti: quis enim est: qui non intelligat Xantippi arte & ingenio superatos fuisse Romanos Carthaginensesq; detestabili scelere mandandos.

ASCẽsius ¶ Quinti Fabii successoris sui: idest domitii: sc: scilicet domitio: morante etiam tum. i. tunc adhuc agente in ꝓuincia: uinxit sup. eum accersitum per simulationem colloquii: & exceptum hospitio: tanq̃ amicum: ac curauit deportandum Romam naue. Cuius factum senatus neq; potuit probare: idest approbare: neq; uoluit rescindere: idest reprobare & irritum iudicare ne Bituitus remissus in patriam renouaret bellum. Igitur relegauit eum Albam causa custodiæ. ¶ Viriathi &c. Cædes uiriathi i. s. ducis natione lusitani: recepit duplicem accusationem ꝑfidiæ. alteram sup. in amicis q interemptus est in manibus eorum: & sup. alteram in quinto seruilio cæpione cõsule: q is fuit author huius sceleris. s. perfidiæ amicorum Viriathi: impunitate promissa. s. eius interfectoribus & non meruit uictoriam sed emit. ¶ Verum ut contemplemur ipsum fontem perfidie: idest ut loquamur de illis quorum proprium est exercere perfidiam Carthaginenses merserunt in alto: idest mari: Xãtippum lacedæmonium cuius optima opera usi fuerant primo bello punico: scilicet gesto a pœnis contra Romanos: & quo: scilicet Xantippo iuuante ipsi ceperant Attilium regulum consulem Romanum: simulantes se reuehere sup. eum domum: sup. suam: hoc est lacedæmona. Quid petentes tanto facinore: idest iniquo facto sup. fecerunt illud? hoc est quamobrem putemus carthaginẽ. id fecisse? An ne socius uictoriæ eorum superesset: idest superstes esset? quasi dicat id uero simile eẽ: nihilo tñ minus ipse Xantippus extat: scilicet in fama & memoria hominũ socius uictoriarum: & quidem cum opprobrio: idest dedecore carthaginen. quem carthaginẽ. reliquissent: idest relinquere potuissent inuiolatum sine ulla iactura: idest amissione aut diminutione gloriæ. s. partæ in Romãos.

Annibal. Cũ Nucerinos obsideret Hãnibal: eos data fide uocauit ad colloquũ: côuẽitq; ut cũ binis ue stimẽtis abire possent: sed cũ extra mœnia uẽissent oppidãi eos oẽs sicco balneo pfidus pœnus iclu sit: fumoq; & uapore crudeliter necauit. Eadẽ pfidia usum i acerranos dicit: quos extra mœnia accitos uiolata fide i pfundũ puteoꝝ pcipitari iussit. De acerranis nõ sentit cũ Liuio: q eos e mãibus hostiũ euasisse dicit pœnus igt Acerras primũ ad uolũtariã deditionẽ conatus pellicere: postq̃ uidit fide obstiatos: ob sidere & oppugnare parat. Cæterũ acerranis plus ai q̃ uiriũ erat itaq; despata tutela urbis ut circũuallari mœnia uiderũt priusq̃ cõtinuarent hostiũ opa p iter missa mũimẽta neglectasq; custodias silentio noctis dilapsi p uias in uiaq; q quẽq; aut cõsiliũ aut terror tulit: i urbes cãpaniæ: qs satis certũ erat nõ mutasse fidẽ pfugerũt. Hãnibal accerris direptis atq; icẽsis exercitũ ad casilinũ ducit. ¶ Aduersus ipsam fidem. Ac si diceret non cum Romanis sed cũ fide bellũ gessisse uẽ. ¶ Maior. Reꝝ gestaꝝ gloria. ¶ An peior: magnitudine sceleꝝ atq; pfidiæ.

OLI. Hãnibalis p fidia

ℭ De Annibale.

Annibal porro Nucerinos hortatu suo cũ binis uestimẽtis urbẽ i expugnabilibꝰ muris cĩctã egressos uapore: & fumo balneaꝝ strãgulãdo & Acerranoꝝ sẽatũ eadẽ rõne extra mœnia euocatũ i pfũdo puteoꝝ abiiciẽdo nõne bellũ aduersus Po. Ro. & Italiã pfessus: aduersus ipsã fidẽ acrᵘ gessit? mẽdaciis: & fallacia q̃si pclaris artibꝰ gaudẽs? Quo euẽit ut alioq isignẽ nois sui mẽoriã relictur ꝰ i dubio maior ne: an peior uir hri dẽret pœret.

ℭ De ui & seditiõe & de po. ro. Ca. VII.

Sed ut uiolẽtiæ: & seditiõis tã togatæ q̃ ẽt armatæ facta referãẽ. L. Equtiũ: q se Gracci filiũ simlabat: tribũatũq; aduersus leges cũ. L. Saturnino petẽbat a Mario qntũ cõsulatũ gerẽte in publicã custodiã ductũ: populꝰ claustris carceris cõuulsis: raptum humeris suis: p summam animorum alacritatem portauit.

Demq; Q. Metellum Censorẽ quod ab eo tanquã Gracci filio cẽsum recipere nolebat: lapidibus prosternere conatus est: affirmantem tantummodo tres filios. T. Gracco fuisse: e quibus unum in Sardinia stipendia merẽtem: Alterum infantẽ Præneste: tertiũ post patris mortẽ natum Romæ decessisse. nec oportere cla-

Sed ut uiolẽtiæ. De seditiõibus tã i urbe q̃ in castris: diuerso tpe excitatis se dicturũ pstet. primũ at exẽplũ ẽ seditiõis p Eqtiũ cõcitatæ q historia no taẽ in ca. de cõstãtia. qd' uero ad hunc locũ ptinet cũ. L. æqtius a mario qntũ cõsulatũ gerẽte q mutata snia senatus ptes tueri cœpat. i carcerẽ cõiectus eẽt. eo q cõtra leges tribunatũ peteret: tãtam seditionẽ i urbe cõcitauit: q populus carcerẽ con fregerit: illũ eduxerit. atq; ẽt humeris susceptum p urbẽ tãq de senatu triũphãs cũ sũma alacritate portauerit. ¶ Togatæ. Vrbanæ. q. i. i urbe cõcitata fuerit. ¶ Armatæ. q. i. i castris fuerit. ¶ Filiũ simulabat. ipulsu & subornatiõe Saturnini q falso illũ gracchi filium asserebat. ¶ Aduersus leges. qa lex erat ne qs iq linus: q nõ eẽt i cẽsu & aliq tribu: posset tri. ple. creari. ¶ Publicã custodiam in carcerẽ. Est quasi diffinitio carceris publica custodia.

Acquitius se Gracchi. F. simulabat

Deq;: Pari rõne uulgus ignobile cẽsorẽ suũ. Q. Metellũ numidicũ lapidibus icessit. q hũc. L. Eqtiũ de quo dixius. Tiberii Gracchi se filiũ falso pstẽrẽ i cẽsũ recipe noluisset. Pli. de uiris illu. Q. Cæcilius Metellus numidicus q de Iugurtha rege triũphauit cẽsorẽ. L. eqtũ q se Tyberii gracchi filium mẽtiebaẽ i cẽsũ nõ recepit. Sciebat. n. Metellꝰ gracchũ tres tãtũmõ filios su scepisse: & eos oẽs d iuer so loco & tpe piisse unũ. s. i sardinia militãtẽ: Alterũ pnestæ infantẽ: tertiũ Romæ post pris mortẽ non poterat igiẽ pati sordidũ hoiem in generosa familia per simulationẽ inseri. ¶ Censum recipere. Detulerat equitius Tyberii Gracchi cẽsum tanq̃ illius filius & hæres: quẽ Metellus quia falsum esse sciebat admittere recusauit. nec turpem hoiem in nobilissimæ familiæ cẽsu eẽ uoluit quippe qui antea: nec in tribu. nec in censu fuisset ullo. ¶ Stipendia merentem: Militantem. Vt ære merẽt paruo. ¶ Decessisse: Mortuum esse: & sufficiẽti parua enumeratione probabat eum gracchi filium esse nullo mõ posse.

Tibe. Gracchi fi lii tres

ℭ Hãnibal porro strãgulãdo. i. suffocãdo uapore & fumo: hoc ẽ in uapore fumoso balneaꝝ: Nucerinos egressos hortatu suo: qa eos in fidẽ receperat: cũ binis uestimẽtis: urbẽ. s. Nuceriã cinctã maris inexpugnabilibus: & abiiciẽdo in pfundũ puteoꝝ senatũ. i. cœtũ senatoriũ acerranoꝝ euocatũ eadẽ rõne. i. hortatu eius: extra: mœnia. s. Acerrana: nõne pfessus bellũ aduersus populũ Ro. & Italiã. s. reliq̃: gessit bellũ acrius aduersus ipam fidẽ? gaudẽs mẽdatiis & fallacia q̃si pclaris artibus? q. d. utiq;. Quo euenit ut ipe relicturus. i. q fuisset relicturus alioq. i. alio quouis mõ: memoriã nois sui isignẽ. i. pclarã: poneret i dubio an deberet hri. i. æstimari uir maior an peior.

ASC. sius

Sed ut facta uiolẽtiæ. i. seditiõis tã togatæ. i. in toga admissæ: q̃ ẽt armatæ. i. in armis factæ: referanẽ. i. recitenẽ. Populꝰ. s. Ro. portauit humeris suis p sũmã alacritatẽ aioꝝ (sũt tñ q legãt alioꝝ. i. a marios: & tũc deberet postea cõstrui) Luciũ eqtiũ q simulabat se filiũ Gracchi. s. Tyberii & petebat cũ lucio saturnino tribunatũ aduersus. i. cõtra leges: qa nõ erat i cẽsu & tribu. & ita cõtra legẽ tribunꝰ fieret du ctũ a Mario. s. caio arpiate gerẽte. s. tũc qntũ cõsulatũ (post quẽ adhuc duos gessit) i custodiã pub. i. i carcerẽ: por tauit dico raptũ. s. e custodia claustris carceris cõuulsis. i. ui fractis. Idẽ. i. P. R. cõatꝰ ẽ psternere lapidibꝰ. Q. Met. cẽsorẽ q nolebat rcipe cẽsũ ab eo. s. Lu. Eqtio: tãq; filio Gracchi: affirmãtẽ. s. Met. solũmõ. i. dũtaxat tres filio fuisse Tyberio Grac. equibus. i. affirmãtẽ ex illis tribus unũ decessisse. i. mortuũ eẽ merẽtẽ stipẽdia i Sardinia. alteꝝ decessisse pneste ifãtẽ. i. cũ adhuc eẽt ifãs & tertiũ natũ post mortẽ pris decessisse romæ: nec optere. i. & n dcẽr fords.

OLI. ℂIgnotas sordes.Eqtẽ ignobilẽ & sordidũ hoĩem.⁋ Cũ ite.ipro.teme.Ita recte cẽsebat Metellus cũ iteri tumul tus populi se cõtinere nõ potuit:qn sua petulãtia & temeritate:prio cõsulẽ Mariũ deĩde censorem pturbarent.

VEsana hæc.Mumiũ a Saturnino tribunatus cõpetitore p sũmũ populi furorẽ crudeliter cæsũ fuisse: & L.Florus lib.iii.Et cicero in catilinam inuectiua quarta:& alii auctores testant.Fuit autem tam uesana seditio:ut illius etiam ad quas confugerat ædes expugnauerint:& extractum crudeli cæde necauerint.⁋ Nouem iam creatis.Hic plane cognosci potest:decem creari solitos fuisse tribunos.

CReditoꝝ qu.Ciuitas pp ĩpata tributa æs grãde cõtraxerat:cui soluẽdo cũ nõ satis eẽt & creditores ĩstarẽt Sẽpronius ꝑtor miseratiõe cõmotus debitorũ cãm susceperat:eãq; fauẽdo tuebat:Feneratores quoꝝ uis magna erat idignati.& a.L.cassio tribũo plæ.icitati ꝑtorẽ añ ædẽ cõcordiæ sacrificãtẽ adorti:ab altaribꝰ ꝓfugere coegerũt:& ĩtra tabernacula latitãtẽ occiderũt.⁋ Cõsternatio:subita mentis cõfusio & pturbatio.⁋ Tabernacula.Nõ militũ tẽtoria:q ibi nulla erãt sine dubio:sed opificũ tabernas signĩcat:a tabulis qbus officinæ texũt.⁋ Detestãdi.s.s.Execrabilis inqt seditio urbana castrẽsis uero si diligẽter ĩspicimus nõ mĩus ĩtolerabilis.

Taber|næcula

CVm.C.Mario.Marius post gallos cimbros teutões senonesq; deuictos:cũ requiesceret nullo mõ posset ꝙ uirtutẽ suã ocio & lãguore cõsumi uideret simulauit se uelle mr̃i deũ i capadocia uota psoluer:ue ra ãt pegrinationis cã fuit.ut Mithridatẽ.P.R.ĩsuspectũ ad bellũ icitaret:quo cũ uẽisset ita mithridatẽ allocutũ fuisse dicũt.O mithridates ꝗcũq; tibi Po.Ro.ĩpat uel tacite exeqre:uel da opã ut illo supior sis:hãc uocẽ a uiro priuato tã libere editã admiratꝰ rex bellũ aduersus Po.Ro.sibi oẽ susci piẽdũ eẽ cõstituit.Reuersus i pr̃iã mariꝰ põti ꝓuĩciã sũmo studio & ãbitiõe deposcebat:q̃ Syllæ qa cõsul eẽt cũ decreta foret:Sulpiciꝰ tri.plæ.egerrie tulit:& cum alias pniciosas leges tulisset:ut.s.exules reuocarent.ut noui ciues libertiniq; distribuerent i tribus hãc quoq; tulit:ut marius aduersus mithridatẽ põti regẽ dux crearet:illudq; senatus decretũ:quo syllæ ꝓuicia designata fuisset rescinderet.q̃ i re cũ seditio maxia excitaret:Sulpi.satuminũ oĩbus ꝑstãtẽ ꝑdicabat:in hoc uno tñ illũ dãnabat ꝙ timidiꝰ uideret:sed ille tũc se magnanimũ oñdit.nã triccẽtos milites hẽbat quos αντισυγκλητους.i.contra senatores appellabat:qbus ui cõsulibꝰ Q.u.Põpeio & L.syllæ huic actiõi resistẽtibꝰ eã itulisset.& cæso Põpei consulis filio gñro syllæ:& in domũ marii sylla cõfugisset:& ĩde a mario dimissus in castra cõtẽdisset ꝓuincia tãdẽ mario p populũ decreta fuit q cũ legatos in castra ad syllam misisset:qui sibi imperatori designato caperet exercitum;indignati milites qui a consule ad hominem priuatum transituri essent gratidium legatum trucidauerunt.

Mariꝰ in mitridatem

rissimæ familiæ ignotas sordes ĩseri.cũ ĩteri ĩprouida cõcitatæ multitudinis temeritas:ꝓ ĩprudẽtia:& audacia aduersus cõsulatũ:& cẽsuram tetẽdit.principesq; suos omni petulantiæ genere uexauit.

VEsana hæc tantummodo.illa etiam cruẽta seditio.populus.n.Mumium cõpetitorem Saturnini:nouem iam creatis tribunis:unoq; loco candidatis duobus restante:ui prius in ædes priuatas compulit:extractum deinde interemit:ut cæde integerrimi ciuis:facultas adipiscẽdæ potestatis teterrimo ciui daretur.

ℂDe certis creditoribus &.L.Cassio

CReditorum quo consternatio:aduersum Sempronii Asellionis prætoris urbani caput:intolerabili modo exarsit.quẽ:quia causam debitorum susceperat:cõcitati a.L.Cassio Tr.Pl.ꝑ æde Cõcordiæ sacrificiũ faciẽtẽ:ab ipsis altaribꝰ fugere extra foꝝ coactũ:iq; tabernacula latitãtẽ:ꝑtextatũ discerpserũt.detestãda fori cõditio:sed si castra respicias:æq; magna oriet idignatio.

ℂDe Militibus.L.Syllæ:& morte Gratidii

CVm.C.Mario lege sulpitia ꝓuicia Asia:ut aduersus Mithridatẽ bellũ gereret:priuato decreta eẽt:missũ ab eo Gratidiũ lẽgatũ ad.L.Syllã Cõsulẽ accipiẽdaꝝ legionũ cã milites trucidarũt:pculdubio idignati qd a sũmo ĩperio:ad eũ q nullo i honore uersaret:trãsir cogerẽt.

ASCẽsius ℂIgnotas.i.ignobiles sordide natos inseri familiæ clarissimæ:cũ interim temeritas multitudinis cõcitatæ.s.ad irã ĩprouida tetẽdit pro ĩprudẽtia & audacia.i.per ĩprudẽtẽ audaciã:aduersus cõsulatũ.s.marii:& cẽsurã metelli:& uexauit principes suos oĩ genere petulãtiæ.⁋ Vesana &c.hæc.s.iã dicta seditio populi Ro.sup.est aut fuit:tñ modo uesana.i.malesana & temeraria:qa qđ tentauit nõ effecit:illa.i.q dicet sup.fuit etiã cruẽta.Populus.n.cõpulit prius ui in ædes priuatas deinde interemit extractũ.s.ædibus priuatis:Mumiũ cõpetitorẽ.s.tribũatus:saturnii.i.cũ saturnino hoĩe factioso:nouẽ tribũis iã creatis:& uno loco.s.decimo:restãte.i.reliquo extãte duobus candidatis.s.mumio & saturnino:& ita qa ambo creari nõ poterãt ne mumius ut dignũ erat ꝑferret.coegerunt eũ fugere & deĩde ĩteremerũt.ut facultas potestatis.s.tribũitiæ:adipiscẽdæ (multis deponẽtalibus dant q̃ttuor pticipia mor cõmũiũ).i.obtinẽdæ daret ciui teterrio:cæde.i.p nece & cædẽ ciuis ĩtegerrimi.⁋ Creditoꝝ &c.Cõsternatio.i.aĩoꝝ pturbatio creditoꝝ.i.eoꝝ qbus æs alienũ debebat:exarsit quoq; mõ ĩtolerabili aduersũ caput Sẽpronii asellĩõis ꝑtoris urbãi.quẽ qa susceperat cãm debitorũ ipsi cõcitati a Lu.cassio tribũo ple.faciẽti sacrificiũ ꝓ æde.i.ãte ædẽ cõcordiæ:coactũ fungeř ab ĩpis altaribꝰ extra foꝝ & latitãtẽ i tabernula.i.modica taberna.i.tegete ex tabulis cõtexta:discerpserunt.i.infrusta dissecuerũt prætextatũ.i.idutũ ꝑtexta.Conditio.i.q̃litas dicta fori.i.Romãi:est sup.detestãda:sed si respicias castra.i.militaria:idignatio æq; magna orit.s.tibi ex illis:hoc ẽ ex militum uiolentia.⁋ Cũ prouincia Asia eẽt decreta lege sulpitia.i.a sulpitio tri.lata.caio Mario priuato.i.nõ fun-

geti officio publico:ut gereret bellū aduersus Mithridatē regē pōti:milites trucidarūt Gratidiū legatū missū ab eo.s.Mario ad Luciū sylla consulē causa legionū quas ille ad id bellū instruxerat:accipiendarū.s.ab illo & ad Mariū traducēdarū.idignati pculdubio.i.quæ res dubio caret φ cogerent trāsire a summo iperio:uidelicet cōsulari quo fungebat sylla:ad eū uidelicet Mariū q nullo.i.non ullo:non uersaretur.in ullo honore.i.magistratu.

Sed quis ferat militem scita plebis exitio legati corrigentem? pro Consule istud tam uiolenter exercitus: illud aduersus Consulem.

CDe militibus.Cn. Pōpeii & morte .Q . Pōpeii.

QVintum enim Pompeium Syllæ collegam:senatus iussu ad exercitū.Cn.Pom. quem aliquandiu inuita ciuitate obtinebat:contendere ausum: ambitiosi ducis illecebris corrupti milites :sacrificare incipientem adorti:in modum hostiæ mactauerunt . tantumque scelus curia castris cedere se confessa:inultum habuit.

CDe quodā exercitu:& morte.C.Carbonis.

ILle quoq; exercitus nefarie uiolentus.qui C.Carbonem fratrem Carbonis ter Consulis :proter bella ciuilia dissolutam disciplinam militarem præfractius:& rigidius astringere coatū:priuauit uita : satiusq; duxit maximo scelere coiquinari q̄ prauos: ac tetros mores mutare.

CDe Temeritate. Caput. VIII.

TEmeritatis ēt ita subiti:ut uehemētes sūt ipulsus.quorū ictib⁹ hoium mentes cōcussæ:nec sua picula rspicer:nec aliena facta iusta æstimatiōe pseq ualēt.

CQuis ferat militē.Ac si diceret quis milites iusta idignatiōis cām haberēt nō tamē legatū trucidare debuerāt ut plebiscita seruarēt.¶ Scita plæbis.Decreta plæbis:nam plæbiscitum dicitur qd sciuerit:idest statuerit plæbs. OLI.

QVintū.n.Pōpeiū.Gn.Pompeius iussu Syllæ exercitū habebat in sicilia:q̄ puinciā eū diutius tenuisset q leges patiebant:idq; iuita ciuitate.Senatus tandē.Q.u.Pōpeiū Cōsulē successorē misit: q cū ad exercitū accipiendū uenisset:a militibus iā a Gn. Pōpeio corruptis iter sacrificādū occisus ē:q̄ scelus nec senatus qdē uindicauit:Liui.li.lxxvii.Q. Pōpe.inqr cōsul.ad capiēdū a Cn.Pōpeio pcōsule exercitū pfectus cōsilio eius occisus ē.¶ Syllæ collegā.s.in cōsulatu:erāt.n.cōsules eo anno.Q.u. Pōpe.& sylla.Cn.Pōpe.Sūt q dicāt huc fuisse Cn. Pōpeiū Str.magni Pōpei prem. ¶ In ci.φ diutius teneret imperiū q̄ leges & mores ciuitatis ferrēt. ¶ Ambitiosi du.Cn.pōpei q ābitiōe exercitū corruperat.¶ Sacrificare ici.Nil nisi prius pactis sacris captisq; auspiciis Ro.publicæ gerebāt:de mo re igit exercitū accepturus sacrificabat.Q.Pōp. ¶ Tm̄ sc.Latēter carpit senatū quī dr̄ n̄ ausū fuisse de seditioso exercitu sumere supplicīū . ¶ Curia.s.senat⁹ cōsessus ē se uinci ab armato exercitu.

ILle qu.exer.Hoc i aphrica fuisse conii cit:nā milites q i bellis ciuilibus liberius solutiusq; habiti fuerāt idignati φ a Carbōe cōsule arctiori seueriorīq; disciplina coercerent suaq; liberiori licētia ihiberētur:illū occiderūt:maluerūtq; ipatore carere q̄ solutos mores relinqre.Fuit āt hic Carboeius carbonis frater quictus a pōpeio i sicilia morti traditus fuit ut dixius in ca.de igratitudine:de cuius morte paulopost dicturus est.Alii dicūt fuisse fratrē eius carbōis:q cū.C.carbōe quē pōpeius iussit occidi i curia crudeliter necatus fuerat:ut in ca.de cupiditate dicemus.¶ Ille quoq;: Sicut exercitus pōpei & carbōis uiolētus fuisse uidetur.¶ Nefarie:ipienefariū ueteres dixerūt nō fare dignū:hoc ē a sacris arcēdū.¶ Dissolutā disciplinā:corruptā nā pp bella ciuilia milites qbus ipatores ut sibi obsequētiores redderēt fuerāt idulgētiores:facti erāt dissoluti & impotētes.¶ Præfractius:seuerius:asperius.¶ Maximo scelere:uidelicet nece imperatoris. ¶ Tetros: Fedos & horrendos:hinc facile conìicitur quid faciat inueterata consuetudo. carbo ter consul Nefarium

TEmeritatis etiā subiti:De temeritate dicturus eius turpitudinem subiicit oculis:ut ab ea nos deterreat:est autem temeritas:cum aliquid sine consilio & cogitatiōe facimus:bene āt subiungit seditioni:nā quēadmodū seditio subito cōcitat hoium mētes:sic & subiti sunt temeritatis ipulsus.¶ Subiti:qa repēte nulla adhibita cogitatiōe rapit temerarius ad aliqd agēdū.¶ Impulsus:Cōmotiōes:agitatiōes. Temeritas quid

CSed(licet iusta fuerit idignatio)qs ferat.i.toleret militē corrigētē scita.i.decreta plæbis : exitio.i.cæde legati q.d.merito nullus.deide mūiēs trāsitū ad sequētia dicit.Exercitus sup.fecit istud tā uiolēter p cōsule.i. p cōsulis uī syllæ honore cōseruādo:illud.s.qd' seqt sup.fecit aduersus cōsule.s.Q.uītū Pōp.¶ Q.uitū &c. Cōtinuat cū supiore:fecit inq̄ aduersus cōsulē.n.i.qa:milites corrupti illecebris.i.blanda attractiōe:ducis ambitiosi:uidelicet Cnæi pōpeii mgratu pmanere ambiētis.adorti.i.isidiose iuadētes.Q.pōpeiū collegā.i.cū cōsulē syllæ: ausū iussu senatus:cōtēdere.i.accedere tāq̄ ad suū:ad exercitū Cnæi pōpeii:quē.s.pōpeius:obtinebat aliqdiu.i.aplu sculo tpe:ciuitate.s.Romana iuita:adorti dico uolētē sacrificare:ut auspicato ducatū iniret: mactauerūt sup.eū in modū hostiæ:qa ad aras:& curia.i.senatus:habuit tm̄ crimē inultū.i.ipunitū dereliqt : cōfessa se sup. cedere castris.i.furori militari.¶ Ille quoq; exercitus sup.fuit uiolētus nefarie.i.p nefas:q priuauit uita caiū carbonē fratrē carbonis tercōsulis.i.q ter fuit cōsul:conatū astringere.i.arcere a luxuria & dissolutiōe:pfractius.i.durius & aspius & p.i.rigidius(quia res rigida citius frangitur q̄ flectit)disciplinā militarē dissolutam propter bella ciuilia:& exercitus duxit satius:idest eligibilius coinquinari.i.polluī maximo scelere.utpote cæde pbi imperatoris.q̄ mutare mores.s.suos prauos ac tetros:idest turpes & execrabiles. Asperius

TEmeritatis &c.Impulsus ēt temeritatis ita sup.sūt subiti ut uehemētes:quorū.s.ipulsuū ictib⁹: mētes hoiū cōcussæ:nec ualēt cōspicere picula sua:nec pseq iusta æstiatiōe.i.nec iuste æstimar facta aliēa.

OLI. Scipionis temeritas

Vam.n.temere se aphricanus: Hæc historia notata est in ca. de mutatiōe casus & fortunæ. ℣ Ex hispania: Tūc erat in hispania Scipio cū iam animo ad inuadēdam carthaginē adiecto uidit plurimū momēti ad uictoriā in syphace eē repositū: quē sibi & Populo ro. ut amicū faceret nō dubitauit rem magno periculo aggredi: seq; ad regē barbarū dubio fidei hoiem cū duabus qnq; remibus cōferre: ubi parū abfuit: qn ab hostib9 iterciperet: qm̄ eodē tēpore & hasdrubal pœnoꝝ dux ad eūdē regē suū cursū faciēs cū qnq; triremibus romanas naues ꝓpe circūuenit: sed quia secundo uēto priores romani portum intrarēt hostes in regio portu hostile qcq̄ moliri nō sunt ausi. ℣ Fluctuatus: in discrimine positus uel cū dubitatiōe agitatus. ℣ Vtrū iterfector: In discrimine fuit utrum Syphacis iterfector: an captiuus futurus eēt Scipio: cum.n. apud regē eēt eūdēq; barbarum & insidum facile rex illum detinere potuisset captiuum: q̄ si fecisset a Scipione nunq̄ uictus & in triumphum ductus fuisset.

Am.C. Cæsaris: Plu. ī uita cæsaris. Cæsar inqt appoloniæ residens: ubi parū copiarū: ad capessendā pugnā sibi eē uidit: cæterasq; copias ex italia lēte ꝓficisci in ancipi rerū cōsultatione graue & piculosum cōsiliū iniuit: nam cū multis hostiū classib9 mare teneret cōscionemine paruā remoꝝ. xii. scaphā igressus brundusiū trāsire decreuit nocte igitur clāculū seruili habitu ascendens: ut se uilissimū quēpiā tacitus abiecit Annio flumie nauigiū ad mare usq; delatū est. Solet is cū matutina spirāte aura fluctū lōge repellat circa hostiū tranqll9 illabi. Ea uero nocte ingēs ex pōto uētus ꝓflarat: a quo extincta resederat aura: cæteꝝ cū aduersus ꝓcellas & tēpestatē acrius flumē irrūperet: igens attolebat sonitus & rapidi cōfligebāt uortices: q̄obrē gubernator postq̄ nulla ui supare sperat: retrocedere statuit: itaq; nautis ut remigationē per mutarēt iusserat: q̄ ubi ꝑsensit cæsar seipsum detexit apphensa deide gubernatoris dextra qd ad eius obstupuerat aspectum perge inqt generose perge: nec extimescas qcq̄ cæsarem uehis: ac cæsaris fortunā nauigationis comitē. Tū obliti tēpestatis remiges inixi remis prōptissime fluminis ipetū supare cōtēdūt: qui ut frustra conati sunt cæsar multis obrutus fluctibus & in ipso fluminis hostio: magnis susceptis piculis gubernatori ut rediret inuitus admodū cōcessit hæc Plu. Aliī uero dicunt: q̄ cū cæsar uideret Antoniū: quē brūdusii relictū per litteras acciuerat: se tardius apolloniā cū reliqua copiaꝝ parte cōferre: timēs ne interciperet a pōpeiana classe: cū tantam antonii morā ferre nō posset nocte simulato morbo se subtraxit e cōuiuio: & sumpto seruili habitu clā oib9 ad paupis cuiusdā amiclæ gubernatoris casulā uenit: eoq; excitato se piculosissime nauigationi cū ēt tēpestas instaret temere satis exposuit: nec dissuaderi potuit ab amicla nauta quominus piculū subire uellet: ubi ꝓpemodū periit. ℣ Cælestiū cu. pro. qa diuina ꝓuidētia seruatus ex undis fuisse uidet. ℣ Nō tamē uix si. hor. Hoc cum assentatiōe dictū. ℣ Tardioris: traiectus q̄ tardius legiōes traiiceret ab Antonio: est āt nomē traiectus hoc loco & significat tardioris traiectiōis. ℣ Aduersæ ualitudinis: Simulauit secūdū quosdā qd̄ stomacho nō ualeret: ut honeste & sine suspitiōe e cōuiuio se subtraheret: huius āt simulate egritudinis nullā ꝓrsus mētionē facit Plutar. ℣ Fauces: Angustias & hostia qbus fluuius in adriaticum mare descendit. ℣ Nauiculā: Scapham quā Plut. xii. remoꝝ fuisse dicit: erat āt pauperis amiclæ de quo Lucanus libro. v. molli consurgit amiclas dum dabat algathioro: quis nam mea naufragus inqt. Tecta petiit aut quem nostræ fortuna coegit auxilium sperare casæ & cætera.

Cæsa. temeritas ī nauigādo

ℭ De superiore Africano.

Vā.n.temere se Africanus supior ex Hispania duabus qnqueremibus ad Syphacē traiecit ī unius Numidæ īfidis ꝑcordiis suā pariter. & patriæ salutē depositur9. Itaq; exiguo momēto: maximæ rei. P. casus fluctuatus est: utrū interfector: an captiuus Scipio Siphacis fieret.

ℭ De. C. Cæsare.

Am. C. Cæsaris āceps cōatus: & si cœlestium cura ꝓtectus ē. tn̄ uix sine horrore aī referri potest: siqdem impatiēs legionum tardioris a Brundusio Apolloniam traiectus: per simulationem aduersæ ualetudinis cōuiuio egressus: maiestate sua: seruili ueste occultata: nauiculā conscendit e flumine: ac maris adriatici sæua tempestate fauces petiit: protinusq; ī altum dirigi iusso nauigio: multum: ac diu contrariis iactatus fluctibus: tandem necessitati cessit.

ASCēsius

ℭ Quā.i. q̄tū.n. temere aphricanus. s. scipio supior. i. maior: traiecit ex hispania ad syphacē regē Nūidiæ duabus qnq̄remibus. i. nauibus lōgis qnq; remoꝝ ordinibus ipellendis depositurus. i. ueluti deposito crediturus & cōmissurus salutē suā pariter & patriæ in ꝑcordiis. i. affectionibus īfidis unius Numidæ. s. syphacis cū tamē numidaꝝ igenia sint uaria & īfida. Itaq; qa id ausus est: casus. i. dubius euētus reip. maxiæ: q̄ta tūc erat resp. Romana: momēto. s. tpis exiguo utrū scipio fieret iterfector siphacis. s. postmodū saltē occasiōaliter an. s. tum captiuus siphacis. q. d. autor ad augēdā uim temeritatis scipiōis syphacē cōsultius egisse si cepisset scipionē q̄nūc ubi modico tpe Romanā amiciciā amplexus paulopost ab ea descendens captus & in triumphū ductus est. ℣ Nā (Continuatiua uox) Conatus Caii Cæsaris anceps. i. icerti euētus: & si. i. q̄q̄ ꝓtectus est cura cælesti: eo q̄ (ut per solitā assentationē innuit) cæsar cælū erat aditurus tamē uix pōt referri sine horrore aī siquidē cæsar ipatiēs tardioris traiectus. i. traductiōis legionū a Brūdusio apolloniā. i. quas Antonius debebat traiicere brūdusio urbe litorali in italia Apolloniam urbem epyri coloniam corinthiorū: quo contra Pōpeium ꝓfectus erat egressus cōuiuio per simulationem aduersæ ualitudinis: scilicet doloris ī stomacho maiestate sua. s. imperiali occultata ueste seruili conscendit e flumine nauiculam ac petiit tempestate. s. uentorum sæua quia multum turbulenta fauces: idest ostia angusta & periculosa: maris adriatici & nauigio iusso protinus dirigi in altum iactatus multum ac diu fluctibus contrarii cessit tandem necessitati. i. quia unde profectus erat rediit.

Ge illa q̃:Bello latino classi ꝑerat Aulus albinus q crimine ꝓditionis īfamis a militib9 iterfectū est: uenerat.n.in suspitionē:ꝙ latinis prodere uellet exercitū romanū: q̃re adeo cōcitati sunt milites ut illū nulla adhibita cogitatiōe lapidibus illico obruerēt & ꝙ indignius fuit orāti atq; obsecrāti nullā dicēdæ causæ potestatē facere uoluerūt.⁋Nobilitate:Laudat hūc albinū ut exaggeret temeritatem militū:qui nulla hois dignitate:nulla reuerētia a tam fœdo facinora deterreri potuerūt.⁋Honorū omniū consu.Qui est functus oībus magistratibus fuerat.⁋Quodq; accessionē idignationis:nulla maior indignatio eē potest q̃ negare defensionē:iō dicit idignatio nō recepit accessionem hoc est argumentum : quia augeri non potest quæ summa est.⁋Causæ dicēdæ: Expurgationis faciendæ. OLI.

¶De militibus Albini ducis.

Ge illa q̃ execrabilis militū temeritas!fecit.n.ut Aulus Albinus nobilitate:morib9:honoꝝ oīum cōsumatiōe:ciuis eximius: pp falsas: & ianes suspitiōes ī castris ab exercitu lapidibus obrueretur: qdq; accessionē īdignatiōis nō recepit : oranti:atq; obsecrāti duci: a militibus causæ dicendæ potestas negata est.

¶Externa. De Annibale Carthaginiēsi.

Taq; mīus miror apud trucē:& sæuū Annibalis aīum defēsiōis locū īnoxio gubernatori fuisse: q a Petilia classe Africā repetēs freto appulsus: dū tā paruo spatio Italiam: Siciliāq; īter se diuisas nō credidit:ueluti īsidiosum cursus rectorē iteremit.postea diligētius īspecta ueritate:tūc absoluit: cū eius īnocētiæ nihil ultra sepulchri honorem dari potuit. Igitur angusti atq; æstuosi maris ex alto tumulo spectatrix statua : tā memoriæ Pelori:quā punicæ temeritatis:ultra citraq; nauigantium oculis collocata indicium est.

Taq; minus miror:Cū ex italia reuocatus Hānibal ad opē laborāti pr̄iæ ferē dā uenisset in siciliā : q̄siuit a gubernatore qd̄ illud eēt ꝓmontoriū sibi ante oculos positū:erat.n.pelorus mōs ab ipso gubernatore denoiatus:ꝙ cū ille dixisset Siciliæ ꝓmontoriū eē nō credēs Hānibal:qa sibi ꝑsuadere non poterat tā breui cursu in siciliā uenisse ratus īsidias a gubernatore factas illū iterfecit postea uero certior factus italiā breui spacio dirimi a sicilia: penitētia ductus gubernatorē cū uita donare non posset honore sepulturæ donauit:qui eo loco sepultus mōti nomē iposuit teste Salustio:ꝙ ēt Seruius in.iii.Virgilii affirmare uidet̄ eo carmine:& angusti rarascent claustra pelori:qui ait ꝓmōtorium est Siciliæ secūdū Salu.a gubernatore Hannibalis illic sepulto:qui fuerat occisus per ignorātiā regis cū se eius dolo crederet eē deceptū:q̄q̄ legatur & āte peloꝝ dictū fuisse.⁋A petilia:parua urbe calabriæ a Philoctete pœātis filio & Herculis socio cōdita:teste Seruio in.iii.æneī.sup eo carmine philoctetæ subnixa petilia muro.⁋Freto appulsus:Mari siculo & ꝓprie fretū:qa ibi semp ob angustias ferueat mare: est enim teste Salusti.breue illud mediū quo sicilia abscissa ēt ab Italia:quæ olim coniuncta fuerat:unde Virgili.Hæc loca ui quondam uasta conuulsa ruina.Tantum æui longinqua ualet mutare uetustas.Dissiluisse ferunt:cum protinus utraq; tellus.Vna foret uenit medio ui pōtus:& undis Hesperium siculo latus abscidit:aruaq;& urbes.Littore deductas angusto interluit æstu.Ibi etiam condita est ciuitas quæ teste Liuio ab hac scissura rhegium dicta fuit αρηγνυω ꝙ est dirrumpo & frango : unde eius deriuatiuum dicimus rheginum:nam a regio galliæ cisalpinæ oppido rheginenses dicimus.⁋Cursus rectorem:Nauigationis gubernatorem. Virgili.huc cursus fuit.⁋Inspecta ueritate: Vbi cognouit uera dixisse rectorem.⁋ Absoluit: Crimen insidiarum.⁋Itaque angusti & æstuosi maris:Erecta inquit pelori statua:& Hannibalis sceuitiæ siue temeritatis & cæsi innocentiæ perpetuum extat omnibus illac nauigantibus indicium tantæque rei monumentum.⁋Vltra citraque:Et in Italia & in Siciliam.

Annibalis furor

Pelorus uñ

¶Age(adhortandi uox)q̃:idest quantum execrabilis sup.fuit illa quæ diceretur:temeritas militum quasi dicat maxima.Enim:idest quia ipsa fecit ut Aulus Albinus ciuis eximius nobilitate:quæ sanguinis est: moribus: qui animi sunt:& consummatione omnium honorum qui partim uirtutis partim fortunæ sunt munus: obrueretur lapidibus in castris ab exercitu propter suspiciones falsas & inanes:idest non satis uerisimiles:uidelicet ꝙ exercitum latinis prodere parasset:quodq;:idest & quod hoc est quæ res:non recepit accessionem: idest ieremētum indignationis:quia in eo erat summæ indignationis iusta causa potestas causæ dicendæ: idest sui purgandi negata est a militibus duci oranti atq;obsecranti:idest per rem sacram ut est sacramentum quo obstricti erāt aut sacram fidem obtestanti.⁋Itaq; cum Romani tam temere seuitiam suam exercuerint:ego minus miror locum defensionis defuisse gubernatori:scilicet classis in noxio:idest in nullo peccanti apud animum Hannibalis trucē & sæuū.Qui.s.Hānibal repetēs classe aphricā a Petilia paruo oppido calabriæ:appulsus freto.i.ui aquarum ad promontorium sup.siciliæ:dum non credit Italiam & Siciliā diuisas inter se tam paruo spatio:iteremit sup. eum uidelicet Pelorum ueluti rectorem cursus:idest nauigationis seditiosum:ueritate inspecta postea diligētius.i.cognito ꝙ reuera tam parum distarent absoluit sup.eū tunc cum nihil ultra potuit dari innocētiæ eius pter honorē sepulchri:quia iam interemptus erat.Igit̄(qa quod potuit fecit)statua.s. Pelori spectatrix.i.sic posita ut spectatrix uideatur:quia in uertice montis ubi si Pelorus uiuus staret esset spectator maris angusti atq; æstuosi quod est inter siciliam & italiam:e tumulo qa ꝓmōtorio alto uidelicet peloro ab eo secundum Salustiū dicto collocata est oculis nauigantium ultra & citra:idest per ulteriorem & citeriorem partem maris indicium(Alii legunt collocatum ut sit est indicium collocatum:idest monumētum idicatiuū)tam memoriæ Pelori.s.gubernatoris.q̃ temeritatis punicæ uidelicet Hannibalis sed inuidiosæ quæ unius duci erat gentis ascribitur. ASCEsius

OLI. Athenięs.x. suos ipa. dã nauerunt

Am atheniensiū;Diximus ı̄ cap. de cōstantia:ꝗ spartano bello ꝗ decē ı̄peratores atheniēses apud arginusas aduersus lacedæmonios gesserūt:cū post uictoriā ea pugna nauali a p̄toribus partā subito exorta tēpestas atheniēsiū classe dissiecisset:impatores suoꝝ militū corpora q in ea pugna ceciderant sepulturæ mādare nequiuerūt:ꝗ cū athenis nūciatū eēt insepulta.s.iacere suoꝝ militū corpora:tam furiosa temeritate in imperatores exagitatus est populus ut in dicta cā illos dānaret. Legēq; ferret de sumendo ex his supplicio:cū primum redissent:& cū forte dimarcus eo anno Socrates esset.i.tribunus plæbis nulla ratione adduci potuit:ut tā temerariæ & uesanæ legi consentiret:& qa plæbiscitū fieri nō poterat ı̄ iussu socratis:illi per uim sunt executi ꝗ iure nō poterāt:& benemeritis prætoribꝰ qbus pmiū ac triūphꝰ debebatur cū primū redierūt sumpsere supplicium. ꝑ Ad uesaniā usq;:Dū temeritatē exercet ı̄sania iudicaf:uel qđ eorū temeritas furiosa magis ꝗ audax fuisse uidef. ꝑ A pulcherrima uictoria: ꝗ apud arginusas de lacedæmoniis fuerāt cōsecuti. ꝑ Exceptos:Dānatos. ꝑ Necessitatē. Quia necessitate cōpulsi corpa sepelire nequerūt:hāc illi necessitatē pūiř maluerūt ꝗ honorař uirtutē:q triūphum decernere potius debuerant p̄toribus suis qui speciosam ex hoste uictoriam reportassent.

Emeritati pximus est error:In hac p̄fatiōe q̄si rationē affer: cur temeritati subiūgat errorē:qa utrūq; uitiū simile & par eē uideaf q̄tū qdē ad lesionē ptinet. Sȝ hoc iter se differūt ꝗ errori ignosci pōt: temeritati nō pōt:nā quēadmodum spōte picula adit temeritas:sic error ignarus culpam incurrit. ꝑ Par ad le.qa nō minus ledit error ꝗ temeritas. ꝑ Vanis cō.ima. Deceptus falsa imagine dū aliud credit ı̄ aliud ı̄currit ignarusq; culpā committit. ꝑ Qui ꝗ late ı̄ pectoribus hoium uagef. Si iqt dicere uelim ꝗ multipliciter hoīes se erroribus implicēt errore ipse cōmittā. ꝑ Paucos lapsus: Paucos errores:nā cū oēs humana cognitione cōp̄hendi non possint paucos retulisse faterit.

Error a temeritate distat

ℂDe Atheniensibus.

Am Atheniensiū ciuitas ad uesaniā usq; temeraria:ꝗ decē ı̄patorēs suos:& qdē a pl̄cherrima uictoria uēiētes:capitali iudicio exceptos necauit.ꝗ militū corpora: scæuitia maris ı̄terpellāte sepulturæ mādare nō potuissēt: necessitatem puniēs:cū honorare uirtutem deberet.

ℂQuantum ualet error. Caput.IX.

Emeritati ꝑximus ē error. quēadmodū ad lædēdum par: ita cui facilius qs ignouerit qa nō sua spōte:sed uanis cōcitatus imaginibus: culpæ se ı̄plicat:q ꝗ late ı̄ pectoribꝰ hoium uagef:si complecti coner: uitio de quo loquor sim obnoxius. Paucos igitur eius lapsus referemus.

ℂDe Errore Populi Romani in Caium Eluium.

Aius Eluius Cina Tr.Pl.ex fūere.C.Cæsaris domum suā petens:populi manibus discerptus ē pro Cornelio Cinna:i quem scæuire se existimabat:iratus ei quod cū affinis eēt

Cina a populo discerptus

A.Heluius cinna:Cæso in senatu Iulio Cæsare populus uehemēter cōcitatus primo per iterfectores habita concione aliquātisper lenitus est:postea uero apto cæsaris testamento postꝗ ampla romanis legata esse uiritim cōpertū est:ac delatum per forum corpus uulneribus deforme apperuit sic exacerbati sunt animi:sic aduersus interfectores irritati ui nulla rōne cōtineri possent ı̄stigāte ı̄sup Antonio:& eos ad ultionē exhortāte. Itaq; congestis succensisq; circa cadauer ex foro gradibus subselliis cācellis: trapexis concremarūt:exceptis ex medio rogo incensis stipitibus ad percussorū domos ut eas ı̄cendio uastarent pcurrebant:alii per oēs urbis uicos:ut captos discerperent magna cū ı̄dignatiōe cōmeabāt:ex qbus tamē in nulliū inciderunt:quia in tuto clausi se continebant. Cinna uero cæsaris æq̄lis:cū a decorando cæsaris funere domū se reciperet ı̄ furiosam multitudinē ı̄cidit:qui existimātes corneliū cinnā eē qui cæsaris affinis aduersus eum fuerat cōcionatus:errore decepti trucidarūt:eiusq; caput hastæ infixū circa cæsaris rogū tāꝗ ı̄ferias detulerūt. Plutar.i uita Cæsaris dicit huic Cinnæ cæsarē uisum in sōniis priori nocte q illū ad cœnā ı̄uitaret:& cū recusaret ı̄uitū & reluctātē ab eo manu fuisse ptractū:tū ēt dicit illū eo tēpore febri laborasse. ꝑ Discerptus: Dilaceratus.

ASCēsius

ℂIam(continuatiua particula)ciuitas athenien.sup.fuit temeraria usq; ad uesaniā:quæ necauit decem imperatores suos & quidem.i.certe ueniētes a pulcherrima uictoria.s.in bello nauali apud arginusas:exceptos: scilicet statim in aduentu damnatos iudicio capitali.ꝗ nō potuissent mandare sepulturæ corpora militum:scilicet suorum qui in ea pugna ceciderant sæuitia:idest sæua tempestate maris interpellente:idest impediente puniens necessitatem:scilicet derelinquendi insepultos cum deberet honorare uirtutem qua hostes superauerant.

Emeritati proximus error quemadmodum sup.est par:idest eiusdem potestatis cum ea ad lædendum ita sup.est cui quis ignouerit:idest ueniam dederit facilius:hoc est licet æque tristem rem quis per errorem commiserit ac alius per temeritatem:tamen facilius erranti ꝗ temere agenti ignoscatur. quia:scilicet error hoc est errans implicat se culpæ non sua sponte:idest dedita opera & certa sciētia: sed conciratus imaginibus uariis:idest falsis. Qui:scilicet error.ꝗ:idest quantum late uagetur in pectoribus hominum:si coner complecti ego sim obnoxius:idest illaqueatus uitio:scilicet erroris de quo loquor:idest. Igitur quia non omnes possumus:nos referemus paucos lapsus eius. ꝑ Caius Heluius Cinna Tribunus plæbis petens domum suam ex funere.i.post peractum funus Caii Cæsaris:scilicet iulii discerptus est.i.in multa frusta dilaniatus manibus populi.s.Romani pro Cornelio Cinna.i.loco Cornelii Cinnæ:hoc est a populo per errorem credente eum esse corneliū cinnā cū eēt heluius in quē.s.cornelium cinnam populus existimabat se sæuire cum seuiret in Heluium iratus ei:scilicet cornelio:ꝗ cum esset affinis cæsaris habuisset pro rostris:idest ante rostra.

❡Impiā orōnē: Quia dixerat ĩ cōcionē iuræ cæsum fuisse cæsarē: hoc āt fecerat: ut iratū populū sua orōne lēiret. Seditionēq; sedaret officii sui: Quod cæsari in celebrādo eius funere pstiterat nam inde a pompa redibat. N Am. C. Cassium: Relata ē historia hæc li. vi. cap. de fide seruorū exēplū Pindarus: ibi ergo q̃rēda ē ne totiēs repetat̃. A semetipso: Quia nō aliēo errore cæsus: sed sua ipsius falsa opinione deceptus sibi ipsi mortē ĩtulit: desperatiōe reꝝ cū existimaret eādē collegæ fortunā eē: q̃ fuerat sua: q̄q̄ Brut⁹ iā cæsaris castra cœpisset eadēq; diripuisset. Quattuor exercituū: duoꝝ. s. Bruti & Cassii & totidē Octauiani & Antonii. Variū euētū: bene uariū: qa ex altero cornu Brutus uictor: ex altero Antonius & e cōtra Cassius & octaui⁹ uicti. Crebros excessus: crebra diuerticula: nā cum tenebre fuissent obortæ centurio se occurrentibus aperire non audebat ignorās: hostes ne essent an commilitones amici: itaq; sæpius deuertebat e uia. Exceptum: insidiis circumuentum & ab hostibus captum. OLI.

Tinei pietas ĩ cassiū

Cæsaris: aduersus eū nefariæ raptū: ĩpiā ꝑ rostris orōnē habuisset: eoq; errore ꝓpulsus ē: ut caput Eluii pide atq; Cornelii circa rogū Cæsaris: fixum iaculo ferret. officii sui: & alieni erroris piaculum miserabile.

❡De. C. Cassio.

N Am. C. Cassiū error a semetipõ pœnas exigere coegit. Inter illū. n. pugnæ quatuor exercituū apd Philippos uariū: ipsisq; ducibus ignotū euētū: iussus ab eo Titinius cēturio nocturno tpe ut specularet̃ quonā in statu res. M. Bruti eēnt: dū crebros excessus uiæ petit: qa tenebrarū obscuritas: hostes ne: an cōmilitões occurrerēt dignoscere nō sinebat: tardius ad Cassiū rediit. Quē is exceptū ab hostib⁹: oiaq; ĩ eoꝝ ptē recidisse existimās: finire uitā ꝓperauit. cū & castra hostiū ĩuicē capta: & Bruti copiæ magna ex pte icolumes essent.

❡De Titinio Centurione.

T Itinii uero non obliteranda silentio Virtus. qui oculis paulisper hæsit: iopinato iacentis ducis spectaculo attonitus. deide profusus in lachrymas: & si imprudens (inqt) imperator causa tibi mortis fui: tamen ne idipsum impunitum sit: accipe me fati tui comitem. Superq; exanime corpus eius: iugulo suo gladiū capulo tenus demisit: ac permixto utriusq; sanguine: duplex uictima iacuit. pietatis hæc. erroris illa.

T Inei uero nō obliterāda: Laudat tinei siue ticinii: ut Plutarchus dicit fidē & amicitiam: q cū in castra reddiisset ad Cassiū uictoriæ corona redimitus: ubi cōperit exploratu & amicoꝝ sese affligētiū q̃stibus & ululatibus Cassiū ignorātiæ errore deceptū mortē oppetisse: dolore nimio pcitus educto ense multa prius ĩ suā tarditatē iuectus se ipsum trāsfixit. Obliterāda silētio: Prætereūda uirtus. Imprudēs: qa n̄ puidi tarditatē meā tibi reꝝ desperationē allaturā: & tuæ mortis cām eē futurā. Capulo tenus: usq; ad capulū: Virg. Et capulo tenus abdidit ensem: est autē capulus ensis manubrium a capiendo dictus: Duplex uictima: Cassius & tinæus tāq̄ duæ uictimæ āte eras iugulatæ. ❡Impiā orōnē aduersus eū. s. Cæsarē: dixerat. n. Cornelius iure cæsum raptū. i. correptū morte nefarie. i. detestāde scdm iudiciū Valerii scdm ciceronis & multoꝝ alioꝝ iustissime. Non ergo eodē die cædes & funus fiebat: qa facta cæde cornelius cina cōtra cæsarē orauerat: & cū funus fieret Heluius illi iterfuerat ut amicus ei⁹ & populus propulsus est eo errore ut ferret caput Heluii. s. cinæ pide atq;. i. tanq̄ eēt cor. i. cine circa rogū cæsaris fixū. i. affixū iaculo. O sup. piaculū miserabile officii sui. i. debiti ĩ Cæs. fecit. n. id populus officiosi⁹ ĩ cæsarē cui obsequū pstat̃ putabat & errores aliēi. i. cōmissi in Heluiū cū ĩ corneliū se sæuire putaret. Aut sui. s. Heluii q meritū cæsari ipendit officiū ASCēsius

assidēdo eius funeri: & erroris populi eū p errorē ꝓ cornelio occidētis. Nā error coegit caiū cassiū exiger̃ pœnas. s. iterfecti cæsaris: a semetipso: qa seipm occidit credēs p errorē Brutū q uicerat succubuisse. Eni. i. qa Tinius (uerius q̄ cyneus aut Tymeus) cēturio missus ab eo tpe nocturno iter illū euētū q̄ttuor exercituū. s. Octauii & antōii ex una parte: & cassii & Bruti ex altera: apd philippos Variū: qa ex utraq; pte unus ducū uicerat: & alter succubuerat: uicerāt. n. Brutus & antonius: succubuerāt Octauius & cassius: & ignotū ipsis ducibus. s. uictis cassio & Octauio: missus iq̄ ut specularet̃ i quonā statu res Marci Bruti eēnt: dū. s. cēturio petit crebros excessus uiæ: qa obscuritas tenebrarū nō sinebat dignoscere: ne. i. an hostes an cōmilitones occurrerēt: rediit tardius. s. q̄ cassius sperabat ad cassiū. Quē. s. Cēturionē Titiniū: is. s. cassius existimās exceptū ab hostibus: & oia recidisse ĩ potestatē eoꝝ uidelicet hostiū: ꝓperauit finire uitā: sūt q dicāt hallucinatū putasse suos eē hostes: & ita sibi ne cē ꝓperasse: cū & castra hostiū. s. Octauiāoꝝ: erāt capta iuicē. i. ecōtrario sicut castra eius ab antōio capta fuerāt: & copiæ Bruti eēnt icolumes magna ex pte. Brutus tamē quoq; nihilomius sibi letū cōsciuit. Titinius &c. Per icidētiā addit exēplū uirtutis & pietatis in Titinio: cēturiōe: q qa n̄ occidit sepe errorē sed ob pietatē: n̄ eēt hui⁹ loci exēplū: nisi occasio necis eius ex errore nata eēt. Ordo est. uero. i. sed: uirtus Titinii (Sic ut dixi: melius q̄ cynei aut Timei legit̃) nō sup. ē obliterāda. i. delenda silētio: q hæsit. i. fixus stetit: paulisp. i. p paulū tpis: attonitus. i. stupefactus q̄si tonitru pcussus inopinato spectaculo ducis iacentis. s. a se iterrēpti uidelicet cassii: deide ꝓfusus in lachrymas iquit: o imperator etsi. i. q̄q̄ imprudens fui tibi causa necis: tamē ne idipsum. s. fuisse causam necis: etiā p imprudētiam sit iponitū: accipe me comitē fati tui. i. mortis tuæ: & demisit. i. deorsum mittēdo infixit iugulo suo gladium capulotenus: id est usq; ad capulum: hoc est manubrium quo manu tenetur & capitur: super corpus eius. s. imperatoris exanime: id est mortuum: carēs anima: ad duplex uictima iacuit. s. caio cæsari hæc: scilicet proxime dicti uidelicet Titini pietatis illa: scilicet cassii: & hoc sanguine utriusq; permixto.

L

¶Imbellem multitudinem: Senes pueros & fœminas. ¶Sub corona uenire: Vt coronati publice uenderentur: sic enim apud maiores mancipia uēdebātur: & præsertim homines & equi: Cato in oratione quadam. Satius est inquit ut Populus Romanus in capitolium potius supplicatum eat q̄ coronatus ueneat. ¶Vitam: q̄ uiros securi damnauit. ¶Libertatem: q̄ imbellem turbam sub corona uendendam iudicauit. Illam uero ultionem: senatus inquit & Po. Ro. ultionem de qua dicturi sumus tacēdo comprobauit: quia nullam de illa quæstionem habere nec quærelam facere uoluit. OLI.

imbellem multitudinem sub corona uenire. quam ob cām Popilia tribus: ī qua plurimū postea tusculani in ciuitatē recepti potuerūt: neminē unquam candidatū Polliæ tribus fecit magistratū: ne ad eā ullus honor suis suffragiis pueniret: quæ illis uitā: ac libertatē quātū ī ipsa fuit ademerat. illā uero ultionem: & senatus: & consensus oīum approbauit.

¶De Vltione Romanorum in Adrianum.

CVm enim Adrianus ciues Romanos qui Vticæ consistebant: sordido imperio uexasset: iccircoque ab his uiuus esset exustus: nec quæstio ulla in urbe hac de re habita: nec querela uersata est.

¶Externa. De Regina Tomyri.

CLaræ ultiōis utraq; Regia & Tomyris q̄ caput Cyri abscissū ī utrē hūano sangule repletū demitti iussit exprobrās illi isatiabilē cruoris siti: simulq; pœnas occisi ab eo filii sui

CVm enim Adrianus: hic urbis præfectus cum ciues romanos qui uticæ negociabant: aut alia de causa locum illum habitabant tyranice & crudeliter nimis haberet. Quippe quos seruilibus opibus adigeret ab illis uiuus concrematus est: quia tantam seruitutem ferre nō possent. Romæ nulla de re tāta quæstio nulla quærela facta est: ex quo facile comprehendi potuit senatum ultionem illā comprobasse. ¶Adrianus: Qui ut quidam dicūt erat Vticæ p̄tor. ¶Sordido imperio: Quia illos seruilibus operibus adhibebat.

CLaræ ultionis utraq; regina: Duarum reginarum exempla proponit: quarū utraque grauissimā de inimicis sumpsit ultionē: primū exēplū est Thamyris scytharum reginæ: de q̄ sic breuiter Iusti. lib. i. Cyrus īquit subacta asia & uniuerso oriēte i ptātem redacto: scythis bellum intulit erat autem eo tempore scytharū regina Thamyris quæ nō muliebriter aduentu hostium territa: cum prohibere eos posset: uadum araxis fluminis transire permisit: & sibi fœliciorem pugnam inter regni sui terminos rata & hostibus obiectu fluminis fugā difficiliorem. Itaq; Cyrus transiectis copiis: cum aliquātisper in scythiam processit castrametatus est: deinde postera die cum simulato metu & quasi refugiens castra deseruisset. Vinum affatim & ea quæ erant epulis necessaria reliquit: quod cum nunciatum esset reginæ adolescentulum filium ad insequendum eum cū tertia parte copiarum mittit. Cumq; uentum ad cyri castra esset ignarus rei militaris adolescens ueluti ad epulas non ad præliū uenisset omissis hostibus insuetos barbaros uino onerare se patit: priusq; scythæ ebrietate q̄ bello uincuntur: nam cognitis his cyrus reuersus per noctem saucios opprimit omnesq; scythas cum reginæ filio interficit. Amisso tanto exercitu: & quod grauius dolendum unico filio Thamiris orbitatis dolorem non in lachrymas effundit. Sed in ultionis solatio intēdit hostesq; recenti uictoria exultātes pari isidiarum fraude circundedit. Quippe simulata diffidentia propter uulnus exceptum refugiens Cyrum ad usq; angustias perduxit: ibi compositis in montibus insidiis ducenta milia persarum cum ipso rege trucidauit: in qua uictoria etiā illud memorabile fuit quod ne nuncius tantæ cladis quidem superfuit: caput Cyri amputatum in utrem humano sanguine repletum conici regina iubet cū ac exprobratione crudelitatis. Satia te sanguine inquit quem sitisti. Cuiusq; insatiabilis semper fuisti. ¶Sitim: Cupiditatē qua satiari non poterat. ¶Thamyris: Hæc regina fuit scytharum massagetharum de qua multa tradit Herodotus.

Tamyris ulta mortē filii cyri interitus

¶Et multitudinem imbellem & ita expertem consilii: uenire: id est uendi sub corona: id est sub hasta plurimum offerenti. Ob quam causam tribus Pollia (Sunt tamen qui falso popilia legant) in qua: scilicet tribu tusculani recepti postea in ciuitatē: id est donati ciuitate potuerunt plurimū: quia plurimi erant ad eam redacti: & ita multa habuerant in ea suffragia: neminem pro: nō aliquem non aliquem fecit unquam candidatum polliæ tribus: id est petitorem magistratus. magistratum: ne ullus honor perueniret ad eam: scilicet tribum polliam: suffragiis suis: uidelicet tusculanorum: quæ: scilicet tribus pollia: ademerat illis: scilicet tusculanis: uitam: scilicet in adultis: & armi potentibus: & libertatem scilicet imbelli multitudine: quantum fuit in ipsa: uero: id est sed: & senatus & consensus omniū approbauit saltem per dissimulationem illam ultionem tanquam iustam. ¶Cum etiam Adrianus: scilicet præfectus urbis apud Vticam agens: uexasset ciues Roma. qui consistebant Vticæ: id est in ea urbe prouinciæ aphricāæ: imperio sordido. i. auaro & hominibus liberis idigno: & esset exustus ab eis: scilicet ciuibus romanis: uiuus iccirco: id est propter sordidum imperium: nec ulla quæstio: id est inquisitio habita est in urbe: scilicet roma de hac re: nec querela est uersata: id est agitata a populo aut patribus tanquam indigna de qua quæstio fieret. ¶Claræ ultionis: scilicet actiuæ sup. fuit: id est claram ultionem fecit utraque regina: scilicet Tomyris (quod potius dicam quam Thamyris) regina Scythiæ: quæ iussit caput ciri regis Persarum abscissum: scilicet postquam callide uictus erat: demitti in utrem: id est saccum ex corio repletum sanguine humano: exprobrans illi: scilicet Cyro: insatiabilem sitim cruoris: dicens satia te sanguine quem sitisti: simulq; exigens ab eo poenas filii occisi: scilicet reginæ occisi ab eo: scilicet Cyro. ASCēsius

OLI. Beronices

ET Berōice: Berōice cui & laodice nomē fuit: Mithridatis fupioris regis pōti: eius q cū romāis aduerfus Ariftonicū pauloāte bellū gefferat: repētinaq; morte fubtractus fuerat filia Mithridatis uero regis fecūdi & hoftis Po. Ro. foror Ariarati capadociæ regi nupfit: quē p Gordiū īfidiis Mitridates ipius Beronices frater iterfici iuffit mortuo Ariaratæ filii duo fupftites fuerūt: cū igiť nicomedes bythiniæ rex capadociā cæde regis q̄fi uacuā occupaffet mithridates regni auidus ficta pietate ut nepotes ī pªnū regnū reftitueret arma aduerfus Nicomedē fumpfit: fed ubi cōperit Laodicē fiue Beronicē fororē nicomedi nupfiffe: fimulata pietas: in ueram cōuertiť: q̄re pulfo ex capadocia nicomede. Ariarati qui maior natu erat paternū regnū reddidit: quem deinde haud ita multo poft facti pœnitens occidit: cum uero minor alter q & ipfe Ariarates dictus eft ab amicis ex afia reuocatus regnare uideretur: ipfe quoq; eiufdem ut uulgo crediť mithridatis opa p īfidias trucidať: cuius cædis dolore pcita mater iunctis iugalibus eqs oblita fexus: arma corripuit: nec prius pcipitem cenæū regis fatellitem p fequi deftitit q̄ eum cum hafta neqffet faxo proftrauit: fuperq; iacētis cadauer indignabūda currum egit & inter hoftilia tela nullo fratris q tunc hoftis erat timore perculfa domū ī qua cæfi pueri corpus feruari putabat irrupit; eiq; maternas lachrymas & funeris officium præftitit. ℣ Infefta agmina: Hoftilia fratris agmina.

Iafonii

IAfonem theffalum: Hic Iafon theffalorū rex apud oēs maximi nominis & æftimatiōis fuit adeo ut nemo dubitaret: quin perfaꝝ regem fuiffet fubacturus nifi antea fuiffet interceptus: quā perfis quod inftituerat bellum inferret: nam forte ita accidit ut thefillus gymnafiarcus qa rege in delitiis quodāmodo habebať a lafciua q̄dam iuuentute pulfaretur: qui ubi ad regem quærelam detulit; rex duaꝝ ultionū illi opinionem dedit: ut uel a fingulis iuuenibus a qbus pulfatus fuerat trigita dragmas exigeret uel decem fingulis plagis īfligeret: qđ poftremū ultionis genus maluit: & ita igenuos adolefcētes feruilibus plagis affecit: qđ illi grauiter ferentes in regē a quo pulfationis iniuriā accepiffe exiftimabāt ultionis irā cōuerterūt: & nimio dolore cōcitata regē obtrūcarūt: incertū eft ingr an iufta fuerit hoꝝ adolefcentū uindicta an crudelis q ex parua cā tantū regē fuftulerūt. ℣ Gymnafiarcho: Principi gymnafii. ℣ Ai nō cordis dolore: Adolefcētes īqt nō dolore quē ex plagis fenferāt: fed pudore quodā cōmoti ignominiofam iniuriā ferre nō potuerit. ℣ Cæteꝝ paruo irritamēto: Magna iqt expectatiōe græcia tota fruftrata eft q̄ hūc Iafonē nō minus q̄ Alexādrum perfas aliq̄do fuperaturum fperabat. ℣ Maxime rei expectatio: Vt perfas totūq; orientem fubigeret.

exigēs. Et Berōice q̄ Laodices īfidiis īterceptū fibi filiū grauiter ferēs: armata curꝛ cōfcēdit: pfecutaq; fatellitē regiū crudelis opis miniftrū noīe Ceneū: quoniā hafta neqcq̄ petierat faxo ictum pftrauit: ac fuper eius corpus: actis equis iter infefta contrariæ partis agmina ad domū: in qua interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur: perrexit.

℄ De Morte Iafonis.

IAfonē theffalū Perfaꝝ regi bellū inferre parātē: an fatis iufta ultio abfūpferit: ambiguæ æftimatiōis ē. Taxillo. n. Gimnafiarco a qbufdā iuuēibus pulfatū fe cōquefto: pmifit: ut aut tricenas ab his dragmas exigeret: aut denas plagas fingulis īpōeret. quo pofteriore uidicta ufo: q uapulauerāt: Iafonē iterfecerūt: ai nō corporis dolore pœne modū æftimātes. cæteꝝ paruo irritamēto igēui pudoris maximæ rei expectatio fubruta ē. quoniā opiniōe Græciæ tātū ī fpe Iafonis: quantū in effectu Alexandri reponebatur.

ASCē fius

℄ Et Beronice. f. regina pōti uxor Mithridatis regis & filia & foror: ut Oliuerius declarat: quinetiā mater: unde beatiffima a Plynio prædicať: quæ. f. Beronice: & . i. etiam fup. dicta eft Laodice: (Sic Oliuerius fentit: ordo tamē pbat alioꝝ lectionē q eft: Et Beronice q̄ & Laodices &c. ut fit infidiis laodicis &c.) grauiter ferēs filium. f. fuū; ariaratē minorē: interceptū fibi infidiis. f. fratris fui Mithridatis: cōfcendit currū armata: & perfecuta fatellitē regiū. i. a mithridate q fe pro rege gerebat miffum miniftrum crudelis opis. i. interfectionis ueri heredis regni nomine Ceneū. i. q minifter dicebať Ceneus: pftrauit fup. eū ictū faxo: quoniā petierat. i. ī ualerat fup. eū. neq c q̄. i. fruftra: hafta: qa non poterat eum pertingere: equis. f. currū trahētibus actis fup corpus eius. f. cenei: perrexit ad domum (unde licet appropriatis ppofitionē fudere) in qua arbitrabať corpus pueri interfecti occultari: perrexit dico inter agmina contrariæ partis. f. fratris a quo fatelles ille fubmiffus fuerat: infefta. i. ita inftructa: ut uim inferāt occurfuris. ℣ Iafonem &c. Ambiguæ æftimationis eft an ultio fatis iufta abfumpferit. i. de medio uiuentium fuftulerit Iafonē theffalū: nō quidem argonautarum principem: fed alterum qui multo poft natus eft: parantem inferre regi perfarum bellum Enim. i. quia: ipfe permifit Taffillo (funt q Taxillo fcribant) gymnafiarcho. i. pricipi gymnafiū: cōquefto fe pulfatum a quibufdam iuuenibus: ut aut exigeret ab iis dragmas tricēas . i. a fingulis triginta aut imponeret. i. infligeret fingulis denas plagas. i. ictus: quo. f. Taffillo ufo pofteriore uindicta. i. plagas inferente: fup. iuuenes qui uapulauerant. i. percuffi fuerant: interfecerunt Iafonem. f. regē fuum: æftimantes. i. appretiantes & penfitātes modum. i. menfuram pœnæ: dolore animi. i. illata animis iniuria: non dolore corporis. Cæterum. i. fed expectatio maxime rei: uidelicet uictoriæ de perfis pe Iafonem obtinendæ: fubruta: id eft: fubuerfa eft: paruo irritamento pudoris ingenui: id eft inflictione decem plagarum. dicit maximæ rei (Et eft antithefis honefta) quoniam tantum reponebatur in fpe Iafonis: fcilicet habita de iafone: quantum in effectu Alexandri: fcilicet magni qui iam Perfidem & omnes circumiacentes nationes ufq; ad indos fuperauerat; opinione Græciæ: id eft fecundum opinionem quam græcia de Iafone conceperat.

n Vnc qtēus uitæ: ꝓfess9 ē ab opis initio Val. se uiroꝝ illustriū facta simł ac dicta m ēoratu digna hoc ope cōplexuꝝ: ut habeāt hoīes q̄rū uirtutū gliā ꝓseq: quoꝝ itē uitioꝝ obprobria fugeꝭ debāt: ut igiꝭ. qd pollicit9 ē exeq̄tur de īprobe dictis & factis diceꝭ aggrediꝭ: ut his cognitis hoīes ab eis ꝺterreāꝭ. Vnde potiusq̄ a tullia: Nota ē historia Liuius auctor lib. prio: cæso p īsidias Tarqnio prisco & in eius locū Seruio tullo tanaqlis arte substituto duo supererāt Tarquinii filii quoꝝ Tullus ueritus ne ıdē sibi quod & socero euenerat forte contingeret utrūq; sibi generū asciuit: erāt autē illi filiæ duæ natu-

OLL. Tulliæ crudelitas contra patrē

ℭ Dicta improba aut facta scelerata. Cap. XI.

Nunc quatenus uitæ humanæ: tum bona: tum etiam mala substitutis exemploꝝ imaginibus ꝓseq̄mur: dicta īproba: & facta scelerata referantur.

Vnde āt potiusq̄ a Tullia ordiarꝭ quia tpe uetustissimum: conscientia nefariū: uoce mōstri simile exēplū ē. Cū carpēto ueheretur: & his: q iumēta agebat: succussis frenis cōstitisset: repētinæ moræ cām reqsiuit: & ut cōpit corpus patris Seruii Tullii occisi ibi iaceꝭ: supra id duci uehiculū iussit: quo celerius ī cōplexū ītersectoris eius Tarqnii ueīret. Qua tā īpia: tāq; ꝓbrosa festinatiōe: nō solū se æterna īfamia: sed ipsum etiā uicum cognomine sceleris commaculauit.

ra lōgæ dispares. Sed sorte ita accidit ne duo uiolēta igenia m ı̄imōio iūgerētur: nā ex frībus alter mitioris: ferocioris alter erat igenii: fortūa credo fuit Po. Ro. quo diutius regnāte Seruio romanū firmareꝭ īperiū: angebaꝭ ferox tullia nihil materiæ ī uiro eē neq; ad cupiditatē neq; ad audaciā eē tota in alteꝝ Tarqniū uersa eū mirari: eū uiꝝ dicere regio sanguie ortū. Spernere sororē q uiꝝ nacta muliebri cessaret audacia cōtrahit celeriter similitudo eos: ut malū malo fiat aptissimū sed mitiū turbādi oīa a fœmia ortū ē ea secretis uiri alieni assuefacta sermōibus nullis uerboꝝ cōtumeliis parcere: de uiro ad fratrē de sorore ad uirū & se rectius uiduā & illū cælibē fuisse futuꝝ. Quā cū impari iūgi aut elanguescere aliena ignauia dicebat: & si sibi eū quo digna eē uirū dedissent dii domi se ꝓpe diē uisurā fuisse regnū qd apud patrē uiderat celeriter adolescētē suæ temeritatis īplet Aruns Tarquinius & Tullia minor prope funeribus. Hæc maritū ille uxorē sustulit: cū domos uacuas nouo m ı̄imōio fecissent iūguntꝭ nuptiis magis nō ꝓhibēte Tullo q̄ approbāte. Tum uero indies infestior tulli senectus infestius cœpit esse regnum. Iam enim a scelere aliud spectare mulier scelus nec nocte nec interdiu uiꝝ cōgescere patiebaꝭ: monebat ut potius hr̄e q̄ sperare regnū uellet: meminisset se tarqnii filiū eē cui romanū debebaꝭ ipsū: ne prius destitit q̄ illū stimulis ueluti furiis ad arripiēdū pr̄i regnū incendit: qbus ille īstinctus circuire & prēsare minoꝝ gentiū pr̄es cœpit a d monebat eos pr̄ni beneficii ac pro eo gratiam repetebat: alliciebat donis iuuenes ingentia pollicebaꝭ. ℣ Ideq; socero struit insidias: & cū agēde rei tp̄s uisum ē stipatus agmine armatoꝝ in foꝝ irrūpit regiā sedē occupat: multa in soceꝝ grauiter iuectus q̄ ꝓplo regē iuisum reddere possent: cui cōcionāti cū supuenisset seruius & ab eo q̄sisset qd ita ausus eēt. Ille ferociter respōdit se patris sui tenere sedē: orta deīde ab utriusq; fautoribus cōtentiōe: factoq; populi cōcursu in curiā apparebat regnatuꝝ q uicisset: tūc Tarqnius necessitate iā ipsa cogente ultima audere multo & ætate & uiribus ualidior mediū arripit seruiū elatū e curia ī īferiorē partē p gradus deiecit: deīde ad cogēdū senatū ī curiā redit: fit fuga regis apparitorūq; comitum: ipe ꝓpe exāguis cū semiāimis regio comitatu domū se recipet puenissetq; ad summū cypriū uicū ab his q missi a Tarqnio fugiētē cōsecuti erāt īterficitur crediꝭ qa nō abhorret a cætero scelere admōitu tulliæ id eē factū: carpēto (id certæ qd satis cōstat) ī foꝝ iuecta nec reuerita cætū uiroꝝ ꝓsentiū euocauit uiꝝ e curia regēq; prīa appellauit a quo facescere iussa ex tāto tumultu cū domū rediret puenissetq; ad cypriū uicū flectere carpētū in dexterā iussit aurigā: ut in collē eqliaꝝ ueheretꝭ restitit pauidus & frænos inhibuit is q iumenta agebat iacētemq; dominæ seruiū trucidatum ostendit fœdum inhumanūq; deinde tradiꝭ scelus monumentoq; locus est quem sceleratum uicum appellant quo amens agitantibus sororis uiriq; cæsorū furiis tullia per patris corpus carpentum egisse fertur partemq; sanguinis ac cædis paternæ cruēto uehiculo cōtaminata ipsa respersaq; tulisse ad penates suos: atq; uiri: quibus iratis malum regni principium: similes deide exitus sequerentur. ℣ Quia tempore uetustissimum: Reddit rationem cur inciperea Tullia uelut quia exemplū sit uetustissimū. ℣ Conscientia nepharium: Quia id cogitare quasi nephas sit. ℣ Carpento: Vehiculi genus est. ℣ Succussis frænis: Præssis & īhibitis. ℣ Quo celerius in cōplexū: Liuius hoc in reditu fuisse dicit. ℣ Impia & probrosa: Scelerata & uituperosa quæ per patris corpus carpentum agi iusserit. ℣ Aeterna infamia: Quia tā impium facinus oblitterari nunquā poterit ipsum uicum sceleris cognomine: quia sceleratus uicus dictus est.

Vicus sceleratus

Nunc.i. deinceps dicta improba.i. improbāda: & facta scelerata referentur.s. a nobis: quatenus.i. quantū nos ꝓsequimur imaginibus exēploꝝ substitutis.i. statim illatis: tū.i. simul bona.s.i quouis genere bonoꝝ: tū etiā mala uitæ humāæ. ℣ Vnde aūt ordiar potius.s. improbe dicta ac facta: q̄ a Tullia.i. Seruii regis Romanorū filia.q.d. a nullo ac nulla. Quia exēplum sup. eius aut de ea: est uetustissimū q̄tum ad res domesticas: tpe: nefarium cōsciētia: qa cōtra pietatē a deo & a natura institutā: & simile monstri uoce.i. narratione aut lucutione. Cū.i. quādo sup. Tullia ueheretꝭ carpento.i. uehiculo rotato: & is q agebat iumēta cōstitisset frenis succussis.i. clam ad se tractis: ne procederēt iumēta: ipsa reqsiuit causam moræ.i. imoratiōis repētinæ.i. subito ortæ: & ut.i. postq̄ cōperit ex gubernatore: corpus Seruii Tulli pr̄is.s. sui hoc est Tulliæ occisi iacere ibi.s. ante carpentum: iussit uehiculum duci supra id.s. corpus patris: quo.i. ideo ut ipsa ueniret celerius in complexum interfectoris eius.s. Tarquinii supbi. Qua festinatione tam impia & tā probrosa: ipsa Tullia nō solū maculauit se æterna infamia: sed etiam maculauit ipsum uicū cognomine sceleris: qa diciꝭ uicus sceleratus.

ASCēsius

OLI. Fimbriæ scelerate dictum.

NOn tā atrox: Hic ē fimbria q occiso Valerio cuius legatus fuerat exercitū sibi uēdicauit: hic post mortē. C. Mariicū ī syllāos atq; senatū supra modū seuiret iusserat scæuolā ītegerrimū & sanctissimū uirū in. C. Marii tumulto tāq̄ uictimā iugulari: quo ad locū ducto cū ministri altius uulnus nō ītulissent ille a uulnere recreari quodāmō uidebat. Fimbria hoc audito qd. s. letale uuln9 nō admisisset illi diē dixit ad populū res ꝑfecto nō solū īproba: sed ēt ridiculosa: q̄rētibus ergo ex eo qd nā obiiceret uiro ītegerrimo: lētius illū rñdit recepisse telū. De hoc fimbria Pli. ī fine breuiter sic tradit: fimbria a Sylla pgami oppssus corrupto exercitu desertus semet occidit. ⸿ Nō tā atrox: sunt q uelīt hoc nomē a græco deducere τρωω φ cōedo μελον τροζω: inde deduci trox q̄si comestabile a uero priuatiuū ē nō cōestabile: hoc est crudum & acerbum: ergo atrox crudele & acerbum: sed non usq; quaq; græcis ita dādum est: ut nihil nobis relinquatur: ergo ab atro magis atrocē deriuari puto. ⸿ Vt scæuola: de hoc scæuola Luca. lib. secundo. Te quoq; neglectum uiolatæ scæuola dextræ. Ante ipsum penetrale deæ spq; calētes mactauere focos paꝝ sed fessa senectus. Sanguinis effudit iugulo flammisq; pepcit. ⸿ Egræ reipu. Tristis & afflictæ reipublicæ.

Atrox Catilina apd senatū

LVcio uero Catilina: Salustius Catilina iqt lege plaucia interrogatus erat a. L. Paulo postrēo dissimulādi cā aut sui expurgādi sicut iurgio lacessitus foret ī senatū uenit tū. M. Tollius cōsul siue timēs ꝑsentiā siue cōmotus ira orōnē hñit luculētā atq; utilē repu. q̄ postea edidit scriptam sed ubi ille assedit Catilia: ut erat parat9 ad dissimulāda oia dimisso uultu uoce supplici postulare a pr̄ibus cœpit ne qd de se temere crederēt ea se familia ortū ita se ab adolescētia dicebat uitā īstituisse: ut oia bōa ī spe haberēt; nec existimarēt sibi pr̄icio uiro cui9 ipsi9 atq; maioꝝ plurima bñficia ī plæbē eēnt: ꝑdita repu. opus eē cū eā seruaret. M. T. inqlinus ciuis urbis Rōæ ad hæc maledicta alia cū adderet: obstrepe oēs hostē & parricidā uocaꝛ tū ille furibūd9 iqt qm̄qdē ego circūuētus ab īimicis ꝑceps agor īcēdiū meū ruia urā extiguā: deīde se ex curia domū ꝓripuit. ⸿ Incēdiū excitatū: Perturbationē urbis cōiuratiōe suscitatā. ⸿ Si aq̄ nō potuero: Perstat ī trāslatiōe qa īcēdiū dixerat q aq̄ extiguit. ⸿ Cōsciētiæ st. Quia sui sceleris cōscius erat stimulis qbusdā agitabaꝛ: nā ut iqt ille: neq; n. cōsistere mentē crimina sæua sinūt. ⸿ Conati parricidi: Parricidiū tam de parētibus q̄ de pr̄ia dicit: unde & parricide sæpe dn̄r a Valerio q Cæsarē interfecerunt q̄si parentem patriæ.

CDe Fimbria.

NOn tā atrox. C. Fibriæ & dictū: & factū. sed si p se æstimeꝛ: utrūq; audacissimū. id egerat ut Scæuola ī fūere. C. Marii iugularet. quē postq̄ ex uulnere recreatū cōpit: accusare apud populū īstituit. īterrogat9 deīde qd de eo sec9 dicturus eēt: cui ꝓ sanctitate moꝝ: satis digna laudatio reddi nō posset: rñdit: se obiectuꝝ illi qd parcius corpore telū recepisset. licētiam furoris ægræ Reip. gemitu ꝓsequēdā.

CDe. L. Catilina.

LVcio uero Catilīa ī senatu. M. Cicerōe īcēdiū ab ip̄o excitatū dicēte: sentio (iqt). & qdē illud si aq̄ nō potuero: ruina extiguā: quē qd aliud existimem9: q̄ cōsciētiæ stimulis actū: simulacrū a se inchoati parricidii peregisse.

CDe Magio Chilone.

COnsternatum etiam Magii Chilonis amētia pectus: qui. M. Marcello datum a Cæ

Chilo Marcelli interfector

COnsternatū ēt. P. Magi chilōis. De morte. M. Marcellis. Serui9 Sulpi. ad Cice. epistola. Et si scio n̄ iocūdissimū nūciū. Ad decimū iqt kal. Iūii cū ab epidauro pyreū naui aduect9 eēm ibi Marcellū collegā nr̄u3 cōueni eūq; ibi diē cōsumpsi: ut cū eo eēm: postero diecū ab eo digressus eēm eo cōsilio ut ab athēis ī boetiā irē reliqq; iurisditionē absoluerē: ille ut i aiebat supra maias Italiā uersus nauigatur9 erat: postridie cū ab athēis ꝓficisci ī aio haberē circiter horā decimā noctis posthumi9 familiaris meus ad me uēit & mihi nūciauit. M. Marcellū collegā nr̄um post cœnæ tēpus a Magio Chilōe familiari eius pugiōe pculsum esse: & duo uulnera accepisse: unū in stomacho: alterū in capite secūdū aurē sperare tamē eū uiuere posse. Magiū seipsum iterfecisse postea se a marcello ad me missum esse q hæc nunciaret & rogaret ut medicos cogerem: coegi & e uestigio eo sum profectus prima luce cū nō lōge a pyreo abessem: puer acidini obuiā mihi uenit cū codicillis ī qbus erat scriptū pauloante lucē marcellū diē suū obiisse: ita uir clarissimus ab hoie deterrimo acerbissima morte ē affectus: & cui inimici pp dignitatē pepercerāt: iuētus ē amicus q ei mortē afferret & reliq.

Ascēsius

CNō &c. Et dictū & factū caii Fibrie nō sup. fuit tā atrox ut ipius Tulliæ: & iō si cōferaꝛ ad factū tulliæ mitius uideaꝛ: sed si utrūq; æstimeꝛ p se. i. seorsum ab altero: sup. factū eius ē audacissimū: nā ip̄e egerat id ut Scæuola uir ītegerrimus iugulareꝛ ī funere: q̄si mittēdus ī iferias Caii Ma. quē. s. Scæuolā postq̄ cōpit recreatū ex uulnere. s. suscepto ī funere Marii: īstituit accusare apud populū: Interrogatus deīde qd dicturus eēt. s. corā populo: de eo. s. Scæuola: secus. s. ac bonū: cui laudatio nō possit reddi satis digna ꝓ sanctitate moꝝ: Respōdit se obiectuꝝ illi q recepisset corpore tellū partius. i. nō satis ꝓfunde. Licētiā. i. o licētiā furoris ꝓseq̄ndā ægre. s. difficulter gemitu reip. qa licet tota resp. geat nō tñ satis digne gemuerit aut reip. ægræ. s. ī aio ciuiū. ⸿ Luci9 uero Catilīa (Marco Cice. dicēte. i. cū Mar. Cice. diceret ī Sēatu. īcēdiū. s. urbis excitatū ab ip̄o. s. Catilia: iqt sentio. i. ita eē cōcedo: & qdē extiguā. s. illud īcēdiū qd excitatū a me dixit Cice. ruia. s. urbis: si nō potuero. s. extiguere aq̄: qa ædificia īcēsa: si aq̄ extigui neq̄ūt diriuūtur ne uicinis noceāt: sed p allusionē ad ædificia aliud itellexit Catilina: uñ author. Quē. s. catilinā qd aliud existimēus pegisse. s. aio: q̄ actū. i. ipulsū stiulis cōsciētiæ. i. ruie q̄(ut ip̄e sibi cōsci9 erat) urbi pauerat: pegisse. s. aio aut miacib9 uerbis simulacꝝ. i. sātasticā apparētiā aio ei9 obuersātē pricidii. i. pr̄iæ excidii ichoati a se. q. d. nihil. ⸿ Cōsternatū. Ordo ē. Pect9 ēt Magii chilōis ciuis Ro. & ptes cæsarianas secuti: cōsternatū ē. i. stupefactū amētia. i. stoliditate & ipotētia ai ob æmulationē; q. s. Magi9 eripuit sua māu spiritū. s. uitalē.

¶ Datū a cæ.spi.Cōfecto bello ciuili qđ iter cæsarē atq; pōpeiū suscitatū erat. Cæsar re℞ potitus multos sibi ad uersos q pōpeiū secuti fuerāt i p̄riā restituit i gratiāq; recepit iter quos & M.Marcellū ꝑ quo senatus uniuersus itercesserat supplexq; a cæsare petierat:ut sibi uir tātus cōdonaret:cuius p̄cibus fatigatus Cæ.senatui cōcessit qđ f̄ri marcelli denegauerat:nā marcelli f̄r sæpius ad cæsaris pedes ꝓuolutus suppliciter petierat a cæsare:ut igno sceret f̄ri illūq; i gratiā recipet q̄ nūq̄ a cæsare sperrare potuerat:r̄stituto itaq; marcello Cæ.multi gr̄as egerūt i ter quos Cice.q orōnē hūit loculētissimā: Marcellus uero & ipe i p̄riā redire recusabat:malebatq; exul ubiq; q̄ i OLI.

sasse spiritum:sua manu eripuit. uictus amicus: & pompeianæ militiæ comes: indignatus aliquos sibi amicoꝝ ab eo p̄ferri. urbem.n.a Mytilenis quo se contulerat repetētē: in Atheniēsiū portu pugione confodit: ꝓtinusq; ad irritamēta uesaniæ suæ truci danda tetendit. amicitiæ hostis.diuini beneficii in terceptor.publicæ religionis:q ad salutē clarissimi ciuis recuperandam attinuit:acerba labes.

¶ De.C.Turanio.

Hanc crudelitatē: cui nihil adiici posse ui def.C.Turāius atrocitate parricidii supa uit.Nanq; triūuirū ptes secutus: ꝓscripti pris sui Prætorii:& ornati uiri latebras;ætatē: no tasq; corporis:qbus agnosci posset:cēturiōib⁹ edi dit.q eū ꝓsecuti sunt:Senex de filii magis uita: & i cremētis:q̄ de reliquo spiritu suo solicitus:an icolu mis eēt:& an ipatorib⁹ satisfaceret:iterrogare eos cœ pit.e qbus unus ab illo(iqt)quē tātope diligis de mōstratus n̄ro ministerio:filii idicio occideris:ꝓti nusq; pectus eius gladio traiecit.collapsus itaq; est infelix autore cædis:quam ipsa cæde miserior.

p̄ria sine libertate uiuere:tādē cōsiliis & p̄cib⁹ ami coꝝ uictus cæsaris munus qđ illi āplū & honori ficū offerebat ut restitutis sibi oib⁹ bōis suis i pa triā cū summa dignitate rediret accepit. ℣ Datū spūm:qa q̄ñi i cæsare fuit illū uita donauit:& re ditū i patriā cōcesit. ℣ Indignat⁹ aliquos sibi p̄fer ri:grauiter & iniquo aio ferebat Marcellū & alios multos a Cæs.fuisse restitutos se uero neglectū: & p̄termissū ne tāti muēris cōpos heret Marcell⁹ i atheniēsi portu illū pugiōe trāsfixit:deīde pœni tētia siue desputatiōe ductus aut furore cōcitatus sibi ipi quoq; morte itulit. ℣ Amicitiæ hostis:exag gerat hoc facinus dicēs eū amicitiæ: & religiōis iura i acerba marcelli morte uiolasse. ℣ Diuini be neficii itereeptor: hoc ad assentatione dictū ē be neficiū a cæsare datū diuinū appellādo. ℣ Acer ba lues publi.religiōis:Ruia & ai pa pestis pub. re ligiōis:nā hæc Chilonis ipietas q̄ usus est in Mar cellum:ad rēpu.ptinere uidebaf: qa uniuersa ci uitas pro Marcelli salute magnopere laborasset.

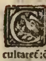

Anc crudelitatē:Chilōis ipietatē oiu; maximā existimassem nisi tuditanus eā atrocitate facti superasset & reuera hac ipietatē maior nulla eē potuit: qd .n.crudeli⁹ aut magis ipiū q̄ a filio parētes ut ho stibus gratificaref occidi:cū n. illū hostibus idi carit:occidisse uidef:hic igif Tuditāus latētē pa trē a triūuiris ꝓscriptū cū a missis iterfectorib⁹ q̄reref nō solū idicauit:sed eius quoq; uultus: & oris liniamēta: & ætatis tp̄s qbus cognosci posset Chilo sibi mortē consci uit

ministris apuit:ex quo factū ē:ut q ab amicis ocultabaf ab impio filio ꝑderef. ℣ Notas corporis: signa & linia mēta corpis. ℣ Senex de.f.ma.ui. Hoc ad exagerādā filii ipietatē dicit q̄ eēt i media cæde pr̄ de filii salute solicit⁹ eēt:& tā piū fratrē filius sceleratus ꝑdere nō dubitauerit. ℣ Incrementis:Bonoꝝ accelsiōbus & augmētis itaq; ē isœlix.Maior iqt illi miseria fuit q̄ idicat⁹ eēt a filio q̄ q̄ iterficeref. ℣ Auctore cædis:s.filio miserior pp filiū q cædis paternæ fuisset auctor indicio suo neq; enim sibi tam acerba mors uidebatur q̄ filii proditio.

¶ Datum a Cæsare:scilicet Iulio:ens sup.uetus amicus sup.Marcelli:& comes: id est sectator militiæ Pompeia næ:ut etiā Marcellus indignatus aliquos amicorum præferri sibi ab eo.s.cæsare: q Marcellū propter honestis simos intercessores in gratiam recēperat præterito magio.Enim.i.qa:ipse Magius confodit pugione ipsum Mar cellum in portu athenie.repetentem urbē.i.redeūtem in patriā a mytilenis quo Magius cōtulerat se:& ita uterq; alteri obuiā factus est:& ipse magius ductus pœnitentia:tetendit.i. accelerauit ꝓtinus ad irritamēta suæ uesa niæ trucidāda.i.ad seipsum uesania uexatū trucidādū:ens sup.hostis amicitiæ: qa ægre tulit recōciliatū cæsari marcellū:intereeptor.i.impeditor ne ad consummationē perduceref: beneficii diuini.i.a diuo cæsare in Mar cellū collati:& acerba lues.i.pernicies aut labes: publicæ religionis.i.charitatis patriæ in marcellū ob sanctita tem eius:qđ.i.q̄ res attinuit ad salutē clarissimi uiri recuperandā.Quandocūq; enim qs aliqđ facit ob mādatū diuinū aut uirtutē hominū cōnoiene oō prætermissum officiū deus offendaf:adē respectus habef religionis. Vnde Senatus populusq; Romanus nosceus Marcellū zelo reipi.contra cæsarē stetisse: pro eo intercessit. ℣ Hāc &c.Caius Turanius(aut ut Oliuerius legit Tuditanus)superauit atrocitate parricidii.i.cædis patriæ ab eo ꝓ curatæ:hāc crudelitatē.s.Magii cui nihil uidetur posse adiici: cū sit grauissimū talē uirū etiā amicū sola æmu latione trucidasse.Namq; sup.Turanius secutus partes triumuirū.s.Antonii Lepidi & augusti:edidit.i.expres se indicauit centurionibus latebras patris sui proscripti:uiri prætorii.i.qui aliquando prætor fuerat:& ornati.s. scientia & uirtute:& ætatem & notas.i.insignia corporis quibus posset agnosci.s. a centurionibus: qui sunt perse cuti eū.s.patrē Turanii.Senex:scilicet pater dephensus magis sollicitus de uita filii & icremētis filii.s.ad honorē & de gloriam:quā de reliquo spiritu suo:id est parte uitæ reliqua:cœpit interrogare eos: scilicet centuriones an sup.filius esset incolumis:& an satisfecerat aut iam tum satisfaceret imperatoribus:scilicet triumuiris:e quibus scilicet cēturionibus unus inquit:tu occideris nostro ministerio sed indicio filii demonstratus ab illo quem di ligis tantopere:& sup.centurio traiecit protinus pectus eius: scilicet patris gladio. Itaq; infœlix:scilicet pater col lapsus est ens miserior authore cædis uidelicet filio: quam ipsa cæde.quam innocens obiit. ASCē sius

OLI. Tullius ánalis pinæ necis auctor

Vius facti: Hoc simile ẽ supiori sed in hoc differũt: q̃ Tuditãus tm̃ latẽtis pr̃is idicator: hic ẽt pſne cædis spectator: nõ.n. sibi satis fuit cædis mistros ad latẽtẽ patrẽ duxisse nisi ante oculos patrẽ occidi uidisset: bis ergo pricida cõsilio & spectaculo. ꝑ Ad q̃storia co. Vt filius q̃stor crearet suaq; ꝑsẽtia quo ad posset filio suffragaret. ꝑ Sed ne fid. ei. tut. es. pol. Quã a filio nõ potuit cliẽte fidẽ ẽ cõsecutus ut occultaret: q̃ tutã esse ipietas filii nõ pmisit q eum ꝑdidit. ꝑ Bis par. Et cũ patre prodidit & cum occidi spectauit.

E uectius qdẽ salassus: Crudelitatẽ uxoris exptus ẽ uectius iste qa triũuiris ꝓscriptus cũ ad posticas uxoris ædes ꝓfugisset ab ea nõ est admissus q̃re uehemẽti idignatiõe cõmotus ne i ꝑsequẽtiũ mãus pueniret sibi gladio pectus trãsfixit postesq; crudelissime coniugis sanguine aspsit: uxor igitur uirũ nõ ꝑdidit sed suis manibus quodãmodo iugulauit: nã idẽ est auctorẽ & actorẽ cædis esse. ꝑ Nec parũ amari Liptote est ac si diceret amarissimi. ꝑ Quanto. n. leuius est: Ac si diceret idẽ scelus esse uidetur alicui mortis causam atq; ipsam mortem inferre.

Llud aũt facinus: Scipio a castulõe carthaginẽ ad uota soluẽda diis munusq; gladiatoꝝ qd' mortis eã pr̃is patruiq; parauerat edẽdũ redit gladiatoꝝ spectaculũ fuit nõ ex eo genere hoium ex quo lanistis cõparare mos ẽ seruoꝝ q uẽalẽ sanguinẽ habẽt uolũtaria oĩs & gratuita opa pugnantiũ fuit: nã alii missi ab regulis sunt ad spẽm insite gẽti uirtutis ostẽdẽdã: alii ipsi ꝓfessi se pugnaturos i gratiam ducis alios æmulatio certamẽq; traxit ut q̃s disceptãdo cõtrouersias finire nequerãt: eo ut uoluerãt pacto ferroq; decernerẽt: neq; obscuri generis hoies erãt: sed clari illustresq; corbis & orsua patrueles fr̃es de pricipatu ciuitatis ferro se certaturos ꝓfessi sunt. Corbis maior erat ætate. Orsue pr̃ princeps ꝓxime fuerãt a fr̃e maior post eius mortẽ acceptoprincipatu cũ uerbis disceptare scipio uellet ac sedare iras negarũ id ãbo dicere q; cõrbus cognatis nec aliũ deoꝝ hoium ne q̃ martẽ se iudicẽ habituros cẽ robore maior: mĩor flore ætatis ferox mortẽ i certamie q̃ ut alter alteris ipio subigeret ꝓoptãtes cũ dirimi a tãta rabie neqrẽt isigne spectaculũ exercitu ꝓbuere documẽtũq; q̃tũ cupiditas iperii malũ iter mortales esse maior usu armorũ & astu facile stolidas uires iunioris supauit. ꝑ Duo regis filii: dissentit a Liuio Valeri. hoc loco. ñ. n. fr̃es sed patruelis fr̃es fuisse dicit Liuius.

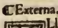
ꝯDe filio Tullii Annalis.

Vius facti acerbitatẽ. L. Tullius Annalis sortitus cũ i cãpũ ad q̃storia cõitia filii descẽdẽs: ꝓscriptũ se cognosceret: ad cliẽtẽ suũ cõsugit. sed ne fide ei⁹ tutus cẽ posset scelere nefarii iuuẽis effectũ ẽ. siqdẽ p ipsa uestigia pr̃is militib⁹ ductis: occidẽdũ eũ i cõspectu suo obiecit. bis parricida: consilio prius: iterum spectaculo.

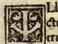

ꝯDe Vxore Vitii Sallassi.

E Vitius qdẽ Sallassus ꝓscriptus parum amari exitus. quem latentem uxor interficiendum: quid dicam: tradidit? an ipsa iugulauit? Quanto enim leuius est scelus: cui tãtũmodo manus abest?

ꝯExterna. De Duobus fratribus filiis regiis.

Llud ãt facin⁹: qa externũ: trãqlliore affectu narrabit Scipiõe Africão pr̃is: & patrui mẽoriã gladiatorio mũere Carthagie noua celebrãte: duo rgii filii nup pr̃e mortuo: i arenã ꝓcesserũt: polliciti q; sũt ibi se d regno ꝓliaturos quo spectaculũ illud illustri⁹ pugna sua facerẽt. eos cũ Scipio mõuisset ut uerbis cõtẽdere: q̃ ferro dimicare mallẽt: uter regnare deberet: ac iã maior natu cõsilio eius obtẽparet: minor corporis uiribus fretus i amẽtia ꝑstitit: initoq; certamine ptinacior impietas fortunæ iudicio: morte multata est.

ꝑ Gladiatorio munere. In ludis funebribus adhibebantur gladiatorum paria inter se ad sanguinẽ uel ad mortem usq; certãtium ut supra diximus. itaq; eiusmodi ludi celebriores habebantur quo plures gladiatores occubuissent. ꝑ Carthagine enim ciuitas est hispaniæ quæ noua dicta est ad differentiam ueteris quæ fuit in africa. ꝑ Fortunæ iu. quia fortuna uoluit ut maior in quo iustitia pietasq; illustrior erat uictor existeret.

ASCẽsius

ꝯ Cuius. s. iã dicti facti acerbitatẽ Lucius Tullius Annalis sortitus: qa similẽ aut maiorẽ passus ẽ cũ descẽdẽs i cãpũ. s. Martiũ ad cõitia q̃storia filii. i. i qbus filius q̃sturã petierat: cognosceret se ꝓscriptũ. s. a triũuiris: cõfugit ad cliẽtẽ suũ: ut i eius domo tutus lateret: sed effectũ ẽ scelere iuuẽis. i. filii eius nefarii. i. detestãdi & idigni q nominet: ne. s. pr̃ cẽt tutus fide eius. s. cliẽtis q qd i se fuit patrono fidẽ ꝑstitisset. Siqdẽ. i. qm̃ militibus ductis. s. a filio ꝑ ipsa uestigia pr̃is filius sup. obiecit eũ. s. patrẽ suũ occidẽdũ i cõspectu suo: ẽns sup. pricida bis: prius. i. priori (ut dicũt) uice: cõsilio: qa patrẽ indicauerat: iteꝝ. i. secũda uice (si mõ liceat ita dicere) spectaculo: qa sustiuit cædẽ pr̃is uidere. ꝑ Neq dẽ. i. nõ ẽt aut nõ saltẽ Vitius Sallassus (ubi alii legũt uetius Fallassus) ꝓscriptus. s. ab iisdẽ: sup. fuit exitus paꝝ amari: imo multũ amari. Quẽ latẽtẽ uxor: qd dicã an tradidit iterficiẽdũ an ipa iugulauit. q. d. cũ eũ ꝓdiderit aut excluserit occasiõaliter eũ iugulauit. Eni. i. qa: q̃to leuius sup. ẽ scelus eius cui mãus abest tãtũ mõ: cũ sup. cætera: ut cõsensus & idiciũ adsint. q; d. minimo. ꝑ Illud ãt facinus. s. qd seqt narrabit affectu trãqliori qa externũ: externa aũt nos mĩus afficiũt. Scipiõe Aphricão celebrãti carthagine noua q̃ est in hispãia: mẽoriã pr̃is & patrui. s. P. & Cnæii scipionũ i hispãia iteremptoꝝ: mũere gladiatorio (qd' pp effusionẽ sanguinis diis inferis & mãibus occisorũ gratissimũ esse credidit misera gentilitas. Illud autẽ genus dimicãdi in harena: ubi par pari opponebat dictũ est munus ꝓpterea q; ex eo quasi muneris loco uoluptatẽ captabat popul⁹) duo filii regii: patre mortuo nup. i. paulo ãte: alii tamẽ nõ fratres sed e fratribus genitos dicũt: ꝓcesserũt i harenã. i. locũ dimicãdi harena ne sanguine fuso lubricus fiat sparsum: & polliciti sunt se ꝓliaturos. i. cõcertaturos ibi

uidelicet in harena: quo.i.ideo ut: facerét illud spectaculũ illustrius sua pugna. Cũ scipio monuisset eos ut mallét diiudicare.i. discernere uerbis.i.disceptãdo de iure suo q̃ ferro.i.armis uter.s.eorũ deberet regnare: (Alii legũt ut uerbis discernere q̃ ferro dimicare mallét sed sic non congruit qđ addit uter regnare deberet cũ uerbo dimicare: dereliqui ergo ut inueni) ac maior natu obtemperaret iã cõsilio eius.i. Scipionis: aut ꝙ prudẽtior erat aut ꝙ melius de iure suo sperabat cum senior esset: iunior fretus uiribus corporis pstitit in amentia.i.sua.i.maluit ferro q̃ uerbis rẽ discernere: & re certamine inito impietas pertinacior uidelicet iunioris mulctata est.i.punita morte: iudicio fortunæ: quæ in tali dimicatione multũ potest: nõ ꝙ res aliqua sit fortũa: sed ꝙ fortuito euenit: solet ut iustior causa interdũ succũbat; unde talis concertatio ab ecclesia non probatur.

De Mithridate.

MIthridates at̃ multo sceleratius: qui non cum fratre de paterno regno: sed cũ ipso patre bellũ de dominatione gessit: in quo quis aut homines ullos adiutores inuenerit: aut deos inuocare ausus sit: pro admiratione habetur.

De Sariastre filio Tigranis regis.

QVanquam quid hoc quasi inusitatum illis gentibus miremur? cum Sariaster aduersus patrẽ suũ tigranẽ Armẽiæ regẽ: ita cũ amicis cõsenserit: ut oẽs dextris mãibus sanguinẽ mitterẽt: atq; eũ inuicẽ sorberẽt uix ferrẽt ꝓ salute parẽtis tã cruẽta cõspiratiõe fœdus facientem.

De Quodam qui interficere uoluit Octauianum Augustum.

SEd quid ego ista consector: aut quid in his immoror? cum unius parricidii

MIthridates. Mithridatis factũ multo sceleratius q non cũ fratre: sed cũ pr̃e de regno certauit cũ.n. regnãdi libidine nimia eẽt icẽsus pnaturã: & celerẽ pr̃is mortẽ cupiebat q̃ cũ illi clã iferre non posset nec palã auderet: occupata regni parte bellum idixit. Sed pr̃ morte p̃uẽtus sceleratã filii cupiditatẽ adĩpleuit. ¶ In quo qs: aut hoies ullos: simile ĩqr mõstri: uel certe miraculi erit siqs in eiusmodi bello qđ filius aduersus patrẽ suscipit iueniri potuerit q aut auxilia p̃stare: aut deos iuocar̃ ausus fuerit. ¶ Pro admiratione habet̃ loco miraculi ducitur. OLI.

QVanq̃ qd hoc. Quasi dicat bellũ qđ cũ patre habuit Mithridates nõ tã uidet̃ admirãdũ: cũ & sariaster idẽ fecerit in tygranẽ eius patrẽ armeniæ regẽ: hic sariaster: ut tradit Pluta. i uita Põpeii: post pulsum e ꝓuĩcia Mithridatẽ q ad tygranẽ in armeniã ꝓfugerat a pr̃e defecit & Põpeiũ in armeniã uocauit illiq; ueniẽti occurrit ad fluuiũ maraxẽ uinctis copiis: urbes & oppida pr̃is cũ Põpeio pariter expugnat. Sed tygranes audito aduẽtu Põpei: cognitaq; defectiõe filii cõmũicato cũ amicis cõsilio: hisq; in regiã & arcẽ collocatis ad Põpeiũ supplex cõfugit fretus illius hũanitate ac suauissimis moribus erroribus ueniã petiit: q̃ impetrata ut dixius in ca. de humanitate cũ illũ Põpeius in dextera parte: filiũ in sinistra iuxta se collocasset atq; iter illos regnũ partitus eẽt: ipius filius sariaster id egre tulit: a Põpeio inuitatus ad cœnã respõdit nõ sibi opus eẽ Põpeio: se Romanoꝝ aliũ iuẽtuꝝ cui carior eẽ possit: qbus uerbis iratus Põpeius illũ in uicula coniici & ad triũphũ reseruari iussit. Vale. uero dicit hũc in patrẽ conspirasse cũ amicis: detestabili cõiuratiõe humão.s. sanguine facta. cõstat tñ illũ a Põpeio i triũphũ fuisse ductũ. ¶ Inusitatũ illis gẽtib9. q̃si apud alias natiões nõ idẽ fieri cõsueuerit. ¶ Dextris maibus sanguinẽ emitterẽt. Haurirẽt e dextris suis sanguinẽ: nam ut testis Hero. apud barbaras natiões execratiõis: & iurisiurãdi mos fuit: ut e dextris maibus sanguinẽ haustũ uino pmixtũ biberẽt cũ hac execratiõe: ut qcunq; a fœderis lege & cõiuratiõe defecisset execrabilis eẽt. ¶ Cõspiratiõis: igit̃ aduersus tygranẽ facte filius se sociũ & principẽ pbuit. ¶ Inuicẽ sorberent. Cõfusum admixtũq; sanguinẽ ex eorũ dexteris haustũ cõbiberẽt qđ & Catilina in cõiuratione sua fecisse dicit̃. Vix ferrẽt pro salute patris. Qui uestigiũ aliquod humanitatis habẽt nõ sustinerẽt ꝓ salute patris hãc fieri execrationem quã aduersus patrẽ sariaster fecisse dicit̃. ¶ Tã cruenta cõspiratione. Quæ humano sanguine sanciebatur. Sariastris factũ detestabile

SEd qd ego ista consector? Hoc exẽplũ totũ est in assentatione positũ & apta nimis atq; ipudẽs assentatio q̃ nõ sine lectoris fastidio legi possit. Cõiuratione.n. q̃ aduersus tiberiũ ausus est moliri seianus cunctis reipub. calamitatibus dicit nõ solum cõferẽdã: sed ẽt esse pferẽdã. Sueto. in uita Tiberii: Seianum inge res nouas molientẽ q̃uis iã & natalẽ eius publice celebrari & imagines aureas coli passim uideret uix tandem & astutia magis ac dolo q̃ principali auctoritate subuertit: nam primo ut a se per speciẽ honoris dimitteret collegã sibi assumpsit in quinto consulatu quẽ longo interuallo absens ob id ipsum susceperat. Seiãus cõtra Cæsarem

¶ Mithridates aũt sup. egit sceleratius multo: q non gessit bellũ. i. nõ cõcertauit de paterno regno cum fratre: ut superiores fecerũt: sed cũ ipo pr̃e de: dominatione. i. tyrãnide nõ enim uiuo pr̃e uerũ regnũ eo suito possidere poterat: in quo. i. bello habet̃ pro admiratione q. i. q̃uo mithridates. s. iunior: aut iuenerit ullos adiutores aut ausus sit inuocare deos: cũ dii malis artibus & turpibus nedũ nephãdis iceptis auxiliũ nõ pstẽt: licet interdũ ultionẽ differẽdo malos regnare pmittãt. Quod audire deberent christiani qui in re pessima se cruce muniunt: aut oratiõne aut sacrificio: cũ ad talia deus surdas habeat aures: Scimus enim qa deus peccatores (p̃sertim ad peccata pertinẽda) nõ exaudit. ¶ Quãq̃ qd. i. ad qd miremur hoc. s. facinus mithridatis q̃si inusitatũ illis gentibus. q. d. frustra: cũ Sariaster ita cõsenserit cũ amicis. i. ita cõunicauerit & cõiuratione firmauerit aduersus patrẽ suũ tigranẽ regẽ armeniæ: ut oẽs emitterent dextris manibus sanguinẽ: atq; sorberẽt eũ inuicẽ. i. alter alterius. qđ magis mirandũ est. Quia. s. armenii uix ferrent. i. paterent̃ sup. filiũ facientẽ fœdus tã cruẽta conspiratione pro salute parentis: ut nunc contra eam fecit. ¶ Sed quid ego consector ista: scilicet externa: gẽtibus illis solita & in quibus parum iacturæ res totius uniuersi fecerit: aut quid immoror in his: cum cernam cuncta scelera superata. ASCẽsius

OLI. ℭDeinde ſpe affinitatis ac tribunitiæ ptãtis deceptũ inopinãtẽ criminatus eſt pudẽda miſerãdaq; orone cũ inter alia pres cõſcriptos pcaret: mitteret alterũ e cõſulibus q ſenẽ ſe & ſolũ in cõſpectũ eo cũ aliquo pſidio pduceret. Sic quoq; diffidens tumultũq; metuens Druſum nepotẽ ſuũ quẽ in uinculis adhuc Romæ continebat ſolui ſi res poſceret duciq; cõſtitui pceperat. Aptatis etiã nauibus ad qualcunq; regiones meditaret fugã ſpeculatus ex altiſſima rupe identidẽ ſigna q ne nũcii morarent tolli pcul: ut qcqd factũ pſentiret mãdauerũt. Verũ & oppſſa cõiuratiõe Seiani nihilo ſecuriore aut cõſtãtior per.ix. pximos meſes nõ egreſſus eſt uilla q uocat Iouis.

cogitatione cuncta ſcelera ſuperata cernam? omni igitur impetu mentis: omnibus indignationis uiribus: ad id lacerandum pio magis: quam ualido affectu rapior. Quis enim amicitiæ fide extinctæ genus humanum cruentis in tenebris ſepelire conatum: pfundo execrationis debitæ: ſatis efficacibus uerbis adegerit? Tu uidelicet efferatæ Barbariæ immanitate truculẽtior habenas Romani imperii: qs princeps: parenſq; noſter ſalutari dextera continet: capere potuiſti? Haud te compote furoris in ſuo ſtatu mũdus manſiſſet. Vrbem a Gallis captam: & trecentorum inclytæ gẽtis uiroꝝ ſtrage fœdatã allienſem diẽ: & oppreſſos i Hiſpania Scipiões: & Traſimenum lacũ: & Cannas: bellorumq; ciuiliũ domeſtico ſanguine manãtes furores: amẽtibus ppoſitis furoris tui repræſentare: & uicere uoluiſti?

Hac igit cõiurationẽ deteſtat Vale. q dicit p aſſẽtatione ad hũani gñis euerſionẽ excidiũq; ptinuiſſe: extĩcto.n. ipatore Tiberio a quo genus humanũ regeretur id a tãto ipatore deſertũ periturũ eẽ uidebat. Sed qd ego iſta cõlector. Quaſi ſeipſũ rephẽdit Vale. q du in alienis exẽplis narrãdis intẽtus eſt deteſtãdã aduerſus Tiberiũ ſeiani cõiurationẽ ptermittat q atrocitate facti cũcta ſcelera ſupaſſe uideat. Oi igi. ipetu mẽtis. Quãdo qdẽ hoc ſupat oia ſcelera totis habenis ad id lacerãdũ ipellor. Impetu. Impulſu & ardore mẽtis. Pio magiſq̃ ualido. Potĩi. qa ipares ſunt rei tãtæ uires igẽii mei: nec mihi tãta ẽ dicẽdi copia q parem huic facto deteſtationem reddere poſſet. Quis.n. amicitiæ fide. Non ſatis dignis uerbis hoc ſeiani ſcelus uitupari poſſe dicit q amicitiæ fide uiolata genus humanũ i diſcrimẽ occidẽdo iperatorẽ adducere uoluerit. Genus humanũ. Quia ſi i uno ĩpatore totius generis hũani ſalus ſit repoſita. In pfundo. In baratro. Tu uidelicet efferatæ: Apoſtrophat ad ſeianũ quẽ oibꝰ barbaris dicit eẽ crudeliorẽ q Romanũ ipiũ uoluerit itercipe: qđ ſi factũ fuiſſet totus terraꝝ orbis cõfuſus pturbatuſq; fuiſſet: ac propemodũ euerſus. Vrbẽ a gallis captã. Poſtq̃ magnitudine & atrocitate criminis iuectus ẽ in ſeianũ nũc p cõparationẽ illiꝰ ĩpietatẽ exagerat: dicit.n. oẽs clades Romãoꝝ ab hoſtibus acceptas cũ hoc tãto ſcelere nõ poſſe cõferri qđ q̃tũ in eo fuit nõ mõ referre: ueꝝ ẽt ſupare oẽs Romãæ ur bis calamitates uoluerit. Vrbẽ a gallis captã: Nota ẽ hiſtoria qũo Brẽno duce galli. fuſo fugatoq; apud aliã exercitu Romão urbẽ cẽperũt & totã pter capitoliũ flãma ferroq; uaſtarũt. Et trecẽtoꝝ iclytæ gẽtis. Trecẽti & ſex Fabii aduerſus ueiẽtes ſuis opibus ſuiſq; ſumptibus gerẽdũ bellũ ſuſceperũt q apud Cremerã p iſidias cæſi oẽs ad unũ fuerũt: q familia pœnitus extĩcta fuiſſet. ni unꝰ q p ætatẽ arma ferre nõ poterat Romæ relictus eã ppagaſſet: de qbus Oui. li. faſto. ii. Hæc fuit illa dies in q ueiẽtibus armis Terẽtũ Fabii ter cecidere duo. Vna domus uires & onus ſuſceperat urbis. Sumũt gẽtiles arma poſ feſſa mãus: &c. q ſequunt: Ex hac igit familia ut dixius unus tm̃ ſupfuit a quo duxit origĩnẽ. Q. ille Fabius Maximus de quo Ennius & alii. Vnus q nobis cũctãdo reſtituit rẽ: Vñ & Oui. Nã puer ipubes & adhuc nõ utilis armis. unus de fabia gẽte relictus erat Scilicet ut poſſes olĩ tu maxime naſci: Cui res cũctãdo reſtituẽda foret. Allienſem diẽ. Qui iter nefaſtos dies cõnumeratus ẽ eo q bis eo die Romãi clade fuiſſent affecti & ab alia fluuio dictus. ubi romãus exercitus a gallis fuſus turpiter fuerat atq; fugatus. Oppreſſos: in hiſpania Scipiões Cn. & P. fratres qui celtiberorum pfidia decepti: cum duobus cõſularibus exercitibus in hiſpãia cæſi fuerũt: de quibus ſatis ſupra dictum eſt. Traſimenum lacum: Apud quem Hannibal Cn. Flaminium cum exercitu deleuit. Et cannæ: Vbi Paulus Aemilius cum Terentio Varrõne cum ingenti clade fuere ſuperati: ut ſæpius dictũ eſt.

ℭCogitatione. i. cõceptu & pposito unius parricidii. ſ. Seiani in tiberiũ (cũ tamẽ uulgo in titulo habeat de quodã q Octauianũ &c. cũ nõ Octauianũ ſed Octauiũ a doctis appellatũ cõſtet) Igit ego rapior oi ĩpetu mentis: & oibus uiribus idignatiõis ad lacerãdũ. i. acerrime deteſtãdũ: id. ſ. pricidiũ: affectu magis pio. ſ. i patrẽ priæ q̃ ualido: qa nõ ualẽte tãtopere ipſum dilacerate q̃tũ uelit: & quãtũ meruit. Quis.n. adegerit pfundo debitæ execrationis uerbis ſatis efficacibus. i. potentibus conatũ. i. eũ qui conatus eſt utpote ſeianũ: ſepelire in tenebris cruentis genus humanũ: & hoc fide amicitiæ extincta. ſ. per cædẽ tiberii a pfido ſeiano factã. q. d. nullus: uidelicet tu (quẽ ut nefandũ hoiem nõ noiant) o Seiane truculẽtior. i. dirior: imanitate barbariæ efferatæ. i. ferali feritate furentis: potuiſti cape. i. iuadere: habenas. i. gubernacula romani imperii: qs princeps & parẽs noſter. ſ. tiberius cæſar: continet dextera ſalutari. i. ſalutifera? Certe mundus haud. i. nõ mãſiſſet in ſuo ſtatu. i. permiſſet te cõpote furoris. i. ſi exequi potuiſſes parricidium qđ per furorẽ concepiſti. Tu uoluiſti repſentare. i. iterum exhibere & innouare ſaltẽ in ualore: & uincere: immo etiã ſuperare: amentibus ppoſitis furoris tui: Vrbẽ. ſ. romã captã a Gallis. i. malũ qđ tũ opaſſa eſt: & fœdatã ſtrage trecẽtorũ uiroꝝ inclytæ gẽtis. ſ. fabiæ apud cremerã occiſæ: & diem alliẽſem infauſtã: propter ſtragẽ romanoꝝ a Gallis acceptã: & ſcipiões. ſ. fratres duos Cn. & Publium oppreſſos in hiſpania a pœnis fraude celtiberorum: & lacum tranſimenum: & cãnas. i. loca apud quæ Hannibal imanẽ romãorũ ſtragem edidit: & furores belloꝝ ciuiliũ: ut Marii & ſyllæ: cæſaris & Pompeii. Auguſti & pcuſſorũ cæſaris: manãtes ſanguine domeſtico. Sed oculi deorum uigilaret: quia deleta eſt cõiuratio: & ſeianus ad ſuppliciũ tractus: & Iuuenalis late docet. ſydera obtinuerunt ſuũ uigorẽ: inter quæ cæſaris aſtrum fingebatur repoſitum.

Brẽnꝰ

Fabii oẽs in cadẽ pugna abſũpti

Traſimenꝰ

cannæ

ASCẽſius

¶Sed ui.oc.de.Respicit ad id qđ Iulius Cæsar ī sydus dr̄ eē trāslatus.☞Aræ pul.tē.ac si diceret cuncta numina oīsq; diuinitas:tūc ꝑ iperatoris salute uigilauit.☞Et in primis auctor Iuppiter. Recte Iouē sepat a cæteris diis tanq̄ patrē regēq; hominū:sic & Vir.de Priamo.Forsitā & priami fuerint q̄ fata reqris.☞Nec excel.me.lua.qa regnāte Augusto pax.fuit in toto orbe terrarū:in quo statu & Tiberius acceperat imperium; quod mortalibus Iuppiter concessisse uidetur.☞Itaq; stat pax.quia numinū clæmētia oia placata & quieta seruantur.☞Qui autē hoc tētauit:Dicit seianum cū uniuersa stirpe eē deletū.☞Et quas meruerat.Conspirationis pœnas dedisse. OLI.

Sed uigilarūt oculi deoꝝ. sydera suū uigorē obtinuerūt.aræ:puluinaria tēpla: p̄senti nūine uallata sunt. Nihil qđ ꝑ capite Augusti:ac patria excubare debuit:torporē sibi p̄misit. & i primis autor: & tutela nr̄æ icolūitatis Iupiter:ne excellētissima merita sua totius orbis ruina collaberētur: diuino cōsilio prouidit. Itaq; stat pax. ualēt leges. sincærus priuati ac publici officii tenor seruaᵗ. Qui āt hæc uiolatis amicitiæ fœderibus tētauit subuerteꝛ: oi cū stirpe sua Pop. Roma.uiribus obtritus: etiam apud inferos:si tamen illuc receptus est: quæ meretur supplicia pependit.

¶De Mortibus nō uulgaribus. Cap.XII.

Vmanæ āt uitæ cōditionē p̄cipue primus:& ultimus dies cōtinet:qa plurimū itereſt qbus auspiciis inchoeᵗ:& quo fine claudaᵗ ideoq; eū demū felicē fuisse iudicamᵘ: cui & accipeꝛ lucē p̄spere:& reddeꝛ placide cōtigit. Medii tēporis cur ſus prout fortūa gubernaculum rexit: mō aspero: mō tranquillo motu peragitur: spe semper minor:

Vmanæ āt uit.cō.Dicturus de hoīum morte nō uulgari.p̄fatur quodāmō:& hūanæ uitæ cōditionē ex ortu & occa ſu hoīuꝫ cognosci:ut eū ueꝛ fœlicē dicius:q natᵘ optimis auspiciis uitā hōestissime finierit:sꝫ cū uita q̄ fruimur breuis sit dicit memoriā nr̄i faciēdā eē q̄ maxie lōgā uirtute & reꝝ gestaꝝ gl'ia:ne uitæ cupiditate ducti.malimᵘ i ocio & lāguore diutius uiuere:q̄ breue tp̄is spaciū factis illustrare.☞Prius di.quo sydeꝛ nascaᵗ q̄spiā. ☞Et.u.quo gn̄e mortis extiguaᵗ.☞Præcipue.q.d: nō negaueri cæteros quoq; dies ad cōsiderationē uitæ cōferre:sed p̄cipue notādus ē prius uitæ dies quo sit sydere natus nā si beigno fuerit ortᵘ plurimū ualet ad r̄liquū uitæ tp̄s fœliciter exigēdū: ☞Et re.p.c.iuxta illud Solonis:qd ab Oui. sūptū ē:sed.f.ultia sp expectāda dies hois ē:dicīq; bīus Anteobitū nemo supmaq; funera dēt.☞Mediū āt tp̄is cur.Mediū iqt uitæ spaciū ꝑ fortūæ libidine uersaᵗ:ut mō sit amaritudine. mō sit iocunditate resplum.☞Pro ut.f.g.re.Nō sine rōne gubernaculū dixit:nā ut inqt Lactātius hrmia.de falsa religiōe fortūæ simulachrū cū copia & gubernaculo fingebaᵗ tāq̄ ea eēt q opus tribue. et:& humanaꝝ reꝝ regimē obtineret cui opinioni & Vir. assentiᵗ ut:q fortunā oipotētē appellet & historicus q āt sed p̄fecto fortūa i oi re uiaᵗ.ē āt fortuna ut ab eo dē Lactātio diffiniᵗ.accidētiū reꝝ subitus atq; iopinatus euētus. Ci.tū li.de diuinatiōe fortunā pœnitus tollit cū dicat nihil eē tā cōtrariū rōni & cō Fortuna

stātiæ q̄ fortunā ut ne in deū qdē cadere posse uideaᵗ:ut sciat qd casu & fortuitu futuꝝ sit.s.n.sit illud certe eueniet:si certe eueīet:nulla ē fortūa.☞Spe sp mi.qa hoies se diutius uicturos eē sp̄āt sed uitæ cursus spe sp breuior eē solet sed duplici rōne sit breuis:& q sibi lōgiorē uitā unusq̄sq; p̄sumit & q̄ fine ofone trāsigiᵗ a multis.

¶Aræ pulumaria.i.in tēplis diis ꝑ salute pricipis posita ut in illis dii excubaret tēpla.i. deoꝝ uallata.i. munita sunt numine.i. deoꝝ p̄nti.f.p iuocationē:unde licet uulgus forte putarit simulacra eē deos tamē prudētiores nō tā satis prudētes:qa uanū erat ante lucē surgere)putabāt nō deos eē sed deoꝝ domicilia ad q̄ p iuocationē descēdebāt. Nihil.s.nūinis aut diuinitatis qđ debuit excubare ꝑ capite.i.salute Augusti.i.tiberii ac p̄ria.i.p salute p̄riæ p̄misit sibi torporē.i. dormitatione q torpētes facit:& in primis.i.p̄cipue Iuppiter author & tutela icolūitatis nr̄æ.s.romāæ:aut nr̄i sæculi: ꝑuidit diuio cōsilio ne excellētissima merita sua tēpla & alia ipii isignia:q meritō & b̄n̄ficio Iouis Romāi assecuti erāt:collaberenᵗ sup.cū ruina totius orbis.Itaq;.i.& ita:qa dii uigilauerūt pro tiberio & ipio eius:pax.i.sub augusto nata:stat.s.in uigore suo:leges ualent:tenor officii priuati ac publici seruaᵗ syncerus.i.iteger & icorruptus(Hoc āt bōi hētid genus assentationis:q dū p assentationē dn̄t pricipes optimos esse:tacite ut tales sint admonēr)autē.i.sed:is sup.uidelicet Seianus qui tētauit subuertere dicta hæc.s.bona:obtritus uiribus Populi.R.cū oi stirpe sua pepēdit(legā pēdit)qa dicit mereᵗ quasi adhuc penderet)exoluit supplicia q̄ mereᵗ: etiā apud inferos:si tamē receptus est illuc.i.ad sedes inferoꝝ.Nam miseri mortales credebant deteriorem conditionem illorum qui non reciperentur ab inferis:ut manes sepultoꝝ:& q hic iusta non essent assecuti:tales enim ut.vi. æneι. dicitur. Centum erant annos:ex ægyptiaca hæresi. ASCEN fius

Vmanæ&c.Aūt.i sed:prius & ultimus dies humāæ uitæ cōtinet p̄cipue cōditionē.i. q̄litatē:hoc ē felicitatē aut isfelicitatē sup.eius:qa itereſt.i.refert plurimū qbus auspiciis.i.initiis: & qbus syderibᵘ seu quo horoscopo ac facie cæli sedm astrologos ichoeᵗ(un̄ Iuuenalis.Distat.n.q̄ sydera te excipiāt:prios incipientē.Edere uagitus & adhuc a mr̄e rubētē Cā est:plus etenim fati ualet hora beigni.Quā te ueneris cōmēdet epistola marti(& quo fine claudaᵗ)qđ certe plurimū refert:qa q̄lē te inuenio talē te iudico:unū p̄tiosa i cōspectu dn̄i mors sctōꝝ eius.Mors autē peccatoꝝ pessima:sed fere q̄lia sunt media talis ē finis)iōq; nos iudicamᵘ demū.i.solū eū felicē cui cōtigit &.i.simul accipe lucē.i.igredi uitā hāc p̄spe.i.beigno aspectu sydeꝝ:aut potius fauore deoꝝ:sed rex iuppiter oībus idē:& reddere.f.dꝯo a quo tanq̄ depositariā accepimᵘ sup.uita placide cursus medii tp̄is peragiᵗ modo aspero:mō trāquillo motu ꝑuc.i.secūdū q fortuna rexit gubernaculū:qđ de rebus fortunæ cōcedi potest:sed eē neq; felicē: neq; uere miserū pariūt exitū.peragiᵗ iquā ens semp minor spe.

OLI. ℭNam & si eo bene ut uelis. Si bene uiuendi rationem homines sequerentur uitæ cursus q̄tumlibet breuis: longissimus efficeretur. danda est igitur opera cum uirtute uiuatur. ℣ Inerti mora: ignauæ uitæ longitudine. ℣ Magis exigas quam approbes. Magis uitæ longitudinem optes quam uirtute & recte factis uitā illustres.

Tullus hostilius fulmine ictus. Post multa bella cōfecta cū hoīes uulgo eū statū regꝫ q̄ sub rege numa fuerat: requirerēt: unā. s. opē ægris corpibus relictā eē credētes: si pax uēiaq; diis imortalibus. eēt impetrata: regis Numæ cōmētarios adiuit: húc igit̄ ea cōmētaria uoluētē tradūt cū ibi q̄dā occulta solēnia & sacrificia Ioui elicio facta inuenisset: operatū his sacris se abdidisse: sed nō rite nutū & curatū id sacrū eē: nec solū ei nullā oblatam cœlestiū spēm: sed ira iouis sollicitata: praua iā religiōe fulmine ictū cū tota domo flagrasse: regnauit āt annis trigita duobus: cuius tpibus ferūt byzantiū ciuitatē q̄ nūc Cōstātinopolis dr̄ fuisse cōditā. Diony. alicarnaseus de hoc icēdio duas affert opiniōes: & dicit succēsam domū alios putare per fulmē ob quorūdā sacrorū intermissionē: plures tamē humanis insidiis. eē factū id opus ascribentes Marcio: q post eū regnū obtinuit: sed hāc opinionem paulopost multis rationibus confutat. ℣ Vt columen urbis. Idest rex sustentaculū urbis Romanæ: nam columen a columna dictū est: sicut enim columna domum sustinet: sic & reges suas urbes & oppida sustinere uidentur.

Byzantiū ciuitas

Vix uerisimile: Dicturus de duarꝫ fœminarꝫ morte nō uulgari: ostendit mirū eē uim tātā in eripiēdo spū repētinū & inopinatū habuisse gaudiū: q̄tā in Tullo fulmē obtinuit: fuit āt tpe secūdi punici belli post cladē apud thrasimenū Romanis illatā: cū uarie affecta ciuitas eēt fœminarꝫ p̄cipue & gaudia insignia erāt: & luctus. nā unā nunciata clade in ipsa porta sospite filio repente oblato & i cōspectu eius repente expirasse ferunt: alteram cui mors filii falso nūciata erat mœstā sedētē domi ad primū cōspectū redeuntis filii gaudio nimio exanimatā. ℣ Sospiti. Saluo & icolumi filio. ℣ Exanimata. Hoc loco mortua dr̄ quāuis teste Seruio: exaīus mortuus & exaīatus territus dicat̄. Virgi. Exanimūq; auro corpus uendebat Achilles. Itē exanimata sequēs ipingeret agmina muris. ℣ Genus casus. Genus mortis. ℣ Inusitatum. Præter consuetudinē: nā id rarissimum est: nec uidetur esse naturale q̄ quis gaudio pereat: philosophi dicunt: cor a sanguine deseri in nimia lætitia: & quia relaxatis uenis toto corpore diffundit̄: cōtra uero in metu fieri ut desertis partibus exterioribus corporis ad cor sanguis accurrat & ei laboranti opē ferat: si cor igitur in lætitia deseritur a morte facile opprimitur.

Gaudiū perimit

dū cupide uotis extēdit̄: & fere sine rōne cōsumit̄. Nā & si eo bn̄ uti uelis: ēt parū amplissimū efficies nūerū annorū multitudine opum supando Alioq̄ quid attinet inerti mora gaudere: si magis exigas uitā: q̄ approbes? Sed ne lōge. euager: eorꝫ mētionē faciā: q nō uulgari genere mortis absumpti sunt.

ℭDe Tullo Hostilio.

Tullus Hostilius fulmine ictus cū tota domo cōflagrauit. Singularē fati sortē: qua accidit: ut columen urbis: in ipsa urbe raptum: ne supremo quidem funeris honore a ciuibus decorari posset: cœlesti flamma in eadem conditione redactum: ut eosdem penates & Regiam: & rogum: & sepulchrum haberet.

ℭDe duabus Mulieribus.

Vix uerisimile est in eripiendo spiritu idem gaudium potuisse: quod fulmen. & tamē idem ualuit. Nunciata eni clade: quæ ad lacum Trasimenum inciderat: altera mater sospiti filio ad ipsam portam facta obuia: complexu eius expirauit. altera cum falso mortis filii nuntio mæsta domi sederet: ad primum conspectum redeūtis exanimata est: Genus casus inusitatum: quas dolor non extinxerat: lætitia consumpsit.

ASCēsius ℭDū. i. q̄do q̄dē extendit̄ cupide uotis: sp uidelicet plura cupiendo: & cōsumit̄ fere. i. q̄si totus sine ratiōe. i. debita æstimatiōe. Nā si uelis uti eo. s. cursu medii tpis uitæ: bene. i. decēter tu efficies paruū numerꝫ annorꝫ āplissimū superādo sup. eū: multitudine operꝫ (qa licet in paruo tēpore multa opari: & si quis p̄uentus fuerit ut multi sicut instituerat operari nequerit: deus uoluntatem pro effectu coronabit: & ita ut recte dixit Seneca: non refert q̄ diu sed q̄ bene uixeris) alioqui. i. aliter qd attinet. s. ad rem. i. quid utilitatis habet: gaudere mora: idest productione uitæ: inerti: idest ignaua minus industria quasi dicat nihil: si: idest dummodo tu exigas. i. insolēter petas aut turpiter expellas magis uitā q̄ approbes: scilicet tibi decēter concessam: nihil enim ē tēpore p̄ciosius: cuius prætium bonis operibus approbatur. Sed ne euager longe: faciam mentionem eorum qui absumpti sunt: idest extincti aut sublati: non uulgari: idest insueto genere mortis. ℣ Tullus Hostilius rex Romanus: conflagrauit cū tota domo: idest familia: ictus fulmine. Singularem: idest o singularem sortē fati. i. mortis: q̄ accidit ut columē urbis. i. rex ipse: raptum. s. a morte: in ipsa urbe: nequidem. i. non saltem posset decorari a ciuibus supræmo honore funeris: redactum cælesti flamma in eandem (legerem in eam) conditione ut haberet eosdem penates: & regiam: scilicet dum uiueret: & rogum & sepulcrum: scilicet in funere post fata. ℣ Vix uerisimile est gaudium posse idē. i. eundē effectū: in eripiendo spū. s. in subito necando: qd̄ fulmē. s. potuit in domū Tulli regis: & tamē ualuit idē. Eni. i. qa: clade. i. calamitate & strage romanorū q̄ inciderat in cōflictu cū pœnis apud Transimenū. s. lacū trans imenū montē altera duarū mulierū. s. romanarū facta obuia filio sospiti. i. saluo: quem interēptū crediderat: ad ipsam portā expirauit in complexu eius. altera cū sederet domi mœsta falso nuntio. i. ob falsum nūtium mortis filii: idest quem acceperat de morte filii: est exanimata: idest priuata uita ad primum conspectum eius. Genus: idest o genus casus: scilicet i mortem inusitatū: qa sup. lætitia cōsumpsit quas dolor nō extinxerat.

Ed minus miror q mulieres. Cõparat mulieribus. M. iuuẽtiũ cõsulẽ Gracchi collegã: q nimia & ip OLI.
se lætitia periisse credit: nã cũ sacra diis exhiberet in corsica: q̃ auspiciis suis atq; ductu subegerat: litteræ a senatu reddunt: qbus illi supplicatiões fuisse decretas significabat: sed cũ itẽsiori aio legeret eas: nimio euectus gaudio ante ipsa deorũ altaria ueluti uictima moribũdus cecidit. Plini. li. vii. M. Iuuẽtius talpa cõsul cũ sacrificaret. s. periit. ⁋ In corsica. Quam ligustici sinus æquor aluit teste Solino. ⁋ Sacrificaret. Propter rem fœliciter gestã: diis uota psolueret. ⁋ Supplicationes. Scilicet fuisse decretas illi: nã mos erat ut sæpe diximus: q parta uictoria in oĩbus templis supplicationes decernerent diis illis quos uictoriæ auctores fuisse existimabãt. deinde triũphi spes erat iparori: q uictoriã fuisset cõsecutus nã pcedebãt sp supplicatiões: seqbat deinde triũphus. ⁋ Caligine orta. Cũ obtenebrati eius essent oculi. ⁋ En cui. Ironia ẽ. q. d. qd si carthaginẽ euertisset: si Numantiã sustulisset: qd Scipio fecit.

ℭDe. M. Iuuẽtio Talua Consule.

Ed mius miror: qd mulieres. Marcus Iuuẽtius Talua Cõsul collega Tiberii Gracci Cõsulis: cũ i Corsica: q̃ nup subegerat: sacrificaret: receptis lr̃is decretas ei a senatu supplicatiões: nũtiãtibus itẽto illas aio legẽs: caligine orta ante foculũ collapsus mortuus humi iacuit. quẽ qd aliud q̃ nimio gaudio euectũ putemus? En cui Numãtia: aut Carthago excidẽda traderetur.

ℭDe. Q. Catulo.

Aioris aliquãto spiritus dux Quĩtus Catulus cĩbrici triũphi cũ Mario particeps a senatu datus: sed exit⁹ uiolẽtioris. nãq; ab hoc eodẽ Mario postea ppter ciuiles dissẽsiones mori iussus: recenti calce illito: multoq; igni pcalfacto cubiculo: se iclusum peremit: cuius tã dira necessitas maximæ marianæ gloriæ rubor extitit.

ℭDe Lucio Cornelio Merula.

Va tẽpestate. Rei. P. Lucius quoq; Cornelius Merula consularis: & Flamen Dialis: ne ludibrio isolentissimis uictoribus esset in iouis sacrario uenis incisis contumeliosæ mortis denuntiationẽ effugit: sacerdotisq; sui sanguine uetustissimi foci maduerunt.

Aioris aliq̃to spũs Pluta. i uita Marii. catulus ingt luctatius q Marii collega fuerat: & de cimbris cũ eo triũphauerat. itẽ Pli. i pricipio libri. xvii. Aliq̃to p̃stãtior in eodẽ pallatio Q. uiti catuli q cibros cũ Mario fudit postq̃ Marius p catulo rogãtibus dixit: eũ mori oportere iclusus domi accẽsis carbonibus sese suffocauit. Beatus Augustinus de ciuitate dei lib. iii. catulus ingt: hausto ueneno sese e mãibus inimicorũ subtraxit. Lucius florus: catulus igt se ignis haustu ludibrio hostiũ exemit: fuit ãt hic catulus. C. Marii collega i q̃rto cõsulatu aduersus cibros & senones in quo bello uictoriæ dux: & auctor fuisse credit: nã post cæsos hostes cũ marii milites pecũias diripuissent spolia & turbæ & signa i castra catuli delata fuerũt: quæ apud se catulus diligentissime seruari uoluit: ut appareret eũ uictoriæ auctorẽ extitisse: & cũ iter milites Marii atq; catuli de uictoria contentio eẽt oborta in hæc pacta cõuenerũt ut legati parmensiũ: q tũ aderãt de re ista iudicarẽt: hi ducti p cadauera hostiũ a militibus cõspexerũt iaculis militũ catuli barbarorũ corpora esse pforata: dignoscebant ex iscriptis litteris: q nomẽ catuli in telis designabãt. uerũ famã & gloriã totã Mario ppter primã uictoriã: & nomẽ iperii tribuebãt. ⁋ Recenti calce illito. Noua calce asperso & uncto: eodem ferme genere mortis. Mantuæ legi sponsum & sponsam fuisse consumptos cubiculo noua calce illito carbonis igne correpto. catuli mors

Va tẽpestate. Cornelius merula q pulso cinna cõsul in eius locũ fuerat substitutus: post reditũ Marii atq; cinnæ ubi uidit e manibus eoꝝ elabi nõ posse i tẽplo iouis cui⁹ flamẽ erat succisis uenis sibi mortẽ ipse cõsciuit: focos ẽt aras suo sanguie respersit. Aug. de ciuitate dei li. iii. cap. xvii. Merula igt flamẽ dialis p̃cisis uenis ioui ẽt suo sanguine litauit: florus uero: Merula ingt flamẽ dialis i capitolio iouis ipsius oculos uenarum cruore respersit. ⁋ Qua tempestate. Quo tẽpore: l qua significatione Salu. frequẽter ponit. licet & pro calamitate accipi possit: dicimus etiã tẽpestatẽ teste Ser. uentos: auras: serenitatẽ: Virg. Dii maris & terræ tẽpestatũq; potẽtes: tẽpestatũ dixit: ut uult Seruius uento: & aurarum temporum serenitatis. unde & alibi: unde hæc tam clara repente tempestas. ⁋ Ludibrio. Ignominiæ & illusioni. Merũla cornelius incisis uenis periit

ℭSed minus miror q mulieres: scilicet præ nimio gaudio extinctæ sint quasi dicat cum idem contigerit uiris: ASCẽsius
nam. M. Iuuentius Talua consul: collega Tiberii Gracchi iterum consulis: cum sacrificaret in corsica: scilicet prouincia non procul ab italia: quam subegerat nuper: id ẽ paulo ante: litteris nunciantibus supplicationes: scilicet deorum: ut nos dicimus rogationes aut processiones decretas ei: id est ad honorem eius ab senatu ob res bene gestas ab eo: receptis: scilicet a tabellario publico: legẽs illas animo intento: collapsus ante foculum in quo ignis ad sacrificium aptus fouebatur: caligine: scilicet oculorum orta: scilicet subito præ nimia lætitia: iacuit humi: id est super humum: mortuus. Quem quid aliud putemus sup. passum aut quid aliud pro quo alio putemus enectũ quam nimio gaudio quasi dicat nil aut nullo. En (ironicos) sup. uirum dignum: cui Numantia aut carthago bellicossima utraq; urbs traderetur: scilicet merito excidenda: cũ pro tam leui gaudio ipse extinctus sit. ⁋ Maiores &c. Quintus catulus dux. s. exercitus Romãi datus a senatu particeps triũphi cimbrici: id est de deuictis cimbris cum Mario: sup. fuit spũs maioris aliquanto sed exitus uiolentioris. Namq; iussus postea mori ab hoc eodẽ Mario pp dissensiones ciuiles: pemit se inclusum cubiculo illito calce recenti & pcalefacto multo igni qa fumus carbonũ & uaporũ recentũ parietũ subito necat uix dolorem aliquẽ sentientes. Cuius. s. catuli necessitas

tam dira:quia ad id genus mortis cōpulsus fuit:extitit maximus rubor gloriæ Marianæ:scilicet in bello ciuili. ¶ Qua tempestate:idest tempore calamitoso reip. Lucius quoq; Cornelius Merula sup.uir cōsularis:idest qui aliq̄do cōsul fuerat & flamen:idest sacerdos dialis:idest iouis qui & dius dicitur:ne esset ludibrio uictoribus insolentissimis:idest superbia petulantissimis Mario & cinnæ uenis:scilicet suis incisis in sacrario:idest sacrorū repositorio iouis:idest ad iouem capitolinum pertinentium:effugit denuntiationem mortis contumeliosæ:& foci uetustissimi.i.iouis capitolini:maduerunt sanguine sacerdotis sui.

ℂDe Herennio Siculo.

Acer ēt & aīosus uitæ exit⁹ Herēnii Siculi quo.C.Graccus & aruspice & amico usus fuerat.nā cūeo noīe i carcerē duceret̄:i poste illiso capite i ip̄o ignominiæ aditu cōcidit:ac spiritū deposuit:uno gradu a publico supplicio:manuq; carnificis citerior.

ℂDe Caio Licinio.

Onsimili ipetu mortis Caius Licini⁹ Macer uir Prætori⁹ Calui pr̄ repetūdaꝝ re⁹:dū sniæ dicerēt̄:in Mænianū cōscēdit. siquidē cū Marcum Ciceronē qui id iudiciū cogebat:p̄textā ponentē uidisset:misit ad eū qui diceret:se nō dānatum:sed reum periisse:nec sua bona hastæ posse subiici. Ac ꝓtinus sudario:qd forte in manu habebat ore:& faucibus coartatis:iclūso spiritu pœnā morte p̄currit:q̄ cognita re Cicero de eo nihil pronuntiauit. Igitur illustris ingenii orator ab iopia rei familiaris:& a crimine domesticæ damnationis inusitato paterni fati genere uindicatus est. fortis huius mors. illorum perridicula.

OLI. Herē-nii mors

Cer & aiosus. Nō mius fortiter uitā finiuit Herēnius q̄ Corn. Cū.L.Opimius cōsul.C.Gracchū agrarias leges cōtra senatus auctoritatē ferr̄ moliētē sustulisset. Herēnius Siculus q ut aruspex & familiarissimus gracchi fuerat dānatus q; cū Graccho sensisse diceret̄:eū duceret̄ i carcerē & sic carceris posti caput illisit:ut uitā i aditu ip̄o reliq̄rit suam & sic mortē nō uulgari qd̄ iminebat supplicium effugit. ¶ Eo no.i.c.du.i po. Ea cā qd̄ cōtra senat⁹ decretū cū Graccho sensisse diceret̄. ¶ Ignominiæ adi.cō. In ip̄o carceris aditu ubi ignominiose pit urus erat. ¶ A manu car.cite. Ac si diceret parū abfuit qn in carcerē trusus necaret̄ a lictore.

Onsimili ipetu. C.Lucinius macer repetūdaꝝ postulatus ex asia cū dicturus cām uidisset Ciceronē i accusationē esse paratū:desperata causa & salute in Menianū ascendit & Ciceroni nunciari iussit oratione nō esse opus qm̄ iudiciū morte p̄uenisset:& ita sumpto sudario qd secū gestabat sibi spiritū interclusit:ne dānato illo eius quoq; bōa sub hastarent̄:fuit āt hic Licinius q ciceroni cōferebat̄ in æloquētia:declamator eximius ut in Senecæ declamatiōibus uideri licet. ¶ Repetūdaꝝ reus. Accusatus repetūdaꝝ ex Asia. ¶ Menianū. Locū iudicii ab edibus Menii denominatū:nā cū ædes suas Catoni & Flacco cōsulibus menius uēdidisset:ut locus esset ubi iudicia exercerent̄ colūnā sibi reseruauit:q̄ ēt tabulatis circūdedit.ut īde posset gladiatoꝝ munus spectare cū suis:& ab ædibus Menii Menianus locus dictus est:ubi iudicia ferebant̄:erat āt tanq̄ basilica eminentior. ¶ Iudiciū cogebat. Iudices congregabat. ¶ Prætextam ponentem. Se parantē ad agendum. ¶ Sudario. Velamine:quo sudorem abstergebat. ¶ Coarctatis:Constrictis & elisis. ¶ Igit̄ illustris igenii orator. Eloquentia quamuis plurimū ualeret Lucinius tamen inusitato mortis genere & egestatē domesticæ rei:& iudicii ignominiam uitauit. ¶ Illustris orator. qa clarissimus fuit orator cuius meminit Cic.li.de oratore. ¶ Ab inopia rei familiaris. Quia si dānatus fuisset & eius bona subhastata ad inopiam redacta eēt eius familia. ¶ Crimine domestice damnationis:Sic quoq; genus familiamq; suam a turpitudine futuræ damnationis uendicauit:ut tanta infamia domus notari non posset. ¶ Paterni fati. Quia patri non hoc genere mortis extinctus fuerat Vindicatus est. Se liberauit. ¶ Illorum. De quibus dicturus sum. ¶ Ridicula. Risu digna:sed melius dixisset detestanda.

Menia num

ASCē-sius ℂ Acer &c. Exitus uitæ Herēnii Siculi quo Caius Grac.fuerat usus & aruspice & amico:sup. fuit acer & aiosus nā cū duceret̄ in carcerē eo noie.i.eā obrē q; fuerat aruspex & amicus Caii Gracchi & ita eius facinoris author putabat̄:capite eius illiso.i.cōfracto in poste:cōcidit in ipso aditu ignominiæ.i.cū in carcerē ingredi deberet ubi a spiculatore necē accepturus erat.ac deposuit spiritū citerior.i.uicinior ad eos q extra carcerē erant uno gradu .i.passu aut extēsione unius pedis in ꝓgressu a publico supplicio & manu carnificis:qa si unū gradū descendisset iā illi carnifex manū iniecisset. ¶ Consimili &c. Caius Licinius macer uir p̄torius.i.q aliq̄do p̄tor fuerat:pater calui.s.Licinii reus repetūdaꝝ.s.pecuniarū ablatarū ab asia ꝓuincia:dū sniæ dicerent̄.s.in eū cōscēdit i Mēianū.i.locū iudicii rerū capitaliū. Siqdē.i.qm̄ cū uidisset Marcū Ciceronē qui cogebat.i.cōuocatū tenebat id iudiciū.i.eos iudices deponētē p̄:extā.ut.s.peroraret:misit ad eū sup.nuntiū qui diceret:se non piisse dānatū sed reū priusq̄.s.snīa ferretur nec sua bona posse subiici hastæ.i.uendi subhasta & ut dicūt cōfiscari.qa indēnatus mortuus fuerit:ac p̄currit protinus pœnā.s.subhastationis bonorū suorū cū ultimo supplicio morte.s.sua spiritu.i.anhelitu incluso ore & faucibus suis coarctatis.i.cōstrictis sudario.i.sudoris ab itersiuo pāniculo:quod tenebat forte quia nō ad eū usum in manu.s.sua. Quare.i.cuius morte cognita. Cicero nihil pronūtiauit de eo.i.nō tulit sniam diffinitiuā. Igitur orator ingenii illustris.i.clari.s.Catulus uindicatus est.i.liberatus ab inopia rei familiaris:& a crimine dānationis domesticæ ut Oliue.accipit:ne mors sua familiæ suæ uitio detur:& ita criminaret̄.i.dāparet̄ & male audiret eo noie.uel a crimine dānationis domesticæ.i.qua etiam domus eius damnata fuisset:genere fati paterni inusitato.i.quo pr̄ usus nō fuerat:aut inusitato aliis &c. Mors huius.s.Catuli fuit fortis:mors illorum:scilicet quos dicet sup.fuit parridicula:idest multum ridicula immo abominanda ut patebit.

OLI.

Omelius Gallus prætorius & T. æthereus. Horum mors non solũ obscenitatis sed abominationis plena ut dum pueris abuterentur in ipsa coitus obscenitate perierint: quanq̃ & obscenus poeta dixerit. Dum facerent omnes ut nos moreremur in illo. Horum meminit Pli. lib. vii. naturalis historiæ & eos uenere obiisse dicit. ℣ Quanq̃ quid attinet. Dignus certe repræhensione Valerius: qui tãtam turpitudinem exculare quodammodo uelle uideat. quæ sit omni inlectatione dignissima dicit. n. nõ esse omnium conuicio lacerandos cum nõ libidine: sed casu potius quodã periisse uideri possint. quia fragilitas humana mille sit subiecta periculis & casib⁹: ego uero id diuino iudicio potius factum esse crediderim ne tm̃ scelus impunitum esset. ℣ Finem nãq; uitæ. Vult arguere potuisse illis subitam aliis de causis accidere mortem cum. n. incertus sit uitæ nostræ finis. uariisq; casibus expositus nonnunq̃ ab instantibus in supremo fato titulũ mors ipsa sortit: illi uero cum in obscenitate forent. quo tempore uitæ casus instabat obscenitati mors q̃dem ascribitur quãquam instantia in ipso exitus tempore incidũt magis afferant. ℣ Supremi fati titulũ. Quia mors denominatur ab eo q̄ quis fecerit: cum subito casu opprimitur. ℣ Accersant. Prouocẽt ostẽdit scelestos illos etiã si alteri rei tunc fuissent itẽti. tamen mortem euadere non potuisse.

Corne lii & Aethe rii mors turpis sima

¶ De Cornelio Gallo & Tito Aetherio.

COrnelius enim Gallus Prætorius: & Titus Aetherius eques Ro. inter usum puerilis Veneris absumpti sunt quãq̃ quorsum attinet eorũ cauillari fata: quos nõ libido sua: sed fragilitatis hũanæ ratio abstulit. fine nãq; uitæ nostræ uariis: & occultis causis exposito: iterdũ immerentia supremi fati titulũ occupãt: cũ magis in tẽpus mortis incidant: q̃ ipsam mortẽ accersant.

¶ Externa. De Coma fratre Diogenis.

SVnt & externæ mortes dignæ annotatu: qualis in primis Comæ: quem ferunt maximi latronum ducis Diogenis fratrem fuisse. Is enim ad Rutilium Consulem Enna: quã prædones tenuerant: in potestatem nostram redacta: productus: cum de uiribus: & conatibus fugitiuorum interrogaretur: sumpto tpe ad se colligendum: caput operuit: innixusq; gẽibus: cõpresso spiritu: inter ipsas custodũ manus: in cõspectu summi imperii: exoptata securitate acquieuit.

TOrqueãt se miseri: quibus extingui: quã superesse utilius est: trepido & anxio consilio. quanam ratione uita exeat quærentes. ferrum acuant. uenena tẽperent. laqueos ap-

SVnt & externæ. nõ uulgares quoq; externorum mortes relatiõe dignæ sũt qualis comæ i primis fuisse traditur qui Diogenis latronũ ducis frater captus cum ad Pu. Rutiliũ ductus esset. & ex eo q̃rereẽ de genere belli: de multitudine seruoꝝ atq; eorum consiliis. sumpto ad respondendũ spacio: sibiipsi spiritum interclusit maluitq; fortissimus latro: in conspectu cõsulis & totius exercitus sibi mortem inferre q̃ suorum cõsiliũ prodere: & iudicio publico dãnari. ℣ Comæ. Nomẽ proprium est autem gẽitiuus a comes: sicut Anchises Anchisæ. ℣ Ad rutilium cõsulẽ. Qui ut diximus in cap. de mutatione fortunæ consul in Siciliã missus. ut ꝓuinciam illam seruili bello occupatã reciperet: & a fugitiuorum impetu tutam pacatamq; redderet: post confectũ bellum ex decem legatorũ s̃nia siculis leges imposuit. ℣ Ad se colligendũ. Ad deliberandũ: uel ad colligendũ uires in unũ. ℣ Innixusq; genibus. quia humi prouolutus erat more supplicãtium. ℣ Summi imperii. Consulis Romani.

Co mæ mors

t Orqueãt se miseri. Inuehit̃ in timidos & uitæ cupidos q necessario morit̃ in genus mortis inq̃runt. ℣ Torqueãt. Crucient se de morte solliciti. ℣ Trepido. Iuxta illud. Sed timidi est optare necem.

¶ Cornelius enim Gallus Prætorius & Titus Aetherius eques Romanus absumpti sunt: idest extincti & spiritu ac semine exhausti: iter usum imo abominabilem & sodomitico igne dignũ abusum. ueneris puerilis: id ẽ coitus cum pueris. Quãq̃. i. uerumtamen: quorsum attinet: idest ad quid tendit cauillari: idest cõtumeliosa cauillatione persequi fata: idest genera mortis eorum quos non libido sua. (q̃li uero soli sint in coito nimio exstincti) sed ratio: idest uis fragilitatis humanæ abstulit. Nanq; fine uitæ nr̃æ: idest humanæ exposito: idest obiecto uariis & occultis causis: idest cum uita nostra tot subiaceat casibus: immerẽtia: idest innocua & quæ nihil de nobis mali meruerũt: occupant interdum titulum supremi fati: idest dicuntur causa mortis nostræ fuisse: cum. s. ea immerentia quibus imputatur mors nostra icidunt magis in tempus mortis q̃ accersant: idest accelerantur faciant ipsam mortem quasi dicat etiam si in coitu non fuissent morituros tunc fuisse: sed nullo pallio fœditatem illam satis texerit: cum etiam si non fuissent mortui: non minus torpius essent dicendi. ℣ Sunt &: idest etiam mortes externæ dignæ annotatu: idest quæ annotẽtur: qualis sup. est: imprimis sup. mors Comæ quẽ ferunt fuisse fratrem diogenis maximi Ducis latronum. Is enim productus Ennam: idest in eam urbem siciliæ qoã prædones tenuerant. s. prius: redactã. s. tunc pauloante: in potestatem nostram. i. Romanam ad Rutiliũ consulẽ & uictorẽ: cũ interrogaret̃. s. ab Rutulio de uiribus & Conatibus fugitiuorũ. s. latronum: aut eorum qui ad ipsius partes cõfugerant: tempore sumpto ad colligendum se. i. quasi ad recipiendum spiritũ & se parãdũ ad dicendum operuit. i. inuoluit caput & innixus genibus spiritu. i. anhelitu compresso: acquieuit exoptata securitate extinctus est inter ipsas manus custodum: & in conspectu summi imperii: De cuius morte tanq̃ optanda prosequitur dicens. Miseri quibus utilius est extingui: q̃ superesse: idest quibus utilius sit mori q̃ superuiuere torq̃ant: idest crucient se: consilio trepido & anxio quærentes quanam ratione uita exeat: idest finiatur: acuant ferrũ idest mucrones aut alia tela: temperent. i. diluerant uenena: ut cito necent: appræhendant laqueos.

ASCEsius

OLI. ℂVastas altitudines.E qbus præcipites dent.☞Infirmo uinculo.Bene infirmo:ná uis parua plerũq; hãc animæ & corpis cõiũctioné dissoluit.☞Eni.u.m.st.Nõest tátope exoptáda uita q̃ sicut i coma uidius tá facile amittit.

A Eschyli poetæ.Hic primus tragœdia℞ scriptor fuit teste Quinti.q ait æschylus tragœdias primus in lucẽ ꝓtulit:Hor.quoq; in poetria psonæ pallæq; reptor honestæ Aeschylus modicis istruxit pulpi ta tignis.Et docuit magnũq; loq nitiq; coturno:floruit Athenis teste Gelio tpe Milciadis:anno ducẽtissimo sexagesimo post urbẽ cõditá cuius mors non ꝓfecto uulgaris fuit.ná cũ in loco aprico sederet expositus soli.uel ut alii dicũt eẽt.Aqla desup uolitans illi⁹ delusa caluicie:quá lapidẽ eẽ putarat: testudinẽ q̃ pedibus uncis gestabat. fracturá demisit in caput & clarissimũ poetá inaudita morte interemit.☞Aprico loco.Apto& soli exposito ná
Apricus locus apricus q̃si apricus hoc est sine frigore. apricis át locis senes delectant: ut aprici meminisse senes. ☞Elusa splẽdore capitis.Hoc est a caluicie:q̃ lapidẽ esse putauit:&ideo testudinẽ demisit in caput tanquam in lapidem ut fracto testudinis ostraco carne uesceretur.☞Illisit.Incussit.☞Origo& principium.quia fuit ut dixi tragœdiæ primus inuẽtor:testibus Quinti.& Oratio.

N On uulgaris ẽt Homeri.Cũ inter oẽs ferme scriptores magna sit de Homeri patria parẽtibusq; dissensio:de morte tñ cõuenit iter eos:q. dũ in Io insulá nauigasset:& in piscatores:q littoribus apulsi sese pediculis expurgabant:forte q̃dá incidisset q̃si uit ab eis nunq d haberẽt:uel ut alii dicũt qd illic agerẽt:erat.n.teste Cice.tusc.v.circa finẽ.cæcus: q obscure satis respõderũt:pdidisse qđ cœperant. qđ uero nõ cœpissent hẽe.uel ut alii dicũt:quod capimus pdimus qđ q̃rimus habemus:significabant át sese purgare pediculis & ita quos caperẽt pdere quos nõ cœpissent i uestimẽtis habere:qđ enigma cũ iterpͭtari nõ posset.nimio dolore cõfectus migrauit de uita.honorificentissime át a ciuibus sepultus fuit:& in illius sepulchro epigráma
Homeri Epitaphi incisum.Cõditus hoc tumulo uates diuinus Homerus:Graiorũ cecinit qui bene facta ducũ.

prehendant.uastas altitudines circunspiciant.tanquam magno apparatu: aut exqsita molitiõe opus sit:ut corporis:atq; aĩ ĩfirmo uiculo cohærẽs societas dirimatur.Nihil ho℞ Coma sed intra pectus inclusa aĩa finem sui reperit. Enimuero minimo studio retinẽdũ bonũ: cuius caduca possessio tam leui afflatu uiolentiæ concussa dilabi potuit.

ℂDe Eschylo Poeta.

E Schyli uero poetæ excessus quemadmodum non uoluntarius: sic propter nouitatem casus referẽdus. In Sicilia mœnibus urbis in qua morabat̃: egressus aprico in loco resedit:super quem Aquila testudinẽ ferẽs: elusa splẽdore capitis(erat.n.capillis uacuum)perinde atq; lapidi eá illisit:ut fractæ testudinis carne uesceret̃. eoq; ictu origo: & principium fortioris tragœdiæ extinctum est.

ℂDe Homero poeta.

N On uulgaris etiam Homeri mortis causa fertur: qui in insula: quia quæstionem a piscatoribus positam soluere nõ potuisset:dolore absumptus creditur.

De tpibus & uita tã incerta ferunt̃ ab auctoribus:ut de his tacere satius esse existimen q̃ tam dubia referre.☞Quæstionem a piscatoribus positam. Sequitur opinionem corũ q dicũt nõ interrogatos piscatores qd haberent ultro quæstionem proposuisse.s. uenamur bis quinis catulis qđ capimus perdimus quod q̃rimus habemus.constat autem ut diximus teste Cicerone Homerum fuisse cæcũ.
ASCẽsius ℂCircũspiciant altitudines uastas : idest ualde amplas unde se præcipitent:tanq̃ opus sit magno apparatu aut molitione exquisita:idest singulari conamine ut societas corporis atq; animi in qua uita consistit cohærens uinculo infirmo:dirimatur:idest dissoluatur Coma aut Comes:nihil horum sup.quæsiuit:sed repperit finem sui anima sup.sua:idest anhelitu inclusa intra pectus ita ut non respiraret.sed suffocaretur.Enimuero: idest certe: bonum:scilicet uitæ nostræ cuius possessio tam caduca potuit dilabi:idest perire:concussa tam leui: idest modico afflatu uiolentiæ compresso:scilicet anhelitu:est sup.retinendum:idest dignum ut retineatur minimo studio:idest conamine.☞Eschili &c.Vero.i.sed:queadmodum excessus.s.e uita hac:eschili poetæ:scilicet tragici: non sup.fuit uoluntarius:ut:scilicet superiorum fere:sic ipse est referendus.i.dignus ut referatur propter nouitatem casus.Egressus mœnibus urbis in qua morabatur in sicilia:resedit.i.locum qetis accepit:in loco aprico.i. soli exposito & nulla umbra tecto:super quem aquila ferẽs testudinem elusa splẽdore capitis(erat enim uacuũ capillis)illisit eam.i.testudinem.i.concham marinam sup.capiti eius.i.demisit eam in caput eius; perinde atq; lapidi.i.putás eam deiicere in lapidem:ut uesceretur carne testudinis fractæ(ubi scies in piscibus & pomis qđ pulposum est etiam carnem dici)& eo ictu est extinctum principium & origo fortioris tragœdiæ:idest Eschilus ipse tragicus:& tragicorum princeps.☞Non &cæ.Causa etiam mortis Homeri:scilicet poetarum principis: fertur non uulgaris qui creditur absumptus dolore:in insula:scilicet Ionia:quia non potuisset soluere quæstionem propositam a piscatoribus:cum enim cæcus esset & propter poeticam artem uim uaticinandi habere crederetur:& a duce suo percunctaretur quosnam in littore audiret:illeq; respondisset nautas esse:ad illos pductus quidnam agerent percunctatus est tum illi rem inquiunt tibi ueram dicemus sed ænigmate perplexam quam dissolues si poteris:uenamur enim in proximis siluis quinis canibus & quicquid capimus amittimus aut perdimus continuo quod nos effugit retinemus: de uermibus:scilicet capitis locuti:quos quinq; digitis uersequebantur.quá rem cum tantus uates intelligere non potuit inuestigando extinctus est.Sunt qui dicant unum ex illis dixisse.In siluas pgo uenatum cum cane quino; Quod capio perdo quod fugit id teneo. sed tales uersiculi pro captu cuiusq; possunt fingi:cum constet græce locutos qui ænigma proposuerunt.

Ed atrocius aliq̃to. De euripide satis supra dictum est in capi. de fiducia: quod uero ad eius mortem pertinet sic breuiter Gelius tradit lib. xv. capitu. ii. cum in Macedonia apud Archelaum regem esset: uteretur q; eo rex familiariter rediēs nocte ab eius cœna canibus a quodam æmulo immissis dilaceratus est: & ex his uulneribus mors secuta est: sepulchrum autem eius & memoriam eo dignati sunt honore ut in gloriæ quoq; loco p̃dicarent ου ποτε σι μνημα γ' ευπιλιτ ολοιτοτου quod egregius poeta morte obita sepultus in eorum terra foret quamobrem cum legati ad eos ab atheniensibus missi petiissent ut osia athe OLI. Euripidis fatum

De Euripide poeta.

Ed atrocius aliquanto Euripides finitus est. Ab Archelai. n. regis cœna i Macedonia domū hospitalē repetēs: canū morsibus laniatus obiit. Crudelitas fati tāto īgēio nō debita. sicut illi excessus illustriū poeta⁊ & morib⁹: & opibus indignissimi.

De Sophocle.

Ophocles ultimæ iā senectutis: cum i certamen tragœdiam dimisisset: ancipiti sentētiarū euentu diu solicitus: aliquando tamen una sententia uictor: causam mortis gaudium habuit.

De Philemone.

Hilemonem autem uis risus immoderati abstulit: paratas ei ficos atq; in conspectu positas Asello consumente: puerum ut illum abigeret: inclamauit. qui cū iam comestis omnibus superuenisset: quoniam inquit tā tardus fuisti: da nunc merū Asello. Ac protinus urbanitatē dicti crebro anhelitu cachinnorum prosecutus: senile guttur salebris spiritus prægrauauit.

nas in terram illius patriam permitterēt transferri: maximo consensu Macedones in ea re denegan da perstiterūt. Archelaus uero rex audita tam indigna morte poetæ q̃ primum iussit capillos sibi & barbam resecari in signum doloris. ⁋ Archelai. Qui Alexandro successerat in partē regni. ⁋ Crudelitas facti. Deplorat quodāmodo Valerius indignam poetæ mortem & eorum pariter qui sequuntur.

Ophocles ultime iam senectutis Hic ut diximus tragœdiarū scriptor clarissimus fuit: q iam exactæ senectutis cum cæteris poetis in certamen descēdit & compositam tragœdiam in medium protulit: sed cum esset cum solo relictus cuius uis ingenii disputationis euentum faceret incertum: diu sollicitus tandē una sententia superior euasisset: nimio uictoriæ successu exultans confestim præ nimio gaudio periit. Pli. lib. vii. natu. hi. Gaudio i quit periere præter chilonem: de quo diximus: Sophocles & Diony. Siciliæ tyrannus uterq; accepto tragicæ uictoriæ nuncio: de hoc alio loco: Sophocle tragici cothurni principem defunctum sepelire: liber pater iussit obsidentibus mœnia lacedæmoniis. Lysandro eorum regi iquit te sæpius admonito: ut pateretur humari delicias suas requisiuit: rex qui supræmū diem athenis obisset nec difficulter ex his q̃ deus significasset itellexit pacemq; funeri dedit. ⁋ Vltime iam sene: Vtpote annorum ferme centum: ut propterea nulli mirū esse possit in ea ætate subito periisse. ⁋ In certamine tragœdiam dimisisset. Cum certaret de tragœdia cum aliis sic mos erat antiquorum: ut melioribus scriptoribus præmia darentur. ⁋ Ancipiti sententiarum euentu. quid: scilicet iudicaturi essent iudices nam poetæ inter se pares sententiis esse uidebantur: & ideo incerti erant: quis eorum futurus esset superior. Poetarū certamen

Hilomenem. Ridicula satis mors philomenis: qui cum uidisset asellum sibi paratas ficus edentem abigiq; inde iussisset id serius faciente puero: cum nunciasset ficus omnes asellum deuorasse: da potum inquit illi optimum merum: quo ioculari dicto: nimio risu cōcitatus uitam exhalauit. ⁋ Abigeret: & proprie dixit: nam abiguntur aues: & pecora. ⁋ Cachinorum. Cachinus immoderatus risus dicitur. Persius: Rides cum tibi calue pinguis aqualiculus propēso sex qui pede exter: Quid faciā: sed sum petulanti splene cachino: & Iuue. ridens maiore Cachino concutitur. ⁋ Salebris. asperitatibus uel amaritudine. Abigere

⁋ Sed euripides etiam tragicus poeta: finitus est atrocius aliquanto: repetens enim domum hospitalem in macedonia: id est qua utebatur in macedonia: ab mensa Archelai regis obiit laniatus morsibus canum. Crudelitas fati: id est mortis non fuit debita tāto ingenio: quantum erat Euripidis. Sicut illi: scilicet sequentes excessus poetarum illustrium: id est clarorum moribus & operibus: sup. fuerunt indignissimi. ⁋ Sophocles iam ultimæ senectutis cum dimisisset tragœdiam: scilicet a se compositam: in certamen: id est contentionem de laude cum aliorum tragœdiis: sollicitus diu ancipiti euentu sententiarum quia nunc plures nunc pauciores habuit secundum se sententias: aliquando: id est tandem tamen: uictor: id est uoti compos: una sententia: id est per unā sententiam quam pro se supra alios habebat (non enim intelliges q᷑ una duntaxat pro illo fuerit sententia. sed una plus quam aliis) habuit gaudium causam mortis: quia præ nimio gaudio expirauit suffocato: scilicet intus spiritu o: clusis præcordiis. ⁋ Philomenem & cætera. Autem: id est sed uis: id est uiolentia risus immoderati sustulit: scilicet e numero uiuentium Philomenem. Enim: id est quia asello consumente ficos paratas atq; positas in conspectu: scilicet eius inclamauit puerum: id est ministrum suum ut abigeret illum: scilicet asellum: qui: scilicet puer cum superuenisset omnibus: scilicet ficis iam comestis ab asino: inquit quoniam fuisti tam tardus da nunc asello merum: id est purum uinum ut bibat ne illi ficus noceant qui bibentibus aquam nocere solent: ac p̃tinus prosecutus urbanitatem dicti crebro anhelitu cachinorum: id est profusorum risuum prægrauauit guttur: scilicet suum senile: salebris: id est asperitatibus spiritus anhelitus ipsum suffocantis. ASCēsius

OLI. Pidari mors

AT Pindarus. Hic lyricus poeta fuit oium suo tpe pstātissimus uel certe Q uīti. teste: nouē lyricoꝵ lōge priceps magnificētia sententiis figuris beatissima reꝵ uerborūq; copia ueluti quoddā eloq̄ntiæ flumen. quē Hora. dicit nulli qdē imitabilē eē legit: q̄ cū Alexāder magnus thebas cœpisset urbēq; illā diriperet ac ciues sub corōa uēderet: soli Pidaro eiusq; familiæ pp igēii nobilitatē egregiāq; doctrinā parci iussit: cuius mors minime uulgaris fuit. cū. n. ludos spectaret & p lassitudie spectaculi somnograuatus in gremio cuiusdā pueri: cuius studiosissimus erat caput depoluisset: nō prius decessisse cognitus ē q̄ peractis ludis gymnasii princeps iuberet oēs exire & frustra pidaꝵ excitasset. Quippe q i æternā clausisset lumina morte. ꝩ Cui qdē. Credideri sqt Vale. benignissimos deos huic poetæ & i carminib⁹ ædēdis eloq̄ntiā & placidū uitæ finē dedisse. Pli. dicit lib. vii. na. hist. Alexādrū magnum cū thebas raperet iussisse pindari uatis familiæ penatibusq; parci.

Anacreontis mors

SIcut Anacreōti. Hic. T. eius pria Lyrici carminis poeta cuius meminit Oratius lib. iiii. odaꝵ nō aliter samio dicūt arsisse batyllo Anacreōta Teiū q p sæpe caua testudie fleuit amorē. pari rōne Ouid. li. tristiū. ii. Quid nisi cū multo uenerē cōtēnere uino. Præcepit Lyrici Teia musa senis: Hic igit cū iā exactæ senectutis eēt: qppe q secundū degeret. Cū seniles uires succo passæ uuæ reficeret. unius acino q faucibus ihercs nec demitti nec reuocari posset gutt pmēte suffocat⁹ obiit. Pli. na. hi. li. vii. Anacreō iqt poeta acino uuæ passæ. s. piit. itē ut Fabius senator ptor i lactis hastu uno pilo strāgulatus. ꝩ Sic anacreōti. Cū supiori cōiungit credidetrim deoꝵ bēignitate tm̄ Pidaro fuisse tributū sic crediderim Anacreōti. Humāæ uitæ modū supergressum. Quia secūdā iam agebat ætatē. ꝩ Aridis faucibus. Siccis & naturali humore carentibus.

ℭ De Pindaro.

AT Pidar⁹: cū i Gymnasio sup gremiū pueri: quo unice delectabatur: capite posito qeti se dedisset: nō prius decessisse cognitus ē: q̄ Gymnasiarcha claudere eū iā locū uolete: nec qcq̄ excitaret. Cui qdē crediderī eadē bēignitate deoꝵ: & tm̄ poeticæ facūdiæ: & tā placidū uitæ finē attributum.

ℭ De Anacreonte.

SIcut Anacreōti quoq;: quē bis tm̄ hūanæ uitæ modū supgressū: dū passæ uuæ suco: tenues & exiles uiriū reliqas foueret: unius grani ptiacior i aridis faucib⁹ huor assūpsit.

ℭ De Milone Crotoniate.

IVngam illos quos & propositum: & exitus: pares fecit. Milo Crotoniates: cum iter faciens quercum in agro cuneis adactis fissam uidisset: fretus uiribus: accessit: ad eam: insertisq; manibus diuellere conatus est: q̄s arbor

Milonis exitium

IVnguā illos quos. Duos subiūgit qui eiusdē ppositi & exitus fuerūt. Milonē Crotoniēsem & polidamū athletā. De Milōe Gelius noctiū atticaꝵ lib. xv. ca. xvi. Milo Crotoniēsis iqt athleta illustris quē i cronicis scriptū ē O ipiade pxia coronatū eē: exitū hūit uitæ miserādū cū iā natu grādis artē athelicā deseruisset iter faceret: forte solus in locis Italiæ siluestribus q̄rcū uidit pxime uiā patulis i pte media ramis hiantē. tū expiri uolēs credo etiāc an ullæ sibi reliq uires adessent imissis i cauernas arboris digitis deducere & rescidere q̄rcū cōatus ē: ac mediā qdē ptē discidit diuellitq;: q̄rcus āt i duas deducta ptes: cū ille: q̄si pfecto q erat cōnix⁹ māus laxasset cessante ui rediit i naturā māibusq; ei⁹ retētis iclusisq; stricta dēuo & cohærēs dilacerādū hoiem feris pbuit: Solinus de mēorabilibus mūdi i capi. de hoie Milonē quoq; iqt crotoniēsem egisse oia supra q̄ hō ualet ēt hoc pdit q ictu nudæ māus tauꝵ fecit uictimā eūq; solidū q̄ mactauerat die absūpsit sol⁹ nō grauati sup hoc nihil dubiū: nā factū elogiū extat. Victor ille oium certaminū obiit Ci. i Catōe maiore Quæ. n. uox pōt eē cōtēptior q̄ Milōis crotoiatæ: q cū senex eēt. iā athletas se i curriculo exercētes uideret aspexisse lacertos suos dr̄ illachrymāsq; dixisse: at hi qdē iā mortui sunt. Hūc Milonē tātæ fortitudinis fuisse uicit Pli. li. vii. na. hi. ut cū cōstitisset nemo eū uesti gio educere posset. Malum tenenti nemo digitū corrigere: cucurrisse milecentū. lx. stadia ab athenis lacedemonem biduo. Stra. uero libro. vi. dicit hunc Pythagoræ discipulum fuisse: & cū forte columna quandoq; in philolophorū cōtubernio laboraret Milonem subeuntem saluos reddidisse uniuersos: deindeq; seipsum extraxisse quo membrorū robore fretum uite subuersionem offendisse eo genere mortis quo supra monstratum est.

ℭ At Pindarus lyricorū poetaꝵ clarissimus cū dedisset se qeti capite posito sup gremiū. i. cōplexū sœmoꝵ pueri quo delectabat unice. i. singulariter: nō prius est cognitus decessisse. s. ex hac uita: q̄ gymnasyarcha. i. principe gymnasii (prius aūt gymnasiarchū dixit) uolēte iā claudere locū: excitaret neqcq̄. i frustra: qa iā mortuus erat. Cui. s. Pindaro qdē. i. certe: uel egoqdem crediderim. i. facile crederē attributū eadē benignitate deoꝵ &. i. simul tātum. i. tātā copiā facūdiæ poeticæ: & tā placidū finē uitæ: A q̄li tamē (si qdē nō caste amarit puerū) liberet nos dominus. ꝩ Sicut sup. atributū crediderim quoq;. i. etiā Anacreonti. s. poetæ lyrico teio patria: quē supergessum bis tantū modū. i. mēsurā humanæ uitæ: hoc est bis septuaginta annos: dū foueret tenues & exiles. i. modicas reliquas uirium. s. suarum: succo uuæ passæ: racemum uulgus uocāt humor aut forte tumor unius grani pertinacior: id est inherentior perseuerantior quam utile erat: in faucibus aridis: absūpsit. i. strangulauit. ꝩ Iungam illos quos & propositum: id est īstitutio uitæ (uulgo intentio dicit sed a doctis in eo significato nescio an usquam legatur: cum sit corroboratio & auctio) & exitus fecit pares quia talem uitæ exitum assequuti sunt qualem factis suis proposuisse sibi uisi sunt. Milo crotoniates: id est cuius patria erat Croton urbs italiæ cum faciens iter id est deambulans uidisset quercum in agro fissam cuneis ad actis: sunt qui ui uentorum fissam dicant: accessit ad eam: scilicet quercum: fretus. i. confisus & munitus uiribus & conatus est diuellere. i. in duas partes distrahere māibus iniectis: scilicet in fissuras. quas. s. manus arbor. s. quercus dicta: reuocata in suā naturā. i. pristinū sitū.

¶ Cuneis adactis. Infixis cuneis. nã cũ agrestes qrcũ scindere voluissent cuneos adegerãt & eos i qrcu relinqrãt. est ãt cuneus instrumẽtũ ligneũ q definit in latitudinẽ acutã in supiore parte crassum & obtõlum: quo scinduntur arbores. Vir. Et cuneis scindebãt fissile lignũ: dicit etiã cuneus multitudo in unũ collecta. Atq; ori do militum i modũ cunei factus. Gelius uero dicit arborẽ fuisse patulis ramis hiantẽ nõ cuneis scissum: In suã naturã reuocata. Cũ rediisset i seipsam sicq; se clausisset ac si solida extitisset. ¶ Cõpressit. Constrinxit: ita ut eas educere posset. ¶ Tot Gymnicis palmis. Tot uictoriis qs i Gymnasio certãdo reportauerat: nã ut diximus athleta fortissimus fuerat qui in omnibus agonibus uictor euaserat.

Olj. Cũei, quid

excussis cuneis i suã naturã reuocata cõpressit: eũq; cũ tot Gymnicis palmis lacerãdũ feris præbuit.

¶ De Polydamante

TE Polydamas athleta tempestata speluncã subire coactus: nimio & subito incursu aq̃ labefacta ea: ac ruẽte: cæteris comitib⁹ fuga piculũ egressis: solus restitit: ráq̃ humeris suis totius ruinæ molẽ sustẽtaturus. sed põdere oi corpore humano potẽtiore pressus: imbribus petitã latebram: dementis fati sepulchrũ habuit.

POssunt ii præbere documẽtũ nimio robore mẽbrorum: uigorem mẽtis hebescere. quasi abnuẽte natura utriusq; boni largitionẽ ne supra mortalẽ sit felicitatẽ: eundem & ualentissimum esse: & sapientissimum.

¶ De Cupiditate uitæ. Caput. XIII.

VErũ qa excessus e uita & fortuitos: & uiriles: quosdam ẽt temerarios orone attigimus: subiiciamus nũc æstimatiõi enerues: & effœminatos: ut ipsa comparatione pateat: quanto non solum fortior: sed etiam sapientior mortis interdum: quã uitæ sit cupiditas.

TEm Polydamas. Pari ratiõe polydamus stultæ uiriũ suarũ fiduciæ pœnas nõ uulgari morte pependit: q cũ aliis iter faciẽs orta tempestate proximam speluncam subire coactus: concussa & labefactata aquarũ impetu speluncã cæteris fugientibus cum ruitura uideret solus remãsit. fretus uiribus suis q tantã ruinæ molem humeris sustentare posset: sed opinionem frustratus est. potentior enim humana uirtute ruina illum temere tenẽtẽ obruit. ¶ Dementis fati. Stultæ mortis.

Poly damã tis sco cussi

POssunt hi præbere documentum. Forsitan quæreret aliquis quid conferant horum exempla hoc uidelicet ut homines intelligant nunq aut raro nimiam corporis fortitudinem cum animi sapientia fuisse coniunctã: ut q supra uires humanas fortis idem & sapiẽs fuerit. hæc. n. duo in eodẽ corpore iungi natura negauit: recte igitur dixit ille cũ uiribus corporis sapiẽtiam esse iungendã. sic uirum fortẽ recte haberi posse. ¶ Vigorem mẽtis. Sapiẽtiam q̃ in ingenii uiuacitate cõsistit. ¶ Vtriusq; boni Sapiẽtiæ & fortitudinis. ¶ Supra humanã fœlicitẽ. Qui hæc duo cõsecutus ee uideret ẽẽt humana cõditiõe fœlicior. hoc igit hoi natura negauit.

VErũ quia excessus e uita. Damnat hoc capitulo molles & effœmiatos homines qui uitæ cupiditate ducti cum honeste mori potuerit maluerũt aut turpiter superesse: aut ab aliis occidi. q̃ sibiipsis mortẽ inferre. ¶ Fortuitos. Qui casu quodã cõtigerũt ut tullio. ¶ Et effeminatos. ut Aeschili. ¶ Viriles: Vt caruli & comæ. ¶ Temerarios. Vt crotoniatæ: & Polidami.

Casus uarii

¶ Benignitate deorum. Nam Pindarus hoc a diis immortalibus optauit ut est apud suidam. puero nomẽ fuit Theoxeno. ¶ Polydamus Athleta. Ianus ex pausania suidæq; monmentis autumabat esse legendum polydamas: is athleta pancratiastes ex oppido Thessaliæ scotussa fuit oppressusq; speluncæ ruina est: quam si Valerium sequimur hymbris: si Pausaniam suidamq; æstus uitandi causa subierat.

THE.

¶ Cuneis excussis. i. a Milone partes ambas aliquantulum distrahente: compressit: id est conclusit intra fissurã illam: & præbuit eum lacerãdum feris: quia nemo auxilio uenit & ipse discedere nequiuit cum tot palmis: id est corõis gymnicis. i. quas e gymnasiis uictor reportauerat: nõ q eas i capite hẽret: sed q is eẽt q sæpe uiros fortissimos uicerat. ¶ Itẽ Polydamus (q̃ uox dicit multorum domitorẽ: sed qs hic fuerit cõmẽtarii nõ edunt: nõ. n. de polydamãte phrygio cuius Persius meminit itelligi põt) athleta. i. pugil coactus subire. i. subintrare speluncã tẽpestate. i. pp uiolẽtiã ibriũ & tonitruũ: q̃ necessitatẽ Maro sic applicat. Speluncã dido dux & troiãus eãdẽ Cõ ueniunt) ea. f. spelunca labefacta ac ruente nimio & subito incursu aquæ cæteris comitibus egressis piculũ fuga. i. per fugã solus. f. polydamas: restitit. i. permãsit stans: tãq̃ sustentaturus humeris suis: molem. i. pondus: totius ruinæ. i. partẽ speluncæ ruituræ: sed pressus: non oppressus: põdere potẽtiore. f. ad opprimẽdũ oi corpore humano ad resistendũ: habuit latebrã. i. speluncã petitã: imbribus. i. propter ibres sepulchrũ fati demẽtis. i. mortis p dementiã initæ: quia nũq aliud fortius est sepulchrũ: Quocirca ut etiam in rusticorũ uersatur adagio: Optimi natores: optimi scãlores: robustissimi quiq; suis uiribus primi: suis artibus & peũt fere unde addit author. Ii. s. iam dicti: possunt præbere documentum. i. per seipsos docere uigorem mentis hebescere. i. hebetem heri & obtundi: nimio robore mẽbrorũ: q̃si natura abnuente. i. refugiente & recusante sup. uni & eidẽ largitionem utriusq; boni. i. prudentiæ omni & uirium corporis: ne sit supra felicitatẽ humanam esse & ualentissimum & sapientissimum. In quam sententiam extant etiam uulgares uersiculi rara sub immenso prudentia corpore regnat Rarior exiguus conspecta modestia mẽbris. Quod uno uersiculo etiam sic explicatur. Raro breues humiles sunt aut longi sapientes. Sed eiusmodi ut authore carent: ita & fide.

ASCẽ sius

Erum qa attigimus oratione. i. narratiõe excessus e uita. i. migratiões hoium ab hoc mũdo i alteꝝ ut

dicũt:& fortuitos.i.iopiatos & uiriles.i.foriter obitos:& quosdá ét temerarios ut Milõis & Polydamátis. Subijciamus nũc existimationi.i.iudicio legẽtiũ:sup.exitus uitæ enerues.i.sine uiribus:& effœmiatos.i.molles & effractos: Vt pateat i ipsarũ cõparatione.s.eoꝝ q fortiter morté oppetierũt & q turpiter fugerũt: quáto cupiditas mortis q̃ uitæ:sit iterdũ nõ solũ fortior:sed etiá sapientior.Iudicio qdé authoris q gentilé seqtur æstimationé,

ℭDe Marco Aquilio.

Arcus Aquilius:cum sibi gloriose morté consciscere posset:Mithridati maluit turpiter seruire : qué quis nõ immerito dixerit pontico supplicio: quam Romano imperio digniorem.quoniam commisit: ut priuatum opprobrium plublicus rubor existeret.

ℭDe Cneo Carbone.

N.quoq; Carbo magnæ uerecũdiæ é latinis ãnalib⁹ tertio i cõsulatu suo iussu Põpeii i Siciliá ad suppliciũ ductus : petiit a militibus demisse & flebiliter ut sibi aluũ leuare: priusq̃ expiraret ;liceret . quo miserrimæ lucis usu diutius frueret : eousq; morá trahens:donec caput eius sordido i loco sedẽtis absciderer: ipsa uerba tale flagitiũ narrantis secũ luctát . nec silẽtio amica: quia occultari non merentur: neq; relatione familiaria:quia dictu fastidienda sunt.

OLI.

Arcus aquilius Ariobarzanes a tygrane iussu Mithridatis capadocia pulso Romá euenit : & eodé tépore mortuo Nicomede filius eius Nicõedes a Mithridate pellit regno: q cum.& ipse supplex Romam uenisset : decernitur in senatu ut rex uterq; restituat in regnũ quá ad rem missi sunt.M.Aquilius & Mállius legati q cum parato exercitu cum aduersus Mithridatem infœliciter pugnassent captus aqlius maluit in seruituté regis uenire q̃ fortiter pugnádo aut sibi morté iferédo gloriosæ interire.⁋Nõ qs merito dixerit.uitupat huius hominis uitæ cupiditaté q dignior fuisse uidet ut a Mithridate rege põti suppliciis afficeretur quá hunc magistratũ regeret quádoqdem suo ipsius dedecore senatus Po.q;.Ro.dignitatem polluerit.

Carbo uitæ cupidus

Neus quoq; Carbo.Historia Carboni notata é i capitulo de gratitudine ubi ostẽdimus illũ. Qu. Põpeiũ uictũ & morti destinatum cũ duceret ad suppliciũ uitæ cupiditate motũ breue tps orasse tantisper dũ exoneraret uentré:de quo Cicero.i epistolis familiaribus libro nono mẽtioné facit & eũ cũ fratre scurrá appellat. Sciẽdũ é aũt duos fuisse carbones alteꝝ marianæ partis q cũ Mario cinna & Sertorio romam occuparũt & mortuo Mario cõsul factus est cũ Iuniore Mario q multa fœda in urbe facinora cõmiserũt de hoc Carbone nũc loqtur Vale. Alteꝝ uirũ senatoriũ syllanæ partis quem Carbo superior cũ aliis quibusdá senatoribus in curiá uocatũ crudelissime trucidauit:de quo Orosius libro qnto.Damasippus inquit pretor incitante.C.Mario consule.Quintũ Scæuolam.C.Carbonem.L. Domitium in curiá quasi consultádum per Antistion uocatos crudelissime occidit corpora interfectorũ per carnifices unco tracta atq; in tyberim missa sunt: de fratre huius Carbonis diximus supra in capitulo de seditione.⁋Latinis annalibus: Cronicis Po.R. Nam cronicas græci dicũt quos annales latini uocant:sunt autem libri in quibus annua gesta:& magistratus describebant & sæpe pro historiis ponunt. Virgi.Et uocat annales nostroꝝ audire laborũ.⁋Demisse:Suppliciter & demisso uultu.⁋Morá trahens: Adeo uitæ cupidus erat ut etiam in exonerádo uentré diutius imoraret adeo ut eo ipso loco in quo sordido sederet ab iratis militibus occideretur.⁋Vix uerba tale flagitiũ : Hoc inquit flagitium nec dicendum propter turpitudinem;nec tacendum propter repræhensionem esse uidebatur:res igitur secum luctatur.quodammodo:& certat quæ hinc tacenda sit.⁋Nec silentio amica : Quia nullo modo tacendum sit cum repræhensionem mœreatur. ⁋Relatione familiaria:Quia propter turpitudinem uidebatur occultandum.

ASCẽsius

ℭMarcus Aqlius legatus in exercitu Romano: cũ posset cõsciscere.i.cõcitare & inferre sibi morté gloriose.i. cũ gloria(errore illo uetere Romanoꝝ cũ uera gloria ex iniquo ope nõ surgat: iniquũ auté esse animá eiicere q̃ nobis eius cõditor deposito cõmisit nemo sanæ mẽtis inficias ierit)maluit seruire turpiter .i.se dedere Mithridati .s.regi põti.Qué qs dixerit nõ imerito digniore supplicio põtico.i.cui inferat a rege põti suppliciũ(unde digni dicũtur tá malo q̃ bono:q alterutrũ meruerũt)q̃ iperio Ro.i.q p̃sit illi : quoniá cõmisit ut existeret.i. euaderet & fieret opprobriũ priuatũ.i.in sua psona:& rubor publicus q legatus Romáus ipatorio múere ifeliciter functus seruiret:aut ut priuatũ opprobriũ ei⁹ existeret rubor pub.⁋Cnæus quoq; Carbo é ãnalibus latinis.i.libris cõtinẽtib⁹ res gestas & magistratus latinoꝝ & p̃cipue Romáoꝝ dictis ab annis q pannuos magistratus discernebant ;magnæ uerecũdiæ. Qui sup.in tertio cõsulatu suo ductus i sicilia.i.cũ esset i sicilia(náut Rõa in siciliá duceret nõ est uero simile:nõ é igit legẽdũ in siciliá)ad suppliciũ.s.ultimũ iussu Põpei.s.qnti: petiit demisse:id é abiecte ac hũiliter & flebiliter a militibus ut liceret sibi leuare.i.euacuare aluũ.i.egerere priusq̃ expiraret ; quo: id est ut frueret diutius usu miserrimæ lucis : id est uitæ huius: trahens eo usq; morá donec caput eius sedẽtis in loco sordido:id est in egestorio:seu super latrinas:abscinderet(in qua re magis dánanda uidet crudelis militum acceleratio q̃ miseranda Carbonis precatio:potuit enim culpa uacare si non auiditate uitæ sed ut honestius caderet nec inter cadendum aluum leuaret id petierit. Verum id author non imerito in eo reprǽhendit q auiditate ductus cum ad leuandum uentrem secessisset tantá illic moram traxit:ut militibus necessarium pene fuerit illic sedenté obtruncare:quod quia turpe est addit)ipsa uerba sup.mea aut cuiuscunq; narrantis tale flagitiũ id est turpem pusillanimitatem: luctantur secum.quia dici nolunt & taceri non possunt:utpote:nec amica silentio:quia non merentur occultari:neq; familiaria:id est plausibilia relatione : id est dum referuntur:aut cõgrua relationi.quia fastidienda sunt dictu:id est dum dicuntur: Pudet enim talia dicere: sed locus exigit ut dicatur.

¶De Bruto.

Vid Brutus exiguum & infelix momentū uitæ: quanto dedecore emit? qui a Furio quem ad eum occidendum Antonius mi serat: comprehensus: non solum ceruicem gladio subtraxit: sed & constantius eam præbere ad moni tus: ipsis his uerbis iurauit. Ita uiuā? dabo cuncta tionē fati ærumnosam. O iurandi stolidā fidem. sed hos tu furores imoderata retinendi spiritus dul cedo subiicis. sanæ ratiōis modū expugnādo: q̄ ui tam diligere: mortem non timere præcipit.

¶De Xerxe Rege.

Adem Xerxem regem pro totius Asiæ ar mata iuuentute: et quod intra centū annos esset obitura profundere lachrymas coe gisti: qui mihi in specie aliena: reuera suam condi tionē deplorasse uidet: opū magnitudine: quā al tiore aī sensu felicior. Quis enim etiam mediocri ter prudens mortalem se natum fleuerit?

OLI. Bruti mors parū uirilis

Vid Brutus exiguum. Hic ille Decius Brutus est qui bruti Cæsaris interfectoris partes secutus cum deuictis illius partibus fugiens in latebra se contulisset. Terentius eius amicus persecutoribus la tebras explorantibus ultro se obtulit Brutū professus ut illum a morte liberaret cujus uoce cognita Brutus iste eductus: & iussus ceruicem extendere gladio non solum retraxit: sed etiam iurauit ita ui uam: dabo fati cunctationem erumnosam: non potuit planius ostendere uitæ cupiditatem: sunt qui dicant hūc esse Decium illum Brutum ad quem Cicero. librum scripsit de quæstionibus tusculanis & de paradoxis. Sene ca tamē in epistola .lxxxii. Huic attribuit quæ de carboe dicta: sunt dicit enim mors illa quæ in ca tone gloriosa est in Bruto turpis & erubescenda: hic est enim Brutus qui cum peritus mortis mo ras quæreret ad exonerandum uentrem secessit: & uocatus ad mortem iussusq; præbere ceruicem præbeo inquit ita ut uiuam. ¶ Ita uiuam. Iurantis est. ¶ Dabo cunctationem fati erumnosam. Tam diu mortem prorogabo quo ad uerba pronūcia uero: nā iurauit se tā diu uicturum quousq; illa iurisiurandi uerba proferret: possumus hoc loco facere distinctionē: ut dixerit Brutus: ita ut uiuā dabo cunctationem uero fati erumnosam sint au ctoris uerba. ¶ O iurandi stolidam fidē: Est mo ræ detestatio: uel certe Valerius inuehitur in bru tum qui in ipso mortis articulo uitæ iusiurandū dederit. ¶ Stolidam fidem: bene stolidam qui iu rauerit se uicturum cum paulo post esset moritu rus. ¶ Sed hos tu furores ostendit hanc dementiā hominum a nimia uitæ dulcedine nasci quia na turaliter insitus sit homini uiuēdi appetitus: qui plærunq; rationem expugnat quæ iubet sic uitam amari ut mortem non timeamus.

Adem Xersem regem: Cū Xerses græ ciæ bellū illaturus inumerosum exer citum comparasset illum i patenti cā po ut forte recenseret de superiori lo co conspiciens in eam cogitationem uenit: ut dice ret intra centum annos eorum neminem fore superstitem: & breuissimæ hominis uitæ conditionem secum ipse cogitans dicitur illachrymasse & quamuis asiaticæ iuuentutis uicem dolere uideretur: suam tamē potius deplorat. ¶ Opum magnitudine: Plus opibus q̄ sapientia ualebat Xerses qui mortalem hominum conditionē defleret: qui enim est tā insipiens q nō itelligat se natū esse mortalem: flere autē q datū est a natura stultū est.

ASCē sius

¶ Quid Brutus: scilicet Decius alterius Bruti qui Cæsarem cum Cassio percussit partes secutus: sup. fecit: quā to dedecore emit exiguum & infelix momentum uitæ. Qui compræhēsus a Furio quem Antonius: scilicet tri umuir: miserat ad occidēdum eum non solum subtraxit: gladio ceruicem: scilicet suam: sed etiam admonitus scilicet a percussore ut mitius caderet uno ictu necem accipiendo: præbere eam: scilicet ceruicem suam: constan tius: id est firmiore animo & ita exporrectiorem: iurauit his ipsis uerbis: dabo: scilicet ceruicem: meam constā ter: ita uiuam: id est ita mihi contingat uiuere ut uerum dico & ceruicem cōstantius præbebo. hoc autem confir mauit iuramento aut nesciēs quid diceret: quia cum iam mori deberet stultum erat per uitam iurare: sed quia ea nihil carius habuit per eā iurauit: aut ideo iurauit ut tantisper dum iuraret uitam prorogaret: unde addit au thor subaudiendo more suoo cunctationem: id est dilationem fati: id est mortis erumnosam: quia ex ea cogni ta est pusillanimitas bruti. O stolidam fidem iurandi quia per id iurauit quod in potestate non habuit: hoc est p uitā. Sed tuo imoderata dulcedo spiritus retinēdi: tu subiicis. i. clā sfers hos. i. hmōi furores: expugnādo mo dū rationis sanæ: quæ: scilicet sana ratio præcipit uitam diligere: sed mortē si moriendum sit nō timere. frustra enim timetur quod si bene fiat malum nō est: & euitari nō potest. Sunt qui legant præcipis: ut referantur ad dul cedinem: quod si est legam mortem uero timere præciperis: quam lectionem ideo probem q perstans in apo strophe subdat in secunda persona Eadem Xerxem & cætera coegisti: ut sit sensus & ordo: quæ: scilicet dulcedo uitæ præcipis: expugnando modum sanæ rationis diligere uitam: uero pro sed timere mortem cum sana ratio dictet: non timendam sed prudenter expectandam mortem. ¶ Eadem: scilicet tu o dulcedo uitæ: coegisti xer sem regem: scilicet persarum profundere lachrymas pro iuuentute totius asiæ armata q esset obitura intra cen tum annos (ubi imperiu diceret infra centū annos: qd hic forte posset dici sed in alio sensu: ut sit non peruentu ri sint ad centum annos) qui: scilicet xerses uidetur mihi deplorasse suam conditionem: uidelicet miseram & mortalem ac breui morituram: in specie aliena. felicior magnitudine opum quam altiore sensu animi: id proui dentia aut perspicacitate ingenii. Quis enim etiam: id est saltem mediocriter prudens fleuerit se natum morta lem quasi dicat nemo: quasi uero naturæ necessitate simus mortales & nō uitio primi parentis quo beneficium immortalitatis amisimus: sed illud authorem huius operis latuit.

OLI.

Eferam nũc eos: Hoc cũ superiori recte cõiũgitur. Nã ad uitæ cupiditatẽ ptinere uidetur műire nos diligẽtiori custodia aduersus domesticos aliosue nobis suspectos hoc aũt regibus & principibus ut plurimũ euenire solet quoꝝ uita semp solicita est: timent enim ne a suis uel alienis petãtur insidiis: & ideo semp aduersus hos diligentiori utunť sui corpis custodia: q̃ fecisse traditur Massanissa rex Numidaꝝ qui q̃q̃ latum haberet iperiũ amicos cõplures filios plusq̃ qnquagita: suã tamẽ salutẽ maluit canũ q̃ hominũ fida custodia műire: qppe q plus fidei canũ q̃ filiorũ pietati: aut amicoꝝ caritati cõfideret: cõstat ãt canes hoibus esse fidelissimos: & testibus Solino & Plinio. lib. viii. Dominos suos eq̃liter oẽs diligere sicut multis exẽplis patet. Nã in epyro domini percussorẽ in cœna agnitũ latratu canis prodidit. Iasone litio interfecto canis ipsius spernatus cibũ inedia obiit Lysimachi regis canis flãme se iniecit accenso rogo domini & pariter igni absumptus ẽ. Garamãtũ regẽ ducẽti canes ab exilio reduxerũt pliãtes aduersus resistẽtes Colophonii & Castabalẽsis canibus in bella ductis primas acies istruebãt. Appio Iunio. P. Sicinio cõsulibus: dãnatũ dominũ canis cũ abiginõ posset comitatus i carcerẽ mox pcussum ululatu psecutus ẽ. Cũq; ex miseratione Po. Ro. potestas ei cibi fieret ad os defuncti escã tulit. Vltio deide deiectũ in tyberi cadauer ãnatãs sustẽtare conatus est. Multaq; alia caninæ fidelitatis exẽpla cõmemorat Pli. quæ cõsulto ptermitto ne forte fastidiãt hoies: sed cõstat q̃ canes soli nomina sua recognoscunt: & iterum meminerunt. ¶ Inter paucos fœlicissimus: Cõstat Masanissam post coniunctam cum Po. Roma. societatem & amiciciam omnia habuisse secũda ut inter fœlicissimos connumerari merito possit.

Masanissa canũ custodie se credidit

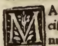
Masanissa rex parũ fidei: Custodia canũ. Legitur de Euãdro secũ semp habuisse canes. Virg. Gressumq; cães cõitanť herilem. Tantũ liberoꝝ numeꝝ. Quos qnq̃ginta fuisse diximus in capi. de grati. Valẽtius duxit. Potẽtius existimauit & uitupat sine dubio hoc loco Masanissã Vale. Qui plus cãibus q̃ fidis liberoꝝ pectoribus credere uoluerit.

¶ Quã exq̃sita custodia usi sunt: quibus suspecti domestici fuerunt. Caput. XIIII.

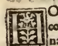
Eferã nũc eos: qb⁹ aliquos suspectos habẽtibus exq̃sitior sui custodia q̃sita est. Nec a miserrimo: sed ab eo q inter paucos felicissim⁹ fuisse crediť: icipiã.

¶ De Masinissa rege.

Asinissa rex Numidarũ: & Po. Ro. Amicissimus parum fidei in pectoribus hominum reponens: salutem suam custodia canum uallauit. quo tam late patens imperiũ? quo tantus liberorum numerus? quo deniq; tam arcta beneuolẽtia cõstricta rõana amicitia? si ad hæc tuenda nihil cãino latratu: ac morsu ualẽtius duxit?

¶ De Rege Alexandro.

Oc Rege infelicior Alexãder. cuius præcordia hinc amor: hinc metus torserunt. nam cum infinito ardore coniugis Thebes teneretur: ad eãdẽ ex epulis in cubiculũ ueniens barbaꝝ cõpũctum notis threiciis: stricto gladio iubebat anteire. nec prius se idẽ lecto cõmittebat: quam a stipatoribus diligenter eẽt scrutatus.

Oc rege infœlicior Alexãder: Hic fuit Alexãder pheræus cuius meminit Cice. officioꝝ lib. ii. Qui Alexãdrũ inqt pheræũ quo aĩo uixisse arbitramur: q ut scriptũ legimus. Cũ uxorẽ Thebem admodũ diligeret: tamẽ ad eã ex epulis in cubiculũ ueniẽs barbaꝝ stricto gladio iubebat anteire. Præmittebatq; de stipatoribus suis q scrutarentur arculas muliebres: & ne q̃ i uestimẽtis telũ occultaretur diligenter exquirerent. Nec eum tamẽ fefellit opinio: ab ea enim ipse p pellicatus suspitionẽ interẽptus est. O miserũ q fideliorẽ & barbaꝝ & stigmaticũ putaret q̃ cõiugẽ. Infœlicior igitur fuit rege Masanissa. Alexãder. Nõ macedo: sed pheræus a pheræa ciuitate denominatus cui imperauit. Est autem ciuitas Asiæ. Huius uero Alexandri idẽ Cicero. rethoricoꝝ libro. ii. mentionẽ facit. ¶ Conuictum notis: Damnatum & stigmatibus notatum. Nam quia fugitiuus fuerat notas illi cãdenti ferro inusserat herus. ¶ Threiciis: Autem ideo dixit quia threces seruis suis fugitiuis has notas imprimere solent.

Alexãdri phærei custodia penes uxorẽ phære ciuitas

ASCẽsius

Eferã nũc eos qbus habẽtibus aliquos suspectos custodia sui ẽ q̃sita exq̃sitior. i. accuratior & diligentior. s. q̃ cæteris aut q̃ par fuerit. Nec icipiã a miserrimo: sed ab eo (extremo tñ uidelicet Masinissa: uñ domestica nõ põit exẽpla uel q̃ defuerint uel q̃ indigna Romãis putauerit) q crediť fuisse felicissimus iter paucos. s. felices. ¶ Masinissa rex Numidaꝝ & amicissimus Po. Ro. reponẽs i pectoribus hominũ paꝝ fidei. i. fiduciæ aut fidelitatis: uallauit salutẽ suã custodia canũ. Quo. i. ad qd sup. utile fuit illi: ipiũ patẽs tã late? Quo sup. ptiuit tãtus nũerus liberoꝝ: uidelicet qnq̃gita? Dẽiq; quo. i. qd utilis fuit amicitia Romana cõstricta tã arcta bẽiuolẽtia? si nihil duxit. i. iudicauit ualẽtio. i. potẽtius & efficacius ad tuẽda. i. ptegẽda: hæc. s. dicta q̃ hũit & cũ uita amisisset: latratu cãino? q. d. nihil dicẽdo ãt latratu extẽuat subsidiũ canũ: q̃si ñ aliã opẽ q̃ latrãdo afferre possint. ¶ Hoc rege &c. Alexãder. s. pheræ pheræ urbis asiæ priceps: sup. fuit ifelicior hoc rege uidelicet Masinissa. Cuius. i. alexãdri pcordia. i. intimas affectiones aut affectionũ sedes torserũt hic. i. ex una pte amor. hic. i. ex altera pte metus. nã cũ teneret ifinito ardore Thebes cõiugis. s. suæ ueniẽs ad eãdẽ ex epulis i cubiculũ iubebat barbarũ. s. satellitẽ: cõpunctũ. i. signatum notis thræiicis. i. qbusdam stigmatis quibus thraces tanq̃ ad insigne fortitudinis se pungunt: unde non accedo ad mẽtem Oliuerii. q crimine conuictum sic notatum autumat: gladio stricto: idest euaginato nec idẽ. s. Alexander committebat se prius lecto: q̃. s. lectus esset scrutatus id est excussus & disquisitus diligenter a stipatoribus: id est a satellitibus enim dense comitantibus.

℃Supplicium : Dicit hoc suppliciũ a diis immortalibus fuisse iniunctum ut libidine pariter ac metu semper agitaretur: ut neutro temperare posset. ⸿Cuius timori: Suspitio inquit timoris principium dedit & finem. Nã quia suspectam habebat uxorem ad eam nũquam sine metu accedebat uxor uero pellicatus suspitione uirum occidit: & ita finem timori dedit. ⸿Pellicatus: Adulterii est enim pellex: quæ cum alieno uiro concubit: & dicitur pellex uxor eius quo cum rem habet a pelliciendo dicta Herodotus dicit non suspicione: sed ira ex re ipsa comperta Thebem occidisse maritum q duobus ægregia indole fratribus suis rex istæ scelestissimus abuteretur: a quibus re cognita. Nam inuiti regiæ libidini obtemperabant per sororem ad regis ædẽ hortatis atq; etiam coactis rex somno die quadam oppressus per insidias occisus est.

OLI.

Supplicium irato deorum numine compositum. nec libidini nec timori posse sperare. Cuius timori eadem & causa: & finis fuit. Alexandrum enim Thebe pellicatus ira mota: interemit.

℃De Dyonisio rege Syracusanorum.

AGe Dionysius Syracusanorum tyrannus huiusce tormenti quam longa fabula. qui duo de quadraginta annorum dominationem in hunc modum peregit: summotis amicis in eorum locum ferocissimarum gentium homines: & a familiis locupletum electos præualidos seruos: quibus latera sua committeret: substituit. tõsorũ quoq; metu: tõdere filias suas edocuit. quarũ ipsarum: postq̃ adultæ ætati appropinquabant: manibus ferrũ non ausus cõmittere: istituit

AGe Dióysius syracusianus: Cicero tusculanaꝝ lib. v. siue q̃stione q̃nta: Duo inquit de quadraginta annis tyrannus syracusanorũ fuit Dionysius cum. v. & .xx. natus annos dominatum occupasset: qua pulchritudine urbem: quibus autem opibus præditam seruitute oppressam tenuit ciuitatem at qui de hoc homine a bonis auctoribus sic scriptũ accepimus summam fuisse eius in uictu temperantiam: in rebus gerendis uirum acrem industriũ: eundem tamẽ maleficum natura & iniustum: ex quo omnibus bene ueritatem intuentibus uideri necesse est: esse miserrimũ: ea enim ipsa quæ concupierat ne tamen quidem cum omnia posse censebat consequebatur: qui cum esset hominis parẽtibus atq; honesto loco natus: & si id quidẽ alius alio modo tradidit: abundaretq; æqualium familiaritatibus & consuetudine propinquorum: haberet etiam more græciæ quosdam adolescentes amore coniunctos: credebat eorum nemini: sed is quos ex familiis locupletum seruos delegerat: quibus nomen seruitutis detraxerat: ipsis & quibusdam cõuenis: sed feris barbaris corporis custodiam committebat: ita propter iniustam damnatus cupiditatem in carcerem quodam modo ipse se incluserat quin etiam ne tonsori collum committeret tondere filias suas docuit: ita sordido ancillari quoque artificio regiæ uirgines ut tonstriculæ tondebant barbam & capillum patris: etenim ab his qui ipsis cũ iã eẽnt adultæ ferrum remouit instituitq; ut candentibus iuglandium putaminibus barbam & capillum adureret: cumq; duas uxores haberet Aristomachem ciuem suam Doridem autẽ locrensem: sic noctu ad eius uentitabat ut omnia specularetur & perscrutaretur ante & cũ fossam latam cubiculari lecto circundedisset: eiusq; fossæ trãsitum ponticulo ligneo coniunxisset: eum ipsum cum fores cubiculi clauserat detorquebat. Idẽq; cũ in cõmunibus suggestis cõsistere nõ auderet: cõcionari ex alta turri solebat. Atq; is cũ pila ludere uellet (studio enim illo delectabat) tunicãq; poneret adolescẽtulo quẽ amabat tradidisse gladium dicit huic cũ quidam familiaris iocans dixisset: huic certe uitam tuam committis: arrisissetq; adolescens: utrũq; iussi interfici: alterũ qui uiam demonstrasset interimendi: alterũ qui id risu approbasset. Hinc facile intelligi potest quã miser fuerit tyrannus iste tanta suspitione plenus. ⸿Quam longa fabula: Scilicet est: quia si omnia quæ de huius tyranni metu & suspitione traduntur eẽnt hoc loco referenda longa fabula: hoc est narratione opus esset. ⸿Duo de q̃draginta: idest trigintaocto quasi demptis duobus de quadraginta. ⸿Ferocissimarum gẽtium homines: Thraces uidelicet quos cõstat fortissimos semper fuisse. ⸿Ex familiis locupletum: Diligebat ex familiis ciuiũ suoꝝ locupletum seruos robustissimos quosq;: eosq; libertate donatos ad sui corporis tutelam præficiebat: & barbaris iidemq; seruis magis quam amicis aut propinquis salutem suam committebat. ⸿Tonsorum quoq; metu: De hoc idem Tullius officiorum libro secundo. ⸿Quid enim inquit censemus superiorem illum Dyonisium quo cruciatu timoris angi solitum: qui cultros metuens tonsoris candente Carbone sibi adurebat capillum.

Dyonisii metus a familiaribus

Dionysiũ filiæ tõdebãt

℃Supplicium. i. o supplicium cõpositum. i. latenter illatum numine deorum irato. i. offenso in illum: cum ipse sua puidentia & libera uoluntate se id facere crederet: supplicium squã uidelicet nec posse imperare libidini: ut coniugem si malam putet deserat aut delat: nec timori ut eam si bonam censeat nõ timeat. Cuius timori fuit eadem causa & finis Thebe enim mota. i. commota ira pellicatus: hoc est q Alexander pellicem haberet. interemit Alexandrum: aut saltem fratres thebes consilio eius: ut Oliuerius recitat. ⸿Age dionysius Tyrãnus Siracusanorum q. i. q̃tum longa fabula sup. est tormenti huiusce. i. huiuscemodi. Qui peregit dominationem. i. tyrãnidem: annorum duodequadraginta. i. triginta octo in hunc modum. Nam amicis summotis. s. ab aula sua substituit in locum eorum homines gentium ferocissimarum & præualidos seruos electos e familiis locupletum: qbus comitteret. i. crederet: latera: sua. Edocuit quoq; filias suas tondere. i. radere barbam: metu tonsorum: quarum ipsarum: id est earundem filiarum manibus non ausus committere ferrum: id est cultrum rasorium aut nouaculam postquam appropinquabãt ætati adultæ: id est maturæ uiro: instituit ut: scilicet filiæ adurerent sibi scilicet instituenti patri dionysio uidelicet barbam & capillos (Sunt qui habent non captam: id est contractam manibus: quod alii non inepte deleuerunt) putaminibus: id ẽ ut dicunt testis: iuglandium: id glandium iouis: qui dulces sunt etiam hominibus: sunt qui amigdalas putent.

ASCẽsius

OLI. Iuglā des Glans Iouis

¶Cādētiū iuglandiū: Iuglādes teste Nōio sunt agrestes. Macr. cōuiuiorū li.ii. Nux ista iuglans iq̄t scdm nōnullorū opinionē a iuuādo & glāde dicta existimaṫ. Gabi⁹ uero bassus li. de significatiōe uerborū hoc refert. Iuglās arbor dicta ē pīde ac Iouis glās. Nā id arboris gēus nuces habet q̄ sunt suauiore sapore q̄ glās ē. Hūc fructū antiq̄ illi ægregiū glādiq; simile: ipamq; arborē deo dignā existimabāt Iouis glādē appellauerūt. Quæ nūc litteris i̅terlisis iuglās noiaṫ: de q̄rū specie Pli. li. xv. multa dicit. Ad hāc igiṫ silitudinē rex ut qdā uolunt ferreas nuces fieri iusserat q̄s icēdit prio dei de barbæ admoueri faciebat. Dissentit i hoc a Cice. q nō iuglādib⁹: sed cādēti carbōe solitū eē dixit capillos adurere. ¶Nec securiorē se maritū: Quēadmodū filiabus p̄r: ita & uxorib⁹ uir parū fidebat. ¶Neutri⁹: Antiq; dixit: nūc uero neutre diceremus. ¶Cubicularē lectū: pcubiculo i quo lectus erat fossa circūdedit. ¶Forē cubiculi: nō sati habuit fossa cubiculū cixisse nisi & hostiū firmo claustro occluderet. ¶Forē. i. aditū.

Simili tudo oris unde

De simi. āt. o. Dictur⁹ d̄ silitudie formæ breuiter p̄faṫ & ostendit uariā eē phiorū de re ista sniam q̄ alii dicāt a lege naturæ datū eē ut nōnulli diuersis pētib⁹ orti sibi spē uultus & oris simillimi iuēiaṫ: alii poti⁹ casu & fortuita cōceptiōis forte id eueñire cōtēdūt: & q̄m lis ista adhuc sub iudice māet: dicit se quoq; hui⁹ rei cām p̄termissurū & exēpla pauca subiecturū. ¶Altiorē doctria: pfundiori sciētia: ut phia cārū oiu idagatrix. ¶Eorū: alii sunt iq̄t phiorū nōnulli q hoc a lege naturæ pueīre dicāt ut oē generās: generatū sibi sile creet & a sanguie silitudinē nasci uolūt qd a cæteris aialibus pbāt dicētes ut i brutis uidemus catulis catulos siles pcreari: sic & hoies sibi simles liberos sæpissime generare. ¶Cōtextui: cōpositiōi: sanguinis ut filii parētibus qb⁹ originē ducūt similes iueniaṫ. ¶Respōdere: Cōletire. Virg. & dictis rn̄dēt cætera m̄ris: horū āt phiorū opinionē seqṫ Solinus i cap. de hoie: dicit. n. iā uero q deflexū aium referat ad similitudinē cās q̄tū artificis naturæ igeiū dephēdet. Interdū. n. id gēus spectāt & p sobolē i familiā trāsitus faciūt sicut plerūq; paruuli mō neruos mō cicatrices mō q̄lescūq; originis suas notas ferūt: ut i lepidis quorū tres iteruulsa tn̄ serie ex eadē domo obducta mēbrana oculo similes gēiti reperiūtur uel i bizātio nobili pictore q cū mr̄em hēret adsterio ex æthiope cōceptā q nihil p̄ri cōparādū reddidisset ipe i æthiopē auū degenerauit. ¶Alii ne. h. e. na. le. hāc similitudinē nō a lege naturæ: ut origini sanguinis respondeat: sed a fortuita q̄dā sorte & casu pueīre dicūt: qd uideṫ eē pbabilius qa uidemus dissimilimos a parētibus nasci a formosis deformes: a ualidis ibecilles: physici uero dicūt id pleriq; accidere ut in cōceptiōe mulier ad alicuius imaginē adiecerit aium & cū in eū tota fuerit itēta similitudinē eius partū siue cōceptū idecōtrahere: q̄ pbāt ex muliere q̄dā q cū pudica sp habita fuisset æthiopē tn̄ pepit cui⁹ rei cām cū maritus diligēti⁹ iuestigasset q stupri iā suspectā uxorē hr̄e cœperat cognouit a phisicis q̄ tpe cōceptōis uxor cū æthiopē quē i cubiculo d̄pictū hūerat cōspexisset & i eū tota fuisset itēta cōcept⁹ ide silitudinē duxerat. Quod idē sētiṙ uṫ Pli. na. hi. li. vii. cū dicat: Similitudinū qdē i mēte reputatio & i q̄ credāṫ mlta fortuita polleṙ: uisus: audit⁹: mēoriaq; faustæ imagies sub ipo cōceptu: cogitatio ēt utriuslibet aio subito trāsuolās effingere similitudinē aut misceṙ existimaṫ: ideoq; plures i hoie q̄ i cæteris oib⁹ aialibus differētiæ q̄m uelocitas cogitationū aīq; celerias & igēii uarietas multiformes notas iprimit cū cæteris animātibus imobiles sint ai & similes oibus singulisq; in suo cuiq; genere.

Defot mes a formo sis nasci

ut cādētiū iuglādiū: aut nucū putāinib⁹: barbā sibi & capillū aduretēt. Nec se curiorē se maritū egit: q̄ patrē. Duarū. n. eodē tpe Aristomaches syracusanæ & locrēsis Doridis matrimōiis alligat⁹: neutri⁹ unq̄ nisi excussæ cōplexū petiit. Atq; ēt cubicularē lectū pide q̄ si castra: lata fossa cixit: i quē se ligneo pōte recipiebat. cū forē cubiculi extrisecus a custodibus opertam: iteriorē claustro ipse diligēter obserasset.

¶De Similitudine formæ. Caput. XV.

De similitudine āt oris: & totius corporis: altiore doctrina p̄diti subtilius disputant: eorumq; alii in ea sunt opinione ut existiment: illam origini: & contextui sanguinis respondere. Nec paruum argumentum ex cæteris animalibus trahunt: quæ fere gignentibus similia nascuntur. Alii negant certam

ASCē sius

¶Aut nucum candentium. i. incensarum patamina. n. nucum eo q̄ pinguia faciliter incenduntur tenuemq; calorem sed latā flāmam emittunt tali ministerio nō ineptam: statimq; in carbones uertūtur: unde carbone cādēte Cice. usas dicit. Nec egit se maritum securiorem q̄ patrē. i. non minus timuit uxores q̄ filias. Enim. i. quia ipse alligatus eodē tpe matrimoniis duarū. s. uxorum aristomaches syracusanæ & doridis locrensis neutrius cōplexum petiit. i. adiit unq̄ nisi excussæ. i. scrutatæ & iuestigatæ an ferū haberet atq; cinxit etiā lectū cubicularem. i. quo incubuit aut q in cubiculo erat fossa lata quæ tamē in nō cubiculo erat sed cubiculū cum lecto ambibat perinde quasi castra. i. sicut castra cingeret i quem. s. lectū recipiebat se ponte ligneo: quē. s. subtraxit cum ipse. i. propriis manibus obserasset claustro. i. sera & uectibus claudendi uim habentibus: diligenter forem interiorem. i. ab interiori parte (forte legendum sit interius: ut respondeat ad illud extrinsecus) forem cubili: opertā: idest dēsissime munitam & clausam extrisecus: idest ab exteriore parte a custodibus: scilicet corporis sui.

De similitudine &c. autē. i. sed: p̄diti. i. præ cæteris donati aut dotati altiore doctrina. s. q̄ nos: aut fere alii: disputant subtilius de similitudine oris. i. faciei & totius corpis: & alii eorū. s. præditorū doctria: sunt in ea opiniōe ut existimēt: illam. s. similitudinem respondere origini & contextui sanguinis: nec. i. & nō: & trahunt ex cæteris animalibus argumētum nō paruū. i. approbationē magnā: quæ: scilicet animalia nascuntur fere similia gignentibus. Alii negant hanc legem naturæ esse certam: sed sup. asserunt.

THE. ¶Iuglandium: Vetusti codices habent: candentium glandium: quæ lectio probior addit enim continuo Valerius. Aut nucum putaminibus: iuglandesq; & nuces idem sunt ut diximus ex Macrobio.

¶Fortũa sors: ꝓut casꝰ cõcipiẽti mlieri iaginẽ aliq̃ obtulerit.⸿ Inter.a.q diuersis pẽtibꝰ nati sũt:& uſ latẽter his asſẽtiſ q i fortuito casu siſitudinẽ ponũt.⸿ Partꝰ.e.piter i q̃ signatiõe Iu.posuit: Si mlier uitulũ uſbos edret agnũ OLI.

MAgno Põpeio: Duos dicit ifimæ cõditionis hoies Põp. adeo psimiles ut si eadẽ Põpeii & il loꝝ fuisset fortũa merito ꝓ Põpeio salutari potuissẽt. Solinus tñ de memorabilibus mũdi hoꝝ alterius tñ mẽtionẽ facit. Dicit.n.iter. G. Põpeiũ & G. Vibiũ hũili loco natũ tãtus error extitit de paribus liniamentis ut rõani Vibiũ Põpeii nomen Vibii uocabulo põpeio cognominarẽt: Pli. uero eodẽ li. utrunq; cõ-

hanc eẽ naturæ legẽ: sed species mortaliũ: ꝓut fortuita sors cõceptiõis obtulit: attribui. atq; ideo plerũq; ex speciosis deformes: ex robustis iualidos partus edi. Veꝝ qm̃ ista q̃stio i ãbiguo uersaſ: pauca iter aliẽos cõspectæ similitudinis exẽpla referemus.

¶De Vibio & Publicio Libertino similibus Pompeio magno.

MAgno Põpeio Vibius igenuæ stirpis: & Publicius Libertius ita similes fuerũt: ut permutato statu: & Pompeius i illis: & illi in Pompeio salutari possent. Certe quocunq; aut Vibius: aut Publicius accesserant: ora hoium in se obuertebãt. Vnoquoq; speciẽ ãplissimi ciuis i ꝑsonis mediocribus annotãte. Quod qdẽ fortuitũ ludibriũ: quasi hæreditariũ ad eum penetrauit.

¶De Menogene Coco simili patri Põpeii magni.

NAm pater quoq; eius eo usq; Menogenis Coci sui similis esse uisus est: ut uir: & armis præpotens: & ferox animo sordidum eius nomen repellere a se non ualuerit.

¶De Cornelio Scipione cognomẽto Serapione.

EXimiæ uero nobilitatis adulescẽs Corneliꝰ Scipio: cũ plurimis & clarissimis familiæ suæ cognominibus abũdaret: i seruilẽ Serapionis appellationẽ uulgi ſmõe ipactus ẽ. qđ huiusce nois uictimario similis erat. nec illi aut morum ꝓbitas: aut respectus tot imaginum: quó minus hac contumelia aspergereſ: opitulata est.

memorat: dicit.n. M. Põpeio uibius qdã e plæbe & publicius ẽt seruitute liberatus in discreta ꝓpe spẽ fuere similes: illud Os ꝓbũ reddẽtes ipsũq; honorẽ eximiæ frõtis.⸿ Ingenuæ stirpis: Solinus dicit hymili loco natum. Plinius e plæbe natũ.

Vibiꝰ & Publiciꝰ Põpeii similes

QVod qdẽ fortuitũ: Hãc fortũæ ludificationẽ ut sordidæ cõditiõis hoies Põpeius hẽret sibi psimiles dicit ei fuisse q̃si hẽditariã qm̃ pſ eius Menogenẽ cocũ lõge sibi similẽ sortitꝰ eẽt a quo ẽt Strabõis cognomẽ accepisse dſ: nã Mẽogenes Stra. Coquꝰ ille uocabaſ.⸿ Ludibriũ: dedecus & ludificatio: nã turpe uidebaſ esse clarissimis uiris a sordido gñe hoium spẽ repñtari.⸿ Mẽogenis.q & Stra. dicebaſ equo põpei magni Põpeius pſ cognoiatus ẽ: teste Pli. eodẽ li. nã talis inqt cãpũ quoq; eius menogenis coci sui cognomẽ iposuit strabõis a spẽm oculorũ nomẽ habẽtis uitiũ: imitata fuit alter Stra. pspicacissimi uisus hõ quẽ supra diximus pspexisse cẽtũ & trigitaqnq; milia passuum solitũ exeũtẽ a carthagine classẽ punicã nũerũq; nauiũ mãifestissime ex lybitana specula notare.

EXimiæ uero nobilitatis: Nec istud fortunæ ludibriũ nobilissimꝰ adolescẽs Corne. Scipio subterfugere potuit qn Serapio. cuiusdã uictimarii in appellatiõe fuerit notatus: q̃ isdẽ liniamẽtis corporis & oris par eẽt illi: unde Pli. eo. li. vii. Scipiõi in seruo serapiõe uictimarii negociatoris uili mãcipio: nõ illi ualuit generis nobilitas: nõ moꝝ ꝓbitas: nulla dẽiq; uirtus.⸿ Cognominibꝰ: ut scipionũ quorũ duo aphricani: unus Asiaticus dicti sunt.⸿ Serapiõis ap. Quia uulgꝰ eũ serapionẽ appellabat eo q̃ illi simillimꝰ erat: erat ãt serapio iste uictimarius hoc est sacerdotũ minister: q sacrificantibus mistrabat: ut supra dixi.⸿ Respectus tot im. q̃ plurimas maiorum suorum statuas haberet.

Scipio Serapiõi lõge similis

¶Species mortaliũ attribui. s. unicuiq; ꝓut. i. secũdũ q̃ sors cõceptiõis fortuita. i. casualis obtulit. s. unicuiq; atq; iõ: sup. asserũt aut dicũt partus deformes edi plærũq;. i. frequẽter ex speciosis: & iualidos ex robustis qđ nisi q̃doq; cõtingeret: utili edicto ꝓhibereſ impotẽtibus & deformibus generare: quo cauto statim oẽs formosi & ualidi ederenſ. Veꝝ qm̃ ista quæstio uersaſ in ambiguo: nos referemus pauca exẽpla similitudinis cõspectæ iter alienos. i. diuersi sanguinis aut generis.⸿ Magno &c. Vibius stirpis ingenuæ: & publicius libertinus. i. libertinæ cõditionis: fuerit ita similes põpeio magno ut statu pmutato: quia põpeius priceps erat urbis illi ignobiles: & i. simul põpeius posset salutari in illis. i. illi pro põpeio: & illi in põpeio. i. põpeius loco alterius illorum: Certe quocũq; aut Vibius aut publicius accesserant ipsi sup. obuerterãt in seora hoium admirãtium similitudinẽ eoꝝ cũ põpeio: unoquoq;. s. hominum annotante in personis mediocribus. i. mediocris conditionis: speciem ciuis amplissimi: ut qui magni agnomen meruerit.⸿ Q. đ qdẽ ludibriũ fortuitũ. i. illusio casu orta penetrauit ad eũ. s. põpeiũ magnũ q̃si hæreditariũ. i. a patre acceptũ. Nã pſ quoq; eius uisus ẽ eẽ similis menogenis coci sui eousq; ut uir &. i. simſ armis ꝑpotẽs & ferox aĩo. s. pſ põpeii magni nõ potuerit repellere a se nomen eius. s. coci sui sordidũ qa sordidi hois aut a uitio corpis maioribus eius iditũ agnominatus. n. est ab illo strabo.⸿ Eximiæ &c. Vero. i. sed Cornelius Scipio adolescẽs nobilitatis eximiæ: cũ abũdaret plurimis & clarissimis cognominibus familiæ suæ: nã Scipionũ aliꝰ dictus aphricanus: alius Asiaticus: alius numãtinus & aphricanus: alius Nasica &c. ipactus est sermone uulgi i appellationẽ seruilẽ serapionis serui: q̃. i. qa: erat persimilis uictimario. i. uictimaꝝ cura toti: huiusce nois. s. serapiõis. Nec aut probitas morũ: aut respectus tot imaginũ. i. clarorũ uirorũ quorũ imagnes in stẽmate suo habebat: est opitulata ei: quo minus. i. ut non aspergeretur hac contumelia ut: scilicet uictimarii nomen acciperet.

ASCẽsius

OLI. Metellus retiario similis

Enerosissimus cõ. Lẽtulus ac Metellus cõsules pricipesq; romani sic duoꝝ histrionũ spẽm referebãt ut cũ i scænã ꝓdidissent: illoꝝ noia non subter fugissent: nisi alter spinteris: alter nepotis cognomina multo antea sortiti fuissent: nã Metellus qa retiario Pãphilo simillimus eẽt cuius nomẽ sordidũ nõ aufugisset: nisi a nepote: q pius cognominatus est auxiliare nomẽ accepisset. Pli. Sicut spinter secũdanus: Retiariusq; Pãphilius collegio Lẽtuli & Metelli cõsulũ. i quo p q̃ i fortũæ fortuitũ hoc quoq; fuit: duorum simul cõsulũ i scæna imagines cerni. ℣ Spectãti sunt: quotiescũq; in scænã cõsules isti ꝓdibãt: ut in se oium oculos cõuertebãt: qđ histrionibus simillimi forẽt.
℣ Ex quodã seculari: ex quodã Mimo q in ludis secularibus histrionicã exercebat: de ludis secularibus dictũ est in cap. de istitutis. ℣ Spiteris: fuit nomẽ histriõis. ℣ Lẽtulo: similis a quo lẽtulus cognomen accepit. ℣ Alter a moribus nepo: scilicet Metel. qui pius cognominatus est a nepote optimis moribus instituto. ℣ Pamphili retiario: scilicet pamphili gladiatoris.

Mesala méogenis similis

T Marcus messalla: De hoc mesalla Soli. Marcus inqt messalla: & Menogenes e fece uulgari hoc fuerũt uterq; q singuli: nec aliũ messallam putauerũt: q̃ menogenẽ: nec menogenẽ aliũ putauerũt: q̃ messallã: hoc idẽ testaẽ Plini. li. vii. ℣ Curioq;: hic pp gestus: & corpis sui motus histrioni burbuleio pares Burbuleus cognoiatus ẽ. ℣ Scænici .i. histrionis: nã menogenes: & burbuleius fuerũt histriões. ℣ Persõis ex. nã i psonis clarissimis hæc similitudo conspecta est. ℣ Non obsc. no. Quia apud omnes Ro. nota fuerũt hæc exempla.

Antiochus Artẽio simillimus

Egi Antiocho: Inter regẽ antiochũ & artenionẽ similitudo tãta fuisse traditur: ut alter altero nec uultu nec uoce discerneret̃: ex quo facile reginæ laodices occultata fraus: ut occiso antiocho. Artenionẽ p rege simularet: & i regio toro ueluti erogãtẽ collocaret: & aduocato populo illũ tãq̃ testaturũ ostẽderet a quo & laodice & liberi diligentissime cõmẽdarent̃: cuius uoce audita a populus facile delusus ẽ. Solinus regẽ iqt antiochũ artenio qdã ex plæbe syriaca sic æmula facie mẽtiebat̃: ut post modũ Laodice uxor regia obiecto populari isto tãdiu dissimulauerit defunctũ maritũ: qđ exarbitratu eius regni successor ordinaret̃. Pli. quoq; li. vii. Antiocho inquit regi syriæ e plæbe nomine Artenio in tãtum similis fuit: ut laodice coniunx regia necato iam Antiocho manus per eum commẽdationis regniq; successionis peregerit. ℣ Vnus ex equalibus regiæ stirpis. In hoc dissentit a Solino & Plini. Valeri. q; regiæ stirpis Artenionem fuisse dicit: ille uero ex syriaca plæbe uirum.

℃ De Lentulo & Metello similibus histrionibus.

Enerosissimus Cõsulatus collegio Lẽtuli & Metelli fuit: q ãbo i scænã pp similitudinẽ histrionũ ꝓpemodũ spectati sunt. Sed alter ex quodã assectarũ cognomẽ Spintheris traxit. Alter nisi Nepotis a moribus accepisset. Pãphili retiarii: cui simillimus eẽ ferebat̃: habuisset.

℃ De. M. Messala simili Menogeni & Curione simili Burbuleio.

T. M. Messala Cõsularis & Cẽsori⁹: Menogẽis: Curioq; oibus honorib⁹ abũdãs Burbulei. ille: pp oris aspectũ. hic pp parẽ corporis motũ: uterq; scænici nomẽ coact⁹ ẽ recipere. Abũde sint hæc domesticis. quoniã psonis sunt excellentia & non obscura notitia celebrantur.

℃ De Rege Antiocho simili Artẽio.

Egi Antiocho unus ex æq̃libus & ipse regiæ stirpis noie Artenio: p q̃ similis fuisse tradit̃. quẽ Laodice uxor Antiochi interfecto uiro: dissimulãdi sceleris grã: i lectulo pinde q̃si ipsum regẽ ægrũ collocauit. Admissumq; uniuersum populũ & sermone eius: & uultu consimili fefellit. crediderũtq; homines ab Antiocho morien te: Laodicen: & natos eius sibi commẽdari.

ASCẽsius

℃ Generosissimus &c. Consulatus fuit generosissimus collegio Lẽtuli & Metelli. i. cũ lentulus & Metellus collegæ eẽnt: q ãbo spectati sunt ꝓpemodũ. i. ualde i scæna. i. theatro cũ scænici agerent̃ ludi illis p̃sentibus: pp similitudinẽ histrionũ q ludos uarios agebant: sed alter. s. Lentulus traxit cognomen spintheris ex quodã sæculariũ: scilicet ludoꝝ actori: q̃q̃ Oliue. seculari legat: & alii assectarũ: nã Plynius a mimo nomẽ sortitũ uult. Metellus nisi accepisset sup. cognomẽ a moribus nepotis qui pius dictus erat. habuisset sup. cognomen aut agnomen Pãphili Retiarii. i. certãtis cum Mirmillõni rete qđ manibus gestabat: cui. s. retiario ipse ferebat̃ simillimus. ℣ At Marcus Messala sup. uir cõsularis & cẽsorius. i. qui aliq̃do cõsulatũ & cẽsurã gesserat: & Curio abundans oibus honoribus. i. titulis magistratuũ gestorũ: uterq; coactus est recipere. s. a populo nomẽ scænici sup. hois arti ludicræ intẽtis: Ille. s. Messala Menogenis pp aspectum oris. i. simile aspectũ uultus: hic. s. Curio Burbuleii. s. histrionis propter parem motum corporis: hæc exempla dicta sint: idest habeantur abunde. i. satis ampliter dicta: domesticis sup. exemplis: quoniã celebrant̃: & .i. simul: excellẽtiora sup. cæteris: personis: idest propter personas illustriũ uirorum & non obscura notitia. ℣ Regi &c. Vnus ex æqualibus. i. coæuis sup. Antiochi regis: &. i. etiam ipse stirpis regiæ Artenio nomine: traditur fuisse perq̃ similis Antiocho regi. s. syriæ: quem Laodice uxor Antiochi uiro interfecto: collocauit in lectulo: gratia sceleris dissimulandi: perinde quasi: idest acsi sup. collocasset illic ipsum regem ægrum: & fefellit in sermone eius: scilicet artenionis: & uultu consimili: scilicet sermoni & uultui regis: uniuersum populum admissum: scilicet ad lectulum: quasi ad regem: & homines aut omnes crediderunt Laodicen: scilicet reginam & natos: idest filios eius commendari sibi ab Antiocho moriente.

THE. ℃ Nepotis Metellus inquit a Pamphilo retiario traxisset appellationem: nisi prius a moribus & solutiore uita nepos esset appellatus.

Ybræá ãt: Hic milesius orator isignis & itota asia celeberrius: adeo similis seruo cuidã Tapetas in scæ OLI. na colligẽtis fuisse tradit: ut oẽs eius fratrẽ existimarẽt qm nulla iter eos uulto & corpis erat dissimi litudo ut de parẽtibus nati eẽ credebat. Mylasius: Ab oppido milesio: qd fuit i ionia ubi optima uel lera tigebant: teste Ser. in. iiii. geor. unde Virg. milesia uellera dixit. Cõcitatæ facũdiæ: uehemẽtis in plurãdo eloquẽtiæ. Cynicorum: phorum q cinici dicebant: quorum unus fuit Diogenes mordacissimus phũs: nam cinici dicti sunt qsi canini. Stramẽta: quos græci rapetas appellãt: q i spectatoribus substernebant i scæna: hic er go seruus peractis ludis hos tapetas & reliq scæ næ ornamenta colligebat. Totius asiæ oculi: id est omnium asiaticorum oculi.

De Hibrea Mylasio simili cuidã suo Gymnicorum.

Ybrean autẽ Mylasium copiosæ atq cõcitatæ facundiæ oratorem: Gymnicorum seruo stramenta Gymnasii colligẽti: tã similem ferunt: ut tanquam germanum fratrem totius Asiæ oculi assignarent. ita lineamentis oris: & omnium membrorum cõpares erant.

De quodã ptore Romano simili cuidã Siculo.

Lle uero quẽ i Sicilia ptoris admodũ similẽ fuisse cõstat: petulãtis ai. Procõsule .n. dicẽte: mirari se qpp sui tã similis eẽt: cũ pater suus i eã puinciã nũq accessisset: At meus (iqt) Romã frequenter accessit. Ioco namq lacessitam matris suæ pudicitiã inuicẽ suspitione i matrẽ eius reiecta: audacius quam uirgis & securibus subiecto conueniebat ultus est.

De His q ifimo loco nati mẽdacio se clarissimis familiis isereẽ cõati sunt. Cap. XVI.

Ed tolerabilis hæc: & uni tantummodo anceps temeritas, quod sequitur impudentiæ genus nec ferendum ullo modo: periculique tũ priuatim: tum etiã publice late patẽtis.

Lle uero. Soli. Horum similitudinis meminit: sed iocosi: uel ut Vale. dicit petulãtis dicti mẽtionẽ nullã facit: dicit .n. piscatore Sicilia pcõsuli Suræ pter alia et ritu oris cõparabat: ita ut i eodẽ uocis ipe dimẽta & tardatæ sonus linguæ naturalibus offẽ diculis cõgruerẽt: quod uero de iocoso respõso tradit Vale. illud uel certe simile Macro. i augustũ refert fuisse dictũ: dicit .n. soleo in augusto magis mirari quos ptulit iocos q ipe quos ptulit: qa maior ẽ patiẽtiæ q facũdiæ laus maxie cũ æqnimiter aliq et iocis mordaciora ptulerit: cuiusdã puicialis iocus asp inotuit: itrauerat romã simillimus cæsari & i se oium i ora cõuerterat. Augustus pducti hoiem ad se iussit: uisũq; hoc mõ iterrogauit: dic mihi adolescẽs: fuit aliqdo mr tua romæ: negauit ille: nec cõtentus adiecit sed pr meus sæpe. Ille uero: quẽ piscatorẽ fuisse dicit Soli. Ioco nãq; la. Ex reiectiõe iqt iocosi dicti isimulatã matris pudicitiã: audacter magisq facete ultus ẽ: cũ diceret patrẽ suũ romã sæpius accessisse. Inuicẽ su. s. qa pari rõne reiecerat suspitionẽ ipudicitiæ mris i pcõsulẽ: sed hãc iniuriã ultus ẽ audacius q puiciali hoi cõueniret q pcõsulari ipio subiectæ eẽt. Quam uir. & se. sub. quã homini qui pcõsuli subiectus eẽt in quẽ uirgas experiri & secures parari iubere potuisset proconsul.

Ed tollerabilis hæc: Trãsitũ facit ad eos q obscuro loco nati se clarissimis familiis inserere uoluerunt & ne ex abrupto trasire uideatur: hoc utitur ordine: ut dicat superioris exẽpli temeritatem tollerari posse: quod ad unius dũtaxat periculum pertinuerit: sed impudentiam: de qua dicturus est nullo pacto ferẽdã quod nõ solum priuatos ciues: sed etiam rempubli. indiscrimen propemodũ adduxerit. Vni tantummodo an. periculosa tantum piscatori siculo qui proconsuli surræ temere satis respondisse uisus est. Sura pcos in sicilia

Hibreã &c. Ferũt. s. rerũ narratores: Hibreã Milesiũ (uulgo Milasiũ legũt) e mileto secundũ Oliueriũ Ionio oppido oratorẽ facũdiæ copiosæ. i. abũdãtis atq concitatæ. i. torrentis more fluentis aut propterea: fuisse sup. tã similẽ seruo gymnicorum. i. gymnasii istructorum (qd Oliue. quoq; sentit: & tamẽ paulo post Cynicorum legit & iterpratur) colligenti stramenta. i. apeta aut tapetas q uel q sternunt pauimẽto aut sedilibus spectãtiũ pserti nobilium quũ aulea suspẽdant: latine itaq; stramẽta a sternẽdo dici possunt (alii tamẽ scribũt stragmẽta: alii strigmenta) gymnasii unde gymnicorum non Cynicorum seruus dicet: ut oculi totius Asiæ assignarẽt. i. aspicerẽt: & adnotarẽt eũ tãq fratrẽ germanũ. s. Hibreæ: ita. i. itatũ erãt cõpares liniamẽtis oris & oium mẽbrorum. Ille uero. s. piscator: quẽ constat fuisse in Sicilia admodum similẽ prætoris. Suræ pcõsulis: sup. fuit animi petulantis. i. ad lacessandum pcliui. Eni. i. qa: procõsule. s. Sura dicente: se mirari quapropter esset tam similis sui. s. pcõsulis qui idẽ ptor erat cũ pater suus nũq accessisset in eam prouinciam: inquit: at. i. sed meus sup. pater accessit frequenter Romã. q. d. & ita potuit te genuisse corrupta matre tua: probat quod petulantis animi fuerit. Nanq;: idest quia: ipse ultus est ioco: sed amaro: pudiciciam matris suæ lacessitam. i. petitam contumelia: a procõsule: innuerat enim a patre suo illum per adulterium progenitum: suspicione. s. adulterii reiecta inuicem. i. uicissim in matrẽ eius. s. proconsulis: audacius q conueniebat subiecto uirgis & securibus. i. ptori sex lictores cũ totidem fascibus habenti. ASCẽsius

Ed hæc temeritas: scilicet piscatoris siculi: tolerabilis sup. fuit & anceps: idest dubiũ euentus tantũmodo uni: scilicet ipsi piscatori si secus ac in bonam partem accepisset prætor: sup. illud genus impudentiæ quod sequitur: nec ferendum sup. est ullo modo: & sup. est periculi petentis: idest se extendẽtis late: tum priuatim: tum etiam publice: quia si se pro filio Gracchi pbasset eqtius res priuata hæredũ Gracchi iacturã fecisset: & propter seditionem pro eo per saturninũ citatam respu. in periculo graui fuit.

Milasiũ: uetusti codices habẽt Mylasenũ: gẽtiliter a mylasis asiæ ciuitate: de q Strabo. Tullius in Antonianis & Stephanus. Cynicorum: Placet ut legas gymnicorum: nam sequitur stramenta gymnasii colligenti. THE.

OLI. ℂNā ut æq. Vt omittā iqt æqtiū q cū. C. Graccho simillimus eēt i gracchoꝝ familiā se tāq̄ Tyberii filiū ĩsereɼ uoluit anitete. L. Apuleio saturnino tri. pl. q grauissimas ex hac re i pplo seditiões excitauit: ut i ca. đ seditione di ctū ē: ut hūc iq̄ omittā uidēdū ē q̄tū reip. piculū itulerit helophili temeritas & ipudētia: q se iunioris marii fi liū mētit⁹ trī apđ plæbē grãe & fauoris cōlecut⁹ ē ob aui memoriā q. vii. cōsulat⁹ gesserat i urbe: ut & mltæ uene ratoꝝ colōiæ mūicipia & collegia feɼ oia sibi pronū đligerūt: pterea cū ipii fūdamēta nōdū satis firma. C. Cæs. iecisset paꝝ abfuit qn rursus excitareɼ bellū ciuile p hūc helophilū: nā cū cæsar i hispāia deletis. C. & Sexto ma gni Pōp. filiis: rđiisset i urbē: & i hortis suis forte sederet cū helophilo hoc ĩpudētissimo: oēs qcū q; ad Cæ. gratulatū de uictoria u enerāt: nō mius herophilū q̄ Cæ. salutarūt: adeo se iā plæbi helo phil⁹ iste ĩsinuauerat q; ubi sēsit cæsar metuēs id q; futuꝝ erat ne q̄ seditio aut coniuratio fieret in pplo herophilū exilio mulctauit: mortuo deide Cæs. reuersus ĩ urbē sēatui cædē & ĩsidias machi nabaɼ q̄ re cognita cōiect⁹ i carcerē meritas pœ nas luit. ℣ Firmo pi. firmū oppidū ē i agro picēo uñ fuerat æqt⁹ oriūd⁹. ℣ Mōstrū: ñ hō sȝ uerius mōstrū ob turpissimos mores dicit pōt. ℣ Præte reā: omittā: & ē occupatio color rhetoricus: cū id maxie dicius: qđ nos omitteɼ oñdimus. ℣ In. a. T. G. hoc ē i asserēdo: & uidicādo sibi pfe. T. Grac. Turbulēto uulgi errore: qa ut dixius cū a Mario qntū cōsulatū gerēte i carceɼ cōiect⁹ eēt eo q; cō tra leges tribūatū peteret: tātā seditionē i urbe cō citauit: ut pplus carcerē cōfregerit: illū eduxerit: atq; ēt hūeris susceptū p urbē tāq̄ sēatu triūphās cū sūma alacritate portauerit. ℣ Amplissima. t. p. Saturnini tri. pl. q dū gracchanas leges suscitaret qb⁹ ppli fauorē & grīā aucupareɼ: æqtū i mediū ptulit & Gr. filiū eē asserebat: ut satis sup̄ dctū ē

Octa uiæ. F. se si mula uit Erophil⁹ eq̄. m. Qui equos curabat. ℣ Colōiæ ue. Colōiæ dicebanɼ ad q̄s e maiori ciuitate coloni mittebāɼ. Sole bāt āt freq̄nter rōani ueterāos & eme ritos milites ad eiusmodi oppida mitteɼ coꝝ bo na: q sibi rebelles cōtumacesq; fuissent: cōdonaɼ. ℣ Mūicipia: ciuitates q̄ pp bñficia fuissēt Ro. ciui tate donatæ. ℣ Collegia. s. auguꝝ pōtificū sacerdo tū. ℣ Adoptarēt: Eligerēt. ℣ Proxio intercolūnio:

Nam ut Equitium Firmo piceno monstrum ueni ens relatum iam in huiusce libri superiore parte: prætereā: cuius in amplectēdo Tiberio Gracco pa tre: euidēs mēdaciū: turbulēto uulgi errore: āplissi ma tribunatus potestate uallatum est.

Erophilus Eq̄ri⁹ medicus. C. Mariū septi es Cōsulē auū sibi uēdicādo ita se extulit: ut colōiæ se ueteranoꝝ cōplures: & mūici pia splēdida collegiaq; fere oīa patronū adoptarēt. Quin ēt cū. C. Cæsar. Cn. Pompeio adulescēte in Hispāia oppresso: populū i hortos suos admisisset: próximo ĩtercolūnio pene pari studio frequētiæ sa lutatus ē. quod nisi diuinæ Cæsaris uires huic eru bescēdæ ꝓcellæ obstitissēt: simile uulnus resp. ex cepisset: atq; i Eqtio acceperat. Cæteꝝ decreto eius extra Italiā relegatus: postq̄ ille cœlo receptus ē: in urbē rediit: & cōsiliū ĩterficiēdi Sēatus capere susti nuit: quo noīe iussu patrū necat⁹ i carceɼ: seras prō pti aī ad oē moliendum scelus pœnas pependit.

ℂDe quodam qui se fecit filium Octauiæ so roris Augusti.

Ec diui quidē Augusti etiānum terras re gentis excellentissimum numen intētatū

Intercolūniū dɼ spaciū ĩter duas uel plures colūnas: ꝓxio ātiō dixit ut oñdat nō lōge a cæsare: tunc Herophilū q̄ cæsarem salutabāt. ℣ Seras pœnas: graues. Virgili. distulit in seram commissa piacula mortem.

Ec diui q. Aug. Inuctus ē iqt iprudētissim⁹ hō q se Octauiæ augusti sororis & M. Antōii filiū mētiri ausus fuerit: q; ut populo psuaderet: hoc mēdacio usus ē: ut diceret se a nutrice accepisse: q; cū tradi tus eēt ei nutriēdus: qa ĩbecili corpe uidereɼ pmutatā eius sortē fuisse: ut nutrix quē robustiorē ha beret filiū Octauio & Antonio miserit: seuero pro suo educauerit: q̄ hois ipudētiam Augustus cum æquo animo ferre non posset remo publicæ triremis affixit. ℣ Et nunc terras regentis: aut per Tyberium eius fi lium: aut ad illius diuinitatem retulit quæ pro romano excubabat imperio.

ASCē sius ℂNā ut ꝓtereā Eqtiū mōstrū. s. hois ueiēs Firmo. s. oppidulo picēo. i. qđ i agro picēo: relatū. i. recitatū iā i supio re pte huiusce libri. s. noni: ca. vii. de sediōe i pricipio: cuius mēdaciū euidēs i āplectēdo. i. usurpādo Tybe. Gra. pfe: uallatū ē. i. mūitū & ꝓtectū sup. cū erroɼ uulgi turbulēto. i. seditioso & cōmotiōis excitatiuo: āplissima ptāte tribūat⁹. s. Saturnini tribū iplæbis. ℣ Herophil⁹ medicus Eq̄rius. i. equoꝝ uēdicādo. i. attribuēdo sibi q̄si iuɼ suo Caiū Ma. septies cōsulē auū extulit. i. sup reliquos tulit se ita ut cōplures colōiæ ueterāoꝝ. s. militiū & mūicipia splēdida: & collegia. i. cætus eiusdē officii aut pōtificii: ut auguꝝ. pōtificū sacerdotū &c. feɼ oia adoptarēt sup. eū pronū. Quinetiā cū Cai⁹ Cæsar Cnæo Pō. adolescēte qa filio magni: oppsso i hispāia: admisisset pplꝫ i hortos suos. s. Cæs. ipe sup. Herophilus salutatus ē ꝓxio itercolūnio. i. spatio iter duas colūnas arboꝝ aut uiriū ad uolu ptatē derelicto: pene pari studio sequētiæ. s. cū cæsare: hoc ē paulo minores habuit saluatores & cōgratulatores q̄ Caius Cæsar. Quā nisi diuini uires Cæs. obstitissēt huic ꝓcellæ erubescēdæ. i. cōmotiōi q̄ pplus excitare pabat extollēdo herophilū: resp. excepisset uulnus simile atq; accepat i eqtio. i. i seditiōe excitata pp Eqtiū. Cæteꝝ. i. sȝ Herophil⁹ ɼlegat⁹ đcreto ei⁹. s. Cæ. extra italiā: postq̄ ille. s. Cæs. ē ɼcept⁹ e cælo. i. i cælū: ɼdut i urbē: & sustiuit. i. potis fuit aut ualuit cape cōsiliū sēat⁹ ĩterficiēdi: quo noīe. i. pp q̄ culpā ipe necat⁹ i carceɼ iussu patꝝ. s. cōscripto rū: pepēdit. i. luit aut psoluit sero. i. nimis tarde: pœnas aī prōpti ad moliēdū. i. cū mole & difficultate patrādū si posset oē scel⁹. ℣ Nec qdē. i. nō ēt aut nō saltē: cū maxie imūe eē deberet: numē excellētissimū diui Aug. s. Octa uii regētis etiānū. i. nūc adhuc i tyberio eius successore: aut diuina cura: aut potius tūc ad hæc terras. i. terrigenas.

¶Clarissimæ ac sanctissimæ:hoc nõ usq; quaq; assentatoriũ est:nã cõstat teste Plutar.in uita Antonii:hãc fuisse miræ uirtutis foeminã:q mirũ in modũ diligeref a fratre:cui cũ neglecta ab Antonio palã eẽ psuaderi nõ potuit ut relicta antonii domo seorsum habitaret:turpe existimãs eẽ:ut duo romanorũ ĩpatores ad arma ciuilia cõcitarenf:alter amoris gr͞a alter ꝙ pellex sorori anteponeref:atq; hæc nõ uerbis:sed re ipsa cõprobarit:nã neq; antonii domũ deseruit:neq; filiorũ eius curã remisit:sed diligẽter exoluit:nõ solũ cões:sed ẽt ex Fuluia ante susceptos:amicos ẽt Antonii:q uel petẽdi mgr͞atus uel cæterarũ reꝝ gr͞a romã uenissent:suscipiebat fouebat: & si qd opus erat ꝓ illis a Cæsare ĩpetrabat:qn ẽt ferunt cũ antonius diuortii libellũ misisset:ac ẽt q octauiã domo expelleret:egressam illã cũ oibus antonii filiis p̃ter maiorẽ natu:q tũ erat cũ p̃re:plorãtẽ & iniq; ferẽtẽ ꝙ & ipsa una ex causis discordiæ ciuilis putaref. OLI.

ab hoc iniuriæ gñe extitit:cũ qdã clarissimæ:ac sanctissimæ sororis eius Octauiæ: utero se genitũ fingere auderet: ꝓpter summã autẽ imbecillitatẽ corporis:ab eo:cui datus erat: perĩde atq; ipsius filiũ retẽtũ subiecto ĩ locũ suũ ꝓprio filio diceret. uidelicet ut eo dẽ tpe sanctissimi penates:& ueri sanguinis mẽoria spoliarẽf: & falsi sordida cõtagione inquinarentur. Sed cum plenis impudentiæ uelis: ad summum audaciæ gradum fertur imperio Augusti remo publicæ triremis affixus est.

¶De Quodã q se dicebat filium Quĩti Sertorii.

Repertus ẽ ẽt q se diceret esse Q. Sertorii filium: quem ut agnosceret uxor eius nulla ui compelli potuit.

Quid trebellius Calca quam asseueranter se Clodium tulit: & quidem dum de bonis eius contendit:in centumuirale iudicium adeo fauorabilis descendit: ut uix iustis: & æquis sententiis: consternatio populi ullum relinqueret locũ. illa tñ q̃stiõe neq; calũniæ petitoris: neq; uiolẽtiæ plebis iudicãtiũ r̃ligio cessit.

Multo fortius ille:q Cornelio Sylla Rep. potiente: in domum. Cn. Assidionis

¶ Perĩde atq;:tãq̃. ¶ Plenis uelis: oĩ ĩpetu:& ẽ trãslatio sumpta a nauigãtibus: nam nullo pudore a tãto facinore deterrebatur. ¶ Ad summũ auda.gra. Nihil maius audere poterat:q̃ Augustum sibi uendicare auunculum.

Repertus est ẽt:Pari rõne iqt inuẽtus ẽ q se.Q. Sertorii filiũ ꝓfiteref: peteretq; ut ab eius uxore tanq̃ a m͞re reciperef:a qua non auditus qdẽ nedũ receptus: neq;.n.ui ulla cõpelli potuit cõstãtis ai foemina ut hois mõstrũ tãq̃ filiũ cognosceret. ¶ Q. Sertorii: q nursia sabinorũ urbe oriũdus nõ obscuro genere natus orator primus deide clarissimus ĩpator tẽpore bellorũ ciuiliũ fuit:ut supra satis dictũ ẽ. nursia urbs

Quid trebellius calca: Trebellius qdẽ eodẽ quo supiores ĩpudentiæ genere usus Clodii se filiũ asseuerãdo ĩ diis h͞reditatẽ admitti magnope cõtẽdit & aduersus ĩstitutos h͞rdes ĩ iudiciũ descendit ubi licet aura populari foueref ĩgẽti plus tamẽ iudiciũ æqtas ualuit q̃ populi cõsternatio. ¶ Se Clodium tulit:se clodii filiũ dixit. ¶ Cẽtũuirale iudicium:de quo supradictũ ẽ in cap. de iudiciis ubi & de hasta cẽtũuirali. ¶ Adeo fauorabilis: Cũ tãto populi fauore. ¶ Cõsternatio:cõcitatio qui ueluti mẽte carẽs ĩtra belli fauorẽ cõcitatus eẽ uidebaf. ¶ Vix relinqret locũ:ferme excludere sentẽtias q iustæ ferebanf:nã uix ꝑmittebat cõsternatus populus:ut q recte sentirẽt suã possent ferre sententiã. ¶ Quæstione:inqsitione: Vbi de bonis Clodii agebaf. ¶ Religio cessit: Tanta fuit cẽtũuirorum religio:ut nullo metu nulla plæbis cõcitatione potuerint a iustitia deterreri.

Multo fortius: Sylla rerũ potito qdã illi nõ ignotus assaradionis se filiũ Syllæ opibus eiecit: seq; oĩum illius hæredẽ bonorũ cõstituit quæ tam diu possedit: donec ad augustũ cæsarem æqssimũ imperatorẽ Romani imperii gubernacula fuere trãslata: qui cognita hominis iniquitate:uerum assaradionis filiũ paternã hæreditatẽ restituit:eã nato pessimo homine:quẽ in publica custodia perire coegit.

¶Extitit.i.emersit intẽtatũ ab hoc genere iniuriæ.s.falsæ assertionis alieni generis & hæreditatis: cũ quidã auderet fingere se genitũ utero Octauiæ sororis eius.s.augusti:clarissimæ & sanctissimæ.s.matronæ:aũt.i. sed dicere:se retẽtũ ab eo cui datus erat.s.nutriẽdus; ꝓpter summã imbecillitatẽ: ꝓpter q̃ (ut mẽtiebaf) nutritius ac nutrix non ausi sunt Octauiæ uerum partum restituere: sed ipsum retinuerunt proprio filio:scilicet eorum subiecto:idest clam allato ad Octauium in locum suum: idest ipsius mẽdacis qui talia fingebat. Videlicet ut sanctissimi penates:scilicet Octauiæ spoliarẽtur eodem tempore:& .i. simul:memoria ueri sanguinis ut nõ agnoscerẽt uerũ partũ: & inqnarenf cõtagione sordida falsi.i.suppositi sanguinis: Sed cũ talis homo indignus q nomineť ferť plenis uelis.i.oĩ impetu:ad summũ gradũ audaciæ:affixus ẽ impio.i.per impiũ augusti remo triremis publicæ.i.nauis ĩpellẽdæ triplici remorũ ordine ad rempu.ptinẽtis, Vnde ueteris est moris pniciosos & perditos ad remigiũ damnare. ¶ Repertus est ẽt q diceret se esse filiũ Quinti Sertorii quẽ ut uxor Sertorii.s.agnosceret.s. filium.nulla ui cõpelli potuit.quia reuera non erat. ¶ Quid Trebellius calca sup.fecit: q̃.i.q̃tũ asseuerãter tulit .i.gessit se clodiũ.s.iuniorẽ:hoc est clodii filium.q.d.asseuerãtissime. Et quidẽ.i.certe:dum ipse Trebellius contendit de bonis eius.s.clodii patris:descẽdit in iudiciũ centũuirale adeo fauorabilis.i.cũ tãto fauore aut tã gratiosus:ut cõsternatio.i.cõmotio aiorũ populi illi fauẽtis:uix relinqueret ullũ locũ sententiis iustis & æquis.i.ut uix permiserit cõtra eũ ut iustũ erat sentẽtiam ferri:tamẽ.i.nihilominus religio.i.iusta obseruatio iurisiurandi ex religione:idest deorum ac conscientiæ metu:iudicantium.s.cẽtũuiꝛ:neq; cessit in illa quæstione.i. inquisitione & disceptatione calũniæ.i.cauillationi petitoris:nec uiolẽtiæ plebis:qa contra Trebellium iudicauit. ¶ Multo fortius sup.egit ille:qui cornelio sylla potiente republi.s.Romana per dictaturam perpetuam. ASCĒsius

OLI. ℂIrrupit.Per uim ingressus est.ℙ Iustiore principe.i.Cæsare Augusto qui longe iustior fuit Sylla.

E Odē p̄sidie reipu.iperāte Augusto Rubria Mediolanen.ditissima fœmina icēdio perierat & eius bona iā ab hr̄dibus distracta fuerāt:cū iterea q̄dam altera noīe Rubria q̄ illā mir̄ fmodū referebat: inuēta est q̄ se uerā Rubriā sūma cū audacia p̄fiteref:diceretq̄ falsum eē q̄ hoīes sibi p̄suaserāt icēdio extictā fuisse q̄re sua sibi bona restitui postulabat:tū forte Augustus Mediolāi p̄sidia collocabat: ad eū igit̄ delarū est iudiciū q̄ cognita mulieris fallacia:q̄q̄ illi & falsi testes adessent:& eius cohortes fuerāt sui tū nefarii p̄positi ip̄e irritā fecit Augustus.ℙ In cōsimili mēdacio:Huius mulieris mendaciū simile fuerat eius qui assaradionis bona occupauerat.ℙ Rep̄ssa:refrenata.ℙ Perinde a falso credita: q̄a diceret falso hoīes credere Rubriā icēdio p̄iisse.ℙ Insereret:īmitteret.ℙ Tractus eius: Similitudīnis & liniamētorū q̄ totā rubriā referebāt: & tunc ordo erat:fauor tractus eius splēdidi testis:nā similitudo plurimū ualet:sed si dixerimus splendidi testes:tūc itelligemus nobiles uiros & auctoritate plenos qui testabantur mulierem illam rubriam esse.ℙ Inexpugnabilem cæsaris cōst.Quæ nō p̄ce:nō p̄cio:nō gratia poterat iusticia deduci.

ariara tes ab antōio iterem ptus

I Dem barbar̄:Barbarus q̄dā ob regis Ariaratis similitudinem se regē facile mētitus Capadociæ regnū p̄pemodū occupauit: nā Asiæ ciuitates illū regē uel certe regis filiū eē existimātes iperiū ad eum magno fauore deferebāt. Augustus uero q̄ regem Ariaratē asiatico bello cæsum ab Antonio fuisse cognouerat:asiaticos populos a temeraria credulitate rep̄sit:& barbarū tanq̄ noua molientē affectati regni pœnas dare coegit .ℙ Credula suffragatione:Quia cū crederēt illū uere Ariaratē esse summo fauore p̄sequebantur & suffragari omni studio nitebantur:ut in pristinum regnum restituerēt.ℙ Fultum:Munitum & sustētatum. ℙ Coegit Ordo est:idem Augustus coegit barbarū quēdam &c. Impendere iusto supplicio q̄q̄ caput dementer iminēs ip̄io esset fultū credula suffragatiōe ciuitatū & gētiū totius oriētis.

erupit:filiūq̄ ei⁹ patriis p̄eatib⁹ expulit: uociferando nō illū:sed se Assidiōe eē p̄creatū. Verū postq̄ ia Syllana uiolentia Cæsariana æquitas reduxit gubernacula Romani ip̄ii:iustiore prīcipe obtinente Remp.in publica custodia spiritū posuit.

E Odē p̄side Reip. in consimili mendacio muliebris temeritas Mediolāi repressa ē. Siquidem cum se pro Rubria quædā perinde ac falso credita eēt icēdio periisse: nihil ad se pertinentibus bonis insereret: nec ei aut tractus: eius splendidi testes: aut cohortis Augusti fauor deesset:propter inexpugnabilem Cæsaris constantiam irrita nefarii propositi abiit.

I Dem babar̄ quēdā:ob eximiā similitudinem Cappadociæ regnū affectātē: tāquā Ariarathes esset:quē a.M. Antonio interemptum luce clarius erat: quanquā pene totius orientis ciuitatum:& gentium credula suffragatione suffultum caput:imperio dementer imminens: iusto ip̄edere supplicio coegit.

FINIS.

ASCē sius ℂ Irrupit.i.uiolēter se intrusit in domū Cnæi Assidionis (Oliuerius legit Assaradionis) ciuis Romani: & expulit filium eius.s.Assidionis:penatibus patriis:uociferando nō illū sed se esse procreatum Assidione:Ver̄ postq̄ æquitas cæsariana.i.Augusti cæsaris quod post multos corrigit annos reduxit gubernacula Romani īperii a uiolentia Syllana:idest qua sub Sylla & cum Sylla multi usi fuerant:posuit:idest deposuit spiritū.i.animam in custodia publica.i.carcere:principe iustiore.s.Augusto obtinente rempu.ℙ Eodē &c. Temeritas muliebris repressa est Mediolani in cōsimili mēdacio eodē.s.augusto p̄side reip.Siquidē cū q̄dā.s.ignobilis mulier:īsereret se bonis.s.derelictis a Rubria:nihil pertinētibus ad se:pro Rubria.i.tanq̄ esset Rubria:perinde ac sup.Rubria eēt credita falso.i.nō uere:periisse incendio:nec aut splendidi testes tractus.s.liniamentorū mēbrorū eius quæ simila erant cū tractibus mēbrorum Rubriæ:aut fauor cohortis augusti:tamē abiit irrita.i.frustrata:nefarii p̄positi.i. ab assecutione hæreditatis: p̄pter inexpugnabilē cōstātiam.s.in iustitia:cæsaris.s.augusti.ℙ Idem.s.augustus (ut eius laude opus claudat) coegit Barbarum quendam affectantē regnū cappadociæ tanq̄ eēt ariarates:ob eximiam similitudinem.s.eius cum ariaratte:quē.s.ariarattē erat clarius luce interemptum sup.esse a Marco antonio .s.triūuiro:q̄q̄ suffultū.i.munitum suffragatione credula.i.credularum.s.gentium & ciuitatum pene totius oriētis:coegit dico impēdere iusto supplicio caput.s.illius imminēs.i.inhians dementer.i.cum dementia quadam: imperio:scilicet qd' ariarattes obtinuerat. Et hæc in Valerium. F I N I S.

REGISTRVM HVIVS OPERIS.

aa bb a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z & ꝯ ꝶ A B C D E F G H I K L M Omnes sunt quaderni preter aa & bb qui sunt terni. ꝗ ꝫi c.ꝫ

ℂ Explicit opus Valerii Maximi cum commento Oliuerii Arzignanensis: Ascensii badii familiari expositione:necnon Theophili Lucubrationibus:Impressum Venetiis per.D.Lu.Ant.de Giunta Anno .M. D.XIII.Die.xx.Mensis Augusti.

50
26
15

91

